Практичний словник синонімів української мови

5-те видання, опрацьоване і значно доповнене

Святослав Караванський

Святослав Караванський

ПРАКТИЧНИЙ СЛОВНИК СИНОНІМІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

П'яте видання, опрацьоване і значно доповнене

Понад 20 000 синонімічних рядів

БАК

Львів – 2014

ББК 81.2Р-2–Ук-4
К 21

Караванський С. Практичний словник синонімів української мови. 5-те вид., опрацьоване і доповн. Львів: БаК, 2014. – XIV + 530 с.
ISBN 978-966-2227-29-1

Практичний словник синонімів української мови – це мовознавчий довідник для підшукування синонімів, тобто слів з однаковим чи приблизно однаковим значенням. Лексика словника охоплює всі царини людської діяльности, надаючи користувачам широкий вибір можливих синонімів та варіянтних форм. Крім твердо запроваджених у практику лексичних одиниць, словник фіксує також рідковживані та безпідставно занедбані терміни й вислови української мови. Подекуди цитовано й оказіоналізми: новотвори та слова-пропозиції. Словник послуговується двома правописами водночас: сучасним проколоніяльним правописом та правописом 1928 р. Читач має можливість вибору.

Словник адресовано широкому колові читачів: від школярів до державних діячів.

Словник видано в авторській редакції одночасно правописом 1928 року та сучасним правописом.

ISBN 978-966-2227-29-1

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА ДО П'ЯТОГО ВИДАННЯ

П'яте видання словника здійснено з рядом змін. По-перше переглянуто правопис. Ідучи назустріч потребам шкільної та студентської молоді правопис словника реформовано таким чином: Усі гніздові та гаслові слова записано чинним правописом, але ті літери у наведених словах, які у правописі 1928 року пишуться інакше, підкреслено. Наприклад, слово АГІТАЦІЯ наведено з підкресленою літерою Г, а слово ПЛАН – з підкресленою літерою А. Це значить, що у правописі 1928 року замість Г пишеться Ґ, а замість А пишеться Я. У синонімічних рядах запис ведеться переважно правописом 1928 року, але знову-таки з підкресленням літер, які у чинному правописі пишуться інакше: аґітація, плян. Ширше про всі випадки інописання ідеться у розділі ПІДКРЕСЛЕННЯ (стор. VII).

Позатим, збільшення обсягу словника потребувало спрощення засобів скороченого запису слів та ремарок. Про ці спрощення читач може довідатися зі СПИСКУ УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ (стор. V) та із ПРИКЛАДІВ ВЖИВАННЯ СКОРОЧЕНЬ (стор. VIII). Деякі додаткові дані про скорочення та символи читач може знайти у КОМЕНТАРІ ДО СКОРОЧЕНЬ (стор. VII).

Автор

Дентон, вересень 2013 р.

З ПЕРЕДМОВИ ДО ПЕРШОГО ВИДАННЯ

Кожен, хто пише, потребує словника синонімів. Важко тримати в голові й мати напохваті всі слова нашої мови. Часто трапляється, що людина береже в пам'яті туманне уявлення про існування певного нюансу слова, але самого слова пригадати не може. Хто пише або виступає з трибуни, знає такі випадки. І тут на поміч пам'яті приходить словник синонімів.

Синонімічне багатство мови – це культурне надбання народу, його інтелектуальна зброя. Словник доручає цю зброю тим, хто її потребує.

Українська лексикографія через антиукраїнську політику колишнього СССР не могла успішно розвиватися. Тому і лексикографія і все наше мовознавство відстає від сучасних вимог. Укладаючи "Практичний словник синонімів", автор у міру своїх сил намагався заповнити наявний вакуум у цій галузі. Як і все на світі, цей словник має недоліки. Але укладач сподівається, що у споруді, ім'я котрої українська культура, його праця буде лише однією з цеглин, поруч з якою згодом ляжуть інші – ґрунтовніші й досконаліші.

Автор

Дентон, грудень 1991 р.

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ і ЗНАКІВ

а. – аналог в інших культурах
$а^{в}$ – авіяція
$а^{м}$ – антонім
$а^{н}$ – анатомія
$а^{р}$ – арґо, сленґ /в тому й ОУН, УПА/
б. – барбаризм (варваризм), суржик
$б^{а}$ – множинної дії дієслово /дієприкметник/
$б^{-а}$ – бібліотечний термін
$б^{з}$ – безпідставно занедб/ува/ане
$б^{і}$ – біологія, зоологія, іхтіологія *тщ*
$б^{о}$ – ботаніка
$б^{-о}$ – буквально
$б^{п}$ – безособовий пасив
$б^{у}$ – будівництво, архітектура
$б^{я}$ – біблійний вжиток
в. – вуличне (вульґарне) слово
$в^{і}$ – відповідно
$в^{й}$ – військовий термін
$в^{ст}$ – вставне слово /вислів/
г. – галицький варіянт; $г^{д}$ діялект варіянту
$г^{а}$ – граматичний термін
$г^{е}$ – географія і астрономія
$г^{о}$ – гірництво
$г^{я}$ – геологія
д. – діялектизм, проста мова
д! – дивись ще!
$д^{а}$ – дитяча мова
$д^{к}$ – доконана форма дієслова (ПРИКЛАД VI і XIV)
$д^{-к}$ – дієприкметник (ПРИКЛАД XIa, XVI)
$д^{(-)1}$ – дієприкметник минулого часу
$д^{о}$ – дієслово; $д^{о1}$ – дієйменник (інфінітив)
$д^{пк}$ – дієприслівник
$д^{я}$ – дипломатія
е. – етнографізм
$е^{в}$ – евфемізм
$е^{к}$ – економіка, фінанси
$е^{л}$ – електрика
$е^{м}$ – емоційно
$е^{н}$ – ентомологія
є. – по-єзуїтськи, підступно, лицемірно
ж. – жартівливе /глумливе/ слово
$ж^{м}$ – жива мова
$ж^{і}$ – жінка, $ж^{р}$ жіночий рід, жіночого роду
$ж^{н}$ – жарґон картярський, тюремний +
з. – забуте або забуване слово, архаїзм
$з^{б}$ – збірне поняття
$з^{в}$ – зворотнє дієслово
$з^{г}$ – забуте на Сході, живе в Галичині
з-й – зда́тний; $з^{г}$-й зго́дний; $з^{м}$-й зму́шений
$з^{к}$ – займенник
$з^{н}$ – зневажливо, недоброзичливо
$з^{п}$ – запозичення ($п^{рв}$ накинуте Кремлем)
$з^{-п}$ – заступає поняття
$з^{я}$ – залізничний транспорт
і. – іменник; *як і.* як іменник
$і^{д}$ – мовний зворот: ♦♦♦ з ремаркою
$і^{р}$ – іронічно, калямбурно
$і^{с}$ – історична річ (факт, слово)
$і^{с\to}$ – форма, від якої постало слово
к. – коротко
$к^{н}$ – книжне, штучне або офіційне слово
$к^{о}$ – псевдоукраїнське койне
$к^{я}$ – кулінарія
л. – лайливе слово
$л^{а}$ – літературне слово (вислів)
$л^{ґ}$ – лінґвістика, мовознавство
м. – математика, логіка
$м^{а}$ – медицина
$м^{ж}$ – можливий, можлива, можливо
$м^{й}$ – минулий час, минулого часу
$м^{-й}$ – майбутній час
$м^{н}$ – множина (про скорочення /$м^{н}$ **хто**/ > ПРИКЛАД XIII)
$м^{о}$ – морський термін
$м^{-о}$ – мистецтво
$м^{с}$ – мисливство
$м^{т}$ – мітологія
$м^{у}$ – музика
$м^{я}$ – метеорологія
н. – наприклад
н! – наказовий спосіб
$н^{ґ}$ – неґативне забарвлення
$н^{дк}$ – недоконана форма дієслова
$н^{з}$ – наслідуй-звуки слово
$н^{о}$ – неособове дієслово, неособова форма
$н^{с(т)}$ – наступний, -не, -на, -ні
о. – образно
$о^{д}$ – 1. однина, 2. дієслово одної дії
$о^{з}$ – однина збірного поняття
$о^{к}$ – оказійно. оказіоналізм, новотвір
$о^{р}$ – орнітологія

$о^{с}$ – особа (1, 2 або 3)
$п.$ – переносно
$п^{б}$ – побутовий вжиток
$п^{к}$ – прикметник
$п^{о}$ – поетична мова
$п^{-о}$ – приблизно
$п^{пр}$ – попередній, -ня, -нє, -ні
$п^{р}$ – прислівник
$п^{рв}$ – переважно
$п^{рк}$ – прийменник
$п^{рн}$ – правильний наголос
$п^{рс}$ – присудкове слово
$п^{т}$ – пестлива /здрібніла/ форма
$п^{ф}$ – похідна форма /-ми/ ПРИКЛАД XI
$п^{х}$ – похідний, -на, -не, -ні
$п^{я}$ – прислів'я, афоризм, порівняння
$р.$ – рідко; $р^{-в}$ дещо вульгарно
$р!$ – практично невживане слово
$р^{а}$ – радіо
$р^{в}$ – родовий відмінок, заміна ним
$р^{к}$ – реконструйоване слово
$р^{м}$ – ритмомелодична форма (функція)
$р^{о}$ – репресоване в СССР слово
$р^{я}$ – релігія
$с.$ – підсилений ефект
$с^{г}$ – агрономія, сільське господарство
$с^{ж}$ – жаргон КПСС
с-и – ста́вши
$с^{к}$ – частина складного слова
$с^{л}$ – слово, слова, словом, слову +
$с^{о}$ – совєтизм
$с^{п}$ – сполучник
$с^{-п}$ – ступінь порівняння: $с^{п1}$, $с^{п2}$
$с^{с}$ – старослов'янізм
$с^{т}$ – спорт
$с^{у}$ – сучасний вжиток
$т.$ – царина техніки; реме́сла
$т^{е}$ – театральний термін
$т^{й}$ – текстильний термін
$т^{к}$ – тільки
$т^{р}$ – *(трохи), (дещо)*
$т^{ч}$ – теперішній час
$т^{щ}$ – тощо, часом = ◊
$т^{я}$ – друкарство
$у.$ – український рівнозначник
$у^{з}$ – узагальнений термін
$у^{р}$ – урочисто
$у^{я}$ – уособлення, персоніфікація
$ф.$ – фамільярно
$ф^{з}$ – фізіологія
$ф^{і}$ – фізика
$ф^{-р}$ – фолкльор
$ф^{я}$ – філософія
$х.$ – хемія, фармацевтика; *хемічний*
$х^{а}$ – харківським правописом
$ц.$ – церковний вжиток
$ц^{д}$ – цілком досить
$ц^{м}$ – цілком можливо
$ф^{о}$ – фотографія
$ф^{р}$ – у реченнях і фразеології
$ч.$ – частка
$ч^{к}$ – числівник
$ч^{о}$ – чоловічий рід, $ч^{р}$ - чол. роду
$ш.$ – штучне слово
$ш^{к}$ – шкільний (студентський) побут
$ю.$ – юридичний термін
я. я. *я.* – який, якого, що, чого
☺ – *(хто), (людина)*
(?) – у питальних реченнях
(!) – вигук, звертання, наказовий спосіб
[!] – верх мовної тупости
> – дивись!
© – стилістична зміна (ПРИКЛАД XII)
∫ – $п^{р}$ від $п^{к}$ творить заміна **-ий** на **-о**;
& – за цим знаком іде перелік варіантів гніздового /гаслового/ слова
– цей знак у кінці слова вказує, що слово може мати кілька значень, а перед словом (після знаку &) –, що слово не є синонімом до гніздового слова, а ілюструє словотворення
ª – ця буковка перед словом (після &) свідчать, що слово є синонімом не гніздового слова, а слова в ряду
– риска заступає в курсивних дужках слово ***про***; **>** ПРИКЛАД III.
Ǿ – дивись ЗНАК Ǿ (с. XIV)
% – цей знак пояснено на стор. XIV у розділі **ЗНАКИ** [$п^{к}$ = %, ¤, ÷]
+ – 1. перед розділовими знаками = $т^{щ}$ (ніч +) =(ніч $т^{щ}$); 2. = разом з
± – цей знак значить: порівняй!
→ – вказує напрям; заступає слово *від*
¤ – наслідок дії [> **ЗНАКИ**, стор. XIV]
÷ – пояснює розділ ЗНАКИ, стор. XIV
↑ – дивись попереднє гніздо /гасло/!
↓ – дивись наступне гніздо /гасло/!
◊ – і похідні форми – (ПРИКЛАД XI)
♦ – гніздове, гаслове слово;
~ – частина слова, відтята знаком /
® – *(як міра /оцінка/), (як міра вияву)*
♦♦♦ – гніздове слово у записі гаслового

КОМЕНТАР ДО підкреслених СКОРОЧЕНЬ І ЗНАКІВ

г. – слово галицького варіянту укр. мови. Ці слова належать до лексики, практикованої в Західній Україні до 17 вересня 1939 року і донині – в діяспорі. Деякі слова цієї лексики практиковано і в сучасній Україні, і навіть занесено до словників (без указівок на походження або записано як *д.*).

г[д] – діялект галицького варіянту. Це скорочення стосується переважно до Буковинського діялекту.

і[д] – мовний зворот: гніздове (гаслове) слово з ремаркою. Напр.: **СТАВАТИ**... *(на ноги) і*[д] спинатися на ноги... Читаємо цей запис так: **ставати на ноги** спинатися на ноги.

♦ – гніздове, гаслове слово. Запис ♦-♦ віддає ♦♦♦ з двох слів: **ФІҐЛІ-МИГЛІ** у ряду слів ♦-♦.

~ – частина слова, відтята знаком /. Коли в ♦♦♦ чи гаслі знак / відтяв частину слова, напр: **ПОБА́Ч/ИТИ**, то в ряду слів відтяту частину віддає знак ~: ось ~иш; читаємо: ось поба́чиш.

Яку саме частину слова віддає знак ~, читач розуміє із смислу слів. Коли знак ~ відтинає слово в ряду слів, то відтяту частину слова підкреслено: загра́/ти.

Наголос у скороченому записі не ставимо, якщо наголос стоїть на відтятій частині слова: **ПОБА́ЧИТИ**, загра́/ти. Коли наголос на відтятій частині не стоїть, (напр.: **БЛУД/И́ТИ**), а у слові в ряду падає на знак ~ (напр.: ~́ний, ~́ить), то словник ставить наголос на знакові ~ так:

а. ~́: коли наголос падає на кінцевий склад знаку ~,

б. ´~: коли наголос падає не на кінцевий склад знаку ~, і

в. ´~́: коли можливі два наголошення.

Де саме падають наголоси у групах б. і в., читач досліджує сам із правописних словників.

Іноді, дуже рідко, знак ~ вжито замість знаку ÷.

♦♦♦ – гніздове слово у записі гаслового: **АСИМІЛЮВАТИ**... запис ♦♦♦**СЯ** = **АСИМІЛЮВАТИСЯ**.

Знаки ♦ та ~ у гаслових та гніздових словах різні. Кожен має свої. Але коли для запису гаслового слова вжито знак ♦♦♦, тоді гніздові знаки ♦ і ~ поширюються і на гасловий синонімічний ряд.

ПІДКРЕСЛЕННЯ

Щоб читачі, які користуються різними правописами: чинним та правописом 1928 року, могли з успіхом послуговуватися даним словником, у ньому запроваджено підкреслення літер.

Гніздові та гаслові слова у словнику наведено чинним правописом, але літери, які у правописі 1928 року пишуться інакше підкреслено:

Підкреслена літера **А** вказує, що у правописі 1928 року замість А пишеться **Я**;
Підкреслена літера **Г** вказує, що у правописі 1928 року замість Г пишеться **Ґ**;
Підкреслена літера **Є** вказує, що у правописі 1928 року замість Є пишеться **Е**;
Підкреслена літера **Л** вказує, що у правописі 1928 року замість Л пишеться **ЛЬ**;
Підкреслена літера **Й** вказує, що у правописі 1928 року замість Й пишеться **В**;
Підкреслена літера **У** вказує, що у правописі 1928 року замість У пишеться **Ю**, часом **В**;
Підкреслена літера **Ф** вказує, що у правописі 1928 року замість Ф пишеться **Т**;
Підкреслені літери **АУ** вказують, що у правописі 1928 року замість АУ пишеться **АВ**;
Підкреслені літери **ІА, ІУ** вказують, що у правописі 1928 року замість ІА, ІУ пишеться **ІЯ, ІЮ**;
Підкреслені літери **ЛЬ** вказують, що у правописі 1928 року замість ЛЬ пишеться **ЛЯ**;

Якщо трапиться випадок, коли підкресленням годі віддати інописання, тоді у синонімічному ряду після знаку & та з ремаркою x^a наведено написання 1928 року: **ОРЕОЛ** & x^a авре́оля.

У синонімічних рядах з написанням за правописом 1928 року, літери, які в чинному правописі пишуться інакше підкреслено:

Підкреслена літера **я** вказує, що у чинному правописі замість я пишеться **а**;
Підкреслена літера **ґ** вказує, що у чинному правописі замість ґ пишеться **г**;
Підкреслена літера **е** вказує, що у чинному правописі замість е пишеться **є**;
Підкреслена літера **в** вказує, що у чинному правописі замість в пишеться **у** /часом **й**/;
Підкреслена літера **т** вказує, що у чинному правописі замість т пишеться **ф**;
Підкреслена літера **ю** вказує, що у чинному правописі замість ю пишеться **у**;
Підкреслені літери **ав** вказують, що у чинному правописі замість ав пишеться **ау**;
Підкреслені літери **іо** вказують, що у чинному правописі замість іо пишеться **іа**;
Підкреслені літери **ія**, **ію** вказують, що у чинному правописі замість ія, ію пишеться **іа, іу**;

Підкреслені літери **ля** вказують, що у чинному правописі замість ля пишеться **ль**;

Підкреслені літери **ль** вказують, що у чинному правописі замість ль пишеться **л**;

Якщо підкресленням годі віддати інописання, то в синонімічному ряду після слова, наведеному в написанні 1928 року, та після ремарки *с°* записувано слово в чинному написанні: **ОБМІЛИНА** *(здовж узбережжя)* ю. шелф, *с°* шельф.

ПІДКРЕСЛЕННЯ ДЛЯ ВПІЗНАННЯ

Здерідка підкреслення уживано для вказівки, яке саме слово треба вибрати з ряду слів, що починаються з тої самої літери:

ВИНОСИТИ: я. */мн* **хто/ вино́сить** с-и /зви́клий/ ♦, ра́ди́й винес-, носій, *пк /гніт/* виде́ржливий, */- артерію/* вивідни́й, */що/* з *чим* у руці +%, */враження/* діста́вши в., */на своїх плечах що/* обтя́жений *чим*, з-й в. на своїх пле́ча́х;

Підкреслана літера в. свідчить що вона заступає слово винести, із заздалегідь підкресленою літерою в.

* * *

УВАГА! ДЛЯ УСПІШНОГО ПОШУКУ СИНОНІМІВ ЧИТАЧ МУСИТЬ ПЕРЕГЛЯНУТИ ДАЛЬШІ ПРИКЛАДИ

ПРИКЛАДИ ВЖИВАННЯ СКОРОЧЕНЬ

Приклад I.

МУРА́/ШКА ~ха, ~ве́ль, *(тропічна)* терміт; ***р.*** кома́ха, кома́шка; & *д.* ~вка, *з⁶* ~шва́, ~шня́.

МУРАШКА – *гніздове слово*. Перелік слів після гніздового слова – синонімічний ряд або ряд слів. Взяте в дужки пояснення до слова – у цьому прикладі *(тропічна)* – ремарка. Позначка, не взята в дужки – *д.*, *з⁶* – умовне скорочення.

Скорочення можуть стосуватися до гніздового слова або до слова в синонімічному ряду. Скорочення, надруковані грубим шрифтом, стосуються до гніздового /гаслового/ слова, а надруковані нормальним шрифтом – до слова в синонімічному ряду.

У гнізді **МУРАШКА** скорочення *д.* перед словом “муравка” вказує, що слово “муравка” діялектне, а скорочення ***р.*** перед словами “комаха” й “комашка” вказує, що слово **МУРАШКА** рідко вживане у значенні “комаха” або “комашка”.

Приклад II.

МАЛАХАЙ БАТІГ; *(хутряний)* шапка-вушанка.

Синонім, надрукований у синонімічному ряду великими буквами – БАТІГ – указує, що читач має проглянути ще й гніздо БАТІГ, де наведено синоніми до слова БАТІГ, деякі з яких є заразом синонімами і до слова **МАЛАХАЙ**.

Приклад III.

МОКРИЙ *(- дрова)* сирий, намочений; *(- підлогу)* вологий; *(- погоду)* дощовий; & мокренький, мокруватий, мокрісінький, мокрющий.

Знак & відділяє в синонімічному ряду групу похідних форм, утворених від гніздового слова */у даному разі від слова* **МОКРИЙ**/.

Риска *(-)* в курсивних дужках заступає слово ***про***: *(- підлогу)* означає *(про підлогу)*. Коли в синонімічному ряду кілька ремарок із словом ***про*** обернутим на риску, то для економії місця після першої появи риски у дальших ремарках риску не наводжувано, а круглі дужки обернуто на похилі:

НАСТУ́ПНИЙ ... *(- покоління)* МАЙБУТНІЙ; *(- заходи)* (по)да́льший.

Цей запис скорочувано так:

НАСТУ́ПНИЙ... *(- покоління)* МАЙБУТНІЙ; */заходи/* (по)да́льший.

Ремарку */заходи/* треба читати *(- заходи)*.

Приклад IV.

БРАТИ хапа-, схоплюва-,... **б. до уваги** мота- на вус; **б. своє** *(- літа)* даватися взнаки.

Перша літера гніздового слова і крапка – написані грубим шрифтом – **б.** – заступає гніздове слово: **б. до уваги** у даному тексті значить **брати до уваги**; запис **б. своє** = **брати своє**.

Літера з крапкою написані негрубим шрифтом заступають слово у ряді, що починається з цієї букви:

ВИ́БУЯТИ(СЬ) в̲и́бродити(сь), да́- ене́рг̲ії в̲. {Щоб не було плутанини, ці літери підкреслювно}.

Останнє в̲. значить вибродити(сь).

Приклад V.

ДОХОД *з^н у.* прибуток; **валовий д.** гуртовий п.; **чистий д.** зиск, чистий п.

Для повторного запису всякого слова, вже раз наведеного у синонімічному ряду, досить навести першу букву слова і крапку: гуртовий п. = гуртовий прибуток; чистий п. = чистий прибуток.

Приклад VI.

ВИБИВАТИ *(килим)* витріпу-; *(з фортеці)* виганяти; *(зізнання)* вимушувати; *(градом)* витолочу-; *(людей)* ВИНИЩУ-; *(години)* відстуку-; *(гопака)* танцю-; *(такт)* відрахову-; *(крок)* карбу-, *(медаль ще)* викарбову-;

ВИБИТИ витовкти, побити ◊.

Словник фіксує лише ті доконані форми гніздового дієслова, які не можна утворити з наведених недоконаних форм (*н.* витовкти, побити). Решту доконаних форм читач виводить сам.

Доконане дієслово або похідне слово від гніздового слова, наведене великими буквами й грубим шрифтом, але відступлене від лівого краю сторінки, започатковує гасло у гнізді і зветься *гасловим словом*. У даному тексті **ВИБИТИ** – гаслове слово.

Слівце *ще* в ремарці *(медаль ще)* вказує, що *(медаль)* можна також і "карбувати".

Приклад VII.

ПЕРЕБІГ *(чого)* біг, хід, розвиток; *(подій у творі)* ***і^р*** канва, сюжет; *(думок)* плин; & перебігання, перебіжка.

Скорочення ***і^р*** *– мовний зворот:* ♦♦♦ *з ремаккою* – перед словами "канва" і "сюжет" вказує, що "канва" і "сюжет" є синоніми гніздового слова разом з ремаркою, тобто

канва = **ПЕРЕБІГ** *(подій у творі)* = перебіг подій у творі,

сюжет = **ПЕРЕБІГ** *(подій у творі)* = перебіг подій у творі.

Приклад VIII.

АУКЦІОН, *х^а* **АВКЦІОН** (публічний) торг /випродаж/, (публічні) торги; *(за вироком суду)* продаж з торгів /торгу, молотка/, *г.* ліцитація.

У похилих дужках – /…/ – Словник наводить альтернативне слово: **АУКЦІОН** *(за вироком суду)* може бути "продаж з торгів" або "продаж з торгу" або "продаж з молотка". У круглі дужки – (…) – беруться слова, що їх користувач у разі потреби може додати до наступного або попереднього слова: синонімом до слова **АВКЦІОН** може бути слово "торг" або "публічний торг".

У круглі дужки беруться також розширені ремарки до слів: у даному разі – *(за вироком суду)*.

Квадратні дужки […] вживано:

1. У слові. Коли треба засвідчити наявність у слові альтернативної літери: написання **ТЕРКОТІ[А]ТИ** заступає написання двох слів **ТЕРКОТІТИ** й **ТЕРКОТАТИ**;
2. У тексті. Коли після синоніму треба показати приклад його вживання:

ВПЛИВ дія(ння), впливання, *с.* тиск; ***ф^р*** авторитет [ужити свій авторитет].

Коли після ремарки стоїть додаток до ремарки у круглих дужках і слово 1, а тоді йде додаток до ремарки у похилих дужках і слово 2, то ремарка стосується до слова 1 і до слова 2:

СМИЧОК *м^у* лучок, *м^с* *(пара гончаків)* смик, */мотуз/* смик, смичок.

Ремарка – *м^с*; стосується до сло́ва 1 – *(пара гончаків)* і до сло́ва 2 - */мотуз/*.

Приклад IX.

ЗДОРОВИЙ не хворий; *(- органи тіла)* не пошкоджений; *(- овочі)* незіпсутий, неуражений;...

Правопис прикметників із часткою **не** залежить від змісту речення:

Ти не хворий (1) *пишемо окремо*
Нехворий пацієнт вийшов (2) *пишемо разом*

Словник наводить ті форми прикметників з часткою **не**, які найчастіше подибуємо у мовній практиці. Форму **нехворий** практично не вживано. Запис таких форм у словнику був би запис неживих форм. Щождо заперечних форм до слів **пошкоджений, зіпсутий, уражений**, то практика засвідчує обидва вживання, залежно від контексту: **не пошкоджений** *і* **непошкоджений**.

Словник наводить ту форму з двох, яку подибуємо найчастіше. Користувач мусить узгоджувати правопис таких слів із змістом висловлюваного.

Приклад X.

ГНУТИ згинати /за-, пере-, *(дугу)* ви-/; *(вбік)* /від-/; *(вділ)* /на-, під-, при-/,...

Коли у словнику перелічувано форми з однаковою кінцівкою, то цю кінцівку в наступних словах, після записаної без скорочення форми, записуємо рискою: запис **згинати /за-, пере-, ви-, на-/** читаємо **згинати, загинати, перегинати, вигинати, нагинати**.

Так само скорочуються і однакові закінчення у словах, що слідують одне за одним:

ГЛУЗУВАТИ *(з кого)* кепкувати, кпити*(ся)*, сміятися, збиткува-, глуми-, посмішкува-, висмівати *кого*,...

Слова збиткува-, глуми-, посмішкува- читаємо збиткуватися, глумитися, посмішкуватися.

Дане скорочення часом прикладано до гаслового та гніздового слова:

ЧЕКАТИ *(на кого)* жда-, /*довго*/ всі жданики поїс-,...

ПОЧЕКА- потрива-, пожда- /за-/, перегоди- ◊.

ПОЧЕКА- читаємо, як **ПОЧЕКАТИ**.

Приклад XI.

МОМЕНТА́ЛЬНИЙ нега́й-, блискави́ч-, митте́вий;

МОМЕНТА́ЛЬНО вмить, як стій, $ф^р$ мерщі́й ◊.

Коли в гасловому ряду стоїть знак ◊, це значить, що синонімами до гаслового слова **МОМЕНТАЛЬНО** можуть бути всі або деякі похідні форми від гніздового слова **МОМЕНТАЛЬНИЙ**: негайно, блискавично, миттєво.

Скорочення ◊ вказує на можливість творення похідних форм від матірньої форми: прислівника від прикметника, доконаної форми дієслова від недоконаної $т^щ$. Матірню форму часом вказувано [*н.* ◊ → СЛОВА], а коли це зрозуміло – коли гніздові й гаслові слова стоять поруч – то тільки ◊. У такому разі матірнім для гаслового слова має бути попереднє *(*іноді – наступне*)* гніздове слово.

Приклад XIa

Дієприкметники у Словнику записувано як гаслові слова при дієслові.

ДОГЛЯДА́ТИ пильнува́-, гляді́-, пантрува́-, слідкува́- /сте́жити/ *кого* /$з^н$ за *ким*/;...

ДОГЛЯ́ДАНИЙ пле́каний ◊.

Слово **догляданий** – гаслове слово при дієслові **доглядати**. Затим що вони стоять поруч, похідні форми для слова **догляданий** виводимо з форм гнізда **доглядати**: пильнований, пантрований *тощо*.

Часом ремарка ◊ пропонує вивести похідні форми від слів цього ж таки гнізда:

СУДИ́ТИСЯ позива́-, правува́-, процесува́-, тяга́- по суда́х; *(кому)* випада́ти на до́лю; **я.** /$м^н$ **хто**/ **су́диться** с-и ♦, су́джений, розсу́джува- /за-/ ◊, *п-к* підсу́дний.

Тут синоніми до слів суджений, розсуджуваний, читач має творити від дієслів, наведених у цьому ж гнізді в попередньому рядку: **позиватися, процесуватися** +, з яких можна вивести форми позиваний, процесований. Де саме шукати слів, від яких творити похідні форми, читач має вирішувати сам, виходячи з логіки творення граматичних форм.

Коли похідну від дієслова форму записано не поруч із дієсловом, а далеко від нього, то вживано такий запис: ◊ → $д^о$ *(*часом наводиться і дієслово*)*. Читач має звернутися до дієслова, яке може бути записане не на даній сторінці:

НАБИ́ТИЙ, *(хто)* поби́-; *(пакет)* на́пханий, напако́ва- ◊ → $д^о$;...

У даному разі треба звернуися до дієслів **напхати** і **напакувати**.

Приклад XII.

ЗАГЛУХАТИ затихати; *(- мотор)* зупинятися, глухнути; *п.* завмирати; **я. заглуха** щораз глухший, майже заглухлий, *(розвиток)* майже занепа-, *(- біль)* майже заціп-, ©;

Позначку © – *стилістична переробка* – часом наведено без слова, яке є наслідком переробки. Такий вжиток заохочує читача творити стилістичну переробку самотужки. У даному прикладі треба творити самому дієприслівники **заглухаючи, затихаючи, глухнучи, завмираючи** +.

Приклад XIII.

ЛА́ДИТИ *(шкоду)* ЛАГОДИ-, ЛАДНА-; *(в дорогу)* збира́-, споряджа́- /ви-/; *(між собою)* жи́- у зго́ді /без чвар/; *м*[у] настро́юва-, стро́ї-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **ла́дить** 1.-3. с-и ♦, 1. ра́дий зала́годи-, *п*[к] зла́гідний, несварли́вий, © жи́вши без чвар; 2. **я. ремонтує**, 3. **я. готує**;

ЗЛА́ДЖЕНИЙ *(- сім'ю)* зби́тий ◊.

Скорочення /*м*[н] **хто**/ фіксує лексичну особливість української мови при творенні розгорнутих дієприкметникових форм у множині. Утворюючи таку форму із займенником **хто**, українці ставлять дієслово розгорнутої форми в однину, а дієслово, до якої ця форма стосується – у множину:

Ті, хто **ладить** – **живуть** мирно

↓ ↓

Однина Множина

Приклад XIV.

Доконані форми дієслів у словнику розміщено не за абеткою, а одразу за недоконаною формою дієслова. Так, доконане дієслово **ЗАБАГАТІТИ** треба шукати не під літерою **З**, а під літерою **Б** одразу за формою слова **БАГАТІТИ**. Ремаркою ◊, що здебільшого супроводить запис доконаної форми дієслова, Словник заохочує користувачів брати участь у доборі слів та словотворенні:

БАГАТІ́ТИ *(з чого)* багатіша-, бага́тша-, збага́чуватися, розжива́-, *о.* вбива́- в пір'я, спина́- на но́ги, *н*[I] набива́ти кишені́; *(- лексикон)* рясніша-;

ЗАБАГАТІ́ТИ /роз-/-, ста́- бага́тим, доробитися бага́тства /мае́тку/; *(з чого) ф.* розкрути́- ◊...,

Такий запис застосовано до всіх без винятку дієслів: дієслово **ВЗЯТИ** треба шукати одразу за гніздом **БРАТИ**. У таких записах ремарки *д*[к] не ставлено.

Доконане дієслово може бути гніздовим словом лише в разі, коли недоконаного слова нема.

Приклад XV.

Коли доконане дієслово творить синонімічний ряд, а недоконане – ні, тоді їх записувано так: недоконане й доконане в одному рядку, відділені крапкою з комою (ремарки *д*[к] не ставлено):

ТЬМЯНІ́ТИ; **ПОТЬМЯНІ́ТИ** /за-/, потьма́ритися, поме́рк(ну)ти, заімли́тися, потуманіти, потемні(ша)-; & потьмяніша-.

У такому записі можна недоконані форми творити від доконаних.

Приклад XVI.

Це саме стосується і до дієприкметників *т*[ч] і *м*[й] – їх наводжувано не за абеткою а як гаслові слова одразу за дієсловом, від якого їх творено. У таких записах ремарки *д*[-к] чи *д*[-1] не ставлено:

ВИПИНА́ТИСЯ *(звідки)* стирча́ти; *(- вени)* виступа́-, випира́-, видава́тися; *(тілом)* розгина́-, випро́стува-; *г*[я] виго́рблю-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **-ється** с-и ♦, ра́дий ви́пну-, ви́пинок, ВИПНУТИЙ, *п*[к] /*вгору*/ сторчкува́-;

ВИ́ПНУТИСЯ ви́ткнутися ◊;

ВИ́ПНУТИЙ ви́пукнутий ◊; & ви́п'ятий.

Коли якогось доконаного дієслова Словник не наводить *(Приклад XIII)*, тоді шукати *д*[-1] від певного дієслова (наприклад, *д*[-1] **зладжений**), читач має при недоконанім дієслові. Не знайшовши дієслова **зладити**, читач має проглянути гніздо **ЛАДИТИ**, де шуканий *д*[-1] напевно знайдеться.

Приклад XVII.

БА́ТЬКО оте́ць, *у*[р] паноте́ць, *ж*[м] та́то, тату́сь, тату́ньо, та́тко, *д.* не́ньо; *(письменства)* засно́вник,...

БАТЬКИ́ ба́тько-ма́ти, оте́ць-ма́ти, оте́ць-не́нька; *п.* пра́щури, пре́дки, пра́діди.

Множину іменників Словник записує, як гаслове слово при однині. У таких записах ремарки *м*[н] не ставлено.

Приклад XVIII.

Прикметники у словнику записано за абеткою, як гніздові слова, а віддієприкметникові прислівники записано, як гаслові слова при прикметниках незалежно від абетки. У таких записах ремарки *п^р* не ставляно:

БАЙДУ́ЖИЙ безпри́страсний, АПАТИ́Ч-, незаціка́вле-; *(до всіх)* нечу́лий, нечутли́вий...,
БА́ЙДУЖЕ *(діяти)* зне́хотя, холодко́м, АПАТИЧНО ◊, *р.* ба́йдужки, *(ставитися)* недба́ло,...

Часом гасловим словом до прикметника може виступати іменник:

НАЇВНИЙ недосві́дче-, дити́н-, "зеле́-", дові́рливий, нехи́трий, неби́тий, безхи́трий, простакува́тий, *і^р* рожевощо́кий; *(сон)* неви́нний, *(- товариство)* дитсадкі́вський;
НАЇВНІСТЬ дити́нність ◊.

Знак ◊ економить час і місце, бо уникає повторного запису форм.

Приклад XIX.

ДОХОД *з^н у.* прибуток;

Ремарки, що стосуються до гніздових /гаслових/ слів наводяться грубим курсивом – ***з^н*** , а ремарки до слів у синонімічному ряду простим курсивом - *у*.

Приклад XX.

ВИПИНАТИСЯ *(звідки)* стирчати...; **що** */м^н* **хто/ -ється** ставши ♦...,

Похідні форми від зворотніх дієслів у записах розгорнутих дієприкметникових зворотів Словник наводить скорочено: замість повної похідної форми **випинається, ділиться** лише **-ється, -иться**.

Приклад XXI.

Гляньмо на ряд слів, де скорочено одне закінчення:

БРА́ТИ хапа́-, схо́плюва-, *ф.* га́рба-, цу́пи-; *(воду)* набира́-, черпа́-; *(ягоди)* збира́-, рва́-;...

У цьому ряду рисочка заступає одне закінчення 'ти'. Коли ж у ряду синонімів буває скорочення різних закінчень, то рисочка, яка засвідчує скорочення у слові, може мати кілька різних значень:

ВДАВАТИСЯ /У-/ *(кому)* щастити, талани-, фортуни-; *(до кого)* звертатися, адресува-, апелювати; *(до чого)* ужива- *що*, *(до роботи)* братися; *(до хитрощів)* пуска- на хитрощі; *(у що)* ударя-, заглиблюва-, поринати, віддаватися *чому*, *(в тугу)* впадати, перейматися *чим*;...

У цьому ряду слово з рисочкою має такі значення:
1. **/У-/ = УДАВАТИСЯ**; 2. талани- = таланити; 3. адресува- = адресуватися.

Для того, щоб не помилитися, яке саме закінчення заступає рисочка, завжди треба дивитися на закінчення попереднього слова. Якщо попереднє слово і собі з рисочкою, то на наступне попереднє слово і т. д. до слова без рисочки, і тільки цим закінченням заступати рисочку у скороченому слові:

БРУДНИ́ТИ *(що)* каля́-, багни́-, ба́бра-, забру́днюва-, *(лице)* му́рза-; *(масним)* ума́щува-; *(кого)* плямува́-, паплю́жи-, ганьби́-, очо́рнюва-, опога́ню-, знесла́влю-, вилива́ти помиї на,...

У цьому ряду для слів **опоганю-** та **знеславлю-** рисочка відповідає кінцівці **-вати**, а не **-ти**, як у всіх попередніх словах, бо попереднім словом для цих двох слів є слово **очорнюва- = очорнювати**.

Треба мати на увазі і те, що попереднім словом до скороченого слова має бути слово одної граматичної категорії із скороченим словом. Слова інших граматичних категорій не є попередніми для слова даної категорії:

АБСТРА́КТНИЙ не конкре́т-; *(підхід)* дале́кий /віді́рваний/ від життя́; *(образ)* нереа́ль-, уя́в-, *(- мислення)* теорети́ч-, метафізи́ч-, непракти́ч-, *к^н* умогля́д-.

Між словом **/відірваний/** та скороченим словом **нереаль-** з однаковим прикметниковим закінченням **-ний** записано ряд слів із закінченнями інших граматичних категорій: **від життя** та ремарка: *(образ)*. Але ці слова не є попередніми для слова **нереаль-**. Попереднім словом для слова **нереаль-** буде слово **/відірваний/** з однаковим прикметниковим залінченням **-ний**.

Не можуть бути попереднім словом для скорочених дієслів скорочення у похилих дужках:

НИ́ЩИТИ зни́щувати /ви-/; *(до ноги)* вигу́блю-, вибива́ти, стира́- на по́рох /з лиця́ землі/,...

Між словом **знищувати** і скороченим словом **вигублю-** крім ремарки *(до ноги)* записано слово

/ви-/ у похилих дужках. Читач не мусить брати до уваги таких слів, визначаючи кінцівку скорочень.

Часом попереднім словом до скороченого слова з рисочкою є знак. Тоді значення рисочки можна віднайти, розшифрувавши знак:

БИТИ... що б'є ставши ♦, радий поби-, *(хто)* клепальник,...

Щоб знайти значення рисочки у дієслові **поби-**, треба розшифрувати знак ♦, який заступає дієслово **бити**. Слово **радий** – реально попереднє до скороченого слова **поби-** у рахунок не йде, бо воно не є дієслово. У слові **бити** кінцівка слова **-ти**. Отже значення рисочки у скороченні **поби-** буде **ти**.

Словник практикує подвійне скорочення дієслів із приростками **від-, за-, на-** тощо. Це скорочення пояснить приклад:

УСТЕ́ЛЮВАТИ /В-/ /ви-/, стели́-; *(землю)* укрива́-; *(столи)* /на-/, застеля́-; *(під ноги)* /роз-/;...

У цім ряду запис **застеля-** є скороченням запису **застеляти**. Воно дає змогу скоротити наступне дієслово два рази. Запис **/роз-/** після ремарки *(під ноги)* є подвійне скорочення. Його треба читати, як **розстеляти**. Замість **розстеля-** словник пише **/роз-/**. Тобто дієслово **розстеляти** скорочено два рази.

Приклад XXII.

НІ *(після питання з часткою* **не***)* уяви́ /-іть/ собі! [ти не спа́в?]*)* уяви́ собі!; *& с.* ♦! 1000 раз ♦!; **н. за що н. про що** про́сто так; **н. се н. те** ♦ дівчи́на ♦ вдова́, ♦ пес ♦ бара́н; **аж н.** але́ж ♦.

Щоб скорочений запис гніздового слова не збивав з пантелику читача, Словник уживає для скорочення гніздового (гаслового) слова два скорочення: 1. у тексті грубим шрифтом скорочує гніздове (гаслове) слово, як у ПРИКЛАДІ IV: першою літерою слова і крапкою; 2. у тексті нормальним шрифтом – знаком ♦.

Приклад XXIII.

НІ́ЖЕ ні, ані, не виключа́ючи *чого* [ніже орлів].

Коли треба для ясности додати до слова курсивного займенника – *кому кого, ким*, то Словник може вживати форми *чому, чого, чим*, які є узагальнюй-форми і для займенників *кому кого, ким*.

Приклад XXIV.

УВАГА уважність, пильн-.....; *(***не***)* **брати до уваги** зважа- на *(*скида- з рахунку*)*;

Коли треба додати до дієслова або до виразу з дієсловом заперечний варіянт із часткою **не**, то досить взяти частку **не** в дужки, а після запису синонімів у дужках же дати синонім до виразу з часткою **не**. Так, синонім до виразу **не брати до уваги** буде *скидати з рахунку*.

Приклад XXV.

В умовних скороченнях крапку може заступати наголос: *о. = о́*; *ж. = ж́*; *п. = п́*;

ТВОРЕННЯ СИНОНІМІВ КОРИСТУВАЧЕМ СЛОВНИКА

У розгорнутих дієприкметниках типу: ***здатний*** **купити**, ***радий*** **поїхати**, ***готовий*** **віддати**, ***схильний*** **затримати**, ***ставши*** **гризти**, прикметники або інші частини мови, що стоять перед дієсловом – ***здатний***, ***радий*** ***т^щ*** – можна міняти для одержання синонімічних варіянтів. Словник наводить один-два приклади таких синонімів до дієприкметникових форм: **я. бігає**, **я. носить** ***т^щ***. Але читач може розширити кількість таких синонімів, взявши до уваги такі можливості заміни:

ФОРМИ (А): радий, спраглий, здатний, згодний, готовий, покликаний, призначений, приречений, змушений, взявшися, мастак.

Ці форми взамозамінні з доконаними дієсловами: **радий** забруднити, **здатний** забруднити, **покликаний** забруднити, **згодний** забруднити, **готовий** забруднити, **змушений** забруднити, **призначений** забруднити, **приречений** забруднити, **взявшися** забруднити, **мастак** забруднити.

Прикметники й інші форми у цих парах поєднуються здебільша з доконаними дієсловами, хоч можуть поєднуватися і з недоконаними дієсловами, як і форми **(Б)**.

ФОРМИ (Б): ставши, звиклий, схильний, навче-, привче-, наставле-, поклика-, охочий, спраглий, покинутий.

Ці форми взаємозамінні з недоконаними дієсловами: **ставши** бруднити, **схильний** бруднити, **звиклий** бруднити, **навчений** бруднити, **привчений** бруднити, **наставлений** бруднити, **покликаний** бруднити, **спраглий** бруднити, **охочий** бруднити, **покинутий** бруднити.

Прикметники й інші форми у цих парах поєднуються переважно з недоконаними дієсловами.

У разі потреби читач може скористатися цими прикладами для творення необхідного йому синоніму на додаток до наведених у Словнику.

ЗНАК Ǿ

ЗАЧЕ́РСТВІТИ *(- серце)* взя́тися кри́гою, притупі-; **я. -вів** заче́рствілий, *(- серце)* притупі- Ǿ.

(1) Стилістичними синонімами до розгорнутих дієприкметників минулого часу можуть бути дієприслівники минулого часу: **що заче́рствів** – заче́рствівши, **що загус** – загусши, **що узяв** – узявши.

Цю можливість у синонімічному ряду дієприкметників минулого часу засвідчує знак Ø.

(2) Слід мати на увазі, що часом дієприкметник теперішнього часу можна замінити дієприкметником минулого часу *(*і навпаки*)*:

ПРОСТЯГАТИСЯ: $д^{-к}$ **я. простягається** простертий, простягнутий,...

Знак Ø вказує і на цю можливість.

(3) Дієприкметники минулого часу у множині, як і в однині, можна творити із займенником **хто**:

що узяв – хто узяв
що прав – хто прав.

Тут зберігається комбінація однини і множини, як і для дієприкметників теперішнього часу:

ті, **хто взяв** відступіть.
↓ ↓
Однина *Множина*

Знак Ø вказує і на цю можливість.

ЗНАКИ [$п^к$ = %, ¤, ÷]

Знак $п^к$ = % вживано для вказівки можливости утворення (в разі потреби) українського прикметника з дієприкметника. Приклад:

М'Я́КШАТИ: я. */м^н* **хто/ м'я́кшає** ста́вши ♦, щора́з м'я́кший, гото́вий пом'я́кшати, пом'я́кшуваний /з-/, поле́гшу-, $п^к$ = %, ©;

Знак $п^к$ = % указує, що прикметниковий відповідник до дієприкметника **пом'якшуваний** можна утворити від дієприкметника шляхом заміни кінцівки "**-аний**" на "-альний": $п^к$ пом'якшувальний → $д^{-к}$ **пом'якшуваний**.

Іноді в тексті словника фігурує й інший запис описаного знаку: + %. Цей інший запис має те саме значення, що і знак $п^к$ = %.

Знак ¤ передує слову, що є наслідком дії. У нижчому прикладі значить **сума компенсації:**
КОМПЕНСА́ЦІЯ ¤ відшкодо́вання; *(дія)* відшкодува́-, зрівнова́жува-, покриття́ ви́трат;

Знак ÷ заступає слово, написане нормальним шрифтом у парі слів або виразів, які пояснювано у дужках: [], *( )*. У нижчому прикладі знак ÷ = справжнісінький:

ТОБІ...: справжній т. справжнісінький [**с. т. кінь** ÷ кінь];

УКРАЇНСЬКА АБЕТКА

А а	**Б б**	**В в**	**Г г**	**Ґ ґ**	**Д д**	**Е е**
Є є	**Ж ж**	**З з**	**И и**	**І і**	**Ї ї**	**Й й**
К к	**Л л**	**М м**	**Н н**	**О о**	**П п**	**Р р**
С с	**Т т**	**У у**	**Ф ф**	**Х х**	**Ц ц**	**Ч ч**
Ш ш	**Щ щ**	**Ю ю**	**Я я**	**Ь ь**		

А

А й, аж [аж у цю мить]; *(на початку відповіді)* такú [Вірив? А вірив...]; **а вже ж не хто** ніхтó [а вже ж не хто інший]; **а й** але [**терпів дúку, а й корóтку мýку** т. д., але к. м.]; **а от і ні!** А-ле ж ні!; **а так!** ага! ая!, *(одвіт)* бо це так!; **а то** 1. так це ж [**а то він у хáті** так це ж в. у х.], 2. а хібá, чи ж [**А то я не казáв**? А хібá *(*Чи ж*)* я не к.?]; **а то й/і/** а іноді нáвіть [їв рúбу, а то і м'ясо]; **а що?** а хібá що?; **а що вже** *кого*, **то...** а щóдо *кого*, то... [**а щ. в. дітéй, т. сóтні** а щó- до д., то с.]; **а як же?** як же ж?, а якúм чúном?

АБАЖУ́Р $о^к$ зáтінь, *(покришка)* шапчýк; & $д^1$ *заабажýрений.

АБА́Т, ♦ЙСА *і* **♦СТВО** > ІГУМЕН, ІГУМЕНЯ *і* МОНАСТИР.

АБЕ́ТКА áзбука, $х^а$ альфабéт, $с^о$ алфáвит, *(слов'янська)* кирúлиця; бýкви, літери; & абéточка.

АБЕ́ТКОВИЙ > А́ЗБУЧНИЙ.

АБЕТКУВА́ТИ реєструвá- /сортувá-, класифікувá-/ за абéткою.

АБЕ́ТНИК абéтковий покáжчик /індекс, реєстр/.

АБЗА́Ц відступ, новúй рядóк; *(урив- листа)* ýступ

АБИ́ $с^л$ *(не бачити)* ♦ тільки, ♦ но, тільки б, якбú тільки; щоб лиш*(é)* [щ. л. не б.]; *(дати хід)* щóб*(и)*, для тóго, щоб, $с^о$ з тúм, щоб, *р.* абú-сь*(те)*; **абú-абú** АБИ *(*ТО*)*, стук-грюк, ♦ з рук; **абú лúхо-тúхо** зарáди *(*святóго*)* спóкою.

АБИ́ДЕ *(байдуже де)* бýдь-де, де-бýдь, хоч дé, хай *(*там*)* дé, де припáло; де-нéбудь, десь.

АБИ́КОЛИ *(хоч коли)* бýдь-к., к.-бýдь, хоч к., хай *(*там*)* к.; колúсь, к.-нéбудь.

АБИ́КУДИ *(байдуже куди)* бýдь-к., кудибýдь, хоч к., хай к, світ-зáочі; кудинéбудь, кудúсь.

АБИ́ (ТО) якнéбудь, недбáло, абúяк; тáк собі.

АБИ́ХТО *(байдуже хто)* будь-хтó, хто-бýдь, хоч хтó, хай *(*там*)* хтó; *р.* хто-нéбудь, хтось.

АБИ́ЧИЙ *(байдуже чий)* будь-чúй, чий-бýдь, хай чúй, хоч чúй; *р.* чий-нéбудь, чийсь.

АБИ́ЩИЦЯ дрібнúця /-úчка/, дурнúця /-úчка/, витребéнька; ± АБИЩО.

АБИ́ЩО *(байдуже що)* будь-щó, хоч щó, що-бýдь, хай *(*там*)* щó; що-нéбудь, щось; **як і.** дріб'язок, АБИЩИЦЯ, нісенітни-; ☺ ніщó, ні-кчéма, нуль; **не а.** не хвіст собáчий.

АБИ́ЯК *(байдуже як)* будь-як, як-бýдь, як-нé-будь, хай як, сяк-тáк; *(робити)* недбáло; *(шити)* на живý нúтку.

АБИ́ЯКИЙ *(байдуже який)* будь-я., я.-бýдь, пéр-ший-ліп-, хоч я., хай *(*там*)* я., я.-нéбудь, сяк-úй-такúй; ☺ неавторитéтний, звичáй-, без вагú; ® нездáлий, кéпський, погáний, неякіс-.

АБІТУРІЄ́НТ *(школи)* випускнúк, *г.* матурáнт; *(що вступа до вишу /вузу, ВНЗ/)* вступнúк.

АБО́ чи, чи то, *д.* áльбó, $ф^р$ а то *(й)* [пришлю́, **а то** сам привезý]; *(з $н^{ст}$ $с^л$ інáкше)* тóбто, інáк-ше кáжучи; **як ч. $ж^м$** хібá [Абó я знáю?]; **абó щó?** а хібá щó?, то й щó?

АБОРИГЕ́Н тубілець, автохтóн, корінний жúт-ель, $ж^м$ старожúл, *як і.* місцéвий, тутéшній.

АБОРИГЕ́ННИЙ тубіль-, автохтóн-, корінний, місцéвий, тутéшній, *(там)* тамтéш-.

АБО́РТ штýчні пологú; $п^б$ вúкидень; & *абортá-рій /= схов вúкиднів/.

АБО́ЩО чи *(*там*)* ще що *(*інше*)*[купúти козý, ♦].

АБРАКАДА́БРА > АБСУ́РД.

АБРЕВІАТУ́РА > СКОРОЧЕННЯ.

АБРИКО́СА *у.* жердéля, морéля.

А́БРИС кóнтур, óбрис /зá-/, óбвід, окрéслення, конфігурація, *г.* зáкрій; *(губ)* лінія, рисýнок.

АБСОЛЮТИ́ЗМ тоталітар-, фаш-, комунізм; монарх-, диктатýра; самодержáвство, автокр-áтія, тиранія, тирáнство, деспотія, деспотúзм.

АБСОЛЮ́ТНИЙ *(чемпіон)* цілковúтий, стовід-соткóвий, пóвний; *(монарх)* необмéже-, *(дурень) ж.* повнометрáж-; *(принцип)* безумóв-, всеосяж-, всеохóп-, totáль-, безвіднóс-;

АБСОЛЮ́ТНО цілкóм /-овúто/, зóвсім /*с.* зó-всім-зóвсім/, геть *(*чúсто*)*, геть такú, гéть-то, чúсто тобі; пóвністю, до ногú, до кінця́, дощ-éнту; $о^к$ аж [**а. нічóго** аж нічóго] ◊; *(певен)* бе-ззастерéжно; *(панувати)* тотáль-; **а. всі** усі-всі; **а. не** аж ніяк /нітрóхи/ не.

АБСОРБУВА́ТИ усмóкту-, всóту- вбирáти *(*в сé-бе*)*; *(сили)* поглинá-; **я. абсорбýє = я. вбира**.

АБСТРА́КТНИЙ *у.* безпрéдмет-, не конкрéт-, $к^н$ умогля́д-; *(підхід)* відірва- /далéкий/ від житт-я́; *(образ)* уя́вний, НЕРЕАЛЬН-, *(- мислення)* теоретúч-, метафізúч-, непрактúч-.

АБСУ́РД безглýздя, нісенітниця, нóнсенс, несус-вітéнність, безглýзд-, нісенітн-, неподóбн-, недолáдн-, бéзглузд, сон рябóї кобúли, на ве-рбі грýші, такé, що й кýпи не дéржиться; *(мовний)* бриднá, абракадáбра, глýпство, дурнúц-я, чортзна-щó, чортибáтька-що, маячня́; *(у діях)* ідіотúзм, дýрість; *(розбіжнін-)* парадóкс; *(смішний)* анекдóт /$х^а$ ÷а/, анекдотúчність;

АБСУ́РДНИЙ безглýздий, безрозýмний ◊, *о.* ні в кут ні в двéрі, ні се ні те; *(здогад)* дúкий.

АБСЦЕ́С гноя́к, боля́к, нарúв, чир*(*як*)*, фурýн-кул, карбýнк-; *(дія)* нагнóєння, запáле-.

АВАНГА́РД пéрший ешелóн /$х^а$ -льóн/, пéрша лáва, передовá частúна, *о.* пробивнá сúла, $м^н$ передовикú, пéрші лáви; *(нації)* еліта, верш-кú, сметáнка, чолівка.

АВАНГА́РДНИЙ передовúй, з пéрших лав; елі-тáрний.

АВА́НС завдáток; ± ФОРА;

АВА́НСОМ $п^р$ напeрéд, заздалегідь.

АВАНС/УВА́ТИ платú- напeрéд, давá- ~; фінан-

сува́-; **я.** /*м*ᴺ **хто**/ ~ує с-и ♦, з-й про♦, ~ода́вець, ©.

АВАНТУ́[Ю́]РА афе́ра, гра з вогне́м, та́нець над прі́рвою, мі́нне /замі́нова-/ по́ле; *(шахрая́)* дури́світство /пройди́-/, шахра́й-, ошука́н-, обору́дка, обма́н; *ф*ᴾ приго́да, хале́па, ри́зик, небезпе́ка; & *∂*° *авантю́рити.

АВАНТУ́[Ю́]РНИЙ ризико́ва-, небезпе́ч-, приго́дницький, авантю́рниць-; пройди́світсь- ◊;
АВАНТЮ́РНО приго́дницьки ◊.

АВАНТЮ́РНИК авантюри́ст, афер-́; пройди́світ /дури́-/; шахра́й, ошука́нець; ризика́нт, одчайду́х, урви́голова, шука́ч приго́д, знайди́біда ◊.

АВА́РІЯ (неща́сний) ви́падок, інциде́нт, *с.* КАТАСТРО́ФА; невда́ча, неща́стя, хале́па, ли́хо, біда́, шко́-, при́кра приго́-; *(машин)* пошко́дження, зіпсуття́, неспра́вність, *с*° непола́дки.

АВЕНЮ́ > ВУ́ЛИЦЯ.

АВЖЕ́Ж(!) аякже, звича́йно, пе́в-, зві́с-, безпере́ч-, безумо́в-, ясна́ /пе́вна/ річ, *к*ᴺ розумі́ється, *о.* нема́ сло́ва /су́мніву/, го́ді й каза́ти, а та́к а та́к, що пра́вда /є/, то пра́вда /є/; *ф*ᴾ я ду́маю!; ***як ч.*** так, еге́, ага́, ато́ж; *ℓ*ᴾ якра́з! ото́ж!; & вже ж, ♦, що так, аджеж, *р.* тавже́ж!; **а. не як!** не іна́кше, ті́льки так; **а., що так** *ф*ᴾ а ти ду́мав /Ви -али/?; *(в кінці мови)* еге́ ж!; & а вже ж.

АВІА- /*х*ᵃ **АВІО-**/: авіопо́шта, *с*° авіапо́шта.

АВІАНО́СЕЦЬ /*х*ᵃ **АВІО-**/ авіома́тка, /*с*° авіа-/, літаконо́сець

АВІА́ТОР повітропла́вець, аерона́вт; *(водій літака)* піло́т, лі[е]ту́н, *с*° льо́тчик, /*класний)* ас.

АВІА́ЦІЯ повітропла́вання /-пла́вство/, *г.* летю́нс-, *ф*ᴾ аерона́втика; *(військова)* повітря́ні си́ли, повітря́ний фло́т /*х*ᵃ фльо́та/.

АВРА́Л *і* **АРЕО́Л** > ТРИВО́ГА *і* ВІНЕ́ЦЬ.

АВТЕНТИ́ЧНИЙ *(документ)* спра́вжній, правди́вий, справде́шній, непідро́бний; *(лист)* оригіна́ль-, першоджере́ль-.

А́ВТО > АВТОМОБІЛЬ; & а́втечко.

АВТОВІДПОВІДА́Ч автосекрета́р.

АВТОГЕ́Н газорі́зка, газо(з)ва́рка.

АВТОЗАПРА́ВКА бензоста́нція, бензоколо́нка.

АВТОКЕФА́ЛЬНИЙ *ц.* самокеро́ва-, самості́й-, незале́ж-, непідле́глий, непідпорядко́ваний.

АВТОКРА́ТІЯ > АБСОЛЮТИЗМ.

АВТОМА́Т автомати́чний механі́зм /при́стрій, при́лад, апара́т, маши́на/, *о*ᴷ самору́х; *в*ᴵ пісто́ль-кулеме́т, *(Калашникова)* *ж*ᴺ кала́ш; ☺ ро́бот, бовва́н, істука́н.

АВТОМАТИ́ЧНИЙ *(рух)* машина́ль-, несвідо́мий; ☺ *н*ᴸ безду́шний, відсторо́нен-, як автома́т; *(що сам діє)* самору́ш-, *с*° самоді́ючий.

АВТОМОБІ́ЛЬ а́вто́, (авто)маши́на, *ж*ᴺ та́чка, *(і-мпортний)* іномар-, *ж.* самопе́р, /*г.* -хі́д, *о*ᴷ -тя́г/, *(тюремний)* вороно́к, чо́рний во́рон.

АВТОНО́МІЯ самоврядува́ння; *(університету)* самості́йність, незале́ж-, непідпорядко́ва-.

А́ВТОР *(твору)* творе́ць, *у*ᴾ сотвори́тель; *(винаходу)* винахі́дник, *(проєкту)* проєктува́ль-; *(лексикону)* упоря́д-, уклада́ч, *(передмови)* передмо́вець; *(прози)* повістя́р, письме́нник, *з*ᴺ писа́ка, *(поезії)* поет, *з*ᴺ віршома́з.

АВТОРИТА́РНИЙ *(лад)* дикта́торський, самоде́ржа́вний, автократи́ч-, монархі́ч-, тоталіта́р-, тоталітаристи́ч-, *с.* деспоти́ч-, тирані́ч-, ко- муністи́ч-, фаши́стський.

АВТОРИТЕ́Т ви́знане сві́том зна́чення /впли́в, вага́/, прести́ж, репута́ція; ☺ знаве́ць, фахів-́, спец(*ія*лі́ст), еруди́т, величина, цар і бог, *ж*ᴵ знавчи́ня; *ф*ᴾ пова́га, дові́ра [ма́ти ♦]; **бо́їться зга́я- свій а.** б., що коро́на спаде́ з ньо́го.

АВТОРИТЕ́ТНИЙ *(зарекомендова-)* прести́жний, престиже́в-; *(голос)* впливо́-, ваговитий, пова́жний; *(тон)* упе́вне-; ± КАТЕГОРИЧ-; *(спец)* ерудо́ва-, кваліфіко́ва-, я. зна́є ді́ло.

АВТОХТО́Н АБОРИҐЕН; *а*ᴹ за́йда, за́йшлий.

АГА́! *ч.* еге́ (ж)!; ото́жто!; о́сь воно́ що!; *ℓ*ᴾ аякже!; *ф*ᴾ я́сно!, примі́ча́й! [♦! Прийде сам].

АГА́Т *у.* соба́чий зуб.

АГЕ́НТ *(розвідки)* шпиг(у́н), розві́дник, розві́д(ув)ач; *ж*ᴹ доно́щик, інформа́тор, *г.* конфіде́нт, *ж*ᴹ ню́хало, стука́ч, сексо́т, фіска́л; *(у підпіллі)* провока́тор; *(фірми)* (спів)праці́вни́к, представни́к, репрезента́нт, викона́вець, службо́в-; *(торговий)* коміво́яже́р, МАКЛЕР, бро́кер; *(фізичний)* чи́нник, фа́ктор, причи́на.

АГЕ́НТСТВО *г.* аге́нція; *(відділ фірми)* філія, ві́дділок, *с*° відді́лення, філія́л; *(установа)* бюро́, за́клад, конто́ра, канцеля́рія.

АГІТА́ТОР пропаганди́ст, пропага́тор; *н*ᴸ скоробре́ха, підбре́хач, окозами́лювач.

АГІТ/УВА́ТИ ве́сти́ ~а́цію; *(їх)* умовля́-, переко́нува-, піддава́- ~а́ції; *(за що)* пропові́дува- *що*, заклика́- до; ± ПРОПАҐУВА-; **я.** /*м*ᴺ **хто**/ ~ує с-и ♦, за́йня́тий ~а́цією, ~а́тор, *п*ᴷ ~аці́йний, для ~а́ції, ©.

А́ГНЕЦЬ *у*ᴾ ягня́, ягня́тко.

АГО́В! агу́! аге́й! ге́й! е́й! (г)алло́! ува́га!

АГОН/ІЗУВА́ТИ *у.* КОНАТИ; **що** /*м*ᴺ **хто**/ **~ізу́є** охо́плений ~ією, в ~ії, в при́смертних му́ках, *п*ᴷ ~а́льний, ~ій-, при́смерт-, напівживи́й, ©.

АГО́НІЯ кона́ння, му́ка, *у.* при́смертя /перед-́/; *(повільна)* умира́ння.

АГРЕСИ́ВНИЙ напа́сницький, зага́рбниць-, напа́дниць-, завойо́вниць-, войовни́чий, *п*ᵇ напа́сливий, *о.* пу́тинський, *г.* здобу́вчий; *(акт)* воро́жий; *(рух)* наступа́льний; ☺ *п*ᵇ лікт́я́стий.

АГРЕ́СІЯ інва́з-, експа́нс-, на́пад, вдертя́, вло́млення, вто́ргне-, *(Путина)* волевия́в; ± ВІЙНА.

АГРЕ́СОР зага́рбник, завойо́в-, за́йма́нець, напа́сник, *г.* здобу́вець, *а.* конкіста́до́р, *р.* вло́м-

ник, *о.* Пу́тин; ± ОКУПАНТ.

АГУ́КАТИ знай кричá- агý /агóв/, ± ГЕЙКАТИ.

АДАПТÁЦІЯ > ПРИСТОСУВАННЯ; **а. на місцéвості** п. до місцéвости.

АДАПТ/УВÁТИ пристосóву- /до-/, припасóву-, прилáджу-, прилаштóву-; *(рослини)* акліматизувáти, принатýрю- /*д*^{к} приживи́ти/; *(текст)* спрóщува-, скорóчу-, удостýпню-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ ~ýє с-и /з-й/ ♦, *(річ)* ~ор, *п*^{к} ~аці́йний, ~увáль-, ©; **я. -ється** ~ýваний, пристосý-, акліматизý-, принатýрю-, *п*^{к} ~áбельний, призвичáйливий.

АДВЕНТИ́СТИ *м*^{н} субóтники; *(категорія вірян)* сектáнти, *ж*^{м} штýнди.

АДВОКÁТ юри́ст, правни́к, спові́р-, захис-́, оборóнець, *ж*^{м} застýпник, *і*^{с} присяжний повіре-.

АДЕКВÁТНИЙ *(цілкóм)* відповід-, тотóж-, рівноря́д-, /-знáч-, -вáртий/, рів- з; *(переклад)* буквáль-, тóч-, дослів-; *(в усім)* таки́й сáмий, достóтни[і]й, достемéнний, *о.* ви́капа-, óко-в-óко, точнісінський.

АДÉПТ прибічник, прихи́ль-, послідóв-, визнавéць, *у.* побóрник, *і*^{р} прорóк; *(мілітаризму +)* захисни́к, оборóнець, *с.* ревни́тель.

АДЖÉ ж, же *(ж)*, бож, бо ж, таж... *(ж/е/)* [**а. пізно** та*(ж)* п. ж!], тажé, та... ж, та... же ж, *г.* чéйже, ачéй; **а. ж** *к.* же ж [**а. ж він** він же ж].

АДМІНІСТРАТИ́ВНИЙ керів-́, управлінчий, відо--;

АДМІНІСТРАТИ́ВНО *с*^{о} *(вислати)* без сýду, самопрáвно, за закóнами беззакóння.

АДМІНІСТРÁЦІЯ керівни́цтво, начáльс-, прóвід, керівники́, провідники́, начáль-, звéрх-, шéфи, *з*^{б} апарáт, штат; *(орган)* упрáва, управління, відомство, уря́д, центр*(аля)*, *(війська)* комáндування; *(дії)* урядувá-, адмініструвá-.

АДОПТУВÁТИ брáти за си́на /дочкý/.

АДРЕСÁТ *(пошти)* *с*^{о} одéржувач, *з*^{г} відбóрець.

АЕРОДРÓМ *г.* летóвище; *(+ вокзал)* аеропóрт.

АЕРОНÁВТ > АВТОР.

АЕРОПЛЯ́Н літáк, літáльний апарáт; *(одномоторний)* моноплян, /*дво-*/ біплян; /*без-*/ плянер, *(міні)* осá, мýха, блохá; *(сторчового злету)* вертоліт, гелікоптéр, *о*^{к} верти́крил.

АЖ *ч.* а [♦ у цю мить], а втім [♦ ні!], алé [♦ приглядáюсь – не те], більше, ніж [її ♦ надхристия́нське милосéрдя], Бóже мій! [дивлюсь: ♦ бідá!], вже [♦ після мéне], вже зóвсім [старосвітський, ♦ рідний дім], вже тоді [сів аж як ви́йшли]; виявляється [♦ він ось де!], враз [новинá! Всі ♦ прити́хли], геть [ви́ніс ♦ за хáту], геть-геть [забіг ♦ за селó], далéко [десь ♦ за північ], дóти [терпів ♦ пóки не втя́мив], дóти, дóки [і так тяглóся – ♦ рáнок настáв], дóти, доки *(не)* [вари́ти ♦ бýде полови́на], дýже [**десь а.** у **глибóку я́му зари́в** десь у дýже г. я. з.], занáдто [де ти бáчиш такé ♦ чудóве?], зóвсім [рáптом ♦ смéркло], з тóго всьóго [Зевс ♦ застогнáв], і [він ♦ сам нáче повірив], і нáвіть [він так зрадів, ♦ не дочýв усьóго], і нарéшті [повз дóвго-дóвго, ♦ дістáвся до води́], і то [сказав ♦ уголос]; і то так, що [гýпнув ♦ земля́ задвигтіла], коли́ [перечекáв, ♦ ущýхне дощ], коли́ ж [іду́, ♦ той кáже], коли́ це [сплю, ♦ квóчка – кир-р-р]; кóнче [чи ♦ слóвом треба сказати?], лишé [♦ за ти́ждень], лишé опісля́ [♦ ви́явилось], лише, коли [скажý, ♦ настáне час]; лишé тільки [йомý данó мéтрів ♦ півторá]; мáйже [їй ♦ при́кро стáло], мáйже зóвсім [червóні ♦ фія́лкові], мáло не [♦ розсідáється], нáвіть [я ♦ став], нáвіть і [♦ сюди́ чýти], нарéшті [♦ однóго дня], на сáмому /сáмій +/ [♦ на кінці], наспрáвді ж [♦ то не вонá], настільки, що [їм стáло сýмно, ♦ трéба булó чиєїсь пóмочі], настільки, що вже [знекрóвлений, ♦ сірий], настільки, що став [фія́лковий ♦ чóрний], не більше не мéнше, *(а)* [їй приділено ♦ цілий абзáц], не де, а [♦ у Áфриці], не звідки, а [♦ із Зáходу], не з чим, а з [так психонýв, що ♦ з інфáрктом пішóв], немá сýмніву [дивлю́сь у вікнó – ♦ хтось там є!], не мáло не багáто *(а)* [♦ цілий ти́ждень], чи не [йогó мáли ♦ за пéршого шевця́], не мéнше, як [♦ три], не оди́н, а [♦ вісім], не рáніше, як [вставáти ♦ по сьóмій], не скóрше, як [♦ о п'ятій], не то що, а [♦ вýха почервоніли], не хто, а [я не хотів, щоб ♦ він надáв мені знáчення], не чим, а [запáхло ♦ фаши́змом], не що, а [опанувáли ♦ Еги́пет і Судáн], не яки́й, а [посів ♦ перший ряд], не яки́х там, а [сягá ♦ тих часів], однáк [♦ на ділі ви́йшло навпаки́], пóки *(не)* [дóвго чекáти, ♦ нéбо почýє], © пре- [**а. на ди́во бідно** на преди́во б.], прóсто [♦ зло берé], прóсто таки́ [зігне ♦ у дугý], раз [♦ якось кáже:], рáптом [♦ пéред нéю став дім], рівно [кóло їх ♦ два менти́], різко [Хто? – ♦ звів гóлову дід], сáме [♦ ізвідти], самóго, самóї + [♦ біля мóря], та [♦ ось], так [♦ ось де ти!], так, що *(нáвіть)* [♦ страх берé], таки́ [прóсто ♦ дух спирáє], таки́, ба [**а. ні!** ба, ні!], та ось [ми застря́гли, ♦ над'їхав оди́н], тільки [♦ як тривóга, то до Бóга], тільки-но [♦ акт шлю́бу змýсив її ви́знати; *і*^{р} нас 500, а курців ♦ 10]; то [**не а. дýже** не дýже то], то й не ди́вно, що [я глáдив гадю́ку, ♦ мáмі відібрáло мóву], цілий, цілих + [♦ три рóки], ще [знак, узя́тий ♦ від ґóтів], ще й [бýде ♦ занáдто], що [♦ нáвіть], що вже [наївся, ♦ лоб тверди́й], щóйно [і ♦ тоді побáчив він], що нáвіть [скакáв, ♦ упáв], як [стою́, ♦ тут хтось...], як є [♦ на всю Шуля́вку], якрáз [зігнýв ♦ удвóє]; & *д.* ажéнь; **а. блищáла** прóсто таки́ б., досяглá ви́щого стýпеню бли́ску, стáла втіленням б.; **а. вонó** коли́ ж, однáк, алé [♦ вонó і тут є ви-

хід], виявля́ється [♦ воно́ – ні]; **а. ген** в далині, ген дале́ко [♦ ген, де шлях мая́чить]; **а. десь** зо́всім [♦ д. у другі́м місці]; **а. дим іде́** ♦ ку́риться, ♦ пір'я летить, ♦ гілля гне́ться, ♦ гай шумить; **а. до** 1. до са́мого /са́мої +/, 2. не виключа́ючи, включно з [♦ до незале́жности]; **а. до́ки** до́ти, до́ки [♦ до́ки ро́дяться поети]; **а. до ненависти** обу́рливо [**а. д. н. спокі́йно** о. спокі́йно]; **а. загра́ло в душі́ *їм*** ніби *їм* се́рце ма́слом змастив; *(**а.**)* **задо́сить** *с°* більш, ніж доста́тньо; **а. зана́дто** над міру; **а. і** 1. навіть [я ♦ і ча́рку поставив], 2. наре́шті [♦ і поба́чив]; **а. кричить** криком кричить [душа́ ♦ к.: брехня́!]; **а. курить = а. дим іде**; **а. лу́скати з бажа́ння** хоті- ♦-♦-♦; **а. на** 1. © на цілий /-лу, -лі +/ [**а. на 700** на цілих 700], 2. не раніше /скор-/, як [бу́де ♦ на той рік]; **а. напро́чу́д** на предиво [♦ н. бідно]; **а. нара́з** коли це, *(як)* ра́птом; **а. наре́шті** коли це *(*ра́птом*)*, як ось *(*ра́птом*)*; **а. на яке́сь** на яке́сь особли́ве [**не жди а. на яке́сь ди́во** не жди на яке́сь особли́ве д.]; **а. ні!** але́ж ні!; **а. ніби** ма́йже; **а. нічо́го** зо́всім нічо́го, нічогісінько; **а. он там, де** прибли́зно, де, так дале́ко, де; **а. ось** 1. ра́птом, коли це, наре́шті, я́кось [♦ ось одно́го ра́зу], 2. са́ме [♦ ось у цю мить]; 3. ось і [♦ ось Місяць], 4. тільки [не міг учо́ра, ♦ ось ни́ні], **а. ось коли́** тільки тепе́р, ось коли́ наре́шті [♦ ось коли́ він ліг]; **а. от** наре́шті [♦ **от** 1932 ро́ку]; **а. отаке́** таке́ ди́во [♦ **о.** її спобігло]; **а. оце́** 1. лише́ що́йно, 2. коли це ра́птом [♦ оце́ спинилось а́вто]; **а. пищить *хто*** ду́же хо́четься *кому*; **а. по́ки** заки, пе́рше, ніж, до́ти, до́ки; **а. по са́мі** по самісінькі [**а. п. с. ву́ха** по самісінькі в.]; **а. ра́птом** і тут ра́птом; **а. сам Н.** Н. вла́сною персо́н-; **а. стільки** так бага́то [не мав ♦ с. ко́ней]; **а. сюди́** так дале́ко; **а. так** 1. до тако́ї міри, настільки [♦ так сте́рлось], 2. ду́же, за- [**а. так до́вго спа́ти** ду́же до́вго /**за**до́вго/ с.], 3. все одно, [мені шкода її ♦ так, наче...]; **а. так?** навіть так?; **а. таке́** 1. надзвича́йно [що тут ♦ тако́го ціка́во-?], 2. отаке́ [♦ **таке́ її** спобігло]; **а. такий** 1. такий великий [♦ таку́ су́му], 2. до тако́ї міри [♦ тако́ї старо́ї орієнта́ції], 3. і то такий [ма́ю лінь, ♦ таку́, що...], 4. *(перед $n^к$)* зана́дто [♦ т. хитрий], 5. настільки [♦ така́ чиста]; **а. там** ♦ о́нде*(*чки*)*, ген-ге́н дале́ко, **а. там дале́ко** в далекій перспективі; **а. там, а. там, а. там** на /у/ са́мому-са́мому кінці; **а. там ви́соко** ген-ген ви́соко; **а. тепе́р** наре́шті *(*тепе́р*)*; **а. тро́хи *який*** до де́якої міри *який*; **а. тут** якра́з, са́ме, у цю мить [♦ тут веду́ть Банде́ру]; **а. угорі** на са́мому верше́чку; **а. у кіне́ць** у са́мий к.; **а. як** лише́ тоді, як; **вже а.** вже тільки, не раніше, як [вже ♦ на літо поїду]; **десь а.** десь чи не [десь ♦ у А́нглії]; **до́ти а.** ♦ до́ки, *(*♦*)* по́ки не [**пла́кав до́ти, а. затя́вся втекти** пла́кав, по́ки не з. в.]; *(**до́ти**)* **а. по́ки** до́ти, по́ки не [♦ по́ки оселився], **на́че а.** ма́йже [на́че ♦ вида́влює]; **отó а. звідти** са́ме звідти, з тако́го дале́ку; **про́сто а.** 1. на́віть [п. ♦ ну́дно], 2. п. таки, що на́віть, так, що [п. ♦ спинитися не міг]; **тоді а.** що́йно тоді; **тро́хи а.** на́віть тро́хи [Х. тро́хи ♦ схуд]; **що а.!** *(в кінці мови)* ♦ да́лі ні́куди!, надзвича́йно [га́ряче, що ♦]; **щось а. сім** приблизно сім.

АЖ c^n *(це не так)* коли ж; $ф^р$ по́ки, до́ти, по́ки не [**жди, аж я скажу́** жди, по́ки я не с.].

АЖ-АЖ-А́Ж *ч.* $n^р$ ду́же, стра́шно, страше́н-, дия́вольськи, *(змучився)* до упа́ду, $e^м$ так, що ну!, жах! [**Їсти хо́чу а.-а.-а.!** ї. х. – жах!]; **що аж-аж-а́ж** що ♦ [**гіркий, що а.-а.-а́.** гіркий що ♦].

АЖІОТА́Ж збу́дження, хвилюва́-, гаря́чка, *с.* лихома́нка.

АЖУ́РНИЙ прозо́рий, прозо́ристий, просвітча-; ґратча́-, мере́живний; *(тонко зроблений)* тендіт-, деліка́т-, ви́тонче-, тонкий; & ажуро́вий.

АЗА́РТ, $х^а$ **ГАЗА́РД** *(у грі)* $n^{-о}$ за́пал, завзя́тість, затя́т-, гаря́чка, при́страсть, відчайду́шність, брак розсу́дливости.

АЗА́РТНИК газардови́к, одержи́мий.

А́ЗБУКА > АБЕ́ТКА; *(перша книжка)* буква́р, грама́тка; *(знань)* поча́тки, АЗИ.

А́ЗБУЧНИЙ абе́тковий, абе́тний, альфабе́т- /$c^о$ алфа́віт-/; *(- істину)* елемента́р-, початко́вий, загальновідо́мий; & *поа́збучний.

АЗИ́ *(наук)* осно́ви, *(*першо*)*поча́тки, елеме́нти, заса́ди, аксіо́ми; *як і.* загальновідо́ме.

АЇР $б^і$ а́єр, лепеха́, тата́рське зілля́.

А́ЙЗБЕРГ льодова́ /крижана́/ гора́, $о^к$ кригоске́ля; *п.* коло́с, моноліт; $ф^р$ небезпе́ка.

АКЛІМАТИЗУВА́ТИ > АДАПТУВАТИ.

АКОМПАН/УВА́ТИ приграва́-, супрово́ди- *(*акомпанія́ме́нтом*)*, *ф.* прибри́нькува-; & $х^а$ акомпаньюва́-; **що** ~ує з-й ♦, ~ія́тор, су́провідник, пригравач, $n^к$ супровідний, ~ува́ль-.

АКОМПАНЕ*(*ІЯ*)*МЕ́НТ су́провід, пригра/ва́ння/

АКО́РД співзву́ччя, співзву́чність, милозву́чн-, $ф^р$ гармо́нія; *п.* зго́да, зла́года; *з.* уго́да.

АКСЕСУА́Р *(конечний)* о́зна́ка, дета́ль, причанда́л, пре́дме́т, $з^б$ причанда́лля; *(у творі)* атрибу́т; *(на сцені)* пре́дме́т бутафо́рії;

АКСЕСУА́РИ $і^р$ прибамба́си ◊.

АКСІО́МА *(бездоказова істина)* постуля́т; *п.* очеви́дність, *к.* очеви́дь; $ж^м$ пра́вило, зако́н.

АКТ дія, подія, вчи́нок, АКЦІЯ, проце́с, процеду́ра; *(уряду)* ука́з, гра́мота, постано́ва, ухва́ла, універса́л; *(документ)* лист [розлу́чний л.], *ф.* папір, *б.* бома́га; *(поліції)* протоко́л, за́пис.

АКТИ́В *(у гурті)* заводії, верхово́ди, смета́нка, чолів-; $е^к$ реа́льна части́на баля́нсу; $г^а$ дійсний

стан; $а^{м}$ пасив; **мати у своєму –иві *що*** *о.* маза плечима *що* [м. з. п. війну].

АКТИВІЗ/УВА́ТИ пожвавлю-, спонуку- до дії, РОЗВОРУШУ-, підіймати на ноги; & $д^{к}$ з♦; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й з♦, ~атор, $п^{к}$ ~аційний, розворушливий, ©.

АКТИВІЗУВА́ТИСЯ пожвавлюва-, ставати активнішим, *о.* підноси- голову; **що -ється** с-и ♦, активізуваний, розворушу-, спонуку- до дії ◊, чимраз активніший.

АКТИ́ВНИЙ діяль-, невтом-, енергій-, мотор-, ініціатив-, зарад-, беручкий, за*(по)*взятий, наполегливий, непосидющий, завзяту-, *о.* що лізе в усі дірки; $з^{-н}$ живий, жва-, дійовий.

АКТО́Р артист, КОМЕДІЯНТ, виконавець, $і^{с}$ лицедій, скоморох, *(комедійний)* комік, *(вертепу)* вертепник; *(масових сцен)* статист, масовик; ***п.*** кривляка, придурок, фігляр.

АКТО́РКА і **АКТРИ́СА** артистка, лицедій-, комедіянт-, виконавиця, *(кафе-шантану)* стриптизерка; & актрисуля, актрисуленька.

АКТУА́ЛЬНИЙ *(твір)* злободен-, сучас-, своєчас-, на часі; *(- справу)* важливий, пекучий, болю-, наболілий, *о.* животрепетний.

АКУ́ЛА ***п.*** хижак, ненажера, ненаситець, жаднюга, *с.* визискувач, експлуататор.

АКУМУЛ/ЮВА́ТИ призбиру-, нагромаджу-, накопичу-, зосереджу-, складати, збира-; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **~ює** с-и ♦, радий нагромади-, призбирувач, *(річ)* ~ятор, $п^{к}$ ~яційний, для ~яції, ©.

АКУРА́Т точно, саме, якраз, в акурат, в самий раз, достеменно, достоту.

АКУРАТИ́СТ любитель точности, *с.* педант; *(зовні)* чепурун, чистьоха, чистюля, чистун, чистюк, $с^{о}/з^{н}$ чистоплюй.

АКУРА́ТНИЙ охай-, чепурний, *р.* кукіб-, *(надто)* прилиза-; *(у діях)* точ-, пунктуаль-, *с.* педантич-; *(на службі)* СТАРАН-, ретель-, $ж^{м}$ справ-; & акуратненький, преакуратний;

АКУРА́ТНО *(зачесатися)* волосок до волоска ◊; *(убраний)* чепурненько.

АКУШЕ́РКА $ж^{м}$ *(с)*повитуха, баба-*(с)*повитуха, баба, бабка, пупорізка, баба-пупорізка.

АКЦЕ́НТ наголос, наголошення, наголошува-, $ж^{м}$ притиск; *(чужий)* вимова; *(на чім)* підкреслення *чого*.

АКЦЕНТУВА́ТИ наголошу-, підкреслю-, робити акцент /наголос/; зверта- увагу; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **акцентує** $з^{м}$-й ♦, $п^{к}$ наголосовий, наголошувальний, *о.* з акцентом на *чім*, ©.

АКЦЕПТУВА́ТИ *(чек у банку)* прийма-, оплачува-, погоджуватися плати-; *(що)* ***п.*** схвалюва-, санкціонува-, благословля-, визнава-, погоджуватися на, брати на озброєння.

А́КЦІЯ ДІЯ; *(військова)* операція, *(протестна)* захід, *(героїчна)* подвиг, діло, *(небезпечна)* гра з вогнем; $е^{к}$ цінний папір; ± АКТ.

АЛА́РМ тривога, ґвалт, сполох, паніка, шок, переполох; пересторога, сирена, сиґнал тривоги, дзвін, $м^{о}$ СОС, $в^{й}$ бойова готовість /*г.* поготівля/; ***п.*** неспокій, метушня, галас, крик.

АЛЕ́ $с^{п}$ та, проте, однак /-аче/, а /й/, а втім, алеж /але ж/, аж, тільки, коли ж [к. ж це не я]; **а. де тобі *який*** мало сказати *який* [**а. д. т. лінивий** *(кіт)* мало не бавиться з мишами]; © $f^{р}$ **а. її навчиш /примусиш +/!** її не навчиш /...+/.

АЛЕ́ Ж але бо! $х^{а}$ алеж; **а. то *який*** ну й *який* [♦ то злий!].

АЛЕГОРИ́ЧНИЙ *(вираз)* фігураль-, ОБРАЗ-, ін*(ак)*омов-, перенос-, езопівський, притчевий, *о.* сказаний навздогад буряків.

АЛЕГО́РІЯ притча, ін*(ак)*омовлення, мова Езопа, езопівська м., *(натяки в тексті)* підтекст.

АЛЕ́Я *(оточена деревами дорога /+/)* *з.* просад; *(парку)* доріжка, *р.* хідник; *(взавдовж вулиці)* бульвар, *(на межі)* перетика; & алейка.

АЛІМЕ́НТИ $м^{н}$ *(на дітей)* утримання.

АЛКОГО́ЛІК пияк*(а)*, п'яниця, пиворіз, брагун, $з^{н}$ мочиморда, $с^{о}/ж^{н}$ алкаш; & $х^{а}$ алькоголік.

АЛКОГО́ЛЬ спирт, горілка, *як і.* спиртне; *о.* хміль, зелений змій, $ф^{-р}$ мед-горілка, мед-вино, $з^{н}$ отрута.

АЛКОГО́ЛЬНИЙ *(дух)* питвяний, спиртний, хмільний, горільча-, горілча-.

АЛЛА́Х > БОГ.

АЛЛО́! галло! гей! агов! & $х^{а}$ галло!

АЛМА́З діямант, *(оброблений)* брил*(ь)*янт; *(скляра)* склоріз; *д!* САМОЦВІТИ.

АЛФА́ВИ́Т, -А́ВИ́ТНИЙ > АБЕТКА, -КОВИЙ.

АЛЮ́ЗІЯ відсилка, відсилання /по-/, $о^{к}$ відсил.

АЛЮ́Р(А) *(хода коня)* крок, хода, похід, ступа [клус /рисць/, чвал, інохідь]; & $х^{а}$ алюра.

АЛЬБО́М > КНИГА; *(рукописний)* книга пам'ятних записів; *(марок)* *г.* марківник.

АЛЬКО́В *(у мурі)* ніша, заглибина; & альковчик.

АЛЬМАНА́Х *(поезії)* збірка, антологія; *(щорічний)* річник, щоріч-, *(квартальний)* квартальн-, *(щомісячний)* місяч-, журнал.

АЛЬТЕРНАТИ́ВА *(перед ким)* вибір, *(на два шанси)* дилема, або-або, з двох одно, *(кому)* *о.* близня /-юк/; $ф^{р}$ можливість, шанс, нагода.

А́ЛЬФА: а. і омега початок і кінець; **від -фи до -еги** від А до Я, з початку до кінця, від дошки до д.

АЛЬФАБЕ́Т > АБЕТКА.

АМАЗО́НКА вершниця, жінка-верхівець, жінка-вершник; *(одяг)* сукня амазонки.

АМАЛЬГАМА *(металів)* суміш, мішанина, *о.* вінеґрета /$с^{о}$ вінеґрет/, $п^{-о}$ стоп.

АМА́ТОР любитель, дилетант, охочий до, *о.* трохи [**т. кухар** = к.-♦]; $ф^{р}$ нефахівець, неспец.

А́МБА! кіне́ць! смерть! гапли́к! каю́к! капу́т! шаба́ш! край! амі́нь! го́ді! до́сить! капе́ць! амб-!

АМБАСА́ДА *г.* посо́льство, представни́ц-, *с°* повпре́дс-; ± КОНСУЛЬСТВО, МІСІЯ.

АМБІ́ТНИЙ самолю́б- /често-/, самолюби́вий, гонорови́тий /-и́стий/, го́рдий; *(- мрії)* наполео́нівський; *р.* діткли́вий, ура́зли-; & за♦.

АМБІ́ЦІЯ амбі́тність, самолю́бство, гонорови́тість, честолю́бство, го́нор.

АМБРАЗУ́РА *(у стіні)* о́твір, про́різ; *(у мурі фортеці)* бійни́ця, стрільни́ця.

АМБРО́ЗІЯ *(ароматна)* некта́р, ї́жа богі́в, *о*[к] зо́лотомед; *о*[к] натира́ння.

АМБУЛАТО́РІЯ > ЛІКАРНЯ.

АМВО́Н *і х*[а] **АМБО́НА** *(у храмі)* КАТЕДРА, підви́щення, *у.* каза́льниця; *п.* трибу́на.

АМНІ́СТІЯ, *х*[а] **АМНЕСТІЯ** *(для в'язня)* помі́лування, про́ще́-, дарува́- /забуття́/ прови́ни.

АМНІ(Е)СТУВА́ТИ ми́лувати, проща́ти, дарува́ти, звільня́ти від ка́ри, виявля́ти ми́лість.

АМОРА́ЛЬНИЙ /не-/, розпу́с-, розбе́ще-; *(вчинок)* непохва́ль-, безче́с-, безсо́віс-, несправедли́вий, *с.* безпринци́пний.

АМОРТИЗУВА́ТИ пом'я́кшу-, відпру́жу-.

АМО́РФНИЙ безфо́рмний, розпли́вчастий, нечітки́й, *о.* ні ри́ба ні м'ясо.

АМПЛУА́ *т*[е] специфічна ро́ля; *п.* жанр, рід заня́ть; **не моє́ а.** *ж.* не моя́ /чужа́/ пара́фія.

АМПУТУВА́ТИ *(руку)* відтина́-, відрі́зува-, відсіка́-, *(орган)* вирі́зува-, видаля́-.

АМУЛЕ́Т > ТАЛІСМАН.

АМУНІ́ЦІЯ *(військова)* споря́дження, спо́ряд; *(рибалки)* причанда́ли, *ж*[м] спра́ва.

АМУ́РИ фі́глі-ми́г[і́г]лі, любува́ння, ЖЕНИХАННЯ, залиця́ння; любо́вні приго́ди.

АМУ́РИТИСЯ фліртува́ти, крути́ти любо́в, пуска́тися в зальо́ти, *с.* скака́ти в гре́чку.

АНА́ЛИ літо́писи, хро́ніки, за́писи, *у*[р] скрижа́лі.

АНА́ЛІЗ *(подій)* ро́згляд, обду́мування, обмірко́(ву)ва-, дошу́кува- причи́н, *(в гурті)* обгово́ре-; *(крови)* дослі́дже-, ви́вче-; & *х*[а] аналі́за.

АНАЛІ/ЗУВА́ТИ піддава́- ана́лізу /-ізі/, обмірко́ву-, розгляда́ти, студію́ва-, вивча́-, дошу́куватися причи́н, *о.* крути́ти /метикува́-/ на всі бо́ки, міркува́- всіма́ сторона́ми, розбира́- по кі́сточка́х, розклада́- по поли́чк-, до́бре розжо́вува-; обгово́рю-, зва́жу-; дослі́джу-, проду́му- варія́нти, підхо́ди- з усіх бо́ків; **я.** /*м*[н] **хто**/ ~зу́є с-и ♦, з-й /призна́че-/ про♦, за́йнятий ~зом, аналі́тик, *(річ)* ~за́тор, *п*[к] аналіти́чний, ©; **ПРОАНАЛІЗУВА́ТИ** *о.* обсмокта́- ду́мкою ◊.

АНАЛО́ГІЯ схо́жість, поді́бн-, подо́ба; *ф*[р] парале́ля; *(з чим)* відпові́дність до *чого*, *с.* тото́жн-.

АНАЛЬФАБЕ́Т *г. як і* неписьме́нний, негра́мот-; *п.* не́ук, неві́глас, профа́н, бо́вдур, тума́н, неоте́са /*як і.* -саний/; *о.* ні бе, ні ме (ні кукарі́ку).

АНАРХІ́ЧНИЙ хаоти́ч-, безла́д-, недисциплі́но́ва-, стихі́й-, неорганізо́ва-, безсисте́м-; безвла́д-; беззако́н-.

АНА́РХІЯ хао́с, бе́злад /-а́ддя/, стихі́йність, недисциплі́но́ван-, неорганізо́ван-; *(у краю)* БЕЗВЛАДДЯ, беззако́ння; *(стовладдя)* отама́нія.

АНАТОМУВА́ТИ *(труп)* розтина́-, препарува́-.

АНА́ФЕМА відлу́чення (від Це́ркви); *ф*[р] прокля́ття; *п.* засу́дження, таврува́-; *х*[а] ана́тема.

АНАХОРЕ́Т відлю́дько, самі́тник, відлю́д-; *р*[я] пусте́ль-, пече́р-, схи́м-, аске́т, *н*[L] фана́тик.

АНА́ХТЕМСЬКИЙ про́клятий, засу́джений, відлу́че-, затавро́ва-; *п.* чо́ртів, нелю́дський, сатані́всь-, сатани́нсь-, дия́вольсь-, га́спидсь-.

АНҐАЖУВА́ТИ зааңга́жо́ву-, запро́шу-, пропонува́ти пра́цю; *п.* вербува́-, залуча́-, *ф.* сва́та-; **ЗААНҐАЖУВА́ТИ** завербува́- ◊.

А́НГЕЛ *(Божий)* посланéць, ві́сник, *(вищої ранґ-и[у])* арха́нгел, Серафи́м, херуви́м; *(добрий)* охоро́нець, а́нгел-хорони́тель; ☺ небожи́тель, небе́сне сотворі́ння, *о.* хто й му́хи не заче́пить; & а́нгол, я́нгол, [а]херуви́мчик.

А́НГЕЛ-ХОРОНИ́ТЕЛЬ а́нгел-засту́пник, а́нгел ви́бавлення, *р*[м] а́нгел-храни́тель.

А́НГЕЛЬСЬКИЙ ® ла́гідний, покі́р-, (с)ми́р-, незло́б-, тихоми́р-, плохи́й, ти́-, *о.* як голу́бка; пра́ведний, безгрі́ш-, цнотли́вий, чи́стий; *(на вроду)* чарі́вни́й, херуви́мистий; & я́нгольський [я. голосо́к та чо́ртова ду́мка], янголи́ний.

АНЕКДО́Т сміхови́н(к)а, смішна́ /куме́д-/ істо́рія, жарт, *о.* цирк; *ф*[р] куме́дія, сміхота́, сміх, *о.* сміх та й го́ді; & *х*[а] ♦а; ± ПОБРЕХЕНЬКА.

АНЕКДОТИ́ЧНИЙ куме́дний, смішни́й, сміху́гід-, сміхови́н-; *(епізод)* весе́лий.

АНЕ́КСІЯ *(земель)* зага́рбання, прие́дна-, *і*[р] воз'є́днання, *(Австрії)* а́ншлюс; ± ОКУПАЦІЯ.

АНЕКСУВА́ТИ *(силою)* зага́рбу-, прие́дну-, *(землю)* окупува́ти.

АНЕ́МІ́Я недокрі́в'я; *п.* безси́лість, безси́лля, не́міч, сла́бість, кво́лість, умліва́ння.

АНЕСТЕ́ЗІЯ знечу́лення, знебо́лення.

АНІ́ ані́ж; *ф*[р] тим па́че [не хоті́в, ані́ не ду́мав].

АНІ́ МУР-МУ́Р *н*[рс] аніте́ле́нь, анічичи́рк, *о.* ні па́ри з у́ст, ні слове́чка.

АНІ-НІ́ *ч.* аж ні́чо́го, зо́всім ні́чо́го.

АНІТЕЛЕ́НЬ > АНІ МУР-МУР.

АНІТРО́ХИ *(НЕ)* нітро́хи /зо́всім/ (не), абсолю́тно (не), жо́дною мі́рою (не), аж ні́як (не).

АНІЧИЧИ́РК > АНІ МУР-МУР.

АНІ́ЯК *(НЕ)* *(аж)* ні́як /жо́дним спо́собом, ні́яким чи́ном, зо́всім, АБСОЛЮТНО/(не).

АНІЯ́КИЙ ні́який, жо́дний, жо́ден; ні /ані́/ оди́н; & аніякісі́нький /жодні-/ [аніякісі́нької ува́ги].

АНКЕ́ТА (за)пита́льник; *(чиста)* бланк, бла́нок; *п.* характери́стика; & анке́тка.

АНОМА́ЛІЯ відхи́лення, непра́вильність, ненор-

ма́льн-, анорма́льн-; *(в організмі)* патоло́гія.

АНОМА́ЛЬНИЙ незви́ч-, ди́в-, неприро́дни[і]й, ненорма́льний, *с.* патологі́ч-, чудерна́цький.

АНОНІ́М не зна́ти хто, ікс, *ж*^{м} хто́цька, *як і.* неві́до́мий; ± ІНКОҐНІТО.

АНОНІ́МНИЙ *(лист)* не підпи́са-, не зна́ти ким пи́са-; *(гість)* безіме́н-, тає́м-, секре́т-, засекре́че-, закодо́ва-, зашифро́-, неві́до́мий; *(опус)* без а́вторства.

АНОНСУВА́ТИ афішува́ти, оголо́шувати, повідомля́ти, сповіща́ти.

АНОТА́ЦІЯ *(до книги)* коро́тка до́відка /характери́стика, резюме́/; *(усна)* ві́дгук.

АНСА́МБЛЬ *(артистів)* гру́па, колекти́в, гурт, *(співаків)* КАПЕЛЯ, хор, *(музик)* орке́стра; *(у грі)* узго́дженість, зла́годжен-; *(домів)* ко́мплекс, компози́ція.

АНТАГОНІ́ЗМ ворожне́ча, ворогува́ння, воро́жість, *с.* непримире́нн-; боротьба́, протибо́рство; *ф*^{р} антипа́тія, непри́язнь, *с.* нена́висть;

АНТАГОНІ́СТ > СУПРОТИВНИК;

АНТАГОНІСТИ́ЧНИЙ непримире́н-, воро́ж- ◊.

АНТИДО́Т протиотру́та; ЛІК, за́сіб.

АНТИКВА́Р торгіве́ць старожи́тностями; & *♦ія́т /= музе́йна вся́чина/.

АНТИКВА́РНИЙ старожи́тній, сивода́в-.

АНТИМО́Н/ІЯ балакани́на, пустоме́льство, марнослі́в'я, тереве́ні, бази́кання, ля́па-, патя́ка-, розпатя́кува-, варня́ка-; & *і*^{д} *розво́дити ~́ії.

АНТИПАТИ́ЧНИЙ неприє́м-, оги́д-, відворо́тни[і]й, несимпати́ч-, осору́ж-, гиде́з-, відра́зливий, гидки́й, бридки́й, *(кому)* не до вподо́би;

АНТИПА́ТІЯ неприхи́льність, відра́за, непри́язнь, оги́да, *с.* нелюбо́в, нена́висть, ОСОРУГА, *а*^{м} СИМПАТІЯ; & *і.* *антипа́тик.

АНТИСЕМІ́Т юдофо́б.

АНТИСЕМІТИ́ЗМ юдофо́бія, юдофо́бство.

АНТИСЕ́ПТИКА знезара́ження, асе́птика.

АНТИТЕ́ЗА протиле́жність, супроти́в-, протиста́влення; запере́чення.

АНТИ́ХРИСТ сатана́, дия́вол, нечи́ста си́ла, ДІДЬКО; *л.* безбо́жник, неві́ра, ана́хтема, беззако́нник; & анци́христ.

АНТИ́ЧНИЙ давньори́мський /-гре́ць-/, дохристия́нсь-; *п.* (старо)да́вній, давномину́лий, бо́знаколи́шній, старови́нний; *(твір)* клясич-.

АНТОЛО́ГІЯ *(творів)* збі́рка; ± АЛЬМАНАХ

АНТО́НІВ ОГО́НЬ зара́ження кро́ви, ґанґре́на, некро́з; *у.* вогне́ць.

АНТРА́КТ *(в театрі)* пере́рва; па́вза, пере́дих.

АНТРЕСО́ЛЬ півпо́верх; *ж*^{м} комірчи́на.

АНТРОПОФА́Г ЛЮДОЖЕР, людої́д, каніба́л.

АНТУРА́Ж ото́чення, довкі́лля, навко́лишнє середо́вище, обста́вини, обстано́ва /*с*^{о} -но́вка/.

АНУ́! ану́мо! ану́те! ану́ бо! ану́ ж бо! ану́-(а)ну́! ну! ну́мо! ну́те! ну́ бо! ну ж бо!;

АНУ-НУ́! *(попередження)* посмі́й ті́льки!

АНУ́Ж ра́птом, а ра́птом; а що, як, а що, коли́ [**а.** він зна́є]; *р.* чей, аче́й, аче́нь.

АНУЛЮВА́ТИ *(угоду)* скасо́ву-, касува́ти, визнава́- неді́йсним, *г.* унева́жнюва-, *д*^{я} денонсува́-; *(вирок)* *г.* відклика́-.

АНФА́С *п*^{р} в обли́ччя, лице́м до глядача́; *і.* пере́дня части́на, пе́ре́д, передо́к, лице́.

АНЦИ́БОЛОТ > ДІДЬКО.

А́НШЛЮС прие́днання, воз'є́днання, злу́ка.

АО́РТА > АРТЕРІЯ.

АПАРА́Т механі́зм, при́лад, при́стрій; *(держави)* адміністра́ція, (керівні) о́ргани, номенклятýра, *(установи)* штат, персона́л.

АПАРАТУ́РА *з*^{б} обла́днання, устатко́вання; механі́зми, при́лади, машине́рія.

АПАРТАМЕ́НТ кварти́ра, (по)ме́шкання;

АПАРТАМЕ́НТИ хоро́ми, пала́ти, поко́ї.

АПАТИ́ЧНИЙ байду́жий, мля́вий; *(сонний)* неживи́й, оспа́лий, /*погляд ще*/ безжи́вний, *с.* мертво́т-, *ф*^{р} безприча́с-, безпри́страс-, холо́д-; ± ІНЕ́РТ-, БЕЗДІЯ́ЛЬ-, ПАСИ́В-;

АПАТИ́ЧНО зне́хотя, (з) холодко́м, ба́йдуже ◊, *о.* як неживи́й /ме́ртвий/.

АПА́ТІЯ байду́жість, мля́вість, відсу́тність життя́, *ф*^{р} знеохо́та ◊ *від* АПАТИЧНИЙ.

АПЕЛ/ЮВА́ТИ зверта́тися до; *(проти вироку)* оска́ржувати /*г.* відклика́-/ *що*, подава́- каса́цію, ± ПРОСИ-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **~ю́є** с-и ♦, з^{м}-й відкли́ка-, ~я́нт, прохач, *п*^{к} апеляці́йний, ©.

АПЕЛЯ́ЦІЯ зве́рнення, пети́ція, про́сьба, проха́ння, клопота́-, ска́рга; *(на вирок)* КАСАЦІЯ.

АПЕТИ́ТНИЙ СМАЧНИЙ, смакови́тий; *(- жінку)* прива́бливий, прина́дний, споку́сливий.

АПЛОДИСМЕ́НТИ о́плески, *(з гуками)* ова́ція.

АПЛОДУ/ВА́ТИ оплеску-, плеска́ти /ля́ска-, би́-/ в доло́ні, пле́ска- рука́-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **~́є** с-и ♦, ще́дрий на о́плески, *(заля)* збу́рена ова́цією, ©.

АПЛО́МБ (надмірна) самовпе́вненість /самопе́вн-/, безапеляці́йн-.

АПОГЕ́Й *(розвитку)* **п.** зені́т, верши́на, верх, вершо́к, найви́ща то́чка, віне́ць, кульміна́ція; злі́т, злет, ро́зквіт; *(не йно морської стихії)* дев'я́тий вал; **а. ро́зквіту** *о.* ро́зповінь.

АПОКАЛІПТИ́ЧНИЙ /-псичні́й/, кінецьсві́тній.

АПОЛОГЕ́Т оборо́нець, захисни́к, засту́п-, *к*^{н} ревни́тель; *о*^{к} прослави́тель; АДЕПТ.

АПОЛО́ГІЯ за́хист, оборо́на, засту́пс[ниц]тво; *о*^{к} вихваля́ння.

АПО́СТОЛ пропові́дник, проро́к; *(правди)* сві́точ, сія́ч, побо́рник; *(свободи)* ревни́тель; *(науки)* основополо́жник, засно́вник, *о*^{к} ба́тько.

АПОФЕО́З *к*^{н} звелі́чування; *(у виставі)* заклю́чний /кінце́вий/ акт; **п.** кіне́ць, на́слідок, результа́т, пі́дсумок, *г.* ви́слід; & *х*^{а} апотео́за.

АПРІО́РІ *п*^{р} без пере́вірки, на ві́ру; напере́д.

АПРОБА́ЦІЯ *(діяльности)* (са́нкція на) затве́рдження, схва́ле-, *г.* апроба́та.

АПТЕ́КАР *д.* рецепта́р; *(кваліфікований)* провізор; *(дипломований)* фармаце́вт.

АРА́П му́рин, негр, *як і.* чорношкі́рий, чо́рний.

АРБІ́ТР посере́дник, (мирови́й, трете́йськ-) суддя́

АРБІТРА́Ж *і* **АРГОНА́ВТ** > СУД і МОРЕПЛАВЕЦЬ.

АРҐО́ жарґо́н, сленґ, ко́йне, су́ржик; *(злодіїв)* блатна́ мо́ва, *жн* фе́ня, *(канцелярій)* канцеляри́т; ± МОВА.

АРҐУМЕ́НТ *(у полеміці)* до́каз, підста́ва, підпертя́, обґрунто́вання, резо́н.

АРҐУМЕНТ/УВА́ТИ *(ідею)* обґрунто́вува-, підпира́-, мотивува́-; *(в полеміці)* наво́ди- ~и; **що** /*мн* **хто**/ **~ту́є** с-и ♦, *пк* ~аці́йний, для ~а́ції, ©.

АРЕА́Л *кн* місце по́буту да́ної реа́лії, *пб* терито́рія, тере́н, реґіо́н, о́бласть, райо́н, ДІЛЯНКА.

АРЕ́НА *(цирку)* мане́ж, кін, майда́нчик; *(боксу)* ринґ, *(на велогони)* трек, *(на теніс)* корт, *(на футбол)* стадіо́н; *(дій)* ***п.*** по́ле, ни́ва, сфе́ра, ца́рина, теа́тр, фронт, *ф.* гуля́й-поле; ***фр*** ко́ло ВЗАЄМИН [**на політи́чній -ні** у ко́лі політи́чних ВЗАЄМИН].

АРЕШТА́НТ тюря́жник, криміна́ль-, *г.* каце́т-, *іс* остро́ж-, коло́д-, кайда́н-, *с.* гале́р-, сибіря́ка; *со* зек, зека́, *ю.* в'я́зень, ув'я́знений.

АРЕШТ/О́ВУВАТИ за♦, УВ'ЯЗНЮ-, в'язни́ти, ізолюва́-, бра́- (під ключ /ва́рту, аре́шт/), забира́-, хапа́-, ла́па-, в'яза́-, голи́- ло́б; *(на час)* затри́мува-; **я.** /*мн* **хто**/ **~о́вує** покли́каний /упра́вне-/ заарештува́ти, за́йня́тий аре́штом;

ЗААРЕШТУВА́ТИ *(геть усіх)* /ви́-/; ◊.

АРИСТОКРА́Т(КА) дворяни́н[ка], шля́хтич[ка], (мі)лорд[ле́ді], *іс* патри́цій; *фр* вельмо́жа.

АРИСТОКРАТИ́ЧНИЙ *(рід)* родови́тий, високоро́дний, дворя́нський, шляхе́тсь-, *о.* блаки́тної кро́ви; *(смак)* великопа́нський, /-світський, -світній/, ви́шуканий, ви́тонче-.

АРИСТОКРА́ТІЯ шля́хта, дворя́нство, ви́щий світ, блаки́тна кров, світська чернь, *со* знать, *жм* вельмо́жество, па́нст-; *(придворна)* придво́рні; ***п.*** еліта, вершки́, смета́нка, чолі́вка.

АРИФМЕ́ТИКА *(наука)* лічба́; ***ф.*** раху́нок /-у́ба/.

АРІ́ДНИК > ДІДЬКО.

А́РІЯ *(невелика)* аріо́зо; ***п.*** мело́дія; ± ПІСНЯ.

А́РКА *б-о* дуга́; *бу* вікно́ /две́рі/ у фо́рмі дуги́; *(тріюмфальна)* бра́ма; **ряд а́рок** арка́да.

А́РКУШ *г.* ка́ртка; *(друкований)* 16 сторіно́к.

АРЛЕКІ́Н бла́зень, кло́ун, пая́ц, ко́мік, *іс* скомор-о́х, *ха* кльовн.

АРМА́ДА *(морська)* еска́дра, флот, *ха* фльо́та, флоти́лія; *(- військо)* могу́тня си́ла; *(борців)* а́рмія; ***як пр*** БАГАТО.

АРМАТУ́РА *(комплекс технічних засобів)* обла́днання, *рк* устатко́ва-, *(залізобетонна)* карка́с, кістя́к, *(лицаря)* обладу́нок, ришту́нок.

АРМІ́ЄЦЬ *як і.* військо́вий, *г.* військови́к, *со* військовослужбо́вець; ± СОЛДАТ, ВОЯК.

А́РМІЯ ві́йсько, збро́йні си́ли, *ур* рать; *(учених)* арма́да; ***п.*** ма́са, на́товп.

АРОМА́Т па́хощі, за́пах, па́хощ, пах, па́хи, паху́чість, (за)паху́щість, пах(ко)ті́ння, *р.* па́хіт, *(поганий)* со́пу́х; *(поезії)* дух; ± ПАРФУ́МИ.

АРОМА́ТНИЙ паху́чий, пахки́й, запашни́й, запаши́стий, запаху́щий, духмя́ний, *р.* пахню́чий, духови́тий;

АРОМА́ТНО за́пашно ◊.

АРСЕНА́Л *(зброї)* склад, ба́за; *(виробництво)* зброя́рня, гарма́тня, *г.* зброї́вка; *(знань)* запа́с; ***фр*** акти́в, можли́вості [в арсена́лі пое́зії].

АРТЕ́РІЯ (кровоно́сна) суди́на, *жм* жи́ла; *(головна)* ао́рта.

АРТИ́ЗМ артисти́чність, майсте́рн-, *с.* віртуо́зн-; ***р.*** мисте́цтво.

АРТИ́КУЛ *(в законі)* статтяя́, пара́граф, ро́зділ, пункт, то́чка.

АРТИЛЕРИ́СТ гарма́ш, канонір, *з.* пушка́р.

АРТИ́СТ > АКТОР; *(пензля)* мисте́ць, маля́р.

АРТИСТИ́ЧНИЙ майсте́р-, мисте́цький, *с.* віртуо́зний; *(- життя)* боге́м-.

АРТИ́СТКА > АКТОРКА.

АРТІ́ЛЬ гру́па, гурт, спі́лка, компа́нія, товари́ство, бра́тство, колекти́в, грома́да, об'є́днання.

АРТІ́ЛЬНИЙ спіль-, колекти́в-, гуртови́й, *р.* усіхній; ☺ товари́ський, компані́йсь-, конта́ктний, свій.

АРХАЇ́ЧНИЙ старови́н-, староdáвній, старожи́т-; *(вислів)* застарілий, *(обряд)* віджи́- /-тий/.

АРХИМАНДРИ́Т > ІГУМЕН.

АРХИПА́СТИР ***ц.*** єра́рх, висо́кий духівни́к /досто́й-/; *(папа)* святи́й оте́ць, Намі́сник Христа́.

АРХІТЕ́КТОР будівни́чий, *со* зо́д-, *г.* архіте́кт.

АРХІ́В *(за́клад)* схо́вище, схо́вок; *(чий)* руко́писи, листи́, за́писи, світли́ни, щоде́нники.

АС *(повітряний)* вида́тний піло́т /лету́н, літу́н/; ***п.*** ма́йстер свого́ ді́ла, знаве́ць; ± КОРИФЕЙ.

АСАМБЛЕ́Я збо́ри, засі́дання, фо́рум, РАДА; конґре́с, конве́нція, конфере́нція.

АСЕКУРА́ЦІЯ *г. г.* забезпе́чення, *со* страхува́-, страхо́вка; *д!* СТРАХУВАТИ.

АСЕНІЗА́ТОР *ір* золота́р, золотово́з.

АСИҐНА́ЦІЯ банкно́та, креди́тка, (креди́тний) біле́т.

АСИҐНУ/ВА́ТИ *(гріш)* виділя́-, признача́-, видава́-, *со* відпуска́-, *з-н* опла́чува-, дава́- в креди́т, фінансува́-; **я.** /*мн* **хто**/ ~є с-и ♦, *зг*-й ви́діли- гро́ші, кредито́р, *пк* ~ва́льний, для ~ва́ння, ©

АСИМІЛ/ЮВА́ТИ уподі́бню-, роби́ти поді́бним, переробля́- на свій лад, прище́плюва- свою́ мо́ву; *(азот)* поглина́-, абсорбува́ти, засво́ю-, *(їжу)* перетра́влю-; *(люд)* денаціоналізува́ти,

г. винародо́влю-, **н**^{Е} басурма́нити, янича́ри-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **~ю́є** 1./2. с-и ♦, 1. з-й зас-во́ї-, 2. з-й ♦, ~я́тор, *п*^{к} ~яці́йний, винародо́вчий +%, ©;

♦♦♦**СЯ** пха́ти чуже́ пір'я у свій хвіст ◊; **я. -ться** ~ьо́ваний, пiдда́ва- /схи́ль- до, же́ртва/ ~я́ції ◊.

АСИСТЕ́НТ *(лікаря)* помічни́к, (с)помага́ч; *(у виші)* виклада́ч-помічни́к.

АСКЕ́Т пусте́льник, пече́р-, схи́м-, *с*^{о} подви́ж-; **п.** пурита́нин, сparта́нець.

АСКЕТИ́ЗМ відлю́дництво, схи́ма, *(аскетичні вправи)* аске́за; *(у побуті)* зде́ржливість, обме́ження потре́б, пурита́нство, *с.* спарта́нс-.

АСОРТИМЕ́НТ *(краму)* до́бір, набі́р; ви́бір.

АСОЦІЮВА́ТИ *(поняття)* пов'я́зу- /з-/, сполуча́ти /з-/, з'є́днувати /об'-/;

АСОЦІЮВА́ТИСЯ *(з чим)* в'яза́-, ліпи́- до *чого* ◊; *(- пісні різних народів)* перегу́кува-.

АСОЦІА́ЦІЯ об'є́днання, товари́ство, СПІЛКА, лі́га, бра́тство, арті́ль, організа́ція, корпора́-, *(цехова)* *і*^{с} гі́льдія, ЦЕХ; *(аматорів)* клюб; *ф*^{р} зв'язо́к, сполу́чення, з'є́дна-; *(зірок)* ску́пче-.

АСПЕ́КТ по́гляд, кут зо́ру, то́чка зо́ру, то́чка ба́чення, *ф*^{р} о́гляд [**у бу́дь-якому -ті** під усяким о́глядом]; *(справи)* бік, сторона́.

АСТЕРО́ЇД > ПЛЯНЕТА.

А́СТМА ди́хави́ця, ядуха, заду́ха, *г.* за́дих, *р*^{к} за́дишка, *с*^{о} задиі́шка, *о*^{к} хе́кавка.

АСТРА́ЛЬНИЙ *(світ)* зо́ря-, неземни́й; *(- явище)* абстра́кт-, безпре́дме́т-, МІСТИЧ-, незбагне́н-, потойбі́ч-, несьогосві́тній, зазо́ряний.

АСТРО́ЛО́Г звізда́р, ворожби́т на зо́рях, зореzна́вець; ± ВОРОЖБИ́Т.

АСТРОНА́ВТ **а.** *у.* зорепла́вець, *с*^{о} космона́вт.

АСТРОНО́МІЯ космоло́г-, зорезна́вство /світо-/.

АСФА́ЛЬТ *ф*^{р} смоляна́ доро́га, смоля́нка.

АТА́КА *(військ)* на́пад, НАСТУП, на́скок, на́їзд, *(навальна)* ШТУРМ, пе́рший уда́р; *(лобова)* тара́н; *(на форт)* ПРИСТУП; *(психічна)* затума́нення, дезорієнта́ція; & *в*^{й} в ата́ку за мно́ю!

АТА/КУВА́ТИ гі́нко наступа́- /штурмува́-, напа́-, наска́ку-/, нава́люватися, ки́да- /іти́/ в ~ку; *(запитами)* засипа́-, приголо́мшува-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **~ку́є** с-и ♦, з-й за♦, ки́нутий в ~ку, *п*^{к} натупа́льний +%, штурмови́й, ~ко́-, *о.* в ~ці;

ЗААТАКУВА́ТИ вда́ри- /розпоча́- ата́ку/ на *кого* ◊; **з.** *кого* *п*^{б} вчепи́тися в го́рло *кому*.

АТЕЇ́ЗМ безві́р'я /не-/, безбо́жжя /-ність, -ництво/, богобо́рс-, блюзні́рс-; *р*^{я} ге́ресь, *с*^{о} є́ресь.

АТЕЇ́СТ безві́рник, безбо́ж-, неві́ра, *с*^{о} неві́руючий, *к*^{н} богобо́рець, *с.* богоненави́сник; *р*^{я} боговідсту́п-, герети́к /*с*^{о} єрети́к/, блюзні́р.

АТЕЛЬЄ́ *(митця)* майсте́рня, сту́дія, робі́тня.

АТЕСТА́Т свідо́цтво, дипло́м, посві́дчення; **п.** характери́стика, рекоменда́ція, ві́дгук про; **а. зрі́лости** *г.* мату́ра.

АТЕСТУВА́ТИ характеризува́ти, оці́ню-, рекомендува́ти; *(духівника)* висвя́чу-; *(фахівця)* ква́ліфіку-; *(офіцера)* (на)дава́ти зва́ння *кому*.

АТЛЕ́Т сила́нь, здорова́нь, кре́м'язень, здорови́ло, *як і.* ду́жий, *р.* моца́р, моца́к, дужа́к, ду́жень; *ж*^{м} боре́ць, акроба́т; ± СПОРТСМЕ́Н.

АТЛЕТИ́ЧНИЙ *(вишкіл)* спорти́в-, гімнасти́ч-, *г.* спорто́вий; *(- тіло)* ду́жий, міцни́й, си́льний, жи́лавий, *(зовні)* стру́нки́й, (по)ставни́й, стату́р-, кремезни́й, *о.* як струна́, як в'юн.

АТМОСФЕ́РА пові́тря; *(найвищі шари)* стратосфе́ра; *ф*^{р} небеса́, небе́сна сфе́ра; *(взаємин)* клі́мат, умо́ви, обста́вини /*с*^{о} -но́вка/; *(ворожа)* довкі́лля; **задубі́ла а.** важка́ ♦; **нагніта́ти атмосфе́ру** роздува́- кади́ло + НАГНІТАТИ.

АТО́ *й* **АТО́Ж** *ч.* спра́вді, так, ото́ж-бо, АВЖЕ́Ж, егеж, (!) от-от-о́т!

А ТО *(Б)* *с*^{п} (бо) іна́кше /в проти́вному ра́зі, коли́ ні, якби́ ні/ [**а то тако́го було́ б** іна́кше було́ б не з ме́дом]; бо до́сі, а до́сі [**сплю, а то не міг** сплю, а /бо/ до́сі не міг].

А́ТОМ *ж*^{м} ча́сточка, части́н-, ча́ст-, дрі́б-, крихти́ноч-, йо́та.

АТРАКЦІО́Н *б*^{о} прина́да, *г.* атра́кція; *(в цирку)* зри́ще, видо́ви-, трюк, ефе́ктний но́мер; *(дітям)* розва́га.

АТРА́КЦІЯ *г.* прина́да, прива́ба /-ливість/; притяга́ння, по́тяг, *о.* магне́т, *(туристів)* *п.* ме́кка.

АТРА́МЕНТ чорни́ло.

АТРИБУ́Т *(матерії)* власти́вість, о́зна́ка; *(поезії)* АКСЕСУАР; *г*^{а} озна́чення;

♦♦♦**И** *ф.* причанда́ли /*з*^{б} -а́лля/, *і*^{р} прибамба́си.

АТРОФУВА́ТИСЯ *(- орган)* зника́ти /*г.* за-/, відмира́-, *(- чуття ще)* прив'яда́- /за-/.

АТУ́! *с*^{о}/*з*^{п} *у.* бери́!, кусь!, гуйджа́!, тю!

АУДИТО́РІЯ *(приміщення)* за́ля, кла́с /*х*^{а} кля́са/, кімна́та; *(присутні)* слухачі́, слуха́цтво, глядачі́, гляда́цтво; & *х*^{а} авдито́рія.

АУДІЄ́НЦІЯ *(у лідера)* прийня́ття, *с*^{о} прийо́м; *(у лікаря)* розмо́ва, зу́стріч; & *х*^{а} авдіє́нція.

АУКЦІО́Н (публі́чний) то́рг /ви́продаж/, (публі́чні) торги́; *(за вироком суду)* про́даж з торгів /то́ргу, з молотка́/, *г.* ліцита́ція.

АУ́Л, *х*^{а} **АВУ́Л** > СЕЛО.

АУ́РА > ЧАР.

АУТОДАФЕ́ *(публічне спалення)* живоспа́лення, сме́рть на во́гнищі; **п.** стра́та, ви́рок сме́рти.

АУТО́ПСІЯ *(трупа)* ро́зтин, се́кція.

АФЕ́КТ збу́дження, хвилюва́-, при́страсть; нестри́мна ра́дість /гнів +/; *ф*^{р} раж [впа́сти в раж], ро́зпал, нестя́ма, гісте́рика.

АФЕКТА́ЦІЯ неприро́днє /шту́чне/ збу́дження, емоці́йність же́стів /ви́словів/, *с.* екзальта́ція.

АФЕ́РА /-РИ́СТ/ > АВАНТУРА /-УРНИК/.

АФІ́ША оголо́шення, рекля́ма, пляка́т; & афі́шка, ± ЛИСТІ́ВКА.

АФІШУВА́ТИ оголо́шува-, рекля́мува́-, вистав-

ля́- (на по́каз), приверта́- ува́гу до; *(себе)* виставля́тися-, афішува́-, самовихваля́-; *(крам)* вихваля́ти; ± АНОНСУВАТИ; **я. афішу́є** с-и ♦, з-й приверну́- ува́гу до, $п^к$ = %, $с^к$ афішу́й-;

АФІШУВА́ТИСЯ виставляти себе́ ◊; **я. -ється** афішований ◊, самохва́л, $ж^м$ дармохва́л.

АФОРИ́ЗМ крила́тий ви́слів /ви́раз, ду́мка/; *(народній)* прислі́в'я, при́казка, при́повідка.

АФРО́НТ обра́за, знева́га; ганьба́, знесла́влення, знече́щення.

АХ! ох! ой! (ой-)йо́й! ай!; **ах, та́к?** аж та́к?

А́ХКАТИ о́йка-, айя́йка-, *(раз-у-раз)* приа́хкува-; $д^к$ заа́хка-.

АЧ! бач! ба́чте! диви́сь! диві́ться!, *г.* ади́! аді́ть!

АЧЕ́Й *і* **АЧЕ́НЬ** *г.* ану́ж; мо́же, можли́во; ма́буть, здає́ться.

АЯ́Й! аяй-я́й! соро́мся! *(який)* со́ром! і не с. /со́ромно/?!, $е^в$ таке́ ска́жеш.

АЯ́КЖЕ АВЖЕ́Ж, ая́; $і^р$ овва́! $с^о$ як би не так!

Б

Б: б то то́бто, се́бто [**я б то** се́бто я], $ф^р$ вла́сне [з **якої б то ре́чі?** з якої, вла́сне, ре́чі?].

БА: б. й на́віть [спокі́йно, **ба й** з насоло́дою]; **б. на́віть** на́віть бі́льше, ма́ло то́го, *б.* бі́льше то́го[!]; **та ба́!** але́ ба!, ГАЙ-ГАЙ, так де то́бі!.

БАБ/А *(мати батьків)* ~уся /-уня, унця/, ~ця, ~ка, ~у́сенька /-сечка/, *ф.* ~усе́нція; $з^н$ жі́нка; *(із $с^л$ моя)* дружи́на; $з^н$ ~е́ра /-е́га/, ~и́ще /-и́сько/; *п.* ♦-сповиту́ха; *(кам'яна)* бовва́н; *т.* до́вбня;

БА́БКА воро́ж-, шепту́ха; **і до -ки не ході́!** мо́жеш /мо́жна/ не сумніва́тигся.

БА́БА-ЯГА́ > ЧАРІВНИЦЯ.

БАБІ́Й баболю́б, залиця́льник, зальо́т-, донжуа́н, ловеля́с, $з^н$ спідни́чник; ДЖИҐУН, БАХУР, *з.* невістю́х, дівка́р.

БАБІ́ТИ; ЗБАБІ́ТИ *(- неї)* занедба́- себе́, поста́рі-; *(- нього)* зжіно́чі-, знікче́мні-; **що -ів** збабі́лий, БАБКУВАТИЙ, зжіно́чений ◊, Ø.

БАБКУВА́ТИЙ старкува́-; *(- лице)* змо́ршкува-.

БА́БРАТИ > БРУДНИТИ; & розба́брувати.

БА́БРАТИСЯ по́рпа-, длу́ба-, ба́бля-; БРУДНИ-.

БА́БСЬКИЙ *ф.* жіно́чий, молоди́-; & ба́б'я-, *д.* ба́би́нський; *(чий)* ба́бин [ба́бине лі́то].

БАБУВАТИ різа- пупи́, помага́- роди́льницям, прийма́- поло́ги.

БА́ВИТИ забавля́-, розважа́-, тіши-; *р.* БАРИ-; **що ба́вить = що забавля**;

ЗБА́ВИТИ > ЗБАВЛЯТИ.

БА́ВИТИСЯ гра́-, забавля́-, розважа́-, тіши-; *р.* БАРИ-; **що ба́виться = що забавляється**;

ЗБА́ВИТИСЯ *д.* загинути, *г.* зазна́- шко́ди.

БАГА́Ж но́ша, вантаж, *(туриста)* ре́чі; *(науковий)* *п.* знання́, еруди́ція, $о^к$ очи́таність.

БАГА́Т/ИЙ, замо́жни[і]й, мае́тний, грошови́тий, забезпе́чений, $і^с$ іму́щий; *(двір)* $ж^м$ хазя́йський; *(урожай)* ще́дрий, рясни́й, бу́й-; *(одяг)* розкі́шний, пи́ш-, шика́р-; *(фактаж)* цін-, кошто́в-, якіс-; *(вибір)* широ́кий, вели́-, різнома́нітний; & ~е́нький, ~ю́щий, пре♦, ~енний;

БАГА́/ТО чима́ло /не-/, ря́сно, гу́сто, нетро́хи, по́вно [п. авт на шляху́], не оди́н, *д.* мно́го, *о.* ку́па, си́ла, бе́зліч, мо́ре, хма́ра, ги́бель, тьма, страх! [люде́й – с.!], по́вна то́рба, шмат, аж он скі́льки!, *(ціла)* арма́да, без лі́ку /числа́/, непоча́тий край, до бі́са /ка́та, ги́белі/, си́ласиле́нна /$г^д$ с.-теме́н-/, тьма-тьме́н-, хоч зали́йся /лопа́тою вигріба́й/, як ли́стя восени́, як у мо́рі піску́, як на не́бі зіро́к /на землі трави́, ікри́ у жаб, воло́сся на голові́, на шаг ма́ку/, $е^м$ тако́го! [тако́го калі́к!], *(чого)* а *чого ж, чого*! [а робо́ти ж, робо́ти!]; *(людей)* по́вно, ма́са, $е^в$ база́р, *ф.* достобі́са; $ф^р$ зна́чно, дале́ко, куди́, на♦ [**б. ме́нше на♦** м.], незрівня́нно, *(аж)* стільки [тре́ба (а.) с. сказа́ти!] ◊; & ~те́нько, ~́цько, пре♦; $с^{п1}$ бі́льше /$с^{п2}$ най-/; **і б. і́ншого** і ще бо́зна-тільки-що; **на б. місць** бери́всіх [**а́вто н. б. м.** а. бери́-всіх, піва́втобус, ваго́н-лімузи́н]; **не ма́ло не б.**, **(а)** якра́з, аж [**купи́в н. м. не б. – 8 пар** к. якра́з 8 пар, к. аж 8 пар], чи не [**їй уділи́ли н. м. н. б. – тисячу** ї. у. чи не т.].

БАГАТИ́Р *і* **БАГАТІ́Й** бага́ч, $і^с$ ду́ка, дука́р[ч], срібляни́к, *с.* крез, мільйоне́р, золоти́й /грошови́й/ мішо́к, *ф.* капіталіст, багатій-забагатій;

БАГАТИ́Р $т^к$ > 1. ГЕРОЙ; 2. ВЕЛЕТЕНЬ, $м^т$ Геркуле́с; ± АТЛЕТ, СИЛАНЬ.

БАГАТ/І́ТИ ~(і)ша-, збага́чуватися, розжива́-, вбива́- в пі́р'я, спина́- на но́ги, $н^І$ набива́ти кише́ні; *(- лексику)* рясні́ша-; **б. ду́мкою** ство́рюва- собі ілю́зії;

ЗА♦♦♦ /роз-, $п^о$ з-/, ста́- ~́им, дороби́тися ~ства /мае́тку/; *(з чого)* *ф.* розкрути́-, *(на що)* розжи́-, придба́ти /прибра́- до рук/ *що*; *п.* запані́-, запиша́тися; **я. -ів** забагаті́лий ◊, скоробага́тько, Ø.

БАГАТО- веле- [велегла́сний], вельми- [вельмисла́в-], густо- [густолю́д-], довго- [довголі́тній], кілька- [кількаде́нний], много- [многогрі́ш-], мульти- [мультикана́ль-], повно- [повново́дий], полі- [полі́га́мний], пре- [прему́дрий], різно- [різноба́рвий], рясно- [ряснопло́дий], сто- [стоні́жка], *ф.* на́дцять [**багатомі́сний** на на́дцять місць].

БАГА́ТО-ХТО $м^н$ мно́зі.

БАГАТОБО́Р'Я стобо́р'я; & багатобо́рство.

БАГАТОВО́ДИЙ повново́дий.

БАГАТОГОДИ́ННИЙ $о^к$/$п^о$ стогоди́нний.

БАГАТОГОЛО́СИЙ /сто-/, ряснозву́кий /-голо́сий/.

БАГАТОГОЛО́ССЯ стоголо́сся, рясноголо́сся.
БАГАТО/ГРА́ННИЙ /рясно-, повно-/, діяпазо́нистий, ~площи́н-, ~до́н-; ± РІЗНОМАНІТ-.
БАГАТОЗНА́ЧНИЙ /сто-, неодно-/, *(хід)* КРАСНОМО́В- /ви-/, промо́вистий; & значу́щий, значли́вий.
БАГАТОЛИ́КИЙ столи́кий, рясноли́кий.
БАГАТОЛЮ́ДНИЙ повнолю́дний.
БАГАТОПОВЕРХІВКА висо́тний дім, висо́тка.
БАГАТОПОВЕРХО́ВИЙ *(дім)* висо́тний, & сто-*(по)*верхо́вий, стове́рхий, многове́рхий.
БАГАТОРУ́КИЙ стору́кий /тисячо-/.
БАГАТОЯЗИ́КИЙ стоязи́кий.
БАГА́ТСТВО *(вели́кий)* доста́ток /-тки/; *(добро)* майно́, мае́тність, скарб, капіта́л, *п*^{о} зо́лото-срі́бло; *(казкове)* золоті́ го́ри, золоте́ дно; *ф*^{р} беньке́т [беньке́т барв];
БАГА́ТСТВА *(природи т*^{ш}*)* щедро́ти ◊.
БАГА́ТТЯ во́гнище, ва́тра, вого́нь, по́лум'я, *д.* кострúще; & бага́ттячко.
БАГА́Ч *і* **БАГВА́** > БАГАТИР *і* БАГНО.
БАҐНЕ́Т *с*^{о} штик; **в**^{й} **баґне́ти на кріс!** *с*^{о} примкну́ти /настроми́ти/ баґне́ти!
БАГН/И́СТИЙ грузькúй, тряськúй, плавкúй, боло́тяний, трясови́н-, твани́стий, боло́тис-, мочарува́-, тіпкúй, *г.* млаковúй; & -я́ний, -я́вий.
БАГН/О́ БОЛО́ТО, *ѓ* мла́ка, *(іржаве)* ру́дка; *(~а)* ~о́вище, ~ови́ця, мо́ча́р /-і/; *(млака)* драговина́, драгва́, грузо́висько; *ф*^{р} твань, ~ю́ка, твань́-; *з*^{н} калю́жа, баю́ра; & багва́, ~и́ще /-и́сько/.
БА́ГНУТИ > БАЖАТИ;
ЗБАГНУ́- ЗРОЗУМІ-, осягти́ *(ро́зумом)*, утя́ми-, зміркува́-, добра́- *(до ро́зуму)*, взя́- втямки́, *ф.* ВТОРОПА-, здогада́тися, доглу́па-, *о.* зве́сти́ кінці *чому*, ухопи́- тропи́; *(правду)* усвідо́ми-, дійти́ пра́вди; **не з.** не прикла́с- ро́зуму;
ЗБА́ГНУТИЙ сприйня́- [кри́во –та че́мність] ◊;
ЗА♦♦♦СЯ замару́-, захоті́- що аж; & забаг-́; **як** ***кому*** **-еться** як *кому* вда́рить у го́лову.
БА́ГРИЙ багри́вий, шарла́тний, шарла́товий.
БАГРІ́ТИ буряко́ві-, палені́-; **що** /*м*^{н} **хто/ багріє** от-о́т вже багряни́й, © багрі́ючи.
БАГРЯ́НИЙ густочервó- /криваво-/, ПУРПУРОВИЙ, бурякó-; & багр*(ян)*и́стий, *г.* БАГРИЙ.
БАДИ́ЛЛЯ ги́ч*(ка)*, ботви́на /-и́ння/, би́лля, стебé-; & ♦чко.
БАДЬО́РИЙ ЖВАВИЙ, енерґі́йний, молоде́цький; *(спів)* весе́лий, безжу́рний; *(марш)* браву́р-; *(дух)* сонцелю́б-; *(не сонний)* недре́м-, недрі́ма́н-; & бадьоре́нький, *д*^{о} *бадьорі́шати.
БАДЬОРИ́СТИЙ підбадьо́рливий, бадьору́щий, бадьорли́вий, яки́й бадьори́ть.
БАДЬОР/И́ТИ підбадьо́рюва-; **я.** /*м*^{н} **хто/ ~и́ть** с-и ♦, з-й під♦, *п*^{к} ~и́й, БАДЬОРИСТИЙ, ©.
БАДЬОР/И́ТИСЯ храбрува́-, набира́- ду́ху, кокóши-, не па́дати ду́хом; & ~іти; **я.** /*м*^{н} **хто/ -и́ться** с-и ♦, з-й набра́- ду́ху, підбадьо́рюваний, ~у́н, *п*^{к} БАДЬОРИЙ, © ~и́вшись;
ПІД♦♦♦ вда́рити ли́хом об зе́млю ◊.
БАДЬОР/І́ТИ ~і́ша-; & *д*^{к} по♦ ◊; ± ГОРОЇЖИ-.
БАЖА́ННЯ охо́та, хоті́ння, жада́-, пра́гне-, *(жагуче)* кортя́чка, *о*^{к} во́ля [оста́ння в.]; *(добра́)* по♦, *(любовне)* жага́, по́тяг, при́страсть, хіть; **за б.** якбú *(за)*хотів /-і́ла/; **при всьо́му -нні** ду́же хоті́вши; **за вла́сним -ям** своє́ю охо́тою /волею/, на власне ♦.
БАЖА́ТИ хоті́-, жада́-, волі́-, пра́гну-, ба́гну-; *(добра́)* зи́чи- /*д.* жи́-/, ма́- *(охо́ту)* [хто ще ма́є що сказа́-?]; *п.* МРІ́Я-, *р́* охо́титись; **ніко́му не -а́ю так пла́ка-** бода́й ніхто́ так не пла́че; **я.** /*м*^{н} **хто/ бажа́** хто хо́че, розохо́чений, спо́вне- бажа́ння, охо́пле- -ям, охо́тник, *п*^{к} охо́чий, ла́сий на, *с.* ЖАДУЩИЙ, спра́глий, © бажа́вши /-́ючи/, ± БАЖАЮЧИЙ;
ЗАБАЖА́- зажада́-, захоті́-, заба́г*(ну́)*- ◊, *р.* забага́-, *к*^{н} ви́яви- бажання, *о*^{к} зду́ма-;
БАЖА́ТИСЯ хоті́-, корті́ти ◊;
ЗАБАЖА́ТИСЯ забага́тися ◊;
БА́ЖАНИЙ по♦, жа́да́ний, пожа́да́ний ◊.
БАЖА́ЮЧИЙ яки́й /що, хто/ хо́че, спо́внений бажа́ння, *п*^{к} охо́чий, ЖАДУЩИЙ, спра́глий;
БАЖА́ЮЧІ хто хо́че [**х. х. йти?** бажа́ючі й.?].
БА́ЗА осно́ва, ґрунт, підва́лина, оперття́; *(товарів)* гуртівня́, склеп, *с*^{о} склад.
БАЗА́Р ри́нок, торг, *с*^{у} суперма́ркет; *(річний)* я́рмарок; *(речей)* ТАНДИТА, товчо́к, барахо́лка; *і*^{г} база́рний день; *(галас)* *п.* ша́рварок.
БАЗА́РНИЙ ри́нковий; *(- роботу)* парта́цький; *(вислів)* ву́лич-, брута́ль-, вульґа́р-, нелітерату́р-, некульту́р-, непристо́й-, *(крам)* *п*^{б} нея́кіс-; & базаря́-.
БАЗІ́КА ♦ло, клепа́-, патя́ка-, талала́й, баляндра́сник, дурноля́п, цокоту́н, говор-, ТОРОХТІ́Й, пустомоло́т /-дзвін, -ме́ля/, БАЛАКУН, *д.* лепетя́, *(з пихою)* фанфаро́н.
БАЗІ́КАННЯ верзя́ка-, патя́ка-, пустомоло́тство; *ф.* тра-ля-ля́, бу-ба-бу́; ± БАЛАКАНИ́НА.
БАЗІ́КАТИ > ПАТЯКАТИ.
БАЗУВА́ТИСЯ ґрунтува́-, спира́-; *(де)* ма́ти пропи́ску; **що базу́ється** базо́ваний; пропи́са- ◊.
БАЙДА́К вели́кий чо́вен, невели́чке судно́; ± ЧОВЕН, ЧАЙКА.
БАЙДИКУВА́ТИ байдува́-, ледарюва́-, гультяюва́-, дармува́-, ба́йдики /ба́йди, баглаї́/ би́-, сиді́-, скла́вши ру́ки, посиде́ньки /ле́жня, сім неді́ль на ти́ждень/ справля́-, лови́- ґав, ханьки́ м'я́-, тиня́тися без ді́ла, ані за холо́дну во́ду не бра́-; **я.** /*м*^{н} **хто/ байдикує** с-и /ради́й/ ♦, розледа́щений, знічéвле-, ле́дар, *п*^{к} леда́чий, розледащі́лий, гультіпа́цький.
БАЙДУ́Ж/ИЙ безпри́страсний, АПАТИ́Ч-, незаці́кавле-; нечу́лий, нечутли́вий, незвору́шний,

індеферéнт-, холóд-, напівсóн-, *о.* і за вýхом не свербíть *кому*; *з²* обоя́тний; & ~-, ~ливий;

БАЙДУ́Ж/Е знéхотя, холодкóм, АПАТИЧНО ◊, безпрíстрас-; безпричáс-, недбáло; *(їм)* все однó, однáково, ні гíрко ні сóлод-, ні жáр- ні хóлодно, і за вýхом не свербíть, хоч би щó, кúсло в борщ, *д* за всі гóлови; & ~́ки, ~íсінько;

БАЙДУ́Ж/ІСТЬ АПАТІЯ, знеохóта ◊; & ~́жя.

БАЙДУЖІ́ТИ; ЗБАЙДУЖ(Н)ÍЛИЙ зачéрстві-; *(кому)* зосоружí-; *з⁻ⁿ* байдýжий, нечýйний.

БА́ЙКА кáз-, (по)брехéнь-; вúгад-, фантáзія, небувáльщина, небилúця; & бáєчка, *пᵏ* *бáєчковий; ± АЛЕГОРІЯ.

БАЙСТРЮ́К безбáтченко, *як і.* незаконно(на)рóджений, безкоровáй-, нешлю́б-, *о.* дитя́ прíстрасти /фортýни/; & байстря́ /*жⁱ* –ю́чка/.

БАЙСТРЯ́ нагýляне дитя́.

БАК *(судна)* НІС; *(посуд)* бачóк, каністра; ± ПОСУДИНА.

БАКАЛЕ́Я & *з.* бакáлія /словник Павловського/.

БАКЕНБА́РДИ бáки, *г.* бýрці.

БАКТЕ́РІЯ > БАЦИЛЯ.

БАЛ бенкéт, гуля́ння, гýлянка; *(у масках)* ♦ь-маскарáд; & балю́нок; & *пᵏ* *бáльний, *ѓ* *балéвий.

БАЛАКАН/И́НА говóрення, *нᴵ* БАЗІКА-, БАЛЯСИ, просторíкування, багатослíв'я, *зⁿ* галýбалý, тúнди-рúнди (коржí з мáком, т.-р. – горобець); *(розмова)* балáчка, гýтір-, бéсіда; & балáкання, бáлáки, ~́ка, *г.* *бáлак /= говірка/.

БАЛА́К/АТИ розмовля́-, бéсідува-, гýтори-, гомоні-; ГОВОРИ-, казá-, *ð* пасталáка-; & вибалáкува-; **я.** /*мⁿ* **хто**/ **~а** с-и ♦, з^г-й по♦, розбалáканий, БАЛАКУН, *пᵏ* ~лúвий, БАЛАКУЧИЙ, *гᵈ* бéсідую-, **+ що говорить**, ©;

ВИ́БАЛАКАТИСЯ вúговоритися;

РОЗ♦♦♦СЯ *г.* розбéсідува-; *д⁻¹* розбалáканий, Ø.

БАЛАКУ́Н балáка, говорýн, лепетýн, говорúло, *уᴾ* красномóвець, *нᴵ* БАЗІКА.

БАЛАКУ́ЧИЙ говіркúй, балаклúвий, лепетлú-, гомінлú-, торкітлú-, *(- жⁱ)* щебетлú-, *кⁿ* многоглаголú-, велемóвний, *нᴵ* слизькоязúкий, язикáтий; *(язик)* безкóс-.

БАЛАМУ́Т(А) *(підбурювач)* підбéхтувач, бунтівнúк, *р.* каламýт-; *оᵏ* бешкéт-; *(джиѓун)* звáб-, спокýс-, зальóт-, *(риба)* скýмбрія, макрéль.

БАЛАМУ́Т/ИТИ /к-/, збаламýчува-, збýрю-, ПІДБУРЮ-, колотúти, мутú- світом, бýри-, ворохóби-; бунтувá-, НАМОВЛЯ-; хвилювá-, бентéжи-; **я.** /*мⁿ* **хто**/ **~ить** с-и ♦, з-й з♦, ~, колóтник, *пᵏ* ~ливий, бунтівлú-, *д.* каламíтний, ©.

БАЛА́НС *(видатків)* підсумок; *(тепла)* співвіднóшення; *фᴾ* рівновáга.

БАЛАНС/УВА́ТИ рівновáжи-; **я.** /*мⁿ* **хто**/ **~ýє** *т.* ~úр, *пᵏ* рівновáжчий, *сᵏ* ~ýй- [~ýй-актор];

РОЗБАЛАНСУВА́ТИСЯ розстрóїтися ◊.

БАЛА́СТ зайвинá, зáйвий тягáр /вантáж/, *ѕ́* обýза.

БА́ЛКА 1. яр, ярýга, вúярок, вúбал-, вúдолинка, западúн(к)а, *(поросла лісом)* байрáк; ± УЛОГОВИНА; 2. брус, *з.* бéлька [напúвсь, як б.].

БАЛОТУВА́ТИСЯ *(на кого)* кандид/увáти, висувá- ~атýру; **я.** /*мⁿ* **хто**/ **~ýє** з^г-й ♦, ~áт, ©.

БАЛЮВА́ТИ гуля́ти, БЕНЬКЕТУВАТИ.

БАЛЯ́СИ баляндрá-, теревéні, пусті балачкú /розмóви/, *ф.* галý-балý, тра-ля-ля́, бу-ба-бý, тúнди-рúн-, пустé говóрення; + БАЛАКАНИНА

БАЛЬЗА́М *(цілющий)* ліки, *(всегойний)* панацéя, еліксúр, *ф⁻ᴾ* живá /цілю́ща/ водá.

БАНА́ЛЬНИЙ *(жарт)* утéртий, стóптаний, заялóже-, заїждже-, зачóвга-, пережóва-, неоригінáль-, тривіáль-, штампóва-, несвíжий, з борóдóю; *(- фразу)* укачаний; *(сюжет)* будéн-, сíрий, звичáйний, примітúв-;

БАНА́ЛЬНІСТЬ загáльник ◊.

БА́НДА *(змовців)* зграя́, кліка, мáфія; *оᵏ* ватáга, юрбá, *жⁿ* шпанá; ± КЛІКА.

БАНДА́Ж пов'я́зка, óпáска, перéв'я́зка, *г.* бинт; *(на колесах)* óбід, обрýч, шúна.

БАНДЕРО́ЛЬ óпáска, *г.* перéпас-.

БАНД/И́Т(А) грабіжник, розбíй-, розбишáка, зарізя́-, харцúз(ник), харцизя́-, різýн, горлоріз, *(здирник)* рекетúр, *(на Заході)* ґáнґстер, мафіóзо; & ~ю́к, ~югá(н), ~ицю́ра, *пᵏ* *~иткувáтий.

БАНК > УСТАНОВА.

БА́НКІВЕЦЬ бáнковий службóвець.

БАНКРУ́ТСТВО крáх, провáл, невдáча, фіяско; *(політичне)* неспромóжність.

БАНКРУТУВА́ТИ *зⁿ* вилітá- в трубý; **що** /*мⁿ* **хто**/ **банкрутýє** банкрýт;

ЗБАНКРУТІ́ТИ звéстúся нінáщо, розорú- ◊, *о.* *п⁻ᵒ* зійтú на пси; *дᴵ* збанкрутíлий.

БА́НТИНА *(брус-поперечка між кроквами)* тря́мок, трям; & бáнта, *з⁶* бáнтиння.

БАНУВА́ТИ *г.* *(за ким)* сумувá-, болí- /тлі-/ сéрцем /душéю/, журúтися *ким.*

БА́НЯ *(церкви)* мáківка, главá, *р.* верх, кóпула, *(неба)* склепíння, шатрó, намéт; & *підбáння.

БА́НЬКА *(посуд)* слóїк, *сᵒ* бáнка; *(на воді)* бýль(баш)ка; *(скляна прикраса)* кýля, кýлька;

БАНЬКИ́ *в.* бíльма, бáлухи, вúрла, сліпакú, сліпи; ± ОЧІ.

БАНЬКА́ТИЙ окá-, зіркá-, балухá-, витріщкувá-, вирячкувá-, лупá-, булькá-, пукá-, вирлоóкий,

БАНЬКА́ТІ: б. óчі вúкочені óчі; ◊.

БАР *(невелúкий)* ресторáн, кафé, пивнá, забігáйлівка; ± ШИНОК.

БАРАБО́ЛЯ картóпля, бýльба, *д.* маґдебýрка.

БАРАБОЛЯ́СТИЙ *(ніс)* як барабóля.

БАРА́НИНА ягня́тина; & барáнинка.

БАРАНІ́ТИ ступачíти, спадáти з рóзуму;

ЗБАРАНІ́- /О-/ очманí-, отуманí-, загубú- гóлову, отупí-, опупí-, *п.* заплісняві-; знетя́митися, *оᵏ* знетя́міти ◊; ± ОДУР-; **я. збаранів** збаранí-

лий, очмані-, знетя́мі-, знетя́млений ◊, ©;
ЗБАРАНІ́ННЯ очмані́-, знетя́мле- ◊.
БАРАХ/ЛÓ МОТЛОХ; & *~óлка,*~óльник.
Б̲А́РБ̲АР > В̲А́РВ̲АР.
БАРБÓС пес, собáка; ***п.*** цéрбер, служáка, вислу́жник, вислугáч.
БÁРВА кóлір, масть, забáрвлення, *(органічна)* пігмéнт; ***р.*** фáрба; *(мови)* ***п.*** кольори́т, відтінок, нюáнс; ***т.*** барвни́к; & $п^о$ *барвосни.
БАРВИ́СТИЙ квітчáс-, кольорóвий, весéлкó-, різнобáрв(н)ий /пишно-, сто-/, *г.* крáсий; *(одяг)* строкáтий, кольори́с-, мальóваний; *(спектр)* пи́ш-, *р.* бáрв-; *(- мову)* багáтий, яскрáвий, кольори́тний; *(опис)* мальовни́чий;
БАРВИ́СТІСТЬ різнобáрв'я, бу́йнощі барв ◊.
БАРВІ́НОК & $п^к$ *барвінкóвий.
БАРД поéт, співéць, *у.* кобзáр, *(вікін̲гів)* скальд; *(мілітаризму)* прослави́тель, трубаду́р.
БАРЕЛЬЄ́Ф *г.* плоскорізьбá.
БАР'Є́Р перепóна, перешкóда; *(на видовищах)* огорóжа /за-/, парканéць, плóтик, загорóда, пору́ччя; *(на заставі)* шлагбáум, $х^а$ шлягбáвм.
БАРИКÁДА завáл, перегорóда, перекриття́, захарáщення, перепóна, БАР'ЄР; **на ♦х** у борні.
БАРИ́ЛО бочівка, бóчечка, *(під набіл)* *д.* бербени́ця; & бари́лка, бари́льце.
БАРИ́ТИ гáяти, затри́мувати, зволікáти, $жс^м$ воловóдити, *р.* бáвити.
БАРИ́ТИСЯ гáя-, зволікáти, затри́муватися, *(- весну)* спізнюва-, $н^І$ воловóди-, отягá- /*д.* за-/, для́-, забаря́-, *р.* бáви-, $с^о$ не зму́шувати дóвго себé чекá-; **я. /$м^н$ хто/ бáриться** с-и /зви́клий/ ♦, воловóда, зволікáч, мару́да, $п^к$ забáрливий, мару́дли-, загáйли-, мару́дний.
БАРКÁС > ЧОВЕН; *(портовий)* судéнце.
БАРЛІ́Г *(ведмежий)* лігво, лігвище, ти́рло, бару́ля, *г.* гáвра; *(людський)* кублó.
БАС ♦óля, віол̲ьончé̲ля; $м^{-о}$ низьки́й чоловічий гóлос; & ♦óк, ♦и́ло, ♦(и́л)и́ще, $п^к$ **♦ов(и́т)и́й**.
БАСÉЙН водóймище, водóйма, резервуáр, *($п^{ре}$ брудів)* зли́висько.
БАСКИ́Й *(кінь)* швидки́й /пруд-, шпар-/, жвáвий, би́стрий, гаря́чий, гарцьови́тий, *о.* як змій.
БАСТІÓН форт, фортéця, укріплення; *(науки)* цитадé̲л̲я̲, оплóт.
БАСУВÁТИ *(- коня)* вибри́ку-, скакá-, ди́битись;
ПОБАСУВÁТИ поскакáти ◊.
БАТÁЛІЯ бій, БИ́ТВА, бóїще, $п^о$ погуля́ння; $е^в$ свáрка, суперéчка, бійка.
БАТАЛЬЙÓН *у.* курінь.
БАТАЛЬЙÓННИЙ курінний; ☺ *як і.* курінни́й, $с^о$ комбáт.
БАТІ́Г пу́га, гарáпник, *(плетений)* канчу́к, нагáй /малах-/, дротя́нка, БИЧ; *(верхівця)* стек; *(зілля)* (о)гу́дина; ***п.*** вужівка, шнур, мóтуз, кінéць [♦ гадю́чого хвостá]; & батіжóк $з^б$ батóжжя; **як з клóччя б.** як із собáчого хвостá си́то;
БАТОГИ́ *(зілля)* пучки́, */пагони/* хвости́, ву́са, ву́сики, */в колосі/* остюки́, *(павутиння)* стручки́, лапи́ська, пéйси.
БАТÓЖИТИ > БИТИ, ПЕРІЩИТИ.
БÁТЬКІВЩИНА 1. вітчи́зна, рідний край, край батьків /дідів/, своя́ сторонá, *д./$у^р$* отéччина, $і^р$ отéчество; $п^о$ матери́зна; *(руху)* коли́ска; 2. *(спадок)* діди́зна, $с^о$ вóтчи-; & пра♦.
БÁТЬКО отéць, $у^р$ панотéць, $жс^м$ тáто, тату́сь, тату́ньо, тáтко, *д.* нéньо; *(письменства)* заснóвник, основополóж-, фундáтор; *(повстанців)* отáман, провідни́к;
БАТЬКИ́ бáтько-мáти, отéць-мáти, о.-нéнька, тáто-мáма, мáма-тáто; прáщури, прéдки, прáдіди, *г.* рóдичі; **(старі) б.** $п^б$ стари́ня;
БÁТЬКІВ $у^р$ отéцький, отéчній; & ♦ський.
БÁХКАТИ > СТРІЛЯ́ТИ; & гáхкати, пáхкати.
БАХРОМÁ $з^п$ ки́тиці, стрічки́, стрічці́, торочки́.
БÁХУР розпу́сник, залиця́ль-, зальóт-, полюбóв-, ловел̲я̲́с; *(нешлюбне дитя)* байстрю́к; *г.* дити́на, хлóпець.
БАЦИ́Л̲А̲ бактéрія, мікрóб, збу́дник хворóби, *(сухот)* пáличка /Кóха/; *(бід)* зарáза, пóшесть.
БАЧ! АЧ! диви́сь! диви́! бáчиш! ось!; & бáчте!
БÁЧЕННЯ зір; *(світу)* сприймáння, розумíння; $жс^м$ побáчення, зу́стріч, спіткáння, зди́б(анка).
БÁЧИТИ мá- пéред очи́ма, сприймá- [с. крізь свої о̲кулярі], *г.* ви́ді-, $у^р$ зрі-; *(події)* спостерігá-; *(з $н^{ст}$ що)* усвідóмлюва-, розумі́-; *(часто)* ЗУСТРІЧА-; *(в кому)* добачá- /у-/; **б. смáленого вóвка** не з однóї пéчі хліба ї́с-; **не б. світу за** ***чим*** нічи́м не цікáвитися крім *чого*; **не б., як своєї поти́лиці** не ♦, як своїх вух; **світу (білого) не б.** поневіря́тися, потерпáти, переживá-; **бáчу!** не сліпи́й! **бáч(те)** > БАЧ; **щоб я більше не -ив** ***кого***! забороня́ю води́тися з *ким*!; **де то хто -ив /*г.* видів/?**, **де Ви бáчили?** де то такé (коли́сь) булó?; **я. /$м^н$ хто/ бáчить** з-й ♦, зря́чий, видю́щий, © бáчивши; **я. -ить крізь рожéві о̲.** рожевоокуля́рник;
НАБÁЧИТИ /за-, зо-, по-/, постерегти́, помíти-, зувáжи-, углéді-, нази́ри- ◊;
ПОБÁЧИ/ТИ /за-, зо-/, *(дуже)* /пере-, попо-/, углéді-, уздрí-, спостерегти́; набáчитися, надиви́-; *(в гостях)* зустрі́ти, спіткá-, зди́ба-; *(кого в кім)* відгадá-, пізнá-; *(з $н^{ст}$ що)* зрозумі́-, усвідóми-, ви́снови-; *(горе)* markup зазнá-, пережи́-; $о^к$ переконáтися [ось ~ш!]; $т^к$ *1* $о^с$ поду́мати [побáчу!]; **не вдається п. їм** не даé- в óчі; **-áчу /-áчимо/** бу́де ви́дно [~мо – сказáв сліпи́й];
БÁЧЕНИЙ зустрі́ва-, спостері́га-, знá-, відóм- ◊.
БÁЧ/ИТИСЯ зустрічá-, здибá-, *г.* ви́ді-; *(в уяві)* поставáти, виринá-, ввижáтися, приви́джува-, стоя́ти в очáх; **я. ~иться** 1. ~ений, приви́джу-

ва-, © ~ившись, 2. зустріваний ◊, © здиба́ючи;
НАБА́ЧИТИСЯ надиви́-, *г.* нави́ді- ◊.
БА́ЧНИЙ *г.* оба́ч-, обере́ж-, бережки́й, /сторож-/.
БА́ЧНІСТЬ! *г.* ува́га! бу́дьмо ува́жні! пома́лу! бережи́сь! бережі́ться! обере́жно!
БА́ШТА ве́жа, *(табірна)* ви́шка, *(пожежна)* каланча́, *(при храмі)* дзвіни́ця, /*мечеті*/ мінаре́т, *(вартова)* i^c мая́к, стра́жниця; *(дім)* i^c те́рем.
БАЮ́РА > КАЛЮ́ЖА; *(суха)* я́ма; *(шляху)* ви́бій.
БГА́НКА змо́ршка, СКЛАДКА; & бга́ночка.
БГА́ТИ жма́кати, стиска́ти, М'ЯТИ; *(у скриню)* упиха́ти, утиска́-, вклада́-; *(коровай)* міси́-.
БДЖОЛА́ & бджі́лка, *д.* пчі́лка;
БДЖО́ЛИ *($о^д$ як $м^н$)* бджола́ [б. роїться].
БЕ́БЕХИ $м^н$ ну́трощі, те́льбухи, бе́льба-, кишки́; $з^н$ *(речі)* ла́хи, мана́тки, мана́ття, шма́-, шупла́-, пожи́ток, мізе́рія; $ж^м$ біли́зна, по́стіль, подушки́; **з усіма́ бе́бехами** з *(*усім*)* га́музом.
БЕБЕ́ХНУТИ(СЯ) > УПАСТИ.
БЕВЗЬ вайло́, йо́лоп, бо́вдур, ге́вал, ло́бур*(*я́ка*)*, ло́бас, бе́льб-, мурми́ло, бомко, *г.* ігнора́нт; & бе́взень; ± ДУ́Р-, НЕДОТЕПА, ТЕЛЕПЕНЬ.
БЕЗ *(*о́*)*крім, о́пріч, опро́че, за ви́нятком /ви́їмк-/.
БЕЗАПЕЛЯЦІ́ЙНИЙ беззастере́ж-, категори́ч-, безсупере́ч-, ультимати́в-.
БЕЗБА́РВНИЙ не барви́стий /кольори́с-/, не яскра́вий, безкольоро́-; *(вік)* сі́рий, невира́зний /без-/, ви́полоще-, дистильо́ва-; ± НЕПОКАЗ-.
БЕЗБАРИ́ШНИЙ $з^н$ безприбутко́вий, без зи́ску /*ф.* нава́ру/.
БЕЗБА́ТЧЕНКО сирота́; $з^н$ байстрю́к; $е^в$ пере́вертень, переки́нчик, янича́р, *о.* Іва́н без ро́ду, $с^о$ космополі́т.
БЕ́ЗБАЧ без мети́; бу́дь-як, жу́жмом, хто́зна-як; *(іти)* куди́ о́чі світя́ть, світ-за́очі.
БЕЗБЕРЕ́ЖЖЯ безбере́жність, безбере́г-, безме́жжя, БЕЗМЕЖНІСТЬ.
БЕЗБЕРЕ́ЖНИЙ безкра́їй /нео-/, неося́жний, незо́рий, БЕЗМЕЖНИЙ; & безбере́гий.
БЕЗ/БО́ЖНИЙ ~ві́р-, атеїсти́ч-, $ц$ герет-, /$с^о$ єр-/, блюзні́рський; $п^б$ ~со́вісний, ~соро́м-, злочи́н-.
БЕЗБО́ЖНИК > БЕЗВІРНИК.
БЕЗБОРО́ННИЙ безперешко́д-, необме́же-, ві́ль-; ☺ безза́хис-, без*(*о*)*боро́н-; ***р.*** беззбро́й-.
БЕЗВЕ́РХИЙ без ве́рху /да́ху/; ***п.*** незаве́ршений, невпорядко́ва-, недобудо́ва-, невлашто́ва-.
БЕЗВИ́ННИЙ /не-, безне-/, невинува́тий, *с.* непоро́чний, безгрі́ш-; *(у чім)* непричéт- до *чого*.
БЕЗВИ́ХІДНИЙ *(стан)* безперспекти́в-, безпора́д-, *г.* безви́гляд-, *(без вибору)* безальтернати́в-; *(трагізм)* безнаді́й-, безпросвітній;
БЕЗВИ́ХІДЬ безви́хіддя, безнадія, зневіра, безпросвітність, безпросві́ття, глухи́й кут ◊.
БЕЗВІДПОВІДА́ЛЬНИЙ $к^н$ ☺ легкова́ж-.
БЕЗВІ́ЛЛЯ легкоду́хість /слабо-/, безхара́ктерність /слабо-/, нері́шу́ч-, *о.* куди́ ві́тер віє.
БЕЗВІ́РНИК безбо́ж-, АТЕЇ́СТ, недо́вірок, неві́ра, *г.* не́вір, невірник, *як і.* невірний, $с^о$ неві́руючий, $р^я$ герети́к /$с^о$ єрети́к/, блюзні́р.
БЕ́ЗВІСТИ без слі́ду, безслі́дно, без знаку́; *(забігти)* не зна́ти *(й)* де /куди́/.
БЕ́ЗВІСТЬ невідо́мість, *і.* невідо́ме, $п^о$ не́знань; *(степова)* безме́жжя, $о^к$ незмірі́нь;
БЕ́ЗВІСТІ небуття́, непа́м'ять; *(у світі)* за́світи.
БЕЗВЛА́ДДЯ безча́сся, лиха́ годи́на; & безвла́да.
БЕЗВЛА́ДНИЙ безси́лий, безпора́дний, безра́д-, безпо́міч-; *(через когось)* зневла́дне-.
БЕЗГЛУ́ЗДИЙ *г.* безми́сний + АБСУРДНИЙ.
БЕЗГЛУ́ЗДЯ > АБСУРД.
БЕЗГОЛІ́В'Я /-ЛО́В'Я/ безтала́ння, біда́, ли́хо, го́ре, неща́стя, БЕЗДОЛЛЯ, безща́стя.
БЕЗГОЛО́ВИЙ без голови́; *(дурний)* безмо́зкий, недоте́пний, дурноголо́вий.
БЕЗГОЛО́С(Н)ИЙ безгла́с*(*н*)*ий, безгомін-, БЕЗЗВУЧ-; *(раб)* безслове́с-, безмо́в-; *(сміх)* приглу́ше-, глухи́й; *(сум)* ти́х-, німи́й.
БЕЗГОМІ́ННЯ ти́ша, німо́та́, німо́тнява, німува́ння, безголо́сся, мо́вчанка, мовча́ння, безмо́вність, *с.* мертво́та; & бе́згомінь; ± СПОКІЙ.
БЕЗГРА́МОТНИЙ /не-/, неписьме́н-, *г.* АНАЛЬФАБЕТ; *(- теорію)* не́уцький; ± ТЕМНИЙ.
БЕЗГРІ́ШНИЙ /не-, непо-/, непогріши́мий, непоро́чний, $і^р$ святи́й та бо́жий.
БЕЗДА́РНИЙ безкебе́т-, БЕЗКРИЛИЙ, *(твір)* парта́цький.
БЕЗДІЯ́ЛЬНИЙ іне́рт-, ПАСИ́В-; & безділь-.
БЕЗДОГА́ННИЙ *(твір)* неперевéрше-; *(- політику)* БЕЗПОМИЛКО́ВИЙ; *(- репутацію)* ідеа́льний, незаплямо́ва-, чи́стий, *р.* непоро́чний.
БЕЗДО́ЛЛЯ безтала́ння, безкебе́ття, БЕЗГОЛІВ'Я, злоща́стя, недо́ля, лиха́ /щерба́та/ до́ля.
БЕЗДО́МНИЙ безприту́ль-, безха́тній, *і.* безприту́льник, $ж^н$ ту́льник, бомж.
БЕЗДОРІ́ЖЖЯ *(весняне)* ро́зкаль, ро́зтань, ро́зталь, ро́зквась; ***п.*** безви́хідь; & бездоро́га.
БЕЗДОРО́ЖНІЙ бездоро́гий, *р.* безшляхови́й.
БЕЗДУ́ШНИЙ *(труп)* ме́ртвий; *(голос)* метале́-; ☺ нечу́лий, нечу́йний, нечуте́н-, черстви́й, незвору́шли-, незвору́шний, *с.* БЕЗСЕРДЕЧ-, ЖОРСТОКИЙ, *о.* суха́р сухаре́м, без Бо́га в се́рці /животі́/; *(- очі)* БАЙДУЖИЙ, холо́дний, беземоці́й-, відсторо́не-; *(опис)* я́ловий.
БЕЗЖА́ЛІСНИЙ безжа́ль-, нещад- /безпо-/, немилосе́рд-, ЖОРСТОКИЙ, нещади́мий, лю́тий
БЕЗЖИ́ВНИЙ мертво́т-, ме́ртвий, неживи́й; *(опис)* безду́шний, невира́з-, бліди́й, я́ловий.
БЕЗЖУ́РНИЙ весе́лий, безтурбо́тний, безклопі́тний, бадьо́рий, сонцелю́бний.
БЕЗЗАКО́ННИЙ /не-, проти-/, протипра́в-, сва́віль-, самові́ль-, *с.* злочи́н-.
БЕЗЗАКО́ННЯ СВАВОЛЯ, $о^к$ бе́зсуд.
БЕЗЗАПЕРЕ́ЧНО беззастере́ж-, безсупере́ч-, без

застере́жень /переко́рів/, *г.* на́сліпо.

БЕЗ/ЗВУ́ЧНИЙ ~зву́кий, ~шеле́с-, ~гомін-, ~гу́ч-, ~шу́м-, ~то́н-, *(звук)* нечу́т-, глухи́й, ТИ-.

БЕЗЗЕМЕ́ЛЬНИЙ безґру́нтий; безмає́тний, БІД-.

БЕЗЗЛО́БНИЙ /не-/, ла́гід-, незлоб(л)и́вий, незлости́-, ДОБРИЙ.

БЕЗ/ЗМІСТО́ВНИЙ *(твір)* пусти́й, пустопоро́жній; *(виклад)* мало~, тараба́р-, неглибо́кий.

БЕЗЗУ́БИЙ без зубів /зубців/; *(- критику)* м'яки́й, недошку́льний, него́стрий, нерізки́й; ☺ без(по)ра́дний, безза́хис-, безпо́міч-.

БЕЗІМЕ́ННИЙ ☺ *і.* не́звисько.

БЕЗКІ́ННИЙ $о^к$ безколе́сний.

БЕЗКОМПРОМІ́СНИЙ безполови́нчастий.

БЕЗ/КО(І)НЕ́ЧНИЙ нескінче́н-, ~МЕЖ-, ~ кінця́, ~ кра́ю, ~ к.-кра́ю; ТРИВАЛИЙ, задо́вгиий;

БЕЗКОНЕ́ЧНО *(малий) о.* кома́риково;

БЕЗКОНЕ́ЧНІСТЬ $п^о$ безконе́ччя ◊.

БЕЗКОРИ́СЛИВИЙ непожа́дли-, незаже́рли-, негрошолю́бний, не ЖАДІБНИЙ.

БЕЗКО́РИ́СНИЙ /не-/; *(- річ)* непотрі́б-, за́йвий; *(ні до чого)* непомі́чни́й; ☺ БЕЗКОРИСЛИВИЙ, *(- $г^я$ породу)* я́ло-; **-сна діяльність** артіль «Даре́мна пра́ця».

БЕЗКО́РИСНО без ко́ристи, *о.* ма́рна пра́ця, шко́да й пра́ці /за́ходу/; *(казати)* як горо́хом об стінку; $ф^р$ де́ там! [проси́в: де́ там!]; *(учити +) о.* (хоч) учи́ (хоч) не вчи́; ± ДАРМА.

БЕЗКОШТО́ВНИЙ безпла́т-, безопла́т-, даре́м-, дармови́й, *о.* за спаси́бі, за так;

БЕЗКОШТО́ВНО безпла́т-, ду́р-, за(пів)ду́р-, за та́к, за /на/ дурни́цю, за спаси́бі, за бе́зцінь, на дурня́к, *ф.* на шармака́, $ж^н$ на халя́ву ◊.

БЕЗКРА́ЇЙ /нео-/, безкра́йній, безбере́гий, БЕЗМЕЖНИЙ.

БЕЗКРИ́ЛИЙ без крил; ☺ безда́рний, неориґіна́ль-, неокри́ле-, *о.* по́роху не ви́гадав; *(вірш)* сі́рий, нецікавий, буде́нний; *(- мрію)* бід-.

БЕ́ЗЛАД не́лад, ре́йвах, гарми́дер, каварда́к, ха́ос, розгардія́ш, ко́лот, колотне́ча.

БЕЗЛА́ДДЯ хао́с, АНАРХІЯ, бе́зла́д(ність), не́лад, каварда́к, ша́рварок, гарми́дер, розгардія́ш, бедла́м, *з.* лоск, *о.* Садо́м(а) і(й) Гомо́рра.

БЕЗЛА́ДНИЙ хаоти́ч-, неорганізо́ва-, невпорядко́ва-, безсисте́м-, АНАРХІЧ-, розтелесо́ва-; *(відступ)* пані́ч-;

БЕЗЛА́ДНО ло́ском [**кидати л.** к. без поря́дку], бе́збач, бу́дь-як, жу́жмом, хто́зна-як ◊.

БЕЗЛИ́КИЙ *і* **БЕЗЛИ́ЦИЙ** невира́зний, бліди́й, розпли́вчастий, нея́скра́вий, БЕЗБАРВНИЙ.

БЕЗЛИ́СТИЙ *(- дерево)* облеті́лий.

БЕЗЛИ́ЧНИЙ безсоро́м-, безсти́д-, без усти́ду; *(- вдачу)* двоє́ду́шний.

БЕ́ЗЛІЧ *і* **БЕ́ЗЛІК** си́ла-силе́нна, тьма́(-тьме́нна), тлум, $к^н$ со́нми, *г.* хлань; $ф^р$ ку́па, ваго́н, мо́ре, ги́біль, рій, $п^о$ многота́; $п^р$ ду́же БАГАТО, заБАГАТО, без ліку, без ліку-міри.

БЕЗЛЮ́ДДЯ глушина́, глуші́нь, $о^к$ загумі́нок; **п.** пу́стка, пусте́ля, пусти́ня.

БЕЗЛЮ́ДНИЙ /не-/; *(край)* незасе́ле-, необжи́тий, ди́кий, пу́стошній; *(куток)* пусте́льний, відлю́д-, *о.* без живо́ї душі /живи́х голосів/.

БЕ́ЗМАЛЬ ма́йже, чи не; *(трохи не)* без дрі́бку, без мало́го, за мали́м.

БЕЗМЕ́ЖНИЙ безкра́їй /нео-/, безкра́йній, безбере́гий, безбере́жний, безграни́ч-, нескінче́н-, неося́ж-, безконе́ч-, неогля́д-, неозо́рий, без кінця́-кра́ю, *р.* неогорне́нний; *(гніт)* необме́же-, *(сум)* безмі́р-, незмі́ре́н-; ± ПРОСТОРИЙ;

БЕЗМЕ́ЖНІСТЬ безме́жжя, безбере́ж-, бе́змір, безмі́р'я, бе́зкрай, $о^к$ незмі́рінь ◊;

БЕЗМЕ́ЖНО *(малий) о.* кома́риково ◊.

БЕЗМІ́РНИЙ незмі́рний, незмі́ре́нний, незглиби́мий, БЕЗМЕЖНИЙ; *(сум)* ду́же глибо́кий.

БЕЗМО́ВНИЙ мовчазни́й, безслове́с-; ☺ боязки́й, покі́рний, плохи́й, німи́й; БЕЗГОЛОСИЙ.

БЕЗ/НАДІ́ЙНИЙ ~ви́хід-, ~перспекти́в-, *г.* ~ви́гляд-, ☺ невипра́в-; *(хорий)* невиліко́в-; розпа́чливий, ~просві́тній, пропа́щий [пропа́ще ді́ло];

БЕЗНАДІ́ЙНО нема́ жо́дної ра́ди ◊.

БЕЗНАДІ́Я /-і́йність/; *(крайня)* ро́зпач, розпу́ка, відча́й ◊ → БЕЗНАДІЙНИЙ; ± БЕЗВИХІДЬ.

БЕЗНАСТА́ННИЙ ненаста́н-, повсякча́с-, безупи́н-, БЕЗПЕРЕРВ-;

БЕЗ/НАСТА́ННО /не-/, /~уста́-/, ~переста́- /-е́ста́н(к)у, -е́стань/, ~уга́вно, невпи́н- /~у-/, ~пере́рв-, невгаваючи, весь час, ~ спи́ну /упи́-, уга́ву, зупи́нки/, нескінче́нним пото́ком, тільки й зна́є, що, знай [з. пла́че], одно́ [о. рего́че], *(реґулярно)* раз-у-ра́з.

БЕЗО́ГЛЯДНИЙ рішу́чий, зважли́вий, *г.* без(з)гля́дний, *с.* відчайду́ш-, $о^к$ деспоти́ч-; *(до ворогів)* безкомпромі́с-, *г.* безкомпромі́со́вий.

БЕЗО́ДНІЙ без дна, безде́нний, $с^о$ бездо́н-; *(- прірву)* глибоче́з-, незгли́б-, незглиби́мий; *(- небо)* неося́жний, безме́ж-; ± НЕВИЧЕРП-.

БЕЗО́ДНЯ прі́рва, прова́лля, безо́днява, бе́здень, *г.* хлань; *(фактів)* бе́зліч; $п^о$ вир; *(у космосі)* чо́рна діра́; & $п^к$ *безо́дняний.

БЕЗОСОБО́ВІСТЬ *р.* $о^к$ безпри́страсн-, $ф^р$ автомати́ч-, відсторо́не-.

БЕЗПА́ЛИЙ & безпа́льчий, *і.* безпа́лько.

БЕЗПА́М'ЯТНИЙ непритомм-; *(без тями)* безтя́м-, НЕСТЯ́М-, несамови́тий, *о. г.* забува́є, як ся назива́є; *(- голову)* ЗАБУДЬКУВА-.

БЕЗПА́М'ЯТЬ /не-/, неприто́мність, забуття́, безпа́м'я-, $м^а$ транс [проки́нувся з тра́нсу], $ж^м$ па́мороки в голові; **до -ті** до нестя́ми.

БЕЗПАРДО́ННИЙ наха́б-, брута́ль-, безцеремо́н-, $к^н$ епата́ж-, ЗАРОЗУМІЛИЙ; ду́же насти́рливий /набри́дли-/; ± БЕЗСОРОМНИЙ.

БЕЗПАРТІ́ЙНИЙ нейтрáль-, безсторóнній, незаанґажóваний, *з*ⁿ нестоварúше-.

БЕЗПЕ́КА безпéчність, *з.* безпеченство; & *за♦.

БЕЗ/ПЕРЕ́РВНИЙ ~настáн- /~пере-/, нев[с]пúн-, ~устáн-, ~упúн-, ~угáв-; *(рух)* віч-, ПОСТІЙ-, ~перебій-; *(ряд)* суціль-;

БЕЗПЕРЕ́РВНО > БЕЗНАСТАННО.

БЕЗПЕРЕ́ЧНИЙ незапереч-, безсумнів-, неспростóв-, *(цілкóм)* пéв-, *(факт ще)* загальновизна-, очевúд-, *ф*ᵖ *с.* камін-;

БЕЗ/ПЕРЕ́ЧНО ~умóв- /-сумнів-/, недвознáч-, ~за[су]переч-, НАПЕВ-, ± ЗВИЧАЙ-, авжéж, саме так, немá слóва, пóза всяким сýмнівом; *в*ᶜᵐ а ти думав?, немá /~/ сýмніву, пéвна річ, *о.* що не кажіть, що прáвда /є/, то п. /є/; **б.** ***що,*** **алé...** *що* то *що,* алé... [**б. гниль, алé...** гниль то гниль, алé...].

БЕЗПЕРЕШКО́ДНИЙ *(вступ)* віль-, безборóн-; *(розвій)* свобід-, необмéже-;

БЕЗПЕРЕШКО́ДНО без(за)борóн-, без перепóн /перешкод/, вільно, *г.* нестіснéнно ◊.

БЕЗПЕ́РИЙ неопéрен-, невбúт- у пір'я; гóлий.

БЕЗПЕРСПЕКТИ́ВНИЙ безплід-, *г.* безвúгляд-; безнадій-, пустоцвіт-, *о.* безмайбýтній.

БЕЗПЕ́ЧНИЙ незагрóже-; НАДІЙ-, *з.* охвіт-.

БЕЗПІДСТА́ВНИЙ *(вирок)* необґрунтóва-, безґрунтóв-, непідпéртий, без підпертя; *(наклеп)* голослівний; *(трус)* безпричúн-, без підстáв;

БЕЗПІДСТА́ВНО (за)дýр- ◊; **не б.** не дýрно.

БЕЗПЛІ́ДНИЙ безнащáд-; ☺ бездіт-; *(- тварин)* яловий, *(- свиню)* непорóсистий; *(захід)* дарéмний, мáр-, пустоцвіт-; *(ґрунт)* неродючий, безхлібний; *(розшук)* безрезультáт-.

БЕЗПОВОРО́ТНИ(І)Й *(борг)* на вічне віддання;

БЕЗПОВОРО́ТНО без вороття.

БЕЗ/ПОМИЛКО́ВИЙ нес[по]хúбний, ~помúль-, не(п)омúль-, *з.* непомúлешній; ~догáнний; ± БЕЗГРІШ-.

БЕЗПОРА́ДНИЙ /не-/, безрáд-, безпóміч-, безсúлий, *о.* беззýбий, не гóден опирáтися *хто,* і кýри б загреблú *кого*; *(твір)* НЕЗДАЛИЙ.

БЕЗПОСЕРЕ́ДНІЙ прямúй, *(здиб)* особúстий;

БЕЗПОСЕРЕ́ДНЬО прямо, *о.* прямóю навóдкою ◊; *(дістати)* з пéрших рук; *(зійтися)* лицé-в-лицé; *ф*ᵖ конéчно [**б. Вам** конéчно В.].

БЕЗПОЩА́ДНИЙ *г.* безмилосéрд- + НЕЩАД-.

БЕЗПРА́ВНІСТЬ /-прáв'я, -прáвство/; ± НЕВОЛЯ, РАБСТВО.

БЕЗПРЕЦЕДЕ́НТНИЙ небувáлий, нечýваний, безпрúклад-, унікáль-, *о*ᵏ ВИНЯТКОВИЙ.

БЕЗПРИ́СТРАСНИЙ невразлúвий, БАЙДУЖИЙ, нечýлий, холóдний, *(розум)* *о*ᵏ серцелóм-; [!! **б.** *це не* БЕЗСТОРОННІЙ !!].

БЕЗ/ПРИТУ́ЛЬНИЙ ~дóм-, ~прихúль-, ~причáль-, ~хáтній, ± НЕПРИКАЯНИЙ, ***і.*** ~притýльник, бездóм-, *ж*ᴴ тýльник вуркагáн, бомж.

БЕЗПРОСВІ́ТНІ[И]Й без прóсвітку, тéмний, непроглял- /без-/, *(- думи +)* чор-, важкий, сумний, безрáдіс-, невідрáд-; */злидні/* тривáлий, постійний; *о*ᵏ абсолют-, несосвітéн- [**б.** кеп];

БЕЗПРОСВІ́ТНІСТЬ *п*ᵒ нéпроглядь ◊; & безпросвіття.

БЕЗПРОСИ́ПНИЙ безпробýд- /не-/, непросипýщий, непросипéнний.

БЕЗПУ́ТНІЙ непýт-, непутящий, ШАЛАПУТНИЙ, ☺ шалапýт, вітрогóн, ± ГУЛЬТЯЙ.

БЕЗРА́ДІСНИЙ /не-/, сумний, журлúвий, похмýрий, невесéлий, невтішний, *(- думи)* чóр-, *(- життя)* БЕЗПРОСВІТНІЙ.

БЕЗРА́ДНИЙ > БЕЗПОРАДНИЙ.

БЕЗРЕЗУЛЬТА́ТНИЙ *(пошук)* безýспіш-, безплід-, яловий, *(крок)* дарéмний, мáр-;

БЕЗРЕЗУЛЬТА́ТНО: скінчúлось б. скінчúлось пшúком, нічóго не далó ◊.

БЕЗРІ́ДНИЙ ***як і.*** безрідько.

БЕЗРОБІ́ТНИЙ незáйнятий, *г.* незатрýднений, *ж*ᴹ безробóчий, *о*ᵏ безробітній.

БЕЗРОЗСУ́ДНИЙ *з*ⁿ *у.* безглýздий, безтямний, нерозвáж-, нерозýм-, нерозвáжливий, безголó-, необдýманий, безóгляд-, *с.* відчайдýш-;

БЕЗРОЗСУ́ДНО по-дурнóму ◊.

БЕЗСЕРДЕ́ЧНИЙ безсéрдий, бездýшний, жорстóкий, БЕЗЖАЛІСНИЙ, немилосéрд-;

БЕЗСЕРДЕ́ЧНІСТЬ немилосéрдя ◊.

БЕЗСИ́Л(ЬН)ИЙ нéмічний, слабúй, квóлий, нездолящий, нездóльний; *(без влади)* безвлáд-; *(од утоми)* знесúле-, знемóже-, *з.* знебýлий.

БЕЗСИ́ЛЛЯ несúла, нéміч, безсúлість, квóлість; *(від утоми)* знесúлля, знесúлення, знемóга; *(п*ᵖᵉ *статеве)* імпотéнція; ***п.*** безвлáдність.

БЕЗСИСТЕ́МНИЙ безлáд-, хаотúч-, неорганізóва-, *о.* хтóзна якúй; *п*ᵖ = ∫ + хтóзна як.

БЕЗСЛІ́ДНО ***пр.*** без сліду, як кáмінь у вóду, *ж*ᴹ з кінцями, ± БЕЗВІСТИ; & *і.* *безслідник.

БЕЗСМЕ́РТНИЙ невмирýщий, немрý-, вічноживúй /-сущий/, несмертéльний, нетлін-, *у*ᵖ не убієн-; *(птах)* *м*ᵐ Фéнікс; *(дух)* вічний /до-, без-/; *(здвиг)* незабýтній, *с*ᵒ немéркнучий, неув'ядний; ☺ *ф.* невмирáка.

БЕЗСМЕ́РТЯ невмирýщість, безсмéртність, життя вічне, нетлінність; ***п.*** (віко)вічність, вічне тривáння, *ф*ᵖ. бéзвік.

БЕЗСО́ВІСНИЙ ***як і.*** безсóвісник.

БЕЗСО́ННИЙ *(- ніч)* неспáний, *о.* без сну.

БЕЗСО́ННЯ несплячка /*у дітей*/ /-ячки/, *ж*ᴹ нічнúці; **мýчиться від б.** спáти - не спить *хто.*

БЕЗСОРО́МНИЙ безлúч-, безстúд-, страмнючий; *(жарт)* нескрóмний, неподóб-, сороміт-, вýлич-, вульґáр-, сороміцький, маснúй, брудний, нецензýр-; *(наклеп)* безсóвіс-, зухвáлий, цинічний, БЕЗПАРДОН-; & *о. д.* без устúду

БЕЗСОРО́МНИК сороміт-, безлúч-, безстúд-,

наха́ба, зухва́лець, *(прогнилий)* ци́нік.

БЕЗСТОРО́ННІЙ нейтра́льний /x^a нев-/, неупере́дже-, непідку́п-, об'єкти́в-, справедли́вий.

БЕЗСТРА́ШНИЙ безбо́яз-, ВІДВАЖ-, БЕЗОГЛЯД-, безтре́пет-, небоязки́й /без-/, хоро́брий;

БЕЗСТРА́ШНІСТЬ безстра́шшя, не́страх ◊.

БЕЗСТРОКО́ВИЙ безтермі́но́вий, ві́чний, *(борг /без віддачі/)* *(узя́тий)* на бе́зрік.

БЕЗСУМНІ́ВНИЙ цілко́м пе́в-, очеви́д-, незапере́ч-, БЕЗПЕРЕЧ-.

БЕЗТА́КТНІСТЬ не́такт, нетакто́вність, *с.* безпардо́нність.

БЕЗТАЛА́ННИЙ неща́сливий, неща́сний, безща́с-, бездо́ль-, безкебе́т-, ☺ БІДОЛАХА; *(твір)* безда́рний; ± СЕРДЕШНИЙ.

БЕЗТАЛА́ННЯ лиха́ до́ля, БЕЗГОЛІ[О]В'Я, БЕЗДОЛЛЯ; *(брак удачі)* неталá́н, нефорту́нність; *(брак хисту)* безкебе́ття, безда́рність.

БЕЗТІЛЕ́СНИЙ безпло́тній, безті́льний, нематерія́ль-, неземни́й, ефір-; *(дух)* примáр-, нереáль-; & *(позбавлений тіла)* знетіле-.

БЕЗ/ТУРБО́ТНИЙ ~жу́р-, легкова́ж-, нежурли́вий, ~кло́пітний, ~су́м-, ~ду́м-; *(вік)* ~хма́р-, усте́ле- квітами /ро́жа-/; $ф^р$ недба́лий;

БЕЗ/ТУРБО́ТНІСТЬ ~турбо́ття, ~клопіття, ~жу́рність, недба́льство ◊.

БЕЗТЯ́МНИЙ /не(с)-/, несамови́тий, ОЧМАНІЛИЙ, $п^о$ безу́мний; *(потяг)* НЕЗДОЛАН-;

БЕЗТЯ́МНО *д.* бе́зтямки ◊.

БЕЗУГА́ВНИЙ неуга́вний, невгаву́щий; *(неспинний)* БЕЗНАСТАННИЙ;

БЕЗУГА́ВНО без уга́ву, *д.* без уга́лу ◊.

БЕЗУМІ́ТИ *г.* фанаті-, безглу́зді-; ± БОЖЕВОЛ-.

БЕЗУМО́ВНИЙ незапере́ч-, безсумнів-, БЕЗПЕРЕ́Ч-; *(- рівність)* беззастере́ж-, по́вний.

БЕЗУПИ́ННИЙ /-НО/ > БЕЗНАСТА́Н- /-НО/.

БЕЗУТО́МНИЙ невто́м-, непосидю́щий, НЕВСИПУ-, невтомли́вий.

БЕЗУ́СПІШНИЙ БЕЗРЕЗУЛЬТАТ-, я́ловий, даре́мний, невда́лий, МАРНИЙ, *о.* безви́граш-.

БЕЗУ́ХИЙ карноу́хий.

БЕЗХА́ТНІЙ бездо́мний, БЕЗПРИТУЛЬ-; *(рід)* кочови́й, мандрівни́й; $е^е$ безмаєт-, безсіме́й-, само́тній.

БЕЗХМА́РНИЙ *(день)* я́сни́й, погі́д-, погідли́вий; *(вік)* встéлений квітами /ро́жами/.

БЕЗХРЕБЕ́ТНИЙ ☺ безхара́ктер-, нестійки́й, ненаді́йний, хиткий, *о.* ні ри́ба ні м'я́со, і на́шим і ва́шим, куди́ ві́тер віє; *(- тварин)* примітивний, позба́вле- кри́жів.

БЕЗЦЕРЕМО́ННИЙ /не-/, БЕЗПАРДОН-, зухва́лий .

БЕЗЦІ́ЛЬНО бе́збач; *(іти)* куди́ о́чі світять, світза́очі.

БЕЗЦІ́ННИЙ кошто́в-, дороги́й, $с^о$ дорогоці́нний, *(дар)* ца́рський, яко́му не скла́сти ціни́; *з.* безва́ртісний, деше́вий.

БЕЗЧЕ́СНИЙ /не-/, безсо́віс-; *(- смерть)* безсла́в-, гане́б-, *о.* соба́чий.

БЕЗШТА́ННИЙ ***як і.*** безшта́нько.

БЕЗ'ЯЗИ́КИЙ без язика́; німи́й, безслове́сний; ***п.*** безпра́в-; ± БЕЗМОВ-.

БЕЛАДО́НА *г.* матриґан.

БЕЛЬКОТА́[І]ТИ > БУБОНІТИ.

БЕ́Н(Ь)КЕ́Т гуля́ння, бенкетува́-, святкува́-, гульня́, гу́льбощі, бал, $х^а$ баль, $у^р$ у́чта, *з.* бе́сіда.

БЕНКЕТА́Р гуля́ка, гульвіса /-тя́й/, бенке́тник.

БЕНЬКЕТ/УВА́ТИ балюва́-, справля́- балі́ /~и/, гуля́-, *с.* пи́ти-гуля́-, $ф^{-р}$ мед-вино́ /-горілку/ пи́-; **я. /$м^н$ хто/ ~у́є** с-и ♦, ради́й по♦, розгуляний, гуля́ка, БЕНКЕТАР, $п^к$ ~ний, ~ли́в-, ©.

БЕНТЕ́Ж/ИТИ *(будити замішку)* збенте́жува-; *(душу)* непоко́ї-, хвилюва́-, триво́жи-, турбува́-, му́ля- се́рце, *г.* алярмува́-; СОРОМИ-, $з^п$ конфу́зи-; **я. /$м^н$ хто/ ~ить** с-и ♦, з-й з♦, $п^к$ серцезвору́шливий /-у́шний/, ~ливий /-жний/, ©;

РОЗБЕНТЕ́ЖИТИ розхвилюва́-, розтриво́жи-, розвору́ши-, ви́вес- з рівнова́ги ◊.

БЕНТЕ́ЖИТИСЯ непоко́ї-, турбува́-, хвилюва́-, триво́жи-, *с.* отетерíва́ти; *(від сорому)* ніякові-, губи́тися, не зна́ти, на яку́ ступи́-, умліва́- се́рцем, збива́тися з пантели́ку, пантели́чи-; **я. /$м^н$ хто/ бенте́житься = я. хвилюєть-** + $п^{-о}$ занепоко́єний, збенте́же-, схвильо́ва-, *(- душу)* збу́ре-, розви́хре-; *д!* БЕНТЕЖНИЙ.

БЕНТЕ́ЖНИЙ триво́ж-, $с^о$ хвилю́ючий; неспокі́йний, схвильо́ва-, розбенте́же-, збу́джен-;

БЕНТЕ́ЖНІСТЬ бенте́жжя, неспо́кій ◊.

БЕ́РЕГ *(морякам)* суході́л, земля́; *(смуга берега)* узбере́жжя /над-, при-/, берегови́на́; *(купальний)* пля́ж(а); *(шляху)* край, узбі́ччя; *(зошита)* *г.* марґіне́с, $с^о$ по́ле; ± ПРУГ.

БЕРЕГТИ́ зберіга́-, заоща́джува-, щади́-, жалі́-, *(одяг)* жа́лува-; *(край)* оберіга́-, охороня́-, хорони́-; *(діти)* догляда́-, піклува́тися про, пильнува́ти /гляді-/, як о́ка (в голові́); *(наказ)* пам'ята́-, не забува́-; **я. /$м^н$ хто/ береже́** с-и ♦, з-й з♦, хорони́тель, $п^к$ захисни́й, *(економ-)* оща́дливий, © берíгши, бережучи́.

БЕРЕГТИ́СЯ остеріга́-, стерегти́ся, начува́-, гляді-, шанува́ти себе́, *г.* сокоти́тися; *(у пам'яті)* не забува́-; **<u>береж</u>/и́сь!** начува́йся!, гляди́сь!; **я. /$м^н$ хто/ -є́ться** ~е́нний [-е́нного Бог ~е́], с-и ♦, *(ї́ми)* ~е́ний, $п^к$ БЕРЕЖКИЙ, сторожки́й, ©.

БЕРЕЖКИ́Й оба́чний, обере́ж-, ба́ч-, помірко́ва-, береже́нний, сторожки́й, $о^к$ негарячки́й.

БЕРЕЖО́К *(край посуду +)* пружо́к, $с^о$ кайо́мка.

БЕ́РЕЗЕНЬ $п^б$ ма́рець [при́йде м. – зме́рзне ста́рець]; & бе́резіль, $п^к$ *березне́вий.

БЕРКИ́Й липу́чий, липки́й, чіпки́й, БЕРУЧКИЙ; *(до праці)* охо́чий.

БЕРКИ́ЦЬНУТИСЯ $д^к$ перекину-, впа́сти, ге́п-

нути(ся), впійма́ти сторчака́, $п^ф$ берки́ць!; ± БЕХНУТИСЯ → БЕХАТИСЯ.

БЕРКУ́Т $г^д$ хижу́н.

БЕРУЧКИ́Й *(до чого)* охо́чий, хапки́й, запопа́дливий, *р.* беру́чий; *(до праці) з.* прики́дливий, *(липучий)* БЕРКИЙ; *(до наук)* схи́льний до, що тя́мить з півсло́ва; ± ПРОМІТНИЙ.

БЕ́СІДА розмо́ва, бала́чка, гу́тір-, $п^б$ мо́ва; *(на тему)* до́повідь; *(з кимось)* спів♦; $ж^м$ товари́ство, компа́нія; *з.* бенькє́т; **не до -ди** ***хто*** $п^б$ нezда́лий розмо́вник; **(не) бути до -ди** ***кому*** **з** ***кuм*** ***д.*** (не) ма- про що говори- *кому* з *ким*.

БЕ́СКИД і БЕ́СКЕТ ске́ля, стрімча́к; *(глибокий)* кру́ча, у́рвище, прова́лля; & скала́, $з^б$ бескє́ття.

БЕ́СТІЯ *(- тварин)* звір, хижа́к, *с.* потво́ра; ☺ ше́льма, крутій, бешкє́тник, *с.* пройди́світ.

БЕ́ХАТИСЯ; БЕ́ХНУ- (ва́жко) впа́сти, БЕРКИЦЬНУТИСЯ; ± УПА́СТИ.

БЕ́ХКАТИ; ВИ́♦♦♦ ***ф.*** ЗБУДУВ-; & повибе́хку-.

РОЗБЕ́ХКАТИ ***ф.*** розби-, розли-;

РОЗБЕ́ХКАНИЙ розби́тий, розли-, *(черевик)* розто́птаний.

БЕ́ШКЕТ ♦ува́ння, колотне́ча, сва́рка, бу́ча, галабу́рда, сканда́л, дебо́ш; *(кому)* ***р.*** ганьба́.

БЕШКЕ́ТНИК скандаліст, баламу́т, урви́голова /зайди-, шиба́й-/, пали́вода, дебоши́р, галабу́рдник, галабу́рда, драб(у́га), *л.* жлоб; *(малий)* урви́тель, збито́шник, безголо́в-, *д* отря́ха, $ш^к$ пору́шник дисципліни; ± ХУЛІГАН.

БЕШКЕТ/УВА́ТИ сканда́ли-, галабу́рди-, колобро́ди- /-бро́ї-/, содо́ми-, шурубу́ри-, *п.* гуля-; *(- дітей)* витворя́-, роби- зби́тки, ходи- на голова́х, $ш^к$ пору́шува- дисципліну; **я.** **/**$м^н$ **хто/** ~у́є с-и ♦, БЕШКЕТНИК, $п^к$ ~́ливий, сканда́листий, дебоши́рис-, жлобува́-, ~ува́-, ©.

БЕ́ШТАТИ *ф.* молоти- (слова́ми), $з^п$ пісо́чи-, ± КАРТА-.

БЗДИК > ХИМЕРА

БИ́ДЛИТИ; ЗБИ́ДЛИТИ оберну́ти на би́дло;

ЗБИ́ДЛІТИ оберну́тися на б., ста́ти би́длом.

БИ́ДЛО худо́ба, скоти́на, това́р; $з^н$ чернь, голо́та; *л.* хам, скотиня́ка, худо́б(и́н)а; & бидля́.

БИК *(расовий)* буга́й, *(однорічний)* пере́зимок; *(з Тибету)* як; & бичо́к, бичи́сько, ^{а}бугає́ць.

БИЛИ́Н(К)А бадили́н(к)а, стеб(е)ли́н(к)а, зілин(к)а, трави́н(к)а; стебе́льце, сте́блик; & били́нонька, били́ночка.

БИЛИ́ЦЯ > БУВАЛЬЩИНА.

БИ́НДА стрічка, та́сьма́, стьо́жка; *(на руці)* пов'я́зка, о́па́ска, *г.* по́в'язь; & би́ндочка.

БИНДЮГИ́ ко́ні-вагово́зи.

БИ́СТР/ИЙ ШВИДКИЙ, бистропли́нний, блискави́ч-, нава́ль-, ☺ мото́р-, спри́т-; *(вир)* бистрово́дий; *(- очі)* жва́вий; *(ум)* го́стрий, метки́й, шпарки́й; **б. на ро́зум** бистроду́м(ний).

БИСТРИНА́ /-иня́, -і́нь/, бистря́, *с.* вир; *(хутка річка)* би́стриця, бистря́нка.

БИ́ТВА бій, бата́лія, су́тичка, (по)бо́їще, *г.* зу́да́р, $у^р$ пря, брань, *(рубак)* січа, $п^о$ крива́вий бенькє́т /весілля/, погуля́ння; *(з чим)* боротьба́; $е^е$ бійка, бу́ча; ± КОНФЛІКТ.

БИ́ТИ вдаря́-, сту́ка-, кала́та́-, клепа́-, гати-, молоти-, пра́-, рази-, бе́хка-, тара́хка-, *(кулаком)* кула́чи-, кулачкува́-; *(у що)* $з^н$ ля́па-, *г.* лупа́-; *(звіра)* вбива́-; *(дубасити)* па́ри-, грі-, духопе́ли-, репі́жи-, шмага́-, гамсели-, дуба́си-, лупи-, лупцюва́-, міси-, маніжи-, періщи-, поро́-, потроши-, частува́-, чухра́-, чу́би-, бу́ца-, товкти́, шпа́ри-, лата́- бо́ки, всипа́- /дава́-/ бо́бу /прочуха́на, чо́су, таба́ки, пе́рцю, триши́я/, лічи- ре́бра; *(камінням)* побива́-; *(пугою)* бато́жи-, спи́сува- /спуска́-/ шку́ру; *(з гармат)* стріля́-; *(- дзвін)* бо́мка- /ба́м-, бе́м-, бе́в-/; */пульс/* б'ючкува́-, пульсува́-, сі́патися; *(в очі)* впада́в /засліплюва-, вража́-/ о́чі; *(джерелом)* струмува́-, ♦ дзюрко́м, фонта́ни-; *(у трясці)* трясти́, труси-; **я. б'є** с-и ♦, з-й по♦, клепа́льник, клепа́ч, *(річ)* бия́к, би́ло, $п^к$ битки́й, битли́вий, $с^к$ побий- [побийпес], -бі́йний [далекобі́й-], © би́вши, б'ючи́, $о^к$ навби́тки /= биття́м/;

ВИ́БИ- полічи- ре́бра *(пу́гою)* ◊; переби- всіх.

БИ́ТИЙ *(шлях)* второ́ваний, наї́ждже-, нако́че-, утрамбо́ва-, уте́ртий, нако́тис-; ☺ досві́дчений, бува́лий, *я.* ма́ху не дасть /бува́в у бува́льцях, ♦ жак, би́та голова́, не в тім'я ♦; *(горем)* при♦; *(градом)* ви́толочений; *(- дичину)* настріля-, на♦; *(ворог)* роз♦, розгро́млений.

БИ́Т/ИСЯ сту́ка-, вдаря́-, *ф.* бу́ца-, *г.* зударя́-; *(- хвилі)* пле́ска-, хлюпа-; *(як риба об лід)* побива́-, поневіря́-; *(на дрізки)* розбива́-; *(в путах)* бо́рса-, пруча́-; *(А з Б)* міря- /си́лою, чуба́ми/, чу́би-, іти навкула́чки; *(за що)* змага́тися, боро́-, вою́вати, пролива́- кров, побо́рю- *що*, *(до краю)* стоя́- на смерть /до оста́нку/; *(головою об стіну)* товкти́ся, *г.* товкти́; *(у трясці)* трясти́ся, ки́да-, мета́-; *(джерелом)* ~́и; *(- пульс)* пульсува́-, б'ючкува́-; */серце/* тьо́хка-, */важко/* гу́па-, $г^д$ товкти́ся; **я. б'є́ться** 1.-7. © с-и ♦, би́вшись, б'ючи́сь, 1. бое́ць, боре́ць, воя́ка, во́їн, змагу́н, 2. розби́ваний, $п^к$ розбив-́, розби́вистий, б'ючки́й, 3. */хвилі/* хлюпітли́вий, 4. *(у корчах)* розбо́рсаний, 5. поневіря́ка, поневі́рливий, © побива́ючись, 6. зуда́рюваний, 7. *(пульс)* розпульсо́-, розб'ючко́-, пульсува́тий; *(- серце)* розкала́таний, розгу́п-;

ЗАБИ́ТИСЯ *(- серце)* $г^д$ затовкти́ся ◊.

БИТКО́М НАБИ́ТИЙ заби- /по́вний/ уще́рть /по са́му за́в'язку/, $о^к$ наби́тий-наби́тісінький + ↓;

БИТКО́М НАБИ́ТО по́вно-повні́сінько, на́пхом /на́топтом/ на́пхано /наби́то/, як оселе́дців у бо́чці, *(в залі)* аж сті́ни трі́ща́ть, го́лці ні́де впа́сти, ку́рці ступи́ти ні́де.

БИТТЯ́ лу́пка, прочуха́нка, по♦, ◊ → БИТИСЯ; *р.* бій, *с*° побо́ї; **биття́м** *п*^р^ навби́тки.

БИЧ канчу́к, нага́й, пу́га, малаха́й, дротя́нка; ***ф.*** кий, дрючо́к, лома́ка, ціпо́к, па́лиця; ***п.*** *ли́хо* [го́лод – ♦ лю́дства]; *(сатири)* БАТІГ, жа́ло́.

БІБЛІ́ЙНИЙ *(сюжет)* староdáвній, давномину́лий, бо́знаколи́шній; & біблі[є́]йський.

БІБЛІОМА́Н книгома́н /*ж*^і^ -ка/.

БІБЛІО́ТЕ́КА книгозбі́рня; *(сховище)* книгосхо́вище; & *б*^з^ бібліо́тека.

БІ́БЛІЯ Святе́ Письмо́ /Кни́га/; ± ЕВАНГЕЛІЯ.

БІБУ́ЛА промока́льний папі́р, *п*^б^ промока́чка.

БІГ[1] > БОГ; & божeня́, при́біг /при́боги/, *д.* Бо́ж(ень)ка; **хай Б. боро́нить** боро́нь, Боже; **дай Бо́же!** бода́й, ма́ймо наді́ю.

БІГ[2] бі́ганка, змага́ння з бі́гу, *(не дорогою)* крос.

БІГАНИ́НА шастани́на, бі́гання, ганя́-, шве́ндя-; метушня́, ре́йвах; ***п.*** переполо́х, & бі́ганка.

БІ́Г/АТИ гаса́-, ганя́-, *о.* маха́-, літа́-; *(туди-сю-)* шмигля́-, телесува́тися; *(по хаті)* метуши́-, не сиді́ти; *(до їх)* вчаща́-; /*від*/ (у)тіка́-; *(за нею)* упада́-, залиця́тися до; ± БІГТИ; **мура́хи по ті́лі -ють** моро́з /за́шпори/ поза́ шку́рою хо́дить /-ять/; **я.** /*м*^н^ **хто**/ **~а** с-и /на́вчений/ ♦, з^м^-й по♦, *п*^к^ ~а́льний, *(- очі)* перебі́гливий, шмигли́-, шмигки́й, © ~аючи, ~авши, **± я. біжи́ть**;

ВИ́БІГАТИ ви́шмигляти ◊; попобі́гати;

ВИБІГА́ТИ *(- клин землі)* видава́тися; ◊;

ВІДБІГА́ТИ /*д*^к^ **ВІДБІ́Г-**/ ***п.*** 1. *з.* губи́- /за~/, 2. цура́тися /відцура́-/ [сво́го відбі́г, чужо́го не доско́чив];

НАБІ́ГАТИСЯ нагаса́тися ◊.

БІ́Г/МА ~це́м, тюпце́м /під-/, труськóм, трушк-, трухце́м, *д* навтрюхи́, *с*° ~о́м; *(навтіки)* дра́ла.

БІГМЕ́! їй-бо́(гу)! далебі́(г)! сло́во че́сти! че́сне сло́во! Бог мені́ сві́док! от тобі́ хрест! *ф.* щоб я так жив! хай мене́ вб'ю́ть!, щоб я з цьо́го мі́сця не встав!.

БІГОВИ́Й: -ва́ догі́жка *о*^к^ біжня́.

БІГО́М *г.* *в*^й^ бігóм руш!, ± БІГМА.

БІ́ГТИ мча́-, *о.* леті́-, *п.* гна́-, *ф.* дра́па-, чеса́-, чухра́-; *(спішно)* поспіша́-, кваnи́тися, *ф*^р^ розганя́-, *(від їх)* (у)тіка́ти; *(- псів)* улягá-; /*хмари*/ плину́-, /*час*/ мина́-, збіга́-; /*рідину*/ текти́ [під лежа́чий ка́мінь вода́ не **біжи́ть**]; /*стежку*/ простяга́тися; **я.** /*м*^н^ **хто**/ **біжи́ть** с-и ♦, з-й про♦, бігу́н, розбі́ганий [р. по воді́, як по землі́], *п*^к^ БІЖУЧИЙ, розімча́лий, вітроно́гий /прудко-/, /*- хвилі*/ нестри́мний, неспи́н-, прудкобі́ж-, /*мішень*/ рухо́мий, ©; ± БІГАТИ;

ПОБІ́ГТИ *о.* да́ти дра́ла ◊;

ПРИБІ́ГТИ *ф.* пригна́тися ◊;

БІЖУ́ЧИЙ *(- воду)* теку́-, пливу́-, пли́нний, прото́ч-; *(рік)* пото́ч-, цей; *(час)* мину́щий.

БІГУ́Н *(малобіг)* спри́нтер; *г*^е^ по́люс; & *з*^б^ *♦ство.

БІГУ́НКА розві́льнення (шлу́нку), швидка́ (На́стя), *(кривава)* різа́ч-, ЧЕРВІН-, проно́с /*с*° по-/.

БІДА́ ли́хо, неща́стя, го́ре, БЕЗГОЛІВ'Я; *(одна)* на́пасть, ха́лепа, *(лиха́)* приго́да; *(бідування)* скру́та, зли́годні, знего́ди, приту́га; ***п.*** тру́днощі, при́крості, неприє́мно-; *(віз)* БІДАРКА; **з цьо́го ви́йде б.** це ви́лізе бо́ком.

БІДА́К *і* **БІДА́Р** зли́день, злида́р, біда́ка, горопа́ха, бідня́к, незамо́жник, харпа́к, *г.* капца́н, сара́ка, *з*^н^ голодра́нець, безшта́нько; *(зичливо)* біда́ха, бідола́-, сірома́-, бідола́шка, небора́-, серде́га, бідачи́сько, нетя́га, сіро́ма, бідацю́ра.

БІДА́РКА *(двоколка)* біда́, бі́дка, чортопха́й-, тарада́й-, *(на одного)* кабріоле́т, двоколі́сниця.

БІДА́ЦТВО убо́гість, убо́зтво, бі́дність, зли́дні, зли́денність, нужда́, неста́тки, бідо́та; *з*^б^ голо́та, сіро́ма, бідо́та.

БІ́ДКАТИСЯ жалі́-, ска́ржи-, пла́ка-, поплака́-, бідкува́-, нарі́ка́ти, співа́- Ла́заря, *д.* припла́кува-; *(за кого)* турбува́тися, клопота́-, піклува́-, & *д*^к^ забі́дка- ◊.

БІДКУВА́ТИ *(за ким)* уболіва́-, тужи́-, болі́- (се́рцем), тлі- душе́ю; *(дбати)* БІДКАТИСЯ.

БІ́ДНИЙ убо́гий, незамо́жни[і]й, небага́тий, неста́течний, БЕЗТАЛАН-, нещас-, бідолаш-; *о.* го́лий і бо́сий; *(побут)* злиде́н-, нужде́н-; *(одяг)* непи́ш-, недороги́й; *(урожай)* мали́й, недоста́тній; *(♦ на фантазію)* безкри́лий; *(- мову)* невира́зний, одномані́т-; & бідне́нький, ♦ з бі́дних, , як церко́вна ми́ша.

БІ́ДНІСТЬ неста́тки, убо́гість, убо́зтво, незабезпе́ченість, зли́денність, БІДАЦТВО, скру́та, безголі́в'я; *(уяви)* безтала́нність.

БІДНІ́ТИ УБОЖІТИ; & бідні́шати.

ЗБІДНІ́ТИ: що збі́днів ЗБІДНІЛИЙ ◊, Ø;

ЗБІДНІ́ЛИЙ зубо́жі-, озлидні́-, онемощі́-; *(доведений до убозтва)* зубо́жений, розо́ре-.

БІДНЯ́К > БІДАК.

БІДОЛА́ХА горопа́-, неща́сник, БІДАК, небора́ка, *як і.* безтала́нний; ± НЕВДАХА.

БІДОЛА́ШКА бідня́тко; & біда́шка(-солода́ш-).

БІДУВА́ТИ поневіря́тися, терпі́ти нужду́, злидарюва́-, зазнава́- скру́ти, не́сти́ важки́й хре́ст, *р.* біди́-, злиднюва́-, горюва́-, *ф*^-р^ злидува́-, *о.* брьо́хатися в зли́днях; **що біду́є** с-и ♦, поки́нутий на біду́, бідола́ха, БІДАК, бідачи́сько, *п*^к^ бідола́шний, безтала́н-, © біду́ючи.

БІЖУ́ЧИЙ > БІГТИ.

БІЙ су́тичка, БИТВА, *(рубак)* сі́ча; *(за волю)* боротьба́, змаг(а́ння); *(кулачний)* *с*^т^ бокс; ***о***^к^ бі́йка, побоє́вище; ***р.*** БИТТЯ; & *з.* по♦; **б. бикі́в** кори́да; **бо́єм** *(брати)* збро́єю, збро́йною си́л-.

БІ́ЙКА *(побутова)* намина́чка, прочуха́н(ка), чубани́на, чу́блення, халазі́я, *о*^к^ биати́ка, ***р.*** бій; *(беззахисного)* БИТТЯ.

БІК *(тіла)* підбі́ччя; *(вулиці)* пері́я; *(куба)* сторона́, грань; *(справи)* аспе́кт; ***ф***^р^ на́прям(ок) [у б.

це́ркви], по́гляд, то́чка зо́ру [з бо́ку у́ряду]; *(ріки)* бе́рег, *(судна)* борт, о́блавок; **інший б. медалі** *жс.* і. ♦ Місяця; **по той б.** пото́йбіч;

БО́КИ: в різні б. врізно́біч/; з **усіх –ів** зусе́- **по обо́х -а́х** оба-, пооба́♦; **в усі б.** вусі~, по всіх усю́дах; **на всі б.** навсі~, *п.* в усіх відно́шеннях; **з двох -ків, по двох –а́х** по два ♦.

БІЛЕ́Т квито́к; посвідчення, па́шпорт /c^o пас-/, *г.* ви́казка; *(на іспиті)* ка́рт-; i^c асигна́ція, банкно́та, креди́тка; **жовтий б.** i^c *у.* во́вчий ♦.

БІЛИ́ЗНА $жс^м$ шма́ття, ху́стя.

БІЛИЗНА́ па́молоч; & білина́, біль, *д.* біливо.

БІ́Л/ИЙ *(колір)* моло́чний, ~осніж-, лелі́й-, смета́н-, сніжно♦, *о.* як кре́йда /сніг, стіна́, молоко́/; *(день)* світлий, я́сни́й; *(дід)* (~о)си́вий, сивоволо́сий, поси́вілий; *(комір)* чи́стий; *(на виду)* блі́ди́й, зблі́дл-; *(- вино)* безба́рвн-, прозо́рий; /*расу*/ ~ошкі-, ~оли́ций; & ~е́(се)нький, ~я́вий, ~я́стий, (♦-)~ю́[і]сінький, ~им-♦, повно♦, срібно♦, ♦-♦; $п^я$ ♦, як тума́н (після до́щу).

БІЛИ́ТИ оббілюва-, *(хату) г.* малюва́-, *(вапном)* білува́-; *(полотно)* вибілюва-; & *біли́льник, *(річ)* *біли́ло, $п^я$ *ши́ти-♦ – за́втра Вели́кдень.

БІЛІ́ТИ блі́дну-, полотні-; *(здаля)* БОВВАНІ-, *г.* ♦ся; **я. біліє** щора́з біліший, вже майже /от-о́т вже/ білий, напівбілий, $г^д$ біліюч-, © біліючи;

ЗАБІЛІ́- /з-, по-/, біло замаячі- ◊; $д^1$ забілі-;

ПОБІЛІ́- /з-/, пополотні-, $т^р$ побіліша-, взя́тися кре́йдою ◊; *(- волос)* поси́ві-; & збілі- на гли́ну /кре́йду/; $д^1$ побілілий ◊; **п. на вишне́вий цвіт** збілі- на молоко́; **-лів** *хто* зни́кла вся кров з лиця́ *кому*.

БІ́ЛКА ви́вірка, *д.* біли́ця; *(шкурка /як гроші/)* i^c ве́кша; & білочка, ªви́віриця.

БІЛЯ́ ко́ло, по♦, БЛИЗЬКО, по́при, при [п. столі], край [к. вікна́], під [п. сто літ], кіне́ць [к. сто́лу]; *(кого)* о́бік, по́біч, ПОРУЧ, по́ряд, по́пліч з *ким*, збо́ку.

БІЛЯ́ВИЙ біловоло́сий /ясно-/, білоку́дрий; *(- личко)* білий, блі́ди́й; ± РУСИЙ.

БІЛЬ *(душі)* му́ка, стражда́ння, бо́лість; *(голови)* мігре́нь, $х^а$ мігре́ня; *(у костях)* ломо́та; *(у серці)* щем; **до бо́лю** до щему /схлипу в горлі/.

БІЛЬМО́ *(на оці)* (по)лу́да; *(на чомусь)* пля́ма; *п.* ва́да, недо́лік, ґандж, дефе́кт, щерби́на.

БІ́ЛЬШАТИ збільшуватися, рости́, прироста-; *(- день)* прибува́-; *(гомін)* ду́жча-, поси́люватися, **я.** /$м^н$ **хто**/ **більшає** щора́з більший, збільшуваний /по-/, наро́щу- /при-/, ©.

БІ́ЛЬШИЙ & більшенький; **б., ніж** аж над- [цей **аж надшвидки́й рух**]; **щора́з б. /голосні- +/** деда́лі [**щ. б. /голосні- +/** деда́лі ♦ /г. +/];

БІ́ЛЬШ(Е) $о^к$ ду́жче, & (як)най♦; **б. за все** найду́жче, ду́ж- за все, найпа́-; **б. то́го** *б.* навіть ♦. ба на́віть, ма́ло т., [**я ліг, б. т. - захріп** я ліг, ма́ло то́го – з.], ба [**слова́ жарту, б. т. - їдкого гу́мору** слова ж., ба ї. г.]; **б., ніж** $о^к$ по́за [**б., н. 20 літ** по́за 20 ро́ків], аж над- [її **аж над**християнська любов]; **б., ніж міг сподіва́тися** по́над сподіва́ння; **не б., ніж** щонай♦; **ні б. ні менше** аж [**я спав ні б. ні м. – цілу ніч** я спав **аж** ц. н.]; **а тим б.** а що ♦; **все б., ще б.** ♦ й ♦; **тим б.** (а) на́дто /по-/, тим па́че, і то́го́ ♦, ані́ [не хо́чу, ані не мрію]; **тро́хи б.** де́що ♦; $з^н$ **по-б.** як♦.

БІЛЬШ-МЕ́НШ *(точно)* приблизно, яко́юсь мірою; *(вдало)* порівняно; & ме́нше-більше;

БІОГРА́ФІЯ житте́пис, житте́вий шлях, історія життя́; *(святих)* житіє́; *(власна)* авто♦.

БІР > ЛІС; & бо́рище.

БІС ДІ́ДЬКО; & ♦я́ка, $жс^і$ ♦и́ця; **б. незго́ди** дух н.

БЛАГА́ЛЬНИЙ *(тон)* слі́з-; *(погляд)* спо́вне-блага́ння, $о^к$ благу́щий, $г^д$ блага́ючий.

БЛАГА́ННЯ молі-, сльо́зи, $з^н$ мольба́; $з^{-н}$ ПРОХАННЯ, про́сьба.

БЛАГА́ТИ (Христо́м-Бо́гом) моли́-, вимо́люва-, слізно /Бо́гом/ проси́-, заклина́- Бо́гом /усім святи́м/; *(їх)* па́да- в но́ги *їм* /на коліна пе́ред *ними*/; *(на колінах)* ла́зи- /плазува́-/ в ногах; *(пощади)* випро́шува-, $з^н$ каню́чи-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **блага́** с-и ♦, проха́ч, $к^н$ блага́льник, $з^н$ каню́ка, *(тон)* БЛАГАЛЬНИЙ, каню́чливий, ©;

ВИ́БЛАГАТИ, УБЛАГА́ТИ ви́плака- ◊.

БЛАГИ́Й *(одяг)* стари́й, убо́гий, нікуди́шній, пога́ний, непара́д-, (но́ше-)перено́ше-, вітром підби́тий; *(намір)* до́бр/ий /~оче́сний/; & благе́нький, пре♦.

БЛА́ГО *і.* добро́, ща́стя;

БЛА́ГА доста́тки [**за які б.?** на які доста́тки?], гаразди́, $ф^р$ золоті го́ри; *(природи)* дари́.

БЛАГОВІ́СНИК провісник, проро́к, віщу́н, $у^р$ благовісти́тель.

БЛАГОВІСТИ́ТИ > ДЗВОНИ-; *(добру вістку)* повідомля́-, оголо́шува-; *(новини)* $i^р$ /роз-/.

БЛАГОВОЛІ́ННЯ $з^н$ *у.* зичли́вість, ла́ска, прихи́льність, доброзичли́вість.

БЛАГОВОЛІ́ТИ *(кому)* бу́- добрози́чливим /вика́зува- /виявля́-/ ла́ску до *кого*.

БЛАГОДА́ТНИЙ *(край)* теку́чий /що тече/ моло́ком і ме́дом; ± БЛАГОСЛОВЕННИЙ.

БЛАГОДА́ТЬ *(з неба)* щедро́ти, дари́, (Бо́жа) ла́ска, *о.* дощ на спра́глу зе́млю; *п.* бага́тство, доста́ток, добро́бут, $жс^м$ лахва́; $п^{рс}$ рай, красота́; *(на врожай)* полі́ття; (!) красота́!, любота́!, рай та й го́ді!, Бо́жа благода́ть!

БЛАГОДЕ́НСТВО щасли́ва пора́, мир і благода́ть, *о.* просві́тла /просві́тня/ годи́на.

БЛАГОДІ́ЙНИК доброчи́нець /-ді́йник, -дій/, ми́лостивець, ласка́-, філантро́п, *д.* благода́р; *(митців)* мецена́т.

БЛАГОДІ́ЯТИ добродія-, роби́- ла́ску, обдаро́вува- /наділя́-/ ла́скою; ± ОЩАСЛИВЛЮВА-.

БЛАГОЛІ́ПИЙ *к*ⁿ ГАРНИЙ, крáс-, прегáр-, сподóб-; & благоліп-; ± ПРЕКРАСНИЙ.

БЛАГОПОЛУ́ЧНО *у.* щаслúво, безбідно, гарáзд, безнáпасно, *(осягти)* безперешкóд-, без пригóд /утрáт, трýднощів, усклáднень/.

БЛАГОПОЛУ́ЧЧЯ добрóбут, гарáзд*(ú)*, щáстя.

БЛАГОРО́ДНИЙ *у*ᵖ ☺ чéсний, порÿд-; *(порив)* шляхéт-, висóкий; *(вчинок)* лúцарсь-; *(- кров)* аристократúчний, голубúй; *(рід)* родовúтий; *(метал)* коштóвний, дорогúй;

БЛАГОРО́ДНО по-лúцарськи, по-козáць- ◊.

БЛАГОСЛОВЕ́ННИЙ *(край)* багáтий, щéдрий, живодáйний, благодáт-, що течé /текýчий/ молокóм і мéд-; *(день)* щаслúвий, рáдісний.

БЛАГОСЛОВ/ЛЯ́ТИ, БЛАГОСЛОВИ́- давáти ~éння, хрестú-, накладá- хрéст; *(Гопода)* хвалú-, слáви-, прославлÿ- /у-/, вихвалÿ-; *(чим)* наділÿ-, не обхóди-; *(на пароха)* висвÿчува-, *(на що)* схвалювá- /дозволÿ-, акцептувá-, санкціонувá-/ *що*; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~ля́** 1. с-и ♦, радúй поблагословú-, *(- позу)* священнодíйний, *с*ᴷ благословú- [~ú-поза], ©, 2. **що вихваля**.

БЛАГОЧЕСТИ́ВИЙ всечéсний; побóж-, *і*ᵖ святúй та бóжий.

БЛАЖЕ́ННИЙ рáдіс-, щаслúвий, *(- мить)* солóдкий, рáйсь-; *(час)* золотúй; & три♦.

БЛАЖЕ́НСТВО щáстя, насолóда, раювáння; *(у буддистів)* нірвáна; ± БЛАГОДЕНСТВО.

БЛА́ЗЕНЬ паÿц, фіґлÿр, клóун, *х*ᵃ кльовн, *б*ᶾ мартоплÿс, *е*ᵉ кóмік, *і*ᶜ потíшник, скоморóх, *а.* АРЛЕКІН; & блазнÿ, *д*ᵒ *блазнювáти.

БЛАКИ́ТНИЙ *(колір)* небéс-, блавáт-, ясносúній, волошкóвий, голубúй, лазýрний, лазурóвий; & блакúтня-.

БЛАКИ́ТЬ *(колір)* голубíнь, небéсна синь, *с*ᵒ лазýр; *п.* небесá, нéбо, небосхúл.

БЛАТНЯ́К вуркагáн, уркáч, бомж*(увáтий)*.

БЛЕФ окозамúлювання, збивá- з пантелúку, забивá- бáків, *к*ⁿ увéде- в омáну, містифікáція.

БЛИЗНЯ́ & близнюк /*ж*ⁱ –ючка/;

БЛИЗНЯ́ТА *(два)* двійнÿ-, *(три)* трійнÿ-.

БЛИЗЬКИ́Й недалé-, *(найближчий)* пóблизь-; *(хутір)* сусíдній; *(- людей)* блúжній, рíдний, свій, *н*ᴵ задвéрний; /*взаємини*/ дрýжній, товарúський, *(зв'язок)* інтúмний; *(якоюсь рисою)* схóжий, подíбний, спорíдне-; *(змістом)* зрозумíлий; & близé*(се)*нький, *с*⁻ⁿ *(най)*блúжчий;

БЛИ́ЗЬКО недалé*(ч)*ко, поблизý, неподалíк, під *(сáмим)* нóсом /бóком/, не за горáми, за рóгом, під рукáми, пáльцем /шáпкою/ кúнути, рукóю подá-; *п*ᵖᴷ БІЛЯ; & близé*(се)*нько, близісінь-, *с*ⁿ¹ блúжче, *с*ⁿ² найблúжче;

ЗБЛИ́ЖЧА 1. блúжче, 2. з блúжчої віддалí;

НАЙБЛИ́ЖЧИЙ пóблизький; & *с.* що♦, як♦, *о*ᴷ блúжчий від усíх.

БЛИ́М/АТИ мерехтí-, миг*(о)*тí-; *(вічми)* клíпа-, лýпа-, *д.* блúка-; *(на кого)* поглядá-; *(цигаркою)* блúска-: & ~ка-, *(вічми)* поблúмкува-; *д*ᴷ за♦; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~а** с-и ♦, ~кúй, мерехкúй, ~лúвий, ~котлú-, миготлú-, мерехтлú-, ©.

БЛИСК *(пó)*лиск, ґлÿнс; *ф*ᵖ світло, сÿйво, сяÿння, спáлах; *(дія)* ♦ання, ♦отí-; *п.* багáтство, рóзкіш, шик, пишнóта; & ♦іт, перéблиски /вú-, рóз-/; **для зóвнішнього -ку** абú, бáбо, рÿбо.

БЛИСКАВИ́ЧНИЙ *(рух)* космíч-, надшвидкúй, швидкúй, як блúскавка, миттéвий, *с*ᴷ галóп- [галóп-кар'єра], бліц- [бліцтурнір];

БЛИСКАВИ́ЧНО МИТТЮ, як стій, у блим óка, блúскавкою, із швúдкістю світла, раз – і там! ◊.

БЛИ́СКАВКА блúскавúця, громовúця, *м*ⁿ блúски, *о.* вогнянá стрілá, *д.* грíмнúця, мóргавка.

БЛИ́СКАННЯ рóзблиски /перé-, вú-/, *д!* БЛИСК.

БЛИ́СК/АТИ БЛИЩА-, *п*ᵒ вогневí-, яскр*(áв)*і-, розíскрюватися, *п*ᶲ блись; ± БЛИМАТИ; & ~отí-, переблúскува- /ви-, по-/; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~а** с-и ♦, виблúскуваний /роз-/, *п*ᴷ ~ітлúвий, БЛИСКУЧИЙ, *п*ᵒ сонцебрúзний, вогнесÿй-, *у*ᵖ світозáр-, *с*ᴷ -блúсний [золотоблúсний], © блúснувши, ~аючи;

ЗАБЛИ́СКАТИ: що заблúс заблúслий /роз-/ ◊;

БЛИ́СНУ- заяскрí-, *(в очах) г.* затлí-, *(- ідею)* сяйнý-, спалахнý-, стрéльну- до головú ◊; & за♦, про♦, роз♦; **я. -нув** розблúслий /за-/, рáптом такúй блискýчий; спалахнýлий, ©;

ПРОБЛИ́СНУ- *(про)*майнý-, *(про)*мигнý- ◊.

БЛИСКУ́ЧИЙ лискý-, роз♦, сÿю-, яскрáвий; шикáрний, пúш-, розкíш-; *(твір)* незрівнÿн-, талановúтий, видатнúй, визначнúй; *(- гру)* майстéр-, феноменáль-, довéрше- /непере-/, досконáлий; *(лет)* вдá-, ýспішний, *(спів)* божéствéн-, чарівлúвий; *(крок)* семимúль-; ± ФАНТАСТИ́Ч-; **далéко не б.** сякúй-такúй, не найкрáщий;

БЛИСКУ́ЧЕ неперевéршено, незрівнÿн-, неповтóр-, майстéр-, *с.* предосконáло, *г.* не до порíвняння ◊; *(чудово)* знаменúто, пречудóво, прегáрно, *ф.* збíса гáр-, *с.* божéствéн-, фантастúч-, чарівлúво.

БЛИЩА́ТИ сÿя-, лиснí-, ряхтí-, яскрí-, жéврі-, *ф.* лищá-, лощúтися; іскрú-, світú-, *(раз-у-раз)* блúскати, блискотí-, виблúскува-, вилúскувати*(ся)*; **що** /*м*ⁿ **хто**/ **блищúть** БЛИСКУЧИЙ.

БЛИ́ЩИК світлÿк, *п.* яскрáвий вúслів,

БЛІДИ́Й блідáвий, *о.* як стінá /крéйда, полотнó, смерть/, як сметáною вмúтий; *(вогник)* тьмÿний; & *п*ᴬ ♦, як визбúране молокó.

БЛІ́ДНУТИ полотнí-, білí-, блідніша-; **що** /*м*ⁿ **хто**/ **блідне** с-и ♦, щорáз блідший, напівзблíдлий, вже мáйже блідúй, © полотніючи.

ЗБЛІ́ДНУТИ /вú-/ ◊; **що зблід** ЗБЛІДЛИЙ;

ПОБЛІ́ДНУТИ *(трохи)* приблíднути ◊;

ЗБЛІ́ДЛИЙ /ви́-/, збілі- /по-/, пополотні- /с-/.
БЛОК спілка, коаліція, союз, альянс, об'єднання, з'єднання, $о^к$ вісь.
БЛОКА́ДА ізоляція від світу; $м^а$ заку́порка, непрохідність; *(вен)* тромбо́з(а).
БЛОКНО́Т записни́к, нота́тник, $х^а$ бльокно́т.
БЛОНДИ́Н біля́вець; & $х^а$ бльонди́н.
БЛОНДИНКА біля́вка; **дівчина-б.** руся́венька д.
БЛУД блудодійство, статеві стосу́нки.
БЛУДИ́ТИ[1] > ГРІШИТИ.
БЛУД/И́ТИ[2] БЛУКА- /$д^к$ при-, за-/, *(тинятися)* броди́-, ве́штатися; **б. ду́мкою** збива́тися з пантели́ку /на манівці/; **що ~ить д.** заблу́дливий; **б. світом** бомжува́-; **я. /$м^н$ хто/ ~ить** розблу́каний, ~ич /-яга/, $п^к$ ~ний, мандрівни́й, бродя́ж-, бродя́чий, ~(ни)-, © с-и ♦.
БЛУ́ДНИЙ блудли́вий, розпу́сний, розпу́тній, грішний, збоче-; $з^{-н}$ кочови́й, *г.* обходи́світній; *(вогник)* блудя́щий, мандрівни́й, облу́д-; *(нерв)* бездо́м-; *(шлях)* хи́б-, помилко́вий.
БЛУ́ДНИ́К ГРІШНИК, ПЕРЕЛЮБЕЦЬ;
БЛУ́ДНИ́ЦЯ блудодійниця ◊.
БЛУКА́ННЯ *(стале)* блуканина, шастанина; *(у поглядах)* хита́ння, по́шуки.
БЛУК/А́ТИ *(без мети)* ве́штатися, тиня́-, вала́нда-, ша́стати, шве́ндя-, *р.* валаса́тися, *ф.* мота́-; *(безбач)* (блу́дом) блуди́ти, /ходи́-/, ходи́ манівця́ми; *(у світах)* мандрува́-, ♦ світа́ми; *(шукавши правди)* помиля́тися, хита́-; ± СНОВИГАТИ; **я. /$м^н$ хто/ ~а́** с-и ♦, заблу́каний, БЛУКАЧ, $п^к$ блу́дни́й, ~ли́вий, мандрівни́й, бездо́м-, $о^к$ тут-і-та́мний, © ~а́ючи, $с^к$ ~а́й- [~а́й-інфекція];
ЗА♦♦♦ *(до кого)* /при-/; забрести́; *(де)* заблуди́-, зби́тися з доро́ги, $к^н$ втра́тити орієнти́р; & $н^{дк}$ заблу́к/ува-; **з. між трьох дубів ♦** між ха́тою й комо́р-; **я. ~а́в** ~аний, заблу́длий, ~а́-, заблу́да, ***п.*** дезорієнто́ваний, © заблука́вши.
БЛУКА́Ч блука́лець, *г.* обходи́світ, гуля́йнога, $н^г$ шве́ндя, блудя́га.
БЛЮВО́ТА *(блювання)* рига́чка, ¤ рига́ки.
БЛЮДОЛИ́З лизоблю́д, ПІДЛАБУЗНИК, лаки́за, підлипа́йло, підлабу́за, *в.* гузноли́з.
БЛЮ́ДЦЕ *г.* підставка.
БЛЯ́КНУТИ в'я́ну-, прив'ядá-; тьмяні-, *(од спеки) /зело/* шо́рскну-, */світло/* затьма́рюватися; **я. бля́кне** с-и /ки́нутий/ ♦, напівви́бляклий ◊;
ПО♦♦♦ /ви́-/, *(од спеки)* пошо́рскну-; **я. побля́к** (по)бля́клий /ви́-/, прив'я́-, пошо́рск- ◊, Ø.
БЛЯ́ХА *(нагрудна)* знак, значо́к, $з^н$ о́рден; *(на поясі)* ПРЯЖКА; ***р.*** прикра́са; *(на дах)* залізо, $с^о$ жерсть; $к^н$ де́ко, $с^о$ лист; & бля́шка.
БО $с^н$ тому́ що, че́рез те що, тим що, того́ що, бо ж /бож/; ж, же [він же боягу́з]; **бо ж** бо воно́ ж [бо воно́ ж і так бува́]; **бо воно́ так є** бо такі обста́вини /реа́льність/; **бо й ні** аж ні!
БОВВА́Н ідол, бо́жи́ще, куми́р, божество́, $с^о$ істука́н; $з^н$ стату́я.
БОВВАНІ́ТИ мрі-, маячі-, видні́тися, вимальо́вува-, прозира́ти; ***д.*** стовбичи-; & $д^к$ за♦; **я. -ніє** $п^{-о}$ забовванілий, замаячі-, Ø.
БО́ВДУР > БЕВЗЬ; & бо́вдурище.
БО́ВТАТИ *(воду)* колоти́-, сколочу́ва-, каламу́ти-, розмішува-; *(чим)* маха́-;
РОЗБО́ВТАНИЙ розчи́нений ◊.
БОГ *і* БІГ Госпо́дь(-Бо́г), Оте́ць /Цар, Влади́ка/ Небе́сний, Цар Всесвітній, Біг-оте́ць, Пан-Біг, Влади́ка Не́ба і Землі, Творе́ць, Світотво́рець, Сотвори́тель, Вседержи́- /-ви́шній, -благи́й/; *а.* Алла́х, Єго́ва, Бу́дда; *(з малої букви)* божество́, куми́р; & Бо́женько, бо́жище /-еня/, при́біг; **цар і б.** волода́р (дум), авторите́т; **Бо́же мій!** світе м.! ма́ти Бо́жа!; **Бо́же-сві́те!** ба́течки! не́не! ма́тінко моя! світку мій! ой, ли́шечко моє! ой, леле!; **боро́нь, Бо́же** не дай, Б.!, *ф.* бода́й не [**бода́й не знать!**]; *д!* БІГ;
БОГИ́ образи́, ікони; & богове, при́боги.
БОГОБІ́ЙНИЙ богобоязли́вий, богобоящий, богобоязки́й, богобо́язний, побо́ж-, богоміль-.
БОГОБО́РЧИЙ богопроти́вний.
БОГОМІ́ЛЬНИЙ > ВІРЯНИН;
БОГОМО́ЛЕЦЬ *з.* моли́бога, + ВІРЯНИН.
БОГОРІ́ВНИЙ ¤ незрівня́н-, неперевершe-, *с.* боже́ствен-.
БОГОРО́ДИЦЯ Богома́тір, Бо́жа /Небе́сна/ Ма́ти, Ма́тір Бо́жа, Пречи́ста (Ді́ва), Всенепоро́чна /Пре-/ (Ді́ва), Цари́ця Небе́сна, Влади́чиця, Пріснодіва, *д.* матінка Христова; *(у католиків)* Мадо́нна.
БОГОСЛІ́В'Я /-О́В'Я/ теоло́гія, *г.* богосло́вія.
БОГОСЛУ́ЖБА Слу́жба Бо́жа, відпра́ва, богослу́ження, $з^н$ богослужі-; *(обідня)* літу́ргія; *(за успіх)* моле́бень, моле́бство, *ц.* моле́бствіє.
БОГОТВОРИ́ТИ обо́жнюва-, божестви́-, носи́на рука́х, ма́- за Бо́га, здува́- порохи́ з *кого*, $к^н$ фетишува́-.
БОГОУГО́ДНИЙ *ц.* $о^к$ богуми́лий, божеми́-.
БОДА́Й *ч.* *(у зиченнях)* (не)ха́й, щоб [♦ ти скис /*в.* здох/!], принайм(н)і, хоч (би) [**б. у цей час** х. би у ц. ч.]; **б. не зна́ти** кра́ще не з.; **б. тобі всячина!** а западись, ти!
БО́ДНЯ > ДІЖКА.
БОЄПРИПА́СИ $м^н$ *г.* стріло́вина.
БОЄ́ЦЬ ВОЯК, СОЛДАТ, $і^с$ ра́тник, $у^р$ ратобо́рець, $о^к$ бойови́к, *(боївки)* боївка́р, *(навкулачки)* навкула́чник; ± РЯДОВИЙ.
БОЖЕВІ́ЛЛЯ нестя́ма, навіже́нство, шал, шале́нство, сказ, не́стям, бе́зум, безу́мство, очманіння, скаламу́че- ро́зуму; & божевільність.
БОЖЕВІ́ЛЬНИЙ *(хворий душею)* нестя́м-, причи́н-, очманілий, навісни́й, навіже́-, несамови́тий, біснува́-, схи́бну-, шале́ний, скаже́-, огла-

шéн-, ненормáль-, *жс*^{м} дурни́й, *д.* малоýм-, *о.* приби́тий у цвітý, слаби́й на гóлову, не спóвна рóзуму, не при тя́мі, не всі дóма в *кого*; ***як і.*** ідіóт, маніяк, *г.* вар'я́т; *(- дії)* безтя́мний.

БОЖЕВО́ЛІТИ дурі-, навісні-, чмані-, кази́тися, шалі́ти, спадá- з рóзуму; **я.** /*м*^{н} **хто/ божевóлі**є довéдений до нестя́ми, мáйже здурі́лий /збожевóлі-/, напівбожевільний, © дурі́ючи;

ЗБОЖЕВО́ЛІ- *б*^{а} /по-/; здурі- (на гóлову), обезглýзді-, оч(у)мані-, з'ї́ха- з глýзду, попрощáтися з глýздом, хибнý- /стеря́-, повреди́-/ рóзумом, звернý- з крýгу, *жс*^{м} скрутити́- (з глýзду), позбý- /зійти́ з/ рóзуму, *г.* зваріювáти, *о*^{к} знесамови́ті-, знавісні- ◊; **я. здурі́в** збожевóлілий, знесамови́ті-, знавісні- ◊, Ø.

БОЖЕ́СТВЕ́ННИЙ *п*^{о} святобóжий, *р.* бóзький, божи́стий; ® БОГОРІВНИЙ, БЛИСКУЧИЙ, ЧУДОВИЙ; *(- книги)* святи́й, духóвний, церкóв-, релігій-; *(чий)* бóгів, бóжий, бóжеський.

БОЖЕСТВО́ ікона; *д!* БОГ, КУМИР.

БОЖИ́ТИСЯ присягáти(ся) (Бóгом), бігмáтися, *о.* ї́сти зéмлю, цілувá- хрест; ± ПРИСЯГА-.

БОЖНИ́ЦЯ *(з іконами)* бі[о]жни́к, кіóт; *(дім)* ХРАМ, цéрква, молитóвня, синагóга, мечéт.

БО́ЗНА- > ХТОЗНА-.

БО́ЗНАКОЛИ́ШНІЙ /хтóзна-/, (старо)дáв-, давноминýлий; *(одяг)* (за)стар(іл)и́й, не мóдний.

БОЇВКА *в*^{й} бойови́й загі́н /відділ, підрóзділ/.

БО́ЙКО & *жс*^{і} бойки́ня, *і.* *Бóйківщина.

БОЙКО́Т ***п***^{б} припи́н віднóсин, уникáння, ігнорувá-, *к*^{н} остракі́зм, *п*^{б} перéхід на проти́вний бік вýлиці; *(у торгівлі)* ***п***$^{-о}$ ембáрго.

БОЙОВИ́Й *(- дії)* військó-; ☺ енергі́йний, діяль-, АКТИВ-, змагли́вий; & бойови́тий.

БОЙО́ВИСЬКО *і* **БОЙО́ВИЩЕ** *(місце битви)* пóле бóю /би́тви/, побойóвище; ***р.*** БИТВА.

БОКУВА́ТИ *з*^{г} ухиля́тися; *(од їх)* уникáти /цурáтися, *г.* сторони́ти/ *їх.*

БО́ЛІСНИЙ *(вигляд)* хорови́тий, хворобли́вий; *(процес)* болю́чий, тяжки́й; *(- думки)* скорбóтний, тужли́вий, сумни́й.

БОЛ/І́ТИ *(душею)* страждá-, мýчитися, тлі́ти душéю; *(за кого)* уболівá-, хвилювáтися, піклувá-, ♦ /тлі-/ сéрцем; *(- зуби)* ни́-, *(- серце)* щемі-; **~и́ть** на кóльки берé; **я. ~и́ть** скýтий ~ем, *п*^{к} болю́чий, бóлісний, © с-и ♦;

ВИ́БОЛ/ІТИ 1. /пере-/, 2. ви́черпа- біль, 3. ви́твори- з бóлем; **я. ~ів** ~ений, ~лий ◊, Ø;

ЗБОЛІ́ТИ: що -ів збóлений, зболі́лий ◊, Ø;

ПЕРЕБОЛ/І- перетлі- [душá -тлі́ла]; **я. ~ів** ~ілий /ви́-/ ◊, Ø;

ПРИ♦♦♦ *(- душу)* ♦ сéрцем; **я. -ів** приболі́лий, Ø;

РОЗ♦♦♦СЯ *г.* розбол/і́ти [~і́ла головá]; **я. ~івся** розболі́лий ◊, Ø.

БОЛІ́ТИ СЕ́РЦЕМ тлі- с. /душею/, мá- тяжки́й жаль, посипá- гóлову пóпелом, *(за ким)* побивáтися, вдавá- в тýгу, уболівáти, тужи́-; **я.** /*м*^{н} **хто/ болі́є с.** засмýчений, стýже-, пóйнятий тýгою /скрýх-/, *у*^{р} скóрбник /*жс*^{і} –иця/, *п*^{к} сумни́й, скорбóт-, скрушни́й, панахи́д-, тужли́вий, *п*^{о} скорботли́-, уби́тий /при-/ гóрем, ©.

БОЛО́ТО *(на шляху)* грязю́ка, багню́-, таню́-, бруд; *(з жабами)* БАГНО.

БОЛТ > ПРОГОНИЧ.

БОЛЮ́ЧИЙ *(спогад)* тяжки́й, бóлісний; *(- місце)* вразли́вий, діткли́-; *(- питання)* пекýчий, невідклáдний; & *(зуб) р.* болю́щий; ± БІЛЬ;

БО́ЛЯЧЕ *(кому)* боли́ть *кого*; & бóлісно.

БОЛЯ́ЧКА ви́разка, óпух, чиря́к, *д*^{а} вáвка; ***п.*** вáда, ґандж, недóлік; & боля́к.

БО́МБА *(ручна)* гранáта, рéпанка, лимóн-, *(рідка)* коктéйл Мóлотова, *(в землі)* мі́на, *(морська)* торпéда; & бóмбочка.

БОМБАРДУВА́ННЯ *о*^{к} бомбі́ж /*р*^{в} бомбежý/.

БОМБАРДУВА́ТИ, БОМБИ́ТИ бомбувá-, сипа- /скидá-/ бóмби; ***п.*** *(листами)* засипá-, ***с***^{т} *(м'ячами)* атакувá-; & *д*^{к} збомби́- ◊.

БОМЖ > ВОЛОЦЮГА; & *п*^{к} *бомжувáтий, *д*^{о} *збомжі́ти /= стá- бóмжем/.

БОРВІ́Й буревій, БУРЯ, (г)ураґáн, шýря-бýря.

БОРГ заборгóваність, *г.* залéгл-, *жс*^{м} нашии́йниця, *як і.* винувáте; *(державний)* дефіци́т.

БОРДЕ́ЛЬ, БАРДА́К дім розпýсти; & *п*^{к} *бордéльний

БОРЕ́ЦЬ хто бóреться; *(із чим)* побóрювач *чого*; *(за правду)* правдобóрець; & самобóр-.

БОРЕ́ЦЬКИЙ борцівський; ± БОЙОВИЙ.

БОРЖНИ́К винувáтець.

БО́РЗИЙ *і* **БО́РЗО** > ШВИДКИЙ *і* ШВИДКО.

БОРЗОПИ́СЕЦЬ акýла перá.

БОРИ́СПІЛЬ *у.* Бари́шпіль.

БО́РКАТИ прибóркува-, кóська-, укóськува-, гамувáти, вгамóву-, огóвту-, упокóрю-;

ПРИБО́РКАТИ укóська-, ускромни́- ◊.

БОРЛА́К Адáмове я́блуко, *д.* кади́к, колóдка; *(+ горло)* гортáнь, горля́нка, борлáн-, ди́хальце.

БОРНЯ́ пря, БОРОТЬБА; *(збройна)* брань.

БОРОДА́ *(коротка і клинцем)* еспаньйóлка; & борі́дка, бороди́ще, бородя́ра, бородя́ка.

БОРОДА́НЬ бородій, *як і.* бородáтий.

БОРОЗЕ́НЧАСТИЙ жолóбча-, борóзнявий /= пори́тий бóрознами/.

БОРОЗ/НА́ рівчáк, рівéць, *(на виду)* змóршка; & ~ка, ~éнь-, *м*^{н} бóрозни, ^{а}рівчачóк, ^{а}змóрщечка.

БОРОЗНЯ́ВІТИ покривáтися бóрознами +;

ЗБОРОЗНЯ́ВІ-: що -вів зборозня́вілий, Ø.

БОРОН/И́ТИ *(кого)* захищá-, обороня́-, брá- під зáхист, ставá- в оборóні, заступáтися /о-/ за; *(що)* обстóювати; **не б.** не за~я́-, не перешкоджá- /заважá-/; **я.** /*м*^{н} **хто/ ~и́ть** с-и ♦, з-й о♦, захисни́к, о~éць, адвокáт, *п*^{к} захисни́й, о~[ч]ий, для зáхисту, *ф*^{р} де ~я́ть [суд, де б. усі́х].

БОРО́ТИСЯ *(з чим)* змага́-, би́-, воюва́ти, побо́рюва- /дола́-/ *що*, лама- списи за, оголо́шува- війну′/дава́- бій/ *чому*, става́- на змаг /прю/ з; *(з ким)* мі́рятися /си́лою/, борюка́-; *г.* моцува́-; **я.** /м^н хто/ -еться с-и ♦, боре́ць із, побо́рювач *чого*, *(край)* нескоре́ний, у борні́, *с*^{к} -бо́рець [змієбо́рець], -бо́рчий [самобо́рчий], ©.

БОРОТЬБА́ *(двох)* бі́йка, ГЕРЦЬ, єдинобо́рство; *(за місто)* БИТВА, бій, /міні/ су́тичка, зіткне́ння, *г.* зу́да́р; *(на смерть)* змаг(а́ння), борня́, протибо́рство, *у*^{р} пря; & борі́ння, боротття́.

БОРТ *(судна)* о́блавок, *(човна)* крило́.

БО́СИЙ невзу́-, босоно́гий, *і.* босоні́жка.

БОСО́НІЖ набо́со, на бо́су но́гу.

БОСЯ́ЦЬКИЙ *(стиль)* уніта́зний.

БОЧІ́ВКА *(частина сідла /подушечка/)* бочо́к.

БОЧКУВА́ТИЙ бари́лковий.

БОЯГУ́З страхополо́х, легкоду́х, страшко́, страхопу́д, *о.* тхір, ми́шача /за́я-/ душа́, *с.* панікéр.

БОЯГУ́ЗЛИВИЙ страхопу́дли-; лякли́-, полохли́-; БОЯЗКИЙ, боязли́вий; легкоду́хий.

БОЯЗКИ́Й несміли́вий, полохли́-, лякли́-, боягу́з-, легкоду́хий /слабо-/, огля́дистий, панікéрис-, страшки́й, *о.* із стра́хом у се́рці; *(крок)* нерішу́чий; *(кінь)* торопки́й, харапу́дистий;

БО́ЯЗКО по́лохко, несміливо, з о́страхом ◊; *(іти)* стра́шно, ля́чно.

БО́ЯЗНЬ > БОЯСТЬ.

БО́ЯСТЬ *р.* побо́ювання, о́страх; ± СТРАХ, ЛЯК.

БОЯ́ТИСЯ *(їх)* побо́юва-, страха́-, ляка-, поло́ха-, полоши́-, труси́-, ма́ти страх /труси́- штана́ми/ пе́ред ї́ми, *с.* жаха́тися, умира́ти зі стра́ху́, ♦ своє́ї ті́ні, ♦, як чорт ла́дану; *(за що)* потерпа́ти, ТРЕМТІ-; **не б.** не турбува́- [мо́жеш не ♦]; **а ти -вся** це зо́всім ле́гко; **бі́й(те)ся Бо́га!** *г.* агі́й на те́бе /Вас/!; **я.** /м^н **хто/ -їться** наля́каний *чим*, БОЯГУЗЛИВИЙ, легкоду́х-, ©;

ПЕРЕБОЯ́ТИСЯ переста́ти боя́- ◊.

БРАВА́ДА /-ВИЙ/ > МОЛОДЕЦТВО /-ЦЬКИЙ/.

БРАВУ́РНИЙ *м*^{у} гучни́й, жва́вий, бадьо́рий, геро́їчний, відва́ж-, безстра́ш-; *п.* показо́во ексцентри́ч-.

БРАК не(до)ста́ча, відсу́тність; *(виробів)* ви́бірки /пере́-/; *(дефект)* ВАДА, ґандж; ± ПРИЧИНА.

БРАКОРО́Б попсу́й, попсу́й-ма́йстер, ПАРТАЧ.

БРАК/УВА́ТИ не достава́- /вистача́-/, ~ну-; *(речі)* ґанджува́-, вибрако́ву-; **не -а́ло бага́то** ма́ло не достава́-; **я.** /м^н **хто/ ~у́є** 1. **я. недостає**, 2. з-й за♦, ~е́р, ~ува́льник /п^к -ва́льний/, с-и ♦;

ЗАБРАКУВА́ТИ *о*^{к} заґанджува́- ◊.

БРА́МА > ВОРО́ТА.

БРАН поло́нення, ПОЛОН; ± ЯСИР.

БРА́НЕЦЬ *(військово)*поло́не́ний; *і*^{с} ре́крут, новобра́нець;

БРА́НЦІ *і*^{с} *(полонені кримцями)* яси́р.

БРАНЬ > БИТВА, БОРНЯ.

БРАСЛЕ́Т *у.* нару́ччя.

БРАТ *(у перших)* кузе́н /двою́рідний ♦/; *(у других)* троюрі́д- ♦; *(ідейний)* друг, побрати́м, однодумець, спі́льник, партне́р, *(у манастирі)* ♦чик; черне́ць; *у*^{р} *як і.* бли́жній; & ♦ець, ♦ик, ♦и́ще, ♦у́нь(о), ♦у́ха, ♦у́сь, ♦ко́, ♦онько;

БРАТИ́ & бра́ття, брато́ве; ± БРАТСТВО.

БРАТ/А́ТИ здру́жува-, згурто́вува-, єдна́-, об'є́днува-; **я.** /м^н **хто/ ~а́** з-й з♦, © с-и ♦, **+ я. єдна**;

РОЗБРАТА́ТИ розсвари́-, *о*^{к} розтелесува́-, *п*^{о} розокре́ми- ◊; ± РОЗ'ЄДНАТИ;

РОЗБРА́ТАНИЙ роз'є́дна-, порізничко́в- ◊.

БРАТЕ́РСТВО дру́жба, єдна́ння, любо́в, товари́ськість, побрати́мство, *(спілка)* БРАТСТВО.

БРАТЕ́РСЬКИЙ брате́рній, БРАТНІЙ, побрати́мський; *(- слово)* дру́жній, товари́ський.

БРА́ТИ хапа́-, схо́плюва-, *ф.* га́рба-, цу́пи-; *(воду)* набира́-, черпа́-; *(ягоди)* збира́-, рва́-; *(коноплі)* вибира́-, вирива́-; *(силою)* здобува́-, захо́плюва-, відбира́-, *с.* ♦ з бо́ю; *(квитки)* купува́-; *(на працю)* найма́-; *(куди)* забира́- зі собо́ю; *(за що)* сприйма́- як; *(плату)* діставá-, оде́ржува-, отри́мува-, стяга́-, побира́- /від-/; *(час)* /за-/; *(у яку руку)* поверта́-; *(бранців)* полони́-; *(злодія)* арешто́вува-; *(на облік)* ста́ви-; *(- чуття)* обсіда́-, пойма́-, охо́плюва-, опано́вува-, *ф*^{р} порива́- [охо́та порива́є]; **б. без бо́ю** ♦ го́лими рука́-; **б. в робо́ту** перемива́- кі́сточки́; **б. до ві́дома** ♦ на за́мітку; **б. верх над** ***ким*** перемага́- /дола́-/ *кого*; **б. до се́рця** переййма́тися *чим*, роби́- біду́ з *чого*; **б. до ува́ги** мота́- на вус; **б. ле́стощами** підхо́ди- л.; **б. на глу́зи** ♦ на сміхи; **б. на 'ура́'** ♦ шту́рмом; **б. своє́** *(- літа)* дава́тися взнаки́; **б. собі в го́лову** собі ду́ма- [що ти с. ду́маєш?]; **б. у́часть** *г.* уділя́тися; **не б. бли́зько до се́рця** ***чого*** не роби́- біди́ з; **не б. до ува́ги** лиша́- на бо́ці [лишім на бо́ці стиль]; **на́ша бер/е́** н. зве́рху; **на ко́льки ~е́** *(біль)* ко́ле, *(сміх)* ду́шить; **аж плач ~е́ їх** пла́кати хо́четься ї́м; **блуд ~е́ *чий* ро́зум** *д.* ро́зум побира́є хіть; **робо́та не ~е́** ***кого хто*** не ма́є охо́ти до пра́ці; **~и́ і хо́четься** нема́ кра́ю бажа́нню /жадо́бі/; **-а́ло на плач /ко́льки/** обсіда́ли сльо́зи /му́чи- ко́льки/; **аж ди́во -а́ло** аж не ві́рилося; **я.** /м^н **хто/ ~е́** с-и ♦, з-й взя́-, відбо́рець, бра́ха, © бра́вши, ~учи́; **що ~е́ за се́рце** серцезво́рушний;

ВЗЯ́ТИ /У-/ у(в)хопи́- /с-/, грабону́- ◊; *(з землі)* зі́бра́-; *(силою)* зага́рба-, захопи́-, *(нечесно)* поцу́пи-, забра́-, привла́сни-; *(на працю)* прийня́-, поста́ви-; *(в шию)* діста́-; *(їх)* затри́ма-, полони́-, /в полон/ зайня́-; *(жах)* /по-/; *(на себе)* одягти́, /на ноги/ узу́-; *(уліво)* поверну́-; *(м'яч)* спі́йма-; *ж*^{м} *(кого)* одружи́тися з *ким* /на кім/; *(у танець)* запроси́-; *(акорд)* відтвори́-; *(у кайдани)* закува́-; *(моду)* засвої́-; *(сло-во /з*

їх/) зобов'яза́- їх; *(своє)* домогти́ся *сво- го, (чим)* ♦ [♦ сльозо́ю]; *(з н^{ст} та й)* по́при все, всу́переч сподіва́нням /здоро́вому глу́-зду/, несподівано [взяв та й повісився]; **в. в борг** пози́чи-; **в. в робо́ту їх** нак-рути́ хвоста́ *їм*; **в. в лабе́ти** ♦ в шо́ри; **в. в тя́му** утя́ми-, доглу́-патися; **в. го́ру** запанува́ти, перемогти́, подола́-, поду́жа-, $у^р$ восторжествува́-; **в. за зя́бра** ♦ за ба́рки; **в.за си́на** усинови́-; **в. на баґне́ти** $с^о$ ♦ в штики́; **в. на зу́би** поча́- ла́я-, ви́лая-; **в. на обере́мок** забра́- на о.; **в. на сміх** розсміши́- [її взяло́ на с.]; **в. та й...** ра́п-том..., ні з то́го ні з сьо́го... **[взяв та й ля́п-нув** ні з то́го ні з сьо́го л.]; **в. (хоча́ б)** візьмі́м, напри́клад [**в. хоча́ б її** візьмі́м її, напри́клад, вона́]; **в. шлюб** побра́тися, одру-жи́-; **взяло́ за печі́нки́** *кого* заколупа́-; **взяв страх** *кого* у с. вкинуло;

ВЗЯ́ТИЙ ра́зом узя́- доку́пи скла́дений; ◊.

БРА́ТИСЯ хапа́-; *(домів)* збира́-, лаштува́-; *(до чого)* (роз)починати/ *що*; *(до їх)* напосіда́тися на; *(на способи)* вдава́- до *чого*; $ф^р$ виявля́ти бажа́ння [♦ співа́-]; *(їх)* захо́плюва- /пристава́-до/ *їх* [не бра́лася їх зудіжка]; *(брати шлюб)* одру́жуватися; *(- липке)* ли́пнути, пристава́-; /*воду*/ набира́тися; *(іржею)* покрива́- /в-/; *(на гачок)* лови́-; $т^к$ *3* $о^с$ з'явля́-, похо́дити, вирина́- [звідки й бере́ться?; де ти взя́вся?]; **б. на ножі** схре́щувати мечі; **б. на способи** мудрува́ти, ♦ на шту́ки; **б. не за своє́ діло** $п^б$ не в своє́ ліз-; **не б. рук** не кле́їтись [ні́чо́го не бра́лося рук]; & понабирати-; **я. -е́ться** 1.-7. с-и ♦, 1. бра́ний, ха́па-, заби́ра-, здобу́ва-, 2. одру́жува-, шлю́бле-, 3. липу́чий /-ки́й/, 4. наби́раний, 5. покрива- /у-/, 6. ло́вле-, 7. *(до праці)* беручки́й /хапки́й, берки́й/;

ПОБРА́ТИСЯ одружи́-, взя́ти шлюб;

ВЗЯ́- /У-/ *(діяти)* заходи́-; *(до чого)* прихопи́-; *(миттю)* з не́ба звали́- /впа́сти/ ◊; **у. в бо́ки** підпе́р- *(рука́ми)* б.; **в. на *чию* го́лову** *(ра́птом)* з'яви́- на збитки *кому*; **в. пі́ною** спіни-; **я. взя́вся п.** спі́нений; **узя́вся** *д.* ймив-;

ЗАПОВЗЯ́- *(зробити)* поставити собі за мету́, взя́- собі ду́мку; *(діяти)* узя́тися, заходи́-, *р.* наврати́-; *(проти їх)* напада́ти /накидатися/ на *їх*, $с^у$ атакува́ти *їх*.

БРА́ТІЯ товари́ство, компа́нія, дру́зі, прия́телі, *ф.* ри́бка [письме́нницька р.], *(члени братства)* бра́тчики, $н^L$ ша́тія, ша́тія-бра́тія; *(манастирська)* черне́цтво; (!) брато́ве! бра́ття!

БРА́ТКИ́ /$о^д$ **БРА́ТКА/** $б^о$ брат-і-сестра́, $с^о$ фі<u>ія́</u>лка трико́лірна.

БРА́ТНІЙ *(дім)* бра́тів; *(дух)* брате́рський, брате́рній, товари́ський, дру́жній, побрати́мський, бра́тський, рі́дний; & *семибра́тній.

БРА́ТСТВО *(церковне)* спі́лка, товари́ство, об'є́днання; *(єднання)* БРАТЕРСТВО.

БРЕ́ЗКЛИЙ о♦, набря́к-, спу́х-, *(- лице ще)* ду́тий, оду́тий, оду́тлий; & збре́зклий.

БРЕ́НЬКАТИ *(- дзвоник)* дзе́нька-, бренькоті́-; *(на бас)* бри́нька-, бряжча́-; & побре́нькува-.

БРЕСТИ́ *(поволі)* тягти́ся, волокти́ся, волочи́-, ПЛЕНТА-, чвала́ти, *ф.* тьо́па-; *(по воді)* брьоха́ти(ся); *(через річку)* перебріда́ти, перехо́ди- (убрі́д); ± БРОДИ-; **я.** /$м^н$ **хто/ бреде́** с-и ♦, з-й за♦ бреде́ць, бреду́н, *(поволі)* тихоно́гий, пові́льний у нога́х, ©;

ПОБРЕСТИ́ потьо́пати ◊.

БРЕХ > ГАВКІТ.

БРЕХА́ТИ $т^р$ побрі́хува- /при-, під-/; *ф.* залива́-; ли́- /відлива́-/ ку́лі, підпуска́- москаля́, вози́- попа́ в ре́шеті, криви́- про́ти пра́вди, *(на їх)* обббрі́хува- /обмовля́-/ *їх*; *(- пса)* га́вка-; **соба́ка бре́ше – ві́тер но́сить** с. б., а карава́н іде́; **я.** /$м^н$ **хто/ бре́ше** с-и ♦, з-й на♦, забрі́ханий, брехун, бреха́ч, *ф.* свист, $п^к$ БРЕХЛИВИЙ, $у^р$ кривоу́ст-, *(пес)* гавку́н, гавку́чий, ©;

НА♦♦♦ звести́ /д. зби́-/ на́клеп, НАКЛЕПА- ◊;

ЗАБРЕХА́ТИСЯ: я. -вся забрі́ханий.

БРЕХЛИ́ВИЙ *(звіт)* неправди́-, облу́дний; ☺ забрі́ха-, нещи́рий, фальши́вий, несправжній, *о.* з Брехуні́вки; *(пес)* гавку́чий.

БРЕХНЯ́ непра́вда, ви́гадка, на́клеп, ба́йка, окозами́ле[люва]ння, $у^р$ (о)лжа́, $к^н$ інсинуа́ція, дезинформа́-; *(пса)* га́вкіт /-ання/; (!) брехня́! $е^в$ так я тобі й /вам і/ повірив!; ± КРИВДА;

БРЕ́ХНІ ПЛІТКИ, поговір; ± ОБЛУ́ДА.

БРЕХ/У́Н пліткар, окозами́лювач, дезинформа́тор, накле́пник, *(окрилений)* скоробре́ха /сто-/, баро́н Мюнхга́взен, Хлестако́в; *(притакувач)* підбре́хач; & ~уне́ць, брешко́, ~а́ч(ка), ~уня́ка.

БРИД *і* **БРИДЬ** відра́за, гидо́та, гидь, гид; ☺ потво́ра, *с.* гид ги́дом; & бридо́та.

БРИ́ДИТИ *(ким)* відчува́- відра́зу до *кого*, не перено́си- *кого*; ± ГРЕБУВАТИ;

ЗБРИ́ДИТИ *(ким, кого)* відчу́- відра́зу до *кого*;

БРИ́ДИТИСЯ *(ким)* БРИДИТИ, гидува́-, гре́б-(ув)а-; ± ГОРДУВА́-; **що** /$м^н$ **хто/ -иться** с-и ♦, гиду́н, бриду́н, БРИДЛИВИЙ, ©;

ЗБРИД/ИТИСЬ *(кому)* обри́днути; *(хто з чим)* збридну- *кому* <u>*що*</u> [**я ~ився з** *чим* мені збри́дло <u>*що*</u>]; **я. -вся** збри́джений, обри́длий, Ø;

ЗБРИ́ДЖЕНИЙ *(хто з чим) кому* збри́дло *що*.

БРИДКИ́Й гидки́й, оги́дний, гиде́з-, гидю́чий, *с.* гидосві́тній, ПОТВОРНИЙ, ПАСКУД-, *р.* шпе́т-; *(- риси)* відра́зливий; $з^{-п}$ обу́рли-, неподо́бний, спотво́ре-; & пребридки́й;

БРИ́ДКО $н^з$ бр-р-р! ◊.

БРИДЛИ́ВИЙ гидли́вий, перебі́рливий.

БРИДНЯ́ *і* **БРЕДНЯ́** *(казна-що)* нісені́тниця, дурни́ця, сон ряб́ої кобили, Хи́мині ку́ри.

БРИДО́ТА гидо́-, БРИД; *(зовнішня)* потво́рність.

БРИ́ЖА бга́нка, змо́рш-; & бри́ж(еч)-, брижеля́;
БРИ́ЖІ *(на воді)* $п^{-о}$ жму́ри, $п^{о}$ хвилі.

БРИ́ЖИТИСЯ 1. вкрива́- бри́жами, 2. мо́рщи-; & бри́жі(и)ти;
ЗБРИ́ЖИТИСЯ: що -ився збри́жений, побрижо́ва-, укри́тий бри́жами, змо́ршкува-, Ø.

БРИ́ЗКАТИ по́рска-, бри́зкатися, хлю́па-; *(воду)* розбри́зкува-; *(- хвилю)* хлю́па-, плеска́-; *(іскри)* си́па-; **я. /$м^{н}$ хто/ бри́зка** с-и ♦, порску́н, бризку́н, ля́пало, хлюпі́й, $п^{к}$ порску́чий, хлюпітли́вий, талапу́щий, *т.* бри́зкальний +%, ©;
ВИ́БРИЗКАТИ розбри́зкати ◊;
ЗАБРИ́ЗКАТИ *г.* обхля́пати ◊.

БРИ́ЗКИ $м^{н}$ & ро́збризк(и), ви́бризк(и); $о^{д}$ бри́зка.

БРИК/А́ТИ *(копитом)* виха́-, хвица́-, ко́па-; *п.* пустува́-, вибри́кува-, ході́- на голова́х; $п^{б}$ вередува́-; **я. /$м^{н}$ хто/ ~а́** 1. с-и ♦, ~у́н, ~а́йло, $п^{к}$ ~ли́вий, ~у́чий, ©, 2. пусту́н, $п^{к}$ пустотли́вий.

БРИ́ЛА грудома́ха; *п.* моноліт.

БРИЛЬ > КАПЕЛЮХ; & бри́лик.

БРИН/І́ТИ *(- голос)* луна́-, звуча́-; */струни/* вібрува́-, дзвені́-, */оси/* дзижча́-, */воду/* дзюрча́-; */веретено/* хурча́-; */сльози/* блища́-, вибли́скува-; */цвіт/* цвісти́, пишні-; & *і.* *бре́ньків; **я. /$м^{н}$ хто/ ~и́ть** ~ли́вий;
ЗА♦♦♦ ви́да- звук, пода́- го́лос, *(- струну)* завібрува́-, */комах/* задзижча́-, */воду/* задзюрча́-, */зело/* розквітну-, */очі/* загра́-, */сльозу/* задрижа́-, *(в голові)* зашумі- ◊.

БРИ́ТВА: б. по́гляду разю́чість /гострота́/ п.

БРИ́ТИ голи́-, виго́люва-; *п.* критикува́-, карта́-;
ВІДБРИ́ТИ *п.* відши́-, відкара́ська-, відна́ди-.

БРИЮ́ЧИЙ *(політ)* поприземний.

БРОДИ́/ТИ тиня́тися, БЛУКАТИ, *ф.* шве́ндя-, ша́ста-, *(вночі)* сліпува́-; *(- вино)* ферментува́-, гра́-, шумува́-; ± БРЕС-; **я. /$м^{н}$ хто/ ~ть** 1. **я. блука**, 2. ~льний, ферментува́ль-, © гра́ючи;
ВИ́♦♦♦[2] /пере-/ ви́шумі-, ви́гратися, ви́буяти; **я. -див** виброджений, ви́шумілий, ви́буя- ◊, Ø.

БРОДІ́ННЯ *(вина + п.)* вигрва́-, *(енергії)* буя́-.

БРОМ > СЕДАТИВ.

БРОСТЬ бру́нька, пу́п'янок; $з^{б}$ бруньки́, гілки́, зе́лень; *(винограду)* гро́но, ке́тяг.

БРУД *(на ногах)* грязю́ка, боло́то; *(на тілі)* леп; *(нечистоти)* брудо́та, сміття́, по́кидьки, помиї, *г.* відпа́дки; *п.* розпу́ста, амора́льність.

БРУДН/И́Й нечи́стий, невми́-, кальни́й, яло́з-, як свиня́ в дощ; *(одяг)* забру́днений, заболо́чений, зама́ще-, ви́кваця-; *(наклеп)* оги́д-, мерзе́н-; *(віц)* сороміцький, масни́й, непристо́й-; & ~уватий, ~е́(се)нький, буро♦, ~ю́щий.

БРУДНИ́ТИ *(що)* каля́-, багни́-, ба́бра-, забру́днюва-, *(лице)* му́рза-; *(масним)* ума́щува-; *(їх)* пля́мува-, паплю́жи-, ганьби́-, очо́рнюва-, опога́ню-, знесла́влю-, вилива́ти помиї на, /об-/ поми́ями; **я. /$м^{н}$ хто/ бруди́ть** 1.-2. с-и ♦, 1. з-й за♦, $п^{к}$ калки́й, мазки́й, задрипу́щий, 2. з-й очорни́ти, $п^{к}$ паплю́жливий, ганьбли́-;
ПЕРЕБРУ́ДЖЕНИЙ перекалю́же- ◊;
БРУДНИ́ТИСЯ ба́бля-, ба́бра-, брьо́ха-, му́рза-, каля́-, масти́-, ма́за- ◊; **я. /$м^{н}$ хто/ -и́ться** с-и ♦, забру́днюваний, заму́рзува-, ма́за- ◊, ©.

БРУНА́ТНИЙ *(колір)* кашта́новий, шоколя́дний, бруна́стий, $о^{к}$ кашта́нис-, $с^{о}$ кори́чневий, *г.* бро́нзо́вий, *(густо♦)* бу́рий.

БРУ́НЬКА *(за́)*брость, *д.* розпу́канка, пу́пчик, зеленочо́к, *(рожі)* пу́п'ян-; & $п^{к}$ *брунькува́тий.

БРУНЬКОВИ́ДНИЙ *у.* брунькува́тий.

БРУНЬКУВА́ТИСЯ рости́ з бруньо́к, $к^{н}$ розмно́жуватися брунькува́нням; *(- листя)* вистрілювати; & бруні-, вибруньковуватися; **я. ється** с-и ♦, з-й рости́ з бруньо́к.

БРУТА́ЛЬНИЙ грубія́нський, гру́бий; жорсто́кий, безсерде́чний; ± ХАМСЬКИЙ.

БРУТА́ЛЬЩИНА ха́мські слова́ /вчи́нки/.

БРЯ́ЗК/АТИ бряжча́-, дзвя́ка- /-коті́-/, ДЕРЕНЧА-; *(на гарфу)* бре́нька-; & ~оті́-; **я. /$м^{н}$ хто/ ~а** с-и ♦, розбря́зканий, ~у́н, ~ало, дзе́нька-, цокоту́н, $п^{к}$ цокотю́чий, ~отю́-, ~у́-, ~ітли́вий, цокот-, *о.* з ~отом, © знай брязь та брязь;
БРЯ́ЗНУ- бре́нькну- ◊; *(вділ)* впа́с-, ге́пнутися; *(що)* кидону́ти, шва́ркну-; *(по зубах)* мазону́-, вдари-.

БРЯ́ЗКАЛЬЦЕ 1. дармови́с, 2. ця́цька, *г.* кала́тальце, кала́тало; & бря́зка-, бря́зкоте́льце, *(без звуків, але блискуче)* бли́скоте́льце.

БРЯ́ЗКІТ бря́зкання, бряжча́-, брязкоті-, брязк, брязкотня́, брязко́тнява; бре́ньків; ви́брязки.

БРЬО́ХАТИСЯ *(у воді)* хлю́па-; **б. у зли́днях** поневіря́-;
БРЬО́ХНУТИСЯ *(у воду)* шубо́вснути; ◊.

БУ́БЛИК: **показа́ти на відда́лі б.** помани- ілю́зією

БУБНЯ́В/І́ТИ набряка́-, бря́кну-, бучаві-; **що ~іє** с-и ♦, щора́з ~іший, ма́йже на~ілий, © ~івши.

БУБОН/І́ТИ б[м]урмоті-, жебоні-, буботі-, ми́мри-, *(під ніс)* муркота́[і]-, харама́рка-; *(- мале)* белькоті[а́]-; **я. /$м^{н}$ хто/ ~и́ть** с-и ♦, розбурко́чений, буркоту́н, ми́мря, $п^{к}$ буркітли́вий, жебонли́-, ©.

БУВА́ЛЕЦЬ ча́стий гість, завсі́дник; *(дока)* бува́лий (у бува́льцях), досві́дчений, на́вче- до́свідом, *о.* стріля- (птах), би́та голова́, би́тий (у ті́м'я), не в ті́м'я би́-, би́- жак, те́р- чолові́к, стари́й вовк /лис/, не з одно́ї пе́чі хлі́ба з'їв; **бу́ти /бува́-/ в -цях** не з одно́ї пе́чі хліб ї́сти.

БУВА́ЛЬЩИНА су́ща пра́вда, били́ця, очеви́дь, $к^{н}$ реа́льний факт, реа́льність; & $п^{о}$ бува́ль.

БУВА́ТИ *(з ким)* трапля́тися; *(у їх)* вчаща́ти до /відві́дува-/ їх, ± БУТИ; **що /$м^{н}$ хто/ бува́** 1. **що трапля́ється**, 2. с-и ♦, $з^{г}$-й відвіда-, бува́лий, БУВАЛЕЦЬ, ©; ± ВІДВІДУВАЧ.

БУ́ДА наме́т, БУДКА; *(навіс)* дашо́к, підда́шшя.

БУ́ДЕ! до́сить! го́ді! дово́лі! ме́нше з тим! *с°/б.* доста́тньо!

БУДЕНІ́ТИ *г.* става́- нецікавим, втрача́- шарм;

ЗБУДЕНІ́- втра́ти- шарм ◊; *д*[1] збуденілий.

БУДЕ́ННИЙ бу́дній, не святко́вий, робо́чий; *(лад)* повсякде́нний, щоде́н-, звича́й-; *(стиль)* одноманіт-, непоказни́й, прозаї́ч-.

БУ́ДЕНЬ не свя́то;

БУ́ДНІ буде́нність, щоде́нн-, буде́нщина.

БУДИ́НОК *(житло)* дім, осе́ля, ДОМІВКА, *(кам'яний)* кам'яни́ця, *г.* муро́ван-, *р.* хоро́мина; *(у комплексі)* ко́рпус; *(заміський)* да́ча, котте́дж, *(люкс)* па́ла́ц, пала́ти, хоро́ми; *(споруда)* будівля, будо́ва*(ння)*, муро́вання; ± ХАТА.

БУДИ́/ТИ збу́джува- /про-/, перебива́- сон *їм*, *о*[к] обу́ркува- /роз-/, обуджа́-; *(на що)* заклика́- до *чого*; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~ть** с-и ♦, ~ло, ~мир, *п*[к] ~льний, ©;

БУДИ́ТИСЯ прокида́-, просина́-, *ф.* продира́ти о́чі ◊; *(- силу)* **п.** пробу́джуватися, з'явля́-.

БУ́ДКА БУДА, про́ста́ коля́ска, віз-па́стка на псів.

БУДО́ВА будівля, спору́да, будо́вання, спору́дже-; **п.** структу́ра, ПОБУДОВА; *(тіла)* компле́кція, стату́ра; *(дія)* будівни́цтво, будува́ння, мурува́-, споруджа́-; & за♦, *над♦.

БУД/УВА́ТИ спору́джува-, споруджа́-, зво́ди-, *(хату)* ста́ви-, *(з каменю)* мурува́-; *(міст)* наво́ди-, *(шлях)* проклада́-; *(союз)* розвива́-, /*теорію ще*/ формува́-, /*на чім*/ ґрунтува́-, базува́-; *(авта)* склада́-, виготовля́-; *(край)* розбудо́вува-, *(нове)* **с°** ство́рюва-, організо́вува-; *(ромб)* **м.** кре́сли-; *(фразу)* склада́-, компонува́-, *ф.* ліпи́-; & вибудо́вува-, за-; **б. казко́ві за́мки** зано́ситись у хма́ру; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й з♦, ~івни́к, ~іве́ль-, *п*[к] ~івний, ~іве́ль-, ©;

ЗБУДУВА́ТИ *ф.* ви́бехка-, *г.* ви́гарата- ◊;

БУДУВА́ТИСЯ; РОЗБУДУВА́- ви́будува- ◊.

БУ́ДЬ-ДЕ *ф*[р] де [кра́ще, ніж де], + АБИДЕ.

БУ́ДЬ-КОЛИ > АБИКОЛИ.

БУ́ДЬ-КУДИ АБИКУ-, світ-за́очі /*с°* с. за́ о./, куди́ но́ги несу́ть /о́чі світя́ть/, хоч на край сві́ту.

БУДЬ ЛА́СКА! *(уклінно)* про́шу́ /-симо/! зроби́ /-іть/ до́брість /ла́ску, ми́лість, по́слугу/, коли́ твоя́ /Ва́ша/ ла́ска, з ла́ски своє́ї [скажі́ть з л. с.], *о.* не в слу́жбу, а в дру́жбу, ра́ди Бо́га!; *(до хати)* ласка́во про́симо! & будь ♦в! /-те/ ♦ві! *ф.* будь ла́сочка!; **скажи́**,♦! скажи́ на ми́лість!

БУДЬ-ХТО́ *з*[к] вся́кий, пе́рший-лі́п-; АБИХТО.

БУДЬ-ЧИ́Й > АБИЧИЙ.

БУДЬ-ЩО́ *з*[к] що хо́чеш /-ете/, *с°* що завго́дно, *о*[к] бода́й-що, *ф*[р] там щось [**чи б.-щ.** чи там щось]; *(хай що)* АБИЩО; **п**[р] БУДЬ-ЩО-БУДЬ; **будь-що-і́нше** що-і́нше.

БУДЬ-ЩО-БУ́ДЬ будь-що́, хай *(там)* що́, хоч би там що́, ко́нче, коне́чно, неодмін-, *к*[н] обов'язко́во, *о.* кров з но́са, за вся́ку ці́ну́.

БУДЬ-Я́К **п**[р] недба́ло, якне́будь, аби́ з рук, якота́ко, АБИЯК, *д.* як-та́к; & будь-як-бу́дь.

БУДЬ-ЯКИ́Й вся́-, пе́рший-лі́п-, яки́й *(тільки)* хо́чеш; *(хай який)* АБИЯКИЙ; будь-котри́й.

БУЗ бузо́к, *г.* бузина́.

БУЗИНА́ *г.* бузо́к; *(одна парость)* бузини́на; & *п*[к] *бузино́вий.

БУЗКОВІ́ТИ набира́- бузко́вого ко́льору; **що побузкові́в** побузковілий, Ǿ.

БУЗУВІ́Р не́люд, недо́люд*(ок)*, мучи́тель, гноби́тель, І́ро[і]д, *б*[з] Ирід; *р*[я] фана́тик; ± ВАРВАР.

БУЗЬКО́ леле́ка, чорногу́з, бу́сол, бу́зьок, *д.* боця́н, боцю́н, боця́г, га́йстер.

БУ́ЙВІЛ & *бу́йволячий.

БУ́ЙНИЙ *(вітер)* ду́жий, нава́льний; *(цвіт)* розкіш-, пи́ш-; *(норов)* невгамо́в-, нестри́м-; *(натовп)* неспокі́й-, розбу́рха-, *(потік)* бурхли́вий, *(кінь)* норови́стий; *(- зерна)* вели́кий, /*колос*/ дорі́дний; /*флору)* рясни́й; густоли́стий.

БУ́ЙНІСТЬ & *с.* найбуйні́шість.

БУКВА́ЛЬНИЙ *г.* літера́ль-; *(зміст)* неперекру́че-, прями́й; *(переклад)* дослі́вний, то́ч-, *п*[-о] підрядко́вий; ± ОКО-В-ОКО;

БУКВА́ЛЬНО о́ко-в-о́ко, *д.* оди́н до о́дного ◊.

БУКВОЇ́Д формалі́ст, педа́нт, *с°* талмуди́ст; *(бюрократ)* канцеля́рський щур.

БУКСИРУВА́ТИ тягти́ *(*на букси́рі*)*, тягти́ за собо́ю, бра́- на букси́р /*з.* на гуж/, *з.* галюва́-.

БУК & бучо́к, *Бу́ковина, *п*[к] *бу́ковий.

БУ́КША з -ами *(віз)* букшо́ваний & *с°* бу́кса.

БУКШО́ВАНИЙ *(віз, колесо)* з бу́ксами.

БУЛА́ВКА шпи́ль-, *(з прикрасами)* бро́ш-, *(із щитком)* фі́була.

БУЛО́ (Б) > БУТИ.

БУЛЬБА КАРТОПЛЯ; & *бульбі́нь=бульби́ння?

БУ́ЛЬКА бу́льбаш-, *(замерзла)* буру́ль-, буру́льбаш-; **ми́льна б.** *ф.* бу́льба, локш, *ж*[н] фуфло́.

БУ́ЛЬКАТИ **п.** кипі́-; & вибу́лькува- /по-/, булькоті́[а́]-, *д*[к] побу́лька- /за-/.

БУМ 1. > РОЗВИТОК, 2. *с*[т] > КОЛОДА.

БУНДЮ́ЧИТИСЯ чва́ни-, велича́-, зано́си-, пиша́-, зарозуміва́-, *г.* кукурі́чи-, фуду́ли-, *ж*[м] при́нди-, ста́ви-, коко́ши-, пиндю́чи-, гороїжи-, гну́ти ки́рпу, підійма́- но́са, копи́ли- /закопи́люва-/ гу́би; ви́соко літа́- /не́сти́ся/, вдава́в пиху́, *д*[к] загорді́ти; **я.** /*м*[н] **хто**/ **-иться** с-и ♦, напиндю́чений /роз-/, розпри́ндже-, ЧВАНЬКО, *п*[к] коко́шливий, БУНДЮЧНИЙ, ©.

БУНДЮ́ЧНИЙ пиха́тий, чванли́вий, чваньковитий, ГОНОРИС-, *р.* велебу́чний, високомі́с-, *г.* фуду́ль-, бу́т-; *(стиль)* пишномо́в-; *(- свято)* пи́ш-, розкі́ш-; & бундю́чливий;

БУНДЮ́ЧНІСТЬ пиха́, чва́нство, гордува́ння, пиха́тість, чванли́вість, гонори́стість ◊.

БУНТ заворушення /-у́ха/, циві́льна непоко́ра; *(зі зброєю)* ви́ступ, ПОВСТАННЯ, ЗАКОЛОТ.

БУНТА́Р бунті́вни́к, заколо́т-, *г.* ворохі́б-; ± ПОВСТАНЕЦЬ, ПАРТИЗАН.

БУНТ/УВА́ТИ ПОВСТА-, баламу́тити, ворохо́би-; ПІДБУРЮВА-; *(душу)* хвилюва́-, бенте́жи-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~у́є** с-и ♦, розбунто́ваний /з-/, збаламу́че-, БУНТАР, *п*ᵏ ~івли́вий, ~івни́й, *(дух)* ~а́рський, промете́-їсь-, вулка́нний, ©;

♦♦♦СЯ *п*ᵇ колоти́-; я. **-ється = я. бунтує**;

ЗБУНТУВА́-: що -а́вся збунто́ваний ◊, Ø.

БУРЕВІ́Й борвій, (г)урага́н, БУРЯ, шу́ря-бу́ря.

БУРЕ́МНИЙ бу́ря-, буревій-, бурхли́вий; *(час)* неспокійний, розбу́рха-, триво́ж-; *(океан)* кипу́чий, клекотю́-, клекотли́вий.

БУ́РИЙ > БРУНАТНИЙ.

БУРІ́ТИ: що буріє вже ма́йже бу́рий, ©.

БУРКОТА́(І́)ТИ > БУБОНІТИ;

БУ́РКНУТИ *(у відповідь)* відбу́ркнути.

БУРЛА́КА безха́тченко; нетя́га, лайда́к, неприти́ка; *(одинак)* па́рубок; *(блукач)* перекотипо́ле, обходи́світ.

БУРМОТА́[І́]ТИ мурмота́[і]-, БУБОНІ-, ми́мри-, *з*ⁿ харама́рка-, & вибурмо́чува-.

БУ́РТА *(гною)* ку́па, бу́рт.

БУРУ́НИТИ(СЯ) > ХВИЛЮВАТИ(СЯ).

БУ́РХАТИ ВИРУВА-, кипі- *(як у казані)*, *(- гнів)* клекота́[і]-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~а** с-и ♦, розбу́рханий, розхвильо́в-, securityрознурто́в-, кипу́чий, ~ЛИВИЙ, клекотли́-, вирови́тий, *(океан)* буру́нис-, ©;

РОЗБУ́РХАТИСЯ *(- море)* розвирува́-, securityрознуртува́-, /*людей*/ розшаліти, збаламутні-, розґвалтува́тися, розбуя́ни-, /*гураґан*/ розгураґа́ни-; **я. -а́вся** розбурханий, невтихомире- ◊.

БУРХЛИ́ВИЙ БУРЕМНИЙ, *ф*ᴾ вулканіч-; *(вітер)* бу́й-, несамови́тий; *(розвиток)* нестри́мний; *(- радість)* шале́-, палки́й;

БУРХЛИ́ВО бу́ряно; неспокійно ◊.

БУ́РЯ буревій, (г)урага́н, борвій, вітровій, *(на морі)* што́рм, *с.* тайфу́н, цикло́н, /*з потопом*/ цуна́мі, *(піскова)* саму́м, *(сніжна)* ВІХОЛА; **б. у скля́нці води́** > ДРІБНИЦЯ; ± СМЕ́РЧ.

БУР'Я́Н *д.* хо́пта, хаба́ззя, кропи́вка; ♦и́ще, ♦е́ць.

БУ́РЯНИЙ *і* **БУ́СОЛ** > БУРЕМНИЙ *і* БУЗЬКО.

БУ́ТИ існува́-, жи́-, не переводи́тися, не зника́ти, не пропада́-, трива́-; *(де)* бува́-, відві́дува- *їх*; *(у хаті)* перебува́-, *с*ᵒ знахо́дитися; *(з ким)* трапля́-, става́-; *(за що)* перепада́ти; *(за кого)* заступа́- *кого*; *ф*ᴾ ста́- [хо́чу б. піло́том]; **б. в новину́** ♦ новино́ю; **б. до впопо́би** подо́батися; **б. до смаку́** ♦ до ми́слі; **б. на ду́мці** *(в кого)* ма́- в думка́х *(хто)*; **бу́де** до́сить, виста́чить; **бу́де** ***кому*** перепаде́, діста́не /ма́тиме/ *хто*; **ще не було́** ще чорт мав; **було́** ***кому*** **за що** перепа́ло /діста́лося/ *кому* за **що**; **про те, що було /ді́ялось/** про те, як то воно б.;

БУЛО́ *(Б)* тре́ба було́ *(б)* [було́ б їй не йти].

БУТТЯ́ існува́ння, трива́-, життя́; перебува́ння, по́бут; *ф*ᴿ *п*⁻ᵒ мате́рія, приро́да; **б. і тлі́нність** трива́ння й мину́щість; & *а*ᴹ небуття́.

БУ́ФЕР *у.* відпру́жник.

БУ́ФИ: з бу́фами *(одяг)* буфа́стий.

БУХ! бех! бебе́х! гуп! геп! ± БАЦ!

БУХА́Н хліб(и́на), паляни́ця, ***п.*** стуса́н, штовха́н, штурха́н. & ♦чик, ♦ка, ♦е́ць, *г.* бо́хан.

БУХГА́ЛТЕР & бухга́льтер(ч)ик /-терчу́к/.

БУХИ́КАТИ ка́шляти, кахи́кати.

БУ́ХКАТИ бу́хати, *(у такт)* прибу́хкувати.

БУ́ХТА > ЗАТО́КА.

БУ́ЦАТИ *(рогом)* би́-, коло́-; & бу́цька-; ± БИ-.

БУЦЕГА́РНЯ хурди́га, *як і.* холо́дна, те́мна, чо́рна, арешта́нтська, + В'ЯЗНИЦЯ.

БУ́ЦІМ (не)на́че, (не)мо́в, ні́би(то), *г.* ге́йби, *к.* б то, би то [вона́ б то не зна́ла]; & бу́цімто.

БУ́ЧА га́лас, крик, ґвалт, ша́рварок, веремі́я, содо́м(а); *е*ᵉ сва́рка, колотне́ча.

БУЧНИ́Й *(шлюб)* розкі́ш-, пи́ш-; *(обід)* помпе́згаласли́вий, гучни́й, бучли́вий, гамірли́-, рухли́-, царськи́й, королі́вськ-; ± БУНДЮЧНИЙ;

БУ́ЧНО з по́мпою, на широ́ку но́гу ◊.

БУЯ́ННЯ бу́йнощі, РОЗМАЙ.

БУЯ́ТИ цвісти́, процвіта́-, бу́йно пиша́тися; *(- зело)* розроста́-, рости́; /*плоди*/ рясні́-; /*комах*/ виявля́- життя́, носи́тися, рої́-; /*життя*/ бинджерело́м /че́рез край/; /*море*/ БУРХА-, кипі-, *п*ᵒ гра́-; *(думкою)* літа́-, ширя́-; & *п*ᵒ буйнува́-; **що буя́** 1. квіту́чий, бу́йний, 2. розфонта́не-, вгорубри́з-, *(- життя)* розбуялий, 3. щора́з бу́йніший, 4. БУРХЛИВИЙ;

ВИ́БУЯТИ *(- зелень)* ви́рос-, розрости́ся, ви́гна-, *п.* ви́бродити ◊; **що -я́в** ви́буялий ◊, Ø;

ВІДБУЯ́ТИ: що відбуя́в відбуя́лий ◊, Ø;

ВИ♦♦♦(СЯ) ви́бродити(ся) [да́ти ене́рґії ♦].

БЮРО́ конто́ра, канцеля́рія, АҐЕНТСТВО.

БЮСТ *(скульптура)* погру́ддя; *(жіночий)* гру́ди.

Б'ЮЧКИ́Й *(що розбивається)* крихки́й, ненаді́йний, *(що б'ється)* битки́й, битли́вий.

В

В /У/: в ***кого*** *г. кому* [**у не́ї че́рез плече́** їй ч. п.]; **в то́му числі́** *г.* в то́му, се́ред то́го.

ВА́БА прива́бливість, принадн-, ваблив-, пова́ба /при-/, *с.* споку́са; *(на звіра)* прина́да, ваби́ло.

ВА-БА́НК *п*ᴾ ризику́ючи всім; *(!)* все на кін!

ВА́БИТИ мани́-, на́ди-, прива́блюва-, прина́джу- /з-/; *(до чого)* тягти́; *(чаром)* спокуша́-, зва́блюва-, *ж*ᴹ баламу́ти-; *(звіра)* прима́нюва- /за-/; *о*ᵏ ♦ грмо́нією жіно́чости; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **ва́бить** с-и ♦, з-й при♦, *н*ᴵ зва́бник, *п*ᵏ ВАБЛИВИЙ, ©;

ЗВА́БИТИ помани́-, як ца́па капу́стою ◊.

ВАБЛИ́ВИЙ прива́бли-, прина́дли-, манли́-, зва-

бли́-, знадли́-, зна́дний, *р.* пова́б-, *д.* ва́блячий, *с.* споку́сливий; & ва́бни́й.

ВАГА́ *(чого)* ва́жкість, вагота́; *(для пліч)* ванта́ж, тяга́р; *п.* зна́чення, ваго́мість, авторите́ти-, важли́в-, ватови́т-, *ф*ᴾ вплив; *(для зважування)* ВАГИ; *(міра ваги)* важо́к, ва́жельце; & важкота́; **ма́ти вагу́** ва́жи- /*д*ᴷ за-/; ± БАҐАЖ;

ВАГИ́ /-а́/, вагівни́ця; *(ручні)* бе́змін, ка́нтар, *(з балянсиром)* терез/и́, *(аптечні)* ~ки́, *п*ᵇ ша́ль-;

ВАГО́Ю *п*ᶲ *п*ᴾ завва́жки́.

ВАГА́ННЯ вагува́-, *о.* три́хи-мни́хи; *(перед дією)* ро́здуми, розду́мування; *(у поглядах)* хита́-, непослідо́вність, *(у дії ще)* нерішу́ч-; **без -а́нь** *(діяти)* без сло́ва, *г.* без наду́ми; **без -а́нь би зроби́в** *п*ᵇ ота́к взяв би й зроби́в.

ВАГА́ТИСЯ м'я́-, вагува́-, те́ртися-м'я́-, не ВАЖИ-; *д.* варува́-, мню́ха-; *п*⁻ᵒ губи́- у здо́гадах; *(діяти)* розду́мувати; **-ється** ***хто*** і хо́четься і ко́ле- /ва́жко не́сти і шко́да ки́дать/ *кому*; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-ється** 1. схи́льний ♦, не насміле-, *п*ᴷ нерішучий, огля́дистий, полови́нчас-, нестійки́й, *д.* мню́ха, *о.* як півень на пло́ті *(куди стрибне?)*, ©.

ВАГІ́ТНИЙ *(чим)* що таїть в собі *що*; [світ ♦ кри́зою];

ВАГІ́ТНА *е*ᵛ у пова́жному ста́ні, непоро́жня, *о.* при на́дії, *ж*ᴹ черева́та, важка́, тяжка́, в тя-жі, у вазі, *г.* що зайшла́ (у тяж), *з*ᴴ кі́тна.

ВАГІ́ТНІСТЬ тяж /*ж*ᴵ/*ч.*/, *д.* тяжба́, вереміннiсть, *к*ᴴ вино́шування пло́ду; *(корів)* ті́льність.

ВАГІ́ТНІТИ захо́ди- на дити́ну, горба́ті- спе́реду, захо́ди- в тяж;

ЗАВАГІ́ТНІ- ста́- вагітною, почу́- себе́ ма́тір'ю, *р*⁻ᵛ зачерева́ті-, *к.* /*г.* зайти́, *г*ᵈ поне́сти/ ◊.

ВАГО́МИЙ *(- тіло)* з ваго́ю; *п.* змісто́вний, ватови́тий, авторите́тний; *(вклад)* багатозна́ч-; солі́д-, маси́в-, ґрунто́в-; переко́нливий; & *не♦.

ВАГО́Н: в. і ще тро́хи ку́па на ку́пі.

ВА́ДА хи́ба, ґа́ндж, дефе́кт, *п.* щерби́на, мі́нус, *с*ᵒ поро́к; *(механізму)* недоскона́лість; *(у праці)* недо́гляд, недо́лік, по́милка, про́гріх, ляп, *г.* недотя́гнення; *(те, що шкодить)* шко́да.

ВА́ДИТИ дошкуля́-, шко́ди-; заважа́-, перешк/оджа́-; *н*ᵒ ну́ди-; **я. -ить і́м** с-и ♦, з-й за♦, зава́да, ~о́-, *п*ᴷ ВАДКИЙ, згу́бний, **± я. шкодить**.

ВАДКИ́Й *(для здоров'я)* вадли́вий, шкідли́вий.

ВА́ЖИТИ ма́- ва́гу; *(що)* вива́жува- /з-/, *(багато)* зна́чи-, *(на що)* зважа́-, бра́- до ува́ги *що*; *(на їх)* покладатися, покладати /ма́-/ надію, розрахо́вува-, ЧИСЛИ-, роби́- ста́вку; *(головою)* ризикува́-; *(на чиє)* зазіха́-; **в. для** бу- важли́вим- д. [**хвала́ -ила д. його́ че́сти** х. була́ важли́ва д. й. ч.]; **бага́то в.** гра́- ро́ль /пе́ршу скри́пку/, бу́- не оста́нньою спи́цею в ко́лесі; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **ва́жить** 1. важли́вий, важни́й, 2. ваго́мий, важу́чий, ваго́ю (в) [в. в пуд], ©;

ЗАВА́ЖИТИ засвідч- вагу́, *п.* *(у чім)* посприя́- [у рішенні зава́жило те, що бу́де спо́кій]; & *З.* *о*ᶜ *м*⁻ᶦ зава́жить [бага́то не зава́жить];

ВА́ЖИТИСЯ ва́жити /зва́жува-/ себе́; *(на що)* нава́жуватися /з-/, насмі́люва-; *(узяти)* зазіха́ти; ± РИЗИКУВА-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-иться** 1./2. с-и ♦, 1. зва́жуваний, 2. насмі́люва-, *п*ᴷ ВІДВАЖ-, зважли́вий, гото́- на *що*, *п*⁻ᵒ /= *д*ᴵ/ насмі́лений;

ЗВА́ЖИТИСЯ ризикну́ти ◊; **з. на все** пусти́- на одча́й душі́; **я. -ився** насмі́лений.

ВАЖ/КИ́Й тяжки́й, нелегки́й, стопудо́вий; *(податок)* обтя́жли-; *(- працю)* висна́жли-, *с.* ка́торжний; *(- тіло)* маси́в-; *(танк)* поту́ж-; *(час)* небезпе́ч-; ☺ незгра́б-, неповоротки́й, груз-, важкоті́лий; *(- гілля)* обважні-; *(- задачу)* складни́й; *(заробок)* трудни́й; *(стан)* невідра́д-, ке́пський; *(ґандж)* вели́-; *(- горе)* глибо́-; *(запах)* густи́й, си́льни́й, неприє́м-, *(дух)* несвіжий; *(стан)* скрутни́й, несприя́тливий; *(- думи)* гніту́чий, безра́дісний, чо́р-, похму́рий; *(- очі)* су́во-; & пре♦, ~(к)е́нь-, ~у́чий, ваѓу-, ватови́тий, ваго́мий, ~е́зний, ♦, як ка́ра небе́сна;

ВА́ЖКО тя́ж-, неле́г-, суту́жно, *о.* як верблю́ду пройти́ у ву́шко го́лки, /*жити*/ не з ме́дом /ма́к-/, не мед; *(йти)* незгра́бно; *(на серці)* гі́рко ◊; **в.** ***зробити що*** *зробити що* не *зробиш* [**в. купи́ти дім** купи́- д. – не ку́пиш].

ВА́ЖКІСТЬ важкота́, ± ВАГА.

ВАЖКОГОЛО́ВО *(кивнути)* важко́ю голово́ю.

ВАЖЛИ́ВИЙ *(зміст)* ватови́тий, ваго́мий, *п*⁻ᵒ неаби́який, *г.* важни́й; *(почин)* ці́н-, ва́ртіс-; *(хід)* відповіда́ль-; ± АКТУАЛЬ-; & над♦, пре♦;

ВАЖЛИ́ВО ***то*** **було́ в.** *г.* на *тім* зале́жало; ◊.

ВАЖНИ́Й *г.* важливий;

ВА́ЖНО ва́жить, ма́є зна́чення ◊.

ВАЖО́К ва́же́льце.

ВАЗО́ННИЙ *(- квітку)* вазонко́вий.

ВАЙЛО́ незгра́ба, тюхті́й, вахла́й, вахла́к, мару́да, *ф.* маму́ла, бамбу́-, маку́ха, герге́па, ре́птух, БЕВЗЬ, мацапу́ра, *р.* ке́ндюх, *п.* тюле́нь.

ВАЙЛУВА́ТИЙ ведмедкува́-, вахлакува́-, лантухува́-, зателе́пкува-, тюхтіюва́-, лемехува́-; неповоротки́й, незгра́бний; ± НЕЗУГАР-.

ВАКСУВА́ТИ; ВИ́ВАКСУ-: я. ви́ваксовано ви́ваксований /на-/.

ВАКХАНА́ЛІЯ *х*ᵃ **БАКХАНА́ЛІЯ** пиятика, бенькетува́ння, *с.* о́ргія, розгу́л; ± ПЕРЕЛЮБ.

ВАЛ *(оборонний)* на́сип, *(траншеї)* бру́ствер; *(на морі)* *(вели́ка)* хвиля; *ф*ᴾ ма́са [ва́лом *(валити)* = ма́сою]; *(з клоччя)* нитки́; *т.* вісь, шпи́ндель; & *(менший земляний)* підвалок.

ВАЛАСА́ТИСЯ > ВЕШТАТИСЯ; походе́ньки та посиде́нь- справля́ти.

ВАЛАША́ТИ *(оскопляти)* вивала́шува-, каструва́-, виклада́-, *к*ᴴ стерилізува́-; *(коня)* *г.* валя́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **валаша́** с-и ♦, з-й ви́клас-, вала-

ша́л, кастра́тор, $n^к$ валаша́льний, кастру-, ©;
ВИ́ВАЛАШАТИ знеплі́дни-, ви́порожни- ◊.

ВАЛЕРІЯ́НКА > СЕДАТИВ.

ВАЛИ́ТИ валя́-; *(мури)* обва́люва- /роз-/, розла́му-, обурю́-, лама́ти; *(з ніг)* збива́-; *(на коня)* кла́с-, наклада́-; *(вину)* спиха́-, зверта́-, зва́люва-, *(з А на Б)* переклада́-; *(сміття)* скида́- /на-/, *(насипом)* си́па-; *(лавою)* су́ну-, іти́ стіно́ю, пли́вом пливти́, ва́лом вали́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ва́лить** 1./2. с-и ♦, 1. з-й за♦, валі́й, $n^к$ зва́лювальний, $c^к$ вали́- [вали́піч]; 2. **я. суне**[2];
ПО♦♦♦ *(царя)* ски́ну-, пове́ргну-, знетро́ни-, зневла́дни-, ◊.

ВАЛІ́ЗА *а.* саквоя́ж, $ж^м$ чамайда́н, $c^о$ чемода́н, *д.* ко́фер, *г.* куфе́рок; & валі́зка; ± КОРОБКА.

ВА́ЛКА *(людей)* ватага, *(возів)* цуґ, шнур, *р.* хо́дка, *(їздців)* кавалька́да, *(верблюдів)* карава́н.

ВАЛОВИ́Й сума́рний, зага́ль-, *(прибуток)* гуртови́й, */родини/* суку́пний; **-ва́ вага́** бру́тто.

ВАЛЮ́ТА *(іноземна)* гро́ші, грошові́ зна́ки, асиґна́ції, банкно́ти, *р.* векселі́; $ж^м$ зо́лото, кошто́вності; & $n^к$ *валю́тний, *і.* *валютоно́сець.

ВАЛЯ́ТИСЯ кача́-, виле́жува-, вика́чува-, $о^к$ виковба́сува-, *(не лише у грязі)* барло́жи-.

ВАЛЬНИ́ЦЯ підчі́пок, $c^о$ підши́пник.

ВАМПІ́Р вовкула́ка, пере́вертень, упи́р, *р.* вовку́н; *п.* кровопи́вець, кровопі́й, *с.* де́спот, тира́н, узурпа́тор; & $n^к$ *вампі́рський.

ВАНДА́Л *(дикун)* ба́рбар, ва́рвар, гун, каніба́л.

ВА́ННА *у.* ку́піль, купі́льниця; *(кімната)* туале́т, $х^а$ туале́та, *г.* лазни́чка; & ва́нночка.

ВАНТА́Ж *(чий)* баґа́ж, ре́чі, *(на тварині)* в'юк; *(на судні)* фрахт; *п.* тяга́р, вага́; & *д.* ванта́га.

ВАНТА́ЖНИЙ *(- авто) г.* тягаро́вий.

ВАНТА́ЖНИК *г.* ладівни́к, *(в порту)* до́кер.

ВАР спе́ка, спеко́та́, духо́та́, го́ряч, заду́ха, парня́, жаро́та, жарі́нь, *р.* мля́ва; *(- воду)* окрі́п; *(шевський)* смола́; *(одна процедура)* $c^о$ ва́рка.

ВА́РВАР дику́н, троглоди́т, пітекантро́п, песиго́ловець; ВАНДАЛ; бузуві́р, не́люд; *п.* не́ук.

ВАРВАРИЗА́ЦІЯ запаску́дження, упослі́дже-.

ВАРЕНУ́ХА > ГОРІЛКА.

ВАР'ЄТЕ́ > ТЕАТР.

ВА́РИВО стра́ва, ЇЖА, вару́нок, *як і.* (пече́не й) варе́не; *(дія)* ва́рення, варі́ння.

ВАРИ́ВОДА > ҐДИРА.

ВАРИ́ТИ *(їжу)* готува́-; & вива́рю-; **в. во́ду** зану́дствува-, */з кого/* знуща́тися; **я.** /$м^н$ **хто/ ва́рить** с-и ♦, з-й з♦, вару́н, вари́льник, $n^к$ вари́льний, вари́стий, $c^к$ вари́- [вари́вода], © вари́вши.

ВАРИ́ТИСЯ *(в голові /ідеї/)* снува́ти, виника́-.

ВАРІА́НТ різно́вид, видозмі́на, відмі́на, *т.* еман а́ція; *(твору)* реда́кція, ве́рсія, перер́обка; *(мелодії)* варія́ція; *(лексичний)* одини́ця.

ВА́РТА сторо́жа, охоро́на, $і^с$ ча́та, *(в'язнів)* конво́й, *(почесна)* по́чет, $c^о$ карау́л, *(кінна)* $і^с$ об'ї́зд; *(на кордоні)* заста́ва; *(кімната)* вартівня́, *р.* чатівня́, *г.* варта́р-; *(дія)* вартува́ння, сторожува́-; & ва́ртонька; ± ПІКЕТ, ПАТРУЛЬ.

ВА́РТ(ИЙ) *(чого)* гі́дний, *г.* попла́т-, досто́й-, ва́рт-; ці́н-, кошто́в-, ва́ртіс-, важли́вий, *с.* повно♦; & $c^{п1}$ вартні́ший; **не в. до́брого сло́ва** не ♦ ви́ливка /пече́ної во́ші/, то́рби сі́чки не ♦.

ВА́РТО $n^{рс}$ слід, тре́ба, не за́йве, не (за)шко́дить /(за)шко́дило б/, не зава́дить /зава́дило б/.

ВАРТОВИ́Й *як і.* вартівни́к, охоро́н-, охоро́нець, сто́рож, $н^L$ це́рбер, $і^с$ лі́ктор; *(на посту)* стійка́р, сті́йчик, стійкови́й, чатови́й; *р.* чергови́й.

ВАРТ/УВА́ТИ сторожува́-, охороня́-, стерегти́, бу́- /стоя́-/ на ~і /ча́тах/, чатува́-, *г.* ґардува́-; *(мати ~ість)* коштува́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~у́є** с-и ♦, поста́влений на ~у, ВАРТОВИЙ, *о.* на ~і.

ВАТА́Г > ВАТАЖОК; & $n^к$ *вата́гів.

ВАТА́ГА товари́ство, компа́нія, гру́па, гурт, $з^н$ юрба́, на́товп, $н^L$ ба́нда; *(у русі)* ва́лка; *(озброєна)* загі́н; *(рибалок)* арті́ль; *(овець)* ота́ра, ста́до, ту́рма; *(псів)* згра́я.

ВАТАЖО́К ватаг, ота́ман, $c^у$ провідни́к, керівни́к, проводи́р, організа́тор, верхово́да, заводі́й, лі́дер, *д.* вождій; *(стада)* вожа́й, *р.* вожа́к.

ВА́ТРА во́гнище, БАГАТТЯ; & ва́терка /-трище/.

ВАХЛЯ́Р ві́яло, опаха́ло, *д.* обмаха́ло.

ВБИРА́ТИ > АБСОРБУВА-; **я. вбиря́** с-и ♦, з-й всота́-, вбиру́щий [оковбиру́-], абсорбе́нт, для абсо́рбції, $n^к$ абсорбці́йний.

ВБІК /У-/ *(куди)* $о^к$ відсторонь.

ВБ... *крім навесених тут слів,* **> УБ...**

ВВАЖА́ТИ /У-/ гада́-, ду́ма- (собі); *(за кого/що)* визнава́- /ма́-/ за, бра́- за *що* [не бери́ ка́зки за факт]; *(на що)* зважа́-, бра́- до ува́ги /врахо́вува-, *з.* тура́-/ *що*; *(з $н^{ст}$* щоб) гляді́-, пильнува́-; $ф^р$ мо́жна сказа́-; **вважа́й(те)**! бу́дь(те) ува́жний (-ні)!, *с.* начувайся (-тесь)!; **в. за свій обо́в'язок** *г.* почува́тися до обо́в'язку; **є всі підста́ви в.** го́ді запере́чи-; **я.** /$м^н$ **хто/ вважа́** пе́вний /свідо́мий/ *чого*, перекона́- у *чім*, © ма́ючи за, з га́дкою;
♦♦♦СЯ рахува́- ◊; **вважа́лось** *у.* $б^п$ ува́жано.

ВВЕРГА́ТИ > ЗАТЯГАТИ.

ВВІ́ЧЛИВИЙ /У-/ че́мний, ґре́ч-, ви́хова-, такто́в-, обхі́дливий, коре́ктний, деліка́т-, *с.* ґаля́нт-, *а.* куртуа́з-, *з.* звича́й-; ± ЛЮБ'ЯЗ-.

ВВ... *крім наведених тут слів,* **> УВ...**

ВГАНЯ́ТИСЯ; УВІГНА́ТИСЯ вле́тіти, замча́-, втереби́тися, вско́чити /за-, у-, про-/.

ВГЛЯДА́ТИСЯ вдивля́-; & $д^к$ угле́ді-, угля́ну-.

ВГО́РУ /У-/ *(від /до/ певного рівня) т.* на́взліт.

ВГРУЗА́ТИ /У-/ /за-/, гру́зну-, застряга́-, *(у трясовину)* засмо́ктуватися; *(у крісло)* заглиблюва-; *(під вагою)* вгина́-, вда́влюва-; *(у землю)* віроста́ти, осіда́-.

ВГ... *крім наведених тут слів,* > **УГ...**

ВДАВА́ТИ /У-/ роби́- /бра́- на се́бе/ ви́гляд; *(з себе)* ко́рчи-, стро́ї-, кле́ї-, приставля́-, мо́рщи-, *г.* гра́- вар'я́та; *(на сцені)* гра́-, розі́грува-, зобража́-, відтво́рюва-; *(їх)* НАСЛІДУВА-, става́- в *чию* по́зу, з^{г} чини́тися *ким*; *(старця)* співа́ти Ла́заря; *(хворого)* симулюва́-, прикида́тися /придурю́ва-/ *ким*; & *(гра)* *вда́ванки; **я.** /м^{н} **хто/ вдає** с-и ♦, з^{м}-й вда́-, удава́ка, приду́рок, п^{к} приду́рливий, прики́дли-, © вдаючи́, з весе́лою мі́ною у ке́пській грі;

ВДА́ТИ *(кого)* прики́нутись *ким* ◊; *(різьбу +)* ви́готовити, зроби́-, змайструва́-; *(на дуду)* утну́-; *(що зробити)* змогти́, зумі́-.

ВДАВА́ТИСЯ /У-/ *(їм)* щасти́ти, талани́-, форту́ни-; *(до їх* зверта́тися, адресува́-, апелюва́ти; *(до чого)* ужива́- *що*, *(до діла)* бра́тися; *(до хитрощів)* пуска́- на хи́трощі, бра́- на шту́ки; *(у що)* ударя́-, заглиблюва-, порина́ти, віддава́тися *чому*, *(в тугу)* впада́ти, перейма́тися *чим*; **в. у ро́зпач** бра́- /хапа́-/ за го́лову, піддава́- розпу́ці, лама́ти ру́ки, рва́- на собі воло́сся; **не в. до мо́ви Езо́па** назива́ти ре́чі свої́ми імена́-; **я.** /м^{н} **хто/ -є́ться** с-и ♦, з^{м}-й вда́-, ©;

ВДА́ТИСЯ пощасти́ти; *(в кого)* вроди́тися /на-/ схо́жим на, успадкува́ти *чиї* ри́си; *(до дипломатії)* зверну́тися, п$^{-о}$ поши́- у диплома́ти; **не в.** схиби́ти, о^{к} не пове́сти́ся [**спро́ба була́, та не вдало́ся** с. б., та не повело́ся].

ВДА́ЛИЙ здібний, вда́т-; *(твір)* майсте́р-; *(віц)* влу́ч-; *(хід)* у́спіш-, результати́в-; *(вибір)* доре́ч-, відповід-, слу́ш-, непога́-, підходя́щий.

ВДАЛИНІ́ /У-/ > ДАЛЕЧИНА

ВДАР/Я́ТИ /У-/ *(чим)* би́-, сту́ка-; *(по плечу)* пле́ска́-; *(об що)* ~я́тися; *(об землю)* ки́дати; *(в голову кров)* шуга́-, /- *думку*/ стріля́-, /*вино*/ па́морочи- *що*; *(за ким)* смали́- халя́вки до *кого*; *(в очі світло)* ра́зи-, засліплюва-; *(на що)* зверта́- ува́гу; *(прикро)* вража́-; *(в ніс запахом)* шиба́-; **~я́є в го́лову** *кому* почина́є дурі́- *хто*; **я.** /м^{н} **хто/ ~я́** с-и ♦, з-й ~и-, ~ник, стука́ч*, стукоті́й, гу́пало, *(річ)* кала́тало, п^{к} ~ний, пробивни́й /роз-/, стукітли́вий, стукотю́чий, гупотю́-, с^{к} ~я́й- [~я́й-у-ніс за́пах], ©;

ВДА́РИТИ стусону́-, лу́сну-, трі́сну-, *п.* потягти́, опереза́-, ге́пну-, угрі́-, заї́ха-, вгати́-, загили́-, затопи́-, садону́-, полосну́-, торо́хну-, телесну́-; уціди́-, лупну́-, к^{н} завда́- уда́ру, *(лозою)* ШМАГНУ-; *(кулаком)* вдали́-; *(- грім)* гри́мну-; *(- мороз)* жарну́- [жарну́в моро́з]; *(з гармат)* стре́льну-, стріли-; *(на ворога)* заатакува́- *кого*; *(в голову)* сту́кну-, зале́ті-; *(завзято заграти)* УШКВАРИ-; *(драла)* ки́нутися, по́рсну́ти; *(телеграму)* відби́-, надісла́-; *(пісню)* заспіва́-; *(- дзвін)* ба́мкну-; ◊; **в. в го́лову** стре́льну- /зайти́/ в г., наверну́тися на ду́мку [і вда́рить же отаке́ в г.]; **в. на споло́х** да́- сиґна́л триво́ги; **в. об по́ли рука́ми** о^{к} не могти́ вий- з ди́ва, *с.* сторопі-; **в. обу́хом по голові́** врази́-, приголо́мши-; **в. у стру́ни** загра́-; **в. чоло́м** ни́зько вклони́тися, **що вда́рив** Ø.

ВДАРЯ́ТИСЯ /У-/ *(об що) г.* зударя́- з *чим*; *(тілом)* забива́-, *(лобом)* сту́ка-, *(в груди)* би́ти-, вдаря́ти; *(до кого)* зверта́тися; *(у що)* вдава́- до *чого* [в. до химе́р], віддава́- *чому*, захо́плюва- *чим*; *(у мандри)* пуска́-, *(у розпач)* впада́ти; **я.** /м^{н} **хто/ -є́ться** 1. би́тий, пле́сканий, кала́та-, гу́па- ◊, 2. зуда́рюва-, с-и ♦, з-й вда́ри-;

ВДА́РИТИСЯ га́хну- ◊; *(куди)* **ж^{м}** пода́-, *(у мрії)* пусти́-, *(на їх)* заатакува́ти *їх*; *(в поли руками)* вда́ри-; *(у кого)* обра́- *який* фах [**я -ився в шевці́** я обра́в фах шевця́]; **в. в амбі́цію** запри́нди-; **в. в хандру́** зану́дити світом.

ВДА́ТНИЙ /У-/ здіб-, талановитий, кебе́тливий; *(лицем)* вродли́-, *(тілом)* здоро́-, міцни́й; *(вдалий)* у́спіш-, влу́ч-; г^{д} зго́д- /-на/ на шлюб.

ВДА́ЧА хара́ктер, нату́ра, но́ров, приро́да, **ф^{р}** се́рце [гаря́че се́рце]; з$^{-п}$ на́хил, зви́чка, ри́са, прикме́та; ± ТЕМПЕРАМЕНТ.

ВДИВЛЯ́ННЯ о^{к} вгляд.

ВДИВЛЯ́ТИСЯ *о.* диви́- до різі в оча́х; **я. -ється** вди́влений.

ВДИРА́ТИСЯ у^{р} вторга́-; **я.** /м^{н} **хто/ -ється** з-й уде́рти- /вто́ргну-/, напа́сник, вло́м-, вто́рж-, за́йма́нець, аґресо́р, окупа́нт, за́йда, п^{к} аґреси́вний, м^{а} інвазі́й-;

ВДЕ́РТИСЯ вріза-, вломи́-, увігна́-, вле́ті́ти, замча́- ◊; **ф^{р}** втереби́тися, вско́чити ◊; **я. -ерся** замча́лий, за́йма́нець + ◊.

ВДИХА́ТИ *(повітря)* вди́хува-, втя́га-, вхлина́-, *(запах)* ф^{р} смокта́-, всо́тува-; *(думку)* наві́ю-ва-, надиха́-, наклика́-, уро́юва-, вселя́-.

ВДОВО́ЛЕННЯ /за-/, втіха, прие́мність, насоло́да, блаже́нство, сатисфа́кція; *(собою)* само-♦.

ВДОВОЛЬН/Я́ТИ /У-/ *і* **ВДОВОЛЯ́- /У-/** /за-/, забезпе́чува-, *з.* уконтенто́вува-, о^{к} сити́-; *(жагу)* гамува́-, угамо́ву-, заспоко́ю-; *(їх)* догоджа́ти *їм*; *(вимоги)* відповіда́- *чому*; **я.** /м^{н} **хто/ ~я́** с-и ♦, з-й ~и́-, забезпе́чувач, п^{к} задові́льн-ий для, доста́тній, для вдово́лення, щоб ~и́ти;

ВДОВОЛЬНИ́ТИ насити́ти ◊.

ВДЯ́ЧНИЙ вдя́чливий, спо́внений вдя́чности; **будь в. мені́** *ф.* знай мою́ до́брість.

ВД... *крім наведених тут слів,* > **УД...**

ВЕДМЕ́ДИК е^{н} вовчо́к, під'ї́день.

ВЕДМ/І́ДЬ е^{в} бурми́ло; ☺ ВАЙЛО; **п.** коктейль; & ~едя́, ~е́дик, ~е́дько, ~едя́ка, ~еди́ще, *(самиця)* ~е́диця; *д.* медвідь.

ВЕДУ́ЧИЙ що веде́; ☺ чолови́й, головни́й; провідни́й, ключови́й, пе́рший; *(шків)* тягови́й; *(промінь)* директи́вний; *(ТБ)* провідни́к.

ВЕ́ЖА > БАШТА; **в. із слоно́вої ко́сти** місце усамо́тнення.

ВЕ́ЗТИ́ *(часто)* вози́-; *(вантаж)* транспортува́-; **везе́** *(кому)* щасти́ть, світ-, талани́ть, форту́н-, *ж*^{н} масть пішла́; **я. везе́** везу́н, *п*^{к} везу́чий, ©;
ВЕ́ЗТИ́СЯ; ◊; & *3. о*^{с} *м*^{й} *ч*^{р} візся.

ВЕЛЕМО́ВНИЙ велеречи́вий, БАЛАКУЧИЙ.

ВЕЛЕМУ́ДРИЙ /велико-, пре-. все-, сто-, *ї*^{р} хитро-/, багаторозу́мний, мудрю́щий, розумню́-, му́дрий-премудрий.

ВЕ́ЛЕТ(ЕНЬ) багати́р, гіга́нт, тита́н, коло́с, *н*^{I} ло́мус, *ф*$^{-р}$ верни́гора /-дуб, -вода/, Геркуле́с, *(одноокий)* цикло́п; *(науки)* ге́ній; *а*^{м} ка́рлик.

ВЕЛЕТЕ́НСЬКИЙ > ВЕЛИЧЕЗНИЙ.

ВЕЛИ́КДЕНЬ Святе́ /Христо́ве/ Воскресі́ння, Воскресі́ння Христа́, Сві́тлий Ти́ждень.

ВЕЛИ́К/ИЙ немали́й /чи-/, *ф.* здоро́вий /-ве́зний/, аж-о́н-який, хіба́-ж-таки́й; *(віком)* ~олітній, доро́слий; *(- мету)* важли́вий, видатни́й, визначни́й; *(крик)* си́ль-, ду́жий; *(- радість)* глибо́кий, */горе/ д.* теме́нний; *(гурт)* числе́н-; *(страх) ф.* безро́змір-; ☺ сла́в-, славе́т-, зна́-, геніяль-; *(піст)* до́вгий; *(баль)* уро́чистий, пишний; & пре♦, величе́нь-, ~ува́тий, *д.* велички́й; **без -их зуси́ль** зави́грашки;
ВЕЛИ́КІСТЬ величе́зн-, здорове́зн- ◊; *(генія)* геніяльність.

ВЕЛИКОДЕРЖА́ВНИЙ імперія́ль-; *(курс)* шовіністи́ч-, народожер-, (про)імпе́рський, зага́рбниць-, експансіоні́стсь-.

ВЕЛИКОДУ́ШНИЙ добросе́рдий, ґре́чний, немсти́вий, ласка́-, недріб'язко́-, ще́дрий душе́ю /се́рцем/, із ще́дрим се́рцем, бага́тий ду́хом.

ВЕЛИ́ТЕЛЬ *у*^{р} повели́тель.

ВЕ́ЛИЧ *(народу)* вели́чність, *г.* маєста́т, *р.* вели́ччя; *(урочистої зустрічі)* урочи́стість, пи́шність; *(подвигу)* висо́кість, шляхе́тність.

ВЕЛИЧ/А́ТИ *(ким)* назива́-, титулува́-; возвели́чу-; **я.** /*м*^{н} **хто/ велича́** с-и ♦, з-й возвели́чи-, ~а́льник, *п*^{к} ~а́льний, возвели́чуваль- +%, ©.

ВЕЛИЧА́ТИСЯ пиша́-, чва́ни-, БУНДЮЧИ-, вихваля́-, *о*^{к} ста́ви-, *о.* де́рти но́са /ки́рпу, го́лову/, ки́рпу гну́ти; *(ким)* назива́тися.

ВЕЛИЧЕ́ЗНИЙ ґрандіо́з-, колоса́ль-, здорове́н-, горопо́діб-, велете́нський, гіга́нтсь-, прездоро́вий, *о.* хіба́-ж-таки́й, аж-о́н-який; *(крок)* титані́чний; *(мах)* фантасти́ч-; & величе́н-, велете́н-, вели́кий/, як світ, збіса ~, ~-пре~, пре~; ± БЕЗМЕЖ-.

ВЕЛИЧИНА́ величі́нь, *р.* більшина́; ☺ авторите́т, знаве́ць, фігу́ра.

ВЕЛИ́ЧНИЙ *(образ)* велича́вий, *г.* маєстати́чний, *(палац)* монумента́ль-; *(жест) п.* ца́рський, короліѓвсь-; *(- мить)* уро́чистий;
ВЕЛИ́ЧНО ґрандіо́зно ◊;
ВЕЛИ́ЧНІСТЬ *з*^{п} маєста́т; ◊.

ВЕЛІ́ТИ каза́-, зага́дува-, нака́зу-, кома́нду-, розпоряджа́тися, *у*^{р} повеліва́ти; *п.* вимага́- [як вели́ть зако́н]; **що** /*м*^{н} **хто/ вели́ть** (по)вели́тель, *(кому)* = **я. наказує** *кому* > НАКАЗУВАТИ.

ВЕЛОСИПЕ́Д *г.* ко́ло, двоко́ло; & *д.* лісапе́т.

ВЕЛОСИПЕДИСТ *г.* наколе́сник.

ВЕ́ЛЬМИ ду́же, зна́чно, поря́дно, до́сить, *д.* ба́рдзо; *р.* бага́то, нема́ло; **не ве́льми** не аж-а́ж.

ВЕЛЬМО́ЖА аристокра́т, маґна́т; *(царський)* сано́вник, досто́й-, *як і.* придво́рний, *(на Сході)* паша́, *(в Еспанії)* ґранд; *ї*^{р} вели́ке цабе́ /ця́ця/.

ВЕЛЬМО́ЖНИЙ зна́т-, родови́тий; ☺ мо́жний /все-/, всеси́ль-, владу́щий, могу́тній.

ВЕ́НА кровоно́сна суди́на, *(головна)* арте́рія;
ВЕ́НИ *(розширені)* жиляки́.

ВЕНЕ́РА *г*^{е} Світова́ зоря́; *м*^{т} *(в ри́млян)* боги́ня любо́ви, *(у греків)* Афроди́та.

ВЕ́НЗЕЛЬ & ве́нзлик, ве́нзличок.

ВЕНТИЛЮВА́ТИ провітрюва-, продува́-; **я.** /*м*^{н} **хто/ продува́** для вентиля́ції, за́йнятий -ією, провітрювач, *(річ)* вентиля́тор, вітрогі́н, *п*^{к} вентиляці́йний; **я. -ється** проду́ваний ◊.

ВЕНТИЛЯ́ТОР *у.* вітрогі́н.

ВЕ́ПР каба́н, дик, кнур, *х*^{а} ве́пер; & ♦ик, ♦ище.

ВЕРА́НДА *з*$^{-п}$ ґа́нок, прибуді́вок; *(круг будинку)* тера́са, кружґа́нок, ґале́рія, *с*^{о} галере́я.

ВЕРБЛЮ́Д *(одногорб)* дромаде́р; & ♦иця; **дове́сти́, що** *хто* **не в.** ви́правдатися від на́клепу.

ВЕРБУ/ВА́ТИ найма́-, набира́-, *(за контрактом)* контрактува́-; *(їх)* залуча́-, заанґажо́вува-, аґітува́-, заклика́-, *ж*^{м} сва́та-, УМОВЛЯ-; **я.** /*м*^{н} **хто/** ~́є с-и ♦, з-й за♦, ~ва́льник, *п*^{к} ~ва́льний, ©.

ВЕРВЕ́ЧКА *(в люльці)* мотузо́чок; *(чого)* ни́зка, плетени́ця, *(думок)* шнуро́чок.

ВЕ́РГАТИ: в. громи́ *у.* тупоті́ти ного́ми;
ПОВЕ́РГТИ *у*^{р} повали́ти;
ЗАВЕ́РГТИСЯ *г*^{д} завали́-, заки́ну-, запа́сти.

ВЕРДИ́КТ ви́рок, при́суд, ухва́ла, рі́шення; акт.

ВЕРЕДЛИ́ВИЙ примхли́-, вибаґли-, перебірли-, *ж*^{м} брикли́-, вимисли́-, забаґли́-, *з*^{п} капри́зний, *с.* норови́стий, з но́ровом; *(- погоду)* мінли́вий, непості́йний.

ВЕРЕДУВА́ТИ коверзува́-, перебе́ндю-, витребе́ньку-, комизи́тися, при́нди-, шука́ти кістку в молоці́, крути́- но́сом, капризува́-, *ф.* ґе́дзатися; *(чим)* гре́бувати, перебира́- *що*; *(вигадува-)* химе́ри-, химерува́-; *(над їми)* знуща́тися /збиткува́-, вари́ти во́ду/ з їх; **я.** /*м*^{н} **хто/ вереду́є** с-и ♦, розвередо́ваний, ВЕРЕДУН, *п*^{к} ВЕРЕДЛИВИЙ, ПРИМХЛИ-, ©;
РОЗВЕРЕДУВА́ТИСЯ /-коверзува́-, -комизи́-, -при́нди-/; **що -а́вся** розвередо́ваний ◊, Ø.

ВЕРЕДУ́Н вари́вода, коверзу́н, вереді́й, перебе́ндя, комиза́, вереда́, капри́зун, капризу́ля.

ВЕРЕМІ́Я метушня́, крик, га́лас, ша́рварок, колотне́ча, гарми́дер, розгарді́яш, *р.* веремі́й; *п.*

вир, крутіж, ви́хор, круговéрть; хурдéлиця.

ВЕ́РЕСЕНЬ *г*[д] ко́пень, *п.* ра́ння о́сінь; & *п*[к] *вереснéвий.

ВЕ́РЕСК верещáння, виск, вищáння, писк; *(поросячий)* кувíкання; *п.* крик, ґвалт.

ВЕРЕ́ТА рядно́, ряднин(к)а, *(одяг)* верéтянка; *з*[-п] килимо́к, доріжка, про́стілка; ® оберéмок; & верí[é]тка, верíтчина, верéтище, *з*[б] верéття.

ВЕРЕЩА́ТИ вищá-, кувíка-, *(знай)* пови́скува-;

ЗАВЕРЕЩАТИ верескну́-, завищá-, ви́скну- ◊.

ВЕРЗЯ́КАТИ > ПАТЯКАТИ, ВЕРЗТИ.

ВЕРЗТИ́ верзя́ка-, плéска-, ♦ дурниці /нісенітн-/, прáви- смáленого ду́ба, Хи́мині ку́ри прáви-, тю́льку гнá-, на вербі гру́ші провáди-.

ВЕРЗТИ́СЯ *(уявлятися)* мáри-, ввижá-, приви́джува-, *(у сні)* сни́-.

ВЕРСТВА́ *(порохів)* шар, пласт; *(суспільна)* про́шарок, гру́па, кля́са /*с*[о] клас/, стан.

ВЕРТА́ТИ *(борг)* ПО♦, віддавá-; *(додому)* (по)♦-ся; *(до покинутого)* брá- зно́ву; *(сили)* віднóвлювати; **я. вертá = я. поверта**.

ВЕРТА́ТИСЯ; ВЕРНУ́-: в. назáд *о*[к] відстá- [що стáлося, то вже не **відстáнеться**].

ВЕРТИКА́ЛЬНИЙ прямови́с- /просто-/, СТОРЧОВИЙ;

ВЕРТИКА́ЛЬНО нáвсторч, свічкою, *ж*[м] правцéм ◊; *(ставити)* на попá.

ВЕРТИ́ХВІСТ > ВІТРОГОН.

ВЕРТ/І́ТИ крути́- (дзи́ґою), обертá-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~и́ть** з[м]-й ♦, крутíй, ~íй, ~у́н, *п*[к] ~и́льний /крут-/ +%, *с*[к] верти́- [верти́хвіст], © ~íвши.

ВЕРТІ́ТИСЯ крути́- (дзи́ґою), обертá-; *(під ногами)* плу́та-; *(в голові)* роí-, снувá-, куйо́вди-, мотá-, круж(е)ля́ти; *(на вітрі)* іти́ млинко́м; & ♦, як дзи́ґа /в'юн на патéльні, мо́кра ми́ша/; **що** /*м*[н] **хто**/ **-и́ться** с-и ♦, з[г]-й за♦, крутько́, дзи́ґа, *п*[к] ВЕРТКИЙ.

ВЕРТКИ́Й в'юнки́й, вертля́вий, рухли́-, жвá-, вертли́-; *(мастак викручуватися)* виверткий, спри́тний; & многовéрткий; ± ПОВОРОТ-.

ВЕРТЛЯ́ВИЙ > ВЕРТКИЙ; & *і.* вертля́вчик.

ВЕРТОЛІ́Т гелікоптéр, *о*[к] верти́крил /ґвинто-/.

ВЕРФ *у.* корабéльня; *(місце будови суден)* док.

ВЕР/Х ~ши́на /*гостра*/ шпиль, ВЕРХОВИНА; *(щастя)* віне́ць; *(над чим)* перевáга; *(житла)* покрівля, дах, *(церкви)* бáня; *(кожуха)* покриття́; *д.* димáр; & ~ш(éч)о́к, *(колони)* *б*[у] навéршя;

ВЕРХИ́ верши́ни /шпилі/ *(гір)*, го́ри.

ВЕ́РХИ *(їхати)* кі́нно, на коні /ко́нях/, *г*[д] верхо́м.

ВЕРХІ́ВКА вершо́к, верхі́в'я, верх, *(горі)* ВЕРХОВИНА; **на сáмій -вці** *о*[к] аж /ген-гéн/ угорі.

ВЕ́РХНІЙ горíшній, *у*[р] ви́шній; *(поверх)* ви́щий; *(шар)* поверхнéвий, нáзвéрхній, зо́вніш-.

ВЕРХОВИ́НА 1. ВЕРХІВКА, верши́на, *(дуба ще)* верховíття, мáківка, *(гори ще)* чолопо́к, шпиль, кичéра, ґрунь, недéя, *д.* щовб, *з*[б] верхогір'я; *(кряжа)* грéбінь, 2. Укр. Карпати.

ВЕРХОВО́ДИ/ТИ ватажкувá-, отаманувá-, козакувá-, води́- перéд, прáви- бáлом, ходи́- /бу́-/ за отáмана; *(/над/ чим)* очо́люва- *що*, стоя́- на чо́лі *чого*, *ф.* керувá-, ору́дува-, урядувá-, порядкувá-; *(над мужем)* води́- за чупри́ну /тримá- під пантóфлею/ *кого*; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~ть** с-и ♦, з-й очоли́-, верхово́да **+ що керує**.

ВЕРШИ́НА *(гори)* верх, ВЕРХОВИНА, шпиль, ВЕРШОК, мáківка, чолопо́к; *(розвою)* апогéй.

ВЕРШИ́ТЕЛЬ: в. долі *о*[к] визначáльник до́лі.

ВЕРШИ́/ТИ кінчá-, закі́нчува- /ви-, до-/, завéршува- /ви-, до-/; *п.* здійснюва-; **в. великі ділá** го́ри перевертá-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~ть** с-и ♦, з-й за♦, ~тель, *(стіг)* вершíй, *с*[к] верши́- [верши́гора].

ВЕР/ШКИ́ ~хи́, сметáнка; *(гурту)* еліта, чолі́вка.

ВЕ́РШНИК /*ж*[і] -иця/; верхіве́ць, ї́зд-, верхівни́к, *і.* верхови́й, *р.* верхівéнь; КАВАЛЕРИСТ.

ВЕРШО́К *(гори)* верх, /*гострий*/ ШПИЛЬ, /*сніговий*/ коро́на.

ВЕСЕ́Л/ИЙ *(настрій)* безжу́р-, РАДІС-, безтурбо́т-; *(жанр)* жартівли́вий, гумористи́чний; *(факт)* анекдоти́ч-, кумéд-; *(огонь)* яскрáвий; *(дельфін)* грайли́-; *(колір)* ~ко-, барви́стий; *(усміх)* ~озу́бий; & ~é(се)нький, ~ю́щий, ♦ що аж, ♦ аж-аж-áж, аж-аж-áж-яки́й ♦, розвесéлений, ♦, як цви́нтар опі́вночі;

ВЕ́СЕЛО: в. ***кому*** ніби до мáми їде *хто*; & *і*[р] ♦, як на сирі́тському весі́ллі.

ВЕСЕЛИ́ТИ > РОЗВЕСЕЛЯТИ, РОЗВАЖАТИ.

ВЕСЕЛ/И́ТИСЯ забавля́-, розважá-, *г* ~íти; **я. -и́ться** с-и ♦, з-й роз♦, розвесéлений, ~ий гуля́ка; *п*[к] безмі́рно ~ий, © ~и́вшись;

ВОЗ<u>♦♦♦</u>: -вся ***хто*** загрáло сéрце *чиє* од рáдості;

З<u>♦♦♦</u> *у*[р] /воз-/; **я. -вся** звеселí́лий /воз-/ ◊, Ø.

ВЕСЕЛІ́ТИ *г. с*[о] весели́тися; & веселíша-;

З<u>♦♦♦</u> /по-, воз-/ ◊; **я. –ів** звеселíлий ◊, Ø.

ВЕСЕ́ЛКА *(в небі)* рáйдуга; *(барв)* спектр, гáма; *п.* строкáтість, пістря́вість; & весéлиця.

ВЕСЕ́ЛКОВИЙ ряснобáрв(н)ий, кольори́стий, барви́стий; & веселчáний, весéлчастий.

ВЕСІ́ЛЛЯ *(пролог до ♦)* свáтання; *(таємне)* крáдене ♦; *ф*[р] одру́ження, шлюб, *д.* свáтьба, свáй-; *(свято шлюбу)* бенькéт; & ♦чко, *м*[н] весíлля́; **кривáве в. /бенькéт/** кривáва сі́ча /бій/.

ВЕСНА́ *п*[о] квíтень, май; *(рання)* про́весінь, про́♦; *п.* мо́лодість, ю́н-; *(роду ще)* почáток, світáн-.

ВЕСНІ́ТИ зано́ситись на весну́; & *д*[к] розвеснíти;

ЗА<u>♦♦♦</u> /роз-/; **що завеснів** завеснíлий ◊, Ø.

ВЕ́СТИ́ провáди-, спрямо́вува-, *(відки)* виво́ди-, *(куди)* /за-, у-/, /- *шлях*/ простягáтися; /*колію*/ прокладáти; *(авто)* керувá- *чим*; *(протокол)* писá-; *(до чого)* спричиня́тися, спричи́няти *що*, /*бесіду*/ хили́-, гну́-; *(наслідки за собою)* тягти́; **в. мо́ву** провáди- бéсіду; **в. перéд у чім** очо́люва- *що*, ВЕРХОВОДИ- над *чим*; **в. у**

прірву занапащá-; **я.** /*м*^{н} **хто/ ведé** с-и ♦, з-й по♦, водíй, провіднúк, ВАТАГ, *(перемови)* перемóвець, *п*^{к} ведýчий, провіднúй, *ó* на чолí;

ПОВÉСТИ́ попровади- ◊; **п. очúма за** *ким* простéжи- (очúма) *кого*;

ВÉСТИ́СЯ: як ведéться як узвичáєно, *жс*^{м} як отó [гуртóм, як отó у хліборóбів].

ВЕСЬ /ВВЕСЬ /У-/, *жс*^{і} **ВСЯ/** *фр* цілий /-а, -е, -і/ [**в. день** ц. д.]; & всéнький, *г.* усісінь-, *г*^{д} усісь-, *д.* усéй; **вся до кінця́** вся-превся́;

ВСЕ /УСÉ/: абсолю́тно в. геть (чи́сто) ♦.

ВСІ & всі-всі, *г*^{д} всі-усíські; ◊.

ВЕТЕРА́Н учáсник боїв /вíйни́/; *(праці)* корифéй, *с.* патрíярх; ± БУВАЛЕЦЬ.

ВÉТО *(вищої влади)* заборóна /недóзвіл, скасувáння/ ухвáли /закóну, при́пису/ *нижчої влади.*

ВÉТХИЙ стари́й [Старий Завіт], *д.* дря́глий, *(одяг)* вітром підби́тий.

ВÉЧІР зáхід сóнця, кінéць дня, край нóчі; сýтінок, сýтінь, при́смерк; *п.* стáрість, кінéць, епілóг; & привечíрок; *надвечíр'я /= перед♦/, *п*^{р} *♦-у-♦ /= що-кóжний-вéчір/.

ВЕЧІ́РНІЙ вечерóвий, вечéрішній.

ВЕЧОРІ́ТИ *н*^{о} смеркáти(ся), сутеніти, поночі-, *р.* ночі-; & *д*^{к} *н*^{о} звечоріти /по-/;

ЗВЕЧОРІ́-: -íло *о.* крізь вікнó проби́всь вéчір.

ВÉШТАТИСЯ тиня́-, швéндяти, БЛУКА-, вала́ндатися, валасá-, мотá-, хиля́-, *д.* шалá-, *о.* не держá- хáти; **я.** /*м*^{н} **хто/ -ється** с-и ♦, швéндя, снови́га.

ВЖЕ ужé, аж [аж пíсля́ нас]; **в. тоді** аж [сів аж як вийшли].

ВЖИ/ВА́ТИ /У-/ *(їжу)* /за-/ /спо-/; *(що)* застосóву-, використóву-, користá- /-тися/ з *чого*, послугóвува- *чим*; *(до чого)* приклада́ти; *(на що)* пускá- /обертá-/ на, пускá- в діло /хід/; *(гроші)* пускá- в óбіг; *(силу)* вдавáтися до; *(втіху з чого)* мá-; **я.** /*м*^{н} **хто/ ~вá** с-и ♦, з-й ~ти, спожива́ч, користува́ч, ~вáч, *п*^{к} ~ткóвий, для діла, ©;

ВЖИ́-; ВЖИ́ТИЙ /У-/: у. у харч спожи́-; ◊;

ВЖИ́ВАНИЙ /У-/ застосóву- ◊; *(скрізь)* поши́ре-, розповсю́дже-; *(одяг)* зужиткóва-, вже нóше-, (з)ужи́тий; **я. вжи́вано** за♦; & едино♦.

ВЖИ/ВА́ТИСЯ[1] **/У-**[1]**/** використóвува-, застосóву-, ітú в діло; **не в.** дармувá-, гуля́-; **я. -ється** ~ваний /за-, спо-, широков-/, застосóву-, використóву-, с-и ♦, *п*^{к} ~ткóвий, звичáйний, для ~тку.

ВЖИВАТИСЯ[2] **/У-**[2]**/** > ПРИЖИВАТИСЯ.

ВЖИ́ТОК /У-/ застосувáння, користувá-, ви́користа-, вжиття́; *жс*^{м} ВИ́ГОДА; **я. був у вжи́тку** вжи́ваний /*г.* за-/; ± КОРИСУВАТИСЯ.

ВЖ... *крім наведених тут слів,* > **УЖ...**

ВЗАГАЛІ́ /У-/ загалóм, у загáльному, в цілóму; як прáвило, універсáльно; **в.-то** загалóм.

ВЗАЄ́МИНИ *м*^{н} стосýнки, віднóсини, *с*^{о} взаємовіднóсини, контáкти; ± ЗВ'ЯЗКИ.

ВЗАЄ́МНИЙ обопіль-; *(зиск)* спіль-; *(зв'язок, що стосується до обох)* двобіч-, двосторóнній;

ВЗАЄ́МНО навзáєм ◊.

ВЗАЄМОДІ́Я взаємодіяння, співдія, співдіяння.

ВЗАЄМОПО́МІЧ взаємодопомóга, солідáрність *г.* самопóміч, *(у збереженні секрету)* кругова́ порýка; ± ПОМІЧ.

ВЗІР зразóк, ♦éць, при́клад; *фр* штталт, копи́л, манíр; & взóрик; **на в.** *чого* щось ніби *що* [щось ніби дах], *з*^{п} а ля [а ля дах]; ± ЕТАЛОН.

ВЗІРЦÉВИЙ зразкó-, показó-, *ѓ* люксусó-, пéрша кля́са; ® відмінний, першоклáс-, *к*^{н} еталóн-.

ВЗУТТЯ́ *(старе) г.* шкрáби, *(для вивищення)* котýрни; & взувáчка, [а]шкрабеня́та.

ВЗЯ́ТИ > БРАТИ.

ВЗ... *крім наведених тут слів,* > **УЗ...**

ВИБАВЛЯ́ТИ *(траву)* викорінюва-, вивóди-, випóлюва-; *(від смерти)* рятувá-, вирятóву-; ± ВИНИЩУ-, ВИГУБЛЮ-.

ВИБА́ГЛИВИЙ вимóгли-, перебірли-, ВЕРЕДЛИ-, *р.* забáгли-; & *д*^{о} *вибáгливішати.

ВИБАЧ/А́ТИ *(гріх)* /про-/, дарувá-, прощá-, забувá-; ± АМНЕСТУВА-; **~те на слóві** не Вам кáжучи; **я.** /*м*^{н} **хто/ ~á** с-и ♦, з-й ~и-, *п*^{к} пробáчливий /ви-/, вибáчни́й, непам'ятки́й, ©.

ВИБАЧА́ТИСЯ /про-/, перепрóшувати *їх*, проси́- пробáчення /пардóну/ у, *фр* кáятися; **що** /*м*^{н} **хто/ -ється** с-и ♦, з^{м}-й ви́бачи-, прохáч пробáчення, *п*^{к} /*тон*/ ВИБАЧЛИВИЙ, перепрóсли-, прохáльний, ©.

ВИБА́ЧЛИВИЙ поблáжли-, ми́лости-, *р.* вибáчни́й, *о.* з Бóгом у сéрці; *(погляд)* несуворий.

ВИБИВ/А́ТИ *(килим)* витріпува-; *(з форту)* вигання́-; *(зізнання)* вимýшува-; *(градом)* витолóчу-; *(людей)* ВИНИЩУ-; *(години)* відстýку-; *(гопака)* витинáти, танцювá-; *(такт)* відрахóвува-; *(крок)* карбувá-; *(медаль)* викарбóву-; **в. з кóлії** ♦ з три́бу; **я.** /*м*^{н} **хто/ ~á** с-и ♦, з-й ви́би-, ~áйло, ~áка, *п*^{к} ~áльний, ~ýщий, ©;

ВИ́БИТИ /по-/ ◊, *(градом)* ви́товк-, ви́толочи- ◊; *(з колії)* ви́верну-;

ВИ́БИТИСЯ *(в люди)* вúйти; **в. із сил** знеси́ли-, знемогти́ся, ви́черпа- із сил, *о*^{к} знеси́літи;

ВИ́БИТИЙ *(з колії)* ви́вернутий; ◊.

ВИБИР/А́ТИ спиня́- свій ви́бір на *чім*; *(з купи)* добирá-, *(кого)* /о-/, голосувá- за; *(важко)* вúуджу-, *г.* вигрібá-; *(воду)* вичéрпува-, *(гроші з конта)* брá-, знімá-; *(очі)* видирá-, *(бульбу)* збирá-, *(норму)* викóнува-, *(паз)* прорíзу-; **я.** /*м*^{н} **хто/ ~á** с-и ♦, з^{м}-й ви́бра-, ви́борець, ~áйло, *п*^{к} добірливий, ~áльний +%, ~ýщий, ©;

ВИ́БРАТИ *(з банку)* /за-/, *(час)* ви́крої-; ◊;

ВИ́БРАНИЙ /о-/, еліт-, *(в ССР)* цéковський; найкрáщий, добірний; **мóре звáних, мáло ви́бра-** немá сметáнки /еліти/.

ВИБИРА́ТИСЯ *(в дорогу)* виряджа́-, (ви)руша́ти; *(з дому)* виїзди́-, вихо́ди-; *(де-інде)* переї́зди-, переселя́тися; *(на гору)* видира́- /з-/;

ВИ́БРАТИСЯ *(звідки)* ви́добу-, ви́хопи-, *(куди) д.* ви́суну- ◊; *(заблукавши)* ви́блудити.

ВИБІГА́ТИ; ВИ́БІГ- *(з горщика в печі)* ви́збіга-.

ВИ́Б/ІЙ *(м^н* **-БО́Ї)** я́ма, заглиби́на, ви́рва, ~о́їна; *(у стіні)* о́твір; *(у шахті)* забі́й; & п^к *~о́їстий.

ВИБІ́ЛЮВАТИ БІЛИТИ, *(від наклепу)* обіля́ти;

ВИ́БІЛИТИ *(кого)* ви́городити ◊.

ВИ́БІР вибира́ння, ви́бірка, *(добір)*селе́кція; ф^р альтернати́ва, *(з двох можливостей)* дилема; **вели́кий в.** е^м гуля́й – не хо́чу!.

ВИ(Б)ЛИ́СКУВАТИ ся́яти (як зоря́), світи́тися, спала́хувати, библи́мува-, ярі́-; *(сріблом)* блища́-, лелі́-, міни́тися, перелива́-, бли́скати /-оті-/, *(золотом)* визоло́чуватися; **я.** /м^н **хто/ вибли́скує** с-и ♦, вибли́скуваний /роз-/, п^к БЛИСК/УЧИЙ /-отли́вий, -отю́чий/, *о.* злотобли́сний, промени́стий, вогни́с-, ясни́й, сонцебри́з-, вогнеся́й-, у^р вогнели́кий, світоза́рний.

ВИ́БОРИ голосува́ння; *(підготовчі)* передви́бори, *(повторні)* переви́бори.

ВИБО́РСУВАТИСЯ *(з біди)* видря́пува-, вишпо́ртувати-; *(зо сну)* вила́мува-.

ВИБО́Р/ЮВАТИ здобува́-, завойо́ву-; **я.** /м^н **хто/ ~є** с-и ♦, з-й ~о-, ~ювач, п^к ~ювальний +%, © ~юваний *ким*;

ВИ́БОРОТИ відборо́ти ◊.

ВИ́БРИК ви́крут, викрута́с, ко́ник, ви́тівка, ви́хват-, при́мха, о^к екстрава́га́нція; *(ворожий)* ви́пад; *(скандальний)* к^н епата́ж; ± ЕКСЦЕС;

ВИ́БРИКИ ф^р штýки ◊.

ВИБРІ́ХУВАТИСЯ > ВИКРУЧУВАТИСЯ.

ВИ́БУХ *г.* експльо́зія; *(бомби)* розри́в, *(сотень бомб)* бо́мбовий ки́лим; *(від детонатора)* детона́ція; *(вулкана)* ви́верження; *(гніву)* на́пад.

ВИБУХА́ТИ виліта́- /виса́джуватися/ в повітря, розри-́, *(сміхом)* розляга́-, розтина́-, по́рскати;

ВИ́БУХНУ- гря́кну- ◊, *(сміхом)* зали́тися, зайти́-, б^а повмира́ти зо сміху; **в. гні́вом** ви́звіри-.

ВИБУХІ́ВКА вибухо́ва речовина́: по́рох, динаміт, тол(у́ол), нітрогліцери́н(а).

ВИБУХО́ВИЙ *(- суміш)* гриму́чий; *(звук)* л^г прориви́й; & пост♦ /після♦/.

ВИБУХОНЕБЕЗПЕ́ЧНИЙ *(стан)* загро́же- ви́бухом, наси́че- по́рохом, (перед)вибухо́вий, на межі ви́буху, *р.* вибухли́вий, *(- суміш)* гриму́чий, *п.* небезпе́чний, крити́ч-, вулканіч-.

ВИВЕРГА́ТИСЯ *(відки)* викида́-, п^о вулка́нити; ф^з випо́рскуватися.

ВИ́ВЕРТ ви́крут(а́с), хи́трощі; *(тіла)* вихиля́с; *(шляху)* ви́гин, за́крут, кривина́; *(од норми)* відхи́лення; *(дерево)* ви́вороть, ви́вертень.

ВИВЕРТА́ТИ; ВИ́ВЕРНУТИ: в. /ви́тягну-, ви́мота-/ ду́шу ви́мучи- /пере-/, завда́- моро́ки.

ВИВЕРТА́ТИСЯ; ВИ́ВЕРНУ- *о.* ви́в'юни-.

ВИВЕРТКИ́Й в'юнки́й, *о.* як в'юн у руці.

ВИВЕ́РШУВАТИ /за-/, верши́-, закі́нчува-; *(мірку)* напо́внюва-; **я. виве́ршує = я. вершить**.

ВИ́ВИХ ви́верт.

ВИВИ́ЩУВАТИ *(ранґ)* /під-/; підійма́-, підно́си-;

ВИВИ́ЩУВАТИСЯ *(над чим)* височі́ти ◊.

ВИ́ВІДКИ м^н виві́дування /роз-/, ро́звідки, о^д ро́звідка, ж^м ни́шпорення; *(нареченої)* розгля́дини /о-/; **на в.** на ро́зглядки.

ВИВІ́Д/УВАТИ /РОЗ-/, розню́ху-, вишпиго́ву-, вини́шпорю-, дізнава́тися, ф^р допитува-; **що** /м^н **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й ~́а-, ~(ув)ач, висте́жув-, ~ник, ни́шпорка, проно́за, до́йда, дознаве́ць, п^к ни́шпорливий, ни́шпорний, *о.* на ~́ках.

ВИВІЛЬНЯ́ТИ; ВИ́ВІЛЬНИ- > ЗВІЛЬНИ-; *(від чого)* ви́ключи- з числа́ *таких і таких*, *(від сучасности)* знезсуча́сни-; & з^в ♦ся.

ВИ́ВІРКА білка, біли́ця; & п^к *ви́віричий, біли-.

ВИВІ́РЧУВАТИ виве́рчу-, викру́чу-, виґви́нчу-; *(діру)* висве́рдлю-.

ВИВІРЯ́ТИ /пере-/; *(їх)* випро́б(о́в)ува-; *(точність)* контролюва́-, упевня́тися в; **в. пра́вди** допи́туватися п.; **я.** /м^н **хто/ ~я́** с-и ♦, з-й ~и-, за́йня́тий ~кою, контроле́р, випро́бувач, п^к контро́льний, вивіря́ль-, ©.

ВИВІ́ТРЮВАТИСЯ г^я /з-/; випаро́вува-, еродува́ти, зника́- /щеза́-/ (як ка́мфора́), *(звук +)* та́ну-, розтава́-, *(з думки)* виліта́-; **я. -ється** еродо́ваний, випаро́ву-, виві́трю-, п^к легки́й, ерозі́йний + **я. зника /тане/**;

ВИ́ВІТРИ- ф^р ви́вітріти, ви́шумі- ◊; **я. -вся** ви́вітрілий.

ВИВО́ДИТИ *(куди)* ве́сти́, ф^р спрямо́вува- /направля-/ [♦ на до́бру путь]; *(відки)* випрова́джува-; *(внуків)* плоди́-, розмно́жува-, виро́щува-; *(логічно)* висно́вува-, роби́- ви́сновок; *(пісні)* виспі́вува-, співа́-; *(букви)* випи́сува-, вимальо́ву-; *(героя)* /з-/, опи́су-; *(зло)* викоріню-, ліквід(о́в)ува́ти; *(мур)* виганя́-, виклада́-, вимуро́вува-; *(бліх)* вини́щува-, вибавля́-; **я.** /м^н **хто/ виво́дить** с-и ♦, з-й ви́вес-, (ви)воді́й, виводи́ло, ватажо́к, провідни́к, проводи́р, п^к веду́чий, вивідни́й; **в. на про́хід** *(пса)* вигу́люва-; **в. на чи́сту во́ду** ♦ на світло, викрива́-;

ВИ́ВЕС-: в. з терпі́ння урва́- терпе́ць *кому*; ◊.

ВИВО́ДИТИСЯ *(з чого)* лиша́- без *чого* [ви́вівся з гро́шей *хто*] ◊.

ВИВО́ДЖУВАТИ; ВИ́ВОДИТИ поповоди́-.

ВИВО́З/ИТИ *(куди)* ве́зти́, /*часто*/ вози́-; *(людей)* виселя́-; *(за кордон)* експортува́-; *(відки)* приво́зи- /за-, до-/; *(з біди)* виряту́вува-; **я.** /м^н **хто/ ~ить** с-и ♦, з-й ви́вез-, (ви)возі́й, експорте́р, п^к ~о́вий, о^к ~чий, ©;

ВИ́ВЕЗ- забра́- у світи́; **в. на лопа́ті** 1. розкри́- секре́т, розля́па-, 2. (пово́лі) мо́ви-; **куди́ кри-**

ва ви́везе куди хви́ля ви́несе.

ВИВЧА́ТИ дослі́джува-, осяга́- нау́ки; **я.** /*м*ⁿ **хто/ вивча́** с-и ♦, з-й ви́вчи-, для ви́вчення, за́йнятий -ям, у́чень, дослі́дник, *ф*ᵖ де вивча́ють [за́клад, де в. рак], ©;

ВИВЧА́ТИСЯ: що -я́ється виу́чуваний ◊, Ø.

ВИВ'Я́ЗУВАТИСЯ викру́чува-, дава́ти (собі) ра́ду, знахо́ди- ви́хід, /ви-/ сухи́м з води́; **я.** /*м*ⁿ **хто/ -ється** с-и ♦, з-й ви́в'яза-, вив'я́зуваний ◊, маста́к, спритня́га, БУВАЛЕЦЬ, ©.

ВИ́ГАДКА ви́гад, *ж*ᵐ мудра́ція, *з*ⁿ ви́мисел, ± ВИНАХІД; *(неочевидь)* непра́вда, фанта́зія, *о.* на вербі гру́ші; *(парубоцька)* ви́хватка, ви́тів-; *(дія)* вига́дування; & *з*⁶ вига́дництво.

ВИГА́ДЛИВИЙ винахі́дли-, кмітли́-, метки́й (на ви́гадки), би́стрий на ро́зум; *(узір)* химе́рний, фантазі́й-; *р.* ВЕРЕДЛИВИЙ.

ВИГА́ДНИК /-дько/, фантазе́р; витівни́к, штука́р.

ВИГА́ДУВАТИ виду́му-, вими́слю-, вимудро́ву-, винахо́дити; *ф*ᵖ фантазува́-, химе́ри-, химерува́-, *(в описі)* перебира́- мі́ру; **в. витребе́ньки** вередува́-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ вига́дує** с-и ♦, ра́дий ви́гада-, ВИГАДНИК, *п*ᵏ ВИГАДЛИВИЙ, ©;

ВИ́ГАДАТИ ви́мудри-, умудрува́- ◊.

ВИГАНЯ́ТИ /про-/, виго́ни-, виту́рюва- /-ря́-/ (в ши́ю), витруча́-, випиха́-, випира́-, вишто́вху-, видворя́-, вики́шку-, спрова́джува-, витру́чу-, пока́зу- на по́ріг /две́рі/, *(з хати)* викида́- (на ву́лицю), /ї́ддю/ вику́рюва-, вижива́-; *(зі школи)* виключа́-; *(недугу)* відганя́-; *(спирт)* ГНА-; *(з праці)* ЗВІЛЬНЯ-; *(мур)* ВИВОДИ-; *(- зело)* бу́йно рости́; **я. виганя́** с-и ♦, з-й ви́гна-, виго́нич, *п*ᵏ вигі́нний, виго́нчий, ©;

ВИ́ГНА- показа́- одві́рки ◊; *(з лав)* ви́чисти-.

ВИГИНА́ТИ /з-/, ГНУ-, *(шию +) о.* визмі́юва-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ вигина́** с-и ♦, з-й ви́гну-, *п*ᵏ вигина́льний /з-/, згину́щий, гну́чий, гнучки́й, ©;

ВИ́ГНУ-: я. ви́гнуто ви́гнутий, *б*ᵃ повиги́нані.

ВИГИНА́ТИСЯ вихиля́-; **в. на всі бо́ки** ходи́ти ви́вертом; ± ЗВИВАТИСЯ; **що** /*м*ⁿ **хто/ -ється** с-и ♦, з-й ви́гну-, вигина́йло, *п*ᵏ гну́чий, хибки́й, гнучки́й, виги́нистий, вихиля́с-, *(- річку)* зало́мис-, ©; **± що звивається**.

ВИГІ́ДДЯ лахва́, роздо́лля, приві́лля.

ВИ́ГІДНИЙ ко́рис-, прибутко́вий, рента́бельний, пожито́ч-, ви́граш-, *г.* хосе́н-; **у -ому сві́тлі** з найкра́щого бо́ку.

ВИГІ́ДНИЙ комфорта́бель-, ЗРУЧНИЙ, з вигодами, *р.* вигі́дливий, *(куток)* за́тишний; *(для чого)* ПІДХОЖИЙ, прида́тний, сприя́тливий.

ВИ́ГІН & ви́гонець.

ВИ́ГЛЯД зо́внішність; о́браз, подо́ба; *ф*ᵖ фо́рма [у фо́рмі ко́ла]; **ма́ти в.** пока́зуватися, здава́- [**Х. має в. хво́рого** Х. здає́ться /пока́зує-/ хво́рим]; **у -ді** ***чого*** на взір *чого*; з **уче́ним -ом** з мі́ною вче́ного; **з (зо́внішнь-) -яду** на о́ко; **що** /*м*ⁿ **хто/ має в.** з ви́гляду, на ♦.

ВИГЛЯДА́ТИ[1] /*д*ᵏ **ВИ́ГЛЯНУ-**/ визира́-, *д.* видивля́тися, *п*ᶠ зирк; *(здаля)* бовваніти; *(добре)* ма́- ви́гляд, бу́- з се́бе, *ж*ᵐ пока́зуватися; **не -дає хто на** ***кого*** *д.* не виглядни́й хто на *к.*; **я.** /*м*ⁿ **хто/ вигляда́**[1] с-и ♦, з-й ви́гляну-, визирака, вигля́да́ч, *п*ᵏ визиру́щий, © зирк та зирк;

ВИГЛЯДА́Є *в*ˢᵗ *с*ᵒ СХОЖЕ, *д.* ви́глядно.

ВИГЛЯДА́ТИ[2] /*д*ᵏ **ВИ́ГЛЕ[Я]ДІ-**/ видивля́тися, визи́рювати, *(волю)* жда́-, чека́- на;

ВИ́ГЛЯДІТИ ви́зири- ◊; *(дітей)* ви́хова-, ви́рости-, *(очі)* втоми́- /на-/; *(місце)* нагле́ді-.

ВИГОВО́РЮВАТИСЯ; ВИ́ГОВОРИ- ви́балака-, *ф*ᵖ облегши́ти ду́шу.

ВИ́ГОДА ко́ристь, інте́рес, *г.* хосе́н; *ф*ᵖ ви́граш, перева́га, зиск, прибу́ток.

ВИГО́ДА зру́чність, кофо́рт; *а*ᵐ не♦, незру́чність, дискомфо́рт;

ВИГО́ДИ *(житла)* комфо́рт, *с*ᵒ зру́чності, *(ринку)* перева́ги; ± ЗАТИШОК.

ВИГОЛО́ШУ/ВАТИ *(перемогу)* /о-/; *(слово)* промовля́-, говори́-, *у*ᵖ виріка́-; **що** /*м*ⁿ ☺/ **~є** с-и ♦, ра́дий ви́голоси-, ~вач, ПРОМОВЕЦЬ, ©; **що виголо́шується** виголо́шуваний ◊.

ВИ́ГОТОВЛЕННЯ *ф*ᵖ ви́ріб, *к.* роб [ха́тнього ви́робу /ро́бу/]; & *о*ᵏ ви́готівля, готі́вля.

ВИГО́ЮВАТИ вилі́ко́вува-, го́ї-, лікува́ти, *г.* відздоро́влю-, *(умить)* зніма́ти руко́ю; **що** /*м*ⁿ **хто/ виго́ює = що зці́ля**, > ЗЦІЛЯТИ;

ВИ́ГОЇТИ поста́вити на но́ги ◊.

ВИГРА/ВА́ТИ *(у грі)* перемага́-, ма́- у́спіх; *(час)* еконо́ми-, заоща́джува-, викро́ю-; *(од чого)* полі́пшуватися; *(на бас)* ГРАТИ; *(конем)* гарцюва́-; *(- вітер)* вирува́-; *(барвами)* блища́-, сяя-, міни́тися, перелива́-; **я. ~є́** с-и ♦, з-й ́~ти, ~ва́ч, ~е́ць, *п*ᵏ ~ва́льний, у́спіш- +%, ́~ш-, ©;

ВИ́ГРАТИ *(час)* *з*ᶻ зиска́ти ◊.

ВИ́ГРАШ *г.* ви́грана, ви́гра(нка); *(у ділі)* ко́ристь, ви́года; *(у борні)* у́спіх, перемо́га; ± ПРИЗ;

ВИ́ГРАШІ *г.* ви́гри ◊.

ВИ́ГРАШКА і́граш-, за́бав-, ця́ць-, ля́ль-; *п.* розва́га; **за ви́грашку** ле́гко, раз плю́нути.

ВИГРІ́Б/А́ТИ вигорта́-, ГРЕБТИ, *п.* видістава́-; ± ГРОМАДИ-; **я. ~а́** с-и ♦, ~а́ч, ~а́льнник, вигорта́ль-, громаді́ль-, гребе́ць, *п*ᵏ ~а́льний, вигорта́ль-, вигребу́щий; **вигрі́баний** *п*ᵏ ~ни́й;

ВИГРЕБУ́ЩИЙ *г*ᵈ *(- очі)* прони́зливий, гостропи́льний.

ВИГУ́Б/ЛЮВАТИ вини́щу- /з-/, викорі́ню-, виду́шу-, вики́нчу-, стира́ти на по́рох, поверга́- у прах, випо́люва-; & ~ля́-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ ́~лює** с-и ♦, з-й ́~и-, ~лювач, вини́щу-, ́~ник /з-/, *п*ᵏ ~чи́й, ~ливий, ©;

ВИ́ГУБИТИ ви́теребити ◊.

ВИ́ГУК крик, по́гук, ви́крик, ви́голос; (п)о́клик;

ВИ́ГУКИ вола́ння, вигу́кува- ◊.

ВИГУ́ЛЬКУВАТИ випірна́ти;
ВИ́ГУЛЬКНУ-: в., як травне́вий гриб після́ до́щу зненацька ♦.
ВИД лице́, обли́ччя, y^p лик, *в.* ПИКА; *(пейзаж)* краєв♦, панора́ма */на поштівці/* образо́к; *(у систематиці)* тип, різно́♦, розря́д, фо́рма категорія; & ~(о́ч)о́к, ♦ик; *г.* **на в. їх** поба́чивши їх;
ВИ́ДИ пля́ни, на́міри; перспекти́ви [**в. на урожа́й** п. урожаю]; **в. Я́лти** образки Я́лти.
ВИДАВА́ТИ дава́-; *(звук)* розсипа́- */- немовля/* гу́ка-; *(книги)* публікува́-, друкува́-, випуска́-; **я.** */$м^н$ хто/* **видає** за́йнятий виданням, ра́дий ви́да-, видаве́ць, $п^к$ вида́вчий, ©.
ВИДАВА́ТИСЯ /з-/, ба́чи-, ви́ді-, уявля́-, сприйма́-; *(з лінії)* виставля́-, вирізня́-, випина́-, витика́-, виступа́ти, $о^к$ вибіга́-; *(- книги)* вихо́ди- у світ; *(заміж)* вихо́ди-, віддава́тися; **я. –є-ться** 1. **що зда-**², 2. вида́ваний, 3. *(з лінії)* вису́ва-, випи́натий, $п^{-о}$ ви́пну-, ви́суну- ◊, ©.
ВИДА́ВЛЮВАТИ вича́влю-, вигні́чу-, витиска́ти, виду́шува-, *(олію)* вибива́-; & $з^в$ *♦ся.
ВИДАННЯ́ *(дія)* публіка́ція, ви́друк; видава́ння, публікува́н-; ¤ КНИГА, ЖУРНАЛ, ГАЗЕТА.
ВИДАТНИ́Й ☺ визначни́й, славе́т-, заслу́же-, вели́кий, зірковий, зна́чни́й, непере́січ-, чіль-; *(- подію)* знаме́н-, *(гідний уваги) г.* марка́нт-.
ВИ́ДЕРЖКА ви́трим.
ВИДИВЛЯ́ТИСЯ розгляда́ти, пригляда́тися, *р.* визи́рювати */$д^к$ ви́зирити/*;
ВИ́ДИВИТИСЯ уп'я́сти /уп'я́лити/ о́чі ◊.
ВИ́ДИВО *(панорама)* ВИДОВИЩЕ /-исько/, *г.* візія, дивови́ддя; *(уявне)* при́ви́д(дя),мана́, мара́, примара, видіння; *і.* ба́чене; ± ОЧЕВИДЬ.
ВИ́ДИ́МИЙ я́вний, очеви́д-, неприхо́ва-, *ґ* позір-, $у^р$ зри́мий; *(збіг)* відчутни́й, нао́ч-; */смерть/* немину́чий; ± БАЧЕНИЙ.
ВИДИРА́ТИ: я. видира́ = я. вирива.
ВИДИРА́ТИСЯ *(на гору)* (ви)добува́-, п'ястися, вила́зити, схо́ди-, іти́ вго́ру, дря́патися, видря́пува-, тере́бка-, *(щаблями кар'єри)* де́р-; **що видира́ється = що пнеться**¹;
ВИ́ДЕРТИСЯ *(на що)* ви́теребка- ◊.
ВИДИХ/А́ТИ ~ува-; **я.** */$м^н$ хто/* **~а́** ра́дий ~ну-, $п^к$ ~а́льний, ~о́вий, © $з^в$ ♦ся¹ */п. = вичерпува-/.*
ВИДИХА́ТИСЯ² вивітрюва-, тратити за́пах;
ВИ́ДИХНУ-² ста́ти беззмісто́вним /нецікав-/ ◊;
ВИ́ДИХАНИЙ² *(- сіно)* вже без за́паху; ◊.
ВИДІЛ/Я́ТИ вирізня́-, виокре́млюва-, увира́зню-; *(у мові)* підкре́слю-, /наголо́шу-, зосере́джу- ува́гу/ на *чім*; *(з нирок)* вилуча́ти, виво́ди-; *(майно)* уділя́- /при-/, віддава́- /пере-/; *(кошти)* АСИҐНУВА-; & ´-юва-; **я.** */$м^н$ хто/* **~я́** с-и ♦, з-й ´-и-, ~ювач ◊, $п^к$ ~ювальний /у-/ +%, $с^к$ - ~ьни́й [жо-вчовиділький] ©.
ВИДІЛЯ́ТИСЯ *(з лав)* вила́мува-, вирізня́-, /од-/, відзнача́- ◊; & (по)виділюва-; **я.** */$м^н$ хто/* **-єть-ся** виділюваний /у-/ ◊, вирізню-, увира́зню-, у́нікум, оди́н з усіх, $п^к$ уніка́льний, непере́січ-, особли́вий, © виділя́ючись.
ВИДІСТАВА́ТИСЯ видобува́-, *(куди)* ВИДИРА-;
ВИ́ДІСТАТИСЯ *ф.* ви́смикну-, ви́шпорта-, */з одягу +)* ви́луза-; *(заблукавши)* ви́блудити; ◊.
ВИ́ДІТИ *г.* > БАЧИТИ.
ВИ́ДНИ́Й видки́й, ви́ди́мий, помітний; значни́й; ВИДАТНИЙ, визначни́й; показни́й, імпоза́нтний; **бу́ти -им** лежа́ти на по́ве́рхні;
ВИ́ДНО ви́дко ◊, $ж^м$ зна́ти [за́раз з.], *(надворі)* я́сно, світло, ♦. хоч го́лки́ збира́й; *(навіч)* напе́вно, оче♦ */-ви́дячки/*, вида́ти, ба́чи- [по нім б.], з усього вида́-; ма́буть *(таки́)*, пе́вно, десь *(пе́вно /таки́/)*, *г.* слід-; & виднісінько; **як в.** як вигляда́є; ± НАОЧНО.
ВИДНІ́ТИ світа́-, дні́-, розвидня́тися, благословля́- /займа́-/ на світ; *(здаля)* ВИДНІТИСЯ.
ВИДНІ́ТИСЯ маячі́[і]ти, бовва́ні-, мрі-, далені-, вимальо́вуватися, *(крізь що)* світи́-, прогляда́ти, прозира́-, */як до барви/* ясні-, білі-, сірі-, бурі- +; & видні-; **я. видніє(ться)** *(крізь туман)* забовва́нілий, замаячі-, прозиру́щий, *о.* ніби щось маячіє, немо́в у тума́ні, ©.
ВИДНО/КО́ЛО о́брій, ~кру́г, кругови́д, горизо́нт, крайне́бо, ~кіл, ~кра́й /небо-/, небосхи́л, *г.* о́вид.
ВИДНОКРУ́Г > ВИДНОКОЛО.
ВИДНОТА́: на -ті як на доло́ні */г.* таре́лі/.
ВИДОБУВА́ТИ добува́-, (ви)дістава́-, оде́ржува-, вивільня́-, *(кисень з води)* вилуча́-; *(з піхов)* вийма́-, витяга́-, *(плід)* видаля́-; **я.** */$м^н$ хто/* **видобува́** с-и ♦, з-й ви́добу-, (ви́)добува́ч, $п^к$ (ви́)добувни́й, (ви́)добу́вчий, ©;
ВИ́ДОБУТИ ви́діста- ◊; *(плід)* ви́дали-; *(в поті чола)* ви́шпорта-, *(з піхов)* ви́йня-, ви́тяг-; *(кисень з води)* ви́лучи-; *(з пам'яті)* ви́креса-;
♦♦♦СЯ (ви́)діста́-, *(на гору)* ви́пха-, ви́теребка- ◊.
ВИДО́ВИЩЕ *(у театрі)* ВИСТАВА; *(у цирку)* атракціо́н, *о.* є на що подиви́тися; *(казкове)* феєрія; *(ганебне)* позо́рище; & ВИДИВО.
ВИДОЗМІ́НА різно́ви́д; *(дія)* модифіка́ція, метаморфо́за; *(генів)* мута́ція; ± ВАРІЯНТ.
ВИДРУКО́ВУВАТИСЯ $д^{-к}$ видруку́ваний;
ВИ́ДРУКУВАТИСЯ $д^1$ ви́друкований.
ВИДРЯ́ПУВАТИ *(на чім)* вишкря́бу- ◊;
ВИ́ДРЯП-: в. о́чі осліпи́-; $д^1$ ви́дряпаний /на-/.
ВИДУВА́ТИ видима́-, видму́хува-; **я.** */$м^н$ хто/* **видува́** с-и ♦, з-й ви́ду-, видува́льник, *(зі скла)* склоду́в, $п^к$ видувни́й, ©.
ВИДУ́ЖУВАТИ /о-, під-/, перемага́- неду́гу, става́- на но́ги, прихо́ди- до здоро́в'я, *ф.* оклі́гува-, вичу́нюва-, вичу́хуватися, вилі́зува- *(з неду́ги)*, ого́втува-; **я.** */$м^н$ хто/* **виду́жує** с-и ♦, *(вже)* підліко́ваний, щора́з здорові́ший, *(уже)* ма́йже здоро́вий /відхворі́лий/, напівви́дужа-,

підздоровий, *о.* вже на ногáх, ©;
ВИ́ДУЖАТИ прийти́ до си́ли, ви́ходитися ◊.
ВИДУ́РЮВАТИ ви(ту)мáню-, вишахрóву-, циганити; **що** /$м^н$ **хто**/ **видýрює** с-и ♦, з-й ви́дури-, дури́світ, шахрáй; махляр;
ВИ́ДУРИТИ ви́мантачи-, ви́цигани- ◊.
ВИДУ́ШУВАТИ вид[ч]áвлю-; **в. слóво з грудéй** > ГОВОРИТИ.
ВИДЮ́ЩИЙ зря́чий, видю́-, *о.* з нормáльним зóром; *п.* прони́кливий, прови́дли- /$с^о$ –зірли-/, про♦, пророчий; & $с^п$ найвидю́чіший;
ВИДЮ́ЩІСТЬ прови́дливість ◊.
ВИЖИВА́ТИ не вмирá-, і дáлі жи́-, *(в біді)* переживá- *що*; *(з рук)* існувá-; *(з хати)* викýрюва-, *(їдом)* виїдá-; *(з глузду)* позбувáтися *чого*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **виживá** с-и ♦, з-й ви́жи-, вижи́ваний, пережи́вець, виживáка, $п^к$ виживáльний, ©;
ВИ́ЖИТИ ви́трива-, втри́ма- дýшу в тілі, *д.* ♦ся ◊; **що ви́жив** ви́жилий, Ø.
ВИ́ЖИТИЙ *(звідки)* ви́курений, ви́гна- ◊.
ВИ́ЖНИЦЯ *(містечко)*; & $п^к$ *ви́женський.
ВИЗВІ́РЮВАТИСЯ диви́- звíром; & визвіря́-;
ВИ́ЗВІРИТИСЯ гля́нути вóвком ◊.
ВИ́ЗВОЛЕННЯ звíльне- *г.* освобóдже-, ви́звіл; *(від забобонів)* емансипáція; *(з біди)* /*дія*/ (*ви́*)рятувáння, ¤ (*по*)рятýнок, ви́рятовання.
ВИЗВОЛ/Я́ТИ звільня́- /ви-/, вибавля́-, давá- вóлю, дарувá- свобóду, розкріпачува-, розкóвува-, розбивá- кайдáни, *д.* ослобоня́-; *(з біди)* рятувá-, вирятóвува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~я́** с-и ♦, з-й ви́зволи-, ~и́тель, $п^к$ свободонóсний, ВИЗВОЛЬ-, © щоб ви́зволити, для ви́зволення.
ВИЗВОЛ/Я́ТИСЯ звільня́- (з пут), розкріпáчува-, збувá- ярмá, рвáти пýта /кайдáни/, вставáз колін, скидá- ярмó, ставá- вільним, вибóрюва- свобóдý; *(від ярма)* скидá- з пліч *що*, спéкуватися /зди́хува-/ *чого*, ± ПОЗБУВА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, з-й ви́зволи-, визвóлюваний, звільнюв- ◊, $п^к$ = %, щорáз вільніший, ©.
<u>♦♦♦</u>**СЯ** ви́би- з-під ярмá ◊; **я. -вся** ~́ений, ~енець, Ø.
ВИЗВО́ЛЬНИЙ визвóльницький; рятівни́й, рятівни́чий, ви́рятов-; & визвóлювальний.
ВИЗИВНИ́Й $к^н$ загóнистий, зачíпливий, задирли-, підбýрли-;
ВИ́ЗИ́ВНО $к^н$ *у.* загóнисто ◊, *о.* з ви́кликом, $ф^р$ аж до ненáвисти [**в. спокійно** а. д. н. с.].
ВИЗИР/А́ТИ > ВИГЛЯДА-[1] **я. ~á = я. вигляда**[1].
ВИ́ЗИСК /-УВАТИ/ >ЕКСПЛУАТАЦІЯ /-УВА-/.
ВИЗНАВА́ТИ *(ким, за кого)* вважá-, /мá-/ за *кого*; *(хиби)* УСВІДОМЛЮВА-; *(гріх)* зізнавáтися в *чім*; *(що за краще)* віддавáти перевáгу *чому*; *(віру)* сповідува-, дотри́мувати(ся) *чого*; **в. за при́нцип** обертá- у п.; **в. заслýги** *чиї* схиля́- чолó пéред *ким*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **визнає** $з^г$-й ви́знати /зізнáтися/, визнавéць, $п^к$ вірний *чому*, +%, $ф^р$ де ви́знано [лист, де в. гріх], ©;
ВИ́ЗНАТИ *(чиє що)* не відмóви- *кому* **в чому** [**в. її чéсність** не відмóви- їй у чéсності]; ◊;
<u>♦♦♦</u>**СЯ: я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** визнáваний ◊.
ВИЗНАЧ/А́ТИ /~УВА-/ *(засяг)* встанóвлю-, обчи́слю-, вимíрю-, вирахóву-; *(день)* укáзу-, накрéслю-; *(суть)* розкривáти, характеризувá-, формулювá-, $к^н$ детермінувá-; *(на пост)* призначá-, стáви-; *(своє місце)* позиціонувá- (себе); *(недугу)* стáви- <u>ді</u>агноз *чому*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~á** с-и ♦, з-й ~́и-, для ~́ення, зáйнятий -ям, $п^к$ ~áльний /$г^а$ ó-/, *г.* мíродáй-, *д.* дефінітúв-, ©;
ВИЗНАЧА́ТИСЯ: не в. зависáти в повітрі ◊;
ВИ́ЗНАЧЕНИЙ: в. наперéд напередзáда-, *(рокований)* напи́са- на родý /лóбі/.
ВИ́ЗНАЧЕННЯ: шляхóм в. визначáльно.
ВИЇДА́ТИ вижирáти, вижóвувати.
ВИЇЗ/ДИ́ТИ *і* **ВИЇЖДЖА́-** (ви)рушá-, виступá-, виряджáтися, відправля́-; переселя́-, їхати; **в. у світ** *(в селі)* ходи́- на вýлицю; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ди́ть** с-и ♦, з-й ви́їха-, виїждж́анин, прощáльник, $п^к$ ~ни́й, *г.* ~дóвий, $с^к$ ~ди́- [~ди́-у-світ], ©;
ПОВИЇЗДИ́- *д.* пови́їха- [пови́їхають до сіл];
ВИ́ЇЗДИ́ТИСЯ: $н^о$ **ви́їзди́лося** ви́їжджано.
ВИ́ЇМОК > ВИНЯТОК.
ВИ́КА горóби́ний /мишáчий/ горóшок; & $п^к$ *ви́чаний.
ВИКАБЛУ́ЧУВАТИСЯ викобéнюва-, вилáмува-, *ф.* висобáчува-, $о^к$ витребéнькувати.
ВИКА́ЖЧИК юда, донóщик, $ж^м$ стукáч, *г.* конфідéнт, *р.* викáзувач, викáзник.
ВИКА́ЗУВАТИ *(секрет) г.* прозрáджу-, *(на слідстві) г.* си́пати; ± ВИЯВЛЯ-, ЗРАДЖУВАТИ.
ВИ́КАПАНИЙ достóтній, схóжий (óко-в-óко), зóвсім /достóту/ таки́й, таки́й сáмий, точнісінький, тотóжни[і]й, адеквáт-, *о.* ви́литий.
ВИКАРБО́ВУВАТИ *(напис)* вибивá-, витискá-; *(у пам'яті)* вирізьблюва-; *п.* описý-, змальóву-; **що викарбóвує = що карбує**.
ВИКИДА́ЙЛО витуря́й-, *(я. вижива)* виживáй-.
ВИКИД/А́ТИ *(на берег)* ки́да-; *(з хати)* виганя́-; *(з тексту)* викрéслюва-; *(як непотріб)* ки́дапід лáву; *(гроші)* витрачá-, розтри́нькува-; *(гілля)* обростá- *чим*; *(<u>ля</u>ву)* вивергá-; *(їжу)* блювá- *чим*; & *і.* *~áчка /= ~áння/; **в. кóники /номери́, штýки, фóртелі, фóкуси/** штукáри-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~á** с-и ♦, з-й ви́кину-, ~́ач, ВИКИДАЙЛО, ~́ень, *т.* ежéктор, $п^к$ ~áль-, *т.* ежéктор-, ©; **я. -ється** ~аний, $п^к$ ~ни́й, *(з парашутом)* парашутóва-, парашути́ст, *г.* спадýн;
ВИ́КИНУ-: в. кóника + учвóри-, відколó- нóмер, встругнý- /удéр-, утнý-/ штýку; ◊.
ВИКІ́НЧУВАТИ /до-, ЗА-/; *(дім)* декорувá-, навóди- блиск;
ВИ́КІНЧЕНИЙ довéрш-, досконáлий ◊; *(злодій)* неприторéн-, забісóва-.

ВИКЛАД/А́ТИ /роз-, с-/, клас-; *(мур)* ВИВОДИ-, мурува́-; *(ідею)* розповіда́- /о-, до-/, висло́влювати(ся), *з.* ясува́ти; *(фізику)* чита́- ле́кції з; *(у школі)* учи́-; *(коня)* каструва́-; **я. ~а́** 1.-3. © с-и ♦, 1. **я. кладе́**, 2. покли́каний ♦, за́йнятий ~ом, ВИКЛАДАЧ, $п^к$ ~о́вий, 3. **що валаша**;

ВИ́КЛАСТИ *(зле)* ви́верну- (все по-сво́му).

ВИКЛАДА́Ч педаго́г, учи́тель, інстру́ктор, *г.* профе́сор; & викладо́вець.

ВИКЛАДО́ВИЙ: в. мо́ва мо́ва виклада́ння.

ВИ́КЛИК: з ♦ом заго́нисто, зачі́пливо, $с^о$ визи́вно.

ВИКЛИК/А́ТИ *і* **~УВА-** *(їх)* кли́ка- [к. на полі́цію], *(гнів)* буди́-, збу́джува-; *(крах)* спричиня́-, призво́ди- /причиня́тися/ до; *(на що)* провокува́ти; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й збуди́-, за́йнятий ~ом, ~а́ч, клику́н, кличко́, /*сміх*/ збу́дник /*шок*/ спричи́н- /призві́дець/ *чого*, $п^к$ заго́нистий, зухва́лий, зади́рливий, зачі́пли-, провокати́вний, *(знак)* зачі́пни́й, демонстрати́в-, визивни́й, *(що)* з да́льшим *чим* [уда́р з д. гепо́м], ©;

ВИ́КЛИКАТИ *(у кого що)* заки́ну- в се́рце *чиє що* [заки́нув в її́ се́рце бажа́ння].

ВИКЛЮЧА́ТИ[1] *(струм)* вимика́-, $з^г$ вилуча́-; *(мотор ще)* заглуша́-; *(їх)* **ф.** забива́- па́мороки *їм*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **виключа́**[1] = **я. вимика**.

ВИКЛЮЧА́ТИ[2] *(чвари)* усува́-; *(зі школи)* виганя́-, спи́сува-; *(з гурту)* виво́ди-, відлуча́- від; *(з черги)* викре́слюва-; *(зайве)* /пере-/, вино́си- за дужки́; *(думку)* не припуска́- *чого*; **в. себе́** *(з гри)* *г.* вилуча́тись; **-а́ючи що** $п^б$ не так, щоб на *що* [**-а́ючи зби́тки** н. т. щ. н. з.]; **не -а́ючи чого** © не без то́го, щоб *зробити* [**не в. ви́пивки** не без то́го, щоб ви́пити]; **я.** /$м^н$ **хто**/ **виключа́** ра́дий ви́ключи-, $п^к$ несумі́с-ний з *чим* [**я. виключа́ чва́ри** н. із чва́рами];

ВИ́КЛЮЧИТИ *(з лав)* ви́чисти-; ◊; **в. суча́сні ри́си** $о^к$ знезсуча́сни-;

ВИ́КЛЮЧЕНО: не в. $в^{ст}$ © чого́ до́брого [**війну́ не в.** чого́ до́брого бу́де війна́].

ВИ́КЛЮЧНИЙ винятко́вий, виї́мко́-; *(успіх)* хіба-ж-таки́й, феномена́льний; *(- право)* єди́-;

ВИ́КЛЮЧНО © ті́льки (те) й роби́в, що [**в. би́вся** т. те й роби́в, що би́вся].

ВИКОНА́ВЕЦЬ вико́нувач, *як і.* вико́нуючий; *(на сцені)* арти́ст; *(вироку)* екзеку́тор, кат; *(злочину)* *г.* спра́вець; *(чужої волі)* сліпе́ знаря́ддя, посіпа́ка, це́рбер.

ВИКО́Н/УВАТИ здійсню-, реалізува́-, *г.* попо́внюва-, © *г.* до ~а́ння [бага́то до в.], $ф^р$ відбува́-, *(службу)* справля́- /*Божу*/ пра́ви-; *(завдання)* роби́-; *(ролю)* гра́-; *(волю)* чини́-, уво́люва-; *(арію)* співа́-, *(танець)* танцюва́-; **~уй!** $п^б$ кому́ ска́зано?!, що я сказа́ла?!; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує**, с-и ♦, з-й ~а-, ~а́вець, $п^к$ ~ливий, ~а́вчий, +%, *(обов'язок)* ві́рний обо́в'язку, ©;

ВИ́КОНАТИ *о.* дове́сти́ до ді́ла ◊;

ВИКО́НУВАТИСЯ *(швидко)* горі́ти в рука́х ◊; **я. -ється** вико́нуваний, здійсню- ◊.

ВИКОПНИ́Й *п.* доісто́рич-, прада́вній, прастари́й, архістари́й.

ВИКОРИСТО́ВУ/ВАТИ *(силу)* вжива́-, застосо́вува-, пуска́- в ді́ло, користува́тися /korиста́ти(ся)/ з *чого*, послуго́вува- *чим*; *(рештки)* утилізува́ти *(засіб)* практикува́-, удава́тися /$д^к$ вда́-/ до *чого*; *(з вигодою)* доі́- /$д^к$ ви́дої-/; **не в.** пуска́- за ві́тром; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~є** с-и /зви́клий/ korиста́- з, кори́стувач, утиліза́тор, *о.* де утилізу́ють [цех, де у. смі́ття́], © korиста́ючи;

ВИ́КОРИСТАТИ зужи́-, взя́- на озбро́єння ◊;

♦♦♦СЯ: не в. лежа́ти ме́ртвим капіта́лом; ◊.

ВИКОР/І́НЮВАТИ ~чо́вува-, корчува́-, поло́-; *(з душі)* вирива́- з м'ясом; ± ЗБАВЛЯ-; **я. ~і́нює** с-и ♦, з-й ~ени-, ~і́нювач, полі́льник, корчува́-, ліквіда́тор, $п^к$ ~інюва́льний /корчу-/ +%, © щоб ~е́нити; **я. -ється** ~і́нюва- ◊.

ВИКО́Х/УВАТИ виро́щу-, виплі́ку-, випе́щу-, пе́стити, плека́-, рости́-, ВИХОВУВА-; **я. ~ує** с-и ♦, з-й ~а-, ~увач ◊, $п^к$ ~а́вчий, ~увальний +%; **я. -ється** ~уваний ◊;

ВИ́КОХАТИСЯ *(зніжитися)* ви́пести- ◊.

ВИКРАД/А́ННЯ $і^с$ умика́-, $о^к$ ~і́ж, ~; & ~дення.

ВИКРАДА́ТИ тає́мно /по́тай/ кра́с- /забира́-, полони́-/, *(жінок)* $і^с$ умика́- /$д^к$ умкну́-/; *(літак)* бра́- на гоп-сто́п; *(скарб)* по́тай привла́снюв-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **викрада́** з-й ви́красти, викрада́ч, *(таємний)* краді́й /хапу́н/, запі́рва́ч, полони́тель, $п^к$ викрада́льний, ©;

ВИ́КРАСТИ *(літак)* *г.* запі́рва́-; ◊.

ВИКРА́ЮВАТИ; ВИ́КРОЇ- *(час)* знайти́, ви́бра-.

ВИКРИВ/А́ТИ *(злочин)* /роз-/, виявля́-; *(їх)* демаскува́-, виво́ди- на чи́сту во́ду, зрива́- ма́ску з; *(що)* підійма́- заві́су над *чим*, розкрива́- *ім* очі на *що*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й ви́кри-, ~а́ч, $п^к$ викривни́й, викриву́щий, для викриття́, ©;

ВИ́КРИ- *(їх)* ви́світи-, дове́сти́ зло́чин *їм*, ви́свідчи- *їх*.

ВИКРИВЛЯ́ТИ > КРИВИТИ.

ВИ́КРУТ > ВИВЕРТ.

ВИ́КРУТКА *г.* шруботя́г.

ВИКРУ́ЧУВАТИ виґвин[вір]чу-, *(хвостом)* крути́ти; *(гроші)* виду́рюва-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **викру́чує** с-и ♦, з-й ви́крути-, круті́й, виду́рювач, ©.

ВИКРУ́ЧУВАТИСЯ виґви́нчува- ◊; *(з рук)* вирива́-, вибо́рсу-; *(в танці)* крути́-; *(в суді)* відкру́чува-, вибрі́хува-, огина́-, виплу́тува-, крути́ти хвосто́м; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** викру́чуваний ◊, с-и ♦, з-й ви́крути-, В'ЮН, $п^к$ в'юнки́й, виверткий, викручува́льний +%, ©;

ВИ́КРУТИ- ви́мота- (з біди́), ви́йти сухи́м з води́, не пропа́с- ◊.

ВИ́КУП $і^с$ викупне́; & ві́дкуп.

ВИКУ́РЮВАТИ > ВИГАНЯТИ.

ВИ́ЛА *м*[н] *(з трьома зубцями)* ґаблі, ґалі; & ви́льця, вили́, *о*[д] ви́лка.

ВИЛА́ЗИТИ вилізá-, *(рачки)* ВИПОВЗА-, *ф.* вигрібáтися; *(неждано)* вихóди- навéрх, випливá- на пóвéрхню; **в. бóком** кінчáтися зле /кéпсько/ [любóв захóдить у сéрце, а вилáзить б.].

ВИ́ЛАЗКА; ВИ́ЛАЗКИ ви́скоки.

ВИЛА́МУВАТИ: я. вилáмує с-и ♦, з-й ви́лом/и-, ~лювач, *п*[к] ламу́чий, ~чий, ~лювальний, ~óвий

ВИЛА́МУВАТИСЯ ломи́-, *п.* ВИКАБЛУЧУВА-, *(з чого)* більше не дотри́мува- *ч.*, не укладá- у *що*; **я. -ється** лóмлений, вилáмува- ◊.

ВИЛИВ/А́ТИ *(з душі)* вихлю́пу-, *о*[к] витрушу-; **я. /м**[н] **хто/ ~á** с-и ♦, ~áч, ~áйко, *п*[к] ~áльний, ©;

ВИ́ЛИТИ: в. ду́шу ви́лити жалі; ◊.

ВИ́ЛИЗАНИЙ /при-, за-/, ± ОБТІЧНИЙ.

ВИЛІКО́ВУВАТИ > ЗЦІЛЯТИ.

ВИЛІТА́Т/И *(- птахів)* випу́рхува-; **в., як джин з пля́шки ♦** стрілóю /льóтом/; **я. /м**[н] **хто/ ~á** с-и ≈, з-й ви́леті-, ~аний, *п*[к] випу́рхливий, ©;

ВИ́ЛЕТІТИ *(- коні, машини)* ви́мча-; ◊.

ВИЛО́ГА лацкáн.

ВИЛО́НЮВАТИ; ВИ́ЛОНИ- породи́-, *(із себе)* ви́да-; *(відки)* ви́тяг-, (ви́)дістá-, (з)добу́- /ви́-/, *(з пам'яті) ф.* ви́креса-, ви́труси-, ви́греб-.

ВИЛУ́ПЛЮ/ВАТИ *(очі)* вибáньчу-; & *б*[а] повилу́плю-; **я. ~є ~вач**, © с-и ♦, з-й ви́лупити;

ВИЛУ́ПЛЮВА/ТИСЬ: я. -ється ~ний;

ВИ́ЛУПИТИСЯ: я. -ився ви́луплений ◊, Ǿ.

ВИ́ЛУПОК óбшкрібок, ви́шкрі(е)бок, ши́бздик.

ВИЛУЧ/А́ТИ вилу́чува-; *(крамолу)* конфіскувá-, забирá-; *(трусом)* витру́шува-; *(з голови)* вигрібá-; *(гниле)* видаля́-, вибирá-; *(промені)* виділя́-, випромінюва-; **в. з óбігу** *(гроші)* спи́сува-, *п.* перешкоджá- дія-; **я. /м**[н] **хто/ ~á** з-й ~́ити, зáйня́тий ~енням, ©; **я. -ється** ~уваний ◊;

ВИ́ЛУЧИТИ *(текст) ф.* злизá-, *о.* ви́нес- за дужки́; *(з пам'яті)* ви́верну-; *(мотор) гс* ВИКЛЮЧИ-; **я. ви́лучено** ви́лучений ◊, Ǿ.

ВИЛУ́ЩУВАТИ *(насіння)* вилу́зу-, ЛУЩИ- *(очі)* вилу́плю-; & *і./г*[д] *ви́лушок /= ядрó горíха/;

ВИ́ЛУЩ/И- ви́луска- ◊; **я. ~ено** ~ений ◊, Ǿ.

ВИЛЮ́ДНЮВАТИ(СЯ) прибирáти людськи́й óбраз, вбивáтися в колодочки́;

ВИ́ЛЮДНІТИ змужні-, ви́рос-, розви́нутися, *р.* очоловíчи-; *(- жінку)* розкри́ти свої чари; *п.* ви́ховатися; *(- село)* знелюднíти.

ВИМАГА́ТИ домагáтися, наполéгливо проси́ти, наполягá- на своїй вимóзі, *о.* сми́ка- за пóли, не давá- спу́ску; *(борг)* прáви-, допоминáтися *чого*; *(від їх)* жадáти; *(грозьбою)* виду́рюва- /видирá-/ гóрлом /прáвдами й непрáвд-/, приступá- з ножéм до гóрла, висвáрюва-, шантажувá-, вдавáтися до шантажу́; *(судом)* виправля́ти; *(- моду)* зобов'я́зува-; *(часу)* потребувá-, забирá- *що* [освíта забирáє час]; *д*[к] зажадá-, постáви- вимóгу; **що /м**[н] **хто/ вимагá** с-и ♦, з[м]-й зажадá-, вимагáч, горлохвáт, *п*[к] вимóгливий, *о.* з вимóгою, **± що потребує**.

ВИМАЛЬО́ВУВАТИ /роз-, з-/, малювá-, розпи́су-, фарбувá-; *(в уяві ще)* зображá-, уявля́-;

♦♦♦СЯ окрéслюва-, різьби́-, вирíзува-, *г.* зарисóвува- ◊, проглядáти, БОВВАНІ-; *(з моря звуків)* винуртовува-;

ВИ́МАЛЮВА-: я. -áвся забовванíлий ◊, Ǿ.

ВИ́МЕРХАТИСЯ *д*[к] зголоднíти, охля́нути.

ВИМИКА́ТИ: що /м[н] **хто/ вимикá** рáдий ви́мкнути, *(річ)* вимикáч, *п*[к] вимикáльний, ©;

ВИ́МКНУТИ(СЯ) *(відки)* ви́слизнути, пробúтися, ви́рва-, ви́діста-.

ВИМИРА́ТИ ги́ну-, вигибá-, пропадá-, зникá-, щезá-, *(- рід)* перевóдитися, **що /м**[н] **хто/ вимирá** с-и ♦, приречéний ви́мер-, *п*[к] вимиру́щий, мáйже ви́мерлий, напівви́мер-, ©;

ВИ́МЕРТИ ви́гиб- ◊, *л.* ви́здиха-, *г*[д] ви́вмира-.

ВИ́МИСЕЛ > ВИГАДКА.

ВИ́МІР óб-, вимíрювання /об-/, *з*[-н] обраху́нок.

ВИМІ́РЮВА/ЛЬНИЙ /~ТИ/ > МІРЧИЙ, МІРЯ-.

ВИМІТА́ТИСЯ; ВИ́МЕС- забрá-, ви́шпорта-, уши́-.

ВИМО́ВА ди́кція, *г.* ви́говір, *(чужа)* акцéнт.

ВИМО́ВКА відмóв-, хи́тра причи́на, відмагáння.

ВИМОВЛЯ́ТИ прокáзува-, карбувá- кóжен звук, *у*[р] вирікá-; **я. /м**[н] **хто/ вимовля́** с-и ♦, з-й ви́мови-, прокáзувач, (¤) вимóвка, *п*[к] вимóвний, ©;

ВИМОВЛЯ́ТИСЯ: не в. застрягáти в гóрлі; ◊.

ВИМО́ВНИЙ красномóв-, проречи́стий, промóвис-, вирази́-, значу́щий, рясноз нáчний, вирáз-.

ВИМО́ГА *(дія)* домагáння, вимагá-, наполягá-; ¤ наполéгливе бажá-; *(безапеляційна)* накáз;

ВИМО́ГИ *(життя)* зáпити, потрéби; *(до кого)* претéнс[з]ії; ± ПРОХАННЯ, ШАНТАЖ.

ВИМО́ГЛИВИЙ сувóрий, *с*[о] стрóгий; *(тон)* наказóвий; *(вередливо)* вибáгли-, прискíпли-; *(у дрібницях)* педанти́чний, скрупульóз-; & *о*[к] вимóжистий; **бу́ти –им** не давá- спу́ску.

ВИМО́РЮВАТИ > НИЩИТИ.

ВИ́МПЕЛ *у.* корогóвка, майвéць.

ВИМУ́ШУВАТИ > ЗМУШУВАТИ;

ВИ́МУСИ-: в. визнання́ з *ж*[н] розколó- *кого*;

ВИ́МУШЕНИЙ /з-/, *(усміх)* си́лува-, рóбле-, удáва-, ненатурáль-; **в. обстáвинами** рад-нерáд, рáдий-не-рáдий.

ВИ́М'Я *(один з 4-х пиптиків)* ді́йка, *д.* дійóк.

ВИНА́ провина, гріх, провинність, прóгріх, *ж*[м] шкóда; *(злих діл)* причи́на.

(ВИ́)НАГОРОДА (за)плáта, платня́, прéмія, *у*[р] мзда, *(автора)* гонорáр; *(за послугу)* віддя́ка; *(за шкоду)* відшкодувáння, ¤ відшкодó-, компенсáція.

ВИНАЙМА́ТИ *(їм) г.* від-, /у їх/ наймáти;

ВИ́НАЙНЯ- *(їм/у їх/)* здá- /взя́-/ в орéнду.

ВИ́НАХІД *(дрібний)* удоскона́лення, раціоналіза́-ція; *(світовий)* відкриття́; *п.* ви́гадка, ідея́; *(щось нове)* нова́ція, новина́; *о*ᵏ при́лад, при́стрій, механізм.

ВИНАХО́ДИТИ роби́- ви́нахід, *(щось собі)* вифантазо́вува-, *(у побуті)* бра́тися на шту́ки; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **винахо́дить** с-и ♦, з-й ви́най-, винахідник, *п*ᵏ ВИНАХІДЛИВИЙ, ©.

ВИНАХІ́ДЛИВИЙ > ВИГАДЛИВИЙ.

ВИНИК/А́ТИ постава́-, наро́джуватися /за-/, зав'я́зу-, започатко́ву-; *(- сутичку)* става́-, відбува́-; *(в думці)* з'явля́-, вирина́ти, сплива-; захо́ди- [захо́дить бій]; **я. ~а́** с-и ♦, цілко́м нови́й, до́сі неспостере́жений, новоя́вле-, *(в уяві)* виро́юва-, наро́джува- /за-/, витво́рюва-, творе-, уя́влю-, *п*⁻ᵒ ра́птом ~лий, ма́йже ви́зрі-, ©;

ВИ́НИКНУ- *о*ᵏ зайти́ [**коли́ -кне необхі́дність** як за́йде потре́ба], *ф.* взя́тися [де й узя́вся?] ◊; **я. ви́ннк** ви́никлий, поста́-, *п*ᵒ нововста́- ◊, Ø.

ВИНИ́Щ/УВАТИ /з-/, ВИГУБЛЮВА-, ни́щи-, *(людей)* вибива́-, вирізу-, виморд́ову-, виду́шу-, витина́ти, *г.* масакрува́-, *(траву)* викорінюва-, вибавля́-; *(бліх ще)* виво́ди-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й ви́нищи-, ~увач /з-/, викорінюв-, нищи́тель, губи́т-, згу́бник, душогу́б, *п*ᵏ нищівни́й, ~уваль- /з-/ +%, *о.* ге́ній ни́щення, © + **я. нищить**; **я. -ється** винищуваний ◊.

ВИ́ННИЙ[1] *і* **ВИ́НЕН** винува́тий, грі́шний, прови́н-, спрови́не-, прови́нен, яки́й ма́є на со́вісті *що*; *(у чім /г. чому)* [чи я то́му ви́нен?]; *і.* ВИНУВАТЕЦЬ.

ВИ́ННИЙ[2] кислосоло́дкий.

ВИ́ННИЦЯ винокýрня, гура́льня, *з.* карава́н, *с*ᵒ спиртзаво́д; *д.* виногра́дник.

ВИНО́ *(хлібне)* ГОРІЛКА, *(плодо-ягідне)* нали́вка [слив'я́н-, вишнів-, аґрусів- +]; *(піняве)* шампа́нське; & винце́, *ф*⁻ᴾ мед-вино́;

ВИ́НА *(хмільні)* напо́ї; *(сорти): (міцне)* маде́ра, *(десертне)* мала́га.

ВИ́НОС: до ви́носу *(є)* для ви́несення, на ви́ніс.

ВИНО́С/ИТИ /при-/; *(відки)* носи́-; *(текст)* виокре́млюва-; *(подяку +)* склада́-; *(на суд)* подава́-, пропо́нува́-; *(двері)* виставля́-, виса́джува-; *(на берег)* викида́-; *(вирок)* ухва́люва-, підпи́сува-; *(освіту)* дістава́-; *з*⁻ⁿ витерплю-, витри́му-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~ить** с-и /звиклий/ ♦, з-й ви́нес-, (ви)носі́й, *п*ᵏ /гніт/ виде́ржливий, /- *артерію*/ вивідни́й, /*що*/ з *чим* у руці +%, /*враження*/ діста́вши в., /*на своїх плечах що*/ обтя́жений *чим*, з-й в. на своїх п., /*подяку*/ склада́ч *чого*, /*вирок*/ покли́каний в.; **я. ~иться** вино́шуваний *(на ро́згляд)* подава- ◊, *п*ᵏ ~ни́й, ©;

ВИ́НЕСТИ *(науку)* ма́- /діста́-/ нау́ку /уро́к/, *(знегоди)* перетрива́-, *(вирок)* да́-; ◊; **ви́несло з ха́ти** *кого* ви́летів з х. *хто*.

ВИНУВА́ТЕЦЬ прови́нник /–ець/, *і.* ВИННИЙ; *(боргу)* боржни́к; *(біди)* спричи́н-, призві́дець.

ВИНУВА́ТИ винува́ти-, звинува́чу- /об-/, оска́ржу-, ска́ржити, склада́- вину́ /пеню́/ на, обтя́жува- вино́ю, віша- всіх соба́к на; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **вину́є** с-и ♦, гото́вий оска́ржи-, ВИНУВАЧ, *п*ᵏ винува́льний /об-/, *о.* із ска́ргою на уста́х;

ЗВИНУВА́ТИТИ скла́сти вину́ на *кого* ◊.

ВИНУВА́Ч /об-/, звинува́чу-, оска́ржу-, *з*² винува́тель, *о*ᵏ прокуро́р, *г.* прокура́тор.

ВИНЯТКО́ВИЙ виї́мко́-, *к*ⁿ ексклюзи́вний, *ф*ᴾ єдиновжи́ва-; *(успіх)* безпрецеде́нт-, надзвича́й-, феномена́ль-, хіба-ж-таки́й, аж-он-яки́й.

ВИ́(Й)НЯТОК виї́м-, *р.* виї́мка, *с*ᵒ ви́ключення.

ВИ́ПАД *(тілом)* риво́к; *п.* ка́верза, ви́хватка, ви́тівка; *(словесний)* ви́ступ, *к*ⁿ інвекти́ва.

ВИПАДА́Є слід, му́ситься, годи́-, ли́чить, нале́ж-.

ВИПАД/А́ТИ /пере-/, (при)луча́тися, приключа́-, трапля́-, бува́ти, ма́- мі́сце; *(з рук)* па́да-; *о*ᵏ ви- слиза́-, покида́- *що*; **в. з рук** не кле́їтися, вали́- з р.; **в. на до́лю** суди́- *їм*; **-а́є доро́га** сте́лить- /світи́ть/ д. *їм*; **не -а́є /-а́ло/** незру́чно /було́/, не слід /б./, не ли́чить /-ило/, непристо́йно /б./, не дово́диться /-лось/; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~а́** ~а́ний, /*з тями*/ забу́ва-, с-и ♦, з-й ви́пас-, *п*ᵏ ~ни́й, /*на долю*/ су́дже- Провиді́нням /не́бом/, *т.* ~о́вий;

ВИ́ПАСТИ ско́їтися, ста́-, пригоди́-* ◊; *(з-під серця)* ви́слизнути; **в. на їх до́лю** спобі́г- *їх*; **-ав сніг** натруси́ло сні́гу; **-ала честь** суди́лася ч.; **ви́пало з пам'я́ті** заора́- *кому*.

ВИПАДКО́ВИЙ /при-/; несподі́ваний, непередба́че-, зо́всім нежда́-, епізоди́ч-; *(гість)* з ву́лиці;

ВИПАДКО́ВО ненаро́ком ◊; *в*ᶜᵐ ча́сом, іно́ді, бува́, ви́падком /при-/, *о.* во́лею ви́падку.

ВИ́ПАДОК ка́зус, інциде́нт, епізо́д, *р.* трапу́нок, *с.* приго́да, *з*⁻ⁿ наго́-, ока́зія, шанс, моме́нт, *(я. вже був)* прецеде́нт, *н*ᴵ ха́лепа, *о*ᵏ випадко́вість; *ф*ᴾ раз [**у ра́зі** у ви́падку]; **нещя́сний в.** АВАРІЯ; **щасли́вий в.** сліпи́й ♦; **про всяк в.** *г*ᵈ (на)провся́к, *ф*ᴾ ма́ло що; **з во́лі /во́лею/ -дку** ♦ хоті́в; у **проти́вному –дку** а то [**у п. в. не всти́гну** а то не в.]; **завдяки́ щасли́вому -дку** щастям; у **де́яких -дках** ча́сом, поде́коли; **в усі́х -дках** за всіх ока́зій, за́вжди.

ВИ́ПАЛ *(сонцем) р.* пе́чище; & ви́палення.

ВИПА́ЛЮВАТИ *(сонцем зело)* /с-/, пали́-; *(знак)* випіка́-; *(з кріса)* вистре́люва-; *(вість)* каза́- о́дни́м ду́хом; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~є** с-и ♦ з-й ви́пали-, випа́лювач, палі́й, *п*ᵏ випа́лювальний +%, випа́льчий, ©; **я. -ється** випа́люваний ◊.

ВИПАРО́ВУ/ВАТИ(СЯ) схо́дити па́рою, вивітрюватися, видиха́-; **я. ~є(ться)** с-и ♦, ~ваний, виві́трюв- ◊, ~вач, *п*ᵏ летки́й +%, зникомий, ©.

ВИПЕРЕДЖ/А́ТИ *і* **~УВА-** переганя́- /об-/, перебіга́-, обска́кува-, (за)лиша́- поза́ду /поза́д се́бе/, забіга́- впере́д; *(їх)* іти́ пе́ред *їми* [сла́ва і-

де́ п. їми]; **я.** /$м^н$ **хто/ ~я́** с-и ♦, з-й ви́переди-, обска́кувач, $п^к$ ~а́льний /-е́дливий/ +%, $с^к$ попере́д- [попере́д-напруга]; **я. -я́ють** ~уваний.

ВИ́ПЕРЕДКИ перего́ни, змага́ння *(на швидкість)*; & $п^р$ *навви́передки.

ВИПИВА́КА випива́йло, залива́ха, П'ЯНИЦЯ, АЛЬКОГОЛІК.

ВИПИВА́ТИ *(нектар)* /с-/, ПИ-; *(щодня)* потяга́- з пляшчи́ни, перехиля́- чарчи́ну, ПИЯЧИ-, чаркува́тися; **я.** /$м^н$ **хто/ випивя́** с-и ♦ ра́дий ви́пи-, $п^к$ +%, охо́чий до ча́рки, ВИПИВАКА, ©; **я. випи́вано** випи́ваний, пити́мий;

ВИ́ПИТИ *(пляшку) ф.* роздуши́ти ◊.

ВИПИНА́ННЯ *(землі)* $г^я$ ви́горблення.

ВИПИНА́ТИ витика́тися, *(очі)* витріща́ти.

ВИПИНА́ТИСЯ *(відки)* стирча́ти; *(- вени)* виступа́-, випира́-, видава́тися; *(тілом)* розгина́-, випро́стува-; $г^я$ вигорблюва-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** випи́раний ◊, с-и ♦, ра́дий ви́пну-, ви́пинок, ВИПНУТИЙ, $п^к$ /вгору/ сторчкува́- +%;

ВИ́ПНУТИСЯ ви́ткнутися ◊;

ВИ́ПНУТИЙ ви́пукнутий ◊; & ви́п'ятий.

ВИПИ́ТУВАТИ /роз-/, сповіда́- їх; *(в їх)* вивідува-, вигріба-; дізнава́тися; дові́дув-, дошу́кув-;

ВИ́ПИТАТИ: в. доро́гу напита́- д.; ◊.

ВИПИХА́ТИ вишто́вхува-, витуря́-, виту́рюва-, витру́чува-, витиска́-; *(підло)* ВИГАНЯ-.

ВИПІРНА́ТИ > ВИРИНАТИ.

ВИ́ПЛАТ: купля́ти на в. $с^о$ к. в розстро́чку.

ВИ́ПЛАТА *(за)*пла́-, платі́ж; випла́чування.

ВИПЛА́ЧУВАТИСЯ > ОПЛАЧУВАТИСЯ.

ВИ́ПЛЕСК *(дія)* виплі́скування, вихлю́пу-; ¤ ви́хлюп, сплеск.

ВИПЛИВ/А́ТИ *(відки)* пливти́, ВИТІКА-; *(ясно)* вихо́ди-, висно́вуватися, бу́ти на́слідком; **я.** /$м^н$ **хто/ ~я́** з-й ~ти, ~аний, ~у́щий, $п^к$ +% , ©.

ВИ́ПЛІД *(курчат)* ви́водок; *(уяви)* ви́твір, твір, $с^о$ поро́дження; $з^н$ ви́рід, & ви́плодок.

ВИ́ПЛОДОК $з^н$ наща́д-, пото́м-, *в.* ви́луп-; *л.* ви́род-; *(останнє дитя)* ви́шкріб-, *ж.* ви́шквар-.

ВИПЛУ́ТУ/ВАТИ вибо́рсу-, вимо́ту- **я. ~є** с-и ♦, з-й ви́борса-, $п^к$ вибо́рсувальний +%, ©;

ВИПЛУ́ТУВАТИСЯ вимо́ту-, викру́чу-, видря́пу-, *(з пут)* вибо́рсува-, *о.* вихо́дити сухи́м з води́; **я. -ється** виплу́туваний ◊, с-и ♦, з-й ви́плута-, $п^к$ виверткий, викру́тливий +%, ©;

ВИ́ПЛУТАТИСЯ ви́сотатися ◊.

ВИПОВЗА́ТИ вила́зи-, *(в'юном)* вив'ю́нюватися.

ВИПОГО́ДЖУВАТИСЯ /роз-/, розхма́рюва-, вия́снюва-, розгоди́нюва- /ви-/;

ВИ́ПОГОДИТИСЯ: ви́погодилось $н^о$ перехма́рило; *(їм) п.* пого́да покра́щала для їх.

ВИПОРОЖНЯ́ТИСЯ *п.* справля́ти потре́бу, ходи́- до відхо́ду, сіда́- /сіс-/ до ві́тру; *(- слабого на шлунок)* дриста́-;

ВИ́ПОРОЖН/ИТИСЯ дри́снути, пороби́- сві́йського ◊; $о^к$ ~іти; **я. -ився** ~ений, $о^к$ ~ілий.

ВИПО́Р/СКУВАТИ випри́ску-, ~са́ти, по́рска-, вислиза́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~скує** ~скуваний, з-й ви́слизнути, $п^к$ порський, вислизу́щий, ~скливий **+ що вислиза**;

ВИ́ПОРСНУТИ ви́слизну- ◊, *(з рук)* ви́рватися, звільни́-, ви́борса-; *(з кола)* ви́бігти, ви́скочи-, ви́шмигну-, ви́пирсну-.

ВИ́ПОТИ ви́потина, піт, пітнява.

ВИ́ПОЩЕНИЙ /-ЕННЯ/ $с^о$ ви́холоще- /-ення/.

ВИПРА́ВД/УВАТИ *г.* уневи́ннюва-, *о.* очища́-; $ф^р$ успраедли́влюва-; *(надії)* спра́вджу-, не зраджу́-; & ~о́ву-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ує** с-и ♦, $з^г$-й ви́правда-, ~увач, $п^к$ ~а́льний +%, ~о́вчий, ©;

ВИ́ПРАВДАТИ $о^к$ обезневи́ннити ◊.

ВИПРА́ВД/УВАТИСЯ *(всіма способами)* вибрі́хува- /від-/, викру́чува- /від-/, *е.* виво́ди-, *д.* вимовля́-; *(від пені)* очища́-; & ~о́вува-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, з-й ~а-, ~уваний, уневи́нню-, очи́щу- ◊, $н^L$/о. я не я і ха́та не моя́, ©.

ВИ́ПРАВЛЕННЯ *г.* попра́ва, ± КОРЕКТА.

ВИПРАВЛЯ́ТИ > ПРАВИТИ *і* ВИТВОРЯТИ.

ВИПРО́БУВАННЯ ви́проба, ПРОБА, *о.* про́бний ка́мінь, $о^к$ випробо́вання; *(якостей)* тест.

ВИПРО́Б/УВАТИ роби́- про́бу, піддава́- про́бі; *(у ділі)* перевіря́- /ви-/; *(лябораторно)* дослі́джува-, бра́- на про́бу; *(му́ку)* терпі-; & ~о́вува-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й ~ува-, за́йня́тий про́бою, ~увач, ~о́ву-, $п^к$ ~о́вчий +%, ©.

ВИПРОВА́ДЖУВАТИ > ВИВОДИТИ;

ВИ́ПРОВАДИТИ *(із залі)* ви́стави-; ◊.

ВИ́ПРОДАЖ ¤ /роз-/, *(дія)* випро́дування.

ВИПРОМІ́НЮ/ВАТИ(СЯ) $к^н$ еманува́ти, *(від дії світла)* флюоресціюва́-; & $п^о$ промени́тися, *к.* промі́нювати; ± ПРОМЕНІ-; **я. ~є-(ться)** с-и ♦, розпромі́нений, ~ва-, ~вач, $п^к$ промени́стий +%, ©; **я. -ює світло** сонцепромі́нний, сонцеда́й-; **я. ~є тепло́** теплопромі́н-, теплода́й-.

ВИПРО́СТ/УВАТИ /роз-/, випрямля́- /роз-/, розправля́-, вистру́нчува-, вирі́вню-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й ~а-, ~увач, $п^к$ ~увальний, вирі́вню-, ©;

ВИПРО́СТУВАТИСЯ $ж^м$ зво́дити стан ◊;

ВИ́ПРОСТ/АТИСЯ звести стан$д^1$ ~аний ◊, Ø.

ВИПУС/КА́ТИ *(корів)* виганя́-; *(з рук)* пуска́-; *(з тюрми)* звільня́-; *(абзац)* вилуча́-; *(кігті)* випина́-, пока́зува-; *(що)* ВИРОБЛЯ-; *(бони)* поши́рюва-; *(газету)* ВИДА-; *(цвіт)* викида́ти; **не в. з оче́й** не спуска́- з ока, не ♦ з ува́ги; **я. ~кя́** с-и ♦, з-й ~ти-, *і.* ~ко́вий, $п^к$ ~кни́й, ©.

ВИ́ПУСТИ- да́- ви́хід *чому* ◊; **в. кишки́ /те́льбухи/** розтельбуши́-, всі ке́ндюхи ви́мота-.

ВИР ви́рва, чортори́й, нурт, кручія́, водокру́т, верни́вода, *д.* шум, крутіж; *п.* круговерть; & виро́висько, виро́вання; ± ВИХОР.

ВИРАЖА́ЛЬНИЙ *(засіб)* о́браз-, образотво́рчий.

ВИ́РАЖЕННЯ *(думки)* розкриття́, *(чого)* о́браз /ви́-/, карти́на [**в. систе́ми** о́браз /к./ систе́ми].

ВИ́РАЗ інтерпрета́ція, фо́рма [ціна́ - грошова́ ф. ва́ртости], оде́жа [в -жі сло́ва], *(лиця)* міна, ви́гляд, *(втіхи)* ви́яв(лення), *(думки)* розкриття; *(епохи)* дзе́ркало, *(чисел)* за́пис, *фр* окре́слення [для о. дії], *(чого)* о́браз [о́. систе́ми], *(мовний)* ВИСЛІВ, афори́зм, фра́за, ви́сло́вле[юва]ння; *ек* обчи́сле- [грошове́ ÷], обраху́нок.

ВИ́РАЗКА ра́на, гноя́к, гноячо́к, *да* ва́в(к)а, *с.* пора́нення, ура́же-, *(висип)* екзе́ма; *р.* ура́за, ура́зка; *(на совісті)* прока́за; ± БОЛЯЧКА.

ВИРА́З/НИЙ чітки́й, розбірливий, (різко) окре́слений, рельє́ф-, (ле́гко) зрозумілий, *(- емоції)* експреси́вний; *(жест)* ВИМОВ-, ~и́стий; & ~ливий;

ВИ́РАЗНО *(читати)* чітко ◊, *ем* із се́рцем.

ВИРАХО́ВУВАНИЙ *к.* вираху́ваний.

ВИРАХО́ВУВАТИ > РОЗРАХОВУВАТИ.

ВИ́РВА я́ма, ВИБІЙ, *(у стіні)* о́твір; *з.* здирство, хаба́р.

ВИРИВ/А́ТИ рва́-, де́р-, видира́-; **я. ~а́** с-и ♦ з-й ви́рва-, рвач, рваль, *пк* рвучки́й, *ск* ви́рви- [ви́рвиоко], ви́дри- [ви́дризуб]; **в. з ко́ренем** викоріню- (до пня).

ВИРИВ/А́ТИСЯ видира́-; вихо́плюв-, пруча́-, ставати ди́бки; *(з лап)* випру́чува-, вибо́рсува-, видобува́-; *(огонь)* жбу́хати, шуга́-; **я. -ється** ~аний ◊, *пк* види́ристий, ~ни́й +%, ©;

ВИ́РВАТИ- *(ой!)* ви́ломи-, ви́мкну- ◊; **я. -нвся** ви́ломлений ◊, Ø.

ВИРИН/А́ТИ /з-/, випі[у]рна́-, *(враз)* виг[б]у́лькува-, па́да- з не́ба, виро́ста́- з-під землі; *(наверха)* сплива́-; *(з пітьми)* витика́тися, вирізьблюва-, пока́зува-, висува́-; *(крик)* вихо́плюва-; *п.* з'явля́-, виника́ти, постава́-, & *ба* по♦; **я. /мн хто/ ~а́** 1. з-й ви́пірну-, *пк* ~у́щий, *п-о* ви́никлий, поста́-, ви́рос- з-під землі, ©, 2. щора́з видні́ший, тепе́р уже́ помітний, ра́птом ~улий /поста́-, ви́ник-/, *(з-під землі)* (ра́птом) вро́джуваний, *(у сні)* уя́влю-, приви́джу-, *пк* (зо́всім) нови́й, найнові́ший, ©;

ВИ́РИНУТИ ви́гулькну- ◊; *(звук)* пролуна́-; *(з дір)* ви́присну-, *(з хмар)* ви́хопитися, ви́різа-; ◊;

ЗРИ́НУТИ: що зри́нув зри́нулий, Ø.

ВИ́РІБ проду́кт, фабрика́т, *ф.* розли́в [вла́сного -ву]; *фр* виробни́цтво, ви́готовлення [хліб сво́го -ня], хов [**сво́го -обу** *(вино)* сво́го хо́ву];

ВИ́РОБИ *(з чого)* пере́тво́ри *чого* [п. молока́].

ВИРІ́ВНЮВАТИ рівня́-, розправля́-, ВИПРОСТУВА-, випрямля́-; **я. /мн хто/ вирі́внює** с-и ♦, з-й ви́рівня-, вирівнювач, *пк* рівняльний, шнурува́ль- +%, ©; **я. -ється** вирівнюва- ◊;

ВИ́РІВНЯТИ ви́шнурувати ◊;

ВИ́РІВНЯТИСЯ *фр* ви́гладитися ◊.

ВИ́РІД: нема́ ро́ду без -оду у боло́ті не без чо́рта.

ВИ́РІЗ *(в одязі)* ви́кот, *(в жі сукні)* декольте́, *(для руки /в одязі/)* про́йма.

ВИРІЗН/Я́ТИ /роз-/, пізнава́-, виокре́млюва-, виділя́-; **я. /мн хто/ ~я́** с-и ♦, з-й ~и-, розпізнава́ч, *пк* розпізна́вчий +%, ©; **я. -ється** ~юваний ◊;

ВИРІЗНЯ́ТИСЯ /від-/, виділя́-, *(чим)* відзнача́- /(хистом) ви-/; ± ВІДРІЗНЯТИСЯ.

ВИРІ́ЗЬБЛЮВАТИСЯ *(здаля)* вимальо́вува-, викарбо́вува-; *(- погляди)* формува́-.

ВИ́РІЙ *бз* ирій, те́плі краї; *п.* невідо́мість, бе́зв-.

ВИРІКА́ТИСЯ /з-/, відмовля́-, відпира́-, відка́сува-, відмага́-, відма́хува- /відхре́щува-/ рука́ми й нога́ми; *(кого)* саха́-, цура́-.

ВИРІ́Ш/УВАТИ ухва́лю-, постановля́ти, *(робити висновок)* висно́вува-, *(задачу)* розв'я́зу-; & ~а́ти; **я. /мн хто/ ~ує** 1. с-и ♦, з-й ~и-, *пк* ключови́й, ~ни́й, ~а́ль-, */етап/* перело́м-, */голос/* ухва́ль-, */- ролю/* зна́ковий, */мить/* рішу́чий, *фр* зг-й [з. їхати] + %, ©, 2. **що розв'язує**;

ВИ́РІШИТИ розсуди́-, наду́ма-, покла́с- собі, прийня́- рі́шення, ура́ди-, взя́- /забра́-/ в го́лову, *(твердо)* затя́тися, нава́жи-; *(висновити)* зроби́ти ви́сновок ◊;

ВИРІ́ШУВАТИСЯ *г.* ва́жи- ◊; **я. -ється** вирішуваний ◊.

ВИ́РЛА > БАНЬКИ.

ВИРОБ/ЛЯ́ТИ *і* **~ЛЮВА-** роби́-, виготовля́-, продукува́-; *(вдачу)* удоскона́лю-, ФОРМУ-, розвива́ти; *(норму)* вико́ну-; *(землю)* висна́жу-, виче́рпу-; *(коники)* викида́ти, витіва́-, *ід* вибри́кува-; **я. /мн хто/ ~ля́** 1. с-и ♦, з-й ~и-, ~ни́к, *пк* ~ни́чий +%, для ~лення, ©, 2. **що /мн хто/ витіва́** с-и викида́ти ко́ники, витівни́к, штука́р, трюка́ч, *о.* з ко́никами /ви́бри-/;

ВИ́РОБИТИ ви́продукува- ◊.

ВИРОБЛЯ́ТИСЯ *(ким)* вихо́дити з *чиїх* рук; ◊; **що -ється** 1./2. виро́блюваний ◊, 2. зужи́ва-;

ВИ́РОБИ- *д-1* 1./2. ви́роблений ◊, 2. зужи́тий.

ВИРОБНИ́ЦТВО *(ви́готівля)* ви́роблення, продукува́-; *жм* ви́ріб, роб [річ сво́го ро́бу, саморо́бна р.], *д.* ро́бливо; **в. цу́кру** цукрова́рство; **гірни́че в.** гірни́ц-; ± ВИРІБ.

ВИРО́ДЖУВАТИСЯ; ВИ́РОДИ- звироднíти.

ВИ́РОДОК ви́рід, потво́ра, деґенера́т, переводня́, по́круч, *л.* ви́плодок, недо́люд-; ± ШИБЗДИК; & ви́родочок, *пк* *ви́родкуватий.

ВИ́РОК присуд (над *ким*), верди́кт, *г.* за́суд; *п.* рі́шення, ухва́ла, *ок* ви́сновок.

ВИРО́СТА́ТИ /з-/, РОСТИ, більша-, ви́ща-, іти́ вго́ру, *ок* до́вша-, ду́жча-; *(віком)* дохо́ди- літ, доро́ста́- (сво́го ро́зуму), вилю́днюва-, *со* доросліша-; *(з одягу)* перео́ста́- *що*; *(- вуса)* сія́тися; *(на мапі)* з'явля́-; *(в околиці)* будува́-; *(перед зором)* вимальо́вува-, ВИРИНАТИ; **я. /мн хто/ виро́ста́** щора́з ви́щий /бі́льший, ду-

жчий +/, $n^к$ гінки́й, росту́чий, ростови́тий, ☺ вби́ваний у пір'я, ©;
ВИ́РОСТИ $б^а$ повиро́ста- (на *чиїх* рука́х); ◊.
ВИРО́Щ/УВАТИ /з-/; рости́-, плека́-, випле́кува-, випе́щува-, вико́хува-, ста́ви- на но́ги; *(кадри)* вихо́вува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й ви́рости-, виро́щувач, $n^к$ ~увальний +%, ©;
ВИ́РОСТИТИ *(дітей)* ви́гляді-, ви́коха- ◊.
ВИРУВА́ТИ бурува́-, БУРХА-, нуртува́-, клекоті-, кипі- (ки́пнем); *(- життя)* буя́-, ходи́- хо́дором, /*юрбу*/ колоти́тися; /*море*/ хвилюва́ти(ся), буру́нити(ся); **я. (вже) виру́є** с-и ♦, розбу́рханий, розбуру́не-, $n^к$ бу́й-, буре́м-, бурхли́вий, буйнові́тро- /-вітрий/, кипу́чий +%, ©;
РОЗ♦♦♦СЯ > РОЗБУРХА-; $д^к$=**я. розбурхався**.
ВИРУШАТИ > РУШАТИ; *(куди)* вимандро́вува-, вибира́тися, $с^о$ відправля́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **вируша́** що вже руша́, виря́джуваний, відпра́вля-, с-и ♦, ра́дий ви́руши-, $n^к$ відправни́й, ©;
ВИ́РУШИТИ *(додому) ф.* махну́ти ◊.
ВИРЯДЖА́ТИ *(куди)* /від-, спо-/, посила́-, випроваджа́- /спро-/, відправля́-, благословля́-; *(на війну)* проводжа́-, випрова́джува-; *(з хати)* проганя́-; *(в шати)* убира́-, чепури́-, причепу́рюва-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **виряджа́** 1. **я. чепурить**, 2. **я. посила +** $з^г$-й відряди́ти, відправни́к, $n^к$ відправни́й, висилко́вий, за́йнятий відпра́вкою, 3. **я. проводжа**, 4. **я. споряджа**.
ВИРЯДЖА́ТИСЯ *(куди)* (ви)руша́ти (в доро́гу), *(- потяг)* відхо́ди-, *(- судно)* відплива́-; *(в гості)* чепури́тися, вичепу́рюва-; & обряджа́-;
ВИ́РЯДИТИСЯ уда́ри- в ма́ндри, ви́мандрувати, $з^н$ ви́пхатися, *ф.* дмухну́ти, махну́- ◊; *(в шати)* ви́чепуритися, як на пара́д(у) /весілля/, убра́-, як піп у ри́зи;
ВИ́РЯДЖЕНИЙ ви́чепуре-, пи́шно вдя́гне- /$м^н$ повдя́гані/, *г.* ви́строє-, ви́вбира-, $n^о$ пишноша́тий, оша́тнений.
ВИРЯТО́ВУВАТИ > РЯТУВАТИ.
ВИРЯ́ЧУВАТИ *(очі)* вибалу́шу-, ВИТРІЩАТИ.
ВИСА́ДЖУВАТИ *(дуби)* сади́-, *(двері)* вибива́-;
ВИ́САДИТИ *(на хату) д.* ви́гирити; ◊.
ВИСВЕ́РДЛЮВАТИ све́рдли-, верті́-, виві[е́]рчува-; **що висве́рдлює = що свердли́ть**.
ВИСВІ́ТЛ/ЮВАТИ *г.* /на-/; *р.* /о-/; *(тему)* з'ясо́ву-, роз'ясню- /по-/, *(кіно)* демонструва́-, *ф.* крути́-, *(на екрані)* відтво́рюва-; & світли́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює** що вже світлить, с-и ♦, з-й ви́світли-, ~лювач, $n^к$ ~лювальний + %, ©;
ВИ́СВІТЛИТИ *(рядок тексту)* засвіти́-.
ВИСВЯ́ЧУВАТИ *(від нечистої сили)* /о-/, *(на священика)* хіротонува́-.
ВИ́СЕЛЕННЯ $о^к$ викида́чка; *д!* СЕЛИТИ.
ВИСИ́ЛЮВАТИСЯ витрача́ти си́ли, упада́- на силі; ± ВИСНАЖУВАТИСЯ;
ВИ́СИЛЕНИЙ > ВИСНАЖЕНИЙ.
ВИ́СИП *(на тілі)* пухирці́; *(піску)* дю́на, на́сип.
ВИСИПА́ТИ > СИПАТИ; & виси́пувати.
ВИСИХА́ТИ *(- сльози)* /об-/;
ВИ́С(О)ХНУ-: я. -ох ви́сохлий /по-/.
ВИ́СІВКИ ґрис.
ВИ́СІТИ бу́- підвішеним, звішуватися; звиса́ти, *(- одяг)* /об-/, *(над чим)* /на-, пере-/, загро́жува- *чому*; *(у вікнах, на деревах /дахах/)* виглядá- з вікон /дере́в, дахі́в/; *(в небі)* ширя́-, пла́ва-; *(на телефоні)* прирости́ /прили́пну-/ до *чого*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **виси́ть** *(на чім)* повішаний /під-, роз-/, $n^к$ підчіпни́й, вися́чий, зави́слий /вільно-/, *(на телефоні)* прирóс- /прили́п-/ до *чого*, $с^к$ -ви́сний [прямови́с-], ©.
ВИСКА́КУВАТИ вистри́бу-, виплигу-, *(раптом)* вигу́лькува-, $о^к$ вирива́тися;
ВИ́СКОЧИ- ви́скокну-, ви́хопитися; **в., як Пили́п з коноплі́ль в.**, як го́лий з ма́ку.
ВИ́СКОЧКА ви́хопень; & ви́скочень.
ВИСЛИЗА́ТИ *з.* слиза́-, *г.* слизи́-;
ВИ́СЛИЗНУТИ ВИПОРСНУ-, ви́присну-, *р.* сли́зну-; *п.* втекти́; *(- нагоду) г.* ви́смикнутися [їй -лась наго́да]; *(з біди)* ВИКРУТИ-.
ВИ́СЛІВ ВИРАЗ, фра́за, (мо́вний) зворо́т, афори́зм, крила́те сло́во, словосполу́ка; *(довгий і пафосний)* тира́да; *(повчальний)* сенте́нція;
ВИ́СЛОВИ вислo̒влювання, ви́словле- ◊; **ну й в. в те́бе** ти /таке́/ й ска́жеш, $е^в$ соро́мся!
ВИСЛО́В/ЛЮВАТИ говори́-, каза́-, виклада́-, (ви)повіда́-, передава́-, ясува́-, *(довго)* виво́зи- на лопа́ті; *(ідеї)* висува́-, пропонува́-; *(указ)* формулюва́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~лює** с-и ♦, з-й ~и-, вира́зни́к, $n^к$ виразо́вий, ~лювальний +%, ©;
ВИ́СЛОВИ- ви́рек-, убра́- в слова́, *п.* озву́чи- ◊;
ВИ́СЛОВЛЕНИЙ *(навтяки) (у листі)* підте́кст;
ВИСЛО́В/ЛЮВАТИСЯ вимовля́- ◊; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, з-й ~и-, ~люваний, промо́вець, ора́тор, говору́н, $n^к$ виразистий +%, ©.
ВИСЛУ/ГО́ВУВАТИСЯ ~жу-, служи́ти (ві́рою і пра́вд-); *(перед їм)* запобіга́-, крути́- і задко́м і передко́м; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** служа́ка, служби́ст, ВИСЛУЖНИК, $n^к$ ~жливий, ~го́вчий, ~га́цький, ©;
ВИ́СЛУЖИТИСЯ *(перед ким)* ви́стара- ◊.
ВИСЛУ́ЖНИК вислуга́ч, *(у ворога)* коляборáнт.
ВИСМИ́КУВАТИ вирива́-, *(волос)* виску́бу-; *(з пам'яті +)* витиска́тн /$д^к$ ви́тисну-/.
ВИСМІ/ВА́ТИ, ВИСМІ́Ю- бра́- на глу́зи /глум, сміх, кпи́ни/ *їх*, глузува́- /кепкува́-, кпи́-, викпива́- *г.* ♦ся/ з *їх*; $о^к$ пародіюва́ти; & осміва́-, обсмію-, осмішу[ню]-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ва́** с-и ♦, з-й ~я-, глузі́й, ~ва́ка, ґедзь, оса, критика́н, сати́рик, гумори́ст, ско́рий на кпи́ни, $n^к$ глузли́вий, насміха́стий, /*віц*/ епігра́мний, *о́* де ~вано, ©;
ВИ́СМІЯТИ наробú- смішків з *кого*, обсміши́- *кого* ◊; **в. весь сміх** ви́сміятися.

ВИ́СНАГА ви́снаженість, ви́снаження, знеси́ле-, знеси́леність, знеси́ла, знемо́га, уто́ма.

ВИСНА́Ж/УВАТИ знеси́лю-, виму́чу- /з-/, сто́млю-, вимо́рю-; *(мором)* захарчо́ву-; *(сили)* ви́черпу-, *(землі)* виробля́ти; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й ~и-, знеси́лювач /-кро́влю-/, $п^к$ ~ливий +%, ©;

ВИСНА́ЖУВАТИСЯ *(- землю)* пісні́ти; ◊;

ВИ́СНАЖИТИСЯ охля́нути; **п.** змарні́-, зів'я́-, змізерні́-, сху́дну-; *(з голоду)* *д.* ВИМЕРХАТИСЯ; **я. -ився** охля́лий ◊;

ВИ́СНАЖЕНИЙ за́гна-, знеси́ле-, зму́ч- /ви́-/, ви́сил-, сто́мл-, знемо́ж-, мов з хреста́ зня́тий; *(їздою)* здоро́жений; *(бол-)* схоро́ва-; *(мором)* захарчо́ва-, недожи́вле-, ви́голодже-, вимерха-; *(працею)* перетру́дже-; **п.** ви́черпа-; *(- землі)* ви́робле-.

ВИ́СНОВОК підсум- /на́слід-, результа́т, *г.* ви́слід/ *(ду́м)*, конклю́зія; *(суду)* ухва́ла, рі́шення, постано́ва; *(лікарів)* діягноз, $х^а$ /-о́за/.

ВИСНО́ВУВАТИ роби́ти ви́сновок;

ВИ́СНОВИТИ ви́снувати ◊.

ВИСО́/КИЙ не низьки́й; $у^р$ ви́шній, го́р-; ☺ не мали́й, здоро́вий, під сте́лю /хма́ру/, сте́лю плечи́ма підпира́, *ж.* телегра́фний стовп; *(- точність)* підви́щений; *(дар)* надзвича́й-, небуде́н-, непере́січ-, винятко́вий, хіба́-ж-таки́й; *(- чуття)* шляхе́тни[і]й; *(дух)* несує́тний; *(стиль)* підне́се-, уро́чи́стий, ви́шуканий; *(- пост)* відповіда́ль-; *(титул)* поче́с-; *(престіл)* недося́ж-; *(гість)* вельмо́ж-; *(- ідеї)* ~кого польо́ту; *(голос)* тонки́й, прони́зливий; & ~че́нький, ♦ до не́ба, ~че́н(з)ний, пре♦;

ВИ́СО́КО *(дуже)* аж до хмар /під -ри/ ◊; **в.-в.** аж там ♦, ген-ге́н ♦; **в. не́сти́ся** забра́ти /взя́-/ собі в го́лову.

ВИСОКО́СНИЙ *(рік)* *у.* пере́ступний.

ВИСОЛО́ПЛЮВАТИ *(язик)* вистро́млю-, вива́лю-, вистромля́ти.

ВИСОТА́ ВИСОЧИНА, *(недосяжна)* *п.* евере́ст; *(вимог)* рі́вень, $о^к$ пла́нка; *(людська)* зрі́ст;

ВИСО́ТИ $п^о$ височи́зни; **в. ду́ху** духо́вні ціно́щі.

ВИСО́ТНИЙ *(дім)* багатоповерхо́вий /сто-/, *к.* стоверхо́-, стове́рхий.

ВИСО/ЧЕ́ЗНИЙ донебе́с-, аж-он-яки́й ~кий; & ~че́нний.

ВИСОЧИНА́ /-я/, висо́кість, вишина́, ВИСОТА; $п^о$ височі́нь, вись, верховина́.

ВИСОЧІ́ТИ: $п^ф$ $у^р$ **височі́є** возхо́дить; **я. -чі́є** $п^к$ високове́рхий.

ВИСТА́ВА спекта́кль, видо́вище /-исько/, $і^с$ лицеді́йство, *(з ряду номерів)* конце́рт, *(на ТБ)* шо́у; *(творчий звіт актора)* бенефі́с; *(весела)* КОМЕДІЯ; *г.* вітри́на; *г.* ви́ставка.

ВИ́СТАВК/А по́каз, *г.* виста́ва; *(тематична)* експози́ція; *(пишне відкриття ~и)* верніса́ж.

ВИСТАВЛЯ́ТИ *(вікно)* вийма́-, /*силою*/ виса́джува-; *(де)* ста́ви-; *(з залі)* виво́ди-; *(ніс)* висува́-; *(в музеї)* експонува́-; *(п'єсу)* пока́зува-; *(кандидата)* висува́-, пропонува́-, номінува́-, назива́-; *(у бій)* посила́-; *(варту)* розставля́-; *(ким)* зобража́-, $к^н$ позиціонува-; *(мотив)* подава́-; **в. на о́чі явля́-** оча́м, оприя́внюва-; **в. на но́каз** ♦ на лю́ди; **в. себе́** ста́витися, парадува́-, виставля́-; **в.** *(себе́)* **у смішно́му сві́тлі** обсмі́шувати (себе́), роби́- (із се́бе) по́сміх- (о́висько); **що** /$м^н$ **хто**/ **(вже) виставля́** с-и ♦, ра́дий ви́стави-, експоне́нт, $п^к$ виставни́й, ©;

ВИ́СТАВИТИ *(за двері)* ви́тури-; ◊;

♦♦♦СЯ висува́- ◊; **п.** $ж^м$ ста́ви-; **я. -ється** с-и ♦, $п^к$ ВИСТАВНИЙ, ☺ вискочкува́тий, ©.

ВИСТАВНИ́Й першоря́д-, блиску́чий.

ВИСТА/ЧА́ТИ (ви)става́-, з́ постача́- /на-/, забезпе́чува-; & ~рча́-, стача́-; **не в.** бракува́-, не достава́- **я. ~ча́** $п^к$ доста́тній, ~ча́льний, ©;

ВИ́СТАЧИТЬ(!) $н^о$ ста́не, ви́стане, хо́пить, ви́ста(р)чить, ста́чить; (!) до́сить! бу́де! го́ді! дово́лі! стоп! ме́нше з тим! $с^о$ доста́тньо!

ВИСТЕ́ЖУВАТИ слідкува́-, вини́шпорю-, виню́ху-; *(кого)* вистеріга́-, сте́жи-; *(дичину)* натрапля́ти /напада́-/ на слід *чий*; ± ШПИГУВА-; **що** /$м^н$ **хто**/ **висте́жує** с-и ♦, з-й ви́стежи-, стежі́й. висте́жувач, $п^к$ ни́шпорливий, ©.

ВИСТЕЛЯ́ТИ вистила́ти, вимо́щувати; *(квітами)* укрива́ти, застеля́ти; & висте́лювати.

ВИСТЕРІГА́ТИ /під-/, СТЕРЕГ-́, чига́-, чатува́-.

ВИСТИГА́ТИ /про-/, холо́ну-, вихолоня́-, вихоло́джуватися /о-/; *(- плоди)* виспіва́ти, визріва́-, достига́-, дозріва́-; **що вистига́** 1. **що (вже) холоне**, 2. ма́йже ВИСТИГЛИЙ, ©.

ВИ́СТИГЛИЙ сти́г-, (до)спі́-, ДОСТИГ-, (до)зрі-; *(обід)* ви́холо-.

ВИ́СТРИБОМ /під-/, ско́к-, (з) ПІДСКОК- /ви́скок-/, ви́брик-, ви́стрибцем /під-/, напідскоки, підска́куючи, підстри́бу-.

ВИСТРО́МЛЮВАТИ вистромля́-, виставля́-, випина́-, ВИСУВА-, *(язик)* висоло́плюва-;

ВИ́СТРОМИТИСЯ ви́ткну- ◊.

ВИСТРУ́НЧУВАТИСЯ става́ти на стру́нко;

ВИ́СТРУНЧИТИ- стоя́ти на стру́нко.; **-чившись** *(стати)* на стру́нко, $с^о$ нави́тяжку.

ВИ́СТУП *(на скелі)* ви́ріжок; *(під паз)* *т.* шпунт; *(суходолу в море)* мис; *(чий)* ПРОМОВА.

ВИСТУПА́ТИ *(з лави)* вихо́ди-, *(гордо)* йти по́вагом, *(з чого)* випина́тися, *(на чім)* пока́зува-, прозира́ти, *(на шкірі)* *г.* вистава-, /*- прищики*/ вибри́зкува-; *(на вічу)* ПРОМОВЛЯ-, забира́ сло́во /*г.* го́лос/; *(в похід)* вируша́-, *(проти)* БОРОТИСЯ, підно́сити го́лос; *(як хто)* фігурува́-; виявля́- /$к^н$ позиціонува́-/ себе́; **я.** /$м^н$ **хто**/ **виступа́** с-и ♦, ра́дий ви́ступи-, промо́вець, ора́тор, *(на лиці)* ви́бризки, *(за* /*проти*/*)*

той, що /м^н хто/ за /про́ти/, п^к ви́пнутий, ви́сунý-, т. (- деталь) виносни́й, ©;

ВИ́СТУПИ-: в. у *кого/де г.* ♦ *кому/куди* [**піт -ив у нього на чолі** п. –ив йому на чоло́].

ВИСУВ/А́ТИ витягá-, витикá-, ВИСТРОМЛЮВА-, *(голову з вікна)* висáджува-, вихиля́-; *(язик)* вивáлюва-, висоло́плюва-; *(на приз)* ВИСТАВЛЯ-; *(на пост)* рекомендувá-, пропонувá-, призначá-; *(питання)* стáви-, пору́шува-; **я.** /м^н **хто/ ~á** с-и ♦, з-й ви́суну-, вистро́млювач, *(тезу)* пору́шу-, © ~áвши, ~áючи;

ВИ́СУНУТИ *(язик)* ви́тріщи- ◊;

ВИСУВА́ТИСЯ витикá- /д^к ви́ткну-/, вистромля́-, вистро́млюва-, випинá-, виставля́-, покáзува-, видавá-, *(зі схову)* виставáти; **я.** /м^н **хто/ -ється** вису́ваний ◊, висувáнець, номінáнт, кандидáт, п^к висувни́й, т. витични́й;

ВИСУНУТИСЯ *(з вікна)* вистроми- ◊;

ВИ́СУНУТИЙ ви́ткну-, ви́стромлений ◊.

ВИСУ́ЛЬКА льодовá ♦, буру́ль-, *(орден)* дармови́с.

ВИСХІДНИ́Й вгорубіжний /-йду́чий/, догірній;

ВИ́СХІДНО висхідно́ю лінією ◊.

ВИТА́ТИ жи́-, перебувá-; *(у хмарах)* у^р літá-, ширя́-, носи́тися; **в. в емпіре́ях** літá- у хмáрах, ♦ у висо́ких сфе́рах, ширя́- по́за хмáрами.

ВИ́ТВІР твір, (ви́)плід, у́твір, творіння, тво́риво; *(дія)* ви́творення, утво́рення.

ВИТВОРЯ́ТИ витівá-, виробля́-, виправля́-, ходи́- на головáх; БАЛАМУТИ-; & витво́рюва-; **що** /м^н **хто/ витворя́ = що виробля**[2];

ВИ́ТВОРИТИСЯ *(в мандрах)* ви́мандрува-.

ВИ́ТИ[1] звивá-; *(нитки)*, зсу́кувати, скру́чу-; *(гніздо)* мости́ти, лаштувá-; *(волос)* кучеря́ви-, с^о завивá-[1]; ± ПРЯС-; **я.** /м^н **хто/ в'є** с-и зви́ва-, з-й зви́-, плетій, ©;

ВИ́ТИСЯ *(круг чого)* обвивá-; *(волос)* кучеря́ви-; ◊; *(від болю)* ко́рчи-; *(лях)* звивá-, зміі-, гадю́чи-, в'юни́ти(ся); /біб/ заку́длюва-; /дим/ клуботá-, клубо́чи-; *(коло дів)* увивá-, упадáти, п. скакá-; **я.** /м^н **хто/ в'ється** с-и ♦, з-й об♦, ВИТКИЙ, закучеря́влений, *(плющ)* кру́че-;

ПОВИ́ТИСЯ: -ля́ся річка тече́ зигзáгами р.; *(м^й час передає т^ч і навпаки)*.

ВИ́ТИ[2] *(звіром)* завивá-[2], РЕВІ-, стогнá-, голоси́-; **я.** /м^н **хто/ ви́є** п^-о розіскиглений, і. реву́н, стогній, скиглій, заводій, голосій, о^к завивáка, п^к реву́чий, ©.

ВИТИКА́ТИСЯ > ВИРИНАТИ.

ВИТИНА́НКА *г.* ви́тин- з папе́ру для прикрáси.

ВИТИНА́ТИ > ВИРІЗУВАТИ.

ВИТИРА́ТИ /об-/, *(сльози)* /у-/, *(частим тертям)* шмугля́ти /д^к ви́шмугляти/; ± ТЕРТИ.

ВИТИС/КА́ТИ *і* **~КУВА-** виду́шу-, вичáвлю-, ВИДАВЛЮ-; *(з їх)* викру́чу-, як мо́кру шмáтку їх; випирáти /ВИПИХА-, з^п витісня́-/ їх, займá- *чиє* місце; **я.** /м^н **хто/ ~кá** с-и ♦, з-й ~ну-, вигні́чувач, п^к ~кни́й, ~кáль-, ©; **я. ~кано** ~ка-;

ВИ́ТИСНУТИ *п.* ви́доїти ◊.

ВИТИ́ЧУВАТИ *(трасу)* значи́ти тичкáми.

ВИ́ТІВКА; ВИ́ТІВКИ ви́гад-, фі́глі, шту́ки, ви́твор-, ви́хват-, кáверзи, ви́брики; *(не злі)* жáрти; *(забаганки)* витребе́ньки, химе́ри, при́мхи.

ВИТІВНИ́К вигáд-, химе́р-, штукáр, мартопля́с.

ВИТІКА́ТИ текти́, виплива́-, вилива́тися, *(цівкою)* точи́-, *(- річку)* брáти почáток; **що витіка** вили́ваний, теку́чий, п^к витічни́й.

ВИТІЮВА́ТИЙ закру́тис-, кучеря́вий, хитрому́дрий, пишномо́вний, барви́стий, *г.* цвітис-.

ВИТКИ́Й в'юнки́й, кучеря́вий, кру́чений, закучеря́вле- /по-/; *(шлях)* покру́че-, непрями́й, зви́вистий, петля́с-, гадючкувá-, кривуля́с-, в'юни́с-; *(- клуби диму)* вихрувá-; & зміїновиткий.

ВИТЛУМА́ЧУВАТИ витовкмáчу-, роз'я́сню-, /ви-/, товкмáчити, ТЛУМАЧИ-.

ВИТО́ЧУВАТИ; ВИ́ТОЧИ- *(сльози)* ви́добу-, ви́клика-.

ВИ́ТРАТА витрачáння, ви́трате-, марнува-;

ВИ́ТРАТИ видáтки, н^I розбазáрювання.

ВИТРАЧА́ТИ ±/В-/; роби́- ви́трати, *(гріш на що)* ГАТИ- у *що*, н^I марнотрáти-, гайнувá-, марнувá-, розтри́нькува-, три́нька-, ци́ндри-; **я.** /м^н **хто/ витрачá** с-и ♦, з-й ви́трати-, марнотрáт(ець) /-ник/, п^к марнотрáтний, розтрáтливий;

ВИ́ТРАТИТИ *(запас)* зужи́ти ◊;

ВИ́ТРАЧЕНИЙ зужи́тий ◊;

ВИ́ТРАТИТИСЯ *о.* ви́грошитися ◊.

ВИТРЕБЕ́НЬКА *(абищиця)* цяця́н-, ця́ць-, дрібни́ч-, нікче́мниця, *г.* бағате́лька, *р.* ку́нштик, *(висяча)* дармови́с;

ВИТРЕБЕ́НЬКИ ви́гадки, при́мхи, забагáнки, ВИТІВКИ.

ВИТРИВА́ЛИЙ міцни́й, стійки́й, тривки́й, негну́чий, цупки́й, загарто́ваний, терпля́чий.

ВИ́ТРИМКА ви́держка; & ви́трим.

ВИТРИ́/МУВАТИ терпі-, зно́си-, вите́рплюва-; *(в бою)* висто́юва-, не відступá-, не піддавáтися, **я.** /м^н **хто/ ~мує** з-й ~мати, нескоре́н-, незігне́н-, п^к ~вáлий, терпля́ч-, *г.* виде́ржлив-, ©.

ВИТРІ́ПУВАТИ тріпа-, витрясá-, витру́шува-; & д^к ви́тріпа-.

ВИТРІ́ШКУВА́ТИЙ > БАНЬКАТИЙ.

ВИТРІЩА́ТИ *(очі)* вилу́плювати, виря́чу-, *(язик)* висоло́плю-; **в. о́чі** витріщáтися;

ВИ́ТРІЩИТИ *(очі)* ви́балушити ◊.

ВИТТЯ́ завивáння, *(бурі)* рев, ревіння; *(жалібне)* ски́глення, квилі́ння.

ВИТУ́РЮВАТИ > ВИГАНЯТИ, ВИПИХАТИ;

ВИ́ТУРИ- ви́пха-, ви́штовха-, ви́ряди-, ви́гна-, ви́кишка-, сплести́ личаки́; & ♦ в ши́ю.

ВИ́ТЯГ *(з тексту)* ури́вок, цитáта.

ВИТЯГА́ТИ /роз-/; *(відки)* тягну́-, виймá-, видіс-

тава́-, виволіка́-, видобува́-; *(губи)* випина́-; *(з їх)* виу́джува-, *(з біди)* вирято́ву-; *(руку)* випро́сту-, вирівню-; *(жили)* вимо́ту-, висо́т-; *(дим)* висмо́кт-; *(з тями)* вигорта́-, викреса́-; **я. /м^н хто/ витягá** с-и ♦, з-й ви́тяг-, тяга́ч, $п^к$ витяжни́й, витяга́ль- +%, для витяга́ння ©.

ВИТЯГА́ТИСЯ /роз-/; *(вгору)* виро́ста́ти, ви́ща-, тягти́ся, *(дуб)* виганя́-; *(струнко)* виструнчува-; *(щоб досягти)* спина́-; *(вдовж)* видо́вжува-; *(на ліжку)* простяга́-; *(над чим)* витика́-, випина́-; & *(- лице)* ♦ в тру́бочку; **я. /м^н хто/ -ється** тяганий /ви-, роз-/, $п^к$ тягу́чий, тягучки́й, *(в нитку)* вишнуро́ваний, ви́шнуровува-, *(у струнку)* виструнчува-, *к.* ви́струнче-;

ВИ́ТЯГНУ-: я. -увся ви́тягнутий /-нений/ ◊.

ВИ́ТЯЖКА *(екстракт)* ви́вар.

ВИУ́ДЖУВАННЯ *(чого) г.* вигрібува- /-ба́ння/.

ВИУ́ДЖУВАТИ; ВИ́УДИ- *(не рибу) г.* ви́греб-.

ВИУ́ЧУВАТИ *(вірш)* /за-/, $ш^к$ визу́джу-; вишко́лю-, <u>вивч</u>/а́ти /на-/; **я. /м^н хто/ ~á** с-и ♦, з-й ви́вчи-, для ˊ~ення, за -ям, дослідник, у́чень, $з^н$ зуди́ло, *о.* де ~а́ють [за́клад, д. в. рак].

ВИХА́РКУВАТИ /від-/.

ВИХА́ТИ маха́-, хита́-, ма́я-; *(копитом)* хвица́-; *(хвостом)* ме(т)ля́-, вихля́-, виля́-, *п.* моло́-.

ВИ́ХВАЛКА хва́стощі, (по)хвальба́, вихваля́ння, похваля́ння /на-/.

ВИХВАЛЯ́ННЯ *м^н о.* фанфа́ри.

ВИХВАЛ/Я́ТИ виславля́-, ХВАЛИ-, велича́-, підно́си- до небе́с, хвали́- по́під небеса́ /на всю гу́бу/, кури́- /пали́-/ тим<u>ія</u>́м /$с^о$ фіміа́м/, співа́дити[фі]ра́мби, оспівува-, сла́ви-; **я. /м^н хто/ ~я́** с-и ♦, з-й ˊ~и-, хвалі́й, хвали́тель, велича́льник, славохва́л /дармо-/, ˊ~ювач /роз-/, $п^к$ похвалі́бний, велича́ль-, панегіри́ч-, $к^н$ хвале́б-.

ВИХВАЛЯ́ТИСЯ: що -ється = що хвалиться.

ВИ́ХВАТКА ви́брик, ко́ник, ви́тівка, $с^о$ зама́ш-, *(ворожа)* ви́пад; & ви́хват; ± ЕКСЦЕС;

ВИ́ХВАТКИ ВИТІВ-, екстрава<u>г</u>а́нтні мане́ри.

ВИХИЛЯ́С *(тіла)* ви́верт, викрута́с, ви́крут;

ВИХИЛЯ́СИ вихиля́ння ◊; **в. та викрута́си ♦** та вигиба́си.

ВИХИЛЯ́ТИ *(голову з вікна)* висува́-; *(чарку)* випива́-, виду́длюва-; & *р.* вихи́лю-;

ВИ́ХИЛИ- *(чарку)* ви́жлукта-, спорожни́- ◊.

♦♦♦СЯ $д^к$ *(з вікна)* ви́суну-; $д^1$ ви́хилений *(вниз)*.

ВИХИ́ТУВАТИ /по-/, погойду-, /ви-/, ХИТАТИ.

ВИ́ХІД *(відки)* вибуття́, *(у море)* відпли́ття́; *(військ) г.* ви́марш; *(на кін)* поя́ва, при́хід; *(єдиний)* шанс, можли́вість, спо́сіб, ра́да; *(руди)* **т.** ви́робіток, ви́добу-; **не мав іншого ви́ходу** © а що мав роби́ти?

ВИХІДНИ́Й *(одяг)* надвірній; *(день)* неробо́чий; **-дня́ то́чка** поча́ток, СТАРТ; ± СВЯТКОВИЙ.

ВИХОВА́НЕЦЬ годо́ванець, *і.* вихо́вуваний.

ВИ́ХОВАНІСТЬ вихо́ва́ння.

ВИХО́В/УВАТИ ВИРОЩУ-, рости́ти, нав[у]ча́-, розвива́-, дово́ди- до ро́зуму; *(любов)* прище́плюва-; *(скарб)* хова́-, перехо́ву-, *(зло)* таїти; **я. /м^н хто/ ~ує** с-и ♦, з-й ˊ~а-, за́йнятий ˊ~анням, ~а́тель, *ѓ* ~ни́к, $п^к$ ~ний, ~а́ль-, ~а́вчий, ©;

ВИ́ХОВАНИЙ че́м-, УВІЧЛИВИЙ, *ф.* оте́саний; *з.* пове́де-.

ВИХО́Д/ИТИ йти [не ♦ з голови́]; витика́- но́са, переступа́- /ступа́- за/ поріг, $г^д$ висува́тися, /купно/ висіва́-, висипа́ти; *(- рать)* виступа́-, вируша́-, виряджа́тися, *(у море)* випливати; *(з авта)* висіда́-; *(з лікарні)* вибува́-, випи́сува-тися, *(з тюрми)* звільня́-; *(на кін)* з'явля́- на *чім*; *(вікнами)* диви́-; *(з землі)* витика́-, схо́ди-ти; *(з панів)* /по-/; *(- книгу)* видава́тися, публікува́-; *(А з Б)* утво́рюва-; *(запас)* вичерпува-, витрача́-; *(- задачу)* розв'язува-; *(з біди)* /ви-/; *(вдало) ф.* витанцьо́вува-, става́- **[чому́ так -ить?** чому так ста́ється?]; **в. за ме́жі** переступа́ти межу́; **в. з ві́ри** 1. пору́шува- традицію, 2. безглу́зді-; **в. з ла́ду́** вибува́- з ла́ду́; **в. з-під пера́ *кого*** бу́- написаним *ким*; **в. наве́рх** става́- гла́сним, виявля́тися, розголо́шува-, оприлю́днюва-; *(- зело)* прорізa-, $п^о$ ВИПИРАТИ-; **в. на просто́рище** заплива́- на ширші во́ди; **не в.** *ф.* не вила́зи- [з ба́ру не вила́зив]; **не в. /с-/ з голови́** стоя́- /бу́-/ на ду́мці, не схо́ди- з ду́мки; **не в. з-під впли́ву *кого*** трима́тися *чиєї* спідниці; **не ˊ-ить** не вдається /клеї-/; **ˊ-ило на те, що** усе́ вка́зува- на те, що; **-ило так** на ділі бу-ˊ так; **я. /м^н хто/ ~ить** с-и ♦, з-й ви́й-, $п^к$ вихідни́й, ~о́вий, на ˊ~і, вже у две́рях, ©;

ВИ́ЙТИ піти́, ви́мандрува-, *(задом)* ви́задкува-, *(нишком) г.* ви́мкнутися, *о́* пу́рхнути; *(- указ)* бу́- проголо́шеним; /*твір*/ поба́чи- світ *(Бо́жий)*; *(удатися) ф.* ви́горі- **[не ви́йде** не ви́горить]; $б^а$ повисипа́-, повихо́ди-; **в. на фі́нішну пряму́** підійти́ /наблизитися/ до фінішу; **в. наве́рх** відкри́-; **в. у *кого що*** ви́вес- з *чого* /лиши́- без *чого*/ *хто* **[ви́йшли гро́ші в *кого*** ви́вівся з гро́шей /лиши́- без г./ *хто*]; **не ви́йде** не бу́де ді́ла, не ви́горить; **переля́к ви́йде з *кого*** збу́деться страху́ *хто*, страх поки́не *кого*; **на моє́ ви́йшло** моя́ пра́вда, © не я казав?

ВИХО́ДИТЬ $в^{ст}$ зна́ч-, о́тже, таки́м чи́ном, іншими слова́ми, *р.* зна́читься; $ф^р$ випливає [з цього ♦]; *(на початку мови)* і що: [**в., їй не йти?** і що: їй не й.?]; **то що ж в.?** то що ж це?

ВИХО́ДЖУВАТИ; ВИ́ХОДИТИ ви́тупа-, *п.* досягти́, здобу́-, домогти́- [ви́ходив пе́нсію].

ВИХО́ПЛЮВАТИ висми́ку-, виша́рпу-, ВИТЯГАТИ, вийма́-, вирива́-, вибира́-, *(з піхов)* добува́-, ви́добува-;

ВИХО́ПЛЮВАТИСЯ *(з уст)* прорива-; ◊.

ВИ́ХОР шу́ря-бу́ря, $с^о$ смерч; *(снігу)* хурде́лиця; *(подій)* кругове́рть, клубо́тнява, кручія́, ВИР,

калейдоско́п; & ♦е́ць; $п^к$ *вихробі́жний /-ле́т-/; **як в.** *(хутко)* стріло́ю, прожо́гом, як метео́р.

ВИХРУВА́ТИЙ 1. чуба́-; 2. бага́- на ви́хри, розви́хрений; & вихри́стий; ± ВІТРЯНИЙ.

ВИЧЕ́РП/УВАТИ *(воду)* черпа́-, вибира́-; *(запас)* витрача́-; *(тему)* по́вністю розробля́- /розкрива́-/; **що** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й ~́а-, черпа́льник, ~увач, $п^к$ ~ний, черпа́ль-, ~ливий, ©;

ВИ́ЧЕРПАТИ *(сили /бігом/)* ви́біга-, /*блуканням*/ ви́блука- ◊;

ВИЧЕ́РПУВАТИСЯ *п.* вичаха́ти ◊;

ВИ́ЧЕРПАТИСЯ $д^1$ ви́черпаний, Ø.

ВИЧИ́ТУВАТИ *(кому)* чита́- нота́цію, ШПЕТИ- /пари-/ *кого.*

ВИЧІ́КУВАТИ /о-, пере-/, вижида́- /до-/, $д^к$ перечека́- /ви́-/; *(ворога)* вистеріга́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **вичі́кує** с-и ♦, з-й ви́чека-, $п^к$ вичі́кувальний ◊, ©.

ВИЧУ́ХУВАТИСЯ > ОДУЖУВАТИ;

ВИ́ЧУХАТИ відвола́-, відволо́да- поста́ви- на но́ги ◊.

ВИШ ви́ща шко́ла, $с^о$ ВУЗ, $с^у$ ВНЗ; *(технічний)* інститу́т, *(музичний)* консервато́рія, *(загальноосвітній)* університе́т, *(військовий)* акаде́мія, *(хліборобський)* інститу́т, акаде́мія.

ВИШИ́ВАНИЙ гапто́ваний, ви́шитий.

ВИШИВА́ННЯ гаптува́ння, $г^д$ шиття́.

ВИШИНА́ > ВИСОЧИНА.

ВИШИВА́ТИ > ГАПТУВАТИ.

ВИ́ШКІЛ нау́ка, навча́ння, вче́ння, *г.* ви́робле-, $с^о$ ПІДГОТОВКА; *(скорий)* інструкта́ж; $в^й$ му́штра; & пере́шкіл /= пере♦/.

ВИШКІРЯ́ТИ /о-/, вищиря́-, вискіря́- /о-/, вискаля́-, скали-, шкіри-; **в. зу́би** вишкіря́тися /о-/.

ВИШК/О́ЛЮВАТИ виу́чу-, нав[у]ча́ти, учи́-; *(бійців)* муштрува́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~о́лює** с-и ♦, з-й ~́оли-, за́йня́тий ~́олом, ~ільни́к, $п^к$ ~ільни́й.

ВИ́ШКРІБОК > ВИПЛОД-; ± ШИБЗДИК.

ВИ́ШНІЙ го́р-, (під)небесний. *п.* боже́стве́н-, бо́жеський; & *с.* все♦ [Всевишній]; *д!* БОГ.

ВИШТО́ВХУВАТИ > ВИПИХАТИ.

ВИШУ́КУВАТИ шука́-, ни́шпори-, вини́шпорюва-, $ф^р$ дале́ко ходи́- [на́що д. х.?]; **що** /$м^н$ **хто**/ **вишу́кує** за́йня́тий пошуком, шука́ч, вишу́кувач, ни́шпорка, $п^к$ ни́шпорливий, ©;

ПІДШУКА́ТИ *р.* нашука́- ◊;

ВИ́ШУКАНИЙ *(смак)* ви́тонче-; *(стиль)* доскона́лий, дове́ршений; *(одяг)* із сма́ко́м (зро́бле-), еле́га́нт-, $ж^м$ мудро́ва-, /*схвалений снобами*/ снобі́стський; *(- лайку)* добі́рний.

ВИЩЕВИ́КЛАДЕНЕ ви́кладе- ви́ще, *г.* пови́ще.

ВИ́ЩЕРБ щерби́на, зазу́бли- /ви́-/, ви́зубень, *г.* за́зуб.

ВИЩИ́ПУВАТИ *(волос)* виску́бувати.

ВИ́ЩІСТЬ перева́га, зве́рхність, верх; $ф^р$ дове́ршеність, доскона́л-, ви́бран-, вели́чн-, неперев́ершен-, незрівня́нн-, винятко́в-, ве́лич, *г.* непе́ре́січ, $а^м$ нижчість ± ПЕРЕВАГА.

ВИ́ЯВ ви́явлення, свідо́цтво, маніфеста́ція, *(радощів)* ви́раз, *(душі)* душе♦; & ♦а, о́б'яв.

ВИЯВ/ЛЯ́ТИ вика́зува- /по-/, розкрива́-; *(шпига)* /ВИ-/; *(їх)* продава́-; *(їм)* висло́влюва-, розповіда́-; $ф^р$ засві́дчува-; *(руди)* ВІДНАХОДИ-; **в. пи́льність** начува́тися; **не в. акти́вности** не ри́па-; **не в. самості́й-** трима́- за ма́мину спідни́цю; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ля́** с-и ♦, з-й ~и-, ~ни́к, викрива́ч, засві́дчу-, $п^к$ ~ни́й, викрива́ль-, ©;

ВИ́ЯВИТИ *(довіру)* $о^к$ уділи́ти ◊;

ВИЯВЛЯ́ТИСЯ вихо́ди- наве́рх, *(на лиці)* ви́читуватися, прохо́плюва-, *(у чім)* знахо́дити свій ви́раз, $ф^р$ випира́- [зла хіть так і випир-а́], захо́ди- [у множині в цих слова́х захо́дить різни́ця] ◊; & *г.* об'явля́тися;

ВИ́ЯВИТИСЯ ви́пливти на по́ве́рхню, ви́добутися на світ ◊; *(- голос)* проріза-; **в. на висоті́** не да́ти ма́ху.

ВИЯВЛЯ́ЄТЬСЯ /ВИ́ЯВИЛОСЬ/ $в^{ст}$ вихо́дить /сплива́є, виступа́є, ви́йшло +/ наве́рх, *у.* аж [аж ви ось де!], аж воно́ [аж воно́ – ні], $о^к$ аж то [аж т. – дід]; $м^й$ з'ясува́лось, ста́ло відо́мо.

ВИЯСНЯ́ТИСЯ *і* **ВИ́ЯСНЮВАТИСЯ** розхма́рюва-, випого́джува-; *(- обличчя)* розпромі́нюва-, веселі́шати, ясні́ш-, світлі́ш-; *(- справи)* з'ясо́вуватися, виступа́ти /сплива́-, вихо́ди-/ наве́рх, става́- на свої́ місця́;

ВИ́ЯСНИТИСЯ *(- небо) г.* обви́дніти; ◊; **-нилось *кому*** світло зійшло́ в голові́;

ВІБРА́ЦІЯ колива́ння, тремті́-, дрижа́-, брині́-.

ВІВА́Т! хай живе́! сла́ва! гурра́!

ВІ́ВКАТИ *г.* о́йка-, о́хка-, а́хка-, $о^к$ ге́йка-.

ВІВТА́Р олта́р, жерто́вник.

ВІВТО́РОК & $п^к$ *вівті́рковий.

ВІВЦЮВА́ТИЙ $с^о$ вівцеподі́бний.

ВІВЦЯ́ *(молода)* ягни́ця; & ове́чка, ⁸ягни́ч-, $п^к$ *ове́чий, $п^я$ > МОЛОДЕЦЬ.

ВІВЧА́Р чаба́н, гайда́р /-а́й/, вата́жник; ПАСТУХ.

ВІД з [**в. приро́ди** з приро́-], *(- ліки)* про́ти [**в. бо́лю** про́ти б.], *д.* з-пе́ред [забра́в з-п. діте́й]; **в. ти́сяч ро́ків** тисячі ро́ків то́му; **в. 50-ти літ** *г.* *(торгує)* вже́ 50 літ.

ВІ́ДА́Й *г.* ма́буть, (на)пе́вно, пе́вна річ, десь; мо́жли́во.

ВІ́ДАННЯ зна́вство.

ВІ́ДАТИ зна́-, усві́до́млюв-; *(чим)* завідув-, ору́дува-, керува́-, верхово́ди- над *чим*, *з.* ра́ди-, $с^о$ розпоряджа́тися; **я. ві́да = я. знає, я. заві́дує.**

ВІДБАВЛЯ́ТИ відніма́-, *(воду)* відлива́-, *(пісок)* відсипа́-; **хоч відбавля́й** хоч лопа́тою греби́.

ВІДБИ/ВА́ТИ відкида́-, відверта́-, відтру́чува-; *(сяйво)* віддзерка́лю-, рефлектува́ти, відсві́чу-, /*блиск*/ відбли́ску-, *(звук)* відлу́ню-; *(від чого)* відмовля́ти, відра́джува-; *(дівчат)* переманю-; *(в бою)* відвойо́ву-; *(слід)* витиска́ти,

викарбо́вува-; *(знак)* відштампо́ву-; *(побут)* відтво́рю-, зобража́ти, става́- дзе́ркалом *чого*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ва́** с-и ♦, з-й відби́-, для ~ття́, за́йня́тий -я́м, ~ва́ч, ~ва́йло, $п^к$ ~ва́льний, ~́вчий, ~ву́щий, © + **що віддзеркалює**;

ВІДБИ́ТИ *(памороки)* відібра́-, *(дівчину)* перекоха́-; ◊;

ВІДБИВА́ТИСЯ відла́мува-, відко́люва-, відпада́ти ◊; *(чим)* борони́тися, захища́-, обороня́-; *(од гурту)* віддаля́-, відстава́ти; *(звук)* відлу́нюва-; *(у тямі)* лиша́- слід ◊; *(- сонце)* віддзерка́люватися; *(на чім)* познача́-, дава́- взнаки́;

ВІДБИ́ТИЙ *(- світло)* відсві́чений; ◊.

ВІДБИРА́ТИ *(у кого, г. кому)* /за-/, відніма́-, відмага́-, *ю.* конфіскува́-; *(сон)* позбавля́- *чого*; *(з купи)* надбира́-; *(до хору)* /до-/; *(гроші)* $б^з$ ОДЕРЖУВА-; **я. відбира = я. забира**;

ВІДІБРА́/-: ~́ло мо́ву заціпи- /усо́х язи́к/ *кому*, онімів ☺; **~́ло но́ги** *кому* параліз[ж]ува́- н.*чиї*; **~́ло ру́ки** правце́м узяло́ /одсо́хли/ р. *чиї*; ◊.

ВІ́ДБИТКА *(статті)* ко́пія, /*окремо видана*/ ви́пуск; ± ВІДБИТОК.

ВІ́ДБИТОК *(ніг)* слід; *(у воді)* віддзерка́лення, відобра́же-, відбиття́; *(коректи)* гра́нка; ± ВІДБИТКА; *(світла)* ві́дсвіт, ВІДБЛИСК.

ВІДБИТТЯ́ *(дія)* відбива́ння; ¤ ВІДБИТОК.

ВІДБІГА́ТИ *(від чого)* відхилятися; *д!* БІГТИ;

ВІДБІ́Г- відцура́тися [сво́го відбіг, чужо́го не доско́чив]; **в. літа́ми від** ***кого*** бу́- ста́ршим за.

ВІДБ/І́Й $в^й$ вечі́рня зоря́; *(тривоги) г.* відклик; *г.* © відтриво́жний [сиґна́л ~о́ю відтриво́ж- с.].

ВІ́ДБЛИСК ви́лиск, ві́дсвіт, по́лиск, ви́блиск, *(на небі)* за́грава; ± СПАЛАХ.

ВІДБРІ́ХУВАТИСЯ відбала́ку-, ВИПРАВДУ-.

ВІДБУВА́ТИ *(кару)* брязкоті́- кайда́нами, терпі́-, зно́си-, вите́рплювати, *ф.* віддуба́сю-; *(весілля)* справля́-, *(про́гульку)* здійснюва-, *(нараду)* ма́-; *(куди)* від'їзди́-, відхо́ди-, (ви)руша́-, /*водою*/ відплива́ти, відча́лю-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **відбува́** 1. с-и ♦, $з^м$-й відбу́-, відбува́йло, $п^{-о}$ $п^р$ тепе́р [т. у тюрмі], 2. **що відходить**;

ВІДБУ́- *ф.* відбе́хка-, $о^к$ відтрива́- $б^а$ по♦♦♦ ◊;

ВІДБУВА́ТИСЯ ма́ти місце, става́тися, роби́-, ді́я-, ко́ї-, здійснюва-, розі́грува-, *ф.* крути́- [біля цього все й -иться]; *(бій)* точи́-; *(штрафом)* обме́жува-, обхо́ди-; ◊; $д^{-к}$ = **що ді́ється**;

ВІДБУ́ТИСЯ здійсни́-, *(- країну)* $з^п$ воскре́снути, ста́- на но́ги, /*після неволі*/ вста́- з колі́н; *(чим)* відмогти́ся, скара́ска-; **що відбу́вся** ВІДБУТИЙ, перебу́-, *(з'їзд)* мину́лий, Ø;

ВІДБУ́ТИЙ перебу́тий.

ВІДБУДО́ВА *(об'єкт)* відбудо́вання; *(дія)* відно́влення, ВІДНОВА, відбудо́вування.

ВІДБУДО́ВУВАТИ: що відбудо́вує відбудо́вчий;

ВІДБУДУВА́- відроди́-, віднови́-, + БУДУВА-.

ВІДБУТТЯ́ відбува́ння, відбу́ток.

ВІДВА́ГА смілі́вість, хоро́бр-, відва́жн-, безстра́шн-, *с.* одчайду́шн-.

ВІДВА́ЖНИЙ смілі́вий, хоро́брий, безстра́шний, спо́вне- відва́ги, *р.* відва́жливий, *с.* одчайду́шний; *(вчинок)* геро́йський, ли́царсь-, коза́ць-, звитя́жний.

ВІДВАЖУВАТИСЯ не боя́-, ма́ти відва́гу, відкида́ти страх, НАВАЖУВАТИСЯ.

ВІДВЕРТ/А́ТИ *(з дороги)* /з-, по-/; *(очі)* відво́ди-; *(біду)* усува́-, відхиля́-, відганя́-, не допуска́-, запобіга́- *чому*; *(од наміру)* відмовля́-, відра́джува-, відра́юва-; *(од спокуси)* відва́блюва- *(полу́)* відгорта́-, відгина́-; **в. ува́гу** забива́- ба́ки /загово́рюва- зу́би/ *кому*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й відверну́-, $п^к$ відвабливий, *(- читво)* відпру́жли-, *(од гиді)* відра́зли-, обридли-, відворо́тній, *(маневр)* ~а́льний, ~у́щий, $в^й$/$м^а$ відтяжни́й, *т.* запобі́ж-, $н^з$ бр-р-р *(який)*, *о.* гидки́й-як-смерть, $с^к$ відверни́- [відверни́-увагу хід], заговори́- [заговори́-зуби ба́йка], ©;

ВІДВЕРНУ́ТИ *(біду)* відвола́-; ◊.

ВІДВЕРТА́Т/ИСЯ ~а́ти о́чі; *(від їх)* става́- /поверта́тися/ спи́ною до /цура́-/ їх; *(від чого)* ~а́ти /розпоро́шува-/ свою́ ува́гу, дава́- собі спо́кій, *(від теми)* відхо́ди-; *(од діл)* відпру́жуватися;

ВІДВЕРН/У́- *(від їх)* відцура́- *їх*; ◊; **я. ~увся ~е́ний** /~утий/, Ø.

ВІДВЕ́РТИЙ щи́рий, прями́й, правди́вий, непота́йни́й, чистосерде́ч-, прямоліні́й-, нелицемі́р-, нелука́вий, про́стий се́рцем, душа́ на́встіж; *(- радість)* непідро́бний, нета́є-, невда́ва-; *(глум)* неприхо́-, незамаско́-; *(ворог)* я́вний;

ВІДВЕ́РТІСТЬ $о^к$ прямоказа́ння ◊;

ВІДВЕ́РТО правди́во ◊, *о.* від щи́рого се́рця, як на духу́, покла́вши ру́ку на се́рце, *ф.* без бре́шеш, без обиняків; ± ЩИРО.

ВІДВИК/А́ТИ *(од чого)* відзвича́юватися, збува́ /$п^о$ відбіга́ти/ *чого*; **я. ~а** збу́ваний, відзвича́юваний, с-и ♦, з-й збу́тися, вже ма́йже ~́лий, ©;

ВІДВИ́/КНУ- відбі́г- ◊; **я. ~́к ~́клий**, відбі́г-, відзвича́єний; ± ЗВИКАТИ.

ВІДВІВА́ТИ; ВІДВІ́Я-: відві́яло ***кого*** зник *хто*.

ВІДВІ́ДИНИ візи́т(а), гости́на; *(дія)* відвід(ув)ання, гостюва́ння, завіта́ння.

ВІДВІ́ДУВАТИ /на-/, бува́- в /(за)ходи́-, вчаща́-, топта́- сте́жку/ до/ *їх*, *ѓ* звидживa-, *р́* наверта́тися; *(гостем)* гостюва́ти; **я. ~́ує** с-и ♦, з-й ~́а-, ВІДВІДУВАЧ, $п^к$ бува́лий, *о.* на ~инах, ©;

ВІДВІ́ДАТИ *(їх)* завіта́ти до, $ж^м$ навихну́тися, *д.* переві́да- з *ким*; *(аж от)* примандрува́ти, *(бар)* зайти́ на пи́во.

ВІДВІ́Д(УВ)АЧ *(ча́стий)* гість, бува́лець, завіта́льник, зви́клий відві́дувати, *о.* на відві́динах.

ВІД/ВІ́КУ спокон~, зро́ду-~, з~, з-пе́ред вікі́в, ВІДДАВНА.

ВІДВІ́ЧНИЙ споконві́ч-, віч-, бе́звіч-, пра́віч-.

ВІДВО́Д/ИТИ вести́, відпрова́джува-; *(їх)* супрово́ди-, супрово́джува-, *(зека)* конвоюва́-; *(гілки)* відхиля́-, відсува́-, відгорта́-; *(біду)* відверта́-, запобіга́- *чому*; **в. о́чі** відвертатися; **я. ~ить** с-и ♦, з^м-й відве́сти, для ~у, за́йня́тий -ом, ~ій, відпрова́джувач, $п^к$ відвідни́й, ~о́вий, ©;

ВІДВЕ́СТИ́: Го́споди, відведи́ й сохрани́! свят, свят, свят!, відведи́, Бо́же, й заступи́!

ВІДВОЛІКА́ТИСЯ *б. у.* відверта́-, відпру́жува-.

ВІ́ДВОРО́Т *і* **ВІ́ДВОРІ́Т** відступ; *(до кого)* відра́за, оги́да, осору́га, *р.* не́хіть.

ВІДВОРО́ТНИ(І)Й оги́дний, потво́р-, відра́зливий, гидки́й (як ніч), бридки́й.

ВІДВ'Я́ЗУВАТИСЯ /роз-/, звільня́- з припо́ну; *(від кого)* відчіпля́-, відстава́ти;

ВІДВ'ЯЗА́ТИСЯ відчепи́-, відкара́ска- ◊.

ВІДГА́Д/УВАТИ /в-/, здога́дуватися, розпізнава́ти; *(сон)* поясню-, тлума́чити; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** охо́чий ♦ з-й ~а́-, за́йня́тий ~уванням, ~ько, $п^к$ ~чий ©.

ВІДГАЛУ́ЖЕННЯ відно́га, відла́м.

ВІДГАЛУ́ЖУВАТИСЯ *о.* відбрунько́вува-.

ВІДГАНЯ́ТИ *(кого)* відго́ни-; *(мух)* відганя́тись /$д^к$ відігна́-/ від мух.

ВІ́ДГОЛОС луна́, ві́дгук, ві́дгомін, відлу́ння, ви́ляск /від-/, ві́длунок, відбиття́, $м^н$ ви́ляски, *(грому)* відгроми; *(душі)* реа́кція; *(минулого)* пере́кази, спо́гади; & відголо́сся.

ВІ́ДГОМІН > ВІДГОЛОС.

ВІДГО́Н/ИТИ відганя́- /обганя́тись від/ їх; *(чим)* тхну́ти, (недо́бре) па́хну-, ма́- за́пах, *с.* смерді-; *(сумом)* навіва́- /нага́ду-/ *що*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ить** ~ич, відганя́йло, $п^к$ відгі́нчий, для ~у, ©.

ВІДГРІБА́ТИ & відгре́бувати.

ВІДГРИЗА́ТИСЯ; ВІДГРИЗНУ́- огризну́-.

ВІ́ДГУК луна́, ві́дгомін, ВІДГОЛОС, відбиття́, $с^о$ ві́дзвук; *(на що)* ві́дповідь; *(на книгу)* реце́нзія, /*стислий*/ резюме́, ду́мка; *(душі)* реа́кція.

ВІДГУ́К/УВАТИСЯ озива́-, відклика́-, подава́ти го́лос, *р.* відгомонюва-; *(на що)* відповіда́-, реагува́- /$д^к$ від-/; *(- звук)* відлу́нюва-, відбива́тися; *(на чім)* познача́-; *(на горе)* виявля́ти співчуття́ до *чого*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** ози́ваний, відлу́ню-, відкли́ку-, відби́-, охо́чий ♦, з-й ~ну́-, $п^к$ лунки́й, відлу́нистий, столу́нний, ©.

ВІДДА/ВА́ТИ *(заміж)* /ви-/; $у^р$ /воз-/; *(борг)* поверта́-; *(добром)* віддя́чува-, відпла́чува-; *(листи)* дава́- /пере-/, доруча́-; *(себе)* же́ртвува-; *(в науку)* посила́-, признача́-; *(ціну)* плати́-; *(риси)* відтво́рюва-; *(чим)* зано́си-, відго́ни-, нага́дувати *що*; *(світло)* відсві́чу-, *(звук)* відлу́ню-; *(якір)* $м^о$ відв'я́зу-, попуска́ти, по-слабля́-; *(мороз)* сла́бну-; **в. перева́гу** *(чому над чим)* обира́- *що* а не *що*, © вважа́- /визнава́-/ за кра́ще *що робити* [**в. п. солінню** в. за кра́ще соли́-], *г.* визна́чува- *що*; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~є́ с-и ♦, з^м-й відда́-, ~ве́ць, $р^м$ ~́чник, $п^к$ ~́вчий, ~́чний;

ВІДДА́ТИ: в. дани́ну ша́ни *к.* ♦ ша́ну; ◊;

ВІ́ДДАНИЙ ВІР-, наді́й-, незрадли́вий, пе́вний, щи́рий, *с.* твердові́рний, стоправові́р-;

ВІ́ДДАНО *(служити)* ві́рою і пра́вдою; ◊.

ВІДДАВА́ТИСЯ *(ворогу)* /з-/; *(чому)* віддава́ти себе́, захо́плюватися *чим*, порина́ти (з голово́ю) у *що*, *о.* хапа́тися /$д^к$ ухопи́-/, як дити́на за ця́цьку; *(розпуці)* піддава́-, впадати у *що*; *(мріям +)* снува́- *що*; *(заміж)* вихо́ди-, одру́жуватися, бра́ти шлюб, бра́тися, *о.* зав'я́зувати світ; *(звук)* відлу́нювати, відбива́тися;

ВІДДА́ТИСЯ *(чому) ф.* уда́ри- у *що*; ◊; *(коханому)* затягти́ в лі́жко *кого*.

ВІД/ДА́ВНА з~, ВІДВІКУ, з да́внього-~, з да́вніх-даве́н, з да́вніх часі́в, хто́зна-відко́ли, ♦-да́внього, спра~, пе́ред віка́ми, відко́ли світ сві́том, від часі́в Адама й Е́ви, ще он відко́ли; & від ду́же ~.

ВІДДА́ЛЕНИЙ відле́глий, *о.* заобрі́йний, *(збіг)* прибли́з-; **де́що в.** *(- зорю)* відда́леніший.

ВІДДАЛ/І́К *(звідки)* з♦, зда́ле(ч)ку, з(від)даля́; *(де)* ~я́ /з÷/, ~еки́, (о)подалі́к, опо́даль, о́ддаль, ~і, у далечині́, ВДАЛИНІ, аж-он-де, аж ген, ген-ген (дале́ко).

ВІДДАЛЯ́ТИСЯ; ВІДДАЛИ- відпли́нути.

ВІ́ДДАЛЬ відстань, відда́лина, відда́лення, дистанція, *р.* відле́глість, *(мала)* п'ядь, *о.* ку́ряча п'ядь; *(засягу)* ра́діюс; *(лету кулі)* за́сяг, $с^о$ да́льність; **п.** відда́лен-; **на в. ви́тягнутої руки́** на ви́тяг р.

ВІДДЗЕРКА́Л/ЮВАТИ *(сяйво)* відбива́-, відсві́чува-; *(у творі)* відтво́рюва-, відобража́-; *(настрій)* виявля́-, розкрива́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює** с-и ♦, з-й відби́-, рефле́ктор, дзе́ркало, $п^к$ відбивни́й, рефле́ктор-, відбива́ль-, /*тло*/ дзерка́ль-, ©;

ВІДДЗЕРКА́ЛЮВАТИСЬ $п^о$ дзерка́литись ◊.

ВІ́ДДИХ по́дих; *(дія)* ди́хання, відди́хува-; *р.* зі́д(т)ха́ння; **д.** пере́дих, спочи́нок, перепочи́н-.

ВІДДИ́ХУВАТИСЯ відхе́кувати(ся), відса́пуватися, передиха́ти, зво́дити дух; ± ДИХАТИ.

ВІ́ДДІЛ *(установи)* ві́дділок, фі́лія, се́кція, відді́лення, се́ктор, *(вишу)* факульте́т, *(війська)* загі́н; *(у вагоні)* купе́; *(машинний)* приміщення; & підві́дділ; ± ЧАСТИНА.

ВІДДІЛЯ́ТИ /РОЗ-/, ВІДОКРЕМЛЮВА-, *(муром)* відгоро́джува-, *(майно)* ВИДІЛЯТИ.

ВІДДУ́ШУВАТИ /ви-/, відти́ску-, ВИДАВЛЮ-.

ВІДДЯ́КА ви́нагорода, подя́ка, відпла́та, *(за зло)* /за-/, по́мста, відо́мста, відо́мщення, $у^р$ мста.

ВІДДЯ́ЧУВАТИ відпла́чу-, не лиша́тися в боргу́, плати́ти тіє́ю ж моне́тою;

ВІДДЯ́ЧИТИ віддя́кува-, $з^н$ відвзає́мни-, *о.* не лиши́тися в боргу́; & віддя́чититися /= ♦/.

ВІД'Є́МНИЙ *м.* негати́вний; ± ПОЗИТИВНИЙ.

ВІДЖИВ/А́ТИ 1. /о-/, воскреса́-; *(- любов)* відно-

вля́тися, відро́джува-, ~ля́-; *(духом)* випро́стувати пле́чі; 2. *(обряд)* відмира́-, застаріва́-, става́- застарілим, вихо́ди- з мо́ди, давні-, не практикува́тися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~я́** 1./2. с-и ♦, ©, 1. ~аний[1], $п^к$ ˜у́щий + **я. воскреса**, 2. ~аний[2], ма́йже відме́рлий /не практико́ваний/, щора́з ме́нше п., $п^к$ старомо́д-, *(вік)* переста́рілий;

ВІДЖИ́ТИ: я. віджи́в 1. **я. воскре́с**, 2. віджи́тий /ви́-/, віджи́лий, Ø.

ВІДЖИ́ВЛЕННЯ *г.* віджи́ва; $н^{дк}$ віджи́вля́ння.

ВІДЖИВЛЯ́ТИ воскреша́-, *(лад)* відно́влюва-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **віджи́вля́** охо́чий ♦, з-й віджи́ви-, $п^к$ живлю́щий, відживни́й, відновни́й, животво́р-, живода́й-, $м^а$ реаніма́цій-, $г^д$ оживля́ючий, *(- воду) е.* жив(у́щ)и́й + **я. воскреша**.

ВІДЖИВЛЯ́ТИСЯ відхарчо́вува-, відно́влювати си́ли, $п^{-о}$ воскреса́ти, верта́тися до життя́.

ВІДЗВИЧА́ЮВАТИ *д.* відзвича́- /= відуча́-/;

ВІДЗВИЧА́ЇТИ відучи́- ◊.

ВІДЗИВА́ТИСЯ /о-/, відлу́нювати, ± ЛУНА-.

ВІДЗНА́КА о́зна́ка, прикме́та, ри́са; *(за що)* наґоро́да, відзна́чення; *(військова)* знак.

ВІДЗНА́КИ реґа́лії, $з^н$ дармови́си.

ВІДЗНАЧ/А́ТИ *(на мапі)* /по-/, значи́-, *г.* ціхува́-, $с^о$ відміча́-; *(на деталях)* назнача́-; *(хиби)* нотува́-, карбува́-, фіксува́-, зауважу́ва-, зверта́- ува́гу на; *(за що)* НАГОРОДЖУВА-; *(свято)* святкува́-, справля́-, обхо́ди-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~я́** с-и ♦, $з^г$-й відзна́чи-, ~увач /по-/, значи́льник, *(+ й мінуси)* карбівни́к *чого*, $п^к$ значи́льний, для ~ення, зайня́тий -ям, ©; **я. урочи́сто -ча́** *(форум)* де бу́чно ~а́ють /святку́-, ушано́ву-/;

ВІДЗНАЧ/А́ТИСЯ /по-/ ◊; **не в.** $ф^р$ грішити [**не в. впе́ртістю** не г. в.]; **я. -ється** ~уваний ◊;

ВІДЗНА́ЧЕНИЙ *к.* зна́чений ◊.

ВІД'ЇЗД вибуття́; & $п^к$ *від'ї́зний [в. квито́к].

ВІД'ЇЗДИ́ТИ *і* **ВІД'ЇЖДЖА́-** вибува́-, виряджа́тися, *(ви)*руша́ти; *(поїзд)* відходи-, $з^н$ відправля́тися, $т^р$ віддаля́-; *(судно)* відплива́ти, відча́лю-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **від'їжджа́** $з^г$-й ви́їха-, пасажи́р, від'їжджа́нин, $п^к$ від'їжджий, від'ї́зний, ©.

ВІДКА́З > ВІДПОВІДЬ.

ВІДКА́ЗУВАТИ ВІДПОВІДА-, озива́тися; *(майно)* ВІДПИСУВАТИ; !! *не* відмовля́ти !!;

ВІДКАЗА́ТИ *(різко)* відпали́-, відбри́- ◊.

ВІДКАРА́СКУВАТИСЯ *(од їх)* позбува́тися *їх*; *(од чого)* відкру́чуватися;

ВІДКАРА́СКА- *ф.* відбри́ка-, відмахну́- ◊.

ВІ́ДКИ звідки, (з)відкіля́, (з)відкіль, з яки́х сторі́н /краї́в/.

ВІДКИД/А́ТИ *(вбік)* ки́да-; **п.** відшто́вху-, відчу́жу-; *(волос)* відгорта́ти, *(голову)* закида́-; *(сумнів)* облиша́-; *(пеню)* відхиля́-; *(ідеї)* відмовля́тися від /не прийма́ти, не визнава́-/ *чого*, не́хтува- /викида́- за борт/ *що*; *(ворогів)* відганя́-, дава́- одкоша́ *їм*; *(в лічбі)* відніма́-, мінусу́ва-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~я́** с-и ♦, з-й /з на́міром/ відки́ну- /відки́да-/, ~а́ч, ~а́йло, $п^к$ ~ни́й, відгорта́ль-, для відкида́ння, $п^{-о}$ той, що про́ти, ©;

ВІДКИ́НУТИ *ф.* відфутбо́лити ◊;

ВІДКИ́НУТИСЯ *(од чого)* відмо́ви-, відцура́-, відсахну́-, відсторони́- ◊.

ВІДКІЛЯ́СЬ хтозна-звідки, не зна́ти /невідо́мо/ з., ні звідти ні звідси; & (з)відкись, відкі́льсь.

ВІДКЛА/ДА́ТИ кла́с-; *(на після)* залиша́-; *(дату)* перено́си-, відсува́-, відтяга́- /о-/, $с^о$ відстро́чува-; *(гірські породи)* нашаро́ву-; *(яйця)* не́сти́; **в. на туре́цький Вели́кдень** ♦ на Мико́ли та й ніко́-, *б.* ♦ в до́вгу шухля́ду /скри́ню/; **я. ~да́** с-и ♦ $з^м$-й ~́с-, зволіка́ч, ~да́ч, $п^к$ ~дальний +%, ©; **я. -ється** відкла́даний ◊;

ВІДКЛА́СТИ: в. в голові *д.* узя́- на за́мітку.

ВІДКО́ЛИ(?) $с^п$ з то́ї пори́ /з то́го ча́су, відто́ді/, як, *б.* з тих пір, як; *(?)* $п^р$ з яко́ї пори́? з яко́го ча́су? *б.* з яки́х пір?; давно́, хто́зна-коли́; & *звідко́лись /= з якоїсь пори́/; **в. світ сві́том** ♦ світ та со́нце.

ВІДКОРКО́ВУВАТИ *(пляшку)* /роз-/, відтика́ти, відкрива́ти, відкупо́рю-.

ВІДКРИВ/А́ТИ *(злочин)* /ви-/; *(очі)* /роз-/, розплю́щу-, $у^р$ отверза́ти, *д.* отвира́-; *(рот)* розтуля́-, *(замок)* відмика́-; *(отвір)* відтика́-, *(пакет)* розпеча́тува-, *(секрет)* вика́зува-, /*перед їми*/ виклада́- ка́рти *їм*; *(воду)* пуска́-; *(завісу)* відтуля́-, відслоня́-, відсло́нюва-; *(сезон)* (роз)почина́-; *(нове)* виявля́-, поміча́-, винахо́ди-; *(землі)* /від-/; *(руди)* /ЗНА-/; *(жанр)* започатко́вува-; *(хід)* **б.** відчиня́-; **в. дорогу** дава́- зеле́не світло; **в. ду́шу** діли́тися секре́тами; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~я́** с-и ♦, з-й відкри́-, ~а́ч, $п^к$ *(вірш збірки)* заспівни́й /*в ССР:* парово́з/, ~а́ль-, ©;

ВІДКРИ́- *(кому /таїну)* зра́ди-, /*очі*/ $г^д$ створи́-;

ВІДКРИВА́ТИСЯ /роз-/ ◊, виявля́-; $у^р$ отверза́-; *(перед очима)* пока́зува-, вирина́ти, виступа́-; *(їм)* зізнава́тися, сповіда́-, виклада́ти ка́рти, зра́джуватися пе́ред *їми*;

ВІДКРИ́- ви́йти з тіні ◊; *(їм)* ді́йти до ро́зуму.

ВІДКРИ́ТИЙ /роз-, неза-/,відімкнений, $у^р$ розве́рс-; ☺ відве́р-, щи́рий; *(оку)* досту́пний, *(усім)* прилю́д-, гла́с-; *(фланг)* незахи́ще-, го́лий; *(ворог)* неприхо́ваний, нетає́м-, я́в-, непотайни́й; *(прилад)* ви́найде-; *(метал)* /від-/; *(кар'єр)* назе́м-; *(- питання)* нерозв'я́за-; **б.** відчи́не-; *(перелом)* $м^а$ не вну́трішній.

ВІДКРИТТЯ́ *(вчених)* $п^{-о}$ ви́нахід, *(руд)* зна́хідка; *(раптове)* новина́, *(незнана істина)* одкрове́ння; *(академії)* $і^с$ заснува́-; *(сезону)* поча́ток.

ВІДКРУ́ЧУВАТИСЯ /ВИ-/, відґви́нчу-; *(од чого)* відмага́-, огина́- /ухиля́-, відпе́кува-, здиху-, відхре́щу-, відбріху-, уника́ти/ *чого*.

ВІДКУПЛЯ́ТИСЯ & відку́плюватися.

ВІДКУПО́РЮВАТИ; ВІДКУПО́Р- оді́ткну-.

ВІ́ДЛА́М, ВІ́ДЛА́МОК ула́мок, відло́м(ок), *р.* вло́мок, відривок; *(скла)* ска́лка, *(дерева ще)* оцу́пок, *(бомби)* ска́лка, $с^о$ оско́лок.

ВІДЛИ́ГА відталь, ро́зт[к]аль, потепління, *д.* відтань, ро́зпари; & відволо́г[д]а, відволож.

ВІДЛИГА́ТИ $р^к$; **ВІДЛИ́Г(НУ)ТИ** > ЛИГАТИ.

ВІДЛІТА́ТИ: що відлітá відлітаний, наста́вле- /ра́дий/ відлетіти, $п^к$ відлітний; ± ЛЕТІТИ;

ВІДЛЕ́ТІ- відли́ну-; $д^1$ відле́тілий, відли́ну-.

ВІДЛО́ГА ка́птур.

ВІДЛУ́ННЯ луна́, відлунок, відголос, відгомін, відгук, відзвук, відляск, $м^н$ виляски, *(не лише грому)* відгроми; *(у громаді)* реа́кція.

ВІДЛУ́НЮВАТИ /$д^к$ **ВІДЛУНИ́ТИ**/ ВІДБИВАТИСЯ, *р.* відгомо́нювати; **що відлу́нює** с-и ♦, відлу́нюваний, $п^к$ відлу́н-, відлу́нистий, ©.

ВІДЛУ́ЧЕННЯ $н^{дк}$ відлуча́-; *(відки)* викида́чка.

ВІДЛЮ́ДДЯ *г.* відсторонь, $г^д$ відсторо́ння.

ВІДЛЮ́ДНИЙ безлю́д-, пусте́ль-, ди́кий, глухи́й, незасе́лений, необжи́тий; *(- село)* відда́лений; ☺ ВІДЛЮДЬКУВАТИЙ.

ВІ́ДЛЮДОК, ВІ́ДЛЮ́ДЬКО відлю́дник, саміт-, пече́р-, АНАХОРЕТ, *як і.* неприка́яний.

ВІДЛЮ́ДЬКУВАТИЙ вовкува́-, потайни́й, непривіт-, похму́рий, самітницький, відлю́дни-, відлю́дний, неприка́я-.

ВІ́ДЛЯСК відлу́ння, відлунок, відлясок, ЛУНА, $м^н$ виляски.

ВІДМЕЖО́ВУВАТИ *(межею)* /роз-/, відокре́млю-, відділя́ти /роз-/;

ВІДМЕЖО́ВУВАТИСЯ умива́ти ру́ки ◊.

ВІДМИКА́ТИ *(багнет)* $с^о$ здійма́-; *(ключем)* *р.* відпира́-, *(защіпнуте)* відщіпа́-; *(очі)* розплю́щува-, розтуля́-, *в.* продира́-; *д!* БАГНЕТ;

ВІДІМКНУ́ТИ *(очі)* /розі-/ ◊; & $з^в$ ♦ся.

ВІДМИРА́ТИ ги́ну-, со́хну-, в'я́ну-, *г.* заника́-; *(- інстинкт)* зника́-, пропада́-, щеза́-, завмира́-; **що** /$м^н$ **хто**/ **відмирá** зани́каний, с-и ♦, прире́че- відме́р- /на відмертя́/, $п^к$ (вже) ма́йже відме́рлий, напівідме́р-, $п^{-о}$ пережи́тковий;

ВІДМЕ́РТИ: що відмéр від(у)мерлий ◊, Ø.

ВІДМІ́НА ВАРІЯНТ, модифіка́ція, відмінність; *(несхожість)* іншість, відмінна ри́са /о́зна́ка, прикме́та/; *(в житті)* зміна, переміна; $г^а$ гру́па відмінювання.

ВІДМІ́ННИЙ інший, не таки́й, не схо́жий, $б^з$ и́нший; *(- думки)* розбіжний; ® зразко́вий, взірце́-, першокла́сний, добір-, ду́же до́брий, *с.* знаменитий, $ж^м$ хіба-ж-таки́й; /*якість-*/ висо́-.

ВІДМІНЯ́ТИСЯ: змінюва-; **світ відміня́ється кому** світ іде́ пере́кидом (пе́ред очи́ма).

ВІДМО́ВА відмо́вл/ення, $н^{дк}$ ~я́ння; ± НЕЗГОДА.

ВІДМОВ/ЛЯ́ТИ не дава́- зго́ди, не пого́джуватися, дава́ти гарбуза́; $о^к$ відповіда́-; *(від чого)* відра́джува-, відгово́рюва-; *(- мотор)* глу́хну-, заглуха́-, не дія- /працюва́-/, псува́тися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ля́** с-и ♦, $з^м$-й ~и-, ~ник, $п^к$ ~ний, ©;

ВІДМО́ВИТИ: не в. дозво́лити; ◊.

ВІДМОВ/ЛЯ́ТИСЯ *(від чого)* відступа́ти(ся), не прийма́ти /не бра́-, зріка́тися /ви-, від-/ *чого*; *(од слів)* відмага́-, відпира́-, бра́ти свої слова́ наза́д, *с.* відхре́щуватися /відма́хува-/ (рука́ми й нога́-); *(од їх)* відка́сува-, саха́- /цура́-/ *їх*; *(од місця)* *г.* резигнува́ти з *чого*; *(од ідеї)* облиша́- *що*; *(якою причиною)* зверта́- /спиха́-/ на *що*; **в. від у́части** умива́- ру́ки; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** зви́клий ♦, $з^м$-й ~и-, ~ник, відсту́п-, ©;

ВІДМО́ВИ/- *(од звички)* відки́ну-; ◊; **в. від чого** відхили́ти від се́бе *що*; **~лись служи́- ру́ки** правце́м узяло́ р.; **я. -ився** змушений ♦.

ВІДНАХО́ДИТИ /зна-/, відшу́кува- /роз-/, виявля́-, *(руди)* відкрива́-, *(випадково)* нади́бува- /по-/; *(суть)* **п.** добача́- /в-/, поміча́-;

ВІДНАЙТИ́ розшука́ти ◊.

ВІДНЕДА́ВНА > ЗНЕДАВНА.

ВІДНИ́НІ відтепе́р, відсього́дні, з цієї пори́, з цього ча́су, відта́к.

ВІДНІМА́ТИ ВІДБИРА-, *ю.* конфіску́ва-, *(з рота)* видира́-; *(життя)* позбавля́-; *(руку)* ампутува́-; *(числа)* мінусува́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **віднімá** 1./2. с-и ♦, з-й відня́-, 1. $п^к$ віднімáльний +%, 2. відбира́ч, грабі́жник, зди́р-, $п^к$ відбиру́щий;

ВІДНЯ́ТИ: відняло́ ру́ки правце́м узяло́ ру́ки; ◊.

ВІДНО́ВА відно́влення, ВІДРОДЖЕ-, воскресі-; *(краю)* відбудо́ва.

ВІДНО́В/ЛЮВАТИ *і* **~ЛЯ́-** /по-/, поно́влюва-, відбудо́вува-, *(зір)* поверта́-; *(давнє)* поверта́- на старе́; *(у тямі)* відтво́рюва-, прига́дува-, воскреша́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~лює** с-и ♦, з-й ~и́-, ~лювач /по-/, $п^к$ ~чий, відтво́р-, відбудо́в-, ~лювальний +%, /*- енергію Сонця*/ само~-, ©;

ВІДНОВИ́ТИ *(в голові)* відтвори́- ◊; **в. си́ли** вернутися до сил; **в. здоров'я** в. до здоро́в'я;

♦♦♦СЯ: я. відно́влюється с-и ♦, відно́влюваний, відтво́рю-, пове́рта- на ◊, $п^к$ відтво́рчий.

ВІДНО́СИНИ стосу́нки, ВЗАЄМИНИ, конта́кти, зв'язки́; *(до кого)* *з.* ста́влення; **охоло́ли в. з ким** зайшо́в холод з *ким*.

ВІДНО́СИТИ /за-/, *(куди)* носи́-, доставля́-, допра́вля-, допрова́джува-; *(позичене)* віддава́-, поверта́-; $т^р$ віддаля́-; *(до числа)* зарахо́вува-, записува-, кля́сифікува́- як.

ВІДНО́СИТИСЯ **м.** $п^{-о}$ співвідно́си-; $с^о$ *(до кого)* ста́ви-, /*до чого*/ стосува́-, ма́ти відно́шення.

ВІДНО́СНО $п^{рк}$ стосо́вно, що́(ж)до, з при́воду, *г.* зглядно, $ж^м$ супро́ти [несміли́вість с. жіно́цтва]; $п^р$ порівняно, більш-ме́нш.

ВІДНО́ШЕННЯ *(до теми)* стосу́нок; *(між явищами)* співвідно́шення, взаємозв'язо́к; *(до кого)* **д.** ста́влення; ± ВІДНОСИНИ; **ма́ти в. до чого** ма́ти щось спільне з *чим*; **в усіх -нях** всі-

ма́ сторона́ми, на всі бо́ки [доте́пно на всі бо́ки], з яко́го бо́ку не підійди́.

ВІДОБРА́ЖЕННЯ *(життя)* відбиття́, відтво́рення, віддзерка́ле-; *(у воді)* зобра́же-, ві́дбиток.

ВІДО́ЗВА зве́рнення, за́клик, прокляма́ція, апеля́ція, посла́ння́, $у^р$ посла́ніє.

ВІДОКРЕ́М/ЛЮВАТИ відмежо́ву-, відділя́ти, відрива́-, від'є́дну-, відсепаро́ву-; *(гілки)* відча́ху-; *(чим)* розділя́ти, */одне від одного ще/* відрізня́-; *(од держави)* відчу́жува- [*н.* Це́ркву]; *(лушпу)* лупи́-; **я. /**$м^н$ **хто/ ~лює с-и ♦**, з-й ~и-, ~любач, $п^к$ ~ливий /-чий/, для ~лення;

ВІДОКРЕ́МИТИ *о.* відпасинкува́ти ◊.

ВІДОКРЕ́МЛЮВАТИСЯ відділя́-, відстава́ти, відпада́-, відрива́тися, відщепля́-, від'є́днува-, *(від усіх)* відосо́блюва-; *(від гурту)* віддаля́-; *(від своїх)* відбіга́ти *кого*; *(з чого)* вирізня́тися, виділя́-; *(- лушпиння)* лупи́-; *(- націю)* усамості́йнюва-, унезале́жнюва-;

ВІДОКРЕ́МИТИСЯ відсепарува́- ◊.

ВІ́ДОМ *р!*: **до ~а** щоб ви /аби́сьте/ зна́ли; **без ~а на** свою́ /вла́сну/ ру́ку, без са́нкції, не пита́вши.

ВІДО́МИЙ звіс- [-на річ], ☺ знайо́-, зна́ний [дале́ко й ши́ро- зна́ний], загально♦, зна́ний усім, *(автор)* популя́р-, *(вчений)* славе́т-; $ф^р$ стари́й, як (Бо́жий) світ; **ніко́му не в.** з ву́лиці;

ВІДО́МІ: вони́ всім в. їх усі зна́ють;

ВІДО́МО *(всім)* ні для ко́го не секре́т ◊; **в. всім** *(в кінці мови)* хто ж цьо́го́ не зна́є?; **невідо́мо** не зна́ти [**н. де** не зна́ти де].

ВІДО́МОСТІ ві́сті, (з)вістки́, повідо́млення, *(непевні)* чутки́, по́голоски, дезинформа́ція; *(розвідчі)* да́ні, інформа́ція; *(- щось)* знання́.

ВІ́ДОМСТВО *а.* департа́мент, *ф.* пара́фія.

ВІДПАД/А́ТИ не підхо́ди- /го́дитися/; **я. /**$м^н$ **хто/ ~а́ с-и ♦**, $з^м$-й відпа́с-, ~о́к, вже ма́йже відпа́лий, напіввідпа́-, $п^к$ ~ни́й, ~истий, *т.* ~о́вий, ©;

ВІДПА́С[1]**-** *(- фарбу)* облупи́тися; **я. -а́в** відпа́лий, облу́плений, Ø.

ВІДПАСА́ТИ пасти; **ВІДПА́С-**[2] скінчи́- па́сти.

ВІДПЕ́КУВАТИСЯ відхре́щу-, відкара́ску-, відкру́чу-.

ВІДПИНА́ТИ відв'я́зувати, *(ґудзик)* відстіба́ти;

ВІДІП'Я́(С)ТИ́ віді́пну- ◊; *(меч)* відпояса́-.

ВІДПИ́РХУВАТИСЯ відчми́хува-.

ВІДПИ́СУВАТИ відповіда́- *(листо́м)*; *(речі)* /заповіда-, відка́зува-, *г.* спи́су- /пере-/ на *кого*.

ВІДПИХА́ТИ відшто́вхува-, відтру́чу-, відсува́ти; *(ставленням)* віддаля́-, відчу́жува-;

ВІДІПХ/А́- /-НУ́-/: я. ~нуто ~нутий, ~ханий.

ВІД/ПЛА́ТА відді́ка, *п.* зда́ча, $у^р$ мста, *у.* за~, відо́~; $ф^р$ розпла́та, ка́ра, $п^{-о}$ кара́ючий меч.

ВІДПЛА́ЧУВАТИ віддя́чу-, $у^р$ воздава́ти, *(за зло)* мсти́тися.

ВІДПЛИВА́ТИ: що відплива́ відпли́ваний, $с^к$ відплива́й- [відплива́й-у-ніч судно́], ©

ВІДПОВІДА́ЛЬНИЙ *з.* відвіча́ль-; *(пост)* висо́кий, важли́вий, керівни́й, провідни́й, ключови́й; *(період)* крити́чний; *(за що)* хто /яки́й, що/ відає *чим*; *(редактор)* головни́й, нача́ль-; *(- ролю)* ключови́й, ду́же важли́-, стрижне́-; **бути -им за** *що* ма́- на со́вісті /голові/ *що*.

ВІДПОВІ/ДА́ТИ відріка́-, відка́зува-, озива́тися /від-/, відмовля́ти, $і^с$ відвіча́-, *(сердито)* відгри́мува-, відгриза́тися, $ж^м$ відгари́кувати, *(листом)* відпи́сува-; *(на що)* реаґува́-; *(за що)* бу́- відповіда́льним, віда- *чим*, $ж^м$ ма́- на голові *що*; *(чому)* задовольня́- *що*, пасува́- до *чого*, бу́- відповідним /під стать/, узго́джуватися /в'яза́-, збіга́-, перегу́кува-, йти в па́рі/ з *чим*, пристава́- до *чого*; **в. взаємністю** $з^п$ відвзає́мнюва-; **в. дійсності** бу́- пра́вдою; **мора́льно в.** *кому* **за** *що* лиша́тися на со́вісті *кого* що; **я. ~да́ с-и ♦**, з-й ~сти́, ~да́ч, ~дник, $п^к$ ~іда́льний, ВІДПОВІД-, *о.* з ~ддю на уста́х, у зго́ді з *чим*;

ВІДПОВІ́СТИ́ відка́за-, сказа́- на це ◊, *(різко)* відбри́-, відрі́за-, відруба́-, *г.* відпе́р-.

ВІДПОВІ́ДНИЙ *(крок)* нале́ж-, доці́ль-; *(час)* дорéч-, слу́ш-, підходя́щий; *(до наказу)* згі́дний із; *(переклад)* рівноря́д-, адеква́т-;

ВІДПОВІ́ДНО відповідним чи́ном, як тре́ба /нале́жить, має /мусить/ бу́ти/, нале́жно, $ф^р$ по [по літа́х] ◊; *(до чого)* згідно /влад, в унiсо́н/ з.

ВІДПОВІ́ДНИК еквівале́нт, ка́лька; *(сло́ва ще)* сино́нім, рівнозна́чник, *о.* близня́.

ВІ́ДПОВІДЬ відка́з, $п^о$ відпові́т, *д.* одві́т, відмо́ва*; *(на письмі)* ві́дпис; *(на що)* реа́кція, /*гідна*/ відсіч; *(на задачу)* $ш^к$ результа́т, ро́зв'язка /-зок/ *чого*; **у в.** *(огонь)* $в^и$ відпла́тний.

ВІДПО́РНИЙ тривки́й, стійки́й, негну́чий; *(- силу)* незла́мний, непохи́т-; *(на що)* несприйня́тливий /ІМУННИЙ/ до *чого*.

ВІДПОЧИВ/А́ТИ /с-/, передиха́-; $т^р$ перево́дидух /по́дих/, перепочи́ва-, $ж^м$ відса́пуватися; *(по праці)* розважа́-; *(на пляжі)* пля́жи-; *(після напруги)* відпру́жува- /$с^о$ розслабля́-/, розгина́ти спи́ну;; **я. /**$м^н$ **хто/ ~а́ с-и ♦**, $з^г$-й одпочи́-, ~аний, куро́ртник, да́ч-, пля́ж-, ~а́ль- /-а́лець, -ець/, ~а́йло, $п^к$ ~а́лий, *о.* на відпочи́нку, ©;

ВІДПОЧИ́ТИ віді́тхну-, відпі́чну-, $т^р$ припочи́-, *ж.* підзаряди́- батерії ◊.

ВІДПОЧИ́НОК спочи́н(ок), спочи́в(ок), відпочи́н, *д.* ві́ддих, *р.* спочива́ння /від-/; $т^р$ перепочи́нок, пере́дих; *(по праці)* дозві́лля; *(після напруги)* відпру́га, відпру́ження; ± РОЗВАГА.

ВІДПРА́ВА Слу́жба Бо́жа, БОГОСЛУЖБА, богослу́ження, $с^о$ богослужі́ння, *(у католиків)* ме́са; *(денна)* обі́дня, літу́ргія, *(по обіді)* вечі́рня; *(поминальна)* реквіє́м.

ВІДПРАВЛЯ́ТИ *(куди)* посила́- /від-/; *(кого)* виряджа́- /від-/, $н^I$ спрова́джува-; *(службу)* відбува́ти, викону-, */Божу/* пра́вити; *(на Сибір)*

заганя́-, засила́-, запрото́рюва-; **що відправля́** 1. **що посила**, 2. **що виконує**, 3. **що засила**;

ВІДПРА́ВИТИ *(на той світ)* спрова́ди- ◊; **в. малу́ нужду́** $д^а$ попі́ся-, *в.* ви́сцятись;

ВІДПРАВЛЯ́ТИСЯ вибира́-, *(*ВИ*)*РУШАТИ ◊; & $д^к$*/ф.* махну́ти; **я.** */$м^н$* **хто/ -ється = що вируша** + поси́ланий.

ВІДПРО́ШУВАТИСЯ випро́шува-; $д^к$ відпроси́-.

ВІДПРУ́ГА $р^о$ відпру́ження /роз-/, $с^о$ розсла́бле-, */у світі/* розря́дка.

ВІДПРУ́ЖУВАТИ(СЯ) $с^о$ розсла́блювати*(*ся*)*, & розпру́жувати*(*ся*)*.

ВІ́ДПУСК ви́дача, видава́ння.

ВІДПУСКА́ТИ *(на волю)* звільня́-, розкріпа́чува-; *(трос)* посла́блюва-; *(- погоду)* м'якша-, теплі-, ла́гідні-, зм'я́кшуватися; */неміч/* сла́бну-, *(крам)* видава́- /про-/; *(гріхи)* проща́- *їм*, розгріша́- *їх*; *(гроші)* асиґнува́-; *(вуса)* відро́щу-; *(сталь)* відгарто́ву-; **в. вагóю** видава́- в.; **я.** */$м^н$* **хто/ відпуска́** с-и ≈, $з^г$-й відпусти́-, пуска́ч, $п^к$ відпускни́й, відпуско́вий, ©.

ВІ́ДПУСТ відпусто́ва моли́тва; *(гріхів)* відпу́щення, про́щення, дарува́ння.

ВІ́ДПУСТКА відпуск; *(учнів)* вака́ції, кані́кули; **в. у зв'язку́ з вагітністю** *к.* ♦ ма́тері.

ВІДРА́Д/А /роз-/, утіха, прие́мність, задово́лення /в-/, *с.* насоло́да, блаже́нство, раюва́ння; & ~ість, ~ощі; ± ПРОСВІТОК.

ВІДРА́ДНИЙ тихора́діс- /від-/ *(втішений)* утіш-.

ВІДРА́/ДЖУВАТИ /роз-/, розра́ю-; **я.** */$м^н$* **хто/ ~джує** с-и ♦, з-й ~ди-, ~дник, $п^к$ ~дливий +%, ©

ВІДРА́ДИТИ *д.* відмо́ви-, відговори́- ◊.

ВІДРА́ЗА оги́да, обри́-, ГИД, ві́дворіт, обри́дження, антипа́тія, осору́га, $ф^р$ оско́ма; оги́дливість, обри́дли-; & відра́зли-; **до -зи** до ги́ді.

ВІДРА́ЗЛИВИЙ відворо́тни[і]й, оги́дний, потво́р-, антипати́ч-, препаску́д-, БРИДКИЙ.

ВІДРА́ЗУ за́раз же, негайно, не га́ючись, як стій, не до́вго ду́мавши, без ро́здумів /ва́гань, наду́ми/, з копита́, з пе́ршого по́гляду, пе́ршої ж ми́ті, від поро́га; *(зара́з)* за оди́н раз, одни́м ри́пом /за́ход-, на́ворот-, на́пад-/; *(тяти)* враз, ра́птом, раптóво, несподі́вано, знена́цька; *(усі)* ра́зом, заразо́м, водно́час, одноча́сно; *(де)* тут /за́раз/ таки́ [**в. за ха́тою** з. т. за ха́тою].

ВІДРИВА́ТИ ВІДОКРЕМЛЮ-, віддира́ти, *(від себе)* забира́-, віднімá-; *(од діла)* відверта́-, відтяга́- *(/силою/* за ву́ха*)*; *(очі)* відво́ди- *(од матері)* відлуча́- /роз- з/; **з рука́ми -а́ють** *що (-крам)* таки́й вели́кий по́пит на *що*; **я.** */$м^н$* **хто/ відрива́** 1. ради́й урва́-, урива́ч /від-/, $е^м$ урви́тель, $п^к$ відривальний +%; ± РВАТИ;

ВІДІРВА́ТИ: в. від се́рця у з душі ви́йня-; ◊;

ВІДІ́РВАНИЙ *(від чого)* відко́лотий ◊;

ВІДРИВА́ТИСЯ: я. -ється рва́ний, ури́ва- ◊; **я. -ється від землі** щора́з да́льший від землі́;

ВІДІРВА́ТИСЯ *(від тіла любки) ф.* відкле́ї-.

ВІДРИНУТИЙ > УПОСЛІДЖЕНИЙ.

ВІДРІЗ[Ж]НЯ́ТИ виріз[ж]ня́ти.

ВІДРІЗ[Ж]НЯ́ТИСЯ *(чим)* /ви-/, виділя́-, характеризува́-, *(од чого)* не ма́ти нічо́го спі́льно- з; **-ється од усі́х** не таки́й, як усі́, і́нший *(*ніж у.*)*.

ВІ́ДРІ́ЗОК відтинок; & ві́дріз; **в. часу** *ф.* шмат ч.

ВІДРІ́ЗУВАТИ ВІДТИНА- відкра́ювати, відча́ху-, відчикри́жу-, відокре́млю-, $м^а$ ампутува́ти; *(землю)* відмежо́ву-, відділя́ти; *(шлях)* перетина́-; **я.** */$м^н$* **хто/ відрі́зує** с-и ♦, з-й відрі́за-, відрізу́н /-за́йло/, $п^к$ відріза́льний +%, різу́чий, ©;

ВІДРІ́ЗАТИ відбатува́-, відшматува́- ◊.

ВІДРО́ цебе́рка, кі́нва, коно́вка, коні́вка, *(велике)* цебе́р; & віде́речко, віде́рце.

ВІДРО́ДЖЕННЯ воскресі-, пове́рне- до життя́; *(країни)* відно́влe-, відно́ва, відбудо́ва; *(природи)* пробу́дження; *(доба)* $і^г$ Ренеса́нс; $м^а$ реґенера́ція; & $п^к$ *відро́дженський.

ВІДРО́ДЖУВАТИ ВОСКРЕША-, оживля́-, поверта́- до життя́, *(старе)* поверта́- на старе́.

ВІДРО́ДЖУВАТИСЯ поверта́- до життя́, ВОСКРЕСАТИ; *(духом)* підійма́- го́лову; **я.** */$м^н$* **хто/ -ється** відро́джуваний, $п^к$ воскресу́щий, /-се́нний/, відроджéн-, воскре́с-, ренеса́нс-;

ВІДРОДИ́ТИСЯ *(- природу)* $п^о$ відзелені́ти ◊.

ВІ́ДРО́СТОК ПАГІН, па́рость, па́росток; *(кишки)* відгалу́ження.

ВІ́ДРУБ ві́дріз, $м^а$ резе́кція.

ВІ́ДРУХ > РУХ; $м^а$ рефле́кс.

ВІДРЯДЖА́ТИ висила́- /від-/, делеґува́-, $з^п$ командирува́-, ± ВІДПРАВЛЯ-.

ВІДСА́ХУВАТИСЯ $п^{ре}$*/*$д^к$ *(від кого)* відска́кувати, відхиля́тися, відсува́-; *(кого)* цура́-, САХА-; *(від чого)* ВІДМОВЛЯ-;

ВІДСАХНУ́- відцура́-, відки́ну-, не признава́-, поверну́- спи́ною до, *г.* цо́фну-, *(різко)* відско́чити; *о./$п^{-о}$* уми́- ру́ки ◊; ± ЦУРАТИСЯ.

ВІДСВІ́Ж/УВАТИ свіжи́-; *(в пам'яті)* відновля́-; **що** */$м^н$* **хто/ ~ує** с-и ♦, ~увач, $п^к$ ~у́щий, ~ливий, свіжи́стий, *о.* озо́нний, озо́нистий;

ВІДСВІЖ/И́ТИСЯ $о^к$ відсвіжі́ти; $д^1$ ~ілий.

ВІДСВІ́ЧУВАТИ відбли́ску-, ВІДБИВАТИСЯ.

ВІ́ДСИ зві́дси, *(*з*)*відсіля́, *(*з*)*відсі́ль, *(*з*)*відціля́, *(*з*)*відці́ль, з цьо́го мі́сця, з цих місць.

ВІДСИХА́ТИ; ВІДСО́Х(НУ)ТИ /в-/: **відсо́хни мені́ язи́к!** *(коли це не так)* щоб мене́ вби́ли!; *д!* СОХНУТИ.

ВІ́ДСІЧ $у^р$ о́дповідь, $ф^р$ одкоша́ [да́ти о.].

ВІДСКА́КУ/ВАТИ відпли́гу-, *о.* ♦, як горо́х від сті́нки; **що** */$м^н$* **хто/ ~є** с-и ♦, з-й відско́чи-, скаку́н, $п^к$ відско́чний.

ВІДСЛО́НА *(завіси) (дія)* підняття́, відсло́нення; *(що)* заві́са; *(підрозділ акту /у п'єсі/)* я́ва.

ВІДСО́ТОК проце́нт; & $п^р$ *відсотко́во [= у відсотко́вому обчи́сленні].

ВІДСТАВА́ТИ *(- фарбу +)* відлипа́-, відпада́-, відділя́тися, не трима́-, відокре́млюва-; *(від кого)* ВІДВ'ЯЗУВА-; *(від дому)* відбива́-, відхо́дити, покида́- *що*; *(в дорозі)* пристава́-; *(в науці)* не встига́-, не поспіва́-; *(в розвитку)* регресува́-, па́с- за́дніх, пле́нтатися у хвості, лиша́- поза́ду; **я. /м^н хто/ відстає** с-и ♦, *(тиньк)* нездáтний трима́тися, ☺ неметкий, непромітни́й, нерозви́не-, відста́лий, за́дній, *(учень)* слабе́нький, $е^в$ не з пе́рших, *о.* у хвості, ©;

ВІДСТА́ТИ відчепи́тися, *(- тиньк)* облупи́-; ◊; **що відста́в** ВІДСТАЛИЙ, Ǿ.

ВІДСТА́ВКА: піти́ у -вку *г.* зрезигнува́-.

ВІДСТА́ЛИЙ *(- фарбу)* облу́шплений, ☺ $о^к$ поза́дницький; **в. і заблу́каний** відгу́блений.

ВІ́ДСТАНЬ ВІДДАЛЬ, диста́нція, *р.* відле́глість; *(у поглядах)* відмі́нність, різни́ця.

ВІДСТОРО́НЮВАТИ /-НЯ́ТИ/ *у.* відге́тьку-, $ф^р$ відпира-;

ВІДСТОРОНИ́ТИСЯ *(від чого)* відкину-; ◊.

ВІДСТОРО́НЕНИЙ *(- очі)* скляни́й, непритóм-, байду́жий до світу, прису́тньо-неприсутній; *(голос)* безба́рвний, чужи́й і байду́-; *(коментар)* нев[й]тра́льний; *(від чого)* дале́кий; *(силою)* віді́пхнутий *(ліктями)*;

ВІДСТОРО́НЕНО безпри́страс-, неприче́т-, відчу́же-, апати́ч-, сторо́нньо, непрису́т-, ба́йдуже, без ті́ні співчуття́, хо́лодно, холодне́нько закам'яніло, зі́сторонь /від-/, звідда́ля, зда́леку, з-чу́жа.

ВІ́ДСТОРОНЬ /о́-, зі-/, збо́ку, ВІДДАЛІК.

ВІДСТО́ЮВАТИ *(рідину)* оса́джу-; *(думку)* *у.* ОБСТОЮ-, обстава́ти за *чим*, бу́- за *що* [бу́- за рівність];

ВІДСТО́ЯТИ *(вахту)* /про-/, *(ноги)* втоми́-, натруди́-; ◊.

ВІДСТРА́Ш/УВАТИ ляка́-; *(птаха)* відго́ни-, відганя́-; **я. /м^н хто/ ~ує** с-и ♦, з-й ~и́-, ~увач, $п^к$ ~ливий, ~увальний, страхоно́с-, ~у́щий, ©;

ВІДСТРА́ШИ́ТИ відстраха́ти ◊.

ВІДСТРО́ЧУВАТИ $з^п$ *(дію)* ВІДКЛАДА- /пере-, (при)затри́мува-/ на час, відтяга́- /відсува́-, перено́си-/ те́рмін *дії*, *д.* підвішу-, $о^к$ відда́вню-.

ВІ́ДСТУП *(військ)* відхід, *г.* відворіт, *с.* вте́ча; *(від засад)* відмо́ва, пору́шення *чого*, розри́в з *чим*; *(од теми)* відхи́лення; *(на письмі)* абза́ц.

ВІДСТУП/А́ТИ відхо́ди-, тіка́-, $в^й$ здава́- бойові позиції, задкува́-, дра́па-; *(від догм)* відмовля́тися, зріка́- *чого*, порива́ти /з-/ з *чим*, пору́шу- *що*; *(од теми)* відхиля́тися; *(майно)* поступа́- *чим*; **що /м^н хто/ ~á** 1./2. ©, с-и ♦, $з^м$-й ~и́-, 1. $п^к$ ~ни́й, *о.* на ~і, **± що тіка**, 2. ~ник, ренега́т, $п^к$ ВІДСТУПНИЦЬКИЙ, ренега́тсь-;

ВІДСТУПИ́- $г^д$ /у-/ [уступи́ла вся кров з лиця́].

ВІДСТУПА́ТИСЯ > ВІДМОВЛЯТИСЯ; *(від засад)* *о.* схо́дити зі своєї доро́ги.

ВІДСТУ́ПНИЦЬКИЙ переве́ртенський.

ВІДСУВА́ТИ $ф^р$ пересува́ти, *д.* відпира́ти.

ВІДСУ́ТНІЙ $ф^р$ нечу́лий [**зроби́вся в.** став н.].

ВІДСУ́ТНІСТЬ *(чого)* брак, не(до)ста́ча; *(кого)* непрису́тність, *г.* неприя́вність.

ВІДТА́К відто́ді; зго́дом, по́тім, пі́сля́, да́лі, тоді́.

ВІДТАВА́ТИ розмерза́тися, РОЗМОРОЖУВА-;

ВІДТА́НУ- відли́гну-; $д^1$ = ВІДТАЛИЙ.

ВІДТА́ЛИЙ що відта́в, відли́глий, розме́рз-, та́-.

ВІДТВО́РЮВАТИ репродукува́-, КОПІЮ-; *(в уяві)* ВІДНОВЛЮ-; *(звук)* віддава́ти, повторю-; *(світ)* опи́су-, змальо́ву-, зобража́ти /*р.* відо-/; & $з^в$ ♦ся.

ВІДТЕПЕ́Р відни́ні, з цієї хвили́ни; **в. і наза́вжди** відтепе́р і дові́ку.

ВІ́ДТИ звідти, (з)відтіля́, (з)відтам, (з)відтіль, з то́го мі́сця, з тих мі́сць.

ВІДТИКА́ТИ *(пляшку)* відкорко́вува- /роз-/, відкрива́-, $с^о$ відкупо́рюва-.

ВІ́ДТИН відріз [да́ти го́лову на в.];

ВІ́ДТИ́Н/ОК *(шляху)* кава́л-, шмат; & ~очок.

ВІДТИНА́ТИ ВІДРІЗУВА-; *(голову)* відру́бува-, відсіка́-, *(гілки)* відча́хува-; *п.* відділя́-, відокре́млювати, відмежо́ву-.

ВІДТЯ́ТИ *(пальці /пресом/)* *ф.* відсади́-, /*колісьми машини*/ *ф.* відчеса́-; ◊.

ВІДТИСКА́ТИ відтру́чува-, $з^п$ відтісня́-, *(сусідів /за столом і п./)* розставля́- лікті.

ВІ́ДТІК *(води)* відпли́в, стік; /*з даху*/ ри́нва.

ВІ́ДТІНОК *(барви)* нюа́нс, заба́рвлення, по́лиск, /від-, ви́-/, *р.* су́тінок, *(сивини)* $о^к$ підсвіт; *(значень)* варія́нт, $м^у$ варія́ція, *с.* відмі́нність, видозмі́на, різно́ви́д; & ві́дтінь.

ВІДТО́ДІ звідто́ді, відта́к, з то́ї пори́ /то́го ча́су/.

ВІДТОРГА́ТИ відкра́юва-, відтина́-; *(землю)* зага́рбува-; *(тканину)* $м^а$ відчу́жува-;

ВІДТО́РГНУТИЙ зне́хтуваний, упослі́дже- ◊.

ВІДТРУ́ЧУВАТИ: що відтру́чує відра́зливий.

ВІДТУ́ЛИНА о́твір, діра́, ді́рка, *д.* дзю́ра; *(вентиляційна)* відду́шина, люфт.

ВІДТУЛЯ́ТИ *(фіранку)* відслоня́-, *(лице від лиця)* відрива́-.

ВІДТЯГ/А́ТИ /за-/, *(віл)* /о-, с-/; *(наголос)* /пере-/, перено́си-; *(куди)* тягти́; *(армію)* відво́ди-; *(від чого)* відверта́-; *(виїзд)* відклада́-; *(діло)* зволіка́-; *(плечі)* натру́джува-; *(прут)* видо́вжу-; *(від податку)* *г.* утри́мува-, відніма́-; **я. /м^н хто/ ~а́** с-и ♦, з-й ~ти́, (від)тяга́ч, зволіка́ч; $п^к$ ~а́льний +%, відтяжни́й, *т.* відтяго́вий, ©;

ВІДТЯГ(НУ́)ТИ́ *ф.* відтараба́ни-, відбе́хка- ◊; **тра́ктором не відтя́гнеш** *кого* від **чого** дуже упертий /заглиблений у **щось**/ *хто*.

ВІ́ДТЯ́ЖКА *у.* зволіка́ння, відтяга́чка, відволі́ч-.

ВІДУСІ́ЛЬ з♦, (з)відусю́ди, звідусі́ля́, з усіх усю́д /краї́в, місць/.

ВІДХИЛЯ́ТИ *(опону)* відтуля́-, відслоня́-, відсу-

ва́-, відсло́нюва-, відгорта́-; *(двері)* прочиня́-; *(біду)* відверта́-; *(плян)* відкида́-, не прийма́-;

ВІДХИЛЯ́ТИСЯ: в. від вихо́ди- за межі /відбіга- (від)/ *чого*.

ВІ́ДХІД ВІДСТУП; & $м^н/о^к$ відхо́дини.

ВІДХО́Д/ИТИ віддаля́тися, відступа́ти, *с.* тіка́-; *(з праці)* звільня́тися, покида́ти *що*; *(- поїзд)* вируша́-, вихо́ди-, ВІДБУВА-, відправля́тися; *(од чого)* відлуча́-, ВІДХИЛЯ-, /*од ідей*/ ВІДМОВЛЯ-, відступа́-, зріка́- *чого*; *(з дороги)* уступа́-; *(- шлях)* відгалу́жува-, поверта́ти *(убік)*; *(від участи)* умива́- ру́ки; *(по недузі)* відживá- /о-/, ого́втуватися; *(по стресі +)* опам'ято́ву-, заспоко́ю-, м'якшати; *(у спадок)* припада́-, достава́тися; *(- юність)* кінча́-, мина́ти; *(- сон)* зника́-; *(зі світу)* помира́-, ♦ в небуття́, /- *тварин*/ здиха́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ить** с-и ♦, $з^м$-й відійти́, гото́вий ви́руши- /у доро́гу/, *(- судно)* відча́люваний, відпли́-, $п^к$ відхо́жий, відхідни́й, *о.* на відхо́ді [на в. у за́світи], ©;

ВІДІЙТИ́ *(→ болести)* ви́чухатися з *чого* ◊.

ВІДХО́ДОК убира́льня, туале́т(а), (ватер)клькозет, ну́жник, сорти́р, $м^о$ ґалью́н, *в.* срач.

ВІДЦЕНТРО́ВИЙ відосере́дній, відосере́дко́вий; *п.* сепаратистський.

ВІ́ДЧА́Й ро́зпач, розпу́ка; $ф^р$ безви́хідь, безнадія.

ВІДЧАЙДУ́Х відчаяка, відчаю́га, сміли́вець, *о.* гаря́ча голова́, *г.* ризика́нт, $ж^м$ урви́голова, пали́вода; ± ГЕРОЙ.

ВІДЧАЙДУ́ШНИЙ безбо́яз-, безо́гляд-, нерозва́жливий, зана́дто смілú-, *як і.* ВІДЧАЙДУХ; *(крок ще)* безголо́вий, зана́дто ризико́ваний, необду́ма-, нерозу́м-, безтя́м-, безглу́здий, © не на життя́, а на смерть; ± ВІДВАЖНИЙ.

ВІДЧА́ХУВАТИ *(гілку)* відла́му-, ВІДОКРЕМЛЮ-; *(палець)* відрива́ти, відтина́-, відрі́зува-; *(від кого)* **п.** відлуча́-, відко́люва-.

ВІДЧИНЯ́ТИ *(двері)* /роз-/, *д.* отвира́ти, відкрива́-, *(не зовсім)* відхиля́-, прочиня́-, *(навстіж)* розча́хува-; *(замок)* відмика́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **відчиня́** с-и ≈, з-й відчини́-, відчиня́йло, ©;

ВІДЧИНИ́ТИ $о^к$ одімкну́ти ◊;

ВІДЧИНЯ́ТИСЯ става́ти о́твором ◊; **я. -ється** відчи́нюваний, с-и ♦, $п^к$ отво́ристий, ©.

ВІДЧИЩА́ТИ *(від мулу)* відму́лювати.

ВІДЧУВА́ТИ чу́- /се́рцем, душе́ю, ду́хом, ню́х-, шкі́рою/, пропуска́- че́рез ду́шу, $ф^р$ віщува́- [се́рце віщу́є бі́ду], *о.* ма́- на се́рці, *(лихо)* передчува́- ± ПОЧУВА-; *(з $н^{ст}$ що)* ма́- вра́ження; *(чуттям)* сприйма́-, *(радість +)* перейма́тися *чим*; & вичува́ти; **в. *що*** спо́внюватися *чим* [**в. го́рдість** с. го́рдістю]; **в. відра́зу до *чого*** відверта́- ніс від; **в. незру́чність** гніти́тися, не зна́ти, на яку́ ступи́-; **в. свою́ перева́гу** зна́- собі́ ціну́; **в. себе́ в безпе́ці** чу́тися, як за кам'яни́м му́ром; **в. симпа́тію до *кого*** припада́- се́рцем до; **в. шо́стим чуття́м** ♦ шкі́рою; **інстинкти́вно /інтуїти́в-/ в.** чу́- се́рцем; **не в. ста́рости** чу́тися мо́лодо; **він не -ва́ симпа́тії до не́ї** його́ душа́ не лежи́ть до неї; **що вона́ -ва́є?** що у неї на серці? **я.** /$м^н$ **хто**/ **відчува́** з-й відчу́ти, пере́йнятий *чим*, спо́внений почуття́, ого́рнутий -я́м, з -я́м *чого* (в се́рці), $п^к$ чутли́вий, чу́лий, © відчува́ючи; $ф^р$ свідо́мий *чого* [**я. в. небезпе́ку** с. небезпе́ки], спо́внений *чого* [**я. в. жаль** с. жалю́], з *чим* у се́рці [**я. в. доса́ду** з доса́дою в с.], трав-мо́ваний *чим* [**я. в. ло́скіт у го́рлі** т. ло́скотом у г.]; **я. в. спра́гу** спра́глий; **я. в.** *(легку́)* **неду́гу** нездужа́-; **я. в. себе́ ні́яково** © не зна́ючи, на яку́ ступи́-; **я. в. тверди́й ґрунт під нога́ми** пе́вний себе́, упе́вне- у собі; **я. в. пиль- по́гляд** © відчу́вши п. п.; **я. в. себе́ *яким*** з *чим* у душі́ [**я. в. себе обра́женим** з обра́зою в д.]; **я. в. вто́му** обсі́лий вто́мою; **я. в. себе́ в безпе́ці** пе́вний своє́ї безпе́ки]; **я. в. себе́ на сьо́мому не́бі** з душе́ю на с. н.; **я. відчу́вано** *(ле́гко)* відчу́ваний;

ВІДЧУ́ТИ /ви́-/, *о.* ♦ се́рцем ◊; **в. біль у се́рці** здригну́тися се́рцем; **в.** *(тверди́й)* **ґрунт під нога́ми** збагну́- свою́ си́лу /перева́гу/; **я. відчу́то** ВІДЧУТИЙ Ø;

ВІДЧУ́ТИЙ пережи́-, $е^м$ ♦ се́рцем.

ВІДЧУВА́ТИСЯ *(- силу /в кому/)* проглядáти, уга́дуватися; ◊; & почува́- /у-/, чу́-; **що -ється** відчу́ваний ◊, $п^к$ відчутни́й, ©;

ВІДЧУ́Ж/ЕННЯ ~еність, ви́гнан-, упослі́дження.

ВІДЧУ́ЖУВАТИ *(тканину)* відторга́ти; *(речі)* відбира́ти, зага́рбувати, вивла́снювати;

ВІДЧУ́ЖУВАТИСЯ *(од кого)* цура́- *кого* ◊;

ВІДЧУ́ЖЕНИЙ > НЕПРИКАЯ-.

ВІДЧУ́ТНИ́Й ваго́мий, переко́нливий, *(- ваду)* вели́кий, го́стрий, дошкульни́й, серйо́з-, *(- утрату)* *г.* невіджа́лува-; *(на дотик)* відчу́ва-;

ВІДЧУ́ТНО відчу́вано ◊; **в. на до́тик** відчу́ван- по́мацки /до́тиком руки́/.

ВІДЧУТТЯ́ відчува́ння, /по-/; *(часу)* (по)чуття́; *(краси)* усвідо́мле-, розумі́-, уя́вле- про *що*; *(розлуки)* передчуття́; $ф^р$ інтуї́ція; & $п^к$ *відчутте́вий; ± СПРИЙНЯТТЯ.

ВІДШТО́ВХУ/ВАТИ штовха́-, ВІДПИХА-, труча́-, відтру́чува-; не прийма́- /визнава́ти, схва́лю-/, *(чуже тіло)* $м^а$ не суміща́тися з *чим*; *(їх)* дава́ти одкоша́ їм, пого́рджу- *ким*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~є** с-и ♦, з-й відтру́ти-, ~вач, $с^г$ репеле́нт, $п^к$ тручáльний, ~валь- +%, відтру́тливий, ©;

ВІДШТОВХНУ́ТИ віді́пхну́ти ◊;

ВІДШТО́ВХУВАТИСЯ *(від чого)* бра́ти за відправну́ то́чку *що* ◊.

ВІДШУ́КУВАННЯ ві́дшук, ± ПОШУК.

ВІДШУ́К/УВАТИ віднахо́ди- /зна-/, виявля́-, *(руди)* відкрива́ти; *(слід)* розшу́ку-; *(питаючи)*

напи́ту-; *(корінь зла)* доко́пуватися до, дошу́кува- *чого*, шука́ти; **я. ~ує = що шука**.

ВІ́ДЬМА бісиця; *п.* чаклу́нка, чарівни́ця, воро́жка; зна́хурка, шепту́ха; *(зла жінка)* мегéра, злю́ка, га́рпія, гаргáра, фу́рія; *л.* каргá; & відю́ха, віду́нка; & *д°* *відьма́чити; ± ЯГА.

ВІЗ фу́ра, ху́-, фі-, підво́да, *д.* телíга, кару́ца, *(на великих колах)* гарбá, *(чумацький)* мáжа; *(драбинястий)* драбиня́к, *(вантажний)* биндюги́, *(на ґрунт)* граба́рка, *(критий)* балагу́ла; *(ресорний)* тача́нка; *(на довгу їзду)* таранта́с; *(без кіл)* во́лок, волоку́ша; ± ЕКІПАЖ; **ба́ба з во́за – кобúлі /ко́ням/ лéгше** з Бóгом, Пара́сю, по́ки лю́ди трапля́ються!, *с°* ска́тертю доро́га.

ВІЗЕРУ́НОК *(на папері)* малю́нок, *(повторюваний)* орна́мент; *(на тканині)* мерéжка; *(для вишивки)* взір; ± МЕРЕЖИВО.

ВІЗИ́Т(А) відві́дини, гости́на; & *ц.* візита́ція.

ВІЗНИ́К х(ф)у́рман, фір-, машталíр, пого́нич, *д.* ху́рщик, візни́чий; *(вантажний)* биндю́жник, *(на балагулі)* балагу́ла.

ВІЙНА́ брань, пря, *о.* крово(про)лиття́, м'ясору́бка, *п°* погуля́ння; *п.* сва́рка, суперéчка, су́тичка, конфлíкт, боротьба́, змага́ння, супéрництво, ворожнéча; ± АҐРЕСІЯ, БИТВА.

ВІ́ЙСЬКО а́рмія, збро́йні си́ли, *у^р* во́їнство, рать, *і^с* дружи́на, *н^I* по́лчище, орда́; *(піше)* піхо́та, *(кінне)* кінно́та, кавалéрія.

ВІЙСЬКОВИ́К *г.* воя́к, армíєць, *як і.* військо́вий, *с°* військовослужбо́вець.

ВІЙТ *(сільський)* ста́роста, голова́.

ВІК століття /-рíччя/; *(кам'яний)* доба́, епо́ха, é-ра; *(людський)* життя́, */кращий/* ро́зповінь, *н°* дні; *(юний)* літа́, ро́ки; *п.* ві́чність; *п^р* ві́чно, за́вжди; & вік-ві́чний; *віка́ми, *вік-у-вік;

ВІ́КОМ завста́ршки, © ма́вши [**в. п'ять ро́ків** ма́вши п'ять ро́ків].

ВІКНО́ *(дугою)* а́рка; *(на показ)* вітри́на; *(скло)* ши́бка, ши́ба; *(нема лекції)* *ш^к* ві́льна годи́на; *т.* о́твір; & віко́нце /-о́нечко/, вікни́на.

ВІКНЯ́НИЙ & віко́нний, віко́нешній

ВІКОВИ́Й *(ліс)* віковíчний, споконвíч-, вікода́вній; *(дуб)* стари́й, як вік, довговíчний.

ВІКОВІ́ЧНИЙ віч-, споконвíч-, БЕЗСМЕРТ-, ВІКОВИЙ.

ВІКОВІ́ЧНІСТЬ ві́чність, БЕЗСМЕРТЯ.

ВІКОПО́МНИЙ вікопа́м'ятни́й, *(день)* знамéн-.

ВІКУВА́ТИ вік ♦, жи́-, жи́-пожива́-, топта́- ряст, держа́тися на світі.

ВІЛ *(великий)* бу́йвіл; & *м^н* воли́, воло́ве.

ВІ́ЛЬНИЙ свобíд-, незалéж-, самостíй-, неуя́рмле-, незв'я́за-, розку́тий, незаку́-; *(раб)* звíльнений, розкріпа́че-, вільновідпу́ще-; *(дух)* волелю́б-, /свободо-/, неконтрольо́ва-, безцензу́р-; *(вітер)* во́ль-, нестри́м-; *(вибір)* непримусо́вий, *(режим пересування)* безвíзо-, *(торг)* безперешко́дний; *(степ)* широ́кий, просто́рий, безкра́їй; *(виш)* прива́т-, неофіцíй-; *(тон)* НЕВИМУШЕ-; ☺ не за́йнятий, гуля́щий, незаанґажо́ваний; *(хід)* *т.* неробо́чий;

ВІ́ЛЬНО свобíд-, безборо́н-, лéгко ◊; *(їм)* мо́жна, дозво́лено; *(триматися)* як (у сéбе) вдо́ма.

ВІ́ЛЬНІСТЬ во́ля, свобо́да; *(рухів)* неви́мушеність, незв'я́зан-; *(у стосунках)* панібра́тство, нестри́маність, фамільярн-; *(в оповіді)* відсебéньки, *с°* відсебя́тина;

ВІ[О́]ЛЬНОСТІ *і^с* права́, пíльги, привілéї.

ВІЛЬНОДУ́МСТВУВАТИ дисидéнству-; **я.** */м^н* **хто/ -у́мствує** зви́клий ♦, вільноду́мець, дисидéнт, *п^к* вільноду́мний, *ц.* герети́ч- /*с°* єр-/, ©.

ВІНЕГРЕ́Т *і х^а* / **ҐРЕ́ТА/** *п.* мішани́на, *о^к* амальгама [**в. тем** амальга́ма тем].

ВІНÉЦЬ віно́к; *(діла)* вершо́к, верх, кінéць, завéршення; *(царя)* коро́на, діядéма; *(сонця)* ся́йво, німб, орео́л, *г.* авреóля; *(зрубу)* *б^у* кільцé, він-, ко́ло; *п.* вінча́ння, шлюб; & ві́нчик;

ВІ́НЦЯ *(у чарці)* *д.* креш.

ВІНО́К вінéць, плетени́ця, ҐІРЛЯНДА; *(пісень)* збíрка, ни́з-; *(цибулі)* в'я́з-, коса́; *(дерев)* ко́ло; *п.* неви́нність, діво́цтво; & віно́чок; **терно́вий в.** *г.* терно́ва коро́на.

ВІНЧА́ТИ дава́- шлюб, уво́ди- в зако́н, поклада́- вінéць, *(молодих)* присяга́-; *(чим)* увíнчува-, нагоро́джува-; *(цвітом)* прикраша́-; *(вінцем)* покрива́-; *(славою)* /в-/; *(царя)* коронува́-; *п.* завéршу-, закінчу-; **я.** */м^н* **хто/ вінчя́** 1. згíдний з♦, свящéник, *п^к* вінча́льний, 2. з-й у♦, увíнчувач, *с^к* вінча́й- [вінча́й-на-ца́рство], ©;

ВІНЧА́ТИСЯ бра́ти шлюб, става́- під вінéць, іти́ до вінця́ /шлю́бу/ ◊; *п.* завéршуватися; **я.** */м^н* **хто/ -ється** 1. вíнчаний, *ч°* молоди́й, *ж^і* молода́, *м^н* молоді́, молодя́та, 2. увíнчуваний.

ВІНШУВА́ТИ поздоровля́-, віта́-, здоро́ви-, *г.* ґратулюва́- *кому*.

ВІОЛОНЧÉЛЬ *у.* бас(о́ля); & *х^а* віольончéля.

ВІ́РА упéвненість, *(до кого)* довíра, довíр'я; *(Христова)* релíгія, віровчéння́; *(у міти)* вíрування; ± КОНФЕСІЯ.

ВІ́РА! *(команда вантажників)* вго́ру!; **ві́ра помáлу!** оберéжно вго́ру!

ВІ́Р/ИТИ йня́- ~у; *(у кого)* ма́- ~у, поклада́тися на; *(їм)* довіря́ти; *(у Бога)* ~ува-; *(у ліпше)* не тра́ти- надíї на; *(сліпо)* бра́- /прийма́-/ на ~у, ма́- за чи́сту моне́ту; **от і вір їм** *е^н* не ва́рто /як мо́жна/ віри- *їм* /?/; **я.** */м^н* **хто/ ~ить** зви́клий ♦, з-й по♦, ймовíра, ~у́н, *п^к* ВІРНИЙ, ©;

ПОВІ́РИТИ пойня́- ві́ри ◊; **повíр!** уяви́ собí!

ВІ́РИТИСЯ: не ві́риться /-лось/ аж ди́во берé /бра́ло/, не йме́ться /йня́лося/ ві́ри.

ВІ́РНИЙ пéв-, надíй-, непідку́п-, ви́пробува-, незрадли́вий; *(друг)* щи́рий, незмíнний, постíй-, ВІДДА-, нерозли́йвода; *ф^р* пра́вильний, то́ч-,

слу́ш-; /*смерть*/ неминучий; ± ВІРУЮЧИЙ.

ВІ́РНО *(на початку мови)* $в^{ст}$ правда; ◊.

ВІРОГІ́ДНИЙ *(- дані)* ІМОВІР- /Й-/; *(- джерело)* надій-, безсумнів-, достовір-; & вірогідніс-.

ВІРОЛО́МНИЙ підсту́п-, зрадли́вий, невірний, зрадницький, диявольський.

ВІ́РУЮЧИЙ що /$м^{н}$ хто/ вірує, ВІРЯНИН, $п^{к}$ богомільний /-вір-/, релігій-, $г^{р}$ святий та божий.

ВІРШ поезія; *(з N частин)* поема; *(похвалібний)* ода, панегірик; *(щипкий)* епіграма; *(жартівливий)* коломийка, співомов-, триндич-; & ♦еня́(та), ♦и(чо)к, віршило, віршилище;

ВІ́РШІ́ $ф^{р}$ строфи.

ВІРЯ́НИН мир-́, богомолець, богомільний, вір-, віруюч-; християнин, мусулма-, юдей, $с^{о}$ іуд-, буддист, сектант, штунда, вогнепоклонець.

ВІСКРЯ́К *в.* шмаркля, сопіль, $з^{б}$ шмаркотиння; *л.* шмаркач, соплій, сопляк.

ВІ́СНИК вістун, вістовик, вістівник, оповіс-, вістовий, вістовець, вістоноша, *а.* герольд; *(миру)* провісник, посланець; *(видання)* журнал.

ВІСТИ́ТИ звістува-; **я. вістить радість** благовісний.

ВІ́СТКА *(інформація)* відомість; ± ВІСТЬ.

ВІ́СТРЯ гостряк /-ячок/, шпичак, шпичка, $б^{з}$ штих; *(ножа)* лезо, жало; **на вістрі меча** 1. гостро-прегостро, 2. на грані життя і смерти.

ВІСТЬ (з)вістка, *д.* віда, *(непевна)* чутка, поголоска; & вістонька, вісточка;

ВІ́СТІ повідомлення, новини, відомості.

ВІТА́ННЯ привіт, при♦, уклін, *г.* ґратул/яція, *(дія)* ~ювання; $в^{й}$ салют, ясá; *(оплесками)* овація; *(гостей)* *п.* частува-, пригоща-; & ♦чко.

ВІТ/А́ТИ віддава- при~́, *(листом)* сла- /посила-, /за-/ п., *(лестиво)* лама- шапку перед; *(з чим)* поздоровля-, здорови-, віншува-, *г.* ґратулюва- /$в^{й}$ салютува- козиря-, віддава- честь /салют/ *кому*; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й при♦, ~альник, ґратулянт, $п^{к}$ ~альний, щедропривіт-, ґратуляцій-, **я. прийшов в.** з ~анням на устах.

ВІТА́ТИСЯ > ЗДОРОВКАТИСЯ.

ВІ́ТЕР вітр/овій, *с.* борвій, буревій, *(легкий)* тиховій, зефір, бриз, легіт, *з.* павітер; $о^{к}$ віялиця; *(холодний)* сівер(ко); *(сухий)* суховій; *(степовий)* *д.* степовик; *(з піском)* самум; & ~ець, ~́ик, ~́онько, ~юга́(н), ~и́ло, ~исько, ~(ов)ище;

ВІТРИ́ *(у тропіках)* пасати; ◊.

ВІ́ТИ $м^{н}$ гілки, галузки, галуззя, па(гілля); & віття, вітоньки, віточки.

ВІТІЙСТВОМА́НІЯ трибунна сверблячка.

ВІ́ТКА > ГІЛКА; $з^{я}$ віднога.

ВІТРИ́ЛО парус; $ф^{-р}$ вітер; & вітрильце.

ВІТРИ́ЛЬНИК *(судно)* яхта, дубок, фінка, *(з гребцями)* $і^{с}$ галера; *(на 2 щогли)* бриґ, /2 + *щогли*/ шкуна, /$с^{о}$ шхуна/.

ВІТРОГІ́(О́)Н жевжик, вертихвіст, мартопляс, джиґун, баламут(а), шалапут, шелихвіст.

ВІТРЯ́К > МЛИН; $с^{у}$ вітродвигун; & вітрячок.

ВІТР/ЯНИ́Й розвітре-, ~овий, ~истий, *с.* вихрис-.

ВІТЧИ́ЗНА рідний край, БАТЬКІВЩИНА, *д.* вітцівщина, вітчина.

ВІ́ХОЛА завірюха, завія, метелиця, заметіль, хуґа, сніговій, сніговиця, хвижа, хвища, хурдиґа, хурделиця, хуртовина, хуртеча, $с^{о}$ пурга.

ВІЧ-НА́-ВІЧ сам-на-сам, один-на-один, без свідків /сторонніх очей/, в чотири ока, очі-в-очі, лице-в-лице, тільки вдвійку, $з^{п}$ тет-а-тет.

ВІ́ЧНИЙ спокон♦, віко♦, од♦, предко♦, пра́♦, до-♦; *(рух)* безконеч-, нескінчен-, віковий; *(сніг)* сталий, незмінний, незникомий; *(клопіт)* безперестанний, ПОСТІЙ-;

ВІ́ЧНІСТЬ віко♦ ◊, *о.* вічний безчас;

ВІ́ЧНО (по)вік, довіку, поки й світ сонця; ЗАВ-ЖДИ, стало, постійно ◊.

ВІША́К *д.* жердка, $с^{о}$ вішалка.

ВІ́ШАТИ чіпля-; **в. всіх собак на** коти- бочку на; **в. локш на вуха** замовля- /заговорюва-/ зуби;

ПОВІ́СИТИ *(ніс)* похнюпити; ◊.

ЗАВІ́ШАНИЙ заштóрений ◊.

ВІЩУВА́ННЯ пророкува-, пророцтво; передбачення, прогноз(а); *(лихе)* прочуття /перед-/.

ВІЩУ/ВА́ТИ пророкува- /-рочи-, -віща-, -ріка-/, віща-, вісти-; $ф^{р}$ передбача- /зав-/, провиді-, каза- наперед, прогнозува-; *(серцем)* відчува-; /*сон*/ означа-; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ ~́є с-и ♦, провісник, ВІЩУН, пророк, $п^{к}$ пророчий, призвісливий /-сний/, провидлив-, ©.

ВІЩУ́Н провісник, провидець, пророк, ясновидець, віщівник; $е^{в}$ ворожбит, чаклун; & $ж^{і}$ провіщалка.

ВІ́Я & $п^{к}$ *віястий [= з густими віями].

ВІ́ЯЛО вахляр, опахало, *д.* обмахало; *(прикраса)* пальметка; **віялом** півколом; **розгортатися -ом** *(- думки)* побивати одна одну, *д!* ДУМКИ.

ВІ́ЯТИ повіва-, подиха-; *(холодом)* потяга-; *(зерно)* перевіва- /-віюва-/; $д^{к}$ вивія-; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **віє** с-и ♦, з-й від♦, віяльник, $п^{к}$ віяльний, ©;

ПІДВІ́ЯТИ: я. підвіяно підвіяний.

ВІ́ЯТИСЯ розвіва-, віяти; $з^{н}$ шмиглятиі, блукати, швендяти, тинятися, вешта-, волочи-;

ПОВІ́ЯТИСЯ *ф.* пода-, уши-, піти, махну-; **п. у світ** поволокти- у с.

В'ЇЗНИ́Й *г.* заїзний.

ВКАЗІ́ВКА настанова, директи-, інструкція, порада, припис; напучення, напоумле-, $ѓ$ упімне-; *(ловцю)* навід; *(на шляху)* дороговказ, знак;

ВКАЗІВКИ́ *(згори)* $с^{о}$ накачка.

ВКІНЦІ́ /**У-**/ врешті /на-/; наостанку /-нці/, під кінець, наприкінці, на завершення, під завісу.

ВКЛАДА́ТИ *(гріш)* клас-, вноси-; *(у лист)* долуча- до; *(у піхви)* хова-; *(сенс)* надава- *чого*; **в. душу у *що*** самовіддано працюва- над *чим*; **я.**

/м^н хто/ **вкладá** охóчий ♦, з^г-й вклáс-, *(гроші)* вкладни́к, вкладáч, депози́тор, інвéс-;

ВКЛАДÁТИСЯ клáс-, *(в мозку)* тóвпи- ◊; **в. у мóзку** влізати в мóзок, *п.* сприймáтися; **не -є-ться в голові** не міститься в голові, не лізе в гóлову; **я. не -ється** *п*^к невклади́стий, неубгáнний;

ВКЛÁСТИСЯ: не вкладéться в голові не потóвпиться в голові ◊.

ВКЛАДНИ́К *г.* щадни́к + **я. вклада**.

ВКЛЮЧ/ÁТИ *(струм)* вмикá-, влучá-; *(у склад)* увóди- /долучá-, приéднува-/ до; *(в собі)* місти́-, мá- у своśму склáді; *(до списку)* занóси-; **я.** /м^н **хто**/ **~á** с-и ♦, з^г-й ~и́-, вмикáч, *п*^к долучáльний, © вмикáючи;

♦♦♦СЯ *ф*^р вхóди/ти [це в завданнá не ~ть] ◊;

ВКЛЮЧИ́ТИ *(куди)* *ф*^р вклини́ти ◊.

ВКÓЛО НАВКОЛО, ДОВКОЛА, навкруги́, довкруги́, округи́, *о*^к довкрýж; ± КРУГ /*п*^р/.

ВКРАПЛЯ́ТИ > ПЕРЕТИКАТИ.

ВКРИВÁТИСЯ > /У-/; *(струпом)* струпішíти.

ВКУ́ПІ /У-/ > РАЗОМ; *(з ким)* *к*^н íже з *ким*, /*робити щось*) ненáрізно.

ВК... *крім наведених тут слів,* > **УК...**

ВЛАД /У-/ до ладý, як трéба; до рéчі, відповідно, у згóді, в унісон; *(музиці)* у такт, до ри́тму.

ВЛÁДА *у*^р облáда, *с.* всевлáддя, *з.* власть; *(вища)* ýряд, адміністрáція, прóвід, керівни́цтво, *(місцева)* начáльство; *(грошей)* си́ла, могýтність; *ф*^р прáво, вóля; *(дії)* владувáння, панувá-.

ВЛАДÁР володáр, (по)вели́тель, держáвець, господáр, *є*^м пан над панáми, *і*^р цар і Бог, *ц.* влади́ка, *не ц.* корóль, цар, султáн, кагáн, князь, імперáтор, *ф*^-р сподáр, *(на Сході)* калíф, шах.

ВЛАД/АРЮВÁТИ панувá-, володарювá-, ~увá-, царювá-, урядувá-, правувá-, порядкувá-, *ф.* орýду-, верховóдити; **я.** /м^н **хто**/ **~арю́є** с-и /покли́каний/ ♦, ~и́ка, ~áр, володáр, господáр, *с.* цар царів, *п*^к ~ови́тий, ~ýщий, панівни́й, володáр-, ~чий, ВЛАДНИЙ, ©.

ВЛÁДНИЙ ☺ владолю́б-, самовлáд-; *(тон)* наказóвий, імперати́вний, безапеляцíй-, ультиматúв-; *ф*^р адміністрати́в-, держáв-, офіцій-; ± АВТОРИТАР-.

ВЛАДИ́КА *ц.* архирéй, митрополи́т, архипáстир; *р.* ВЛАДАР.

ВЛАДУ́ЩИЙ *(стан)* панівни́й; *(князь)* влáд-, мóжні[и]й, владомóжний, самовлáдний.

ВЛÁЗИТИ /У-/ /за-/, влізá- /у-, за-/, продіставáтися; *(на що)* вилáзити, вилізá-; *(у справи)* втручáтися, мішá-; *(в кишеню)* вміщá-; *(щоб шпигувати)* утерéсува-, проникáти /*д*^к затесáтися/ *куди*, інфільтрувáти *що*;

ВЛІ́ЗТИ /У-/ затесáтися, упхá- ◊.

ВЛÁЗЛИВИЙ /У-/ влізли-, насти́рли-, уїдли-, на-бри́дли-, (на)докýчли-.

ВЛÁСНИЙ свій, особи́стий; *о*^к спрáвжній, буквáльний; *(- вагу)* питóмен-, питóмий; **-ою рукóю** власнóруч;

ВЛÁС/НЕ по сýті, ♦ кáжучи, прáвду казáвши, коли́ хóчете; сáме, якрáз; & *г.* ~ти́во, ~но.

ВЛÁСНИК *(майна)* господáр, посідáч, володíльник /*д.* -діле́ць/, власти́тель /-и́вець/, *о*^к володáр; *(землі)* земле♦, *а.* сквáйр; *(у спілці)* спів♦.

ВЛÁСНІСТЬ майнó, скарб, маéтність, маéток, стáт-, *ф*^р добрó, *з*^н МАНАТКИ; **у в.** *г.* на ♦.

ВЛАСНÓРУ́Ч(НО) своéю рукóю; & *власнóніж.

ВЛАСТИ́ВИЙ характéрний, притамáн-, питомен-, питóмий; *(- ім'я)* *з.* спрáвжній, дíйсний.

ВЛАШТÓВУ/ВАТИ /У-/ *(на працю)* /при-/; *(учту)* УРЯДЖА- /об-/, справля́-, організóвува-; *(бій)* учиня́-; *(бюро)* облáднува-; *(життя)* налáгодж-; *(дільце)* обкрýч-; *(на ніч)* приміщáти; *(їх)* **п.** задовольня́-, /*чим*/ підхóди- **їм чим**; **я.** /м^н **хто**/ **~ує** с-и ≈, з-й уряди́-, для влаштувáння, зáйнятий -ям, організáтор, упоря́дник, *п*^к організацíйний, *(їх)* якрáз для їх, ©;

ВЛАШТУВÁТИ упоряди́-, *г.* вистрої- ◊; **в.** *кого* ви́роби- місце *кому*;

ВЛАШТÓВУВАТИСЯ *(де)* закорíнюва- ◊; *(у кріслі)* угніжджува-, розсідá-; & лаштувá-;

ВЛАШТУВÁТИСЯ *д.* отáкови-, *(в житті)* *о*^к утруси- в життя́ ◊.

ВЛИВÁННЯ *к.* влив.

ВЛÓВИ *м*^н ЛОВИ, полювáння, лóвля, лови́тва, звіролóвство; *(дія)* лóвлення, лов.

ВЛУЧÁТИ /У-/ вціля́- /по-/, втрапля́-, попадá-; **я.** /м^н **хто**/ **влучá** мéткий*, з-й улучи́-, *п*^к цілки́й;

ВЛУЧИ́ТИ *ф.* вгати́ти, вліпи́ти ◊.

ВЛУ́ЧНИЙ *(хід)* дорéч-, доділь-, впрáв-; *(стріл)* тóч-, цілки́й;

ВЛУ́ЧНО *(вдати)* до діла /рéчі, місця/, чітко, впрáвно, як в óко вліпи́ти /всади́-/ ◊; *(ціляти)* без прóмаху ◊.

ВЛ... *крім наведених тут слів,* > **УЛ...**

ВМАХ /У-/ вмить, вдух, враз, мáхом, вмéнт, ми́ттю, (одни́м) дýхом, за оди́н дух, *с*^о на однóму дихáнні.

ВМЕНТ /У-/ > ВМАХ.

ВМИ́СНЕ /У-/ /зу-, НАВ-/, з нáміром, спеціяльно, обдýма- /про-/.

ВМИТЬ /У-/ *ф*^р аж [новинá! Всі **аж** прити́хли] + ВМАХ; & водномить, ♦ óка.

ВМІ́ЛИЙ /У-/ впрáвний, тренóва-, ви́школе-, практикóва-, ПІДКУТИЙ, *р.* хистки́й*.

ВМІСТ *(чого)* що є в *чому*, *ф*^р напóвнення.

ВМІ́СТИЩЕ *а.* контéйнер, *п.* скри́ня, *(на судні)* трюм; *(на воду)* бак, куб, цистéрна, РЕЗЕРВУАР; *(глупот)* всипище; ± СХОВИЩЕ.

ВМІ́ТИ /У-/ могти́, бý- здáтним /здíб-/; *(пісень)* *о*^к знá- *що*; **я.** /м^н **хто**/ **вміє** наділений /з/ умінням /хи́стом/, умíйко, *п*^к умíлий, метки́й,

з-й, спромо́ж-, *(діяти +)* на́вче-, *(усе) (все)*-здíб-, зда́лий на все, всевмí-, © ма́ючи хист;

ЗУМІ́ТИ потра́пи- /в-/, вда́-, втя́- ◊.

ВМ... *крім наведених тут слів,* > **УМ...**

ВНЕ́СОК ле́пта, поже́ртва; *(в науку)* вклад, *(членський)* пай, *г.* впла́та; *(платіж) г.* ра́та.

В/НИЗ /**У**-/ додо́лу, вділ, дони́зу, на~́, *г.* вдоли́ну /на-/, $с^о$ в /на/ доли́-; *(рікою)* за водо́- /течіє́ю/.

ВНИЗУ́ /**У**-/ до́лі, нанизу́, *г.* вдоли́ні /на-/, $с^о$ в /на/ доли́ні; *(на дні)* на спо́ді, під спо́дом.

ВНИКА́ТИ *(у що)* вду́муватися, загли́блюва-, утаємни́чува-, розбира́- в *чім*, /до-/ до су́ті *чого*, *ф.* внюхува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **вника́** загли́блюваний ◊, охо́чий розібра́тися у *чім*, з-й влізти у, до́йда, $п^к$ загли́бливий, $ф^р$ ціка́-, © с-и ♦;

ВНИ́КНУТИ вгли́битися, *ф.* влізти ◊.

ВНО́СИ/ТИ /**У**-/ /за-/; *(нове)* додава́-; *(до книг)* впи́-сува- /за-/; *(у банк)* кла́с-; *(вклад)* роби́-; *(гроші)* плати́-, спла́чува-; *(хаос)* виклика́-; *(на вибір)* пропо́нува́-, подава́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ть** з-й внести́, (в)носíй /за-/, $ф^р$ з *чим* у рука́х /на пле́чах, на та́ці/ [**я. ~ть свічку** із свічкою в рука́х], © с-и ♦;

ВНЕ́СТИ́: **в. я́сність** розста́ви- крапки́ над 'і'.

ВНУТРІЧЕРЕПНИ́Й *к.* підчерепни́й.

ВНУ́ТРІШНІЙ /**У**-/ нутряни́й, сере́дин-, *р.* середо́вий, осере́дній; *(світ)* психі́чний, душе́в-, ніко́му нерозка́за-; *(шов)* ви́воротній; *(процес)* $г^я$ ендоге́нний; & ну́трішній;

ВНУ́ТРІШНІСТЬ ере́дина; ну́тро́(щі) /-вище/;

ВНУ́ТРІШНЬО- серед- [середпартійний], $м^а$ ендо- [едоге́нний];

ВНУТРІШНЬОУТРО́БНИЙ $ц^д$ утро́бний.

ВН... *крім наведених тут слів,* > **УН...**

ВОВКУВА́ТИЙ відлю́дькува-, похму́рий, пону́рий; $п^б$ сором'язливий.

ВОВКУЛА́КА пере́вертень, вовку́н, ВАМПІР; *р.* відлю́дько; & $п^к$ *вовкула́чий.

ВО́ВНА *(ягнят)* поя́рок, *(волос тварин)* шерсть, /*густий*/ смух, сму́шок; & во́вночка.

ВО́ВНЯНИЙ шерстяни́й; & *(з довгою густою шерстю)* вовни́[я]стий.

ВОВТУ́З/ИТИСЯ со́ва-; *(пора-)* мару́ди-, моро́чи-, па́нька-, копа́-, шпо́рта-, длу́ба-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~иться** с-и ♦, шпо́ртало, $п^к$ потовку́чий, вовту́зливий,©.

ВО́ГКИ́Й волó/гий, сири́й, ~́жистий, мокрува́-, ві́льгий /-о́тний/; $с^п$ (най)во́гший; ± МОКРИЙ.

ВО́ГКІСТЬ > ВОЛОГІСТЬ.

ВОГНЕ́ННИЙ *і* **ВОГНИ́СТИЙ** вогняни́й, полум'я́ни́й, пломінки́й, пломени́стий; *(- сяйво)* промени́с-, яскра́вий; *(колір)* ясночервóний, червоногаря́чий, $с^о$ яскра́во-червóний; *(- слово)* палки́й, запальни́й, при́страс-; *(погляд)* пеку́чий; *(жар)* гаря́чий-пре÷; *(- роки)* бурхли́вий; & вогне́ви́й, *вогнистоо́кий.

ВОГНЕПОКЛО́НЕЦЬ & /-о́нник/; ± ВІРЯНИН.

ВОГНЕ́ЦЬ ґанґре́на, $с^о$ гангре́на.

ВО́ГНИЩ/Е бага́ття, ва́тра, вого́нь, по́лум'я; *(рідне)* гніздо́, пена́ти, домі́вка, ха́та; *(родинне)* ко́ло; $н^I$ гніздо́вище; & $п^к$ *♦вий, *~аний.

ВОГ/О́НЬ по́лум'я, по́луміння, $п^о$ по́лумінь, же́вриво, $д^а$ жи́жа; *(у вікні)* сві́тло /-іння/; *(очей)* блиск; *(душі)* над[т]хне́ння; **п.** при́страсть, за́пал; *(у хорого)* жар, гаря́чка, температу́ра; **в. від своїх** гол у вла́сні воро́та; **між двох ~нів** між Сци́ллою і Хари́бдою, з дощу́ під ри́нву; **на лінії ~ню́** в епіце́нтрі боротьби́ /протисто́яння/, на барика́дах.

ВО́ГЧИТИ зволо́жува-, зво́гчува-; $д^к$ зво́гчи- ◊.

ВОГЧІ́ТИ вологну-, зволо́жуватися /від-/, звогчу-

ЗВОГЧ/І́- проволо́гну- /від-/, зволожні-, звільгну-, *с.* змокрі-; **я. ~ів** ~ілий, проволо́г- /від-/, зволожні-, зволо́жений, зво́гче-, звільже-, Ø.

ВОДА́ *(стояча)* мертвово́ддя, *(чиста)* /чисто-/, *(мілка)* /мілко-/, /*густа*/ не́теч, *(під льодом на шляху) д.* зажо́ра; *(газована)* пиття́, питво́, напі́й; *(солона)* соля́нка; *(мінеральна)* мінера́лка; **п.** багатослів'я; & $п^к$ *во́дний, *підво́д- /над-/; **в. на** *чий* **млин** вітер на чий вітря́к;

ВО́ДИ моря́, річки́, озе́ра; *(гойні)* куро́рт.

ВОДЕВІ́ЛЬ *(веселий)* п'є́ска, коме́дія, одноактівка, *(між актами)* інтерме́дія.

ВОДИ́Т/И прова́ди-, супрово́ди-; *(полки)* очо́люва-, ВЕСТИ, керува́- /проводирюва́-/ *чим*; *(літак)* пілотува́-, *(авто)* шоферува́-; *(вічми)* перебі́га́-; *(в чім)* зодяга́- у *що*; & $д^к$ попо♦; **в. пере́д** верхово́ди-, ватажкува́-, бу́- вожає́м, пра́ви- ба́лом; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ь** с-и /з-й/ ♦, водíй, важа́й, провідни́к, поводи́р /про-/, $п^к$ ПРОВІДНИЙ, *(знак)* вказівни́й, путівни́й; ± **я. веде**.

ВОДИ́ТИСЯ *(з ким)* зна́-, кума́-, дружи́ти, прия-телюва́-, води́- компа́нію, ма́- ді́ло, ТОВАРИШУВА-, пристава́- /$н^I$ лига́тися/; *(селом)* ходи́ти; *(- фавну)* плоди́тися, жи́ти, бу́-, існува́-.

ВОД/І́Й *(авта)* шофе́р, *(літака)* піло́т, *(судна)* шту́рман, $о^к$ шту́рман-~ій; & $ж^н$ ~и́ло.

ВОДНО́ односта́й-, гурто́м, всі ра́зо́м, в одні́й ла́ві, водно́сталь; *(казати)* в оди́н го́лос /ду́шу/.

ВОДНО́/ЧАС ~́раз, одноча́сно, разо́м, одни́м за́ход- /ри́п-, на́пад-, на́ворот-/, мов на кома́нду.

ВОДОГРА́Й /-бі́й, -при́ск/, $с^о$ фонта́н; ± ДЖЕРЕЛО.

ВОДОДІ́Л *п.* межа́, рубі́ж, лі́нія протистоя́ння /барика́д/.

ВОДО́/ЙМА *(штучна)* став, басе́йн, ~схо́вище, ко́панка, *(природна)* мо́ре, о́зеро, океа́н; & ~́ймище.

ВОДОСПА́Д водопа́д, *(з терасами)* каска́д(а), *р.* спад; & водоспа́дик, $п^к$ *водоспа́дний.

ВОДО́ХРЕЩІ Водо́хреще, Йорда́н, Водосвя́ття,

Водо́хре́стя; $п^{я}$ *тріщи́, не тріщи́ – мину́ли В.

ВОЄВО́ДА $ї^{с}$ полково́дець, воєнача́льник, кома́ндувач, провідни́к, *с.* страте́г.

ВОЗВЕЛИ́ЧУВАТИ славосло́ви-, ± ВЕЛИЧА-.

ВОЗВО́ДИТИ /-ВЕ́ДЕНИЙ/ *(до рангу)* підне́се-.

ВОЗНЕСІ́ННЯ Вознесі́ння Госпо́днє, Вше́стя.

ВОЗНО́СИТИСЯ $у^{р}$ /під-, з-, ви-/, *(на небо ще)* возліта́ти /з-/; $ф^{р}$ ви́соко нести́ся.

ВОЗОМНИ́ТИ $д^{к}$**: в. себе́ *ким*** возісни́- с. за *кого*.

ВО́ЇН БОЄЦЬ, ВОЯК, $у^{р}$ вої́тель, $з^{н}$ воя́ка.

ВОЇ́СТИНУ $у^{р}$ ді́йсно, спра́вді, без су́мніву, без бре́шеш, $у^{р}$ істинно, $ж^{м}$ такі́ так.

ВОЛА́ТИ *(жалібно)* квили-, КРИЧА-; **я. /$м^{н}$ хто/ вола́є** с-и ♦, $з^{м}$-й за♦, розкри́чаний, розрепето́в-, горлоде́р, крику́н, *г.* гала́й(ко), $с^{о}$ вола́ючий, ©; **го́лос вола́ючого в пусте́лі** *у.* крик /го́лос/ крикуна́ в пусте́лі;

ВІД/♦♦♦ *(хорих)* ви́лікува-, ~воло́да-, ~ходи́-, вирятува-, ви́чуха-; *(біду)* ~верну́-, запобі́г- *чому*.

ВОЛЕЙБО́Л *г.* відби́ванка.

ВО́ЛИТИ бажа́-, хоті́-, жада́-, волі́-; *(волю)* вико́нува-, сповня́-, спо́внюва-;

УВО́ЛИТИ /В-/ *(волю)* ви́конати, спо́вни- ◊.

ВОЛІ́ТИ вважа́- /визнава́-/ за кра́ще; хоті́-, бажа́-, жада́-; *(мати намір)* мі́ритися, *(зробити)* пха́-, мости́-, пну́-, $з^{п}$ норови́ти; ± ВОЛИТИ.

ВО́ЛО підго́рля /-лина/, підши́йок, $с^{о}$ підгру́ддя.

ВОЛО́ВИНА я́ловичи-, воло́ве м'ясо.

ВОЛОВО́ДИТИ > БАРИТИ.

ВОЛОВО́ДИТИСЯ > МАРУДИ- + ВІЯ-.

ВОЛО́ГА *(землі)* *о.* со́ки; $ф^{р}$ ріди́на́; *(у повітрі)* ВОЛОГІСТЬ, ви́пари.

ВОЛО́/ГИЙ сири́й, ВОГКИЙ, вільги́й, вільго́тний, мо́кря́вий; & ~жистий, $с^{пl}$ ^{а}во́гший;

ВОЛО́ГІСТЬ воло́га, во́гкість, вільгі́сть; ві́льга, вільго́та, вогкота́, вільго́тність ◊.

ВОЛО́ГНУТИ > ВОГЧІТИ.

ВОЛОДА́Р > ВЛАДАР; **в. дум** жива́ душа́ дум, $ї^{р}$ законода́вець мод.

ВОЛОДАРЮВА́ТИ владарюва́-, панува́-; **що володарює = що владарює**.

ВОЛОД/І́ТИ ма́- (за душе́ю, в руці́), посіда́-, влада́-, ~а-; *(ї́ми)* панува́- /~арюва́-/ над, ма́- в кише́ні ї́х; *(чим)* ору́дува-; *(мовою)* зна́- *що*; *(собою)* контролюва́- себе́; **в. перо́м** ма- літературний хист; **~іє *хто* чим** не мо́жна відмо́ви- *ї́м* **чого**; **я. /$м^{н}$ хто/ ~іє** наді́лений *чим*, посіда́ч /влада́р*, вла́сник, ~іль-/ *чого*, ©; **я. -діє собо́ю** самоопано́ва-.

ВО́ЛОКОМ по́повзом, пла́зом, по́човгом.

ВОЛОНТЕ́Р > ДОБРОВОЛЕЦЬ.

ВО́ЛОС *(1)* ♦и́н(к)а, ♦інь; $з^{б}$ ВОЛОССЯ, ♦іння; $а^{м}$ капіля́р; *(під нігтем)* загніти́ця; & ♦(о́ч)о́к;

ВОЛОСИ́НА: ні на -ну нітро́шечки, ніскі́ль-.

-ВОЛО́СИЙ: золото♦ ру́сий; **срібно♦** си́вий.

ВОЛО́ССЯ чуб, чупри́на, шевелю́ра, ВОЛОС, *(кучеряве)* ку́чері, *(цупке)* щети́на; *(неохайне)* па́тли, пе́лехи, ку́штра, $ж^{м}$ гри́ва, *з.* штим; *(на виду)* за́ріст; & воло́ссячко, ^{а}гри́вка.

ВО́ЛОХ $с^{у}$ руму́н; & волошисько.

ВОЛОХА́ТИЙ кудла́-, патла́-, кошла́-, пелеха́-; *(- брови)* стріха́-; ± РОЗПАТЛАНИЙ; *(рушник)* ворси́стий; *(килим)* во́рсовий; *(туман)* неокре́слений, невира́з-, нечітки́й.

ВОЛОЦЮ́ГА драб, лотр, безха́тченко, блудя́га, галайда́, *як і.* бездо́мний, $с^{у}$ бо́мж; *(непосида)* снови́га, шве́ндя; *(зайда)* приплє́нтач, заволо́ка; $ж^{м}$ зальо́тник, донжуа́н, $ж^{і}$ шльо́ндра.

ВОЛОЧИ́ТИ волокти́, тягти́, тягну́-; *(землю)* $с^{г}$ розпу́шува-;

РОЗ♦♦♦ *г.* призвича́ї- до гріха́; **р. за собо́ю** п. до г. із собо́ю.

ВОЛОЧИ́ТИСЯ тяг-, пле́нта-, волік-́, дибуля́ти, ди́ба-; *(за ким)* іти́ /ї́ха-/ слідо́м; *(за жінками)* упада́- (за спідни́ця́-), залиця́тися до, пуска́- в зальо́ти, вія-; *(з ким)* співжи́ти, скака́- у гре́чку; *(світом)* блука́-, мандрува́-, тяга́тися; тиня́-, ве́шта-, вала́нда-; **я. /$м^{н}$ хто/ -иться** 1. **я. плентається**, 2. **я. увиває-**^{2}, 3. що блука́, охо́чий до ма́ндрів, блука́ч /-а́лець/, обходи́світ, перекоти́поле, шве́ндя, тяга́ка, волоцю́га, $п^{к}$ мандрівни́й, обходи́світній, *(кіт)* походю́щий.

ВО́ЛЯ *(своя)* самовла́да, самовлада́ння; *(до звитяги)* наполе́гливість, рішу́ч-; хоті́ння, бажа́-, жада́-, вимо́га, нака́з; *(з $с^{л}$ моя́)* вла́да; *(народів)* свобо́-, незале́жність, самості́йн-, ві́льн-; *(ї́м)* звільнення, ви́звол-, розкріпа́ч-; *(курям)* благода́ть, лахва́; **в. Ва́ша** як собі хо́чете, $о^{к}$ не хо́чете – як х.; **оста́ння в.** духівни́ця, запові́т, *г.* заві́щання; **з -лі Провиді-** > ВИПАДОК.

ВОЛЯ́ЧИЙ воло́вий; & $п^{р}$ *по-воля́чому.

ВОЛЬОВИ́Й продикто́ваний во́лею; *(норов)* РІШУЧИЙ, непохи́тний, незла́м-, незігне́н-, залі́зний, тверди́й, із си́льною во́лею, не легкоду́хий; ☺ невблага́нний, нещади́мий, *(намір)* невідхи́льний, неідкли́ч-; ± ВОЛЯ.

ВОНО́: аж в. $ф^{р}$ на ділі [аж воно́ і тут є ви́хід].

ВО́РОГ супроти́вник, супе́р-, нена́вид-, антагоні́ст, $у^{р}$ враг, супоста́т, лиході́й, $о^{к}$ не́друг, *а.* душма́н; *(рослин)* шкідни́к; & $ж^{і}$ ворогиня;

ВОРОГИ́ не́друзі ◊; & воро[і]же́ньки.

ВОРОГУВА́ТИ конфліктува́-; $п^{б}$ бу́ти на ножа́х, гри́зтися, *д.* нена́виді-; **я. /$м^{н}$ хто/ ворогу́є** с-и ♦, розсва́рений, розбра́та-, ВОРОГ, $п^{к}$ ВОРОЖИЙ, /*стан*/ (су)проти́вний, *о.* на ножа́х з, ©.

ВОРОЖБА́ ворожі́ння, чаклува́-, заклина́-, ворожби́тство, чароді́й-, відьо́м-, ча́ри, *г.* примі́вка; *(на картах)* пасья́нс.

ВОРОЖБИ́Т чаклу́н, чарівни́к, маг, зна́хур, відьма́к, відьма́р, $ї^{с}$ волхв; *(на зорях)* звізда́р, астро́лог, *(по руці)* хірома́нт.

ВОРО́ЖИЙ вра́жий, вра́гів, *с.* зловоро́жий; *(та-*

бір) антагоністи́чний; *(погляд)* недобрози́чливий, недру́жній, непри́язний, нена́вис-, нена́висницький; *(натхнутий фобією)* фо́бійний; *(дуже / ☺ /)* гото́вий перегри́зти го́рло;

ВОРО́ЖЕ *(ставитися)* зи́зом ◊.

ВОРОЖ/И́ТИ чаклува́-, чарува́-, відьмува́-; *(на картах)* розклада́- *що*; ***п.*** каза́- /вга́дува-/ напере́д, пророкува́-; *(біля чого)* ***ж.*** по́ратися; & $д^к$ ви́♦ [в. з карт]; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ить** с-и ♦, з-й за♦, за́йня́тий ~бо́ю, ворожби́т, $ж^і$ воро́жка;

ЗАВОРОЖИ́- *(кого)* пороби́- /почини́-/ *кому*;

РОЗВОРОЖИ́ТИ /від-/ ◊.

ВОРОЖНЕ́ЧА *(дія)* ворогува́ння, протистоя́-; ¤ непри́язнь, чва́ра, ро́збрат, усо́биця /-ище/, антагоні́зм, фо́бія, протибо́рство, нена́висництво, воро́жість; & ворожда́, ворожне́та.

ВО́РОН крук, *д.* гавра́н, *(грак)* га́йворон.

ВОРО́ТА $м^н$ бра́ма, в'їзд, $у^р$ вра́та; *(тріюмфальні)* а́рка; & ворі́тця, ворі́течка.

ВО́РОХ ку́па, кучугу́ра, бу́рта.

ВОРУХЛИ́ВИЙ *і* **ВОРУШКИ́Й** > РУХЛИВИЙ, ± РУХОМИЙ.

ВОРУШИ́ТИ злегка ру́ха-, $ж^м$ ворохо́би-; *(сіно)* перегорта́- /-верта́-/; *(люд)* збу́джува-, спону́кува- до дії; *(горе)* зга́дува- /при-/; *(кого)* ЧІПА-; **я.** /$м^н$ **хто/ ворушить** 1. охо́чий ♦, з-й роз♦, ворушило, розвору́шувач, ©, 2. **я. чіпа**;

(ПО)ВОРУХНУ́- по(во)ру́ха-, по(во)ру́ши- [не руш!], *(вусом)* смикну́-, *(пальцем)* кивну́-;

ВОРУ́ШИТИСЯ завору́шуватися ◊.

ВОСКРЕС/А́ТИ встава́- з ме́ртвих, ожива́-, поверта́тися до життя́; *(по крахові)* підійма́- з по́пелу /з руї́н/; *(- любов)* відро́джува-, відно́влюва-; *(- природу)* прокида́-, пробу́джува-; *(у пам'яті)* відновля́-, пригадува-; *(з недуги)* виду́жувати; **я.** /$м^н$ **хто/ ~а́** воскре́шуваний, відро́джу-, відно́влю-, ожи́-, гото́вий ~нути, ма́йже ~лий, $п^к$ ~е́нний, воскресу́щий, ©;

ВОСКРЕ́СНУТИ вдру́ге на світ ароди́тися ◊; *(духом)* окли́гнути; & $п^о$ воскре́снутися.

ВОСКРЕ/ША́ТИ оживля́-, підійма́- з труни́ /моги́ли/, відроджува-, поверта́- до життя́; *(з руїн)* підійма́- з по́пелу, відно́влюва-, відбудо́ву-; *(давнє)* прига́ду-; ***п.*** підтри́му- на ду́сі, надиха́ти; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ша́** ~ше́нний, з-й ~си́ти, ~си́тель, $п^к$ воскре́сний, ©.

ВОСТА́ННЄ /на-/, /-а́нці, -а́нку/, оста́нній раз, оста́ннім ра́зом.

ВОЧЕВИ́ДЬ відкрито́, відве́рто, я́вно, в о́чі; *(бачити)* наяву́, $п^о$ унаяв; & вочеви́дьки.

ВО́ША гни́да, $з^б$ ну́жа, вошва́; *(рослинна)* тля.

ВОЮВА́ТИ *(з їми)* ве́сти́ війну́, бу́- в ста́ні війни́, підійма́- збро́ю про́ти їх, БОРОТИСЯ з; *г.* стоя́ти на вое́нній стопі, $п^б$ ворогува́-, конфлі́ктува́-; **я.** /$м^н$ **хто/ воює** с-и ♦, втя́гнутий у війну́, обтя́жений війно́ю, уча́сник війни́, боре́ць про́ти *чого* /з *чим*/, вояк(а), во́їн, $п^к$ войовни́чий, бойови́й, $ф^р$ нескорений, протибо́рчий, *о.* у ста́ні війни́, ©.

ВОЯ́Ж *у.* випра́ва; *д!* МАНДРІВКА.

ВОЯЖЕ́Р обходи́світ, подоро́жній, МАНДРІВЕЦЬ.

ВОЯ́К во́їн, бое́ць, СОЛДАТ, армі́єць, *ж.* руба́ка, *з.* войов(н)и́к, $і^с$ дружи́н-, коза́к; *(піший)* піхоти́нець, СТРІЛ-, *(платний)* на́йман-, *(царя)* слу́жба, служа́ка, *(хоробрий)* ли́цар, ви́тязь, геро́й; & ♦а, вояче́нько; ± ВІЙСЬКОВИК.

ВПАД/А́ТИ *(куди)* влива́тися; *(у що)* вдава́- /вдаря́-/ [**в. в ро́зуку /траге́дію/** вдава́тися /вдаря́-/ в р.], піддава́- розпу́ці, хапа́- /бра́-/ за го́лову, лама́ти /зала́мува-/ ру́ки, рва́- на собі воло́сся, упада́- се́рцем, *р.* розпачува́-; **в. в о́чі** вби́ра- /бра́- на се́бе/ о́чі; **в. в тон *чий*** визнава́- /підтри́му-/ непи́сані зако́ни *чиї*; **~а́ в апа́тію *хто*** опуска́ються ру́ки в *кого*; **~а́ в розпу́ку *хто*** розпу́ка бере́ *кого*; **я.** /$м^н$ **хто/ ~а́** 1. що влива́ється, с-и ♦, ули́ваний; 2. з-й вда́ритися у *що* /вда́- до *чого*/; **я.** /$м^н$ **хто/ впада́ в ро́зпач** по́йнятий ро́зпачем, © у ро́зпачі;

ВПА́СТИ: **в. в па́сію** *п.* спалахну́-; **в. в ро́зпач** $о^к$ розпачі́-; **я. упав** (о)па́лий, Ø; **я. впав у па́сію** розпасійо́ваний, Ø; **я. впав у ро́зпач** $о^к$ розпа́чений, (з)розпачі́лий, *о.* ки́нутий на дно ро́зпачу, Ø.

ВПА́М'ЯТКУ́ /У-/ *(кому)* втямки́, $с^о$ па́м'ятно.

ВПЕ́ВНЕНИЙ /У-/ пе́в-, переко́на-; *(в собі)* самовпе́вне-, самопе́в-; *(погляд)* спокі́й-, рішу́чий; *(рух)* натрено́ваний, зви́ч-.

ВПЕНЬ /У-/ цілко́м, геть чи́сто, ВЩЕНТ.

ВПЕРЕ́Д(!) /У-(!)/ не наза́д; *(платити)* напере́д, ава́нсом; $ж^м$ нада́лі, в майбу́тньому; *(раніше)* перед ти́м, спе́ршу, пере́дше, зра́зу, споча́тку; *(кого)* попере́д; *(!)* га́йда! руша́ймо! до бо́ю!

ВПЕРЕ́МІШ /У-/ мішма́, всу́міш, впере́міш(ку); впере́між(ку), навпереміннo.

ВПЕ́РТИЙ /У-/ затя́-, закля́-, забісо́ваний, $ж^м$ кля́-, заклятýщий, нату́ристий, *о.* з но́ровом, не з кло́ччя, бага́тий на впе́ртість, *г.* огу́рний; *(досягти)* наполе́гливий, насти́рли-; *(незгідливий)* непосту́пли-; ☺ стійки́й, тверди́й, (тверд о)кам'яни́й, упертю́х, мі́дне чоло́ /ло́б/; *(злодій)* запе́клий, невипра́вний; *(погляд)* невідхи́ль-, пи́ль-; & упертю́щий;

ВПЕ́РТІСТЬ /У-/ завзя́ття, норови́стість ◊.

ВПЕ́РШЕ /У-/ (у) пе́рший раз, упе́рве, впервину́, *г* по раз пе́рший; **в. ба́чу** ніко́ли до́сі не ба́чив.

ВПЛИВ ді́я(ння), вплива́ння, *с.* тиск; $ф^р$ авторите́т, вага́ [ужи́ти свій вплив]; ± РОЛЯ.

ВПЛИВА́ТИ[1] /У-[1]/, /$д^к$ **УПЛИС[В]ТИ́**/ *(- річку)* впада́-, влива́тися; **я. вплива́**[1] = **я. впада**[1].

ВПЛИВ/А́ТИ[2] /$д^к$ **ВПЛИ́НУ-**/ ма́- /справля́-/ вплив, *(на кого)* ді́я-, *з.* ділá-; *(на що)* відби-

ва́тися на *чім*; **ніщо́ не ~а́є** *ж*[м] ніщо́ не бере́; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~я́**[2] с-и ♦, з-й впли́ну-, наділений /відо́мий своїм/ ~ом, *п*[к] ~о́вий, © ма́ючи ~.

ВПЛІТА́ТИСЯ /**У-**/ *(- звук)* приєднува-, долуча́-, підключа́-;

УПЛЕ́СТИ́СЯ *(у що)* перепле́сти́ся з *чим* ◊.

ВПОДО́БА /**У-**/ симпа́тія; приємність, задово́лення; *ф*[р] смак, уподо́бання; **не до -би** не в смак.

ВПОДО́БАТИ /**У-**/ > ПОДОБАТИ.

ВПОРОЖНІ́ /**У-**/ порожняко́м, без вантажу́.

ВПО́РСКУВАТИ впри́скува-; робі- інь(')єкцію.

ВПО́РУ /**У-**/ вча́сно, своєча́-, вчас, са́ме враз.

ВПРА́ВА *р*[к] трено́вання; **ВПРА́ВИ** *і*[р] екзерци́зи.

ВПРА́ВІ: я., ми *(хто)* **в.** мені, нам *(кому)* вільно.

ВПРАВЛЯ́ТИСЯ тренува́-, практикува́-, удоскона́люва-, набива́ти ру́ку;

ПОВПРАВЛЯ́ТИСЯ *о*[к] поспортува́ти ◊.

ВПРА́ВНИЙ умілий, майстрови́тий, майсте́рний; *(вояк)* ви́школе-, натрено́ва-, ви́муштрова-; *(рух)* спри́т-, згра́б-, метки́й.

ВПРИ́ПУСТ /**У-**/ *г.* ДОСХОЧУ, уво́лю, *ж*[м] скільки влізе, *к*[н] без обме́ження.

ВПРИТУ́Л /**У-**/ щільно, тіс-, якнайтісніше; *(поруч)* пліч-о́-пліч, плече́-в-плече́, оди́н біля́ о́дного; *(навпроти)* лице́-в-лице́, чоло́-в-чоло́, ніс-у-ніс, гру́ди-в-гру́ди; *(узятися)* **п.** серйо́зно, як слід, по-спра́вжньому.

ВПРОВА́ДЖУВАТИ /**У-**/ *(моду)* /за-/, закорінюва-, заво́ди-; *(куди)* /у-/, втиска́-; *(у війну)* втяга́- /за-/; **я.** /*м*[н] **хто**/ **-а́джує** с-и ♦, з-й запрова́/ди-, ~джувач, *п*[к] ~дливий, для ~дження, ©.

ВПРОДО́ВЖ /**У-**/ продо́вж, про́тягом, *ф*[р] че́рез [ч. зи́му], *б.* на про́тязі.

ВПРОСТ /**У-**/ *(до кого)* про́сто, пря́мо, на́впрост, безпосере́дньо, ± НАВПРОСТЕЦЬ; *п*[рк] уздо́вж; **ч.** *г.* зо́всім, цілко́м.

ВП... *крім наведених тут слів,* > **УП...**

ВРАГ *(нечиста сила)* ДІДЬКО, біс, чорт, де́мон, дия́вол, *к*[н] Мефісто́фель; *у*[р] во́рог, супоста́т.

ВРАЖА́ТИ /**У-**/ дивува́-, захо́плю-, пантели́чи-, спантели́чува-, ошеле́шу-, приголо́мшу-, вдаря́ти в о́чі, аж за о́чі хапа́-; *(приємно)* тіши- о́ко, *(прикро)* різа- о́.; *(у серце)* обража́-, завдава́- (душе́вного) бо́лю, ра́ни- се́рце; *(- вигляд)* впада́- в о́ко; *(боляче)* > УРАЖА-; **гли́боко в.** запада́- в ду́шу; **я.** /*м*[н] **хто**/ **вража́** з-й врази́-, приголо́мшувач, *п*[к] разю́чий, приголо́мшливий, ВРАЗЛИ-, засліпу́щий, неймовірний, диви́ж-, феєри́ч-, *(образ)* си́ль-, могу́тній, ©;

ВРАЗИ́ТИ *(прикро)* діткну́- ◊; **в. у се́рце** вколо́- ноже́м /вгороди́- /всади́-/ ножа́/ у с., різону́- серпо́м /полосну́- н., шкрябону́-/ по се́рцю.

ВРА́ЖЕННЯ вражі-, ефе́кт; *(- що)* опінія, ду́мка, о́цін-, ви́сновок; **справля́ти в.** запада́- в ду́шу.

ВРА́ЖИЙ воро́жий; *л.* проклятий, сатани́нський /-нівсь-/, дия́вольсь-, де́монсь-, вра́гів.

ВРАЗ /**У-**/ ра́птом, відра́зу́, знена́цька, на́гло, ВМИТЬ, нара́з; ра́зо́м, спільно.

ВРАЗЛИ́ВИЙ ☺ діткли-, чутли́-, сприйня́тли-, чу́йний на обра́зу, *ф.* тонкошкірий, тонкосльо́зий; *(- мову)* при́крий, обра́зливий, пеку́чий, колю́-, шпигу́-, кри́вдний, ущи́пливий; *(- рану)* болю́чий; *(- місце)* слабки́й, дошкульни́й; *(біль)* си́ль-; *(крик)* нестя́м-, несамови́тий; *г.* насти́рливий, доку́чли-; & *р.* уразли́-.

ВРА́НЦІ /**У-**/ ра́нком, зра́ня, ра́но, ра́но-вра́нці, ра́ннім-ра́но.

ВРЕ́ДНИЙ /**У-**/ недружній, ка́верзний, КАПОС-, *с*[о] проти́в-; & вреднючий.

ВРЕ́ШТІ /**У-**/ > ЗРЕШТОЮ, НАРЕШТІ; **в. решт** кіне́ць-кінце́м.

ВРИВА́ТИ /**У-**/ /від-, роз-, пере-, з-/; *(мову)* припиня́ти, обрива́-; *(куш)* дістава́-, захо́плю-, оде́ржу-, розжива́тися на; *(платню)* скоро́чувати, зме́ншува-; *(серце)* **р.** надрива́-; *(додому)* *ф.* біг-, утіка́-; **я. врива = я. обрива**;

УРВА́ТИ *(куш)* ухопи́ти ◊.

ВРИВА́ТИСЯ /**У-**/ /від-, роз-, ви-, пере-/, *(- стежку)* /об-/, *(з кручі)* /з-/, спада́ти; *(- бесіду)* припиня́тися-; /*терпець*/ виче́рпува-; *(до хати)* *с*[о] вдира́-, вло́млюва-; *(у бій)* вру́бува-; *(у лави)* врізá-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **-ється** с-и ♦, з-й вде́р-, вломлюваний, вpізу- ◊, вло́мник, ©.

ВРИВЦЕ́М /**У-**/ ури́вками, припа́дка-, час до /від/ ча́су́, уривко́во, при́хапцем, при́хапки, коли́-не-коли́, вряди́-годи́.

ВРО́ДА краса́, вродли́вість, га́рн-, гарнота́ *з.* ліпота́; **п.** ви́гляд, зо́внішність; **на -ду** красо́ю.

ВРОДЛИ́ВИЙ га́рний (на вро́ду), го́жий, кра́сний, ле́пський, *ф*[-р] хоро́ший, *д.* хупа́вий, *с.* прега́рний, прекра́с-, (хоро́ший-)прехоро́ший.

ВРО́ЗДРІБ /**У-**/ *(продавати)* на́різно, від шту́ки, поштучно, не га́музом.

ВРО́ЗКИД /**У-**/ вро́зліт, *(класти)* розки́дано, *(видавати)* поодино́ко; & вро́зкидку, вро́зкидь.

ВРО́ЗТІЧ /**У-**/ врізно́біч, вро́зсип, ВРОЗКИД, вро́збрід, вро́зліт, вро́зпаш, не ра́зо́м /вку́пі/.

ВРОЗУМЛЯ́ТИ наво́ди- на ро́зум, НАПУЧУВА-.

ВРУ́НО; ВРУ́НА (озимі) схо́ди, про́рість; *(озимі)* озимина́, *(ярі)* ярина́: & ру́на, рунь.

ВРУНІ́ТИ вру́нитися, зеленіти.

ВРУЧА́ТИ *(орден)* дава́-, доруча́-, дору́чува-, *(адрес)* підно́си-.

ВРЯД /**У-**/ рядко́м, впритýл, по́ряд, *(- людей ще)* по́пліч, пліч-о́-пліч, плече́-в-плече, рука́-в-ру́ку; *(один за одним)* підря́д, по́спіль, зря́ду.

ВРЯДИ́-ГОДИ́ /**У-**/ десь-коли́сь, коли́(сь)-не-коли́(сь), нема́, нема́ та й, час до /від/ ча́су́, щоякийсь-час; іноді, інколи, де́коли, ча́сом, зрідка, здері́д-, неча́сто, при́хапцем, при́хапком, ока́зіями, оказійно.

ВР... *крім наведених тут слів,* > **УР...**

ВСЕ **/У-/** *(ниє)* зáвжди, зáвсіди, постíйно, стáло, без перéрви; © ніщó не [**в. рýхається** н. не стоїть]; *(ліс і ліс)* усюди, скрізь; *(знати) о.* де, що й до чóго; *(вище +)* щорáз /чим-/, дедáлі; & всéньке; **в. більше** більше й б.; **в. і вся** всевсéньке; **в. ще** і дáлі, і дóсі [**в. щ. їсть** і дóсі ї.; **в. щ. грáє** і дáлі г.]; **більше /дýжче, крáще +/ за в.** найпáче; **всьогó** *фр* лишé [**два всьогó** д. лишé]; **після всьóго** наприкінці.

ВСЕБІ́ЧНИЙ *(розгляд)* глибин-, ВСЕОСЯЖ-, *о.* від А до Я; *(розум)* широкозóрий.

ВСЕВІ́Д(А) всезнáвець, всезнáйко; & Дід-Всевід.

ВСЕЛЮ́ДНИЙ **/У-/** привселюд-, публіч-, прилюд-, глáс-.

ВСЕЛЯ́ТИ **/У-/** /по-/, сели-, *(думку)* навівá-, навіюва-, урóюва-, наклика-, надиха-, *(страх - ще)* сія-, прищéплюва-, збýджу-; & всéлю-; **я.** /*мн* **хто/ вселя́** 1. с-и ♦, зг-й всели-, зáйнятий всéленням, ©, 2. **я. навіва**.

ВСЕОБ'ЄДНА́ВЧИЙ всеєднáв-, всебратýщий.

ВСЕОБІЙМАЮЧИЙ > ВСЕОСЯЖНИЙ.

ВСЕ ОДНО́ однáково, так чи так, без різниці, *о.* один кінéць, *жм* однá холéра, один біс, так і так [не кричи! Так і так не з'їм]; *(кому)* бáйдуже; *(з нст як)* подібно /так сáмо/ як; *(здобуду)* хай там щó; *(з нст чи нпр мені)* про мéне.

ВСЕОСЯ́ЖНИЙ **/У-/** всеобіймýщий, широкосяжний, всеоб'єм-, всеохóп- /-пливий, *со* -плюючий/; *фр* повносяжний, універсáль-, всебіч-, панорáм-, глибин-; *(світовий)* вселюдський, всесвітній, гльобáльний; *ок* всезаливýщий.

ВСЕПЕРЕМО́ЖНИЙ непобóр-, НЕЗДОЛАН-, звитяж-, з-й здолáти все.

ВСЕПОГЛИН/У́ЩИЙ всепожирý-, всежерý-, з-й поглинути все, що не мáє кінця [**-ща рáдість** р., що не мáє к.]; & ~áльний, *со* ~áючий, всепожирá-.

ВСЕПОЖИРА́ЮЧИЙ > ВСЕПОГЛИНУЩИЙ.

ВСЕПРА́ВЕДНИЙ найпрáведніший, прáведний з прáведних, пренепорóчний.

ВСЕПРОЩА́ЮЧИЙ *ск* всепрощáй- [всепрощáйдуша], прощáй-усе [прощáй-усе-душá].

ВСЕРОЗРИВУ́ЩИЙ *кн* всерозривний, ± ВСЕПЕРЕМОЖНИЙ.

ВСЕРЕ́ДИНУ **/У-/** досерéдини, в нутрó.

ВСЕ́СВІТ *(цілий)* світ *(Бóжий)*, земля і нéбо, *ок* Ґаля́ктика, піднебéсна, *о.* мільярди Ґаля́ктик, *кн* світобудóва; *фр* кóсмос, космічний прóстір.

ВСЕСВІ́ТНІЙ **/У-/** /ціло-/, міжнарóд-; *(п'яниця)* всьогосвіт-, знáний усім; *фр* універсáль-, косміч-, світовий, вселюдський /*со* загально-/.

ВСЕСИ́ЛЬНИЙ всемогýтній, всемóжні[и]й, всевлáд-, *ір* цар і Бог; *(- любов)* нездолáнний, неперемóж-.

ВСЕСЛА́ВНИЙ славéт-, услáвле-, світослáв-, світовóї слáви, високослáвний, славнозвіс-; & слáвний-преслáв-, найславніший.

ВСЕСПА́ЛЮЮЧИЙ всепалющий.

ВСЕЩЕ́ДРИЙ щéдрим-щéдрий, щéдрий-прещéдрий; & найщедріший, щедрющий.

ВСИПА́ТИ **/У-/** /на-, об-, за-, під-/, *(борщ)* налива-; **я.** /*мн* **хто/ всипá** 1./2. © усипáючи, 1. я. всипá, с-и ♦, з-й всипа-, сипáль, засипáль*(ник)*, *пк* всипний, всипáль- /за-/; 2. я. обсипá, с-и /об-/, з-й обсипа-, посипáльник, *пк* посипáльний /об- ◊/, *ок* обсипýщий ◊;

ВСИ́ПАТИ *(кому)* відшмагá- *кого*; **в. бóбу /пéрцю/** дá- чóсу /прочухáна/, полатá- бóки, *с.* ♦ по сáму зáв'язку.

ВСІЛЯ́КИЙ > ВСЯКИЙ;

ВСІЛЯ́КО усякóво, і так і сяк.

ВСКО́КИ **/У-/** нáвскóки, вскач, нáвскáч, нáвскóчки; ± ПІДСКОКОМ.

ВСЛІД **/У-/** слідóм, нáзирці, нáзирцем, нáзирком, слідáми, *г.* втропі; *(кричати)* у спину.

ВСМАК **/У-/** *(їсти)* смáчно, із смакóм; *(сміятися)* залюбки, з приємністю, з насолóдою.

ВСМЕРТЬ **/У-/** *(злякати)* на смерть, смертéльно, до смéрти.

ВСМО́КТ/УВАТИ **/У-/** всóту-, вбирá-, абсорбувá-, *р.* ухлина-; *(з молоком мами)* засвóюва-; **я.** /*мн* **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й ~тá-, смоктýн, абсорбéнт, *рв* ~ування [цівка ~ування], *пк* смоктáльний, для ~ування, © смоктáвши, усмóктуючи.

ВСО́ТУВАТИ всякáти + ВСМОКТУВАТИ.

ВСТАВА́ТИ **/У-/** звóдитися /під-/ (на нóги), *(хутко)* підхóплюва-; *(на кого)* повставáти, підіймáтися; *(- імлу)* /зді-/; *(з могил)* воскресáти; */зорі/* схóди-; *(в очах)* поставá-, виника-; *(в уяві)* вирина-, з'являтися; **я.** /*мн* **хто/ встає** підвóджуваний, нáвче- ♦, з-й устá-, *(на кого)* повстáнець, © мить, і на ногáх, встаючи;

ВСТА́ТИ: в. з-за стóлу ♦ від стóлу.

ВСТИГ/А́ТИ **/У-/** поспівá-, не відставá-, не пáсзáдніх, не спізнятися; *(всюди)* справувá-, давáти рáду всьóму; *фр* досягá- ýспіху, *(у школі)* бý- попéреду; **я.** /*мн* **хто/ ~á** твердий в ýспіхах, *пк* здібний, ýспіш-, беручкий, *о.* з ýспіхами, *(у школі)* сéред пéрших, не остáнній, ©.

ВСТИ́Г(НУ)ТИ *фр* упрáвитися ◊; **не в. óком кліпну-** не зчýтися.

ВСТРІВА́ТИ **/У-/** (зу)стрічá-, стрівá-, здибá-, спотикá-; **що встрівá = що зустріча**.

ВСТРОМЛЯ́ТИ **/У-/** всáджува-, втикá-, встрóмлювати; *(у воду)* загли́блю-, занýрю-, зануряти.

ВСТРЯ/ВА́ТИ **/У-/** втручáтися, уплýтува-, *жм* влáзити, *(до бесіди)* уклинюватися, підпрягá-; *(між ким)* потрапляти, опинятися, мішá-; *(в халепу)* уклéпува-; *р.* застрягáти; **я.** /*мн* **хто/ ~є** с-и ♦, з-й ~ти, вáка, *пк* улáзистий, улізливий, *о.* ось мої п'ять, щоб булó дéсять, © ~ючи.

ВСТУП вхід, в'їзд, *ур* вшéстя, *р.* вхóдини, *(війсь-*

ка) вмарш; *(куди)* пра́во всту́пу; *(до твору)* вступна́ статтяˊ /сло́во/, ПЕРЕДМОВА, інтроду́кція, *р.* уво́дини, *п.* прелю́дія; *(до опери)* увертю́ра, *(до науки)* пропеде́втика, *(до епосу)* зачи́н, *(до акту)* вступна́ части́на, преа́мбула.

ВСТУП/А́ТИ *(у бруд)* става́-, ступа́-; *(- полк)* умаршо́вува-, вхо́ди-, в'їзди́-; *(у діялог)* захо́ди-, вдава́тися до, (роз)почина́ти /за-/ *що*; *(в переговори)* сіда́- за стіл *чого*; *(у голову)* захо́ди-; *(до партії)* запи́суватися; **в. в ді́ялóг** захо́див розмо́ву; **в. в па́ртію** партизува́тися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й ~и́-, ~ни́к, $п^к$ ~ни́й, $ф^р$ нови́й, свіжий, © мить, і вже тут, вже на поро́зі;

ВСТУПИ́- *г.* /по-/ *(вбіг- +)* увігна́тися ◊; *(в береги)* зайти́; **в. в береги́ п.** зайти́ в но́рму.

ВСТУПА́ТИСЯ дава́ти доро́гу, **п.** відступа́тися.

ВСТУПНИ́Й *ж.* увертю́р-, *(курс)* початко́вий.

ВСУ́ПЕРЕЧ /У-/ на противагу́, (на)про́ти, наперекір, навсу́переч, незважа́ючи на, насу́проти, супроти́вно, $ж^м$ упо́перек, навспа́к; **в. здоровому глузду взяти й** [взя́ти й утопи́тись]; **в. небажа́нню** *(робити)* че́рез не хо́чу.

ВСУЦІ́ЛЬ /У-/ суцільно, суці́ль, су́спіль; *(вряд)* уря́д, по́спіль, по́котом.

ВСЮ́ДИ /У-/ по♦, повсю́дно, скрізь, $у^р$ ♦су́щно, *о.* по всіх усю́дах /за́кутк-/, по всьо́му світі, куди́ не поверни́сь /кинь/, в усіх кінця́х.

ВСЯ́КИЙ /У-/ всяк, ко́жен, ко́жний, *д.* ко́ждий; *(всякий-всякий)* всіля́кий; *(учень)* будь-яки́й; $ф^р$ пе́рший-лі́пший, будь-хто́, хто хо́чеш /хо́чете/; *(- місця)* різний; $о^к$ найме́нший, нія́кий, жо́дний [без вся́кого зла]; & $р^м$ ♦ тобі [сує́та суе́т і вся́ка тобі сует́а];

ВСЯ́КО /У-/ (по)вся́к, уся́ково, не одна́ко-, уся́ким спо́собом, по-вся́кому, по-різн-; всіля́ко, на всі лади́, і так і так /сяк/, і звідти і звідси.

ВСЯ́ЧИНА: уся́ка в. *ф.* трахому́дія, вся́ке таке́ (і таке́ вся́ке) [в го́лову лі́зе вся́ке таке́]; **хай йому́ в.!** хай йому́ грець!, бода́й він скис!.

ВСЬОГО-НА́-ВСЬОГО лише́, ті́льки, йно, аж, *о.* не бі́льше (і) не ме́нше, *з.* гурт-на-гу́рт.

ВС... *крім наведених тут слів,* **> УС...**

ВТА́ЮВАТИ /У-/ прихо́ву-, таї́ти, не виявля́- /викрива́-/; не пока́зува-.

ВТЕ́ЧА /У-/ *д.* втіка, втіки, уті́к; *(військ)* ВІДСТУП; *(від смерти)* поряту́нок.

ВТЕ́ЧИЩЕ > СХОВИЩЕ, ПРИТУЛОК.

ВТИНА́ТИ /У-/ врі́зува- /від-/, відтина́-; *(ріг)* відсіка́-, відру́бува-; *(затято грати +)* гати́-, ШКВАРИ-, смали́-, чи́сти-, /*гопака*/ віддира́-, сади́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **втина́** с-и ♦, з-й утну́-, втина́ч, $п^к$ утина́льний, відрі́зуваль- +%, ©;

ВТЯ́ТИ *(штуку)* утну́-, вструтну́-, ви́кину-; $ж^м$ врі́за- [як уріже!], доверши́-, докона́-, зроби́-, ви́кона-; *(пісню)* заспіва́-, *(гопака)* загра́-; *(мову)* зрозумі-.

ВТИРА́ТИ /У-/ /об-, ви-/; *(мак)* те́р-, розтира́-; *(шлях)* второ́вува-, в'ї́жджува-; *(борщ)* **ф.** умина́-, ї́с-, *(пиво)* пи́-.

ВТИСКА́ТИСЯ /У-/ бга́-, впиха́-, втира́-, ти́сну-; $з^н$ запрова́джува- /у-/;

ВТИ́СНУТИСЯ упха́тися, убга́-, втéр- ◊.

ВТИХОМИ́Р/ЮВАТИ /У-/ вгамо́ву-, заспоко́ю-, ула́годжу-; *(біль)* притиі́шу-, прига́шу-; *(бунт)* умиротворя́ти, усмиря́-; *(псів)* уко́ськува-; ± ПРИБОРКУ-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює** охо́чий ♦, з-й ~и-, ~ювач, миротво́рець, $п^к$ миротво́рчий. ©.

ВТІК/А́ТИ /У-/ дава́- дра́ла /драпака́/, дра́па-, пока́зува- хвіст, ма́за- п'я́ти са́лом, врі́за- по́ли, бра́- но́ги на пле́чі /в ру́ки/, $ж^н$ нарі́за-, $к^н$ рятува́тися вте́чею; *(з ока)* далені́ти, пропада́-, зника́- (з оче́й); *(- армію)* ВІДСТУПА- в пані́ці; *(з дому)* покида́- *що*; *(з армії)* дезертува́-; *(- борщ)* вибіга́-; *(чого)* /від-/, уника́-, омина́-; *(з ярма)* звільня́тися, визволя́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й ~ти́, ~а́ч, $п^к$ ~а́цький, © взя́вши но́ги на пле́чі, $с^к$ тіка́й- [тіка́й-з-ві́йська бра́тія];

ВТЕКТИ́ да́- дьо́ру /тя́ги, тя́гу/, дремену́-, драпону́-, гайну́-, умкну́-, уда́ритися навті́ки, ви́нести но́ги, *о.* зійти́ з оче́й, *ф.* зми́тися, злиня́ти, $ж^н$ чу́хну-; $ф^р$ ді́тися [куди́ ді́нешся?]; & $б^а$ ви́втікати; **душа́ -кла́ в п'я́ти зі страху́** п'я́ти зате́рпли зі страху́; **що втік** вте́клий, збіг- /за-, від-/, Ø.

ВТІКА́/Ч /У-/ *(з лав)* дезерти́р; & ♦ик, $п^к$ *~цький.

ВТІ́ЛЕННЯ > УОСОБЛЕН-; ± ВТІЛЮВАТИ.

ВТІ́Л/ЮВАТИ /У-/ втіля́-, надава́- пло́ті й кро́ви, убира́- /оберта́-/ в кров і плоть; $ф^р$ реалізува́-, здійсню-; *(в собі)* УОСОБЛЮ- собо́ю; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює** с-и ♦, з-й ~и́-, ~ювач, уосо́блю-, $п^к$ ~ьчий, $р^в$ ~ення [**я. ~ює ха́ос** ~ення ха́осу], ©;

ВТІЛИ́ТИ *(в життя)* покли́ка- до життя́ ◊;

ВТІ́ЛЕНО $п^о$ отіле́снено ◊;

ВТІ́ЛЮВАТИСЯ реалізува́-, здійснюва-, *о.* набува́ти пло́ті й кро́ви ◊.

ВТІМ /У-/ $с^п$ одна́к, одна́че, проте́, але́, але́ж, ті́льки; **а втім** а проте́, зре́штою.

ВТІ́ХА /У-/ ра́дість /-ощі/ *(для серця /душі/)*, серде́чний рай, прие́мність; *(дітям)* заба́ва, розва́га; *(любов)* насоло́да, блаже́нство, раюва́ння; *(у горі)* розра́да; **невели́ка в.** мала́ ра́дість.

ВТІШ/А́ТИ /У-/ розра́джува-, розважа́-, ба́ви-, забавля́-, весели́-, ра́дува-, ті́ши- се́рце *кому,* обтира́- /заговорю́ва-/ сльо́зи, розганя́- сум, зігріва́- /віді-/ се́рце, вмовля́- /заколи́сува-/ *їх*, звеселя́- о́чі /відво́ди- ту́гу від се́рця/ *їм*; *(зір)* ті́ши-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й розра́ди-, ~ник, розра́д-, $п^к$ уті́шливий, серцепоті́шний, ©;

ВТІША́ТИСЯ *(славою)* купа́- у *чім*; ◊.

ВТІ́ШНИЙ /У-/ куме́д-, заба́в-; уті́шливий, *г.* поті́ша́ючий; *(- книжку)* весе́лий.

ВТÓМА /У-/ знемóга, знеси́лення, ВИСНАГА, змýчення /пере-/, перевтóма.

ВТÓМЛЮВАТИ /на-, с-, *с.* пере-/, ЗМУЧУ-, знеси́лю-, виснáжу-, замóрю- /на-/, натрýджу-, мордувáти, *р.* втомля́-; *(байками)* набридá-; **я.** /$м^н$ **хто/ втóмлює** с-и ♦, з-й втоми́-, знеси́лювач, стóмлюв-, замóрюв-, $п^к$ стóмливий /у-/, ВИСНАЖЛИ-, трудни́й, утóм-, ©;

ВТОМИ́ТИ $жс^м$ вхóркати ◊.

ВТÓМ/ЛЮВАТИСЯ /с-, на-, пере-,/, знеси́лю-, замóрю- /на-/, ЗМУЧУ-, натрýджу-, виснáжу-, мордувá-, дохóдити до втóми; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, $з^г$-й ~и́-, ~люва- /с-/, замóрюва- /з-/ ◊, скóрий на ~у, $п^к$ ~ливий /с-/, ~лéнний, ©;

В/ТОМИ́- зби́- з ніг, *г.* змог-́, ви́валити язи́к, $б^а$ по~ ◊; $д^1$ пристáлий, стóмлений /$п^о$ -лéнний/;

ВТÓМЛЕНИЙ $т^р$ підтóмлений ◊.

ВТОРИ́ТИ сýголоси-; & вторувá-.

ВТРАПЛЯ́ТИ /У-/ потрапля́ти;

ВТРÁПИТИ *(зробити)* змогти́, зумі- ◊.

ВТРÁТА /У-/ *(чого) р.* згýба, стрáта, *(в торзі)* прóторг; *(кого)* заги́бель, смерть; $ф^р$ шкóда, зби́ток; *(дія)* втрачáння, загýблення, згýба;

ВТРÁТИ зби́тки, ви́трати.

ВТРА/ЧÁТИ /У-/ губи́-, лишáтися без, випускáти з рук, погубля́-; *(силу)* (по)збувáтися *чого; (час)* марнувáти, гайнувá-, гáя-; $ф^р$ мá- зби́тки /~́ти/, зазнавá- зби́тків /~т/; **в. ґрунт під собóю** губи́тися, не знáти, на якý ступи́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~чá** з-й ~ти-, ~чáйко, $п^к$ ~́тливий, ~́тний, © с-и ♦, $с^к$ ~чáй- [~чáй-ґрунт-під-ногáми];

ВТРÁТИ- $ф^р$ відбíг- [свóго відбíг, чужó- не доскóчив] ◊; **в. глузд** відби́тися глýзду; **в. довíру** *г.* спроневíри-; **в. можли́вість дія-** остá- без рук /в човні без веслá/; **в. самовладáння** заламá-; **-тив апети́т** не їсть і не п'є.

ВТРИ́М/УВАТИ /У-/ *(баланс)* держá-, тримá-; *(їх)* не відпускá-; *(рух)* гальмувá-, здéржу-, затри́му- /при-, с-/; *(що)* не віддавá-, зберігá-, не губи́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ує** 1./2. © с-и ♦, ~уючи, 1. з-й ~ати, утри́мувач, $п^к$ утри́мливий, *т.* підтримкó-, © і дáлі [**що втри́мує рекóрд** і д. рекордсмéн], 2. **що стримує**, 3. **що зберіга**.

ВТРУЧÁТИСЯ /У-/ *(у що)* устрявáти, уплýтуватися, $к^н$ не тримá- нев(й)тралітéту, $жс^м$ мішá-, пхá- (в чужи́й горóд), лíзти, не стоя́- óсторонь, стромля́- /пхá-, сýну-/ нóса; *(в інтим)* лíзти (з чобíтьми) в дýшу; **я. -ється = я. встряє**;

ВТРУТИ́ТИСЯ *ф.* влíзти ◊.

ВТУ́ПЛЮВАТИСЯ; ВТУ́ПИ- *(очима)* упéр-, уп'яс-, ушни́пи-; **в. /вту́пити óчі/ в зéмлю** потýпитися, потýпити óчі в зéмлю;

ВТУ́ПЛЕННИЙ *(погляд)* вліплений ◊.

ВТЯГÁТИ /У-/ *(куди)* /за-/, тягти́, тягнý-; *(нитку)* всиля́-; *(вологу)* усмóктува- /за-/; *(живіт)* підтягá-, *(повітря)* всьóрбува-; *(до праці)* залучá-, притягá-, заохóчува-, $н^I$ вплýту-, *г.* вмóту-; **в. у війнý** пхáти на Мáрсову дорóгу.

ВТЯМКИ́ /УТЯМКИ́/ > ВПАМ'ЯТКУ.

ВТ... *крім наведених тут слів,* > **УТ...**

ВУÁЛЬ серпáнок; **п.** пеленá, запó-, завíса.

ВУ́ГІЛЛЯ $з^б$ *(збагачене)* кокс; & вýгіль, вýглик.

ВУ́ГОЛ *д. (у хаті)* кут, кутóк; *(дому)* ріг.

ВУДЖЕНИ́НА ши́нка; & бужени́-, вýджениця.

ВУ́ДИТИ *(рибу)* лови́- вýдкою; & виýджува-, $д^к$ ви́вуди-.

ВУДИ́ТИ *(м'ясо)* дими́-, проди́млюва-, в'яли́-.

ВУ́ДЖЕНИЙ ди́мле- ◊, *б.* кóпче-.

ВУЖ > ЗМІЙ; & вýжик, вужáка.

ВУ́ЗОЛ ґудзь, петля́, зáв'язь, $о^к$ скрýтень; *(з речами)* клýнок; *(волосу)* жмут; *(доріг)* схрéщення /пере-/; *(санітарний)* КОМПЛЕКС, систéма; *(життєвий)* проблéма, плéтиво обстáвин; *(зв'язку)* осерéдок, центр; *(деталів)* **т.** бльок, $с^о$ блок; *(вен)* $м^а$ затвердíння, розши́ре-; **Гордíїв в.** заплýтана спрáва; **розрубáти Г. в.** розв'язá- хýтко і враз складнý проблéму.

ВУЗЬКИ́Й нешир́окий, *(- очі)* прорíзаний осокóю; *(- погляди)* обмéже-, *(профіль)* спеціяль-; & вузéнький, вузé[і]сень-, вузю́сінь-;

ВУ́ЗЬКІСТЬ & вузькотá ◊.

ВУЗЬКОЛÓБИЙ вузькочóлий; **п.** обмéжений, відстáлий, недорозви́нений.

ВУ́ЙКО вуй, дя́дько, брат мáтері, брат жíнки; $е^е$ ведмíдь.

ВУ́ЙНА дя́дина, тíтка, сестрá мáтері.

ВУ́ЛИК *д.* вýлій, вýлень, *(у дереві)* борть, *(з колоди)* дупля́нка; **р.** рій (бджіл); *(гомінкий гурт)* шáрварок, цигáнський тáбір, *с.* страшни́й суд.

ВУ́ЛИЦЯ *(широка)* проспéкт, *(з алеями)* бульвáр, *(головна)* артéрія, маґістрáля; *(мала)* завýлок /про-/, вýличка, *(глуха)* глухи́й кут, зáкутень; *(у США)* авеню́; $о^к$ дорóга, проїзд; *(людське дно)* **п.** голóта, чернь, плебс, люмпен, $жс^н$ шпанá; **жи́тель -ці** вуличáнин.

ВУ́ЛИЧНИЙ *(хлопець)* безпритýль-,升 train бездóм-, бродя́чий; **п.** неви́хований, некультýр-; *(- прізвище)* неофіцíй-; *(вислів)* ВУЛЬҐАРНИЙ.

ВУЛЬҐÁРНИЙ *(жарт)* вýлич-, непристóй-, сорóміцький, брутáльний, масни́й; *(вислів)* базáр-, нелітературр-, нецензýр-; *(стиль)* балагáн-, кафешантан-, унітаз-; *(доказ)* спрóще-, примітив-, збíдне-, низькопрóб-, ненаукóвий.

ВУ́ТЛИЙ *(човен)* неміцни́й, благéнький, благи́й; *(одяг)* стари́й, потéртий, убóгий; *(цвіт)* слаби́й, квóлий, хирля́вий, хирéнний, хи́рявий, недорозви́нений, нéмічний.

ВУС: і -ом не ведé і за вýхом не сверби́ть *кому*;

ВУ́СА *(пишні)* карáсь у сметáні; & вусеня́та.

ВУ́ХА: надéрти в. накрути́- /нам'я́-/ ♦, *п.* нóсом потовкти́, як кошеня́; **стерегти́ -ми** *(- зайця)* стри́г- ♦ми.

ВХІД *(у домі)* двéрі, *(з колонами)* портáль; *(у двір)* хвіртка; *(в'їзд)* брáма, ВОРОТА; *(дія)* вхóдження, ВСТУП, $у^р$ вшéстя; **в. вільний** усім вільно захóдити.

ВХІДЧИНИ вхóдини, новосілля.

ВХÓДЖЕННЯ вступ, влиття /влýчення/ до *чого*.

ВХÓДИТИ /ВВІ-, УВІ-/ /за-/, вступá-, /пере-/ поріг, $н^I$ увáлюватися; *(клином)* уклúнюва-; *(у тяму)* продіставá-, просякáти *що*; *(в душу)* западá-; *(до гурту)* вливáтися, влучá- /до-/, належáти, брá- ýчасть у *чім*; *(у що)* заглúблюватися, старá- збагнýти *що*; **в. в óбсяг** *чого* ♦ у *що* [♦ в óбсяг знань]; **в. в тéму /рóлю/** адаптувáтися до тéми /рóлі/; **це в нáшу задáчу не -ть** $е^е$ це до нас не стосýється; **в. у правá** *(- осінь)* заявля- свої п.; **я. /$м^н$ хто/ вхóдить** с-и ♦, з-й зайтú, гість, $п^к$ вхóжий /за-/, *(до числа чого)* занéсений, *(куди)* вже на порóзі *чого*, © ще мúть і зáйде, зайшóвши, захóдячи;

ВХÓЖИЙ & /уві-/; **бýти вхóжим** мá- прúступ [мáв прúступ до царя].

ВХ... *крім наведених тут слів,* > **УХ...**

ВЧÁСНО своєчáс-, без запізнення, на час; ВПОРУ, сáме вчас /враз/, *ð* в сáмий раз; $о^к$ до рéчі.

ВЧАЩÁТИ /У-/ бувá-, прихóди-, заглядá-, відвідува-, *о.* топтá- стéжку; *(до кого)* оббивá- порóги *чиї*, $н^I$ УНАДЖУВАТИСЯ.

ВЧÉНИЙ /У-/ /нá♦/, освіче-, тренóва-, вúшколе-, досвідче-; **як і.** наукóвець, знавéць, ерудúт, $о^к$ фахівéць, спеціяліст; *(ведмідь)* муштрóваний; *(- книжку)* **$ж^м$** серйóз-, мýдрий; *(битий)* прóвчений; **в. і пере♦** $і^р$ найперевчéніший.

ВЧÉННЯ /У-/ *(у школі)* наýка, навчáння, *д.* вчиттá; *(Дарвіна)* теóрія; *(релігії)* віро♦, догмáти; *(батьків)* **$ж^м$** порáда, настанóва.

ВЧÉПИСТИЙ /У-/ причéпливий, прискіпли-, $с^о$ прив'язли-; ± ВЛІЗЛИВИЙ.

ВЧЕПИТИСЯ /У-/ > ЧІПЛЯТИСЯ.

ВЧИНОК /*р.* **У-**/ дія, чин, áкція, акт; *(непохвальний)* вúтівка, вúбрик, кóник, вúхватка; ± ПОВЕДІН-; *(героя)* пóдвиг; *(негідний)* прóгріх;

ВЧИНКИ поступóвання, вчúнене, сподія- ◊.

ВЧИТЕЛЬ /У-/ педагóг, викладáч, викладóвець, *г.* профéсор; *(хто виховує)* вихователь, навчúт-, $г^г$ вихóвник, НАПРАВ-, $к^н$ метр, *(у сектах Індії)* ґýру; & $жс^і$ ♦ка,*вчителíвна, $з^б$ *♦вá.

ВЧИТИ /У-/ *(чого)* навчá-, *(певних правил)* /при-/ до; *(їх)* шкóли-, давá- освіту *їм*; *(наочно)* покáзува-; *(маси)* освічува- /про-/, $і^р$ просвіщá-; *(етики)* вихóвува- /прищéплюва-/ *що*; *(напучувати)* повчá- /нау-/, $с^о$ наставля-; **$ж^м$** кара- [Не слýха? Бýду вчи-!]; *(з* $н^{ст}$ що*)* довóди-; *(мови)* вивчá-, студіювá-, засвóю-, опанóву-; *(напам'ять)* запам'ятóву-; **я. /$м^н$ хто/ вчить** поклúканий ♦, з-й на♦, навчúтель*(ка)*, учúтель*(ка)*, $п^к$ навчáльний /по-/, © с-и ♦.

ВЧИТИСЯ /У-/ *(чого)* навчá-, вивчáти /студіювá-, засвóюва-/ *що*, *о.* гриз- ґраніт наýки, сиді- на шкільній /студéнтській/ лáві; *(ремесла)* набивá- рýку в *чім*, переймá- дóсвід у *кого*; *(у школі)* ходú- /вчащá-/ до, відвідува- *що*; *(з віком)* набирáтися рóзуму; *(на кого)* дýмати бý- *ким*; **я. /$м^н$ хто/ вчúться** ýчений, виýчува- /на-/, с-и ♦, з-й вúвчи-, ýчень, студéнт, слухáч, курсáнт, $п^к$ /- *молоді*/ учнівський, © навчáвшися, навчáючись;

ВІД♦♦♦ 1. відзвчаї- ◊, 2. скінчúти вчúтися.

ВЧÓРА /У-/ минýлого дня, напередóдні; **як і.** вчорáшній день, МИНУЛЕ; & *зучóра.

ВЧУВÁТИ /У-/ чý-, відчувá-; *(щось таємне)* добачá-, здогáдуватися;

ВЧÝТИ *(голос)* почýти, розчýти.

ВЧ... *крім наведених тут слів,* > **УЧ...**

ВШАНÓВУВАТИ /У-/ складá- шáну, віддавá- налéжне; *(чим)* відзначá-, нагорóджува-; *(присутністю)* робú- честь *кому*; *(гостя)* частувá-, пригощá-.

ВШ... *крім наведених тут слів,* > **УШ...**

ВЩЕНТ /У-/ зóвсім, цілкóм, остатóчно, без зáлишку, внівець, нанів-, впень /у-/, дощéнту, до ногú /пня, цýрки/, дóчиста, на гáмуз /тріскú, пóрох/, упрáх; *(розбити /ворога/)* на гóлову.

ВЩЕРТЬ /У-/ по вінця, пóвно, до крáю, укрáй; **п.** цілкóм, пóвністю, остатóчно.

ВЩ... *крім наведених тут слів,* > **УЩ...**

В'ЮН ☺ пролáза, хитрýн; *(хамелеон)* крутúхвіст; & в'юнóк, в'юнéць.

В'ЮНИТИСЯ *(- річку)* ЗВИВА-, петляти; *(- волос)* закрýчуватися, кучеряви-; & зав'юнúти.

В'ЮНКИЙ (ви)верткúй, в'юнистий; *(- стежку)* звúвис-, кривулáс-, крýчений, ВИТКИЙ.

В'Я/ЗАТИ ЗВ'ЯЗУВА- /ви-, за-, об-, пере-, по-, під-, при-, у-/, мотузувá-, *(руки ще)* скрýчува-, $і^с$ кримцювá-; *(панчохи)* $з^п$ плестú; **я. /$м^н$ хто/ ~же** с-и ♦, з-й за♦, ~зáльник, ~зій, $с^к$ -~з [ціпов'яз], ~жи- [~жинога], $п^к$ ~зáльний, ~зкий, *(смак)* терпкúй, ~жýчий, © ~зáвши, ~жучи;

ЗВ'ЯЗÁТИ; ЗВ'ЯЗАНИЙ сплéтений ◊;

РОЗВ'ЯЗÁТИ *(язик)* *о.* розшнуровáти ◊.

В'ЯЗÁТИСЯ зв'язува-, поéднува-, сполучá-, *(в думці)* асоціювá-; *(до їх)* чіпля-, прив'язува-, приставáти; *(- овочі)* зачинáтися, зав'язува-; $ф^р$ тули- [**не -жеться** не тýли-]; **в. в голові** роï- /зарóджува-/ в г.; **-жеться** *(що)* налáгоджує-, зав'язує-, /*з ч.* не/ не вихóдить /тýлиться/; **нúтка -жеться** щось тривá; **-áлася н. думóк** роïлися думкú; **я. /$м^н$ хто/ -ться** 1. в'язаний, зв'язува-, $п^к$ в'язýчий, 2. **я. чіпляється**;

ПОВ'ЯЗÁТИСЯ вúв'язатися ◊.

В'ЯЗЕНЬ АРЕШТАНТ, **як і.** ув'язнений; & $п^к$ *в'язенський.

В'ЯЗИ шийні хребці; **$ж^м$** шия.

В'Я́ЗКА в'я́зан-; *(низана)* ни́з-; *(риб)* мет-; & в'я́зоч-; *(ниток)* жмут; *(творів)* *п.* сніп; ± СЕРІЯ.

В'ЯЗКИ́Й тягу́чий, липу́-, липки́й, *р.* глízявий; *(мочар)* грузьки́й, глейки́й, глеюва́тий, твани́с-; *(страх)* чіпки́й; *(- суміш)* в'я́жу́чий; *(метал)* ковки́й, *(- щось м'яке)* глевки́й, мулки́й.

В'ЯЗ/НИ́ЦЯ тюрма́, казема́т, *г.* криміна́л, хурди́га, *д.* цю́па, фурдига́рня, ± БУЦЕ-, *ф.* тюря́га, аре́шт, клітка, остріг, *як і.* чо́рна, $е^в$ куро́рт, санато́рія; *(у цитаделі)* равелін; & ~и́лище.

В'ЯЛИ́ТИ *(м'ясо)* ВУДИ́ТИ; & $д^к$ ви́в'ялити.

В'Я́НУТИ *(- зела)* со́хну-, всиха́-, зав'яда́-, відцвіта́-, відмира́-, ПРИВ'ЯВА-, ШОРСКНУ-; *(- красу)* занепада́- /про-/, ги́ну-, марні́-; *(- серце)* завмира́-, ни́-; **я. в'я́не** с-и ♦, приречений за♦, напівзів'я́лий, ма́йже зів'я́- /при-, за-/, щораз прив'я́ліший, в'я́нучий, $о^к$ в'янки́й, ©.

Г

ГАБА́ *(біла)* (туре́цьке) сукно́; *п.* покриття́, по́крив /$п^о$ покро́в/, покрива́ло, пелена́, запина́ло; *(хустки)* береги́, ОБЛЯМІВКА, кра́йка, ли́штва, оторо́чка; *(берегова)* смуга.

ГА́ВАНЬ бу́хта, ЗАТОКА, *(на річці)* сага́; *(для тих, хто в морі)* порт, при́стань; *(тиха)* *п.* приту́лок, схо́в-, при́хист-, укриття́, схо́вище, пристано́ви-.

ГА́ВК/АТИ бреха́-, *(відусіль)* валува́-, ґвалтува́-, *(- цуцика)* дзя́вка-, дзявкоті́-; & ~оті́-, *(зрідка)* зга́вкува- /ви-/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а** ~у́н(е́ць), $п^к$ ~у́чий, брехý-, ~ітли́вий, ©;

ГА́ВКНУТИ & гавкону́ти ◊.

ГА́ВКІТ бре́хіт, брех, *(зусібіч)* валува́ння, ґвалтува́-; *(цуцика)* дзя́вкіт, дзя́вкання; & гавкоті́ння, га́вкання, гавкотня́, гавк, гавко́тнява.

ГАД га́дина, гадю́ка, змія́, га́спид; *л.* ПАДЛЮКА; & гад(ен)я́, $з^б$ гадь, гаддя́, гадю́ччя.

ГАД/А́ТИ ду́ма-, міркува́-, розмірко́вува-; *р.* мрі́я-; *(з* $н^{ст}$ *що)* вважа́-; *(наперед)* передбача́-, припуска́-; *(піти)* ма́- на́мір, збира́тися; *р.* сподіва́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** 1./2./3./4. с-и ♦, © ~а́вши, ~а́ючи, 1. **я. дума**, 2. **я. міркує**, 3. **я. перердбача** + $с^к$ гада́й- [гада́й-зілля], 4. **я. вважа**.

ГА́ДИТИ; ПІДГА́ДИ- підкла́с- свиню́, ка́верзу підстро́ї-, гадю́чку вки́ну-; **не підга́дь!** не напарта́ч!

ГА́ДК/А ду́м-, іде́я, міркува́ння, по́гляд, мисль; на́мір, за́дум; *(здогад)* припу́щення, передба́че-; $ф^р$ уя́вле- [і ~и не мав], поня́ття, підо́зра.

ГАДЮ́КА > ЗМІЙ; & гадюченя́, $з^б$ гадючва́; **г. потайна́** гад повзу́чий.

ГАДЮ́ЧИЙ *(погляд)* злий, отру́йний, отру́йливий; *п.* віроло́мний, підсту́п-; & гадю́чин, *гадюкува́тий /= зміеподібний/.

ГАЗА́РД > АЗАРТ.

ГАЗЕ́ТА часо́пис, (що)де́нник, *(молодеча)* моло́діжка; *(тижнева)* тижне́ви́к, *(місячна)* місячник, *(квартальна)* кварта́ль-; *(урядова)* офіціо́з, о́рган, публіка́ція, вида́ння.

ГАЗЕТЯ́Р журналіст, новина́р, газе́тник; $з^н$ репорте́р, кореспонде́нт, літпрацівни́к, реда́ктор.

ГАЇ́ВКА > ПІСНЯ; & $п^к$ *гаївчаний.

ГАЙ ліс(о́ч)о́к, *(у балці)* байра́к; & ♦о́к, *(край гаю)* зага́йок; **аж г. шуми́ть** аж іскри кре́шуться, аж дим стої́ть, аж пір'я лети́ть;

ГАЙО́К; ГАЙКИ́ дрібноліссся.

ГАЙ-ГА́Й! (ой) ле́ле! та ба́! овва́!; яки́й жаль! жаль-жа́ль! (та) дарма́!; $і^д$ на жаль; $в^{ст}$ 1. егеге́!, 2. куди́ твоє́ ді́ло!

ГА́ЙДА! ході́!, ході́м!, ході́ть!, впере́д!, руша́й(мо)!, руша́йте!, з Бо́гом!, *д.* гай!, де́йко!

ГАЙДУ́К *(на Балканах)* повста́нець; *(княжий)* $і^с$ ОХОРОНЕЦЬ, драба́нт; *(у панів)* слуга́, льока́й, $с^о$ лаке́й.

ГА́ЙНИЙ забарни́й, за♦, заба́рли́вий.

ГАЙНО́ кізя́к, лайня́к; $з^б$ гній, кал, лайно́.

ГАЙНУВА́ТИ *(майно)* марнува́ти, ци́ндрити, витрача́ти, розтри́нькувати, перево́дити.

ГАЙОВИ́Й *г.* ліс(ів)ни́к, побере́жник, лісни́чий.

ГАК кандзю́ба, $с^о$ баго́р; *(на рибу)* $м^н$ о́сті; *(на двері)* за́щіпка; *(на підкові)* шип; *п.* зайвина́, ли́шок [з га́ком]; *ф.* а́мба [тут їм і г.]; & гач(е́ч)о́к.

ГАЛАБУ́РДНИК > БЕШКЕТНИК, *л.* жлоб.

ГАЛАНТЕРЕ́Я $з^б$ пре́дмети у́бра́ння́ [ґу́дзики, крава́тки́, стрі́чки́, рукави́чки, пояси́, гребінці́, шпильки́, за́пинки]; & $х^а$ ґалянте́рія.

ГАЛА́НТНИЙ, $х^а$ **ҐАЛЯ́НТ-** ви́шукано ґре́ч- /у-ві́чливий, че́мний, люб'я́зний/.

ГА́ЛАС крик, ГАМІР, ре́вище, ґвалт, ле́мент, ре́пет, ре́йвах, содо́ма, ша́рварок, воля́ння, галасува́ння, ве́реск, виск, зик, зойк; *п.* ро́зголос, сенса́ція, *з.* яса́; ± ГОМІН, ГУК.

ГАЛАСЛИ́ВИЙ крикли́-, ГАМІРЛИ-, верескли́-; *(натовп)* гомінли́-, гомінки́й, стоголо́сий, стоязи́кий; *(- аферу)* гучни́й; *(і без змісту)* тараба́р-; & галасува́тий.

ГАЛАС/УВА́ТИ галаса́-, КРИЧА-, вола́-, ґвалтува́-, ГОРЛА-, зіпа́-, лементува́-, репетува́-, ячá-, га(ла)ла́йка-, де́р- го́рло, крути́- веремію, *д.* гамори́-, горлопа́ни-; & $д^к$ на♦♦♦ся, $о^о$ ~ну́ти; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~у́є с-и ≈, розґвалто́ваний, крику́н, $п^к$ ГАЛАСЛИВИЙ, галайкува́тий, © воля́ючи, ± **що вола**.

ГАЛИЧИНА́ Наддністря́нщ-, $п^{-о}$ За́хідня Украї́на, *о.* Украї́нський П'ємо́нт.

ГАЛЕРЕ́Я $х^а$ ґале́рія; *(здовж будинку)* до́вгий балько́н, кружга́нок, *(картин)* ви́ставка, мисте́цький музе́й; *(у театрі)* ґальо́рка; *(типів)* *п.* ряд, ни́зка; ± ПАНТЕОН.

ГАЛІФЕ́ > ШТАНИ.
ГА́ЛКА *г.* ка́вка.
ГАЛЛЬО́! > АЛЛО!
ГАЛУ́ЗЗЯ гілля, па́гіл-, віття; *(сухе)* штурпа́ччя.
ГАЛУ́ЗИСТИЙ гілля́с-, вітла́с-, гілча́с-, *(- дерево)* розло́гий, крисла́тий; *п.* розгалу́жений.
ГАЛУ́ЗКА гіл-, гілля́-, віт-, віта, гілочка, гілля́ч-; & галу́зоч-, га́лузь, галу́з(ин)а, $з^б$ ГАЛУЗЗЯ.
ГА́ЛУЗЬ ГІЛКА, ГАЛУЗКА; *(науки)* ца́рина, сфе́ра, ділянка, $с^о$ о́бласть, $к^н$ доме́на.
ГАЛЯ́ВИНА га́лява, поля́на, прилу́ка, *д.* про́ліс-ок, *(у житі)* прога́лина, *(у лісі)* пере́лісся.
ГАЛЬВАНІЗУВА́ТИ електризува́ти, збу́джу-, наелектризо́ву-.
ГАЛЬМО́ *п.* перешко́да, за́тримка, *г.* за́трим; *(дія)* гальмува́ння; & га́льма.
ГАЛЬМ/УВА́ТИ сповільню- /у-/, сти́шу- /при-/; $ф^р$ заморо́жу-, загальмо́ву-, затри́му- /с-/, глуши́ти, перешкоджа́- *чому*; **я. /$м^н$ хто/ ~у́є** с-и ♦, з-й за♦, ~івни́к, $п^к$ ~івни́й, для ~ува́ння, ©.
ГАМ! ковть!, кусь!, гризь!, жвак!, кидь на зуб!, тиць у рот!
ГАМАНЕ́ЦЬ капшу́к, *а.* портмоне́, *(дамський)* ридикю́ль.
ГАМА́РНЯ лива́рня, лива́рний заво́д.
ГА́МІР кри́ки, ГАЛАС, крик, ле́мент, ша́рварок, гук, *р.* го́мін; $ж^м$ гарми́дер; & га́мірнява.
ГАМІРЛИ́ВИЙ ГАЛАСЛИ-, крикли́-; гамірни́й.
ГАМСЕЛИ́ТИ репіжити, товкти́, лупцюва́ти, духопе́лити, дуба́сити, ту́зати, ± БИТИ.
ГАМУВА́ТИ тамува́-, вгамо́ву-, стри́му-, спиня́ти; *(жагу)* гаси́-; *(кого)* заспоко́юва-, утихомі́рю-, упоко́рю-, укоську-; *(бунт)* прибо́рку-, умиротворя́ти, усмиря́-; **я. /$м^н$ хто/ гаму́є** с-и ♦, з-й у♦, стри́мувач, упоко́рю-, прибо́рку-, уко́ську-, гамівни́к, $п^к$ гамівни́й, гамува́ль-, ©;
У♦♦♦ /по-/, *(запал)* пригаси́-, притиши-; ◊; **у. горди́ню чию** підбо́рка- амбітні кри́ла *кому*.
ГА́МУЗОМ жу́жм-, зу́жм-, зу́здр-; *(продати)* гурто́м, усе́ ра́зом; **з г.** з усіма́ бе́бехами.
ГАНГРЕ́НА АНТОНІВ ОГОНЬ, *у.* вогне́ць.
ГАНЕ́БНИЙ *(вчинок)* безче́с-, о́суду гі́д-, осу́д-, осу́дливий, підлий, нели́царський, некоза́ць-, нече́сний, паску́д-, безсо́віс-, неподо́б-; *(кінець)* негі́д-, срамо́т-, безсла́в-; *(- смерть)* соба́чий; & ганьбува́тий, *і.* гане́бник.
ГА́НИТИ гу́ди-, огу́джува-, *с.* ГАНЬБИ-, ганьбува́-, ОСЛАВЛЯ-, знесла́влюва- /о-/, очо́рнюва-, чорни́-, паплю́жи-; *(підлеглих)* ЛАЯ-, сва́ри-, кости́-, шпе́ти-.
ГАНЧІ́РКА шма́т(к)а, шмати́на, дранти́-, *(у каглі)* кагля́нка; ☺ слабоду́х, квач, хрунь.
ГАНЧІР'Я́НИЙ шма́тя-, *(нездалий)* дранти́вий.
ГАНЯ́ТИ /під-, про-, ви-, роз- +/, гна́-, гон/и́-, *с.* ~ом гна́-; *(звіра)* переслі́дува-; $ф^р$ гаса́-, БІГА-, літа́-; & ♦, як соло́ного за́йця /Си́дорову козу́/; **я. /$м^н$ хто/ гаRя́** с-и ♦, зви́клий ~и́-, за́йнятий ~ом, ~ій, ~и́тель, ганя́йло, $п^к$ ~чий, $с^к$ -го́н [тюлько~], ©.
ГАНЯ́ТИСЯ; **ЗАГНА́-** увігна-, вле́тіти, замча́-; $ф^р$ втереби́тися, вско́чити.
ГАНЬБА́ *(на цілий світ)* сором́ота, страм, безче́стя, га́на, огу́да, *д.* осудо́висько; га́ньблення, паплю́же-, очо́рнюва-, осла́влюва-; *(!)* со́ром!
ГАНЬБ/И́ТИ соро́ми-; *(вкривати ганьбою)* несла́ви-, ОСЛАВЛЯ-, плямува́-, плюга́ви-, паплю́жи-, паску́ди-, шпе́ти-, шельмува́-, бе́шта-, уво́ди- в сла́ву, обкида́- боло́том, *(підозрою)* ки́да- тінь на *кого*; *(честь)* топта́- під но́ги; *(дії)* засу́джува-; ± ГАНИ-; **я. /$м^н$ хто/ ~и́ть** с-и ♦, з-й з♦, ~и́тель, паплю́жник, знесла́влювач, $п^К$ паплю́жливий, ~ли́-, гане́бний /безсла́в-/ для *кого*, з ганьбо́ю на уста́х, © ~и́вши;
ЗГАНЬБ/И́ТИ /ви́-/, знесла́ви- ◊, збезче́сти-, покри́- ганьбо́ю; & ~ува́-; **я. ~лено ~**лений /по-, ви́-/.
ГАНЬБИ́ТИСЯ набира́- со́рому, *(ставати посміхом)* $о^к$ осмі́шнюва-.
ГАПТО́ВАНИЙ виши́ва-, ви́шитий, мере́жаний.
ГАПТУВА́ННЯ *(дія)* вишива́ння; *(річ)* гапто́вання, ви́шивка, мере́жка.
ГАПТУВА́ТИ *(шовком)* вишива́ти, мере́жа[и]ти; ± ЦЯЦЬКУВАТИ; & вигапто́вувати.
ГАРА́ЗД[1]*(!)* до́бре, як ма́є бу́ти, як слід, нале́жним чи́ном, до пуття́; *(усе́)* в поря́дку, задові́льно, прие́м-, $с^о$ благополу́ч-; & ♦е́нько; *(!)* зго́да!, неха́й!, хай бу́де *(так)*!, чудо́во!, блиску́че!, *(неохоче)* де на́ше не пропада́ло!
ГАРА́ЗД[2] *і.* ща́стя, добро́*(бут)*, $с^о$ благополу́ччя;
ГАРАЗДИ́ доста́тки, *с.* розко́ші; **отакі́ г.** отакі́ вжи́тки, отаке́!.
ГАРАЗДИ́-ЩА́СТЯ просвітла годи́на, $с^о$ благоде́нство.
ГАРАЗДУВА́ТИ жи́- на широ́ку но́гу /як у Христа́ в за́пічку/, раюва́-, розкошува́-, *(процвітати)* іти́ вго́ру.
ГАРА́НТІЯ *(за)*пору́ка; забезпе́-, забезпе́чення.
ГАРАНТУВА́ТИ дава́- пору́ку /гара́нтію/, ручи́тися, ЗАПЕВНЯТИ, *о.* руча́тися голово́ю, дава́ти ру́ку /го́лову/ на відріз; *(мир)* забезпе́чу-.
ГАРА́ПНИК > БАТІГ.
ГАРБА́ > ВІЗ.
ГА́РБАТИ *(рукою)* загріба́-; *п.* грабува́-, бра́-, хапа́-, цу́пи-, зага́рбува-, захо́плю-, 'визволя́ти'
ГАРБУ́З *е.* відмо́ва; & ≈♦к /- дитячу голівку/.
ГАРДЕРО́Б(А) ша́фа на о́дяг, *(у театрі)* роздяга́льня; *п.* о́дяг, о́діж, у́бра́ння, туале́т(а).
ГАРДИ́НА *(на все вікно)* курти́на, завіса, запо́на, *(завіска)* фіра́нка.
ГА́РИВО > ГОРІЛЕ.
ГАРИ́КАТИ *(на кого)* буркоті́ти, бубоні́ти, *с.* покри́кувати, погри́му-, $с^о$ га́ркати.

ГАРИ́КАТИСЯ ги́рка-, свари́-, спереча́-, гри́з-, *о.* гир-гир-ги́р; & $д^{к}$ догари́ка- [= докрича́-].

ГА́РК/АТИ 1. ~а́ви-, 2. гари́ка-; **я.** */$м^{н}$* **хто/ ~а** 1./2. с-и ♦, ~у́н, 1. ~у́ша, $п^{к}$ ~у́чий, ~а́вий, 2. гари́кало, $п^{к}$ гари́кливий.

ГАРМИ́ДЕР га́лас, га́мір, база́р, ша́рварок, метушня́, катава́сія, бедла́м, содо́ма, $с^{о}$ содо́м; *(хаос)* безла́ддя, розгардія́ш, каварда́к, *о.* цига́нський та́бір /пра́зник/, страшни́й суд.

ГАРМОНІ́ЙНИЙ милозву́ч- /добро-/, згра́й-; *(хор)* зла́годже-, узго́дже-; *(спів)* мелоді́й-; *(розвиток)* гармоні́ч-; ± СУГОЛОСНИЙ.

ГАРМОНУВА́ТИ $х^{а}$ гармоніюва́-, $ф^{р}$ відзву́чу-; *(з оточенням)* пасува́ти до; *(між собою)* **п.** перегу́куватися.

ГАРМО́НІЯ співзву́ччя, співзву́чність /мило-/; *(у гурті)* зла́года, зго́-, любо́в, дру́жба, товари́ськість, $у^{р}$ єдиноми́сліє; *(струмент)* гармо́ніка, гармо́нь; & гармо́нійка.

ГА́РН/ИЙ не пога́-; *(- вроду)* вродли́вий, го́жий, ле́пський, милови́дий, хоро́ший, $п^{о}$ кра́сний, *з.* сподо́б-, *як і.* білозір, $к^{н}$ благоліпий; *(на виду)* прива́бливий, прие́мний, *ж.* ♦, як свиня́ в дощ; ® блиску́чий, до́брий, добря́чий, чудо́вий, чуде́сний, ефе́кт-, *г.* фа́й- (ніби до́сі ци́цьку ссе); *(спів)* милозву́ч-; & ~е́(се)нький, ~ісі-, ~і́ше-, ~ю́ній, збіса ♦, пре♦, га́рним-♦;

ЩОНАЙГАРНІ́ШИЙ аж он яки́й ♦, ♦-~ісінь-;

ГА́РНО хо́роше, до́бре, го́же, ми́ло, лю́бо, фа́йно, сла́в- ◊, *о.* ме́дя-, страх, як ♦, *д.* ле́псько, *з.* лі́по.

ГАРНІЗО́Н *у.* зало́га; кома́нда, загі́н.

ГАРНІ́Р $к^{н}$ припра́ва.

ГАРНІТУ́Р *(меблів)* набі́р, компле́кт; ± АНСАМБЛЬ.

ГАРНІ́(ША)ТИ набира́тися краси́, хорошіти;

ПОГАРНІ́ШАТИ ви́гарні-, $б^{з}$ ви́людні- ◊.

ГАРНЮ́К красю́к, вродли́вець, красу́нь, кра́сень, хорошу́н, $ф^{-р}$ білозір, $ж^{і}$ > КРАСУНЯ.

ГАРСО́Н *(у кафе)* ке́льнер, офіціа́нт; *(у готелі)* побігач, *як і.* посильни́й.

ГАРТ *(дія)* гартува́ння; *(риса)* **п.** незла́мність, стійкість, витрива́лість, міць, си́ла.

ГАРЦ/ЮВА́ТИ *(конем)* гра́-, басува́-, виграва́-, *д.* герцюва́-; **п.** красі́-, красува́ти(ся), викраша́тися, пиша́-; *(- дітей)* пусту́вати, бі́га-, скака́-; *(гопки)* танцюва́-; & вигарцьо́вува-; **я.** */$м^{н}$* **хто/ ~ю́є** с-и ♦, з-й побасува́-, розгарцьо́ваний, ~івни́к, *(кінь)* баски́й.

ГАРЯ́Ч/ИЙ палю́-, пеку́-, палки́й; *(пісок)* нагрі́тий /зі-, пере-/; *(колір)* яскра́вий; *(слід)* све́жий, те́плий; *(норов)* запальни́й, енергі́й-, при́страс-, завзя́тий; *(кінь)* баски́й, гарячокро́вний, жва́вий, *о.* як змій; *(бій)* напру́жений, запе́клий, жорсто́кий; *(час)* кипу́чий; **спійма́ти на ~ому** накри́- мо́крим рядно́м; & ~е́нький, ~і́шень-, ♦-пре♦, $д^{о}$ *~і́шати.

ГАРЯ́ЧКА пропа́сниця, тря́сця, лихома́нка; *(тіла)* температу́ра, жар; *(у праці)* збу́дження, напру́же-, по́спіх, ажіота́ж, газа́рд, $с^{о}$ аза́рт.

ГАРЯЧКО́ВИЙ лихома́нко-, *(біг)* шпарки́й.

ГАРЯЧКУВА́ТИ нетерпели́витися, хапа́-, нерву́вати(ся), поспіша́ти, ква́питися, *о.* па́рити па-рка́, поро́- гаря́чку, *п.* вихо́ди- з берегів, впа-да́- в раж, *г.* газардува́-.

ГАРЯЧКУВА́ТИЙ гарячко́вий + ЗАПАЛЬНИЙ.

ГАСА́ТИ не сиді-, БІГА-, (в)ганя́-, шмигля́-, *п.* літа́-, *д.* гайса́-, носи́тися; ± МЧАТИ.

ГАСИ́/ТИ *(мікропіч)* вимика́-; *(пасії)* гамува́-, тамува́-; *(борг)* спла́чува-; **я.** */$м^{н}$* **хто/ ~ть** с-и ♦, з-й з♦, гасі́й, ~́льник, ~́тель/, $п^{к}$ ~́льний, $с^{к}$ -га́сний [вогнега́с-], -га́сник [вогнега́сник], ©;

ЗГАСИ́ТИ *(запал)* $т^{р}$ /при-/, притиши-; ◊.

ГА́СЛО за́клик /по́-/, льо́зунг; *(в руках)* пляка́т; *(умовний знак)* сигна́л, паро́ль, попере́дження; *(у словнику)* гніздо́; ± ДЕВІЗ(А).

ГА́СНУТИ $т^{р}$ /при-/; згаса́- /за-, ви-/; (- ☺) марні́-; */мрії/* зника́-; */звук/* затиха́-, глу́хну-; */барви/* тьмяні́-; **я. га́сне** с-и ♦, поки́нутий з♦, га́снучий, загасу́щий, ма́йже зга́слий, напів~, щора́з тьмяні́ший /марні́-, глухі́-, тихі́-/, ©;

ПРИ♦♦♦ недо♦♦♦ ◊; **що пригас** пригаслий.

ГА́СПИД *(отруйний)* змій, гадю́ка; **л.** ді́дько, біс, дия́вол, сатана́, чорт, не́люд.

ГАСТРОЛЕ́Р *(артист на гастролях)* арти́стгість; $з^{н}$ літу́н, перекоти́поле; $о^{к}$ афери́ст.

ГАСТРО́ЛІ *(гостей)* спекта́к-, ви́ступи, виста́ви.

ГАТИ́ТИ *(гатку)* зага́чува-, роби́- гать; *(довбнею)* гарата́-, сту́ка-, вдаря́-, би́-; *(по чім)* громи́що; *(гроші у що)* уга́чува-, пакува́-, вганя́-.

ГАТЬ гре́бля, да́мба, зага́та, *р.* та́ма; & га́т(к)а.

ГАЧО́К *(на одязі)* гапли́к; *(великий)* гак, клю́чка; *(у крісі)* куро́к; *(в букві)* закови́-, закарлю́(ч)-, криву́ль-; **п.** за́чіп- /при́-/, ПРИВІД; & га́чик.

ГА́ЯТИ *(час)* марнува́-, гайнува́-, перево́ди-; *(кого)* бари́-, *(хист)* занапа́що-.

ГА́ЯТИСЯ > БАРИТИСЯ.

ГВАРДІЯ (добірне) військо; *(короля)* охорона, $і^{с}$ драбанти, *у.* гайдуки́; *(у деяких краях)* поліція; **стара́ г.** ветера́ни, корифе́ї.

ГВИ́Н(ТИК) шруб.

ГВИНТІ́ВКА кріс, рушни́ця, карабі́н, *г.* ґвер; *(обтята)* обрі́з, обрі́за́н, *ф.* куца́к.

ГВИНТУВА́ТИ ґвинти́ти, шрубува́ти, вкру́чувати /ви-/, вві́рчувати /ви-/.

ГВІЗД/О́К цвя́шо́к; **~ко́м** *(засісти в голові)* непозбу́вно, невитра́в-, *г.* невідклич-.

ГЕЄ́НА, $х^{а}$ **ГЕГЕ́НА** пі́дсвіт; & $с^{о}$ гее́на.

ГЕЙ (!) АГОВ! Е́врика!; $ф^{р}$ спра́вді [скі́льки ж то тре́ба, гей, си́ли...]; *г.* ге́йби /= ні́би/;

ГЕЙ-ГЕ́Й & $з^{п}$ гей-гу́, гей-га́.

ГЕ́ЙКАТИ **п.** поганя́ти; & поге́йкувати.

ГЕКАТО́МБА *ґ* же́ртва /при́нос/ бога́м; *п.* різани́на, душогу́бство.

ГЕМОФІ́ЛІЯ *у.* крова́виця.

ГЕН (он) там, ДАЛЕКО, *с.* ГЕН-ГЕН.

ГЕН-ГЕ́Н аж там, аж там, десь-де́сь, дале́ко-дале́-, геть-ге́ть дале́-, аж [забіг аж за село́], аж он [**г.-г. скільки** аж он с.].

ГЕ́НДЕЛЬ торг, торгі́вля, коме́рція, гендля́рство, *н*[г] ша́хер-ма́хер; & *д.* ге́мбель.

ГЕНДЛЮВА́ТИ > МЕНДЖУВАТИ.

ГЕНДЛЯ́Р > КОМЕРСАНТ.

ГЕНЕ́ЗИС, *х*[а] **ГЕНЕЗА** похо́дження, заро́дже-, ви́никне-; *о*[к] ро́звиток.

ГЕНЕРА́Л > ОФІЦЕР; & ♦-лейтена́нт, ♦-майо́р, ♦-полко́вник, ♦ а́рмії, *з*[н] генералю́га.

ГЕНЕРА́ЛЬНИЙ *(плян)* головни́й, провідни́й, чіль-, найважливі́ший; *(бій)* виріша́льний, оста́нній; *(трус)* зага́ль-, ґрунто́в-, кардина́ль-; *(писар)* найста́рший.

ГЕНЕРА́ЦІЯ поколі́ння, *у*[р] колі́но.

ГЕНОЦИ́Д народовбивство; *(мором)* голодомо́р.

ГЕ́НІЙ тала́нт з тала́нтів, напівбо́г; *(духу)* гіга́нт, тита́н; *(творчий)* *п.* геніа́льність, талано́вит-, вда́тн-, здібн-; *м*[m] дух-хорони́тель.

ГЕНІЯ́ЛЬНИЙ винятко́во талано́витий /обдаро́ваний/; *(твір)* неперевéрше-, найдоскона́ліший; ± ТАЛАНОВИТИЙ.

ГЕП! берки́ць!, хрьоп!, хряп!, гряк!, гуп!, плюх!

ГЕ́ПАТИ *(дрючком)* би́-, сту́ка-, вдаря́-, *с.* ГАТИ-, гарата́-; *(на спину)* па́да-, ге́патися;

НАГЕ́ПАТИ ви́порожнитись, *д*[а] нака́кати;

ГЕ́ПНУТИ шеле́пну-, шеле́сну-, га́хну- ◊, *(у воду)* шубо́всну-;

ГЕ́ПНУТИСЯ брьо́хнутися ◊.

ГЕРБ емблéма, си́мвол, знак; *(України)* три́зуб.

ГЕ́РЕСЬ > ЄРЕСЬ; *ж*[м] БЛЮЗНІРСТВО.

ГЕРЕТИ́К > ЄРЕТИК.

ГЕРМЕТИ́ЧНИЙ *(посуд)* щі́льний, непрони́к-, непрони́кливий, некрізьки́й, закри́тий на́глухо, *о*[к] непрося́жний.

ГЕРОЇ́ЗМ геро́йство, ли́царс-, молоде́ц-, самовідданість, му́жн-; *(епохи)* герої́чн-, геро́їка;

ГЕРОЇ́ЧНИЙ геро́йський, звитя́жливий, хоро́брий, безстра́шний ◊.

ГЕРО́Й перемо́жець, звитя́ж-ь, ли́цар, ви́тязь, бага́ти́р, здобу́вець, *а.* ас; *ж*[м] МОЛОДЕЦЬ, молодча́га, лев, оре́л, відчайду́х; *(дня)* куми́р, і́дол; *(твору)* персона́ж, дійова́ осо́ба, *б*[з] лицедій; *(свята, імпрези)* *ж.* імени́нник.

ГЕРО́ЙСТВО герої́зм, молоде́цтво, відва́га, хоро́брість, відва́жн-, самовіддан-, му́жн-, безстра́шн-, *о*[к] безстра́шшя.

ГЕРО́ЛЬД > ВІСТУН.

ГЕРЦЬ турні́р, двобі́й, дуе́ль, поєди́нок, єдиноборство; *п.* су́тичка, зу́да́р, боротьба́; *(словесний)* поле́міка, ди́спут.

ГЕ́ТТО *(гебрейське)* дільни́ця, райо́н; *п.* ізоля́ція, ізольо́ваність, ізольо́ваний гурт, се́кта.

ГЕТЬ *(піти)* з меж, за ме́жі, звідси, з цьо́го місця, да́лі, убі́к, з доро́ги, дале́ко, аж [ви́ніс аж за две́рі]; *(який)* ду́же, си́льно, зо́всім, абсолю́тно [**г. сі́рий** а. с.]; *(довкола)* скрі́зь, усю́ди.

ГЕТЬ! г. звідси! га́йда звідси! забира́йся! коти́сь ковбасо́ю! геть з-пере́д /з/ очéй! щоб і дух *чий* не пах!; не хоче́мо! не бажа́є-! [Ба́нду геть!];

ГЕ́ТЬТЕ! забирайтесь!

ГЕТЬ-ГЕ́ТЬ *п*[р] добря́че, поря́дно [**г.-г. підупа́в**]; *ф*[р] далече́нько, широче́нько, височе́нько.

ГЕ́ТЬ-ТО *п*[р] *р.* чима́ло, багате́нько, поря́дно; *(по-злодійськи)* зо́всім, АБСОЛЮТНО.

ГЕТЬ ЧИ́СТО абсолю́тно, зо́всім, цілко́м, цілкови́то, по́вністю, *(+ д*[-о] *ще)* до кінця́, доще́нту, до ноги́ [**г.-ч. ви́товкли** доще́нту в.].

ГИ́БІТИ стражда́-, терпі́-; *(- здоров'я)* слабува́-, незду́жа-, хворі́-; *(над чим)* горба́ті-, гну́- спи́ну, розпада́тися, *в.* мудо́ха-, *о.* па́рити мізки́.

ГИГОТА́[І]ТИ іржа́-; *п.* регота́-, смія́тися; *ж*[м] гиги́кати.

ГИД бруд, нечистота́, грязю́ка, не́чисть, сміття́, *р.* ги́жа, гидь, *д*[а] бе́ка, ка́ка; ☺ мерзо́тник, паску́да, по́гань, брид, бридь; *п*[р] ги́дко.

ГИ́ДИТИ *(випорожнятися)* каля́-; *(землю)* паску́ди-, бру́дни-; *п.* паплю́жи-, плямува́-.

ГИДКИ́Й бридки́й, оги́дний, пога́-, гидо́т-, ги́дос-, поми́й-, гиде́з-, гидю́чий, гидосві́тній, *о.* гидки́й, як ніч, *р.* оги́дливий, *к*[н] відра́зли-, *о*[к] уніта́зний; *(зрадник)* мерзе́н-, мерзо́т-, паску́д-, пі́длий, мерзосві́тній; *(жарт)* непристо́йний; & пре♦, *с*[п1] ги́дший;

ГИ́ДКО (!) *н*[з] б-р-р! ◊.

ГИДЛИ́ВИЙ бридли́-; ± ПЕРЕБІР-, ГИДКИЙ.

ГИДЛИ́ВІСТЬ відра́за, оги́да, бридли́вість, оги́дливість, гидува́ння.

ГИДО́ТА бридо́-, ГИД; *(дії)* плюга́вство, паску́дс-; *(у діях)* пі́длість, підло́та, мерзе́нність; ☺ *л.* по́гань, паску́да, мерзо́та, мерзо́тник.

ГИДУВА́ТИ *(чим)* гре́бува-, гре́ба-, відчува́- відра́зу до, бри́дитися; ± ПЕРЕБИРА-; **я.** /*м*[н] **хто/ гиду́є**, с-и ♦, гиду́н, *п*[к] гидли́вий, бридли́-, ©.

ГИДЬ *(плазун)* гад, *з*[б] гаддя́; *(бруд)* ГИД.

ГИ́НУТИ загиба́- /ви-/, вмира́-, (за)пропада́-, *(у бою)* наклада́- голово́ю /-а́ми/, кла́с- го́лову, ляга́- тру́пом /кістьми́/, знахо́ди- смерть, *(- ворога)* захлина́тися вла́сною кро́в'ю, *(з ока)* зника́-, щеза́-; *(з туги)* му́читися, стражда́ти, *п.* в'я́ну-; *п.* занепада́-, руйнува́тися, нищи-, іти́ пра́хом /на про́пасть/; **я.** /*м*[н] **хто/ ги́не** запропа́щуваний, роко́- на смерть, незда́т- вижити, зникo᷉мий, ма́йже зни́клий /ви́мер-/, умиру́щий, загибу́-, (от-от-)пропа́-, © ги́нучи;

ЗАГИ́НУТИ /з-/, *(усім)* /ви́-/, зложи́- ко́сті, позбу́тися голови́, зломи́ти собі карк ◊; **я. заги́н-**

ув заги́нулий, заги́б- ◊, Ø.

ГИ́РИТИ; ПОПОГИ́Р- *(снопи на віз)* позавдава́-.

ГИ́РКАТИСЯ свари́-, спереча́-, гри́з-, гари́ка-, *д.* ди́рка-, $п^ф$ гир-гир-ги́р; & $д^к$ розги́ркатися.

ГИ́РЛО *(річки)* де́льта, *з.* ви́йстя, *р.* у́стя; */розгалуження/* розто́ка, ро́зтік, $с^о$ рука́в; *(між лиманами)* прото́ка; *(тунелю)* вихідни́й о́твір.

ГИ́ЦЕЛЬ поби́йпес; *п.* по́слідок, по́кидь-, драб.

ГІБРИ́Д *(організмів)* мішанець; *(що псує породу)* $ж^м$ переводня́, по́круч, */рослин і п./* су́ржик.

ГІГА́НТ > ВЕЛЕТ.

ГІГА́НТСЬКИЙ ВЕЛИЧЕЗНИЙ; & гіганти́ч-.

ГІД *(туристів)* провідни́к, проводи́р, чичеро́не; *(книжка)* путівни́к, до́відни́к.

ГІ́ДНИЙ *(чого)* ва́ртий; *(кінець)* нале́жний, позити́в-; ☺ високо♦, досто♦, $с^о$ досто́й-, ± ШАНОВ-; **г. себе́** що зна́є собі ціну; **г. ува́ги письме́нника** *к.* ва́ртий пера́; & більш ніж ♦.

ГІ́ДНІСТЬ *(лицарська)* честь, досто́йність, $с^о$ досто́їнство, *з.* по́ваг; *(людська)* самоповага, вла́сне Я; & $п^о$ гідь.

ГІЄРА́РХІЯ > ІЄРА́РХІЯ.

ГІЄРОГЛІ́ФИ > ІЄРОГЛІ́ФИ.

ГІ́ЛКА галу́з-, віт-, гілля́(ч)-; & гілоч-, (па́)гілля.

ГІ́ЛЛЯ > ГАЛУЗЗЯ; $з^б$ *(сухе)* по́суш.

ГІЛЛЯ́СТИЙ > ГАЛУЗИСТИЙ.

ГІ́ЛЬДІЯ $ґ^г$ спілка, об'є́днання, цех, корпора́ція; $ф^р$ катего́рія, розря́д, ґату́нок [шахра́й вищої ґільдії].

ҐІЛЬЙОТИНУВА́ТИ стра́чу- (на ґільйоти́ні), стина́ти го́лову, знеголо́влювати.

ГІМН сла́вень, уро́чи́ста пі́сня, $р^я$ псало́м; *п.* хвала́, (по)хвальба́, прослава; & *г.* гимн;

ГІ́МНИ дитира́мби [співа́ти гімни].

ГІМНА́СТИКА *г.* ру́ханка.

ГІМНАСТИ́ЧНИЙ руханко́вий.

ГІН гони́тва; *(по́ля)* рядо́к, сму́га; *п.* розгін, нава́льність, нестри́мн-, шви́дк-; *(статевий)* по́тяг;

ГО́НИ *(звіра)* переслідування; *(по́ля)* > ГІН.

ГІНКИ́Й *(- флору)* бу́йний, що тя́гнеться вго́ру; ☺ стрункий, висо́-; *п.* швидки́й, нава́льний, нестри́м-, $с^о$ стрімки́й.

ГІПНО́З(А) присипля́ння, гіпнотизува́-; $ф^р$ навіювання, уро́юва-; *(краси)* чарівли́вість, ча́р(и); *(лікувальний)* гіпнотерапія.

ГІПНОТИЗ/УВА́ТИ присипля́-; *п.* зачаро́вувати, заворо́жу-; **я.** */$м^н$ **хто**/* ~у́є з-й (за)♦, наділений гіпно́/зом, ~е́р, $п^к$ гіпноти́чний, © с-и ♦.

ГІПОСТА́СЬ > ІПОСТАСЬ.

ГІПО́ТЕЗА здо́гад, припу́щення; ± ТЕОРІЯ.

ГІПОТЕТИ́ЧНИЙ здо́гад-, передба́чува-, приблиз-, га́да-, правдоподіб-, непе́в-, можли́вий.

ГІРК/И́Й не соло́д-, поли́нний; $ф^р$ тяжки́й, терпки́й; *(вираз)* вразли́вий, дошку́льни́й; *(сміх)* невесе́лий, ~о́тний; *(плач)* ре́в-; & гір(к)е́нький, ~ува́тий, ~а́вий, $с^п$ гір(кі)ший ♦-пре♦;

ГІ́РШИЙ не соло́д- ◊; *(поганший)* лихі́ший, пога́н-, $с^{п2}$ най♦- [у найгіршому разі] ◊ → ПОГАНИЙ; & гіршенький, (що)най♦; **я не г. від інших** на́те й мій глек на капу́сту, на́те й моїх п'ять, щоб було́ де́сять;

ГІ́РШЕ згірш(е), $с^{п2}$ (як)най♦; **що г.** куди́ /зна́чно/ ♦ те, що [**що г., я не їв** к. ♦ те, що я не їв].

ГІ́РКНУТИ; ЗГІ́РКНУТИ ста́- гірки́м; *п.* спо́внитися гіркоти́;

ЗГІ́РКЛИЙ ви́гірк-, *(- масло ще)* їлки́й.

ГІРЛЯ́НДА *(квітів)* плетени́ця, в'я́занка; ± ОЗДОБА, КИТИЦЯ, НИЗКА.

ГІРНИ́К рудоко́п, шахта́р.

ГІРНЯ́К горя́нин, горішня́нин, $о^к$ верхови́нець.

ГІРСЬКИ́Й *(сад)* гор/овий, верхови́нний, ~ній, $р́$ гірни́й; *(рельєф)* ~я-, ~ови́тий, ~ува́-, $с^о$ ~и́с-.

ГІСТЕРИКУВА́ТИ > ІСТЕРИКУВА́ТИ.

ГІСТЬ застільник, бува́лець, відвідувач, візите́р, *(частий)* за́всідник, *(на показ)* весільний генера́л, *як і.* заї́жджий /при-/, захо́-; $і^с$ купе́ць.

ГЛАДІА́ТОР раб-боє́ць; *п.* сліпе́ знаря́ддя, яни́ча́р, братовби́вця; дику́н, ба́рбар; $х^а$ ґлядія́тор.

ГЛА́Д/КИЙ рівний (як скло); *(глек)* непомальо́ва-, безба́рв-; *(волос)* пригла́дже-; & ~е́нький;

ГЛА́ДКО рівно(мірно), як по ма́слу; $ф^р$ чітко, пра́вильно; *(йде)* ле́гко, без усклад́нень.

ГЛАДК/И́Й огрядни́й, вгодо́ва-, нато́пта-, товсти́й, опа́сис-, си́-, нато́птува-, тіли́с-; & ~е́нький.

ГЛА́СНИЙ відкри́тий, (при)вселю́дний, публі́ч-.

ГЛЕВКИ́Й *(хліб)* недопе́чений, глевтякува́тий, *о.* як гли́на; *(розум)* недозрі́лий; ☺ незгра́бний, неповоротки́й; & гливки́й; ± ТЯГУЧИЙ.

ГЛЕК гле́чик, гладу́щик, глади́ш(ка), дзбан, гладу́н, *а.* а́мфора, *(з тикви)* ти́ква, *(під глину)* гли́няник; ± ДЗБАН.

ГЛИБИНА́ глибінь, глибочінь, глибо́кість, глиб(оч)иня́, глиб ($ч^р$); *(віків)* давнина́, відда́леність; *(твору)* му́др-, значу́щ-, змісто́вн-; *(думки)* си́ла, поту́га; & найгли́бша ♦; **у -ну́** вгли́бшки; **глибино́ю** завгли́бшки.

ГЛИБО́/КИЙ не міл~, ~ково́дий; *(- небо)* безо́дній /-де́нний, -о́дня-/, незгли́б-, незглиби́мий; */любов/* палки́й; *(тил)* відда́лений, глиби́н-; *(- сум)* си́ль-; */да́вно/* незапа́м'ят-, хто́знаколишній; *(твір)* му́дрий, ~коду́мний, серйо́з-; *(- очі)* вира́з-, вду́мливий; *(голос)* низьки́й, густи́й, грудни́й; *(- зміни)* істо́т-, значни́й; */знання/* ґрунто́в-, фундамента́ль-, погли́бле-; */тишу/* по́в-, цілкови́тий; & ~че́нький, ~че́з[н]ний;

ГЛИ́БОКО на дні, *(дихати)* на по́вні гру́ди, ® ду́же до́бре [♦ знає], $ф^р$ па́лко ◊;

ГЛИ́БШИЙ & (як)найгли́б-, гли́бшенький;

ГЛИ́БШЕ & **трохи г.** дещо ♦.

ГЛИ́НА *(липка)* глей; *д!* ҐРУНТ; & гли́нка.

ГЛИ́ПАТИ *ф.* диви́тися, глядіти, погляда́-, позира́-, *о.* води́- очи́ма, шуга́- по́глядом, *ф.* лу-

пати /кліпа-, блима-, зирка-/ очима, витрішки лови-, $ф^р$ споглядá-, $ж^м$ зири-, *в.* вилуплювабаньки; & $д^к$ глипну-, $б^а$ (по)поглипа-.

ГЛИСТ *у.* нутрячóк.

ГЛИТА/Й жмикрут, *п.* павук, п'явка; & ~яка, ♦ня.

ГЛИТÁТИ ковтá-, поглинá-, лигá-, $д^а$ гáма-; $н^L$ їсти, жерти, уминáти.

ГЛИЦЯ *(сосни)* гóлка, шпиль-, $с^о$ хвóя; *(для нанизування)* шпичка, шпиця; *(через воду)* **д.** клáдка; $б^у$ балясина.

ГЛÓБУС *г.* ґльоб; **п.** Земля, (земнá) куля.

ГЛУЗД рóзум, інтелéкт; $ф^р$ сенс, рáція, зміст; **здорóвий г.** розсудливість.

ГЛУЗИ глузувáння, кпини, кепкувáння [брáти на глузи], *с.* наруга, пóсміх, глум.

ГЛУЗЛИВИЙ глумливий, насмішкуватий, посміщливий; *(тонко)* іронічний.

ГЛУЗ/УВÁТИ *(з кого)* кепкувá-, викпивá-, насміхá-, кпити(ся), сміятися, посміщкува-, збиткувá-, глуми-, висмівати їх, дéр- лáхи на *кім,* підіймá- на ~и /глум, (по)сміх/, брá- на сміх /глум, глузи, кпини/, *г.* шкили-, шкилювá- /*(тонко)* іронізувá-/ з їх; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує з** ***кого*** с-и ♦, меткий на кпини, ~ій, $п^к$ ~ливий, глумли-, кпинли-, насмішкуватий, насміхáс-, ©.

ГЛУМ висміювання, висмівá-, насміхá-, пóсміх, пóглум(ка), ГЛУЗИ, *с.* наруга; *(в очах)* глузливість; **як на г.** як на сміх.

ГЛУМИТИСЯ > ГЛУЗУВАТИ; **г. з** ***кого*** витирá- нóги об.

ГЛУПÓТА, ГЛУПСТВО > ДУРІСТЬ.

ГЛУХ/ИЙ ☺ ~мáн, глушмáн, глух; *(звук)* приглушений; *(світ)* нечуйний, байдужий; *(- борню)* прихóваний; /*осінь*/ пізній, глибóкий; *(гай)* ди-; *(тин)* непроникний, суціль-; *(кут)* відлюд- /без-/, віддáле-; & ~éнький, приглухлий, ~увáтий, *г.* приглухóва-, *с.* ♦, як пень;

ГЛУХО *(лунати)* приглушено; $н^{рс}$ мóвчáз-; *(з'єднати)* щільно, нáглухо; *(закупорити)* герметично.

ГЛУХНУТИ; ПРИГЛУХНУ- трóхи заглухну-; **що приглух** приглухлий, Ø.

ГЛУШИНÁ *(сільська)* глушінь, глухий закуток /закутина/, *ж.* Кудкудáківка, *в.* задуп'я; *(лісова)* нéтрі, нéтрища, дичинá, дичáвина, *з.* зáстум; **п.** безлюддя /від-/; & глушня, глуш.

ГЛУШИТИ відбирá- слух, оглушува-; *(зик)* /за-/, заглушá-; **п.** відбивá- пáмороки, приголóмшу-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **глушить** с-и ♦, з-й за♦, глушитель, глушник, $п^к$ глушильний, глушливий, ©.

ГЛЯД/ІТИ дивитися, позирáти, зири- /-ка-/, глипа-, $у^р$ зрі-; *(їх)* шукá-; *(як ока)* берегти, зберігá-, пильнувá-; $ф^р$ виглядá-, /пере-/; *(дитя)* /до-, *р.* ви-/ /$д^к$ ви♦/, ходи- за *ким*; **г. себé** $с^о$ стéжи- за собóю; **г. чéрез плéчі** не звертá- увáги, дивитися згори /звисóка/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ить** я. дивиться, задивлений, націле- очима, уп'я-вши óчі, ~áч, ~ькó, *(за ким)* доглядáч /на-/, $п^к$ наглядóвий /-áльний/; **я. ~ить вперéд** задивле- в.; **я. ~ить на** ***що*** **чíми очима** з. на *що* **чіми** о.; **я. ~ить по верхáх** верхо♦, роззява;

ДОГЛÉДІ- догляну-; **я. -дів** доглéділий, Ø;

УГЛÉДІ- побáчи- /зо-/, поміти-, назири-, (з)уздрі- (óком); *(натяк)* добáчи- /у-/; *(їх)* пізнá-, розглéді-; *(за чим)* /до-/ *що*; **не у.** незчутися, не постерегти, проґáви-; **я. -дів** углéділий, Ø;

ГЛЯНУ- кину- óком, $у^р$ воззритись; **немá колú вгóру г.** ніколи гóлову звести; **гляньте /подивіться/ на це!** як Вам це подóбається?!, це ж ганьба!

ГЛЯНС, ГЛЯНЕЦЬ, ГЛЯНЦ *(од тертя)* блиск, пóблиск; *(зовнішній)* (пó)лиск, шик.

ГЛЯНСУВÁТИ & $д^к$ /ви-, по-/; **я. виґлянсовано** виґлянсований.

ГМУКАТИ казá- 'гм', *(назворот)* відгмукувати(ся); & $д^к$ від♦.

ГНÁТИ гон/и-; *(в шию)* тури-; *(за ким)* гнáтися; *(відки)* витуряти; $ф^р$ виганя- /про-, під-, пере- +/; *(хутко)* мчá-, гнá- ~ом; *(звіра)* цькувá-, переслíду-; & гнáти втришия /в три вирви/; **навскáч г. думку** не могти спини- язикá; **я.** /$м^н$ **хто**/ **женé** с-и ♦, з-й ви♦, ~ій, $у^р$ ~итель, $п^к$ ~кий, $с^к$ ~и- [~ивітер], ± **я. виганя /за-, пере- +/**; **я. женуть** гнáний, гóне- ◊;

ГНÁНИЙ гóне-, цькóва- ◊; утискува-, гнóбле-.

ГНÁТИСЯ гони-, /*у праці*/ змагá- з; переслідувати, мчá-, наздоганя-; *(за ким)* гнá-, уганя-, **я. женеться** розімчáлий (вітром), *д.* уганяючий;

ГНИЛ/ИЙ зогни- /ПРО-, пере-/; *(- сіно)* прі-, зотлі-; *(стовбур)* ТРУХ-; *(- воду)* застóяний, зáтхлий, несвіжий; *(клімат)* вологий, сирий, *(- день)* тумáнний, сльотáвий; **п.** нездорó-, зіпсутий, з ґáнджем; & ~éнький, ~увáтий, ~им-♦.

ГНИЛЬ $з^б$ пріль, прілина; *(гнила рослина)* гниляк, $з^б$ гниляччя; *(системи)* (про)гнилість; & гнилятина, гнилизна, гнилéча, *р.* гнилля.

ГНОМ $м^m$ дух, ельф; $з^{-п}$ кáрлик, ліліпут, мацюпуля, мізинчик, манюня; ± КРИХІТКА.

ГНИСТИ *і* **ГНИТИ** розкладáтися, *(у купі)* пріти, *(- дерево)* трухлявi-; **п.** животі-, занепадá-, /про-/, перевóдитися; **я. гниє** с-и ♦, загниваний, напівзогнилий, $п^к$ гнійний, гнояний, загнивущий, $с^к$ гний- [гнийдéрево];

ЗО[І]ГНИТИ *д.* /розі-/ ◊; **я. -ив** зогнилий ◊, Ø;

ПРОГНИЛИЙ *о.* зґанґренізóваний ◊, Ø.

ГНІВ гнівання, обуре-, роздратóва-, шал, пáсія, пересéрдя, *с.* ЛЮТЬ, $ф^р$ жаль, *г.* іритáція.

ГНІВАТИ гніви-, сéрди-, зли-. нервувá-, ДРАТУ-, роздратóву-, *с.* розлючу-, *г.* іритувáти; **з.** гніватися; **що гніває** > ГНІВАТИСЯ.

РОЗГНІВАТИ озли-, розлюти-, *с.* осатани- ◊.

ГНІВАТИСЯ сéрди-, гніви-, мати гнів нá; гніва-,

нервуватися, дратува-, *г.* денервува-, *с.* лютувати, тупоті- ногами, рва- й мета-, важким духом /пеклом/ диха-; **я.** /$м^н$ **хто/ -є(ться)** с-и ♦, розгніваний, розлюче-, $п^к$ ГНІВ-, гнівливий, лютий, *о.* у гніві, виведений з рівноваги, ©;

РОЗ♦♦♦, /НА-/ озли- ◊, удари- в гнів, загорі- *(гнівом)*, спаленіти, *с.* осатані-, *о.* закипі-, як вода на вогні, впас- в пасію;

РОЗГНІВАНИЙ розпасійова-, *д.* угніва- ◊.

ГНІВНИЙ сердитий, розгніваний, роздрато-, рознерво-, обуре-, виведе- з рівноваги, *г.* зденервова-; *(схильний гніватися)* гнівливий; & *безгнівний /= м'якосердий/.

ГНІЗДИТИСЯ мости-, кубли-, *п.* корени-;

ЗАГНІЗДИТИСЯ зароїтися ◊.

ГНІЗД/О кубло; *п.* *(домашнє)* вогнище, оселя, рідний поріг; *(княже)* сім'я, рід; *т.* заглибина /-лення/, паз; & ~ечко, ~ище, ~ови-.

ГНІЙ *г.* $м^н$ навози.

ГНІТ *(у діжці з солінням)* тягар; *п.* тиск, тиснення; $ф^р$ п'ята [під п'ятою]; *(окупанта)* утиск, (при)гноблення, $м^н$ утиски, *р.* гнобительство.

ГНІТ/ИТИ дави-; е дава- спокою *чому*, ляга- тягарем /камен-/ на серце, лежа- к. на серці; *п.* ГНОБИ-, муля- /в'яли-, ♦/ серце, $н^о$ муля- *кого*; & $д^к$ ви♦; **~ило що,** каменем на серце лягло *що*; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ить** с-и ♦, пригнічувач, ГНОБИТЕЛЬ, $п^к$ ~ючий, пригнобливий, деспотичний, тирані-, $п^о$ ярмистий, $с^к$ ~и- [*в.* ~исрака], ©.

ГНІТИТИСЯ нуди- /тліти, скні-/ серцем од *чого*; *(чим)* ма- /вважа-/ за тягар *що*; *(хто* **чим***)* обтяжува- *кого* **що** [**він гнітився минулим** минуле обтяжувало його]; **я.** /$м^н$ **хто/ гнітиться** пригнічений /обтяже-/ *чим*, знудже- серцем від *чого*, *о.* з тягарем на серці, ©.

ГНІТ/ЮЧИЙ тяжкий (що аж), засмутливий, обтяжли-, серцестискучий, сумний-як-смерть, $с^к$ ~и-[тисни-]серце; *(- мовчанку)* тягучий, довгий, як вік, *(дух)* задушливий /я-/, непродихний; /*слова*/ тяжкий і прикрий; $п^к$ → **я. ~ить**;

ГНІТЮЧЕ *(діяти)* як лід по серцю, каменем на душу; **г. діяти** ляга- каменем на душу; **як г. заболіло її** як серце її наче каменем здави-.

ГНОБИТЕЛЬ пригноблювач, поневолю-, визиску-, експлуататор, $п^о$ гонитель, души-, $о^к$ душман, *о.* кровопивець, хижак, акула.

ГНОБИТИ гніти-, пригнічува-, пригноблю-, визиску-, утиску-, $к^н$ експлуатувати, *о.* гну- (в три дуги); **що гнобить = що гнітить**.

ГНОБЛЕНИЙ пригнічува-, пригноблю-, експлуато-, визиску-, ГНАНИЙ; ± БЕЗПРАВ-.

ГНОЇТИСЯ я. гноїться с-и ♦, загноєний, гнояк, $п^к$ гнойовий, /- *гноєні очі*/ капра-, кислоокий;

НАГНОЇТИСЯ: що -івся нагноєний, Ø.

ГН[В]УЗДА $м^н$ вудила, *п.* шори; & гн[в]уздечка.

ГНУЗДАТИ загнуздувати;

РОЗГНУЗДАНИЙ неприборка-, безпардон-, *(- уяву)* несамовитий, ± РОЗБЕЩЕНИЙ.

ГН/УТИ згина- /за-, пере-, *(дугу)* ви-, *(вділ)* на-, під-, при-, *(вбік)* від-/, хили-, нахиля- /пере-/; *п.* гноби-, гніти-, визискува-; *(до чого)* ма- на меті *що*, топта- стежку (до якої криниці); **я.** /$м^н$ **хто/ ~е** с-и ♦, з-й зі♦, $п^к$ згинальний /ви-/, ©;

ПОПО♦♦♦: п. спину *ф* наішачитися, *ѓ* вироби-.

ГНУТИ КИРПУ високо нестися /літати/, ходи- павою /павичем, як пава/, задира- хвіст, ставитися, заноси-, $з^п$ задава-, зазнава-; **я. гне к.** с-и ♦ к., з-й за♦ к. чванько, хвалько, задавака, зарозумілець, задриніс, самохвал /дармо-/, $п^к$ чваньковитий, зазнайкува-, хвалькови-, загонис-, недоступливий, задавацький, *о.* із задертим носом, з пихою в серці, $жс^м$ ось то я.

ГНУТИСЯ згина- ◊; *(дугою)* /ви-/; *(від ваги)* /в-/; *(перед ким)* стели- (листом), ЗАПОБІГАТИ, коритися /підкоря-/ *кому*; **я.** /$м^н$ **хто/ гнеться** с-и ♦, $п^к$ ГНУЧКИЙ, гнучий, вигинистий еластичний, пружкий, /*додолу*/ хилкий;

ЗІ♦♦♦: я. -вся зігнутий /-ений/ *(у три- дуги)* ◊, Ǿ;

ПОПОГНУТИСЯ попоробити до поту.

ГНУЧКИЙ еластичний, вигинистий; *(стан)* хисткий, хибкий; *(графік)* мінливий, змінний, $о^к$ ковзучий; & гнучий.

ГОББІ > ХОБІ.

ГОВІРКА діялект; *(певного прошарку)* арго, *г.* балак, $н^г$ жаргон, сленг; *(мішана)* суржик, койне; *(дитяча)* лексикон; *д.* розмова, бесіда.

ГОВІРКИЙ балакучий, гомінкий, балакливий, гомінли-, лепетли-, *д.* говірли-, говорючий.

ГОВІТИ постити; $жс^м$ сповідатися, причаща-.

ГОВОРЕННЯ розмови, балачки, БАЛАКАНИНА, $з^н$ пискування; $ф^р$ заперече-, полемізува-, пересуди; & говоріння.

ГОВОР/ИТИ каза-, мови-, *г.* ♦ до *кого*; *о.* вести річ /мову/, $жс^м$ дейка-, подейкува- $к^н$ висловлюватися; $у^р$ректи, глагола-; $з^н$ цвенька-, оберта- язиком; *(на вічу)* держа- річ; $ф^р$ БАЛАКА-, РОЗМОВЛЯ-; *(між собою)* гомоні-, гутори-; *(аби)* моло-, просторікува-, ма- довгий язик, дурно /на вітер/ кида- слова; *(невтямно)* ШВАРҐОТІ-; *(нехотя)* кида- /перепиха-/ слова (через плече /губу/), видушува- с. з грудей; *(мляво)* зимува- на кожнім слові; *(крізь зуби)* циди-; *(твердо)* тверди-; *(в запалі)* градом сипа- слова; *(грубо)* рика-, гарка-; *(у творі)* оповіда-, виклада-; *(з* $н^{ст}$ що*)* вказува-, свідчи-; *(з* $н^{пр}$ $с^л$ совість*)* віщувати, підказу-; **г. з уст** ♦ не з папірця; **г. чітко, з розсудом і з павзами** артикулюва-; **кому г.?** *г.* до кого ♦?; **~и!** $е^н$ розкажуй!; **~и *їй*!** от і г. *їй*!; **хоч ~и, хоч не ~и *їм*** не впливає на їх, безкорисно, яка користь?; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ить** с-и ♦, розбалаканий, мовлянин, мовець, балака /-ун/, пащекун, $з^н$ базіка, ~иль-

ник, $п^{к}$ балаку́чий, словомо́вний *(на мигах)* /руко-/, *д.* гово́рящий, $у^{р}$ мовля́-, */птах/* $п^{о}$ живоголо́сий, *о.* з мо́вою [з му́дрою м.], з язико́м [з до́вгим я.], на уста́х [з ла́йкою на у.], $с^{к}$ -мо́вний [тихомо́в-], -мо́вець [красномо́в-], $ф^{р}$ де ска́зано [**ука́з про це ка́же** в -зі про це с.], ©;

♦♦♦СЯ $н^{о}$ мо́ви- ◊; **як гово́риться** як мо́виться.

ГОДИ́НА 60 хвили́н; *(лиха́)* час, пора́, моме́нт, обста́вина /-ни/, ситуа́ція; *(слушна)* наго́да; *(хемії)* ле́кція, уро́к; $о^{к}$ пого́да; **чо́рна г.** скрутні обста́вини, скру́та; **за -ну** годи́ну пізніше.

ГОДИ́ННИК часомір, *(на вежі)* дзиґар/і, *(в кишені)* ~ик, *(будько)* буди́льн-, *(на вежі)* куранти, *(водяний)* клепси́дра, *(з гирями)* хо́дики.

ГОДИ́/ТИ *(їм)* догоджа́-, потрапля́-, лата́тися /підлабу́знюв-, підле́щу-/ до їх, ходи́ти на за́дніх ла́пах, /запобіга́-, плазува́-, стели́тися листо́м, гну́-/ пе́ред *їми*, здува́ти порохи́ з *їх*; & ♦ як болячці; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **~ить = що догоджа**.

ГО́ДИТИСЯ[1] > ПОГОДЖУВАТИСЯ.

ГОДИ́Т/ИСЯ[2] придава́- /з-/, знадобля́-, надава́-, $с^{о}$ підхо́дити; $ф^{р}$ личи-, пасува́-; **не г. і в підме́тки** ніку́ди не ♦; **так не ~ься!** так не йде! **я. ~ься** $п^{к}$ (при)го́жий, підхо́-, ГОДЯЩИЙ, зда́лий, прида́тний, зуга́р-; **я. ніку́ди не ~ься** нікуди́шній;

ПРИ♦♦♦ прида́-, ста́ти у приго́ді /в по́мочі/, ◊.

ГОДИ́ТЬСЯ /-ЛОСЬ/ му́ситься /-лось/ $н^{о}$ нале́жить /-ало/, слід /було́/, ва́рто /б./, тре́ба /б./, доре́чно, доці́ль-, до ре́чі; **не г.** не ли́чить /-ило/, не пасу́є /-ува́ло/, не випада́є /-а́ло/; **для г.** про людське́ о́ко; **так не г.!** так не йде!.

ГО́ДІ ч. не *(можна́)* [г. ви́тримати], до́сить, ви́стач-, хо́п-, бу́де; *(зробити)* $п^{р}$ нема́ як, не мо́жна, неси́ла [**а колі́ г.?** а колі́ нема́ як?]; **та й г.** *(в кінці мови)* та й тільки; (!) кіне́ць! ме́нше з тим! забу́дь(мо)! кінча́й(мо)! припиня́й(мо)!

ГОДО́ВАНЕЦЬ > ВИХОВАН-; *д.* петльо́ван-.

ГОДУВА́ТИ харчува́-, *(худобу)* корми́-; *(на сало)* відгодо́вувати /ви-/; $т^{р}$ /під-/; *(їх)* утри́м-; **г. обіця́нками** обіця́-; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **году́є** с-и ♦, з-й ви́♦, годівни́к, годува́ль-, году́н, хлібода́вець /-да́р/, $о^{к}$ корми́люд, $н^{I}$ обіця́льник, $п^{к}$ годівни́й, годува́ль-, хлібода́й- /-да́вчий/, ©;

РОЗГОДО́ВАНИЙ /в-, від-, за-, пере-/, розко́ха-, розпа́се-, розве́зе- ◊, $п^{к}$ си́тий.

ГОДЯ́ЩИЙ прида́тний, підхо́жий, зда́лий, го́жий [г. до вжи́тку], $ж^{м}$ підходя́щий, *д.* приго́жий, *р.* догі́дний; ± ВІДПОВІДНИЙ.

ГО́ЖИЙ *(на вроду)* ГАРНИЙ; *(день)* я́сний, те́плий, со́няшний, до́брий, пого́жий, го́дяний, пого́д-, погі́дливий; *(до праці)* ГОДЯЩИЙ;

ГО́ЖЕ гара́зд, ГАРНО, до́бре; *(погідно)* го́дяно; ◊; $п^{рс}$ слід, годи́ться.

ГОЇ́ТИ лікува́-, виліко́вува-, $у^{р}$ ціли́-, ЗЦІЛЯ-; *(рану)* заліко́вува-; **я. гої́ть = я. лікує**;

ПОГОЇ́ТИ, /ВИ́-/ полікува́ти, /ви́-/ ◊.

ГОЇ́ТИСЯ лікува́- ◊; **я. не г.** неви[за]го́йний ◊.

ГО́ЙД/А́ТИ колиса́- колиха́- хита́- пого́йдува- /ви-/, лю́ля-, присипля́-; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й роз♦, за́йнятий ~а́нням, ~ало, колиха́лець /-а́лка/, $п^{к}$ колив[с]а́льний, ~а́ль-, ~ли́вий, ©;

ГО́ЙД/А́ТИСЯ хилита́-, колива́-, виго́йдува- ◊; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, ~аний, розго́йдува-, коли́са-, хи́та-, *(річ)* ~алка, ☺ ~а, $п^{к}$ хи(ли)ткий, хитли́вий, ~ли́-, *(ял)* переки́дистий, ©;

ВІДГОЙДАТИСЯ: $д^{-1}$ відго́йданий, Ø;

РОЗГО́ЙДА́ТИСЯ: $д^{-1}$ розго́йданий, Ø;

РОЗГО́ЙДАНО гойда́ючись ◊.

ГО́ЙНИЙ лікува́ль-, помічни́й, цілю́щий, $ф^{-р}$ жи-влю́-, живу́-, живий; **р.** ще́дрий, бага́тий; & гойнува́-.

ГОЛГО́ФА *і* $х^{а}$ **ҐОЛҐО́ТА** місце стра́ти Христа́; **п.** му́ка, стражда́ння, *о.* хрест.

ГО́Л/И́Й невбра́ний, роздя́гне-, наги́й, $з^{н}$ ~огу́зий; *(степ)* не поро́слий, пусте́льний, безросли́н-, безлю́д-; *(- гору)* ли́сий, ого́лений; **п.** бі-д-; */правду/* неприкра́ше-, відве́ртий, чи́с-; *(чай)* одни́м-оди́н, сами́й (*тільки*), без дода́тків; & голе́нький, (♦-)~ісінь-, ~им-♦, $п^{к}$ ♦, як туре́цький свя́тий /як бу́бон/, **і.** ~я́к;

ГО́ЛО пусте́льно ◊.

ГОЛИ́ТИ бри́-, виго́люва-; **без ми́ла -ить** дріт пряде́ і па́льців не сли́нить;

О(Б)ГОЛИ́-: о. на бу́бон обібра́ти як ли́пку.

ГОЛІ́ВКА *(капусти)* голо́в-, *(дитяча)* гарбу́зик.

ГОЛІ́Й > ГОЛЯР.

ГОЛІ́ННИЙ $ж^{м}$ бра́вий, завзя́тий, молоде́цький; *(до чогось)* ла́сий, охо́чий.

ГОЛІ́РУЧ *(брати)* го́лими рука́ми; *(іти)* з го́лими рука́ми; **п.** без збро́ї /зна́ряді/.

ГОЛОВ/А́ *ф.* макі́тра, ку́мпол, гарбу́з, казано́к, довбе́шка, калга́н; **п.** мо́зок, ро́зум; ☺ розума́ка; *(віча)* *г.* предсі́дник, $с^{о}$ ~у́ючий; *(бюра)* керівни́к, шеф, *р.* принципа́л; *(краю)* лі́дер, $с^{о}$ глава́, *(Венеції)* дож; *(міста)* мер; *(села)* війт, ста́роста; *(бучі)* заводі́й; *(лав)* пе́рші ла́ви, аванґа́рд; & ~[онь]ка, ~и́ще; **г. кло́ччям наби́та** у ~і ви́лами укла́дано; **усьо́му г.** ~не́, основне́, най~ні́ше [здоро́в'я – у. ♦]; **капустя́на г.** не-тя́ма, недоте́па, дуркo; **взя́ти ~у в ру́ки** зари́- па́льці у воло́с; **ма́- на своїй ~і** *що* відповіда́- за; у ♦х в узголі́в'ї; **з дрібно́ю ~о́ю** дрібно-голо́вий; **на ~у** *(розгромити)* уще́нт.

ГОЛОВ/НИ́Й *(біль)* ~'яни́й; *(танк)* чолови́й, пере́дній; *(напрям)* найважли́віший, основни́й, кардина́ль-, генера́ль-; *(- ролю)* центра́ль-, провідни́й, стрижне́вий, ключо́-, нарі́жний, першоря́д-; *(спец)* ста́рший, чі́льний, нача́ль-; *(інтерес)* корі́нни́й; *(гравець)* пе́рший; **-не́ і.** си́ла [у чім с.?]; **-и́м чи́ном** *у.* го́ловно.

ГОЛОВОЛО́МНИЙ /-кру́т-/, *(- річ)* ка́верз-, ме-

тикува́тий; *(- задачу)* моро́чливий, крути́й.

ГОЛОВУВ/А́ТИ бу́- за ~у; **я.** **/м^н^ хто/ ~у́є** з^г^-й ♦, ~á, © бу́вши за ~́у.

ГО́ЛОД недоїда́ння, ♦ува́-, піст, *о.* безхліб'я, *у^р^* глад; *(штучний)* ♦омо́р; *(на що)* брак /неста́ча/ *чого*; & ♦не́ча, ♦у́ха.

ГОЛО́ДНИЙ ненагодо́ва-, не си́тий, з голо́дного краю, *д.* неївший, (на *що*) спра́глий *чого*; *(рік)* голодо́вий, неврожа́йний, без'їж-, безхліб-; *(пайок)* обме́же-, недоста́тній; & ♦, як соба́ка.

ГОЛОДРА́НЕЦЬ /-драб-/, дра́н-, обідран-, обша́рпан-, ла́н-, обде́ртюх, обде́ртус, гольтіпа́ка, голя́к, *г^д^* голодни́к, *з^н^* драб, безшта́нько, шарпа́к, голошта́н /÷ник, ÷нько, ÷ець/; *п.* бідня́к.

ГОЛОД/УВА́ТИ недоїда́-, сиді- без хліба, жи́- на сухо́му хлібі /Бо́жим ду́хом/, кла́ца- зуба́ми, пу́хну- з ~у, по́сти́-, кла́с- зу́би на поли́цю; **я.** **/м^н^ хто/ ~у́є** с-и ♦, ви́голоджений, вічно голо́д-, мо́ре- ~́ом, *о^к^* голодя́нин, голодю́к, ©;

ЗГОЛО/ДНІ́- охля́ну-, ви́мерхатися ◊; **я. ~днів** ~днілий, ~джений, Ø.

ГОЛОМО́ЗИЙ ли́сий, безволо́-, ги́рявий, *ж^н^* голомши́-; *(турок)* го́лений.

ГО́ЛОС *(низький)* *ж^і^* альт, *ч^о^* бас, *(високий)* *ч^о^* те́нор, фальце́т; *(грому)* звуча́ння, зву́ки; *(пісні)* мело́дія, моти́в, на́спів, *ц.* глас; *(серця)* по́клик, веління; *(люду)* ду́мка, опінія; *ф^р^* вага́, авторите́т [ма́є вели́кий ♦]; *(на виборах)* я. ♦у́-є, ви́борець; & ~о́(чо)к /-и́ще, -я́ра; **на по́вний г.** на все го́рло; **на всі -си́** всіма́ ≈áми, на всі лади́; **рі́зними -а́ми** на різні ≈и́.

ГОЛОСИ́ТИ ри́дма рида́-, пла́ка-, *с.* ♦ом ♦и́-; *(над ким)* заво́ди-, *(за ким)* тужи́-, опла́кува- *кого*; *с.* КРИЧА-, вигу́кува-; *(істину)* проголо́шу-, поши́рю-, ши́рити, проклямува́-; *в^й^* доклада́- [голо́шу́ слухня́но /з ласки Вашої/]; & *д^к^* попо♦, ви́♦ся; **я. ♦ить** с-и ♦, з-й ви́♦, крику́н, горла́нь, ♦íй, *ж^і^* ~ни́ця, *п^к^* ~и́льний, ©.

ГОЛОС/І́ННЯ *(над мерцем)* за́води /÷ини, ~ьба́, плач; *(за ким)* тужба́, побива́ння; *р.* ле́мент, КРИК, рида́ння.

ГОЛОС/НИ́Й ГУЧНИЙ, *р.* грімки́й, *с.* громови́й; *(базар)* гомінли́- /÷ки́й/, шумли́вий; *(дзвінок)* ~и́стий; *(голос)* *о^к^* ляски́й /-у́чий/; *(факт)* широковідо́мий, знаме́нний; *(- назву)* претенс[з]ій-; *(- подію)* сканда́ль-; **г. звук** ♦івка;

ГО́ЛОС/НО в~ /на-/, по́вним ~ом, громовла́дно, на по́вний~, на всю́ ха́ту /ву́лицю, гу́бу/ ◊.

ГОЛОС/УВА́ТИ *(за А)* вибира́- *А;* **хто ~у́є** ~у́ючий, с-и ♦, я. за мить про~у́є, уча́сник ~ува́ння, ви́борець, *ф^р^* ~.

ГОЛО́ТА злидо́та, гольтіпа́, лобурня́, бідно́та, плебс, чернь, голодра́нці, худорба́.

ГОЛУБЕ! бра́те!, ле́бе́дику!, лю́бчику!, зо́лотце!, се́рце!; *ж^і^* голу́бко!, ри́бко! я́сочко!

ГОЛУ́БИТИ пе́сти-, пе́стува-, ла́щи-, приголу́блюва-, жа́лува-, пригорта́-, милува́-, ніжи-; *(надію)* плека́-, виплекува-, вино́шува-;

ГОЛУ́БИТИСЯ милува́-, тули́-, горну́-, ◊.

ГОЛУБІ́НЬ > БЛАКИТЬ.

ГОЛУБІ́ТИ блакитні-, бра́тися голуби́м молоко́м

ГОЛУ́БЛЕННЯ милува́-, ніже-, голубі-, пе́сті-, пе́стува́-, ла́ска, ніжності, пе́стощі, лю́бощі.

ГОЛУБЛИ́ВИЙ *(- очі)* ласка́-, пестли́-, ніжний.

ГОЛЯ́К > БІДАК.

ГОЛЯКА́ голяко́м, гольце́м, *о.* як ма́ти вроди́ла, в костю́мі Е́ви.

ГОЛЯ́Р голій, перука́р, циру́льник, *д.* цилю́р-, *г.* фризе́р, стрижі́й, *о^к^* ци́руль.

ГОЛЯ́РНЯ циру́ль-, перука́р-, *г.* фризе́р-, *д.* цилю́р-, *о^к^* стрига́р-.

ГОЛЬТІПА́КА > ГОЛОДРАНЕЦЬ.

ГО́МІН зву́ки, голоси́, луна́ голосів, *(струн)* передзвін; *ф^р^* розмо́ви, чутки́; га́мір, гук, га́лас.

ГОМІНКИ́Й *і* **ГОМІНЛИ́ВИЙ** ГАЛАСЛИ-, шумли́-, ☺ ГОВІРКИЙ.

ГОМОНІ́ТИ говори́- /розмовля́-/ (тихце́м); *(- голоси)* не замовка́-; *(з н^ст^* що*)* розповіда́-, поде́йкува-; *(- хвилі)* шумі-; & відгомо́нюва-;

ВІДГОМОНІ́- відлуна́-, *о^к^* відповіс- ◊.

ҐОНДО́ЛА *(венецька)* чо́ве́н; *(дирижабля)* кабіна; & *х^а^* ґондо́ля.

ГОНЕ́ЦЬ послане́ць, кур'е́р, *як і.* по́сланий, посильни́й; & *д.* гіне́ць; ± ПРЕДСТАВНИК.

ГІНЦЯ́ *п^ф^* © гоне́цький [**звіт г.** ÷ звіт].

ГОНИ́ТЕЛЬ души́-, ГНОБИ-, переслідувач.

ГОНИ́ТВА *о^к^* го́ни.

ГОНИ́ТИ > ГНАТИ.

ГОНІ́ННЯ переслідува-, на́гінка, цькува́ння, у́тиски, *р.* гоньба́; ± ГНІТ.

ГО́НОР *(панський)* го́рдість, горди́ня, гонори́стість, гордови́т-, *с.* чва́нство, пиха́, чванли́вість, бундю́чн-, пого́рда; *ф^р^* честь, гідність, самоповага; & поро́жній го́нор /= горди́ня/.

ГОНОРА́Р > ВИНАГОРОДА; & гонора́рчик.

ГОНОРИ́СТИЙ чваньковий-, гоноровий-, гордови́-, чванькува́-, *с.* ПИХА-, *о^к^* зано́сис-, чванли́вий, *р.* гоноро́-, го́но́рний, ЧЕСТОЛЮБ-.

ГОНОРИ́СТІСТЬ > ГОНОР.

ГОНОРИ́ТИСЯ > ПИША-, *о.* задира́ти хвоста́.

ГО́НЩИК *з^н^* переróнець, бігу́н, *о^к^* гонча́к, скорого́н; *(кінний)* верхого́нець.

ГОП-КОМПА́НІЯ ша́тія-бра́тія, гуля́й-брати.

ГОП/ЦЮВА́ТИ танцюва́-, скака́- /витина́-/ ~́ки, вибри́кува-, вигу́цува-, дава́- ли́ха закаблу́кам; *(- коней)* скака́-, підска́кува-, стриба́-, підстри́бува-, *(гопака)* сади́-, виго́пува-, ~́ки би́-, іти́ навпри́сядки /~́ки/; **я.** **/м^н^ хто/ ~цю́є** с-и ♦, з-й за♦, скаку́н, *п^к^* підско́чливий /÷ний/, ©.

ГОРА́ *(підвищення)* узви́шшя, *с^о^* висота́; *(низька)* ГОРБ, *о^к^* со́пка; *(шпичаста)* шпиль; пік; *(найвища)* Евере́ст; *(чого)* ку́па, *с.* мо́ре, си́ла-си-

ле́нна; *д.* гори́ще; *(надвишок у мірці)* на́спа; & гірка, гіронька; ± КРЯЖ;

ГО́РИ гірський край; кряж ◊; *(чого) о.* гімалаї;

ГОРО́Ю *п*^{р} по́на́д голова́ми /земле́ю +/; *(іти по горі /горах/)* ве́рхом /-а́ми/; *(підіймати) р.* завви́шки з го́ру́ /гори/, го́ра́ми; *(сипати)* ку́пою, ку́пкою, га́музом.

ГОРБ ПАГОРБ, гірка, па́горок, *р.* згір-, *(піщаний)* дю́на, барха́н, ви́дма; *п.* спи́на, хребе́т; & ♦о́к, ♦ик, ♦и́на, ♦и́сько, ♦о́вина; ± ГОРА;

ГОРБ/О́ЧОК *(на носі)* ~о́винка; **ніс з -ом**, ~о́ватий ніс.

ГОРБА́ТІТИ горба́титися; $д^{-1}$ згорба́тілий.

ГОРБИ́СТИЙ па́горис-; & горб(к)ува́-, горбко́ва-, горба́с-, па́горбкува-, кучугу́рис-.

ГО́РБИТИ *(плечі)* пригорблюва-, $з^п$ суту́ли-;

ЗГО́РБЛЕНИЙ похи́- напере́д, $п^к$ коцюрба́тий.

ГО́РД/ИЙ ~(ів)ли́вий, ~ови́тий, панови́-, *с.* пиха́-, ГОНОРИС-, набундю́чений, *ѓ* фуду́ль-, /бу́т-/, *(час)* підне́се-, вікопо́м-; & ~ува́тий, пре♦.

ГОРДИ́НЯ славолю́бство /шано-, $к^н$ марно-/, марносла́в-; ПИХА, поро́жній го́нор; ± АМБІЦІЯ

ГОРДІВНИ́К *і* **ГОРДІ́Й** > ГОРДУН.

ГО́РДІСТЬ самопова́га, гідність; *с.* пиха́т-, ~и́ня; & ~ови́тість, ~(ів)ли́в-, ~ощі, ~о́та; ± МАРНОСЛАВСТВО.

ГОРДОВИ́ТИЙ /-ТІСТЬ/ > ГОРДИЙ *і* ГОНОР.

ГОРДУВА́ННЯ гре́бува-, зневажа́-, не́хтува-, ігнорува́-, ЗНЕВАГА, пого́рда, *с.* остракізм.

ГОРД/УВА́ТИ ПИША́ТИСЯ, зано́си-, *(ви́соко)* ста́ви-, вдава́- в пиху́, велича́-, спо́внюва- ~ощів, БУНДЮЧИ-; *(ким)* гре́б(ув)ати, ~и-, зневажа́- /ігнорува́-/ *кого*; ± НЕХТУВА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~у́є 1. **що пишається**, 2. **що гребує**;

ЗАГОРД/І́ТИ ~ува́-, запиша́тися, забундю́чи-, запиндю́чи-, $з^п$ ~и́-, $ж^м$ забагатіти; **я. ~ів** забундю́чений, ~ілий.

ГОРДУВА́ТИЙ > ГОНОРИСТИЙ.

ГОРД/У́Н ~івни́к, ~і́й, ~я́к, *д.* пиша́к, $ж^і$ ~я́чка.

ГО́РЕ нера́дість, смуток, печа́ль; *(людське)* безголо́в'я, біда́, неща́стя, ли́хо, поневіря́ння, *о.* гірка́ ча́ша; ± СКРУТА; **приби́тий г.м** пережи́тий, покра́яний ♦м.

ГОРИ́ДУБ *(гра дітей)* $с^у$ ха́панка, ла́пан-, са́ло.

ГОРИЗО́НТ > ВИДНОКОЛО.

ГОРИЗОНТА́ЛЬНИЙ $з^г$ позе́м-; рівноле́глий.

ГОРІ́ЛЕ га́риво, палени́зна, $с^о$ гар.

ГОРІ́ЛИЦЬ на́взнак(и́), догори́че́рева /голі-, горі-/; ± ДОЛІЛИЦЬ.

ГОРІ́ЛКА сиву́ха, *і.* окови́та, гірка́, пінна, *г.* тру́нок, *(з медом)* варену́ха, *(запечена)* запіка́нка, $е^в$ ледащи́ця, живи́-, зеле́ний змій, Ада́мові сльо́зи, скаже́не молоко́, скляни́й бог, *ж.* бо́жа сльоза́, *(міцна)* запри́дух; *(своя)* самогін самого́н(ка) /-я́ра/ /з буряків/ буряча́нка; & горів-; ± АЛЬКОГОЛЬ.

ГОР/І́ТИ згоря́-, пала́-, пломені- полум'я́ні-, *(язиками)* палахкоті[а́]-, бу́рха-; *(жаром)* **ся́я-**, зоі-, *(- добро)* іти́ з ди́мом; /*світло*/ світи́тися, $т^р$ же́вріти, жарі-; /*очі*/ блища́-; /*щоки)* палені-, червоні-; /*зело на сонці*/ со́хну-, висиха́- /пере-/, шо́рскну-; *(тихо)* тлі-, прі-, гни́-; *(на іспиті)* па́ритися, прова́люва-; *(- плян)* не здійснюва- /вико́нува-/; **ф.** зазнава́ти невда́чі, ускаку- в ха́лепу; **г. бажа́нням** переймáтися б., па́лко бажа́-, хоті- аж-аж-а́ж /що а́ж/; **я. -и́ть бажа́нням** охо́плений б., ©; **-и́ть в рука́х** у *N.* завзя́то працю́є *N.*; **я. ~и́ть** с-и ♦, па́лений, спа́люва-, розво́гне-, по́йнятий вогне́м, в огні, *г.* ~іючий, *(- свічку)* засві́чений, $п^к$ пальни́й, палки́й, пломінки́й, полум'я́ний, ~ю́чий, $р^в$ ~іння [**я. шви́дко -и́ть** швидко́го ~іння], ©;

ВИ́ГОРІТИ: не -іло не ви́йшло, *о.* бас увір-ва́вся; **я. -рів** ви́горілий ◊, Ø;

НАГОРІ́ТИ: нагори́ть ***кому*** перепаде́, діста́неться на горі́хи; **я. -рів** нагорілий, Ø;

ПОГОРІ́ТИ *п.* засипатись, *(на іспиті)* запа́ри-; **я. -рів** погорілий, Ø;

РОЗГОРІ́ТИСЯ: я. -вся розгорілий.

ГО́РІШНІЙ ве́рх-, ви́ш-, $о^к$ ви́щий; *(вітер)* північний, ***як і.*** горішня́к.

ГОРЛ/А́НЬ крику́н, верещáка; & ~опа́н, ~а́ч, ~а́й.

ГОРЛА́ТИ крича́-, вола́-, галасува́-, лементува́-, репетува́-, ревти́, *о.* рва́- /де́р-/ пе́льку /го́рло/, *д.* гала́йка-, галайкоті-; & $о^к$ вигорла́нюва-.

ГОРЛА́ТИЙ & горла́нистий.

-ГО́РЛИЙ © з го́рлом [**тонко♦** з тонки́м го́рлом].

ГО́РЛ/О ~я́нка, пе́ль-; *(посуду)* о́твір, ♦ви́на; & ~ечко, ~и́ще; **по г.** *(аж)* по са́му за́в'язку, /по са́ме го́ді /нікуди/; **клубо́к підкоти́вся до ~а** здави́ло ♦ /в ~і/.

ГОРЛОПА́Н > ГОРЛАНЬ.

ГОРНИ́ЛО го́рно, го́рен; *(кадрів)* ку́зня, гартівня́, гартува́ль-.

ГО́РНИ/ЦЯ світли́-, кімна́та, покі́й, віта́льня, -чка

ГО́РНО го́рен, ГОРНИЛО.

ГОРНУ́ТИ згріба́-, *(сіно)* /за-/, гребти́, грома́ди-; *(веслом)* веслува́-; $ф^р$ прива́блюва-, приверта́- /на-/; *(аркуші)* горта́- /пере÷/, *(любку)* /при́-/.

ГОРНУ́ТИСЯ пригорта́-, тули́-, $з^п$ притиска́-; *(з добром)* сусі́ди-; *(в одяг)* ку́та-; *(до праці)* тяг-, ма́ти по́тяг.

ГОРОБЕ́ЦЬ & горо́бчик, горобли́ха, горобеня́.

ГОРОВИ́Й > ГІРСЬКИЙ.

ГОРОВИ́НА верхови́на, нагір'я.

ГО́РОД > МІСТО; $у^р$ град; & ♦е́ць, ♦и́ще.

ГОРО́Д земля́ під горо́диною, *(на кавуни)* башта́н; & ♦ець, ♦чик, $з^б$ ♦дя́; **у** ***чий*** **г. каміне́ць** на *кого* ко́титься бо́чка; **на -ді бузина́, а в Києві дя́дько** це в лісі, а це в стрісі.

ГОРОДИ́ТИ ОБГОРОДЖУВА-, *(дротом)* дротува́ти; **г. таке́** Хи́мині ку́ри пра́вити.

ГОРОЖА́НИН міщани́н, $з^н$ міщу́х; громадяни́н.
ГОРОЇ́ЖИТИСЯ при́нди-, козири́-, костри́чи-, *о.* розпуска́ти пір'я, пока́зува- ро́ги; *(ставати дуба)* стовбу́рчитися, випина́-; & *г.* героїжи-.
ГОРО́Х: за царя́ Горо́ха ген-ге́н колй, $к^н$ в часи́ /у дні/ о́ні, $з^п$ во вре́м'я о́но.
ГО́РСТКА *(жита)* пучо́к, жмут; *(конопель)* снопо́к, сно́пик; ± ЖМЕНЯ.
ГОРТА́НЬ горля́нка, ПЕЛЬКА.
ГОРТА́ННИЙ горлови́й, горляни́й, горта́н-.
ГОРТА́ТИ *(сторінки)* перегорта́ти, горну́ти.
ГО́РЩИК горне́ць, горня́, го́рнчик, $з^н$ черепо́к.
ГОРЮВА́ТИ сумува́-, жури́тися, смути́-; *(за ким)* тужи́ти, засму́чуватися /вдава́- в ту́гу/ че́рез *кого*; *(у злиднях)* бідува́ти, поневіря́тися; **що горює = що бідує**, > БІДУВАТИ.
ГО́РЯНИЙ горови́тий, $с^о$ гори́стий.
ГО́СПІТАЛЬ > ШПИТАЛЬ.
ГОСПО́ДА дім, домівка, осе́ля, ***ф^р*** ха́та; **з.** господа́рство; ± ОСІДОК.
ГОСПО́ДАР ВЛАДАР, *г.* ґа́зда, $з^п$ хазя́їн; *(землі)* ВЛАСНИК; $п^б$ селяни́н, хлібороб; *(своєї долі) (*сам собі*)* пан, сам собі голова́; & ♦ик.
ГОСПОДА́РИТИ; ЗАГОСПОДА́РИТИСЬ /об-/.
ГОСПОДА́РСТВО *г.* ґаздів-, господа́рка, $з^п$ хазя́йство; *(народнє)* еконо́міка, господарюва́ння; *(сільське)* виробни́цтво; *(цеху)* обла́днання; *(своє)* вла́сність; *(селянське)* фа́рма, фе́рма, обі́йстя, двір.
ГОСПОДАР/СЬКИЙ ~н-; **сільсько-♦**, хлібороб-;
ПО-ГОСПОДА́РСЬКИ по лінії господа́рства.
ГОСПОДАРЮВА́ННЯ фа[е]рмерува́-, ґаздува́-.
ГОСПОДАРЮВА́ТИ господа́ри-, *д.* фа[е]рмерува́-, *г.* ґаздува́-, $з^п$ хазяюва́-; *(у себе)* порядкува́-, по́ратися по хазя́йству; *(у когось)* хазяйнува́ти; *(у світі)* панува́-.
ГОСПО/ДИ́НЯ *г.* ґазди́-, $з^п$ хазя́йка; ~ди́нь-, ~́ся.
ГОСПО́ДНІЙ Бо́жий; ± БОЖЕСТВЕННИЙ.
ГОСПО́ДЬ > БОГ; **прости́, Го́споди!** дару́й, Г.!
ГОСТ/И́НА ~юва́ння, частува́-, пригоща́-; *(д' кого)* відві́дини; *(на святі)* беньке́т; ***р.*** гість, ~́я.
ГОСТИ́Н/ЕЦЬ би́тий шлях, вели́ка доро́га, маґістра́ля; (по)дару́нок, даро́вання, презе́нт; *(на згадку)* сувенір; ***е^е*** слід побиття́; & ~чик.
ГОСТИ́ННИЙ ☺гостелю́б-, хлібосо́ль-, щи́рий, привітний; ***як і.*** хлібосо́л;
ГОСТИ́ННО *(стрічати)* з розкри́тими обі́ймами, привітно; ◊.
ГОСТИ́ТИ пригоща́-, частува́-, *(задобрюючи)* могори́чи-; *(у кого)* гостюва́-, гости́тися;
ЗАГОСТИ́ТИ *(до кого)* прийти́ в го́сті, ВІДВІДА- *кого*, *(- непроханих)* примандрува́-.
ГО́СТР/ИЙ *(кіл)* заго́стрений; *(ніж)* /ви́-, на-/, ~оле́зий; *(зір)* о́рлій; *(слух)* тонки́й; *(запах)* різ-́; *(- очі)* прони́кливий, допи́тли-; */їжу/* $к^н$ піка́нт-, $с^о$ пря́-, $н^Г$ пересма́че- сіллю /пе́рцем, спе́ціями/; *(біль)* пеку́чий; *(з ворогом)* рішу́-, безкомпромісний; *(віц)* влу́ч-, ДОТЕП-, дошку́льний; *(бій)* напру́же-; *(цікавіж)* си́ль-, підви́ще-; & ~им-♦, ~якува́тий, ~е́нький, ~ісінь-, ~ю́щий, ~ове́рхий, *о.* ♦. як бритва; ± ШПИЧАКУВАТИЙ; **г. на язи́к** ~оязи́кий.
ГОСТРО- дуже, супер- [♦ціка́вий, гостролайли́-].
ГОСТРИ́ТИ вигостро́ювати /за-, на-/, *(косу)* манта́чити, заправля́ти, *(бритву)* пра́вити.
ГОСТРЯ́К > ВІСТРЯ; & гострячо́к.
ГОТЕ́Л/Ь > ЗАЇЗД, ко́рчма́; *(автотуристів)* моте́ль; *(за так)* нічлі́жка, нічліг & ~ик, ☺ *~я́р.
ГОТІ́ВКА готові гро́ші, чистога́н; $ж^н$ налічма́н.
ГОТО́В/ИЙ *(- їжу)* зготований; $ф^р$ /під-/, *(до чо')* /при-, $п^о$ спо-/, підрихто́ва-, зі́бра-; *(стіл)* ви́готовле-, зро́бле-, *(канал)* заве́рше-, збудо́ва-; $ф^р$ скомпано́ва-; ви́робле-, ви́кінче-; *(служити)* задве́р-; *(на все)* з-й, схи́ль-, ладе́н; & ~е́нький; **на всьо́му -ому** на по́внім пансіо́ні.
ГОТО́ВІСТЬ *(до чого)* підгото́ван-, *б.* гото́вн-; *(діяти)* бажа́ння, охо́та; *(на все)* зго́да; *(бойова) г.* поготова /-івля/; *(команда)* $в^й$ аля́рм!
ГОТУ/ВА́ТИ ла́годи-, рихтува́-, лаштува́-, підрихто́ву- /на-/, споряджа́-, збира́-, $с^о$ підготовля́-; *(кадри)* навча́-, шко́ли-, тренува́-, вишко́лю-, $ж^м$ підко́ву-; *(на базар)* виготовля́ти; *(на кухні)* кухова́ри-, вари́-, */аби/* парто́ли-; *(захід)* пля́нува́-, заду́мува-, ма́- на меті́; *(в дорогу)* виряджа́-; **я.** ~́є с-и ♦, з-й під♦, за́йнятий ~ва́нням, $п^к$ підгото́вчий, */кадри/* ви́шкільний, ©;
ПРИГОТУВА́ТИ пристара́ти ◊;
ГОТ/УВА́ТИСЯ ладна́-, ма́ти на́мір, розво́дипари́, розгорта́- кри́ла ◊; *(до бою)* трима́- по́рох сухи́м; $ф^р$ насува́тися, передбача́-; **я.** $/м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, ~о́ваний, рихто́ва-, шко́ле- +, *(на бій)* зби́ра-, споряджа́-, $п^к$ ма́йже /от-о́т/ ~о́вий, */злет/* майбу́тній, *о́* напоготові, ©;
ПРИГОТУВА́ТИСЯ наготуватися ◊.
ГРА заба́ва, за́бавка, ба́влян-, гу́ля́н-, гри́ще; ***ф^р*** спорт, розва́га, змага́ння; *(світла)* мигті-, мерехті-, перелива́-; *(звуків, барв)* вигрaва́-; *(оркестри)* ви́ступ, *(артиста)* викона́ння, умі-, вмі́лість; *(дипломатична)* інтри́ґа, таємний мане́вр /хід/; & (і)гри́ще, гра́ття́, гра́ння.
ГРАБІ́Ж грабу́нок, (по)грабува́ння, розбиша́цтво, ♦ниц-, *(на війні)* мароде́рс-; $ф^р$ зди́рс-, побо́ри, дра́чка, *(хліба в ССР)* ви́кач-; & ♦ж-.
ГРАБІ́ЖНИК РОЗБИШАКА, розбі́йник, *(на війні)* мароде́р; ***п.*** драч, зди́рник.
ГРАБУВА́ТИ окрада́-, $ж^м$ чи́сти-, відбира́- у, *с.* /об-/ (до ни́тки, до соро́ч-), де́р-, дра́-, обдира́- (як Си́дорову козу́); *(на війні)* мародерствува-; **я.** $/м^н$ **хто/ грабу́є** с-и ♦, з-й по♦, грабі́жник, зди́рця, дері́й, зди́рник, драпі́ж-, ***п^к*** грабі́жницький, здир-, драпіж-, драпі́жний, ©;

ПОГРАБУВА́ТИ *ф.* обчухра́ти ◊.
ГРАВЕ́Р *у.* ритівни́к, різьбя́р.
ГРА/ВЕ́ЦЬ *(у двогрі)* партне́р; *(на скрипку)* скрипаль, *і* ігре́ць, гуде́ць; *(на піяно)* піяніст, *(в оркестрі)* оркестра́нт, *(у карти)* картя́р; *(у шахи)* шахіст; *(у футбол)* футболіст; *(у спорті) г.* змагу́н; & ~ч, грець, *з* ~вцю́ня.
ГРАВІРУВА́ТИ *г.* ритува́-; & *о* ґравіюва́-;
ВИ́ГРАВІРУВА- ви́ритува- /на-/, ви́ґравію-;
ВИ́ГРАВІРУВАНИЙ ви́ритуваний /на-/ ◊.
ГРАВЮ́РА *(на дошці)* дереворит, різьба́, *(на міді)* офо́рт; *(на папері)* малю́нок, о́браз, карти́нка, *(на полотні)* ґо́белен, карти́на.
ГРАД *з* ~обій, ~опа́д, ~обиття́, *д.* гряд; & ~и́ще, *о* ♦и́н(к)а.
ГРА́ДОМ нестри́мно, безупи́нно, оди́н за о́дним, раз-у-ра́з; *(- сльози)* як горо́х.
ГРАДУА́ЦІЯ *у.* степенува́ння, ґрадуюва́ння.
ГРА́ДУС > ОДИНИЦЯ; *г.* сту́пінь.
ГРАДУЮВА́ТИ *у.* степенува́ти.
ГРАЙЛИ́ВИЙ *(настрій)* жартів-́, пустот-́, несерйо́зний; *(масний)* нескро́м-; *(- очі)* коке́тливий; *(кінь)* жва́-, рухли́-; *(напій)* піня-, іскри́стий.
ГРА́МОТА докуме́нт, АКТ, ука́з; *п.* освіта, знання́, письме́нність; *з.* лист, манда́т, посла́ння.
ГРА́МОТНИЙ ПИСЬМЕН-; & *і* велико♦.
ГРАМОФО́Н *г. о* самограй.
ГРАНА́ТА *(ручна) ж* ре́панка, *с* лимо́нка.
ҐРАНДІО́ЗНИЙ величе́з-, велете́нський, колоса́льний; *(- споруду)* монумента́ль-, вели́ч-, велича́вий; *(вплив)* могу́тній, поту́жний.
ГРАНИ́ЦЯ *(мрій)* грань, межа́, ліміт, поріг, сте́ля; *д.* кордо́н, вододіл, рубіж.
ГРАНИ́ЧНИЙ *(термін)* кра́йній, найкрайніший; *(темп)* найбіль-, максима́льний, поро́го́вий.
ГРАНЬ *(лінія поділу)* межа́, грани́ця; *(між явищами)* вододіл; *(діяманта)* ребро́, руб, пруг; *о* по́ве́рхня; *(вдачі)* ри́са; *(у печі) г.* жар.
ГРА́ТИ музи́чи-, *(гопака)* різа-, нарізá-, шква́ри-; *(на бубон)* бубни́-, *(на скрипку) о* скрипцюва-, *з* пиля́-, цигика-, терли́ка-, *(на трубу)* труби́-, *(на бандуру)* вдаря́- по стру́нах; *(на нерви)* псува́- *що*; *д* ♦ся; *(у карти)* ду́-, різа-; *(кого)* прикида́- *ким*, ВДАВАТИ; *(на кону)* виступа́-, /*ролю*/ виконува́-, /*п'єсу*/ виставля́-; *(- вино)* шумува́-, іскри́тися, пінити(ся); /*очі*/ світи́тися, блища́ти; *(- зорі)* мерехті-, мигті-; *(шлюб)* справля́-; *(- спектр)* міни́тися, переливати(ся); *(вічми)* підпуска́ти бісиків; *(на коні)* гарцюва́-; *(- море)* вирува́-; /*мед*/ броди́-; & ♦, мов святу́ моли́тву ді́я-; **г. в ко́паного м'яча́** *ж.* ду́ма- нога́ми; **г. коме́дію** розігрува- /лама́-/ к., *г.* ~ти вар'я́та; **г. не оста́нню ду́дку /скри́п-/** ма́- пе́вну вагу́; **г. ро́лю** *(в гурті)* ва́жи-; **я.** /*м* **хто**/ **гра́** с-и ♦, з-й за♦, ГРАВЕЦЬ, *ж* ♦вчи́ня, *п* ♦льний, ♦в-е́цький, *с* -♦й [карто-], ♦льн[вч]ий [само♦-], © за гро́ю;
ЗАГРА́ТИ: -а́ло се́рце в гру́дях *кому* се́рце *чиє* ра́дісно заби́лося;
ЗІГРА́ТИ: з. пога́ний жарт з *їми* підне́сти́ те́ртого хріну /підпусти́- шпи́льку, відва́жи- со́ли, підкла́с- свиню́/ *їм*, взя́- на Бо́га *їх*.
♦♦♦СЯ гуля́ти(ся), ба́витися, розважа́-, забавля́-.
ҐРАЦІО́ЗНИЙ і ҐРАЦІ́Й- *(- позу)* згра́б-, еле́ґант-; *(стан)* струнки́й, гнучки́й, фігу́ристий, зви́ннис-, ставни́й, тонкоста́н-, стрункéнький, *о.* як струна́; *(візерунок)* ви́тончений.
ҐРА́ЦІЯ *(в рухах)* еле́ґантність, згра́бн-, ви́тончен-, ви́шукан-, краса́; ☺ красу́ня.
ГРЕ́БАТИ > ГРЕБУВАТИ.
ГРЕБІНЕ́ЦЬ: під оди́н г. *(стриг)* під маши́нку.
ГРЕ́БІНЬ *(півня)* на́ріст; *(горі)* вершо́к, верхівка, шпиль; *(ребро даху)* ко́ник; *(хвилі)* хребе́т; & гребіне́ць, гребінка, *п* *гребінце́вий;
ГРЕ́БЕНІ: г. гір неде́ї.
ГРЕ́БЛЯ > ГАТЬ; *(захисна)* мол, хвилеріз.
ГРЕБ/ТИ́ *(веслом)* веслува́-, ♦ся; *(сіно)* грома́дити, згріба́-; *ф* /за-, ви-, об-, під-, роз- +/, підгорта́-; *(чим)* горну́-; *(до себе)* дба́- собі, *р.* придбава́- /-о́вува-/, *о.* тягну́- в дім як мура́ха, ♦ обома́, *е* збира́- взя́ток; & *д.* гра́ба-, *д* ªвідвеслува́-; **я.** /*м* **хто**/ **~е́** 1./ 2. с-и ♦, грібши, 1. весля́р, ~е́ць, *о.* на ве́слах, *с* ~и́- [~и́вода], 2. загріба́льник, громаділь-, ~у́н, загріба́ч, *п* ~ни́й, 3. **я. загріба**, 4. загре́ба, загребу́щий.
ГРЕ́Б/УВАТИ *чим* і ~А- *чим/що* ГИДУ-, НЕХТУ- *що*, цура́тися *чого*, *(ким)* ГОРДУВАТИ, ганьбу- /*д* по-/ *кого*, відчува́- відра́зу до /не перено́си-/ *кого*; **я.** /*м* **хто**/ **~ує** спо́внений пого́рди до, горду́н, *п* знева́жливий /пого́рдли-/ до, легкова́жли-, легкова́жний;
ПОГРЕ́БАТИ *(чим/що)* [не –ав сво́го хи́сту].
ГРЕК гре́чин, *(давній)* ге́ллен, е́ллін, *(візантієць)* роме́й; & *ж* греки́ня; *п* *гре́цький.
ГРЕЦЬ пара́ліч, (апоплекси́чний) уда́р, апопле́ксія; *(на скрипку)* ГРАВЕЦЬ; **хай йому́ г.** хай йому́ вся́чина, бода́й він скис.
ГРЕ́ЦЬКИЙ *(давньо♦)* ге́лленський, е́ллін-, гелленісти́чний, елліністи́ч-.
ГРЕЧКОСІ́Й хліборо́б, селяни́н, *з* мужи́к, хло́п; *е* плебе́й; *(з козаків) з* гніздю́х.
ГРИБ безхлорофільна росли́на [**убра́вся -о́м – лізь в борщ!**], *(їдомий)* білий ♦, *(опеньок)* підпе́ньок, *(кулястий)* дощови́к, *д.* пи́рхавка [наду́тий, як п.], *(червоний)* красноголо́вець, краснюк, *(отруйний)* пога́нка, мухомо́р, мори́мух, мори́муха; & грибо́к, грибище;
ГРИБИ́ підпеньки ◊; & *д.* гу́би.
ГРИВА́СТИЙ *(кінь)* густогри́вий.
ГРИ́ВНА *і* штраф, пеня́; *(окраса)* золоти́й обру́ч.
ГРИ́ВНЯ > ОДИНИЦЯ; & *ж* грива́к.
ГРИЗНЯ́ *(собак)* бійка; *п.* сварня́, сва́рка, ла́йка,

р. заїдня́; *з*[п] боротьба́, змага́ння; &, гризотня́, гризани́на, гризо́та, гри́за, гризо́тнява.

ГРИЗО́ТА *(душі)* стражда́ння, му́ка; *ж*[м] кло́піт, турбо́та; *(за гріхи)* му́ки со́вісти, доко́ри сумлі́ння, каяття́; *(у хаті)* ГРИЗНЯ;

ГРИЗО́ТИ *ф*[р] пробле́ми ◊.

ГРИ́З/ТИ *(лікті)* куса́-; *(горіхи)* лузa-; *(- шашіль)* точи́-; *(голову)* золи́-, прогриза́-; *(словом)* докуча́-, дошкуля́-, допіка́-, їс- живце́м /ї́дьма, їдце́м, як іржа́ залізо/; *(- думи)* му́чи-, непоко́ї-, хвилюва́-, нервува́-, дратува́-, ятри́- ду́шу, терза́-; & *д*[к] (у)гризну́-; **я. /м**[н] **хто/ ~е́** с-и ♦, з-й із♦, ~у́н, *п*[к] ~у́чий, ~ьки́й, *(душу)* ятру́щий, ©.

ГРИ́З/ТИСЯ *(- псів)* куса́-; *(- людей)* свари́-, спереча́-, ги́рка-; ***п.*** турбува́-, суши́ти го́лову, болі- /тлі-/ душе́ю /се́рцем/; *(ким)* жури́тися, потерпа́ти за *кого*; **я. /м**[н] **хто/ -е́ться** зви́клий ♦, розсва́рений, (ві́чно) у сва́рці, сварун, ги́ркало, гарик-, *п*[к] сварли́вий, заї́дли-, гари́кли-, ~ли́-, ГРИЗЬКИЙ, ©;

НАГРИ́ЗТИСЯ напережива- ◊.

ГРИЗЬКИ́Й *(біль)* гризу́чий, несте́рпний, гризо́т-; ***п.*** бо́ліс-, болю́чий; *(пес)* злий, лю́тий; *(дим)* їдки́й, ядучий; **+ я. гризе́ться**.

ГРИ́МАТИ сту́ка-, грю́ка-, вдаря́-, би́-, погрю́кувати, погри́му-; *(на їх)* покри́ку-, ги́ркати, гари́ка-, ла́я- /свари́-/ їх, доріка́- *їм*; *с.* зіпа́-, вола́-, крича́-; *(- грім)* ГРИМІ-; **я. /м**[н] **хто/ гри́ма** зви́клий ♦, грима́йло, гари́ка-, *п*[к] гари́кливий, пащекува́тий, ©;

ГРИ́МНУТИ(СЯ) впа́сти, звали́тися, берки́цьну-, грю́[я́]кну-, хрьо́пну-, ГЕПНУТИ(СЯ).

ГРИМ/І́ТИ гу́рка-, ГУРКОТІ-; *(з брязком)* бряжча́-; *(- вибух)* луна́-, розляга́тися; *(- грім)* коти́-; & ~(к)оті[а́]ти, вигри́мува-, вигримля́-; **г. сла́вою** бу́- в зеніті сла́ви, сла́витися; **я. ~и́ть** с-и ♦, з[м]-й за♦, *п*[к] ~(от)ли́вий, грімкотли́-, гуркітли́-, брязкітли́-, ~у́чий, брязку́-, ~котю́-, гуркотю́-, *п*[о] грімки́й, *о.* з гу́ркотом, ©;

ВІД♦♦♦: я. -ів відгримі́лий, *п.* відспі́ваний;

ОГРИ́МЛЕНИЙ: громa̋ми о. той, на *чию* честь пролуна́ли громи́.

ГРИМОТІ́[А́]ТИ горготі[а́]-, ГУРКОТІ-, туркоті[а́]-, грю́ка-, грюкоті[а́]-, торо́х[к]а-; & грімкоті[а́]-; **я. гримоти́ть = я. гуркотить** + розгрімко́чений, *о.* з гро́мом.

ГРИМУВА́ТИ наклада́- грим /мaки̲я̲ж/, макія́жи-.

Г̲РИ́П(А) катар, інфлю̲е̲нца, *ж*[м] засту́да, пересту́да; ± ХВОРОБ̲А.

ГРІБ домови́на, труна́, *р.* деревище, *(кам'яний)* *і*[с] саркофа́г, ра́ка; ***р.*** моги́ла; & трумна́.

ГРІ́ЗНИ́Й жорсто́кий, суво́рий, лю́тий, безжа́лісний; *(смерч)* небезпе́ч-, страшни́й; *(час)* лихи́й, гро́зяний, буре́м-; *(бій)* шале́-, запе́клий;

ГРІ́ЗНО згрізна ◊.

ГРІМ *е.* перу́н; & грімотня́, гримі́ння, гримоті-, гримота́-, гу́рка-; ± ГУРКІТ;

ГРОМИ́: г. сипалися на го́лову *кому/чию* дракoни́ли *кого*.

ГРІ́ТИ нагріва́- /ви-, зо-, о-, піді- +/; *(душу)* розра́джува-, надиха́-; *(по чім)* сту́ка-, би́-; *(за що)* карта́-, шпе́ти-, критикува́-; **я. /м**[н] **хто/ гріє** с-и ♦, з-й на♦, нагріва́ч /о-/, *п*[к] огрі́йливий, огрівни́й /на- +/, *с*[к] -грі́йний [самогрі́йний], ©; **я. не гріє** *с*[к] негрі́й- [негрі́йдуша];

УГРІ́ТИ > УГРІВАТИ;

ГРІ́ТИСЯ вигріва́тися ◊.

ГРІХ провина, про́гріх; *ф*[р] неподо́бність, неподо́бство, пору́шення, недозволе́нність, споку́са; *(плотський)* розпу́ста, пере́люб(ство); *(у праці)* о́гріх, по́милка, хи́ба, по́хибка, недо́лік, недо́гляд, ляп; & грішо́к; ***п***[рс] непоря́дно, нега́рно, негара́зд, не ві́льно.

ГРІХО́ВНИЙ *(крок)* недозволе́н-, неподо́б-, *п*[о] гріхолю́б-, *с*[о] поро́ч-, *р*[я] герети́ч-, *з*[п] єрети́ч- *(- думки)* споку́сливий; ± ГРІШНИЙ.

ГРІХОВО́ДИТИ > ГРІШИТИ.

ГРІШ *д.* гро́ші; **ла́маного -оша́ не варт** за соло́м'яну у́стілку не варт, до́брого сло́ва не варт.

ГРІШ/И́ТИ чини́- гріх, прогріша́тися, неподо́бствувати, бра́- гріх на ду́шу, *у*[р] согріша́-; хибува́-, оступа́тися, помиля́-; *(проти догм)* пору́шувати їх; *е*[в] гріховоди-, перелю́бствува-, чини́- пере́люб, скака́- в гре́чку; **я. /м**[н] **хто/ ~и́ть** с-и ♦, гріхово́да, ~ник, блу́д-, *у*[р] согріши́тель, *п*[к] ГРІШНИЙ, ГРІХОВ-, *о*[к] гріхово́дистий, відо́мий як гріхово́да /свое́ю розпу́стою/;

ПОГРІШИ́ТИ: п. про́ти поря́дности устроми́- ри́льце в пушо́к;

СОГРІШИ́ТИ ***п***[рв] ***ц.*** *ф.* набра́тися гріха́ ◊.

ГРІ́ШНИЙ *(у чім)* (про)ви́н-; *е*[в] розпу́с-, розпу́тній /*с*[о] -ний/, пере́люб-; & сто♦; ± ГРІХОВ-.

ГРІ́ШНИК блу́д-, гріхово́д(а), *с.* нечести́вець, *е*[в] пере́люб- /÷ник/; *(поруш- догм)* *р*[я] ГЕРЕТИК.

ГРОБА́К хроба́к, черв'я́к; ☺ нікче́ма, нікче́мник, гни́да, тля; & гробачо́к, [а]хробачо́к.

ГРОБ/О́ВИ́ЩЕ кладо́ви-, цви́нтар, ~кі́, моги́лки́, *д.* ~и́ще; *(родинне)* склеп, похо́вання, *г.* ~іве́ць, *с*[о] ~ни́ця.

ГРОЗА́ громови́ця, бу́ря, *г.* ту́ча, ***р.*** зли́ва; *м*[н] громи́; ***п.*** по́страх; *(над ким)* ли́хо, небезпе́ка, чо́рні хма́ри; & *передгро́ззя /час пе́ред грозо́ю/.

ГРОЗИ́/ТИ погро́жува- /за-/, ♦ся, нахваля́-; *(чим)* ляка́ти, страха́-, застра́шува-; **я. /м**[н] **хто/ ~ть** с-и ♦, з-й за♦, страши́дло, страхо́вище /-пу́д/, *п*[к] загро́зливий, застра́шли-, страшки́й, *о.* з погро́зами на уста́х, *(чим)* © погро́жуючи.

ГРОМА́Д/А суспі́льство, ~я́н-, спі́льно́та, суспі́льні́сть; *(студентів)* товари́ство, об'є́днання, угрупо́ва-, середо́вище, гурт, гру́па; ***п.*** ~ськість; ***ц.*** мир, пара́фія, *г.* паро́хія; & ~ка, ~онь-.

ГРОМА́ДДЯ *(щось велике)* *о*[к] бамбу́ла, *с*[о] огро́м.

ГРОМА́ДИТИ згріба́-, ку́пчи-, ску́пчува-, згрома́джува-, стяга́-, склада́-; *(факти)* збира́-, нагрома́джува-, копи́чи-; ± ГРЕБТИ.

ГРОМА́ДСЬКИЙ суспільний; *(дім)* колекти́в-, спіль-, наро́дній; *(вигін)* зага́льний, *д.* усіхній; *(- читальню)* публі́чний; *(ревізор)* добровіль-; *р.* товари́ський, компані́йсь-; ± ГУРТОВИЙ.

ГРОМАД/Я́НИ́Н член суспільства /-́и/, ви́борець, з пра́вом го́лосу, *як і.* цивільний, $у^р$ син [с. України]; платни́к /-і́й/ пода́тків /-ко́вець*/.

ГРОМА́К *р.* баски́й кінь; *(крижина для ковзання з гори)* грімак, ковга́н, ко́вганка.

ГРОМИ́/ТИ $с^о$ трощи́-, руйнува́-, розбива́-, ни́щи-; *(їх)* перемага́-, би́- *(у* хвіст і гри́ву*)*, розтро́щува-, лама́- хребта́ *їм*; шпе́ти-, карта́-, грі-, *ф.* колошма́ти-, макого́ни-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-́ть** с-и ♦, з-й роз♦, погро́мник, плюндрі́й, пали́вода, ло́мус, *а.* ванда́л, $п^к$ погро́мний, громи́ль-, ©;

РОЗ♦♦♦: р. в пух і прах розби́- на го́лову; ◊.

ГРОМОВЕ́РЖЕЦЬ $о^к$ блискода́вець.

ГРО́НО *і* **ҐРО́-** *(ягід)* ке́тяг, ки́тиця, кім'я́х; *(винограду, ще)* виногро́но, $п^о$ брость, $ж^м$ гро́нка; *(кукурудзи)* во́лоть; *(митців)* **п.** плея́да, *(народів)* співдру́жність, спільно́та, сім'я́.

ГРОНОВИ́ТИЙ рясногро́нний, *п.* різноманіт-, барви́стий; & гронува́-, $к^н$ гроноподі́бний.

ҐРОТ $х^а$ гро́та; & ґро́тка, ґро́тик.

ҐРОТЕ́СК > КАРИКАТУРА.

ҐРОТЕСКО́ВАНИЙ зобра́же- з ґро́теском.

ГРО́ШІ *(паперові)* асиґна́ції, банкно́ти, креди́тки, $о^к$ бо́ни, купо́-, $ж^н$ баксо́та ба́кси, ба́бки; *а.* валю́та [доля́р, фунт, є́вро, злот, лі́ра, ма́рка, рубль], *ф.* моне́та, купи́ло, побрязкачі́, фіна́нси, копі́йка [ма́ти свіжу -ку]; *(готові)* готі́вка; *(дрібні)* дрібняки́; *(срібні)* срібло, срібняки́, *(мідні)* мідь, мідяки́, **п.** капіта́л, $е^к$ ко́шти; & гро́шики; **ле́гко нажи́ті г.** дурні ♦; **ні за які г. не зро́блю** обсип(те) зо́лотом то не з.

ГРОШОЛЮ́Б хапу́га, сріблолю́бець, зди́рник, загре́ба, загріба́йло, $о^к$ золотопоклоннник.

ГРУ́Б/ИЙ огрядний, гладки́й, товсти́й; *(пісок)* зерни́с-; *(тон)* обра́зливий; *(- вдачу)* тверди́й, жорстки́й; *(папір)* цуп-́; *(крам)* неви́тончений, неделіка́т-; *(звук)* неприє́м-, різки́й; *(стиль)* ~іянсь-, некульту́рний, неґре́ч-, нече́м-, БРУТАЛЬ-; ☺ неоте́са-; *(підсум)* прибли́з-; & ~е́з-, ~е́нький, ~еле́ць-, ~шень-, ~ува́тий.

ГРУ́БІСТЬ грубія́нство, брута́льність, ха́мство, ха́мські слова́ /вчи́нки/.

ГРУБІЯ́Н хам, хамло́, хамлю́га, пога́ний на язи́к, *с.* ХУЛІГАН, *л.* жлоб.

ГРУБІЯ́НИ/ТИ кривосло́ви-, дава́- во́лю язику́, пащекува́-; *(їм)* кри́вди- слова́ми *їх*, гарика́на *їх*, *(в очі)* цві́ка-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ть** с-и ♦, розпащеко́ваний, пащеку́н, гари́кало, ГРУБІЯН, $п^к$ гари́кливий, пащекува́тий, ~с-, різки́й на язи́к.

ГРУ́Д/И $ж^і$ пе́рса, бюст, ~еня́та, *(одна)* ~и́на, *в.* цицьки́; *(краї одягу)* ба́рки; **під г.** *(вдар)* в ди́хало.

ГРУ́ДКА > ШМАТОК; & гру́дочка, грудома́ха, грудя́ка, *(велика) г.* гру́да; ± БРИЛА, ЖМУТ;

ГРУДКИ́ *(на поверхні землі)* гру́ддя.

ГРУДНИ́Й *(голос)* низьки́й, повнозву́чний, густи́й, глибо́кий; & пригру́дний /- *дитину*/.

ГРУ́З(НУ)ТИ вгруза́- /за-/, застряга́-, в'язну-, зав'яза́-, *д.* стря́гну-, *(у багно)* засмо́ктуватися;

ЗАГРУ́ЗНУТИ захря́с(ну)ти ◊.

ГРУЗЬКИ́Й *(ґрунт)* драгли́стий, твани́с-, БАГНИС-, $о^к$ гру́злий; *(шлях)* /роз÷/; *(- тіло)* важки́й.

ГРУ́ПА гурт, грома́да, компа́нія, осере́док, товари́ство, $з^н$ жме́ня /-е́нька/; *(партійна)* угрупо́вання, середо́вище; & гру́пка; ± ФРАКЦІЯ.

ГРУПУВА́ТИ кля̱сифікува́-, систематизува́-; *(коло кого)* ГУРТУВАТИ.

ГРЮ́К/АТИ хрьо́па-, хря́па-, сту́ка-, стукоті́-; *(- бомбу)* гря́ка-; & ~оті[а́]-, $д^к$ погря́ка- /про-/.

ГРЮ́КІТ сту́к(іт), стуко́тнява, гу́ркіт, *р.* гри́міт; & грюк(ани́на), грюко́тнява, грюкоті́ння.

ГРЯДУ́ЩИЙ > ПРИЙДЕШНІЙ.

ГРЯЗЮ́КА боло́то, багно́, кал(ю́ка), грязь; бруд.

ГРЯК! стук! грюк! геп! гуп! хрьоп! хряп!

ГРЯСТИ́ $у^р$ іти́, прихо́дити /над-/, настава́ти;

ГРЯ́НУТИ грі́мнути ◊; & гря́кнути.

ГУ!: ні гу-гу́! ні па́ри з уст, ні сло́ва.

ГУБА́ $ф^р$ рот [лю́дям ♦ не запе́рта]; **на всю гу́бу** куди́ твоє́ ді́ло [пан на в. г.];

ГУ́БИ (в)уста́, *д.* ва́рги, ± РОТ; *(в лісі)* гриби́; & губеня́та; **м'ясисті г.** *г.* ви́кочені уста́; **сти́снуті г.** *г.* зати́снуті уста́.

ГУБИ́ТИ втрача́-, позбува́тися *чого*; *(пір'я)* рони́-; *(час)* витрача́-, переводи-, збавля́-; *(душу)* запропаща́-, погубля́-, дово́ди- до зґу́би; *(слова)* забува́-; *(кого)* ни́щи-, знищува- /ви-/, занапаща́-, *о.* пха́- в я́му /домови́ну/; *(до ноги)* вибавля́-, ви́гублюва-; & $д^к$ роз♦, по♦;

ЗАГУБИ́ТИ *(річ) о.* посі́яти ◊;

ЗГУБИ́ТИ $г^д$ стра́тити.

ГУ́ГІТ гуготі́ння, стугот[н]і́ння, сту́гін, $с^о$ гул.

ГУГНЯ́ВИТИ гугня́віти, гугни́ти, гугні́ти.

ГУГОТІ́ТИ гугоні́-, густи́, гуді́-, стугоні́-.

ГУ́ДИТИ критикува́ти, осу́джу-, не похваля́ти, га́ни-, кобени́-, шпе́ти-, *п.* суди́- су́дом, *с.* ганьбува́-, ГАНЬБИ-, ОСЛАВЛЯ-, знесла́влюва- /о-/, вка́зува- пальцем на *кого*; & $д^к$ зґуди-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **гу́дить** зви́клий ♦, огу́дник, осу́д-, $п^к$ осу́дливий, осу́дний, огу́д-, © гу́дивши.

ГУДІ́ННЯ гуд, сту́гін, стугоні́ння, гу́гіт, гуготі́ння, дудні́ння, $с^о$ гул.

ГУД/І́ТИ, ГУСТИ́ дуд(о)ні́-, стугоні́-; *(в печі)* гуготі́-, гоготі́[а́]-, гугоні́-; **аж гуло́** бу-́ завізно [аж гуло́ від госте́й]; & ♦, як бджо́ли в у́лику /млино́м/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~е́** с-и ♦, з-й за♦, $п^к$ ~у-

[ю]чий, гуготю́-, гугітли́вий, стугон-́, гуч-́ ©;
ЗА♦♦♦ /-с-́/ ◊; **загуде́ по *кім/чім*** гавкне *хто/що*.

ГУЖОВИ́Й возови́й, тяглови́й.

ГУК *(голосів)* го́мін, *$м^{н}$* ви́♦и; *(грому)* гу́ркіт; *$ф^{р}$* по́клик, ви́♦, луна́ [л. йде]; & ♦а́ння, ♦ани́на .

ГУ́КАТИ > 1. ГУРКОТІТИ, 2. > БУБОНІТИ.

ГУКА́ТИ кли́ка-, приклика́-; нагу́кув- /ви-/;
ГУКНУ́ТИ загука́- ◊; & від♦; **г. «Еврика!»** вда́ри- себе́ по ло́бі.

ГУ́ЛІ *$м^{н}$* гу́лянка, (по)гуля́ння, гульня́, гульба́, гу́льбище, гу́льки, гу́льбощі, погу́лянка.

ГУЛЯ́КА *і* ГУЛЬТЯ́Й > ГУЛЬВІСА.

ГУЛ/Я́ТИ прогу́люватися; *(- дітей)* ♦ся, ба́ви-, забавля́-; *(на святі)* весели́-, бенкетува́ти; *(весілля)* справля́-, святкува́-; *(в шахи)* гра́-; *(на дозвіллі)* розважа́тися, відпочива́ти, не працюва́-; *п.* піячи-, мед-горілку /мед-вино́/ пи́-; *(з ким)* води́тися, зустріча́-, ходи́ти, *с.* співжи́-; *(- лан)* дармува́-, марнува́тися; *(- худобу)* парува́-; & вигу́лювати; **я.** /*$м^{н}$* **хто/ ~я́** с-и ♦, $з^{г}$-й по♦, розгу́ляний, *г.* прогулько́вець, *о́* на про́ході /про́гульці, прогу́лян-/, *$п^{к}$* гульли́вий, *(вільний)* ГУЛЯЩИЙ, *$с^{к}$* гуля́й- [~я́й-поле], ©;
ЗАГУ́ЛЯТИ /під-/ ◊; **я. загуля́в** загу́ляний, Ǿ;
НАГУ́ЛЯТИ *(пузо)* розіпха́-; *(тіла)* набра́тися, надба́ти; *(дитя)* вроди́- нешлю́бно;
НАГУ́ЛЯНИЙ *(- дитя)* нешлю́бно вро́дже-;
ПІДГУЛЯ́ТИ *п.* $з^{п}$ підкача́- [о́чі підгуля́ли];
РОЗГУЛЯ́ТИСЯ розбуя́-, розшаліти, розсатані-, *$ф^{р}$* розігна́тися [ду́же не розжене́шся = **не ду́же -я́єшся**], *д.* розворохо́би-, *(- вітер)* розпано́ши-; **я. -я́вся** розгу́ляний ◊, Ǿ.

ГУЛЯ́ЩИЙ неробо́чий, незайня́тий, незаанґажо́ваний, *(час)* віль-, свобід-; *(- землю)* не використо́вуваний, не обро́блю-.

ГУЛЬБА́ *і* ГУ́ЛЬБИЩЕ > ГУЛІ.

ГУЛЬВІ́СА гультя́й /-іпа́ка/, гуля́-, неро́ба, ле́дар, шалапу́т, *д.* галга́н, безпу́тній; & *$ж^{і}$* гультя́йка, гультя́йниця, проци́ндрювачка життя́.

ГУМА́ННИЙ лю́дя-, людолю́б-, *$у^{р}$* чоловіколю́б-; *(- серце)* лю́дський; *(володар)* не жорсто́кий, не суво́рий.

ГУ́МОР сміхотво́рство, *(убивчий)* сати́ра; *$ф^{р}$* сміхо́та́, сміхи, жа́рти, до́тепи, весе́лість, жартівли́вість, доте́пність; на́стрій; **ма́ти почуття́ гу́мору** ходи́ти попідру́ч із сміхом.

ГУМОРЕ́СКА сміхови́нка, *п.* у́смішка, жарт; *(в газеті)* фейлето́н, *(як переспів)* паро́дія.

ГУМОРИ́СТ сміхотво́р(ець); *(автор сатири)* сати́рик; *(у житті)* веселу́н, СМІХУН, сміхоту́н, жарту́н, жартівни́к, доте́п-.

ГУ́ПАТИ го́па-, г[т]употі́-, ту́па-, *$п^{ф}$* гуп; *(- бомбу)* га́хкати; *(дверми)* грю́ка-; & вигу́пува-.

ГУ́ПІТ тупоті́ння, ту́па-, тупо́тнява; & гупани́на, гу́пання, гупоті-, гупо́тнява, *$п^{о}$* гупт.

ГУРАҐА́Н *і* /-А́ННИЙ/ > УРАҐАН *і* /-АННИЙ/.

ГУРА́ЛЬНЯ винроку́р-, ви́нниця, *$с^{у}$* спиртзаво́д.

ГУ́РКАТИ спричиня́- гу́ркіт, ГУРКОТІ[А]ТИ; & погу́ркува-; ± ГРИМІТИ.

ГУ́РКІТ грю́к(іт); & гуркоті́[а́]ння, гурко́тнява, гуркотня́, гу́ркання, гуркотне́ча ◊; ± ГРІМ.

ГУРКОТІ́(А́)ТИ грю́ка-, грюкоті́(а́)-, гря́ка-, гу́рка- торохкоті́-; *(- грім)* ГРИМІ-, гримкоті́(а́)-, гу́ка-; ± РОКОТА-; **я. гуркоти́ть /-о́че/** розгурко́чений, гуркоті́й [по́тік-г.], *$п^{к}$* громо́хкий, гуркітли́вий, грим(от)ли́-, гуркотю́чий, гримкотю́-, грюкотю́-, *о.* з гу́ркотом, © гу́ркаючи;
ГУРКОТА́- *$т^{к}$* *(- хвилі)* гомоні́- буру́нно; **я. гурко́че** *(- струни)* воркітли́вий, *$п^{о}$* банду́рний;
ВІДГУРКОТІ́ТИ: що -ів відгуркотілий ◊.

ГУ́РМА *д.* > ГУРТ.

ГУ́РМАН *у.* смаку́н, ласі́й.

ГУРТ гру́па, ГРОМАДА, компа́нія, колекти́в, арті́ль; *(натовп)* юрба́, ю́рма, гу́рма, вата́га; *(худоби)* ста́до, ота́ра, *(птахів)* згра́я; & гурто́к, гу́ртик, гурто́чок.

ГУРТ/ІВНЯ́ ~ови́й скла́д /скле́п, гамазе́й, маґази́н/.

ГУРТОВИ́Й спі́льний, колекти́в-, грома́дський, *д.* всі́хній; *(- ціну)* не роздрі́бни́й, *$с^{о}$* опто́вий.

ГУРТО́ЖИТОК *$і^{с}$* бу́рса, *$ж^{м}$* коша́ра; *(солдат)* каза́рма, *г.* каса́рня; & *$п^{к}$* *гурто́житський.

ГУРТО́К гру́пка, грома́д-, осере́док; & гурто́ч-.

ГУРТО́М толо́кою, ра́зо́м, ша́рварк-, спі́льно, колекти́в-, ку́п-, вку́пі, юрбо́ю, ку́п-, грома́д-, по-гуртово́му, *д.* вайло́м, грома́дно; *(все разом)* ГАМУЗОМ; *$п^{ф}$* *і.* гу́ртом; & ♦ і вро́здріб.

ГУРТУВА́ТИ єдна́-, згурто́вува-, об'є́дну--, групува́-, брата́-, консолідува́-, уодноста́йню-; **я.** /*$м^{н}$* **хто/ гурту́є** с-и ♦, з-й з♦, об'є́днувач, *$п^{к}$* (об')єдна́вчий, гуртівни́й, (все)брату́щий, ©.

ГУРТУВА́ТИСЯ грома́ди-, тирлува́-, брата́-; ЄДНА-, об'єднува́-; *$д^{-к}$* = **що єднається**.

ГУ́СЕНИЦЯ *у.* гу́сінь; *(танка)* плазу́н, ланцю́г.

ГУ́СЕНИЧНИЙ *(трактор)* ланцюго́вий.

ГУ́СІНЬ & гу́сельня.

ГУ́СНУТИ загуса́-, тужа́ві-; *(- туман)* густі́-, густі́ша-, згу́щуватися, *$с^{о}$* згуща́-; & *$д^{к}$* з(а)♦; **я. гу́сне** з-й за♦, згу́щуваний, щора́з густі́ший /тужа́ві-, рясні́-/, напівз(а)гу́слий, ма́йже з(а)гу́с- /затужа́ві-/; ± ТВЕРДНУТИ, ТВЕРДИЙ.

ГУСТИ́ > ГУДІТИ.

ГУСТ/И́Й не рідки́й; *(дощ)* суці́льний, безпере́рв-; *(туман)* непрогля́д-, наси́че-, із мжи́чкою /мря́ч-/, непрозире́нний /-ру́щий/, *$к^{н}$* непрони́кний; *(голос)* повнозву́ч-, низьки́й; *(- барви)* яскра́вий, сокови́тий; *(урожай)* рясни́й, бага́тий; *(- зілля)* руни́с-; & ~е́нький, ~е́[і]сень-, ~ува́тий; ± РЯСНИЙ, ЧАСТИЙ;
ГУ́СТО не рі́дко, зча́ста ◊, це́глі ні́де впа́сти; *(лунати)* лу́нко, оглу́шливо, безуга́вно; **до гу́ста** до густо́го ста́ну /*тут* гу́сто *фігурує як і.*/.

ГУСТИНА́ *(речовини)* гущина́, густота́, гу́стість.
ГУСТОТА́ > ГУСТИНА.
ГУ́ТА *с°* склозаво́д.
ГУ́ТІРКА розмо́ва, бала́чка, бе́сіда, БАЛАКАНИНА, *з.* гу́тір.
ГУ́ТОРИТИ > ГОВОРИТИ.
ГУЧНИ́Й ГОЛОС-, лунки́й, грім-́, громо́х-, громоголо́сий /-ви́й/; *(грім)* гуркотю́чий, тріску́-; *(дзвін)* дзвінки́й, /-ок/ голоси́стий; *(- свято)* бучни́й; *(скандал)* ши́роко розголо́ше-; *(- мову)* пишномо́в- /високо-/, по́в- обіця́нок; /*чутку*/ стоголо́сий /-у́стий/; & *д°* *гучнішати.
ГУ́ЩА *(на дні)* о́сад, оде́нки; *(лісу)* ***р.*** ГУЩАВИНА; ***п.*** ску́пчення [*н.* дротів].
ГУЩА́ВИНА ха́щі, не́трі, за́рості; & гу́щава, гу́щавінь, гущина́, гуща́к, *р.* гу́ща.

Ґ

ҐА́ВА воро́на, *д.* га́вря, ґа́вря; ☺ РОЗЗЯ́ВА.
ҐА́ВИТИ випуска́- з ува́ги, не поміча́- /зауважува-/, прогляда́-, *о.* ґа́ви /вітри́, граки́/ лови́-, воро́н рахува́-, ви́трішки купува́- /продава́-, лови́-/, зів(а)ка́ дава́-; *(шанс)* не користа́ти(ся) з; **я.** /*м*[н] **хто/ ло́вить ґав** роззя́ва, га́-, нестеле́па /роз-/, розве́за, солопі́й, витріща́ка, роззявля́-, продаве́ць ви́трішок, *п*[к] роззявкува́тий;
ПРОҐА́ВИТИ попусти́- [не п. сво́го]; *о́* проспа́- Ца́рство Небе́сне /гру́шки в по́пелі/, упусти́- ра́ка з ро́та; *(шанс)* пропусти́-, не скориста́тися з, проморга́ти, прогле́ді-, *г.* перео́чи-; *(кохання)* втра́ти-; **не п.** *ф*[р] не попусти́-.
ҐА́ВРА > БАРЛІГ.
ҐА́ЗДА > ГОСПОДАР.
ҐАНДЖ ВАДА, *п.* щерби́на; & ґанч, ґа́нджа.
ҐА́НОК *(з піддашшям)* при́сінки, підсі́ння; *(засклений)* вера́нда, прибуді́вок, прибуді́вля.
ҐАТУ́НОК сорт, розря́д, катего́рія; *(груш)* різно́ви́д; ***п.*** я́кість [ви́ріб найви́щого ґату́нку].
ҐВАЛТ(!) крик, ГАЛАС; ***п.*** триво́га, аля́рм, спо́ло́х; *ф*[р] щось несосвіте́нне, *с.* кіне́ць сві́ту [це вже ґвалт]; (!) рятýйте!, про́бі! *д.* калаву́р!
ҐВАЛТО́ВНИЙ *(крик)* триво́ж-, *о*[к] полоху́щий; *(напад)* рапто́вий, несподі́ваний, швидки́й, нава́льний; & ґвалтівни́й.
ҐВА́ЛТОМ ґвалто́вно, си́лою, при́мусом, живоси́лом; ***д.*** ра́зо́м, гурто́м.
ҐВАЛТУВА́ТИ крича́-, ГАЛАСУВА-; *(жінок)* си́лува-, бра́- /зму́шува-/ си́лою; *(- собак)* валува́-; *(тишу)* розбу́рхува-, баламу́ти-, коло́шка-; *(собак)* дратува́-; *(алярмувати)* би́- на спо́ло́х /в бараба́ни/, ба́мка- у дзво́ни; **я.** /*м*[н] **хто/ ґвалту́є** 1. **що галасує**, 2. звиклий ♦, з-й з♦, ґвалтівни́к, *п*[к] ґвалтівни́й, ©;
З♦♦♦ *(жінку)* приси́лува-, *(тишу)* розбу́рха- ◊.

ҐДИ́РА ві́чно незадово́лений, бур(ко)ту́н; вари́вода, приче́па.
ҐЕ́ДЗ(К)АТИСЯ *(- вжалених тварин /о. і про людей/)* очмані́ло гаса́ти туди́-сюди́, телесува́тися; ***п.*** вередува́ти, упира́тися, затина́-.
ҐЕДЗЬ сліпа́к, дзиз, дрі́к, *р.* о́від; & ґе́дзик.
ҐЕ́ЛҐАТИ ґеґе́ка-, ґе́ґа-, ґерґоті́[а́]-, ґелґоті́[а́]-.
ҐЕ́ЛҐІТ & ґелґо́тнява
ҐЕРҐОТА́ТИ > ҐЕЛҐАТИ.
ҐЕ́ТТО > ГЕТТО.
ҐЕШЕ́ФТ (торго́ва) опера́ція; *з*[-п] махіна́-, інте́рес, торг, ді́ло, дільце́; *н*[£] ша́хер-ма́-, ге́мбель.
ҐИ́ҐНУТИ *д*[к] ***в.*** зги́ну-, уме́р-, *ж*[м] опрягти́ся; *о.* да́ти /врі́за-/ ду́ба, відда́- кінці́, одубі́-, відда́ Бо́гові ду́шу; & ки́кну-.
ҐЛЬОБ > ГЛОБУС.
ҐНО́ТТЯ дра́нтя, лахмі́ття, ла́хи, лахмани́, ра́м'я, *о.* сама́ тобі ді́рка.
ҐОЙ негебре́й, *с°* неєвре́й.
ҐОЛҐО́ТА > ГОЛГОФА.
ҐОНТ *с°* дра́нка.
ҐРА́ТИ *(на вікні)* прути́, шта́би; *(у водозливі)* ґра́тівка, *с°* решіт-; ***п.*** тюрма́, нево́ля; & ґра́тки, ґра́тниця, *(щось ґратоване)* ґрато́ванка.
ҐРАТУЛЮВА́ТИ > ВІТАТИ.
ҐРЕ́ЧНИЙ ґаля́нт-, че́м-, ввічливий, люб'я́зний, *г.* шарма́нтний; *(- слова)* шанобли́вий.
ҐРИНДЖО́ЛИ са́ни; *(дитячі)* санки́, саночки́, санча́та; *(крижина)* грома́к; & ґринджоля́та.
ҐРО́НО > ГРОНО.
ҐРУНТ земля́, *з.* персть; *(родючий)* чорно́зе́м, лес /жовтозе́м/, *(нездалий)* гли́на, пісо́к; *(моря)* дно; *(чий)* наді́л, ділянка, ***ж***[м] двір, обі́йстя; ***п.*** підста́ва, ба́за, *г.* тло [на нерво́вому тлі]; *(під картину)* ґрунто́вання; & ґрунте́ць.
ҐРУНТО́ВНИЙ *(- знання)* глибо́кий, виче́рпний, капіта́ль-, солі́д-; *(- зміну)* докорі́н-, кардина́ль-; *(розгляд)* серйо́з-, пова́ж-, *(звіт)* докла́д-, всебі́ч-, дета́ль-.
ҐРУНТУВА́ТИ *м*[-о] заґрунто́ву-, *(думку)* /об-/.
ҐРУНТУВАТИСЯ: що -ється ґрунто́ваний, обґрунто́ву-, базо́-, *п*[к] опе́ртий, спе́ртий /під-/.
ҐУДЗ(Ь) ву́зол; *(в одязі)* ґу́дзик, за́стібка, *(на лобі)* ҐУЛЯ; & ґу́дзичок, ґудзома́ха, [а]ву́злик.
ҐУДЗУ[Ю]ВА́ТИЙ вузлува́-; *(- тіло)* жи́лавий.
ҐУ́ЛЯ ґурґу́ля, ґудзь, *д*[а] ва́вка; *(на тілі)* опу́клість, на́ріст; & ґу́ґля, ґу́лька, морґу́ля.

Д

ДАВА́ТИ *(борг)* /від-/; *(знак)* /по-/, роби́-; *(їм)* доруча́- /в-/, *у*[р] уділя́-, *з*[н] ти́ка-, ти́ця-; *(за що)* випла́чува-, лати́-; *(звання)* надава́-, наділя́- /нагоро́джува-/ *чим*; *(дар)* ДАРУВА-; *(пеню)* наклада́-; *(урожай)* прино́си-; *(в ухо)* би́-, вдаря́-;

(концерт) виступа́- з *чим*; *(обід)* влашто́вува-, уряджа́-, справля́-, організо́вува-; *(ко́лос)* *(ви)*-пуска́-, викида́-; **д. вказі́вки** $п^б$ зага́дува-; **д. зна́- їм** повідомля́- їх; **д. лад** роби́- л., ♦ гара́зд, наво́ди- поря́док, *д.* випря́тува-; **д. ма́ху** наступа́- на гра́блі; **не д. спа́-** проганя́- сон з оче́й; **не д. спо́кою** ***кому*** *(- думи)* ви́тися гадю́кою ко́ло *чийого* се́рця; **я. /$м^н$ хто/ дає́** с-и ♦, з-й да́-, даве́ць, дава́льник, дава́ч, *з.* да́ха, *(життя)* $у^р$ дарува́тель /$ж^і$ -ка/, $п^к$ ще́дрий, жерто́вний, дава́ль-, даву́щий, $с^к$ -да́йний [живода́й-], © даючи́, дава́вши; **рука́ даву́щого** ще́дра рука́; **я. д. ко́рнсть** помічни́й;

ДА́ТИ вручи́- ◊; $ф^р$ дозво́ли- [дай гля́ну!]; **д. ві́дсіч** *(словом)* обрі́за-, відбри́-, *ф.* ♦ чо́су; **д. во́лю** ***чому*** не стри́мува- *чого*; **д. в. думка́м** зану́ритися в ро́здуми; **д. в. нога́м** уда́рити в закаблу́ки; **д. в. рука́м** би́тися; ла́пати; **д. в. спо́-адам** зану́ритися у спо́гади, **д. в. язико́ві** вда́- у баля́си; **д. пе́рцю /бо́бу, чо́су, прикурі́-/ їм** дошкули́-, *с.* розгроми́- їх; **д. ра́ду** ***чому*** довести́ до ді́ла *що*; **не ду́же й даси́ їм** щось не дозво́лить ♦ *їм*.

ДАВА́ТИСЯ: д. в ру́ки не опира́-, підкоря́-;

ВОЗДА́ТИСЯ: возда́сться ***кому*** **по тру́дах** ді́стане по ділах /заслу́зі/ *хто*.

ДАВИ́/ТИ ти́сну-, натиска́-, гніти́-; *(сік)* чави́-; *(на смерть)* души́-; *(- взуття)* ***д.*** му́ля-, му́ли-; ***п.*** гноби́-, пригні́чува-,ути́ску-, пригно́блю-, пригніта́ти; *(жагу в собі)* приглу́шува-; *(обіймами)* стиска́-; *(як мух)* плю́щи-, ни́щи-, калі́чи-, вбива́-; *(морозом)* моро́зи-, заморо́жува-; & зада́влюва- /з-/; **здави́в корч** ***кого*** б'є́ться в ко́рчах *хто*; **жа́ба ~ть** ***кого*** за́видки беру́ть *кого*; **я. /$м^н$ хто/ ~ть** с-и ♦, з-й за♦, ~́льник, души́тель, *(річ)* ~ло, $п^к$ давки́й, ~льний, даву́чий, давлю́-, */біль/* гнітю́-, $с^к$ дави́- [дави́муха], ©; **я. да́влено** да́влений, зда́влюва- ◊;

ВДАВИ́ТИСЯ /У-/ задуши́- ◊; **що удави́вся** уда́влений, уду́ше-, зашмо́ргнутий, уда́вленик, *(на шибениці)* ши́бе-, Ø;

ВДАВИ́ТИ /У-/ задуши́-, зашморгну́-, пові́си- ◊; **що удави́в** души́тель, Ø;

ЗАДАВИ́ТИ *(не на смерть)* придави́- ◊;

ДА́ВЛЕНИЙ прида́влюваний ◊.

ДАВНИНА́ *(дале́ка)* мину́вши- /мину́ле/, да́вня /дале́ка, си́ва/ ♦, да́вні часи́, ді́дівщина, предкі́вщи́-, предкові́чність, *як і.* давномину́ле; ***п.*** ста́рість [згнив /струх/ від давнини́]; & пра♦, *(старо)*да́вність; ± СТАРОВИНА.

ДА́ВН/ІЙ ~́іш-, *(хтозна)*коли́ш- /-відко́ли-/, $у^р$ дне♦, старові́чний, поро́слий мо́хом, стари́й, як *(Бо́жий)* світ; *(рід)* старо♦, старожи́т-, віко-♦, старосві́тський; *(час)* МИНУЛИЙ, пра́ді́дній, ~ьоколи́ш-, ді́дівський, *(~ьо)*пре́дківсь-, дале́-*(-предале́-)*, пра́сивий, предкові́чний; *(- звичку)* заста́рілий; *(харч)* не-сві́жий; *(друг)* стари́й; & ~е́зний, пра♦, $с^п$ *(най)*давні́ший;

ДАВН/О́ ~и́м ♦, за ~́іх даве́н, за царя́ Горо́ха /Тимка́/, $ф^р$ коли́ то ще було́, аж /ще/ о́н коли́; відда́вна /з-/, з ~́ього-~а, з ~́іх-даве́н, хтозна-відко́ли; *(жде)* до́вго, трива́лий /до́вший/ час, не пе́рший день; & ~е́нько, ♦-пре♦, $с^п$ ~іш*(е)*;

ДАВНІ́Ш(Е) пере́д*(ні)*ше, перед ти́м, рані́ш*(е)*, пе́рш*(е)*, у мину́лому, коли́сь, *р.* попе́реду.

ДАВНОМИНУ́ЛИЙ давноколи́шній, ДА́ВНІЙ, хтознаколи́шній, бознаколи́шній.

-ДА́ЙНИЙ що дає [світлода́йний, мірода́йний].

ДА́ЛЕБІ́ бігме́, пра́вду каза́вши, спра́вді *(ж)*, ді́йсно; ***як ч.*** таки́; & да́лебіг.

ДАЛЕ́/КИЙ не близьки́й, да́льній, відда́лений; *с.* зао́брій-, недося́ж-; *(погляд)* байду́жий, холо́дний; *(час)* да́вній, */що буде/* прийде́ш-, майбу́т-; **д. ро́дич** деся́та вода́ на киселі́; & за♦, над♦, ~че́нький, ~кува́тий, ~че́нний, ~че́з-, ♦-пре♦; $с^{п1}$ ДАЛЬШИЙ, $с^{п2}$ найда́льший;

ДАЛЕ́КО не бли́зь- ◊, віддалі́к /-еки́/, ген, геть, ге́ть-то, ген-ге́н, геть-ге́ть, аж [аж за село́м], аж там [**а. т. десь** у дале́кій перспекти́ві], на краю́ сві́ту, не близьки́й світ, у чо́рта в зуба́х /за двери́ма/; *(де і куди)* за три́десять земе́ль; *(куди)* вдаль, уда́леч, на край сві́ту, чо́рту в зу́би, угли́б столі́ть, $ф^р$ аж о́н куди; *п.* далебі́ [**я д. не слаби́й** я далебі́ не с.]; *(- час)* аж ген [**д. по́за пі́вніч** аж ген по́за п.]; & $с^{п1}$ да́лі, да́льше; **д., де** аж там, де; **д. ме́нше** *(на)*бага́то /зна́чно, куди́/ м.; **д. не** аж ніяк /зо́всім/ не [**д. не юнь** а. н. /з./ не юнь]; **д.-широко** на всю даль і весь шир; **так д.** аж [**так д.** *(чути)* аж сюди́ /туди́];

ДА́ЛЬШИЙ *(крок)* насту́пний, черговий, *р.* чере́жний, $ж^м$ дру́гий з че́рги́ /за поря́дком, на че́рзі/; *(розвиток)* пода́льший;

ДА́ЛЬШЕ, ДА́ЛІ *(після чого)* по́тім, тоді́, відта́к; нада́лі, бі́льше, до́в- [не бу́ду ♦ терпі́ти]; & *д.* да́лій $с^{п2}$ най♦; **д. ні́куди** аж ні́куди; **що д. ні́куди** $ж^м$ що про́сто йой [худи́й, щ. п. й.];

ЗДА́ЛЬША 1. з *(да́льшої)* відда́лі, 2. ЗДАЛЕК-А [♦ спорі́днений].

ДАЛЕ́КІСТЬ > ДАЛЕЧИНА;

ДАЛЕ́КО́СТІ тума́нні бе́звісті, дале́кі світи́ /сто́рони/; & $п^о$ далеко́сті.

ДАЛЕКОЗО́РИЙ не короткозо́-, $п^о$ винозо́-; ***п.*** далекогля́дний, ДАЛЕКОСЯЖНИЙ.

ДАЛЕКОСЯ́ЖНИЙ далекося́глий, сягли́вий; *(- зброю)* далекобі́йний; *(висновок)* далекогля́д-, далекозо́рий, передба́чливий, *з.* замі́ристий.

ДАЛЕНІ́ТИ віддаля́тися, далі́ти, відбіга́-;

ВІДДАЛЕНІ́ТИ /по-/, віддалі́-, відбі́г- ◊.

ДАЛЕЧ/ИНА́ ~і́нь, да́леч, да́ле́к*(ість)*, далина́, відда́ли-, дале́кий світ /даль/, $о^к$ ви́рій; **в -иніі /~і, далині +/** аж ген [аж ген вітря́к маячі́є],

ген-ге́н, ген дале́ко, аж там [аж там, де гора́].

ДА́ЛІ, ДА́ЛЬШИЙ, ДА́ЛЬНІЙ > ДАЛЕКИЙ.

ДА́МА па́ні; & $п^к$ *да́мистий /= що зо́вні нага́дує да́му/; **д. се́рця** коха́на, коха́нка.

ДА́НИЙ *(випадок)* цей, на́званий, зга́даний;

ДА́НІ *(анкетні)* відо́мості, пока́зники́; *(на підозру)* підста́ви, причи́ни; *(чиї)* я́кості, здібно-.

ДАНИ́НА дань, пода́ток; *(на війні)* контрибу́ція, *(по війні)* репара́ція; *(моя)* пай, ча́стка, вклад, ле́пта, *ж.* глек на капу́сту; *(пам'яті)* честь, ша́на; *(моді)* по́ступка.

ДАР (по)ДАРУНОК, ♦о́вання, презе́нт, ♦ови́зна; *(з неба)* ма́нна небе́сна; *(богам)* (по)же́ртва, при́нос, да́ток; **п.** хист, кебе́та, тала́нт, здібності, обдаро́вання; *(Божий)* **ц.** прича́стя, да́ра; & (по)дару́ночок, ᵃпрезе́нтик;

ДАРИ́ (даро)при́носи, даропри́но́сини.

ДАР/Е́МНИЙ ма́р-, безрезульта́т-, непотріб-, *г.* на♦; $ф^р$ безпідста́в-, незаслу́же-; *(кінь)* ~о́ва-;

ДАРЕ́МНО ма́р-, нама́рне, без потре́би, безрезульта́тно, коту́ /собаці/ під хвіст; *(дурно)* безкошто́вно, безпла́т-, за спаси́бі /так, хоро́ші о́чі/, на дурня́к /шармака́/ $ж^н$ на халя́ву; *(гнати)* незаслу́жено, безпідста́в-, з до́брого ди́ва, ні за́ що ні про́ що; ± ДАРМА; & да́рмо, на♦.

ДАРИ́ТЕЛЬ дарода́вець, дарува́льник, дарівни́к, подару́йко, ще́дрий (на дари́).

ДАРМА́ даре́мно[е], ма́рно, надаре́м-, по-дурно́му, $у^р$ всу́є; *(вмерти)* ніза́що, ні за ца́пову ду́шу, ні за по́нюх таба́ки; зада́рма, (за)ду́рно, да́ром, безпла́тно, безкошто́в-, на шармака́; *(без наслідків)* як об стінку горо́хом, як пу́гою по воді; $ф^р$ байду́же, одна́ково, все одно́, ма́ло діла; **р.** за́йва річ; $п^{рс}$ пусте́, не стра́шно, не вели́ке діло; & да́рмо; ± ШКОДА́.

ДАРМА́ ЩО незважа́ючи на те, що, ба́йдуже, що, ні́чо́го, що, ми́мо то́го, що, по́при те, що.

ДАРМІВЩИ́НА дарівщи́на, дарови́зна, дурни́ця, дурни́чка.

ДА́РМО на шармака́, $ж^н$ на халя́ву.

ДАРМОВИ́Й дарови́й, безпла́тний, безкошто́вний; даро́ваний, даре́мний.

ДАРМОЇ́Д парази́т, тру́тень, нахлібник, $о^к$ захребе́т-, *г.* галапа́с, трут; неро́ба, ЛЕДАР; *(охочий до розкошів)* сибари́т, розкошелю́б; **л.** ло́бур, лобуря́ка; & дармоїдисько.

ДАРМУВА́ТИ нічо́го не роби́-, га́я- час, БАЙДИКУВА-; *(не вживатися)* марнува́тися, вкрива́- по́рохом, лежа́ти без діла /обло́гом/, ± ГУЛЯ-; **я.** $/м^н$ **хто/ дарму́є** 1. **я. байдикує**, 2. = ГУЛЯЩИЙ.

ДАР/УВА́ТИ прино́си- в дар; *(їм* **що***)* підно́си- ~у́нок, презентува́-, наділя́- /обдаро́вува-/ їх **чим**; *(на храм)* же́ртвува-, офірува́-; *(провину)* вибача́-, проща́-; **я.** $/м^н$ **хто/ ~у́є** с-и ♦, $з^г$-й по♦, ще́дрий на ~и́, ДАРИ́ТЕЛЬ, ~ува́льник, ~о-а́вець, (по)дару́йко, $п^к$ ~чий, ~ува́льний, $у^р$ ~оно́с-, $ф^р$ з дара́ми, $с^к$ дару́й- [дару́йволя], ©.

ДАРУ́НОК по♦, ДАР, $ж^м$ базари́нка, базари́нок, *(з візитою)* *з.* рале́ць; *(гостя)* гости́нець, гости́нчик; *(віддяка)* відда́рок, від♦; *(нежданий)* сюрпри́з; *(на пам'ять)* сувені́р; & дару́ночок.

ДА́ТЧИК $з^п$ **т.** банк $/о^к$ даве́ць/ (да́них), ба́нкер.

ДАХ покрівля; **п.** домі́вка, житло́, осе́ля, ха́та, за́хисток /при́-/, приту́л-, пристано́вище, приту́лисько; $ф^р$ будівля [**під одни́м да́хом** в одній будівлі]; & дашо́к.

ДА́ЧА *(дія)* дава́ння, *(дім на природі)* коте́дж, *а.* бу́нгало; & да́чка.

ДАШО́К накриття́, наме́т, *(над лямпою)* абажу́р, ковпа́к, *(на кашкеті)* $з^п$ козиро́к;

ДАШКО́М $п^р$ *(щоб краще бачити)* прикла́вши па́льці доло́ні над очи́ма.

ДБАЙЛИ́ВЕЦЬ стара́тель, клопоту́н; дба́ха, дбач

ДБАЙЛИ́ВИЙ ☺ дба́лий, клопітни́й /-ли́вий/, турбот-, спо́внений турбо́т; *(бережкий)* бережи́стий; *(догляд)* стара́нний, рете́ль-, пи́ль-, добросо́віс-, сумлін-, матери́нський; *(- руки)* хазя́йсь-; & *д.* дба́йни́й.

ДБА́/ТИ піклува́тися, турбува́-, стара́- [с. про архів], клопота́-, жури́- *ким/чим*, ма́ти в своїй опіці їх; *(на що)* готува́- /виготовля́- /за-/ *що*; *(собі)* призби́рувати, нагрома́джу-, гребти́ до се́бе, *р.* придбава́-, придбо́вува-; *(на їх)* працюва́-, зароблня́-; **не д.** і в ус не ду́-; **я.** $/м^н$ **хто/** **~є** 1.-4. с-и ♦, ~вши, ~ючи, $п^к$ ДБАЙЛИВИЙ, 1. що призби́рує, дба́ха, дбач, призби́рув-, 2. *(- кого/що)* з-й по♦, заклопо́таний *ким/чим*, дбайли́вець, у кло́потах про, 3. *(на що)* = **я. готує** *що*, 4. *(на кого)* = **я. працює** на;

НАДБА́ТИ *(працею)* напо́ра- ◊;

НА́/ДБА́НИЙ нажи́тий, набу́-, здо-, накопи́чений, нагрома́дж- ◊; *(звичай)* узвича́- & при́~.

ДВАДЦЯ́ТКА 20 ро́ків, шлях № 20, до́шка завто́вшки 20 см, віддаль 20 м., ро́змір № 20.

ДВЕ́РІ *(у формі дуги)* а́рка; *(у незавершеній будівлі)* о́твір, про́різ; *(куди)* **п.** вхід, шлях, доро́га [≈ до літерату́ри]; & дверця́та, две́рці.

ДВИ́ГІТ двигті́ння, двиготі́ння, двиго́тнява; *(землі)* струс, трясі́ння, трусани́на, хитани́на.

ДВИГ/ТІ́ТИ дрижа́-, тремті́-, ~оті́-, трясти́ся, хита́-, *с.*, труси́-, стряса́-, дри́жма́ дрижа́ти, ходи́- хо́дором; & **я. двигти́ть = я. дрижить**.

ДВИГУ́Н РУШІЙ, мото́р, *ф.* пи́рхало; & двигуне́ць, двигу́нчик, двига́ч, ᵃмото́рчик.

ДВІР подві́р'я, обі́йстя, дво́рище; *(сільський)* господа́рство, сади́ба, господа́, осе́ля, *а.* фа́рма; *(пана)* мае́ток, **п.** *(обслуга пана)* двірня́, че́лядь; *(гарматний)* $і^г$ заво́д, майсте́рня; *(царя)* ото́чення, придво́рні; & дво́рик; ± ХУТІР.

ДВІРНИ́ЧКА & $п^к$ *двірни́ччин.

ДВІ́ЧІ дворазо́во, двокро́ть, $с^о$ двокра́тно; *(каза-*

ти) два ра́зи, повто́рно.
ДВОБІ́Й > ГЕРЦЬ.
ДВОГО́СТРИЙ *(меч)* двосі́чний, дволе́зий, го́стрий обою́ду, *с*^{о} обоюдого́стрий.
ДВОЄДУ́ШНИЙ лицемі́р-, дволи́к[ц]ий, лука́вий, нещи́рий, безли́чний; ☺ двоєду́х, дводру́шник, *о.* і на́шим і ва́шим.
ДВОЗНА́ЧНИЙ роздво́є-, *жс*^{м} го́жий на два бо́ки, о двох кінця́х, *п.* супере́чливий; *(- позицію)* неви́значений, незрозумі́лий, загадко́вий, нея́сни́й, нечітки́й, тума́нний, слизьки́й; *(жарт)* нескро́мний, *с.* непристо́й-;
ДВОЗНА́ЧНІСТЬ *о.* подві́йне дно ◊.
ДВОЇ́СТИЙ яки́й двої́ться; *(- почуття)* супере́чливий, супере́чний; *(слід від воза)* подві́йний, двійча́стий; ± ДВОЗНАЧНИЙ.
ДВОЇ́ТИСЯ подво́юва-, РОЗДВО́ЮВА-.
ДВОРУ́ШНИК хамелео́н, *л*^{а} дволи́кий Я́нус.
ДВОРУ́ШНИЦТВО *к.* /-ність/, роздво́єння душі́.
ДВОРУ́ШНИЧАТИ служи́- двом пана́м /і на́шим і ва́шим/, торгува́- на два база́ри, сиді́- на двох сті́льця́х.
ДЕ в яко́му мі́сці?, *ф*^{р} куди́? [де ти йдеш?]; **д. б** ***хто робив***? хіба́ *хто* міг би *робити*? [♦ б він біг?]; **д. б же *хто робив*** як би *хто* міг *робити* [**д. б же я пив?** я. б. я міг пи́ти?]; **д. вже *кому* що** *робити*? хіба́ *хто* міг би що *р.*? [**д. вже йому́ ора́ти?** х. він м. б. о.?]; **де вже бу́ду туди́ йти?** хіба́ змо́жу т. й.?; **д. там!** та де!; **не д., як** ніде́ крім.
ДЕБА́ТИ обговорення, супере́чки, диску́сії, поле́міка, дебатува́ння, дискутува́-, о́бмін думка́ми; *жс*^{м} говорення.
ДЕБАТУВА́ТИ > ОБГОВОРЮВАТИ.
ДЕБЕ́ЛИЙ по́вний, здоро́вий, ду́жий, огрядни́й, кремезни́й, міцни́й, ± ЛОМУС; *(виріб)* товсти́й, гру́бий; *(- тканину)* цупки́й.
ДЕБОШИ́Р > БЕШКЕТНИК; *л.* жлоб.
ДЕБЮ́Т пе́рший крок /ви́ступ, почи́н, про́ба/; *(у шахах)* поча́ток, зачи́н, пе́рші ході́.
ДЕВІ́З пра́вило, за́повідь, заса́да, кано́н; *(на щиті)* на́пис; *п.* мета́; & *х*^{а} деві́за; ± МОТТО.
ДЕГЕНЕРА́Т *у.* ВИРОДОК, *жс*^{м} ши́бздик.
ДЕГЕНЕРАТИ́ВНИЙ ви́родкува́тий, ши́бздику-.
ДЕГЕНЕРУВА́ТИ *о*^{к} виродні́- /*д*^{к} з-/, виро́джуватися, переводи́-; *(- клітини)* розклада́-.
ДЕГРАД/УВА́ТИ занепада́-, схо́ди- на пси, ско́чуватися у прі́рву; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **~у́є** с-и ♦, прирі́чений з♦, охо́пле- ~а́цією, напівз~о́ва-, напівзанепа́лий, ма́йже геть занепа́- /з~о́ваний/.
ДЕДА́ЛІ чимра́з (то), щора́з (то) [деда́лі голосні́ше]; чим да́лі, що да́лі, з ча́сом, з бі́гом ча́су.
ДЕ́-ДЕ зрі́дка, поде́куди, коли́-не-коли́, то тут то там, то там то сям, ДЕ-НЕ-ДЕ; *(чути)* ле́две-ле́две, ледь-ле́дь.
ДЕЗЕРТ/УВА́ТИ *н*^{дк} *і* *д*^{к} *(з бою)* тіка́- /втекти́/, пока́зува- /показа́-/ спи́ну; *п.* зра́джува- /зра́ди-/, відступа́тися /відступи́-/; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **~у́є** з^{г}-й ♦, ско́рий на вті́ки, ~и́р, утіка́ч з ві́йська, *п*^{к} ско́ро безкома́ндний /не підле́глий/, © раз і в ~и́рах /ві́льний/.
ДЕЗИНФОРМА́ЦІЯ *(дія)* пантели́чення, окозами́люва-, збива́- з пантели́ку, заве́де- у блуд; ¤ непра́вда, брехня́, ома́на, облу́да.
ДЕЗИНФОРМ/УВА́ТИ зами́лю- о́чі, збива́ти з пантели́ку, забива́- ба́ки, заво́ди- в блуд, уво́ди- в ома́ну, шири- ~а́цію; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **у́є** с-и ♦, ~а́тор, окозами́лювач, *п*^{к} ~аці́йний, для /по́вен/ ~а́ції, *с*^{к} зами́люй-очі [з.-о. стаття́].
ДЕЗОРГАНІЗА́ЦІЯ ро́злад, ро́зрух, непоря́док, бе́злад, безла́ддя, хао́с.
ДЕЗОРІЄНТУВА́ТИ збив- з пантели́ку /доро́ги/.
ДЕІ́НДЕ десь-і́нде, не тут, деі́нше, в і́ншому мі́сці, де-не́будь, *к.* де [кра́ще, ніж де]; *(куди)* куди-і́нде, куди-не́будь, в і́нше мі́сце; *(подекуди)* ДЕ-НЕ-ДЕ.
ДЕКАДА́НС зане́пад, спад, паді́ння, регре́с, застій; *(напрям)* декаде́нтство, занепа́дниц-.
ДЕ́КІЛЬКА КІ́ЛЬКА, кі́лькоро; *о.* жме́нька.
ДЕКЛАРА́ЦІЯ зая́ва, маніфе́ст, повідо́млення; *(дія)* проголо́шення, деклярува́ння.
ДЕ́КОЛИ і́нколи, іноді́, ча́сом, часа́ми, коли́-не-коли́, вряди́-годи́, зрі́дка, зде́рідка, час до /від/ ча́су́, неча́сто, поро́ю, *о.* нема́, нема́ та й.
ДЕКОЛЬТЕ́ *у.* па́зушина, (підши́йний) ви́різ.
ДЕКОРАТИ́ВНИЙ *о*^{к} оздо́бчий, *н*^{I} показу́шний, © як прикра́са; ± МАЛЬОВНИЧИЙ.
ДЕКОРА́ЦІЯ прикра́са, оздо́ба; *(дія)* оздо́блення, офо́рмле-, декорува́-, *к*^{н} деко́р(ум); *(облудна)* ілю́зія, окозами́лювання, окозами́ле-.
ДЕКРЕ́Т постано́ва, ухва́ла, ука́з, зако́н, еди́кт, універса́л; ± АКТ, ГРАМОТА.
ДЕЛЕГА́Т представни́к, посо́л, послане́ць, о́бра-.
ДЕЛІКАТЕС *г.* смако́лик;
ДЕЛІКАТЕ́СИ *у.* смакови́дла, марципа́ни, витребе́ньки, фі́ги-ми́ги, *ф*^{р} смакота́.
ДЕЛІКА́ТНИЙ такто́в-, уві́чливий, люб'я́зний, гре́чний, ви́трима-, присто́й-; *(- шитво)* ажу́рний; */риси/* ви́тонче-, тенді́т-, ні́ж-, тонки́й; */ставлення/* чу́лий, чутли́вий; */нерви/* діткли́-, вразли́-; */питання/* дражли́-; */здоров'я/* кво́лий, крихкоті́-, не́мічний, *ф*^{р} крихки́й; & *д*^{о} *(з)делікатні́ти, *д*$^{-1}$ *зделікатні́лий.
ДЕМАГО́Г обіця́льник золоти́х гір, *жс*^{м} плутя́га.
ДЕМАГО́ГІЯ *(політична)* хи́трощі, облу́да, викрута́си; *жс*^{м} словоблу́дство, обіця́нки-цяця́нки, окозами́лювання, окозами́лення, агіта́ція, політика́нство; ± ДЕЗИНФОРМАЦІЯ.
ДЕМОБІЛІЗА́ЦІЯ *жс*^{н} де́мбель.
ДЕМОКРАТИ́ЧНИЙ народопра́в-, представни́цький, *п*$^{-о}$ республіка́нсь-.
ДЕМОКРА́ТІЯ народовла́ддя, народопра́вство.

ДЕ́МОН зли́й дух, зли́й ге́ній, Мефісто́фель, джин, дух тьми́, *е.* переле́сник, *ж*[і] де́мониця, *з*[п] споку́сник, зва́б-; *(чого)* ***п.*** ва́да, при́страсть до *чого* [д. за́здрощів];& *ж*[м] ге́мон.

ДЕМОНСТРА́ЦІЯ проце́сія, маніфеста́ція, похід, марш, *ц.* *(хре́сний)* хід; ***(проти чого)*** проте́ст; ***(експонатів)*** по́каз, експози́ція, ви́ставка, демонструва́ння, виставля́ння; ***(дружби)*** ви́яв, свідчення, ***(фільму)*** ви́світле-.

ДЕМОНСТР/УВА́ТИ пока́зува-, ілюструва́-, дава́- уя́влення, ***(намір)*** явля́-; ***(кіно)*** крути́-; *(в лавах)* маніфестува́-, маршува́-; *о*[к] протестува́-, *(силу)* гра́- /*д*[к] по-/ м'я́зами; бря́ца- збро́єю; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й про♦, за́йнятий по́казом, ~а́тор, ~а́нт, *п*[к] ~ати́вний, для ~а́ції, як ~а́ція, ©;

ПРОДЕМОНСТРУВА́ТИ /за-/ ◊.

ДЕМОРАЛІЗА́ЦІЯ мора́льний зане́пад /ро́зклад, падіння/; кору́пція; *з*[-п] розбе́щення, розпу́ста.

ДЕНАЦІОНАЛІЗ/УВА́ТИ *н*[дк] *і* *д*[к] *(банк)* роздержа́влю- /-а́ви-/, уприва́тню- /-ити-/; *(люд)* асимілюва́ти, винародо́влю- /-ови-/; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й роздержа́ви-, *п*[к] ~аці́йний, роздержа́вчий, ви́народо́в-, ©.

ДЕНАЦІОНАЛІЗУВА́ТИСЯ > АСИМІЛЮВА-.

ДЕ́НДІ чепуру́н, піжо́н, ферт, фе́ртик, дже́ндж-, же́вж-, франт; *(раб моди)* сноб; ± ДЖИҐУН.

ДЕ-НЕ́БУДЬ *(де)* де́сь, деі́нде, десь-і́нде, дебу́дь, будь-де́, аби́де, хай де, *к.* де [кра́ще, ніж де]; *(куди)* куди-не́будь, куди́сь, куди-і́нде.

ДЕ-НЕ-ДЕ́ десь-не-де́сь, то сям, то там, де-не-коли́, рідко /ма́ло/ де, ДЕ-ДЕ, місця́ми.

ДЕНЬ *к*[н] да́та; *(і ніч)* доба́; *о*[к] світло [до дня]; *(матері)* свя́то; & дни́н(к)а, *д.* де́нька, де́неч-, Бо́жий /біл-/ ♦; **ці́лий д.** весьде́нечки; **за кілька днів** *г.* в кілько́х днях; **д. і ніч** > ПОСТІЙНО; **се́ред білого дня** *г.* у білій днині;

ДНІ *(золоті)* час, період; **мої́ д.** моє життя́.

ДЕНЬ-У-ДЕ́НЬ день-при-дні, щоде́нно, щодня́, день-де́нно; ± БЕЗПЕРЕРВНО.

ДЕПОРТА́ЦІЯ ви́возка, ви́селення /пере-/.

ДЕПОРТУВА́ТИ виво́зити, виселя́ти /пере-/.

ДЕПРЕ́СІЯ *(розвитку)* зане́пад, спад, застій; *(в душі)* пригніченість, пригно́блен-, приголо́мшен-, приби́т-, меланхо́лія, ке́пський на́стрій.

ДЕ́РЕВО *у*[р] дре́во; & деревце́.

ДЕРЕ́ВА & деревця́та; ± ЛІС.

ДЕРЕВІ́ТИ дубі-, дерев'яні-; *(- руки)* те́рпну-, кля́кну-, закляка́- /о-/, затерпа́-, ціпені-, німі-; ***ф***[р] застига́-, тве́рдну-, коцю́бну-;

ЗАДЕРЕВІ́ТИ зате́рпну-, остовпі-, знерухо́мі- ◊; **що -вів** задеревілий, закам'яні- ◊, Ø.

ДЕРЕВ'Я́НИЙ з дере́ва; *(- лице)* нерухо́мий, неживи́й, тупи́й, невира́зний, важки́й на зга́дку, незапам'ятки́й; *(як дерево)* дерев'я́ни́стий.

ДЕР(ЕН)ЧА́ТИ дренча́-, бряжча́-; *(- голос)* дрижа́-, тремті-; & деренькоті[а́]-, дирча́-; **я. деренчи́ть**, с-и ≈, *п*[к] деренькучий, дирку́-, деркотю́- /-тли́вий/, деренчли́-, *(голос)* череп'я́ний.

ДЕ́РЖАВА *з.* ма́єток, володіння; *(ніг)* міць, си́ла, могу́ття; ***п.*** керівни́цтво, вла́да.

ДЕРЖА́В/А краї́на, край, земля́; на́ція, на́рід, *с*[о] наро́д; *(монарха)* МОНА́РХІЯ; *(народу)* респу́бліка; *(імперія)* над♦, поту́га; *(союзна)* федера́ція; *(ядро імперії)* метропо́л-; *(своя)* БАТЬКІВЩИНА, рідний край; ± КОЛОНІЯ; & ~ка.

ДЕРЖА́ВЕЦЬ мона́рх, волода́р, самоде́ржець, самовла́д-, дикта́тор; *і*[г] землевла́сник, поміщи́к, ді́дич; *с*[у] член у́ряду, держа́вний дія́ч.

ДЕРЖА́ВНИЙ *ф*[р] урядо́вий, *г.* скарбо́-; & все♦.

ДЕРЖА́/К *(ножа)* черено́к; *(рапіри)* ефе́с; *(списа)* ра́тище, списо́ви-, *(сокири)* сокири́-, *(плуга)* чепі́га, *(пуги)* пу́жално; &´~льце, ~чо́к,´~лно, ´~л(к)о.

ДЕРЖ/А́ТИ трима́-, ма́- в рука́х, *ф*[р] ма́- [**д. пса** ма́- пса]; не відпуска́- /ви-, по-/, не віддава́-; *(дім)* утри́му-, вде́ржу-; *(стелю)* підтри́му-; *(без причин)* /за-/, не пуска́ти /звільня́-/; *(себе)* пово́дити(ся); *(при собі)* ма́-, зберіга́-; *(убік)* поверта́-, ру́хатися; **д. в по́лі зо́ру** ма́- в п. з., не спуска́- з о́ка; **д. камінь за па́зухою** плека́- *(в душі)* воро́жі на́міри; **д. ніс за вітром** *с*[о] *г.* трима́- н. на вітрі; **д. при собі** утри́мува- біля се́бе; **д. фасо́н** шанува́тися, гідно трима́-; **~и́ в оби́дві жмені!** сподіва́йся!, *п*[-о] знайшо́в дурни́х!; **я.** /*м*[н] **хто**/ **´~ить** с-и ♦, з-й у♦, ~а́тель, трима́йло, трима́ч, *п*[к] ~ки́й, підтримко́вий, *с*[к] держи́- [~и́дерево], -де́ржець [позико~], в рука́х [з мече́м у р.], © (три)ма́ючи, трима́вши;

ДЕРЖ/А́ТИСЯ трима́-; *(на чім)* ґрунтува́-, базува́-, спира́- на *що*, *ф*[р] стоя́- [**на чім світ –ить-ся** на ч. с. стоїть]; *(у гурті)* пово́дитися; *(у бою)* не здава́-, не відступа́ти, тве́рдо стоя́-; *(од зваби)* стри́мува- себе́, стри́муватися /у-/, КРІПИ-; *(догм)* доде́ржувати, дотри́му-; **д. ко́ло їх** бажа́ти бу́- з ї́ми; **д. ку́пи** не розпада́- /розклада́-/, зберіга́-; **д. якнайда́лі** бли́зько не підхо́дити; **-иться на волоску́** от-о́т впаде́ /розвалить-/; **я.** /*м*[н] **хто**/ **-иться** с-и ♦, утри́муваний, ´~а-, три́ма-, /*чого*/ вір- *чому*, /*в тіні*/ за́вжди в тіні, /*на волоску*/ зави́слий на ни́точці, ©.

ДЕРІ́Й зди́рник, деру́н, драч, жми́крут, жи́ла, загре́ба, дряпіжник, дряпіка, дряпіжка, дерилю́д, *о.* п'я́вка, кровопи́вець, *з.* собко́.

ДЕ́РТИ *і* **ДРА́ТИ** рва́-, розрива́-, роздира́-, шматува́-; *(лико)* відрива́-, відокре́млюва-; *(проценти)* здира́-; *(шкуру)* лупи́-; *(одяг)* зно́шува-; ***п.*** оббира́-, грабува́-; *(як Сидорову козу)* би́-, кара́-, сікти́; *(ціну)* прави-, заправля́-; *(рот ложкою)* дря́па-, подра́знюва-; *(щодуху)* мча́-, тіка́-; **д. вго́ру но́са** ви́соко не́стися; **я.** /*м*[н] **хто**/ **дере́** с-и ♦, з-й з♦, ДЕРІ́Й, деру́н, драч, *п*[к] дер-

у́чий, $с^к$ дери́-, [дери́паска], -де́р [горлоде́р], ©.

ДЕ́РТИСЯ рва́-, розрива́-, роздира́-; *(на гору)* вила́зити, здійма́тися, здира́- /ви-/; *(насилу)* продіства́-, продира́-; *(на дуб)* дря́па-, тере́бка-; *(диким голосом)* крича́ти, *(- солов'я)* співа́-; *(- птахів)* би́тися; *(- одяг)* зно́шува-.

ДЕ́СПОТ тира́н, *(загреба влади)* узурпа́тор; самоде́ржець, самовла́д-, автокра́т, дикта́тор; *(удома)* самоду́р /-во́лець /своє-/, *ф.* бурбо́н.

ДЕСЬ не зна́ти /невідо́м/о/ де, хтозна-де́, дене́будь, де [кра́ще, ніж де]; куди́сь [♦ пішо́в], не зна́- /~о/ куди́, хтозна-к., к.не́будь; зві́дкись [♦ узя́в], не зна́- /~о/ зві́дки, хтозна-з., з.не́будь; **д. аж** десь чи не [д. аж у лісі]; **д. ма́буть** (на)пе́вно, здає́ться, ♦ пе́вно, очеви́д-, з усьо́го вида́ти, з усіє́ю очеви́дністю, чого́ до́брого; **д. то** ♦ там, ♦ таки; **д. чи не** ма́лощо не [м. н. рік]; **не д., а** аж [**не д., а в Римі** аж у Римі].

ДЕТАЛІЗУВА́ТИ вдава́тися в ДЕТАЛІ, докла́дно опи́сувати.

ДЕТА́ЛЬ *(дії)* подро́биця, фа́ктик, обста́вина, елеме́нт, компоне́нт, аспе́кт, бік, ри́са; дрібни́ця /-́чка/; *(воза)* части́на; $ж^м$ штуке́нція /-е́рія/; *(запасна)* ***т.*** запчасти́на; & $х^а$ дета́ль $ч^р$.

ДЕТА́ЛЬНИЙ *(звіт)* докла́д-, вичерп-, по́в-, деталізо́ва-, з подро́бицями; *(розгляд)* всебі́чний; $з^п$ стара́н-, рете́ль-, то́ч-, пунктуа́ль-.

ДЕТА́НТ відпру́га, відпру́ження, $с^о$ розря́дка.

ДЕ ФА́КТ/О (на)спра́вді, ~и́чно, реа́ль-, на ділі.

ДЕФЕ́КТ ва́да, хи́ба, ҐАНДЖ, недо́лік, мінус, поро́к, щерби́на, слабке́ місце, Ахіллова п'ята́, *е.* причи́н/а [нема́ чоловіка без ~и]; $ф^р$ недоро́бка, недо́гляд; *(у машині)* несправність.

ДЕ́ФІС ро́зділка, ри́соч-, перено́с, знак перено́су.

ДЕФІЦИ́Т *(бюджету)* збиток, борг; *(продукції)* не(до)ста́ча, брак, відсу́тність, недоста́тність.

ДЕ́/ХТО де́які /де́котрі/ лю́ди; хтось, не зна́ти /невідо́мо/ ~, бозна-~́, хтоне́будь; & хто-не-~́.

ДЕШЕ́В/ИЙ недороги́й, копійча́ний, *г.* та́-; *(- ціну)* низьки́й, невисо́-, помі́рний; $ф^р$ малова́ртий /-цінний/, мізе́р-, пусти́й; ☺ дрібни́й, нікче́м-, дріб'язко́вий; & ~е́нький, $с^п$ (най)~ший;

ДЕ́ШЕВО *(дуже)* деше́вше від грибів ◊.

ДЕШЕ́ВШАТИ става́- деше́вшим;

ПОДЕШЕ́ВШАТИ упа́сти в ціні ◊.

ДЕ́ЩИЦЯ аби́щи-, дрібни́-, витребе́нька, цяця́н-; ***як*** $п^р$ тро́хи, де́що, дрі́бку.

ДЕ́ЩО що-не́будь, щось; не зна́ти /невідо́мо/ що, хто́зна-що, $ф^р$ тро́хи аж [**д. сувóра** т. аж суво́ра]; $п^р$ тро́хи; & $г^д$ де́нещо́.

ДЕ Ю́РЕ форма́льно, на папе́рі, не на ділі, юриди́чно; по пра́ву, пра́вом.

ДЕ́ЯКИЙ які́йсь, пе́вний, котри́йсь, де́котрий; *(вплив)* незначни́й, невели́кий ± МАЛИЙ;

ДЕ́ЯКІ де́хто, не всі, поодино́кі.

ДЖГУ́Т скру́тень; $м^а$ ґу́мова тру́бка /за́крутка/ на спи́н кровоте́чі; & джгу́тик.

ДЖЕ́НДЖИК же́вжик, ферт, фе́ртик, чепуру́н; вітрого́н, ДЖИҐУ́Н; & дженджури́ст.

ДЖЕНДЖ/УРИ́СТИЙ чепури́с-, ~икува́-, жевжикува́-, коке́тливий; ***п.*** пусти́й, легкова́жний.

ДЖЕРҐОТА́[І]ТИ говори́- шви́дко чужо́ю мо́вою, $о^к$ дзидзи́ка-; *(- птахів)* скрекота́[і]-; /*комах*/ цвірча́-, цві́рка-, цвіркота́[і]-, сюрча́-, сюркота́[і]-; /*дріт*/ деренча́-; & джеркота́[і]-, ± ЩЕБЕТА-; **я.** /$м^н$ **хто/ джерґо́че** с-и ♦, джеркоту́н, $п^к$ джеркотли́вий, джеркотю́чий, ©.

ДЖЕРЕЛ/О́ кирни́ця, *р.* живе́ць, *(б'юче)* водогра́й /-бі́й/; ***п.*** ко́рінь, поча́ток, коли́ска, за́родок, *б.* нача́ло; *(правди)* сві́точ; & ~ьце, пра♦.

ДЖЕРЕ́ЛЬНИЙ *(- воду)* кирни́ч(а́)-, незаму́ле-, незабру́дне-, чи́стий, прозо́рий; ***п.*** холодне́нький, відсві́жущий, прохоло́дний; & джереля́-.

ДЖИҐУ́Н баламу́т, дже́нджик, шели́хвіст, БАХУР, зальо́тник, залицяль-; *(чепурун)* же́вжик, ферт, фе́ртик, *а.* де́нді.

ДЖУ́НҐЛІ не́трі, не́трища, ха́щі, цілинні /тропі́чні/ ліси́; ***п.*** глушина́, дичина́, пе́рвісність; *(соціяльні)* дно; & $п^к$ *джу́нґлевий.

ДЖУ́РА *(козака)* зброєно́сець, слуга́; ± ПАЖ.

ДЗБАН (д)жбан, ГЛЕК, гле́чик; & ♦ок; **до ча́су д. /глек/ во́ду но́сить** по́ти ♦ в. н., по́ки ву́хо уві́рветься, $п^{-о}$ уна́див- вовк до скоти́ни – скушту́є рогати́ни.

ДЗВЕНІ́ТИ *(заковами)* бряжча́-; **д. у ву́хах** ляща́- у в.; **я. -и́ть** дзе́ньк/ало, ~оті́й. $п^к$ дзвінкий, дзе(ле)ньку́-, ~отю́-, з ~отом /дзво́н-/, $с^к$ звени́- [звени́гора], © знай ~ та ~; **± я. брязка**.

ДЗВІН *(звук)* ДЗЕНЬКІТ, дзвені́ння, *(не йно по небіжчику)* по́♦, *(зусіль)* пере♦; *(церковний)* $ж^м$ ба́мкало; & дзво́ник, дзвіно́к.

ДЗВОНУВА́ТИЙ $с^о$ дзвоноподі́бний.

ДЗВІНИ́ЦЯ > БАШТА; & дзвіни́чка.

ДЗВІНК/И́Й ЛУНКИЙ, ~оголо́сий; голоси́стий, голосни́й, щебетли́вий; & дзвеня́[ю]чий.

ДЗВОН/И́ТИ *(у дзвін)* кала́та-, ба́мка- бо́[е́]в-, бала́м-, видзво́нюва- /по-, об-/, $у^р$ благові́сти́-, *(у дзвінок)* дз[т]еле́нька-, дзеленча́-; телефонува́-; *(скрізь)* пле́ска-, розпле́скува-; & $д^к$ об♦; **д. з усі́х сил** *(- ~и)* *г.* розшиба́тися; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ить** с-и ♦, з-й по♦, ~а́р, *(річ)* ба́мкало, $п^к$ /*в усі ~и*/ стодзво́н-, $с^к$ -дзво́нний [самодзво́н-], ©;

ЗАДЗВОНИ́ТИ уда́рити в дзвін ◊;

ДОДЗВОНИ́ТИСЯ *(до Н.)* ві́дзвонити Н.

ДЗЕ́НЬК/АТИ дзеленча́-, дз[т]еле́нька-, дзвені́-, дзвони́-; $п^ф$ дзеньк; & дзеленькота́[і]ти, подзе́нькува-; **я. ~а** роздзе́ньканий, $п^к$ ~у́чий, дзе(ле)ньку́-, ~отю́-, ~отли́вий, © ~́авши, ~аючи.

ДЗЕ́НЬК ♦іт, ♦ання, дзеле́нька-, дзеленча́-, бря́зка-, бражча́-, *(дзвяка-)* дзвя́кіт; & ~и-бре́ньки.

ДЗЕ́РКАЛО лю́стро, лю́сте́рко, *з.* свіча́до, верца́дло, *д.* прозира́-, *(велике)* трюмо́, *т.* рефле́-

ктор; *(вод)* плéсо, пóвéрхня, площинá; *(явища)* відбиток, відобрáження, віддзеркáле-.

ДЗИҐЛИК *б*^о^ ослін на ґвинті; стільчáк, ослін, ослінчик, стільчик, *(м'який)* пуф; & дзиґель.

ДЗИЖЧÁТИ дзизчá-, дзинчá-, дзумí-, дзи́зка-, дзумкотí-; *(- бджіл)* бринí-, дзýмка-; **я. дзижчи́ть** дзизкýчий, дзизкотю́-, дзизкотли́вий.

ДЗУСЬ! гóді! зáсь! дíдька пýхлого! чóрта з два!; & (а) дзýськи! адзýсь!.

ДЗЮБÁТИЙ 1. віспувá-, повіспилений, 2. з вели́ким дзю́бом; & 2. дзьобáтий.

ДЗЮ́РКІТ дзюрчáння, дзюркоті[á]ння, жýркіт.

ДЗЮРКÓМ струмкóм, цівкою, стрýменем; *ф*^р^ джерелóм.

ДЗЮРКІ[О]ТЛИ́ВИЙ журкітли́-, дзюркотю́чий.

ДЗЮР/ЧÁТИ ~котá[і]- /*г*^д^ цюрч-/, булькотí-, шумотí-; ***п.*** текти́, струмувá-, струменí-; щебетли́во лунá-, ± ДЖЕРҐОТА-; **я. ~чи́ть** ~котýн, ~котíй, *п*^к^ ~котли́вий, журкіт-, ~котю́чий, ©.

ДЗЯ́ВКАННЯ дзя́вкіт ± ГАВКІТ.

ДИ́БА *і* **ДИ́БКИ** *(ставати)* цáпа, ди́бом, стóрч, сторчмá, стіймá, дýбом, дýба(ла), навди́бки.

ДИ́БАТИ *б*^о^ ходи́- на ди́бах; ***п.*** *(іти з ґаншем)* дибулá-, кривулá-, шкутильгá-, КУЛЬГА-, плéнтатися, *п*^ф^ диб(-диб); ± ЧВАЛА-; & *(- бусла)* ци́ба-; *д*^к^ ^а^подибуля́-;

НАДИ́БАТИ натрáпи-, знайти́, зустрí-; & *н*^дк^ нади́бувати; */до-/; **нади́бає** *д.* нади́бле.

ДИ́БИТИСЯ зди́блюва-, ставáти ди́бки /гóпки/.

ДИВÁК чудасíй, химéрник, кумéд-, проя́ва, ориґінáл, чудíй; & *ж*^і^ дивáчка, ^а^химéрничка; **д., яки́х мáло** ♦ дивакóм, ♦, що називáється.

ДИВÁ/ЦЬКИЙ ~кувáтий, *з*^п^ бзікувá-; & ~́чний.

ДИВÁЧІТИ; ЗДИВÁЧІТИ: що –ів здивáчілий.

ДИВИН/Á ДИВО; ~ка, дивови́жа /-́вище[сько].

ДИВИ́ТИСЯ глядíти, зи́ри-, *у*^р^ зрí-, *(пильно)* придивля́тися, зори́ти, пáс- очи́ма, зосерéджувавáгу; *(знай)* поглядá-, позирá-, ГЛИПА-; *ф*^р^ підглядá- /за-/, зазирá- /о-/, кружля́- /перебігá-, шукá-/ очи́ма; *(уперто)* втýплюватися; *(за чим)* спостерігáти *що*; *(як на взір)* брá- при́клад з, взорувáтися на; *(як дока)* розцінювати /розглядá-/ *що*; *(- вікно)* вихóди-; *(на Рим)* оглядá- *що*; *(за ї ми)* /на-, ДО-/ *їх*, піклувáтися *ї-ми*; *(у люстро)* видивля́ти(ся); **д. звíром** ♦ вóвком; **д. із зáздрістю, зáздро д.** ковтáти сли́ну; **д. тепéрішнім óком** ♦ крізь при́зму сучáсности; **д. чóртом на** *кого* ворóже ♦ на /стáвидо/; **не д.** не звертá- увáги, *з.* не турá-; **диви́!** *г.* ади́!; **диви́сь** *в*^ст^ 1. чогó дóброго [він, д., усé здáсть], 2. як нáслідок /результáт/ [кричи́!, д., хто й озвéться]; 3. крíм тóго [а тут, д., ще й грóші]; **д. чóртом** серди́то ♦; **я. /м**^н^ **хто/ -иться** 1.-4. с-и ♦, 1. з-й об♦, задивлений, націл- очи́ма, глядáч, *с*^к^ -óкий [ніжнóокий], 2. з-й доглянути, зáйнятий (д)óглядом, (д)оглядáч, 3. з-й огля́нути, 4. **що спостерíга**;

ВИ́ДИВИТИСЯ *(пильно)* мáло не ви́звіри-;

НАДИВИ́ТИСЯ набáчи-, наглéді- ◊;

ПОДИВИ́ТИСЯ гля́нути; **п. зи́зом /як ножéм удáри-/** г. криви́м óком /вóвком/.

ДИ́В/НИЙ ~ови́ж-, чудни́й, ~огля́д-, химéр-, чудернáцький, ~áць-, *р.* ~óчний, *с.* феєри́ч-, *ф.* несамови́тий; *(знак)* незвичáйний, незрозумíлий; *(факт)* рідкісний, нетипóвий, ориґінáльний, безпрецедéнт-; *(образ)* цікáвий, загадкó-, ексцентри́чний; *ф*^р^ кумéд-, аномáль-; *о*^к^ неймовíр-, фантасти́ч-, нечýва-, неповтóр-, виняткóвий, чудó-, чарíвни́й, збіса гáр-; *(овоч)* екзоти́ч-; *с*^к^ диво- [дивосвіт]; & пре♦, ~́ним-♦;

ДИ́ВНО в дивови́жу, навдивови́-; чýдно ◊, *ф*^р^ ти скажи́!; *п*^рс^ дивинá, ди́во, дивови́жа.

ДИ́ВО ♦ви́жа, чудасíя, чýдо, сон вочеви́дь, *о*^к^ рідкість, *р.* ♦гля́д(ь), див, *с.* ♦ ди́вне, нечýвана річ /діло/, феноменáльне я́вище; *ф*^р^ пóдив, (з)дивувáння, здивóв-; & ДИВИНА, дивни́ця, дивóта; *п*^р^ ди́вно, чýд-; **з дóброго ди́ва** ні сіло ні впá-; дáрма-гáрма, ні зá що ні прó що.

ДИВОВИ́ЖА > ДИВО.

ДИВОВИ́ЖНИЙ > ДИВ-, *п*^о^ дивови́д-.

ДИВ/УВÁТИ виклики́- пó~, здивóвува-, чудувá-, вражá-, пантели́чи-, збивáти з пантели́ку, ошелéшу-, приголóм-; *б*^з^ дивувáтися, чудувá-; **я. /м**^н^ **хто/ ~ýє** с-и´♦, з-й з♦, ~áк, *п*^к^ чудни́й, безпрецедéнт-, ~́ний, ~ови́ж-, *с*^к^ диво- [÷цвіт], ©;

ЗДИВУВÁТИ заскóчи-, зачудувá-, зби́- з ніг ◊; ± СПАНТЕЛИЧИ-.

ДИВУВÁТИСЯ чудувá- /зумівá-, чудувáти, дивувá-, виявля́- пóдив/ з *чого*; *г.* подивля́-, *о.* не могти́ ви́й- з ди́ва, ди́вом дивувáти(ся), роззявля́ти рóта, роби́- велúкі óчі, витріщá- /виря́чува-, вилупля́-/ óчі, самóму сóбі не вíри-, не вíри- своїм очáм /вýх-, ушáм/; & пере♦; **не д.** не роби́ти ди́ва з *чого*; **я. /м**^н^ **хто/ -ється** здивóваний, зачудóва-, негóд- ви́йти з ди́ва, ©;

ЗДИВУВÁТИСЯ зби́- з пантели́ку, зчудувá-, зумí-, сплéснýти /вдáритися в пóли/ рукáми ◊, *о.* роззя́вити рот(а), *б*^а^ пороззявля́- роти́.

ДИ/ЗЕНТЕРÍЯ *х*^а^ ~сентé-, різáчка, червíн-, БІГУН-, кривáвиця, пронóс, розвíльнення шлýнку.

ДИК/И́Й *(звір)* не свíйсь-, вíльний, неприбóрка-, чотириногий; *(- фавну)* прирóдни[і]й, ДИКОРОСЛИЙ, некультивóваний; *(горб)* пустéль-, незасéле-, безлю́д- /від-/, глухи́й, необжи́тий; *(люд)* пéрвісний, нецивілізóва-, ~ýнський, бáрбар-, примітúвний, ди́вий; ☺ сором'язли́-, відлю́дькуватий, неслухня́ний, непокíр-, нíби в лíсі ріс; *(голос)* не свíй, *(крик)* відчайдýшний; *(обряд)* нерозýм-, безглýздий; *(- радощі)* невгамóвний /непо-/, розгнýзда-; *(сміх)* нестрим-, маніякáль-, скажé-, шалé-, несамови́тий; *(гніт)* страшни́й, неймовíр-, жорстóкий; *ф*^р^

ди́вний, незвича́й-; *і.* ~у́н; & ~ува́тий, ~им-♦.

ДИ́КІСТЬ дику́нство, ба́рбарс-, відста́лість, некульту́рн-, нецивілізо́ван-, *о.* пече́рн-.

ДИКОРО́СЛИЙ саморо́слий.

ДИКТА́ТОР самовла́дець, автокра́т, де́спот, тира́н, абсолю́тний мона́рх, цар, ка́йзер, ці́сар, вождь, *ф.* хазя́їн, *а.* фю́рер, ду́че, кауди́льйо, шах, хан, раджа́, султа́н, емі́р, калі́ф, шейх.

ДИ́КТОР *г.* заповіда́ч.

ДИКТ/УВА́ТИ *(їм)* нака́зу-, припи́су-, /*волю*/ накида́ти, задава́- тон, вимага́- від /зобов'я́зува-/ *їх*, верховоди- над *ними*; *(на тасьму)* наговорю́ва-; ± КОМА́НДУ-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ ~у́є с-и ♦, ~а́тор, *п*^{к} вожди́стий, гі́тлерис-, © дикту́ючи.

ДИКУ́Н > ВАРВАР; *о.* хто в лісі ріс; ± ДИКИЙ.

ДИЛЕ́МА одне́ з дво́х, *ж*^{м} або́-або́, так чи так; *о.* важки́й ви́бір /альтернати́ва/, як півень на пло́ті *(у чий двір стрибне?).*

ДИЛЕТА́НТСТВО ама́тор-, дилета́нтизм; *п.* поверхо́вість, школя́рство, доморо́слість.

ДИМ димо́к, димо́висько /-о́вище/, клу́би ди́му.

ДИ́МНИЙ курни́й, диму́чий.

ДИНАМІ́ЧНИЙ не іне́рт-, мото́р-, акти́в-, енергі́й-, дія́ль-, живи́й, рухли́-, жва́-, невто́мний, *(- ходу)* тверди́й (і впе́внений).

ДИПЛО́М *(фахівця)* свідо́цтво, посві́дчення; АТЕСТА́Т; *(почесний)* гра́мота.

ДИПЛОМА́ТІЯ зо́внішньо-політи́чна ді́яльність; *п.* інтри́ги, махіна́ції, мане́ври; такт(о́вність), ви́триман-, *(хитра)* **ф.** полі́тика, хитрува́ння, сприт; *о*^{к} му́дрість, розсу́длив-, глузд.

ДИРЕКТИ́ВА настано́ва, вказі́вка; циркуля́р, обі́жник, інстру́кція, при́пис; кома́нда, нака́з, розпоря́дження, *г.* заря́дження.

ДИРЕ́КТОР адміністра́-, шеф, бос, *ф.* туз, хазя́їн, *з*^{н} (вели́ке) цабе́; & ♦чик, ♦я́ка, *д*^{о} *♦юва́ти.

ДИРЕ́КЦІЯ адміністра́-, упра́ва, управлі́ння, про́від, керівни́цтво.

ДИ́РКАТИ диркоті́ти, *п*^{ф} дир; & *і.* *ди́ркіт.

ДИСГАРМО́НІЯ *м*^{у} какофо́-, немилозву́чність /неспі́в-/; *п.* невідпові́д-, нез(ла́)го́да, ро́злад.

ДИСИМІЛЯ́ЦІЯ розподі́бнення.

ДИСК *у.* кружа́ло; & диске́та.

ДИСКРЕДИТУВА́ТИ упослі́джу-, РОЗВІНЧУ-, ЗНЕСЛАВЛЮ-.

ДИСКРИМІНА́ЦІЯ упослі́дження, шельмува́-, обме́ження /позба́вле-/ прав.

ДИСКУ́СІЯ обгово́рення, ДЕБА́ТИ, ди́спут, поле́міка, слове́сний бій, *г.* розпра́ва; *ж*^{м} спір, супере́чка, сперечання, спі́рка, супере́ка.

ДИСКУТУВА́ТИ обгово́рю-, сперечатися, *(марно)* *ф*^{р} мета́ти бі́сер (пе́ред свиньми).

ДИСЛОКА́ЦІЯ *в*^{й} розмі́щення, розквартирува́-; & передислока́ція, *(пішки)* *г.* пере́ма́рш.

ДИ́СПУТ > ДИСКУСІЯ.

ДИСТА́НЦІЯ ві́ддаль, ві́дстань; *(залізнична)* дільни́ця; *с*^{т} тра́са, шлях; & диста́нційка.

ДИСЦИПЛІ́Н/А (роз)поря́док, *г.* ка́рність; *(особи)* самоконтро́ль, ви́тримка /-аність/; *(учня)* пове́дінка, пово́дження; *(навчальна)* пре́дме́т, ку́рс, фах, спеція́льність, га́лузь нау́ки; & ~ка.

ДИТИ́Н/А дітва́к, ча́до; *(мала)* мал(ен)я́, опе́цьок, ка́пшук, карапу́з, *д*^{а} ля́ля; *(до року)* немовля́, пискля́, писку́н, *ф.* голопу́цьок, *(остання у мами)* зно́сок, *ж.* ви́шкреб-; *(нешлюбна)* байстря́, БАЙСТРЮК /*ж*^{і} -чка/; *(моя)* наща́док, плоть і кров; *ф*^{р} син, дочка́, ді́вчина, хло́пець, па́рубок, спадкоє́мець; *(комунізму)* проду́кт, виа́зни́к, плоть від пло́ті; *п.* проста́к, наївня́к, молоде́-зеле́не; & ~ча́(тко), ~я́, дитя́т(оч)ко, ~онь)ка, дитя́.

ДИТИ́НСТВО дитя́чі /хлоп'я́-, дівча́-/ літа́, *о*^{к} мале́нство; *(раннє)* немовля́т-; **з -тва** зма́лку.

ДИФІРА́МБ, *х*^{а} **ДИТИРА́МБ** *і*^{с} ода, гімн;

ДИФІРА́МБИ вихваля́ння, (по)хвальба́, прosла́ва, *ф*^{р} тимія́м, *с*^{о} фі́міам; **співа́ти д.** кури́ти тимія́м, підно́си- до небе́с /вихваля́-/ *кого.*

ДИТЯ́ > ДИТИНА; *(новороджене)* новоро́дець, новоро́док, *(померле нехрещеним)* *е.* потерча́.

ДИТЯ́ЧИЙ *(- літа)* мале́-; *(розум)* не(до)зрі́лий, недосві́дчений, зеле́-, наї́в-, недорозви́не-; & *д* дити́н-, ді́точий, дити́ня-, (ранньо)дити́нсь-.

ДИ́ХАВИ́ЦЯ > АСТМА; & ди́хавка.

ДИ́ХАЛЬНИЙ респіра́тор-, *г./з*^{п} віддихо́вий.

ДИ́ХА́ННЯ по́дих, вди́х, ви́дих; *ф*^{р} дух [спе́рло дух]; *(вітру)* ше́піт, зідха́ння; *(як процес)* *б*^{і} газоо́бмін; *(весни)* **п.** набли́ження; *(волі)* ві́яння, по́вів; *(часу)* о́зна́ка;

ДИХА́ННЯ *ж*^{м} жива́ істо́та.

ДИ́Х/АТИ віддиха́- /в-, ви-/, зво́ди- дух, *(важко)* хе́ка-, са́па-, (*хапа- повітря, як риба на піску*) зіпа́-; *п.* жи́-, існува́-, міцні- [з цього ~ає на́ша ві́ра]; *(чим)* 1. *ф*^{р} тхну́- [ди́ше анархіє́ю], 2. віддава́тися *чому*; *(вітер)* ві́яти, повіва́-, подиха́-; *(жаром)* паші-; *(чим /- лице/)* відбива́- *що*; & *д*^{к} по♦; **д. на ла́дан** пря́с- на тонку́, па́хнуземле́ю; **~а́ си́лою хто** си́ла так і пре /паши́ть/ з *кого*; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **~а** с-и /з-й/ ♦, *п*^{к} ~аль-, *с*^{к} –ди́ш- [вогнеди́ш-], © ~авши, ~аючи; **я. ~а сме́ртю** кремато́рійний; **я. не ~а** бездиха́н-.

ДИЧА́ВІТИ *(- сад)* *р.* бур'яні- & дичі́ти.

ДИЯ́ВОЛ ДІДЬКО, біс, сатана́, чорт, нечи́ста си́ла, де́мон, *е.* враг, га́спид; & *ж*^{і} дия́волиця.

ДИЯ́ВОЛЬСЬКИЙ бі́сів(ський), сатані́всь-, чо́ртів, чортя́чий, ге́монський, ана́хтемсь-, Ка́їнів, ді́дьчий; *п.* злий, гадю́чий, віроло́мний, підсту́п-; *(задум)* потво́р-, демоні́ч-, жахли́вий, мефісто́фельський, жорсто́-, пеке́льний; *(обстріл)* нестри́м-, нава́ль-, інтенси́в-, гура́ган-; *л.* прокля́тий /-у́щий/, холе́рний; & дияволі́ч-;

ДИЯ́ВОЛЬСЬКИ ду́же, жахли́во, до упа́ду, жах! [ї́сти хо́четься – жах!] *г.* ді́дьчо ◊.

ДІАЛЕ́КТ *(місцевий)* говірка, *г.* ба́лак; *з*ⁿ жарго́н, арго́, ко́йне, сле́нг, су́ржик; ± МО́ВА.

ДІАЛО́Г > РОЗМОВА; *ф*ᵖ дискусія, поле́міка, о́бмін думка́ми.

ДІАМА́НТ *с*ᵒ алма́з, *(оброблений)* брил(ь)я́нт; *п.* кошто́вний ка́мінь, кошто́вність, прикра́са.

ДІА́МЕТР *у.* попере́чник, *з.* про́мір.

ДІАПАЗО́Н *(дії)* за́сяг, ме́жі, грани́ці, ліміти, *о.* від і до, *ф*ᵖ віяло [широ́ким ÷м розки́нулись слова́ прамо́ви], *о*ᵏ спектр; *(знань)* *п.* о́бсяг, об'є́м; & *п*ᵏ *♦истий.

ДІА́СПОРА *б*⁻ᵒ розсіяння, розсіяність, *(по світі)* розлізлість, *п.* еміґра́ція.

ДІБРО́ВА листвяни́й ліс; *ж*ᴹ дубня́к, дубни́к, дуби́на, дуби́ння; ± ЛІС.

ДІ́ВА неза́йманка /-иця/, нео́рана, *г*ᵈ нерозпеча́т-, непроби́та; ± ДІВКА; **стара́ д.** си́ня панчо́ха.

ДІВА́ТИ знахо́ди- місце на, приміща-, прилашто́вува-, *(десь)* запрото́рюва/-; *(їх)* прихища́-, дава́- приту́лок їм; *(добро)* витрача́-, зужива́-; **я. /м**ᴴ **хто/ діва́** з-й поді-, нез-й берегти́, ~ч, ©.

ДІВА́ТИСЯ губи́-, запада́ти(ся), (за)пропада́-, з-ника́-; *(від їх)* хова́тися; знахо́дити пртстано́вище /приту́лок/; & по♦; **я. -ься** зникомий, поді́ваний /за-/, запрото́рю-, приріче- зни́кти;

ДІ́ТИСЯ *(де)* притули́-, прихили́- ◊; & (за)по♦.

ДІ́В/КА ДІВЧИНА на порі, відда́ниця; *(у панів)* покоївка, служни́ця, на́ймичка; & ~у́ля, підді́вка, дівчу́к, діве́га.

ДІВО́ЦТВО *(час)* діво́чі літа́, дівува́ння(чко); *з*ⁿ неза́йманість, неви́н-, *у*ᵖ непоро́ч-, *п.* віне́ць.

ДІВО́ЧИЙ дівча́-, дівоцький, *(не з селян)* паня́нсь-; *(- прізвище)* з до́му [з до́му Л. Коса́ч].

ДІВУВА́ТИ *(щасливо)* *г.* діво́чити.

ДІ́В/ЧИНА юна́чка, ю́н-, *(козир-♦)* хлопчу́р-; *з*ᴴ голопу́пниця; *(на порі)* відда́-; *(моя)* коха́на, наре́че-, лю́бка, по́друга; & ~ча́(тко) /тонь-/, ~чинка, ~онь-, ~чино́нь-, ~ч(ин)и́сько, ~а, ~к-а, ~и́ця, ~у́ля, ~а́ха, ~чини́на.

ДІД стариган, *з*ᴴ стари́й шкарбу́н; *(жебрак)* ста́рець; *(на городі)* опу́дало; & дідо́к, діду́нь, діду́сь, дідуга́(н), діди́сько, діди́ще;

ДІДИ́ пре́дки, пра́щури, пра́діди, прабатьки́.

ДІД-МОРО́З святи́й Микола́й.

ДІДІ́ВСЬКИЙ пре́дків(-), праба́тьків-, прадідів-, пра́щурів, пра́дідній; *п.* ДАВ-, старови́нний.

ДІДІ́ВЩИНА спа́дщи-, діди́з-; ДАВ/НИ- ~ні часи

ДІ́ДЬКО біс, чорт, сатана́, ДИЯВОЛ, нечи́ста си́ла, анци́болот, пеке́льник, нечи́стий /злий/ дух, де́мон, *е*ᵉ лиха́ годи́на [на -ху́ -ну?]; **до -ка в зу́би** до ді́дька за две́рі.

ДІ́ЖКА каді́б, ку́хва; *(на тісто)* діжа́, *(з віком)* бо́дня, *(на воду)* водя́нка; & ді́жеч-, діжчи́на.

ДІЗНАВА́ТИСЯ дові́дуватися, ДОШУ́КУВА-, доколу́пува-, допи́тува-, ціка́ви-, виві́дувати, пронюхува-, до[і]знава́- /про-, пі-, *р.* на-/; *(горя)* зазнава́-; **я. /м**ᴴ **хто/ -є́ться** с-и ♦, з-й дізна́-, ціка́вий зна́ти, дізнаве́ць, © виві́дуючи;

ДІЗНА́ТИСЯ прочу́ти ◊; *(од кого)* почу́-.

ДІЙМА́ТИ (на)докуча́-, гра́- на не́рви, *с.* допіка́-, дошкуля́-, дозоля́- (до живи́х печіно́к); ± ДРАТУВА-; **що дійма́ = що допіка**.

ДІЙОВИ́Й *(спосіб)* ефекти́вний, результати́в-; *(-співпрацю)* плід-, плодотво́р-; *(чинник)* акти́в-.

ДІ́ЙСНИЙ реа́ль-, спра́вжній, справде́ш-, щи́рий, достеме́нний, не уя́в- /фікти́в-, фальши́вий/, правди́-; *(стан речей)* факти́чний, *к*ᴴ і́стин-, неспотво́ре-, непідро́б-, неперекру́че-; *(закон)* чи́н-, правоси́ль-, судопра́в-; *(член)* зако́н-, леґа́ль-, правомо́ж-;

ДІ́ЙСНІСТЬ реа́льн-, *ж*ᴹ очеви́дн-, очеви́дь ◊; *з*⁻ⁿ і́стина, пра́вда, факт; *(навколишня)* світ;

ДІ́ЙСНО (на)спра́вді, навспра́вжки, в дійсності, де фа́кто, на ділі, *р.* досто́ту; і́стинно, воїстину, якра́з, са́ме ◊, © такі́ [**д. там** там такі́]; *в*ᶜᵐ пра́вда, достеме́нно, я́сна річ, безсумнівно, без су́мніву, по́за вся́ким су́мнівом.

ДІЛ > ДОЛИНА, ± РІВН-; *(у хаті)* долі́вка, пі́длога; *(мерцю)* я́ма, моги́ла; *ф*ᵖ земля́, низ, спід; *р.* пай, ча́стка; & до́лище;

ДО́ЛОМ ни́зом, у доли́ні.

ДІЛ/И́ТИ роз(по)діля́-, паюва́-, дрібни́-, дроби́-, *(навпіл)* полови́ни-; *(гурт)* розбива́-, роз'є́дну-, розко́лю-, *г.* розрізничко́ву-; *(горе)* поділя́ти; *(на види)* кля́сифікува́-; *(карти)* роздава́-; **д. го́ре й ра́дощі ♦** до́лю й недо́лю; **я. /м**ᴴ **хто/ ~ить** с-и ♦, з-й по♦, за́йнятий по́ділом, розподі́лювач, розподі́льник, ~і́й, *м.* ~ьни́к, *п*ᵏ ~и́льний, розподі́льч[н]ий, © ~и́вши, поділя́ючи;

ДІЛИ́ТИСЯ *(останнім)* відрива́ти від сво́го рота, віддава́- оста́нню соро́чку; ◊; **я. -иться** с-и ♦, з-й по♦, ді́лений, розді́люва-, *п*ᵏ *м.* поді́льний, *с*ᵏ -ді́льчий [самоді́льчий], ©.

ДІ́Л/О заня́ття, пра́ця, робо́та; *(в суді)* спра́ва, /*чи-я*/ досье́, па́пка; *(до кого)* потре́ба, інте́рес; *(бізнес)* фі́рма, підприє́мство; *(давнє)* поді́я, ви́падок; *ф*ᵖ річ [**дру́ге д.** і́нша р., щось і́нше]; & ді́льце; **д. да́внє** було́ та загуло́; **було́ д.** ді́ялось; було́ таке́; **а яке́ моє́ д.?** а мені́ що до то́го?; **не на́шого /ва-/ ро́зуму д.** ду́же му́дре ♦; **не вели́ке д.** не шту́ка; **па́ном д.** *(жити)* як у Бо́га за двери́ма; **пропа́ще д.! ♦** таба́к!; **без ~а що** до ніч́ого *що*; **до ~а** *(робити)* як слід; **і кіне́ць ~а** та й по всьо́му; **ма́ло ~а їм до чого** не обхо́дить їх **що**; **ті́льки й ~а** т. й кло́поту; **на ~і** факти́чно, реа́ль-; спра́вді; **одне́ д. – говори́ти, а дру́ге д. – ді́я-** одно́ – моло́- язико́м, а дру́ге – пе́р- плу́га.

ДІЛОВИ́Й *(ритм)* робо́чий; *(крок)* практи́чний; ☺ працьови́тий, досві́дчений, підгото́ва-, кваліфіко́ва-, *о.* підку́тий; *(вигляд)* ділови́-, заклопо́таний; *(ліс)* това́р-, промисло́вий.

ДІЛО́К > КОМБІНАТОР.
ДІЛЯ́НКА *(землі)* кла́поть, шмато́к, клин, *(певної флори)* уро́чище; *(велика)* пля̲нта́ція; *(науки)* га́лузь, сфе́ра, ца́рина, фронт, с^{о} о́бласть.
ДІЛЬБА́ *ф.* діля́чка, *г.* ділени́на.
ДІЛЬНИ́ЦЯ *(відомча)* відділок, відділ, філія, *(шляху)* диста́нція.
ДІМ БУДИНОК, ха́та, домі́вка, госпо́да, приstано́вище, домі́вля, *(рідний)* *п.* стріха; *(великий)* будівля, споруда; *п.* сім'я́, роди́на; *(царський)* дина́стія; *(торговий)* фірма; & домо́(ч-о)к, до́мик, доми́на; *(дідів)* старе́чий ♦, с^{о} буди́нок для престарілих[!]; **з до́му** *(іти)* у світ.
ДІРА́ о́твір, про́різ, щіли́на, відту́лина, душни́к; *п.* глушина́, загумі́нок, провінція; & дірка, ді́рочка, дірома́ха, діро́висько.
ДІ́РКА *(у приладах)* ду́чка; & д^{о} *діркува́ти.
ДІРЯ́ВИЙ *(одяг)* поде́ртий, дра́ний, зно́ше-; & продіря́вле-, дірча(с)тий, діркува́-, дірча́вий.
ДІСТА/ВА́ТИ *(відки)* бра́-, витяга́-; *(чим)* досяга́-; *(гроші)* відбира́-, оде́ржу-, отри́му-; *(дані)* здобува́-, відшу́ку-; *(конечне)* розжива́тися на, стара́- *чого*; *(втіху)* ма́ти; *(грип(у)* підхо́плюва-, захво́рю- на, заража́тися *чим*; *(енергію)* видобува́ти, виробля́-; *ж^{н}* става́-, вистача́-; **я.** /м^{н} **хто**/ **~є** ***що*** наділюваний *чим*, с-и ♦, з-й ~ти, відбо́рець, відбира́ч /-а́тель/, адреса́т, о^{к} дістава́йло, к^{н} оде́ржувач, отри́мув-, © ~ючи́;
ДІСТА́ТИ *(у пику)* злови́-, спійма́- ◊; & б^{а} поді-става-; **д. ви́году з** ***чого*** ма́- зиск /ко́ристь/ з; **д. по шта́нях** ♦ по сідни́ці; **діста́неш!** ма́тим-!, зло́виш!, спійма́єш!
ДІСТА/ВА́ТИСЯ *(важко)* здобува́-; *(куди)* добира́-, добува́-; *(з-за ґрат)* про♦, проника́ти, о^{к} прорина́-, просяга́-; *(до лап)* потрапля́-; *(на волю)* вихо́ди-; *(на горіхи)* перепада́-; *(не йно на долю)* /ви-, при-/, прихо́ди- [їй ле́гко прихо́дить], суди́тися; **д.** *кому* ***хто*** *г.* ~ва́ти *(хто)* за ***кого*** [**їм ~ю́ться жі́нки** вони́ ~ю́ть за жіно́к]; **я.** /м^{н} **хто**/ **-є́ться** 1. *(куди)* з-й ~́тися, подорожа́нин, п^{к} близьки́й до *чого*, о^{к} сягу́щий, на шляху́ до, © потрапля́ючи, 2. **я. перепада**;
ДІСТА́ТИСЯ добра́-, з^{н} допха́- ◊; **д. кінця́** о^{к} досягти́ дна.
ДІТ/ВА́ ~ваки́, ~вора́ /-ня́/, ~́ти, ~лахи́, ~лашня́.
ДІ́Т/И не доро́слі, мале́ча, маля́та, малюки́, ДІТВА, дрібно́та, дробина́; сини́, до́чки; *п.* насту́пне поколі́ння; & ~очки́, ~оньки́, ~ки, ~и́ська.
ДІТКЛИ́ВИЙ ☺вразли́-, тонкосльо́зий, делікатний, *о.* мімо́зистий; *(віц)* дошку́льни́й; *(- тему)* дражли́вий.
ДІТЛАХИ́ > ДІТВА, дітлашня́, дітвора́, ± ДІТИ.
ДІ́Я ♦ння, чин, а́кція, вплив, ефе́кт, *д.* ділання, *ц.* ді́яніє; пра́ця, ді́яльність; *(з ризиком)* гра з вогне́м; *(із с^{л} у)* робо́та, функціонува́ння, лад [пу́щено в ді́ю]; *(закону)* чи́нність; *(твору)* сюже́т, ро́звиток поді́й; в^{и} опера́ція; *(ритуал)* обря́д, церемоні̲я̲л; *(у п'єсі)* акт; *(аритметична)* одне́ з чотирьо́х дій лі́чби́; ***а^{н}*** неді́яння;
ДІЇ пове́ді́нка, вчи́нки, поступо́вання; **зрадни-цькі д.** уда́р /ніж/ у спи́ну.
ДІЯ́ЛЬНИЙ енерґі́йний, рухли́вий, невто́мний, акти́вний, не іне́ртний; ± ПРАЦЬОВИ́ТИЙ.
ДІЯ́ЛЬНІСТЬ пра́ця, робо́та, заня́ття́, акти́вність, у^{р} ді́яння; *(організму)* існува́ння, життя́; *(установи)* функціонува́ння.
ДІ́ЯТИ роби́-, чини́-, *г.* поступа́-, н^{I} ко́ї-, *(на якійсь ниві)* працюва́-, *(десь)* ф^{р} товкти́ся; *(узгоджено)* іти́ в но́гу /крок-у-кро́к/, *(рішуче)* бра́- бика́ за ро́ги; *(хутко)* без ми́ла голи́-, с^{о} на ходу́ підме́тки рва́-; *(- УПА)* оперува́-; *(- машину)* функціонува́-, служи́-, бу́- в ді́ї; *(на їх)* вплива́-; *(- закон)* ма́- си́лу /чи́нність/; ф^{р} бра́- [**гра́дуси беру́ть** алкого́ль діє]; & житте́♦; **я.** /м^{н} **хто**/ **діє** с-и ♦, з-й по♦, заді́я-, дія́ч, п^{к} дійови́й, робо́чий, ді́яльний, акти́в-, чи́н-, ефекти́в-, с^{к} -ді́йний [рівноді́йний], © ді́ючи;
ПОДІ́Я-: що поді́єш нема́ ра́ди, що поро́биш;
ДІ́ЯТИСЯ відбува́-, здійснюва-, роби́-, ко́ї-, чини́-, твори́-, ма́ти мі́сце ◊; **я. -є́ться** ді́яний, тво́ре-, ко́є-, відбу́ва- ◊, п^{к} ча́стий, ©.
ДЛЯ на [як на Жа́шків]; **для то́го** на те; **для запрова́дження /ви́вче- +/** щоб запрова́дити /ви́вчити +/.
ДЛЯ́ВИЙ мля́вий, забарни́й, пові́ль-, неповоротк[н]и́й, вайлува́тий, непрово́р-, нешвидки́й.
ДЛЯ́ТИСЯ > БАРИТИСЯ.
ДМУ́ХАТИ ду́-, *(ротом)* ху́ха-; *(вітер)* ві́я-; *(у трубу)* труби́-; & д^{к} задму́ха-, дмухну́-;
ДМУХНУ́ТИ *(на свічку)* пху́кну-; *(чарку)* ви́хили-; *(щосили)* побі́г-, дремену́-, *д.* махну́-.
ДНІ́ТИ розвидня́тися, світа́ти, сірі́ти, *о.* благословля́тися на світ.
ДНО *(моря)* ґру́нт, ло́же; ***ф^{р}*** спід [на спо́ді душі́], глибина́ [на дні оче́й]; *(ріки)* РІЧИЩЕ; *(карети)* поде́ння; *(міста)* кл̲ьоа́ка, не́трища, джу́нґлі, /*люди*/ жу́жіль-смі́ття, поде́нки; *(золоте)* *п.* жи́ла, джерело́; & де́нце, дни́ще; **подві́йне д.** підте́кст, двозна́чність, ± АЛЮЗІЯ.
ДО бли́зько, майже [**зал умі́щя́ д. ста глядачі́в** з. у. б. /м./ с. г.], по [**д. краї́в** по ві́нця], пе́ред [**д. то́го** пе́ред тим], з^{г} спере́д [**д. її шлю́бу** спере́д її ш.], на [**гото́вий д. найгі́ршого** г. на найг-і́рше]; **д. ля̲́мпочки** до одно́го мі́сця, *в.* до фе́-ні; **до мі́сяця** *(ждати)* ко́ло мі́сяця; **д. мі́сяця /каганця́/** *(писати)* при сві́тлі мі́сяця /каганц-я́/; **до ніко́го** ні до ко́го; **д. ре́чі** до ді́ла, до мі-сця; **д. сьо́мого колі́на** *(карати)* до найда́ль-ших наща́дків; **д. то́го** ***який*** ***з^{н}*** аж таки́й [аж таки́й чо́рний]; **аж д.** 1. до са́мого /са́мих, -ої/ [**аж до ха́ти**], 2. не виключа́ючи [**аж до бу́нт-у**]; <u>Надалі ідіоми з до за</u> //:

//**ДО ВПОДО́БИ** до сподо́би, до смаку́, до се́рця, до душі́, до ґу́сту, до шми́ги;

//**ДО ЗАГИ́НУ** до сме́рти, ДО ОСТА́НКУ, до оста́нньої кра́плі кро́ви; *п.* відчайду́шно, безкомпромі́сно, *г.* безкомпромісо́во;

//**ДО КРА́Ю** укра́й, остато́чно, до кра́йньої межі́ /ви́кінчення/, до неможли́вого, грани́чно, так що да́лі нема́ куди́; *(добалакатися)* до абсу́рду; *(спалити)* цілко́м, зо́всім, до цу́рки /пня/; *(потрібно)* ко́нче, ДОКО́НЧЕ, до зарі́зу;

//**ДО ЛАДУ́** гара́зд, до́бре, як слід, як тре́ба, до ре́чі, доре́чно, дола́дно;

//**ДО ЛИЦЯ́** *(кому)* ли́чить, пасу́є, підхо́дить;

//**ДО НОГИ́** упе́нь, ущент, до пня, наніве́ць /у-/, до цу́рки, до́чиста, доще́нту, до ре́шти, до голови́, до дрі́бки, до кри́хти /цу́рки/, до ґру́нту, геть чи́сто, по́вністю, цілко́м, зо́всім;

//**ДО ОСТА́НКУ** до оста́нньої хвили́ни, ДО ЗАГИ́НУ /сме́рти, кінця́, кра́ю/; & д'оста́нку, *жᴹ* до ста́нку [яки́й зма́лку, таки́й до ста́нку];

//**ДО ПНЯ** > ДО НОГИ;

//**ДО ПОБА́ЧЕННЯ!** на все до́бре!, *(од відхожих)* бува́й(те) здоро́в(і)!, *(відхожим)* іді́ть здоро́ві!, щасли́во!, щасли́вої доро́ги!, з Бо́гом!;

//**ДО ПУТТЯ́** гара́зд, як слід, як тре́ба, як годи́ться /годи́лося б/, розу́мно, доре́чно, з ко́ристю, результати́вно;

//**ДО РЕ́ЧІ** доре́чно, до ді́ла /ладу́, путтяі́, шми́ги/; *(вийти)* своєча́сно, вча́с-; *(мовити)* влу́ч-, як тре́ба /слід/, вда́ло, по су́ті; *вᶜᵀ* між і́ншим;

//**ДО РЕ́ШТИ** > ДО НОГИ;

//**ДО СМАКУ́** до вподо́би, до душі́, до се́рця, до шми́ги; *(їсти)* сма́чно, всмак;

//**ДО СМЕ́РТИ** > ДО ЗАГИНУ;

//**ДО СНАГИ́** під си́лу;

//**ДО ТО́ГО** *(Ж)* крім /о́пріч/ то́го, позати́м, на дода́ток, понадусі́м, плюс до всьо́го;

//**ДО ЧА́СУ** до пе́вної пори́; тимчасо́во;

//**ДО ЧО́ГО: не до *чого* кому** не в голові́ **кому** *що* [не до порося́т свині́, коли́ саму́ сма́лять]; **до чо́го *який*** > ДО.

ДОБА́ день і ніч, 24 годи́ни; *(нічна)* пора́, час; *(нова)* ***п.*** пері́од, епо́ха, е́ра.

ДО/БАЧА́ТИ поміча́-, зауважу́ва-; *(у чім)* ба́чи-, в~, *г.* дови́джува-; & доба́чу-; **я. /мᴴ хто/ доба́ча** с-и /схи́льний/ ♦, гото́вий доба́чи-, ©;

ДОБА́ЧИТИ догле́діти ◊;

ДОБАЧА́ТИСЯ прогле́джува- ◊.

ДОБИВА́ТИСЯ *чого зᴾ у.* ОСЯГАТИ *що*; *(прав)* ДОМАГА-, досту́кува-, доправля́-, вимага́ти, *с.* сту́кати в усі́ две́рі; *(платні)* допомина́тися, допевня́-; *(відповіді)* допи́тува-; *(куди)* діcтава́-, прибива́-, добира́-, пробива́ти доро́гу, досяга́- *чого*, *с.* іти́ пробо́єм; *(мети)* дохо́ди-, осяга́- /здобува́-, вибо́рюва-/ *що*; *(ласки)* пра́гну- здобу́ти; **я. -ється** = 1. **я. осяга, 2. я. домагається, 3. я. досяга**;

ДОБИ́ТИСЯ *зᴾ у.* осяг(ну́)ти́, *жᴹ* доп'я́стися, ви́стара-, доско́чити, *(посади)* ви́єдна- *що* ◊.

ДО/БИРА́ТИ *(рештки)* бра́-, з~, дозби́рува- /ви-/; *(кашу)* доїда́-; *(до купи)* допо́внюва-; *(сорти)* сортува́-; *(кадри)* ви~ /від-/, вишу́кува- /під-/, *сᵒ* під~; *жᴹ* розумі́-, усвідо́млюва-; **я. /мᴴ хто/ добира́** 1. с-и ♦, з-й добра́-, за́йня́тий до́бором, добира́ч, дозби́рув- /ви-/, *пᴷ* добі́рливий /виз-/, добі́рчий, добиру́щий, ©, 2. **я. вибира**;

ДОБРА́ТИ зрозумі́-, дотя́ми-, дійти́ до тя́мку ◊; **не доберу́ сло́ва** як би це сказа́ти?.

ДОБИРА́ТИСЯ *(куди)* дістава́-, ДОБУВА-, *ф.* докуди́кува-; *(потай)* підкрада́-; *(до чого)* наближа́-, дохо́дити, доступа́тися [сюди́ не досту́пляться], досяга́ти *чого*; *(до істини)* докопува́тися, дошу́кува- *чого*, дізнава́- про; **я. /мᴴ хто/ -ється** зви́клий ♦, ра́дий діста́-, подорожа́нин, шука́ч, *о.* на шляху́ /в доро́зі/ до, ©.

ДОБІГА́ТИ *(до чого)* /над-, при-/; *(- звук)* досяга́-; *(кінця)* іти́ /прихо́ди-/ до.

ДОБІ́РНИЙ *(- насіння)* ви́бра-, найкра́щий, першосо́ртний, відмі́н-, високоя́кіс-; *(смак)* ви́шука-; *(овоч)* чимали́й, вели́кий, здоро́вий; *(- лайку)* непристо́йний.

ДОБРИ́ДЕНЬ! до́брого дня! до́брий день! здоро́в (був)! здоро́ві /здорове́нькі/ були́!; *(відповідь)* до́брого здоро́в'я!; *(при праці)* помага́йбі! Бог на по́міч!; *(казати)* на добри́день!

ДО́БРИЙ незли́й, не лихи́й, непога́ний, *кᴴ* позити́в-, *ф.* незле́цький; ☺ чу́йни́й, прия́з-, приві́т-, сла́в-, ласка́вий, ДОБРОТЛИ-, щи́рий, з до́брою душе́ю, добрози́чли́вий, ще́дрий, добро́ді́йний; лю́дя-; *(чек)* ді́йс-, *(тон)* присто́й-, *(харч)* я́кіс-, добро́т- /-я́чий/, *с.* першокля́сний, першоря́д-, *(смак)* ви́тонче-; *(- раду)* ко́рис-, потрі́б-, ДОЛАД-; *(відгук)* співчутли́вий, прихи́льний; *(шанс)* слу́ш-; *(настрій)* безтурбо́тний, весе́лий; *(спец)* умі́-, компете́нтний, досві́дче-, працьови́тий, підку́-, *(учень ще)* ви́хований, не відста́лий, взірце́вий; *(- ім'я)* заслу́жений, хвали́ гі́д-, незаплямо́ва-; *(- місце)* вигі́д-, зру́ч-; *(заробок)* поря́д-, чимали́й; *(урожай)* бага́тий, значни́й, вели́кий, висо́-; *(мед)* смачни́й; *(слух)* розвине-, го́стрий; *(день)* я́сни́й, со́няш-, прие́м-; & за♦, добре́нький /-е́нний/, ♦-пре♦; ± ГАРНИЙ; **з -ру годи́ну** г. з га́ком; **чого́ до́брого** диви́сь [він, д., ще й ска́же], *п⁻ᵒ* мо́же, можли́во; **бу́дьте /такі́/ до́брі!** зробі́ть будь ла́ска!;

ДО́БРЕ непога́но, незле́ ◊, гара́зд, до ладу́, як слід, як має бу́ти, по-Бо́жому, на со́вість, фа́йно; *(змерзти)* ду́же, ве́льми, си́льно, зо́всім, остато́чно, на кі́стку; *(з нᶜᵀ що)* ду́же до ре́чі.

ДО́БРІСТЬ доброта́, добросе́рдя, чу́йність, приві́тність, ла́ска, при́язнь, прихи́льність, серде́-

чність; ***ф*ᴾ** пóслуга [зроби́ таку́ ♦]; **знай мою́ д.** будь вдя́чний мені.

ДОБРІ́ТИ добріша-; **ПОДОБРІ́ТИ** подобріша-.

ДОБРÓ усé дóбре, *у*ᴾ блáго, *к*ᴴ позити́в; *(людське)* майнó, влáсність, багáтство, скарб, *н*ᴵ БЕБЕХИ, МАНАТКИ; ***як п*ᴾ** ДОБРЕ, в поря́дку; **не з добрá** з біди́ /гóря, скру́ти, безви́ході/.

ДОБРÓБУТ гарáзд, гаразди́, достáток, достáтки, *р.* гараздувáння, *о.* пóвна чáша, *с*ᵒ благополу́ччя; & *п*ᴾ *добрóбутно /= замóжньо/.

ДОБРОВІ́ЛЬНИЙ доброхіт-, непримусóвий;

ДОБРОВІ́ЛЬНО доброхіть /само-/, самохіттю, добрóм, по-дóброму, *(своє́ю)* охóтою /вóлею, лáскою/, *к*ᴴ за влáсним бажáнням.

ДОБРОВÓЛЕЦЬ волонтéр, охóтник, *і.* охóчий.

ДОБРÓДІЙ чоловік, люди́на, *(звертання)* пáне! [добрóдію!]; ***ж*ᴹ** ДОБРОЧИ́НЕЦЬ;

ДОБРÓДІЮ! пáне!, чоловíче!, *з.* мосьпáне!

ДОБРОДІ́ЙНИЙ доброчи́н-, філантропіч-, доброно́с-, милосéрдницький, *о.* даву́щий [рукá даву́щого]; *(вплив)* позити́вний /*с*ᵒ благотвóр-/, *к.* дóбрий; *(заклад)* добродíйницький, *г.* харитати́вний, допомогóвий;

ДОБРОДІ́ЙНІСТЬ *г.* добродíйство ◊.

ДОБРОДУ́ШНИЙ > ДОБРОТЛИВИЙ.

ДОБРОЗВИЧА́ЙНИЙ *(добро)*пристóй-, добропоря́д-, позити́в-, дóбрий, *з.* звичáйний, *ф*ᴾ безгріш-, *у.* ети́чний; ± ДОБРОЧЕСНИЙ.

ДОБРОЗИ́ЧЛИ́ВЕЦЬ *(чий)* прихи́льник, симпáтик, дóбрий гéній.

ДОБРОЗИ́ЧЛИ́ВИЙ не злости́-, не злóбний, дóбрий, зичли́вий, ласкá-, співчутли́- /спочут-/, при́язний, прихи́ль-, добролю́б-, людолю́б-;

ДОБРОЗИ́ЧЛИВІСТЬ *о*ᴷ добрози́ччя ◊.

ДОБРОМИ́СНИЙ добродум-, *п*⁻ᵒ доброчéс-.

ДОБРОМНАБУ́ТИЙ чéсно нажи́тий /здобу́-, набу́-, нáдбаний, при́дба-, зарóблений/.

ДОБРОПРИСТÓЙНИЙ > ДОБРОЗВИЧАЙ-.

ДОБРОСÉРДИЙ > ДОБРОТЛИВИЙ.

ДОБРОСÉРДЯ *і* **ДОБРОТÁ** > ДОБРІСТЬ.

ДОБРОТВÓРЧИЙ *у*ᴾ цілю́щий, нешкідли́вий, *(вплив)* живодáйний, спасéнний.

ДОБРОТЛИ́ВИЙ ласкá-, несварли́-, сумирний, сми́р-, *(з)*лáгід-, безгнів-, добросéрдий, ти́хий, м'яки́й сéрцем, *р.* плохи́й, *с*ᵒ добродушний.

ДОБР/ÓТНИЙ ~оякіс-, *(високо)*якіс-; *(стіл)* міцни́й, ~ий; *(- сукно)* цупки́й, надíйний; & ~я́ч-/щ/ий, ~éнний.

ДОБРОЧÉСНИЙ > ЦНОТЛИВИЙ.

ДОБРОЧÉСНІСТЬ чеснóта, чеснóти, цнотли́вість, цнóта; чéсність, морáльн-; добропристóйн- /-поря́дн-, -звичáйн-/.

ДОБРОЧИ́НЕЦЬ добродíйник, філантрóп, ми́лости́вець, ласкáвець, патрóн, *ж*ᴹ добрóдій; *у*ᴾ *е*ᵉ дóбра фéя; *(митців)* меценáт.

ДОБРОЧИ́ННИЙ > ДОБРОДІЙНИЙ.

ДОБРЯ́ЧИЙ > ДОБРОТНИЙ.

ДОБУВ/ÁТИ дістава́-, роз♦; *(працею)* заробля́-, дороблятися; *(у бою)* з♦, оволодіва́- *чим*; *(з піхов)* вихóплюва-, виймá-, витягá-; *(з кишені)* витру́шува-, *(з голови)* вигрібá-; *(олію)* виготовля́-, одéржува-; *(дітей)* ***д.*** нарóджу-; *(термін)* дослу́жу-, довідбувáти; **я. /*м*ᴴ хто/ ~á** с-и ♦, з-й здобу́-, роздобу́дько, ~ець, *п*ᴷ *(ви)*добувни́й, ~чий, здоби́чливий, ©; ± ОСЯГАТИ;

ДОБУ́ТИ *(з пам'яті)* ви́креса-, *ф.* ви́верну-; *(важко)* ви́колоти-, *(що)* доскóчи- *чого*; ◊.

ДОБУВÁТИСЯ ДОБИРА-; *(з грудей)* виривá-; *(на гору)* видирá- /з-/; *(відки)* продіставá- /вихóдити, *о*ᴷ проринá-/ назóвні; *(грошей)* ДОБУВА- *що*; **я. -ється = я. дістається**[1];

ВИ́ДОБУТИСЯ ви́діста-, *(на гору)* ви́пха-; ◊.

ДОВÁЖОК *о*ᴷ дорізок.

ДОВБ/ÁТИ *і* **ДОВБТИ́** длу́ба-, колупá-, відколу́пува-, відлáмува-, *(чим)* видóвбува-, виколу́пува-; *(з колоди)* жолóби-; *(птах)* дзьóба-; ***п.*** би́-, вдаря́-; *(одне)* товкти́ /-мáчи-/, повтóрюва-, човпти́; критикувá-; *(науку)* визу́джува-, зуди́-; **д. гóлову** *(- ідеї)* не вихóди- з голови́; **я. /*м*ᴴ хто/ ~é** с-и ♦, з-й ви́♦, зáйня́тий ~áнням, ~áль(ник), ~áк[ч], ~áйло, ~у́н, *і*ᶜ ~уш, *(одне)* товкмáч, *(науку)* зуди́ло, *(річ)* ~а-, *п*ᴷ ~áльний, ©

<u>**♦♦♦СЯ**</u> длу́ба-, колупá-, копирсá-; вовту́зи-.

ДОВБÉШКА *(голова)* *ф.* калгáн, макíтра, ку́мпол, казанóк; ± ДОВБНЯ *і* ГОЛОВА.

ДÓВБНЯ *(з дерева)* мóлот; *(на пробій стін)* тарáн; *л.* ду́рень; & довбéшка, довбéнь-: **і дóвбнею не доб'єш** ***кого*** здорóвий, як бугáй *хто*.

ДОВГÁСТИЙ довгувáтий.

ДÓВГИЙ не корóткий; ☺ висó-, ~отелéсий; *(похід)* *(~о)*тривáлий, ~очáсний; *(- бороду)* дозéм-; & ~éнький, дóвшень-, ~увáтий, *(по)*~áс-, подовжáс-, довж*(ел)*éзний, *(пре)*довжéн-, *о.* д.. як сон /як життя́ му́ченика/, *с*ᴾ *(най)*дóвший;

ДÓВГО тривáло ◊; & довгий-предовгий; **д. не ду́мавши** відрáзу́, дóвго не розглядáвшись;

ДÓВШИЙ & *(як)*найдóв-, дóвшенький; **на дóвшу скáлю** *г.* на дóвше;

ДÓВШЕ: трóхи д. дéщо ♦, *з*ᴾ подóв- /= як ♦/.

ДОВГОВІ́ЧНИЙ довголíтній, багатолíт-; *(будинок)* міцни́й, збудóва- надóвго.

ДОВГОТÁ > ДОВЖИНА; *(на мапі)* координáта.

ДОВГОТЕЛÉСИЙ висóкий, худи́й, незгрáбний, *п*⁻ᵒ цибáтий, *п.* дóвгий, *ж*ᴹ телегрáфний стовп.

ДОВГ/ОТРИВÁЛИЙ тривá-, ~очáсний, ~ий; ± ДОВГОВІ́ЧНИЙ.

ДОВÉРШ/УВАТИ докíнчу- /за-, ви-/, докóну-, завéршу-, довóдити до крáю /кінця́/; *(подвиг)* здíйснюва-; **я. /*м*ᴴ хто/ ~ує** с-и ♦, з-й ~и́-, ~увач, докíнчу-, *п*ᴷ завершáльний, кінцéвий, ©.

ДОВ/ЖИНÁ *(рейсу)* прóтяг, прóстяж; *(зими)* тривáлість; & ~готá, ~гість, ~жíнь; **по /на/ всій**

~жині взавдо́вжки, *к.* взавдо́вж.

ДО́ВІДКА по́свід-, посві́дчення, *(важлива)* сві-до́цтво;

ДО́ВІДКИ відо́мості ◊.

ДО/ВІ́ДУВАТИСЯ > ДІЗНАВАТИСЯ, *(- що)* допи́тува-, пита́ти, *жс*^{м} припи́тува-; & *г*^{д} ви~.

ДОВІ́КУ до сме́рти /ско́ну/; за́вжди, ві́чно, ці́лий вік, до́ки й сві́ту-со́нця; *(не забути)* НІКОЛИ.

ДОВІ́ЛЬНИЙ *(залежний від волі)* самові́ль-, самохі́тній; *(вибір)* ві́льний, свобі́д-, *(тлумачення, ще)* необґрунто́ва-, безпідста́в-; *(безконтрольний)* СВАВІЛЬНИЙ; ± ВОЛЬОВИЙ.

ДОВІ́Р/А /~'Я/ ~ливість; ® пе́вн-, упе́внен-; *(взаємна)* щи́р-, відве́рт-, безсекре́тн-, *(суспіль-)* гла́сн-; *(з боку ґаранта)* ЗАПОРУКА; **виявити ~у** не злегкова́жи- ~у, не стопта́- дові́р'я.

ДОВІ́РЕНИЙ *(кому)* дору́че-; ☺ дові́реник, дові́рена осо́ба.

ДОВІРЕНІСТЬ *у.* дору́чення, ві́рчий лист.

ДОВІ́РЛИВИЙ легкові́рний, наї́в-, простакува́тий, зеле́ний, неби́тий, неспоку́шений, недосві́дче-, необа́ч-, необере́ж-, легкова́ж-, некрити́ч-, нескепти́ч-.

ДОВІ́Р/Я́ТИ *(їм)* ві́ри-, покладатися /здава́-, спуска́-, сповіря́ти/ на *кого*, ма́- ві́ру /пе́вність/ у, бу́- пе́вним у, не боя́тися /остеріга́-, не таї́ти від/ *їх*; *(чому)* прийма́ти на ві́ру *що*; *(зброю)* доруча́- /припо-/; *(секрет)* звіря́тися /до-/ *їм*; **не д. кому** не ма́- ві́ри до *кого*; **я. /м**^{н} **хто/ ~я́** с-и ♦, з-й ~и-, спо́внений ~и, ймові́ра, *ю.* віроді́вець, ~и́тель, *п*^{к} ~ливий, *о.* з дові́рою до, ©;

ДОВІ́РИТИ *(кому)* ♦ся, зра́ди- пе́ред *ким*

ДОВІ́ЧНИЙ > ВІЧНИЙ; & *і.* дові́чник.

ДОВКІ́ЛЛЯ ото́чення, навко́лишній світ /про́стір, о́бшар, середо́вище, осере́ддя/, довкру́жжя, *як і.* довко́лишнє, *с*^{о} довко́лишній антура́ж; *о*^{к} око́лиця, окру́га, окі́л, око́лія.

ДОВК/О́ЛА навко́ло /-кру́г(и́)/; *п*^{рк} круг /дов-/. о-кру́г(и́), ~ру́ж; & доокола, довкі́л, вко́ло.

ДОВКО́ЛИШНІЙ /нав-, о-/, *д.* доохресний; *(-села)* близьки́й, по́близь-, недале́-, сусі́дній; **довко́лишнє** *(**середо́вище**)* довкі́лля.

ДОВО́Д/ИТИ супрово́ди-, допроваджува́-ти; *(їм)* переко́ну- *їх*, *б.* дока́зу-; *(до кінця)* допрацьо́ву-, доробля́ти; *(до чого)* спричиня́- /виклика́-/ *що*; *(деталь)* **т.** притира́-, вікі́нчува-; **д. до відома їх** повідомля́-, подава́- /доноси-/ *їм*; **я. /м**^{н} **хто/ ~ить** 1./2. с-и ♦, з-й дове́сти́, 1. за́йня́тий ~ом, для ~у, допрова́джувач, 2. для дове́дення, за́йня́тий -ям, *п*^{к} доказо́вий;

ДОВЕ́СТИ́: д. до відома *г*^{д} удові́дни-; **д. до пуття́** ♦ до ді́ла; **д. до ладу** упорядкува́-; **д. до ро́зуму** наве́сти́ на ро́зум.

ДОВО́ДИТИСЯ *н*^{о} *ф*^{р} ма́ти *(т*^{к} *п*^{ф}*)* [**ду́маю, з ким доведе́ться жи́ти** ду́маю, з ким жи́ти ма́ю]; **доведе́ться** при́йдеться, хо́ч(еш)-не-хо́ч(еш), необхі́дно, тре́ба, *д.* ді́йдеться; **не дово́диться** *з*^{п} *(вірити)* го́ді, не му́ситься..

ДОВО́ЛІ до́сить, бу́де, *с*^{о} доста́тньо, *о*^{к} скі́льки тре́ба; ± ДОСХОЧУ, ГОДІ.

ДО́ВШАТИ подо́вжуватися, *к.* до́вжитися.

ДОГА́ДУВАТИСЯ відга́дувати /у-/, доко́пуватися, доду́мува-, доми́слюва-, домірко́вува-, дошу́кува-, домудро́вува-, дорозумі́ва-, *ф.* доби-ра́ти, *к*^{н} висно́вува-, осяга́- *(ро́зумом)*; **я. /м**^{н} **хто/ -ється** с-и ♦, з-й догада́-, <u>здога́д</u>/ько, швидки́й на ~и, *п*^{к} ~ливий, кмітли́-, пора́дли-;

ЗДОГАДА́ТИСЯ збагну́ти, зметикува́-, утя́ми-, дометикува́тися, домізкува́-, *ф.* доглу́па-, доча́впати, скуме́ка- /до-/, уторо́па-, доту́мка-, ля́сну- *(себе́)* по ло́бі.

ДОГА́НА о́суд, несхва́лення, засу́дже- /о-/, огу́да, *р.* по́гудка, га́на; *(від учителя)* нота́ція, мора́ль, *жс*^{м} моли́тва, *з.* нага́на.

ДОГАНЯ́ТИ > НАЗДОГАНЯ́ТИ.

ДО́ГЛЯД пильнува́ння, догляда́-, плека́- [п. во́лосу], дбання́ /пі́клува́-, турбо́та/ про; на́гляд /опі́ка/ над, опі́кування, *о*^{к} кура́торство, *г.* курато́рія.

ДОГЛЯД/А́ТИ пильнува́-, гляді́-, пантрува́-, сте́жи- *їх*, слідкува́- за *їм*; *(хворого +)* піклува́тися /турбува́-, дба́ти/ про, ходи́- ко́ло, обхо́ди-; *(квіти)* плека́-; *(діти)* нагляда́- /до-/, дозира́-, не спуска́- з оче́й /рук/; **п.** утри́мува-, опі́ку-, опі́куватися *ким*; **я. /м**^{н} **хто/ ~а́** с-и ♦, з-й догля́ну-, за́йня́тий ~ом, догляда́ч, доглядайло, *п*^{к} доглядальний, догля́дчий, © доглядаючи;

ДОГЛЯ́НУТИ *жс*^{м} постерегти́, помі́ти- ◊;

ДОГЛЯ́ДАНИЙ пле́каний ◊.

ДО́ГМА *(непохитна)* і́стина, аксіо́ма, заса́да, зако́н, при́нцип, поло́ження; ± ВЧЕННЯ.

ДО́ГОВІ́Р уго́да, домо́вленість, домо́влення, домо́ва, пакт, тракта́т; *(з Ватиканом)* конкорда́т; *(з працедавцем)* контра́кт.

ДОГОВО́РЮВАТИ *(казку)* докі́нчу-; *(на службу)* домовля́ти, найма́ти, *з.* єдна́ти.

ДОГОВО́РЮВАТИСЯ *(до абсурду)* добала́ку-, добазі́ку-; *(з ким)* домовля́- /у-/, порозумі́ва-, пого́джува-, *о.* знахо́дити спі́льну мо́ву;

ДОГОВОРИ́ТИСЯ *р.* ста́ка- ◊.

ДОГО́ДА *(дія)* догоджа́ння, задоволя́-; *(кому)* ви-го́да, зру́чні́сть; *о*^{к} ро́зкіш, доста́ток, задово́лення; **на -о́ду** *п*^{о} навдогі́дь.

ДОГОДЖ/А́ТИ ГОДИ-, потрафля́-, приподо́блюватися, прислу́жува-, упада́ти бі́ля *їх*; *(публіці)* гра́- на пу́бліку; ± ЗАПОБІГ-; **я. /м**^{н} **хто/ ~а́** с-и ♦, з-й догоди́-, ~а́льник, підле́с-, ПІДЛАБУЗ-, підлипа́йло, *п*^{к} догі́дливий, прислу́жли-, уле́сли- /об-, під-/, підхлі́бли-, лести́-, підла́зистий, лакеюва́-, *(усім)* хоро́ший усі́м, ©.

ДОГОДО́ВУВАТИ годува́ти до сме́рти.

ДОГОРИ́ вгору, від землі, уве́рх, уви́сь, *у*^{р} д'го-

рі, $г^р$ на-гора́, *о.* до не́ба, до со́нця, до хмар, під хма́ри; **д. дном** з ніг на го́лову, ♦ дри́ґом; **д. ногами** *(стати)* ду́ба, дубала́, *(злетіти)* пере́кидом, пере́верт-, шкере́бе́рть + **д. дном**.

ДОДА/ВА́ТИ добавля́-, доклада́-, досипа́-, долива́-, дото́чува- /при-/, підхлібля́-; *(до слів)* допо́внюва- *що*, докида́-; *(спів)* долуча́-, приє́днува-; *(сили)* збільшува-; *(числа)* склада́-, плюсува́-, доплюсо́ву- /при-/; **д. куті ме́ду** до-кида́- сво́го п'ятака́, додава́- ще й від се́бе /свій глек на капу́сту/; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~є 1./2. с-и ♦, з-й ~ти, ©, 1. за́йня́тий ~ва́нням, $п^к$ ~ва́льний, 2. для збільшення, збільшувач, $п^к$ ~тко́вий;

ДОДА́ТИ приточи́-, прилата́-, приши-, дочепи́- /при-/, пришпили́-, вки́ну- [в. й сво́го п'ятака́], *в описі)* прибільши-, *(од себе)* прики́ну-, дови́гада-, домалюва́- ро́ги й но́- ◊; *(до чого)* доміша́- /на-/, *ф.* наштукува́- *чим*.

ДОДА́ЧА > ↓; **на -чу** *(до всього)* $ж^м$ та ще й те.

ДОДА́/ТОК дода́ча, доба́вка, ~ння́, ~ва́ння, $з^п$ прида́ча, прида́ток, *з.* надда́ток; *(до тексту)* допо́внення, прило́га, *г.* причи́нок.

ДОДЕ́РЖАННЯ: д. пристойності звича́йність.

ДОДЕ́РЖ/УВАТИ дотри́мува- /ви-/, зберіга́-; *(ладу)* допильно́вува-; *(сло́ва)* не пору́шува-, трима́- /вико́нува-/ *що*, $с^о$ ♦ся, дотри́мува-; **не д.** *(слова)* лама́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~ує с-и ♦, $з^м$-й ~а-, ~уваний, дотри́му-, $п^к$ вірний *чому*, ©.

ДОДЗВОНИ́ТИСЯ > ДЗВОНИТИ.

ДОДО́ЛУ на зе́млю, на долівку, наділ /на діл/, *г.* на[в]доли́ну /$с^о$ на /в/ доли́-/; *(до землі)* уділ, уни́з, дони́зу, *(спустити очі)* в зе́млю.

ДОДО́МУ до ха́ти, *г.* домі́в, *о.* по хата́х, до рідні, на ба́тьківщину; & додо́моньку.

ДОДУ́МУВАТИСЯ дохо́дити ви́сновку, ДОГАДУВАТИСЯ;

ДОДУ́МАТИСЯ доміркува́тися ◊.

ДОЖИВА́ТИ жи́ти оста́нні ро́ки́ життя́.

ДОЖИДА́ТИ жда́-, чека́- на, очі́кува-, дожида́тися; *(з $н^{ст}$ що)* сподіва́-, ма́ти надію, гада́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **дожида́** с-и ♦, з-й діжда́-, очі́кувач, $о^к$ чека́лець, $п^к$ очі́кувальний, чека́ль-, ©.

ДО́ЗА по́рція, раціо́н, но́рма; $ф^р$ міра.

ДО́ЗВІЛ *(на що)* зго́да, са́нкція, *р.* дозволі́ння; *о.* зеле́не світло, карт-бла́нш; *(офіційний документ)* ліце́нзія; $ф^р$ пере́пустка, віза; ± ВЕТО.

ДОЗВІ́ЛЛЯ вільний час, час відпочи́нку /розва́г/; *(степове)* приві́лля, просто́ри; $з^{-п}$ неділя, свя́-то; & $п^к$ *дозвільний.

ДОЗВОЛЕ́ННИЙ *(хід)* припусти́мий /до-/, припу́ще́нний, можли́вий, узако́нений, зако́н-, лега́ль-; *р.* дозво́ле-, не заборо́не-, санкціоно́ва-.

ДОЗВОЛЯ́ТИ дава́- до́звіл, санкціонува́-, акцептува́-, *р.* зволя́- /при-, по-/, *о.* зніма- /скасо́вува-/ заборо́ну, $о^к$ розтабуйо́вува-; *(не забороняти)* допуска́-, терпі-, толерува́-, не перешкоджа́-; ± ПОТУРА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **дозволя́** зго́дний дозво́ли-, него́д- забороні́-, ©;

ДОЗВО́ЛИТИ *(уможливити)* да́- змо́гу ◊.

ДОЗИРА́ТИ догляда́ти; нагляда́ти.

ДОЗОЛЯ́ТИ > ДОШКУЛЯТИ.

ДОЗРІВА́ТИ достига́-, доспіва́-, визріва́-, сти́гну-, зрі- /з $о^с$ $о^д$ зріє/, *(- зібрані овочі)* дохо́ди-; *(- ідею)* бруньскува́тися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **дозріва́** дозріваний, щора́з спілі́ший, напівдозрілий, ма́йже ДОЗРІ-, $п^к$ доходжа́-, от-о́т вже зрі-, ©;

ДОЗРІ́ТИ 1. > ЗРІТИ[1], 2. > ЗРІТИ[2];

ДОЗРІ́ЛИЙ зрі-, (до)спі-, (до)сти́г-; ☺ доро́с-, змужні-, доходжа́-, зформо́ваний.

ДОІСТОРИ́ЧНИЙ *(час)* /пра-/, прада́вній, дольодовико́вий; *(звір)* викопни́й; *(- культуру)* пе́рвіс-, первозда́н-; $ф^р$ допото́п-, старомо́д-, заста́рілий.

ДОЇДА́ТИ > 1. ЇСТИ, 2. ДОКУЧАТИ.

ДОЇ́ДЛИВИЙ ДОКУ́Ч-, надоку́ч-, набри́д-.

ДОЇТИ: я. /$м^н$ **хто**/ **до́їть** с-и /поста́влений/ ♦, з-й ви́♦, доя́р /$ж^і$ -ка/, доїлець, $п^к$ доїльний; **що до́їться** удійливий, $о^к$ до́йчий.

ДО́ЙДА соба́ка-шука́ч; ☺ **п.** до́ка, маста́к, доте́па, знаве́ць, тяму́ха, $с^о$ умілець, *(хитрун)* **п.** диплома́т.

ДО́КАЗ *(у спорі)* арґуме́нт, до́від; *(приязні)* ви́яв, підтве́рдження, демонстра́ція; *(зрілости)* пока́зни́к; *(наочний)* свідчення, *р.* свідо́цтво;

ДО́КАЗИ до́води ◊; **д. на що** ♦ на те.

ДО́КИ допо́-, до́кіль, по́ки, по́кіль; $с^п$ *(до того часу, як)* (до́ти), по́ки; *(у той час, коли)* тоді, як /коли́/; **д. жи́ти бу́ду** досме́ртно, пожитте́во; **д. не** до́ти, по́ки не; **аж д.** до́ти, ♦ [аж до́ки існу́ють пое́ти].

ДОКИДА́ТИ; ДОКИНУТИ *(слово)* $г^д$ заки́нути.

ДОКІ́НЧУВАТИ /за-, ви-/, кінча́-, заве́ршува- /до-/, дово́ди- до кінця́; *(ворога)* добива́-, зни́щу-; **що докінчує = що доверщує**.

ДО́КІР закид, *д.* доко́ра, до́тинок; ± ДОГАНА;

ДО́КО́РИ доріка́ння, карта́-, вичи́тува-, *р.* за́чіпки, **д. /му́ки/ сумління** ♦ се́рця, кра́яння душі, гризо́ти со́вісти.

ДОКІ́РЛИВИЙ докірний, дорі́кливий; *(погляд)* несхва́льний, осу́дливий.

ДОКЛАД/А́ТИ *(до чого)* додава́-, добавля́-, долуча́-; *(їм)* розповіда́-, повідомля́- їх; **д.** (**вели́ких**) **зуси́ль** ♦ пра́ці (й пра́ці), *с.* ли́- крива́вий піт; **д. ма́ксимум зуси́ль** аж зі шку́ри ліз-, не поклада́- рук, не шкодува́- сил, ма́ло /як/ не перерва́тися [як не пере́рветься *хто*]; **д. рук до чого** ♦ зуси́ль /пра́ці/, щи́ро роби́- *що*; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~**а́** с-и ♦, з-й докла́с-, ~а́ч, кладі́й, ©;

ДОКЛА́ДНИЙ *(опис)* грунто́в-, дета́ль-, по́в-, вичерп-, деталізо́ва-, з усіма́ дрібни́цями /подро́биц-/; *(відгук)* розго́рнутий; ± ТОЧНИЙ.

ДОКОНЕ́ЧНИЙ коне́ч-, неодмін-, обов'язко́в-

ий, *с.* немину́чий;

ДОКОНЕ́ЧНО *(до)*ко́нче ◊, хай там що; ***(кому)*** безпосере́дньо, особи́сто [♦ Вам].

ДОКО́НУВАТИ ДОВЕРШУ-; ***(намір)*** здійсню-, вико́ну-; **я. доко́нує = я. виконує**;

ДОКОНА́ТИ замучи-, доби́-, зни́щи- ◊;

ДОКО́НАНИЙ здійсне-, дове́рше-, зро́бле-, ви́кона-, вчи́не-, ско́є-; ☺ доби́тий ◊.

ДОКО́НЧЕ ко́нче, коне́чно, неодмін-, обов'язко́во, доконе́чне; ***(треба)*** до зарізу, кров з но́са.

ДОКО́ПУВАТИСЯ > ДОШУКУВАТИСЯ.

ДОКОР/Я́ТИ *(їм)* ДОРІКА-, вичи́тува-, чита́- нота́цію /мора́ль, моли́тву/, карта́- /сповіда́-, кори́-, вража́- доко́рами/ *їх*, *(кому* **чим***)* випіка́- /виїда́-, довбти́, вибива́-/ о́чі, витика́- *що* [*н.* бідність]; *(гріхами)* вика́зува-, /вигово́рю-/ *що*; ± ГУДИТИ; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~я́** с-и ♦, з-й зроби́- до́кір, доріка́йло, ще́дрий на ´~ри, $п^к$ докірливий, осу́дли-, несхва́льний, ©.

ДО́КТОР лікар, *ж.* ескула́п, $і^р$ ціли́тель, $з^н$ ♦чу́к, помічни́к сме́рти; *(наукове звання)* ♦ нау́к.

ДОКТОРА́ЛЬНИЙ *(тон)* повча́ль-, категори́ч-, самовпе́вне-, безапеляцій-.

ДОКТРИ́НА вче́ння́, тео́рія, систе́ма по́глядів; $ф^р$ те́за, при́нцип, світо́гляд; ± ДОГМА, ПЕРЕКОНАННЯ.

ДОКТРИНЕ́Р схола́стик, догма́-, кабіне́тний теоре́-, $с^о$ начо́тчик, талмуди́ст.

ДОКУ́КА доса́да, кло́піт, доку́чливість.

ДОКУ́МЕ́НТ *(діловий)* акт, протоко́л, офіційний папір, $і^с$ гра́мота; *(особистий)* посвідчення, по́свідка, па́шпорт /$с^о$ па́с-/, *г.* ви́казка; $ф^р$ кни́ж(еч)- [трудова́ кни́ж-]; *(- освіту)* свідо́цтво, атеста́т, дипло́м; *(на одержання)* о́рдер, /*грошей*/ чек; ± МАНДА́Т, ЛИСТ;

ДОКУМЕ́НТИ папе́ри ◊.

ДОКУ́ПИ до гу́рту, в одне́ ціле, воєди́но; ра́зо́м; & доку́пки, вку́пу.

ДОКУ́ПИТИ > ІНТЕГ̲РУВАТИ; & $д^к$ здоку́пи-.

ДОКУЧА́ТИ на♦, набрида́- /о-/, насти́рюватися, *о.* гри́зти го́лову, пекти́ в п'я́ти, *с.* осточортіва́-, *(навмисне)* дозоля́- /надо-/, доїда́-, ДОШКУЛЯ-, ДОПІКА-, гра́- на не́рви; *(- муки сумління)* му́ля-, не дава́- спа́- /спо́кою/, смокта́- се́рце, турбува́-, триво́жи-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **докуча́** с-и /маста́к/ ♦, з-й надоку́чи-, смола́, оса́, іржа́, насти́ра, $п^к$ ДОКУЧЛИВИЙ, ©;

НАДОКУ́ЧИТИ остобісі-, остогидну- ◊.

ДОКУ́ЧЛИВИЙ на♦, набри́дли-, доїдли-, остоги́дли-, уче́пли-, уче́пистий, надокучни́й, осору́ж-, невідче́п-; *(наполегливий)* нала́зливий, насти́рли-; ☺ зола́, смола́, іржа́, оса́, насти́ра.

ДОЛА́ДНИЙ *(фігурою)* прива́бливий; згра́бний, *(спів)* прийе́м-; *(опис)* я́сний, зрозумілий; *(майстер)* тяму́щий, досвідчений, підку́тий; ☺ присто́йний, поря́д-, пу́тній, путя́щий.

ДОЛ/А́ТИ бра́- го́ру, поду́жува-; *(опір)* ПОБОРЮВА-; *(річку)* форсува́-, переправля́тися че́рез; *(бар'єр)* бра́ти; *(віддаль)* міря- (нога́ми), намо́тува- на но́ги кіло́ме́три; *(- сон)* змага́-, мори́-, змо́рюва-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** 1. с-и ♦, з-й з♦, побо́рювач, перемо́жець, $п^к$ перемо́жний, ©;

ПОДОЛА́ТИ /з-/, поду́жа-, поборо́-, /пере-/, пе-ремогти́, покла́с- на оби́дві лопа́тки, скрути́- ро́ги *кому* ◊.

ДОЛИ́НА діл, *(мала)* па́дина, *а.* падь, $у^р$ па́діл; *(ярок)* ви́дол(ин)ок; *(у горах)* полони́на; $а^м$ го́ри; & доли́н(онь)ка; ± РІВНИ́НА, НИЗ.

ДОЛИНА́ТИ *(- звук)* прорива́тися, пробива́-, доліта́ти /над-/, запада́- в у́хо, *д.* доно́ситися; *(- запах)* ши́ри-, тягну́-, ± ЛИНУТИ; **я. долина́** с-и ♦, *(звук)* відда́лений, дале́кий, зда́леку чу́тий, $п^к$ лунки́й, *(запах /звідки/)* не́сений, ©.

ДО́ЛІ *(де)* внизу́, на землі, на долівці, *г.* вдоли́ні /на-/, $с^о$ в /на/ доли́ні; *(куди)* уни́з, додо́лу, на зе́млю, на долівку, *г.* надоли́ну /$с^о$ на доли́ну/; **про́сто д.** *(лягти)* на (голій) землі, на землю, *(сісти)* на чім стоїш.

ДОЛІ́ВКА підло́га; *(дерев'яна)* поміст.

ДОЛІ́ЛИЦЬ ниць, доліче́рева, *(розкинувши руки)* кри́жем, просте́ршися, $п^{-о}$ нерухо́мо.

ДО́ЛІШНІЙ до́ль-, ни́ж-, спід-, ни́жчий, попризе́мний, *р.* діль-.

ДОЛУЧА́ТИ /при-, за-, з-/, додава́-, добавля́-, ПРИЄДНУВА-; **що долуча́ = що додає /приєднує/**;

ДОЛУЧИ́- дочепи́-, докла́с- до ку́пи, *(клином)* клини́- ◊;

ДОЛУЧА́ТИСЯ $с^о$ підключа́- ◊;

ДОЛУЧИ́ТИСЯ /при-/, докла́с- ◊; **д. до *кого*** зійти́ /спра́витися/ на *чию* сте́жку [**д. до дук** зійти́ /с./ на дука́рську с.];

ДОЛУ́ЧЕНИЙ /при-/, укли́нений ◊.

ДО́ЛЯ тала́н, форту́на, ща́стя(-до́ля), $к^н$ фа́тум, *о.* ко́лесо форту́ни, $ж^м$ пляне́та, плани́да, $ф^р$ зоря́, зірка, *з.* льос; *(головна лінія долі)* ка́рма; *(важка)* хрест; *(нашої науки)* майбу́тнє, прийде́ш-; **навсу́переч до́лі** ки́нувши ви́клик д., здобу́ти або вдо́ма не бу́-.

ДО́МА вдо́ма, в ха́ті, в домівці, се́ред сім'ї, се́ред своїх; на ба́тьківщині.

ДОМАГА́ННЯ наполяга́-, вимо́га; ± НАТИСК.

ДОМАГА́ТИСЯ вимага́ти, осяга́-, добива́тися, добува́-, доправля́-, досту́кува-; *(свого)* допомина́-, допевня́-; $ф^р$ зазіха́ти, пра́гну-; **д. у́спіху** осяга́ти у́спіх; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється *чого*** с-и ♦, з-й домогти́-, боре́ць за *що*, вибо́рювач, зазіха́ч, здобу́вець, $п^к$ жаду́щий, жадни́й, спра́глий, *о.* з вимо́гою, © вимага́ючи;

ДОМОГТИ́СЯ *(свого)* доп'я́с-, ДОСКОЧИТИ, докона́- ◊; *(плачем)* взя́- сльозо́ю; *(горлом)* ви́рича-; **д. мети́ *чим*** взя́- [в. хи́трощами]; д.

у́спіху ма́- у́спіх.

ДОМА́ШНІЙ ха́т-, домо́вий; *(учитель)* прива́тний, сіме́й-, роди́н-; *(тютюн)* доморо́б-, не купо́ва-, доморо́слий;

ДОМА́ШНІ свої́, близькі́, бли́жні, кре́в-, ха́т-, *і*ᶜ че́лядь.

ДОМЕТИ́КУВАТИСЯ > ЗДОГАДАТИСЯ.

ДО́МИСЕЛ здо́гад, припу́щення, гіпо́теза; ви́гадка, ка́з-, ба́й-, фанта́зія, леге́нда, міт, *с*ᵒ міф.

ДОМИ́СЛЮВАТИСЯ > ДОГАДУВАТИСЯ.

ДОМІ́ВКА ЖИТЛО, ме́шкання, ДІМ, буди́нок, ха́та, господа́; *(кочовиків)* ЮРТА; *п.* роди́нне во́гнище; & до́ма, домо́висько; ± ПЕНА́ТИ.

ДОМІНУ/ВА́ТИ перева́жа-, превалюва́-, ма́- перева́гу, переви́щува- число́м, бу́- в більшості, ПАНУВ- /верхово́ди-, *г.* горува́-/ над; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~є** с-и ♦, з-й запанува́-, найпоши́реніший, найужи́ва-, найпопуля́р-, за́вжди в більшості. *п*ᴷ перева́жний, я. перева́жа́; /*курс*/ панівни́й, головни́й; *(- сили)* бі́льший число́м, ©.

ДОМІРКО́ВУВАТИСЯ > ДОГАДУВАТИСЯ.

ДО́МІШКА *(до чого)* дода́ча, доба́вка; *(у стопі)* ліґату́ра, компоне́нт, ІНҐРЕДІЄНТ, складни́к.

ДОМОВИ́НА труна́, ГРІБ, дереви́ще; моги́ла.

ДОМОВИ́ТИЙ хазяйнови́-, *г.* ґаздови́-, господа́рний; не кочови́й /мандрівни́й/; *і.* *домонта́р.

ДОМОВЛЯ́ТИСЯ /у-/, догово́рюва-, порозуміва́-; *(на працю)* найма́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-ється** с-и ♦, раді́й домо́ви-, догово́рюваний, домо́влю-, договірни́к, уча́с- уго́ди, *п*ᴷ договірни́й, ©.

ДОМОГОСПОДА́РКА *с*ᵒ *у.* господи́ня.

ДОМОРО́СЛИЙ *(тютюн)* свій, дома́шній, ха́т-, не купо́ваний.

ДОМУВА́ТИ сиді́ти /жи́-/ вдо́ма; **я. дому́є** домонта́р; & домантарюва́ти.

ДОМУДРО́ВУВАТИСЯ > ДОГАДУВАТИСЯ.

ДОНЕДА́ВНА до́сі, дотепе́р, до се́ї пори́; *(коли)* (ще) неда́вно, зо́всім неда́вно.

ДОНЕ́ЗМ/ОГУ ~о́ги, до знеси́лення /ви́снаже-/.

ДОНЕ́СЕННЯ до́повідь, повідо́млення, ра́порт, звіт; *(таємне)* доно́с.

ДОНЕ́СХОЧУ до на́ситу, ± ДОСХОЧУ.

ДОНИ́ЗУ додо́лу, на зе́млю, на долі́вку, вниз, вділ, *г.* вдоли́ну, надоли́ну /*с*ᵒ в /на/ доли́ну/.

ДОНИ́НІ до сього́дні, дотепе́р, донеда́вна, до́сі, *у*ᴾ додне́сь.

ДОНО́С > ДОНЕСЕННЯ.

ДОНО́/СИТИ *(запах)* /за-/; *(у вуха)* /в-/, вклада́-, нашіптува-; *(їм)* доповіда́-, рапортува́-, звітува́-, повідомля́- /сповіща́-/ їх; *(на їх)* *ж*ᴹ сту́ка-, ка́па-, вика́зува- їх; *(до тями)* *о.* (пережо́вува- і) кла́с- в рот; & ~шува-, ~ша́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~сить** 1./2. с-и ♦, © ~сячи, 1. з-й доне́сти́, носі́й, *п*ᴷ носи́льний, 2. зви́клий ♦, інформа́тор, СТУКАЧ, кля́уза, *г.* конфіде́нт;

ДОНЕ́СТИ́ *с*ᵒ *е*ᴮ просиґна́ли-, просиґні́зува- ◊.

ДОНО́ЩИК *і* **ДО́НЯ** > СТУКАЧ *і* ДОЧКА.

ДООСЕРЕДКО́ВИЙ доцентро́-, доосере́дній; *п.* проімпе́рський.

ДОПАДА́ТИСЯ *(до меду)* накида́- на; *(до науки)* бра́-;

ДОПА́СТИСЯ *(до чого)* *ф.* дошкребти́ся, дорва́- ◊; & ♦, як Марти́н до ми́ла.

ДОПЕ́ВНЕ > НАПЕВНЕ.

ДОПЕВНЯ́ТИСЯ *і* **ДОПЕ́ВНЮВА-** /у-/, пересвідчува- /до-/, упевня́-, перекон́нува-, *(свого)* ДОМАГА-; *(задуманого)* здійснювати *що*.

ДОПЕ́РВА *г.* пе́рше, спе́ршу, впере́д, спочатку, *д.* допі́ру.

ДОПИЛЬНО́ВУВАТИ пильнува́-, догляда́-, оберіга́-; *(кого)* підстеріга́-, чатува́- на.

ДОПИНА́ТИ; ДОП'Я́СТИ́ *(чого)* доско́чи-, розжи́тися на *що*; & допну́ти, *д.* діпня́ти.

ДО́ПИС *(у газеті)* стаття́, статі́йка, репорта́ж;

ДО́ПИСИ *р.* кореспонде́нція.

ДО́ПИТ & ви́пит.

ДОПИ́ТЛИВИЙ ціка́вий, спра́глий /жаду́щий/ зна́нь, жа́дібний зна́ти, *с.* доскі́пливий; *(погляд)* пи́льний, запи́тливий, *г*ᵈ вигребу́щий.

ДОПИ́Т/УВАТИ /роз-, ви-/, *(в суді)* роби́- до́пит їм, *с*ᵒ зніма́- ´~ з їх, *ж*ᴹ бра́-´~; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~тує** с-и ♦, з-й ~а́-, за́йня́тий ´~ом, ~увач, слідчий, *і*ᴾ інквізи́тор, *п*ᴷ ~ува́льний, ~а́цький, ©.

ДОПІВГО́ЛИЙ напівго́лий, ма́йже го́лий, допівроздя́гнений /-роздя́гнутий/; & півго́лий.

ДОПІВСО́ННИЙ /напів-/; бездія́ль-, байду́жий, мля́вий; *(куток)* ти́хий, безлю́дний; & півсо́н-.

ДОПІК/А́ТИ *(хліб)* довипіка́-; *(їх)* дратува́-, дійма́-, виво́ди- з терпі́ння /рівнова́ги/, нервува́-, їс- живце́м, дотина́-, дотика́-, урива́- терпе́ць /ДОШКУЛЯ-, дозоля́-, досаджа́-, гра́- на не́рви, *с.* залива́- са́ла за шку́ру/ їм, **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~а́** 1./2. с-и ♦, з-й допекти́, ©, 1. *п*ᴷ *т.* ~а́льний, 2. маста́к ♦, оса́, іржа́, ґедзь, смола́, *п*ᴷ дошкульни́й, шкульки́й, ©.

ДОПІ́РУ неда́вно, що́й-, от-от́; до́сі; & допе́рва, допі́ро, *п*ᴷ *допі́рішній /= нещода́вній/.

ДО́ПЛИВ *(вод)* при́пли́в, надхо́дження; *(річки)* *с*ᵒ прито́ка.

ДОПЛИВ/А́ТИ: я. ~а́ ~аний, с-и ♦, раді́й допливти́, плава́к, ПЛАВЕЦЬ, © пла́вом до, ~а́ючи.

ДО́ПОВІДЬ ви́ступ, промо́ва, ле́кція; *(на письмі)* повідо́млення, ра́порт, звіт, доповідна́ запи́ска; *(наукова)* рефера́т.

ДОПО́ВНЕННЯ > ДОДАТОК.

ДОПОМ/АГА́ТИ /по-/, подава́- по́міч /~о́гу/ /подава́- ру́ку (по́мочі), прихо́ди- на по́міч, підставля́- плече́/ їм, запомага́- /*(чим)* зара́джува-, *с.* вирято́вува-/ їх; *(у міру сил)* підпомага́-, сприя́-, *д.* підсобля́- /по-/; *(грішми)* надава́- грошову́ ~о́гу, субсидіюва́-, *ф.* підігріва́-; *(лікарю)* асистува́-; *(морально)* підтри́мува-; *(од*

недуги) лікува́- /вилікóву-/ *що*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, готóвий ~огти́, помічни́к, помага́ч, рука́, *с.* рятівни́к, $п^к$ ~іжни́й, помічни́й *кому*, спомага́вчий, *(доброчин-)* ~огóвий, *с.* рятівни́й, *о.* скóрий на пóміч, для пóмочі, © ~ага́ючи.

ДОПОМИНА́ТИСЯ *(прав)* вимага́ти, осяга́- *що*, ДОМАГА́ТИСЯ, добива́тися, доправля́тися.

ДОПОМІЖНИ́Й спомага́вчий, помічни́й, *(кінь)* підру́чний; *(агрегат)* додаткóвий, не головни́й; ± ДОПОМÓГОВИЙ.

ДОПОМÓГА пóміч, запомóга *їх*, *(моральна)* підтримка, *(як до сил)* під(по)мóга, сприя́ння; *(матеріяльна)* грошова́ ♦, субси́дія, $ж^м$ підігрів, *(від уряду)* дота́ція; $ф^р$ (по)ряту́нок; *(медична)* лікува́ння, гóєн-.

ДОПОМОГÓВИЙ /за-/, для сприя́ння; $п^к$ добродійницький, харитати́вний; ± ДОПОМІЖ-.

ДОПРА́ВДИ > СПРАВДІ.

ДОПРАВЛЯ́ТИ *(куди)* приставля́- /до-/, допрова́джува- /пере-/, провади-.

ДОПРАВЛЯ́ТИСЯ вимага́ти, осяга́- *що*, ДОМАГА́ТИСЯ, ДОПОМИНА-, добива́-; добира́-.

ДÓПУСК $а^м$ недóпуск; ± ДОЗВІЛ.

ДОПУСКА́ТИ /при-/, дозволя́-, не забороня́-; *(образи)* терпі-, толерува́-, дивитися крізь пальці на, мири- з; **я.** /$м^н$ **хто**/ **допуска́** с-и ♦, з-й допусти́-, $п^к$ толера́нтний до, $г^а$ допустóвий, ©.

ДОРА́ДЖУВАТИ РАДИ-, рекомендува́-, дава́ пора́ду /пора́ди/; ± ПРОПОНУВАТИ.

ДОРЕ́ЧНИЙ посутній, відповідний, таки́й як тре́ба, підхóжий, слу́шний; *(виступ)* вча́с-, своєча́с-; *(вислів)* вда́лий, влу́чний;

ДОРЕ́ЧНО $ф^р$ не гріх ◊ + ДО РЕЧІ > ДО.

ДОРІВН/ЮВАТИ *(до чого)* /при-/, рівня́- /ототóжнюва-/ з; *(чому)* бу- рівним; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює** зви́клий ≈, ~ювач, рівня́йло, $п^к$ рівний, рівнозна́ч- /-ря́д-, -ва́ртий/, еквівале́нт-, ©.

ДОРІ́Д > УРОЖАЙ.

ДОРІ́ДНИЙ не дрібни́й, добір-; ☺ маси́в-, дебе́лий, опа́систий, тіли́с-, огрядни́й; *(- зелень)* бу́й-, розкіш-; *(лан)* родю́чий, плодю́-; *(урожай)* бага́тий; *(рік)* урожа́йний; *(- відьму)* $і^с$ прирóдже- /у-/.

ДОРІКА́ННЯ > ДОКІР.

ДОРІКА́ТИ *(чим/за що* кому*)* ДОКОРЯ-, вичи́тува-, кори́- /гриз-, карта́-, бе́шта-, пробира́-/ *кого*, *ф.* вибива́- /випіка́-, виїда́-/ óчі *чим*, цвікати (в óчі), ста́ви- у мінус *що*; *(за гріхи)* вика́зувати, виговóрю-; **я. доріка́ = я. докоря**.

ДÓРІСТ МОЛОДЬ, молодня́к, молоде́ поколі́ння, $с^о$ підроста́юче поколі́ння.

ДОРОБЛЯ́ТИСЯ *(працею)* заробля́ти, набува́ти, дістава́ти;

ДОРОБИ́ТИСЯ *(гаразду)* забагаті́ти, осягти́ *що*, *(медалів)* $і^р$ обмеда́литися ◊.

ДÓРÓ(І)БОК *(автора)* твóрча спа́дщина, твóри, напи́сане *ким*; *(театру)* репертуа́р; *(композитора)* створене *ким*; *з.* заробі́ток, прибу́ток.

ДОРÓГА шлях, $у^р$ путь ($ж^р$), *(велика)* би́тий ш., гости́нець, магістра́ля, тра́са, *п.* арте́рія; *(сільська)* путі́вець; *(при вулиці)* їздня́; *(поштова)* тракт; *(асфальтна)* шосе́, автостра́да, $і^с$ смоляна́ ♦, смоля́нка; *(від руху)* слід; *(до серця)* дóступ, сте́жка; *(далеко)* пóдорож, мандрі́вка, *(піша)* хóд-; *(своя)* **п.** на́прям(ок) рóзвитку /дія́льности/; & доріж(еч[ень])ка; **проїзна́ д.** *г.* ♦ до їзди́; **на /по/ -óзі наза́д** у пóворóтній дорóзі.

ДОРОГИ́Й не деше́вий; *(самоцвіт)* коштóвний, ва́ртіс-, цін-, у ціні, *с.* неоціне́нний, безцін-*, дорогоцін-, *(дар)* ца́рський; *(- ціну)* висó-; *(серцю)* найдорóжчий, ми́лий, лю́бий, близьки́й; *(гість)* ба́жаний, жада́-, жда́-; (!) (вельми)-шанóв-, високопова́жа-, $е^м$ гóлубе!, дороге́нький!; & дорогува́тий /-у́щий, -е́чий, -же́зний/.

ДОРОГОВКА́З *(напряму)* знак, ціха́, вказі́вка, ти́ч-, стріл-, стовп, на́пис; *(прилад)* кóмпас; **п.** програ́ма, заповіт, *(до серця)* ключ; ± МАЯК.

ДОРОГОЦІ́ННИЙ цінний, ДОРОГИЙ, коштóвний, самоцвіт-, неоціне́н-, безцін-*, $п^о$ золотоцін-; *(- вість)* ду́же ВАЖЛИВИЙ; ± ЦІНА.

ДОРОЖИ́ТИ *(чим)* (ви́соко) цінува́- *що*, дорожи́тися, не могти́ скла́сти ціни́ *чому*, трясти́ся над *чим*, $ф^р$ стоя́ти за; **п.** надава́- зна́чення; *(честю)* оберіга́- /берегти́, боя́тися згуби́ти/ *що*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **дорожи́ть** готóвий трясти́ся над *чим*, негóден скла́сти ціни́ *чому*, ©.

ДОРÓЖНІЙ шляхови́й, кóлійний; *(стовп)* при≈; *(одяг)* для дорóги, по≈, мандрівни́цький.

ДОРÓЖ/ЧАТИ рости́ в ціні, става́- дорóжчим, *г.* дорожі-; **я. ~ча** с-и ♦, щора́з дорóжчий, ©;

ПОДОРОЖЧА- *г.* здорожні-; $д^1$ здорожнілий.

ДОРÓСЛИЙ не мали́й /мале́ньк-/, ста́рш-, змужнілий, зрі-, розви́нений, зформóва-, *ю.* повнолітній, $ж^м$ доходжа́лий, ви́людні-, *р.* дійш-.

ДОРОС/ЛІ́ШАТИ $к^н$ вироста́- /під-/, ста́рша-, більша-, мужні-, дохóди- літ, ~та́- (свóго рóзуму), звóдитися на нóги, вбива́- в пір'я /колодочки́/, вироста́ти з корóтких штанців /штаня́т/, вихóди- з діте́й; **я.** /$м^н$ **хто**/ **підроста́** с-и ♦, щора́з ~ліший, уби́ваний у пір'я, вже ма́йже ДОРОСЛИЙ, $п^к$ доходжа́-, © підроста́ючи;

ПО♦♦♦ ста́- ста́ршим ◊; **я. -шав** вже підрóслий /~ліший/.

ДОРУЧ/А́ТИ /припо-/ *кому*, поклада́- на *кого*, *(а-би)* спиха́-, звалюва́- (на чиї́ пле́чі); *(у руки)* вруча́-, дава́- /пере~/; & -ува-; ± ДОВІРЯ-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, ради́й ~и́-, (при)пору́чник, $п^к$ ~ний, припоруча́ль-, ©.

ДОРУ́ЧЕННЯ припору́ка /-у́чення/; дові́реність.

ДОСА́ДА при́крість, неприє́мн-, розчарóван-, $ф^р$ незадовóлення, зло [аж зло бере́], *(у серці)* гіркóта́, щем; $п^р$ доса́дно; & доса́донька.

ДОСА́ДНИЙ неприє́м-, при́крий, $о^к$ доса́дливий, с. непростимий; *(нечесний)* кри́вдний; & $с^п$ *(най)*прикрі́ший.

ДО́СВІД знання́, умі́-, му́дрість, пра́ктика; *(життєвий)* шко́ла *(життя́), як і.* пережи́те, *р.* пережиття́, *о.* зле́ти й падіння, спізнане на своїй шку́рі, *б.* ноу-ха́у /*у.* зна́й-як/; & ♦ченість, *(спостережене)* ♦чення.

ДОСВІ́Д/ЧЕНИЙ бува́лий, споку́шений, спрактико́ва-, підку́тий, БИ-, *о.* ку́- на всі чоти́ри, хто знає що й до чо́го /ма́є до́свід, бува́в у бува́льцях, був на коні й під коне́м, па́дав не з одно́го коня́, не з одно́ї пе́чі хліб ї́в/, стари́й вовк, *р.* ді́йшлий, ´~ний; *(- око)* призвичає-, натрено́ва-, ви́гостре-, знаве́цький; *(- руку)* наби́тий, впра́вний, $ж^м$ нала́ма-.

ДОСВІ́ДЧУВАТИ 1. свідчи-, 2. переко́нуватися на до́свіді, 3. дово́дити, 4. інструктува́-, навча́-, шко́ли-.

ДО́СВІТ > ДОСВІТОК.

ДОСВІ́ТНІЙ пере́дсвіт-, удо́світ-, передра́н-, ду́же ра́н-, дора́нковий, *(- зорю) е.* світови́й; & досвітко́-, досвітча́ний.

ДО́СВІТ/ОК пере́дсвіт /-СВІТАНОК, -світа́ння/, *р.* ~и; $ф^р$ передра́ння /´-ра́нь/; & до́світ.

ДОСИ́ТА си́тно, дово́лі, ДОСХОЧУ, *о.* по са́му за́в'язку, по са́ме ніку́ди.

ДО́С/ИТЬ *(по)*доста́тком, поря́дк-, якра́з сті́льки, са́ме враз, $к^н$ ~та́тньо, *с.* бага́то, за♦, є й пере́є; $ф^р$ вистача́, ви́стачить, ку́ди вже [**куди вже більше** ♦ бага́то, ♦ вели́кий]; **д.!** ви́стачить! бу́де! го́ді! ме́нше з тим!; & ♦-пере♦ **д. таки́** багате́нько; **д. про це** го́ді /бу́-де/ про це;

ЗА♦♦♦ подоста́тком, *о.* бі́льше, ніж до́сить.

ДО́СІ дотепе́р, до се́ї пори́, до сього ча́су, доні́ні, до сього́дні, *р.* по сі по́ри, $у^р$ доднє́сь, $о^к$ дотихча́с; & до́сеньки, *д.* до́сіль; ± ДОПІРУ.

ДОСКА́КУВАТИ > СКАКАТИ;

ДОСКО́ЧИ- дострибну́-, доскакну́-, *(на мить)* забі́г- /до-/; *(чого)* досягти́, дійти́, докона́-, домогти́ся, досту́ка-, доп'я́сти́, здобу́- *що*; перейня́-, опанува́- [сво́го відбі́г - чужо́- не доско́чив/; *(біди)* набра́тися, наробити /нако́ї-/ собі́; **д. ла́ски /прихи́льности/** з'єдна́- собі ла́ску /прихильність/; **д. у́спіху** ма́- у́спіх; **бі́льшого не -о́чиш** *(дале́ко)* не розжене́шся.

ДОСКІ́ПЛИВИЙ ни́шпорли-, доїдли-, зану́дли-, зану́дний;

ДОСКІ́ПЛИВО *(описати)* портре́тно ◊.

ДОСКІ́ПУВАТИСЯ /при-/, присі́кува-, чі́пля-; *(до чого)* дошу́кува- /доко́пува-/ *чого.*

ДОСКОНА́ЛИЙ ідеа́льний, дове́рше-, ви́кінче-, взірце́вий, відмі́нний, бездога́н-, безпоми́ль-, *с.* неперев́ерше-, незрівня́н-, неповто́р-, *о.* висо́кої про́би; & доскона́льний;

ДОСКОНА́ЛО *(знати) ф.* навиліт ◊.

ДОСКОНА́ЛІСТЬ дове́ршен-, ви́щий пілота́ж ◊.

ДОСЛІ́ВНИЙ буква́ль-, то́ч-, адеква́т-; незміне-, неперекру́че-, автенти́ч-; *п.* досто́т-, $б^з$ /-ній/;

ДОСЛІ́ВНО сло́во-в-сло́во ◊, *п.* досто́ту.

ДО́СЛІД експериме́нт, спро́ба, *о.* про́бний ка́мінь, про́бна ку́ля;

ДО́СЛІДИ *р.* дослі́дження, обсте́же-, розслі́дува-, $б^з$ розслі́дже-; ± СПРОБА.

ДОСЛІ́ДЖЕННЯ ви́вче-, аналі́за, $с^о$ ана́ліз, *(писане)* ро́звідка; *(знавця)* експерти́за; & до́сліди; **без д.** ***чого*** не досліди́вши *чого.*

ДОСЛІ́/ДЖУВАТИ вивча́-, аналізува́-, студіюва́-, розгляда́-, *ф.* копа́-, *ж.* хемі́чи-; *(надра)* розві́дува-; ста́ви- /роби́-/ до́сліди, експе-риментува́-; обсте́жува-, огляда́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~дж-ує** с-и ♦, з-й ~ди́-, для **~дження,** за́йня́тий -ям, ДОСЛІДНИК, $п^к$ ДОСЛІДНИЙ, ´~дливий, ©;

ДОСЛІДИ́ТИ *(що) г.* розслідити ◊.

ДО́СЛІДНИЙ *(заклад)* до́слідчий, до́слідницький; *(шлях)* експеримента́льний, про́б-, опе́ртий на пра́ктику, $к^н$ емпіри́чний; *(політ)* випробо́вчий, випро́бувальний, $о^к$ ви́про́бчий.

ДОСЛІ́ДНИК *(надр)* розві́д-; $з^{-п}$ вче́ний, науко́вець, винахі́дник, шука́ч; *(не теоретик)* пра́ктик, експеримента́тор.

ДОСЛУХА́ТИСЯ /в-, при-/, надслуха́ти, *о́* наставля́- льока́тори; *п.* бра́- до ува́ги, мота́- на вус.

ДОСМ/Е́РТНИЙ доско́н-, дові́ч-, $с^о$ пожиттє́вий;

~ЕРТНО дові́ч-, дові́ку, до ско́ну, до живо́ття.

ДОСО́ЛЮВАТИ > ДОШКУЛЯТИ.

ДОСПІВА́ТИ ДОЗРІВА-; *(кого)* наздоганя́-, наздого́ни-, спостига́-, спобіга́-; 2. скінчи́- співа́-.

ДОСТА́ВА *(харчів)* доставля́ння, до́віз, *г.* спрова́дження, $с^о$ доста́вка; *п.* постача́ння.

ДОСТАВ/ЛЯ́ТИ допрова́джува- /при-/, достача́-, прова́ди-, ПОСТАЧА-; & приставля́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ля́** с-и ♦, з-й ´-и-, за́йня́тий ´-ою, ~е́ць, постача́льник, $п^к$ доставни́й, достача́ль-, ©.

ДОСТА́ТНІЙ *(- суму)* вистача́льний, *(- здоров'я)* задові́ль-; *(- міру)* нале́ж-; *(факт для суду)* обґрунто́ва-, переко́нливий; *р.* замо́жни[і]й;

ДОСТА́ТНЬО $к^н$ до́сить, дово́лі, *ѓ* подоста́тком, $п^б$ є і є, *с.* є й пере-є́; *(підкутий)* нале́жно.

ДОСТА́ТОК забезпе́ченість, замо́жн-, добро́бут, доста́тки, *о.* по́вна ча́ша, і надво́рі і в комо́-, *с.* бага́тство; $ф^р$ гара́зд; ± ДОСТАЧА.

ДОСТА́ТКИ гаразди́, *р.* прибу́тки.

ДОСТА́ЧА доста́ток, рясно́та́, *с.* бага́тство; *п.* доста́тність, вистача́ння.

ДОСТЕМЕ́НН/ИЙ /не-/, спра́вжній, ДІЙСНИЙ; *(подібний що аж)* ви́капа-, схо́жий о́ко-в-о́ко, точні́сінько таки́й, досто́тни(і)й, ~і́сінький;

ДОСТЕМЕ́ННО спра́вді, ді́йсно; *(схожий)* досто́ту, око-в-о́ко; $в^{ст}$ якра́з так, са́ме так, точні́сінько так; *(знати)* як своїх п'ять па́льців, *ф.* як облу́пленого; & *к.* стеме́нно.

ДОСТИГА́ТИ ДОЗРІВА- /ви-/, доспіва́-; *(- конфлікт)* $с^о$ назріва́-; **я. достига́ = я. дозріва** + от-о́т вже ДОСТИГЛИЙ.

ДОСТИ́ГЛИЙ сти́глий, *(до)*зрі́лий, *(до)*спі́лий.

ДОСТОВІ́РНИЙ $с^о$ *у.* ВІРОГІДНИЙ.

ДОСТО́ЇНСТВА $м^н$ $з^п$ плюси́, позити́ви, перева́ги, ко́зирі, світлі сто́рони, найкра́щі я́кості, *(чиї)* заслу́ги; *(твору)* найкра́щі місця́;

ДОСТО́ЇНСТВО $о^о$ ко́зир ◊, $о^к$ найкра́щість; *(☺)* ГІДНІСТЬ.

ДОСТО́ЙНИЙ $у^р$ ва́ртий, гі́дний; *(син народу)* заслу́же-, шано́в-, ва́ртий пова́ги.

ДОСТО́ЙНИК титуло́вана /висо́ка/ осо́ба, представни́к вла́ди, $з^н$ вели́ке цабе́, фігу́ра, туз.

ДОСТОСО́ВУВАТИ; ДОСТОСУВА́- *(до чого)* /при-/, *г.* принорови́-.

ДОСТО́ТНИЙ *і* **ДОСТО́ТНІЙ** спра́вж-, справде́ш-, $к^н$ і́стинний; *(факт)* вір-, вірогі́д-, *(ціл*ко́м*)* пе́в-, безсумнів-, то́ч-; *(на диво по-дібний)* ДОСТЕМЕН-, схо́жий о́ко-в-о́ко.

ДОСТО́ТУ то́чно, якра́з, са́ме так, о́ко-в-о́ко, досто́тно, ДОСТЕМЕН-; спра́вді, ді́йсно, і́стин-.

ДО́СТУП *(куди)* про́хід /під-/, доро́га, зеле́не сві́тло; *(до кого)* при́ступ, безперешко́дне спілкува́ння, $ф^р$ до́товп; *(до архіву)* пра́во користува́ння *чим*; *(повітря)* при́плив, надхо́дження.

ДОСТУПА́ТИСЯ підхо́дити /над-/, наближа́тися, добира́-; & підступа́-.

ДОСТУ́ПНИЙ *(усім)* відкри́тий, craftся́жни́й, загальнопристу́п-; *(текст)* присту́п-, нескладни́й, зрозумі́лий, */виклад ще/* дохі́дливий; ☺ товари́ський, не зарозумі́лий, него́рдий, не гордови́тий; *(- ціну)* ДЕШЕВИЙ, невисо́кий, помірко́ваний, *з.* поцін-.

ДОСХОЧУ́ вдо́сталь, у доста́чу, уво́лю, по са́ме ні́куди, по са́му за́в'язку, скі́льки влі́зе /душа́ забажа́є/, без обме́ження, доси́та, *г.* упри́пуст; *(їжі)* невпо́їд, $п^{-о}$ є й пере-є́; & доне́(с)хочу.

ДО́СЯ/Г ~́жність; **по́за ♦ом, за ме́жами ♦у** недося́жний, *(річ)* го́ді досягти́ *чого*; ± ♦НЕННЯ.

ДОСЯГ/А́ТИ дохо́ди- /доїзди́-, добира́тися /діставá-/ до, *ф.* додря́пува- /про-/ до; *(зір)* домага́- /добива́-/ *чого*, осяга́- /здобува́-, ма́-/ *що*; *(межі)* добіга́ти; *(стелі)* сяга́-; *(форми)* набува́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** з-й ~ти́, $п^к$ сягу́щий, сягли́вий, спромо́жен на [с. на шпарки́й темп], о. аж до [ро́стом **аж до** сте́лі], $с^к$ -сяг [хмарося́г], ©;

ДОСЯГТИ́ *(чого)* $ж^м$ ви́битися на *що* [лі́то ви́билося на сере́дину], доп'ясти́ /*г.* ді-/, докона́-, *ф.* доско́чи- [-о́чив сво́го] ◊; **д. у́спіху** ви́дертися на Олі́мп; **не д. мети́** вда́ри- в пісо́к.

ДОСЯ́ГНЕННЯ *(твор*че*)* у́спіх, перемо́га, у́спішний на́слідок /результа́т/, осягнення, *г.* о́сяг; *(раптове)* риво́к; *(техніки)* оста́ннє сло́во.

ДОСЯ́ЖНИ́Й *(- мету)* здійсне́н-, можли́вий, не важки́й, ле́гко ося́ганий /здобу́ва-, набу́ва-, спобі́га-/; *(усім)* ДОСТУПНИЙ.

ДОСЯ́ЖНІСТЬ $к^н$ $ф^р$ за́сяг [ра́діюс за́сягу], до́сяг [по́за до́сягом, за ме́жами до́сягу].

ДОТА́ЦІЯ *(з боку уряду)* асигно́вання, субси́дія, ДОПОМО́ГА; *(дія)* асигнува́ння.

ДО́ТЕП жарт, віц, го́стре /влу́чне/ сло́во, $ж^м$ до́кладка, при́кладка; *(гра слів)* каля́мбу́р; **п.** доте́пність, кмітли́вість.

ДОТЕПЕ́Р > ДОСІ.

ДОТЕПЕ́РІШНІЙ давні́ш-, давні́ший, не тепе́рішній, не суча́сний, коли́шній, мину́лий.

ДОТЕ́ПНИЙ ☺ го́стрий на язи́к, жартівли́вий; *(до чого)* зді́бний, зда́т-, вда́т-; *(вислів)* влу́ч-, оригіна́ль-, $о^к$ гострсло́в(н)ий.

ДОТЕ́ПНИК $к^н$ ЖАРТІВНИК, *ф.* хохма́ч.

ДОТЕП/УВА́ТИ си́па- жа́рти /жа́ртами, ´~и, ´~ами/, ЖАРТУВА-, говори́- ´~и, *о.* пришива́- кві́тку; ± ІРОНІЗУВАТИ.

ДО́ТИ *(- час)* до то́ї пори́, до то́го ча́су́, аж [аж по́ки не ви́йде]; *(віддаль)* до то́го мі́сця; *(плюс жест)* по́ти; & до́тіль; **д. аж по́ки** до́ти, по́ки не [спав до́ти аж по́ки опу́х]; **д., по́ки не** аж [лило́ й лило́ – аж залило́ все].

ДО́ТИК до́торк /при́-/, ді́ткнення; *(дії)* *(до)*торка́-, ♦а́-, *(з чим)* зв'язо́к, конта́кт, знайо́мство, зу́стріч; бли́зькість, сумі́жн-; & $п^к$ *♦о́вий .

ДОТИКА́ТИ 1. ДОШКУЛЯ-, 2. ДОТОРКАТИСЯ;

ДІТКНУ́ТИ 1. ужа́лити ◊, 2. торкну́ти ◊.

ДОТИКА́ТИСЯ >ТОРКА-; $д^{-к}$ = **що торка́ється**.

ДОТИКО́ВИЙ $к^н$ такти́льний. $ф^р$ нао́ч-, *б.* намаца́ль-.

ДО́ТИКОМ НАВПОМАЦКИ, $к^н$ такти́льно, *б.* намаца́льно[!].

ДОТИ́ЧНИЙ *(до чого)* що ма́є відно́шення, приче́тний /стосо́в-/, $к^н$ доторка́ль-;

ДОТИ́ЧНО відно́с-, стосо́в-, що́до [щ. ме́не].

ДОТОГОЧА́СНИЙ дотихчасо́вий; ± ТОДІШНІЙ

ДОТОРК/А́ТИСЯ /при-/, ~а́ти, торка́ти(ся), дотика́ти(ся); **п.** зачіпа́-, зато́ркува-; & /до-/; **не д.** **їжі**/ не куштува́-, не ї́с-; $д^{-к}$ = **що торка́ється**.

ДОТО́ЧУВАТИ *(трохи)* /над-/; + ДОДАВАТИ.

ДОТРИ́МУВАТИ доде́ржу-, трима́ти, держа́-, $с^о$ доде́ржуватися, дотри́мува-, *(ду́мки ще)* ма́ти *що*; **що дотри́мує = що доде́ржує** + тверди́й на сло́во, *(таїну)* держки́й на язи́к, ©;

ДОТРИ́МУВАТИСЯ держа́тися ◊.

ДО́ХЛИЙ *(кінь)* неживи́й, ме́рт-; ☺ не́мічний, кво́лий, слабоси́-, плохи́й; ДОХЛЯКА.

ДОХЛЯ́/КА живи́й труп, доходя́га; & з♦ $ж^і$ здохли́ця, $у^з$ ~́тина.

ДОХЛЯ́ТИНА па́дло, сте́рво, дохли́на; ☺ живи́й труп, (з)дохля́ка.

ДО́ХНУТИ *(- тварин)* здиха́- /по-/, дубі-, пропада́-, ги́ну-; ± ВМИРАТИ.

ДОХО́Д $с^о$ *у.* прибу́ток; **валови́й д.** гуртови́й прибу́ток; **чи́стий д.** зиск, чи́стий прибу́ток.

ДОХО(Д)ЖА́ЛИЙ *(- зілля)* що дозріва́, *о*^{к} дозріву́щий, *с*^{о} дозріва́ючий; ☺ вже немолоди́й, літній, підста́ркуватий /при-/, по́старий, підто́птаний, у літа́х; ***р.*** доро́слий.

ДОХО́Д/ИТИ *(до чого)* /під-, над-/, наближа́тися, досяга́ти *чого*; *(- пошту)* прихо́ди-, прибува́-; *(до серця)* зворушува- /розчу́лю-/ *що*; *(звук)* долина́-, доліта́-, сяга́-; *(до інстанцій)* досту́куватися; *(самому)* доду́мува-; *(в печі)* дова́рюва-, допіка́-, досма́жува-; *(- овочі)* достига́-, ДОЗРІВА-; *(розуму)* дороста́-; ***ж***^{м} марні-, ху́дну-, хля́ну-, захарчо́вуватися, мізерніти, *с.* умира́-, агонізува́-, *о.* пря́с- на тонку́, на ла́дан ди́ха-; **д. ви́сновку** висно́вува-, сяга́- ви́сновку; **д. до ді́ла** перехо́ди- у ста́дію викона́ння; **д. кінця́** добіга́- к., закі́нчуватися; **я. /м**^{н} **хто/ ~́ить** с-и ♦, з-й дійти́, щора́з бли́жчий, *п*^{к} близьки́й до *чого*, ДОХОДЖАЛИЙ, ***ф***^{р} аж до [**аж до 40°** що ~́ить до 40°], © от-о́т /ще тро́хи/ й ді́йде, ма́ло не *який* [м. не здурі́лий];

ДІЙТИ́: д. до ру́чки доробитися, добала́ка-, досмія́- *та інші д*^{о} *з приростом* **до-**.

ДІЙТИ́СЯ: не д. до ***чого н***^{о} не дійти́ до.

ДОЦІ́ЛЬНИЙ раціона́ль-; ***ф***^{р} розу́м-, му́дрий, ко́ри́сний, слу́ш-.

ДОЧА́СНИЙ *(- смерть)* /перед-/; *(- лихо)* тимчасо́вий, не постійний.

ДОЧА́СУ доча́сно, передча́сно.

ДО́ЧИ́СТА геть чи́сто все, по́вністю, цілко́м, під мітлу́, на́чи́сто, без за́лишку, до кри́хти.

ДОЧКА́ до́нька, до́ня, до́ця; *(України)* ***у***^{р} патріотка, герої́ня; & до́ч[н]ечка, до́ньця.

ДО́ЧКО! дівчино! па́нно! до́ньцю!

ДО́ШКА *д.* терти́ця, *(тонка)* шалі́вка, *(широка)* пла́ха, *(тесана)* тес, *(з корою)* оба́піл; *(у стелі)* стели́на; *(шкільна) г.* та́блиця; *(пам'ятна)* плита́; *(для об'яв)* стенд, таб<u>ль</u>о́;

ДОШКИ́ *(тесані)* тес ◊.

ДОШКІЛЬНЯ́ дошкі́льняк.

ДОШКУЛ/Я́ТИ дійма́-, доїда́-, дозоля́-, ДОПІКА-, досо́люва-, виво́ди- з терпі́ння /рівнова́ги/, *(язиком)* дотина́- *кого* /з^{г} натяга́-, доляга́- *кому*/, *о.* зачіпа́- за болю́че мі́сце, допіка́- до живо́го /живи́х печіно́к/, впіка́- у живе́, коло́ноже́м у се́рце, пекти́ /дійма́-/ до *(живо́го)* се́рця; *(- мороз)* пробира́- /пройма́-/ до кісто́к; & шку́ли-; **я. ~я́ = я. допіка**; ± ДРАТУВАТИ;

ДОШКУ́ЛИ́ТИ *(кому)* насоли́-, наперчи́-, діста́- до живо́го, упекти́ *кого* ◊.

ДОШКУ́ЛЬНИ́Й шпарки́й, різки́й, відчу́тни́й, си́ль-, прони́зливий; *(- місце)* вразли́-, діткл́-; *(сміх)* ущи́пли-, уї́дли-, їдки́й, */слово ще/* го́стрий, жалки́й, жалли́вий, пеку́чий, ***т***^{р} те́плий; *(мороз)* щипу́чий; & (до)шкульки́й, шкульни́й.

ДОШУ́КУВАТИСЯ розшу́кувати /ви-/, шука́-; *(правди)* доко́пуватися, доскі́пува-; *(таїн)* допи́тува-, *(причин)* дохо́дити, *(глибше)* гли́бше копа́-, ***ф***^{р} дале́ко ходи́- [на́що д. х.?].

ДОЩ *д.* дощови́ця, моква́; *(потоп)* зли́ва, *(з громом)* гроза́; *(дрібний з імлою)* мря́ка, мря́ч-, мжи́ч-, миги́ч-; *(дощова погода)* сльота́, *д.* плю́та; *(питань)* поті́к, град; & ♦и(чо)к, ♦и́сько, *п*^{о} ♦а́; **іде́ д. ♦и́ть**.

ДОЩЕ́НТУ > ДО НОГИ *(у гнізді* ДО*)*.

ДРАБ & драби́сько.

ДРАБИ́Н/А щаблі́, ***п.*** (г)ієра́рхія; *(на літак)* трап; **ви́щий /ни́жчий/ щабе́ль соці<u>я́</u>льної ~́и** *п*^{б} гора́ [з гори́ с. д.], /низ/ [з ни́зу с. д.]; & ~́ка.

ДРАГВА́ *(грузьке місце)* драговина́, БАГНО, *о*^{к} грузо́висько; & *п*^{к} *драг(о)ви́нний.

ДРА́ГЛИЙ, ДРАГЛИСТИ́Й як драглі́, киселюва́тий; *(- щоки)* обви́слий, ± БРЕЗКЛИЙ.

ДРАГЛІ́ студене́ць, холоде́ць, *к*^{я} желе́; *(подоба драглів) д.* дрігави́ця, дрігва́; & дригле́ць.

ДРАЖЛИ́ВИЙ делікатний, діткли́вий, вразли́-; *(що дратує)* подра́зли-, дратівни́й; *(- вдачу)* нерво́вий, дратівли́-.

ДРАЖНИ́ТИ злі́-, дратува́-, дрочи́-, задира́-, роздра́жнюва-; *(прізвиськами)* обзива́-, дражни́тися; *(красою)* ва́бити, збу́джува-; *г*^{д} дразни́-; ± ПЕРЕКРИВЛЯ-; **я. /м**^{н} **хто/ дра́жнить** с-и ♦, з-й роз♦, дратівни́к, *п*^{к} дратівни́й, ©;

ДРАЖНИ́ТИСЯ *(з кого)* передра́жнювати /перекривля́ти/ *кого*, *(з ким)* дратува́ти *кого*; ◊;

ПОДРАЖНИ́ТИСЯ подрочи́тися ◊.

ДРАЗЛИ́ВИЙ *(нервовий)* ДРАТІВЛИ-; *(що дратує)* ДРАЖЛИ-, вразли́-.

ДРАКО́Н ***м***^{т} (семиголо́вий) змі́й, потво́ра, страхі́ття, страхо́вище /-сько/, *б*^{я} Леві<u>ят</u>а́н /*п*^{б} Левіта́н/, *с*^{о} левіафа́н; *(водяний)* гі́дра; & ***ж***^{і} ♦иха.

ДРАКО́НИТИ *(кого)* громи́ си́па- на го́лову *кому/чию*, *с*^{о} піддава́- "обро́бці", + ШПЕТИ-.

ДРА́МА *(твір)* (побуто́ва) п'є́са; *(життєва)* конфлі́кт, траге́дія, пережива́ння, тяжке́ го́ре; *(будівля)* драмати́чний теа́тр, драмтеа́тр.

ДРАМАТИЗУВА́ТИ *(факти)* роби́ти траге́дію /*ф.* біду́/ з *чого*.

ДРАМАТУ́РГ *з*^{н} драморо́б.

ДРА́НИЙ *(одяг)* рва́-, зно́ше-, поде́ртий, дранти́вий; *(жбан)* діря́-, продіря́влений, з дірка́ми.

ДРА́НКА ДРА́НТЯ, дранти́на, драння́; *(для тинькування)* ***б***^{у} драно, драни́ця, *у.* гонт.

ДРА́НТЯ лахмі́ття, ла́хи, лахмани́, ра́м'я, лахмани́на, ка́нцур'я; *з*^{н} о́дяг; *(клапті одягу)* шма́ття, ганчі́р'я; ***п.*** мо́тлох, непо́тріб.

ДРА́ТИ > ДЕРТИ.

ДРАТІВЛИ́ВИЙ ДРАЗЛИ-, нерво́-; *(запах)* дратівни́й, подра́зливий; & дратли́-.

ДРАТ/УВА́ТИ *(їх)* злі́-, роздрато́вува-, роздра́жнюва-, се́рди-, виво́ди- з терпі́ння /рівнова́ги/, нервува́- /*г.* де-/, *с.* роз'я́трюва-; *(умисне)* дражни́- /*г*^{д} дразни́-/, дрочи́-, ДОПІКА-, гра́- на

не́рви /псува́- кров/ їм; *(чуття)* заго́стрюва-, збу́джу-, поси́лю-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~у́є** с-и ♦, з-й роз♦, роз'ятрювач ◊, $м^а$ ~івни́к, подра́з-, $п^к$ дразли́вий, подра́зли-, ~івни́й для їх, /*вислів*/ дошкульни́й, $с^к$ ~у́й-душу [~у́й-душу зву́к], ©.

ДРАЧ 1. > ДЕРІЙ; 2. шо́мпол.

ДРЕ́ВНІЙ (старо)да́в-, стари́й-пре~, прастари́й.

ДРЕМЕНУ́ТИ $д^к$ *(кинутися навтіки)* чкурну́-, дмухну́-, махну́-, майну́-, драпону́-, чесону́-, *о.* да́- дра́ла /дра́чки, дьо́ру/, накива́- п'ятами, вріза- по́ли, да́- зна́ти /$г^д$ по́ля/ нога́м, вломи́-но́гу від *кого*, лопону́-, дри́зну-, $ж^н$ $н^{дк}$ нарізá-.

ДРЕСИРУВА́ТИ *(лева)* муштрува́-; *(воїв)* вишко́люва-, тренува́-, шко́ли-; **я.** /$м^н$ **хто/ дресиру́є** с-и ♦, з-й ви♦, за́йнятий му́штрою, муштрува́льник, дресирува́-, $п^к$ муштрува́льний ◊, ©.

ДРИГО́ТИ > ДРИЖАКИ.

ДРИГОТІ́ТИ дрижа́ти, тремті́ти, *(- землю)* двиг(о)ті́ти; **що дриготи́ть = що дрижить**.

ДРИГОТЛИ́ВИЙ конвульси́вний, спазмати́ч-, судо́м-, *(- мову)* запи́куватий, заїку-; & дриготю́чий;

ДРИГОТЛИ́ВО зсудо́млено, з дригото́ю ◊.

ДРИ́ҐАТИ *(ногами)* ру́ха-, со́вати, пересми́ку-; *(- м'язи)* пересми́куватися; **я.** /$м^н$ **хто/ дри́ґа** с-и ♦, дри́ґало, $п^к$ дриґли́вий, ©;

ЗАДРИ́ҐА- *(ногами /звір в агонії/)* закоси́- ◊.

ДРИЖАКИ́ *і* **ДРИГО́ТИ** здрига́ння, дрижа́-, тремті́-, тіпа́чка, трясу́ч-, тря́сця, дріж, $с^о$ дрож, $к^н$ тре́пет, *о.* $п^{-о}$ цига́нський піт.

ДРИЖ/А́ТИ тремті́-, ті́патися, труси́-, трясти́ся, тріпоті[а́]ти, ДРИГОТІ-, $к^н$ трепета́-, *о.* лови́- /хапа́-, ї́с-, ковта́-/ ~аки́; *(перед ким)* труси́-штана́ми /штаньми́/, *(за кого)* уболіва́-, тлі-душе́ю, болі- се́рцем; *(- землю)* двигті́-, движа́-; /*листя*/ колива́тися, хита́-, лопоті́ти; /*світло*/ миг(о)ті́-, мерехті́-; /*серце*/ кала́та-, би́тися, товк-, *с.* ки́да-; *(зі страху)* потерпа́ти, боя́тися, побо́юва-; *(над чим)* боя́- згуби́ти *що*; ± БРИНІ-; **аж ~и́ть хо́че** хо́че що а́ж; **я.** /$м^н$ **хто/ ~и́ть** охо́плений дро́жем, $п^к$ тремтли́вий, дриготли́-, тремтя́чий, ДРИЖА-, /*- світло*/ мерехтли́вий, тріпотли́-, мигтю́чий, /*голос*/ перери́вистий, © ковта́ючи ~аки́.

ДРИЖА́ЧИЙ *д.* тремтя́-, тремтли́вий, *(- світло)* мерехтли́-, тріпотли́-, миготли́-; *р.* дриготли́-, дрижки́й, *о.* як у тря́сці, з тремті́нням.

ДРІБ *(ловця)* шріт; *п.* малі ді́ти, мале́ча, дробина́, ♦ні птахи́ /худо́ба/; *р.* дріб'язок, ♦но́та; *м.* дробове́ /неціле/ число́; *(кулемета)* ~оті́ння.

ДРІ́БКА кри́хта, кри́шка, кри́хіт-, крихти́н-; ча́сточ-, *(соли)* пу́ч-, гру́доч-; *(дуже мала)* кра́пля в мо́рі; & дрі́бочка, дрібо́к, одро́бина.

ДРІБКО́ВИЙ крупкува́тий, крупни́с-, крупки́й; & дрібча́тий.

ДРІ́БКУ тро́хи, тро́шки, небага́то, зо́всім ма́ло, ча́сточку; & дрі́бочку.

ДРІБНИ́Й мали́й, невели́кий, не маси́вний, $з^г$ мілки́й; *(на зріст)* невисо́-; *(- діло)* неважли́вий, незначни́й, другоря́д-; *(- гроші)* малова́ртіс-, малоці́н-, розмі́н-; *(ґазда)* малозамо́ж-, небага́тий, *р.* маломі́цни́й; *(сміх)* дріботли́вий; & дрібне́(се)нький, дрібню́сі-, дрібню́ній.

ДРІБНИ́ТИ *(на шматки)* дроби́-, розчлено́вува- /різа-, лама́-, руба́- +/, *с.* шматува́-, *(не лише моркву)* криши́-; *п.* знеці́нюва-; *(- дощ)* сі́ятися; & подрі́бнювати; **я.** /$м^н$ **хто/ дрібни́ть** с-и ♦, ра́ди́й по♦, за́йнятий дро́бленням, дроба́р, дроби́льник, криши́ль-, подрі́бнювач, роздро́блю- ◊, $п^к$ дроби́льний, криши́ль-, ©.

ДРІБНИ́ЦЯ аби́щи- витребе́нька, цяця́н-, нікче́мниця, $о^к$ аби́що, *г.* баґателька; *(факт)* дурни́ч-, дурни́ця, марни́-, $і^р$ вели́ке ді́ло; *(дріб'язкова сварка)* бу́ча за ону́чу, бу́ря у скля́нці води́; *(деталь події)* подро́биця, фа́ктик; $п^{рс}$ пусте́, невели́ке ді́ло; & дрібни́чка;

ДРІБНИ́ЧКА *(висяча)* дармови́с.

ДРІБН/І́ТИ ~і́ша-, дроби́тися, подрі́бнюва-, зме́ншува-, ме́ншати, става́- ~ні́шим; *п.* мізерні́-, нікче́мні-, схо́ди- на пси; **я.** /$м^н$ **хто/ ~іє** с-и ♦, щора́з ~і́ший /нікче́мні-/, напівздрібні́лий, ма́йже здрібні́-;

ЗДРІБН/І́ТИ змалі́-, переве́стися /з-/ ◊; **я. ~ів** здрібні́лий ◊, Ø.

ДРІБНО́ТА *(птиця)* дріб, дробина́; *(діти)* мале́ча, малі ді́ти; *(у громаді)* маломо́жні чле́ни; *р.* дріб'язок, дрібни́ця.

ДРІБ/ОТІ́ТИ *(язиком)* ТОРОХТІ-, *(ногами)* ~цюва́- /$д^к$ по-/, видрібо́чу-, *(- звуки)* висту́ку-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~оти́ть** 1. **я. торохтить** 2. с-и ♦, ~оту́н, © ~цю́ючи, 3. стук-сту́к, цок-цо́к.

ДРІБ'ЯЗКО́ВИЙ *(інтерес)* спрямо́ваний на дрібни́ці, дрібничко́вий; *(факт)* незначни́й, неісто́т-, другоря́д-; & дріб'язни́й, дріб'язки́й.

ДРІ́Б'ЯЗОК *(- дітей)* мале́ча, ДРІБ; *(скла)* $з^б$ дріб'язки́, дрізки́, шмато́ч-, часточки́; *(- несуттєве)* ДРІБНИ́ЦЯ, *і.* пусте́, *о.* невели́ке ді́ло.

ДРІЖ тіпа́чка, *(дрібний)* по́дріж, *д.* $м^н$ дріжки́ [**д. пробіга́ють по чиїм ті́лі** дрижаки́ б'ють *кого*]; & $с^о$ дрож; ± ДРИЖАКИ.

ДРІ́ЖДЖІ *п.* каталіза́тор, ± ЗАКВАСКА; & $з^б$ дрі́ждження; *дріжджівня́ /= дріжджови́й заво́д/.

ДРІМ/А́ТИ куня́-, спа́- (одни́м о́ком), *ж.* (но́сом) окуні(в) лови́-, но́сом ри́бу ву́ди-, упада́- в сон /дрімо́ту/, *ф.* кима́(ри)-, $с^о$ клюва́- но́сом; *п.* не ді́я-, не виявля́тися /розвива́-, ри́па-/, загнива́ти; **я.** /$м^н$ **хто/ ~а́** с-и ♦, з-й за♦, присну́лий, ~а́йло, ~а́ха, ~а́к, $п^к$ ДРІМЛИВИЙ, ~у́чий, напівсо́нний, при́спа-, *п.* бездія́ль-, *(- неміч)* прита́є-, $с^к$ ~а́й- [~а́й-вулиця], *о.* у ~о́ті, ©;

ЗА♦♦♦ закуня́- ◊, $у^р$/$і^р$ воз♦, $р́$ з♦♦♦ся /= попо♦/;

ЗДРІМНУ́ТИ придрімну́ти ◊.

ДРІМЛИ́ВИЙ дрімо́тний, дрімо́тли́вий, напівсо́нний, $ф^р$ при́спаний, *р.* дріму́чий.

ДРІМО́ТА напівсо́н, $д^а$ дрімки, $ф^{-р}$ дрімли́виці, дрімни́ці; ***п.*** нерухо́мість, спо́кій, застій.

ДРОБ/И́ТИ ДРІБНИ-, розбива́-, лама́-, криши́- +; поділя́-, розчлено́вува-, розтро́щу-, ***п.*** роз'є́дну-; *(камінь)* товкти́; **я. ~ить = я. дрібнить**.

ДРОВОРУ́Б *г.* дроворіз.

ДРОЖ > ДРИЖАКИ.

ДРОЧИ́ТИ > ДРАТУВАТИ.

ДРУГ не во́рог, това́риш, при́ятель, побрати́м; *(давній) і.* знайо́мий; *(любий)* коха́ний; *(життя)* дружи́на; *(народу)* прихи́льник, прибіч-, симпа́тик, *с.* захисни́к, оборо́нець; & дружо́к, друзя́ка; **лю́бий д.** коха́нець; ± ДРУЖБА.

ДРУ́ГИЙ 1. що йде після пе́ршого, 2. інший [одно́ – моло́ти язико́м, а дру́ге – пе́рти плу́га].

ДРУГ/ОРЯ́ДНИЙ не головни́й, не важли́вий, не істо́тний, не чіль-, ~ий, $ф^р$ побічний; *(спец)* посере́дній, пере́січний; & *с.* десятиряд-.

ДРУ́ЖБА при́язнь, дру́жність, товаришува́ння, при́ятельство, спів♦, співдру́жність, $п^о$ брате́рство, побрати́мс-, *г.* $о^к$ спільно́та; $ф^р$ прихи́льність, довіра, взає́мність, взаємопо́міч; *(весільний)* това́риш молодо́го, дру́жка.

ДРУЖЕЛЮ́БНІСТЬ при́язнь, друзя́цтво.

ДРУЖИ́НА $і^с$ княже військо; $с^у$ ЖІНКА[2], ЧОЛОВІК; $с^т$ кома́нда, загін, колекти́в, ГУРТ.

ДРУЖИ́ННИК > ВОЯК; & $п^к$ *дружи́нницький.

ДРУЖ/И́ТИ бу- в ~́бі, товаришува́-, приятелюва́-, брата́тися, *(- дівчат)* подругува́ти; *(духово)* одни́м ду́хом ди́ха-; води́- компа́нію /хліб-сіль/, $н^І$ лига́тися; ***р.*** одру́жува-; люби́-; **я.** $/м^н$ **хто/ ~́ить** с-и ♦, з-й по♦, здру́жений /збрата-(~́бою)/ *з*, ДРУГ, $п^к$ ~ній з, © у ~́бі /~и́вш/ з;

ЗДРУЖИ́ТИСЯ ЗАПРИЯЗНИ-; $н^І$ злига́-, зню́ха- ◊; **я. -и́вся** здру́жений, спри́язне- ◊, Ø.

ДРУ́ЖНІЙ > ТОВАРИСЬКИЙ, *(- дії)* ОДНОСТАЙНИЙ; ◊; & давньо♦; **на д. нозі** у до́брих стосу́нках;

ДРУ́ЖНЬО *(ставитися)* при́язно, по-дру́жньому, по-бра́тньо-, прихи́льно; *(діяти)* узго́дже-, зла́годже-, односта́й-, *о.* в оди́н го́лос /ду́шу/, мов на кома́нду; *(жити)* душа́ в душу, як брат із сестро́ю; *(стояти в бою)* плече́-в-плече́, плече́ до плеча́.

ДРУК *(дія)* публіка́ція, друкува́ння, публікува́-, оприлю́дне-; ¤ друко́ваний текст, друко́вання; & ви́друк, *додруківка /роз-/;

ДРУ́КИ стародру́ки, інкуна́були.

ДРУК/УВА́ТИ видава́-, випуска́- у світ, публікува́-, оприлю́днюва-; *(на машинці)* писа́-, *ф.* цо́ка-; & додруко́вувати(ся) /ви-/; **я.** $/м^н$ **хто/ ~у́є** с-и ♦, з-й ви́♦, за́йня́тий ~́ом, ~а́р, $п^к$ ~ува́льний, ~а́рський;

НАДРУКУВА́- /ви́-/ *(на машинці)* насту́ка- ◊;

ЗАДРУКО́ВАНИЙ *(папір)* покри́тий дру́ком;

♦♦♦СЯ *(у пресі)* публікува́-, з'явля́- ◊.

ДРЮК лома́ка, па́лиця, ціпо́к, кий(о́к), дрючо́к, дрючи́на, пати́к; & дрюче́чок, дрю́ччя.

ДРЮ́ЧЧЯ палі́ччя, пати́ччя.

ДРЯ́П/АТИ шкря́ба-, скребти́, де́р-, ~́атися, де́р-; *(вірші)* писа́ти, ба́зґра-; *(горло)* дратува́-, подра́знюва-; & $д^к$ (в)дряпну́-; **я.** $/м^н$ **хто/ ~́а** с-и ♦, ра́ди́й по♦, ~у́га, ~у́н, *(річ)* ~а́к, ~а́ч, $п^к$ дряпли́вий, дряпу́чий, деручки́й, деру́чий.

ДРЯ́ПАТИСЯ дря́пати; *(- кота)* скребти́ся, де́рти-, шкря́бати; *(вгору)* ліз-, здира́тися /ви-/, тере́бка-; & ♦, як чорт на суху́ гру́шу.

ДРЯПІ́ЖНИЙ зди́рницький, загребу́щий, жадібний, хи́жий, *с.* кровоже́рний.

ДУБ *п.* *(до́вбаний)* чо́ве́н; & дубе́ць, дубо́(чо)к, дуби́на, дуби́ще, дубча́к, ду́бчик, $з^б$ ду́б'я.

ДУБА́СИТИ *ф.* дубцюва́-, духопе́ли-, лупцюва́-, ГАМСЕЛИ-, ту́за-, стусува́-, дава́- пе́рцю; *(по чому)* сту́ка-, вдаря́-; ± БИТИ.

ДУБЕ́ЦЬ прут, різка, хворости́на, лози́-, хмизи́-, хлуди́-; & ***р.*** дубо́к.

ДУБІ́/ТИ *(- руки)* ме́рзну-, те́рпну-, затерпа́-, закляка́-, коцю́бну-, ду́бну-; *(з дива)* ціпені́-, німі́-, дерев'яні́-, кам'яні́-; *(- мокрий одяг на морозі)* ледені́-, крижані́-, обмерза́-, халабу́дитися; **я.** $/м^н$ **хто/ ~є** с-и ♦, вже ма́йже задубілий /закляк- ◊/, напівзадубі- ◊, щора́з закля́кліший ◊, поки́нутий закляка́ти ◊, ©;

ЗАДУБ/І́ТИ закови́з(ну)- ◊; **я. ~ів** ~(і)лий, закостені́-, закови́з- ◊, Ø;

ОДУБІ́ТИ оду́б(ну)-, закля́кну- ◊; *(з дива)* ОСТОВПІ-, *ф.* опуп-; $з^н$ вме́р-; *(- звіра)* здо́хну-.

ДУБЛ/ЮВАТИ копіюва́-, повто́рю-; *(блазня)* заступа́ти; *(фільм)* переклада́-; **я.** $/м^н$ **хто/ ~ює** с-и ♦, з-й про♦, за́йня́тий ~яже́м, ~е́р, $п^к$ ~лю-ва́льний, *о́* де дублю́ють [цех, де д. фільм], ©.

ДУБО́ВИЙ з ду́ба; *(голос)* міцни́й, си́ль-, ду́жий, тверди́й; *(вислів)* гру́бий, важки́й, незгра́бний; *(- голову)* тупи́й, дубува́тий, туподу́мний.

ДУ́БОМ > ДИБА.

ДУБУВА́ТИЙ дубоголо́вий, тупоголо́вий, тупува́тий, тупи́й; *(овоч)* твердува́тий.

ДУГА́ & ду́жка, $п^к$ *дугува́тий, *дуга́стий.

ДУ́ДКА дуда́, сопілка; *(із стебла)* тру́бка, ців-; *(стрілочника)* *(сиґна́льний)* ріг; ***п.*** тісни́й о́дяг; & ду́дочка.

ДУ́ДЛИТИ пи́-, смокта́-, жлукта́-, цму́ли-; & виду́длюва-.

ДУДНІ́ТИ > ГУДІТИ; & $д^к$ продудніти.

ДУЕ́ЛЬ двобій, ГЕРЦЬ, турнір, поєди́нок; ***п.*** змага́ння; *(гармат)* пере́стрілка.

ДУ́ЖАТИ бу- здоро́вим /в си́лі/; виду́жува-;

ЗДУ́ЖА- здола́-, поду́жа-; ± НЕЗДУЖАТИ.

ДУ́ЖЕ ве́льми, си́льно, стра́ш- [с. до́вго], страх *(як)*, тя́жко, здо́рово, завзя́то, на сла́ву, не на

жарт, *ж*[м] зли́ха, збі́са, непома́лу, крі́пко, аж-о́н-як, хіба́-ж-так, до ка́та [**д. злий** з. до ка́та], *ф*[р] на́дто, гли́боко [г. неща́сний], *р.* сильне́нно; *е*[м] ох!, ой! [ой, ма́ло], ой же ж! [ой же ж до́бре!], ой, як [ой, як га́рно!], ой, яки́й [ой, яки́й до́вгий!], ого-го́ як, ого-го́ яки́й [ого-го́ яки́й міцни́й!], *д.* ве́лико, *к*[н] вели́кою мі́рою, надзвичайно, *(треба)* до зарі́зу; © аж [**а. у глибо́кій ямі** у ♦ г. я́мі]; & ду́-у́-у́-же, ♦нько; *е*[м] *який (же) який*! [злий же злий!]; **аж д.** зана́дто [не **аж д.** сири́й]; **не д.** *ф*[р] не так [не так зле]; **не д.-то** не та́к-то; **не д. й *зробиш*** не так ле́гко /про́сто/ *зробити* [**не д. й ку́пиш**], ± НАДТО.

ДУ́ЖИЙ міцни́й, си́ль-, *с.* поту́ж-, могу́тній, стоси́лий; *з*[-п] витрива́лий, тверди́й, стійки́й, вольови́й; *(- тіло)* здоро́- *(як буга́й)*, не слаби́й; & ду́ж(ч)е́нький, дуже́нний, *с*[-п] *(най)*дужчий;

НАЙДУ́ЖЧИЙ ду́ж- за всіх, найсильні́ший ◊.

ДУ́ЖІСТЬ си́ла, снага́, міць, поту́га, *с.* могу́ття; *(фізична)* здоро́в'я.

ДУ́ЖЧАТИ набира́тися сил; оду́жувати; *(- мороз)* міцні́(ша)-, крі́пша-, *(- атаки)* поси́люватися; **я.** /*м*[н] **хто/ ду́жчає** с-и ♦, щора́з ду́жчий /міцні́ший, сильні- ◊/, змі́цнюваний, поси́лю- ◊, *о*[к] щоду́жчий, ©, ± **що зроста**.

ДУ́КА багаті́й, БАГАТИ́Р, бага́ч; & дука́р[ч].

ДУЛЕ́ВИНА *р.* кри́ця, сталь, була́т.

ДУ́ЛЯ фі̲га, комбіна́ція з трьох па́льців; нічо́, нічо́го, чвирк, ді́рка з бу́блика; ду́ль-, ♦ з ма́ком.

ДУ́МА *р.* ду́мка; *(- Морозенка) (епічна)* пі́сня;

ДУ́МИ РОЗДУМИ ◊; & ду́моньки.

ДУ́МАННЯ *(логічне)* ми́сле-; *з*[-п] ро́здуми, ро́змисли, міркува́ння, розду́мува-, *к*[н] розмірко́вува-; *р.* ма́ре-, мрі́я-; & *нічогонеду́мання.

ДУ́МАТИ ми́сли-, міркува́-, розду́мува-, ду́матигада́-, мізкува́-, метикува́-, кмітува́-, *к*[н] розмірко́вува-, *д.* гадкува́-, *о.* ду́му ду́ма-, розкида́го́ловою /ро́зумом/, каза́- в ду́мці, поверта́ро́зумом, снува́- думки́; *(важко)* суши́- /лама́-/ го́лову, *п*[о] кара́тися думка́ми; *(- що)* ма́ти на ду́мці *що*; *(знай)* поду́мува-; *(над чим)* /об-/ *що*; *(впадати в думи)* ♦ своє́; *(з н*[ст] що*)* гада́-, вважа́-, припуска́-; *(на кого)* ма́- підо́зру, підо́зрюва- /підозріва́-/ *кого*; *(робити)* ма́- на ду́мці, ма́- на́мір, збира́тися, затіва́ти, пля̲нува́-, помишля́-, бу́- не від то́го, щоб, поклада́-; *(за кого)* турбува́тися, піклува́-, дба́ти; *р.* ма́ри-, мрі́я-; **собі д.** 1. ду́ма- 2. порина́- в думки́; **д. своє́** 1. порина́- у свої́ ро́здуми, 2. ма́- свою́ ду́мку; **не (до́вго) ду́мавши** без наду́ми; **що ти собі ду́маєш?** на що ти наді́єшся?; **а ти ду́мав /Ви -али/?** са́ме так, безпере́чно, нема́ су́мніву; **що він собі ду́мав?** *г.* що він мав на ува́зі? **я.** /*м*[п] **хто/ ду́ма** з-й ми́слити, заду́маний, зами́сле-, загли́бле- у ро́здуми, *у*[р] мисли́тель, *п*[к] голова́тий, тяму́щий, *о.* з голово́ю, *с*[к] -ду́мний [лініводу́мний], -ду́м [важкоду́м], © ду́мавши /-аючи/, ± МИСЛЯЧИЙ;

ЗАДУ́МАТИ загадати ◊;

НАДУ́МАТИ *(ілюзію)* ви́гадати; ◊;

ПОДУ́МАТИ поми́сли- ◊; **п. стра́шно** страх бере́; **коли́ п.** *ф*[р] хоч і те сказа́-; **тільки п.!** уя-віть собі́!; **хто б міг п.?** хто б сказа́в?; **поду́май тільки!** ♦!; **поду́маєш!** *і*[р] куди́ там /ж пак/, куди́ твоє́ ді́ло [**п., геро́й** геро́й к. т. д.], **не поду́май(те) чого́сь там** тут нема́ ка́верзи;

ПРОДУ́МАНО обду́мано, розду́мано ◊;

ЗАДУ́МАТИСЯ зами́сли-, запа́сти в заду́му.

ДУ́МКА ду́ма, га́дка, су́дження, мірко́ва-, мисль; *(загалу) г.* опі́нія; *ф*[р] то́чка зо́ру, по́гляд, передбачення, припу́ще-, на́мір, за́дум, мета́, пля̲н; *(творча)* іде́я, мрі́я, полі́т фанта́зії; *(- що)* о́цінка *чого*; & ду́монька, *напів♦; **д. ду́мку здоганяє** думки́ напливаю́ть /роя́ться/ ро́єм, думо́к – рій; **на мою́ -ку** *е.* по моїй голові́; **тут не мо́же бу́ти двох -о́к** це – незапере́чна і́стина, *ж*[м] а ти ду́мав?; **в -ка́х** *г.* че́рез ду́мку [ковзну́ло йому ч. д.];

ДУМКИ́ по́гляди, перекона́ння, *к*[н] концепції; & *(давні)* пра́думки́.

ДУНА́Й & *Дуна́йщина /= дуна́йський край/.

ДУПЛА́ВИЙ & дупла́[я]стий, дупля́вий, дуплува́тий, дуплина́с-, дуплена́-, дуплиня́ний.

ДУПЛИ́НА *(ротова)* порожни́на; ± ДУПЛО.

ДУПЛО́ *(у дереві)* порожни́на; *(в зубі)* ді́рка; & дупла́вина, дупло́вина, дупли́на.

ДУПЛЯ́ВІТИ става́ти дупля́вим, & *д*[к] про≈; **що продупля́вів** продупля́вілий, Ǿ.

ДУР при́мхи, вередува́ння, ду́рість, ду́рощі, *с.* самоду́рство, ди́кі при́мхи, *і*[р] ро́зум [ро́зуму на це ви́стачить]; *(дитячий)* пу́стощі, ви́тівки, пустува́ння; *ф*[р] запа́мороче-; **д. го́лову бере́ чию** тра́тить глузд *хто*.

ДУРДІ́М божеві́льня, психлікар-; & *ж*[н] ду́рка.

ДУ́РЕНЬ йо́лоп, бе́вз(ен)ь, бо́вдур, бла́зень, глупа́к, бе́льбас, кеп, недо́умок, те́лепень, *ж*[і] ДУРКА; & ду́рник, дури́ло, дурби́ло, ду́рбас, дури́нда, дурко́, дури́лисько, наби́тий ♦.

ДУРИ́СВІТ ШАХРА́Й, пройди́світ, авантури́ст, афери́ст, ошука́нець, дури́люд, *д.* дури́тель.

ДУРИ́ТИ обду́рюва-, ошу́ку-, обма́ню-, обкру́чу-, махлюва́ти, *о.* тума́ни-, пошива́- в ду́рні, забива́- ба́ки, зами́люва- о́чі, збива́- з пантели́ку, обво́ди- *(круг па́льця)*, води́- за ніс, втира́- мо́рду, *к*[н] вво́ди- в ома́ну, *ж*[м] облі́гува-; *(дівчат)* спокуша́-, зво́ди-; *(голову)* заду́рюва-; **я.** /*м*[н] **хто/ ду́рить** с-и /маста́к/ ♦, з-й об♦, метки́й на ша́хри, махля́р, ДУРИСВІТ, *п*[к] облу́дний, шахраюва́тий, облу́дливий, ома́нли-, ошу́кли-, підду́рли-, *о.* де ду́рять, ©;

НАДУРИ́ТИ *ж*[н] намаха́ти ◊.

ДУРІ́ЙКА *ж*[м] при́мха, дур, ду́рощі; *(трава)* дур-

ма́н, блекота́, дури́ця.

ДУ́РІСТЬ ту́п-, глупо́та, глу́пство, недо́ум-, нерозум, не́глузд, *і*[р] ро́зум [ро́зуму на це ви́стачить]; *(вислів)* ля́п(сус), *(дія ще)* неподо́бство, шалапу́т-, безглу́здя; & *ж*[н] дурня́, *д.* дурени́на, дуре́нство; **че́рез д.** з дурно́го ро́зуму.

ДУРІ́ТИ божево́лі-, ч(у)мані-; *п.* пустува́-, забавля́тися, жирува́ти, ходи́- на голова́х, *п.* кази́тися, шал(ен)іти; *(витребенькувати)* химерува́-; *(з кохання)* втрача́- го́лову; **дурі́є** *хто* заверта́є го́лову /заверта́ється голова́/ *кому*; **я.** /*м*[н] **хто**/ **дурі́є** 1. **що божево́ліє**, 2. с-и ♦, ра́дий пожирува́-, ско́рий на зби́тки /бе́шкети/, пусту́н, жиру́н, дурі́й, *с.* збито́шник, бешке́т-, ши́бе-, *п*[к] пустотли́вий, шалапу́тний, *о.* з ду́рощами в голові, ©.

ЗДУРІ́ТИ /о-/, ЗБОЖЕВОЛІ- втра́ти- /*г.* с-/ ро́зум, наї́стися ма́ку ◊; **-ів** *хто* *ж*[н] поїхала стріха в *кого*; **здурі́вши** з дурно́го жи́ру;

ОДУРІ́ТИ /З-/, ОЧМАНІ-, знетя́митися ◊; **я. одурі́в** ОДУРІЛИЙ, Ø;

ОДУРІ́ЛИЙ /з-/, ступані-, обарані-, обезглу́зді-, знесамови́ті-, знетя́млений ◊.

ДУ́РКА дуре́па, дуре́пище, дурна́; & ду́рочка.

ДУРМА́НИТИ *(розум)* *у.* ПАМОРОЧИ-, ЗАПАМОРОЧУВА-, п'яни́-, забива́- па́мороки *кому*; *(кого)* пуска́- ману́ на.

ДУРН/И́Й нерозу́м- /без-/, тупи́й, безголо́вий, /тупо-, ~о-, пусто-/, ~ове́рхий, макоцві́тний, зателе́пкуватий, пришеле́пу-, прицю́цьк-, ♦ і ву́ха холо́дні, ♦. як пень /аж сві́титься/, не всі до́ма в *кого*, *г*[д] сього́днішній [я не ♦]; некмітли́вий, недога́дли-, непередба́чли-, безмо́зкий; *(-юнь)* нетяму́щий, наї́вний, недосві́дче-, зеле́-; */кулю/* заблу́ка-, сліпи́й, випадко́вий; */балачки/* пусти́й, ДУРНУВА-, безглу́здий; & ♦-пре♦, ~е́(се)нький, ~я́чий; **знайшо́в ~и́х** овва́! ді́дька ли́сого! чо́рта з два! *д* як би не так!;

ДУ́РНО & пу́сто-♦ /= дарем-/; *д!* ДАРЕМНО.

ДУРНИ́ЦЯ ДРІБНИЦЯ, пусте́; *(річ)* непо́тріб; *(слова́)* бридня́, нісені́тниця, маячня́, ка́зна-що, чортиба́тька-що, сон рябо́ї коби́ли; *(- вчинок)* неподо́бство, ду́рість; *ж*[н] дармівщи́на; **на -и́цю** на шармака́, *ж*[н] на халя́ву.

ДУРНУВА́ТИЙ дурно́кий, йолопува́тий;

ДУРНУВА́ТО *(глядіти)* *о.* як теля́ на соро́ку ◊.

ДУ́РОЩІ *(дії)* дурі́ння, у́р(ість); *(дітей)* пу́стощі.

ДУ́ТИ *(- вітер)* віяу-; *(ротом)* дму́ха-, ху́ха-; *ф*[р] вдува́- /на-, під-, за-, ви-, З-/, надима́- /ви-/; *(-пузо)* здува́тися, здима́-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **дме** с-и /маста́к/ ♦, з-й ви́♦, за́йнятий дуття́м, дмуха́ч, *(скло)* видува́льник, *с*[к] -ду́в [склоду́в], -ду́вний [склоду́вний], © ду́ючи.

ДОДУ́ТИ додму́хати ◊;

ДМУХНУ́ТИ *с*[о] ду́ну-, *(на свічку)* пху́кну-, *п.* *(чарку)* ви́хили-; *(куди)* махну́-, пода́тися.

ДУ́ТИЙ *(посуд)* ви́ду-, порожни́с-; *(- шину)* наду́-; *(- славу)* перебі́льшений, розкручений.

ДУ́ТИСЯ роздима́- /на-/, роздува́- /на-/; *(мов на троні)* при́нди-, чва́ни-, гну́ти ки́рпу; *(на кого)* се́рдитися, обража́-, копи́лити гу́би, копи́литися, *д.* бурмо́си-; *(у карти)* *ф.* рі́за-, гра́ти; **я.** /*м*[н] **хто**/ **ду́ється /дме́ться/** с-и ♦, розду́ваний /на-, ви-/, підда́- дуттю́, ©;

ДУХ нематеріа́льність, свідо́м-, психі́чний світ; *у*[р] Святи́й /Бо́жий/ Дух, Бо́жа благода́ть; *ф*[р] відва́га, му́жність, смілив-, рішу́ч-, за́пал, завзя́ття, ентузія́зм, ене́ргія, вого́нь, над(т)хне́ння [набра́тись ду́ху]; *(часу)* хара́ктер, знаме́ння, тенде́нція, о́знака, власти́вість, *ф*[р] вимо́ги; *(чий)* душа́; *(із с*[л] *забива́ти)* ди́хання, по́дих; *(весни)* арома́т, за́пах; *(- мару)* при́вид, прима́ра; *(з печі)* тепло́; *з*[-н] стиль, мане́ра [в тако́му ду́сі]; **на д. не терпі́ти** ду́ху не перено́си-; **близьки́й -ом** рі́дний душе́ю; **не ста́не -ху** *(сказати)* не пове́рнеться язи́к, *(зробити)* не піді́йме- рука́.

ДУХІВНИ́ЦТВО духове́нс-, свяще́нс-, клір, душпа́стирі, служи́телі Це́ркви /ку́льту/, духо́вні осо́би, *як і.* духо́вні.

ДУХІВНИ́ЦЯ заповіт, тестаме́нт, *як і.* духо́вна, *г.* заві́щання.

ДУХМЯ́НИЙ запашни́й, АРОМАТ-, запаху́щий, паху́чий, *р.* пахню́-, духови́тий, души́с-.

ДУХО́ВИЙ не матеріа́льний, не тіле́с-, не пло́тський, безтіле́сний, *п*[о] нерукотво́р-; *(світ)* вну́трішній, душе́вний, психі́ч-; & *с*[о] духо́в-.

ДУХОВИ́Й *(- оркестру)* (мі́дно)тру́бний.

ДУХО́ВКА *г*[д] ру́ра; & *о*[к] духі́вка.

ДУХО́ВНИЙ не сві́тський, церко́вний, релігі́й-, клерика́ль-; *х*[а] духо́вий; & *з.* духі́вний.

ДУХОПЕ́Л стуса́н; *ф*[р] прочуха́н(ка), на́труска; & духопе́лик.

ДУХОПЕ́ЛИТИ > ДУБАСИТИ.

ДУХО́ТА заду́ха, заду́шливість; *(спека)* мля́ва, вар; & духо́тнява.

ДУША́ дух, пси́хіка; ☺ люди́на, осо́ба, *ф.* га́врик; *(гурту)* волода́р дум, улю́бленець; *ф*[р] се́рце, над(т)хне́ння, ене́ргія [вкласти́ ду́шу]; & ду́ся, ду́ш(еч[нь])ка, души́ця; **д. в п'я́тах** *чия* переля́каний на смерть *хто*; **д. не на мі́сці в** *кого* аж на се́рці холо́не в; **до душі́** до ми́слі /вподо́би/; **від (усіє́ї /са́мої/) душі́** щи́ро, ще́дро, відве́рто; **ле́две з душе́ю ви́рвався** ле́две но́ги ви́ніс; **кра́щий -ше́ю.** к. на ду́шу.

ДУША́-ЧОЛОВІ́К спасе́нна /добря́ча/ душа́, чарівли́ва люди́на, *с*[к] чару́й-душа, © хоч до ра́ни приклада́й *кого*.

ДУШЕ́ВНИЙ духо́вий, психі́чний, вну́трішній; *(спів)* звору́шливий, *с*[о] за♦; ☺ серде́ч-, прия́зщи́рий, до́б-, щиросе́рдий, відве́ртий, чу́лий.

ДУШИ́ТЕЛЬ > ГНОБИТЕЛЬ.

ДУШИ́ТИ дави́-, уда́влюва-, перекрива́- повітря *кому*; *(сік)* виду́шува-, вид[ч]а́влю-, ча́вити; *(- мури)* ти́сну-; *(горло)* стиска́-; *(критику)* /за-/; *п.* ГНОБИ-, приду́шува-, гальмува́- *(ро́звиток)*; *(плач)* тамува́-; *(сарану)* зни́щува-; *(- сльози)* підступа́- до го́рла; *(- жахи)* гніти́-, непокої-, му́чи-; **я.** /$м^н$ **хто/ ду́шить** с-и ♦, з-й за♦, души́тель, гноби́-, *(критику)* зати́скувач, $п^к$ заду́шливий, даву́чий, давки́й, ©;

ЗАДУШИ́ТИ задави́-, зни́щи-, ліквідува́-, *(бунт)* прибо́рка-; спини́-, паралізува́-, не да́- розви́нутись ◊; **з. в обіймах *кого*** ви́яви- свою́ любо́в до.

ДУШНИ́Й *(день)* заду́шливий, варки́й, парки́й, парни́й, шкварни́й.

ДУШОГУ́Б /-СТВО/ > УБИВЦЯ /-ВСТВО/.

ДУШОГУ́БНИЙ горлоріз-, *(задум)* Ка́їнів, зарізя́цький, *(- стихію)* смертоно́сний.

ДЮ́ЖИНА $з^п$ *у.* двана́дцятка, ту́зінь.

ДЮ́НА піща́ний ГОРБ, барха́н, ви́дма, *з.* на́дма.

ДЯ́ДЬКО *(брат тата)* *г.* стрий, *д.* дя́дьо; /*мами*/ ву́й(ко); $о^к$ ті́тчин чолові́к; *п.* (доро́слий) чоловік; *ф.* селяни́н, мужи́к, хлоп; & ^{а}ву́єчко;

ДЯ́ДЬКУ! чолові́че!, па́не-бра́те!, бра́те! ◊.

ДЯК приче́тник, псало́мник; & дячо́к.

ДЯ́КА подя́ка, вдя́ка, вдя́чність, вдя́чливість, $ф^р$ *г.* признання́ [їм нале́жить п.] *(дія)* дя́кува-; *(навзаєм)* відд́яка.

ДЯ́КУВАТИ вислo̒влю- /склада́ти/ подя́ку, *п.* завдя́чува-; *(навзаєм)* /від-/, відпла́чу-; **без кінця́ д.** ♦, не на♦ся; **дя́куй мені** знай мою́ до́брість; **я.** /$м^н$ **хто/ дя́кує** с-и ♦, ра́дий віддя́чи-, з подя́кою на уста́х, $п^к$ вдя́чний /-ливий/, ©;

ПОДЯ́КУВА- віддя́чи- /*г.* ÷ся/, *о.* поспаси́бі- ◊.

Е

Е *(на початку)* о, ні [**Е, не кажи́!** О, ні, не к.!].

ЕВАКУА́ЦІЯ *(людей)* ви́віз, ви́возка, ви́везення, ви́дворе-, ви́їзд, ± ВТЕ́ЧА; *(міста)* зали́шення, *з.* опу́ще-; & евакуюва́-, евакува́-.

ЕВАНГЕЛІЯ > ЄВАНГЕЛІЯ.

ЕВОЛЮ́ЦІЯ (поступо́вий) ро́звиток, проце́с (по́ступових) змін, не революція; *(військових суден)* переміщення, пересува́-, маневрува́-, пе-рерозташува́-, ¤ перерозташо́ва-.

Е́ВРИКА! *і* **ГЕ́ВРИКА!** знайшо́в!, відкри́в!, он де закови́ка /соба́ку зари́то/!, $ж^м$ те-те-те!.

ЕВФЕМІ́ЗМ пом'я́кшення, уделіка́тне-; & $п^р$ *евфемісти́чно /не вульґарно/; ± МаскуванняЯ.

ЕВФО́НІ́Я милозву́чність, доброзву́чн-, гармоні́йн-, мелоді́йн-.

ЕГЕ́ *ч.* еге́ ж, так, так є, так-так, пра́вда, Ва́ша /твоя́/ пра́вда; $ф^р$ ага́, *(на початку)* однак, а все́ таки, а втім, (та) це ще не все [Еге́, гля́нув би на не́ї вдо́ма]; $в^{ст}$ що пра́вда, то пра́вда [до́вго чека́ли, еге́, аж сто ро́ків]; **еге!, еге ж!** *(на початку)* ато́ж!, пра́вда, *д.* ая́!; **Еге?** *(в кінці мови)* пра́вда ж? & еге-еге́; (!) ЕГЕ-ГЕ!

ЕГЕ́-Е-Е $р^м$ гай-га́й [еге́-е-е, нема́ його́].

ЕГЕ-ГЕ́! *(на початку мови)* 1. ма́ти моя́!, ба́течки мої̈!, 2. то /аж/ о́н воно що!, вихо́дить, що, 3. ну і ну!.

ЕГІ́ДА $б^{-о}$ щит Зе́вса; *п.* за́хист, засту́пництво, проте́кція, охоро́на, оборо́на, опіка.

ЕГОЇ́ЗМ самолю́бство, себелю́б-, індивідуалі́зм, *с.* егоцентри́зм; *(самозакохання)* еготи́зм, самозами́лування, самохвальба́, самохва́льство, *а.* нарци́зм; $з^{-п}$ горди́ня, честолю́бство, марнолю́б-, марносла́в-, марносла́в'я; ± ПИХА.

ЕГОЇ́СТ самолю́б(ець), себелю́б(ець), індивідуалі́ст, егоцентри́ст, $к^н$ нарци́з, *с.* шку́рник; $з^{-п}$ честолю́б.

ЕДЕ́М рай, Ца́рство Небе́сне, Не́бо, Небеса́; *п.* земни́й рай, живода́йний кра́й; ± УТОПІЯ.

ЕДИ́КТ *(короля)* ука́з, гра́мота, акт, ± ЗАКОН.

ЕКВА́ТОР рі́вник, рівноде́нник.

ЕКВІВАЛЕ́НТ відпові́дник, рівнозна́ч-; *(сло́ва)* сино́нім.

ЕКВІВАЛЕ́НТНИЙ рівнозна́ч-, рівноці́н-, рівнова́ртий, цілко́м /досто́ту/ таки́й; *(слову)* синоні́мічний, *(чому)* тото́ж-, одна́ковий з *чим*.

ЕКВІЛІБРИ́СТИКА *о.* та́нці на лі́нві /кана́ті/.

ЕКЗАЛЬТА́ЦІЯ захо́пленість, збу́джен-, за́хват, захо́плення, збу́дже-, підне́се-, *с.* ЕКСТАЗ(А), ви́бух емо́цій; & екзальто́ваність.

ЕКЗАЛЬТО́ВАНИЙ надмі́ру збу́дже- /розпа́ле-, захо́пле-, підне́се-, запальни́й, палки́й/.

ЕКЗА́МЕН і́спит, о́п-, опи́тування, пере́вірка, контро́ль; тест, (ви́)про́ба, випробо́вання, *(дія)* ви́про́бува-; *(писаний)* $ш^к$ контро́льна пра́ця.

ЕКЗА́РХ $і^с$ ста́рший жрець; *(у Візантії)* намі́сник, губерна́тор; *ц.* голова́ Це́ркви.

ЕКЗЕКУ́ТОР викона́вець екзеку́ції; *п.* кара́тель, кат, ві́шатель, розпина́тель.

ЕКЗЕКУ́ЦІЯ *(дія)* кара́ння /по÷/; ¤ тіле́сна ка́ра /пока́рання/; $з^{-п}$ стра́та, ка́ра на го́рло, ро́зстріл, розп'я́ття, автодафе́, спа́лення (на вогні́), каменува́-, повіша-, ґільйотинува́-, лінчува́-.

ЕКЗЕ́МА *(на шкірі)* ви́сип; ± ВИ́РАЗКА.

ЕКЗЕМПЛЯ́Р *(публікації)* примі́рник, *р.* ко́пія; *(світу тварин)* тип, представни́к; ☺ $і^р$ феноме́н, шту́ка, проя́ва, експона́т; ± ВЗІР.

ЕКЗИСТЕ́НЦІЯ *г.* існува́ння, життя́.

ЕКЗО́ТИКА дивови́жність, дивогля́дн-, незвича́йн-, мальовни́ч-.

ЕКЗОТИ́ЧНИЙ незвича́й-, дивови́ж-, дивогля́д-, химе́р-, чудерна́цький, мальовни́чий, *(край +)* замо́рський, чужозе́мний; ± ОРИҐІНАЛЬ-.

ЕКІПА́Ж КАРЕТА, *у.* по́віз, *(однокінний)* кеб, *(з відкидним верхом)* фаето́н, коч, коля́са; *(суд-*

на) комáнда, залóга, обслýга, *(танка) г.* дружи́на; ± КОЛЕКТИВ.

ЕКІПІРО́ВКА, ЕКІПІРУВА́ННЯ *у.* ви́ряд, споряджáння, екіпувá-, *(пальним)* запрáва.

ЕКІПІРУВА́ТИ *у.* СПОРЯДЖА-, *(одягом)* обмундирóвува-; **я.** */м^н^* **хто/ екіпіру́є** с-и ♦, з-й споряди́-, зáйня́тий спорядження́м, екіпірувáльник, *р^к^* споряджáйло /-жáльник/, упоря́д-, *п^к^* упоря́дний, екіпірувáль-, *о.* на екіпірóвці /спорядженні/, ©.

ЕКЛЕКТИ́ЧНИЙ різноли́кий, несумíсний, *о.* сíро-бýро-мали́новий.

ЕКОНО́М *(маєтку) і^с^* управи́тель.

ЕКОНО́МИТИ > ЗАОЩАДЖУВАТИ.

ЕКОНО́МІКА *(устрою)* сукýпність виробни́чих віднóсин, *(краю)* нарóднє господáрство.

ЕКОНО́МІЯ ощáдність, ощáдливість; *(річна)* заощáдження, ви́года, прибýток; *і^с^* фільвáрок.

ЕКОНО́МНИЙ ощáдний, немарнотрáт- нерозтрáтливий, ощáдли-, *(- витрату)* не надмíрний, розрахóва-, стри́ма-.

ЕКРА́Н *(загорожка)* щит, щитóк, *(над чим)* дашóк, *(між чим)* перéтинка; *(в кіні)* полóтнище; *п.* кіномистéцтво, мистéцтво кінá, *ж^м^* кінó; **голуби́й е.** телевíзія, телебáчення.

ЕКСКРЕМЕ́НТИ *е^в^* нíчнé зóлото, *п^б^* лайнó, *к^н^* фекáлії; *(комашині)* падь.

ЕКСКУРСА́НТ *(учасник екскурсії)* тури́ст, мандрівни́к /-вéць/, подорожáнин, *як і.* подорóжній; *(у музеї)* відвíдувач, глядáч, огля́дáч.

ЕКСКУ́РСІЯ прогýлянка, *г.* прóгуль-; *(туристична)* похíд, пóдорож, тур, *д.* тýра; *(до музею)* відвíдини /огля́д-/ *чого*; *з^-п^* гурт екскурсáнтів.

ЕКСПАНСИ́ВНИЙ нестри́м-, рвучки́й, пори́вчастий, бурхли́вий; ☺ запальни́й, гарячкувáтий.

ЕКСПА́НСІЯ *б^-о^* просувáння, поши́ре-; *(військова)* АҐРЕСІЯ.

ЕКСПЕДИ́ЦІЯ *(пошти)* розсилáння; *(наукова)* пóдорож, відря́дження, мíсія; *(каральна)* оперáція, áкція, похíд; *(розвідча)* рейд; *з^-п^* гурт /грýпа, пáртія, загíн/ учáсників експеди́ції.

ЕКСПЕРИМЕ́НТ дóслід, спрóба, *р.* прóба, *о.* прóбна кýля, прóбний кáмінь;

ЕКСПЕРИМЕ́НТИ дослíдження, пóшуки ◊.

ЕКСПЕРИМЕНТА́ЛЬНИЙ прóб-, дóслід-, *к^н^* емпіри́ч-; *(процес)* ляборатóр-; *(цех)* дослíдчий, дослíдницький; *(проект)* недокíнчений, розрóблюва-; *(політ)* ви́прóб-, випробóвчий.

ЕКСПЕРИМЕНТА́ТОР *і* **ЕКСПЕРИМЕНТУВА́ТИ** > ДОСЛІДНИК *і* ДОСЛІДЖУВАТИ.

Е́КСПЕ́РТ фахівéць, знавéць, спец*(іяліст)*; *(у певній сфері)* авторитéт, *ж^м^* дóка; ± ЕРУДИТ.

ЕКСПЕРТИ́ЗА *(фахова)* дослíдження, обстéження, óгляд, рóзгляд, аналíза, *с^о^* анáліз.

ЕКСПЛО́ЗІЯ > ВИБУХ.

ЕКСПЛУАТА́ТОР *і^с^* плянтá-; визи́скувач, гнобитель, *о.* акýла, хижáк, П'ЯВКА, ГЛИТАЙ, кровопи́вець, шкуродéр, жми́крут, живолýп, ЖИВОЇД, наши́йник; ± ДРЯПІЖ-.

ЕКСПЛУАТА́ЦІЯ ви́зиск, визи́скування, гноблe-, гнíче-, шкуродéрство, зди́рст-, дряпíжництв-, *п.* грабýнок; *(копалин)* розрóбка, ви́користання, користувá- *чим*; ± КАР'ЄР.

ЕКСПЛУАТУВА́ТИ визи́ску-, висóту- /витягáти/ жи́ли, тягнý- *(остáнні)* сóки, пи́- кров, гнý- в три дуги́, дéр- шкýру /сíм шкур/, *п.* грабувá-; *(надра)* розробля́-; *(ресурси)* використóвува-, користувáтися з *чого*; **я.** */м^н^* **хто/ експлуату́є** 1./2. с-и ♦, *п^к^* експлуатацíйний, ©, 1. визи́скувач, експлуатáтор, *е^м^* кровопи́вець, акýла, хижáк, 2. **що розробля** + зáйня́тий розрóбкою, для розрóбки.

ЕКСПОЗИ́ЦІЯ *(в романі) л^а^* передíсторія; *(експонатів)* розмíщення, розстáвле-, розстанóвле-, виставля́-; *(музейна)* ви́ставка, стенд.

ЕКСПОНА́Т *(музею)* прéдмéт, річ, *с.* раритéт; *(- людину)* проя́ва, ориґінáл, дивáк, екземпля́р.

Е́КСПОРТНИЙ *(- торгівлю)* привозóвий.

ЕКСПРЕ́С швидки́й трáнспортний зáсіб: пóтяг, пóїзд, пароплáв, літáк, автóбус *тщ*.

ЕКСПРО́МТОМ *п^р^* не *(дóвго)* дýмавши, без ваґáнь, спрожóгу, блискави́чно; *(відповідати)* без підготóв*(к)*и, без обдýмування /надýми/, прóсто з мóсту, *ф^р^* ми́ттю і навпростéць.

ЕКСПРОПРІА́ЦІЯ *(майна)* відбирáння, конфіскáція, ви́власнення, зневлáс-, *р.* відвлáс-, */державою/* націоналізáція, удержáвлення, *о.* грабíж награбóваного; & *д^о^* *експропріювáти.

ЕКСТА́З зáхват, захóплення, збýдже-, піднéсе-, *к^н^* ейфорíя, *с.* самозабуття́, нестя́ма *(від рáдощів)*, *р.* надпори́в, *з.* востóрг; **впадáти в е.** підстри́бува- з рáдощів, скакá- /умирá-/ від захóплення; & *х^а^* екстáза; ± ЕКЗАЛЬТАЦІЯ.

ЕКСТАТИ́ЧНИЙ спóвне- екстáзу /востóргу/, екзальтóва-, екстáзовий, розшалíлий аж-аж-аж /що аж, до óдуру/, *с^к^* умирáй-від-захоплення.

ЕКСТРА- *(приросток)* над-, поза- [екстрасéнс].

ЕКСТРАВАҐА́НТНИЙ *к^н^* *(одяг)* своєрíд-, незвичáй-, ориґінáль-, чудернáцький, *н^і^* фіґля́рсь-; ☺ чудни́й, химéр-, ЕКСЦЕНТРИЧ-.

ЕКСТРА́КТ ви́тяг, *с^о^* ви́тяжка, *п^-о^* ви́вар, настíй; *(гойний)* лíки; *(з ягід)* *(згýщений)* сік.

ЕКСТРАОРДИНА́РНИЙ *(факт)* надзвичáйний, /не-/, винятковий, особли́-, феноменáльний; *(захід)* спеціяль-; *(професор)* позаштáт-.

ЕКСТРЕ́М *і* **ЕКСТРЕМІ́ЗМ** крáйність, фанати́зм, *с^о^* крáйнощі; *п^б^* ексцентри́чність.

ЕКСТРЕМА́ЛЬН/ИЙ грани́ч-, крáйній, *п^б^* найнеймовíрніший; & *с^-п^* *(най)*~іший

Е́КСТРЕНИЙ *(захід)* невідклáд-, негáй-, невідкли́ч-, термíновий; *(випуск газети)* позачергó-; *(видаток)* несподíваний, непередбáче-.

ЕКСЦЕНТРИЧНИЙ *(одяг)* химер-, надто оригіналь- /своєрід-, незвичай-, див-/, *у.* дивач-; ***т.*** не концентрич-; ± ЕКСТРАВАҐАНТ-.

ЕКСЦЕС крайність, надмір, нестриманість, порушення норм, переборще-, перебрання міри; *(химерна акція)* вибрик, випад, вихватка, гострий конфлікт /сутичка/, *жч* коник, фортель.

ЕЛАСТИЧНИЙ гнучкий, пружкий, пружний, пружистий, тягучий, тягучкий; *(рух)* плавний, ґраціоз-, плавкий, *р.* пливкий; *(норов)* мінливий, *о.* і нашим, і вашим.

ЕЛЕГІЙНИЙ *(настрій)* сумовитий, журливий, меланхолійний, невеселий; & елегічний.

ЕЛЕГІЯ вірш (навіяний смутком); ***п.*** смуток, меланхолія.

ЕЛЕҐАНТНИЙ /-АНТСЬКИЙ/ *(вигляд)* вишуканий, витонче-, вишукано-витонче-; *(- позу)* ґраціоз-, ґрацій-, *(уклін)* ґалянт-; *(одяг)* показний, чепурний; *(образ)* пригожий, *о.* зграбного-, *гр* вигладжений, прилиза-; ± ДЕЛІКАТ-.

ЕЛЕКТРИЗУВАТИ піддава- електризації; збуджу-, настрою-, наелектризову-; **я.** /*мн* **хто**/ **електризує** 1./2. с-и ≈, з-й на≈, ©, 1. електризатор, *пк* електризаційний, 2. **я. збуджує.**

ЕЛЕМЕНТ *(хемічний) у.* первень; *(системи)* інґредієнт, складник, компонент, фраґмент, сеґмент, деталь, риса, аспект; *(електричний)* батерія, гальванічний ♦, *со* батарея;

ЕЛЕМЕНТИ *(знань)* основи, ази, початки; *(суспільні)* верстви, прошарки; *(хемічні)* метали, гази, галогени /галоїди/, рідкісні землі, *ж.* уся таблиця Менделеєва;.

ЕЛЕМЕНТАРНИЙ *(- права)* основний; *(- знання)* початковий, азбучний, загальновідомий, найнеобхідніший, *нL* примітивний; *(приклад)* найпростіший, нескладний, зрозумілий; *фі* якнайдрібніший, (як)найменший [елементарна частинка].

ЕЛІКСИР *ма* настій, настоянка, витяг, екстракт; *(лік)* БАЛЬЗАМ, *ф-р* жива /цілюща/ вода.

ЕЛІПС *м. пб* овал; & *м.* *еліпсоїд.

ЕЛІПСОПОДІБНИЙ *кн* оваль-, еліптич-, еліпсуватий; & *еліпсоїдальний.

ЕЛІТА *г.* чолівка, *(народу)* провідники, верховоди, батьки, дріжджі суспільства, сіль землі, сметанка, передова верства, *мн* вершки, зірки; *(обрана)* обранці, *як і.* найкращі; *зп* естеблішмент, вищий /фешенебельний/ світ, вищий клас /*ха* кляса/, *мн* владоможці, можновладці.

ЕЛОКВЕНЦІЯ *г.* красномовство, красномовність, пишномовн-, пишна мова, барвослів'я.

ЕЛЬФИ *мm* добрі духи, *у. ок* краснолюдки.

ЕМАЛЬ *у.* скліця; *(на кераміці)* поливо, полива.

ЕМАНАЦІЯ *кн* витікання, виділя-, випромінюва-; *(хем. елемент)* радон.

ЕМАНСИПАЦІЯ урівноправнення, унезалежне-, визволе-, звільне-, розкріпаче-.

ЕМБЛЕМА *(миру)* символ, знак; *(нації)* герб, /*полотнище*/ прапор.

ЕМБРІОН ЗАРОДОК, зав'яз-; ***п.*** зачат-, почат-.

ЕМІҐРАНТ переселець, виселен-, *(гнаний)* вигнан-, експатріянт, втікач, *(з СССР) со* неповоротець; *(з УССР) г.* закордонець /-донник/; *(по ІІ св. війні)* переміщена особа, *к.* ДП /діпі/; *з-п* колоніст, чужинець, прихідько, пришляк, зайда, заброда, новак, *д.* прихода, *як і.* нетутешній, немісцевий.

ЕМІҐРАЦІЯ *(дія)* переселення /ви-/, *р.* розтіч, *г.* екзиль, *(примусова)* вигнання, депортація; ¤ життя /перебування/ на чужині; *(для втікачів)* чужина, чужий світ /сторона/; & *ф.* еміґранти, еміґрантщина. ± ДІЯСПОРА.

ЕМІҐРУВАТИ переселятися на чужину; & *дк* виеміґрувати.

ЕМІСАР *(секретний)* посланець, представник, довірена особа, аґент, *кн* виконавець секретної місії; *(леґальний)* посол, дипломат, *як і.* уповноважений, *со* повпред; ± ШПИГУН.

ЕМОЦІЙНИЙ (по)чуттєвий; *(струс)* душевний, психіч-; *(здиб)* зворушливий, сердечний, серцезворуш-, теплий, *ск* зворушуй-душу [зворушуй-душу лист]; ☺ палкий, запальний, нестрим-, пристрас-, темперамент-, перечуле-; & емоціональ-, *(надто)* мелодраматич-.

ЕМОЦІЇ *мн* (по)чуття, почування, пристрасті, пасії, *пре* *гр* са(е)нтименти; *(глибокі)* (душевні) переживання.

ЕМПІРИЧНИЙ практичний, не теоретичний.

ЕНЕРҐІЙНИЙ ☺ *у.* вихват-, повен сил /енерґії/, діяльний, актив-, непосидющий, рухливий, невтомний, невсипущий, жвавий, живий, бадьорий, моторний, не інерт-, не сон-, ініціятив-, ентузіястичний; *з-п* працьовитий, роботящий, наполегливий.

ЕНЕРҐІЯ *у.* живець, живло; *пб* сила, снага, *кн* потенція, *с.* потуга, потужність; *з-п* рішуч-, наполеглив-; *(творча)* дух, пристрасть, надхнення, пасія, вогонь, полум'я, *о.* порох у порохівницях; ± ЕНТУЗІЯЗМ.

ЕНЕРҐОЖЕРНИЙ енерґозатрат-, *со* енерґоєм-.

ЕНЕРҐОНОСІЇ *мн* НАФТА, гас, бензина /*со* ин/, ліґроїна /*со* -їн/, солярка.

ЕНКАВЕДИСТ чекіст, особіст, каґебіст, *су* ефесбіст, *а.* ґестапівець.

ЕНТУЗІАЗМ запал, захоплення, піднесе-, енерґійність, порох у порохівницях; ± ПРИСТРАСТЬ.

ЕНЦИКЛОПЕДИЧНИЙ *(- знання)* всебіч-, різнобіч-, всеохоп-, всеосяж-, широкий; *(словник) ок* всезнавчий; ± УНІВЕРСАЛЬНИЙ.

ЕОЛІВ: еолова (г)арфа *гд* еольська (г)арфа.

ЕПИСКОП > ЄПИСКОП.

ЕПІГО́Н *(у мистецтві)* наслідувач, сліпи́й послідо́вник, безли́кий /неори́гінальний/ творе́ць, мавпу́н, мавпува́льник.

ЕПІГРА́МА i^c віршо́ваний на́пис; *(на кого)* ущи́пливий вірш, *у.* шпига́чка; *з.* до́теп.

ЕПІ́ГРАФ $б^o$ на́пис; *(до твору)* (віршо́вана) цита́та /афори́зм, крила́те сло́во, прислів'я, при́казка +/, де відби́то іде́ю тво́ру.

ЕПІДЕ́МІЯ по́шесть, зара́за, *(усіхня)* пандемія, *(убивча)* морови́ця, *д.* мор, *з.* повітра; *п.* мо́да.

ЕПІЗО́Д *(з життя)* ви́падок, при́ключка, подія, факт, приго́да, $ж^м$ придиба́шка, придибе́нція, $к^н$ інциде́нт, $ф^р$ обста́вина, *о.* ла́нка в ланцюгу подій, шмато́к життя́; *(у фільмі)* кадр, *(у творі)* закінчена части́на сюже́ту.

ЕПІЗОДИ́ЧНИЙ споради́-, поодино́кий, ВИПАДКОВИЙ, © раз /то/ є, раз /то/ нема́; ± ПЕРІОДИЧНИЙ.

ЕПІЛЕ́ПСІЯ чо́рна не́міч, паду́ча хворо́ба /неду́га, сла́бість/, *г.* па́давиця, па́давка, па́дачка.

ЕПІЛО́Г *(твору)* кінці́вка, закінчення, *р.* післямо́ва, післясло́во; *п.* кіне́ць, ро́зв'язка.

ЕПІ́СТОЛА *(папи)* посла́ння, зве́рне-, відо́зва; *ж.* лист.

ЕПІ́ТЕТ прикме́та, о́зна́ка, озна́чення, характери́стика, $у^з$ троп; *(їдкий) у.* до́кладка /при́-/.

ЕПІ́ЧНИЙ *(жанр)* розповідни́й /о-/; *(тон розповіді)* спокі́йний, розва́жливий, не емоційний.

ЕПОПЕ́Я *(героїчна)* твір, цикл тво́рів; *(битви)* геро́їка, геро́їчні дії /ділá/.

Е́ПОС розповідни́й жанр; *(народній)* наро́дня тво́рчість, фолкльо́р /$с^o$ фолькло́р/.

ЕПО́ХА *у.* доба́; *(революцій)* період, час, часи́, роки́; *(нова)* е́ра, дні.

ЕПОХА́ЛЬНИЙ *(винахід)* знаме́нний, важли́вий, визначни́й, вікопо́м-, істори́ч-.

ЕРОДУВА́ТИ піддава́- еро́зії, вивітрювати(ся), розмива́ти(ся).

ЕРО́ЗІЯ руйна́ція, розмива́ння, вивітрюва-; *(мови)* спотворе́-, калі́че-.

Е́РОС $м^m$ бог любо́ви; *п.* при́страсть, любо́в.

ЕРОТИ́ЧНИЙ *(твір)* загли́блений у секс, сексуа́ль-, сексуа́льно-орієнто́ва-; *(нахил)* хти́вий, *р.* хітли́-, $ф^р$ любостра́сний, ласолю́б-, сла́сни́й; *(- поезію)* порнографі́ч-, непристо́й-.

ЕРУДИ́Т знаве́ць, вче́ний, до́ка, всезна́вець, всезна́йко, ходя́ча енциклопе́дія, $ж^м$ розума́ка.

ЕРУДИ́ЦІЯ уче́ність, обізнан-, начи́тан- /о-/, енциклопеди́чн-; *(у чому)* знання́, до́свід;

ЕРУДО́ВАНИЙ *г.* очи́таний ◊, ± ЕРУДИТ.

ЕСЕ́ (крити́чний) етю́д, СТАТТЯ; & *г.* есе́й(чик).

ЕСЕ́НЦІЯ *(ароматна)* ро́зчин, ріди́на́; *п.* суть, квінтесе́нція.

ЕСКА́ДРА фльоти́лія, підро́зділ фльо́ти /$с^o$ фло́ту/, i^c арма́да.

ЕСКІ́З *(картини)* шкіц, на́рис, на́черк; ± ЕТЮД.

ЕСКО́РТ *(почесний)* по́чет, су́провід, *г.* банде́рія, ± КОРТЕЖ; ☺ охоро́нець, хорони́тель, $р^м$ тілохрани́тель, i^c драба́нт; *(в'язнів)* КОНВОЙ.

ЕСКОРТУВА́ТИ СУПРОВОДЖУ- (по́чтом), *(в'язнів)* конвоюва́ти; **я.** /$м^н$ **хто/ ескорту́є** с-и ♦, ради́й супрово́ди-, ЕСКОРТ, $п^к$ еско́ртний, супровід-, конво́й-.

ЕСПЕРА́НТО > МОВА.

ЕСТЕ́БЛІШМЕНТ панівна́ /привілейо́вана/ верства́; ± ЕЛІТА.

ЕСТЕ́Т покло́нник муз і ґра́цій, ціни́тель краси́.

ЕСТЕ́ТИКА $п^{рв}$ нау́ка про мисте́цтво; *(сло́ва)* краса́, артисти́чність, арти́зм; *(творця)* мисте́цький /артисти́чний/ смак; & естети́чність.

ЕСТРА́ДА підви́щення, майда́нчик, поміст, сце́на, кін; *п.* мисте́цтво мали́х форм; ± ТЕАТР.

ЕТ! шкода й говорити!

ЕТАЛО́Н взірце́ва міра, взіре́ць (міри); зразо́к; паради́гма; ± СТАНДАРТ.

ЕТА́П *(шматок часу)* період, фа́за, ста́дія; *(життя)* сму́га; *(мирний)* час, часи́; *(шляху)* части́на; *(в'язнів)* транспортува́ння, транспорта́ція, перевіз, переміщення, *(піший)* похід; *(валка* $п^{рв}$ *в'язнів)* гру́па, гурт, па́ртія, коло́на; **це вже про́йдений е.** $ф^р$ це вже історія.

ЕТЕ́Р > ЕФІР.

Е́ТИКА МОРАЛЬ; *(норми етичної поведінки)* доброзвича́йність /-че́сн-, -присто́йн-/; пра́вила присто́йности, умо́вності спілкува́ння; *(де ♦ визначає жадання щастя)* евдемонізм

ЕТИКЕ́Т, $х^а$ **ЕТИКЕ́ТА** ко́декс добропристо́йности, пра́вила ввічливо-, $ж^м$ церемо́нії, звича́ї, форма́льності; ± МАНЕРИ.

ЕТИКЕ́ТКА *у.* на́ліпка, на́личка, $з^п$ ярли́к, *(причіпна)* би́рка.

ЕТИМОЛО́ГІЯ *(слів)* похо́дження, родовід, гене́за, *о.* біогра́фія.

ЕТИ́ЧНИЙ мора́ль-, добропристо́й-, доброзвича́й-, доброче́с-; *(- норми поведінки)* загальноприйня́тий, не ву́личний, не вульґа́р-.

ЕТНОЦИ́Д *у.* ви́народовлення; *(витертя етнічних рис)* денаціоналіза́ція, асиміля́-.

ЕТЮ́Д *(картини)* шкіц, ескіз, на́черк, на́рис; *(з натури)* образо́к; *(музичний)* п'є́ска, впра́ва.

ЕФЕ́КТ *(від чого)* вра́ження, вплив /дія/ *чого*; *(економічний)* ко́ристь, ви́года, на́слідок, результа́т, *г.* ви́слід;

ЕФЕ́КТИ *(щоб справити ефект)* за́соби; ◊.

ЕФЕКТИ́[О́]ВНИЙ результати́в-, ДІЙОВИЙ.

ЕФЕКТИ́ВНО у́спішно ◊ → ЕФЕКТ;

ЕФЕКТИ́ВНІСТЬ $о^к$ пропускна́ зда́тність ◊.

ЕФЕ́КТНИЙ з-й приверну́ти ува́гу, *(жест)* театра́ль-, *(номер /у цирку/)* коро́н-; $з^{-п}$ вели́ч-, феномена́ль-, фантасти́ч-, запириду́ш-, мальовни́чий, блиску́-, $с^к$ збива́й-з-ніг; *(напис)* крикли́вий, оковбиру́щий; ± РАЗЮЧИЙ.

ЕФЕМЕ́РНИЙ нетрива́лий, коротко́ча́сний, недовговіч-; *(образ)* уя́в-, нереа́ль-.

ЕФІ́Р, x^a **ЕТЕ́Р** $м^m$ *(найчистіше)* повітря, о́сідок богів; *(безповітря)* захма́рні високо́сті /ви́сі, просто́ри/, підхма́р'я, піднебе́сся, p^a зо́на радіохви́ль; *х.* знево́днений спирт /фено́л/.

ЕФІ́РНИЙ ете́ровий; *(одяг)* легки́й-леге́сенький; ☺ безтіле́сний, неземни́й, небе́снолегки́й.

ЕШАФО́Т *(на страту)* поміст; $з^{-п}$ ди́ба, ши́бениця, ґільйоти́на, місце стра́ти, ло́бне місце.

Є

Є: є *кому*! ма́є кло́потів по за́в'язку *хто*; **все *кому* й є** ні в чому не ма́є потре́би /на по́вному пансіо́ні/ *хто*, ні́чого не браку́є *кому*.

ЄВАНГЕ́ЛІЯ *і* **ЄВА́НГЕЛІЄ** Життя́ Христа́, Христо́ве вче́ння́, християнська доктри́на; *(чия)* *п.* ко́декс, програ́ма, біблія; & *к.* ева́нглія, x^a ЕВАНГЕЛІЯ.

ЄВША́Н-ЗІ́ЛЛЯ степови́й поли́н; *п.* при́воро́т.

Є́ГЕР мисли́вець, лове́ць; *(у деяких арміях)* солда́т; *(у панів)* слуга́, лаке́й, x^a льока́й.

ЄГИ́ПЕТСЬКИЙ з Єги́пту; *(- працю)* тяжки́й, висна́жливий, ка́торжний; *(раб)* безпра́в-; *(- темінь)* безпросвітній; & *б.з.* еги́петський.

ЄДВА́Б > ШОВК.

ЄДИНА́К одина́к, одине́ць, єди́ний син.

ЄДИНОБО́ЖЖЯ однобо́жжя.

ЄДИ́НИЙ оди́н, оди́н-♦, оди́н-однісінький /*г.* -однісь-/, одни́м-однісінь- /-оди́н/, лише́ оди́н, оди́н-одни́м; *(раз)* пе́рший і оста́нній; *(Бог)* все♦, *(син)* єдинoро́д-; *(фронт)* неподільний, нерозри́в-, згурто́ва-; *(ряд)* ціліс-, суціль-, одноцілий; *(центр)* зага́ль-, спіль- *(для всіх)*, *д.* усіхній.

ЄДИНОКРО́ВНИЙ /одно-, рідно-; *(люд)* єдинорід-, єдиноплемін-, бра́тній, брате́рський.

ЄДНА́ЛЬНИЙ *(що об'єднує)* об'єдна́вчий /по-/, об'єдна́льний, інтеґра́ль-, $o^к$ брату́щий, гуртівни́й, уніта́р-; *(що з'єднує)* сполу́чни́й, поєдна́ль-, злу́ч-.

ЄДНА́ННЯ *(братерське)* співдру́жба, співдру́жність; *(дія)* злу́ка, об'є́днання; *(народів)* дру́жба, взаємопо́міч, спілкува́ння, *о.* брате́рство.

ЄДНА́ТИ сполуча́- /з-/, з'є́днува-, скріплю-, інтеґру-; *(землі)* пов'я́зу- /з-/, встано́влю- зв'язо́к між; *(людей)* зближу-, рідни́ти, брата́-, згурто́вува-, об'є́дну-; *(на працю)* *з.* догово́рю-, найма́ти, *(за кого)* заруча́-, *з.* змовля́-; **я.** /$м^н$ **хто/ єдна́** с-и ~, з-й з'♦, з'є́днувач /об-/, $п^к$ ЄДНАЛЬНИЙ, ©;

З'ЄДНА́ТИ злучи́- ◊;

ПОЄДНА́ТИ *(слугу)* *з.* домо́ви- ◊.

ЄДНА́ТИСЯ *(кому)* гуртува́-, брата́-, об'є́днува-, збира́- доку́пи, іти́ до спілки; *(- барви)* злива́тися, сполуча́-, поє́днува-; *(з ким)* зна́-, води́-, дружи́ти, прия́телюва́-, ма́- діло; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ≈, з-й об'≈, з'є́днуваний /об-, по-/, гурто́-, згурто́ву-, інтеґро́-, бра́таний, збира-доку́пи.

Є́ДНІСТЬ згурто́ва-, ціліс-, неподіль-, нерозри́в-, нероз'єдна-, суціль-; *(дум)* поді́б-, збіг; *(генези)* спільність; **фразеологічна є.** $л^I$ стійка́ словосполу́ка /мо́вна констру́кція/.

ЄРА́РХІЯ > ІЄРАРХІЯ.

ЄРЕПЕ́НИТИСЯ $з^n$ огина́-, опина́-, пруча́-, упира́-, комизи́-, баскали́чи-, норови́-, при́нди-; **що єрепе́ниться = що принди́ться;**

РОЗ'ЄРЕПЕ́НИТИСЯ розпасіюва́тися ◊.

ЄПИ́СКОП архире́й, архиєре́й, *р.* біскуп, *у.* епи́скоп; ± ПАТРІЯРХ.

Є́РЕСЬ *і* **ГЕ́РЕСЬ** віровідсту́пництво, *(у католиків)* схи́зма; $ж^м$ атеї́зм, пога́нство, безбо́жниц-; *п.* відсту́пниц-, ренеґа́тс-, c^o ухи́льниц-; e^e інодумс- /c^o інако-/, вільноду́мс-; $п^б$ бридня́, нісенітниця, ка́зна-що, чортиба́тька-що.

ЄРЕТИ́К *і* **ГЕРЕТИ́К** віровідсту́пник, безбо́ж-, атеї́ст, пога́нин; відсту́пник, ренеґа́т, ухи́льник; вільноду́мець, іноду́мець /c^o інако-/.

ЄСТВО́ *(людське)* Я, приро́да, нату́ра, $п^{-о}$ душа́ (і тіло), $ж^м$ утро́ба, шку́ра; *(вище)* $к^н$ істо́та, творіння; *(чого)* суть, су́тність, са́мість, зміст.

ЄХИ́ДНИЙ злий, хи́трий, лука́вий, в'ї́дли-, недобрози́чли-, зловми́сний, зло́б-, ра́дий підштри́кнути, $б^з$ (зло)вре́дний; *(усміх)* іроніч-, зловтіш-, глузли́вий; *(- слово)* ї́дки́й, спо́внений ї́ді; & яхи́дний, єхи́дн[к]ува́тий ∫.

ЄХИДСТВО лука́вс-, хи́трість, ущи́плив-, в'ї́длив-, недобрози́члив-, зловми́сн-, зловтіха, (зло)вре́дність ◊ → ЄХИДНИЙ.

Ж

Ж, ЖЕ бо ж, бож, та ж, таж, таже́, адже́ *(ж)* [**ти ж хворий** та ж ти х.; адже́ *(ж)* ти х.], $ф^p$ вже [щоб же більше не йшов], таки́ [**той же *(са́мий)*** той таки́], *(ж)* таки́ [**туди́ ж** туди́ *(ж)* таки́], *г.* че́й же; *($p^м$ функція)* [та й носив же він *кого*; та й не боявся ж нікого].

ЖА́БА *(деревна)* зелену́ха; & $з^б$ жабня́; **ж. ци́цьки /молочка́/ дасть *кому*** гапли́к *кому*.

ЖАБУРИ́ННЯ *(зелене)* багови́ння, во́дорості, твань; *(на гнилій воді)* слиз; & жа́бу́р.

ЖАГА́ спра́га, зга́-, жада́; *(чого, за чим)* *п.* палке́ бажа́ння /пра́гне-, жада́-, хоті́-, жадо́ба/ [♦ за помстою]; *(любовна)* жагу́чість, при́страсть, ХІТЬ; & жаго́та.

ЖАГУ́ЧИЙ *(голос)* при́страсний, палки́й, огни́стий, запальни́й, гаря́чий, жагли́вий, шпар-

ки́й; *(що хоче пити)* спра́глий, *г.* жаду́чий; *(- літо)* варки́й, жарки́й; *(біль)* ***р.*** пеку́чий, нестерпний; *(- кропиву)* жалки́й, жижки́й, *(- питання)* злободе́нний;

ЖАГУ́ЧЕ *(хотіти)* при́страсно, га́ряче, *ж*[м] аж-аж-а́ж, *(кохати ще)* па́лко ◊; *(говорити ще)* по́лум'яно, во́гне́нно, за́па́льно, запа́льчасто; *(слухати)* жа́дібно.

ЖАГУ́ЧІСТЬ > ЖАГА.

ЖА́ДА́НИЙ *(гість)* (по)ба́жа-, пожа́да-; *(день)* (довго)жда́-, споді́ва-; *(- жінку)* ЗВАБЛИВИЙ, знадли́-, зна́дний; *(!)* лю́бий, дороги́й [жа́да́ний па́не!].

ЖАДА́ННЯ бажа́-, пра́гне-, хоті́-, охо́та, по́тяг; *(просьба)* поба́жа́ння, по♦, проха́-; *(чиє)* во́ля; *(тіла)* при́страсть, хіть.

ЖАДА́ТИ бажа́-, хоті́-, мрія- про, *о.* (спа́- й) уві сні ба́чи- *що*; *(добра)* зи́чи-; *(любови)* згоря́- від; *(пояснень)* проси́-, ВИМАГА-, домага́тися; **я. /м**[н] **хто/ жада́** аж мліє – хо́че, розохо́чений, з-й за♦, спо́вне- жада́ння, охопле- бажанням, охо́тник, *п*[к] ЖАДУЩИЙ, жажди́вий, спра́глий /жа́дібний, голо́д-, охо́чий до/ *чого*, ла́сий на *що*, © жада́вши, жада́ючи;

ЗА≈≈ захоті́-, *у*[р] /вос-/ ◊; *(од кого)* поста́вивимо́гу /го́стро запропонува́-/ *кому*; *(з архіву)* затре́бува- /ви́-, *і*[с] воз-/, */на пошті/* запита́-.

ЖА́ДЕН *і* **ЖА́ДНИЙ** > ЖОДЕН.

ЖА́ДІ́БНИЙ захла́н-, нена́си́т-, невсити́мий, ненаже́рливий, нена́тлий, ненатле́нний, ненаже́р-; *(- очі)* неси́тий, жажди́вий, заже́рли-; *(на їжу)* запопа́дли- /запопа́дний/ до; ***р.*** спра́глий; & ЖАДНИ́Й, жадли́вий, пожа́дли-, жадню́чий; ± ЗАГРЕБУЩИЙ; **ж. гро́шей** кори́сливий, грошолю́бний /користо-/, *і.* жадько́.

ЖАДНИ́Й /-у́чий, -е́нний/, жажде́н-, ЖАДІБ-, жажди́вий, ***як і.*** жадько́; *(- землю)* спра́глий.

ЖАДО́БА жа́дібність, захла́нн- ◊ → ЖАДІБНИЙ, *п*[о] нена́сить, нена́тля; *(грошей)* грошолю́бство; *(чого)* ЖАДАННЯ; *(знань)* по́тяг до.

ЖАДНЮ́ГА > СКНАРА.

ЖАДУ́ЩИЙ, **ЖАЖДИ́ВИЙ** спра́глий, спра́гнений, жажде́н-, спо́вне- бажа́ння, хти́вий, голо́дний /жа́діб-, охо́чий до/ *чого*, ла́сий на *що*;

ЖАЖДИ́ВО *(ждати дощу)* середньоазійно ◊.

ЖА́ЙВОРОН(ОК) жа́йвір; *(з тіста)* бу́лочка.

ЖАКЕ́Т *і х*[а] **ЖАКЕ́ТА** *(жіноча)* жаке́тка; *(чоловіча)* ку́рт-, тужу́р-, піджа́к, френч, *д.* тві́н(чик), кацаве́йка, *(морська)* кі́тель, *г.* марина́рка; ± СЮРТУК; & жаке́тик.

ЖА́ЛИ́ТИ *(жалом)* коло́-, ра́ни-, уража́-, отру́юва-; *(- комарів)* жига́-, куса́-, тя́-; *(словами)* шпига́-, ДОШКУЛЯ-, гри́з-; *(серце)* пекти́, травмува́-; **що /м**[н] **хто/ жа́ли́ть** з-й у♦, жигу́н, *п*[к] жалки́й, жалли́вий, жалю́чий, жижки́й, *п*[о] гострожа́лий, *с.* стожа́-, ©.

ЖА́ЛІБНИ́Й *(спів)* журли́вий, тужли́-, ту́жний, жа́ліс-, слі́з-, по́вен жалю́, *д.* жальни́й; *(голос)* слізли́вий;

ЖАЛІБНИ́Й ***т***[к] *(марш)* жало́б-, *с*[о] тра́ур-, *(одяг - ще)* чо́р-, *(мотив)* панахи́д-; *(- музику)* міно́р-.

ЖАЛІСЛИ́ВЕЦЬ жалібни́к, *як і.* жалісли́вий, *о.* з чутли́вим се́рцем.

ЖАЛІСЛИ́ВИЙ співчутли́-, спочутли́-; *(повен жалю)* ЖАЛІСНИЙ.

ЖА́ЛІСНИЙ *(голос)* жа́ліб-, безпора́д-, блага́ль-, *р.* пла́ч-; *(спів)* сумови́тий, журли́вий, *с.* скорбо́тний; *(погляд)* жалісли́вий, співчутли́-.

ЖА́ЛІСТЬ *(до кого)* жаль, жа́лощі, співчуття́, спочуття́, *ф*[р] милосе́рдя; *(тяжка)* ***р.*** скорбо́та, ту́га, сму́ток, печа́ль.

ЖАЛІ́ТИ *(кого)* жа́лува-, відчува́- жа́лощі /ма́- згляду/ до, співчува́- *кому*; *(на себе)* наріка́-; *(з н*[с] що*)* шкодува́-, жалкува́-, ± УБОЛІВА-; *(з ч.* не*)* марнува́-, не берегти́, не оберіга́-, не щади́-; **я. /м**[н] **хто/ жалі́є** с-и ♦, з-й по♦, спо́вне- жалю́, по́йнятий жале́м, жалібни́к, жалісли́вець, *п*[к] жалісли́вий, співчутли́-, © жалі́ючи; **± що шкодує**.

ЖАЛІ́ТИСЯ *з*[н] скиглити; *(на кого)* ска́ржитися, *р.* кри́вди-, кривдува́-; *(на долю)* наріка́ти, бідкатися, жалкува́-, пла́ка-; **ж. на бо́лі** кволи-; **що /м**[н] **хто/ -ється** розбідканий, розскиглe-, с-и ♦, бідкало, наріка́йло, скаржни́к, *з*[н] скиглій, *п*[к] скаржли́вий, ©.

ЖАЛКИ́Й жалли́вий, жалю́чий, пеку́-, *р*[к] жигу́-, *(- кропиву)* жижки́й; *(- слова)* дошкульни́й, різки́й, го́стрий; *(плач)* *Р.* жа́лісний;

ЖА́Л(Ь)КО жаль, шко́да, *ф*[р] при́кро; *(на серці)* су́мно, жа́лісно;

ЖА́ЛЬКО ***т***[к] *(тяти /- комах/)* шку́лько ◊.

ЖАЛКУВА́ТИ шкодува́-, жалі́-; *(за ким)* журитися; *(на кого)* бідка-, наріка́ти; *(кого)* співчува́- *кому*; *(з ч.* не*)* марнува́-, не берегти́ /оберіга́-, щади́-/; **що жалку́є = що жалі́є**.

ЖА́ЛО́ *(комаря)* хобото́к; *(ножа)* ле́зо, ві́стря, *(голки)* гостря́к; *(гадюче)* язи́к; *(іронії)* їдкість, яду́чість, ущи́пливість; & жа́льце́.

ЖАЛО́БА *с*[о] тра́ур; *(за небіжчиком)* сум, скорбо́та, ту́га; *(знак скорботи)* чо́рний о́дяг /пов'язка, о́паска, стрі́чка/.

ЖАЛО́БНИЙ *с*[о] тра́ур-; *(похід)* скорбо́т-, сумни́й, тужли́вий; *(одяг, мотив)* ЖАЛІБНИЙ.

ЖА́ЛОЩІ ту́га, скорбо́та, *з.* жа́ліб; *(до кого)* жа́лість, жаль, співчуття́, спочуття́; *(на що)* ***р.*** бідкання, наріка́ння.

ЖА́ЛУВАННЯ жалкува́-, жаль, співчуття́; *(кого)* турбо́та /піклува́ння/ про *кого*; ± ЖАЛОЩІ.

ЖА́ЛУВАТИ *(кого)* жалі́-, жалкува́- за *ким*, співчува́- *кому*; *(коня)* шкодува́-; *(виявляти турботу)* па́нька- /дба́- за, піклува́тися про, ма́ти зглядь до/ *кого*; *(чим)* наділя́-, нагоро́джува-,

дарува́- *що*; ± УБОЛІ-; **не ж.** марнува́-, не берегти́ /щади́-/; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **жа́лує** 1. **що жаліє**, 2. **що співчува** + *п*ᴷ милосе́рдли-, *о.* відкри́тий бо́лям, 3. **що піклується**;

ВІДЖА́ЛУВАТИ *(гроші)* не пошкодува́-.

ЖАЛЮ́ҐІДНИЙ *(одяг)* злиде́н-, нужде́н-, убо́гий, неприва́бливий, ми́рша-; *(колос)* мізе́рний, ду́же мали́й, маню́ній, *(заробіток ще)* незначни́й; *(боягуз)* нікче́м-, о́суду гід-;

ЖАЛЮ́ҐІДНІСТЬ *о*ᴷ жалю́гіддя ◊.

ЖАЛЮЗІ́ > ШТОРА.

ЖАЛЬ сум, ту́га, скорбо́та, жа́ліб; *(до кого)* співчуття́, жалісли́вість, ЖАЛ-; ***п***ᴾᶜ жа́лко, шко́да; **на гіркий ж. собі** з вели́кою гіркото́ю;

ЖАЛІ́ нарі́кання, бідка-, ска́рги, плачі, наболіле; **ви́лити ж.** ви́лити наболіле.

ЖАНДАРМЕРІЯ політична поліція; польова́ ж. *(в III Райху)* антидезерти́рська поліція, *(в СССР в тилу лінії фронту)* заградотря́ди.

ЖАНР *(мистецтва)* РІЗНОВИД; *(митця)* стиль, мане́ра, мані́ра; *(- картину)* побуто́ва /жа́нрова/ сце́нка; & *піджа́нр.

ЖАР *(у печі)* при́сок, грань; *(соняшний)* пал, пала́ння, ***р.*** спе́ка; *(тіла)* гаря́чка, *(висока)* температу́ра; *(серця)* при́страсність, жагу́ч-, за́пал, запа́льн-; & жари́н(к)а /= ча́сточка жа́ру/.

ЖАРҐОН *г.* ба́лак; *(фахівців)* сленґ; *(учнів)* а́рґо; *(суміш мов)* су́ржик, ко́йне; ± ДІЯЛЕКТ.

ЖА́РИТИ пекти́;

ЖАРНУ́ТИ ***ф.*** вда́ри- [жарну́в моро́з].

ЖАРИ́СТИЙ *(нагрітий до жару)* розжа́рений, розпе́че-, що жахти́ть /паши́ть/ жа́ром; *(колір)* вогне́нний, ясночерво́- /вогнисто-, яскраво-/, сліпу́чий, жарки́й.

ЖАРІ́ТИ тліти, же́врiти, догоря́ти; *(- сонце)* пала́ти; *(- щоки)* червоніти, шарі́ти(ся).

ЖАРКИ́Й *(день)* парни́й, парки́й, варки́й, шкварни́й, заду́шливий, ду́шни́й, спеко́т-; *(- полум'я)* пеку́чий, палю́-, гаря́-; *(цілунок)* жагу́-; *(край)* ***с***ᴼ те́плий, тропічний; *(колір)* ясночерво́ний, ЖАРИСТИЙ; *(- кропиву)* жалки́й.

ЖАРТ ДОТЕП, при́смішка, *(брутальний)* фарс; ***з***⁻ᴾ гра слів, паро́дія, епігра́ма, ша́рж(а); ***т***ᵉ комічна п'є́ска, ВОДЕВІЛЬ; & жа́ртик; **ж. жа́ртом** сміх сміх-, жа́рти жа́ртами, ***ф***ᴾ як не є́, що не кажи́ /кажі́ть/; **не ж.** не смішки; **це не ж.** це не аби́що; **не до -тів** не до сміху /-шків/;

ЖА́РТИ сміхи, смішки, *(вчинки)* фі́глі, ви́тівки́, вихва́тки, комедія́нтство, *н*ᴵ пустота.

ЖАРТІВЛИ́ВИЙ *(- вдачу)* весе́лий; *(вірш)* сміхови́нний; *(твір)* гумористи́ч-; *(настрій)* пустотли́вий, грайли́-; & жартли́-, *р.* жартівни́й.

ЖАРТІВНИ́К жарту́н, куме́дник, сміх(от)у́н, доте́пник, смішко́, маста́к на до́тепи, го́стрий на язи́к, *г.* сміхова́нець, *н*ᴵ скали́зуб, *с*ᴼ скалозу́б; *(у діях)* пусту́н, *з.* чмут; ± КОМЕДІЯНТ.

ЖАРТОМА́ жа́ртом, сміхом, жарту́ючи, шутку́-, несерйо́зно, на /у/ жарт, на сміх, на /у/ смішки, на /у/ жарт, зажа́рт, *г.* смішко́м, *г*ᵈ смішки́.

ЖАРТУВА́ТИ шуткува́-, сміхотво́ри-, скалозу́би-, смішки стро́ї-; *(вчинками)* пустува́-, весели́тися, ба́ви-; *(з ким)* залиця́- до *кого*; *(з кого)* ГЛУЗУВАТИ, насміха́ти(ся); *(розігрувати)* бра́ти на бо́га; *(з лихом)* легкова́жи- *що*, гра́- з вогне́м; & *д*ᴷ за♦, *(удвох)* пережарто́вуватись; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **жарту́є** с-и ♦, ра́ди́й за♦, метки́й на жа́рти, ЖАРТІВНИК, *п*ᴷ ЖАРТІВЛИВИЙ, *о.* з жа́ртами на уста́х, © жарту́ючи.

ЖАРТУ́Н > ЖАРТІВНИК.

ЖАСКИ́Й СТРАШНИЙ, МОТОРОШНИЙ, жахли́вий; & *д.* жа́сний.

ЖА́ТИ; ПОЖА́ТИ [хто сіє вітер – пожне́ бу́рю].

ЖАХ СТРАХ, Бо́жий страх, ляк, *р.* о́страх, *о*ᴷ мо́торош, *с.* переля́к, несвітський ♦; *(війні)* кошма́р, жахіття; *м*ᴴ ♦и́ (Госпо́дні); ***п***ᴾᶜ жахли́во, стра́шно, страх; (!) страшне́ (ді́ло)!; & жахо́та́.

ЖАХА́ТИ завдава́ти жа́ху.

ЖАХА́ТИСЯ кам'яніти від жа́ху; *(кого)* ляка́тися, страха́-, боя́-, трясти́ся /труси́-/ пе́ред *ким*; *(у сні)* ки́да-, мета́-; **що** /*м*ᴴ **хто**/ **-ється** ста́вши ♦, (на)жа́ханий, (ма́йже) сторопілий /скам'яні-, знетя́млений/ від жа́ху, ©;

(В)ЖАХНУ́ТИСЯ схопи́- за го́лову ◊; **я жахну́вся** мене́ взяв жах .

ЖАХЛИ́ВИЙ страхітли́-, страшни́й, жахни́й, жаски́й, *о*ᴷ жахови́тий; ***р.*** боязки́й, боязли́вий; *(- новину)* ду́же пога́ний /неприє́м-/; *(тип)* потвор-; *(темп)* страше́н-; *(крик)* нелю́дський, несамови́тий, ди́кий; **-вим чи́ном** в ♦ спо́сіб;

ЖАХЛИ́ВО стра́шно ◊; **ж. поді́бний** страше́нно /о́ко-в-о́ко, до щему́, по-сіямськи/ п.

ЖАХТІ́ТИ *(яскраво)* пала́-; *(жаром)* паші́-; *(вогнем)* світи́тися; **що жахти́ть** 1. **що пала**, 2. що (аж) паши́ть, розпе́чений, *п*ᴷ вогне́н-, жари́стий, вогни́с-, *п*ᴼ паши́с-, ©.

ЖБАН > ГЛЕК, ДЗБАН.

ЖБУРЛЯ́ТИ рву́чко ки́да- /мета́-, ве́рга-/, швирга́-, шпурля́-; *(на хвилях)* го́йда́-, підкида́-; & жбу́ри-, вижбу́рюва-; **що** /*м*ᴴ **хто**/ **жбурля́** с-и ♦, ра́ди́й жбурну́- /пожбу́ри-/, *п*ᴷ швиргу́чий, © вижбу́рюючи;

ЖБУРНУ́ТИ пожбу́ри-, пошпу́ри- ◊; **ж. гру́дкою в** ***кого*** дошкули́ти *кому*.

ЖБУ́ХАТИ *(- вогонь)* вивергатися, викида́-; /*дощі*/ періщити, сікти́, хлю́па-, хлюпота́-; /*кров*/ цебені-; /*води*/ ско́чуватися (суцільною ма́с-); & вижбу́хувати; **я. жбу́ха** 1.-3. с-и ♦, © вижбу́хуючи, 1. жбу́ханий додо́лу, *п*ᴷ шубо́всливий, /*- кров*/ цебенли́-, 2. ско́чуваний (суцільною ма́сою), 3. розхлю́пуваний дзюрко́м;

ЖБУ́ХНУТИ *(- води)* ри́ну-, лину́-, хлюп[о]ну́-, *с*ᴼ хлину́-; /*дощ*/ сип(о)ну́-, уперіщи-, ушк-

ва́ри-, вчи́сти-, врі́за-.

ЖВА́ВИЙ ☺ метки́й, мото́рний, прудки́й, ско́рий, швидки́й, шпарки́й, *(по)*рухли́вий, ворушли́-, порськи́й, шамки́й, поворотки́й, юрли́вий, побігу́щий, акти́вний, *о.* як дзи́га; *(торг)* енергі́йний; *(інтерес)* поси́ле-, живи́й.

ЖВАВІ́ШАТИ жваві́-, пожва́влюватися; **я.** /*м*[н] **хто/ жваві́ша** с-и ≈, щора́з жваві́ший, пожва́влюваний, ©;

ПОЖВАВІ́ШАТИ *(враз)* стрепену́тися ◊.

ЖДА́ТИ *(на кого)* чека́-, очі́кува- /ви-/, /дожида́-, вижида́-, сподіва́тися/ *кого*; *(в засідці)* чига́ти /чатува́-/ на *кого*; ± СТРИВА-, ЧЕКА-; **що** /*м*[н] **хто/ жде** с-и ≈, зго́дний чека́-, очі́кувач, чека́лець, *п*[к] очі́кувальний, чека́ль-, жа́діб- *чого*, © чека́ючи, чека́вши; **що жде з мо́ря пого́ди** *о*[к] чека́й-з-моря-пого́ди;

ЖДА́НИЙ жа́да́-, ба́жа́-, очі́кува-, сподіва- ◊.

ЖЕ > **Ж**.

ЖЕБОНІ́ТИ бубоні́-, белькоті́[а́]-; *(тихо)* шепоті́[а́]-, шепта́-, шушу́ка-; *(між собою)* шеп*(о)*та́тися, шушу́ка-; *(- струмок)* дзюркоті́[а́]ти; **я.** /*м*[н] **хто/ жебони́ть** с-и ≈, белькоту́н, бубні́й, *п*[к] жебонли́вий, белькотли́-, белькотю́чий, /*- листя*/ лопотли́вий, лопотю́чий, ©.

ЖЕБРА́К ста́рець, проха́ч, проша́к, торба́р, *(жебру́щий)* дід, *з*[н] торботря́с, кла́ндало, кланди́га, каню́ка, *д.* ґди́ра, *ф*[р] ла́зар, *р.* стару́н; *п.* БІДАР, злидня́к.

ЖЕБРАКУВА́ТИ старцюва́-, ЖЕБРА-, жебрува́-, жебра́чи-, *о.* проси́- *(ми́лостиню, Христа́ ра́ди)*, ходи́- на же́бри /по́під ві́кна, з торба́ми, по лю́дях/, тиня́тися попідти́нню; **я.** /*м*[н] **хто/ жебраку́є** ста́вши ♦, ра́дий ви́жебра-, ЖЕБРАК, *п*[к] жебру́щий, © жебраку́ючи.

ЖЕ́БРАТИ жебрува́-, ЖЕБРАКУВА-, *о.* простяга́- ру́ки *(Христа́ ра́ди)*, жи́- Христо́вим ім'я́м, загляда́- в ру́ки; *(ницо)* цига́ни-, каню́чи-, кла́нда-, *р.* ми́рка-; **я.** /*м*[н] **хто/ же́брає** с-и /зви́кли́й/ ♦, ра́дий під♦, ЖЕБРАК, *п*[к] жебру́щий, ©;

ВИ́ЖЕБРА- ви́проси-, ви́клянчи-, ви́цигани- ◊.

ЖЕБРА́ЦТВО *(дія)* же́брання, же́бри, жебракува́ння, жебрува́-, старцюва́-; *(злиденне життя)* злиде́нність, убо́г-, зли́дні; ☺ жебраки́, старці́вство, проха́ц-, проша́ц-, жебро́та.

ЖЕБРА́ЦЬКИЙ *і* **ЖЕБРА́ЧИЙ** старці́вський, старча́чий; *(убогий)* злида́рський, злидня́ць-; *(хліб)* ви́жебраний, ви́проше-; *(вигляд)* злиде́н-, убо́гий, нужде́нний.

ЖЕБРА́ЧИТИ > ЖЕБРАТИ;

ОЖЕБРА́ЧИТИ *(пана)* взу́- в постоли́.

ЖЕ́БРИ *м*[н] ЖЕБРАЦТВО; ¤ ми́лостиня, жебрани́на; **же́брами** шляхо́м же́брання, по́просом.

ЖЕ́ВЖИК хлюст, ферт, фе́ртик, чепуркó, верти́хвіст, шели́хвіст, мартопля́с, вітрого́н, джендżури́ст, *с*[о] фат; *(юнак без досвіду)* жовторо́тик, *як і.* молоди́й-зеле́ний; ± ДЖИҐУН.

ЖЕ́ВРИВО по́лум'я, вого́нь, жар, пал, пала́ння, *д*[а] жи́жа; *(на обличчі)* ба́рва со́рому.

ЖЕ́ВРІТИ(СЯ) тлі́ти, жарі́-, *р.* бли́ма-; *(- сонце)* пала́-, горі́-; /*очі*/ блища́-, світи́тися; /*щоки*/ червоні́ти, шарі́ти*(ся)*; *п.* животі́ти; **я. же́вріє** 1. с-и ♦, розже́врюваний, *п*[-о] охо́плений же́вривом, розже́вре-, от-о́т вже черво́-, розже́врілий, ©, 2. що тлі́є, ма́йже зотлі́лий, поки́нутий тлі́ти, ле́две те́плий, ©.

ЖЕЗЛО́ *с*[о] жезл; *(владаря)* булава́, скі́петр; *(поліцая)* па́лиця, кийо́к.

ЖЕЛЕ́ > ДРАГЛІ.

ЖЕЛЕПОДІ́БНИЙ драгли́стий.

ЖЕНИ́ТИ одру́жува-, оже́нюва-, побира́-, *о.* уво́ди- в зако́н, наклада́- у́зи Гімене́я, вінча́-, ве́сти́ до шлю́бу, *ф.* окру́чува-; **я.** /*м*[н] **хто/ же́нить** ста́вши ♦, ра́дий ожени́-, ©, **± що вінча**.

ЖЕНИ́ТИСЯ одру́жува-, бра́-, вінча́-, йти /става́-/ до шлю́бу /до вінця́/, бра́- шлюб, у зако́н вступа́-, зако́н бра́-, зав'я́зува- собі світ /вік/; *(у загсі)* розпи́суватися; **я.** /*м*[н] **хто/ -иться /бере́ шлюб/** ста́вши ♦, оже́нюваний, одру́жу-, ЖЕНИХ, молоди́к, *п*[к] молоди́й, наре́че́ний, *е.* князь, /*не раз*/ двоєже́нець /троє- +/, ©;

ОЖЕНИ́ТИСЯ: я. -и́вся оже́нений, одру́ж- ◊.

ЖЕНИ́Х наре́че́ний, *(після заручин)* зару́чений, *(на весіллі)* молоди́й, *е.* князь, *ф*[-р] су́джений.

ЖЕНИХА́ННЯ *(за)*лиця́ння, зальо́ти, упада́ння /при-/, фі́глі-ми́глі, флірт.

ЖЕНИХА́ТИСЯ *(з ким)* кокетува́ти, флі́ртува́-, заво́ди- фі́глі*(-ми́глі)*, жартува́-, парубкува́-, крути́- любо́в, *(за)*лиця́тися /халявки́ смали́-, підбива́- кли́нці, закида́- о́ком/ до *кого*, волочи́тися /увива́-, ви́-/ за, у[при]па́дати /надскакува-/ ко́ло *кого*; **я.** /*м*[н] **хто/ -ється** с-и ≈, з-й по♦, залиця́льник, зальо́т-, ЖЕНИХ, кавале́р, *н*[I] баламу́т, донжуа́н, *п*[к] женихли́вий, зальо́тний, *р.* залиця́ль-, *о.* швидки́й на зальо́ти, ©.

ЖЕРДИ́НА ключи́-, ти́чка, *(на тин)* вори́на, *(висока)* що́гла; & же́рдка, жерди́н-, *з*[б] же́рдя.

ЖЕ́РЕБ *(тягнути)* жеребо́к; *п.* до́ля, тала́н, ща́стя*(-до́ля)*, льос; *з.* ЖЕРЕБЕЦЬ.

ЖЕРЕБЕ́ЦЬ о́гир, *(кастрований)* лоша́к; *п.* бабі́й, жінколю́б, женолю́б; & жере́бчик, же́реб.

ЖЕ́РТВА офі́ра; *(з останнього)* *о.* оста́ння соро́чка; *(богам)* дар, при́нос, прино́сини; *(на пам'ятник)* поже́ртва, поже́ртвування; *(аварії /☺/)* потерпі́лий, *(злочину, ще)* покри́вджений; *(себе)* самопосвя́та, самопоже́ртва; **ста́ти -ою геноци́ду** *ф.* піти́ під ніж.

ЖЕРТВОДА́ВЕЦЬ же́ртвувач **+ що жертвує**.

ЖЕРТВОПРИ́НОСИ *к.* при́носи, *у*[р] тре́би; & жертвоприно́сини, *с*[о] жертвоприноше́ння[!].

ЖЕ́РТВУВАТИ *(чим і що)* [≈ свою́ ду́шу], офірува́-, віддава́- /прино́си-/ в же́ртву, дарува́-,

дава́- на ві́чне відда́ння, скида́- оста́нню соро́чку *(з се́бе)*, кла́с- на вівта́р; *(чим)* поступа́тися, іти́ на же́ртву /відмовля́тися від, зріка́-/ *чого*; **ж. собо́ю** віддава́- себе́ в же́ртву, іти́ на смерть /на же́ртву життя́/, ♦ себе́, *фᵖ* наклада́- *чим* (здоро́в'ям, голово́ю); **я. /мᴴ хто/ же́ртвує** с-и ♦, ра́ди́й по♦, ще́дрий на поже́ртви, жертвода́вець, *пᴷ* жерто́вний, *г.* жертве́н-, ©.

ЖЕ́РТИ жа́дібно ї́с- /ковта́-, глита́-, лига́-/, запиха́тися, умина́ти, трощи́-, трі́ска-, ло́па-; *(гас)* пожира́-, поглина́-; *(серце)* гри́з-; **я. /мᴴ хто/ же́ре** с-и ♦, з-й по♦, ЖЕРУН, *пᴷ* жеру́щий, пожира́льний, *сᴷ* -же́р [книгоже́р], -же́рний [часоже́рний], © же́рши, пожира́ючи.

ЖЕ́РТО́ВНИК тре́бище; & жерто́вня.

ЖЕРТЯ́ пожира́ння, *(очима)* поїда́-; & *(місце ♦)* *жеро́вище.

ЖЕРУ́Н нена́же́ра, ненаже́ря, заже́ра, па́жера, про́жра, проже́ря, пожира́ч, *в.* обло́па, пе́лька.

ЖЕСТ *(руки)* знак, сиґна́л, (по́)рух; *(лицарський)* вчи́нок, а́кція;

ЖЕ́СТИ ми́ги, *зᵇ* мі́міка.

ЖЕСТИКУЛЮВА́ТИ розма́хува- рука́ми, говори́- на ми́гах; **я. /мᴴ хто/ жестикулю́є** с-и ≈, (☺) мім, *пᴷ* жестикуляці́йний, ©.

ЖЕСТИЛУЛЯ́ЦІЯ ручна́ мо́ва + МИҐИ.

ЖЕТО́Н *(нагрудний)* значо́к, меда́ль, *(на право одержання)* тало́н, квито́к; ± ФІШКА.

ЖИВЕ́ЦЬ ене́рґія, (життє́ва) си́ла; *фᵖ* душа́; *(для щеплення)* (при)щепа́; *(у рибалок)* (жива́) прина́да, нажи́вка; *бᶾ* пульс.

ЖИВИ́Й не ме́рт-, *о.* по́ки голова́ на пле́чах, *р.* живу́щий; *(родич)* сьогосві́тній; *(образ)* вира́зни́й, яскра́вий, чітки́й; *(в русі)* жва́вий; *(зв'язок)* органі́чний, безпосере́дній; *фᵖ* неушко́джений [живо́го мі́сця нема́]; *(факт)* реа́ль-, життє́вий; *(слід)* сві́жий, гаря́чий; & живе́нький, (живи́й-)живі́сінь-;

ЖИ́ВО *(змалювати)* *рᴹ* нажи́во; ◊.

ЖИВИ́ТИ *(соком)* підживля́-, піджи́влюва-, годува́-, харчува́-; *(газом)* забезпе́чува-, постача́- *що*; *(мрії)* плека́-; *(уяву)* надиха́-, насна́жува-, запа́люва-; **що /мᴴ хто/ жи́вить** зда́тний під♦, живи́льник, постача́ль-, *пᴷ* поживни́й, живи́ль-, постача́ль-, *(соком)* соконо́с-, для жи́влення, © піджи́влюючи, **± що годує**.

ЖИВИ́ТИСЯ харчува́-, годува́-; & підживля́-.

ЖИВІ́Т че́рево, пу́зо, брю́хо, *зᴴ* утро́ба; *жᴹ* шлу́нок, кишки́; *з.* життя́; & *зᴴ* животи́на.

ЖИ́ВНІСТЬ живи́зна.

ЖИВОДА́ЙНИЙ життєда́й-, *уᵖ* животво́р-, животво́рчий, животворя́щий; & живода́вчий; ± ЖИВУЩИЙ.

ЖИВОЇ́Д живолу́п, кровопи́вець, жиро́їд, жми́крут, жи́ла, *сʸ* ЕКСПЛУАТАТОР.

ЖИВОПЛІ́Т *г.* обса́да, *д!* ОГОРОЖА.

ЖИВОСИ́ЛОМ силомі́ць, си́лою, ґва́лтом, при́мусом, примусо́во, ґвалто́вно, силомі́ццю, наси́льно, *р.* силопи́хом.

ЖИВОСРІ́БЛО живе́ срі́бло, *сᵒ* рту́ть.

ЖИВОСРІ́БНИЙ *сᵒ* рту́тний.

ЖИВОТВОРИ́ТИ *пᵒ* *(серце)* оживля́-, надиха́-; *(пером)* живописа́-, опи́сува-; **я. /мᴴ хто/ животво́рить** с-и ≈, з-й описа́-, спо́вне- пра́вди життя́, животво́рець, *пᴷ* животво́рний, ЖИВОДАЙ-, /- *воду*/ цілю́щий, живлю́-, живи́й, ©.

ЖИВОТВО́РН[Ч]ИЙ > ЖИВОДАЙНИЙ.

ЖИВОТИ́НА *д.* твари́на, худо́би́на, скотиня́ка; *зᵇ* худо́ба; *зᴴ* живі́т.

ЖИВОТІ́ТИ СКНІ-, ни́ді- /*д* с-/, ну́ди- сві́том, іти́ життя́м, як ті́нь *(- каліку)* кли́га-, *оᴷ* нікче́мствува-; *ŕ* не вмира́-, жи́-; **-тіє *хто*** жи́- - не жи́ве і ги́ну- - не ги́не; **я. /мᴴ хто/ животі́є** прирі́ечений ♦, нікче́ма, *п.* тля, гни́да, хроба́к, *о.* забу́тий Бо́гом (і людьми́), *п⁻ᵒ* заче́врілий, ©.

ЖИВОТРЕПЕ́ТНИЙ *(- проблему)* злободе́н-, актуа́ль-, *с.* хвилю́ючий; *р.* серцезвору́шний, звору́шливий; *(повен життя)* живи́й.

ЖИВУ́ЧИЙ *(досі)* живи́й, *с.* БЕЗСМЕРТНИЙ; *(у скруті)* витрива́лий, життєзда́тний; *(забобон)* стійки́й; & живки́й; **ж. як ки́цька *хто*** *п⁻ᵒ* і до́вбнею не доб'є́ш *кого*.

ЖИВУ́ЩИЙ *(живильний)* живлю́щий, живлю́чий, живода́йний, животво́р-; *(гойний)* цілю́щий, віджи́влю́-; *з.* яки́й живе́, живи́й.

ЖИВЦЕ́М *(ховати)* живи́м; *(вирвати)* цілко́м, по́вні́стю; *(зобразити)* *оᴷ* нажи́во.

ЖИ́ВЧИК пульс, б'ю́чка, живе́ць; *(- юнака)* же́вжик; *бⁱ* сперматозо́їд, за́плідок.

ЖИД гебре́й, *сᵒ* євре́й; & жидо́к, жи́дик, жиденя́, жиді́вка; **ві́чний ж.** ві́чно мандрівна́ осо́ба.

ЖИ́ЛА *(кровоносна)* *жᴹ* суди́на, ± АРТЕРІЯ; *(на шиї)* сухожи́лля; *(золота)* ро́зсип(ище); ☺ скупердя́й[га], скна́ра, жми́крут, скупи́ндя.

ЖИ́ЛАВИЙ ☺ мускуля́стий, м'язи́с-, міцни́й, креме́зни́й; *(- дерево)* сукува́тий, /*листя*/ цупки́й, з про́жилками; *(хліб)* тверди́й; & жи́луватий, жиля́стий, жи́льний, жи́лний.

ЖИР *(масть у картах)* *д.* хресть, *сᵒ* тре́фа; *(овечий)* товщ, лій, сить, *д.* тлущ; ± САЛО.

ЖИ́РНИЙ ☺ товсти́й, гладки́й, відгодо́ваний, си́тий; *(- пляму)* масни́й; *(- траву)* сокови́тий; *(ґрунт)* родю́чий, плодю́-; *(шрифт)* гру́бий.

ЖИРУВА́ТИ пустува́-, забавля́тися; *(з фаворитами)* кокетува́ти, гуля́-, *(з дівчатами)* *ф.* жеребцюва́-; *(на перинах)* розкошува́-, раюва́-, гараздува́-; **я. /мᴴ хто/ жиру́є** 1./2. с-и ♦, © жиру́ючи, 1. ско́рий на зби́тки /бе́шкети/, пусту́н, жиру́н, дурі́й, збито́шник, бешке́т-, ши́бе-, *пᴷ* пустотли́вий, шалапу́тний, 2. **я. розкошує**.

ЖИ́ТЕЛЬ жите́ць, жиле́ць, *з.* насе́льник; *(корінний)* АБОРИҐЕН; *(дому)* пожиле́ць, ме́шкан-,

КВАРТИРАНТ; *(селища)* селищáнин, *(хутора)* хуторя́-, *(берега)* бережá-; *(замістя)* передміщу́х; *(степу)* степови́к; *(гір)* горя́нин.

ЖИ́ТЕЛІ *(зі всесвіту)* інопланетя́ни.

ЖИ́ТИ існувá-, бу́- *(живи́м і здорóв-)*, не вмиá-, *о.* топтá- ряст /зéмлю/, по світі ходи́-, бу́- під сóнцем; *(у хаті)* мéшка-, проживá-, перебувá-, *ж*^{м} сиді-, *(у людей)* тиня́тися по чужи́х хатáх, ± КВАРТИРУВАТИ; *(з чого)* їс- хліб з *чого*, заробля́- на хліб *чим*, мá- зáсобом до існувáння *що*; *(чим)* захóплюватися, віддавá- *чому*; *(у шлюбі)* (вік) вікувáти, *(нешлюбно)* ♦ рáзом, спів♦; *(у сні)* бу́- прису́тнім; *(як нікчема)* нікчéмствува-; *(вегетативно)* рости́, як капу́ста на горóді; *ф*^{р} мáтися [як мáєтеся?, як ся мáєте?]; **ж. собі** живá-, ♦-бу́-, ♦-поживá-; **ж. собі на втíху** знá- смак у житті, смакувá- життя́, *н*^{г} проци́ндрюва- життя́; **Бóжим ду́хом ж.** голодувá-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **живé** 1. покли́каний ♦, з-й про♦, *(де)* хто звик ♦, житéць, живáха, *п*^{к} живи́й (і здорó-), живу́щий, © живучи́, 2. що мéшкає, *(де)* посéлений, мéшканець, *г.* замéшкалий, *о.* з домíвкою [з д. у тілі риб], © мéшкаючи; **я. ж. в борг** багáтий з пóзичок; **я. ж. в ми́рі** з-й ♦ без чвар; **я. ж. в нéуцтві** зашкару́блий у н.; **я. ж. в нуждí** злидáр злидарéм, бідáр бідарéм; **я. ж. в розкóшах** розкошелю́б; **я. ж. замóжньо** замóжни[і]й; **я. ж. на вигнанні** ви́гнанець, ± ЕМІҐРАНТ; **я. ж. на** *чийому* **утри́манні** утри́муваний *ким*; **я. ж. собі на втíху** сибари́т; **я. ж. у пáм'яті** живи́й у п.; **я. ж. чужи́м кóштом** зви́клий жи́ти ч. к.;

ПОЖИ́ТИ *ф.* побайдикувáти ◊.

ЖИ́ТИСЯ: *н*^{о} **як живéться** як ведéться;

ЗЖИ́ТИСЯ *(з чим)* зрости́ся душéю;

НАЖИ́-: **н. – нажи́вся** що нажи́-, то нажи́-.

ЖИТЛ/Ó ДОМІВКА, дім, госпóда, осéля, мéшкання, хáта, житвó, *(в домі)* кварти́ра, (по)мéшкання, *(люкс)* хорóми, палáти, *з*^{н} казáрма, кошáра, ки́шло, норá, барлíг, коли́ба; *(кочове)* ЮРТА, /*ескімосів*/ чум; **п.** зáхисток /при-/, приту́л-; *(стале)* óсід-, місце проживáння /перебувá-/, резидéнція; & ~и́ще, ~óвисько, ~éч-.

ЖИТЛОВИ́Й *(бум)* кварти́р-, мéшкаль-.

ЖИТТЄ́ВИЙ *і* **ЖИТТЬОВИ́Й** *(харч)* конéчний, *к*^{н} вітáль-; *(побут)* будéн-, повсякдéн-, житéйський, *з.* житéчний; *(центр)* життєдáй-, життєво важли́вий; *(досвід)* набу́тий на віку́;

ЖИТТЄ́ВО *(потрібен)* конéчно ◊.

ЖИТТЄРА́ДІСНИЙ сонцелю́б-, спóвне- життя́ /енéргії, рáдости, весéлощів/, *ф*^{р} безтурбóт-, живорáдіс-, ОПТИМІСТИЧ-, ЩАСЛИВИЙ.

ЖИТТЄРА́ДІСНІСТЬ життєрáд-, сонцелю́бн- ◊.

ЖИТТЄСТВЕ́РДЖУЮЧИЙ *к*^{н} спóвнений життя́, оптимісти́ч-, сонцелю́б-, динамíч-.

ЖИТТЯ́ існувáння, буття́, не смерть, *п*^{б} ♦-буття́, поживáння, *з.* жилбá, *д* живóття; *(людей)* вік; *(святих)* житіє́, *(чиє)* життéпис, біогрáфія, життєвий шлях, земнá дорóга; **п.** живá душá /істóта/, *ж*^{м} дихáння; *ф*^{р} шку́ра [рятує свою шку́ру]; *(де)* óсідок, проживáння [**на постíйне ж.** на постíйний о. /п./], пóбут, пробуття́; *(кипуче)* дíйсність, реáльн-; *з*^{п} діяльн-, жвáв-, рух; *(моє!)* рáй, *(єди́на)* рáдість, втíха [дóню, втíхо моя́!]; & жисть, житу́ха, *(вартість існування)* прожиття́, прóжи́ток; *(чиє)* **ж. далó трíщину** (під *чиїми* ногáми) урвáлася дорóга ♦; **без óзнак ж.** *(лежить)* хоч по попá посилáй.

ЖІ́НКА 1. не чоловíк, не дíвчина, *ж*^{м} бáба, *у*^{р} невíста, (вíчна) жонá, *ж.* Адáмове ребрó, *з*^{н} спідни́ця, *з.* челяди́на, *д.* жéнщина; *(молода у шлюбі)* молоди́ця; *ф*^{р} господи́ня, пáні, *с*^{о} дáма; *(шановна)* матрóна; *(легкої поведінки)* гетéра, ПОВІЯ; 2. *(моя)* дружи́на, пáра, пóдруга, супу́тниця (*життя*), *ж.* полови́на, лéді, *ф.* старá, моя́; *(стара діва)* си́ня панчóха, *(не одношлюбна)* багатому́жниця; **жíнко!** тíт(онь)-!, пáні!, мадáм!; & жíночка, *з*^{б} жінóта, жінóцтво.

ЖІНО́ЦТВО жінки́, жінóта, *ф.* бабó-, *о.* жінóчий світ /стать/, крáща части́на лю́дства, *о*^{к} амазóнство, *(на Сході)* гарéмне м'ясо, *ф*^{р} нáші сéстри, *(з уст жінок)* нáша сестрá.

ЖІНО́ЧИЙ *і* **ЖІНО́ЦЬКИЙ** *з*^{п} дáмсь-, *ж*^{м} бáбсь-, бáб'ячий, *о*^{к} молоди́-; *(- риси)* тендíтний, делікáт-, ніж-, ви́тонче-, жінóч-, жінóт-; *(належний жінці)* жíнчин.

ЖІНО́ЧИТИ роби́- жінóчним; *д*^{к} зжінóчи-.

ЖІНО́ЧНИЙ жінóт-, жінкувáтий, *ж*^{м} бабувá-; *(-риси)* > ЖІНОЧИЙ.

ЖЛОБ геп, лóмус.

ЖЛУКТА́ТИ *ф.* пи́-, ду́дли-, смоктá-, ціди́-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **жлу́кче** с-и ♦, з-й ви́♦, розпия́чений, ПИЯК, смокту́н, заливáха, *п*^{к} питу́щий, © пи́вши, випивáючи.

ЖМА́КАТИ бгá-, м'я́-; & жмакувá-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **жмáка** с-и ♦, рáдий по♦, жмáкало, *п*^{к} жмáкальний, © жмáкавши /-аючи/.

ЖМА́КИ ви́чавки, жом, *д.* жми́хи; *(олійні)* маку́ха, маку́х /*походить від* **жмакуха**/.

ЖМЕ́НЯ при́горща, при́гірщ; *ф*^{р} п'ятірня́; *(мала кількість)* ДРІБКА, жмéнька.

ЖМИ́КРУТ скнáра, скупердя́й, скупердя́га, скупáр; *(у громаді)* живоїд, живолу́п, кровопи́вець, жи́ла, визи́скувач, ЕКСПЛУАТАТОР.

ЖМУ́РИТИСЯ МРУЖИ-; грáти в піжмурки; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **жму́риться** зви́клий мру́жити óчі, жмуркó, жмури́ло, з примру́женим óком.

ЖМУТ пучóк; *(волосся)* пáсмо, /*жмутик*/ пружóк; *(сіна)* пук, віхоть; *(світла)* прóмінь; & жмутóк, жму́тик, *з*^{б} жму́ття.

ЖНИВА́ *м*^{н} *(пора і дія)* косови́ця, *к*^{н} збирáльна (*кампáнія*), *р.* жни́во; *(дія)* жнивувáння, жа-

ття́; **бага́ті ж.** урожа́й.

ЖНИ́ВО *(на полі)* хліб, пашня́, пашни́ця, *м*ⁿ хліба́; *(з поля)* урожа́й; **р.** ЖНИВА.

ЖО́ВКНУТИ жовті-, става́- жо́втим, жовті́ша-, *т*ᴾ прижовка́-; *(- зело)* в'я́ну-, засиха́-, вигоря́-, бля́кну-, шо́рскну-; */жито/* полові-; */людей/* марні-; **я. /***м*ⁿ **хто/ жо́вкне** с-и ♦, щора́з жовті́ший, вже ма́йже жо́втий /пожо́вклий/, *(- жито)* (вже) заполові-, ©;

ПОЖО́ВКНУТИ: я. -о́вк пожо́вклий /ви́-/ ◊.

ЖО́ВНА *м*ⁿ *(на шиї)* ґу́лі, о́пухи, пухли́ни; *(на вилицях)* м'я́зи; & *о*ᵈ жо́вно, жо́ве́нце.

ЖО́ВНІР > СОЛДАТ.

ЖО́ВТ/ИЙ *(колір)* золоти́й, со́няшниковий, ~ко́-, */густіший/* кана́рко-, */блідший/* цитри́но-, *(- жита)* полови́й; */щоки/* ви́жовклий, змарні-, зблі́д-; */зело/* ви́горі-, засо́х-, пошо́рск-, зів'я́-, ви́бляк-; */расу/* ~оли́ций, ~шкі́рий; & ~е́нький, ~я́[а́]вий, ~ува́тий.

ЖОВТИНА́ жо́втість, жо́втий ко́лір, *с*ᵒ жовти́зна; & жовтя́вість, жовтува́т-, *(щось жовте)* жовтя́к.

ЖОВТІ́ТИ ЖОВКНУ-; *(- пашню)* достига́-, дозріва́-, полові-; **що жовтіє = що жовкне**.

ЖОВТОБЛАКИ́ТНИЙ синьожо́втий, небесно-золоти́й, золотавонебе́сний.

ЖОВТО́БРЮХ > ПОЛОЗ.

ЖОВТОГАРЯ́ЧИЙ *(колір)* червоножо́втий, помара́нчовий, морков'я́ний, *с*ᵒ ора́нжевий.

ЖОВТОШКІ́РИЙ *як і.* жовтоли́ций, жо́втий; *з*⁻ⁿ кита́єць, коре́-, япо́нець, манджу́р-, в'єтна́м- +.

ЖОВТЯНИ́ЦЯ *м*ᵃ гепати́т; & жовтяни́ці, жовтя́чка, жовті́льниця, *с*ᵒ жовту́ха.

ЖОВЧ *і р.* **ЖО́ВЧА** *п.* злоба́, злість, злости́в-, доса́да; *(ненависти)* ї́дь, ї́дкість, ядю́ч-.

ЖО́ВЧНИЙ *п.* злий, злости́вий; *(- слова)* ї́дки́й, колю́чий, гірки́й, в'ї́дливий, ущи́пли-, з жо́вчю; *(- людину)* нерво́вий.

ЖО́ДЕН *і* **ЖА́ДЕН** жо́дний, жа́д-, ні оди́н, нія́кий; *ф*ᴾ бу́дь-яки́й, яки́й-не́будь; *д.* ко́жний, ко́жен, вся́кий; & жоднісі́нький; **-ою мі́рою, у -ій мі́рі, -ним чи́ном** *у.* аж ніяк.

ЖОЛО́БИТИСЯ *(що з дерева)* вигина́-, криви́-, ко́рчи-; **я. -иться** жоло́блений, ко́рче-, скру́чува-, ©.

ЖОЛО́БЧАСТИЙ *о*ᴷ вгли́блений.

ЖОНА́ > ЖІНКА.

ЖОНА́ТИЙ одру́жений, пошлю́бле-, спаро́ва-, *і*ᴾ окру́че-, запря́же-; *п*ᵇ сіме́й-.

ЖО́РНА *(примітивні)* зерноте́рка; ± МЛИН.

ЖОРСТВА́ рінь, рі́ння, *р.* на́рінок, *г.* шу́тер, *б*⁻ᵒ дрібні́ камі́нці /каменя́ччя/, *с*ᵒ гра́вій.

ЖОРСТКИ́Й *(- долоні)* шорстки́й, шкарубки́й, шереха́тий; *(волос)* товсти́й, цупки́й; *(голос)* гру́бий, неприє́мний; *с*ᵒ різки́й, суво́рий, крути́й, немилосе́рдний, лю́тий, жорсто́кий, *о*ᴷ закрути́й; *(- життя)* тяжки́й, важки́й; *т.* від-по́р-, тверди́й, негнучки́й, зби́тий; *(фанатик)* упе́ртий; *(реґламент поглядів)* безви́борний; *ф*ᴾ моноліт-, залі́з-; & жорсткува́тий;

ЖО́РСТКО *(сказати)* рі́зко ◊.

ЖОРСТО́КИЙ лю́тий, немилосе́рдний, безжа́ліс-, неща́д-, безжа́ль-, невблага́н-, грі́зни́й, суво́рий, жорстокосе́рдий, каніба́льський; *(напіт)* жахли́вий, страшни́й; *(- ставлення)* бездýш-, безсерде́ч-, нелю́дський, драко́нівсь-, звіря́чий; *(- серце)* кам'яни́й; *(бій)* напру́же-, запе́клий; *(час)* тяжки́й, важки́й; *(мороз)* си́льний, різки́й, пеку́чий, щипу́-, дошкульни́й;

ЖОРСТО́КІСТЬ немилосе́рдя, кровопи́вство ◊.

ЖРЕЦЬ *(у кельтів)* *і*ᶜ друї́д; *(у ескімосів)* шама́н; *(науки)* *п.* служи́тель, дія́ч, *п.* (ві́дданий) слуга́; & *ж*ⁱ жри́ця, жреки́ня; *м*ⁿ жерці́.

ЖУВА́ТИ *(їжу)* розжо́ву-, ї́сти, *(із звуком)* жва́ка-; *(тему)* *ф.* аналізува́-; *(одне)* товкма́чи-, товкти́, довбти́, жува́- жу́йку; **я. /***м*ⁿ **хто/ жує́** с-и ♦, зда́тний роз", жува́ка, жва́кало, *п*ᴷ жу́йний, жува́ль-, © жува́вши, жую́чи́;

РОЗЖУВА́ТИ *(діло)* роздзьо́ба-; ◊.

ЖУ́ЖІЛЬ *і* **ЖУ́ЖЕЛИЦЯ** *т.* шлак; *(у печі)* перега́р; ± ПОПІЛ.

ЖУ́ЖМОМ ку́пою, безла́дно, на́сипом, без поря́дку, без систе́ми; *(класти)* га́музом, усе́ ра́-.

ЖУК *ф*ᴾ кома́ха; *(шкідник садів)* хрущ; *п.* проно́за, шахра́й, хитру́н, ше́льма.

ЖУПА́Н *з*⁻ⁿ ку́нтуш, чеме́рка, чума́р-, черке́с-, капта́н; & жупани́на, жупано́к.

ЖУ́ПЕЛ *(у пеклі)* кипу́ча смола́; *п.* опу́дало, чупера́дло, поторо́ча, *д.* о́пуд, *с.* страши́ло, страхо́вище, страхі́ття, *д*ᵃ хо, баба́й.

ЖУРБА́ *(в душі)* зажу́ра, сму́ток, сум, ту́га, печа́ль, *р.* жаль, *с.* скорбо́та, скру́ха; *(турбота)* гризо́та, уболіва́ння; *з.* жало́бна ху́стка; & жур, жура́, журбо́та, журі́ння.

ЖУРИ́ТИ засму́чува-, смути́-, зажу́рюва-, *с.* хвилюва́-; **я. /***м*ⁿ **хто/ жу́рить /засму́чує/** с-и ≈, з-й засмути́-, спо́внений сму́тку, *п*ᴷ сумли́вий, (за)жу́рли́-, засму́тли-, скорбо́тний, © засму́чуючи.

ЖУРИ́ТИСЯ (за *ким*, по *кому*, про /за/ *кого*, *г. ким)* сумува́ти, тужи́-, хню́пи- /віша-/ го́лову, упада́- се́рцем, *д.* банува́-; *с.* убива́тися, сві́ту (бі́лого) не ба́чити; *(за ким)* бідкува́-, побива́тися, болі́ти /уболіва́-/ душе́ю, тлі- серцем /душе́ю/; *(ким, за кого)* гри́зтися, турбува́-, пі́клува́-, непокої́-; **я. /***м*ⁿ **хто/ -иться** с-и ♦, засму́чений, зажу́ре-, по́йнятий су́мом, *п*ᴷ смутни́й, нера́діс-, ЖУРЛИВИЙ, *ф*ᴾ невесе́лий, засмутні-, *о.* у ту́зі, у сму́тку, сумни́й душе́ю, ©;

РОЗЖУРИ́ТИСЯ /від-/, переста́ти жури́- ◊;

ЗАЖУ́РЕНИЙ засму́че-, сумни́й, невесе́лий, *г.* засумо́ваний; *(спів)* тужли́вий, зажу́рли-; & ♦,

ніби цвя́ха з'їв.

ЖУРІ́ > СУДДЯ.

ЖУРЛИ́ВИЙ *і* **ЖУРНИ́Й** невесе́лий, нера́дісний, невті́ш-; *(спів)* по́в- сму́тку, сумови́тий, тужли́вий, скорбо́тний, то́ск-, *р.* плаку́чий; *(- думи)* сумни́й, смутни́й; *(дуб)* зажу́ре-;

ЖУРЛИ́ВИЙ сумни́й, ЗАЖУРЕ- печа́ль-; *(за кого)* турбо́тли-, турбо́тний; *(- думи)* обсі́лий ту́гою /сму́тком/;

ЖУРЛИ́ВО скру́шно, ту́ж-, тя́жко-ва́ж- ◊.

ЖУРНА́Л ві́сник, *(тижневий)* тижне́вик, *(місячний)* мі́сячник, *(кварталь-)* кварта́ль-, *(неперіодич-)* альмана́х, публіка́ція, *з.* щоде́нник.

ЖУРНАЛІ́СТ газетя́р, новина́р, публіци́ст, $з^{н}$ писа́ка, аку́ла пера́; $з^{-п}$ репорте́р, кореспонде́нт, літпраці́вни́к, комента́тор, реда́к-, огляда́ч; & теле♦ /*ж.* -брехуні́ст/, $з^{н}$ журналю́га'.

ЖУ́ХАТИ $ж^{н}$ ЦУПИТИ, тягну́ти, кра́сти.

ЖЮРІ́ = ЖУРІ.

З

З із, зі, зо, з-по́між, (і)з-посере́д, з-про́між; **з ме́не** *(*з не́ї*)* я *(*вона́*)* [**з ме́не *(*з не́ї*)* люди́на** я *(*вона́*)* л.]; з то́го **го́ря** з то́го всьо́го.

ЗА по́за [п. ха́тою], з [**з. по́міччю** з п.], під час [**з. Не́пу** п. ч. Н.]; *(ким)* ззаду /по-/ *кого*; **з. ди́во було́** ди́вом б.; **з. пі́дсумком** як підсумок; **з. п'ять хвили́н** ма́йже [**з. п. х. лі́кар** м. л.]; **з. со́нця** ♦ дня, коли́ сві́тить со́нце; **з. так** ду́рно.

ЗААНҐАЖО́ВАНИЙ за́йнятий, *(актор)* на́йня-; *(до танцю)* запро́шений; **п.** засва́та-, заручe-, одру́же-, жона́тий, $ж^{і}$ замі́жня; *(у партії)* партійний.

ЗААРЕШТО́ВУВАТИ АРЕШТОВУ-, ув'я́зню-, закайда́ню-, в'язни́ти, $ф^{р}$ забира́-; **я. /**$м^{н}$ **хто/ заарешто́вує** с-и ≈, гото́вий /покли́каний/ ♦, за́йнятий аре́штом, © арешто́вуючи.

ЗААРКА́НИТИ $д^{к}$ пійма́- на арка́н.

ЗАБА́ВА розва́га, гра, ро́зривка, поті́ха /у-/, ви́грашка; $з^{-п}$ та́нці, вечорни́ці, гуля́ння, гу́лянка; & за́бавка.

ЗА́БАВКА *(річ)* і́грашка /ви́-/, ця́ць-, ля́ль-; *(дія)* ЗАБАВА.

ЗАБАВЛЯ́ТИ ба́ви-, розважа́-, весели́-, поті́ша-, ті́ши-; *(дитя)* заспоко́юва-, втихоми́рю-; *з.* затри́му-, бари́ти; **я. /**$м^{н}$ **хто/ забавля́** с-и ♦, маста́к ба́ви-, з-й заба́ви-, заба́вник, поті́ш-, куме́д-, $п^{к}$ розважа́льний, розваго́вий, © ба́вивши.

♦♦♦СЯ ба́ви- ◊; **я. /**$м^{н}$ **хто/ -ється** розвесе́лений, (роз)ба́вле-, ради́й заба́ві, охо́чий до заба́в, ©.

ЗА́БАГ *і* **ЗАБАГА́НКА** *(примхливе бажання)* при́мха, ве́ред, комиза́, $с^{о}$ капри́з;

ЗА́БАГИ, ЗАБАГА́НКИ вередува́ння, химе́ри, фанабе́рії, *г.* ви́баги ◊.

ЗАБА́ГЛИВИЙ > ВЕРЕДЛИВИЙ.

ЗАБА́РА за́тримка, спові́льнення; ☺ вайло́, м'я́-, зага́йко, мару́да, мни́ха, непрово́ра /-ня́ка/.

ЗАБА́РВЛЕННЯ *(шкіри)* ко́лір, відті́нок, $к^{н}$ піґмента́ція; *(сло́ва)* ба́рва, **п.** нюа́нс; *(барвник живих істот)* піґме́нт; *(дія)* заба́рвлювання.

ЗАБА́РВЛЮВАТИ підфарбо́ву-, *(в яку барву)* додава́ти *якої* ба́рви, $ж^{м}$ краси́-, ± ФАРБУВА-; **я. /**$м^{н}$ **хто/ за ба́рвлює** с-и ≈, з-й заба́рви-, фарба́р, ма́ляр, *(річ)* барвни́к, $п^{к}$ барвни́й, фарбува́ль-, ©.

ЗАБАРНИ́Й заба́рливий, пові́льний, некваплй́вий, мару́дний, зага́й-, $ж^{м}$ пи́нявий, длявий.

ЗАБАРЯ́ТИСЯ *і* **ЗАБА́РЮВА-** бари́-, га́я-, зага́юва-, забавля́-, $с^{у}$ спі́знюва- /за-/, затри́мува-;

ЗАБАРИ́-: не з. $к^{о}$ не зму́сити себе́ до́вго жда́-; ◊.

ЗАБЕЗВИ́ННО *(пропасти)* ні́защо, даре́мно, ні за ца́пову ду́шу, ні за по́нюх таба́ки; & безви́нно, неви́нно, заневи́нно, безневи́нно.

ЗАБЕЗПЕ́КА *(дія)* за́хист, оборо́на, охоро́-, опі́ка; *(укриття)* приту́лок, за́хист- /при-/; & забезпе́чення.

ЗАБЕЗПЕ́ЧЕННЯ *(потреб)* задово́ле-; *(чим)* постача́- *чого*; *(майна)* *г.* асекура́ція, $с^{о}$ страхува́ння; *(прав)* ґара́нтія, ґарантува́ння; *(безпеки)* нала́годже- /організа́ція/ за́ходів безпе́ки; & забезпе́ка; ± ЗАХИСТ.

ЗАБЕЗ/ПЕ́ЧУВАТИ *(потреби)* задовольня́-, *(кого* **чим***)* постача́- *кому* **що**, дба́- на *кого*; *(успіх)* ґарантува́-; *(безпеку)* нала́годжува-; *(фланги)* $в^{й}$ ЗАХИЩА-; **я. /**$м^{н}$ **хто/ забезпе́чує** с-и ♦, з-й ~пе́чи-, ґара́нт, ~пе́чувач, $п^{к}$ ~пе́чний, ґаранті́й-, для ~пе́чення, $р^{в}$ ~пе́чення [гру́па з.], ©;

ЗАБЕЗПЕ́ЧИ- *(кого* **чим***)* наста́чи- на *кого* **чого** ◊, *г.* ви́вінува-; **з. себе́ від нечи́стої си́ли** окре́сли- крейдяне́ ко́ло;

ЗАБЕЗПЕ́ЧЕНИЙ: **з. за́собами /знаря́ддям, ко́штами/** за́сібний; ◊.

ЗАБИВ/А́ТИ *(у землю)* /в-/; *(дошками)* зашива́-, закрива́-; *(дрантям)* запо́вню-, зага́чу-, захара́щу-; *(худобу)* убива́ти; *(голову)* обтя́жу-, переванта́жу-, *(дитя)* зату́рку-; *(в закови)* заков́у-, кува́ти; *(снігом)* заміта́-, засипа́-; *(запах)* заглу́шува-; **з. ба́ки** *кому* пуска́- тумана́, зами́люва- о́чі, оступа́чу- *кого*; **я. /**$м^{н}$ **хто/ забива́** с-и ♦, з-й заби́-, ~а́ч, $п^{к}$ ~а́льний, ~у́щий, ☺;

ЗАБИ́ТИ *(коліно)* поби́ти, вда́ритися в; ◊;

ЗАБИ́ТИЙ *(у землю)* /в-/; *(на війні)* /у-/; *(брудом)* захара́щений; ☺ зату́рка-, за́гна-, заду́ре-, зашто́вха-, ступані́лий, *г.* загулю́каний ◊.

ЗАБИРА́ТИ *(силою)* /від-/, бра́-, відніма́-, *о.* видира́- з ро́та; *(терен)* захо́плюва-, займа́-, окупо́вува-; *(людей)* затри́му-, заарешто́ву-, полони́ти; *(- злість)* пойма́-, опано́вува-, охо́плю-, бра́ти [зло бере́]; *(вліво)* поверта́-; **з. ви́ще**

зді-йма́тися вго́ру; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **забира́** с-и ♦, ра́дий забра́-, хапко́, хапу́н, грабі́жник, *к*ⁿ експроп-рі**я**тор, *(землю)* окупа́нт, *п*ᵏ забиру́щий, *с*ᵏ за-бери́- [забери́-у-слабших], ©;

ЗАБРА́ТИ взя- ◊; **з. вла́ду над *ким*** підкори́- *кого* [хто над *ким* забере́ вла́ду].

ЗАБИРА́ТИСЯ виміта́- [-а́йся!], ушива́-; **-а́йся!** коти́сь ковбасо́ю!, геть звідси!;

ЗАБРА́ТИСЯ ви́тряс-, ви́кину-, *ф.* злиня́ти; *(у глушину)* заши́тися, запе́р-, закопа́-.

ЗАБІГА́ЙЛІВКА > БАР, *ж*ⁿ нали́вайка.

ЗАБІГА́ТИ *(на мить)* заска́кува-, захо́ди-; *(наперед)* випереджа́-, оббіга́-, ліз- попере́д ба́тька (в пе́кло); *(звідки)* втіка́-; *(шлях) г.* перебіга́-, перетина́-; *б*ᵌ застава́-, захо́плю-, заска́ку-; **що забіга́** схи́льний ≈, ра́дий забі́г-, забіга́йло, ©.

ЗАБІ́Й *(у шахті)* ви́бій; *(на шляху)* вибо́їна /за-/; *(снігу)* заме́т, наме́т*, кучугу́ра; *(серця)* уда́р, по́штовх.

ЗАБІЯ́КА задери́ка, заводі́й[ія́ка], навкула́чник, ши́бе-, коло́т-, ГАЛАБУРД-; & розбія́ка.

ЗАБЛУ́ДА заблу́канець, *як і.* ЗАБЛУКАНИЙ; *з*ⁿ за́йда, заволо́ка, забро́да, приблу́да, приплентач; *п.* ома́на, *р.* за́блуд.

ЗАБЛУ́ДЖУВАТИ; ЗАБЛУДИ́ТИ *г.* заблука́ти.

ЗАБЛУ́КАНИЙ заблука́лий, заблу́д-, заблу́дний, ***як і.*** ЗАБЛУДА.

ЗАБОБО́Н пере́дсуд, пові́р'я, *з.* суєві́р'я;

ЗАБОБО́НИ *м*ⁿ упере́дження, *к*ⁿ марнові́рства ◊; & *п*ᵏ *забобо́нний /марнові́р-/.

ЗАБОРО́НА недо́звіл, *к*ⁿ табу́, *ж*ᵐ зака́з; *(закону)* > ВЕТО, *(імпорту)* емба́р**г**о.

ЗАБОРОНЯ́ТИ не дозволя́-, не допуска́-, борони́- *кому*, *к*ⁿ наклада́- табу́ /ве́то/, ветува́-, табуюва́-, *ж*ᵐ зака́зува-, *д.* спира́- *кого*; *(аборти)* ста́ви- по́за зако́ном, роби́- незако́нними; **забороняю води́тися з *ким*!** щоб я бі́льше не ба́чив *кого*!; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **забороня́** с-и ♦, зму́шений заборони́-, *п*ᵏ заборо́нний, *п*ᵖ про́ти [зако́н про́ти або́ртів], © забороня́ючи;

ЗАБОРОНЕ́НО не ві́льно, *ф*ᵖ зась!

ЗАБРИ́ЗКУВАТИ(СЯ) захлю́пувати(ся), обпо́рскувати(ся); *(брудом)* задри́пувати(ся), заля́пувати(ся), забрьо́хувати(ся), заболо́чувати(ся); ± БРИЗКАТИ; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **забри́зкує** с-и ♦, з-й заля́па-, ля́пало, по́рска-, хлюпі́й, *п*ᵏ хлюпки́й, порськи́й, ляпу́чий, ©; **я. -ється** забри́зкуваний, обпо́рску-, задри́пу-, заля́пу-, забрьо́ху- ◊, ©;

ЗАБРИ́ЗКАТИСЯ захлю́ста-, затьо́па- ◊.

ЗАБРІ́ХУВАТИСЯ не зна́ти мі́ри у брехні́;

ЗАБРЕХА́- зарапортува́-; **я. -а́вся забрі́**ханий, Ø

ЗАБРО́ДА > ЗАЙДА.

ЗАБРУ́ДНЮВАТИ *і* **ЗАБРУДНЯ́-** бру́дни́-, засмі́чува-, занечи́щува-, заболо́чува-, каля́-, задри́пува-, забрьо́ху-, зателе́пу-, затьо́пу-, зака́лю- /об-/, запаску́джу-, запога́ню-, *д*ᵏ захво́йдати; *(лице)* заму́рзува-; *п.* ганьби́-, паплю́жи-, очо́рнюва-, обпаску́джу-, чорни́ти; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **забру́днює** 1. с-и ≈, з-й забрудни́-, забру́днювач, занечи́щу-, забру́да, *п*ᵏ кальни́й, брудни́й, кальки́й, ©; 2. **що ганьбить**;

ЗАБРУ́ДНЕНИЙ зака́ля-, заболо́че-, зателе́па-, *р.* забру́дже-, заво́же-, запе́цька-, обби́рька-; ◊.

ЗАБУВА́ТИ не пам'ята́-, пуска́- в непа́м'ять, викида́- з голови́, покида́- ду́мку, ♦ся; *(- кого)* не ду́ма-, не дба́-, байду́жі- до; *(милу)* розлюбля́-; *(речі десь)* не бра́-, покида́-, залиша́-; *(кпини)* проща́-, дарува́-; *(з н*ᶜ *що)* випуска́- з ува́ги, не врахо́вува-; *(пильняву)* не́хтува- *що*, гре́бува- *чим*; **забу́дь(те)!** ви́бий(те) з голови́! покинь(те) ду́ма-!; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **забува́** схи́льний ♦, з-й забу́-, забу́дько, *п*ᵏ ЗАБУДЬКУВАТИЙ, безпа́м'ятний, забу́тливий, *п*ᵒ всезабу́дьчий, ©;

ЗАБУ́ТИ позабу́тися, *(свідомо)* ви́кину- з па́м'яті ◊; **з. б і не зга́дува-** бода́й не зга́дувать!

ЗАБУВА́ТИСЯ не пам'ята́-, *н*ᵒ іти́ в небуття́ /непа́м'ять/, припада́- пи́лом, пороста́- мо́хом /траво́ю/, присипа́тися по́рохом, виліта́ти з голови́; ЗАБУВА-; *(до непам'яті)* забува́- про все на сві́ті, *с*ᵒ відключа́тися; *(у чварі)* дале́ко захо́дити, не контролюва́- себе́; *(сном)* впада́- в сон /дрімо́ту/; *(з ч. не)* жи́ти в се́рці /серця́х, па́м'яті/; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **-ється** *(- події)* забу́ваний, схи́ль- /с-и/ ♦, ЗАБУДЬКУВАТИЙ, *(у чварі)* © втрача́ючи контро́ль над собо́ю; **± я. непритомніє**;

ЗАБУ́ТИСЯ припа́сти пи́лом забуття́, ка́ну- в Ле́ту, піти́ в небуття́, *н*ᵒ упливти́ за водо́ю ◊.

ЗАБУ́ДЬКО *о.* забу́дьків брат; *д!* ↓.

ЗАБУ́ДЬКУВАТИЙ непам'ятки́й, непам'ятли́вий, забу́тли-, непам'яту́щий, безпа́м'ятний, короткопа́м'ят-, *р.* забутни́й; ***як і.*** забу́дько.

ЗАБУР'Я́НЮВАТИ *а*ᵐ розбур'я́ню-.

ЗАБУ́ТЛИВИЙ > ЗАБУДЬКУВАТИЙ.

ЗАБУТТЯ́ непа́м'ять; *о*ᵏ вте́ча від ді́йсности; *ф*ᵖ заду́ма; *з*⁻ⁿ дрімо́та, сон; *(втрата тями)* безпа́м'ять, неприто́мність; *(від збудження)* екзальта́ція, *с.* нестя́ма; & самозабуття́.

ЗАВА́ДА перепо́на, перешко́да, *ж*ᵐ пере́чіпка, запо́на, зава́га; *(явна)* ЗАВАЛА, ЗАГОРОДА.

ЗАВАЖА́ТИ перешкод/жа́-, става́- на зава́ді, *о.* плу́татися /верті-/ під нога́ми, лі́зти по́під ру́ки, стирча́-, як кі́стка в го́рлі; *(розмові)* перебива́-, перебаранча́-, *(діяти)* не дава́-; & зава́джува-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **заважа́** с-и ♦, з-й ~и-, *ж.* заважа́льник, *п*ᵏ гальмівни́й, переби́вчий, зава́дливий, *к*ⁿ обструкці́йний, /*гість*/ за́йвий, *о.* на ~і /зава́-/, *р*ᵉ перешко́ди [си**г**на́л ~и], ©.

ЗАВА́Л(А) *(у шахті)* обва́л; *(на шляху)* барика́ди, перекриття́, загоро́да; *(краму)* нагрома́дження, ску́пче-, захара́ще-, *р.* звал, /*дешевого*/ за́-

валь; *(снігу)* заме́т нам-*; *(криги)* за́шерет.

ЗАВА́ЛИСТИЙ *(сніг)* заме́тис-, кучугу́рис-, *д.* забо́їс-.

ЗАВА́ЛЮВАТИ > ЗАХАРАЩУВА-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ зава́лює** с-и ♦, зго́дний завали́-, валі́й, зава́лювач, $п^{к}$ завальни́й /-а́люваль-/, зава́листий, ©.

ЗАВАЛИ́ТИСЯ /про-/ *(*на /випускно́му/ і́спиті*) г.* перепа́сти /при мату́рі/.

ЗАВАЛЯ́ЩИЙ заки́нутий, не вжи́ваний, непотрі́б-; ☺ незда́лий, нікуди́шній; & валя́щий.

ЗАВАНТА́ЖУВАЛЬНО-РОЗВАНТА́ЖУВАЛЬНИЙ *б. (пункт) к.* заванта́ж- і /роз-/, ванта́жний; **з.-р. пункт** ванта́жня.

ЗАВА́РЮВАТИ: я. /$м^{н}$ **хто/ зава́рює** с-и ♦, ра́дий завари́-, $п^{к}$ зава́рювальний, $с^{к}$ завари́- [завари́-пиво по́суд], ©.

ЗАВА́РЮВАТИСЯ: що -ється зава́рюваний, $п^{к}$ зава́ристий, заварни́й.

ЗАВБА́ЧЛИВИЙ /перед-/, далекогля́дний; & завба́ч-; ± ОБАЧНИ́Й.

ЗАВБА́Ч/УВАТИ *і* **ЗАВБАЧА́-** /перед-/, зна́- напере́д, дога́дуватися; *(мовою)* каза́ти- напере́д, передріка́-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ завбача́** с-и ≈, з-й ~и-, $п^{к}$ ~ливий /перед-/, $б^{з}$ прови́дли-, ©.

ЗАВБІ́ЛЬШКИ величино́ю, ро́зміром, о́бсягом; & вбі́льшки, навбі́льшки.

ЗАВВИ́ШКИ висото́ю, у висоту́; на зрі́ст, зро́стом; & вви́шки, зви́шки, $е^{м}$ заввишечки.

ЗАВГЛИ́БШКИ у глибину́, глибино́ю, глибото́ю; & завгли́б, вгли́бшки.

-ЗАВГО́ДНО: де-з. будь-де́; **коли́-з.** будь-коли́; **куди́-з.** будь-куди́; **хто-з.** будь-хто́.

ЗАВГРУ́БШКИ *(за)*вто́вшки, у грубину́ /товщину́/, грубино́ю, товщино́ю.

ЗАВДАВА́ТИ *(кривди)* чини́- /ко́ї-, заподі́юва-/ *що*; *(болю)* виклика́- /спричиня́-/ *що*; *(на пле́чі)* підпомага́- бра́ти, піддава́-; *(куди)* запрото́рюва-, засила́-; *(питання) д.* ста́ви-; **з. втрат** заподі́юва- /чини́-/ шко́ду; **з. душе́вних мук** щипа́- за се́рце, пекти́ мо́зок /ду́шу, се́рце/; **я.** /$м^{н}$ **хто/ завдає́** с-и ♦, з-й /поклика-/ завда́-, спричи́нник, призві́дець, © завдаючи́; **я. -ає́ кло́поту** клопітни́й; **я. -ає́ страждя́нь** здатний залити са́ла за шку́ру; **я. -ає́ шко́ди** шкідни́к, $п^{к}$ шкідли́вий;

ЗАВДА́ТИ: з. неприє́мности насоли́-; **з. шко́ди** нашко́ди-; **не з. шко́ди** па́льцем не зачепи́-.

ЗАВДА́ННЯ *(задумана дія)* накре́сле-, пля̱н, мета́; *(чиє)* настано́ва, розпоря́дження, нака́з, *з.* за́гад; *(учня)* $б^{з}$ завда́нок; & завда́ннячко, над♦.

ЗАВДО́ВЖКИ у довжину́, довжино́ю, *р.* уздо́вж; завдо́вж, вдо́вжки, *взя́вдо́вж(ки) /= по всій довжині/.

ЗАВДЯКИ́ *(чому)* дя́куючи, че́рез *що*, в на́слідок *чого*; за допомо́гою /шляхо́м/ *чого*; **з. тому́, що відсу́тнє *що*** бо / зати́м що, оскі́льки, че́рез те що, тому́ що/ нема́ *чого*.

ЗАВЕРБО́ВУВАТИ ВЕРБУ-; *(на працю)* найма́ти, набира́-; *(до гурту)* залуча́-, затяга́- /в-/; **я. завербо́вує = що вербує**.

ЗАВЕРТА́ТИ: з. очи́ма $з^{п}$ зако́чувати о́чі;

ЗАВЕРТА́ТИ(СЯ): завертає го́лову /заверта́ється голова́/ *кому*, дурі́є *хто*.

ЗАВЕ́РШУВАТИ ЗАКІНЧУ-, кінча́ти, доводи́-до кра́ю /кінця́/; *(пля̱н)* здійснюва-, вико́нува-; *(стіг)* виве́ршува-, роби́- /виклада́-/ верх; & заверша́-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ заве́ршує** с-и ♦, ра́дий закінчи́-, заве́ршувач, *(стіг)* верші́й, $с^{к}$ верши́- [верши́гора], $п^{к}$ верши́льний, заверша́ль-, заклю́ч-, фі́ніш-, кінце́вий, оста́нній, ©;

ЗАВЕ́РШИ́ТИ ма́ти за собо́ю ◊;

ЗАВЕРША́ТИСЯ *(- рік +)* добіга́ти кінця́;

ЗАВЕ́РШУВАТИ(СЯ) виве́ршувати*(ся)* ◊.

ЗА́ВЖДИ повсякча́с, за́всіди, за́вше, пості́йно, ВІЧНО, день і ніч, $ж^{м}$ все, всякча́с; *(можна взяти)* бу́дь-коли́, хоч коли́, хай коли́, вдень і вночі́; *(буде)* дові́чно, до́ки світ сто́їть; *(так було)* споконві́ку; $ф^{р}$ щора́зу.

ЗАВЗЯ́ТИЙ ☺ ді́яльний, енер̱гі́й-, наполе́гливий, $ф^{р}$ насти́рли-; /*на що*/ беручки́й до; /*у діях*/ рішу́чий, непохи́тний, непримире́н-, безкомпромі́с-, *с.* відчайду́ш- *(читач)* ЗАПЕКЛИЙ, при́страсний, *г.* загорі́лий; *(бій)* напру́жений, упе́ртий; *(- пісню)* заго́нистий, молоде́цький, хва́ць-; *і.* завзя́тець; & заповзя́тливий, завзяту́щий, заповзя́тий, пре♦.

ЗАВЗЯ́ТТЯ завзя́тість, упе́рт-, наполе́глив- /*г.* загорі́л-/, за́пал, ене́р̱гія ◊; *о.* по́рох у порохівни́цях; *(до чого)* при́страсть, захо́плення *чим*; *(бою)* напру́же-; & заповзя́ття; ± ЕНТУЗІ̱ЯЗМ.

ЗАВИ́ВАНЕЦЬ $к^{я}$ стру́дель.

ЗАВИВА́ТИ[1] /$д^{к}$ **ЗАВИ́ТИ/** 1. ви́- *(во́вком)*; $з^{-п}$ стогна́-, скигли-, реві́-, ревти́; 2. *(волос)* закру́чува- /на-/, кучеря́ви-;- *(квіти в коси)* заплі́та́-; *(вінок)* /ви-, с-/; **я.** /$м^{н}$ **хто/ завива́**[1] 1./2. с-и ♦, © завива́ючи, 1. реву́н, скиглі́й, $п^{к}$ реву́чий, 2. що кучеря́вить, зви́клий кучеря́вити, за́йнятий зави́вкою, *(річ)* завива́ло, $п^{к}$ завива́льний.

ЗАВИВА́ТИ[2] /$д^{к}$ **ЗАВИНУ́-**/ *(у що)* загор/та́-, ~тува-, замо́ту-, заку́ту-, *(чим)* обмо́ту- /обгорта́ти, обвива́- /опо-, спо-/; **я.** /$м^{н}$ **хто/ завива́**[2] покли́каний ~ну́ти, с-и ♦, ~та́льник, ~та́йло, *(прилад)* ~та́ч, $п^{к}$ ~та́льний, $с^{к}$ ~ни́-, ©.

ЗАВИ́ГРАШКИ *і* **ЗАІ́ГРАШ-** по́грайки, ле́гко, без зуси́ль, не напру́жуючись, не сто́млю-.

ЗАВІ́ДУВАТИ *(чим)* віда-, керува́-, очо́люва- *що*, старшува́- /головува́-/ *де*; *(усім)* розпоряджа́тися, сте́жити *що*, *р.* ра́ди-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ заві́дує** с-и /поста́влений/ ♦, зго́д- очо́ли-, заві́дувач /керівни́к, управи́тель, голова́/ *чого*, ©.

ЗАВІ́З приві́з; & ☺ *заві́зчик.

ЗАВІ́ЗНО *n^рс* *(на ринку)* тісно́та, ті́снява, товкотне́ча, по́вно люде́й /возі́в/, ті́сно, перепо́вне-, ску́пче-, го́ді пропха́тися, *з^п* не прото́впи-; *р.* ва́жко, повільно.

ЗАВІ́Й *(пов'язь)* завива́ло, завиття́, *(у мусул(ь)ман)* чалма́, *(в індусів)* тюрба́н; *(вітру)* по́вів; *(снігу)* заме́т, наме́т, кучугу́ра.

ЗАВІРЮ́ХА заметіль, завія, мете́лиця, хуртови́на, сніговиця, ВІХОЛА; *(революційна)* заворушення; *п.* чва́ра, колотне́ча, сва́рка.

ЗАВІРЯ́ТИ *(довідку)* засві́дчува-, *(візу)* завізо́вува-, візува́-; **я.** /*м^н* **хто/ завіря́** с-и ♦, гото́вий засві́дчи-, *ю.* посві́дник, *з^п* завіри́тель, *п^к* засві́дчувальний, *о^к* свідчи́ль-, (за)сві́дчий, ©.

ЗАВІ́СА запина́ло, запо́на, засло́на, опо́на, *г.* курти́на; *(на вікні)* завіска, фіра́нка, *(на дверях)* порт'є́ра, /*із брижами*/ драпрі́; *(диму)* заволо́ка, пелена́; **димова́ з.** шту́чна сму́га ди́му.

ЗАВІ́Т заповіт, настано́ва, за́повідь; *р.* обіця́нка, пора́да, поба́жання.

ЗАВІ́Я > ЗАВІРЮХА.

ЗАВМИРА́ННЯ: із -ям се́рця мліючи се́рцем.

ЗАВМИРА́ТИ застига́-, закляка́-, не ру́хатися, *(свідомо)* зата́юва-; *(з жаху)* мліти, ціпені́-, дереві́-, ле́две ди́ха-, те́рпну-, *с.* НЕПРИТОМНІ-, тра́ти- па́м'ять; /*- серце*/ в'я́ну-; /*рух*/ спиня́тися; /*розвій*/ /при-/; /*звук*/ замовка́ти, затиха́-, мо́вкну-; /*чуття*/ не виявля́тися, притупля́-, зника́ти; *р.* ги́ну-, умира́-; **з. се́рцем** млі- се́рцем; **я.** /*м^н* **хто/ завмира́** с-и ♦, зму́шений завме́р-, напівзавме́рлий, ма́йже завме́р-, завмиру́щий, *(звук)* щора́з ти́хший, ©;

ЗАВМЕ́РТИ прини́шкну-, прикипі- /прирости́/ до землі ◊; **з. на мі́сці** прикипі- до місця.

ЗАВО́Д виро́бня; підприє́мство, виробни́ц-, фа́брика, ± МАНУФАКТУРА; & *заводча́нин.

ЗАВО́ДИТИ /у-, від-, *(домів)* при-/, *с.* запрото́рюва-; *(нове)* запрова́джува- /в-/, застосо́ву-; *(школи)* засно́ву-, будува́ти, відкрива́-; *(бороду)* відро́щу-; *(пісню)* заспі́ву-, почина́ти; *(справу)* відкрива́-, започатко́ву-; *(мотор)* у-рухо́млю-; *п^б* голоси́ти, пла́ка-; **я. заво́дить** 1./2. с-и ♦, ра́дий заве́сти́, ©, 1. (*за*)воді́й, /*пісню*/ заспі́в(ув)ач, /*куди*/ провідни́к, /*пружину*/ для заве́дення /за́воду/, 2. я. засно́вує, засно́вник, ініціятор, запрова́джувач;

ЗАВЕ́СТИ́ запрова́дити ◊.

ЗАВО́ДИТИСЯ *(- чвару)* зачіпа́-, *(з ким)* скака́ти го́пки до *кого* ◊; я. /*м^н* **хто/ -иться** *(звичай)* заво́джуваний, запрова́джу-, *(- пружину)* накру́чу-, /*сварку*/ здійманий, заколо́чува-, *п^к* заводі́яцький, забія́ць-, /*прилад*/ заводни́й, ©.

ЗАВОДІ́Й ЗАВОДІЯКА; *(пісні)* заспі́(ву)вач.

ЗАВОДІЯ́КА заводі́й, призвідник /-ідець, -ідця/, ініціятор, *р.* причи́нець; *(підбурювач)* БАЛАМУТ, каламу́тник, *р.* підмо́в-; ± ЗАДЕРІЙ.

ЗА́ВОДЬ *і* **ЗА́ВОДОК** *(на річці)* невели́ка ЗАТОКА /бу́хта/, бу́хточка, *у.* затін, *с^о* зато́н; *п.* ти́ха га́вань.

ЗАВО́ЗИТИ /від-/, запрото́рюва-; *(сюди)* приво́зи- /до-/, доставля́- /при-/, достача́-, *ж^м* доправля́-; **я.** /*м^н* **хто/ заво́зить** с-и ♦, з-й заве́зти́, (за)возі́й, завозя́нин, *п^к* заво́жувальний, ©.

ЗАВОЙО́ВНИК > АҐРЕСОР.

ЗАВОЙО́ВУВАТИ *(краї)* зага́рбу-, поневолю-; *(права)* ЗДОБУ-, виборю-; *(кого)* перемага́ти, дола́-; *(що)* придбава́-; **я.** /*м^н* **хто/ завойовує** с-и ♦, націлений здобу́-, здобу́вець, завойо́вник, *а.* конкістадо́р, *с.* понево́лювач, *п^к* аґреси́вний, зага́рбницький, завойо́вни-, поневольчий, ©.

ЗАВОЛІКА́ТИ *(чим)* ЗАТЯГА- [*н.* захма́рюва-], засо́тува-, *(слізьми)* засно́вува-, застила́-.

ЗАВОЛОДІВА́ТИ *(чим)* привла́сню- /присво́ю-, захо́плю-, запосіда́ти, *о.* прибира́- до рук/ *що*; *(ким /- емоції/)* нарина́- на /пойма́-, бра́-, обсіда́-, опановува-, охо́плюва-/ *кого*; *(душею)* полони- /заворо́жува-/ *що*; **я.** /*м^н* **хто/ заволодіва́** 1. з-й заволодіти, здобу́вець, привла́снювач, ©, 2. що пойма́, опано́вувач, заполо́ню-, заворо́жу-, *п^к* заполо́нювальний, заполо́нчий, *с^к* прибери́- [прибери́-до-рук чуже́] © пойма́ючи;

ЗАВОЛОДІ́ТИ *(чим)* запанува́- над, *(ким /- чуття/)* опосі́с- /пойня́-/ *кого*; ◊.

ЗАВОЛО́КА *(на очах)* *с^о* пелена́; ± ЗАВІСА; ☺ ЗАЙДА; *л.* волоцю́га.

ЗАВОРО́Ж/УВАТИ /при-, об-/, зачаро́ву- /в-/, обма́рю- ча́рами, заклина́ти; *(співом)* чарува́-, захо́плю-; ± ГІПНОТИЗУ-; **я.** /*м^н* **хто/ заворо́жує** с-и /маста́к/ ♦, з-й заворожи́-, ~вач, ворожі́й, чаклу́н, ворожби́т, *п^к* ~ливий, гіпноти́чний, *с^к* заворожи́- [заворожи́-душу гра], ©;

ЗАВОРОЖИ́- *е.* пороби́- /почини́-/ *кому*; ◊.

ЗАВОРУ́ШЕННЯ за́колот, ро́зрух, ро́збрат, *г.* ворохо́бня; & заворуха; ± ПОВСТАННЯ.

ЗАВОЮВА́ННЯ & ¤ завойо́вання.

ЗА́ВСІДИ ЗАВЖ-; & *п^к* *за́всідній /= пості́йний/.

ЗАВСІ́ДНИК *к^н* ста́лий /ча́стий/ гість /бува́лець/, *о.* ніко́ли не браку́є *кого*, без *кого* вода́ не освя́титься.

ЗАВТО́ВШКИ > ЗАВГРУБШКИ.

ЗА́ВТРА не сього́дні, дру́гого /насту́пн-/ дня, на дру́гий день; *ф^р* незаба́ром, ско́ро; *п.* майбу́тнє, прийде́шнє; *як і.* насту́пний /дру́гий/ день; & взавтра, *відза́втра /= поча́вши від ♦/.

ЗАВУАЛЬО́ВУВАТИ солоди́ти пілю́лю, *г.* завива́ти в папірці; ± МАСКУВАТИ, ЛИЧКУ-.

ЗАВЧАСУ́ завча́сно, заздалегі́дь, за́годя, напере́д, ава́нсом, *г.* згори́, *о^к* заско́ро, зазнаки́, *д.* заздалего́ди, за́вгодя; *(зарано)* передча́сно.

ЗАВЧА́ТИ зау́чува-, запам'ято́вува-, вивча́- напа́м'ять, *(сліпо)* визу́джува-; **я.** /*м^н* **хто/ завча́**

с-и /зви́клий/ ≈, з-й завчи́-, у́чень, $п^к$ завча́льний, © завча́ючи.

ЗАВ'ЯДА́ТИ > В'ЯНУ-, ЖОВКНУ-; **я.** /$м^н$ **хто/ зав'яда́** ста́вши /поки́нутий/ ≈, напівзів'я́лий, *(вже)* ма́йже зів'я-, © зав'яда́ючи;

ЗАВ'Я́НУ- *(захиріти)* зами́ршаві-, зани́ді-, зачу́чвері-, заче́врі-; & за[і]в'я́*(ну)*-, /по-, при-/.

ЗА́В'ЯЗКА *(в одязі)* мотузо́к, шнуро́к; *(оздоба)* бант; *п.* вихідни́й пункт, поча́ток; & за́в'язок; *(аж)* **по са́му -ку** *(аж)* по са́ме го́ді /ніку́ди/.

ЗАВ'Я́ЗУВАТИ /з-, у-, об-, пере-/, в'яза́-, *(мішок)* зашмо́ргува-; *(балак)* (роз)почина́-; *(спілку)* заклада́-, засно́вува-; *(дружбу)* нав'я́зу-, встано́влю-, започатко́ву-; *(зерно)* заро́джу-, утво́рю-; *г.* **я.** /$м^н$ **хто/ зав'я́зує** с-и ♦, з-й зав'яза́-, $п^к$ в'яза́льний, $с^к$ в'яжи́- [в'яжи́нога], ©.

ЗАВ'Я́ЗУВАТИСЯ *(чим)* /по-/; *(бій)* почина́-; *п.* заро́джува-, запло́джува-, утво́рюва-, виника́ти, постава́-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** 1. зав'я́зуваний /по-/, зашмо́ргув-, в'я́з-, $п^к$ $о^к$ в'язки́й, ©, 2. **що зароджується;**

ЗАВ'ЯЗА́ТИСЯ *(- розмову)* пове́сти́ся ◊.

ЗА́В'ЯЗЬ за́в'язок, за́родок; *п.* поча́ток, осно́ва.

ЗА́ГАД пропози́ція, рекоменда́ція, нага́дування, *с.* нака́з, завда́ння́, розпоря́дже-; & зага́дува-.

ЗА́ГАДКА *(важка)* головоло́м-; *(зі складів)* шара́да, *(з букв і схем)* ре́бус; *п.* таємни́ця, незбагне́нність, таємни́ч-, $к^н$ сфінкс, *о́* те́мний ліс.

ЗАГАДКО́ВИЙ таємни́чий, незрозумі́лий, незбагне́нний, містич-, укри́тий таємни́цею; & загадкува́тий.

ЗАГА́ДУВАТИ заду́му-, пляну́ва́ти; *(кому)* велі-, дава́- нака́з /завда́ння́/, нака́зува-; *(загадку)* пропо́нува́-, завдава́-; *(що буде)* ворожи́-, $ф^р$ віщува́-; **я. зага́дує** 1. **я. задумує**, 2. **я. велить /наказує/**, 3. **я. пропонує**.

ЗАГА́Л уся грома́да /грома́дськість, ма́са/, широ́ка г., широ́кі ко́ла; $ф^р$ усі́; $к^н$ со́ціюм.

ЗАГАЛО́М у ціло́му, ра́зо́м, по́вністю; взагалі́; без ви́бору, по́спіль, підря́д; *р.* гурто́м.

ЗАГА́ЛЬНИЙ стосо́в- до всіх, поголо́в-, $з^2$ всеЛю́д-, *д.* всі́хній; *(уклін)* призна́че- усім; *(вжиток)* грома́дський, колекти́вний, спіль-; *(- суму)* уве́сь; *(- знання)* основни́й, елемента́р-; *(усіх землян)* всесві́тній, вселю́дський, універса́льний; *(- слова)* безпре́дмет-, абстра́кт-, пусти́й; *(- гадки)* узага́льнений; ± ВСЕОСЯЖ-, УЗВИЧАЄ-, ПОВСЯКДЕН-; & $с^{-н}$ (най)зага́льніший; *б.* **Зага́льна деклара́ція прав люди́ни** Всесві́тня деклара́ція лю́дських прав.

ЗАГАЛЬНОЛЮ́ДСЬКИЙ вселю́дський ◊.

ЗАГАНЯ́ТИ заго́ни-, *(до втоми)* уганя́-; *(у землю)* вбива́-; **я.** /$м^н$ **хто/ заганя́** с-и /маста́к/ ♦, з-й загна́-, заго́нич. (за)гоні́й, заганя́йло, $у^р$ гони́тель, $п^к$ го́нчий, ©; **з. в безви́хідь** припира́- до стінки, $п^{-о}$ заво́ди- на слизьке́;

ЗАГНА́ТИ: з. у глухи́й кут $ж^м$ ≈ в суточки́;

ЗА́ГНАНИЙ затю́ка-, заля́ка-, зато́вче-, заби́тий, зату́рканий ◊.

ЗАГАНЯ́ТИСЯ; ЗАГНА́- задале́ко забі́гти /заї́хаа-, забра́тися, *(перебрати міру)* зайти́/; **з. в нещастя** напита́ти н.

ЗАГА́РБ/УВАТИ захо́плю-, завойо́ву-, окупо́ву-; *(чуже)* привла́сню-, присво́ю-, грабува́ти, відбира́- /за-/, запосіда́-, прибира́- до рук, загріба́-; **я.** /$м^н$ **хто/ зага́рбує** с-и ♦, з-й ~а-, ~ник, за́йма́нець, захо́плювач, окупа́нт, $п^к$ загре́бистий, загребу́щий, дряпі́жн-, ~лив-, $п^о$ ~ни́й, ©.

ЗАГАСА́ТИ /по-, ви-/, га́сну-; **я.** /$м^н$ **хто/ загаса́** с-и ♦, поки́нутий га́сну-, прире́чений зга́сну-, *(вже)* ма́йже зга́слий, щора́з тьмяні́ший, $п^к$ загасу́щий /ви-/, га́снучий, *(звук)* щора́з сла́бший, © га́снучи.

ЗАГА́ТА /пере-/, гать, га́тка, *р.* та́ма, ± ГРЕБЛЯ; *п.* водо́ймище; $о^к$ перепо́на, перешко́да.

ЗАГА́ЧУВАТИ гати́-, роби́- гать, заклада́- га́тку; *(греблю)* заклада́- /ла́годи-/ прото́чину; *(потік води)* перекрива́-, загоро́джува-; *(мотлохом)* забива́ти, захара́щу-, запо́вню-; **я.** /$м^н$ **хто/ зага́чує** с-и ♦, покли́каний загати́-, зага́чувач, $п^к$ зага́чувальний, для зага́чення, ©;

ЗАГАТИ́ТИ /У-/ *п.* уперіщи-, вда́ри- ◊.

ЗАГА́ЮВАТИСЯ бари́-, затри́мува-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, спові́льнюваний, сти́шу- /при-/, гальмо́-, затри́му-, щора́з повільні́ший, ©;

ЗАГА́ЯТИСЯ $о^к$ зага́витися ◊.

ЗАГИБА́ТИ *(у бою)* ги́ну-, умира́-, кла́с- го́лову /го́лови/; *(охоче)* іти́ на смерть /хрест/; *(цвіт)* ни́щитися, руйнува́-; *(слід)* зника́ти, (за)пропада́-, щеза́-, ізслиза́-; **я.** /$м^н$ **хто/ загиба́ /ги́не/** с-и ♦, него́дний ви́жи-, запропа́щува-, ро-ко́- на смерть, ма́йже зни́клий /ви́мер-/, на ме-жі́ /близьки́й до/ заги́белі, сме́ртник, /$ж^і$ –ни-ця/, погибе́ль-, *(- культ)* нездатний іти́ в но́гу з ча́сом, $п^к$ знико́мий, поги́бельний, *(от-от)* пропа́щий, умиру́-, мру́-, загибу́-, © ги́нучи;

ЗАГИ́НУТИ /з-, *(усім)* ви́-/, скрути́- собі́ го́лову /карк, ши́ю, в'я́зи/, зложи́- ко́сті /кістки́/, знайти́ свою́ моги́лу, *(по)*збу́тися голови́ /життя́/ ◊; & *з.* $о^с$ $м^и$ $п^о$ заги́б.

ЗАГИ́БЕЛЬ заги́н, смерть, поги́бель, *д.* загла́да, $к^н$ фата́льний кіне́ць, *з.* згу́ба, ги́бель, *р.* загу́ба, па́губа; про́пад, *(імперії)* крах; *(поступова)* ро́зклад, руйнува́ння, руйна́ція, ни́щення.

ЗАГИ́Н > ЗАГИБЕЛЬ.

ЗАГИНА́ТИ ГНУ-; *ф.* перебі́льшува-, вига́дува-; *(ціну)* пра́ви-; **з. ла́йку** обклада́- ла́йкою; **я.** /$м^н$ **хто/ загина́** ста́вши /зви́клий/ ♦, гото́вий загну́-, загина́ч, $п^к$ *т.* загина́льний, ©;

ЗАГНУ́ТИ $о^к$ закаблу́чи-, закандзю́би- ◊;

ЗА́ГНУ́ТИЙ $о^к$ закаблу́чений, *(гачком)* закандзю́бле-.

ЗАГІ́Н 1. *(поля)* сму́га, ділянка, гін; *(на вівці)* ЗАГОРОДА; & загіне́ць, заго́нець, загінчик; 2. гру́па, відділ, з'єднання, боївка, *г*ª партія, *к*ⁿ фала́нга, *у*ᵖ кого́рта, плеяда, сузір'я.

ЗАГІ́РНИЙ *у.* загірній.

ЗАГЛА́ДА зни́щення, смерть, заги́н, ЗАГИБЕЛЬ.

ЗАГЛИ́БИНА загли́блення, ямка; *г*ᵉ запа́дина, улого́ви-; *(рита)* ча́ша, *с*ᵒ котлова́н; *т.* паз; *(від вибуху)* ви́рва, *с*ᵒ воро́нка.

ЗАГЛИ́БЛЮВАТИ; ЗАГЛИ́БИ- зашкалу́би-.

ЗАГЛИ́БЛЮВАТИСЯ *(у що)* зану́рюва- /спуска́-,ystава́-/ угли́б, *(у гидке)* заколу́пува-; *(у ліс)* йти, їха-, *(у море)* пливти́; *(у працю)* ПОРИНА- (з голово́ю), забува́- про все на світі, крім *чого*, зосере́джуватися на, віддава́- *чому*; *(- зморшки)* гли́бшати; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **-ється** с-и ♦, загли́блюваний, зану́рю-, загли́блювач, *п*ᴷ загли́бливий, заглибни́й, щора́з гли́бший + %, *(в роздуми)* розми́сливий, розду́м-, ©;

ЗАГЛИ́БИТИСЯ пірну́ти гли́бше ◊; **з. в се́бе** замкну́тися в собі, пори́нути у свої думки́, *к.* ду́ма- своє́.

ЗАГЛУХА́ТИ затиха́-; *(- мотор)* глу́хну-, зупинятися; *п.* завмира́ти; **я. заглуха́** с-и ♦, щора́з глу́хший, ма́йже заглу́хлий, напівзаглу́х-, *(- розвій)* ма́йже занепа́-, /*біль*/ ма́йже заціп-, ©;

ЗАГЛУ́ХНУТИ запа́с- [чу́тка запа́ла] ◊; *(- біль)* заціпну-, занімі-.

ЗАГЛУ́ШУВАТИ *і* **ЗАГЛУША́ТИ** *(звук)* прити́шува-, пом'я́кшува-; *(кого)* глуши́-, оглу́шува-; *(горе)* затамо́вува-; *(бур'яни)* не дава́- рости́ /розвива́тися/; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **заглу́шує** с-и ♦, зда́тний заглуши́-, заглу́шувач, глушни́к, *п*ᴷ глуши́льний, заглу́шливий, тамува́льний, ©.

ЗАГЛЯДА́ТИ зазира́-, *(по кутках)* шука́- очи́ма, ни́шпори-; *(у що)* диви́тися; *(до кого)* вчаща́ти, наві́дуватися, відві́дувати *кого*; & по♦; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **загляда́** схи́льний ♦, покли́ка- загляну-, ни́шпорка, *о*ᴷ зазира́ка, зи́ркало, загляда́й-, ©; **я. -да́ впере́д** далекогля́дний.

ЗАГЛЯ́НУТИ *(до кого)* завіта́ти; ◊;

ЗАГЛЕ́ДІТИ: скі́льки загле́дить о́ко куди́ сяга́є о́ко.

ЗАГНИВА́ТИ: що загнива́ = що гниє.

ЗАГОВО́РЮВАТИ забала́ку-, зав'язу- бе́сіду, озива́тися сло́вом; *(- кров)* пробу́джува-, виявля́-; *(зуби)* **д.** замовля́-; **п.** підпуска́- ляси; *(кого)* розважа́-, присипля́-; **р.** ЗАВОРОЖУВА-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **загово́рює** с-и ≈, ра́дий забала́ка-, охо́чий до розмо́в, ©; **я. -ює зу́би** зна́хур, шепту́н /шепіту́ха/, **п.** окозами́лювач, маста́к забива́ти ба́ки;

ЗАГОВОРИ́ТИ відкри́- ро́та, пода́- го́лос, пору́ши- мо́вчанку ◊.

ЗАГОВО́РЮВАТИСЯ забала́кува-; забрі́хува-, пле́сти́ нісені́тниці, гріши́- язико́м, розпуска́- /розв'я́зува-/ язика́, дава́- во́лю язику́; *(в гарячці)* МАРИ-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **-ється** с-и ♦, ра́дий розпусти́ти язи́к, дурноля́п, словоблу́д, безконтро́льний бази́ка.

ЗА́ГОДЯ > ЗАВЧАСУ; & за́годі.

ЗА́ГОЛО́ВОК *г.* /на́-/; *(твору)* на́зва, ти́тул,; *(додатковий)* підза́головок; *(у газеті)* ша́пка;

ЗА́ГОЛОВОК *т*ᴷ > ПОДУШКА.

ЗАГО́НИСТИЙ молоде́цький, хва́ць-, *н*ᴸ зухва́лий, ЗАДЕРИКУВАТИЙ, *г.* бу́тний; *(вислів)* го́стрий, різки́й; *(спів)* шпарки́й; *(- лайку)* ву́личний, непристо́й-;

ЗАГО́НИСТО хва́цьки, хва́цько, по-молоде́цьки, по-молоде́цькому; зухва́ло ◊.

ЗАГОРДІ́ТИ > ГОРДУВАТИ.

ЗА́ГОРОДА *(для худоби)* загі́н, обо́ра, *(для овець)* коша́ра; & за́городка.

ЗАГОРО́ДА *і* **ЗАГОРО́ЖА** огоро́жа /тин, парка́н, стіна́ *тщ*/; *(дротяна)* загоро́дження.

ЗА/ГОРТА́ТИ *і* **ЗАГО́РТУВА-**, об~, заку́тува-, замо́ту-; *(краї паперу)* загина́ти; *(яму)* засипа́-, закида́-; *(жар)* загріба́-; *(землю)* зарі́внюва-, при~; **п.** оповива́-; **я. загорта́ = я. завива**[2];

ЗАГО́РНЕНИЙ заго́рнутий, замо́таний, заку́та-, спови́тий, *д.* зату́шканий.

ЗАГОРЯ́ТИСЯ спала́хувати, займа́тися, запа́люва-; *(- світло)* засві́чува-; *(од сорому)* пекти́ ра́ка червоні-; **п.** хвилюва́тися, захо́плюва-; *(чим)* перейма́-; *(бій)* почина́-, розгоря́-; *(- бажання)* з'явля́-; виника́ти; **я. -ється** с-и ≈, по́йманий огне́м, *(- світло)* засві́чува-, *п*ᴷ займи́стий, *т.* запальни́й, ©;

ЗАГОРІ́ТИСЯ: з. бажа́нням перейня́- б., па́лко забажа́ти, захоті- що аж /до ще́му в се́рці/; **я. -вся** заво́гнений ◊, Ø; **я. -вся бажа́нням** по́йнятий б. (що аж).

ЗАГО́СТРЮ/ВАТИ /ви-, від-/, ГОСТРИ-; *(слух)* збу́джува-, поси́люва-; *(мову)* додава́- со́ли до; *(увагу)* зосере́джу-; *(взаємини)* погі́ршу-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **заго́стрює** с-и ≈, з-й загостри́-, гостри́льник, ~вач, *(річ)* гостри́ло, *п*ᴷ ~ва́льний, гостри́ль-, для го́стрення, за́йнятий -ям, ©.

ЗАГОТІВЕ́ЛЬНИЙ *(матеріал)* загото́вчий.

ЗАГОТОВЛЯ́ТИ /на-/, готува́-, запаса́-; *(рушники)* дба́- на; я. /*м*ⁿ **хто**/ **заготовля́** с-и ♦, з-й заготува́-, за́йнятий заготі́в/лею, ~ни́к, ~е́ль-, *п*ᴷ загото́вчий, ~е́льний, ©.

ЗАГОТУВА́ТИ надба́-, пристара- ◊.

ЗАГО́ЮВАТИСЯ *(- рану)* го́ї-, затяга́-, зароста́ти; ± ВИГОЮВА-; **я. -ється** с-и го́ї-, (трохи) підго́єний, ма́йже заго́є-, ©; ± ЗАТЯГАТИСЯ.

ЗА́ГРА́ВА зо́ряво, жа́рево, *г.* луна́; ± СЯЙВО.

ЗАГРАВА́ТИ *(з ким)* жартува́-, залиця́тися до; **п.** підле́щува- до, запобіга́ти ла́ски в *кого*; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **загра́є** ста́вши /схи́льний/ ♦, джигу́н, зальо́тник, залиця́ль-, *в.* ба́хур, *п*ᴷ грайли́вий, *(з*

жінками) флíрто-, скóрий на зальóти, ©.

ЗАГРÉБА дбáха собі, гребýн *(обомá)*; ± ДЕРІЙ, КОРИСТОЛЮБЕЦЬ.

ЗАГРЕБУ́ЩИЙ ЖАДІБНИЙ, *о*^{к} рукáтий; *(плазун танка)* загрéбистий.

ЗА́ГРИ́ВОК *п*^{рн} зáгривок.

ЗАГРІБА́ТИ /з-/, гребти́; *(звідки)* згортá-, горнý-; *(чим)* загортá- /при-/; *(чуже)* привлáснюва-, загáрбува-; *(веслом)* веслувá-; **я. /м^н хто/ загрібá** с-и ♦, з-й загребти́, загрéба, загрібáльник /-áйло/, *п*^{к} загребýщий /-истий/, загрібни́й, загрібáль-, довгорýкий, © загрібáючи; **і кýри загребли́ б *кого*** не обстáв би за сéбе *хто*.

ЗАГРО́ЖУВАТИ /по-/, грози́-, нахвалятися, грози́-; *(з н^с що)* лякáти, залякува-; **я. /м^н хто/ загрóжує** с-и ♦, *п*^{к} нави́с- над *чим*, ЗАГРОЗЛИВИЙ, страшли́-, /*тон*/ ультимати́вний, ©.

ЗАГРО́ЗА *(словесна)* /по-/, погрóжування, нахвалá-, грóзьбá; *(ли́ха)* небезпéка; *(стала) о.* Дамóклів меч, при́спаний вулкáн; *ф*^{р} чóрні хмáри; **що перебувáє під -ою** загрóжений.

ЗАГРО́ЗЛИВИЙ /по-/, застрáшли- /на-/; *(стан)* небезпéчний; *п.* грізни́й, страшни́й; страшки́й, *г.* алярмýючий; *(тон)* ультимати́вний.

ЗАГРУЗА́ТИ /у-/, застрягá-, грýзну-; *(у блуд)* поринá- у, *с.* мерзí-; *п.* затри́муватися; *(углиб)* занýрюва-, опускá-; **я. /м^н хто/ загрузá** с-и ♦, прирéчений загрýзну-, мáйже загрýзлий, *(у багно)* засмóктуваний *чим*, © загрузáючи;

ЗАГРУ́З(НУ)ТИ захря́с(ну)ти ◊.

ЗАГУ́БЛЮВАТИ губи́-, занапащá-, втрачá-, випускá- з рук; *(з очей) к*^{н} випускá- з пóля зóру; & загýблюватися; **я. /м^н хто/ загýблює** 1. зви́клий губи́ти, здáтний загуби́-, *п*^{к} утрáтливий, утрáтний, © загýблюючи, 2. **що занапащá**;

ЗАГУБИ́ТИ *г.* заги́ри- ◊; *(справу)* занéдбá-, зіпсувá-, занапасти́-, провали́-, *с.* зни́щи-;

ЗАГУБИ́ТИСЯ затрáти-, уплисти́ за водóю;

ЗАГУ́БЛЕНИЙ *д.* відгýбле- ◊.

ЗАГУСА́ТИ гýсну-, твéрдну-, тужáві-; **що загусá** стáвши ♦, загýщуваний, мáйже загýслий /затужáві-/, напівзагýс-, щорáз густíший.

ЗАДАВА́КА чванькó, хвалькó, хвастýн, *к*^{н} зарозумíлець, *з*^{п} зазнáйко.

ЗАДАВА́ТИ > /ЗАВ-/, ДА-; **з. тон** *(в гурті)* співá- зáспів, бу- заводіéм /заспівувачем, володарéм дум/, заспівува-.

ЗАДА́ВНЕНИЙ *(- недугу)* занéдбаний, занехáя-, нелíкова-, негóє-; *(біль)* дáвній, застáрíлий; *(борг)* залéглий, *с*^{о} простróчений.

ЗАДАРО́ВУВАТИ /об-/, задáрюва-, дарувá-; **я. /м^н хто/ задарóвує** с-и /зви́клий/ ♦, з-й задарувá-, + **що дарує**.

ЗАДЕРИ́КУВАТИЙ загóнис-, задири́с-, зади́ркува-, зади́рливий, зачíпли-, *ж*^{м} завóїстий, півникувá- *п*$^{-о}$ закукурíчений; *(- вдачу)* невріновáже-, *с.* зухвáлий, войовни́чий.

ЗАДЕРІ́Й і ЗАДИРА́КА забія́-, зачéпа /при-/, колóтник, напрáс-, БЕШКЕТ-; & задúрко, задери́ка.

ЗАДИВЛЯ́ТИСЯ заглядá-, витріщá-, витріщáти óчі; *(на що)* топи́- óко в *чому*; *(на чию красу)* губи́- óчі на *чиїй* красí; **я. /м^н хто/ -ється** с-и /схи́льний/ ♦, роззя́ва, витріщáка, продавéць ви́трішок, ©.

ЗАДИ́Р *(голови)* задертя́.

ЗАДИРА́ТИ *(хвіст)* здіймá- вгóру, *(край чогось)* залýплюва-, загинá- в., *(спідницю)* підіймá-, *(кого)* зачіпá-, *(на смерть)* загризá-, убивá-.

ЗАДИХА́ТИСЯ[1] /*д*^{к} **ЗАДИ́ХА-**/ засáпува-, захéкува-; запи́рхува-, *д*^{к} ухéка-; **я. /м^н хто/ -ється**[1] с-и ♦, задиханий, захéка- ◊;

ЗАДИ́ХАНИЙ засáпа-, захéка- /у-/ ◊.

ЗАДИХА́ТИСЯ[2] /*д*^{к} **ЗАДИХНУ́-**/ *(без повітря)* души́-, *д*^{к} *ж*^{м} затхнý-; *(без землі)* бідувáти, терпí- бідý; **я. /м^н хто/ -ється**[2] с-и ♦, дýшений, *п*^{к} ядýш-, ядýшливий, зади́шли-, ди́хавичний, зади́шкуватий.

ЗА́ДКИ рáч-, зáдом, рáком, задкýючи, назадгýзь.

ЗАДКУВА́ТИ *(рухатися, як рак)* рачкувá-, *о*^{к} точи́тися /подавá-, ми́ка-/ назáд; *п.* зрікá- /відмовля́- від, відступáти від/ своїх слів; *(на війні)* відступá-; *(за ким) р.* іти́ слідóм /нáзирці/, слíдува-; **я. /м^н хто/ задкýє** с-и ♦, змýшений по♦, *п*^{к} *о*^{к} назадгýзній, *п.* відстýпник, ©;

ПОЗАДКУВА́ТИ /ви́-/, пíти́ назáд пáльцями.

ЗА́ДЛЯ *п*^{рк} *(чого)* зарáди, з метóю, для; *р.* чéрез *що*, з причи́ни *чого* [купи́в ♦ дешеви́ні].

ЗА́ДНИЦЯ сідни́ця, *в.* гýзно, *(малого)* гýзнечко.

ЗА́ДНІЙ позáд-, не перéд-, *(вагон)* хвостови́й, *(отвір)* зати́льний; *(хід)* зворóтни[і]й, назáдній.

ЗАДО́БРЮВАТИ улаcкáвлю-, загóджу-, годи́ти (як болячці) *кому*, піддóбрюватися під *кого*; **що /м^н хто/ задóбрює** с-и ♦, з-й задóбри-, піддóбрюваний під *кого*, скóрий на улещáння, піддóбрювач, забігáйло, лестýн, лизýн, підлéсник, підлабýз-, підшивáйло, *п*^{к} запобíгливий, улéсли- /під-/ ©.

ЗАДОВО́ЛЕННЯ /в-/, насолóда, приéмність, втíха, *(п'янка насолода)* залáсся, *з*^{п} сатисфáкція, *ф*^{р} рáдість [отó і вся р.], рóзкіш [вели́ка рóзкіш!]; *(забава)* розвáга; & задовóленість.

ЗАДОВІ́ЛЬНИЙ *(- відповідь)* достáтній, прийня́тни́й, можли́вий, *к*^{н} вистачáльний.

ЗАДОВОЛЬНЯ́ТИ /в-/, *(волю)* вволя́-; *(потреби)* забезпéчува-; *(жагу)* угамóвува-, заспокóюва-, тамувá-; *(вимоги)* відповідá- *чому*; *(примхи)* догоджá- *чому*; *(умови) м.* спрáвджува-; **я. /м^н хто/ задовольня́** с-и ♦, згóдний задовольни́-, *п*^{к} задовíльний для, достáтній (щоб задовольни́ти), для задовóлення, © вдовольня́ючи;

ЗАДОВОЛЬНИ́ТИ *(помсту)* насити́- ◊;

ЗАДОВО́ЛЕНИЙ *фр* заспоко́єний ◊;
ЗАДОВОЛЬНЯ́ТИСЯ *(чим)* обходи- ◊; **з. на досягнутому** спочива́ти на ла́врах; **я.** */мн* **хто/ -я́ється** задово́люваний, забезпе́чу-, заспоко́ю-, *м.* спра́вджу-, *пк* = %.
ЗАДРИ́ПАНИЙ ЗАБРУДНЕ-; **п.** нікче́м-, затру́ше-, нічо́го не ва́ртий; *(панок)* злиде́нний.
ЗАДИ́РПАНКА зачу́ханка.
ЗАДУВА́ТИ; ЗАДУ́ТИ задму́хнути.
ЗА́ДУМ пля̱н, іде́я, на́мір, за́мір, на́дум, *жм* ду́мка, *р.* на́мисел, *зн* затія; *(твору) со* за́мисел.
ЗАДУ́МА заду́маність, заду́млив-, зами́слен-, *фр* ро́здуми, *с.* забуття́.
ЗАДУ́МУВАТИ пля̱нува́-, замишля́-, затіва́-, ма́- на́мір, закро́юва-, збира́тися; *(знагла)* зду́мувати; ± /НА-/; **я.** */мн* **хто/ заду́мує** с-и пля̱нува́ти, *пк* гото́вий /по́вен бажа́ння, з ду́мкою/ *що зробити*, ©.
ЗАДУ́МУВАТИСЯ *(над чим)* зами́слюва-, *жм* зага́дува-, *г.* застановля́-; *пб* замріюва-; **я.** */мн* **хто/ -ється** ста́вши ≈, зму́шений заду́ма-, ЗАДУМАНИЙ, *пк* заду́мливий, ©;
ЗАДУ́МАТИСЯ: не заду́муючись без наду́ми; **що заду́мався** ЗАДУМАНИЙ, Ǿ;
ЗАДУ́МАНИЙ заду́мливий, зами́слений, *с.* замрія-, *з.* ду́м-, ду́мливий; *(- що)* зосере́джений на *чому*; *(твір)* закро́є-; *(бенкет)* затія-.
ЗАДУ́РЮВАТИ *(затуманювати)* забива́- ба́ки, плу́та-, збива́- з пантели́ку, впрова́джувати в блуд, пе́р- тумана́ в о́чі, одуря́-, пуска́- ману́ на *кого*, наво́ди- полу́ду на /напуска́- ману́ в/ о́чі; *(дів)* го́лови дівча́там заверта́-; **я.** */мн* **хто/ заду́рює** 1./2. с-и ♦, з-й задури́-, ©, 1. метки́й до шахра́йства, дури́світ, шахра́й, *пк* шахраюва́тий, дури́світський, 2. я. па́морочить, наси́чений дурма́ном, дурма́н, *пк* па́морочливий, дурма́нли-, дурма́нний, *(дух)* мло́с-, п'янки́й;
ЗАДУРИ́ТИ затума́нити, замакі́трити ◊.
ЗАДУ́ХА *(важке повітря)* бе́зповітря; *(запах)* сопу́х; **о.** деспоти́чний режи́м; *ма* АСТМА.
ЗАДУ́ШЛИВИЙ *і* **ЗАДУ́ШНИЙ** *ок* непродихни́й, *(день)* ду́шни́й; *(газ)* отру́йливий, отру́йний; *(- оточення)* **п.** гнітю́чий.
ЗА́ЄЦЬ & зайчи́ха, зайченя́.
ЗАЖЕ́РЛИВИЙ ЖАДІБНИЙ; ☺ ненаже́рливий, ненаси́тний, ненатле́н-, нена́тлий, невсити́мий, *о.* неси́та пе́лька, *г.* жерови́тий; **п.** грошелю́бний, кори́сливий, шку́рний.
ЗАЖИВА́ТИ ста́ло спожива́- /їс-, пи́-/, *(тютюн)* ужива́-; *(прохолоди)* користува́тися з *чого*; *(хитрощів)* вдава́- до; *(слави)* здобува́ти; *(щастя)* зазнава́-; *(грошей)* заробля́- /придбава́-/ *що*; **я.** */мн* **хто/ зажива́** 1. **що ужива**, 2. ста́вши /зви́клий, схи́льний/ ♦; ради́й зажи́-.
ЗАЖУ́РА журба́, сму́ток, *р.* жура́; зажу́реність, засму́чен-; сумува́ння.

ЗАЗВИ́ЧАЙ своїм звича́єм; *пр* ЗВИЧАЙНО.
ЗАЗДАЛЕГІ́ДЬ > ЗАВЧАСУ, *ок* зазнаки́.
ЗА́ЗДРИЙ *і* **ЗА́ЗДРІСНИЙ** завидю́щий, за́видливий, зави́сли-, за́висний, заздрооки́й; & за́здрівий; ± РЕВНИВИЙ;
ЗА́ЗДРО із за́здрістю; & за́здрісно.
ЗА́ЗДР/ИТИ за́здрости-, *о.* диви́тися /погляда́ти/ за́здрим о́ком, порива́- о́чі, ковта́- сли́ну, па́льчики обли́зува-, *бз* за́здри- на *що*, ма́- за́здрість на *кого/що*; *з.* зави́дува-; **я.** */мн* **хто/ за́здрить кому** с-и ≈, по́йнятий за́здрістю до *кого*, ~ІСНИК, за́вид-, за́вида, за́видько, *пк* ЗАЗДРИЙ, ©; **за́здрив хто** їли ~ощі *кого*.
ЗА́ЗДРІСНИК за́вид-, за́вида, за́видько, *кн* Зоїл.
ЗА́ЗДРІСТЬ завидю́щ-, *мн* ЗАВИДКИ, за́здрощі, *д.* за́висть, за́висність, за́видощі; **із за́здрістю** за́здро, за́здрісно.
ЗАЗИРА́ТИ > ЗАГЛЯДАТИ.
ЗАЗІХА́ТИ *(на що)* ва́жити(ся), замі́рятися, зама́хува-, за́здри-, ла́си-, па́сти о́чі, порива́- о́чі /ру́ку/, *(на чуже)* чига́-, *жм* зазира́-, ці́литися, простяга́ти ру́ки, хоті́- привла́сни-, *о.* розставля́- лі́кті; **я.** */мн* **хто/ зазіха́ на** с-и /схи́льний/ ♦, гото́вий привла́сни- *що*, зазіха́йло, *кн* зазіха́ч, *пк* ла́сий /за́здрий/ на, *ок* зазіху́щий, зазіхли́вий, *о.* з ла́сим на́міром, ©.
ЗАЗНАВА́ТИ *(щастя)* зажива́-, дізнава́- /пі-, *ур* спі-/, зві́ду-, *р.* куштува́-, *фр* відчува́- /по-/; *(біди)* терпі́- /пережива́-, вино́си- на свої́х пле́чах/ *що*, випива́- по́вний ківш, пи́- гірку́ ча́ру до дна; *(кари)* підляга́- *чому*; *(дії)* підпада́- під; *з.* пам'ята́-; **з. втіхи** відчува́- насоло́ду, втіша́тися, насоло́джува-, */од співу/* чарува́-; **з. душе́вних мук** умліва- душе́ю; **я.** */мн* **хто/ зазнає́** 1. роко́ваний зазна́-, © зазнаючи́, 2. **я. терпить**;
ЗАЗНА́- *(лихе)* ви́пи- ківш гірко́ї (до дна) ◊, *(чиєї долі)* пожи́- в *чиїй* шкі́рі; **з. ава́рії** розби́тися; **я. зазна́в а.** ро́збиток; **з. втрат** ма́- збі́тки /втра́ти/; **не з. втрат** зоста́тися при свої́х інтере́сах; **з. на́пасти** набра́тися біди́; **з. невда́чі** вхопи́- ши́лом ме́ду, полама́- зу́би; **я. -на́в** Ǿ;
ЗА́ЗНАНИЙ /пі-, ді-/, зві́д-, засмако́в-, пережи́тий.
ЗАЗНАВА́ТИСЯ 1. знайо́ми-, 2. при́нди-, *со* задава́-, *о.* гну́ти ки́рпу; **я. -ється = я. гне к.**;
ЗАЗНА́ТИСЯ *у.* запиша́-, загорді́ти ◊.
ЗАЗНАЧА́ТИ /по-/; *(кількість)* карбува-, фіксува́-; *(у тезі)* підкре́слюва-, заува́жува-, зверта́- ува́гу на; & зазна́чува-; **я.** */мн* **хто/ зазнача́** с-и ♦, зму́шений зазна́чи-, зазна́чувач, для фікса́ції, за́йнятий -ією, © зверта́ючи ува́гу.
ЗА́ЗУБЕНЬ зазу́блина, щерби́на; *(гори)* зубе́ць; *д.* сліпи́й заву́лок, глухи́й кут.
ЗАЗУ́БЛЮВАТИСЯ бра́- щерби́нами /зазу́блина-/; впина́- зуба́ми; *(- трибки)* з(а)чіпля́-.
ЗАІНТРИГО́ВУВАТИ зацікавлю-, ІНТРИҐУ-,

збу́джу- /виклика́ти/ ціка́вість; *с°* заінтересо́вува-; **що заінтригу́ює = що інтригує**.

ЗАЇДА́ТИ *(пиво)* заку́шу[у́сю]ва-; *(кого)* загриза́-;
ЗАЇ́СТИ загри́з- ◊; **з. до печіно́к** ***кого*** впекти́ся в печінки́ *кому*;
ЗАЇ́ДЖЕНИЙ поже́ртий, спожи́- ◊.

ЗАЇДА́ТИСЯ гри́з-, свари́-, ги́рка-, сперечá-, гари́ка-, *к^н* псува́ти стосу́нки; **я. заїда́ється = я. свариться**.

ЗАЇ́ЖДЖИЙ *(дім)* заїзни́й; *(гість)* приї́жджий; *(люд)* /на-/; ☺ нетуте́шній, немісце́вий.

ЗАЇ́ЗД заїзни́й /заї́жджий двір/, *г.* заїзни́й дім, *(з шинком)* ко́рчма́, *(на Сході)* карава́н-сара́й; & *м^н* заїзди́.

ЗАЇЗДИ́ТИ заїжджа́-; *(до кого)* приїзди́-, приїжджа́-, вчаща́-, гостюва́- /бува́-/ у; *(убік)* зверта́-, збо́чува-, скру́чува-; *(манівцем)* об'їзди́-, об'їжджа́-; **я.** /*м^н* **хто**/ **заїзди́ть** с-и ≈, ра́дий заїха-, відві́дувач, гість, заїжджа́нин, *п^к* заїжджий, заїзни́й, подоро́жній, бува́лий у, /*непрохано*/ уна́дливий, ©.

ЗА́ЙВИЙ *(гріш)* ві́льний, невжи́ва-, неза́йня́тий, заваля́щий, *з.* ли́шній; *(епізод)* додатко́вий; *(клопіт)* надмі́рний; *(крик)* даре́м-, непотріб-;
ЗА́ЙВЕ за́йво, взайве, *о.* за́йва річ.

ЗАЙВИНА́ ли́шок, на́дмір, *о.* щось надмі́рне; *(зайва /решта/)* переда́ча, /*плата*/ перепла́та.

ЗА́ЙДА забро́да, заволо́ка, приблу́да, заблу́да, припле́нтач; ± ОКУПАНТ.

ЗА́ЙМА́НЕЦЬ окупа́нт, зага́рбник.

ЗАЙМА́ТИ бра́-, (за)посіда́-; *(пост)* обійма́-; *(чужі землі)* окупо́вува-, забира́-, захо́плюва-, заволодіва́- *чим*; *(площу)* користува́тися *чим/з чого*; *(кого)* (за)чіпа́ти, обража́-, чіпля́тися до, *с.* напада́ти на, *г.* зато́ркува-, *(словом)* дошкуля́-, допіка́-; *(дівчину)* женихатися /жартува́ти/ з; *(товар)* перейма́-; ***п.*** перехо́плюва- [*н.* дух]; *(душу)* /за-/; *(чергу)* засто́юва-; **я.** /*м^н* **хто**/ **займа́** 1./2. с-и ♦, ©, 1. ра́дий зайня́-, запосіда́ч, за́йма́нець, окупа́нт, 2. **я. зачіпа**;
ЗАЙНЯ́ТИ (за)посі́с- ◊; *(місце у змаганні)* ви́боро-.

ЗАЙМА́ТИСЯ 1. загоря́-, спала́хувати; ***п.*** червоні́-; *(на світ)* благословля́тися, ± РОЗВИДНЯ-; *(- день)* почина́-, настава́ти; *(- бажання)* виника́-, з'явля́тися; 2. *(наукою)* вивча́ти /студію́ва-/ *що*; *(з ким)* піду́чува- *кого*; *(чим)* роби́- /поробля- [що –ля́єш?]/ *що*, бра́тися до *чого* [б. до ді́ла], по́ра- /ходи́ти/ ко́ло *чого*, *ж^н* *(чим)* розво́дитися з, ба́ви- у *що*, ма́ти до ді́ла з *чим*, жи́- з *чого* [з пра́ктики]; /*бізнесом*/ жи́- з бі́знесу, /*спортом* +/ віддава́тися спо́рту +, /*собою*/ гляді́ти себе́, чепури́тися, /*квітами*/ захо́джува- ко́ло *чого*; /*з покупцями*/ обслу-го́вувати *кого*; /*ким*/ приділя́- ува́гу *кому*; **я. -ється** 1. **що загоряється**, 2. *(чим)* за́йня́тий, захо́плений, затру́дне- *де*, заглибле- у *що*, *(де)* у́чень /студе́нт, курса́нт/ *чого*, ©;
ЗАЙНЯ́- *(чим)* взя́- до *чого* /за *що*/ приклáсти ру́ки до; **-я́вся дух** перехопи́ло /заби́-/ дух.
ЗА́ЙНЯ́ТИЙ не ві́льний /вака́нт-/; заклопо́та-, зані́коле-, зааґажо́ва-, *(на праці) г.* затру́дне-.

ЗА́ЙНЯ́ТІСТЬ *г.* затру́днення, *п^б* заклопо́та-.

ЗА(Й)НЯ́ТТЯ́ спра́ва, ДІЛО; фах, ремесло́, профе́сія, спеціяльність, *п.* амплуа́, хліб [легки́й х.]; *(учнів)* навча́ння́, сту́дії;
ЗАЙНЯ́ТТЯ́ ***т^к*** захо́плення, здобуття́.

ЗА́ЙЧИК *с°* *(відсвіт дзеркала)* світе́льце.

ЗАКА́ЗУВАТИ забороня́-, не дозволя́- *(кому)* відра́джувати *кого*; ***д.*** наказу-; **я.** /*м^н* **хто**/ **зака́зує** 1. **я. забороня**, 2. **я. наказує**.

ЗАКАНДЗЮ́БЛЮВАТИСЯ закарлю́чува-, загина́-; *(на панів)* пну́- /пе́р-, пошива́-/ в *кого*.

ЗАКАПЕ́ЛОК за́кутот, за́пічок, закомі́рок.

ЗАКА́ПУВАТИ закра́пу-, *г.* закро́плю-.

ЗАКАРБО́ВУВАТИ зару́бу-, зарі́зу- /на-/, засіка́ти; *(у серці)* фіксува́-; **я. -бо́вує = я. фіксує**.

ЗАКАРБО́ВУВАТИСЯ *(де)* урі́зьблюва-, фіксува́-, зафіксо́вува-; **я. -ється** с-и ♦, закарбовуваний, урі́зьблю-, фіксо́-, зафіксо́ву-, ©;
ЗАКАРБУВА́ТИСЯ *(в серці)* врі́зьби- ◊.

ЗАКАРЛЮ́ЧКА гачо́к, ви́гин; *(букв)* криву́лька;
ЗАКАРЛЮ́ЧКИ *(письма)* криву́лі /-у́льки/ ◊.

ЗАКАТО́ВУВАТИ замордову-, заму́чу-; **я.** /*м^н* **хто**/ **закато́вує** с-и ♦, з-й закатува́-, кат, © катую́чи.

ЗА́КВАСКА дрі́жджі, запра́ва, *(на кисляк)* за́вданка.

ЗАКВА́ШУВАТИ *(тісто)* > УЧИНЯТИ.

ЗАКВІ́ТЧУВАТИ зама́ю- /у-/, закоси́чу-, коси́чити, КВІТЧА-; **я.** /*м^н* **хто**/ **заквітчує** с-и ♦, ра́дий зама́я-, заквітчувач, закоси́чу-, зама́ю-, *п^к* заквітчувальний, зама́юваль-, *о^к* заквітливий, зама́йли-, © заквітчуючи.

ЗА́КИ *с^п* по́ки, пе́ред тим, пе́рше, ніж, *з.* нім; & за́ким, за́киль, за́кіль.

ЗА́КИД заува́га, ре́пліка, до́кір, *ж^н* закидо́н;
ЗА́КИДИ доріка́ння, звинува́че-, *д.* за́чіпки.

ЗАКИДА́ТИ[1] /*д^к* **ЗАКИ́ДАТИ**/ *(чим)* прикида́ /об-/, покрива́-, зава́люва-; *(питаннями)* засипа́-; *(працею)* заванта́жува-; **я.** /*м^н* **хто**/ **закида́**[1] ста́вши /маста́к/ ♦, зда́тний заки́да-, ки́дальник, киду́н, киді́й, *п^к* ки́дальний, ©.

ЗАКИДА́ТИ[2] /*д^к* **ЗАКИ́НУТИ**/ *(куди)* ки́да-, викида́-; *(аж он куди)* запрото́рюва-; *(кого)* засила́-; *(вгору /н. голову/)* підкида́-; *(ремесло)* облиша́-, не практикува́-, покида́-; *(на здогад буряків)* натяка́-; *(кому)* докоря́-, вичи́тува- /чита́- мора́ль/, *(різко)* випіка́- /вибива́-/ о́чі *чим*, винува́- /винува́ти-, звинува́чува-/ *кого*; **з. ву́дочку** зондува́- ґрунт; **з. о́ко на** ***кого*** накида́- о́ком *кого*; **я.** /*м^н* **хто**/ **закида́**[2] 1. с-и ♦,

ра́дий заки́ну- /по-, ви́-/, 2. **я. докоря**;

ЗАКИ́НУ- докори́- доректи́, $o^к$ доріќну- ◊.

ЗАКИПА́ТИ /с-/, кипі- *(- море)* пінитися, виру́вати, буру́нити(ся); *(- дії)* зав'я́зуватися, загоря́- /роз-/; *(злобою)* переймá-, вибуха́ти; *(- чуття)* нароста́-; **я. закипá** с-и ≈, гото́вий закипі-; $п^к$ булькітли́вий, булькотю́чий, /*казан*/ ма́йже закипілий, /*- море*/ забуру́нений, забуру́нілий, щора́з бурхли́віший; *(- емоції)* щора́з ду́жчий;

ЗАКИПІ́ТИ забу́лька- ◊; *(- кров)* запекти́ся; **аж закипіло** *(кому)* $н^о$ закортіло.

ЗАКИСА́ТИ ки́сну-, квасні-, кві́сну-, скиса́-; **я. закиса́** ставши ♦, поки́нутий скиса́-, ма́йже скі́слий, напівскис-, щора́з кисліший, $п^к$ кислува́тий, кисло́ва-, малоки́слий, ©;

ЗАКИ́СНУТИ /с-/ ◊, *(душею)* заплісняві-.

ЗАКІ́НЧЕННЯ заве́рш-, кіне́ць, оста́нній ако́рд; *(твору)* фіна́л, кінці́вка, епіло́г; $г^а$ фле́ксія.

ЗАКІ́НЧУВАТИ заве́ршу-, кінча́ти, докі́нчува-, дово́ди- до кінця́, фініршува́-, *о.* ста́ви- кра́пку /хрест/; *(цілком)* викі́нчува-, замика́- ко́ло *чого*; *(мову)* закругля́-; **з. мо́ву** закругля́тися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **закі́нчує** с-и ♦, ра́дий /зго́дний/ закінчи́-, закі́нчувач, заве́ршу-, $п^к$ кінце́вий, заверша́льний, ЗАКЛЮЧ-, фініш-, ©;

ЗАКІНЧИ́ТИ *о.* доплившти́ до бе́рега, досягти́ мети́, прийти́ до фі́нішу ◊.

ЗАКІ́НЧУВАТИСЯ добіга́ти /дохо́ди-/ (до) кінця́ ◊; **я. -ється** ста́вши ♦, закі́нчуваний /ви-, до-/, заве́ршу-, $п^к$ скінче́нний + %, ©.

ЗА́КЛАД устано́ва, *(науки)* центр, інститу́ція, *(освіти)* шко́ла, інститу́т, університе́т, акаде́мія, учи́лище; *(культури)* музе́й, бібліо́тека, *(погре́бний)* бюро́, *(діловий)* фі́рма, компанія.

ЗАКЛА́Д парі́; *(грошей)* заста́ва; *р.* до́каз, свідчення; **би́тися об з.** заклада́тися, *д.* би́ти парі́.

ЗАКЛАДА́ТИ /в-/, кла́с-; *(місце)* запо́внюва-, захара́щу-; *(діру)* замуро́ву-; *(школи)* відкрива́ти, засно́ву-, ство́рю-, організо́ву-; *(рух)* започатко́ву-, ♦ підва́лини *чого*/під *що*; *(майно)* заставля́-; **з. по́зов на кого** позива́- /$д^к$ запізва́-/ *кого*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **заклада́** 1.-3. с-и ♦, з-й закла́с-, ©, 1. за́йнятий заснува́нням, покли́каний закла́сти, засно́вник, основополо́ж-, фунда́тор, $п^к$ засно́вчий, засно́вницький, 2. *(діру)* заклада́ч, замуро́вув-, 3. *(прохід)* с-и заставля́ти, захара́щувач;

ЗАКЛА́СТИ *(вуха)* $н^о$ позаклада́-;

ЗАКЛА́СТИСЯ *д.* заби́тися на парі́ ◊.

ЗАКЛА́ДИНИ закла́дчини, закла́дення, заклада́ння, $с^о$закла́дка, /*(у книзі)* за́кладка/.

ЗАКЛА́ДНИК *у.* зару́чник, $з^п$ зало́ж-.

ЗА́КЛИК /по́-, *р.* ви́-/, клич, клик, $о^к$ ви́гук; $з^{-п}$ проха́ння, запро́ше-, *д.* за́зив; *(вождя)* га́сло, льо́зунґ, відо́зва, зве́рнення, ± ПЛЯКАТ.

ЗА/КЛИКА́ТИ зверта́тися із за́кликом до; *(у гості)* кли́кати, запро́шува-, запро́хува-, зазива́-, при~; & закли́кува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **заклика́** с-и ♦, з-й закли́ка-, заклика́ч, кличко́, клича́к, закли́кувач, $п^к$ зазивни́й, закли́ч-, заклику́щий, $г^д$ порива́ючий *о.* із за́кликом.

ЗАКЛИНА́ННЯ *(дія)* ворожба́, чарува́ння, чаклува́-; *(текст)* закля́ття, закли́н, замовля́ння; $о^к$ проклі́н, прокля́ття; *п.* блага́ння.

ЗАКЛИНА́ТИ наклада́- закля́ття; заворо́жува-, зачаро́вува- /при-/, чаклува́-, відьмува́-; *(у що)* оберта́-, *д.* перекида́-; *(Богом)* блага́-; $ф^р$ проклина́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **заклина́** ста́вши /маста́к/ ♦, гото́вий закля́сти́, заклина́ч, шама́н, наклада́ч закля́ття, $п^к$ заклина́льний, ©;

ЗАКЛЯ́СТИ́ *г.* ви́лаятися ◊;

ЗАКЛЯ́ТИЙ заворо́жений, зачаро́ва-, про́клятий; ☺ запе́клий, затя́тий, упе́р-; *(ворог)* лю́тий, нена́висний, непримире́н-.

ЗАКЛОПО́ТАНИЙ ☺ забіга-; *(чим)* ЗАЙНЯТИЙ; *(думкою)* занепоко́єний, стурбо́ва-;

ЗАКЛОПО́ТАННЯ за́йнятість, забіган- ◊.

ЗАКЛЮ́ЧНИЙ $з^п$ *(акт)* заверша́ль-, (при)кінце́вий, /*у п'єсі – ще*/ оста́нній, фіна́льний.

ЗАКЛЯКА́ННЯ дубі- /за-, о-/ ◊, $о^к$ за́кляк.

ЗАКЛЯКА́ТИ ме́рзну-, замерза́-, дубі-, кля́кну-, коцю́бну-, колі-, застига́-, ціпені-; *(зі страху)* те́рпну-, затерпа́-; *(враз)* завмира́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **закляка́** с-и ♦, прире́чений закля́к-, ма́йже ЗАКЛЯКЛИЙ /захоло́-, заме́рз-, затужа́ві-, засти́г- ◊/, щора́з закля́кліший, © коли́ закляка́є;

ЗАКЛЯ́КНУТИ закови́зти ◊.

ЗАКЛЯ́КЛИЙ задубі-, закоцю́б-, заме́рз-, заду́б-, зате́рп-, засти́г-, заціпені-, заколі-, завме́р-, о-кля́к-, закови́з-; $ф^р$ ме́ртвий [закля́кле тіло].

ЗАКЛЯ́ТТЯ́ *(дія)* ча́ри, ворожба́; *д.* кляття́; *р.* прися́га; *(над ким)* ¤ проклі́н, прокля́ття /за-/;

ЗАКЛЯ́ТТЯ $т^к$ *(текст)* закли́н, заклина́ння, клятьба́.

ЗАКОЛИ́СУВАТИ *(дитя)* лю́ля-, колиса-, гойда́-, присипля́-, заколи́хува-, наганя́- /наві́ва́-/ сон; *п.* присипля́- пи́льність, втіша́-, заспоко́юва-; *(біль душі)* тамува́-; *(на судні)* захи́ту-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **заколи́сує** с-и ♦, заколи́сувач, $п^к$ заколи́сливий, *р.* заколисни́й, /*звук*/ колиско́вий, *о.* з лю́лі-лю́лі на уста́х, ©; **кого заколи́сують** коли́саний, лю́ля- заколи́сува-, ◊;

ЗАКОЛИ́САНИЙ заго́йданий ◊.

ЗА́КОЛОТ *(збройний)* бунт, повста́ння́, заворушення, ро́зрух, путч, *г.* ворохі́бня, ворохі́бництво; *(вдома)* колотне́ча, бу́ча; $п^б$ га́лас, га́мір, метушня́, зам'яття́, зам'ятня́, сум'яття́; ± ПЕРЕВОРОТ.

ЗАКОЛО́ТНИК бунта́р, повста́нець, партиза́н; *(у побуті)* баламу́т(а), коло́тник, сваруи́н, сварли́вець; ± ГАЛАБУРДНИК, БЕШКЕТ-.

ЗАКОМІ́РОК *(у хаті)* закапе́лок, ЗАКУТОК; *(за коморою)* закомо́рок, *ж*[м] закама́рок.

ЗАКО́Н ДЕКРЕТ, УКАЗ, *а.* білл; *(поведінки)* но́рма, пра́вило, етике́т; *(неписаний)* тради́ція, поло́ження; *(весілля)* зви́чай, ОБРЯД; *(життя)* закономі́рність; ***ф.*** принцип, до́гма, акс-і-о́ма; ***о***[к] неминучість; **основний з.** конститу́ція.

ЗАКО́ННИЙ *(засіб)* леґа́ль-; *(вирок)* правоси́ль-, правочи́н-, правомо́ж-; *(- вимогу)* справедли́вий, умотиво́ваний; *(намір)* закономі́р-, приро́дни[і]й; *(порядок)* ***р.*** нале́жний, узвича́є-.

ЗАКОРДО́Н чужина́, чужа́ сторона́, чужі́ сто́рони, *с*[о] зарубі́жжя, *о*[к] закордо́ння, заокеа́ння; **за кордо́ном** на чужині, в чужи́х сторона́х /кра-я́х/, *ф*[-р] за мо́рем, *с*[у] за океа́ном.

ЗАКОРІ́Н/ЮВАТИ *(звичаї)* запрова́джува- /в-/, заво́ди- /у-/; *(у серці)* зміцнювати, посилю-; & *б.* укоріню-; **я.** /*м*[н] **хто/ закорі́нює** с-и ♦, з-й закорені́-, для закорінення, за́йня́тий -ям, ~ювач, *п*[к] ~чий, ~ювальний, *с*[к] закорінюй-;

♦♦♦СЯ *(у ґрунт)* вроста́ти, пуска́- ко́рені /корі́ння, корінці, па́ростки/, корені́-, корени́тися, *(в душі)* зміцнюва-, *(- моду)* узвича́юва- ◊; **я. -ється** с-и ≈, з-й закорені́-, закорін/юваний, загніжджу-, щора́з більше ~ений, ма́йже вро́слий у ґрунт, ©;

ЗАКОРЕНИ́- /роз-/, загнізди́-, врости́ у ґрунт *(корінням)* ◊; **я. -и́вся** ЗАКОРІНЕНИЙ, Ø;

ЗАКОРІ́НЕНИЙ загніжджe- ◊, *п*[к] стокорін-.

ЗАКОСИ́ЧУВАТИ косичи-, прикраша́- /*д.* за-/, заквітчувати /у-/, прикра́шу- /*д.* за-/, зама́ю- /у-/; **я. закоси́чує = я. заквітчує.**

ЗАКО́ТИСТИЙ *(комір)* відло́го́вий, вило́жистий, *с*[о] відкладни́й.

ЗАКО́ЧУВАТИ: з. о́чі з[п] *у.* заверта́ти очи́ма;

ЗАКО́ЧЕНИЙ *(- штани)* підко́чений.

ЗАКО́ЧУВАТИСЯ; ЗАКОТИ́ТИСЯ: -и́лася *чия* **зоря́** *ф.* у(ві)рва́лася *чия* лахва́.

ЗАКРАДА́ТИСЯ закорінюва- *де*; *(куди)* заповза́ти, пуска́- корінці /па́ростки/ **я.** /*м*[н] **хто/ -ється** с-и ♦, *(у душу)* закра́даний, закорінюва-, *п*[к] закра́дливий, *(сумнів)* щора́з чіткі́ший, ©;

ЗАКРА́СТИСЯ *(в душі)* загнізди́-; **з. в ду́шу** *(- підозру)* *о*[к] зашкря́бати ду́шу.

ЗАКРИВА́В/ЛЮВАТИ об'юшува-; ± КРИВАВИ-; **я.** /*м*[н] **хто/ закрива́влює** с-и ♦, з-й закривáви-, ~лювач, *п*[к] ~чий, крива́вий, © ~люючи;

ЗАКРИВА́ВИТИ *о.* пусти́ти ю́шку ◊;

ЗАКРИВА́ВИТИСЯ узя́тися кро́в'ю ◊.

ЗАКРИВА́ТИ *(посуд)* /на-, *(від ока)* у-, при-, *(шлях)* пере-/, бльокува́-; *(собою)* загоро́джу-, затуля́ти, за́стува-, за́сти-, заслоня́-; *(хмарою)* покрива́-, затяга́-, застила́-; *(очі)* склепля́-, заплю́щува-, стуля́-, /*на щось*/ хова́- го́лову в пісо́к; *(церкву)* не дава́- ді́я- *чому*; *(віче)* КІНЧА-; *(склеп)* замика́-; **я.** /*м*[н] **хто/ закрива́** с-и ♦, з-й закри́-, для закриття́, за́йня́тий -я́м, закрива́ч, замика́ч, *п*[к] /*щільно*/ гермети́чний, ©.

ЗАКРИ́ТИЙ *(парк)* за́мкнений, за́мкнутий, неді́ючий; *(рот)* сту́лений, *(- мішень)* прихо́ва-, неви́ди́мий; *(- раду)* не для всіх, не зага́льний.

ЗА́КРІЙ *(широкий)* *п.* ро́змах.

ЗАКРІПА́Ч/УВАТИ уя́рмлю-, поневолю-, закайда́ню-; **я.** /*м*[н] **хто/ закріпа́чує** с-и ♦, з-й закріпа́чи-, ~увач, уя́рмлю-, поневолю-, *п*[к] ~ливий, кріпа́цький, каба́льний, для поневолення /закріпа́че-/, *с*[к] тягни́-в-ярмо [тягни́-в-ярмо дру́зі];

ЗАКРІПА́ЧИТИ *ф*[р] заполони́ти ◊.

ЗАКРІ́П/ЛЮВАТИ, -КРІПЛЯ́ТИ кріпи́-, зміцнюва-; *(за ким)* передава́- у вла́сність *кому*; **я.** /*м*[н] **хто/ закрі́плює** с-и ♦, з-й закріпи́-, ~лювач, *п*[к] ~люва́льний, ~ни́й, ~ливий, (за)кріпчий, для ~лення, *(засіб)* *м*[а] ~ни́й, протипроно́с-, ©.

ЗАКРО́ЮВАТИ *у.* закра́ювати;

ЗАКРО́ЄНИЙ закра́яний.

ЗА́КРУТ крути́й по́ворі[о́]т /ви́гин/; *(траншеї)* кривина́, крива́ лі́нія; & за́крутень, закру́тина.

ЗА́КРУТКА *(на дверях)* за́щіпка; *(кучерів)* за́круток, *с*[о] за́виток; ***п***[б] закру́чена коса́; ***а***[н] зви́вина; *(в бандурі)* натяга́ч струн, *т.* закру́чувана за́кривка; ***м***[а] джгут.

ЗАКРУ́ЧУВАТИ оберта́-, верті́-, крути́-; *(гайку)* завірчува-, *(шруб)* загви́нчу-; *(голову)* обвива́ти, зав'язу-, обмо́ту-, /*кому*/ заверта́ти, *б*[-о] зако́хува-, /причаро́ву-/ *кого*; *(справу в суді)* заплу́ту-; **я.** /*м*[н] **хто/ закру́чує** с-и /зви́клий/ ♦, ра́ди́й закрути́-, для закру́чення, за́йня́тий -ям, закру́чувач, *п*[к] закру́чувальний, закру́тливий, *с*[к] закрути́- [закрути́голова], ©;

ЗАКРУТИ́ТИ: -и́ло в но́сі ***кому*** зашми́гав но́сом *хто* ◊;

ЗАКРУ́ЧЕНИЙ *(круг голови)* обве́де- вінко́м.

ЗАКРУ́ЧУВАТИСЯ: що -ється закру́чуваний, заґви́нчу-, завірчу-, *п*[к] закру́тистий, закарлю́чис-, закру́тливий, кругойду́чий, /*спіраллю*/ спіра́льний, *з.* захво́стуватий.

ЗАКУЛІ́СИ (по)залашту́нки.

ЗА́КУП *г.* купі́вля, *д.* за́купно;

ЗА́КУПИ купува́ння, закупі́вля [іти́ на ♦ = *с*[о] іти́ за по́ку́пками].

ЗАКУПО́ВУВАТИ (за)купля́-, купува́-, *г.* роби́- за́купи; *з.* підкупля́-; **я.** /*м*[н] **хто/ закупо́вує** с-и ≈, ра́ди́й закупи́-, за́купень, заку́пник, купе́ць, *п*[к] за́ку́пчий, для закупі́влі, за́йня́тий -ею, ©.

ЗАКУ́ПОРКА непрохідність, *(вен)* *м*[а] тромбо́з.

ЗАКУРЧА́ВЛЕНИЙ *(волос)* кучеря́вий, закру́чений; витки́й; *с*[о] зави́тий; ± ЗАЧЕСАНИЙ.

ЗА́КУСКА *ф.* за́кусь.

ЗА́КУТ куто́к, за́куто(чо)к, заку́тина; *(глухий)* глушина́, відлю́ддя, *о*[к] за́кутень /= *с*[о] тупи́к/.

ЗА́КУТЕНЬ глухи́й кут, тупи́к, сліпа́ стіна́.

ЗАКУ́ТИЙ (о)ку́тий, зако́ваний; ***п.*** не віль-, ув'я-

зне-, заарештóва-; *(лицар)* ♦ у пáнцер; *(морозом)* скýтий.

ЗА́КУТОК кутóк, ЗАКУТ; *(у хаті)* закапéлок, ЗАКОМІР-; *(свій)* домівка, хáта, місцéвість; *(теплий)* притýлок; & закýтина, зáкуточок.

ЗАКУ́ТУВАТИ завивá-, загортá-, *(дуже)* тушкувá-; *(млою)* оповивá-; & обкýтува-;

ЗАКУ́ТУВАТИСЯ завивá-, угортá- ◊;

ЗАКУ́ТАТИСЯ обіп'яс- /обіпнý-/ *чим* ◊.

ЗА́ЛА *у.* хорóмина, *а.* гол /c^o хол/; *(у палатах)* вітáльня; *п.* авдитóрія, слухачі, глядачі, слухáцтво, глядáц-, пýбліка; & c^o зал.

ЗАЛА́ГО/ДЖУВАТИ лáгоди-, ладнá-, ремонтувá-, залаштóвува-, направля́-; *(діло)* полáгоджува-; *(взаємини)* поліпшу-; *(гріх)* *р.* заглáджу-, спокýту-; **я.** /$м^к$ **хто/ залáгоджує** 1. **я. ремонтує,** 2. с-и ♦, з-й залáгоди-, ~джувач, $о^к$ залáгодич, $п^к$ лáгодливий, для ~дження, ©;

ЗАЛА́ГОДИТИ заладнá- /у-/, полáгоди- ◊;

ЗАЛА́ГОДЖУВАТИСЯ *д.* угóюва-;

ЗАЛА́ГОДИТИСЯ: залáгодиться /об-/, перетреться, перемнéться, минéться.

ЗАЛА́СН/ИЙ $г^д$ упóюючий, з-й оп'яни́ти /$р^к$ упи́-/, п'янки́й /солóд-/ що аж /аж-аж-аж/, умрéш яки́й, п'єш не нап'єшся, [козáк та вóля – ~на дóля]; $ф^р$ привáбливий, спокýсли-, хти́-;

ЗАЛА́СНО *ф.* умрéш! ◊.

ЗАЛА́ССЯ (п'я́на) насолóда /рáдість, млість/, $к^о$ упиття́, упивáння; насолóда з екстáзом[ю] /кáйфом/, евфóрія, $п^о$ п'янь, *р.* упій.

ЗАЛЕ́ГЛИЙ залежáлий, залéжаний /з-/; *(товар)* несвіжий; *(борг)* ЗАДАВНЕНИЙ.

ЗАЛЕ́ДВЕ трóхи, злéгка; *(влізи)* насилу; *ч.* лéдве, ледь; $с^н$ тільки-но, щóйно [♦ побáчив].

ЗАЛЕ́Ж/АТИ *(від кого)* бý- в ~ності, бý- на *чиєму* мотузкý /пóводі/; **з.** ***кому*** **на** **чому** *г.* бý- важли́вим *кому* що, явля́- інтерéс для *кого* [їй залéжало на шлю́бі]; **залéжить від чоловіка** як на /до/ чоловіка; **хто не від кóго не залéжить** сам собі пан; **на тóму -ало** то вáжи- /мá- знáчення, булó важли́во/; **я.** /$м^н$ **хто/ залéжить** у~нений, $п^к$ ЗАЛЕЖ-, несамостій-, підпорядкóва- /підлéглий/ *кому*, *о.* у (стáлій) ~ності, ©;

ЗАЛЕ́ЖАТИСЯ: що залéжався ЗАЛЕЖАНИЙ;

ЗАЛЕ́ЖАНИЙ залежáлий, злéжаний, залéглий; *(- члени тіла)* затéрп-; *(- речі)* невжи́ваний; *(- сіно)* несвіжий, зіпсóваний, *с.* прілий.

ЗАЛЕ́ЖНИЙ несамостій-, підпорядкóва-, підвлáд-, *с.* підкóре-; *(вислів)* пов'я́за-, узалéжне-;

ЗАЛЕ́ЖНО $к^н$ в ≈сті ◊; **з. від** ***чого*** як до *чого* [**з. від сóрту** як до сóрту], як на *що* [**з. від** ***чийóго*** **смакý** як на *чий* смак]; **з. від тóго, де /колí, комý, хто/** як де /колі, комý, хто/; **з. в. т., відки /скільки, як(и́й)/** залéжить, відки /скільки, як(ий)/; & спів♦ /= взаємо♦/.

ЗАЛИВ/А́ТИ $ф^р$ /об-, ви-/; затопля́-; *(сяйвом)* напóвнюва-; *(ким)* /за-/; *(радістю)* поймá-, охóплюва-; *(бетоном)* покривá-; *(калоші)* латá-, залáтува-; $с^о$ вигáдува-, вози́- попá в рéшеті; **я.** /$м^н$ **хто/ заливá** с-и /звиклий/ ♦, з-й зали́-, для залиття́, зáйня́тий -я́м, ~áльник, ~áйко, *(за комір)* ~áха, $п^к$ ~áльний, ~чий, ~ýщий, ©;

♦♦♦**СЯ** затопля́- ◊; *(кров'ю)* підпливáти, закривáвлюватися; *(потом)* обливá-; *(піснею)* /роз-/; *(водою)* захлинá-, потопáти, ги́ну-; *(- птахів)* виспівува-, витьóхкува-, співá-; *(- собак)* валувá-; *ф.* пияч-, пи́- по-чóрному /запóєм/; **з. слізьми́** гíрко плáкати; **з. сміхом** пáда- зо сміху, сміятися до упáду; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, зали́ваний ◊, $п^к$ /сміх/ зали́вистий, дзвінки́й, /берег, страва/ ЗАЛИВНИЙ.

ЗАЛИВНИ́Й *(дощ)* ливни́й, рясни́й, тривáлий, $о^к$ зли́вний, заливýщий; *(берег)* заплавни́й; $к^н$ зали́тий (заправóю); *(сміх)* $с^о$ зали́вистий, зали́вчас- /пере-/, $п^о$ перламýтровий.

ЗАЛИ́ТИЙ *(водою)* /об-/, *(асфальтом)* заасфальтóваний, *(дощем)* задóще-, *(кров'ю)* закривавле-, *(сонцем)* засóнце-; & залля́тий.

ЗАЛИЦЯ́ЛЬНИЙ фліртовий; & *залиця́льність.

ЗАЛИЦЯ́ЛЬНИК $к^н$ *(несерйозний)* зальóт-, ловелáс, бáхур, донжуáн, $ж^м$ моргýн; *(серйозний)* закохáнець; ± ДЖИҐУН.

ЗАЛИЦЯ́ННЯ *і* **ЗАЛИЦЯ́ТИСЯ** > ЖЕНИХАННЯ *і* ЖЕНИХАТИСЯ.

ЗАЛИША́ТИ зоставля́-, не брá- з собóю; *(сліди)* лишá-, *(у спадок ще)* віддавá- /пере-/, відпи́сува-; *(на потім)* відкладá-; *(на посаді)* затри́мува-, не звільня́- з; *(місто)* покидá-, *з.* опускá-; *(думку)* закидá- /від-, ви- з голови́/; *(не чіпати)* не рýха-; **я.** /$м^н$ **хто/ залишá** с-и ♦, змýшений залиши́- /покинý-/, ©; **я. не лишá сýмнівів** з-й розвіяти сýмніви;

♦♦♦**СЯ** не покидáти *чого* ◊; *(- слід)* не зникá-; *(без чого)* позбувáтися *чого*; *(сиротою)* зоставá-, лишá-; *(в душі)* жи́ти; **не -ося нічóго** ***кому*** не мав іншої рáди *хто*; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ≈, рáди́й залиш/и́-, ~аний, $п^{-о}$ зали́ше-, поки́нутий, © і дáлі [і дáлі сам], $п^к$ ~кóвий;

ЗАЛИШИ́ТИСЯ: з. з нóсом з'їсти гарбузá;

ЗАЛИ́ШЕНИЙ поки́нутий, позали́шуваний ◊.

ЗА́ЛИШОК зайвинá, ли́шок, запáс;

ЗА́ЛИШКИ рéшт-, *(на дні)* подéн-; *(імли)* слíди́, *(краму)* неліквіди; *(ворогів)* недóбитки; **з. потрóщеного в мóрі суднá** рóзбиток.

ЗАПЕРТЯ́ закріплення шлýнку, затверді-, $с^о$ запóр.

ЗАЛІ́ЗО $п^{-о}$ чавýн, сталь; $ж^н$ бля́ха, ви́роби із залíза; *п.* кайдáни; & залíззя, залізя́ччя.

ЗАЛІ́ЗНИЙ із залíза; *п.* міцни́й, дýжий, могýтній; *(дух)* тверди́й, незлáмний, непохи́т-; *(вирок)* незмін-, невідкли́ч-; *(доказ)* незапереч-;

ЗАЛІ́ЗНО! *(неспростовно)* *у.* мурóвано!

ЗАЛІЗНИ́ЦЯ *ф.* ко́лія, *ж*ᴹ чаву́нка.
ЗАЛІ́СНЕНИЙ *г.* укри́тий лісом.
ЗАЛІТА́ТИ *(куди)* /в-, при-/; *(вгору)* здійма́тися; *(на часинку)* **о.** заска́кувати, забіга́-; *(думкою)* ли́ну-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ залітá** ста́вши ♦, залі́таний, літу́н, *п*ᴷ залі́тний, © заліта́ючи.
ЗАЛІ́ЧУВАТИ зарахо́ву-, долуча́ти /включа́-/ до скла́ду, зачисля́-; *(до героїв)* визнава́- /вважа́-, тма́-/ за; *(на конто)* відно́си- /за-/, запи́сува- /*(з конта)* с-/; **я.** /*м*ᴴ **хто/ залі́чує** с-и ♦, з-й залічи́-, за́йня́тий за́ліком, заліко́вець, рахівни́к, *(річ)* лічи́ль-, *п*ᴷ заліко́вчий, зарахо́в-, ©.
ЗАЛО́ГА *(міста)* ґарнізо́н; *(князя)* охоро́на, ва́рта; *(судна)* екіпа́ж; *с*ᵐ дружи́на; **р.** ЗАСІДКА.
ЗАЛУЧ/А́ТИ втяга́-, вербува́-, прие́днува-; *(факти)* притяга́-, використо́вува-; *(женихів)* приверта́-, прива́блюва-; *(слави)* **р.** здобува́- *що*; **я.** /*м*ᴴ **хто/ залучá** с-и ♦, з-й залучи́-, за́йня́тий ~енням, ~увач, прие́дну-, *п*ᴷ ~увальний, прие́днуваль- +%, *о*ᴷ една́вчий, ~ливий, © ~а́ючи.
ЗАЛЮБКИ́ охо́че, ра́до, з прие́мністю, за ми́лу ду́шу, з дорого́ю душе́ю, *а.* із задово́ленням, *д.* з ви́скоком.
ЗАЛЮ́БЛЕНИЙ зако́ха-; *(у що)* захо́пле- /зачаро́ва-/ *чим*.
ЗАЛЯГА́ТИ *(де)* ляга́-; *(- млу)* з'явля́тися, ку́пчи-; *(обшир)* запо́внюва-, зага́чу- [худо́ба заляглá двір]; *(- руди)* лежа́ти; *(- ниви)* простяга́тися; /*тишу* настава́ти, запада́-, запано́вува-; *(- ніч)* оповива́-, охо́плюва-; *(в душу)* запада́-; *(- бриз)* ущуха́-, припиня́тися; **я.** /*м*ᴴ **хто/ залягá** с-и ♦, заля́ганий, простя́-, просте́ртий пласто́м, зале́глий, *(під землею)* підзе́мний, ©;
ЗАЛЯГТИ́ *(- хорого)* лягти́ в ліжко, *с*ᵒ /з-/ ◊.
ЗАЛЯ́КУВАТИ > ЗАСТРАШУВАТИ.
ЗАЛЬО́ТИ > ЖЕНИХАННЯ; *н*ᴵ парубо́цькі наска́кува-; любо́вні приго́ди, *ф.* фі́глі-ми́глі, *с*ᵒ аму́ри.
ЗАЛЬО́ТНИЙ *(- пригоди)* зальо́тницький, донжуа́нсь-, *ж*ᴹ ба́хурсь-; *(усміх)* манли́вий, знадли́-, зна́дний; *(вояк)* **з.** молоде́цький, хоро́брий; ± КОКЕТЛИВИЙ;
ЗАЛЬО́ТНО зна́дливо, з при́страстю ◊.
ЗАЛЬО́ТНИК > ЗАЛИЦЯЛЬНИК.
ЗАМА́З/УВАТИ *і* **ЗАМА́ЩУВА-** ма́за-, масти́-; заліплюва-, зашпаро́вува-; *(чим)* забру́дню-; *(гріх)* прихо́ву-; **з. очі** забива́- ба́ки; **я.** /*м*ᴴ **хто/** ~ує с-и /маста́к/ ♦, ~увач, ма́зальник, *(глиною)* шпаруваль-, *(річ)* мази́ло, *п*ᴷ ~увальний, ма́заль-, мазю́чий, для ~ування, за́йня́тий -ям, ©.
ЗАМАЗУ́РА нехлю́й, замазу́ха, задри́па, заму́рза, шмарово́з; *(- жінку)* задри́панка.
ЗАМАЛИ́М НЕ тро́хи не, ма́ло не, зама́ло не, (за)ле́две не.
ЗАМАНУ́ТИСЯ > ЗАБАЖАТИСЯ; **як** *кому* **заману́лось** як *хто* сам знав.
ЗАМА́Н/ЮВАТИ прива́блю-, прина́джу-; *(куди)* затяга́ти /в-/; **я.** /*м*ᴴ **хто/ ~ює** с-и ♦, з-й ~и́-, ~ювач, зва́бник, споку́с-, заохо́т- до зваб, *п*ᴷ ~ливий, манли́-, зваблй-, знадли́-, споку́с-, ©.
ЗАМАСКО́ВУВАТИ > МАСКУВАТИ;
ЗАМАСКУВА́ТИСЯ & примаскува́-;
ЗАМАСКО́ВАНИЙ завуальо́-, закамуфльо́-, схо́- від оче́й, *(кращим крамом)* заличко́-; *(чим)* під ма́скою /за фаса́дом/ *чого*; ☺ у́браний в ове́чу шку́ру, *ф*ᴾ під псевдоні́мом, під чужи́м ім'ям /пра́пором, прапора́ми/.
ЗА́М/АХ мах, рип [**одни́м ♦ом** о. ри́п-]; *(діяти)* а́хід, на́мір /за́-/; *ф*ᴾ претенз(с)ія, зазіха́ння, спро́ба [*н.* відібра́ти]; *(на царя)* терористи́чний акт, тера́кт, *г.* атента́т; *(рукою)* по́мах /роз-/ *(кос-)* /з-/; **б**ᶾ мане́ра, зви́чка, ви́хват-, *с*ᵒ ~а́ш-;
ЗА́МАХИ за́біги [нігілісти́чні ≈].
ЗАМА́ШКА *з*ⁿ *у.* ви́хватка, *м*ᴴ но́рови, *(охота до чого)* на́хил, по́тяг, *і*ᴾ за́дмух; ± МАНЕРА.
ЗАМАШНИ́Й *(ціпок)* зру́чний, зама́шистий; важки́й, вели́кий; *(- слово)* влу́чний; ☺ жва́вий, метки́й; & замашне́нький.
ЗАМЕРЗ/А́ТИ *(- воду)*, бра́тися кри́гою, *т*ᴾ зашерха́ти; *(- мокрий одяг)* става́- ко́зубом; ± МЕРЗНУ-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ замерзá** с-и /поки́нутий/ ♦, ~аний, (вже) ма́йже ~лий, мерзля́к, (за)мерзлю́х, *ж.* парши́ве порося́, *п*ᴷ ~у́щий, © ~а́ючи;
ЗАМЕ́РЗ(НУ)- задубі́-, заду́б(ну)-, закостені́- ◊; & ♦ на кі́стку; **я. заме́рз** (за)ме́рзлий ◊, Ø.
ЗАМЕ́Т *і* **ЗАМІ́Т** *(снігу)* кучугу́ра, наме́т*, *(поперек шляху)* переме́т; **п.** ку́па.
ЗАМЕТІ́ЛЬ > ЗАВІРЮХА; & ♦ниця.
ЗАМИКА́ТИ *(двері)* бра́- на ключ /замо́к, за́сув/; *(на защіпку)* защіпа́-; *(кого)* трима́- під замко́м /ва́ртою/, ув'я́знюва-; *(очі)* склепля́-, стуля́-, заплю́щува-; *(кінці чого)* злуча́-; *(лаву)* бу́- кра́йнім у; **я.** /*м*ᴴ **хто/ замикá** с-и ♦, зго́дний замкну́-, *п*ᴷ *(у лаві)* кра́йній, за́д-, хвосто́вий, кінце́-, *т.* замика́льний, *о.* на краю́, ©;
ЗАМКНУТИ взя́- на ключ ◊; **з. о́чі** уме́р-.
ЗАМИКА́ТИСЯ зачиня́-, усамі[о́]тнюва-; **з. в собі** загли́блюва- в се́бе; **я.** /*м*ᴴ **хто/ -ється** ста́вши ♦, ради́й замкну́-, зами́каний, ©;
ЗАМКНУ́- *(од лихих гостей)* забарикадува́- ◊.
ЗА́МІТКА: **не в за́мітку собі то́го** не поміча́ючи.
ЗА́МКНЕНИЙ *і* **ЗА́МКНУТИЙ** *(- коло)* суці́льний, нерозри́в-; *(- оточення)* безви́хід-; *(ареал)* усамо́тне-, відокре́мле-; ♦ у собі, небалаку́чий, мовча́зний, неарті́ль-, нетовари́ський, некомпані́йсь-, *с.* відлю́дькуватий.
ЗАМИШЛЯ́ТИ заду́мува-, *(лихе)* гостри́- ніж на.
ЗА́МІЖ *і.* (*р*ᵉ за́мужу) [я не для за́мужу], заміжжя́; *п*ᴾ за чолові́ка [вихо́дити ♦]; ± ШЛЮБ.
ЗАМІ́ЖЖЯ *(подружнє життя)* заму́жжя, *ж*ᴹ за́між [яки́й той за́між?]; ± ШЛЮБ.
ЗАМІ́ЖНЯ за́му́жня, одру́жена; **як і.** молоди́ця.

ЗАМІ́НА *(підстава)* /під-/, с^о підло́г, *г.* підмінка.

ЗАМІ́Н/ЮВАТИ /-МІНЯ́-/ заступа́-, заміща́-, бу́- за *кого*; *ф^р* промінюва- /об-/; **я. /м^н хто/ заміня́** с-и ♦, з-й ~и́-, ~а /під-/, для ~и, за́йнятий -ою, замісни́к, засту́п-, *(річ)* ~ник, ~ювач, *г.* підмінка; *п^к* ~ний, *п^р* за́місць [з. обіду], ©.

ЗА́МІР на́-, за́дум, плян, бажа́ння, *о^к* мета́; ± ЗАМАХ.

ЗАМІРЯ́ТИСЯ зама́хува-, зано́сити ру́ку, ма́- на́мір, збира́тися; *(на що)* зазіха́ти, гостри́- зу́би; **я. /м^н хто/ -ється** 1. *(на кого)* ста́вши ♦, 2. *(що робити)* наста́влений, ріше-, гото́вий, *о.* з ду́мкою /на́міром/, 3. **що зазіха**.

ЗА́МІСТЬ на́мість /нато́-, зато́-/; & *д.* замісто; **з. то́го, щоб** [з. т., щ. **ї́сти** ♦ ї.]; **з. то́го** зате́.

ЗАМІТА́ТИ /ви-/, мести́; *(снігом)* покрива́-, засипа́-; *(сліди)* затира́-; **я. /м^н хто/ заміта́** ста́вши ♦, покли́каний заме́сти́, мети́льник, заміта́ль-, заміта́йло, заміта́ч, *п^к* заміта́льний, ©.

ЗАМІ́ШАННЯ > КОНФУЗ.

ЗАМЛІВА́ТИ *(- руки)* німі-*, те́рпнут-; сла́бну-; ± ЗАВМИРАТИ;

ЗАМЛІ́ТИ оте́рпнути ◊.

ЗАМО́ВА *(клієнта)* замо́влення; *(шамана)* замоля́-, замо́вини, *р.* закли́н, на́шепт, *г.* заговір.

ЗАМОВКА́ТИ мо́вкну-, німі-, ти́хша-; **не з.** гомоні- (да́лі); **я. /м^н хто/ замовка́** с-и ♦, зго́дний замо́вкну-, ма́йже замо́вклий, щора́з ти́хший, /глухі-, ме́нше чу́тий/, © замовка́ючи;

ЗАМО́ВКНУТИ /при-/, прикуси́- /зав'яза́-/ я-зи́к(а́), закуси́- уста́, пори́ну- в мо́вчанку, ступи- /заткну́-/ гу́бу; **замо́вкни!** заткни́ гу́бу́! *г.* ти́хо будь! *в.* затули́ гу́бу! заткни́сь!.

ЗАМОВЛЯ́ТИ *(зуби)* загово́рюва-; *д$^{-к}$* замо́вчий.

ЗАМО́ВЧУВАТИ /про-/, збува́- мо́вчанкою; *(хиби)* прихо́вува-, не розповіда́- /зга́дува-/ за; **я. /м^н хто/ замо́вчує** с-и /зви́клий/ ♦, ради́й замо́вча-, замо́вчувач, *п^к* замо́вчувальний, ©.

ЗАМОГИ́ЛЬНИЙ *(голос)* глухи́й, мо́торошний.

ЗАМО́ЖНИЙ бага́тий, грошови́-, забезпе́чений, має́т-, *о.* з доста́тком, *к^н* іму́щий, ма́ючий, добро́бутній; ***ф^р*** хазя́йський [х. двір]; & *б^з* замо́жній; ± БАГАТІЙ;

ЗАМО́ЖНО як у Бо́га за двери́ма ◊.

ЗА́МОК форте́ця, бастіо́н, цитаде́<u>ля</u>, *д.* фесту́нок, *(у Франції)* шато́, *(царя)* па́ла́ц; ***р.*** тюрма́; & за́мочок.

ЗАМО́К *(нехитрий)* кля́мка, *(висячий)* коло́дка; *(в одязі)* за́стібка, *(у крісі)* с^о затво́р; & замо́чок; **під замко́м** під охоро́ною; недосту́пно.

ЗА́/МОЛОДУ за молоди́х літ, на весні л., *г^д* з~.

ЗАМОРО́ЖУВАТИ моро́зи-, охоло́джува- до замерза́ння; **я. /м^н хто/ <u>з</u>аморо́жує** с-и ♦, з-й заморо́зи-, для заморо́ження, за́йнятий -ям, заморо́жувач, морози́льник, *п^к* заморо́зливий, морози́льний +%, *г^д* моро́зячий, *т.* рефрижератор-, ©; я. <u>з</u>. **платню́** заморо́жувач платні;

ЗАМОРО́ЗИТИ захолоди́-, *п.* законсервува́-, *(проект)* покла́с- під сукно́.

ЗА́МОРОЗОК /при́-/, *р.* за́морозь; *(ранній мороз)* недо́світ;

ЗА́МОРОЗКИ /при́-/, за́зим- /від-/, при́холод-.

ЗАМО́РЮВАТИ /на-/, сто́млю- /на-, в-/, змучу-, *(працею)* д. ухо́рку-; забира́ти всі си́ли у; **я. /м^н хто/ замо́рює** с-и ♦, з-й замори́-, замо́рювач, ухо́рку-, *п^к* вто́мливий, *с^к* замори́- [замори́-хазяїн], © замо́рюючи;

ЗАМОРИ́- змордува́-, ви́мучи-, ухе́ка-, ◊.

ЗАМУ́ЛЮВАТИСЯ; ЗАМУ́ЛИТИСЯ взя́- му́лом; **я. -ився** заму́лений, *і.* заму́лисько ◊;

ЗАМУ́ЛЕНИЙ: -ене місце заму́лисько.

ЗАМУ́РЗУВАТИ; ЗАМУ́РЗА- запацьо́ри-, забрудни́-, закаля́-, *(фарбою)* заква́ця-; *д.* замура-;

ЗАМУ́РЗАНИЙ *(фарбою)* закваця- ◊.

ЗАМУ́ЧУВАТИ замордо́ву-, закато́ву-; *(недугою)* знеси́лю-, висна́жу-, виму́чу-; **що замучує = що закатовує +** *п^к* заму́чувальний;

ЗАМУ́ЧИТИ *ф.* доїхати ◊.

ЗАМ'ЯТТЯ́ метушня́, за́колот, колотне́ча, шарпани́на, шамотня́, шамо́тнява, рухани́на, мотани́на, замота́ння, крутани́на, заметушня́, *с^о* сум'яття́, *с.* переполо́х; & зам'ятня́.

ЗАНА́ДТО (за)ду́же, надміру, аж так [їв аж так до́вго], *д.* назавміру, че́рез лад; & *(аж)* на́дто.

ЗАНАПА/ЩА́ТИ *(край)* руйнува́-, ни́щи-; *(кого)* убива́-, заподіюва- смерть *кому*; *(душу)* губи́-, загубля́- /по-/; *(ферму)* зане́дбува-, зво́ди- ніна́що, не берегти́ *чого*, ве́сти́ у прі́рву; & ~щува-; **я. /м^н хто/ занапаща́** с-и ♦, з-й ~сти́-, руйнівни́к, згу́б-, ~щувач, *п^к* руйнівни́й, згу́б-, згу́бливий, *с^к* занапасти́- [занапасти́-душа], ©;

ЗАНАПАСТИ́- згая- ◊; *(вік)* утопи́-, розколо́-;

ЗАНАПАСТИ́ТИСЯ скапа́ри- ◊.

ЗАНЕ́ДБУВАТИ занеха́ю-; *(науку)* не́хту- /закида́ти/ *що*; ± ЗАНАПАЩА-; **я. /м^н хто/ занедбує** 1. ста́вши ♦, недба́ха, недба́йло, *п^к* недба́лий, © зане́дбуючи, 2. **що нехтує**;

ЗАНЕДБА́ТИ *ж^м* заги́ри-, заха́я-, *г.* проні́вечи-, *о.* ки́ну- під ла́ву ◊; *(себе)* попусти́-.

ЗАНЕДУ́ЖУВАТИ > ЗАХВОРЮВАТИ;

ЗАНЕДУ́ЖАТИ засла́б(ну)-, *з.* занепа́с- ◊.

ЗАНЕ́ПАД спад, депре́сія; *(розвою)* завмира́ння, застій, деґрада́ція, стаґна́ція, *г.* за́ник, *(цивілізації)* смерка́ння; & занепада́-; ± ЗАГИБЕЛЬ.

ЗАНЕПАДА́ТИ /при́- пи́лом/, не розвива́тися, марнува́-, не процвіта́ти, деґрадува́-, схо́ди- на пси, *з^г* заника́-; **з. на си́лах** нікче́мні-, мізе́рні-, знеси́люватися, висна́жува-, видиха́-; ± ПЕРЕВОДИ-; *(на що)* **з.** хворі-; **я. /м^н хто/ занепада́** с-и ♦, прире́чений занепа́с-, вже ма́йже занепа́лий /знікчемні-, змізерні-/, *(на силі)* знеси́люваний, висна́жу-, на межі зане́паду, ©;

ЗАНЕПА́СТИ *о.* порости́ терна́ми ◊.

ЗАНЕПОКО́ЮВАТИ > НЕПОКОЇ-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ -ко́ює** с-и ♦, зму́шений занепоко́ї-, спо́вне-неспо́кою, *п*ᴷ неспокі́й-, триво́ж-, доку́ч- /-ли-ви́й/, *(знак)* ду́же /гли́боко/ т., *стан)* (ма́ло не) крити́ч-, близьки́й до /на межі/ крити́чного, ©;

ЗАНЕПОКО́ЄНИЙ стурбо́ва-, стриво́же-, збенте́же-, душа́ не на мі́сці в /обі́йма́ неспо́кій/ *кого*; *(- очі)* неспокі́йний; *(чим)* споло́ха- /-ло́ше-/, *д.* сколо́шка- /пере-/, споло́хнутий.

ЗАНЕХА́ЮВАТИ > ЗАНЕДБУВАТИ.

ЗА́НОВО зно́ву, ще раз, з поча́тку; *(жити)* по-ново́му, іна́кше, в і́нший спо́сіб.

ЗАНО́С/ИТИ /при-, в-, від-, *(запах)* до-, *(меч)* за-, під-/, запрото́рюва-; *(снігом)* засипа́-, замітá-; *(у звіт)* запи́сува-; *(чим)* ТХНУ-, відго́ни-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ зано́сить** с-и ♦, з-й /покли́ка-/ зане́сти́, (за)носі́й, *п*ᴷ /*снігом*/ заві́йливий, © + **я. тхне**;

ЗАНЕ́СТИ́ *(водою)* *ф.* затаска́-, *з.* замча́- ◊.

ЗАНО́СИТИСЯ *(вгору)* /під-, *у*ᴾ воз-/, *(перед ким)* зазнава́-, задава́-; **з. думка́ми** ***куди*** бу́ти в думка́х *де*; **з. на** ***що*** іти́ до *чого*; **-иться на** ***що*** невдо́зі очі́кується *що*, події розвива́ються у на́прямі до *чого* [**-иться на мир** іде́ до ми́ру]; **я. -иться = я. гне кирпу**.

ЗАНОТО́ВУВАТИ нотува́-, ЗАПИСУВА-, бра́- на за́мітку, роби́- нота́тки, *(урок)* конспектува́-; & відното́ву-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ заното́вує** с-и ♦, ра́ди́й занотува́-, заното́вувач, ©.

ЗАНО́ШУВАТИ *(одяг)* /ви-, пере-/; *д*ᴷ заноси́-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ зано́шує** ста́вши ♦, зда́тний /го́ден за день/ заноси́-, ©;

ЗАНО́ШЕНИЙ /ви́-, пере-/, но́шений-пере-.

ЗАНУ́ДА нудьга́, ту́га; ☺ нудьга́-чолові́к, *л.* зара́за, сволóта, по́гань, паску́да, *з*ᵇ на́волоч; & зану́дство.

ЗАНУ́РЮВАТИСЯ занурá-, загли́блюва-, іти́ на дно, *(з головою)* пірна́-, *(в роздуми)* порина́-; *(у сніг, забуття)* угруза́-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ -ється** ста́вши ♦, зда́тний зану́ри-, зану́рюваний, загли́блю-, щора́з гли́бше загли́блений, ©;

ЗАНУРИ́ТИСЯ *г.* затопи- ◊;

ЗАНУ́РЕНИЙ *г.* зато́плений ◊.

ЗАНЯ́ТТЯ́ ді́ло, пра́ця, робо́та; **пусте́ з.** дурне́ д.

ЗАНЯТТЯ́ захо́плення, *с.* зага́рба-, *н*ᵈᵏ займа́-.

ЗАОХО́ТА, -О́ЧЕННЯ *(дія)* заохо́чува-, поплéскува- по плечу́; *(річ)* нагоро́да, пре́мія; ± ПОХВАЛЬБА.

ЗАОХО́ЧУВАЛЬНИЙ заохо́тливий /під-/;

ЗАОХО́ЧУВАЛЬНО поклéпуючи- по плечу́ ◊.

ЗАОХО́ЧУВАТИ /під-/, підбадьо́рю-, *с.* спону́ку-, *о.* благословля́ти на *що*, піддава́- /до-/ охо́ти /ду́ху, вогню́/, підсипа́- жа́ру, *(ласкою)* гла́ди- по голі́вці; **я.** /*м*ᴴ **хто/ заохо́чує** ста́вши ♦, ра́ди́й заохо́ти-, заохо́чувач, *п*ᴷ заохо́тливий, заохо́чувальний, для заохо́чення, ©;

ЗАОХО́ТИТИСЯ набра́ти(ся) охо́ти.

ЗА́ОЧІ поза́очі, зао́чно, не в о́чі, за спи́ною;

ЗАО́ЧНИЙ *(зв'язок)* листо́в-, радіою+; & по♦.

ЗАОЩА́ДЖЕННЯ оща́док; & заоща́джування.

ЗАОЩА́ДЖУВАТИ берегти́, зберіга́-, еконо́ми-, не витрача́- /марнотра́ти-, розтри́нькува-/; *(гріш)* збива́-, призби́ру-, нагрома́джу-, прибері́гати; **я.** /*м*ᴴ **хто/ -а́джує** с-и ♦, ра́ди́й зберегти́, заоща́джувач, *п*ᴷ оща́дливий, еконо́мний, *н*ᴵ скупи́й на *що*, © заоща́джуючи.

ЗАПАДА́ТИ западатися, прова́люва-; *(- щоки)* /у-, в-/; *(в голову)* засіда́- в *чому*, ♦ у свідо́мість, спада́- на ду́мку; *(- думку)* вирина́-, з'явля́тися; *(у серце)* загли́блюва-, закорі́нюва-; *(- слід)* губи́-, зника́ти, пропада́-; /*світила*/ захо́ди-; /*тишу*/ настава́-, запано́вува-, залягá-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ западя́** прова́люваний, *п*ᴷ западистий, западни́й, западу́щий, ©;

ЗАПА́СТИ ♦ся ◊; **з. в заду́му** заду́матися; **з. в се́рце /ду́шу/** прикипі́- до се́рця; **з. в ста́рощі** ду́же поста́рі-, *о.* спорохні́-.

ЗАПА́ДИНА ЯМА, загли́блення, загли́бина *(очна +)* я́мина; ± БАЛКА.

ЗА́ПАЛ за́хват, завзя́ття, підне́сення, захо́пле-, заповзя́ття, ентузіа́зм, жар душі́; *з*⁻ⁿ запа́льність, гарячко́в-, пал, о́пал, збу́дження, збу́дженість, запопа́длив-, ре́вн-, газа́рд, *с*ᵒ аза́рт; *(до читання)* по́тяг, при́страсть.

ЗАПА́Л/ЮВАТИ /роз-/, *д.* розгоря́-; *(кого)* надиха́-, насна́жува-, окриля́-, додава́- ду́ху /підно́си- дух/ *кому*, на ду́сі *кого*/; **я.** /*м*ᴴ **хто/ запа́лює** с-и ♦, з-й запали́-, ~ювач /роз-/, палі́й, *(річ)* ~ьни́к, ~ьни́чка, *п*ᴷ ~ювальний /роз-/, ~ЬНИ́Й, /*заклик*/ ~ю́щий, *с*ᴷ запали́- [запали́-душа], ©;

ЗАПАЛИ́ТИСЯ *р.* приодушеви́тися ◊;

ЗАПА́ЛЕНИЙ по́йнятий (огне́м), *к*ᴴ спалахну́лий; *(од сорому)* запалені- /с-/, розшарі́-; *(сонцем)* засма́г-; ***п.*** збу́джений, захо́пле-, *п*ᴷ запальни́й, при́страс-, запа́льчастий, завзя́-.

ЗАПАЛ/ЬНИ́Й ЖАГУЧИЙ, при́страсний, палки́й, надиху́щий; *(норов)* поривни́й, нестри́ма-, НЕВРІВНОВАЖЕ-, гарячкува́тий, заго́нис-, *г.* загорі́лий, опри́скливий, опри́шкуватий; *(д' діла)* завзя́тий, запопа́дливий, зага́рли-; *(- гру)* напру́жений, запе́клий, газардо́вий /*с*ᵒ аза́ртний/; ***т.*** ~юваль-; & ~истий, ~ьчас-, *(~ющий)* *г*ᵈ ~ьчивий.

ЗАПА́МОРОКА, ЗАПА́МОРОЧЕННЯ млість, *с.* очмані́ння, *д.* заморо́ка, ± БЕЗПАМ'ЯТЬ.

ЗАПА́МОРОЧЛИВИЙ моро́чли-, карколо́мний, запа́мороч-.

ЗАПА́МОРОЧУВАТИ /об-/, па́морочи-, тума́ни-, закру́чува-, затума́ню-, заду́рю-; *(кого)* забива́ти па́мороки *кому*; *(пахощами)* п'яни́-; **я.**

/м^{н} **хто/ -чує** с-и ♦, з-й запа́морочи-, заду́рювач (голів) $п^{к}$ запа́морочливий, заду́рли-, заду́ристий, дурма́нний, для запа́морочення, /*запах*/ п'янки́й, $с^{к}$ задури́- [заду-ри́голова], ©;

♦♦♦СЯ чманіти ◊; *(в голові)* $с^{о}$ затума́нюватися; **я.** /м^{н} **хто/ -ється** с-и ♦, запа́морочуваний, заду́рю-, обморо́чу-, дурма́нений ◊, ©;

ЗАПА́МОРОЧИТИСЯ *ф.* замакітри- ◊;

ЗАПА́МОРОЧЕНИЙ задурма́не-, затума́не-, *ф.* причме́ле- ◊, $ф^{р}$ стуманілий, *с.* очмані-.

ЗАПАМ'ЯТО́ВУВАТИ не забува́-, карбува́- /нотува́-/ в па́м'ят/і, ~а́-; $д^{к}$ заруба́- /закарбува́-/ на носі; **я.** /м^{н} **хто/ -м'ято́вує** с-и ♦, з-й затя́ми-, ~ки́й, ~ли́вий, ~у́щий, /*прилад*/ запам'ято́вчий, ©; **запам'ято́вчий при́лад** па́м'ять;

♦♦♦СЯ дава́- втямки́ ◊; $д^{-к}$ запам'ято́вуваний;

ЗАПАМ'ЯТА́- затя́ми-, вби́- в го́лову ◊.

ЗАПАНІ́ТИ > ПАНОШИТИСЯ.

ЗАПАНО́ВУВАТИ *(- тишу)* настава́-, запада́-, залягá-, $к^{н}$ встано́влюватися; *(тілом)* заволодіва́ти, пойма́- /охо́плюва-/ *що*; *(над ким)* підко́рюва- *кого*; **я.** /м^{н} **хто/ запано́вує** 1. **я. настає**, 2. **я. заволодіва**, 3. **я. підкорює**;

ЗАПАНУВА́ТИ зацарюва́-; *(над чим)* очоли́- /ста́- на чолі/ *чого*; *(самому)* усамості́йнитися.

ЗАПАС/А́ТИ *(харч)* /при-/, назби́рува-, нагрома́джува-, заготовля́-; **я.** /м^{н} **хто/ запася́** с-и ♦, за́йня́тий ~ами, з-й запасти́, заготівни́к, заготівéль-, $п^{к}$ ~ливий, заготіве́льний, ~у́щий, ©;

ЗАПАСТИ́ *(дбаючи)* пристара́- ◊.

ЗАПАСНИ́Й *(- копійку)* $ж^{м}$ /при-/; *(полк)* резе́рвний; *(хід)* про запа́с, додатко́вий; $ж^{м}$ *(хто запасається)* запа́сливий, завба́чли-.

ЗА́ПАХ, ЗАПАШНИ́Й > АРОМАТ, АРОМАТ-.

ЗАПЕ́ВНЮ/ВАТИ, -ПЕ́ВНЯ́- (авторите́тно) тве́рди-, переко́нува-, ручи́тися голово́ю /го́лову навідріз дава́ти/ *кому*, би́- себе́ в гру́ди; *(сумніви)* розганя́- су́мніви; *(права)* забезпе́чува-, ґарантува́-; **запевня́ю Вас** хоч вірте хоч ні; **я.** /м^{н} **хто/ запевня́** с-и ♦, з-й запе́вни-, ~вач, $ф^{р}$ бо́жкало, $п^{к}$ ~вальний +%, переко́навчий, ©.

ЗАПЕ́КЛИЙ за(по)взя́тий, *с.* несамови́-, відчайду́шний, шале́-, ФАНАТИЧ-, безкомпроміс-; *(норов)* упе́ртий, затя́-; *(- ненависть)* глибо́кий, невтри́мний; *(- кров)* $ж^{м}$ запе́че-, закипілий; *(бій)* трива́-, напру́жений, не на життя́, а на смерть; *(злодій)* закоренілий, забісо́ваний, *(ворог)* непримире́н-, жорсто́кий, закля́тий.

ЗАПЕРЕ́ЧНИЙ & запере́чливий; **± що заперечує; з. жест** ж. незго́ди.

ЗАПЕРЕ́Ч/УВАТИ не пого́джуватися, (су)пере́чити, бу́- /ма́- до́води/ про́ти, *о.* крути́- /хита́-/ голово́ю; *(чиє існування)* не визнава́-; *(наклеп)* спросто́вува-, відкида́-; **з. це** каза́-, що це не так; **я.** /м^{н} **хто/ запере́чує** с-и ♦, супере́чник, ~увач, спросто́ву-, $п^{к}$ ~ний, незго́д-, ~ливий, $о^{к}$ спросто́вчий, *о.* із ~енням на уста́х, ©;

ЗАПЕРЕ́ЧИТИ навідворіт сказа́ти ◊.

ЗАПЕРТЯ́ *з.* ув'я́знення; $м^{а}$ затверді- /закріпле-/ (шлу́нку), $с^{о}$ запо́р.

ЗАПЕЧА́ТАНИЙ *(сургучем)* засургу́чений.

ЗАПИВА́ТИ & припива́ти.

ЗАПИН/А́ТИ *(вікно)* завішува-; *(завісу)* зашмо́ргу-; *(хустку)* зав'я́зу- /по-/, ~а́тися *чим*; *(димом)* ОГОРТАТИ; *(поли)* /за-/; *(на ґудзики)* застіба́-; & $б^{а}$ по♦; **я.** /м^{н} **хто/ ~а́** с-и ♦, з-й зап'ясти́, ~а́льник, ~а́йло, (річ) ~а́-, $п^{к}$ ~а́льний, ©;

♦♦♦СЯ завішува- ◊; заку́тува-; застіба́-; *(язиком)* затина́-, запи́кува-, *п.* зашпо́ртува-; зав'я́зувати го́лову **я.** /м^{н} **хто/ -ється** 1. с-и ♦, ~а́ний, завішува-, *д.* ~атий, ©, 2. **я. затинається**.

ЗАПИРА́ТИ *(дух)* забива́ти, перехо́плю-.

ЗА́ПИ́СКА циду́л(к)а, пису́лька, (короте́нький) лист, *(коротка)* $ф^{р}$ два сло́ва, $ш^{к}$ шпарґа́лка.

ЗАПИСНИ́Й для за́пису [з. журна́л].

ЗАПИСНИ́К $к^{н}$ ноутбук; ± БЛОКНОТ.

ЗАПИ́СУВАТИ занoто́вува-, кла́с- на папір; *(гомін) д.* рекордува́-; *(до реєстру)* зареєстро́вува-; *(у протокол)* протоколюва́-; *(у гравці)* зарахо́вува-; *(майно /на когоl)* $ж^{м}$ лиша́- у спа́док /відпи́сува-/ *кому*; **я.** /м^{н} **хто/ запи́сує** с-и ♦, зго́дний записа́-, для за́пису, за́йня́тий -сом, пис́ець, запи́сувач, *(у протокол)* протоколіст, $п^{к}$ писа́льний, запи́суваль-, $с^{к}$ -пи́сний [самопи́сний], ©; **прилад, що -ує** запи́сувач;

ЗАПИСА́ТИ *(на скрижалі)* покла́с- ◊.

ЗА́ПИТ *(для інформації)* проха́ння, про́сьба, *с.* вимо́га; ± ПИТАННЯ;

ЗА́ПИТИ *(духовні)* потре́би, зацікавлення.

ЗАПИ́ТА́ННЯ пи́тання; *(у парля́менті)* за́пит.

ЗАПИХА́ТИ пха́-, бга́-; зашто́вхува-, засува́-; *(у що)* набива́- /напако́ву-/ *що*; **я.** /м^{н} **хто/ запиха́** с-и ♦, ра́дий запха́-, запиха́ч, запиха́йло, што́вх- /-ха́ч/, зашто́вхув-, $п^{к}$ штовха́льний, ©.

ЗАПІВДА́РМА запівду́рно, за півціни́, за бе́зцінь.

ЗАПІДО́ЗРЮ/ВАТИ підо́зрю-, мати підо́зру, ду́ма- на; припуска́-; **я.** /м^{н} **хто/ ~є** с-и ♦, схи́льний ду́ма- на, пере́йнятий підо́зрою, ~вач, $п^{к}$ підозріливий, недовірли-, *з.* запози́рли-, ©.

ЗАПІ́ЗНЮВАТИСЯ /с-, при-/, затри́мува-, прихо́дити пізно /-іше/, *(з наукою)* не встига́-, відстава́-; ± БАРИТИСЯ; **я.** /м^{н} **хто/ -ється** с-и ♦, запізнюваний /с-/, $п^{-о}$ спізне-, запізнілий, (ві́чний) спізню́х, *г.* пізній Іва́н, $п^{к}$ запізній, ©.

ЗАПІКА́ТИСЯ *(на сонці)* пали́-, засмага́ти; **я.** /м^{н} **хто/ -ється** ста́вши ♦, пе́чений, запе́чува-, *г.* запі́ка- [*(страва)* запі́канка(!)], ©;

ЗАПЕКТИ́СЯ *(- кров)* закипіти; **з. жа́ле́м** *(- серце)* сти́сну-; **я. запі́кся** запе́чений, *(- кров)* закипілий, $о^{к}$ запе́к-; *(на сонці)* засма́г-, Ø.

ЗАПЛА́ТА пла́та, платня́, заробіток, заслужени́на; $у^{р}$ відпла́та, по́мста.

ЗАПЛІД/НЮВАТИ, /-НЯТИ/ виклика- ~нення; *(жінку)* роби- матір'ю, *(землю)* роби- родючою, *о.* зерни-, *(думку)* **п.** збуджува-, окриля-, надиха-; **я. /м^н^ хто/ заплідню**є с-и ♦, з-й ~ни-, ~нювач, ~ник, *(що)* запліднй, зар-, зародок, *к^н^* ембріон, *п^к^* ~ний /-нювальний/, ~ливий, ~чий, для ~нення, ©.

ЗАПЛУТУВАТИ /пере-/, плута-; перепліта- /с-, перевива-/ без ладу; *(кого)* СПАНТЕЛИЧУ-, збивати з пантелику, (на)пуска- туман(у) на *кого (кому)*; **п.** *(діло)* ускладнюва-, *ф.* закручу-; *(в аферу)* замоту-, затягати /в-/; ± ЗАТУМАНЮВА-; **я. /м^н^ хто/ заплутує** с-и ♦, з-й заплута-, плутаник, заплутувач, ускладню-, закручу-, завернйголова, *п^к^* заплутливий, закрутли-, пантеличли-, *ф^р^* туманистий, ©;

ЗАПЛУТАНИЙ *г.* *ф^р^* позв'язуваний ◊.

ЗАПЛЮЩУВАТИ *(очі)* стуля-, ЗАКРИВА-;

ЗАПЛЮЩИТИ *(трохи)* приплющити ◊.

ЗАПОБ/ІГАТИ *(чому)* відверта- *що*, не допуска- *чого*; *(ласки)* запопада-; *(перед ким)* хоті- бу- хорошим, догоджа- *кому*, піддобрюватися під *кого*, підлещува- /приподобля-, *ф.* лата-/ до *кого*, гнути коліна; **з. перед ким** надскакува- коло *кого*; **я. /м^н^ хто/ запобіга чому** с-и ♦, з-й відверну- *що*, ~ігач, *(річ)* ~іжник, *(перед ким)* за(по)бігайло, *п^к^* ЗАПОБІЖНИЙ, ~ігавчий, для відвернення /попередже-/, ☺ зарадливий, упередли-, *(перед ким)* ЗАПОБІГЛИ-, ©;

ЗАПОБІГ- *(чому)* заради-, запомогти ◊; *(жениха)* здобу-, діста-, придба-.

ЗАПОБІГЛИВИЙ *(кавалер)* ласка-, увічли-, люб'язний, греч-, прихиль-, послужливий, запопадли-, скорий /швидкий/ на послуги; підлесли- /об-/, догідли-, облесний, масний, масля-.

ЗАПОБІЖНИЙ *(хід)* профілактич-, превентив-, попереджаль-, попереджуваль-, попередливий, *о^к^* зарадчий, *с.* захисний, охорон-; *(пояс)* *о^к^* забезпечний; & запобігавчий.

ЗАПОВЗАТИ *о.* ящіркою влазити ◊ → ПОВЗТИ.

ЗАПОВІДАТИ *(майно)* лиша- у спадок, відписува-; *(з н^с^* щоб*)* наказува-, каза-, ± ЗАГАДУВА-; *(погоду)* *г.* каза- наперед, віщува-, передбача-; *(що буде /кому/)* пророчи-, обіця-; **я. /м^н^ хто/ заповіда** 1. заповідач, автор духівниці, *п^к^* заповідальний, ©, 2. **я. передбача**.

ЗАПОВІДАТИСЯ *(- погоду)* прогнозува-, передбача-, *ф^р^* очікува-; обіця- бути; **що -ється** заповіданий, віщова-, пророкова-, прогнозова-, передбачува- /зав-/, ©.

ЗАПОВІДНИК > ПРИТУЛОК.

ЗАПОВІДЬ заповіт, правило, настанова, *ć* закон.

ЗАПОВІТ духівниця, тестамент, остання воля, *г.* завіщання; *(внукам)* настанова, наказ, заповідь; *(Новий, Старий)* *р^я^* завіт.

ЗАПОВІТНИЙ *(- мрію)* омрія- /ви-/, (по)таємприхова-,виноше- у серці, неосквернен- чужим оком; */річ/* найдорожчий, найцінніший, *у^р^* священний; *(день)* довгожда-, очікува-.

ЗАПОВ/НЮВАТИ і ЗАПОВНЯ- *(анкету)* /ви-/; *(сейф)* /на-/, набива-; *(терен)* повни-, заполоня-, залягá-, заступа-, загачува-; *(душу)* пойма- /про-/ *чим*, охоплюва-; *(людьми)* залюдню-, *(пост)* обсаджу-; **я. /м^н^ хто/ заповнює** с-и ♦, з-й ~ни-, ~нювач /на-, ви-/, залюдню-, *п^к^* ~нювальний /на-, ви-/, для ~нення /на-, ви-/, ©;

♦♦♦**СЯ** заповня- ◊, *(людьми)* *ж^м^* захрясати; **що -ється** заповнюваний /на-, ви-/, ©.

ЗАПОДІЮВАТИ *(шкоду)* завдава-, роби- /кої-, чини-/ *що*; *(втрати)* виклика-, причинятися до; **я. заподіює = я. завдає**;

ЗАПОДІЯТИ: з. собі смерть вчини- самогубство, вкороти- собі вік(у).

ЗАПОЄМ *(пити)* по-чорному, *(співати)* запійно.

ЗАПОЗИЧАТИ, ЗАПОЗИЧУВА- *(досвід)* перейма-, перебира-, наслідува-, бра- на озброєння; **я. /м^н^ хто/ запозича** с-и /звиклий/ ♦, радий запозичи-, наслідувач, запозичу-, запозичайло/, епігон, плягіятор, *п^к^* запозичливий, ©;

ЗАПОЗИЧИТИ *(у кого)* зачерпну- ◊, *р.* засяг(ну)-, *с.* спляґіяти-; *(дещо)* зачепи-.

ЗАПОМАГАТИ *(кого)* зарятовува-, (до)помага- *кому*; *(біді)* запобіга-, зараджува-.

ЗАПОНА ЗАВІСА; *(хмар)* габа; *(накриття)* покривало; *(сліз)* заволока, пелена; *ж^м^* перешкода; *з.* застібка.

ЗАПОПАДАТИ здобува- /роз-/, дістава-, знаходи-; *(все)* бра-, хапа-; *(ворогів)* натрапля-, захоплюва-; *(ласки)* запобіга-; *(кого)* застукува-, спобіга-; **я. запопада = я. захоплює**;

ЗАПОПАСТИ урва-, украя- ◊, діста- (собі) *що*; *(гаком)* загачи-; **з. до лап** потрапи- до л.

ЗАПОПАДЛИВИЙ дбайли-, ретельний, старан-, клопітний, рев-, *ж^м^* падковитий, загарливий; *(до чого)* охочий, жадібний, ласий; *(манерами)* запобігливий, догідли-; & запопадний, попадливий, *д.* упадли-.

ЗАПОР *м^а^* *(шлунку)* ЗАПЕРТЯ, *г.* закреп.

ЗАПОРОШУВАТИСЯ припадати порохом.

ЗАПОРУКА запевнення, ґарантія, порука, *р.* зарука; ± ЗАБЕЗПЕКА.

ЗАПОСІДАТИ *(що)* посіда-, займа-, заволодівати *чим*; **я. запосіда = я. заволодіва**.

ЗАПОЧАТК/ОВУВАТИ започина-, клас- /дава-/ початок, дава- поштовх, *о.* проклада- першу борозну; ± ЗАЧИНА-; **я. /м^к^ хто/ започатковує** с-и ≈, з-й ~ува-, ~овувач, засновник, фундатор, *о.* батько, *п^к^* засновчий, основоположний, *у^р^* наріж-, *г.* засадничий, ©;

♦♦♦**СЯ** бу- початком, зароджуватися ◊.

ЗАПРАВА ПРИПРАВА; *(з дрібної зелені)* закришка; *г.* *(наснага)* заряд-; *(пальним)* заправ-.

ЗАПРАВ/ЛЯ́ТИ *(одяг)* обсми́кува-, опоряджа́-; *к*ⁿ засма́чува-, смачи́-; *(до вжитку)* готува́-; *(мотор)* залива́- пальни́м; *(косу)* гостри́-; *д.* о-ру́дува-, ВЕРХОВОДИ-, керува́-, порядкува́-, заря́джува-, пра́ви- ба́л(ом); *(ціну)* пра́ви-; **я.** /$м^н$ **хто/ заправля́** 1. с-и ♦, зго́дний запра́ви-, за́йнятий запра́вою, ~ник, $п^к$ ~ни́й, ©, 2. **що верховодить**, 3. зда́тний запра́вити (ціну́);

ЗАПРА́ВИТИ *(ціну)* ≈, як за ба́тька, *г. ф.* заспі-ва́ти [заспіва́в таку́ ціну́]; ◊.

ЗАПРАЦЬО́ВАНИЙ *(гріш)* заро́бле-; *(ухорканий працею)* замо́ре- /з-/, замордо́ва-, вто́мле- /на-/, натру́дже-, *р.* трудни́й, *з.* ви́працьова-; *(- руки)* мозоля́стий, ре́паний, $с^о$ загрубілий.

ЗАПРИМІЧА́ТИ > ПОМІЧАТИ.

ЗАПРИЯЗНИ́ТИСЯ $д^к$ заприятелюва́ти, пото-варишува́- /за-/, подружи́- /-тися/ /з-/, стова-ришува́-, зайти́ у при́язнь; **що заприязни́вся** заприя́знений, здру́ж-, Ø.

ЗАПРОВА́/ДЖУВАТИ /у-/, уряджа́-, засно́вува-, фундува́-; встано́влюва-, заво́ди-, *(школи)* за-клада́-; $ф^р$ уста́люва-, *(силою) р.* втиска́-; **я. ~джує** с-и ♦, ради́й ~ди-, ~джувач, засно́вник, фунда́тор, заклада́ч, ініці́ятор, $п^к$ устано́вчий, $р^к$ засно́в-;

ЗАПРОВА́ДИ- *(куди)* запрото́р-, відпра́в- ◊;

ЗАПРОВА́ДЖУВАТИСЯ /у-/, втиска́- ◊.

ЗАПРО́ДАНЕЦЬ зра́дник, зрадли́вець, *о.* ю́да, прода́жна шку́ра, христопрода́вець, *д.* зра́-дець, зра́док, $о^к$ перепро́данець.

ЗАПРО́ДУВАТИ *і* **ЗАПРОДАВА́-** *(напере́д /на пні/)* продава́-; *п.* зра́джу-; $д^{-к}$ = **що продає**;

ЗАПРОДА́ТИСЯ прода́ти ду́шу ◊.

ЗАПРО́СИНИ *(куди)* запро́шення; *(дія)* запро́-хува-, запро́шува-.

ЗА́ПРОСТО по-про́стому, про́сто, без церемо́ній.

ЗАПРОТО́РЮВАТИ *(бозна-де)* (за)діва́-, хова́-, кла́с-, затасо́вува-; *(людей)* засила́-, ув'я́зню-ва-; **я.** /$м^н$ **хто/ запрото́рює** с-и ♦, з-й запро-то́ри-, запрото́рювач, $п^к$ запрото́рчий, ©;

ЗАПРОТО́РИТИ поді-, $ж^м$ зати́ри-, засата́ри-, *ф.* зафугува́-, *г.* запакува́- ◊.

ЗАПРО́ШУВАТИ *(до хати)* запро́ху-, проси́ти, заклика́-, кли́ка-, зазива́-; *(всіх)* склика́-, спро́-шува-; *(їсти)* /при-/; **я.** /$м^н$ **хто/ запро́шує** с-и ♦, ради́й запроси́-, запро́шувач, ініці́ятор зу́с-трічі, $п^к$ запросни́й, запро́шуваль-, ©.

ЗАПРЯГА́ТИ *(коня)* /в-/; *(кого)* бра́- /убира́-/ в шо́ри, сіда́- на ши́ю *кому*; *(/до праці/)* при-му́шува- /з-/, */в ярмо/* понево́лю-; **я.** /$м^н$ **хто/ запряга́** с-и ♦, запряга́ч, запряга́йло, $п^к$ за-пряга́льний, ©; **я. запряга́ють** запря́ганий;

ЗАПРЯ́ЖЕНИЙ *(у праці)* за́йнятий на пра́ці.

ЗАПУСК/А́ТИ *(куди)* /в-/; *(руку)* (в)стромля́-; *(мотор)* урухо́млюва-, заво́ди-; *(цех)* уво́ди- /пу-ска́-/ в дію, ста́ви- до ладу́; *(науку)* ЗАНЕДБУ-ВА-; *(вуса)* відро́щува-; *(рідину /чим/) з.* роз-во́ди-; *(у кого)* $с^о$ шпурля́-; **я.** /$м^н$ **хто/ запуска́** 1. с-и /маста́к/ ♦, з-й запусти́-, за́йнятий ~ом, (за)пуска́ч, $п^к$ ~ни́й, ~о́вий, ©, 2. **я. занедбує**;

ЗАПУСТИ́ТИ *(пазурі)* уп'я́сти́ ◊; $д^{-1}$ Ø.

ЗАРА́ДЖ/УВАТИ ра́ди-, дава́- пора́ду, помага́-пора́дою; запомага́- *кого*; *(злу)* запобіга́-, (до)-помага́- збу́тися чого, зарято́вува- від; **я. -а́джує** 1. **я., запобіга + ~увач**, 2. **я. помага**;

ЗАРА́ДИ- *(собі)* да́- с. ра́ду, запомогти́ себе́ ◊.

ЗАРА́ДИ за́для, для, ра́ди; $ф^р$ че́рез *що* [зара́ди *чого* ти схова́вся?].

ЗАРАЖА́ТИ *і* **ЗАРА́ЖУВА-** *(ґрипою)* інфектув-а́-, передава́- *що*; *(сміхом)* прище́плю- /збу́-джу-/ *що*; **я.** /$м^н$ **хто/ заража́** с-и ♦, з-й зараз-и́-, носі́й зара́зи, $п^к$ зара́зливий, зара́зний, $г^д$ пориваючий ©; **я. заража́ють** зара́жува-;

ЗАРАЗИ́ТИ(СЯ) заповітрити(ся) ◊.

ЗА́РАЗ *(у цю мить)* оце́ (♦), ціє́ї ми́ті; нега́йно, ♦ же, ♦ таки, в цю хвили́ну; найбли́жчим ча́сом, ду́же ско́ро; що́йно; відра́зу, момента́льно; $ф^р$ зо́всім бли́зько, у безпосере́дньому сусі́дстві [♦ за ха́тою]; & заразі́сінько; ± ТЕПЕР.

ЗАРА́З нара́з [все н. пита́ти], зарaзо́м; відра́зу́, зра́зу; одни́м ри́пом /за́ход-, на́ворот-, на́пад-/.

ЗАРА́ЗА інфе́кція; $ж^м$ епіде́мія, по́шесть, *с.* пан-де́мія; *л.* ЗАНУДА.

ЗАРАЗО́М одноча́сно, водно́час; водно́раз, (за) одни́м за́ходом /ри́п-, на́ворот-, на́пад-/; ра́-зо́м, спі́льно, $з^п$ заодно́; ра́зом з тим.

ЗАРА́НІ зара́ння, зара́на, ра́но-вра́нці, ду́же ра́но.

ЗАРАХО́ВУВАТИ ЗАЛІЧУВАТИ; *(на посаду)* признача́ти; **що зарахо́вує = що залі́чує**.

ЗАРИВА́ТИСЯ зако́пува-, хова́-; *(у подушку)* за-рина́ти; *(у що) п.* захо́плюватися- *чим*, відда-ва́- *чому*; $ф^р$ нахабні́ти, забага́то бра́- на се́бе; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** 1. зако́пуваний, 2. с-и наха-бні́ти, скаже́ний, розгну́зда-, $п^к$ безпардо́н-, без жо́дного стри́му, ©, **+ що нахабніє**.

ЗАРИНА́ТИ *(в подушку)* порина́ти, зарива́тися.

ЗА́РИС силуе́т, $х^а$ силюе́та, *г.* сильве́та; ОБРИС;

ЗА́РИСИ *(обличчя) г.* ри́си; ◊.

ЗА́РІД за́плід, ЗАРОДОК, зача́ток.

ЗАРІ́З рі́зання, забі́й, забиття́; *ф.* безви́хідь, глух-и́й кут; **до -зу** *(треба)* ду́же, ко́нче, аж крич-и́ть, хоч умри́; & за́різь.

ЗАРІ́К обі́тниця, прися́га, обіця́нка; *(дія)* зарі-ка́ння; & $с^о$ заро́к.

ЗАРІКА́ТИСЯ; ЗАРЕКТИ́СЯ зака́ятися.

ЗА́РІСТ *(волос на виду)* ву́са, борода́; & по́ріст.

ЗА́РІСТЬ *(на корі дерева)* рубе́ць;

ЗА́РОСТІ за́рослі, ха́щі; & ро́зрости.

ЗАРІ́ЧА́НИЙ непокі́рливий, сварли́-, норови́с-тий, норовли́вий.

ЗАРОБІ́ТКОВИЙ *(- працю)* зара́ди заробі́тку.

ЗАРОБІ́ТОК платня́, пла́та, заслужени́на, *з.* зарі-

бок, *о.* шма́ток хліба; *(на боці)* халту́ра, підробіток; & $п^к$ *заробітковий, *беззаробітн-.

ЗАРОБІТЧА́НИН *г.* зарібник; ± НАЙМИТ.

ЗАРОБ/ЛЯ́ТИ ма́- ~іток, запрацьо́вува-, *(самому)* іти́ на свій хліб, *(за вік)* дороблятися; *(на боці)* підробля́ти, халту́ри-, шаба́ши-; *(кару)* заслу́жува- *чого*; $ж^м$ ма́- зиск, багаті-; **я.** /$м^н$ **хто/ заробля́** с-и ♦, з-й ~и́-, ~ітча́нин, *г.* зарібник, ~ля́щий, $н^I$ халту́рник, шаба́ш-, $п^к$ ~ітко́вий, ~ітний, ©; **я. не заробля́** беззаробітний;

ЗАРОБИ́- *(потом)* загорюва́-, ви́працю-, *г.* загару́-.

ЗАРО́ДЖУВАТИСЯ *(- ідею)* з'явля́-, виника́ти, бра́- поча́ток, схо́ди- в голові; **-ється любо́в** се́рце се́рцеві вість подає; **я. -ється** заро́джуваний, за́рід, за́родок, за́в'яз-, $п^к$ за́родко́вий, ©;

ЗАРОДИ́ТИСЯ /на-/, *(ким)* вда́-; *(у кого)* успадкува́ти *чиї* ри́си.

ЗА́РОДОК за́плід-; *(рослин)* за́в'язь, за́в'язок, за́живок; *(людей)* ембріо́н; *п.* зача́ток /по-/; & за́родень, ± ЗАРІД.

ЗАРОЗУМІВА́ТИСЯ БУНДЮЧИ-, ви́соко нести́ся;

ЗАРОЗУМІ́- розібра́-, забра́ти *(собі)* в го́лову.

ЗАРОЗУМІ́ЛИЙ гордови́тий, пиха́-, самовпе́внений, самопев-, набундю́че-, безпардо́н-, зухва́лий; *(у мові)* писка́тий, пащекува́-; **з. у** *чому* нездатний позбу́тися *чого* [з. у своїй некомпете́нтності];

ЗАРОЗУМІ́ЛІСТЬ $ф^р$ ПИХА, чванство ◊.

ЗАРОСТА́ТИ *(мохом)* /по-/, *(лепом)* /об-/, покрива́тися; *(- рану)* зарубцьо́вува-, ГОЇ-, затяга́- *(рубце́м)*; **я. заростя́** с-и /поки́нутий/ ♦, призна́чений зарости́, *(вже)* ма́йже заро́слий, *(лепом)* покри́ваний, © зароста́ючи;

ЗАРОСТИ́: з. бур'яно́м забур'яні- /-итися/; ◊.

ЗАРПЛАТНЯ́ зарпла́та, заробітна пла́та /платня́/, ВИНАГОРОДА; *(за вислугу)* пе́нсія; & $п^к$ *зарплатне́вий.

ЗАРУЧА́ТИСЯ; РОЗРУЧИ́- розірва́ти зару́чини.

ЗАРУ́ЧИНИ змо́в-, $п^о$ зашлю́б-; сва́тання, вінча́-.

ЗАРЯДЖ/А́ТИ /$д^к$ **ЗАРЯДИ́-**[1]/ *(кріс)* ладува́-, заправля́-, набива́-; *(чим)* насна́жува-; *(батерію)* під♦; **я.** /$м^н$ **хто/ заряджа́** с-и ♦, з-й заряди́-[1], ладівни́к, $в^й$ ~а́ль-, заря́д-, заряджа́йло, замкови́й, $п^к$ ладівни́й, заряджа́ль-, ©;

ЗАРЯДИ́ТИ: $в^й$ заряди́ кріс!, $к^н$ заряджа́й!

ЗАРЯ́ДЖУВАТИ організо́ву-, влаштову-, уряджа́ти; *(чим)* керува́-, розпоряджа́тися, ра́ди-;

ЗАРЯДИ́ТИ[2] уряди́ти, встанови́ти ◊.

ЗАРЯ́ДКА заряджа́ння, ладува́-, набиття́; $с^т$ *г.* ру́ханка; *п.* *(наснага)* запра́ва; & *(батерії)* підзаря́дка.

ЗАРЯТО́ВУВАТИ > РЯТУ-; **що -вує** помічни́й.

ЗАСА́ДА *(світогляду)* осно́ва, підва́лина, при́нцип, ба́за, головне́ пра́вило, $ф^р$ поло́ження; *(тверда)* до́гма; $о^к$ те́за;

ЗАСА́ДИ $с^о$ нача́ла ◊.

ЗАСА́ДЖУВАТИ сади́-, *(за ґрати ще)* ув'язнюва-, позбавля́- во́лі, запрото́рюва-; *(ніж)* вга́ня́-; **я.** /$м^н$ **хто/ заса́джує** ста́вши ≈, ради́й засади́-, заса́джувач, © + **що садить**;

ЗАСАДИ́ТИ *(руку в кишеню)* устроми́-, засу́ну-, запха́- ◊; *(ніж)* загати́-.

ЗАСА́ПУВАТИСЯ захе́кува-, зади́хува-; **що заса́пується = що задихається**[1].

ЗАСВІ́ДЧ/УВАТИ /по-/; *(підписом)* завіря́-, підтве́рджува- /по-/; *(факт)* констатува́-, свідчи-про; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й ~и-, свідок, посвідник, ~увач, $п^к$ свідчий, свідо́цький, ©.

ЗА́СВІТИ $м^н$ потойбічний світ, потойбіччя; & позасвіття.

ЗАСВІ́Ч/УВАТИ *(світло)* світи́-; & $б^а$ по♦; **я.** /$м^н$ **хто/ засвічує** с-и /зви́клий/ ≈, ради́й /зго́дний/ засвіти́-, ~увач, світі́й, $п^к$ ~увальний, © ~уючи.

ЗАСВО́ЄННЯ: з. цинічної пове́дінки оцинічне-.

ЗАСВО́/ЮВАТИ опано́ву- *що*, оволодіва́ти *чим*, *(манери)* нала́муватися; ± ПРИЩЕПЛЮВАТИ; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ює** с-и ♦, з-й ~ї-, за́йня́тий ~єнням, ~ювач, $п^к$ ~ювальний, ~йчий, для ~єння, ©;

ЗАСВО́Ї- затя́ми- ◊; **з. ідеї** напоїтися іде́ями;

ЗАСВО́ЄНИЙ опано́ва- ◊, *п.* на́дба-.

ЗАСВО́ЮВАТИСЯ $ж^м$ йти до голови́ [**не -ється** не йде до г.].

ЗАСЕКРЕ́ЧЕНИЙ секре́т-, зата́є́мне- /-є́мни́че-/.

ЗАСЕ́Л/ЮВАТИ, ЗАСЕЛЯ́- *(край)* /на-/, насе́люва-, оса́джува- /$д^к$ осади́-/; залю́днюва-, залюдня́-; ± КОЛОНІЗУВА-; *(дім)* заме́шкува-; **я.** /$м^н$ **хто/ заселя́** с-и ♦, з-й засели́-, за́йня́тий ~єнням, ~ювач, залю́дню-, селі́й, $н^I$ колоніза́тор, $п^к$ ~ювальний +%, $о^к$ ~ьчий, для ~єння, ©;

ЗАСЕЛИ́-; ЗАСЕ́ЛЕНИЙ *(дім)* заме́шканий;

ЗАСЕЛИ́ТИСЯ ◊; **я. -и́вся** заме́шкалий, Ø.

ЗАСИЛА́ТИ /ви-/, запрото́рюва-; *(привіт)* сла́-, перека́зува-, передава́-, пересила́-; *(сватів)* /при-, по-/; **я.** /$м^н$ **хто/ засила́** 1. с-и ♦, ради́й засла́-, запрото́рювач, $п^к$ запрото́рчий, 2. **я. присила**, 3. **я. переказує**.

ЗАСИНА́ТИ, ЗАСИПА́- впада́- в сон; **я.** /$м^н$ **хто/ засина́** с-и ♦, ради́й засну́-, по́йманий /$п^о$ понíма-/ сном, напівсо́н-, напівзасну́лий, © от-о́т уже́ спить, впада́ючи в сон, ± **я. засну́в**;

ПОЗАСИНА́ТИ: -а́ли посну́ли;

ЗАСНУ́- *(неміцно)* задріма́-, *о.* придави́- шпака́; $б^а$ позасина́-; **я. засну́в** по́йня́тий сном, в обі́ймах сну, засну́лий, /$б^а$ посну́лі/, обсі- сном, *д.* засну́тий, Ø;

ЗА́СПАНИЙ заспа́лий /о-/, непро́спаний, $ж^м$ непрочу́ма-, з непроде́ртими очи́ма.

ЗАСИХА́ТИ со́х*(ну)*-, схну́-; *(- зело)* жо́вкну-, в'я́ну-, шо́рскну-; *п.* ху́дну-, марні́-; **що заси-**

хá стáвши /покúнутий/ ♦, мáйже засóхлий, напівзасóх-, чимрáз сухіший, © засихáючи.

ЗÁСІБ спóсіб, мéтод, метóда, рá- [на це є р.], c^o прийóм; *(впливу)* ЗНАРЯДДЯ, струмéнт; **рятівнúй з.** дóшка порятýнку;

ЗÁСОБИ *(робочі)* знарядця, механізми, прúлади; *(медичні)* ліки; *(життєві)* грóші, кóшти, достáтки; *(творчі)* інструментáрій, *п.* палітра; **з. до існувáння** прожиттá, прóжúток.

ЗАСІВ/ÁТИ сія-; *(кістками)* **n.** укривá- /по-/; *(на Новорік)* посівá-; **я.** /$м^н$ **хто/ засівá** с-и ♦, з-й засія-, зáйнятий сівбóю, сіяч, сівáч, ~áльник, $п^к$ ~áльний, $с^к$ -сійний [бурякосій-], © ~áючи;

ЗАСІЯТИ $о^к$ сійнýти ◊.

ЗАСІДАННЯ нарáда, збóри, зібрáння; $з^{-н}$ плéнум, фóрум, конферéнція, сéсія, симпóзіюм.

ЗАСІДÁТИ; ЗАСІС- *(у серце)* запáс-, набіг-; **з. в голові** гвіздкóм /цвяхом/ уліз- /урóїтися/ в гóлову.

ЗÁСІДКА зáсіди, чáти, *г.* підсідка; $о^к$ схóван-.

ЗАСКÁБЛЮВАТИ *(пальці)* заганя- скабкú у п.

ЗАСКÁК/УВАТИ *(на мить)* захóди-, забігá-, заїздú-; *(у русі)* випереджá-; *(коло кого)* запобігá- пéред *ким*, догоджá- *кому*; **я.** /$м^н$ **хто/ заскáкує** 1./2. с-и ♦, © ~уючи, 1. рáдий заскóчи-, спобігáч, $п^к$ спобігливий, заскóчли-, 2. рáдий ~áти, скакýн, *о.* на скакý, 3. *(перед ким)* = **я. запобіга**;

ЗАСКÓЧИТИ *(нагло)* застýка-, запопáс-, захопú-, застá-, спобіг-; ◊, *(на чому)* *ф.* злáпа-.

ЗÁСКОЧКА зáтріска.

ЗАСЛÁНЕЦЬ *як і.* зáсланий /вú-/, вúвезе-; *(для влади СССР)* репресóва-.

ЗАСЛАННЯ & $п^к$ *заслáнський [з. степ].

ЗАСЛІН заслóна, запóна, зáхист, $ж^м$ затýла; *(на війні)* прикриттá; & зáслінка.

ЗАСЛІП/ЛЮВАТИ сліпú-; вдаря- в óчі, аж за óчі хапá-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~лює** с-и ♦, з-й ~ú-, ~любач, $п^к$ сліпýчий, разю-, ~ливий, ~ýщий, жарúстий, *(- красу)* променú-, $п^о$ сліпосяйний, ©.

ЗАСЛУГ/ÓВУВАТИ заслýжу-, заробляти; **я.** /$м^н$ **хто/ -óвує** заслужéнник, $п^к$ вáртий, гідний, ©;

ЗАСЛУЖИТИ *(працею)* доробúтися; ◊;

ЗАСЛУЖЕНИЙ *(із заслугами)* шанóв(а)-, поважа-; *(- кару)* зарóбле-, налéж-; & $і^р$ пере♦.

ЗАСЛУХУВАТИ, ЗАСЛУХÓВУ- /ви-/, вислýхува-, слýха-, вислухá-; **я.** /$м^н$ **хто/ заслýхує** с-и ♦, рáдий /готóвий, змýшений/ вúслуха-, (ви)слухáч, $п^к$ $о^к$ заслухóвчий, ©.

ЗÁСМАЖКА *г.* зáпражка; ± ПРИПРАВА.

ЗАСМÁГЛИЙ *(сонцем)* засмáлений, завітре-, запáле- /об-/, c^o загорілий; *(- губи)* пересóх-, смáжний; *(- скло)* закіптюже-, закіптявілий.

ЗАСМАЛЬЦЬÓВУВАТИ *(лоєм)* засáлю-, заялóжу-, замáщу-; ± ЯЛОЗИТИ; **я.** /$м^н$ **хто/ засмальцьóвує** стáвши ≈, рáдий заялозú-, заялóжувач, $п^к$ масткúй, маснúй, мастючий, ©.

ЗАСМÁЧ/УВАТИ *(засмажкою)* засмáжу-, *(салом)* затóвку-, затушкóву-*, *(кришивом)* закрúшу-; $о^к$ заправляти; **я.** /$м^н$ **хто/ засмáчує** с-и ♦, з-й засмáчи-. ~увач, $п^к$ ~ливий, © ~уючи.

ЗАСМИКАНІСТЬ зашáрпа-, *(душі)* забóрса-.

ЗАСМІЧ/УВАТИ смíти-, занечúщува-, захарáщу-, ± ЗАБРУДНЮ-; *(очі)* запорóшу-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ує** с-и /звиклий/ ♦, з-й засмітú-. ~увач, занечúщу-, захарáщу-, $п^к$ ~увальний +%, ©.

ЗÁСМОКТОМ *(цілуватися)* з прúсмоктом.

ЗАСМÓКТУВАТИ /в-/, смоктá-, всóтува-, вбирá-, абсорбувá-; *(у багно)* затягá- /в-/; **n.** поглинá-; **я.** /$м^н$ **хто/ засмóктує** с-и ♦, з-й засмоктá-, смоктýн, $п^к$ смоктýчий, засмóктливий, смоктáльний, /- *багно*/ трясовúн-, грузькúй, $с^к$ поглинáй- [поглинáй-клопоти], ©.

ЗАСМÝЧ/УВАТИ смутú-, журú-, зажýрюва-, завдавá- жáлю, наганя- /навівá-/ сум; **я.** /$м^н$ **хто/ засмýчує** с-и ♦, з-й засмутú-, ~увач, спóвнений смýтку, $п^к$ скорбóт-, сумлúвий, © ~уючи;

ЗАСМУТИТИ охмáри- ◊; **-úло** ***що*** як кáмінь на сéрце ляглó *що*.

ЗАСМÝЧУВАТИСЯ журú-, вдавáтися в сум /тýгу/, тужúти, смутні-, мá- тяжкúй жаль, болісéрцем; **-ється** ***хто*** смýток огортá (берé) *когo*; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** засмýчуваний, щорáз смутніший, © у смýтку;

ЗАСМУТИТИСЯ *(- душу)* затягтú- тýгою; **що -úвся** рáптом такúй сумнúй, ЗАСМУЧЕ-;

ЗАСМÝЧЕНИЙ невесéлий, смутнúй, зажýре-, охмáре-, засумóва-, *с.* пригнíче-, прибúтий гóрем, нáче хмáрою оповúвся *хто*; *(- осінь)* похмýрий, безрáдісний; & $п^н$ сумнувáтий.

ЗАСНІЖУВАТИ; -ІЖЕНИЙ *(ліс)* білоборóдий.

ЗАСНÓВНИК ініціятор, зачинáтель, фундáтор; *(вчення)* основополóж-, *о.* бáтько.

ЗАСНÓВУВАТИ ствóрю-, организóву-, закладáти, фундувá-; *(першим)* започаткóву-; *(місто)* будувá-, закладá- підвáлини *чого*; *(нитками)* $т^й$ затягá-; *(димом)* огортá-, оповивá-, /*хату*/ напóвнюва-; *(слізьми)* заволікá-, *(хмарами)* ЗАСТЕЛЯ-; **я.** /$м^н$ **хто/ заснóвує** с-и ≈, рáдий заснувá-, заснóвник, фундáтор, *о.* бáтько, $п^к$ основополóжний, заснóвчий, установ-, ©;

ЗАСНУВÁТИ *(криком)* вúкричати ◊.

ЗАСОЛÓДЖУВАТИ /під-, о-/, солодú-; **я.** /$м^н$ **хто/ засолóджує** стáвши ♦, рáдий осолодú-, осолóджувач /за-/, $п^к$ засолóдливий, ©.

ЗАСОРÓМЛЮВАТИ > СОРОМИТИ

ЗÁСПІВ *(пісні)* зачúн, почáток; **n.** прелюдія, вступ, пролóг.

ЗАСПІВУВАЧ *(хору)* заспівáч; **n.** ініціятор, заводíй, заводíяка, призвідник, призвідець, призвíдця, організáтор, зачинáтель.

ЗАСПОКІЙЛИВИЙ *(лік)* цілющий, протибольо-

вúй, $м^а$ седатúвний, *(тон)* безгнів-; *(що гамує бунти)* миротвóрчий; & заспокíй-.

ЗАСПОК/ÓЮВАТИ утихомúрю-, угамóву-, улагíдню-, тихомúри-, заговóрюва- сльóзи, укóську-; *(нерви)* урівновáжува-; *(серце)* гамувá-; *(душу)* розганя́- сýмніви *де*; *(голод)* ТАМУВА-; *(цікавість)* задовольня́-; **я.** /$м^н$ **хто/ -óює** с-и ♦, з-й ~óї-, ~óювач, $п^к$ ЗАСПОКІЙЛИВИЙ, миротвóрчий, ~íй-, гамівнúй, гамувáль-, /*голос*/ потішливий, спокíйний, безгнів-, ©;

ЗАСПОКÓЇТИ *д.* всупокóїти ◊;

♦♦♦СЯ вгамóву- ◊; *(на чім)* задовольня́- *чим*; *(біль)* слáбшати, /*бурю*/ затихá-, ущухá-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, заспокóюваний, прибóрку-, утихомúрю-, гамó-, розрáджу-, потішу-, ©;

ЗАСПОКÓЇ- осíс-, перекипíти ◊, зайтú в свої берегú.

ЗАСТÁВА 1. *(під борг)* заклáд, *д.* застанóва, зáстав; *п.* забезпéка, ґарáнтія; 2. *(на шляху)* пост, пропускнúй пункт, шля́гбáвм /шлагбáум/, *(на кордоні)* мúтниця; *п.* пікéт, вáрта, охорóна.

ЗАСТАВÁТИ *(на гарячому)* ловú-; **я.** /$м^н$ **хто/ застає** рáдúй заскóчи-, спобігáч, $п^к$ спобігливий, заскóчли-, ©;

ЗАСТÁ- застýка-, заскóчи-, запопáс-, спобíг- ◊.

ЗАСТАВ/ЛЯ́ТИ 1. *(кут)* захарáщува-, *(шлях)* загорóджува-, закривá-; 2. *(під борг)* закладá-, оддавá- у застáву /заклáд/; 3. $з^п$ примýшý-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ля́** 1.-3. с-и ♦, з-й застáви-, 1. захарáщувач, 2. ~нúк, $п^к$ ~нúй, 3. **я. примушує**.

ЗАСТАНОВЛЯ́ТИСЯ > ЗАДУМУВАТИСЯ.

ЗАСТАРІВÁТИ відживá-, вихóди- з мóди /в тирáж/, ставá- застáрілим, не практикувáтися, ± СТАРІТИ; **я.** /$м^н$ **хто/ застарівá** с-и ♦, віджúваний, напівЗАСТАРІЛИЙ, більше не мóдний /практикóва-/, щорáз мéнше вжúва- /п./.

ЗАСТÁРІЛИЙ /пере-/; *(погляд)* віджú-, архаїчний, *ф.* пересúпа- нафталíном; *(одяг)* старомóд- /не-/, не в мóді; *(пістряк)* задáвнений, невилікóв-.

ЗАСТЕЛ/Я́ТИ *(килим)* /прó-/, стелú-, застилá-, ~юва-; *(зелом)* покривá- /у-/; *(хмар'ям)* огортá-, оповивá-, затягá-, заволікá-, закривá-, заснóву-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~я́** с-и ♦, з-й ~ú-, стелíй, *(річ)* зáстілка, $п^к$ застилáльний, затягáль- +%, ©.

ЗАСТЕРÉЖЕННЯ /о-/, засторóга /о-, пере-/, попередження; *(до думки)* спеціяльна заувáга /зауваження/.

ЗАСТЕРІГÁТИ /о-/ пéред *чим*; попереджá-, запобігá-; *(права)* захищá- закóном; *ю.* обумóвлюва-; **я. застерігá = я. попереджа**;

♦♦♦СЯ застерігáти, робú- застерéження ◊;

ЗАСТЕРЕГТИ́СЯ *д.* обмóвитися; ◊;

ЗАСТЕРЕЖÉНИЙ *(- право)* захúще- закóном.

ЗАСТИГÁТИ холóну-, замерзá-, кля́кну-, дубí-; *(- віск)* тужáві-; *(від жаху)* завмирá-, заклякá-, ЦІПЕНІ-; & стúгну-; **я. застигá = я. закляка**;

ЗАСТИ́ГНУТИ знерухóмі- ◊ + ЗАДУБІТИ.

ЗАСТИЛÁТИ *(- сумерк) о.* замерéжувати.

ЗАСТІБÁТИ защíп(б)áти, запинáти;

ЗАСТÉБНУТИЙ защíплений, зáпнутий.

ЗÁСТІБКА зáстіжка.

ЗАСТÍЙ відсýтність рýху; бéзрух, стоя́ння, загнивá-, гниття́, стоґнáція, *о.* стоя́ча водá, *с.* занéпад, деґрадáція, реґрéс, рецéсія, *(творчий)* безтвóрчість.

ЗАСТОСУВÁННЯ прикладá-, вживá-, вжиття́, ужúток; & застосóвування; **гíдний крáщого з. /вжúтку, спрáви/** приклáданий не тудú, де трéба, вáртий іншого ♦.

ЗАСТОСÓВ/УВАТИ стосувá-, *(лік)* вживá-, пускá- в хід, практикувá-, *(силу)* прикладá-, вдавáтися до *чого*; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ує** с-и ♦, рáдúй застосувá-, прáктик /*ф.* -áнт/, $п^к$ ~чий, ©;

ЗАСТОСУВÁТИ *г.* приспосóби- ◊.

ЗАСТÓЯНИЙ застóялий, нерухóмий; *(- воду)* зáтхлий, прогнú-; *(- повітря)* важкúй, зіпсýтий, задýшливий, зáтхлий.

ЗАСТРÁШЕННЯ пóстрах; **для з.** на пóстрах.

ЗАСТРÁШ/УВАТИ ляќá-, страхá-, залякува-, *с.* тероризувá-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й застрáши-, страхопýд, страшúло, ~шувач, залякý-, $п^к$ ~ливий, ~увальний, страшнúй для *кого*, ©.

ЗАСТРÓМ/ЛЮВАТИ, **ЗАСТРОМЛЯ́-** *(за що)* засувá-, закладá-; *(у що)* встромля́-, всувá-; *(ніж)* втикá-, вганя́-, засáджува- /в-/; ± ЗАТИКА-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ля́** с-и ♦, з-й застромú-, ~любач, затикáйло, $п^к$ ~лювальний, ~чий, ©.

ЗАСТРЯГÁТИ *і* **ЗАСТРЯВÁТИ** $з^г$ стря́гну-; *(в горлі)* залипá-; *(у багні)* загрузá-; **я.** /$м^н$ **хто/ застрягá** застря́ганий, мáйже застря́глий /загрýз-/, схúльний ≈, покúнутий загрузáти, ©;

ЗАСТРЯ́Г(НУ)ТИ захря́с(ну)ти ◊.

ЗÁСТУВАТИ *(сонце)* зáсти-, затуля́-, закривá-, заслоня́-, заступá-, заслóнюва-; **я.** /$м^н$ **хто/ зáстує** стáвши ♦, здáтний затулú-, *(річ)* затýла, *(явище)* заслíн, $с^к$ затулú- [затулúвітер].

ЗАСТÝКУВАТИ: я. /$м^н$ **хто/ застýкує** схúльний ♦, рáдúй застýка-, © + **що заскакує**[2];

ЗАСТÝКА- застá-, заскóчи-, запопáс-, *(на гарячім)* захопú-, зловú-, спіймá-, злáпа-, $о^к$ пришпилú-.

ЗÁСТУП лопáта, рискáль; & зáступéць.

ЗАСТУП/ÁТИ *(сонце)* затуля́-, ЗАСТУВА-; *(дорогу)* загорóджу- /пере-/, перекривá-, перетинá-; *(за хмару)* захóди-; *п.* захищá-, боронú-, ♦ся за; *(одне одного)* замінятн /під-/, підмінюва-, заміщá-; *(кого) г.* репрезентувá-; *(- літо)* наставá-, починáтися; *(на зміну)* ставáти, *(на працю)* с. до прáці; *(місце) г.* запóвнюва-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~пá** 1. **я. застує**, 2. **я. заходить**, 3. **я. захища**, 4. **я. заміня**, 5./6. *(на пост)* с-и ♦,

покли́каний заступи́-, © ~а́ючи, 5. ЗАСТУПНИК, $o^к$ заміна, $n^к$ ~ни́й, замін-, для заміни, 6. *(на варту)* покли́каний ста́ти (на стійку), зміна /під-/, $n^к$ змінний /під-/, /- *зміну*/ свіжий;

ЗАСТУПИ́ТИ: з. со́нце ♦ /упослідити/ світ.

ЗАСТУ́ПНИК заміcни́к; *(митрополита)* наміс-; *(голови) г.* містоголова́; *(знедолених)* оборо́нець, захисни́к, опіку́н, $к^н$ проте́ктор;

ЗАСТУ́ПНИЦЯ заміcни́ця ◊, $у^р$ покрова́.

ЗАСУ́Д/ЖУВАТИ вино́си- ви́рок; **п.** не схва́люва-, критикува́-, карта́-, гу́ди-, га́ни-, вислóвлюва- о́суд, осу́джу-; ± ЗАТАВРОВУ-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** 1./2. с-и ♦, покли́каний ~и́-, © суди́вши, 1. суддя́, ~жувач, $n^о$ суди́тель, $n^к$ ~ливий, 2. я. гу́дить, зви́клий гу́ди-, огу́дник, $n^к$ осу́дливий /пере-/, огу́дли-, огу́дний, 3. **я. прирі́ка**.

ЗАСЯГА́ТИ *(за що)* захо́плюва- /с-/; *(враз)* застýку-, заска́ку-; *(до межі)* (до)сяга́ти, діста-ва́тися; *(оком)* сяга́ти, проника́-, охо́плюва-; *(ласки)* здобува́-, зажива́-; & $д^к$ засягну́-;.

ЗАСЬ! за́ськи! ДЗУСЬ! *г.* за́сі!, $ф^р$ не втруча́йся! /лізь! +/; ***як і.*** спин, обме́ження [нема́ за́ся].

ЗАТАВРО́ВУВАТИ таврува́-, плямува́-, заплямо́вува-, чорни́-, очо́рнюва-, ганьби́-; ± ЗАСУДЖУВА-, ПАПЛЮЖИ-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **затавро́вує** с-и ♦, ра́ди́й заtаврува́-, таврува́льник, $n^к$ таврува́льний, затавро́вчий, © + **я. засуджує**[2].

ЗАТАМО́ВУВАТИ *(кров)* спиня́- /зу-/; *(крик)* перебо́рюва-, стри́мува-, глуши́-; *(злість)* прихо́вува-, не вика́зу-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **затамо́вує** 1. с-и ♦, зда́тний зупини́-, затамо́вувач, $n^к$ тамува́льний, заглу́шливий, затамо́вчий, ©; 2. **я. затримує**, 3. **я. згнічує** ***(дух)***, © затамува́вши д., 4. **я. спиня** ***(кров)***, 5. **я. присипля́** ***(чуття́)***.

ЗАТА́ЮВАТИ таї-, не виявля́- /вика́зува-, розголо́шува-/, трима́- в секре́ті, прихо́вува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **зата́ює** с-и ♦, наста́влений затаї-, зата́ювач, $n^к$ зата́йливий /по-/, потайни́й, © таївши;

ЗАТА́ЮВАТИСЯ /при-/, ни́шкнути ◊; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** зата́юваний, с-и ♦, змýше- зани́шкнути, ма́йже зата́єний /прини́шклий/, напівприни́шклий, $n^к$ секре́тний, ©;

ЗАТ[Ч]АЇ́ТИСЯ прит[ч]аїтися, **я. затаївся** зата́єний, прита́є-, Ø.

ЗАТВЕ́РДЖУВАТИ схва́лю- /у-/, узако́ню-; *(підписом)* наклада́ти ґриф; *(призначення)* санкціонува́-; *(угоду)* ратифіку-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **затве́рджує** с-и ≈, гото́вий затве́рди-, затве́рджувач, $n^к$ затве́рдливий, ратифікаці́йний, ©.

ЗАТЕ проте́, одна́к; а от; зате́ ж, тому́, через те́; нато́мість, зато́мість.

ЗАТЕ́МНА до дня, до світа́ння, по́ки те́мно; як сме́ркло, по́ночі, як уже́ те́мно.

ЗАТЕ́М/НЮВАТИ *і* **ЗАТЕМНЯ́-** темни́ти; *(тінню)* затіню-, ки́дати тінь на; *(світло)* маскува́-; *(зміст)* затьма́рюва-, затума́нюва-, роби- незрозумілим; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~нює** с-и ♦, з-й ~ни́-, ~нювач, $n^к$ ~нювальний, для ~нення, ©.

ЗАТЕРПА́ТИ > ТЕРПНУТИ;

ЗАТИКА́ТИ застромля́-, засува́-; *(флягу)* закорко́вува-; *(діру)* затуля́-; *(прогал)* запо́внюва-; **з. рот** шнурува́- уста́; **я. затика́=я. застромля**;

ЗАТКНУ́ТИ: з. рот заліпи́- рот пла́стирем; ◊.

ЗАТИНА́ТИСЯ 1. *(в розмові)* запина́-, запи́кува-; 2. *(у діях)* упира́-, огина́-, *о.* те́ртися-м'я́-, *д.* мню́ха-; *(- зброю)* дава́ти за́тинку /$с^о$ осіч-/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** 1. заги́ка, заї-, *о.* заска́кує язи́к *кому/у кого*, 2. *(- зброю)* схи́льний ♦, $n^к$ зати́нчивий, ©;

ЗАТЯ́ТИСЯ упе́р-, закомизи́-, занорови́- ◊; *(- зброю)* затну́-; $ф^р$ (тве́рдо) ви́рішити.

ЗАТИР/А́ТИ /ви-/, маскува́-; *(руки)* те́р-, $с^о$ потира́-; *(гріхи)* замо́вчува-, прихо́вува-; *(кригою)* стиска́-, зда́влюва-; *(хист)* глуши́-, притлу́млюва-; *(кого)* не дава́- хо́ду /заступа́- доро́гу/ *кому*; *(салом)* заправля́-; **ф.** їс-, умина́-; **з. слі́д по** ***кому*** ни́щи- сліди́ *чиї*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **затира́** с-и ♦, з-й зате́р-, ~а́льник, $n^к$ ~а́льний, ©.

ЗА́ТИСК недопу́щення /дрючки́ в коле́са/ *чого* [з. кри́тики]; *(уст)* зало́м.

ЗАТИСКА́ТИ *і* **ЗАТИ́СКУВА-** стиска́-; *(кулаки)* стуля́-; *(зуби)* зціплюва-; *(біль у серці)* стри́мува-; **п.** притиска́-, ути́скува-, пригні́чува-, затира́-; **з. кри́тику** не допуска́- /пха́- дрючки́ в коле́са/ *чого*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **зати́ска** с-и ♦, ра́ди́й сти́сну-, жми́крут, зати́скувач, *(річ)* затиска́ч, $n^к$ затискни́й, *т.* затиско́вий, затиска́льний, для за́тиску, *(хто)* крути́й, скупи́й, ©.

ЗАТИ́СНУТИ: я. зати́снуто зати́снутий ◊.

ЗАТИХА́ТИ *(- звук)* ти́хша-, замовка́-, /*з віддаллю*/ далені-; /*бурю*/ сла́бша-, ущуха́-, *р.* залягá-; /*біль*/ угамо́вуватися; /*боротьбу*/ припиня-; **я. затиха́** що ущуха́, щора́з ти́хший, *(вже)* ма́йже ущу́хлий /замо́вк-, зати́х-, згáс-, завме́р-/, *(звук ще)* завмиру́щий, задаленілий, ©.

ЗА́ТИЧКА $n^{-о}$ кляп, *(у пляшці)* ко́рок, *(у бочці)* чіп; $м^а$ тампо́н; ☺ **п.** приши́й-кобилі-хвіст; ± ПІДТИКА.

ЗА́ТИ́ШНИ́Й *(куток)* ти́хий, безвітрий, безбу́рний, захи́ще- від стихій, *д.* приту́ль-; *(побут)* спокій-, безту́рбо́т-, прие́м-; *(дім)* обжи́тий;

ЩОНАЙЗАТИ́ШНІШИЙ за́ти́шний-преза́ти́ш-, аж он яки́й за́ти́ш-;

ЗА́ТИШНО *о.* як у Христа́ в па́зусі ◊.

ЗА́ТИШОК ти́хе місце, за́хистя, за́хисток, *(з тінню)* за́тінок; **п.** безшеле́сність, ти́ша, безгомі́ння, безві́тря; *(на війні)* пере́рва, пере́дих, $с^о$ зати́шшя.

ЗАТІВА́ТИ заду́му-, зага́ду-, заколо́чу-, захо́дитися, захо́джува-, започатко́вувати, почина́-, накре́слюва-, організо́ву-, закро́ю-, ініцію-, зава́рю- ка́шу /пи́во/, $ф^р$ горо́д городи́ти; **я.**

/м^н хто/ **затіва́** с-и ♦, ра́дий поча́-, витівни́к, організа́тор, ініція́-, верховода, вига́дько, коло́тник, баламу́т, © затіва́ючи.

ЗАТО́КА бу́хта, *(серед скель)* фйо́рд, с° фіо́рд; *(як порт)* га́вань; *(у гирлі річки)* лима́н; *(відтята пересипом)* ля́гуна; *(на річці)* сага́, за́водь, затін; ± ЗАВОДОК; & зато́чка.

ЗАТО́Н *і* **ЗАТІ́Н** > ЗАВОДОК.

ЗАТОП/ЛЯ́ТИ, ЗАТО́ПЛЮВА- *(водою)* залива́ти, покрива́-; *(людьми)* запо́внюва-, зага́чу-; *(світлом)* перепо́вню-; *(судно)* топи́ти, (с)пуска́- на дно; **я.** /м^н **хто**/ **~ля́** с-и ♦, з-й затопи́-, п^к пото́пний, о^к ~е́льний, повене́вий, ©.

ЗАТО́ПТУВАТИ *(ногами)* топта́-, прида́влюва-, підмина́-, *(вогонь)* гаси́-, забива́-; *(у землю)* вто́пту-; **п.** зни́щу-, убива́ти; **я.** /м^н **хто**/ **зато́птуєс** с-и ♦, з-й затопта́-, топчі́й, п^к топта́льний, © зато́птуючи;

ЗАТОПТА́ТИ затовкти́ ◊;

ЗАТО́ПТАНИЙ зачо́вганий ◊.

ЗАТО́Р з^н зава́ла; *(криги)* за́шерет, го́ри /сто́си/ кри́ги; *(на шляху)* о^к тромб, г. то́рба; **п.** перешко́да, за́тримка.

ЗАТРА́ЧАТИ, ЗАТРА́ЧУВА- тра́ти-, витрача́-, витра́чува-; г. втрача́-; **я.** /м^н **хто**/ **витрача́** с-и ♦, змýшений ви́трати-, витра́тни́к, вит-ра́чувач, платни́к, п^к витра́тливий /за-/, ©.

ЗА́ТРИМКА зага́й- /у-/, за́де́рж-, га́яння, барі́-.

ЗАТРИ́МУВАТИ *(кого)* /у-, с-, при-/, бари́-, га́я-, ба́ви-; *(рух)* спові́льнюва-, сповільня́-, гальмува́-; *(відповідь)* зволіка́- з *чим*; *(дух)* затамо́вува-; *(злодія)* заарешто́ву-; **я.** /м^н **хто**/ **затри́мує** с-и ♦, ра́дий затри́ма-, заба́ра, зага́йко, гальмівни́к, п^к заба́рний, зага́й-, гальмівни́й, тамува́ль-, затри́муваль- +%, затри́мчий, ©.

ЗАТРІ́СКУВАТИ > ЗАЧИНЯТИ;

ЗАТРІ́СНУТИ *(двері)* захля́сну- ◊.

ЗАТРІ́СКУВАТИСЯ *(- двері)* трі́скати, грю́ка-, *(- замок)* кла́ца-;

ЗАТРІ́СНУТИСЯ *(- двері)* залу́сну-, затрі́снути, грю́кну-, *(- замок)* кла́цну-.

ЗАТРУ́ШЕНИЙ зачу́ха-, зашма́рка-, захлю́па-, о^к занюха-, забе́мба-, ф^р приму́ле-, захаля́в-; ± ЗАНЕДБА-.

ЗАТУЛЯ́ТИ *і* **ЗАТУ́ЛЮВА-** заслоня́-, закрива́-, за́сту-, загоро́джу-; *(діру)* затика́ти; *(очі)* стуля́-, заплю́щува-; **я. затуля́ = я. застує;**

ЗАТУЛЯ́ТИСЯ закрива́-, заслоня́- ◊; **я. -ється** с-и ♦, зату́ляний ◊.

ЗАТУЛИ́ТИСЯ *(ким)* захили́- за *кого*; ◊.

ЗАТУМА́НЮВАТИ тума́ни-, затьма́рюва-, зате́мню-, напуска́ти тума́ну, ф. тумана́ пе́р-; *(голову)* заду́рюва-; **я.** /м^н **хто**/ **затума́нює** с-и ♦, зда́тний /ра́дий/ затума́ни-, п^к тума́нний, ©;

ЗАТУМА́НИТИ заімли́ти ◊.

ЗАТУМА́НЮВА/ТИСЯ тумані́ти, імлі́-; **я. -ється** с-и ♦, ~ний, запа́морочу-, ма́йже стуманілий, ©;

ЗАТУМА́НИТИСЯ похмарі́ти, затумані- /с-/ ◊; **що -ився** похмарі́лий, стумані-, Ø.

ЗАТУ́П/ЛЮВАТИ *і* **-ЛЯ́ТИ** тупи́-; **я.** /м^н **хто**/ **~ля́** зви́клий /с-и/ ♦, з-й ~и́-, п^к тупи́льний, ©.

ЗАТУ́ПЛЯ́[ЮВА]ТИСЯ тупи́-, ТУПІТИ.

ЗАТУ́РКУВАТИ; ЗАТУ́РКА- засмі́ка-, затю́ка-, збі́- з пантели́ку, г. загулю́ка- ◊;

ЗАТУ́РКАНИЙ запа́мороче-, заду́ре-, зашто́вха-, зато́вче-, заби́тий, стумані́лий, затупі- ◊.

ЗА́ТХЛИЙ *(- воду)* ту́х-, гнили́й, зацві-; *(- повітря)* смердю́чий; **п.** відста́лий, рути́нний, зашкару́блий, *(світ)* плі́снявий.

ЗАТУШКО́ВУВАТИ 1. заку́ту-, 2. заличко́ву-.

ЗАТЯГА́ТИ тягти́, ф. ти́ри-, зати́рюва-; *(до гурту)* залуча́-, вербува́-, втяга́-; *(у прірву)* у^р вверга́- *(- діло)* захо́плюва-, прива́блю-, засмо́кту-; *(пояс)* зашмо́ргу-, стяга́ти; *(звіт)* зволіка́- з *чим*; *(мохом)* покрива́-, пороста́-; *(хмарою)* огорта́-, оповива́-, ЗАСТЕЛЯ-; *(нитку)* засиля́-; *(пісню)* ЗАВОДИ-; *(гайку)* **т.** ЗАКРУЧУВА-; **я.** /м^к **хто**/ **затяга́** с-и ♦, ра́дий затягти́, тяга́ч, шморгу́н, *(гаючись)* заба́ра, зага́йко, мару́да, п^к затягу́щий /-га́вчий/, мару́дливий, заба́рли-, затя́жли-, заба́рний, мару́д-, затяга́ль-, ©.

ЗАТЯЖНИ́Й (довго)трива́лий, довгоча́сний, до́вгий; *(- хворобу)* хроні́чний; & затя́жливий.

ЗАТЯ́ТИЙ упе́ртий, запе́клий, завзя́тий; *(- вдачу)* непосту́пливий, непохи́тний, стійки́й, о. кам'яни́й, р. огу́р-; *(вітер)* скаже́-, лю́тий; *(- зуби)* сціплений /за-/, г. зати́сне-.

ЗАТЬМА́Р/ЮВАТИ тьма́ри-, зате́мнюва-; *(чоло)* захма́рю- /о-, по-/, засму́чу-; *(розум)* затума́ню-; *(чим)* переве́ршу-; **я.** /м^н **хто**/ **затьма́рює** 1. с-и ♦, з-й затьма́ри-, ~ювач, п^к ~ливий, охма́рли-, п° тьма́ристий, ©, 2. **я. засмучує;**

ЗАТЬМА́РИ- р. захму́ри-, г. притьми́- ◊.

ЗАУВА́ГА > ЗАУВАЖЕННЯ; г. упі́мнення.

ЗАУВА́ЖЕННЯ заува́га, ре́пліка, с. до́кір, за́кид, вказі́вка; *(суворе)* дога́на.

ЗАУВА́ЖУВАТИ *(що)* поміча́-, постеріга́-, закмі́чува-; *(кому)* роби́- заува́ження /заува́гу/, вичи́тувати *кому*, *(згадуючи гріхи)* вика́зу-; **я.** /м^н **хто**/ **заува́жує** с-и ≈, зда́тний /ра́дий/ заува́жи-, ско́рий на заува́ги, п^к спостере́жливий, завва́жли-, доба́чли-, пам'ятки́й, ©.

ЗАХАРА́/ЩУВАТИ *(мотлохом)* забива́-, запо́внюва-, зава́лю-, зага́чу-, засмі́чу-, п^б зата́ску-; **я.** /м^н **хто**/ **~щує** зви́клий /с-и/ ♦, з-й ~сти-, ~щувач, п^к ~щувальний +%, к. ~систий, ©.

ЗА́ХВАТ ЗАХОПЛЕННЯ, за́пал, порива́ння; ф^р екста́з(а), при́страсть, надхне́ння.

ЗАХВО́РЮВАТИ занеду́жу-; **я.** /м^н **хто**/ **захво́рює** схи́льний ♦ /до захво́рювань/, скру́чуваний неду́гою, п^к нездужа́щий, нездужа́лий, о.

щора́з сла́бший /марні-/, ©;

ЗАХВО́РІТИ захорува́-, засла́б(ну)-, *о.* спійма́-хворо́бу, звали́тися *(з ніг)*, залягти́ *(в ліжко)*, *с°* /з-/ ◊; **-ів *хто*** хво́рощі пойняли́ *кого*; **я. -ів** захво́рілий, по́йнятий неду́гою, Ø.

ЗАХЕ́КУВАТИСЯ > ЗАДИХАТИСЯ[1].

ЗАХИСНИ́Й оборо́н-; *(- будову)* фортифікаці́й-.

ЗАХИСНИ́К оборо́нець, засту́пник, опіку́н, проте́ктор, *(закону)* ґара́нт; *(у футболі)* бек; *(ідей)* побо́рник, аде́пт, *у*ᵖ спобо́рник.

ЗА́ХИСТ *(дія)* оборо́на, засту́пництво, опі́ка; *(од бурі)* приту́лок, укриття́, за́хисток, *ф.* дах; *р.* житло́; *(в суді)* *ю.* сторона́ звинува́ченого; ± ПРОТЕКЦІЯ.

ЗАХИ́ТУВАТИ ХИТА-; *(на морі)* виверта́- нутро́, змо́рюва- хи́тави́цею, *д.* зака́чува-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ захи́тує** 1. с-и ♦, зда́тний захита́- /змори́-х./, ©, 2. **я. хита,** 3. **я. підважує *підвалини.***

ЗАХИЩА́ТИ борони́-, обороня́-, става́- /висту-па́-/ в оборо́ні, бра́- під оборо́ну, ма́- у своїй опіці; *(від чого)* берегти́, оберіга́-, охороня́-, укрива́-; *(права)* обсто́юва-; *(думки ще)* сто́я-на своє́му, обстава́- за *чим*; **я.** /*м*ⁿ **хто/ захища́** ста́вши ♦, покли́каний борони́-, захисни́к, оборо́нець, засту́пник, *у*ᵖ борони́тель, *ю.* адвока́т, *п*ᴷ захисни́й, оборо́нн[ч]ий, для оборо́ни, *ф*ᵖ де боро́нять [суд, де б. вла́ду], ©.

ЗА́ХІД 1. за́хід со́нця, *(його сяйво)* за́грава; *(життя)* межа́, кіне́ць, смерка́ння; 2. *(сторона)* за́хідній на́прям /сторона́/, *з.* спа́день; *п.* За́хідня Евро́па, ві́льний світ; 3. *(тактичний)* а́кція, крок, мане́вр; *(недійовий)* пі́вза́хід, паліятив; **публічний з.** *г.* імпре́за;

ЗА́ХОДИ зуси́лля, ді́ї, шляхи́ дося́гнення *чого*, *б*ᶾ за́біги; **запобі́жні з.** профіла́ктика.

ЗАХЛА́ННИЙ > ЖАДІБНИЙ.

ЗАХЛИНА́ТИСЯ: захлина́ючи- взахли́н; **я. -є-ться** с-и ≈, *п*ᴷ /*сміх*/ зали́вчастий, зали́вис-, ©;

ЗАХЛИНУ́ТИСЯ засьорбну́-, удави́- водо́ю.

ЗАХМА́РНИЙ позахма́рний, зао́брій-, піднебе́с-, *(за́мок)* казко́вий, фантасти́чний.

ЗАХМА́Р'Я *о*ᴷ позахма́ри.

ЗАХО́ВУВАТИ хова́-, не виявля́-, таї-, зата́юва-, не пока́зува-, прихо́ву-; *(спокій)* зберіга́ти; **я.** /*м*ⁿ **хто/ захо́вує** 1. зви́клий /с-и/ ♦, ради́й захова́-, *п*ᴷ потайни́й /-ливий/, /за-/, ©, 2. **я. крис**;

ЗАХОВА́ТИ /с-/, *ж*ᴹ затири- ◊; & похова́-.

ЗАХО́ДЖУВАТИСЯ *і* **ЗАХО́ДИТИСЯ**[1] *(грати)* бра́- (до); *(коло чого)* по́ра-, клопота́-; *(на що)* па́хнути *чим* [**-илося на дощ** па́хло доще́м]; **я.** /*м*ⁿ **хто/ -ться** ста́вши ♦, ради́й узя́- (до), за́йнятий (з) *чим*, © захо́джуючись; **з. з *чим*** займа́- *чим* [захо́дитися з вечє́рею];

ЗАХОДИ́ТИСЯ *(діяти)* взя́-, (роз)почати; **з. ко́ло *чого*** зайня́- *чим*.

ЗАХО́ДИТИ /в-, уві-/, *у*ᵖ вступа́-; *(до кого)* прихо́ди-, забіга́-, вчаща́-, відві́дува- *кого*, переступа́- порі́г *чий*; *(далеко)* забріда́-, /*у діях*/ сяга́-, *(задалеко)* перебира́- мі́ру; *(у порт)* *м*° запли́ва-; *о*ᴷ укли́нюватися [мо́ре в суході́л]; *(у глиб)* загли́блюва-; *(у жарти)* вдава́- до *чого*; *(з ким)* спілкува́-; *(у що)* почина́ти *робити що* [**з. у сва́рку** п. свари́тися]; *(у душу)* запада́-; *(збоку)* обхо́ди-; *(за хмару)* хова́тися; *(- сонце)* спуска́-, сіда́ти, ляга́- (спа́-); *(- ніч)* настава́-, надхо́ди-; *т*ᴷ *3*, *о*ᶜ торка́тися *чого* [мо́ва торкнулася ч.], дава́- взнаки, ма́ти мі́сце, почина́-виявля́тися [у множині між ци́ми мо́вами **захо́дить** різни́ця]; & захожа́ти; **з. в розмо́ву** /*г.* **бе́сіду**/ вдава́тися до р.; **я.** /*м*ⁿ **хто/ захо́дить** с-и ≈, ради́й зайти́, гість, відві́дувач, *н*ᴵ за́йда, *п*ᴷ ЗАХОЖИЙ, *з.* захо́ди́стий, *д.* захо́дячий, *п.* укли́нюваний, загли́блю-, © захо́дячи; **со́нце, що -ить** со́нце навза́ході, приза́хіднє /навза́хід-/ с.;

ЗАЙТИ́ *(на мить)* вступи́-; *(- зміни)* *г.* відбу́тися, ста́- ◊; *(дуже в жартах)* розжартува́-; *між ким)* *г.* ма́ти мі́сце; *(- потребу* /*т*ᴷ *3. о*ᶜ/*)* ви́никну- [як за́йде потреба]; *(до кого)* завіта́-, загля́ну-; **з. в конфлі́кт /береги́/** *с*° вступи́- в к. /б./; **коли́ зайшло́ про** коли́ зайшла́ мо́ва п.; **я. зайшо́в** за́йшлий, *(- клин)* загли́блений, укли́не-, Ø;

ЗА́ЙШЛИЙ захо́жий, *(люд)* /на-/, нетуте́шній, немісце́вий, замандро́ваний; ± ЗАБЛУКА-.

ЗАХО́ДИТИСЯ[2]: **з. сміхом** *г.* розсміва́-; **се́рце -иться** се́рце стиска́є- /в'я́не, холо́-/; **я. -иться слізьми́ /ре́вом, кри́к-/** уми́ваний ре́вними слізьми́ /ре́вма реву́чий, розкри́чаний/ *п*ᴷ ревносльо́зий;

ЗАЙТИ́СЯ: що зайшо́вся слі́зьми́ /кри́ком, ре́в-/ уми́тий с. /розкри́чаний, розіски́гле-/.

ЗАХО́ЖИЙ нетуте́шній, немісце́вий, ЗАЙШЛИЙ; *як і. р.* за́ходень, за́ходець.

ЗАХО́ПЛЕННЯ ЗАХВАТ, зачаро́вання, захо́пленість, зачудо́вання, зачудо́ваність.

ЗАХО́ПЛИВИЙ захо́плюючий, захватни́й, *(- враження ще)* могу́тній.

ЗАХО́П/ЛЮВАТИ /с-/, хапа́-; *(з собою)* прихо́плюва-, бра́-; *(землі)* ЗАГАРБУВА-, га́рба-, оволодіва́- *чим*, *о.* прибира́- до рук, розпростира́- /простяга́-/ кри́ла на *що*, *п*ᵇ розставля́- лікті; *(втікача)* перейма́-; *(дух)* забива́-; *(на гарячому)* спобіга́-, накрива́- мо́крим рядно́м; *п.* ду́же збу́джу- /хвилюва́ти, звору́шу-, прива́блю-/, електризува́ти, *(душу)* запа́лю-, заворо́жу-, надиха́ти; *(увагу)* приверта́-; *(щастям)* охо́плюва-, пойма́-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ ~лює** 1./3. с-и ≈, з-й ~и́-, ©, 1. зага́рбник, за́йма́нець, ~люва́ч, *(літак)* запі́рва́ч, *п*ᴷ загребу́щий, загре́бистий, драпі́жний, зага́рбливий, 2. *(- вісті)* з-й спе́рти дух, *п*ᴷ ~ливий, серцезвору́шний, /- *зри*

ще/ феєри́ч-, запридýшній, могýт-, ~люючий, */твір/* гостроціка́вий /-сюже́тний/, *(!)* умре́ш яки́й!, 3. */гак/* засяжни́й, чіпки́й, для захва́ту, $c^к$ -ся́жний [широкося́ж-], -ся́глий [далекося́г-], захопи́-душу [захопи́-душу рома́н];

ЗАХОПИ́- *(недугу)* /під-/, захво́рі- на, зарази́тися *чим*; *(на чім)* ЗАСКОЧИТИ, ЗАСТУКА-; ◊;

ЗАХО́ПЛЕНИЙ /с-/ ◊; бу́ти –им, підстри́бувати з ра́дощів;

ЗАХО́ПЛЕНО із захо́пленням ◊.

ЗАХО́ПЛЮВАТИСЯ *(чим)* зачаро́вува-, зачудо́вува-, замило́вува-, умліва́ти від захо́плення, забува́-, на яко́му ти світі, підстри́бу- з ра́дощів; */чим/* запа́люватися, переймá-; *(ким)* ідолізува́- *кого*; *(згадкою)* па́льчики обли́зу-; **я.** */$м^н$* **хто/ -ється** с-и ♦, зачаро́вуваний, зачудо́ву-, запа́лю-, захо́плю-, щора́з ду́жче захо́плений /зачаро́ва-/, © мліючи від захо́плення.

ЗАХРЯСА́ТИ *(у чому)* потопа́-, *(в багні)* загруза́-.

ЗАЦВІ́ЛИЙ плісняви́й, запліснявілий, цвіли́й; *п.* застóяний, рути́н-, відста́лий, зашкару́б-.

ЗАЦВІТА́ТИ цвісти́, розц[к]віта́-, квітну-, квітува́-; *(- зорі)* *о.* засвічуватися; *(- воду)* пліснявіти, зелені-, загнива́-; **я. зацвіта́** 1. ста́вши ♦, $п^к$ квіту́чий, (щора́з ду́жче) розквітлий, *о.* у цвітý /перво́цвіту/, ©, 2. **що плісняві́є**.

ЗАЦИ́КЛЕНИЙ закомплексо́ва- на *чому* [з. на своїй хворо́бі], *д.* пове́дений.

ЗАЦІКА́ВЛЕННЯ зацікáвленість, цікáвість.

ЗАЦІКА́ВЛЮВАТИ буди́- /виклика́-/ цікáвість; приверта́- увáгу, заінтриѓовува-; *(чим)* прива́блю-; **я.** */$м^н$* **хто/ зацікáвлює** с-и ♦, ра́дий зацікáви-, зацікáвлювач, $п^к$ щора́з цікавіший, ©;

ЗАЦІКА́ВИТИСЯ *(чим)* поверну́- лице́м до ◊.

ЗАЦІ́ПЛЮВАТИ /с-/ & $б^а$ позаціплювати;

ЗАЦІ́ПИТИ $н^e$ відібра́- мо́ву [їй заціпило].

ЗАЦУ́КРЕНИЙ зацукро́ваний; & обцу́кре-.

ЗАЧАРО́ВАННЯ *(стан)* ЗАХОПЛЕННЯ;

ЗАЧАРО́ВУВАТИ заворо́жу-, напуска́ти мару́, оберта́- у /на/ *що*; *(з першого слова)* захо́плюва-, чарува́-, зачудо́ву-; *(красою)* заполо́ню-, полони́ти; **я.** */$м^н$* **хто/ зачаро́вує** с-и ♦, ра́дий зача́ру-, спо́внений /по́вен/ ча́ру, чарівни́к /-и́ця/, $п^к$ чарівни́й, чарівли́вий, ома́нли-, обма́рли-, при́воротний, *с.* пречарівни́й, ©;

ЗАЧАРО́ВАНИЙ заворо́же-, зачудо́ва-, замило́ва-, захо́пле-, за́клятий ◊; *(прут)* чарівни́й.

ЗАЧАРУВА́ННЯ *(дія)* зачудува́- ◊, ¤ ЗАЧАРОВ-

ЗАЧИ́Н *(думи)* вступ, проло́г, за́спів; *п.* поча́ток.

ЗАЧИНА́ТИ /розпо-/, кла́с- поча́ток, започатко́вува-; **я. зачина́ = я. почина**;

ЗАЧА́ТИ *(плід)* зароди́ти ◊;

ЗАЧИНА́ТИСЯ зав'язува-, виника́ти ◊.

ЗАЧИНЯ́ТИ *(не дуже)* /при-/, прихиля́-, /з *гуком/* грю́ка- /тріска-/ *дверима*, затріскува- *що*; *(замо́к)* кла́ца- *чим*; *(хату)* замика́-; $е^в$ позбавля́- во́лі, ув'я́знюва-; **я.** */$м^н$* **хто/ зачиня́** с-и ♦, покли́каний зачини́-, замика́ч, ©.

ЗАЧИНЯ́ТИСЯ *(трохи)* прихиля́-, *(з грюком)* тріскати, грю́ка-; *(з тріском)* кла́ца-, затріскуватися; *(- хату)* замика́-; *(одному)* усамо́тнюва-; **я.** */$м^н$* **хто/ -ється** с-и ♦, ра́дий зачини́-, зачи́няний, $п^к$ */глухо/* гермети́ч-, ©.

ЗАЧИСЛЯ́ТИ > ЗАЛІЧУВАТИ; *(на посаду)* ЗАРАХОВУВАТИ.

ЗАЧИ́ТУВАТИСЯ; ЗАЧИТА́ТИСЯ: що -та́вся зачи́таний, захо́пле- чи́танням, Ǿ.

ЗАЧІПА́ТИ торка́-, (до)торка́тися; *(кого)* займа́ти, чіпа́-, кри́вди-, напада́- на; *(словом)* обража́-, виклика́- на сва́рку; *(до сліз)* хвилюва́-, непоко́ї-; *(кулею)* ра́ни-; *(дівчину)* загово́рювадо, шука́- конта́ктів з; *(що)* $ж^н$ бра́- без до́зволу; *(тему)* *г.* зато́ркува-; **я.** */$м^н$* **хто/ зачіпа́** с-и /схи́льний/ ♦, гото́вий зачепи́-, задери́ка, заче́па, $п^к$ зачі́пливий, зади́рли-, зачіпни́й, зади́ристий, задери́кува-, заво́дис-, заго́нис-, © .

ЗА́ЧІПКА при́від, *г.* прете́кст, *ф.* клю́чка; *р.* супере́чка, сва́р-; *(у ділі)* перешко́да, зава́да;

ЗА́ЧІПКИ чіпля́ння, доріка́-, за́кид и, до́кори.

ЗАЧІ́ПЛЮВАТИ, ЗАЧІПЛЯ́- чіпля́-, *(не раз)* перечі́плюва-; *(гаком)* зага́чу-; *(торкати)* зачіпа́ти, черка́тися об *що*; **я.** */$м^н$* **хто/ зачіпля́** с-и ♦, з-й зачепи́-, зачі́плювач, зага́чу-, $п^к$ чіпки́й, заче́пистий, *т.* зачі́плювальний, ©;

ЗАЧЕПИ́ТИ *(куш)* *ф.* вхопи́ти, урва́ти ◊;

ЗАЧІ́ПЛЮВАТИСЯ, -ЛЯ́ТИСЯ чіпля́- ◊; *(за що)* хапа́-, *(де)* закрі́плюва-; **я.** */$м^н$* **хто/ -ється** с-и ♦, ра́дий зачепи́-, зачі́плюваний ◊, $п^к$ зачіпни́й, чіпки́й, заче́пистий, ©.

ЗАЧЕПИ́- зачеркну́-, затри́ма- на *чім* (о́ком).

ЗА́ЧІСКА *г.* фризу́ра; *(жіноча кучерява)* пермане́нт, $с^о$ зави́вка, */зібраний на потилиці волос/* шиньйо́н; & за́чіс.

ЗАЧУВА́ТИ чу́ва-, вчува́- /про-/; *(- новини)* дізнава́тися; *(погибель)* відчува́ти;

ЗАЧУ́ТИ занюхати, почу́ти ню́хом ◊.

ЗАЧУ́МЛЕНИЙ *(хворий на чуму)* зачумі́лий; *п.* очмані́-, очмарі́-, здурі́-.

ЗАШКО́ДЖУ/ВАТИ /ПО-/, шко́ди-, завдава́шко́ди; **я.** */$м^н$* **хто/ ~є** с-и /зви́клий/ ♦ /шко́ди-/, з-й зашко́ди-, $п^к$ шкідли́вий для, © шко́дячи;

ЗАШКО́ДИТИ *(чому)* перешко́ди-; ◊.

ЗА́ШМОРГ петля́, *д.* уда́вка; *п.* скру́та, безви́хіддя[ь], *о.* зале́жність, $с^о$ кабала́.

ЗАШМО́РГ/УВАТИ зав'я́зу- /з-/ ~ом; *(фіранку)* засми́ку-, затяга́ти; **я.** */$м^н$* **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й затягти́ ~ /петлю́, ву́зол/, ~увач, шморгу́н, ©.

ЗАШПО́РТУВАТИСЯ > СПОТИКА-; **я. -ється** зашпо́ртуваний + **я. спотикається**.

ЗА́ЩИП защи́па, за́щипка, защи́пування.

ЗА́ЩО? заві́що? за що́ са́ме?; з яко́ї ре́чі? чому́?

ЗАЯ́ВА прохáння, ска́рга, апеля́ція, клопота́ння,

з. супліка, *і*[с] прошéніє, *(групова)* петиція; *(касаційна)* скáрга, касáція; *(урядова) д*[я] нóта, демáрш, меморáндум.

ЗАЯВЛЯ́ТИ твéрди-, вислóвлюва-, ствéрджу-; **з. правá** *ж*[н] качá- правá; **я.** /*м*[н] **хто/ заявля́** с-и ♦, змýшений заяви́-, подавéць /áвтор/ заяви, прохáч, *к*[н] заявни́к, *д.* аплікáнт, *о.* із заявою на устáх, © заявляючи;

ЗАЯВИ́- *(категорично)* сказá-, як відрубá-; ◊.

ЗАЯЛÓЖУВАТИ > ЗАСМАЛЬЦЬОВУ-; *п. (історію)* баналізувáти;

ЗАЯЛÓЖЕНИЙ засáле-, забрýдне-, засмальцьóва-; *(жарт)* утéртий, зачóвганий, тривіяль-, банáль-, перетéртий /за-/, з бородóю.

ЗБАВЛЯ́ННЯ ни́щення, псувá-, зіпсуття́.

ЗБАВЛЯ́ТИ *(платню)* змéншувати, знижу-, зрізу-; *(здоров'я)* псувáти; *(хліб)* переводи-, марнотрáти-; *(життя)* зана[про]пащá-, губи-, нівечи-; *(настрій)* погíршува-; **я.** /*м*[н] **хто/ збавля́** 1. **я. занапаща**, 2. **я. зменшує**;

ЗБА́ВИТИ: **з. віку** *кому* зали́- сáла за шкýру; ◊.

ЗБАГА́/ЧУВАТИ *(робити багатим)* озолóчува-, *ф*[р] багати- /*д*[к] ~ти-/; **я.** /*м*[н] **хто/ ~чує** с-и ♦, з-й /рáдий/ ~ти-, ~чувач, *п*[к] ~чувальний, ©;

♦♦♦СЯ розживá-, замóжніти, БАГАТІ- ◊; **я. -ється** с-и ♦, збагáчуваний, щорáз багáтший, © багатіючи.

ЗБАГНУ́ТИ > БАГНУТИ.

ЗБАЛАМУ́ЧУВАТИ БАЛАМУТ/И-, *о.* підіймáна нóги; **я.** /*м*[н] **хто/ ~ить** с-и ♦, з-й з~и-, баламýт, колóтник, *п*[к] *о*[к] ~ний, © ~ивши, ~ячи.

ЗБЕНТÉЖЕННЯ збентéженість, стурбóван-, *с.* хвилювáння; *(розгубленість)* замíша-, зніякові-, зніяковíлість.

ЗБЕНТÉЖ/УВАТИ бентéжи-, тривóжи-, непокóї-, хвилювá-, турбувá-, збýрю-; **я.** /*м*[н] **хто/ ~у-є** 1. **я. хвилює**, 2. с-и ♦, з-й ~и-, ~увач, спантели́чу-, заверни́голова, *п*[к] бентéжний /-ливий/, пантели́чли-, ©.

ЗБЕРІГÁННЯ *ж*[м] схорóна ◊.

ЗБЕРІГ/А́ТИ берегти́, хорони́-; *(од руїни)* оберігá-, захищá-; *(звичаї)* не міня́-, не порýшува-; *(од гниття)* консервувá-; *(добро)* не витрачá-, приберігá- ЗАОЩАДЖУВА-; *(спокій)* захóву-; *(віру)* не зневіря́тися /розчарóвува-/ у; *(дух)* затри́мувати, не випускá-; **я.** /*м*[н] **хто/ ~я́** с-и ♦, з-й зберегти́, нáвчений берегти́, оберéг, *ж*[і] береги́ня, /*гроші*/ заощáджувач, *у*[р] хорони́тель, *н*[I] СКНАРА, *п*[к] ощáдливий, економний, консервувáль-, *с*[к] -щáдний [енергощáдний], © і дáлі *який* [**я. ~á спóкій** і дáлі спокíйний];

ЗБЕРЕГТИ́ *г.* затри́ма- [**з. ти́шу з.** т.], *(рівновагу)* втри́ма-; **з. вíрність** додéржа- вíри.

ЗБИВ/А́ТИ *(з ніг)* вали́-, звáлюва-; *(овочі)* оббивá-, стрýшува-; *(ціну)* збавля́-, змéншува-; *(з думки)* плýта-, пантели́чи-, дезорієнтувá-; *(бесіду)* перевóди-, спрямóвува-; *(ногу)* ушкóджу-, зрáню-; *(траву)* топтáти, витóптува-, витолóчу-; *(масло)* колоти́ти, сколóчува-; *(бучу)* зчиня́-, *(куряву)* здіймá-; *(актив)* згуртóву-; *(гроші)* нагромáджу-, складáти; *(літак)* зістрíлюва-; **з. з пантели́ку /тропи́/** *кого* забивá- бáки /замилюва- óчі, замовля́- /заговóрюва-/ зýби/ *кому*, вводи- в омáну /дезорієнтува-/ *кого*; **я.** /*м*[н]. **хто/ ~á** 1. с-и ♦, з-й зби́-, ~áч, *п*[к] ~áльний, ~ч-ий, ~ýщий, *с*[к] збивáй- [збивáй-з-ніг], ©, 2. **я. гуртує**, 3. **я. призбирує**, 4. **я. зчиня** *(бучу)*; **я. ~á з пантели́ку** *с*[к] збивáй-з-пантелику;

ЗБИ́- ◊; **з. з п.** *кого* напусти́- тумáну на *кого* ◊.

ЗБИВА́ТИСЯ *(на що)* скидá-, нагáдувати *що*; *п.* плýтатися, помиля́-; *(- худобу)* ти́сну-, скýпчува-; *(- бучу)* зчиня́-; **з. з ніг** знеси́люва-;

ЗБИ́ТИ- *(з дороги)* схибити; ◊; **з. з ніг** втоми́-.

ЗБИРАНИ́/НА /мíша-/, *(людей)* нáбрід, збíрня*, *н*[I] нáволоч; *(речей)* ~и́ця, колéкція; ± ЗБІРКА.

ЗБИРА́ТИ кýпчи-, скýпчува-, згромáджу-, складáти /стягá-/ докýпи; *(орду)* зосерéджува-; *(людей)* звóди- /склика́-, зганя́-/ д.; *(ягоди)* рвá-, набирá-; *(з землі)* /під-/; *(в дорогу)* РИХТУВА-; *(сили)* НАГРОМАДЖУ-; *(марки)* колекціонувáти, призби́ру-; **з. врожай** жнивувá-; **з. однодýмців** ♦ як мáтка бджолý до вýлика; **я.** /*м*[н] **хто/ збирá** с-и ♦, з-й зібрá-, зáйнятий збóром, ЗБИРАЧ, призби́рув-, складáч, стягáч, складáльник, *п*[к] збирáльний, збирýщий, збíр-, для збóру, *с*[к] збирáй- [збирáй-лінза], ©;

ЗІБРА́ТИ *(поволі)* настягá-; ◊; **з. собі компáнію** добрá- собі товари́ство;

ЗБИРАНИЙ: -не молокó одвíяне м.

ЗБИРА́ТИСЯ громáди-, згромáджува-, скýпчува-, кýпчи-, зосерéджува-, схóди- докýпи; *(брижами)* стягá-; *(- дощ)* насувá-; /*хмари*/ нагромáджува-; *(куди)* РИХТУВА-, лáди-, ладнá-, *і*[р] розганя́-, *е.* брá-, *(в гості)* вибирá-; *(діяти)* мáти нáмір /на óці/, хотí-, плянувá-, *ж*[м] цíлитися; *(- спогади)* сплива́-; **з. в кóло** сплітáти к.; **з. з думкáми** *г.* надýмува-; **з. йти /прощáтися/** брá- за шáпку; **не з.** *робити* і в дýмці не мáти *роби*-; **-ється на плач** *кому* сльóзи ти́снуться в *чиї* óчі; **я.** /*м*[н] **хто/ -ється** с-и ≈, рáди́й зібрá-, зби́раний, призби́рува- /виз-, наз-/, склику-, гуртó-, скýпчу-, зосерéджу-, склáданий, стя́га-, рихтóва-, готó-, лаштó-, споря́джу-, *п*[к] збíрни́й, готóвий, збирáцький, /- *гроші*/ збíркóвий, *(куди)* з нáміром /дýмкою, метóю/, настáвлений, *о*[к] майбýтній [**що –ється на пé-нсію** м. пенсіонéр], ©;

ЗІБРА́- збіг- докýпи; **з. з си́лою** здобý- на си́лі; **на плач -лося** *кому* мáло не плáче *хто*; ◊;

ПОЗБИРА́- *г.*: **не -єшся** костéй не зберéш.

ЗБИРА́Ч призби́рув-, колекціонéр; *(машин)* складáч; & *п*[к] *збирáцький.

ЗБИ́ТКИ втра́ти, *з.* на́клад; *(кому)* зло, кри́вда, шко́да; *(дитячі)* жа́рти, пу́стощі;

ЗБИ́ТОК *о⁰ (в торгівлі)* про́торг.

ЗБИТКУВА́ТИСЯ *(з кого)* знущá-, збиткува́ти *кого, о.* не дава́- ступи́- *кому*; *(на кому)* глуми́тися /награвá-/ з *кого*; *(- дітей)* пустува́ти, ходи́- на голова́х; & *дᴷ* по♦; **я. /мᴴ хто/ -ється з** с-и /охо́чий/ ♦, з-й по♦ з, вари́вода, глузі́й, /-івни́к/, ЗБИТОШ-, коверзу́н, *д.* з'їди́тель, *пᵇ* вари́вода, мучи́-, кровопи́вець, *пᴷ* знущá́льний, ЗБИТОШ-, глузли́вий, глумли́-, ©.

ЗБИТО́ШНИЙ шкодли́вий, бешкетли́-, ПУСТОТЛИ-, ка́посний, шельмува́тий, бешкетува́-.

ЗБИТО́ШНИК ка́пос-, ка́верз-, бешкету́н, пусту́н, шко́да, ШИБЕНИК, ШИБАЙГОЛОВА.

ЗБІГ *(дій)* одноча́сність, *(поглядів)* спі́льн-, є́дн-, одна́ков-, схо́ж-, *(ідей ще)* односта́йн-, іденти́чн-, *(змісту)* синоні́мічн-, тото́жн-, *(обставин)* сполу́чення, поє́дна-, *(слів а діл)* узго́дже- /-ість/, гармо́нія, відпові́дність, синхро́н, *(ліній, фігур) м.* приста́йн-, *(рис)* однорі́дн-.

ЗБІГА́ТИ *(з гори)* бі́гма /шви́дко/ спуска́тися; *(- рідину)* стіка́ти, /*на вогні*/ википá-; *(з дому)* тіка́-, *(з обличчя)* зника́-; *(- час)* мина́-; *(на думку)* спада́-, набіга́-, насува́тися; **я. /мᴴ хто/ збіга́** 1. ста́вши ♦, ра́дий збі́г-, бігу́н, втіка́ч, *пᴷ* біжу́чий, вте́клий, ©, 2. **що стіка**.

ЗБІГА́ТИСЯ 1. (по)на♦, по♦; 2. *(- події)* відбува́- /става́-/ одноча́сно, *(- інтерес)* бу́ти спі́льним /єди́н-, схо́ж-, односта́йн-/, /*зміст*/ бу́- одна́ко́вим; /*обставини*/ сполуча́тися, поє́днува-, /*слова й діла*/ узго́джува-, гармоні́ювати, відповіда́-, /*вдачу*/ підхо́ди- під па́ру, *(накладатися) (- геом. фігури)* пристава́-, *(з чим)* припада́- [**ви́їзд -ється із свя́том** в. припадає на с.]; **я. -ється** 1. с-и ♦, збіганий /наз-, поз-, поназ-/. 2. то́чно повто́рюва-, *(- геом. фігури)* з-й приста́ти, *(змістом)* сино́нім, *пᴷ м.* збі́жний, приста́й-, /- *ідеї*/ ІДЕНТИЧ-, однако́вий, таки́й са́мий, одни́м ду́хом на́д(т)хнутий, /- *події*/ одноча́сний, *кᴴ* синхро́н-; **я. не -ється** незбі́жний /роз-, різно-/;

ЗБІ́ГТИСЯ: що –і́гся приста́лий, *пᴷ* ↑, Ø.

ЗБІГО́ВИСЬКО, -О́ВИЩЕ збо́ри-, сто́впи-, збо́рисько, сто́впи-, *кᴴ* сонм, со́нмище, *нᴵ* гадю́чник; *(відьом)* шаба́ш; & збіганка.

ЗБІ́ЖЖЯ *зᵇ* пашня́, *жᴹ* хліб, *ф⁻ᴾ* пашни́ця.

ЗБІЙ *у.* у́топтана земля́; *(дія)* збива́ння; *сᵐ* ненорма́льність, відхи́лення від но́рми; *(солом'яний)* збо́їни; *(м'ясний)* те́льбухи, голова́, но́ги заби́тої твари́ни;

ЗБО́Ї *(у праці)* перебо́ї.

ЗБІ́ЛЬШУВАТИ /по-, при-/; *(платню)* підно́си-; *(сили)* мно́жи-, примно́жува- /по-/; *(різницю)* поси́лю-; *(темпи)* наро́щу-; я. /мᴴ хто/ збільшує с-и ♦, з-й /змýше-, ра́дий/ збі́льши-, збільшувач /по-/, *пᴷ* збі́льшувальний /по-/, поси́лювль-, наро́щуваль-, для збі́льшення, ©.

ЗБІ́ЛЬШУВАТИСЯ бі́льшати, мно́житися, рости́, зроста́- /на-/; *(- людність)* /при-/, примно́жуватися; *(тиск)* ду́жчати; **я. -ється** с-и ♦, збі́льшуваний /по-/, підно́шу-, поси́лю-, наро́щу-, *о.* щора́з бі́льший /ду́жчий/, ©.

ЗБІ́ЛЬШИТИСЯ збільші́ти ◊.

ЗБІР збира́ння, /*грошей*/ збі́рка; *(пашні)* жнива́; *(людей)* здвиг, злі́т, з'ї́зд; *(деталей)* монта́ж; *(у лаві) вᴴ* збі́рка [в ла́ві збі́рка!].

ЗБІ́РКА *(творів)* збі́рник, антоло́гія, *сᵒ* зі́бра́ння́, *(шкільна)* чи́танка, хрестома́тія; *(картин)* коле́кція, збирани́ця; *(статей) кᴴ* сино́псис; *(пожертв) г.* збірко́ва а́кція; ***вᴴ*** шикува́ння, збір [в ла́ві ♦!, ♦ на вечерю!]; *з.* збо́ри; & збі́рочка.

ЗБІ́РНИЙ зі́бра-, скла́де-; *(вираз)* ***п.*** узага́льне-.

ЗБІРНИ́Й зби́раний.

ЗБІ́СА > НАДЗВИЧАЙНО.

ЗБЛИ́ЖУВАТИ > НАБЛИЖАТИ.

ЗБО́РИ зі́бра́ння́, схо́дини, схі́д, *ж.* посиде́ньки, *з.* збі́рка*; ***з⁻ⁿ*** засі́дання, ві́че, мі́тинґ, пле́нум, фо́рум, конфере́нція; *(кардиналів)* конкла́в.

ЗБО́РЮВАТИ /по-/, перемага́-, дола́-, боро́-, бра́- го́ру; ***фᴾ*** змага́-, мори́- [збо́рює сон], *з.* наляга́- [налі́г сон]; *(опір)* лама́-; **я. /мᴴ хто/ збо́рює** с-и дола́ти, з-й поборо́-, перемо́жець, *пᴷ* перемо́жний, щора́з бли́жчий до перемо́ги, ма́йже перемі́гший, © дола́ючи.

ЗБО́ЧУВАТИ зверта́- (вбік); ***п.*** відхиля́тися, /у-/; **я. /мᴴ хто/ збо́чує** 1. **я. зверта**, 2. с-и ♦, схи́льний до збо́чень, збо́ченець, ю́ро́да, *пᴷ* збо́ченський, © збо́чуючи; *п⁻ᵒ* збо́чуваний;

ЗБО́ЧИТИ: я. збо́чив ЗБОЧЕНИЙ, збо́ченець, *пᴷ* збо́ченецький, Ø; ± САДИСТ;

ЗБОЧИТИСЯ: що -вся *(на чім)* ЗБОЧЕНИЙ

ЗБО́ЧЕНИЙ кру́че-; НЕНОРМАЛЬ- ◊.

ЗБРИ́ЗКУВАТИ спо́рску- /об-/; *(дерева)* оббри́зку-; **я. /мᴴ хто/ збри́зкує** зви́клий /с-и/ ♦, ра́дий спо́рска-, спо́рскувач, *пᴷ* порску́чий, ©.

ЗБРО́ЙНИЙ *(загін)* озбро́є-; *(путч)* наси́льницький, неконституці́йний.

ЗБРО́Я озбро́єння; *(лицаря)* обладу́нок; *(первісна)* бумера́нґ, лук і стріли; *(холодна)* шпа́да /-га/, кинджа́л, ша́бля, спис, меч, *(вогнепальна)* мушке́т, пісто́ль, револьве́р, рушни́ця, кріс, ґвинті́вка, кулеме́т, *г.* скоростріл; *(важка)* гарма́та, *(атомна)* раке́та, бо́мба; ***п.*** за́сіб, знаря́ддя, струме́нт; *вᴴ* **до збро́ї!** *сᵒ* за збро́ю!

ЗБРУ́Я *оᴷ* (кі́нський) ви́ряд.

ЗБУВА́ТИ; ЗБУ́ТИ: з. мо́вчанкою промо́вча-; **з. неува́гою** не взя́- до ува́ги.

ЗБУВА́ТИСЯ зді́хува-, спе́кува-, позбува́- /*б. сᵒ* позбавля́-/, *ф.* скара́скува-; *(- сон)* зді́йснюва-, спра́вджува-; **я. -ється** 1./2 с-и ♦, ©, 1. ра́дий зди́хатися *чого*, 2. що спра́вджується, спра́в-

джуваний,здійсню-; **я. не -ється** незбу́тній;

ЗБУ́ТИСЯ *(- сон)* спра́вди-; *(чого)* збу́ти *що*.

ЗБУ́ДЖЕННЯ: у ста́ні нерво́вого з. *(сидіти)* як на ножа́х /голка́х/.

ЗБУ́ДЖ/УВАТИ /про-/, буди́-, пробуджа́-; *(недовіру)* виклика́-; *(душу)* схвильо́вува-, збаламу́чу-, розбу́рху-, *д.* коло́шкати; *(кров)* хвилюва́-, запа́люва-, ЗБУРЮ-; **я.** /$м^н$ **хто/ збу́джує** с-и ♦, з-й збуди́-, збу́дник, ~увач, $п^к$ баламу́тливий, збу́дли-, збу́дний, ~уваль-, збу́рюваль- /під-/, баламу́т-, *с.* ажіота́ж-, для ~ення, /- *музику*/ вулканіч-, $р^в$ збу́дження [$м^а$ це́нтри з.], ©;

ЗБУДИ́ТИ /роз-/ ◊;

ЗБУ́ДЖЕНИЙ $о^к$ розсексуа́ле- ◊; & напівро♦.

ЗБУ́РЮВАТИ збаламу́чу-, сколо́чу-; *(до бунту)* підбива́ти, підбу́рю-; ***п.*** збу́джу-, хвилюва́ти; ***$ж^м$*** руйнува́-; $д^{\cdot к}$ = **що збаламучує**.

ЗВА́БА принáда, ва́ба, *о.* ла́сий шмато́к, *с.* СПОКУСА; $з^{\cdot п}$ прина́дність, чарівн-.

ЗВАБЛИ́ВИЙ манли́-, прива́бли-, вабли́-, *с.* споку́сли-, зва́бний, зна́д-, знадли́вий; *(вигляд)* чарівни́й, принáд-; ± ЖАДАН-; & зва́бчий.

ЗВА́БЛЮВАТИ /при-/, зама́ню-, прина́джу-, на́дити; *(дівчину, хлопця)* зна́джува-, спокуша́-, збива́- з ро́зуму; **я. зва́блює = я. спокуша**;

ЗВА́БИТИ *(кого)* закрути́- го́лову *кому*, $ф^р$ помани́-, як ца́па капу́стою ◊.

ЗВА́БНИК споку́сник, баламу́т, звідник.

ЗВА́ГА відва́га, рішу́чість, сміли́вість.

ЗВА́ДА НЕЗГОДА, РОЗБРАТ, СВАРКА.

ЗВАЖА́ТИ бра́- до ува́ги, врахо́вува-, ма́- на ува́зі; *(на що)* рахува́тися /числи́-/ з; **не зважа́ючи на *що*** дарма́ /без о́гляду на/ *що*; **я.** /$м^н$ **хто/ зважа́** с-и ♦ /врахо́вува-/, з-й /змýше-/ зва́жи- /взя́- до ува́ги/, © з урахува́нням, зважа́ючи на, взя́вши /беручи́/ до ува́ги; **я. зважа́ на** *кого* змýшений врахýвати *чию* дýмку;

ЗВА́ЖИТИ[1] *(на що)* взя́- до ува́ги *що* ◊; **не з. на *що*** зне́хтува- /зігнорува́-/ *що*.

ЗВАЖЛИ́ВИЙ рішу́чий, сміли́вий.

ЗВА́ЖУВАТИ /$д^к$ **зва́жи-**[2]/ ва́жи-; ***п.*** оцінюва-, обмірко́ву-, обду́му-, вива́жу-; **я.** /$м^н$ **хто/ зва́жує** ста́вши ♦, призна́чений зва́жи-[2], вага́р, зва́жувач /ви-/, $п^к$ розва́жливий, ©.

ЗВА́ЖУВАТИСЯ /на-/, ва́жи-, насмілюва-, набира́- ду́ху, ма́ти відва́гу, *п.* наду́муватися; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** 1. насмілений, ріше-, по́вен відва́ги, відчайду́х, $п^к$ відва́жний, безстра́ш-, сміли́вий, ЗВАЖЛИ-, гото́- /зго́дний/ на все, ©, 2. що зва́жується на ваrа́х;

ЗВА́ЖИТИ-: з. на все пусти́- на одча́й душі; ◊.

ЗВА́ЛИЩЕ по́киди-, *(посуду)* чере́пи-, *(попелу)* попільни́к; & звал; ± СМІТНИК.

ЗВА́ЛЮВАТИ вали́-, *(ліс ще)* руба́- *(з пліч)* скида́-; *(обов'язки)* наклада́-, /пере-/; *(вину)* спиха́-, зверта́-; *(на щось)* пояснюва- *чим*, поклика́тися, посила́-; **я.** /$м^н$ **хто/ зва́лює** 1. зви́клий ♦, ра́дий звали́-, за́йня́тий ва́ленням, зва́лювач, валі́й, $п^к$ зва́лювальний, зва́льчий, $с^к$ -ски́д [самоски́д], ©, 2. **що зверта** ***(гріхи)***;

ЗВАЛИ́ТИ *(вину)* скла́сти ◊.

ЗВА́ЛЮВАТИСЯ па́дати, перекида́тися; *(раптом)* з'явля́- /вирина́ти, па́да-, як сніг на го́лову/; *(на плечі)* ляга́-; *(- події)* насува́тися; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, гото́вий звали́-, змýшений впа́сти, зва́люва-, ски́да-, $п^к$ зва́листий, ©.

ЗВАННЯ́ ранґа /$с^о$ ра́нґ/, ти́тул, $с^о$ чин.

ЗВА́ТИ іменува́-, дава́- ім'я /йме́ння/; назива́-, /про-/; *(гідних)* велича́-; *(у гості)* кли́ка-, запро́шува-, проси́-; ***п.*** ва́би-; **я.** /$м^н$ **хто/ зве** с-и ♦, змýшений назва́-, © називаю́чи, кличу- **+ я. кличе /назива/**;

ЗВА́НИЙ *(гість)* (за)про́ше-, про́ха-, кли́ка- ◊.

ЗВА́ТИСЯ > НАЗИВАТИСЯ.

ЗВЕЛИ́ЧУВАТИ *і* /$у^р$ **ВОЗ-**/ ВИХВАЛЯ-, прославля́-, підно́си- на щит /до небе́с/, склада́- хвалу́ /похвальбу́/ *кому*, кади́- *кому*; **я.** /$м^н$ **хто/ звели́чує** с-и ♦, звели́чник, велича́ль-, $п^к$ велича́льний, возвели́чливий, для звели́чення, ©.

ЗВЕ́РНЕННЯ відо́зва, за́клик, $у^р$ маніфе́ст; *(до влади)* апеля́ція; ± МОЛИТВА; ***р.*** зверта́ння.

ЗВЕРТА́ТИ /по-/, збо́чува-; *(зір)* спрямо́вува-; *(- шлях)* заверта́-, скру́чува-; *(вину)* ***$ж^м$*** спиха́-, зва́люва-; *(борг)* віддава́-, (по)верта́-; **з. ува́гу** спиня́- у., *з.* тура́-, бра́- на у.; **не з. ува́ги на** ***(що)*** заплю́щува- о́чі на, не бра́- *чого* до голови́, ***(кого)*** ІҐНОРУВА- /става́- за́дом /спи́ною/ до/ *кого*; **не -та́й ува́ги!** плюнь і розітри́!; **я.** /$м^н$ **хто/ зверта́** 1. **я. поверта,** *(увагу)* **я. привертa**[2], 2. **я. спрямо́вує** с-и с., змýшений спрямува́-, спрямо́вувач, ©, 3. с-и спиха́ти, з-й зіпхну́-, *о.* святи́й та бо́жий, ©;

ЗВЕРНУ́ТИ *(лице /до кого/)* наста́ви-; ◊; **з. ува́гу на** ***кого*** гля́ну- в *чий* бік.

ЗВЕРТА́ТИСЯ /об-/ із сло́вом, *з.* оберта́ти сло́во, *(до влади)* апелюва́-; *(до лікаря)* вдава́тися; *(з боку на бік)* поверта́-; *(у далеч)* ли́нути, $к^н$ спрямо́вуватися; ***р.*** верта́-; & *зверта́льність /= вдава́ння до зверта́нь/; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и /зви́клий/ ♦, ра́дий зверну́-, пове́ртаний /з-/, спрямо́вува-, $п^к$ зверта́льний, ©;

ЗВЕРНУ́ТИСЯ *(до чого)* вда́-, уда́ри- ◊.

ЗВЕ́РХНИК нача́ль-, керівни́к, провідни́к, управи́тель, $с^у$ ме́неджер; вищестоя́щий, ви́щий ра́нґою *($с^о$ ра́нгом, чи́н-)*.

ЗВЕ́РХНИЦЬКИЙ *(тон)* протектора́льний;

ЗВЕ́РХНИЦЬКИ як зве́рхник ◊, протекторально, *р.* поблажливо, *о.* пле́скаючи по плечі.

ЗВЕ́РХНІЙ зо́внiш-, поверхне́вий; *(огляд)* поверхо́-; *(усміх)* ЗНЕВАЖЛИ-; *(погляд)* пиха́тий, гордови́-, зарозумі́лий; *(тон)* зве́рхницький, нача́льниць-; ☺ ви́щий ра́нґою, $с^о$ /-гом/, чи́н-.

ЗВЕ́РХНІСТЬ перева́га, ви́щість, $к^н$ прима́т; *(до кого)* знева́га, пого́рда, ± ПИХА; $ф^р$ вла́да [зве́рхність ха́на].

ЗВЕ́РХУ пове́рх, зверх, не внизу́; ззо́вні, на по́верхні, не всере́дині; згори́; ± ВГОРІ; **на́ша зве́рху** на́ша бере́.

ЗВЕСЕЛЯ́ТИ, ЗВЕСЕ́ЛЮВА- весели́-, розважа́-, *о.* ♦ се́рце /ду́шу/; *(очі)* тіши-, ра́дува-; *(землю)* прикраша́-, кра́си-; **я.** /$м^н$ **хто/ звеселя́** с-и ♦, з-й звесели́-, розвесе́лений, веселу́н, жарту́н, сміхоту́н, заба́вник, поті́ш-, $п^к$ розваго́вий, сміхотли́-, веселю́щий, розважа́льний, © весели́вши, звеселя́ючи.

ЗВИВА́ТИ згорта́ти, скру́чувати, сплі́та́ти; *(волос)* $б^з$ завива́ти, кучеря́вити.

ЗВИВА́ТИСЯ скру́чува-, спліта́-; *(- тіло)* вигина́-; *(з болю)* ко́рчи-, бо́рса-; */шлях/* гадю́чи-, в'юни́-, вив'ю́нюва-, змії́-, крути́-, кривуля́ти, петля́-; *(- дим)* клубота́тися; *(вгору)* здійма́-, порива́-, зліта́ти; *(- волос)* спада́- хвилями; ***п.*** хитрува́-, викру́чуватися; *(в'юном)* верті-, як му́ха в окро́пі, ходи́ти ви́вертом; *(перед ким)* упада́-, ЗАПОБІГА-, плазува́-, увива́тися; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, з-й скрути́-, в'юн, плазу́н, $п^к$ кривуля́стий, ЗВИВИС-, закру́тис-, закарлю́чис-, вихиля́с-, в'юни́с-, витки́й, в'юнки́й, зигзагува́тий, $с^к$ -по́круч [шлях-по́круч], ©;

ЗВИНУ́ТИСЯ шви́дко упо́ратися ◊;

ЗВИ́НЕНИЙ зго́рне-, зви́нутий, зго́рну- ◊.

ЗВИ́ВИСТИЙ покру́чений, в'юнки́й, гадючкува́тий-, хвиля́с-, змія́с-, петля́с-, кривуля́с-, *(- річку)* зало́мис-, $к^н$ спіралеподі́бний, *у.* захво́стуватий.

ЗВИКА́ТИ /об-, *д.* при-/, призвича́юватися, принату́рю-, $ж^м$ нала́му-; *(до горя)* мири́- з; *(до нелюба)* прижива́- /з-/ з; **я.** /$м^н$ **хто/ звика́** призвича́юваний, с-и ♦, зму́ше- зви́кну-, з-й прижи́тися, ма́йже ЗВИКЛИЙ, ©.

ЗВИ́КЛИЙ обви́клий /на-, при-/; *(- око)* призвича́єний, натрено́ва-, ви́гостре-.

ЗВИНУВА́ЧУВАТИ > ВИНУВАТИ.

ЗВИРОДНІ́ТИ $д^к$ ви́родитися; $н^{дк}$ $р^к$ ви́родні-; **я. -нів** звироднілий, ви́роджений, Ø.

ЗВИСА́ТИ *(- волосся)* $ф^р$ сплива-; **що звиса́** ма́йже зви́слий, /об-/, напівзвис́-;

ЗВИ́СНУ-: що звис зви́слий /за-, об-/, Ø.

ЗВИ́СОКА згори́, з височини́; ***п.*** зарозуміло, гордови́то, пиха́то, знева́жливо, згі́рдно, з пого́рдою; *(мовити)* спа́нська, пишномо́вно, підне́сено; ***р.*** ви́соко.

ЗВИТЯ́ГА геро́йство, ГЕРОЇЗМ.

ЗВИТЯ́ЖЕЦЬ перемо́ж-; геро́й, ви́тязь, ли́цар.

ЗВИХА́ТИ; ЗВИХНУ́ТИ *(кінцівку)* ви́крути-, ви́-верну-, ви́вихну-, *(ногу ще)* підверну́-.

ЗВИ́ЧАЙ тради́ція, заве́дення узвича́є-, ЗАВІД, *ф.* заведе́нція /по-/, *г.* устано́ва; $ж^м$ мане́ра, зви́чка; *з.* че́мність, увічливість, етике́т;

ЗВИ́ЧАЇ культу́ра взає́мин ◊.

ЗВИЧА́ЙНИЙ пере́січ-, буде́н-, прозаї́ч-, орди-на́р-, *ф.* сі́рий; зви́чний, норма́ль-, загальноприйнятий, загальновідо́мий, повсякде́нний, *р.* зві́с-; *(для кого)* характе́р-, типо́вий; $ф^р$ *що* як *що* [кінь як кінь]; *з.* ви́хований, че́м-; & ♦ собі, звичайнісінький; **-а́йна річ** про́ста річ;

ЗВИЧА́ЙНО норма́льним хо́дом ◊; $в^{ст}$ ясна́ /зві́с-, звича́й-/ річ /ді́ло/, відо́мо, звісно, що й каза́ти, як во́диться, зрозуміла річ, *(само)*зрозуміло, розумі́ється, само́ собо́ю; *(як закон)* перева́жно, здебі́льш*(ого)*[а]; ± ЗАЗВИЧАЙ.

ЗВИ́ЧКА $ф^р$ на́вик; **за -чкою** з на́вику.

ЗВИ́ЧНИЙ *(- стихію)* рід-, свій; ± ЗВИЧАЙ-.

ЗВІ́ДКИ? звідкіля́? звідкі́ль? з яки́х сторі́н? *(-вістки)* з яки́х джере́л?; & ві́дки?; **з. мені зна́ти?** я не зна́ю.

ЗВІ́ДНИК зва́б-, $с^у$ сва́таль-, СВАТ; & зводи́тель, зводі́й.

ЗВІ́ДНИЦЯ зваб-, $с^у$ сва́тальн-, СВАХА, $ж^н$ ба́ндерша, *о.* помічни́ця Гімене́я, майстри́ня *(сіме́йного)* ща́стя; & звідничка; ± ЗВІДНИК.

ЗВІ́ДСИ *(з)*відсіля́, *(з)*відсі́ль, звідци, звідціля́, звідці́ль, з цих сторі́н; $о^к$ че́рез це, в на́слідок цьо́го [звідси і хворо́ба]; & ві́дси.

ЗВІ́ДТИ *(з)*відтіля́, *(з)*відті́ль, звідтам, з тих сторі́н; з тих джере́л; & ві́дти; **ні ♦, ні зві́дси** ка́зна-звідки, де не взя́вся.

ЗВІ́ДУВАТИ дові́дуватися, дізнава́-; *(горе +)* зазнава́ти /ді-/ *чого*, пережива́ти *що*; *(жаль)* відчува́ти;

ЗВІ́ДАТИ скуштува́ти ◊.

ЗВІДУСІ́ЛЬ зусі́ль, зусю́ди, з усі́х усю́д /бо́ків, сторі́н, за́кутків/, зусі́біч, з до́лу і з гори́.

ЗВІЙ зви́вина, за́крут, ви́гин; *(дроту)* кільце́; *(волосу)* куче́рик; *(звитий трубкою)* суві́й, руль-о́н, $с^о$ руло́н, *д.* зго́рток; & зво́єць;

ЗВО́Ї *(пари)* клу́би, *(оббивання стін)* шпале́ри.

ЗВІ́КУ ЗДАВНА, з віку-пра́віку, звіку-зро́ду, з да́вньої пори́.

ЗВІЛЬНЯ́ТИ *(кошти)* /ви́-/; *(з тюрми)* випуска́- /від-/, дава́- во́лю, дарува́- свобо́ду, *д.* слобоня́-; *(з ярма)* визволя́-, розкріпа́чува-, підійма́- з колі́н; *(від податку)* касува́- *що*; *(зі школи)* виключа́-, виганя́-; *(з посади)* зніма́-, усува́-, *о.* дава́- по ша́пці; *(крок)* ***г.*** спові́льнюва-, *(глек)* спорожня́- /ви-/; **я.** /$м^н$ **хто/ звільня́** с-и ♦, з-й /гото́вий/ звільни́-, визволи́тель, $п^к$ визво́льний, для звільнення, ©.

ЗВІЛЬНИ́-: з. від *чого* розв'я́за- ру́ки.

ЗВІЛЬНЯ́ТИСЯ визволя́-; *(з пут)* вивільня́-; *(од чого)* ЗБУВА- *чого*, скида́ти з плече́й *що*; *(з ярма)* встава́- з колі́н, розрива́- кайда́ни; *(з армії)* іти́ в запа́с; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, звільнюваний, підійм- з колі́н, щора́з ві́льніший, ©;

ЗВІЛЬНИ́ТИСЯ *(з чого)* отрясти́ся з ◊.

ЗВІР 1. хижа́к, звіри́на; ☺ звірю́ка, не́люд, кат; & звіря́ка, *з*[6] звірина́, звіро́та; 2. *г.* яр.

ЗВІРІ́ТИ *у.* хижі(ша)ти, дича́ві-; ± ЛЮТУВА-;

ОЗВІРІ́ТИ і ОЗВІ́РИТИСЯ *(розлютіти)* осатаніти, оскажені-, знавісні-; ста́- /зроби́тися/ звіро́м ◊; & озві́рчи-; *ви́звіри-.

ЗВІРЯ́ЧИЙ хижа́цький; *п.* лю́тий, жорсто́кий, нелю́дяний, нелю́дський, каніба́льсь-, звіролю́тий, ± ЖОРСТОКИЙ, ХИЖИЙ, ДИКИЙ.

ЗВІ́СНИЙ знайо́мий, відо́-; *с.* славе́тний; *р.* звича́й-;

ЗВІ́СНО > ЗВИЧАЙНО; *ф*[р] ска́зано *(ж)*.

ЗВІ́СТКА повідо́млення, ві́стка, вість; *(ненадійна)* чу́тка, по́голоска; *(писана)* за́пи́ска, шпарґал-, лист; *ж*[м] знак, о́зна́ка, прикме́та.

ЗВІТ ра́порт, доне́сення; *(службовий)* справозда́ння.

ЗВІТ/УВА́ТИ склада́- спра́ву, робі- /дава́-/ звіт, рапортува́-, доклада́-, доно́си-; **я.** /*м*[н] **хто/ ~у́є** с-и ♦, покли́каний /з-й/ да́- звіт, ~ода́вець, справозда́-, *п*[к] підзві́тний, ~ода́вчий, © ~у́ючи.

ЗВО́ДИТИ *(дух)* /пере-/; *(звідки)* /супро-/; *(очі)* /під-/, підно́си-, /*з ч.* не/ не спуска́- оче́й; *(з пуття)* збива́-; *(з лави)* підійма́-; *(міста́)* СПОРУДЖУВА-; *(люд)* збира́- (доку́пи), ску́пчува-; *(докупи)* об'є́дну-; *(береги)* /по-/; *(рахунки)* ПІДРАХОВУ-; *п.* ЗВАБЛЮ-, губи́ти, занапаща́-, ♦ зо сві́ту; *(судомою)* ко́рчи-; *(до мінімуму)* скоро́чува-; **з. доку́пи** *(слова́)* логі́чно виклада́-; **з. кінці́ з -ця́ми** *к.* ♦ кінці́; **з. з ро́зуму** божево́ли-, збожево́люва-; **з. на́клеп на** ***кого*** волокти́ пеню́ на; **з. порахунки** КВИТУВАТИСЯ; **з. судо́мою** ко́рчи-, ко́рчитися в судо́мі [се́рце ко́рчилося в судо́мі терпко́го бо́лю]; **з. у при́нцип** *у.* оберта́- у п.; **я.** /*м*[н] **хто/ зво́дить** с-и /зви́клий/ ♦, взя́вшися зве́сти́, *н*[г] зві́дник, зводі́й, *п*[к] *г.* зводли́вий, *т.* зводо́вий;

ЗВЕ́СТИ́: з. пораху́нки розквита́тися ◊;

ЗВЕ́ДЕНИЙ: з. брат зведеню́к; **-ні ді́ти** зведеня́та; **-на сестра́** зведеню́чка.

ЗВО́ДИТИСЯ *(вгору)* підійма́- /зді-/; *(над обрієм)* з'явля́-; *(- споруди)* височі́ти, маячі́-, підно́ситися, видні́-; /*міста́*/ споруджува-, будува́-; /*рослини*/ вироста́ти, виганя́тися; *(з лави)* підво́ди-, встава́ти; *(на ворога)* /по-/; *п.* виду́жува-, встава́- з лі́жка; *(- рід)* пропада́-, ги́ну-, зника́-, перево́дитися; *(в судомі)* ко́рчи-; **я. -иться** с-и ♦, змушений вста́ти, зво́джува- /ви-, пере-/, зби́ра- доку́пи, *п*[к] звідни́й, збірни́й, ©.

ЗВОЙО́ВУВАТИ > ЗАВОЙОВУВАТИ.

ЗВОЛІКА́ННЯ тягани́на, за́тримка, затяга́ння, *ф.* чухани́на, *д.* проволо́ка, *о*[к] прога́йка.

ЗВОЛІ/КА́ТИ стяга́- /на-/, згріба́-; *(куди)* тягти́; *п.* не поспіша́-, воловоди-, бари́тися, га́я-, отяга́-; *(діло)* мару́дити, відклада́-, затри́мува-, затя́га-; *(час)* МАРНУВА-, га́я-; **я.** /*м*[н] **хто/ ~ка́** с-и /зви́клий/ ♦, ~ка́ч, ~ка́йло, мару́да, волово́-, *п*[к] заба́рливий, мару́дли-, мару́дний, ©;

ЗВОЛІКА́ТИСЯ *д.* задляга́тися /*д*[к] задля́-/ ◊.

ЗВОЛО́ЖУВАТИ воло́жити;

♦♦♦СЯ *(зі споду)* підійти́ водо́ю [смета́на водо́ю підійшла́].

ЗВОРО́Т *(зміна напряму)* по́воро́[і]т; *(шляху)* за́ворот, за́крут, згин, *г.* скрут; *(медалі)* зворо́тни[і]й /нелицьови́й/ бік; *(мови)* мо́вна сполу́ка /констру́кція/, ідіо́ма, *(несумісних понять)* оксю́морон [богомі́льний христопрода́вець]; *р.* воро́ття́, пове́рнення.

ЗВОРО́ТНИЙ *б*[з] зворо́тній, *(шлях)* поворо́тни[і]й, *о*[к] наза́дній; *(напрям)* протиле́жний; *(порядок)* обе́рне-; *(бік)* нелицьови́й.

ЗВОРУ́ШЕННЯ розчу́ле- /пере-/, розчу́леність /пере-/, звору́шеність, *з.* зру́шення.

ЗВОРУ́ШЛИВИЙ *(впадок)* ще́дрий на сльо́зи, рясносльо́зий, хвилю́ючий, пройма́ю-, серцезвору́шний, сльозоточи́вий, *о*[к] забиру́щий.

ЗВОРУ́ШУВАТИ розчу́лю-, розжало́блю-, розжа́лю-, добира́тися /дохо́дити/ до се́рця /душі́/, (за)чіпа́- /бра́-, хапа́-, порива́-, колупа́-/ за ду́шу /се́рце/, хвилюва́- се́рце /ду́шу/, те́нькав се́рці *кому*, *г.* дотика́- *кого*; **не з.** не перейма́-; **я.** /*м*[н] **хто/ зворушує** с-и ≈, з-й зворуши-, *п*[к] ЗВОРУШЛИВИЙ, ©;

ЗВО/РУ́ШИТИ ви́тисну- сльозу́, проби́- сльозо́ю, взя- за се́рце, по~ одну́ струну́ в душі́, *з.* заторкну́- ◊;

ЗВОРУ́ШЕНИЙ *с.* ♦ до живо́го, збу́дже-.

ЗВУК звуча́ння, гук /*р.* згук, згуча́ння/, зик; *(ударів)* сту́кіт; & пра́звук, зву́чечок;

ЗВУ́КИ *(пісні)* мело́дія, спів; *(струн)* му́зика, передзвін , *(свисту)* ви́свисти, *(вітру)* по́шуми; *(голосів)* ГОМІН; & *п*[о] звукоба́рви.

ЗВУКОВИ́Й; ЗВУ́КОВО *(віддати)* зву́ками.

ЗВУКОЗАПИСНИ́Й звуко́писний, *с*[о] звукозапи́суючий; **з. апара́т** звукозапи́сувач.

ЗВУКОНАСЛІ́ДУВАЛЬНИЙ звукосхо́жий, насліду́й-звуки.

ЗВУКОНЕПРОНИКНИ́Й звукостійки́й.

ЗВУЧА́ТИ луна́-, брині́-, згуча́-; *(далеко)* розляга́тися; *(- чужі слова)* вимовля́-; **я. звучи́ть** с-и ♦, з-й про♦, по́вен зву́ків, *п*[к] лунки́й, дзвінки́й, ЗВУЧНИЙ, звучи́стий, *о.* із звуча́нням, *с*[к] -зву́кий [громозву́-], -зву́чний [солодкозву́ч-], © луна́ючи.

ЗВУ́ЧНИ́Й лунки́й, гучни́й, голосни́й, згучни́й.

ЗВ'ЯЗКОВИ́Й ***як і*** зв'язкі́вець, *д.* лучни́к, *(на судні)* сиґналі́ст, *як і.* сиґна́льний.

ЗВ'ЯЗО́К *(з чим)* конта́кт, спілкува́ння, пов'я́за-; *(у тексті)* послідо́вність, відповідн-, логі́чн-, взаємо♦; *(з ким)* спорі́дненість, бли́зьк- до *кого*; & *т.* в'язь, по́в'язь, су́в'язь, *(дотичність)*

при́в'язка; ± КОНТАКТ, ВЗАЄМИНИ;

ЗВ'ЯЗКИ́ стосу́нки, взає́мини, зно́с- ◊.

ЗВ'ЯЗ/УВАТИ /по-/, сполуча́-, з'є́днува-, в'яза́-, єдна́-; ЗАВ'ЯЗУВАТИ, ± СКОВУ-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **в'я́же** 1./2. ©; 1. с-и ♦, з-й ~а́-, в'язій, $п^к$ в'язальний, єдна́ль-, поєдна́вчий, сполу́чний, в'яжу́чий, в'язки́й, для ~ування, $с^к$ -в'яз [снопов'я́з], в'яжи́- [в'яжи́нога], 2. ~кі́вець, ~кови́й, *д.* лучни́к;

ЗВ'ЯЗА́ТИСЯ сконтактува́тися ◊.

ЗГА́ГА спра́га; *п.* жага́, при́страсть, жадо́ба, бажа́ння; *(в горлі)* печія́; ± СПРАГА, ЖАГА.

ЗГА́Д/КА спо́гад, спо́мин, згад, спогада́ння, спо́минка, спо́минок; *(у тексті)* ~дування; *(пам'ятна річ)* па́м'ятка; $ф^р$ не́забудь, па́м'ять.

ЗГА́ДУВАТИ /при-, *(кому)* на-/, (с)помина́-, відтво́рюва- /ри́тися/ в па́м'яті, $п^о$ спог/а́дувати; **не з. про** ви́кину- га́дку про *що*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **зга́дує** с-и /охо́чий/ ♦, ра́дий згада́-, захо́плений ~адами, ~ада́льник, ~а́д-, *о.* у ~адах, © ;

ЗГА́ДУВАТИСЯ спада́ти на па́м'ять ◊.

ЗГАНЯ́ТИ /про-, ви-/; *(порохи)* здува́-, зміта́-, зма́хува-; *(куди)* ску́пчу-, зосере́джу-, збира́ти доку́пи; **я.** /$м^н$ **хто**/ **зганя́** ста́вши ♦, ра́дий зігна́-, гоні́й, $п^к$ згі́нний, ± ГНАТИ.

ЗГА́РЯЧУ зо́палу, спо́хвату; в ро́зпалі, в гаря́чці; *п.* необа́чно, не поду́мавши.

ЗГАСА́ТИ /по-/, га́сну-, ме́ркну-, тьмяні́-, темні́-; *(- любов)* зника́-; /*звук*/ завмира́-, затиха́-; /*- безнадійно хворих*/ умира́-, згоря́-; *(з ч.* не*)* не забува́тися [*н.* сла́ва]; **я. згаса́ = я. гасне**.

ЗГИН 1. ЗАГИБЕЛЬ; 2. згина́ння; ¤ мі́сце зги́ну; *(річки)* колі́но.

ЗГИН/А́ТИ /ви-, *(вербу)* на-, при-/, нахиля́-, гну́-, *(працею)* го́рби- *(людей)* ламá- руйнува́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й зігну́-, для ~у, ~а́ч, ~а́йло, $п^к$ ~а́льний, $с^к$ -зги́нний, [листозги́н-], ©;

ЗГИНА́ТИСЯ *с.* гну́тися у три дуги́ ◊;

ЗІГНУ́ТИСЯ: $д^{пк}$ **зігну́вшись** при́гінцем.

ЗГІ́ДЛИВИЙ посту́пли-, зла́гідли-, не сперечли́- /сварли́-/, поми́рли-, зла́гідний, арті́ль-, това́риський.

ЗГІ́ДНИЙ зго́дний, зго́жий; *(з чим)* відпові́дний до *чого*; *з.* прида́тний, ко́рисний; & зго́ден;

ЗГІ́ДНО *(з чим)* у зго́ді, у зла́годі, узго́джено, в лад, відпові́дно до *чого*.

ЗГЛА́ДЖУВАТИ; ЗГЛА́ДИ- *(стерти) г.* /ви-/;

ЗГЛАДИТИСЯ загла́ди-.

ЗГЛЯДА́ТИСЯ ззира́-, перегляда́-, перезира́-; & згля́дува-;

ЗГЛЯ́НУТИСЯ ма́ти се́рце, ма́- Бо́га в се́рці /в живо́ті/, *(над ким)* ЗМИЛОСЕРДИТИСЯ, пожа́літи *кого*; *(на /сльози/)* зми́луватися, /*не на сльози*/ піти́ на побла́жку, $к^н$ врахува́-, взя́- до ува́ги: *(на кого)* ува́жи- *кому*; ± ЗЛАСКАВИТИСЯ.

ЗГНИВА́ТИ /пере-/, ГНИ-, розклада́тися; *п.* ги́ну-, занепада́-; **я. згнива́** згни́ваний + **я. гниє**;

ЗГНИ́ТИ: що згнив зогни́лий ◊, Ø.

ЗГО́ДА невідмо́ва, позити́вна відповідь; *(на що)* до́зві́л; *(в гурті)* односта́йність, зла́года, гармо́нія, лад, *р.* зла́да; *(між ким)* порозумі́ння, пого́дженість, /уз-/; *(на перемовах)* $к^н$ консе́нсус; *(!)* **зго́да!** гара́зд! хай бу́де так! неха́й!

ЗГО́ДЖУВАТИСЯ *(з ким)* /по-/, признава́ти ра́цію /підта́кува-/ *кому*; $б^з$ домовля́тися; *(з чим)* у♦, *(з недолею)* примиря́-; годи́-, дава́ти зго́ду, не ма́- про́ти; *(на що)* пристава́-; **я.** /**м хто**/ **-ється** схи́льний ♦, змý́ше- зго́ди-, підтакувач, $п^к$ ЗГОДНИЙ, узгі́дливий, $ф^р$ зла́гідли́-;

ЗГО́ДИ-: з. з вимо́гою приста́ти на домага́ння.

ЗГО́ДНИЙ *і* **ЗГО́ДЕН** *(з ким)* одно́ї ду́мки /по́глядів/, соліда́рний; *(з чим)* у зго́ді; *(діяти)* ладе́н, ла́дний, гото́в(ий), *з.* готі́в, $і^д$ не від то́го, щоб; *(!)* **зго́ден!** ЗГОДА!; ± ЗГІДНИЙ.

ЗГО́ДОМ пізні́ше, по́тім, з ча́сом, перего́д-, опісля́, по яко́мусь ча́сі, з бі́гом ча́су, $г^д$ по малі́й хвили́ні, да́лі-да́лі, *д.* згодя́; & ♦-перего́дом.

ЗГОЛОДНІ́ТИ > ГОЛОДУВАТИ.

ЗГОЛО́ШУВАТИСЯ виявля́ти бажа́ння; *(до роботи) г.* прихо́ди-, з'явля́тися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, ра́дий зголоси́-, золо́шуваний, доброво́лець, охо́тник, $п^к$ охо́чий, гото́вий, ©;

ЗГОЛОСИ́ТИСЯ *(на що) з.* обі́бра́-, обізва́- ◊.

ЗГО́РДА го́рдо, гордови́то, з гі́дністю /го́рдістю/; зви́сока, знева́жливо, з пого́рдою /пихо́ю/, пиха́то, згі́рдно, зве́рхньо; & спо́го́рда.

ЗГОРИ́ зве́рху, з висоти́, згори́ вниз /вділ, надоли́ну/; $ф^р$ напере́д; *(глядіти)* *п.* зви́сока, *о.* з пташи́ного польо́ту /ле́ту/, з літака́.

ЗГОРТ/А́ТИ *(руки)* склада́-, *(цигарку)* скру́чува-; *(жар)* згріба́-; *(будову+)* припиня́- & ~ува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й згорну́- , ~а́йло, $п^к$ ~а́льний, ©; **я. зго́рнено** ЗГОРНЕНИЙ;

ЗГО́РНЕНИЙ /-нутий/, *(калачиком)* зі́бга-, ©.

ЗГОРЯ́ТИ /ви-/, горі́-, зотліва́-; *(від сухот)* згаса́-; *(- зерно)* згнива́-, прі́-; *(з цікавости)* умира́-, аж труси́тися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **згоря́** с-и ♦, по́йня́тий вогне́м, ма́йже згорі́лий, напівзгорі́-, па́лений, спа́люва-, $п^к$ спале́н-, *г.* гор(і)ю́чий, *о.* у вогні́, © згоря́ючи;

ЗГОРІ́ТИ *о.* піти́ з ди́мом /вогне́м/, взя́тися по́пелом, ви́горіти на по́піл ◊.

ЗГ[Ґ]РА́БНИЙ *(стан)* ґраціо́з-, ґраці́й-, струнки́й; ☺ *п.* спри́тний, впра́в-, мото́р-, поворотки́й; & $о^к$ зграбного́жий /ви́тончено ♦/.

ЗГРА́Я *д.* гу́рма; *(птахів)* ску́пчення, гру́пка, *р.* ту́рма, $о^к$ ключ, шнур; *(бджіл)* рій; *(коней)* табу́н; *(вовків)* ті́чка; *(людей)* ку́пка, юрба́, вата́га, $н^г$ ба́нда, орда́; ± ГУРТ.

ЗГРІБА́ТИ ГРЕБТИ; **я. згріба́** ра́дий згребти́, с-и ♦, за́йня́тий згріба́нням + **я. гребе /загріба/**.

ЗГРУБІЛИЙ *(- руки)* шорсткий, шкарубкий, запрацьований, ріпа-; *(голос)* басистий; *(- манери)* грубий, вульгарний, вулич-.

ЗГУБА ВТРАТА, ЗАГИБЕЛЬ.

ЗГУБНИЙ *і* **ЗГУБЛИВИЙ** *(вплив)* шкідли-, небезпечний; *(бій)* погибель-; *(- спеку)* убивчий.

ЗГУРТОВУВАТИ збивати докупи, ГУРТУВА-.

ЗДАВ/АТИ *(варту)* /пере-/; *(в оренду)* /від-/; *(акти)* /по-/; *(карти)* /роз-/; *(місто)* залиша-, опуска-; *(- здоров'я)* охлява-, підупада-; **я.** /$м^н$ **хто/ здає** с-и ♦, з-й зда-, ~ач, ~альник, $п^к$ ~альний, $о^к$ ~чий, $с^к$ -здавчий [справоздав-], ©.

З/ДАВАТИСЯ 1. *(кому)* піддава-, складати зброю, схиля- чоло перед *ким*; *(на що)* покладатися, *(на кого)* поклика-, посила-, 2. *(малим)* ви~; *(кому)* уявля-, увижа-, примарюва-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** 1. зда́ваний /в(п)ід-/, склада-, змуше- здатися, 2. гаданий, уяв-, позір-, фіктив-, ілюзор-, *г.* сповид-, *о.* на вигляд;

ЗДАЄТЬСЯ /ви-/, гадає-, показує-, виглядає, схоже на те, що, $жс^м$ бачиться, бачся;

ЗДАТИСЯ /при-/, згоди- /при-/, знадоби-, стати у пригоді, *(на що)* спусти- [с. на волю Божу] ◊; **ні на що не з.** бути цілком безкорисним.

ЗДАВНА ВІДДАВ-, здавен*(-давна)*, з давніх-давен, з давнього давна /часу/, з діда-прадіда.

ЗДАЛЕКУ здаля, здалека, звіддаля, звіддалекі, звіддалік, здалік, звіддалі, *р.* здальша.

ЗДАЛИЙ *(до чого)* здатний, спромож-, зугар-; *(на щось)* придат-, годящий.

ЗДАТЕН зугарен, спроможен.

ЗДАТНИЙ спромож-, ЗДІБ-, зугар-, здалий, *р.* згожий; *(до праці)* працездатний; & здатен;

ЗДАТНІСТЬ здібн- ◊; **з. перестрибувати** перестрибливів-.

ЗДВИГ стовпище, стовписько, скупчення, натовп; *(молоді) г.* ЗЛЕТ, з'їзд, збір.

ЗДЕБІЛЬШОГО переважно, найчастіше, у більшості випадків, $ф^р$ більше; & здебільш(е[а]).

ЗДЕРЖЛИВИЙ урівноважений, стрима-; *(у виразах)* не різкий; ± ХОЛОДНОКРОВНИЙ.

ЗДИБАТИ *і* **ЗДИБУВАТИ** спотика-, зустріча-, стріва-; *(раз-у-раз)* подибува-, знаходи-, натрапля- на; *(горе)* зазнава- *чого*;

ЗДИБАТИ $п^ф$ *г.* здиблю, здибле.

ЗДИВОВАНИЙ /по-, за-/, *с.* зачудо-, негод- вийти з дива; ± ОШЕЛЕШЕНИЙ.

ЗДИВОВАННЯ здивування, подив, *с.* зачудовання, *д.* здуміння, $ф^р$ диво [усім на диво].

ЗДИР/АТИ *(шкуру)* /об-/, облуплюва-; *(кору)* віддира-, відрива-; *(високу ціну)* дер-, лупи-; **я.** /$м^н$ **хто/ здира** с-и ♦, з-й здер-, звиклий дер-, ЗДИРНИК, здираль-, здирач, лупій, дерун, $п^к$ здирливий, ~альний, $с^к$ -дер [шкуродер], ©.

ЗДИРНИК горлохват, ДЕРІЙ; & здирця.

ЗДИРНИЦЬКИЙ грабіжни-, & здирчий.

ЗДИРСТВО здирщина, драчка; $з^н$ грабунок, визиск, експлуатація; *(хліба з селян)* $с^о$ викачка.

ЗДИХАТИ *(- тварин)* дохну-, гину-; *(- людей)* **в.** КОНА-; **я.** /$м^н$ **хто/ здиха** напівдохлий, покинутий/ ♦, приречений скона-, ©;

ЗДОХНУ- опрягтися, сконати, відкину- хвіст /хвоста/ ◊;

ЗДИХЛЯ доходяга, *як і.* заморений /при-/.

ЗДИХУВАТИСЯ > ЗБУВАТИСЯ;

ЗДИХА- виплюнути, як виноградну кісточку ◊.

ЗДІБНИЙ обдарова-, талановитий, дарови-, кмітливий, кебетли-, кебетний, *р.* хисткий; *(до чого)* дотепний, зугар-, ± ЗДАТ-; & здібен;

ЗДІЙМАТИ > ЗНІМАТИ.

ЗДІЙМАТИСЯ; ЗДІЙНЯТИСЯ *р.* здіймитися.

ЗДІЙСНЮВАТИ виконý- /до-/, реалізувати, втілю- /перетворю-/ в життя, переводити в діло, оберта- на дійсність, матеріялізува-, справджува-; & здійсн/я-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ює** с-и ♦, з-й ~и-, для ~ення, зайнятий -ям, реалізатор, виконавець, $п^к$ реалізаційний, ~юваль-, $о^к$ ~ий, ©;

ЗДІЙСНИТИ вдія- [**в. диво** ♦ д.], *з.* сповни-, *г.* /по-/ [поповни- самогубство], перевести [п. облік], © до здійснення [**не до з.** годі ♦];

♦♦♦СЯ виконува- ◊, *(- сон)* справджува-; *(легко)* іти, як по маслу; **я. -еться** здійснюваний, виконý-, втілю- (в життя), справджу-, © с-и ♦.

ЗДОБИЧ *(на вловах)* напольоване, *(рибалки)* улов, *(на війні)* трофей, ± ЗДОБУТОК.

ЗДОБУВАТИ /роздо-/, зискати [-аю, -аєш]; *(працею)* доробля́тися, заробляти; *(боєм)* бра-; *(борнею)* виборюва-, *(право)* завойовува-; *(освіту)* осяга-; *(щастя)* /за-, до-/; *(славу)* зажива- *чого*, убиватися у *що*; *(серце)* знаходити дорогу до; *(зі схову)* вийма-, витяга-; *(вогонь)* добува-; *(руди)* /видо-/; **я.** /$м^н$ **хто/ здобув/а** 1. с-и ♦, з-й /поклика-/ здобу-, роздобудько, ~ець, $к^н$ добувач, $п^к$ (ви)добувний, ~чий, здобичливий, ©, 2. **я. завойовує /заволодіва/**; **я. -ється** здобуваний /роз-/, зажива- ◊;

ЗДОБУ- зиска- [-щу, -щеш], відзиска- [**відзиска- крила** ♦ крила]; **я. -ув** здобутий *ким* Ø;

ЗДОБУТИЙ *(у борні)* виборений ◊.

ЗДОБУТОК досягнення, успіх, осяг, осягнення; ¤ надбання, набуток, доробок, *р.* надбанок.

ЗДОБУТТЯ набуття, придбання, *р.* здобуток, *(боєм)* підбій /$м^н$ підбої/; *(міста)* захоплення, взяття; ± ПОНЕВОЛЕННЯ, ОКУПАЦІЯ.

ЗДОГАД припущення, $к^н$ домисел; *(науковий)* гіпотеза; & здогадка; ± ПІДОЗРА.

ЗДОГАДЛИВИЙ кмітливий, тямовитий, беручкий, *(винахідливий)* порадливий.

ЗДОГАНЯТИ наздоганя-; *(згаяне)* надолужува-; *(втікача)* наспіва-, спобіга-; **я.** /$м^н$ **хто/ здоганя** ставши ♦, змушений /з-й/, наздогна-, спобігач, $о^к$ догонець, $п^к$ навздогінний, спобі-

ґа́цький, *о.* на п'я́тах, ©.

ЗДОРОВА́НЬ здорови́ло, здоров'я́га, здорову́ля, здоров'я́к, *б*ᴬ Левія̲та́н /*с*° левіафа́н/.

ЗДОРОВЕ́ННИЙ ду́же вели́кий /за-/, висо́-, міцни́й, слонува́тий, незграбню́щий, одоро́блуватий, невкладис-, *(- масивні речі /піч у хаті +/)* розло́жис-; & здорове́зний, здорове́цький.

ЗДОРО́ВИЙ не хво́рий; *(- тіло)* не пошко́джений [живи́й і ♦]; *(- овочі)* не зіпсу́тий, не ура́жений; *(глузд)* твере́зий; ☺ міцни́й, си́ль-, ду́жий, висо́кий; *(розміром)* чимали́й, величе́нький, величе́зний; *(для тіла)* ко́рис-; & здорове́нький, здоровісінь-, ЗДОРОВЕННИЙ;

ЗДО́РОВО ду́же, си́льно, стра́ш- ◊; *п.* впра́вно, майсте́рно, чудо́во, га́рно, хіба-ж-та́к.

ЗДОРО́ВКАТИСЯ віта́-, *(поштиво)* скида́ти ша́пку пе́ред *ким*, шапкува́- *кому*, віддава́- /би́-, *д*ᴷ вдáри-/ чоло́м, на добри́день дава́-; *(за руку)* ру́чкатися; *(з цілунком)* чоло́мка-; *(з поклоном)* кла́ня-, вклоня́-, розкла́нюва-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **віта́ється** с-и ♦, ради́й привіта́-, *п*ᴷ привітний, *о.* з віта́нням (на устах), © віта́ючись;

ПОЗДОРО́ВКАТИСЯ засла́ти добри́день ◊.

ЗДОРО́В'Я *к*ᴴ фізи́чний стан, *с*ᵐ хоро́ша фо́рма, *ф*ᴾ ду́жість, си́ла, ене́рґія; **для підтримки з.** *(засіб)* *п*ᴷ *г.* здорове́льний /*п*ᴾ ∫/; **на з.** *ф*ᴾ здорове́нькі [**читайте на з.** ч. здорове́нькі].

ЗДОХЛЯ́К здихля́, ДОХЛЯКА; & *ж*ⁱ здохли́ця.

ЗДРИГА́ННЯ здриг, ДРІЖ, ТРЕМТІННЯ.

ЗДРИГА́ТИСЯ дрижа́ти, ТРЕМТІ-, трясти́ся, ті́па-, стена́-, стріпува-; *(- землю)* двигті́ти, дриготі́-, *р.* здвига́тися, стру́шува-; *(з переляку)* ЖАХА-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-ється** ста́вши ♦, *п*ᴷ дриготли́вий, /*- світло*/ мерехтли́-, тріпотли́-, миґтю́чий, /*голос*/ зри́вистий, ©;

ЗДРИГНУ́ТИСЯ: -у́вся се́рцем *хто* заскімлило на се́рці *кому*.

ЗДУВА́ТИ: з. порохи́ з *кого* не зна́-, де й посади́- /ху́ха- і дму́ха- на/ *кого*, ходи- коло *кого*, як ко́ло скла; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **здува́** с-и ♦, ради́й зду́-, *п*ᴷ здува́льний, © здува́вши; ± БОГОТВОРИ-.

ЗДУ́РУ з дурно́го ро́зуму, з ду́рощів, не поду́мавши, з до́брого ди́ва.

ЗЕЛЕ́Н/ИЙ ~кува́тий, недости́глий, недозрі-; ☺ недоро́с-, замолоди́й, недосві́дчений, за♦; *(поляд)* неви́робле-, незрі́лий [-не поня́ття]; & ~е́[ісі]нький, ~я́вий, ~ка́вий, ~а́[и́]стий, ~ю́щий; **-не світло** до́ступ, відкри́ті две́рі.

ЗЕЛЕНІ́ТИ руни́тися; & зелени́-; **я. зеленіє** вже ма́йже зеле́ний, напівзеле́-, зазеленілий;

ВІДЗЕЛЕНІ́ТИ 1. відцвісти́, 2. відроди́тися.

ЗЕ́ЛЕН/Ь май, ~ня, *г.* ~и́на; *п*° зело́, рунь, ру́но, розма́й, *ф*ᴾ бу́йноші, *м*ᴴ ру́на; *(для замаєння хати)* клеча́ння; *(як відтінок)* па́♦; & ~ості, ~о́щі.

ЗЕМЛЕВЛА́СНИК помі́щик, *а.* лорд, *і*ᶜ февда́л, *с*° феода́л.

ЗЕМЛЕМІ́Р *г.* скачи́борозда.

ЗЕМЛЕТРУ́С струс землі́, ± КАТАКЛІЗМ.

ЗЕМЛЯ́ *(моряку)* суході́л, матери́к; *у*ᴾ тве́рдь *(земна)*, персть; *(у господарстві)* ґрунт; *ф*ᴾ гли́на [по́рпаємося у -ні]; *(рідна)* краї́на, край, держа́ва; *п.* бі́лий світ; *(з великої букви)* (на́ша) пля̲не́та; & земли́ця, *ф*⁻ᴾ ма́ти сира́ ♦.

ЗЕМЛЯ́К края́нин, одноземе́ць, одноплемі́нець, *к*ᴴ співвітчи́зник, компатріо́т;

ЗЕМЛЯКИ́ *у*ᴾ брати́ (й се́стри) ◊.

ЗЕМЛЯНИ́Й *(колір)* земл(ян)и́стий, ± ЗЕМНИЙ.

ЗЕМЛЯ́НКА *(над погребом)* погрі́бник; ± ХАТА.

ЗЕМНИ́Й *(уклін)* дозе́м-; *(рай)* сьогосві́тній, *г.* зе́мський; *(- втіхи)* пло́т-, не духо́вий, епікуре́йський; *п.* життє́вий, реа́льний, матерія̲ль-.

ЗЕНІ́Т найви́ща то́чка; *(слави)* вершо́к, віне́ць, апоге́й.

ЗЕ́РНО *(одне)* зерни́на, насіни́на; *з*ᵇ ЗБІЖЖЯ; *(істини)* *п.* ча́сточка, кри́хітка, крапли́нка, *(таланту)* за́родок; & зе́рня, зе́рнятко.

З'Є́ДНУВАЛЬНИЙ злу́чни́й /спо-/, (по)єдна́ль-, зда́т- з'єдна́ти, для сполу́чення /поє́дна-/.

З'Є́ДНУВАТИ *(в одне ціле)* /об'-/, згурто́ву-, єдна́ти, збира́- /склада́-, стуля́-/ доку́пи, злуча́-, сплі́та- в оди́н ву́зол; *(долю)* зв'я́зува-; *(деталі)* приє́дну-; *(приємне з корисним)* /по-/, сумі́ща́ти; *(шляхами)* (с)получа́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **з'є́днує** с-и ♦, ради́й з'єдна́-, для сполу́чення, за́йнятий -ям, об'є́днувач /з'-/, *п*ᴷ сполу́чни́й, /з-/, (по)єдна́ль-, З'ЄДНУВАЛЬ-, поєдна́вчий, ©;

З'ЄДНА́ТИ стули́- доку́пи ◊;

З'Є́ДНАНИЙ /об'-/, сполу́че- /з-/; *п*ᴷ СПІЛЬ-;

З'Є́ДНУВАТИСЯ єдна́- ◊; **я. -ється** с-и ♦, з'є́днуваний /по-, об-/, злу́чу- /спо-/;

З'ЄДНА́ТИСЯ *о*ᴷ спле́сти́ся (в клубо́к) ◊.

ЗЗА́ДУ поза́д(у), наза́ді, *(кого)* в поти́лицю *кому*.

ЗЗИРА́ТИСЯ > ЗГЛЯДАТИСЯ.

ЗЗО́ВНІ *(звідки)* зо́кола, знадво́ру, з дво́ру, з ву́лиці; *(де)* зве́рху, на по́верхні; *(на зовнішній вигляд)* зо́вні, назве́рх.

ЗИҐ̲ЗА́Ґ̲ ла́мана /зиґзаґува́та/ лі́нія, *п*° кривуля;

ЗИҐ̲ЗА́Ґ̲И *(блискавиць)* ламани́на.

ЗИ́ЗИЙ зизоо́кий, криви́й (на о́ко); & зизува́тий.

ЗИ́ЗОМ *(дивитися)* зи́зим о́ком.

ЗИК *(пронизливий)* КРИК; *з*ᵇ ГАЛАС.

ЗИ́КАТИ > КРИЧАТИ; & *д*ᴷ (від)зи́кнути.

ЗИ́МНИЙ холо́дний; *(- кімнату)* неогрі́тий; ☺ спокі́йний, стри́ма-, *с.* байду́жий.

ЗИМО́ВИЩЕ зимі́вля, зимі́вни́к, *г.* зима́рка.

ЗИМУВА́ТИ перезимо́ву-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **зиму́є** с-и /зви́клий/ ♦, з-й пере♦, зимі́вни́к, зимови́к, *п*ᴷ зиму́шній, зимува́льний, *г*ᵈ зиму́ючий, /*кущ*/ зимості́йкий, *о*ᴷ зимосу́щий, ©;

ПЕРЕЗИМУВА́ТИ перебу́ти зи́му.

ЗИРК! гля́дь!, луп!, гульк!, глип!

ЗИ́РК/АТИ погляда́-, позира́-, ГЛИПА-, лу́па- /стріля́-, попаса́-/ очи́ма /о́ком/; & зи́ри-, визи́рюва- /по-/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **зи́рка** с-и ♦, ра́дий ~ну-, ~ало, © знай, ~ та ~, ~аючи; & $д^к$ ~нути.

ЗИСК ко́ри́сть, прибу́ток, ви́года, інте́рес, *г.* хосе́н.

ЗИСКА́ТИ *р.* набува́-, придбава́-; & *р.* зи́скува-;

ВІДЗИ́СКА- придба́- /на-/ знов, доп'яс- *чого*; **в. мо́ву** здобу́тися на слово; ± ВІДНОВИТИ.

ЗИЧЛИ́ВИЙ добрози́чли-, ласка́-, прихи́льний.

ЗІБРА́ННЯ́ $с^о$ *у.* ЗБОРИ; *(картин)* коле́кція, збирани́ця; *(творів)* збірка.

ЗІВ'Я́ЛИЙ /при-, за-/, в'я-; *п.* змарні-; & зов'я-, $о^к$ зів'ятий.

ЗІГРІВА́ТИ /на-, о-/; *(словом)* *п.* підбадьо́рю-, оживля́ти; **я.** /$м^н$ **хто**/ **зогрів/а́** с-и ♦, з-й /призна́че-/ зогрі-, ~ва́ч, $п^к$ ~а́льний /о-/, огрійливий, $о^к$ ~у́щий, /*напій*/ міцни́й, покріпу́щий, *с.* спотикач, ©.

ЗІЗНАВА́ТИСЯ *(у злочині)* *г.* признава́- до *чого.*

ЗІ́ЛЛЯ $з^б$ зело́, тра́ви; зе́лень; $е^в$ тютю́н, горілка; *(- людей)* $н^Е$ шу́шваль, по́толоч, по́гань, на́брід, *о.* жу́жіль-сміття; *е.* ліки; & зіллячко.

ЗІНИ́ЦЯ *(в оці)* чоловічок;

ЗІНИ́ЦІ *д.* зіньки.

ЗІПА́ТИ > КРИЧА-; *(конаючи)* спуска́- дух, ди́ха-, як ри́ба на піску́; & $д^к$ зіпну́ти.

ЗІР *(здатність бачити)* видю́щисть, ба́чення; *(очей)* по́гляд; *п.* о́чі; **з то́чки зо́ру** ***чого*** як на *що* [як на здоро́вий глузд].

ЗІ́РКА зоря́, *(вечірня)* зірни́ця; *(падуща)* метео́р; *(хвостата)* комета; *п.* до́ля, ща́стя, форту́на, уда́ча, тала́н; ☺ світи́ло, славе́тна осо́ба, $с^о$ знамени́тість; *(на лобі тварин)* пля́ма, ця́тка; $с^о$ о́рден; & рок-зірка;

ЗІРКИ́ *(в очах)* іскри, каганці.

ЗІРКА́ТИЙ > БАНЬКАТИЙ.

ЗІРКИ́Й гострозо́рий /-о́кий/, цілки́й, зірка́тий*, стоо́кий /бистро-/, го́стрий на о́ко; *(позір)* пи́льний, ува́ж-, спостере́жливий, всеви́дящий.

ЗІСКА́КУВАТИ зістри́бу-, сплигу-;

ЗІСКО́ЧИТИ *(з думки)* переключи́тися ◊.

ЗІСКО́ВЗУВАТИ сповза-.

ЗІСПО́ДУ *(звідки)* зни́зу, спідспо́ду, зни́зу вго́ру; *(де)* внизу́, наспо́ді, *г.* надоли́ні, $с^о$ на доли́-.

ЗІСТАВЛЯ́ТИ > ПОРІВНЮВАТИ; **ле́гко зіста́влюваний /порівнюва-/ з *чим*** що не різни́ться від *чого.*

ЗІ́ТКНЕННЯ *г.* зу́дар; *(ворогів)* су́тичка; *(лоб-у-лоб)* сту́кання, бу́цання; *(поглядів)* колізія; $о^к$ зу́стріч; *(місце /лінія/ зіткнення)* стик.

ЗІТХА́ЙЛО потерпа́ч, потерпа́йло; & $к^н$ зітха́ч.

З'ЇДА́ТИ пожира́-, ЇС-, *(кошти)* поглина́-, *(- сумніви)* точи́т-; $д^а$ га́ма-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **з'їда́** с-и /зви́клий/ ♦, зда́тний /гото́вий/ з'їс-, їде́ць, їду́н, *(живцем)* живоїд, © з'їдаючи; **я. з'їда́ють** їди́мий, $п^к$ їстівни́й, стравний;

З'Ї́СТИ *ф.* стереби́-, $д^а$ зга́ма- ◊.

З'ЇЗД конґре́с, конве́нція, *ц.* собо́р; *(людей, а людей!)* здвиг; *(з гори)* узвіз; *(з траси)* *г.* ви́їзд; & $п^к$ *з'їздови́й.

З'ЇЗДИ́ТИ і З'ЇЖДЖА́- *(мимохіть)* сповза́-, ско́чуватися; *(з гори)* спуска́-, *(зі шляху)* зверта́ти; *(з житла)* переїзди́-, *г.* перено́ситися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **з'їзди́ть** с-и ♦, з-й /ра́ди́й/ з'їха-, *(з місця)* зсу́ваний, *(з житла)* перено́шу-, $п^к$ з'їзний, © з'їжджа́ючи;

З'Ї́ХАТИ *п.* зміни́- те́му, переключи́тися [поча́в одне́, а з'їхав на дру́ге]; ◊.

З'ЇЗДИ́ТИСЯ *(звідусіль)* стяга́-, збира́-; & з'їжджа́-, $д^к$ з'їха-.

ЗЛА́ГІДЛИВИЙ, ЗЛА́ГІДНИЙ > ЗГІДЛИВИЙ поми́рливий.

ЗЛА́ГОДА зго́-, гармо́нія, мир, дру́жба, *р.* ла́года, ми́рність, мирно́та, *з.* злад, $к^н$ пого́дженість /уз-/.

ЗЛА́ЗИТИСЯ & $б^а$ $д^к$ назла́зитися.

ЗЛА́КИ, ЗЛА́КОВІ *у.* пашня́, пашни́ця.

ЗЛАМ *(кісток)* /пере-/; *(шляху)* по́ворі[о́]т, ви́гин /з-/, за́воро́т, за́крут, *о.* колі́но, *р.* зало́м, закру́тина; *(епох)* *п.* грань, межа́, $с^о$ рубі́ж; & злом /пере-/.

ЗЛА́МУВАТИ /роз--; *(кості)* лама́-; & зло́млюва-; **я. зла́мує = я. ламає;**

ЗЛАМА́ТИ /ЗЛО-/ *(лави воїв)* розладна́-, розла́ди-; *(опір)* поборо́-, здола́-; *(звичаї)* зруйнува́-; *(життя)* зіпсува́-, спотво́ри-; *(слово)* пору́ши-; & ламну́-; **з. хребе́т *кому*** розгроми́- /знекро́ви-/ *кого.*

ЗЛАСКА́ВЛЮВАТИСЯ; ЗЛАСКА́ВИ- /у-/, згля́ну-, змилости́ви-; **я.-вся** зласка́влений, Ø.

ЗЛЕ́ГКА ледь-ле́дь, тро́хи, на ма́кове зе́рня; не си́льно, пома́лу, пово́лі, потихе́ньку, обере́жно, без по́спіху; & злеге́нька.

ЗЛЕТ *(молоді)* з'їзд, збір, *г.* здвиг, $с^о$ зліт; *п.* підне́сення, *(душі)* порива́-; **зле́ти й паді́ння** тарапа́ти, грима́си до́лі, метаморфо́зи* життя́.

ЗЛИВ *(під краном)* му́шля; & злѝвисько.

ЗЛИ́ВА дощ, хлю́щ(а), ± ГРОЗА; *(звуків)* мо́ре; *(питань)* поті́к, град; *(овацій)* бу́ря, шторм, *о.* ніяґа́ра; *(похвал)* хор; *(почувань)* каска́да, $с^о$ каска́д; **з. слів** словоли́вство.

ЗЛИВА́/ТИ /ви-/, *(в інший посуд)* /пере-/; *(цідивши)* ціди́-, зці́джува-; *(на руки)* ли́-, полива́-; *(серця)* об'є́днува- /з'-/, злуча́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и /зви́клий/ ♦, для злиття́, за́йнятий -я́м, ~ч, ~йло, ~льник, ~йко, $п^к$ ~льний, © ~ючи.

ЗЛИВА́ТИСЯ стіка́ти, збіга́- струмка́ми; *(- звуки)* змі́шуватися, об'єднува-, *(- риси)* не розрізня́-; ± ЗЛИВАТИ; **я. -ється** с-и ♦, з-й злѝ-, злѝваний /ви-, від-/, $п^к$ зливни́й, злѝвистий, *о.* схи́льний до злиття́, ©;

ЗЛИ́ТИСЯ злучи́тися ◊.
ПОЗЛИВА́ТИСЯ *б^а (з чим)* зли- воєди́но ◊.
ЗЛИ́ВНИЙ; ЗЛИ́ВНО зли́вою, ляви́(і)ною[но].
ЗЛИ́ГОДНІ *м^н* знего́ди, неща́стя, бідува́ння, поневіря́-, побива́-, негаразди́, суту́жності, *к^н* мита́рства, ході́ння по му́ках, ПЕРИПЕТІЇ, *о. (не лише в мандрах)* Одисе́я /Одіссе́я/.
ЗЛИ́ГУВАТИСЯ *н^г* зв'я́зува-, знюхува-.
ЗЛИДА́Р БІДАК, ГОЛОДРАНЕЦЬ; & зли́день, злидня́к, злиде́нник, *з^б* злидо́та.
ЗЛИДЕ́ННИЙ бід-, нужде́н-; убо́гий, *(заробіток)* мали́й, незначни́й; *з^н* нікче́м-, жалюгі́д-, мізе́р-, нічо́го не ва́ртий.
ЗЛИ́ДНІ *м^н* неста́тки, нужда́, убо́гість, бідн-, убо́зтво, го́лод і хо́лод, *к^н* матеріа́льні тру́днощі.
ЗЛИ́Й недо́брий, лихи́й; ке́пський, пога́ний; зло́б-, злі́с-, зло́сти́вий, злісли́-, злобли́-, жо́вчний, *д.* опри́шкуватий; ☺ жорсто́кий, неща́дний; *(шлях)* згу́б-; *(намір)* підсту́п-, демоні́ч-, дия́вольський; *(на кого)* серди́-; *(- слово)* зловоро́жий, недобрози́чли́вий /зло-/; *(звір)* лю́тий, хи́жий; *(час)* несприя́тливий; *(- долю)* нещасли́-, злиде́нний; */сім'я/* отру́й-, шкідли́вий; & ♦-пре♦, злю́щий(-презлющий), ♦, як соба́ка, *(не дуже добрий)* зле́цький;
ЗЛЕ пога́но, недо́бре, ке́псько ◊; *як і.* зло [тут усе́ зле]; **ста́ло з.** ***кому*** умліва́є *хто*.
ЗЛИПА́ТИСЯ злі́плюва-, *(- очі)* скле́плюва-; **я. -ється** с-и ♦, злі́плюваний, скле́плю-, *п^к* злі́пливий, злипу́чий, ©;
ЗЛИ́П(НУ)ТИСЯ: я. зли́пся злі́плий Ø.
ЗЛИ́ТИ се́рди-, зло́сти-, дратува́-, гні́ва-, гніви́-, *с.* сатани́-, *ж^м* дрочи́-.
ЗЛИ́ТИСЯ се́рдитися, ЗЛОСТИ-, гні́ва-, люти́-, лютува́ти, *с.* сатані́-, *р.* злува́ти(ся); *(на кого)* ма́- злість; **я. /***м^н* **хто/ зли́ться** щора́з злі́ший, розсе́рджений, розгні́ва-, розлю́че-, *п^к* злости́вий, */на кого/* ЗЛИЙ, серди́тий, ©;
РОЗІЗЛИ́ТИСЯ /у-/, роззло́сти- ◊.
ЗЛІЗА́ТИ зла́зи-, *(- шкіру)* /об-/, *(з коня)* зсіда́-; **я. /***м^н* **хто/ злі́за** с-и ♦, ра́ди́й злі́з-, *с^к* злізай- [злізай- на-землю];
ЗЛІ́ЗТИ *б^а* позла́зи- /пооб-/, позліза́- ◊.
ЗЛІПЛЯ́ТИСЯ: я. -ється злі́плюваний /*б^а* по-/.
ЗЛІ́ПОК *(копія бюста +)* муля́ж.
ЗЛІСТЬ злоба́, лють, лю́тість, лю́тощі, пересе́рдя, *п.* се́рце, *д.* завзя́ток, *(шалена) о.* скре́гіт зубо́вний; **як на з. /дощ/** як на сміх /дощ/.
ЗЛІТ > ЗЛЕТ; *(дія)* злі́тання.
ЗЛІТА́ТИ; ЗЛЕ́ТІ́ТИ *о.* знятися в не́бо.
ЗЛІТА́ТИСЯ & летіти, як му́хи на мед.
ЗЛО *ф^р* жовч, *як і.* зле, пога́не, недо́бре; ± ЗЛЕ;
ЗЛА *м^н р.* НЕЩАСТЯ, ± ЛИХО.
ЗЛОБА́ недобрози́чли́вість, воро́жість; *з^-н* доса́да, гнів, лють, роздрато́вання; ± ЗЛІСТЬ.
ЗЛОБЛИ́ВИЙ злоб[ст]и́-, ЗЛИЙ, зло́бний, жо́вч-.
ЗЛО́БНИЙ ± ЗЛИЙ; & *д^о* *зло́бнішати.
ЗЛОБОДЕ́ННИЙ актуа́ль-, суча́с-, назрі́лий, набо́лі-; *(терміновий)* пеку́чий, болю́-, нага́льний; ± ПОВСЯКДЕННИЙ, ЖИВОТРЕПЕТ-.
ЗЛО/БУВА́ТИ ~стити́ся, ~ствува́ти, злува́-, *д.* ~бству-, бри́зкати сли́ною, *(в мові)* ~язи́чи-; **я. /***м^н* **хто/ ~бу́є** по́вен ~сти /~би́/, злю́ка, ~сник, ~би́тель, ~сти́вець, *о.* скорпіо́н, *п^к* злий, злобли́вий, зло́бний, © із сли́ною в ро́ті.
ЗЛОВЖИВА́ННЯ надужиття́, надужива́ння, *р.* зловжи́ток.
ЗЛОВЖИВА́ТИ надужива́-; *(становище/м/)* перегина́- па́лицю, перетяга́- струну́; **я. /***м^н* **хто/ зловжива́** с-и ♦, схи́льний до зловжива́нь, беззако́нник, надужива́ч, ©.
ЗЛОВІ́СНИЙ лихові́с-, недоброві́с-, ЗЛОВОРОЖИЙ, *р.* злоповісний, *с^о* зловіщий.
ЗЛОВМИ́СНИЙ > ЗУМИСНИЙ.
ЗЛОВМИ́СНИК злочи́нець, лихочи́нець, лиходу́мець, *о^к* злодія́ка.
ЗЛОВОРО́ЖИЙ *(сон)* злові́сний /лихо-/; *(погляд)* воро́жий, недобрози́чли́вий, злози́чли́-.
ЗЛОВТІ́ХА злора́дість.
ЗЛОВТІ́ШНИЙ злора́дий, злора́дісний.
ЗЛОВЧИ́ТИСЯ > ЛОВЧИТИСЯ.
ЗЛО́ДІЙ КРАДІЙ, *м^а* клептома́н, *д.* укради́га; *(дрібний)* злодю́жка, злодійчу́к, торбохва́т, хапокни́ш, курохва́т; *(коней)* конокра́д; *п.* злочи́нець; & злодю́га, злодія́ка.
ЗЛОДІ́ЙСТВО краді́ж(ка), *р.* злоді́йщина.
ЗЛОДІЯ́ННЯ *к^н у.* чо́рні /крива́ві/ ділá, душогу́б-ство, лиході́йство; ЗЛОЧИН.
ЗЛОДІЯ́ЧИТИ кра́сти, злодіюва́ти, злодю́жити.
ЗЛОЗИ́ЧЛИ́ВИЙ /НЕДОБРО-/, *о.* ра́ди́й втопи́ти у ло́жці води́; *і.* злози́чли́вець, злий ге́ній.
ЗЛОМ *(дому)* поло́м.
ЗЛОРІ́КА лихосло́в, лайли́вець, чо́рний рот; *п^к* злосло́вий, зломо́вний; ± НЕДОРІКА.
ЗЛОСЛИ́ВЕЦЬ злю́ка, злости́вець, недобрози́чли́вець, злози́чли-, зло́сник.
ЗЛО́СТИ́ВИЙ злосли́-, ЗЛИЙ; серди́тий, роздрато́ваний; *(вітер)* шале́-, лю́тий, вреднющий.
ЗЛО́СТИТИСЯ се́рди-, ЗЛИ-, злобува́ти, зло́сту-.
ЗЛО́ЧИН *ю.* правопору́шення, праволо́мство, *п^б* криміна́л, криміна́льщина, *з.* пере́ступ, *(тяжкий)* лиході́йство, харци́з-; *(кривавий)* душогу́бс-; & злочи́нс-.
ЗЛОЧИ́НЕЦЬ /лихо-/, *ю.* правопору́шник, *к^н* беззако́н-, шкідни́к, *г^д* просту́п- *о^к* законоло́м; *(дрібний)* шко́да, *(тяжкий)* лиході́й, харцизя́ка, харци́зник; *(фаховий)* рецидиві́ст, ґа́нґстер, мафіо́зо; *(кривавий)* душогу́б, зарізя́ка, уби́вця, */замовний/* кі́лер, *о.* Каїн; *з^-н* граби́жник, банди́т, палі́й, ґвалті́вни́к, шахра́й, шантажи́ст, дітокра́д, ЗЛОДІЙ, */з кишень/ ж^н* ширма́ч; & злодія́ка, злочи́нник, *ж^і* злочи́нниця.

ЗЛОЧИ́ННИЙ *(намір)* чо́рний, беззако́н-, *с.* Каї́нів, душогу́бський, зарізя́ць-, *(вигляд)* банди́тський, бандиткува́тий; & злодія́цький;

ЗЛОЧИ́ННО по-злочи́нн[ицьк]ому, по-зарізя́цьки, злочи́нни- ◊.

ЗЛОЧИ́НСТВО злочи́нність, беззако́ння; ± ЗЛОЧИН.

ЗЛОЯЗИ́ЧИТИ > ЗЛОБУВАТИ.

ЗЛОЯ́КІСНИЙ *(продукт)* не(добро)я́кісний, дефе́кт-; *(- пухлину)* ***м***[а] небезпе́ч- /загро́зливий, шкідли́-/ для життя́.

ЗЛУ́КА з'є́дна́ння /об'-/, злу́че- /спо-/; *(земель)* *с*[о] воз'є́дна-; ¤ сполу́ка, з'є́дна- /об'є́д-/, федера́ція, співдру́жність; *(звуків +)* злиття́.

ЗЛУ́ПЛЮВАТИ *(кору)* здира́- /об-/; ± ЛУПИ-; **я.** /*м*[н] **хто/ злу́плює** с-и ♦, ради́й злупи́-, лупі́й, шкуроде́р, обдира́ч, *п*[к] обдира́льний, ©;

ЗЛУПИ́ТИ *(ціну)* зде́рти, стягну́ти ◊.

ЗЛУЧА́ТИ /спо-/, з'є́днува-, ЄДНА-; *(пару)* вінча́-, уво́ди- в зако́н; *(тварин)* парува́-; **я. злуча́ = я. з'єднує;**

ЗЛУЧА́ТИСЯ єдна́- ◊; **з. зако́нним шлю́бом з** ***ким*** уво́ди- в зако́н *(хто)*.

ЗЛЮ́КА злосл[т]и́вець, недобрози́члив-, злози́члив-, *о.* скорпіо́н, змій, *ж*[і] я́зя; & злю́чка.

ЗЛЯГА́ТИ *(в ліжко)* ляга́-; *(на руки)* спира́тися; *(- дах)* осіда́ти;

ЗЛЯГТИ́ > ЗАЛЯГТИ.

ЗЛЯГА́ТИСЯ ма́ти стате́ві зно́сини.

ЗМАГ ***у***[р] боротьба́, борня́, пря, ЗМАГАННЯ, *р.* бороття́; & зма́га.

ЗМАГА́ННЯ мі́ря- сил; *(з ким)* борня́, протибо́рство, ЗМАГ; *(до чого)* порива́ння, пра́гне- *чого*, *с*[о] стремлі́-; *с*[т] турні́р, зу́стріч, матч, *(коней)* перего́ни; *(за титул чемпіона)* чемпіона́т; *(міжнародні)* ***м***[н] Олімпі<u>я́</u>да; *(вступників)* ко́нкурс; ***ж***[н] СВАРКА; & змагани́на.

ЗМАГА́ТИСЯ мі́ря- си́лою, боро́- за пе́ршість, мі́ряти си́ли, схре́щува- списи́ /мечі́/, става́на двобі́й /змага́ння/, *(між собою)* КОНКУРУ-, *к*[н] перебува́ти у змага́нні, *д.* моцува́тися; **я.** /*м*[н] **хто/ -ється** с-и ♦, ради́й по♦, уча́сник змага́нь, захо́плений /за́йня́тий/ змага́нням, конкуре́нт, супе́рник, *г.* змагу́н, *п*[к] змага́льний, змагови́й, змагли́-, *о*[к] змагучий, /кінь/ навза́водни́й, © на змага́нні;

ПО<u>**♦♦♦**</u> *о.* помі́ря- плече́м, порі́вня́ти плеча́ ◊.

ЗМА́ЛКУ з дити́нства, з коли́ски, з пелюшо́к, зі сповитку́, з пу́п'янку; & зма́лу, зма́лечку, відма́лечку, з мало́го ма́лку.

ЗМАЛЬО́ВУВАТИ /пере-/, *о*[к] /від-, ви-/, копію́ва́-; *(з натури)* малюва́-, перено́си- на папі́р; *(пером)* опи́сува-, відтво́рюва-, ЗОБРАЖА-; **я.** /*м*[н] **хто/ змальо́вує** с-и ♦, зда́тний /ради́й/ змалюва́-, для зобра́ження, за́йня́тий -ям, змальо́вувач, відтво́рю-, зобра́жу-, творе́ць карти́ни /о́бразу/, образотво́р-, *п*[к] образотво́рчий, зобража́льний, /уявно/ емблемати́ч-, *о.* де зобра́жено [фо́то, де -ено двір], © змальо́вуючи.

ЗМА́НЮВАТИ /пере-/; ***п.*** спокуша́-, зва́блюва-.

ЗМЕ́НШ/УВАТИ /при-, по-/, *р.* ме́нши-, *к*[н] мінімалізува́-; *(біль)* посла́блюва- /-бля́-/; *(темп)* сповільня́-, сти́шува-; *(кару)* скоро́чу-, *(ціну)* зни́жува-, збавля́-; *(плату)* зрі́зува-; **я.** /*м* **хто/** ~ує схи́льний /с-и/ ♦, ради́й /з-й/ ~и́-, ~увач, посла́блю-, *п*[к] ~увальний, зни́жуваль-, ©;

ЗМЕ́НШИТИ *(за́пал)* прити́ши- ◊;

<u>**♦♦♦**</u>**СЯ** ме́ншати, дрібні́-, малі́- /*д*[к] з-/; *(- рівень)* СПАДА- ◊; **я. -ється** с-и ♦, щора́з ме́нший /сла́б-, коро́т-, ни́жчий +/, з(при)ме́ншуваний посла́блю-, сти́шу-, спові́льню-, зни́жу-, ©.

ЗМИКА́ТИ з'є́днува-, *(губи, очі)* стуля́-, *(т*[к] *очі)* склепля́-; *(лави)* сті́снюва-, стісня́-, *(судомою)* ко́рчи-, судо́ми-;

ЗІМКНУ́ТИ стули́- доку́пи, *(лави)* стісни́- ◊.

ЗМИЛОСЕ́РДИТИСЯ > МИЛОСЕРДУВАТИ,

ЗМИСЛ *г.* (по)чуття́.

ЗМИ́ЧКА *у.* побрати́мство.

ЗМІЙ змія́, гадю́ка, *(неотруйний)* вуж; *(казковий)* драко́н; *(у Біблії)* дия́вол; ☺ де́мон, Мефісто́фель, підсту́пна істо́та, СУПОСТАТ.

ЗМІ́Н/А /за-, від-/; *(рис)* видо♦, модифіка́ція, *б*[і] мута́-; *(робоча)* *д.* ши́хта; *(теми)* пере́скік (у бесі́ді); *(молодь)* до́ріст, поколі́ння; *(білизни)* компле́кт, па́ра; & ~ювання, переміна /під-/;

ЗМІ́НИ *(настрою)* пере́скоки ◊.

ЗМІ́ННИЙ нестабі́ль-, не стійки́й, МІНЛИВИЙ, неста́лий; змі́нюваний, щора́з і́нший; *(- працю змінами)* позмі́нний.

З/МІ́НЮВАТИ міня́- /пере-, за-/, *(риси)* іна́кши-, модифікува́-, видо♦; *(кого)* переіна́кшу-, перело́млю-; *(а на б)* об~, про~; & зміня́-; **я.** /*м*[н] **хто/ змі́нює** зви́клий ♦, з-й змі́ни́-, переіна́кшувач, модифіка́тор, *п*[к] неста́лий, модифікаці́йний, *с*[к] -змі́нний [формозмі́н-], © + **я. міня́**;

ЗМІНИ́- переіна́кши- ◊, *(себе)* переступи́- че́рез се́бе;

ЗМІ́НЮВАТИСЯ *і* **ЗМІНЯ́-** міня́-, зазнава́ти змін, *п*[о] іна́кша- ◊; *(у що)* оберта́тися, перетво́рюва- на; **я. -ється** с-и ♦, ради́й змі́ни́-, змі́нюваний /пере-/, *г*[а] відмі́нюва-, *п*[к] змі́н-, схи́ль- до змін, щора́з і́нший /нови́й/, МІНЛИ-, пливу́чий [пливу́чі пара́метри], *с*[к] змі́нний [частозмі́нний], ©;

ЗМІНЯ́- ***т***[к] *(в політиці)* не тим ві́тром ві́яти;

ЗМІНИ́- /від-/; *(у житті)* іти́ не так, як до́сі, поіна́кші- ◊; *(- людину)* переступи́- че́рез се́бе.

ЗМІ́РЮВАТИ, ЗМІРЯ́- вимі́рювати /об-/, мі́ря-; **я.** /*м*[н] **хто/ зміря́** с-и ♦, з-й /покли́ка-/ ви́міря-, за́йня́тий ви́міром, вимі́рювач /об-/, мі́ряльник, ви́мір-, *п*[к] мі́ряльний, вимі́рюваль-, мі́рчий, ви́мір-, ©;

ЗМІ́РЯТИ *(шлях)* пройти́, здола́-, попоміря- ◊.
ЗМІСТ ***п.*** суть, сенс, су́тність, єство́, *о.* душа́; *(слів)* зна́чення; *(життя)* мета́, призна́чення; $ф^р$ ви́клад; *(у книзі) з.* о́глав.
ЗМІСТОВИ́Й; ЗМІ́СТО́ВО *(як)* своїм змістом.
ЗМІСТО́ВНИЙ по́вен змісту, бага́тий на зміст /фа́кти/, наси́чений фа́ктами, *(реферат)* фундамента́льний, серйо́з-, цін-, *(- ідею)* глибо́кий, незапере́чний, ± ІСТОТНИЙ.
ЗМІ́ЦН/ЮВАТИ употу́жню-; *(варту)* підси́лю-; *(дух)* гартува́ти, загарто́ву-; *(форт)* фортифікува́ти; ± КРІПИ-; & міцни́-, зміцня́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ює** с-и ♦, з-й зміцни́-, для ~ення, за́йнятий -ям, ~юва́ч, употу́жню-, фортифіка́тор, $п^к$ ~ювальний, фортифікацій-, /*напій*/ покріпу́щий, бадьору́-, $с^к$ -кріпчий [піскокріпчий];
♦♦♦СЯ кріпшати, МІЦНІ- ◊, *о́* наро́щува- м'язи.
ЗМІ́Ш/УВАТИ *(карти)* /пере-/, тасува́-, перепл-у́тува-; міша́-; $ф^р$ сполуча́-, пое́днува-, переплі́та́-; *(лави)* розла́дну-, розла́джу-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ує** с-и ≈, з-й зміша́-, ~увальник, ~увач, для ~ування, за́йнятий -ям, $п^к$ міша́льний, ~уваль-, су́міш-, $с^к$ міша́й- [міша́й-з-болотом], ©;
ЗМІША́ТИСЯ *(- емоції) о.* перепле́сти́ся ◊.
ЗМО́ВА *а.* компло́т, *ф* секре́тний /підривни́й/ пля̲н, ± ІНТРИГ̲А; & змо́вини, змовля́ння.
ЗМОВКА́ТИ /за-/, мо́вкну-; *(- розмову)* припиня́тися, перерива́-, *(- звуки)* ЗАВМИРАТИ; **я. мо́вкне** ма́йже замо́вклий /завме́р-, відгомоні-/, щора́з ти́хший /*(звук)* глухі-, сла́б-/;
ЗМО́ВКНУТИ відгомоніти ◊.
ЗМОВЛЯ́ТИСЯ /до-, у-/; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, наста́влений змо́ви- *(з)*, зго́д- /ско́рий/ на змо́ву, захо́плений змо́вою *(з)*, змо́вник, $п^к$ змо́вницький, $о^к$ змо́вчий, ©;
ЗМО́ВИТИСЯ увійти́ в змо́ву ◊; **я. -вся** поспілко́ваний, *о.* вже у змо́ві, Ø.
ЗМО́ГА спромо́-, спромо́жність, зда́тн-, *р.* мо́га; *(шанс)* нагода, можли́вість; **не в змо́зі** не го́ден /-ний/; **по змо́зі** *(краще +)* якомо́га, $г^д$ як ♦.
ЗМО́ЛОДУ $г^д$ з молоди́х літ, з молодо́го віку, з пе́ршого мо́лоду; за молоди́х літ, за́молоду.
ЗМОСКО́ВСЬКА зро́сійська, по-моско́вськи, по-ро́сійськи /-ському/, ро́сійською мо́вою.
ЗМУЖНІ́ЛІСТЬ доро́слість.
ЗМУ́ЧУВАТИ сто́млю-, змо́рю-, вто́млю-, висна́жу-, знеси́лю-.
ЗМУ́ШУВАТИ /при-/, си́лу-, нево́лити, знево́люва- /прине-/, *(жінок)* ґвалтува́-, $ж^м$ прину́ку-; ± СПОНУКАТИ; **з. ско́ритися** ста́ви- на коліна; **я.** /$м^н$ **хто/ зму́шує** с-и ♦, з-й зму́си-, принево́лювач, підганя́йло, $о^к$ ґвалтівни́к, $п^к$ принево́льчий, *(при)*мусо́вий для *кого*, ©.
ЗМ'Я́КШУВАТИ > М'ЯКШИТИ.
ЗМ'Я́КШУВАТИСЯ м'якшіти ◊.
ЗНАВЕ́ЦЬ $ж^м$ до́ка, $і^р$ профе́сор, *ж.* жива́ енциклопе́дія; *(неабиякий)* еруди́т; *(свого діла)* фахіве́ць, спец*(і̲я*ліст*)*; & зна́йко, $с^к$ -зна́вець [мово~, схо́до~, *(психології дітей) ф.* дитино~].
ЗНА́ГЛА ра́птом, несподівано, знена́цька, рапто́во, як сніг на го́лову, як грім з я́сно́го не́ба.
ЗНА́ДА > ПРИНАДА, СПОКУСА.
ЗНАДВО́РУ ззо́вні, зо́кола, з дво́ру, з ву́лиці.
ЗНА́ДЖУВАТИ спокуша́-, прива́блюва-; *(чим)* /з-/, прина́джу-; *(ворожих бійців)* перема́ню-, перетяга́ти; **я. зна́джує = я. спокуша**.
ЗНА́ДІБ $б^з$ речови́на; *(для публікації)* матері̲я́л;
ЗНА́ДОБИ ліки; *(до чого)* прила́ддя ◊.
ЗНАДЛИ́ВИЙ, ЗНА́ДНИЙ споку́сливий; прива́бли-, звабли́-, прина́дли-, прина́дний.
ЗНАЙ ***ч.*** > БЕЗНАСТАННО; одно́ [о. /♦/ пла́че], *г.* зає́дно; $ф^р$ му́сиш зна́ти [**та ще й з., коли** та ще й м. з., колй]; **знай собі** зазвича́й, як звича́йно [спокійне́нько **знай собі** снідав].
ЗНАЙО́МИЙ *(хід)* відо́-, зна́ний; *е.* по знаку́ [він нам по з.], *р.* знакоми́тий, ***як і.*** при́ятель, знайо́мець; *(з чим)* обізна-, ознайо́мле-, освідо́мле- про *що*.
ЗНАЙО́МИТИ *(з ким)* запізнава́-, *(з чим)* ОЗНАЙОМЛЮ-, уво́дити в курс *чого*; відрекомендо́вува- *кого*; **я.** /$м^н$ **хто/ знайо́мить** с-и ♦, ра́дий по♦ /за♦/, ознайо́млювач /за-/, *р.* знакоми́тель, $п^к$ ознайо́мчий, $о^к$ /за-/, © знайо́мивши.
ЗНАЙО́МИТИСЯ зазнайо́млюва-, *(з чим)* /о-/, /*з ким*/ пізнава́-, *г.* /запі-/, *ф.* обнюху-; *(з довкіллям)* $в^й$ *г.* нав'я́зувати зв'я́зок; **я.** /$м^н$ **хто/ -иться** с-и ♦, ради́й /гото́вий/ по♦, зазнайо́млюваний /о-/, ©;
ПОЗНАЙО́МИТИ(СЯ) заприязни́ти(ся), запізна́ти(ся) ◊; **я. -ився** запри́язнений ◊;
РОЗЗНАЙО́МИТИСЯ 1. /пере-/, 2. /о-/.
ЗНАЙО́МСТВО *(з ким)* знайо́мість, *с.* ДРУЖБА, $н^I$ лига́ння; *(з чим)* ознайо́мле-; *(дія)* /по-, за-/; *(для "лівого" зиску) ф.* блат; **підтри́мувати з.** води́ти хліб та сіль.
ЗНАК *(умовний)* сиґна́л, га́сло; *(розпізнавчий)* тавро́, ма́рка, по́значка /за́-/; *(рукою)* жест; $ж^м$ прикме́та; *(від чого)* слід, відбиток, *(на тілі)* шрам; *(дружби)* о́зна́ка, ви́яв, до́каз; *(держави)* герб, ембле́ма; *(нагрудний)* жето́н, значо́к.
ЗНАКОМИ́ТИЙ > ПРИКМЕТНИЙ.
ЗНАМЕНИ́ТИЙ чудо́вий, надзвича́йний, БЛИСКУЧИЙ, неповто́рний, $ф^р$ золоти́й [золота́ голова́], щонайкра́щий; $с^о$ зна́ний *(*на весь світ*)*, світово́ї сла́ви, славе́т-, славнозвіс-, ус-ла́вле-, аж-о́н-який сла́в-, знакоми́тий;
ЗНАМЕНИ́ТО ве́льми гара́зд, хіба-ж-та́к [убра́вся хіба-ж-та́к], аж о́н як, $е^м$ ого-го́! ◊.
ЗНАМЕНИ́ТІСТЬ $с^о$ *у.* світи́ло, зірка, зоря́, славе́тна осо́ба /ім'я́, жак/, *як і.* славе́тний.
ЗНАМЕ́ННИЙ *(факт)* визначни́й, видатни́й, *о.* голосни́й, *г.* марка́нт-; *(чим)* прикме́т-, поміт-

/при-/; *(день)* пропа́м'ят-; & знакоми́тий.

ЗНА́НИЙ відо́мий, знайо́-, знакоми́тий, *с.* славе́тний, видатни́й, всесвітньо відо́мий.

ЗНАННЯ́ *(чого)* обізнаність із *чим*; *(практичне)* уміння, до́свід, *о*ᵏ знай-як [= *б.* но́у-ха́у]; *з*⁻ⁿ нау́ка; & знаття́; ± ЕРУДИЦІЯ; **ма́ти вели́кі з.** зна́ти все на світі.

ЗНАРЯ́ДДЯ начи́ння, струме́нт, *ф.* причанда́лля, *д.* зна́ряди /*о*ᵈ зна́ряд/; *(селян)* ремане́нт; *(визиску)* **п.** за́соби /*о*ᵈ за́сіб/; ± ЗБРОЯ.

ЗНА́ТИ віда-, бу́- свідо́мим /в ку́рсі/ *чого*; *(кого)* бу́- знайо́мим /зна́тися/ з; *(ремесло)* розуміна, тя́мити в; *(по-грецьки)* умі-, могти́; *(☺ є ☺)* розумі-, усвідо́млюва-; *(за ким)* приміча́-; *(Бога)* визнава́-; *(горе)* /за-/, терпі-, пережива́-; *(з ч.* не*)* невідо́мо [не ♦ де]; & *д*ᵃ зна́тоньки; **з., де цар обі́дає ♦ все; з. з ви́гляду ♦** з лиця́; **з. собі ці́ну** гі́дний себе́; **з., хто чим ди́ше /ди́ха/ ♦** все про ко́жного; з., **як облу́пленого ♦**, як своїх п'ять па́льців /як вла́сну кише́ню/; **з., як облу́плених ♦** і сири́х, і пе́чен-, /і ва́рен-/; **не з. куди́ ступи́-** непевні-, як сліпи́й; **абсолю́тно ні́чо́го не з.** ні сном ні ду́хом не ♦; **па́льці з.** ви́дко, помітно, ву́ха стирча́ть; **чи я (там) зна́ю? = (а) я зна́ю?; він там зна́є!** *з*ⁿ де ж йо-му́ ♦!; **знай на́ших!** ось то ми!; **(а) я зна́ю?** не зна́ю; **зна́єш** *(з осудом)* [в те́бе й жа́рти, **зна́єш**]; *(нерозуміючи)* **ну, зна́єш,..** ну й ло́гіка..; **ні сном, ні ду́х- не зна́ю ♦** – не зна́ю, чу́- – не чув; **я. /м**ⁿ **хто/ зна́є** знаве́ць, зна́йко, віду́н, *п*ᵏ тяму́щий, досві́дчений, обізна-, піду́че-, комп-ете́нт-, *ф.* підку́тий на *чім* /на всі чоти́ри/, *(- о-ко)* знаве́цький, *о.* з голово́ю, з кле́пк- в голові, у ку́рсі *чого*, *с*ᵏ -зна́вець [всезна́вець], ©;

ЗНА́ТИСЯ *(з ким)* ВОДИ-, бу́ти знайо́мим, пристава́-; *(на чім)* ма́- до́свід /розбира́тися, розуміти-/ у *чім*; **я. /м**ⁿ **хто/ -ється** 1./2. знайо́мий, 1. *(з ким)* що пристає /това́риш, при́ятель, здру́жений/ з.; 2. *(з чим)* обізна-.

ЗНА́ТНИЙ 1. просла́вле-, 2. родови́тий, вельмо́жний, мости́вий, висо́кого коліна, 3. *(такий, що ну)* знамени́тий, ду́же до́брий, чудо́вий, неаби́який, хіба-ж-таки́й, аж-о́н-який; *(куш)* чима́ли́й; **-ого ро́ду** висо́кого коліна.

ЗНАТЬ висо́ке па́нство, вельмо́жес-; **жᵐ** *д*ᵒ зна́ти.

ЗНАХО́ДИТИ /відна-/, відшу́кува-, виявля́-, відкрива́-, нади́бува-; *(засоби)* винахо́ди-; *(слова)* підшу́кува- /від-/, добира́-; *(забуте)* відко́пува- /роз-/; *(поміч)* оде́ржува-, дістава́-; *(час)* вибира́-, викра́юва-; *(кошти)* вишу́кува-; *(хиби)* добача́-; *(за конечне)* вважа́- /ма-/ за *яке*; *(кого /де/)* здиба́-, зустріча́-, натрапля́- на; *(самого)* застава́-; **місця́ собі не з.** не зна́ти, де й ді́тися; **я. /м**ⁿ **хто/ знахо́дить** з-й /поклика-/ знайти́, шука́ч, відкрива́ч, вишу́кув-, винахідник, *п*ᵏ винахі́дливий, ©; **я. з. ви́хід зі скрутно́го стано́вища** зара́дливий;

ЗНАЙТИ́ *(істину)* відкри́-, нашука́- ◊, *(час)* викрої-, *(що в чім)* поміти-, поба́чи- /до-/; *(площу кола)* ви́значи-, встанови́-; *жᵐ* назна́-; & *б*ᵃ повизнахо́ди-; **з. ва́ду в** *чім* да́- дога́ну *чому*; **з. ви́хід** да́- собі ра́ду, /*з чого*/ да́- ра́ду *чому*; **з. душе́вний спо́кій** спочи́- душе́ю; **(не) з. що сказа́ти** (не) здобу́тися на сло́во;

ЗНАХО́ДИТИСЯ відшу́кува-, виявля́- ◊; *(- клієнтів)* трапля́-, з'явля́-; *(де)* розміща́-, місти́-, *с*ᵒ перебува́ти, *(на мертвій точці)* стоя́-, *(- місцевість)* лежа́-; **я. -иться** 1. **я. трапляється**, 2. **я. перебуває**;

ЗНАЙТИ́СЯ *е*ᵉ народи́- ◊; *(де)* опини́-; **не з. на відповідь** не здобу́- на сло́во, забу́ти язи́к(а́), в ро́ті, *к*ⁿ не зна́-, що відповісти.

ЗНА́ХУР *і* **ЗНА́ХАР** ворожби́т, чаклу́н, *з.* зна́тник, *(у дикунів)* шама́н, *д.* примівник /*ж*ⁱ –иця/.

ЗНА́ЧЕННЯ вага́ [надава́ти -ги́], ро́<u>ля</u> /роль/, важли́вість; *(слів)* розуміння, сенс, зміст, суть; *(числове)* **м.** ва́ртість; & першо♦; **ма́ти з.** ва́жи-; **не ма́- з.** ма́ло ва́жи-, не гра́- ро́лі; **ма́- вели́ке з.** бага́то ва́жи-; **це ма́є з.** це щось таки́ ва́жить; **це не ма́є з.** *жᵐ* то діло деся́те.

ЗНА́ЧИТИ означа́-, сві́дчи- про; *(мати значення)* ва́жи-, ма́- вагу́, гра́- /відіграва́-/ ро́<u>лю</u> /роль/; **я. зна́чить** *п*ᵏ ЗНАЧУЩИЙ, ваговитий, ваго́мий, важли́вий, ва́ртий, *о.* з ваго́ю, вели́кої ваги́ /зна́чення/.

ЗНАЧ/И́ТИ познача́-, міти-, позна́чува-, карбува́-; *(худобу)* таврува́-; **я. /м**ⁿ **хто/ ~и́ть** с-и ♦ /карбува́-/, з-й по♦, карбівни́к, ~и́ль-, *п*ᵏ ~и́льний, карбува́ль-, © познача́ючи, ~и́вши.

ЗНА́ЧИТЬ *в*ᶜᵗ ОТЖЕ, то [що то ма́ти!], таки́м чи́ном [мну, щоб, ♦, їсти]; *д.* зна́(чи)ться.

ЗНАЧНИ́Й *с*ᵒ зна́т-; чимали́й, величе́нький, неаби́я-, добря́чий; *(вплив)* помітний; *(факт)* важли́вий; **р.** відо́мий, видатни́й; *б*ᶟ родови́тий,

ЗНА́ЧНО (на)бага́то, дале́ко, геть-ге́ть, геть (то), куди́ [куди́ ме́нше], *(вище)* на го́лову; **з. пізні́ше** *жᵐ* аж по́тім-по́тім ◊.

ЗНАЧУ́ЩИЙ важли́вий, ваго́мий, ваговитий, *р.* значли́вий; *(- фразу)* змісто́вний; *(погляд)* багатозна́ч- промо́вистий; *(штрих)* проро́чис-.

ЗНЕБА́РВЛЮВАТИ *(мову)* удноманітню-.

ЗНЕБО́ЛЮВАТИ знечу́лю-, анестезува́ти.

ЗНЕВА́ГА прези́рство, пого́рда; *(кому)* прини́ження, обра́за; *(кого)* зневажа́ння, *г.* малова́же-, неповага до; **з. до норм е́тики** цині́зм.

ЗНЕВАЖА́ТИ *(кого)* не поважа́-, не шанува́ти, пого́рджу- *ким*, *к*ⁿ трети́ру-, *с.* прини́жу-, обража́ти, чини́- зневагу /завдава́- знева́ги, плюва́- в обли́ччя/ *кому*, дивитися згори вниз на *кого*; *(загрозу)* не бра́ти до уваги *чого*, не зважа́- на /не́хтува-, легкова́жи-/ *що*; & споне-

важа́-; **з. ім'я́** топта́тися по імені; **я.** /$м^н$ **хто/ зневажа́** 1. с-и ♦, по́вен знева́ги до, $п^к$ пого́рдливий /ЗНЕВАЖЛИ-/ до *кого*, обра́зли- /прини́зли-/ *кому*, ©, 2. **я. нехтує** *що*.

ЗНЕВА́ЖЛИВИЙ прези́рли-, обра́зли-, прини́зли-, *з.* при́зрий, *(погляд ще)* гордови́тий; *(тон)* нешанобли́вий, неповажли-, зве́рхній, *г.* згірдливий, згірдний; & знева́ж-;

ЗНЕВА́ЖЛИВО по́гордо ◊.

ЗНЕВІ́РА розчаро́вання; *(дія)* розчарува́ння; & зневір'я, спроневіра.

ЗНЕВІ́РЕНИЙ розчаро́ва-, зрозпа́че-; недовірливий; & спроневірений.

ЗНЕВІРЯ́ТИСЯ, ЗНЕВІ́РЮВА- розчаро́вува-, втрача́ти надію, упада́- се́рцем, па́да- ду́хом занепада́- на ду́сі, става́- розчаро́ваним, відчува́- розчаро́вання, $ф^р$ піддава́тися розпу́ці, бра́- /хапа́-/ за го́лову, впада́ти в ро́зпач /розпу́ку, відча́й/; *(в собі)* втрача́- ґрунт під нога́ми; *(кому) з.* втрача́- довір'я у *кого*; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, зневірюваний, підда́- розпу́ці, розчаро́ву-, щора́з більше розчаро́-, ©;

ЗНЕВІ́РИТИСЯ *г.* спроневіри-; **я. -ився** зневірений, $п^о$ зрозпа́че-, зрозпачілий, Ø; **-ився (в житті) *хто*** світ немилий став *кому*.

ЗНЕВО́ЛЮВАТИ; ЗНЕВОЛИТИ уярми́ти;

ЗНЕВО́ЛЕНИЙ невільний, уя́рмлений.

ЗНЕДА́ВНА & віднеда́вна, незда́вна.

ЗНЕДО́ЛЕНИЙ бідний, неща́с-, безтала́н-, *с.* упослідже-, *р.* загорьо́ва-, *і. а.* па́рія, $і^с$ ізго́й.

ЗНЕДО́ЛЮВАТИ $п^о$ недо́лити.

ЗНЕЗАР/А́ЖУВАТИ дезинфікува́-, стерилізува́-, $с^о$ обеззара́жу-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~а́жує** с-и ♦, з-й ~а́зи-, для дезинфе́кції, за́йнятий -ією, дезинфе́ктор, ~а́жувач ◊, *(річ)* дезинфекта́нт, $п^к$ дезинфекційний, ~а́жуваль-, ~а́зливий, ©.

ЗНЕКРИ́ЛЮВАТИ підріза́- /підтина́-/ кри́ла.

ЗНЕМАГА́ТИ знеси́люватися /ви-/, висна́жува-, знемага́-; *(під гнітом)* поневіря́-, стражда́ти; *(із $с^л$ сон) $т^к$ 3 $о^с$* дола́-, перемага́- /з-/, мори́-, *з.* наляга́-; **я.** /$м^н$ **хто/ знемага́** с-и ♦, по́йнятий знемо́гою, знеси́люваний, знемо́жу-, висна́жува-, $п^к$ знемо́жливий, у знемо́зі, у стані знемо́ги, з ка́менем на се́рці, тільки душа́ в тілі, ©;

ЗНЕМОГТИ́ ♦ся, знебу́- ◊, *(з голоду)* охля́нути.

ЗНЕМАГА́ТИСЯ > ЗНЕМАГАТИ.

ЗНЕМО́ГА вто́ма, знеси́лля, сла́бість, знеси́лення, ви́снага; *(солодка)* млість, блаже́нство, ± НАСОЛОДА.

ЗНЕМО́ЖЕНИЙ /знеспро-/, знеси́ле-, змуче-, сто́мле-, безси́лий, охля́-, *д.* знебу́лий.

ЗНЕНА́ЦЬКА несподівано, раптово, ЗНАГЛА, на́гло, ра́птом, *г.* непри́чк-, як грім з я́сного не́ба, *д.* зне́бач(ки), зне́знімки; & $п^к$ *знена́цький.

ЗНЕОСО́БЛЕННЯ $о^к$ зоднакові́ння.

ЗНЕОСО́Б/ЮВАТИ $о^к$ однако́ви-, зоднако́влюва-, НІВЕЛЮ-, *о.* зачі́су- під одну гребінку; **я.** /$м^н$ **хто/ ~лює** с-и ♦, з-й знеосо́би-, ~лювач, $п^к$ ~ливий, $о^к$ ~чий, ©, ~люючи;

ЗНЕОСО́БИТИ зодна́ковити ◊.

ЗНЕОСО́БЛЮВАТИСЯ озвича́йню-, однакові-;

ЗНЕОСО́БИТИСЯ зодна́ковіти ◊; **що -ився** знеосо́блений, зоднаковілий, Ø.

ЗНЕОХО́ТА /не-/, небажа́ння; байду́жість, апатія.

ЗНЕОХО́/ЧУВАТИ /від-/, відбива́- охо́ту /смак/, розчаро́вува-; **я.** /$м^н$ **хто/ -чує** с-и ♦, з-й знеохо́ти-, ~чувач, $п^к$ ~тливий, для ~чення, ©;

ЗНЕОХО́ТИТИСЬ втра́тити охо́ту до *чого* ◊.

ЗНЕРУХО́МЛЮВАТИ; ЗНЕРУХО́МИ- наверну́- у стан нерухо́мости.

ЗНЕРУХО́МИТИСЯ знерухо́міти ◊.

ЗНЕСИ́ЛЕННЯ знеси́лля, знемо́га, ви́снаження, ви́снаженість, ви́снага; $з^{-п}$ не́міч, безси́лість.

ЗНЕСИ́Л/ЮВАТИ висна́жу-, змо́рю-, виму́чу-, посла́блю-, послабля́ти, забира́- (всі) си́ли; *(у бою)* знекро́влюва-; **я.** /$м^н$ **хто/ знеси́лює** с-и ♦, з-й знеси́ли-, ~ювач, знекро́влю-, $п^к$ висна́жливий, ~ювальний +%, $о^к$ знеси́льчий, © ~юючи; **я. знеси́люють** знеси́люваний ◊;

<u>♦♦♦</u>**СЯ** > ЗНЕМАГАТИ; втрача́- си́лу, збива́тися з ніг, *г.* упада́ти із сил, $о^к$ безси́лі- ◊;

ЗНЕСИ́ЛІТИ знеси́литися ◊; **я. –ів** ЗНЕСИЛЕНИЙ, зне(спро)мо́же-, знеси́лілий, охля́-, Ø;

ЗНЕСИ́ЛИТИСЯ = ЗНЕСИЛІТИ;

ЗНЕСИ́ЛЕНИЙ ЗНЕМОЖЕ-, ви́снаже-, занепа́лий, підупа́- (на си́лі), знеси́лі- ◊.

ЗНЕСЛА́ВЛЮВАТИ ганьби́-, ославля́-, пуска́- сла́ву на, вво́ди- у сла́ву /несла́ву/, дискредитува́-, компромітува́-, чини́- сла́ву *кому*; *(ім'я)* прини́жува-, безче́сти-, паплю́жи-, поро́чи-, топта́тися по *чім*; **я.** /$м^н$ **хто/ знесла́влює** с-и ♦, ра́дий знесла́ви-, знесла́влювач, паплю́жник, $п^к$ паплю́жливий, знесла́вчий, ©;

ЗНЕСЛА́ВИТИ ви́ганьби- ◊, *(дівку)* звести́.

ЗНЕ́СТЯМУ $п^р$ розгуби́вшися, не тя́млячи, *с.* у не́стямі /нетя́мі/; & зне́стямку.

ЗНЕТЯ́МЛ/ЮВАТИСЯ ТОРОПІТИ; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** ~юваний, ма́йже ~е-, $п^к$ ~ивий, щора́з ~еніший, ©.

ЗНЕ́ХОТЯ неохо́че, без охо́ти, без ба́жання, зне́хочу; мимово́лі, мимохіть; & *д.* відне́хочу.

ЗНЕЦІ́НЮВАТИСЯ *г.* тра́тити на ва́ртості;

ЗНЕЦІ́НИ́ТИСЬ упа́сти в ціні ◊.

ЗНЕЧУ́ЛЮВАТИ <u>знебо́л</u>/ю-, $к^н$ анестезува́ти; **я.** /$м^н$ **хто/ знечу́лює** с-и ♦, з-й знечу́ли-, *(засіб)* аналге́тик, ~ювач, $п^к$ протибольови́й, ~ювальний, анестети́ч-, аналгети́ч-, для знечу́лення /знеболе-/, $р^в$ ~ення [за́соби з.], ©.

ЗНЕШКО́/ДЖУВАТИ роби́- нешкідли́вим; **я.** /$м^н$ **хто/ ~джує** с-и ♦, з-й ~ди-, ~джувач, $п^к$ ~джувальний, ~д-, ~дливий, для ~дження, ©.

ЗНИ́ЖКА *(цін)* зни́ження, зме́нше-, здеше́вле-, *г.* о́пуст; *п.* побла́жка, по́ступка.

ЗНИЖА́ТИ, ЗНИ́ЖУВА- *(честь)* /при-/, *(голос)* /по-/, сти́шу-; *(ціну)* зме́ншу-, *(віковий ценз)* скоро́чу-, *(вимоги) о.* опуска́ти пла́нку;

ЗНИ́ЗИТИ /об-, по-/ ◊.

ЗНИ́ЖУВА/ТИСЯ іти́ вниз, спуска́тися, *(- акції)* па́дати, */гору/* спада́-, ± ЗМЕНШУВАТИСЯ; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, ~ний /по-, об-/, щора́з ни́жчий, $п^к$ спускни́й, © + **я. зменшується**.

ЗНИ́ЗУ здо́лу, *г.* здоли́ни; *(де)* на спо́ді, під спо́дом; *(звідки)* зіспо́ду, спідспо́ду; *(річки)* з пони́ззя; *(в суспільстві)* з низів.

ЗНИ́ЗУВАТИ *(коралі)* /на-/, низа́-, силя́-; *(плечима)* здвига́-, здви́гува-, стена́-, стиска́-, сти́скува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **зни́зує** 1. **я. нанизує**, 2. © сти́скуючи /зни́зу-, здвига́-/ плечи́ма.

ЗНИК/А́ТИ *о.* вигаса́-, $з^п$ виліта́- в трубу́; *(- дим)* та́ну-; */болі/* мина́-, пересtава́-; */думки/* забува́тися; */рід/* перево́ди-; & *р.* никнути, *с.* ♦ бли́скавкою; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, ра́дий ~ну-, ~о́мий, запропа́щуваний, випаро́ву-, виві́трю-, обе́ртаний у ніщо́, прире́че- пропа́сти, ма́йже ~лий, $п^к$ запропа́сливий, ~єли-, (от-от)пропа́щий, */хутко/* мину́-, летки́й (як слід на воді), */- тіні/* роста́ваний, та́нучий, на межі́ ~нення;

ЗНИ́КНУ- мов у во́ду впа́с- /зе́млю запа́стися/, як крізь зе́млю піти́ /провали́тися/, розвія-, як мара́, піти́, як го́лка в сіно /в небуття́, за ві́тром, за водо́ю/, відійти́ в непа́м'ять, *ф.* злиня́-, здимі́-, звіятися, $п^{-о}$ затрати-, *(- щастя)* ви́пурхнути геть ◊; **зник *хто*** одвіяло *кого*; **я. зник** зни́клий, ще́з-, злиня́-, Ø.

ЗНИ́ЩУВАТИ ни́щи-, руйнува́-, плюндрува́-, *о.* пуска́- під ніж, стира́- на по́рох, зміта́- /стира́-/ з лиця́ землі, трощи́- на дрізки́, не́сти́ смерть *кому*; *(упень)* вини́щува-, вигу́блю-; *(голодом)* вимо́рю-; *(бліх)* вибавля́ти, виво́ди-; *(худобу)* /пере-/; *(речі)* псува́-; *(пільги)* скасо́ву-, ліквідо́ву-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **зни́щує** с-и ♦, з-й зни́щи-, за́йня́тий ни́щенням, нищи́тель, вини́щувач /з-/, руйнівни́к, $п^к$ нищівни́й, руйнівни́й, зни́щуваль- /ви-/, смертоно́с-, $п^о$ широкозгу́б-, для зни́щення, © зни́щуючи;

ЗНИ́ЩИТИ *(що)* зме́сти́ з лиця́ землі ◊; *(кого)* $б^а$ ви́мордува-, *(газом)* ви́газу-, *(упень)* не лиши́ти і на насі́ння; *(етноцидом)* ви́народува-; ± ЗРУЙНУВАТИ;

ЗНИ́ЩИТИСЯ затра́титися ◊;

ЗНИ́ЩЕНИЙ *(голодом)* виморе- [-ні се́ла] ◊.

ЗНІМА́ТИ *і* **ЗДІЙМА́ТИ** *(з цвяха)* бра́-; *(одяг)* скида́-, */силою/* здира́-; *(з потяга)* зса́джува-; *(куряву)* збива́-; *(ґвалт)* зчиня́-;

ЗДІЙМА́ТИ $т^к$ /піді-/, *(руку)* підво́ди-, підно́си-; **я. здійма́** 1. **я. зніма**, 2. **я. підносить**;

ЗНІМ/А́- $т^к$ *(копії)* роби́-, *(судимість)* касува́-, *(запит)* бра́- наза́д, *(біль)* тамува́-, вгамо́вува-, $п^б$ фотографува́-, роби́- фо́то, *г.* світли́-; *(кінофільм)* накру́чува-, фільмува́-; *(хату)* $ж^м$ винайма́-; *(побої)* засві́дчува-; *(з праці)* звільня́-; **з. мірку** бра́- мі́ру; **я.** /$м^н$ **хто**/ **знімá** 1. с-и ♦, з-й зня́-, *т.* ~а́ч, $п^к$ ~а́льний, для зняття́, $с^к$ зді́йми- [нездійми́нога]. ©, 2. **я. фотографує**;

ЗНЯ́ТИ, ЗДІ́ЙНЯ-, ЗДІЙМИ́- *(на плівку)* зафільмува́ти; ◊.

ЗНІМА́ТИСЯ *і* **ЗДІЙМА́-** *(відки)* вируша́ти, вибира́тися; *(з лавки)* підво́ди- встава́ти; *(над обрієм)* підно́си-, зліта́ти, височі́-; *(- крик)* зчиня́тися; */думки/* з'явля́-, вирина́ти; $ж^м$ фотографува́тися; */бурю/* почина́-; **я. -ється** 1. **я. вируша**, 2. **я. підноситься**, 3. **я. зчиняєть-**, 4. **я. фотографуєть-**;

ЗНЯ́ТИСЯ *(з якоря)* $о^к$ відя́коритися; ◊;

ЗДІЙНЯ́ТИСЯ *(вгору)* злеті́ти; ◊.

ЗНІ́МОК фо́то, фотогра́фія, фотозні́мок, фотопортре́т, *г.* світли́на, зни́мка; ± ЗНІМАТИ.

ЗНІ(Е)ЧЕ́В'Я не ма́ючи що /з ні́чого/ роби́ти, *г.* ні́би від не́хочу, для шту́ки; ні сі́ло ні впа́ло, ні з то́го ні з сьо́го, без причи́ни, з до́брого ди́ва; зду́ру, з дурно́го ро́зуму; ра́птом, несподі́вано.

ЗНІ́ЧУВАТИСЯ ку́ли-, щу́ли-, ску́люва-, зіщу́люва-; ні́ти-, нія́кові́ти; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** схи́льний ♦, зні́чува-, гото́вий зні́титися, *о.* ні в сих ні в тих, ©.

ЗНО́В(У) ще́ (раз), удру́ге, повто́рно; на́ново, з поча́тку; & зно́в таки́, *д.* поно́вно, *г.* знова́; **з. таки́, якщо́** $ж^м$ та й те [**з. т., якщо́ поду́мати** та й те п.]; **з. же й те** до того й те [**знов же й те помогло** до того й те помогло].

ЗНО́СИНИ $м^н$ /від-/; *(з ким)* стосу́нки, спілкува́ння, взає́мини; *(статеві)* зляга́ння; $ф^р$ зв'язки́, конта́кти.

ЗНО́СИТИ /на-, при-/, *(вгору)* /ви-, під-/, $о^к$ зді́йма-; *(вділ)* носи́-, не́сти́, *(бурею)* зрива́-; *(дім)* розбира́-, демонтува́-; *(акти)* касува-, скасо́ву-, ліквідо́ву-, унева́жню-; *(біду)* терпі́ти, вите́рплюва-; *(яйця)* відклада́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **зно́сить** 1./2. с-и ♦, ©, 1. з-й знести́, 2. я. виде́ржує, з-й ви́держа-, 3. **я. касує**.

ЗНО́СИТИСЯ спілкува́-, контактува́- ◊; *(- дим +)* зді́йма- (вго́ру).

ЗНО́ШУВАТИ *(одяг)* /ви-/; *(взуття)* сто́пту-; *(красу)* руйнува́ти, марнува́ти, губи́ти.

ЗНУЩА́ННЯ збиткува́ння, нару́га; *(словом)* по́глум, глум, глузува́ння, *р.* по́глумка.

ЗНУЩА́ТИСЯ *(з кого)* збиткува́ти(ся), пи́ти кров /сльо́зи/ *чиї*, попиха́- /поневіря́-/ *ким*, потира́- ру́ки об, вари́- во́ду з, коверзува́- /*д.* поневіря́тися/ над; *(словом)* глуми́-, ГЛУЗУВАТИ з /зді́йма- на глум /глу́зи, сміх/ *кого*, *д.* награватися /наруга́-/ з; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** ра́дий

по♦, зви́клий /с-и/ ♦, вари́вода, коверзу́н, *к*[н] знуща́льник, *с.* мучитель, кровопі́й, кровопи́вець, кат(ю́га), не́люд, недо́люд(ок), звір, *(язиком)* глузі́й, глузівни́к, *д.* нару́ж-, *п*[к] знуща́льний, глузли́вий, глумли́-.

ЗНЮ́ХУВАТИСЯ; ЗНЮ́Х- порозумі-, ЗЛИГА́-.

ЗОБОВ'Я́З/УВАТИ *(кого)* поклада́- відповіда́льність на *кого*, *ф*[р] зв'язува- [з. підпи́скою], зму́шу- [прися́га зму́шує]; **з. до** ***чого*** зму́шува- до; **я. /м**[н] **хто/ ~ує** с-и ♦, ради́й зобов'яза́-. ~увач, зму́шув-, *п*[к] обов'язко́вий /г. мусо́-/ для *кого*, нормати́вний, імперати́в-, *о*[к] місі́й- [місі́йні заса́ди], *ю.* ~а́ль-, © ~уючи.

ЗОБОВ'Я́З/УВАТИСЯ бра́ти (на се́бе) ~ання, бра́- на се́бе (труд), ± ОБІЦЯ-; **я. /м**[н] **хто/ -ється** ~уваний, зму́шу-, *п*[к] ~ливий, ©;

ЗОБОВ'ЯЗА́ТИСЯ *г. ф.* зав'яза́тися ◊.

ЗОБРАЖА́ТИ, ЗОБРА́ЖУВА- *(у творі)* змальо́ву-, відтво́рю-, опи́су-, передава́ти, виво́ди-, вести́ пе́ред читаче́м, *о*[к] омо́влюва-; *(на сцені)* пока́зува-, виставля́-; *(на виду)* виявля́-; **я. /м**[н] **хто/ зобража́** с-и ♦, зда́тний зобрази́- + **я. змальовує**; ± ПИСАТИ, МАЛЮВАТИ;

ЗОБРАЗИ́ТИ *(міну)* ви́майструвати; ◊.

ЗОБРА́ЖЕННЯ *(річ)* о́браз [мальо́вання, карти́на, малю́нок, ві́дбиток, фо́то]; *(дія)* зобража́ння, відтво́ре-, о́пис, малюва́ння, змальо́вува-, */на сцені/* по́каз.

ЗО́ВНІ ззо́вні, зо́кола, знадво́ру; *(на зовнішній вигляд)* на ви́гляд, з лиця́, з ви́гляду, з по́гляду, на по́гляд, *р.* на́віч, *д.* назве́рх.

ЗО́ВНІШНІЙ не вну́тріш-, поверхне́вий, надві́рний, *з.* надві́рній, *д.* зоко́лиш-; *(світ)* НАВКОЛИШ-, реа́льний,; *(успіх)* показни́й, *г.* спови́д-; *(- торгівлю)* закордо́н-.

ЗО́ВНІШНІСТЬ (зо́внішній) ви́гляд, *ф.* фаса́д, *(речей)* лице́; ± ОБРАЗ.

ЗО́ВСІМ цілко́м, по́вністю, *с.* геть, геть-чи́сто, абсолю́тно, *ж*[м] ге́ть-то, як є, *д.* о́всі; ду́же, зана́дто; до кра́ю /оста́нку/, остато́чно, *п*[-о] аж [враз аж сме́ркло]; **на з.** *(дати)* наза́вжди, на ві́чне відда́ння.

ЗОГЛЯДА́ТИ огляда́ти; **ЗОГЛЕ́ДІТИ** огля́нути.

ЗОЗУ́ЛЯ *п*[о] зиґзи́ця; & зозу́лиця.

ЗОЙК > КРИК; **ЗО́ЙКИ** *м*[н] *з*[б] зо́йкіт.

ЗО́ЙКАТИ > КРИЧАТИ; **ЗО́ЙКНУТИ-** & ви́♦.

ЗОКРЕ́МА́ зосі́бна, окре́мо; *ф*[р] в то́му числі́; *(такий і такий)* особи́сто /персона́льно/ *хто*.

ЗОЛОТА́Р ювелі́р, *з.* зло́тник, злота́р-; *ж*[м] асеніза́тор.

ЗОЛОТИ́Й *(колір)* жовтогаря́чий, помара́нчовий, *с*[о] блиску́чо-жо́втий, яскра́во-ж.; ☺ дороги́й, незамі́нний /-іни́мий/, знамени́тий, ці́нний, ва́ртіс-,; *(норов)* ла́гід-, ЗГІДЛИВИЙ, несварли́-; *(- думку)* щасли́-, *(вік ще)* прекра́сний; *(ювілей)* 50-рі́ч-; *(зі с*[л] *мій)* лю́бий; & золота́вий, золоте́нький, золотося́йний.

ЗОЛОТИ́СТИЙ *(колір)* жовтя́вий, золота́стий, золота́вий; & злоти́стий, зло́тний.

ЗОЛОТИ́ТИ; ПОЗОЛОТИ́ТИ обзолоти́ти;

ПОЗОЛО́ЧЕНИЙ /об-/, золо́чений;

РОЗЗОЛО́ЧЕНИЙ /по-, ви́-/, весь у зо́лоті.

ЗОЛОТІ́ТИ золоти́тися;

ЗАЗОЛОТІ́ТИ зазолоти́тися, зажовті́ти.

ЗО́ЛОТО *у*[р] зла́то, зло́то; **п.** ГРОШІ, *(скарби)* срі́бло-з(о)ло́то, ♦-срі́бло; ☺ кра́щий з кра́щих; *(із с*[л] *моє)* ра́досте! ща́стя! се́рце! & зо́лотце, зо́лотко, золоти́нка, *про́золоть.

ЗОЛОТОВЕ́РХИЙ *(храм)* золотоба́нний, *п*[о] злотове́рхий, злотогла́вий, златогла́вий.

ЗОЛОТОДОБУВНИ́Й золоторуд-, золотопромисло́вий.

ЗОМБУВА́ТИ: **я. зомбу́є** *п*[к] зомбува́льний.

ЗОМЛІ/ВА́ТИ /у-/, неприто́мні-, тра́ти- па́м'ять; *(на хвильку)* завмира́-, ціпені́-; *(- кінцівки)* те́рпну-; **я. /м**[н] **хто/ ~ва́** с-и ♦, ого́ртаний мло́стю, ма́йже неприто́мний /~лий/, напів~, ©.

ЗО́НА сму́га, райо́н, терито́рія, тере́н; *г*[е] по́яс; *(воєнних дій)* фронт; *(з в'язнями)* ***с***[о] та́бір.

ЗОНДУВА́ТИ дослі́джу-, розві́ду-; *(ґрунт)* прома́цу-; **з. ґрунт** закида́- ву́дочку; **я. /м**[н] **хто/ зонду́є** с-и ♦, зонда́ж, за́йнятий -е́м, ради́й про♦, розві́дник, *п*[к] зондува́льний, зонда́ж-;

ПРОЗОНДУВА́ТИ *г.* /ви́-/ ◊.

ЗОНТ дашо́к від со́нця, парасо́ль, парасо́ля.

ЗООЛОГІ́ЧНИЙ; /-НО/ твари́нно, тварю́чно.

ЗО́ПАЛУ необа́чно; ЗГАРЯЧУ, зга́ряча; в гаря́чці, в ро́зпалі.

ЗОРИ́ТИ сте́жи- очи́ма, ± ГЛЯДІ-; & *д.* зи́рити;

НА♦♦♦ постерегти́, помі́ти-, нагле́ді- /у-/, назна́-, НАБАЧИ- ◊.

ЗОРІ́ТИ ***п***[р] ***п***[о] сія́-, світи́тися; *(що аж)* світи́ти, осява́-, блища́-, вибли́скува-; *(на тлі чого)* виділя́тися; **п.** промені́ти, промени́тися; *(на обрії)* розвидня́-.

ЗОРОВИ́Й *(- пам'ять)* візуа́льний; *(- щілину)* ***в***[й] спостереж-, оглядо́вий; *(обман)* опти́чний.

ЗОРЯ́ ЗІРКА, СВІТИЛО; схід со́нця; *(історії)* світа́нок; ***в***[й] сигна́л; & зори́на, зоряни́ця, *п*[к] *жовто́зорий */- осінь/*;

ЗО́РЕ! я́сочко! ла́стівко! со́нце!

ЗО́РЯНИЙ *п*[о] (р)яснозо́рий, ясно♦, зо́рній, *с*[к] -зо́рій [стозо́рій], *р.* зі́рний, зірча́стий, зори́с-, *д.* зо́решливий, зо́ряшний; *(політ)* між♦, космі́ч-; *(- очі)* промени́стий, блиску́чий; & *п*[о] зоряни́стий, *(далекий світ)* за♦; ± АСТРАЛЬ-.

ЗОСЕРЕ́ДЖЕНИЙ сконцентро́ваний, зі́бра- (в кула́к); *(на чому)* зами́сле- /загли́бле-/ у *що*; *(- думки)* глибо́кий, напру́жений.

ЗОСЕРЕ́/ДЖУВАТИ збира́- /стяга́-/ доку́пи, концентрува́-, ску́пчува- (в одні́й то́чці), *(промені)* збира́- у фо́кусі, фокусува́-, *(увагу)* фік-

сувá-, /*на чім*/ спрямóву- увáгу на *що*; *(полки)* збирá- в кулáк; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~джує** с-и ♦, з-й зосерéди-, ~джувач, скýпчу-, збирáч докýпи, *п*ᵏ ~дливий, ©, сᵏ збирáй- [збирáй-у-фокусі].

ЗОСТАВÁТИСЯ /зі-/, ЗАЛИША-; бýти /існувá-/ дáлі, не зникá-, тривá-, не перевóдитися; *(у пам'яті)* зберігá-; *(кому /спадок/)* припадáти.

ЗОТЛІВÁТИ /пере-/, тлí-, гнú-, порохнявí-; **п.** згорá- /пере-/, зникá-, нúщитися; **я. зотлівá** = **я. тліє**;

ЗОТЛÍТИ /с-, вú-, пере-/, спорохнявí- ◊.

З-ПІД *п*ᴾᴷ з-пóпід; **з-під Кúєва** з окóлиці Кúєва.

З-ПÓЗА *п*ᴾᴷ з-за; ззóвні, зóкола; з-позáду.

ЗРÁДА віроломство, відстýпниц-, зрáдниц-, запрóданс-, ренеґатс-, удáр /ніж/ у спúну, поцілýнок Юди; *(у шлюбі)* невірність, віролóмн-, скік /*м*ⁿ скóки/ у грéчку; & зрадлúвість.

ЗРÁДЖУВАТИ *(кого)* викáзува-, виявлá-, продавá-; *(на допиті)* сúпа-; *(засади)* відступáтися од; *(іти до ворога)* перекидá-, продавá-, запрóдува-, дезертувáти; *(звичаї)* зневажá-, топтá-, перекрéслюва-, не тримáтися *чого*; *(чоловіка)* наставлáти рóги *кому*; *(- зір)* підвóди-, *(- сили)* покидá-; **не з.** кому **чого** не втаємнúчувакого у *що*; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **зрáджує** з-й на зрáду, схúльний /с-и/ ♦, ЗРАДНИК, запрóданець, христопродáв-, продáжна шкýра, відстýпник, ренеґáт, *(жінку)* зрадлúвець, *п*ᵏ ЗРАДЛИВИЙ, віролóмний, невір-, *с*ᵏ продáй- [продáйдуша], ©; **я. зрáджують** зрáджуваний, *(чоловік)* рогонóсець;

ЗРÁДИТИ *(кому* що*)* відкрú- ◊, *(на допиті)* заламáтися, /*кого*/ засúпати, *г.* всúпа-; **з. свій нáстрій** пітú прóти свогó нáстрою.

ЗРАДЛИВИЙ віролóмний, підстýп-, *г.* перéкупнúй; *(у шлюбі)* невір-; *(хід)* зрáдницький; *(- багно)* **п.** небезпéч-; /*здоров'я*/ ненадій-; /*долю*/ мінлúвий, ЛУКА-, щербáтий, облýдний.

ЗРÁДНИК запрóданець, перекúнчик, перéвертень, ренеґáт, відстýпник, христопродáвець, продáйдуша, *о.* юда, продáжна шкýра; *(під окупацією)* коляборáнт, вислугáч; & зрадлúвець, *д.* зрáдець.

ЗРÁДНИЦЬКИЙ підстýпний, віролóм-, запрóданський, ренеґáт-, яничáр-; коляборáнт-, *(поцілунок)* Юдин, *с*ᵒ Іýдин; ± ЗРАДЛИВИЙ.

ЗРАЗКÓВИЙ ВЗІРЦЕВИЙ, доскональний, довéршений, ідеáль-, *ж*ᴹ хіба-ж-такúй, аж-óн-якúй; *(- школу)* показóвий.

ЗРАЗÓК взір(éць), кшталт, еталóн, *ж*ᴹ копúл, манір, штиб, лад [на одúн лад]; *(для кого)* прúклад; *(відмінювання)* парадúгма; *(виробу)* макéт; *д.* візерýнок.

ЗРÁЗУ спочáтку, попервáх; передусім, насáмперед; зáраз же; відрáзу; з пéршого рáзу; однúм рáзом /(зá)мáх-, зáход-, рúп-, нáворот-, нáпад-/.

ЗРÁНКУ врáнці, рáнком, зрáна, зрáння, з сáмого рáнку /рáна/.

ЗРÉЧЕННЯ відмóва, відступ, відстýпництво.

ЗРÉШТОЮ нарéшті врéшті, пíслá всьóго, кінéць кінцéм, врéшті-решт; *в*ᶜᵗ а втім, *ф*ᴾ чогó дóброго, грíшним ділом, дивúсь [він, д., ще й скáже]; **з. нáвіть** десь, мáбуть [**з. н. заарештýють** д. м. з.]; ± МАБУТЬ.

ЗРИВ/ÁТИ *(квіт)* /об-/, рвá-; *(одяг)* стягá- /скидá-/ в пóспіху; *(греблю)* руйнувá-; *(пісок)* здіймá-; *(з місця)* підвóди-; *(коня)* зрýшува-; *(динамітом)* підривá-, висáджува- в повітря; *(на--міри)* спиня-, скасóвува-, перешкоджá- *чому*; *(сміх)* викликá-; *(знайомство)* переривá- /у-, роз-/; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **зривá** 1. с-и ♦, з-й /змýше-/ зірвá-, рвач, ~áч, *п*ᵏ ~áльний, ©, 2. **я. підрива**.

ЗРИВÁТИСЯ /від-/; *(з кручі)* /об-/, спóрскувати, пáда-, скóчуватися, зсувá-; *(з місця)* схóплюва-, ♦ на рівні нóги; *(- регіт)* вибухáти; **п.** *(губити самоконтроль)* не стрúмуватися; *(- імпрезу)* скасóвува- /*д*ᵏ не відбý-/; *(- графік)* порýшува-; *(- рельєф)* уривá- /об-/; *(до праці)* /по-/; *(- бурю)* здіймá-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **-ється** с-и ♦, готóвий відірвá-, зрúваний /у-, ви-, об-/, схóплю- /рвáний, здúра- +/, *(з даху)* спóрскува-, *(голос)* нерівний, ламкúй, зрúвистий, ©;

ЗІРВÁТИСЯ *(на ноги)* підхопú- /с-/ ◊.

ЗРИМИЙ *і* **ЗРИМО** > ЗРІТИ².

ЗРІВНЮВАТИСЯ 1. /до-/, рівня-, ставáти рівним з *ким*/*чим*, 2. робúтися однóго рівня з *чим*;

ЗРІВНЯ́ТИСЯ *н*ᵒ *(- вік)* спóвни-, минýти [**їй -я́лось 10 рóчків** їй минýло 10 р.].

ЗРІВНЯЛІВКА *к*ⁿ еґалітарúзм; & рівняйлівка.

ЗРÍДКА іноді, інколи, чáсом, рідко, не чáсто, колú-не-колú, врядú-годú, мáло /рідко/ колú, десь-колúсь, колúсь-не-колúсь; де-не-дé, місцáми; & здéрідка.

ЗРÍДНЮВАТИ /спо-/, ріднú-, братá-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **зрíднює** с-и ♦, з-й зріднú-, вже мáйже рідний, щорáз рідніший, спорíднювач, *п*ᵏ рідний, брáтній, братéрський, *ф*ᴾ спорíднений, ©.

ЗРÍЗУВАТИ /об-, від-/, стинá- /об-, від-/; *(кулею)* звáлюва-; *(на іспиті)* /про-/, запáрю-; *(плату)* *ж*ᴹ змéншу-, скорóчу-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **зрізує** с-и /звиклий/ ♦, змýшений /з-й/ зрíза- /об-/, зрíзувач, *п*ᵏ зрíзувальний, різýчий, ©;

ЗРÍЗУВАТИСЯ *(на іспиті)* провáлюва- ◊; **я. -ється** с-и ♦, зрíзуваний, провáлю-, змéншу-, *д.* стúнатий, *п*ᵏ зрізнúй, ©;

ЗРÍЗАТИСЯ *(на іспиті)* запáри-, провалú-, сісти мáком ◊; *(в карти)* зіграá- *(у спорі)* завéстúся, зчепú-, стá-, *г.* зудáри-, *с.* полáя-.

ЗРІКÁТИСЯ /*г.* ви-/, відмовлá- /відступáти(ся)/ від; *(слів)* брáти свої словá назáд; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **-ється** с-и ♦, з-й /ріше-/ зректúся, відстýпник, зрéченець, ©; **я. сам -ється** самозрéчливий;

ЗРЕКТИ́СЯ *(чого)* відцура́-, відсахну́-, відкасну́-, *р.* ви́рек-, відбігти, *г.* зрезиґнува́- ◊; **я. зрікся** *(само)*зрече- ◊, Ø.

ЗРІЛИЙ ДОЗРІЛИЙ, *о.* в соку́.

ЗРІСТ *(дія)* зроста́ння; *(людей)* висота́; *б*[з] повноліття.

ЗРІ́ТИ[1] налива́тися со́ками, ДОЗРІВАТИ; **я. зріє** чимра́з стигліший, вже ма́йже *(до)*сти́глий /дозрі́-/, доходжа́-, *о*[к] визріву́щий, зріючий, © от-от уже́ зрілий.

ЗРІ́ТИ[2] *у*[р] БАЧИ-; *(крізь що)* прозріва́-; **я.** /*м*[н] **хто/ зрить** *(крізь що)* прозріву́щий + **я. ба́чить**; **я. зри́ться** зри́мий, види́мий, я́вний;

ЗРИ́МО види́мо, ЯСНО ◊.

ЗРО́ДУ зро́ду-*(з)*віку; з приро́ди, з коли́ски, з наро́дження, з пелюшо́к, зі сповитку́, з пу́п'янку; цілий вік; за́вжди, з да́вніх-даве́н; *(з н*[ст] *ч.* не*)* ніко́ли не, *с.* ніко́ли в світі не;

ЗРО́ДУ! зро́ду-віку! ніза́що *(*в світі*)*! ніко́ли!

ЗРОЗУМІ́ЛИЙ > РОЗУМІТИ.

ЗРОСТА́ННЯ зріст, ро́зріст; *(прибутків)* збільшення, підви́ще-; *(людности)* при́ріст.

ЗРОСТА́ТИ /ви-, на-/, рости́, *(тиск)* підви́щуватися, поси́люва-; *(числом)* збільшува-, примно́жува-; *(під впливом)* вихо́вува-, формува́-; **я.** /*м*[н] **хто/ зроста́** с-и ♦, з-й зрости́, щора́з більший /ви́щий, ду́жчий +/, *(зиск)* збільшуваний, примно́жу-, *(тиск)* підви́щу-, *п*[к] росту́чий, /*хутко*/ ростови́тий, *ф*[р] неспи́нний, нестри́м-, прогреси́в-, /*кущ*/ живоро́слий, гінки́й, *о.* на злеті, *с*[к] -ро́слий [дикоро́слий], ©;

ДОРОСТИ́ /з-/; **д. свого́ ро́зуму**, *ю.* досягти́ повноліття; ◊.

ЗРО́ШУВАТИ обво́днювати.

ЗРУ́ЧНИЙ вигід-, *ф.* практи́ч-, *г.* спосіб-; *(в руках)* замашни́й, *(на похваті)* похватни́й; *(час)* слу́ш-, вча́с-, сприя́тливий, підхо́жий, підходя́щий; *(вік)* **р.** легки́й, прие́мний;

ЗРУ́ЧНО з руки́; *(взяти)* по́хватно; *(рухатися)* по́воротко; *(сидіти)* комфо́рт*(*а́бель*)*но; *д.* на́руч-; *ф*[р] доре́ч-, присто́й-, впра́в-, спри́т- ◊.

ЗРУ́ШЕННЯ по́штовх; *(зміна на краще)* покра́щання; *(основ)* підри́в, розхи́тування; **з.** звору́ше-, хвилюва́-; *м*[а] ро́злад, пору́шення.

ЗРУ́Ш/УВАТИ урухо́млю-; *(з місця)* зрива́ти; *(почати рух)* руша́-; **з.** звору́шува-, виклика́співчуття́, хвилюва́-; **я.** /*м*[н] **хто/ зру́шує** с-и ♦, з-й зру́ши-, ~увач, *п*[к] ~ливий, ~увальний, ©;

ЗРУ́ШИТИ пору́шити ◊.

ЗРЯ́ЧИЙ не сліпи́й, видю́щий, видю́чий; **п.** обізнаний, тяму́щий.

ЗСИПНИ́Й зсипа́н-, зси́пува-; **з. пункт** зси́пище.

ЗСУВ *(землі)* сповза́ння, о́*(*б*)*сув; *(снігу)* ля́вина.

ЗУБ & зубо́к, *м*[н] зубеня́та, *о*[д] зубеня́; **ні в зуб** *(***ногою***)* не бе, ні ме, ні кукаріку, ні бум-бу́м.

ЗУБА́ТИЙ зуба́с-, гострозу́бий; го́стрий на язи́к.

ЗУБЧА́(С)ТИЙ *(трибок)* зубцюва́-, *г.* кланца́-.

ЗУГА́РНИЙ впра́вний, умілий; *(до чого)* зда́тний, зда́лий, спромо́жний, здіб-; ± ГАРНИЙ.

ЗУ́ДАР *г.* зіткнення, су́тичка, колізія.

ЗУДИ́ТИ *(науки)* товкти́, човпти́, визу́джувати, *(напам'ять)* *с*[о] зубри́-, *г.* витве́рджува-; **я.** /*м*[н] **хто/ визу́джує** с-и визу́джувати, ра́дий ви́зуди-, зуди́ло, зубрій, товчі́й, ©;

ВИ́ЗУДИТИ *г.* ви́бубнити ◊.

ЗУЖИВА́ТИ зужитко́ву-; вжива́ти, використо́ву-, застосо́ву-; **що зужива́ = я. вжива**.

ЗУМИ́СНИЙ навми́-, /у-/; *(на збитки)* зловми́-;

ЗУМИ́СНО навми́с- /у-/, з на́міром, сві́до́мо, *с.* зловми́сно, *д.* зна́рошне.

ЗУМО́ВЛЮ/ВАТИ /об-/, спричиня́-, виклика́-; *(що* **чим***)* узале́жнюва- *що* від **чого**; ± ЗАСТЕРІГА-; **я.** /*м*[н] **хто/ зумо́влює** с-и ♦ /узале́жню- від/, ~вач, *п*[к] узале́жнювальний, © ~ючи.

ЗУ́ПИ́НКА переста́нок, пере́пинка, *д.* посто́ян-, *(авт)* сто́ян-; **п.** спин /у-/, переста́н [без переста́ну], припи́нення /с-/; *(у дії)* па́вза, пере́рва, за́тримка; *(в дорозі)* перепочи́нок.

ЗУПИНЯ́ТИ /при-, с-, пере-/, бльокува́-; *(на дорозі)* перестріва́-; *(негідні дії чиї)* дава́- по рука́х *кому*; *(ворога)* відбива́-; *(мову)* урива́- /пере-/; *(відраджувати)* стри́мува- /у-/; *(зір)* затри́му- /зосере́джува-/ на *чому*; *(кров)* тамува́-; *(воду)* перекрива́-, *(очі)* устромля́-, упина́тися /вту́плюва-, чіпля́-/ очи́ма, не спуска́ти оче́й; **я.** /*м*[н] **хто/ зупиня́** с-и /зви́клий/ ♦, з-й спини́-, затри́мувач /у-, с-/, гальмівни́к, бльокува́ль-, *(авто)* автостóпер, *о*[к] стопори́ло, *п*[к] гальмівни́й, сто́пор-, бльокува́ль-, тамува́ль-, зупи́н-, для спи́нення, *с*[к] -спи́нний [кровоспи́нний], стоп- [стоп-кра́н], ©;

ЗУПИНИ́ТИ *г.* застанови́ти ◊.

ЗУПИНЯ́ТИСЯ /с-/, *г.* застановля́-, става́ти, ма́зу́пи́нку, зависа́- в повітрі; *(- рух)* припиня́тися /пере-/, перерива́- /у-/; *(в розмові)* замовка́ти, набира́- в рот води́; *(в рості)* не рости́, не розвива́тися; *(у викладі /на чому/)* загострювати увагу, приділя́- ува́гу *чому*, торка́тися *чого*; *(очима)* затри́мува-, зосере́джува-; *(- серце)* перестава́ти би́тися; *(на досягнутому)* задовольня́- *чим*; **я.** /*м*[н] **хто/ -ється** с-и ♦, зму́шений зупини́-, зупи́нюва- /при-, с-/, ©;

ЗУПИНИ́ТИСЯ *о.* ки́нути я́кір, *з*[г] ста́ну- ◊, *(перед чим)* упе́ртися у *що*; *(у кого)* загости́ти до; *(на чому /вибираючи/)* зупини́- свій ви́бір, відда́- переваѓу *чому*, обра́- *що*, /- *очі*/ спочи́- [очі спочи́ли на пришляку́]; **з. на півслові** поча́ти й недомо́ви-; **час -и́вся** час загуби́в крок; **лет ча́су, зупини́ся!** спини́ся, ча́се!;

ПРИЗУПИНИ́ТИСЯ *у.* приста́нути.

ЗУСИ́ЛЛЯ *о*[д] *(фізичне)* напру́ження, напру́га, *ж*[н] нату́-; *(спроба)* намага́ння, силкува́-, стар-

а́-; *м*[н] дії, ЗАХОДИ, за́біги, кро́ки, *ґ* змага́ння.

ЗУ́СТРІЧ спітка́ння, стріча, пере́стріт*, *г.* здиб(анка); *(умовлена)* поба́чення, *о*[к] здиб, стик; *р.* знайо́мство; *(Новороку)* святку́вання; *(спортова)* змага́-; & зустріча́-;

ЗУ́СТРІЧІ *о*[к] схо́дини* ◊.

ЗУСТРІЧА́ТИ, ЗУСТРІВА́ТИ стріча́-, стріва́-, здиба́-, спотика́-; *(часто)* ба́чи-, стика́тися з; *(ідучи)* перестріва́ти-, /*що*/ натрапля́- на, нади́бува-; *(у творі)* /по-/; *(гостя)* віта́-, прийма́-; *(Новорік)* святкува́-; *(обра́зу)* реагува́- на; **я.** /*м*[н] **хто**/ **зустріча́** с-и ♦, **з-й** /гото́вий/ зустрі-, зустріча́льник, *п*[к] зустрі́чний, © здиба́ючи;

ЗУСТРІ́ТИ спітка́-, *р.* зуспі-, *(зненацька)* запопа́с-, заскочи- ◊; *(речі, флору +)* надиба-.

ЗУСТРІЧА́ТИСЯ *(в русі)* схо́ди-; *(на віку)* трапля́-; *(з ким)* стріча́-, стріва́-, здиба́-, *(раз-у-раз)* ба́чи-; *(із злиднями)* зазнава́ти *чого*; **я.** /*м*[н] **хто**/ **-ється** с-и ♦, ра́дий зустрі-, (зу)стріваний /пе-ре-/, зди́бу- /на-, по-/;

ЗУСТРІ́ТИСЯ спітка́тися ◊.

ЗУХ зухва́лець, зарозуміл-, *а.* хват, НАХАБА; & дзіндзівер-зух.

ЗУХВА́ЛИЙ зарозумі-, наха́бний, безцеремо́н-, безпардо́н-, заго́нистий, *р.* зухва́льний; ***як і.*** зухва́лець; ± ВІДЧАЙДУШНИЙ;

ЗУХВА́ЛО з ви́кликом, заго́нисто ◊.

ЗУХВАЛІ́ТИ > НАХАБНІТИ.

ЗУХВА́ЛЬСТВО наха́б-, & зухва́лість, зухва́лля, *п*[о] зухва́ль ◊ → ЗУХВАЛИЙ.

ЗЦІЛЯ́ТИ *і* **ЗЦІ́ЛЮВА-** ціли́-, ГОЇ-, ЛІКУВА-, віджи́вля-, *(враз)* зніма́- руко́ю; **я.** /*м*[н] **хто**/ **зціля́** с-и ♦, з-й зціли́-, цілитель, лікар, зцілювач, *ж.* ескула́п, /*засіб*/ для лікува́ння, *п*[к] зцілю́щий, помічни́й від, бальза́м-, лікува́ль-, *ф*[-р] живлю́щий, /- *воду*/ живи́й, /запах/ бальза́м(іч)ний, ©.

ЗЧЕ́ПЛЕННЯ *т. г.* *(в авті)* спрягло́.

ЗЧІ́ПЛЮВАТИСЯ з'є́днува- /по-/; *(- зуби)* зціплятися, заціплюва- /с-/, стиска́-;

ЗЧЕПИ́ТИСЯ *(у бійці)* стя́-, взя́- за ба́рки, зійти́ся у бійці, *(у двобої)* схрести́ти мечі.

ЗЧИНЯ́ТИ *(бунт)* роби́-, учиня́-; *(ґвалт)* здійма́-, зрива́-, виклика́-, спричиня́-, причиня́тися до; **я.** /*м*[н] **хто**/ **зчиня́** с-и ♦, з-й /покли́ка-, ра́дий/ зчини́-, © зміймаючи.

ЗЧИНЯ́ТИСЯ става́-, відбува́-; *(- крик)* здійма́-, підійма́-; **я.** **-ється** чи́нений, ко́є-, ро́бле- /*зик*/ здійма-, /- *бучу*/ збива-, ©;

ЗЧИНИ́ТИСЯ тра́питися, ско́ї- ◊.

З'ЯВЛЯ́ТИСЯ *(з імли)* витика́-, появля́-, пока́зува-, вирина́ти, *(на арені)* вихо́ди- на; *(враз)* вигу́лькува-, па́да- з не́ба, вироста́- з-під землі́; *(- зорі)* висипа́-; *(в уяві)* приви́джуватися; *(на люди)* потика́-, пока́зува-, наверта́ти /пока́зува-/ о́чі /ніс/, вихо́ди-; *(друком)* вихо́ди- (у світ), публікува́тися; *(на суд)* об'явля́-, зголо́шува-; *(з чого)* утво́рю-, заро́джу-; *(- любов)* виника́ти; *(- плями)* виступа́-; *(зі схову)* випли́ва́- на по́ве́рхню; **я.** /*м*[н] **хто**/ **-ється** 1./2. с-и ♦, 1. з-й /зобов'яза-/ з'яви́-, *с*[к] вигу́лькуй- [вигу́лькуй-міше́нь]; 2. **що вирина**[2];

З'ЯВИ́ТИСЯ *ф*[р] взя́- [де ти взя́вся?], *п*[о] прили́нути; *(раптом)* вроди́тися, ви́хопи-, як го́лий з ма́ку /як Пили́п з конопе́ль/; *(вчасно і до речі)* нагоди́-; *(кільком)* поприхо́дити; *(у дверях)* ста́-; *м*[-о] вий- з-за ка́дру; ◊; **з. у вели́кій кількості** ря́сно засія-, розмно́жи-; **я. з'яви́вся** я́влений, (ново)з'я́вле- /-ство́ре-, -спе́че-, -ви́да-, -зро́бле- +/, замандро́ва-, *п*[к] нови́й; /*ураз*/ хто́зна-звідки взя́тий, ра́птом вро́джений, враз ви́рослий, /- *зело*/ ви́буя-; Ø.

З'ЯСО́В/УВАТИ встано́влю-, визнача́ти; *(у кого)* довідуватися, дізнава́-; *(кому)* пояснювати /роз'-, *г.* ви-/, *у*[р] ясува́-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **-вує** с-и ♦, з-й /покли́ка-/ з'ясува́-, ~увач, для з'ясува́ння, за́йня́тий -ям, *п*[к] ~увальний, ~вчий, © ~уючи.

ЗЯТЬ чоловік дочки́ /сестри́/; & зя́течок, зя́тенько, зя́тик, зятьо́к, зяту́ньо.

ЗЯ́ЯТИ *(- отвір)* світи́- ді́ркою /ді́рка́ми/, *о.* позіха́-; *(- яму)* глибочі́-; **я. зяє** 1. *п*[к] глибоче́зний, безде́н-, *(- рану)* розве́рне-, /- *пащу* +/ роззя́вле-, розту́ле-, *о.* без дна, як безде́нна прі́рва, /*отвір*/ розве́рстий, 2. що світить пу́сткою, поки́нутий о́твором.

І

І й, та, та й і, *о*[к] аж [аж ось], *ф*[р] але́ [ходи́в, **і** не купи́в], на́віть [**і** зух так не ска́же], напри́клад [я мо́жу гра́ти **і** так], тако́ж [сів я, сів **і** дід], тому́ [всі лягли́, я **й** не каза́в], ще, тако́ж [бу́да стоя́ла **і** за царя́], щоб [**не так і ма́ло** не так щоб м.]; *(набува рясноти значень)* [ша́ха проси́ли. Він **і** дозво́лив]; **і на́віть** аж [ка́же аж сама́ червоніє]; **і наре́шті** аж [повз ніч аж дося́г води́]; **і то** при чім [пиши́, **і то** за́раз], на́в-іть [дід **і то** був], аж [почу́в **аж** із п'я́тої ха́ти]; **і то так, що** аж [гу́пнув **аж** луна́ пішла́]; **і та, і той, і ті** на́віть [**син і той** прибіг]; *(перелік)* **і то́й, і то́й, і то́й** та всі; **і тут** аж [**а.** ра́птом він заговори́в], у цю мить, аж ось [**і т. веду́ть Б.** аж ось в. Б.], аж ра́птом [**і** тут вда́рив грім]; **аж і** на́віть [я **аж і** сів]; **не так і** не ду́же [**не т. і** зле]; **хоч і** дарма́ що, незважаючи на, по́при [**хоч і спе́ка** по́при спе́ку]; *(незвичайні функц-ії)* **не зволікаючи** [**сьогодні і вишлю** с. не зволікаючи, вишлю]; не перечивши [**цар і дозволив** ц., не перечивши, дозволив]; ± **Й**.

ІГНОРУВА́ННЯ невідгук ◊.

ІГНОРУВА́ТИ навми́сно не поміча́- /не зверта́- ува́ги/, *о.* обмина́- деся́тою доро́гою, става́- за́дом /спи́ною/ до; *(не брати до уваги)* НЕХТУ- /легкова́жити/ *що*; **я.** /*м*[н] **хто/ ігнору́є** с-и ♦, зму́шений зне́хту- *що*, *п*[к] легкова́жний, ©.

І́ГРАШКА за́бав-, ця́ць-, ля́ль-, цяця́н-, ви́граш-, *(розвивча)* розви́й-і́граш-; *р.* заба́ва; *п.* жарт.

ІГРАШКО́ВИЙ, цяцько́-, лялько́-, *п.* несхо́жий на спра́вжній, /- *зиму*/ несуво́рий.

І́ГРИЩА *м*[н] і́гри, *о*[к] ігра́лища; ± ГРА.

ІГУ́МЕН оте́ць-♦, *(оте́ць-)*настоя́тель, ста́рший черне́ць, архимандри́т, *(католик)* аба́т; & *ж*[м] гу́мен.

ІГУ́МЕНЯ ма́ти-♦, *(ма́ти-)*настоя́телька, черне́ча ма́ти, черни́ця-ма́ти, *(католичка)* абати́са; & гуме́нія.

ІДЕА́Л *(високий)* мета́, пра́гнення, *ф*[р] первовзі́р; *п*[б] доскона́лість, дове́ршен-; ☺ взіре́ць *(*доскона́лости*)*, при́клад, кра́щий з кра́щих;

ІДЕА́ЛИ станда́рти доскона́лости ◊.

ІДЕАЛІЗУВА́ТИ ба́чити в роже́вому сві́тлі, диви́тися крі́зь роже́ві окуля́ри, *(кого) с.* боготвори́ти; **я.** /*м*[н] **хто/ ідеалізу́є** с-и ♦, гото́вий боготвори́-, ідеалі́ст; *п*[к] ідеалісти́чний, ©.

ІДЕА́ЛЬНИЙ нереа́ль-, абстра́кт-, уя́в-, ілюзо́р-; *(як ідеал)* бездога́н-, ДОСКОНАЛИЙ, дове́ршений, відмі́н-, взірце́вий, чудо́-, найкра́щий, *с.* неземни́й, незрівня́н-, неперев́ерше-, *ж*[м] хі-ба-ж-таки́й.

ІДЕ́ЙНИЙ *(вишкіл)* ідеологі́ч-; *п.* прогреси́в-, передови́й; *(відданий ідеалу)* безкори́сливий, не кори́сли-, не заже́рли-, не шку́рницький, не шку́рний, користолю́бний.

ІДЕНТИФІК/УВА́ТИ отото́жню-, уподі́бню-; *(кого)* упізнава́ти, засві́дчу-; **я.** /*м*[н] **хто/** ~у́є с-и ♦, з-й /покли́ка-/ ♦, для ~а́ції, за́йнятий -і́єю, *п*[к] ~аці́йний, ©.

ІДЕНТИ́ЧНИЙ тото́жни[і]й, одна́ковий, таки́й са́мий, *о.* з одно́го ті́ста; *(- значення)* однозна́чний, рівнозна́ч-, еквівале́нт-.

ІДЕОЛО́ГІЯ світо́гляд, світорозумі́ння; по́гляди, переко́нання; *(учення)* доктри́на, догма́ти, кано́ни, при́нципи, постуля́ти, заса́ди; ± КОНЦЕПЦІЯ.

ІДЕОЛОГІ́ЧНИЙ світо́гляд-, світоглядо́вий ◊.

ІДЕ́Я поня́ття, уя́влення; ду́мка, по́гляд, міркува́ння, *(провідна) п.* пра́пор; *(проєкт)* за́дум; *(суть задуму)* стри́жень; *(твору)* *(*головна́*)* ду́мка; *(винаходу)* заса́да, при́нцип, суть;

ІДЕ́Ї *о*[к] на́думи.

ІДІО́МА *л*[г] *(*мо́вний*)* зворо́т, ви́раз, ви́слів, *(*мо́вна*)* констру́кція, слове́сна одини́ця, словоспо-лу́ка; & ідіо́м; ± ЗВОРОТ.

ІДІО́Т недо́умок, йо́лоп, слаби́й на го́лову, маніа́к, крети́н; *л.* ду́рень, бевзь, бо́вдур.

І́ДОЛ бовва́н, божо́к, напівбо́г; ☺ куми́р, божество́, *п.* іко́на; *(річ)* фе́тиш; & і́дольчик.

ІЄРА́РХІЯ *(службо́ва)* драби́на; *(бюрократична)* номенкляту́ра, шта́ти, адміністра́ція, апара́т; & *х*[а] гієра́рхія, *о*[к] єра́рхія.

ІЄРОГЛІ́ФИ *м*[н] письмена́, си́мволи, зна́ки, значки́; *п.* таймо́пис, криптогра́фія, *як і.* незрозумі́ле; *(зле написані букви)* кривульки́, закарлю́чки, закови́ки.

І́ЖЕ: і і́же з ни́ми та і́нші, *з*[н] і я там зна́ю хто.

ІЗМАРА́ГД смара́гд, *с*[о] ізумру́д.

ІЗОЛ/ЮВА́ТИ *н*[дк]/*д*[к] відрі́зу- од сві́ту; *(на час)* і-нтернува́ти; *(від чого)* відгоро́джу-, відокре́млю-, відосо́блю-, відтина́ти /об-/ шляхи́; *(кого)* усамо́тнюва-, *с.* АРЕШТОВУ-; **я.** /*м*[н] **хто/** ~**ю́є** с-и ♦, з-й за♦, ~юва́льник, усамо́тнювач, *(річ)* ~я́тор, *п*[к] ~яці́йний, для ~я́ції, © ~ю́ючи.

ІЗОЛЮВА́ТИСЯ *н*[дк]/*д*[к] відокре́млюва-, відокре́ми-; *(від світу)* усамо́тнюва-, усамо́тни-; *(від небажаних гостей)* забарикадува́-; **я.** /*м*[н] **хто/ -ється** с-и ♦, ра́дий усамо́тни-, ІЗОЛЬОВАНИЙ, усамо́тнюва- ◊;

ІЗОЛЬО́ВАНИЙ відірва́- від сві́ту, відокре́мле-, відосо́бле-, окре́мий, відру́бний, осі́б-;

ІЗОЛЬО́ВАНО осі́бно ◊.

ІЗОЛЯ́ЦІЯ ізолюва́ння; відокре́мле-, відгоро́дже-, відосо́бле-, усамо́тне-, *с.* аре́шт; *(од пошести)* каранте́на, *с*[о] каранти́н; *п.* само́тність, самота́; *(самочинна)* відлю́дництво; *т.* ізоляці́йний матерія́л /та́сьма/.

І́КЛО *(слона)* би́вень, *(вепра)* різа́к.

ІКО́НА о́браз; ☺ куми́р, божество́, і́дол;

ІКО́НИ *ж*[м] боги́, святі́; ◊.

ІКРА́ *(солона)* кав'я́р; & *п*[к] *ікра́стий /з ікро́ю/.

ІКС *м. як і.* невідо́ме; *п*[б] інко́гніто, незнайо́мець, *як і.* невідо́мий.

ІЛЮ́ЗІЯ міра́ж, ома́на, облу́да, *о*[к] сон, сни́во, *о.* цвіт па́пороті, ХИМИНІ КУРИ;

ІЛЮ́ЗІЇ *(марні)* мрі́ї, наді́ї, сподіва́ння.

ІЛЮЗО́РНИЙ прима́р-, нереа́ль-, ірраціона́ль-, уя́в-; ома́нливий, облу́дний.

ІЛЮСТРА́ЦІЯ *(у тексті)* малю́нок; *(для унаочнення)* при́клад, типо́вий ви́падок; *(з висловів)* цита́та; *(дія)* ілюструва́ння; & *з*[б] ілюстрати́в.

ІЛЮСТР/УВА́ТИ супрово́ди- малю́нка́ми /поя́снення-, при́клада-/, ± ДЕМОНСТРУВА-; **я.** /*м*[н] **хто/ ілюстру́є** с-и ♦, з-й про♦, ~а́тор, *п*[к] ~ати́вний, ~аці́й-, для ~а́ції, .

ІМЕНИ́ННИК *г.* уроди́нник.

ІМЕНИ́ТИЙ *(шляхтич)* родови́-, зна́тний, *р.* кре́в-; *п.* сла́в-, славе́т-.

ІМЕ́ННИК іме́нна части́на мо́ви; & *п*[к] *іме́нний.

ІМЕ́ННЯ > ІМ'Я.

ІМЕНУВА́ТИ назива́-, зва́-, *ф.* кли́ка-, *з.* наріка́-; *(поштиво)* велича́-, титулува́-; **я.** /*м*[н] **хто/ іменує** с-и /зви́клий/ ♦, з-й назва́-, назива́ч, *п*[к] назив́ний, ©;

НАЙМЕНУВА́ТИ охрести́ти ◊;
ІМЕНУВА́ТИСЯ прозива́-, *(на письмі)* писа́- ◊; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **-ється** с-и ♦, нази́ваний /про-/, зва́ний, імено́-, титуло́-, ©.
ІМІГРА́НТ пересе́лець, *б*° всéлений, *з*ⁿ пересе-ле́нець; нетуте́шній, немісце́вий, ЗАЙДА, чужозе́мець; *(примусовий)* ви́гнан-.
І́МІДЖ *з*ⁿ *у.* о́браз, *п.* (до́бре) ім'я́, репута́ція, реноме́, лице́ [лице́ заво́ду], *о.* честь мунди́ра.
ІМІДЖМЕ́ЙКЕР образотво́рець, *е.* підбрехач.
ІМІТА́ЦІЯ підро́бка; *(дія)* копіюва́ння, наслідува-, *н*ᴸ мавпува́-; *м*ʸ повто́р.
ІМЛА́ мла, тума́н, мо́рок, мря́ка, *д.* па́морока.
ІМЛИ́СТИЙ мли́-, тума́нний, замря́че-, затума́не-.
ІМЛИ́ТИСЯ тума́ніти; & *д*ᴷ заімли́тися.
ІМОВІ́РНИЙ ймовірний, правдоподіб-; *(здійснéнний)* можли́вий; ± ВІРОГІДНИЙ.
ІМПЕРАТИ́ВНИЙ *(тон)* наказо́вий, зве́рхній, вла́дний; ± БЕЗАПЕЛЯЦІЙНИЙ.
ІМПОЗА́НТНИЙ *(вигляд)* показни́й, виставни́й, презента́бель-, солід-, стате́ч-, пова́ж-; *(- фігуру)* (по)ставни́й, стату́р-;
ІМПОЗА́НТНІСТЬ стате́чність ◊;
ІМПОЗА́НТНО презента́бельно ◊.
ІМПОНУВА́ТИ виклика́- симпа́тію, справля́- /роби́-/ вра́ження, припада́- до смаку́, ПОДОБАТИСЯ; & *д*ᴷ за♦; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **імпону́є** с-и ♦, з-й за♦, *п*ᴷ сподо́бний, *о.* до вподо́би, *(кому)* уподо́баний /заімпоно́ва-/ *ким.*
І́МПОРТНИЙ *(- торгівлю)* вивозо́вий.
І́МПУЛЬС по́штовх; *(зовнішній)* заохо́та, заохо́чення, спону́ка, сти́мул; *(внутрішній)* порива́ння, пори́в.
ІМПУЛЬСИ́ВНИЙ рвучки́й, пори́вчастий; ± ІНСТИНКТИВНИЙ.
ІМУНІТЕ́Т *(до хвороб)* стійкість, несприйнятлив-; *(посла)* недоторка́нн-.
ІМУ́ННИЙ *м*ᵃ *(до хвороби)* несприйня́тливий, відпо́рний на *що*; *(- сироватку)* здатний імунізува́ти; **ю.** недоторка́нний.
ІМУ́ЩИЙ *к*ⁿ майнови́тий, бага́-, ма́єтний, замо́жни[і]й, *о.* з гроши́ма, з майно́м, з капіта́л-; **власть і.** можновла́дець, владомо́ж-, си́льний світу сього́.
ІМ'Я́ іме́ння, (на)йме́ння; *п*° іме́но́; *(прибране)* псевдо́нім, *г.* псе́вдо; *(речей)* на́зва, на́звище, на́звисько, *с*° найменува́ння; *п.* сла́ва, репута́ція, популя́рність, авторите́т, *з*ⁿ імідж.
ІНАВГУРА́ЦІЯ *(царя)* коронува́ння, корона́ція, *(президента)* заприся́ження.
ІНАКОДУ́МЕЦЬ > ІНОДУМЕЦЬ.
ІНА́КШЕ не так, по-іншому, по-іна́кшому, в інший спо́сіб, *р.* іна́к, іна́ко; *як с*ⁿ а то, а коли́ ні, то, у проти́вному ра́зі [**і. буля́ б біда́** а то тако́го було́ б]; **не і., як...** не що, як.
ІНА́КШИЙ ін-, не цей, не таки́й, *о.* не з тако́го тіста, *р.* іна́кий /-чий/; не подібний /схо́жий/.
ІНВАЛІ́Д КАЛІКА, *як і.* калікуватий, непрацезда́тний.
ІНВЕСТУВА́ТИ вклада́- гро́ші /капіта́л/ у *що*, фінансува́- *що*; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **інвесту́є** с-и ♦, згідний профінансува́-, інве́стор, вкладни́к капіта́лу, *п*ᴷ інвестиці́йний, ©.
ІНГРЕДІЄ́НТ СКЛАДНИ́К, компоне́нт, складова́ части́на; *(у процесах)* чи́нник, фа́ктор.
І́НДЕ не тут, в іншому місці, де-♦; місця́ми, поде́куди, де-не-де́; *(куди)* в інше місце, куди-♦.
І́НДЕКС *(товарів)* пока́жчик, спи́сок, пере́лік; *е*ᴷ показни́к; *б*ᵃ код, шифр.
ІНДИВІ́Д(УУМ) осо́ба, особи́стість, персо́на, *п*ᵇ *(жива)* душа́, *як і.* сме́ртний; *(істота) ф.* га́врик, *с*° осо́бина, о́соб; *н*ᴸ тип, суб'є́кт; *(яскравий)* феноме́н.
ІНДИВІДУА́ЛЬНИЙ особи́стий, персона́льний, прива́т-; *(стиль)* оригіна́ль-, самобу́тній; *(-власність)* одноосі́бний, не колекти́в-.
ІНДИ́К, ГИН- індійський півень, *д.* труха́н; *п.* при́нда; & інди́чка. індичо́к, *індича́тина, *д*° *інди́читись.
ІНДИФЕРЕНТИ́ЗМ байду́жість, незаціка́влен-, ість, бездія́льн-, *(неучасть) п*⁻° відсторо́нен-.
ІНДИФЕРЕ́НТНИЙ байду́жий, незаціка́влений, нев[й]тра́ль-, безсторо́нній; *(у дії)* недійови́й.
ІНДУСТРІА́ЛЬНИЙ промисло́вий, виробни́чий.
ІНЕ́РТНИЙ бездія́ль-, не дія́ль-, не рухли́вий, не акти́вний, паси́в-, малорухли́вий, малоакти́вний; флегмати́ч-, со́н-.
ІНЕ́РЦІЯ *ф*ⁱ збере́ження набу́того ста́ну; *ф*ᴾ зви́чка [за іне́рцією]; *(інертність)* бездія́льність, нерухли́в-, *с.* лета́ргія, *с*° летаргія.
ІНЖИ́Р *(дерево)* смо́ква, смоківни́ця, фі́гове де́рево; *(ягода)* фі́га, смо́ква, ви́нна я́года.
ІНІЦІАТИ́ВА почи́н, поча́ток, свіжа (нова́) іде́я, пе́рший крок /хід, уда́р, сло́во/; *(у ділі)* заповзя́тливість, зара́дн-, енергі́йн-, підприє́млив-.
ІНІЦІАТИ́ВНИЙ зара́д-, енергі́й-, заповзя́тливий, винахідли-, промітни́й, беручки́й, скорохва́ць-.
ІНІЦІА́ТОР піоне́р, зачина́тель, засно́вник, основополо́жник; ЗАВОДІЙ.
ІНКВІЗИ́ТОР член інквізи́ції; *п.* казуї́сти́чний /ви́тонче-/ мучи́тель, кат, гони́тель, души́-.
ІНКВІЗИ́ЦІЯ *і*ᶜ святи́й суд; *п.* катува́ння, торту́ри; *ф*ᴾ гоні́ння, пересліідува-, *о.* полюва́- на відьом; & *д*° *інквізи́торствувати.
ІНКО́ГНІТО *п*ᴾ по́тай(ки), (по)та́ємно, секре́т-, замаско́ва-, неофіцій-, прихо́ва-, під ма́скою; *як і.* ☺ законспіро́ваний, невідо́мий, ікс.
І́НКОЛИ і́ноді, ча́сом, де́коли, поро́ю; *(час до часу)* вряди́-годи́, поде́коли, коли́-не-коли́, часа́ми, *п*ᴿ нема́, нема́ та й.

ІНКРИМІНУВА́ТИ *(кому* **що***)* ста́ви- за прови́ну, винува́- /винува́ти-, звинува́чува-, об-/ *кого* **в чому** /за **що**/, оска́ржува- *кого* за **що**, висува́- звинува́чення про́ти *кого*; **я.** /$м^н$ **хто/ інкриміну́є** с-и /маста́к/ ≈, з-й ≈, (об)винува́ч, винува́тель, $п^к$ інкримінаці́йний, винува́ль-, ©.

ІНКРУСТО́ВАНИЙ *(перлами) у.* са́джений.

ІНО́ тільки, лише́; $ф^р$ -но [саму́-но па́нію].

ІНОВІ́РЕЦЬ *(у мусулман)* ґяу́р, *(у нас)* басурма́н, *(у гебреїв)* ґой; $ж^м$ ту́рок, *о.* не на́шої віри.

І́НОДІ > ІНКОЛИ.

ІНОДУ́МЕЦЬ інакоду́м-, дисиде́нт, опозиціоне́р, протеста́нт, вільноду́мець, $р^я$ ГЕРЕТИК.

ІНОЗЕ́МЕЦЬ чужи́нець, чужозе́м-, закордо́н-, закордо́нник; ± ЗАЙДА, ІМІҐРАНТ.

ІНОЗЕ́МНИЙ чужине́цький, чужи́нниць-, чужозе́мний, чужи́й, $п^о$ чужосторо́нній, $ж^м$ нена́ш, нена́ський; *(- річ)* замо́рсь-, закордо́нний; *(текст)* іншомо́в-; & інозе́мницький.

ІНОПЛЕМІ́ННИЙ $і^с$ іноро́дчий.

ІНСИНУА́ЦІЯ на́клеп, обмо́ва, *(злісна)* ви́гадка, *з.* пеня́.

ІНСПЕ́КТОР контроле́р, ревізо́р; *(творів)* це́нзор; $п^{-о}$ нагля́да́ч.

ІНСПЕК/ТУВА́ТИ контролюва́-, перевіря́-, нагляда́- за; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ту́є** с-и ♦, покли́каний перевіри-, ~́тор, контроле́р, нагля́да́ч, $п^к$ ~ці́йний, контро́ль-, для ~ції, © ~ту́ючи.

ІНСПЕ́КЦІЯ на́гляд, контро́ль, пере́вірка; *(преси)* цензу́ра; & інспекту́ра.

ІНСПІРУВА́ТИ запа́лю-, збу́джу-, надиха́ти, окриля́-, *п.* заража́- *чим*; *(ідеї)* навіва́-, навіюва-, наклика́-, уро́юва-; *(дії)* підбу́рюва- /підбива́-, під'ю́джу-, підохо́чу-, підмовля́ти /на-/ на *що*; **я.** /$м^н$ **хто/ інспіру́є** с-и /ма́йстер/ ♦, інспіра́тор, над(т)хне́нник, підбу́рювач, $п^к$ інспіраці́йний, надиху́щий, насна́жливий, снажли́-, ©.

ІНСТА́НЦІЯ щабе́ль в систе́мі держа́вних /судо́вих/ о́рганів, ± ЗАКЛАДИ, УСТАНОВИ.

ІНСТИ́НКТ підсвідо́мість, шо́сте (по)чуття́, $ф^р$ серце́, шку́ра [відчу́в се́рцем /шку́рою/]; ± ІНТУЇЦІЯ.

ІНСТИНКТИ́ВНИЙ підсвідо́мий, рефлекти́вний; *(здогад)* інтуїти́в-; *(мимоволі)* мимові́ль-, імпульси́в-, не навми́с-; & *г.* інстинкто́вий.

ІНСТИТУ́ЦІЯ устано́ва, ЗАКЛАД; *(медична)* клініка, шпита́ль, ліка́рня, амбуля̲то́рія.

ІНСТРУКТА́Ж > ВИШКІЛ.

ІНСТРУ́КТОР учи́тель, ле́ктор; *(у спорті)* тре́нер, $о^к$ вишкільни́к; *(у чужих військах)* ра́д-.

ІНСТРУК/ТУВА́ТИ вка́зу- /по-/, дава́ти вказівки́ /інстру́кції/; тренува́-, навча́-, шко́ли-, *с.* муштрува́-; *(необізнаних)* ознайо́млю-; ± ГОТУ-; **я.** /$м^н$ **хто/ інструкту́є** с-и ♦, ра́дий про♦, за́йня́тий ~таже́м, ~тор, $п^к$ ~ці́йний, ©.

ІНСТРУ́КЦІЯ вказівка, настано́ва, при́пис, директи́ва, рекоменда́ція, пора́да.

ІНСТРУМЕ́НТ знаря́ддя, *д.* зна́ряд; $з^б$ прила́ддя [*н.* письмо́ве], ПРИЧАНДАЛЛЯ; **п.** за́сіб [*н.* ви́зиску]; & струме́нт, ♦а́рій /= за́соби/.

ІНСЦЕНІЗ/УВА́ТИ роби́- ~а́цію; *(протест)* режисерува́- /$д^к$ від-/; **я.** /$м^н$ **хто/ ~у́є** с-и ♦, ра́дий зроби́- інсценівку, ~а́тор, $п^к$ ~аці́йний, ©;

ІНСЦЕНІЗО́ВАНИЙ відрежисо́ваний ◊.

ІНТЕҐРА́ЛЬНИЙ суціль-, єди́-, ціліс-, одноці́лий, $у^р$ собо́рний.

ІНТЕҐРАЦІ́ЙНИЙ *(процес)* об'є́днавчий, ЄДНАЛЬНИЙ, об'є́днуваль-, $о^к$ доку́пчий.

ІНТЕҐР/УВА́ТИ *у.* доку́пи-, об'є́днува-, збира́- /збива́-/ доку́пи, злива́- /збира́-/ водно́; *м.* знахо́ди- ~а́л; **я.** /**хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й про♦, *(річ)* ~а́тор, $п^к$ ІНТЕҐРАЦІЙНИЙ, *о.* в ро́лі стри́жня, $с^к$ інтеґру́й- [інтеґру́й-чинник],© ~у́ючи.

ІНТЕЛЕ́КТ ро́зум, глузд, тя́ма; $ж^м$ мо́зок, голова́; **п.** кмітли́вість, тяму́щ-; $з^{-п}$ з-й ми́слити; ± СВІДОМІСТЬ.

ІНТЕЛЕКТУА́ЛЬНИЙ *(розвій)* розумо́вий, духо́вий, $с^о$ духо́вний; *о.* зда́т- ми́слити.

ІНТЕЛІҐЕ́НТНИЙ ☺ освіче-, культу́р-, розви́не-, *с.* ерудо́ва-.

ІНТЕНСИ́ВНИЙ *(рух)* напру́же-, поси́ле-, *о.* хуртови́н-; *(колір)* густи́й, яскра́вий, шпарки́й; *(- будівництво)* розмашни́й.

ІНТЕРВА́Л *(лінійний)* про́міжок, відстань між *чим* і **чим**, *(часу ще)* пере́рва, па́вза, пере́дих.

ІНТЕРВЕ́НЦІЯ $б^{-о}$ втруча́ння; **п.** вто́ргне-, аґре́сія, вдертя́, інва́зія, $е^в$ воз'є́днання, а́ншлюс.

ІНТЕРВ'Ю́ > РОЗМОВА; *(з широкою авдиторією)* прес-конфере́нція.

ІНТЕ́РЕС $б^з$ діло, спра́ва; *(у торгівлі)* ви́года, хосе́н, зиск.

ІНТЕРЕ́С ціка́вість, допи́тлив-; зацікавлен-, заціка́влення, бажа́ння зна́ти.

ІНТЕРНА́Т гурто́житок, *з.* бу́рса; *(школа)* пансіо́н.

ІНТЕРНАЦІОНА́ЛЬНИЙ міжнаро́дній, міжнаціона́льний, міждержа́в-; *(процес)* ґль̲оба́ль-; *(форум)* всесвітній, світови́й, вселю́дський.

ІНТЕРНЕ́Т світова́ електро́нна мере́жа, *о.* світова́ павути́на; $з^{-п}$ електро́нний зв'язо́к.

ІНТЕРНУВА́ТИ *(громадян ворожої країни)* кида- за дроти́ /колю́чий дріт/, $е^в$ ізолюва́-.

ІНТЕРПРЕТА́ЦІЯ *і* **ІНТЕРПРЕТУВА́ТИ** > ТЛУМАЧЕННЯ *і* ТЛУМАЧИТИ.

ІНТИ́МНИЙ *(приват-)* потає́м-, заповіт-; *(стосунок)* щи́р(осе́рд)ий, задуше́вний, близьки́й, *с.* любо́вний, неплатоні́ч-, сексуа́ль-, стате́вий;

ІНТИ́МНІСТЬ задуше́вність ◊.

ІНТОНА́ЦІЯ *(мови)* тон, тона́льність, тембр, відтінок, нюа́нс; *(голосу)* но́т(к)а.

ІНТРИ́ҐА *(ворожа)* підступ, ка́верза, підкіп, підко́п, кля́в(у)за, *(любовна)* рома́н; *(політич-*

на) гра, змо́ва; *(сюжет) л^а* клубо́к поді́й;

ІНТРИ́ҐИ *ф^р* павути́на *(*інтри́ґ*)* ◊.

ІНТРИҐ/УВА́ТИ *(*го́стро*)* зацікáвлю-, лоскотáти не́рви; *(проти кого)* плести́ /снувá-/ інтри́ґи /павути́ну, павути́ну інтри́ґ/, копá- /ри́-, роби́- підкі́п, підбивá- кли́нці*, підво́ди- пі́дступ, пі- дко́пуватися/ під *кого*, копá- я́му /роби́- кáверзи/ *кому*, заво́ди- павути́ну /плести́ тене́та/ на *кого*; *(чим)* зацікáвлюва-, лоскотá- цікáвість; **я.** */м^н* **хто/** *~у́є* с-и ♦, з-й за♦, схи́ль- до інтри́ґ, зáйня́тий ~ами, ~áн, мáйстер інтри́ґ, *п^к* ~áнський, *(факт)* загадко́вий, гостроцікá-, *с^к* інтриґу́й-ду́шу [інтриґу́й-душу нáзва], ©.

ІНТУЇ́ТИ́ВНО *(відчути)* підсвідо́мо, мимові́льно, інстинкти́в-, *ж^м* се́рцем, нутро́м, душе́ю, ню́хом, но́с-, шкі́рою, *о.* як вгáдують /розумі́-/ малі́ ді́ти, *ф^р* утро́бно, *(машиналь-) г.* відрухо́во, *ф^р* на автопіло́ті.

ІНТУЇ́ЦІЯ прони́кливість, *з.* прови́длив-, *о.* шо́сте *(*по*)*чуття́, підсвідо́мий здо́гад /*(*перед*)*-чуття́/, *ж^м* нюх; ± ІНСТИНКТ.

ІНФАНТИ́ЛЬНИЙ відстáлий у ро́звитку, недорозви́нений /-но́ше-/, молокосо́с-, *і.* ши́бздик.

ІНФА́РКТ *п^б* розри́в се́рця, удáр; & *п^к* *передінфáрктний /я. кли́че ♦/.

ІНФЕ́КЦІЯ ЗАРАЗА; *(дія)* зарáження; *о^к* *(*зарáзна*)* хворо́ба; ± ХВОРОБА і ЗАРАЖАТИ.

ІНФІЛЬТР/УВА́ТИ пронікá-, просякá-, продіставáтися, просо́чува-; *(чужий табір)* прокрадá- /пролáзити/ до; **я.** */м^н* **хто/ інфільтру́є** с-и ≈, з-й проліз-, для ~áції, зáйня́тий -ією, ~áнт, *п^к* ~аці́йний, *(опух)* глиби́н-, ©.

ІНФЛУ́(Ю)Е́НЦА > ҐРИП.

ІНФОРМА́ТОР даве́ць інформáції; *(таємний)* ю́да, стукáч, конфіде́нт, ДОНОЩИК.

ІНФОРМАЦІ́ЙНИЙ *(засіб)* комунікацій-; *(багатий на інформацію)* інформати́в-.

ІНФОРМА́ЦІЯ *(дія)* інформувáння, *о^к* освідо́мле-; *(факти)* повідо́мле-, відо́мості, ві́с-, дáні.

ІНФОРМ/УВА́ТИ давá- знá- /інформáцію/ *кому*, повідомля́- /сповіщá-, дово́ди- до відо́ма/ *кого*, *(- що)* тримá- в ку́рсі *чого*; *(потай)* доно́си-, наші́птува-, *ф.* сту́ка-; **я.** */м^н* **хто/ інформу́є** с-и /зви́клий/ ♦, рáди́й по♦, ~áтор, *п^к* ~аці́йний /-ати́в-/, для ~áції, ©.

ІНЦИДЕ́НТ ви́падок, поді́я, приго́да, епізо́д, *(давній, як зразок сучасного)* прецеде́нт; *(прикрий)* хáлепа; *(на кордоні)* су́тичка, конфлі́кт.

І́НШИЙ не цей /той/, інáкший, *б^з* ін-; *ф^р* дру́гий [на д. раз]; **-ша річ** *г.* що і́ншого; **до всьо́го -ого** по́при все і́нше; **між -им** про́між і́ншим;

І́НШІ *м^н* не ті ◊; *і.* ре́шта.

ІНЬЄ́КЦІЯ впо́рскування, *г.* зáштрик, *с^о* уко́л.

ІПОСТА́СЬ по́стать, осо́ба, о́браз, *х^а* гіпостáсь.

ІРЖА́ *(на залізі)* шар окси́ду /*с^о* о́кислу/; *п.* червонобу́рий ко́лір; *(на душі)* о́сад, пісмясмáк; *(бід)* гризо́та; ☺ приче́па, гари́кало, смолá, пеня́, сльотá, ґедзь, осá, шпи́чка, *о.* Ї́ли мене́ ї́дьма, а і сам як ві́дьма; & ржа.

ІРЖА́ВИЙ *(метал)* покри́тий ірже́ю; *(колір)* *(*червоно*)*бу́рий; *(голос)* скрипу́чий, хрипки́й; & іржаве́нький.

ІРЖА́ВІТИ бурі́-, брáтися /покривá-/ ірже́ю; & ржáвіти; **я. іржáвіє** стáвши ≈, покри́ваний ірже́ю, щорáз іржáвіший, мáйже заіржáвілий, напівіржáвий, вже мáйже іржáвий, іржáвистий. ©; **я. не -іє** неіржáвистий, *і.* нержаві́йка;

ПРО≈≈≈: я. -ів проіржáвілий /-áвлений/, Ø.

І́РІЙ *у.* *(*в*)*и́рій, *б^-о* те́плі краї́, де́ летя́ть птахи́.

І́РОД *і^с* цар Юде́ї, *п.* НЕЛЮД, супостáт; & *б^з* И́род, *п^к* *і́родів.

ІРОНІЗУВА́ТИ приправля́- іро́нією, то́нко висміва́- /підштри́ку-, підку́шу-/ *кого*, кпи́ти /кепкувá-, підсмі́шкуватися/ з *кого*, *л^а* брáти в лапки́; ± ГЛУЗУВА-; **я.** */м^н* **хто/ іронізу́є з** *кого* с-и /схи́льний/ ♦ з, рáди́й підштрикну́-, іронізáтор, підштрикáч, підку́шув-, *п^к* підсмі́шливий, підсмі́шкуватий, ІРОНІЧНИЙ, */вираз/* приправле- іро́нією, ©.

ІРОНІ́ЧНИЙ глузли́вий, по́смішли-, насмі́шкуватий; *(з жовчю)* саркасти́чний, *с.* *(злобноущипливий)* сардоні́чний [*н.* сміх].

ІРО́НІЯ тонке́ глузувáння /кепкувá-, кпи́ни, глум/, *ф^р* підсмі́х*(*и*)*; *(гостра)* саркáзм.

І́СКРА *п.* бли́скітка; *(хисту)* зе́рно, зáродок; & іскри́нка, і́скор-; ± КАГАНЕЦЬ; **із -ри по́лум'я повстáне** вулкáн вогню́ повстáне з і́скри.

ІСКРИ́СТИЙ блиску́чий; *(гумор)* яскрáвий, сокови́тий, іскроме́тний; *(напій)* пі́нявий, шумли́вий; & розі́скрений, і́скря-, і́скрявий.

ІСКРІ́ТИ іскри́тися, си́пати і́скрами; *(- очі)* блищá-, сяя́-, зорі́-; *(- зорі)* грá-, вигравá-, вибли́ску-, яскрі́ти*(*ся*)*; & виі́скрюватися; **я. іскрі́є /іскри́ть/** с-и ♦, ЗАІСКРІЛИЙ, *о.* у ся́йві /спови́тий снопо́м/ і́скор, *п^к* ІСКРИС-, © яскрі́ючи;

ЗАІСКРІ́ЛИЙ розі́скрений, грайли́вий ◊.

ІСНУВА́ННЯ буття́, життя́ *(*і смерть*)*, тривáння, *д.* екзисте́нція; *(зле)* животі́ння, скні́-, ни́ді-, *ф^р* прожиття́ [заробля́в на п.]; & ♦чко.

ІСНУ/ВА́ТИ бу́-, жи́-, топтá- ряст /зе́млю/; не зникá-, не пропадá-, тривá-, не перево́дитися; *(зле)* животі́ти, скні́-, ни́ді-, сни́ді- грибо́м; *(де)* зустрічá-; **я.** */м^н* **хто/** *~є* я. є, з-й ♦, *п^к* су́щий, живи́й, не ме́рт-, *у^р* всесу́щий, *(закон)* чи́нний, сучáс-, наш, *(запас)* наяви́й, *(спосіб)* практико́ва-; *(міф)* поши́ре-; *(світ)* реáль-, *(- права)* зафіксо́ва- *(де)* відо́мий, поди́буваний, стáло прису́тній; ©; **які́ ~ють** які́ ті́льки є.

І́СПИТ про́ба, ви́проба, випробо́вування /*с^о* випро́бува-/, про́бний кáмінь; *ш^к* екзáмен, */повторний/* переде́ржка, */випускний/ г.* матýра.

ІСТЕРИКУВА́ТИ верещá- у *(*г*)*істе́риці; *п.* пані-

кува́-; & x^o г♦; **я. (г)істерику́є** розгістерико́ваний, розпаніко́-, *і. $ж^і$* гістери́чка, ©.

ІСТЕРИ́ЧНИЙ нерво́вий, несамови́тий, *с.* божевільний; & x^a гістерій-, г істери́ч-.

ЇСТИНА чи́ста /го́ла, свята́/ пра́вда; *$ф^р$* справедли́вість; *$р^я$* до́гма; *(явна)* АКСІОМА, постулáт; *$п^б$* тве́рдження, пра́вило; **і. в оста́нній інста́нції** остато́чна /абсолют-/ ♦; **це відповіда́є -ні** у цьо́му є ра́ція, це має рацію; ± РАЦІЯ.

ЇСТИННИЙ пра́виль-, дійс-, реа́ль-, спра́вжній, правди́вий, пра́-; **з путі -но́ї** з пра́вого шляху́.

ІСТО́РИК & доісто́рик /= фахіве́ць із доісторії/.

ІСТОРИ́ЧНИЙ *(факт)* реа́льний, дійс-, неви́гада-, засвідче-; *(- подію)* знаме́н-, вікопо́м-, доленос-, незабу́тній, славе́тний, вели́кий; *(- обставини)* мину́щий, не вічний; *(факт історії)* задокументо́ва-; & доісторичний.

ІСТО́РІЯ ро́звиток /пере́біг, розгорта́ння/ подій, *(процес змін)* ро́звиток, пере́біг [*н.* хворо́би]; *(людства)* о́пис ро́звитку, хроноло́гія подій; *(вигадана)* 'якбитоло́гія'; мину́ле, мину́вшина; *$л^а$* по́вість, о́повідь, оповіда́ння, *р.* о́повідка, *ф.* побрехе́нь-; *(життєва)* приго́да, при́ключка, ви́падок, бува́льщина, епізо́д, істо́рійка, *ф.* придибе́нція; *(прикра)* ха́ле́па, *$ф^р$* рома́н [цілий р.]; & *(давня)* праісто́рія, доісто́рія.

ІСТО́ТА с(о)творіння, *ф.* творі-, *р.* диха́-, *о.* душа́ й тіло /се́рце/, *$ф^р$* су́щість [**всіє́ю су́щістю** душе́ю й се́рцем], плоть і кров [це зайшло́ в її п. і к.]; ☺ жива́ душа́; ***п.*** хара́ктер, но́ров [па́нська ♦]; & істо́тка.

ІСТО́ТНИЙ суттє́вий, (по)су́тній; ду́же важли́вий /значни́й, ваго́мий/; ± СПРАВЖНІЙ.

ІТАЛІ́ЄЦЬ $з^н$ макаро́нник.

ІТИ́ /Й-/ ходи́-, ступа́-, крокува́-, простува́-, прямува́-, *ф.* ту́па-, чимчикува́-, пе́р-; *$у^р$* спрямо́вува- свої сто́пи, *$ф^р$* пливти́ [пливу́ть дні]; *(назирці)* ступа́- слід-у-слід; *(у бій)* руша́-; *(довго)* броди́-, брести́, блука́-; *(через силу)* волокти́ся, чвала́ти, чала́па-, кли́га-, ча́па-; *(як на дибах)* ди́ба-; *(енергійно)* чухра́-, манджа́-; *(тихо)* пле́нтатися; *(далеко)* тараба́нися; *(аби)* вія-; *$ф^р$* РУХА-, вихо́дити /за-, над-, під- +/; *(в отвір)* /про-/; *(з рук до рук)* /пере-/, передава́тися; *(- пошту)* пересила́-; *(за кого)* вихо́дити за́між; *(- літа)* мина́-; *(до чого)* посува́тися, наближа́-, зано́си- на *що* [зано́силось на війну́]; дія- [все йшло не так, як досі]; *(- життя)* розвива́-; */тепло/* виділя́-; */чутки/* шири-; */дебати/* ♦ да́лі, трива́-, тягти́ся, продо́вжува-; */події/* відбува́-; */бесіду/* точи́-; */виставу/* виставля́-; */платню/* нарахо́вува-; */фільм/* демонструва́-; */шлях/* простяга́-; */дим/* /ви-/; *(на що)* пуска́-; */дощ/* па́дати; *(звідки)* бра́- поча́ток, прохо́ди-; *(- крам)* ма́- по́пит; */годинник/* працюва́-, дія-; */час/* ли́ну-, збіга́-, сплива́-; *(у глиб віків)* сяга́-, *(з-під ніг)* тіка́-, *(з дороги)* вступа́тися; *$ж^м$* відповіда́ти смаку́ [цей рома́н мені не йде]; **і. в аванга́рді прогре́су** працюва́- на ви́передження; **і. вго́ру** *(- шлях)* пну́тися вго́ру; **і. в дію** ♦ в хід; **і. врозріз** супере́чи-, не узго́джуватися; **і. на 'ура'** ма́- у́спіх, просува́тися з у́спіхом; **і. на попра́вку** окли́гува-, ♦ на кра́-ще; **і. повільно** *(- дні)* тягти́ся *кому*; **і. про́ти те́чії** ♦ не в но́гу, ♦ су́проти́; **і. собі** забира́тися, зника́ти [іди́ собі!]; **іде́ мов на кри́лах** ***хто*** но́ги самі несу́ть *кого*; **іде́ до** ***чого*** незаба́ром очікується *що*, події розвива́ються в на́прямі до *чого* [іде́ до ми́ру]; **іде́ своїм три́бом** *$п^б$* іде́ (собі), як знає [**хай і. с. т.** хай і., я. з.]; **іди́ знай** спро́буй /іди́/ розбери́ся, як мо́жна зна́ти; **іди́ знай /догада́йся/, що...** хто мо́же зна́ти, що... [і. з., що у них свя́то]; **ідіть, зна́єте куди́?** *$е^е$* ідіть соба́ці під хвіст!; **я. /$м^н$ хто/ йде** с-и ♦, зви́клий ХОДИ-, з-й про♦, хода́к, *як і.* подоро́жній, перехо́жий, *(фільм)* пока́зуваний, демонстро́-, *$п^к$ /в ріст/* зро́сли́вий, *(від чого)* $с^к$ від- [**я. іде́ від землі** відзе́мний], © йду-чи́й, по /в, у/ дорозі;

ПІТИ почвала-, пошкандиба́- ◊; *(прожогом)* чкурну́-, шморгну́-; *(з хати)* ви́й-, *д.* висунутися, *(до хати)* зайти́, увійти́; *(від кого)* відійти́, поки́ну- /залиши́-/ *кого*; *(проти)* ви́ступи-; *(військом)* ру́ши-; *(вгору)* зліз-, підне́сти́ся, здер-; *(світ-заочі)* пода́-; *(на що)* пусти́-, вда́- до; *(за ким)* підпорядкува́- *кому*; *(за кого)* ви́йти за́між, побра́тися /одружи́-, взяти шлюб/ з *ким*; *(в діло)* зда́тися, ви́користа-; *(- крам)* прода́-; *(- запах)* пошири-, *(- регіт)* залуна́ти /про-/, *(- славу)* розійти́ся; *(- час)* мину́ти; *(на літо)* поверну́-; *(уперед)* просу́нутися, зроби́ти /ступи́-/ крок, ступну́-; *(- дощ)* поча́- па́да- /♦/; *(від чого)* взя́- поча́ток, зроди́тися, започаткува́-, поста́ти, ви́никну-; *(- годинник)* запрацюва́-; *(у грі)* зроби́- хід; **п. на про́пасть** зги́ну-, пропа́с-, розси́патися на по́рох; **п. в ріст** поча́- рости́; **п. в та́не́ць** да́- во́лю нога́м; **п. слідо́м за** ***ким*** ♦ за *ким*, як бджо́ли за ма́ткою; **п. у за́світи** переступи́- межу́ вічности; **пішли́ розмо́ви /супере́чки/** поточи́лися розмо́ви /супере́чки/; **з то́го ото́ й пішло́** це ста́ло поча́тком /покла́ло поча́ток, започаткува́ло/; **піди́ доведи́** спро́буй д.!; **я. пішо́в** *$п^к$* *з.* пі́йшлий, Ø;

ПРИЙТИ́ *ф.* придиба- ◊.

ІТИ́СЯ *(кому про що)* бу́ти зацікавленим *(хто у чому)* [**їй ішло́ся про шлюб** вона́ була зацікавлена у шлю́бі]; **і. про те** *г.* розходи- о те; **до чо́го йде́ться?** куди́ сте́жка в го́рах?;

ІУ́ДА > ЗРАДНИК, ДОНОЩИК; & x^a ю́да.

ІША́К осе́л, віслю́к; & ішачу́ра.

ІША́ЧИТИ мордува́тися, роби́ти, як віл /тра́кт-

ор/, пертú плу́га, тягну́- во́за, не поклада́- ру́к, *з.* гарува́-; **я.** /$м^н$ **хто/ іша́чить** с-и /звúклий/ ♦, *(вічний)* іша́к, ішачу́ра, *о.* день і ніч у робо́ті, тягловúй кінь /віл/.

Ї

ЇДА́К їде́ць, *п.* рот; *(охочий до їжі)* ласу́н, ласíй, їду́н, *в.* жеру́н; *(з вишуканим смаком)* ґурма́н.
ЇДАТИ; ВІД'ЇДАТИСЯ відгриза-.
ЇДЕ́Н *та* ЇДЕ́ЦЬ > ОДИН *та* ЇДАК.
ЇДЖЕННЯ > ЇЖА.
ЇДКИ́Й ядучий, гризькúй; *(запах)* го́стрий, різкúй; *(вираз)* колю́чий, ущúпливий, уї́дли-, дошкульнúй; *(розчин)* *т.* витравнúй; & їдю́чий.
ЇДЬ отру́та, трутúзна; *(у мові)* ядучість, ущúплив-.
ЇДЬМА́ $п^р$ *(із $с^л$ їсти)* їдо́м, по́їдом, їдце́м [їдо́м їсти]; *(із $с^л$ же́рти)* жерце́м [же́рти жерце́м].
ЇЖА харч, харчі, продово́льство, провíзія, провіянт, $жс^м$ жúвність, $о^к$ готовúзна; *(з неба)* ма́нна; *(варена)* ва́риво, стра́ва, потра́ва, на́їдки, їдження, *ж.* тра́пе́за, *р.* їдло, їство́, їстиво; *(худобі)* корм; *(рослинам)* пожúва, пожúвок.
ЇЖАКУВА́ТИЙ *(волос)* настовбу́рчений, наїжа́че-, наїже-, щетúнястий.
ЇЖА́ЧИТИСЯ стовбу́рчи-, настовбу́рчува-, стовбу́рчити /настовбу́рчува-/ пір'я, їжитися;
НАЇЖА́ЧИТИСЯ напапу́жи- ◊.
ЇЖДЖЕННЯ > ЇЗДА.
ЇЖИТИСЯ *(- волос)* гороїжи-, стовбу́рчи-, настовбу́рчува-, дúби-; *п.* БУНДЮЧИ-; & їжа́чи-.
ЇЗДА́ їздня*, їждження.
ЇЗДЕ́ЦЬ $о^к$ їздовúй, *д.* їзду́н, *(кінний)* верхіве́ць, ве́ршник.
ЇЗДИТИ роз'їздú-, роз'їжджа́-; *(світами)* подорожува́-, мандру/ва́- /*г.* в-/; *(часто бувати)* вчаща́-, відвідува-; *(за розписом)* курсува́-; **я.** /$м^н$ **хто/ їздить** с-и /звúклий/ ♦, змýшений попо♦, їзде́ць, подорожа́нин, подоро́жній, їздовúй, роз'їзнúй, © в доро́зі, в ро́з'їздах, ~ючи;
З'ЇЗДИТИ *(куди)* побува́ти *де* ◊;
З'ЇЗДИ́ТИ $н^{дк}$ *(з дороги)* з'їжджа́ти;
ПОРОЗ'ЇЗДИ́ТИСЯ пороз'їхатися ◊.
ЇЗДНЯ́ > ЇЗДА *і* ДОРОГА.
ЇЙ-БО́ГУ! ЇЙ-БО́! бігме́!, присть-їйбо́!, присяйБо́(гу)!, Бог мені свідок!, далебі!, щоб мене́ вбúли!, щоб я з цього́ місця не встав!
ЇСТВО́ *і* ЇСТИВО > ЇЖА.
ЇСТИ з'їда́-, /до-, за- +/, кла́с- в рот; *(жадно)* поїда́-, же́р-, пожира́-, *в.* ло́па-, тріска-, лига́-, глита́-, напиха́тися, *д.* ха́вкати, те́вка-, $жс^н$ ха́ва-; $т^р$ заку́шу- /пере-/; *(смачно)* умина́ти, затира́-, теребú-, трощú-; смакува́- *що*; *(крихке)* хру́ма-; *(у гостях)* пригоща́тися, призволя́-, *з.* контентува́-, *(стало)* харчува́-, живú-; *(харч)* споживáти, вжива́-; *(сніданок, обід +)* сніда-, обіда-, вечéря-, полу́днува-, підвечірку-; *(очі димом)* роз'я́трю-, роз'їда́ти; *(- досаду)* му́чи-, гнітú-, точú-; /*комах*/ куса́-, грúз-, тя́-, /*птахів*/ дзьо́ба-; $д^а$ га́ма-, їстоньки /-чки/, їстки; **Ї. Їдь-ма** грúз-, варú- во́ду з *кого*, ♦, як іржа́ залізо; **Ї. очúма нача́льство** виявля́- соба́чу віддан-ість; **я.** /$м^н$ **хто/ Їсть** с-и /звúклий/ ♦, гото́вий з'♦, їда́к, їде́ць, їду́н, $п^к$ жеру́щий, пожиру́-, © за їдо́ю /їдженням/, поїда́ючи;
З'ЇСТИ $з^н$ упха́- в па́щу ◊;
ПОПОЇСТИ *ф.* коня́ попа́сти ◊.
ЇСТИСЯ грúзтися, сварú-.
ЇСТІ́ВНИЙ, ЇСТО́ВНИЙ, ЇСТИ́ВНИЙ споживнúй, (с)травнúй, *з.* їдо́мий, *як і.* їстовина́.
ЇХАТИ *(хутко)* гна́-, мча́-; *(звідки)* виру́ша-, виїздú-, пуска́тися в доро́гу, виряджа́-; *(возом)* теліжи-; *(тихо)* $жс^м$ тараба́ни-; *(верхи)* гарцюва́ти, скака́- *(чва́лом)* чвалува́- чвала́- *(в кареті)* *ф.* котú-; **Ї. собі** $о^к$ забира́тися [їдь собі звідси]; **я.** /$м^н$ **хто/ Їде** с-и /рішений/ ♦, з-й по♦, їзде́ць, подорожа́нин, *як і.* подорожній, *о.* в доро́зі, © їдучи;
ПОЇХАТИ: -ав дах поїхала стріха; ◊.

Й

Й і, та, $ф^р$ такú [мо́же, хто й ку́пить], © на́віть не [**хто й зна** де ніхто́ на́віть не зна, де;], ж [**то й з ко́го бра́ти?** то з ко́го ж б.?]; ± **І**.
ЙМЕ́ННЯ > ІМ'Я.
ЙМОВІ́РНИЙ > ІМОВІРНИЙ.
ЙНО & іно́, оно́, тільки, лише́.
ЙОГО́ $п^{рв}$ *г* 'го́ [завелú 'го́ до ха́ти].
ЙОЙК *і* ЙО́ЙКАТИ > КРИК *і* КРИЧАТИ.
ЙО́ЛОП те́лепень, недоте́па, ДУРЕНЬ, РОЗЗЯВА.
ЙОМУ́ $п^{рв}$ *г.* 'му́ [нічо́го 'му́ не зро́биться].
ЙОРДА́НЬ Водо́хрещі, Водо́хреща; & Йорда́н.
ЙОРДА́НСЬКИЙ водо́хре́сний.
ЙОРЖ: й.-нося́р бобúр; & йо́ржик, ᵃбобире́ць.
ЙО́ТА гре́цька літера І; *п.* крúхта, крихтúн(оч)ка, наймéнша ча́сточ-, $ф^р$ во́лос [ні на в.]

К

КАБАЛА́ кормúга, ра́бство, ярмо́, нево́ля, кайда́ни, поневолення; & *(містика)* *кабалістика.
КАБА́Н кнур; *(дикий)* ве́пер, $с^о$ вепр, *г.* дик; & кабане́ць, каба́нчик, кабанúще, кабаню́г[р]а.
КАБІ́НА бу́дка, кімна́т-, *(на судні)* каю́т(к)а; /*радиста*/ ру́бка.
КАБІНЕ́Т *(робоóдчий)* робітня; *(лікаря)* прийма́льня; *(міністрів)* ра́да; & ♦ик, ♦ще.

КАБЛУ́К підбір, обцас, *г.* зап'яток, *(високий)* шпилька.

КАБЛУ́ЧКА перстень; *(шлюбна)* обручка.

КАБРІОЛЕ́Т > БІДАРКА.

КА́ВА & кавуся, кавця, кавка, *КАВ'ЯРНЯ.

КАВАЛЕ́Р *і* **КАВА́ЛІР** *(у танцях)* партнер; *(можливий жених)* поклонник, залицяль-; *ф^р* парубок, неодружений; *(ордену)* орденоносець.

КАВАЛЕРИ́СТ кіннотник, *як і.* кінний, *і^с* комонник, *(легкої кінноти)* улан; ± ВЕРШНИК.

КАВАЛЕРІ́ЙСЬКИЙ вершниць-, кіннотний.

КАВАЛЕ́РІЯ кінне військо, кіннота, вершництво, козацтво.

КАВА́ЛОК ШМАТОК, КУСЕНЬ.

КА́ВЕРЗА *(хитрість)* лукавство, підступ, підкіп під *кого*; *(на зло)* зла витівка /жарт/, капость;
КА́ВЕРЗИ інтриґи, крутні ◊.

КА́ВЕРЗНИЙ *(- питання)* казусний, заплута-, складний, головолом-, казуїстич-, закович-, *ж^м* кляуз-; *(хто)* підступ- + КА́ВЕРЗНИК.

КА́ВЕРЗНИК пустун, шкода, збитошник, витівник, *с.* капос-, інтриґан.

КАВЧА́ТИ *(- качок)* кавка-, кахка-; *(- немовлят)* пища-, вища-; *(- ґав, круків)* кряка-; & кавкоті-; **і не ка́вкне** і не писне /муркне/.

КАВ'Я́РНЯ кафе, кафетерія, ресторанчик; *(т^к для дорослих)* кафе-шантан; & кав'яренька.

КАГА́Л *(у гебреїв)* *і^с* громада; *п.* галаслива юрба, зборисько, крик, галас, безладдя, розгардіяш.

КАГАНЕ́ЦЬ *(лямпада)* блимавка, жмур-, нічник, світлечко-сліпавка, *п^-о* оливний ліхтарик, *д.* мигунець;
КАГАНЦІ́ *(в очах)* іскри, зірки.

КАДИ́ТИ кури- ладаном, *(кому)* ЗВЕЛИЧУВА- *кого*; & кади- тиміям /*с^о* фіміам/; **я.** /*м^н* **хто**/ **ка́дить** с-и ♦, радий на♦, кадильник, кадій, *с^к* кади- [кадигріб], *п^к* кадильний, ©.

КА́ДІБ кухва, *(великий) д.* чан, *(на воду)* водянка; & кадь, кадуб; ± ДІЖКА.

КАДР *(фільму)* епізод; **за ка́дром** поза полем зору, не в полі зору;
КА́ДРИ *(службові)* персонал, штат, особовий склад; *(робочі)* резерви; ◊.

КАЖА́Н *д.* лилик, нетопир, *с^о* летюча миша; & *п^к* *кажанячий, *к^н* *кажановий.

КАЗА́Н *(у побуті)* чавун, баняк; *с^о* котел, *т.* куб; *ж.* голова; *(на війні)* оточення; & ♦ок, ♦яра.

КА́ЗАНЬ *ц.* проповідь, повчання; & казання.

КАЗА́РМА *г.* касарня, *ж^м* кошара; *(для робітників)* гуртожиток, барак.

КАЗА́ТИ ГОВОРИ-, повіда-, висловлюватися; *у^р*ректи; *(казки)* розповіда-; *(як наказ)* велі-, наказува-, загадува-; *п.* свідчи-; **що не кажи́** хоч що кажи, *п^-о* нема сумніву [щ. н. к. – це ганьба]; **не ка́жучи про** поминувши *що*; **не Вам к.** вибачте на слові; *д^к* = **я. говорить**;
С♦♦♦ /ви-/, *ф.* муркну-, *у^р* проректи, *(не до речі)* ляпну-, бовкну-, *(влучно)* як в око вліпи-, *(різко)* рубну-; *(річ)* виголоси-; *(від♦)* відповісти, *(казку)* /роз-/; *(- що)* висловитися; *мамі)* пожалі-; *(наперед)* провістити, передбачи-; *(що робити)* звелі-, загада-, запропонува- ◊; *(що діяти)* поради-; *(на кого)* наговори-, донести, накапа-; *(свою думку)* виклас-; **с. (б)** *в^ст* так би мови-, коли хочете, до деякої міри,; **с. це – все одно́, що нічо́го не с.** *про ухильчиву мову*; **з до́зволу с.** *г.* що так скажу; **я Вам скажу́, скажу́ я Вам** хоч вірте, хоч – ні, повірте; **що він ска́же, якщо́...** що буде казати, як...; **ти й ска́жеш** ну й вирази в тебе, *е^е* соромся!; **кому́ ска́зано?!, що я сказа́ла?!** виконуй!, роби, як сказано!; **і цим усе́ ска́за-** і нема що додати, отó й усé; **скажі́ть, будь ля́ск-а!** с. з ласки своєї!; & скаже, як косою вкосить;
СКАЖІ́МО *в^ст* там [на день, там, чи два = на день, скажімо, чи д.]; **с.** нехай [**с., рік** н., рік].

КАЗЕМА́Т *(у тюрмі)* келія-одиночка; *п.* тюрма, в'язниця, фортеця, цитадел[ь].

КАЗЕ́ННИЙ скарбовий, *і^с* корунний; *(дім)* держав-; *(підхід)* бюрократич-, формаль-, шаблон-; *(стиль)* не ориґіналь-, казармовий, *г.* касарняний, *с^о* казармений.

КАЗИ́ТИСЯ шал(ен)іти, скажені-, сатані-; *(ходити на головах)* дурі-, пустува-, жирува-; *(нестяміти)* навісні-, божеволі-, рва- й мета-, лізна стінку, доходи- до сказу; **я.** /*м^н* **хто**/ **-иться** с-и ♦, з-й полізти на стінку, доведе- до сказу, охоплений сказом, розсатанілий, оскажені-, ©;
С≋≋ *б^а* /ви-, по-/; **хай воно́ вам -иться** воно нічого не варте /доброго слова не в./; **сказйвшись... і в нестямі - брязь!** та як... та як... [**с. ухо́пить і в н. б.!** та як у., та як брязне!].

КА́ЗКА бай-, притча; *п.* міф, вигадка, фантазія, неправда, брехня, нереальність; & казочка, казченя.

КАЗКО́ВИЙ *(небувалий)* ДИВНИЙ, фантастич-, мітич- /*с^о* -фіч-/, нереаль-, таємничий, незвичайний; *(як міра)* страшен-, нечува-, надзвичай- [*н.* **швидкість**], *ж^м* хіба-ж-такий, *(- красу)* такий, що й сказати не вмію /годен/.

КАЗНА́ *з^п* скарбниця, скарбівня, *і^с* коруна; *ж^м* гроші.

КА́ЗНА-ДЕ, КА́ЗНА-КОЛИ, КА́ЗНА-ХТО + > ХТОЗНА-ДЕ, ХТОЗНА-КОЛИ +.

КАЗУЇ́СТИКА *п.* крутійство, крутанина; *з^-п* демагогія, словоблудство, єзуїт-, єзуїтщина.

КАЗУЇ́СТИЧНИЙ каверз-, крутійський, єзуїт-; *з^-п* демагогічний.

КА́ЗУС випадок, пригода, подія, *ф^р* придибашка, придибенція, штука; *ю.* складна справа.

КА́ЗУСНИЙ каверз-, заплута-, складний.

КАЇ́Н братовбивця, душогуб; злочинець; зрад-

ник; не́люд.

КАЙДА́НИ ланцюги́, пу́та, зако́ви, *ж*[м] заліза, заліззя, *у*[р] вериги; *о*[д] ре́тязь; *(на руки)* нару́чники, кайда́нки; *(дерев'яні)* ди́би, скрипи́ці, колодки́; & *з*[б] кайда́ння.

КАЙЛО́ моти́ка, *г.* оска́рд, *д.* дзюба́к, *с*[о] ки́рка.

КА́КАТИ; УКА́КАТИСЯ *в.* пусти́ти сиро́ватку.

КАЛ бруд, боло́то, грязю́ка, багню́ка; & калю́ка.

КАЛАМА́Р чорни́льниця; *(хто)* канцеля́рський щур, чорни́льна душа́, КАНЦЕЛЯРИСТ.

КАЛАМУ́ТИТИ *(воду)* колоти́-, сколо́чува-, мути́-; *(кого)* баламу́ти-, підбу́рюва- /з-/, підбива́-, бунтува́-; бенте́жи-, хвилюва́-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **каламу́тить** с-и ♦, з-й за♦, каламу́тник, ©.

КАЛАМУ́ТНИЙ непрозо́рий, нечи́стий, мутни́й; *(у млі)* мли́стий, тума́нний, затьма́ре-; *(настрій)* *ж*[м] неспокі́й-, бенте́ж-, триво́ж-; *(колір)* тьмя́-, невира́з-, нечітки́й, *р.* тьма́вий.

КАЛАМУТ/НІ́ТИ ~ніша-; тьмяні-, ~у́титися, затьма́рюва-; **я.** **~утні́є** с-и ♦, щора́з ~у́тніш-ий, вже ма́йже ~у́тний, напів~ут-, напівс~утнілий, ©.

КАЛАМУ́ТЬ непрозо́рість; *п.* тума́н, (і)мла́, су́тінок, су́тінь, тьмя́ність, мря́ка; *р.* безла́ддя; & каламу́ття.

КАЛА́ТА́ТИ сту́ка-, вдаря́-, би́-, *ф.* бе́хка-; *(у дзвін)* дзвони́-, ба́мка-; *(- серце)* би́тися, *р.* ♦; **я.** /*м*[н] **хто**/ **калата́** с-и ♦, ра́дий за♦, калата́йло, *п*[к] стукітли́вий, ©;

ВІДКАЛА́ТАТИ *(строк)* відбе́хкати ◊.

КАЛА́Ч > ПАЛЯНИЦЯ; & **кала́чиком**ску́лившись /скоцю́рбив-/ (у три погибелі).

КАЛЕЙДОСКО́П *(подій)* вир, круговерть, ко́ловерть, ко́лесо, карусе́ля; ± ПАНОРАМА.

КАЛИ́М *(у мусул(ь)ман)* ви́куп (за наре́че́ну); *с*[о] *ф.* прибу́ток, ви́года, зиск; хаба́р.

КАЛИ́ТКА гама́н(е́ць), калит/а́ [за сирото́ю Біг з ~ою]; *(на тютюн)* капшу́к, *с*[о] кисе́т.

КАЛІГРАФІ́ЧНИЙ красно́пис-; *(почерк)* рів-, чітки́й, га́рний.

КАЛІ́КА інвалід, скалі́чений приро́дою; *(на ногу)* кульга́; *(сам собі)* калі́чник, самору́б, /*на війні*/ самостріл; & *(малий)* калі́чка, *з*[б] ка́ліч.

КАЛІ́ЧИТИ нівечи-, *о*[к] горба́ти-; *(речі)* псува́-, марнува́-; *(мову)* лама́-, перекру́чува-, спотво́рю-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **калі́чить** с-и ♦, з-й с♦, калі́чник, костоло́м, *п*[к] костоло́мний;

СКАЛІ́ЧИТИ обезві́чи-, поні́вечи- ◊; *(мову)* спотво́ри-, перекрути́-;

КАЛІ́ЧИТИСЯ нівечи- ◊; **я.** **-иться** калі́чений, ні́вече-, ©;

ПОКАЛІ́ЧИТИСЯ /с-/, скалічі́ти, ста́- калі́кою; **я.** **-ився** скалічі́лий, *п*[к] калічкува́тий Ø;

СКАЛІ́ЧИТИСЯ, СКАЛІЧІ́ТИ *(на ноги)* обезно́жі-; **я.** **-ів** скалічі́лий, *о*[к] обезно́жі- Ø;

ПОКАЛІ́ЧЕНИЙ калі́куватий ◊.

КАЛЮ́ЖА ковба́ня, калаба́ня, калаба́тина; *(глибока)* баю́ра; **сісти в -жу** сісти в кало́шу, осоро́митись; & калю́жка, [а]калаба́нька.

КАЛАМБУ́Р гра слів, *х*[а] каля́мбур; ± ДОТЕП.

КАЛЯ́ТИ > БРУДНИТИ.

КАЛЯ́ТИСЯ паску́дитися.

КА́ЛЬКА *(папір)* *г.* копі́рка; *л*[Е] скалько́ване /невда́ло перекла́дене, зде́рте/ сло́во /ви́раз/.

КАЛЬК/УВА́ТИ *(на кальку)* копіюва́-, перебива́-; *(слова)* здира́-, безда́рно переклада́-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~у́є** с-и ♦, покли́каний с♦, для ~ува́ння, за́йня́тий -ям, ~ува́льник, *п*[к] ~ува́льний, ©.

КАЛЬНИ́Й > БРУДНИЙ.

КАМАРИ́ЛЬЯ клі́ка, ма́фія, ка́ста, *(військова)* ху́нта; *(фінансова)* оліга́рхія.

КАМЕНЯ́Р каменоло́м, каменоте́с; *(на будові)* му́ляр.

КАМЕНЯ́РНЯ (кам'яни́й) кар'є́р, каменоло́мня.

КАМЕНЯ́ЧЧЯ камі́ння, *(бите /на руїнах/)* гру́зи.

КА́МЕРА *(схову)* приміщення; *(у манастирі /г. у тюрмі/)* ке́лія, /*штрафна*/ *г.* ка́зня, *с*[о] ізоля́тор; *(ґумова)* бальо́н; *т.* кіноапара́т, фотоапара́т; **к.-обску́ра** зме́ншувач зобра́жень.

КАМЕРДИ́НЕР > СЛУГА.

КАМІЗЕ́ЛЬКА безрука́в-, жиле́т-; *(на хутрі)* кепта́р.

КА́МІН/Ь *(круглий)* кругля́к; *(великий)* бри́ла, ске́ля; *(на брук)* дика́р, ди́кий ♦; *(дорогий)* самоцві́т; *(на могилі)* плита́, нагро́бок, па́м'ятни́к; *(у млині)* жо́рно; *(на серці)* тяга́р, ту́га, сму́ток; & ~е́ць, каменю́ка, ~ня, каменя́[ю]ччя; **к. на шию** за́йвий тяга́р /кло́піт/, обтя́жлива пови́нність; **к. ниро́к /печі́нок/** *ж*[м] нирковокам'яна́ /печінковокам'яна́/ хворо́ба.

КАМПА́НІЯ *в*[й] війна́, (військо́ва) опера́ція, *у.* ви́права; *(виборча)* ко́мплекс за́ходів /дій/; & *п*[к] *кампаніі́йний.

КАМУФЛЯ́Ж димова́ завіса /засло́на/, фі́ґовий листо́к; *з*[-п] маскува́ння.

КАМ'ЯНИ́Й з ка́меню; *п.* міцни́й /тверди́й/ як ка́мінь; *(сон)* непробу́дний; *(погляд)* засти́глий, непору́шний; ☺ безду́ш-, нечу́лий, черстви́й, незвору́шний, суво́рий, холо́дний; *(-вугілля)* *г.* тверди́й; & камі́нний; ± СКЕЛЯ;

КАМІ́ННО ва́жко і впе́рто, *(злучити)* наме́ртво ◊; **к.!** муро́вано!

КАМ'ЯНИСТИ́Й *(вигляд лиця)* *г.* бовва́нуватий.

КАМ'ЯНИ́ЦЯ муро́ваний буди́нок /будівля/, муро́ваниця, муро́вання; & камени́ця.

КАМ'ЯНІ́ТИ дерев'яні-, ціпені-; те́рпну-, закляка́-; & камені́-, *г*[д] кам'яні́ша-; **я.** **кам'яні́є** вже ма́йже ка́мінь /скам'яні́лий/, напівскам'яні-, ©.

КАНА́ВА рівча́к, рів, *д.* фо́са, *с*[о] кюве́т; *(з насипом)* окі́п; *з.* кана́л.

КАНА́Л *з.* кана́ва; *(природний)* прото́ка; *(засіб зв'язку)* *п.* шлях, арте́рія; *м*[а] прохі́д, ки́шка,

трубá, трýбка;

КАНÁЛИ *(дипломатії)* зáсоби, шляхи́; ◊.

КАНÁЛІЯ шéльма, бéстія, пройди́світ, шахрáй.

КАНÁПА *(м'яка)* софá, *(широка)* отомáнка; *(тверда)* тапчáн; *(без спинки)* тахтá; *(з підголів'ям)* кушéтка; & канáпка*.

КАНАЛІЗÁЦІЯ водозли́в, водозбіг.

КАНÁПКА > КАНАПА; *г.* бутерброд.

КАНВÁ *(вишивки)* основа; *(сюжету)* лінія; *(подій)* перебіг.

КАНДИДÁТ *(на що)* претендéнт; & кандидáтик.

КАНДИДУВÁТИ *(на кого)* висувáти свою кандидатýру, c^o балотувáтися на *кого*.

КАНДЬÓР куліш; $з^н$ балáндá.

КАНІБÁЛ > ЛЮДОЖЕР.

КАНІКУЛИ вакáції, *(в парляменті)* перéрва, ВІДПУСТКА;

КАНІКУЛЯ́РНИЙ вакаційний.

КАНÓН $р^я$ догмáт, прáвило; *п.* невідхи́льний закóн /нóрма/; *ц.* (святкова) пісня.

КАНОНІЗУВÁТИ *(святих)* зарахóву- до ліку /числá/ святи́х, $р^я$ беатифікувáти; *п.* робипрáвилом, узакóнюва-, узвичáю-; **я.** /$м^н$ **хто/ канонізýє** с-и /поклúканий/ ♦, зáйнятий канонізáцією, <u>канонізá</u>/тор, $п^к$ ~ційний, ©.

КАНОНІ́Р гармáш, артилери́ст, $і^с$ пушкáр.

КАНТ облямівка; *(у взутті)* рант; *(дошки)* ребрó, пруг, край, $о^к$ ріг; *(на посуді)* бережóк; $м^{-о}$ кáнта, пісня; & кáнтик.

КАНТÓН > ОКРУГА.

КÁНТОР ХОРИСТ; *(синагоги)* головни́й співáк.

КАНЦЕЛЯРИ́СТ пúсар(чýк), контóрник, клерк, $з^н$ КАЛАМАР, писáка; ± СЛУЖБОВЕЦЬ.

КАНЦЕЛЯ́РІЯ контóра, *р.* бюрó, $о^к$ писáрня.

КАНЧУ́К нагáй, малахáй, гарáпник; БАТІГ.

КАНЮ́ЧИТИ випрóшува-, цигáни- /$д^к$ ви́-/, *р.* скигли-, кляндa-, ґди́рити, лебеді-; ± БЛАГА-; & виканю́чува-; **я.** /$м^н$ **хто/ каню́чить** звиклий /с-и/ ♦, з-й ви́цигани-, ґди́ра, каню́ка, кланди́га, $п^к$ каню́чливий, ©.

КАПÁРИТИ > ПАРТАЧИ-;

СКАПÁРИТИ зіпсува-, *(дурницю)* сплéскá-.

КÁПАТИ крáпа-, ця́па-, $п^Ф$ кап; *(часто)* ляпоті-, к(р)апоті-; *(- дощ)* накрапá-; */гроші/* перепадá-; *(на кого)* донóси-, стýка-; & розкáпатися; **я.** /$м^н$ **хто/ кáпа** с-и ♦, з-й за♦, кáпальник, *(річ)* кáпальниця, $п^к$ кáпальний, крапотли́вий, ляпотли́-, ©;

КÁПНУТИ *(кому /- гроші/)* **ф.** перепáс-; ◊.

КАПЕЛЮ́Х *г.* крисáня; *(складаний)* шапокля́к; *(солом'яний)* бриль; *(від сонця)* панáма; *(зимовий)* капелю́ха, вушáнка; & капелю́ш(ок).

КАПЕЛЮ́ШКОВИЙ: -ова нáнна c^o кисéйна п.

КАПÉЛ<u>А</u> *(співоча)* капéлія, хор; *(з музиками)* ансáмбль; & $х^а$ капéля.

КАПЕЛЬМÉЙСТЕР *(хору)* керівни́к, дириґéнт, *(у церкві)* рéґéнт; & $х^а$ капельмáйстер.

КÁПИЩЕ погáнське святи́ли- /храм, божни́ця/.

КАПІЛЯ́Р $б^і$ вузісінька, як вóлос, трýбочка.

КАПІТÁЛ вели́ка сýма /кýпа/ грóшей; *п.* грóші, фінáнси, кóшти; багáтство, майнó; *ф.* копійка [жи́ти з -ки]; **основни́й к.** *у.* істинні грóші, íста.

КАПІТАЛІ́СТ $о^к$ мільйонéр, мільярдéр, крез; $ж^м$ багатій; ± ПЛУТОКРАТ.

КАПІТÁЛЬНИЙ *(мур)* основни́й, головни́й; *п.* ґрунтóв-, солід-, фундаментáль-.

КАПІТÁН *(судна)* судноводій, *з.* шкіпер; $в^й$ сóтник; *(команди)* $с^т$ керівни́к.

КАПІТУЛЮВÁТИ здавáтися, складáти збрóю; *(перед труднощами)* пасувá-; **я.** /$м^н$ **хто/ капітулю́є** с-и ♦, примýшений склáс- збрóю, капітуля́нт, $п^к$ капітуляційний, ©.

КÁПКА крапли́нка; *(на одязі)* пля́мка, ця́тка, ця́точка, ля́пка; & кáпочка, $о^к$ ви́капка.

КАПЛИ́ЦЯ > ЦЕРКВА.

КÁПОСНИЙ *(неприємний)* паскýд-, погá-, гидкúй, при́крий; *(що завдає збитків)* збитóшний, шкідли́вий; ± КАВЕРЗНИЙ.

КÁПОСНИК пустýн, кáверзник, ЗБИТОШ-; ± ШИБЕНИК.

КÁПОСТИТИ *(кому)* шкóди-, завдавá- зби́тків, роби́- кáпості, підкладá- свиню́, *с.* копá- я́му; **я.** /$м^н$ **хто/ кáпостить** с-и /схи́льний/ ♦, з-й на♦, кáпосник, $п^к$ кáпосний, кáпосливий, © роби́вши кáпості.

КÁПОСТЬ кáверза, шкóда; пpи́кpість, неприéмність; ☺ $з^б$ пóгань.

КАПТÁН сукмáна, жупáн, чумáрка.

КÁПТУ́Р відлóга, капюшóн, *д.* кóб(к)а; *(чернечий)* $з^п$ клобýк; & каптурéць.

КАПУ́Т! гапли́к! каю́к! кінéць! кáпéць! амінь! $с^о$ áмба!

КАПУЦИ́Н > ЧЕРНЕЦЬ.

КÁПЦІ пантóфлі, ви́ступці, пати́нки, чóвганці; & кáпочки, $с^о$ тáпочки.

КАПШУ́К КАЛИТКА; *(дитина)* карапýз, оклéцьок; *(під очима)* нáбряк, синéць.

КÁРА *(за щось)* покáрання, покáра; *(дія)* КАРАННЯ; *(тілесна)* екзекýція; *(грошова)* штраф, пеня́, $і^с$ гри́вна; *(дисциплінарна)* стя́гнення; $ф^р$ мýка; **двох кар за оди́н гріх не завдають** ви́нного двомá батогáми не б'ють.

КАРАБІ́Н <u>г</u>винтівка, кріс, $ж^м$ карабінка.

КАРАВÁН > ВАЛКА.

КАРÁКУЛЬ смýшок, $з^г$ кри́мка.

КАРАМÉ<u>ЛЬ</u> > ЦУКЕРКА.

КАРÁННЯ *(дія)* покáрá-, накладá- кари, $з^г$ кáрність; *(наруга)* катувáння, мордувá-; ¤ КАРА.

КАРАНТИ́Н /КАРАНТÉНА/ *і* **КАРАПУ́З** > ІЗОЛЯЦІЯ *і* КАПШУК.

КАРÁТИ накладá- кáру /стя́гнення, покýту/, зав-

дава́- ка́ри, *о.* не гла́ди- по голі́вці, *у*[р] побива́- камі́нням; *(з муками)* катува́-, піддава́- катува́нню /торту́рам/, му́чи-, мордува́-; **я.** /*м*[н] **хто/ каря́** с-и /зви́клий/ ♦, ра́дий по♦, кара́тель, *п*[к] кара́льний, кародáй-, ©;

ПОКАРА́ТИ /с-, на-/ ◊;

УКАРАТИ *∂.* /по-/ ◊; *ф*[р] вдарити.

КАРА́ТИСЯ му́чи-, не́сти́ ка́ру; *(душею)* кра́ятися душе́ю; *(в душі)* карта́- *(се́рцем)*, ї́сти собі се́рце ◊; **я.** /*м*[н] **хто/ -ється** ка́раний, ©; **к. се́рцем** тлі́ти се́рцем /душе́ю/.

КАРАУ́Л *у.* сторо́жа, ва́рта.

КАРАУ́ЛЬНИЙ > ВАРТОВИЙ.

КАРБ за́рубка, рубе́ць, мі́тка, *г.* на́різка; *(на серці)* слід, спо́гад (про пережи́те); *ф*[р] раху́нок [кла́сти на чийсь карб]; & *з*[б] карбі́ж.

КАРБУВА́ТИ нарі́зу-, познача́ти, мі́ти-, зару́блюва-; різьби́-, вирі́зьблюва-; *(монету)* штампува́-, вибива́-; *(слова)* викарбо́вува-, руба́-, вимовля́- з при́тиском; *(крок)* відбива́- /ви-/, руба́-; **я.** /*м*[н] **хто/ карбу́є** с-и /маста́к/ ♦, ра́ди́й ви́♦, карбівни́к. карбува́ль-, *п*[к] карбівни́й, карбува́ль-, для карбува́ння, ©;

КАРБО́ВАНИЙ рі́зьбле-, ви́різьбле-, цяцько́ва-; *(крок)* чітки́й, розмі́рений, ко́ва-, ру́ба-; *(труп)* *б*[з] розі́тнутий.

КАРБУ́НКУЛ *(самоцвіт)* черво́ний ґрана́т; *(боляк)* нари́в, чиря́к, фуру́нкул; *(в роті)* флюс.

КАРГА́ > ВІДЬМА.

КАРДИНА́ЛЬНИЙ сутте́вий, істо́тний, основни́й, головни́й, виріша́ль-, ґрунто́в-, найголовні́ший, найва́жливі-; *(- зміни)* корі́нни́й.

КАРЕ́ТА ридва́н, ЕКІПАЖ, *з.* берли́н, *(на ресорах)* таранта́с, *(наймана)* *а.* фія́кр.

КАР'Є́Р *(кам'яний)* КАМЕНЯРНЯ; *(біг)* чвал.

КАР'Є́РА просува́ння на слу́жбі; *(митця)* профе́сія, фах, по́ле /сфе́ра/ дія́льности; *(військова)* по́ле че́сти.

КАР'ЄРИ́СТ конь(')юнкту́рник, *о.* кори́т-, лове́ць чинів; & *г.* кар'є́рович, *п*[к] *♦и́чний.

КА́РИЙ *(колір очей)* темнобруна́тний, темнобу́рий, темнокашта́новий; *(кінь)* гніди́й.

КАРИКАТУ́РА *(малюнок)* шарж, *(текст)* паро́дія, */перебільшений комізм/* ґроте́ск; ☺ потво́ра, опу́дало; & *д*[о] *окарикату́рити /с-/.

КАРИКАТУ́РНИЙ ґроте́ск-, пароді́й-, смі́шни́й, сміховин-; *(образ) ще* ви́кривле-, спотво́ре-.

КАРК поти́лиця, зашиййок, *ж*[м] гамали́к; ши́я, в'я́зи; **накла́сти в к.** да́ти по ши́ї; **ма́ти** *що* **на карку́** бу́ти обтя́женим *чим*.

КАРКА́С снасть, кістя́к, *(хати)* зво́дини; *п.* осно́ва; *(у залізобетоні)* армату́ра.

КАРКОЛО́МНИЙ *(трюк)* небезпе́ч-, ризико́ва-, запа́морочливий, *к*[н] головокру́тний; *(- проблему)* ва́жки́й, складни́й, ка́верз-, *с*[о] головоло́м-; *(- швидкість)* страшни́й, страше́н-.

КА́РЛИК недо́ро[і]сток, ліліпу́т, пігме́й, *ж*[м] МАЦЮПУЛЯ, куца́к[н], курду́пель /-пка/, короту́н, *як і.* ку́ций, *ж.* мізи́нчик, *з*[н] недо́мірок, *д.* карлю́к, карло́; *(гидкий)* ґном, *а*[м] ВЕЛЕТ.

КАРЛУВА́ТИЙ ка́рликовий, КУЦИЙ.

КАРЛЮ́ЧИТИ ко́рчи-, скру́чува-, криви́- (душе́ю), викривля́-, КРУТИ-; *с*[о] крутíйствува-; **я.** /*м*[н] **хто/ карлю́чить** с-и ♦, з-й с♦, карлю́чник, *п*[к] карлючкува́тий, © крутíйствуючи;

ЗАКАРЛЮ́ЧЕНИЙ зі́гну́тий /зі-/, закоцю́рблений, закандзю́бле- /с-/; & закарлю́чистий.

КАРЛЮ́ЧКА *(на кінці ціпка)* закарлю́ка, за́крут; *(загнутий ціпок)* ковінька, карлю́к; *(на письмі)* криву́ля /-у́лька/, закарлю́чка; *(завада)* закови́ка, прити́чина.

КАРЛЮ́ЧКУВА́ТИЙ гачкува́тий, зі́гну́тий, *о.* як карлю́(ч)ка.

КАРМА́ЗИ́Н *(колір)* ба́гре́ць, багря́нець; *(одяг)* багряни́ця; *ґ* коза́к.

КАРМАЗИ́НОВИЙ багря́ни́й, густочерво́-, темночерво́-.

КАРНИ́З *(на стіні)* ви́ступ, *г* вікóнний при́мурок.

КА́РНИЙ криміна́льний, злочи́н-; *р.* кара́ль-.

КА́РНІСТЬ кара́ння, пока́ра́ння; *г.* дисципліна.

КА́РТА *(терену)* ма́па; & ка́ртка; *п*[к] *ка́ртяни́й; **така́ к. ви́пала** так до́ля скла́лася;

КА́РТИ *(гральні)* картеня́та; **к. в ру́ки** *кому* найкра́ще здійснить /ви́кона-/*хто*; **к. в ру́ки!** щасли́во!

КАРТА́ТИ докоря́- /доріка́-, вичи́тува-/ *кому*, бе́шта- /шпе́ти-/ *кого*; *(їдко)* гри́з-, ї́с-; **я. карта́** 1. я. **докоря**, 2. я. **лає**, 3. я. **шмага**, 4. я. **гризе**.

КАРТА́ТИЙ ґратча́с-, кратча́с-, клітча́с-, *о.* у чо́рний і бі́лий куб.

КАРТИ́НА зобра́ження, о́браз, *б*[з] мальо́вання; *ф.* полотно́; *(з обличчя)* портре́т, *у.* поли́ччя; *(з камінців)* фре́ска, *(з орнаментом)* пано́; *(олійною фарбою)* олія, *(колірним олівцем)* пасте́ля/; *(росту)* стан; *(бою)* панора́ма; *(феєрична)* ВИДОВИЩЕ; *(у п'єсі)* епізо́д; *(кіно)* (кіно)фі́льм, кінокарти́на, *ф.* стрі́чка;

КАРТИ́НИ *ж.* ці́ла Третьяко́вська ґале́рі(е)я.

КАРТИ́НКА *с*[о] *у.* малю́нок, *г.* образо́к.

КАРТИ́ННИЙ мальовни́чий; *(- позу)* ви́шуканий, артисти́ч-; ± ОБРАЗНИЙ.

КА́РТКА *(паперу)* а́ркуш, *(зошита)* сторі́нка; *ж*[м] фо́то(ка́ртка), ЗНІМОК; *(поштова)* листі́вка, пошті́в-; *(візитна)* візитів-; **хлі́бна к.** *с*[о] партквито́к, хлі́бна поса́да, годівни́ця, я́сла.

КАРТО́ПЛЯ бараб́оля, бу́льба, *д.* карто́ха, мандибу́рка; *(один плід)* картопли́на.

КАРТУ́З кашке́т(ка); *(кепі)* ке́пка, *р.* ке́па.

КАРТЯ́Р картогра́й, граве́ць у ка́рти, *р.* картівни́к, *(нечесний)* шу́лер; & *п*[к] *картя́рський.

КАРУСЕ́ЛЬ *(на льоду)* *ж*[м] крути́лка; *п.* КАЛЕЙДОСКОП.

КАРЯЧКУВА́ТИЙ карячконо́гий, *і.* розкаря́ка.

КА́СА скарбни́ця, сейф; *(кредитна) г.* кредитівка; *(ощадна)* ощадка́са, *г.* щадни́ця, $ж^{м}$ банк.

КАСА́ЦІЯ скасува́ння; *(на вирок)* ска́рга, зая́ва, апеля́ція, проте́ст, *г.* відклик.

КАСЕ́ТА, /-Е́ТКА/ скри́нька, пуде́лко.

КАСИ́Р скарбни́к, завідувач ка́си.

КАСКА́Д(А) ВОДОСПАД; *(споруд)* ко́мплекс;

КАСКА́ДИ *(воді)* пото́ки: ± ТЕРАСА.

КА́СТА *(відособлена)* се́кта, гру́па, верства́, про́шарок; *(кліка)* КАМАРИЛЬЯ, ма́фія, ху́нта.

КАСТРА́Т кастро́вана осо́ба, *з.* халашта́н, $з^{п}$ скопе́ць, *(в гаремі)* є́внух, $с^{о}$ євнух.

КАСТРУВА́ТИ валаша́-, вичища́-, чи́сти-, *д.* халашта́-, $к^{н}$ стерилізува́-, знеплі́дню-; *(суть)* **п.** потроши́-, випотро́шу-, знего́стрю-, $с^{о}$ вихоло́щу-, $д^{к}$ *ф.* обструга́ти; **я. /$м^{н}$ хто/ кастру́є** с-и ♦, з-й знепліднии-, кастра́тор, валаша́л, $п^{к}$ валаша́льний, каструва́ль-, для кастра́ції, ©.

КАСУВА́ТИ скасо́ву-, анулюва́ти, *г.* унева́жню-, ± наклада́ти ве́то, *д.* канцелюва́-; **я. /$м^{н}$ хто/ касу́є** с-и ♦, зго́дний /ради́й/ с♦, $п^{-о}$ наклада́ч ве́то, $п^{к}$ *г.* відкли́чний, *ю.* касаці́й-, ©.

КАТ екзеку́тор /ві́шатель, розпина́тель/; **п.** недо́люд(ок), мучи́тель; *л.* ді́дько; & катю́га.

КАТАВА́СІЯ бу́ча, веремі́я, ЗАМ'ЯТТЯ, метушня́; ГАРМИДЕР, розгардія́ш, $ф^{р}$ тріп [під той /таки́й/ тріп].

КАТАКЛІ́ЗМ катастро́фа (поже́жа, по́відь, землетру́с $т^{ш}$), $п^{б}$ неща́стя, лиха́ годи́на.

КАТАКО́МБИ $м^{н}$ підземе́лля, підзе́мні ходи́, пече́ри.

КАТАКО́МБНИЙ підзе́м-, підпі́ль-; *(- Церкву)* гна́ний, заборо́не-, нелега́ль-.

КАТА́ЛО́Г ре́єст(е)р, спи́сок, пере́лік.

КАТАСТРО́ФА *(величезне лихо)* катаклі́зм; *(у суспільстві)* пере́воро́[і]т; *(поразка)* крах, фія́ско; *(на транспорті)* ава́рія, *(на морі ще) ш.* кораблетро́ща; **п.** струс, потрясі́ння.

КАТАСТРОФ/І́ЧНИЙ згу́б-, руйні́вний; *(наслідок)* трагі́ч-; *(- швидкість)* блискави́ч-; *(стан)* поги́бель-, безнаді́й-, тяжки́й; & ~а́ль-.

КАТЕГОРИ́ЧНИЙ безумо́вний, рішу́чий, безапеляці́йний; *(осуд)* різки́й, беззастере́жний;

КАТЕГОРИ́ЧНО *(ставити питання)* ру́ба, *(відбрити /словом/)* як ноже́м; ◊.

КАТЕГО́РІЯ різно́вид, розря́д, ра́нґ(а), ГРУПА, кля́са /кла́с/, тип, вид, рід, ґату́нок, сорт, сіме́йство, роди́на, сім'я́, масть; *(мистецьких творів)* жанр; *(матеріяльна)* $ф^{р}$ ці́нність.

КА́ФЕДРА /$х^{а}$ **КАТЕ́ДРА**/ *(для промов)* підвищення, помі́ст, трибу́на, *(у храмі)* амбо́на, $с^{о}$ амво́н, *г.* проповіда́льниця; *(храм)* *(катедра́льний)* собо́р, катедра́л; *(у вищій школі)* ра́да викладачі́в одно́го пре́дмету.

КАТО́ЛИК віря́нин Ри́мської Це́ркви, ри́мо♦, папі́ст, *ф.* лати́нник; & *грекокато́лик.

КА́ТОРГА $с^{у}$ примусо́ва пра́ця (в'я́знів); **п.** нево́ля, *(тяжка праця)* му́ка; *(тяжке життя)* страждання, поневіря́ння; & *з.* ка́тірга.

КАТОРЖА́НИН сибіря́ка, коло́дник, кайда́н-, $і^{с}$ ґале́р-, *як і.* штемпо́ваний, ка́торж-,; *(колишній, збіглий)* варна́к; ± НЕВІЛЬНИК, В'ЯЗЕНЬ.

КА́ТОРЖНИЙ *(острів)* каторжа́нський; *(- працю)* невільни́ць-, кана́льськ-, примусо́вий, ® несте́рпно тяжки́й, жахли́вий; $з^{-п}$ про́кля́тий, бі́сів; & $о^{к}$ ка́торженний;

КА́ТОРЖНО $ф^{р}$ жахли́во [♦ до́вгий] ◊.

КАТРА́ГА > КУРІНЬ.

КАТУВА́ННЯ му́ки, торту́ри, мордува́ння, заму́чува-, *з.* кату́ша.

КАТУВА́ТИ бра́- на торту́ри /му́ки/, тортурува́-, піддава́- торту́рам, мордува́-, розпина́-, му́чи-, топи́- лій з, *о.* сма́жи- на повільному вогні, здира́- /залива́- са́ла за/ шку́ру; **я. /$м^{н}$ хто/ кату́є** с-и ♦, ради́й підда́- торту́рам, за́йня́тий катува́нням, кат(ю́га), мучи́тель, не́люд, шкуроде́р, бузуві́р, $п^{к}$ катува́льний, ©.

КА́ХЕЛЬНИЙ & кахля́ний, кахльови́й, кахле́вий.

КАХИ́КАТИ бухи́ка-, ка́шля-; $д^{-к}$ = **я. ка́шля**.

КАЦА́П *л.* росія́нин, $і^{с}$ моска́ль; & кацапу́ра.

КАЧА́Н *(капусти)* голо́вка; *(кукурудзи)* кия́х; *(яблука $т^{ш}$)* недо́гризок; & $д^{о}$ *качаніти.

КАЧА́ТИ *(у чім)* вика́чува-, *(тісто) г.* тача́-, *(качалкою)* $п^{-о}$ прасува́-; *(крашанки)* $ж^{м}$ коти́-; *(воду)* **д.** помпува́-; **я. /$м^{н}$ хто/ кача́** 1. ради́й ви́♦, с-и ♦, ката́ль(ник), $п^{к}$ ката́льний, ©, 2. *(воду)* = **що помпує**;

НАКА́ЧАНИЙ *(чужим розумом)* на́пханий.

КА́ША *(з круп)* круп'яни́к, *(рідка)* крупни́к, *(яшна /перлова/)* лагоза́, *ж.* шрапне́ль; *(з чистих зерен)* кутя́; **п.** *(рідка маса)* мі́сиво,ква́ша; *(суміш)* мішани́на, віне́ґре́т(а); *(в голові)* лемі́шка; *(хаос)* розгардія́ш, ша́рварок; $ф^{р}$ заворо́уха, колотне́ча [завари́ти ка́шу].

КА́ШЕЛЬ кахи́кання, бухи́ка-, ка́шля-, *(з кров'ю)* кровоха́рка-.

КАШКЕ́Т > КАРТУЗ.

КА́Ш/ЛЯТИ кахи́ка-, бухи́ка-, *(кров'ю)* кровоха́рка-; & $о^{д}$ ~ельну́-; **я. /$м^{н}$ хто/ ~ля** с-и ♦, розка́шляний, ду́ше- ~лем, бухи́кало, $п^{к}$ ~ли́вий, *(хворий)* з ~лем, *о.* у на́паді ~лю, © ~ляючи;

ЗАКА́ШЛЯТИСЯ *(пирхаючи)* запи́рхатись;

РОЗКА́ШЛЯТИСЯ: я. -явся розка́шляний.

КАШТА́НОВИЙ *(лист)* з кашта́на, *(- алею)* обса́джений кашта́нами, *(колір)* ШОКОЛЯД-.

КАЮ́К *(човен)* плоскодо́нка, душогу́бка; (!) гапли́к! кіне́ць! смерть! капу́т! ка́пе́ць! амі́нь!

КА́ЯТИСЯ *(у гріхах)* розка́юва-, *о.* би́ти себе́ в гру́ди; *(на сповіді)* сповіда́тися; *(жалкувати)* шкодува́ти, куса́- /гри́з-/ лі́кті; ± ПОКУТУВА-; **я. /$м^{н}$ хто/ ка́ється** с-и ♦, зго́дний по♦,

покý́тник, покая́н-, $п^к$ покýтній, покая́нний, ☺ розкáя-, *о.* з покýтою в сéрці, ©;

ПОКА́ЯТИСЯ *(визнати вину)* повини́-, прийти́ з пови́нною (головóю) ◊.

КАЯТТЯ́ кáяння, (с)покýта; *(перед ким)* спóвідь, покая́ння; *(визнання себе винним)* $т^к$ $п^ф$ пови́нна (головá) [прийти́ з пови́нною (головóю)].

КВАДРА́Т рівнобічний чотирикутник; **у -я́ті** $п^б$ стóкрóт більше, ще той [**хам у -я́ті** хам ще т.].

КВА́КАТИ > КУМКАТИ.

КВАЛІФІКА́ЦІЯ *(уміння)* майстéрність; *п.* фах, профéсія, спеція́льність.

КВАЛІФІКО́ВАНИЙ *(майстер)* впрáвний, умі́лий, досві́дчений, напрактикóва-, натренóва-, *ф.* підкýтий (на всі чоти́ри), облі́таний; *(- працю)* професі́й-, фахови́й, високоя́кісний.

КВАЛІФІК/УВА́ТИ характеризувá-, розці́нюва-, визначá-, давá- óцінку; & $д^к$ с♦, **я.** /$м^н$ **хто/** ~ýє с-и /зви́клий/ ♦, з-й розціні́-, $п^к$ ~аці́йний, ©.

КВА́ПИТИ нáгли-, ПІДГАНЯ-, підгóни-, *з.* гáлй-; *(нарощувати темп)* прискóрюва-; **я.** /$м^н$ **хто/ квáпить** зви́клий /с-и/ ♦, підганя́йло, підгóнич, прискóрювач, $п^к$ КВАПЛИВИЙ, *р.* підгі́нчий, © підганя́ючи;

ПОКВА́ПИТИ принáглити ◊.

КВА́ПИТИСЯ поспішáти, хапáтися, не гая́-, не бари́-, *г.* спіши́-; *р.* лáси-, зазіхáти; **я.** /$м^н$ **хто/ -иться** с-и /зви́клий/ ♦, заспі́шений, ☺ з хапли́вих, $п^к$ поспі́шливий, КВАПЛИ-, хап-, скорохвáцький, *о.* у пóспіху, © поспішáючи, квáпившись;

ПОКВА́ПИТИСЯ поспіши́-, похопи́- ◊.

КВАПЛИ́ВИЙ хапли́-, похáпли-, поспі́шли-, поквáпли-, $ж^м$ квапни́й, спішни́й, хáпа-, *(темп ще)* поквáп- /с-/, скваплúвий, поспішни́й.

КВАРТА́Л чверть рóку, три мі́сяці; *(будинків у місті) д.* бльок.

КВАРТИ́РА *і* **КВАТИ́РА** (по)мéшкання, приміще-; *(стала)* хáта, житлó, домі́вка, осéля, госпóда, $з^н$ ки́шло; *(мала)* малометрáжка; квартúр-, *(однокімнатна)* однокімнáт-; *(шикарна)* хорóми, палáти, апартамéнти.

КВАРТИРА́НТ мéшканець, пожилéць, *р.* постоя́лець, комі́рник, *ю.* квартиронаймáч.

КВАРТИРУВА́ТИ *(де)* жи́ти, мéшкати, винаймáти мéшкання; *(- військо)* стоя́ти на квартúрах; **я. квартирýє = я. мешкає**.

КВАС *р.* кислотá, *(для тіста)* розчи́на, опáра, *(хлібний) у.* сирівéць.

КВА́СИТИ; РОЗКВА́СИТИСЯ: що -вся *(ніс)* роз'ю́шений, *(шлях)* розквáше-, розбáгне-, $п^к$ розквáсистий, Ǿ.

КВАТИ́РКА *(у вікні)* вікóнце, вікóнечко; *(житло)* квартúрка.

КВА́ЦЯТИ > МАЗАТИ; & *і.* *квацяни́на.

КВА́Ш/А $п^{-о}$ густи́й кисі́ль; *п.* мі́сиво; ☺ лемішк-а, макýха, квач, мамýла, бамбýла*; & ~еин́а.

КВЕ́СТІЯ *г.* проблéма, пи́тáння.

КВИЛИ́ТИ стогнá-, ски́гли-; *(- собак)* скавулі́-, скі́мли-; *(- людей ще)* плáка-; *(- звіря)* ви́-, завивá-; *(- маля)* пищá-; **я.** /$м^н$ **хто/ квили́ть** с-и ♦, розкви́лений, розіски́гле- + **я. скиглить**.

КВИТ квитóк, рóзписка, квитáнція, *г.* поквитóвання; $ф^р$ кінéць [віддáй і квит]; $п^{рс}$ розквитáтися, розрахувá- [**я** /**ми**/ **з ним квит** /**кви́ти**/].

КВИТА́НЦІЯ > КВИТ, КВИТОК.

КВИТО́К білéт; *(нумерований /у поїзді/)* плацкáрта; *(партійця)* посві́дчення, докумéнт; $б^з$ рóзписка, КВИТ(АНЦІЯ); *(оплати у крамниці)* чек*; *(на одержання)* ТАЛОН.

КВИТУВА́ТИСЯ квитá-, розплáчува-, розрахóвува-, звóдити порахýнки, *(за кривди)* відплáчувати(ся), мсти́тися, помщá-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, рáди́й /готóвий/ поквитá- /роз-/;

РОЗКВИТА́- відплати́-, *г.* зреванжувá- ◊.

КВІНТЕСЕ́НЦІЯ головнá суть /змі́ст/, *ф.* сіль, *як і.* найсуттéвіше, найістóтніше.

КВІТ *(рослина)* КВІТКА; *(яблуні)* цвіт, цвіті́ння, квітувáння, красувáння; & $з^б$ кві́ття, кві́ти;

КВІ́ТИ квітки́; & дрібноквіти.

КВІ́ТКА квіт, *г.* чи́чка, *д.* коси́ця, $з^{-п}$ рóжа, мáльва +; & кві́точка, кві́тонька, *жаркві́тка;

КВІТКИ́ *(на матерії)* взóри, візерýнки ◊.

КВІТКО́ВИЙ квітчáний; *(чай)* з квітів; *(вазон)* під кві́ти; & квітни́й.

КВІТНИ́/К клю́мба; *(троянд)* розáрій, *(при хаті) г.* зі́льни́к; *(геніїв)* сузі́р'я, суцві́ття, букéт; & ~чóк, *г.* *♦áрня /квітни́ця/ /= квіткóва шкі́лка/.

КВІ́ТНУТИ *і* **КВІТУВА́-** ЦВІС-, розцвітá-, розквітá-, *(буйно)* буя́-, *(- жито)* полові́-, красі́-, красувáтися; *п.* процвітáти, *г.* просперувá-; **я. кві́тне** КВІТУЧИЙ, укри́тий цвíтом, спóвнений цвíту, (весь) у цвітý, $п^к$ квіти́стий, *(у розквіті)* розкві́тлий, розкі́шний, пи́ш-, $п^о$ розмáя-, /*вигляд*/ свíжий, здорóвий, /*вік*/ золоти́й, $с^к$ -цвíтний [яроцвíтний], -квíтий [червонокві́тий], *о.* у си́лі цвíту, © розцвітáючи.

КВІТУ́ЧИЙ *(у квітах)* у цвітý, квітни́й; *(у розквіті)* розкі́ш-, пи́ш-; *(тілом)* буйноті́лий; *(вигляд)* $с^о$ свíжий, здорóвий.

КВІТЧА́СТИЙ барви́с-, кольори́с-, строкá-, барвінкóвий, ряснобáр-, різнобáрвний; *(- мову)* кучеря́вий, квіти́стий; & квітáстий.

КВІТЧА́ТИ прикрашá-, $ж^м$ краси́-; *(зелом)* клечá-, маї́-, умáюва- /за-/; *(квітами)* заквітчу- /у-/, закоси́чу-, коси́чити; **я.** /$м^н$ **хто/ квітчá** рáди́й у♦, с-и ♦, ©.

КВОКТА́ТИ *р.* сокорі́-, сокоті́-, *п.* харамáрка-; **я. квóкче** розквóкчений, квоктýн /$ж^і$ -ýха/, $п^к$ квоктли́вий, ©.

КВО́ЛИЙ тенді́тний; *(силою)* нéміч-, безси́лий,

слабки́й; *(здоров'ям)* слаби́й, слабови́тий, хи́рий, ми́ршавий, хи́ря- /-ля́-/, хире́нний, *о.* од вітру хи́литься; ***п.*** повільний, не жва́вий, *в.* до́хлий; *(- світло)* не яскра́вий, тьмя́ний;

КВО́ЛІСТЬ сла́б(к)ість ◊; & кво[і]ль.

КВОЛІ́ТИ сла́бнути, хи́ріти; *(хорувати)* нездý-жати, слабува́ти, хворі́ти.

КЕБЕ́ТА здібність, уміння, хист, тала́нт, дар, обдаро́вання; ро́зум; & *д.* ке́ба.

КЕБЕ́ТЛИВИЙ > ТАЛАНОВИТИЙ.

КЕ́ЛИХ ча́ра, бока́л, *г.* пуга́р; *(без ніжки)* ча́ша; & ке́лишок.

КЕ́ЛІЯ > КАМЕРА.

КЕ́ЛЬНЕР офіція́нт.

КЕ́НДЮХ *(у тварин)* рубе́ць, шлу́нок; *(на взір ковбаси)* сальцесо́н; *(хто)* ВАЙЛО.

КЕП ЙОЛОП, ДУРЕНЬ.

КЕПКУВА́ТИ > ГЛУЗУ-; $о^{к}$ посміхуватися.

КЕ́ПСЬКИЙ пога́ний, злий, незда́-, $ж^{м}$ парши́вий, паску́дний; ☺ ка́пос-, недо́брий, лихи́й;

КЕ́ПСЬКО *о.* не мед ◊; & кепськува́то.

КЕРІВНИ́/Й провідни́й, владу́щий, уряду́ючий, $о^{к}$ уряду́щий; *(апарат)* адміністрати́вний, адміністрацій-; *(за́клад)* розпоря́дчий, зве́рхній, надря́дний; & ~́чий; **~к справ** $к^{н}$ *у.* діловóд.

КЕРІВНИ́К провідни́к, зве́рх-, нача́ль-, управи́тель, ста́рший, верхово́да; *(краю)* ЛІДЕР; $з^{-п}$ дире́ктор, голова́, завідувач; ± ВАТАЖОК;

КЕРІВНИКИ́ $ф^{р}$ батькú, $р^{я}$ отці ◊; $з^{б}$ провід.

КЕРІВНИ́ЦТВО *(штат)* про́від, упра́ва, голо́вство, *о.* рука́ [**під -ом** під руко́ю]; *(дія)* керува́ння, управлі-, ору́да, *р.* кермо́; **к. до дії** дороговка́з, провідна́ заса́да, програ́ма.

КЕРМА́НИЧ стернови́й, стерни́чий, кермови́й, ± ШТУРМАН; ***п.*** провідни́к, ВАТАЖОК, водій, проводи́р, ЛІ́ДЕР.

КЕРМО́ стерно́, корми́ло, прави́ло, штурва́л, *д.* ке́рма, де́мено.

КЕРМУВА́ТИ правува́-, стернува́-, стерни́-, *з.* стерникува́-; ***п.*** керува́-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ керму́є** поста́влений ♦, КЕРМАНИЧ, $п^{к}$ кермува́льний, кермови́й, стернови́й, ©.

КЕРУВА́ТИ *(ким)* старшува́- /верхово́ди-/ над, ору́дува- *ким*, $о^{к}$ ру́ха- [ним -ла злість]; *(урядува-)* держа́- уря́д, правува́-, порядкува́-, *ф.* начальникува́-; *(чим)* прова́ди-, кермува́-, ра́ди-, розпоряджа́тися, ма́ти у своїх рука́х *що*; *(майном)* урядува́-, *(оркестр-)* ору́дува-, дириґува́-; **к. своїми пристрастя-** панува́- над собо́ю; **я.** /$м^{н}$ **хто/ керу́є** с-и ♦, ра́дий по♦, керівни́к, провід-́, управи́тель, лідер, адміністра́тор, $м^{о}$ КЕРМАНИЧ, капіта́н, $п^{к}$ КЕРІВНИЙ, провідни́й, адміністрати́в-, урядущий, ©.

КЕРУВА́ТИСЯ *(чим)* послуго́вува-, додержу́вати *чого*, ма́ти за дороговка́з *що*; **я.** /$м^{н}$ **хто/ -ється** ста́вши ♦, керо́ваний, ве́де-. ©;

КЕРО́ВАНИЙ $с^{к}$ -пра́вний [соборопра́в-]; ◊.

КЕ́САР *(у Римі)* імпера́тор, це́зар; $у^{р}$ волода́р, мона́рх, *г.* ціса́р.

КЕ́ТЯГ > ГРОНО.

КИВА́ТИ *(головою)* хита́-, $п^{ф}$ кив; *(рукою, гілк-)* маха́-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ кива́** с-и ♦, змýшений кивнý-, киву́н, © знай кив та кив.

КИВО́К кив, *п.* знак, сиґнал.

КИ́ДАТИ мета́-, ве́рга-, жбурля́-, швирга́-, шпурля́-, $п^{ф}$ кидь; *(за борт)* викида́-; *(в русі)* /під-/; *(очі)* зверта́-, спрямо́вува-; *(кого)* покида́-, залиша́-; **к. тінь на** ***кого*** плямува́- /ГАНЬБИ-, очо́рнюва-/ *кого*; познача́тися на *кім*; **я.** /$м^{н}$ **хто/ ки́да** с-и /зви́клий/ ♦, змýшений ки́ну-, киду́н, киде́ць, кидій, $п^{к}$ ки́дальний, мета́ль-, $с^{к}$ -скид [самоскид], ©;

КИ́НУ- пожбу́ри- ◊; *(об діл)* беркúцьну-, ге́пну-, бря́зну-, бебе́хну-; **к. ли́хом об зе́млю** не па́да- ду́хом /на ду́сі/; **к. під ла́ву** *що* утра́ти- інтере́с до *чого*; **к. я́кір** зупини́тися; осісти;

ДОКИ́НУ- *(слово)* /в-/, доточи́-, додá- ◊;

СКИ́НУ- зве́ргнути ◊;

УКИ́НУ-: у. в жаль накли́ка- ту́гу; **вки́нуло у страх** ***кого*** узя́в страх *кого*.

КИ́ДАТИСЯ мета́-, *(туди-сюди)* телесува́-; *(до кого)* бі́гти, підбіга́-, *(у потребі)* зверта́тися; *(на кого)* накида́-, напада́ти; *(у воду)* стриба́-, скака́-; *(чим)* ки́да- *що*; *(до праці)* допада́тися, шпа́рко бра́-; *(у ліжко)* *ф.* плю́ха-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ -ється** с-и ♦, ра́дий ки́ну-, ки́даний, ме́че-, ве́рга-, шви́рга- ◊, ©;

КИ́НУ- шатну́-, порва́-, метну́-, шугну́ти, шара́хну-, */врозтіч, ще/* по́рснути ◊; *(на кого)* на♦;

ВКИ́НУТИСЯ обсі́сти [сарана́ вки́неться].

КИДО́К $о^{к}$ ви́стриб.

КИ́ДЬМА кидькома́, на́вкидь, $з^{п}$ кидко́м.

КИЇ́В & *кия́нин, $п^{к}$ *київський, *кия́нський.

КИЙ па́лиця, палюга́, лома́ка, ціпо́к, дрючо́к, пати́к, *г.* бук; & киго́к, кию́ра; ± КІЛ.

КИЛА́ *г.* пропу́клина, $с^{о}$ гри́жа.

КИ́ЛИМ *(♦ок)* доріжка, про́стіл-, *(під ноги)* ма́т, *(з картиною)* ґобеле́н; *(сніговий)* по́крив, покро́в, габа́; & ♦о́к, е́ць; **викликáти на к.** *(в ССР)* в. на прочуха́н /головоми́йку/, *(у КГБ)* на "профіла́ктику".

КИМ *($п^{ф}$* → **хто***)* від *кого* [**на́вчений** *ким* = на́вчений від *кого*]

КИНДЖА́Л $б^{з}$ запоя́сник, $м^{о}$ ко́ртик; *(триграний)* стиле́т.

КИПІ́ТИ *(на вогні)* клекоті́-, пі́нитися, закипа́ти /ви-/, булькоті́-, *с.* ♦ ки́пнем; *(- пристрасті)* $о^{к}$ шкварча́-; *(- стихії)* КЛЕКОТА-, вирува́-, бу́рха-, нуртува́-, гра́-, аж пі́нитися, ходи́ти хо́дором; */вино/* шумува́-; */метал/* топи́тися; */страву/* вари́-; */людей/* ***п.*** хвилюва́-, *д.* вари [аж варився N.], $е^{в}$ гарячкува́ти, лютува́-, ша-

лі-; **я. /мн хто/ кипи́ть** с-и ♦, призначений /зали́ше-/ за♦, ма́йже закипілий, уже́ забулькоті-, *(у чім)* ва́рений, перева́рюва-, *(метал)* то́пле-, nк КИПУЧИЙ [лю́ттю к. го́лос], бульку́-, булькотю́-, булькітли́вий, /- *стихії*/ розбуялий, розшалі-, /- *море ще*/ розбу́рханий, розго́йда-, розбуру́не-, клекотю́чий, бурхли́вий, © от-о́т закипи́ть;

ПЕРЕ≈≈ п. заспоко́їтися, вгамува́-, *(- емоц-ії)* ви́шумува́ти /від-/, ви́шумі-, *г.* ви́шуми- ◊;

СКИПІ́ТИ спалахнути.

КИПУ́ЧИЙ п. бурхли́вий, дія́льний, напру́же-, ду́же акти́в-, ок ґе́йзер-; & кипля́чий.

КИП'ЯТИ́ТИ перева́рюва-; *(струмент) ма* знезара́жу-, стерилізува́ти; *(екстрагувати)* вива́рю-; **я. /мн хто/ кип'ятить** с-и ♦, зго́дний /змýше-/ про♦, перева́рювач, *(річ)* кип'яти́льник, окріп-, nк кип'яти́льний, © кип'яти́вши.

КИП'Я́Ч окріп, кип'ято́к, ки́пень.

КИРЕ́Я кобеня́к, *д.* бу́рка, *жм* плащ, *з.* опанча́, *р.* шине́ля.

КИРПА́ТИЙ кирпоно́сий.

КИСЕ́Т > КАЛИТКА.

КИ́СЛ/ИЙ квасни́й; *(дух)* про♦; *(- міну)* незадово́лений /нев-/; & ~е́нький, ~лува́тий, ~я́вий, ~ю́щий, ~и́м-♦, ~ий-пре♦, aквасненький.

КИСЛОТА́ *(якість)* ки́слість, ки́слощі; *(х. сполука) з.* ща́ва, *г.* квас.

КИ́СНУТИ ква́сну-, квасні-; *(без діл)* перебува́-; *(у воді)* мо́кну-; **я. /мн хто/ ки́сне** с-и ♦, зали́шений за♦, ма́йже скислий, напівски́с-, © ще тро́хи й ки́слий.

КИТА́СТИЙ прикра́шений ки́тицями, з ки́тицями; *(- кукурудзу)* волоти́стий; & китча́стий.

КИ́ТИ/ЦЯ *(ниток)* жму́ток; *(оздоба)* султа́н; *(ягід)* ГРОНО; *(квітів)* суцвіття, *г.* буке́т; & ~чка.

КИШЕ́НЯ *(задня) г.* дупня́к; **мати в кишені** ***кого*** ма- в кулаці /за пазухою/; **не на на́шу -ню** не по зуба́х, ціна́ куса́ється, купи́ло-притупи́-.

КИШІ́ТИ *(ро́єм)* роїтися, комаши́-; **я. киши́ть від** ***чого*** с-и ♦, nк закишілий, © як комашні *чого*, аж киши́ть від *чого*.

КИ́ШКА *(пожежна)* рука́в, шла́нґ;

КИШКИ́ ну́трощі, т[б]е́льбухи, бе́бе-, потрухи́, по́трух, х[ф]ля́ки; *кн* кишко́вий тра́кт, *со* кише́чник.

КИ́ШЛО кубло́, гніздо́; *(розбишак)* верте́п.

КІВШ коря́к; *(в кухні)* черпа́к; *т.* кіш; & ко́вшик.

КІ́ГОТЬ па́зур; & кі́гтик.

КІЛ па́ля, гострокіл; жерди́на, ти́чка; *з-п* дрючо́к, дрюк, бук, КИЙ, пати́к, дрючи́на; & КІЛОК, коля́ка, *зб* кілля, па́кілля; & *зб* aже́рдя.

КІЛО́К па́кіл; & кіло́чок; ± КІЛ.

КІ́ЛЬКА[1] *чк* не оди́н [не о. рік], два-три́, де́кілька, кількоро, *о.* жме́нька, *фр* з па́ру [**так з па́ру днів** десь к. днів], *д.* скільки́сь; & *♦деся́т, *що♦ /= кожні ♦/; **за к. днів** за яки́й день-два́.

КІ́ЛЬКА[2] *і. (риба) п-о* тю́лька.

КІ́ЛЬКІСТЬ число́, чисе́льність, *г.* с♦; *(у чому)* відсо́ток, ча́стка; *(мала)* жме́нь-, при́горща; *(найменша)* мінімум; *(велика)* ку́па, шмат; *(найбільша)* ма́ксимум; **вели́кою -істю** хма́рою /-ами/, ла́вою /-ами/.

КІЛЬЦЕ́ *(ковбаси)* кружа́лко.

КІЛЬЧА́СТИЙ кільцова́-, кільча́-, на взір кільця, *б.* кільцеви́дний /-подібний/.

КІМНА́ТА покій, го́рниця, комірчи́на, *(темна, мала)* цю́па, *(парадна)* світли́ця; *(шикар-)* пала́та, хоро́мина /мн хоро́ми/; *(на гості)* віта́льня, сальо́н *(на обід)* їда́льня; *(на сон)* спа́ль-, опочива́ль-, *іс* ложни́ця, *а.* будуа́р; *(на працю)* кабіне́т, робітня; *(під дахом)* манса́рда, *г.* підда́шшя; *(на судні)* каю́та; *(у тюрмі)* КАМЕРА; *(ченця)* ке́лія; & кімна́тка, aцю́п-, aпоко́їк.

КІМ'Я́Х > ГРОНО; *г.* жму́ток.

КІН сце́на, естра́да, поміст, *со* підмо́стки; *(поле діяльности)* аре́на.

КІ́НВА ку́холь, коні[о́]вка; *д.* відро́, дзбан.

КІНЕМАТОГРАФІ́СТ кіноро́б, кіно́шник.

КІНЕ́ЦЬ край, межа́, закінчення, заве́рше-, фіна́л, кра́йній пункт; *фр* приоста́нок, епіло́г; *(села)* кут; ***п.*** смерть, заги́бель; ***мо*** ли́нва, кана́т, трос; *(змагань)* фініш; (!) гапли́к! капу́т! каю́к! ка́пець! шаба́ш! амі́нь! кра́пка! а́мба!; & кінчик, при́♦ [напри́кінці]; **к. сві́ту** ♦ віку; **к. сві́ту /ві́ку/ п.** ґвалт*, армаґедо́н; **і на то́му к.** і ♦ ділу; **в -нці** на ♦; **і -нці в во́ду** і рідна ма́ти не зна́йде; **при -нці** в оста́нню хвили́ну, напри́кінці; **без -нця́** безконе́чно; **до без -нця́** ***робити*** *роби-*не-*переро́би-* [чита́ти-не-перечита́ти]; **до -нця́** до оста́ннього.

КІНЕ́ЦЬ-КІНЦЕ́М в ре́шті решт, наре́шті, *кн* в кінце́вому підсу́мку, *б.* за вели́ким раху́нком.

КІННО́ТА > КАВАЛЕРІЯ.

КІНО кінематогра́фія, ♦мисте́цтво, *з.* магічний ліхта́р; *(фільм)* кіно(карти́на) ♦фільм/; *(зал/а/)* ♦теа́тр, *з.* кінемато́граф; & nк *кіно́шній.

КІНЦЕ́ВИЙ при♦, заверша́льний, заклю́ч-, остато́ч-, фіна́ль-; *(на краю)* кра́йній; *(без продовження)* оста́нній; & кінцьови́й.

КІНЦІ́ВКА рука́, нога́, *(у моржів)* ла́ст, *(у звірів)* ла́па;

КІНЦІ́ВКИ ру́ки-но́ги.

КІНЧА́ТИ ЗАКІНЧУВА́- /до-, ви-/, дове́ршува-, *о.* ста́ви- кра́пку /хре́ст/; *(ділá)* верши́-; *(злочини)* кла́с- край *чому*; *(роботу)* шаба́ши-; ***жм*** убива́-; ± ФІНІШУ-; **я. /мн хто/ кінча́** с-и ♦, з-й /гото́в-, ради́й/ закінчи́-, заве́ршувач, верши́тель, nк заверша́льний, фініш-, кінце́вий, *о.* напри́кінці /при кін-/ *чого*, ©;

СКІНЧИ́- /за-/; **с. шко́лу** ви́пуститися ◊;

ПОКІНЧИ́- ***со*** /с-, за-/ ◊, *у. (з чим)* покла́с- край

чому, поста́ви- хрест на *чому*.

КІНЧА́ТИСЯ ма́ти кіне́ць; добіга́- /іти́ до/ кінця́ ◊; *(- літо)* мина́-; */спів/* ПЕРЕСТАВА-; ***п.*** УМ-ИРА-; */запас)* вихо́ди-, вичерпу́ватися; **я.** /м^н **хто/ -ється** закінчуваний /ви-, до-/, заве́ршу- ◊, п^к скінче́нний, *(хто)* напівживи́й, ©;

СКІНЧИ́ТИСЯ одійти́ [одійшла́ ле́кція] **с. фі́ською** піти́ пра́хом ◊.

КІНЬ коня́ка; *(кастрат)* ме́рин; *(худий)* шка́па /-и́на/, канди́ба; *(карлик)* по́ні, муц; *(молодий)* о́гир, жеребе́ць; *(дужий)* моца́р; *(возовий)* биндю́г, першеро́н; *(у шахах) г.* скаку́н; & ко́ник, кониче́нько; *(один-в-один)* *кінь-у-кінь.

КІСНИ́К за́плітка, стрі́чка, стьо́жка, би́нда;

КІСНИКИ́ *д.* киндячки́.

КІ́СТКА кість, масла́к, *с.* костома́ха; *(риб'яча)* ость; *(цукру)* гру́дка; *(милостина) о.* н^I шмат гнило́ї ковбаси́;

КІСТКИ́ ко́сті, *д.* кри́жі; *(людські)* ре́бра, лопатки́, хребці́, сугло́би, хребе́т, че́реп, таз; *(героя)* прах, оста́нок, *(тлінні)* оста́нки.

КІСТКОВАТИЙ окостува-, кістлявий.

КІСТЛЯ́ВИЙ кістя́вий, ко[і]ща́вий, *д.* кошеля́-, *р.* кости́стий .

КІСТЯ́К скеле́т /ж^м шкі-/; *(воза)* снасть, карка́с; *(голови)* че́реп; ***н*** ядро́, хребе́т; ± АРМАТУРА.

КІСТЬ > КІСТКА.

КІТ *о.* нявку́н, д^а кіт-воркі́т; & ко́тик, кото́к, котко́, коту́сь, котя́ра, коти́ще, п^к *нявку́чий.

КІШ *(у возі)* ко́роб,васа́г; *(рибальський)* ри́бник; ***в^й*** та́бір, стан; ***і^с*** Запорізька Січ.

КІ́ШКА кіт-, ки́ць-, д^а ки́ця; *(велика)* барс, панте́ра, яґуа́р; *(якір)* кі́тва, кі́твиця; & кі́шечка, ки́цень-, кі́точ-, ^{а}панте́роч-, ^{а}барсик, п^к *кі́шчин.

КЛАВІАТУ́РА *к.* кла́ва.

КЛАДО́ВИЩЕ, /-ИСЬКО/ гробо́ви́ще, цви́нтар, гробки́, могилки́, *а.* некро́піль, і^с моги́льник.

КЛАН і^с рід, с^у бра́тство, о́рден, се́кта, н^I клі́ка, ма́фія; & п^к *кланови́тий /= як клан/.

КЛА́НЯТИСЯ *(кому і* до *кого)* вклоня́- *(с.* до землі́*)*, віддава́ти уклі́н, розкла́нюватися, відклоня́-; *(вітатися)* ЗДОРОВКА-; ***р.*** поклоня́-; ***п.*** запобіга́ти ла́ски, прини́жуватися; **я.** /м^н **хто/ -ється** с-и /зви́клий/ ♦, ра́ди́й /змуше́ний/ вклони́-, © з покло́ном; **я. не -ється ніко́му** невклі́нний.

КЛА́ПАН *у.* хли́павка; *(у мідних трубах)* пісто́н.

КЛА́ПОТЬ *(паперу +)* шмато́к, ури́вок; *(поля, лісу)* клин; & кла́птик.

КЛАС х^а кляса; *(у систематиці)* розря́д, підро́зділ, катего́рія, тип /підти́п/, о^к форма́т; *(- людей) п.* калі́бр; *(у громаді)* верства́, стан, *(дрібніша)* про́шарок; *(у школі)* кімна́та; *(учнів)* гру́па; & екстракля́с(а).

КЛАСИК > ПИСЬМЕННИК.

КЛАСИФІК/УВА́ТИ розбива́- на гру́пи /кля́си/, ГРУПУ-, *о.* розклада́ти по полі́чках; **я.** /м^н **хто/ ~у́є** с-и ♦, покли́каний с♦, для ~ації, за́йнятий -ією, ~а́тор, п^к ~аці́йний, ©.

КЛА́СТИ склада́-; *(перед чим)* /роз-, ви-/; *(убік)* /від-/; *(під що)* /під-/; *(до лікарні)* приміща́-; *(до кишені)* засува́- /в-/, хова́-; *(їжу)* наклада́-; *(мур)* мурува́-; **я.** /м^н **хто/ кладе́** с-и /схи́льний/ ♦, зго́д- по♦, кладі́й, кладу́н, кладі́льник, наклада́ч /по-, роз-, за-/, п^к кла́дчий, с^к -кла́д [дармокла́д], ©.

КЛАСТИСЯ > ВКЛАДАТИСЯ.

КЛАЦ! цак! цик!; лясь! лусь!; трісь!

КЛА́ЦАТИ цо́ка-, ля́ска-, ци́ка-; *(чим)* трі́ска-, *(зубами)* дзвони-; *(- замо́к)* затрі́скуватися; *(на рахівниці)* рахува́ти, бухгальтерува́-; & викла́цу-; **я.** /м^н **хто/ кла́ца** с-и /маста́к/ ♦, з-й кла́цну-, луска́ч, луску́н, цокоту́н, ляску́н, п^к цокотли́вий, трі́скотли́-, ляскі́тли́- /-у́чий/, трі́ску́-, © кла́цаючи;

КЛА́ЦНУТИ *(- замо́к)* затрі́снутися ◊.

КЛЕ́ЇТИ ліпи́-, злі́плюва-, скле́ю-; *(листівки)* /на-, роз-/, налі́плю- /роз-, при-/; **я.** /м^н **хто/ кле́їть** с-и ♦, ра́ди́й с♦, за́йнятий кле́єнням, кле́ї́льник, ліпи́ло, розкле́ювач /на-, с-/, розлі́плю-, п^к клеї́льний, ліпи́ль-, ©;

КЛЕЇ́ТИСЯ ліпи́- ◊; **не к.** *(- гру) ф.* не йти.

КЛЕЙ кле́йстер, х^а кля́йстер; ж^м *р.* ґлей.

КЛЕЙНО́ДИ б^з кошто́вності, самоцві́ти; *(знаки влади)* реґа́лії.

КЛЕ́КІТ клекоті[а́]ння; *(вод)* вирува́-, бу́рха-, шумува́-, кипі́-; & клеко́тнява, п^о клект.

КЛЕКІТЛИ́ВИЙ кипу́чий, БУРХЛИВИЙ, розбурха́ний, бурхітли́вий, вулкані́чний; & клекотли́вий, клекотю́чий, кле́кітни́й.

КЛЕКО/ТА́[І́]ТИ кипі́- *(ки́пнем)*; *(- во́ди)* бу́рха-, бурхоті́-, нуртува́-, вирува́-, шумува́-; *(у горлі)* булькоті́-; *(- мотор)* торохкоті́-; */бій/* гримі́-, завзя́то точи́тися; *(- юрбу)* галасува́ти; & клекта́-, виклеко́чувати(ся); **я. ~че** с-и ♦, роз~таний, ~ту́н, булькоті́й, п^к КЛЕКІТЛИВИЙ, бурхітли́-, ~тю́чий, вулкані́чний, © з -том.

КЛЕП/А́ТИ *(по плечі)* покле́пува-, попле́ск-; *(косу)* викле́п-, п$^{-о}$ гостри́ти; ***ж^м*** би́-, кала́та́-, кува́-; *(нюти)* нютува́-; ***п.*** нагово́рю-, набрі́ху-, зво́дити на́клеп, *ф.* ка́па-; **я.** /м^н **хто/ ~ле** с-и ♦, зго́дний за♦, за́йнятий ~а́нням, ~а́льник, ~а́ч, ~айло, п^к ~а́льний, ©;

НАКЛЕПА́ТИ зве́сти́ на́клеп ◊;

УКЛЕПА́ТИСЯ /В-/ УШЕЛЕПА-, набра́- біди́ /со́рому/, уско́чити /улі́з-/ *(*в бі́ду́, в кло́піт, ви́ще халя́в*)*, ско́чи- на слизьке́, поши́тися в ду́рні, *г.* впакува́-.

КЛЕРК ***а.*** службо́вець, КАНЦЕЛЯРИСТ, конто́рник, писарчу́к.

КЛЕЧА́ННЯ, КЛЕЧА́ТИ > ЗЕЛЕНЬ, КВІТЧА-.

КЛЕШНЯ́СТИЙ к^н клі́шнеподі́бний /-ви́дний/.

КЛИ́ГАТИ > ЖИВОТІТИ.
КЛИ́КАТИ гука́-, вола́-, *г.* взива́- *чого* [-а́й рятýнку]; *(товар)* підклика́- /при-/; *(у гості)* запрóшува-, проси́-; *п.* ва́би-, притяга́-; *(до чого)* заклика́-; *ж*^{м} зва́-, назива́-; *о*^{к} ♦ на [♦ на поліцію]; **я.** */м^н* **хто/ кли́че** с-и ♦, ради́й /готóвий/ по♦, кликýн, кличкó, кличáк, *п*^{к} */до чого/* закли́чний, закликýщий, */очі/* манли́вий, ваблú-, приваб-, спокýс-, вабки́й, © із зáкликом /по-/.
КЛИН *(з дерева)* плішка; *(землі)* діля́нка, */малий/* кла́поть; *(на взір клина)* трикýтник, трикýтня смýжка; & ♦óк, ♦éць, ♦чик, ♦óчок, *з*^{б} кли́ння.
КЛИНО́К > КЛИН; *(шаблі)* лéзо; *п.* ша́бля, кинджáл; *(на одяг)* *д.* вішáк, кілóк.
КЛИНУВА́ТИЙ & клинкува́-, клинцюва́-, клинчáс-, *с*^{о} клиноподíбний.
КЛИ́ШАВИЙ клишонóгий /криво-, корячко-/, корячкувáтий, *д.* шевернóгий.
КЛІЄ́НТ відвідувач, замóвець, покупéць, *(лікаря)* паціє́нт; & *з*^{б} клієнтýра, *г.* клієнтéля.
КЛІ́КА камари́лья, МАФІЯ, кáста, ЗГРАЯ; *(військова)* хýнта; ± ОЛІГАРХІЯ.
КЛІ́МАТ *у.* підсóння; *(у державі)* *п.* атмосфéра, обстáвини, умóви, режи́м, *с*^{о} обстанóвка; **пом'якшення к-у** *(в СССР)* глáсність].
КЛІ́НІКА > ЛІКАРНЯ.
КЛІ́ННО *г.* навкóлішках; *(із с*^{л} *проси́ти +)* уклінно /по-/, покірно, ласкáво.
КЛІ́ПАТИ *(очима)* лýпа-, МОРГА-; *(- світло)* бли́ма-, мерехті́-, мигті́-; **я.** */м^н* **хто/ кліпа** зви́клий /с-и/ ♦, з-й пере♦, моргýн, *п*^{к} блимли́вий, блимки́й, моргýчий, мигтю́-, ©;
ПЕРЕКЛІ́ПА- обійти́ся словéсною нáгінк-.
КЛІР *ц.* при́чет; *р.* церкóвний хор.
КЛІ́ТКА кліти́на; *(грудна)* погрýддя; *(у шахті)* кліть; *(у зошиті)* крáтка, кліти́нка.
КЛІТЧА́СТИЙ > КАРТАТИЙ.
КЛІ́ЩІ обцéньки; & *п*^{ф} *о*^{к} кліщи́ма.
КЛОЗЕ́Т > НУЖНИК.
КЛО́ПІТ неприє́мність, (за)морóка, при́кріcть, *с.* хáлепа; турбóта, занепокóєння, тривóга, *р.* турбá, турбáція, турбани́на, *д.* клопітня́; *п.* тягáр; *е*^{е} діло, спрáва; **це не Ваш /н-/ к.** це не Вáше /н-/ діло, це до Вас /н-/ не стосýється, це у Вáшу /н-/ задáчу не вхóдить; **мені не к.** мені немá діла, менé не обхóдить;
КЛО́ПОТИ: свої к. *ж.* свій глек на капýсту.
КЛОПІТНИ́Й клопітли́вий, клопітки́й, дбайли́вий, турбóтли-, дбáлий, старáнний, ретéль-; *с.* морóчливий, кáзусний, кáверз-, марýд-.
КЛОПОТА́ННЯ піклувá-, турбóта; *(писане)* апеля́ція, прохáння, скáрга, заява, */усіх/* пети́ція.
КЛОПОТА́ТИ завдавá- клóпоту /турбóт/, турбувá-, тривóжи-, хвилювá-, непокóї-, не давá спóкою (голові); **к. собі гóлову** обтя́жува- г., завдавá- трýду голові; **я.** */м^н* **хто/ клопóче** с-и /зви́клий/ ♦, з-й за♦, спóвне- клóпоту /-ів/, клопотýн, *п*^{к} клопітли́вий, КЛОПІТНИЙ, *с.* неспокій-, тривóж-, ©.
КЛОПО/ТА́ТИСЯ *(- кого)* старá-, турбувá-, піклувá-, непокóї-, дбáти; *(чим)* бý- заклопóтаним, бідкувá- за, не мá- спóкою; *(перед ким)* оббивá- порóги *чиї*; *(по хаті)* пóратися, товкти́-; **я.** */м^н* **хто/ -четься** заклопóтаний, с-и /зви́клий/ ♦, з-й подбá-, зáйня́тий ~тáнням, ~тýн, *п*^{к} клопітки́й, дбайли́вий, турбóтли-, клопітли́-, метушли́-, потовкýчий, © у клóпотах.
КЛО́УН *і х*^{а} **КЛЬОВН** блáзень, паяц, *а.* арлекін, *с*^{у} арти́ст-кóмік; *(німий)* мім; ± АРТИСТ.
КЛУБ стегнó; *(диму + /п*^{рв} *м*^{н}*/)* завíй, клубóк; & клýбище, *з*^{б} клубови́ння, *м*^{н} клубóвиська.
КЛУБО́К *(ниток)* мотóк; *(інтриґ)* плéтиво, павути́ння, сплеті́-; *(почувань)* вýзол; *(у горлі)* спáзм(и); & клубóчок; **клубóчком** калáчик-.
КЛУБ/ОТА́ТИСЯ, КЛУБО́ЧИ- *(- дим)* клубочіти, клуботá[і]-, клубувáтися, кýбли-, кужéли-, *р.* валувáти; **я. -еться** с-и ♦, розклубóчений, розви́хре- ~áми, *п*^{к} ~(от)ли́вий, ~отю́чий, ©;
СКЛУБО́ЧИТИСЯ & *(в голові)* /пере-/, перетéр-; **я. склубóчився** склубóчений, Ø.
КЛУ́НОК клумáк, тóрба, мішóк; *(зв'язані речі)* пук, */у хустці/* вýзол.
КЛУ́НЯ стодóла, шпи́хлір; ± ШОПА.
КЛУС *(алюр)* ристь; **-óм** труськóм, підтюпцем.
КЛЮВА́ТИ дзьóба-; **к. нóсом** дрімá-, окунів лови́-; **я.** */м^н* **хто/ клює** *п*^{к} клювáльний, дзьобýчий, *с*^{к} клюй- [клю́йдерево /= дя́тел/].
КЛЮ́КА ковінька, клю́ч(еч)ка; кóстур, ми́лиця.
КЛУ́МБА > КВІТНИК.
КЛЮЧ відмикáчка; *(до таїни)* дороговкáз, провіднá ни́тка, інструмéнт; *(до шифру)* кóд; *(до загадки)* рóзгадка; *(до міста)* *в*^{й} ключовá пози́ція; *(телеграфний)* перемикáч; *(музичний)* тональність; *(птахів)* шнур, згрáя, *р.* ґири́лиця; **під ключ** за ґрáти; **п. к. кля́с-** замика-; **під ключéм** 1. під замкóм, 2. за ґрáтами.
КЛЮЧА́МИ, КЛЮЧЕ́М *(летіти)* шнуркóм, шнýром; *з*$^{-п}$ оди́н за óдним; ± ЦУҐОМ.
КЛЮ́ЧНИК клю́ш-, ключáр; *(у тюрмі)* наглядáч.
КЛЮЧОВИ́Й головни́й, центрáль-, вирішáль-, першоря́д-, чолови́й, стрижнé-; *(об'єкт)* *в*^{й} комáндний.
КЛЯ́СТИ проклинá- /ви-/; лáя-, кобени́-, батькувá-, корени́-; *ж*^{м} лáятися; **я.** */м^н* **хто/ кленé** готóвий проклясти́, с-и виклинá-, виклинáч, *о.* з проклькóнами на устáх, ©.
КЛЯ́ТИЙ ненáви́сний, нестéрп-, огид-; упéртий, запéклий, завзя́тий; *л.* прокля́-, проклятýщий, трикля́тий, окаяннний.
КЛЯТЬБА́ проклятт́я, проклін, кляття́; *(урочиста)* присяга.
КЛЯ́УЗА *і* **КЛЯ́ВЗА** донóс, нáшепт; нáклеп, пе-

ня́, інсинуа́ція.

КЛЯ́УЗНИЙ накле́пницький; *ж*^{м} ка́верзний, казуї́стич-, ка́зус-.

КЛЯ́УЗНИК сутя́га, шепоти́нник, накле́п-, нашіптувач, інтрига́н; ± ПОЗОВНИК.

КЛЯЧА́ТИ стоя́- навко́лішках /на колін-/, *г.* клячі-; ± УКЛЯКА-; **я.** /*м*^{н} **хто/ клячи́ть** змуше-ний ста́ти навко́лішки, укля́клий, © ста́вши н.

КМІ́ТИТИ *і* **КМІТУВА́-** міркува́-, розмірко́вува-; спостеріга́-, сте́жи-; поміча́-, зауважува-.

КМІТЛИ́ВИЙ метикува́тий, метико́ваний, тямови́тий, тяму́щий, покмі́тливий, би́стрий на ро́зум, *д.* уторо́пний, доско́цько-допита́цький, *г.* штуде́рний, *(в наслідок навчання) о.* підку́тий (на всі чоти́ри); ± БЕРУЧКИЙ;

КМІТЛИ́ВІСТЬ би́стрий ро́зум ◊.

КНИ́ГА кни́жка, *(велика, груба)* фолія́нт; *(священна)* Біблія, Кора́н, Талму́д; *(давня)* староду́к; *(першодруки) м*^{н} інкуна́були; *(репродукцій)* альбо́м; *(окремий примірник)* том.

КНИГА́Р книгопродаве́ць, книгозна́в-, кни́жник.

КНИГА́РНЯ крамни́ця книжо́к; & книга́ренька.

КНИГОЗБІ́РНЯ бібліо́те́ка, *р.* книгозбір; *(величезна)* книгосхо́вище.

КНИ́ЖКА *(чимала)* КНИГА; *(рідкісна)* вида́ння́, публіка́ція; *(невелика)* брошу́ра; *(навчальна)* підру́чник; *(трудова +)* докуме́нт; *(стародруки)* інкунабули; & кни́жечка, *ф.* книже́нція.

КНИЖКО́ВИЙ *о*^{к} книга́рський.

КНИ́ЖНИЙ *л*^{г} *(вираз)* неживи́й, канцеля́рський, школя́рсь-, шту́чний, *п.* ко́ва-.

КНИ́ЖНИК КНИГАР; *з*^{н} буквоїд, книгогри́з; *ж*^{м} знаве́ць, уче́ний, мудре́ць.

КНИ́ЖНІСТЬ: нуде́зна к. кни́жне нудьга́рство.

КНИШ > ПАЛЯНИЦЯ.

КНІ́КСЕН присі́д(а́ння), ревера́нс, *г.* кнікс.

КНО́ПКА *(у приладах)* ґу́дзик; *(на одязі)* за́стібка, за́пинка, *г.* за́тріска.

КНУР > КАБАН.

КНЯЗІ́ВСЬКИЙ кня́жий, князьки́й, княже́цький, княжене́цький.

КНЯЗЬ *а.* ге́рцог; *з*$^{-п}$ вождь, февда́л, *с*^{о} феода́л; *(весілля)* жени́х, наре́че́ний; & *князе́нко.

КОАЛІ́ЦІЯ сою́з, спілка, алья́нс, лі́га, бльо́к, об'є́днання, *о*^{к} вісь.

КОБЕНИ́ТИ ду́же ла́я- /свари́-/, кости́-, батькува́-, корени́-, кля́сти́, виклина́- /про-/; ШПЕТИТИ; **що кобени́ть = що ганьбить.**

КОБЕНЯ́К *(накидка з відлогою)* кире́я, капта́н, сіря́к, *д.* бу́рка.

КОБЗА́Р > МУЗИ́КА; *п.* поет, *а.* скальд, менестре́ль, трубаду́р; *ж*^{м} сліпе́ць.

КОБИ́ЛА кобильчина, кобилиця, коби́лка; *(молода)* лоши́ця; **ба́ба з во́за – -и́лі ле́гше** > ВІЗ.

КОВА́Л/Ь & ~ик, ~ьчу́к, ~е́нко, *(~ева)* ~ли́ха.

КОВБА́НЯ *(у річці)* чорторий, ви́рва, ВИР, *д.* бака́й, нурт; *(на дорозі)* КАЛЮЖА.

КОВБАСА́ *(з крови)* кров'я́нка, *(з потруху)* сальцесо́н, *д.* ке́ндюх, *(міні) у.* ковба́ска, *з*^{п} соси́с-.

КО́ВДРА накрива́ло /у-, по-/, *(ткана)* коць, ліжни́к, *ж*^{м} рядно́, одія́ло.

КОВЕРЗУВА́ТИ ВЕРЕДУ-; *(ким, над ким)* глуми́тися /збиткува́-, вари́ти во́ду/ з *кого*; *п.* мудрува́ти, вига́ду-; *д*$^{-к}$ = **що вередує.**

КОВЕ́РТА *г.* конве́рт, *(велика)* паке́т.

КО́ВЗАНКА ко́взалка, ко́взаниця; *с*^{т} ске́йтинґ-ринк.

КОВЗЬКИ́Й слизьки́й, с♦; *(шлях) п.* ненадійний, непе́в-, небезпе́ч-, хи́б-, *(- стан ще)* двозна́ч-.

КОВТ/А́ТИ *в.* лига́-; *(жадібно)* глита́-; *п.* поглина́-; *(лють)* тамува́-, стри́мува-; *(книги)* чита́- (запо́єм), човпти́; *(слова)* проко́втува-, недовимовля́-; **я.** /*м*^{н} **хто/ ковта́** звиклий /с-и/ ♦, з-й ~ну́-, ~а́льник, глита́й, *п*^{к} ~а́льний, © ~а́ючи;

ПРОКОВТНУ́ТИ & ♦, як соба́ка му́ху ◊.

КОВЧЕ́Г > СУДНО; *ц.* скри́нька на дари́; & *п*^{к} *ковче́жний.

КОГО́РТА > ЗАГІН, ПЛЕЯДА.

КОД > ШИФР; *(Морзе)* морзя́нка, а́збука Мо́рзе.

КО́ДЕКС звід /рее́стр, збірка/ зако́нів; *(моралі)* но́рми, звича́ї, ко́мплекс пра́вил.

КО́ДЛО *ф.* уся́ рідня́, уве́сь рід, усі́ наща́дки; *(злочинне)* згра́я; ± ПОРІДДЯ.

КО́ЖЕН *і* **КО́ЖНИЙ** уся́кий, всяк, *д.* ко́ждий, *в.* уся́кий соба́ка; & щоко́жний, кожнісі́нький, *г.* кожніс-; **всім і ко́жному** ко́жному одно́му.

КОЖУ́Х кожуши́на; *т.* футля́р, оболо́нка, накриття́; *(телефона)* КОРОБКА; & кожу́шо́к.

КОЗА́ *(бистроногa) о.* рись-коза́; & *коза́-дереза́.

КОЗА́/К *і*^{г} вільний ве́ршник, *з*$^{-п}$ украї́нець, ру́син /ру́ський/; *(взір відваги)* молоде́ць, ли́цар; *п*^{б} па́рубок, юна́к; *(танець)* ~чо́к; & ~рлю́га, ~чи́на, ~че́нько, *(молодий)* під♦; & *д*^{о} *(стати ♦-ом)* *скозачі́ти; ± КАРМАЗИН, СІЧОВИК.

КО́ЗИР *(у картах)* сві́тка, найста́рша масть; *п.* перева́га, ви́щість, плюс.

КО́ЗИРЕМ по-молоде́цькому, хва́цьки; гордови́то; заго́нисто, зарозумі́ло.

КОЗИРИ́ТИСЯ при́нди-, гороїжи-, БУНДЮЧИ-, ходи́ти /виступа́-/ ко́зирем; бадьори́тися; **я.** /*м*^{н} **хто/ -и́ться** с-и ♦, при́нда, кирпоні́с, ГОРДУН, ЧВАНЬКО, *п*^{к} коко́шливий, гороїжли-, пиндю́чли-, бундю́чли-, ©.

КОЗИРЯ́ТИ *(чим)* хвали́тися, чва́ни-; *в*^{й} віта́-, віддава́ти честь; **я.** /*м*^{н} **хто/ козиря́** с-и /звиклий/ ♦, ра́дий козирну́-, ©.

КО́ЇТИ *(п*^{рв} *н*^{г}*)* чини́-, твори́-, витворя́-, витіва́-, виробля́-, заподі́юва-; **я.** /*м*^{н} **хто/ ко́їть** с-и ♦, з-й /взя́вшись/ на♦, витівни́к, збито́ш-, бешке́т-. *с.* пали́вода, *п*^{к} збито́шний, ка́пос-, ка́верз-, бешке́тливий, ©;

СКО́ЇТИ *(прикрість)* заподі́яти ◊;

КО́ЇТИСЯ; СКО́ЇТИСЯ *ф. н°* скуйо́вди- ◊.
КО́ЙКА > ЛІЖКО; & ко́єчка.
КОКЕ́ТКА кокету́ха, *у.* придзиґльо́ванка.
КОКЕ́ТЛИВИЙ чепури́стий, дженджури́-, зальо́тний, *з.* (при)дзиґльо́ва-, відзіґо́р-; *(вигляд)* чепурни́й, га́р-, прива́бливий; *(- очі)* грайли́-;
КОКЕ́ТЛИВО зальо́тно ◊.
КОКЕТСТВО *г.* кокетерія.
КОКЕТ/УВА́ТИ стро́ї- фіґлі-ми́ґлі /вихиля́си та викрута́си/, дженджури́тися; *(чим)* ХИЗУВА-; **я. /м^н^ хто/ ~у́є** с-и ♦, ра́дий по♦, охо́чий до ~ства, ~у́н, *ж^і^* КОКЕТКА, ~у́ха, дженджеру́-, *п^к^* грайли́вий, КОКЕТЛИ-, дженджуристий, ©;
НАКОКЕТУВА́ТИСЯ наженихa̋тися ◊.
КОЛ<u>А</u>БОРА́/НТ ~ціоніст; *(окупанта)* запро́данець, зра́дник; *о^к^* каліф на час; ±ВИСЛУЖНИК.
КОЛЕ́<u>Г</u>А *(у школі)* това́риш, однокля́сник, однока́ш-, співу́чень; *(на праці)* співпрацівни́к, співробі́т-; ± ПОБРАТИМ.
КОЛЕ́<u>Г</u>ІЯ *(школа) с°* колеґіум; *(орган уряду)* ра́да, комісія; *(в катол. Церкві)* капітул; *(юристів)* об'єднання, спілка.
КОЛЕ<u>ГІ́А</u>ЛЬНИЙ *(- ухвалу)* спіль-, колекти́в-.
КОЛЕКТИ́В *(лікарні)* штат, персона́л, особо́вий склад, обслу́га; *(бойовий)* кома́нда, ЕКІПАЖ; *(артистів)* тру́па, анса́мбль, *ж^м^* артіль, гурт.
КОЛЕКТИ́ВНИЙ гуртови́й, спільний, *д.* усіхній; *(договір робітників з підприємцем)* взаємний, обопіль-, двосторо́нній.
КОЛЕКЦІОНЕ́Р збира́ч, призби́рув-; *(марок)* філателіст; *(монет)* нумізма́т.
КОЛЕКЦІОНУВА́ТИ *й* **КОЛЕ́КЦІЯ** > ЗБИРАТИ *і* ЗБІРКА.
КОЛЕНКО́Р *с° у.* перка́ль; **отаки́й к.** *с° у.* отакі гаразди́ /вжи́тки/.
КОЛЕНКО́РОВИЙ *с° у.* перкале́вий.
КО́ЛЕСО *(воза)* ко́ло; *(під пас машини)* шків; *(водяного рушія)* турбіна; *(подій)* калейдоскоп, круговерть, карусе́<u>ля</u>, ко́ловерть; & коліща́(тко), *с^к^* *-колесий [злотоколе́сий]; **к. /колісни́ця/ істо́рії** 1. м'ясору́бка історії, 2. метаморфо́зи /грима́си/ і., 3. катаклізми і.
КОЛЕСУВА́ТИ *(на смерть)* стра́чува-; *(- рух)* кружля́-, *р.* колува́-; **я. /м^н^ хто/ колесу́є** 1./2. с-и ♦, ©, 1. гото́вий роз♦, кат, 2. **що кружля**.
КОЛИ́ *(?)* в якій порі?, в який час?; *о^к^* аж [ми жда́ли аж ви́йде цар]; *ж^м^* ♦-небудь [зайди́ ♦ до нас], іноді [♦ є, ♦ нема́]; *ф^р^* як [як я був юна́к]; *ч.* аж /як/ (ось) [♦ гульк]; *с^п^* тоді, як [♦ я біг], якщо́, раз [♦ на те пішло́], після то́го, як [**к. мине́** п. т., як мине́]; **к. ж** аж [Дід? Аж ні!]; **к. ось** *хто*: і тут *хто*: [**к. ось Петро́**: "Я знаю"]; **к. ра́птом** а вже [глядь! А вже по́руч біс]; **к. щось не те** *ф.* ♦ щось ковбаси́ть.
КОЛИ́-БУ́ДЬ будь-коли́, АБИ-КОЛИ; одна́ково коли́, все одно́ коли́.

КОЛИВА́ТИ, *г.* **КОЛИБА́ТИ: к. ду́шу** трясти́ ду́шу;
КОЛИВА́ТИСЯ хита́-, вихи́тува- /по-/, го́йда́-, хилита́-, колиха́-, хиля́-, *г.* трясти́ся, *о^к^ (- брезкле тіло)* колоти́-; *(- ціни)* стриба́ти; *(в очах)* мерехті-; **я. -ється** го́йданий, колиха-, хи́та-, похи́тув- /ви-/, *п^к^* хиткий, хилиткий, хитли́вий, гойдли́-, пого́йдли-, *(човен)* /пере-/.
КОЛИ-НЕ́БУДЬ коли́сь, одного́ дня, я́кось *(іншим разом)* коли-інше.
КОЛИ́-НЕ-КОЛИ > ВРЯДИ-ГО-; *ð* десь-не-де́сь.
КОЛИ́САНКА колиско́ва пісня, заколи́сованка.
КОЛИСА́ТИ, колиха́-, го́йда́-, хита́-; *(до сну)* лю́ля-, заколи́сува-, присипля́-; **я. коли́ше** = 1. **я. гойда**, 2. **я. заколисує**.
КОЛИ́СКА лю́ль-, лю́ля, го́йдалка; *(інваліда)* візо́чок; *п.* ба́тьківщина, джерело́, поча́ток, *ф^р^* дити́нство, сповито́к [**з коли́ски** з дити́нства, зі сповитку́].
КОЛИ́СЬ давніш(е), пере́дше, передні-, пе́р-, ранi-, в мину́лому, перед ти́м; я́кось; коли-не́будь, іншим ра́зом /ча́с-/; **як к.** по-да́вньому;
КОЛИ́СЬ ТО коли́сь таки́, ра́но чи пізно.
КОЛИХА́ТИ > КОЛИСАТИ.
КОЛИ́ШНІЙ > ДАВНІЙ; *ф^р^* попере́д-, дотепе́ріш-, передні́ший, пере́д-; *(час)* мину́лий.
КОЛІ́ЗІЯ > ЗІТКНЕННЯ.
КОЛІ́НО *(ламана лінія)* за́воро́т, за́крут, зиґза́ґ; *у^р^* покоління, рід; *(витівка)* шту́ка, ко́ник, колінце, фо́ртель; *(у музиці)* части́на, ро́зділ, *(у танці)* фігу́ра; **як об к.** шкере́берть [все, як об коліно]; **на колі́ні** *(писати)* по́спіхом.
КОЛІ́НЧАСТИЙ колінчатий, колінкува-.
КО́ЛІР ба́рва, заба́рвлення, *(лише слід)* тон, тінь; *(тварин)* масть; **у бі́лий /зеле́ний, черво́-/ к.** *(помалювати) г.* на біло /зеле́но, черво́-/.
КОЛІЩА́ КОЛЕСО; *ф^р^* ро́лик [на ~ах]; & ♦тко.
КО́ЛІЯ *(на шляху)* слід (від колі́с); *(залізниці)* лінія, полотно́; *г.* че́рга́; *д.* залізни́ця; **к. життя́** рути́на́.
КО́ЛО[1] кру́г, кружа́ло, диск; *(воза)* ко́лесо; *п.* сфе́ра, світ, спе́ктр, *(обов'язків)* о́бсяг; *(людей)* ото́чення, довкілля, товари́ство, середо́вище, угрупо́вання, *о.* всі навко́ло; *(танцю)* тур, кін; **ко́лом і навко́ло** навкружки́[а́].
КО́ЛО[2] *п^рк^* (по)біля́, край, при; *(скількох)* приблизно.
КОЛОБРО́ДИТИ пустува́-, *с.* бешкетува́-, шурубу́ри-, *р.* (коло)бро́ї-; **я. /м^н^ хто/ колобро́дить** с-и /звиклий/ ♦, галабу́рда, урви́голова, пали́вода, колобро́дник, бешке́т-, *(- дітей)* збито́ш-, шибе-, урви́тель, *п^к^* жлобува́тий, *о^к^* колобро́дис-, */- дітей/* збито́шний, ©.
КО́ЛОВОРОТ ви́рва, ВИР, *д.* крутіж; *(подій) п.* КАЛЕЙДОСКОП; *т.* ручна́ свердля́рка.
КОЛО́ДА *(тесана чи ні)* кругля́к, коло́дка, *д.* бе-

рвено́, цурпа́к, /*чотиригранна*/ брус; *(у спорті)* бум; *(на пасіці)* ву́лик; ☺ тупа́к, незгра́ба; *(карт)* компле́кт.

КОЛО́ДКА коло́да; *(під орден)* пла́нка; *(шевця)* копи́л; *(ножа)* держа́к; *з.* (*вися́чий*) замо́к;

КОЛОДКИ́ *і*ᶜ ди́би, скрипи́ці; *п.* пу́та; *(взуття з дерева)* дерев'я́нки.

КОЛО́ДНИК > АРЕШТАНТ.

КОЛО́ДЯЗЬ кривни́ця, *д.* ке[и]рни́-; *г*° прямови́сна ша́хта, сто́вбур, *д.* ство́л, *(вузька)* шурф.

КО́ЛОМ кружкома́, кружка́; *(один за одним)* чередо́ю, по че́рзі; **к. і навко́ло** > КОЛО.

КОЛОМИ́ЙКА > ПІСНЯ.

КОЛО́НА *б*ʸ сто́впа, підпо́ра, *(ум'ята в стіну)* піля́стра; *(пірамідкою верх)* обеліск; *(бійців)* *в*ᵘ *м*ᴴ ла́ви; *(авт)* ва́лка; *р.* череда́; & коло́нка.

КОЛОНІЗ/УВА́ТИ *(вільні землі)* заселя́-, засе́люва-; *(чужі землі)* зага́рбу-, захо́плю-, підбива́ти, поневолю-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **колонізу́є** с-и /звиклий/ ♦, з-й с♦, колонізатор, ско́рий на гарб, *п*ᴷ ~аці́йний, для ~а́ції, за́йня́тий -ією, ©.

КОЛО́НІЯ *(країна)* зале́жна /окупо́ва-/ земля́; *(утікачів)* посе́лення; *(емігрантів)* земля́цтво; *(виправна)* *с*° та́бір (примусо́вої пра́ці); *(організмів)* *б*ⁱ ску́пчення, /*бактерій*/ штам.

КОЛО́НКА > КОЛОНА; *(цифр)* стовпе́ць; *(водяна)* *п*ᵇ кран, *д.* кра́нт; *(заправна)* бензо♦, пу́нкт запра́вки; *(для опалення)* *п*ᵇ пі́чка.

КО́ЛОС & *з*ᵇ коло́сся.

КОЛО́С *і* **КОЛОСА́ЛЬНИЙ** > ВЕЛЕТЕНЬ *і* ВЕЛИЧЕЗНИЙ.

КОЛО́ТИ шпига́-, штрика́-, *д.* шпо́рта-; *(навиліт)* проко́люва-; *(у боці)* /по-/, болі́-; *(свиню)* забива́-, різа-; *(на дріб)* дроби́-, роздро́блюва- /-ля́-/, розще́плюва-, розко́люва-; *(дрова)* руба́-, тя́-; *(язиком)* *п.* дошкуля́-, допіка́-, підпуска́- шпи́льку, *д.* добира́-, *(очі)* виїда́-, *(в очі)* цвіка-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **ко́ле** с-и ♦, з-й у♦, колі́й, *(річ)* колу́н, *п*ᴷ /*спис*/ шпигу́чий, кілки́й, кольки́й, колю́чий, шпича́стий, /*зброя*/ холо́дний, кинджа́ль-, *к*ᴴ коло́ль-, *с*ᴷ коли- [коли́віск], © шпига́ючи, коло́вши;

ВКОЛО́ТИ ушпигну́ти ◊;

КОЛЬНУ́ТИ шпиг(о)ну́ти /у~/ ◊.

КОЛОТИ́ТИ *(воду)* міша́- /розмі́шува-/ (і каламу́ти-); *п.* баламу́ти-, збу́рюва- /під-/, бунтува́-, хвилюва́-, бенте́жи-; *(з люті)* *н*° трясти́, труси́-; & *(рідину)* розколо́чува-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **коло́тить** 1.-4. с-и ♦, ©, 1. покли́каний с♦, для коло́чення, за́йня́тий -ям, 2. **я. каламутить**, 3. *(масло)* **я. сколочує**, 4. **я. баламутить**.

КОЛОТИ́ТИСЯ *(- серце)* би́-, кала́тати, токоті́[а́]-; /*пристрасті*/ клекоті́-, бу́рха-; *(з переляку)* тремті́-, дрижа́- трясти́ся; *(мати клопіт)* товкти́-, моро́чи-; *р.* обу́рюва-; *(- думки)* не дава́ти спо́кою; *п.* колобро́ди-; *(за що)* зчиня́бу́чу, свари́тися, спереча́-; *(- брезкле тіло)* *ф.* колива́-; **колоти́лось** кипіли /вирува́-/ при́страсті; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-иться** 1.-4. с-и ♦, 1. *(- серце)* з-й ві́чно ♦, 2. *(- рідину)* коло́чений, розколо́чува-, 3. **що клекоче**, 4. **що зчиня́ бу́чу +** коло́тник, *п*ᴷ коло́тливий;

ЗА≈≈ втра́тити душе́вну рівнова́гу ◊.

КОЛОТНЕ́ЧА сва́рка, гриз(от)ня́, зва́да, колотня́, сварня́, *в.* заїдня́, *д.* ко́лот; *(заворуха)* ЗАМ'ЯТТЯ, ка́ша, веремія, катава́сія, бу́ча; *(велика)* завору́шення.

КОЛО́ШКАТИ поло́ха-, розполо́хува-, розля́кува-, розколо́шкува-; *(збурювати спокій)* турбува́-; *(чуб)* *р.* ко́шла-, кошла́ти-; ± ЛЯКА-.

КОЛУВА́ТИ кружля́-, колесува́-, крути́тися, оберта́-, *(робити гак)* об'їжджа́ти; **я. колу́є = я. кружля**[2].

КОЛУПА́ТИ копирса́-, длу́ба-, ко́рпа-, шпо́рта-; *(долотом)* довбти́, довба́-; *(в носі)* *г.* довба́-; & виколу́пува-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **колупа́** зви́клий /с-и/ ♦, з-й роз♦, колупа́льник, колупа́йло, шпо́рта, *п*ᴷ колупа́льний, копирса́ль-;

КОЛУПНУ́ТИ /с♦/; **к. се́рце** угри́зтися в с.;

ЗАКОЛУПНУ́- *(серце чиє)* зворуши- *кого*.

КОЛЮ́ЧИЙ шпильча́стий, ШПИЧАКУВА-, колючкува́-; *(очі)* го́стрий, прони́зливий; *(віц)* ущи́пли-, у́ї́дли-, щипу́чий, їдки́й, дошкульни́й; *(дріт)* заколю́че-; & кольки́й, колю́щий.

КОЛЮ́ЧКА шпи́ль-, шпи́ч-, шпича́к; *(у тілі)* ска́бка; *(у їжака)* го́л-; *(недуга)* *ж*ᴹ ко́ль-.

КОЛЮЧОРІ́ЖУЧИЙ *с*° зда́тний коло́ти й рі́зати; **к. пре́дме́т** колю́чий різа́к /різачо́к/.

КОЛЯ́СА по́віз, екіпа́ж, коля́ска, фаето́н, *б*ᶾ коч.

КОЛЯ́СКА *(інваліда)* віз(о́ч)ок.

КО́ЛЬБА *г.* *(кріса)* прикла́д.

КО́ЛЬКА *(у боці +)* біль, *ж*ᴹ колю́чка;

КО́ЛЬКИ & ко́льочки; **на к. бере́ кого** 1. боли́ть *кого*, 2. сміє́ться до сліз *хто*.

КОЛЬКИ́Й > КОЛЮЧИЙ.

КОЛЬОРИ́СТИЙ БАРВИС-, квітча́с-, пишноба́рвний, рясноба́рвий; ± ВЕСЕЛКОВИЙ.

КОЛЬОРИ́Т *(у мистецтві)* тона́льність, тон; *(забарвлення)* ко́лір, нюа́нс; *(місцевий)* *п.* самобу́тність, своєрі́дн-, характе́рна особли́в-.

КОЛЬОРИ́ТНИЙ мальовни́чий, БАРВИСТИЙ, яскра́вий; *п.* своєрі́дний, характе́р-.

КОЛЬОРО́ВИЙ барви́стий, не безба́рвний, заба́рвле-; *(стобарвий)* весе́лко́-, рясноба́р-, різноба́р-, строка́тий, стоба́рвний, *с*° різноко́лір-; *(метал)* не чо́р-; *(- расу)* не білий; & ᵃвесе́лчатий.

КОМА́НДА нака́з, *г.* ро́зказ; *(провід)* кома́ндування; *(танка)* особо́вий скла́д, екіпа́ж, обслу́га, *з.* зало́га; *с*ᵐ колекти́в, *г.* дружи́на.

КОМАНДИ́Р зве́рхник, *г.* команда́нт; *(вищий)* кома́ндувач, полково́дець, воєво́да, воєнача́-

льник, *і*^{c} ота́ман, *с*^{o} кома́ндуючий, *с.* головнокома́ндувач; *(куреня)* курі́нний, *(чоти)* чото́вий, *(сотні)* соте́нний, *(полку)* полковник.

КОМАНДИРО́ВАНИЙ відря́дже-, делеґо́ва-.

КОМАНДИРО́ВОЧНІ *(папери)* відря́дні, *(гроші)* добові.

КОМА́НДНИЙ *(- кадри)* керівни́й, /*посаду ще*/ провідни́й, ключови́й, чолови́й; /*узвишшя*/ *в*^{й} панівни́й; **к. склад** старши́на.

КОМА́НДУВАННЯ верхово́дство.

КОМА́НД/УВАТИ віддава́- кома́нди, нака́зу-; *(військом)* керува́ти, очо́лю- *що*; ***ж***^{м} порядкува́ти, урядува́-, ору́ду-, верхово́дити, розпоряджа́тися, *р.* ра́дити; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **кома́ндує** с-и ♦, ра́дий очо́ли-, ~увач, ~ДИР, *п*^{к} ~НИЙ, ©.

КОМА́НДУВАЧ > КОМАНДИР.

КОМА́ХА ку́зька, *ж*^{м} мура́ха, мура́шка, *(червона /Cerambux/)* козачо́к; & кома́ш(еч)ка, комаши́н(к)а, *з*^{б} комашня́.

КОМАШИ́ТИСЯ > МЕТУШИ-, *о*^{к} муравли́-; & комашні́ти.

КОМАШНЯ́ мурашня́, *(кровопивча)* гнусь.

КОМБІНА́Т *(промисловий)* підприє́мство; *(комунально-побутовий)* об'є́днання.

КОМБІНА́ТОР ділок, ґешефтма́хер, *ф.* мудраґе́ль, *з*^{н} хитрому́дрий.

КОМБІНА́ЦІЯ сполу́чення /поє́дна-, розташо́ва-/ в пе́вному поря́дку; *(у грі)* композиція, стратегі́чна схе́ма; *(лукава)* хи́трий хід /крок, ко́ник, мане́вр/, МАХІНАЦІЯ.

КОМБІН/УВА́ТИ змі́шува- /добира́-, розташо́вува-, компонува́-, сполуча́-/ у пе́вному поря́дку; *(дії)* поє́днува- /з'-/; *(зиск)* вихитро́вува-, /*нечесно*/ МАХЛЮВА-, крути́-, як ци́ган со́нцем; & *д*^{к} ви́≈; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **~у́є** с-и /звиклий/ ♦, з-й змахлюва́-, ~а́тор, махіна́-, *п*^{к} ско́рий на ~а́ції, ~а́торський, ©.

КОМЕ́ДІЯ > П'ЄСА; *(розвагова)* водеві́ль; *(комічний випадок)* сміхови́на, сміхота́, курйо́з, сміх та й го́ді; ***ф***^{р} лицемі́рство, нещи́ра гра, ФАРС; *з*$^{-н}$ анекдо́т(а).

КОМЕДІА́НТ > АКТОР, КЛОУН; *(комедійний актор)* ко́мік; *(у житті)* бла́зень, фіґля́р; *(що вдає когось)* удава́ка, симуля́нт, приду́рок, *к*^{н} удава́льник; ± ЛИЦЕМІР.

КОМЕНДА́НТ *(будівлі)* управи́тель, *(військових одиниць)* нача́льник; & коменда́нтик.

КОМЕНТА́Р *(до тексту)* тлума́чення, поясне-, /роз'-/; *(до подій)* зауваже-, крити́чний о́гляд;

КОМЕНТАРІ́ *(до тексту)* примітки ◊.

КОМЕНТУВА́ТИ пояснюва- /роз'-/, ТЛУМАЧ-И-, супрово́ди- коментаре́м, дава́- коментарі; **я.** /*м*^{п} **хто**/ **коменту́є** с-и ♦, покли́каний про♦, комента́тор, *о.* з гото́вим коментаре́м, ©.

КОМЕРСА́НТ крама́р, купе́ць, неґоція́нт, *з*^{н} гендля́р, спекуля́нт, *г.* торгіве́ць, *с*^{o} торго́вець; *(доставець соли з Криму)* чума́к.

КОМЕ́ТА хвоста́та зі́рка, зі́рка з деркаче́м.

КОМЕРЦІ́ЙНИЙ торгове́ль-, торго́вий, крама́рський, меркантильний, *з*^{н} гендля́рський.

КОМИЗА́ > ВЕРЕДУН.

КОМИЗИ́ТИСЯ упира́-, опина́-, пруча́-, норови́-, *ж*^{м} огуря́-, *о.* става́ти ди́бки; ***р.*** ВЕРЕДУ-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **-и́ться** с-и /звиклий/ ♦, з-й за♦, комиза́, *п*^{к} комизли́вий, норовли́-, зати́нчи-, НОРОВИСТИЙ, ©;

ЗАКОМИ́ЗИТИСЯ затя́тися ◊.

КО́МИН бо́вдур, *к.* ви́від, верх; *(канал на дим)* *с*^{o} димохі́д; *(на даху)* дима́р; & комино́к.

КОМІВОЯЖЕ́Р > АҐЕНТ.

КО́МІК КОМЕДІЯНТ; ***п***^{б} веселу́н, сміх(от)у́н.

КО́МІР ко́внір; *(сорочки)* о́бшивка; & ♦е́ць, ♦чик.

КОМІ́РНИК > КВАРТИРАНТ.

КОМІРНИ́К маґазине́р, *г.* маґази́нник, *в*^{й} каптена́рмус, *с*^{у} завскла́ду.

КОМІ́СІЯ *(повноважна рада)* комі́те́т, коле́ґія; *(у торгівлі)* дору́чення; *(відсоток)* комісо́ве.

КОМІТЕ́Т КОМІСІЯ; **викона́вчий к.** *г.* екзекути́ва.

КОМІ́ЧНИЙ смішни́й, сміхови́н-; *(епізод)* анекдоти́ч-, куме́д-, курйо́з-, весе́лий; *(актор)* комедійний.

КОМО́РА *д.* клі́ть, спіжа́рня; *(на крам)* гамазе́й, склад, склеп; *(на зерно)* шпихлі́р; *(при хаті)* хи́жа; ± ПОВІТКА.

КОМПА́КТНИЙ щі́ль-, тісни́й, без про́міжок, під ро́змір кише́ні; *(твір)* коро́ткий, сти́слий.

КОМПАНІ́ЙСЬКИЙ товари́сь-, арті́льний, *з.* прики́дливий до люде́й; *к*^{н} комуніка́бель-.

КОМПА́НІЯ товари́ство, панібра́т-, гу́рт, ко́ло дру́зів [зібра́в **-нію**]; *(тепла)* душа́-♦, *і*^{р} гоп-♦, *з.* кумпа́нство, *ж.* бра́тія; ***ж***^{м} го́сті; *(промислова)* фі́рма, спі́лка; **не к.** ***хто*** кому не ма́є ні́чого спі́льн- *хто* з ким; **-нією** гурто́м; **в -ні́ї** в гурті́; **в -ні́ї з** ***ким*** *(- двох +)* у па́рі з.

КОМПАНЬЙО́Н партне́р, това́риш, співуча́сник, напа́р-, *г.* кумпа́н & ♦ка /*г.* това́ришка/.

КО́МПАС > ДОРОГОВКАЗ.

КОМПЕНСА́ЦІЯ *(дія)* відшкодува́ння, зрівнова́жува-, покриття́ ви́трат; ¤ відшкодо́вання; ***м***^{а} вирі́внюва- [*н.* фу́нкцій], замі́на [*н.* кліти́н].

КОМПЕНС/УВА́ТИ відшкодо́ву-, попо́вню-, вирі́вню-, зрівнова́жу-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **~су́є** с-и ♦, з-й /змуше-, гото́вий/ відшкодува́-, відшкодівни́к, *(річ)* ~а́тор, *п*^{к} відшкодівни́й, ~а́тор-, ~аці́й-, для ~а́ції, *с*^{к} компенсу́й- [компенсу́й-шкода], © ~у́ючи.

КОМПЕТЕ́НТНИЙ обі́зна-, тяму́щий, кваліфіко́ваний, *ф.* підку́тий; *(у чім)* що зна́ється на *чім*, *о.* як у се́бе вдо́ма у *чім*; *(урядовець)* повнопра́вний, повнова́жний, повновла́дний.

КОМПІЛЮВА́ТИ *і* **КОМПІЛЯ́ЦІЯ** > КОМ-

ПОНУВАТИ *і* КОМПОЗИЦІЯ.

КО́МПЛЕКС *(дій)* суку́пність, ни́зка, РЯД, пле́тиво, перепле́тення, *ф.* буке́т; *(якостей)* спі́льність; *(оборонний)* ву́зол; *(шляхів)* мережа́; *(будов)* анса́мбль, *(ГЕС)* каска́д(а); ± КОМПЛЕКТ.

КОМПЛЕ́КТ набір, *(знарядь)* справи́лля, /*рибальських*/ спра́ва; *(ключів)* в'я́зка, ни́зка; *(посуду)* сервіс; *(меблів)* ґарніту́р; *(білизни)* па́ра, зміна; *(карт)* коло́да; *(засобів)* паке́т; *(літер)* $т^я$ шрифт; *(товарів)* асортиме́нт; *(газет за рік)* річни́к; ± КОМПЛЕКС.

КОМПЛЕКТ/УВА́ТИ укомплекто́ву-, допо́внюю /добира́ти/ до компле́кту, склада́- компле́кти; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й у♦, ~ува́льник, за́йнятий ~ува́нням, $п^к$ ~тува́льний, ~ацій-, складови́й, *ф* де ~ту́ють [цех, де ~у́ють аґреґа́ти], ©;

УКОМПЛЕКТУВА́ТИ *(ким)* обсади- ◊.

КОМПЛЕ́КЦІЯ стату́ра, будо́ва тіла; ± ПОСТА-.

КОМПЛІКА́ЦІЯ ускла́днення, скла́дність, заплу́таність, плутани́на, $к^н$ скла́днощі.

КОМПЛІМЕ́НТ *(кому)* похвальба́, похвала́, ле́стощі; *(понад міру)* панегірик.

КОМПОЗИ́ТОР > ТВОРЕЦЬ.

КОМПОЗИ́ЦІЯ *(твору)* будо́ва, структу́ра; *(насмикана)* компіля́ція, насмикани́на; *(музична)* твір, о́пус; *(дія)* компонува́ння, уклада́-, творе-; ± КОМПОНУВАТИ.

КОМПОНЕ́НТ складни́к, ІНҐРЕДІЄНТ, елеме́нт, *(складної рідини)* фра́кція.

КОМПОНУВА́ТИ твори́-, склада́- /у-/; *(з чужих творів)* компілюва́-; *(вірші)* писа́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **компону́є** с-и ♦, з-й с♦, творе́ць, а́втор, $з^н$ писа́ка, *(музику)* компози́тор, $п^к$ компонува́льний, композицій-, ©;

СКОМПОНУВА́- /ви́-/, $ж^м$ зла́ди-, зліпи- ◊.

КОМПО́Т *(із сушні)* узва́р.

КОМПРЕ́С *у.* окла́д, $п^б$ припа́рка.

КОМПРОМІ́С > ПОСТУПКА; & компромісик.

КОМПРОМ/ІТУВА́ТИ ЗНЕСЛАВЛЮ-, РОЗВІНЧУ-, шельмува́ти, паплю́жи-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **компромітує** с-и ♦, з-й с♦, зви́клий знесла́вл-ю-, знесла́влювач, *(матерія́л)* компрома́т, $п^к$ очо́рнювальний, /*фактаж*/ ~ітацій-, ~а́т-, сканда́льний, знесла́вчий, для ~іта́ції, ©.

КОМП'Ю́ТЕР $с^о$ ЕОМ /= електро́нно-обчи́слювальна маши́на/; & *к.* комп.

КОМУ́ $п^ф$ → **ХТО: кому́-кому́, а йому́**... хто-хто, а він... [**к.-к., а й. відо́мо** х.-х., а він знає].

КОМУ́НА *(колгосп)* колекти́в, артіль; $і^р$ комуні́зм, комуністи́чний лад; *(у Франції)* грома́да.

КОМУНА́ЛЬНИЙ *(- послуги)* побуто́вий; *(- мешкання)* спільний, багатосімей-; *(транспорт)* міськи́й, муніципа́льний.

КОМУНІКА́Т *і* **КОМЮНІКЕ́** > ПОВІДОМЛЕННЯ.

КОМУНІКА́ЦІЯ зв'язо́к, сполу́чення; $к^н$ спілкува́ння; ± КОНТАКТИ.

КОМФО́РТ виго́ди, $с^о$ зру́чності.

КОМФОРТА́БЕЛЬНИЙ вигідний, зру́ч-, комфо́рт-, з виго́дами.

КОНА́ТИ умира́-, дохо́ди-, агонізува́-, кінча́тися; *(у муках)* му́чи-; *(бути на Божій дорозі)* на ла́дан ди́ха-, пря́с- на тонку́; **я.** /$м^н$ **хто**/ **коня́** с-и ♦, прире́чений с♦, ма́йже труп /мрець/, $п^к$ при́смертний, умиру́щий, ма́йже ме́ртвий, /*хорий*/ агоні́йний, $у^р$ сме́рт-, $п^о$ притру́н-, *о.* вже на відхо́ді, ©.

КОНВЕ́НЦІЯ *(міжнародня)* уго́да, па́кт, до́говір; з'їзд, конґре́с; ± ЗБОРИ, КОНФЕРЕНЦІЯ.

КОНВЕ́РСІЯ *(дія)* перелицюва́ння /¤ перелицьо́ва-/, переверта́- /об-/, *(дія* + ¤*)* переро́бка; ¤ пере́твір; *(позики)* о́бмін; *(слова)* зміна зна́чення /граматичної характеристики/.

КОНВЕ́РТ паке́тик, *г.* ковéрта, *(великий)* паке́т; $з^{-п}$ обго́ртка.

КОНВО́Й *(в'язнів)* ва́рта, сторо́жа, охоро́на; *(вантажу)* су́провід; $ж^м$ конвоїр, конво́йник.

КОНВОЮВА́ТИ *(в'язнів)* вартува́-, стерегти́, охороня́-; *(від нападу)* супрово́ди-, супрово́джува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **конвою́є** с-и ♦, призна́чений від♦, конвоїр, збро́йний супровідник, охоро́нець, $з^б$ конво́й, збро́йний су́провід, $п^к$ конво́йний, супровідни́й, для конвоюва́ння, ©.

КОНВУЛЬСИ́ВНИЙ > ДРИГОТЛИВИЙ.

КОНВУ́ЛЬСІЇ $м^н$ КОРЧІ; *(під час пологів)* пере́йми /$о^д$ пере́йма/; *(у худоби)* перело́ги.

КОНҐЛОМЕРА́Т (механічна) СУМІШ; *п.* збирани́на, мішани́на.

КОНҐРЕС з'їзд; *(у ряді країн)* парля́мент.

КОНДЕНС/УВА́ТИ згуща́-, густи́-, згу́щува-, ущільню-; *(струм)* накопи́чу-, нагрома́джу-, збира́ти; *(виклад)* стиска́-; *(газ на рідину)* ПЕРЕТВОРЮВА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й с♦, згу́щувач, ущільню-, *(річ)* ~а́тор, $п^к$ ущільни́й, густи́ль-, ~ацій-, ~а́тор-, для ~а́ції, ©.

КОНДИ́ТОР цуке́рник.

КОНДИ́ТОРСЬКА цуке́рня.

КОНДИЦІОНЕ́Р $з^п$ *(повітря) у.* охоло́джувач.

КОНДИ́ЦІЯ *(краму)* я́кість, но́рма, станда́рт; *(в угоді)* умо́ва; $і^р$ (суспільний) стан.

КОНДУ́КТОР > ПРОВІДНИК.

КОНЕ́ЧНИЙ /до♦/, укра́й необхід-, ко́нче потрі́б-, ЖИТТЄВИЙ; обов'язко́-, неодмінний; невідкли́ч-, невідворо́тній; *(смертний)* тлін-, мину́щий;

КОНЕ́ЧНО ко́нче ◊, *о.* як со́нця [**к. тре́ба** тре́ба, я. с.], $о^к$ безпосере́дньо [**к. Вам**].

КОНЕ́ЧНІСТЬ з -сти че́рез необхідність.

КО́НИК > КІНЬ; *(учинок)* ви́брик, фо́ртель; *(людська риса)* при́страсть, го́бі, $с^о$ хо́бі; *(комаха)* ♦-стрибуне́ць, *(з хліба)* га́лочка, бала́бушка.

КОНКІСТАДО́Р > ЗАВОЙОВНИК.
КОНКЛЮ́ЗІЯ > ВИСНОВОК.
КОНКЛА́В > РАДА.
КОНКРЕТИЗУВА́ТИ *фʳ* уто́чнювати.
КОНКРЕ́ТНИЙ *(*чі́тко*)* ви́значе- /окре́сле-/, реа́ль-, *фʳ (*цілко́м*)* пе́в- [у цілко́м пе́вних умо́вах], *ф*ᵃ не безпре́дме́т- /абстра́кт-/; ± ТОЧНИЙ.
КОНКУРЕ́НТ супе́рник; *(супротив-)* противо́рець, опоне́нт; *(що аж)* антагоні́ст; ± ВОРОГ.
КОНКУРЕ́НЦІЯ супе́рництво, змага́ння; **що не зна -е́нції** безконкуренці́йний, безконкуре́нт-.
КО́НКУРС > ЗМАГАННЯ.
КОНКУР/УВА́ТИ супе́рнича-, ЗМАГАТИСЯ, БОРО- за пе́ршість, мі́ря- *(*си́лою*)*, виступа́-, як супе́рник; **я. /мᴴ хто/ конкуру́є** с-и ♦, з-й позмага́-, втя́гнутий у ~е́нцію, ~ент, супе́рник, *пᴷ* конкуре́нтний, супе́рницький, ©.
КОНОВА́Л *cʸ* ветерина́р; *зᴴ* лі́кар, фе́льдшер.
КОНОКРА́Д коновід; ± ЗЛОДІЙ.
КОНОПА́ТИТИ *cᵒ* шпарува́-, затика́-, забива́-, зашпаро́ву-; **я. /мᴴ хто/ шпару́є** с-и ш., покли́каний заш., шпарува́льник, для шпарува́ння, за́йня́тий -ям, *пᴷ* шпарува́льний, © шпару́ючи.
КОНО́ПЛІ *(волокно з конопель)* пря́диво; & *(поле)* *коноплище.
КОНСЕРВАТИ́ВНИЙ традиці́й-, ортодокса́ль-, *с.* реакці́й-, непрогре́сив-, нелібера́ль-, ретрогра́д-; старомо́д-, стари́й, віджи́лий; *(ухил)* пра́вий; ± ЗАШКАРУБЛИЙ.
КОНСЕ́РВИ > ПРОДУКТИ.
КОНСЕР/ВУВА́ТИ *(їжу)* зберіга́-; *(будову)* припиня́-; *(плян)* заморо́жува-; **я. /мᴴ хто/ консерву́є** с-и ♦, з-й за♦, ~вува́льник, *(чинник)* ~ва́нт, *пᴷ* ~ваці́йний, ~вува́ль-, для ~ва́ції, *фʳ* де консерву́ють [цех, де -у́ють кров], ©;
ЗАКОНСЕРВУВА́ТИ *(плян)* заморо́зи-, відвести́ на запасну́ ко́лію, покла́с- під сукно́, відкла́сти на туре́цький Вели́кдень ◊.
КОНСИ́ЛІЮМ > НАРАДА.
КОНСИСТО́РІЯ *(епископська)* **ц.** канцеля́рія; *д!* НАРАДА.
КОНСОЛІД/УВА́ТИ гуртува́-, згурто́ву-, об'є́дну-, концентрува́ти, збира́- доку́пи, *оᴷ* доку́пи-; *п.* цементува́-; *з⁻ⁿ* зміцню-; **я. /мᴴ хто/ ~у́є** с-и ♦, з-й с♦, ~а́тор, *пᴷ* гуртівни́й, ~аці́й-, для ~а́ції, *сᴷ* консоліду́й- [~у́й-чинник], ©.
КОНСПІРАТИ́ВНИЙ законспіро́ва-, засекре́чe-; *(гурт)* нелега́ль-, тає́м-, секре́т-, підпіль-; & конспіраці́й-.
КОНСТАТУВА́ТИ стве́рджу-, засвідчу-, встано́влю-, відзнача́ти; **я. /мᴴ хто/ констату́є** с-и ♦, змушений стве́рди-, засвідчувач, *пᴷ (*твердо*)*-свідчий, свідо́цький, *о.* як стве́рдження /свідче-/, © констату́ючи.
КОНСТИТУ́ЦІЯ > ЗАКОН; *(тіла)* будо́ва.
КОНСТРУ́КТОР > ТВОРЕЦЬ.
КОНСТРУ́КЦІЯ *(машин)* будо́ва, структу́ра; *бʸ* спору́да; *лᴸ* словосполу́ка.
КОНСТРУЮВА́ТИ > ТВОРИТИ.
КО́НСУЛ *і* **КОНСУЛЬТУВА́ТИ***(*СЯ*)* > ПРЕДСТАВНИК *і* РАДИТИ*(*СЯ*)*.
КОНТА́КТ спілкува́ння, зв'язо́к; *(з авдиторією)* взаєморозумі́ння; *еⁿ* до́тик, мі́сце до́тику;
КОНТА́КТИ стосу́нки, зно́сини, взає́ми- /*сᵒ* взаємовідно́си-/ ◊.
КОНТЕ́КСТ ури́вок те́ксту, що розкрива́ ска́зане /*оᴷ* сло́во/.
КОНТИНЕ́НТ матери́к; *(тверда земля)* суході́л.
КО́НТО > РАХУНОК.
КОНТО́РА канцеля́рія; *(нотарія́льна)* бюро́.
КОНТРАБА́НДА *г.* пачка́рство, переми́тниц-.
КОНТРА́КТ УГО́ДА, до́говір, па́кт, зобов'я́зання.
КОНТРАКТУВА́ТИ підряджа́-, ряди́-, догово́рюва-, найма́-, законтракто́вува-, *з.* єдна́-, годи́-; **я. /мᴴ хто/ контракту́є** с-и ♦, покли́каний підряди́-, за́йня́тий на́ймом, підря́дник, наймáч, *пᴷ* контракці́йний, ©.
КОНТРА́СТ протиле́жність, поля́рність; *(неподібність)* розбі́жність, © *(як)* не́бо і земля́.
КОНТРАТА́КА контрна́ступ, протина́ступ.
КОНТРИБУ́ЦІЯ > ДАНИНА.
КОНТРОВЕ́РСІЯ > СУПЕРЕЧНІСТЬ.
КОНТР/ОЛЮВА́ТИ здійсню- ~о́ль, перевіря́ти, три́ма- під ~о́лем, *(пресу)* цензурува́-, ± НАГЛЯДА-; **я. /мᴴ хто/ контролю́є** с-и ♦, з-й про♦, за́йня́тий контро́лем, контроле́р, *пᴷ* пере́вірчий, ~о́льний, для контро́лю, ©;
ПРОКОНТРОЛЮВА́ТИ *г.* /с-/ ◊.
КОНТРО́ЛЬ пере́вірка; на́гляд; *(преси)* цензу́ра.
КО́НТУР > ОБРИС; *(губ)* РИСУНОК.
КО́НУС *у.* стіжо́к; **-ом** стіжко́м, шатро́м.
КОНУСОВИ́ДНИЙ, -ПОДІ́БНИЙ стіжкува́тий.
КОНЦЕРТ/МЕ́ЙСТЕР імпреса́ріо; *хᵃ* ~ма́йстер.
КОНФЕРЕ́НЦІЯ збо́ри, нара́да, фо́рум, ві́че; *(учена)* симпо́зіюм, семіна́р, кру́глий стіл, кольо́квіюм; *(з пресою)* прес-конфере́нція.
КОНФЕ́СІЯ віровизна́ння, *зⁿ* віросповіда́-.
КОНФІГУРА́ЦІЯ *(тіл)* фо́рма; *(площин)* о́брис, ко́нтур; *(зірок)* співрозташо́вання /*сᵒ* співрозташува́ння/, співрозмі́щення; ± ФІГУРА.
КОНФІДЕ́НТ > ДОНОЩИК.
КОНФІДЕНЦІ́ЙНИЙ су́то прива́т-, інти́м-; *(лист)* дові́рчий, *г.* довіро́чний; *(таємний)* секре́т-, *ф.* підкили́м-; & конфіденція́ль-.
КОНФІРМА́ЦІЯ *(на посту)* затве́рдження; *(неофіта)* **ц.** прилу́че-; *(у католиків)* миропома́за-.
КОНФІСКА́ЦІЯ *(майна)* експропрія́ція, ви́власнення; *(публікацій)* ви́лучe-; & *г.* конфіска́та.
КОНФІТУ́РИ варе́ння; *(з протертих плодів)* пови́дло, дже́м, мармеля́да, /*густе*/ пастила́.
КОНФЛІ́КТ протистоя́ння, сва́р(к)а; *(військ)* су-

тич-; *(в політиці)* ускла́днення, тертя́; *(інтересів)* зі́ткнення, колізія; *(поглядів)* супере́чка; *(у творі)* головне́ протистоя́ння; ± ЧВАРА.

КОНФЛІКТ/УВА́ТИ ВОРОГУ-, захо́дити в ~; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~у́є** розсва́рений /пере-/, розконфлікто́ва-, зви́клий ♦, втя́гнутий у ~, *о.* у ~і, ©.

КОНФРОНТА́ЦІЯ зіткнення, СУТИЧКА.

КОНФРОНТ/УВА́ТИ > ПРОТИБОРСТВУ-; *(з чим)* *к.* пе́рти /$д^к$ на-/ про́ти *чого*, *(з ким)* *з.* ма́на пеню́; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~у́є** с-и ♦, втя́гнутий у ~а́цію, $п^к$ супроти́вний, ~аці́й-, противо́рчий, ©.

КОНФУ́З за́мішка, заміша́ння, ніяковість, зніяковілість, зніякові́ння, засоро́мле-, $к^н$ незру́чне стано́вище, $ж^м$ запа́рка.

КОНЦЕНТР/УВА́ТИ ску́пчу-, зосере́джу-, $ж^м$ копи́чити, *о.* збира́- доку́пи /в кула́к/; *(сили)* консолідува́-; *(рідину)* **х.** наси́чу-, згу́щу-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~у́є** с-и /зви́клий/ ♦, покли́каний зосере́ди-, зосере́джувач, *(рідину)* ~а́т *чого*, $п^к$ ~аційний, зосере́дній, для ~а́ції, $ф^р$ де с~о́вано, ©.

КОНЦЕ́ПЦІЯ > СВІТОГЛЯД; *(твору)* провідна́ ду́мка, іде́йний за́дум, іде́я.

КОНЦЕ́РТ > ВИСТАВА.

КО́НЧЕ до♦, (до)коне́чно, неодмінно, обов'язко́во, *р.* притьмо́м, притьма́, *с.* будь-що-бу́дь, будь-що́, хай (там) що́, *о.* кро́в з но́са, $ф^р$ аж [чи треба аж їй казати?]; *(треба)* до скру́ти, до зарізу, як повітря /со́нця/.

КО́НЮХ стає́нний.

КОНЮ́ШНЯ > СТАЙНЯ.

КОНЬЯ́К *у.* мед-горілка; *(з цукром і гарячою водою)* ґроґ; ± АЛЬКОГОЛЬ, ВИНО.

КООПЕРА́ЦІЯ *(у праці)* співпра́ця, співробітництво, співдія; $ж^м$ *(крамниця)* кооперати́в(а).

КООРДИН/УВА́ТИ пого́джу- /уз-/, *г.* узгі́дню-; *(вносити лад)* гармонізува́ти, баля́нсува́-, зла́годжу-, зрівнова́жу-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й /покли́ка-/ узго́ди-, для ~а́ції, за́йня́тий -іє́ю, ~а́тор, узго́джувач, $п^к$ узго́джуваль-, ~аці́йний, узго́дчий, $с^к$ координу́й- [~у́й-група], ©.

КОПА́ЛЬНЯ ру́дня, $с^о$ ру́дник; *(вугілля)* ша́хта.

КО́ПАНКА > ВОДОЙМА, *(на рибу)* са́джавка.

КО́ПАТИ *(ногою)* би́-, штовха́-, відпиха́-; *(- бидло)* хвица́[я́]-, брика́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **ко́па** с-и /маста́к/ ♦, ради́й ко́пну-, ще́дрий на копняки́, ©.

КОПА́ТИ ри́-; *(руди)* вико́пува-, добува́-; $ф^р$ розко́пува- /від-/; *(під ког')* копа́тися, підко́пува-, інтриґува́ти про́ти *кого*; *(грядку)* $о^к$ розпу́шу-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **копа́** с-и ♦, змушений /поклика-/ ви♦, копа́ч, копа́льник, лопа́т-, граба́р, $п^к$ копа́льний, для копа́ння, $с^к$ -ко́п [рудоко́п], ©;

КОПА́ТИСЯ ри́- ◊, *(шукати)* вишу́кувати, дошу́куватися; *(марудитися)* КОРПА-; *(під кого)* КОПАТИ; ± РОБИ- [роби́ти ка́пості];

ЗАКОПА́ТИСЯ *(де)* заши́тися, *д.* загра́ба- ◊.

КОПА́Ч граба́р, землеко́п, лопа́тник; *(буряків)* копа́льник, /*машина*/ бурякокопа́ч.

КОПИ́Л *(шевський)* коло́дка, зраз; **п.** зразо́к, взіре́ць, манір, кшта́лт, $ж^м$ копи́то́, копи́ло.

КОПИ́ЛИТИ *(губи)* закопи́люва-, випина́-, віддува́-, криви́-; & $д^к$ від♦ /ви́-/ (губи); **к. гу́би** обража́тися, говори́ти ображено, $о^к$ цура́тися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **копи́лить** с-и /зви́клий/♦ (гу́би), ©;

ЗАКОПИ́ЛИТИ: з. гу́би ви́пнути гу́би; ◊;

КОПИ́ЛИТИСЯ *(- губи)* віддува́- ◊.

КОПИРСА́ННЯ колупа́-, длу́ба-, длубани́на.

КОПИРСА́ТИ > КОЛУПАТИ.

КОПИРСА́ТИСЯ длу́ба-, *(в душі)* шпо́рта-.

КОПИ́ТО́ & копи́тце, копи́течко.

КОПИ́ЦЯ *(сіна)* стіжо́к; *(велика)* коп'я́к; **п.** ку́па; *(волосся)* ку́чма, куде́ля; & копи́чка, $д^{-к}$ *(укритий копицями)* *закопи́чений.

КОПИ́ЧИТИ *(гроші)* збива́ти копійку.

КОПІЙЧА́НИЙ **п.** малоцін-, безва́ртий; *(- працю)* малопла́тний, $к^н$ низькоопла́чува-; *(зиск)* дрібни́й, не ва́ртий уваги, дріб'язко́вий; & *р.* копійковий.

КОПІТКИ́Й > МАРУДНИЙ.

КОПІЮВА́ННЯ *д.* наподібнення, ± КОПІЯ.

КОПІЮВА́ТИ відтво́рю-, відмальо́ву-, повто́рю-, імітува́ти, $о^к$ наподібню-, *о.* ступа́ти в чужі сліди́, переспівува-, *г.* взорува́тися на; *(мову)* перейма́ти язика́; *(раз $т^к$)* дублюва́-; *(виступ)* розмно́жу-; *(кого)* насліду-, мавпува́ти, *(комічно)* пародіюва́-; *(дію)* моделюва́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **копію́є** с-и /маста́к/ ♦, зго́дний /з-й/ с♦, копіїст, копіюва́льник, пароди́ст, $п^к$ копіюва́льний, пародій-, ©.

КО́ПІЯ відтво́рення, репроду́кція, дублікат, відбиток, *г.* відбитка, *(бюста +)* муля́ж; *(рукописна)* спи́сок; *(фотомеханіч-)* факси́міле; *(чия)* подо́ба, подоби́зна; *(одна)* примірник, екземпля́р; & мініко́пія; ± ІМІТАЦІЯ.

КОПТИ́ТИ $з^п$ *(м'ясо)* *у.* вуди́-, дими́-; **к. не́бо** $з^п$ жи́ти без мети́, $о^к$ зака́джува- не́бо.

КОПТІ́ТИ *г.* димі-, кади́-, курі-, чади́-; $с^о$ копти́тися.

КОРА́ *(з липи)* луб, ли́ко; *(верхній шар чогось)* оболо́нка; & $п^к$ $с^к$ *-ко́рий /тонкоко́рий/.

КОРАБЕ́ЛЬ СУДНО; *(вітрильний)* вітри́льник; *(повітряний)* ЛІТАК, дирижа́бль; *(космічний)* космоліт, ракета-літа́к, ракетоліта́к; & кора́блик, кораблець /$р^в$ корабе́льця/.

КОРА́ЛІ > НАМИСТО; & кора́лики.

КОРДО́Н *(лінія розмежування)* межа́, *д.* грани́ця, гряни́ця, рубіж, ± ВОДОДІЛ.

КОРЕ[И]ҐУВА́ТИ *і* **КОРЕКТУВА́-** виправля́- /по-/; *(кріс)* пристрілюва-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **кореґу́є** с-и ♦, з-й с♦, коректува́льник, коре́ктор, $п^к$ коректува́льний, корекцій-, для коре́кції, $с^к$ -коректи́вний [фотокоректи́в-], © кореґу́ючи.

КОРЕ́КТА коректу́ра; *(дія)* виправля́ння, корек-

тува́- ◊, *г.* попра́ва, по́правка; *(сира́)* відбиток.
КОРЕКТИ́ВА > ПОПРАВКА.
КОРЕ́КТНИЙ такто́вний, увічливий, че́мний; ± ГАЛАНТНИЙ, ҐРЕЧНИЙ.
КОРЕКТУ́РА > КОРЕКТА.
КОРЕЛЯ́ЦІЯ співвідно́шення, співзале́жність.
КОРЕНЕ́ВИЙ коріння́вий, корінння́чий.
КОРЕНИ́ТИ > КЛЯСТИ.
КОРЕНИ́ТИСЯ закорінюва-, пуска́ти коріння; *п.* ма́- свій ко́рінь, гнізди́тися, місти́-; **я. -и́ться** закорінений, загніжджe-, $п^к$ притама́н- /власти́вий/ *чому*; ста́ло прису́тній /наявний/.
КОРЕСПОНДЕ́НТ допи́сувач, *(у листуванні)* листува́льник; *(газети)* репорте́р, журналіст.
КОРЖ > ПИРІГ; & КОРЖИК.
КОРЖА́ВИЙ шереха́тий, шорстки́й, жорстки́й, шкарубки́й, ре́паний.
КОРЖА́ВІТИ шкарубі-, шкару́бну-, *(- вугілля)* $с^о$ спіка́тися; **я. коржа́віє** закоржа́влюваний, с-и /схи́льний/ ♦, щора́з коржа́віший, $п^к$ коржа́вий, коржи́стий [-и́сте ву́гілля], ©.
КО́РЖИК бала́бушка, *а.* бісквіт, *(медовий)* медяни́к, медівни́к, *(з дріжчаного тіста)* пере́пічка; & ко́ржичок.
КОРИДО́Р *д.* калідо́р, *г.* кори́та́р; *(обмежений з боків простір)* прохід, сму́га; & коридо́рчик.
КОРИ́СЛИВИЙ користолю́бний, меркантиль-, *о.* до се́бе – обома́ рука́ми, від се́бе – ні па́льцем, $с^о$ своє♦, *с.* заже́рли-, загребу́щий, грошолю́бний; *(намір)* шку́р-, мискобо́рчий.
КО́РИ́СНИЙ пожиточ-, небезко́рис-, *г.* хосе́н-; ВИ́ГІДНИЙ; *(хід мотора)* робо́чий
КОРИСТА́ТИ *(з чого)* > КОРИСТУВАТИСЯ.
КОРИСТОЛЮ́Б(ЕЦЬ) шку́рник, грошолю́б, кори́тник, мискобо́рець, *р.* кори́сник, $ж^м$ загре́ба, заже́ря, собко́, *о.* слуга́ мамо́ни, *як і.* пожа́дливий, грабови́тий, КОРИСЛИВИЙ, *г.* хапчи́вий; & $ж^і$ користолю́бка; ± СКНАРА.
КОРИСТОЛЮ́БНИЙ > КОРИСЛИВИЙ.
КОРИСТУВА́ТИСЯ *(з чого)* користа́ти(ся), користува́ти, послуго́вуватися *чим*, ужива́ти, /використо́ву-, зужитко́ву-/ *що*, *(з плодів праці)* пожина́ти плоди́; *(ключем)* ору́дува-; *(повагою +)* тішитися, втіша́-, ма́ти *що*; *(карою)* застосо́вува- *що*; **я. /$м^н$ хто/ корист́ає з** *чого* **/-у́ється з** ***чого/чим/*** с-и /зви́клий, маста́к/ ♦ з, раді́й по♦, кори́стувач, $о^к$ користа́нт, © користа́ючи з; *(благами)* наділений, *(з нагоди)* ра́дий *чому*, *(попитом)* *г.* попитни́й, *(успіхом)* відзна́че-; **я. -ється по́вною свобо́дою** $о^к$ розсвобідне-;
СКОРИСТА́-: с. з наго́ди вхопи- за наго́ду; ◊.
КО́РИ́СТЬ ви́года, інте́рес, *г.* хосе́н, *д.* пожи́ток, $к^н$ позити́вний баля́нс; *(у торзі)* зиск, прибу́ток, $о^к$ ви́граш; без -сти *кому* $ж^м$ без діла; яка́ к. з то́го *кому* $ж^м$ що з то́го прийде *кому*.

КОРИ́ТИ скоря́- /під-/; КАРТА-; **я. /$м^н$ хто/ ко́рить** 1. *(кого)* я. докоря́, 2. с-и ♦, з-й с♦, покори́тель, підко́рювач, перемо́жець /$ф^р$ здобу́в-/ *чого*, $п^к$ $о^к$ підко́рчий, © підко́рюючи.
КОРИ́ТИСЯ підкоря́- /с-/, слу́ха-, *о.* хили́ти го́лову /чоло́/, ходи́- по шнуру́ /в шо́рах/, *о.* склада́- кри́ла го́рдости; $ж^м$ підляга́-, піддава́тися, хили́-; **я. /$м^н$ хто/ -иться** с-и ♦, з-й під♦, ко́рений, ско́рюва- /під-/, $і^с$ васа́л, $п^к$ підко́ристий, покірливий, покірноголо́-, *(лестиво)* підхліб-ли-, $і^с$ васа́льний, © скоря́ючись.
КОРИ́ТНИК > КОРИСТОЛЮБЕЦЬ.
КОРИ́ТО но́чви, *д.* не́цьки; *(річки)* річище, ло́же, $с^о$ ру́сло; & кори́т(еч)ко, кори́тце, коритча́(тко); **лиши́тися з розби́тим кори́том** зазна́ти невда́чі, лиши́тися ні з чим.
КОРИФЕ́Й *(видатний /заслуже-/ діяч)* провідна́ фігу́ра, світи́ло, метр, $п^{рв}$ $м^н$ стовп.
КОРИ́ЧНЕВИЙ $с^о$ БРУНАТНИЙ, *(кінь)* гніди́й.
КОРІННИ́Й істо́т-, головни́й, основни́й; *(- зміни)* докорін-, кардина́ль-; *(кінь)* голо́бель-; ☺ тубіль-, споко́нвіч-, постій-, уро́дже-, авто́хтон-, абориге́н-, місце́вий: *(тут)* туте́шній, *(там)* тамте́ш-; *(зуб)* *г.* чере́н-; *(рід)* ма́тір-.
КО́РІНЬ *(рослин)* $з^б$ коріння; *(зуба)* пень; *п.* поча́ток, похо́дження; *(зла)* джерело́, осно́ва, причи́на; & коріне́ць, корінчик;
КОРІНЕ́ЦЬ *(палітурки)* спи́нка.
КОРКУВА́ТИ затика́ти, закорко́вувати.
КОРМА́ зад судна́; *(верхнього чардака)* ют.
КОРМИ́ГА ярмо́, нево́ля, ра́бство, $к^н$ кабала́, $п^о$ $м^н$ кайда́ни.
КОРМИ́ЛО КЕРМО; $ф^р$ про́від, керівни́цтво.
КО́РОБ ко́шик; *(з лубу)* ко́зуб, *(великий)* кіш.
КОРО́БКА скри́нька, паку́нок; *(з картону)* шабату́ра; *(сірників)* па́чка; *(будівлі)* карка́с, кістя́к; $з^{-п}$ футля́р; ± ВАЛІЗА; & коро́бочка.
КОРО́ВА сами́ця бугая́, $д^а$ му-му́; *(нетільна)* я́лівка, я́ловиця; *л.* товсту́ха, гладу́-; **мов к. язико́м злиза́ла** мов вітром зду́ло.
КОРОВА́Й > ХЛІБ.
КОРОГВА́ *і* **КОРОГО́В** $у^р$ пра́пор, стяг, знаме-но́; *ц.* корого́в; & корого́вка /= $с^о$ ви́мпел/.
КО́РОК > ЗАТИЧКА; *(на трасі)* тромб, про́бка.
КОРОЛЕ́ВА $ж^м$ короли́ха, короли́ця, кра́ля; *(- козир-жінку)* боги́ня, цари́ця; *(у шахах)* фе́рзь.
КОРОЛІ́ВСТВО > МОНАРХІЯ.
КОРО́ЛЬ *(країни)* МОНАРХ, самоде́ржець, самовла́дець; *(бізнесу)* монополіст; & коро́лик.
КОРОЛІ́ВСЬКИЙ $п^о$ коро́нний; ± ЦАРСЬКИЙ.
КОРО́НА *(царя)* віне́ць; *п.* держа́ва, королівство, у́ряд, вла́да; *(сонця)* авреоля, $с^о$ ореол; *(оздоба)* діяде́ма; *(дерев)* верховіття, верхів'я, верхівка, кро́на; *(гроші)* кро́на; **к. з голови́ не впаде́ *кому*** нічо́го не ста́неться *кому*.
КОРОНА́ЦІЯ > ІНАВГУРАЦІЯ.

КОРОНУВА́ТИ *(монарха)* вінча- *(*на ца́рство*)*, *р.* інавгурува́-; *(на посаду)* ***ж.*** висвя́чу-; **я.** /$м^н$ **хто/ корону́є** с-и ♦, покли́каний звінча́- *(*на ц.*)*, $п^к$ коронува́льний, ©.

КОРОНУВА́ТИСЯ вінча́- /заступа́ти/ на ца́рство, прийма́- /дістава́-/ коро́ну; **я. -ється** с-и ♦, короно́ваний, покли́ка- на ца́рство, ©.

КОРОТА́ТИ *(час)* убива́-; $ф^р$ скні-, животі-, поневі́ря́тися; **к. дні** труча́ти дні наперед се́бе.

КОРО́ТКИЙ недо́вгий, *(і грубий)* обру́бкуватий; *(ріст)* низький, невисо́-; *(шлях)* близький, недале́-; *(успіх)* одноде́нний; *(- мову)* небагатослі́в-, скупи́й, ЛАКОНІЧНИЙ, швидкий; *(одяг)* ку́ций; *(виклад)* сти́слий, нерозве́зистий, $о^к$ дозо́ва-; *(період)* нетрива́лий, короткоча́сний, хвиле́вий; *(як мить)* митте́-, момента́льний; *(звук)* $л^г$ ури́вчастий; & півкоро́тк-;

КО́РОТКО недо́вго ◊; *о. (сказати)* бода́й одни́м сло́вом, кількома́ слова́ми;

КОРО́ТШЕ: к. ка́жучи *у.* (одни́м) сло́вом, $ж^м$ сло'м.

КОРОТКОЗО́РИЙ підслі́пуватий, підслі́пий, низькозо́рий, низькоо́кий, сліпоо́кий; *п.* недалекогля́дний, непрони́кливий, непрови́дли-.

КОРОТКОЧА́СНИЙ недовгоча́с-, скороминущий, нетрива́лий, КОРОТКИЙ, © на коро́ткий час.

КОРОТУ́Н ку́ций, куца́н, куца́к, курду́пель, $ж^і$ короту́ха.

КО́РПАТИ колупа́-, копирса́-; ± ДОВБАТИ; **к. о́чі** докоря́ти.

КО́РПАТИСЯ по́рпа-, колупа́-, копирса́-, довбти́ся, длу́ба-, ри́-; *р.* по́ра-; *(гаятись)* бари́тися.

КОРПОРА́ЦІЯ > ОБ'ЄДНАННЯ.

КО́РПУС *(чий)* ту́луб, то́рс; *(зад коня)* круп; *(машин)* ті́ло, стани́на; *(у групі будов)* буди́нок, будівля, будо́вання; *(кадетський) з.* учи́лище; *(дипломатичний) (*інозе́мні*)* представники́.

КОРСА́Р піра́т, морськи́й грабі́жник /розбі́й-/.

КОРТЕ́Ж ПОЧЕТ, ЕСКОРТ; *(за достойником)* проце́сія, ± ПОХІД.

КО́РТИК > КИНДЖАЛ.

КОРТІ́ТИ порива́ти, БАЖАТИСЯ, ХОТІТИСЯ;

КОРТИ́ТЬ $н^о$ сверби́ть /му́ля, шпига́, порива́, пече́ під п'я́ти/ *кого*, аж дрижи́ть – хо́че *хто*;

ЗАКОРТІ́ТИ $н^о$ захоті́тися ◊.

КОРУМПО́ВАНИЙ підку́п-, прода́ж-, нече́с-, безпринци́п-, деморалізо́ва-.

КОРУ́ПЦІЯ прода́жність, хаба́рництво, нече́сність, деморалізація.

КОРЧ *(не в землі)* пе́нь; *(у землі)* $п^{ре}$ $м^н$ корі́ння; *р.* ку́щ; & ко́рчик, корча́ка, корчома́ха;

КОРЧІ́ пні ◊.

КО́РЧИТИ судо́ми-, коцю́рби-, кандзю́би-; *(тіло)* ті́па-; *(лице)* криви́-; *г.* корчува́- /$д^к$ ви́-/; ± КРУТИ-; *(грати кого)* удава́-, прикида́тися *ким*; **я.** /$м^н$ **хто/ ко́рчить** зви́клий /с-и/ ♦, ра́дий с♦, комедія́нт, удава́ка, $к^н$ удава́льник, $п^к$ /*біль*/ судо́мний;

ПЕРЕКО́РЧИТИ: -чило *кого* скрутився *хто*;

ПОКО́РЧИТИ *(ноги +)* покрути́- ◊;

КО́РЧИТИСЯ вигина́- в ко́рчах ◊; & ♦ в судо́мі [її се́рце -лося в с. терпко́го бо́лю]; я. /$м^н$ **хто/ -иться** с-и ♦, ко́рчений, судо́мле-, переко́рчува-, коцю́рбле-, ті́па-, *о.* у ко́рчах;

ПОКО́РЧИТИСЯ /пере-/, деформува́- ◊;

СКО́РЧИТИСЯ: що -ився ско́рчений, Ø.

КО́РЧІ судо́ма, корчі́й, КОНВУЛЬСІЇ; *(лиця)* ми́шка; *(пологові)* пере́йми /$о^д$ -ма/, перело́ги; **к. беру́ть *кого*** шляг трафля́є *кого*;

КО́РЧМА́ за́їзд /$м^н$ заїзди́/, шино́к, *а.* таве́рна, *д.* ора́нда; & ко́ршма́, корчо́мка.

КОРЧУВА́ТИ викорчо́ву-, викорі́ню-, *г.* ко́рчити, *о.* вирива́- з ко́ренем, руба́- під ко́рінь, випо́люва-, /*хиби*/ ліквідо́ву-; *(пні) д.* де́р-; **я.** /$м^н$ **хто/ корчу́є** с-и ♦, з-й /гото́вий/ ви́♦, корчува́льник, $п^к$ корчува́льний, для корчува́ння, ©.

КОРЧУ́НОК теребі́вля, $с^о$ розкорчо́вка[!].

КОРЯ́К ківш, черпа́к; *(маленький)* коре́ць.

КОСА́ 1. *(волос)* коси́ця, ко́ска, $м^н$ косеня́та, *(дрібні)* ко́си- дрібу́шечки; $п^к$ $с^к$ *-ко́сий [русоко́сий]; 2. *(знаряддя)* /*нездале*/ лу́скавка, /*на очерет*/ різа́к; & *коса́рка, /*її деталь*/ *косогі́н; 3. $с^о$ *(піщана смуга) у.* пере́сип.

КО́СИЙ непрями́й, похи́лий, $ф^р$ на́вскісний; *(річ)* скри́вле-, переко́ше-, кривобо́кий; *(- очі)* зи́зий, зизоо́кий, *р.* косоо́кий, ско́шений; *(погляд)* недо́брий, непри́язний, за́здрий;

КО́СО $ф^р$ косяка́ [**давити косяка́** косо дивитися]; *(спадати)* $о^к$ скі́сним спа́дом.

КОСИ́ТИ тя́-, тну́-, зрі́зува-, стина́-, *о.* кла́с- поко́си; *(- чуму)* кла́с- тру́пом, убива́-, ни́щи-; **я.** /$м^н$ **хто/ ко́сить** с-и ♦, покли́каний с♦, коса́р, $п^к$ коси́льний, коса́рський, © коси́вши;

ПОКОСИ́ТИСЯ[1] упо́ра- з косови́цею.

КОСИ́ТИСЯ $с^о$ *у.* диви́- зи́зом; **що ди́виться зи́зом** зизува́тий;

ПОКОСИ́ТИСЯ[2] гля́нути криви́м оком.

КОСМІ́ЧНИЙ позазе́м-, $п^о$ зоресві́тній, міжплане́тний, міжзо́ря-, *(апарат)* зорепла́в-, *д.* міжпро́стір-; *(- швидкість)* блискави́ч-, незбагне́нно швидки́й.

КОСМОНА́ВТ зорепла́вець; *а.* астрона́вт;

КОСМОНА́ВТИ $у^р$ зо́ряні брати́.

КОСМОПОЛІ́Т $б^{-о}$ громадяни́н сві́ту; безнаціона́льна /безрі́дна/ осо́ба, $з^н$ безрі́дний Іва́н.

КОСМОПОЛІТИ́ЗМ безґру́нтя.

КОСМОПОЛІТИ́ЧНИЙ вселю́дський, $з^н$ позба́влений ґру́нту; ± ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИЙ.

КО́СМОС все́світ, світ Бо́жий, *як і.* піднебе́сна; & $д^{-к}$ $п^о$ *закосмі́чений.

КОСОО́КИЙ $з^н$ *у.* зизоо́кий, зи́зий, КОСИЙ.

КОСТЕ́Л *і* **КОСТОПРА́В** > ХРАМ *і* ХІРУРГ.
КОСТИ́СТИЙ маслакува́-, *(- руки +)* кістля́вий.
КОСТРУБА́ТИЙ шорстки́й, шкарубки́й; *(волос)* КОШЛАТИЙ, розкуйо́вджений, настовбу́рче-; *(стиль)* незгра́б-, неокови́р-, невпра́в-, недола́д-, недолу́гий.
КО́СТУР *(інвалідний)* ми́лиця; *(палиця)* ЦІПОК, клю́чка, клю́ка, ковінька.
КОСТЮ́М *ч.* штани́ й жаке́т; $ж^і$ жаке́тка і спідни́ця; *(народній)* у́бра́ння, о́дяг, стрій; *(спальний)* піжа́ма; & ♦чик; **к. Є́ви** оде́жа Є́ви.
КОСЯКА́ нав(с)коси́, КОСО; дія̲гона́льно.
КО́СЬКАТИ; УКО́СЬКАТИ > *(*ПРИ*)*БОРКАТИ.
КОТЕ́ДЖ > БУДИНОК.
КОТИРУВА́ЛЬНИЙ $с^о$ *у.* квотува́льний;
КОТИРУВА́ННЯ $с^о$ *у.* квотува́ння.
КОТИ́РУВА́ТИ $с^о$ *у.* квотува́-, ОЦІНЮВА-; **я.** /$м^н$ **хто/ квоту́є** квотува́льник /$п^к$ -а́льний/, ©.
КОТИ́РУВА́ТИСЯ $е^к$ *у.* квотува́-, цінува́-, оцінюва-, ма́ти ва́ртість /ціну́/, бу́- в о́бігу; **я. ма́є ва́ртість** квото́ваний, оціню-, $п^к$ ва́ртіс-, ва́ртий, *п.* ваго́мий, пу́тній, путя́щий, ©.
КОТИ́ТИ су́ну- /пересува́-/ ко́том; *(на колесах)* ве́зти́, ру́ха-; $ж^м$ ї́ха-; *(небом)* ♦ся; *(- річку)* **р.** текти́; **я.** /$м^н$ **хто/ ко́тить** с-и ♦, змушений /гото́вий/ по♦, за́йня́тий ко́том, котій, $п^к$ коти́льний, © коти́вши;
ПРИ♦♦♦: прикоти́ло до *кого* вселило́ся у *кого*.
КОТИ́ТИСЯ су́нути(ся) /пересува́тися/ ко́том, коти́ти; *(- віз)* ї́ха-; *(віл)* скочува́тися; *(- звуки)* розляга́-, ши́ри-; /*туман*/ клубота́-; /*сльози*/ текти́; /*зорі*/ па́да-; /*голови* /*в бою*/ леті́- з пліч; /*кішок*/ приво́ди- кошеня́т, /*овець*/ ягни́тися; & прокo̍чува-; **на** *кого* **ко́титься бо́чка** на *кого* на́тяк, про *кого* йде́ться, у *чий* горо́д камі́не́ць; **я.** /$м^г$ **хто/ ко́тить(ся)** ко́чений, ско́чува-, пересу́ва- ко́том, поки́нутий /с-и/ ♦, *(річ)* покотьо́ло, *о.* клубо́к, колобо́к, $п^к$ КОТКИЙ, котю́чий, переко́тистий, © ко́том.
КОТКИ́Й котю́чий; *(ґрунт)* закотко́ваний, прико́че-; *(шлях)* уко́че- /на-/.
КОТКО́М ко́том, *р.* по́котом.
КОТЛЕ́ТА *(з немеленого м'яса)* відбивна́, шні́цель, *(з бульби)* картопля́ник, бульбя́-.
КОТРИ́Й > ЯКИЙ; **к. то раз:** *походження ч.* **то**.
КОТРИ́Й-БУ́ДЬ, КОТРИЙ-НЕ́БУДЬ > ЯКИЙ-БУДЬ, ЯКИЙ-НЕБУДЬ.
КОТРИ́ЙСЬ > ЯКИЙСЬ.
КОТЯ́ЧІ $б^і$ коти: тигр, лев, КІШКА.
КО́ФТА *і* **КО́ХТА** & коф[х]ти́на.
КОХА́НА *(любов)* лю́ба, ми́ла, солодя́тко, ду́ся, *о.* да́ма се́рця, *ж.* дульцине́я; $ж^м$ пестуха.
КОХА́НЕЦЬ полюбо́вник, лю́бас /-ко, -чик/, $ж^м$ ба́хур, $к^н$ фаворит, *р.* милода́н, ласка́вець.
КОХА́НИЙ *(любов)* солодя́тко, ду́ся; ПЕСТУН; лю́блений, лю́бий, ми́лий, дороги́й, найдоро́жчий; **як і.** ли́цар се́рця, $ф^р$ ла́до; & коха́нок.
КОХА́НКА полюбо́вниця, лю́б(ас)ка, *а.* куртиза́н-, *з.* метре́са, $з^н$ при́спанка, $к^н$ напе́рсниця.
КОХА́ННЯ любо́в, *д.* люба́; *(любовне захоплення)* зако́ха́ння; *(із* $с^п$ моє*)* (!) коха́ний, коха́на, се́рце, серденя́тко; & коха́ннячко.
КОХА́ТИ люби́-, коха́тися /люби́-/ з *ким*; *(дітей)* вико́хувати, вихо́ву-, рости́ти, пе́сти-, ходи́ко́ло; *(рослини)* виро́щува-; *(думки)* вино́шува-, плека́-; **кого́ коха́ють** ко́ханий; **я.** /$м^н$ **хто/ кохя́** 1. зако́ханий, залю́бле-, відда- се́рцем *кому*, 2. **що вирощує**.
КОХА́ТИСЯ люби́-, /*як юнак*/ *г.* підко́хува- в *кому*; *(в чому)* захо́плюва- *чим*, милува́- у *чому*/-*чим*, віддава́- *чому*; *(- дітей)* вихо́вува-, рости́; *(з ким)* коха́- *кого*; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** 1. с-и ♦, КОХАНА, КОХАНИЙ, *(- дітей ще)* вико́хува-, 2. **що захоплюється**;
РОЗКОХА́ТИСЯ > РОЗТОВСТІТИ;
РОЗКО́ХАНИЙ пишнотілий ГЛАДКИЙ ◊.
ЗАКО́ХАНИЙ залю́бле-; *(у що)* захо́пле- /зачаро́ва-/ *чим*; *(у собі)* само♦; *п.* ви́коха-, ви́пеще-, переrодо́ва- /-ко́ха-/.
КОЦ[Ь] 1. ки́лим, лі́жник; 2. рядно́, укрива́ло; *р.* /по-/.
КОЦЮБА́ > КОЧЕРГА.
КОЦЮ́БНУТИ кля́кну-, закляка́-; *(тужавіти)* ціпені́-, ДУБІ-, дерев'яні́-, качані́-; **я.** /$м^н$ **хто/ коцю́бне** *(вже)* ма́йже закоцю́блий, поки́нутий /с-и/ ♦, ©.
КОЦЮ́РБИТИСЯ ко́рчи-, карлю́чи-, гну́-, кандзю́би-; *(- дошки)* жоло́би-, криви́-, скру́чува-, ду́би-; **я.** /$м^н$ **хто/ -иться** с-и ♦, змушений с♦, коцю́рблений, ко́рче-, карлю́че-, кандзю́бле-, жоло́бле-, кри́вле-, скру́чува-, гну́тий;
СКОЦЮ́РБИТИСЯ: що -ився скорче́ник ◊.
КОЧЕРГА́ коцюба́; & кочере́жка, ^{а}коцюб-, $п^к$ *кочере́жний;
КО́ЧЕРГИ місце на ко́черги, кочере́жник.
КОЧІВНИ́ЧИЙ *(кочівників)* кочівни́цький.
КОЧОВИ́Й мандрівни́й, неосілий, цига́нський.
КОЧОВИ́К кочівни́к, *(у шатрі)* шате́р-; & *і.* $п^{рн}$ *кочо́вище; ± СКИТАЛЬНИК, МАНДРІВ-;
КОЧОВИКИ́ $і^с$ нома́ди.
КОЧУВА́ТИ переї́зди-, переї́жджа́-, жи́-, як цига́ни, $к^н$ ве́сти́ кочове́ /*ф.* цига́нське/ життя́; $ж^м$ мандрува́-; *(- птахів)* переліта́-, міґрува́-; **я.** /$м^н$ **хто/ кочу́є** зви́клий /с-и/ ♦, кочови́к, мандрівни́к, перекоти́поле, літу́н, перелі́тний птах, *(в шатрі)* шате́рник, $п^к$ кочови́й, $к^н$ кочівни́(чи)й, *о.* на коле́сах, у ві́чних ма́ндрах, $с^к$ ни́ні-тут-за́втра-та́м ©;
ПЕРЕ≋≋≋ переміститися, пересели- ◊.
КОША́РА *(овеча)* хлів, ове́чник, *р.* вівча́рня, *(без даху)* за́города; *(людська)* каза́рма, *г.* каса́рня.
КО́ШИК *(великий)* кіш, ко́шіль, ко́роб; *(з лубу)*

ко́зуб, луб'яне́ць; *(з лози /на помідори/)* вере́йка; *(соняшника)* c^2 суцвіття; & кошівка.

КО́ШЛАТИ *(волос)* кошла́ти-, куйо́вди-, коструба́чи-, ку́дла-, ку́стра-, ку́чми-, *р.* коло́шка-;

РОЗКО́ШЛАТИ /по-/, поку́чмити ◊;

ЗАКО́ШЛАНИЙ /роз-/, скуйо́вдже-, розпа́тла- /за-/, розку́дла-, *д.* заку́йда-, заку́стра- ◊;

ПОКО́ШЛАНИЙ поку́дла-, скудо́вче- ◊.

КОШЛА́ТИЙ волоха́-, патла́-, кудла́-, коструба́-, кустра́-, пелеха́-, кучма́-, розчу́храний; *(килим)* c^o ворси́стий.

КОШЛА́ТИТИ > КОШЛАТИ.

КОШЛА́ТІТИ става́- кошла́тим, кошла́титися.

КОШМА́Р *(у сні)* страшни́й сон, страшна́ мара́; *п.* жах, жахи́ (Госпо́дні), страхи́, страхови́ддя, страхіття, *д.* страхіть.

КОШОВИ́Й > ОТАМАН.

КОШТ $ф^р$ вида́ток, ви́трата, ва́ртість; *(власний)* раху́нок; *(державний)* утри́мання, забезпе́че-;

КО́ШТИ гро́ші, фіна́нси, фо́нди, капіта́л, *(за науку +)* покриття́.

КО́ШТОМ /-АМИ/ $п^р$ *(чиїм(и)* на ко́шт *чий*, за раху́нок *чий*, /*- видання* +/ на́кладом, за́ходом.

КОШТО́ВНИЙ ДОРОГОЦІН-, неоціне́н-, ду́же дороги́й, $п^o$ золотоці́нний; ± ЦІННИЙ.

КОШТО́ВНІСТЬ (дорого)ці́нність;

КОШТО́ВНОСТІ самоцві́ти, *з.* клейно́ди, *г.* преціо́зи, *ж.* ключі до ца́рства небе́сного.

КОШТУВА́ТИ ма́- ціну́, вартува́-, *ф.* зава́жи-, *(дорого)* обхо́дитися; **дорого к. кому** ві́лізбо́ком, оберну́тись вели́кими неприє́мностями; **я. кошту́є** $п^к$ ва́ртий, ці́нний, кошто́в-, *г.* попла́т-, $ф^р$ поря́д-, присто́й-, ваго́мий, © на вагу́ зо́лота.

КОЩА́ВИЙ > КІСТЛЯВИЙ.

КПИ́НИ *і* **КПИ́ТИ** > ГЛУЗИ *і* ГЛУЗУВАТИ.

КРАБ *(великий)* ома́р; & крабеня́.

КРАВЕ́ЦЬ кравчи́ня, *ж.* полата́йко; $ж^і$ кравчи́ха, $п^б$ моди́стка; & кра́вчик.

КРАДІ́Ж злоді́йство, покра́жа, крадіжка; $з^{-п}$ привла́снення; *(коней)* конокра́дство; *(твору)* пля́гія́т, c^o плагіа́т; *(сталий)* розкрада́ння; *(викрадення) /літака/ г.* запірва́-, *ф.* го́п-сто́п.

КРАДІ́ЖКА > КРАДІЖ; *(украдене)* покра́жа, *як і.* кра́дене.

КРАДІ́Й ЗЛОДІЙ; *(на посаді)* розкрада́ч; *(авта)* автокра́д, *(літака)* (авіо)піра́т, *г.* запірва́ч; & краду́н, кра́дько́.

КРА́ДЬКИ *і* **КРАДЬКОМА́** ни́шком, тихе́нько, по́тай(ки), тайкома́, *о.* невиди́мкою, з-під поли́, мов зло́дій; & по́крадьки, *г.* покрадо́ма.

КРАЄВИ́Д пейза́ж, $к^н$ ля́ндша́фт, $ф^р$ панора́ма.

КРАЇ́НА кра́й, держа́ва; *(місцевість)* земля́, сторона́; ± ШТАТ.

КРАЙ[1] *(рідний)* краї́на, земля́, ба́тьківщина, вітчи́зна, рі́дний край, земля́ батьків /дідів/.

КРАЙ[2] кіне́ць; *(у посуді)* віне́ць; *(висунутий к.)* закраї́на [з. цвя́ха]; *(міста)* око́лиця; $ж^м$ шмато́к; & кра́йчик, крає́чок; **і к.!** і готово!, і вже!, і по всьому!, і все тут!; **та й к.** та й го́ді /вже/, (от) і вся му́зика; **на к. /на краю/ світу** дале́ко-дале́ко; **кра́єм ву́ха** впіву́ха; **кра́єм о́ка** впіво́ка; **по края́х** по́крайки.

КРАЙ[3] $п^{рк}$ біля́, ко́ло, при; накра́й.

КРА́ЙКА *(жіночий пояс)* о́кра́йка, *р.* о́кравка; *(смужечка на краю чогось)* бе́рег, бережо́к, крає́чок, пруг, пружо́к, облямі́вка.

КРАЙНЕ́БО > НЕБОКРАЙ, ОБРІЙ.

КРА́ЙНІЙ кінце́вий; *(у лаві)* оста́нній; ® страше́нний, грани́ч-; *(захід)* найсуво́ріший, найрішу́чі-; *(- потребу)* пеку́чий, нага́льний, коне́ч-, винятко́вий; *(випадок)* найгі́рший; *(погляд)* найрадика́льні-, найнепримире́нні-, екстремі́стський.

КРА́ЙНІСТЬ: до кра́йности до кра́ю, кра́йнє, що аж [**д. к. обу́рений** о. що аж].

КРА́ЛЯ короле́ва, цари́ця; *(у картах)* c^o да́ма; $і^р$ красу́ня; & кра́лечка /= гарню́ня/.

КРАМ това́р; $п^б$ мате́рія, ткани́на; $р^o$ крамни́ця.

КРА́МА́Р гендля́р, комерса́нт, неґоція́нт, торгіве́ць, $з^п$ купе́ць, $н^і$ спекуля́нт; *(гуртовий)* гуртови́к; *(у ятці)* я́точник, *(у склепі) г.* склепа́р; & крама́рик, крамарчу́к, кра́мни́к.

КРА́МА́РСТВО *(дія)* крамарюва́ння, торгі́вля, *(низькопробне)* ге́ндель, гендля́рство, гендлюва́ння, спекуля́ція; *(крамарі)* $з^б$ купе́цтво.

КРАМАРЮВА́ТИ торгува́-, *з.* купцюва́-, *д.* крамува́-; *($п^{рв}$ нечесно)* гендлюва́-, спекулюва́-; **я. /$м^п$ хто/ крамарю́є** с-и ♦, КРАМАР, $п^к$ кра́ма́рський, комерса́нтсь-, купе́ць-.

КРАМНИ́Й не доморо́б- /база́р-/, фабри́ч-, крамови́й; ® я́кісний, кра́щий.

КРАМНИ́ЦЯ *г.* склеп, *з.* крам, крама́рня, c^o маґази́н; *(м'ясна)* м'яса́рня; *(книжкова)* книга́рня, *(квіткова)* квітка́рня; & крамни́чка.

КРАМНИ́ЧКА генде́лик.

КРА́ПАТИ ка́пати; *(часто)* крапоті́ти; *(- дощ)* накрапа́ти; **я. кра́па** с-и ♦, $п^к$ крапли́стий, крапча́-, © + **що капа**; ± БРИЗКАТИ.

КРА́ПКА *(пляма)* ця́тка, ля́пка, ка́пка, *р.* кра́пля; *п.* кіне́ць [на цьо́му кра́пка]; & кра́почка;

КРАПКИ́ три кра́пки, $о^к$ стокра́пка.

КРА́ПЛЯ $ж^м$ ка́пка, $м^в$ ка́пля; *(чого)* дрі́бка, дрібок, кри́хта, кри́хітка, крихти́на, зерно́ [з. Непра́вди]; & кра́пелька, $п^р$ *покрапли́нно.

КРАПЧА́СТИЙ *(покрапкований)* цятко́ва-, крапли́стий, у кра́почку.

КРАСА́ вро́да, вродли́вість, *р.* ліпота́; *(усе гарне) як і.* прекра́сне; *п.* ве́лич, блиск; *(літератури /☺/)* оздо́ба, прикра́са; *(- жінку)* красу́ня, *с.* боги́ня; **красо́ю** *(перша)* на вро́ду.

КРА́СЕНЬ красу́нь, вродли́вець, красю́к, хоро-

шу́н, білозір, *р.* милови́д, *д.* гарню́к; & ªкрасу́нчик, ªкрасючо́к.

КРАСИ́ВИЙ *у.* хто кра́ситься; *б.* ВРОДЛИВИЙ, ГАРНИЙ, пи́ш-; *(жест)* ефе́кт-, театра́ль-; & $о^к$ красиве́нний /= прега́рний/.

КРАСИ́ТИ прикраша́-, здо́би-, оздо́блюва-; **я. кра́сить = я. прикраша**; **я. -ить себе́** краси́вий.

КРАСІ́ТИ > КВІТНУТИ, КРАСУВАТИСЯ; *г.* червоніти, шарітися.

КРА́СКА рум'я́нець; *д.* квітка, *(на житах)* цвіт; *б.* фа́рба.

КРА́СНИЙ пре♦, прега́р-, чудо́вий; *(- вроду)* га́рний, го́жий, вродли́вий, красови́тий, милови́дий, хоро́ший; */літа/* найкра́щий, щасли́вий, ра́дісний; */ціну/* найви́щий; */слово/* влу́чний, доте́п-, ефе́кт-; */мову/* БАРВИСТИЙ; */сонце/* яскра́вий; **кра́сне письме́нство** $с^о$ худо́жня літерату́ра; & $п^я$ ♦, як той місяць на не́бі;

КРА́СНО *(дякувати)* щи́ро, серде́чно, уклін- ◊; *(мовити)* пишномо́в-, дола́д-, *о.* кучеря́во; *(вітатися)* че́мно, люб'я́з-; & красне́нько.

КРАСНОМО́ВЕЦЬ граносло́в, $і^с$ витія.

КРАСНОМО́ВНИЙ /пишно-/, ритори́ч-, $у^р$ велеречи́вий, золотоу́стий, КРАСНИЙ, *о.* кучеря́вий, бага́тий на сло́во; *(жест)* промо́вистий, проре́чис-, вирази́с-, переко́нливий; ± СОЛОДКОМОВНИЙ;

КРАСНОМО́ВНО *(баяти)* як з книги бра́- ◊.

КРАСНОМО́ВСТВО красномо́вність, пишномо́вн-, *г.* ельокве́нція, $і^с$ рито́рика, $к^н$ вітійство, $о^к$ пишнослів'я.

КРАСНО́ПИС каліграфія.

КРАСОТА́! благода́ть! лафа́! ро́зкіш! куди́ твоє́ діло!

КРАСО́ТИ прина́ди, споку́си; *(жіночі ще)* $о^к$ бу́йнощі.

КРА́/СТИ ЗЛОДІЯЧИ-; *(чуже)* тяг(ну́)ти́, *о.* до́вгі ру́ки ма́-, цу́пи-, підцу́плюва-, підца́пу-, бра́- за три о́гляди, $жс^н$ жу́ха-; *(з чого)* запуска́- ла́пу у *що*; *(стало)* розкрада́-, */своє/* /від-/; *(кого)* /ви-/, по́тай полони́-; *(з кишень)* ла́зи- по кишеня́х; *(силою)* грабува́-; **я.** $/м^н$ **хто/ ~де** зви́клий /на́вчений, змýше-, с-и/ ♦, ~дій, ~ду́н, зло́дій /-дія́ка/, $п^к$ *з.* ~дю́чий, © ~дучи, ~вши;

УКРА́СТИ взя́- /купи́-/ за три о́гляди, прироби́- но́ги *чому* ◊; *(від більшого)* відкра́с-.

КРА́СТИСЯ підбира́-, підкрада́-; *(куди)* /про-/ *(- жах +)* /за-/; **я.** $/м^н$ **хто/ -а́деться** с-и ♦, з-й про♦, $п^к$ */крок/* скра́дливий, ти́хий, крадькува́тий, нечу́тний, безшеле́с-, прити́ше-, © як зата́є- хижа́к, підкрада́ючись;

ВКРА́СТИСЯ по́тай потра́пити [мама́ вкра́дуться пиріжка́ зроби́ти на доро́гу].

КРАСУВА́ТИСЯ викраша́-, красі́ти, красува́-, як мак процвіта́-; *(гордо)* пиша́ти(ся) *д.* пишні́ти; *(на видноті)* маячі́-, видні́-; *(- рослини)* КВІТУВА-; & викрасо́вуватися; ± ПИША-; **я.** $/м^н$ **хто/ -є́ться** с-и ♦, ра́дий по♦, спо́внений /по́вен/ краси́ /пихи́/, *п.* нарци́с, $н^І$ при́нда, $п^к$ красови́тий, пи́шний (як ма́ків цвіт), гордопи́ш-, величнопи́ш-, ©;

ПОКРАСУВА́ТИСЬ погонори́тись ◊.

КРАСУ́НЯ, КРАСУ́ЛЯ вродли́виця, вродли́вка, $жс^м$ красю́чка, красу́ха, $і^р$ кра́ля, *п.* краса́, гра́ція, *с.* боги́ня, короле́ва; *(тілом)* секс-бо́мба; & ªкра́лечка, $а^м$ некрасу́ня.

КРАСУ́НЬ > КРАСЕНЬ.

КРАХ розо́р, банкру́тство, заги́бель, фія́ско, *о.* пшик, нока́ут, *(мрій)* нездійснення; $з^{-п}$ прова́л, невда́ча, неу́спіх, катастро́фа, пора́зка.

КРА́ШАНКА *(великодня)* пи́санка; *д.* яйце́.

КРА́ЩАТИ поліпшуватися, покра́щува-, іти́ на кра́ще; *(вродою)* гарні́ша-; **я.** $/м^н$ **хто/ кра́щає** с-и ♦, щора́з кра́щий /лі́пший, доскона́лі-, гарні-/, покра́щуваний, полі́пшу-, удоскона́лю-;

ПОКРА́ЩАТИ (з *виду*) ста́- гарні́шим, ви́людні-*; *(кому)* $н^о$ ста́ти кра́ще; ◊.

КРА́ЩИЙ лі́пший, *д.* лу́ччий; & кра́щенький;

КРА́ЩЕ лі́пше ◊; *як і.* покра́щання, кра́ще життя́ /умо́ви/ [іти́ на кра́ще]; **куди́ к.** *(як відповідь)* не те сло́во; *щось робив* **би к.** *роби* вже ♦! [**мовча́в би к.** мовчи́ вже ♦!; **чита́ла б к.** читай вже ♦]; **тим к.** то й ♦;

НАЙКРА́ЩИЙ ВІДМІННИЙ, ≈≈ за всіх; $м^о$ коро́н- [к. но́мер]; & *с.* як[що]найкра́щий.

КРАЯ́НИН земля́к, односе́мець, одноплемі́н-, одноплемі́нник, $к^н$ співвітчи́з-.

КРА́ЯТИ різа-, тя́-, розрі́зува- /пере-/, розтина́-; *(- кравця)* крої́-, *ф.* клинцюва́-; *(серце)* шматува́-, розрива́-; **я.** $/м^н$ **хто/ кра́є** краяльник, с-и ♦, з-й по♦, $п^к$ края́ль-, © + **що ріже**;

ОБ≈≈ обчикри́жи-, обчі́мха-, обчухра́-, $т^р$ /під-/ ◊; *(постриг-)* обмакого́ни-, обмакі́три-.

КРЕВЕ́ТКИ $м^н$ *у.* ра́чки.

КРЕ́ВНИЙ рі́д-, кро́в-; *(- сльози +)* гірки́й, важки́й, крива́вий; $б^з$ родови́тий, родови́й [*н.* граф];

КРЕ́ВНІ ро́дичі.

КРЕДИ́Т по́зика;

КРЕДИ́ТИ $е^к$ асигно́вання, $с^о$ асигнува́-.

КРЕДИ́Т/НИЙ, ~О́ВИЙ позичко́-; **~на /~о́ва/ ка́са** *г.*~івка.

КРЕДИТО́Р позикода́вець, лихва́р, позича́йло; $ф^р$ банкі́р.

КРЕ́ЙСЕР > СУДНО.

КРЕ́КІНГ рафіна́рня, нафтопереро́бний заво́д.

КРЕК/ТА́ТИ *(- жаб)* ку́мка-, ~ота́-; *(- качок)* ка́вка-; & $д^к$ про♦; **я.** $/м^н$ **хто/ ~че** с-и ♦, ~ту́н $/жс^і$ -у́ха/, ~отій, ©.

КРЕ́М(А) *(косметична)* масть, мазь, лосьйо́н; *(губна)* пома́да; *(для взуття)* па́ста, ва́кса.

КРЕМА́ЦІЯ *у.* тілопа́лення.

КРЕ́МЕЗ кре́м'язень, здорова́нь, здорови́ло, *о.* Геркуле́с; ± АТЛЕТ.

КРЕМЕ́ЗНИЙ дебе́лий, міцноті-, широкопле́чий, ду́жий, міцни́й, здоро́вий, оса́дкуватий, о-коре́нкува-, оцу́пкува-, гамаликува́-*, *ж*^{м} кріпки́й; *(- руки)* си́льний, жи́лавий; *(норов)* **р.** тверди́й, незла́мний; *(дуб)* могу́тній; & креме́зли́вий.

КРЕМІ́ННИЙ КРЕМ'ЯНИСТИЙ; *(укритий камінням)* КАМ'ЯНИС-; *(- вдачу)* тверди́й.

КРЕ́МІНЬ *(мінерал)* кварц; *(силань)* КРЕМЕЗ; ® ка́мінь; & кремінéць, кремі́нчик, *з*^{б} кремі́ння.

КРЕ́МСАТИ обру́бува-, обті́сува-, обтина́-, *с*^{о} руба́-; **я.** /*м*^{н} **хто/ кре́мса** с-и ♦, ра́дий по♦, ©, ± ЧИКРИЖИТИ.

КРЕМ'ЯНИ́СТИЙ кременя́с-, кремінкува́-, крем'яни́й, кремін-, кремени́стий.

КРЕ́М'ЯХ *з*^{г} кре́ймах; **п**^{б} камінéць.

КРЕСА́ТИ **п.** би́-, сікти́; *(іскри)* викре́шува-, добува́-; *(в небі)* бли́ска-, спала́хува-; *(танці)* витина́-, шпа́ри-, сади́-; **я.** /*м*^{н} **хто/ кре́ше** 1. с-и ♦, ра́дий ви́♦, креса́льник, *п*^{к} креса́льний, кре́шучий, для креса́ння, за́йнятий -ям, © кре́шучи́, 2. *(- танці)* **я. шкварить**[2];

КРЕСОНУ́ТИ чесону́ти ◊.

КРЕ́С/ЛИТИ рисува́-; *(плянува-)* накре́слю-; *(зайве у тексті)* /ви-, за-, пере-, *г.* с-/; **я.** /*м*^{н} **хто/ ~лить** зви́клий /с-и/ ♦, ра́дий на♦ /ви́-/, ~ля́р, викре́слювач /на-, пере-/, *п*^{к} ~ля́рський, ©.

КРЕТИ́Н > ІДІОТ; ± ШИБЗДИК.

КРИВА́ВИЙ закрива́влений; *(колір)* черво́-, ба́гряни́й, кров'яни́й, крови́стий; *(бунт)* кровопроли́тний; *(деспот)* жорсто́кий, тирані́чний, немилосе́рд-, безжа́ліс-; *(переказ)* жахли́вий; *(задум)* душогу́бний, зарізя́цький *(- сльози)* кре́вний; *(заробіток)* тя́жко /кро́в'ю, крива́вими мозоля́ми/ заро́блений; *(- працю)* тяжки́й, висна́жливий; & крива́вистий.

КРИВА́ВИТИ сплива́- /схо́ди-/ кро́в'ю, крива́витися, закрива́влюва-, крива́віти, *о.* червоні́-; *(кого)* закрива́влюва-, кров'яни́-; *(забарвлюва-)* червони́-, ба́гри-; **я.** /*м*^{н} **хто/ крива́вить** 1. с-и ♦, спли́ваний кро́в'ю, *п*^{к} кровоточи́вий, ©, 2. **що закривавлює.**

КРИВА́ВИТИСЯ > КРОВОТОЧИТИ.

КРИ́ВАТИ кульга́ти, шкутильга́ти, наку́льгува-.

КРИ́ВДА непра́вда, несправедли́вість, брехня́, *у*^{р} лжа; *(кому)* обра́за, збі́тки, **р.** шко́да; & *д.* по́♦.

КРИ́ВД/ИТИ *(кого)* обража́-, чини́- /роби́-/ кри́вду /наступа́- на хвіст/ *кому, д.* окривджа́-, зобиджа́-; **я.** /*м*^{н} **хто/ ~ить** зви́клий /с-и/ ♦, з-й с♦, КРИВДНИК, *п*^{к} КРИВДНИЙ, обра́з-ливий, при́крий, дошкульни́й, © ~ивши, ~ячи;

ПОКРИ́ВДИТИ /с-/ ◊;

ПОКРИ́ВДЖЕНИЙ: п. приро́дою калі́ка.

КРИ́ВДНИЙ несправедли́вий; обра́зли- /у-/; *(- чуття)* при́крий, непри́ємний.

КРИ́ВДНИК напа́с-, напра́с-, *о.* зви́клий кри́вдити /обража́-/, *у*^{р} покривдитель; ± ВОРОГ.

КРИВИ́Й не прями́й, ви́гнутий /зігну́-/, покру́чений; *(несиметрич-)* переко́ше-, ви́кривл-, кривобо́кий; *(усміх)* нещи́рий; *(- люстро)* облу́дний; *(шлях життя)* хи́б-, непра́виль-, помилко́вий, брехли́-, нече́сний; *(погляд)* непри́яз-, підозрі́ливий; *(- слово)* неправди́-, пеку́чий, кри́вдний; *(на око)* сліпи́й; *(на ногу)* кульга́вий, кривоно́гий; & криве́нький, криву́щий;

КРИВА́ *м.* непряма́ лі́нія;

КРИ́ВО *ф*^{р} хи́бно [к. спри́йнята че́мність] ◊, *с*^{к} криво- [кривосві́док = брехли́вий свідок].

КРИВИНА́ косина́, *ж*^{м} кандзю́ба.

КРИВИ́ТИ викривля́-, викри́влюва-; *(губи)* /с-/, скривля́-; *(словами)* /пере-/, передра́жнюва-; **к. душе́ю** ЛУКАВИ-, фарисе́йствува-; **я.** /*м*^{н} **хто/ кри́вить** зви́клий /с-и/ ♦, ра́дий ви́♦, викривля́ч, *п*^{к} криву́щий, *т.* криви́льний, ©;

ВИ́КРИВИТИ /пере-, по-, с-/ ◊.

КРИВИ́ТИСЯ викривля́-, *з*^{п} переко́шува-; *(з болю)* ко́рчи-, скривля́-; *(на виду)* криви́ти гу́би /уста́/; *(з кого)* перекривля́- /передра́жнюва-/ *кого*; **я.** /*м*^{н} **хто/ -иться** 1. зви́клий ♦, кривля́ка, 2. що переко́шується, щора́з криві́ший, *п*^{к} криву́щий, кривобо́кий;

ВИ́КРИВИТИСЯ покриви́- /пере-, с-/; **що -ився** ви́кривлений /по-, пере-, с-/ Ø.

КРИВІ́ТИ *(на ногу)* кульга́ві-; *(на око)* сліпну-.

КРИВЛЯ́КА *о. а.* ци́рліх-мані́рліх.

КРИВЛЯ́ТИСЯ мані́ри-, мані́жи-, викаблу́чува-, викобе́нюва-, вила́мува-; роби́ти грима́си, гримасува́-; **я.** /*м*^{н} **хто/ -ється** с-и ♦, ра́дий по-мані́ри-, КРИВЛЯКА, грима́сник, *(фігляр)* мартопля́с, *п*^{к} грима́сливий, *о.* з грима́сами, ©.

КРИВОДУ́ШНИЙ нещи́рий, лицемі́рний, підсту́п-, лука́вий; ± ДВОЄДУШНИЙ.

КРИВОНО́СИЙ *і.* кривоні́с; & кривоно́сик.

КРИВО/ПРИСЯ́ГА фалши́ва прися́-, ~свідчення.

КРИВОПРИСЯ́ЖНИК кривосвідок, фалши́вий свідок; **п.** накле́пник.

КРИВОПРОРО́К псевдопроро́к, *с*^{о} лжепроро́к.

КРИВОСВІ́ДЧЕННЯ кривоприся́га, фалши́ве сві́дчення; на́клеп.

КРИВОУ́СТИЙ кривомо́вний, лицемі́рний, нещи́рий, *с.* криводу́шний

КРИВОШИ́П *с*^{о} *у.* ко́рба.

КРИВОШИ́ПНИЙ *с*^{о} *у.* ко́рбови́й.

КРИВОШИ́ПНО-ШАТУ́ННИЙ корбо-гонко́ви́й.

КРИВУ́ЛЯ зви́вина, за́крут; ☺ кульга́; *(- літеру)* (за)карлю́чка.

КРИВУЛЯ́ТИ ру́хатися /іти/ зигза́гами, зигзагува́-, *с*^{о} петля́-, *д.* петлюва́-; *(ногами)* КУЛЬГА-; *(- шлях)* ЗВИВАТИСЯ; **що кривуля́** 1. **що шкандиба**, 2. **що звивається**.

КРИ́ГА лід, *з*[б] крижи́ни, *о*[з] крижи́на; *(тонка)* ше́рех, шуга́, са́ло; *(морська /в Арктиці/)* пак.

КРИЖ *з.* хрест; *а*[н] крижова́ кістка;

КРИ́ЖЕМ > ДОЛІЛИЦЬ;

КРИ́ЖІ по́перек; ку́пер, ку́прик.

КРИЖАНИ́Й льодови́й, льодяни́й; *(вітер)* холо́д-, прони́зливий; *(спокій)* незвору́шний, непору́ш-; *(голос)* невблага́н-.

КРИ́ЗА злам, заго́стрення; *(з чим)* неста́ча *чого*; *(душевна)* ро́злад; *(економіки)* крах, банкру́тство; *(політична)* ро́зрух; *(хвороби)* поворо́тний пункт, перела́м.

КРИЇ́ВКА схо́в(ище), схо́ванка, схрон, за́хисток; & [а]схо́вок.

КРИК га́лас, га́мір, ґвалт, ле́мент, ре́пет, гарми́дер, ша́рварок, вола́ння, крича́-; *(дикий)* ре́вище; *(нервозний)* зик; *(пронизливий)* ве́реск, виск; *(у розпачі)* зойк, йойк; *(окремий)* ВИГУК; *(суперечка)* сва́рка, ла́йка; & кри́княва, крик-сто́гін, крик-ска́рга, крик-ро́зпач.

КРИКЛИ́ВИЙ галасли́-, горла́тий, рота́-, розкри́чаний; *(з виском)* верескли́вий; *(хто)* сварли́-, ЛАЙЛИ-; *(що б'є в очі)* строка́тий, екстрава́ґантний, ексцентри́ч-, шпарки́й, *р.* крику́чий.

КРИКУ́Н горла́нь, зіпа́ка, горлопа́н, гари́кало, галасу́н, *д.* верла́нь; *(пискливий)* верещ́ака, верееску́н; *(фразер)* базі́ка; & крикуня́ра.

КРИЛА́ТИЙ крила́с-, окри́лений; *(вираз)* поши́ре-, ходови́й, ходя́чий; *п.* надиху́щий, *(апарат)* літа́ючий.

КРИЛО́ *(у риб) г.* плаве́ць; *(над колесом)* дашо́к; *(вітряка)* ло́пать; *п.* опі́ка, за́хист [під кри́лом]; *(у партії)* фра́кція; *(фронту)* фла́нг; & крильце́.

КРИМ: де К., де Рим, а де копи́ця сі́на /попо́ва гру́ша/ на горо́ді бузина́, а в Ки́єві дя́дько; **пройшо́в К., Рим та мі́дні тру́би** (**і впав чо́рту в зу́би**) ***хто*** би́тий жак (а не уни́к біди́).

КРИМІНА́Л *ю.* склад зло́чину; *г.* (ка́рний) зло́чин; *п.* в'язни́ця, тюрма́.

КРИМІНА́ЛЬНИЙ ка́р-; злочи́н-; *(твір)* детектив-.

КРИМІНА́ЛЬНИК злочи́нець, *ж*[м] криміналі́ст; арешта́нт; & *з*[б] криміна́льщина /злоді́йщина/.

КРИНИ́ЦЯ коло́дязь; *(некопана)* джерело́, *р.* криничо́вина; *(знань)* скарбни́ця, джерело́; & кри́ни́чка, крини́че́нька, *д.* керни́ця.

КРИНИ́ЧНИЙ *(- воду)* джере́ль-, крини́ча-; *(жолоб)* коло́дяз-; & *д.* керни́ч-, *б*[з]. крини́ш-.

КРИСА́НЯ *г.* бри́ль, капелю́х; & криса́к.

КРИСЛА́ТИЙ *(дуб)* гілля́с-, розло́гий, розло́жистий, розгі́льчас-, вітла́с-, розки́дис-; *(бриль)* криса́(с)-, ширкокри́лий.

КРИСТАЛІЗУВА́ТИ *п.* *(вдачу)* виробля́-, відшліфо́вува-, удоскона́люва-, формува́-; **я.** /*м*[н] **хто/ кристалізу́є** с-и ♦, з-й ви♦, кристаліза́тор, *п*[к] кристалізаці́йний, © кристалізу́ючи.

КРИТЕ́РІЙ міри́ло, мі́рка, *(для проби)* *п*[-о] про́бний ка́мінь.

КРИ́ТИ укрива́-, устеля́-; *(дах)* покрива́-, *(соломою)* пошива́-; *(в собі)* таї́-, хова́-, прихо́вува-; *(хиби)* не ВИЯВЛЯ-, МАСКУВА-; *(від кого, перед ким)* таї́-, кри́тися; *(хмарами)* оповивати; затяга́-, *(від лиха)* оберіга́-, берегти́, рятува́-, хорони́-; *(картою)* би́-; *(кого)* *с*[о] КРИТИКУВА-, ла́я-; **я.** /*м*[н] **хто/ кри́є** 1./2. с-и ♦, 1. ра́дий по♦, за́йня́тий покриття́м, покріве́льник, укрива́ль-, *(річ)* покріве́ць, покрива́ло, *п*[к] покрива́льний /у-/, покріве́ль-, (все)покриву́щий, © кри́ючи, 2. *(від кого)* звиклий кри́тися /таї́ти/, зата́ювач, прихо́ву-, *п*[к] потайни́й, потайли́вий, нещи́рий, © кри́ючись;

КРИ́ТИСЯ хова́-, таї́- ◊; *(від небезпеки)* перехо́вува-; *(туманом +)* укрива́-; *(з чим)* прихо́вувати /таї́-/ *що*; **що** /*мн.* **хто/ -ється** 1./2. с-и ♦, ©, 1. покри́ваний /у-/, прихо́ву-, *ф*[р] прихо́/с-/, зата́єний, 2. = **що кри́є**[2].

КРИ́ТИК комента́тор, огляда́ч, *з*[-п] огу́дник, осу́д-, суди́світ, *с.* ганьби́тель; & сам-собі-кри́тик, партокри́тик, *з*[н] критика́н.

КРИ́ТИКА комента́р, су́дження, о́цінка, аналі́за, ана́ліз; *(на чиюсь адресу)* до́кір, доріка́ння; *(себе)* самокри́тика; *(неґативна)* о́суд.

КРИТИКУВА́ТИ коментува́-, суди́-, оці́нюва-, аналізува́-; *(кого)* докоря́- /доріка́-/ *кому*, *с.* бра́- в робо́ту, розно́си-, карта́-, засу́джува-, *ж*[м] розпу́шува-; *(в газеті)* протяга́-; *(на зборах в СССР)* проробля́-; **що** /*м*[н] **хто/ критику́є** с-и /маста́к/ ♦, гото́вий роз♦, кри́тик, *ф.* критика́н, *п*[к] крити́чний, ©.

КРИТИ́ЧНИЙ *(розум)* аналіти́ч-, *г*[д] аналізу́ючий; *(вік)* трудни́й, перело́м-, переломо́вий, рубіко́но-; *(погляд)* запи́тли-; *(стан)* складни́й, небезпе́ч-, тяжки́й, скрутни́й.

КРИ́ХІТКА > КРИХТА; *(малюк)* маля́, мацюпу́-, маню́ня, мізи́нчик, кришеня́(тко), *к.* мали́й.

КРИ́ХІТНИЙ > МАНЮНІЙ.

КРИХКИ́Й ламки́й, ламу́чий, хрустки́й; *(дуб)* трухля́вий; *(хто)* КРИХКОТІЛИЙ.

КРИХКОТІ́ЛИЙ тенді́тний, крихки́й; *(як пундик)* пухки́й, опа́систий, пухке́нький, глевтякува́тий, галу́шкува́-, зама́зкува́-.

КРИ́ХТА крихти́на, криха́, кри́шка, окру́шина, одро́би-, *ф*[р] рі́ска [ні рі́ски в ро́ті]; *(чого)* дрі́бка, жме́нь-, кра́пля, ма́лість, зерно́ [з. непра́вди]; *(сумніву)* тінь [**без -ти су́мніву** без ті́ні с.]; ***як п***[р] тро́хи, тро́шки; & КРИХІТКА.

КРИЦЕ́ВИЙ стале́-; *(колір)* світлосі́рий; *п.* тверди́й /міцни́й/, як кри́ця, незла́мний, стійки́й; & кри́цяни́й.

КРИ́ЦЯ ста́ль; *(загартована)* дуле́вина, була́т; *ж*[м] креса́ло.

КРИЧА́ТИ вола́-, галасува́-, ґвалтува́-, горла́-, *р.* желіпа́-, зіпа́-, кри́ком ♦, де́р- го́рло, ♦ не своїм го́лосом, ♦, як на пуп /живі́т/, ♦ на все го́рло/; *(збуджено)* лементува́-, репетува́-; *(вигукува-)* гука́-, нагу́кува- /ви-/; *(різко)* верещá-, вищá-; *(грізно)* ги́рка-, гари́ка-, гри́ма-; зи́ка-; *(з йойком)* зо́йка-, йо́йка-; *(раз-у-раз) г.* гала́йка-; *(люто)* ревти́; *(на кого)* свари́тися, свари́ти *кого*; *(як пугач)* пу́га-, пуги́ка-; & підкри́кува- /ви-/; **к. на всіх перехрестях** ♦ на весь світ; **кричи́-не-кричи́** безнадійно, не помо́же; **аж кричи́ть** кри́ком кричи́ть [душа́ аж кричи́ть – нема́!]; **я.** /$м^н$ **хто**/ **кричи́ть** розкри́чаний, розгу́ка-, зви́клий ♦, змýшений за♦, зіпа́ка, верещá-, крику́н, горла́нь, грима́йло, $п^к$ кри́кливий, галасли́-, верескли́-, кричу́щий, реву́чий, /*колір*/ разю́-, яду́-, шпарки́й, *о.* з кри́ком /га́лас-, ве́реск-, ре́в-/, © вола́ючи;

КРИКОНУ́ТИ галасну́- ◊;

СКРИ́КНУТИ *д.* скрича́ти ◊;

ЗАКРИЧА́ТИ завола́- ◊; & $у^р$ возкрича́-;

ВИ́КРИЧАТИСЯ накрича́- (досхочу́) ◊;

НАКРИЧА́ТИСЯ нарепетува-, налементува́-, нагорла́-, наверещá-, *(доволі)* ви́крича-;

РОЗКРИЧА́ТИСЯ & $н^{дк}$ розкри́кува-; **я. розкрича́вся** розкри́чаний, розгу́ка- Ø.

КРИЧУ́ЩИЙ *(факт)* неприпусти́мий, обу́рлив-.

КРИШИ́ТИ локши́-, розкришува́-, *(капусту ще)* шаткува́-; **п.** сікти́, рубá-, тя́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **кри́шить** с-и ♦, взя́вшися роз♦, криши́льник, $п^к$ криши́льний, ©;

ПОКРИШИ́ТИ попоруба́-, попокриши́-, посікти́ на локшину, покре́мса-, почикри́жи-, покрáя-, *(капусту)* пошаткува́- ◊.

КРИШТАЛЕ́ВИЙ *(як кришталь)* прозо́рий, я́сний, блискотли́вий; пра́ведний, високоморáль-, бездога́нно чи́стий; *(звук)* мелоді́йний, дзвінки́й, чи́стий.

КРИШТА́ЛЬ > СКЛО; & кришта́лик.

КРІЗЬ $п^{рк}$ че́рез, поче́рез, *д.* проз.

КРІЗЬКИ́Й з-й пропуска́ти /протина́-/; прони́кливий, $к^н$ проникни́й, *(для ока)* прозо́рий, прозі́рний, прозиру́щий.

КРІЙ *(одягу)* фасо́н [*н.* кльош], моде́ль, фо́рма.

КРІЛЬ тру́сь; & крі́лик, кро́лик.

КРІМ $п^{рк}$ о́крім, за ви́нятком, о́пріч, опро́че, *з.* опрі́чно; **к. то́го** по́за тим, ще й, та й ще, *г.* опро́че: $ф^{-р}$ да пак ще ж; **к. усього іншого** понадусі́м, по́за всім і́ншим.

КРІПА́К, -А́ЦТВО, -А́ЧЧИНА > РАБ, -СТВО.

КРІПИ́ТИ скрі́плюва-; *(трос)* /за-/; $с^о$ змі́цню-, *(дружбу)* погли́блю-, *(підписом)* стве́рджу-, засвí́дчу-; **к. ду́шу** $ж^м$ ли́- си́лу в д.; **я.** /$м^н$ **хто**/ **крі́пить** 1. с-и ♦, ра́дий за♦. кріпи́льник, кріпля́р, $п^к$ кріпи́льний, кріпчи́й, /*мед*/ ПОКРІПНИ́Й, снажли́вий, ©, 2. **що змі́цнює**.

КРІПИ́ТИСЯ *(мати витримку)* трима́-, держа́-, не па́дати ду́хом, би́- ли́хом об зе́млю; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-иться** 1./2. с-и ♦, 1. крі́плений, скрі́плюва-, 2. що не па́да ду́хом /б'є ли́хом об зе́млю/, настро́єний по-бойово́му;

УКРІПИ́ТИСЯ: у. на ду́мці переконáтися;

ПОКРІПИ́ТИСЯ *(їжею)* підживи́-, підзапра́ви-, під'ї́сти /попої́с-, перехопи́-/ *що* ◊;

ПОКРІПНИ́Й *(сік)* кріпу́чий, покріпу́щий.

КРІПКИ́Й > МІЦНИЙ.

КРІС ґвинті́вка, кара́бін, *з.* кремені́вка, креса́к, стрільба́, $з^н$ пу́кавка, па́хкав-; & $в^й$ *на плече́ /на ремі́нь, до стопи́/ ♦!; ± РУШНИЦЯ.

КРІ́СЛО фоте́ль; *г.* стіле́ць, *(царя)* трон; *(посла)* пост, поса́да, портфе́ль; & крісе́лко, крісе́льце.

КРІТ *д.* керти́ця, керти́на; & *(місце)* крото́вище.

КРОВ крови́на, $ж^м$ крі́вця, юха́, ю́шка, руда́, мазка́, па́сока, кали́нка, $б^з$ крів; *(із $с^л$ моя́)* нащáдок, поколі́ння; *(гаряча)* вда́ча, темпера́мент, но́ров, хара́ктер; **п.** крово(про)ллиття́.

КРО́ВНИЙ $с^о$ кре́в-, рі́д-, єдинокро́в-; *(з крови й кости)* з ді́да-пра́діда, $с^о$ пото́мственний; *(зв'язок)* міцни́й, нерозри́в-; *(кому)* близьки́й; *(ворог)* лю́тий, непримире́нний, смерте́ль-; *(- образу)* тяжки́й, глибо́-; *(- помсту)* крива́вий; *(- породу)* чистокро́вний.

КРОВОВИ́ЛИВ $ж^м$ на́гла кров.

КРОВОЖЕ́Р кровопи́вець, кровопі́й, п'я́вка, паву́к; **п.** тира́н, гноби́тель; & $ж^і$ кровоже́ра.

КРОВОЖЕ́РЛИВИЙ *і* **КРОВОЖЕ́РНИЙ** хи́жий, *д.* па́жерний; **п.** жорсто́кий, лю́тий.

КРОВОЗМІ́СНИЙ $к^н$ $о^к$ кровоблу́дний.

КРОВОЗМІ́СНИК ☺ $к^н$ $о^к$ кровоблу́дник.

КРОВОЗМІ́ШЕННЯ $к^н$ $о^к$ кровоблу́д.

КРОВОПИ́ВЕЦЬ вампі́р, п'я́вка, КРОВОЖЕР, кровопі́й, *г.* вамп.

КРОВО(ПРО)ЛИТТЯ́ душогу́бство, $о^к$ кроволи́в-; ± ВІЙНА.

КРОВОСПИ́ННИЙ кровотамува́ль-, $м^а$ гемостати́ч-, *о.* про́ти кровоте́чі.

КРОВОССА́ЛЬНИЙ *б. (- комаху)* кровопи́вчий; *(- баньки)* $м^а$ $о^к$ кровотя́глий.

КРОВОТОЧИ́ТИ крива́витися; **я. кровото́чить** поки́нутий ♦, $п^к$ кровоточи́вий;

КРОВ'ЯНИ́Й *з.* крів'я́-; *(колір)* ЧЕРВО-, *(тиск)* артеріа́ль-; *(ковбаса)* кров'я́нка, з кро́ви.

КРОЇ́ТИ > КРАЯТИ;

ВИ́КРОЇ- *(час)* знайти́, ви́бра- [≈ мить ча́су].

КРОК сту́пінь, $ф^р$ п'ядь [ні на п'ядь]; *(похід)* хода́; **п.** ді́я, вчи́нок; *(тактичний)* за́хід, мане́вр; **к. упере́д)** по́ступ, проґре́с; & $п^р$ *крок-у-♦; $в^й$ **по́вний к.!** $к^н$ до́вший к.!, $с^о$ ши́рше к.!.

КРО́КИ: пе́рші к. першопоча́тки, АЗИ.

КРО́КВА & кро́ківка; $п^р$ *кро́ківкою *(приклавши пучки лівої руки до пучок правої)*.

КРОКУВА́ТИ ступа́-, *(широким кроком)* шуга́-;

я. /*м*^{н} **хто/ кроку́є** с-и /*зви́клий*/ ♦, *п*^{к} /*широко*/ сягни́стий, /*екскаватор*/ двоно́гий, нога́тий, © ступа́ючи.

КРОПИ́ВА́ жали́ва.

КРОПИ́ТИ бри́зка-, по́рска-, обпо́рскува-, опри́ску-, оббри́зку-, скро́плю-; *е*^{е} би́ти, вбива́-, *(з кріса)* стріля́-; **я.** /*м*^{н} **хто/ кро́пить** с-и ♦, ра́дий по♦, кропи́льник, *(річ)* кропи́ло, *п*^{к} кропи́льний, © кропи́вши.

КРУГ кружа́ло, ко́ло; *(виднокруг)* ОБРІЙ; *(кругла ділянка)* кругови́на; *(гончаря)* верста́т; ***як п***^{р} навко́ло, довко́ла, окру́г, довкру́ж.

КРУ́ГЛИЙ о♦; *(- щоки)* гладки́й, опа́систий; *(сирота)* цілкови́-, по́вний; *(рік)* ці́лий, уве́сь; *(- число)* рі́вний, заокру́гле-; & кругля́вий, кругле́нький, кругля́стий, кругло́ва-, круглува́-.

КРУГЛИ́ТИСЯ кругліти, круглішати.

КРУ́ГЛІСТЬ круглота́.

КРУГЛЯ́К коло́да, /*коротка*/ кряж; *(для бруку)* (*кругля́вий*) ка́мінь, *ж*^{м} дика́р; *д.* млин.

КРУГО́БІГ кругойду́чість, *к*^{н} кругооберта́ння, & круго́біг; ± ОБІГ.

КРУГОБІ́ЖНИЙ кругойду́чий, *(рух)* колови́й, *о.* ко́листий.

КРУГОВЕ́РТЬ > ВИР, КАЛЕЙДОСКОП, *п.* буру́н [в буру́ні нови́н].

КРУГОВИ́Д *(широта уявлень)* кругогля́д, КРУГОЗІР; *(виднокруг)* ОБРІЙ.

КРУГОВИ́Й *о*^{к} поголо́вний [кругова́ непра́вда].

КРУГОЗІ́Р *(чий)* духо́вний світ, кругогля́д, кругови́д, о́брій, горизо́нт, виднокру́г, виднокр́оло, *(науковий)* еруди́ція.

КРУГО́М *(обступати)* звідусі́ль, з усі́х бо́ків; *(все мовчить)* скрі́зь, усю́ди; *(щасливий)* по́вністю, цілко́м; ***як п***^{рк} окру́г, кру́г.

КРУГООБЕРТА́ЛЬНИЙ *б. у.* кругобі́ж-, кругойду́чий.

КРУГООБЕРТА́ННЯ *у.* круго́біг, *с*^{о} круго́біг.

КРУЖА́ЛО > КРУГ; & кружа́льно.

КРУЖА́ТИ *(мед)* пи́-; *(колувати)* КРУЖЛЯ-.

КРУЖҐА́НОК *(круг будівлі)* ґале́рія, *с*^{о} галере́я, *п*$^{-о}$ ба<u>ль</u>ко́н, *с*^{о} балко́н, *о*^{к} опаса́ння.

КРУЖКОМА́ кружка́, кружко́м, ко́лом, навкружки́, *(стороною)* на́взбіч.

КРУЖЛЯ́ТИ колува́-, *г.* о♦; *(в танці)* ОБЕРТАТИСЯ; *(- чутки)* ходи́-, циркулюва́-; *(у виру)* крути́-; *(їхати колом)* колесува́-; *(- кров у тілі)* текти́, струмува́-; *(мед)* пи́-; & кружеля́-, кружа́-; **к. ду́мкою навко́ло** ***чого*** обмірко́вува- *що*; **я.** /*м*^{н} **хто/ кружля́** 1./2. зви́клий /с-и/ ♦, ©, 1. зму́шений по♦, *п*^{к} кругойду́чий, кругобі́жний, *о.* у кругове́рті. 2. **що п'є.**

КРУК во́рон; & крюк; **к. кру́кові о́ка не ви́дере** *п*$^{-о}$ ку́лик ку́лика ба́чить зда́леку.

КРУПОДЕ́РНЯ крупору́шка, *(пшона)* пшоня́н-.

КРУТИ́Й *(схил)* стрі́мкий, стрімча́стий, крутопа́дний, КРУТОБЕРЕГИЙ, урви́стий, прямови́сний; *(шлях)* узво́зистий; *(- роги)* закру́че-; *(- чоло)* окре́сле-, рельє́ф-; *(скрут)* не пла́в-; *(- зміну)* рапто́вий, несподі́ваний, різки́й, відчу́тни́й; *(норов)* суво́рий, тверди́й, не підда́тливий; *(вітер)* рвучки́й, лю́тий; *(захід)* рішу́чий; *(вислів)* го́стрий, дошку́льни́й; *(- лайку)* ву́лич-, брута́ль-; *(ребус)* головокру́т-, головоло́м-, морокуватий; *(чай)* міцни́й, наси́че-; *(- кашу)* густи́й;

КРУ́ТО *(варити яйце)* на тве́рдо, на ♦; **не к.** рідко, м'яко [м. зварене я.], *г*^{д} на́мо́лодо; ◊.

КРУТИ́ТИ *(кого/ким)* оберта́-, верті́-; *(головою)* хита́-, поверта́-; *(мотуз)* сука́-; ***п.*** шахрува́-, хитрува́-, махлюва́-; *(на свій лад)* викру́чу-, вихитро́ву-, комбінува́ти, круті́йству-, ♦, як ци́ган со́нцем; *(ким)* верхово́ди-; *(кіно)* демонструва́ти, прокру́чу-; *(вус)* /під-/; *(цигарку)* /с-/; ***ф***^{р} /на-, за-/; *(- вир)* вирува́ти; **я.** /*м*^{н} **хто/ кру́тить** зви́клий /с-и/ ♦, ра́дий за♦, круті́й, крути́льник, *п*^{к} крути́льний, верти́ль-, оберта́ль-, *ф*^{р} ґвинтови́й, *с*^{к} крути- [крути́голова], -кру́т [головокру́т], -кру́тний [головокру́т-], ©;

ПОКРУ́ЧЕНИЙ поко́рче-, *(- ноги)* покандзю́бле-, *(не лише про зерно)* покі́льче-, *(шлях)* кривуля́стий, ЗВИВИС-.

КРУТИ́ТИСЯ оберта́-, верті́-, верете́ни-; *(в танці +)* кружля́ти, круженя́-; *(- воду)* вирува́-; *(в хаті)* метуши́тися; *(- шлях)* ЗВИВА-, скру́чува-; *(без діла)* ве́шта-, тиня́-; *(- плющ)* ви́-; & ♦, як дзи́ґа /в'юн, посо́лений слима́к/; **я.** /*м*^{н} **хто/ -иться** с-и ♦, ра́дий за♦; обе́ртаний, кру́че-, ве́рче-, КРУТЬКО, верту́н, *п*^{к} верткий, вертля́вий, крутли́-, закру́тистий, /*шлях*/ зви́вис-, кривуля́с-, ©;

КРУТНУ́ТИСЯ *о*^{д} окрутну́тися.

КРУТ/І́Й шахра́й, ошука́нець, махля́р[й], плутя́га, *г*^{д} ~я́р; ***о***^{к} лицемі́р, верті́й, ~и́хвіст; *р.* ~ько́;

КРУТІ́ЙСТВО шахра́йс-, ошука́нс-, крутня́, плутня́; брехли́вість, лицемі́рство; *(в суді)* крутани́на ◊; & *д*^{о} *круті́йствувати;

КРУТІ́ЙСЬКИЙ шахра́йський ◊; нече́сний.

КРУТНЯ́ > КРУТІЙСТВО; & кру́тнява.

КРУТО/БЕРЕ́ГИЙ ~го́рий, ~я́рий, ~бо́кий, КРУТИЙ; & ~бере́жний.

КРУТЬКО́ постриб́ун, верту́н, дзи́ґа, *як і.* непосидю́щий, *р.* круті́й.

КРУ́ЧА у́рвище, стромови́на, стрімча́к, бе́скет, крутоя́р, крутосхи́л, крути́зна, круто́вина, о́блаз; *(берег)* *з*^{б} крутобере́жжя; ***р.*** кручі́я, вир.

КРУ́ЧЕНИЙ /с♦/, зсу́ка-; *(шлях)* ЗВИВИСТИЙ, не прями́й; *(- зілля)* витки́й; *(- сходи)* <u>ґ</u>винтови́й, спіра́льний; *(волос)* ***р.*** кучеря́вий; ☺ схи́блений, ненорма́ль-, *о.* не всі до́ма в *кого.*

КРУШИ́ТИ > ТРОЩИТИ;

ПОКРУ́ШЕНИЙ розтро́ще-, /по-/.

КРЯЖ *(гірський)* пасмо, хребе́т, ни́зка гір; ***р.*** па́горб, узви́шшя; *(з дерева)* ***д.*** кругля́к.

КРЯ́КАТИ кра́кати, крю́кати; & $д^к$ прокря́кати.

КСЬОНДЗ > СВЯЩЕНИК.

КУБ пра́вильний шестигра́нник; ***м.*** тре́тій сте́пінь числа́; $ж^м$ кубоме́тр; *(для води)* бак, каза́н; & ♦ик, *(на петлиці)* ***ф.*** ♦а́р; ± КВАДРАТ.

КУ́БЛИТИСЯ *(- птахів)* по́рпа-, гнізди́-; $ж^м$ ку́пчи-; *(- дим)* клубота́-; & вику́блювати /за-, по-/; **я. -иться** 1. с-и ♦, загніжджуваний, *(пісок)* наку́блю-, напо́рпу-, нагрома́джу-/, ©, 2. **я. клубочиться**;

ОКУ́БЛИТИСЯ ста́ти сіме́йним /господаре́м/, $с^о$ заве́сти́ сім'ю́ /господарство/.

КУБЛО́ *(звірів)* лі́гво; *(птахів)* гніздо́; ***п.*** осе́ля, дім, роди́на, рід, наща́дки; *(злочинне)* ки́шло; & кубе́льце, ку́блище.

КУВА́ТИ вико́ву-, ***р.*** ку́ти; *(коня)* підко́вува-; *(в закови)* /за-/; *(скриню)* /о-/; *(долю)* формува́-, твори́-; *(як зозуля)* кукува́-, вику́ку-, ку́кати; **я.** /$м^н$ **хто**/ **кує́** 1./2. с-и ♦, ©, 1. з-й ви́кува- /під-/, кова́ль, кова́ч, $п^к$ кува́льний, для кува́ння, $с^к$ -ко́в [зброєко́в], 2. що ку́кає, зозу́ля, $п^к$ /*голос*/ зозу́лячий, © знай ку́ку та ку́ку;

СКУ́ТИЙ /за-/, закайда́нений, ско́ва-; /ви́-/;

СКУ́ТІСТЬ зв'я́заність ◊.

КУДЕ́ЛЯ *(прядиво)* ку́жіль; *(на голові)* ку́чма, копи́ця, ку́дла.

КУДИ́(?) у яке́ мі́сце? в які́м на́прямі? *(якою дорогою)* кудо́ю?, ***д.*** де [де ти йдеш?]; $ж^м$ ♦-не́будь [щоб ♦ не влі́зти]; ***як ч.*** дале́ко, незрівня́нно, зна́ч-, [♦ ле́гше]; **к. твоє́ ді́ло!** що назива́ється, хоч ♦, хіба́-ж-так!, $е^м$ я тобі дам! [ко́ні я тобі д.!]; **к. хо́чеш /-ете/** *(іти)* на всі чоти́ри сто́рони; **к. як** $с^к$ якнай- [**к. як не до ре́чі** як-найнедоре́чніше]; **к. ма́ти, туди́ й дитя́** ♦ коз-а́, туди́ й вовк, ♦ го́лка, туди́ й ни́тка.

КУДИ-І́НДЕ не сюди́, куди-і́нше, в і́нше мі́сце; куди-не́будь; де-і́нде, десь-і́нде.

КУДИ-НЕ́БУДЬ куди́сь, куди(сь)-і́нде, куди́бу́дь, бу́дь-куди́, аби́-куди, хай куди́, куди́ хо́чете /-еш/; де-не́будь, де́сь, де-і́нде.

КУДИ́СЬ не зна́ти /невідо́мо/ куди́, хто́зна-куди́, $з^п$ куди́сь там; десь, не зна́ти де, хто́зна-де; **куди́сь-то** кудись таки́.

КУДЛА́Й кудла́нь, патла́нь, кудла́ч, патла́ч, ***р.*** куйо́вда.

КУ́ДЛАТИ > КОШЛАТИ;

РОЗКУ́ДЛАНИЙ /с-/, розко́шл-, розпа́тл- /за-, по-/, не(за)че́са-, розку́чма-, розку́чмле- /по-/, розчу́хра-, скуйовдже-, розку́бле- ◊.

КУДЛА́[С]ТИЙ патла́-, КОШЛА-, волоса́-, волоха́-, пелеха́-; розпа́тланий, скуйо́вдже-.

КУ́ДЛИ па́тли, па́тлі, ку́длі.

КУ́ЖІЛЬ > КУДЕЛЯ.

КУЗЕ́Н брат у пе́рших, двою́рідний брат, ***г.*** стри́йчич; & кузе́нок.

КУЗИ́НА сестра́ у пе́рших, двою́рідна сестра́; & кузи́нка.

КУ́ЗНЯ ***г.*** кова́ль-; *(героїв)* ***п.*** шко́ла, $у^р$ горни́ло.

КУ́ЗОВ *(вантажівки)* ко́роб.

КУЙО́ВДИТИ КОШЛА-, кудо́вчи- скуйо́вджува-; *(сніг +)* крути́-, мести́; **я.** /$м^н$ **хто**/ **куйо́вдить** ради́й поко́шлати, маста́к /ста́вши/ ~;

РОЗКУЙО́ВДИТИ розкудо́вчи-, розко́шла-, розпа́тла-, розку́чма-, розтрі́па-, розку́бли-.

КУЙО́В/ДИТИСЯ кошла́тіти, коструба́ті-; *(в багні)* по́рпатися; *(коло печі)* по́ра-; *(- думки)* рої-; **я. -иться** с-и ♦, ко́шланий, ку́дла-, ~да, кудла́нь, ку́дла, кудла́й, патла́ч[нь], $п^к$ кошла́тий, кудла́-, патла́-, коструба́-, кустра́-, кучма́-.

КУ́КСА ки́кіть, ки́коть, $м^а$ проте́з.

КУКУРІ́КАТИ & $д^к$ за♦, про♦, $о^д$ кукурі́кнути.

КУКУРІ́ЧИТИСЯ ***г.*** коко́ши-, задира́-, заво́ди-;

ЗАКУКУРІ́ЧИТИСЯ впа́сти в раж;

ЗАКУКУРІ́ЧЕНИЙ забісо́ва-, заци́кле-, затя́тий, твердоло́бий.

КУКУРУ́ДЗА ***а.*** маї́с; $ж^м$ пшени́чка, пші́нка, $з^б$ кияхи́, кияшки́, качани́.

КУЛА́К ***г.*** п'ясту́к; *(як довбня)* ***д.*** кула́й; *(військ)* угрупо́вання; & кулача́, кулачо́к, кулачи́ще, кулацю́р[г]а, $з^б$ кула́ччя.

КУЛЕМЕ́Т скоростріл, ***г.*** машино́вий крі́с.

КУЛІНА́РІЯ > КУХОВАРСТВО.

КУЛІНА́РНИЙ: кулі́нарна кни́га ***г.*** страво́пис.

КУЛІ́СИ $м^н$ лашту́нки; ± ШИРМА.

КУ́ЛЯ сфе́ра; *(до кріса)* ***о.*** де́в'ять грам, /*розривна*/ дум-ду́м; ***д.*** ми́лиця; & ку́лька; ± ЯДРО.

КУЛЯ́СТИЙ кру́глий, сфери́чний, ***б.*** кулеподі́б-.

КУЛЬ *(соломи)* около́т, снопо́к; & ку́лик.

КУЛЬБА́БА кок-саги́з; & кульба́бка.

КУЛЬ/БА́КА, ~БА́ЧИТИ > СІДЛО, СІДЛАТИ.

КУЛЬГА́ВИЙ криви́й (на но́гу), кривоно́гий, ***д.*** ку́ля́вий; ***як і.*** кульга́.

КУЛЬГА́ВІТИ: що /$м^н$ **хто**/ **-а́віє** (вже) ма́йже кульга́вий /скульга́вілий/;

СКУЛЬГА́ВІТИ /по-/, окриві- /с-/; **що -а́вів** скульга́вілий /по-/, скульга́влений /по-/, Ǿ.

КУЛЬГА́ТИ шкандиба́-, шкутильга́-, КРИВУЛЯ-, кри́ва-, припада́- /налягá-/ на но́гу, ***о.*** загрі́ба- вбік (ного́ю); *(поволі йти)* кли́га-; ***п.*** хибува́-, відстава́-, ***с.*** ♦ на оби́дві ноги́; **я.** /$м^н$ **хто**/ **кульга́** 1. с-и ♦, кульга́, криву́ля, $п^к$ криви́й, КУЛЬГА-, кривоно́гий, криве́нький, 2. **що шкандиба**.

КУ́ЛЬКА *(повітряна)* бу́ль-, бу́льбаш-.

КУЛЬМІНА́ЦІЯ перело́мна то́чка, ***о.*** дев'я́тий вал, перело́мний пункт /час/, найви́щий злі́т; $л^а$ *(точка найбільшого напруження)* кульміна́ці́йний моме́нт; ± АПОГЕЙ.

КУЛЬТ обря́ди, обрядо́вість; *(особи)* ***п.*** обо́жнювання, боготворі-, поклоні-.

КУЛЬТИВ/УВА́ТИ *(живі організми)* розводи́-, *(рослинність)* виро́щува-; *(звичаї)* плека́-, випле́кува-, запрова́джу-, наса́джу-, розвива́ти, відро́джува-, сприя́- ро́звитку; **я. /м^{н} хто/ культиву́є** с-и ♦, ради́й ви́рости-, за́йнятий вирощуванням /розве́денням/, *(річ)* ~а́тор, дряпа́к, п^{к} виро́щувальний, ~аці́й-, для ~а́ції.

КУЛЬТУ́РА цивіліза́ція; *(культурність)* освіченість, ви́хован-; *(виробнича)* рівень, сту́пінь доскона́лости; *(бобова +)* с^{г} росли́на.

КУЛЬТУ́РНИЙ ☺ цивілізо́ва-, освіче-, ви́хова-; *(світ)* (високо)розви́не-; *(вплив)* цивілізаці́й-; *(виноград)* не ди́кий, культиво́ваний.

КУЛЬТЯ́ ки́кіть.

КУМ *(для батьків дитини)* хреще́ний ба́тько, *(для хрещених батьків)* ба́тько дити́ни; н^{з} кум!

КУ́МЕ! *(!)* **ф.** го́лубе! бра́те! чолові́че!

КУМА́ *(батькам дитини)* хреще́на ма́ти, *(хрещеним батькам)* ма́ти дити́ни; & ку́мця, кума́ся; **ку́мо!** *(!)* **ф.** голу́бко! се́стро! ті́тко!

КУМА́ТИСЯ бу́ти кума́ми; *(приятелювати)* води́тися, зна́-, н^{I}. лига́-, */з ким/* тяга́-, волочи́-, вія-; **я. /м^{н} хто/ -ється** с-и ♦, ради́й по♦, охо́чий до кума́ння, майбу́тній кум, ж^{i} майбу́тня кума́, ©.

КУМЕ́ДІЯ курйо́з, чудасія, сміховина, ± ДИВИНА; (!) **ф.** УМРЕШ!, куме́дія (та й го́ді)!

КУМЕ́ДНИЙ смішни́й, комі́ч-, курйо́з-, *(дивний)* дивови́ж-, чудерна́цький; (!) умре́ш який!

КУМЕ́КАТИ *ф.* пе́тра-, мики́ти-, шни́пори-, вари́- голово́ю; ± РОЗУМІТИ;

ДОКУМЕ́КАТИ доглу́патися, доту́мкати ◊;

ПОКУМЕ́КАТИ *(над чим)* пошоло́па- ◊;

РОЗКУМЕ́КАТИ розчо́впа-, розшоло́па-, розчу́ма-, утну́-, розібра́тися в, ЗРОЗУМІТИ.

КУМИ́Р і́дол, божество́, божо́к, напівбо́г, ☺ *п.* Іко́на; *(поганський)* бовва́н, і́долище, бо́жище.

КУ́МІВСТВО́ о^{к} при́ятелізм.

КУ́МКАТИ крек(о)та́ти, кря́кати, крю́кати, ква́кати, *р.* кру́мкати, п^{ф} кум!; **що ку́мка** с-и ♦, ку́мкало, ква́кало, скрекоту́н, кря́ка, кря́ківка, © знай кум та кум, ку́мкаючи.

КУ́МПОЛ ж^{н} *(голова)* довбе́шка, макі́тра.

КУ́НДЕЛЬ *(вівчарський пес)* чаба́нка, с^{о} вівча́рка.

КУНЯ́ТИ дрімá-, *(сидячи)* клюва́- но́сом, лови́- окунів; поку́нюва-; д$^{-к}$ = **що дріма** *(сидячи)*.

КУ́ПА во́рох, кучугу́ра, бу́рт(а), *д.* копи́ця, *р.* нава́л; *(велика)* гора́; *(людей, речей)* гурт, гру́па; & ку́п(оч)ка, *о.* купа і три обере́мки; **при ку́пі** в одно́му мі́сці, все ра́зом.

КУПА́ТИСЯ бра́ти ку́піль; *(у сяйві)* опромі́нюватися *чим*; *(у розкошах)* розкошува́ти; *(в чиїй крові)* пролива́- *чию* кров; & о^{к} викупува́тися, д^{а} купа́тоньки, ку́пці; **к. в любо́ві** жи́ти в любо́вному ото́ченні; **я. /м^{н} хто/ -ється** ку́паний, зви́клий /с-и, люби́тель/ ♦, ради́й с♦, пля́жник, купа́ль-, купа́лець, *о.* на купа́нні, ©;

СКУ́ПАНИЙ: мов с. як у во́ду опу́щений.

КУПЕ́ *у.* пере́діл, пере́ділка.

КУПЕРВА́С си́ній ка́мінь, *г.* вітріо́ль, с^{о} *(мідний)* ку́поро́с.

КУПЕ́ЦЬ комерса́нт, кра́ма́р, торгіве́ць, н^{I} гендля́р; *з.* покупе́ць; & купчи́на.

КУПИНА́ *(на болоті)* го́рбик, з^{б} купи́ння, ку́п'я; *з.* у^{р} кущ.

КУ́ПИТИСЯ КУПЧИ-; *(до кого)* горну́- се́рцем.

КУПІ́ВЛЯ купува́ння, *з.* ку́пля, ку́пно́ [ку́пнопро́даж], *(одноразова)* по́купка, */щоденна/ г.* за́купи; *(масова)* закупі́вля; & а^{м} *некупі́вля.

КУ́ПІЛЬ *(вода)* купе́ля; *(дія)* купа́ння, ку́панка; *(посуд)* ва́нна, *г.* купі́льник; *ц.* купі́льниця;

КУПЕ́ЛІ *(теплі)* во́ди, джере́ла.

КУ́ПЛЕНИЙ: к. і перекýпле- нера́з /про́да-/.

КУПЛЕ́Т *(вірша)* строфа́;

КУПЛЕ́ТИ *(веселі)* коломи́йки, тринди́чки́, к^{н} частíвки́.

КУ́ПЛЯ КУПІВЛЯ; *з.* по́купка, *г.* за́купи.

КУПУВА́ТИ купля́-, к^{н} придбава́-, набува́-; *(одяг до свят)* справля́-; *(матерію)* набира́-; *(кого)* підкупо́вува-, підпла́чува- *кому/кого*; ж^{н} дури́-; *(робити закупи) г.* іти́ на за́купи; **я. /м^{н} хто/ купу́є** с-и ♦, ради́й придба́-, (по)купе́ць*, п^{к} купіве́льний, *з.* купе́цький, *о.* на за́купах, ©.

КУ́ПЧИТИСЯ ску́пчува-, ку́пи-, юрми́-, збира́-, збива́-, грома́ди-, ро́єм рої́-; **я. /м^{н} хто/ -иться** с-и ♦, зму́шений с♦, ку́пче-, ску́пчува-, гро́мадже-, згрома́джува- /на-/, зби́ва-, зби́ра- доку́пи, п^{к} роїстий, © ку́пчившись; п$^{-о}$ ску́пчений, згрома́дже-, зби́тий.

КУПЮ́РА *(цінний папір)* грошови́й знак, банкно́та, облі́га́ція; *(у тексті)* ви́креслене.

КУ́РВА *в.* > ПОВІЯ; & ку́рвочка.

КУРГА́Н моги́ла; і^{с} *(на кордоні)* на́сип; **п.** узви́шшя, горб.

КУР'Є́Р *як і.* посильни́й /роз-/; ± ПОСЛАНЕЦЬ.

КУР'Є́РСЬКИЙ *(потяг)* спішни́й, ско́рий.

КУРИ́ЛЬНИЦЯ прилад для ку́рення */де дим переходить крізь воду/*, *(на Сході)* кальян.

КУРИ́РУВАТИ з^{п} *у.* опі́куватися /д^{к} за-/, бу́ти кура́т/ором; **я. /м^{н} хто/ опікується** с-и ♦, з-й заопі́кува-, за́йнятий опі́кою /на́глядом/, опіку́н, ~ор, п^{к} ~ський, опіку́нсь-, © опіку́ючись.

КУРИ́ТИ *(димом)* димі́-, кади́-, курі́-; *(пил-)* пороши́-; *(тютюн)* пали́-, смали́-; *(люльку)* тягти́, потяга́-, смокта́-, пи́хка- /*д.* пи́ка-/ *чим*; *(спирт)* гна́-; & поку́рюва-; **к. тимія́м** /с^{о} **фіміа́м/** *кому* гримі́- сла́ву, виспі́вува- хвалу́, возвели́чу- *кого*; **я. /м^{н} хто/ ку́рить** 1. що па́лить, с-и ♦, ради́й запали́-, куре́ць, курі́й, раб тютюну́, © кури́вши, ку́рячи, 2. **що порошить**.

КУРИ́ТИСЯ *(димом)* курі́ти, дим/і-(ся), ~ува́-; *(парою)* парува́-; *(тліти)* же́врі-; *(на безвіт-*

рі) стели́тися; **я. -иться** 1./2. с-и ♦, ©, 1. покри́тий ку́рявою, запоро́шений, $n^к$ КУРНИЙ, 2. що ~и́ть, пови́тий ~́ом, $n^к$ ~ни́й, курни́й, ~ува́тий, ~ови́й, диму́чий, димляни́й, $ф^р$ зади́мле-.

КУРІ́ННИЙ *(хор)* $c^о$ батальйо́нний.

КУРІННИ́Й $c^о$ команди́р батальйо́ну, комба́т.

КУРІ́НЬ халабу́да, пові́тка; *(на пасіці)* катра́га; *(для чабанів)* коли́ба, бу́да; *(намет)* шатро́, *з.* ку́ща; ***п.*** халу́па, хи́жа; $в^й$ батальйо́н.

КУРІ́ПКА & куропа́тва.

КУРІ́ТИ КУРИТИСЯ; *(- сніг, куряву)* кушпе́лити, кушпоті́ти.

КУРЙО́З *і* **-ЗНИЙ** > КУМЕДІЯ *і* КУМЕДНИЙ.

КУ́РКА *(з курчатами)* кво́ч-; *(що несеться)* несу́ч-; & ку́роч-, курча́, *г.* куря́, $n^к$ *ку́рячий.

КУРНИ́Й *(шлях)* порошни́й /*д.* -хни́й/; *(що димить)* ди́мни́й; /*чадить*/ кіптя́вий, чадни́й; & ку́ряний, ку́рявий.

КУРНИ́К півня́т-, *(клітка) з.* ко́єць; & курничо́к.

КУРС *(судна)* на́прям, шлях; *(політики)* настано́ва, на́прямок; *(навчання)* пре́дме́т, дисципліна, нау́ка; *(у виші) г.* сту́дії; *(лікування)* процеду́ри, цикл процеду́р; *(валюти)* ва́ртість, ціна́;

КУ́РСИ *(певного фаху)* шко́ла [к. водіїв /чужи́х мов/ = шко́ла водіїв /чужи́х мов/].

КУРСА́НТ слуха́ч ку́рсів, *(військових шкіл)* $і^с$ каде́т.

КУРТИЗА́НКА ***а.*** полюбо́вниця, *с.* повія.

КУРТИ́НА > ЗАВІСА.

КУ́РТ/КА жаке́т(ка), $в^й$ френч, $м^о$ кітель; & ~очка.

КУ́РЯВА пилюга́, пилю́ка, *(як стовп)* кушпела́, $ж^м$ ко́піт.

КУСА́ТИ $ф^р$ відку́шува- /роз-, пере-/; ***ф.*** ЇСТИ, $д^а$ га́м(к)а-; *(допікати кому)* підку́шува- *кого*; *(- комах)* тя́-, жа́ли-, жига́-, гри́з-, ♦ся; *(лікті)* гри́зти; **я.** /$м^н$ **хто**/ **куса́** с-и ♦, з-й укуси́-, куса́ка, $n^к$ КУСЛИВИЙ, кусю́чий, *т.* куса́льний, © куса́ючи, куса́вши;

ВКУСИ́- /**У-**/*(себе за язик)* вкуси́тися ◊; **що вкуси́ло** ***кого*** що нашпигува́- /накрути́-/ *кого*;

РОЗКУСИ́-: ***п.*** пізна- /зрозумі-/ *($n^{ре}$ кепське)*.

КУСА́ТИСЯ *(- бліх)* КУСАТИ; *(між собою)* гри́зтися; *(- дорогу річ)* до́брого коштува́ти; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и /зви́клий/ ♦, ©, *і.*/$n^к$ → **я. куса** + зуба́тий.

КУ́СЕНЬ шмато́к, кусо́к, кава́лок, *(великий)* кус; *(хліба - ще)* скиб(к)а, /*із шкуринкою*/ окра́єць, окра́йчик; *(сукна)* $c^о$ відріз; & ку́сник.

КУСЛИ́ВИЙ кусю́чий; *(- слова)* дошку́льни́й, колю́чий, їдки́й, щипу́чий.

КУТ *(у хаті)* куто́к, *д.* ву́гол; *(прихисток)* житло́, приту́лок; *(глухий)* за́куток; *(у селі)* кіне́ць; *(місцина)* місце́вість, сторона́, край, /*з одною флорою*/ уро́чище; & ку́тик; **ні в к. ні в две́рі** ні в тин ні в воро́та, ні в п'ять ні в де́в'ять.

КУ́ТАТИ *(замотува-)* уку́тува-, угорта́-; *(- туман)* укрива́-, оповива́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **ку́та** зви́клий /с-и/ ♦, ра́ди́й за♦, ©.

КУ́ТИЙ *(у пута)* за♦, о♦ *чим*; *(у колодки)* заби́-, *(чим)* ко́ваний.

КУ́ТНІЙ *(зуб)* за́д-, кра́й-, *г.* чере́н-; *(кут)* по́кут-.

КУТОВИ́Й *(на розі)* нарі́жний, ку́тній, *(в кутку)* кутко́ви́й.

КУТО́К *(у кімнаті)* КУТ, *д.* ву́гол; *(сімейний)* житло́, приту́лок, во́гнище; *(села)* кіне́ць; *(місцина)* місце́вість, сторона́, о́бласть; *(глухий)* за́куток; & $n^к$ *кутко́вий.

КУ́ХАР кухова́р, кулі́на́р, кухмістер; *(в артілі)* кашова́р; *(на судні)* кок, *(в ресторані)* шеф.

КУХАРЮВА́ТИ кух(ов)а́ри-, кашова́ри-, *р.* кулі́на́ри-; $д^к$ накухова́ри-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **кухарює** розкухова́рений, маста́к /с-и/ ♦, ра́ди́й по♦, КУХАР, кухова́р, кашова́р, *(на судні)* кок, $n^к$ ку́харський, кухова́рсь-, ©.

КУХО́ННИЙ кухня́ний, $х^а$ кухе́нний.

КУ́ХНЯ кухова́р-; *(готування їжі)* КУХОВАРСТВО; *(дієтна)* меню́, стра́ви; *(політична)* махіна́ції, ша́хри-ма́хри, $о^к$ закулі́сся, закулі́си; *(виборів)* меха́ніка.

КУХ/ОВА́РСТВО ку́хар-, кулі́на́рія, ~арюва́ння.

КУХОВА́РСЬКИЙ & кухова́рний; **-а́рська кни́га** *г.* страво́пис /$n^б$ пере́писи/.

КУ́ХОЛЬ *(дерев'яний)* кінва, коні́вка, коно́вка; *(металевий)* ква́рта, *з.* карва́тка; & ку́хлик.

КУЦА́К *(низькорослий)* куца́н, курду́пель, КАРЛИК; *(сатана)* ку́ций, ді́дько; *(втятий кріс)* обріз, обріза́н.

КУ́ЦИЙ куцохво́стий /без-/; *(хвіст)* коро́ткий, обру́баний; *(одяг)* короткопо́лий; ☺ малоро́с- /низько-/, мали́й; *(талан)* нетрива́-, коротко-ча́сний; *(закон)* обме́же-, невсеося́ж-, недоста́тній; ***як і.*** ді́дько; & ♦, як за́ячий хвіст.

КУ́ЧЕР візни́к, фі́рман, ху́р-, машталі́р, пого́нич, погоня́йло; *(балагули) з.* балагу́ла; $в^й$ їздови́й.

КУ́ЧЕРІ $м^н$ <u>ль</u>о́кони, *(штучні)* бу́клі, *р.* ку́дрі; & ку́черики.

КУЧЕРЯ́ВИЙ *(волос) р.* кру́чений; *(вислів)* пишномо́в-, закру́тистий; *(почерк)* карлючкува́-; *(- хмари)* хвиля́с-; *(дуб)* густоли́с-, розкі́шний.

КУЧЕРЯ́ВИТИ завива́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **кучеря́вить** с-и ♦, ра́ди́й за♦, за́йнятий зави́вкою, *(річ)* завива́ло, $n^к$ завива́льний, кучеря́вчий, © кучеря́вивши.

КУЧЕРЯ́ВИТИСЯ ви́-, завива́-; & кучеря́віти.

КУ́ЧМА *(баранича)* ша́пка; *(скошланий волос)* копи́ця, куде́ля; *(буча)* колотне́ча.

КУЧУГУ́РА *(тирси +)* ку́па; *(снігу)* заме́т, наме́т, *(поперек дороги)* переме́т; *(піску)* дю́на.

КУШТУВА́ТИ *(їжу)* про́бува-, зні́ма- /бра́-/ про́бу з *чого*; *(горе)* зазнава́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **куштує** с-и ♦, ра́ди́й по♦, відбо́рець про́би, © для про́-

би, куштуючи;
СКУШТУВАТИ *о*[к] пригубити ◊;
РОЗКУШТУВАТИ розсмакува́-, *ф.* розплямк-а-; & *д.* розкуша-.
КУЩ *(рослина)* корч, *д.* крак; *(гурт підприємств)* *с*[о] об'єднання, *а.* картель;
КУЩІ чагарі, чагарник.
КУЩУВАТИЙ корчува́-, корчас-, кущис-, *(- пашню)* вруни́с-.
КШТАЛТ образ, форма, вигляд, штиль, стиль, штиб; *(із с*[л] на*)* зразок, взір*(ець)*, манір, подоба; ± ЛАД.
КЮВЕТ рівчак, канава.

Л

ЛАБЕТИ лапи; *(пастка)* тенета; *(скрутне становище)* лещата, безвихідь, скрута, глухий кут.
ЛАБІРИНТ заплутані ходи, з яких важко знайти вихід, *ф*[р] *п*[-о] павутиння; *(інтриг)* **п.** незбагненне плетиво, нерозв'язанний вузол; ± НЕТРІ.
ЛАБУЗНИТИСЯ *(до кого)* лести-, ПІДЛАБУЗНЮВА-, підлещува-, *ф.* лата-, стели- *(листом)* перед *ким*; *д!* ЛЕСТИТИ; ± ЛАТАТИСЯ.
ЛАВА[1] лавка, ослін, *(у школі)* парта; *в*[й] шерега, ряд, лінія; *в*[й] шик, *с*[о] стрій; *(у шахті)* вибій; *в*[й] **в -ві збірка!** *к*[н] в лінії шикуйсь!; **в -ві руш!** *к*[н] в лінії руш!; **стати в лаву!** *к*[н] ста- в лад!;
ЛАВИ *с*[о] *ряди.*
ЛАВА[2] *(вулкана)* ¤ виверження; *(рухома маса)* лявіна, *с*[у] лавина.
ЛАВИНА, *х*[а] **ЛЯВІНА** *(снігова)* обвал; **п.** суцільний рухомий потік /маса/, *(людей)* навала.
ЛАВИНОПОДІБНО *к.* як лявіна.
ЛАВІРУВАТИ петля- *(*на всі боки*)*, маневрува-, обмина- гострі кути /рифи/; *(уника- біди)* ВИКРУЧУВАТИСЯ, */з великим ризиком/* балянсувати на лезі ножа, еквілібрува-; **я.** */м*[н] **хто/ лявірує** звиклий /с-и/ ♦, в'юн, крутихвіст, хамелеон, *п*[к] лявірувальний, © лявіруючи.
ЛАВР *б*[о] рід вічнозелених дерев /кущів/; & *п*[к] *♦овий;
ЛАВРИ *(символ перемоги)* лавровий вінок /гілка/; *(переможця)* успіх, слава, визнання; *ф*[р] плоди успіху [пожинати ♦]; **спочива- на -ах** обмежувитися досягнутим.
ЛАВРА > МАНАСТИР.
ЛАУРЕАТ *х*[а] **ЛАВРЕАТ** *(конкурсу)* переможець; *(премії) як і.* нагороджений *чим.*
ЛАГИ *м*[н] *(під штабель)* прокладини /*о*[д] -ина/.
ЛАГІДНИЙ *(- вдачу)* сумир-, тихий, не норовистий /норовливий/; *(голос)* шовко-; *(до кого)* ніжний, ласкавий, доброзичли-, приязний, дружній; *(клімат)* м'який, не різкий; *(кінь)* рахманний; *п*[о] *с*[к] лагідь- [лагідь-ніч];
ЛАГІДНІСТЬ *п*[о] лагідь ◊.
ЛАГОДИТИ *(шкоду)* ладна-, направля- /під-/; *(тертя)* усува-, ліквід*(ов)*ува-, залагоджува-; *(дефект)* виправля-, лади-, ремонтува-, полагоджува-; *(віз)* готува-; *(у похід)* збира-, лаштува-; *(біль)* угамовува-; *ж*[н] виготовля- [*н.* труну]; & лагодитися; **я. лагодить** 1. **що ремонтує,** 2. **що готує,** 3. **що ладить**[1];
ОБЛАГОДИТИ *(хату +)* опорядити ◊.
ЛАГУНА > ЗАТОКА, ОЗЕРО & *х*[а] лягуна.
ЛАД порядок, упорядкованість, злагодже-, організова-, узгодже-; *(держави)* устрій, система, режим; *(у сім'ї)* мир. злагода, зго-; *г*[а] будова, структура; *м*[у] стрій, тональність; *з*[-п] манір, копил [на свій ♦]; *ф.* склад, зміст; дія [**стати до ладу** бу- готовим до дії]; ± КШТАЛТ;
ЛАДОМ яс-, зрозуміло, до діла /ладу/; лагодком, без сварки, мирненько, *с*[о] полюбовно.
ЛАДЕН *(на що)* охочий, згодний, готовий, схильний, здіб-; здатен, згоден, зугарен, *з.* готів.
ЛАДИТИ *(шкоду)* ЛАГОДИ-, ЛАДНА-; *(в дорогу)* збира-, споряджа- /ви-/; *(між собою)* жи-у згоді /без чвар/; *м*[у] настроюва-, строї-; **я.** */м*[н] **хто/ ладить** 1.-3. с-и ♦, 1. радий залагоди-, *п*[к] злагідний, несварливий, © живши без чвар; 2. **що ремонтує,** 3. **що готує;**
ЛАДИТИСЯ готува-, збира- ◊;
ЗЛАДЖЕНИЙ *(- сім'ю)* збитий ◊.
ЛАДНАТИ ЛАГОДИ-, упорядковува-; *(в дорогу)* готува-; *(що до чого)* припасовува-; *(лави)* шикува-; *(на працю) з.* найма-; *(струни)* настроюва-, строї-, лади-; **я. ладна** 1. **я. ремонтує,** 2. **я. готує,** 3. **я. найма;**
УЛАДНАТИ /В-/ улагоди- /по-, за-/, *з.* загоди-; *(що)* упорядкува-, налагоди-, да- раду *чому*; ± УЛАГОДЖУВАТИ.
ЛАДНИЙ *(зовні)* гар-; *(день)* соняш-, погід-, погожий; *(митець)* добрий, вправний; *(голос)* гармоній-; *(рух)* злагодже-; & ладненький.
ЛАДУВАТИ готува-, лаштува-, лагоди-; *(віз)* вантажи-, наладовува-; *(кріс)* /за-/, заправля-, *с*[о] заряджа-; **я.** */м*[н] **хто/ ладує** с-и ♦, з-й навантажи-, ладівник, вантаж-, навантажувач /за-/, *п*[к] ладівний, навантажуваль- /за-/, © ладуючи.
ЛАДУНКА ладівниця, патронташ, *с*[о] патронна сумка.
ЛАЗ, ЛАЗІВКА пролаз; & лазок;
ЛАЗИ, ЛАЗІВКИ ходи-виходи ◊.
ЛАЗАРЕТ > ЛІКАРНЯ.
ЛАЗИТИ плазува-, повза-; *(вгору)* ви♦, ліз-; *(через що)* пере♦, *(куди)* за♦; *з*[н] ходи-, *(без діла)* тинятися; **я.** */м*[н] **хто/ лазить** звиклий /с-и/ ♦, радий виліз-, лазько, плазун, лазій, *(на дерева)* лазун, *о*[к] лазильник, *п*[к] повзучий, */кущ/* плазу-, */бур'ян/* сланкий, © лазивши, лазячи.
ЛАЗНИЧКА, ЛАЙДАК > ВАННА, БУРЛАКА.

ЛА́ЙКА лихослі́в'я, лихомо́вство, *м*ⁿ прокльо́ни, *с.* матюки́, матю́ччя, матючня́, *е*ᵉ найтя́жчі слова́; *(дія)* ла́яння, клятьба́; & грім-ла́йка.

ЛАЙЛИ́ВИЙ обра́зли-; *(жанр)* лихомо́вний, лихослі́в-, пашкві́ль-; ☺ сварли́вий, злоязи́кий, чорноро́тий, *с.* матюкли́вий.

ЛАКЕ́Й лаки́[у́]за, слуга́; холу́й; підлабу́зник, прислу́ж-, /ви-/, вислуга́ч, попле́нт-; *х*ᵃ льока́й.

ЛАКЕ́ЙСТВО лаке́йщина, *а.* сервілізм

ЛАКИ́ЗА > ЛАКЕЙ.

ЛА́КІТКА > ЛАСОЩІ; *г.* прина́да.

ЛАКОНІ́ЧНИЙ короткомо́в-, *(спів)* СТИСЛИЙ, коро́ткий, ля̲піда́рний; *(титул)* однослі́в-.

ЛАКУВА́ТИ; ЗАЛАКО́ВАНИЙ заличко́ваний.

ЛА́МАНИЙ ло́млений; *(гріш)* щерба́тий.

ЛА́МАНІСТЬ *(ліній)* ламани́на.

ЛАМА́ТИ ломи́-; *(на дрізки)* трощи́-, розтро́щува-, перела́мува-; *(хліб)* /роз-/; *(гілля)* /об-/; *(язик)* /на-, ви-/; *(кого)* /у-/, умовля́-; *(речі)* руйнува́-, псува́-, ни́щи-; *(закон)* пору́шува-; **л. го́лову** суши́- /сма́жи-, моро́чи-, довба́-/ г.; **л. тонкі́ дро́ва** перебива́- че́рез колі́но; **я. /м**ⁿ **хто/ лама́** с-и ♦, зго́дний /зму́ше-/ зломи́-, лама́ч, лама́й(ло), *ж.* лама́йстер, *п*ᵏ ло́мчий, лома́цький, *с.* руйнівни́й, *т.* лама́ль-, ломи́ль-, *с*ᵏ -ла́м [кригола́м], лама́й- [лама́йслово];

ПО♦♦♦: п. зу́би *п.* не ма́- у́спіху, зазна́- невда́чі;

ЛАМА́ТИСЯ: лама́лось /-ись +/ ло́млено; **я. лама́вся** с-и ♦, з-й зломи-, *п*ᵏ ЛАМКИЙ.

ЛАМКИ́Й ламу́чий, крихки́й, ламли́вий; *(голос)* псреси́вчастий, нері́вний, зри́вистий.

ЛА̲́МПА світи́льник; *(електрична)* ля̲́мпа розжа́рювання, жарі́вка, */на сто свічок/* стова́тка; *(на тичці)* то́ршер; & ля̲́мпочка; **до ля̲́мпочки** до одно́го мі́сця, *г.* до фа́йки; & ля̲мпи́на.

ЛА̲МПА́ДА *(у побуті)* кагане́ць; *п*ᵒ світи́льник, сві́точ; & ля̲мпа́дка.

ЛА̲МПА́С > НАШИВКА; & *(убраний в одяг з ля̲мпасами)* *обля̲мпа́сений.

ЛАН по́ле, ни́ва; *(праці)* *р.* га́лузь, сфе́ра; & ♦ок.

ЛА̲НДША́ФТ пейза́ж, краєви́д.

ЛА́НЕЦЬ ланцю́га, обі́дранець, гольті́па́ка, безшта́нько, лахмі́тник, шарпа́к, ста́рець; біда́р.

ЛА́НКА *(ланцюга)* кільце́, *(стебла)* колі́н-; *(приладу)* ву́зол; *(в'язка́)* зв'я́зка; *(в гурті)* гру́п-, осере́док, клі́ти́на, підро́зділ, се́ктор, се́кція.

ЛА́НТУХ мішо́к, мі́х; ☺ ВАЙЛО, незгра́ба; & лантуши́на, лантуши́сько.

ЛАНТУХУВА́ТИЙ мішкува́-, *(одяг)* бахма́-, *о.* на́че вкра́дений.

ЛАНЦЮ́Г *д.* ла́нець, *з.* ре́тязь*; *(речей)* ряд, лі́нія, шнур; *(спогадів)* суві́й; & ланцюжо́к;

ЛАНЦЮГИ́ кайда́ни, *п.* нево́ля, ра́бство.

ЛА́ПА *д.* ла́ба; *(живих істот)* стопа́, нога́; *(людська)* *г*ᵖ рука́, нога́; & лапи́сько, ла́пка; **да́ти на ла́пу** підплати́ти;

ЛА́ПИ > ЛАБЕТИ.

ЛА́ПАТИ ма́ца-, торка́-, обла́пува-, обма́цува-; *(втікача)* хапа́-, лови́-, *д.* лапа́-;

ЗЛА́ПАТИ вхопи́-, поцу́пи-, злови́-, спі́йма́-;

ЛА́ПНУТИ лапону́ти ◊.

ЛАПА́(С)ТИЙ *к*ⁿ лапоподі́бний; широкола́пий; *(-листя)* листа́тий, широколи́с-; *(сніг)* лапча́с-.

ЛА̲ПІДА́РНИЙ *(стиль)* сти́слий, коро́ткий, лаконі́чний.

ЛА́СИЙ *(харч)* смачни́й; *(кусень)* сла́сни́й, прина́д-, споку́сливий; *(на що)* охо́чий до, запопа́дливий до, схи́льний до, *с.* жа́ді6- *чого.*

ЛА́СИТИСЯ *(із заздрістю)* зазіха́ти, *р.* ласува́тися, ва́би-; **що ла́ситься = що зазіха**.

ЛАСІ́Й > ЛАСУН.

ЛА́СКА доброта́, до́брість, ласка́в-, до-брози́чли́в-; *(вияв любови)* ніжн-, пе́стощі, ми-лува́ння, голу́бле-, пестува́-; *(сильних)* ми́лість, ува́га, доброді́йство; *п.* по́слуга, *г.* прислу́-; **будь л.!** бу́дь(те) до́брий[-і]! *с.* коли́ Ва́ша л.!; **з Бо́жої -ки** з Бо́жого по́пусту; **з ласки своєї** © будь ласка [**скажі́ть з л. с.** скажі́ть, б. л.!].

ЛАСКА́ВЕЦЬ доброчи́н-, доброді́йник; *ф*ʳ коха́нець.

ЛАСКА́ВИЙ ні́жний, ла́гід-, голубли́вий, пестли́-; *(люб'язний)* при́язний, приві́т-; *(!)* великоду́ш- [♦ па́не!]; & ласкаве́нький; **бу́дьте -а́ві зроби́ти** © зробі́ть ла́ску /з ла́ски Ва́шої/!

ЛАСКА́ВО *(дуже)* ла́стівкою; ◊.

ЛА̲СО́ арка́н, петля́, за́шморг.

ЛА́СОЩІ *м*ⁿ со́лодощі /сма́ко-/ [торти́, ті́стечка, галва́ /халва́/, раха́т-лаку́м], *р.* лаг[к]оми́ни, марципа́ни, хви́ги-ми́ги, *(морожені)* моро́зиво; *о*ᵈ ла́кітка, смакови́дло.

ЛАСТА́ТИЙ *(у ластовинні)* ластови́нча-, весня́нкува́-; & ластови́-.

ЛА́СТИТИСЯ пе́сти-, ла́щи-, прими́люва-, *ф.* лата́-; *о*ᵏ приподобля́-; *(запобігати перед ким)* упада́- ко́ло кого.

ЛА́СТІВКА & ла́стівочка, ласті́в'ятко, ластовеня́; **ла́стівкою** *(припадати)* аж он як ласка́во.

ЛАСТІВЧА́НИЙ ла́стівчин, ласті́в'я́чий, ластівча́-, ласті́в'я́ний, ластови́-.

ЛАСТОВИ́ННЯ *(на обличчі)* весня́нки.

ЛАСТОВИ́ТИЙ весня́нкува́тий, ласта́тий.

ЛАСУВА́ТИ *(солодким)* солоди́тися, усоло́джува-; *(чим)* смакува́ти *що*; **я. /м**ⁿ **хто/ ласу́є** с-и /зви́клий/ ♦, охо́чий по♦, ласі́й, ЛАСУН, ласолю́б, *п*ᵏ ла́сий до, ласови́тий, © ласу́ючи.

ЛАС/У́Н ~і́й, ~олю́б(ець), *(гурман)* смаку́н, лагоми́нець; *(хтивий)* любостра́сник; & ♦ч-, ♦е́ць.

ЛА́ТА *(одяг)* лахмани́на; *б*ʸ до́шка; & ла́т-;

ЛА́ТИ ла́хи, лахмі́ття, *(лицаря)* па́нцер, обладу́нок.

ЛА́ТАНИЙ пере♦, по♦, роз♦; & ♦-перела́таний.

ЛАТА́ТИ *(одяг)* зашива́-, зала́тува-, наклада́- ла́-

ти, *р.* латкува́-; *(не одяг)* ла́годи-, направля́-; **я. /м^н хто/ лата́** с-и ♦, з-й за♦, за́йнятий лата́нням, лата́ч, зала́тув-, лата́льник, *п^к* лата́льний, *с^к* полата́й- [полата́йхата], ©.

ЛАТА́ТИСЯ підле́щува-, підлабу́знюва-, підшива́-, примі́люва-, запобіга́ти ла́ски; *(до чужої слави +)* присусі́джуватися, підла́тува- /при-/; **що лата́ється = що підлещується**;

ПІД♦♦♦ /при-/, підкоти́-, підстосува́-, розстели́листо́м пе́ред *ким*, *д.* приматкобо́жи- ◊.

ЛАТИФУ́НДІЯ > МАЄТОК.

ЛА́ТКА *(землі)* кла́поть [ла́точка снігу]; **л. на ла́тці** руб ру́ба позиває.

ЛА́ХИ дра́нтя, ра́м'я, фа́нтя, ЛАТИ, ЛАХМІТТЯ; & ла́хмані́.

ЛАХМА́ННИК ганчі́рник, лахміт-.

ЛАХМАНУВА́ТИЙ бага́тий на лахміття.

ЛАХМІ́ТТЯ дра́нтя, мана́ття, ЛАХИ, ла́хмані́, ла́хмання, ка́нцур'я; *(одяг ще)* ра́м'я, ру́б'я, вере́тище; & ^aдра́нки.

ЛАШТУВА́ТИ ЛАДНА-, готува́-, споряджа́-; *(що до чого)* припасо́вува-; *(людей)* шикува́-; *(кобзу)* настро́юва-, стро́ї-; **я. /м^н хто/ лашту́є** 1. **що готує**, 2. **що споряджа**.

ЛАШТУВА́ТИСЯ ладна́- ◊; **я. /м^н хто/ -ється** 1. **що -ється**, 2. с-и ♦, споря́джуваний /ви-/, лашто́-, ришто́-, ла́годжений.

ЛАШТУ́НКИ *м^н* куліси.

ЛА́ЯТИ свари́-, мили́- го́лову, бра́- на зу́би, корени́-, кобени́-; *(язиком)* кля́сти́, проклина́-; лихосло́ви-, обкида́- /обклада́-/ найгіршими слова́ми, батькува́-, матюка́-, матіркува́-; *(ганьбити)* паплю́жи-; **л. на всі заставки́ /бо́-/** ♦ на чім світ сто́їть; **я. /м^н хто/ ла́є** с-и ♦, з-й ви́♦, лайли́вець, пащеку́н, чортопха́й, чо́рний рот, *п^к* ЛАЙЛИВИЙ; © ла́ючи, ла́явши;

ВИ́ЛАЯТИ облихосло́ви- ◊.

ЛА́ЯТИСЯ свари́-, гри́з-; *(гидко)* матюка́-, розпуска́ти язика́ (мов халяву); **я. /м^н хто/ -ється** зви́клий /с-и/ ♦, сварун, *п^к* сварли́вий, заї́дли-, ©, **± хто лає**;

ПОЛА́ЯТИСЯ поги́рка- ◊; *о^д* лайну́тися ◊.

ЛЕ́БІДЬ & ле́бедиця, лебі́дка, *п^к* *лебе́дій.

ЛЕВ цар звірів, *м^т* ґриф; & ♦и́ця, ♦еня́, ♦чу́к.

ЛЕВА́ДА > ЛУКА.

ЛЕВЕ́НЕ́ЦЬ юна́к, молоде́ць; *і^с* гайдама́ка.

ЛЕ́ВОВИЙ ле́в'ячий, *б.* леви́ний; *(пай)* *п.* найбі́льший; *(- шевелюру)* пи́шний.

ЛЕҐАЛІЗ/УВА́ТИ дозволя́-, зніма́- заборо́ну, узако́нюва-, роби́- леґа́льним; **я. /м^н хто/** ~у́є с-и ♦, з-й узако́ни-, ~а́тор, узако́нювач, © ~у́ючи.

ЛЕҐА́ЛЬНИЙ дозво́ле-, не заборо́не-, узако́не-, зако́н-, не підпіль-, *ф^р* конституці́й-.

ЛЕҐЕ́НДА міт, *с^о* міф, фанта́зія, ви́гадка, *(поширений переказ)* пові́р'я; ± ФІКЦІЯ

ЛЕҐЕНДА́РНИЙ *(з леґенд)* міти́чний; *(сам леґенда)* славе́т-, усла́вле-; *(нереальний)* ви́гада-.

ЛЕҐІО́Н *(римський)* загін ві́йська; *(велике число)* мо́ре, хмара, си́ла-силе́нна, си́ла, бе́зліч;

ЛЕҐІО́НИ вíйська́, по́лчища, о́рди.

ЛЕ́ГІНЬ і ЛЕ́ҐІНЬ > ПАРУБОК.

ЛЕ́ГІТ *(вітру)* по́вів, по́дув; *о^к* вітре́ць.

ЛЕГКИ́Й не важки́й; *(- сукно)* тонки́й, *с^о* ефі́рний; *(одяг)* лі́тній, не те́плий; *(- споруди)* ви́тончений, ажу́р-; */рухи/* плавки́й, пла́вний, ґраці́й-, ґраціо́з-, м'яки́й; *(гумор)* не важки́й; *(- діло)* про́сти́й, не складни́й; */працю/* не мозо́ль-; */музику)* несерйо́з-; ® слабки́й, незначни́й, непомі́т-; *(вітер)* легкокри́лий, *(сон)* неглибо́кий, не міцни́й, *(- кару)* не суво́рий; */недугу/* не загро́зливий; */зброю/* рухли́-, маневро́-, оперативний, *с^о* мане́вре-; & ♦, як сон /вітер/;

ЛЕ́ГКО не ва́ж-, зави́грашки, *д.* ла́тво, *о.* як по ма́слу, як по но́тах, без перешко́д, раз плю́нути, як з гори́ бі́гти; *(танцюва-)* ґраціо́зно, пла́в-, пла́вко; *(без ускладнень)* про́сто; *(без напруги)* ві́льно; ® не ду́же, тро́хи, зле́гка; *ф^р* з у́спіхом [я з у́спіхом дав ра́ду].

ЛЕГКОВА́ЖИТИ ді́я- /ста́витися до *чого*/ легкова́жно, не надава́- зна́чення, *с.* вітрого́ни-, *ф.* дури́ти сві́том; *(загрозу)* не́хтува- /малова́жи-/; **я. /м^н хто/ легкова́жить** схи́льний /с-и/ ♦, вітрого́н, шалапу́т, *п^к* ЛЕГКОВАЖНИЙ, *о.* ві́тер у голові в *кого*, © не́хтуючи *що*.

ЛЕГКОВА́ЖНИЙ несерйо́з-, шалапу́т-, *р.* легкоду́м-, легкоду́ш-, вітрого́н-, *о.* з ві́тром у голові́; *(- дію)* необа́чний, безду́м-, нерозва́жливий, нерозсу́дли-; *(зміст)* пусти́й, неглибо́кий; *(смак)* непості́йний; *(твір)* беззмісто́в-.

ЛЕГКОВІ́РНИЙ > ДОВІРЛИВИЙ.

ЛЕГКОДУ́ХИЙ нерішу́чий, невольови́тий, безві́льний, *с.* боязки́й, полохли́вий, плохи́й; *як і.* боягу́з; *р.* легкова́жний, *г.* легкоду́шний.

ЛЕ́ГШАТИ става́- ле́гшим /*н^о* ле́гше/;

ПОЛЕ́ГША- *(кому)* ста́- ле́гше; *(на душі)* відли́г(ну)- на се́рці, відлягти́ на с. /*б.* від се́рця/.

ЛЕ́ДАР леда́що, неро́ба, ле́жень, обби́йбік /-бо́ка/, лежебо́к, м'я́ло, лінюх, ло́бур(я́ка), лоботря́с, *ж^м* валя́ка, *як і.* леда́чий; *(гуляка)* гультя́й, гульві́са; & ледацю́га, *з^б* ле́дач.

ЛЕДАРЮВА́ТИ БАЙДИКУ-; *о.* ле́жня справля́ти, рахува́- зо́рі; **я. /м^н хто/ ледарю́є** с-и /зви́клий/ ♦, розледа́щений, ЛЕДАР, *п^к* ЛЕДАЧИЙ, ліни́вий, © ледарю́ючи.

ЛЕДА́ЧИЙ ліни́вий, лежебо́кий; *(негідний)* непутя́щий, непу́тній; *(- річку)* мля́вий, пові́льний; & леда́щий, ледачкува́тий.

ЛЕДАЩІ́ТИ *с.* розбе́щуватися, пуска́- бе́рега; & ледачі́ти; **я. /м^н хто/ ледащі́є** с-и ♦, розледа́чений, розледащі́лий, ©;

ЗЛЕДАЩІ́ТИ /роз-/, розлінува́тися; **що зле-**

дащів зледащілий /роз-/, розледачений, Ø;
РОЗ♦♦♦ *г*ᵈ злінивіти /роз-/.
ЛЕДА́ЩО ЛЕДАР, *л.* посмітюха, *(грішне)* лотр.
ЛЕ́ДВЕ насилу, тільки-тільки, що [**л. не скаже** т.-т., що не с.], мало [**л. не сто літ** мало не сто л.], *ф*ᴾ ледве-ледве, ледь-ледь, ледве-не-ледве, слабко, *п*ᵒ ледве-ледь; *(живий)* ледь, за♦; *(з ч.* не*)* трохи /мало/ (що) не [мало не вмер], за малим не; *с*ⁿ як тільки, тільки-но [**л. минув рік** тільки-но м. р.]; & ледве що /= ледве чи/.
ЛЕДЕНИ́ТИ холоди-, морози-, заморожува-, скову- кригою, проймати холодом; **я. леденить** що сковує к., з-й заморози-, *п*ᴷ *(воду)* льодовий, крижаний, холод-, як лід, */мороз/* цупкий, */жах/* несвітсь-, */кошмар/)* моторошний, жахливий, *о*ᴷ морозячий, *(сум)* льодуватий.
ЛЕДЕНІ́ТИ крижані-, братися кригою, *(m*ᴾ */- ріку/)* зашеретовува-; *(з жаху)* заклякати, ціпені-, завмира-; **я. /***м*ᴴ **хто/ леденіє** с-и ♦, майже укритий кригою, укриваний к., щораз цупкіший від морозу, напівзаледенілий-, напівобмерз-, *(з жаху)* майже закляк- /заледені-/, ©.
ЛЕДЬ > ЛЕДВЕ; *к*ᴴ **л. чутно** *(мовив)* тихо-тихо, тихесенько, тихо-тихісінько.
ЛЕДЬ-ЛЕ́ДЬ *с*ᵒ *г.* туй-туй, що [**т.-т. що не впав ♦-♦** не в.], *у.* тільки-тільки [т.-т. що не впав].
ЛЕ́ЖАНКА лежання.
ЛЕЖА́НКА лежак, *з*ⁿ шезлонг; ± ТАПЧАН.
ЛЕЖА́ТИ *(недбало)* валятися; *п.* ледарювати; *(- одяг)* облягa-, сиді-; */шлях/* проходи-, пролягa-, тягнутися, простягa-; */поле/* простеля-; */село/* розташов/ува-, бути ~аним; */обов'язь)* зависа-, */на кім/ г.* спочива-; **л. каменем на чийому серці** гніти- *кого*; **л. облогом** *к*ᴴ ♦ мертвим капіталом, *(- лан)* не засіюватися, не використовува-, гуляти; **я. /***м*ᴴ **хто/ лежить** 1. лежачий, простертий, простягну-, розкладений /по-/, звиклий ♦, ЛЕДАР, лежень, валяка, © ЛЕЖМА, лежачи, (нав)леж(ач)ки, 2. ~ваний;
ПЕРЕЛЕ́ЖАТИ: я. -ав перележаний /-алий/;
ЗА♦♦♦СЯ: я. -вся (за)лежалий, (за)лежаний;
ЛЕ́ЖАЧКИ і **ЛЕ́ЖМА** лежачи, навлежачки, легма, лігма, ліжма.
ЛЕ́ЖЕНЬ > ЛЕДАР.
ЛЕ́ЗО вістря, гостряк; *(шаблі)* клинок.
ЛЕЙТЕН/А́НТ *х*ᵃ ляйте-, *у.* чотар; *(молодший)* хорунжий; *(стар-)* поручник; & ♦ик, *ф.* ~аша.
ЛЕ́КСИК/А *(плотарів)* арго, *(злодіїв)* жаргон, *(мов)* словесні форми, слова, вислови, мовні звороти, словниковий склад; *(міста)* ~он.
ЛЕКСИКО́ЛОГ словникар, словознавець.
ЛЕКСИКОЛО́ГІЯ словникарство, словознав-.
ЛЕКСИКО́Н запас слів, лексика; *з.* словник.
ЛЕ́КЦІЯ *(публічна)* бесіда, *(шкільна)* година, *с*ᵒ урок; *(кому)* наука, пересторога.
ЛЕЛЕ́КА > БУЗЬКО; & *(мале)* лелеча, лелеченя.
ЛЕЛІ́ТИ блища-, виблискува-; *(барвами)* переливатися, мінитися.
ЛЕ́МЕНТ > КРИК.
ЛЕМЕНТУВА́ТИ > КРИЧАТИ; & лементіти.
ЛЕМІ́ШКА саламаха, ☺ кваша, МАРУДА.
ЛЕ́П > БРУД.
ЛЕПРОЗО́РІЙ *у.* прокажельниця.
ЛЕ́ПСЬКИЙ хороший, добрий, гарний.
ЛЕ́ПТА внесок, пай, *о.* глек на капусту [**ось моя л.** нате й мій г. на к.; нате й мої п'ять, щоб було десять].
ЛЕСТИ́ВИЙ улесли- /під-, об-/, облесний, *ж*ᴹ підхлібливий, підлазистий, підхлібний; *(- слова)* медовий.
ЛЕСТИ́ТИ *(кому)* облещува- /у-/ *кого*, підлещуватися /підсипа- /порошком/ до *кого*, *о.* курити тиміям /*с*ᵒ фіміам/, співа- дитирамби /*с*ᵒ дифі-/, сипа- компліменти, світи- в очі; *(з метою одурити)* підпуска- ляси; **я. /***м*ᴴ **хто/ лестить** с-и ♦, з-й об♦, ЛЕСТУН, підлесник, *п*ᴷ ЛЕСТИВИЙ, улесли- /об-, під-/, щедрий на лестощі, © облещуючи;
УЛЕСТИ́ТИ ***кого/кому*** /по-/ *кому*, /під-/ ◊.
ЛЕСТИ́ТИСЯ ласти-, підлещува-, підлабузнюва-, підсипа-, лабузни-, *ф.* лата-; **що -иться = що підлещується**.
ЛЕ́СТОЩІ підлабузництво, запобігання, *д.* лестки.
ЛЕСТУ́Н підлесник /об-/, ПІДЛАБУЗ-, лизун, *(запобігач ласки)* забігайло.
ЛЕТ (по)літ; **з пташиного лету** з висоти літака; **на лету** спохвату.
ЛЕТА́РГІЯ хворобливий сон, *ж*ᴹ сплячка; *п.* нерухомість, бездіяльність, апатія.
ЛЕТІ́ТИ лину-, *п*ᵒ журавлі-; *(не раз)* літа-; *(згори вділ)* пада-, *(над чим)* ширя-, *(- води /вділ/)* струмі-, збіга-, */різко/* жбуха-; *(хутко рухатися)* мча-, вітром нестися, *ф.* чкурити; *(- час)* мина-, збіга-, тіка-, як вода з долоні, *(- дні)* сходи-; *(- звуки)* розлягатися; *(поштою)* **о.** пересила-; & ♦ навздогін вітрові, *н*ᵒ ♦ся [туди летиться через море]; **я. /***м*ᴴ **хто/ летить** лету[ю]чий, з-й по♦, літун, *(камінь)* кинутий, *п*ᴷ крилатий, *п.* (скоро)минущий, швидкоплинний, *о.* на крилах, у леті, у повітрі, в польоті, *с*ᴷ -летний [низьколет-], © линучи, ± **що літа**;
ПОЛЕ́ТІ́ТИ *(з роботи)* ***ф.*** бу- звільненим.
ЛЕТЮ́ЧКА листів-, проклямація /*с*ᵒ прокла-/.
ЛЕ́ЩАТА нарти, *с*ᵒ лижі, *г.* совги [гусеничні совги], *г. ф.* дошки.
ЛЖА *у*ᴾ неправда, брехня.
ЛИБО́НЬ нібито; мабуть, здається, десь (мабуть /певно/); чого доброго, грішним ділом.
ЛИГА́ТИ ковта-, глита-, поглина-, *к*ᴴ заковтува-; *(харчі)* запихатися *чим*; *д*⁻ᴷ **= що ковта**;
ВІДЛИ́Г(НУ)ТИ 1. потеплі-, *н*ᵒ *(- мороз)* від-

пусти́-; *(- ґрунт)* відта́ну-, розме́рзну-; 2. відволо́гну-, відволо́житися: **в. на се́рці** поле́гша- на с.; **-и́гло на с.** *б.* відлягло́ від се́рця; **я. відли́г** відли́глий, відволо́г-, відволо́жений Ø.

ЛИГА́ТИСЯ *н*ᴸ води́-, кума́-, зна́- *(як ли́сі ко́ні)*; ± ТОВАРИШУВАТИ; **я. /***м*ᴴ **хто/ -ється** зви́клий /охо́чий, с-и/ ♦, ра́ди́й /гото́вий/ з♦, ©;

НАЛИГА́ТИСЯ > НАПИТИСЯ.

ЛИ́ЖВИ *м*ᴴ ковзани́, ко́взанці; *с*ᵒ ли́жі.

ЛИ́ЖІ > ЛЕЩАТА.

ЛИЗА́ТИ злі́зува- /об-/, *ж*ᴹ ли́з(ь)ка-; *(рану)* зали́зува-; *з*ᴴ цілува́-; & *д*ᴷ по≈, *і. п*ᵒ *лизь [лизь бли́скавки]; **я. /***м*ᴴ **хто/ ли́же** с-и ♦, ра́ди́й об♦, лиза́ка, ЛИЗУН, *п*ᴷ лиза́льний, лизу́чий, ©.

ЛИЗА́ТИСЯ облі́зува-; *з*ᴴ цілува́-; *п.* підлабу́знюва-.

ЛИЗУ́Н лизоблю́д, підлабу́зник, блюдоли́з, мисколи́з.

ЛИК *у*ᴾ обли́ччя, лице́, о́браз, *в.* пі́ка.

ЛИ́КО луб, лубо́к; & *(взуття з лика)* *личаки́.

ЛИМА́Н > ЗАТОКА.

ЛИ́НВА кодо́ла, мо́туз, *с*ᵒ кана́т; *(залізна)* трос.

ЛИ́НУТИ леті́-; *(хутко)* мча́-, не́стися; *(небом)* пливти́, *(- воду) р.* хля́ну-; *(- звуки)* луна́-, розляга́тися; *(- вісті)* ши́ри-; *(в небо)* спина́-; *(серцем)* порива́-; *(думками)* зано́си-, відбіга́ти; *(- час)* мина́-, збіга́-; *(до кого)* горну́тися, тули́-, припада́ти, *ж*ᴹ ли́пну-; & пролина́-, *д*ᴷ на♦; **л. думка́ми** мча́- на стрілі ду́мки; **л. думка́ми до** *кого* мча́- думка́ми до; **я. ли́не** 1. **я. летить**, 2. **я. мчить**, 3. **я. лунає**;

ПОЛИ́НУТИ поне́стися, помча́ти ◊.

ЛИНЯ́ТИ бля́кну-, вицвіта́-, знеба́рвлюватися; *ф. (забиратися)* іти́ собі [линя́й!]; **я. /***м*ᴴ **хто/ линя́** с-и ♦, ра́ди́й з♦, щора́з безба́рвніший, *п*ᴷ линю́щий, ма́йже злиня́лий, *о*ᴷ линя́-, ©;

ВИ́ЛИНЯТИ: що -няв ви́линялий, Ø; ◊;

ЗЛИНЯ́- звіятися, піти собі, змота́- ву́дочки ◊.

ЛИПКИ́Й липу́чий, липкува́тий, чіпки́й, глейки́й, *с*ᵒ клейки́й; *(до праці)* беручки́й, охо́чий.

ЛИ́ПНУТИ прилипа́- приліплюватися; *(- мух)* обліплювати /обсіда́-/ *що*; *(до кого)* горну́тися, тули́-, *о.* ♦ листо́чком; **я. /***м*ᴴ **хто/ ли́пне** с-и ♦, з-й при♦, прилипа́йло, *п*ᴷ липу́чий, ЛИПКИЙ, бер(уч)ки́й, ©;

ВЛИ́П(НУ)ТИ *(у що /н. вікно/)* /при-/ до *чого*; **в., як біб у боло́то** потра́пи- в ха́лепу, ускочи- *(ви́ще халя́в)*.

ЛИС *(самиця)* лиси́ця; ☺ хитру́н, лука́вець; & лисеня́(тко), *з*ᵇ лисичня́.

ЛИ́СИЙ голомо́зий, голомши́вий, шолуди́-, пліши́-, гологоло́-, ли́сий, як колі́но; *і.* лису́н, лиса́к, бо́са голова́; *(горб)* го́лий, не поро́с-; *(- хутро)* облі́з-; & лиса́вий.

ЛИ́СІТИ губи́- во́лос, става́- ли́сим; *(- голий рельєф)* порожні́-,видні́тися, виділя́-; **я. /***м*ᴴ **хто/ ли́сіє** с-и ♦, *(вже)* ма́йже ЛИСИЙ /обли́сілий/, щора́з лисі́ший, *і.* лиса́к, ЛИСУН, голомо́зько, *п*ᴷ напівли́сий, голомо́зий, лиса́вий, голомши́-, © от-о́т вже ли́сий, ли́сіючи;

ОБЛИ́СІТИ /ви-, по-/ ◊.

ЛИСК ґля́нець, ґлянс, блиск; *(зовнішній)* лоск, *с.* ШИК, пи́шність; & по́лиск.

ЛИСНІ́ТИ вили́скува- /по-/, блища́-, відсві́чува-, сяя-, *д.* лища́-; & лисні́тися, лисни́-; **я. лисніє** с-и ♦, *ф*ᴾ залисні́лий, *п*ᴷ лиску́чий, лисню́-, *о.* з по́лиском /ли́ск-/, ©.

ЛИСТ *(живий)* листо́к, *з*ᵇ ли́стя(чко); *(писаний)* *ж.* епісто́ля, */короткий/* циду́л(к)а, па́ра слів.

ЛИСТА́ТИЙ широколи́стий, лапа́тий.

ЛИСТКО́ВИЙ *к*ᴾ *(пиріг)* перекла́дений.

ЛИСТІ́ВКА проклямáція, летю́чка, листо́к, афішка, *о.* мете́лик; *(поштова)* ка́ртка, пошті́в-; & *п*ᴷ *листівко́вий [*н.* пейзаж] = мальовни́чий.

ЛИСТО́ВНИЙ *(відпис)* письмо́вий, пи́саний; *(зв'язок)* кореспонденці́й-; *(архів)* епістоля́р-.

ЛИСТОНО́ША пошта́р.

ЛИСТОПА́Д *(місяць)* падоли́ст, *д.* ко́пень; *п.* о́сінь; & *(явище) п*ᵒ листо́па́дь.

ЛИСТУВА́ННЯ кореспонде́нція.

ЛИСТУВА́ТИСЯ: що -у́ється листува́льник, кореспонде́нт, по'я́заний листува́нням. ©.

ЛИСУ́Н лиса́к, бо́са голова́, *як і.* ЛИСИЙ.

ЛИ́СЯЧИЙ лиси́чий; *(- вдачу)* хи́трий, лука́вий, *с.* підсту́пний.

ЛИТВИ́Н лито́вець; *і*ᴱ білору́с, поліщу́к.

ЛИ́ТИ лля́-, *(враз)* жбу́ха-; *ф*ᴾ налива́- /за-, об-, пере-, роз- +/; *(світло)* випромі́нюва-; *(запах)* видиха́-; *(звук)* ши́ри-; *(- дощ)* ли́тися, пері́щити, хлю́па-, ціди́-; *(литво)* відлива́- /ви-/; & ли́- ли́вом /ли́вма/; **я. /***м*ᴴ **хто/ ли́є** с-и ♦, ра́ди́й ви♦, вилива́льник /за-, пере- +/, лива́р(ник), *п*ᴷ ливни́й, вилива́ль- /за-, пере- +/, ливу́щий /за- +/, © ли́ючи, ли́вши;

ЛИНУ́ТИ *(- дощ)* вда́ри-, *(- кров)* шугну́-, *(- води)* жбу́хну- ◊.; **що лину́в** Ø.

ЛИ́ТИСЯ *(- воду)* лля́-, струм(ен)і́ти, струмува́-, бі́г- ці́вкою; */запах/* пахті́-, тхну́-; */звук/* ли́ну-, снува́тися; */світло/* розлива́-; */мову/* текти́, луна́-, */піт +/* коти́тися; **що ллє́ться** с-и ♦, розли́ваний /на- про-, ви- +/, *п*ᴷ струмли́вий, ливки́й, розлива́нний, *ф*ᴾ розли́тий [сто розли́тих з мо́ря озе́р], © струму́ючи, ли́вшися.

ЛИ́ТКА жи́жка.

ЛИТТЯ́ *(річ)* литво́, ві́дливок, *(дія)* відли́вка.

ЛИ́ХВА відсо́ток, проце́нт; *п.* на́длишок; *(заняття)* лихва́рство; *ф*ᴾ перебі́р.

ЛИХВА́Р позикода́вець, кредито́р, *ж*ᴹ позича́йло, *з*ᴴ лупі́й, дері́й.

ЛИХИ́Й злий, серди́тий, лю́-, КЕПСЬКИЙ; *(- дії)* недо́брий, пога́ний, непохва́ль-; *(- харчі)* нея́кіс-, неповноці́н-; *(час)* важки́й, тяжки́й; ***як***

і. дідько, чорт, нечи́стий; & *с.* ♦, як соба́ка.

ЛИ́ХО го́ре, біда́, неща́стя, *о.* уда́р до́лі, страшни́й суд; *(тривале)* бідува́ння, поневіря́-, ЛИХОЛІТТЯ; & ли́шенько.

ЛИХОДІ́Й *р.* лихово́д; *(ворог)* $у^р$ враг, супоста́т; ± ЗЛОЧИНЕЦЬ.

ЛИХОЛІ́ТТЯ лихі часи́, лиха́ годи́на, чо́рні дні; $п^б$ зли́годні, негаразди́.

ЛИХОМА́НКА гаря́чка, тря́сця, пропа́сниця, трясу́чка, *д.* зимни́ця; ± МАЛЯРІЯ.

ЛИХОМО́ВНИЙ злоязи́кий, злорі́кий, чорноро́тий, *с.* матюкли́вий, гидки́й на язи́к.

ЛИХОСЛО́В злорі́ка, лайли́вець, чо́рний рот, *г.* лихослі́вник, непристо́й-, *як і.* злоязи́кий.

ЛИХОСЛО́ВИТИ злорі́чи-, гріши́- язико́м; *(гидко)* сі́па- чорта́ми, ги́дко ла́ятися, матюка-; *(кого)* батькува́ти, ла́я-, обража́-; **я.** /$м^н$ **хто/ лихосло́вить** с-и ♦, з-й на♦, ЛИХОСЛОВ, лайли́вець, чо́рний рот, $п^к$ ЛИХОМОВНИЙ, чорноро́тий, гидки́й на язи́к, *о.* з ла́йкою на уста́х, з лихи́ми слова́ми, © *(ги́дко)* ла́ючись.

ЛИ́ЦАР ви́тязь; **п.** геро́й, звитя́жець; ± КОЗАК.

ЛИ́ЦА́РСЬКИЙ шляхе́тний, $з^п$ благоро́д-; **п.** геро́йський, коза́ць-.

ЛИЦЕ́ обли́ччя, *р.* вид, пи́сок, твар, $з^н$ су́рло, мо́рда, марми́за, пи́ка, **д.** щока́; **п.** зо́внішність, о́браз, $с^о$ імі́дж; *(явища)* суть, єство́, хара́ктер; *(дому)* пере́д, фаса́д, фронт, чоло́; *(землі)* по́ве́рхня; *(сукна)* верх, лицьови́й бік; & ли́чко, ли́чень-; $с^к$ $п^к$ *-лиций [*сухоли́ций /сіро-/];

ЛИ́ЦЯ **д.** що́ки; ◊.

ЛИЦЕ́-В-ЛИЦЕ́ чоло́-в-чоло́.

ЛИЦЕМІ́Р лука́вець, облу́дник, $к^н$ фарисе́й, хамелео́н, дволи́кий Я́нус $і^р$ святе́нник, святи́й та бо́жий; *(комедіянт)* $к^н$ удава́льник.

ЛИЦЕМІ́РИТИ криви́- душе́ю, лука́ви-, фарисе́йствува-, *о.* крути́- хвосто́м, хамелео́ни-; **що лицемі́рить = що лукавить**.

ЛИЦЕМІ́РНИЙ нещи́рий, лука́вий, криводу́шний, двоєду́ш-, фарисе́йський, фальши́вий; *(-співчуття)* удаваний; ± ПІДСТУПНИЙ;

ЛИЦЕМІ́РСТВО фальш, нещи́рість ◊.

ЛИЦЮВА́ТИ перелицьо́ву-, *г.* ли́чити; **я.** /$м^н$ **хто/ лицю́є** с-и ♦, з-й пере♦, лицюва́льник, $п^к$ лицюва́льний, ©.

ЛИЦЯ́ТИСЯ > ЖЕНИХАТИСЯ.

ЛИЦЬОВИ́Й зо́внішній; *(бік /споруди/)* пере́д-, фронта́льний, чолови́й, *р.* фронтови́й, */одягу/* ве́рхній; & лице́вий.

ЛИЧИ́НА машкара́, ма́ска; **п.** фальши́ва зо́внішність, *о.* ове́ча шку́ра; *л.* по́гань, не́чисть.

ЛИ́ЧИТИ $н^о$ *(кому)* пасува́-, *г.* лицюва́-; *(бу- пристойним ще)* випада́-, пристава́-, годи́тися, подоба́ти; **що ли́чить** $п^к$ нале́жний, присто́й-, належи́тий; **ли́чило** приста́-.

ЛИЧКУВА́ННЯ > МАСКУВАН-, ПОКАЗУХА.

ЛИЧКУВА́ТИ > МАСКУ-; $д^к$ при♦ /за♦, під♦/ ◊.

ЛИША́ТИ за♦, зоставля́-, не бра́-; *(кого)* покида́-; *(у спадок)* відпи́сува-, заповіда́-; **л. о́сторонь** ***що*** абстрагува́тися від /відходити/ від *чого*; **лиши́!** обли́ш!; **я.** /$м^н$ **хто/ лиша́** с-и ♦, з-й поки́ну-, зму́шений залиши́-, © лиша́ючи;

ЛИШИ́ТИ позоста́ви-, *(на кого)* спусти́- [не ма́ла на ко́го с. діте́й] ◊.

ЛИША́ТИСЯ за♦, застава́-, не зника́ти, існува́- да́лі, ма́- [**що мені -я́лось ді́яти?** що я **мав** д.?], *(кому)* припада́-, дістава́тися; *(без чого)* позбува́- *чого*; $п^ф$ *(риска)* [**факт -є́ться фа́ктом** ф. – фа́ктом]; **л. у хвості́** пасти за́дніх, відстава́-; **був і -є́ться /ли́шиться/** був і є /бу́де/; **нічо́го не лиша́лось** ***кому*** не мав іншої ра́ди /більше *чого* роби́ти/ *хто*; **я.** /$м^н$ **хто/ -є́ться** звиклий ♦, з-й лиши́-, *(за)*ли́ше-, зали́ше́нець, оста́н-, © і да́лі [і д. там], $п^к$ залишко́вий;

ЛИШИ́ТИСЯ: що -и́вся позоста́лий, Ø.

ЛИШЕ́ $с^п$ тільки, ви́ключно; **ч.** тільки /лише́/ но, що́й- [щ. тоді], $ф^р$ аж [аж по́тім дав]; **л. опі́сля́** $о^к$ аж [аж ви́явилося]; **л. тільки** аж [діста́в ме́трів аж півтора].

ЛИ́ШОК зайвина́, НАДМІР, *р.* ли́шка; *(в обрахунках)* ре́шта.

ЛИ́ШТВА до́шка, пла́нка; *(на дверях)* *д.* нали́чник; *(взір вишивання)* $с^о$ гладь; *(облямівка на одязі)* о́бшивка.

ЛІБЕРА́Л вільноду́мець, не консерва́тор, $з^н$ ліва́к; *(невимогливий зверхник)* $к^н$ потура́льник.

ЛІБЕРА́ЛЬНИЙ вільноду́м-, не консервати́в-; $ф^р$ лі́вий, $з^н$ ліва́цький; **п.** м'якосе́рдий, м'якоті́лий, зана́дто толера́нтний; ± ПРОҐРЕСИВ-.

ЛІБЕРА́ЛЬСТВУВАТИ вдава́- лібера́ла, гра́тися /ши-/ в лібера́ли; **я.** /$м^н$ **хто/ лібера́льствує** с-и /схи́льний/ ♦, ради́й уда́- лібера́ла, $п^к$ *(псевдо)*лібера́льний, $і^р$ такий лібера́л, що ну, усім лібера́лам лібера́л, ©.

ЛІБЕ́РІЯ *і* **ЛІВРЕ́Я** > ПЛАЩ.

ЛІВА́К ліберал; $ж^н$ шахер-махер.

ЛІ́ВИЙ лівобі́чний; **п.** лібера́ль-, $з^н$ ліва́цький; ☺ ліва́к; *ф.* де́що незако́нний, напівзлочи́нний [**ліве замо́влення** ліва́к]; *(зиск)* тіньови́й.

ЛІВИ́ЦЯ лі́ва рука́, шульга́; *(у партії)* лі́ве крило́, лі́ва фра́кція.

ЛІВООБЕРТА́ЮЧИЙ *у.* лівобі́жний, лівокру́т-.

ЛІВО́РУЧ злі́ва; налі́во, улі́во, ліво́біч, в лі́ву ру́ку; *р.* лі́вою руко́ю; *(наказ волам)* соб, цоб.

ЛІ́ГА об'є́днання, АСОЦІЯЦІЯ.

ЛІҐАТУ́РА *(у стопах)* до́мішка; $м^а$ ни́тка (в'язати суди́ни); *(на письмі)* складна́ лі́тера.

ЛІ́ГВО *р.* кубло́; *(вовче)* вовкі́вня́, *(ведмеже)* барлі́г, бару́ля, *г.* ґавра; & лі́гвище, лего́в-.

ЛІД > КРИГА; *(у стосунках)* хо́лод(ність); & *(простір під кригою)* *підльо́ддя.

ЛІ́ДЕР провідни́к, керівни́к, проводи́р, *(переста-*

рілий) геронтократ́; *(у спорті)* передови́к, *як і.* веду́чий; & *ж*^{і} лі́дерка.

ЛІ́ДЕР/СТВУВАТИ, ~У- *с*^{о} ліди́ру-, ході́- в ~ах, бу́- ~ом, ве́сти́ пере́д, завдава́- тон, трима́- ві́жки́, іти́ в пе́рших ла́вах, ВЕРХОВОДИ-; **я.** */м*^{н} **хто/ ~у́є** с-и ♦, зви́клий ході́- в ~ах, лі́дер, фла́гман, *п*^{к} ~ський, передови́й, провідни́й, аванга́рд-, *с*^{т} пе́рший, чемпіо́н, на пе́ршому мі́сці, в чолі́ (змага́нь), *с*^{к} ліди́руй- [л-й-па́ртія].

ЛІ́ЖКО по́стіль, посте́ля, *ж.* сексодро́м, *(морське)* ко́йка, *у*^{р} ло́же, одр, *р.* одри́на; *(розкладне)* розклада́ч[й]ка; *(тюрмне)* на́ри, */в хаті/* піл; & ліже́чко, *д.* ліжни́ця; *п*^{к} *(при)ліжкови́й.

ЛІ́ЗТИ влі́за- /за-, у- +/; *(як плазун)* повзти́, плазува́-; *(назад)* рачкува́-; *(згори)* злі́за-, зла́зи-; *(куди)* /у-, за-, про-/; *(вгору)* /ви-/, вилі́за-, де́ртися, п'я́с-, тере́бка-; *(на що)* наповза́ти, нала́зи-; *(на кого)* пе́р-, напира́-, пха́тися; *(- орди)* насува́-, су́нути; *(- хутро)* обла́зи-, облі́за-; *(крізь що)* проступа́- назо́вні; *(з-під чого)* випозва́-; *(зі шкури)* пну́тися; *(до кишені)* запуска́ти /су́ну-/ ру́ку; **п. втруча́тися**, чіпля́-, набрида́ти; *(в амбіцію)* вдава́тися; **л. в го́лову** ввижа́тися; **л. в пузи́р** безпідста́вно обу́рюватися; **не л. в го́рло** *кому* бу́ти гидки́м /неприє́мн-/, ну́ди-, відверта́-, верну́- [її ве́рне від м'я́са]; **я.** */м*^{н} **хто/ лі́зе** с-и ♦, з-й у♦, проло́за, *п*^{к} ула́зливий, вла́зистий, © влі́заючи;

ВЛІ́З- /У-/ *(куди)* втере́бкатися, *(вгору)* /с-/ ◊;

ПОЛІ́З- /у-, за-/ ◊; **п. на лоб** *(- очі)* лі́з- ро́гом.

ЛІЙ товщ, жир, тлущ; *(у голові)* **п.** глузд, кле́пка.

ЛІ́ЙКА *(для поливання)* полива́й[ч]ка.

ЛІК 1. лічба́, раху́ба, раху́н/ок [**не в л.** не до ~ку]; число́ [до лі́ку святи́х], кі́лькість; *(дія)* об~ /під~/, лі́чення; 2. *(від хвороби)* ЛІКИ.

ЛІ́КИ медикаме́нти, *е.* зі́лля; *(рідкі)* мі́кстура, залива́ння; *(од віку)* еліксир [од віку нема́ лі́ку], *(од усіх недуг)* панаце́я, бальза́м; *(від отрує)* антидо́т; & *о*^{д} лік.

ЛІ́КАР до́ктор, *ж.* ескула́п, *о*^{к} ме́дик, *у*^{р} врачува́тель, *з*^{н} конова́л; *(народній)* зна́хур; *(нутряний)* терапе́вт, *(дітей)* педія́тр; *(костоправ)* хіру́рг; *(зубний)* денти́ст; *(тварин)* ветерина́р; *(водолікар)* гомеопа́т; *(рядовий /у лікарні/)* ордина́тор; *(призначений лікувати)* закрі́плений /відповіда́ль-, роди́н-/ ♦; & лікарчу́к.

ЛІКА́РНЯ *(з ліжками)* шпита́ль, лазаре́т, *с*^{о} го́спіталь, стаціона́р, *г.* лічни́ця; *(без ліжок)* амбулято́рія, полікліні́ка; *(дослідча)* клі́ні-; *(першої помочі)* медпу́нкт; *(оздоровча)* санато́рія; *(психіятрична)* псих♦, *ф.* психу́шка.

ЛІКАРНЯ́НИЙ *к*^{н} *у.* шпита́ль-, шпитале́вий, госпіта́льний, лазаре́т-, стаціона́р-.

ЛІ́КАРСЬКИЙ лі́карів; *(- процедуру)* лікува́льний; *(- поміч)* меди́ч-.

ЛІКА́РСЬКИЙ *(- зілля)* цілю́щий, лікува́льний, го́й-.

ЛІКАРЮВА́ННЯ *(фах лікаря)* лі́карство.

ЛІКЕ́Р *у.* мед-вино́, *п*$^{-о}$ нали́вка.

ЛІКВІДУВА́ТИ *д*^{к}*/н*^{дк} *(партію)* розпуска́-; *(хиби)* усува́-, позбува́тися *чого*; **п.** зни́щува-, ни́щи-, убива́-; *(борг)* спла́чу-, вирі́вню-; **я.** */м*^{н} **хто/ лікві́дує** с-и ♦, з-й з♦, ліквіда́тор, для ліквіда́ції, *п*^{к} ліквідаці́йний, © лікві́ду́ючи;

(З)ЛІКВІДУВА́ТИ *(прорив)* *ф.* залата́ти ◊.

ЛІ́КОТЬ & лі́кти(чо)к; **бли́зько л., та не вку́сиш** є в глеку́ молоко́, та голова́ не влі́зе; & *міжлі́ктя.

ЛІКУВА́ЛЬНИЙ го́й-, цілю́щий, лі́карський; *(- зілля)* лі́карсь-; *(- ліки)* помічни́й, *г.* лічни́чий.

ЛІКУВА́ННЯ го́є-, зціля́-, цілі́тельство, *р.* гой [шука́в собі го́ю].

ЛІКУВА́ТИ го́ї-, ЗЦІЛЯ-, виліко́вува-, виго́юва-, *у*^{р} ціли́-, *р.* курува́-, лікарюва́-, *е.* відші́пту-; **я.** */м*^{н} **хто/ лі́ку́є**, с-и ♦, з-й ви́♦, ЛІКАР, *(відповідальний за лікування)* закрі́пле- /відповіда́ль-, роди́н-/ лі́кар, (лі́кар-)лікува́льник, *п*^{к} лікува́льний, го́й-, цілю́щий, для лікува́ння, */- зілля/* лі́карський, ©.

♦♦♦СЯ ◊; **я. -є́ться** с-и ♦, го́єний, ліко́ва-, виго́ю-, виліко́-, паціє́нт, *г.* лікува́нець, *п*^{к} хво́рий.

ЛІЛЕ́Я *б*^{о} крин, *с*^{о} лі́лія.

ЛІЛІПУ́Т > КАРЛИК.

ЛІМІ́Т грани́чна кі́лькість /но́рма/; ± ГРАНИЦЯ.

ЛІНГВІ́СТ мовозна́вець, філо́лог; *(знавець славістики)* славі́ст, */арабістики/* арабі́ст, */гіндуїстики/* гінду́їст, */гебраїстики/* гебраї́ст, */багатьох мов/* полігло́т.

ЛІНГВІСТИ́ЧНИЙ мовозна́вчий, філологі́чний; *ф*^{р} мо́в- [**мо́вні фа́кти** лінгвісти́чні ф.].

ЛІНИ́ВИЙ > ЛЕДАЧИЙ; & ліньку*ва́*тий; **не роби́в хі́ба** ♦ *роби́ли* всі, кому́ не лі́ньки [**не ходи́в хі́ба** ♦ ходи́ли всі, кому́ не лі́ньки];

ЛІ́НИВО & *(неохоче)* злі́нива ◊.

ЛІНІ́ЙКА *(на папері)* лі́нія, ри́ска.

ЛІНІ́ЙКА *(кресляра /трикутня/)* коси́нець, */міряти кути/* транспорти́р; *ф*^{р} шну́р [по шнуру́].

ЛІ́НІЯ *(на папері)* ри́ска, ліні́й-; *(обличчя)* ри́са; *(межова)* межа́, кордо́н, грани́ця, рубі́ж; *(речей)* ряд, ланцю́г, шнур; *(залізниці)* ко́лія, полотно́; *(трамваю)* маршру́т; *(предків)* родові́д, генеало́гія, *(маминого /татов-/ роду)* *г*^{д} пле́че; *(шляху)* тра́са; *(політики)* ку́рс, на́прям, наста́нова; *(занять)* га́лузь, сфе́ра, фах [пішов по науко́вій лі́нії]; *(руху кулі)* траєкто́рія; *м. як і.* пряма́; *ф*^{р} кра́й [передова́ лі́нія фро́нту].

ЛІ́НОЩІ *м*^{н} *(риса вдачі)* лінивство, ліни́вість, *ф*^{р} лі́ньки, неохо́та, *д.* лінь, *ж*^{м} багла́ї [б. вки́нулись /напа́ли/]; *(неробство)* ле́дарство, байдикува́ння, ледарюва́-, лінува́-.

ЛІНЧУВА́ТИ чини́- самосу́д; *д!* СТРАЧУВА-.

ЛІ́НЬКИ лі́ниво, неохо́че, з неохо́тою; *п*^{рс} не хо́-

четься; *як і.* ЛІНОЩІ; **кому́ не л.** ***робив*** *роб-ив* ко́жен вся́кий /вся́ке, хто хо́че/, не *робив* хіба́ ліни́вий; > ЛІНИВИЙ.

ЛІПИ́ТИ виліплюва-; *(образ)* ***п.*** твори́-; *(вдачу)* формува́-; *(А з Б)* зліплю-; *(на що)* /на-/; *(кому)* /при-/, приклею-, чіпля́ти; *(до чого)* тули́-; *(робивши)* парта́чи-; *(- дощ)* періщи-, тараба́ни-, лупи́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ліпить** с-и ♦, зго́дний з♦, ліпля́р, ліпи́ло, ліпа́к, $ж^і$ ліпа́шка, $п^к$ ліпи́льний, $о^к$ ліпчий, $с^к$ ліпи- [ліпи́шишка], ©;

ВЛІПИ́ТИ *(догану)* загили́ти ◊;

ЗЛІПИ́ТИ ***п.*** стули́ти доку́пи ◊;

ПРИЛІПИ́ТИ *(до муру пострілом)* приши́-.

ЛІПКИ́Й чіпки́й, беручки́й, ± ЛИПКИЙ.

ЛІПНИ́Й: ліпні ви́роби $о^к$ ліпе́ники.

ЛІ́ПШАТИ кра́ща-, поліпшуватися, покра́щува-; **що ліпшає = що кращає.**

ЛІ́ПШИЙ кра́щий, *д.* лу́ччий; & $с^п$ *(як)*[най]ліпший [скрізь до́бре, а вдо́ма найліпше].

ЛІ́РА стру́нний музи́чний струме́нт; ***п.*** му́за.

ЛІРИ́ЧНИЙ поети́ч-, елегій-, пісе́н-; *(спів)* емоцій-, звору́шливий; *(голос)* співу́чий, задуше́вний, *о.* сріб-; *(танець)* елега́нт-, граціо́з-.

ЛІ́РНИК > МУЗИ́КА.

ЛІС *(вирубаний)* по́руб, *(сосновий)* бір, сосня́к, сосни́на, хвоїна; *(дубовий)* дубня́к, дуби́на; *(листяний)* діброва; *(в яру)* байра́к; *(малий)* гай, пере́ліс(ок); *(на низині)* луг; *(непролазний)* не́трі, пу́ща; *(північ-)* тайга́; *(тропіч-)* джу́нглі; *(одвіч-)* пра́♦; *(на будову)* де́рево, деревина́; *(чого /перепона/)* (шпале́рна) стіна́; & ♦ок, під♦, при́♦, передлі́сся;

ЛІСИ́ бори́ ◊; & лісищa.

ЛІСІВНИ́К побережни́к, $з^п$ лісни́к; *як і.* гайови́й, лісни́чий.

ЛІСІВНИ́ЦТВО $з^п$ лісни́цтво, *г.* лісничівка.

ЛІСОВИ́Й *д.* лісни́й; *(горіх)* ліско́вий; *(порослий лісом)* лісистий.

ЛІСОВИ́К жи́тель лісу, $о^к$ партиза́н; $м^m$ гайови́к, ще́зник; ***р.*** лісівни́к.

ЛІСОПИ́ЛЬНЯ тарта́к, $с^о$ лісопи́льний заво́д, лісозаво́д.

ЛІТ політ, ЛЕТ, літа́ння, *(птахів)* ширя́-, шуга́-, пу́рха-.

ЛІТА́ $м^н$ > ЛІТО.

ЛІТА́К аеропля́н, *о.* залі́зний /сталéвий/ птах; *(літальний апарат) о.* повітропла́в; *(без мотора)* пля́нер; *(військовий) о.* крила́та смерть.

ЛІТА́ТИ *($т^к$ раз)* леті́-; *(- птахів)* пу́рха-; *(в небі)* пла́ва-, ширя́-, *(з шумом)* шуга́-; *(- звуки)* луна́-, розляга́тися; */вісті/* шири-; *(думкою)* перено́си-, сяга́ти; ***п.*** мча́-, ганя́-, гаса́-, біга- стрілою; & виліта́- /за-, в-, під-, пере-, при-, про-+/; **я.** /$м^н$ **хто/ літа́** с-и /звиклий/ ♦, ра́дий по♦, розлі́таний, окриле-, літу́н, летя́га, легкокри́л, *(апарат)* ЛІТАК, $п^к$ лету́[ю]чий, літа́льний, крила́тий, швидкокри́лий, легкокри́-, *(птах)* пурхли́вий, $ф^р$ піднебе́сний, *о.* на кри́лах, у ле́ті /польо́ті, не́бі/, $с^к$ авіо- [авіочо́вен], ©;

ОБЛІТА́ТИ[2] шви́дко облеті́- [♦ країну], перелі́та́- ◊; *(літак)* ви́пробува- *(в ле́ті)*.

ЛІ́ТЕПЛИЙ > ТЕПЛИЙ.

ЛІ́ТЕПЛО те́пла вода́; ***п.*** помірне тепло́ /теплінь, теплота́/.

ЛІ́ТЕРА бу́ква; *(давнього письма)* гієрогліф; *(крива)* кривулька, закарлю́чка.

ЛІТЕРА́ТОР ПИСЬМЕННИК, ма́йстер сло́ва /пера́/, *г.* літера́т; *(у пресі)* ПУБЛІЦИСТ.

ЛІТЕРАТУ́РА письме́нство, слове́сність; *(красна)* белетри́стика, *(поетична)* поезія, */об'єкт вивчення/* поетика; *(злободенна)* публіци́сти-; *(на певну тему)* джере́ла; *(фах)* письме́нництво; *(товар)* книжки́; & *(біблійна)* висо́ка ♦.

ЛІТЕРАТУ́РНИЙ *(стиль)* мисте́ць-, артисти́чний, $с^о$ худо́жній; *(хист)* письме́нницький; *(- мову)* узвича́єний, унормо́ва-, нормати́в-, не жарго́н- /діяле́кт-/, кни́ж-.

ЛІТНИ́Й, $з^п$ **ЛЬО́ТНИЙ** *(костюм, склад)* летун́ський; *(- погоду) о.* крила́тий; **л. ви́шкіл** авіови́шкіл; **льо́тна спра́ва** аерона́втика.

ЛІ́ТНІЙ *р.* лі́тош-; *(день)* те́плий, гаря́чий; ☺ уже немолоди́й, у літа́х, *ф.* підста́ркуватий /при-/, підто́птаний, доходжа́лий, підста́рий, *г.* підста́рший; *(вік)* передпенсі́йний.

ЛІ́ТО найтепліша пора́ ро́ку;

ЛІТА́ ро́ки; *(людини)* вік; $ф^р$ ста́рість [♦ обсіли]; *(лихі)* часи́; **не по літа́х** *г.* по́над свій вік [**н. п. л. му́дрий** п. свій вік м.].

ЛІТО́ПИС хро́ніка; *(життя)* істо́рія, біогра́фія, життéпис.

ЛІТОПИ́СЕЦЬ хроніке́[á]р.

ЛІТУВА́ТИ жи- лі́то; & $д^к$ відлітува́- /пере-/.

ЛІТУ́Н піло́т, авія́тор, $с^о$ льо́тчик; *(непосида)* перекоти́поле, перелі́тний птах.

ЛІТУ́РГІЯ *ц.* обі́дня відпра́ва /слу́жба Бо́жа, Богослу́жба, Богослу́ження/, *к.* обі́дня.

ЛІФ бюстга́льтер, *у.* ста́ник.

ЛІФТ > ПІДОЙМА.

ЛІХТА́Р & ліхта́рик, *д.* ліхта́рня.

ЛІЦЕ́НЗІЯ *(на вивіз товару)* до́звіл; ± ПРАВО.

ЛІЦИТА́ЦІЯ > АВКЦІОН.

ЛІЦИТУВА́ТИ *г.* продава́- з торгі́в /авкціо́ну/.

ЛІЧБА́ лік, раху́нок, раху́ба, лі́чення; *з.* аритме́тика.

ЛІЧИ́ТИ числи́-, рахува́-; підрахо́ву- /на-, ви-/; *($п^{рв}$ з ч.* не*)* /у-/, бра́ти до ува́ги; *(за кого)* ма́- /вважа́-/ за; **я.** /$м^н$ **хто/ лі́чить** с-и ♦, з-й /зму́ше-/ порахува́-, рахівни́к, *(прилад)* лічи́ль-, $п^к$ лічи́льний, рахува́ль-, © лічи́вши, лі́чачи.

ВІД♦♦♦: $в^й$ **відлічи́!** $к^н$ на пе́рший, дру́гий розраху́йсь!

ЛОБ чоло́; *(у речах)* пере́д, передо́к, фронт; ☺ ***в.***

♦ур*(яка)*; & ♦óк, ♦и́сько; **тверди́й л.** упертю́х; непосту́пливий; **на ло́бі у** *кого* **(не) напи́сано** зве́рху /ззо́вні/ *(не)* ви́дно /помі́т-/.

ЛОБОВИ́Й ло́бний; *(- атаку)* фронта́ль-; *(удар)* прями́й, прямоліні́йний; *(деталь у машині)* пере́дній; ± ЧОЛОВИЙ.

ЛОБОДА́ *(одне стебло)* лободи́на; & лобі́дка, лобо́денька, лобо́дочка.

ЛОБОТРЯ́С *і* **ЛО́БУР** ло́бас, лобуря́ка, *в.* лоб; & *з*^{б} лобурня́.

Л<u>О</u>ВЕЛ<u>А́</u>С > ЗАЛИЦЯЛЬНИК

ЛОВЕ́ЦТВО мисли́вство, звіроло́вство.

ЛОВЕ́ЦЬ *(звіра)* мисли́вець, звіроло́в; *(риби)* риба́лка, риболо́в; *(княжий)* *і*^{с} ло́вчий.

ЛОВЕ́ЦЬКИЙ мисли́вський, *(*звіро*)*ло́вчий.

ЛО́ВИ полюва́ння, лови́тва, ло́вля, ЛОВЕЦТВО; *(риб)* риба́льс-, риболо́вля, *к.* *(*ви́*)*лов; & в♦.

ЛОВИ́ТИ *(на лету)* хапа́- *(ж.* за хвіст*)*; *(звіра)* розкида́- тене́та на; *(погляд)* перейма́-, *(рибу)* вило́влюва-, *(вудкою)* ву́ди-; *(людей)* схо́плюва-, *д.* ла́па́-, *г.* йми́-, *(довго)* переслі́дува-, гання́тися за; *(вухом)* вло́влювати; *(на ділі)* засту́ку-, застава́ти, заска́ку-; *(мить)* використо́ву-; **л. на** *чому* присі́куватися до *чого*; **л. себе́ на ду́мці** підсвідо́мо поміча́-; **л. себе́ на** *чім* п. за собо́ю *що*; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **ло́вить** за́йня́тий ло́вом, с-и ♦, з-й з♦, лове́ць, *п*^{к} ло́вчий, лову́-, лови́льний, /*прилад*/ для ло́ву /ло́влення/, *с*^{к} -ло́в [краболо́в], © лови́вши, ло́влячи;

ЗАЛОВИ́ТИ /під-, при-/ ◊;

ЗЛОВИ́ТИ спі́йма-, *г.* при♦; **з. на мі́сці зло́чину** запопа́с- на гаря́чому.

ЛОВИ́ТИСЯ: л. на гачо́к *ф.* купува́тися [він купи́вся на ле́стощі].

ЛОВЧИ́ТИСЯ: З♦♦♦ *с*^{о} /при-/, *у.* добра́ти хи́сту /спо́собу/ [добери́ хи́сту при вели́кому дри́сту, щоб шта́нів не закаля́-], *г.* успосо́битися.

ЛО́ГІКА пра́вила /нау́ка/ ми́слення; *(життя)* закономі́рність; *п*^{б} здоро́вий глузд, розсу́дливість, послідо́вн- /логі́чн-, зла́годжен-/ думо́к; *ж*^{м} спо́сіб ми́слення [жіно́ча ло́гіка].

ЛОГІ́ЧНИЙ розу́м-, резо́н-, послідо́в-, зла́годже-, розсу́дливий; *(вираз)* переко́н-, стунки́й.

ЛО́ЖЕ > ЛІЖКО; *(смертне)* Бо́жа по́стіль, одр; *(ріки)* підло́жжя, РІЧИЩЕ; & пів♦, ло́жисько.

ЛО́ЖКА *(велика)* ополо́ник; ® мала́ кі́лькість, ± КРАПЛЯ.

ЛОЗ/А́ *б*^{о} *ж*^{м} рі́зка, дубе́ць; *(зарості ~и)* ~ня́к, ~и́ння; *(верболіз)* шелюга́, *з*^{б} шелюжи́ння; & ~и́на, ~иня́ка.

Л<u>О́</u>ЗУН<u>Г</u> *(вислів)* га́сло, за́клик, *р.* клик; *(надрукований)* пл<u>я</u>ка́т; & *х*^{а} льо́зунґ.

Л<u>О</u>КА́ЛЬНИЙ місце́вий, туте́шній; *(вжиток)* вузьки́й, обме́жений; & *х*^{а} льока́льний.

Л<u>О́</u>КОН ку́черик, за́круток; & *х*^{а} льо́кон.

ЛОКШИ́ТИ криши́ти, дрі́бно сі́кти́ /руба́ти/.

ЛОМ *(річ)* *ж*^{м} залізя́ка; *(металевий)* брухт; *(сухе гілля)* сушня́к, хмиз, вітроло́м.

ЛОМА́КА > ДРЮК; & ломацю́га.

ЛОМИ́ТИ ЛАМА-; *(- сон)* дола́-, боро́-, наляга́-; *(в костях)* ни́-, болі́-, судо́ми-; *(ціну)* пра́ви-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **ло́мить** 1. **я. лама +** *с*^{к} ломи́- [ломи́ніс], ло́мний- [карколо́мний], 2. *(- біль)* *п*$^{-о}$ **я. судомить**, 3. я. /*м*^{н} хто/ пра́вить ціну́, с-и пра́вити ціну́, з-й запра́ви- ціну́, ©;

ЗЛОМИ́ТИ ЗЛАМАТИ ◊.

ЛОМИ́ТИСЯ лама́-, трощи́-; *(куди)* лі́зти напро́пуд, ПЕР- /-ся/; *(крізь що)* пробива́-; *(під вагою)* вгина-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **-иться** с-и ♦, ра́дий проби́-, ло́мус, ло́[а́]млений, лама́-, тро́ще-, *п*^{к} ламу́чий, ламки́й, крихки́й, ламли́вий, розло́мистий /за-/, © ломи́вшись;

НАЛОМИ́ТИСЯ підкува́-, напрактикува-.

ЛОМО́ТА > БІЛЬ.

ЛО́МУС де́беленъ, ЗДОРОВАНЬ, *з*^{п} амба́л.

ЛО́НО *(жіноче)* гру́ди, пе́рса; *(матері)* утро́ба; *(сім'ї)* ото́чення, ко́ло; *(вод +)* по́ве́рхня; *ф*^{р} на́дра [в ло́ні землі́]; *(природи)* тло; & ло́нце.

ЛОПА́ТА риска́ль, за́ступ.

ЛО́ПАТИ трі́скатися, ЛОПА-; *(жадібно їсти)* *в.* запиха́-, трі́скати, умина́-; *г.* сту́ка-, грю́ка-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **ло́па** 1. **що ло́пається**, 2. що /*м*^{н} хто/ запиха́ється, зви́клий /с-и/ запиха́ти-, жеру́н, зажéря, © умина́ючи.

ЛО́ПАТИСЯ лу́скати*(ся)*, трі́скати*(ся)*; *(- кору)* ре́пати*(ся)*; /*бомбу*/ розрива́тися; /*струни*/ рва́-; /*одяг ще*/ розла́зи-; **я. -ється** схи́льний /с-и/ ♦, розтрі́скуваний, розре́пу-, розлу́ску-, *(бутон)* розпу́ку-, *(терпець)* оста́нній, ©.

ЛО́ПІТ тріпоті́ння, тре́пет, *п*^{о} трепт. *(крил)* хля́пання, *(об що)* ля́па-, *с.* стуко́тнява.

ЛОПОТІ́[А́]ТИ *(ногами)* тупоті́[а́]-; *(- одяг)* шелесті́-, шерехті́-; /*прапор*/ *с*^{о} пле́ска́тися, *(з шел-естом)* шелепоті́ти; *(крильми)*, тріпоті́-, хля́-па-; *(язиком)* ля́па-, торохкоті́-, база́ка-, /*щось недорікe*/ белькота́-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **лопоти́ть** зви́-клий /с-и/ ♦, лопоту́н, *п* лопотли́вий, лопотю́-чий, © лопоті́вши;

ЗАЛОПОТІ́ТИ: аж залопоти́ть аж луна́ пі́де.

ЛОПУ́Х & *з*^{б} лопуши́ння, лопу́шшя; *п*^{к} *лопу́ший, *лопухо́вий, *лопуши́ний.

ЛОРД *(в Англії)* ти́тул дворя́н [ге́рцо<u>г</u>ів, маркі́з-, <u>г</u>ра́ф-, віко́нт-, баро́н-].

Л<u>О</u>РНЕ́Т моно́кль; *с*^{о} лорне́т; ± ОКУЛЯРИ.

ЛО́СКІТ ло́скітка, лоскота́ння.

ЛО́СКОМ безла́дно, жу́жмом, ку́пою.

ЛОСКОТА́ТИ *(нерви)* збу́джува-, *(самолюбство)* ті́ши-, підігрі́ва́-; & залоско́чува-, *д.* лискота́-; *о*^{д} лоскотну́-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **лоско́че** зви́клий ♦, з-й за♦, лоскоту́н /*ж*^{і} -у́ха/, *п*^{к} лоскі́тливий, ло́скітний, ©;

ЛОТІ́К *г.* ри́нва.

ЛОТОКИ *(у млині)* канали, жолоби.

ЛОЯЛЬНИЙ правослу́ш- /законо-/, законослухня́-; *(до влади)* не опозицій-, відда- *чому*; *(до кого)* коре́кт-, доброзичли́вий;

ЛУБО́К *(кора)* луб; *(народній)* **п.** карти́нка, образо́к; *(воза)* ко́роб, *д.* васа́г, ку́зов;

ЛУБКИ́ *м*^{н} віз /са́ни/ з луб'яни́м ко́робом; *(на зламаних кістках)* ши́ни, ле́щата.

ЛУГ *(ліс на низині)* лужи́на; *(заплавний)* ЛУКА; **х.** гідрокси́д мета́лу; *(прати)* **п**^{б} по́піл, зола́.

ЛУ́ДА полу́да, більмо́; *(на металі)* ема́ль /*х*^{а} *ч. рід*/, *г.* ема́ля; **п.** ома́на, брехня́.

ЛУЗА́ТИ лу́ска-, розлу́зува-, розку́шува-, розлу́щува-, розгриза́-; *(кукурудзу)* лу́щи-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **луза́** с-и ♦, з-й роз♦, луска́ч, луску́н(чик), лузу́н, *п*^{к} луску́чий, © луза́ючи.

ЛУЗГА́ п. шумови́ння, поло́ва [**словесна л.** с. п.].

ЛУКА́ оболо́нь, запла́ва, пасо́висько, сіно́жа́ть, *с*^{о} луг; *(при садибі)* лева́да.

ЛУКА́ВИЙ хи́трий, нещи́-, ЛИЦЕМІРНИЙ, єхи́д-, *с.* підсту́п-, криводу́ш-, зрадли́вий; *(погляд)* грайли́-, спо́внений лука́вства; *(задум)* нечести́вий, гріхо́вний, гріш-; & *д*$^{-к}$ *злука́вле-.

ЛУКА́ВИНКА *з*^{п} *(в очах)* *у.* бісики; **з лука́винкою** *(погляд)* шельмува́тий, з бісиками.

ЛУКА́ВИТИ хитрува́-, лицеміри-, крути́-, криви́- душе́ю, *г.* лицемірствува-; *(викручуватися)* крути́- хвосто́м; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **лука́вить** с-и /зви́клий/ ♦, спо́внений лука́вства, лука́вець, лицемір, крутій, *у*^{р} фарисе́й, *п*^{к} лука́вий, лицемірний, криводу́ш-, *с.* підсту́п-, ©.

ЛУКА́ВСТВО лука́вість, хи́трощі, лицемірство, фарисе́й-.

ЛУНА́ відголос, відгомін, відлу́ння, відгук, резона́нс, відляск, відлунок, ви́ляски; *ф*^{р} сла́ва.

ЛУНА́ТИ звуча́-, гуча́-, брині-; *(дзвінко)* дзвені-; *(- луну)* коти́тися, розляга́-, розко́чува-, розлу́нювати(ся); *(різко)* розтина́тися; *(у голові)* зберіга́-, не зника́ти; **я. луна́** розлу́н/юваний /від-/, по́вен звуків, с-и ♦, *п*^{к} ~истий /від-/, розко́ти-, дзвінки́й, лунки́й, зву́чний, відлу́н-, стодзво́н- /-лу́н-/, *о.* крила́тий, із зву́ком /звуча́нням/, *с*^{к} -зву́кий [громозву́-], -зву́чний [тихозву́ч-], -голо́сий [щироголо́-], © луна́вши;

ВІДЛУНА́ТИ: що відлуна́в відлуна́лий Ø;

ПРОЛУНА́ТИ *(- наказ)* впас- [впав нака́з]; ◊.

ЛУНА́ТИК *у.* снови́да, снобро́-, *к*^{н} сомна́мбула.

ЛУНАТИ́ЧНИЙ сомнамбуліч-, *о*^{к} снови́дський.

ЛУНКИ́Й дзвінки́й, голосни́й, гучни́й, гомінки́й; *(оглушливий)* ляски́й, ляску́чий, стозву́кий; *(спів)* розло́жистий, розло́гий, *о*^{к} розго́нистий, розко́тис-.

ЛУ́ПА збільшувальне скло́, *з.* сочеви́ця; *ж*^{м} лупа́.

ЛУПА́ *(з насіння)* лузга́; *(риб'яча)* луска́.

ЛУПА́К *с*^{о} сла́нець.

ЛУ́ПАТИ > КЛІПАТИ.

ЛУПА́ТИ колупа́-, відколу́пува-, віддира́-, відбива́- /роз-/, лама́-, розко́люва-, коло́-.

ЛУПИ́ТИ *(шкуру)* здира́-, облу́плюва-, білува́-; *(кукурудзу)* лу́щи-, луза́-; *(ціну)* де́р-, пра́ви-; **ф.** ЛУПЦЮВА-; *(- дощ)* періщи-, ліпи́-, /*у вікно*/ тараба́ни-; *(пироги)* ї́с-, умина́-; *(очі)* вилу́плюва-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **лу́пить** с-и ♦, ради́й об♦, лупій, дерій, обдира́ч, облу́плюв-, *п*^{к} *с*^{г} лущи́льний, шеретува́ль-, © лупи́вши;

ВЛУПИ́- вдари-, угрі-, учи́сти- [♦ по́за́ ву́ха].

ЛУПЦЮВА́ТИ ту́за-, БИТИ, духопе́ли-, дуба́си-, пра́-, хвої-, *п.* частува́-, *о.* лічи́- ре́бра, лата́- бо́ки, дава́- лу́пки; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **лупцює** ста́вши ♦, змушений віддуба́си-, лупи́ндя, ще́дрий на стусани́, *п*^{к} штурхобо́чний, ©.

ЛУСК *і* **ЛУ́СКІТ** лу́скання, тріска-, ло́па-, лу́ща-; *о*^{к} тріск(іт).

ЛУСКА́ *(риб'яча)* лупа́, лушпа́; *(соняшника)* лузга́; *(на воді)* **п.** бли́скітки́; *(оболонка чогось)* шкаралу́ща, лушпи́ння; & лу́сочка.

ЛУ́СКАТИ ♦ся, ло́пати(ся), тріскати(ся), ре́пати(ся), лу́щати; *(батогом)* ля́ска-; *(горіхи)* луза́-; **аж л. з бажа́ння** *(зробити)* аж тремті-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **лу́ска** с-и ♦, з-й роз♦, луску́н(чик), *п*^{к} луску́чий, лу́скальний, ©.

ЛУСЬ! гряк! геп! телепсь! трах! бебех!; брязь! хрясь! тріcь!

ЛУ́ТКА *(дверей)* *д.* кося́к; *(вікна)* підвіко́ння.

ЛУ́ЧИТИ цілитися; влуча́ти.

ЛУЧИ́ТИ єдна́-, брата́-; з'є́днува-, злуча́- /спо-, *р.* по-/.

ЛУШПА́ *(риб'яча)* луска́, лупа́; *(картопляна)* лушпайки́, лушпи́ння.

ЛУШПА́ЙКА лушп(ан)и́на; *(яйця)* шкаралу́ща, шкаралу́па; ± ЛУШПА.

ЛУШПИ́ННЯ *(цибулі)* *о*^{к} кожушо́к.

ЛУ́ЩИТИ ЛУЗА-, розлу́щува-; **п.** би́-; *(гроші)* **р.** лупи́-; *(ґрунт)* розпу́шува-; & вилу́щу-, вилу́зу-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **лу́щить** с-и ♦, з-й об♦, лущи́льник, *п*^{к} лущи́льний, © лу́щивши;

ВИ́ЛУЩИТИСЯ: **я. ви́лущився** ви́лушок.

ЛЮ́БА, ЛЮБА́С(КА), ЛЮ́БКА, ЛЮБКО́ > КОХАНЕЦЬ *і* КОХАНКА.

ЛЮ́БИЙ *(серцю)* дороги́й, близьки́й, *як і.* коха́ний, лю́бчик, ду́ся; *(друг)* ми́лий, лю́блений, *б*^{з} люб'язни́й; *(гість)* прие́м-, жада́-; & ◊;

ЛЮ́БО ми́ло ◊; & любісінько.

ЛЮБИ́ТЕЛЬ ама́тор, нефахіве́ць, дилета́нт, *(чого)* охо́чий /ла́сий/ до *чого*, *ф*^{р} тро́хи [тро́хи фа́рмер]; *(зірок естради)* обо́жнювач, *ф.* фан.

ЛЮБИ́ТИ коха́-, *(симпатизува-)* подо́ба-, *р.* на́види-; *(душі не чу- в кім)* умира́- за *ким*, БОГОТВОРИ- /божестви́-, обо́жнюва-/ *кого*; *(мати потяг до)* полюбля́- *що*, коха́тися в; *(гру)* цінува́ти, шанува́-; & *(любовно описува-)* вилю́блюва-; **л. як сіль в оці** не ♦, нена́виді-; **я.**

/$м^н$ **хто/ лю́бить** /*не кохає*/, люби́тель *чого*, відда́ний се́рцем *чому*, спо́вне- лю́бови до, зако́ха- /залю́бле-/ у, $п^к$ лю́блячий, *о.* усім се́рцем у *чім*, *(підпис у листі)* з любо́в'ю до, © люби́вши; **я. лю́блять** лю́блений; ± **я. кохає**;

ВІД♦♦♦ 1. відби́- лю́бку, 2. переста́- люби́-;

ПО♦♦♦ приста́- душею, прикипі- се́рцем, уподо́ба-, $у^р$ возлюби- ◊.

ЛЮБ/И́ТИСЯ коха́-, *г.* ~ува́-, ***р.*** подо́ба-; *(на віру)* діли́ти ло́же; *(- друзів)* товаришува́-; **я. ~иться = я. кохають-**; ***кого* ~иться** *кого* ~лять;

З♦♦♦ /по-/, покоха́- /с-/, закрути́ти любо́в; *(кому)* припа́с- до вподо́би /смаку́/, сподо́батися, Ø;

ПОЛЮБИ́ТИСЯ запа́сти в се́рце ◊;

РОЗ♦♦♦ 1. ста́ти ♦♦♦, 2. переста́- ♦♦♦, зосоружіти, набри́дну- [світ розлюби́вся].

ЛЮБО́В коха́ння, лю́бощі, лю́бість, *д.* люба́, любва́, $е^в$ бли́зькість, інти́мн-; *(любовні взаємини)* рома́н, інтри́ґа, $о^к$ фі́глі-ми́глі, аму́ри; *(не інтимна)* прив'я́заність, ві́дда-, пова́га, поша́на, шано́ба; *(до чого)* ціка́вість, інтере́с, при́страсть, по́тяг; $е^в$ *(із* $с^л$ моя́ /мій/*)* симпа́тія, пасія, коха́на, (у)лю́бленка, коха́ний, (у)лю́бленець; $а^м$ нена́висть, не♦; **л. сліпа́ – доведе́ до попа́** $п^{-о}$ коха́ння не запобіжи́ш зра́ння.

ЛЮБО́ВНИЙ *з.* лю́бос-; *(погляд)* зако́ха-, ніж-, те́плий; *(- пригоди)* романти́чний, аму́р-; *(- ставлення /до кого/)* серде́ч-, */до чого/* дбайли́вий; & полюбо́вний.

ЛЮ́БОЩІ коха́ння, любо́в; *(любування)* пе́стощі, милува́ння, любо́вні ла́ски.

ЛЮБУВА́ТИСЯ *(чим)* милува́-, втіша́-, чарува́-; *(собою)* пиша́-; *г.* коха́-; & *з.* любува́ти на *що*; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, зачудо́ваний /зачаро́ва-/ *чим*, зади́влe- на *що*, © любу́ючись на.

ЛЮБ'Я́ЗНИЙ лю́бий, приві́тний, ласка́вий, ува́жний, $к^н$ обхі́дливий; ± ЧЕМНИЙ, ҐРЕЧ-;

ЛЮБ'Я́ЗНО[1] ласка́во ◊;

ЛЮБ'ЯЗНИ́Й $б^з$ лю́бий, ми́лий;

ЛЮБ'Я́ЗНО[2] *(упадати) о.* ла́стівкою; ◊.

ЛЮД лю́ди, наро́д, ма́си, насе́лення, лю́дність; $п^б$ ПРОСТОЛЮД; ± НАРІД.

ЛЮДИ́НА людська́ істо́та, *(жива́)* душа́; *(окрема)* осо́ба, індиві́д, персо́на, *о.* віне́ць творі́ння, цар приро́ди, *ж.* твари́на зви́чки, *ф.* га́врик [їх було́ сім га́вриків]; $ф^р$ голова́ [гаря́ча г.]; *(одн-а)* чолові́к, жі́нка; $у^р$ $ч^о$ Муж, $ж^і$ Неві́ста, Жона́; *(печерна)* пітека́нтроп, троглоди́т, неандерта́лець; **незігне́нна л.** ♦-скéля; & *звіро♦.

ЛЮ́Д/И *(як до довкілля)* робітники́, селя́ни, парафія́-, віря́-, ві́рні, $і^с$ кріпаки́, пани́ +; *(людці)* ~и́ська, дра́нтя, жу́жіль-смі́ття; **не як л.** ☺ несхо́жі на люде́й, вовкува́ті, дивакú, */роблять/* че́рез го́лову; & ~еня́та, ~ці, над♦, мавпо♦.

ЛЮДИНОПОДІ́БНИЙ *к.* людоподі́б-, як лю́ди.

ЛЮ́ДНИЙ велелю́д- /бага́то-/, столи́кий, стоголо́вий; ***п.*** засе́лений /на-/, залю́дне-.

ЛЮ́ДНІСТЬ насе́лення, наро́д, лю́ди, люд; ***з.*** лю́дство; ± НАРІД.

ЛЮДОЖЕ́Р людоїд, каніба́л, $к^н$ антропофа́г, $м^т$ песиголо́вець, *д.* сироїд; & людоже́рець.

ЛЮ́Д/СТВО ~ське́ пле́м'я /рід, *ж.* ко́дло/, усі лю́ди *(землі)*, *з.* ~ськість, ~ність, чолові́цтво.

ЛЮ́ДСЬКИЙ лю́дяний, гума́н-, цивілізо́ва-, *о.* з Бо́гом у животі́; *(одяг)* присто́йний, поря́д-.

ЛЮ́ДСЬКІСТЬ лю́дяність, гума́нн-, гумані́зм; ***з.*** лю́дство.

ЛЮДСЬКИ́Й нале́жний /власти́вий/ лю́дям; наро́дній; *(- речі)* чужи́й, не свій; *(як до довкілля)* селя́нський, грома́дсь-, сусі́дсь-, кріпа́ць- +.

ЛЮ́Д/ЯНИЙ гума́н- [чу́йний, ува́ж-, щи́рий, добросе́рдий], ~олю́бний, $у^р$ чоловіколю́б-; ***р.*** ~-.

ЛЮ́ДЯНІСТЬ гума́нність, гумані́зм, лю́дськість, людолю́бство, людолю́бність, $с^о$ людинолю́бство, $у^р$ чоловіколю́бство.

ЛЮК о́твір, відту́лина; *(накривка отвору)* ля́да, по́кришка, дверця́та.

ЛЮ́ЛЯТИ > ЗАКОЛИСУВАТИ,

ЛЮ́ЛЬКА *(дитяча)* коли́ска, лю́ля; *(мотоцикла)* $с^о$ коля́ска; *(на тютюн) г.* фа́йка.

ЛЮМБА́ҐО $с^о$ про́стріл, $п^о$ на́пад радикулі́ту.

ЛЮ́ПУС $м^а$ *(туберкульоза шкіри)* вовча́к, во́вчий лиша́й.

ЛЮ́СТРО > ДЗЕРКАЛО; & люсте́рко.

ЛЮ́ТИЙ *(звір)* яри́с-, хи́жий, злий, злю́щий, кровоже́рний; ☺ безжа́ліс-, жорсто́кий, жорстокосе́рдий, неща́дний /$б^з$ безпо-/; *(доведе- до люті)* розлю́че-, розгні́ва-; *(біль)* тяжки́й, шале́ний; *(мороз)* страше́н-, шпарки́й; $ф^р$ хіба́-ж-таки́й; ***як і.*** *(місяць)* лю́тень; ± СЕРДИТИЙ.

ЛЮ́ТИ́ТИ гні́ва-, се́рди-; **я.** /$м^н$ **хто/ лю́тить** з-й роз♦, роз'я́трювач, злоби́тель, $п^к$ злобли́вий, © гні́ваючи;

РОЗ♦♦♦ *(кого)* розсата́ни-, збуди́- зві́ра в *кому* ◊.

ЛЮ́ТИ́ТИСЯ > ЛЮТІТИ.

ЛЮТІ́ТИ сатані́-, ярі́-, лю́ти́тися, *г.* іритува́-; ± СЕРДИ-; *(- стихії)* шалені́ти, ЛЮТУВА-; **я.** /$м^н$ **хто/ лютіє** щора́з люті́ший, ма́йже розлюті́лий, © люті́ючи;

РОЗЛЮТІ́ТИ: що розлюті́в розлюті́лий ◊, Ø.

ЛЮТУВА́ТИ *(на кого)* гні́ватися, ЛЮТІТИ, *с.* ШАЛЕНІ-, скажені́-, *о.* рва́- й мета́-, кипі́- ки́пнем, *(у безсиллі)* скреготі́- зуба́ми; **я.** /$м^н$ **хто/ люту́є** с-и ♦, розлю́чуваний, $п^{-о}$ розлю́че-, $п^к$ лю́тий, я́рoсливий, оскажені́лий, *с.* звіролю́тий, © люту́ючи.

ЛЮТЬ гнів, злі́сть, лю́тість, лю́тощі, розлю́ченість, *г.* іритáція, $ф^р$ раж [зайти́ в раж]; *(дія)* лютува́ння; **л. бере́ *кого*** розлю́чується *хто*.

ЛЮ́ФА *(кріса)* ду́ло, ці́вка, $с^о$ ствол.

ЛЮЦИ́ФЕР сатана́, дия́вол, де́мон, біс, ді́дько, враг, нечи́стий, лука́вий, лихи́й, $к^н$ Мефістоф-

ель, супоста́т; *л.* не́люд, людоже́р; x^a люци́п-.

ЛЯГА́ТИ *(спа-)* іти́, вклада́тися, *з.* облягá-, *д.* лягови́-; *(- покоси)* па́дати; /*тінь*/ залягá-; /*ніч*/ настава́-; *(на серце)* обтя́жу- *що*; *(ниць)* розпростира́тися; *(- фарбу)* наклада́-; *(до лікарні)* кла́с-; *(- шлях)* тягну́-, простеля́-; *(між А і Б)* пролягáти; **я.** /$м^н$ **хто**/ **лягá** кла́дений, накла́да- /по-/, с-и ♦, згі́дний /змýше-/ лягти́, ©;

ЛЯГТИ́ *(в постіль /раптом/)* звали́тися; ◊; **як ля́же ка́рта** як складу́ться обста́вини;

ВИ́ЛЯГТИ *(- пашню)* /по-/; ± ПОЛЯГАТИ.

ОБЛЯГТИ́: о. гру́ди лягти́ ка́менем на г. ◊.

ЛЯ́ДА *(на отворі)* по́кришка, дверця́та; *(отвір)* люк; *(на скрині)* ві́ко; *(відкидна)* поли́ця, $с^о$ прила́вок.

ЛЯК страх, жах, *с.* переля́к; **з –ку** з переля́ку.

ЛЯКА́ТИ страх/á-, жахá-, *д.* пу́ди-; настра́шува-, /за-/, заля́кува-, переполо́шува-, поло́ха-, полоши́-, сія- стра́х, наганя́- жа́ху /хо́лоду, ~у́/, **я.** /$м^н$ **хто**/ **лякá** схи́льний /с-и/ ♦, з-й на♦, по́вен ~у́, ~а́ч, ~о́вище /~опу́д, ~і́ття, $к^н$ жу́пел/ для *кого*, $п^к$ ~опу́дливий, жахли́- /страшни́й, кошма́р-, ~оно́с-, ~ови́тий/ для *кого*; ©;

ПЕРЕЛЯКА́ТИ перепу́дити ◊.

ЛЯКА́ТИСЯ страха́-, жаха́-, настра́шува-, *с.* торопі́ти, *д.* пу́дитися; *(чого)* боя́-; *(- коней)* харапу́ди- *(- тварин)* поло́ха-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и /схи́льний/ ♦, страшко́, боягу́з, страхополо́х, по́вен страху́, $п^к$ лякли́вий, страшли́-, полохли́-, полохки́й, боязки́й, страшки́й, /*кінь*/ торопки́й, харапу́дливий, ©;

ЗЛЯКА́ТИСЯ /на-/, набра́- страху́, *г.* стхі́рити ◊, ± СТОРОПІ́ТИ;

ПЕРЕЛЯКА́ТИСЯ /з-, на-/, перепу́ди-, перестра́ши-, набра́- /нате́рпі-/ страху́; *(- коня)* схарапу́ди-; & ♦ на смерть; **що переляка́вся** ПЕРЕЛЯКАНИЙ, *о.* з душе́ю в п'я́тах, Ø;

ЗЛЯКАНИЙ /пере-, на-/, споло́ха- /пере-/, споло́ше- /пере-/, настра́ше- /пере-/ *(- коней)* схарапудже-;

НАЛЯ́КАНИЙ /з-, пере-/, наполо́ха-, настра́ха-, настра́ше-, переполо́ха-, нажа́ха-, перестра́ше-, наполо́ше-; *(- коней)* схарапу́дже-;

ПЕРЕЛЯ́КАНИЙ /НА-/ сторопі́лий, ні живи́й ні ме́рт-; & ♦ на смерть ◊.

ЛЯКЛИ́ВИЙ БОЯЗКИЙ, полохли́вий, легкоду́хий, страшки́й, *(кінь)* харапу́дливий, торопки́й;

ЛЯКЛИ́ВО по́лохко ◊.

ЛЯ́ЛЯ > ДИТИНА.

ЛЯ́ЛЬКА і́граш-, ця́ць-, за́бав-; маріоне́т-, сліпе́ знаря́ддя, викона́вець чужо́ї во́лі; & ля́лечка.

ЛЯЛЬКА́Р цяцька́р, іграшка́р; & *ляльково́д.

ЛЯЛЬКО́ВИЙ іграшко́вий; *п.* маріоне́тко-.

ЛЯМІ́ВКА, ЛЯМУВА́ТИ > ОБ♦, ОБЛЯМОВУ-.

ЛЯ́МКА *(наплечника)* шле́йка; *п.* осору́жна слу́жба /пра́ця/ [тягну́ти ля́мку].

ЛЯП > ЛЯПСУС.

ЛЯ́ПАЛО > БАЗІКАЛО; & лепетя́.

ЛЯ́ПАС ля́панець, поли́чник, лящ, *в.* (по)морда́с, на́мордень, п'ятірня́, п'ятери́ця.

ЛЯ́ПАТИ хля́па-, *д.* льо́па-, $п^ф$ ляп; *(- краплі)* па́да-, *(часто)* ляпоті́-; *(на що)* обля́пува- /за-, на-/ *що*; *(по плечі)* /по-/, *(додава- ляпавши)* /при-/; *(таїну)* /ви-/, вибо́вкува-; *(по чому)* вдаря́-; *(ногами)* лопоті́-, тупоті́-; *(в долоні)* пле́ска́-; *(язиком)* ля́ска-, бо́вка-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **ля́па** 1. схи́льний /с-и/ ♦, ля́пало, © ля́паючи, 2. **я. ляскає**, 3 **я. партачить**, 4. що бо́вкає, бо́[е́]вкало, бовку́н, ляскоту́н, © бо́вкаючи;

ВИ́♦♦♦ ви́плеска- /-ещу/-ещеш/, ви́бовкну- ◊;

ЛЯ́ПНУТИ $о^д$ *(додавши щось)* приля́пну- ◊.

ЛЯ́ПІС $м^а$ пеке́льний ка́мінь, ніта́т сі́бла.

ЛЯ́ПСУС по́милка, про́мах, $с^о$ упу́щення, про́машка; & ляп.

ЛЯ́РВА *в.* лаху́дра, шльо́ндра, шльо́ха, мандрьо́ха, шма́ра, ПОВІЯ, *в.* ку́рва.

ЛЯ́СКАННЯ ля́ск(іт), лясkотня́, ляско́тнява, *(часте)* ляскоті́ння; (х)ля́па-, цо́ка-, кла́ца-, ви́ляск /$п^{рв}$ $м^н$ ви́ляски/; *(батогом)* цьво́хкання.

ЛЯ́СКАТИ $п^ф$ лясь!, лясь-лясь!; *(часто)* ляскоті́-, *(раз-у-раз)* виля́скува-, /*батогом*/ /по-/, цьво́х(к)а-; *(в долоні)* пле́ска́-, *р.* кля́ска-; *(зубами)* кла́ца-, цо́ка-; *(- грім)* гримі́-; *(- постріл)* луна́-; $з^п$ стріля́-, /*звідусіль*/ обля́скува-; *(язиком)* бо́вка-, ля́па-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **ля́ска** с-и ♦, ра́дий ля́сну-, ляск(от)у́н, плеску́н, $п^к$ ЛЯСКУЧИЙ, лопотю́-, бахку́-, ляпотли́вий, ©;

ЛЯ́СНУТИ *(пропас-)* $н^о$ ка́вкну-, га́вкну-, піти́ пра́хом, пропа́с- [гро́ші ля́снули] ◊.

ЛЯ́СК(ІТ) > ЛЯСКАННЯ *і* ЛЯЩА́ННЯ.

ЛЯСК/У́ЧИЙ, ~И́Й ~отли́вий, тріскотли́-, тріску́чий, бахку́-; $з^{-п}$ крикли́вий, ГОЛОСНИЙ.

ЛЯСЬ! тріськ! ляп! бах! бебе́х! клац! грюк!; лусь! хлясь! *с.* лулу́сь!

ЛЯЧНИ́Й *р.* страшни́й, жахли́вий, *д.* страшки́й; переполо́шений; *г.* боязки́й.

ЛЯЩА́ННЯ ля́ск(іт), *(часте)* ляскоті́ння; кла́ца-, тріско́тнява; *(солов'я)* щебета́ння, виспі́вува-, тьо́хка-.

ЛЯЩА́ТИ *(- звук)* луна́-, прони́зливо звуча́-, *с.* розко́чуватися, розлягá-; *(у вухах)* дзвені́ти, віддава́тися; *(- луну)* відлу́нювати; *(від сміху)* захо́дитися /залягá-/ смі́хом; *(- солов'я)* щебета́ти, тьо́хка-, виспі́вува-, $с^о$ залива́тися.

ЛЬОДЯНИ́Й > КРИЖАНИ́Й $г^д$ ледови́тий, *о.* холо́дний як лід.

ЛЬОДОВИ́Й *(- воду)* ду́же холо́дний, крижани́й; & льодяни́й, льоди́стий, льодови́-.

ЛЬОДОВИ́К *(на суходолі)* ґле́тчер; *(плавучий)* АЙСБЕРҐ.

ЛЬОДО́ВНЯ льодо́вник, льоді́вня, льодни́ця, *д.* льо́дник.

ЛЬОХ по́гріб, *д.* ке́лер; *(на скарб)* підземе́лля; *(тюрма)* я́ма; *(підвал)* пивни́ця.

ЛЬО́ХА *(поро́сна)* свиня́, *к*ⁿ свинома́тка.

М

МА́БУТЬ ге́вно, здає́ться, (оче)ви́дно, напе́вне[о], десь (♦), либо́нь, ма'ть, *г.* віда́й, запе́вне, *ф*ᵖ вигляда́є, чи не [**Н., м., піп** Н. чи не п.].

МАВЗОЛЕ́Й УСИПАЛЬНЯ; ± НАГРОБОК.

МА́ВПА *(самець)* мавпі́й; *(найбільша)* оранґута́нґ; *(людська копія)* шимпанзе́; ☺ насліду-вач, мавпу́н, епіго́н; *(гидкий образ)* потво́ра, почва́ра, гидка́ личи́на, *ж*ⁱ гергéпа, некрасу́ня; & ма́лпа, мавпу́ля, мавпу́ся, мавпу́сенька.

МАВПУВА́ТИ *(кого)* насліду-, копіюва́ти; передра́жню-, пародіюва́ти; **я.** /*м*ⁿ **хто/ мавпу́є** с-и /зви́клий/ ♦, наслідувач *кого*, епіго́н, мавпу́н, *з*ⁿ ма́впа, *п*ᵏ мавпува́льний, © мавпу́ючи.

МАВПУВА́ТИЙ *к*ⁿ мавпоподібний.

МА́ВПЯЧИЙ мавпи́ний.

МАГ *(біблійний)* жрець; *(чаклун)* чарівни́к, характе́рник; *ф.* ілюзіоніст, штука́р.

МАҐАЗИ́Н комо́ра, гамазе́й, склад, склеп; *с*ᵒ крамни́ця.

МАҐІСТРА́ЛЬ головни́й шлях; *(шлях сполучення)* арте́рія*; *т.* головна́ лі́нія; *х*ᵃ магістра́ля.

МАҐІСТРА́ЛЬНИЙ *(напрям)* головни́й, основни́й, найважливі́ший.

МАҐІСТРА́Т муніципаліте́т, міська́ упра́ва /ра́да/, *а.* ра́туш(а).

МАГІ́ЧНИЙ *(- коло)* чарівни́й, зачаро́ва-; *(вплив)* неперебо́р-, чудоді́й-.

МА́ГІЯ ча́ри, чаклу́нство, чарівни́цтво, тайнозна́вство, *к*ⁿ магі́зм; *п*ᵇ штука́рство; *(щось незрозуміле)* те́мний ліс, те́мна ніч.

МАҐНА́Т вельмо́жа, можновла́дець; вели́кий землевла́сник /капіталі́ст/; ± ЦАБЕ.

МАГНЕ́Т морське́ залі́зо; *с*ᵒ магні́т.

МАГНЕТИ́ЧНИЙ притяга́ль-, (при)ва́бли́вий.

МАГОМЕТА́НИН > МУСУЛМАНИН.

МАДМУАЗЕ́ЛЬ > ПАННА.

МАЕ́СТРО > МАЙСТЕР.

МАЄСТА́Т *г.* велич́ність, ве́лич.

МАЄ́ТНИЙ бага́тий, замо́жни[і]й, грошови́тий, *с*ʸ забезпе́чений, *о.* з доста́тком, *і*ᶜ іму́щий.

МАЄ́ТНІСТЬ МАЙНО; *з.* МАЄТОК, землеволоді́ння.

МАЄ́ТОК *(панський)* *і*ᶜ еконо́мія, фільва́рок, посі́лість, посі́лля, *р.* має́тність; *(велике землеволодіння)* лятифу́ндія; *з*⁻ⁿ добро́, майно́.

МАЖО́Р *м*ʸ бадьо́рий лад /тон, тона́льність/; *п.* бадьо́рий на́стрій, *п*ᵒ ра́дість, бадьо́рість.

МАЖО́РНИЙ *м*ʸ у ключі мажо́р; *п.* бадьо́рий, ра́дісний, сонцелю́б-, життєра́діс-.

МАЗАНИ́НА квацяни́- /ляпа-, базґра-/.

МА́ЗАТИ масти́-, шмарува́-, вима́зу-; *(глиною)* /об-, під-, роз-/, ± ШПАРУ-; *(на що)* нама́зу-; *(отвір)* /за-/; *(хату)* біли́ти; *ж*ⁿ брудни́-; *(квачем)* ква́ця-, *д.* ґва́дзя-, *з*ⁿ мазю́ка-; *(дитину)* розпе́щува-, ма́за- зве́рху пирого́м; *(ціляючи)* хи́би-, прома́хуватися, *ф.* прома́зувати; **я.** /*м*ⁿ **хто/ ма́же** зви́клий /с-и/ ♦, ра́дий намасти́-, мазі́й, ма́зальник, масти́ль-, *(річ)* масти́ло, мази́ло, шмарови́дло, *п*ᵏ масткий, масти́льний, ма́заль-, © ма́жучи, ма́завши;

ПРОМА́ЗАНИЙ *(квачем)* проква́ця- ◊.

МА́ЗАТИСЯ *(брудом)* брудни́-; *(фарбою)* фарбува́-, *(гримом)* гримува́-; *(- фарбу)* бра́-, прилипа́ти, ли́пну-, пристава́-; *п.* підле́щуватися, лата́-; & вима́зува- /об-/; **я.** /*м*ⁿ **хто/ -еться** с-и ♦, ма́заний, ма́ще-, вима́зува- /об-/, смаро́ва-, *п*ᵏ масткий, бер(уч)ки́й, кальки́й, МАЗКИЙ, мазю́чий, ©.

МАЗКИ́Й мазю́чий, беркий, беручки́й, чіпки́й, масткий, *с*ᵒ маркий, *п*⁻ᵒ ЛИПКИЙ, ЛІПКИЙ.

МАЗУ́Н улю́бленець, песту́н, мазі́й, мамі́й, ма́мин сино́к, білору́чка, пестій; & мазу́нчик.

МАЗЮ́КАТИ *у.* ква́цяти, *д.* кве́цяти, ґве́дзяти.

МАЗЬ масть; *(до губ)* пома́да.

МАЙБУ́ТНЄ майбуття́, майбу́тність, прийде́шнє, прийде́шність, за́втрашній день, *п*ᵒ майбу́ть, прийде́шня; *як і.* за́втра, *з.* бу́дучина́, буду́чність, буду́щина, при́йшлість.

МАЙБУ́ТНІЙ прийде́ш-, *у*ᵖ гряду́щий, *з.* буду́чий, при́йшлий; *(- покоління)* насту́пний, пото́м-, за́втрашній; & *без♦, *і.* *безмайбу́тник.

МАЙДА́Н ПЛОЩА; *(на муштру)* пляц; *(базарний)* то́ржище; & ♦чик, ♦е́ць; & *п*ᵏ *♦ний.

МА́ЙЖЕ сливе́, (за)ма́ло /тро́хи, (за)ле́две, бе́змаль /ма́ло, чи/ не, *о.* на́че /ні́би/ аж [**дід на́че аж зраді́в** дід ма́йже з.], *к.* аж [си́ній аж чо́рний], *ф*ᵖ за п'ять хвили́н [з. п. х. лі́кар].

МА́ЙНА! *(команда вантажників)* додо́лу!

МАЙНА́ТИ спуска́ти стрілу́ кра́ну.

МАЙНО́ добро́, має́тність, вла́сність, пожи́ток, *м*ⁿ пожи́тки, ре́чі; *з*ⁿ мана́тки, мана́ття, мізе́рія; *(нерухоме)* нерухо́мість, *(рухоме)* рухо́м-.

МАЙОНЕ́З > ПРИПРАВА.

МАЙОРІ́ТИ *(ген-ген)* мая́чи-, маячі́-, боввані́-, мрі-; *(перед очима)* миг(о)ті́-, мига́-, мерехті́-, мелька́-; *(- прапор)* мая́-, лопоті́-; **я. майорі́є** с-и ♦, *п*⁻ᵒ забовваніли́й, замаячі́-, *о.* немо́в у тума́ні, ні́би щось маячі́є, ©, 2. **що лопотить**.

МА́ЙСТЕР *(чого* і *на що)* [♦ на до́тепи]; *(знавець діла)* ми(с)те́ць, маста́к, *о.* золоті́ ру́ки, *с*ᵒ умі́лець, *(видатний)* арти́ст, віртуо́з, *д.* майсте́рник; & *(майстер церемонії* + *(!)* мае́стро.

МАЙСТЕ́РНИЙ уда́тний, умі́лий, досві́дчений, *з.* мисли́вий; *(- руку)* впра́вний; *(виріб)* доско-

на́лий, мисте́цький, *ж*[м] мудро́ваний, *с.* філігра́н-, тонки́й, ви́тончений; *(музика)* віртуо́з-.

МАЙСТЕ́РНЯ *г.* робітня; *(кравецька)* ателье́; *(мистецька)* сту́дія, маля́рня.

МАЙСТРУВА́ТИ виробля́-, роби́-, *р.* ла́годи-; ***ж***[м] теслюва́-; & *д*[к] ви́≈; **я. майстру́є** на́вчений /с-и/ ♦, з-й з♦, ма́йстер, *п*[к] майстрови́тий, ©.

МАК & мачо́к; **мачко́м** ря́сно [м. наси́пано].

МА́КІВКА *(маків)* голівка; ***п.*** вершо́к, верхівка, верхів'я, верхови́на, верши́на; *(храму)* БАНЯ; *(голови)* щолопо́(чо)к, *(горі ще) р.* щовб; ± ШПИЛЬ.

МАКІ́ТРИТИСЯ *(у голові)* па́морочи-; *(- голову)* іти́ о́бертом; **світ -иться *кому*** жуки́ гуду́ть у *чиїй* голові.

МА́КЛЕР посере́дник, фа́ктор; КОМІВОЯЖЕР.

МАКСИМА́ЛЬНИЙ найбільший; *(тиск)* найви́щий; *(на межі)* межови́й, (по)грани́чний, *о*[к] поро́го́вий; ± КРАЙНІЙ.

МА́КСИМУМ найбільша величина́ /кількість/; ***як п***[р] найбільше, максима́льно.

МАКУЛАТУ́РА паперо́вий брухт; *(- літературу)* писани́на, базграни́на; ± МОТЛОХ.

МАКУ́ХА *(олійна)* ви́чавки, жма́ки; ☺ ВАЙЛО, ні ри́ба ні м'ясо, ні Бо́гу свічка ні чо́рту кочерга́; & маку́х, *з.* жмаку́ха.

МАЛАХА́Й БАТІГ; *(хутряний)* ша́пка-вуша́нка.

МАЛЕ́НЬКИЙ > МАЛИЙ.

МАЛЕ́ЧА *з*[б] маля́та, малі діти, дрібно́та, дробина́, *г.* ма́леч; моло́дші школярі́.

МАЛ/И́Й *і* **~Е́НЬКИЙ** невели́(ч)-, незначни́й, *д*[а] маню́ній, мацюпісінький, мацюпу́лень-, мацю́нь-; *(- річку)* недо́вгий, неширо́кий, неглибо́-; *(на зріст)* невисо́-, низьки́й; *(гурт)* нечисле́нний; *(- дітей)* ~олітній; *(дощ)* нетрива́лий, неси́льний; *(факт)* неважли́вий, дрібни́й, ~озна́ч-, неісто́т-, другоря́д-, *і*[с] ~ова́ж-, *(розум)* бід-, нікче́м-; *як і.* маню́ня, мацюпу́ля, кри́хітка, кришеня́, мізи́нчик; & ~и́м-♦, ~есе́енький, ~есе́ч-, *(з жестом)* отаку́сень-; **з ~о́го до старо́го** з ~о́го ~ку до старо́го 'ста́нку;

МА́ЛО небага́то, тро́хи, не гу́рт, ску́по, негу́сто, небага́цько, незна́чно, по /на/ па́льцях полічи́ти /пере-/, як кіт напла́кав, як з ца́па молока́; *(у діжці)* на дні; *(духу)* о́бмаль, недо́сить; *(бувати)* рідко, нечасто; *(жи-)* недо́вго; *(з н*[ст] *ч.* не*)* ле́две /тро́хи, ма́лощо/ не [**м.** не вмер]; & ♦-♦, малува́то; **м.-м. не** тро́хи-тро́хи не; **м. не** *о*[к] аж [мо́ва масна́ аж уле́слива]; **м. то́го** ба на́віть, на́віть більше, *с*[о] більше то́го [**я ліг – м. то́го – засну́в** я ліг, – на́віть більше – засну́в]; **не м. й не бага́то** > БАГАТО.

МАЛИ́НО́ВИЙ *(- варення)* з мали́н; *(колір)* темночервоно́ний; *(дзвін)* прие́мний.

МА́ЛІСТЬ незначна́ кількість, *ф*[р] ДРІБКА, дрібни́ця, *с.* ніщо́.

МАЛІ́ТИ ме́ншати, зме́ншуватися;

ЗМАЛІ́ТИ здрібні́ти ◊.

МАЛОВА́ЖНИЙ *з*[г] погане́нький.

МАЛОВІДО́МИЙ з ву́лиці; *д!* ВІДОМИЙ.

МАЛОГРА́МОТНИЙ напівгра́мот-; ± АНАЛЬФАБЕТ.

МАЛОДІЙОВИ́Й погане́нький.

МАЛОЗНА́ЧНИЙ малодійови́й, неважли́-, дрібни́й, неісто́т-, другоря́д-, малоцін-, *з*[г] малова́ж-, *о.* дрібно́го калібру; & беззна́чний.

МАЛОЛІ́ТНІЙ неповноліт-, недоліт-, недоро́слий, *ж*[м] мали́й; *(розум)* дитя́чий.

МАЛОМО́ВНИЙ МОВЧАЗНИЙ, небалаку́чий, неговірки́й; ***як і.*** немо́ва, мовчу́н.

МАЛОПОЖИВНИ́Й *(харч)* погане́нький.

МА́ЛО-ПОМА́ЛУ поступо́во, не враз, не одра́зу́; потро́ху; з бігом часу́.

МАЛОПОМІ́ТНИЙ непоміт-, пере́січ-, звича́й-, *ж*[м] сірий, *с*[о] рядови́й.

МАЛОСИ́ЛИЙ малоси́льний, недужий, кво́лий, слабки́й, слабоси́лий, не́мічний, недолу́гий; *(хоровитий)* слабови́тий; ± ЗНЕМОЖЕНИЙ.

МА́ЛОЩО *(з н*[с] *ч.* не*)* ле́две, тро́хи, ма́ло [ма́лощо не вмер].

МАЛЮВА́ННЯ > МАЛЯРСТВО.

МАЛЮВА́ТИ *(речі)* фарбува́-; *(обличчя ще)* гримува́-; *(світ)* змальо́вува-, зобража́-, відтво́рюва-, віддава́- в лінії, *(пером ще)* описува-; *(в уяві)* вимальо́вува-, уявля́-; **я. /м**[н] **хто/ малю́є** зви́клий /с-и/ ♦, з-й на♦, маля́р, худо́жник, малюва́ль-, *п*[к] малюва́льний, *ф*[р] де змальо́вано [твір, де з. го́лод], © малю́ючи, малюва́вши;

РОЗМАЛЬО́ВАНИЙ мальо́ваний, розписа- ◊;

МАЛЮВА́ТИСЯ *(здаля)* вимальо́вува-; *(гримом)* гримува́-, фарбува́-, *(помадою)* краси́-; *(на лиці)* відбива́-, вика́зува-; *(в уяві)* уявля́-, увижа́-, поставати в уя́ві; ◊; **я. /м**[н] **хто/ -ється** с-и ♦, ра́дий загримува́-, мальо́ваний, гримо́-, фарбо́-, вирізьблю- в уя́ві, *п*[к] краси́вий*, ©.

МАЛ/Ю́К маля́, ~а́ дитина, дитя́, МАЛИЙ; *(не у школі)* дошколя́, *(у школі)* моло́дший школя́р.

МАЛЮ́НОК образо́к, *д.* ма́лево, *б*[з] мальо́вання, *(у книзі)* ілюстра́ція; *(на тканині)* візеру́нок, взір; *(природи)* зобра́ження; ± КАРТИНА, ОБРАЗ; & малю́ночок, *з*[н] мальови́(д)ло.

МАЛЮ́СІНЬКИЙ > МАНЮНІЙ.

МА́ЛЯР *(на будові)* фарба́р (стін, поме́шкань).

МАЛЯ́Р мисте́ць, *з*[п] худо́жник, *р.* арти́ст; *(ікон)* богома́з, *к*[н] іконопи́сець; *(фарбар)* ма́ляр.

МАЛЯ́РІЯ *м*[а] боло́тна пропа́сниця, *п*[б] тря́сця, пропа́сниця, ЛИХОМАНКА, трясу́чка.

МАЛЯ́РСТВО *р.* мальо́вництво, *с*[о] живо́пис; *(аматорське)* малюва́ння.

МАЛЯ́РСЬКИЙ мисте́ць-, артисти́чний, *с*[о] живо́пис-.

МАЛЬО́ВАНИЙ по♦ /роз-, на-/, *д.* ба́рв-; *(оздоб-*

ле-) ЦЯЦЬКОВА-.

МАЛЬО́ВАННЯ > МАЛЮНОК.

МАЛЬОВНИ́ЧИЙ *(пейзаж)* га́рний, карти́н-, прива́бливий, $о^к$ листівко́-; *(стиль)* о́браз-, артисти́ч-, кольори́т-, аркоду́ж-; ± ПАНОРАМ-.

МА́МА > МАТИ; & мамýся, маму́н(ц)я, ма́мця.

МА́МИН мамусин, ма́мцин.

МА́МКА годува́льниця, ня́нька; & $п^к$ *ма́мчин.

МАМО́НА злúй дýх, дýх користолю́бства; *п.* жадо́ба, нена́сить, заже́рливість.

МАНА́ при́вид, прима́ра, мара́, манія́; *п.* ілю́зія, ома́на; *е.* навіяння, накли́ка-; $ф^р$ чортівня́, чортови́н-, чортовина́ [що за мана́?]; *г.* прина́да.

МАНАСТИ́Р $у^р$ оби́тель; *(митрополичий)* ла́вра; *(католицький)* аба́тство.

МАНА́ТКИ *(особисті речі)* мана́ття, пожи́ток, мізе́рія, $с^о$ пожи́тки, *р.* гарми́дер.

МАНДА́Т уповнова́жнення, дору́че-, $і^с$ гра́мота; *(документ)* посві́дчення, свідо́цтво, ліце́нзія; & $д^{\cdot к}$ *г.* *умандато́ваний /= з манда́том/.

МАНДРІВЕ́ЦЬ мандрівни́к, $с^у$ тури́ст, $о^к$ обходи́світ, $н^І$ вояже́р; *(подорожній)* подорожа́нин, *д.* подоро́жник; *(пішний)* ПЕРЕХОЖИЙ; & $п^о$ мандрівня́тко; ± ПАСАЖИР.

МАНДРІ́ВКА по́дорож, *(на гастролі)* турне́, $н^І$ воя́ж; *(піша)* хо́дка; $ф^р$ доро́га [їй ви́пала д.]; *(стала)* мандрува́ння, по́дорожі, МАНДРИ;

МА́НДРИ блука́ння, блуканина́, цига́нське життя́ ◊.

МАНДРІВНИ́Й $о^к$ обходи́світній, $б^з$ мандро́ваний, *д.* мандру́ючий; *(театр)* пересувни́й, *ф.* бродя́чий; *(вогонь)* блудни́й, $с^о$ блука́ючий; *(-життя)* кочови́й, неосі́лий, бездо́мний; *(пішки)* ПЕРЕХОЖИЙ; & мандрівни́чий.

МАНДРІВНИ́К > МАНДРІВЕЦЬ.

МАНДРУВА́ТИ подорожува́-, справля́- ма́ндри, блука́- за мо́рем, топта́- шляхи́, *(кіньми, возом)* теліжитися; *(пішки)* не близьки́й світ топта́ти; *(з краю в край)* кочува́-, блука́- (у світа́х), $н^І$ тиня́тися /носи́-/ (по світу), волочи́-, *(згубивши дорогу)* блуди́-; *ж.* іти́, ї́ха-, руша́-; *(з рук до рук)* передава́тися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **мандру́є** охо́чий /зви́клий, с-и/ ♦, зму́шений по♦, мандрівни́к, МАНДРІВЕЦЬ, подорожа́нин, $п^к$ МАНДРІВНИЙ, подоро́жній, *о.* на колеса́х, © носи́ти по світа́х [**мандру́є** *хто* но́сить по с. *кого*]; ± КОЧОВИЙ;

ПОМАНДРУВА́ТИ вда́ритися в ма́ндри, піти́ у широ́кий світ ◊.

МАНЕ́ВР $в^й$ такти́чний хід; *(дипломатичний)* КРОК; $ж^м$ ви́верт, ви́крут, хи́трощі, викрута́с, комбіна́ція, хід коне́м, $н^І$ махіна́ція;

МАНЕ́ВРИ $в^й$ такти́чні навча́ння; *(політиків)* хитрува́-, комбіна́ції, ходи́; *(паротяга)* формува́ння поїздів.

МАНЕВР/УВА́ТИ ЛАВІРУВАТИ, обмина́ти ри́фи /го́стрі кути́/, петля́- на всі бо́ки, *(хитруючи)* виверта́тися, викру́чува-, *(ризикуючи)* балансува́ти на ле́зі ножа; *(чим /н. ко́штами/)* маніпулюва́-, комбінува́- *що*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й по♦, за́йня́тий ~ами, ~ува́льник, $п^к$ ~ува́льний, ~о́вий, *о.* у /на/ ~ах, © ~у́ючи.

МАНЕ́НЬКИЙ *д.* мале́нь-; & мане́сень-, манюсінький; ± МАНЮНІЙ.

МАНЕ́РА *і* **МАНІ́РА** штиб, мо́да, *п.* по́черк, *з.* мано́рія; *(нахил)* зви́чка, *р.* зви́ча́й, заведе́нція; *(поведінки)* сти́ль, хара́ктер, *з.* шти́ль;

МАНЕ́РИ спо́сіб трима́тися, $н^І$ ви́хватки ◊.

МАНЖЕ́Т *г.* зарука́вок.

МАНИ́ТИ ВАБИ-, на́ди-, прива́блюва- /з-/, зама́нюва-, спокуша́-; *(рукою)* кли́ка-, підклика́-, зва́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **ма́нить** с-и ♦, з-й прива́би-, споку́сник, *(птах)* вабе́ць, $п^к$ прина́дний, манки́й, ваблúвий, прива́бли-, прина́дли-, споку́сли-, манли́-, ©.

МАНІВЕ́ЦЬ кружни́й шля́х; глуха́ сте́жка; *п.* хи́бний /гріхо́в-/ шля́х, шля́х паді́ння.

МАНІВЦЕ́М *і* **МАНІВЦЯ́МИ** кружни́м /хи́б-/ шляхо́м; *п.* на́тяком, на́тяками, натяка́ючи.

МАНІ́ЖИТИСЯ мані́ри-, кривля́-, розво́дити церемо́нії; *р.* па́нькатися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-иться** 1. **що маніриться**, 2. с-и ♦, розмані́жений, охо́чий до лю́бощів, ©.

МАНІ́ЖНИЙ > МАНІРНИЙ.

МАНІКЮ́Р *(на нозі)* педи-; & $д^{\cdot к}$ *наманікю́рений

МАНІПУЛ/ЮВА́ТИ роби́- ~я́ції /*п.* махіна́-/, комбінува́-, крути́- на всі бо́ки; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ю́є** зви́клий /с-и/ ♦, ~я́тор, *(базарний)* гешефтя́р, $п^к$ ~яці́йний, ~я́торський, для ~я́цій, ©.

МАНІПУЛЯ́ЦІЯ процеду́ра, опера́ція; *(шахрайська)* МАХІНАЦІЯ.

МА́НІР кшта́лт, зразо́к, взір, взіре́ць, штиб, копил, спо́сіб; *д!* МАНЕРА.

МАНІ́РИТИСЯ МАНІЖИ-; церемо́ни-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-иться** с-и /зви́клий/ ♦, кривля́ка, $ж^і$ мані́рниця, $п^к$ МАНІРНИЙ, *о.* з мане́рами, ©.

МАНІ́РНИЙ мані́ж-, церемо́н-, е. дзиґльо́ва-, *с.* то́н-, сві́тський, $з^п$ ци́рліх-мані́рліх.

МАНІФЕ́СТ > ЗВЕРНЕННЯ.

МАНІФЕСТА́ЦІЯ проце́сія, демонстра́ція; *(патріотизму +)* *п.* ви́яв, сві́дчення.

МА́НІЯ психі́чна хворо́ба; *п.* при́страсть, по́тяг, захо́плення, закоха́-.

МАНІЯ́К > БОЖЕВІЛЬНИЙ.

МАНКУВА́ТИ не́хту- /легкова́жити/ *що*, ухиля́тися від, $с^о$ манкі́рувати; **що манку́є = що нехту́є** *що*.

МАНЛИ́ВИЙ ВАБЛИ-, прива́бли-; *(- надію)* споку́сли-.

МА́ННА > ЇЖА.

МАНСА́РДА > КІМНАТА.

МАНТА́ЧИТИ > ГОСТРИТИ.

МАНТИ́ЛЬЯ на́кидка; & манти́лька.
МА́НТІЯ до́вгий ПЛАЩ; *(пурпурова)* багряни́ця, порфі́ра.
МАНУСКРИ́ПТ руко́пис, *(друкований на машині)* машино́пис, /*на комп'ютері*/ електро́пис.
МАНУФАКТУ́РА *(стадія виробництва)* ремісни́цтво, руко́месло; *(виробня)* фа́брика; *п*[б] мате́рія, ткани́на, матерія́л.
МАНЮ́НІЙ *д*[а] мацюпі́сінький, мацюпу́ле-, маню́сі-, *(з жестом)* отаку́сі-, *к*[н] кри́хітний.
МАНЮ́НЯ мацюпу́ля, кри́хітка, кришеня́, мізи́нчик.
МАНЯ́К опу́дало, одоро́бало; при́вид, прима́ра; *р.* ста́ту́я, фігу́ра.
МАРА́ при́вид, прима́ра, приви́ддя; *(сонна)* снови́ддя; *Е.* нечи́ста си́ла, ві́дьма; & ма́рище, марю́ка, маро́вище; ± ДУХ, МАЯЧНЯ;
МА́РИ[1] мрії, ма́рення, *п*[о] сни.
МАРА́ЗМ зане́пад, ро́зклад, загнива́ння; *(духовий)* паді́ння; & *д*[о] *маразмува́ти.
МАРҐІНЕ́С *(книжки, зошита)* по́ле, бе́рег.
МА́РЕВО, *х*[а] **МА́РИВО** міра́ж, *к*[н] фа́та морґа́на, ± ІЛЮЗІЯ; *(у спеку)* сухи́й тума́н; *(твір уяви)* ви́диво, мара́, при́вид, прима́ра, при́ви́ддя.
МА́РЕННЯ мрія, сон, МАРИ[1]; *(у гарячці)* маячня́, маячі́ння, мая́че-, галюцина́ція; *(дія)* мрія́ння.
МА́РИ[2] > НОША.
МАРИНУВА́ТИ *(харчі)* *п*[-о] ква́си-, *р.* ме́жи-, *(м'ясо)* души́-; *(справу)* затри́мува-, зволіка́-; **я.** /*м*[н] **хто/ мари́нує** с-и ♦, з-й на♦, ~льник, *п*[к] ~льний, для ~ння /ква́ше-/, ©; **не м. мо́лодости і кра́си** не ма́ти надаре́мно се́рця в рука́х;
МАРИНО́ВАНИЙ *п*[-о] ква́ше-; & за♦; **марино́ване м'я́со** душени́на.
МА́РИТИ мрія-, *п*[о] сни́-, будува́- казко́ві за́мки, захо́ди- в хмару; *(в гарячці)* мая́ч/и́-, блуди́- слова́ми; **я.** /*м*[н] **хто/ ма́рить** 1. **я. мріє,** 2. я. ~и́ть, с-и ♦, ~ни́к, *п*[к] ~ли́вий, ~ни́й, © у ~чні.
МА́РИТИСЯ *н*[о] ввижа́-, приви́джува-, верзти́ся, *(у сні)* сни́-, явля́-, *к*[н] уявля́-, *о*[к] прима́рюва-, ± ЗДАВА-[2]; **я. -иться** приви́джуваний, уя́влюва-, *п*[к] прима́р-, химе́р-, нереа́ль-, прима́рливий, живи́й у снах /мрі́ях/, ©.
МАРІОНЕ́ТКА ля́лька; *(в чиїх руках)* піша́к, сліпе́ знаря́ддя, викона́вець *чиє́ї* во́лі.
МА́РКА *(поштова)* *г.* значо́к; *(фірми)* знак, тавро́; *(вина +)* ґату́нок, сорт; *ф*[р] ви́гляд, при́від [під ма́ркою по́мочі].
МАРКІ́ТНИЙ невдово́ле-, сумни́й, невесе́лий; страшни́й, МОТОРОШНИЙ.
МАРМУРО́ВИЙ з ма́рмуру; *(колір)* бі́лий; *(- чоло)* гла́дкий.
МА́РНИЙ даре́м-; *(- працю)* за́йвий, безкори́сний; *(сумнів)* безпідста́в-; *(- діло)* незначни́й, пусти́й; *(- славу)* суе́тний;
МА́РНО *о.* як горо́хом об сті́нку, *ф*[р] соба́ці під хвіст ◊; & ма́рно-да́рма.
МАРНИ́Й кво́лий, худи́й, мізе́рний; ☺ бліди́й.
МАРНІ́ТИ ху́дну-, мізерні-; *(зовні)* бля́кну-, в'я́ну-, ми́ршаві-, спада́- з лиця́; *(геть)* **прив'яда́-**, со́хну-, засиха́-, та́ну-, *(- зело ще)* шо́рскну-, чу́чвері-, че́врі-; **м. ду́хом** підупада́- на ду́сі; **я.** /*м*[н] **хто/ марні́є** с-и ♦, щора́з марні́ший /хирні-, ми́ршаві-/, напівзмарні́лий, ма́йже заче́врі- /зми́ршаві-, пошо́рск-/, © марні́ючи;
З♦♦♦ ви́худну-, спа́с- з ті́ла, зве́сти́ся /перепа́с-/ на смик /сві́чку/, ви́снажи-, *д.* зни́діти, *(на виду)* по♦, *ж*[м] злиня́-; *(- зело)* зів'я́(ну)-, всо́х(ну)-, /*славу*/ підупа́с-, /*край*/ /зане-/ ◊; **що змарні́в** ЗМАРНІЛИЙ, Ø;
ЗМАРНІ́ЛИЙ ви́худ- ◊.
МАРНО/ЛЮ́БСТВО *і* **/-СЛА́ВСТВО/** често~, славо~, поро́жній го́нор; ПИХА, ГОРДИНЯ.
МАРНОСЛА́ВНИЙ *к*[н] честолю́б-, зако́ха- у се́бе, самозако́ха-, самозалю́бле-.
МАРНОСЛІ́В'Я *к*[н] тереве́ні, базі́кання, *(пуста́)* балакани́на, ма́рні слова́ /балачки́/.
МАРНОТА́ суєта́, ма́рність, суе́тність.
МАРНОТРА́Т(ЕЦЬ) марнотра́тник, переві́дник, три́нькало, розтри́нькувач, проци́ндрюв-.
МАРН/ОТРА́ТИТИ три́нька-, розтри́нькува-, ци́ндри-, проци́ндрюва-, *(майно ще)* ~ува́-, гайнува́-, перево́ди-, пуска́- за ві́тром; **я.** /*м*[н] **хто/ ~отра́тить** зви́клий /с-и/ ♦, з-й розтри́нька-, МАРНОТРАТ, *п*[к] ~отра́тний, не еконо́м-, розтра́тливий, *ґ*[р] ще́дрий, © три́нькаючи;
МАРНОТРА́ТНИЙ > я. марнотратить.
МАРНУВА́ТИ МАРНОТРАТИ-; *(вроду)* губи́-, занапаща́-; *(час)* га́я-; **я.** /*м*[н] **хто/ марну́є** с-и /зви́клий/ ♦, з-й з♦, МАРНОТРАТ, *п*[к] переві́дливий, марнува́льний, © + **я. марнотратить;**
ЗМАРНУВА́ТИ /про-/; *(час)* здармува́-, згайнува́-, прога́я- /з-/; *(сили)* зба́ви-, зве́сти́ /пере-/; *(гроші)* розтри́нька-, проци́ндри- ◊.
МАРНУВА́ТИСЯ *(даремно)* перево́ди-, гайнува́-, марнотра́ти-, іти́ на про́пасть, тріща́- по всіх швах, схо́ди- на пси, припада́- пи́лом; *(- землю)* лежа́- обло́гом; *(- економіку)* ЗАНЕПАДА-; **я. -ється** 1. що занепада́, ма́йже занепа́лий /змізерні-/, знеси́люваний, висна́жу-, *о.* на ме́жі зане́паду, 2. що витрача́ється ма́рно, марнотра́чений, марно́ваний, гайно́-, витра́чума́рно, розтри́ньку-, проци́ндрю-.
МАРОДЕ́Р > ГРАБІЖНИК.
МАРУ́ДА ☺ ВАЙЛО, тихопла́в, м'я́ло, тюхті́й, маму́ла, те́лепень; & мару́дник.
МАРУ́ДИТИ *(тягнути)* зволіка́-, волово́ди-; му́чи-, томи́-; *р.* вередува́-; *д*[-к] = **я. зволіка.**
МАРУ́ДИТИСЯ волово́ди-, вовту́зи-; нудьгува́ти, *о.* не знахо́ди- собі мі́сця; **не м.** бра́ти бика́ за ро́ги; **я.** /*м*[н] **хто/ -иться** зви́клий /с-и/ ♦, ма-

ру́да, мару́дник, заба́ра, зага́йко, $п^к$ МАРУДНИЙ, мару́дливий, заба́рли-, волово́дистий, ©.
МАРУ́ДНИЙ *(- працю)* забарни́й, зага́й-, клопітли́вий, моро́чли-, копіткий, мураши́ний, $к^н$ часожер-, працемісткий; ☺ повільний, неквапли́вий; *(виклад)* нецікá-, нудни́й, нудо́т-.
МАРЦИПА́Н пе́чиво;
МАРЦИПА́НИ делікатéси, пташи́не молоко́, хви́ги-ми́ги, *г.* смако́лики; ± СМАКОЩІ.
МАРШ маршува́ння; *(військ)* похід, */од А до Б/ г.* пере́марш; *(сходів)* коліно, прогін, $с^о$ проліт.
МАРШ! *(!)* гайда! геть! ге́тьте! забира́йся! /-а́йтесь!/; $ф^р$ ходи́! /-іть!/ [м. спа́ти!].
МАРШРУ́Т курс, *(в один край)* рейс; ± ШЛЯХ.
МАРШ/УВА́ТИ *(іти маршем) г.* маширува́-, $с^о$ ~ирува́-; *ж.* іти́, ходи́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~у́є** с-и /зви́клий/ ♦, покли́каний про♦, ~ови́к, ~ува́льник, $п^к$ ~ови́й, ~ува́льний, *о.* на ма́рші, ©.
МА́СА *(тіла)* $п^б$ об'є́м, о́бсяг; $ф^і$ кількість речови́ни́; *(як гора)* моноліт, махи́ня; *(чого)* бе́злі́ч, мо́ре, хма́ра, нава́л, $ф^р$ ку́па;
МА́СИ широ́кий зага́л /-ро́кі ко́ла/, $к^н$ со́нми.
МАСА́Ж *(тіла)* розтира́ння, розмина́-.
МАСИ́В *(гірський)* пля́то́, *(лісовий)* суцільний ліс; *(будівель)* ску́пчення, забудо́ва-; ± ШАР;
МАСИ́ВИ *(лексики)* $о^к$ шари́ ◊.
МАСИ́ВНИЙ *(обсягом)* здоровéн-, здорове́з-, величе́з-, preздоро́вий, $с^о$ об'є́мистий, *г.* обі́ймис-; *(вагою)* вагови́-; *(грубиною)* грубе́зний; *(що займа всю площу)* суці́ль-, моноліт-; ☺ вели́кий, важки́й, дебе́лий.
МА́СКА личи́на, машкара́; *(учасник маскаради)* маскара́дник; *(облудна зовнішність) о.* ове́ча шку́ра; *(від газів)* протига́з.
МАСКАРА́Д баль ма́сок, костюмо́ваний баль, *з.* машкара́да, $х^а$ маскара́да; *(святковий)* карнава́л; *п.* передяга́ння, маскува́-, камуфля́ж, *с.* блеф, окозами́лювання.
МАСКУВА́ННЯ личкува́-, *г.* оборо́на, *(на показ)* показу́ха, *о.* димова́ засло́на /заві́са/, $ф^р$ фіґо́вий листо́к.
МАСКУВА́/ТИ хова́- від очей, *(зле кращим)* личкува́-, заличко́ву-; *п.* прихо́ву-; замаско́ву-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **маску́є** зви́клий /с-и/ ♦, з-й за♦, для ~́ння, за́йня́тий -ям, ~́льник, $п^к$ ~́льний, ©;
МАСКУВА́ТИСЯ убира́ти /одяга́-, натяга́-/ ове́чу шку́ру /личи́ну/ ◊; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, ра́дий за♦, маско́ваний, замаско́ву-, личко́-, заличко́ву-, уби́раний в ове́чу шку́ру.
МАСЛА́К > КІСТКА; *(хабар)* **п.** шмат гнило́ї ковбаси́; & $з^б$ масла́ччя.
МАСЛИ́НА *(кущ)* оли́в(ин)а, *(плід)* оли́вка.
МА́СЛО: як по ма́слу *(іти) д.* як на шнурку́.
МАСЛОСВЯ́ТТЯ ц. собо́рування, елеопома́за-.
МА́СЛЯ́НКА *(молочна)* сколо́тини, одві́яне молоко́; *(посуд на масло)* мас(ель)ни́чка, *(на мастило)* масти́льниця.
МАСНИ́Й жи́р-, прожи́ре-, прооліє-, прома́сле-, в олії /ма́слі/, *д.* ма́сляний; *(- землю)* м'яки́й, родю́чий; *(голос)* уле́сливий /об-/; *(- очі)* хти́-; *(жарт)* соло́ний, піка́нт-, непристо́й-, цині́ч-, соромі́цький, візни́ць-; & *масногу́бий.
МАСО́ВАНИЙ *(вогонь)* зосере́дже-, шква́ль-.
МА́СОВИЙ велелю́дний /багато-/; *(часопис)* популя́р-, поши́ре-, загальнодосту́п-, народній; *(терор)* широкозакро́є-, поголо́в-.
МАСО́ВКА ма́сове ді́йство.
МАСТА́К *(на що)* ма́йстер, $н^ґ$ хлюст; *(у чім)* ми-(с)те́ць, віртуо́з; *(дока)* спри́тна голова́, $к^н$ спри́тник, $о^к$ спритня́р, *о.* підку́тий (на всі чоти́ри), ± ЗНАВЕЦЬ.
МАСТИ́ЛО шмарови́д-, МАСТЬ, *р.* ма́сло; *(пахуче)* кре́ма, $с^о$ крем, мазь; & масти́во; ± МАЗЬ.
МАСТИ́ТИ зма́щува- /ви-, у-/, зма́зува- /ви-/, шмарува́-, *(хліб)* ма́за-, нама́зува-, *г.* смарува́-; *(хату)* обма́щува-; *(брудом)* брудни́-, забру́днюва-, *(лоєм)* масльо́ни-, ма́сли-, *(олією)* олії-; **п.** підпла́чува-, дава́- хабаря́, уле́щува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **масти́ть** 1. **я. маже**, 2. зви́клий /с-и/ ♦, покли́каний з♦, масти́льник, $п^к$ масти́льний, зма́щуваль-, смарува́ль-, для зма́щення, ©;
НАМАСТИ́ТИ *(хліб) г.* посмарува́ти ◊.
ПО≈≈≈: олією по серцю п. *кого* улести́-, догоди́- *кому*.
МАСТЬ 1. *(тварин)* ко́лір, заба́рвлення; **п.** поро́да, катего́рія, розря́д; **одно́ї -сти** во́лос-у-во́лос; 2. мазь, масти́ло, шмарови́дло; *(для коліс)* коло́мазь; *(косметична)* кре́ма, $с^о$ крем.
МАСШТА́Б, $х^а$ **МАШТА́Б** *(на мапах)* мі́ри́ло; *(робіт)* **п.** ро́змах; *(світовий)* зна́чення;.
МАТАДО́Р тореадо́р, бикобо́рець.
МАТЕРИ́К контине́нт, суході́л; *(шар землі)* підґру́нтя.
МАТЕРІА́Л речови́на́, сировина́; $п^б$ ткани́-, мануфакту́ра, мате́рія, тексти́ль; *(суду)* да́ні, відо́мості, фа́кти; *(ілюстраційний)* ілюстрати́в;
МАТЕРІА́ЛИ докуме́нти [*н.* се́сії].
МАТЕРІАЛІ/СТИ́ЧНИЙ атеї́стич-; ☺ вузькопрактич-, КОРИСЛИВИЙ; *(світ)* користолю́бний, пере́йнятий ~́змом, *г.* зматеріялізо́ва-.
МАТЕРІА́ЛЬНИЙ $ф^я$ не духо́вий /$с^о$ духо́вний/; *(світ)* реа́ль-, речови́й, речови́нний, пре́дме́т-, фізи́ч-; *(- забезпечення)* життє́вий, життьови́й; *(стан)* фіна́нсовий.
МАТЕРІА́ЛЬНО-ВІДПОВІДА́ЛЬНИЙ: м. -на осо́ба відповіда́ль- за майно́, зару́чник майна́.
МАТЕРІ́ТИ; В≈≈≈ /У-/ змужні́-, вилюдні́-, дорости́ сво́го ро́зуму; підрости́ /з-/; ± МУЖНІТИ.
МАТЕ́РІЯ $ф^я$ об'єкти́вна реа́льність; субста́нція, матерія́л, речови́на́; $п^б$ ткани́на, тексти́ль, матерія́л; /*бесіди*/ те́ма; /*у вавці*/ гній; & $п^к$ *мате́р'яний, *мате́рчатий.

МА́ТЕ[І]РНІЙ ма́терин, матери́нський, $ж^{м}$ ма́мин; *(- мову)* рі́дний; */форму/* $л^{г}$ пе́рвіс-, $с^{о}$ вихідни́й; **п.** незіпсу́тий, несптово́рений, щи́рий, перворо́дний, традиці́й-, ± ПИТОМИЙ.

МА́ТИ[1] **і.** $у^{р}$ роди́телька, *р.* порожде́нниця, $п^{б}$ не́ня, не́нька, *(!)* МАМА, панімá́тка; *(під час пологів)* (по)роді́лля, поліжни́ця; *(нерідна)* ма́чуха; *(Божа)* Ма́тір; & ма́тінка, матуся, *д.* ма́тка; **м. моя́!** ма́мо рі́дна!

МА́ТИ[2] $д^{о}$ посіда́-, володі-; *(од кого)* дістава́-, оде́ржува-, отри́мува-; *(що робити)* му́си-, бу́- змушеним /пови́н-/, ♦ на́мір, гада́-, передбача́- [я ма́ю написа́-], збира́тися; *(зиск із чого)* вино́сити, видістава́-; $ф^{р}$ ста́- [чого́ б я мав се́рдитися]; *(з $п^{рк}$ за)* вважа́- [ма́- за зло́дія]; **м. в (за́дній) кише́ні *кого/що*** володі- *ким/ чим*; **м. в по́лі зо́ру** не спуска́- з о́ка; **м. до сто́лу все** не ♦ пробле́м з харча́ми, не гри́зтися х.; **м. зуб** *(на /проти/ кого)* трима́- ка́мінь за па́зухою; **м. кле́пку в голові** ма́- щось у довбе́шці; **м. місце** відбуватися, © заверну́- на *що* [да́лі заверну́ло на зане́пад]; **м. на ува́зі** ма́- на ду́мці /о́ці/; **м. сло́во** ♦ пра́во го́лосу; **м. у сво́му розпоря́дженні** *г.* ма́- до ви́бо́ру; **м. уя́влення про все** бу́- скрізь у се́бе вдо́ма; **м. ща́стя** спійма́- Бо́га за бо́роду, ви́тяг- щасли́ву ка́рту /біле́т/; **не м. й га́дки** *що робити* не уявля́-; **не м. найме́ншого /зеле́но-/ поня́ття** ні сном ні ду́хом не зна́-; **не м. нічо́го спі́льного з *чим*** і бли́зько не лежа́- ко́ло *чого*; **ма́єш!** $ф^{р}$ раз! [І тут – раз!]; **і ось ма́єш** і наре́шті /аж ось/ ма́єш; **я. /$м^{н}$ хто/ ма́є** посіда́ч /вла́сник/ *чого*, $п^{к}$ бага́тий на *що*, мае́тний, наді́ле- /$ф^{р}$ обтя́же-/ *чим*, *о.* з *чим* [**я. ма́є майбу́тнє** з майбу́тнім], з *чим* на рука́х [з капіта́лом на р.], з *чим* на ши́ї [з борга́ми на ш.], з *чим* на утри́манні [з ді́дом на у.], $п^{рк}$ при [при гро́шах], © ма́ючи, ма́вши.

МА́ТИ ЗГЛЯДЬ ма́- се́рце, ма́- Бо́га в се́рці /живо́ті/; бу́- милосе́рдим до /для, супро́ти/ *кого*, МИЛОСЕРДУВА-; *(поблажливо ставитися)* дава́- пі́льгу /поле́гшу/; *(!)* боя́тися Бо́га [бі́йтеся Б.!]; **м. з. на *кого*** ма́- /виявля́-/ милосе́рдя до *кого*; **я. /$м^{н}$ хто/ має з.** гото́вий зглянутися, милосе́рдник, $п^{к}$ МИЛОСЕРД(Н)ИЙ, побла́жливий, виба́чли-, ми́лости-, *г.* ви́розумілий; ± МИ́ЛУВАТИ;

ЗГЛЯ́НУТИСЯ зми́лува-, ЗМИЛОСЕРДИ-, *д!* ЗГЛЯДА-; *о.* ♦ на сльо́зи, пі́ті на побла́жку.

МА́ТИ НА́МІР ма́- на о́ці /ду́м-/, збира́тися, порива́-, мі́ря-, наставля́-, ду́мати, *с.* ПРАГНУ-, *к.* ма́- *(ду́мку)* [**я мав на́мір зайти́** я мав з.]; ± НАСТАВЛЯТИСЯ; **я. ма́є н.** НАСТАВЛЕНИЙ, рі́ше-, гото́вий, з на́міром /ду́мкою/, ©.

МА́ТИСЯ чу́- [як ся ма́єш?]; ма́ти мі́сце [ма́лась во́ля]; **м. бу́ти** передбача́тися, му́сіти бу́- [тут ма́лось бу́ти весі́лля]; **до́бре м.** бу́ти мае́тним [за йо́го тя́гнуть ру́ку, бо він до́бре ма́ється]; **ма́лося** було́ та й було́.

МА́ТОВИЙ неблиску́чий; *(- світло)* тьмя́ний, нескра́вий; *(на виду)* блідий; *(голос)* приглу́шений; *(- скло)* непрозо́рий, укри́тий ма́том.

МАТРА́Ц *(набитий соломою)* сінни́к, *(пуховий)* пери́на, $с^{т}$ ма́та; & матра́цик.

МАТРИ́КУЛ $ш^{к}$ залíко́ва кни́жка; $х^{а}$ матри́куля.

МАТРИМОНІА́ЛЬНИЙ *у.* шлю́бно-сіме́й-, за́міжницький, ± ШЛЮБНИЙ.

МАТЧ змага́ння, зу́стріч, $р^{м}$ мачт; *(з шахів)* турні́р

МАТЮКА́ТИСЯ: я.-ється зви́клий ♦, чо́рний рот, $п^{к}$ матюкливий, ©.

МАФІО́ЗІ[О] член ма́фії, *п.* ґа́нґстер.

МА́ФІЯ > КЛІКА, ЗГРАЯ, КАМАРИЛЬЯ.

МАХ *(рукою)* по́мах /ви́-/, змах; *(ко́леса)* о́берт; **одни́м -ом** одни́м уда́ром /за́мах-, ри́п- +/.

МАХ/А́ТИ ма́я-, метля́-, $ж^{м}$ виха́-; *(руками)* вима́хува- /по-, роз-/, розкида́-, *(ногами)* бала́мка-; **ф.** іти, ї́ха-, ру́хатися; **я. /$м^{н}$ хто/ ~а́** розма́ханий, зви́клий /с-и/ ♦, ради́й ~ну́-, ~а́льник, (за)~а́йло, $п^{к}$ ~а́льний, *т. /- крило/* ~о́вий, © */чим/* мах-ма́х;

МАХНУ́- *(пером)* черкну́-, *(куди)* ПОДАТИСЯ ◊; **м. кри́лами** *г.* роз♦ к.; **махни́!** скоч!; **-ни́ руко́ю!** не зверта́й ува́ги!, $е^{м}$ плюнь і розітри́!

МАХИ́НА $ж^{м}$ $к^{н}$ коло́с, $х^{а}$ махи́ня; *(- будівлю)* озія́; ☺ слон, одоро́бало.

МАХІНА́ЦІЯ ша́хер-ма́хер, ґеше́фт, обору́дка, *(спекулятивна)* комбіна́ція, опера́-, ШАХРАЙСТВО; *(дії ще)* шахрува́ння, махлюва́-.

МАХЛЮВА́ТИ шахрува́-, шахраюва́-, махо́ри-, махля́ри-, обмахо́рюва-, *п.* об'їжджа́-; *(на всі боки)* комбінува́-, крути́- (як ци́ган со́нцем); **я. /$м^{н}$ хто/ махлю́є** зви́клий /с-и/ ♦, з-й обмахо́ри-, ско́рий на ша́хри, ошука́нець, махля́й, махля́р, ше́льма, шахра́й, $п^{к}$ шахрува́тий, махльови́-, ©; ± ДУРИТИ;

ОБМАХЛЮВА́- обшалапу́ти- ◊; ± ОДУРИ-.

МАХЛЯ́Р > ШАХРАЙ.

МА́ХОМ уми́ть, ми́ттю, ВМАХ, вдух, враз, *с.* ПРОЖОГОМ, *о.* раз-два́ і в да́мках /і гото́во/.

МА́ЦАТИ ла́па-, нала́пува-, нама́цува- /об-/, *д.* ма́ця-, мацькува́-, $п^{ф}$ мац, лап; **я. /$м^{н}$ хто/ ма́ца** зви́клий /с-и/ ♦, ма́цальник, мацько́, лапко́, ма́цькало, $п^{к}$ ма́цальний, ©.

МАЦЮПУ́ЛЯ > МАНЮНЯ, КРИХІТКА; $з^{-п}$ куца́к, курду́пель, ку́цик, при́земок.

МА́ЧУХА нері́дна ма́ти.

МАШИ́НА механі́зм, *(саморушна)* автома́т, ро́бот; *(самохід)* а́вто, автомаши́на; $і^{г}$ паротя́г; *(виборів)* **п.** систе́ма, ку́хня; & $з^{б}$ машине́рія.

МАШИНА́ЛЬНИЙ *(рух)* несвідо́мий, мимові́льний, автомати́ч-, механі́ч-.

МАШИНО́ПИС $о^{к}$ друко́пис, електро́пис.

МАШКАРА́ МАСКА; *(потворне обличчя)* потво́ра, почва́ра.

МАЯ́К світоч; *п.* дороговка́з; *і*[г] вартова́ ве́жа.

МА́ЯТИ *(на вітрі)* майорі-, лопоті-, *(- стяг)* *о*[к] шумува́-; */тіні/* проно́ситися, метля́-, мигті-, скака́-; */комах/* літа́-; */вітер/* повіва́-; *(чим)* маха́-; *т*[к] 3 *о*[с] маячі-, боввані-; **я. має**[2] с-и ♦, розма́юваний, розвію-, *п*[-о] розвіяний, розма́я-*(вітром)*, *п*[к] */стяг/* лопотли́вий, лопотю́чий, ©;

МАЙНУ́ТИ *(чим)* махну́-; *(в очах)* мигну́-, бли́сну-; *(в думці)* сяйну́-; *(- час)* пролеті-, шви́дко мину́-; *(кулею)* полеті-, помча́-, побіг-; *(втек-)* чкурну́-; *(- вітер)* повія-, війну́-; **я. майну́в** промайну́лий, пробли́с-, пролеті-, Ø;

ПРОМАЙНУ́ТИ прозирну́-, промигну́-, прома́я-, *(на мить)* промигті- ◊.

МА́ЯТНИК вага́дло.

МАЯ́ЧИ́ТИ 1. маячі-, боввані-, майорі-, виднітися, мріти, *д.* маня́чи-; *(мелькати)* миг(о)ті-, майорі-*, скака-; *(в уяві)* ввижа́тися; *(- світло)* мерехтіти; 2. *(в гарячці)* ма́ри-; **що маячіє** забовванілий, замаячі-, *п*[к] */крізь що/* прозиру́щий*, *о.* немо́в у тума́ні, ніби щось маячіє, © бовваніючи, 2. **я. /м**[н] **хто/ марить**[2].

МАЯЧНЯ́ *(в гарячці)* маячіння, мая́че-; *(у сні)* ма́ре-; *(бридня)* безглу́здя, нісенітниця.

МАЯЧНИ́Й маячли́вий; *(- ідею)* божевільний, ди́кий, нестя́мний, безу́м-, маніяка́ль-.

МГУ! умгу́!

МЕ́БЛІ *м*[н] *(цілої кімнати)* обстано́в(к)а, ҐАРНІТУР; *& р.* ме́бля, *з.* ме́біль.

МЕБЛЮВА́ТИ *(мешкання)* *у.* обставля́ти.

МЕГЕ́РА *м*[т] боги́ня по́мсти; *п.* сварли́ва жінка, фу́рія, ягá, ВІДЬМА, *з.* я́зя.

МЕД *г.* мід; *(розведений)* сита́; *(квітів)* некта́р; *(на устах)* уле́сливість; & медо́к, *(кислий)* кисломе́д.

МЕДА́ЛЬ *(відзнака)* знак, жето́н, *з*[н] бля́ха.

МЕ́ДИК *к*[н] меди́чний працівни́к, *ф.* білохала́т-;

МЕ́ДИКИ *о.* лю́ди в білих хала́тах.

МЕДИКАМЕ́НТИ ЛІКИ, лікува́льні за́соби.

МЕДИ́ЧНИЙ *(препарат)* лікува́ль-, го́й-; *(- поміч)* лікарський.

МЕДО́ВИ́Й з ме́дом, на меду́; *(запах)* духмя́ний; *(колір)* золотавожо́втий; *(смак)* соло́дкий; *(- слова)* облесливий, МЕДОТОЧИ-, зана́дто люб'я́зний; *ф*[р] щасли́вий [♦ місяць]; & ме́дяни́й, меди́стий, медвя́ний.

МЕДОТОЧИ́ВИЙ *(- слова)* обле́сливий /у-/, соло́дкий, солоде́нький, масни́й, нещи́рий.

МЕДСЕСТРА́ (сестра́-)жалібни́ця, *к.* сестра́.

МЕДУ́ЗА *у.* морське́ /водяне́/ се́рце.

МЕЖА́ *(лінія)* грани́ця, кордо́н; *(між ланів)* обміжок, /су́-/, *д.* межни́к; *п.* край, грань, ПРУГ, кіне́ць; *(швидкости)* ЛІМІТ, поріг, сте́ля;

МЕ́ЖІ ря́мці, ра́мки ◊.

МЕЖОВИ́Й *(знак)* (роз)межува́льний, *о*[к] розмежо́вчий; *(стан)* *г.* крити́чний, *о.* на гра́ні.

МЕЖУВА́ТИ *(землю)* розмежо́ву-; *(з чим)* межува́тися, притира́- /прилягати/ до, сусі́дува-, сусі́ди-; **я. /м**[н] **хто/ межу́є** с-и ♦, покли́каний роз♦, межува́льник, *п*[к] МЕЖОВИЙ, межува́льний, для межува́ння, ©.

МЕЗАЛЬЯ́НС нерівний ШЛЮБ.

МЕЗОНІ́Н *(у будинку)* півпо́верх, надбудо́ва, *о*[к] підда́шшя; & *х*[а] мезанін.

МЕЛАНХОЛІ́ЙНИЙ меланхолі́ч-; *(вигляд)* зажу́ре-, засму́че-; *(настрій)* сумни́й, тужли́вий.

МЕЛАНХО́ЛІЯ ту́га, смуто́к, *(глибо́кий)* сум; нудьга́, нудьгува́ння, сплін, *с*[о] хандра́, *м*[а] (г)іпохо́ндрія.

МЕЛІОРА́ЦІЯ *(боліт)* осу́шування; *(пісків)* заво́днення.

МЕЛОДІ́ЙНИЙ мелоди́ч-, милозву́ч-, прие́м-(на слух); *(мотив)* наспівни́й.

МЕЛО́ДІЯ *(пісні)* моти́в, го́лос, на́спів, *г.* ну́та, *ц.* глас; *(звуків)* співзву́ччя, співзву́чність.

МЕЛОДРАМАТИ́ЧНИЙ > ЕМОЦІЙНИЙ.

МЕЛЬКА́ННЯ *(світла)* пере́морги /про́-/, мо́рги, мерехті́ння, бли́ма-, *(рук)* метля́ння, пере́мах, *о*[к] стома́хи, © міх-ма́х ◊; ± МОРГАННЯ.

МЕЛЬКА́ТИ *(- світло)* пробли́скува-, БЛИМА-; *п*[ф] мельк!; *(в очах)* перебіга́-, СКАКА-, МАЯ-, МЕТЛЯТИСЯ, ± МАЙОРІТИ; **я. мелька́** 1./2. с-и ♦, ©, 1. *п*[к] мерехки́й, блимки́й, миготю́чий, мерехтли́вий, блим(кот)ли́-, миготли́-, */- вогні/* блискотли́-, пробли́скуватий, 2. я. ска́че */п*[к] стрибу́чий, *о.* міх-ма́х в оча́х;

МЕЛЬКНУ́ТИ > МАЙНУТИ / > МАЯТИ/.

МЕ́ЛЬНИК міро́шник, млина́р.

МЕМОРІА́Л > ПАМ'ЯТНИК.

МЕМОРІА́ЛЬНИЙ па́м'ятни́й, пропа́м'ят-, *у*[р] віко́по́м-.

МЕМУА́РИ спо́гади, спо́мини.

МЕНДЖУВА́ТИ *(п*[рв] *кіньми)* гендлюва́-, торгува́-, *с*[у] спекулюва́-; & вименджо́вува-; **я. /м**[н] **хто/ менджу́є** с-и /зви́клий/ ♦, за́йнятий менджува́нням, менджу́н, гендля́р, *п*[к] гендля́рський, © менджу́ючи.

МЕНЕ́, МЕНІ́ > Я.

МЕНТ > МИТЬ *і* МІЛІЦІОНЕР.

МЕНТА́ЛЬНІСТЬ *г.* ро́зум, інтеле́кт, розумо́ві здібності; пси́хіка, душе́вний скла́д.

МЕ́НТОР > НАВЧИТЕЛЬ.

МЕ́НТОРСЬКИЙ *(тон)* доктора́льний.

МЕНШ(Е) не так [**м. серйо́зно** не т. с.]; **тим не м.** *б.* одна́к, проте́, а втім, таки́ [я таки́ з'їм].

МЕ́НШАТИ зме́ншуватися, іти́ на спад, спада́-, дрібні-; *(обсягом)* малі-; *(виявом)* сла́бша-; *(убува-)* потаха́-; *(- біль)* попуска́-; **я. ме́нша** с-и ♦, щора́з ме́нший, зме́ншуваний /при-, по-/, ©;

ПОМЕ́НШАТИ зме́ншитися, змаліти ◊.

МЕ́НШІСТЬ ме́нша части́на; *(етнічна)* меншина́, c^o нацме́ншість.

МЕНШОВА́РТІСТЬ неповноцінн-, ни́жчість.

МЕРЕ́ЖА *(рибальська)* сіть, сітка, /*велика*/ не́від, /*мала*/ во́лок; *п.* пле́тиво, перепле́тення; *(шляхів)* систе́ма, ко́мплекс; *(закладів)* усі за́клади [м. шкіл]; *(електронна)* Інтерне́т; *(аґентурна)* уся аґенту́ра; ± ПАВУТИННЯ.

МЕРЕ́ЖАНИЙ > ЦЯЦЬКОВАНИЙ.

МЕРЕ́ЖА[И]ТИ роби́- мере́жку; *(нитками)* вишива́-; *(на дереві)* різьби́- узо́ри; *(землю)* перетина́-, перері́зува-, кра́я-, *(слова)* писа́-, виво́ди-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **мере́жить** зви́клий /с-и/ ♦, покли́каний /з-й/ по♦, мере́жальник, прикра́шувач, оздо́блю-, $п^к$ мере́жчатий, оздо́бчий, ©;

ЗАМЕРЕ́ЖИТИ оздо́би-, прикра́си- ◊;

ПЕРЕМЕРЕ́ЖИТИ переснува́ти ◊;

ПЕРЕМЕРЕ́ЖЕНИЙ розмере́жений ◊.

МЕРЕ́ЖИВО мере́жка; *п.* павути́ння; *(думок)* пле́тиво.

МЕРЕ́ЖКА мере́живо; ви́шивка.

МЕРЕХТІ́ННЯ бли́мання ◊; & $п^о$ ме́рехт.

МЕРЕХТІ́ТИ *(- світло)* бли́ма-, миг(о)ті-; *(відбива- світло)* ряхті-, побли́скува- /ви-/; *(- очі)* блискоті-; /*зорі*/ морга́-, вимо́ргува-; *(перед вічми)* сновига́-; *(- ягоди)* рябі-, рясні-; *(аж ген)* мая́чи-, маячі-; **я. мерехти́ть** с-и /схильний/ ♦, $п^к$ /*- світло*/ тріпотли́вий, блимли́-, МЕРЕХТЛИ-, мерехки́й, © + **що мелька**[1].

МЕРЕХТЛИ́ВИЙ миготли́-, мигтю́чий, блискотли́вий, ряхтли́-, блимки́й, блимли́вий.

МЕРЗ(ЕН)І́ТИ загруза́- у гріха́х; *(трати- людську подобу)* паску́дитися, паску́днішати; **я.** /$м^н$ **хто**/ **мерезіє** с-и ♦, загру́злий у гріха́х, засмо́ктуваний гріха́ми, нездат- збу́тися вад /поро́ків, гріхів/, ©;

ЗМЕРЗЕНІ́ТИ: що -нів змерзені́лий ◊, Ø.

МЕРЗЕ́ННИЙ *(відворотній)* гидки́й, бридки́й, оги́дний, потво́р-, стервоз-, мерзосвітній, гидосвіт-; *(вчинок)* підлий, мерзо́тний, гидо́т-, негід-, га́дський, паску́дний.

МЕ́РЗЛИЙ заме́рз- /про-, пере-/; що взя́вся кри́гою /льо́дом/, обме́рзлий, обледені-; ☺ закляк-, задубі-, закоцю́б-; & мерзлува́тий.

МЕРЗЛЯ́К змерзля́к, змерзлю́х, мерзля́тина, *о.* парши́ве поро́ся.

МЕРЗЛЯКУВА́ТИЙ; $п^р$ **-ЯКУВА́ТО** ме́рзько.

МЕ́РЗ(НУ)ТИ замерза́-, *о.* кла́ца- зуба́ми, *р.* моро́зитися; *(- землю)* дубі́ти, /*тіло ще*/ коцю́бну-, кля́кну-, закляка́-; ± ХОЛОНУ-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **ме́рзне** с-и /поки́нутий/ ♦, моро́жений, змо́рюва- моро́зом, змерзлю́х, МЕРЗЛЯК, $п^к$ мерзлякува́тий, *о.* парши́ве поро́ся, в обіймах хо́лоду, на хо́лоді /моро́зі/, ©;

ЗМЕ́РЗНУТИ *с.* ♦ на кістку ◊; **я. змерз** зме́рзлий + МЕРЗЛИЙ, Ø.

МЕРЗО́ТА паску́дство, плюга́в-, мерзе́нність; *(утілена)* не́чисть, ПОГАНЬ, не́гідь; ☺ МЕРЗОТНИК, негід-, паску́д-, паску́да, пога́нець, ПАДЛЮКА, лайда́к.

МЕРЗО́ТНИЙ > МЕРЗЕННИЙ.

МЕРЗО́ТНИК > МЕРЗОТА; *з.* шевлю́га; *л.* ПАДЛЮКА, $о^к$ парази́т.

МЕРКАНТИ́ЛЬНИЙ дріб'язко́во-оща́дливий, кори́сли-, скупи́й у дрібни́цях; торгове́льний, комерцій-, гендля́рський.

МЕ́РК(НУ)ТИ ме́рх(ну)-; га́сну-, згаса́-, померка́- /при-/, темніша-, бля́кну-; *(трати- силу +)* сла́бну-, сла́бша-, ≈-зника́-, посла́блюватися; СМЕРКАТИ, поночі-, темні-; *(- очі)* тьмяні-; **я. ме́ркне** с-и ≈, приречений зга́сну-, щора́з тьмяні́ший, ма́йже зга́слий /ПОМЕРК-/, $п^к$ загасу́щий /в-/, га́снучий, ©;

ПОМЕ́РК(НУ)- /при-/, потьмяні(ша)-, потьма́ритися; **поме́ркло в оча́х** хитну́вся світ в о.;

ПОМЕ́РКЛИЙ зга́с-, зме́рк-; *(погляд)* потьма́рений, приме́рклий ◊; ± ТЬМЯНИЙ.

МЕРСІ́ > СПАСИБІ.

МЕ́РТВИЙ нежи́вий, поме́рлий, $у^р$ бездиха́нний, *р.* ме́рлий, $е^в$ покійний; *(- рослину)* сухи́й, засо́хлий; *(од утоми)* знеси́лений, сто́мле-; *(- барви)* мертво́т-, блі́ди́й, тьмя́ний; /*місто*/ поро́жній, спорожні́лий; /*машину*/ нерухо́мий, завме́рлий, /*тишу*/ безгомі́нний, абсолю́тний, /*красу*/ безду́ш-, безжи́в-; *(сон)* непробу́д-, міцни́й, мертве́цький.

МЕРТВИ́ТИ убива́-, умертвля́-; *(- стихії)* ди́хасме́ртю; *(позбавля- благ життя)* притлу́млюва-, пригні́чу-, заглу́шу-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **мертви́ть** с-и ≈, з-й у≈, $п^к$ мертво́т-, мертву́щий, мертводу́хий, мертве́нний, /*- тишу*/ моги́ль-, /*сморід*/ тру́п-, *о.* з по́дихом сме́рти, ©.

МЕ́РТВІ́ТИ завмира́-, $к^н$ омертвіва́-; *(- руки)* німі-, те́рпну-, ціпені-; *(- світло)* ме́рхну-, згаса́-, бля́кну-; *(- думку)* застига́-; **я. ме́ртвіє** напівме́ртвий, ма́йже ме́ртвий /мрець, труп/, напівтру́п, © с-и ≈, от-о́т бу́де ме́ртвий;

ЗМЕРТВІ́ТИ задереві- ◊; вме́р-; $ж^н$ зомлі-, знеприто́мні-; *(раптом)* закля́кну-, заціпені-; *(на виду)* збліднy-; *(- село)* ви́людні-*; **я. змертвів** змертвілий ◊, Ø:

ОМЕРТВІ́ТИ /з-/, *г.* /за-/.

МЕРТВО́ТА мертви́зна, мертве́нність, мертво́тність, нерухо́м-; *п.* іне́ртн-, бездія́льн-, засті́й.

МЕРТВО́ТНИЙ МЕРТВИЙ; *(спокій)* мертве́нний, безжи́в-, заціпені́лий; *(вплив)* мертву́щий; *(- нудьгу)* роздери́ротий.

МЕРТВЯ́К мрець, труп, $е^в$ небі́жчик, покі́йник, *як і.* МЕРТВИЙ, поме́рлий, нежи́вий, ме́рлий, покі́йний; *п.* живи́й труп.

МЕ́РТИ вмира́- /по-/, ги́ну-, кона́-, *(від мору)* вимира́-; *(- серце)* /зав-/; *(- тварин)* здиха́-; $д^к$ У-

МЕРТИ /ПО-, $б^{а}$ попо-/; **я. /$м^{н}$ хто/ мре** покинутий ≈, мрущий, /*живий, хований з мертвим*/ співмрущий; **+ що умира**.

МЕРЩІЙ хутчій, швидше, *д.* метчій; чимшвидше, якомога швид-, якшвид-; негайно; дуже швидко; *(!)* не гайся /-тесь/! не барись /-іться/! повертайся /-тесь/!

МЕСНИК помститель, відомсти-, *р.* мстивець.

МЕСТИ *(мітлою)* замітати /під-, об-/; *(звідки)* /ви-/; **я. /$м^{н}$ хто/ мете** с-и ≈, з-й ви≈ /за-, під-, об-/, метільник, замітайло /ви-, під-/, $п^{к}$ метільний, заміталь-. *ст.* замітаючи.

МЕТА ціль, $ф^{р}$ потреба [**на іншу –ту** на і. потребу]; *(для вправ)* мішень; *п.* задум, намір, плян, *(життя)* зміст; **поставити (недосяжну) -ту** *о.* зада- планку (зависоко).

МЕТАЛЕВИЙ металічний; *(звук)* дзвінкий, *(голос)* бездушний; ± ЗАЛІЗНИЙ, СТАЛЕВИЙ.

МЕТАЛУРГ $о^{к}$ залізоробб, $х^{а}$ металюрґ.

МЕТАМОРФОЗА *і* **МЕТАМОРФОЗИ** > ВИДОЗМІНА *і* ПЕРЕТВОРЕННЯ.

МЕТАТИ кида-, верга-, жбурля-, швиргá-; *(куди)* закида- /ви-/; *(вгору)* /під-/; *(іскри)* /роз-/, розсипа-; **не мечіть перлів перед свиньми** не кладіть помаранчів свиням – вони матимуть їх за картоплю; **я. /$м^{н}$ хто/ метá** с-и ♦, з-й метну-, метальник, кидаль-, $п^{к}$ метальний, кидаль-, $о^{к}$ вергучий, для метання, © метаючи;

РОЗМЕТАТИ розкида-, розкину-, *(вітром)* розмаха- ◊; & $н^{дк}$ *р!* розметувати(ся).

МЕТАТИСЯ би-, як риба об лід; борса-, кида-, телесува-, ґедза-, *д.* шамота-, *о.* не знаходити собі місця; *(з боку в бік)* шарпатися; *(у ліжку)* переверта-, верті-; *(у сні)* жаха-; *(від вітру)* хита-, гойда-; *р.* метати; **я. /$м^{н}$ хто/ мечеться** с-и ♦, розтелесований, зашамота-, $ф^{р}$ розпанікова-, охопле- /пойнятий/ панікою, *(погляд)* розбіганий, $п^{к}$ метушливий, безладний, хаотич-, *о.* як несамовитий, як ґедзем укушений, сам не свій, © борсавшись ◊;

МЕТНУ- *(бігти)* кину-, порснути; *(куди)* збіга-, зліта-, мотнутися; *(на ☺)* накину-, напасти.

МЕТАФОРА образний /мовний/ зворот, $п^{-о}$ переносне значення, $у^{з}$ троп, фігура мови.

МЕТЕЛИК *(комаха)* метіль; *(летючка)* листівка, проклямація; *(книжчина)* брошурка, книжеч-; *(річ одягу)* бант /замість краватки/.

МЕТЕЛИЦЯ заметіль, сніговійниця, сніговиця; *(з вітром)* хуртовина, ЗАВІРЮХА, ВІХОЛА.

МЕТЕОР > ЗІРКА; *(яскравий)* болід; **як м.** *(рухатися)* з космічною швидкістюо.

МЕТИКОВАНИЙ метикуватий, кмітливий, тямущий, тямовитий, підку- (на всі чотири); *(на чому)* досвідчений /практикова-/ у *чім*.

МЕТИКУВАТИ міркува-, дума-, мізкува-, мудрува-, розмірковува-, розкида- головою /мізками/, *ф.* кумека-, микити-, вари- головою, *(на чому)* знатися, розумі-; *(прикида- в голові)* обмірковува-, обдуму-; & $д^{к}$ *з.* прирозумі-; **м. на всі боки** підходи- з усіх боків, аналізува-; **я. /$м^{н}$ хто/ метикує** с-и ♦, з-й розчовпа-, розумака, тямуха, *о.* з головою (на плечах), бистрий на розум, $п^{к}$ муд-, розумний, кмітливий, покмітли-, догадли-, кебетли-, тямущий, тямовитий, *д.* доскоцький, доскоцько-допитаць-, ©.

МЕТИС *(суміш рас)* мішанець, нечистокровний, *ф.* нечистокровка; *(напівчорний)* мулат; *(суміш порід)* гібрид.

МЕТКА *(риби)* в'язка; *(дітей)* виводок, рій.

МЕТКИЙ проворний, мотор-, сприт-, уторóп-, сквап-, звин-; *(- рибу)* рухливий; *(швидкий)* прудкий; *(у скруті)* кмітливий, вигадли-, винахідли-, бистрий на розум, ПРОМІТНИЙ.

МЕТЛЯТИСЯ *(на вітрі)* маяти, майорі-, лопоті-, $с^{о}$ розвіватися; *(в русі)* погойдува-; *(хилита-)* теліпа-; *(- шлях)* гадючи-, кривуляти; **я. -ється** с-и ♦, розмахуваний, розбаламка-, розтеліпа-, незакріпле-, $п^{к}$ верткий, хилиткий, баламкучий, ©;

ПОПОМЕТЛЯТИСЯ *(в очах)* притер- /попо-/, набриднути, надокучи-; **я. -явся в очах** *(образ)* попотертий /у-, пере-/, обжи-, набридлий /о-/, надокучливий.

МЕТОДИЧНИЙ послідов-, систематич-; що слідує певній методиці; ± РЕҐУЛЯРНИЙ;

МЕТОДИЧНО п'ядь за п'яддю, крок за кроком ◊.

МЕТРИКА > СВІДОЦТВО.

МЕТРОПОЛІТЕН метро, підземка.

МЕТРОПОЛІЯ > ДЕРЖАВА.

МЕТУШИТИСЯ *(хапа-)* (ша)мота-, мотля-, бігати (висолопивши язика), гаса-, *о.* крутитися, як муха в окропі /сироватці/; *(у хаті)* пора-, товктися (як Марко в пеклі); *(біля чого)* клопота-, комаши-, крути-; **я. /$м^{н}$ хто/ -иться** забіганий, звиклий /с-и/ ♦, $п^{к}$ МЕТУШЛИВИЙ, біготли-, сум'ятли-, потовкучий, ©.

МЕТУШЛИВИЙ хапли-, *з.* комашли-, потовкучий; *(рух)* безладний, хаотич-; *(норов)* неврівноваже-, неспокій-; & метушкий.

МЕТУШНЯ *(біганина)* руханина, (за)мотанина, шамотня, (за)крутанина, заметушня, $о^{к}$ крутнява, *д.* ворушня, *с.* СУМ'ЯТТЯ, паніка, содома, рейвах; *(пуста)* буча за онучу, буря у склянці води; *(в юрбі)* штовханина, шарпанина; & метушіння, метушливість, метушнява.

МЕФІСТОФЕЛЬ дух сумніву, демон, спокусник; ДИЯВОЛ.

МЕФІСТОФЕЛЬСЬКИЙ > УЩИПЛИВИЙ.

МЕХАНІЗМ АПАРАТ, пристрій, прилад, *(великий)* машина; *(державний)* лад, система, устрій; *(війни)* механіка; *(думання)* процес; *(ви-*

борів) ку́хня, закуліси; *(реакції) х.* пере́біг.

МЕХА́НІКА нау́ка про рух і рівнова́гу *(*кіне́тика, ста́ти-, дина́мі-*)*; *(твору)* структу́ра, будо́ва; *(чого)* закуліси, ку́хня, підкла́д, механізм.

МЕХАНІ́ЧНИЙ *(жест)* МАШИНАЛЬ-; *(підхід)* механісти́ч-, неглибо́кий, поверхо́вий.

МЕЧ двогострa холо́дна зброя мину́лого, *(вузьколезий)* (меч-)кінча́к, *(крицевий)* меч-гарто́ванець, ша́бля-гарто́ванка, ша́бля, пала́ш, c^{y} шпа́га, x^{a} шпа́да, $м^{m}$ меч-самосік, ***п.*** збро́я; **м. відпла́ти** ка́ра; **гостри́ти м. на** замишля́про́ти *кого*; **Дамо́клів м.** постійна небезпе́ка; & *меч-ри́ба, *ри́ба-меч, *мечоніс /= ри́бка/;

МЕЧІ́ *(прожектора)* про́мені; **м.-шаблі́** n^{o} збро́я.

МЕЧЕ́Т *і* **МЕЧЕ́ТЬ** > ХРАМ.

МЕ́ШКАНЕЦЬ *(дому)* (по)жиле́ць, *з.* комірник, c^{o} квартира́нт; *(краю)* жи́тель.

МЕ́ШКАННЯ *(приміщення)* по♦, житло́, КВАРТИРА; *(стале)* домівка, осе́ля, госпо́да, *ф.* ки́шло; *(розкішне)* хоро́ми, пала́ти, апартаме́нти; *(місце ♦)* о́сідок; *(дія)* прожива́ння.

МЕ́ШКАТИ прожива́-, *г.* заме́шку-, $o^{к}$ задо́мовлюватися; *(безвиїзно)* домува́ти, *(на квартирі)* квартирува́-; ± ЖИ-; **я. /$м^{н}$ хто/ ме́шка** заме́шкуваний, ме́шканець, жиле́ць, квартира́нт, $ф^{р}$ посе́лений, *г.* заме́шкалий, *о.* на кварти́рі, © ме́шкаючи, заме́шкавши;

ЗАМЕ́ШКАТИ задо́митися ◊; **що заме́шкав** заме́шкал(н)ий, Ø.

МЖИ́ТИ *і* **МЖИ́ЧИТИ** імжи́-, мрячи́-, *д.* мигичи-, *о.* сія- (як крізь си́то); **я. мжи́чить** с-и ♦, $n^{к}$ мря́чний, *о.* із мря́чкою, ©.

МЖИ́ЧКА мжа, імжа́, мря́чка, *д.* миги́чка.

МИ́ГАВКА *(в небі)* спа́лахи, спо́лохи, блискави́ця, зірни́ця; *(каганець)* бли́мавка.

МИГА́ТИ > МОРГАТИ;

ПРИМИ́ГАТИСЯ попометля́- в оча́х, попому́лити о́чі, ***п.*** наби́- оско́му, *г.* збудені- ◊.

МИГ(О)ТІ́ТИ бли́ма-, бли́ска-, *р.* мелька́-, $n^{ф}$ миг, мельк; *(в думці)* спала́хува-; *(в очах)* мерехті-, ряхті-, рябі-, скака́-, *(- іскри)* проска́кува-; **я. мигти́ть** 1. **я. блима**, 2. **я. морга**;

МИГ(О)НУ́ТИ *(- думку)* сяйну́ти ◊.

МИГЦЕ́М при́торком, *д.* на́тик-, на́глядці; *(бачити)* кра́єм о́ка, *д.* мелькома́; ***р.*** ми́ттю.

МИ́ГИ же́сти, жестикуля́ція, зна́ки, *р.* пантомі́ми, $ж^{м}$ ки́ви, мо́рги, $з^{б}$ міміка.

МІ(И)ЗИ́ННИЙ найме́нший, наймоло́дший; *(палець)* мі(и)зи́нець.

МИ́КАТИ *(волосся)* рва́-, скуб́ти́; *(смика-)* то́рга-, ша́рпа-, сіпа-; **я. /$м^{н}$ хто/ ми́че** 1. с-и ♦, з-й на♦, ми́кальник, $n^{к}$ ми́кальний, ©, 2. **я. смика**.

МИ́ЛИЙ хоро́ший, симпати́чний; *(голос)* прие́м-; *(у стосунках)* люб'я́зни́й; *(світ)* дороги́й; *(серцю)* коха́ний, лю́бий, ***як і.*** солодя́тко; & мил-е́(се)нький;

МИ́ЛО прие́мно ◊.

МИ́ЛИЦЯ ко́стур, $ж^{м}$ ку́ля.

МИ́ЛІСТЬ *(до кого)* прихи́льн-, *(дужого)* ла́ска; *(милосердя)* поми́лування; *(полегша)* поле́гкість, зглядь; *(милосердність)* доброчи́нство; ***р.*** прие́мність; *з.* любо́в, коха́ння; & ми́лость;

МИ́ЛОСТІ *о.* золоти́й дощ ◊.

МИ́ЛО & ми́лини /= ми́льна вода́/.

МИЛОВА́РНЯ миля́рня, c^{o} милова́рний заво́д.

МИЛОВИ́ДИЙ *(- жінку)* гарне́нький; c^{o} милови́дний, $з^{n}$ милоли́ций.

МИЛОЗВУ́ЧНИЙ ГАРМОНІЙ-; *(голос)* щебетли́вий, прие́мний, соло́дкий, солодкозву́кий.

МИЛОСЕ́РД(Н)ИЙ доброчи́н- /-дій-/; ми́лости́вий; жа́лісли́-, співчутли́-, з Бо́гом у се́рці.

МИЛОСЕ́РДУВАТИ ма́- Бо́га в се́рці /животі/; *(над ким)* МА- ЗГЛЯДЬ /милосе́рдя/ до; $ф^{р}$ жа́лува- /жалі-/ *кого*, співчува́- *кому*, милосе́рдитися над *ким*; & милосе́рдствувати; **я. /$м^{н}$ хто/ милосе́рдує** с-и ♦, милосе́рдник, $n^{к}$ МИЛОСЕРДИЙ /ми́лости́вий/ до, ©;

ЗМИЛОСЕ́РДИТИСЯ *(над ким)* зми́лува-, зми́лости́-, зласка́ви-, ЗГЛЯНУ- на *кого*, пожаіти *кого*; $ф^{р}$ пожа́литися [**пожа́лься, Бо́же!** поми́луй, Го́споди!]; ± ОПІКУВАТИСЯ.

МИЛОСЕ́РДЯ співчуття́, жа́лість, жаль, співчува́ння, співчутли́вість, *г.* ви́розумілість, *з.* милосе́рдіє, $ф^{р}$ уболіва́ння за *кого/ що*; *(зглядь)* ми́лість, ла́ска; & милосе́рдність.

МИ́ЛОСТИ́ВИЙ доброчи́нний, доброді́й-, милосе́рд(н)ий; *(- долю)* побла́жливий, вибачли-; $ф^{р}$ ласка́вий [бу́дьте ми́лостиві!].

МИ́ЛОСТИНЯ[А] *(старцю)* $б^{з}$ да́вання, хавту́р(а), *о.* ласка́вий хліб /гро́ші/, $ф^{р}$ прости́біг, c^{o} подая́ння /$з^{н}$ пода́чка/, *п.* масла́к, кістка.

МИ́ЛУВАТИ жалі-, щади́-, дава́- пі́льгу, *ю.* АМНЕСТУВА-; *(смертника)* дарува́- життя́ *кому*; **я. /$м^{н}$ хто/ ми́лує** зви́клий /с-и/ ♦, з-й пощади́-, ми́лостивець, $n^{к}$ МИЛОСТИВИЙ, © ми́луючи, ми́лувавши.

МИЛУВА́ТИ ГОЛУБИ-; *(око)* тіши-, звеселя́-, ра́дува-; **я. /$м^{н}$ хто/ милу́є** с-и /зви́клий/ ♦, $n^{к}$ пестли́вий, голубли́-, ла́гідний, ніж-, ще́дрий на ла́ску /пе́стощі/, ©.

МИЛУВА́ТИСЯ голу́би-; *(у чім)* коха́-; *(чим)* любу/ва́-, ~ва́ти на *що*; **я. /$м^{н}$ хто/ -ється** ско́рий /лас-/ на- пе́стощі, голу́блений, мило́ва-.

МИ́ЛЬНА БУ́ЛЬБАШКА > БУЛЬКА.

МИ́ЛЬНИЙ ми́ляний; *(колір)* темносі́рий; *(- думку)* помилко́вий.

МИ́МО $n^{рк}$ по́вз, побіля́, по́при; $n^{р}$ по́при, не зважа́ючи на [ми́мо її сліз]; **м. то́го, що** по́при те, що, дарма́ що, не зважа́ючи на те, що.

МИМОВІ́ЛЬНИЙ ненавми́с-, спонтан-, стихі́й-; *(мусовий)* ви́муше-, *(бездумний)* несвідо́мий;

♦♦♦НО МИМОХІТЬ ◊, *фр* сам /-ма́, -ме́, -мі/ *(собо́ю)* [**рука́ м. потягла́ся** рука́ сама́ п.].
МИМОВО́ЛІ > МИМОХІТЬ.
МИМОЇ́ЗДОМ про́їздом, на́їздом.
МИМОХІ́ДЬ по доро́зі, мимобі́жно, прохо́дом /мимо-/, на мимохо́ді; *(недбало)* хапце́м, ПОХАП-, ха́пки, хапкома́, ПОСПІХОМ; *(сказати)* між іншим; *(дізнатися)* кра́єм ву́ха /о́ка/.
МИМОХІ́ТЬ несамохіть, мимово́лі, ненаро́ком, МИМОВІЛЬНО, підсвідо́мо, само́ собо́ю; *о*к невласновільно, ненавми́сно, *(проти волі)* не хотівши, недоброхіть, *р.* зне́хотя.
МИ́МРИТИ харама́ркати, слебезува́ти, *д.* ми́ркати; БУБОНІТИ; **я. ми́мрить = я. бубонить**.
МИН/А́ТИ *(в русі)* /про-, по-, об-/, обхо́ди- сторо́но́ю, випереджа́-; *(кого)* іти́ повз *кого*; *(лиша- без уваги)* збува́- мо́вчанкою, пропуска́-; *(- час)* ~а́тися, збіга́ти, сплива́- /у-/, ли́ну-, леті́-, проліта́-; */термін/* вибіга́-; */період часу/* закінчуватися, кінча́- [~а́є ніч]; */літа/* сповня́-; **я. /м*н* хто/ мина́** зви́клий /с-и/ ♦, зго́дний /з-й/ мину́-, *п*к МИНУЩИЙ, © ~а́ючи, ~а́вши;
МИНУ́- *(враз)* піною збіг- /пере-/ ◊; **не м. ли́ха *кому*** не збу́тися біди́, недо́бре кінчи́ть *хто*.
МИНА́ТИСЯ *(- час)* МИНАТИ; *(без кари)* мина́- безка́рно; *(- епоху, плоди +)* відходи-, кінча́тися, закінчува-; *(- гріш, їжу)* витрача́-; *(з чого)* *г.* вмира́ти, відхо́ди- у за́світи /інший світ/.
МИНУ́ВШИНА мину́лість, коли́шн-, да́вні часи́, *о.* перего́рнута сторінка, *як і.* мину́ле, коли́шнє вчора́ш-; *(близька)* вчора́шній день, *як і.* вчо́ра; *(далека)* ДАВНИНА, старовина́.
МИНУ́/ЛЕ > МИНУВШИНА; & ~вшість, ~лість.
МИНУ́ЛИЙ коли́шній, да́в-, *п.* вчора́ш-, *с.* давнєколи́ш-, давноминулий, пра́мину-; *(факт)* пережи́тий, */оце збутий/* попере́дній; *(матч)* оста́н-; *р.* пере́йшлий & проминулий.
МИНУ́ЩИЙ недовговічний, ТЛІН-; *(вік)* сме́рт-; *(час)* пли́н-, скороминущий, швидкопли́нний, *п*о летучий; & промина́льний;
МИНУ́ЩІСТЬ промина́ння; тлінність ◊.
МИР 1. зго́да, зла́года, лад, *з.* сумир; відсу́тність війни́; *(пакт)* ми́рна уго́да, */на час ще/* пере- ми́р'я, зами́рення; *(примирення)* ро́змир; *(природи)* ти́ша, спо́кій; 2. *з.* світ; *(хрещений)* лю́ди, грома́да, наро́д; *ц.* світське життя́.
МИРИ́ТИ *(ворогів)* примиря́- /за-/; **я. /м*н* хто/ ми́рить** с-и ♦, ради́й по♦, миротво́рець, *п*к миротво́рчий, прими́рливий, зла́гідли-, мирови́й, для прими́рення, © мири́вши.
МИРИ́ТИСЯ примиря́- /за-/, годи́-, іти́ на миро- ву́; *(з чим)* звика́тися, толерува́ти *що*; **я. /м*н* хто/ -иться** с-и ♦, ради́й по♦, *(з чим)* що звика́є до, с-и звика́ти, *п*к зви́клий;
З≈≈ *(з чим)* /за-, при-/ ◊; **що -и́вся** звиклий.
МИ́РНИЙ *(час)* не вое́н-; *(люд)* цивіль-; *(- політику)* миролю́б-; *(- вдачу)* сумир-, невойовни́чий, неагреси́вний; *(намір)* миролю́б-, не воро́жий; *(- життя)* спокі́йний, ти́хий; *(- співжиття)* дру́жній, зла́гідний.
МИ́РШАВЕЦЬ ши́бздик.
МИ́РШАВИЙ слабоси́лий, незда́-, хворобли́вий, непоказни́й, незуга́р-, плохи́й, недолу́гий; *(- річ)* погане́нький, жалю́гідний, непара́д-, *ж*м затру́ше-; *(волос)* рідки́й, облі́злий, *(- рослини ще)* зани́ділий, кво́-; & ми́ршавенький.
МИ́РШАВІТИ марні́-, ху́дну-, мізерні́-, в'я́ну-, со́хну-, чу́чвері-, че́врі-; *(- зілля)* засиха́-, шо́рскну-; **я. ми́ршавіє = я. марніє**.
МИРЯ́НИН *з.* селяни́н, громадяни́н; *ц.* парафія́нин, віря́нин, *г.* парохія́нин, *як і.* ві́рний, богомі́ль-, *с*о віруючий.
МИ́СКА *(велика)* миса, таз, ЧАША, *(неглибока)* полу́мисок; *(ниркова)* *м*а порожни́на; & мисчи́-, ми́сочка /= блю́дце/, мисча́, *д*а *г.* мися́.
МИ́СЛЕННЯ *о.* дар дума́ти [цяти́нка -ру д.].
МИСЛИ́ВЕЦЬ лове́ць, звіроло́в, *(на морського звіра)* звіробі́й, *з.* ло́вчий, *як і.* мисли́вий; *п.* гони́тель, переслі́дувач;
МИСЛИ́ВИЦЯ ловчи́ня ◊.
МИСЛИ́ВСТВО лове́ц-, полюва́ння, звіроло́вство, (в)ло́ви.
МИСЛИ́ВСЬКИЙ лове́ць-, звіроло́всь-, ло́вчий.
МИ́СЛИТИ ду́ма-, міркува́-, розмірко́вува-, *(глибоко)* АНАЛІЗУВА-; *(ма- намір)* збира́тися; *р.* бажа́ти; уявля́-; *(під ким* кого*)* розумі- [кажу́ біс, ми́слю Ю́да]; **розумно м.** ма́- го́лову на пле́чах; **я. /м*н* хто/ ми́слить** с-и ♦, з-й ви́♦, *і.* інтелектуа́л, *у*р мисли́тель, *п*к голова́тий, ми́слячий, тяму́щий, *о.* з голово́ю, *р*в ми́слення [непере́січного м.], *ф*р з ми́сленням [з логічним м.], *с*к -ду́мний [глибокоду́м-], -ду́м-(ець), [тугодум, іноду́мець], © ми́сливши.
МИ́СЛИТИСЯ *(видава-)* здава́-, уявля́-; *(накреслюва-)* передбача́-; **що -иться** 1. я. мо́же /міг/ бу́ти, ми́слений, 2. **я. передбачається**.
МИСЛЬ > ДУМКА.
МИСТЕ́ЦТВО образотво́рчість, *з.* шту́ка; *(уміння)* майсте́рність; **м. вимага́є же́ртв** у́спіх не лю́бить леда́чих.
МИ(С)ТЕ́ЦЬ ма́йстер, маста́к, *с*о умі́лець, *с.* віртуо́з, арти́ст, (!) мае́стро; & мистю́к, *ж*і мистки́ня.
МИСТЕ́ЦЬКИЙ ОБРАЗОТВОРЧИЙ, *с*о худо́жній; *(- гру)* артисти́чний, майсте́р-, віртуо́з-.
МИТА́РСТВА > ПЕРИПЕТІЇ.
МИ́ТИ промива́- /об-, ви-, від-, пере-, у-/; *(слізьми)* полива́-; **я. /м*н* хто/ ми́є** зви́клий /с-и/ ♦, покли́каний /ради́й/ ви́♦ /об-, у-, від-, пере-, про- +/, ми́йник, вимива́ка /у-/, *п*к ми́йний, промива́ль- /пере- +/, промивни́й /ви- +/, для миття́, *с*к -ми́й [посудоми́й], -ми́йний [вовно-

ми́йний], © ми́ючи, ми́вши;

ПОМИ́ТИ *(геть усе)* повимива́-, *г.* /поз-/ ◊;

МИ́ТИСЯ вмива́- ◊; *(потом)* облива́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-ється** с-и ♦, змушений ви́♦, МИТИЙ, вимиваний /від-, з-, об-, пере-, у-, про- +/, *п*ᴷ вимивни́й /про- +/, © миючись;

МИ́ТИЙ ви́ми- /об-, про-, пере-, під-, від- +/.

МИ́ТНИЦЯ > ЗАСТАВА.

МИ́ТО > ПОДАТОК.

МИТРОПОЛИ́Т Князь Це́ркви, Влади́ка.

МИТТЄ́ВИЙ *(рефлекс)* блискави́чний, нега́й-, момента́ль-; & миттьови́й.

МИ́ТТЮ вмить, враз, ВМАХ, вдух, ма́хом, *(одни́м)* ду́х-, прожо́г-, як стій, у блим /миг/ о́ка, раз – і там, в цю хвили́ну /секу́нду/, блискави́чно, момента́ль-, в оди́н мент /одну́ мить/.

МИТЬ мент, моме́нт, *з.* мет, *б*ᶟ миг; *(період часу)* секу́нда, хви́лька, часи́нка, ми́тька.

МИ́ША & ми́шка, мишеня́, *з*ᵇ мишва́.

МИША́К арсе́н, *с*ᵒ миш'я́к.

МИША́СТИЙ *(вигляд)* пацюкува́-; *(колір)* сі́рий.

МІҐРА́ЦІЯ пересе́лення, *(птахів)* пере́літ, *(чого іншого)* переміщення.

МІҐРЕ́НЬ головни́й біль; & *х*ᵃ міґре́ня.

МІҐРУВА́ТИ переселя́тися, переміща́-, переліта́ти; ± МІҐРАЦІЯ; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **міґру́є** звиклий /с-и/ ♦, зго́дний /змуше-/ пересели́тися, міґра́нт, перелітний птах, *п*ᴷ міґраці́йний, міґрува́ль-, кочови́й, непосидю́щий, *ж.* тут-і-та́мний, *і. м*ᴴ тут-і-та́ми, ©.

МІ́Д/НИЙ *(з жовтої міді)* мосяже́вий, *с*ᵒ лату́нний; *(колір)* червоножо́втий, ~я́вий; & ~яни́й.

МІДЯ́К мідна моне́та; *(безцінь)* гріш, копі́йка;

МІДЯКИ́ дрібні моне́ти, дрібняки́, *з*ᵇ мідь.

МІДЬ спиж, *(жовта)* мося́ж, *с*ᵒ лату́нь; *(звуки труб)* дзвін; **п.** мідяки́, дрібняки́, мідні гро́ші.

МІЖ ме́жи́, меж; *(людей)* се́ред, по́між, помежи́; *(собою /вибрати/)* про́між /з-про́між/ се́бе; **між на́ми** не для чужи́х вух.

МІЖ- межи- [**міжрі́ччя** межирі́ччя].

МІЖГІ́Р'Я межи́гір'я; *(вузьке й глибоке)* уще́лина, прова́лля, розко́лина, *д.* верте́па.

МІЖЗО́РЯНИЙ міжпляне́т-, КОСМІЧ-, *д.* міжпро́стір-.

МІЖНА́РО́ДНИ[І]Й міжна́ціональний /інтер-/, вселю́дський; *(з'їзд)* світови́й, усесвітній.

МІЖЦАРІ́В'Я *у.* безкоролів'я.

МІЗАНТРО́П *і* **МІЗАНТРОПІ́ЧНИЙ** > НЕЛЮД *і* НЕЛЮДСЬКИЙ.

МІ́ЗЕР *(мізерна кількість)* *о.* сльо́зи.

МІЗЕ́РІЯ *(- платню)* гроші, копійки́; *(власні речі)* мана́тки, мана́ття, пожи́ток; **п.** бідність, убо́зтво, мізе́рс-, жалю́гідність, мізе́рн-, нікче́м-; *(безцінь)* дрібни́ця, дріб'язок; ☺ нікче́ма.

МІЗЕ́РНИЙ ду́же мали́й, маню́ній, *ж*ᴹ не яки́й [там робо́та не яка́]; *(скарб)* убо́гий, злиде́нний; *(харч)* скупи́й; *(твір)* неглибо́кий, пусти́й, беззмісто́вний; ® незначни́й, муши́-; *(дух)* жалю́гід-, нікче́м-, су́є́т-; *(- тіло)* малоси́лий, кво́-; *(наслідок)* при́крий;

МІЗЕ́РНО муши́но [муши́но мали́й] ◊;

МІЗЕ́РНІСТЬ МАЛІСТЬ ◊ & мізеро́та.

МІЗЕРНІ́ТИ > МИРШАВІТИ.

МІЗИ́ННИЙ > МІНІМАЛЬНИЙ; & *б*ᶟ мизи́нний.

МІЗИ́НЕЦЬ /*б*ᶟ **МИ-**/ мізи́нний па́лець; & мізи́нчик, *під♦ /= підмізи́нний па́лець/; ± МІ(И)ЗИННИЙ.

МІЗКУВА́ТИ розуміти, тя́ми-, *(у чім)* розумітися на *чім*; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **мізку́є** с-и ♦, обтя́жений (ро́з)думами, спо́вне- ро́здумів /дум/, у ро́здумах про, *п*ᴷ розмисло́вий, медитати́вний, ©.

МІКРО́Б бакте́рія, баци́ля /*с*ᵒ баци́ла/, мікроорганізм, *г.* животи́нка.

МІКРОСКОПІ́ЧНИЙ *(обсяг)* укра́й мали́й, малі́м-мали́й, *ж*ᴹ маню́сінький(-маню́сінь-), мацюпісінь-, мацюпу́лень-; *(- аналіз/у/)* сягу́щий найме́нших дрібни́ць, скрупульо́зний.

МІКСТУ́РА *і* **МІЛЕ́ДІ** > СУМІШ *і* ПАНІ.

МІЛИНА́ мілково́[і]ддя, *(при бéрезі)* обмі́лина, *к.* о́бміль, *(замулена)* заму́лисько; *як і.* МІЛКЕ; & мілко́ви́на́, *д.* мі́лоч.

МІЛІЦІОНЕ́Р *як і.* міліце́йський, *ж*ᴹ міліца́й, *г.* міліціянт, *з*ᴴ поліца́й, *ж*ᴴ мент, ляга́вий.

МІЛКИ́Й неглибо́кий, плитки́й; *(- тарілку)* плеска́тий, *с*ᵒ пло́ский; & міле́нь-, мілкува́тий;

МІЛКЕ́ *як і.* мілина́, мілко́ви́на́, мілково́ддя;

МІ́ЛКО негли́бо-, плит-, горобце́ві по колі́на ◊; **м.пла́вати** не виявля́ти знань *(досвідів)*.

МІЛКОВІ́ДДЯ > МІЛИНА.

МІЛКОВО́Д(Н)ИЙ мілинний, неглибо́кий, МІЛ-.

МІЛКОПЛА́ВНИЙ *(- судно)* мілково́дний.

МІ́НА *(лиця)* ви́раз, *н*ᴵ ґрима́са; *(зброя)* фуґа́с, бо́мба; *(підводна)* торпе́да; *(підземний хід)* ПІДКІП, катако́мба; *і*ᴷ о́бмін, міньба́, ви́міна.

МІНАРЕ́Т > БАШТА.

МІНИ́ТИСЯ міня́-, змі́нюва-; *(виходити з рівноваги)* губи́ти ви́тримку /самовла́ду/, пасіюва́-; *(- світила)* зате́мнюватися, ме́ркнути; *(барвами)* гра́-, вигравати, полиску-, перли́тися, перелива́-; **я. міниться** 1. **я. змінюється**, 2. **я. меркне**, 3. **я. переливається**.

МІНІМА́ЛЬНИЙ *(як)*найме́нший, ду́же мали́й; *(тиск)* найни́жчий; *ф*ᴾ мізи́нний.

МІ́НІМУМ найме́нша /мізи́нна/ величина́ /кількість/, кра́йня межа́ ма́лости; *п*ᴾ (що)найме́нше, мініма́льно; & ♦-мінімі́симум; **до мініму́му** *(звести)* *о*ᴷ бли́зько до нуля́.

МІНІ́СТР, МІНІ́СТЕР > УРЯДОВЕЦЬ.

МІНІАТЮ́РНИЙ ду́же мали́й, кри́хітний, мізин-, маню́ній.

МІНЛИ́ВИЙ непості́йний, неста́лий, змі́нний /пере-/, хистки́й, щора́з і́нший; *(- барви)* пе-

рели́вистий, весе́лко́вий, грайли́-, перели́вчастий, перели́вни́й; *(- погоду)* перепа́дистий.

МІНОВИ́Й вимінний.

МІНО́Р $м^{у}$ журли́вий лад /тон, тона́льність/; ***п.*** сумни́й на́стрій.

МІНО́РНИЙ *(тон)* ти́хий, ніжний, сумови́тий; *(настрій)* смутни́й, невесе́лий, журли́вий.

МІ́НУС *м.* знак відніма́ння; ***п.*** ва́да, ґандж, недо́лік, *г.* недотя́гнення.

МІНУ́ТА *м.* 1/60 гра́дуса, 60 секу́нд; & *п.* мину́та /= хвили́на/ [в оста́тню тя́жкую мину́ту].

МІН/Я́ТИ обмінюва- /ви-, за-/, за♦, іна́кши-, *(кадри)* заміща́-; *(ціни)* змінюва-; *(гріш)* /роз-/, *(чеки)* /ви-/; *(наказ)* переіна́кшу-, *ф.* перета́ку-; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **~я́** с-и /маста́к/ ♦, ра́дий по♦, ско́рий на мінькбу́, ~я́йло, $п^{к}$ ~я́льний, © ~я́ючи; **ді́ла не ~я́є** не ро́бить пого́ди /різни́ці/, лиша́є без змін; & ♦, як ци́ган ко́ні /= ♦ без ліку/;

ПОМІНЯ́ТИ: п. пла́тівку з'їха- на інші ре́йки; **п. шпале́ри** $з^{п}$ зміни́ти декора́ції;

РОЗМІНЯ́ТИСЯ: що -я́вся розміняний, Ø.

МІНЬБА́ о́бмін, *г.* ви́міна; $і^{с}$ міна.

МІ́РА міри́ло, крите́рій, $ф^{р}$ рівень; *(дія)* міряння; & мірка; **не в такі́й -рі** *(зінсуто)* не аж так на́дто; **че́рез -ру** аж зана́дто, *(гудити)* аж о́н як, *(гніватися)* хіба ж та́к; **ви́щою -ою** ***який*** щонайя*кі́ший* [**в. -ою че́сний** щонайчесні́ший]; **де́якою -ою** сказа́ти б; **по́вною -ою** до гаразду́; **рі́вною -ою** на́рівно; ± ДОЗА.

МІРА́Ж МАРИВО; & $п^{к}$ *міраже́вий.

МІРИ́ЛО крите́рій, міра, етало́н, *о.* про́бний ка́мінь, *р.* мірка; *(політичних обставин)* *п.* баро́метр; *(на мапі)* машта́б, $с^{о}$ масшта́б.

МІ́РКА *(одягу)* ро́змір(и); *(вівса)* міра; *(у млині)* мірчу́к; ***р.*** міри́ло, крите́рій.

МІРКУВА́ННЯ *(дія)* ду́ма-, метикува́-; ¤ ду́мка, переко́нання, по́гляд, $о^{к}$ мірко́вання.

МІРКУВА́ТИ МЕТИКУ-, розмірко́ву-; ду́мати, аналізува́-, обмірко́вува-, $к^{н}$ теоретизува-; $жс^{м}$ розумі-, усвідо́млюва- ду́ма- собі; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **мірку́є** с-и /схи́льний/ ♦, зго́д- обду́ма́-, $п^{к}$ розсу́дливий, розва́ж-, розми́с-, ©, + **що мізкує**;

ПОМІРКУВА́ТИ *о.* погра́тися думка́ми ◊.

МІ́РНИЙ рівномір-, розміре-, ритміч-; *(прилад)* МІРЧИЙ; *(у мові)* стри́маний, помірко́ва-; *(-якість)* помір-, пере́січ-, сере́дній.

МІ́РЧИЙ вимірни́й, вимірюваль-, міряль-, мір-.

МІ́РЯТИ вимірá- /об-, за-, про-/, вимірюва- /об-+/, *(взуття)* /при-/; *(оком)* /з-/; *(шлях)* дола́-; *(звіра)* ціля́-; & $д^{к}$ попо♦; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **міря** зви́клий /с-и/ ♦, зго́дний /змуше-/ ви́♦, за́йнятий ви́міром, вимірювач, міряльник, ви́мір-, $п^{к}$ міряльний, мірúль-, вимірюваль-, мірчий, ви́мірчий, $с^{к}$ мір- [мірвода], -мір [тепломір], ©; **м. на** *чию* **мірку** ♦ /натягá-/ на *чий* копи́л;

ВИМІРЯ́- *(кріс /$ф^{р}$ проти кого/)* спрямо́вува-;

МІ́РЯТИСЯ *(силою +)* змагá-, тягá-; ***п.*** намагá-, силкувá-, про́бувати; **м. очи́ма** ламá́ти по́гляд оче́й; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, ра́дий /гото́вий/ по♦, міряний, вимірюва- /з-, об-/; ± **я. змагається**.

МІ́СИВО *(рідке)* ка́ша, кваша; *(густе)* тісто; *(на шляху)* грязю́ка, боло́то, багню́ка.

МІСИ́ТИ *(густу масу)* вимішува- /пере-/; $е^{е}$ би́-; **м. боло́то** брьо́ха- по боло́ту; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **місить** с-и ♦, ра́дий ви♦, міси́льник, $п^{к}$ міси́льний, © місивши.

МІСІО/НЕ́Р ПРОПОВІДНИК; *г.* ~на́р /$м^{н}$ -арі/.

МІ́СІЯ *(чия)* обо́в'язок, пови́нність; *(лицарська)* завда́ння, дору́че-; *(дипломатична)* представни́цтво; *(історична)* призна́чення, відповіда́льність, *(фанатично усвідомлена)* місія́нство.

МІ́СНИЦТВО $к^{н}$ *у.* парафія́льщина.

МІСТ *(нехитрий)* кла́дка; *(на плаву)* понто́н; *(над прірвою)* віяду́к; ***п.*** *(між народами)* (взаємо)-розуміння /по-/, ***д.*** підло́га, по♦; & ♦(о́ч)о́к;

МІСТО́К *(щоб зійти з судна)* $м^{о}$ трап ◊.

МІ́СТЕР > ПАН.

МІСТИ́ТИ ма́- /кри́-*, хова́-, вміща́-/ в собі; $б^{з}$ /роз-/, розміщува-; *(у пресі)* вміща́- /по-/, публікува́-, оприлю́дню-; **містить** $р^{м}$ мо́же вмісти́-; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **містить** с-и ♦, ра́дий /зго́дний, гото́вий/ у♦, напо́внений /наси́че-/ *чим*, *о.* із вмістом, $п^{к}$ бага́тий на, $п^{рк}$ з [з мало́ю кі́лькістю *чого*], $с^{к}$ -вмісний [залізовмісний], -но́сний [нафтоно́сний], ©.

МІСТИ́ТИСЯ, знахо́ди- ◊; розміща́-, розміщува-; *(у чім)* гнізди́-; *(в голові)* вміща́-, вклада́-; *(у пресі)* публікува́-; **я. -иться** /*у книзі*/ уміщений, /*в балоні*/ нака́ча-, /*у пляшці*/ нали́тий, $п^{к}$ наявний /прису́тній/ у *чім*.

МІСТИФІКА́ТОР > ОКОЗАМИЛЮВАЧ.

МІСТИФІК/УВА́ТИ зами́лю- о́чі, забива́ти ба́ки, вво́ди- в ома́ну /блуд/, *г.* пуска́- бла́хмана; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й заби́- ба́ки, охо́чий до ~а́цій, ~а́тор, $п^{к}$ ~аці́йний, ©.

МІСТИ́ЧНИЙ таємни́чий, загадко́вий, незбагне́нний.

МІСТКИ́Й *(дім)* просто́рий; *(короб)* укла́дистий, $с^{о}$ є́мний, /*просторий*/ розло́жис-; *(♦ і малий)* портати́вний.

МІ́СТО *д.* го́род, $у^{р}$ град, *(головне)* столи́ця, центр; *(портове)* порт, /*безмитне*/ по́рто-фра́нко; & місте́чко, протомісто.

МІ́СЦЕ місци́на, *(збору)* пункт, $ф^{р}$ ні́ша [займа́ти ні́шу]; *(на землі)* місце́вість; *(дії)* аре́на; *(тепле)* поса́да; *(мокре)* пля́ма; *(у тексті)* цита́та, у́ри́вок; *(вільне)* вака́нсія; *(своє)* стано́вище; **м. нещасно́ї події́** ♦ го́ря; **м. про́щі /поклоні́ння/** *п.* ме́кка; **небезпе́чне м.** берму́дський трику́тник; **до одно́го -ця** до ля́мпочки /*д.* фе́йги/, до ненáзваного місця; & місци́н(к)а;

МІСЦЯ́ периферія, провінц- [вісті з місць] ◊.

МІСЦЕ́ВИЙ тутешній, льока́льний, $м^а$ периферій-; *(житель)* тубіль-, автохто́н-, аборигéн-, */тих місць/* тамтешній; *(вислів)* діялектний.

МІСЦЕВІСТЬ *(дачна)* око́лиця, райо́н, зо́на, ± ТЕРЕН, КРАЙ, МІСЦЕ; & місци́на.

МІСЦЕПЕРЕБУВА́ННЯ *у.* о́сідок, *а.* резиде́нція, $о^к$ знахо́дище, *(житло)* домівка.

МІ́СЯЦЬ *(на небі)* супу́тник Землі, нічне́ світи́ло, *ж.* цига́нське со́нце, */новий/* молоди́к; *(у календарі)* $п^{рв}$ 30 днів, $п^{-о}$ чоти́ри ти́жні; & місяче́нько, місячик, півмісячик; **до місяця** *(читати)* $с^о$ при місячнім світлі.

МІ́СЯЧНИЙ *(- ніч)* $п^о$ місяцесяйний.

МІ́ТИНГ збо́ри, віче, схід, збірка.

МІТИНГУВА́ТИ па́лко обговорю-, ки́дати за́клики, виступа- із за́кликами; **я.** */$м^н$* **хто/ мітингує** с-и ♦, ра́дий по♦, горла́нь, крику́н, уча́сник мітингу, мітинга́р, розмітинго́ваний, *(- юрбу)* розбу́рха-, ©.

МІ́ТИТИ значи́-, познача́-, карбува́-; *(тавром)* таврува́-, *(маркою)* маркува́-; *(людей)* штемпува́-; *(ста- ким)* волі-, ши́тися /мости́-, ЦІЛИТИ/ в [♦ в попі́]; *з.* ма́- намір; **я.** */$м^н$* **хто/ мітить** 1. с-и ♦, ра́дий позначи́-, марке́р, карбівни́к, значи́ль-, $п^к$ значи́льний, карбува́ль-, ©, 2. **я. пошивається**;

МІ́ЧЕНИЙ *у.* (по)зна́че-, карбо́ва-, марко́ва-.

МІТЛА́ помело́, *(хатня)* віник, *(безлиста)* деркач, *(витерта)* $з^н$ шкріба́чка; **небе́сна м.** $ж^м$ коме́та, $ж^м$ хвоста́та зірка, зірка з деркаче́м.

МІФ, $х^а$ **МІТ** леге́нда; **п.** ка́зка, ви́гадка, фанта́зія, нереа́льність, *ж.* на вербі гру́ші.

МІФІ́ЧНИЙ легенда́р-; **п.** ви́гада-, фантасти́ч-, нереа́ль-, казко́вий; & $х^а$ міти́чний.

МІХ мішо́к, ла́нтух, *(малий)* то́рба; *(шкіряний /на воду/)* бурдю́к.

МІЦНИ́Й $ж^м$ кріпки́й; *(союз)* нерозри́вний; *(фізично)* витрива́лий, ду́жий, си́льний; *(будовою)* креме́зний; *(духово)* стійки́й, непохи́тний, несхи́т-, незла́м-; *(голос)* лунки́й; *(- слово)* тверди́й, надійний; *(сон)* глибо́кий, непробу́дний, тверди́й, *р.* товсти́й; *(мороз)* дошку́льний, цупки́й; *(розчин)* наси́чений, концентро́ва-; *(запах)* різки́й, терпки́й; *(господар)* замо́жни[і]й; & міцне́нький, міцню́щий;

МІ́ЦНО *(стати на ноги)* тве́рдо, *(в'яза-)* як пуповиною, *(держати)* мов залізом ◊; & ♦-♦.

МІЦНІ́ТИ міцніша-, ду́жча- ◊, зміцнюватися, набира́- си́л(и), вбива́- в пір'я, оброста́ти пір'ям, *с.* могутні-, *д.* кріпша-; **я.** */$м^н$* **хто/ міцніє** с-и ♦, щора́з міцніший /сильні-, здорові-, кріп-, тве́рд-, тверді-, ду́жчий/, ©;

ЗМІЦНІ́ТИ вбитися в си́лу, скріпи́- на си́лах.

МІЦЬ міцність; *(фізична)* си́ла, снага́, *з.* міч; *(духова)* стійкість, незла́мн-, непохи́тн-; $у^р$ могу́тн-, могу́ття.

МІШАНИ́НА су́міш(ка), мішан- *ф.* міш-, *ж.* віне́грета, $к^н$ конгльомера́т, *о.* усього потро́ху, тро́хи того тро́хи сьо́-; *(з мов)* су́ржик, ко́йне; *(пісень +)* попурі; *(барв +)* моза́їка; *(нелад)* безла́ддя, ка́ша, плутани́на; ± АМАЛЬГАМА.

МІШ/А́ТИ розмішува- /ви-/, *(з чим)* змішу-; *(кашу)* розколо́чу-, *(карти)* перемішу-, переплу́ту-; *(не $т^к$ рідину)* колоти́ти [наколоти́- горо́ху з капу́стою]; *(плута- А з Б)* не розрізня́-; *(кому)* **б.** заважа́-; **я.** */$м^н$* **хто/ міша́** с-и ♦, покли́каний /ра́дий/ роз♦, ~а́льник, ~а́йло, $п^к$ ~а́льний, для розмішування, ©, **± я. заважа**;

МІША́ТИСЯ *(між думок)* плута-, лізти, *(- запах)* перемішуватися; ◊.

МІШЕ́НЬ *(стрільця)* ціль; *(об'єкт кпин)* козе́л відпу́щення, *г.* жертве́нний козе́л.

МІШКУВА́ТИЙ лантухува́-, *(одяг ще)* бахма́-, ☺ ВАЙЛУВАТИЙ.

МІ́ШМА впере́міш(ку), всу́міш; ± ЖУЖМОМ.

МІШО́К міх, ла́нтух, то́рба, *(для оброку)* ре́птух; *(дорожній)* сак, */із замком/* саквоя́ж; *(повітряний)* порожни́на, */в атмосфері/* я́ма; *(під оком)* на́бряк; $в^й$ ото́чення, коте́л, за́шморг.

МІЩАНИ́Н городя́нин, *г.* $з^н$ міщу́х; **п.** обива́тель, філістер, $з^н$ салогу́б.

МІЩА́НСЬКИЙ провінційно-циру́льниць- ◊.

МЛА і♦, мря́ка, мо́рок, те́мінь, те́мрява; *(негода)* мжи́чка, мря́ч-, тума́н, *г.* мла́ка; *(од диму)* серпанок; **п.** ди́кість, дику́нство, безкульту́р'я.

МЛИ́ВО *(дія)* молоття́, поме́л; *(змолоте зерно)* бо́рошно, мука́, *д.* ме́ливо.

МЛИН *(ручний)* жо́рна; *(вітря-)* вітря́к; *(водя- /з наливним колом/) з.* коре́чник, корча́к, коре́чний ♦, */що діє $т^к$ весною/ з.* вешня́к, *(руханий кіньми)* топча́к; *(на крупи)* драч, крупору́шка /-де́рня/; & ♦о́(чо)к; *♦івка /♦ і околиця/.

МЛИ́СТИЙ і♦, тума́нний, мря́ч-, сльота́вий, сльотли́-, сльот(я)ни́й, замря́че-, затума́не-.

МЛІСТЬ мло́сть, мло́сність, $с^о$ розсла́бленість; *(солодка)* знемо́га, (зо)млі́ння, *с.* зала́сся.

МЛІ́ТИ умліва́- /за-, зо-, розі-/, неприто́мні-, завмира́-; *(від бажань)* ковта́- сли́ну; */болю +/* знемага́-; */лестощів/* та́ну-, *(- руки-ноги)* те́рпну-, затерпа́-; */серце/* в'я́ну-; $к^я$ */кашу/* упріва́-; **я.** */$м^н$* **хто/ мліє** 1 що умліва́, с-и ♦, гото́вий у♦, огорта́ний мло́стю, напівзомлі́лий, ма́йже зомлі- /неприто́мний/, ©, 2. **я. тане, я. розчулюється**, 3. **я. упріва**.

МЛО́ЇТИ $н^о$ *(серце)* п'яни́-, $с^о$ томи́-; $н^о$ ну́ди-; **я. мло́їть** 1. $п^к$ МЛОСНИЙ, мло́їстий, висна́жливий, $к^н$ томли́-, © с-и ♦, 2. **я. нудить**;

ЗАМЛО́ЇТИ 1. зану́ди-, 2. защемі-; **під се́рцем замло́їло** засмокта́ло під се́рцем.

МЛО́СНИЙ запа́морочливий; *(- пахощ)* п'янли́-, п'янки́й, п'янючий; *(- спеку)* несте́рпний, за-

ду́шливий, ду́шни́й.

МЛЯ́ВИЙ нежва́-, неакти́вний, небадьо́рий, вайлува́тий, нешвидки́й, неповоротки́й, оспа́лий, (напів)со́нний, *о.* мов неживи́й; *(погляд)* невира́зний; *(рух)* ліни́вий, повільний; *(промінь)* тьмя́-, нескра́вий.

МНОГО- *р.* > БАГАТО-.

МНОГОБІ́ЧНИЙ *к^н* рясногра́н-, розгалу́же-.

МНОГОВО́ДИЙ повново́дий.

МНОГОГРІ́ШНИЙ грішний-прегрішний.

МНОГОТА́ ряснота́, бе́зліч; різноманіття.

МНО́ЖИТИ *(кількість)* збільшувати, примно́жу- /на-, роз-/, *(числа)* /пере-/; *(фавну)* розпло́джу- /на-/; **я. /м^н хто/ мно́жить** звиклий /с-и/ ♦ з-й /зму́ше-/ по♦ примно́жувач /роз-/, розпло́джу-, *м.* мно́жник, *п^к* мно́жильний, збільшуваль-, розмно́жуваль-, © мно́живши;

МНО́ЖИТИСЯ збільшува- ◊; *(плоди-)* розмно́жува- /на-/, напло́джува- /роз-/; *(- числа)* перемно́жува-; **я. /м^н хто/ -иться** с-и ♦, мно́жений, перемно́жува- /при-, на-, роз-/, розпло́джу-, збільшу-, ©;

НАМНО́ЖИТИСЯ: я. -ився намно́жений ◊.

МОБІЛІЗ/УВА́ТИ підійма́- на но́ги; *(до армії)* приклика́-, *с^о* призива́-; *(сили)* напру́жува-, приво́ди- у стан поготівлі /гото́вости/, призбі́рува-; & ~о́ву-; **я. /м^н хто/ ~у́є** с-и ♦, покли́каний з♦, за́йня́тий ~а́цією, *п^к* ~аці́йний, ©;

ЗМОБІЛІЗУВА́ТИ *(сили)* напру́жи- ◊;

ДЕМОБІЛІЗУВА́ТИСЬ *ж^н* дембельну́-.

МОВ *с^п* немо́в, ні́би, на́че, нена́че, як, бу́цім, (не)мо́вби, на́чеб, нена́чебто, (не)мо́вбито, ні́бито, бу́цімто, *г.* ге́йби.

МО́ВА мо́влення, говоре́-, *р.* річ /*у.* жива́ ♦/, *о.* мо́вна стихія, *ж^м* розмо́ва, бе́сіда, бала́чка, гу́тір-; *(місцева)* говір-, діале́кт, *г.* ба́лак; *(невтямна)* шварга́ни́на; *(поширена штучна)* есперанто; *(виступ)* ПРОМОВА; *(чужі мови)* німщи́зна, польщи́з-, францу́жчи-; *(мафії СССР)* новоле́ксика; **німа́ мо́ви** не мо́же бу́ти м.

МО́ВЕЦЬ мовля́нин, носій мо́ви.

МО́ВИТИ говори́-, каза́-, пуска́- па́ру з уст, *(на вічу)* промовля́-, *(басом)* баси́-, *р.* мовля́-, *к^н* висло́влюватися; **я. мо́вить = я. говорить;**

ПРОМО́ВИ- *(басом)* пробаси́-, *о^д* басону́- ◊.

МО́ВЛЕННЯ жива́ мо́ва; *с^к* -мо́вство [кисломо́вство, дурномо́вство, хитромо́вство +].

МОВЛЯ́В *ч.* мовля́ли, мовля́ють; так би мо́вити.

МО́ВНИК *(викладач мови)* слове́сник; *п^б* мовозна́вець; ± ФІЛОЛОГ.

МОВОЗНА́ВЕЦЬ філо́лог, ЛІНҐВІСТ, *п^б* мо́вник; & словозна́вець, *п^к* *мовозна́вчий ◊.

МОВЧАЗНИ́Й небалаку́чий, неговірки́й, маломо́вний /невеле-/, небагатослі́в-, немо́в-, скупи́й на сло́во, мовчу́щий, мовчакува́тий, неговорю́чий; *(німий)* безгомі́нний, безгу́ч-, німо́т-, безмо́в-; *(- згоду)* без слів; ± НІМИЙ.

МОВЧА́Н мовчу́н, немо́ва, *д.* мовча́к.

МО́ВЧАНКА *(дія)* мовча́ння, німува́-; *(безголосся)* безгомі́-, німота́, німо́тність, *о^к* безвідгук, безвідповідь; *(мертва)* ти́ша; **фігу́ра мовча́ння** замо́вчування.

МОВЧА́ТИ не говори́-, німува́-, *о.* справля́- /гра́в/ мо́вчанку, трима́- язи́к за зуба́ми, не розтуля́- ро́та, па́ри з уст не пуска́-, трима́- рот на клямці, *д^к в* рот води́ набра́-, прикуси́- язи́к; *(- що)* не розка́зува- про, кри́тися з *чим*; *(не висловлюва-)* не дава́ти во́лі язи́ку, трима́- думки́ при собі; *(- чуття)* не виявля́тися; *п.* не протестува́ти, (покірно) терпі-, зно́си-; & ♦, як ри́ба /ка́мінь/; (!) **мовча́ти!** (цить) мовчи́!, прикуси́ язи́к! **мовчи́!, -іть!** цить /-те/!; **я. /м^н хто/ мовчи́ть** с-и /звиклий/ ♦, мовчу́[а́]н, *п^к* мовчазни́й, безслове́с-, безмо́в-, німо́т-, німи́й, мовч(а)кува́тий, мовчу́щий, © кого́ оса́ за язи́к вкуси́ла, німу́ючи; **що мовча́в до́сі** до́сі мовчазни́й;

ПОМО́ВЧАТИ приде́ржа- язи́к(а́) ◊.

МО́ВЧКИ *п^р* без слів /сло́ва/, мо́вча́зно, безмо́вно, німо, не ка́жучи ні сло́ва; *(беззвучно)* безгу́ч-, безгомін-, безголо́с-; *(без галасу)* потихе́ньку, ти́хо, тихе́нько, (ти́шком-)ни́шком; *п.* без проте́сту, покірно; ± АНІ МУР-МУР.

МОГИ́ЛА я́ма, гріб, вічна домівка, оста́ння при́стань, *(спільна)* *ж^н* брату́ха, *(давня)* курга́н; *(яма)* гробо́вище; *(місце)* похо́вання; *п.* сме́рть; *п^{рс}* кіне́ць, гапли́к, капу́т, каю́к; & моги́лка.

МОГИЛКИ́ > ЦВИНТАР, КЛАДОВИЩЕ.

МОГИ́ЛЬНИЙ гробови́й; *(пам'ятник)* нагро́бний, намоги́ль-; *(холод)* мертву́щий; *(- тишу)* ме́ртвий, непору́шний; *(голос)* глухи́й, за♦; *(морок)* суціль-, непрогля́д-.

МОГИ́ЛЬНИК ☺ гробар, погреба́р, погре́бник; *(що)* кладо́вище; *(жук)* мертвоїд, гроба́рик.

МОГОРИ́Ч *(питво)* пиття́, *ф.* випиво́н; *(у торзі)* частува́ння, пригоща́-; *п.* платня́, ХАБАР.

МОГТИ́ бу́- здатним /го́д-, спромо́ж-/, спромага́тися, ма́ти си́лу; умі-; © *п^ф* у си́лі [**якби́ він міг** якби́ в його́ си́лі]; **я. /м^н хто/ мо́же** *п^к* спромо́жний /-жен/, го́д- /-ден/, зда́т- /-тен/, зуга́р- /-рен/, зда́лий, *ф^р* ма́йстер, знаве́ць, © ма́ючи змо́гу /си́лу/, мігши;

ЗМОГТИ́ зду́жа-, здолі-, потра́пи- ◊; **не** *(з)***міг вийти з ди́ва** *і^р* роззя́вив ро́т(а).

МОГУ́ТНІЙ мо́жни[і]й, *с.* все♦, всемо́жний, всеси́ль-, стоси́лий, *(дужий)* буйноси́-; *(дух)* міцни́й, си́ль-, стокри́лий; *(владар)* всевла́дний, можновла́д-; *(дуб)* велете́нський, креме́зни́й; *(- зелень)* пи́ш-, бу́й-; *(- враження)* разю́чий, приголо́мшливий; *(вияв чого)* поту́жний, хіба́ ж таки́й, аж о́н який; & надмогу́тній.

МОГУ́ТТЯ могу́тність, мо́жн-, всеси́ла, *п^о* мог-

у́ть; *(влади)* всевла́ддя, всевла́дність, можновла́дн-, можновла́дство ◊; *(військове)* поту́га.

МО́ДА *з.* за́від, *ж.* заведе́нція; *(на що)* захо́плення *чим*, зако́ха- у *що* /у *чім*/; *п.* мане́ра, зви́чка, *ф.* поведе́нція.

МОДЕЛЮВА́ТИ > КОПІЮВАТИ.

МОДЕ́ЛЬ взір(е́ць), зразо́к, ко́пія; *(мод)* станда́рт; *(авта)* тип, ма́рка; *(книги)* маке́т; *(сукні)* крій; ☺ нату́рник, $ж^i$ /-ниця/, моде́лька.

МОДЕ́РНИЙ нові́тній, найсуча́сніший, новомо́дний, новоча́с-, найнові́ший, *ф.* мо́дний.

МОДЕРНІЗ/УВА́ТИ усуча́сню-, підно́влю- /$д^к$ піднови́ти/, /о-/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~у́є** с-и ♦, ра́дий усуча́сни-, для ~а́ції, за́йнятий -ією, ~а́тор, усуча́снювач, $п^к$ ~аці́йний, © модернізу́ючи.

МОДИ́СТКА *г.* модня́рка.

МОДИФІКА́ЦІЯ *(дія)* перетво́рення, (видо)змі́на; *(наслідок)* РІЗНОВИД.

МО́ДНИЙ *(одяг)* найсуча́сніший, ново♦; *(♦ і примітивний)* $ф^р$ конва́(е́)єр-; *(романс)* популя́р-, пощи́ре-, *(вираз ще)* крила́тий; *(крам)* ходови́й; *(звичай)* прийня́тий, заве́дений.

МО́ЖЕ $в^{ст}$ мо́же бу́ти, можли́во, $ж^м$ мо'; *(а що, як)* а що, коли́, ану́ж, чей, аче́й, *г.* чень.

МОЖЛИ́ВИЙ здійсне́нний; припуще́н-, дозволе́н-, припусти́мий, $с^о$ ми́сли́мий; *г.* $п^{-о}$ евентуа́льний; *(суперник)* потенці́й-; *(терпимий)* прийнятни́й [*н.* варі<u>ія</u>нт]; ± НІЧОГЕНЬКИЙ;

МОЖЛИ́ВЕ *як і.* здійсне́нне, ймові́р- ◊;

МОЖЛИ́ВО МОЖЕ, ДЕСЬ ◊, $ж^м$ гляди́, /диви́сь/ [і, гляди́, дои́читься до інжене́ра]; **м., що й так** неха́й ніби й так; **хіба це м.?** як то таке́ мо́же бу́ти?

МОЖЛИ́ВІСТЬ змо́га, ша́нс, *з.* мо́жність, *р.* мо́га, $к^н$ поте́нція; *(оказія)* наго́да; **за -ости** $к^н$ коли́ є наго́да, при наго́ді.

МО́ЖНА ві́льно, дозво́лено, не заборо́нено; можли́во; & *к.* мож; **не м.** зась.

МО́ЖНИ(І)Й могу́тній, *с.* всемо́жний, всемогу́тній; *(маєтний)* замо́жни[і]й; *д.* можли́вий.

МОЖНОВЛА́ДЕЦЬ вельмо́жа, владомо́жець, *г.* можновла́дник; *(над краєм)* волода́р, влади́ка, самоде́ржець, самовла́д-; *(багатством)* плутокра́т, оліга́рх; & всевла́дець, *к.* вла́дець;

МОЖНОВЛА́ДЦІ $і^р$ па́ртер; ◊.

МОЖНОВЛА́ДНИЙ вельмо́ж-, волода́р-, волода́рський, всевла́дний, владомо́ж-.

МО́(І́)ЗОК о́рган ми́слення, розумо́вий апара́т; *(кістковий)* шпіг; *(гурту)* *п.* ядро́, центр, *о.* мозкови́й трест; *п.* ро́зум, глузд, інтеле́кт.

МОЗО́ЛЬ на́гнітка, $х^а$ мозо́ля.

МОЗОЛЯ́СТИЙ *(з мозолями)* мозо́ляний, мозо́лявий, мозоли́стий, *р.* мозо́льний.

МОЗО́ЛЬНИЙ *(- працю)* важки́й; *(тяжко зароблений)* мозольо́ваний; *р.* мозоля́стий.

МОКА́ТИ мача́ти.

МО́КТИ *(на дощі)* мочи́тися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **мо́кне** с-и /поки́нутий/ ♦, напівви́моклий, $ф^р$ мо́чений, © мо́кнучи, мо́кши;

НАМО́К(НУ)ТИ /за-, роз-, ви́-, під-, про-/; **що намо́к** намо́клий /за-, роз- ◊/, Ø.

МО́КРИЙ *(- дрова)* сири́й, намо́чений; *(- підлогу)* воло́гий; *(день)* дощови́й; & за♦, мокре́[ісі]нький, мокрува́тий, мокрю́щий, *і.* $ж^м$ *мокру́ха /= мо́кре ді́ло = уби́вство/.

МО́КР/ІСТЬ си́р-, воло́г-, во́гк-, ~і́нь, ~(от)е́ча; *(- погоду ще)* сльота́, ота́; & *(~ий одяг+)* **~я́ччя**.

МОКРІ́ТИ зволо́жуватися, сирі́ти, *с.* намока́-; **я. мокрі́є** с-и /поки́нутий/ ♦, щора́з мокрі́ший, вже ма́йже мо́крий, напівмокрий, ©;

ЗМОКРІ́ТИ: я. -ів змокрі́лий, Ø.

МОЛ *ще* хвилері́з; ± ГРЕБЛЯ, ПРИСТАНЬ.

МОЛЕ́БЕНЬ > БОГОСЛУЖБА.

МОЛИ́ТВА *(дія)* молі́ння; *(щоденна)* отчена́ш; *п.* нота́ція, дога́на, мора́ль; ± ЗВЕРНЕННЯ.

МОЛИ́ТИ блага́-, ду́же /Хри́стом-Бо́г-/ проси́-, ♦ слізьми́ /слі́зно/, $е^м$ так проси́-, так проси́-, па́да- в но́ги *кому*; *(Бога /за кого/)* моли́тися за; **я. мо́лить** $с^к$ моли́- [моли́бога]; **+ що блага**.

МОЛИ́ТИСЯ каза́ти /ді́я-/ моли́тву, кла́с- /би́-/ покло́ни, ру́ки до Бо́га простяга́-; *п.* блага́-, МОЛИ-; *(на кого)* боготвори́- /обо́жнюва-/ *кого́*, умира́- за /захо́плюватися/ *ким*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-иться** с-и ♦, отчена́шник, МОЛІЛЬ-, богомо́л(ець), моли́бога, $п^к$ моля́щий, богомі́льний, $і^р$ святи́й та бо́жий, $с^к$ моли́- [моли́богу], ©; ± ВІРЯНИН.

МОЛИТО́ВНИЙ *(тон)* тихоми́р-, упоко́ре-, покі́р-; *(погляд)* блага́ль-.

МОЛИТО́ВНИК молитвосло́в, збі́рка молито́в; *(з календарем святих)* *ц.* полу́став.

МОЛИТО́ВНЯ моле́ль-, молито́вний дім; ± БОЖНИЦЯ.

МОЛІ́ЛЬНИК богомо́л(ець), *с.* спасе́нник, & молитве́нник **+ я. молиться**.

МОЛОДЕ́ЦТВО нестри́мна хоро́брість /завзя́ття, смілива́вість, відва́га/; *(показне)* брава́да, хизува́ння; юна́цькі ро́ки́, юна́цтво, мо́лодість.

МОЛОДЕ́ЦЬ юна́к, па́рубок, хло́пець-♦ *с.* коза́к, $н^I$ зух, хват; *(завзятець)* смілив-, *с.* відчая́ка, відчайду́х; & моло́дчик; **м. про́ти ове́ць, а про́ти молодця́ – сам ві́вця́** фальши́вий геро́й; **ко́жен м. на свій взіре́ць** ко́жен дурі́є, як сам зна́є.

МОЛОДЕ́ЦЬКИЙ хва́цький, за(по)взя́тий, зухова́-, бра́вий, відва́жний; *(- пісню ще)* заго́нистий, задири́с-, задирли́вий;

МОЛОДЕ́ЦЬКИ буйни́сто ♦; & по-♦.

МОЛОДЕ́ЧИЙ юна́цький, молоді́жний, *р.* молодне́чий; ☺ хва́цький, МОЛОДЕЦЬ-.

МОЛОД/И́Й ю́ний, не стари́й; *(- літа)* юна́цький, молоде́чий; /*зорю*/ нови́й, новонаро́джен-

ий; *(фахівець) ж.* новоспе́че-; ***як і.*** НАРЕЧЕ-, *е.* князь; *(дуб)* літоро́слий; *(- сало)* сві́жий; & МОЛОДЯВИ́Й, ~е́[ю́сі]нький, ~шень- *г.* -ю́ськ-кий; **м. та бо́рзий** моложи́й та ра́нній;

МОЛОД/І́ наре́че́ні, ~я́та, новоже́нці, ~ожо́ни.

МОЛОД/И́К ***(в небі)*** ~и́й місяць, місячний серп; ***(на землі)*** па́рубок, ~и́й чолові́к; наре́че́ний.

МОЛОДИ́/ТИ роби́- ~́шим, підмоло́джува- /од-/; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **~и́ть** с-и ♦, з-й від♦, *п*^{к} ~и́льний, *о*^{к} відмолодни́й, для відмоло́дження, ©.

МОЛОДИ́ЦЯ > ЖІНКА.

МОЛОДІ́ЖНИЙ молоде́чий, юна́чий, юна́цький, *к*^{н} ювена́льний.

МО́ЛОДІСТЬ ю́ність, молоді /ю́ні/ літа́, *о.* цвіт життя́; & мо́лодощі.

МОЛОД/І́ТИ ~́ша-, става́- ~́шим; *(душею)* воскреса́-, підно́ситися ду́хом; & *д*^{к} по♦ /з♦/; **я.** /*м*^{н} **хто**/ ~іє с-и ♦, щора́з ~́ший, *п*^{к} ~я́вий, ©; **м. літа́ми** ♦ про́ти літ;

ПО≋≋ /з-/ ◊; **я. помолоді́в** помолоді́лий, Ǿ.

МОЛОДНЯ́К *(- худобу)* до́ріст; *(- ліс)* молоди́й ліс /дере́ва/; ***(на груші, вишні +)*** па́гін; ***с***^{о} мо́лодь, *з*^{г} до́ріст.

МОЛОДЦЮВА́ТИ геро́йству-, виявля́ти геро́йство.

МОЛОДЯ́ВИЙ молоди́стий, *с*^{о} моложа́вий.

МО́ЛОДЬ юнь, юна́цтво, молоді лю́ди /го́лови/, юнаки́ й дівча́та, *р.* молодне́ча, молодя́та, *з.* че́лядь; ***(нове покоління)*** до́ріст; & мо́ло́діж.

МОЛОКО́ ***(матері)*** по́корм; ***(кисле)*** кисля́к; *(рослин)* сік; ***п.*** сивина́; ***(вапняне) т.*** ро́зчин; ± НАБІЛ.

МОЛОКОСО́С ***з***^{п} шмарка́ч, сопля́к, жовторо́тик, жовтодзьо́бик, щеня́, цуценя́, пискля́, *д.* паршу́к, *як і.* жовторо́тий.

МО́ЛОТ ***(ковальський)*** кува́лда, ***(клепати косу)*** клепа́ло, ***(дерев'яний)*** до́вбня, /*мала*/ довбе́шка, /*столярна*/ кия́нка; & молото́(чо)к; **між -ом і кова́длом** між Сци́ллою і Хари́бдою.

МОЛО́ТИ *(що)* переме́люва-, ***(на жорнах)*** жорни́-; ***п.*** клепа́- /теліпа́-, пле́ска́-, ляпа-/ язи́ко́м, патя́ка-, шеретува́-, сікти́ язика́ми, точи́- язики́, тереве́ни-, плести́ сухо́го ду́ба; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **ме́ле** с-и /ма́стак/ ♦, з-й роз♦, ме́льник, млина́р, *р.* мелі́й, *п*^{к} ме́лючий, розме́ль-, *с*^{к} -ме́льний [борошноме́ль-], ©;

МЕ́ЛЕНИЙ /роз~, пере~/, (роз)мо́лотий /по-, пере-/.

МОЛОТИ́ТИ ***(збіжжя)*** змоло́чува- /об-, ви-/; ***п.*** би́-; ***(жадібно їсти)*** умина́-, тріска-, ЛОПА-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **моло́тить** с-и ♦, з-й об♦, МОЛОТНИК, *п*^{к} молоти́льний, для молотьби́, ©;

ВИ́МОЛОЧЕНИЙ моло́чений ◊;

РОЗ≋≋СЯ *(- язик)* набра́ти о́бертів.

МОЛО́ТНИК молоти́[і]льник.

МОЛОТО́К > МОЛОТ.

МОЛОТЬБА́ *(дія)* молоті́ння, молоття́, *(врожаю)* о́бмолот, *д.* моло́ча; *(сезон)* Пили́півка.

МОЛО́/ЧНИЙ *(жир)* з ~ка́; *(- їжу)* на ~ці́; *(посуд)* на ~ко́; /*худобу*/ ді́йни́й, *с.* на ди́во ♦; /*телят*/ годо́ва- ~ко́м; *(пункт)* ~ча́рський; *(брат)* годо́ваний одно́ю ма́тір'ю; *(колір)* бі́лий; *(- скло)* ма́товий; **м. цу́кор** лакто́за; **М. шлях** Чума́цький ш.;

МОЛО́ЧНІ *(зуби)* пе́рші, перви́нні.

МОЛЮ́СКА *у.* м'яку́н.

МОМЕ́НТ мить, мент; *(життя)* ета́п.

МОМЕНТА́ЛЬНИЙ блискави́ч-, МИТТЄВИЙ; ± НЕГАЙНИЙ;

МОМЕНТА́ЛЬНО вми́ть, як стій, *(♦ + швидше)* *ф*^{р} мерщі́й, *з.* притьмо́м ◊ + МИТТЄВО.

МОНА́РХ самоде́ржець, самовла́дець; цар, коро́ль, ці́сар, імпера́тор, *а.* богдоха́н /*с*^{о} богдиха́н/, міка́до, хан, шах, падиша́х, султа́н, кага́н, не́ґус, фарао́н; & *ж*^{і} мона́рхи́ня.

МОНА́РХІЯ ца́рство, королі́в-, ці́сар-, імпе́рія, ха́нство, султана́т, кагана́т; ± МОНАРХ.

МОНА́Х ЧЕРНЕЦЬ; ***п.*** самі́тник, відлю́д-.

МОНГОЛОПОДІ́БНИЙ ***к***^{н} монголо́їд-, монго́листий, *о*^{к} монголосхо́жий.

МОНЕ́ТА ***(мідна)*** мідя́к, ***(срібна)*** срібня́к; ***з***^{б} гро́ші, *ж*^{н} ба́кси, баксо́та.

МОНОГРА́ФІЯ науко́ва ро́звідка /пра́ця/.

МОНОЛІ́Т суці́льна бри́ла; ***п.*** одноці́лість, одне́ ці́ле; *(коло́с)* АЙСБЕРҐ.

МОНОЛІ́ТНИЙ суці́льний; ***п.*** мі́цно згурто́ва- /об'є́дна-, збра́та-, злюто́ва-/; ± ЦІЛІСНИЙ.

МОНОПО́ЛІЯ ***(виробнича)*** трест, конце́рн, карте́ль, синдика́т, пул; & монопо́ль.

МОНОПО́ЛЬНИЙ *(- торгівлю)* безконкуре́нт-.

МОНОТО́ННИЙ однното́н-, однозву́ч-; *(- життя)* одномані́т-; ***п.*** нудни́й, нудо́т-;

МОНОТО́ННІСТЬ *о*^{к} моното́нія ◊.

МОНСТР > ПОТВОРА; & *ж*^{і} монстри́ня.

МОНТ/УВА́ТИ склада́- /збира́-/ доку́пи, ± ПРИПАСОВУВА-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й з♦, ~е́р, ~ува́льник, ~а́ж-, *п*$^{к-}$ ~ува́льний, ~а́ж-, ©.

МОНУМЕ́НТ ПАМ'ЯТНИК, *(на гробі)* нагро́бок.

МОНУМЕНТА́ЛЬНИЙ вели́ч-, ґрандіо́з-; *(твір)* ґрунто́в-, змісто́в-, глибо́кий (змістом).

МОР по́шесть, епіде́мія, морови́ця, *р.* помі́р; *(голодовий)* голодомо́р; & при́морок.

МОРАЛІЗУВА́ТИ > НАПУЧУВАТИ;

ДЕ≋≋СЯ розпся́чи-, розсвиня́чи-.

МОРА́ЛЬ ***(норми поведінки)*** е́тика; *(у байці)* повча́ння, ви́сновок; ***п.*** нота́ція, напу́чення, напоу́мле-, *п.* моли́тва; *а*^{м} амора́льність.

МОРА́ЛЬНИЙ ***(кодекс)*** ети́чний; ***(стан)*** духо́вий /*с*^{о} духо́вний/, психі́ч-; ☺ доброзвича́й-.

МОРҐ трупа́рня, *як і.* покі́йницька; *з.* мі́ра землі́.

МОРГА́ННЯ клі́па-, мига́- ◊; & про́морги.

МОРГА́ТИ ***(очима)*** клі́па-, лу́па-, мига́-, підмо́р-

гува- *кому/на кого*, *(у відповідь)* відмо́ргува-, *(- світло)* бли́ма-, $п^ф$ морг, блим; **я.** /$м^н$ **хто/ морга́** розмо́рганий, зви́клий ♦, ра́дий мор-гну́-, моргу́н, кліпко́, $п^к$ моргу́чий, моргослі-пий, *(- світло)* мерехтли́вий, миготли́-, блим-ки́й, © морга́ючи, знай морг та морг; **що не морга́** незми́гли́вий;

ПРОМОРГА́ТИ прокліпати ◊;

НАМОРГА́ТИСЯ /роз-/, попоморга́ти; **що -а́в-ся (досхочу́)** розмо́рганий /на-/ (д.),

МОРГУ́Н *(джигун)* > ЗАЛИЦЯЛЬНИК.

МО́РДА *(не іно тварин)* пи́сок, *(свиняча)* ри́ло; *(людська)* **в.** ПИКА; & мордя́ка.

МОРДА́ТИЙ пика́тий, писка́тий.

МОРДУВА́ННЯ му́ка, страждáння; катува́-.

МОРДУВА́ТИ му́чи-, КАТУВА-, тортурува́-, *о.* залива́- са́ла за шку́ру *кому*, топи́- лій з *кого*; *(не дава- спокою)* хвилюва́-, триво́жи-; **я.** /$м^н$ **хто/ морду́є** с-и /поста́влений/ ♦, з-й заму́чи-, ка́т(юга), мучи́тель, розпина́-, лю́тий звір, ма́-йстер торту́р, інквізи́тор, $п^к$ (звіро)лю́тий, мо-рдува́льний, © морду́ючи.

МОРДУВА́ТИСЯ му́чи-, побива́-, страждá-, заз-нава́- мук, світу білого не ба́чи-; хвилюва́ти-ся, потерпа́ти, пережива́-; *(над чим)* гну́- спи́-ну, горба́ті-, ги́бі-; *(з ким)* вибива́тися із сил; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и /поки́нутий/ ♦, змýше-ний побива́-, мордо́ваний, віч- терпели́вець /стрáдник, бідáр/, $п^к$ довготерпели́вий, *о.* віч-но в біді, © я. світу білого не ба́чить.

МО́РЕ *о.* ца́рство Непту́на, морська́ стихія; **п.** ма́са, си́ла, бе́зліч; ± ОКЕАН.

МОРЕПЛА́ВЕЦЬ морехо́дець, моря́к, $м^т$ $у^р$ ар-ґона́вт, $п^о$ морепла́в.

МОРЕПЛА́ВСТВО морепла́вання, наві́ґа́ція.

МОРИ́ТИ *(мух)* труї́-; *(до знемоги)* висна́жува-, виму́чу-, висо́ту- /витягáти/ жи́ли; *(працею)* витру́джува-, знеси́люва- /ви-/, вганя́- в піт; *(голодом)* вимо́рюва-; **я.** /$м^н$ **хто/ мо́рить** с-и ♦, ра́дий за♦, мори́льник, $п^к$ мори́льний, $с^к$ мо-ри́- [мори́квас], © вимо́рюючи;

ЗМО́РЕНИЙ зму́че-, сто́мле- /в-, на-/, намо́ре-, змордо́ва-, ви́снаже-, ухо́рка- ◊.

МОРІ́Г мура́в(к)а́, тра́в(к)а́; & моріжо́к, муріг.

МОРОВИ́Й по́шесний, епідемі́ч-, зара́з-.

МОРОВИ́ЦЯ МОР; чума́.

МОРО́З *(малий)* ЗАМОРОЗОК; *(ранішній)* недо́-світ; & моро́зе́ць, моро́зонько, морозе́нко, мо-розя́ка, *о.* кип'ячий моро́з;

МОРО́ЗИ холоди́, хо́лод, холодне́ча, сту́дінь.

МОРО́З/ИТИ холоди́-, охоло́джува-, студи́-; $н^о$ трясти́, труси́-, [її тру́сить]; *(харчі)* заморо́жу-ва-; *(чуття)* стри́му-; **моро́зить** *(кого)* дри-жаки́ пробира́ють, тря́сця тря́се; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ить** с-и ♦, з-й за♦, морози́льник, $п^к$ ~и́льний, МОРОЗЯ-, ~я́чий, льодува́тий, ©.

МОРО́ЗЯНИЙ моро́з-, ХОЛОД-; & морозо́вий.

МО́РОК те́мрява, мря́ка, пі́тьма, те́мінь, *р.* по́те-мок, $п^о$ тьма; *(безпросвітній)* мла, імла́; *(ве-чірній)* су́тінок, при́смерк; *(печерний)* пече́р-ність; **п.** безпросвітність, безнадія.

МОРО́КА заморо́ка, кло́піт, турбо́та, раху́ба, *р.* турба́, $п^о$ турба́ція; *с.* тру́днощі, *з.* обу́за.

МОРО́Ч/ИТИ завдава́- кло́поту, хвилюва́-, турб-ува́-; *(забива- баки)* заду́рю-, дури́ти, тума́н-и́-, збива́- з пантели́ку, зами́люва- о́чі, *(голов-у)* клопота-, заморо́чува-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ить** с-и ♦, з-й /ра́дий/ за♦, заморо́чувач, заду́рю-, зак-рути́голова, $п^к$ (за)~ливий, © ~ивши, за~уючи;

ЗАМОРО́ЧИТИ /по-, на-/, закрути́- го́лову.

МОРО́ЧИТИСЯ ма́ти кло́піт, суши́- го́лову; *(ко-ло чого)* по́ратися, морокува́-, $ж^м$ розво́ди- з *чим*; **я.** /$м^н$ **хто/ -иться** с-и ♦, змýшений по♦, $п^к$ МОРОЧЛИВИЙ, © ма́ючи кло́піт.

МОРО́ЧЛИВИЙ клопітни́й, клопітки́й, мороку-ва́тий, *р.* моро́чний; *(- задачу)* крути́й, склад-ни́й, $с^о$ головоло́м-; *(- прірву)* па́морочливий; *(- дитину)* виба́гли-, перебі́рли-, вередли́-.

МОРСЬКИ́Й *(клімат)* воло́гий, помі́рний, те́п-лий, м'яки́й; *(офіцер)* фльо́тський /$с^о$ фло́т-/.

МО́РХЛИЙ змо́рщений, змо́ршкуватий; *(- зер-но)* засо́хлий у ко́лосі, недорозви́нений.

МО́РЩИТИСЯ змо́рщува-, мо́рхнути; *(- довго мочене тіло)* бабі-; *(- плесо вод і п.)* бри́жити-ся; **я.** /$м^н$ **хто/ -иться** с-и ♦, мо́рщений, змо́р-щува-, $п^к$ змо́ршкуватий, ©;

ЗМО́РЩЕНИЙ *(- лице)* $ж^м$ поба́бчений ◊.

МОРЯ́К морехо́дець, морепла́вець; *(найнижчої ранґи)* матро́с; *(підліток)* ю́нґа.

МОСКА́ЛЬ великоро́с, росія́нин, *з.* моско́вець, москви́н, *к.* москва́, *л.* каца́п; **п.** воя́к, солда́т, *г.* жо́внір; & моска́лик /-лю́га/, $з^б$ москальня́.

МОСКО́ВЩИНА $с^у$ Ро́сія, Великоро́сія.

МОСКО́ВЩИТИ > РУСИФІКУВАТИ.

МОСТИ́ВИЙ (!) ми́лости-, ласка́- [м. пане!]; *р.* вельмо́жний, імени́тий, *з.* зна́чний, $с^о$ зна́т-.

МОСТИ́НА *(у підлозі)* до́шка, *з.* мостни́ця; *(в мості ще)* мостови́на.

МОСТ/И́ТИ вимо́щува- /за-/; *(міст)* будува́-; *(шлях)* брукува́-; *(А до Б)* примо́щува- /в-/; *(гніздо)* ви́-, звива́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ить** с-и ♦, з-й за♦, ~и́льник, $п^к$ ~и́льний, © вимо́щуючи.

МОСТИ́ТИСЯ вмо́щува-, угні́жджува-; розмі́щ-а́- /при-/; *(шлях)* брукува́-; **п.** збира́-, ма́ти на́-мір [мо́стивсь сва́та-], *(у кого)* мі́ти-, пну́ти-ся, ЦІЛИ- [ц. в зяті]; *(робити)* волі-; *(з $н^{ст}$ щоб)* пристосо́вуватися, примо́щува- [♦, щоб поживи́-]; *(- птахів)* КУБЛИ-; **я.** /$м^н$ **хто/ -иться** 1. с-и ♦, ра́дий у♦, мо́щений, примо́-щува- /у-, за-/, ©, 2. **що кублиться**[1];

ПРИМОСТИ́ТИСЯ /у-/, приткну́- ◊.

МОСЯ́Ж жо́вта мідь, $с^о$ лату́нь.

МОСЯЖЕ́ВИЙ мусянже́-, мося́жний, *с°* лату́н-.
МОТАНИ́НА > МЕТУШНЯ; & замотани́на.
МОТА́ТИ навива́-, накру́чу-, намо́ту- /роз-, об- +/; *(головою)* хита́ти, кива́-; *(хвостом)* маха́-; *(гроші) з*ⁿ три́нька-, МАРНОТРАТИ-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ мотá** с-и ♦, ра́дий на♦ /за-, об- +/, мота́льник, намо́туваль- /об- +/, *п*ᵏ мота́льний, намо́туваль- /об-/, *с*ᵏ мота́й- [мота́й-нерви звук], ©; **м. на ус** бра́ти на за́мітку *(д.* ро́зум*)*;
МОТА́ТИСЯ хита́-, хилита́-, теліпа́- ◊; *(в клопотах)* метуши́-, мотля́-; *р.* ТИНЯ-; ± МЕТАТИСЯ; **я.** /*м*ⁿ **хто/ -ється** 1. **я. теліпається**, 2. **я. метушиться**, 3. **я. тиняється**;
ЗМОТА́ТИСЯ, МОТНУ́- метну́-, ки́ну-, збігати, *о.* зліта́- ◊.
МОТИ́В мело́дія, на́спів, *ц.* глас; *(дії)* підста́ва, спону́ка, причи́на, при́від, пусковий механізм;
МОТИ́ВИ мотива́ція, мотивува́ння, мотиво́ва-.
МОТИВ/УВА́ТИ вмотиво́ву-, обґрунто́ву-, подава́ти моти́ви, *г.* узаса́дню-; *р.* випра́вду-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ ~у́є** с-и ♦, з-й обґрунтува́-, узаса́днювач, *п*ᵏ ~ува́льний, ~ацій-, узаса́днюваль-, для ~ува́ння, ©, ~у́ючи ◊.
МО́ТЛОХ *(у побуті)* непо́тріб, не́гідь, по́кидь, *ж*ⁿ барахло́, *(тканий ще)* ДРАНТЯ, ганчі́р'я, вере́ття, *р.* хабо́ття; *(металевий)* брухт; *(друкований)* макуля́ту́ра; *(- людей)* на́брід, шу́шваль, на́волоч, по́толоч, жу́жіль-сміття.
МОТО́Р двигу́н, руші́й; & мото́рчик.
МОТО́РНИЙ 1. *(човен) г.* мотор́овий; 2. ☺ промітни́й, спри́т-, жва́вий, енергі́йний, метки́й, шпарки́й, *о.* з ши́лом у сідни́ці; 3. *(- функції м'язів)* рухови́й, *р.* руші́йний.
МО́ТОРОШНИЙ жаски́й, жахли́вий, маркітний, *г.* макабри́ч-; *(голос)* замоги́ль-.
МО́ТОРОШНІСТЬ & мо́торош.
МО́ТТО афори́зм, (влу́чний /крила́тий/) ви́слів; *(до твору)* епіграф; *(чиє)* деві́з(а).
МО́ТУЗ лі́нва, кодо́ла, *с°* кана́т; *(з лози)* ужва́, вужі́вка; *(для худоби)* нали́гач; & МОТУЗОК, *з*ᵇ мо́ту́ззя.
МОТУЗО́К по́ворозка, шво́р-, *з.* шві́р-, *(з кручених ниток)* шнур, шнуро́к; & *д.* моту́зка.
МОТУЗ/Я́НИЙ ~ко́вий, шво́рко-, шнурови́стий.
МОГАМЕТА́НИН > МУСУЛМАНИН.
МО́ЧАР > БАГНО.
МОЧИ́ТИ змо́чува-, зволо́жу-; *(коноплі)* вимо́чу-; *(шкури)* /роз-/; **я.** /*м*ⁿ **хто/ мо́чить** с-и ♦, ра́дий ви♦ /з-, за- +/, мочи́льник, *п*ᵏ мочи́льний, *с*ᵏ мочи́- [мочи́морда], © вимо́чуючи;
ЗА♦♦♦ *(дощем) о.* засльози́-; *ж*ⁿ закатру́пи-;
РОЗМОЧИ́ТИ: р. язика́ *(вином)* /про-/ го́рло;
ПІДМО́ЧЕНИЙ *(авторитет)* підми́тий;
МОЧИ́ТИСЯ мо́кнути ◊, *(в рідині)* ква́ситися; *(до вітру)* відправля́ти малу́ нужду́, *е*ᵉ во́ду з се́бе пуска́-, *в.* сця́-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ -иться** 1. поки́нутий ♦, мо́чений, ква́ше-, 2. що відправля́ малу́ нужду́, с-и ♦, *в.* сцику́н; ± ВОЛОГНУТИ.
МОШКА́ *з*ᵇ мошкара́, мошва́.
МРЕЦЬ > МЕРТВЯК.
МРІ́ЙЛИВИЙ, МРІ́ЙНИЙ ☺ заду́ма-, замрі́я-; ± ФАНТАСТИЧНИЙ.
МРІ́ЙНИК фантазе́р, *(письменник)* фанта́ст, *к*ⁿ утопі́ст, *п*⁻° рома́нтик, *п.* Дон-Кіхо́т.
МРІ́ТИ боввані́-, маячі́- *д.* мрячи́-; *(- світло)* ле́две світи́-; *(- зорі)* мерехті́-, бли́ма-, миг(о)ті́-, зорі́-; *н°* світа́-; *р.* мрі́я-; **я. мріє**[1] 1. **я. бовваніє**, 2. що зоріє, зазорі́лий, *п*ᵏ МЕРЕХТЛИВИЙ, ©, 3. **я. мріє**[2] /> МРІЯТИ/;
ЗАМРІ́ТИ зазорі- ◊, *(веселкою)* загра́-, засвіти́тися; **з. на світ** *н°* СВІТАТИ.
МРІ́Я сон *(а.* стя́тої голови́*)*; *(заповітна)* бажа́ння, пра́гне-, жада́-; *(фантастична)* химе́ра;
МРІ́Ї ма́ри, мрія́ння, ма́рення, *о.* захма́рні за́мки; **нездійсне́нні ♦** сподіва́ння без наді́ї.
МРІ́ЯТИ ма́ри-, сни́- (вочеви́дь /*с°* наяву́/), *о.* захо́ди- у хма́ру, багаті́- ду́мкою; *(- що)* бажа́ /пра́гну-, жада́-/ *чого*; **я.** /*м*ⁿ **хто/ мріє**[2] с-и ♦, ра́дий по♦, замрі́яний /роз-/, заколи́са- /захо́пле-, окри́ле-, поло́не-/ мрі́ями, мрі́йник, *п*ᵏ (сно)мрі́йний, мрі́йливий, *о.* у мрі́ях /снах/, в поло́ні мрій, на крилах мрій, © мрі́ючи;
ВИ́/МРІЯТИ /*п°* при-/, ви́мари-, ви́сни- ◊; *(купу мрій)* намрі́я-;
ПОМРІ́ЯТИ *(довго)* /попо-/, попосни́- ◊;
РОЗМРІ́ЯНИЙ розма́рений ◊.
МРУ́ЖИТИ(СЯ) жму́рити(ся), щу́лити(ся);
МРУ́ЖИТИ *т*ᵏ *(очі)* ска́ли-, приска́люва-;
ПРИМРУ́ЖИТИ *(очі)* приска́ли- ◊;
МРУ́ЖИТИСЯ *т*ᵏ мру́жити о́чі.
МРЯ́КА мо́рок, пі́тьма, те́мрява, те́мінь, *п°* тьма, *д.* по́мерки; *(імла)* мрякови́на́, тума́н, мла; *(дрібний дощ)* мря́чка, мжи́чка, сльота́.
МРЯЧИ́ТИ (і)мжи́-, мжи́чи-, *о.* сі́я- (як крізь си́то); *д.* мрі́ти; **що мрячи́ть = що мжичить**.
МРЯ́ЧКА > МЖИЧКА.
МРЯ́ЧНИЙ із мря́чкою /мжи́чкою/, (і)мли́стий, тума́нний; *(день)* сльота́вий, сльот(я)ни́й.
МСТИ́ВИЙ помстли́вий, лихопо́мний; *с°* злопа́м'ятний, злопа́м'ятливий.
МСТИ́ТИСЯ *(на кім, над ким)* помща́-, чини́ти по́мсту, відпла́чува- /відпла́чу-/ *кому*, квита́тися з *ким*, плати́ти ті́єю ж моне́тою; *(аби на кому)* зганя́- злість /оско́му/; *д*ᵏ по♦; **я.** /*м*ⁿ **хто/ -и́ться** с-и ♦, гото́вий по♦, захо́плений /за́йнятий/ по́мстою, ме́сник, мсти́вець, *у*ᵖ помсти́тель, *п*ᵏ мсти́вий, помстли́-, © помща́ючись.
МУГИ́КАТИ курни́ка-, *(під ніс)* *(сти́ха)* наспі́вувати; & вимугі́ку-.
МУГИ́Р неоте́са, хам(ло́), мудь, мужи́к, ге́вал, мурло́, мурми́-, ЛОБУР, *(з козаків) і*ᶜ гніздю́х; & ♦я́ка.

МУДР/ЕЦЬ му́дра голова́, *і*ᴾ ~аґе́ль, розума́ка, *о.* Соломо́н, *як і.* ~ий; *(вчений)* мисли́тель, філо́соф, *у*ᴾ любому́др; & ~ій, ~у́н, ~а́к, му́дрик.

МУ́ДР/ИЙ розу́мний, досві́дче-, метико́ва-, *п*° сиво♦; *(ребус)* ~о́ваний; *(хід)* ви́важе-; *(вирок)* Соломо́нів; *(- очі)* прони́кливий, прови́д-; *(твір)* змісто́вний; *і*ᴾ хи́трий, хитро♦; & ♦, що аж, ~е́нький, пре♦, ~ю́щий, ~ува́тий, ~оголо́вий, доро́сло♦; аж-аж-аж-яки́й-♦;

МУ́ДРО розу́мно, вмі́ло, майсте́рно; хи́тро, лука́во; оба́чно, розсу́дливо, з ро́зумом ◊;

ЗАМУ́ДРО *(кому)* не *чийого* ро́зуму ді́ло; ◊.

МУ́ДР/ІСТЬ *(житейська)* до́свід, пра́ктика; & ~о́щі, ~о́та, *ж.* ~а́ція, *(мудре, що аж)* пре♦.

МУДРО́ВАНИЙ *(стиль)* му́дрий, мудрува́тий, карлючкува́-, викрута́с-; *(одяг)* ви́шуканий; ☺ хи́трий, хитрому́дрий, виверткий.

МУДРУВА́ТИ вимудро́ву-, розумува́ти, МЕТИКУ-, *ф.* крути́ти, мудри́-, химе́ри-, філосо́фува-; *(хитро)* хитрува́-, *о*ᴷ круті́йству-; *(фантазу-)* вига́ду-; *(над чим)* розду́му-, обмірко́ву-*що*; & перемудро́ву-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ мудру́є** 1. с-и ♦, з-й ви́♦, МУДРЕЦЬ, мудраґе́лик, *п*ᴷ *(хитро)*му́дрий, © мудру́ючи, 2. **я. роздумує**;

ВИ́МУДРУВА- ВИГАДА-, *(зиск)* ви́крути- ◊.

МУЖ *(державний)* *у*ᴾ ді́яч; *(у шлюбі)* *р.* чоловік.

МУЖВА́ *з*ᵇ *з*ᴴ мужи́цтво, мужики́, селя́ни, *г.* хло́пство, хло́пи́; ± МУЖИК.

МУЖИ́К селяни́н, *г.* хлоп, *ф*ᴾ Іва́н; *з*ᴴ селю́к, селе́пко; *р.* чоловік, мужчи́на; *з*ᵇ мужико́та.

МУЖИКУВА́ТИЙ мугиристий, дядькува́тий.

МУ́ЖНІЙ стійки́й, хоро́брий, безстра́шний, відва́ж-, смі́ли́вий, рішу́чий; *(юнак)* змужні́лий, *з.* ви́людні-; **му́жня** *(жінка)* одру́жена.

МУ́ЖНІСТЬ рішу́чість, хоро́бр-, відва́га, смі́ли́вість; *(зрілість)* змужні́лість.

МУЖНІ́ТИ зрі́-, става́- му́жнім, *о.* дохо́ди- літ, доро́ста- (сво́го ро́зуму), *з.* маторі́-, *(- неї)* матерні́-; *п.* міцні́-, розвива́тися, *п.* наро́щувати м'язи; **я.** /*м*ᴴ **хто/ мужні́є** с-и ♦, деда́лі мужні́ший, (вже) ма́йже змужні́лий /зматорі́-, ви́людні-/, © мужні́ючи, стаючи́ му́жнім;

ЗМУЖНІ́ТИ ви́людні- ◊; *(- дівчину)* ста́- на порі́; **що змужнів** змужні́лий, Ø.

МУЖЧИ́НА > ЧОЛОВІК.

МУ́ЗА *м*ᵐ *(одна з дев'ятьох Муз)* *п*⁻° боги́ня мисте́цтва; *(поета)* (джерело́) НАДХНЕННЯ; *п.* поети́чна тво́рчість [му́за Шевче́нка].

МУЗЕ́Й схо́вище релі́квій /па́м'яток істо́рії/, *(не сталий)* ви́ставка, виста́вчий са̲л̲ьо́н /за́ла/, *(картин)* карти́нна ґалере́я; ± ПАНТЕОН.

МУЗЕ́ЙНИЙ з музе́ю, нале́жний музе́ю; *(- річ)* *п.* старови́н-, рі́дкіс-, *к*ᴴ раритет-.

МУ́ЗИКА *(поезії)* гармо́нія; *ж*ᴹ орке́стра, *с*° орке́стр; *ф*ᴾ кло́піт [от і вся му́зика].

МУЗИ́КА музика́нт; *(на)* /*кобзу*/ кобза́р, /*скрипку*/ скрипа́ль, /*ліру*/ лі́рник, /*цимбали*/ цимбалі́ст, /*піяніно*/ пі̲я̲ні́ст, /*бандуру*/ бандури́ст; *(оркестри)* оркестра́нт; *(сольовий)* солі́ст; *ж*ᴹ орке́стр(а); & музи́чка;

МУЗИ́КИ *е.* гу́лянка, гу́лі, заба́ва, та́нці.

МУЗИ́ЧНИЙ *(рід)* музика́ль-; *(голос)* мелоді́й-.

МУ́КА стражда́ння, біль; *ф*ᴾ ка́ра [**одна́ м. з** *ким* су́щая ка́ра *хто*]; **м. му́ченицька** сибі́ри;

МУ́КИ катува́ння, мордува́-, торту́ри, *р.* кату́ші; *(витончені)* ♦ Танта́ла, Танта́лові ♦; **душе́вні (серде́ч-) м.** ♦ се́рця.

МУКА́ бо́рошно, мли́во, ме́ливо; *(худобі)* дерть; *п.* порошо́к, кру́пка; & муки́ч-, муки́ця, *п*ᴬ *де бо́рошно, там і по́рошно.

МУЛ 1. наму́л, глей, напли́нок; 2. > ОСЕЛ.

МУ́ЛИСТИЙ > МУЛКИЙ.

МУ́ЛИТИ[1]**; ЗАМУ́ЛИТИ** вкри́ти му́лом;

ЗАМУ́ЛИТИСЯ взя́- му́лом ◊; **я. заму́лився** заму́лений, *і.* заму́лисько, Ø;

ЗАМУ́ЛЕНИЙ: -ене місце заму́лисько.

МУЛКИ́Й му́листий, заму́лений, грузьки́й, глеюва́тий, глейки́й.

МУЛЛА́ > СВЯЩЕНИК.

МУЛЯ́Р *(на будові)* каменя́р.

МУЛЯ̲Т̲ > МЕТИС.

МУ́ЛЯТИ, МУ́ЛИ-[2] *(- тверде ложе)* дави́-; *(- чобіт)* те́р-, ти́сну-; *п.* непоко́ї-, докуча́-, набрида́-, турбува́-, гніти́-, не дава́- спо́кою; **м. о́чі** (по)трапля́- на о́чі, *ф*ᴾ попометля́тися в оча́х; **не м. оче́й** ***кому*** *г.* уступи́тися з оче́й; **я. му́ляє** 1. с-и ♦, *п*ᴷ мулький, ©, 2. **що докуча**;

ПОПОМУ́ЛЯТИ /на-/; **п. о́чі** попометля́тися в оча́х, *к*ᴴ ПРИМИГА- /> МИГАТИ/.

МУЛЬКИ́Й той, що му́ляє /тверди́й, шорстки́й, шкарубки́й, цупки́й/.

МУ́МІЯ 1. забальзамо́ваний труп, *п.* ☺шкі́ра й ко́сті, суха́р сухаре́м, 2. *(оксид заліза)* фа́рба; & *п*ᴷ *(ультра)мумія́стий.

МУНДИ́Р френч, *м*° кі́тель; & *д.* мунду́р

МУНДШТУ́К цига́рочник; *(на цигарках)* *г.* нау́с-.

МУНІЦИПАЛІТЕ́Т > МАҐІСТРАТ.

МУНІЦИПА́ЛЬНИЙ місько́й, комуна́льний.

МУР *(будівлі)* сті́на́; *(круг чого ще)* загоро́жа, /о-/.

МУРА/ВЛИ́СЬКО ~шник, ~вли́ще, ~ши́ще, ~вник, кома́ш-, *д.* ~шня, ~ко́вина, ~вли́ння; *(людське)* сто́впище, здвиг.

МУРАШИ́НИЙ мура́шко́вий, *д.* муравли́ний; **-и́на пра́ця** висна́жлива /*п*⁻° Сизи́фова/ пра́ця.

МУРА́/ШКА ~ха, ~ве́ль, *(лісогриз)* термі́т; *р.* кома́ха, кома́шка; & *д.* ~вка, *з*ᵇ ~шва́, ~шня́;

МУРА́ШКИ: м. /-а́хи/ бі́гают по ті́лу за́шпори по́за шку́рою хо́дять, си́роти проступи́ли.

МУРА́ШНИК > МУРАВЛИСЬКО,

МУ́РИЙ *(масть)* муру́гий, попеля́стий, темносі́рий /сіробу́рий/ з пля́мами; *(- шкіру)* смагля́вий, бруна́тний; & мурува́тий.

МУ́РИН не́гр, африка́нець, *і*ᶜ мавр, *як і.* чо́рний.
МУ́РКАТИ *(- людей)* бу́рка-; & мру́ка-, пому́ркува-, *(у відповідь)* відму́ркувати(ся); *д*ᵏ муркну-.
МУ́РКІТ муркота́[і]ння; & по́мурк.
МУРКОТА́[І]ТИ *(- кота)* му́рка-, мурча́-, воркота́-, мру́ка-, *п*ᶲ мур-мур; *(під ніс)* мурмота́[і]-.
МУРЛО́ і МУРМИ́ЛО > МУГИР.
МУРМОТА́[І]ТИ > БУБОНІТИ, МИМРИТИ.
МУРО́ВАН/НЯ *(кам'яна будова)* ~иця, *з.* мурівля, *(дім ще)* кам'яни́ця; *(камінне)* ви́кладка.
МУРУВА́ТИ вимуро́ву-, зво́дити, будува́-, спору́джу-; ***ф***ᴾ замуро́вува-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **мурує** с-и ≈, з-й споруди́-, будівни́к, будіве́ль-, спору́джувач, будівни́чий, *п*ᵏ будіве́льний, будівни́й, © муру́ючи.
В♦♦♦ *(у мур) г*ᵈ вмасти́-;
ВМУРО́ВАНИЙ *(у мур)* вма́щений;
МУРО́ВАНО! *с*ᵒ залі́зно!
МУ́СИ[І]ТИ бу́ти зобов'я́заним /зму́ше-, приму́ше-, пови́н-/, ма́ти [я ма́ю йти]; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **му́сить** зму́шений, пови́нен, *к*ᴴ зобов'я́заний, *ф*ᴾ що ма́є /*м*ᴴ хто ма́є, що ма́ють/ [всі, хто ма́є відпочива́ти], © му́сячи, му́сивши;
МУ́СИТЬСЯ *(зробити)* нале́жить.
МУСКУЛЯ́СТИЙ жи́лавий, м'язи́стий, м'язува́-.
МУСКУЛАТУ́РА > М'ЯЗ.
МУСУВА́ТИ *к*ᴴ *(чутки)* бра́- на язик(и́), перетира́- на язика́х, *(стало)* човпти́, *(перебільшуючи)* роздму́хува- кади́ло; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **мусує** с-и ♦, ра́дий взя́- на язи́к, роздму́хувач кади́ла, ©.
МУСУЛ(Ь)МА́НИН *(вірний ісляму)* мохаммеда́-, чалмоно́сець, *с*ᵒ магомета́нин, *з*ᴴ бусурме́н.
МУТА́ЦІЯ > ЗМІНА.
МУТИ́ТИ і МУТНИ́Й > КАЛАМУТИТИ і КАЛАМУТНИЙ.
МУ́ТРА га́йка.
МУ́ХА *(вбивця)* цеце́; & му́шка, *з*ᵇ мушва́, мушня́.
МУ́Ч/ЕНИК стра́д-, стражде́н-, /-а́ль-/, *г.* ~ень.
МУ́ЧЕНИЦЬКИЙ стра́/д-, ~ждаль-, ~жде́нний.
МУЧИ́ТЕЛЬ кат, розпина́тель; *(супостат)* гноби́тель, де́спот, тира́н; ***ф.*** вари́вода.
МУ́ЧИТИ завдава́- мук, катува́-, розпина́-, мордува́-, заму́чува-, бра́- на му́ки, залива́- са́ла за шку́ру; *(морально)* кра́я- се́рце /ду́шу/, тягти́ ду́шу з *кого*, смокта́- /сса́-/ се́рце; *(- думки)* турбува́-, хвилюва́-, не дава́- спо́кою /поко́ю/ *кому*, *ж*ᴴ му́ля-; *(пити кров чию)* тира́ни- *кого*, вари́- во́ду з; *(голодом)* мори́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **му́чить** с-и /охо́чий/ ♦, мучи́тель, розпина́-, кат(ю́га), *(у побуті)* вари́вода, *п*ᵏ кáтівський, катува́льний, мордува́ль-, заму́чуваль-, /*зуб*/ болю́чий, /*біль*/ гризу́-, ©.
МУ́ЧИТИСЯ стражда́ти, зазнава́- мук, КАРАТИСЯ; *(перти як віл)* мордува́-, вибива́- із сил; *(душею)* кара́- в душі, не́сти́ тя́гар у се́рці; *(з ким)* ма́- біду́ з; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-ться** с-и ♦, му́чений, мордо́ва-, като́ва-, тортуро́ва-, ві́ддана му́ки, му́ченик, стра́д-, *п*ᵏ страждéний, довготерпели́вий, © стражда́ючи;
НАМУ́ЧИТИСЯ намордува́-, набідува́-, настражда́-, попому́чи- ◊;
ПЕРЕМУ́ЧИТИСЯ 1. /з-, на-/, стоми-, намори́- /з-/, намордува́- /пере-/, 2. /від-/; ◊.
МУШКЕ́Т > РУШНИЦЯ; & мушке́тик.
МУ́ШЛЯ черепа́шка; & му́шель-, *п*ᵏ *му́шельний.
МУ́ШТРА *(військова)* муштрува́ння, ви́шкіл; *(служба) д.* муштра́вина.
МУШТРУВА́ТИ шко́ли-, вишко́люва-, вимуштро́вува-, тренува́-; ***п.*** навча́- /при-/; ***ж.*** вихо́вува-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **муштру́є** с-и ♦, покли́каний ви♦, муштрува́льник, тре́нер, *п*ᵏ муштрува́льний, тренува́ль-, ви́шкільний, © муштру́ючи.
МЧА́ТИ біг- /їха-, леті́-/ стріло́ю, леті́- на кри́лах, ♦ на по́вній па́рі; *(конем)* *(го́ном)* гна́-, гна́- *(як вітер)*, *з.* улягá-, *р.* тюпа́чи-; *(- час)* ле́том леті́-, ли́ну-, мина́-, збіга́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **мчить** с-и /зви́клий/ ♦, *п*ᵏ летю́чий, шпарки́й, швидки́й /гон-/, як ві́тер, *ф*ᴾ крила́тий, *о*ᵏ навза́відний, © з ві́тром навза́води;
ПОМЧА́ТИ погна́-, поле́ті- стріло́ю ◊;
ПРИМЧА́ТИ /до-/, пригна́тися ◊.
М'ЯЗ му́скул; & *г.* м'я́зень;
М'Я́ЗИ *з*ᵇ мускулятýра.
М'ЯЗИ́СТИЙ жи́лавий, МУСКУЛЯСТИЙ.
М'ЯКИ́Й не тверди́й, не цупки́й; *(тілом)* крихкоті́лий, ні́жний, пухки́й, крихки́й; *(віск)* еляспи́чний, пругки́й; *(волос)* тонки́й, шовко́вий, шовкови́стий; *(тон)* прие́мний, не дратівли́вий; *(звук)* ти́хий, приглу́шений; *(рух)* пові́ль-, плавки́й, *с*ᵒ пла́вний; *(обрис)* розпли́вчастий, невира́зний; *(норов)* посту́пливий, підда́тли-, ла́гідний, м'якосе́рдий; ☺ до́брий, серде́чний, чутли́вий, *(погляд ще)* ні́жний; *(докір)* че́м-, ввічливий, не рі́зкий; *(вирок)* не суво́рий, поблажли́вий; *(клімат)* морськи́й, помі́рний, те́плий; *(- меблі)* пружи́нний, пружи́новий; & м'яке́(се)нький, м'якісі́нький;
М'Я́КО *(варити яйце)* на м'я́ко.
М'ЯКОСЕ́РДИЙ м'яки́й се́рцем + М'ЯКИЙ (☺).
М'ЯКОТІ́ЛИЙ > М'ЯКИЙ *(тілом)*.
М'ЯКУ́Н ***б***ⁱ молю́ска, *с*ᵒ молю́ск.
М'Я́КШАТИ става́- м'якшим, м'я́кну-, розм'я́кшуватися /з-, по-/; лагідні́ти; *(- зуд)* ле́гша-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **м'я́кша** с-и ♦, ра́дий по♦, щора́з м'я́кший, пом'я́кшуваний /з-/, поле́гшу-, *п*ᵏ=%, ©;
ПОМ'Я́КШАТИ відта́ну- /*п*ᵒ відте́плі-/ се́рцем, відсе́рдитись, злагідні́ти, зм'я́кну- ◊.
М'ЯКШИ́ТИ зм'якшу́ва- /по-, роз-/, розмина́-; *(серце)* розчу́люва-, злагі́дню-, уласка́влю-; *(гіркоту)* посла́блю-; *(звук) л*ᴵ паляталізува́ти; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **м'якши́ть** с-и ♦, з-й по♦, пом'я́кшувач, злагі́дню-, уласка́влю-, *п*ᵏ м'якши́-

льний, пом'я́кшуваль-, для (по)м'я́кшення, ©.
М'ЯСА́Р різни́к, c^o м'ясни́к; & *м'яса́рня, $п^к$ *м'яса́рський.
М'ЯСИ́СТИЙ *(- тіло)* тіли́с-; *(плід)* сокови́-, *(- губи)* розква́сис-, п'явкува́-.
М'Я́С/О *(свіже)* свіжина́, *(молоде)* моложа́ти-, *(смалене)* смаля́ти-, *(коняче)* коня́ти-, кони́на, кобили-; *(куряче)* ку́ряти-, *(їжа)* ~и́во; *(на костях)* м'я́зи; *(цілого звіра)* ту́ша; *(кавуна)* м'я́куш; & ~це́, $п^к$ $с^к$ *-м'ясий [червоном'ясий].
М'ЯСОЇ́Д м'ясоже́р.
М'ЯСОРУ́БКА *п.* війна́, кровопролиття́; та́бір сме́рти.
М'Я́ТИ ти́сну-, стиска́-, розмина́-, *р.* м'яшку́ри-, *(солому +)* ме́рви-; *(одяг)* вимина́-; *(папір)* бга́-, жма́ка-; *(слова)* розтяга́-, витиска́- з се́бе; **я.** /$м^н$ **хто/ мне** с-и ♦, ра́дий розі♦ /ви́-/, м'я́льник, жма́кало, *р.* бгач, *(річ)* м'я́ло, $п^к$ м'я́льний, бга́ль-, $с^к$ -м'я́ка [кожум'я́ка], © мнучи́; **я. мнуть** розми́на-, розми́натий ◊.
М'Я́ТИЙ бга́ний, *(папір)* (по)жма́ка-, *(- солому)* (з)ме́рвле-; $ф^р$ розми́на-, розми́натий ◊, & ви́♦ /розі-/; **м'я́те мі́сце** м'я́тина /прим'я́ти-/, (м'я́тий) ріве́ць;
ЗІМ'Я́ТИЙ зі́бганий, зіжма́ка-, зжу́жмле- ◊.
М'Я́ТИНА ум'я́ти- /при-/, бга́нка, м'я́тий ріве́ць.
М'Я́ТИСЯ вимина́-; *п.* *(нерішуче)* вага́-, му́ля-, те́ртися-♦, *в.* мику́ли-; *(не квапитися)* га́я-; *(біля кого)* те́р-, крути́-, ошива́-; **я.** /$м^н$ **хто/ мне́ться** с-и ♦, ле́гко М'ЯТИЙ, з-й ♦, $п^к$ м'я(т)ки́й, глевки́й, гли́зявий, ☺ нерішу́чий, огля́дистий, невпе́внений, не зна, на яку́ ступи́ти, ні в сих, ні в тих, © мнучи́сь, м'я́вшись.
М'ЯЧ $б^з$ опу́ка; & м'я́чик.

Н

НА $ф^р$ під [**н. ли́пень** під л.], над [*(піти)* **н. мо́ре** над м.]; **аж н.** на самісі́ньку [**зліз аж на го́ру**].
НА! бери́! візьми́! держи́! ма́єш! **на тобі** ось, от;
НА́ТЕ! беріть! ◊; **н. вам** ось, от.
НАБА́ВКА *(платні)* на́кидка, на́двишка; *(ціни)* на́цінка; *(додаток)* надда́ток.
НАБАВЛЯ́ТИ *(ціну)* підви́щува-, підно́си-; *(плату)* збі́льшува-; *(крок)* наддава́-; *(сили)* /до-/; **я.** /$м^н$ **хто/ набавля́** с-и ♦, згі́дний /змуше-, рад/ наба́ви-, набавля́ч, $п^к$ наба́вчий, ©.
НАБАГА́ТО *(з* $н^{ст}$ $с^л$ *краще, швидше +)* бага́то, зна́чно, куди́, дале́ко, ге́ть то [куди́ кра́ще].
НАБЕРЕ́ЖНИЙ надбере́жний /по-, при-/.
НАБИВ/А́ТИ напиха́-, нато́птува-, напако́ву-, натовкма́чу--; *(кишеню ще)* напо́вню-; *(голову)* забива́ти, начиня́-; *(люльку)* *г.* наклада́-; *(обруч)* наса́джува-; *(кріс)* $с^о$ заряджа́-, $з^2$ ладува́-; *(підбори)* підбива-; *(брилу)* /роз-/; *(у землю)* /за-/, вганя́-; **н. оско́му** оско́ми-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~а́** с-и ♦, ра́дий /з-й/ наби́-, ~а́льник, ~а́ч, $п^к$ наби~а́льний, ~чий, ©;
НАБИ́ТИ *(міх)* набга́-; *(дичину)* навбива́-, *(пику)* натовкти́, *(гулю)* навари́-; ◊; **що -и́в оско́му** заоско́млений;
НАБИ́ТИЙ ☺ поби́-; *(пакет)* на́пханий, напако́ва- ◊; *(людьми)* перепо́вне-.
НАБИВ/А́ТИСЯ напо́внюва- /-ня́-/, напиха́-, нато́птува-; *(з чим)* НАПРОШУВА-; *(куди)* нато́впплюва-, натиска́-, нарина́ти; & ♦, як оселе́дців у ді́жку; **я.** /$м^н$ **хто/ -є́ться** с-и ♦, ~аний, напако́вува-, нато́птува- ◊, $п^к$ ~ни́й /ви-/, ©.
НАБИРА́ТИ /з-/, бра́-, *(воду)* черпа́-, *(повітря)* вдиха́-; *(висоту)* забира́-, ширя́- ви́ще й ви́ще; *(на працю)* НАЙМА-; *(шрифт)* склада́-; *(число телефону)* накру́чува-, наці́кува-; *(матерію)* купува́-; *(ваги)* набува́- *що*; *(форми)* прибира́-; **я.** /$м^н$ **хто/ набира́** с-и ♦, ра́дий /згі́дний/ набра́-, набира́ч, $т^к$ склада́ч, $п^к$ набира́льний, склада́ль-, набиру́щий, для набо́ру /скла́ду/, за́йнятий –ром /склад-/, ©;
НАБРА́ТИ: н., як бі́дний в то́рбу діста́- на горі́хи.
НАБИРА́ТИСЯ *(гостям)* /з-/, схо́ди-; *(сили)* убива́- в си́лу /пі́р'я/; *(на працю)* найма́-, вербува́-; *(досвіду)* навча́-, переймати /запозича́-/ *що*; *(пива)* НАПИВАТИСЯ, *д.* набува́-; *(водою)* НАСИЧУВА-, насо́чува-, просяка́ти; **н. сил ♦** на си́лі; **я. -є́ться** с-и ♦, наби́раний, скла́да-, $п^к$ набо́ристий, ©;
НАБРА́ТИСЯ *(мулу)* наму́ли-; *(бід)* нате́рпі-, зазна́ти /на-/, набі́г- ли́ха; ◊; **я. -вся біди** покра́яний го́рем; **н. *чого*, як жа́ба му́лу** пересити- *чим*; **набере́шся біди** б. не відкида́є-.
НАБІГА́ТИ *(з розгону)* наска́кува-, натика́тися; *(- хвилі)* нако́чува-; /*бурю*/ наліта́ти; *(військом)* напада́-; *(на обличчя)* покрива́- *що*; *(- спогад)* вирина́-, наверта́тися, /*сльози ще*/ з'явля́-, *г.* ти́сну- до очей, виступа́ти; *(на крик)* збіга́тися; *(- діла)* нагрома́джува-, набира́- /з-/, /*воду ще*/ натіка́ти; *(на думку)* спливва́-, спада́-; *(- літа)* сповня́тися; *(кров'ю)* налива́-; *(- гулю)* з'являя́-, виска́кувати, сіда́-; /*масив зелені*/ наступа́-; **я.** /$м^н$ **хто/ набіга́** с-и ♦, набі́ганий, нако́чува-, наска́кува-, *(зморшками)* мо́рще-, *(кров'ю)* нали́ва-, ©;
НАБІ́ГТИ *(лиха)* набра́тися, *(пранціб)* пійма́ти *що*; *(втрачене)* знайти́; *(- свята)* надійти́, наста́-; ◊; **що набі́г** набі́глий /над-/, Ø.
НАБІ́Й патро́н; *(гармати)* га́рматень, $с^о$ снаря́д, *(деінде)* заря́д; $з^2$ $з^б$ *(набої +)* стрі́льно́.
НА́БІЛ моло́чні проду́кти, молоко́, *з.* ді́йливо.
НАБІ́ЛО *(переписати)* на́чисто, остато́чно, *(пофарбувати)* у бі́лий ко́лір.
НА́БІР на́борг, у борг, у креди́т, на ві́ру, на

сло́во.

НАБІ́Р *(дія)* набира́ння; *(набрані люди)* попо́вне-, *(висоти́)* $а^в$ забира́-; *(струментів)* КОМПЛЕКТ, *(карт)* коло́да.

НАБЛИЖА́ТИ /з-/, *р.* наближа́тися; *(річ до речі)* присува́ти; *(дію)* приско́рю-; & набли́жу- /з-/; **я.** /$м^н$ **хто/ наближа́** с-и ≈, з-й /покли́ка-/ набли́зи-, набли́жувач /з-/, для набли́ження, ©.

НАБЛИЖА́ТИСЯ *(до чого)* /з-/, зближу́ва- /на-/, (щора́з) бли́жчати, добіга́- *чого* [добіга́- кінця́], *о.* стоя́- на поро́зі *чого*, *(до землі)* припада́-; *(- дату)* надхо́ди-; *(- смерть)* бу́- за плечи́ма; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ≈, набли́жуваний /з-/, вже (зо́всім) близьки́й, щора́з бли́жчий, *о.* вже на підхо́ді, ©;

НАБЛИ́ЗИТИСЯ доступи́-, приступи́ти бли́жче ◊, *(тісно)* підійти́;

НАБЛИ́ЖЕНИЙ *(царя)* $о^к$ прибі́чний; ◊.

НАБЛИ́ЩЕНИЙ начи́щений до бли́ску.

НАБОЛІ́ЛЕ *як і.* $ф^р$ жалі [ви́лити ж.].

НАБОЛІ́ЛИЙ *(- тіло)* змучений /на-/, наморсо́ва-; *(- душу)* переболі́лий, пережи́тий; *(- проблему)* назрі́лий, пеку́чий, болю́-, накипі́лий.

НАБРИДА́ТИ /о-/, надокуча́-, ДОКУЧА-, *д.* насти́рюватися, *г.* навкуча́ти, *о.* гри́з- /скребти́/ го́лову, ліз- осо́ю в /межи́/ о́чі, сиді- в печінка́х, стирча́- більмо́м в о́ці, стоя́- кілко́м у го́рлі; *(присутністю)* му́ля- о́чі; **я.** /$м^н$ **хто/ набрида́** с-и /зви́клий/ ≈, причі́па, іржа́, сльота́, смола́, нудя́р, $п^к$ набри́дливий /о-/, осору́жли-, насти́рли-, (на)доку́чли-, зану́дли-, *(харч)* оско́мний, ©; **хто ніко́ли не набрида́** за́вжди люб'я́зний;

НАБРИ́ДНУТИ осточорті́-, (з)осору́житися, *о.* кишки́ прогри́зти, $о^к$ зосору́жі-, *р.* ости́гну-, розлюби́тися, *г.* $н^о$ навку́чи-; **що набри́д** НАБРИДЛИЙ, Ø.

НАБРИ́ДЛИВИЙ > ДОКУЧЛИВИЙ.

НАБРИ́ДЛИЙ насточорті́лий, оги́д-, остоги́д-, осточорті́-, $о^к$ зосоружі-.

НА́БРІД шу́шваль, на́волоч, по́толоч, не́гідь, не́чисть, по́кидьки, (людськи́й) мо́тлох, смі́ття, непо́тріб, $ж^м$ своло́та, $о^к$ жу́жіль-смі́ття.

НАБРІ́ХУВАТИ /об-/, нагово́рюва-, зво́ди- на́клеп, наплі́та-, обмовля́-, накле́пува-; *(потай)* нашіптува-; **я.** /$м^н$ **хто/ набрі́хує** с-и ≈, ради́й набреха́-, БРЕХУН, накле́пник, оббрі́хувач, $п^к$ брехли́вий, ©.

НА́БРЯК о́пух, пухли́на, пухля́ти-, пухлени́-, набря́кліcть, *г.* на́бреск.

НАБРЯКА́ТИ розпуха́- /о-, на-/, бубня́ві-, $с^о$ набуха́-; *(від вологи)* роздима́тися, розши́рюва-, роздува́-; *(- бруньки)* набро́щува-, налива́- (со́ком); **я.** /$м^н$ **хто/ набряка́** с-и /поки́нутий/ ≈, щора́з пухлі́ший, вже ма́йже набря́клий /розпу́х-, розду́тий/, ©;

НАБРЯ́КНУТИ набуча́ві- ◊; **я. набря́к** НАБРЯКЛИЙ, Ø;

НАБРЯ́КЛИЙ набубня́ві-, набуча́ві- ◊.

НАБУВА́ТИ діста́ва- ЗДОБУВА-, купува́-, $к^н$ придбава́ти, *д.* придбо́ву-; *(працею)* доробля́тися; *(майно)* нажива́ти, накопи́чу-, нагрома́джу-, ± ДБАТИ; *(значення)* набира́-, *(форми)* /при-/; **я.** /$м^н$ **хто/ набува́** с-и ♦, спра́глий /охо́чий/ набу́-, (по)купе́ць, призби́рувач, $к^н$ НАБУ-, $н^I$ загре́ба, $п^к$ набу́тливий, ©;

НАБУ́ТИ надба́- ◊; **що набу́в** НАБУТИЙ;

НАБУ́ТИЙ нажи́-, на́дбаний ◊; *(досвід)* нагрома́дже-, накопи́че-, здобу́тий, наста́раний.

НАБУВА́Ч $к^н$ призби́ру-, $н^I$ загре́ба, раб мамо́ни, нажива́тель, нажива́ч, *г.* доробке́вич, $ф^р$ заробітча́нин.

НАБУ́ТОК *і* **НАБУТТЯ́** > НАДБАННЯ.

НАВА́ЖУВАТИСЯ *(на що)* /з-, від-/, ва́жи-, НАСМІЛЮВА- /о-/, пуска́-, наду́мува-; збира́- з си́лою, набира́- ду́ху, ма́ти /бра́- на се́бе/ смі́ли́вість; *р.* ма́- на́мір, вирі́шува-, збира́тися; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** насмі́лений, сло́вне- відва́ги, *г.* рі́ше-, *і.* відчайду́х, відчая́ка, одчайдуша́, $п^к$ одва́жний, рішу́чий, гото́вий (на все), зважли́вий, © відки́нувши страх, набра́вшися ду́ху;

НАВА́ЖИТИСЯ наду́матися ◊.

НАВА́ЛА на́пад, $у^р$ вто́ргнення, наше́стя, *р.* пото́-па, *з.* на́хід, $к^н$ інва́зія.

НАВА́ЛОМ $з^н$ ку́пою, на́сипом; $п^о$ нава́льно.

НАВА́ЛЮВАТИ *(на кого)* /з-/, наклада́- /по-/; *(чого)* нагрома́джува-, насипа́-, накида́-, нако́чува-; **я.** /$м^н$ **хто/ нава́лює** с-и ♦, ра́дий навали́-, нава́лювач, наклада́ч, $п^к$ навалювальний, $о^к$ нава́льчий, ©;

НАВАЛИ́ТИ наве́рга-, наверну́- ◊; *(людей)* $н^о$ насу́ну-, нати́снутися.

НАВА́ЛЮВАТИСЯ: н. чо́рним мішко́м застеля́ти /покрива́-/ чо́рною хма́рою.

НАВА́ЛЬНИЙ *(нестримний)* гінки́й, прудки́й, блискави́чний, $о^к$ цуна́м-, $с^о$ стрімки́й, стрімли́вий; *(смертоносний)* нищівни́й; *(- пашню)* бу́й-; *(гуркіт)* си́ль-; *(- працю)* невідкла́д- /терміно́вий/ і зава́льний; *(крок)* розго́нистий, сягни́с-; *(вітер)* рвучки́й, шпарки́й, пори́вчастий, поривни́й, шква́ль-; *(- зиму)* снігови́-; *(- хмари)* густи́й, грозови́й.

НАВАНТА́ЖЕННЯ наванта́га, тяга́р; $з^{-п}$ заванта́женість; *(обов'язками)* обтя́ження.

НАВАНТА́ЖУВАТИ вантажи-, ладува́-, заванта́жу-, *(працею)* обтя́жу-; **я.** /$м^н$ **хто/ наванта́жує** с-и ♦, з-й наванта́жи-, вванта́жник, $п^к$ ванта́жний, наванта́жуваль-, ©.

НАВВИ́ПЕРЕДКИ навза́води, оди́н попере́д о́дного, наперего́ни.

НАВВИ́ПИНКИ стру́нко, ви́струнчено, ви́струнчившись.

НАВДИВОВИ́ЖУ напро́чуд /-ди́в/, на(пре)ди́во, надзвича́йно; ду́же до́бре, чудо́во, хіба-ж-та́к, аж о́н як.

НАВЕРТ/А́ТИ /по-/; *(гори)* ве́рга-, НАВАЛЮВА-, нагорта́-; *(бесіду)* /з-/, міня́-, спрямо́вува-; *(на свій бік)* прихиля́-; *(на віру)* /с-/ до *чого*, c^o оберта́- в; *(утрачене)* НАДОЛУЖУВА-; *(убік)* зверта́-, *(худобу)* /за-/, *(вину)* спиха́-, перекла́да́-; *(києм)* би́-; *(тугу)* наклика́-, наганя́-; **н. до себе́** прихиля́- /прив'язува-/ до се́бе; **я.** /$м^н$ **хто/ нагорта́** с-и ♦, ра́дий /з-й/ нагорну́-, ~а́йло, нагорта́й-, нагрома́джувач, $п^к$ нагорта́льний, ~а́ль-, $с^к$ наверни́- [наверни́-душу], ©.

НАВЕРТА́ТИСЯ *(на думку)* спада́ти; **н. на ду́мку** лі́зти в го́лову; **н. на о́чі** лі́зти в о́чі.

НА́ВЕРТОМ: одни́м н. одни́м на́ворот- /за́ход-, на́пад-, ри́п-, ра́з-/; ± НАСКОКОМ.

НАВЕ́РХ наго́ру /у-/; на ви́щий по́верх; *(у шахті)* на-гора́.

НАВЕСНІ́ весно́ю, *(на початку весни)* напро́весні, *(весняною порою)* об весні́; $п^о$ розквіта́ючи, у ро́зквіті /сил/; & $х^а$ на весні́.

НАВЗА́ВОДИ $п^р$ > НАВВИПЕРЕДКИ.

НАВЗАМІ́Н $п^р$ в замі́н, в о́бмін, на замі́ну.

НА(В)ЗДОГА́Д $п^р$ навдога́д; *(наосліп)* навмання́.

НА(В)ЗДОГІ́Н навздогі́нці, у дого́ню /дого́нь/; *(гукати)* у спи́ну.

НА́ВЗНАК $п^р$ навзнаки́, ГОРІЛИЦЬ, горі́че́рева, на спи́ні, /*падати*/ кри́жем, тру́пом. на спи́ну.

НАВИ́ВОРІТ *(одяг)* догори́ спо́дом, спо́дом назо́вні; $ж^м$ навпаки́, нао́па́к, за́дом напере́д, назворо́т, г. проти́вно; & наві́дворіт.

НАВИ́ЛІТ $п^р$ > НАСКРІЗЬ.

НАВИСА́ТИ *(над чим)* ви́сі-; *(- загрозу)* зависа́-, ви́сі- ті́нню; **я.** /$м^н$ **хто/ нависа́** схи́лений /нави́слий/ над *чим*, *(- загрозу)* (цілко́м) реа́льний, $п^к$ $п^о$ нави́сливий, *т.* наві́сний, $п^{-о}$ нави́слий /з-, за-/, © нависа́ючи.

НА́ВИЧКА /з-/, ± ВИХВАТ-; *(уміння)* $с^о$ на́вик.

НАВІВА́ТИ *(кому)* наві́ю-, $г^д$ вмовляти *кого*; *(думку +)* уро́юва-, наганя́-, надиха́-, наклика́- /ви-/; *(прохолоду)* прино́си-, *(сніг)* /на-/, намі́та́-; *(жах)* прище́плюва-, вселя́-; **я.** /$м^н$ **хто/ навіва́** с-и ♦, з-й наві́я-, наві́ювач, уро́ю-, інспіра́тор, $п^к$ наві́ювальний, ©;

НАВІ́ЯТИСЯ уро́їтися ◊; **я. наві́яно** уро́єний.

НАВІҐА́ЦІЯ морепла́вство /-пла́вання/, судноп ла́вство; судноводі́ння; *(період)* навіґаці́йний сезо́н.

НАВІ́ДЛІГ наві́длі, наві́дліт, з-за плеча́ /плече́й/, $о^к$ розго́нисто, $с^о$ наві́дмах, з плеча́.

НАВІДРІ́З рішу́че́, категори́чно, наві́дру́б.

НАВІ́ДУВАТИ *г.* навіщати; ± ВІДВІДУВАТИ;

НАВІ́ДАТИ навісти́ти ◊, завіта́ти до *кого*.

НАВІ́ДУВАТИСЯ *(до кого)* вчаща́ти, наверта́тися, захо́дити, забіга́-, відві́дува- /на-/ *кого*; *(куди) $ж^м$* зазира́- до *чого*; ± НАГЛЯДАТИ;

НАВІ́ДАТИСЯ завіта́ти ◊.

НАВІЖЕ́НИЙ БОЖЕВІЛЬ-, слаби́й на го́лову, наві́сни́й; *(- вдачу)* неврівнова́же-, нестри́ма-, шале́-, **як і.** зайди́голова; *(звичай)* ди́кий, безглу́здий.

НАВІЖЕ́НСТВО божеві́лля, шале́нство; дур, ду́рість; & навіже́ність.

НАВІ́К наві́чно, наві́ки, НАЗАВЖДИ, ♦-ві́ки, ♦-вікі́в, наві́ки-вікі́в.

НАВІ́СНИ́Й $з^п$ *(вогонь)* $в^й$ *у.* крути́й.

НАВІСНИ́Й навіже́-, БОЖЕВІЛЬ-; *(крик)* несамови́тий, шале́ний, ди́кий; *(ворог)* ненави́сний, огид-; **т.** начі́пни́й, вися́чий.

НАВІСНІ́ТИ божево́лі-, втрача́- ро́зум, *р.* наві́жені-; *(зі злости)* шал(ен)і-; ± ХИЖІ-; **я. наві́сніє = я. божеволіє**;

ЗНАВІСНІЛИЙ оскажені-, осатані-, озвірі-; *(-стихії)* розбурханий, шале-; *(клопіт)* набридлий, остогид-, осточорті-, обрид-.

НА́ВІТЬ аж (і) [я аж (і) ча́рку поста́вив], ба [слова́ жа́рту, ба ї́дко́го гу́мору], був [хоч би б. замо́вк], про́сто аж [п. аж су́мно], © і то [**я і то був** ♦ я б.], і той, і та, і ті [діти і ті бігли], **і** [ховав, щоб не знав <u>і</u> де], й [**не дім, а хто <u>й</u> зна що** <u>♦</u> не дім, а х. з. щ.]; **н. і** $о^к$ аж [аж сюди́ чу́ти]; **н. не** і не [**<u>і</u> не гля́нув** <u>♦</u> не г.], не то що, а й [<u>**не то що, а й**</u> **не гля́нув** <u>♦</u> не г.]; **а н.** ба [не аж по сме́рті, ба за́раз]; **і н.** аж [**і н. присів** аж присі́в]; **що н.** аж [гнув, аж упа́в].

НА́ВІЧ *(побачити)* на вла́сні о́чі, особи́сто; *(при всіх)* на оча́х, пе́ред очи́ма, вочеви́дь, нао́чно; *р.* очеви́дно; ± ВОЧЕВИДЬ.

НАВІ́ЩО на́що /по́-/, з яко́ю мето́ю, $е^м$ на бі́са, на (яко́го) ді́дька /яку́ хоро́бу, яку лиху́ годи́ну/; чому́, для чо́го, з якої причи́ни /ре́чі/, чого́ ра́ди, чого́ це; **н. пішо́в?** і чого́ ото́ пішо́в?;

НАВІ́ЩОСЬ на́щось, по́щось, для чо́гось.

НАВІ́ЮВАТИ > НАВІВАТИ.

НАВІ́ЯННЯ *(гіпноз)* на́клик, накли́ка-, уро́є-, прище́пле-, на́дих, $к^н$ суґе́стія; *(дія)* наклика́ння, наві́юва-, прище́плюва-, уро́юва-.

НАВКИДЯ́ кидькома́, на́вки́дь, на́вки́дьки, навкидячá, $о^к$ ки́дьма.

НА́В(С)КІС скі́сно, & нав(с)коси́, навкосяка́, напере́косяк.

НАВКО́ЛИШНІЙ /дов-, нао-/, навкру́жній, $о^к$ наоко́ль-.

НАВКОЛИШНІСТЬ > ДОВКІЛЛЯ; & навкі́лля.

НАВКО́ЛІШКАХ *(стояти)* на колі́нах, укля́к(нув)ши; & навко́люшках.

НАВКО́ЛІШКИ *(стати)* навко́люшки, навко́лінки, навко́лінці, на колі́на.

НАВКО́ЛО $п^р$ *(де)* навкруги́ /дов-, о-/, ДОВКОЛА, *р.* навкі́л, навдо́коло, окі́л; $п^{рк}$ навкру́г, довкру́ж, кру́г.

НАВКРУ́Г(И́) > НАВКОЛО; *(їхати)* на́взбіч.
НАВЛЕ́ЖАЧКИ > ЛЕЖАЧКИ.
НАВМАННЯ́ *(без певности)* нао́сліп, бе́збач, *д.* навга́дь, *п°* навпопа́д; *(будь-куди)* світ-за́очі, куди́ о́чі спа́ли; *(гатити)* як сліпи́й соки́рою /без розбо́ру/; *(обирати)* навздога́д; *(сліпма)* навпо́мацки; & навмани́, навманці́.
НАВМИ́СНИЙ /у-, ЗУ-/, *(із злим наміром)* зловми́сний, заду́маний;
НАВМИ́СНО[Е] /ЗУ-/, нарочи́то, свідо́мо; на зло, спеція́льно, на́ро́ком, з ро́змисл-.
НАВО́ДИТИ *(поліцію)* /при-/; *(на слід)* скеро́вува-, спрямо́вува-, *(кріс ще)* рихтува́-, націлюва-; *(слова)* цитува́-; *(на думку)* напрова́джува-, наштовхува-; *(жах)* виклика́-, наганя́-, завдава́- *чого*; *(міст)* перекида́-, проклада́-, споруджа́-; *(на гріх)* штовха́-, спонука́-; **н. блиск** чи́сти- пір'я; **н. до́відки** *ш.* збира́- да́ні, допи́туватись; **н. лад** опоряджа́-, роби́- /дава́-/ л.; **я. /м**ⁿ **хто/ наво́дить** с-и ♦, ради́й навести́, націлювач, *п*ᵏ навідни́й;
НАВЕ́СТИ́ напрова́ди- ◊; **н. поря́док** опоряди́-, да́- лад /*р.* гара́зд/; **н. біду́** > НАКЛИ́КА-.
НАВО́ДНЮВАТИ *(площу)* зато́плю-, залива́ти; *(ринок)* перепо́вню-; **я. /м**ⁿ **хто/ наво́днює** с-и ♦, зго́дний затопи́-, наво́днювач, зато́плю-, *п*ᵏ повене́вий, для зато́плення, ©.
НА́ВОЛОЧ *з*ᵇ > НАБРІД; *о*ᶟ ПАСКУДА, МЕРЗОТА, шку́ра.
НА́ВОРОТ *(один цикл)* за́хід, на́пад, на́верт, раз [одни́м ра́зом], цикл, *ф*ᴾ рип; **дру́гим -ом** дру́гим ра́зом; ± НАВЕРТОМ, НАСКОКОМ.
НАВПАКИ́ *(цілком протилежно)* навиворіт, за́дом напере́д, *д.* назворо́т, *ф*ᴾ вла́сне, що [в., що не був], *і*ᶜ *г.* проти́вно; *(у зворотньому напрямі)* навспа́к; *(казати)* всу́переч, навідворіт, наперекір; *п*ᴾᴷ *(у протиле́жному на́прямі)*, про́ти [навпаки́ со́нця]; & *з.* на́опа́к, навпа́к; **з то́чністю до навпаки́** на 180°.
НАВПЕРЕ́ЙМИ навпере́хре́ст, *с°* напере́різ; *(перебиваючи одне одного)* навперебі́й, навпере́бивки, оди́н з-пе́ред о́дного /дру́гого/; *жᵐ* наввипередки, навпере́стриб.
НАВПЕРЕ́БИВКИ навперебі́й, перебива́ючи одне́ о́дного, *ф*ᴾ навпере́йми, наввипередки.
НАВПЕРЕБІ́Й > НАВПЕРЕЙМИ.
НАВПЕРЕ́МІНКИ[КУ] навперемін, на зміну.
НА́ВПІЛ надвоє, наполовину, пополовині, півна-пів, *р.* вполовину, впіл.
НАВПО́МАЦКИ навпо́лапки, ма́цаючи, обма́цуючи, сліпу́ючи; *п.* нао́сліп, навманя́.
НАВПО́ЧІПКИ навкаря́ч- *д.* напри́куч-, по́чіп-, кузько́м
НАВПРОСТЕ́ЦЬ навпрожки́, навпряме́ць, навпрямки́, навпрямці́, прямце́м, прями́м хо́дом, *к.* на́впрост, *(казати)* відве́рто, про́сто, пря́мо, без церемо́ній /на́тяків, викрута́сів/.
НА(В)ПРО́ТИ насу́проти, *а.* візаві; *(їхати)* назу́стріч; *п*ᴾᴷ про́ти.
НАВРО́ЧЕННЯ наслання́, накли́ка-, *е.* уро́к(и).
НАВРО́ЧИТИ > УРОЧИТИ.
НАВРЯ́Д навря́д чи; сумнівно, щоб, го́ді пові́рити, що, *з.* троха́ лиш, *к.* чи й [чи й почу́в].
НАВСИ́ДЯЧКИ навси́дь-, си́дяч-, си́дьма, си́дячи.
НАВСІ́БІЧ на всі бо́ки, напра́во, налі-, взад і впере́д.
НАВСКА́Ч чва́лом, учва́л, навско́ки́, навско́чки.
НАВСКОСИ́ навкоси́, на́вскіс, на́вкіс(ь), навкося́, *жᵐ* (нав)косяка́, ско́сом.
НАВСПА́К у проти́вний бік, *д.* на́взворіт, *к*ⁿ у протиле́жному на́прямі.
НАВСПРА́ВЖКИ (на)спра́вді, ді́йсно, по-спра́вжньому, як нале́жить; серйо́зно, не на жарт.
НА́ВСТІЖ наро́зтвір, наро́зтіж, о́твором, нао́твір, *о.* на всю широчі́нь; *п. (- душу)* наро́зхрист; & на́стіж, на́встяж, на́встежки.
НАВСТО́ЯЧКИ сто́яч(к)и, навсто́йки, на ногах, *д.* сто́я; *(навсторч)* СТОРЧ.
НАВСУ́ПЕРЕЧ всу́переч, на́сторч, на́криво, насу́проти, *с°* наперекір, *д.* на́вкір(ки); *(на зло)* на збитки; **н. до́лі** *с°* наперекір д.; **н. стихі́ям** щоб пе́кло засміялось /чортів ко́лька взяла́/.
НАВТІКАЧА́ навті[е́]ки, дра́ла, драпака́.
НАВТЯКИ́ навтямки́, на́тяком, на́тяками, натяка́ючи, навздога́д буряків (щоб дали́ капу́сти).
НАВУ́ШНИК *(у телефоні)* слу́хальце, *(у шапці)* кла́пан; ☺ шепту́н, стука́ч, ФІСКАЛ; ± СЛУХАВКА.
НА́ВХИЛЬКИ НАХИЛЬЦІ, *к.* хи́льки.
НА́ВХРЕСТ хресто́м, хрест-на́вхрест, впере́хрест, *р.* (на)о́хрест, *к*ⁿ хрестопо́дібно.
НАВЧА́ЛЬНИЙ *с°* учбо́вий; *(рік)* шкільни́й; *ф*ᴾ педагогі́ч-.
НАВЧА́ННЯ́ уче́ння, нау́ка, вчиття́, сту́дії, *с°* учо́ба, *з.* уче́ніє, *д.* учба́.
НАВЧА́ТИ *(чого)* вчи́-, *ф.* підко́вува- (на всі чоти́ри); *(кого)* шко́ли-, *т*ᴾ піду́чува-; *(у школі)* виклада́-; *(звірів)* муштрува́-; *(виховува-)* навча́-, напу́чува-, напоумля́-, *с°* наставля́-; **я. /м**ⁿ **хто/ навча́** с-и ♦, призна́чений навчи́-, НАВЧИТЕЛЬ, *п*ᵏ навча́льний, © навча́ючи;
НАВЧИ́ТИ: ва́жко н. *кого* сво́го ро́зуму не вста́виш *кому*;
НАВЧА́ТИСЯ шко́литися ◊.
НАВЧИ́ТЕЛЬ напу́тник, напра́в-, метр, *с°* наста́вник, *з.* ме́нтор; *з.* учи́тель.
НАВШИ́Р(ШКИ) на всю широ́чінь; завши́ршки.
НАВШПИ́НЬКАХ *(стояти)* на па́льчиках; & навспи́нячки.
НАВШПИ́НЬКИ *(стати)* навшпи́няч-, на па́льчи-, *жᵐ* навди́б-.

НАВ'ЯЗЛИВИЙ *з*ⁿ > НЕВІДЧЕПНИЙ.
НАВ'ЯЗУВАТИ /при-, за-/, в'яза́-; *(роботу)* накида́-, зва́люва- на пле́чі; **н. стосу́нки** *г.* розвива́- с.; **я. /м**ⁿ **хто/ нав'я́зує** с-и ♦, з-й /ра́дий/ нав'яза́-, в'язі́й, *п*ᵏ в'яза́льний, в'язу́чий, ©;
НАВ'ЯЗА́ТИ *(аркан на роги)* налига́ти; ◊.
НАВ'Я́ЗУВАТИСЯ *о.* віша- на шию, + НАПРОШУВА-.
НАГА́ДУВАННЯ /при-/, *р.* на́гад; *(кому)* при́гадка, *г.* упімнення, *з.* упоми́нок; ± ПАМ'ЯТКА.
НАГА́ДУВАТИ /при-/, *(кривди)* випомина́- (за *що*); *(кого)* скида́тися на, ма́ти бага́то спільних рис із *ким*; *(що)* вигляда́- як *що*; ± ЗГАДУВА-; **я. /м**ⁿ **хто/ нага́дує** с-и ♦, ра́дий нагада́-, для нага́дування, *п*ᵏ схо́жий на, подібний до, *о.* зо́всім як [зо́всім як мій дід], ©.
НАГА́Й > БАТІГ.
НАГА́ЛЬНИЙ *(- діло)* терміно́вий, нега́йний, невідкла́д-; /*запит*/ (до)коне́ч-, пи́ль-, ду́же потріб-, настій-, пеку́чий; /*смерть*/ наглий, рапто́вий, несподіваний; *р.* нава́ль-; & *з.* нага́й-.
НАГА́НА > НАТРУСКА; *ж*ᴹ до́кір, о́суд.
НАГАНЯ́ТИ /наздо-/, наго́ни-; *(хмари)* грома́ди-, зганя́-; *(на слизьке)* /за-/; *(страх)* виклика́-, завдава́- *чого*; *(згаяне)* надолу́жува-; *ф*ᵖ підганя́- /ви-, про-, при-/; *(ціну)* підви́щува-; **н. нудьгу́** розво́ди- плачі; **я. наганя́** 1. **я. жене** + наганя́йло, 2. **я. надолужує**.
НА́ГІНКА НАТРУСКА, ПЕРЕСЛІДУВАННЯ.
НА́ГЛИЙ рапто́вий, несподіваний, нага́ль-, непередба́че-; *(- діло)* невідкла́д-, нега́й-, терміно́вий *о*ᵏ знена́цький.
НА́ГЛИТИ квапи-, підганя́-, прину́кува-, підстьо́бу-, прина́глю-; **я. /м**ⁿ **хто/ на́глить** с-и ♦, з-й при♦, на́глячий підганяйло, підго́нич, приско́рювач, *п*ᵏ підгінчий, *о*ᵏ приско́р-, ©.
НА́ГЛУ́ХО *ф.* наглушня́к; ± ЩІЛЬНО, ГЛУХО.
НАГЛЯДА́ТИ[1] /*д*ᵏ **НАГЛЯ́НУТИ**/ *(кого)* пильну́ва-, слідкува́-, сте́жи-, спостеріга́-, назира́-, стоя́- над душе́ю, диви́тися в чоти́ри о́ка за, *д.* дозира́ти; *(на що)* погляда́-; *(до чого)* /за-/ [загля́нув до ха́ти], наві́дуватися; **я. /м**ⁿ **хто/ нагляда́** с-и ♦, змушений нагля́ну-, НАГЛЯДАЧ, *п*ᵏ НАГЛЯДОВИЙ, пильноо́кий, ©.
НАГЛЯДА́ТИ[2] /*д*ᵏ **НАГЛЕ́ДІТИ**/ *(місце)* підшу́кувати, вибира́ти /до-/.
НАГЛЯ́ДА́Ч дозо́рець, *як і.* дозо́рчий, *(у ҐУЛАЗі)* *з*ᴴ вертухай; *з*⁻ⁿ догля́да́ч;
НАГЛЯ́ДАЧ *т*ᵏ підгля́дач, підгля́дник.
НАГЛЯДО́ВИЙ *(суд)* на́глядний, для на́гляду.
НА́ГЛЯДЦІ 1. на́зирці, 2. з ви́гляду, 3. мигце́м.
НАГНІТА́ТИ *(газ)* помпува́-, млинкува́-; *(галас)* збільшу-; *(атмосферу)* розпа́лю-, *п*⁻ᵒ затру́ю-, роби́ти духоту́, роздува́- кади́ло; ± НАГНІЧУВА-; **я. /м**ⁿ **хто/ нагніта́** с-и ♦, нагніта́ч, *п*ᵏ нагніта́льний, для нагніта́ння, © нагніта́ючи.
НАГНІ/ЧУВАТИ ~іта́-, натиска́-, нати́скува-, нада́влюва-, ти́сну-, дави́-, притиска́-; **я. /м**ⁿ **хто/ ~чує** с-и ♦, ра́дий ~ти́-, для ~та́ння, ⁓чувач, *п*ᵏ дави́льний, натиска́ль-, © нагнічуючи.
НАГОВІ́Р обмо́ва, на́клеп, пеня́; *(нашепт)* ка́верза, кля́вза, *з*ⁿ доно́с.
НАГОВО́Р/ЮВАТИ бага́то говори́- /оповіда́-, розка́зува-/; *(на кого)* зво́ди- на́клеп /пеню́/, напліта́-, пле́ска-, клепа́-, обмовля́- /оббрі́хува-/ *кого*, *(таємно)* нашіптува-, *(текст)* диктува́-; *(проти кого)* підбу́рюва-, підбива́-; **я. /м**ⁿ **хто/ ~ює** 1./2. с-и ♦, © ⁓юючи, 1. ⁓ювач, *п*ᵏ *(на тасьму)* ⁓чий, 2. що обмовля́, зви́клий /с-и/ обовля́ти, обмо́вник, накле́п-, пліткар, *п*ᵏ обмо́вчий, накле́пницький;
НАГОВОРИ́ТИ: н. сім мішків греча́ної во́вни напле́сти нісенітниць; ◊;
НАГОВОРИ́ТИСЯ /ви-/, набала́ка- ◊.
НАГО́ДА *(слушний час)* ока́зія, ви́падок, можли́вість, шанс, тріп [під той т.]; **ма́ти до́бру -ду** ма- /*д*ᵏ запопа́с-/ шанс; **з -ди чого** на знак; **при -ді** *о*ᵏ десь-коли́сь; **при ко́жній -ді** за́вжди.
НАГОДИ́ТИСЯ *д*ᵏ тра́пи-, підверну́- (під ру́ку), *р.* навину́-; *(куди)* нахопи́-, надбі́гти, приспі- /на-/, примандрува́-, *д.* налучи́тися; *(де)* знайти́ся, бу́ти.
НА́ГО́ЛО́ *(меч)* напоготові; *(стригти)* під ко́рінь; *(все, всі)* поголо́вно, геть чи́сто, на́чи́сто, *(не лише стригти)* під маши́нку.
НАГОЛО́ШУВАТИ кла́с- на́голос; *(звук)* притиска́- /на-, роби́- на́голос, вдаря́-/ на; *(думку)* підкре́слюва-, виділя́-; **я. /м**ⁿ **хто/ наголо́шує** с-и ≈, з-й наголоси́-, наголо́шувач, для наголо́шення, *п*ᵏ наголосо́вий, акцентологі́чний, ©.
НАГОРІ́ вгорі́, на по́ве́рхні, зве́рху, *д.* наве́рха, *з*ⁿ наверху́; на ви́щому по́версі.
НАГОРО́ДА ви́♦, *у*ᵖ мзда, *і*ᶜ наділ; *(у змаганні)* приз; *(заохота)* пре́мія; & *д.* надгоро́да.
НАГОРО́ДЖУВАТИ *у*ᵖ /ви♦/, преміюва́-, дава́- нагоро́ду, *д.* надгороджа́-; **я. /м**ⁿ **хто/ нагоро́джує** с-и ♦, зго́дний нагороди́-, нагоро́джувач, доручи́тель нагоро́ди, *п*ᵏ нагоро́дни́й, преміяль-, для нагоро́дження, ©;
НАГОРОДИ́ТИ ущедри́ти ◊.
НАГО́РУ вго́ру, на по́ве́рхню, *р.* наве́рх; на ви́щий по́верх, *(у шахті)* на-гора́.
НАГОТА́ голи́зна, го́лість, *ф*ᵖ со́ром [прикри́ти с.]; *п.* неприва́бливість, незуга́рн-, непока́зн-.
НАГОТОВЛЯ́ТИ /під-/, нагото́влюва-, готува́-; *(їжу)* нава́рюва-; *(кріс)* нарихто́вува-; *(роби-запас)* запаса́- /при-/; **я. /м**ⁿ **хто/ наготовля́** с-и ♦, з-й наготува́-, *п*ᵏ підгото́вчий /на-/, ©.
НАГРАВА́ТИ; НАГРА́-: я. на́грано *(сміх)* на́граний, уда́ний, ± УДАВАНИЙ.
НАГРІ́В гріття́, нагріва́ння.
НАГРІ/ВА́ТИ /зі-, піді-, о-/, грі-; **н. місце** обжи-

ва́тися; **я. /м^н хто/ гріє** с-и ♦, з-й нагрі-, ~ва́ч /о-/, ~ва́льник, *п*^к ~ва́льний /о-, ви-/, ~вни́й /о-, ви-/, огрі́йливий, огріву́щий. для на́гріву, *с*^к -грі́йний [самогрій-], © грі́ючи;

НАГРІ́- *г.* /за-/ ◊; *(руки)* **п.** вмочи- па́льці; **н. чу́ба** упрі-, стоми́тися, попрацюва́-, попороби́-.

НАГРО́БНИЙ *(пам'ятник)* намоги́ль-; *(- слово)* надгро́б-.

НАГРО́БОК нагро́бний ка́мінь /па́м'ятни́к, плита́/; *(споруда)* мавзоле́й, /*фараонів*/ пірамі́да; *з.* епіта́фія; & надгро́бок, надгро́бник.

НАГРОМА́ДЖЕННЯ накопи́чування, нагрома́джу-, призби́ру-, примно́жу-; *д*^к накопи́чення, надба́ння́, примно́же-; *(предметів)* ску́пче-, згрома́дже-; *м*^а кумуля́ція; *т.* акумуля́-.

НАГРОМА́ДЖУВАТИ нава́люва- /насипа́-, наклада́-, накида́-/ ку́поюю, ку́пчи-, ску́пчува-, назби́рува-, горну́- /гребти́/ на ку́пу, дба́-, копи́чи-; *(сіно)* згріба́-, грома́ди-; *(фонди)* накопи́чувати, призби́ру-, примно́жу-; АКУМУЛЮ-; **я. /м^н хто/ нагрома́джує** с-и ♦, з-й нагрома́ди-, нагрома́джувач, накопи́чу-, *п*^к громади́льний, *м*^а кумуляти́в-, для нагрома́дження, ©.

НАГРОМА́ДЖУВАТИСЯ *(- крам)* рости́ в го́ри; ± НАКОПИЧУВАТИСЯ.

НАГРУ́ДНИК 1. прикра́са на гру́дях, 2. ста́ник, 3. дета́ль збру́ї, 4. ряті́вни́й за́сіб на воді +.

НАД: над чим *ф*^р з при́воду *чого* [сум́ує над пропа́щим ча́сом].

НАДАВА́ТИ *(що)* дава́-; *(чин)* прису́джу-, присвóю-; *(сил)* додава́ти; *(землю)* наділя́- *чим*, *г.* /у-/ *що*/*чого*; *(вигляду)* напуска́- на ко́го *що*; **н. зна́чення ♦** ваги́; **н. приро́дній ви́гляд** уприро́днюва-; **н. то́ну й ко́льору епо́сі** формува́- о́браз епо́хи; **я. /м^н хто/ надає** с-и ♦, гото́вий /з-й/ нада́-, надаве́ць /по-/, *п*^к нада́вчий, ©;

НАДА́ТИ *з.* призна́чи-, поста́ви-, настанови́-, [♦ царя́] ◊; **н. сло́во** *г.* уділи́- го́лос; **не ♦ зна́чення** *ф.* переступи́-, як че́рез ски́нуті шта́ни; *н*^о **надало́** *(вродитися)* *ж.* втра́пило.

НАДА́ЛІ у майбу́тньому, нада́льше, у перспекти́ві; напере́д, на майбу́тнє, на майбу́тній час.

НАДАННЯ́ да́ва́ння, надава́-; *(звань)* присвóє-, прису́дже-.

НАДБА́ННЯ́ *(дія)* придба́ння́, нажиття́, набуття́ /здо-/, НАГРОМАДЖЕННЯ, здобува́- /на-/; *(надбане)* здо́бу́ток /на-/, на́дбанок, *о.* добро́м набу́те; *(культури)* спа́дщина, до́ро́бок.

НАДБЕРЕ́ЖЖЯ узбере́жжя /на-, по-, при-/.

НАДБЕРЕ́ЖНИЙ набере́жний /по-, при-/.

НАДБІГА́ТИ прибіга́ти /під-, до-/;

НАДБІ́ГТИ: що надбіг надбі́глий ◊, Ǿ.

НАДБУДО́ВА *(бюрократична)* *і*^р на́ріст.

НА́ДВЕ́ЧІР пе́ред ве́чером, *д.* надвечори́.

НА́ДВИШКА НАБАВ- + *ф*^р зайвина́ [♦ ро́зуму].

НАДВІ́Р *(куди)* на подві́р'я, на ву́лицю, назо́вні, з приміщення /ха́ти/; ± НАЗОВНІ.

НАДВІ́РНІЙ *(у дворі)* дворови́й; *(вигляд)* зо́внішній; *(гук)* ву́личний, позаха́тній.

НАДВІ́Р'Я позаха́ття, все по́за ха́тою; зо́внішній світ; **по -ір'ю** надво́рі, на пові́трі, не в ха́ті.

НАДВО́РІ у дворі, не в ха́ті /приміщенні/, *(із)*зо́в-, по надвір'ю, на приро́ді /пові́трі, ву́лиці/.

НАДДНІПРЯ́НЕЦЬ схі́дній украї́нець, східня́к, *жс*^н совіт, *і*^с малоро́с.

НАДДНІПРЯ́НЩИНА Схі́дня /Вели́ка/ Украї́на, *і*^с Малоро́сія.

НАДДНІСТРЯ́НЕЦЬ галича́нин, західня́к, за́хідній украї́нець, *і*^с ру́син.

НАДЗВИЧА́ЙНИЙ винятко́вий, виї́мко́-, особли́-, незвича́йний, неповто́р-, *(твір)* неперевéрше-, феномена́ль-, *жс*^м хі́ба-ж-таки́й, аж-о́н-яки́й, *о.* усі́м *чому що* [усі́м му́рам мур]; ® кра́йній [кра́йні за́ходи], *(вплив)* могу́т-, *(- силу)* надлю́дський, /*якість*/ чудо́вий, знамени́тий; *(з'їзд)* позачерго́вий, е́кстрений; ± НЕПЕРЕВЕРШЕ-; **-на приго́да** *с*^о НП, ЧП *(*чо́ртова приго́да*)*, ока́зія;

НАДЗВИЧА́ЙНО страше́н-, надзви́чай, НАДИВО, *(змучений)* до кра́ю, без мі́ри, хі́ба-ж-та́к, аж-о́н-як, що аж /аж-аж-а́ж/ [гаря́чий, що аж-аж-а́ж], хто́зна-яки́й [ні́би він х.-я. дурни́й]; *(гарний)* збі́са ◊; ± НАВДИВОВИЖУ.

НА́ДЗЕЛЕНЬ *(їсти)* зеленце́м, за́зелень.

НАДЗЕ́МНИЙ по♦; позазе́м- /-сві́тній/, небе́сний, космі́ч-, міжзо́ря- /НАД-/, міжпляне́т-, міжпро́стір-; *(світ)* потойбі́ч-, замоги́ль-, загро́б-.

НАДЗО́РЯНИЙ (за)небе́с-, НАДЗЕМ-, надзі́рній.

НАДИ́ВО навдивови́жу, напро́чуд, напреди́во, НАДЗВИЧАЙНО.

НАДИМА́ТИ /роз-, від-/, роздува́-; *(груди)* випина́-, *(губи)* закопи́люва-; ± НАДУВАТИ.

НАДИРА́ТИ; НАДЕ́РТИ: н. ву́ха п. но́сом потовкти́, як кошеня́.

НА́ДИТИ прива́блювати, прина́джу-, прима́ню-, мани́ти, ва́би-; *(рибу)* лови́- *(*на прина́ду*)*; **я. на́дить = я. приваблює**.

НАДИХ/А́ТИ, НАДИ́ХУВА- насна́жу-, ЗАПАЛЮ-, *(серце)* піддава́ти жа́ру *чому*; **я. /м^н хто/ ~а́** с-и ♦, з-й ~ну́-, надхне́ник /*с*^о натх-/, *п*^к насна́жливий, ~у́щий, запалю́-, пориву́-, *п*^о творчокри́лий, снагови́тий, *к.* снажли́вий, *г*^д порива́ючий, *с*^к запали́- [запали́-душу пі́сня], ©;

НАД(И)ХНУ́ТИ *с*^о натхну́ти, ◊;

НА́Т(Д)ХНЕНИЙ насна́же-, окри́ле-, на́д(т)хну́тий; & нади́ханий;

НАТ(Д)ХНЕ́ННИЙ *(- слово)* при́страс-, вогне́н-, окри́ле-, стокри́лий; *(надихущий)* запальни́й, запалю́щий, *с*^о надиха́ючий;

НАДИХА́ТИСЯ *о.* рости́ душе́ю ◊.

НАДІВА́ТИ > НАДЯГАТИ.

НАДІ́ЙНИЙ *(замок)* безпе́ч-; ☺ переві́ре-, ВІР-

НИЙ, ± БЕЗПЕЧ-, $з^п$ покла́дливий.
НА́ДІЛ *г.* пай, па́йка, ча́стка, *г.* у́діл.
НАДІ́Л *(землі)* ділянка, $і^с$ уділ; з. нагоро́да.
НАДІЛЯ́ТИ *(чим)* /об-, у- *що*/, дава́- *що*; *(за що)* нагогоро́джу-, обдаро́ву-; *(землею)* нарізáти /надава́-/ *що*; *(чим)* $ф^р$ постача́- *що*; **н. вира́зністю** увира́знюва-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **наділя́** с-и ♦, ра́дий /зго́дний/ наділи́-, наділя́ючий, наділювач /об-, розпо-/, $п^к$ наді́льчий, ©;
НАДІ́ЛЕНИЙ *(знанням)* підку́тий ◊.
НАДІ́Я сподіва́ння, сподіванка; *(нездійсненна)* МРІЯ; *(надійність)* пе́вність, упе́внен-.
НАДІ́/ЯТИСЯ сподіва́-, мати /поклада́-, плека́-/ ~ю, *о.* спо́внюватися ~ями, $у^р$ упова́ти, $і^р$ жда́- з мо́ря пого́ди; *(на що)* РОЗРАХОВУВА-; *(на кого)* покладатися (як на кам'яну́ го́ру); **я.** /$м^н$ **хто**/ **ма́є ~ю** с-и ♦, обнадіяний, спо́вне- ~й, *о.* в ~ї, з ~єю, © сподіва́ючись, ма́ючи надію.
НАД'ЇЗДИ́ТИ /ПІД-/ над'їжджа́- /під-/, з'їжджа́тися, з'їзди́-; $д^{-к}$ = **я. під'їздить (під** *на* **над)**.
НАДЛІТА́ТИ /при-, під-/; *(- звук)* долина́-; *п.* надбіга́- /під-/.
НАДЛЮ́ДСЬКИЙ *(- зусилля)* /не-/, надприро́дни[і]й, феномена́льний, надзвича́й-, аж о́н який.
НА́ДМІР на́длишок, зайвина́, *г.* пересáда, $ж^м$ гак, *(невеликий)* хво́стик; ± ЛИХВА.
НАДМІ́РНИЙ *г.* переса́д-; *(- кількість)* зайви́н-, на́длишковий; *(тягар)* непомірний; *(- чемність)* подві́й-.
НАДМІ́РУ на́дмір, надмі́рно, непомі́рно, по́над міру, че́рез край, (за)на́дто, аж зана́дто.
НАДМО́РСЬКИЙ морськи́й, понадмо́р- /при-/.
НАДМО́Р'Я узбере́жжя мо́ря, морське́ узбере́жжя, $с^о$ примо́р'я.
НАДНОРМО́ВИЙ по♦, надобов'язко́-, ± НАДМІРНИЙ.
НАДОБИ́ТИСЯ; ЗНАДОБИ́ТИСЯ зда́- /при-/, пригоди́- /з-/, ста́ти у приго́ді.
НАДО́ВГО на до́вгий час.
НАДОКУЧА́ТИ НАБРИД-; *(присуттям)* крути́тися пе́ред очи́ма; **я. надокуча́ = я. докуча**;
НАДОКУ́ЧИТИ *к.* наку́чити ◊.
НАДОКУ́ЧЛИВИЙ ДОКУЧЛИ-, *р.* навра́тли-; *(спогад)* насти́рли-, нала́зли-, невідсту́пний.
НАДОЛУ́Ж/УВАТИ *(згаяне)* наверта́-, на(здо)ганя́-, здоганя́- по́тяг, *р.* намага́-, натяга́-; & надолужа́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **надолу́жує** с-и ♦, з-й /гото́вий/ надолу́жи-, ~увач, $п^к$ ~ливий, ©.
НАДПРИРО́ДНИ[І]Й надлю́дський, незвича́йний, незбагне́н-, неземни́й, несві́тній, несвітський, НЕСОСВІТЕННИЙ, НАДЗЕМ-, $ф^я$ трансцеденталь-.
НАДРИ́В *(у праці)* перенапру́ження, на́дмір зуси́ль; *(душевний)* надса́да.
НАДРИВА́ТИ тро́хи /роз-/; *(сили)* /під-/, перенапру́жу-, переванта́жу-; *(жили)* надса́джу-, увере́джу-; *(душу)* шматува́ти; *(горло)* рва́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **надрива́** с-и ≈, покли́каний /змуше-/ надірва́-, рвач, надрива́ч, $п^к$ надривни́й /під-/, $о^к$ надри́вчий, $с^к$ надірви́- [надірви́-душу крик], © надрива́ючи; ± ПЕРЕСАДЖУВАТИ;
НАДІРВА́ТИ *(пуп)* надвереди́-, надсади́- печінки́ /бе́бехи/ ◊;
НАДРИВА́ТИСЯ *д.* /у-/, тро́хи /роз-/; *(на роботі)* мордува́-; *(кричати)* вола́-, зіпа́-; *(шкоди- нутру)* порива́- пуп, увере́джуватися, під-рива́- /пере-/, НАДСАДЖУВА- ◊; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** гото́вий перерва́-, $п^к$ НАДСАДНИЙ, надса́дистий, /*голос*/ надри́вис-, ©.
НА́ДРО ло́но, нутро́, утро́ба;
НА́ДРА *(земні)* глиби́ни; копа́л-, скарби́.
НАДСА́ДА *(перенапруження)* нату́га; *(пошкодження)* надри́в, увере́д.
НАДСА́ДЖУВАТИСЯ *(на праці)* мордува́-, висна́жува-, знеси́люва-, перерива́- (надво́є); *(горлом)* вола́ти, зіпа́-; *(шкоди- нутру)* НАДРИВАТИСЯ, наклада́ти здоро́в'ям; **я. надса́джується = я. надривається**;
НАДСАДИ́ТИСЯ надвереди́-, надсади́ти печінки́ /бе́бехи/ ◊.
НАДСА́ДНИЙ *(- працю)* увере́дливий, висна́жли-, суту́жний; *(кашель)* сухи́й, рвучки́й.
НАДСИЛА́ТИ висила́- /по-, за-/, сла́-; **я. надсила́ = я. посила**.
НАДСЛУХА́ТИ /під-, при-/, надслу́хува-, прислуха́тися /до-/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **надслуха́** с-и ♦, ра́дий підслу́ха-, (до)слуха́ч /під-/, $п^к$ підслухо́вий, ©.
НА́ДТО зана́дто, НАДМІРУ; © за + $п^к$ [**н. вузьки́й** = завузьки́й]; **а на́дто** особли́во [**а н. ни́ні** особли́во н.], а ще й [**а ще й тут** а на́дто т.]; **н., що** тим бі́льше, що; **аж н.** зана́дто.
НАДУВА́ТИ НАДИМА-; *(вітрило)* напина́-; *(замети)* нано́си-, наміта́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **надува́** с-и ♦, з-й наду́-, за́йнятий дуття́м, надува́льник, $п^к$ надува́льний, надима́ль-, для дуття́, ©;
НАДУ́ТИ *(губи)* напри́нди-, закопи́ли- ◊;
НАДУ́ТИЙ розду́-; *п.* гордови́-, пиха́-, чванли́вий, бундю́чний; *(від кпин)* насу́пле-, обра́же-, серди́тий; *(стиль)* на́дто уро́чис- /пишномо́вний/.
НАДУВА́ТИСЯ /роз-/, надима́- /роз-/, ду́-; *(як індик)* напиндю́чува-; *(- жили)* набряка́ти; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, з-й наду́-, наду́ваний, надима-, $п^к$ надувни́й + %, ©;
НАДУ́ТИСЯ *о.* нажа́би-, закопи́лити /ви́пну-/ гу́би, *р.* напи́зитись ◊.
НАДУЖИВА́ТИ /зло-/; *(становищем)* перегина́- па́лицю, перетяга́- струну́; $д^{-к}$ = **я. зловжива**.
НАДУЖИТТЯ́ надужива́ння, зловжива́-, зловжиття́, *г.* надужи́ток, $с^о$ переги́н.

НАДУ́МУВАТИ *(що робити)* вирішу-; *(каверзу)* вига́ду-; *(багато чого)* ду́мати-переду́му-; **н. собі** $о^к$ малова́- собі; **я. наду́мує** 1. **я. вирішує**, 2. **я. задумує**, 3. **я. вигадує**, 4. **я. думає**;

НАДУ́МАТИ нами́сли-; згада́- /при-/ ◊.

НАДУ́МУВАТИСЯ вирішувати.

НАДХО́ДИТИ /при-, під-/, зближа́тися; *(- дати)* /на-/, настава́ти, наспіва́-, /*події ще*/ насува́тися; *(вісті)* напліва́ти; *(крам)* прибува́-; **я. надхо́дить** 1. надхо́джуваний, що має надійти́, *(- суму)* оде́ржу-, отри́му-, *(крам)* прибу́-, $п^к$ свіжий, /*звідусіль*/ звідусю́дний, зусебіч-, *(у власність)* призна́чений бу́- вла́сністю, 2. **я. підходить**.

НАДЯГА́ТИ *(одяг)* /о-/, надіва́-, *(шапку, гамівну сорочку ще)* наклада́-, *(взуття)* назува́ти /у-/; *(деталі приладів)* приладно́ву-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **надяга́** с-и ♦, ра́дий одягти́, $п^к$ одяга́льний, убира́ль-, © одяга́ючи.

НАЖИ́ВА ЗИСК, пожи́ва, розжи́ва; *(на рибу)* (при)ва́ба, прина́да, $с^о$ на́живка

НАЖИВА́ТИ *(майно)* набува́-, *(працею)* дороблятися *чого*, *($п^{рв}$ $д^к$)* дба́ти, придбава́-, $н^I$ гребти́ до се́бе; *(зиск)* ма́-, дістава́-, здобува́-, оде́ржува-, *(ворогів)* наклика́-; *(дітей)* намно́жува-, напло́джу-; *(недугу)* підхо́плю-, діставати; **я.** /$м^н$ **хто**/ **нажива́** с-и ♦, охо́чий набу́-, з-й надба́-, дба́ха, $н^I$ загре́ба, *о.* у кло́потах про, ©;

НАЖИ́ТИ *(клопіт)* напита́- /набра́тися/ *чого*, *с.* напита́- ли́ха; ◊.

НАЖИВА́ТИСЯ *(на чому)* /роз-/, збага́чува-, багатіти, грі- ру́ки, $ж^м$ набива́- кише́ні, *г.* попаса́ти(ся); **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** нажи́ваний, набу́ва-, с-и ♦, ра́дий нагріти ру́ки, захо́плений збага́ченням, шука́ч нажи́ви, $п^к$ НАЖИВНИ́Й, для збага́чення, ©;

НАЖИ́ТИСЯ *(довго жити)* попожи́ти; *(щасливо жити)* до́бре попожи́-, зазна́- ща́стя; *(на чому)* нагрі- ру́ки; ◊.

НАЖИВНИ́Й нажитни́й, добром нажи́тий; нажи́ваний, набу́ва-.

НАЖИРА́ТИСЯ *і* **НАЖИ́ТИЙ** > НАЇДАТИСЯ *і* НАБУТИЙ.

НАЗА́ВЖДИ наза́вше, навічно, НАВІКИ, $у^р$ на віки вічні, відни́ні й довіку, $ж^м$ наза́всіди, назо́всім, без воротті́я, на вічне відданні́я, на все /на́всé/, $к^н$ безповоро́тно.

НАЗА́Д взад, не впере́д; *(глянути)* *г.* поза́д се́бе; *(назворот)* НАВСПАК, наві́дворіт; **н. доро́ги нема́** що ста́лося, то не відста́неться; **роки́ н.** мину́лими рока́ми.

НА́ЗВА *(речей)* найменува́ння, на́звище, *р.* на́звисько, найме́ння, *(книги ще)* заголо́вок, ти́тул; *(лайлива)* прі́звисько; ± ІМ'Я.

НАЗДОГАНЯ́ТИ *(кого)* доганя́-, спобіга́-, наспіва́-, пристига́-, *о.* ви́сі- на хвості у, наступа́- /насіда́-/ на п'я́ти *кому*, $з^п$ настига́-, ди́ха- в поти́лицю; **п.** НАДОЛУЖУВА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **наздоганя́** с-и ♦, з-й наздогна́-, переслідувач, зави́слий на хвості, щора́з бли́жчий до, *о.* уже́ на п'я́тах у *кого*, ©;

НАЗДОГНА́ТИ $ф^р$ допасти ◊.

НАЗИВА́ТИ *(дав- ім'я)* хрести́-, $у^р$ наріка́-; *(звертаючись)* зва́-, іменува́-, ВЕЛИЧА-, титулува́-, кли́ка-; *(себе)* відрекомендо́вува-; *(чим)* уважа́-; *(ціну)* признача́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **назива́** с-и ♦, ра́дий /з-й, зму́ше-/ назва́-, $п^к$ називни́й, ©;

НАЗВА́ТИ найменува́-, охрести́- ◊; *(гостей)* накли́ка-, насклика́-;

НАЗВА́НИЙ *(син)* наре́че-, нерід-, $с^о$ прийо́м-, $ф^р$ прийма́к, при́ймит.

НАЗИВА́ТИСЯ /про-/, носи́ти ім'я́, ма́- йме́ння /на́зву/; *(ким)* прибира́- ім'я́ /на́зву/ *кого* /*чого*/; **р.** зголо́шуватися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, ра́дий назва́-, зва́ний, нази́ва-, наре́че-, титуло́ва-, *о.* на ім'я́, під іменем /на́звою/, ©;

НАЗВА́ТИСЯ відрекомендува́тися ◊.

НАЗИРА́ТИ[1] /$д^к$ **НАЗИРНУ́ТИ**/ спостеріга́ти; *(знай)* позира́-, погляда́-; *(за ким)* /на-/, *(як нянька)* /до- *кого*/; $ж^м$ наві́дуватися; **я. назира́ = я. нагляда**.

НАЗИРА́ТИ[2] /$д^к$ **НАЗИ́РИТИ**/ пригляда́тися;

НАЗИ́РИТИ *(кого, що)* угле́діти ◊.

НА́ЗИРЦІ *і* **НА́ЗИРЦЕМ** *(за ким)* на́зирком, на́гляд-, на́глядці, слідо́м; *(ходити)* хвосто́м; *(потай)* крадькома́.

НА ЗЛО на зби́тки; & на злість.

НАЗО́ВНІ *(куди)* надвір, на по́ве́рхню, з приміщення /ха́ти/; **п.** на лю́ди; *(де)* (із)зо́вні, зо́кола, на́зве́рх, з лиця́, зо́внішньо; ± НАДВІР'Я.

НАЗРІВА́ТИ $з^п$ *(- події)* /ви-/, насува́тися; **я. назріва́** *(- кризу)* що /ви-/, с-и ♦ /ви-/, ма́йже ви́зрілий /на-/, *(- події)* щора́з бли́жчий, вже неда́ле́кий, цілко́м ре́альний, ©.

НАЗУ́СТРІЧ на́встріч, навпро́ти, насу́проти.

НАЇ́ВНИЙ недосвідче-, дити́н-, 'зеле-', довірливий, нехи́трий /без-/, неби́тий, простакува́-, t^p. рожевощо́кий; *(сон)* неви́нний, *(гурт)* дитсадківський;

НАЇ́ВНІСТЬ дити́нність ◊.

НАЇ́ДА́ТИ *(пику)* відпаса́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **наїда** с-и ♦, ра́дий наїсти, ©;

НАЇ́СТИ: н. пу́зо відпа́с- пу́зо, запуза́ті-.

НАЇДА́ТИСЯ *(сито)* насища́-, *в.* нажира́-, напиха́-, *о.* напиха́ти те́льбухи, ♦ - ма́ло не лу́сну-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и /зви́клий/ ♦, ра́дий наїс-, жеру́н, ©; **я. не -ється** нена́тлий, ненаситний, ненатлен-, ненаситець, ненаситимий, ніколи не ситий;

НАЇ́СТИСЯ налупи́-, набу́ха-, нало́п-, натріск- /об-/, нате́вк-, набе́хк-, до́бре попої́сти ◊.

НАЇ́ДОК > ЇЖА; *(міра ситости)* си́тність, по-

жи́вність, три́вність, $к^н$ живи́льність; ± ХАРЧ.

НАЇЖА́ЧУВАТИСЯ настовбу́рчува-, наї́жува-, ошкіря́-, ощиря́-; *п.* се́рди-, гніва-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-є́ться** с-и ♦, щора́з більше наїжа́чений, наїжа́чува-, ощи́рю-, настовбу́рчу-, ©;

НАЇЖА́ЧЕНИЙ настовбу́рче-, наї́же-; *п.* серди́тий; *(внутрішньо)* насторо́жений.

НАЇЖДЖИ́Й приї́жджий /за-/, прибу́лий, *о.* напливни́й; *(не місцевий)* чужи́й, не туте́шній.

НАЇ́ЗД приї́зд /$п^{рв}$ раптóвий/; *(ворога)* на́пад, на́літ; *з.* здвиг, сто́впище.

НАЙ- за все /всіх/ [**найду́жче** ду́жче за все; **найкра́ще** кра́ще за всіх] *і.т.д. з усіма* $п^р \rightarrow п^к$.

НА́ЙМАНЕЦЬ на́ймит; *д!* ВОЯК.

НА́ЙМАНКА $б^з$ найня́ття́, НАБІР, вербу́нок, вербува́ння, $с^о$ найо́м, ± НАЙМИ.

НАЙМА́ТИ *(на працю)* бра́-, приймá-, набира́-, вербува́-, ряди́-, договóрюва-, єдна́-, /*за угодою*/ підряджа́-, контрактува́-; *(дім)* винаймá-; *(кому що)* здава́- в оре́нду, /*кого*/ віддава́- в на́йми; **я.** /$м^н$ **хто**/ **найма́** ста́вши ≈, зго́дний /змýше-/ найня́-, наймáч, набирáч, вербува́льник, $п^к$ наймáльний, вербóвчий, ©;

НАЙМА́ТИСЯ *(на працю)* вербува́-, става́ти ◊; *(на строк)* ітй в на́йми;

НАЙНЯ́ТИСЯ $г^д$ ста́нути на дні.

НА́ЙМИ *(дія)* наймитува́ння; *(у наймача)* слу́жба /пра́ця/ на строк, $ж^м$ строк.

НА́ЙМИТ на́йня́тий робітни́к, строка́р; *(жінка)* на́ймичка; & наймитóк, наймитю́га.

НАЙМИ/ТУВА́ТИ бу́- на́ймитом, $ж^і$ ~чкува́-.

НАЙПЕ́РШЕ головне́, основне́, найголовні́ше; $п^р$ пе́рше, по-пе́рше /$х^а$ попе́рше/, наса́мперед, пе́редусім, щонайпе́рше, перш за все́.

НАКА́З *з.* ро́зказ, $ж^м$ за́гад; *(совісти)* (по)велі́ння; *(писаний)* розпоря́дже-, постанóва, *г.* заря́дження; *(як порада)* при́пис; *(виборців)* настанóва, вказі́вка; ± ДИРЕКТИВА; **жду Ва́шого нака́зу!** $в^й$ $і^с$ на по́слух!

НАКАЗО́ВИЙ імперати́вний, *(тон)* категори́чний, безапеляці́й-.

НАКА́З/УВАТИ дава́- нака́з /розпоря́дження, кома́нду/, розпоряджа́тися, $у^р$ вели́ти, повелівá-, $п^б$ каза́-, зага́дува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, ради́й повелі́-, (по)вели́тель, команди́р, ~ода́вець, $п^к$ ~о́вий, /*тон*/ вла́дний, КАТЕГОРИЧ-, ©.

НАКИДА́ТИ[1] /$д^к$ **НАКИ́ДА-**/ ки́да-; *(шкіц)* роби́- на́черк, начеркá- /-че́ркува-/, шкіцува́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **накида́**[1] с-и ♦, покли́каний наки́да-, накида́йло, накида́льник, $п^к$ накида́льний, ©.

НАКИДА́ТИ[2] /$д^к$ **НАКИ́НУ-**/ *(хустку)* напина́ /$д^к$ нап'ясти́, напну́-/, *(аркан)* наклада́- /наді́ва́-/ кидькомá; *(платню)* набавля́-, підви́щува-, збі́льшува-; *(праці)* додава́-; *(латку)* нашива́-; *п. (думку)* нав'язу-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **накида́**[2], с-и ♦, змýшений наки́ну- /наба́ви-/, накида́ч, накида́ч, © накида́ючи, наки́нувши, раз-два і вже нап'я́в.

НАКИДА́ТИСЯ /$д^к$ **НАКИ́НУ-**/ ки́да-, напада́ти, атакувá-; *(на їжу)* допада́тися до; *(з лайкою)* напада́-, напосіда́-, напуска́-, наскíпува-, накрива́ти мóкрим рядно́м; *(з чим)* напро́шуватися, нав'я́зува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-є́ться** с-и ♦, з-й /готóвий/ наки́ну-, наки́даний, накла́да-, напи́на- /-тий/, $п^к$ накидни́й, ©, ± **що напада**;

НАКИ́НУТИСЯ: н. на *кого (не лише дією)* накри́ти мов мóкрим рядно́м *кого*; ◊.

НА́КИДКА безрука́вий плащ; *(на ліжко)* покрі́ве́ць; *п.* НАБАВКА; **у на́кидку** наóпашки.

НА́КИДОМ при́мусом, си́лою, силомі́ць, живоси́лом, ґва́лтом, вóлоком, силопи́хом.

НА́КИП *(на посуді)* óсад, нава́р; *(на кипучій рідині)* пі́на, шум(ови́ння, -ови́на), пі́нява; *(на душі)* гі́ркість /-ота́/, наму́л, іржа́, післясма́к.

НАКИПА́ТИ *(в серці)* збира́тися, копи́читися;

НАКИПІ́ТИ *(в душі)* набро́статися ◊.

НА́КЛАД *г. (книжки)* тира́ж;

НА́КЛАДОМ кóштом.

НАКЛАД/А́ТИ кла́с- (зве́рху); *(руку на що)* прибира́- до рук *що*; *(лак)* нанóси-; *(одіж)* одяга́-; *(гриф)* надпи́сува-, *(слід)* залиша́-; *(місію)* поклада́-; *(огонь) г.* /роз-/; *(здоров'ям)* підрива́- /надса́джу-/ *що*; *(головою)* кла́с- *що*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, ради́й накла́с-, ~а́ч /за-, по-/, ~а́льник, кладі́й, $п^к$ ~а́льний, для наклада́ння, ©;

НАКЛА́С- *(пенсне)* почепи́-, $ж$ осідла́- нóса; ◊;

НАКЛАДНИ́Й накла́дуваний, накла́де-;

НАКЛАДНА́ *як і.* $е^к$ факту́ра, лист [перевізни́й лист]; ± ОРДЕР.

НА́КЛЕЙКА > НАЛІПКА.

НА́КЛЕП обмóва, інсинуа́ція, брехня́, непра́вда, $м^н$ намóви, наговóри, $ф^р$ пеня́, $у^р$ наві́т; *(у формі твору)* паш(с)кві́ль.

НАКЛЕ́П/НИК обмóв-, набре́ха, кля́в/у/за, кляу́зник, фабрика́нт ~ів; *(таємний)* ДОНОЩИК.

НАКЛЕ́П/УВАТИ звóди- на́клеп /пеню́/, обмовля́-, наговóрюва-, набрі́хува- /об-/, *д.* намовля́ти, *(потай)* нашíптува-; *(косу)* клепа́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ує** 1. що звóдить на́клеп, с-и ♦, ради́й обреха́-, маста́к оббрі́хува-, ~ник, кля́уз-, обмóв-, набре́ха, $п^к$ кля́узний, ©, 2. **що клепле**;

НАКЛЕПА́ТИ $ж^м$ попоби́ти ◊.

НАКЛЕ́ЮВАТИ > НАЛІПЛЮВАТИ.

НАКЛИ́КАННЯ наві́яння, насла́ння, *(чарами)* на́пуст, начарó(ву)вання, *е.* урóки.

НАКЛИКА́ТИ *(кого)* /с-/; *(біду)* насила́-, напуска́- (на́пуст), *е.* навро́чува-, *(чарами)* начарóвува-, /*собі*/ напи́тува-, стяга́-; *(думку)* НАВІЮВА-; *(за ким)* приклика́- /озива́-/ *кого*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **наклика́** 1. с-и ≈, з-й накли́ка-, накликáч, $п^к$ наклику́щий, навро́чливий, $п^к$ навро́чий, /*бурю*/ громонóсний, 2. **я. склика**;

НАКЛИ́КА- наворожи́- ◊; *(біду)* навести́, перейти́ доро́гу з поро́жніми відрами; **н. собі біду́** напита́- собі біду́.

НАКО́ЛЮВАТИ *(худобу)* нарізу-, коло́ти *(бага́то)*; нашпи́люва-, наштри́ку-, *(узір)* вико́лю-; **я. /$м^н$ хто/ нако́лює** 1./2. с-и ♦, з-й наколо́-, © нако́люючи, 1. що ко́ле, колі́й, 2. що нашпи́лює, ра́дий нашпили́ти, с-и /маста́к/ нашпилюва-, настро́млювач, $п^к$ настро́млювальний.

НАКОПИ́ЧЕННЯ > НАГРОМАДЖЕННЯ.

НАКОПИ́ЧУВАТИ нагрома́джува-, копи́чи-, горну́- /гребти́/ на ку́пу, грома́ди-, $ф^р$ дба́-, *т.* акумулюва́-, *(досвід)* примно́жува-; ску́пчува-, *(знання)* набува́-, *(гроші)* склада́-, збива́-, збира́-, назби́рува- /при-/; **я. /$м^н$ хто/** копичить с-и ♦, з-й зібра́-, за́йнятий збіркою /збо́ром +/, збира́ч, склада́ч, призби́рув-, нагрома́джув-, накопичув-, /гроші/ загни́біда, скна́ра, $о^к$ збива́й-копійка, $п^к$ накопи́чувальний ◊, громаділь-, *т.* кумуляти́в-, для накопи́чення /збо́ру ◊/ нагрома́дливий, накопи́чли-; **н. гро́ші** збива́ копійку; **н. за́соби /ко́шти +/** наро́щу- м'язи;

НАКОПИ́ЧИТИ *(гроші)* насклада́-; ◊;

НАКОПИ́ЧИТИ(СЯ) наснува́ти*(ся)* ◊;

НАКОПИ́ЧУВАНИЙ копи́че-, нагрома́джува-, грома́дже- ◊.

НАКОПИ́ЧУВАТИСЯ нагрома́джува-, копи́чи-, ску́пчува-, *(поволі)* набира́- /з-/, призби́рува- /на-/, примно́жува-;

НАКОПИ́ЧИТИСЬ призібра́- ◊, *о.* наснува́-, *(- досвід)* © набу́ти [**у нас -ився до́свід** ми набу́ли до́свіду], *(- зло)* накипі́-; **я. -ився** накопи́чений ◊, Ø, *(- зло)* накипілий.

НАКО́ЧУВ/АТИ коти́- на; *(шлях)* укочува-, наї́жджу-, утрамбо́ву-, уторо́ву-; *(котком)* прико́чу-, коткува́ти; *(каміння)* наверта́-, нава́люва-; *(фарбу)* нано́си-, $с^о$ нака́тува-; *(- хвилі)* набіга́-, нако́чуватися /пере-/; **я. /$м^н$ хто/ нако́чує** 1./2. © нако́чуючи, с-и ♦, 1. ра́дий накоти́-, ~ач, $п^к$ ~альний, 2. я. второ́вує, с-и торува́ти, покли́каний уторува́-, $п^к$ торува́льний;

♦♦♦СЯ ◊; *(- млу)* насува́-, /*крик*/ наближа́-; /*жахи*/ нагрома́джува-, /*хвилі*/ набіга́ти; /*сон*/ оволодіва́-, охо́плюва-, пойма́-; *(на кого /з лайкою/)* напада́-, накида́тися, накрива́ти мо́крим рядно́м; ± НАЛЯГА-; **я. -ється** 1./2. нако́чуваний, 1. с-и ♦, $п^к$ нако́тистий + %, 2. уторо́вуваний, наї́жджу-.

НАКРАДА́ТИ; НАКРА́СТИ $ж^н$ нати́рити.

НАКРАПА́ТИ *(- дощ)* мрячи́-, мжи́чи-, сі́ятися *(як крізь тонке́ си́то)*.

НАКРЕ́С/ЛЮВАТИ *п.* пляну́ва- /програмува́-, проє́ктува́-/ напере́д, *(пунктиром)* окре́слюва-, накида́-, роби́- на́черк, наче́ркува-; ± КРЕСЛИ-; **я. /$м^н$ хто/ ~лює** с-и ♦, з-й ~ли-, за́йнятий ~ленням, програміст, проє́ктува́льник, $п^к$ програмува́льний, проє́ктува́ль-, ©;

НАКРЕ́СЛЮВАТИСЯ *(- ідею)* з'явля́-, вимальо́вува-, пробива́-, *ф.* викльо́вува-, $ф^р$ закро́юва-, $с^о$ наміча́-; /*зміни*/ прозира́ти, захо́ди- ◊; **я. -ється** с-и ♦, накре́слюваний, закро́ю-, наче́рку-, $п^к$ пункти́рний, ©.

НАКРИВА́ЛО /ПО-/, покро́в, габа́; $п^б$ укрива́ло.

НАКРИВ/А́ТИ /по-, за-/, кри́-; *(- ніч)* сповива́- /о-/; *(на гарячім)* лови́-, засту́кува-, заска́ку-ва-, захо́плюва-; *(вогнем)* $в^й$ засипа́-; **я. /$м^н$ хто/ ~а́** с-и ♦, покли́каний накри́-, для накриття́, за́йнятий -тя́м, ~а́ч /по-/, $п^к$ ~а́льний, ~ни́й, ©;

НАКРИ́ТИЙ кри́тий ◊; & $б^а$ *понакри́вані.

НА́КРИВКА на́кришка, по́кришка.

НА́КРИВО нері́вно, кри́во; всу́переч, наперекі́р.

НАКРИТТЯ́ *(дія)* накрива́ння; *(покрив)* покрі́вля, наме́т, повітка, *(над ґанком)* підда́шшя; *(від сонця, дощу)* покриття́; *(на стіл)* куве́рт.

НАКРУ́Ч/УВАТИ /об-/, намо́ту-, *(волос)* завива́ти; *(вус)* закру́чу-, крути́ти; *(на жорнах зерно)* наме́люва-, моло́-; *(№ телефону)* набира́-; *(дзиґар)* заво́ди-; *(кого)* підохо́чува-, під'ю́джу-, підштри́ку-, нашпиго́ву-, НАСТРО́Ю-, підмовля́ти; & по♦, *(у творі)* понавигаду-; **я. /$м^н$ хто/ ~ує** с-и ♦, покли́каний накрути́-, ~ува́ч, $п^к$ ~увальний, накру́тливий, для ~ення, ©.

НАЛА́ГОДЖУВАТИ ЛАГОДИ-, упорядко́вува-, упоряджа́-, нарихто́вува-, дава́- лад, дово́ди- до ладу́ /ді́ла/, $о^к$ нала́джува-; ЛАДНА-; *(стосунки)* розвива́-, *г.* нав'я́зу-; *(реманент)* рихтува́ти, готува́-, лаштува́-, споряджа́-, ла́ди-; *(скрипку)* стро́ї-, настро́юва-; *(оборону)* забезпе́чу-; **я. /$м^н$ хто/ нала́годжує** с-и ♦, згі́дний /з-й/ наладна́-, напра́вник, монта́ж-, монтажи́ст, ладна́ч, нала́днувач, *д.* інсталя́тор, $п^к$ ла́годильний, © ладна́ючи;

НАЛА́ГОДЖУВАТИСЯ іти́ на лад, нормалізува́тися ◊; *(робити)* збира́-, ма́ти на́мір;

НАЛА́ГОДИТИСЯ наміри-, ма́ти на́мір ◊.

НАЛАДО́ВУВАТИ вантажи-, наванта́жува-; **я. наладо́вує = я. навантажує**;

НАЛАДУВА́ТИ *р.* наладнува́ти ◊.

НАЛА́ЗЛИВИЙ невідче́пний, *(на)*доку́чливий, насти́рли-, набри́дли- /о-/, нав'я́зли- /у-/, нав'я́зкуватий, уї́дливий, *с.* осору́жний.

НАЛЕ́Ж/АТИ *(кому, до кого)* *(при)*нале́жати*(ся)*; *(кому)* припада́ти, *(- риси)* бу́- притама́нним /власти́в-/; *(до гурту)* бу́- чле́ном *чого*, зарахо́вуватися, відно́си-, стосува́-; **я. /$м^н$ хто/ ~ить** 1./2. ©, 1. $п^к$ *(при)*~ний, *(- риси)* власти́вий, притама́нний, у вла́сності *чиїй*, як вла́сність *чия*, 2. зарахо́вуваний, залі́чу-, відношу-.

НАЛЕ́ЖИТЬ $н^о$ слід, потрі́бно, тре́ба *(бу́де)*, *р.* му́ситься; $ф^р$ ли́чить, годи́ться, випада́є, подоба́є [це ♦ пи́ти так]; *(з $п^{пр}$ $с^л$ вам, тобі)* припада́є; *(з $п^{пр}$ $с^л$ як)* НАЛЕЖНО, як ма́є бу́ти, як

заве́дено, нале́жним чи́ном [кажи́, як ♦]; **тобі нале́жить** *ф*[р] твоє́ діло [твоє́ діло – жда́ти];

НАЛЕЖИТЬСЯ: як н. як годи-, як має бути ◊.

НАЛЕ́ЖНИЙ приналежний; *(- гроші)* призначе-; *(захід)* потріб-, необхід-, відповід-, *с.* конеч-, який потрібно /треба/.

НАЛЕ́ЖНО як має бути, як у людей, як годиться /веде-, заведено, прийнято, треба, належить/; *(робити)* доладно, належним чином.

НАЛИВ/А́ТИ *(за шкуру)* /за-/; *(десь)* /роз-/, розхлюпува-; *(з чого)* наточува-; *(куди)* влива-, ли-; *(борщ)* насипа-; *(по вінця)* заповнюва-; **я.** /*м*[н] **хто/ ~á** с-и ♦, радий /покликаний/ нали-, для ~ання, ~альник, ~айко, *п*[к] ~альний, *о*[к] ~айчий, ~ущий, © ~аючи; **я. ~ано** НАЛИВНИЙ;

НАЛИ́ТИ уточити ◊.

НАЛИВНИ́Й *(плід)* налива-, наливчатий, нали-, зрілий, стиг-, спі-, соковитий; *(посуд)* під рідину, *(судно)* під рідкий вантаж, танкер.

НАЛИ́ГАЧ воловід, *д!* МОТУЗ.

НАЛІ́ВО /у-/, ліворуч, у лівий бік /руку/; *(де)* зліва, з лівої руки /боку/, *о*[к] лівобіч; *(продати)* *ж*[м] набік, не зовсім леґально.

НА́ЛІГ *г.* погана звичка; жил-, слабість; схильн-.

НА́ЛІПКА наклейка, етикетка, *с*[о] ярлик, *(прив'язана)* бирка; & *к.* наліп.

НАЛІ́ПЛЮВАТИ наклею- /при-/, приліплю-, ліпити, клеї-; **я.** /*м*[н] **хто/ наліплює** с-и ♦, радий наліпи-, ліпило, наліплювач, наклею-, *п*[к] ліпильний, клеїль-, ©.

НА́ЛІТ *(орди)* напад, наскок, *д.* налет; *(плівка)* осуга, суга, /*не йно на оці*/ поволока, *ф*[р] смужка, /*на овочах*/ пушок, пилок, *п.* туман, /*на губах*/ смага, /*на дні*/ осад, /*у посуді*/ накип, ± ІРЖА; *(слід)* полиск, натяк, штрих, присмак, тінь, нашарування, нашарува-, *(фалшу)* домішка; **з нальоту** з розгону, з маху, з наскоку.

НАЛІТА́ТИ *(в русі)* наскакува-, натикатися, наштовхува-, напорюва-; *(збройно)* нападати; *(- хмари)* наступа-; /*мух*/ злітатися, прилітати, *(куди)* /за-/; **я.** /*м*[н] **хто/ налітá** звиклий ♦, радий налеті-, наскакуваний, напорю-, напасник, *п*[к] налітний, штурмовий + %, © з наскоку, налітаючи;

НАЛЕ́ТІТИ заатакувати ◊.

НАЛІ́ЧУВАТИ нарахов-; *(у чім що)* містити, ма-.

НАЛЯГА́ТИ навалюватися, тиснути, дави-; *(на ногу)* кульга-; *(на кий)* спиратися; *(на що)* допада- до; *(- ніч)* насува-; /*сон*/ брати, охоплюва-; /*армію*/ наступа-, натиска-, напира-, *с*[о] тісни-; *(з вимогою)* *ж*[м] наполяга-, напосідатися, ± ДОМАГА-; **я.** /*м*[н] **хто/ налягá** с-и ♦, радий налягти, *п*[к] наполегливий, ©, ± **я. напира**.

НАМАГА́ННЯ спроба, силкування, стара-, бажа-, *с.* порива-, прагне-;

НАМАГА́ННЯ *м*[н] забіги, марні силкування, *с*[о] потуги; *о*[к] дерзання, пошуки; ± ЗУСИЛЛЯ.

НАМАГА́ТИСЯ СТАРА-, ВОЛІТИ, пробува-, доклада- зусиль, роби- зусилля, силкуватися, міря-, п'яс-, пну-, сіп[к]а-, лізти зі шкури; & *р.* намага-; **я.** /*м*[н] **хто/ -ється** готовий лізти зі шкури, докладач зусиль, *п*[к] запопадливий, дбайли-, ревний, старан-, /*перед ким*/ вислужливий, © воліючи.

НАМАЦА́ЛЬНИЙ *б.* відчутний на дотик, *о*[к] навпомацький;

НАМАЦА́ЛЬНО *б.* *(нав)*помацки, *(нав)*полап-.

НАМЕ́Т шатро, курінь, БУДА, будка, *(на пасіці)* катрага, *р.* напинало, накриття; *(снігу)* замет /пере-/, кучугура; *(чого)* купа; *(на ринку)* ятка.

НАМИНА́ТИ *(їжу)* УМИНАТИ.

НАМИНА́ЧКА > БІЙКА.

НА́МИСЕЛ *г.* надум; роздум, розмисел; *(дія)* обдумування /роз-/, обмірковува-.

НАМИ́СТО *з.* нашийниця, *(коралеве)* коралі, *(з перлів)* перла, *(із самоцвітів)* кольє; *(з круглих намистин - пацьорів)* пацьорки; & намистечко, *о*[з] намистина, намистинка.

НАМИ́СТИНА пронизка.

НА́МІР задум, бажання, замір, потягнення, *о*[к] надум, *г.* інтенція, *ф.* затія, *з*[г] постанова; **мати н.** НАСТАВЛЯТИСЯ; **з -ом** ☺ наставлений, жадущий.

НАМІРЯ́ТИСЯ наставля-, мати намір /на оці, на думці/, хоті-, пориватися, міря-, лагоди-, *ф.* думати, *к.* ма- [я мав піти]; *(чим)* заміря́тися, замахува-, націлюва-, ± НАВАЖУВА-; **я.** /*м*[н] **хто/ має намір** наставлений, ріше-, готовий, *о.* з думкою /наміром/, © маючи на оці;

НАМІ́РИТИСЯ настави-, взяти собі думку ◊.

НА́МІТКА *(на голову)* покривало, *(весільна)* фата; *(тканина)* серпанок; *(на очах)* поволока /за-/, *с*[о] пелена; & наміточка.

НАМІЧА́ТИ > ЗНАЧИТИ, НАКРЕСЛЮВАТИ.

НАМНО́ЖУВАТИ*(СЯ)* > МНОЖИТИ*(СЯ)*.

НАМО́ВА /під-/; *(дія)* намовляння /під-/, підбурювa-, підбива-, під'юджува-, підштрикува-; *ж*[м] домовлення; **з -ви** *(діє)* намовлений;

НАМО́ВИ наклеп; умовляння.

НАМОВЛЯ́ТИ /у-/; *(до чого)* /під-/, схиля-, настроювати, настренчу-, підбурю-, підбивати, підштрику-, під'юджу-, підцькову-, наштовху-, нашпигову-, підшепту-, підкладати дров, підсипа- перцю, підлива- олії; *(на кого)* наговорюва-, зводи- наклеп; *е.* наклика- *(лихо)*; **я.** /*м*[н] **хто/ намовля** с-и , радий намови-, меткий /скорий/ на підмову, НАМОВНИК, ©;

НАМО́ВЛЕНИЙ підшептаний ◊.

НАМО́ВНИК підбурювач, підмовник ◊.

НА́МОЛОТ умолот, вимолот.

НА́МОРОЗЬ паморозь /при-, за-, по-/, *д.* повись.

НАМО́ТУВАТИ мота-, навива-, накручу-; **я.** /*м*[н]

хто/ намо́тує с-и ♦, зго́дний намота́-, намо́тувач, мота́льник, *п*^{к} мота́льний, намо́туваль-, *с*^{к} мота́й- [мота́й-собі-на-ву́с], ©.

НАМУ́Л мул, глей, на́пли́нок, на́брідь; *(на душі)* гіркота́ /-́ість/, на́кип, о́сад, іржа́, післясма́к.

НАМУ́ЛЮВАТИ *(виразку на тілі)* натира́ти.

НАНИ́З униз, вділ, додо́лу, *г.* надоли́ну /*с*^{о} на доли́ну/; на ни́жчий по́верх.

НАНИЗУ́ внизу́, *г.* надоли́ні /*с*^{о} на доли́ні/; на спо́ді; на ни́жчому по́версі.

НАНІ́ВЕ́ЦЬ внівець, ніна́що; ***ф***^{р} пра́хом, на про́пасть [пішло́ на про́пасть /пра́хом/].

НА́НОВО зно́ву, ще́ раз; *(починати)* спочатку; *(заново)* по-новому, іна́кше, на нови́й лад.

НАНО́СИТИ *(водою)* /при-/, намива́ти; *(землю)* нано́шу-, нагрома́джу-; *(на мапу)* познача́ти /за-, позна́чува-/ на *чім*; *(фарбу)* покрива́ти *чим*; *(шар чогось)* нама́щу-, наклада́ти; **я.** /*м*^{н} **хто/ нано́сить** с-и ♦, ра́дий /з-й/ нанести́, нано́шувач, нагрома́джу-, наклада́ч, нама́щув-, позна́чу-, *п*^{к} нано́шувальний, *о*^{к} завда́вчий, ©;

НАНОСНИ́Й *(водою)* намивни́й, нами́ва-, нами́тий, *(грунт)* нано́шува-, нане́се- ◊; *(- моду)* привне́се-, запози́че-.

НАОДИ́НЦІ сам-на-са́м, на самоті, самото́ю, само́тньо, без свідків; *(удвох)* оди́н-на-оди́н, віч-на́-віч, *о*^{к} о́ко-в-о́ко, в чоти́ри о́ка.

НАО́СЛІП не ба́чивши, не ди́влячись, НАВМАННЯ, сліпма́, о́сліп; *(прожогом)* стрімголов; *(без певности)* навпо́мацки; & на сліпо.

НАОСТА́НКУ наоста́нці, наоста́нок, на закінчення, під кіне́ць, напри́кінці, *о.* під завісу; в оста́нній раз, воста́ннє, наоста́ннє.

НАО́ЧНИЙ зри́мий, види́-; *(приклад)* вимо́вний, проре́чистий, промо́вис-, яскра́вий, переко́нли-; *(свідок /чого/)* прису́тній при *чім*;

НАО́ЧНО *г.* напозір ◊; ± ВОЧЕВИДЬ.

НА́ПАД *(наглий)* набіг, наї́зд, на́літ, *(поліції)* на́скок; *(нашестя)* нава́ла, аґре́сія, інва́зія; *(кашлю)* при́ступ, *(гніву)* пароксизм; *(спазмів у роділлі)* пере́йми; ***с***^{т} ла́нка, що атаку́є; ***ф***^{р} на́ворот, на́верт, за́хід, рип, раз [**за два на́вороти /за́ходи +/** двома́ на́падами].

НА́ПАДАМИ УРИВКАМИ, *г.* дориво́чно.

НАПАД/А́ТИ атакува́-, НАКИДАТИСЯ, набіга́ти, наска́кува-, напастува́-; *(нагло)* наліта́- шулікою; *(з лайкою)* ♦ся; *(- недугу)* чіпля́-, *(- чиряки)* висипа́ти; *(на слід)* натрапля́-, виявля́- /знахо́ди-/ *що*; *(- дощ)* захо́плюва-, засту́кува-; */настрій/* ***п.*** пойма́- /охо́плюва-, бра́-, опада́-, нарина́- на/ *кого*, оволоді́ва- *ким*; **я.** /*м*^{н} **хто/ ~а́** звиклий ♦, с-и атакува́-, ра́дий заатакува́-, ~ник, НАПАС-, аґре́сор, *с*^{т} на́пад, фо́рвард, *о*^{к} ~о́вець, *п*^{к} аґреси́вний, -́истий, НАПАСЛИВИЙ, *с*^{т} ~о́-, ~у́щий, ~а́ючий, *о.* для ~у /ата́ки, шту́рму, на́ступу/, в ата́ці, ©;

НАПА́СТИ заатакува́- ◊, *(- дощ)* захопи́- [напа́в дощ]; *(на кого)* накри́- мо́крим рядно́м; **при́мхи -а́ли на *кого*** узя́в о́дур *кого.*

НАПАДА́ТИСЯ > НАКИДАТИСЯ.

НАПА́СЛИВИЙ аґреси́вний; нала́зливий, НАПАСНИЙ, набри́дливий, ДОКУЧЛИВИЙ.

НА́ПАСНИ́Й НАПАСЛИВИЙ, прискіпли-, уї́дли-, причіпли-, ЗАДЕРИКУВАТИЙ, заго́нис-.

НАПА́СНИК забія́ка, кри́вдник, *к*^{н} напа́д-; *(ворог)* зага́рб-, аґре́сор.

НА́ПА́СТЬ біда́, неща́стя, го́ре, ли́хо, ка́ра Бо́жа, *о.* уда́р до́лі; *(невелика)* при́крість, неприє́мн-, приго́да, ха́лепа, *з.* на́па́док, пеня́; *(наслана) е.* на́пуст, на́пуск.

НАПА́ХЧЕНИЙ напа́ханий, *з*^{п} наду́ше-.

НАПЕ́ВНЕ напе́вно, безпере́ч-, безсумнів-, то́ч-, неодмін-, му́сить бу́ти, допе́вне; обов'язко́во, *(діяти)* з пе́вністю, упе́внено, безпомилко́во; ***в***^{ст} ма́буть.

НАПЕРЕ́Д уперед, не наза́д; *(знати)* заздалегідь, *г.* згори́; *(плати-)* ава́нсом; пе́рше ніж, за́ки; ***п***^{рк} пе́ред [**напере́д нього** пе́ред ним].

НАПЕ́РЕ́ДІ спе́реду; *(кого)* попе́ре́д(у).

НАПЕРЕДО́ДНІ *(події)* на поро́зі; *(якогось дня)* про́ти [про́ти середи́], під [під Різдво́].

НАПЕРЕКІ́Р > НАВСУПЕРЕЧ, НАВСПАК.

НАВПЕРЕМІ́НУ /на-/, навпереміну /на-, в-/.

НАПИВА́ТИСЯ *(чого)* набира́-, упива́- *чим*; **я.** /*м*^{н} **хто/ -ється** с-и ♦, не від того́, щоб напи́тися, мочи́морда, ©;

НАПИ́ТИСЯ наду́дли-, нажлу́кта-, налига́-, насмокта́-, нализа́-, насми́ка-, нахлеста́- ◊; **я. напи́вся** підпи́лий, підпи́тий, нали́ганий, захме́ле-, наду́дле-, *п*^{р} НАПІДПИТКУ, Ø.

НАПИ́ЛОК терпу́г.

НАПИН/А́ТИ *(вітрила)* розпуска́-, підійма́-, */вітром/* надима́-, надува́-; *(струни)* натяга́-; *(жили)* напру́жува-; *(намет)* ста́ви-, натяга́-; *(одяг)* ОДЯГА-; **я.** /*м*^{н} **хто/ ~а́** с-и ♦, з-й нап'я́сти́, ~а́ч, ~а́льник, *п*^{к} ~а́льний, *(на себе ще)* що наклада́ /одяга́/, */хустку/* що пов'я́зує;

НА́П'ЯСТИ: я. нап'яв на́п'ятий, на́пну-, натя́гнут-, натя́гнений; напру́же-, напру́гий; *(одяг)* одя́гнений, */хустку/* пов'я́за-.

НАПИНА́ТИСЯ; НАП'Я́С- *(д'горі)* ви́струнчи-.

НАПИНДЮ́ЧУВАТИСЯ напри́нджува-, набундю́чува-; & пиндю́чи-, наінди́чува-; **я. -ється = я. бундючиться**.

НАПИРА́ТИ дави́-, ти́сну-, пе́р-, натиска́-; *(на ворога)* НАЛЯГА́-, *с*^{о} тісни́-; *(на кого)* напосідатися; *(на що)* наголо́шувати /підкре́слю-/ *що*; **я.** /*м*^{н} **хто/ напира́** с-и ♦, ра́дий /з-й/ напе́р-, насти́ра, *п*^{к} насти́рли-, НАПОЛЕГЛИ-, невідсту́пний, напо́ристий, ©;

НАПЕ́РТИ *(людей)* нагна́-, *н*^{о} збі́гтися, нати́сну- [напе́рло наро́ду]; ◊.

НА́ПИС *(на початку твору)* епіграф; *(на могилі)* епіта́фія; *(під чим)* підпис.

НАПІВ- пів- [півго́лосом шепо́че].

НАПІВГО́ЛИЙ ма́йже го́лий, *(до)*півго́-; напіводя́гнений /напіврозтя́г-/, напіврозтя́гнутий.

НАПІВПРОДУ́КТ заготівка.

НАПІВСО́ННИЙ півсо́н-, недо́спа-; оспа́лий, недоспа́-; *п.* мля́вий, бездія́льний, байду́жий; *(- місто)* ти́хий, безлю́дний.

НАПІ́ДПИ́ТКУ ви́пивши, хильну́вши, під ча́ркою, під гра́дусом; & напідпи́тках.

НАПІ́Й питво́, пиття́, *(хмільний)* тру́нок, *(гидкий)* пійло; *(прохолодний)* квас /*у.* сириве́цьl, лимона́д(а), кока-ко́ля, морс, кефір, *(хмільний)* ГОРІЛКА, вино́, пи́во, ліке́р, джин, шнапс, ель, пунш, ром, грог, кокте́йл, $н^I$ тру́та(-зілля);

НАПО́Ї ВИНА, $у^р$ меди́; ± АЛЬКОГОЛЬ.

НАПІ́РНИК *(спідня)* по́шивка, на́сипка, *г.* на́сип; *з.* пена́л на пе́ра.

НАПЛИВ/А́ТИ *(- сльози)* набіга́-, натіка́-; /*туман*/ насува́тися, наближа́-; /*хмари*/ наступа́ти; *(на сонце)* затуля́- /закрива́-/ *що*; *(- звук)* долина́-; /*сутінь*/ настава́-, залягá-, спада́-; /*людей*/ збира́тися, схо́ди-; /*спогад*/ нарина́ти, наповза́-, набіга́-; *(здаля)* вирина́-; **я. ~а́** с-и ♦, ~аний, $п^к$ ~ни́й [~ни́й люд], *о.* щора́з бли́жчий, ©.

НАПЛІ́[Е́]ЧНИК $с^о$ ра́нець, *р.* нараме́нник.

НАПЛЮВА́ТИ: н. собі в о́чі рідного ба́тька з ка́шею з'їсти.

НАПЛЮВА́ЦЬКИЙ *(- ставлення)* сви́нський, плюва́ць-, $о^к$ шалапу́тсь-.

НАПОВЗА́ТИ нарина́-, нала́зи-, насува́тися, *(- млу)* напливáти *(хвилями)*; **я. наповзя́** с-и ♦, насу́ваний, напо́вза-, $п^к$ повзу́чий, плазови́тий, нала́зливий, © по́повзом, пла́з-.

НАПО́ВН/ЮВАТИ /за-, ви-, пере-/, *(тісно)* набива́-, *(що **чим**)* напуска́- у *що **чого***; *(чим)* наси́чува-, *(водою)* заво́днюва-; *(змістом)* вклада́- *що*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює** с-и ♦, з-й ~и-, ~ювач /ви-/, для ~ення, $п^к$ ~ювальний, по́внячий, ©;

НАПО́ВНЮВАТИСЯ випо́внюва- ◊;

НАПО́ВНЮВАНИЙ /за-, ви-, пере-/ ◊.

НАПОГОТО́ВІ наготові, на сторо́жі, у ста́ні гото́вости; *(під рукою)* напо́хваті, *д.* напо́хопі.

НАПОЛЕ́ГЛИВИЙ насти́рли-, завзя́тий, упе́р-, насти́рний, напосідливий, *с.* невідсту́пний, неухи́ль-, *р.* навра́тливий, $с^о$ напо́ристий, *о.* не з кло́ччя; *(вивчати науки)* посидю́щий;

НАПОЛЕ́ГЛИВО *(напористо)* з розго́ном, розго́нисто; ◊.

НАПОЛОВИ́НУ пів-на-пів, $с^к$ напів- [напівсо́н]; *(з чим)* НАВПІЛ; *(глухий)* частко́во, не зо́всім.

НАПОЛЯГА́ТИ напосіда́ти(ся), домага́тися, вимага́ти; *(на чому)* тве́рдо стоя́-, не відступа́ти-(ся) від *чого*, напира́ти /натиска́-/ на *що*; $жс^м$ наляга́-; **н. на своє́му** і да́лі мости́- своє́; ± ОБСТАВА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **наполяга́** с-и ♦, зумівши /з-й/ наполягти́, насти́ра, $п^к$ упе́ртий, невідсту́пний, насти́р-, насти́рливий, наполе́гли-, напосідли-, тверди́й у своїх вимо́гах, ©;

НАПОЛЯГТИ́ $жс^м$ напе́ртися, намогти́ся ◊.

НАПО́РИСТИЙ нахра́пис-, упе́р-, заго́нис-, наступа́льний, напосідивий, ± НАПОЛЕГЛИ-.

НАПО́РЮВАТИСЯ *(на прикрощі)* наража́-;

НАПОРО́- нарази́-, наткну́-, нале́тіти, наско́чи- ◊; *(на опір)* зустрі- *що*.

НА(ПО)СІД/А́ТИ не дава́- спочи́нку, нава́люватися; *(- комах)* накида́-; /*орду*/ напира́ти, наляга́-, $с^о$ тісни́-; /*недугу*/ напада́-, чіпля́тися, ~а́-; *п.* наполяга́ти; /*настрій*/ пойма́-, охо́плюва-, обсіда́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й напосіс-, нава́люваний, $п^к$ ~ливий, $ф^р$ НАПОЛЕГЛИ-, ©.

НАПОСІДА́ТИСЯ не дава́ти спочи́нку, насіда́-; *(- недугу)* НАПОСІДА-; /*настрій*/ пойма́-, охо́плюва-; *п.* наполяга́-; *д.* зазіха́-; *(з лайкою)* НАКИДАТИСЯ;

НАПОСІ́СТИСЯ за(по)взя́-, *д.* нарі́пи- ◊.

НАПО́ТЕМКИ у те́мряві, по́ночі, по́темки.

НАПОУМЛЯ́ТИ *і* **НАПОУ́МЛЕННЯ** > НАПУЧУВАТИ *і* НАПУЧЕННЯ.

НАПО́ХВАТІ під руко́ю /рука́ми/, *р.* напо́хопі, *(- кріс)* напоготі́в; ± НАПОГОТОВІ.

НАПОЧА́ТКУ > СПОЧАТКУ.

НАПРА́ВА ремо́нт, ла́годження; *р.* намо́ва; *з.* на́прям.

НАПРА́ВДУ > СПРАВДІ.

НАПРА́ВЛЕННЯ $с^о$ *(документ)* манда́т, о́рдер, путівка, лист; *(дія)* призна́чення, відря́дже-.

НАПРАВ/ЛЯ́ТИ /ви-/, ла́годи-, ремонтува́-, достосо́вува- /при-/, ладна́-, дава́- лад, дово́ди- до ладу́ /ді́ла/, *п.* лата́- діри, $о^к$ нала́джува-, *(умови)* покра́щува-; *(ніж)* гостри́-; *(проти кого)* намовля́-, ПІДБУРЮВА-; *(на добру путь)* наставля́-, НАПУЧУВА-; $з^н$ СКЕРОВУ-, унапря́млю-, напрова́джу- на, ПОСИЛАТИ, *(кого)* делегува́-, відряджа́-, *(на пост)* признача́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ля́** 1. с-и ♦, зго́дний /узя́вшись/ ~и-, для ремо́нту, за́йнятий -ом, ~ник, ремо́нт-, монта́ж-, $о^к$ ладна́ч, нала́днув-, $п^к$ ~ни́й, ремо́нт-, © ~ляючи, 2. **я.** /$м^н$ **хто**/ **скеро́в**/ує с-и ~увати, з-й скерува́-, $п^к$ керівни́й, напрямни́й, провідни́й, вказівни́й, дороговка́з-, $в^и$ /*у лаві*/ чолови́й, передови́й, напрямко́-, © ~уючи.

НАПРА́ВНИК ремо́нтник; *з.* НАПУТНИК.

НАПРА́ВО *(куди)* право́руч, у пра́вий бік /ру́ку/; *(де)* спра́ва, з пра́вої руки́ /бо́ку/, $о^к$ право́біч.

НАПРИЗВОЛЯ́ЩЕ *(лишати)* на ла́ску до́лі, на Бо́жу ла́ску, на гала́й-бала́й.

НАПРИ́КІНЦІ накінці, у кінці, під кіне́ць, наоста́нку, в оста́нню хвили́ну, $б^з$ наскінчу́; ± НАСАМКІНЕЦЬ.

НАПРИ́КЛАД приміром, *(як)* от [от, хрін мо́же бу́ти ліком], для /до/ при́кладу, от хоч би й, скажімо, візьмі-, взя́ти *(*хоча́ б*)* **[взя́- мене́ ♦, я]**; **як н.** як он **[як он** дід], як ото́ **[як ото́** д.]; *ж*ᴹ оце́ **[н., хто посіє, його й...** оце, хто посіє, його й...].

НАПРОВА́ДЖУВАТИ *(злодія)* НАВОДИ-; *(на думку)* наштовхува-, спрямо́ву-, скеро́ву-, *с*ᵒ направля́ти.

НАПРО́ТИ *з*² напро́сто .

НАПРО́ЧУД > НАВДИВОВИЖУ.

НАПРО́ШУВАТИСЯ напро́хува-, нав'язува-, набива́-, накида́-; *(на що)* жада́ти /хоті-/ *чого*, *(на образу)* напи́тува- *чого*, виклика́- *що*; *(- висновок)* мимово́лі вирина́- /виника́-/; **я.** /*м*ᴴ **хто/ -ється** с-и /схи́льний/ ♦, ра́дий напроси́-, *п*ᴷ нав'язливий, причепли-, НЕ- ВІДЧЕПНИЙ, уче́пистий, *с.* непозбу́тній, чіпки́й, ©.

НАПРУ́ГА нату́га; *о.* вольта́ж; *(скупчення сил)* напру́ження; ± ЗУСИЛЛЯ.

НАПРУ́ГИЙ на́п'ятий, на́пну́тий, напру́жений; *(- гілля)* пругки́й, пру́жни́й, туги́й.

НАПРУ́ЖЕНИЙ ·НАПРУГИЙ, *(рух)* інтенси́вний; *(бій)* запе́клий, *(- працю)* зага́рливий; *(- нерви)* настру́нений;

НАПРУ́ЖЕНО в по́ті чола́ ◊.

НАПРУ́Ж/ЕННЯ > НАПРУГА; *(де)* ~еність.

НАПРУ́ЖУВАТИ *(тятиву)* натяга́-; *(зір)* ЗОСЕРЕДЖУВА-, *з.* виси́люва-, *(жили, пам'ять)* напина́-; *(голос)* підно́си-, підви́щува-; *(сили)* збира́-, мобілізува́-, нату́жува-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ напру́жує** с-и ♦, з-й /згод-/ напру́жи-, *п*ᴷ напру́жливий, /*м'яз*/ натяжни́й, для на́тягу, ©.

НАПРУ́Ж/УВАТИСЯ настру́нчува-, *о.* доклада́ти /не щади́-/ зуси́ль, роби́- зуси́лля, *с.* ліз- із шку́ри, *ф*ᴾ силкува́тися, нату́жува-, *о*ᴷ пру́жи-; *(душею)* збу́джува-, мобілізува́-; *(- м'язи)* напина́-, /*парус*/ надима́-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ -ється** с-и ♦, з-й ~и-, ~уваний, настру́нчува-, натя́га-, щора́з тугі́ший /пру́г(кі)-, пружні-/, *п*ᴷ = %, ©;

НАПРУ́ЖИТИСЯ: я. -ився напру́жений, НАП'ЯТИЙ, Ø.

НА́ПРЯМ(ОК) керу́нок; *(руху)* курс; *(творчості)* лінія, спрямо́вання /*с*ᵒ -ува́-/, спрямо́ваність, *п.* фарва́тер; *(у науці)* шко́ла, течія́, ¤ угрупо́вання.

НАПРЯМКИ́ *п*ᴾ про́сто (се́бе) /-ли́ць/, *к* на́прям; *в*ʸ **н. кро́ком руш!** *к*ᴴ про́сто хо́дом р.!

НАПРЯМЛЯ́ТИ скеро́вува-, спрямо́ву-, *з*ᴾ направля́ти; *ж*ᴹ напуча́ти, науча́ти.

НАПУВ/А́ТИ дава́- пи́-, пої-, напо́юва-; *(запахом)* **п.** напо́вню-, наси́чу-; *(вологою)* зро́шу-, зволо́жу-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ ~а́** с-и ♦, з-й /ра́ди́й/ напої-, ~а́льник, напо́ювач, *п*ᴷ ~а́льний, ©;

НАПОЇ- *(до одуру)* зали́- вино́м по са́мі о́чі ◊.

НА́ПУСК 1. на́пасть, наслання́, на́пуст; 2. при́браний ви́гляд, ма́ска [на́пуск льоя́льности].

НАПУС/КА́ТИ *(холоду)* /в-/ *що*; *(на лоб хустку)* /с-/, насува́-; *(брови)* стяга́-, ізсува́-; *(бісів)* насила́-, нацько́вува-, наклика́-; *(вигляд на себе)* надава́- собі *чого*; **я.** /*м*ᴴ **хто/ ~ка́** с-и ♦, з-й ~ти́-, за́йня́тий ~ком, *п*ᴷ ~ко́вий, ~ка́льний, ©;

НАПУСТИ́ТИ ◊; **н. ману́ на** ***кого*** обвія- *кого* чарівни́м тума́ном.

НАПУСКА́ТИСЯ > НАКИДА-, НАПАДАТИ;

НАПУСТИ́ТИСЯ *(як звір)* ви́звіритися ◊.

НА́ПУСТ > НАПУСК¹.

НАПУ́ТЛИВИЙ > НАПУТНІЙ.

НАПУ́ТНИК НАВЧИТЕЛЬ, *з*ᴾ наста́вник, *з.* напра́в-; *(духовний)* душпа́стир.

НАПУ́ТНІЙ *(тон)* повча́льний, напу́тливий, напу́тницький, ме́нторсь-.

НАПУХА́ТИ > НАБРЯКАТИ.

НАПУ́ЧЕННЯ напоу́мле-, напу́тнє сло́во, напу́тні слова́, напу́ття, *з.* суво́ра; *(згори)* *с*ᵒ нака́чка; *(дія)* науча́ння, напу́чува-, напоумля́-.

НАПУ́/ЧУВАТИ напуча́-, науча́-, напоумля́-, повча́- /на-/ ро́зуму, наставля́- (на до́бру путь /ро́зум/), направля́- (на вірну доро́гу), *ж*ᴹ напрямля́-, моралізува́-, *ж.* вставля́- клепку, *р.* врозумля́-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ ~чує** с-и ♦, з-й ~ти́-, навчи́тель, ~тник, *з.* напра́в-, *з*ᴾ наста́в-, ме́нтор, *п*ᴷ ~тливий, напоу́мли-, повча́льний, НАПУТНІЙ, *с*ᴷ напути́- [~ти́-душа, ~ти́-душу], ©;

НАПУ́ТИТИ навести́ на ду́мку ◊.

НА́ПХОМ *(напхано)* як оселе́дців, затісно, загу́сто, по́вно-повні́сінько; *(насипом)* на́трусом; **н. на́пханий** перепо́вне-; ± ВЩЕРТЬ.

НАРА́ДА о́бмін думка́ми; ЗАСІДАННЯ; *(лікарів)* конси́ліюм; *(кардиналів)* консисто́рія*.

НАРА́ДЖУВАТИСЯ ра́ди-, ра́дити ра́ду, *ф*⁻ᴾ ду́мати-гада́ти; *о*ᴷ змовля́тися.

НАРАЖА́ТИ (на *що кого*) піддава́- ри́зику, ста́ви- під загро́зу; *(на небезпеку)* штовха́- /пха́-/ на, ста́ви- /підставля́-/ під уда́р, ста́ви- пе́ред *чим*; & нара́жува- на; **я.** /*м*ᴴ **хто/ наража́ на** с-и /схи́льний/ ♦ на, гото́вий підда́- ри́зику, з-й наражи́- на, ©;

НАРАЖ/А́ТИСЯ (на *що*) нашто́вхува-, натика́-, наска́кувати, *о*ᴷ виставля́тися, *з*ᴾ нарива́-; *(на халепу)* натрапля́ти, става́- пе́ред загро́зою *чого*, *(на чийсь гнів)* потрапля́- під ру́ку *чию*; *(на ризик)* ризикува́-, підставля́- го́лову; *(на критику)* підпада́- під, зазнава́- *чого*; & ~ува́тися ◊; **я.** /*м*ᴴ **хто/ -ється** с-и ♦, гото́вий наразі́- на, ~уваний на; *п*ᴷ нара́зливий на, ©;

НАРАЗИ́- напоро́- /нахо́пи-, наско́чити/ на ◊.

НАРА́З враз, ра́птом, несподі́вано, знена́цька; *(діяти)* ра́зом, зара́зо́м, одноча́сно, водно́час, водно́раз; *ф*ᴾ за́раз же, відразу́; **аж н.** коли́ це (ра́птом) [аж нара́з він іде́].

НАРА́ЗІ *г.* по́кищо; за́раз, під суча́сну по́ру.

НАРАХО́ВУВАТИ налічу-, начислю-, начисляти; *(в собі що)* містИ-, складатися з *чого*; *(платню)* записувати на рахунок /конто/; **я.** /$м^н$ **хто/ нарахо́вує** с-и ♦, радий нарахува-, рахівник, $п^к$ нарахо́вчий, $п^р$ місткістю /ро́зміром, о́бсяг-/ на [о́бсяг- на сто сторінок].

НАРЕ́ШТІ кінець-кінцем, врешті(-решт); наостанку, $о^к$ аж [аж одного дня], $ф^р$ аж тепер, аж /і/ ось [і ось маєш!]; $ф^р$ на додаток, на закінчення, плюс до всього [лом, штир і ♦ вісь]; **аж н. ось (воно́)** *к.* аж ось [а лихо – аж ось].

НАРИНА́ТИ хутко наплива- /наповза-, набіга-, прибува-, нахлява-, насуватися/; *(- спогади)* заполо́нювати, налина-; ± РИНУ-; **я. наринá** с-и ♦, напливаний, напо́вза-, насува-, прибува-, набіга-, $п^к$ нестримний, блискавич-, наваль-, гінкий, стрімливий, ©;

НАРИ́НУТИ $о^к$ налинути ◊.

НА́РИС *(проєкту)* начерк; *(газетний)* стаття (про живі факти); & нарисок; *нарисист.

НАРИХТО́ВАНИЙ налаштова-, приготова- /на-/; *(кріс)* націле-.

НА́РІВНІ на одному рівні, ні вище ні нижче; **п.** на рівних /паритет-/ правах; **р.** нарівно

НА́РІВНО *(ділити)* на рівні частки, рівно; *(однаковою мірою)* однаково.

НА́РІД наро́дність, національн-, нація, язик; *(люди)* народ, загал, маси, люд; & пра♦, народець.

НАРІ́ЖНИЙ *(принцип)* найважливіший, найголовні-, найісто́тні-.

НА́РІЗНИЙ окремий, поодино́кий, $к^н$ розрізнений; *(- шляхи)* різний, інакший, інший;

НА́РІЗНО окремо, зосібна, по́різно, наро́здріб /у-/; не разом; не одночасно ◊; ± ПООДИНЦІ.

НАРІКА́ННЯ ремство, бідкання, ремствува-, жалі, скарги, *з.* ляментація.

НАРІК/А́ТИ *(на кого)* ремствува-, скаржитися, бідка-, жалі-, плака- [**хай -ка́ на се́бе** хай на себе плачеться], *р.* пеняти, приплакува-, *ď* мажаль до *кого*; **р.** доріка- *кому*; *(ким)* $у^р$ назива-, оголо́шу- /про-/; **я.** /$м^н$ **хто/ ~а́** 1. с-и ♦, бідкало, ~ай-, $п^к$ ремстивий, докірли-, осудли-, несхвальний, ~аль-, ~авчий, ©, 2. **я. назива**.

НАРЕ́ЧЕ́НИЙ *(син)* назва-; **як і.** молодий, заручe-, судже-, *е.* князь, *(до сватання)* жених;

НАРЕ́ЧЕ́НІ МОЛОДІ, молодята.

НА́РІСТ *д.* наріcть, нарocля; *(на тілі)* мозоля, дике м'ясо, *(на корі дерева)* наростень.

НАРІ́ЧЧЯ говірка, діялект, *г.* балак.

НАРКОМА́Н морфініст, кокаїніст; **ста́ти наркома́ном** $ж^н$ підсіс- на наркотик.

НАРО́Д *(нація)* НАРІД, *(люди)* загал, маса, маси, люд; & $з^н$ наро́дець.

НАРО́ДЖЕННЯ *г.* уро́дини; **п.** постання, поява, виникнення; *(любови)* пробудже-, про́кид.

НАРО́ДЖУВАТИ /по-, з-, в-/, роди-, приводи- на світ; **п.** започатко́ву-; *(любов)* буди-, **викли**ка-; **я.** /$м^н$ **хто/ наро́джує** з-й народити, $ж^і$ (по)роділля, поліжниця, (по)родителька, мати, $п^к$ родливий, плодли-, родючий, плодю-, $ф^р$ матірній, $с^к$ -ро́дний [живоро́дний], -родящий [живородящий], ©;

НАРОДИ́ТИ спороди-; $з^н$ виплоди- ◊;

НАРО́ДЖЕНИЙ /по-, з-/, $з^н$ сплодже- ◊.

НАРО́ДЖУВАТИСЯ роди-, зро́джува- /в-/; **п.** поставати, виника-, приходи- /з'являтися/ (на світ); *(- чуття)* пробуджува-; /*день*/ настава-ти; **я.** /$м^н$ **хто/ -є́ться** наро́джуваний /по-, за-/, $п^к$ $у^р$ (на)рожденний, ©;

НАРОДИ́ТИСЯ *д.* знайтися, *о.* побачити світ, *(- слово, пісню +)* $ф^р$ випурхнути

НАРО́ДНІЙ $з^п$ наро́дний, людо́вий; *(одяг)* національний; *(- свято)* все♦; /*гуляння*/ масовий; /*добро*/ людський, все♦; *(учитель)* сільський; *(вислів)* живомо́вний, просторіч-, простомо́в-.

НАРО́ДНІСТЬ НАРІД, плем'я; *(мала)* етнічна група, національна меншина /меншість/.

НАРОДОЗНА́ВСТВО етнографія.

НАРОДОНАСЕ́ЛЕННЯ $з^н$ *у.* людність.

НАРОДОПРА́ВСТВО /-владдя/, демократія.

НАРО́ЗДРІБ /у-/; $ф^р$ нарізно, не гамузом, окремо (один від о́дного).

НАРО́ЗХРИСТ розхристано, розхриставшися; $ф^р$ навстіж [душа наро́зхрист]; ± ЩИРО.

НАРО́СТА́ТИ *(на чім)* /ви-/, *(круг)* /об-/, *(- траву ще)* /по-/; /*темпи*/ /з-/; /*відсотки*/ наро́щуватися; нагромаджува-, рости; & по♦; **я. наростá** с-и ♦, наро́щуваний, нагромаджу-, щораз дужчий /вищий, більший, *(спад)* глиб-/, $п^к$ ростучий, нестримний, обваль-, ©; **росту́чий лайливий тон** щораз лайливіший тон.

НА́РОСТОК $г^а$ $з^п$ суфікс.

НАРО́ЩУ/ВАТИ *(живіт)* рости-; *(довжину)* наточува-; *(силу)* збільшува-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й збільши-, ~вач, $п^к$ ~вальний, © ~ючи.

НАРО́ЩУВАТИСЯ наро́ста- /ви-/; *(- силу)* рости-, зроста-, щораз більша-; **що -є́ться** с-и ♦, щораз збільшуваний /наро́щу-, дото́чу-/, $п^к$ = %, ©; **± що нароста**.

НАРТУ́ЧУВАТИ *б. у.* живосріблити;

НАРТУ́ТИТИ *б. у.* наживосріблити.

НАРУ́ГА знущання, по́глум(ка), плювок у душу, *р.* поруга, збиткування; *(насміх)* кпини, глузи, по́смішки, глузування, кепкува-, глум; *(велика)* ганьба, неслава.

НА́РУЧ *(кому)* на руку (ковінька); до речі.

НАРУ́ЧНИКИ кайданки.

НАРУ́ЧЧЯ $б^з$ браслет; **р.** оберемок.

НАРЯ́Д *з.* УБРАННЯ; *(кінський)* збруя; *(на працю)* загад, відрядження, признач-, *(письмовий ще)* відомість; *(на товар)* о́рдер, замо́влення; *(збірка перед працею)* $с^о$ рознарядка; *(гурт)*

відділ, загін.

НАРЯДЖА́ТИ *(куди)* /від-, ви-/, посила́-; *(свято)* споряджа́-, влашто́вува-, організо́вува-; *(кого)* УБИРА-; **я.** /$м^н$ **хто/ наряджа́** с-и ♦, зго́дний наря́д/и́-, $к^н$ ~́ник, $ж^м$ ~и́ло, ~́чик, ©.

НАСА́ДЖУ/ВАТИ *(зело)* сади́-; *(кого)* садови́-; *(ідеї)* *(примусо́во)* впрова́джува- /прище́плюва-, ши́ри-/; *(на голову)* натяга́-, наді́ва-, наклада́-; *(на гостре)* нако́лювати, настро́млю-, нашпи́лю-, наштри́ку-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~є** 1./2. © ~ючи, 1. що са́дить, с-и сади́-, з-й /на-/, ~вач, садівни́к, $п^к$ сади́льний, 2. що нако́лює, с-и ♦, з-й наколо́-, настро́млювач, $п^к$ настро́мчий %.

НАСА́МКІНЕЦЬ *(аж)* під кіне́ць, на заве́ршення, НАПРИКІНЦІ, *р.* наприоста́нку.

НАСА́МПЕРЕД передусі́м, найпе́рше, перш за все, у пе́ршу че́ргу; ± ПОПЕРВАХ.

НАСЕ́ЛЕННЯ лю́дність, наро́д, люд, лю́ди.

НАСЕ́ЛЮВАТИ: що насе́лює насе́лювач /за-/, залю́днювач, насе́льник.

НАСИЛА́ТИ *(ворогів)* напрова́джува-, наво́ди-, скеро́вува-; *(друзів)* посила́-; **н. ча́ри на** *кого* обма́рювати *кого*; **я.** /$м^н$ **хто/ насила́** с-и ♦, з-й /гото́вий, ра́ди́й/ насла́-, *о.* для наслання́, ©;

НАСЛА́- *(біду)* накли́ка- *(ча́рами /насланням/)*; ◊; *(підлогу)* настели́- /$п^ф$ насте́леш/; **н. ча́ри** *кому* обма́ри- *кого*;

НА́СЛАНИЙ *(- лихо)* накли́ка-, напу́ще-, навро́че-; *(шар чогось)* насте́ле- /роз-/.

НАСИ́ЛУ ле́две(-ле́две), ледь-не-ле́дь, *з.* вси́лу, *о.* си́лу-в-си́лу, ли́ха прикупи́вши, з бідо́ю, *с.* на превели́ку си́лу; ***р.*** наре́шті; *г.* силомі́ць.

НАСИ́ЛУВАТИ > ПРИМУШУВАТИ.

НАСИ́ЛЬНИЙ, НАСИ́ЛЬНИЦЬКИЙ ґвалтівни́й, ґвалто́в-, примусо́вий; *(- смерть)* не свій;

НАСИ́ЛЬНО ґва́лтом, во́лок-, си́лою, силомі́ць, силомі́ттю, при́мусом, наси́льницьки ◊.

НАСИ́ЛЬСТВО си́лування, ґвалт, при́мус, силомі́ття, *(при)*нево́лення; & *г.* наси́ла, наси́лля.

НА́СИП *д.* ви́сип; *(земляний)* ВАЛ, *(перед окопом)* бру́ствер; *(круг хати)* при́зьба; *г.* НАПІРНИК; & на́сипище.

НАСИП/А́ТИ /ви-, у-, об-, *(де)* роз- +/, си́па-, *(пісок водою)* намива́-, нано́си-; *(борщ)* налива́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~а́** с-и ♦, з-й ~́а-, сипа́ль, ~а́льник, $п^к$ ~а́льний, ~у́щий, ~́чий, © ~а́ючи, сипа́вши;

НАСИ́ПАТИ *(перцю)* всипати; ◊;

≈СЯ /у-, ви́-, під- +/ ◊; **я. -ється** си́паний, насипа́-, $п^к$ насипни́й, насипа́н-, сипки́й, ©.

НАСИ́Ч/УВАТИ *(їжею)* годува́- *(доси́та)*, сити́-; *(вологою)* напо́ювати, просо́чу-, *(запахом)* напа́хчу-; *(ідеями)* спо́вню-, збага́чу-, насна́жу-; *(крамом)* забезпе́чу-, напо́вню-, *(огнем)* $п^о$ наво́гню-; ***п.*** *(помсту)* задовольня́ти; **я.** /$м^н$ **хто/ ~́ує** с-и ♦, зго́дний /з-й/ насити́-, ~́увач, $п^к$ сити́льний, ~́уваль-, /харч/ тривни́й, © ~́уючи;

НАСИТИ́ТИ *(чим) р.* налига́- ◊.

НАСИ́ЧУВАТИСЯ *ф.* набира́- ◊; *(їжею)* наїда́- *(досхочу́)*; *(водою)* просяка́ти, насо́чуватися, набира́-, пройма́-; *(щастям)* ***п.*** упива́-, втіша́-; & *р.* си́чи-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, ра́ди́й насити́-, наси́чуваний, годо́- доси́та, збага́чу-, просо́чу-, напа́хчу- ◊, $п^к$ наси́тливий, ©.

НАСІДА́ТИ > НАПОСІДА-; *(на що)* /о-/; *(на п'яти)* наступа́-; *(на кого /- химери/)* напада́-, набіга́-, нахо́ди-.

НАСІНИ́НА зерни́-, зе́рня*(тко)*, *(одне́)* зе́рно́; *(горіха)* ядро́, *д.* ви́лушок.

НАСІ́ННИЙ *(фонд)* насіннє́вий.

НАСІ́ННЯ $о^з$ зе́рно́, НАСІНИНА, $у^р$ сім'я; $з^б$ зе́рна, зе́рнята; ***п.*** за́родок, джерело́; ***ж***^{м} нащадки; & насі́ннячко.

НАСКА́КУВАТИ наїжджа́-, наліта́-; *(- ворога)* НАПАДА-; */стихії/* НАРИНА-; *(на лихо)* НАРАЖАТИСЯ, напо́рюва-, нарива́-; **я.** /$м^н$ **хто/ наска́кує** 1. с-и ♦, ра́ди́й наско́чи-, наска́куваний, скаку́н, © наска́куючи, 2. **я. наліта.**

НАСКІ́ЛЬКИ яко́ю мі́рою, в які́й мі́рі; ***ф***^{р} скільки [скільки я зна́ю]; ± НАСТІЛЬКИ.

НА́СКІ(О)К на́їзд, набі́г, на́літ, *(рапто́вий)* на́пад;

НА́СКОКИ $з^п$ напа́дки.

НА́СКОК/ОМ з ~у, з розго́ну /ма́ху/, прожо́гом; вряди́-годи́, час до ча́су́, на́воротом, на́пад-, *(бриз)* пори́в-; ПОХАПЦЕМ, без підготі́влі;

НА́СКОКАМИ по́рція-, на́пада- ◊.

НА́СКРІЗЬ *(промокти)* *(аж)* до кісто́к /до ни́тки/; *(пройти)* з кінця́ в кіне́ць, од кра́ю до кра́ю, *(- кулю +)* нави́літ; ***п.*** по́вністю, цілко́м [на́скрізь гума́нний].

НАСЛІ́ДНИЙ *і* НАСЛІ́ДНИК > СПАДКОЄМНИЙ *і* СПАДКОЄМЕЦЬ.

НА́СЛІДОК результа́т, плід, *г.* ви́слід /$ф^р$ ви́плив/; *(дій)* підсу́мок; **у на́слід-** > НАСЛІДКОМ.

НА́СЛІДКОМ в /як/ на́слідок, у результа́ті, *г.* у ви́сліді, *о.* диви́сь [як га́ркне, д., і принесу́ть].

НАСЛІ́ДУВАННЯ копіюва́-, мавпува́-, іміта́ція; **не до н.** ***г.*** дале́ко не чарівли́во.

НАСЛІ́ДУВАТИ копіюва́-; *(кого)* мавпува́-, іти́ стопа́ми /сліда́-/, повто́рюва-, бра́- за взіре́ць, бра́- при́клад з, топта́- сте́жку *чию*, вступа́- в *чиї* сліди́, $ф^р$ іти́ під лад *кому*; *г.* взорува́тися на; *(досвід)* перебира́ти; *(мову)* перейма́- *(язика́)*; *(звичаї)* перейма́-; *(глузливо)* пародіюва́-; ± УДАВА-; $з^п$ бу́- спадкоє́мцем, *г.* одиди́чува-; **н. стиль** епіго́нствува-, *с.* пля<u>ґ</u>іюва́- /$д^к$ с-/, *ж.* бу́- папу́гою; **я.** /$м^н$ **хто/ наслі́дує** *кого/що* с-и ♦, гото́вий скопіюва́-, НАСЛІДУВАЧ, епіго́н, $н^I$ ма́впа, папу́га, *с.* пля<u>ґ</u>ія́тор, $п^к$ епіго́нський, $о^к$ переспі́вливий /-спі́вчий/, $ф^р$ ві́рний /відда-/ *чому*, *о.* як наслідування, $с^к$ наслі́дуй- [наслі́дуй-кля<u>с</u>иків поє́т], © наслі́дуючи.

НАСЛІ́ДУВАЧ папу́га, ма́впа; *(стилю)* епіго́н;

(ідей) ПОСЛІДОВНИК; ± ПІДСПІВАЧ.

НАСЛУХА́ТИ слу́ха-; *(старатися почу-)* наслуха́тися /до-, при-/; *(потай)* підслуха́ти, підслу́хува-; & *р.* /на-/; **я.** /*м*ⁿ **хто/ наслуха́** с-и ♦, ра́дий підслу́ха-, (до)слуха́ч, підслуха́ч, *п*ᵏ підслухо́вий, © наслуха́ючи.

НАСМІ́ЛЮВАТИСЯ > НАВАЖУВАТИСЯ;

НАСМІ́ЛИ- не побоя́-, насміти /по-/; **насмілюсь доповісти** *з*ⁿ *в*ʸ зголо́шую з ла́ски Ва́шої.

НАСМІХА́ТИ(СЯ) ГЛУЗУВАТИ; насміва́тися; **я. -ється = я. глузує** + НАСМІШКУВАТИЙ.

НА́СМІШКА на́сміх, по́сміх, глузува́ння, по́смішка, кепкува́ння, *м*ⁿ кпи́ни, *(тонка)* іро́нія, *с.* нару́га, глум, по́глум(ка).

НАСМІ́ШКУВАТИЙ /по-/, смішкува́-, глузли́вий, *с.* глумли́-; *(тонко)* іронічний; *(уїдливо)* саркасти́ч-; *(злобно)* сардоні́ч-.

НАСНА́ГА снага́, ене́рґія, си́ла; *(творча)* за́пал, над(т)хне́ння, підне́се-, жар /по́лум'я/ се́рця.

НАСНА́ЖУВАТИ запа́люва-, надиха́-; *(на подвиг)* кли́ка-, буди́-, спону́кува-; *(силою)* наси́чува-, напо́внюва-; *(струмом)* *с*ᵒ заряджа́-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ насна́жує** с-и ♦, з-й насна́жи-, *п*ᵏ надиху́щий, запалю́-, пориву́-, насна́жливий, снажли́-, снагови́тий, *ф*ᴾ па́фосний, *о.* творчокри́лий, *г*ᵈ порива́ючий, **+ я. надиха**.

НАСОЛО́ДА втіха, СОЛОДОЩІ, задово́лення, прие́мність, *с.* раюва́ння, розкошува́-, блаже́нство, *о.* серде́чний рай, *п*ᵒ п'янь, *с.* зала́сся, *ф.* кайф, смак, *з.* осоло́да, любо́та́;

НАСОЛО́ДИ *(життя)* прина́ди.

НАСОЛО́ДЖУВАТИСЯ /у-/, ма́ти втіху /насло́д/у/ від *чого*, втіша́тися, зазнава́ти /зажива́-/ ~ди /втіхи/, *п*ᵒ пи́- ра́дість з *чого*, *ф.* кайфува́-; *(чим)* чарува́тися, упива́-, тіши-, *о*ᵏ розкошува́ти, смакува́- *що*; *(славою)* купа́тися в *чім*; *з*⁻ⁿ РАЮВАТИ, блаже́нству-; **н. життя́м** жи́ти собі на втіху́ /як мед пи́-, зрива́ючи квіти ~и; **я.** /*м*ⁿ **хто/ ма́є втіху з *чого*** зви́клий чарува́тися *чим*, ра́дий смакува́ти *що*, усоло́джуваний, /упи́-, *п*ᵒ по́єний-чаро́-/ *чим*, погли́нутий ~ою, розкайфо́ваний, розутіше-, зану́ре- у кайф, зажива́ч ~ди, *п*ᵏ ~ливий, *о.* в поло́ні втіхи від *чого*, © упива́ючись;

НАСОЛОДИ́ТИСЯ упи́- /натіши-/ *чим* ◊; **насолоди́вся** *хто* **чим** натішило *кого* **що**.

НАСО́ЧУВАТИСЯ; НАСОЧИ́ТИСЯ *(бальзамом)* набальзамува́-.

НА́СПІВ *(пісні)* мело́дія, моти́в, *ж*ᴹ го́лос, *ц.* глас, *о*ᵏ по́спів.

НАСПІВА́ТИ *(- овоч)* /до-, при-/; достига́-, дозріва́-; *(куди)* прибува́-, прихо́ди-, потрапля́-; /*-час*/ надхо́ди-, наближа́тися, настава́ти; *(кого)* спобіга́- /+ НАСПІ-/, (на)здоганя́-, наступа́- на п'я́ти /ди́ха- в поти́лицю/ *кому*; **я. наспіва́** 1. **я. дозріва**, 2. **я. настає**, 3. **я. наздоганя**;

НАСПІ́- нагоди́тися ◊; *(кого)* спобігнути.

НАСПІ́Д *(уділ)* нани́з, у спід, аж на низ /спід/, на са́мий низ /спід/, на дно; *(під що)* під спід.

НАСПО́ДІ *(унизу)* нанизу́, у спо́ді, аж на спо́ді /дні/, на (са́мому) дні; *(під чим)* під спо́дом.

НАСПРА́ВДІ у дійсності, на ділі, *ж*ᴹ напра́вжки; СПРАВДІ, спра́вді ж; **напра́вді ж** *о*ᵏ аж [ніби спить, аж він умира́].

НАСТ/АВА́ТИ *(- часи)* надхо́ди-, насува́тися, наближа́-, *(громом з неба)* па́дати, *(нишком)* підступа́-; *(- події)* наспіва́-, розпочина́тися; /*погоду*/ уста́люва-, встано́влюва-; /*літо*/ прихо́дити; /*тишу*/ ЗАПАДА-; **я. ~ає** насу́ваний, наспіва-, *д.* надхо́дяч[щ]ий, *п*ᵏ ~у́пний, прийде́шній, майбу́т-, незаба́р-, /*відтепер* /*до-*/ відтепе́ріш- /до-/, вже (зо́всім) близьки́й, /*враз*/ знебапа́дний, *о*ᵏ от-от-о́тній, /*сутінок*/ щора́з густі́ший, *о.* на поро́зі *чого*, © ~аючи́.

НАСТА(НО)ВЛЯ́ТИ *(речі)* ста́ви-; *(губи)* підставля́-; *(очі)* скеро́вува-, спрямо́ву-, вту́плю-; *(вуха)* нашоро́шу-, насторо́жу-, нащу́лю-; *(на пост)* признача́ти, *з.* надава́-; *(на розум)* навча́-, напу́чува-, напоумля́-, навча́- ро́зуму /на до́брий ро́зум/, *р.* напрямля́-, *г.* моралізува́-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ наста(но)вля́** 1. с-и ♦, ра́дий (по)наста́ви-, © наставля́ючи, *с*ᵏ наста́в- [наста́вна-розум ґу́ру], 2. **я. признача**;

НАСТА́ВИ-: н. *кого* на *що* *г*ᵈ зиска́- *к-о* на *що*;

НАСТА́ВЛЕНИЙ ріше-, налаштова-, націле-, наміре-, гото́вий, з на́міром, з ду́мкою, *г.* *п*⁻ᵒ успосо́блений, *(в душі)* жаду́щий, пра́гнучий, що /*м*ⁿ хто/ ма́є на́мір /пра́гне, ма́є на ду́мці/; *(на що)* (з)орієнто́ваний; *(ким, за кого)* призна́че-, поста́вле-; **± я. має намір, я. прагне**.

НАСТАВЛЯ́ТИСЯ ма́ти на́мір, намі́рюватися; **я. -ється** наста́влюваний ◊, *д*ᵏ НАСТАВЛЕ-;

НАСТА́ВИТИСЯ настрої- [я наста́вився іти́] ◊.

НАСТАННЯ́ *(весни)* прихід; *(морозів)* поча́ток; **з -я́м те́мряви** *у.* коли́ сме́ркне /сме́ркло/.

НАСТАНО́ВА > ДИРЕКТИВА; **життє́ва н.** життє́ва філосо́фія; *(на столі)* наста́влене.

НАСТАЧА́ТИ /по, до-/, доставля́- /при-/, забезпе́чува-, *д.* настарча́- /до-/;

НАСТА́ЧИ- *ж*ᴹ настяга́тися ◊; **не наста́чиш** *ф*ᴾ не наку́пишся.

НАСТИГА́ТИ спобіга́-, *(нагло)* застава́-, заска́ку-, захо́плю-; *(куди)* прибува́-, надбіга́-, надхо́ди-; *(- подію)* наспіва́-, наближа́тися; /*о- вочі*/ достига́ти; **р.** *(втікача)* НАСПІВА-.

НАСТИ́ЛЬНИЙ *з*ⁿ *(вогонь)* *у.* поприземний.

НАСТИ́РЛИВИЙ НЕВІДЧЕПНИЙ, ДОКУЧЛИВИЙ, НАПОЛЕГЛИ-;

НАСТИ́РЛИВО навра́тли- ◊, *ф*ᴾ так і [так і пруть], *о.* як Колю́мб до Аме́рики.

НАСТИ́РНИЙ вли́зливий + НАСТИРЛИВИЙ.

НАСТІ́ЙНИЙ *(- потребу)* НАГАЛЬ-; /*прохання*/

НАПОЛЕГЛИВИЙ.

НАСТІ́ЛЬКИ аж так, до такої міри; **настільки, що** $о^к$ аж [тонки́й, аж світиться].

НАСТОВБУ́РЧ/УВАТИСЯ *(як їжак)* НАЇЖАЧУВА-; *(- волос)* става́ти ду́ба; */одяг/* стирча́-, халабу́дитися; */людей/* насу́плюва-, надува́-; **я. /$м^н$ хто/ -ється** с-и ♦, ра́дий ~и-, ~уваний, напиндю́чу-, наїжа́чу-, $п^к$ халабу́дистий, ©;

НАСТОВБУ́РЧИТИСЯ /від-/, накукурі́чи-, напапу́жи- ◊;

НАСТОВБУ́РЧЕНИЙ /від-/, $п^к$ халабу́дистий, сторчкува́тий.

НАСТОРО́ЖЕНІСТЬ насторо́га.

НАСТОРО́Ж/УВАТИ *(вуха)* нашоро́шу-, нащу́лю-, наставля́ти, настру́нчувати, *д.* насторо́чу-; *(слух)* напру́жу-; **я. /$м^н$ хто/ ~ує** с-и ♦, з-й ~и́-, спо́внений триво́ги, $п^к$ підозрі́лий, триво́жний, */знак/* ~ливий, ~чий, $с^к$ ~и́- [~и́-душа] ©.

НАСТОРО́Ж/УВАТИСЯ оберта́- на слух, заго́стрювати /зосере́джу-/ ува́гу; *(до атаки)* НАЇЖАЧУВАТИСЯ; **я. /$м^н$ хто/ -ється** с-и ♦, з-й ~и́-, ~уваний, настру́нчу-, нашоро́шу-, щора́з ~еніший, $п^к$ сторожки́й, підозрі́ливий, ©;

НАСТОРО́ЖЕНИЙ *(- вуха) г.* насто́рче-; ◊;

НАСТОРО́ЖЕНО *(ставитися)* зи́зом ◊.

НАСТО́ЮВАТИСЯ *(- щось у часі)* набира́ти си́ли /я́кости/, вбива́тися в си́лу, ± ПРОҐРЕСУВАТИ; *(- рідину-розчин)* утво́рюва- насті́й.

НА́СТРА́ШКА $ф^р$ по́страх [**для -ки** на по́страх, щоб заляка́ти].

НАСТРА́ШУВАТИ страха́-, ляка́-, споло́хува-, полоши́-; **я. /$м^н$ хто/ настра́шує** с-и ♦, з-й настра́ши-, по́вен страхі́в, страха́ч, страхо́вище /страхопу́д, $к^н$ жу́пел/ для *кого*, $п^к$ настрашливий, страхови́тий, страшни́й /кошма́р-, жахли́вий/ для *кого*, © ляка́ючи;

НАСТРА́ШИ́ТИ /пере-/, наляка́ /пере-/, настраха́-, *с.* сполоши́- ◊.

НА́СТРІЙ *(чий) г.* гу́мор; *(до чого)* охо́та, бажа́ння; *(душі)* настро́єність, *г.* настроє́в-; **зібра́лося на н. *кому*** відли́гло на се́рці *кому*/у *кого*.

НАСТРО́МЛЮВАТИ НАСАДЖУ-, натика́ти, нашпи́люва-; *(на голову)* наклада́-; **я. настро́млює = я. насаджує**[2].

НАСТРО́ЮВАТИ настру́нчу-, перебира́ти стру́ни; *(скрипку ще)* нала́джу-, нала́годжу-, ладна́ти, стро́ї-; *(радіо)* реґулюва́-, підстро́юва-; *(на певний настрій)* наверта́-, виклика́- /на-, вселя́-, насила́-, прище́плювати/ *що*; *(проти)* підбу́рю-, настр/у́нчу-, НАКРУЧУ-, нашпиго́ву-; **н. на *який* лад** виклика́- *який* на́стрій; **я. /$м^н$ хто/ настро́ює** с-и ♦, з-й настро́ї-, ~о́ювач, ладна́ч, $п^к$ ~о́ювальний, $о^к$ настро́йчий, ©;

НАСТРО́Ї- *(бандуру)* /ви́-/; ◊; **н. со́нешно** насна́жи- со́нцем ду́шу; **н. *кого́* що́до *ко́го*** *г.* успосо́бити *кого́* до *ко́го*;

НАСТРО́ЄНИЙ *(так чи так.)* $п^{-о}$ наста́вле- ◊.

НАСТРУ́НКО *(стояти)* ви́струнчившись, на кома́нду «Стру́нко!».

НА́СТУП *(військ)* просува́ння (впере́д), *г.* офензи́ва, */навальний/* ата́ка, */на фортецю/* при́ступ /штурм/ *чого*; *(на соціяльне зло)* кампа́нія.

НАСТУПА́ТИ *(на ногу)* става́-; *(армією)* іти́ в на́ступ /ата́ку/, просува́тися (впере́д), атакува́-ти, */бастіон/* штурмува́-, іти́ /бра́-/ при́ступом; *ф.* налyга́-, напира́-; *(- хмари)* насува́тися, наплива́ти, набіга́-, нарина́-; */зміни/* наспіва́-, $ф^р$ захо́ди-, */погоду/* встано́влюватися; **н. на гра́блі** дава́- ма́ху; **н. на п'я́ти *кому*** ди́хав поти́лицю, наздоганя́- *кого*; **я. /$м^н$ хто/ наступа́** с-и ♦, призна́чений у на́ступ, $п^к$ наступа́льний, штурмови́й, *о.* у на́ступі, в ата́ці.

НАСТУ́ПНИЙ *(з черги)* чергови́й, на че́рзі, *з.* чере́жни́й; *(зі $с^л$ день)* дру́гий, *як і.* за́втра; *(- покоління)* МАЙБУТНІЙ; */захід/* (по)да́льший;

НАСТУ́ПНЕ: *(перед переліком)* ***б. у.*** таке́: [ку́плено таке́:...], $ф^р$ те: [хай вам бу́де те:...].

НАСТУ́ПНИК *(послідовник)* продо́вжувач; *(на троні)* спадкоє́мець.

НАСТУ́П/НІСТЬ *(дій)* послідо́вн-, непере́рвн-, тя́гл-, спадкоє́мн-; спадко́в-; & ~́ництво, ~́с-.

НАСУ/ВА́ТИ *(на голову)* наклада́-, натяга́-; *(на лоб)* спуска́-, зсува́-; *(- тінь)* НАСУВАТИСЯ; **я. /$м^н$ хто ~ва́** с-и /схи́льний/ ♦, з-й ~́ну-, ©.

НАСУВА́ТИСЯ *(- сезон)* наближа́-, надходити, настава́-; *(на сонце)* заступа́- /затуля́-, закрива́-/ *що*; *(- військо)* су́ну-, пе́р-; */ніч/* спада́-; */думки/* наплива́-, нарина́-; */хмари/* НАСТУПАТИ; */людей/* прихо́ди-; */туман/* налyга́-, стели́тися; *(на очі)* спуска́-; *(на кого)* ***$ж^н$*** НАПОСІДАТИ; **я. -ється** с-и ♦, насу́ваний, щора́з бли́жчий, *о.* (вже) на підхо́ді, $п^к$ насувни́й, */- свято/* насту́п-, вже (зо́всім) близьки́й, */голод/* ма́йже немину́чий, цілко́м реа́льний, */сутінок/* щора́з густі́ший, */бунт/* гото́вий ви́бухнути, */- бурю/* $о^к$ от-от-о́тній, ©.

НАСУ́ПЛЮВАТИСЯ су́пи-, похмурні́ти; *(- брови)* стяга́тися, зсува́-; */лоб/* мо́рщи-; **я. /$м^н$ хто/ -ється** с-и ♦, гото́вий насу́пи-, насу́плюваний, $п^к$ насу́пливий, ©;

НАСУ́ПИТИСЯ набурмо́си- ◊;

НАСУ́ПЛЕНИЙ похму́рий, невдово́лений, набурмо́се-, наду́тий; *(день)* хма́рний, похму́р-, непогі́д-; *(- брови)* стя́гне- ◊.

НАСУ́ЩНИЙ укра́й необхі́д-, коне́ч-; *(клопіт)* назрі́лий, наболі́-, злободе́нний, пеку́чий.

НАТЕ́РТИЙ *(- мозолю)* наму́ляний, */ноги від ходьби/* /об-/, *(шлях)* уторо́ва-, нако́че-, утрамбо́ва-.

НАТИКА́ТИСЯ *(на що)* наска́кувати, нашто́вхуватися, наража́-; *(на гостре)* натина́-; *(на опір)* напо́рюва-; *(на кого)* зустріча́- з, надибу-

вати, натрапля́-; **я. /м^{н} хто/ -ється** с-и ♦, *(на що)* наска́куваний, нашто́вху-, нара́жу-, *п^{к}* нара́зливий, ©;

НАТКНУ́ТИСЯ напоро́-, наско́чити ◊; *(раптом з'явитися)* нагоди́тися.

НАТИРА́ТИ *(тіло)* /роз-/, те́р-; *(підлогу)* те́р- (до бли́ску), *г.* воскува́-; *(що аж лиснiє)* шмугля́-; *(палубу) м^{о}* драї-, надра́юва-; *(ногу взуттям)* наму́люва- /об-/; **я. /м^{н} хто/ натира́** с-и /зви́клий/ ♦, ра́дий нате́р-, натира́йло, натира́ч, натира́льник, *п^{к}* натиральний, для натира́ння, ©.

НА́ТИСК напір, тиск; *(військ)* на́ступ, нава́ла; *(на слові)* при́тиск, на́голос; *(домагання)* напосіда́ння, наполяга́-; *(тиск у юрбі)* ті́снява.

НАТИС/КА́ТИ ~кува-; *(на педалі)* ті́сну-, дави́-, наляга́-; *(- армію)* наступа́-, напира́-; *(на слові)* наголо́шува- /підкре́слю-/ *що*; *(на кого)* напосіда́ти(ся); **я. /м^{н} хто/ ~ка́** с-и ♦, з-й /змуше-/ ~ну-, *п^{к}* ~ка́льний, дави́ль-, ~ко́вий, ~кни́й, *п.* наполе́гливий, напосідли-, крути́й, ©.

НАТОВКМА́ЧУВАТИ > НАБИВАТИ.

НА́ТОВП юрба́, ю́рма, сто́впище, здвиг, тлум, *д.* гу́рма; *ж^{м}* ті́снява; ¤ мо́ре, ку́па, тиск, си́ла.

НАТО́МІСТЬ на́місць, за́місць то́го; *с^{п}* зате́.

НАТО́ПТАНИЙ нато́птуватий, нато́птуваний, вгодо́ва-, огря́дни́й, гладки́й.

НАТО́ПТУВАТИ > НАБИ-; & *п^{р}* *на́топтом.

НАТРАПЛЯ́ТИ *(на що)* НАТИКАТИСЯ, нашто́вхува-, нахо́плюва-, *д.* напотика́-, *о.* набро́джувати, наска́ку-; *(на що)* знахо́дити /відшу́кува-, нади́бу-/ *що*, *(на кого)* нарива́тися, зустріча́- /здиба́-/ з; *(на опір)* напо́рюва-, наража́-; **я. натрапля́ на** ***кого/що*** 1. **я. натикається**, 2. **я. зустріча** *кого/що*.

НАТРУ́ДЖУВАТИ сто́млю- /на-/, намо́рю-, *с.* перевто́млю-.

НА́ТРУСКА дога́на, нага́на, прочуха́н(ка), на́гінка, *г.* бештани́на, *с^{ж} м^{н}* оргви́сновки.

НАТУ́ГА *і* **НАТУ́ЖУВАТИСЯ** > НАПРУГА *і* НАПРУЖУВАТИСЯ.

НАТУ́РА приро́да; дійсність; *(чия)* вда́ча, хара́ктер; *р.* нату́рник, нату́рниця; **за нату́ру** *(бути)* за нату́рника /-ицю/;

НАТУРОЮ[1] *(який)* хара́ктером, на вда́чу.

НАТУ́РОЮ[2] *п^{р}* проду́ктами, не грі́шми.

НАТУРА́Л *ж^{н}* гетеросексуа́л, незбо́ченець.

НАТУРАЛІ́СТ природозна́вець.

НАТУРА́ЛЬНИЙ *(податок)* безгрошови́й, нату́рою; *(розмір)* спра́вжній; *(чай)* приро́дни[і]й, не шту́чний; *(стиль)* неви́муше-, непідро́б-, ненаду́ма-, невда́ва-; *(дурень)* неприторе́н-, *ж.* повнометра́ж-; *(- красу)* безмакія́ж-; */вдачу/* щи́рий; */- економіку/* *е^{к}* безри́нковий; *з.* природозна́вчий;

НАТУРА́ЛЬНО *д.* непритворе́нно ◊.

НАТУ́РИСТИЙ упе́ртий, норови́с-, норовли́вий, *с.* сваві́льний; *ф.* норовли́вий, ВЕРЕДЛИ-.

НАТУ́РКУВАТИ спонуку́-, підбу́рю-, накру́чу-; *(потай)* нашíпту-, нагово́рю-;

НАТУ́РКА- натурча́- ◊; *(кого)* зату́рка-, заби́(турканям); *(у голову)* наговори́-, накача́- *що*.

НАТУ́РНИК моде́ль, *р.* нату́ра; *ж^{і}* нату́рниця.

НА́ТХНЕНИЙ окри́ле-, насна́же-, запа́ле-; & *х^{а}* на́дхнений, на́дхнутий, нади́ханий.

НАТХНЕ́ННИЙ *і х^{а}* **НАДХНЕ́Н-** *(слово)* при́страс-, вогне́н-, окри́ле-, стокри́лий; *(надихущий)* запальни́й, запалю́щий, *с^{о}* надиха́ючий;

НАТ(Д)ХНЕ́ННЯ над(т)хне́нність, за́пал, насна́га, (святи́й) вого́нь, по́лум'я се́рця, Бо́жа іскра, дар небе́с, небе́сний дар, *п.* му́за, ліра, *ф^{р}* Пега́с, *з.* вітхне́ння; *(злет духу)* уда́р [N. в -рі], підне́сення, спа́лах ду́ху; & *о^{к}* на́дих; ± ДУХ.

НА́ТЩЕ́ на́тщесерце, не попоївши, на поро́жній шлу́нок /живіт/, *д.* натощака́.

НАТЯГ/А́ТИ *(в одне місце)* /с-/; *(намет)* напина́-; *(віжки)* тягну́- (на се́бе); *(шию)* витяга́-; *(тканину)* /роз-/; *(одіж)* одяга́- /на-/, наклада́-, *ф.* нацу́плюва-; *(взуття)* взува́-; *(біду)* наклика́-; *(воду)* всмо́ктува-; *(бал)* *ш^{к}* підви́щува-; *п.* дури́-; *(за чуба)* тяга́-; **н. шкýрку на кисíль** тягти́ся за недося́жним; **я. /м^{н} хто/ натяга́** с-и ♦, ра́дий /з-й/ ~ну́-, (на)тяга́ч, *п^{к}* ~о́вий, ~а́льний, натяжни́й, для на́тягу, ©;

НАТЯГНУ́ТИ обдури́ти ◊;

НАТЯ́ГНЕНИЙ, НАТЯ́ГНУТИЙ на́пну-, *(на кого)* одя́гнений, одя́гнутий, *(на голову)* накла́дений, нацу́пле- ◊; *(- стосунки)* напру́же-, */нерви/* настру́нче-; */оцінку/* *ш^{к}* підви́ще-; ◊.

НА́ТЯЖКА перебільшення, переса́да; **без -ки** *ф.* без бре́шеш.

НА́ТЯК знак [нема́ й знаку́]; *(у бесіді)* за́кид, камíне́ць (у *чий* горо́д), тінь [т. су́мніву], і́скорка, но́т- [і. глу́му]; *(слід)* НАЛІТ, ± ПРИСМАК; & напів♦; **тонки́й н.** деліка́тна шпи́лька.

НА́ТЯКОМ, НА́ТЯКАМИ *п^{р}* НАВТЯКИ, навздога́д (буряків); *(не в лоб)* зо́кола, зда́леку, манівця́ми; **ви́словлене н.** підте́кст.

НАТЯК/А́ТИ роби́- /дава́-/ ~и, говори́- навздога́д буряків /~ами, за́гадка́-, манівця́-/, *(на кого)* ки́да- камінці у *чий* горо́д, пи́- до *кого* [до *кого* ча́рка п'є́ться?]; **я. /м^{н} хто/ натяка́** с-и ♦, ра́дий /зму́ше-/ ~ну́-, ~а́йло, *о.* з ~ом на, ©;

НАТЯКНУ́ТИ *з.* намену́ти ◊.

НАУ́КА навча́ння, *з.* уче́ніє; *(кому)* ле́кція, па́м'ятка, *с^{о}* уро́к; *п.* освíта, знання́, до́свід; *ж^{м}* напоу́млення, повча́-; & на́учка /= уро́к/; **на -ку** ***кому*** ото́, щоб *хто* знав.

НАУКО́ВЕЦЬ уче́ний (муж), муж /жрець/ нау́ки, науко́вий дія́ч, робітни́к /дія́ч, сіва́ч/ на ни́ві нау́ки, *с^{о}* науко́вий праці́вни́к, *(викладач вишу)* *ж^{м}* профе́сор.

НАУЧА́ТИ > НАПУЧУВАТИ.

НА́ФТА *г.* ропа́, кип'я́чка, оли́ва, теку́чка, *о.* чо́рне зо́лото; *г.* гас.

НАФТОВИ́К *г.* рі́пник, *р.* нафтя́р.

НАХА́Б/А ~́ник, хам, зух(*ва́лець*); *(причепа)* *з*ᴴ причепе́нда; *з.* на́пасть, ха́ле́па, нещастя, біда́.

НАХА́БНИЙ ☺ безцеремо́н-, безпардо́н-, хаму-ва́тий, лікття́стий; *(- дії)* ха́мський, зухва́лий; & нахабнува́тий, нахабню́щий;

НАХА́БНО > НАХРАПОМ; ◊;

НАХА́БНІСТЬ наха́бство, безцеремо́нність, зухва́льство, зухва́лість, ха́мство ◊.

НАХАБ/НІ́ТИ зухвалі́-, сіда́- на го́лову; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~ніє** з-й сі́сти на го́лову, щора́з ~́ніший /зухва́лі-/, ~́а, зухва́лець, *п*ᴷ ~́ний, зухва́лий, ©;

ЗНАХАБНІ́ТИ набра́тися наха́бства, розпано́ши-, роззухвалі́- ◊; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-ів** знахабні́лий, роззухвалі́- /-а́лений/, розпано́ше-, Ø.

НА́ХВАЛКА > ПОГРОЗА.

НАХВАЛЯ́ТИСЯ /по-/, погро́жувати; хвалько-ви́то обіця́ти(*ся*); **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-ється** с-и ♦, ра́дий нахвали́-, страха́ч, страхо́вище /страхоп-у́д, *к*ᴴ жу́пел/ для *кого*, *п*ᴷ страшки́й, погро́з-ливий, застра́шли-, ©.

НА́ХИЛ *(до чого)* по́тяг; *(природній)* здібність, схи́льн-; *(вдачі)* жи́лка; *(стіни)* по́хил, похи́-лість, *(судна)* крен, *(площини)* схил, у́хил; *(дія)* нахиля́ння, нагина́-.

НАХИЛ/Я́ТИ /по-/, хили́-, *з.* клони́-, *(тулуб)* нагина́-, гну́-, *(човен)* крени́-; *(до чого)* схиля́-, наверта́-, спрямо́вува-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~я́** с-и ♦, з-й /зму́ше-, ра́ди́й/ ~и́-, *п*ᴷ *т.* нахильни́й, ©;

НАХИ́ЛЕНИЙ /с-, по-/, похи́лий, *д.* нахи́лий, *с*ᴼ нагну́тий ◊.

НАХИЛЯ́ТИСЯ хили́-, похиля́- /с-/, нагина́- /з-/, гну́-, крени́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-ється** с-и ♦, гото́вий зігну́-, хи́лений, нахи́ля- /по-, пере-/, *п*ᴷ похи́лий, похи́листий, хилки́й, ©.

НА́ХИЛЬЦЕМ *(пити)* на́(в)хильці, на́вхильки; *(робити)* нахили́вшись; & хильце́м.

НАХО́ДИТИ *(- хандру /на кого/)* набіга́-, напа-да́-, оволодіва́- *ким*, охо́плю- /опосідати/ *кого*; /*дощ*/ надхо́ди-, насува́тися, наближа́-; /*день*/ настава́ти; /*людей*/ схо́дитися.

НАХО́ПЛЮВА́ТИСЯ настава́ти, надхо́дити, на-ближа́тися; *(на що)* натика́-, натрапля́ти;

НАХОПИ́ТИСЯ нагоди́- ◊.

НА́ХРА́ПОМ си́лою, по-ха́мському, наха́бно, *г.* пробо́єм ◊ → НАХАБНИЙ.

НАЦІ́Л/ЮВАТИ, НАЦІЛЯ́- *(кріс)* нарихто́вув-а-, наво́ди-, наставля́-, спрямо́вува-; *(на що)* скеро́вува- до, напрямля́-; *(на пост)* мости́ти-ся, ~юва-, пну́-; **що** /*м*ᴴ **хто**/ **націля́** с-и ♦, з-й наці́ли-, ~ювач, *п*ᴷ ~ювальний, ~ьчий, ©;

НАЦІ́ЛЮВАТИСЯ, НАЦІЛЯ́- *(крісом)* прицi-люва-; *(ногою)* заміря́- /при-/; *(що робити)* ма́-ти на́мір, збира́тися, намага́-, воліти, пля̲нув-а́-; *(на пост)* НАЦІЛЯ-; ◊; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-ється** с-и ♦, ра́дий наці́ли-, наці́люваний, нарихто́-ву-, спрямо́ву-, *(що робити)* наста́влений, го-то́вий, *о.* з на́міром, з мето́ю, ©;

НАЦІ́ЛИТИСЯ взя́ти собі ду́мку ◊;

НАЦІ́ЛЕНИЙ наста́вле-, нарихто́ва-, спрямо́в-а-, з на́міром, з мето́ю ◊.

НА́ЦІНКА > НАБАВКА.

НАЦІОНАЛІЗУВА́ТИ *(майно)* удержа́влю-, ви-вла́сню-; ± ЕКСПРОПРІЯЦІЯ; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **на-ціоналізу́є** с-и ♦, з-й удержа́ви-, вивла́снюв-ач, удержа́влю-, *п*ᴷ вивла́снювальний + %, ©.

НАЦІОНА́ЛЬНИЙ *(прибуток)* загально♦, держ-а́в-; *(опит)* всенаро́дній; *(одяг)* наро́д-; *(район)* *с*ᴼ етнічний, менши́н-, *г.* ме́ншосте́вий.

НАЦІОНА́ЛЬНІСТЬ НАЦІЯ; *(серед чужинців)* етні́чна гру́па; *(чия)* націона́льна приналеж-ність /похо́дження/; ± НАРІД.

НА́ЦІЯ на́рід, пле́м'я, наро́дність; *п.* держа́ва, краї́на; *ж.* стать, клан [жіно́ча на́ція].

НАЦЬКО́ВУВАТИ *(псів)* цькува́-, насила́-; *(проти кого)* підбу́рюва-, підштри́ку-, під'ю́джу-, підцько́ву-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **нацько́вує** с-и ♦, з-й нацькува́-, нацько́вувач, підбу́рю-, *п*ᴷ цькува́-льний; під'ю́дливий, ©;

НАЦЬКУВА́ТИ підтрою́ди-, *р.* надрочи́- ◊.

НАЧА́ЛО *б.* *(життя)* ДЖЕРЕ-, ко́рінь, пра́кор-інь [п. життя́], коли́ска, за́родок; *(мистецьке)* осно́ва, *(вдачі)* за́сновок, жи́лка, ри́са, *(боже)* дух, *(братуще)* стри́жень, *(аскетичне)* пе́рв-ень, елеме́нт, *(творче)* і́скра, ге́ній, *(матірнє)* інсти́нкт, *(жіноче)* приро́да, стихія, Я, суб-ста́нція; *(засада)* кано́н, зако́н, станда́рт, на-рі́жний ка́мінь; *ф*ᴾ си́ла [гальмівна́ си́ла];

НАЧА́ЛА азі́, елеме́нти ◊; **н. начал** праос-но́ви, пракорені; ± ПОЧАТОК.

НАЧА́ЛЬНИЙ *(ватажок)* ста́рший; *(редактор)* головни́й, відповіда́ль-.

НАЧА́ЛЬНИ/К керівни́к, провідни́к, зве́рх-, на-чі́ль-, управи́тель, шеф, патро́н, бос; & ~чок.

НАЧА́ЛЬНИЦЬКИЙ *(тон)* зве́рхній, зве́рхни-цький, КАТЕГОРИЧНИЙ.

НАЧА́ЛЬСТВО керівни́ц-, про́від, нача́льники; *f*ᴾ нача́льник, /*на зборах*/ па́ртер; *п.* вла́да.

НА́ЧЕ не♦, ♦б(то), МОВ; **н. аж** ма́йже [♦ аж раді́-є]; **н. ніде́ нічо́го** ніби нічо́го не ста́лося.

НА́ЧЕРК за́рис, шкіц, ескі́з; *(стаття)* на́рис.

НА́ЧИНКА фарш.

НАЧИ́ННЯ *(струмент)* знаря́ддя, *з.* наря́ддя; *(хатнє)* по́суд; ± ПРИЛАДДЯ.

НАЧИНЯ́ТИ *(ковбаси)* напо́внюва-, набива́-, на-пиха́-; *к*ᴿ фа̲р̲ш̲/ува́- /*с*ᴼ ~ирува́-/, нашпіко́ву-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **начиня́** с-и ♦, ра́дий нафаршува́-, ~ува́льник, *п*ᴷ ~ува́льний, © начиня́ючи;

НАЧИ́НЕНИЙ напо́вне-, наби́тий, на́пха́ний ◊; *(фаршем)* нафаршо́ва-.

НА́ЧИ́СТО *(писати)* на́біло, остато́чно; *(знести)* все /весь/ як є, зо́всім, геть чи́сто, до́чиста, до ре́шти, під ко́рінь; *(мити)* начи́сто, якнайчисті́ше, чи́сто-пречи́сто.
НАЧИ́ТУВАТИ чита́-, прочи́тува-; *(за списком)* /за-, *г.* від-/; *(інструктувати)* /ви-/.
НАЧІ́ЛЬНИЙ *(- вікно, стіну +)* лицьови́й, фронтови́й, пере́дній, фронта́льний.
НАЧІ́ПЛЮВАТИ /при-/, ЧІПЛЯ-; *(на гак)* наві́шува-; ***ж**ᴹ* *(одяг)* нацу́плю-, натяга́ти, наклада́-, надяга́-.
НА́ЧО́РНО не остато́чно, не на́чисто, не на́біло; *(якнебудь)* аби́як, без стара́ння; *(брудни́ти)* до чорноти́.
НАЧУВА́ТИСЯ стерегти́-, берегти́ся, остеріга́-, пильнува́-, не дріма́ти, не спа́-, пильнува́-, бу́-на сторо́жі; *(лиха)* чека́- на, очі́кува-, сподіва́тися; *д⁻ᴷ* = **я. бережеться + що пильнує**.
НАШ *з*ᴷ на́ський, свій, *п*ᴷ вітчизня́ний, рі́д-, існу́ючий [на́ші зако́ни]; **і на́шим і ва́шим** туди́ й сюди́, на два база́ри, *с*ᵞ багатове́кторно.
НАШАРО́ВАННЯ *(чого)* пласт, *о*ᴷ на́вів, на́пуск.
НАШАР/О́ВУВАТИ напласто́ву-, кла́сти шара́ми /пласта́-/; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~о́вує** с-и ♦, з-й ~ува́-, ~о́вувач, *п*ᴷ ~о́вувальний, ~ува́ль-, ~о́вчий, ©.
НАШВИДКУ́ на швидку́ руч /ру́ку/, *с*ᵒ нашвдку́руч, квапли́во, по́спіхом, ПОХАПКИ, *г.* міхма́х; *(недбало)* стук-грю́к аби́ з рук.
НА́ШЕПТ намо́ва, наговір, доно́с; *(знахуря)* нашіптування.
НАШЕ́СТЯ > НАВАЛА.
НА́ШИВКА *(на одязі)* ла́тка; *(круг коміра)* жабо́; *(на погоні)* лі́чка, *(на брюках)* лямпа́с.
НАШІ́ПТ/УВАТИ шепта́-, говори́- по́шепки /ти́хо, на ву́хо/; *(потай)* наговорю́вати, накле́пу-, набрі́ху-, набурмо́чу-, ДОНОСИТИ; *(підбивати)* нату́ркува-; *е.* чаклува́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~ує** 1. **я. шепче**, 2. с-и /зви́клий/ ♦, ско́рий на підшепти, шепту́н, шепті́й, шепоти́нник, ДОНОЩ-, ~увач, *п*ᴷ доно́щицький, шепоти́нниць-, ©;
НАШЕПТА́ТИ *о.* присолоди́ти язика́ ◊.
НАШКРЯ́БУВАТИ ШКРЯБА-; *(гроші)* стяга́тися на, вишкря́бувати; *(дряпати)* надря́пу-;
НАШКРЯ́БАТИ написа́- (як ку́рка ла́пою), наба́згра-, надря́па- ◊.
НАШОРО́ШУВАТИ > НАСТОРОЖУВАТИ.
НАШПИ́Л/ЮВАТИ *(на що)* настро́млю-, настромля́ти, натика́-; *(голкою)* нако́люва-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~ює** с-и ♦, з-й ~и́-, ~ювач, ©, ± **я. наколює**.
НАШТО́ВХУВАТИСЯ НАТИКА-, наска́кувати; *(на кого)* зустріча́тися /здиба́-/ з; *(на опір)* натрапля́ти, наража́тися, напо́рюва-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-ється** с-и ♦, нашто́вхуваний, наска́ку-, нара́жу-, *п*ᴷ нара́зливий, ©.
НАШТРИ́КУВАТИ > НАСАДЖУВАТИ.
НАШУ́КУВАТИ /роз-, ПІД-, ви-, від-/, шука́ти;
НАШУКА́ТИ *(ягід)* назбира́ти ◊.
НАЩА́ДОК *р.* ща́док, *с*ᵒ пото́м-, *(мій)* моя́ кров; ± СПАДКОЄМЕЦЬ;
НАЩА́ДКИ (пра́)вну́-, майбу́тні /прийде́ш-, пото́м-/ поколі́ння, *р.* пото́мство, *п*ᵒ наща́ддя, *(мої)* моя́ кров; *з*ᴴ ко́дло, *ф.* насі́ння, *е.* о́брость.
НА́ЩО > НАВІЩО; **н. вже *хто* <u>який</u>, а й той *таке робить*** наві́ть ду́же <u>який</u> *хто таке робить* [**нащо вже Іва́н ти́хий, а й той закрича́в** наві́ть дуже ти́хий Іва́н закрича́в].
НАЩУ́ЛЮВАТИ > НАСТОРОЖУВАТИ.
НАЯ́ВНИЙ що є, *(капітал)* факти́чний, *о.* на рука́х, в акти́ві, *ж*ᴹ за душе́ю; ± ПРИСУТНІЙ.
НАЯ́ВНІСТЬ *(незгод)* існува́ння; *(кого)* прису́тність, *г.* прия́вн-; **за ная́вности *б.*** *к.* коли́ є.
НАЯВУ́ *у.* вочеви́дь, *о.* як у бі́лий день.
НЕ го́ді [г. ви́тримати, ***<u>а не</u>*** не ви́тримати]; **не де, а** ніде́ і́нде, як.
НЕАБИ́ЯК *х*ᵃ не аби́як; на́дто, ду́же; непога́но, до́бре; до́сить /чима́ло/ такі́ [не а. убра́вся].
НЕАБИ́ЯКИЙ небуде́нний, непере́січ-; *(- діло)* серйо́з-, пова́ж-; *(успіх)* значни́й, вели́кий, добря́чий, *ж*ᴹ хіба́-ж-таки́й, аж оні́ який; *(майстер)* досві́дчений, здіб-; & *х*ᵃ не аби́який.
НЕАКУРА́ТНИЙ НЕОХАЙ-; *(у праці)* непунктуа́ль-, нето́ч-, *с*ᵒ хала́т-.
НЕАРТІ́ЛЬНИЙ > НЕЗЛАГІД-; небалаку́чий, *с.* відлю́дний, ***як і.*** *с*ᵒ *з*ᴴ куста́р-одина́к.
НЕБАГА́ТИЙ > БІДНИЙ; *(шляхтич)* *і*ᶜ ходачко́вий; *(одяг)* нерозкі́шний, непи́ш-.
НЕБАГА́ТО > МАЛО; *(тямити)* ма́ло що; *(убраний)* нерозкі́шно, непи́ш-.
НЕБА́ЖАНИЙ непо♦, нежа́да-, невго́д-; *(- дію)* неприє́м-, непередба́че-;
НЕБА́ЖАНО *(дуже)* не дай, Боже!; ◊.
НЕБАЛАКУ́ЧИЙ > МОВЧАЗНИЙ; *о.* скупи́й на сло́во /слова́/.
НЕБЕЗКО́РИСНИЙ > КОРИСНИЙ.
НЕБЕЗПЕ́КА небезпе́чність, *о.* чо́рні хма́ри, мі́нне по́ле, порохо́ва бо́чка, /*потайна*/ підво́дний риф /камі́ння/, /*затає-*/ бо́мба спові́льненої ді́ї, /*стала*/ Домо́клів меч, *(+війни)* загро́за; *(аварії)* можли́вість, *ф*ᴾ ри́зик, *с*ᵒ риск.
НЕБЕЗПЕ́ЧНИЙ *(крок)* ризико́ва-, *(клімат)* нездоро́вий, шкідли́-; *(стан)* загро́зли-, аварі́йний; *(шлях)* непе́в-, *о.* над безо́днею; ☺ з-й на все; *(- працю)* *д.* варі́вкий, /*недугу*/ тяжки́й.
НЕБЕЗПІДСТА́ВНИЙ > ОБҐРУНТОВАНИЙ.
НЕБЕЗСТОРО́ННІЙ упере́джений, зацікавле-, необ'єкти́в-.
НЕБЕРУЧКИ́Й безініці<u>я</u>ти́вний.
НЕБЕ́СНИЙ *(- вись)* надхма́р- /за-/; *(ангел)* Бо́жий; *(апарат)* КОСМІЧНИЙ; *(колір)* БЛАКИТ-; *(- тіла)* астроно́міч-; ***п.*** неземни́й, бо-

горів-, висо́кий, чи́стий, n^o го́рній; /красу/ неперевершений, ди́в-, несказа́н-, знебавзя́тий; /царство/ загро́бний.

НЕБИЛИ́ЦЯ > НЕБУВАЛЬЩИНА.

НЕБИТКИ́Й що не б'є́ться, $o^к$ неб'ючки́й, *(- скло)* вічний; ± МІЦНИЙ.

НЕ́БІЖ племінник, *д.* синове́ць, *(син сестри) г.* сестрін-, сестрінок, сестрінич, */син /доня/ брата/* брата́нич /-а́нка/;

НЕБО́ЖЕ! хло́пче! па́рубче! небора́че!

НЕБІ́ЖЧИК покійник, *як і.* поме́рлий, покійний; *з.* бідола́ха; ± МЕРТВЯК.

НЕБЛАГОПОЛУ́ЧНИЙ $с^о$ *у.* нела́д-, *(- сім'ю ще)* пробле́м-.

НЕБЛАГОРО́ДНИЙ *(вчинок)* нешляхе́тний, нели́царський; *(метал)* недороги́й.

НЕ́БО і НЕБЕСА́ небокра́й, небови́д, небозвід, небосхи́л; *(баня неба)* наме́т не́ба, небе́сна сфе́ра /склепіння, $у^р$ тверді/; $ф^р$ сте́ля [попа́сти па́льцем у -лю], $у^р$ рай, потойбічний світ, за́світи, потойбіччя, Бог, си́ла небе́сна; **А і Б – це н. і земля́** А і Б – це ніби два по́люса.

НЕБО́ГА племінниця, *(доня сестри) г.* сестрінка, сестрінниця; $з^{-п}$ бідола́ха, небора́чка, серде́га, *як і.* серде́шна;

НЕБО́ГО! дівчино́! молоди́це! тітко!

НЕБОКРА́Й небосхи́л, ОБРІЙ, крайне́бо; *(намет неба)* небе́сний наме́т, НЕБО.

НЕБОРА́К(А) бідола́ха, нетя́га, серде́га, сірома́ха, сіро́ма, *як і.* нещасли́вий, безтала́нний, *р.* нещасли́вець.

НЕБОСХИ́Л > НЕБОКРАЙ.

НЕБОСЯ́Г хмарочо́с, хмародря́п, хмарося́г.

НЕБОЯЗКИ́Й > БЕЗСТРАШН-; $с^о$ небоязли́в-;

НЕБО́ЯЗКО безбо́язко ◊ → НЕБОЯЗКИЙ.

НЕБУВА́ЛИЙ несвітній, неба́чений, нечу́ва-, неви́да-, незна́-, НЕЙМОВІР-; ☺ НЕДОСВІДЧЕ- .

НЕБУВА́ЛЬЩИНА *(небилиця)* непра́вда, ви́гадка, фантазія, ка́зка; *(на вербі груші)* нісенітниця, бредня́, Хи́мині ку́ри; ± БРЕХНЯ.

НЕБУДЕ́ННИЙ нещоде́нний, НЕАБИЯКИЙ.

НЕБУТТЯ́ бе́звість, непа́м'ять; *(уявний світ)* за́світи, позасвіття, потойбіччя.

НЕВАГО́МИЙ *о.* легкотілий, без ваги́.

НЕВАЖЛИ́ВИЙ дрібни́й, другоря́д-, неісто́т-, малозна́ч-, незначни́й;

НЕВАЖЛИ́ВІСТЬ $к^н$ ма́лість ◊.

НЕВА́ЖНИЙ $б^з$ ненайкра́щий, погане́нький, абиякий, незначни́й, дрібни́й НЕЗДАЛИЙ, НЕВАЖЛИВИЙ;

НЕВА́ЖНО пога́но, кепсько, так собі, сяк-та́к, $ф^р$ не стра́шно [це не стра́шно] ◊.

НЕВА́РТИЙ малова́р-, негідний, $з^п$ недосто́й-.

НЕВБЛАГА́ННИЙ *(закон)* непохи́т-, непору́ш-, незла́м-; ☺ жорсто́кий, немилосе́рдний, кам'яни́й; *(крах)* НЕМИНУЧИЙ, невідворо́тни-[і]й; *(поступ)* нестри́мний.

НЕВВІ́ЧЛИВИЙ нече́мний, неви́хова-, некоре́кт-, нетакто́в-, *с.* гру́бий, неоте́саний; *(негалянтний)* негре́ч-.

НЕВГАВУ́ЩИЙ безуга́вний /не-/, невтихомі́р-, НЕВГАМОВ-, *о.* і да́лі лунки́й; *(гуд)* неспи́нний; & невгаву́чий.

НЕВГАМО́ВНИЙ і НЕУГА́В- нестри́ма-, непогамо́в-, невгамо́ва- /непо-/, $о^к$ розсваво́ле-, НЕВГАВУЩИЙ; *(- дітей)* непосидю́-, *ф.* га́спидський; *(- бажання)* нестри́мний.

НЕВГАРА́ЗД невла́д, *о.* па́льцем у не́бо; *(не так, як треба)* недоре́чно, не до ре́чі, недола́дно, не до ладу́, невлу́чно, не до шми́ги.

НЕВГАСУ́ЩИЙ > НЕЗГАСНИЙ.

НЕВГО́ДНИЙ > НЕБАЖАНИЙ.

НЕВДА́ВАНИЙ *(усміх)* неви́муше-, непринево́ле-, ПРИРОДНІЙ; ± НАТУРАЛЬНИЙ.

НЕВДА́ЛИЙ і НЕВДА́ТНИЙ безу́спішний, нефорту́н-, безрезульта́т-; ☺ незда́лий; *(виріб)* погане́нький, ненайкра́щий, пога́но ви́конаний; *(- життя)* БЕЗТАЛАННИЙ.

НЕВДА́ХА небора́ка, *р.* невда́тник, $о^к$ безперспектив-; ± БІДОЛАХА; & невдалю́га.

НЕВДА́ЧА *(на війні)* пора́зка, крах; *(заходів)* неу́спіх, фіяско, прова́л /об-/, *ф.* про́мах, пшик, $ф^р$ о́близень; *(брак фортуни)* негала́н.

НЕВДО́ВЗІ > НЕЗАБАРОМ.

НЕВДОВО́ЛЕНИЙ /неза-/, розчаро́ва-, $о^к$ незаспоко́є-, $п^к$ маркіт-; $з^{-п}$ серди́тий, наду́-.

НЕВДОВО́ЛЕННЯ ре́мство, розчаро́вання /$с^о$ -ува́ння/; *(в душі)* гіркота́, гірки́й о́сад /післясма́к/; $п^{-о}$ незадово́лення.

НЕВДЯ́ЧНИЙ & *і.* невдя́чник, /$ж^і$ –ниця/.

НЕВДЯ́ЧНІСТЬ невдя́ка, сви́нство, *с.* чо́рна невдя́чність; & невдя́чливість.

НЕВЕЛИ́КИЙ > МАЛИЙ.

НЕВЕСЕ́ЛИЙ БЕЗРАДІСНИЙ, СУМНИЙ.

НЕВЖЕ́ *ч.* хіба́ *(ж)*, чи *(ж)*; невже́ б, невже́ ж *(таки́)*, невже́ то, невже́ таки́, невже́жто;

НЕВЖЕ́? спра́вді?; **та н.?** не мо́же бу́ти!; **н. це пра́вда?** ♦ цьо́му пра́вда?

НЕВЖИ́ВАНИЙ *(ніде)* непоши́ре-, незастосо́вува-, *(одяг)* ще не но́ше-, не зужи́тий & невжитко́вий, $ф^р$ без вжи́тку; **усе́ -ане** невжи́ток.

НЕВЖИ́ТОК 1. невжива́ння, 2. нежи́вані ре́чі.

НЕВИБА́ГЛИВИЙ *(без зайвих вимог)* невимо́гли-, без прете́нс(з)ій, $п^б$ простісінький; *(без химер)* невередли́вий, непримхли́-, неперебірли-; *(одяг)* скро́мний, неви́шука-, про́сти́й.

НЕВИГА́ДЛИВИЙ невинахідли-, непора́дли-, неметки́й; *(- річ)* нехи́трий, нему́д-, нескладни́й, про́сти́й.

НЕВИ́ГІДНИЙ неприбутко́вий, збитко́-, утра́тний, нерента́бель-; *(пакт)* несприя́тливий.

НЕВИГІДНИЙ *(без вигод)* некомфортабель-, не затишний, *с°* НЕЗРУЧНИЙ;

НЕВИГОДА брак вигод ◊.

НЕВИГОЙНИЙ > НЕВИЛІКОВНИЙ.

НЕВИДЕРЖКА *п*[рс] несила терпіти /нетерпець, *ф*[р] не до витерпу/ *кому*; *і.* брак терпіння, нетерпець, невитерп; **до -жки** *з*[-п] до розпачу.

НЕВИДНИЙ непоміт-; *(- ніч)* тем-, непрогляд-, непрозорий; ☺ непоказний, невидатний.

НЕВИДЮЩИЙ сліпий, незрячий, темний; *(- ніч)* НЕВИДНИЙ; *(погляд)* скляний, непритом-, відсутній, *о*[к] пустоокий.

НЕВИЗНАНИЙ: н. геній *г.* нерозгаданий геній.

НЕВИЗНАЧЕНИЙ *(час)* невстановле-; *(обрис)* невираз-, нечіткий, неясний; **що не визначився** ще-♦, безпричаль-, *о.* на роздоріжжі.

НЕВИКОННИЙ невиконува-, нереаль-, нездійснен-.

НЕВИКОРІННИЙ *і* **НЕВИКОРІНИМИЙ** невитруйний, невигуб-; ± НЕПОЗБУТНІЙ.

НЕВИЛАЗНИЙ *(- багно)* непролаз-, непрохідний; *(борг)* невиплат-; *(- злидні)* непозбутній.

НЕВИЛІКОВНИЙ невигой-, незцілен-, *р.* невидужний, *(- хворобу ще)* смертель-, леталь-, *(хворий ще)* безнадій-; *(- рану)* незагой-; *д*[-к] невиліковува-, невилікува-.

НЕВИМІРНИЙ неосяж-, безмір-, НЕЗМІР-, незмірен-.

НЕВИМОВНИЙ *(жаль)* несказанний, невисловлен-, невимовлен-, неуявлен-; *(словами)* непередава-, *к*[н] неописан-, *о*[к] понадсловес-.

НЕВИМОГЛИВІСТЬ *п*[б] простісінькість.

НЕВИМУШЕНИЙ невдава-, ненапруже-, розкутий /нес-/, ненатягну-; *(вчинок)* незмушений /непри-/; *(- манери)* щирий, природни[і]й, натуральний, несилува-, розпруже- /від-/; *(- позу)* недбалий.

НЕВИННИЙ *і* **НЕВИНЕН** невинуватий, *о.* Богу духа винен; ☺ чистий, непорочний, БЕЗВИН-; *(зміст)* безневин-, нешкідливий; *(сон)* наївний; *ю.* виправда-, *г.* уневинне-; *(- дівчат)* цнотли-, незайманий, *ж*[н] *г.* неора-, нерозпечата-, непробитий;

НЕВИННІСТЬ цнотливість, доброчесн-, цнота, чеснота; *(непорочність)* чистота, чис-тість; *(дівоча)* незайманість; *(змісту)* безневинн-, нешкідлив-; ◊.

НЕВИПЛАКАНИЙ несплаканий.

НЕВИПЛАТНИЙ *(- жертви)* невідплат-; *(борг)* неоплат-; *(боржник)* неспромож-; *(ґешефт)* *с°* неокуп-.

НЕВИПРАВДАНИЙ *(крок)* необґрунтова-, невмотивова-; *(- втрати)* зайвий, непотрібний.

НЕВИРАЗНИЙ неяскравий, непомітний, нечіткий, безбарвний; *(погляд)* каламут-, пустоокий; *(звук)* неясний; *(обрис)* блідий, тьмяний, розпливчастий, туманний; ☺ непоказний, сірий; & безвиразний;

НЕВИРАЗНО *п*[рн] безвиразно ◊;

НЕВИРАЗНІСТЬ *о*[к] безвираз ◊.

НЕВИСИХАЮЧИЙ вічно мокрий, невисихущий, *с*[к] невисихай- [невисихай-сльози].

НЕВИСОКИЙ > НИЗЬКИЙ; *(- дозу)* малий, невеличкий; *(пост)* незначний, другоряд-; *(- думку за кого)* неґатив-, ненайкращий.

НЕ ВИСТАЧАЄ *н*[°] бракує, не стає, не досить.

НЕВИТРАВНИЙ *(слід)* тривкий, *г.* незатертий.

НЕВИТРАЧЕНИЙ *о.* невихлюпнутий.

НЕВИХОВАНИЙ > НЕВВІЧЛИВИЙ.

НЕВИЧЕРПНИЙ невичерпан-, незглибимий; *(дух)* незмірний; *(- джерело)* безден-; **-не джерело** *о.* клондайк.

НЕВІГЛАС, НЕВІГЛАСТВО > НЕУК, НЕУЦ-.

НЕВІД > МЕРЕЖА.

НЕВІДВОРОТНИЙ/Й невідхильний, невідкличч-, *ф*[р] невідступ-, *о*[к] конеч-, неминучий;

НЕВІДВОРОТН/Ь/О *о*[к] невідволодно ◊.

НЕВІДЖАЛУВАНИЙ *г.* *(- втрату)* безрозрад-.

НЕВІД'ЄМНИЙ невіднят-, невідійма-, вічно присутній.

НЕВІДКЛАДНИЙ > НЕГАЙНИЙ.

НЕВІДКЛИЧНИЙ *г.* невідворотній, НЕМИНУЧИЙ, НЕЗМІННИЙ, ОБОВ'ЯЗКОВИЙ, ОСТАТОЧНИЙ; & безвідкличний;

НЕВІДКЛИЧНО невідверненно ◊, *ф*[р] так і [брехня так і випинає].

НЕВІДОМИЙ незнаний, небаче-, нечува-, незвіда-, *у*[р] недовідомий; *(автор)* маловідо-, незнайо-, непопулярний; *(- число)* *м.* шука-, відшукува- /по-, роз-/, *ф.* ікс;

НЕВІДОМО не знати, хтозна ◊; *с*[к] бозна-, казна- [бозна-що, казна-що], *о.* хто ж то знає?, біда знає [**н. хто** біда знає хто]; **н. де /куди, хто, як +/** не знати де /куди, хто, як +/; **н., чи** *к.* чи й [**н., чи булиі** чи й булий].

НЕВІДПЛАТНИЙ невіддякува-, невідплачува-, *о.* без віддяки /відплати/, *(невідшкодовуваний)* невідшкод-; **-на послуга** щиросерда п.; ± НЕПОПРАВНИЙ.

НЕВІДПОВІДАЮЧИЙ що не відповідає, НЕВІДПОВІДНИЙ.

НЕВІДПОВІДНИЙ неслуш-, недореч-, цілком інакший; *(чому)* далекий від *чого*; *ф.* як корові сідло; *(у часі +)* розірваний.

НЕВІДПОРНИЙ *(вплив)* непереобор-, НЕЗДОЛАН-; *(доказ)* незапереч-, неспростов-; *(- враження)* могутній; *(удар)* НЕВІДХИЛЬНИЙ.

НЕВІДСТУПНИЙ /безвідступ-/, безвідход-, задвер-, як приклеє-, прив'яза-, як пес до буди; *(друг)* нерозлуч- /невід-/, *о.* нерозлийвода; *(- горе)* невідчеп-, непозбутній, вічно присут-; */шлях до мети/* наполегливий, настирли-, на-

сти́рний; /*чекання*/ постій-, ста́лий;

НЕВІДСТУ́ПНО крок-у-кро́к, слід-у-слід ◊.

НЕВІДХИ́ЛЬНИЙ невідворо́тни[і]й, невідверне́нний, немину́чий; *(без ухилів)* неухи́льний, безкомпроміс-; ± БЕЗСУМНІВ-, ТВЕРДИЙ.

НЕВІДЧЕ́ПНИЙ насти́рливий, надоку́чли-, уче́пли- /при-/, НАЛАЗЛИ-, /у-/, прискіпли-, уче́пистий; *(страх)* чіпки́й, непозбу́тній, *(- думку)* невідсту́пний; /*бажання*/ свербу́чий.

НЕВІДШКОДО́ВНИЙ невідпла́тний.

НЕВІ́ЛЬНИЙ зале́ж-, понево́ле-, позба́вле- во́лі, *р.* несвобід-; *(що зробити)* неспромо́ж-.

НЕВІ́ЛЬНИК РАБ, *і*[с] гале́рник; *(бранець)* полоне́-, поло́не́ний; & нево́льник; ± В'ЯЗЕНЬ.

НЕВІ́ЛЬНИЦТВО > РАБСТВО.

НЕВІ́ЛЬНИЦЬКИЙ >РАБСЬКИЙ.

НЕВІ́РА невірство, *с*[о] невір'я; *(хто)* неймові́ра, Хома́ невірний; *(безбожник)* АТЕЇСТ, невірник, безвір-, недо́вірок, бе́звірок; *(нехристиянин)* не́христ, *(мохаммеданин)* басурме́н.

НЕВІ́РНИЙ *(хто)* ЗРАДЛИВИЙ; *(слід)* облу́дний, *(шлях)* небезпе́ч-, непе́в-, *(засіб)* нече́с-; *(- світло)* тьмя́-, блимки́й; *(хід)* помилко́вий, непра́вильний, хи́б-; ***ф***[р] недовірливий [Хома́ Невірний]; ***як і.*** нехристияни́н, не́христ.

НЕВІРОГІ́ДНИЙ НЕЙМОВІР-, ФАНТАСТИЧ-, *о.* ви́лами по воді пи́са-, *д.* недостовір-, *(- джерело)* ненадій-;

НЕВІРОГІ́ДНО НЕЙМОВІРНО ◊.

НЕВІ́РУЮЧИЙ ***п***[к] небогомільний, невір-; АТЕЇСТ, НЕВІРА; *(край невірних)* невір-земля́.

НЕВІ́СТКА синова́.

НЕВКЛА́ДИСТИЙ завели́кий, слонува́тий; зама́шистий, МАСИВНИЙ, незгра́б-.

НЕВЛА́Д НЕВГАРАЗД; незла́годжено, негармоні́йно; ***ф***[р] не підхо́дить [коли́ моє невла́д, то я своє наза́д].

НЕВЛАШТО́ВАНИЙ невпорядко́ва-, нела́годже-; *(хто)* неодру́же-, *о.* як соба́ка в човні.

НЕВМИРУ́ЩИЙ немру́-, безсме́ртний /не-/, вічно живи́й, *як і.* невмира́ка; *(- славу)* вічний, незабу́тній; *(незнищенний)* нетлінний.

НЕВМІ́ЛИЙ невпра́вний, непрактико́ва-, безкебе́т-, *п.* безру́кий; *(рух)* НЕЗГРАБНИЙ;

НЕВМІ́ЛО по-парта́цьки ◊.

НЕВОЗ'ЄДНА́ННИЙ невоз'є́днува-, рубіко́новий.

НЕВО́ЛИТИ принево́люва-, приму́шу- /з-/, си́лу-, зневолю-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **нево́лить** зви́клий ♦, наста́влений /з на́міром/ при♦, принево́лювач, *п*[к] примусо́вий для *кого*, © принево́люючи, нево́ливши.

НЕВО́ЛЯ ра́бство, поло́н, *і*[с] бран; *(поневолення)* ярмо́, корми́га; ± УВ'ЯЗНЕННЯ.

НЕВОЮ́ЮЧИЙ невтя́гнутий у війну́, незви́клий воюва́ти, НЕВТРАЛЬНИЙ, позаблько́вий.

НЕВПАМ'ЯТКУ́ не пам'ята́ється, не пригадує-, *о*[к] невтя́мку; & *д.* невпо́мку.

НЕВПИ́ННИЙ *(дощ)* БЕЗПЕРЕРВ-; *(біль)* постій-, ста́лий; *(потік)* нестри́мний; *(кінь) о.* крила́тий, прудкокри́лий; *(- дітей)* непосидю́щий; & безупи́нний, неспи́н-.

НЕВПІЙМА́ННИЙ невло́в-, *і*[с] невлови́мий.

НЕВПО́РАНИЙ невпорядко́ва-, нела́годже-, невпоря́дже-, ☺ невлашто́ва-, недогля́нутий.

НЕВПРА́ВНИЙ > НЕВМІЛИЙ; *(вірш)* неокови́рний.

НЕВРАЗЛИ́ВИЙ недіткли́-, грубошкірий, *о*[к] невколу́пний; *(до образ)* несприйня́тливий, іму́нний; *(форт)* непристу́п-, нездобу́тній.

НЕВРІВНОВА́ЖЕНИЙ незбалянсо́ван-, *ф.* нео́бвта-, ☺ ЗАПАЛЬНИЙ;

НЕВРІВНОВА́ЖЕНІСТЬ *з*[п] дисбаля́нс ◊.

НЕВРОЖА́Й недорід, *д.* невро́д.

НЕВСИПУ́ЩИЙ недре́мний, сторожки́й, пильно́кий, *п*[о] недріма́нний; *(догляд)* пи́ль-, стара́н-, рете́ль-, ре́в-, неосла́б-, ува́ж-; ☺ невто́м-, робо́тящий, завзя́тий, невгамо́вний, запопа́дливий; *(- життя)* кипу́чий, бурхли́вий; *(дощ)* безупи́нний, постій-; & невсипу́чий.

НЕВСТИГА́ЮЧИЙ *(учень)* відста́лий, слабе́нький, дале́ко не пе́рший, не з пе́ршої деся́тки, *ф.* невстига́йло.

НЕВТІ́ШНИЙ безутіш-, нерозва́ж-; *(наслідок)* безра́діс-, сумни́й, маловтіш-, невідра́д-.

НЕВТОЛЕ́ННИЙ *(голод)* невсити́мий, /*- жагу до знань*/ невтиши́-; ± СПРАГЛИЙ.

НЕВТО́МНИЙ неутомле́н-, безуто́м-, НЕВСИПУЩИЙ; *(творець)* при́страсний, палки́й, завзя́тий; *(пошук)* наполе́гливий, невідсту́пний, невпи́н-, постій-, ста́лий;

НЕВТО́МНО без уста́нку /уто́ми/ ◊.

НЕВТОРО́ПНИЙ ☺ недоте́п-, невтямли́вий, *(що)* що не де́ржиться ку́пи.

НЕВТРАЛІТЕ́Т > НЕВТРУЧАННЯ.

НЕЙТРА́ЛЬНИЙ, *х*[а] **НЕВТРА́ЛЬ-** невтя́гне- у протистоя́ння, незаангажо́ва-, неприє́дна-, позаблько́вий; ☺ безсторо́нній, незаціка́влений, НЕУПЕРЕДЖЕ-; *(стиль)* безба́рв-, блідий; *(терен)* нічи́йний; *(- тему)* незлободе́н-, нехвилю́ючий, яловий; *(- сіль) х.* неакти́вний; *е*[л] ненасна́же-, *с*[о] незаря́дже-.

НЕВТРУЧА́ННЯ невстрява́-, *(у війні)* неу́часть; *(безсторонність)* невтраліте́т, *с*[о] нейраліте́т.

НЕ /ВТРУЧА́ТИСЯ *(у що)* стоя́ти о́сторонь *чого*; ± ВТРУЧАТИСЯ; **я.** /*м*[н] **хто**/ **не -ється** наста́влений /на́вче-, згід-/ ♦, неохо́чий ~, прихи́льник невтруча́ння, *п*[к] НЕВТРАЛЬНИЙ, ©.

НЕВТЯМКИ́ невдога́д; го́ді зрозуміти, незрозуміло, *о*[к] недо́стямку *кому* /для *кого*/.

НЕВТЯ́МНИЙ незрозумілий, нечітки́й, *(крик)* недорі-, *(- мову)* повстяни́й, нечленороздіıль-;

НЕВТЯ́МНО нечленороздільно ◊.
НЕВЧА́СНО несвоєча́с-, невпо́ру, *с°* не в по́ру; невгара́зд, НЕДОРЕЧНО, невла́д, не до ре́чі.
НЕВЩУХА́ЮЧИЙ *б.* невгаву́щий.
НЕГА́ЙНИЙ терміно́вий, невідкла́дний. е́кстре-, нага́ль-, на́глий, пи́льний, шпарки́й; *(- реакцію)* МОМЕНТАЛЬНИЙ;
НЕГА́ЙНО як стій, МОМЕНТАЛЬНО, е́кстрено, без зволіка́нь, *ж*[м] за́раз *(же)*, притьма́, заразі́сінько, в цю *(ж)* хвили́ну /мить/, одра́зу́, *ф*[р] мерщій ◊.
НЕГАРА́ЗД нега́рно, недо́бре, пога́но, зле, него́же, ке́псько, неґати́вно, не так, як тре́ба; *(у хаті)* не все гара́зд, *с°* неблагополу́чно.
НЕГАРАЗДИ́ *м*[н] НЕДОЛІКИ, недола́дності, непоря́дки, незго́ди, чва́ри, НЕҐАТИВИ; *с°* непола́дки.
НЕГА́РНИЙ невродли́вий, *с.* ПАСКУДНИЙ; *(- річ)* ПОГА-, нея́кіс-; */їжу/* несмачни́й; */манери/* непоря́д-, ва́ртий о́суду, осу́дний; **н. на вид** н. з обли́ччя.
НЕҐАТИ́В *ф°* обе́рнений о́браз відзня́тої ре́чі; *(у чім)* чо́рний бік;
НЕҐАТИ́ВИ ва́ди, дефе́кти, НЕГАРАЗДИ, хи́би, *і*[с] поро́ки; *(явищ)* тіні; ◊.
НЕҐАТИ́ВНИЙ ненайкра́щий, непутя́-, недола́дний, недолу́гий, ке́пський, не позити́вний, незда́лий, непу́тній, негара́здний; *(не лише м)* від'є́м-; *(вислід)* протиле́ж- очі́куваному, малова́жний, малозна́ч-, безу́спіш-, погане́нький, не таки́й, як гада́лося; *(- дії)* несприя́тливий, шкідли́-; *(факт)* не[мало]прива́бли-, з-й відтру́тити, неподо́б-, те́м-, неба́жа-, безко́рис-; *(відпис)* запере́ч-; *(відгук)* несхва́ль-, неприхи́ль-; *(образ)* несимпати́ч-, непра́вед-, многогріш-, непоря́д-, негі́д-, відра́зливий; & сто♦; **позити́вне й неґати́в-** дола́дне й недола́дне, світло й тінь, не́бо й земля́;
НЕҐАТИ́ВНО недола́д-, у незда́лий спо́сіб ◊.
НЕГІ́ДНИЙ нева́ртий, недосто́йний; ☺ підлий, нікче́мний, мерзе́н-, безче́с-, низьки́й, ни́ций, паску́дний, каригі́д-, осу́д-; *і.* негі́дник.
НЕГІ́ДНИК > МЕРЗОТНИК.
НЕ́ГІДЬ *з*[б] непо́тріб, мо́тлох; *(люди)* НАБРІД; & архіне́гідь.
НЕГЛИБО́КИЙ МІЛКИЙ; *(- знання)* поверхо́вий, неґрунто́вний, нетверди́й.
НЕГНУЧКИ́Й *(нездатний пристосовуватися)* *(твердо)*кам'яни́й, *ф.* дубо́вий; & негну́чий.
НЕГОВІРКИ́Й > МОВЧАЗНИЙ.
НЕГО́ДА *(погана погода)* непого́да, *(з дощем)* сльота́, *р.* не́гідь, чви́ря; & него́донька.
НЕГО́ЖИЙ ПОГАНИЙ, недо́брий; нега́рний; *(- життя)* непоря́д-, гане́б-; *(ні до чого /☺/)* незда́лий, него́дний, неспромо́ж-, */що/* непо́тріб-, негодя́щий, неприда́тний; *р.* непого́жий;
НЕГО́ЖЕ не годи́ться, не ли́чить, не слід; ке́псько, пога́но, зле, негара́зд, неприє́мно ◊.
НЕҐОЦІЯ́НТ > КОМЕРСАНТ.
НЕГР > МУРИН.
НЕДА́ВНІЙ нещода́в-, *о*[к] допі́ріш-; *(друг)* нови́й; *(випадок)* свіжий, оста́нній; *(- минуле)* близьки́й, недале́кий;
НЕДА́ВНО неда́внечко; **зо́всім н.** нена́че вчо́ра.
НЕДАЛЕ́КИЙ БЛИЗЬКИЙ; *(- минулі дії)* неда́вній; ☺ відста́лий, ОБМЕЖЕНИЙ, нему́дрий, тумануватий, недоу́мкува-, бідний на ро́зум;
НЕДАЛЕ́КО > БЛИЗЬКО ◊.
НЕДАР/Е́МНЕ неда́рма́, неду́рно, нема́р-, ~ом.
НЕДБА́ЛИЙ недбайли́вий, нерете́льний, *с°* хала́т-, *с.* леда́чий; *(одяг)* неоха́йний, неакура́т-, сяки́й-таки́й, таки́й собі; *(- ставлення)* неува́жний, *(погляд)* зневажливий; *(- позу)* невиму́шений; ± БЕЗТУРБОТ-;
НЕДБА́ЛО без нале́жної ува́ги, по-парта́цьки, сяк-та́к, АБИЯК, на гала́й-бала́й, як уда́сться, *(казати)* крізь зу́би; ◊; *д!* СТУК-ГРЮК.
НЕДБА́ЛЬСТВО недбання́, недба́лість, *с°* хала́тн-; байду́ж-.
НЕДБА́ХА недба́лець, недбайли́вець, недба́йло, *ж*[і] недба́йлиця.
НЕДВОЗНА́ЧНИЙ однозна́ч- ◊ → ДВОЗНАЧ-.
НЕДІ́ЙСНИЙ *(світ)* нереа́ль-, уя́в-; *(документ)* неправомо́жни[і]й, неправоси́льний, нечи́н-;
НЕДІ́ЙСНО нечи́нно, що не ма́є си́ли.
НЕДІ́ЙШЛИЙ недоро́блений, *(хліб)* недопе́че-, *(борщ)* недова́ре-, *(овоч)* недозрі́лий, ☺ недовче́ний, *(- курча)* недоле́жа-; *у*[з] недо́робок.
НЕДІ́Л/ЬНИЙ *(обід +)* що♦, святко́вий; ~ешній.
НЕДІ́ЮЧИЙ *(закон)* нечи́нний, скасо́ва-; яки́й не діє, незда́тний діяти; *(завод)* зупи́не-, *(прилад)* нерухо́мий, зіпсо́ваний; *(засіб)* неефекти́[о]в-, недійови́й; *(порт)* завме́рлий, ме́ртвий; *ф*[р] неакти́вний, бездія́ль-, не в ру́сі, не в ходу́, не в робо́ті; ± ГУЛЯЩИЙ.
НЕ ДІ́ЯТИ нічо́го не роби́-, сиді́-, скла́вши ру́ки, сиді- і не ри́патися, па́лець у па́лець не вдаря́-, зависа́- у пові́трі; *д*[-к] = НЕДІЮЧИЙ.
НЕДОБАЧА́ТИ пога́но ба́чи-, сліпува́-; *(чого)* не поміча́-, не зава́жува-; **я.** */м*[н] **хто/ недобача́с-и** ♦, сліпа́к, *п*[к] короткозо́рий, підсліп(уват)ий, *р.* недоба́чливий, *д.* недобача́ючий, ©;
НЕДОБА́ЧИ- недогле́ді-, не /роз-/, не роздиви́тися, не /до-/, про́очити /*г.* пере-/, проморга́-, прокліпа-.
НЕДО́БРИЙ ПОГАНИЙ; *(ставленням)* НЕДОБРОЗИЧЛИВИЙ; *(сон)* недобровісний, зловіс-, лиховіс-; *(час)* важки́й, несприя́тливий; ☺ злий, пога́ний; *(- тишу)* гніто́чий; */славу/* лихи́й; */справи/* ке́пський; */розмову/* при́крий, неприє́мний; *(вчинок)* осу́дний, несхва́ль-; *(борщ)* несмачни́й;

НЕДО́БРЕ пога́но, ке́псько, нега́рно, зле; *(чинити)* негара́зд, непра́вильно; *(вражати)* неприє́мно, при́кро; ◊.

НЕДОБРОЗИ́ЧЛИ́ВЕЦЬ злоби́тель, зло́сник, *с.* ВОРОГ; & злози́чли́вець.

НЕДОБРОЗИ́ЧЛИ́ВИЙ /зло-/, незичли́-, недру́жній, непри́язний, неприхи́ль-, *с.* ВОРОЖИЙ.

НЕДОВГОВІ́ЧНИЙ МИНУЩИЙ, недовгоча́с-, ний, короткотрива́лий, нетрива́-.

НЕДОВІ́РА недовір'я, су́мнів, підо́зра.

НЕДОВІ́РЛИВИЙ *як і.* маловір, НЕВІРА,

НЕДО́ВІРОК *(відступник)* ренега́т; *(релігійний)* герети́к, єрети́к, НЕВІРА; *л.* ви́родок, не́люд.

НЕДОВІР/Я́ТИ *(кому)* не ма́ти довір'я до *кого*; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~я́** с-и /схи́льний/ ♦, спо́вне- недовіри до, *п*ᴷ ~ливий, ~куватий, © ~яючи.

НЕДОГА́ДЛИВИЙ невтя́мний, ± ЗДОГАДЛИВ-

НЕДОГЛЕ́ДІТИ *д*ᴷ не розгле́ді- /роздиви́тися, помітити, зважи-/, прочи-, *г.* перечи-.

НЕДО́ГЛЯД > НЕДОЛІК.

НЕДОГО́ДА невдово́лення; *з.* невда́ча; *ф*ᴾ не подо́бається, не так [все їй не так /недого́да/].

НЕДОЗВОЛЕ́ННИЙ > НЕПРИПУСТИМИЙ.

НЕДОКРІ́В'Я > АНЕМІЯ.

НЕДОЛА́ДНИЙ ☺ непоказни́й, незгра́б-, неповоротки́й, невмі́лий, неподо́бний, незуга́р-, /*хистом*/ непутя́щий, безголо́вий, несолідний, неповаж-, нестате́ч-, несеріо́з-, легкова́ж-; *(віц)* недоре́ч-, не до ре́чі /діла, ладу́/; *(вірш)* неокови́рний, нескла́д-; *(- думки)* АБСУРД-, розхри́ста-, безглу́здий; ± НЕДОЛУГИЙ;

НЕДОЛА́ДНО *о.* ні приши́в ні прилата́в ◊.

НЕДО́ЛІК *(у праці)* недо́гляд, хи́ба, по́милка, про́гріх, ляп, *г.* недотя́гнення, *с*ᴼ про́мах, УПУЩЕННЯ; *(дефект)* ва́да, ґандж, щерби́на, мі́нус, поро́к, недо́робок, *е.* причи́на [нема́ чоловіка без причи́ни]; *р.* недоста́ча;

НЕДО́/ЛІКИ ва́ди, НЕГАРАЗДИ, ~будо́ви; ◊.

НЕДО́ЛІТОК підліт-, мало́літ-, недо́рост-, *л.* ПАСКУДА.

НЕДОЛУ́/ГИЙ безси́лий, кво́-, слабки́й, ~жний; *(твір)* невда́лий, ненайкра́щий, неокови́рний; *(успіх)* дрібни́й, малозна́ч-; ± НЕҐАТИВВИЙ.

НЕДО́ЛЮД недо́людок; НЕЛЮД, кат, бузувір; *(хто радіє з чужих мук)* сади́ст.

НЕ/ДО́ЛЯ лиха́ /щерба́та/ ~, безтала́ння, безголі-[о]в'я, го́ре, нещастя, бездо́лля; важке́ життя́.

НЕДОМО́ВКА недоговорення.

НЕДОНО́ШЕНИЙ недорозви́не-, інфанти́ль-, *в.* па́льцем ро́бле-.

НЕДО́ПАЛОК недо́курок, *ф.* бичо́к.

НЕДОРЕ́ЧНИЙ невча́с-, НЕДОЛАД-, невідповід-, неслу́ш-, за́йвий, непотрібний, *о*ᴷ непосу́тній, *з.* нестосо́вний;

НЕДОРЕ́ЧНО не до ре́чі, невпо́ру ◊.

НЕДОРІ́КА *(з дефектом мови)* недомо́ва, заїка, *як і.* НЕДОРІКУВАТИЙ; *(хто шепелявить)* *як і.* шепеля́вий, *(хто гугнявить)* *як і.* гу́гня́-.

НЕДОРІ́КУВАТИЙ без'язи́кий, недорі-, недомо́вний, кривомо́вий, тяжкомо́вний, *д.* недомо́влий; *п.* безпора́дний; ± НЕДОРІКА.

НЕДОРО́БКА недоро́бство, недоро́блення, недоробля́-, *(річ)* недо́ро́бок, *як і.* недоро́блене.

НЕДОРО́БЛЕНИЙ > НЕДІЙШЛИЙ.

НЕДОРОГИ́Й ДЕШЕВИЙ, *(крам)* поцінний; *(-ціну)* невисо́кий, невели́кий.

НЕДОСВІ́ДЧЕНИЙ наїв-, неспоку́ше-, *(за)*зеле́-, неби́тий, нете́р-, небува́лий, *з.* недо́свідни́й; непризвича́є-, ненатрено́ва-, неви́школе-.

НЕДОСИПА́ННЯ недо́сип[1].

НЕДОСИПЛЯ́ННЯ *к.* недо́сип[2].

НЕДОСКОНА́ЛИЙ що лиша́є бажа́ти *(*багáто*)* кра́щого ◊ → ДОСКОНАЛИЙ.

НЕДОСЛІДИ́М/ИЙ *г.* НЕЗБАГНЕННИЙ, *о.* го́ді збагну́ти [**Бо́жі доро́ги ~і** Б. д. го́ді збагну́ти].

НЕДОСТА́ТНІЙ невистача́льний, *(харч)* мізе́р-; *(неповний)* ури́вковий; ◊ → ДОСТАТНІЙ.

НЕДОСТА́ЧА *(злидні)* неста́тки; *(чого)* неста́ча, брак, неви́стачка, дефіци́т, *с*ᴼ недохва́т, *р.* недо́лік; *(у касі)* розтра́та.

НЕДОСЯ́ЖНИЙ *п*ᴼ зао́брій-; *(- небо)* безме́ж-, незмір-; ☺ недосту́п-; *(для розуму)* незбагне́н-, незрозумілий; *(засіб)* неперевершений.

НЕДОТЕ́ПА нezда́ра, нетя́ма, розтеле́па, невтеле́па, нерозторо́па, *д.* шеле́па, невтьо́па, нездi-йми́нога, недора́да; ± ТЕЛЕПЕНЬ

НЕДОТЕ́ПНИЙ *(у праці)* невмі́лий, невда́тний, нездіб-; *(вираз)* невда́лий, *(жарт)* недоре́чний, недолу́гий, *(погляд)* дурнува́тий, тупи́й, дурни́й, недоу́мкуватий.

НЕДОТО́РКА недоти́ка, *д.* ма́ця.

НЕДОТО́РКАНИЙ НЕЗАЙМА-; *ф*ᴾ обра́зливий*, діткли́-.

НЕДОТОРКА́ННИЙ *з.* неруши́мий; *(як святість)* свяще́нний, сакра́ль-; & *г.* недоторка́ль-.

НЕДО́УК & *ж*ⁱ *п*ᴾᴴ недо́у́чка.

НЕДОУ́МКУВАТИЙ пришеле́п-, приду́рк-, дурноголо́вий /без-/, недале́кий, нерозу́мний, обме́же-, недорозви́не-, бід- на ро́зум, дурне́нький, без кле́пки в голові, *(*з-за ро́гу*)* мішко́м приби́тий, приби- у /на/ цвіту́, неспо́вна ро́зуму, *(погляд)* тупи́й, пустоо́кий, безтя́мний; *п.* безпора́д- [недоу́мкувата медици́на].

НЕДРЕ́МНИЙ, НЕДРІМА́Н->НЕВСИПУЩИЙ

НЕДУ́ГА хворо́ба, незду́жання, сла́бість, хво́р-, бо́л-, не́міч, *ж*ᴹ хоро́ба, /*тяжка*/ бола́.

НЕДУ́ЖИЙ хво́рий, слаби́й, нездужа́лий, нездоро́вий, *р.* болящий, недугий, неду́жний; *р.* безси́лий, слабки́й.

НЕЖДА́НИЙ > НЕСПОДІВАНИЙ.

НЕЖИВИ́Й МЕРТВИЙ; *п.* заціпені-; *(орган)* відме́р-; *(без сил)* знеси́лений, знемо́же-; *(- прир-*

оду) неорганічний; *(дім)* безлю́д-, спорожнілий; *(- мову)* невира́зний, нео́браз-, блідий.

НЕЖОНА́ТИЙ неодру́жений, безже́н-, *с°* холостий; ***як і.*** *(*старий*)* па́рубок, *с°* холостя́к.

НЕЗАБА́/РОМ невдо́взі, тро́хи зго́дом; *(у недалекім майбутнім)* найбли́жчим ча́сом, *(не)* сього́дні-за́втра, ско́ро, *г.* в ско́рім ча́сі, *ф.* на но́сі, *с.* от-о́т; & *д.* невзаба́рі, в~рі, ~вом, ~вки, неба́в(к)ом.

НЕЗАБУ́ТНІЙ вікопо́мний, вікопа́м'ятний, вічнопа́м'ятний, *с°* па́м'ятний; *(слід)* невитравний; *(- славу)* невмиру́щий, ві́чний, безсме́рт-.

НЕЗАДОВІ́ЛЬНИЙ /-НО/ > ПОГАНИЙ /-НО/.

НЕЗАДОВО́ЛЕНИЙ /НЕВ-/; & *р.* незадоволе́н-.

НЕЗАДОВО́ЛЕННЯ: на *чиє* **н.** *ш*[т] *кому* на прикрість, © *кого* це дошкуля́ло [**на** *моє* **-ння** мене́ це д.]; **з -ям** спри́крено, крути́вши но́сом.

НЕЗАЖЕ́РЛИВИЙ непожа́дли-, безкори́сли-.

НЕЗА́ЗНАНИЙ непережи́тий, незвіда-, неспізна-, незасмако́ва-.

НЕЗА́ЙМАНИЙ нето́рка- /недо-/, неру́ше-, незаче́пле-, нето́ркнутий, не(роз)поча́-; *(ліс)* ди́кий, ціли́нний, *(ґрунт ще)* нео́ра-, обліж-, перелого́вий; *(- красу)* свіжий; */дівчат/* цнотли́вий, неви́нний, че́с-, *ж*[н] *г.* нерозпеча́та-, нео́ра-, непроби́тий, *у*[р] непоро́чний; */віру/* неору́ш-; */душу/ (*кришталево*)* чи́стий.

НЕЗА́ЙМАНКА > ДІВА, *з*[н] прища́ва школя́рка.

НЕЗАКО́ННИЙ *(крок)* протизако́н-, *с.* злочи́н-, беззако́н-; *(син)* НЕШЛЮБ-.

НЕЗАКОННОРО́ДЖЕНИЙ > БАЙСТРЮК.

НЕЗАЛЕ́ЖНИЙ самості́й-, сувере́н-, неузале́жне-, непідпорядко́ва- /непідвла́д-/ ніко́му, НЕПІДЛЕГЛИЙ, без жо́дної зале́жности; ☺ сам собі пан; *(жанр)* автоно́мний;

НЕЗАЛЕ́ЖНО само́ собо́ю, на вла́сну ру́ку /руч/; **н. від** *кого* хо́че *хто* то́го, чи ні.

НЕЗАМАСКО́ВАНИЙ ши́тий білими ни́тка́ми *(*по чо́рному*)*.

НЕЗАМІ́ННИЙ незаступле́н-, назасту́п-, незаступи́мий; & незаміне́нний.

НЕЗАМО́ЖНИЙ *і* **/-НИК/** > БІДНИЙ *і* БІДАК.

НЕЗАТУХА́ЮЧИЙ *б. у.* невгасу́щий /неза-/, незга́сний, *с*[к] незгаса́й- [незгаса́й-коливання].

НЕЗАПА́М'ЯТНИЙ *б*[-о] не за на́шої па́м'яті; прада́вній, праві́чний, ± СПОКОНІЧНИЙ; **-ні часи́** забу́ті ч.; **за -их часі́в** давно́, ой, давно́.

НЕЗАПЕРЕ́ЧНИЙ очеви́д-, безсумнів-, БЕЗПЕРЕЧ-, я́в-, *(факт)* неспросто́в-, *(доказ)* невідпо́р-, *(закон)* непору́ш-, невідкли́ч-, *(тон)* безапеляці́й-, категори́ч-, беззапере́ч-.

НЕЗАЦІКА́ВЛЕНИЙ *(зиском) д.* безінтересо́в-.

НЕЗБАГНЕ́ННИЙ нерозга́дний, непоясне́н-, незглиби́мий, незрозумілий, *г.* НЕДОСЛІДИМИЙ, *з.* недовідо́-; *(дивовижний)* несосвіте́н-, *г.* несотворе́н-; ® надзвича́й-, феномена́ль-, *д.* несхо́п-, СТРАШЕН-.

НЕЗБІ́ЖНИЙ > ЗБІГАТИСЯ.

НЕЗБО́ЧЕНИЙ здоро́вий ◊ → ЗБОЧЕНИЙ.

НЕЗВАЖА́ЮЧИ, *х*[а] **НЕ ЗВАЖА́ЮЧИ** *(на що)* без о́гляду, по́при *що*, ми́мо *чого*; **н. на те, що** дарма́ що, по́при те, що; **н. на це** *ф*[р] все одно́ [був га́мір, та я все одно́ почу́в].

НЕЗВИЧА́ЙНИЙ незви́ч-, особли́вий, неабия́кий, рідкісний, *с.* винятко́вий, феномена́льний; НЕБУВАЛИЙ, ® НАДЗВИЧАЙ-, НЕПЕРЕВЕРШЕ-; *(актор)* видатний; *(для даних умов)* нехаракте́р-, ди́в-, невласти́вий; *з.* НЕВВІЧЛИ-, непристо́йний.

НЕЗВИ́ЧНИЙ: на це я н. я до тако́го не зви́к.

НЕЗВОРУ́ШНИЙ *р.* непройма́ль-, ☺ невколу́п-, *(без руху)* незру́ш-; *(тон)* спокі́й-, холоднокро́в-, холо́д-, байду́жий; *(- тишу)* цілкови́тий, абсолю́тний, непору́ш-; */серце/* непохи́т-;

НЕЗВОРУ́ШНІСТЬ олімпійський спо́кій ◊.

НЕЗГА́СНИЙ /нев-, неви-, непо-/, невгасу́щий, /неза-/, *с°* невгаса́ючий, невгаси́мий, немеркнучий; *(- надію)* невмиру́щий, безсме́ртний.

НЕЗГІ́РШИЙ несогір-, не гір-; *(за кого)* подібний до; ☺ непога́-, га́р-

НЕЗГОВІ́РЛИВИЙ зати́нчи-, заї́дли-, невло́мний; *(- вдачу)* тугий, кам'яний, НЕЗЛАГІД-.

НЕЗГО́ДА незла́го-, не́лад /ро́з-/, зва́да, *с.* сва́рка, чва́ра, ро́збрат; *(у думках)* розбіжність, незгі́дн-; *(несхвалення)* відмо́ва; & незго́донька;

НЕЗГО́ДИ знего́ди, тру́днощі, ЗЛИГОДНІ, *з.* незго́дини; *(у гурті)* тертя́.

НЕЗГРА́БА товпи́га, ТЮХТІЙ, чвала́й, доро́бало; *л.* те́лепень, недоте́па, нездійми́нога.

НЕЗГРА́БНИЙ неспри́т-, неповороткий, ВАЙЛУВАТИЙ, ведмедкува-, *д.* брусова́-; *(- річ)* гру́бий, *(одяг)* недола́дний, незуга́р-, недолу́гий; *(вислів)* неокови́рний, нескла́д-; *(хід)* невмілий, невда́-; *а*[м] ґраціо́зний, спри́т-; & *д°* *унезгра́бнювати.

НЕЗДА́ЛИЙ невмі-, нездатний, нездіб-, незуга́р-; *(вірш)* безда́-, недоскона́лий, НЕВДА-, ненайкра́щий, недове́ршений, НЕДОЛАД-, нінащ-; *д.* пога́-, ке́пський, парши́вий, ні до чо́го.

НЕЗДА́РА НЕДОТЕПА, *(до мови) д.* несту́ла; & незда́рисько.

НЕЗДА́РНИЙ *г.* недоте́п-, *(нездібний)* безкебе́т-, НЕЗДІБ-, безда́р-; ± НЕЗУГАРНИЙ.

НЕЗДА́ТЕН незуга́р-; **н. до нічо́го** ні на що не ♦.

НЕЗДА́ТНИЙ нездіб-, неспромо́ж-, НЕЗУГАР-; *р.* неприда́т-, негодя́щий.

НЕЗДІ́БНИЙ безкебе́т-, необдаро́ва-, неталанови́тий, недоте́пний; *(до чого)* НЕЗДАТНИЙ.

НЕЗДІЙСНЕ́ННИЙ незбу́тній; *(задум)* неможли́вий, нереа́льний, нежитте́вий, фантасти́чний, утопі́ч-, химе́р-.

НЕЗДОЛА́ННИЙ неперебо́р-, неперемо́ж-, не-

побо́р-, необо́р-, неподола́н-, незбори́мий, необори́-, незбо́рний, нескори́мий, *(голод)* непогамо́вний, *(герой)* y^p звитя́ж-, *(дух)* незла́м-; *(- силу)* могу́тній, © не до подола́ння.

НЕЗДОРО́ВИЙ НЕДУЖИЙ; *(клімат)* шкідли́вий; *(вигляд)* хвороблй-; *(факт)* ненорма́льний.

НЕЗДУ́ЖАТИ хворі-, хорува́-, слабува́-, кво́литися, кволі́ти, *р.* неду́гува-, $д^к$ занеду́жа-; **я.** /$м^н$ **хто/ незду́жа** $п^к$ нездужа́лий, нездоро́вий, боля́щий, ле́гко хво́рий, © занеду́жавши.

НЕЗЕМНИ́Й позазе́м-, *(світ)* загро́б-, потойбіч-; *(- силу)* надприро́дни[і]й; */музику/* чарівни́й, */любов/* незвича́й-, */красу/* несказа́н-, небе́с-, неба́че-, *(біль)* небува́лий; ± БЕЗТІЛЕСНИЙ.

НЕЗІПСУ́ТИЙ незіпсо́ваний /непо-/: непошко́дже- /неу-/; *(морально)* незбо́че-.

НЕЗЛА́ГІДНИЙ незла́гідливий, СВАРЛИВИЙ; нетовари́ський, неарті́льний.

НЕЗЛА́ГОДА НЕЗГОДА; *(душевна)* неспо́кій, гризо́та, хвилюва́ння, триво́га; *(брак злагоди)* незла́годженість, дисгармо́нія, $с^о$ різнобі́й.

НЕЗЛА́МНИЙ НЕЗДОЛАН-; *(панцер)* ду́же міцни́й /тверди́й/; *(у борні)* наполе́гливий, завзя́тий, запе́клий; ☺ непохи́тний /нес-/, стійки́й; *(- дружбу)* непору́шний, незмін-, тривки́й, ± ВІРНИЙ.

НЕЗЛІЧЕ́ННИЙ незчисле́н-, необлікова́-, без лі́ку, без числа́; **-не бага́тство** золоті́ го́ри;

НЕЗЛІЧЕ́ННО *о.* порахува́ти не пораху́єш ◊.

НЕЗМІ́ННИЙ таки́й са́мий; *(- бажання)* ста́лий, постійний; *(- посаду)* беззмін-, постій-; *(- щось стале)* неодмін-, коне́ч-, обов'язко́вий; *(вирок)* остато́ч-, невідворо́тни[і]й, *г.* невідкли́чний; *(закон)* непору́ш-, непохи́т-; ☺ незрадли́вий, вірний, відда-.

НЕЗМІРЕ́ННИЙ неоміря-, неомір-, НЕЗМІР-.

НЕЗМІ́РНИЙ безмір-, НЕЗМІРЕН-, БЕЗМЕЖ-, невимір-, неомір-; & незміря-.

НЕЗМО́ГА $п^{рс}$ неспромо́га, неупра́вка, неси́ла, нема́ си́ли /мо́ці, снаги́/; нема́ як.

НЕЗНАЙО́МЕЦЬ *ж.* хто́цька, $н^І$ чужа́к, з ву́лиці.

НЕЗНАЙО́МИЙ НЕВІДО-, ***як і.*** НЕЗНАЙОМЕЦЬ, *о.* люди́на /чолові́к, $ж^і$ жінка/ з ву́лиці; *(з чим)* необізнаний; *(- умови)* незви́ч-.

НЕЗНАЙО́МКА невідо́ма, ± НЕЗНАЙОМИЙ.

НЕЗНА́НИЙ НЕВІДОМИЙ; *(- силу)* таємни́чий, *(- щастя)* неза́знаний, *(злет)* небува́лий.

НЕ ЗНА́ТИ > НЕВІДОМО; **н. з. яки́й кіне́ць** не зна́ти, що й було́ б.

НЕЗНАЧНИ́Й *(факт)* дрібни́й, другоря́д-, незначу́щий, $ф^р$ ніякий [ра́на була́ ніяка]; *(ринок)* благе́нь-; *(- шкоду)* невели́-, несерйо́зний; *(числом)* МІЗЕР-, *(вагою і п.)* НЕВАЖЛИВИЙ; *(твір)* невидатни́й.

НЕЗНА́ЮЧИЙ *д.* що не зна́є, необізнаний, НЕТЯМУЩИЙ, недосві́дчений, некомпете́нт-, те́м-, безголо́вий, нетя́мкуватий, *і.* розтеле́па, *о.* тума́н тумано́м, него́дний збагну́ти, не в ку́рсі, без знаття́.

НЕЗНИЩЕ́ННИЙ невигу́б-, незруйно́в-, невикорін-; *(слід)* невитруйни́й; *(дух)* НЕТЛІН-; $у^р$ неубіє́н-.

НЕПОМІ́ЧЕНИЙ *г.* перео́чений.

НЕЗРАДЛИ́ВИЙ > ВІРНИЙ.

НЕЗРИ́МИЙ неви́ди-; *(до пори)* лятентний, прихо́ва-; *(- риси)* невло́в-; *(- силу)* таємни́чий, невідо́мий; *(біг часу)* непомітний.

НЕЗРІВНЯ́ННИЙ непорівня́н-; ® неперевершe-, хіба́-ж-таки́й, ЧУДОВИЙ, *о. (з чим)* що й тінню не скида́ється на *що*.

НЕЗРОЗУМІ́ЛИЙ *(текст)* нечітки́й, неясни́й, тума́н-, невтя́м- /-ли́вий/, що не де́ржиться /ліпиться/ ку́пи; *(факт)* ди́вний, загадко́вий; *(- явище)* незбагне́нний, непоясне́н-; *(страх)* безпідста́вний, безпричи́н-; ± ЗРОЗУМІЛИЙ;

НЕЗРОЗУМІ́ЛО невтя́мно, невтямки́ ◊.

НЕРОЗУМІ́ЮЧЕ *(дивитися)* непорозуміло.

НЕЗРУ́ЧНИЙ *(без вигод)* невигід-, некомфорта́бель-, неза́тишни́й; *(час)* неслу́ш-, невідповід-, непідхо́жий; *(рух)* невпра́вний, незгра́б-, недола́д-; *(- павзу)* обтя́жливий; ± НІЯКО-;

НЕЗРУ́ЧНО не з руки́ ◊; *(сидіти)* некофо́рт-, невигід-, *с.* мов на жари́нах /ножа́х/;

НЕЗРУ́ЧНІСТЬ *(брак вигод)* невиго́да ◊; *(зніяковіння)* ні́яковість, зні́яковілість.

НЕЗУГА́РНИЙ НЕЗДАТ-; *(зовні)* нега́р-, недола́д-, безба́рв- непока́з-, ми́ршавий; *(одяг)* незгра́б-; *(- манери)* пога́-; ± НЕДОЛУГИЙ;

НЕЗУГА́РНІСТЬ невпра́вність ◊.

НЕЗЧУ́ТИСЯ > ЧУТИСЯ.

НЕЗ'ЯСО́ВНИЙ непоясне́н-, невияснен-; *(незрозумілий)* незбагне́н-.

НЕІСНУ́ЮЧИЙ що не існу́є, яко́го нема́, ви́гаданий, УЯВ-, нереа́ль-, химе́р-, живи́й лише́ у снах; *(у природі)* невідо́мий, незафіксо́ваний, відсу́тній, зни́клий; **± який існує**.

НЕЙМОВІ́РНИЙ невірогід-, *г.* неправдоподіб-, $с^о$ недостовір-; *(факт)* НЕБУВАЛИЙ, сенсаційний, $о^к$ неспога́д-, неуявле́н-; *(- зусилля)* НЕЛЮДСЬКИЙ; *(- силу)* неприро́дни[і]й; ® надзвича́йний, страше́н-, хіба-ж-таки́й; *(одяг)* нсзвича́й-, ексцентри́ч-, химе́р-; *(біль)* страшни́й, несте́рп-, нестерпу́чий, несвітський; *(- сенсацію)* гостроціка́вий; *з.* недовірли-;

НЕЙМОВІ́РНО $ф^р$ (аж) не віриться, *г.* не до поду́мання ◊.

НЕКВАПЛИ́ВИЙ непоспішли-, нехапли́-, заба́рли-, мля́-, повільний, зага́йн-, заба́рн-, неспіш-;

НЕКВАПЛИ́ВІСТЬ повільн- ◊; & не́квап.

НЕКЛІ́ПНО неблимно, незми́гно, незми́гливо.

НЕКМІТЛИ́ВИЙ невторо́пний ◊ → КМІТЛИВИЙ.

НЕКРАСИ́ВИЙ який не ма́жеться /кра́ситься/.
НЕКРО́ПІЛЬ > КЛАДОВИЩЕ.
НЕ́ЛАД БЕЗЛАДДЯ, непоря́док, ре́йвах; *(чвари)* НЕЗГОДА, *(в хаті)* не все гара́зд; *(брак злагоди)* ро́злад.
НЕЛА́СКА неприхи́льність, *р.* неласка́в-, *с.* непри́язнь, нелюбо́в.
НЕЛЕГА́ЛЬНИЙ підпіль-, конспірати́в-; *(крок)* заборо́не-, незако́н-.
НЕЛУКА́ВИЙ щи́рий, правди́вий, відве́ртий, нехи́трий, чи́стий /про́стий/ се́рцем, щиросе́рдий, $с^о$ прямоду́шний.
НЕ́ЛЮБ > НЕЛЮБИЙ.
НЕЛЮ́БИЙ неми́лий, нелю́блений, ***як і.*** не́люб; *(гість)* неприє́мний, неба́жа-.
НЕЛЮБО́В непри́язнь, неприхи́льність, АНТИПАТІЯ, *с.* нена́висть; *(до чого)* не́хіть.
НЕ́ЛЮД НЕДОЛЮД; *(людоненависник)* мізантро́п, нена́висник; *л.* ГАСПИД, НЕДОЛІТОК; ± ВАРВАР.
НЕЛЮ́ДСЬКИЙ *(не як усі)* несвітсь-; *(- зусилля)* НАДЛЮДСЬКИЙ; *(погром)* ЖОРСТО-, деспоти́чний; *(вчинок)* гане́б-; *(ненависницький)* мізантропі́ч-; *(біль)* смерте́ль-; *(- муки)* пеке́ль-; *(радий з чужих мук)* садисти́ч-.
НЕМА́(Є) не є; бігма́, кат-, чорт-, як з ца́па молока́; **на н. й ра́ди н.** ♦, то й ♦; **н. як** неможли́во, го́ді [за це г. й ду́мати]; ***чого* на кого н.** *що* б **кого** узяло́ [**чуми́ на неї н.** чума́ б її узяла́]; **н., щоб *зробити*** не ма́ємо /-ють/ охо́ти /забува́ємо /-ють/ *зробити* [♦, щоб сказа́ти 'дякую'];
НЕМИ́ЛИЙ обри́д-, осору́жний, ☺ неба́жа-, НЕЛЮБИЙ, несимпати́чний; *(факт)* неприє́м-.
НЕМИЛОСЕ́РДНИЙ безжа́ліс-, безсерде́ч-, безпоща́д-, жорсто́кий; ® страше́нний.
НЕМИНУ́ЧИЙ *(крах)* невідворо́тни[і]й, невідхи́льний, невідверне́н-, *г.* невідкли́ч-; *(захід)* коне́ч-; *(для кого)* *о.* не мине́ ча́ша сія́ *кого*.
НЕМИНУ́ЩИЙ ві́чний, нетлі́н-, неперебу́тній; *(- вартість)* *г.* непромина́льний.
НЕ́МІЧ кволь, кво́лість, сла́б(к)ість, слабоси́лля, /без-/, не́мощі; *(слабість)* осла́ба; ± НЕДУГА.
НЕ́МІЧНИЙ слабки́й, безси́лий, знеси́лений, КВОЛИЙ, $з^н$ дохлякува́тий, *з.* нездоля́щий, *с.* НЕДУЖИЙ; *(у дії)* безпора́дний; *(- світло)* тьмя́-; *(- рослину)* зни́ділий; *(твір)* недоскона́-; ® незначни́й, ледь помі́т-, слабе́нький.
НЕМО́В > МОВ.
НЕМОВ/ЛЯ́ пискля́(тко); & ~ля́тко; ± ДИТЯ.
НЕМОЖЛИ́ВИЙ НЕЗДІЙСНЕННИЙ; *(неймовір-)* неуявле́н-, непомисле́н-, $с^о$ неми́сли́мий; *(- погоду)* жахли́вий, украй пога́ний; */ціну/* неприйня́тни́й; */вдачу/* несте́рп-, неперено́с-; */умови/* (укра́й) несприя́тливий; *(крик)* страше́нний; & $д^о$ *унеможли́вити, *неможли́віша-;
НЕМОЖЛИ́ВО нема́ як, ні́як, неси́ла, неспромо́га, не мо́жна ◊.
НЕ МО́ЖНА зась, не ві́льно; **не м. ні́як** нема́ як.
НЕМОЛОДИ́Й > ЛІТНІЙ.
НЕМОРА́ЛЬНИЙ амора́льний.
НЕМУ́ДРИЙ нехи́т-, нерозу́мний; *(механізм)* про́стий, нескладни́й, *(обід)* скро́м-, непи́ш-.
НЕНА́В/ИДІТИ не люби́-, не зно́си-, не виде́ржува-, не терпі́- (ду́ху, слі́ду), *о.* я́дом диха- на, $е^в$ люби́-, як соба́ка бу́ка; **я.** $/м^н$ **хто/ ~идить** с- и ♦, гото́вий з♦, запа́лений ~истю, спо́вне- ~исти, ~исник, ~ид-, ~ида, $п^к$ ~и́сливий, ~идний, НЕНАВИС- до, антагоністи́ч-, *о.* з ~истю в се́рці /оча́х/,гото́вий з'ї́сти живце́м, ©;
З♦♦♦ набра́тися нена́висти ◊; **я. -ів** Ø; **я. знена́видженo** знена́виджений.
НЕНА́В/И́СНИЙ знена́вис-, ~ид-, ~исливий; *(я. ~идять)* знена́виджений, осору́ж-, $ф^р$ паску́д-;
НЕНА́ВИСНО *(казати)* з нена́вистю ◊.
НЕНА́ВИСТЬ нелюбо́в, воро́жість, ворожне́ча; & зне́на́висть; ± АНТАГОНІЗМ.
НЕНАВМИ́СНИЙ невми́сний, випадко́вий;
НЕНАВМИ́СНО невми́с-, знео́бач(ки), без на́міру ◊; *(пхнути)* мимохі́ть; *д!* НЕНАРОКОМ.
НЕНАДІ́ЙНИЙ ☺ сумні́в-, НЕПЕВ-, підозрі́лий, ЗРАДЛИВИЙ; *(- річ)* неміцни́й, нетривки́й, крихки́й;
НЕНАДІ́ЙНО білими нитка́- ши́то, на піску́ /сопля́х/ ◊.
НЕНА́ЖЕ́РА проже́ра, *о.* нена́ситна утро́ба, *р.* па́жера, $о^к$ чреволю́б; & ненаже́ря.
НЕНАЖЕ́РЛИВИЙ *(жадібний)* /ПА́-, про-, за-/, ненаже́рний, нена́їд-, нена́сит-, ненатле́н-, невсити́мий, нена́тлий, *д.* їстови́тий.
НЕНАРО́КОМ без на́міру, МИМОХІТЬ, ненавми́сне, невми́с-, незуми́с-; випадко́во, несподі́вано; *(пошкодити)* необере́жно, необа́чно; ± НЕСАМОХІТЬ.
НЕНА́СИТНИЙ НЕНАЖЕРЛИВИЙ; *(- очі)* жа́дібний; *(- цікавість)* невсити́мий, невтоле́нний, ненатле́н-, невтиши́мий.
НЕНАСТА́ННИЙ > БЕЗНАСТАННИЙ.
НЕНАТУРА́ЛЬНИЙ *(сміх)* уда́ва-, шту́ч-, ро́бсле-, нещи́рий, си́луваний, фальши́вий; *(рух)* ви́мушений; ± НЕПРИРОДНИ[І]Й.
НЕНА́ЧЕ > НАЧЕ + аж ні́би, $ф^р$ вигляда́є, що [**він н. п'я́ний** вигляда́є, що він п'я́ний].
НЕНОРМА́ЛЬНИЙ /а-/, анома́ль-; нездоро́вий; *(статево)* збо́че-; *(душевно)* схи́бле-, схи́бнутий, з-за ро́гу мішко́м прибі́-, $з^п$ бзікува́-, *г.* бзи́кну-, *с.* БОЖЕВІЛЬНИЙ; *і.* псих(опа́т).
НЕ́НЯ *і* **НЕ́НЬКА** > МАТИ.
НЕОБА́ЧНИЙ нерозсу́дливий, нерозва́жли-, необере́жний; *(вчинок)* нерозва́ж-, стрімголо́в-; & необа́чливий.
НЕОБДУ́МАНО з дурно́го ро́зуму.

НЕОБМЕ́ЖЕНИЙ нелімі́това-, без обме́жень /меж/; *(- владу)* безконтро́льний, абсолю́т-; /*шанси*/ безме́ж-; /*довіру*/ по́в-, цілкови́тий.

НЕОБТЯ́ЖЕНИЙ: н. ***чим*** вільний від *чого*; **н. їжею** без'їжний, ГОЛОД-.

НЕОБХІ́ДНИЙ *(ко́нче)* потріб-, *(до зарізу)* (до)коне́ч-; $ф^{а}$ закономір-, невипадко́вий;

НЕОБХІ́ДНО потрібно, ТРЕБА ◊.

НЕОБХІ́ДНІСТЬ > ПОТРЕБА.

НЕОГЛЯ́ДНИЙ > НЕОСЯЖНИЙ.

НЕОДМІ́ННИЙ (до)коне́ч-, обов'язко́вий; *(атрибут)* постійний, ста́лий, незмінний, необхід-; *(- рису)* характе́р-;

НЕОДМІ́ННО ОБОВ'ЯЗКОВО; $ф^{р}$ ра́но чи пізно, хай там що, будь-що́(-бу́дь) ◊.

НЕОДНОРАЗО́ВИЙ ча́стий, непоодино́кий;

НЕОДНОРАЗО́ВО > НЕ РАЗ.

НЕОЗБРО́ЄНИЙ без збро́ї, з го́лими рука́ми, $ф^{р}$ го́лий [ба́чити го́лим о́ком].

НЕОЗНА́ЧЕНИЙ неви́значе-; *(- бажання)* нечітки́й, неясни́й, невира́з-.

НЕОЗО́РИЙ > НЕОСЯЖНИЙ; & неозо́ренний.

НЕОКОВИ́РНИЙ непоказни́й, незгра́б-, неприва́бливий, *(вірш)* недола́д-, *(вислів)* повстяни́й, недолу́гий; ☺ глевтякува́тий, ВАЙЛУВА-.

НЕОКРАЇ́Й > НЕОСЯЖНИЙ; & неокра́єний.

НЕОЛОГІ́ЗМ $л^{І}$ новотвір, нове́ сло́во.

НЕОРГАНІЗО́ВАНИЙ безла́дний, хаоти́ч-;

НЕОРГАНІЗО́ВАНО як Бог пошле́ ◊.

НЕОРДИНА́РНИЙ/-НО/ > НЕПЕРЕСІЧ- /-НО/.

НЕОРИГІНА́ЛЬНИЙ СТАНДАРТ-, *о.* пісни́й.

НЕОСІ́ЛИЙ *(люд)* кочови́й, мандрівни́й, *(- враження)* незакоріне-, ви́вітре- з душі́.

НЕОСЛА́БНИЙ > НЕВСИПУЩИЙ; *(- увагу)* ПИЛЬНИЙ; *(- зусилля)* непосла́б-; *(рух)* БЕЗНАСТАННИЙ; *(інтерес)* і да́лі си́ль-.

НЕОСУ́ДНИЙ ю. психічно хво́рий; & *г.* невсу́дний, невсу́дливий.

НЕОСЯ́ЖНИЙ неозо́рий, неогля́дний, неокра́їй, *(лан)* широкопо́лий, $с^{К}$ бе́зкра́й- [бе́зкра́й-доро́га]; ± БЕЗКРАЇЙ; & неося́жливий.

НЕОТЕ́СА > НЕУК.

НЕОТЕ́САНИЙ ☺ некульту́р-, неосвіче-, не-ви́хова-, *ф.* необчу́хра-.

НЕОФІ́Т нововірець, *як і.* новонаве́рнений, новоохре́ще-; ± НОВАК.

НЕОХА́ЙНИЙ неакура́т-, нечупа́р-, нечепурни́й, нечепури́стий, *ф.* задри́паний, задри́пистий, *р.* зателе́пува-, некукі́бний.

НЕОХО́ТА > НЕХІТЬ; $ф^{р}$ не хо́четься, нема́ охо́ти /бажа́ння/ [неохо́та ї́сти].

НЕОХО́ЧИЙ несхи́льний до, знеохо́че-, без охо́ти; *(віддавати /борг/)* важки́й на віддання́;

НЕОХО́ЧЕ нера́до, без бажа́ння, (з)не́хотя, зне́хочу, не́хотячи́, згні́тивши се́рце; повільно, мля́во, *о.* злі́ни́ва, зі скри́пом, зі скре́готом (зубо́вним) ◊.

НЕОЦІНЕ́ННИЙ ду́же кошто́в- /дороги́й, цінний/, безцін-; *(вклад)* величе́з-, ду́же вели́кий.

НЕПАМ'ЯТЛИ́ВИЙ *і* **НЕПАМ'ЯТУ́ЩИЙ** > ЗАБУДЬКУВАТИЙ.

НЕПА́М'ЯТЬ ЗАБУТТЯ; *(безпам'ять)* нетя́ма, НЕПРИТОМНІСТЬ.

НЕПЕ́ВНИЙ невпе́вне-; ☺ ЗРАДЛИВИЙ, сумнівний, підозрілий, *о.* люди́на /чоловік/ без (твердо́го) сло́ва, лама́йслово; *(тон)* нерішу́чий; *(час)* неспокій-, триво́ж-; *(- дорогу)* небезпе́ч-; /*форму*/ невира́з-; /*вістку*/ невірогід-; *(із* $с^{Л}$ щось, яки́йсь*)* незрозумі́лий, ди́вний.

НЕПЕРЕБУ́ТНІЙ вічнотрива́лий, непромина́льний, нетлін-, непромину́щий, незнико́мий.

НЕПЕРЕВЕ́РШЕНИЙ *з.* непере́йде-, *а.* безподіб-, *о.* умре́ш яки́й; *(твір)* ДОСКОНАЛИЙ; ® неповто́рний, найдобірніший.

НЕПЕРЕДА́ВАНИЙ $п^{-о}$ невимо́в-, невисловле́нний, *я.* го́ді ви́словити, $ж^{м}$ що й не сказа́ти.

НЕПЕРЕ́ЛИВКИ *(кому)* скру́тно, *о.* не з ме́дом, $ф^{р}$ не до сміху, *с.* земля́ гори́ть під нога́ми *чиї́ми* /*в кого*/.

НЕПЕРЕМО́ЖНИЙ > НЕЗДОЛАННИЙ.

НЕПЕРЕ́РВНІСТЬ тя́гл-, спадкоє́мн-, послідо́в-.

НЕПЕРЕ́СІЧНИЙ *(факт)* небуде́н-; ☺ неордина́р-, ВИДАТ-; *(- що)* неаби́який, особли́в-;

НЕПЕРЕ́СІЧНО неаби́як, по-особли́вому ◊.

НЕПИСЬМЕ́ННИЙ негра́мот- /без-, мало-/, те́м-, неосвіче-; ± НЕОТЕСАНИЙ.

НЕПІДВЛА́ДНИЙ > НЕЗАЛЕЖНИЙ.

НЕПІДДА́ТЛИВИЙ непідда́тний; **п.** стійки́й, непохи́тний.

НЕПІДКУ́ПНИЙ > ВІРНИЙ.

НЕПІДЛЕ́ГЛИЙ непідпорядко́ваний, НЕЗАЛЕЖНИЙ; ± НЕПІДДАТЛИВИЙ.

НЕПІДХО́ЖИЙ негодя́щий, неприда́тний, нездалий, невідповідний, неслу́ш-, *(- ціну)* неприйнятни́й, $ф^{р}$ не той [не та компа́нія], що не пасу́є; & непідходя́щий.

НЕПЛА́ТНИ́К неплатій.

НЕПЛІ́ДНИЙ неплодоно́с-, неплодю́чий, я́лови́й; *(ґрунт)* неродю-, пісни́й; ☺ безплід-.

НЕПЛОДЮ́ЧИЙ > НЕПЛІДНИЙ, ЯЛОВИЙ.

НЕПОБЛА́ЖЛИВИЙ грізно-круті́й ◊ → ПОБЛАЖЛИВИЙ.

НЕПОБО́РНИЙ, /-И́МИЙ/ > НЕЗДОЛАННИЙ.

НЕПОВА́ГА непоша́на, неповажа́ння, нешаноблі́вість, *с.* зневáга.

НЕПОВНОЛІ́ТНІЙ > МАЛОЛІТНІЙ.

НЕПОВНОЦІ́ННИЙ меншова́ртий; ± ДЕШЕВ-.

НЕПОВОРО́ТЕЦЬ непове́рненець; ± ВИГНАН-.

НЕПОВОРОТК[Н]И́Й > НЕЗГРАБНИЙ.

НЕПОВТО́РНИЙ ® НЕПЕРЕВЕРШЕНИЙ, $ф^{р}$ хіба́-ж-таки́й, аж о́н який, по́диву гі́дний.

НЕПОГАМО́ВНИЙ /НЕВ-/; *(- голод, спрагу)* не-

втоле́н-, невсити́мий, невтиши́-, невти́шний.

НЕПОГА́НИЙ > ГАРНИЙ; *(пристойний)* нічоге́нький, поря́дний, незле́цький, ненайгі́рший.

НЕПОГА́СНИЙ > НЕЗГАСНИЙ.

НЕПОГІ́ДНИЙ него́дяний, непого́жий, сльота́вий, *р.* него́жий.

НЕПОГРІ́ШНИЙ > БЕЗГРІШНИЙ.

НЕПОДО́БНИЙ *(вчинок)* ХАМСЬКИЙ, гане́бний, обу́рливий, ва́ртий /гідний/ о́суду, НЕГІДНИЙ; *(одяг)* незуга́р-; *п.* безглу́здий, нісенітний, нерозва́жливий, недола́дний, недолу́гий; *(вислів)* БЕЗСОРОМНИЙ.

НЕПОДО́БСТВО сви́нство, $с^о$ безчи́нс-; *(колотнеча)* БЕШКЕТ; & неподо́ба.

НЕПОДО́ЛАНИЙ непереможе-, непереборе- /непо-/.

НЕПОДОЛА́ННИЙ > НЕЗДОЛАННИЙ.

НЕПОЖИ́ВНИ́Й *(харч)* нетривни́й, $о^к$ ненаї́дни́й, $к^н$ малокальорі́йний.

НЕПОЗБУ́ТНІЙ незнико́мий, неперебу́тній, *о.* вічно прису́т- /ная́вний/, що його́ го́ді усу́нути, $к^н$ невідбутни́й, *(сум) г.* невідкли́чний;

НЕПОЗБУ́ТНЬО *(засіло в мозку)* гвіздко́м ◊.

НЕПОКАЗНИ́Й непара́д-, неприва́бливий, ми́рша-, незуга́рний, неокови́р-, мізе́р-, безба́рв-, непрезента́бель-, НЕПОМІТ-, СІРИЙ, не ЯСКРАВИЙ, ордина́рний, сіронега́р-, сяки́й-таки́й *(нема́заний)*; *(успіх)* невидатни́й, невизначни́й; *(одяг)* благе́нький.

НЕПОКІ́РЛИВИЙ *і* **НЕПОКІ́РНИЙ** НОРОВИСТИЙ, нату́рис-, з но́ровом; неслухня́ний.

НЕПОКО́ЇТИ турбува́-, бенте́жи-, не дава́- спо́кою, *р.* клопота́-, $ф^р$ обхо́ди- [**їх не обхо́дить мій стан** їх не турбує м. с.]; *(душу)* хвилюва́-, триво́жи-, му́ли- се́рце; **я.** /$м^н$ **хто**/ **непоко́їть** с-и ♦, з-й за♦, спо́внений неспо́кою /триво́ги/, $п^к$ неспокі́йний, триво́ж-, доку́чливий, насти́рли-, дошкульни́й, *р.* шкульки́й, /*чобіт*/ мульки́й, /*стан*/ (ма́ло не) крити́чний, *с.* гли́боко /ду́же/ триво́ж-, © непоко́ячи, му́ливши серце.

НЕПОКО́РА непокірність, непокірлив-, норови́ст-; *(неслухняність)* НЕПОСЛУХ.

НЕПОМИ́ЛЬНИЙ непохи́б-, БЕЗПОМИЛКОВИЙ, *з.* непоми́лешний.

НЕПОМІ́ТНИЙ *(для ока)* неви́ди́мий, прихо́ваний, малопомі́т-, непостере́ж-, $п^{-о}$ непомі́че-, непросте́же-; ☺ пере́січ-, НЕПОКАЗ-, ордина́р-, $ж^м$ сірий, $с^о$ рядови́й;

НЕПОМІ́ТНО непостере́жно ◊; *(крадьки)* невиди́мкою; $ф^р$ го́ді помітити [**їй го́ді п., що...** їй непомітно, що...].

НЕПОПРА́ВНИЙ ☺ /неви-/, *кого* го́ді ви́правити; *(- втрату)* неопла́тний, *г.* невідша́лува-.

НЕПОРО́ДИСТИЙ безпоро́дний.

НЕПОРОЗУМІ́ЛО не розуміючи, невторо́пно, по-бара́нячи, $с^о$ нерозуміюче.

НЕПОРОЗУМІ́ННЯ *(з чим)* непого́дже-; плутани́на, нея́сність, неузгоджен-, по́милка; *(в людей)* незго́да, супере́чка, закови́-; ☺ $е^м$ цей ще мені [**це н. N.** цей ще мені N.].

НЕПОРО́ЧНИЙ $у^р$ (пре)чи́стий, цнотли́вий, недото́рканий, непогріш-, НЕЗАЙМА-, ціли́н-.

НЕПОРО́ЧНІСТЬ цно́та, неви́нність, цнотли́в-, $о^к$ пречи́ст-; чистота́, чи́стість; & непоро́ччя.

НЕПОРУ́ШНИЙ /$п^о$ нез-, *г.* непово-/; нерухо́мий, немо́в закля́клий; *(стійкий)* міцни́й, непохи́т-, несхи́б-; *(- догму)* незмін-, пості́й-, ста́лий; /*дружбу*/ нерозли́йвода; /*тишу*/ абсолю́т-, незвору́ш-, незакаламу́че-, цілкови́тий;

НЕПОРУ́ШНО *(сів)* грибо́м, ка́менем ◊.

НЕПОРУ́ШНІСТЬ бе́зрух, со́нність, *о.* ме́ртва то́чка, стан спо́кою.

НЕПОРЯ́ДОК > НЕЛАД.

НЕПОТРІ́БНИЙ: ставáти -им $п^{-о}$ я́лові- /$д^к$ ви́-/.

НЕПОСИ/ДА ~́дько, побіга́йло /-а́йко/, пострибу́н, верту́н, дзи́га, *р.* по́йда.

НЕПОСИДЮ́ЩИЙ *(невсидливий)* невсидю́чий, непоси́дливий; вертля́-, рухли́-, верткий, в'юнки́й, порськи́й, *з.* походю́щий, *як і.* походю́ха, *о.* як метео́р, легки́й на но́ги, розбі́ганий.

НЕПОСИ́ЛЬНИЙ заважки́й, непідси́льний, *с.* ка́торж-, *о.* по́над людські си́ли.

НЕПО́СЛУХ неслухня́ність, неслухня́нство, $к^н$ непослуше́н-, *с.* непоко́ра.

НЕПОСТІ́ЙНИЙ > НЕСТАЛИЙ.

НЕПО́ТРІБ $ф^р$ по́рох, поло́ва; + МОТЛОХ.

НЕПОТРІ́БНИЙ /без-/, макулату́р-, за́йвий, *с.* ніко́му ♦, *о.* ні до чо́го, потрі́бний, як соба́ці п'я́та нога́ /як п'я́те ко́лесо до во́за, як ли́сому гребінка, як торі́шній сніг/; *(вислів)* НЕПРИСТОЙНИЙ;

НЕПОТРІ́БНІСТЬ ніко́му-♦, за́йвість ◊.

НЕПОХИ́ТНИЙ несхи́т-, несхи́б-, стійки́й, *о.* кам'яни́й; *(герой)* тверди́й, незла́мний; *(мир)* непору́ш-, міцни́й; *(закон)* незмін-.

НЕПРА́ВДА кри́вда; БРЕХНЯ, ба́йка, фікція, міт, $с^о$ міф, $у^р$ (о)лжа́; *п.* несправедли́вість, беззако́ння, сваво́ля.

НЕПРА́ВИЙ несправедли́-, кри́вдний, $ф^р$ непра́виль-, *(- діло)* непра́вед-.

НЕПРАЦЮ́ЮЧИЙ *(мотор)* несправний, засто́поре-, нерухо́мий; ☺ неза́йня́тий, гуля́щий, вільний, (артист) незаанґажо́ва-.

НЕПРИВА́БЛИВИЙ малоціка́-, неприна́дний, $ф^р$ го́лий; *(вигляд)* НЕПОКАЗНИЙ, неприє́м-, несимпати́ч-; & неприва́б-.

НЕПРИВІ́ТНО з-чу́жа ◊ → ПРИВІТНИЙ.

НЕПРИДА́ТНИЙ > НІКУДИШНІЙ.

НЕПРИЄ́МНИЙ при́крий; *(чим)* неокови́рний; *(огріх)* доса́д-; ☺ несимпати́ч-, незуга́р-, неприва́бливий, *г.* неми́лий; **-не обли́ччя** невро́да.

НЕПРИЄ́МНІСТЬ *ф.* ка́пость, кло́піт ◊.

НЕПРИЙНЯТТЯ́ відхи́лення; запере́че-, відмова

НЕПРИКА́ЯНИЙ нерозка́я-; безпритуль-, відчу́же-, віч- шука́ч сво́го місця, ± УПОСЛІДЖЕ-; *о.* як соба́ка в човні; & окая́нний, *і.* окая́нець.

НЕПРИКРА́ШЕНИЙ неприличко́ва- /неза-/.

НЕПРИМИРЕ́ННИЙ безкомпроміс-, /*г.* -місо́вий/, антагоністи́чний; відве́рто воро́жий.

НЕПРИМІ́ТНО незавва́ж- ◊ → ПРИМІТНО.

НЕПРИПУСТИ́МИЙ недозволе́нний, неприпуще́н-; *(- порушення)* кричу́щий.

НЕПРИРО́ДНИ[І]Й > ШТУЧНИЙ; *(- смерть)* не свій; *(- явище)* *б³* несвітній, несвітський.

НЕПРИРУ́ЧЕНИЙ ди́кий, *г.* неприсво́єний.

НЕПРИСТО́ЙНИЙ недобропристо́й-, БЕЗСОРОМ-, сороміцький, *д.* стидо́вищний, *(вислів ще)* неподо́б-, нецензу́р-, непотріб-, ву́лич-, база́р-, вульга́р-, *о.* хоч у́ха затуля́й; *(стиль)* уніта́зний, туале́т-;

НЕПРИСТО́ЙНІСТЬ неподо́бна річ ◊.

НЕПРИСТУ́ПНИЙ /недо-/, недося́ж-, укріпле-, захи́ще-, надміцни́й, нездобу́тній; ☺ гордови́тий, недосту́пливий, висо́кі поро́ги в *кого*.

НЕПРИСУ́ТНІСТЬ: **під її н.** за час її відсу́тности.

НЕПРИТО́МНИЙ /без-/, зомлілий, знеприто́мні-, нетямни́й, безпа́м'ят-, несвідо́мий себе́;

НЕПРИТО́МНІСТЬ безпа́м'ять /не-/, безпа́м'ятство, ЗАБУТТЯ, зомління, нетя́ма ◊.

НЕПРИТО́МНІТИ зомліва́- /у-/, втрача́- па́м'ять /свідо́мість, па́мороки/, впада́- в забуття́ /безпа́м'ять, непа́м'ять/, тра́ти- тя́му; **я.** /*м*ⁿ **хто/ непрнто́мніє** зви́клий ♦, схи́льний тра́ти- тя́му, ма́йже неприто́мний, © умліва́ючи;

ЗНЕПРИТО́МНІТИ зомлі- /у-/ ◊, *с*° *ж*ⁿ відключи́тися; **я. -ів** зомлілий, знеприто́мні- ◊.

НЕПРИХО́ВАНИЙ *у.* нета́єний.

НЕПРИ́ЯЗНО *(мовити)* че́рез гу́бу́, крізь зу́би.

НЕПРИ́ЯЗНЬ непри́язність, неприхи́льн-, антипа́тія, *с.* антагонізм, воро́жість.

НЕПРОБУ́ДНИЙ /без-/, безпроси́п- /не-/, непросипущий, непросипе́нний;

НЕПРОБУ́ДНО без про́сипу, як уби́тий ◊.

НЕПРОГЛЯ́Д/НИЙ безпросвітни[і]й, непрозірни́й, непрозірливий, непрони́кли-, непроникни́й, *р.* непрозо́рий, *о*ᵏ непрозире́нний, *г.* незглиб-, *у*ᵖ непросвітле́н-, *(морок)* суціль-, густи́й-прегусти́й, *п*° ~и́мий; *о.* як стіна́ /мур/.

НЕПРОМИНУ́ЩИЙ немину́-, вічнотрива́лий, неперебу́тній, незнико́мий, нетлінний, непромина́ль- [-на цінність].

НЕПРОМОКА́ЛЬНИЙ непромокни́й, непродощи́мий, стійки́й на дощі, *о*ᵏ непромо́кливий.

НЕПРОНИКНИ́Й *к*ⁿ НЕПРОГЛЯД-; *(для чого)* **т.** герметич-, некрізький, *о*ᵏ непрося́жний, з-й затри́мувати *що*; *(для води)* водостійки́й; *(- вдачу)* потайни́й;

НЕПРОНИ́КНО щоб і му́ха не проле́тіла ◊.

НЕПРОХІ́ДНИЙ непрола́з-, *(на воді)* непропливни́й;

НЕПРОХІ́ДНІСТЬ не́прохідь, непрохіддя, непрола́ззя ◊, © ні проїхати ні пройти́.

НЕПРО́ЩЕНИЙ нерозгріше-, неамнесто́ва-.

НЕПРОЩЕ́ННИЙ, НЕПРОСТИ́МИЙ *(гріх)* неспоку́т/ній, ~уваний, ~имий, незамоли́-, ~е́нний, СМЕРТ-.

НЕПУТЯ́ЩИЙ непу́тній, леда́чий; *(непоря́дний)* безпу́тній, шалапу́тний.

НЕРА́ДО > НЕОХОЧЕ.

НЕ РА́З *і* **НЕРА́З** бага́то раз*(*ів*)*, кілька разів, ча́сто-гу́сто, *(повторювати)* ря́сно, *к*ⁿ неодноразо́во /багато-, кілька-/, *у*ᵖ мно́гожди; & не раз і не два, ще і ще раз, раз-дру́гий.

НЕРВ *п.* центр, ядро́, мо́зок [нерв господа́рства];

НЕ́РВ/И *п.* жо́вчність, нерво́в-, ~о́зн-; & ~и́ща.

НЕРВ/О́ВИЙ збу́джений, жо́вч-, ажіота́ж-, рознерво́ва-, роздрато́-, *(рух)* різки́й, гарячко́вий; *(спіч)* запальни́й /-истий/; го́стрий; *(плач)* пори́вчастий, *(г)*істери́чний; *(вік)* напру́же-, ~о́з-;

НЕРВО́ВО збу́джено ◊, *о.* з жо́вчю.

НЕРВ/УВА́ТИ гра́- на /натяга́-, ша́рпа-/ не́рви /псува́- кров/ *кому*, ДРАТУ- /*о*ᵏ нетерпели́ви-, гри́з- [це гри́зло її]/ *кого*; *(- звук)* тягти́ за ду́шу; *р.* ♦ся; **я.** /*м*ⁿ **хто/ ~у́є** зви́клий /с-и/ ♦, з-й роз♦, *п*ᵏ дратівни́й, дражли́вий, дратівли́-, ©.

НЕРВ/УВА́ТИСЯ ~ува́ти, тра́ти- терпе́ць, хвилюва́тися, дратува́-, *г.* де♦, *ф.* психува́ти; **я.** /*м*ⁿ **хто/ -ється** с-и ♦, *(роз)*нерво́ваний /з-/, драто́-, *п*ᵏ нерво́вий, © нерву́ючи, драту́ючись;

РОЗ♦♦♦: я. –а́вся рознерво́ваний /*г.* де-/, роздрато́-, ра́птом таки́й нерво́вий.

НЕРЕА́ЛЬНИЙ УЯВ-, ефеме́р-, неправде́шній, *ф.* небува́лий; *(дух)* несвітній, НЕЗЕМНИЙ; ± ФАНТАСТИЧ-.

НЕРЕҐУЛЯ́РНИЙ несистемати́ч-, безсисте́м-, неперіоди́ч-, *(загін)* *в*ʸ доброві́ль-, ополче́нський, партиза́нсь-; **нереґуля́рне вида́ння** *о*ᵏ щовипа́дник.

НЕРЖАВІ́ЮЧИЙ стійки́й до іржі, іржостійки́й, несхи́льний *(і)*ржа́віти, *(метал)* вічний, іржовідпо́р-, *о*ᵏ безбу́рий, *с*ᵏ нержа́вій- [нержа́вій-мета́л]; & *і.* нержавійка.

НЕРІ́ВНИЙ *(- сили)* неодна́ковий; *(ряд)* криви́й, *(рельєф)* горба́стий, погорблений, *в*ʸ перетя́тий, *(шлях)* кривуля́с-, зиґзаґува́-; *(подих)* нерівномірний, пери́вчастий; *(- вдачу)* мінли́вий, неврівнова́жений, непості́й-, неста́лий.

НЕРІ́ДКО: н. трапля́ється часто буває.

НЕ́РІСТЬ що не росте́, *с*ʸ мінера́ли, геологічні поро́ди /земля́, каміння, мета́ли/.

НЕРІШУ́ЧИЙ огля́дистий, полови́нчас-, огля́дливий, незважли́-, мінли́-, хитли́- ◊ → РІШУЧИЙ, *д*⁻ᵏ що тре́ться-мне́ться, © вага́ючись, *о.* і на́шим і ва́шим, нетверди́й у по́глядах, ±

НЕПЕВНИЙ.

НЕРІШУ́ЧІСТЬ вага́ння, хита́-, нетве́рдість, не-стійк-, хитли́в-, непе́вн- ◊, ± СУМНІВ.

НЕРО́БА білору́чка, ЛЕДАР, гультя́й, ГУЛЬВІСА, *р.* не́роб.

НЕРО́БСТВО ледарюва́ння, байдикува́-, гультяюва́-, ле́дарство, гультя́йс-, бездія́льність, *р.* нічев'я.

НЕРОБО́ЧИЙ *(час)* неслужбо́вий, вільний, гуля́щий; *(- руки)* нетрудови́й, ненатру́джений.

НЕРОЗБІ́РЛИВИЙ *(текст)* нечіткий, нечиткий, нечита́бельний, $п^{-о}$ безвира́зний.

НЕРОЗВА́ЖЛИВИЙ нерозсу́дли-, нерозва́жний, непомірко́ва-, легкова́ж-, *с.* відчайду́ш-.

НЕРОЗВИ́НЕНИЙ /недо-, мало-/, загальмо́ва- /стрима-/ у ро́звитку, нездат- розвива́тися, без /несхиль- до/ ро́звитку, безрозвитко́вий; *(всюди)* відста́лий.

НЕРОЗ/В'Я́ЗНИ́Й ~в'язува-, *о́* тверди́й горішок.

НЕРОЗГА́ДАНИЙ: н. геній г. неви́знаний ге́ній.

НЕРОЗГА́ДУВАНИЙ нерозга́да-, $п^{к}$ нерозгада́н-.

НЕРОЗМИНУ́ЩИЙ я. не розстає́ться /не розмина́-/ *з чим.*

НЕРОЗРИ́ВНИЙ нерозла́м-, нерозчіп-; *(зв'язок)* непору́ш-.

НЕРОЗ/РІЗНЕ́ННИЙ *(непоміт-)* ~гля́д-, *(нечіткий)* невира́з-; ± НЕРОЗБІРЛИВИЙ; & ~різни́мий.

НЕРОЗТРА́ЧЕНИЙ *(- чуття) о.* нерозхлю́па-.

НЕРО́ЗУМ нерозсу́дливість, нерозва́жлив-, нерозва́жн-, нерозу́мн-, ду́рість, недо́умство, *о.* дурни́й ро́зум.

НЕРОЗУ́МНИЙ тупи́й, НЕМУ́ДРИЙ, ДУРНИЙ, нерезо́н-, безрозу́м-, $е^{в}$ ло́бом неширо́кий, *(- примху)* безглу́здий; *(крок)* нерозсу́дливий, ± НЕРОЗВАЖЛИВИЙ.

НЕРУХО́МИЙ не(по)ру́шний, закля́клий, *о.* мов коло́да, *з.* недви́жний, $п^{о}$ безру́хий; *(погляд)* скляни́й; *р.* нерухли́вий; & *і.* недви́га;

НЕРУХО́МО *(сидіти)* ка́менем, грибо́м, коло́дою, закля́кло ◊;

НЕРУХО́МІСТЬ бе́зрух ◊; *(чия)* нерухо́ме майно́, нерухо́мості, мае́тки [будівлі, зе́млі +].

НЕРУХО́МІТИ става́- нерухо́мим, *о.* закляка́-; **я.** $/м^{н}$ **хто/ нерухо́міє** с-и ♦, щора́з нерухо́міший, *(вже)* ма́йже нерухо́мий, ©;

ЗНЕРУХО́МІ-: я. -ів знерухо́мілий, закля́к-, Ø.

НЕРУ́ШЕНИЙ НЕЗАЙМА-, неді́ткне-.

НЕСАМОВИ́ТИЙ *(сам не свій)* як не свій, безтя́мний /нес-/, очманілий, $у^{р}$ пребезу́мний, $і^{с}$ мов не той са́мий; *(божевільний)* біснува́тий, навісни́й, знавіснілий; *(крик)* ди́кий, (г)істери́чний, нестям-, роздери́-ду́шу; *(вітер)* шале́-, скаже́-, нестри́м-; ® СТРАШЕН- [*н.* шквал];

НЕСАМОВИ́ТІСТЬ шале́ність ◊; *(звуків)* буйно́вище; & несамови́ття; ± БОЖЕВІЛЛЯ.

НЕСАМОВИ́ТІТИ > ШАЛІТИ;

ЗНЕСАМОВИ́ТІТИ розлюті-, розсатані- ◊; **я. знесамови́тів** знесамови́тілий, розлюті-, розшалі-, розсатані-, оскажені- ◊, Ø.

НЕСАМОХІ́ТЬ мимово́лі, МИМОХІТЬ, несвідо́мо, НЕНАВМИСНО, спонта́н-, *о́* про́ти во́лі.

НЕСИ́ЛА безси́лля, не́міч, неспромо́га; $п^{рс}$ нема як, го́ді, неможли́во.

НЕСИМПАТИ́ЧНИЙ незуга́р-, неприє́м-, антипати́ч-; *(нецікавий)* нудни́й.

НЕСИ́ТИЙ голо́дний; ☺ ЖАДІБ-, НЕНАЖЕРЛИВИЙ, НЕНАСИТНИЙ.

НЕСКАЗА́ННИЙ > НЕВИМОВ-; *р.* неописа́н-, ® СТРАШЕН- [*н.* біль], *о.* що й не сказа́ти.

НЕСКІНЧЕ́ННИЙ безконе́ч-, НЕОСЯЖ-, БЕЗКРАЇЙ, $с^{к}$ безкра́й- [безкра́й-дорога], трива́й- [трива́й-без-кінця]; *(- овації)* довготрива́лий;

НЕСКІНЧЕ́ННІСТЬ ві́чне трива́ння ◊.

НЕСКУПИ́Й > ЩЕДРИЙ.

НЕСЛА́ВА пога́на сла́ва /репута́ція/; *с.* ганьба́.

НЕСМАЧНИ́Й без смаку́, $п^{о}$ безсма́кий, $к^{н}$ позба́влений смаку́.

НЕСМІ́ЛИ́ВИЙ боязки́й, нерішу́чий, легкоду́хий, огля́дистий; *(соромливий)* сором'я́зни́й, сором'язли́вий, $с^{о}$ конфу́зли-; ± ПЛОХИЙ.

НЕСОЛІ́ДНО $ж^{н}$ несолідня́к ◊ → СОЛІДНО.

НЕСО́РОМНО *(щось зробити)* $о^{к}$ невґа́ндж.

НЕСОСВІТЕ́ННИЙ не(су)світній, несвітський, *п.* несамови́тий [*н.* ре́чі], *г.* несотворе́нний [несотворе́нні ре́чі]; *(- міру кепської якости)* неприторе́н- [*н.* злоді́й].

НЕ СПА́ТИ бу- на нога́х, не стуля́- оче́й, не дріма́-, $о^{к}$ неспа́-; ± ПИЛЬНУВА-; **я.** $/м^{н}$ **хто/ не спить** зви́клий ♦, недре́ма, недріма́ха, безсо́нько, $п^{к}$ невсипу́щий, недре́мний, недріма́н-, безсо́н-, © не стуля́ючи оче́й.

НЕСПІВМІ́РНО непомі́рно ◊ → СУМІРНИЙ.

НЕСПОДІ́ВАНИЙ непередба́че-, нежда́-, неочікува-, не(спо)га́да-, *д.* несподія-, $п^{о}$ нежда́н-; *(- смерть)* на́глий, рапто́вий; *(збіг)* випадко́-;

НЕСПОДІ́ВА/НО ні́би з не́ба впа́ло, взяв та й [я взяв та й утік], на вели́ку собі ~нку ◊; **н. з'яви́тися** на́че з землі ви́рости; ± РАПТОМ.

НЕСПОДІ́ВАНКА *з.* паса́ж; *(приємна)* сюрпри́з; & несподіваність.

НЕСПО́КІЙ занепоко́єння, триво́га, *с.* па́ніка, *з.* не/в/по́кій.

НЕСПОКІ́ЙНИЙ *(погляд)* занепоко́є-, СТУРБОВА-, збу́дже-; *(час)* невпокій-, триво́ж-; *(норов)* НЕПОСИДЮЩИЙ, рухли́вий; *(реґіон)* небезпе́чний; *(- серце)* неоспа́лий.

НЕСПОКУ́ТНІЙ *(гріх)* > НЕПРОЩЕННИЙ..

НЕСПОЛУ́ЧНИЙ *(з чим)* несуміс-; $п^{-о}$ незгід-, невідповід- *чому.*

НЕСПРАВЕДЛИ́ВИЙ непра́вий, непра́ведний; *(докір)* кри́вд-, незаслу́же-, даре́м-; *(суд)* упе-

ре́дже-, необ'єкти́в-, небезсторо́нній.

НЕСПРИЙНЯ́ТЛИВИЙ *(до чого)* відпо́рний на *що*, *м*[а] ІМУННИЙ.

НЕСПРОМО́ЖНИЙ незда́т-, безси́лий; *(- тезу)* непереко́нливий; *(доказ)* недостатній; *(боржник)* збанкрутілий;

НЕСПРОМО́ЖНІСТЬ *е*[к] банкру́тство, прова́л, фія́ско, крах; ◊.

НЕСТА́ЛИЙ непостійний, змін-, нестабіль-; *(у поглядах)* нестійки́й, хи(с)тки́й; *(настрій)* мінли́вий; *(- вдачу)* настроє́-; *з*[-п] неуста́лений, нетривки́й.

НЕСТАНДА́РТНИЙ > ОРИҐІНАЛЬНИЙ;

НЕСТАНДА́РТНО *(убраний)* незвича́й-, хто як.

НЕСТА́РІЮЧИЙ вічномолодий, БЕЗСМЕРТН-.

НЕСТАТЕ́ЧНИЙ бід-; ☺ легкова́ж-, несерйо́з-, легкоду́м-.

НЕСТА́ТОК брак, НЕСТАЧА, недоста́ча;

НЕСТА́ТКИ зли́дні, нужда́, бідність.

НЕСТА́ЧА брак, НЕДОСТАЧА, неви́стачка.

НЕСТЕМЕ́ННИЙ > ДОСТЕМЕННИЙ.

НЕСТЕ́РПНИЙ нестерпу́чий, невите́рпний; *(холод)* соба́чий; *(- самоту)* гризу́-; /*вдачу*/ НЕМОЖЛИВИЙ;

НЕСТЕ́РПНО нестерпу́че; *(кортить)* до жаги́, що аж, аж-аж-а́ж як.

НЕ́СТИ́ перено́си-, переміща́-; *(звідки)* вино́си-; *(куди)* /в-, за-, при-/; *(важке)* тараба́ни-, пе́р-; *(- їздця)* мча́-; *(службу)* ВИКОНУВА-; ***п.*** розно́си-, шири- [*н.* па́хощі]; *(збитки)* зазнава- *чого*; *(яйця)* кла́с-, відклада́-; *(службу)* справля́-; **н. на собі *які* кло́поти** бу́- заклопо́таним *чим*; **я.** /*м*[н] **хто**/ **несе́** покли́каний при♦, с-и ♦, носій, несу́н, *п*[к] /*струм*/ тягови́й, стрижне́-, головни́й, несу́чий, /*- опору*/ плечови́й [плечови́й брус], підтримко́-, хребе́тний, *о.* з *чим* у рука́х /на пле́чах, на та́ці +/, *с*[к] -но́сний [смертоно́сний], -но́сець [хрестоно́сець], -носій [енерґоносій], © несучи́, нісши.

НЕ́СТИ́СЯ *(як куля)* гна́-, мча́ти (стріло́ю), леті- (навздогін вітрові), гна́-. чвала́-, *п*[о] ли́ну-; *(в небі)* шуга́-, ширя́-; *(- пішого)* біг-, *с.* уляга́-; *(луною)* розляга́тися, розно́си-, луна́ти; *(- води)* струмі-, збіга́-: **я. –еться** 1. кого́ несу́ть, не́сений, тараба́не-, перено́шува-, *ф.* пе́ртий; 2. що мчить, розімча́лий (ку́лею), с-и ♦, зму́шений мча́ти стріло́ю, гоне́ць, бігу́н, літу́н. *п*[к] *п*[о] легкокри́лий, *о.* на кри́лах, *с*[к] -пли́нний [хуткопли́нний]; 3. *(курка)* несу́ча, яйценосна, несу́чка; 4. *(запах)* розно́шуваний;

ВОЗНЕ́СТИ́- *у*[р] (ви́соко, вгору, го́рдо) /під-, з-/.

НЕСТІЙКИ́Й захи́таний ◊ → СТІЙКИЙ.

НЕСТРИ́МАНИЙ ☺ > ЗАПАЛЬНИЙ.

НЕСТРИ́МНИЙ неспи́н-, безупи́н-, прудкобіж-, /-ле́т-/, *ф*[р] летю́чий; *(ріст)* шпаркий, бурхли́вий; *(- міць)* пробивни́й, шале́-, НЕВГАМОВ-; *(норов)* неприбо́рка- /-борка́н-/, розсваво́ле-; *с*[о] стрімки́й, стрімли́вий;

НЕСТРИ́МНО неповзде́рж-, *о.* стріло́ю, прожо́гом, як ви́хор /метео́р/ ◊; *(падати)* гра́дом, стрімголо́в, ка́менем; *(рушити)* як джин з пля́шки; *(тягтися)* як дити́на за ма́тір'ю.

НЕСТЯ́МА крайня розгу́бленість /запа́морочення, очмані-/; *(шал)* несамови́тість; *(втрата пам'яті)* безпа́м'ять, нетя́ма, неприто́мність; & не́стям(ка), не́стямок.

НЕСТЯ́МИТИСЯ > НЕТЯМИТИСЯ.

НЕСТЯ́МНИЙ НЕСАМОВИТИЙ, БЕЗПАМ'ЯТНИЙ, *с.* БОЖЕВІЛЬ-; & нестя́мливий.

НЕСУ́ГОЛОСНО незгра́й-, негармоні́й-. невла́д, *г.* всу́міш.

НЕСУМІ́СНИЙ > НЕСПОЛУЧНИЙ.

НЕСУТТЄ́ВИЙ другоря́дний ◊ → СУТТЄВИЙ.

НЕСХВА́ЛЬНИЙ *(погляд)* неприхи́ль-; *(крок)* непохва́ль-, ва́ртий о́суду, осу́дний.

НЕСХИ́ЛЬНИЙ *(до чого)* непроникне́н- *чим*; ◊ → СХИЛЬНИЙ.

НЕТАКТИЧНІСТЬ не́такт, нетакто́вність.

НЕТЕРП/ЕЛИ́ВИТИСЯ втрача́- терпе́ць, втрача́- /вихо́ди- з/ терпіння, не могти́ всиді- на місці; **я.** /*м*[н] **хто**/ **-иться** с-и ♦, же́ртий /па́лений/ ~ля́чкою, ма́йже втра́тивши терпе́ць, ©;

З♦♦♦ всі жда́ники поїсти ◊; **я. -ився** знетерпели́влений, Ø.

НЕТЕРПІ́ННЯ: з -інням *у.* нетерпля́че.

НЕТЕРПЛЯ́ЧИЙ нетерпели́вий, нетерпли́-.

НЕТЕРП/ЛЯ́ЧКА ~ля́чість, кортя́чка, нетерпіння, нетерпе́ць; **лу́снути з -ки** втрати- терпе́ць.

НЕТЛІ́ННИЙ *(дух)* віч-, безсме́рт-, невмиру́щий, немину́-, *г.* непромина́льний; *(- красу)* *с*[о] неув'я́дний, *о*[к] незотліву́щий.

НЕ́ТРІ *м*[н] *(лісу)* не́трища, ха́ща, ха́щі, гу́щава, гуща́к, *р.* не́тра; *(тропічні)* джу́нґлі; *(знань)* глибини, лябіри́нти.

НЕТЯ́МА НЕПРИТОМНІСТЬ; *(з радощів)* за́хват, знетя́ма, екста́з/а/; ***п.*** НЕДОТЕПА, не́ук.

НЕТЯ́МИТИСЯ ч/у/маніти; **я.** /*м*[н] **хто**/ **-иться** напівочманілий, ма́йже знетя́млений, *п*[к] НЕСТЯМ-;

НЕСТЯ́МИТИСЯ з♦♦♦, си́льно розгуби́-, *с.* сторопіти, остовпі-, збарані-, отетері-; НЕЗЧУТИСЯ; **я. -ився** знетя́млений, сторопілий, отетері- ◊, Ø.

НЕТЯМУ́ЩИЙ недоте́пний, невторо́п-, нетям-/к/ови́тий, нетямки́й, некмітли́вий, недога́дли-, несвідо́мий *чого*; ☺ недоте́па, нетя́ма, тю́тя з поли́в'яним но́сом; ± НЕЗНАЮЧИЙ.

НЕУВА́ЖНИЙ розосере́дже-, не зосере́дже-, ма́ло зацікавле-, дале́кий /непрису́тній/ ду́мкою, *о.* з вітром у голові, *ф*[р] зайня́тий іншим;

НЕУВА́ЖНО *(слухати)* кра́єм ву́ха, че́рез верх, без жо́дної ува́ги ◊;

НЕУВА́ЖНІСТЬ *с. (втрата пильности)* вітроло́вство, ґаволо́вс- ◊.

НЕУГА́ВНИЙ безнаста́н-, невгаву́щий /-тиху́-/, *(- овації)* расни́й, нескінче́н-; довготрива́лий; **стоі́ть н. го́мін** гуде́, як у ву́лику /млині/.

НЕ́УК невіглас, профа́н, нетя́ма, *як і.* те́мний, неписьме́н-, малописьме́н-, *г.* анальфабе́т, *к^н* іґнора́нт; *(маловихований)* неоте́са;

НЕ́УЦТВО невіглас-, те́мрява; необізнаність, незнання́, безголо́вство, малозна́вс- ◊;

НЕ́УЦЬКИЙ невігласний ◊.

НЕУПЕРЕ́ДЖЕНИЙ незашо́ре-, об'єкти́в-, безсторо́нній.

НЕУСВІДО́МЛЕНИЙ невтя́млений.

НЕУХИ́ЛЬНИЙ *(у вимогах)* доскіпливий.

НЕ́УЦТВО *і* **НЕ́УЦЬКИЙ** > НЕУК.

НЕХА́Й > ХАЙ, *в^ст* припусті́мо, да́ймо на те.

НЕХИ́ТРИЙ тумануватий ◊ → ХИТРИЙ.

НЕ́ХІТЬ небажа́ння, (з)неохо́та; *(до чого)* нелюбо́в, відра́за.

НЕХЛЮ́Й, *ж^і* **НЕХЛЮ́Я** *(недбаха)* розтеле́па, *ч^о* недбалю́х; *(брудас)* нечепу́ра, нечупа́ра, зателе́па, нескре́ба, замазу́ра, задри́па, свиня́; *(він)* задри́панець, шмарово́з; *(вона)* нетіпа́ха, нетіпанка, задри́пан-, хво́йда, непря́ха, *д.* не́хто́лиця, нечепуру́ха, некукібниця.

НЕХЛЮ́ЙСТВО недба́льство, *с^о* розхля́баність, *ж^м* роздри́мбан-; *(неохайність)* задри́пан-, занеха́ян-, *д.* неха́рн-, неха́рство.

НЕ́ХОТЯ НЕОХОЧЕ; мимово́лі, без на́міру; ± МИМОХІТЬ.

НЕ́ХРИСТ нехристияни́н, іновірець, пога́нин; безбо́жник, ерети́к, ерети́к; *л.* не́люд.

НЕ́ХТУВАТИ *(кого)* іґнорува́ти, пого́рджу- *ким*; *(що)* гре́бати /гордува́ти, гре́бу-/ *чим*, *з.* неха́яти; *(не зважати)* легкова́жи-, недоцінюва-, залиша́- без ува́ги; **я.** */м^н* **хто/ не́хтує** *(кого/що)* с-и /схи́льний/ ♦, з-й з♦, спо́вне- пого́рди до, *п^к* знева́жливий, пого́рдли-, ©.

НЕЧЕ́МНИЙ НЕВВІЧЛИВИЙ, неви́хований, нетакто́в-, гру́бий, неоте́саний.

НЕЧЕСТИ́ВИЙ злочести́вий, непра́ведний, гріхо́в-; *як і.* ГРІШНИК, ерети́к /єре-/, не́христ.

НЕЧИ́СТИЙ брудни́й, непоми́тий, невми́-, невіми-, нечи́щений, непри́бра-; *(з домішкою)* забру́дне-, занечи́ще-, неоднорід-, *(- воду)* каламу́т-; *(- мову)* каліче-, непра́виль-; *п.* гріхо́в-, амора́ль-; *(- гру)* нече́с-; *як і.* ДІДЬКО.

НЕЧИСТОТА́ бруд, не́чисть;

НЕЧИСТО́ТИ помиї, по́кидьки, *г.* відпад-.

НЕ́ЧИСТЬ бруд, сміття́, по́кидьки; *(нечистий дух)* ДІДЬКО; *п.* ☺ паразити, НАБРІД.

НЕЧІТКИ́Й *(- мову)* розхлю́паний, безла́д-, розвезистий; *(текст)* нечиткий, нечита́бельний; *(образ)* каламу́т-, розпли́вчастий, розла́зис-;

НЕЧІ́ТКО пункти́ром ◊.

НЕЧЛЕНОРОЗДІ́ЛЬНИЙ невтя́мний.

НЕЧУ́ВАНИЙ НЕЙМОВІР-, НЕБУВАЛИЙ.

НЕЧУ́ЛИЙ нечу́йний, нечутли́вий, байду́жий, *с.* безду́шний, безсерде́ш[ч]-, жорсто́кий.

НЕШЛЮ́БНИЙ неодру́же-; *(нащадок)* позашлю́б-, незако́н-, безкорова́й-, *як і.* байстрю́к.

НЕЩА́ДНИЙ жорсто́кий, безжа́лісний, жорстосе́рдий, немилосе́рдний, непримире́н-, безкомпроміс-, безпоща́д-, *(погляд)* грізни́й.

НЕЩА́СНИЙ нещасли́вий, безтала́нний, знедо́ле-, *с.* упосліджe-; *(вигляд)* безпора́д-, пригніче-; *(день)* злоща́с-; ☺ бідола́ш-, серде́ш-; *як і.* БІДОЛАХА.

НЕЩА́СТЯ ли́хо, ГОРЕ, БІДА, БЕЗГОЛІВ'Я, *м^н* злиго́дні, знего́ди, *с.* ка́ра Бо́жа; *ф^р* уда́р до́лі, *(сто нещасть)* *м^т* скри́ня Пандо́ри; *(нещасний випадок)* АВАРІЯ; *(прикрість)* ХАЛЕПА; & ♦чко; **на н.** на біду́; **на своє́ н.** собі на го́ре.

НЕЩИ́РИЙ криводу́шний, лицемір-, фальши́вий ◊ → ЩИРИЙ.

НЕЩИ́РІСТЬ криоду́шн-, ФАЛШ, лицемірство.

НЕЯ́СНО тума́нно ◊ → ЯСНИЙ.

НИ́ВА по́ле, лан, *(неорана)* переліг; *(науки)* аре́на, сфе́ра, га́лузь, ца́рина, фронт; & ни́вка, *з^б* ни́в'я.

НИ́ДІТИ ну́ди- світом, ЖИВОТІ-, скні-, *д.* сни́діти грибо́м; *(на самоті)* нудьгува́-; *(над чим)* гибі-, горба́ті-; *(слабнути)* в'я́ну-, со́хну-; **я.** */м^н* **хто/ ни́діє** 1. прире́чений ♦, *о.* забу́тий Бо́гом (і людьми́), © животіючи, 2. по́йнятий нудьго́ю, знудьго́ваний, ма́ло не здурілий /очма́ні-/ з нудьги́, *о.* з ка́менем на се́рці, © ни́діючи, 3. **що марніє**.

НИ́ЖНІЙ до́лішній, спідній; *(ранґ/а/)* ни́жчий.

НИЖЧЕНАВЕ́ДЕНИЙ нижчезга́да- /щойно-/, нижчена́зва- /щойно-/, нижческа́за- /щойно-/, нижчезазна́че- /щойно-/, нижчеви́кладе- /щойно-/.

НИЗ спід, діл, *г.* доли́на; ± НИЗИНА; *(річки)* пони́ззя; *(зворотній бік)* *р.* ви́воріт, спідка.

НИЗИ́ простолю́ддя, (широ́кі) ма́си; *м^у* низькі но́ти /звуки/.

НИЗА́ТИ силя́-, нани́зува-; *(перлами)* /об-/ */д^к* пооб-/; *(слова)* добира́-, тули́-, */у вірші/* римува́-; *(холодом)* прони́зува-, пройма́-, пробира́-; *(плечми)* стиска́-, здвига́-, стена́-, зво́ди- *що*; *(очима)* прошива́-, їс-; **я.** */м^н* **хто/ ни́же** 1. с-и /маста́к/ ♦, ра́дий на♦, низа́льник, нани́зувач /об-/, *п^к* низа́льний, © нижучи, 2. с-и ♦ плечи́ма, © стиска́ючи п.;

НАНИЗА́ТИ *(чутки)* зібра́-, накопи́чи-; ◊.

НИЗ/ИНА́ ~овина́, ~ькоділ, поділ(ля); & ~и́нка.

НИ́ЗКА си́лянка, *(коралів)* разо́к, *(риби)* ме́тка, *(цибулі)* віно́к, в'я́зка, *о^к* коса́; *(думок)* рій; *(речей)* РЯД, лінія; & ни́зочка.

НИЗЬКИ́Й невисо́кий, ☺ малий, приса́дкувати-

й, карлува́-, низькоро́слий; *(лоб)* вузьки́й; *(уклін)* дозе́мний; *(вітер)* низови́й; *(врожай)* мізе́рний; ® незначни́й, неінтенси́в- [*н.* тиск]; *(- ціну)* помір-, деше́вий; *(суспільний стан)* про́стий, непривілейо́ваний; *(звук)* густи́й, басо́ви́й; *(норов)* підлий, негідний, ни́ций; & низькува́тий, низе́(се)нький.

НИЗЬКОПОКЛО́ННИЙ гнучкошиїй, гидко запобігливий, підлабу́з-, підле́с-, вірнопідданчий, лакеюва́тий; & низькопокло́нницький.

НИЗЬКОПОК/ЛО́ННИЧАТИ *(перед ким)* упосліджуватися, стели́- листо́м /під но́ги/ *кому*, ни́зько кла́ня- *кому*, запобіга́ти ла́ски у *кого*, плазува́-, шапкува́-, вигина́- карк, гну́- го́лову, *о*ᴷ ра́бствува-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~ло́нничає** звиклий стели́тися (листо́м), ра́дий ви́гнути карк, підлабу́зник, ~ло́н-, плазу́н, підні́жок, холо́п (холо́пом), підлабу́за, *п*ᴷ гнучкошиїй, НИЗЬКОПОКЛОННИЙ, ни́зько /ги́д-/ запобігливий, підлабу́зли-, /*- манери*/ плазува́тий, ©.

НИ́КНУТИ хили́тися, схиля́-; *д.* зника́ти /за-/; ± НИШКНУ-; **я. ни́кне = я. нишк-**¹ **/хилиться/**.

НИ́НІ *(-ШНІЙ)* > СЬОГОДНІ *(-ШНІЙ)*.

НИРКОВОКАМ'ЯНА́ ХВОРО́БА *п*ᵇ ка́мінь нирóк.

НИ́ТИ *(- зуб)* болі-; *н*ᵒ щемі-, скімли-, ломи́-; /*серце*/ в'я́ну-, щемі-; *(наріка-)* скигли-, ну́ди-, розво́ди- жалі, *д.* ґди́ри-; & занива́- /= знемага́-, млі-/; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **ни́є** с-и /наста́влений/ ♦, скиглі́й, стогні́й, *п*ᴷ скімли́вий, /*біль*/ щемли́-, терпки́й, тупи́й, щемки́й, *д.* зани́ваний, ©;

ЗАНИ́ТИ > ЗНЕМОГТИ; ◊.

НИ́ТКА *(сукана)* суч; ± ШВОРКА; *(дум)* послідо́вність, на́прям, біг; *п.* конта́кт, зв'язо́к; *ф*ᴾ шнур, лінія, лінійка [по ни́тці]; & ни́точ-; **червóна н.** *(у творі)* провідна́ ідея.

НИ́ЦИЙ 1. БАНАЛЬНИЙ, ПРОФАН-, 2. негід-, гане́б-, підлий, низьки́й, падлю́чий; *і.* ниця́к.

НИЦЬ ни́цьма, долілиць, лице́м до землі; *(де)* на животі, *(куди)* на живіт.

НИЧТО́ЖЕ СУМНЯ́ШЕСЯ *у.* (і) ні га́дки собі.

НИ́ШКНУТИ замовка́-, затиха́-, ти́хну-, заспокоюватися, *(- звук)* заника́ти; *(у схові)* зата́юватися, прича́юва-; *(додолу)* схиля́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **нишкне́** 1. щора́з ти́хший /глу́х-, глухі-/, зани́каний, змуше- зани́(ш)кнути, напівзани́(ш)клий, ма́йже зани́(ш)к- /зати́х-, замо́вк-, ущу́х-/, ©, 2. **я. затаюється**;

ПРИ♦♦♦ завме́р- (се́рцем); причаїтися, затаї- ◊, залягти́ на дно, затамува́- по́дих; *(- вітер)* ущу́хну-; *п.* прити́хну-, присі́с- /о-/; **я. принишк** приниш́клий, прити́х-, завме́р-, ущу́х- ◊, Ø.

НИ́ШКОМ *(мовити)* ти́хо, *(сиді-)* мо́вчки, притає́но; *(дія-)* крадькома́, по́тай(ки), потає́мно, зни́шка, *о.* під шумо́к; & ти́шком-♦, ни́щечк-.

НИ́ШПОР/ИТИ *(де)* вишу́кува- /роз-/, перерива́що, *п.* мишкува́-, *д.* ни́па-; & вини́шпорюва-, *д*ᴷ за♦ /по-/; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~ить** зви́клий /с-и/ ♦, ра́дий по♦, ни́шпор(к)а, *п*ᴷ ~ливий, /*погляд*/ допи́тли- /за-/, *о.* на ни́шпорках, © ~ивши;

ПОНИ́ШПОРИТИ & повини́шпорюва-; ◊.

НИ́ЩИ/ТИ зни́щувати /ви-/, *(голодом)* вимо́рю-; *(всіх)* вигу́блю-, вибива́ти, стира́- на по́рох /з лиця́ землі/, оберта́- на п.; *(край)* грабува́-, пусто́ши-, спусто́шува-, плюндрува́-; *(силу)* висна́жу-, знеси́лю-; *(майно)* руйнува́ти, пали́-, трощи́-, лама́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~ть** с-и ♦, з-й /покли́ка-, ра́дий/ з♦, вини́щувач /з-/, викорі́ню-, руйнівни́к, душогу́б, *у*ᴾ ~тель, губи́-, *п*ᴷ НИЩІВНИЙ, руйнівни́й, зни́щуваль- /ви-/, смертоно́с-, *п*ᵒ широкозгу́б-, © ~вши, зни́щуючи.

НИЩІВНИ́Й *(удар)* руйнівни́й, зни́щуваль-, розтро́щуваль-, розгро́м-; ® СТРАШЕН-; *(погляд)* уби́вчий; *(- критику)* різки́й, неща́дний, непримире́н-, *н*ᴵ го́лобель-; & *о*ᴷ всенищи́тель-.

НІ *(після питань з ч.* не*)* уяви́ /-іть/ собі! [Ти не їв? Уяви́ собі!]; & ♦! 1000 раз ♦!; **ні за що ні про що** про́сто так, з до́брого ди́ва, ♦ за ца́пову ду́шу; **ні на волоси́ну /йоту +/** нітро́хи, нітріш(еч)ки; [ні на в. не спав]; **ні, ні!** о, ♦!; **ні те ні се** ♦ ді́вчи́на ♦ вдова́, ♦ пес ♦ бара́н; **аж ні** але́ж ♦.

НІ́БИ нібито, МОВ, *г.* я́кби, ге́йби; *(у складнім слові) к*ᴴ ква́зі- [квазічасти́нка]; **ніби аж** ма́йже [си́ній, ніби аж чо́рний].

НІВЕЛ/ЮВА́ТИ визнача́- висоту́ земно́ї по́верхні; *(площу)* рівня́-, вирі́внюва- /з-/; *(одміни)* усува́-, ліквідува́-, стира́- ме́жі, зво́ди- ніна́що /на ніве́ць, на нуль/, *о*ᴷ зоднако́влювати, уодноста́йню-, уодноманітню-, зачі́су- під одну́ гребі́нку; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~ює** с-и ♦, з-й з♦, ~юва́льник, *п*ᴷ ~юва́льний, для ~юва́ння, ©;

ЗНІВЕЛЮВА́ТИСЯ *о*ᴷ зодна́ковіти ◊.

НІ́ВЕЧИ/ТИ *(що)* псува́-, руйнува́-, ни́щи-; *(кого)* катува́-, му́чи-, знуща́тися /глуми́-/ з; *(життя)* лама́ти, *(мову)* КАЛІЧИ-, потво́ри-, перекру́чува-; & *д*ᴷ з♦; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~ть** с-и ♦, гото́вий з♦, зви́клий спотво́рюва-, спотво́рювач, костоло́м, *п*ᴷ костоло́мний, спотво́рчий, © ~вши.

НІВРО́КУ *п*ᴾ нічо́го /нічоге́нько/ собі, непога́но, так, як тре́ба; *п*ᴷ нічоге́нький, непога́ний, такий, як тре́ба; *в*ᶜᵐ сла́ва Бо́гу, не взяв його́ /її, їх/ кат, (!) Бо́же, не вменша́й!

НІГІЛІ́ЗМ невизнання́ /запере́че-, відкида́-/ кано́нів /тради́цій, пра́вил/.

НІ́ДЕ: н. я́блуку впа́сти нема́ де поста́ви- но́гу.

НІДЕ́ *ф*ᴾ *ж.* під дурно́го ха́тою.

НІЖ¹ *(колія)* різа́к, *(сікач) д.* коса́к, *з*ᴴ штри́кавка; *(складаний)* цизо́рик; *(лікаря)* ска́льпель; *е*ᵉ това́риш, побрати́м; & но́жи(чо)к, ножа́ка.

НІЖ² *с*ᴾ як, чим [бі́льше, ніж хоті́в]; & аніж; **н.**

коли́ аж [не ско́рше аж ви́йде ука́з].

НІ́ЖЕ ні, ані́; *з.* не виключа́ючи *чого* [ніже боги́].

НІ́ЖИТИ пе́сти-, голу́би-, милува́-, пе́стува-, *(пестуна)* ма́за- *(пирого́м)*; & $д^к$ по♦ /за-, роз-/; [*заніжування = /роз-/]; **я.** /$м^н$ **хто/ ні́жить** с-и ♦, спо́внений ні́жности, $п^к$ пестли́вий, голубли́-, *о.* з ні́жністю, © милу́ючи.

НІ́ЖИТИСЯ виніжува-, РАЮВАТИ, *с.* блаже́нству-, розкошува́ти, *(в перинах)* $н^L$ жирува́-; *(удвох)* голу́битися, пе́сти-; **я.** /$м^н$ **хто/ -иться** с-и /зви́клий/ ♦, ра́дий по♦, охо́чий до пе́стощів, виніжуваний, ©;

РОЗНІ́ЖИТИСЯ спо́внитися ні́жности ◊;

РОЗНІ́ЖЕНИЙ спо́внений ні́жности ◊.

НІ́ЖКА *(чарки)* сто́яне́ць; ± НОГА.

НІ́ЖНИЙ ласка́вий, ла́гідний, голубли́вий, пестли́-, любо́вний; *(вітер)* м'яки́й, нерізки́й; *(стан)* ви́точений, ґраціо́з-; *(- риси)* ви́тонче-, делікат-, тонки́й; *(голос)* прие́мний, шовко́вий; *(цвіт)* тенді́тний, ле́гко вразли́вий /дітклй-/, тепли́чний, *(- речі ще)* крихки́й, неміцни́й; & пре♦, *(- скрипку)* *ніжношиїїй;

НІ́ЖНО зні́жна ◊.

НІ́ЖНІСТЬ ла́ска, ла́гідність /$п^о$ ла́гіды/, ласка́вість, серде́чн-, душе́вн-, те́плі почуття́.

НІЖНІ́ТИ *г.* делікатні́-;

ЗНІЖНІ́ТИ зделікатні́-, як жі́нка.

НІЗА́ЩО ні в яко́му ра́зі, НІКОЛИ, *с.* ні за яку си́лу /гро́ші, скарби́/ в сві́ті, ніза́що в сві́ті, $е^м$ ді́дька пу́хлого!; *(карати)* без підста́ви /причи́ни/, ні за ца́пову ду́шу /по́нюх таба́ки/.

НІЗВІ́ДКИ ні(з)відкіля́, ні(з)відкі́ль, *д.* нівідки.

НІЗВІ́ДТИ: **н. нізві́дси** не ана́ти звідки, де не взя́вся.

НІЗДРЮВА́ТИЙ ніздря́с-, ніздря́вий, *(з дрібнюніми порами)* по́ристий; ± ДІРЯВИЙ.

НІЗЧИ́МНИЙ *(борщ)* незапра́вле-, без нічо́го;

НІЗЧИ́МНО ні з чим; голі́руч, з го́лими рука́ми.

НІКО́ГО [до ♦ не хо́дить]; & нікогі́сінько.

НІ́КОЛИ нема́ коли́, нема́ ча́су; & ♦ й уго́ру гля́нути.

НІКО́ЛИ зро́ду, пові́к, зро́ду-ві́ку, пові́к-ві́ків, *о.* ні вде́нь ні вночі́, коли́ /як/ рак сви́сне (а щу́ка дри́сне), об Мико́ли та й ♦, на туре́цький Ве́ли́кдень, ♦ в сві́ті, ні тепе́р ні в четве́р; *як і.* ніко́ли-не-су́щий [раз в ніко́ли].

НІКО́МУ: **про це – ніко́му!** це – секре́т!

НІ́КУДИ нема́ куди́; **аж ні́куди** да́лі ні́куди [Які́ до́брі! Аж ні́куди!].

НІКУ́ДИ ні в я́ке мі́сце, ні туди́ ні сюди́.

НІКУДИ́ШНІЙ неприда́тний, негодя́щий, пога́ний, ПОГАНЕНЬКИЙ, *о.* ні до чо́го, ні в кут ні в две́рі, ні Бо́гу сві́чка ні чо́рту кочерга́, як з кло́ччя бати́г, *г.* до нічо́го.

НІКЧЕ́М/А $е^в$ нішо́, нуль, *г.* зе́ро, *о.* тля, хроба́к, слима́к, гни́да, пігме́й, убо́жество, та́ке, що й плю́нути не варт, *р.* мізе́рія; & ~ник, $ж^і$ ~ниця.

НІКЧЕ́МНИЙ мізе́р-, злиде́н-, $ф^р$ ліліпу́тський, пігме́йсь-; жалю́гідний, *с.* стонегі́д-, $ж^м$ парши́вий, шолуди́-; *(вірш)* пога́ний; *(закид)* дрібни́й, несутте́вий; *(зміст)* пусти́й, малова́р-; *(дух)* безси́лий, не́мічний, кво́лий; & знікче́мнений /= зі́псова-, змарно́ва-/;

НІКЧЕ́МНІСТЬ жалюгі́ддя ◊.

НІКЧЕ́М/НІТИ мізерні́-, перепада́- на смик, ЗАНЕПАДА-, звиродні́-; & знікче́мнюватися, $д^к$ знікче́мни-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ніє** с-и ♦, знікче́мнюваний, щора́з ~ніший, ~а, ©;

ЗНІКЧЕ́МНЕННЯ змізерні́ння ◊;

ЗНІКЧЕ́МНІТИ змізерні́- ◊; **що знікче́мнів** знікче́мнілий, занепа́-, звиродні́-, Ø.

НІМБ *(святих)* віне́ць, ся́йво, авреóля, $с^о$ ореóл.

НІ́МЕЦЬ *з.* герма́нець, ге́рман, $з^н$ німа́к, німча́й, німча́к, ні́мчик, шваб, фриц(ь); $з^{-н}$ чужи́нець, інозе́м- [♦ ска́же: ви мого́ли!]; & $з^б$ німо́та.

НІМИ́Й без'язи́кий, безслове́сний, *о.* німи́й, як ри́ба /сфі́нкс, ка́мінь/, $п^о$ безу́стий, *і.* безязи́ченко; **п.** мовчазни́й, безмо́в-, ти́хий, *(- тишу ще)* німо́т-; *(свідок)* неживи́й; *(фільм)* незвукови́й, неозву́чений; & нім(к)ува́тий, *і.* німа́к.

НІМІ́ТИ втрача́- мо́ву, проко́втува- язи́к(а́), *(- тіло)* те́рпну-, затерпа́-, замліва́-, закляка́-, ЦІПЕНІ-; **п.** завмира́- [душа́ німі́є]; **я.** /$м^н$ **хто/ німі́є** с-и ♦, ма́йже німи́й, напівзанімі́лий, щора́з мовча́зніший /безмо́вні-/, по́йманий німото́ю, ого́рта- ти́шею, © ще тро́хи й зо́всім німи́й, німі́ючи, **± що німу́є**;

ЗА♦♦♦ позбу́тися мо́ви /язика́/ ◊; **я. занімі́в** ЗАНІМІЛИЙ, Ø; ± ОНІМІТИ;

ЗАНІМІ́ЛИЙ замо́вк- /при-/; *(- руки)* замлі́-, зате́рп- ◊; **п.** нерухо́мий, нерпору́шний;

ОНІМІ́ТИ /за-/, *(з дива)* ОТЕТЕРІ-; *(- мовця)* замо́вкну-, $н^о$ заці́пи- (уста́) *кому* [її заці́пило]; *(- звук)* заглу́хну-; *(знерухомі-)* завме́р-, заці́пені-; *(- язик)* зате́рпну-; **я. -ів** онімі́лий ◊.

НІМУВА́ТИ > МОВЧАТИ; & німо́тствува-; **я.** /$м^н$ **хто/ німу́є** мовчу́н, немо́ва, $п^к$ НІМИЙ, мовчазни́й, безслове́с-, німо́т-, безгомі́н-, *(ліс)* спо́внений ти́ші, $с^к$ німи́й-як-сфі́нкс, ©.

НІ-МУР-МУ́Р > АНІ-МУР-МУР.

НІ́МФА *(лісова)* дрі<u>я</u>́да, *(водяна)* ная́да, унди́на, *у.* РУСАЛКА, *(морська)* сире́на.

НІ́МЧИТИ германізува́ти; & $д^к$ поні́мчити.

ПОНІ́МЧИТИ /з-/; **я. зні́мчено** зні́мчений.

НІС *(орган нюху)* $ж^м$ ню́х(ало), *(кирпатий)* ки́рпа, *(пияка)* *д.* ку́шка; *(птаха)* дзьо́б; *(слона)* хо́бот; *(судна)* *р.* про́ва, $м^о$ бак; & но́сик, носи́ще, нося́ра;

НІС-У-НІ́С *(зійтись)* лице́-в-лице́, віч-на́-віч, в чоти́ри о́ка, *р.* о́ко-в-о́ко*.

НІСЕНІ́ТНИЙ > АБСУРДНИЙ.

НІСЕНІ́ТНИЦЯ півтора́ людсько́го, по́рох, пол-

о́ва, *о.* сім мішків греча́ної во́вни, сон рябо́ї коби́ли + АБСУРД;

НІСЕНІ́ТНИЦІ Химині ку́ри *(*що хо́дять в череду́ недо́ені*)*, на вербі гру́ші, *г.* бзду́ри.

НІСКІ́ЛЬКИ нітро́хи, ні кри́хти; & ніскілечки.

НІ́ТИТИ/СЯ губи́-, НІЯКОВІТИ, *с.* торопі-, *о.* не зна́-, на яку́ ступи́-,; **я. ~ться = я. ніяковіє**;

ЗНІ́ТИТИСЯ проковтну́- язи́к*(*а́*)* ◊.

НІТРО́ХИ аж ніяк, жо́дною мірою, ніскільки, ні краплі /кра́пельки/, ні тіні, $ф^р$ нічо́го [це **нічо́го** не ва́дить], $е^м$ ані гич!; *о.* ні на крапли́ну /во́лос*(*и́-*)*, кри́хту, йо́ту, ма́кове зе́рня/ [♦ не збреха́в]; & АНІТРОХИ, нітрі́шки.

НІЧ нічна́ пора́, *о.* коза́цька ма́ти, дру́гий бік /по́друга/ дня, час спа́ти; & ніч*(*ень*)*ка, *ПІВНІЧ, $п^р$ *ніч-у-ніч; **н. і день** доба́; ***п.*** не́бо і земля́; ± ТЕМРЯВА, МОРОК.

НІЧИЧИ́РК > АНІ МУР-МУР; $п^{рс}$ ні па́ри з уст [**про це – н.** про це – ні па́ри з уст].

НІЧЛІ́Г ночівля; *(притулок)* нічлі́жка.

НІЧИЯ́ нічи́йний результа́т; *(у шахах)* пат.

НІЧНИ́Й & цілонічни́й, *д.* уно́чішній.

НІЧОГЕ́НЬКИЙ непога́ний, до́сить до́брий, ненайгі́рший, ніврóку; *(- паній)* прива́бливий, гарне́нький, симпати́чний; ® величе́нький.

НІ́ЧОГО $п^{рс}$ нема́ чого́, не ва́рто, не тре́ба, не випада́є, $ф^р$ го́ді [г. бреха́ти]; $з^к$ нема́ що; **н. було́** *(робити)* не було́ що.

НІЧО́ГО $з^к$ *(не знати)* ні в зуб ного́ю, ні греця́, *ж.* ні Гриця́; *(не лишити)* $ж^м$ нітро́хи, *с.* аж ♦, $ф^р$ ні шеля́га; $п^{рс}$ нічоге́нько; *(із* $с^л$ собі*)* непога́но, ніврóку; & нічогі́с*(*ін*)*ько, $ж^м$ нічо́; **н. нема́** чортма́; **н. не розумі́ю!** що за ока́зія /чортівня́/?; **н. не шко́дить** *к.* нічо́го [їм воно́ нічо́го]; **н. тако́го** ♦ пога́ного /недоре́чн-, него́ж-/; **та й н.** *(в кінці мови)* та й усѧ́ му́зика; **тут н. не попи́шеш** на це нема́ ра́ди; **на́че ніде́ н.** ніби нічо́го й не було́; **і ніхто́ – н.** і жо́дної реа́кції; **то н.** *(як резюме)* $ф^р$ це не біда́ [але́ то ♦]; **ще б н.** ще не біда́ [якби́ сама́, ще б ♦, а то й стара́ ма́ти...].

НІ́ША *(у стіні)* запа́дина, загли́б-, загли́блення; ***п.*** се́ктор, се́кція, відділ, $о^к$ місце.

НІЩО́ НУЛЬ, ***як і.*** дірка з бу́блика, пусте́ місце, ко́ло на воді, $ф^р$ ма́лість; ☺ НІКЧЕМА; **н. не стої́ть** все ру́хається; **н. не ру́хається** все стої́ть; **н., як** не що, як [не що, як по́ле].

НІ́ЯК $п^{рс}$ нема я́к, неможли́во, нема́ змо́ги, неси́ла.

НІЯ́К $п^р$ жо́дною мірою, ніякою си́лою, ні під я́ким о́глядом, під жо́дним о́глядом; зо́всім, абсолю́тно [не зроби́в ♦]; **аж ніяк** *(***не***)* зо́всім /нітро́хи, жо́дною мірою/ *(*не*)*.

НІЯ́КИЙ $з^к$ жо́ден, ні оди́н, нікото́рий, ніко́трий; *(із запереченням)* хай /хоч/ яки́й [♦ цар не зро́бить]; $ф^р$ зо́всім не [♦ лікар]; *(!)* яки́й вже там *що*! [**яке́ вже там вче́ння!** ніякого в.]; $п^к$ пога́ний, нічо́го не ва́ртий; & ніякі́сінький.

НІ́ЯКОВИЙ соромли́-, сором'язли́-, сором'язни́й; *(- мовчанку)* незру́чний, обтя́жливий;

НІ́ЯКОВІСТЬ конфу́з, зні́чення ◊.

НІЯКОВІ́ТИ ні́титися, соро́ми-, губи́-, $с^о$ конфу́зи-, *о.* не зна́ти, на яку́ ступи́- /де поді́- ру́ки/, сиді- /стоя́-, $д^к$ застати́ся/ ні в сих ні в тих, *с.* торопі-; **я. /**$м^н$ **хто/ ніяковіє** с-и /схи́льний/ ♦, зні́чуваний, збенте́жу-, засоро́млю-, $п^к$ сором*(*'яз*)*ли́вий, конфу́зли-, © не зна́ючи, на яку́ ступи́ти, ніякові́ючи;

ЗНІЯКОВІ́ТИ: я. -ів зніякові́лий збенте́жений, засоро́мле-, зні́че-.

-НО -бо [пождіть-но = пождіть-бо].

НОВА́К перша́к, нови́й у́чень /студе́нт, солда́т +/, *як і.* новоприбу́лий, нове́нький; *(нововірець)* НЕОФІТ; & новачо́к, $з^б$ нова́цтво*.

НОВЕ́ЛА оповіда́ння; & нове́лка, $х^а$ нове́ля.

НОВИ́Й до́сі не ба́чений /не чу́ва-/; *(- річ)* неда́вно зро́бле-; *(одяг)* нено́ше-; *(прилад)* невжи́ва-; *(вік)* нові́тній, суча́с-, моде́р-; *(рік)* насту́п-; *(звичай)* нововве́де-, новомо́д-; *(- покоління)* $з^н$ джи́нсовий; */чуття/* незві́даний, неспізна- /нез-/, невідо́мий, пе́рший; *(зміст)* і́нший, не той *(*що був*)*, незнайо́мий; *(урожай)* цьогорі́чний; *(розділ)* черговий, насту́пний; & нове́нький, нові́сінь-; **щось нове́** *(***й оригіна́льне***)* ковто́к сві́жого повітря.

НОВИ́ЗНА новина́*, $о^к$ нова́цтво*, $с^о$ новизна́.

НОВИНА́ оста́ння звістка /вість/; *(щось нове)* нововве́дення, нова́ція, нови́нка, оста́ннє сло́во, ковто́к сві́жого повітря; первина́; *(- землю)* перелі́г, цілина́; нови́й урожа́й; & нови́зна́.

НОВІ́ТНІЙ суча́сний /ново-/, тепе́рішній, ни́ніш-, сього́днiш-, сьогоде́нний; *(- ідеї)* найнові́ший, моде́рний, мо́д-; ***р.*** нови́й, і́нший, не той *(*що був*)*.

НОВОБРА́НЕЦЬ ре́крут, *д.* не́к-, $с^о$ призовни́к.

НОВОБУДО́ВА $о^к$ забудо́вання.

НОВОВІ́РЕЦЬ > НЕОФІТ.

НОВОНАРО́ДЖЕНИЙ $о^к$ новоро́док /-ро́дець, -ро́дженець/.

НОВОСІ́ЛЛЯ нова́ осе́ля; *(дія)* перeї́зд; *(свято)* вхо́дини, вхі́дчини.

НОВОТВІ́Р *(нове слово)* $л^I$ неологі́зм, новоутво́рення.

НОГА́ *(ни́жня)* кінці́вка; *(довга)* *ф.* ци́ба; *(звіра)* ла́па; *(стола)* ні́жка, опо́ра; & ні́женька, ножи́ще, нога́ка; **н. за ного́ю** оди́н за о́дним; **ніку́ди – ні ного́ю** $п^ф$ → ніде́ не вихо́дити [**я ніку́ди – ні ного́ю** = я ніде́ не вихо́джу];

НО́ГИ *(мамута)* ступаки́; ◊; & ноженя́та, ні́женьки, $д^а$ но́зі; **до ноги́** > ДО.

-НО́ГИЙ з *якими* нога́ми [*довгоно́гий*].

НОМЕНКЛАТУ́РА ***т.*** терміноло́гія; $с^о$ бюрок-

ратична /партій-/ еліта, бюрократія /парто-/; & x^a номенклятура; *номенклятурник.

НО́МЕР число́, x^a ну́мер, *(у готелі)* кімна́та, */розкішна/* люкс; $ж^м$ но́мер, ко́ник, ви́брик, фо́ртель; *(естрадний)* ви́ступ; *г.* ци́фра.

НОМІНА́ЛЬНИЙ $е^к$ обчи́сле- у гро́шах; *(керівник)* форма́ль-, *ф.* для ме́блів.

НОРА́ *(маленька)* ні́рка; *п.* *(пога́не)* житло́.

НОРЕ́ЦЬ нуре́ць, $о^к$ порина́льник, *(технічно оснащений)* водола́з; *(з аквалянгом)* аквалянгі́ст.

НО́РМА *(поведінки)* пра́вило; *(мови)* станда́рт; *(харчів)* по́рція, пайо́к; *(праці)* завда́ння; *(визначена частка)* кво́та; $с^т$ ко́мплекс вправ.

НОРМАЛІЗ/УВА́ТИ дово́ди- до но́рми, підпорядко́вува- но́рмі, $п^{-о}$ наво́ди- лад /поря́док/, упорядко́вува-, ста́ви- на свої́ мі́сця; **я.** $/м^н$ **хто/ ~у́є** с-и ♦, з-й ♦, нормаліза́тор, $п^к$ нормалізаці́йний, для нормаліза́ції, за́йня́тий -ці́єю, ©.

НОРМАЛІЗ/УВА́ТИСЯ $д^к/н^{дк}$ става́ти /ста́-/ норма́льним, прихо́ди- /прийти́/ до но́рми, захо́ди- /зайти́/ у свої́ береги́, вхо́ди- /зайти́/ у свою́ ко́лію, става́- /ста́-/ на своє́ мі́сце; **я. -ється** с-и ♦, з-й ♦, ~о́ва-, щора́з норма́льніший, ©.

НОРМА́ЛЬНИЙ звича́й-, не збо́че-, не схи́бле-; *(психічно)* здоро́вий; ☺ як усі́;

НОРМА́ЛЬНО слу́ш-, пра́виль-, попра́в- ◊.

НО́РОВ вда́ча, хара́ктер, нату́ра, темпера́мент, $ф^р$ е́го; & *з.* но́рів;

НО́РОВИ при́мхи, забага́нки, дива́цтва.

НОРОВИ́СТИЙ *(кінь)* непокі́рний, неслухня́-; *(звір)* неприру́че-; ☺ норовли́вий, примхли́-, непокі́рли-, нату́ристий, упе́р-, з но́ровом.

НОРОВИ́ТИ $з^п$ *у.* воліти [я волі́в утекти́], сі́катися, сі́па-, силкува́-, пну́-, мі́ри-, мости́-, ці́ли-, наці́люва-, порива́-, пха́-; **я.** $/м^н$ **хто/ воліє** наці́лений на, по́вен бажа́ння, $п^о$ гото́вий, *о.* з на́міром, з ду́мкою, © волі́ючи;

ПРИНОРОВИ́ТИ *г.* припасува́- ◊.

НОСА́ТИЙ *(з горбатим носом)* горбоно́сий; *як і.* носу́ля,носа́ч; ± КИРПА́ТИЙ.

НОСИ́/ТИ /пере-, при-, на-, роз-, під- +/; НЕСТИ; *(одяг)* ходи́- в *чому*; *(слід чого)* сві́дчи- про *що*; *(надію)* ма́-, плека́-, голу́би-, зберіга́-, вино́шува-, втіша́тися *чим*; **н. ти́тул чемпіо́на** ходи́- в чемпіо́нах; **я.** $/м^н$ **хто/ ~ть** с-и ♦, з-й уне́сти́, НОСІ́Й, ~льник, $п^к$ ~льний, $с^к$ -но́сець [рогоно́сець], -но́сний [вінцено́с-], © ~вши.

НОСИ́ТИСЯ > ГАСАТИ; *(- чутки)* кружля́-, *о.* гуді́- ро́єм; *(- дух)* вита́-; *(по хаті)* пу́рха-, ганя́-, *(в повітрі)* ширя́-, літа́-, шуга́-; *(- запах)* розно́ситися, ши́ри-; *(з ким)* ПАНЬКА-; **я.** $/м^н$ **хто/ -иться** 1.-3. с-и ♦, ©, 1. но́шений, не́се-, $п^к$ носки́й, для но́шення, 2. **я. гаса + зви́клий** гаса́ти, 3. **я. панькається**;

РОЗНОСИ́ТИСЯ ста́ти /поча́-/ носи́тися ◊.

НОСІ́Й носи́льник, *(листів)* листоно́ша, *(їжі)* стравоно́ша, їжоно́ша; *(ідей)* вира́зни́к; *(зарази)* $м^а$ спричи́н-, розповсю́джувач.

НОСТА́ЛЬГІЯ > ТУГА; & x^a носталгія.

НОСТАЛЬГУВА́ТИ: що -у́є *(за чим)* сту́жений.

НО́ТА *(на папері)* знак, значо́к; *(у співі)* звук; *(у голосі)* інтона́ція, тон; $д^а$ посла́ння, лист, зве́рнення, гра́мота, *(різка)* дема́рш; & но́тка;

НО́ТКА штрих, НАТЯК, тінь [♦ за́здрости].

НОТА́ТКА за́пис, за́значка /по-/, за́міт-, *(у тексті)* ПРИМІТ-, $с^о$ за́міт- /по-/; *(у газеті)* до́пис.

НОТА́ТНИК записни́к, бльокно́т.

НОТУВА́ТИ запи́су-, роби́ти нота́тки; *(у пам'яті)* карбува́-, фіксува́-; & $д^к$ за♦ /від-/; **я.** $/м^н$ **хто/ нотує** с-и /зви́клий/ ♦, з-й за♦, пи́се́ць, запи́сувач, нотува́льник, $п^к$ нотува́льний, ©.

НОУ-ХА́У *б.* *(виробни́чий)* ДОСВІД, секре́ти виробни́цтва /технологі́ї/, $б^{-о}$ зна́й-як, зна́ти-як.

НО́ЧВИ КОРИТО; & ночо́вки, *д.* не́цьки.

НОЧУВА́ТИ *(здерідка)* підночо́вувати;

ПЕРЕ♦♦♦ переспа́- ніч; *(кого)* да́- ночі́влю *кому*.

НО́ША *(речі)* бага́ж; *(вантаж)* вага́, тяга́р; *п.* обо́в'язок, пови́нність, $п^о$ обо́в'зь; *г.* о́дяг;

НО́ШІ *(криті)* паля́нкін; *(на мерця)* ма́ри.

НП $к^н$ надзвича́йна /чо́ртова/ приго́да, ЧП; **ста́лося НП** щось вели́ке в лі́сі здо́хло.

НУ $ф^р$ сло́вом /> СЛОВОМ/, © іще́ [**ну, а які́ ж?** а які́ ж іще́?]; ± АНУ; **ну, вже ж!** *г.* $і^р$ аякже!; **ну ж бо!** ану́ бо!; **ну і /й/** 1. тако́ж і [була́ ма́ти, ну і жени́х], 2. $з^п$ але́ж [а. пили́!], але́ж бо [а. бо дощ!]; **ну й** © аж світиться [**ну й дурни́й** д. аж с.]; **ну то й що?** то й що?, і що з то́го?, то /і/ що?; **ну то ось** $з^п$ *у.* то й от, ось ма́єш /-те/; **таки́й, що ну!** я тобі дам!, куди́ твоє́ ді́ло!, $з^п$ будь здоро́в!

НУД, НУДА́ і НУ́ДИ $ж^м$ НУДЬГА, НУДОТА; ☺ нудьга́, нудьга́р, нудя́р; & нудя́тина.

НУ́ДИТИ $н^о$ мло́ї-, ва́ди-; *(світом)* НУДИТИСЯ; $ж^м$ нарі́ка́ти, ски́гли-, ни́-; **ну́дило** *кого* ки́шки́ в го́рло лі́зли *кому*; **я.** $/м^н$ **хто/ ну́дить** с-и ♦, нудя́р, нудьга́р, нудьга́ (нудьго́ю), $п^к$ НУДНИЙ, нудо́тний, зану́дний, зану́дливий, доїдли-, зану́дистий; **ну́дить** *кого* мло́їть /ва́дить/.

НУ́ДИТИСЯ нудьгува́ти, ну́дити сві́том, ни́діти, мару́дитися, *с.* ну́дити ну́дом, вдава́тися в ту́гу, *(душею)* тлі́ти /му́читися, скні́ти/ душе́ю, в'я́ну- /со́хну-, скні́-/ се́рцем; **я.** $/м^н$ **хто/ -иться** с-и /з-й /прире́че-, поки́нутий/ ♦, *(укра́й)* зну́джений /знудьго́ва-/, мо́ре- нудьго́ю, $п^к$ нудьгови́тий, ©.

НУДНИ́Й зану́дливий, нудли́-, позіха́сто-роздери́-ротий; *(- думки)* набри́дливий, доку́чли-; *(сюжет)* нецікá-, пісни́й, доку́ч-; *(- серце)* сумни́й, зажу́ре-, *(вік)* безра́діс-; *(- чуття)* мло́с-, неспокі́й-; *(дух)* нудо́т-; ☺ малоціка́вий, *с.* мару́дний; & нуднува́тий, нудьгови́-.

НУДО́ТА ну́дність, ну́днощі, НУДЬГА; *(потяг ригати)* нуд(а́), ну́ди, *г.* нудь.

НУДО́ТНІСТЬ *(що виклика огиду)* зану́дство.

НУДЬГА́ НУДОТА, *ф*ʳ сум, доса́да, *ж*ᴹ зану́да; *(за родиною)* ТУГА, журба́; ☺ НУДА.

НУДЬГУВА́ТИ НУДИТИСЯ; *(за ким)* жури́-, *д.* скуча́ти /*д*ᴷ ску́чи-/; *д*ᴷ = **що нудиться**;

ЗНУДЬГУВА́ТИСЯ зну́ди-, сту́жи-, ску́чити ◊; **що -а́вся** знудьго́ваний ◊, Ø.

НУ́ЖДА́ неста́тки, ЗЛИДНІ; *п.* необхі́дність; *ф*ᶾ потре́ба [справля́ти нужду́]; *г.* біда́.

НУЖДЕ́ННИЙ *(люд)* бі́д-; *(вигляд)* перему́че-/з-/; *(одяг)* злиде́н-, жебра́цький; ® жалюгі́дний, мізе́р-, нікче́м-.

НУ́ЖНИК убира́льня, туале́т(а), (ватер-)клозе́т, сорти́р, ВІДХОДОК, *г.* вихо́док, *в.* срач.

НУЛЬ *з.* о́ник, *г.* зе́ро; ☺ нішо́, ніхто́, НІКЧЕМА; **н. ува́ги** жоднісінької ува́ги, нічо́го собі з то́го не ро́бить; **з нуля́** з нульово́ї по́значки.

НУМ *і* **НУ́МО** (!) ну́мо ж, ну́бо (ж), *о*ᴷ ну бо, *(для 2 о*ᶜ *м*ᴴ*)* ну́те, ну́те ж, ну́мте, ну́мте ж.

НУРЕ́ЦЬ > НОРЕЦЬ.

НУРТ *і* **НУ́РТА** (морська́, во́дна) безо́дня /глибі́нь, стихі́я/, че́рево мо́ря, *с*ᵒ пучи́на; *(чорторий)* ВИР; *п.* на́товп; & нурто́висько.

НУРТУВА́ТИ > ВИРУВАТИ.

НУТРО́ НУТРОЩІ, утро́ба; *(людей)* *п.* приро́да, нату́ра, душа́, пси́хіка, інтуї́ція; & нутро́вище.

НУ́ТРОЩІ нутро́, *ж*ᴹ печі́нки́, кишки́, *з*ᴴ те́льбухи, бе́льба-, бе́бе-; *(кавуна)* м'яку́ш, м'ясо, вну́трішність.

НУТРЯНИ́Й (в)ну́трішній, *(голос)* глухи́й, низьки́й; *(- чуття)* твари́нний, *ф*ʳ зоологі́чний.

НЮА́НС *(барви)* відті́нок; *(голосу)* інтона́ція, но́тка, *(звуку)* півто́н; & нюа́нсик;

НЮА́НСИ *(звуку)* но́тки, півто́ни, перели́ви, пере́хо́ди; ◊; *(думок)* колива́ння.

НЮ́НЯ > ПЛАКСІЙ.

НЮ́ТА *с*ᵒ закле́пка.

НЮХ *ж*ᴹ ніс; *(чуття)* зда́тність ню́хати, *п.* проникли́вість, прови́дли-, інтуї́ція, нутро́, підсвідо́мість, (пре)чуття́, хист, *с.* соба́чий нюх.

НЮ́ХАТИ нюшкува́-, ню́ши-, пово́ди- но́сом; *п.* висте́жува-, вишу́ку-, розві́ду-, винню́ху- /об-/; *(п*ᴾᴮ *із ч.* не*)* куштува́ти, про́бу-, зазнава́ти, ма́- уя́влення [по́роху не ню́хав]; *(- собак)* *г.* ві́трй-; **ню́хаючи** нюхли́во; **я. /м**ᴴ **хто/ ню́ха** с-и ♦, ра́дий ви́♦, ню́хальник, нюха́ч[р], тонконю́х, *п*ᴷ нюхли́вий, ню́хальний, нюхови́й, ©.

НЯ́НЯ ня́нька, годува́льниця, ма́мка; **бу́ти ня́нькою** *ф.* витира́ти со́плі, *с.* підтира́- за́дницю.

О

О (!) *(на початку мови часом)* Е!; *п*ᴾᴷ *г.* об [спе́рся о стінку]; *(заступає орудний відмінок)* [о вла́сній си́лі йде]; **о, ні!** ба, ні!

ОА́ЗИС *(в пустелі)* зеле́ний о́стрів при воді́, *х*ᵃ оа́за; *п.* ра́йський куто́к, щасли́ва га́вань.

ОБА́БИТИСЯ > ЗБАБІТИ /> БАБІТИ/.

ОБА́БІЧ *п*ʳ з обо́х бо́ків, на оби́два бо́ки, обі́руч, по оби́дві руки́, оба́поли; *п*ᴾᴷ о́бік[ч], збо́ку, оба́боки; & *п*ᴷ *♦ний /що сусі́дить з двох бо́ків/.

ОБА́ПІЛ > ДОШКА.

ОБАРА́НЮВАТИ оглу́плю-, оступа́чу-, обе́взню-; забрі́ху-, зату́рку-, роби́ти ду́рнем.

ОБАРІ́НОК бу́блик.

ОБА́ЧНИЙ розсу́дливий, розва́жли-, огля́дистий, *(крок)* розва́жний, обере́ж-; *(передбачливий)* завба́чливий; & оба́чли-;

ОБА́ЧНО обмірко́ва-, пома́лу ◊; *о.* огляда́ючись на за́дні коле́са, з осторо́гою, з о́глядом, з о́зирками.

ОББИВА́ННЯ & оббиття́.

ОББИ/ВА́ТИ /з-, від-/; *(груші)* обтру́шу-; *(сукном)* обпина́ти, обтяга́-; *(міддю)* око́вува-; *(пороги)* обто́пту-, обто́вку- /обтовка́ти/, /*часто*/ ВЧАЩА-; **о. бо́ки** би́- ба́йдики; **я. /м**ᴴ **хто/ ~ва́** с-и ♦, з-й обби́-, ~ва́ч /-ва́льник, -ва́йло/, *п*ᴷ ~ва́льний, ~вчий, ~ву́щ-, ©; *с*ᴷ ~й- [~йбік]; **я. ~ва́ бо́ки** обби́йбік /-бока/ + **що ба́йдикує**.

ОББИР/А́ТИ *(гусінь)* зні́ма́-, очища́- від; *(плоди)* обрива́-; *(бульбу)* чи́сти-, обчища́-, тереби́-; *(кого)* грабува́-, о(б)крада́-, обдира́-, *с.* де́р- оста́нню шку́ру; **я. /м**ᴴ **хто/ ~ра́** с-и /зви́клий/ ♦, з-й обібра́-, ~а́ч, ~а́йло, обдира́ч, ДЕРІЙ, драпі́жник, *п*ᴷ драпі́жний, *с*ᴷ -де́р [шкуроде́р], ©;

ОБІБРА́ТИ обголи́-, облупи́-, обчи́сти-, зоста́ви- в одні́й соро́чці ◊, *(овочі)* стереби́-.

ОББРІ́ХУВАТИ обмовля́-, клепа́- /накле́пува-, нагово́рю-, набрі́ху-, зво́дити на́клеп, бреха́-, наволіка́- небили́ці/ на, *(кого)* окле́пува-, *о.* обкида́- боло́том, *р.* обгово́рюва-; **я. /м**ᴴ **хто/ оббрі́хує** с-и ♦, з-й оббреха́-, охо́чий до обмо́в, обмо́вник, накле́п-, огу́д-, *п*ᴷ огу́дний, ©;

ОББРЕХА́ТИ обпліткува́ти ◊.

ОБВАЖНІ́ТИ *д*ᴷ набра́- ваги́, отяжі́-; *(- гілля)* обви́сну-, схили́тися; *(- істоту)* набра́- ті́ла, напа́с- /вби́тися в/ ті́ло, погла́дшати; **я. обважні́в** обважні́лий ◊, Ø.

ОБВА́Л *(снігу)* ля́віна, *с*ᵒ лави́-; *р.* кру́ча; & ♦ище.

ОБВА́ЛЮВАТИСЯ /за-/, обу́рюва-, /*- ґрунт*/ обсува́-; *(на льоду)* запада́-, прова́люва-; **я. -ється** с-и ♦, прирече́ний обвали́-, ва́лений, обва́люва- /за-/, обу́рюва- ◊, *п*ᴷ обва́листий /за-/, ©;

ОБВАЛИ́ТИСЯ: я. обва́лився обва́лений ◊.

ОБВА́РЮВАТИ > ОШПАРЮ-; *к*ᴷ облива́ти окро́пом; **я. обва́рює = я. ошпарює**.

ОБВИВ/А́ТИ оповива́ва-, обмо́ту-, обкру́чу-, оплі́та́ти, *о.* ♦ в'юно́м; *(павутинням)* обсно́ву-, обсо́ту-; *(чим)* огорта́ти, обволіка́-, повива́-,

обві́рчу-, заку́ту- /замо́ту-/ у *що*; *(шию)* обійма́ти; **п.** *(- настрій)* /по-/, охо́плюва-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~á** с-и ♦, ради́й обви́-, ~а́ч, $п^к$ вити́й круг *чого*, **т.** ~а́льний, © як плющ, ~а́ючи;

ПООБВИВА́ТИСЯ позамо́туватися ◊.

ОБВИКА́ТИ ЗВИКАТИ, оббува́тися, ого́вту-, освою-, обізнава́-; *(до нового)* призвича́юва-.

ОБВИНУВА́Ч винува́ч, звинува́чу-, винува́тель, *р.* обви́нник; *(в суді)* прокуро́р, *г.* прокура́тор.

ОБВИНУВА́ЧЕННЯ звинува́чення, оска́рже-; *(на процесі)* сторона́-винува́ч.

ОБВИНУВА́ЧУВАТИ /з-/, винува́(ти)-, оска́ржува-, ска́ржи-, склада́- вину́ /пеню́/ на, притяга́- до відповіда́льности; **я.** /$м^н$ **хто/ вину́є** с-и /зви́клий/ винува́ти, з-й оска́ржи-, (об)винува́ч, звинува́чу-, оска́ржу-, винува́тель, $п^к$ (об)винува́льний, з оска́рженням, © вину́ючи;

ОБВИНУВА́Ч/ЕНИЙ /з-/, оска́рже-; $н^{дк}$ ~ува-, оска́ржу-.

ОБВИС/А́ТИ /з-/, спада́- *(додо́лу)*; *(- одяг)* ви́сі-; *(над чим)* нависа́-, ви́сну-; *(між чим)* провиса́-; *(на чім)* /за-, по-/; **я. ~á** с-и ♦, (за́вше) ~́лий /з-/, напівобви́с-, $п^к$ $о^к$ ~́ливий, $с^к$ -вис [дармови́с], © ~а́ючи;

ОБВИ́СНУ- *(- гілля)* ОБВАЖНІ- ◊; **я. -ви́с** обви́слий /з-, за-, на-, по-, про-/, обважні- ◊.

ОБВІВА́ТИ овіва́-, обдува́-, обма́ю-, *(славою)* СПОВИ-; *(віялом)* обма́ху-, опа́ху-; **я.** /$м^н$ **хто/ обвіва́** с-и ♦, з-й обвія-, обвіва́ч, обма́юв-, опа́ху-, *(річ)* ВІЯЛО, $п^к$ обвіва́льний, обма́юваль-, $о^к$ обма́йчий, для опа́хування, ©.

О́БВІД о́бід; *(очей)* лінія; *(лиця)* ко́нтури, о́брися; *(погруддя)* пери́метр.

ОБВІ́ТРЮВАТИ о(б)віва́ти, обвію-, $п^о$ обви́хрю-; *(шкіру)* пересу́шу-, зашкару́блю-.

ОБВІ́ЮВАТИ обвітрю-, обма́ю-; & о(б)віва́-, овіюва-; **я. обвіює = я. обвіва**;

О(Б)ВІ́ЯТИ *р.* о(б)ма́яти ◊.

ОБВО́ДИТИ ве́сти́ окру́г; *(у футболі)* обмо́тува-, омина́-; *(коси)* обв'я́зува- /$б^з$ об'я́-/; *(тин)* ОТОЧУ-; *(коло)* окре́слю-; *(взором)* оздо́блю-; *(дурити)* ошу́ку-, обду́рю-, ♦ круг па́льця; **я.** /$м^н$ **хто/ обво́дить** с-и /зви́клий/ ♦, з-й обве́сти́, обвідни́к, $п^к$ обвідни́й, **т.** обводо́вий, ©;

ОБВЕ́СТИ́: о. очи́ма ***що*** пусти́- по́гляд /ки́нуо́ком/ по *чім*; **о. круг па́льця** взя́- облу́дою.

ОБВОЛІКА́ТИ огорта́-, оповива́- /об-/, обку́тува-; *(плівкою)* вкрива́-, твори́- плівку круг *чого*; *(димом)* пойма́- /обі-/, охо́плюва-; **я.** /$м^н$ **хто/ огорта́** с-и ♦, з-й /покли́ка-/ огорну́-, *(плівкою)* плівкотві́р, $п^к$ /*плівкою*/ плівкотво́рчий, *о.* для огорта́ння, ©.

ОБВОРО́ЖУВАТИ > ЗАВОРОЖУВАТИ; **я. обворо́жує = я. заворожує** + обворо́жливий.

ОБВОРОЖИ́ТИ *у.* обма́рити ◊.

ОБГАНЯ́ТИ *(мух)* /від-/; *(зростом)* /пере-/; *(в русі)* випередж/а́-, оббіга́-; **я.** /$м^н$ **хто/ обганя́** 1. с-и відганя́ти, відго́нич, $п^к$ відгі́нчий, © відго́нивши, 2. с-и ~а́ти, ради́й ви́переди-, переганя́йло /об-/, $п^к$ обгі́нний, ~а́ль-, © ~а́ючи.

ОБГОВО́РЕННЯ о́бмін думка́ми, *з.* обра́да, $н^{дк}$ обгово́рювання ◊; ± НАРАДА.

ОБГОВО́Р/ЮВАТИ ОБМІРКОВУ-, дебатува́ти, аналізува́-, обмі́нюватися думка́ми, ра́ди-, обра́джува- над *чим*, $ж^м$ жува́ти, перетира́- на язика́х, $о^к$ обми́слюва-; *(пляни)* розгляда́-; **р.** ОБВРІХУВА-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ює** с-и ♦, покли́каний ~и́-, ~ювач, дискута́нт, $п^к$ дискусі́йний, поле́міч-, $о^к$ огово́рчий, для ~́ення, ©;

ОБГОВОРИ́ТИ ***що*** обра́дитися над *чим* ◊.

ОБГОРО́ДЖ/УВАТИ /о-/, городи́-, *(валом ще)* обно́си-, обво́ди-, ОТОЧУВА-, *(муром)* обмуро́вува-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ує** с-и ♦, зму́шений /покли́ка-/ обгороди́-, городи́льник, ~увач, обмуро́вувач, $п^к$ городи́льний, для ~ення, ©.

О(Б)ГОР/ТА́ТИ обвива́-, обмо́ту-, оку́ту-, обпина́ти, *(тісно)* обту́люва-; *(- одяг)* обляга́-, обтяга́-; *(рукою)* обійма́-; *(військом)* обступа́-, ото́чува-; *(хмарами)* обволіка́-, затяга́-; *(димом)* оповива́-, обку́ту-, (п)окрива́ти; *(чуттям)* пойма́-, охо́плюва-, бра́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~та́** зви́клий /с-и/ ♦, з-й ~ну́-, ~та́йло, $п^к$ ~та́льний /за-/, ОБГОРТКОВИЙ, для ~та́ння, $с^к$ огорни́- [огорни́-душу сум], ©;

ОБГОРТА́ТИ $т^к$ *(жаром)* обкида́-, обклада́-, *(землею)* підгорта́-;

О(Б)ГОРНУ́ТИ обіп'ясті́ ◊;

О(Б)ГО́РНУТИЙ обі́пнутий, обго́рнений ◊.

ОБГО́РТКА за́гортка; *(книжки)* о(б)кла́динка, *(тверда)* опра́ва, паліту́рка.

ОБГОРТКО́ВИЙ *(папір)* /за-/, *г.* пакунко́вий.

ОБҐРУНТ/О́ВУВАТИ арґументува́-, мотивува́-, *г.* узаса́дню-; & уґрунто́ву-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~о́вує** с-и ♦, з-й ~ува́-, ~о́вувач, узаса́дню-, $п^к$ засадни́чий, для ~о́вання, © мотиву́ючи;

ОБҐРУНТО́ВАНИЙ арґументо́-, вмотиво́-, небезпідста́вний, *г.* узаса́дне-.

ОБДАВА́ТИ *(кого* **чим**) хлю́па- на *кого* **що**; *(водою)* облива́-, *(жаром)* обсипа́-, *(теплом)* опа́хува-, *(морозом, погляд-)* прошива́-; **я.** /$м^н$ **хто/ обдає** с-и облива́ти, ради́й обли́-, облива́йло, обсипа́-, обдава́-, ©.

ОБДАРО́ВАННЯ обдаро́ваність, таланови́т-, тала́н(т), *с.* гені́альність; *(дія)* обдарува́ння.

ОБДАР/О́ВУВАТИ /за-, на-/, дарува́-, обдаря́ /на-/, НАДІЛЯ-, $у^р$ уще́дрюва-, *д.* обдава́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~о́вує** с-и ♦, ради́й ~ува́-, ~о́вувач, $п^к$ обдаро́вчий, © обдаро́вуючи + **що дарує**;

ОБДАРУВА́ТИ надарува́ти /по-/ ◊;

ОБДАРО́ВАНИЙ здіб-, ТАЛАНОВИТИЙ, *с.* гені́альний.

ОБДИВЛЯ́ТИСЯ; ОБДИВИ́ТИСЯ *г.* огля́ну-.

ОБДИР/А́ТИ стяга́- /знімá-/ оста́нню соро́чку; *(шкуру)* здира́-, /*цілком*/ лупи-, облу́плюва-; *(шкіру)* обдря́пува-, дря́па-, обшмо́ргува-, обша́рпу-; *(одяг)* обрива́ти, де́р-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **обдира́** с-и ♦, з-й обде́р-, ДЕРІЙ, ~а́йло, ~а́ч, зди́рник, $п^к$ $с^г$ шеретува́льний, лущи́ль-, для обдира́ння, $с^к$ обдери- [обдери-хата];

ОБДЕ́Р- *(терши)* обшму́льга- ◊; **о., як барана́** обскуба́-, як горо́х при доро́зі, ви́лиза-, як кі́шечка молоко́;

ОБДЕ́РТИЙ обі́драний, обшмо́рга-, облу́пле-, голодра́-, *д.* обдра́шпа-; *(- зерно)* обшеретова-, ☺ обде́ртюх; & ♦, як ли́пка ко́зами.

ОБДІЛЯ́ТИ 1. /на-, у-/, дава́-, дарува́-, обдаро́вува-; 2. *б.* кри́вди-, недодава́-, обхо́ди-, обно́си-, обмина́-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **обділя́** 1. с-и /охо́чий/ ♦, гото́вий /ра́дий/ обділи́-, ± **я. обдаровує**, 2. що недодає́ + **що кривдить**;

ОБДІ́ЛЕНИЙ 1. наділе-, 2. $с^о$ обі́йде-.

ОБДУ́М/УВАТИ /про-/, метикува́ти, ОБМІРКОВУ-, розважа́ти, $ф^р$ вива́жува-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **обду́мує** с-и ♦, з-й ~а-, ~увач, $п^к$ розва́жливий, обмірко́вчий, © у ро́здумах про, обду́муючи.

ОБДУ́РЮВАТИ /о-/, дури́-, ми́ли- /зами́люва-/ о́чі, *г.* пе́р- тумана́ в о́чі, $к^н$ вво́ди- в ома́ну, обма́нюва-, *(каза- лжу)* бреха́-, *(нехтува- обіцяне)* лама́- сло́во; *(не справджува- надій)* заво́ди- /під-/; *(пошива- в дурні)* ошу́кува-, МАХЛЮ-, підду́рю-, підма́ню-, обмахо́рю-, ошалапу́чу-, обшахро́ву-, обкру́чу- (круг па́льця), об'їжджа́ти; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **ду́рить** с-и дури́-, мастак одури́-, махля́р, дури́світ, ошука́нець, дури́люд, $п^к$ підду́рливий, облу́дли-, ома́нли-, ошу́кли-, $ф^р$ де ду́рять [банк, де ду́рять усіх], ©;

ОБДУРИ́ТИ /на-/, обшахра́-, обмахляри-, оступа́чи-, убра́- в шо́ри, поши́- в ду́рні, *г.* заве́сти́ (під монасти́р), *(у карти)* обремі́зи-; ◊.

ОБЕЗБО́ЛЮВАТИ > ЗНЕЧУЛЮВАТИ.

ОБЕЗВЛА́ДНЮВАТИ позбавля́- вла́ди, скида́- /вали́-/ з тро́ну.

ОБЕЗГЛУ́ЗДИТИ $д^к$ *(кого)* відби́- глу́зди *кому*.

ОБЕЗЗБРО́ЮВАТИ /роз-/, вибива́- збро́ю з рук, нев[й]тралізува́ти, $п^о$ обезша́блю-, *(сміхом) г.* обезси́лю-, *(ласкою)* зв'я́зу- ру́ки й но́ги *кому*, $ф^р$ топи́ти кри́гу; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **роззбро́/ює** с-и ♦, з-й роззбро́ї- /**п.** розтопи́- кри́гу/, ~ювач, $п^к$ ~йливий, роззбро́йчий, роззбро́юальний, ©.

ОБЕЗНАДІ́ЮВАТИ зневі́рюва- в собі;

ОБЕЗНАДІ́ЯТИ знему́жніти ◊.

ОБЕЗНАДІ́ЯНИЙ зневі́ре- в собі, знему́жне-.

ОБЕЛІ́СК > КОЛОНА.

ОБЕРЕ́Г чортогі́н /*м*ⁿ чортого́ни/.

ОБЕРЕ́ЖНИЙ ОБАЧ-, *(у кризі)* нервучки́й; *(в манерах)* такто́вний, делікат-, НЕРІШУЧИЙ, огляди́стий, з о́глядом на за́дні коле́са; *(крок)* ти́хий; *(птах)* сторожки́й; **бу́ти -им** *о.* держа́тися бе́рега, огляда́- на за́дні коле́са;

ОБЕРЕ́ЖНО ОБАЧНО ◊; *(рухатися)* пома́лу, з о́глядом.

ОБЕРЕ́МОК *(дров)* в'я́зка; *(як міра)* вере́та; $п^р$ бага́то, ку́па, віз; & обере́мочок, $з^г$ обере́м.

ОБЕРІГ/А́ТИ бороні́-, обороня́-, захища́-, охороня́-, стерегти́, берегти́; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й зберегти́, ~а́ч /з-/, бережі́й, охоро́нець, $к^н$ обере́г, $ж^і$ берегі́ня, $п^к$ захисни́й, охоро́нчий, оберіга́в-, бережи́стий, для охоро́ни, ©.

О́БЕРТ ОБОРОТ, *(у танці)* піруе́т.

ОБЕРТА́ТИ *(очі)* /з-/, спрямо́вува-, *(на що)* перетво́рюва-, /*на ділі*/ поверта́-, ужива́-, використо́вува-, /*на кого*/ переверта́- /перекида́-/ на, роби́- *ким*; *(вісь)* крути́-, верті́-; *(чим)* ору́дува-, маніпулюва́- [*н.* грі́шми]; *(зброю)* спрямо́вува-; ЗВЕРТА-; *(боком)* /по-/; *(коні)* /за-/; *(у віру)* /на-/; *(на дари)* ужива́-; **о. на жарт** зво́дина ж.; **о. у при́нцип** зво́ди- у п.; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **оберта́** с-и ♦, з-й оберну́-, оберта́йло, *(м'яз)* рота́тор, $п^к$ оберта́льний, крути́ль-, ро́тор-, $о^к$ оберту́щий, для оберта́ння, $с^к$ -кру́тний [лівокру́тний, право-], верни́- [верни́головий];

ОБЕРНУ́ТИ *(чуття)* $п^о$ перели́-; ◊; *(на порох)* стер-; ± ЗВЕРНУ-.

ОБЕРТА́ТИСЯ /по-, від-/, *(у сні)* /пере-/, перекида́- ◊; $п^о$ карусе́ли-; *(круг чого)* кружля́ти, обкру́чуватися, /*на місці*/ верті́-; *(ким)* перекида́-; *(- справи)* розвива́-; /*зброю*/ спрямо́вува-, зверта́-; /*вісь*/ крути́-; /*гроші*/ ходи́ти, бу́- в о́бігу; /*кров*/ циркулюва́-; *(в гурті)* бува́-, $з^н$ те́ртися, верті́-, ошива́-; *(на що)* перетво́рюва-, /*помалу*/ перехо́дити у *що*; *(у кого)* перевті́люватися у; *(чим)* кінча́- [*н.* сва́ркою], переростати у; *(до кого)* зверта́тися, вдава́-, *р.* ударя́-; *(хутко)* ді́яти, працюва́-, викру́чуватися; *(з чим)* **р.** пово́ди-, ору́дувати *чим*; **о. ха́лепою** вила́зи- бо́ком; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **-ється** обе́ртаний, с-и ♦, з-й оберну́-, $п^к$ оберто́вий, оберту́щий, кругойду́чий, ро́торний, циркуля́р-, карусе́ль-, кругобі́ж- /коло-/, ротаці́й-, $с^к$ -бі́жний [лівобіж-, право-], -дзи́ґа [криста́л-дзи́ґа], -карусе́ль [крі́сло-карусе́ль];

ОБЕРНУ́- *(на кого)* зроби́- /$б^а$ по-/ *ким* ◊; *(на що)* переміни-, зійти́, зроби́тися *чим*; *(на кого)* перекину- у; **о. на слух** *г.* переміни- на слух.

ОБ'ЄДНА́ВЧИЙ з-й об'єдна́ти, єдна́ль-, інтеґра́ль-, стрижне́вий, $у^р$ брату́щий, $ф^р$ уніта́рний [*н.* крок].

ОБ'Є́ДНАННЯ *д!* СПІЛКА; *(фірм)* корпора́ція, трест, конце́рн; *(країн)* федера́ція, конфедера́, лі́га, співдру́жність, $о^к$ вісь; *(дія)* об'є́дна́ння.

ОБ'Є́ДНУВАТИ ЄДНА-, ЗЛУЧА-, гуртува́-, згурто́вува-, брата́-, збира́- /стуля́-/ доку́пи, *м.* інтеґрува́-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **єдна́** с-и ♦, з-й об'єдна́-, об'є́днувач, $п^к$ ОБ'ЄДНАВЧИЙ, гуртівни́й,

єдна́ль-, інтеґра́ль-, інтеґраці́й-, уніта́р-, стрижне́вий, $у^р$ брату́щий;
ОБ'ЄДНА́ТИ зав'яза́- у *(тугий)* ву́зол ◊;
ОБ'Є́ДНАНИЙ сполу́че- /з-/, з'є́дна-; згурто́ва-, збра́та-, $к^н$ інтеґро́ва-, $п^к$ уніта́р-; *(- відправу) ц.* собо́р-, екумені́ч-;
ОБ'Є́ДНАНО собо́рно ◊;
ОБ'Є́ДНУВАТИСЯ збира́- доку́пи ◊.
ОБ'Є́КТ *(досліджень)* пре́дме́т; *(оборонний)* то́чка; *(господарчий)* одини́ця.
ОБ'ЄКТИ́ВНИЙ неупере́джений, безсторо́нній; *(світ)* $ф^я$ зо́вніш-, довко́лиш-, реа́льний, ді́йс-, $п^б$ правди́вий.
О́Б'ЄМ > ОБСЯГ; *(посудини)* мі́сткість.
ОБ'Є́МИСТИЙ $з^н$ > УКЛАДИСТИЙ.
ОБ'Є́МНИЙ $з^н$ *у. з.* заса́дний [заса́дний ву́лик].
ОБЖИР/А́ТИ об'їда́-, *(зелень)* обгриза́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~я́** с-и ♦, з-й обже́р-, ~а́йло, дармоїд на ши́ї у *кого*, $п^к$ па́жерливий, ненаже́рли-;
≈≈≈**СЯ** переїда́-, запиха́-, набива́ти утро́бу; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, охо́чий до обже́рства, з-й ї́сти без кінця́, проже́ра, /об-/; $д^{-к}$ об'ї́джуваний, обса́джув- дармої́дами, *(зелень)* обгри́з-.
ОБЖИ́ТИЙ *(край)* осво́єний, засе́ле-; *(дім)* *(вже)* благополу́ч- /з. безна́пас-/; *(- місце)* наси́дже-.
ОБЗИВА́ТИСЯ > ОЗИВАТИСЯ.
ОБЗИРА́ТИ: я. обзи́рано обзи́раний, ОГЛЯДА-.
ОБИ́ДВА оди́н і дру́гий, і той і дру́гий, оди́н з дру́гим; $ф^р$ обо́є; & *д.* обидво́є, $ж^і$ оби́дві.
ОБИРА́ТИ *(що)* /ви-, до-/, віддава́- перева́гу *чому*; *р.* оббира́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **обиря́** с-и ♦, покли́каний /зго́д-/ обра́-, ви́борець, $о^к$ го́лос, *о.* з пра́вом обира́- /го́лосу/, © обира́ючи.
О́БІГ *(краму)* оборо́т, оберта́ння; *(грошей)* циркуля́ція, оборо́тність; *(слів)* ужи́ток; *(крови)* круго́біг, $с^о$ кругоо́біг.
О́БІД *і* **ОБІ́ДДЯ** *(колiс)* ши́на, /*не колiс*/ обру́ч, *р.* ри́хва, /*решета*/ обича́йка; & обіде́ць.
ОБІ́Д ТРАПЕЗА; *(як до часу)* по́лудень, обі́дня пора́; *(на праці)* обі́дня пере́рва /час/; & ♦ець.
ОБІ́ДАТИ > ЇСТИ, $п^{-о}$ полу́днува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **обі́да** зви́клий /с-и/ ♦, обі́дальник, $п^к$ ОБІДНІЙ, © за обі́дом, обі́даючи; & дообі́дувати.
ОБІ́ДНІЙ обі́дішній; *(сон)* післяобі́д-; *(- спеку)* полуде́нний; & пообі́дній.
ОБІ́ДНЯ *ц.* > ВІДПРАВА.
ОБІДО́К $з^н$ *у.* бережо́к.
ОБІ́ДРАНЕЦЬ > ОБШАРПАНЕЦЬ.
ОБІ́ЖНИК циркуля́р.
ОБІЙМ/А́ТИ *(рукою)* обвива́-, пригорта́-, притиска́- (до се́рця), /с-/ в ~а́х обхо́плюва-; *(вогнем)* /о-/, пойма́-, огорта́-; *(- зло +)* бра́- [зло бере́], захо́плюва-, ОВОЛОДІ-, окрива́ти, полони́-; /*одяг*/ обтяга́-; *(розумом)* ОСЯГА-; *(водов)* ото́чува-, огина́-; *(пост)* посіда́-, займа́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й охопи́-, ~а́йло, пригорта́-, $п^к$ ~у́щий, ~а́льний, пригорта́ль-, ~овий, ©;
ОБІЙНЯ́ТИ *(душу)* облягти́; ◊; & *д.* обійми́ти.
ОБІ́ЙМИ *(дія)* обніма́ння; *(ворожі)* сти́ски; *(ночі)* **п.** ша́ти; & обіймища; **цупкі о.** залі́зні ♦.
ОБІ́ЙМИЩЕ о́бма́х, обіймиця, $с^о$ обхва́т.
ОБІ́ЙСТЯ > САДИБА, ДВІР; & $м^н$ обійстя́.
О́БІК $п^р$ о́біч, по́біч, по́руч, по́ряд, о́пліч, по́пліч; *(збоку)* о́сторонь; $п^{рк}$ БІЛЯ.
ОБІ́РУЧ $п^р$ обома́ рука́ми; *р.* оба́біч, о́бруч, по́під ру́ки.
ОБІ́Т *і* **ОБІ́ТНИЦЯ** > ОБІЦЯНКА.
ОБІЦЯ́НКА зобов'я́зання, сло́во, *(не їсти)* зарі́к /з. об-/, $у^р$ (обі́т)ниця, прися́га; *(дія)* обіця́ння; & $і^р$ ♦-цяця́нка.
ОБІЦ/Я́ТИ ~я́тися, зобов'я́зува-, дава́ти сло́во, *г.* ~ю́ва- /при-/, прирі́ка́-; $п^о$ вісти́-; *(не пити)* зарі́ка́тися, дава́ти зарі́к; *(успіх)* подава́- наді́ї на, $н^о$ усміха́тися *чим*; *(біду)* нахваля́-, загро́жувати *чим*; *(дощ)* віщува́-, пророкува́-, *г.* заповіда́-; & $д^к$ по♦, при♦; **о. золоті́ го́ри** ки́дасло́ва на ві́тер; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~я́** с-и ♦, ради́й на♦, ще́дрий на ~я́нки, ~я́льник, $п^к$ перспекти́вний, багатонаді́й-, $г^д$ заповіда́ючий, по́вен наді́й, ©; **я. ~я ра́дість** благові́сний;
ОБІ́ЦЯНИЙ /-**НО**/ приобі́цяний /-но/ ◊.
ОБ'ЇДА́ТИ *(харч)* обжира́-; *(кість)* обгриза́-; *(яблуко)* обку́шува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **об'їдя́** с-и /зви́клий/ ♦, з-й об'ї́с-, об'їда́йло, обжира́-, дармоїд (на *чиїй* ши́ї), $п^к$ па́жерливий, проже́рли-, ©.
ОБ'ЇЗДИ́ТИ об'їжджа́ти ◊ → ЇЗДИТИ;
ОБ'Ї́ХАТИ; ОБ'Ї́ЗДИТИ *(здовж і поперек)* *ф.* обшнурувати ◊ → ЇЗДИТИ.
ОБКАРБО́ВАНИЙ прикра́ше- рі́зьбою, пообрі́зьблюва-.
ОБКИДА́ТИ[1], $д^к$ **ОБКИ́-** *(снігом)* обсипа́-; *(жаром)* обклада́-; *(ниткою)* обме́тува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **обкидя́** с-и ♦, покли́каний обки́да-, обкида́йло, обкида́ч, $п^к$ обкида́льний, © обкида́ючи.
ОБКИДА́ТИ[2], $д^к$ **ОБКИ́НУТИ** *(сніг)* відкида́-; *(чим)* обгоро́джува-, ото́чува-; *(оком)* огляда́-.
О́БКЛАД $м^а$ дифтери́т.
ОБКЛАДА́ТИ *(цеглою)* обличко́вува-; *(лайкою)* обкида́-; *(хмарами)* оповива́-, огорта́-; *(податком)* оподатко́вува-; *(митом)* наклада́- *що*; *(кулаками)* би́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **обкладя́** с-и ♦, з-й обкла́с-, обклада́ч, *(податком)* податко́вець, наклада́ч пода́тку, $п^к$ обкладни́й, обклада́ль-, /*дощем*/ облого́вий, /*податком*/ податко́-, ©.
ОБКЛА́ДИНКА обго́ртка, окла́динка, *(тверда)* опра́ва, паліту́рка; *(не вшита)* па́пка.
О(Б)КРАДА́ТИ КРАС-, цу́пи-, $ж^н$ жу́ха-, $е^в$ чи́сти-, *(потай)* викрада́-, *(ґвалтом)* бра́- на гопсто́п, грабува́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **обкрадя́** с-и ♦, зви́клий кра́с-, з-й обікра́с-, КРАДІЙ, злоді́й, ©;
ОБІКРА́СТИ обчи́сти-, ОБІБРА- ◊.
ОБКРУ́ЧУВАТИ ОБВИ-; *(дільце)* прокру́чу-, $д^к$

обла́годити, оброби́-, обця́па-; *(ключ)* крути́-, оберта́-; ***п.*** ОБДУРЮВА-; *(молодих)* ***ф.*** одру́жува-, вінча́-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ обкру́чує** с-и ♦, ра́дий обкрути́-, крутій, крути́ло, обкру́чувач, *п*ᵏ крути́льний, обкру́чуваль-, ©.

ОБЛА́ВА *(на звіра)* облога, ПОЛЮВАННЯ; *(на людей)* хапа́ння, вило́влюва-, на́гінка, *г.* ла́панка; *з*ᵇ *(учасники облави)* заго́ничі, обла́вники, *з*ⁿ гицлі; *з.* здвиг, на́товп.

ОБЛА́ДНАННЯ *(апаратура)* устатко́ва-, споря́дже-, *р.* обла́да; *(житла)* ОБСТАНОВА, у́брання; *(дія)* обла́дна́-, устаткува́-.

ОБЛА́ДН/УВАТИ обла́годжу-, ладна́ти; *(цех)* устатко́вува-; *(дім)* опоряджа́-, обставля́-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ ~ує** с-и ♦, зго́дний обладна́-, ~увач, *п*ᵏ ~а́вчий, устатко́в-, для- ~ання, за́йня́тий -ям, ©.

ОБЛАДУ́НОК *(лицаря)* ришту́н-, амуніція, *г.* ви́лад, ви́ряд, лашту́нок, *с*ᵒ споря́дження *(дія ще)* /ви-/; ± ЗБРОЯ.

ОБЛА́МУВАТИ *(руки)* /ви-/, лама́-; *(кого)* прибо́ркува-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ обла́мує** с-и /маста́к/ ♦, ра́дий облама́-, лама́йло, обла́мувач, *п*ᵏ (об)ло́мчий, ламальний, обла́муваль-, ©;

ОБЛАМА́ТИ: о. ро́ги втя- /зби-, притер-/ р.

ОБЛА́ПУВАТИ обма́цу-, ла́пати, ма́цати.

ОБЛА́СКАНИЙ приголу́бле-, *(сонцем)* /о-/, осо́нче-.

О́БЛАСТЬ > АРЕАЛ, СФЕРА.

ОБЛАЧА́ТИ *у*ᵖ убира́ти в ша́ти; ± ОДЯГАТИ.

ОБЛАШТО́В/УВАТИ ОБЛАДНУ-, дава́ти лад, обжива́-; ***п.*** організо́ву-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ ~ує** с-и ♦, покли́каний да́- лад, ~увач, опоря́джу-, *п*ᵏ ~чий, для облашто́вання, © облашто́вуючи.

ОБЛАШТО́ВУВАТИСЯ обжива́-, оку́блюва-, убива́- в пір'я, става́ти на но́ги;

ОБЛАШТУВА́ТИСЯ *д.* ота́ковитися ◊.

ОБЛЕ́ГШУВАТИ /по-/; *(серце)* заспоко́ю-; *(задум)* спро́щу-; *(тиск)* посла́блю-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ обле́гшує** с-и ♦, з-й обле́гши-, *с*ᵏ облегши́- [облегши́-душу сльо́зи] © **+ що полегшує**.

ОБЛЕ́СЛИВИЙ обле́сний, уле́сливий, ЛЕСТИ-, *(язик)* медоточи́-, споку́сли-, солодкомо́вний; ***як і.*** солодкомо́вець.

ОБЛЕ́СНИК підле́с-, підлабу́з-, споку́с-, зва́б-.

ОБЛЕ́ЩУВАТИ > ЛЕСТИТИ.

ОБЛИВА́ТИ *(потом)* /за-/, *(водою)* /по-/, обдава́-; *(сяйвом)* ОГОРТА-; *(- чуття)* заполо́нюва-, полони́-; ***р.*** омива́-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ облива́** с-и /звиклий/ ♦, ра́дий обли́-, облива́йло, облива́льник, *п*ᵏ обливу́щий, обливни́й, облива́ль-, ©;

ОБЛИВА́ТИСЯ *(потом +)* /за-/, вмива- ◊; *(кров'ю серце)* обкипа́ти; **се́рце кро́в'ю -єть-ся** до се́рця мов га́дина яка́ підступа́; **я. -єть-ся** обли́ваний, *(потом)* в поту́, як ску́па-.

О́БЛИЗЕНЬ *(жениху)* відмо́ва, гарбу́з; ***п.*** невда́ча [па́хне о́близнем].

ОБЛИ́ЗУВАТИ /ви-/, лиза́ти, *(пальці)* обсмо́ктува-; *(вогнем)* ОБІЙМА- /по-/; **о. па́льці** бу́- задово́леним *(не лише їжею)*; **па́льчики обли́жеш!** *д.* ци́мес!, *н*ᶾ ця-ця-ця!, *(- їжу)* смакота́! **я.** /*м*ⁿ **хто/ обли́зує** с-и ♦, з-й облиза́-, обли́зувач, лизу́н, лиза́ка, *п*ᵏ лиза́льний, лизу́чий, *с*ᵏ -ли́з [блюдоли́з], © обли́зуючи;

♦♦♦**СЯ** *(в захваті)* смакува́ти (напере́д), ковта́- сли́нку; *(од невдачі)* їсти о́близні.

ОБЛИПА́ТИ: я. облипа́ *п*ᵏ облипу́щий, обли́пчастий, *с*ᵏ облипа́й- [облипа́й-штанці], ©.

ОБЛИ́ЧЧЯ лице́, вид, фізіоно́мія, *в.* ПИ́КА, *у*ᵖ лик, *д.* твар; ***п.*** зо́внішність, ви́гляд, о́браз; *(явища)* зміст, суть, *б.* імідж

ОБЛИЦЬО́ВАНИЙ *(чим)* ви́ложений.

ОБЛИША́ТИ /за-/, зоставля́-, лиша́-, *з.* опуска́-, *(хату)* покида́-, *(намір)* відмовля́тися від; *(сумнів)* відкида́ти; **я.** /*м*ⁿ **хто/ облиша́** з-й /гото́вий, ра́дий/ поки́ну-, зму́шений обли́ши-, ©.

ОБЛІ́Г > ПЕРЕЛІГ.

О́БЛІК обраху́нок, обрахо́вання; *(дія)* обчи́сле-, обрахува́-, обчи́слюва-, обрахо́вува-; & облі́че-, перео́блік.

ОБЛІКО́ВУВАТИ роби́ти /ве́сти́/ о́блік.

ОБЛІКО́ВУВАТИСЯ бу́ти на о́бліку.

ОБЛІ́ПЛЮВАТИ *(папером)* обкле́ю-; *(тіло одягом)* облягати, обтяга́-; *(- мух)* обсіда́-, *(людом)* ото́чува-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ облі́плює** с-и ♦, з-й облі́пи́-, облі́плювач, ліпи́ло, *п*ᵏ ліпи́льний, ліпу́чий, лі́пчий, ©.

ОБЛІТА́ТИ[1], *д*ᵏ **ОБЛЕ́ТІ́ТИ** *(стороною)* обмина́-; *(- вість)* обхо́ди-; *(- листя)* опада́-, па́да-, осипа́тися; *(в леті)* випереджа́ти; **я.** /*м*ⁿ **хто/ облі́та́** с-и ♦, зго́дний обле́ті-, *с*ᵏ облі́та́й- [облі́та́й-листя пора́], ©;

ПООБЛІТА́ТИ *(- фарбу +)* пообсипа́тися ◊.

ОБЛІТА́ТИ[2] ***д***ᵏ → ЛІТАТИ; > ЛІТАТИ.

ОБЛІ́/ЧУВАТИ обчи́слю-, обрахо́ву-, ~ко́ву-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ ~чує** с-и ♦, з-й облічи́-, ~ко́вець, обрахо́в-, обрахо́вувач, *п*ᵏ ~ко́вий, обрахо́вчий, ©.

ОБЛО́ГА *(міста)* бл<u>ь</u>ока́да, ото́чення, *с*ᵒ блока́да, *п.* за́шморг; *(звіра)* обла́ва.

ОБЛУ́ДА фальш, непра́вда, нещи́рість, лука́вство, лицемі́рс-; ошука́нс-, дури́світс-, облу́дність, ОБМАН, *г.* ошу́ка, *д.* о́шук, *з.* обма́на; удава́ння, приду́рюв-, комед<u>ія́</u>нтство, *о*ᵏ при́киди; ☺ ОБЛУДНИК; *(марення)* прима́ра, мана́.

ОБЛУ́Д/НИЙ о(б)ма́н-, брехли́вий, фальши́-; ☺ нещи́рий, лицемі́рний, *с.* підсту́п-; *(сон)* прима́р-, ілюзо́р-; *(вислід)* ПОМИЛКОВИЙ, ~ли-.

ОБЛУ́/ДНИК ~да; *д!* ЛИЦЕМІР, ОШУКАНЕЦЬ.

ОБЛУ́П/ЛЮВАТИ *(лушпу)* облу́щу-, оббира́ти, обдира́-; *(шкуру)* /з-/, зніма́-, лупи́-; *(кору)* *д*ᵏ обкорува́-; ***п.*** грабува́-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ ~лює** с-и ♦, з-й ~и́-, лупі́й, ~лювач, *п*ᵏ ~чий, лупи́льний, ©.

ОБЛЯГ/А́ТИ *(місто)* бра́- в обло́гу, трима́- в об-

ло́зі, обступа́- /става́-/ обло́гою, ото́чува-; *(хороми)* запо́внюва-; *(- одіж)* обтяга́-, облипа́-; *lідеїl* захо́плю-, заполо́ню-, пойма́ти; *(тьмою)* оповива́-; *(іти спати)* б³ ~а́тися; **я. /мⁿ хто/ ~а́** 1./2. с-и ♦, © ~а́ючи, 1. за́йнятий обло́гою, бо́єць обло́ги, з⁶ обло́га, пᴷ обло́го́вий, 2. *(одяг)* зро́блений, щоб ~ти́, пᴷ обти́слий, обли́п-, обли́пчастий, сᴷ облягай́- [~а́й-тіло штанці];

ОБЛЯГТИ́ *(- нещастя)* обсі́сти ◊;

ОБЛЯГА́ТИСЯ > ОБЛЯГАТИ *(іти спати)*.

ОБЛЯМІ́ВКА *(о́бшив-)* лямі́в-, о́бвід-, бе́рег, *(краєм тканини ще)* габа́, с° кайма́; *(з хутра)* оторо́чка; *(не на одязі)* ві́нця, ві́нчик, бе́рег, береги́, пруг, пружо́к, *(тарілки)* бережо́к [тарі́лочка із золоти́м бережко́м].

ОБЛЯМО́В/УВАТИ лямува́-, обшива́-, кантува́ти, обрамо́ву-, *(пᴾᴮ хутром)* оторо́чу-, *(мережкою)* обмере́жу-, *(малюнками)* обво́дити; ± ОПРАВЛЯ-; **я. /мⁿ хто/ ~ує** с-и ♦, ра́дий облямува́-, ~увач, пᴷ ~чий, ~увальний. ©;

ОБЛЯМО́ВАНИЙ оᴷ обко́нтуре- ◊.

ОБЛЯ́П/УВАТИ *(водою)* обпо́рску-, оббри́зку-; *(гидом)* заля́пу-, зама́зу- /об-/; **я. /мⁿ хто/ ~ує** с-и ♦, з-й обля́па-, ~увач, ля́пало, © ~уючи.

ОБМА́ЗУВАТИ ОБМАЩУ-, ма́зати; *(щоки)* обму́рзува- /за-/; ЗАБРУДНЮ-; **я. /мⁿ хто/ обма́зує** с-и ≈, мазі́й, ма́зальник, масти́ль-, *(річ)* масть, шмарови́дло, пᴷ масти́льний, обма́щуваль-, смарува́ль-, ©.

О́БМАЛЬ недо́сить, малува́то, ма́ло.

ОБМАЛЬО́В/УВАТИ /роз-/; *(стан)* /з-/, опи́су-; *(окру́г)* окре́слю-; **я. /мⁿ хто/ ~ує** с-и ♦, покли́каний обмалюва́-, ~увач, пᴷ ~чий /роз-/, для ~ання, ©.

ОБМА́Н дури́світство, махля́р-, шахра́й-, ♦-, махлюва́ння, ОБЛУДА; *(ілюзія)* ОМАНА; **о. зо́ру** ома́на зо́ру, зорова́ ілю́зія, опти́чний ♦.

ОБМА́НЮВАТИ ДУРИ-, ОБДУРЮВА-, махлюва́-, махля́ри-; бреха́-, лама́- сло́во; *(кого)* ошу́кува-; *(надії)* зра́джува-, не спра́вджува-, підво́ди-; *(дівчат)* спокуша́-, зво́ди-; **я. обма́нює = я. обдурює**.

ОБМА́ЩУВАТИ /на-/, масти́-; *(глиною)* обма́зува-, ШПАРУВА-; *(салом)* заяло́жува-; **я. обма́щує = я. обмазує**.

ОБМЕ́Ж/УВАТИ лімітува́-, мᵃ льокалізува́-; *(муром)* відгоро́джува-, відділя́-; *(дії)* стри́мува-; *(рухи)* трима́- на припо́ні; *д.* стісня́-; **нічи́м не о.** розв'я́зува- ру́ки; **я. /мⁿ хто/ ~ує** с-и ♦, з-й ~и-, ~увач, пᴷ ~увальний, межови́й, для ~ення, сᴷ обме́жуй- [~уй-кредит], © ~уючи;

ОБМЕ́ЖЕНИЙ лімі́това-, обмежо́ва-, *з.* огорне́н-, пᴷ *о.* прокру́стовий; *(у рухах)* стрино́жений; *(чим)* ото́че-; *(зміст)* примі́тив-; *(гурт)* невели́кий; ☺ недале́кий, бі́дний на ро́зум, ло́бом неширо́кий, вузькозо́рий /-гля́дний/, зашо́ре-, *ф.* закомплексо́ва-; *(світогляд)* вузьки́й, позба́влений широти́, однобі́ч-.

ОБМЕ́ЖУВАТИСЯ *(чим)* задовольня́-, не вихо́дити за ме́жі *чого*, *(- кару)* зво́дитися до; **я. /мⁿ хто/ -ється** с-и ♦, обме́жуваний, лімі́то́-, згод- обме́житися, ©.

ОБМИВ/А́ТИ обполі́ску-; *(леп)* змива́ти; *(сім'ю)* обпира́-, ми́-; *(- дощ)* відсвіжа́-, окропля́-; *(- свято)* випива́- з наго́ди *чого*, с° збри́зку-; **я. /мⁿ хто/ обмива́** с-и , з-й обми́-, ~а́ч, ~а́йло, пᴷ ~а́льний, ~чий, для обмиття́, © обмива́ючи.

ОБМИН/А́ТИ[1], дᴷ **ОБМИНУ́-** мина́-, обхо́ди-, об'їжджа́-, оббіга́-, випереджа́-; *(хату)* не захо́ди- до; *(етап розвитку)* пропуска́-, переска́кува- че́рез; *п.* уника́-, ухиля́тися /утіка́ти/ від, *с.* цура́тися, саха́-, омина́- /ви-/; *(чаркою)* /про-/; **я. /мⁿ хто/ ~а́** с-и ♦, з-й ~у́-, ~а́ч /ви-/, мина́йло, пᴷ обхідни́й, ~а́ль- /ви-/, ~у́щий, ©;

ОБМИНУ́-: о. ува́гою збу́- неува́гою; **не обмине́ш** коне́м не об'ї́деш.

ОБМИНА́ТИ[2], дᴷ **ОБІМ'Я́ТИ** *(тісто)* розмина́- /ви-/, м'я́ти; ± БГАТИ.

ОБМІ́ЖОК обні́жок, межни́к; ± МЕЖА.

ОБМІ́ЛИНА пере́міль, *д!* МІЛИНА; *(здовж берега моря)* кᴴ *ю.* шелф, с° шельф.

О́БМІН мі́ньба́, обмі́нювання, ро́змін, ви́мін, *з.* (об)мі́на, *г.* ви́міна, зⁿ ба́ртер.

ОБМІ́НЮВАТИ(СЯ) /роз-(ся), ви-(ся)/, міня́ти(ся), *(гроші)* конвертува́ти(ся); **я. /мⁿ хто/ обмі́нює** с-и міня́ти, ра́дий обміня́-, обмі́нювач, міня́йло, пᴷ міня́льний, обмі́н-, © обмі́нюючи;

ОБМІ́Н/ЮВАТИСЯ тᴷ *(думами)* діли́-; *(слова-)* перекида́- (сло́вом-дру́гим); **о. у́щипками** шпига́-; **я. -ється** с-и ♦, ра́дий ~я́-, мі́нянний, ~юва- /за-, ви-/, конверто́ва- + **я. обмінює**.

ОБМІРКО́ВУВАННЯ *г.* призаду́ма ◊.

ОБМІРКО́ВУВАТИ обду́му-, обмізко́ву-, обрахо́ву-, ОБГОВОРЮ-, кружля́ти ду́мкою круг *чого*; *(за і проти)* вива́жува- /з-/; *(до дрібниць) ф.* обсмо́кту-, пережо́ву-; **я. обмірко́вує** 1. **я. обдумує**, 2. **я. обговорює**;

♦♦♦СЯ обду́му- ◊; *(ідеї в мізку) ф.* обма́слю-.

ОБМІ́Р/ЮВАТИ *і* **ОБМІРЯ́-** /ви-/, мі́ря-, вимі́рюва-; *(вічми)* озира́-, огляда́-; *(нечесно міряти)* недомі́ря-, недомі́рюва-; **я. /мⁿ хто/ обмі́ря́** с-и ♦, покли́каний обмі́ря-, ~ювач, мі́рядьник, пᴷ мі́ряльний, ~юваль-, (об)мі́рчий, ©.

ОБМІТ/А́ТИ *(порохи)* /з-/, *(хату)* /за-, ви-/, ме́сти́; *(цвітом)* обсипа́-; **я. /мⁿ хто/ обміта́** с-и ♦, зму́шений обмести́, обміта́йло, пᴷ ~а́льний, ©.

ОБМО́ВА плі́тка, пого́вір, несла́ва, *с.* НАКЛЕП.

ОБМОВ/ЛЯ́ТИ га́ни-, гу́ди-, несла́ви-, чорни́-, очо́рнюва-, огу́джува-, *с.* ОББРІХУ-, ганьби́ти, паплю́жи-, б³ обно́си-; **я. ~ля́ = я. оббріхує**.

ОБМОВЛЯ́ТИСЯ зⁿ *(словом)* прохо́плюва-, пробо́вкува-, прогово́рюва-;

ОБМО́ВИТИСЯ *у.* ля́пнути *(язико́м)* ◊.

ОБМО́ВНИК пліткар, плету́н, *с.* НАКЛЕПНИК.

ОБМОРО́Ч/УВАТИ запа́морочу-, затума́ню-, заду́рю-, забива́ти ба́ки /па́мороки/, /з-/ з пантели́ку, напуска́- тума́ну *(в о́чі)*; **я.** ~ує 1. **я. одурманює**, 2. с-и ♦, з-й обморо́чи-, *с*^{к} обморо́ч- [обморо́ч-душу тео́рія], © + **я. морочить**.

ОБМО́Т/УВАТИ обвива́-, о(б)горта́-, обку́тува-; *(мотузком)* обкру́чу-, обв'я́зу-, *б*^{з} об'я́зу-; *п.* ОБДУРЮ-; **я.** /*м*^{н} **хто/ обмо́тує** с-и ♦, ра́дий обмота́-, ~ник, ~увач, *п*^{к} ~увальний, © ~уючи.

ОБНИ́ЗУ/ВАТИ *(чим)* /ви-/; низа́-, *д*$^{-к}$ = **я. ниже**;

ОБНИЗА́ТИ *с.* геть-чисто ♦ ◊; & пообни́зува-.

ОБНІ́ЖОК обмі́ж-; попере́чка між ніжок стола́.

О(Б)НОВ/ЛЯ́ТИ, О(Б)НО́ВЛЮВА- /від- /*(міф* під-/, усуча́снюва-; *(природу)* відро́джу-, воскреша́ти, оживля́-, омоло́джува-; **я.** /*м*^{н} **хто/ ~ля** с-и ♦, покли́каний онови́-, оно́влювач, ~ник /від-, по-/, *п*^{к} ~́ний /від-/, оно́вчий /від-/, *о*^{к} оно́вливий, відсвіжу́щий, © оно́влюючи.

ОБНО́СИТИ *(скрізь)* /роз-/, *(навколо)* носи́-, *(гостей)* частува́-, пригоща́-; *(тином)* обгоро́джува-; *(риштованням)* обриштóву-; ± ОБДІЛЯ-; **я.** /*м*^{н} **хто/ обно́сить** с-и ♦, ра́дий обнести́, (об)носі́й, ©, ± **що носить**.

ОБНО́ШУВАТИСЯ; ОБНОСИ́- обірва́-, обде́р-, обша́рпа-.

ОБНЮ́ХУВАТИ *(зусебіч)* НЮХА-; *п.* обсте́жувати; **я.** /*м*^{н} **хто/ обнюхує** с-и ♦, ©, + **що нюха**.

ОБОВ'ЯЗКО́ВИЙ *(захід)* неодмі́нний, (до)коне́ч-, *г.* мусо́вий; *(закон) г.* невідкли́ч-;

ОБОВ'ЯЗКО́ВО неодмі́нно, (до)ко́нче, (до)коне́чно, бу́дь-що́, будь-що-бу́дь, *г.* мусо́во, *ф*^{р} так і знай, хай (там) що́, *о.* кров з но́са.

ОБО́В'ЯЗОК пови́нність, повнова́ження, *у*^{с} мі́сія, *о*^{к} обо́в'язь, *ф.* ля́мка.

ОБОВ'Я́ЗУВАТИ > ЗОБОВ'ЯЗУВАТИ.

ОБО́ЖНЮВАННЯ піїте́т ◊; *(речі)* фетишиза́ція.

ОБО́ЖНЮВАТИ *(кого)* обо́жува-, боготвори́-, обоготворя́-, ма́- за Бо́га, побо́жно млі- пе́ред *ким*; *(річ)* фетишува́-; & *д*^{к} обо́жни-; **я.** /*м*^{н} **хто/ обо́жнює** гото́вий ма́ти за Бо́га, адора́тор, *п*^{к} обо́жнювальний, ©; & *п*^{р} ***обо́жнювально** млі́ючи, як пе́ред Бо́гом.

ОБО́ЖНЮВАНИЙ боготво́рений.

ОБОЛО́НКА оболо́на, *г.* обсло́на, *т.* соро́чка, кожу́х; *п.* *(зовнішність)* ша́ти, у́бра́ння́; *(клітини)* *б*^{і} мембра́на; *з.* ши́бка.

ОБОЛО́НЬ заплавні лу́ки, оболо́ня, оболо́ння.

ОБОПІ́ЛЬНИЙ *(- згоду)* взає́м-; *у*^{р} ОБОЮД-; *ф*^{р} двобі́ч-, двосторо́нній; ± ДВОГОСТРИЙ.

ОБО́РА > ЗАГОРОДА.

ОБОРО́НА > ЗАХИСТ; *(себе)* самооборо́на; *(опіка)* засту́пництво, підтримка, проте́кція; *ю.* сторона́ підсу́дного; ± АПОЛОГІЯ.

ОБОРО́НЕЦЬ захисни́к, засту́п-, *у*^{р} побо́р-, *р.* оборо́н-; *ю.* адвока́т; ± АПОЛОГЕТ, АДЕПТ.

ОБОРОН/Я́ТИ борони́-, захища́-, става́- /виступа́-/ в оборо́ні, бра́- під оборо́ну; *(від кривд /кого/)* заступа́тися /о-/, обстава́ти/ за; *(од холоду)* оберіга́-, охороня́-, рятува́-; *(права)* обсто́ювати-, не дава́- на пота́лу; **я. ~я́ = я. захища**.

ОБОРОНЯ́ТИСЯ борони́-, захища́-, відбива́-, дава́ти відсіч, става́- до оборо́ни; *(від лиха)* оберіга́тися, рятува́-; *(в облозі)* відбива́ти на́ступ; **я.** /*м*^{н} **хто/ -ється** с-и ♦, з-й /зму́ше-/ оборони́-, бо́єць /ли́цар/ оборо́ни, ©; ± **я. захища**.

ОБОРО́Т *(осі)* о́берт; *(грошей)* круго́біг /*с*^{о} кругоо́біг/, циркуля́ція; *(подій)* пере́біг, ро́звиток, хід; *(бесіди)* на́прям; *з*^{п} ді́ло, експлуата́ція, о́біг [ресу́рси пішли́ в ♦].

ОБОЮ́ДНИЙ *(меч)* двосі́чн-, двого́стр-, дволе́з-.

ОБПА́ЛЮВАТИ *(волос)* обсма́лю-, смали́ти; **я.** /*м*^{н} **хто/ сма́лить +**, с-и ♦, ра́дий обпали́-, обпа́лювач, смалі́й, *п*^{к} палю́чий, пеку́-, /*цілунок*/ жагу́-, /*вітер, мороз*/ смальки́й, шпарки́й, цупки́й, дошкульни́й, щипу́чий, *т.* обпа́лювальний, *с*^{к} опали́- [опали́-душу сло́во], ©.

ОБ/ПЕРІ́ЗУВАТИСЯ /під-/, переза́-; ± О~.

О(Б)ПІКА́ТИ пекти́, *п.* жа́ли́-, *(окропом)* ошпа́рюва-, *(вогнем)* обпа́лю-; **я.** /*м*^{н} **хто/ обпіка́** с-и ♦, ра́дий опекти́, © + **що опалює**;

О(Б)ПЕКТИ́СЯ попекти́ся ◊.

ОБПО́РСКУ/ВАТИ оббри́зку-, кропи́ти, бри́зка-, по́рска-, скро́плюва-, збри́зку-, спо́рску-, окропля́ти, обхлю́пува-, *с*^{о} обпри́ску-; **я.** /*м*^{н} **хто/ ~є** с-и ♦, з-й скропи́-, ~вач, кропи́льник, *(річ)* кропи́ло, *п*^{к} кропи́льний, порску́чий, ©.

ОБРА/ЖА́ТИ *(словом)* коло́-, завдава́- ~́зи, плюва́- в ду́шу; *(дією)* кри́вди-, чини́- кри́вду *кому*; *(честь)* знева́жа́-; *(знай)* дошкуля́-, допіка́-; бенте́жи-, дратува́-; & ~́жу-; **о. ді́єю** знева́жа́чи́ном /вчи́нк-/; **я.** /*м*^{н} **хто/ ~жа́** с-и ♦, з-й ~́зи-, спо́вне- ~́зи, *п*^{к} дошкульни́й, ОБРАЗЛИВИЙ, /*вислів*/ го́стрий, різки́й, © з ~́зою на уста́х;

ОБРА́ЗИТИ *(почуття)* врази́ти ◊.

ОБРАЖА́ТИСЯ кри́вди-, се́рди- [не се́рдься!], ма́ти кри́вду, *к*^{н} бу́- в прете́нс[з]ії; & обра́жуватися; **я.** /*м*^{н} **хто/ -ється** с-и /*схи́льний*/ ♦, обра́жува- /*п*$^{-о}$ ображе-/, *п*^{к} тонкосльо́зий, діткли́вий, *г.* обра́зли-, *о*^{к} обража́льський, ©;

ОБРА́ЗИ- загні́ва-, покри́вди-, вда́ри- в амбі́цію ◊.

О́БРАЗ[1] /*м*^{н} **О́БРАЗИ**/ *(людський)* подо́ба, ви́гляд, *з.* по́стать; *(обличчя)* портре́т, *у.* поли́ччя; *л*^{а} тип, персона́ж, геро́й; *(чого)* зобра́ження, карти́на; *ж.* обли́ччя.

О́БРАЗ[2] /*м*^{н} **-ЗИ́**/ іко́на, карти́на; & образо́к.

ОБРА́ЗА /у-/, кри́вда, плюво́к у ду́шу; *(дією)* знева́га; *(в серці)* доса́да; *(стала)* глу́зи, кпи́ни.

ОБРА́ЗЛИВИЙ *(вираз)* /у-/, знева́жли-, пашкві́льний, кри́вд-, *г*^{о} обиджа́ючий; ☺ недото́рка-,

дітклúвий.

ÓБРАЗНИЙ алегорúч-, картúн-, перенóс-, *(- мову)* барвúстий, яскрáвий, живúй; *(опис)* МАЛЬОВНИЧИЙ, кольорúтний; & n^o стоóбраз-.

ОБРАЗОТВÓРЧИЙ *(засіб)* мистéцький, артистúчний, c^o худóжній.

ÓБРÁНЕЦЬ *як і.* óбрáний /вú-/, *(з усіх)* найкрáщий; *(муз)* улю́бленець.

ОБРАХÓВУВАТИ /під-, *р.* роз-/, обчúслю-, лічúти, *(пудáми +)* подавá- /запúсу-, фіксувáти/ в (пудáх +); *п.* обміркóву-; *(зле раху-)* обду́рю-, махóрити /$д^к$ об-/, недоплáчува-, недодавáздáчі; **я. обрахóвує = я. облічує**.

ОБРАХУ́НОК /під-/, обчúслення, *(вартости)* калькуляція, *(ремонту) /дія/* розраху́нок, */документ/* коштóрис; *р.* óблік.

О/БРÉЗКЛИЙ одýт(л)ий, (на)~; *(зі сну)* оспá-.

ОБРИВÁТИ *(з країв)* /від-, над-/, *(нитку)* /роз-, у-/; *(мову)* /пере-/, */враз/* /у-/, $д^к$ обрíза-; $з^{-н}$ обску́бува-, обшматóву-, обшáрпу-; *(потай /груші +/)* рвáти, *д.* обнóси-; *(одяг)* обдирá-; *(спів)* припиня́-; *(життя)* вкорóчува-; *(руки)* натру́джу-; **я. /$м^н$ хто/ обривá** с-и ♦, радúй урвá-, урвúтель*, уривáч, /об- +/, $п^к$ урúвчий /об-/, ©;

ОБІ́РВАНИЙ $з^н$ голодрá- ◊.

ОБРИВÁТИСЯ /з-; у-, від-, роз-/; *(звук)* /пере-/, замовкáти; *(рельєф)* (кру́то) спадá-; *(одяг)* обшáрпуватися; *(ліс)* кінчá-; **я. -ється** с-и ♦, рвáний, урúва- /об-, з-. від-, пере-/, $п^к$ відривнúй /об-/, урúвчастий, урúвис- /об-/, ©;

ОБІРВÁТИСЯ обноси-, обдéр-, обшáрпа- ◊.

ОБРИ́ДА > ВІДРАЗА.

ОБРИДÁТИ /НА-/, ДОКУЧА-, , сиді- в печінкáх *с.* осору́житися, $о^к$ осоружíти, *з.* оствивá-; $д^{-к}$ = **що набрида**;

ОБРИ́ДНУТИ огúдну-, ОСТОБІСІ-, осточортí-, зогúдитися, огúдіти; **о.** ***кому*** що $о^к$ збайдужі- */хто/* до чого; **я. обрúд** обрúдлий, ОСТОГИДЛИЙ ◊, Ø; ± НУДИТИСЯ НУДОМ.

ОБРИ́ДЛИВИЙ /на-/, ДОКУЧЛИ-; ОГИДНИЙ, бридкúй; & обрúдний.

ÓБРИС кóнтур, конфіґурáція, окрéслення, силюéта, c^o силуéт, *г.* сильвéта; *(збоку)* прóфіль; *(губ)* рису́нок; & *г.* зáрис;

ÓБРИСИ /зá-/ [артистичні з.]; *(чиї)* рúси; *(в уяві)* óбрази, картúни.

ОБРÍЗ > ҐВИНТІВКА.

ОБРÍЗ/УВАТИ *(гілля)* /з-, під-/, обтинá-; *(хвіст)* /в-, від-/; *(дріт)* /пере-/; *(чуб)* обстригá-, */зле/* обкрáюва-; *(мовця)* уривá- /пере-/; **я. /$м^н$ хто/** ~ує с-и ♦, з-й утя́-, ~вач, обкрáю-, ~áльник, $п^к$ ~нúй, ~уваль-; $c^к$ обріж- [обріжгілля], ©;

ОБРÍЗАТИ /у-/, обчикрúжи-, *г.* обцибу́ши-; *(мовця)* різко урвá- /відповíс-/, відбрú-; ◊.

ÓБРІЙ *(лінія)* небокрáй, крайнéбо, круговúд, $з^п$ горизóнт; *(простір)* видноко́ло /-кру́г, -крáй, -кíл/, óвид; *(намет неба)* небосхúл, бáня нéба; *п.* *(коло знань)* кругозíр /-вúд, -гля́д/;

ÓБРІЇ *(успіхів)* перспектúви.

ОБРОБ/ЛЯ́ТИ *(тему)* /роз-/, опрацьóвува-, працювá- над; *(рану)* препарувá-, *(землю)* пóра-, ходи- кóло /копáтися в/ землі, *(буряки)* вирóщувати; *(дані)* упорядкóву-; *(до кінця)* викíнчу-, довéршу-, удосконáлю-; *(кого)* навертáти на, схиля́- до; *(дільце)* облáгоджува-, обкру́чува-, $д^к$ обця́па-; & обрóблюва-; **я. /$м^н$ хто/** ~ля́ с-и ♦, з-й оброби-, зáйня́тий ~кою, ~ник, ~лювач, $п^к$ ~ний, ~люваль-, обрóбчий, для обрóбки, $c^к$ -обрóбний [деревообрóбний], ©;

ОБРОБИ́ТИ *(мистецьки)* вúцяцькува-; ◊.

ОБРÓС/ТÁТИ /по-, за-/; *(членами)* рости́ числóм, *(мітами)* БАГАТІ-; **я. /$м^н$ хто/ обростá** с-и /покúнутий/ ≈, обрóстаний /по-, за-/, мáйже обрóслий, напівобрóс-, ©.

ОБРÓТЬ обрóтька, вуздéчка.

ОБРУ́БОК оцу́пок, оклéцьок; & відрубок.

ОБРУ́Б/УВАТИ КРЕМСА-, обкрáюва-, ~лю-, відру́бу-; *(пута)* /роз-/, відтинáти; **я. /$м^н$ хто/** ~ує с-и ♦, радúй обтя́-, ~увач, ~ник, $п^к$ ~чий, ~нúй, ~уваль-, для обру́бки, *о.* на обру́бці, ©.

ÓБРУС скатер/тúна, ~ка, настíльник; & обрусóк.

ÓБРУЧ > ПОРУЧ.

ОБРУ́Ч *(на колесі)* óбід, шúна; & обру́чик.

ОБРУ́ЧКА пéрстень, каблу́чка; *р.* браслéт.

ОБРЯ́Д ритуáл, церемóнія; *(урочий)* ЦЕРЕМОНІЯЛ; *(звичай)* традúція, *ф.* заведéн-, МОДА.

ОБРЯДÓВО згідно з обря́дами.

ОБСÁДЖУ/ВАТИ /за-/; (стіл ***ким***) садовú- за с. ***кого***; *(входи й вихо-)* заблькóвува-, отóчу-; *(злиднями)* обсідáти; **я. /$м^н$ хто/** ~є с-и ♦, згóдний обсади-, ~вач, $п^к$ садúльний, © ~ючи;

ОБСАДИ́ТИ *(пости)* зайня́-, захопú-, (*ким*) укомплектувá- ◊.

ОБСЕРВÁТОР > СПОСТЕРІГАЧ.

ОБСЕРВУВÁТИ > СПОСТЕРІГАТИ.

ОБСИПÁТИ > УСИПАТИ, *(питаннями)* /за-/.

ОБСІДÁТИ ***що*** сідá- круг *чого*, отóчува-; *(- чиряки)* висипá-; */біди/* сúпатися; */ворогів/* НАПОСІДА-, нападáти на *кого* [**Ї -ів жах** на нéї напáв ж.]; *(кого)* ОВОЛОДІВА- *ким* [**Ї -дá жах** нéю -вáє ж.]; *(- думки)* змага-; **-áє сум** берé жаль; **-áє важкé почуття́** під сéрцем немóв гáдина повилáся; **я. /$м^н$ хто/ -дá** 1. с-и ♦, з-й /радúй/ обсíс-, © обсідáючи, 2. $в^й$ **я. обляга**, 3. *(- думки)* що змагá, с-и змагáти, готóвий опрягтú; **+ що оволодíва**;

ОБСÍСТИ опрягтú ◊; & опосíсти.

ОБСКУ́Б/УВАТИ *(курку)* обпáтрю-, *(пір'я)* ску́бтú, общúпува-, обривá-; **я. /$м^н$ хто/** ~ує с-и ♦, з-й обску́б-, скубрíй, $п^п$ ~увальний, ~чий, ©;

ОБСКУ́БАНИЙ обíдра-, обíрва-, обдéртий, обшáрпаний, облу́пле-.

ОБСЛІ́Д(Ж)УВАТИ > ОБСТЕЖУВАТИ.
ОБСЛУ́ГА персона́л, штат, *в*[й] екіпа́ж, кома́нда, зало́га; *(дія)* обслуго́в(ув)ання.
ОБСЛУГ/О́ВУВАТИ обслу́жу-, *г.* обслу́гу-; *(в кафе)* слугува́ти, прислуго́ву-; **я. /м**[н] **хто/ ~о́вує** с-и ♦, ра́дий обслужи́-, за́йнятий ~о́ю, обслу́жник, *п*[к] ~о́вий, для ~о́(ув)вання, ©;
ОБСЛУЖИ́ТИ /при-/ ◊.
О(Б)СМА́ЛЮВАТИ ОБПАЛЮ-, *(димом)* обку́рю-, *(жар-)* о(б)піка́ти, *(вітр-)* обві́трюва-;
ОБСМАЛИ́ТИ обшмали́ти ◊.
О(Б)СМІ́ЮВАТИ > ВИСМІВАТИ.
ОБСТ/АВА́ТИ *(за чим)* ~о́ю- *що*, наполяга́ти на *чім*, *ф.* бу́- /става́-/ за *що* [бу́- за майдан; става́- за своє]; *(за ким)* захища́- /бороні́-/ *кого*, стоя́- горо́ю /заступа́тися /о-/ за/ *кого*; *(ким)* ~упа́-, ото́чува-; *(- ідеї)* пойма́-, оволодіва́*ким*, опано́ву- /охо́плю-/ *кого*; **я. /м**[н] **хто/ ~ає** 1. **я. оточує**, 2. *(за ким)* **я. боронить** *кого*.
ОБСТА́ВИНА дета́ль, факт, аспе́кт; *(епізод)* поді́я, ви́падок, ока́зія, приго́да, інциде́нт; *(уявна)* я́вище, фено́мен;
ОБСТА́ВИНИ умо́ви(ни), стан (хід) справ, ситуа́ція, пере́біг поді́й, ± ОБСТАНОВКА, *(побутові)* стано́вище, стан, карти́на, *(у гурті) п.* (мікро)клі́мат; **у жо́дних -инах** під жо́дним о́глядом, *с.* ніко́ли; **зале́жно від -ин** як до обста́вин, зважа́юсчи на ♦.
ОБСТА́ВЛЕНИЙ *(меблями)* умебльо́ваний.
ОБСТАНО́ВА *(меблі)* умебльо́вання, *о*[к] обста́ва; *(апаратура)* обла́днання, устатко́ва-.
ОБСТАНО́ВКА *ф*[р] ОБСТАВИНИ, СИТУАЦІЯ, АНТУРАЖ, довкру́жжя, ДОВКІЛЛЯ; умо́ви, *п.* (мікро)клі́мат.
ОБСТЕ́ЖЕННЯ інспе́кція, ревізія, *(медичне)* о́гляд; *з*[-н] о́бслід, обслі́дування, *з*[г] обслі́дже-.
ОБСТЕ́Ж/УВАТИ ве́сти́ ~ення /обслі́дуван-/, інспектува́ти, *р.* обслі́ду-, *з*[г] обслі́джу-; **п.** ОГЛЯДАТИ, переві́ря́-, ревізува́-; *(хорого) г.* ба́да-; **я. /м**[н] **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й обсте́жи-, ~увач, обслі́ду-, інспе́ктор, ревізо́р, *п*[к] ~увальний, ©.
ОБСТО́ЮВАТИ стоя́- /обстава́-/ за, ОБОРОНЯ-; *(свій погляд)* стоя́- /наполяга́-/ на своє́му; **я. /м**[н] **хто/ обсто́ює** с-и /зви́клий/ ♦, з-й обсто́я-, обсто́ювач, побо́рник, аде́пт, боре́ць за, ©.
ОБСТРІ́ЛЮВАТИСЯ: я. /м[н] **хто/ -ється** обстрі́люваний, під о́бстрілом.
ОБСТУПА́ТИ ОТОЧУВА-, обляга́-, обса́джува-, бра́- в за́шморг, *у*[р] оступа́-; *(димом)* оповива́-, затяга́-, заволіка́-; *(- думки)* полоні́-, пойма́-, обсіда́-; **я. обступа́ = я. оточує**.
О́БСЯГ о́б'єм, *ф*[р] величина́, ро́змір; *(знань)* о́бшар, широта́, широчі́нь, *р.* о́бшир.
ОБТИНА́ТИ > ОБРІЗУВА-; *(сокирою)* обру́бу-;
ОБТЯ́ТИ обчухра́ти ◊;
ОБТЯ́ТИЙ *(- ложе) о.* прокру́стовий; ◊.
ОБТИРА́ННЯ *о*[к] обтертя́ ◊.
ОБТИРА́ТИ те́р-; *(шкіру +)* обшму́льгува-; **о. кутки́** ши́тися по кутка́х; **я. /м**[н] **хто/ обтира́** с-и ♦, ра́дий обте́р-, обтира́ч, обтира́йло, *п*[к] обтира́льний, обтиру́щий, для обтертя́, ©;
ОБТЕ́РТИ ви́шмуль[р]га- ◊;
ОБТЕ́РТИСЯ обшму́льга-, обшліфува́- ◊.
ОБТІЧНИ́Й *(корпус)* зали́за-, заокру́гле- обшаро́ва-, обте́ртий, *п*[к] окру́глий,, гладкоті́- /слизько-/; & обтіка́льний.
ОБТО́ВКУВАТИ; ОБТОВКТИ́СЯ обте́р-, обтеса-, **п.** обви́кнути, зазна́- нови́х вра́жень (у нови́х обста́винах).
ОБТРІ́П/УВАТИ *(сніг)* /с-/, стру́шу- /об-/, збива́ти; *у*[р] отряса́-; **я. /м**[н] **хто/ обтріпує** с-и ♦, з-й обтрі́па-, ~увач, *п*[к] ~увальний /с-/, © ~уючи.
ОБТРУ́ШУВАТИ /с-/, обтрі́пу-, обтряса́ти.
ОБТУМА́НЮВАТИ обма́нювати.
ОБТЯ́ЖЛИВИЙ важки́й; заскладни́й; *(- бесіду)* тяжки́й, неприє́мний, несте́рп-; **ю.** я. обтя́жує, затяжки́й для *кого*, *с*[о] обтя́жуючий; */чекання/* передсу́дній, до́вгий, як вік; & утя́жливий;
ОБТЯ́ЖЛИВО: якщо́ Вам не бу́де о. *к.* якщо Вас не обтя́жить.
ОБТЯ́Ж/УВАТИ, О(Б)ТЯЖА́- *г.* отягча́-; *(кого)* бу́- тягаре́м /*с.* сіда́- на ши́ю/ *кому*, */душу/* ляга́- тягаре́м на се́рце *кому*, */чим/* переванта́жува-, обнату́жу-, спо́вню- (тягаре́м), *к*[н] обва́жню-, *д.* наляга́- на ду́шу *кому*; *(вину)* збі́льшу-; *(побут)* заклопопо́чу-; *(звіт)* ускла́дню-, пере♦; **я. /м**[н] **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й обтя́жи-, щора́з тя́жчий, *п*[к] ОБТЯЖЛИВИЙ, (за)тяжки́й для *кого*; *с*[к] обтяжи́- [обтяжи́-душу ду́ми], ©;
ОБТЯ́ЖИ́ТИ повіси- ка́мінь на ши́ю ◊;
ОТЯЖІ́-: я. отяжів отяжі́лий, обвагітні́-, Ø;
ОБТЯЖИ́ТИСЯ *п*[о] обвагітніти ◊; & обтяжі́-;
ОБТЯ́ЖЕНИЙ обвагітні́лий, обтяжі- ◊; **о. кло́потами** *ф.* притру́ше- к.;
ПЕРЕОБТЯ́ЖЕНИЙ перетя́жений.
ОБУМО́ВЛЮВАТИ /з-/, спричиня́-, причиня́тися до, става́ти умо́вою *чого*; *(в угоді)* застеріга́-; *(чим)* ста́ви- умо́вою *що*, ста́ви- в зале́жність /узале́жнюва-/ від *чого*; **я. /м**[н] **хто/ обумо́влює** с-и ♦, зму́шений застерегти́, обумо́влювач, узале́жню- від, *п*[к] узале́жнювальний від, *ф*[р] причи́н-, © ста́вши умо́вою.
ОБУ́РЕННЯ невдово́ле-, роздрато́ва-, *с.* гнів, пересе́рдя; *(дія)* роздратува́ння.
ОБУ́РЛИВИЙ *(факт)* неподо́бний, /- *беззаконня*/ кричу́щий; *с*[у] **ф.** розкі́шний, незрівня́н- [♦ бльонди́н];
ОБУ́РЛИВО *с*[у] **ф.** укра́й, геть [♦ непотрі́бний]; **о. молоди́й** молоди́й, аж за́видки беру́ть.
ОБУ́РЮВАТИ *(проти)* /під-/; *(плесо вод)* бу́ри-; **я. /м**[н] **хто/ обу́рює** с-и ♦, з-й обу́ри-, обу́рювач /під-/, баламу́т(а), коло́тник, *п*[к] баламу́тли-

вий, ОБУРЛИ- /з-, під-/, *т.* збу́рювальний, ©;
ОБУ́РЮВАТИ(СЯ) се́рдити(ся), гні́вати(ся), збу́рювати(ся), запа́лювати(ся); *(- мури)* обва́лювати(ся); **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-ється** с-и ♦ся, обу́рюваний, ОБУРЕ-, по́вен обу́рення, ©;
ОБУ́РЕНИЙ збу́ре-, розгні́ва-, розлю́че-, роздрато́ва- ◊, *(мур)* обва́ле-; ± РУЙНУВАТИ.
ОБХІ́ДЛИВИЙ ввічли-, че́мний, приві́т-, люб'я́з-, такто́в-; & обіхі́дливий.
ОБХО́ДЖЕННЯ обхі́д /до́гляд(а́ння)/ *кого.*
ОБХО́ДИТИ *(колом)* іти́; *(хорих)* відві́дува-; *(сім'ю)* обслуго́ву-; *(- чарку)* перехо́дити /передава́тися/ з рук до рук; /*вість*/ облі́та́ти; *(стороною)* (об)мина́-, *с.* цура́тися, саха́-, уника́ти; *(факт)* не зважа́- на, не врахо́вува-, не бра́до ува́ги; *(в дільбі)* кри́вди-, лиша́- без нале́жного; *(пᴾᵉ з ч.* не*)* стосува́тися до [**це їх не обхо́дить**]; *(без ч.* не*)* ціка́вити [**її обхо́дить шлюб** її ціка́вить ш.]; *(кого)* догляда́-; *(свято)* святкува́-, відзнача́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **обхо́дить** 1. с-и ♦, ра́дий обі́йти́, обхідни́к, *п*ᴷ обхідни́й, обходо́вий, *о.* на обхо́ді, 2. **я. обраховує**;
ОБІЙТИ́ мину́ти ◊;
ОБІ́ЙДЕНИЙ *(в дільбі)* поми́не-, покри́вдже-, *с*ᴼ обді́ле-; обхо́дже- /я. -но/; *(долею)* *і*ᴰ БЕЗТАЛАН-; *(увагою)* поли́ше-, збу́тий неува́гою.
ОБХО́ДИТИСЯ *(без чого)* дава́ти собі ра́ду; *(з ч.* не*)* відбува́тися [не обі́йдеться без їх]; *(з ким)* пово́ди-; *(добре)* ста́ви-; *(дорого)* коштува́ти; *(без пригод)* мина́-; & обіхо́дитися; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-иться** с-и ♦, з-й обійти́ся, ©;
ОБІЙТИ́СЯ *(без чого)* перебу́-, перемеже́ни- ◊; **о. без по́мочі** да́ти собі ра́ду самому́; **не обі́йдеться без** ***кого*** вода́ не освя́ти- без *кого.*
ОБЧИ́СЛЮВАТИ *і* **ОБЧИ́СЛЕННЯ** > ОБРАХОВУВАТИ *і* ОБРАХУНОК.
О́БШАР про́стір; *(праці)* о́бсяг; *(навколишній)* > ДОВКІЛЛЯ; & о́бшир.
ОБША́РПАНЕЦЬ обі́дран-ь, обі́рва-, ГОЛОДРАН-, халами́дник, шарпа́к.
ОБША́РПАТИСЯ: о. до діро́к засвіти́ти ті́лом;
ОБША́РПАНИЙ обде́ртий, обтрі́паний, дра́-, обі́рва-, обшма́та-, поде́ртий, поша́рпаний.
ОБШАХРО́ВУВАТИ > ОБДУРЮВАТИ.
О́БШИВКА ОБЛЯМІВКА; *(корабля)* обши́ва; *(сорочки)* ко́мір; *(дія)* обшива́ння, обшиття́.
О́БШИР про́стір; *(знань)* ***р.*** о́бсяг; & ОБШАР.
ОБШИ́РНИЙ *з*ᴾ розло́гий, просто́рий, вели́кий, широ́кий, чимали́й, чимале́нький, величе́нь-; *(реферат)* довге́нь-, розве́зистий; *(- залю)* мі́сткий; *(- знайомства)* чисе́нний, різно-мані́т-; *(інсульт)* *м*ᵃ тяжки́й.
ОБШІ́ПТУВАНИЙ обмо́влю- по́шепки.
ОБШКРІ́Б/А́ТИ /зі-/, обшкря́бува- /зі-/, зчища́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **обшкріба́** с-и ♦, ра́дий обшкря́ба-, ~а́ч, шкря́бало, шкрябу́н, *п*ᴷ ~а́льний, ©.
ОБШМО́РГУВАТИ обдира́-, обтира́-, *(шкіру)* обшму́льгува-;
ОБШМОРГНУ́ТИ обшму́льгати ◊;
ОБШМО́РГАНИЙ обде́ртий, обте́р- /ви́-/, обшму́льганий /ви́-/ ◊.
О́БШУК трус, *ж*ᴴ *с*ᴼ шмон.
ОБШУ́К/УВАТИ шука́-, перешу́кува-, *(робитрус)* труси́-; *(кутки)* обни́шпорюва-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **обшу́кує** с-и ♦, з-й обшука́-, ~увач, ~о́вець, трусі́й, шука́ч, ни́шпора, *п*ᴷ ~о́вий, ©.
ОБЩИ́НА ***б.*** *у.* грома́да.
ОБЩИ́ННИЙ ***б.*** *у.* грома́дський*, *о.* грома́д [зе́млі грома́д]; *(лад)* *і*ᶜ *о*ᴷ грома́до́вий, грома́дч-.
ОБЩИ́ННИК ***б.*** *у.* член грома́ди, громадя́ни́н*.
ОБ'Я́ВА > ОГОЛОШЕННЯ.
ОБ'ЯВЛЯ́ТИСЯ *(виринати)* /ви-/, розкрива́-, пока́зува-, *(- благодать)* *р.* звідо́млюва-; *(давати знати про себе)* подава́ти ві́стку, нага́ду-; *(після зникнення)* відшу́куватися; *(з'являтися)* явля́-, виринати; *(владі)* оповіща́тися, зголо́шува-, прихо́дити з пови́нною; *(хворим)* удава́- з се́бе *кого*, прикида́тися *ким*, *(святим)* назива́-, проголо́шувати себе́; *(- правду)* става́- я́вним, сплива́- на по́ве́рхню; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-ється** оголо́шуваний, опові́щу-, повідо́млю-, ☺ зголо́шу-, © пода́вши ві́стку про се́бе;
ОБ'ЯВИ́-: я. -и́вся я́влений, об'явле́нний ◊, Ø.
ОВА́ЛЬНИЙ > ЯЙЦЮВАТИЙ.
ОВА́ЦІЯ *і* **О́ВИД** > ОПЛЕСКИ *і* ОБРІЙ.
ОВВА́ гай-га́й, де ж пак, нема́ дурни́х, *(!)* отако́ї!, *і*ᴾ забожи́сь! *(?)* овва́? спра́вді?.
ОВОЛОДІВА́ТИ *(чим)* /за-/, здобува́ти /ЗАХОПЛЮ-, ПРИВЛАСНЮ-, прибира́ти до рук/ *що*; *(чиєю увагою)* полони́- /заполо́нюва-/ *чию увагу*; *(собою)* опано́ву- себе́, бра́ти себе́ в ру́ки; *(ким)* обсіда́- /ОХОПЛЮВА-, ОБІЙМА- /по-/, нарина́- на, напада́- на/ *кого*; *(наукою)* ОПАНОВУВА- /поду́жува-, осяга́-/ *що*; *(жагою)* опосіда́-, *(жахом)* перепо́внюва-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **оволоді́ва́** с-и ♦, ра́дий оволоді́-, *с*ᴷ охопи́- [охопи́-душу злість], © + **я. заволоді́ва**;
ОВОЛОДІ́- ***ким*** обсі́с- /напа́с- на/ *кого* [**не́ю -дів жах** її обсі́в жах /на не́ї напа́в жах/].
О́ВОЧ плі́д;
О́ВОЧІ *(горо́ду)* горо́дина, *(саду)* садовина́, *с*ᴼ фру́кти.
ОГИ́ДА гидли́вість, ВІДРАЗА.
ОГИ́ДНИЙ ГИДКИЙ, ПАСКУДНИЙ, плюга́вий, *р.* обри́дний; *(вчинок)* гане́б-, пі́длий;
НАЙОГИ́ДНІШИЙ препаску́дний ◊.
ОГИ́ДНІТИ & оги́дніша-.
ОГИ́ДНУТИ > ОБРИДНУ- → ОБРИДАТИ.
ОГИНА́ТИСЯ пруча́-, бо́рса-, ОПИРА-, опина́-, *(- тварин)* норови́-; *(на праці)* ухиля́-, відкру́чува-, відми́кувати; *(без діла)* товкти́ся, крути́-, ТИНЯ-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-ється** с-и /схи́льний/

♦, огинáйло, $п^к$ відми́кливий, уни́кли-, ухи́льний, © ухиля́ючись + **я. опинається**.

ÓГИР > ЖЕРЕБЕЦЬ.

ОГЛУ́ШЛИВИЙ *с.* приголóмшли-, óглýшний, *(голос)* громоголóсий, громовлáдний.

ÓГЛЯД *(дія)* ♦ини, ♦áння, озирá-; $в^й$ парáд(а); *(митний)* обстéження, *с.* óбшук; *(хорих) г.* бáдання; *г.* позір [**під ♦ом** під пóзором] *(в газеті)* коментáр; **з /без/ -ду на що** /не/ зважáючи на /беручи́ до увáги/ *що*, з /без/ увáги на *що*; **без -ду на що** виключáючи /без увáги на/ *що*.

ОГЛЯДÁТИ обдивля́тися, о(б)зирáти, кружля́/води́-, перебігá-, шукá-/ очи́ма, ни́шпори- оком, *г.* обглядá-; *(що)* роззирáтися /розглядá-/ по *чому*; *(минуле)* розглядáти; *(хорих)* ОБСТЕЖУВА-; **я.** /$м^н$ **хто/ оглядá** с-и ♦, згóдний огля́ну-, огля́дáч, $п^к$ оглядóвий, ©;

ОГЛЯ́ДАНИЙ я. огля́дано ◊;

ОГЛЯДÁТИСЯ озирá-, *(округ)* розглядá-, роздивля́-, роззирá-; *(на що)* зважáти на, рахувáтися з, побóюва- /остерігá-/ *чого*; & $д^к$ заоглядá-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, змýшений огля́ну-, роз-зирáка, $п^к$ огля́дистий, огя́дливий, ©;

ОГЛЯ́НУТИСЯ *(круг себе)* оглéді- /роз-/ ◊.

ОГНЕВИ́Й, ОГНÉННИЙ, ÓГНИЩЕ, ОГÓНЬ > ВОГНЕВИЙ, ВОГНЕННИЙ і т. д.

ОГÓ(!) $ф^р$ ач! [♦, куди́ сягнýв!], ще й як [♦, як дéржить!]; $о^к$ ой-ой-óй, егéй, *г.* гу-гý!; *(!)* нáвіть так!?, поздоровля́ю!, $о^к$ нівро́ку!, *(відповідь на: а хіба є?)* ая́кже (ж)!;

ОГО-ГÓ! *(на початку мови)* нівро́ку (собі)!

ОГÓВТУВАТИ прибóрку-, приручáти, $о^к$ повертá- до тя́ми.

ОГÓВТУВАТИСЯ обвикáти, оббувáтися, освóюва-, адаптувá-, брáти себé в рýки; *(з нетями)* ОПАМ'ЯТОВУВАТИСЯ; *(розумніти)* дохóди- рóзуму, серйозні́ша-, поважні́-, брáтися за рóзум; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** 1./2. с-и ♦, огóвтуваний, 1. призвичáю-, адаптó-, 2. с-и очýнюватися, **± я. опритомнює**;

ОГÓВТАТИСЯ зайти́ в свої́ береги́ ◊.

ОГОЛÓШЕННЯ об'я́ва, повідóмлення, *г.* звідóмле-; *(догани)* ви́несе-, ви́словле-; *(дія ще)* оповіще-, оприлю́днe-, проголóше-.

ОГОЛÓШУВАТИ /роз-/, оповіщá-, повідомля́-, $у^р$ голоси́-, окликá-, оглашá-, *г.* заповідá-; *(вирок)* довóди- до відома, оприлю́днюва-, зачи́тува-; *(ким)* проголóшува-, нарікá- /об-/, називá-; *(догану)* винóси-, вислóвлюва-, */подяку ще/* складá-; **я.** /$м^н$ **хто/ оголóшує** с-и ♦, ради́й оголоси́-, оповíсник, віcтýн, вістови́й, $п^к$ сповіщáльний /опо-/, ©.

ОГÓЛЮВАТИ *(дерева)* роздягá-; *(дім)* опорожня́-; *(суть)* розкривá-; *(людей)* оббирá-; & ~я́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ює** с-и ♦, з-й оголи́-, ~ювач, $п^к$ ~ювальний, $с^к$ оголи́- [~и́-душу спóвідь], ©;

ОГОЛИ́ТИСЯ ви́голіти ◊; $д^{-1}$ ви́голілий.

ОГОРÓ/ДЖУВАТИ > ОБГОРОДЖУ-; *(од лиха)* $к^н$ захищáти, борони́-, охороня́-, убезпéчува-, берегти́, оберігá-, укривá-; **я. ~джує** 1. що горóдить, огорóджувач, $п^к$ межови́й [м. пéленг], 2. що захищá, с-и ♦, захисни́к. оборóнець, охорóн-, $п^к$ захисни́й, для зáхисту.

ОГОРÓЖА тин, горóжа, *(з дощок)* паркáн, дíлóвання, *(плетена)* пліт, *(жива)* живопліт, *(з ворин)* вори́ння, */дощинок/* штахéти, */лози/* лíса, *(кам'яна)* стінá, мур, *(гостроколий)* частокíл; *(що ділить)* перегорóжа; *(на даху)* парáпет.

ОГОРТÁТИ ОБГОРТАТИ; *(жагою)* перепóвнювати *кого*, ЗАВОЛОДІВАТИ *ким*.

ОГРІВÁННЯ опáле-, óпал, óгрів /обі-/, зігрíття.

ОГРІВ/ÁТИ /обі-, зі-, на-/, отéплю-; *(дім)* опáлю-; *(душу)* розрáджу-; *(києм)* уперíщу-, приголóмшу-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~á** с-и ♦, з-й огрí-, ~áч, ~áльник, ~áйло, $п^к$ ~ни́й, ~áль-, огрíйливий, ~ýщий, $с^к$ огрíй- [огрíй-душу спóгад], ©.

ÓГРІХ *(в оранці)* прóпуск; *(у ділі)* ВАДА, хи́ба, пóмилка; *м.* пóхибка.

ОГРÓМ бéзмір.

ОГРЯДНИ́Й дебéлий, кремéзний, оберéмкуватий, бегемóтис-; *(гладкий)* си́тий, товсти́й, опáсис-, повнотíлий; & огряднéнький.

ОГУ́ДА óсуд, ганьбá, гáна; *(обмова)* нáклеп; *(дія)* паплю́ження, огýдже-.

ОГУ́ДИНА (о)гýдиння, гарбузи́-, гýдина, óгуд.

ОДАЛІ́СКА *(в гаремі)* служни́ця, підлóжниця.

ОДВІ́ЧНО вік-у-вік; & відвíчно.

ОДВÓДИТИ; ОДВЕСТИ́: одведи́, Бóже, і заступи́! свят, свят, свят!

ОДЕКОЛÓН $ф^{-р}$ пахýща /*г.* колóнська/ водá.

ОДÉЖА > ОДЯГ.

ОДЕРЖИ́МИЙ *(чим)* опанóваний, перéйнятий.

ОДЕРЖИ́МІСТЬ перéйнят-, зацікавлен- ◊.

ОДÉРЖУВАТИ отри́му-, дістававáти, *р.* відбирá-; *(перевагу)* здобувá-, *(освіту)* /на-/, *(догану)* заробля́-, *(урожай)* збирá-; *(втіху)* мá-; **я.** /$м^н$ **хто/ одéржує** с-и ♦, ради́й одéржа-, надíлюваний *чим*, ОДЕРЖУВАЧ, ©.

ОДÉРЖУВАЧ відбирáч, $з^г$ відбóрець, *г.* відбирáтель; *(кореспонденції)* адресáт.

ОДИ́Н *д.* одéн, їдéн; *як і.* однá істóта, оди́н індивíд, одинáк, одини́ця, $ф^р$ осóба [що він за ♦?]; $п^к$ самóтній, одни́м-♦, однíсінький /*г.* однíсь-/, єди́ний, ♦-єди́ний, *с.* ♦-однíсінький, ♦-одинцéм, ♦, як пáлець, $ж^і$ однá-однéнька; *(дух)* $з^к$ той сáмий, однáковий; $ф^р$ неподíльний [однá сім'я́], яки́йсь, котри́- [в однíй хáті]; & $у^р$ єди́н; **о. в о.** *(переходити)* в óдний; **о. з óдним** *г.* ♦ з дрýгим; **о. на другий** ♦ на óдний; **о. при óднім** щíльно, впри́щерть, плечé-в-плечé; **не о., а** $о^к$ аж [там аж п'я́теро!];

ОДНÉ /ОДНÓ/: о. на о. вихóдить оди́н чорт,

що соба́ка, що хорт; **як одне́ ціле** як приши́тий [на коні, як приши́тий];

ОДНО́ГО: о. дня *(аж)* я́кось, **ні о. ра́зу** жо́дного /жоднісіньк-/ ра́зу.

ОДИНА́К *(ізольована істота)* одине́ць; *(у матері)* єди́ний син, оди́нчик.

ОДИ́Н-В-ОДИ́Н як оди́н, ОКО-В-ОКО, ко́лос-у-ко́лос, во́лос-у-во́лос, *(- коней)* кінь-у-кінь.

ОДИНИ́ЦЯ ци́фра /число́/ оди́н /1/; *(особа)* індиві́д(уум); *(штатна)* поса́да; *(бойова)* підро́зділ, з'є́днання, формо́ва-; *(єдина дочка)* одина́чка; *(кутів)* ГРАДУС, МІНУТА, СЕКУНДА; **грошова́ о.** грошови́й знак, *(України)* гри́вня, *(Англії)* фунт, *(США)* до́ляр, *(ЄС)* е́вро, *(Росії)* рубль, *(СССР)* карбо́ванець.

ОДИНО́КИЙ *(постріл)* ізольо́ваний, окре́мий, поодино́кий; ☺ сам *(оди́н)*, *(один)* як па́лець /як верства́ на шляху́, як били́на в по́лі/; *р.* само́тній; *г.* єди́ний.

ОДИНЦЕ́М по-оди́нці, по-одно́му; *(самому)* самото́ю.

О́ДІЖ, ОДІ́ННЯ > ОДЯГ.

ОДІО́ЗНИЙ неба́жа-, непри́йнятний, не при ха́ті зга́дуваний.

ОДІССЕ́Я > ПЕРИПЕТІЇ; & $б^{з}$ одисе́я.

ОДКРОВЕ́ННЯ *(Боже)* проро́цтво; *(у мить прозріння)* $к^{н}$ осява́ння, озорі-; *(грішника)* спо́відь; *(щось нове)* відкриття́; ± НАТХНЕННЯ.

ОДНА́К $с^{п}$ одна́че, проте́, але́, (а) втім, $о^{к}$ аж [аж ви́йшло навпаки́]; ***як*** $п^{р}$ все одно́.

ОДНА́КОВИЙ таки́й са́мий, одна́кий, ідентичний, *о.* з одно́го ті́ста (зро́бле-), *с.* однаковісінький; таки́й, як за́вжди; *(обсягом)* рі́вний;

ОДНА́КОВ/О все одно́, так чи та́к /іна́к/, ~ісінько, ба́йдуже, *о.* що *це* є, що *цього* нема́; *д.* одна́к(о), зарі́вно /на́-/; *(діяти)* в оди́н спо́сіб.

ОДНОБІ́ЧНИЙ $ф^{р}$ одноліні́й-, *(рух)* односторо́нній; *(вишкіл)* однобо́кий, вузьки́й, обме́жений; *(меч)* односіч-, одного́стрий.

ОДНОБО́ЖЖЯ монотеї́зм.

ОДНОБО́КИЙ *(меч +)* ОДНОБІЧНИЙ; ± ЗАЦИКЛЕ-.

ОДНОДУ́МЕЦЬ *(у політиці)* спільник, побрати́м; *(у вірі)* одновірець.

ОДНОЗВУ́ЧНИЙ одното́н-; *п.* одноманіт-; & однозву́кий; ± МОНОТОННИЙ.

ОДНОЗНА́ЧНИЙ недвозна́ч-, неряснозна́ч-; *(з чим)* одна́ковий, тото́жни[і]й, рівнова́ртий;

ОДНОЗНА́ЧНО *(як відповідь)* са́ме так ◊.

ОДНОКРО́ВНИЙ єдинокро́в-, одноплемін-.

ОДНО́ЛІТКА переве́сниця, рове́сниця, рівня.

ОДНО́ЛІТОК рове́сник /пере-/, однорі́ч-, рі́вня.

ОДНОМАНІ́ТНИЙ не різноманіт-, *з.* односта́й-; *(звук)* одното́н-, однозву́ч-, моното́н-, *(кольорит)* однoба́рвий; *(побут)* нудни́й, неціка́вий, рути́нний, сі́рий;

ОДНОМАНІ́ТНІСТЬ моното́нія ◊;

ОДНОМАНІ́ТНО на оди́н копи́л ◊.

ОДНОМА́СТИЙ одномáсний; *п.* однoба́рвий.

ОДНОПОВЕРХО́ВИЙ $ф^{р}$ па́рте́рний, $о^{к}$ однове́рхий.

ОДНОСЕ́ЛЕЦЬ односі́лець, $с^{о}$ односільча́нин.

ОДНОСТА́ЙНИЙ дру́жній, солідáрний, *(гурт)* весь, як оди́н, *г.* однозгі́дний; *(нарід)* єди́-, неподіль-; *(осуд)* зага́ль-, *(- ухвалу)* одноголо́с-;

ОДНОСТА́ЙНО водно́сталь, як оди́н, водно́, односе́рд-, плече́-в-плече́, в оди́н го́лос /шку́ру/ ◊;

ОДНО/СТА́ЙНІСТЬ ~се́рдя, є́дність; зго́да ◊.

ОДНОЧА́СНО /рівно-/, водно́час, разазо́м, одноразо́во, водно́раз, синхро́нно, за раз [сім діл за раз]; *(сказати)* в одне́ сло́во, РАЗОМ.

ОДОЛА́РЕНИЙ обе́рнутий на доля́ри.

ОДОРО́БАЛО *(предмет)* махи́ня; ☺ НЕЗГРАБА, чвала́й; & одоро́бло, доро́бало.

О́ДПОВІДЬ > ВІДСІЧ; & одповіддя.

ОДРА́ЗУ *г.* нара́з.

ОДРУ́ЖЕННЯ шлюб, вінча́ння, побра́-, віне́ць, $о^{к}$ па́ртія, *ф.* женя́чка; *(дія)* весі́лля $/м^{н}$ -лля́/.

ОДРУ́ЖУВАТИ вінча́ти, парува́ти; *(його)* ЖЕНИТИ; *(її)* віддава́ти за́між, віддава́ти;

ОДРУ́ЖЕНИЙ пошлю́бле-, сіме́й-, *(він)* жона́тий, оже́нений, $ж^{і}$ одру́жена, за́міжня ◊.

ОДРУ́ЖУВАТИСЯ вінча́тися, дружи́-, бра́-, іти́ /става́-/ до шлю́бу, бра́- шлюб, парува́тися, *(в загсі)* розпи́сува-, *(йому ще)* жени́-, приво́дити жінку в ха́ту, *(їй)* вихо́ди- за́між, віддава́тися; **я.** $/м^{н}$ **хто/ -ється** одру́жуваний, оже́ню-, молоди́к, *е.* князь, $п^{к}$ молоди́й /-а́/, наре́че́ний /-а/, $п^{-о}$ зару́че- /-а/, обві́нча- /-а/, ©;

ОДРУЖИ́ТИСЯ звінча́-, побра́-, *е.* на рушнику́ ста́-, *(в загсі)* зареєструва́-, розписа́ти-, *(їй ще)* зав'яза́ти голо́ву /ко́су, світ/, *(йому ще)* оже-ни́тися ◊.

ОДУ́ЖУ/ВАТИ /ви-/, става́- на но́ги, окли́гу-, очу́ню- /ви-/, прихо́ди- /поверта́-/ до здоро́в'я, вичу́хуватися; - *тварин)* вихо́джу-; **я.** $/м^{н}$ **хто/** ~є с-и ♦, *(вже)* підліко́ваний, *(вже)* ма́йже здоро́вий /відхворі́лий, ви́дужа-, відхля́-/, деда́лі здоровіший, $о^{к}$ підздоро́вий, вже-на-нога́х, © ~ючи;

ОДУ́ЖАТИ ви́лізти на ряст, відхля́ти ◊.

О́ДУР одурі́ння, запа́мороче-, очмані-, дур; **до о́дуру** до одурі́ння, **± до упаду** /> УПАД/.

ОДУРМА́НЮВАТИ дурма́ни-, ЗАПАМОРОЧУВА-, знетя́млюва-, П'ЯНИ-, тума́ни- ро́зум, забива́- па́мороки; *(язиком)* заду́рюва-; **я.** $/м^{н}$ **хто/ дурма́нить** с-и ♦, з-й задурма́ни-, задури́голова, заду́рювач *(голів)*, $п^{к}$ дурма́нний, заду́рливий /о-/, запа́морочли-, дурма́нли-, *(запах)* п'янки́й, для задурма́нення, ©.

ОДУ́РЮВАТИ ОБДУРЮВАТИ; *(дурманити)*

ОДУРМАНЮВАТИ.

ОДУ́Т(Л)ИЙ ОБРЕЗКЛИЙ, *д.* заду́тий; *(тілом)* товсти́й, опа́систий; *(від сну)* оспа́лий; *(- губи)* розпу́х- /на-/, набря́к-; & оду́т(л)енький.

ОДУХОТВОРЯ́ТИ *(твір)* оживля́-; *(творця)* окриля́-, надиха́-, насна́жува-, збага́чува- ду́хом; *(обличчя)* осява́-, ушляхе́тнюва-, окриля́- ду́хом; & *г.* одухо́влюва-; **я. одухотворя́ = я. надиха** + духотво́рчий, духоно́сний;

ОДУХОТВО́РЕНИЙ окри́ле- /БАГАТИЙ/ ду́хом; **-не обли́ччя** окри́ле- ду́хом обли́ччя.

ОДЧАЙДУ́Х одча́йдуша, ризика́нт, газардови́к.

О́ДЯГ о́діж, оде́жа, у́бра́ння́, убо́ри /$о^д$ убі́р/, $у^р$ ша́ти, оді́ння, *(робочий)* ро́ба, $з^н$ ЛАХИ, *д.* одя́га́нка, убра́н-, убе́ря, одяга́ло, о́діво, о́дяга, фанти́на, *з.* пла́ття, плахі́-, *(одної особи)* $к^н$ ґардеро́б(а), туале́т(а); *(народній)* но́ша, стрі́й; *(уніформа)* однострі́й; & $п^к$ *о́дяжний.

ОДЯГ/А́ТИ /зо-/, убира́-, *(пишно)* обряджа́- /ви-/, $у^р$ облача́-, *д.* одіва́-, *(на що)* надяга́-, натяга́-, нацу́плюва-; *(на ніс)* наклада́-; *(зброю)* чіпля́-, віша-; *(асфальтом)* покрива́-; **я. /$м^н$ хто/ ~а́** с-и ♦, з-й ~ти́, *(вже)* ма́йже ОДЯГНУТИЙ, ~а́ч, $ж^і$ одяги́ня, $п^к$ одяго́вий, о́дяжний, оде́ж-, ©;

ОДЯГА́ТИСЯ *г.* строї́-, пристро́юва- ◊; *(пишно)* виряджа́-; **я. /$м^н$ хто/ -є́ться** с-и ♦, зму́шений одягти́ся, одя́ганий, уби́ра-, ©;

ОДЯ́ГНУТИЙ /в-/, у́браний, вдя́гне-, $з^г$ пристро́є-, *(пишно)* /ви́-/, *д.* одя́г-; $м^н$ повдя́га́ні, повби́ра-; & одя́гнений; **о. в зело́** зеленоша́т-.

ОЖВА́В/ЛЮВАТИ; ОЖВА́ВІ- $д^{-1}$ ~ілий, ~лений, Ø;

ОЖВА́ВЛЕНИЙ & $с^{п1}$ ожва́вленіший.

О́ЖЕЛЕДЬ ожеле́диця, *д.* ожеле́да, ко́взе́лиця.

ОЖИВА́ТИ воскреса́-; *(- надію)* відро́джуватися, відно́влюва-, відновля́-; *(в уяві)* постава́ти; *(- природу)* віджива́-, пробу́джуватися, прокида́-; **я. /$м^н$ хто/ ожива́** с-и ♦, ожи́ваний, покли́ка- до життя́, відро́джува-, відно́влю-, відтво́рю-, гото́вий ожи́ти, ма́йже воскре́слий, $п^к$ воскресе́нний, воскресу́щий, ©;

ОЖИ́ТИ $д^{-1}$ воскре́слий, $к^н$ ожи́лий ◊, Ø;

ОЖИВІ́ТИ оживи́тися ◊; $д^{-1}$ оживі́лий ◊.

ОЖИВЛЯ́ТИ /від-/, воскреша́-; *(забуте)* відтво́рюва-, відсві́жува-; *(пустелю)* буди́- зі сну /до життя́/, спо́внюва- життя́м; & ожи́влю-; **я. /$м^н$ хто/ віджив́ля́ /воскреша́/** с-и ♦, з-й оживи́-, воскреси́тель, $п^к$ віджив́ни́й, живода́й-, воскре́с-, живлю́щий, $м^а$ реаніма́ційний, $ф^{-р}$ */- воду/* живу́щий, живи́й, ©.

ОЗБРО́ЮВАТИ *(військо)* збро́ї-; *(проти)* настре́нчува-; *(знанням)* прище́плю- *що*; *(технікою)* обла́дну- осна́щу-, забезпе́чу-, спорядж-а́ти; **я. /$м^н$ хто/ озбро́ює** с-и ♦, з-й озбро́ї-, озбро́ювач, $п^к$ озбро́йчий, озбро́йний, озбро́йливий, ©;

ОЗБРО́ЇТИ ви́збро́їти ◊;

ОЗБРО́ЄНИЙ /ви́-/ ◊; **о. з голови́ до ніг ♦**, як до бо́ю.

ОЗДО́БА прикра́са; *(з однакових візерунків)* орна́ме́нт; *(вистави)* декора́ція; *(з пір'я)* плюма́ж; *(піхов меча)* о́бкладка; *(науки)* **п.** окра́са, го́рдість, **п.** перли́на; *(дія)* оздо́блення;

ОЗДО́БИ коштовності, **р.** ша́ти ◊.

ОЗДО́Б/ЛЮВАТИ прикраша́-, краси́-, декорува́-, *о.* додава́- краси́, $п^о$ окраша́-; *(зіллям)* обма́юва- /за-/, КВІТЧА-, *(орнаментом)* орнаментува́-; & ~ля́-; **я. /$м^н$ хто/ ~лює** с-и ♦, покли́каний прикраси́-, ~лювач, прикра́шу-, заквітчу-, зама́ю-, $п^к$ ~чий, ~лювальний, декорати́в-, ©.

ОЗДОРО́В/ЛЮВАТИ, ~ЛЯ́- *(кого)* підправля́- здоро́в'я *кому; (становище)* полі́пшува-; *(атмосферу)* прочища́-, нормалізува́-; **я. /$м^н$ хто/ ~лює** с-и ♦, з-й ~и-, ~лювач, $п^к$ ~чий, здорово-да́йний, *г.* здорове́ль-, *(курс)* для ~лення, ©.

ОЗДОРО́ВЧИЙ *г.* здорове́льний.

ОЗЕЛЕН/Я́ТИСЯ ~́юва- /роз-/, вкрива́- зело́м.

О́ЗЕРО *(в центрі острова)* ляґу́на; & озе́рце́, озе́ре́чко, озеря́.

ОЗИВА́ТИСЯ /ОБЗИ-/ /від-/, відгу́кува-, оклика́-, відлу́нювати, *(- тварин і о́)* подава́- го́лос, $ф^р$ реаґува́-, *д.* відкли́ку-; *(в душі)* знахо́ди- відгук; *(до кого)* зверта́тися; *(словом)* прохо́плюва-, промовля́ти *що*; *(голосом)* луна́-, розляга́тися; *(- кров)* прокида́-, дава́- взнаки́, виявля́-; **о. луно́ю** відлу́нювати; **я. /$м^н$ хто/ -є́ться** ози́ваний, відлу́ню-, с-и ♦, ра́дий озва́-, гото́вий відгукну́-, $п^к$ лунки́й, *с.* столу́нний, ©;

О(БІ)ЗВА́- *(до кого)* сказа́ти сло́во ◊, *(- гаї)* загомоні́-.

ОЗИМИНА́ > ВРУНА.

ОЗИРА́ТИ(СЯ) > ОГЛЯДАТИ(СЯ); **живи́ й озира́йся** тре́ба бу́ти на сторо́жі.

ОЗІЯ́ будо́ва-монстр; & о́зіїще.

ОЗЛИДНІ́ЛИЙ > ЗБІДНІЛИЙ.

О́ЗНА́КА прикме́та, ри́са, власти́вість, особли́в-, *з.* о́знак, *д.* по́знака; *(хисту)* по́вів, ПРИЗВІСТКА; *(життя)* сві́дчення, пока́зни́к, про́яв; *(символ)* знак, емблє́ма.

ОЗНАЧА́ТИ зна́чи-, *(з $н^{ст}$ $с^л$ що)* сві́дчи-, вка́зува-; *г.* визнача́-; **я. означа́** вжи́тий на озна́чення /для озна́че-, із зна́ченням/, $п^к$ означа́льний /ви-/, © ма́ючи зна́чення.

ОЗНА́ЧУВАТИ познача́-, зна́чи́-; *г.* визнача́-; **я. озна́чує** 1. **я. познача**, 2. **я. визнача**.

ОЗНО́Б $с^а$ *у.* дрижаки́, тря́сця, трясу́чка.

ОЗОЛО́ЧУВАТИ *(сонцем)* золоти́-, осява́-, опромі́ню-, забáрвлю- зо́лотом; *(кого)* обдаро́ву-, збага́чу-, роби́ти бага́тим;

ОЗОЛОТИ́ТИСЯ роззолоти́тися ◊.

ОЙ! ах!; $з^{-н}$ блага́ю!, заклина́ю!, попереджа́ю! [не лізь, ой, не лізь!], диви́! [ой, яка́ пта́шка!], *(з*

$н^{ст}$ ч. ні) це вже певно [її вже не побачиш, ой, ні!]; **ой, чи так?** Справді?; **ой, як /який/** дуже [ой, як далеко!, ой, який довгий!];

ОЙ-ОЙ-ОЙ ого-го [ой-ой-ой скільки!].

ОЙКАТИ каза- 'ой', $ф^р$ охка-, **я.** /$м^н$ **хто/ ойка** с-и ♦, ойкало, © ойкаючи;

ОЙКНУ- *о.* сплесну- /вдари- в поли/ руками ◊.

ОКАЗІЙНИЙ принагідний, $п^{-о}$ випадковий.

ОКАЗІЯ випадок, подія, ПРИГОДА, *с.* ЧП; *(слушний час)* нагода; ***п.*** випадковий транспорт; **що за о.?!** що за чортівня?!

ОКАТИЙ > БАНЬКАТИЙ.

ОКАЯННИЙ гріш-, гріхов-, нечестивий; *(вітер)* злий, лютий, недобрий, неприємний; *л.* (про)-клятий, трикля-, проклятущий.

ОКЕАН *д.* окіян, *ж.* велика калабаня; МОРЕ; ***п.*** незмірінь, безмежжя, безкрайність; *(міра)* БЕЗЛІЧ [**о.** дум]; & $п^к$ *океанічний [*н.* краєвид].

ОКИСНЕННЯ оксидація, $с^о$ окислення.

ОКІЛ околиця; ***р.*** коло, оточення, товариство, середовище; *г.* $ґ^г$. округа; ± ОКОЛИЦЯ.

ОКІП *(рів)* закіп; *(на фронті)* шанець, $с^о$ окоп.

ОКЛАД компрес; *(ікони)* оправа, оздоба.

ОКЛАД *(службовця)* зарплатня.

ОКЛИГУВАТИ > ОДУЖУВА-; іти на поправку, $о^к$ набира- ваги, оброста- тілом /ситтю/;

ОКЛИГАТИ $ф^р$ віддихатися, $з^г$ вигаразди-, *(після голоду)* відживи-, *(від травми)* вичуха-.

ОКЛИК вигук, поклик, гукання; зверта-.

ОКО *(лихе)* погляд, *(фахівця)* зір; *(за ким)* ДОГЛЯД; & очко; **на о.** приблизно; **про людське о.** щоб відвести очі, для годиться /меблів/;

ОЧІ $з^н$ БАНЬКИ, сліпи, /*викочені*/ вирла, буркала; & оченята, очиці, очиська; **глибоко занурені о.** ямкуваті ♦; **за гарні о.** за хороші ♦; **дивлячись великими очим/а** $о^к$ великооко; **з раєм щастя в очах** з повними любови ~а; **їсти /поїда-/ ~а *кого*** не відводи- очей від *кого*.

ОКО-В-ОКО *(зійтися)* ВІЧ-НА-ВІЧ, ніс-у-ніс, в чотири ока, один-на-один; *(схожий)* волос-у-в., голос-у-г., як дві краплі води, по-сіямськи; (- *мову*/ слово-в-с., ± ОДИН-В-ОДИН.

ОКОЗАМИЛЮВАННЯ блеф, збивання з пантелику, забива- баків, введе- в оману, містифікація.

ОКОЗАМИЛЮВАЧ містифікатор, забивач баків, спантеличувач, *п.* ілюзіоніст.

ОКОЛИЦЯ *(села)* куток; *(міста)* передмістя; *(із $с^л$ уся)* округа, околія, около, окіл; ± МІСЦЕВІСТЬ; *(кашкета)* околичка.

ОКОЛИШНІЙ /нав-, дов-/, сусід-, *р.* окільний; ***р.*** зовнішній.

ОКОМІР & *рівномір /*що рівно міряє*/.

ОКОШАТИСЯ *р!*; ОКОШИТИСЯ отабори-, стати кошем /наметом /табор-/; ***п.*** оселитися, *ф.* окубли-; *(на кому)* позначи-, відби-, впасти на *кого*, $у^р$ воздатися *кому*; *(на чому)* скінчи-, припини-.

ОКРАДАТИ *(труп)* збезчещувати.

ОКРАДЕНИЙ *(труп)* збезчещений.

ОКРАЄЦЬ *(хліба)* > СКИБКА, *г.* шкірка; *(даху)* ***р.*** край, окрайок; & окрайчик.

ОКРАСА прикраса, оздоба; *(літератури)* ***п.*** гордість, слава, *п.* перлина; **о. програми** серце /головна точка, шпік, родзинка, цікавин-/ програми; **о. сезону** родзинка сезону.

ОКРЕМИЙ осібний, *з.* опріч-, *д.* окром-; *(хутір)* відруб-, ізольова-, відокремле-; *(фонд)* спеціяль-, особливий; *(кадр)* поодинокий; *(взятий окремо)* окремішній, сам по собі, сам собою;

ОКРЕМО нарізно, ізольовано ◊; *(діяти)* поодинці, не разом, не при купі;

ОКРЕМІСТЬ осібність ◊; & окремішність.

ОКРЕМІШНІЙ 1. своєрідний, особливий, відособлений, 2. ОКРЕМИЙ.

ОКРЕСЛЕНІСТЬ визначеність, конкретика.

О/КРЕСЛЮВАТИ *(талію)* /під-/; *(коло тем)* визнача-; *(образи)* зobража-, змальовува-, опису-; *(факт)* характеризувати; & об~; **я.** /$м^н$ **хто/ окреслює** с-и ♦, з-й окресли-, окреслювач, ©, ± **що визнача**;

ОКРЕСЛЮВАТИСЯ *(в уяві)* проростати; ◊.

ОКРИЛ/ЯТИ *(серце)* надиха-, наснажувати, *(кого ще)* збагачу- духом, розгортати /*ф.* пришива-/ крила *кому*; *(творця)* одухотворя-; & ~юва-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~я = я. надиха, я. одухотворя**.

ОКРИЛЯТИСЯ воскресати душею, набиратися духу, $п^о$ крилаті- ◊; ± ОДУХОТВОРЯТИ + СЯ.

ОКРИЛИТИСЯ приодушеви-, почути крила ◊.

ОКРІП кип'яч, вар, $с^о$ кип'яток; *(рослина)* кріп.

ОКРУГА ОКОЛИЦЯ; *(адміністративна)* $ґ^г$ повіт, $с^у$ район, *(у ряді країн)* дистрикт, *(у Швайцарії)* кантон, *(в Англії)* графство.

ОКРУГЛИЙ круг-, круглястий, округлений, опуклий, опукуватий; *(жест)* м'який, не різкий; & кругловатий, круглува-, круглявий.

ОКСАМИТОВИЙ з оксамиту, оксамитний; *(-очі)* шовковий; *(звук)* м'який, приємний.

ОКСЮМОРОН > ЗВОРОТ; & оксиморон, $п^к$ *оксюморонний.

ОКУЛІСТ офтал($с^о$ ь)молог, очний лікар, очник.

ОКУЛЯРИ *(без дужок)* пенсне, *(з ручкою)* льорнет, $с^о$ лорнет, *(на одне око)* монокль.

ОКУПАНТ загарбник, займанець, наїзник, наїздець, поневолювач, $ґ^р$ "визволитель".

ОКУПАТИ $с^о$ *(витрати)* *у.* виплачувати /о-/.

ОКУПАТИСЯ $с^о$ *у.* виплачуватися /о-/.

ОКУПАЦІЯ займанщина, поневолення, $ґ^р$ "визволення"; ± АҐРЕСІЯ.

ОЛЕНЬ лань, лось; *ф.* рогатий; & оленець, олениця, оленя.

ОЛИВА *(плід)* оливка, $с^о$ маслина; *(дерево)* олив-

кове де́рево; *р.* масти́ло; *б*[3] олія, олі́й; *г.* на́фта, гас.

ОЛИ́ВКОВИЙ оли́вний; *(колір)* світлобу́рий, *г.* бро́нзо́вий, *с*[о] світлокори́чне-.

ОЛИ́ВНИЙ *(кущ)* оли́вковий; *(- лямпу)* га́со-.

О́ЛИВО *с*[о] свине́ць.

ОЛИВ'Я́НИЙ *(предмет)* з о́лива, *с*[о] свинце́вий; *(колір)* темиосі́рий; *(погляд)* тьмя́ний, невира́з-; *(- тишу)* важки́й, гнітю́чий.

ОЛІГА́РХІЯ панівни́й кла́с /кля́са, еліта, ма́фія, кліка/; *з*[н] верхівка, владомо́жці; *(фінансова)* грошови́тий клас /кля́са/.

ОЛІ́ЙНИЦЯ олі́йня, *с*[о] олі́йний /олі́йницький/ заво́д; ☺ продавчи́ня олії.

ОЛІМПІ́ЙСЬКИЙ *(спокій)* (г)елленісти́чний.

ОЛІМПІА́ДА > ЗМАГАННЯ.

ОЛІ́ФА > ОЛІЯ.

ОЛІ́Я *(конопляна)* олі́й; *(оливкова)* оли́ва; *(варена)* оліфа; *м*[-о] олі́йна фа́рба; *з.* масти́ло.

ОМА́НА міра́ж, ілю́зія, ма́риво, *г.* злу́да; *(хибне уявлення) з.* за́блуд; *(нечесність)* ОБЛУДА, обма́н, *р.* о́бду́р *(ж*[і]*)*.

ОМА́НЛИВИЙ ома́нний, облу́д-, облу́дливий, *г.* злу́дний, *с*[о] обма́нливий; *(мир)* уя́вний, ілюзо́р-, прима́р-, *г.* спови́д-.

ОН от [♦ що]; **он (воно) що!** так ось у чім річ!; **он же** так, наприклад [**он же в Ри́мі** так, у Ри́мі]; **он як!** *(- диво)* оце́ так так!, */повчально/* а ти /Ви/ ду́мав /-али/?!; **аж-о́н-як** ду́же [аж-о́н-як до ре́чі].

О́НДЕ *ч.* он, *(трохи далі)* он-о́н, он-он-о́н; **як** *п*[р] там, отам; & о́ндечки, *д.* ге́ндечки.

О́НИЙ: у дні о́ні коли́сь.

ОНО́ВЛЕННЯ /по-, від-/; & обно́влення.

ОНОВЛЯ́ТИ, ОНО́ВЛЮВАТИ > ОБНОВЛЯ-.

ОПАД/А́ТИ /від-/, не трима́тися; *(- листя)* обсипа́-, па́дати; */краплі/* спада́-; */одяг/* обвиса́-; *(на дно)* спуска́тися /о-/; *(- голову)* схиля́-; */росу/* (о)сіда́ти; */опух/* стуха́-; */щоки/* запада́-; */людей/* спада́- з тіла, ху́дну-; *(духом)* *і*[д] упада́на ду́сі; *(- злидні)* обсіда́- *кого*; */страх/* ОХОПЛЮВА-; **я.** */м*[н] **хто/ ~а́** с-и ♦, з-й опа́с-, *п*[к] *(- листя)* па́дошній, па́далиш-, осін-, зів'ялий, обі́рваний вітром, */мряку/* щора́з густіший, ©;

ОПА́СТИ оточи́-, оплу́та-, *з.* опрягти́ ◊.

О́ПА́Л *(дія)* ОПАЛЕННЯ; *(матеріял)* ПАЛИВО; *(душевний стан)* ЗАПАЛ.

ОПА́ЛЕННЯ огріва́ння, о́па́л, *о*[к] о́грів.

ОПА́ЛЮВАТИ і ОБПА́- *(вогнем)* обсма́люва-, *(жаром)* обдава́-, обма́хува-, обпіка́-; *(вітром)* обві́трюва-, *(сонцем)* осма́люва-, *(словом)* приголо́мшува-; **я. обпа́лює = я. смалить**;

ОПА́ЛЮВАТИ *т*[к] огрів/а́-; **я.** */м*[н] **хто/ опа́лює** с-и ♦, з-й огрі-, опа́лювач, ~а́ч, гру́бник, пічку́р, кочега́р, *п*[к] ~́чий, ~у́щий, ~а́льний, опа́люваль-, ©.

ОПА́ЛЬНИЙ *з*[н] упослі́джений, *і.* ізго́й, па́рія.

ОПАМ'ЯТО́ВУВАТИСЯ ОПРИТОМНЮВА-, отя́млюва-, очу́нювати, прито́мні-, поверта́тися до тя́ми /життя́/, прихо́дити до па́м'яті; *(тверезіти)* оду́муватися, бра́- за ро́зум;

ОПАМ'ЯТА́ТИСЯ отя́ми- /с-/, очу́няти, прочу́ма- /о-/, очу́титися, *ф.* очу́ха- /ви́-/, *(від подиву)* вийти з ди́ва; схамену́тися /о-/, прийти́ до глу́зду /па́м'яті/, *д.* охану́тися ◊.

ОПАНО́ВУВАТИ *(науки)* ОВОЛОДІВА- *чим*, о-сяга́- /засво́юва-/ *що*; *(силою)* заволоді́ва́ *чим*, захо́плюва- /зага́рбу-, підпорядко́ву-, підкоря́ти; *р.* дола́-, перемага́-; *(себе)* бра́- **в ру́ки**; *(- г- нів +)* ОХОПЛЮВА-, обійма́-, окрива́-, о-горта́-; *(житло)* обжива-; **я.** */м*[н] **хто/ опано́вує** с-и ≈, ра́дий опанува́-;

ОПАНУВА́ТИ *(себе)* взя́- в ру́ки ◊, *(науку) ф.* налига́-;

ОПАНУВА́ТИСЯ взя́ти себе́ в ру́ки;

ОПАНО́ВАНИЙ *д*[-1] засво́є- ◊; *о*[к] з-й запанува́ти над собо́ю;

ОПАХА́ЛО > ВІЯЛО

ОПА́СИСТИЙ > ОГРЯДНИЙ.

ОПА́СКА пере́в'язь, *п.* бандеро́ль; *(жалобна)* креп.

ОПЕРАТИ́ВНИЙ *м*[а] хірургі́ч-; *(крок)* своєча́с-; *(штаб)* ді́йови́й; *(загін)* летю́чий.

ОПЕРАТИ́ВНИК & *ж*[н] о́пер.

ОПЕРА́ЦІЯ *в*[й] а́кція, */швидка/* рейд; *(виробнича)* процеду́ра; *(хірурга)* втруча́ння; *(аритметична)* дія; *(комерційна)* купівля-про́даж, */нечесна/* ґешефт, ша́хер-ма́хер, оборудка, махіна́ція, комбіна́-, МАНІПУЛЯ-, *с.* АФЕРА.

ОПЕРІ́З/УВАТИ /під-/, *(мечем)* опаса́-, опа́сува-; *(що чим)* обвива́- /опо-/; *(лісом)* ОТОЧУ-, огина́ти; *(стан)* перевива́-; *(пугою)* оперіщу-; **я.** */м*[н] **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й опереза́-, *ф*[р] *(н. рельєф)* просте́ртий по́ясом, *п*[к] *м*[а] поясува́тий [лиша́й] *т.* ~увальний, © ~уючи, **± я. оточує**.

ОПЕРТЯ́ /під-/, підпо́ра, підва́лина, опо́ра; *(в житті)* за́хист, по́міч, допомо́га, підтримка, *п.* плече́, рука́.

ОПЕР/УВА́ТИ *м*[а] роби́- опера́цію *кому*; *(проти кого)* дія-; *(чим)* ору́дува-, маніпулюва́-, послуго́вуватися, *(грішми)* оберта́ти; **я.** */м*[н] **хто/ ~у́є** с-и ♦, з-й про♦, опера́тор, операціоні́ст, викона́вець ~а́ції, *п*[к] ~аці́йний [о. лікар], ©.

ОПЕ́ЦЬКУВАТИЙ > ПРИСАДКУВАТИЙ.

ОПЕ́ЦЬОК *(дитя)* окле́цьок, бе́цман, *(дорослий)* карду́пель, куца́к; *ж*[м] ДИТИНА.

ОПИНА́ТИСЯ ОГИНА-, змага́-, *(словесно)* спереча́-; *д.* запина́-; **я.** */м*[н] **хто/ -ється** 1. упертю́х, *п*[к] упе́ртий, затя́-, *о.* кам'я́ний, 2. с-и /схи́льний/ ♦, метки́й, щоб не роби́ти, відми́куваний, **± що огинається**.

ОПИНЯ́ТИСЯ потрапля́ти; *(при кім)* з'явля́тися;

*жс*ᴹ зупиня́-; **я. -ється = я. потрапля;**

ОПИНИ́ТИСЯ знайти́ся [о. у кише́ні] ◊.

ОПИРА́ТИСЯ /С-/ *(на кого)* поклада́-; *(на чім)* ґрунтува́-, базува́-; *(опиратися)* чини́- о́пір /*г. б.* спро́тив/, дава́- бій, протидія-, протибо́рствува-, протистоя́-, опина́йся, ОГИНА-, *с.* пруча́- рука́ми й ногá-, *жс*ᴹ комизи́-, брика́-, *о.* пока́зувати ро́ги, скака́- ца́па, *з.* огуря́тися; *(рутині) о.* пливти́ про́ти течії; **я.** /*м*ᴴ **хто/-ється** 1. **я. спирається**, 2. с-и ♦, змý́шений чини́ти о́пір, противо́рець, боре́ць про́ти *чого*, пла́ве́ць про́ти течії, брика́йло, *п*ᴷ *р.* опірний, відпо́р-, протибо́рчий, *с.* найвідпо́рніший, *о.* брикли́вий, *о*ᴷ протиді́йли-, ©;

ОПЕ́РТИСЯ вчини́ти о́пір [**не опре́ться** не учи́нить о́пору].

О́ПИС *(усний)* ОПОВІДАННЯ, *(образний)* ЗОБРАЖЕ-; *у*ᶾ опи́сува-, відтво́ре-, змальо́вува-, © де, коли́, що і як; *(рис)* ХАРАКТЕРИСТИКА; *(речей)* пере́лік, спи́сок, реє́стр, /*дія*/ о́блік, реєстра́ція; **під час ♦у** *чого* опи́суючи *що*.

ОПИ́СУВАТИ *(усно)* ОПОВІДА- *(образно ще)* зобража́-, відтво́рюва-, змальо́вува-, перено́си- на папір, *о*ᴷ портретува́-; *(вдачу)* характеризува́-; *(речі)* спи́су- /пере-/, реєструва́-, /*за борги*/ наклада́- аре́шт, цінува́ти, оціню-; *(коло)* окре́слю-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ опи́сує** с-и ♦, покли́каний описа́-, описо́вець, письме́нник, *(речі)* цінува́ль-, *п*ᴷ описо́вий, образотво́рчий; /*речі*/ поціно́вчий, цінува́льний, *м.* окре́слюваль-, *ф*ᴾ де опи́сано [твір, де о. війну́], ©;

ОПИСА́-: о. ко́ло зроби- к., перекрути́тися; **перо́ не го́дне о. /я. го́ді о./** неописа́нний, © тре́ба було́ ба́чи-.

О́ПИТ *(дія)* опи́тування /роз-, пере-/; *б*ᶾ до́пит, *с*ᵒ дізна́ння.

ОПИ́ТУВАТИ *(людей)* /роз-/, *(по черзі)* /пере-/, пита́-; *(учня)* екзаменува́-, роби́- і́спит *кому*; *(у слідстві)* допи́тува-, бра́- до́пит; **я.** /*м*ᴴ **хто/ опи́тує** с-и ♦, ра́дий опита́-, опи́тувач /до-/, *п*ᴷ опи́тувальний /до-, пере-/, *д.* допита́цький, ©.

ОПІВДНІ[Я] опо́лудні, о 12 *(годи́ні)* дня, в обід.

ОПІВНОЧІ опівніч /в-/, впівно́чі, о 12 *(годи́ні)* но́чі; ± УНОЧІ.

ОПІЗНЮВАТИСЯ /за-, с-, при-/, опізня́-; **я. опізнюється = я. спізнюється**.

О́ПІУМ, *х*ᵃ **О́ПІЙ** *(дурман) у*ᶾ нарко́тик, *д.* дурлени́на; & *м*ᴴ *к*ᴴ опі́яти.

О́ПІК опе́чина.

ОПІ́КА опікування, піклува́- про, до́гляд *чого*, *с.* контро́ль, на́гляд, патрона́т; *ю.* опіку́нство; ± БЛАТ.

ОПІКА́ТИ *(вогнем)* ос(ш)ма́лювати, обпа́лю-; *(окропом)* об[ш]па́рю-; **я. опіка́ = я. опалює**.

ОПІ́КУВАТИСЯ *(чим)* піклува́- /дба́ти/ про *що*, догляда́-, контролюва́-, ма́- у своїй опіці /під опікою/, патронува́-, *с*ᵒ *б.* опікува́- /опіка́-/ *що*; *(ким)* протеґува́- *кому*, трима́- опіку над *ким*; *(як опікун)* опіку́нствува- над *ким*; **я.** /*м*ᴴ **хто/ -ється** с-и ♦, покли́каний за♦, ОПІКУН, засту́пник, *п*ᴷ опіку́нчий, опікувальний, для опіки, захисни́й /протекцій-/ для *чого*, ©;

ЗАОПІ́КУВА- *ким* взя́ти під опіку *кого*; ◊.

ОПІКУ́Н проте́ктор, захисни́к, патро́н, *н*ᴵ *(імперець)* патерналіст, *(мистецтв)* мецена́т.

ОПІ́НІЯ *г. (громадська)* ду́мка; *(- що)* то́чка зо́ру /ба́чення/, по́гляд; ± ПОЗИЦІЯ.

О́ПІР протидія, *г. з*ᴾ спро́тив, відпір /*р*ᵉ –о́ру/; *з*ᴿ відпо́рність, опірн-; ± ОПОЗИЦІЯ.

ОПІСЛЯ́ аж ізго́дом, *(аж)* по́тім, *(аж)* пізніше, *д.* *(на)*впісля́, *(аж)* пото́му; *(значно пізніше)* аж по́тім-по́тім.

ОПЛА́К/УВАТИ обмива́- слізьми́; *(небіжчика)* пла́ка- /побива́тися/ над; *(долю)* нарікáти на; **я.** /*м*ᴴ **хто/ ~ує** с-и ♦, гото́вий ~а-, ~увач, *п*ᴷ тужли́вий, жалісли́-, плаку́чий, сумови́тий, ©.

ОПЛА́ТА *(за що)* пла́та, *(внесок)* спла́та, *г.* впла́та, ра́та; *(встановлена урядом)* тариф.

ОПЛА́ЧЕНИЙ /за-, ви́-, с-/, *о*ᴷ пропла́чений.

ОПЛА́Ч/УВАТИ плати́- за; *(податки)* спла́чува- /ви-, *о*ᴷ про-/; **я.** /*м*ᴴ **хто/ ~ує** с-и плати́- за, з-й заплати́- за, платій, платни́к, ~увач, *п*ᴷ платни́й, опла́т-, платіж-, для опла́ти, © ~уючи;

ОПЛА́ЧУВАТИСЯ плати́- ◊; *(вертатися /-гроші, вкладені в діло/)* випла́чува-.

О́ПЛЕСКИ аплодисме́нти, аплодува́ння, *(бурхливі)* ова́ція.

ОПЛІТ/А́ТИ *і* **ОБПЛІ-** обмо́тува-, обвива́-, *(павутинням)* обсо́ту-, засно́ву-; *(брехнею)* ОПЛУТУ-, обкру́чу-; *(плотом)* обгоро́джу-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ обплітá** с-и ♦, ра́дий оплести́, ~а́льник, плетіль-, плетій, *п*ᴷ ~а́льний, плетіль-, ©.

ОПЛО́Т *с*ᵒ *у.* оплі́т, тверди́ня, цитаде́ля, бастіо́н, *п.* заборо́ло.

ОПЛУ́ТУВАТИ *і* **ОБПЛУ́ТУ-** обвива́-, обмо́ту-, обсо́ту-, оплітáти, оповива́-; *(павутинням)* засно́ву-, *і*ᵈ узале́жню-; *(душу)* обма́рю-, обморо́чу-, напуска́ти /насила́-/ мару́ на *кого*, впиватися п'я́вкою в *чиє* се́рце; *(хитро)* збива́ти з пантели́ку, вво́ди- в ома́ну, мили́- о́чі; **я.** /*м*ᴴ **хто/ оплу́тує** с-и ♦, наста́влений оплу́та-, паву́к, п'я́вка, *п*ᴷ обма́рливий, обморо́чли-, оплу́тли-, паву́чий, п'явкува́тий, ©;

О(Б)ПЛУ́ТАТИ *с.* ♦, як ри́бу не́водом ◊; *(обдурити)* взя- крутійством;

ОПЛУ́ТАНИЙ *(павутиною)* опавути́не-; ◊.

ОПОВИВА́ТИ обвива́-, о(б)пліта́-, огорта́-, *(тісно)* обту́люва-; *(шию)* обійма́-; *(димом)* обволіка́-, обгорта́-, затяга́-; *(тьмою)* охо́плюва-, покрива́-; *(сном)* пойма́-, бра́-, полони́-; *(запахом)* обвіва́-, обдава́-; *(дитину)* сповива́-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ оповива́** 1. **я. обвива**, 2. що сповива́,

с-и ♦, з-й спови́-, сповива́льник, *(матерія)* спови́вач, $п^к$ сповива́льний /опо-/, ©.

ОПОВІ́ДА́ННЯ *(усне)* ро́зповідь /о́-/, о́повість, о́пис, істо́рія, *(чуже)* пере́каз; *(писане)* нове́ля, по́вістка, *(довге)* по́вість; *(куце)* образо́к, шкіц, етю́д, новеле́тка, *г.* сильве́т-; & ♦чко.

ОПОВІД/А́ТИ /роз-/, розка́зува-, *(чуже)* /пере-/, переповіда́-; *(казку)* каза́-, *(бай-)* ба́я-; **я.** $/м^н$ **хто/ ~а́** с-и ♦, з-й оповісти́, ~а́ч /роз-/, повістя́р, $п^к$ ~ни́й /роз-/, ~а́ль-, ©; **я. ~а́но-** ~а- /роз-/.

О́ПОВІДЬ > ОПОВІДАННЯ, *(у храмі)* оголо́ше-.

ОПОВІ́СНИК /про-/, провісти́тель, віс́ту́н, *а.* геро́льд.

ОПО́ВІ́СТКА оповіщення, повідо́мле-; *(судова)* сповіще-, $с^о$ повістка; *(тривоги)* сиґна́л; *(-що)* звістка; *(усна)* $ж^н$ ро́зповідь.

ОПОВІЩА́ТИ /с-/, ПОВІДОМЛЯ-, інформува́-, осві́дчу--, освідо́млю-, дово́дити до відома, *р.* ознаймля́-, $у^р$ благовісти́-, *з.* повіща́-; *(ким)* проголо́шува-; ± ОГОЛОШУ-; **я.** $/м^н$ **хто/ оповіща́** с-и ♦, ра́дий сповісти́-, (опо)ві́сник, вісту́н, вістоно́ша, інформа́тор, $у^р$ віщу́н, провісник, возвісти́тель, *а.* геро́льд, $п^к$ вістови́й, сповіща́льний /опо-/, освідо́мчий, ©;

ОПОВІСТИ́ТИ $у^р$ возвісти́ти ◊.

ОПОГА́НЮВАТИ /с-/, опаску́джува- /за-/, паску́ди-, пога́ни-, обги́джува-, $у^р$ оскверня́-; *(ім'я)* несла́ви-, ганьби́-, паплю́жи-, очо́рнюва-, *р.* плюга́ви-; **я.** $/м^н$ **хто/ опога́нює** с-и ♦, гото́вий опога́нити, опога́нювач, паплю́жник, ганьби́тель, $у^р$ оскверни́т-, $п^к$ паплю́жний, паплю́жливий, паску́дли-, $п^о$ скверни́вий, ©.

ОПОГА́НЕНИЙ сплюга́вле- ◊.

ОПОЗИ́ЦІЯ протидія, запере́чення, незго́да, о́пір, противо́рство; *(таємна)* підво́дна течія́; & ☺ $з^б$ опоне́нти.

ОПОЛО́НИК > ЛОЖКА.

ОПОЛО́НКА про́лиз(ень), о́пар; *(для дихання риби)* проду́хвина, продухо́вина; & поло́нка.

ОПОНЕ́НТ неприхи́льник, *(у полеміці)* супроти́в-, *(на виборах)* супе́р-; конкуре́нт, *(іноду-мець)* дисиде́нт; *(непримиренний)* антагоні́ст.

ОПОРТУНІ́СТ угодо́вець, пристосува́н-, $о^к$ пристосо́ван-.

ОПОРЯ/ДЖА́ТИ *і* **ОПОРЯ́ДЖУВА-** *(дава- лад)* упорядко́вува-; *(хату)* чепури́-, причепу́рюва-, прибира́-, обла́годжува-, *д.* опря́тува-, *(меблями)* меблюва́-, обставля́-; *(стіл)* сервува́-, готува́-; *(чуб)* оправля́-; *(речі)* склада́-, збира́-; *(в похід)* споряджа́-; *(в кінці праці)* викінчува-, наво́ди- блиск; & упоряджа́-; **я.** $/м^н$ **хто/ ~джа́** с-и ♦, покли́каний опоряди́-, ~джувач, $п^к$ ~дчий, ~джувальний, опоряджа́ль-, ©.

ОПОЧИВА́ТИ > СПОЧИВАТИ.

ОПОШЛЯ́ТИ(СЯ) $с^о$ *у.* буденіти(ся);

ОПО́ШЛИТИ(СЯ) $с^о$ *у.* збуденіти(ся).

ОПРА́ВА *(книжки)* паліту́рка, обкла́динка; *(ікони)* ря́[а́]мка, о́кла́д; *(зброї)* оздо́ба.

ОПРАВ/ЛЯ́ТИ *(книгу)* роби́- опра́ву, *(зачіску)* поправля́-, опоряджа́-, чепури́-, *(в раму)* обрамо́вува-; **я.** $/м^н$ **хто/ ~ля́** с-и ♦, з-й опра́ви-, ~ля́ч, ~ник, $п^к$ ~ний, опра́вчий, © ~ляючи.

ОПРАЦЬО́В/УВАТИ упорядко́ву-, обробля́ти; *(тему)* /роз-/, досліджува-, працюва́- над *чим*; *(плян)* обмірко́ву-, проду́му-; *(переклад)* полі́пшу-, удоскона́лю-; *(діялекти)* систематизува́ти, опи́су-; **я.** $/м^н$ **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й опрацюва́-, ~увач, дослідник, працівни́к над *чим*, $п^к$ ~чий, для ~ання, ©; ± ОПОРЯДЖАТИ.

ОПРИЛЮ́ДНЮВАТИ > ОПУБЛІКОВУВА-.

ОПРИТО́МНЮВАТИ[1] $/д^к$ **ОПРИТО́МНІТИ/** ОПАМ'ЯТОВУВАТИСЯ, отя́млюва-, очу́нюати, окли́гу-, прихо́ди- до тя́ми;

ОПРИТО́МНІТИ прочу́матись ◊.

ОПРИТО́М/НЮВАТИ[2] $/д^к$ **ОПРИТО́МНИ-/** *(кого)* опам'ято́вува-, отя́млюва-, **я. ~ню́є** с-и ♦, з-й ~ни-, ~нювач, *(не йно умлілих)* отя́млю-, $п^к$ ~ливий, отя́мли-, *(п'яних)* витверезли-, ©;

ОПРИТО́МНИТИ приве́сти́ до па́м'яті ◊.

ОПРИ́ШОК повста́нець, наро́дній ме́сник, опри́ш-, опри́шко; *п.* злоді́й, хуліга́н, розбі́йник.

ОПРИЯ́ВНЮВАТИ(СЯ) *г.* розкрива́ти(ся), окре́слювати(ся), вирізьблювати(ся), оприлю́днювати(ся), зобража́ти(ся).

О́ПРІЧ КРІМ, без; за ви́нятком; & опро́че.

ОПРОМІ́Н/ЮВАТИ осява́ти, освітлю-, *(сяйвом)* $п^о$ обро́шу-; *(лице)* оживля́ти, проміни́-, зігріва́-, *(- думку)* спала́хува-, /*усміх*/ $ф^р$ гра́-; *(ідеєю)* надиха́-, насна́жува-; **я.** $/м^н$ **хто/ ~ює** с-и ♦, з-й ~и-, ~ювач, $п^к$ ~чий, ~ювальний, ©;

ОПРОМІ́НИТИ *(золотом)* прозолоти́-; ◊;

ОПРОМІ́НЕНИЙ *(сонцем)* осо́нче- ◊.

ОПТИМІСТИ́ЧНИЙ життєра́діс-, сонцелю́б-, $п^о$ со́няш-.

ОПТИ́ЧНИЙ *(сиґнал)* світлови́й; *(обман)* зорови́й.

ОПУБЛІКО́ВУВАТИ(СЯ) *(- книги +)* ПУБЛІКУВАТИ(СЯ); друкува́ти(ся), видава́ти(ся); *($п^{рв}$ щось таємне)* оприлю́днювати(ся);

ОПУБЛІКУВА́ТИСЯ поба́чити /ви́й- у/ світ.

ОПУ́ДАЛО чупера́дло, страхопу́д, *г.* опу́да, о́пуд; *(солом'яне)* дід; *(доробало)* страхови́дло /-іття/, страши́ло; *(для приваби птахів)* маня́к.

ОПУ́КЛИЙ опу́кий, пука́тий; *(- очі)* ВИТРІШКУВА-, *(годинник)* округлий, куля́стий; *(образ)* чітки́й, вира́зний, рельє́ф-; & опу́куватий.

ОПУПІ́ННЯ *в.:* **до о.** *(робити)* до нестя́ми.

ОПУСКА́ННЯ обсу́не-, $м^а$ о́бсув [о́. живота́].

ОПУСКА́ТИ /с-/; *(віти)* схиля́-; *(углиб)* занура́-; *(до кишені)* засува́-; *(стрілу крана)* майна́-; *(бомби)* скида́-; *(школу)* залиша́-, покида́-; *(фразу)* вилуча́-, *(на площину)* *м.* спрямо́вув-

а-; *г.* тра́ти- [не о. хвили́ни]; **я.** */мн хто/* **опуска́** с-и ♦, ради́й спусти́-, за́йнятий спу́ском, *пк* спускови́й, опускни́й /с-/, /м'яз/ для спу́ску, ©;

ОПУСТИ́ТИ *(очі)* попусти́- о́чі;

ОПУСКА́ТИСЯ спада́ти, осіда́- ◊; *(- живіт)* обсува́тися; **я. -ється** с-и ♦, опу́сканий /с-/, зни́жува-, зану́рюва-, *пк* спаду́щий, щора́з ни́жчий, *т.* опускни́й, *м.* долубі́ж-, ©;

ОПУСТИ́ТИСЯ *фр (- птахів)* сі́сти-впа́сти ◊.

О́ПУХ пухли́на, на́бряк, пухля́тина; *(гуля)* моргу́ля, *(дія)* напуха́ння /о-/, набряка́-.

ОПУХА́ТИ /на-, за-/, пу́хну-, набряка́-, роздува́тися, *(- обличчя)* бре́зкнути; **я.** */мн хто/* **опуха́** с-и ♦, вже ма́йже опу́хлий, щора́з опу́хліший /на-, бре́зклі-, розду́ті-/, *пк* набря́кливий, *фр* розду́ваний, ©.

ОПУ́ШЕНИЙ обши́тий ху́тром, *(чим іншим) п.* ото́чений, оторо́че-.

ОП'ЯНІ́ННЯ *по* п'ян(ь) [п'ян ща́стя].

ОП'ЯНЯ́ТИ хмели́-, П'ЯНИ-, *(до млости)* мло́ї-; **я. п'яни́ть** с-и ♦ з-й оп'яни́-, *пк* п'янки́й, хмільни́й, дурма́н-, (за)па́морочливий, ©.

ОРА́КУЛ *іс* жрець-віщу́н; **п.** (незапере́чний) авторите́т; *(книга)* пора́дник ворожби́тства.

ОРАНЖЕРЕ́Я тепли́ця; & *ха* оранже́рія.

ОР/А́ТИ вио́рюва-, обробля́- зе́млю, *(ралом)* ра́ли-, вира́люва-, */не ралом/* розпу́шува-, перерива́-, ри́-; *(пар)* *с2* підійма́-, */стерню/* лу́щи-; **я.** */мн хто/* **~е** с-и ♦ з-й з♦ за́йнятий ~анкою, плуга́тар, ОРАЧ, (о)ра́тай, *пк* ~ний, *о.* на ~анці, ©;

ЗАОРА́ТИ: з. но́сом упа́с- долі́лиць; *но* **заора́ло** ***кому*** втра́тив у цю мить па́м'ять *хто*.

ОРА́ТОР промо́вець, *з.* ри́тор, *(майстер говорити)* красномо́вець; *(палкий)* трибу́н.

ОРА́Ч плуга́тар, плуга́ч, плуга́р, *ур* ра́тай, ора́тай; **п.** хлі́боро́б, рільни́к, гречкосі́й.

ОРБІ́ТА *(плянети)* шлях; *(діяльности)* сфе́ра, ме́жі; *ан* о́чна я́мка.

О́РГАН *(системи)* елеме́нт; *(влади)* устано́ва, організа́ція; *(гніту)* за́сіб, знаря́ддя; *(ЗМІ)* публіка́ція, вида́ння /журна́л, газе́та +/; *(статевий)* член;

О́РГАНИ *(статеві)* *ок* міжні́жжя.

ОРГА́Н духови́й кля́вішний музи́ч- інструме́нт.

ОРГАНІЗА́ТОР *(бунту)* призві́дник, призві́дець; *(перемоги)* кері́вни́к; *(хору)* засно́в-, фунда́тор; *(мас)* лі́дер, провідни́к.

ОРГАНІЗА́ЦІЯ *(спілка)* об'є́днання, ТОВАРИСТВО, па́ртія; *(аматорів)* клю́б, *со* клуб; *(віршa)* будо́ва, структу́ра; *(дія)* організува́ння.

ОРГАНІ́ЗМ *(живий)* істо́та; *(людини) о.* душа́ й ті́ло; **п.** одне́ ці́ле, єство́.

ОРГАНІЗ/(О́В)УВА́ТИ *(що)* ство́рю-, засно́ву-; *(віче)* влашто́ву-, у(по)ряджа́ти, *(свято ще)* обряджа́-, СПРАВЛЯ-; *(маси)* згурто́вува-, ОБ'ЄДНУ-; *(ресурси)* мобіліз(о́в)ува́ти; *(стосунки)* нала́годжу-, впорядко́ву-; **я.** */мн хто/* **~о́вує** с-и ♦, з-й зорганізува́-, ~а́тор, *пк* ~аці́йний, ~а́торський, для організа́ції, ©;

З♦♦♦ уряди́- */г.* за-/ ◊; *(дії)* започаткува́-, *(виш)* заснува́-, закла́с-; *(гурт)* згуртува́-;

ПЕРЕ♦♦♦ реформува́-, перебудува́-, зроби́- переорганіза́цію.

ОРГАНІ́ЧНИЙ *(світ)* живи́й; *(розлад)* фізіологі́чний; *(- потребу)* кро́в-, пито́мий, питоме́нний; *(зв'язок)* нерозри́в-;

ОРГАНІ́ЧНО приро́дньо, кро́вно ◊.

О́РГІЯ святкува́ння, бенкетува́-, *(на честь Бакха)* бакхана́лія; *(бучна)* *нL* бенке́т; **п.** свя́то, тріу́мф [**о. відве́ртости**]; *(кривава)* розпра́ва, душогу́бство, *г.* маса́кра.

ОРДА́ *(тюркська)* держа́ва, спі́лка племе́н; *(татарська)* ві́йсько; **п.** ди́ке збіго́вище /сто́впи-, юрба́, на́товп, гу́рма, згра́я, ота́ра/;

О́РДИ по́лчища ◊.

О́РДЕН *(бойовий)* відзна́ка, *зн* бля́ха, дармови́с; *(ченців)* товари́ство, грома́да; & ордено́к.

О́РДЕР *(на арешт)* при́пис, розпоря́дження; *(на осідок)* по́свідка на прожива́-; *(на одержання)* факту́ра, манда́т, докуме́нт, *з.* гра́мота.

ОРДИНА́РНИЙ *і* **ОРДИНА́ТОР** > ЗВИЧАЙНИЙ *і* ЛІКАР.

ОРЕ́Л *(гірський)* берку́т, *(морський)* орла́н; *жм* герб; *ев* геро́й, звитя́жець, коза́к, багати́р, ли́цар, молоде́ць; & *рв* орла́, *д.* вірла́.

ОРЕ́НДА *(землі, дому)* ви́наєм, ви́найм, *б.* /-а́йм/, *з.* посе́сія; *(плата)* *іс* чинш; *іс* шино́к, ко́рчма́.

ОРЕ́НДНИЙ: -на пла́та *(за житло)* *іс* комі́рне.

ОРЕНД/УВА́ТИ бра́- в ~у; *(дім)* трима́- в ~і, винайма́-, *д.* рентува́-; **я.** */мн хто/* **~у́є** зви́клий ♦, з-й взя- в ~у, ~а́р, посе́сор, *пк* ~ний, ©.

ОРЕО́Л > ВІНЕЦЬ.

ОРИГІНА́Л *(твору)* первотві́р, *г.* перво́пис; *(для копії)* взіре́ць; ☺ дива́к, проя́ва, химе́рник, феноме́н, бі́лий крук, *(один на світі)* у́нікум.

ОРИГІНА́ЛЬНИЙ неузвича́є-, *(текст)* спра́вжній, автенти́чний, незапози́че-, первоpо́д-, нестанда́рт-; *(твір)* нетрафаре́т-, своєрі́д-, не епіго́нський, самобу́тній, *с.* феномена́ль-, уніка́ль-; *(- риму)* сві́жий, незате́ртий /неу-/;

ОРИГІНА́ЛЬНО *(казати)* по-особли́вому ◊.

ОРІЄ́НТ Схід; **ОРІЄНТА́ЛЬНИЙ** схі́дній.

ОРІЄНТА́ЦІЯ *(на що)* курс, ста́вка, поклада́ння наді́й; *(дія)* орієнтува́ння.

ОРІЄНТИ́Р *(на місцевості)* примі́тна то́чка /дім, стовп/, *(для дії)* на́прям, *(для пошуку)* вказі́вка, на́від, *(прилад)* орієнта́тор, дорогові́ка́з.

ОРІЄНТО́ВНИЙ > ПРИБЛИЗНИЙ.

ОРІЄНТУВА́ТИ вка́зува- шлях, **п.** знайо́ми- з обста́винами, *фр* вво́ди- в курс ді́ла.

ОРІЄНТУВА́ТИСЯ *(в чім)* розбира́-, зна́- /розумі-/ на *чім*, бу́ти зорієнто́ваним, дава́- собі ра́-

ду з *чим*; *(на що)* трима́- /держа́-/ курс, прямува́- до *чого*; *(на кого)* поклада́- надію, роби́- ста́вку, бра́- при́клад з, *г.* взорува́тися; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, з-й з♦, *(з)*орієнто́ваний, ©.

ЗОРІЄНТУВА́ТИСЯ: я. -вся зорієнтований;

***(З)*ОРІЄНТО́ВАНИЙ** *(на що)* наста́вле-.

ОРКЕ́СТР*(А)* *(музи́к)* анса́мбль, $ж^м$ му́зика, $с^у$ джаз; *(гурт)* музи́ки, оркестра́нти.

О́РЛІЙ *(погляд)* го́рдий, го́стрий, прони́кливий; *(акт)* відва́жний, безстра́ш-; & орля́чий, орло́вий, $з^п$ орли́ний.

ОРНА́МЕ́НТ $о^к$ крутове́рть, *(грецький ланцюг)* меа́ндр; ± ОЗДОБА, ВІЗЕРУНОК.

ОРНАМЕНТУВА́ТИ > ОЗДОБЛЮВАТИ.

О́РНИЙ *(лан)* рільни́й, обро́блюва-, орно-плу́ж-.

ОРТОДОКСА́ЛЬНИЙ правовір-; *(у вірі)* *(*неухи́льно*)* послідо́в-; ± ФАНАТИЧ-.

ОРТОДО́КСІЯ *ф.* святобо́жництво.

ОРУ́ДА > КЕРІВНИЦТВО.

ОРУ́ДУВАТИ *(уміло)* ді́я-, маніпулюва́-; *(знаряддям)* володі-, послуго́вуватися, користува́-; *(на якійсь ниві)* ДІЯТИ, працюва́-, *(десь)* *ф.* товкти́ся; *(ким)* КЕРУВАТИ; **я.** /$м^н$ **хто/ орудує** 1. **що діє**, 2. с-и ≈, з-й оволоді- *чим*, ору́да́р, ору́дник, $п^к$ ору́дний, *о.* під ору́дою *кого*, © ору́дуючи.

ОР<u>Ф</u>ОГРА́ФІЯ право́пис, $х^а$ ортогра́фія.

О́РЧИК *(у збруї)* ба́рок.

О́САД *(у діжці)* (п)оде́нки; *(у пляшці)* гу́ща, фус; *(на душі)* НАМУЛ, іржа́, післясма́к.

ОСА́ДЖУВАТИ *(нижче)* садови́-; *(коня)* зупиня́-; *(нахабу)* приса́джува-, дава́- відсіч *кому*; *(запал)* студи́-, охоло́джува-; *(землю)* заселя́-; *(на землю)* /о-/; *(з розчину)* **т.** виділя́- (в о́сад); **я.** /$м^н$ **хто/ оса́джує** 1.-3. с-и ♦, © оса́джуючи, 1. з-й присади́ти, не схи́ль- попуска́-, 2. **я. оселя**, 3. **я. виділя** (в о́сад).

ОСА́ДЧИЙ колоніст, оса́дник, *(з козаків)* $з^н$ гнізди́юх.

ОСАМО́[І]ТНЮВАТИ ро́би- само́тнім, сироти́-, позбавля́- товари́ства, ізолюва́-;

ОСАМІ́ТНИТИ осамо́тити ◊;

ОСАМІ́ТНЕНИЙ осамотілий, $г^д$ осамо́чений.

ОСА́ННА *і.* сла́ва, хвала́; *(!)* сла́ва /хвала́/ Бо́гу!

ОСВІДО́М/ЛЮВАТИ розкрива́- о́чі *кому*; *(кого)* освічу- /про-/, підви́щу- свідо́мість *кому*; **я. ~лює** схи́льний ♦, з-й ~и-, ~лювач, $п^к$ ~чий, ©.

ОСВІ́ДЧЕННЯ *(любовне)* зізна́ння, призна́ння; *(шлюбне)* пропози́ція, освідчини, $г^д$ освідини.

ОСВІ́ДЧУВАТИ сповіща́-, *(кому що)* втаємни́чува- *кого* у **що**, зра́джуватися пе́ред *ким*; **я. освідчує** = 1. **я. сповіща**, 2. **я. утаємничує**;

<u>♦♦♦</u>СЯ *(кому)* відкрива́ти своє се́рце; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, насмілений <u>освідч</u>/и-, ~уваний, *о.* з ~енням на уста́х, із слова́ми ~ення, ©.

ОСВІ́ТА *(процес)* вче́ння, $ф^р$ шко́ли [ма́є до́брі шко́ли]; *(рівень знань)* освіченість; *(заочна)* навча́ння; *(без школи)* само♦; *(народу)* просвіта; ***р.*** ПИСЬМЕННІСТЬ.

ОСВІ́ТЛЕНИЙ /ви́-, пере-, *г.* на-/, *(сонцем)* опроміне-, <u>осо́н</u>/це-, зали́тий /об-/ світлом, $п^к$ ~ній.

ОСВІ́ТЛЕННЯ *(вулиць)* освітлюва-, *д.* по́світ; *(слабке)* світло; *(подій)* ви́світлення, інтерпрета́ція, тлума́чення, *г.* насвітле-.

ОСВІ́ТЛ/ЮВАТИ опромінюва-, осява́-; *(шлях)* світи́-, *о.* залива́- світлом, вирива́- з пітьми́, *(свічкою)* $о^к$ розсві́чува-, ***п.*** помага́- дола́-, вка́зува-; & *р.* ~я́-, ОСВІЧУВА-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ює** с-и ♦, з-й освітли́-, ~ювач, сві́точ, *с.* світи́ло, $п^к$ світи́льний, ~юваль-, для ~ення, ©.

ОСВІТЛИ́ТИ $п^о$ осо́ни-; & освіти́- ◊;

ОСВІ́ТЛЕНИЙ: о. со́нцем осо́не-, осо́нче-.

ОСВІ́ЧЕНИЙ з освітою, письме́нний, гра́мот-, *ф.* оте́са-, $і^р$ високовче́-, *г.* $з^п$ ви́кшталтова-, *(самотужки)* *і.* самоу́к; ± КУЛЬТУРНИЙ.

ОСВІ́ЧУВАТИ *(нарід)* /про-/, навча́-, освідо́млюва-, ***р.*** ОСВІТЛЮ-; **я.** /$м^н$ **хто/ освічує** 1. **я. освітлює**, 2. с-и ♦, покли́каний просвіти́-, (пр)освітя́нин, просвіти́тель, просвітник, $п^к$ (пр)освітній, просвітницький, освідо́мчий, $п^о$ правдоно́сний, © освічуючи.

ОСВЯ́ЧУ/ВАТИ *(воду)* святи́-; *(працю)* звели́чува-, підно́си-; *(дії)* схва́люва-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~є** с-и ♦, ради́й освяти́-, святи́тель, святи́льник, ~вач, $п^к$ ~вальний, ОСВЯЩАЛЬНИЙ, ©.

ОСВЯЩА́ЛЬНИЙ посвя́тни́й, святи́льний.

ОСЕ́Л ослю́к, віслю́к, *а.* іша́к; *(напівкінь)* мул; *(дикий)* она́гр; ☺ ДУРЕНЬ, УПЕРТЮХ; & о́слик, віслюга́н.

ОСЕ́ЛЯ сади́ба, двір, обі́йстя /$м^н$ обійстя́/, сели́тьба, дво́рище, *р.* о́сад; *(людська)* ЖИТЛО, $е^в$ Палести́на; *г.* се́лище, посе́лення.

ОСЕЛЯ́ТИ /по-/, сели́-; *(край)* заселя- /об-/, оса́джува-, залю́днюва-, $н^L$ колонізува́-; **я.** /$м^н$ **хто/ оселя́** с-и ♦, зго́дний осели́-, засели́тель, оса́джувач, залю́дню-, колоніза́тор, $п^к$ оса́дницький, колоніза́торсь-, ©.

ОСЕЛЯ́ТИСЯ /по-/, сели́-, оса́джува-, осіда́ти, $з^н$ оку́блюватися; *(- комах)* гнізди́-; *(в серці /надії/)* закорінюва-, з'явля́-; & осе́люва-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, ради́й осели́-, поселе́нець, оса́дчий, оса́дник, се́лений, (п)осе́люва-, $п^к$ поселе́нчий, *о.* от-о́т вже осілий, ©;

ОСЕЛИ́ТИСЯ заме́шкати, *о.* ста́- на якір ◊.

ОСЕРЕ́ДОК центр, ядро́, вузлови́й пункт, *о.* се́рце, $ф^р$ гніздо́*(*вище*)* [г. зла], ***р.*** середо́вище; *(спілки)* ла́нка, ла́ноч-, підро́зділ; *(яблука)* сере́дина, нутро́; ***д.*** осе́ля; & осере́ддя.

ОСЕТИ́Н; ОСЕТИ́НИ осе́ти.

ОСИ́КА тремтя́ча топо́ля, *(одне дерево)* оси́чина.

О*(*Б*)*СИП/А́ТИ обкида́-, обтру́шува-, посипа́-; *(листя)* скида́-, стру́шува-; *(цвітом)* укрива́-,

устеля́-; **я.** /$м^н$ **хто/ о(б)сипа́**[1] с-и ♦, з-й ~а-, сипа́ль, ~а́йло, $п^к$ ~чий, ~а́льний, для ~а́ння, ©;

ОБСИПА́ТИ $т^к$ обсіда́-, ото́чува-; **я. обсипа́**[2] **= я. оточує;**

ОСИ́ПАТИСЯ: я. -ався оси́паний ◊, Ø.

ОСІ́БНИЙ > ОКРЕМИЙ.

ОСІД/А́ТИ $т^р$ /при-/; ОСЕЛЯТИСЯ; *(- росу)* сіда́ти; *(у землю)* вгруза́-, вроста́-; *(на дно)* спуска́тися; *(у сейфі)* збира́-, нагрома́джува-; *(нижче)* загли́блюва-, зану́рюва-, оса́джува-; *(- сонце)* спуска́-; /спеку/ спада́ти; *(схопивши відсіч)* підгорта́- хвоста́; *(- туман +)* припада́- (до землі); **я.** /$м^н$ **хто/ ~а́** 1. с-и ♦, ра́дий осісти, ~а́ч, *(у сейфі)* нагрома́джуваний, зби́р-, *(вділ)* обсу́в-, *(на дно)* оса́джув-, $п^к$ о(б)сувни́й, заглибни́й, *т.* ~ни́й, ~о́вий, ©, 2. **я. оселяється**;

ОСІ́СТИ /при-/, присмирні-, *з.* поплохіша- ◊; осели́тися; *(пуститися берега)* занедба́- себе́, $с^о$ опусти́тися; **я. осів** ОСІЛИЙ, осе́лений, *(в душі)* неви́вітрений, Ø; *д!* СІДАТИ;

ОСІ́ЛИЙ *(люд)* некочови́й, немандрівни́й.

О́СІДОК резиде́нція, місце перебува́ння /прожива́-/; *(штабу)* штаб-квартира.

ОСІКА́ТИСЯ ра́птом замовка́ти /припиня́-/; *(- зброю)* затина́тися;

ОСІКТИ́СЯ спіткну́-, *(- зброю)* затя́-, затну́- ◊.

ОСІ́ННІЙ $о^к$ вересне́вий, жовтне́-, листопа́до-; *(- любов)* пізній, запізнілий.

ОСІНЯ́ТИ $з^п$ *(кого /- думку/)* озоря́-, осява́-;

ОСІНИ́ТИ *(- думку)* проши́- мо́зок [його́ мо́зок прошила ду́мка], $ф^р$ вда́ри- (в го́лову) *кому* [їй уда́рила в го́лову ду́мка], *г.* навину́тися; **о.** ***кого*** проблисну- в *чиїй* душі.

ОСІ́ЧКА *(у зброї та п.)* $с^о$ *у.* за́тинка.

ОСКА́РЖУВАТИ звинува́чу-, ВИНУВАТИ; *(вирок)* подава́- ска́ргу /апеля́цію/ на, апелюва́- про́ти *чого*; **я. оска́ржує = я. винує.**

ОСКВЕРНЯ́ТИ чини́- нару́гу з /б. над/, ОПОГАНЮВА- /с-/; ганьби́-, плюга́ви-, заплямо́вува-, заги́джува-; **я. оскверня́ = я. опоганює.**

ОСКІ́ЛЬКИ зати́м що, тому́, що, че́рез те, що, а що [**а що я спав ♦** я спав]; **а о..., то** а що..., то [**а о. я взяв, то плачу́** а що я взяв, то плачу́].

ОСКО́ЛОК $с^о$ *д.* кришеник; **ОСКО́ЛКИ** скалки́.

ОСЛАБА́ТИ *(- бурю)* іти́ на спад, сти́шуватися; *(- істоти)* ОХЛЯВАТИ, сла́бну-, підупада́- на си́лах, $о^к$ не́мічні-; *(- зір)* посла́блюватися, притупля́-, става́ти не тим; **я.** /$м^н$ **хто/ ослаба́** с-и ≈, щора́з сла́бший, вже до́сить осла́блий /підупа́- на си́лі/, *(зір)* вже не той, притуплюваний; *(від віку)* підто́пту- /-ватий/, ©;

ОСЛА́Б/ТИ, ОСЛАБІ́-: я. -ів ~лий /роз-/, ~і- ◊.

ОСЛАБЛЯ́ТИ *і* **ОСЛА́БЛЮВА-** *(зір)* /по-/, притупля́-; ® зме́ншува-; *(тиск)* поле́гшува-; *(обійми)* розсла́блюва-, розслабля́- /по-/, попуска́- /від-/; **я.** /$м^н$ **хто/ послабля́** с-и ♦, з-й посла́би-, посла́б/лювач, $п^к$ ~чий, ~люва́льний, /*удар*/ бу́фер-, амортизаці́й-, для ~лення, ©.

ОСЛАВЛЯ́ТИ, ОСЛА́ВЛЮВА- *(кого)* /зне-/, обмовля́-, гу́ди-, несла́ви-, ганьби́-, ОЧОРНЮВА-, огу́джува-, $ж^н$ обно́си-, осуджа́-; *(соромити)* осоро́млюва-; *(ким)* проголо́шува-; *з.* прославля́-; ± ОББРІХУВА-; **я.** /$м^н$ **хто/ ославля́** 1. **я. прославля**, 2. що знесла́влює, с-и ♦, з-й знесла́ви-, знесла́влювач, очо́рню-, паплю́жник, $п^к$ знесла́вчий, паплю́жний, ©;

ОСЛА́ВИТИ наробити сла́ви *кому* ◊.

ОСЛІ́Н > ЛАВА; & ослі́нчик.

ОСЛІ́ПЛЕННЯ *(втрата глузду)* /за-/; & о́сліп.

ОСЛІПЛЯ́ТИ і ОСЛІ́ПЛЮВАТИ > СЛІПИТИ.

ОСЛО́НЮВАТИ *г.* /за-/, затуля́ти.

ОСМИ́СЛЮВАТИ осяга́- (ро́зумом), розпізнава́- суть, усвідо́млюва-, $ф^р$ стара́тися збагну́-, $о^к$ підпира́- ро́зумом, *п.* переварюва-;

ОСМИ́СЛИТИ збагну́- /підпе́р-/ (ро́зумом) ◊;

ОСМИ́СЛЕНИЙ підпе́ртий ро́зумом ◊.

ОСМІВА́ТИ *і* **ОСМІ́ЮВАТИ** > ВИСМІВАТИ.

ОСМІ́ШУВАТИ роби́- посміхо́виськом, виставля́- /зобража́-/ у смішно́му світлі.

ОСНО́ВА *(будови)* опертя́, опо́ра, підва́лина, фунда́мент, цо́коль, ПІДМУРОК, $ж^н$ осно́вина; *(схилу)* спід; *п.* ба́за, ґрунт, підста́ва [на ґру́нті /підста́ві/]; *(вчення)* ядро́, осе́рдя; *(моралі)* заса́да, при́нцип, пра́вило, нарі́жний ка́мінь, *с.* ♦ осно́в; *(здоров'я)* запору́ка; $б^з$ заснува́ння; **на хибкі́й ~о́ві /підва́лині/** на піску́;

ОСНО́ВИ *(наук)* елеме́нти, почат́ки, азі́; **до осно́в** *(нищити)* до ґру́нту /дна/, *(цілком)* геть.

.**ОСНОВНИ́Й** головни́й, найважливі́ший, $к^н$ ба́зовий, *г.* підставо́-, засадни́чий, *(- тему)* чі́льний, провідни́й, визнача́ль-, центра́ль-; *(- права)* елемента́р-; *(- кількість)* перева́ж-.

ОСО́БА особи́стість, індиві́д(уум), індивідуа́льність, $ф^р$ оди́н [що він за о.?]; *(висока)* персо́на, досто́йник, $к^н$ високопосадо́вець, *ф.* цабе́, ця́ця; *(чарівна)* жінка, ді́вчина; *(дійова)* персона́ж, $б^з$ лицеді́й, /*кіно*/ кіногеро́й; *ж.* по́стать, ті́ло; *(біологічна одиниця)* осо́бина.

ОСО́БИНА, О́СОБ(ЕНЬ) ІНДИВІД, душа́, е́ґо, *(жива)* одини́ця, істо́та, *г.* особня́к, $о^к$ голова́.

ОСОБИ́СТИЙ персона́льний, вла́с-; *(- стосунки)* інти́м-, прива́т-; *(- рису)* індивідуа́ль-; *(нагляд)* безпосере́дній; *(- справу)* особо́вий;

ОСОБИ́СТО вла́сною персо́ною /осо́б-/ ◊.

ОСОБЛИ́ВИЙ винятко́-, незвича́йний; *(запах)* своєрі́д-, специфі́ч-; *(відділ)* спеція́ль-; ® надзвича́й-; $ф^р$ вели́кий [без вели́ких зуси́ль], аж таки́й [аж таки́й крок]; & $с^{-п1}$ особли́в(і)ший;

ОСОБЛИ́ВО надзвича́йно ◊; *(перш за все)* передусі́м, наса́мперед; *(любити)* по́над усе́, найду́жче, найбі́льше, найпа́че; *(милий)* ду́же; *(не так, як всі)* іна́кше; $ф^р$ зокрема́, а на́дто [а

на́дто діти], аж так [аж так упе́рто].

ОСОЛО́ДА /на-/, блаже́нство, втіха; *(дія)* осоло́дження.

ОСОЛО́ДЖУВАТИ /за-, під-/, *(чим)* солоди́-, уприє́мнюва-, *(негаразди)* $с^{о}$ скра́шува-; ***п.*** тіши-, потіша́-, грі- /солоди́-/ ду́шу; **я.** /$м^{н}$ **хто/ осоло́джує** с-и ♦, ра́дий осолоди́-, осоло́джувач, уприє́мню-, солода́р, ***т.*** солоди́льник, $п^{к}$ осоло́дливий, соло́дкий, *о.* медосоло́д-, *п.* утішний, ***т.*** солоди́ль-, для осоло́дження, ©.

ОСО́ННЯ /від-/, при́грів, $о^{к}$ припе́ка; & осо́нок.

ОСОРО́МА осоро́млення, СОРОМ, *з.* згу́да.

ОСОРО́МЛЮВАТИ покрива́- со́ромом, СОРОМИ-, вганя́- /вводи́-/ в со́ром; *(ім'я)* ганьби́-, (від)дава́- на пота́лу; & осоромля́-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ осоро́млює** с-и ♦, з-й осоро́ми-, осоро́млювач, сороми́тель, ганьби́-, $п^{к}$ осоро́мливий, ганє́бний /соромни́й/ для *кого*, © **+ що соромить**;

ОСОРО́МИТИ ви́ганьби-, ввести́ в сла́ву ◊;

ОСОРО́МИТИСЯ набра́- со́рому, осміши́-, в со́ромі скупа́-, попоклі́пати очи́ма ◊; **не -о́мся!** не вдар лице́м у грязь!, держи́ фасо́н!

ОСОРУ́ГА при́крість, неприє́мн-; *(почуття)* оги́да, ВІДРАЗА; & осору́жність.

ОСОРУЖІ́ТИ; З♦♦♦ набри́дну-, розлюби́тися + ОСТОБІСІТИ.

ОСОРУ́ЖНИЙ остоги́длий, неми́-; ОГИДНИЙ, ГИДКИЙ; *(ворог)* ненави́сний, кля́тий.

ОСПІ́ВУВАТИ > ВИХВАЛЯ-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ оспі́вує** с-и ♦, ра́дий оспіва́-, співе́ць *(сла́ви)*, вихвали́тель, прослави́-, оспі́вувач, славосло́в, $п^{к}$ славосло́вч[н]ий, велича́льний, панегіри́ч-, ©.

ОСТАВА́ТИСЯ *і* **ОСТАВЛЯ́ТИ** > ЗАЛИШАТИСЯ *і* ЗАЛИШАТИ;

ОСТА́ТИСЯ: о. з но́сом з'їсти гарбуза́.

ОСТА́ННІЙ пе́рший з кінця́, *д.* послі́дній, *(- волю)* передсме́ртний; *(шанс)* єди́-; *(бій)* виріша́ль-; *(варіянт)* остато́ч-; *(оратор)* попере́дній; *(термін)* кра́й-, найпізні́ший; *(- новину)* найнові-; *(з усіх)* найгір-, пога́ний, послі́дущий, ± УПОСЛІДЖЕНИЙ; *(- слово)* НЕПРИСТОЙ-; *(з $п^{пр}$ $с^{л}$ цей)* щойно зга́да-; **з оста́нніх сил** оста́нками сил; **о. могіка́нин** ♦ представни́к зникомої грома́ди.

ОСТАТО́ЧНИЙ *(варіянт)* кінце́вий; *(бій)* оста́нній, виріша́льний; *(вирок)* безповоро́т- /$б^{з}$ -о́тній/, *г.* невідкли́чний, $ф^{р}$ незмін-; *(розгром)* по́вний, цілкови́тий;

ОСТАТО́ЧНО *(раз)* наза́вжди, *о.* кінце́м ◊.

ОСТА́ЧА за́лишок, ли́шок, $ж^{м}$ оща́док; *(чого)* ***р.*** ре́шт(к)а; ***м.*** різни́ця.

ОСТЕРІГ/А́ТИ /за-, пере-/, попереджа́-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ ~а́** с-и ♦, змý́шений остерегти́, ~а́ч, $п^{к}$ ~а́вчий /за-/, остере́жний /за-/, застере́жливий, пересторо́жли-, для осторо́ги, $с^{к}$ остеріга́й- [остеріга́й-погляд] © остеріга́ючи.

ОСТЕРІГА́ТИСЯ стерегти́ся, берегти́ся, вистеріга́-, ± НАЧУВА-; **-а́ючись** навсто́рожки; **я.** /$м^{н}$ **хто/ -ється** с-и ♦, на́вчений стерегти́ся, стереже́нний, береже́н- [**береже́нного Бог береже́**], огля́да- на за́дні коле́са, $п^{к}$ обере́ж-, ©.

ОСТИГА́ТИ /ви-, *р.* про-/, холо́ну-, вихолоня́-, охоло́джуватися /ви-/, холоді́ти, *(у печі)* вичаха́-; *(- запал)* спада́-; ***п.*** заспоко́юватися, вгамо́вува-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ остига́** с-и ♦, щора́з холодні́ший, ма́йже ви́хололий /о-/, вихоло́джуваний, холо́нучий, *о.* от-о́т уже́ холо́дний, ©.

ОСТОБІ́СІТИ $д^{к}$ остоги́ді-, остоги́дну-, осточорті-, зосору́житися, ОБРИДНУТИ.

ОСТОВПІ́ТИ $д^{к}$ знерухо́мі-, правце́м ста́-.

ОСТОГИ́ДЛИЙ обри́д-, остобі́сі-, осточорті-, ОСОРУЖНИЙ.

ОСТОРО́ГА обере́жність, оба́чн-; *(попередження)* пересторо́га, застере́ження.

О́СТОРОНЬ *(де)* окре́мо, збо́ку, зда́леку, *(на віддалі)* оподалі́к, опо́даль; *(куди)* вбік; *(кудою)* стороно́ю; ***як*** $п^{рк}$ БІЛЯ *чого* [ішо́в о. села́].

О́СТРАХ СТРАХ; побо́ювання; *(морош)* несві́тський жах; *(уявний)* *о.* стра́хи́ на ля́хи́.

ОСТРИГА́ТИ > СТРИГ-; **я. остригá** $с^{к}$ острижи́- [острижиборода́] + **я. стриже**.

О́СТРІВ *(коралевий)* ато́л; ***п.*** ОАЗИС; & ♦е́ць.

ОСТРІ́ШОК острі́шшя, ни́жній край стрі́хи, *(над тином)* *(соло́м'яний)* дашо́к;

ОСТРІ́ШКИ *(брів)* ві́хтики, щети́на.

ОСТРОВ'Я́НИН жи́тель о́строва, острови́к.

ОСТУПА́ТИСЯ спотика́-; *(на віку)* помиля́-, хи́бити, збо́чува-; *(взад)* відхо́ди-, відступа́-; *(з дороги)* схо́ди-, дава́- доро́гу; *(від чого)* відступа́тися; *(за ким)* /за-/, обстава́ти; **я.** /$м^{н}$ **хто/ -ється** 1. **я. спотикається**, 2. **я. помиляється**, 3. що заступа́ється, с-и ♦, змý́шений заступи́-, захисни́к, засту́п-, оборо́нець, проте́ктор, *ю.* адвока́т, $п^{к}$ засту́пчивий, © обстаючи́ за.

ОСУВА́ТИСЯ *(- пісок)* /об-/, сповза́ти; /*горб*/ осіда́ти, /*одяг*/ обвиса́-, /*красу*/ марні-, пропада́-; *(на кого)* наповза́-, насува́тися; **я.** /$м^{н}$ **хто/ -ється** с-и ♦, гото́вий о(б)су́нутися, обсу́ваний /з-/, $п^{к}$ о(б)сувни́й, о(б)сува́н-, повзу́чий, ма́йже обсу́нутий, щора́з обсу́нутіший, ©.

ОСУ́ГА $з^{б}$ *(на воді)* суга́, $о^{з}$ бли́скітка, лелі́тка; *(на губах)* смага́; ± НАЛІТ.

О́СУД осу́дження, несхва́л-, нага́на, огу́да, *д.* по́гудка; ***з.*** засу́дження, за́суд; **з -ом** осу́дливо.

ОСУ́ДЛИВИЙ осу́дний, непохва́ль-, несхва́ль-; *(обмовницький)* огу́д-.

ОСУША́ТИ, ОСУ́ШУВАТИ відво́днювати.

ОСУ́ШЕННЯ відво́днення.

ОСЯВА́ТИ *і* **ОСЯ́ЮВА-** сяя-, освітлюва-, *(промінням)* $п^{о}$ обро́шу-; *(лице)* розпромі́ню- /о-/, одухотворя́ти, $о^{к}$ промени́-; *(- усміх)* гра́-; *(дорогу)* світи́-, вка́зува-, помага́- дола́-; *(- думку)*

сту́ка- в го́лову, спала́хува-, бли́ска-, $с^о$ осіня́-; **я. /$м^н$ хто/ осява́** с-и ♦, покли́каний осяя-, $п^к$ осяву́щий, ОСЯЙНИЙ, промени́стий, золоти́й, сліпу́чий *о.* у спа́лахах ся́йва, ©;

ОСЯ́ЯНИЙ розпромі́не-, освітлен- *(сяйвом)*, ± ОСЯЙНИЙ;

ОСЯВА́ТИСЯ *(- лице)* розпромі́нюва- ◊.

ÓСЯГ *г.* дося́гнення; здобуття́.

ОСЯГА́ТИ обійма́-, охо́плюва-, *(мозком)* усвідо́млюва-, пізнава́-, розумі́-; *(зором)* схо́плюва-, сприйма́-; *(мети)* досяга́-, домага́тися, $с^о$ ДОБИВА- здобува́ти *що*; *(науку)* опано́ву-, засво́ю-, оволоді́вати *чим*, дава́- ра́ду з *чим*; **я. /$м^н$ хто/ осяга́** с-и ♦, ра́дий осягну́-, усвідо́млювач, $п^к$ голова́тий, тяму́щий, кебе́тливий, доско́чли-, свідо́мий *чого*, ©;

ОСЯГТИ́, ОСЯГНУ́-, збагну́-, спобі́г- [с. слове́сний ви́раз]; **о. неося́жне** охопи́- неохо́п-, збагну́- незбагне́н-, $п^{-о}$ влови́- невло́в-.

ОСЯЙНИ́Й я́сни́й, ПРОМЕНИСТИЙ, блиску́чий, $у^р$ огнели́кий, сонцели́-, світося́йний, сонцея́с-, сонцеся́й-, осія́н-; *(усміх) р.* сяйли́вий, $п^о$ сяйни́й, ся́їстий.

ÓСЯЧИЙ оси́ний; **-че гніздо́** о́сище, *п.* гадю́чник.

ОСЬ нара́зі, на цю по́ру [життя́ ось добіга́ кінця́], $о^к$ наре́шті [**і о. – ма́єш** і наре́шті – ма́єш], $ф^р$ до́сі, тепе́р [**о.** не було – **о.** є]; $ж^м$ оце́ (*за́раз*) [він ось іде́ додо́му], *(!) г.* аво́!; **о. тільки** ва́рто ті́льки [**о. т. вдягну́сь у** *що* ва́рто ті́льки вдягти́сь у *що*]; **аж о. колú** ті́льки тепе́р [аж ось колú він з'ї́в]; *(!)* **ось тобі́!** ма́єш!.

ОТ аж [аж таке́ його́ спобі́гло]; *(!) (в кінці мови)* кра́пка! [не бу́ду ї́сти! От!], $о^к$ отаке́!; **о. і** аж ось [**о. і Марс** аж ось М.]; **о. і +** *н! (висловлює незадоволення +)* [от і говори́ з не́ю]; **о. і по** ***чому*** от і нема́ *чого* [от і по гро́шах]; **о. іще́ (знайшо́вся)!** теж мені́ (знайшо́вся)!; **о. колú наре́шті** аж ось колú; **о. тобі́ й...** *(реакція на неочікуване)* [о. т. й ду́рень!]; **та от..**, і колú ж..., то [**та от купи́в, і ба́чу** колú ж купи́в, то ба́чу]; **аж от** наре́шті [аж от вчо́ра ста́лося];

ОТ-ÓТ 1. *(час)* ось-о́сь, за́раз, це́ї ми́ті, за мить, *с.* от-от-о́т, *г.* туй-ту́й, *д.* зато́го, *(віддаль)* бли́зько-бли́зько, за крок, руко́ю діста́ти, ша́пкою ки́ну-, 2. $ж^м$ са́ме це, оце́-оце́.

ОТА́К так-во́, ТАК; **о. ото́** таки́м чи́ном /ро́б-/.

ОТАКИ́Й > ТАКИЙ; & оце́ таки́й, отаке́нь-, отаку́нь-, отаку́се[і]нь-, отаку́ніч-; **-ке́!** отакі́ спра́ви!; **-кі́ вжи́тки!** отакі́ гаразди́!; **-ке ди́вне** аж отаке́ [**о. д. з ним ста́лось** аж о. з н. с.];

ОТАКÓ ота́к, $ж^м$ так-во́; **о. собі́** ота́к собі́.

ОТАКÓЇ! отака́ лови́сь!, таке́ й ска́жеш /-ете/!; ота́к пак!, ма́єш!; овва́!, *в.* отуди́, до бі́са!; $п^{-о}$ це ж тре́ба!

ОТА́МАН ВАТАЖОК, КЕРІВНИК; *(Запорізької Січі)* кошови́й; & $з^б$ отама́ння, *отама́нія.

ОТА́Р/А СТАДО, *(овець)* ватага, *г.* ту́рма, *(людуще)* згра́я, юрба́, гу́рма, сто́впище, здвиг; & ~ище.

ОТА́РНИЙ $с^о$ ста́д-, *(віл)* чередни́й, *(кінь)* табу́н-; **о. інсти́нкт** інсти́нкт юрби́.

ОТВЕРЗА́ТИ > РОЗКРИВАТИ;

ОТВЕ́РЗТИ *(уста) ф.* розкля́мчити ◊.

ÓТВІР діра́, відту́лина, щіли́на, *(з покришкою)* люк; *(лазівка)* (про)ла́з; *(тунелю)* ги́рло; *(у приладах, клозеті)* ду́чка; *(капіляр)* по́ра; *(замковий)* шпари́на; *(у стіні)* ПРОБІЙ, про́різ, /*для зброї*/ амбразу́ра; *(вулкана)* кра́тер.

ОТЕТЕРІ́ТИ > ОЦІПЕНІТИ /ЦІПЕНІТИ/.

ОТЕ́ЦЬ ба́тько; *(священик)* панноте́ць, *с.* святи́й оте́ць; *(Церкви)* керівни́к; *(Рун-віри)* Рун-та́то.

ÓТЖЕ *ч.* таки́м чи́ном, зна́чить, $к^н$ е́рго, $ж^м$ ото́ж; ***як*** $с^п$ тому́, че́рез те.

ОТÓ $ф^р$ напри́клад [**як о.** як напри́клад], ота́к, ота́кечки, в такі́й ро́лі [її обе́рнуто на во́вка, і **о.** вона́ во́вком прибула́ до...], © то [**й ото́ саме її́ їли** її то са́ме й ї́ли]; **о. б було́ *чого*!** не обі́брався б *чого*; **о. ті́льки й** єди́не, що [**о. т. й лиши́лося** єди́не, що л.]; **та о., щоб...?** де хто бачив, щоб...? [**та о., щоб без пла́ти?** д. х. б., щ. б. п.?]; **що о.** яки́й /-а́, -е́, -і́/ [**що о. літа́ли на Мі́сяць** які літали на М.].

ОТÓЖ *ч.* так от, і от; ***як*** $с^п$. тож, тим то [ти́м то і шту́ка], тому́ то; *р.* о́тже;

ОТÓЖ-ТО оти́м /ото́ж/ то й ба, у ті́м то й річ /спра́ва/, (о)то́ж то й є, ♦ й воно́, ото́ й воно́, ото́ж бо *(й є)*, ото́ж бо й воно́; & $х^а$ ото́ж то.

ОТ-ÓТ > ОТ.

ОТОТÓЖН/ЮВАТИ /у-/, *(з чим)* прирі́вню- /уподі́бню-/ до *чого*; **я. /$м^н$ хто/ ~ює** с-и ♦, з-й ~ни-, ~ювач, $п^к$ ~ювальний, $о^к$ ~ні́й, ©.

ОТÓЧЕННЯ *(на війні)* за́шморг, каза́н, обце́ньки, мі́шок, обста́ва; *(людське)* ко́ло, середо́вище, довкі́лля, довкру́жжя, *а.* АНТУРАЖ.

ОТÓЧ/УВАТИ обступа́-, *(кіньми)* обска́кува-, *(за́мок)* облягá-, бра́- в за́шморг; *(муром)* обно́си-, опері́зува-, обгоро́джува-; *(хмарами)* оповива́- /с-/, огорта́-, оку́тува-; *(ким)* обса́джува-, обстава́-; **о. себе́** обставля́тися; **я. ~ує** с-и ♦, з-й /покли́ка-/ ~и́-, $п^к$ /*світ*/ навко́лишній /дов-/, /*мур*/ обвідни́й, ©; $м^н$ **хто ~ує** всі навко́ло, $ф^р$ найближчі (лю́ди), $р^в$ ~ення, довкі́лля; **ніхто́ з тих, хто ~ує** ніхто́ /жо́дна душа́/ навко́ло;

ОТОЧИ́- опа́с- *(з усіх бо́ків)*, обско́чи-, обара́ни-, *(чим)* огорну́- ◊; **о. себе́ *ким*** обсі́стися *ким*.

ОТРИ́МУВАТИ > ОДЕРЖУВАТИ.

ОТРУ́ЙЛИВИЙ *і* **ОТРУ́ЙНИЙ** *(газ)* токси́ч-; *(дим)* ядучи́й, їдки́й; *(язик)* ущи́пливий, гадю́чий; *(- слова)* злі́сний, ненави́с-; & отру́т-.

ОТРУ́ТА трути́зна, тру́та, трути́на́, *г.* трі́йло, отру́я, трі́йка, *д.* їдь, $п^о$ отрі́й; *(трупна)* трупи́зна; *(в напої)* да́ння, да́ва-; *(рослинна)* трута́-

зілля, *к.* зілля; *(з віхи)* цикута; *(бацил)* $м^н$ токсини, $о^д$ токсин; *п.* спокуса; злість, ненависть.

ОТРУ́/ЮВАТИ /за-/, труї-; *(організм)* шкодити /завдава- шкоди/ *чому*; *(ідеями)* задурманю-, задурю-; *(життя)* псувати, нівечи-, калічи-; *(старість)* засмучува-; **я.** /$м^н$ **хто/ труїть** с-и труїти, з-й ~ї-, ~ювач, $п^к$ ~йливий, ~йний, ©;

ОТРУ́ЮВАТИСЯ & *г.* затрóюва- ◊;

ОТРУЇТИСЯ: я. -уївся ОТРУЄНИЙ, Ø.

ОТРУ́ЄНИЙ струє- /по-/; & *д.* затрутий.

ОТЯ́МЛЮВАТИ приводити до тями, опритомнювати; **я. отямлює = я. опритомнює.**

ОТЯ́МЛЮВАТИСЯ > ОПАМ'ЯТОВУВАТИСЯ.

ОФІ́РА *й* **/-УВА́ТИ/** > ЖЕРТВА *й* /-УВАТИ/.

ОФІЦЕ́Р старшина, $і^с$ золотопогонник, *(найвищий)* генерал, генералісимус, маршал, головокомандувач; & $з^б$ офіцерство, $з^н$ офіцерня.

ОФІЦІ́ЙНИЙ урядовий, службо-; *(голос)* холодноввічли-, стриманий, діловий, непанібратський; *(- мову)* державний; & $с^о$ офіціяль-.

ОФІЦІ́ЙНІСТЬ урядовість.

ОФІЦІО́З > ГАЗЕТА.

ОФІЦІА́НТ кельнер.

ОФОРМЛЕННЯ *(зовнішнє)* обладунок.

ОФО́РМ/ЛЮВАТИ *і* **ОФОРМЛЯ́-** *(діло)* лагоди-, викінчува- $н^L$ обкручува-, /*фабрику-*/ партолити; *(дані)* опрацьовува-; *(візу)* виробля-, готува-; *(кін)* декорува-; *(на працю)* прийма-, зараховува-; **я.** /$м^н$ **хто/ оформля** с-и ♦, з-й оформи-, ~лювач, $т^е$ декоратор, маляр /художник/ сцени, $т^я$ дизайнер, *(візу +)* чиновник, $п^к$ ~лювальний, декоратив- /-уваль-/, $о^к$ ~чий, ©.

ОФО́РТ > ҐРАВЮРА.

ОХА́ЙНИЙ акурат-, чистий, чепурний, чепуристий, *д.* кукібний, шпет-, хупавий, харний; *(- хату)* прибра-, опоряджe-; & *р.* охайливий.

О́ХКАТИ стогна-, **я. охка** с-и ♦, розохканий, охкало, © охкаючи.

ОХЛЯВА́ТИ слабну-, знесилюватися, (під)упадати на силах, ослаба-, виснажуватися; **я. охляє = я. слабне;**

ОХЛЯ́(НУ)ТИ знесилі-, онемощі-, знемогтися, знесили-, *д.* /ви-/, вимерха-, *г.* знесиліти; **я. охляв** ОХЛЯЛИЙ, Ø;

ОХЛЯ́ЛИЙ ослаб-, підупа- (на силі), *в.* дох-, дохлякуватий; & *р.* хлялий.

О́ХЛЯП $п^р$ наохляп, без сідла; *(одягти)* недбало, наопашки, у накидку; *р.* сяк-так, абияк.

ОХОЛО́ДЖЕННЯ охолода, осту-, остудження, *г.* охолоне-; *(до чого)* збайдужі-; *(у кімнаті. авті)* кондиціонер.

ОХОЛО́ДЖУВАТИ /за-, про-/, остуджува- /ви-/, холоди-, студи- вихолоджува-; *(гарячих)* /роз-/, тверези-, вгамовува-, стриму-, заспокою-, присаджу-; **я.** /$м^н$ **хто/ о-холоджує** с-и ≈, з-й остуди-, охолсоджувач, $п^к$ охолодний, остудний, холодиль-, охолодливий, відсвіжли-, відсвіжуючий, *(погляд)* тверезу-, *т.* рефрижераторний, ©;

ОХОЛОДИ́- /ви-, про-, роз-/, вистуди- *(їжу)* /по-/ ◊;

ОХОЛО́ДЖУВАТИСЯ охолоняти /на-/ ◊.

ОХОЛОНЯ́ТИ; ОХОЛО́НУТИ схолоді-, *(пересердитись)* перекипі-.

ОХО́П/ЛЮВАТИ *(руками)* /об-/, обсяга-, обіймa-, *(мозком)* усвідомлюва-, осяга-; $в^й$ ОТОЧУВА-; *(одяг)* обтяга-; *(чим)* оповива- /с-/, пойма- /пере-/, огорта-, окутува-, окрива-, бра-, ОВОЛОДІВА- *ким*, ОБСІДА- *кого*; *(- чуття) о.*ляга- на серце; /*жах* +/ пройма-, напада- на [**її -ив жах** на неї напав ж.]; /*сум*/ наляга- на серце; **-ює /обсідає/ сум** бере жаль; **-ює важке почуття** під серцем немов гадина повилася; **я.** /$м^н$ **хто/ -ює** с-и ♦, з-й охопи-, ~лювач, $п^к$ ~ливий, всеосяжний, широкосяж-, обіймаль-, охват-, обіймущий, /*маневр*/ $в^й$ облоговий, обсадо-, $с^к$ охопи- [охопи-душу тривога];

ОХОПИ́- *(кого)* обсіс- /напас- на/ [**її -пив сум** її обсів сум] ◊, $о^к$ о(б)горну-; **-плює сум** бере жаль; **-ило тяжке почуття** під *чиїм* серцем немов гадина повилася; **-ила смертельна туга** наче половини світу не стало *кому*;

ОХО́ПЛЕНИЙ /об-/, обсілий, *о.* у полоні [у п. жаху] ◊.

ОХО́ПЛЮВАТИСЯ *(вогнем)* братися ◊.

ОХОРО́НА захист, *(лісу)* збереження; *(себе)* самозахист /-охорона/; *(при установі)* варта, сторожа, $с^о$ караул; *(загін)* патруля /$с^о$ -уль/.

ОХОРО́НЕЦЬ охоронник, вартовий, сторож, $у^р$ хоронитель, страж, *(злий)* цербер, *(князя)* гайдук, *(гетьмана)* сердюк, $ж^і$ охоронниця; *(прав)* опікун, ЗАХИСНИК; *(віри)* ревнитель.

ОХОРОНЯ́ТИ оберіга-, берегти, пильнува-; вартува-, стерегти, сторожи-, чатува-, стоя- на варті /сторожі, чатах/; *(вулиці)* патрулюва-; *(ліс)* зберіга-; *(від спеки)* захища-; **я.** /$м^н$ **хто/ охороня** с-и ♦, покликаний берегти, охоронець, вартувальник, вартовий, сторож, захисник, $п^к$ охоронний, сторожовий, захисний, ©.

ОХО́ТА БАЖАННЯ, прагнення, *(непереборна)* кортячка; $п^{рс}$ хочеться; **на всю свою охоту** без обмежень, скільки має охоти.

ОХО́ЧИЙ *(до чого)* ласий; *як і.* доброволець, *р.* охітний;

ОХО́ЧЕ залюбки, РАДО, з готовістю, з дорогою душею, за милу душу, *(дуже)* з вискоком, без проблем, любо [**найлюбіше** найохочі-], як мухи на мед, без скрипу.

ОХРЕ́ЩУВАТИ /ви-/, хрести-, держа- до хреста; *(дава- ім'я)* назива-, іменува-, $у^р$ наріка-; *(рукою)* перехрещува-, наклада- хрест; **я. охрещує = я. хрестить.**

ОЦЕ́ *фр* тільки, наре́шті; **і оце́ аж** і тільки но [**і о. аж** тепе́р сказа́в]; **о. так так!** *к.* оце́!; **аж оце́** 1. що́йно тепе́р [не чув. **Аж оце́** почу́в], 2. коли́ це ра́птом [**аж оце́** вда́рив грім].

О́ЦІНКА *(становища)* характери́стика; *(твору)* ду́мка /ві́дгук/ про, /*писана*/ реце́нзія; *(шкільна)* бал; *(дія)* оці́нювання, оці́не-, цінува́-, /*товару*/ такса́ція; *(незаперечна)* категори́зм;

О́ЦІНКИ *(бали) г.* но́ти.

ОЦІ́Н/ЮВАТИ визнача́- /склада́-, кла́с-/ ці́ну́; *(се-бе)* зна́- собі ці́ну́; *(для такси)* таксува́-; *(твір)* рецензува́-; *(стан)* характеризува́-, дава́- о́цінку *чому*; *(шанс)* вива́жува-; *(акції)* $e^к$ квотува́-, c^o коти́ру-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює** с-и ♦, з-й ~и́-, цінува́льник, ~ювач, поціно́ву-, такса́тор, $n^к$ ~ний, цінува́ль-, /*погляд*/ знаве́цький, для о́цінки, $c^к$ -цінний [самоцінний], ©; **як ~ювач** *(глянути)* знаве́цьким о́ком, c^o ~ююче;

ОЦІНИ́ТИ *(реально)* гля́ну- пра́вді в о́чі; ◊.

ОЧЕВИ́ДЕЦЬ нао́чний сві́док, *з.* самови́дець.

ОЧЕВИ́ДНИЙ *(факт)* цілко́м пе́в-, я́в-, реаль-, *г.* позір-, *о.* як на папе́рі спи́са-; *(- істину)* безпере́ч-, безсумнів-, незапере́ч-.

ОЧЕВИ́Д/НО *і* **~ЯЧКИ** очеви́дь-, живови́дяч-, *г.* евіде́нтно, правдоподі́б-, *з.* на́віч, *о.* як на доло́ні; $n^{рс}$ я́сно, зрозуміло; $в^{cm}$ ма́буть, пе́вно.

ОЧЕВИ́ДЬ реа́льність, ді́йсність; я́вність, $з^n$ яв.

ОЧЕРЕТЯ́НИЙ очере́тний.

ОЧИЩ/А́ТИ /об-, ви-, від-, *(шлях)* про-, *(пляц)* роз-/, чи́сти-; *(спирт +)* рафінува́-; *(завал)* пробира́-; *(душу)* підно́си-, одухотворя́-; *(в суді)* випра́вдува-; *(від чого)* звільня́-; *(від гріха)* розгріша́- /відпуска́-/ *що*; *(майдан)* покида́-, залиша́-, *з.* опуска́-; $ж^н$ обкрада́-; *(од лушпи)* шеретува́-, відшерето́ву-; & ~у- /ви-/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, ра́дий очи́сти-, очи́сник, ~увач /ви-/, $n^к$ очисни́й /роз-/, чисти́ль-, ~а́ль-, пурифікацій-, /*- молитву*/ поку́тній, розгрішу́ющий, відпусто́вий, для ~ення, p^e очи́ще- [моли́тва о.], $c^к$ очища́й- [очища́й-душу каяття́], ©;

♦♦♦**СЯ** /про-/ ◊; **о. од блу́ду чисті́шати се́рцем.**

ОЧИ́ЩЕННЯ *(глядача від п'єси)* $л^a$ ката́рсис

О́ЧІ > ОКО.

ОЧІ́КУ/ВАТИ /ви-/, чека́- /жда́-/ на, *г.* вижида́-, дожида́ти(ся); *(на звіра)* чатува́ти /чига́-/ на; *(ласки)* сподіва́тися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й чека́- на, ~увач, $o^к$ чека́лець, $n^к$ ~увальний, чека́ль-, © ~уючи;

ОЧІ́КУВАНИЙ *г.* вижи́даний ◊.

ОЧІ́ПОК *(кухаря)* ковпа́к; & чепе́ць.

ОЧКУ́Р > ПОЯС.

ОЧОЛО/ВІ́ЧУВАТИСЯ; ~ВІ́ЧИ- прибра́ти ри́с чолові́ка /мужчи́ни, люди́-/, ВИЛЮДНІ-.

ОЧО́ЛЮВАТИ ве́сти́ пере́д, стоя́- на чолі́, $o^к$ чоли́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **очо́лює** покли́каний очо́ли́ти, очо́лювач, (о)чі́льник, голо́ва, ватажо́к, провідни́к, керівни́к, поста́влений на чолі́, *(- судно)* фла́ґман, $n^к$ головни́й, провідни́й, керівни́й, чі́ль-, /*- судно +*/ чолови́й, ©.

ОЧО́РНЮВАТИ ЗНЕСЛАВЛЮ-; демонізува́ти.

ОЧУ́Н/ЮВАТИ оду́жу-, окли́гу-, відхо́дити душе́ю й ті́лом; *(з коми)* ОПАМ'ЯТОВУВАТИСЯ; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює** с-и ♦, щора́з здорові́ший /живі́-/, ~юваний, окли́гу-, оду́жу-, © ~юючи, ~явши.

ОША́ТНИЙ пи́шно /га́р-, че́пур-, розкі́ш-/ вбра́ний /у́-/, *р.* одягни́й, стрі́й-; *(одяг)* чепурни́й, га́р-, святко́вий, елеґа́нтний, пи́ш-, виставни́й, *г.* свято́ч-, *с.* розкі́ш-, *д.* прибі́р-, святни́й.

ОШЕЛЕ́ШУВАТИ ПРИГОЛОМШУ-; *(словом)* забива́ти ба́ки, зату́ркува-, $o^к$ вганя́- в по́див;

ОШЕЛЕ́ШИТИ ки́нути в по́див ◊.

ОШИВА́ТИСЯ *(коло кого)* те́р-, крути́-, оберта́-, c^o отира́-.

ОШКІРЯ́ТИ(СЯ) > ВИШКІРЯТИ.

ОШПА́Р/ЮВАТИ /об-/, *(окропом)* обва́рюва-, обпіка́-, обпа́рюва-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює** с-и ♦, з-й ошпа́ри-, ~ювач, $n^к$ обва́рчий, ошпа́р-, ©.

ОШУКА́НЕЦЬ дури́світ, плутя́га, пройди́світ, ше́льма, ошука́ч, *г.* о́шуст, ошу́ста, *с.* АФЕРИСТ, АВАНТУРНИК.

ОШУКА́НСТВО дури́світство, шахра́йс-, о́шук, *з.* ошукня́, *г.* ошу́ка, обма́н(ство), *(дія)* обду́рювання, ошу́кува-, ошу́ка́-; ± АФЕРА.

ОШУ́КУВАТИ > ОБДУРЮВАТИ.

ОЩА́ДЖ/УВАТИ *і* **~А́ТИ** еконо́ми-, за♦; берегти́, хорони́-; щади́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й оща́ди-, оща́дливець, $n^б$ економіст, $н^I$ скупердя́й, $n^к$ оща́дливий, еконо́мний, оща́д-, $н^I$ скупи́й, ©.

ОЩА́ДНИЙ оща́дливий, еконо́мний; *(- касу) г.* щадни́чий; **оща́дна ка́са** щадни́ця.

ОЩАСЛИ́ВЛЮВАТИ /у-/, щасли́ви-; **я. -и́влює** ощасли́влювач, ©;

ОЩАСЛИ́ВИТИ облагоді́я-, обси́па- ла́сками /ми́лостя-/, обдарува́-, ± БЛАГОДІЯТИ.

П

ПАВУ́К *(ядучий)* фала́нга, скорпіо́н; ☺ глита́й, п'я́вка; & павучо́к, павучи́ще, $з^б$ паву́ччя.

ПАВУТИ́ННЯ павути́на; *п.* тене́та, па́стка; *(інтриг)* пле́тиво; & $д^{-к}$ *опавути́нений.

ПА́ГІН па́рость, па́росток, па́ріст, *(городини)* па́синок; *(живець лози винограду)* цибу́х; & па́гонець, $з^б$ ПАГІННЯ;

ПА́ГОНИ *(виткі)* батоги́.

ПА́ГІННЯ па́гони, па́молодь, па́гілля, о́брость.

ПА́ГОРБ горб(о́к), па́гор(б)ок, підгі́р- /з-/, при́гір(ок), при́горб-, пере́гор-, су́горбо́к, *р.* кряж.

ПА́ҐОДА > ХРАМ.

ПА́ДАТИ *(з ніг)* вали́тися, *(тілом)* простяга́-, *(помалу)* опуска́-, *(в обійми)* ки́да-, *(з гуком)* ге́пати(ся), *(до ніг)* припада́ти, *(- дощ)* /ви-/, іти́; /*води*/ спада́-, жбу́ха-, *у*ᵖ зверга́тися; /*волос*/ звиса́ти; *(зо сміху)* ляга́-; *(- росу)* (о)сіда́-; /*сонце*/ захо́ди-; *(коло кого)* упада́-, *з.* ♦ся; *(- руки)* опуска́-; /*рівень*/ зни́жува-, зме́ншува-, іти́ вниз /*г.* надоли́ну/, *(в душу)* запада́-; *(на долю)* /ви-, при-/; *(- погляд)* спрямо́вуватися; *(на кого)* зва́люва-; *(в бою)* ги́нути; *(- уряд)* банкрутува́-; /*тварин*/ до́хну-, здиха́-; *(морально)* деґрадува́-, занепада́-; *(- тінь)* ляга́-; **п. ду́хом** ♦ на ду́сі, розкиса́-; **п. з не́ба** прихо́ди- без зуси́ль; **не п. ду́хом** *н*ᵈᵏ *д*ᵏ вдари- ли́хом об зе́млю, трима́- /держа́-/ фасо́н [**не па́дай ду́хом /лице́м у грязь/!** вдар л. об з.!, *ф.* держи́ /трима́й/ ф.]; **п. у прі́рву** зника́-, пропада́-, іти́ з ди́мом, зво́дитися ніна́що; **па́дає підо́зра на** підо́зрюють *кого*; **я. /**м*ᴺ* **хто/ па́да** ва́лений *(як сніп)*, зва́люва-, підко́шу-, *(- ріст)* зме́ншу-, с-и ♦, щора́з ни́жчий, *(плід)* па́далка, *п*ᵏ долубі́жний, долуйду́чий, низхідни́й, спадови́й, спа́дистий, паду́щий, /*- зорі*/ паду́чий, *з.* па́далишній, *о*ᵏ па́дошній, /*- міць*/ щора́з сла́бший; *о.* дзьоба́стий [замо́к із -тим кли́ном], *с*ᵏ -па́дний [простопа́дна лінія], ©;

УПА́/СТИ /В-/ повали́тися ◊; *(од удару)* покоти́-; *(з гуком)* бебе́хнути(ся), грю́кнутися, гри́мну-, берки́цьну-, *(у воду)* брьо́хну-, ШУБОВСНУТИ, полеті́- [так і полети́ш]; *(ніч на землю)* наста́-, насу́нутися, огорну́ти *що*; *(на кого)* спітка́- *кого*, ви́пас- на *чию* до́лю; *(- звук)* пролуна́-, гри́мну-; *(на що /- тінь/)* укри́- *що*, *(дорогу/* ви́пас-, /*тиск*/ /с-/, /*вітер*/ ущу́хну-, /*гамір*/ припини́тися; /*форт*/ зда́-; *(духом)* занепа́сти /піду-/; *(в бою)* заги́ну-; *(- ціни)* зме́ншитися; *(низько)* пусти́- бе́рега, попусти́ти себе́; **у., як му́ха в мед** підда́тися споку́сі; **у. як у во́ду** зни́кну-, пропа́с-; **трима́йте, бо впаду́!** *і*ᵖ знамени́то, феномена́льно, фантасти́ч-; **Ти що, з не́ба впав?** Т. щ., з ду́ба в.?; **я. ~в** ~лий, *(у воду)* ки́нутий, *(- зорю)* ско́чений, Ø.

ПАДІ́ННЯ *(з гуком)* ге́па-; *(рівня)* зме́нше-, зниже-; *(моральне)* деґрада́ція, зане́пад; *(монарха)* знетро́нення; & па́дання, падани́на.

ПА́ДЛО здохля́тина, сте́рво, *г.* па́длина; ☺ падлю́ка, негі́дник, МЕРЗОТА, *с.* пропа́дло.

ПАДЛЮ́КА > ПАДЛО.

ПАДЛЮ́ЧИЙ пі́длий, МЕРЗЕННИЙ, гане́бний.

ПАДЛЮ́ЧИТИ робі- підлості, *о*ᵏ підло́тствува-, *(перед ким)* пі́дло запобіга́-, огі́дно плазува́-.

ПА́ДЧЕ[І]РКА па́сербиця, нері́дна дочка́.

ПАЖ *а.* хло́пець до по́слуг; джу́ра.

ПАЗ *(між дощок)* щіли́на; *(у деталі)* загли́блення, загли́бина, гніздо́, рівчачо́к, ви́ям-, ви́ямка, *с*ᵒ ви́їмка.

ПА́ЗУР кі́готь; ні́готь; & пазуре́ць, па́зурик.

ПА́ЗУХА *(матері)* гру́ди; *(сорочки)* ро́зпір(ка), *с*ᵒ проріха; *а*ᴺ порожни́на; & па́зуши́-, па́зушка; **як у Христа́ за –ою** як у Х. в за́пічку.

ПАЙ *(комерційний)* ча́стка, а́кція, *г.* у́діл; *п.* до́ля, ща́стя, тала́н; & па́йка.

ПА́ЙКА > ПАЙ; *(хліба)* *с*ᵒ но́рма, по́рція, *п*ᵇ шмато́к.

ПАЙО́К *(продуктів)* но́рма, порціо́н.

ПАК *ч.*: **де ж пак!** *п*⁻ᵒ ще б пак!

ПА́КА жмут, па́чка; *(тютюну)* папу́ша, *(краму)* *с*ᵒ тюк.

ПАКЕ́Т *(з пошти)* вели́кий конве́рт /*г.* кове́рт-(а)/; *(у побуті)* паку́нок; & паке́тик.

ПАКТ *(міжнародній)* УГОДА.

ПАКО́ВАННЯ опако́ва-, *с*ᵒ пакува́-, упако́вка.

ПАКУВА́ТИ запако́вува-; *(речі)* уклада́-, ув'я́зува-; *(у що)* напо́внюва- *що*; *(у рівних дозах)* фасува́-; **я. /**м*ᴺ* **хто/ паку́є** с-и ♦, ради́й за♦, пакува́льник, *п*ᵏ пакува́льний, ©;

ВПАКУВА́ТИ: в. в біду́ *г.* підве́сти́ під монасти́р; & *і. г.* *пакі́вня /= за́клад, де паку́ють/.

ПАКУ́НОК з(а́)го́рток, паке́т, *д.* бга́нок, *г.* пак, *(речей)* клу́нок, *(поштовий)* *г.* па́чка, *с*ᵒ поси́лка; & паку́ночок, ᵃпаке́тик, ᵃпа́чечка.

ПАЛ спе́ка, вар, *г.* го́ряч; *(у хорого)* гаря́чка; *(душевний)* жар, за́пал, за́хват, збу́дження, підне́се-, зворуше-, па́сія; *(дія)* пала́ння.

ПАЛАМА́Р дячо́к, дяк, приче́тник, псало́м-, *з*ⁿ псало́мщик.

ПАЛА́ТА *(палацу)* світли́ця, кімна́та, за́ля; *(лікарні)* покі́й; *(лордів)* ра́да; *(мір і ваги)* ві́домство;

ПАЛА́ТИ[1] хоро́ми, апартаме́нти, *у*ᵖ черто́ги.

ПАЛА́ТИ[2] горі́- *(вогне́м)*, жарі́-, палені́-, згоря́-, бра́тися по́лум'ям; *(вогнем)* світи́-, ярі́ти(ся), *(спалахуючи)* ПАЛАХКОТІТИ; *(- щоки)* паші́-; /*бій*/ шалені́-; **п. гні́вом /нена́вистю/** пе́клом /чо́рт-/ ди́ха-; **я. /**м*ᴺ* **хто/ пала́** с-и ♦, по́йнятий вогне́м, розпломі́нений, охо́пле- по́лум'ям, *п*ᵏ палки́й, палахки́й. пломінки́й, полум'я́ний, вогни́стий, жари́с-, палах(кот)ли́вий, /*- лице*/ роз/пашілий, *о.* у вогні, © пала́ючи;

ЗА♦♦♦ заполум'яні́-, *(враз)* спалахну́-, ЗАГОРІТИСЯ, ЗАСВІТИ-; **з. гні́вом** ~люти́-, ~люті́ти.

ПАЛАХКИ́Й > *п*ᵏ → **що пала.**

ПАЛАХКОТІ́ННЯ /роз-/, (с)па́лахи, *о*ᵈ (с)па́лах.

ПАЛАХ/КОТІ́(А́)ТИ *(спалахами)* горі́-, блискоті́-, пала́-; *(- щоки)* паші́-; *(- бій)* шалені́-; & ~ті́-, па́хка-, *д*ᵏ від~ті́- /ви́-/, роз~кота́тися; **я. ~коти́ть** 1. **я. гори́ть** /2. **пала**, 3. **паши́ть**/.

ПАЛА́Ц хоро́ми /ПАЛАТИ[1], резиде́нція, о́сідок, за́м-/ владаря́ /царя́, президе́нта/; & пала́цик.

ПАЛЕНІ́ТИ ПАЛА-; *(в бесіді)* дратува́тися, спала́хувати; *(зі сорому)* згоря́-; *(- лице)* паші́-, /*овоч*/ червоні́-; **я. /**м*ᴺ* **хто/ палені́є** с-и ♦, розпломі́нений, пломінки́й, пломени́стий, вогни́-

с-, стожа́рий, палахки́й, палах(кот)ли́вий, *(- сонце)* сяйли́-, огнели́кий, *о.* як жар /по́лум'я/, $c^{к}$ пали́- [пали́вода /-копа/], ©.

ПА́ЛЕЦЬ *(руки)* пу́чка, $y^{р}$ пе́рст; *(великий)* палю́х, *(мі[и]зинний)* мі[и]зи́нець; *(на зубчатці)* зубе́ць; & па́льчик, пальча́.

ПА́ЛИВО *як і.* пальне́ [дро́ва, ву́гілля, на́фта, гас, торф, газ +], *р.* о́пал.

ПАЛИ́ВОДА відчайду́х, ШИБАЙГОЛОВА; $n^{б}$ бешке́тник, пусту́н.

ПАЛИ́КОПА $б^{-о}$ той, що па́лить ко́пи.

ПАЛИ́ТИ спа́люва- /про-, об-, пере-/, пуска́- (з) ди́мом; *(- спеку)* пекти́, припіка́-; *(ватру)* розпа́люва-, *(траву)* /ви-/; *(- світло)* світи́-; *(з гармат)* стріля́-; **п.** *(- думки)* непоко́ї-, ятри́-; *(тютюн)* кури́-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ па́лить** розпе́чений, с-и ♦, ра́дий спали́-, палі́й, $n^{к}$ палю́чий, пеку́-, $ф^{р}$ смальки́й, жалки́й, /цілунок/ жагу́чий; **п. кораблі́** рва́ти всі гре́блі.

ПА́ЛИ/ЦЯ *(сирова)* пати́к, дрючо́к, бук, ціпо́к, пру́тик, лома́ка, кийо́к, *д.* пати́ка; *(оброблена)* ковінька, трости́на, карлю́ка, клю́(ч)-; *(ґумова)* кийо́к; *(ченця)* патери́ця; *(чабана)* ґирли́ґа; & ~чка, палюга́, $з^{б}$ палі́ччя; ± ЖЕРДИНА.

ПА́ЛИЧКА ціпо́к, кийо́к, *(чарівна)* пру́тик; *(з гілки)* лома́чка, патичо́к, дрюче́ч-; *(вчителя)* ука́зка, *(диригента) г.* бату́та; & ціпо́чок, кийо́ч-; $д^{а}$ ♦-стука́лоч-.

ПАЛІ́Й підпа́лювач, $б^{з}$ пали́копа, *г.* полум'я́р; *(заворушень)* заводі́й, підбу́рювач.

ПАЛІСА́ДНИК $c^{о}$ *у.* при́садок.

ПАЛІ́ТРА *(таця з фарбами) г.* пале́та; *(мистецька)* **п.** (худо́жні) за́соби, інструмента́рій.

ПАЛІТУ́РКА обкла́динка, опра́ва, *д.* паляту́рка, *р.* шабату́рка; *(м'яка)* обго́ртка.

ПАЛІА́ТИ́В > ЗАХІД[3].

ПАЛКИ́Й *(вогонь)* жарки́й, палю́чий, $n^{о}$ пломени́стий, пломінки́й, *г.* ятря́ний; *(привіт)* полум'я́ни́й; *(- мову)* жагу́чий, вогне́нний; *(колір)* яскра́вий, *(мороз, вітер)* шпарки́й, смальки́й; *(- вдачу)* гаря́чий, запальни́й, при́страс-, займи́стий, *г.* загорі́лий; *(кінь)* баски́й, жва́вий; *(бій)* запе́клий, завзя́тий, затя́-, шале́ний; & палке́нький; ± ЗАПОПАДЛИВИЙ;

ПА́ЛКО з за́палом, запопа́дливо ◊.

ПА́ЛУБА *у.* чарда́к, помі́ст, по́клад, *(навісна)* дек.

ПАЛЮ́ЧИЙ ПАЛКИЙ, жарки́й; *(погляд)* жагу́чий; *(мороз, вітер)* ШПАРКИЙ, СМАЛЬКИЙ; *(на смак)* пеку́чий, жалки́й.

ПА́ЛЯ стовп; *(з пазами й виступами)* шпунт; *д!* КІЛ; $i^{с}$ сме́ртна ка́ра.

ПАЛЯНИ́ЦЯ хліби́на, бухане́ць, *(кручена)* кала́ч, *(змащена салом)* книш; & паляни́чка.

ПАЛЬТО́ $з^{г}$ плащ, *(хутряне жіноче)* манто́, $i^{с}$ бу-рну́с /назва арабського плаща з каптуром/; *(військовий верхній одяг)* шине́ля.

ПА́МОРОЗЬ за́морозь, *(на гілках)* /на́-/, $c^{о}$ і́ній.

ПА́МОРОЧ/ИТИ *(голову)* дурмани́-, задуря́-, ЗАПАМОРОЧУВА-; *(запахом)* п'яни́-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ ~ить** с-и ♦, з-й за♦, задури́голова, заду́рювач, го́ловокру́т, $n^{к}$ (за)па́морочливий, заду́рли-, моро́чли-, /запах/ п'янки́й, © ~ивши;

♦♦♦**СЯ** *(- голову)* іти́ о́бертом, ходи́- хо́дором; ◊.

ПАМПУ́ШКА *(з тіста)* пампу́шок, пампу́х(а), пу́ндик, пухте́лик; *(- жінку)* $жс^{м}$ гладу́ха.

ПАМФЛЕ́Т > САТИРА.

ПАМ'ЯТ/А́ТИ *і* **~УВА́-** не забува́-, зберіга́- /хова́-/ в ~і /се́рці/, держа́- в голові, носи́- в се́рці, ма́- в тя́мці; *(довго)* ♦ /тя́ми-/ до нови́х ві́ників /мух/; **п.** усвідо́млюва-, розумі́-; **~а́й-(те)!** ма́й(те) на ува́зі! затя́м(те)! *с.* начува́й(те)ся!; **я.** /$м^{н}$ **хто/ ~а́** на́вчений ♦, з-й за♦, него́дний забу́-, $n^{к}$ ~ки́й, ~у́щий, ~ли́вий, © ~а́вши;

ЗАПАМ'ЯТА́ТИ *о.* заруба́- (собі́) на но́сі ◊;

ПАМ'ЯТА́ТИ(СЯ) держа́ти(ся) в голові ◊;

ПАМ'ЯТА́ТИСЯ $m^{к}$ не вихо́дити з голови́ ◊; *(довго)* жи́- в па́м'яті; **я. -є́ться** живи́й у п.

ПА́М'ЯТКА *(річ)* зга́дка, спо́мин, па́м'ять, не́забудь; *(збірка правил)* інстру́кція.

ПАМ'ЯТЛИ́ВИЙ пам'ятки́й, пам'яту́щий; $жс^{м}$ пам'ятни́й; **д.** злопа́м'ят-.

ПА́М'ЯТНИЙ $з^{п}$ МЕМОРІЯЛЬ-; *(- подію)* незабу́тній, вікопо́мний, *р.* пам'ятли́вий.

ПАМ'ЯТНИ́Й пам'ятко́вий [да́ти пам'ятко́вого].

ПА́М'ЯТНИ́К монуме́нт, $o^{к}$ фігу́ра, *(у формі стовпа)* обелі́ск, коло́на, *(комплекс пам'ятників)* меморія́л, *(на могилі)* НАГРОБОК, *(фараонів)* ПІРАМІДА; & $б^{з}$ пам'ятни́к.

ПА́М'ЯТ/Ь *(- кого)* зга́дка, спо́гад; *(річ)* ~ка; $ф^{р}$ не́забудь; *(відчуття дійсности)* свідо́мість, $ф^{р}$ па́мороки; & *р.* ~ок, *з.* па́мка, по́м-, по́мок.

ПАН *(чий)* волода́р, господа́р, ВЛАДАР, вели́тель; $i^{с}$ ді́дич, помі́щи́к, шля́хтич, дворяни́н, вельмо́жа, *(молодий)* ♦и́ч; *(небагатий)* під♦ок /полу́-/; *(над ♦ами)* цар і Бог; *(для !)* добро́дій, *а.* дон, сеньйо́р, (мі)ло́рд, мі́стер, сер, мусьє́; & ♦о́к, $з^{н}$ ♦ю́га, ♦и́сько, $з^{б}$ ♦ство, ♦о́та; *(!)* **па́не!** добро́дію! мось♦е! ♦е-бра́те!; *(до старших)* ♦о́тче!; **пано́ве!** добро́дійство!, шано́вне товари́с- /грома́до/!, $жс^{м}$ лю́ди до́брі!; **яки́й п., таки́й і крам** яка́ ха́та, таки́й тин, яки́й ба́тько, таки́й син, яке́ смі́ття, така́ й мітла́.

ПАНА́М/А пля́жний капелю́х, *з.* афе́ра; & ~ка.

ПАНЕ́ЛЬ *і* **ПАНЕ́ЛЯ** тротуа́р, пішохі́д; $б^{у}$ плита́; *(на симпозіюмі)* кру́глий стіл.

ПА́Н/І $i^{с}$ ді́дичка, помі́щиця; *(над чим)* господи́ня, волода́рка, владá́р-, вели́тель-; *(моя)* дружи́на, жі́нка; *(для !)* добро́дійка, *а.* до́нна, мадо́нна, сеньйори́та, сеньйо́ра, (мі)ле́ді, мі́сис, мада́м, мадмуазе́ль; & ♦йка, ♦я, ~ю́ся, $жс^{м}$ ~я, ~о́єчка; *(!)* **па́ні!** добро́дійко! панíма́тко!; $м^{н}$ па́ні!; **па́ні й пано́ве!** *а.* ле́ді і дже́нтелме́ни!;

з паня́ми з жіно́чим товари́ством.

ПАНІБРА́Т прия́тель, побрати́м, *г.* камра́т; рі́вня, однока́шник, *як і.* свій; *(!)* па́не-бра́те!.

ПАНІБРА́ТСТВО фамілья́рність, неви́мушен-, безцеремо́нн-; *(веселе)* КОМПАНІЯ.

ПАНІБРА́ТСТВУВАТИ *р.* бу- за панібра́та *кому.* бу- на короткій нозі /дітей хрести-/ з *ким*; $с^о$ фамілья́рнича-.

ПАНІБРА́ТСЬКИЙ фамілья́рний, безцеремо́н-, неви́муше-, артіль-, компаніі́йський, товари́-; & запанібра́т-.

ПАНІВНИ́Й владу́щий, уряду́-, $к^н$ уряду́ючий, $о^к$ володарський, *д.* пану́ючий; *(погляд)* найпоши́реніший, зага́льний, яки́й доміну́є, $с^о$ доміну́ючий, переважа́ючий.

ПА́НІКА переполо́х, спо́ло́х, заміша́ння, за́мішка, заметушня́, по́плох, по́лох, *о.* кіне́ць світу.

ПАНІК/УВА́ТИ впада́- в /сія-/ ~у, *г.* алярмува́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~ує розпаніко́ваний, с-и ♦, по́йнятий ~ою, ~е́р, $п^к$ ~е́рський, ~ува́тий, переполо́шливий, пані́чний, ©;

ЗАПАНІКУВА́ТИ впасти в па́ніку ◊.

ПАНІМА́ТКА ма́ти, господи́ня *(до́му)*; *ц.* попадя́; *(!)* ПАНІ; & паньма́тка.

ПАНІ́ТИ; ЗАПАНІ́ТИ $з^н$ розпано́шитися.

ПАНІ́ЧНИЙ *(тон)* переполо́ше-, *(страх)* ку́рячий; *(відступ)* безла́д-, хаоти́ч-, *(поспіх)* метушли́вий.

ПА́ННА па́нночка, паня́нка; *а.* міс, мадмуазе́ль, сеньйори́та; & пану́нця; **капелю́шкова п.** $с^о$ тенді́тна па́нночка.

ПАНОРА́МА видо́вище, краєви́д; *(епічна)* **п.** зобра́ження, о́пис, карти́на; *(подій)* калейдоско́п, *п.* вахля́р; *(на внутрішній стіні круглої будівлі)* (бата́льна) карти́на по всьо́му ко́лу.

ПАНОТЕ́ЦЬ ба́тько; **ц.** свяще́ник, піп; *(!)* > ПАН; & поно́тчик [пано́тчику! = пано́тче!].

ПАНО́ШИТИСЯ ши́- в пани́; БУНДЮЧИ-, зазнава́-, зано́си- ви́соко не́стися, копи́лити гу́би;

РОЗПАНО́ШИТИСЯ ЗАЗНА-, запаніти.

ЗАПАНІ́ТИ розпано́шитися; **я. -ів** запанілиий, забагаті-, загодо́ваний, розпано́ше-.

ПАНСІО́Н *(закритий)* інститу́т, за́клад, *р.* ♦а́т, *(житло)* гурто́житок, інтерна́т, бу́рса; *(заїзд)* готе́ль; *(повний)* **п.** утри́мання [на повному ♦і]; **на по́вному -о́ні** на всьо́му гото́вому.

ПА́НСТВО > ПАН; шля́хта, дворя́нство; *(!)* досбро́ді́йство!; *г.* подру́жжя; *д.* світськість; *з.* панува́ння; *з.* ца́рство, королівс-, володарс- [♦ свобо́ди].

ПА́НСЬКИЙ & старопанський [*н.* капелю́шок].

ПАНТАЛО́НИ > ШТАНИ; & $х^а$ пантальо́ни.

ПАНТЕО́Н храм сла́ви; *(видатних людей)* усипа́льня; **п.** *(людських імен)* ґале́рія, $с^о$ галере́я.

ПАНТОМІ́МА $м^{-о}$ вистава без слів, німа́ /мімічна/ сце́на.

ПАНТО́ФЕЛЬ панто́фля, ви́ступець, ка́пець, пати́нок, *(нічний)* чо́вганець;

ПАНТО́ФЛІ $с^о$ та́почки → $і^с$ ка́почки.

ПАНТРУВА́ТИ *(пильно)* диви́тися, пильнува́ти; *(чого)* сте́жи-, слідкува́-, спостеріга́- *що*, *з.* па́зи-; *(обряду)* дотри́мува-; *(в засідці)* чига́- на; **я. пантру́є = я. стежить /пильнує/** *кого/що.*

ПАНУВА́ННЯ владарюва́-, володарюва́-, царюва́-, $ф^р$ урядува́-, зве́рхництво, *с.* геґемо́нія.

ПАНУВА́ТИ владарюва́- /воло-/, бу́- па́ном /володаре́м, госпо́даре́м/, *(у країні)* царюва́-; *(над чим)* верхово́ди-, влади́чи-, держа́- го́ру, володі- *чим*; *(у голові)* переважа́-, домінува́-; *(жити паном діло)* розкошува́-; *(над місцевістю /горб, будова/)* височі-, *ш.* виве́ршуватися; & запано́вувати; **пану́й, Брита́ніє!** влади́ч, Брита́ніє!; **я.** /$м^н$ **хто**/ **пану́є** с-и /зви́клий, покли́каний/ ♦, пан, влада́р, господа́р, влади́ка, $п^к$ панівни́й, керівни́й, владу́щий, (все)вла́дний, /- *висоту*/ кома́нд-, /- *позицію*/ ключови́й, ©;

ЗА♦♦♦ $о^к$ залягти́, запа́с- [залягла́ мо́вчанка] ◊; *(над ким)* пойня́- /охопи́-, обсі́с-/ *кого.*

ПА́НЦИР /$х^а$ -ЕР/ *(воя)* ла́ти, обладу́нок; *(з криці)* по́крив, покро́в, оболо́нка; *(водолаза)* скафа́ндер; **п.** клі́тка, шкаралу́ща, те́рем, ве́жа із слоно́вої ко́сти.

ПАНЧО́ХА & панчі́шка; **си́ня п.** жінка без ча́ру.

ПА́НЩИНА кріпа́цтво, $ж^м$ пригін; **п.** нево́ля, ра́бство; *(примусова праця)* ка́торга.

ПА́НЬКАТИСЯ *(з ким)* ця́цька-, па́нькати /ма́запирого́м/ *кого*, $ф^р$ потура́- *чиї́м* забага́нкам; *(церемонно)* церемо́нитися, мані́жи-, *о.* ба́ви- /гра́-/ в піжмурки; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, ра́дий по♦, $п^к$ церемо́нний, © па́нькаючись.

ПА́П/А ри́мський первосвяще́ник; & ~у́сик, ~унчик.

ПАПЕРО́ВИЙ з папе́ру; *(- тяганину)* **п.** канцеля́рський, бюрократи́чний; *(- права)* фікти́в-, нереа́ль-, *г.* спови́д-; & папір-, папір'я́-.

ПАПІ́Р *(водостійкий)* перга́мен, $с^о$ перга́мент; *(офіційний)* докуме́нт, гра́мота, манда́т, $д./і^р$ бома́га; & папіре́ць, папі́рчик;

ПАПЕ́РИ руко́писи, листи́, писани́на, шпарґа́лля /-ґа́ли/, *(цінні)* ве́кселі, облі́ґа́ції, а́к-, бо́ни.

ПАПЛЮ́Ж/ИТИ осоро́млюва-, шельму́ва-, демонізува́-, ГАНЬБИ-, плюга́ви-, обклада́- боло́том, вилива́- помиї на, топта́- у по́рох /боло́то, грязь/, опаплю́жува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ить** с-и ♦, гото́вий с♦, ~ник, ганьби́тель, знесла́влювач, $п^к$ ~ливий, ганьбли́-, знесла́вли- /-чий/, ганебний для *кого*, © ~ивши.

ПАПУ́ГА *(наслідувач)* ма́впа; & папу́жка.

ПАПУ́ША *(тютюну)* в'я́зка, па́-; *(грошей)* па́ч-; ☺ тюхті́й.

ПА́РА[1] двійко; *(волів)* парови́ця, *(коней)* двоє;

(чоловіча) костю́м; *(білизни)* змі́на, компле́кт; *(кому)* двійни́к, *(чому)* допо́внення (до компле́кту); *(шлюбна)* подру́жжя; *ч*[к] два; *з*[к] кі́лька, де́кілька; & па́р(оч)ка.

ПАРА^2 *(водяна)* ви́пар(о́вання); **ні -ри з уст** ні сло́ва, ні гу-гу́!; **по́вною -ою** на по́вну па́ру.

ПАРА́ГРАФ *(закону)* пу́нкт, (під)ро́зділ, СТАТТЯ; *п.* пра́вило, при́пис, настано́ва.

ПАРА́Д *х*[а] пара́да, *(армії)* о́гляд, *г.* дефіля́да; *(для хвальби) ф.* показу́ха, *г.* по́пис.

ПАРА́ДНИЙ *(одяг)* святко́вий, чепурни́й, пи́ш-, оша́т-; *(обід)* уро́чи́стий; *(вхід)* головни́й, не чо́р-; *(бік)* показни́й, показо́вий; & парадо́-.

ПАРАДО́КС різка́ невідповідність /несумісн-, розбіжн-, нелогічн-/, що й ку́пи не де́ржиться.

ПАРАДОКСА́ЛЬНИЙ неймові́р-, незбагне́н-, незвича́й-, несумі́с-, нелогі́ч-; феномена́ль-.

ПАРАЗИ́Т *е*[е] во́ша, блоха́, блощи́ця; ☺ нахлі́бник, дармоїд, тру́тень, *г.* галапа́с; *л.* МЕРЗОТА; ± ЕКСПЛУАТАТОР.

ПАРАЗИТ/УВА́ТИ: **я.** ~у́є с-и ♦, парази́т, дармоїд, тру́тень, нахлі́бник, *п*[к] дармоїдський, ©.

ПАРАЛЕЛОГРА́М *(прямокутній)* ПРЯМОКУТНИК; *(з рівними боками)* ромб.

ПАРАЛЕ́ЛЬ *х*[а] парале́ля; *(географічна)* широта́; *(з чим) ф*[р] зіста́влення, порі́вня- [прове́сти пара́ле́ль]; *(в думках)* тото́жність, по́вна поді́бн-.

ПАРАЛЕ́ЛЬНИЙ рівнобі́ж-; *(вираз)* тото́ж-, варія́нт-, синоні́міч-, *ф.* близнюко́вий.

ПАРАЛІ/ЗУВА́ТИ кам'яні́- розбива́- ~че́м; *(руху)* ско́вува-, *о.* зв'я́зува- ру́ки й но́ги /по рука́х і по нога́х/; *п.* виво́ди- з ла́ду́; *(працю)* гальмува́-, розла́дну-, перешкоджа́ти *чому*; **я.** /*м*[н] **хто**/ ~зу́є с-и ♦, з-й с♦, *п*[к] ~ти́чний, ~заці́й-, ©;

С♦♦♦ поста́ви- правце́м /ка́мен-/ [бода́й вас ка́менем поста́вило!] ◊;

ПАРАЛІЗО́ВАНИЙ: **як п.** *(стоїть)* мов його́ обу́хом по голові́ вда́рено.

ПАРАЛІ́Ч роди́мець, грець; & *з*[г] пара́ліж.

ПАРА́ПЕТ *(на даху)* огоро́жа, парка́нчик; *(кам'яний /на мурах фортеці/) в*[й] бру́ствер.

ПАРАСО́ЛЬ *у.* холодо́к, *г. о*[к] розчепі́рка; *(великий) т.* зонт; & парасо́лька, парасо́лик.

ПАРА́ФІЯ *г.* паро́хія, *д.* прихо́дство; *(церковна)* окру́га.

ПАРАШУТИ́СТ *г.* спаду́н.

ПАРДО́Н *ф*[р] про́ще́ння [проси́ти пардо́ну]; *(!)* ви́бач(те)! /про-!/, дару́й(те)! про́шу́ пробаче́ння! перепро́шую! вибача́юсь!

ПАРИТЕ́Т рі́вність, рівнопра́вність (сторі́н).

ПАРИТЕ́ТНИЙ рів- [на -них права́х /заса́дах/].

ПА́РИ/ТИ розпа́рюва-; *(тіло)* грі-, вигріва́-; *(гарячим)* обпіка́-; *(- сонце)* пекти́; *(лозою) п.* сікти́, шмага́-, шпа́ри-; *(кого)* шпе́ти-, бра́- в шо́ри, /на іспиті/ рі́за-; ГАРЯЧКУВА-; **п. парка́** поро́- гаря́чку; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~ть** с-и ♦, ра́дий по♦, ~льник, *п*[к] парки́й, ~льний; © ~вши.

ПА́РИТИСЯ *(в лазні)* випа́рюва-; *(на іспиті)* горі́ти; **я.** /*м*[н] **хто**/ **па́риться** с-и ♦, ра́дий по♦, па́рений, шпа́ре-, © па́рившись;

ЗАПА́РИТИСЬ *(на іспиті)* зрі́затися, згорі́ти.

ПАРІ́ *(на гроші)* закла́д.

ПА́РІЯ *як і.* УПОСЛІДЖЕНИЙ, пого́рдже-, знева́же-, зне́хтува-, забу́тий Бо́гом (і людьми́); *(суспільства) о.* па́синок.

ПАРК > САД; *(зоологічний)* зоопа́рк, звіри́нець; *(транспортних машин)* депо́.

ПАРКА́Н ОГОРОЖА, барка́н, *(плетений)* пліт; *(частокіл)* паліса́да /*с*[о] паліса́д/, *(живий)* живопліт; & парканéць, парка́нчик, парканя́ка.

ПАРКЕ́Т > ПІДЛОГА; *о*[з] паркéтина.

ПАРКЕ́ТНИЙ *п.* шика́р-, світсько-ба́ль-, світський, що аж.

ПАРКУВА́ННЯ: **для п.** *(- площу)* паркува́льний.

ПАРЛА́МЕНТ *(УНР)* Центра́льна Ра́да, *(України)* Верхо́вна Р., *(США)* конгре́с, *(РФ)* ду́ма, *(Польщі)* сейм, *(Еспанії)* корте́си, *(ФРН)* бундеста́г, *(Франції)* пала́та депута́тів, *(Туреччини)* курулта́й, *(Ізраелю)* кне́се́т.

ПАРЛАМЕНТА́Р член парля́менту, *(на війні)* перемо́вець.

ПА́РНИЙ *(- число)* поді́ль- на два; & пари́стий.

ПАРНИ́Й парки́й, душни́й, заду́шливий.

ПАРОКСИ́ЗМ *(болі)* на́пад, заго́стрення, *с*[о] при́ступ; *(чуття)* збу́дження, ви́яв /про́-/, спа́лах.

ПАРО́ЛЬ га́сло, умо́вний знак /сло́во/, *г.* кли́чка.

ПАРОПЛА́В > СУДНО; & пароплá́вчик.

ПА́РОСТЬ ПАГІН, молоде́ стебло́, *о.* зелене́ць; *(відгалуження)* га́лузь, гі́лка; *(чия)* наща́док; & па́росто(чо)к, па́росль, па́ріст, *к.* рость.

ПАРОТЯ́Г парові[о́]з, парови́к, льокомоти́в.

ПАРТА́Ч халту́рник, ля́пало, теле́па-, попсу́йма́йстер, *д*[а] ма́йстер-лама́йстер.

ПАРТА́ЧИТИ капа́ри-, халту́ри-, сяк-та́к лі́пит- /тули́-/, псу́ва- робо́ту, роби́- з лемеша́ шва́йку, *ф.* паску́ди-, ля́па-, *(пером)* ба́згра-, дря́па-; ± ПАРТОЛИ-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **парта́чить** с-и /звиклий/ ♦, з-й с♦, парта́ч, халту́рник, ля́пало, *(пером)* ба́зграч, ©;

СПАРТА́ЧИТИ *о*[к] спле́ска-, *о.* зроби́- з лемеша́ шва́йку ◊; & запарта́чи- /на-/.

ПАРТИЗА́Н > ПОВСТАНЕЦЬ; *(УПА)* упі́вець, упі́ст, *о.* лісови́к.

ПАРТІ́ЙНИЙ *(погляд)* суб'єкти́в-; *(хто)* заанга́жо́ва-, *як і.* член па́ртії.

ПА́РТІЯ *(політична)* спі́лка, організа́ція; *(геологів)* загі́н, ві́дділ, гру́па; *(краму)* се́рія, компле́кт; *(шахів)* одна́ гра; *(балетна)* ро́ля, *с*[о] роль; *(у шлюбі)* па́ра; *ф.* шлюб; *(чогось дрібного)* жме́ня, жме́нька.

ПАРТНЕ́Р *(у ділі)* співуча́сник, компаньйо́н, това́риш, *ж*[м] напа́рник; *(гри)* співграве́ць.

ПАРТО́ЛИТИ *(їжу)* теле́па-, готува́- недба́ло; *(справу)* ФАБРИКУВА-; **я.** /м^н **хто/ парто́лить** с-и ♦, з-й стеле́па-, н^г ПАРТАЧ, ©; ± ПАРТАЧИТИ, КАПАРИТИ;

С♦♦♦ склепа́-, зля́па-, зліпи́-, скапа́ри-, спле́ска- ◊.

ПАРУБКУВА́ТИ парубо́чи-, молодикува́-, *ж.* козакува́-; *(з дівчатами)* ЖЕНИХАТИСЯ.

ПА́РУБ/ОК молоди́й чолові́к, юна́к, молоди́к, *г.* ле́гінь; п^б хлоп'я́га, хлопа́ка парубі́й(ко), пів-♦, ви́росток; *як і.* неодру́жесний; & ~ча́к, ~чи́на, ~чи́сько, паруб'я́(га), з^б парубо́цтво, парубо́та; **п. під ву́сом** вже гото́вий жени́х.

ПАРУВА́ТИ[1] випаро́ву-, схо́дити па́рою; *(- поле)* бу́- під па́ром; **я. пару́є** с-и ♦, випаро́вуваний, виві́трю-, **п.** знико́мий, п^к летки́й.

ПАРУВ/АТИ[2] добира́- /є́дна- в/ па́ру, ± СВАТА-; *(голубів)* зво́ди-, злуча́-, спаро́вува-; & перепаро́ву-; **я.** /м^н **хто/ пару́є** с-и ♦, з-й с♦, ~а́льник, сват, ж^і сва́ха, п^к парува́льний, ©;

ПАРУВА́ТИСЬ укладатися в па́ру ◊;

СПАРО́ВАНИЙ у па́рі ◊.

ПА́РУС вітри́ло.

ПАРФУ́МИ м^н *з.* а́мбра, с^о духи́, одеколо́н, *г.* кольо́нська вода́; *(запахи)* па́хощі, АРОМАТ.

ПАРХА́ТИЙ шолуди́вий, парши́-.

ПАРШИ́ВИЙ ПАРХАТИЙ; *(- вівцю)* замотоли́чений; *(вигляд)* ПАСКУД-; ± НАҐАТИВ-; *(хто)* ГИДКИЙ; & парши́ве́ньк-, препарши́в-.

ПАС ПОЯС, ре́мінь, шнур; *(шкіри +)* смуга, *(о́)*-кра́йка; с^т переда́ча м'яча́; & пасо́к; п^{рс} відмовля́юсь, *(у картах)* не гра́ю [я ♦!].

ПАСА́Ж коридо́р, прохі́д, пере́хід; *(у тексті)* ури́вок, фра́за; **п.** несподі́ванка.

ПАСАЖИ́Р *(на поїзді, літаку)* подорожа́нин, *як і.* подоро́жній; ± МАНДРІВЕЦЬ.

ПАСИ́ВНИЙ не АКТИВ-, не ЕНЕРҐІЙ-, БЕЗДІЯЛЬ-, ІНЕРТ-, БАЙДУЖИЙ.

ПА́СИНОК па́серб, па́сербок, *(рослини)* ПАГІН, з^б па́синня; *(суспільства)* ПАРІЯ.

ПА́СІЧНИК бджоля́р, бо́ртник.

ПА́СІЯ любо́в, при́страсть; *(хто)* коха́ний /-на/; ф^р гнів, лють, раж [впада́ти в па́сію].

ПАСІОНА́РНИЙ у. при́страс-, о́ буре́м-, вулка́н-.

ПА́СКВІЛЬ *і* **ПА́ШК-** > НАКЛЕП; з^н репти́лька.

ПАСКУ́ДА МЕРЗОТА, плюга́вець, пога́н-, лайда́к; ж^і шльо́ндра; & паску́дник /-ку́дисько/.

ПАСКУ́ДИТИ брудни́- каля́- па́кости-, *(руки)* пога́ни- **п.** опога́нюва-, у^р оскверня́-; *(кого)* ГАНЬБИ-, соро́ми-, очо́рнюва-; *(що)* псува́-; **я.** /м^н **хто/ паску́дить** 1./2. с-и ♦, 1. **я. брудни́ть**[1], 2. з-й о♦, ПАСКУДА, пога́нець, п^к ПАСКУДНИЙ, © паску́дивши, **+ я. опоганює**;

ЗАПАСКУ́ДИТИ забагни́- ◊;

ПАСКУ́ДИТИСЯ па́кости-, брудни́- ◊;

ОПАСКУ́ДИТИСЯ опога́ни-, у^р оскверни́- ◊, *(від поносу)* обдриста́-;

РОЗПАСКУ́ДИТИСЯ розбе́сти-, розсвиня́чи-, розсоба́чи-, пусти́- бе́рега, ста́ти паску́дою, зледащі́-, збидлі́-, з$^{-н}$ зіпсува́тися; **я.** /м^н **хто/ -ився** розпаску́джений, розсвиня́че-, розбе́ще-, збидлі́лий, зіпсу́тий ◊, Ǿ.

ПАСКУ́ДНИЙ *(- погоду, працю)* пога́-, *(хто)* вре́д-, мерзе́н-, нікче́м-, га́дський, */морально/* недоброче́с-, розпу́с-, нецнотли́вий, пі́длий, підлякува́тий; *(на вроду)* БРИДКИЙ, нега́рний, оги́д-, гидки́й, плюга́вий; *(вираз)* непристо́йний; *(- якість)* (пре)пога́-, зіпсу́тий; ф^р забру́джений, запаску́дже-; & препаску́д-.

ПАСКУ́ДСТВО гидо́та, мерзо́та, у^р скве́рна; *Зз*$^{-н}$ розпу́ста, непристо́йність.

ПА́СМО *(волосу)* жму́т(ик), жмуто́к, ж^м пе́лех; *(сіна)* ві́хоть, ві́хтик, *р.* ве́рчик; *(світла)* про́мінь, пучо́к; *(імли)* смуга, кла́поть; *(гір)* кряж.

ПАС/О́ВИ́СЬКО ви́~ /по́-/, па́ша, *(за селом)* ви́гін, *(на облозі)* толо́ка, *(при хаті)* па́стівень /-ни́к/, *(у горах)* полони́на; & -о́ви́ще, ови́ця.

ПА́СОКА су́кров(ат)иця, ропа́; **р.** кров.

ПА́СТА > КРЕМ.

ПА́СТВА з^б парафія́ни, миря́-, о^к віря́-, *як і.* ві́рні, богомі́ль-, с^о ві́руючі, *г.* парохія́ни.

ПА́СТИ випаса́- /по-, т^р під-/, *(за плату)* чабанува́-; **я.** /м^н **хто/ пасе́** с-и ♦, зго́дний по♦, випаса́льник, ПАСТУХ, у^з скота́р. *(овець)* чаба́н, п^к випаса́льний, ©.

ПА́СТИР ПАСТУХ; *(духовний)* душпа́стир, свяще́ник, духівни́к.

ПА́СТКА *д.* капка́н, *г.* пасть, *(з дерева)* ступи́ця; *(на птахів)* переве́си-; *(на вовка)* вовкі́вня́, *(на мишу)* мишоло́вка; *(на рибу)* я́тір, ве́рша.

ПА́СТОР > СВЯЩЕНИК.

ПАСТУ́Х па́стир, *(череди)* череди́к, *(табуна)* ста́д-; *(овець)* чаба́н, вівча́р, гайда́р, вата́жник; *(свиней)* свинопа́с; *(як фах)* скота́р; & пастушо́к, *(молодший)* підпа́сич;

ПАСТУ́ШЕСТВО випаса́ння, пасту́ше- ◊.

ПАСУВА́ТИ 1. *(до чого)* годи́тися, *(прв з ч.* не*)* тули́-, відповіда́ти *чому*; *(до лиця)* ли́чи-, *(із ч.* не*)* випада́- [не випада́є = не пасу́є]; 2. *(у картах)* не гра́-; **п.** *(перед чим)* відступа́-; ± ПАС; **я.** /м^н **хто/ пасу́є** п^к годя́щий, ПІДХОЖИЙ прида́тний, прийня́тни́й, задові́ль-, відпові́д-, слу́ш-, *г.* приго́жий, приста́лий*.

ПАТЕ́ЛЬНЯ сковорода́, сковорі́дка.

ПАТЕ́НТ *(на щось)* пра́во; *(документ)* свідо́цтво /ліце́нзія/ (на пра́во).

ПАТЕНТО́ВАНИЙ *(винахід)* зареєстро́ва-, захи́ще- пате́нтом; *(засіб)* апробо́ва-, рекомендо́ва-, дозво́ле-; ☺ з^н канонізо́ва-, офіці́йно ви́зна- [пое́т (в СССР)].

ПАТЕРИ́ЦЯ *і* **ПАТИ́К** > ПАЛИЦЯ.

ПАТЕ́ТИКА і^р бомба́стика, ± ПАФОС.

ПАТЕТИ́ЧНИЙ при́страс-, спо́вне- па́тосу, о^к

віва́т-, $і^р$ бомбасти́ч-; ± ПИШНОМОВНИЙ.
ПАТИ́НОК > ПАНТОФЕЛЬ.
ПАТЛА́ТИЙ КУДЛА-; *(- шерсть)* КОШЛА-; */квіти/* лапа́-, пи́шний; */хмари/* лохма́тий, кучеря́вий.
ПА́ТЛИ $м^н$ ку́дли, пе́лехи; *(у тварин)* (до́вга) ше́рсть.
ПА́ТР/АТИ тельбуши́-, *(пір'я)* обску́бува-,ску́б-, *(рибу)* розчиня́-; **ф.** анатомува́-, оперува́-; **я.** /$м^н$ **хто/ па́тра** с-и ♦, ра́дий по♦, тельбуши́тель, ~альник, *(птицю)* скубрі́й, $п^к$ ~альний, ©;
ПОПА́ТРАТИ /ви́-/, $о^к$ розпотро́ши- ◊.
ПАТРИ́ЦІЙ > АРИСТОКРАТ.
ПАТРІО́Т *(свого народу)* $у^р$ син, *(український)* $о^к$ собо́рник; $з^н$ націоналі́ст.
ПАТРІАРХ *(в роду)* голова́; **ц.** влади́ка, первосвяще́ник; *(довгожитель)* **о.** си́ва борода́, *як і.* найста́рший; *(науки)* корифе́й, метр, засно́вник (шко́ли); & $д^о$ *патріярхува́ти.
ПАТРІАРХА́ЛЬНИЙ *(лад)* старосві́тський, відживи́лий, не суча́сний; $і^с$ власти́вий патрія́рхату; *(одяг)* застарі́лий, старомо́дний; **п.** консервати́в-; *(- стосунки)* про́стий, нехи́трий.
ПАТРО́Н 1. опіку́н, засту́пник, захисни́к, *с.* хлібода́р; *(фірми)* бос; *(митців)* мецена́т; $ж^н$ зве́рхник, нача́ль-, шеф; *(міста) як і.* святи́й; 2. гі́льза, $с^о$ набі́й.
ПАТРОНТА́Ш *у.* ладівни́ця, ладу́нка.
ПАТРУЛЮВА́ТИ *і* **ПАТРУ́ЛЬ** > ОХОРОНЯТИ *і* ОХОРОНА.
ПАТЯ́КАТИ бази́ка-, варня́ка-, верзя́ка-, пащекува́-, пле́ска- /ля́па-, моло́-, клепа́-/ язико́м, теревени-, язи́чи-, бі́са /химе́ри, тю́льку/ гна́-, тереве́ні пра́ви-, розво́ди- демаго́гію, розво́дитися, ПРОСТОРІКУВАТИ, плести́ нісені́тниці /сухо́го ду́ба/, точи́- ля́си, гріши́- язико́м, говори́- на ві́тер, Хи́мині ку́ри пра́ви-, $п^ф$ галу́-балу́; & розпатя́кува-; **я.** /$м^н$ **хто/ патя́ка** розбазі́каний, розпатя́ка-, с-и ♦, ра́дий потереве́ни-, патя́кало, базі́ка-, пащеку́н, $п^к$ язика́тий, просторі́кува-, пащекува́-, словоблу́дний, ще́дрий на слова́, тереве́нливий, ©.
ПА́УЗА, $х^а$ **ПА́ВЗА** інтерва́л, пере́рва, пере́дих, *(у розмові)* зу́пинка, мо́вчан-; *(у вірші)* цезу́ра.
ПАУПЕРИ́ЗАЦІЯ /$х^а$ пав-/, зубо́жіння, озлидні́-.
ПА́ФОС уро́чистість, підне́сен-, підне́сення, пате́тика, $і^р$ бомба́сти-; *(творчости)* вели́чність, висо́к-; *(фальшивий)* пишномо́вн- /високо-/, пиха́; & $х^а$ па́тос.
ПА́ХКАТИ & пахкоті́-, попа́хкува-; **що па́хка** *(- цигарку)* $п^к$ пахки́й, пах(ко)тю́чий.
ПА́Х/НУТИ *(чим)* ~ті-, духмяні́-, схо́ди- ~ощами, *р.* душі́-, *(зле)* тху́-, $т^р$ відго́ни-, зано́си- /про-/ [*н.* по́том], **п.** захо́дитися на *що*, іти́ до *чого* [~не війно́ю], скида́тися на /вигляда́ти як/ *що*, ви́сі- в пові́трі [війна́ –іла в п.]; *(що /кому/)* передбача́тися /лежа́ти/ [її ~не доро́га]; **і не ~не** /~ло/ нема́ /не було́/ й знаку́ *чого*; **я.** /$м^н$ **хто/ ~не** ПАХУЧИЙ, запаху́щий, запашни́й, арома́т-, духмя́-, запаши́стий, ~ки́й, напа́хчений *чим*, © ~нувши, ~нучи; **я. ~не ро́зстрілом** *(- статтю)* підро́зстрільний;
ПРОПА́ХНУТИ протхнути(ся) ◊;
РОЗПА́ХНУТИСЯ запа́хнути що аж ◊.
ПА́ХОЩІ > АРОМАТ; & пахнови́ння.
ПАХТІ́ТИ 1. ПАХНУТИ; 2. *(люлькою)* па́хкати;
ПРО♦♦♦: я. -ів пропа́хчений, пропахті́лий ◊, Ǿ.
ПАХУ́ЧИЙ пахки́й, паху́щий, пахню́чий, пахню́щий, паши́стий, АРОМАТНИЙ; напа́хче-.
ПАЦЮ́К щур; $ж^н$ порося́, паця́; ☺ $з^н$ гладу́н.
ПАЦЬО́РКИ > НАМИСТО; *(на хустці)* торочки́; *(волосу)* па́сма.
ПАЧКА́Р контрабанди́ст, *д.* переми́тник.
ПАШІ́ТИ *(жаром)* жахті́-, *(- щоки)* горі́-, *с.* пала́-, *(вогонь)* палахкоті́-; **я.** /$м^н$ **хто/ паши́ть** розпе́чений, розво́гне-, $п^к$ вогне́н-, $п^о$ паши́стий, стожа́рий, *(- щоки)* розпаші́лий;
РОЗПАШІ́ТИ розпалені́-, розгарячі́-; **що розпаші́в** розпаші́лий, розгарячі́- ◊, Ǿ.
ПАШНЯ́ *(на полі)* хліба́; *(хліб у зерні)* зерно́, збі́жжя; & пашни́ця.
ПАШТЕ́Т *(сі́чене м'ясо /оселедець/)* фо(а)ршма́к.
ПА́СПОРТ свідо́цтво, посві́дчення, докуме́нт, *г.* ви́казка, $х^а$ па́шпорт.
ПА́ЩА $з^н$ паще́ка, *р.* зя́вище, па́стка, $с^о$ *р!* зів, *г.* зі́во; *(людська)* $н^L$ рот; **п.** о́твір; ± ПЕЛЬКА.
ПАЩЕКУВА́ТИ ПАТЯКА-, ТЕРЕВЕНИ-, гостри́- язики́, дава́- во́лю язику́, $о^к$ кривосло́ви-, обмовля́-, *(в очі)* цві́ка-, *(- дітей)* барашкува́-, пискува́-; $д^к$ розпусти́- язи́к на всю гу́бу; $п^ф$ галу́-балу́, гала́й-бала́й; *(пліткувати)* плести́ /пле́ска-/ язико́м, слебезува́-; & розпащекува́тися; **я.** /$м^н$ **хто/ пащекує** 1. розпащеко́ваний **+ що патяка**, 2. **що лихословить**.
ПАЩЕКУВА́ТИЙ > ЯЗИКА-; & пащеко́ваний.
ПАЮВА́ТИ > ДІЛИТИ.
ПЕ́ВНИЙ /ПЕ́ВЕН/ ☺ ві́р-, наді́й-, незрадли́вий; *(успіх)* ґаранто́ваний, забезпе́че-; *(крок)* тверди́й, чітки́й; *(день)* ви́значений; *(факт)* достеме́н-, безсумні́в-, вірогі́д-; *(за кого)* спокі́й-, упе́вне-; *(крах)* немину́чий; $ф^р$ яки́йсь, де́який; **п.** *кого* упе́вне- у *кому*; **таки́й п.** так упе́вне-;
ПЕ́ВНО *і* **ПЕ́ВНЕ** достеме́нно ◊; $в^{ст}$ ма́буть, очеви́дно, *о.* коли́ подивлю́сь; звича́йно, пе́вна річ, напе́вно, запе́вне, *о.* і до ба́бки не ходи́ /-і́ть/, вже ж би був [вже ж би була́ ці́ла]; *(підсумок сказаного)* це /то/ вже так; **ціл́ко́м п.** *(твердити) г.* з ціло́ю пе́вністю.
ПЕДАГО́Г > УЧИТЕЛЬ.
ПЕДА́ЛЬ $х^а$ педа́ля; $б^з$ ступи́р, підні́жка.
ПЕДА́НТ формалі́ст, акурати́ст, *с.* догма́тик, догмати́ст; ± СЛУЖБИСТ, СУХАР.

ПЕДАНТИ́ЧНИЙ дріб'язко́вий, дрібничко́-, доскі́пли-, скрупульо́зний, ± ЗАЦИКЛЕНИЙ.

ПЕЙЗА́Ж краєви́д, ля̲ндша́фт; *(твір))* малю́нок, карти́на; & $п^{к}$ *пейза́жний /= краєви́д-/.

ПЕ́КАТИ *г.* каза- "пек!";

СПЕ́КАТИСЯ зди́хатися, відбри́катися.

ПЕКЕ́ЛЬНИЙ *(- умови)* жахли́вий, нестерпний, як у пе́клі, нелю́дський; *(- спеку)* страше́нний; *(намір)* підсту́п-, бестія̲ль-, злий, зловоро́жий; *(пекельницький)* підсвітній; & стопеке́льний.

ПЕ́КЛО *(біблійне)* гее́на *(*вогне́нна*)*, $з^{г}$ гегена, $к^{н}$ та́ртар, *о.* підсвіт; ***п.*** спе́ка, вар; $з^{-н}$ жах, кошма́р, нестерпні /жахли́ві/ умо́ви, безла́ддя, га́мір, крик; *(бою)* вир, круговерть; *(в душі)* му́ки, страждання, торту́ри; $з^{б}$ си́ли зла /те́мряви/, злі ду́хи; **ко́ла пе́кла** пеке́льні ко́ла.

ПЕК/ТИ́ *(хліб)* випіка́-, /*інше*/ роби́-, виготовля́-; *(сонце)* пали́-, смали́-, шква́ри-, припіка́-, ♦ вогне́м; *(залізом)* катува́-; *(душу)* непоко́ї-, турбува́-, му́чи-, шматува́-; *(кого)* дошкуля́-*кому*; *(- бажання)* $н^{о}$ хоті́тися *кому*, корті́ти /му́ля-, шпига́-/ *кого* (що аж); **я. /$м^{н}$ хто/ пече́** с-и ♦, з-й с♦, ~́ар, $ф^{р}$ смалій, $п^{к}$ ~у́чий, палю́-, печи́стий, жарки́й, гаря́чий, що аж, © пікши;

♦♦♦СЯ пали́-, шква́ри- ◊; *(в душі)* непоко́ї- ◊;

ПІДПЕКТИ́СЯ *(в печі)* доспі́ти; ◊; **п. в огні́ розлу́ки** зазна́- розлу́ки, пізна́- себе́ й дру́га.

ПЕКУ́ЧИЙ палю́-, палки́й, жарки́й, (ду́же) гаря́чий (що аж); *(мороз)* лю́тий, щипу́чий, тріску́-, шпарки́й; *(біль)* го́стрий, різки́й; *(- чуття)* важки́й, бо́лісний, несте́рп-; /*слова*/ дошкульни́й, вразли́вий, шпарки́й, терпки́й; /*сльози*/ гірки́й; /*потребу*/ нага́льний, невідкла́д-; /*проблему*/ актуа́ль-, злободе́н-.

ПЕЛЕХА́ТИЙ ПАТЛА-; *(джміль)* волоха́-; *(волос)* кошла́-, скуйо́вджений, розпа́тла-; *(- рослину)* пи́шний, густоли́стий, ряснові́-; *(цвіт)* лапа́-; *(- хмари)* кучеря́вий, розпли́вчастий.

ПЕЛЮШКИ́ $м^{н}$ повиття́, повито́чок, сповито́к, *(під низ тулуба)* підгузок; & $о^{д}$ пелю́шка.

ПЕ́ЛЬКА го́рло, горля́нка, ***в.*** рот, $с^{о}$ гло́тка.

ПЕНА́ТИ $м^{н}$ боги́ дома́шнього во́гнища; ***п.*** роди́на, рідна ха́та /порі́г/, дома́шнє во́гнище.

ПЕ́НЗЕЛЬ квач, ква́чик; & пе́нзлик.

ПЕ́НІС $д^{а}$ пісю́нчик; $м^{а}$ чоловічий стате́вий член /о́рган/; со́ром, п'я́та кінці́вка, причи́нне мі́сце, кіне́ць, пру́тень, стри́жень, хобото́к, свиня́чий хво́стик; повста́ле єство́; *(символ)* фа́лос.

ПЕНСІОНЕ́Р *г.* емери́т.

ПЕ́НСІЯ > ПЛАТНЯ; $ф^{р}$ *г.* емериту́ра [ви́йшов на еме́риту́ру].

ПЕНЯ́ штраф, стя́гнення; ***з.*** ска́рга; ***р.*** на́клеп, провина; $б^{з}$ на́пасть.

ПЕРВ/А́К ~́сток, ~ород-, пе́рша дити́на; $ш^{к}$ першокля̲́сник; *(самогону)* пе́рша про́ба; & ~ачо́к.

ПЕРВИ́ННИЙ пе́рший, пе́рвісний, початко́вий, первоaccordinǵдний, первоприи́ин-, $у^{р}$ первові́ч-, $с^{о}$ первозда́н-, $с^{к}$ пе́ршо- [першовулка́н = ♦ вулка́н]; *(пращур)* найдавні́ший; *(осередок)* низови́й; *(- обробку)* ***т.*** чорнови́й; ± ПЕРВІСНИЙ.

ПЕ́РВІС/НИЙ первові́ч-, предкові́ч-, ПЕРВИН-, *о.* ада́мів; *(- людей)* пе́рший, доістори́чний, пече́р-; /*красу*/ неза́йманий, ціли́н-, чи́стий;

~НО $о^{к}$ раз [я не зби́вся з раз узя́того то́ну] ◊.

ПЕ́РВІСТОК > ПЕРВАК.

ПЕРВОЗДА́ННИЙ $с^{о}$ *у.* первові́ч-, одві́ч-, $п^{о}$ первоцві́т-; $ф^{р}$ пе́рвіс-.

ПЕРВУВА́ТИ бу́- пе́ршим, ве́сти́ пере́д, гра́- пе́ршу скри́пку, задава́- тон, трима́- пе́ршість /па́льму пе́ршости/; **я. /$м^{н}$ хто/ веде́ пере́д** провідни́к, $п^{к}$ (най)пе́рший, головни́й, найголовні́-, провідни́й, пріорите́т-, *о.* у пе́ршій ла́ві, © задаючи́ тон, **± що верховодить**.

ПЕРГА́МЕ/НТ > ПАПІР; $і^{с}$ шкі́ра для письма́, руко́пис *(*на шкірі*)*, суві́й з руко́писом; & *г.* ~н.

ПЕРЕБЕ́НДЯ балаклі́й, базі́кало; вереду́н.

ПЕРЕБИВ/А́ТИ *(усіх)* /ви-, пере-/; *(торг)* /роз́-/; *(лама-)* перела́мува-, трощи́-; *(посуд)* товкти́, розбива́-; *(сон)* перепиня́-; *(дія-)* заважа́-, перешкоджа́-; *(звук)* заглуша́-; *(мову)* перерива́-, перебаранча́-; *(голод)* вгамо́вува-; *(подушку)* /з-/; *(зображення)* перево́ди-; **я. /$м^{н}$ хто/ ~а́** с-и ♦, змушений переби́-, ~́ець, ~а́йло, ~а́льник, $п^{к}$ ~́чий, перебиву́щий, перебива́льний, ©.

ПЕРЕБИВА́ТИСЯ трощи́-, лама́-; *(у злиднях)* перемага́-, перебува́-, тягти́ся з оста́ннього, зво́дити кінці́ доку́пи /з кінця́ми/, дава́- собі ра́ду; **п. з хлі́ба на квас** тягну́ти напівголо́дне існува́ння; **я. /$м^{н}$ хто/ -ється** 1. тро́щений, переби́ва- /ви-/, 2. я. тя́гнеться з оста́ннього, с-и ♦, з-й переби́-, загру́злий у зли́днях, ©.

ПЕРЕБ/ИРА́ТИ *(що)* перегляда́-, сортува́-, відсорто́вува-; *(піч)* переклада́-, пересипа́-; *(в голові)* зга́дува- по че́рзі; *(женихів)* вередува́-*ким*, крути́- но́сом; *(міру)* переви́щува-, перебо́рщува-, перелива́- че́рез край; *(хмільного)* перепива́тися; *(команду)* бра́ти на се́бе; *(спадщину)* бра́-, прийма́-, дістава́-, оде́ржува-; *(у що)* передяга́-; *(у голові)* ри́тися; *(звичку)* перехо́плювати, *(розмову)* заволодіва́- *чим*; **я. /$м^{н}$ хто/ ~а́** с-и ♦, покли́каний перебра́ти, ~а́ч, перебі́рник, $п^{к}$ перебі́рливий, вибагли-, вередли́-, перебі́рчий, ~у́щий, *т.* сортува́льний, ©;

ПЕРЕБРА́ТИ: що -а́в Ø; кого́ пере́брано пере́браний, $о^{к}$ пере́братий.

ПЕРЕБИРА́ТИСЯ *(через що)* переправля́-, перехо́дити; *(на квартиру)* переїзди́-, переселя́тися, *г.* перено́си-; *(за кого)* передяга́-; **я. /$м^{н}$ хто/ -ється** переби́раний, пересе́люв-, *(куди) г.* перено́шув-, с-и ♦, ра́дий перебра́-, ©.

ПЕРЕ́БІГ *(чого)* біг, хід, ро́звиток, /*недуги*/ *р.* тяг; *(подій у творі)* лі́нія, канва́, $і^{д}$ сюже́т;

(думок) плин; & пере́біжка, *(дія)* перебіга́ння.

ПЕРЕБ/ІГА́ТИ *(через)* /про-/, БІГТИ; *(думки́)* перебира́-; *(оком)* ни́шпори-, огляда́-; *(віз)* випереджа́-; *(- усміх)* ко́взати, прокочуватися; *(до ворога)* ПЕРЕКИДА-; *(- тінь по стіні)* колиса́-; *(- час)* мина́ти, збіга́-, сплива́-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ ~іга́** с-и ♦, з-й ~іг-, ~іжець, переки́нчик, переки́дько, *п*ᵏ ~ігливий, ~іжистий, ©;

ПЕРЕБІ́ГТИ: п. доро́гу *кому* ста́- на заваді, переби́- торг /ґеше́фт/ ◊.

ПЕРЕБІ́Й; ПЕРЕБО́Ї пере́рви, па́взи, *(серця) м*ᵃ *о*ᵈ аритмія; *(у праці)* за́тримки, зу́пи́нки.

ПЕРЕБІ́ЛЬШЕННЯ гіперболіза́ція, *г.* пеcа́да, *ф.* перебір, *с*ᵒ натя́жка; **без п.** *ф.* без бре́шеш.

ПЕРЕБІ́ЛЬШУ/ВАТИ /при-/; перебо́рщу-, гіперболізува́ти, бра́- че́рез край, перебира́- міру, роби́- з му́хи слона́, *г.* пересаджува-, *ф.* загина́-, Хи́мині ку́ри пра́ви-, пересо́люва-, перепе́рчува-, передава́- куті ме́ду; **я.** /*м*ⁿ **хто/ ~є** с-и ♦, ~вач, перебо́рщу- -пе́рчу-, -со́лю-, ©;

ПЕРЕБІ́ЛЬШИТИ *г.* пересади́ти ◊;

ПЕРЕБІ́ЛЬШЕНИЙ *г.* *п*ᵏ переса́дний ◊.

ПЕРЕБІ́Р *(надмір)* зайвина́, *с*ᵒ на́длишок; *(у виборі)* вередува́ння; *(дія)* сортува́-, перебира́-.

ПЕРЕБІ́РЛИВИЙ вибагли-, вередли́-, примхли́-.

ПЕРЕБО́РЩУВАТИ > ПЕ́РЕБІЛЬШУ-.

ПЕРЕБО́Р/ЮВАТИ перемага́-, бра́- го́ру, *(опір)* дола́-, побо́рюва-; *(гнів)* переси́люва-, *(себе)* перела́мува-, бра́- в ру́ки, опано́вува-, оволоді́ва́- *собою*, роби́- /переступа́-/ че́рез не хо́чу, переступа́- че́рез се́бе; **я.** /*м*ⁿ **хто/ ~ює** с-и ♦, з-й ~о́-, ~ець, ~ювач, переси́лю-, перемо́жець, звитя́ж-, *п*ᵏ ~чий, перемо́жний, звитя́жливий, ©: **~юючи не́хіть** *(робити) о*ᵏ че́рез не хо́чу.

ПЕРЕБРЕХА́ТИСЯ > БРЕХАТИ.

ПЕРЕ/БУВА́ТИ *г.* /про-/; бу́-, знахо́дитися, ЖИТИ; *(на обліку)* стоя́-; *(усюди)* бува́-; *(біду)* ~жива́-, ~чі́кува-; *(де) ф.* ночува́- [і не ночува́в], *(у світах)* товкти́ся; **п. на самоті́** *п*ᵒ саму-ва́ти; **я.** /*м*ⁿ **хто/ перебува́** ~бу́ваний, *п*ᵖ тепе́р /нара́зі/ *де* [т. на ва́рті], під суча́сну по́ру *де*, *з*ᵏ яки́й *де* [я. у ку́зні], що *де* [(що) в доро́зі], *п*ᵏ наявний *де*, *(на утриманні)* утри́мува- *ким*, *(під загрозою)* загро́же- *чим*, *(в ремонті)* поста́вле- на ремонт, *(на лікуванні)* тепе́р на лікуванні, *(в дорозі до)* на шляху́ до, © ~бува́ючи;

ПЕРЕБУ́ТИ пережи́- ◊; **ве́село п. час** до́бре заба́витися, ве́село погуля́ти; ± ІСНУВАТИ;

ПЕРЕБУ́ТИЙ *(де /час/)* прове́дений; ◊.

ПЕРЕБУДО́ВА реорганіза́ція, реформува́ння, *к*ⁿ переоцінка цінностей.

ПЕРЕБУДО́ВН[Ч]ИЙ реорганізаційний.

ПЕРЕБУД/О́ВУВАТИ *(що)* реформува́-, реорганізо́вува-, роби́- зміни /рефо́рми/ *де*; **я.** /*м*ⁿ **хто/ ~о́вує** с-и ♦, з-й ~ува́-, реформа́тор, *п*ᵏ ~о́вчий, ©;

♦♦♦СЯ *(морально)* міня́-, міня́ти шку́ру /курс пове́дінки/ ◊; **я.** /*м*ⁿ **хто/ -ється ~о́вуваний**, реформо́- ◊, с-и ♦, гото́вий перебудува́-, ©.

ПЕРЕВА́ГА *(у чім)* ви́щість, пе́ршість, верх, звє́рхність, *п.* ко́зир, плюс, кози́рна ка́рта, *к*ⁿ переважа́ння, *ж*ᵐ си́ла [не на́ша си́ла]; *(правова)* привіле́й; ± ПРІОРИТЕТ;

ПЕРЕВА́ГИ ви́годи ◊.

ПЕРЕВ/АЖА́ТИ ма́- ~а́гу, ~е́ршува-, ~и́щу-, *ф.* перепльову-; *(вагою)* ~а́жу-, перетяга́ти; *(у чім)* доміну́ва́-, превалюва́-; переси́лю-; **я. ~ажа́** 1. що ~е́ршує, с-и ♦, з-й ~е́рши-, *(куди́)* бі́льший /ви́щий, кра́-, доверше́ніший +/ від, *п*ᵏ найви́щий, числе́нніший від, © ~е́ршуючи, 2. найпоши́реніший, біль- число́м, *(зна́чно)* біль-, *(як)*найбіль-, *п*ᵏ панівни́й, ПЕРЕВАЖ-, *о.* з ~а́гою, на пе́ршому місці, © ма́ючи ~а́гу; ± **я. доміну́є; части́на, що ~ажа́** бі́льша ч.

ПЕРЕВА́ЖНИЙ найбільш поши́ре-, найпоши́реніший, біль- число́м, *ф*ᴾ*(зна́чно)* біль- [**-на части́на** *(з.)* більша ч.]; ± ПРІОРИТЕТНИЙ.

ПЕРЕВА́ЖНО здебільшого, здебільш(е), в осно́вному, головни́м чи́ном, у перева́жній більшості, *з*ᶻ го́ловно, *ф*ᴾ скоріше, ра́дше, більше то́го, що [б. т., що сплять]; & *о*ᵏ вперева́ж.

ПЕРЕВ/А́ЛЮВАТИ перекида́-, переклада́-, ~анта́жува-; *(кряж)* дола́-, перехо́ди-, переїжджа́-, пересяга́-; *(- літа) н*ᵒ переска́кува- [перескочило за сто]; **я.** /*м*ⁿ **хто/ ~а́лює** с-и ♦, з-й перевали́-, ~а́лювач, *п*ᵏ ~а́льчий, © ~а́люючи.

ПЕРЕВАНТА́Ж/УВАТИ переладо́вува-, ПЕРЕКЛАДА-; *(пам'ять)* обтя́жува-, труди́-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й перевантажи-, ~увач, ~ник, *п*ᵏ переладо́вчий, перевантажний, перевантажливий, переобтя́жли- для *кого*, ©.

ПЕРЕВА́РЮВАТИ *(ще раз)* вари́-, *(шлунком)* перетра́влюва-, *(розумом)* осяга́-, засво́юва-, *п.* (пере)осми́слюва-, /*тему*/ аналізува́-; *(воду)* кип'яти́-; *(з ч. не) с*ᵒ не терпі-, не зно́си-, не виде́ржува-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ перева́рює** с-и ≈, з-й перевари́-, *п*ᵏ *ф*ᶻ перетра́вчий, *т.* перева́р-, ©;

ПЕРЕВА́РЮВАТИСЯ вари́- ◊; **я. -ється** с-и ♦; перева́рюваний, *п*ᵏ стра́вний, ©.

ПЕРЕВЕР/ТА́ТИ *(на бік)* /по-/, перекида́-, вали́на́бік, *(сіно)* воруши́-, перегріба́-, перевалко́вува-; *(шукаючи)* перетру́шува-, перерива́-; *(побут)* трансформува́-, переіна́кшу-, зміню-; *(душу)* розчу́лю-, розжало́блю-, вивертати; *(у душі)* колоти́-; *(на кого)* оберта́-, перекида́-, ПЕРЕТВОРЮВА-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ ~та́** с-и ♦, з-й ~ну́-, ~та́йло /ви-/, *(сіно)* перегорта́й-, перегорта́льник; *п*ᵏ ~та́льний. перегорта́ль-, ©;

ПЕРЕВЕРТА́ТИСЯ *(клубком)* іти о́бертом; ◊;

ПЕРЕВЕРНУ́ТИСЯ *(- світ)* завали́-; ◊.

ПЕРЕ́ВЕРТЕНЬ зра́дник, відсту́п-, переки́нчик, ренеґа́т, янича́р; *(вампір)* вовкула́ка, вовку́н;

*ж*ⁱ переве́ртанка; & *п*ᴷ *переве́ртанський.

ПЕРЕ́ВЕРТОМ клубко́м, пере́кид-, пере́кидьки, упере́кидь, шкере́бе́рть; *(догори ногами)* сторчака́, сто́рч(ки), сторчма́, *ж*ᴹ стовбула́, *ф.* догори́ ра́ком /дри́гом/.

ПЕРЕВЕ́РШ/УВАТИ *(кого)* затьма́рюва-, переви́щу-, лиша́ти поза́ду, стоя́- на го́лову ви́ще від; *і*ᴾ переблискува-; */чим/* переска́ку-, перепльо́ву-, ма́ти переваѓу над *чим*; *(не йно вагою)* переважа́-; *(надії) р.* перехо́ди-; *(рекорд)* перекрива́-, побива́-; *(плян)* перевико́ну-; *(келих)* перепо́внюю-; *(себе)* перероста́ти себе́; *(покази) с*ʸ перешка́люва-; *(- ідеї)* превалю́-, доміну́-, *ф*ᴾ випира́ти [нота́ції у тво́рі не -а́ли]; **я.** */м*ᴴ **хто/** ~ує 1. **я. домінує**, 2. **я. переважа**[1], 3. **я. затьмарює**, 4. **я. перекрива** +;

ПЕРЕВЕ́РШИ́ТИ *(межі)* перейти́ ◊; *(кого)* заткну́- за по́яс, уте́р- но́са *кому*; *(усіх)* спійма́- Бо́га за бо́роду; *(вагою)* перетягти́.

ПЕРЕВЖИ́ТОК перевживáння.

ПЕРЕВИВ/А́ТИ /об-/ ще раз, перепліта́-, *(що чим)* /в-/ *що у що*; *(дитину)* переповива́-; *(стан)* обвива́тися кру́г *чого*, обв'я́зувати *що*; *(рану)* /пере-/; **я.** */м*ᴴ **хто/ перевива́** с-и ≈, з-й переви́-, ~ва́ч, *п*ᴷ ~а́льний, переви́вчий, ©;

ПЕРЕВИВАТИСЯ перепліта- ◊; **я. -ється** пере(по)ви́ваний /об-/, перепліта-, *п*⁻ᵒ пере́тка-.

ПЕРЕ́ВИВКА ¤ *м*ᴴ пере́витки.

ПЕРЕВИ́ЩУВАТИ ПЕРЕВЕРШУ-; *(міру)* ПЕРЕБИРАТИ; *(владу)* НАДУЖИВА- *чим/що*; **п.** ***кого/що*** бу- вищим за *кого/що*.

ПЕРЕ́ВІРКА *(в армії)* пере́клик, *г.* апе́ль; *(дія)* контро́ль, перевіря́ння; **а на пере́вірку ви́йде /ви́йшло/** а ви́явиться /аж ви́явилось/.

ПЕРЕВІР/Я́ТИ роби́- ~́ку; *(якість)* ВИПРОБ(ОВ)УВА-, *(міцність)* про́бу- на зуб; *(готовість)* пересвідчуватися /переко́нува-/ у *чім*; *(установу)* контролюва́ти, обсте́жу-; ± ЦЕНЗУРУ-; **я.** */м*ᴴ **хто/** ~**я́** с-и ♦, покли́каний ~и-, ~я́йло, ~я́льник, перевір-, контроле́р, *о*ᴷ ревізо́р, *п*ᴷ пере́вірчий, контро́льний, ~я́ль-, ©.

ПЕРЕВІ́ЮВАТИ: що перевіює *п*ᴷ переві́йний.

ПЕРЕВ/О́ДИТИ *(очі)* /від-/; *(через)* перепрова́джува-, переправля́-, перекида́-; *(добро)* псува́-, МАРНОТРАТИ-, ни́щи-, марнува́-; *(вік)* занапаща́-; *(малюнок)* перебива́-; *(поштою)* перека́зува-, пересила́-, передава́-; *(на посту)* переміща́-; *(на жарт)* оберта́-; *(в життя)* запрова́джува-; *(допит)* здійснюва-, прова́ди-; *(думки)* переключа́-, скеро́вува-; *(стрілку)* пересува́-; *(вексель)* перепи́сува-; *(куди) г.* перено́си-; **п. дух** /з-/ дух, передиха́-, відса́пувати(ся), відди́хуватися; **п. на жарт** зво́ди- на ж.; **я.** */м*ᴴ **хто/** ~**о́дить** з-й ~е́сти́, с-и ♦, ~і́дник, ~оді́й, *п*ᴷ ~ідни́й, *т.* ~одо́вий, ©; **± що марну́є**;

ПЕРЕВЕ́СТИ́ *о.* пусти́ти на пси /= зіпсува́-/ ◊.

ПЕРЕВО́ДИТИСЯ *(на службі)* перехо́дити, перено́ситися; *(- час) р.* мина́ти; *(нінащо)* оберта́тися, *(звиродніти)* переро́джува- /ви-/; *(господарство)* занепада́ти, марнува́тися, спусто́шува-; *(добро)* витрача́-, псува́-, ни́щи-, схо́дити на пси́; *(зника-)* вигиба́-, ги́ну-, вимира́-, *(- істот)* нікче́мні-; **я.** */м*ᴴ **хто/ -иться** с-и ♦, з-й переве́сти́ся, перево́джуваний ◊;

ПЕРЕВЕ́СТИ́СЯ /ви́-/, піти́ в по́рох при доро́зі; *(геть)* зве́сти́ся (з лемеша́ на шва́йку) ◊.

ПЕРЕВО́ЗИТИ: я. перевозить с-и ♦, переве́зько, перевозі́й, *с*ᴷ перевези́- [перевези́брат].

ПЕРЕ́В/ОРО́Т ~оріт, револю́ція; *в*ᴴ путч; *(у чім)* перел-а́м, злам; *(літака)* ~ерт; *(дія)* ~ерта́ння.

ПЕРЕВ/ТІ́ЛЮВАТИСЯ *(в кого)* вла́зити /пере-/ в *чию* шку́ру, *о.* перетіка- одне́ в о́дне, *з.* ~ерта́тися; **я.** */м*ᴴ **хто/ -ється** с-и ♦, з-й ~тіли́-, щора́з в і́ншій шку́рі, ~́ертень, *п*ᴷ ~тільчий, ©.

ПЕРЕВТО́МА & *г. о*ᴷ перето́млення.

ПЕРЕВТО́М/ЛЮВАТИ(СЯ) перетру́джувати(ся); **я.** */м*ᴴ **хто/** ~**лює** с-и ♦, *п*ᴷ ~ливий, ©; **я.** */м*ᴴ **хто/** ~**люється** ~люваний, перетру́джува-;

ПЕРЕВТОМИ́ТИСЯ не чу́ти рук /ніг/ ◊.

ПЕРЕВ'Я́З/УВАТИ *(ще раз)* в'яза́-; *(речі)* обв'я́зувати /з-/, *з.* об'я́зу-; *(рану)* перевива́ти, бинтува́-, *г.* бандажува́-; *(поранених)* роби́- пере́в'язку *кому*; **я.** */м*ᴴ **хто/** ~**ує** с-и ♦, з-й -а́-, ~ува́ч, *п*ᴷ ~ний, ~чий, ~ливий, ~уваьлний, ©.

ПЕРЕГ/АНЯ́ТИ *і* ~**О́НИ-** *(через)* ГНА-; *(у русі)* ВИПЕРЕДЖА-; *(авта)* переправля́-, перепрова́джува-; *(через машину)* перепуска́-; *(кров)* ганя́-; *(на спирт)* переробля́-; **я.** */м*ᴴ **хто/** ~**аня́** 1. **що випереджа**, 2. що ~о́нить, с-и ♦, ~о́нич, *т.* ~о́нник, *п*ᴷ ~і́нн[ч]ий, *(кінь)* ~оно́вий, ©.

ПЕРЕГ/И́Н надужиття́, кра́йність, переви́щення повнова́жень; *(місце зламу)* згин; *(дія)* ~а́ння.

ПЕРЕГИН/А́ТИ /з-/, гну́-, *(папір)* перегорта́-; **п.** на́дто стара́тися, впада́ти у кра́йність, бра́- че́рез край, передава́- куті́ ме́ду, перегина́- па́лицю, перетяга́- струну́; **я.** */м*ᴴ **хто/** ~**а́** с-и ♦, з-й перегну́-, ~а́ч, ~а́йло, *п*ᴷ ~а́льний, ~́чий, ©.

ПЕРЕГІ́Н *з*ᴾ диста́нція, *ж*ᴹ ста́нція; *(мостовий)* прогі́н, марш; *(з молока)* сколо́тини.

ПЕРЕ́ГЛЯД о́гляд, ознайо́млення з; *(дія)* ♦а́-.

ПЕРЕГЛЯ/ДА́ТИ *(усіх)* /о-/, *(фото)* /роз-/, *(пресу)* /про-/, передивля́тися /про-/, знайо́ми- з; *(ідеї)* ревізува́ти, переці́ню-; **я.** */м*ᴴ **хто/** ~**да́** с-и ♦, змушений ~́ну-, ~́да́ч, *п*ᴷ ~до́вий, ©.

ПЕРЕГЛЯ/ДА́ТИСЯ перезира́-, обмі́нюва- /перекида́-/ по́глядами, зустріча́- /скида́-, пово́дити/ очи́ма /по́глядами/, зглядатися, ззира́-; **я.** */м*ᴴ **хто/ -ється** с-и ♦, ради́й ~́ну-; *(кіно)* ~́даний, ☺ моргу́н, *п*ᴷ перези́рливий, ©.

ПЕРЕГОВО́РИ *(телефоном)* розмо́ви, спілкува́ння; *(мирні)* перемо́ви(ни), *з.* перетракта́ції.

ПЕРЕГОВО́РЮВАТИ /-бала́ку-/, ГОВОРИТИ;

ПЕРЕГОВОРИ́ТИ перегомоніти ◊.

ПЕРЕГОДО́ВАНИЙ перетовщений, пережи́влений-.

ПЕРЕГО́ДОМ перегодя́, *(тро́хи)* згодом, за де́який час; *(невдовзі)* незаба́ром, невзаба́рі.

ПЕРЕГО́НИ $о^к$ ви́передки, $с^о$ го́н-, *(кіньми)* верхого́ни. с

ПЕРЕГОРО́ДЖУ/ВАТИ /роз-/, переділю-, переділя́ти, $ф^р$ городи́-, перепина́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~є с-и ♦, ради́й розгороди́-, ~вач /роз-/, переділю-, *(річ)* бар'єр, $п^к$ переді́льчий, пере́ділковий, ©.

ПЕРЕГОРО́ДКА пере́діл-, $с^о$ пере́бір-; *(низька)* бар'єр; *(у скрині)* пере́тинка.

ПЕРЕГОРТА́ТИ *(оберта-)* перекида́-, переверта́- /по-/; *(сіно)* перегріба́-, перевалко́вува-, перегрома́джу--; *(сторінки)* горта́ти; *(у голові)* ПЕРЕБИРА-; *(удвоє)* згина́- /пере-/; *(в печі)* шурува́-; & переѓорту-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **перегортя́** 1. **я. переверта**, 2. с-и перегріба́-, перегріба́ч, перегріба́льний, © грібши, 3. **що шурує**.

ПЕРЕГОР/Я́ТИ /з-/; *(- вік)* **п.** промина́-; /*пасії*/ мина́-, зника́-, осіда́тися; /*молоко матері*/ псува́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~я́** поки́нутий ♦, *(вже)* ма́йже ~ілий, $п^к$ горі́лий, *о.* в огні, © ~я́ючи;

ПЕРЕГОРІ́ТИ *(- чуття)* перекипі-, ви́шумі-, ви́шумитися, переброди́ти.

ПЕРЕГУ́К/УВАТИСЯ переклика́-, подава́ти го́лос, $д^к$ *р.* ~а́тися; *(- луну)* відгу́кува-, відлу́нювати; *(з чим)* гармоні́юва-, відповіда́- *чому*, ски-да́тися на; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** ~у-ваний, с-и ♦, з-й ~ну́-, $п^к$ ~ливий, /*модою*/ **п.** подібний, ©.

ПЕ́РЕ́Д *і.* фронт, лице́; *(на возі)* передо́к.

ПЕ́РЕД $п^{рк}$: **п. собо́ю** *д.* попере́д /впере́д/ се́бе.

ПЕРЕДАВА́/ТИ /від-, по-/, доруча́-, /*справи*/ /передо-/; *(- ТБ)* транслюва́-; *(досвід)* пошире́ювa-; *(у спадок)* залиша́-; *(привіт)* посила́-; *(енергію)* /пере-/; *(вість)* повідомля́-, інформува́-, розповіда́- /пере-/, перека́зува-; *(мовою)* відтво́рюва-, зобража́-, малюва́-, змальо́ву-, опи́су-, /*ідеї*/ убира́ти в слова́ ; я. /$м^н$ **хто**/ ~є́ с-и ♦, з-й переда́-, ~ва́ч, ~ве́ць, пересила́ч, перека́зув-, відтво́рю-, *т.* трансля́тор, $п^к$ ~ва́льний, ~т-, пересильни́й, трансляці́й-, ~вчий /на-/, ©.

ПЕРЕДА́ЧА *(етером)* трансля́ція, пересила́ння; *(тюремна)* паку́нок; *(в авті)* трансмі́сія; *(дія)* передава́ння; *(справ /кому/)* перебрання́ *ким*.

ПЕРЕДБА́Ч/АТИ /~УВА-/ завбача́-,завба́чува-, гада́-, ба́чи- /вга́дува-, припуска́-/ напере́д, $у^р$ прови́ді-; *(ліпше)* чека́- на; *(логічно)* висно́вува-, роби́- ви́сновок; *(дощ)* прогнозува́-, *г.* заповіда́-; *(працю)* плянува́-, прое́ктува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** на́вчений ♦, з-й ~и-, $п^к$ ПЕРЕДБАЧЛИВИЙ, прови́д-, $с^к$ гада́й- [гада́йзілля], ©;

♦♦♦**СЯ** /зав-/ ◊; $н^о$ па́хнути *чим* [па́хне грозо́ю].

ПЕРЕДБА́ЧЛИВИЙ оба́чний, завба́чливий, далекогля́дний, далекозо́рий, далекося́жний.

ПЕРЕДВІ́ЧНИЙ споконві́ч-, відві́ч-; $у^р$ боже́ственний, **як і.** Бог; *(- плем'я)* (старо)да́вній, прада́в-; *(ліс)* праві́чний, предкові́ч-, предві́ч-.

ПЕРЕДВІЩА́ТИ $з^н$ > ПРИЗВІЩАТИ.

ПЕРЕДДВЕ́Р'Я передбра́м'я; *(перед сіньми)* ПРИСІННЯ; **п.** передде́нь *чого*, $ф^р$ напередо́дні, пе́ред двери́ма, пе́ред *чим* [**у п. кри́зи** н. к. /пе́ред д./ кри́зи, пе́ред кри́зою]; $а^н$ ♦.

ПЕРЕДДЕ́НЬ *(свята)* день пе́ред *чим*, *(подій)* $с^о$ переддве́р'я, /*грізних*/ передгро́ззя; *(свята) г.* навече́р'я [**святко́ве н.** ♦ свя́та]; & передо́день; $п^р$ *напередо́дні /= попере́днього дня/.

ПЕРЕДИВЛЯ́ТИСЯ ПЕРЕГЛЯДАТИ /о-/, *(газету)* /про-/, продивля́тися.

ПЕРЕ/ДИХ ~почи́н[в]ок, *с* ~дишка, $ж^м$ ~ку́р.

ПЕРЕДИХ/А́ТИ перепочива́-, розгина́- спи́ну; *(переводи- подих)* віддихува-, відса́пувати(ся); **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, ради́й ~ну́-, перепочи́вець, $п^к$ перепочива́льний, на перепочи́нку, ©;

ПЕРЕДИХНУ́ТИ віді́д[т]хну́-, пересапну́- ◊.

ПЕРЕ́ДІЛ/(КА) $с^о$ відсі́к, *у.* засторо́нок, *т.* па́зуха, ка́мера, про́стір, $з^я$ купе́; & $п^к$ *~ьчий.

ПЕРЕДІЛ/Я́ТИ *(ще раз)* /роз-, розпо-/, діли́-; *(навпіл)* переполови́нюва-; & ~ю-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~я́** с-и ♦, ради́й /змушений/ переділи́-, переді́лювач, $п^к$ переді́льчий, пере́ділковий, ©.

ПЕРЕДМІ́СТЯ /за-/, око́лиця, $с^о$ окра́їна, $і^с$ підза́мчя; *(село)* підгоро́дня.

ПЕРЕДМО́ВА передсло́во, пере́днє сло́во, пере́дні ува́ги; *(вступна стаття)* вступ, інтроду́кція; ± ПРОЛОГ.

ПЕРЕ́ДНІЙ *(ряд)* пе́рший; *(- стіну)* (на)чі́льний, фронта́ль-, лицьови́й; /*вікно*/ причі́лко-, причі́льний; *(край)* передови́й; & переду́щий.

ПЕРЕДОБІ́ДНІЙ: п. час, передобі́ддя.

ПЕРЕДОВИ́Й *(загін)* аванга́рдний; *(громадянин)* свідо́мий, ініція́ти́вний, **як і.** передо́вик; *(погляд)* прогреси́вний, *г.* поступо́вий.

ПЕРЕДОВА́ **як і.** *(на війні)* передова́ лі́нія, пере́дній край, *(в газеті)* передови́ця, ♦ статтяʹ.

ПЕРЕДПО́КІЙ пере́дсінок, пере́дня кімна́та, *як і.* пере́дня, ± КОРИДОР; *(для клієнтів)* (по)чека́льня, прийма́льня, *як і.* прийма́льна.

ПЕРЕДРА́Ж/НЮВАТИ *(кого)* ДРАЖНИ-, перекривля́-, пародіюва́-, ДРАЖНИТИСЯ з *кого*; *(мавпувати)* імітува́-, КОПІЮВА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~нює** с-и ♦, ~нювач, передра́жник, перекривля́ч, $п^к$ передра́жливий, перекри́вли-, ©.

ПЕРЕДРУК/О́ВУВАТИ *(знов)* друкува́-; *(машинкою)* перепису-, *о.* пересту́ку-, перецо́ку-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~о́вує** с-и ♦≈, ради́й ~ува́-, ~о́вувач, $п^к$ передрукі́вчий, © передруко́вуючи.

ПЕ́РЕДСМА́К смакува́ння напере́д, *д.* за́смак; *д!* ПЕРЕДЧУТТЯ.

ПЕРЕДСМЕ́РТНИЙ /при́-/, ска́за- /зро́бле-/ пе́ред сме́ртю /на краю́ моги́ли/; ± ОСТАННІЙ.

ПЕРЕДСУ́ДНІЙ передкатострофа́льний.

ПЕ́РЕД ТИМ *п*ʳ раніше, давні-, пе́р-, коли́сь, у мину́лому, *ж*ᴹ пере́дше, передні-, передо́м.

ПЕРЕДУ/ВА́ТИ *(чому)* іти́ /виступа́-, місти́тися/ попере́ду *чого*, відбува́- /дія-, трапля́-, ма́ти місце/ пе́ред *чим*; *(вести перед)* ПЕРВУВА-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ ~́є 1. **я. веде перед** /> ПЕРВУВА-/, 2. *(чому)* відбу́ваний /відбу́тий/ пе́ред *чим*, *п*ᴷ попере́дній, відо́мий /ная́вний, засвідче-, зафіксо́ва- +/ до *чого* /пе́ред *чим*/, /- *покоління*/ коли́шній, дотепе́ріш-, попере́дніший від, ©.

ПЕРЕДУ́МУВАТИ *(що аж)* /роз-, об-/, ду́ма-; *(робити)* міня́- /зріка́тися/ рішення; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **переду́мує** зви́кши /схи́льний/ ♦, гото́вий переду́ма-, *о.* без твердо́го сло́ва; ©;

ПЕРЕДУ́МАТИ переду́матись ◊.

ПЕРЕДУСІ́М наса́мперед, перш за все, в пе́ршу че́ргу, поперва́х; & передо́всім.

ПЕРЕДЧА́СНИЙ /зав-, до-/, *р.* передвча́сний; *(-старість)* ра́нній; ± ЗАВЧАСУ, ЗАГОДЯ.

ПЕРЕДЧА́СНО *п*ʳ ЗАВЧАСУ, пе́ред ча́сом, до ча́су /пори́/, доча́сно, зара́ння, *ж*ᴹ (за)ра́но, без пори́.

ПЕРЕДЧУВА́ТИ /від-/, чу́- напере́д, прочува́-, вичува́- чу́- се́рцем, *п*ᵒ пречува́-; *(приємне)* смакува́- напере́д, *о.* обли́зуватися; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **передчува́** с-и смакува́ти напере́д, з-й відчу́-се́рцем, попере́джений се́рцем про, спо́внений передчуття́, *п*ᴷ чутли́вий, © чу́ючи се́рцем;

ПЕРЕД/ЧУ́- /ви́-/; **я. ~чу́в** © ~чу́тий *ким* ◊, Ø.

ПЕРЕДЧУТТЯ́ передчува́ння, *г.* прочуття́, *у*ʳ /пре-/; *(приємного)* пе́редсма́к.

ПЕРЕДЯГА́ТИ(СЯ) убира́ти(ся) за *кого*, *ж*ᴹ перебира́ти(ся), *с*ᵒ переодяга́ти(ся);

ПЕРЕДЯГТИ́СЯ: що -я́гся пере́бранець.

ПЕРЕЖИВА́ННЯ уболіва́-, потерпа́-, душе́вна му́ка, серде́чний біль, *г.* пережиття́; & ♦чко.

ПЕРЕЖИВ/А́ТИ *(кого)* жи́- /існува́-/ до́вше ніж *хто*; *(горе)* зазнава́-, терпі-; *(щастя)* пізнава́-; *(біди)* витерплюва- /пере-/, зно́си- /пере-/; *(душею)* уболіва́-, болі-, потерпа́-, перетліва́-, болі- /тлі-, млі-/ душе́ю /се́рцем/, /*глибоко*/ перевідчува́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~а́** 1. з-й пережи́-, -ець, 2. що потерпа́, с-и ♦, болі́льник, *к*ᴴ уболіва́ль- /при-/, з бо́лем у се́рці /спо́внений душе́вних мук, з ту́гою в се́рці, зате́рплий се́рцем/ від *чого*, глибо́ко вра́жений *чим*, © потерпа́ючи;

ПЕРЕЖИ́ТИ *(душею)* перемлі- /*глибоко*/ перевідчу- ◊; *(біду)* перечасува́-, перетрива́-, перебу́-, *(арешт чий)* пережури́тися *чим* ◊;

ПЕРЕЖИ́ТИЙ 1. перебу́-, перечасо́ваний, 2. відчу́тий се́рцем, перевідчу́- ◊.

ПЕРЕЖИВА́ТИСЯ прохо́дити крізь се́рце (й ду́шу); **я. -а́ється** 1. ПЕРЕЖИВАНИЙ, *п*ᴷ *(голод +)* /*тоді*/ тоді́шній, /*тепер*/ тепе́ріш-, 2. взя́тий бли́зько до се́рця;

ПЕРЕЖИ́ВАНИЙ 1. що пережива́ ◊, 2. зазна́ваний, вите́рплю-, перевідчу́- ◊.

ПЕРЕ́ЖИТОК *о.* роди́ма пля́ма.

ПЕРЕЖО́В/УВАТИ до́бре жува́-; **я. ~ує** с-и ♦, ра́дий /з-й/ пережува́-, ~увач, *п*ᴷ ~увальний, жува́ль-, ~чий, ©.

ПЕРЕЗИРА́ТИСЯ > ПЕРЕГЛЯДАТИСЯ;

ПЕРЕЗИРНУ́ТИСЯ ски́нутися очи́ма ◊.

ПЕРЕІНА́КШ/УВАТИ переробля́-, змінюва-, перекра́юва-, роби́- по-сво́(є)му; *(зміст)* препарува́-, перекру́чува-; *(вдачу)* перела́му-; *(наказ) ф.* перета́ку-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й ~и-, ~увач, переро́блю-, *ж.* перета́ку-, переробке́вич, ©;

ПЕРЕІНА́КШИТИ зроби́ти не так ◊.

ПЕРЕЇДА́ННЯ *к.* пере́їд.

ПЕРЕЇЗД/И́ТИ переїжджа́-, ї́ха- че́рез; *(куди)* ПЕРЕБИРАТИСЯ, перево́зи-, *г.* перено́си-; *(повз що)* проїзди́ти, проїжджа́-, мина́- *що*; *(колісьми)* розча́влюва- /*д*ᴷ роз'ї́ха-/; *(бар'єр)* форсува́-, переправля́тися через *що*; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~и́ть** с-и ♦, ра́дий переї́ха-, *(куди)* перево́жуваний, *г.* перено́шу-, *п*ᴷ переїзни́й, переї́жджий, *о.* на коле́сах, © ~ячи́ /-їжджа́ючи/.

ПЕРЕ/ЙМА́ТИ ~хо́плюва-; *(жезло)* ~бира́-; *(на себе)* бра́-; *(спадок)* успадко́вува-; *(досвід)* запозича́-; *(на дорозі)* ~пиня́-, заступа́- сте́жку; *(кого)* лови́-, затри́мува-, *(бидло)* заверта́-; *(жахом)* охо́плюва-, ПОЙМА-; *(дух)* /за-/, забива́-; *(шлях) р.* ~тина́-; *(мову)* 1. ПЕРЕБИВА-, 2. засво́ю-, нала́муватися у *чім*; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **перейма́** 1. с-и ♦, з-й ~йня́-, ~йма́ч, ~хо́плсюв-, ~ло́влю-, *п*ᴷ ~хо́пливий, запози́ч-, ПЕРЕЙНЯТ-, ©, 2. **я. охоплює**, 3. **я. бере**;

ПЕРЕЙНЯ-: -ло хо́лодом дрижаки́ вхопи́ли *кого*;

ПЕРЕЙМА́ТИСЯ *(чим)* захо́плюва-, гри́з-, /*настроєм*/ спо́внюва-, ПРОСЯКАТИ, бра́- до се́рця *що*, ма́- се́рце перепо́внене *чим*; **не п. тим** ніч́ого з то́го не роби́-;

ПЕРЕЙНЯ́- *(думкою)* потонути думкою в *чім*; забра́ти собі в го́лову *що*; ◊;

ПЕРЕ́ЙНЯТИЙ захоплений, одержимий ◊.

ПЕРЕ́ЙНЯТІСТЬ одержи́м-, (спів)чутли́в- ◊.

ПЕРЕЙНЯ́ТЛИВИЙ сприйня́тли-, схи́льний наслідувати /мавпува́-/.

ПЕРЕ́КАЗ *(усно)* ро́зповідь /о́-/, оповіда́ння /пере/, *(брехливий)* пере́брех; *(жанр байки) л*ᵃ фа́бліо; *(твору)* ви́клад, переда́ча, парафра́з(а); & *(дія)* переповіда́ння, перека́зува-;

ПЕРЕ́КАЗИ леге́нди; чутки́.

ПЕРЕКА́З/УВАТИ переповіда́- /роз-/, ОПОВІДА-, *(іншими словами)* перефразо́вува-; *(привіт)* передава́-, засила́-; **~ують ка́жуть**; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й ~а́-, переповіда́ч /о-/, ~ув-,

(що) пере́каз, *п*ᴷ */бланк ~у/* ~ни́й, ©.

ПЕРЕКИДА́ТИ[1] */д*ᴷ переки́да-/, *(все)* переверта́-;

ПЕРЕКИ́ДАТИ *(усе)* /ви́-/, переметáти ◊.

ПЕРЕКИД/А́ТИ[2] */д*ᴷ **ПЕРЕКИ́НУ-**/ *(з ніг)* ва́ли-, збива́-, переверта́-; *(сторінки)* перегорта́-; *(через плече)* переві́шува-; *(вину)* ПЕРЕКЛАДА-; *(полк)* ПЕРЕМІЩА-; *(міст)* споруджа́-, наво́ди-; *(над чим)* простяга́-; *(чарку)* вихиля́-; *(ким)* ОБЕРТА-; *(яку копійку)* **ф.** підкида́-; **я.** */м*ᴴ **хто/ ~á** с-и ♦, з-й переки́ну-, ~а́ч, киді́й, *п*ᴷ переки́дливий, (пере)ки́дальний, ©;

ПЕРЕКИ́НУ- *(кого)* беркицьну-, *(за пліт)* **ф.** перефутбо́ли- ◊.

ПЕРЕКИД/А́ТИСЯ переверта́-; *(на спину)* па́дати, вали́тися; *(через що)* перева́люва-, переко́чува-; *(над чим)* нависа́ти, простяга́тися; *(до ворога)* перехо́дити, перебіга́-; *(вогонь)* поши́рюватися, переноси́-; *(ким)* ОБЕРТА-; *(цифрами)* жонглюва́ти; *(ідеями)* обмі́нюватися; *(слівми)* перемовля́-, *і*ᵈ перемовля́ти слове́чко; *(у карти)* гра́-; *(з воза)* випада́-; **я.** */м*ᴴ **хто/ -ється** с-и ♦, з-й переки́ну-, ~аний, пере́кидько, *п*ᴷ ~истий, ~ливий, ~ни́й, ~ьки́й, ©;

ПЕРЕКИ́НУ- беркицьну-, пійма́ти сторчака́ ◊.

ПЕРЕ́КИДОМ пере́кидьки, ПЕРЕВЕРТОМ, пере́стрибом, шкере́бе́рть; догори́ дри́гом /нога́ми, дном, *в.* ра́ком/; ± СТОРЧГОЛОВ.

ПЕРЕКИ́НЧИК ПЕРЕВЕРТЕНЬ, ЗРАДНИК.

ПЕРЕКИПА́ТИ: я. перекипа́ перекипу́щий.

ПЕРЕКІ́Р запере́чення, спереча́-, *р.* справдо́вува-; *(сварка)* супере́чка, ла́й-, спі́р-, супере́-;

ПЕРЕКО́РИ супере́чки, *(взаємні)* до́ко́ри.

ПЕРЕ́КЛАД *(підрядковий)* підря́дник; *(вільний віршовий)* пере́спів; *і*ᶜ толкування.

ПЕРЕКЛАД/А́ТИ *(ще раз)* /с-, у-/, кла́с-; *(на рік)* відклада́-, перено́си-; *(з чужих мов)* тлума́чи-, перетлума́чува-; *(шарами)* проклада́-, перешаро́вува-; *(гріх)* скида́-, спиха́-, зва́люва-, перекида́-; **я.** */м*ᴴ **хто/ ~á** с-и ♦, з-й перекла́с-, ПЕРЕКЛАДАЧ, ~ник, *п*ᴷ ~а́льний, ~чий, ©;

ПЕРЕКЛАДА́ТИСЯ ◊; **я. -ється** ~аний, *п*ᴷ перекла́дливий /-истий/, перекладни́й, ©.

ПЕРЕКЛА́ДА́Ч тлума́ч, *і*ᶜ драгома́н; & *т.* перекла́дник.

ПЕРЕКЛИКА́ТИСЯ > ПЕРЕГУКУВАТИСЯ.

ПЕРЕКЛЮЧА́ТИ перем/ика́-; *(на що)* перево́ди-, спрямо́вува-; **я.** */м*ᴴ **хто/ ~ика́** с-и ♦, з-й ~кну́-, ~ика́ч, *п*ᴷ ~ика́льний, ~и́чливий, ©.

ПЕРЕКЛЮЧА́ТИСЯ *(на що)* перекида́ти місто́к до *чого*; **я.** */м*ᴴ **хто/ -ється** с-и ♦, ра́ди́й переключи́-, переми́каний, *(на що)* переки́да́ч містка́ до *чого*, *п*ᴷ перемични́й, переми́чливий, ©.

ПЕРЕКЛЮ́ЧЕНИЙ *(прилад)* *т.* пере́мкнутий, *г.* залучений, *(на іншу колію /потяг/)* переко́че-.

ПЕРЕКО́Н/АННЯ пересві́дче-, по́гляд, ду́мка, га́д-, то́ч- зо́ру, *г.* опінія; *(тверде)* пе́вність, упе́внен-, віра; *м*ᴴ світо́гляд; *(дія)* ~ування, ~а́-.

ПЕРЕКО́НЛИВИЙ *(аргумент)* си́льний, резо́н-; & переконáль-, перекоиа́вчий;

ПЕРЕКО́НЛИВО доказо́во, обґрунто́вано, вмотиво́-, з усією переко́нливістю ◊.

ПЕРЕКО́Н/УВАТИ *(кого в чім)* дово́ди- *кому* **що**; наверта́- на іншу ду́мку /по́гляд/; *(з н*ᶜᵀ *що)* пересві́дчува-, упевня́- /за-/, упе́внюва-; *(діяти)* умовля́- /*г.* пере-*/, схиля́-, підбива́-, стре́нчи-; **я.** */м*ᴴ **хто/ -ує** с-и ♦, з-й /покли́ка-/ ~а́-, ~увач, запе́вню-, *п*ᴷ ПЕРЕКОНЛИВИЙ, ~а́вчий, *с*ᴷ переконáй- [переконáй-голос], ©;

ПЕРЕКОНА- *кого* доне́сти́ до тя́мку *кому*; ◊;

ПЕРЕКО́Н/УВАТИСЯ ПЕРЕСВІДЧУ-, прихо́дити до ~ання ◊; **я.** */м*ᴴ **хто/ -ється** с-и ♦, з-й ~а́-, ~уваний, пересві́дчу-, упе́вню- /за-/, ©;

ПЕРЕКОНА́ТИСЯ *(на досвіді)* спрактикува́ти, досві́дчитися, *о*ᴷ стве́рди-; ◊.

ПЕРЕКОТИ́ПОЛЕ /покоти́-/; ☺ літу́н, перелі́тний птах; & *п*ᴷ *перекотипі́льний /= кочови́й/.

ПЕРЕКРА́/ЮВАТИ ПЕРЕРІЗУ-; *(ще раз)* кра́яти, різа-; *(поверхню)* перетина́-; *(переробля-)* змі́нюва-, переіна́кшува-; **я.** */м*ᴴ **хто/ ~ює** с-и ♦, зго́дний перекра́я-, ~ювач, *п*ᴷ ~ювальний, ~йчий, перекра́йливий, ©, ± **що перері́зує**.

ПЕРЕКРЕ́С/ЛЮВАТИ *(писане)* /за-, ви-, с-/; *(лініями)* перехре́щува-, перетина́-; *(ще раз)* кре́сли-, накре́слюва- /ви-/; **п.** *(успіхи)* запере́чува-, знеці́нюва-, викида́- за борт; *(план)* псува́-, перешкоджа́- *чому*; **я.** */м*ᴴ **хто/ -лює** с-и ♦, змушений перекре́сли-, ~лювач, *п*ᴷ ~ливий, ©.

ПЕРЕКРИВ/А́ТИ *(хату)* /по-/, кри́-, пошива́-, роби́- покриття́; *(яму)* накрива́-; *(воду)* /за-/; *(рекорд)* ПЕРЕВЕРШУВА-; *(звук)* заглуша́-, глуши́-, сти́шува-; **п.** *(нестачу)* надолу́жу-; *(течію)* перепиня́ти, перегоро́джува-; **я.** */м*ᴴ **хто/ ~á** с-и ♦, ра́ди́й перекри́-, ~а́ч, *п*ᴷ перекри́йливий, перекри́йчий, ~ни́й, © ~а́ючи.

ПЕРЕКРИВЛЯ́ТИ /-КРИ́ВЛЮВАТИ/ ПЕРЕДРАЖНЮ-, *(риси)* викривля́ти, спотво́рюва-.

ПЕРЕ́КРІ́Й пере́тин, пере́різ, ро́зріз, *о*ᴷ зріз.

ПЕРЕКРУ́ЧУВАТИ /на-, об-, ви-, *(як спіралю)* с-/; *(ще раз)* крути́-; *(круг осі)* оберта́-, переверта́-; *(дуже)* псува́-; **п.** *(що)* переіна́кшу-, *(кого)* перела́му-; *(події)* перебре́ху-, підтасо́ву-, викривля́ти, *(зміст)* кривотлума́чи-, спотво́рюва-, роби́- з білого чо́рне; **я.** */м*ᴴ **хто/ перекру́чує** с-и ≈, ра́ди́й перекрути́-, перекру́чувач, крутíй, *п*ᴷ перекру́тливий, ©.

ПЕРЕ́КУПЕНЬ пере́купець, пере́ку́пник, перепро́дувач, спекуля́нт; *ж*ⁱ пере́купка, пере́ку́пниця.

ПЕРЕ́КУСКА /за́-/; *(перед обідом)* підобі́д(ець).

ПЕРЕКУ́ШУВАТИ *(горло)* /про-/; **п.** ЇС-, закушу́ва-; *(хапливо)* перехо́плюва-, закида́- щось там у рот; & *д.* переку́сюва-; **я.** */м*ᴴ **хто/ пере-**

ку́шує с-и ≈, ра́дий перекуси́-, $п^к$ перeку́сливий, *о.* за пере́кускою, ©.

ПЕРЕЛА́ЗИТИ перелізá-, ліз- че́рез; *(- плазунів)* переповзá-; *(у кого)* ***р.*** перевтілюватися.

ПЕРЕЛА́М > ПЕРЕЛОМ, ПОГРАНИЧЧЯ

ПЕРЕЛЕ́СНИК змій-споку́с-, ДЕМОН; *(хто)* споку́сник, звáб-, облéс-, баламу́т.

ПЕРЕЛИВА́ТИ *(звідки)* /ви-/, перето́чу-, *(борщ)* пересипáти; *(дух)* передавá-; *(кров)* уливá-; *(куди)* /на-/; *(кров'ю)* /об-/; *(метал)* перето́плюва-, */ще раз/* ли́-, відливá-; **п. з пусто́го в поро́жнє** просторíку-, розпатя́ку-, ли́ти во́ду; **я.** $/м^н$ **хто/ перели́вá** с-и ≈, ра́дий перели́-, переливайко, перели́вáч, переливáльник, $п^к$ перели́вчий, переливу́щий, переливáльний, для перелиття́, © переливáючи.

ПЕРЕЛИВА́ТИСЯ *(з чари)* виливá-; *(А в Б)* ли́-; *(в інший стан)* перетво́рюва-, перехо́дити, *(- кров)* циркулювá-; *(барвами)* міни́тися, перли́-, вили́скувати, грá- *(весéлкою)*, лелí-; **переливáлося чéрез край** не було́ де подí-; **я. -ється** с-и ≈, перели́ваний, переливáйко, $п^к$ переливни́й, перели́вчастий, перели́вис-, */барвами/* МІНЛИВИЙ, грайли́-, *о.* з перелíвами, ©.

ПЕРЕЛИ́ВЧАСТИЙ > МІНЛИВИЙ.

ПЕРЕЛІ́Г цілинá; *(неораний лан)* облíг, толо́ка.

ПЕРЕЛО́ГИ > КОРЧІ.

ПЕРЕ́ЛІК *(книг)* спи́сок, катало́г, реє́стр, *г.* спис, *(краму)* пра[е]йскурáнт; *(рекордів)* тáбли́ця; *(рейсів)* ро́зклад, ро́зпис; *(люду)* перéпис; *(дія)* перераху́нок, перерахо́(ву)вання, перелíчува-.

ПЕРЕ́ЛІСОК *і* **ПЕРЕЛІ́Т** > ЛІС *та* ПОЛІТ.

ПЕРЕЛІТА́ТИ[1] $/д^к$ **ПЕРЕЛЕ́ТІ-/** (про)літá-, перепу́рхува-; *(стрілою)* мчá-; *(через рів)* пересскáкува-; *(- звук)* ли́ну-, ши́ритися; */настрій/* ***р.*** передавá-; *(в думці)* перено́си-; *(- вік)* минáти, збігá-; *(кордон)* перетинá-; **я.** $/м^н$ **хто/ перелітá** перелíтаний, с-и ≈, зго́дний перелéті-, (пере)літу́н, $п^к$ перелíтний, переско́чливий, ©.

ПЕРЕЛІТА́ТИ[2] $д^к$ > ОБЛІТАТИ /→ЛІТАТИ/.

ПЕРЕЛІ́ЧУВАТИ ПЕРЕРАХОВУ-; & вилíчу-.

ПЕРЕЛО́М ***п.*** поворо́тний пункт, *(недуги)* кри́за; *(епох)* грань, злам, погранúччя; *(крутий)* $і^д$ різки́й по́ворі[о́]т; & *(кісток)* перелáм.

ПЕРЕЛО́МНИЙ по́воро́т-, кри́зовий; *(етап)* перехідни́й; & переломо́вий, перелáмний.

ПЕРЕ́ЛЮБ перéлюбство, чужолю́б-, чужоло́ж-, блуд, ско́ки $/о^д$ скік/ у грéчку, непрáве ло́же, шлюб без вінчáння; & $ж^м$ перéлюбки.

ПЕРЕ́ЛЮБЕЦЬ перéлюбник, розпу́с-, ± БАБІЙ; *(жінка)* перéлюбка, перéлюбниця.

ПЕРЕ́ЛЮБНИЙ розпу́с-, блу́д-, хти́вий.

ПЕРЕЛЮ́БСТВУВАТИ чини́- перéлюб, скакá- у грéчку /чéрез пліт/, бахурувá-, $к^н$ чужоло́жи-; **я.** $/м^н$ **хто/ перелю́бствує** с-и /зви́клий/ ≈, з-й на перéлюб, чужоло́жець, перéлюбець, перéлюбник, $п^к$ чужоло́жний, перéлюб-, бахуровáтий, ©.

ПЕРЕ́ЛЯК ляк, *г.* зляк, *с.* панíчний страх, $ж^м$ перéстрах; ПАНІКА, переполо́х.

ПЕРЕМАГА́ТИ *(ворога)* долá-, побо́рюва-, боро́-, поду́жува-, побивá-, завдавá- порáзки *кому*, брá- го́ру /здобувá- перемо́гу/ над, *з.* побіждá-; *(у грі)* виграва́-, вихо́ди- перемо́жцем; *(себе)* ПЕРЕБОРЮВА-; **п. неду́гу** виду́жува-; **я.** $/м^н$ **хто/ перемагá** с-и /зви́клий/ ≈, з-й перемогти́, перемо́жець, звитя́ж-, $п^к$ перемо́жний, звитя́ж-, звитя́жливий, ©;

ПЕРЕМОГТИ́ $о^к$ звитяжи́-, поконá-, *о.* поклáс- на лопатки́ ◊; *(полеміста)* ***ф.*** перепéрти;

ПЕРЕМО́ЖЕНИЙ подо́ла-, поко́на-, *о.* поклáде- на лопатки́ ◊; & змо́жений.

ПЕРЕМА́НЮВАТИ перенáджу-, перевáблю-, перетягáти, перемовля́-; **я.** $/м^н$ **хто/ перемáнює** с-и ≈, з-й перемани́-, перемáнювач, перевáблю-, $п^к$ перемáнливий, ©.

ПЕРЕМЕЖО́ВУВАТИ /роз-/; *(рельєф)* перехрещу-, перетинати; *(що* **чим***)* перемерéжува-, перевивá-;

ПЕРЕМЕЖУВАТИ промерéжати ◊.

ПЕРЕМЕЖО́ВУВАТИСЯ чергувá-, відбувá- з перéрвами; *(сміхом)* перевивá-, перени́зува-, переплітá-; **-о́вуючись** уперéміж, навперéміжки, раз так, раз так, раз є, раз немá, то так, то так, то є, то нема; **я. -ється** періоди́чно /систематú-, раз-у-рáз/ повто́рюваний, перени́зув- /перемерéж(ув)-, перемежо́в(ув)-, переви́в-, с (по)перетúк(ув)-, переснóв(ув)-, пересипáний/ *чим*; $п^к$ навперемін-, по́ворот-, ритмíч-, спорадúч-, спазматúч-, мозаїч-, циклíч-, перéхрéс-, мерéжчатий, стрибкувá-, шарувá-, пульсувá-, перери́вчас-, $к^н$ перемíжни́й, $м^а$ аритмíч-, раз таки́й, раз такий, то такий, то такий, */- кульгавість/* нáворотний /-ливий/, */вогні/* мерехтли́-, */дощі/* перепáдистий, розпоро́шен-, *ст.*;

ПЕРЕМЕЖУВА́-: **я. -áвся** пересипаний ◊.

ПЕРЕМЕ́Т замéт, перевíй, кучугу́ра; *(на рибу)* ни́зка гачкíв; $ф^р$ перепо́на.

ПЕРЕМИВА́ТИ: п. кíсточки́ ≈ брудну́ білúзну.

ПЕРЕМИ́Р'Я > МИР.

ПЕРЕМІ́НА /з-, за-, від-, під-/, *(поступова)* перéхід; *(білизни)* пáра, *(їжі)* перéмішка.

ПЕРЕМІРЯ́ТИ, ПЕРЕМІ́РЮВАТИ /ви-/, вимíряти, *(ще раз)* мíряти; *(шлях)* топтáти.

ПЕРЕМІ́ШУВАТИ[1] $/д^к$ перемішá-/, мішá-, змíшува- /ви-/ $/д^к$ ви́міша-/; *(рідину)* перебо́втува-, колоти́-, сколо́чува-, *(карти)* перетасо́вува-; *(спів і плач)* переплітá-; *(шар за шаром)* чергувá-; *(в думці)* переплу́тува-; **я.** $/м^н$ **хто/ перемíшує** с-и ≈, з-й перемішá-, мішáльник, перемíшувач, $п^к$ мішáльний, перемíшуваль- /ви-/, © перемíшуючи;

ПЕРЕМІША́ТИ сплести́ в оди́н клубо́к ◊;
ПЕРЕМІ́ШУВАТИСЯ вимішуватися ◊.

ПЕРЕМІ́ШУВАТИ[2] /$д^к$ перемісú-/, вимішува- /$д^к$ ви́міси-/; **я.** /$м^н$ **хто/ перемішує** с-и ≈, згі́дний перемісú-, місúльник, $п^к$ місúльний, © перемішуючи.

ПЕРЕМІЩА́ТИ *і* **ПЕРЕМІ́ЩУВАТИ** ПЕРЕСУ-; *(людей)* переселя́ти, перекида́-, перево́зи-, *(на праці)* ПЕРЕВОДИ-; *(військо)* передисльоко́вува-; **я.** /$м^н$ **хто/ переміщя́** с-и ≈, з-й перемісти́-, переміщувач, *пк* перемісний, ©.

ПЕРЕМО́ГА звитя́га, $у^р$ побіда, $і^с$ вікто́рія; *(торжество)* тріу́мф; *(у грі)* ви́граш, у́спіх.

ПЕРЕМО́ЖЕЦЬ звитя́жець, $у^р$ побідоно́сець, *р.* перемо́жник; *(змагань)* чемпіо́н.

ПЕРЕМО́ЖНИЙ звитя́ж-, звитя́жливий, *с.* всеперемо́ж-, $у^р$ побідоно́с-; ± НЕЗДОЛАН-.

ПЕРЕМО́РГУВАТИСЯ *(- вогні)* перебли́мувати.

ПЕРЕНАПРУ́ЖЕННЯ перенату́ження.

ПЕРЕНО́СИТИ *(відки)* /ви-/, *(через що)* носи́-, НЕСТИ; *(очі)* перево́ди-; *(дату)* відклада́-, пересува́-; *(дім)* переміща́-, *(вогонь)* перекида́-, *(зір)* спрямо́вува-, переключа́-; *(на папір)* фіксува́- на *чім*; *(плітки)* ши́ри-; *(знегоди)* $з^п$ зно́си-, витерплюва-, терпі-; *(кого)* витри́мува-, видéржу-, *(сум)* перетéрплю-; **я.** /$м^н$ **хто/ перено́сить** 1./2. с-и ≈, 1. ра́дий знести́, перено́сник, (пере)но́сій, $о^к$ перено́сець, $п^к$ перено́сний, носи́ль-, для перено́су, © перено́сячи, 2. що тéрпить, з-й ви́терпі-, терпели́вець, $п^к$ терпля́чий, перено́сливий, © терпівши;

ПЕРЕНЕ́СТИ́ *(муку)* /з-/, *(лихо)* перетрива́-; ◊.

ПЕРЕНО́СИТИСЯ переправля́-, перебира́-, переселя́-, переміща́-, переї́жджа́ти; *(на службу)* перехо́ди-; *(уявою)* переліта́- /від-/, ли́ну-, сяга́-; *(гнів /на кого/)* перекида́тися, спрямо́вув-; **я.** /$м^н$ **хто/ -иться** 1. перено́шуваний, $п^к$ переносни́й, 2. витéрплюваний /пере-/, $п^к$ стéрп-.

ПЕРЕОРГАНІЗО́ВУВАТИ; ПЕРЕОРГАНІЗУВА́- зроби́- переорганіза́цію ◊ → ОРГАНІЗУ-.

ПЕРЕ́ПАД; ПЕРЕ́ПАДИ *(тепла)* $о^к$ пере́скоки.

ПЕРЕПАДА́ТИ *(- опади)* /ви-/, *(- воду)* па́да-; *(- морози)* трапля́тися, ма́ти місце; *(кому /гроші* або *на горіхи/)* дістава́тися, **я.** /$м^н$ **хто/ перепада́** с-и ≈, $п^к$ перепа́дливий, /- *дощі*/ перепа́дистий, /*гріш*/ шахер-ма́херський, © нема́ нема́ й ка́пне, перепада́ючи;

ПЕРЕПА́СТИ *(- гроші)* *ф.* ка́пну-; ◊.

ПЕРЕ́ПАЛКА пере́стріл- /$с^о$ перестріл-/, *д.* пере́дра́чка; **п.** сва́рка, пересва́ри; ± ЗВАДА.

ПЕРЕПА́ЛЮВАТИ /с-/, ПАЛИТИ, *(траву)* випа́лювати; *(електромотор)* псува́ти.

ПЕРЕПАСКУ́ДЖУВАТИ переги́джу-, $у^р$ осквершя́ти;

ПЕРЕПАСКУ́ДИТИ *ф.* пересоба́чити ◊;
ПЕРЕПАСКУ́ДЖЕНИЙ $у^р$ осквéрнений ◊.

ПЕРЕПЕ́ЦЬКАНИЙ перекалю́же-, ЗАБРУДНЕ-.

ПЕРЕПИНЯ́ТИ /зу-, с-/, затри́мува-, $о^к$ перестріва́-; *(дорогу)* ЗАСТУПА-; *(течію)* стри́мува-, перекрива́-, перегоро́джу-; *(мову)* ПЕРЕБИ-; **я.** /$м^н$ **хто/ перепиня́** 1. **я. перебива**, 2. с-и ≈, зго́дний перепини́-, $п^к$ перегородни́й, для перекриття́, *о.* на перепо́ні /перешко́ді/, ©.

ПЕРЕ́ПИС *д!* ПЕРЕЛІК.

ПЕРЕПИ́СУВАТИ /с-/, писа́-, *(на машинці)* ПЕРЕДРУКОВУВА-; *(майно)* опи́сува-, реєструва́-, /*на кого*/ заповіда́- *кому*; **я.** /$м^н$ **хто/ перепи́сує** с-и ≈, з-й переписа́-, перепи́сувач, пи́сар, $п^к$ перепи́сувальний, ©; ± ПИСАТИ.

ПЕРЕПИ́СУВАТИСЯ: я. -ється с-и ≈, перепи́суваний /с-/, *(на машинці)* передрукóву-, $п^к$ переписни́й, ©; ± ЛИСТУВАТИСЯ.

ПЕРЕПІДГОТО́ВКА переви́шкіл, перекваліфіка́ція.

ПЕРЕ́ПІЛКА $п^{рн}$ пере́пілка.

ПЕРЕ́ПЛЕСК $п^{рн}$ пере́плéск.

ПЕРЕПЛЕ́ТЕННЯ пере́плéт, $м^н$ перепле́тини.

ПЕРЕПЛІ́СКУВАТИ перехлю́пувати.

ПЕРЕПЛІТА́ТИ /с-/, плéсти́; *(пальці)* зчіплюва-; *(стрічками)* обвива́-, оплíта́-, перемерéжува-; *(А з Б)* переснóвува-, міша́-, перемішува-; *(коси)* перевива́-, /*ще раз*/ заплíта́-; **я.** /$м^н$ **хто/ переплíта́** 1. с-и ≈, з-й переплéсти́, переплíта́ч, переплíта́льник $п^к$ переплíта́льний, ©, 2. **я. оправля́**;

ПЕРЕПЛІТА́ТИСЯ перевива́- ◊; **я. -а́ється** с-и ≈, перепліганий, переви́-, перемерéжу-, переснóву-, $о^к$ перéтканий, $п^к$ переплітни́й, ©.

ПЕРЕПЛУ́ТУВАТИ *(мотуззя)* /за-, с-/, переплíта́ти; *(порядок)* пору́шу-; *(все на світі)* перемішу-; **що переплу́тує = що плутає**;

ПЕРЕПЛУ́ТУВАТИСЯ *з.* забóрсува- ◊;
ПЕРЕПЛУ́ТАНИЙ *о.* перекуйóвдже- ◊.

ПЕРЕПОВІДА́ТИ > ПЕРЕКАЗУВАТИ.

ПЕРЕПО́ВНЮВАТИ *і* **-ОВНЯ́ТИ** перелива́- чéрез край /вінця/, напóвню-; *(душу)* /за-/, *(людьми)* набива́ти;

ПЕРЕПО́ВНИТИ *(залю)* *ф.* ви́пха- ◊.

ПЕРЕПОЛО́Х ПАНІКА, ПЕРЕЛЯК, ТРИВОГА, ЗАМ'ЯТТЯ.

ПЕРЕПО́НА бар'є́р, загорóда, *п.* зага́та, *о.* берлінська /*насправді* москóвська/ стіна́, *с.* кита́йський мур.

ПЕРЕПОЧИВА́ТИ /ВІД-/, *о.* розгина́- спи́ну;
ПЕРЕПОЧИ́- /при-/; перекури́-, ста́- на пóпас ◊.

ПЕРЕПОЧИ́НОК > ВІДПОЧИНОК.

ПЕРЕПРА́ВА перевіз, порóн; *(плавуча)* понтóн.

ПЕРЕПРАВЛЯ́ТИ *(куди)* перепрова́джува-, перевóзи-, *(текст)* виправля́-, переробля́-; **я.** /$м^н$ **хто/ -авля́** 1. с-и ≈, ра́дий перепра́ви-, перепра́вник, перепрвля́ч, $п^к$ перепра́вчий, переправни́й, ©, 2. **= що править**[3];

ПЕРЕПРА́ВИТИ *(через кордон) г.* перепачкува́-, *(в іншу інстанцію) ф.* перефутбо́ли-; ◊.

ПЕРЕПРАВЛЯ́ТИСЯ *(через що)* перевози́-, переїзди́ти, перехо́ди-, форсува́- *що*.

ПЕРЕПРОВА́ДЖУВАТИ > ПРОВА[О]ДИТИ.

ПЕРЕПРОВА́ДЖУВАТИСЯ *г. (- ряд заходів)* здійснюва-, уряджа́-; **-а́джується** $н^о$ ро́бить-.

ПЕРЕПРО́ДУВАТИ перекупля́-, спекулюва́-; $ф^р$ гендлюва́-, торгува́-; & перепродава́-; **я.** /$м^н$ **хто/ перепро́дує** с-и ≈, з-й перепро́да-, перепро́дувач, спекуля́нт, пере́купець, $ж^і$ пере́купка, $п^к$ пере́купчий, ;

ПЕРЕПРО́ДАНИЙ переку́пле- ◊.

ПЕРЕПРО́СИНИ перепро́шення, проба́ч- /ви́-/.

ПЕРЕПРО́ШУВАТИ *(кого)* виба́чатися /перепро́шува-, перепроша́-/ пе́ред *ким*, проси́ти проба́чення в *кого*, склада́- проба́чення *кому*, *р.* перепроша́-, *с.* проси́- й перепро́шува-; **я.** /$м^н$ **хто/ перепро́шує** с-и ≈, зму́шений ви́бачитися, проха́ч проба́чення, $п^к$ /*- мову*/ виба́чливий, перепро́сли-, проха́льний, ©.

ПЕРЕ́ПУСТКА *г.* пере́пуск, $с^о$ про́пуск.

ПЕРЕРАХО́ВУВАТИ рахува́-, лічи́-, перелічува-, *г.* вичи́слю-; *(на рахунок)* $е^к$ запи́су-, перево́дити; *(поіменно)* назива́-; **я.** /$м^н$ **хто/ перерахо́вує** с-и ≈, з-й перерахува́-, перерахо́вувач, перелічу-, $п^к$ перерахо́вчий, рахува́льний, ©.

ПЕРЕ́РВА па́вза, переста́нок, пере́стан; інтерва́л, ПЕРЕБІЙ; *(літня)* $ш^к$ вака́ції, кані́кули; *(у праці)* зу́пи́нка; ± ПЕРЕДИХ.

ПЕРЕРИВА́ТИ[1] /$д^к$ **ПЕРЕРВА́ТИ**/ розрива́-; передира́-, шматува́-, *(горло)* перегриза́-; *(мову)* урива́- /об-/, перебива́-, перейма́-, перепиня́-; *(сон)* /при-/, пору́шува-; *(працю)* роби́- пере́рву у *чому*; *(зв'язок)* перетина́-; **я.** /$м^н$ **хто/ перерива́** с-и ≈, ра́ди́й перерва́-, перерива́ч, $п^к$ перери́вчий, перери́вистий, © перерива́ючи;

ПЕРЕРВА́ТИ *(мовця /різко/)* обрі́зати ◊;

ПЕРЕРИВА́ТИСЯ[1] *(у праці)* /роз-/, розпада́-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** перери́ваний /у-/, шмато́в-, переди́р-, с-и ≈, гото́вий перерва́-, $п^к$ не суцільний, ПЕРЕРИВЧАСТИЙ /у-/, /*- мову*/ переби́вчас-, фрагмента́рний, епізоди́ч-, ©.

ПЕРЕРИВА́ТИ[2] /$д^к$ **ПЕРЕРИ́ТИ**/ переко́пувати, *(все в хаті)* перекида́ти.

ПЕРЕРИ́ВЧАСТИЙ /у-/, не суцільний, перери́вистий, перери́вни́й; ± **що перемежовується**.

ПЕРЕ́РІЗ > ПЕРЕКРІЙ.

ПЕРЕРІ́ЗУВАТИ /роз-/, ПЕРЕКРАЮ-, *(пилкою)* перепи́лю-, *(ще раз)* рі́зати; *(землю)* нарі́зува-; *(шлях)* перетина́-; **я.** /$м^н$ **хто/ перері́зує** с-и ≈, з-й перетя́-, перерізувач, перетина́ч, $п^к$ рі́зальний, *т.* перері́зуваль-, ©;

ПЕРЕРІ́ЗУВАНИЙ перекра́ю-, перепи́лю- ◊;

ПЕРЕРІ́ЗАНИЙ /роз-/, перетяттй /роз-/ ◊.

ПЕРЕРІ́ЗУВАТИСЯ: що -ується тя́тий, перері́зуваний, $п^к$ перері́зни́й, перері́зливий, ©.

ПЕРЕРІКА́ТИСЯ: я. -ється заї́дливий.

ПЕРЕРО́БКА *г.* пере́твір; *(музична)* оранжиро́вка; **у -бці для** перепи́саний для.

ПЕРЕРОБЛЯ́ТИ ще раз роби́-; *(сировину)* оброблю́-, піддава́- переро́бці /об-/; *(природу)* змі́нюва-, перетво́рю-; *(все)* переіна́кшу-; *(кого)* переко́ву-, перевихо́ву-; & переро́блю-; **п. на східній /за́хід-/ лад** східня́чити /західня́-/; **я.** /$м^н$ **хто/ переробля́** с-и ≈, зму́шений перероби́-, переро́бник переро́блювач, $п^к$ переро́бний, переро́бчий, © переробля́ючи;

ПЕРЕРОБИ́ТИ *ф.* перемакі́трити ◊.

ПЕРЕРО́ДЖУВАТИСЯ става́ти і́ншим; *(на що)* оберта́тися, перевті́люва- у, перетво́рюва-; *(у-раз)* змі́нюва- (до невпізнання); *(нінащо)* ПЕРЕВОДИ-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** переро́джуваний, переро́дженець, ©.

ПЕРЕСА́ДЖУВАТИ *(деінде)* сади́-, саджа́-, *(людей)* садови́-; *(через паркан)* перева́люва-, /*голову з вікна*/ $о^к$ висува́-; *(шкіру)* $м^а$ трансплянтува́-, *(органи)* вживля́-.

ПЕРЕСА́ДКА *(в дорозі) у.* пере́сідка.

ПЕРЕСВІ́ДЧУВАТИСЯ ПЕРЕКОНУВА-, упевня́- /до-/, упе́внюва- /дос-/; *(з* $н^{ст}$ як *або* чи*)* дові́дува-, дізнава́-.

ПЕРЕСЕЛЯ́ТИСЯ переміща́-, перекочо́вувати, мі́грува́-; *(деінде)* сели́тися, *(у місті)* ПЕРЕБИРА-, *(з країни)* емі́грува́ти, /*до к.*/ імі́грува́-;

ПЕРЕСЕЛИ́ТИСЯ *г.* сprова́ди-, перене́сти́ся.

ПЕРЕСЕ́РДЯ *і.* гнів, роздрато́вання, гні́вання, *с.* лють; ± СПЕРЕСЕРДЯ.

ПЕРЕСИЛА́ТИ сла́-, посила́- /за-/, *(куди)* /ви́-/, *(кому)* /від-, над-/; $ф^р$ перепрова́джува-, *г.* перено́си-, *(через кого)* передава́-; **я.** /$м^н$ **хто/ пересиля́** с-и ≈, зго́дний пересла́-, пересила́ч, $п^к$ переси́льчий, транзи́тний, ©;

ПЕРЕСИЛА́ТИСЯ сла́- ◊; **я. -ється** переси́ланий ◊, $п^к$ пересильни́й, ©.

ПЕРЕСИ́ЛЮВАТИ ПЕРЕБОР-, перемага́ти, дола́-, *(себе)* перела́мува-, роби́- зуси́лля над собо́ю; *(зойк)* заглуша́-, *(хіть)* поборюва́-.

ПЕРЕ́СИП > КОСА; & пере́спа;

ПЕРЕСИПА́ТИ *(чим)* перетру́шува-, *(сміхом)* перевива́-; **я.** /$м^н$ **хто/ пересипа́** с-и ≈, зго́дний переси́па-, пересипа́ч /-си́пець, -сипа́льник/, сипа́ль, $п^к$ переси́пчий /-сипу́щий, -сипа́льний/; **я. -а́ють** пересипа́- ◊, $п^к$ пересипни́й.

ПЕРЕСИПА́ТИСЯ: я. -ється пересипки́й.

ПЕРЕСИ́ЧУВАТИСЯ (зана́дто) /на-/, просяка́ти вщерть; *(чим)* набива́ти оско́му.

ПЕРЕ́СІ́ЧНИЙ посере́дній, звича́йний, рядови́й, сі́рий; *(обсяг)* $с^о$ сере́дній, усере́днений;

ПЕРЕ́СІЧНО $с^о$ в сере́дньому, усере́днено.

ПЕРЕСКА́КУВАТИ *(через що)* скака́-, перестри́бува-, перепли́гу-, *о.* перелі́тати; *(- вогонь)*

перекида́тися; *(оком)* перебіга́ти; *(з п'ятого на десяте)* стриба́-; *(якістю)* переве́ршува-; *(на іншу тему)* перехо́ди-, торка́тися *чого*; *(межу)* перева́лювати, переступа́-; **я. переска́кує = я. перестрибує.**

ПЕРЕСЛІ́ДУВАННЯ на́гінка, гоні́ння, у́тиски.

ПЕРЕСЛІ́ДУВАТИ *(кого)* гони́-, гна́-, гна́тися за, наступа́ти на п'я́ти, ***р.*** вистéжува-; ***п.*** *(- думки)* му́чи-, не дава́- спо́кою, ГНІТИ-, докуча́-; *(інодумців)* піддава́- у́тискам, гноби́-, утиска́-, ути́скува-, цькува́-, не дава́- про́світку; **я. /м^н^ хто/ переслідує** с-и ≈, переслідувач, гони́тель, *п^к^* гони́тельський, го́нчий, ©; **± я. цькує.**

ПЕРЕСЛУ́ХУВАТИ /ви-, про-/; *г.* роби́- до́пит, допи́тува-; **я. /м^н^ хто/ переслу́хує** с-и ≈, згі́дний переслу́ха-, слуха́ч, переслу́хув-, *п^к^* переслухо́вий, © переслу́хуючи;

ПЕРЕСЛУ́ХАТИ: усього не п. слу́ха- не ≈.

ПЕРЕСМИ́КУВАТИ *(плечем)* шмо́рга-; *(кого)* сі́па-, ті́па-, ко́рчи-; *(карти)* ***і^р^*** шахрува́-; **я. /м^н^ хто/ пересми́кує** с-и ≈, пересми́кувач, *п^к^* пересми́кувальний, пересми́чливий, ©;

ПЕРЕСМИКНУ́ТИ *(кого)* струсону́ти ◊.

ПЕРЕСМУ́ЧЕНІСТЬ ***ф^р^*** гризо́та.

ПЕРЕСТАВА́ТИ *(діяти)* припиня́-, (об)лиша́-; *(- звуки)* затиха́-, *(з ч.* не*)* не вгава́-; *(- дощ)* ущуха́-, припиня́тися; **я. /м^н^ хто/ перестає** 1. змушений переста́ти, © перестаючи́, 2. що ущуха́, майже ущу́хлий, © ущухаючи;

ПЕРЕСТА́- *(по)*ки́ну- [копа́в, а тоді ки́нув] ◊.

ПЕРЕСТАВЛЯ́ННЯ *(гра)* переставля́ночки.

ПЕРЕСТАНО́ВА переставля́ння, переста́вле-, *с^о^* перестано́вка.

ПЕРЕСТЕРІГА́ТИ /за-, о-/, попереджа́ти.

ПЕРЕСТОРО́ГА /о-, за-/, попере́дження.

ПЕРЕ́СТРИБОМ пере́скоком.

ПЕРЕСТРИ́БУВАТИ переска́ку-, перепли́гу-, скака́ти че́рез; **я. /м^н^. хто/ переска́кує** звикли́й ≈, ра́дий перескочи-, стрибу́н, *п^к^* пере́стрибливий, © перестри́буючи, ПЕРЕСТРИБОМ.

ПЕРЕСТРІВА́ТИ перестріча́-, перейма́-; *(на віку)* здиба́-, спотика́-, зустріча́-.

ПЕРЕСТУПА́ТИ *(через що)* ступа́-; *(межу)* перехо́ди-, перетина́-, вихо́ди- за; *(межі дозволеного)* лама́- печа́ті; *(дату)* переска́кува-; *(за поріг)* вихо́ди-; *(ногами)* топта́-, *(з ноги на ногу)* перето́птуватися, *с^о^* перемина́-; *(шлях)* заступа́ти, перетина́-; *(закон)* пору́шува-; **я. /м^н^ хто/ переступа́** с-и /звиклий/ ≈, з-й переступи́-, переступа́ч, *п^к^ /рік/* пере́ступний, ©;

ПЕРЕСТУПИ́- *(перед ким)* завини́-, прогріши́тися ◊.

ПЕРЕ́СТУПНИЙ *(рік)* *с^о^* високо́сний.

ПЕРЕСУВА́ТИ переміща́-, со́ва-, *(меблі)* ру́ха-, переставля́-; *(ноги)* переступа́- *чим*; **я. /м^н^ хто/ пересува́** с-и ≈, зму́шений пересу́ну-, пересува́ч, пересу́нько, *п^к^* пересува́льний, пересу́вчий, */засіб/* тра́нспортний, ©.

ПЕРЕСУВА́ТИСЯ ру́ха-, переміща́-; *(ледве)* тягну́-, як неживи́й, ***і^р^*** ле́две переступа́ти нога́ми; **я. /м^н^ хто/ -ється** пересу́ваний, с-и ≈, *п^к^* пересувни́й, мобіль-, рухо́мий, рухли́вий, *о.* у ру́сі, на коле́сах, *с^к^* гуля́й- [*і^с^* гуля́й-городина = тара́н, що пересува́ється], ©.

ПЕРЕ́СУД повто́рний суд; *(словесний)* поговір;

ПЕРЕ́СУДИ ПЛІТКИ, язи́чення.

ПЕРЕТА́КУВАТИ *і* ПЕРЕТАСО́ВУВАТИ > ПЕРЕІНАКШУВАТИ *і* ПЕРЕМІШУВАТИ[1].

ПЕРЕТВО́РЕННЯ оберта́-, трансформа́ція, *к^н^* метаморфо́за, конве́рсія, *м^н^* перетво́ри, ± ПЕРЕБУДОВА.

ПЕРЕТВО́РЮВАТИ трансформо́вува-, роби́- і́ншим; *(на що)* переробля́-, оберта́- /переверта́-, перевті́люва-/ у *що*, *(на кого)* перекида́ти *ким*; *(на порох)* перетира́- /с-/; & перетворя́-; **я. /м^н^ хто/ перетво́рює** с-и ≈, з-й оберну́-, перетво́рювач ◊, реформа́тор, *(річ)* трансформа́-, *п^к^* перетво́рчий, перетво́рювальний, трансформацій́-, © перетво́рюючи.

ПЕРЕТВО́РЮВАТИСЯ ОБЕРТА-, трансформува́-, ***ф^р^*** переміня́-, перерo̗джува-, змі́нювати ви́гляд, набува́- ново́ї я́кости, става́- не тим, *о.* перетіка́- одне́ в о́дне, перелива́тися; *(- емоції)* перекипа́ти; **я. /м^н^ хто/ -ється** перетво́рюваний, обе́рта- ◊, *п^к^* перетворчий, трансформаційний +%;

ПЕРЕТВОРИ́ТИСЯ переро́ди- /ви́-/; **п. на** *що* переве́стися на *що* [перевівся на смик]; ◊.

ПЕРЕТЕ́РПЛЮВАТИ терпі́-, зно́си-, вите́рплюва-, виде́ржу-, витри́му-;

ПЕРЕТЕ́РПІТИ *(часину)* /по-/, зачека́-; *(біду)* перетрива́-, ви́терпі-; ◊.

ПЕРЕТИКА́ТИ *(що* ***чим****)* *с^о^* вкрапля́- ***що*** *у що.*

ПЕРЕ́ТИН *(ліній)* перехре́щення, перехре́стя; *(конуса)* пере́крій, пере́різ, ро́зріз, *п^-о^* зріз; *(дія)* перетина́ння.

ПЕРЕТИНА́ТИ ПЕРЕРІЗУВА-, пересіка́-; *(лініями)* перехре́щува-; *(бесіду)* урива́-, припиня́-; *(життя)* втина́-; *(тишу)* /роз-/; *(дорогу)* заступа́-, перегоро́джува-; *(подих)* ПЕРЕХОПЛЮ-; **я. /м^н^ хто/ перетина́** с-и ≈, з-й перетя́-, перетина́ч, © перетина́ючи + **що перерізує**;

ПЕРЕТЯ́ТИ перетну́- ◊; **що -яв** ∅;

ПЕРЕТЯ́ТИЙ пере́тну-, РОЗРІЗАНИЙ.

ПЕРЕ́ТИНКА > ПЕРЕГОРОДКА; *(тонка)* плі́вка, *(у клітинах)* мембра́на.

ПЕРЕТЛІВА́ТИ тлі́-, перегнива́-; *(без вогню)* перегоря́- /з-/; *(душевно)* перемліва́-, стражда́- потерпа́-, ПЕРЕЖИВАТИ;

ПЕРЕТЛІ́ТИ переболі́ти ◊.

ПЕРЕТЯГА́ННЯ *с^т^* пере́тяги.

ПЕРЕТЯГА́ТИ *(через що)* тягти́, тяга́-, перево-

ліка́-; *(поясом)* стяга́-; *(на вазі)* перева́жува-; *(до себе)* ПЕРЕМАНЮ-; **я. /м^н хто/ перетяга́** с-и ≈, з-й перетягти́, перетяга́ч, $п^к$ перема́нливий, ©;

ПЕРЕТЯГТИ́: п. на свій бік вию́дна-, *д.* переверну-; ◊.

ПЕРЕТЯГА́ТИСЯ: я. -ється перетя́ганий, $п^к$ перетяжни́й, © перетягаючися; ± ТЯГАТИСЯ.

ПЕРЕХВА́Т та́лія; *п.* звуження; *(дія)* перехо́пле-, пере́йми, $о^к$ перело́в.

ПЕРЕХИЛЯ́ТИ *(бриль)* перебаки́рюва-; ◊;

ПЕРЕХИЛЯ́ТИСЯ перегина́-, перевиса́ти, *р.* перехня́блюватися; *(набік)* нахиля́-, *(убік)* /с-/, хили́-; *(з боку на бік)* перева́люва-; **я. /м^н хто/ -ється** с-и ≈, перехи́ляний, перегина- ◊, $п^к$ гнучки́й, перегинистий +%, ©;

ПЕРЕХИ́ЛЕНИЙ *(бриль)* перебаки́ре-; ◊.

ПЕРЕ́ХІД перепра́ва, брід, *(у горах)* перева́л; *(пішийи)* ета́п, $в^и$ пере́марш; *(кордону)* пору́шення; *(в будинках і між ними)* коридо́р, ґалере́я, $с^о$ галере́я; *(поступовий)* перемі́на; $б^з$ на́пад епіле́псії, епіле́псія.

ПЕРЕХІДНИ́Й *(люд)* перехо́жий; *(- кімнату)* прохідни́й; *(етап)* переходо́вий, проміжни́й, тимчасо́вий.

ПЕРЕХО́ВУВАТИ /при-/, хова́-, *(кого)* перетри́мува- *(від дощу)* захища́-; *(у сейфі)* зберіга́-; **я. перехо́вує** *(взоруйтесь на* **я. приховує***)*.

ПЕРЕХ/О́ДИТИ *(через що)* /про-/, іти́; *(убрід)* переправля́тися; *(межі)* переступа́ти; *(всі межі)* $і^р$ зашка́люва-; *(- фронт)* переко́чуватися; *(- настрій)* передава́-; *(до ворога)* ПЕРЕКИДА-; *(на працю)* перено́си-, переводи-; *(- дощ)* припиня́-, перестава́ти, випада́-; *(перед вічми)* перебіга́-; *(- час)* (про)мина́-; *(надії)* переве́ршува-; *(межу)* переступа́-; *(на інше)* переключа́тися; *(в інший стан)* перетво́рюва-; **п. (усі) ме́жі** /ви-/ за ме́жі дозво́леного /присто́йн-/; **я. /м^н хто/ ~о́дить** с-и ♦, з-й перейти́, ПЕРЕХОЖИЙ, ~ожа́нин, $п^к$ ~ідни́й, непості́й-, ~одо́в-ий, мінли́-, $о^к$ пере́йдешній, $ф^р$ перемі́щуваний, *(убрід)* перепра́вля-, *(в інший стан)* перетво́рюва-, обе́рта-, *о.* з перехо́дом [з перехо́дом в ова́цію], © ~о́дячи; *д.* ~хо́дячий;

ПЕРЕЙТИ́ *(танець)* протанцюва́-; *(на хліб та воду)* сіс-; **не пере́йде че́рез гу́бу** *кому* не ви́мовить *хто*.

ПЕРЕХО́ЖИЙ /про-/, ПОДОРОЖНІЙ, *д.* прохожа́лий, мимохо́дець, *(на прощу)* проча́нин; *(люд)* перехідни́й.

ПЕРЕХО́ПЛЮВАТИ перейма́-, перестріва́-, перепиня́-, затри́мува-; *(руку)* хапа́-, вхо́плюва-; *(думку)* /під-/; *(стан)* /об-/; *(сиґнал)* лови́-, перело́влюва-; *(мову)* ПЕРЕБИВА-, *(розмову)* перебира́- на /до/ се́бе; *(шнурком)* стяга́-; *(горло)* стиска́-; *(дух)* забива́-, спира́-; *(ініціятиву)* захо́плюва-; *(погляд)* лови́-; *(їжу)* $ж^м$ переку́шува-; **я. /м^н хто/ перехо́плює** с-и ≈, з-й перехопи-, перехо́плювач, перело́влю-, перейма́ч, $п^к$ перело́вчий, перехо́пливий, ©;

≈СЯ *(за межу)* переступа́ти; ◊.

ПЕРЕХРЕ́СТЯ *(шляхів)* пере́тин, роздорі́жжя, ро́зтік, *з.* розто́ка, *д.* розсо́ша, середохре́стя; $м^а$ со́няшне сплеті́ння.

ПЕРЕХРЕ́ЩУВАТИСЯ /с-/, перетина́-; *(- думки)* збіга́-, наклада́-; *(хреститися)* кла́сти /наклада́-/ хрест; *(в іншу віру)* вихре́щуватися, хрести́-; **я. /м^н хто/ -ється** перехре́щуваний /ви-/, вихре́щувач /пере-/, $п^к$ пере́хре́сний, на́вхрес-, перехре́сливий, © перехре́щуючись.

ПЕРЕЧІ́КУВАТИ /ви-/, пережида́-, перечасо́вува-;

ПЕРЕЧЕКА́ТИ перегоди́ти ◊.

ПЕРЕШКО́ДА перепо́на, запо́на, бар'є́р, зага́та, *о.* ка́мінь спотика́ння, підво́дне камі́ння, *с.* кита́йський мур, *(у праці)* гальмо́, $ж^м$ пере́чіпка /за́-/, пере́міш- /за-/, перегоро́да, *з.* прити́чина, $о^к$ забо́ра *(риф поперек течії Дніпра)*;

ПЕРЕШКО́ДИ тру́днощі, утру́днення ◊.

ПЕРЕШКОДЖА́ТИ заважа́-, става́- на перешко́ді /зава́-, пере́мі́ті, шляху́/, стоя́- /бу́-/ на зава́ді /доро́зі, попере́к доро́ги/, ки́да- коло́ди під но́ги, перетина́- /об-/ шлях, не дава́- хо́ду, ста́ви- /стромля́-/ дрючки́ в коле́са, підставля́ но́гу, перепиня́- /заступа́-/ доро́- /сте́жку/; $з^{-п}$ унеможли́влюва-, гальмува́-, не сприя́-; *(дія-)* не дава́-; *(кому)* плу́татись під *чиїми* но́гами; **не п.** *($н^{дк}$ → $д^к$)* розв'яза́- ру́ки, крізь па́льці диви́тися; **я. /хто/ перешкоджа́** с-и ≈, з-й перешко́ди-, поста́вле- на доро́зі, $п^к$ несприя́тливий, перешко́д-, гальмівни́й *(для чого)*, ©;

ПЕРЕШКО́ДИТИ ста́ти на зава́ді ◊.

ПЕРИПЕ́ТІЯ /$с^о$ **ПЕРИПЕТІ́Я**/ несподі́вана приго́да /ускла́днення/;

ПЕРИПЕ́ТІЇ поневі́ряння, *о.* ході́- по му́ках, *д.* побива́-, $л^а$ Одисе́я, $с^о$ Одіссея, *г.* тарапа́ти.

ПЕРИФЕРІ́ЙНИЙ марґіна́ль-, ПРОВІНЦІЙ-, дале́кий від це́нтру; містечко́вий, сільськи́й.

ПЕРИФЕРІ́Я провінція, глиби́нка, *(далека)* глухи́й за́куток, ГЛУШИНА.

ПЕРІ́ОД ста́дія, фа́за; трива́лість [п. оберта́ння]; *(часу)* про́міжок, відтин-, про́тяг; *(історії)* доба́, ета́п, е́ра; *(мирний)* час(и́); *(життя)* сму́га.

ПЕРІОДИ́ЧНИЙ реґуля́р-, системати́ч-, пульсува́тий, раз таки́й, раз таки́й, раз є, раз нема́; ± СПОРАДИЧ-;

ПЕРІОДИ́ЧНО *у.* раз-у-ра́з, раз-по́-раз, раз за ра́зом, раз так, раз так ◊.

ПЕРІ́ЩИТИ *(- дощ)* іти́, лупи́-, хлю́па-, хлюпоті́-, сікти́, пра́-, поро́-, хлю́ска-, хля́па-, шква́ри-, плющи́-, тю́жи-; *(- сніг)* ліпи́-; *(батогом)* шмага́-, стьоба́-, хльо́ска-, би́-; *(кого)* $ж^м$ ЧИ-

СТИ-; **я.** /$м^н$ **хто/ періщить** 1./2. с-и ≈, © періщивши, 1. $п^к$ /*дощ*/ шпаркий, /*вітер*/ дошкульний, смалький, 2. **що шмага**.

ПЕ́РЛИ[А] ***м***^{н} перлини; *(оздоба)* намисто;

ПЕРЛИ́НА $о^з$ *р.* перло; ***п.*** *(землі)* окраса; & перлинка.

ПЕРЛИ́СТИЙ перлинний, перловий, перластий, перлуватий; *(колір)* сріблястосірий.

ПЕРМАНЕ́НТНИЙ безперерв-, віч-, постій-, сталий; *(рух)* неспинний.

ПЕРО́ *(птаха)* пір'їна, пірина, $з^б$ пір'я; *(писця) р.* писало, *г.* ручка; *(риби)* плавець; *(цибулі)* пагін; *(літератора)* ***п.*** хист, зброя; ***т.*** лопать; & пірце, *д.* пюрко, $п^к$ *чорноперий;

ПІР'Я $з^б$: **аж п. летить /аж курить/** аж дим стоїть, аж гай шумить, аж гомін іде.

ПЕРО́Н плятформа, *з.* дебаркадер; ± РАМПА.

ПЕРПЕНДИКУЛЯ́РНИЙ > СТОРЧОВИЙ;

ПЕРПЕНДИКУЛЯ́РНО > СТОРЧ.

ПЕРПЕ́ТУУМ-МО́БІЛЕ вічний двигун /рушій/.

ПЕ́РСИК бросквина.

ПЕРСО́НА, ПЕРСОНА́Ж *і* **ПЕРСОНА́ЛЬНИЙ** > ОСОБА *і* ОСОБИСТИЙ.

ПЕРСОНА́Л *(лікарні)* штат, особовий склад; *(обслуговчий)* ОБСЛУГА.

ПЕРСПЕКТИ́ВА $о^к$ оковид; *(далека)* плян; *(широка)* панорама, картина; *(близька)* майбутнє; $ф^р$ віддаль [з віддалі літ]; **у -ві** *у.* надалі;

ПЕРСПЕКТИ́ВИ *г.* вигляди, *(росту)* можливості, обрії, $с^о$ види [в. на урожай ≈ врожаю].

ПЕРСТ $у^р$ палець; & *трипѐрстя.

ПЕ́РСТЕНЬ каблучка, *(шлюбний)* обруч-; ***п. р.*** коло, кільце; & перстенець.

ПЕ́РТИ ***ф.*** іти, їха-, пересуватися, ПЕР-; тікати; *(стіною)* суну- (*хмарою*), ВАЛИ-; *(на рожен)* ліз-; *(тягар)* нести, *(по чому)* волочи-,тягти, руха-, штовха-; *(ворога)* тисну-, гна-; *(як з води)* буйно рости; *(чим)* відгони-, тхну-; *(з чого)* ***ф.*** даватися взнаки, виявля- [героїзм так і пре], *(з кого)* $н^о$ випромінювати, струмува- [з них так і пре сила /силою/]; **п. проти правди** лиходія-, чини- лиходійства, **я.** /$м^н$ **хто/ пре** с-и ≈, з-й припѐрти, тагач, © перши, **± я. валить**.

ПЕ́РТИСЯ пха-, штовха-, напирати, ***ф.*** ПЕР-; **я.** /$м^н$ **хто/ преться** звиклий ≈, протовпига, $п^к$ пробійливий, пропудли-, © першися.

ПЕРУКА́Р голяр, цирульник *д.* цилюр-, голій, цируль, *г.* фризер, *р.* стрижій, стригун, *ж.* голиборода.

ПЕРУКА́РНЯ голярня, цирульня, *г.* фризерня.

ПЕРШ(Е) КОЛИСЬ; перед тим, давніш(е), раніш(е), передніше, перед-; *(спочатку)* спершу, зразу, вперед, поперед; $ф^р$ тоді [той, що й перше /= тоді/]; **п. за все** найпер(ед)ше, НАСАМПЕРЕД; **перше ніж** заки(м).

ПЕ́РШИЙ *(ряд)* передній, *(сон)* ран-, *(сніг)* новий; *(акорд)* вступний, *(- знання)* початковий, елементарний; /*людей*/ первіс-, доісторич-; /*цілунок*/ досі незна-, незвіда-, неспізна-; /*поміч*/ невідклад-, найневідкладніший; /*роль*/ головний, найголовніший, найважливі-; /*нагоду*/ найближчий; *(актор)* найвидатні-; *(хто трапиться)* перший-ліп-; *(учень)* передовий, кращий; ***д.*** колишній; **-им ділом** першим чином.

ПЕ́РШИЙ-ЛІ́ПШИЙ будь-який, бодай який, $ф^р$ найменший [**п.-л.** приключка]; ☺ перший, що стрівся /зустрічний/.

ПЕ́РШІСТЬ *(перевага)* вищість; *(у чомусь)* пріоритет; & *г.* першенство; ± ПЕРВИННИЙ.

ПЕРШОРЯ́ДНИЙ першокляс-, першосорт-, *г.* люксусовий; ± ПЕРШИЙ.

ПЕРШОЧЕРГО́ВИЙ найважливіший, пріоритетний, *с.* невідклад-; *(клопіт)* найбільший.

ПЕС собака, БАРБОС, гавкун; *(маленький)* цуцик; *(хто)* посіпака, вислугач, вислужник, цербер, *л.* псявіра.

ПЕСИМІ́ЗМ *у.* зневіра, розчарування, ЗНЕВІРА.

ПЕСИМІСТИ́ЧНИЙ безнадій-, похмурий, зневірницький, занепадниць-.

ПЕ́СТИТИ голуби-, милува-, лащи-; *(дитя)* викохува-, вигойдува-, догляда-; *(мрію)* плека-, виплекува-, виношу-; & *р.* песту-; **я.** /$м^н$ **хто/ пестить** звиклий ≈, пестун, $п^к$ ПЕСТЛИВИЙ, щедрий на пестощі, © пестивши;

ПЕ́СТИТИСЯ > НІЖИТИСЯ, ГОЛУБИ-..

ПЕСТЛИ́ВИЙ *(голос)* ласка-, ніжний, голубливий; ***р.*** пещений.

ПЕ́СТОЩІ ЛЮБО-, пестування, пеще-, песті-.

ПЕСТУ́Н МАЗУН, білоручка; *(долі)* пещенець, фаворит; *(вихователь)* дядько; & пестунчик.

ПЕ́СЯЧИЙ песій, песький, псячий, соба-; *л.* су-.

ПЕТИ́ЦІЯ > КЛОПОТАННЯ.

ПЕТЛИ́ЦЯ петелька*.

ПЕТЛЯ́ зашморг; *(літака)* переверт; *(на одязі)* петелька*; *(віконний /дверний/ шарнір)* завіса.

ПЕЧА́ЛЬ > СМУТОК, *р.* осмута; *(не твоя)* клопіт, гризота.

ПЕЧА́ТКА печать, штамп; *(слід)* відтиск, знак.

ПЕЧА́ТЬ ПЕЧАТКА, *(на виду)* відбиток, тавро.

ПЕЧЕ́НЯ смаженина, *як і.* смажене, печене.

ПЕЧЕ́РА вертеп, склеп, ПІДЗЕМЕЛЛЯ, підземний хід; *(мала)* ґрот(а); *(штучна)* катакомба.

ПЕЧЕ́РНИЙ катакомб-; *(- людей)* доісторич-, первіс-, *(звір - ще)* викопний.

ПЕ́ЧИВО *г.* тістечко, *а.* кекс; *(м'ясне)* ***р.*** печеня; *(одна процедура)* $с^о$ випічка; *(дія)* ***р.*** печення, випіка-.

ПЕЧІЯ́ згага; ± ЖАГА, СПРАГА; & печійка.

ПЕ́ЩЕНЕЦЬ *(долі)* обран-, фаворит, дитя фортуни*; $п^б$ пестун, мазун, мазаний пирогом.

П'ЄДЕСТА́ЛЬ *(пам'ятника)* цоколь, підніжжя, постамент, підмурок, підмурів'я, підвалина,

фунда́мент; **п. сла́ви** зірковий /зо́ряний/ п.

П'ЄСА *(трагічна)* трагедія, драма, *(весела)* комедія, водевіль; *(коротка)* скетч, *(у перерві)* інтермедія; *(музична)* опус, п'єска; *(переробка прози)* інсценівка, */дія/* інсценізація.

ПИВНИ́ЦЯ *(шинок)* пиварня, *як і.* пивна́; *(льох)* підвал; *(броварня)* пивоварня.

ПИ́ВО *а.* ель, *(чорне)* портер; & пивце́.

ПИВОВА́Р бровар.

ПИ́КА *в.* мармиза, парсуна, морда, писок, рило, сурло; ± ОБЛИЧЧЯ; & пичка.

ПИКА́ТИЙ повновидий /кругло-/, *в.* мордатий.

ПИЛ $з^б$ порох, порохнява, порохи; *п.* прах, тлінь; *(на квітах)* пилок, туман; & ПИЛЮГА;

ПИЛИ́НА $о^з$ порошина; *(чого)* часточка; & пилинка, пилиночка.

ПИЛОВІДСМО́КТУЮЧИЙ пилосмокчий, *і.* пиловисмоктувач, $о^к$ пилоїд.

ПИЛОВСМО́КТУЮЧИЙ пилосмокчий, пилосмоктальний, *і.* пилосмок, пилоїд.

ПИЛОСМО́К пилоїд, $о^к$ вертипорох, $с^о$ пилосос.

ПИЛЮГА́ КУРЯВА, пилюка, пиляка.

ПИЛЯ́ТИ *(дуба)* спилюва-, *(дошку)* /роз-/, РОЗРІЗУВА-, *(на скрипці)* ТЕРЛИКА-; **я.** $/м^н$ **хто/ пиля́** с-и /наставлений/ ≈, поклика- с≈, пиляр, трач, $п^к$ пильчий, пиляльний, для пиляння, зайнятий -ям, © пиляючи, пилявши.

ПИ́ЛЬНИЙ обач-, *(догляд)* уваж-, неослаб-, суворий; *(сторож)* НЕВСИПУЩИЙ, всевидя-, чуткий; *(погляд)* гострий, зіркий, проникливий, зосереджений, напруже-; *(- діло)* нагаль-, терміновий, невідкладний, *с.* найнагальніший; *(- потребу)* пекучий; *(- просьбу)* настійний, ☺ старан-, ретель-, рев-, дбайливий, запопадли-; *(- око)* хазяйський + *(сторож)*; */вухо/* сторожкий, чуйний; & пильновитий /-окий/, пильноватий; ± СПОСТЕРЕЖЛИВИЙ.

ПИЛЬНУВА́ТИ стерегти, догляда-, охороня-, пантрува-, дивитися в чотири ока; *(кого)* стежити, ма- на оці, не спуска- з очей /ока/, слідкува- за *ким*; *(доглядаючи)* гляді-, піклуватися /дбати/ про, ходи- коло; *(ніч)* не дріма-, не спа-, чатува-, стоя- на сторожі, не стуля- очей, $о^к$ неспа-; **я.** $/м^н$ **хто/ пильну́є** 1. **я. охороня**, 2. с-и ≈, сторож, $п^к$ недремний, недріман-, безсон-, невсипущий, сторожкий, $п^о$ начуванний, ПИЛЬНИЙ, © пильнуючи.

ПИНДЮ́ЧИТИСЯ > БУНДЮЧИ-, *д.* індичи-.

ПИ́ПКА $с^о$ сосок, *(у тварин)* дійка; & пиптик.

ПИРІ́Г *(солодкий)* пляцинда, *(плескатий)* корж; *(листковий)* перекладенець; *г.* вареник; ***п. ф.*** здобуток /на-/; & пиріжок, пиріжеч-.

ПИ́РСКАТИ *(водою)* бризка-, порска-, хлюпа-; *(зо сміху)* пирха-; *(парою)* пихка-; *(з досади)* пшика-.

ПИ́РХАВКА *д.* дощовий гриб [надутий, як п.].

ПИ́РХАТИ чмиха-; *(зо сміху)* ПИРСКА-; *(- коней)* форка-; *(- машину)* фуркоті-; & *відпирхуватися, *розпирхатися.

ПИСА́КА $з^н$ письмак, perодряп; *з.* писар, канцелярист, писець; *(нездалий)* графоман.

ПИСА́ЛО перо, олівець, стило, *(кулькова)* ручка & писальце, ªавторучка.

ПИ́САНИЙ /на-, по-, с-/, рукопис-; *(портрет)* мальова-; *(красень)* $с^о$ гар-, як намальова-.

ПИСАНИ́НА $з^н$ базграни-, шкрябани-; невдалий твір /ПИСАННЯ/; папери, листи, рукописи, шпаргали /-галля/; *(дія)* писання, базгра-.

ПИ́САНКА крашанка, шкрьобанка, мальованка.

ПИ́СА́ННЯ $з^н$ писанина; *(святе)* письмо; $м^н$ *(чиї)* твори, *з.* збірка творів.

ПИ́САР писець, канцелярист, *а.* клерк, *з.* писака; & писарик, писарчук, писареня, підписок.

ПИСА́ТИ *о.* мережи- (словами), $з^н$ шкряба-, базгра-, дряпа- (як курка лапою); *(літопис)* літописа-; *(букви)* виводи-, виписува-, *(список)* уклада-; *(до списку)* записува- /в-/, заноси-; *(як фах)* бу- літератором, */час до часу/* пописува-; *(музику до чого)* клас- на ноти *що*; *(фарбою)* малюва-; **п. ву́глем у ко́мині** плюва- проти вітру; **п. кро́в'ю се́рця** уклада- душу в написане, вийма- з душі; **я.** $/м^н$ **хто/ пи́ше** с-и ≈, з-й на≈, писар, писець, літератор, автор, *(до ЗМІ)* дописувач, журналіст, $з^н$ писака, базграч, *(що)* писало, $п^к$ */гурт/* писацький, писучий, письменний, літератур-, */папір/* письмовий, *г.* писальний, до писання, $с^к$ -писний [літописний], -писець [літописець], © пишучи, писавши;

НАПИСА́ТИ *(відповідь)* /від-/, *(на машинці)* надрукува-, *(донос)* настрочи-, нашпари-, наката- ◊;

НАПИ́САНИЙ *(ким)* з-під пера *кого* ◊;

ПОПИСА́ТИ *(стіни графіті)* /об-/ ◊; **я. попи́сано** пописаний /с-, об-/;

РОЗПИСА́- *(кого)* обмалюва-, розкритику- ◊.

ПИСА́ТИСЯ: як п. *г.* мати яке прізвище [**як ти пи́шешся?** яке ти маєш прізвище?];

ПОПИСА́ТИСЯ *з.г.* похизува-, розреклямувати себе ± ПОПИС.

ПИСЕ́МНИЙ *(- пам'ятку)* рукопис-, (на)писа-; *(стіл)* письмовий; *(стиль)* книжний; **-на мо́ва** письмо [**стиль –ої мо́ви** с. письма].

ПИСК писькнява, пискотня, пискотнява, пискання; & попискува-.

ПИСКЛИ́ВИЙ &пискля́вий, пискучий.

ПИСКЛЯ́ пташа /-шеня/; & ≈тко; ± ПТАХ.

ПИ́СНУТИ > ПИЩАТИ.

ПИСЬМЕНА́ $м^н$ літери, букви, *(писемні)* знаки; *(японців)* ієрогліфи; *(староскандинав-)* руни.

ПИСЬМЕ́ННИЙ грамот-, освіче-, *с.* високоосвіче-, *з.* едукова-.

ПИСЬМЕ́ННИ/К літератор, *г.* літерат, майстер

сло́ва /пера́/, працівни́к /ге́ній/ пера́, ора́ч літерату́рної ни́ви *з.* письма́к, письмо́вець, *з*[н] писа́ка, а́втор /виробни́к/ те́ксту, текстовиробни́к; *(п*[ре] *статей)* публіци́ст, журналі́ст, /*поезії*/ пое́т, /*прози*/ повістя́р, проза́їк, /*фантазії*/ фанта́ст; *(визнаний)* кля́сик; *(нездалий)* графома́н; *(даного твору)* АВТОР; & ~чок;

♦♦♦**И** *о.* брати́ й се́стри по перу́, жерці́ сло́ва, *ф.* пису́ча бра́тія, письме́н-ницька ри́бка; ◊.

ПИСЬМЕ́ННІСТЬ гра́мотн-, *р.* письме́нство; *(система букв)* писе́мність, гра́мота, а́збука.

ПИСЬМЕ́НСТВО письме́нництво, літерату́ра, слове́сність, літерату́рна тво́рчість; *р.* ПИСЬМЕННІСТЬ; **кра́сне п.** белетри́стика, *с*[о] худо́-жня літерату́ра.

ПИСЬМО́ *(система букв)* писе́мність, гра́мота, *з.* ПИСЬМЕННІСТЬ; писе́мна мо́ва [> ПИСЕМНИЙ], *(реалістичне)* стиль, мане́ра; *(ідеографічне)* клино́пис; *(святе)* писа́ння; *р.* по́черк; ± АЗБУКА.

ПИСЬМО́ВИЙ напи́саний, ПИСА-; *(стіл)* писе́м-, *і*[д] бю́рко; *(папір)* писа́ль-, для пи́сьма, *г.* до пи́сання; **п. стіл** *г.* бю́рко.

ПИТА́ННЯ *п*[рн] запи́тання, *(складне)* пробле́ма, спра́ва; *(до уряду)* за́пит; & пита́ннячко, *з.* до́питка, *м*[н] до́питки, *о*[к] пи́тання.

ПИТА́ТИ запи́тува-, ста́ви- пи́та́ння, *(всіх)* розпи́тува-, пи́та- стрі́чного й попере́ч-; *(ревно)* допи́туватися; *(звіту)* вимага́ти, *(праці)* напи́тува-; *(в суді)* /до-/; *(поради)* проси́-, шука́-, у-дава́тися за; **п. до́зволу** пита́- [спита́йся ма́ми]; **п. че́рез гу́бу** ≈. не крию́чи знева́ги /огиди/; **я. /м**[н] **хто/ пита́** с-и, зго́дний с≈, запитувач, *(річ)* пита́льник, *п*[к] пита́льний, запитли́вий /до-/, *о.* з пита́нням на уста́х, ©;

НАПИТА́ТИ: н. собі кло́поту накли́ка- біду́;

СПИТА́ТИ: а спита́й *кого* хай *хто* ска́же.

ПИТВО́ НАПІЙ, питтю́; ± ТРУНОК.

ПИ́ТИ випива́-, /*(повагом)* /по-/, *(могорич)* /за-/, *(жадібно)* ду́дли-, жлукта́-, *(поволі)* тягти́, ціди́-, цму́ли-; *(кров)* смокта́-; *(горілку)* полоска́тися у *чому*, підхмеля́- *чим*, *с.* пи́ти безо́щадно /за́по́єм, без про́сипу/, залива́- пе́льку /за ко́мір/, *і*[д] ПИЯЧИ-, залива́тися горі́лкою; *(на похмілля)* похмеля́-; & *д*[а] пи́т(онь)ки; **п. кров** кровопи́вствувати; **п'є – не нап'є́ться** жа́дібно /спра́гнено/ п'є; **де п'ють, там і ллють** де бо́рошно, там і по́рошно; **я. /м**[н] **хто/ п'є** с-и ≈, з-й ви́≈, пите́ць, випива́ка, ПИЯК, залива́ха, *п*[к] питу́щий, © пи́вши, п'ючи́;

ПІДПИ́- ви́пи- собі ◊; **я. підпи́в** підпи́т[л]ий;

РОЗПИ́ТИСЯ: що -и́вся розпи́тий, Ø.

ПИТО́МИЙ рі́дний, ма́тірній; *(- рису)* характе́рний, ПРИТАМАН-, власти́свий; & питоме́н-.

ПИТО́МО ма́тірньо ◊; *(наше)* джере́льно.

ПИТТЯ́ ПИТВО; *(дія)* випива́ння, ПИЯТИКА.

ПИТУ́ЩИЙ *ЯК І.* ПИЯК, пия́ка, п'яни́ця, *р.* пите́ць, *ж*[м] залива́ха, ± АЛЬКОГОЛІК.

ПИХ: сво́ї́м пи́хом самопи́хом, сво́їми си́лами; сво́їм мане́ром; на вла́сну ру́ку; самості́йно.

ПИХА́ пиха́тість, го́нор, чва́нство, *р.* високоду́м-; *(матері)* го́рдість; *ф*[р] зарозумі́л-, самовпе́внен-, самолю́бство, пого́рда; *(напускна)* бундю́чність, *б*[з] при́нда; *(шик)* помпе́зність, уро́чист-, *ж*[м] по́мпа; *(дія)* пиша́ння.

ПИХА́ТИЙ ГОНОРИС-, БУНДЮЧНИЙ, ЗАРОЗУМІЛИЙ, панови́тий, чванли́вий, високоду́мний ◊; *(вираз обличчя)* зве́рхній; & пихли́вий, пихови́тий, пихува́-, пиха́стий.

ПИША́ТИСЯ велича́-, гордува́-, гонорува́-, ви́соко літа́- /не́сти́ся/, спо́внюва- го́рдощів, вдава́- в пиху́, землі́ під собо́ю не чу́ти (з го́рдощів), *г*[д] ра́дуватися *ким*; *ж*[м] зано́си-, задира́ти но́са, де́р- ки́рпу /вго́ру но́са/, *д.* фуду́литися; *(як попівна в гостях)* БУНДЮЧИ-; *(чим)* красува́-; *(ким)* ви́соко ста́вити *кого*; *(буйно)* рости́, квітну-, розцвіта́- /про-/, буя́-, бу́йним цві́том процвіта́-; **я. /м**[н] **хто/ -є́ться** 1. зви́клий ♦, го́рд/ий (з *чо́го*), спо́внений го́рдощів, горду́н, ~івни́к, ~ій, *ж*[і] ~я́чка, *з*[н] чванько́, *п*[к] пихли́вий, чванли́-, пиха́тий, ©, 2. **я. красу́ється**;

ЗАПИША́ТИСЯ: що -ша́вся = що загорді́в.

ПИ́ШНИЙ *(сад)* бу́й-, *(- зелень)* рясни́й, густоли́стий, *(- роги)* крисла́-; *(волос)* густи́й, *(- вовну)* пухна́с-, *(пиріг)* пухки́й, м'яки́й; *(тілом)* по́вний, си́тий, нато́птаний, вгодо́ва-; *(- вроду)* розкі́ш-; *(образ)* вели́ч-; *(- мову)* бундю́ч-, ПИШНОМОВ-; *(- свято)* бучни́й, уро́чистий, помпе́зний; *(край)* бага́тий; *(одяг)* пара́дний, шика́р-, святко́вий, чепурни́й, оша́т-; *(дар)* кошто́в-, ці́н-; *(розвій)* могу́тній, рясногра́нний; *(- веселку)* БАРВИСТИЙ.

ПИШНОМО́ВНИЙ *(стиль)* помпе́-, ПИШНИЙ, високомо́в-, *д.* напу́ше-, *г.* напу́шистий.

ПИШНО́ТА пи́шність, РОЗКІШ; барви́стість; оша́тність; уро́чи́стість, помпе́зність, *ж*[м] по́мпа; *з*[-н] ве́лич, мо́гуття, бага́тство; ± ШИК.

ПИШНО́ТИ красо́ти.

ПИЩА́ЛЬ > РУШНИЦЯ.

ПИЩА́ТИ пи́ска-, пискоті́-, *с.* вереща́-; *п.* квили́-, скигли-, *р.* ре́мствува-; **аж пищи́ть** *хто* ду́же хо́четься *кому*; **я. /м**[н] **хто/ пищи́ть** писку́н, *(річ)* ПИЩИК, *п*[к] пискли́вий, писку́чий, *с*[к] пищи́- [Пищи́муха];

ПІ́СНУТИ му́ркну-, *ф*[р] ка́вкну- [і не ка́вкне], *р.* ше́рхну- [тільки ше́рхни!].

ПИ́ЩИК пи́скавка.

ПИЯ́К пия́ка, п'яни́ця, залива́ха, ВИПИВАКА, пите́ць, *як і.* питу́щий, *о.* не-мина́й-корчма; ± АЛЬКОГОЛІК.

ПИЯТИ́КА пия́цтво, випива́ння, *(ви)*питтю́.

ПИЯ́ЧИТИ пи́ти-гуля́-, ПИ-, залива́- пе́льку /о́чі,

за ко́мір/, загляда́- в ча́рку, потяга́- з пляшчи́ни, не розлуча́тися з ча́ркою, тиня́- по шинка́х, ки́снути в горілці, $e^{в}$ ходи́- на вино́ /пи́во/, *ф*. пересми́кува-, шмо́рга-, причаща́тися, $ф^{-р}$ мед-горілку/-ви́но/ пи́ти; & п'я́ничи-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ пия́чить** розпия́чений, с-и ≈, схи́льний до пия́цтва, ра́дий зали́ти о́чі, ПИЯК, пиворі́з, $п^{к}$ питу́щий, © пия́чивши.

ПІА́РИТИ реклямува́-, афішува́-, *ф*. розкру́чува-; & $д^{к}$ пропіа́ри-.

ПІВ- напів- [напівте́мрява], допів- [допівго́лий], *р*. полу- [полу́ботки].

ПІВГО́ЛОСОМ (на)півго́лосно; сти́ха, по́шепки, *о*. у півго́лоса.

ПІВДЕ́ННИЙ полудне́вий, полу́дній, *(час о 12 г. дня ще)* полуде́нний; *(вітер)* з пі́вдня, $б^{з}$ низови́й, *як і*. низови́к; *(клімат)* те́плий.

ПІ́ВДЕНЬ по́лудень, сере́дина /12 годи́на/ дня, *як і*. полу́днє; *(сторона світу)* $м^{о}$ зюйд, $п^{б}$ те́плі сто́рони /краї/.

ПІ́ВЕНЬ ко́гут, ко́кош, кукурі́кало, *з*. кур, *(кастрований)* каплу́н; *(на даху)* флю́ґер; ☺ ЗАДЕРІЙ; & пі́вник.

ПІВКО́ЛО півкружа́-, (пів)дуга́, півду́жжя, півкі́лля;

ПІВКО́ЛОМ ві́ялом.

ПІВКУ́ЛЯ & $п^{к}$ *півку́льний [$м^{а}$ лівопівку́льний].

ПІВЛІ́ТРА $з^{-н}$ ви́пивка; & півлітря́га.

ПІВ-НА-ПІВ на́впіл, пополови́ні, *(з чим)* наполови́ну; *(ділити)* надвоє́.

ПІ́ВНІЧ 12 годи́на но́чі; $ф^{р}$ ніч [глу́па пі́вніч]; *(сторона світу)* $м^{о}$ норд, $п^{б}$ холо́дні сто́рони /краї/; **Дале́ка п.** А́рктика.

ПІВНІ́ЧНИЙ *(час)* опівні́ч-; *(вітер)* з пі́вночі, $б^{з}$ горі́шній, *і*. горішня́к; *(клімат)* холо́дний.

ПІВСО́ННИЙ /напів-/, *о*. з непроде́ртими очи́ма.

ПІВТЕ́МРЯВА /напів-/, напівмо́рок, *(вечірня)* су́тінок, су́тінь, при́смерк.

ПІВТОРА́ оди́н і пів; & *(цегла)* *♦чка; **у п. ра́зи** у ♦чку.

ПІГМЕ́Й КАРЛИК; $з^{н}$ нікче́ма; $з^{б}$ пігме́йство.

ПІҐМЕ́НТ забa̋рвлення, барвни́к.

ПІҐМЕНТУВАТИ: я. -тує з-й ≈, $п^{к}$ піґментаці́йний, для піґмента́ції, ©.

ПІҐУ́ЛКА пілю́ля, ТАБЛЕТКА; **позолоти́ти -ку** *(зм'якші- обра́зу /шахер/) г*. завину́- в папі́рці.

ПІД: п. ві́льний час у ві́льний час /хвили́ну/.

ПІДБА́ВЛЕНИЙ підси́па- [чо́рно підси́паний].

ПІДБАДЬО́РЮВАТИ бадьори́-, осмі́люва-, заохо́чу-, підно́сити дух, додава́- охо́ти /ене́рґії/, кріпи́- /підтри́мува-/ на ду́сі; *(коня)* підганя́-; я. /$м^{н}$ **хто/ підбадьо́рює** с-и ≈, з-й підбадьо́ри-, підбадьо́рювач, $п^{к}$ підбадьо́рливий, бадьору́щий, бадьори́стий, для бадьо́рости, *(мотив)* бадьо́рий, ©.

ПІДБАДЬО́РЮВАТИСЯ бадьорі́ти.

ПІДБИВА́ТИ *(подушку)* /пере-/; *(зі споду)* /при-/; *(куряву)* /з-/, здійма́-; *(одяг)* підшива́- (підбі́й); *(на що)* ПІДБУРЮВА-; *(на свій бік)* схиля́-; *(птаха)* підстре́люва-; **п.** знеси́люва-; *(край)* підкоря́-, *о*. підгорта́- під свою́ ру́ку; *(баланс)* підсумо́вува-; **п. кли́нці ф.** залиця́тися; **я.** /$м^{н}$ **хто/ підбива́** с-и ≈, ра́дий підби́-, підбі́йник, підбу́рювач, під'ю́джу-, $п^{к}$ підби́вчий, підбисву́щий, підштрику́-, підштри́кливий, *т*. підбива́льний, © підбива́ючи; **щ. п. кли́нці** бугайкува́тий.

ПІДБИВА́ТИСЯ *(- сонце)* ПІДІЙМА-, *(ідучи)* сто́млюва-, знеси́люва-, натру́джувати но́ги; **п.** ста́ріти(ся), підто́птуватися; *(під кого)* підшива́-, лата́-, підко́чу- до; **я.** /$м^{н}$ **хто/ -ється** підби́ваний ◊, $п^{к}$ підбивни́й, © підбива́ючись.

ПІ́ДБИВКА > ПІДКЛАД.

ПІДБИРА́ТИ *(з землі)* підійма́-, збира́- визби́рува-, бра́-; *(кинуте)* підхо́плюва-; *(віжки)* підтяга́- /на-/; *(ноги)* ПІДГОРТА-; *(слова)* ДОБИРА-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ підбира́** с-и ≈, ра́дий підібра́-, підбира́ч, визби́рув-, $п^{к}$ підбира́льний + %, підбі́рливий /виз-/, підбі́рчий, підбиру́щий, © підбира́ючи, **± що добира**;

ПІДІБРА́ТИ *(ноги, губи)* підібга́ти ◊;

ПІДІ́БРАНИЙ $с^{о}$ /зі-/, *ф*. підтя́гнутий.

ПІДБИРА́ТИСЯ підкрада́-, кра́с-; *(до пари)* добира́-; *(під тон)* прила́джув-, підстро́юв-, пристосо́вув-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ -ється** підби́раний ◊, с-и ≈, © підбира́ючись, *(куди)*=**я. підкрадається**.

ПІДБИТТЯ́ підбива́ння, $о^{к}$ підби́ванка; *(країни)* **п.** підко́рення.

ПІДБІГА́ТИ /НАД-/, час до ча́су бі́г-, наближа́тися; *(за ким)* бі́гти; *(в русі)* перехо́ди- на біг; *(слізьми)* оплива́-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ підбіга́** с-и ≈, змушений підбі́г-, підбіга́ч, підбіга́йло, $п^{к}$ підбі́гливий, © підбіга́ючи.

ПІДБІ́Р обца́с; $з^{н}$ *(кадрів) у*. до́бір, добира́ння;

ПІДБО́РИ обца́си, $о^{к}$ закаблу́ки.

ПІДБРЕ́ХАЧ підга́вкув-, ПІДСПІВУВ-, БРЕХУН.

ПІДБУ́РЮВАННЯ намо́ва, *г*. ше́птана пропаґанда ◊.

ПІДБУ́РЮВАТИ підбива́-, підмовля́-, під'ю́джувати, підштри́к-, підшту́рх-, піддро́ч-, підцько́в-, підстру́нч-, наушча́ти, *ф*. піддро́чки дава́-, *р*. ю́ди-, *г*. підбе́хтува-; *(на що)* спону́кува-, штовха́-, схиля́- до, *(на бунт)* баламу́ти-, *(заохочувати)* додава́- /під-/ охо́ти /жа́ру, вогню́/, підохо́чува-; *(проти)* настро́юва-, збу́джу-, розпа́лю-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ підбу́рює** с-и ≈, гото́вий підбу́ри-, ПІДБУРЮВАЧ, $п^{к}$ підбу́рливий, під'ю́дли-, підбу́рювальний, підохо́чуваль- + %, ©.

ПІДБУ́РЮВАЧ під'ю́джу-, підбе́хту-, підштрика́ч, ЗАВОДІЯКА; *(що провокує)* провока́тор.

ПІДВА́ЖУВАТИ підіймá- вáгою, *п.* *(мури)* розхи́тува-, зрýшува-, підривá-; **що підвáжує** 1. с-и ≈, з-й підвáжи-, підвáжувач, $n^к$ підвáжливий, ©, 2. **що розхитує**.

ПІДВА́Л ПИВНИЦЯ; *(житло) г.* сутерéни; *(у газеті)* підвáльна статтá.

ПІДВА́ЛИНА ОСНОВА, ПІДМУРОК;

ПІДВА́ЛИНИ засáди, при́нципи, бáза, наріжний кáмінь.

ПІДВА́ЛЬНИЙ пивни́чний, $o^к$ цóколь-.

ПІДВЕРТА́ТИСЯ; ПІДВЕРНУ́ТИСЯ *(- нагоду)* трáпитись [колú підвéрнеться нагóда].

ПІДВИ́ЩЕННЯ *(платні)* підвишка; *(мощене)* ви́мостка; $б^у$ подіюм.

ПІДВИ́ЩУВАТИ роби́- ви́щим, підіймá- *(ви́ще)*, *о.* піднімá- /піднóси-/ плáнку; *(ціну)* піднóси-, наганя́-, *(плату)* збільшува-, набавля́-; *(уміння)* удосконáлюва-; *(на праці)* просувá-; *(рангу)* $в^й$ вивúщува-; **п. вимóги** *о.* піднóси- плáнку; **я.** /$м^н$ **хто**/ **підви́щує** с-и ≈, з-й підви́щи-, підви́щувач, *(обмін)* стимуля́тор, $n^к$ підви́щувальний +%, ©.

ПІДВИ́ЩУВАТИСЯ піднóси-, підіймá-, ставáти ви́щим, *(в чиїх очах)* виростá-, *(- ціни)* зростá-, іти́ вгóру; /*шанси*/ збільшуватися, /*темп*/ поси́люва-; /*пільги*/ поліпшува-; **п. в ціні** дорóжчати; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** підви́щуваний ◊, с-и ≈, з-й поси́ли-, $n^к$ щорáз ви́щий /бíльший/, ©.

ПІДВІ́ДДІЛ підрóз-, підгрýпа; ± ВІДДІЛ, ФІЛІЯ.

ПІДВІ́ШУВАТИ *(злочинця)* вíша-, /*що інше*/ чіпля́-, підчíплюва-, *(вирок) д.* відкладá-, призатри́мува-, $с^о$ призупиня́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **підвíшує** с-и ≈, рáди́й підвíси-, підвíшувач, $n^к$ підчіпкóвий, підчíпли-, підчіпни́й, підвісни́й, суспензóр-, ©; **я. підвíшується** підвíшуваний ◊, $n^к$ підчіпни́й, підвісни́й, ©.

ПІДВЛА́ДНИЙ підпорядкóва-, підлéглий, підконтрóльний; *(уярмлений)* під'ярéм-, піднеBíль-; *(кому)* контрольóва- /підкóре-/ *ким*; *як і.* піддá-, піддáнець.

ПІДВО́ДА > ХУРА, ВІЗ.

ПІДВО́ДИТИ *(куди)* вéсти́, наближá-, спрямóвува-; *(воду)* підключá-; *(на гріх)* штовхá-, схиля́- до; *(голову)* ПІДІЙМА-, *(руку)* піднóси-, *(на ноги)* стави́-; *(на що)* ПІДБУРЮВА-; *(під критику)* піддавá- *чому*; *п.* не виправдувасподівáнь; зрáджу- надії, *с.* піддýрю- /об-/; *(під манастир) з.* підневíжу-, $і^д$ звóдити на слизькé; **я.** /$м^н$ **хто**/ **підвóдить** с-и ≈, з-й підвéсти́, (під)водíй, $n^к$ підвідни́й, +% підвóдливий, *т.* підводóвий, ©;

ПІДВЕ́СТИ́ підпровáди- ◊; *(підману-)* завéсти́, *з.* підневíди-, *(- тяму)* схи́би-; **п. під манастúр** ≈ під дурнóго хáту, *г.* впакувá- в бідý.

ПІДВО́ДИТИСЯ *(з лави)* ВСТАВАТИ, *(навшпиньки)* ставá-, *(проти гніту)* повставá-; *(- рослину)* виростá-; *(над чим)* піднóситися, підіймá-, звóди-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-иться** 1. **що встає**, 2. підвóджуваний, с-и ≈, з-й підвéсти́ся, $n^к$ підві-дни́й, ©;

ПІДВЕ́СТИ́СЯ *(на ноги)* зіп'я́стися ◊.

ПІДВО́ЗИТИ *(куди)* вéзти́, довóзи- /за-, при-/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **підвóзить** с-и ≈, рáди́й підвéзти́, (під)возíй, підвéзько, $n^к$ підвозóвий, підвéзчий, ©; **що підвóзиться** підвóжуваний, $n^к$ підвізни́й, $o^к$ доставни́й, ©.

ПІДВОРІ́ТТЯ *(в будинку)* під'їзд.

ПІДГАНЯ́ТИ КВАПИ-, нáгли-, *ф.* нýка-, *с.* гнáв ши́ю, *(пугою)* підстьóбува-, підбатóжува-; *(деталі)* припасóвува- /до-/, *(факти)* підтасóвува-; *(ріст)* стимулювá-; & підгóни-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **підганя́** с-и ≈, підганя́йло, підгóнич, підганя́льник, $n^к$ підгíнчий, підганя́льний +%, підбатóжливий, ©; ± **що квапить**.

ПІДГИНА́ТИ *(ноги)* підгортá-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **підгинá** с-и ≈, з-й підігнý-, підгинáйло, $n^к$ підгíнчий, підгинáльний +%, ©;

ПІДІГНУ́ТИ підібгáти ◊;

ПІДГИНА́ТИСЯ *(- ноги)* підтинáтися; ◊.

ПІДГЛЯДА́ТИ піддивля́тися, підзирáти, *р.* надглядá-, *д.* підзи́рюва-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **підглядá** с-и ≈, підгля́дник, підгля́дáч, підглядáйло, $n^к$ підгля́дчий, підглядóвий, метки́й на пíдгляди, ©.

ПІ́ДГЛЯДИ $м^н$ підгля́дини, підглядáння.

ПІДГОДО́ВУВАТИ піджи́влю-, підхарчóву-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **підгодóвує** с-и ≈, готóвий підгодувá-, підгодóвувач, піджи́влю-, $n^к$ підгодóвчий, під-живни́й, піджи́влюваль-, піджи́вчий, ©.

ПІДГОДО́ВЧИЙ піджи́влювальний + $n^к$ → ↑.

ПІДГОЛІ́В'Я *(річ)* підголóвач /при-/ *(місце)* узголíв'я, $ф^р$ гóлови [клáсти в гóлови].

ПІДГО́РЛЯ підгóрлина, підши́йок, *(у бика)* вóло.

ПІДГОРОДЯ́НИН передміщýх, передміщáнин.

ПІДГОРТА́ТИ *(волос)* підбирá-, підбивá-, опоряджá-; *(картоплю)* огортá-; *(лопатою)* підгрібá-; *(хвіст)* попускá-, *г.* /с-/; *(ноги)* ПІДГИНА-; & підгóртува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **підгортá** с-и ≈, з-й підгорнý-, підгóртувач, підгортáльник, $n^к$ підгортáльний +%, для підгортáння, ©.

ПІДГОТО́ВКА (при)готувáння, лаштувá-, $o^к$ підготíвля, *(кадрів)* ви́шкіл, $м^н$ приготóвини.

ПІДГОТОВЛЯ́ТИ рихтувá-, ГОТУ-, підрихтову- /на-/, *(кадри)* навчáти, тренувá-, шкóли-, вишкóлюва-, $ж^м$ підкóвува-; *(в дорогу)* споряджá-, збирá-; *(до чого)* приготовля́-; & підготóвлюва-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **готýє** 1. с-и ≈, з-й підготувá-, підготóвник, $n^к$ підготóвчий, ©, 2. **я. вишколює**.

ПІДГРИЗА́ТИ *(кого)* додавá- смýтку *кому*, підтóчува- *чиї* си́ли; **я. підгризá > я. гризе**.

ПІДҐРУНТОВИ́Й *(- воду) з.* зашкýрний.

ПІДҐРУ́НТЯ матери́к; *(соціяльне)* *п.* підоснóва,

підкла́д, підкладка, *г.* підло́жжя; *(якоїсь кампанії)* меха́ніка, ку́хня, закуліси.

ПІДДАВА́ТИ *(тягар)* /зав-/; *(крок)* /над-/; *(на додачу)* /до-/, добавля́-; *(жару)* підкида́-; *(слово)* підка́зува-, *(ідею)* подава́-, висло́влюва-; *(аналізі)* аналізува́-, /*критиці*/ критикува́-, /*обробці*/ обробля́-, /*газації*/ газува́- *і т. д. за моделлю́*; **п. жа́ру** підкида́ти дров до во́гнища; **п. му́кам** мордува́-, катува́-, бра́- на торту́ри; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **підда́є** с-и ≈, з-й підда́-, піддава́ч, піддаве́ць, *п*ᵏ піддава́льний + %, підда́вчий, піддаве́цький, © піддаючи.

ПІДДАВА́ТИСЯ *(на підмову)* схиля́-, дава́-, ПОГОДЖУВА-; *(паніці)* скоря́-, *(ворогу)* здава́-, підкоря́-; *(з ч.* не*)* не дава́-; *(зміні)* підляга́ти, зазнава́- *чого*, підпада́- під *що*; **не п.** ***кому*** проти́ви-; ± ПОДАВА-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **-є́ться** підда́ваний, схи́ль- ≈, *п*ᵏ підда́тливий, схи́льчи-, /*змінам*/ гнучки́й, підда́йний, /*обробці*/ прида́т- до *чого*, ©; **я. не -є́ться** з-й проти́витися, непідда́тливий, непідда́йний, *п*ᵒ неподат-;

ПІДДА́ТИСЯ да́- [**п. на підмо́ву** да́- на п., да́- намо́вити], *(спокусі)* /від-/; **не н.** ***чому*** *г.* опанува́тися су́проти *чого*.

ПІДДА́НЕЦЬ *як і.* підда́ний, ПІДВЛАД-; *(держави)* громадя́нин; *ж*ⁱ підда́нка, підда́ниця.

ПІДДА́ШШЯ ґанок, підда́шок, *с*ᵒ навіс; *(накриття)* ПОВІТКА, БУДА, бу́дка, *(на 4-х стовпах)* оборі́г; *о*ᵏ карни́з; ***р.*** гори́ще; ± НАМЕТ.

ПІДДО́БРЮВАТИСЯ /при-/, підма́зува-, ЛАТА-, приподо́блюва-, *д.* добри́-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **-є-ться** с-и ≈, ради́й піддобри́-, *п*ᵏ ПІДЛЕСЛИВИЙ, © піддо́брюючись.

ПІДДУ́РЮВАТИ > ДУРИТИ, ОБДУРЮВАТИ.

ПІД'Є́МНИЙ *о*ᵏ підійма́ль-, *с*ᵒ підйо́м-, *(ґвинт літака)* ста́ртови́й; **н. механізм** підо́йма;

ПІД'Є́МНІ *(гроші)* подоро́жні.

ПІДЖА́К *г.* маринарка, *ж*ᵐ жаке́т, *д.* тві́нчик.

ПІДЖИВЛЯ́ТИ *(організм)* живи́-, підгодо́вувати, піджи́влю-; *(землю)* угно́ю-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **підживля́** с-и ≈ + **я. підгодовує**.

ПІДЖИДА́ТИ ***с***ᵒ ЧЕКАТИ, ОЧІКУВАТИ.

ПІДЗАРОБЛЯ́ТИ підхалту́рюва-, халту́ри-, заробля́- на стороні, *г.* ма́- збо́ку; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **підзаробля́** с-и ≈, ради́й підзароби́-, шаба́шник, ©.

ПІДЗЕМЕ́ЛЛЯ *(природнє)* ПЕЧЕРА; *(штучне)* катако́мба, підзе́мний хід.

ПІДІГРІВА́ТИ /на-/, грі-; *(лють)* розпа́лю-, підси́лю-, *о*ᵏ підси́чу-; *(кого)* збу́джу-, *(почуття)* /під-/, накру́чу-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **підігрі́ва́** с-и ≈, узя́вшись підігрі-, підігріва́ч /зо-/, *п*ᵏ підігріва́льний /розі-/, /*пристрасті*/ підбу́рливий, ©.

ПІДІЙМА́ТИ /ПІДНІМ-/ *(слухавку)* знiма́-; *(з землі)* ПІДБИРА-, *(з води)* витяга́-, *(вгору)* підно́си-, підво́ди- /з-/, *т*ᵖ підтяга́-; *(на борню)* мобіліз(о́в)ува́-; *(до небес)* звели́чува-, прославля́-, *у*ᵖ возно́си-; *(хвилю емоцій)* збу́джува-; *(хату)* ста́ви-, споруджува-; *(ціну)* підви́щува-, наганя́-; *(регіт)* зчиня́-, здійма́-; *(пар)* ора́-; *(хвіст)* *ð* підбира́-; *(куряву)* збива́-; *(питання)* пору́шу-; *(ва́гою)* підва́жу-; *(якір)* /ви-/; *(справу)* відшу́ку-; *(цілину)* розо́рю-; **п. на глум** ≈ на сміх; **п. пра́пор** зво́ди- корогву́; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **підійма́** с-и ≈, з-й підня́-, підійма́ч, *п*ᵏ підійма́льний, підно́систий, *у*ᵖ вознесу́щий /під-/, *д.* підно́сячий, для підне́сення, ©;

ПІДНЯ́ТИ підійня́- ◊, підвести́ [N підвів о́чі]; *(ціну)* підґвинти́-; **нема́ коли́ го́лову догори́ п.** ніколи вго́ру гля́ну-.

ПІДІЙМА́ТИСЯ *(- сонце)* схо́дити, підбива́тися; /*шлях*/ тягти́ся /стели́-/ вго́ру; *(з ліжка)* підво́ди-, встава́ти, *(на ворога ще)* повстава́-; *(навшпиньки)* става́-; *(на хитрощі)* вдава́тися до; 2. *(вгору)* підно́си-, злiта́ти, іти́ /пе́р-/ вго́ру, бра́тися /де́р-/ вго́ру; *(- настрій)* кра́щати, полі́пшуватися; /*куряву*/ здійма́-; /*чуття в душі*/ ВИРИНАТИ; /*ціни*/ рости́, підви́щуватися; /*хату*/ споруджува-, зво́ди-; *(з руїн)* повстава́ти, вироста́-, *(до рівня ще)* /з-/; *(- зелень)* рости́, виганя́тися; /*гори*/ височі́ти; **п. в ціні** рости́ в ціні, *з.* іти́ в гро́ші; **рука́ не –а́ється** ***кому*** не нава́жуєть- *хто*; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **-ється** підійманий, ☺ уби́ва- у пі́р'я ◊, с-и ≈, з-й підня́-, *п*ᵏ щора́з ви́щий, висхідни́й, вертика́ль-, прямови́с-, вгорубі́ж-, підно́систий, крути́й, крутосхи́лий, *о.* на злеті, ©;

ПІДНЯ́ТИСЯ підійня́-, звести́ся; *(- світила)* підби́- ◊; *(- ціни)* підско́чити, зрости́, *(- тісто)* ви́сходи- [тісто ви́сходило].

ПІД'ЇЗДИ́ТИ, ПІД'ЇЖДЖА́ТИ /над'-/, над'їзди́-, наближа́тися; ***п.*** ПІДЛЕЩУВА-, підко́чува-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **під'їзди́ть** 1. с-и ≈, зго́дний під'ї́ха-, під'їжджа́нин, *п*ᵏ під'ї́жджий, *о.* на під'ї́зді, ©, 2. **що підлещується**.

ПІДЙО́М ***в***ᶦ ***с***ᵒ ра́ння зоря́; *(рельєфу)* узвіз, ви́смик; *(марш на гору)* схід, схо́дження; *(душевний)* підне́сення, припли́в ене́ргії; *(ва́га)* ва́жіль, підо́йма; *с*ᵐ злет [злет ду́жкою]; *л*ᴵ го́лос [голосі́вка низько́го го́лосу]; ± ПІДНЯТТЯ.

ПІДКА́ЗУВАТИ *г.* підповіда́-, *(криком)* підкри́кува-; *(акторам)* суфлюва́-, суфлерува́-, *д.* сулі́рува-, *(думку)* піддава́-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **підка́зує** с-и /маста́к/ ≈, ради́й підказа́-, підка́зувач, суфле́р, *п*ᵏ підка́зливий, ©.

ПІДКИДА́ТИ *(м'яч гилкою)* підги́люва-, *(на вибоях)* підги́цува-; *(дитя)* *ж*ᵐ ґу́ца-, підгуци́кува-; *(старших)* *с*ᵒ кача́-; *(на возі)* трясти́, труси́-; *(до чого)* додава́-, добавля́-, докида́-, *(дрова ще)* доклада́- /під-/; *(слова́)* вставля́-; *(жару)* піддава́-, підсипа́-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **підкида́** с-и /маста́к/ ≈, ради́й підки́ну-, підкида́ч, *п*ᵏ

підкидний. © підкида́ючи;

ПІДКИ́НУТИ: підки́нуло *ким* врази́ло /заско́чило/ *кого*.

ПІ́ДКІП & ПІДКОП;

ПІ́ДКО́ПИ міни; ***п.*** інтри́ґи, підступи, *с.* дивéрсія, саботáж.

ПІ́ДКЛА́Д *(під що)* підстáвка, підстілка; *(одягу)* підбивка, підбійка, підбій, підкладка, підшивка, *(тканини)* дру́гий бік, ви́воріт, опáк, спідка; ***п.*** ПІДҐРУНТЯ; & підкладочка.

ПІДКЛАДА́ТИ *(під що)* клáс-; *(до чого)* доклада́-; *(потай)* підкида́-, підсува́-; **п. міну під *що*** підміно́ву- *що*; **я. /$м^н$ хто/ підкладá** с-и ≈, змýшений підклáс-, підклáдáч, $п^к$ підклáдистий, підкладо́вий, підклáдли-, підклáдчий, ©;

ПІДКЛА́СТИ *(свиню)* підсýну-, $і^д$ піднéсти тéртого хрíну, зроби- кáпость.

ПІДКЛЮЧА́ТИ(СЯ) приéднувати(ся), залучá-ти́(ся), $ф^р$ підпрягáти(ся);

ПІДКЛЮЧИ́ТИ(СЯ) долучи́ти(ся) ◊.

ПІДКОЛО́ДНИЙ $о^к$ спідти́шний.

ПІДКО́П пpóкоп, *т.* міна; & ПІДКІП.

ПІДКО́ПУВАТИСЯ *(під кого)* копáти я́му *кому*, протóчува- нóри під *чиїми* ногáми; **не підкопáєшся** не вкýсиш; **я. -ється** підкóпуваний, підри́-, $п^к$ підкóпистий; **я. -ся під *кого*** рáди́й ви́копати я́му *кому* /підкопáтися під *кого*/.

ПІДКОРЯ́ТИ *і* ПІДКО́РЮВА- *(край)* завойóву-, поневóлю-, уя́рмлю-, упокóрю-, стáвити на колíна; *(природу)* СКОРЯ-, запрягá-, загнýздува-; *(своїй волі)* підпорядкóву-, брáти в шóри, $ж^м$ підхиля́- /підгортá-/ під сéбе; *(серця)* за- чарóву-, здобувá-; **я. /$м^н$ хто/ підкоря́** с-и ≈, з-й підкори́-, завойóвник, покори́тель /$ж^і$ -ка/, підкóрювач, поневóлю-, конкістадóр, *(прост-ір)* перемóжець /здобýв-/ *чого*, $ф^р$ пали́вода [п. дáмських сердéць], $п^к$ здобýвчий, поне-вóль-, ©.

ПІДКОРЯ́ТИСЯ кори́-, слýха-, підпорядкóвува-, виявля́ти покóру, танцювá- під *чиюсь* дýдку, підставля́- ши́ю під ярмó, стели́тися пéред *ким*; *(обставині)* пливти́ за течíєю /водóю/; **я. /$м^н$ хто/ -ється** кóрений, підкóрюва- /с-/, с-и ≈, змýшений скори́-, $п^к$ підкóристий, покíрливий, покíрноголó-, ©;

ПІДКО́РЕНИЙ /с-/, підвлáдний ◊.

ПІДКРАДА́ТИСЯ крáс-, підбирá-, скрадá-; *(- зиму)* наближá-, наставáти, надхóди-; **я. /$м^н$ хто/ -ється** с-и ≈, з-й підкрáс-, підкрáдець, підкрадáйло, $п^к$ підкрáдливий, ©, **± що крадеться**.

ПІДКРЕ́СЛЮВАТИ *(у викладі)* ***п.*** наголóшу-, акцентувáти, роби- акцéнт /нáголос/, виділя́-, вирізня́-, стáви- крáпку /крапки/ над 'і', *з.* ясувá-; *(зневагу)* виявля́-; *(риси)* увирáзнюва-, відтіня́-; **я. /$м^н$ хто/ підкрéслює** с-и ≈, рáди́й наголоси́-, підкрéслювач /о-/, увирáзню-, *о.* для підкрéслення, ©.

ПІДКРІ́ПЛЕННЯ покрéпа ◊.

ПІДКРІ́ПЛЮВАТИ кріпи́-, *(їжею)* підживля́-, *(засобами)* підси́люва- /по-/; *(сили)* покріпля́- /під-/; *(ділом)* підтвéрджува- /по-/, підпирá-; **я. /$м^н$ хто/ кріпить** с-и ≈, з-й підкріпи́-, $п^к$ підкріпливий /по-, с-/, підкріпчий, покріпни́й, покріпýщий, підтримкóвий, додаткó-, *г.* підсильни́й, *о.* для підкріплення, ©;

ПІДКРІПИ́ТИ: п. *що* додá- си́ли *чому*; ◊.

ПІДКУПЛЯ́ТИ підкупóвува-; *(кого)* ПІДМАЗУ- /підплáчу-/ *кому*/*кого*; *(чаром)* здобувáти серця́; **я. /$м^н$ хто/ підкупля́** с-и ≈, готóвий підплати́-, підмáзувач, підплатíй, $п^к$ підмáзливий, *(усміх)* підкýпли-, $с^к$ топи́-кригу-, ©;

ПІДКУПИ́ТИ підмогори́чи-, дá- на лáпу ◊.

ПІДКУ́ТИЙ підкóваний; ***п.*** КВАЛІФІКОВА-, обліта-; **п. на всі чоти́ри** всім знавця́м знавéць.

ПІДКУ́ШУВАТИ > ПІДШТРИКУ-, & підкýсю-.

ПІДЛАБУ́ЗЛИВИЙ > ПІДЛЕСЛИВИЙ;

ПІДЛАБУ́ЗЛИВО по-підлабýзницьки, гнучкоши́йно ◊.

ПІДЛАБУ́ЗНИК підлабýза, підли́-, підли́зник, підхліб-, підлизень, підлизýн, підшивáйло, забігáй-, підлатáй-, $з^н$ підніжок, *в.* підчи́хвіст, *(тонкий)* ПІДЛЕСНИК; *(жінка)* підлизýха.

ПІДЛАБУ́ЗНИЦТВО підхлібс-, гнучкошийс- ◊

ПІДЛАБУ́ЗНИЦЬКИЙ стоцілувáльний.

ПІДЛАБУ́ЗНЮВАТИСЯ >ПІДЛЕЩУВА-.

ПІДЛА́ЩУВАТИСЯ підмáзува-, лащи́-, стели́листóм; ПІДЛЕЩУВА-.

ПІДЛЕ́ВА підли́ва, пóли́вка, пíдли́в-, сóус, *г.* сос.

ПІДЛЕ́ГЛИЙ підпорядкóваний, підвлáд-, підкомáнд-, *с.* під'ярéм-, уя́рмле-, $с^о$ підневіль-, $і^с$ підрýч-, *(жінці)* підкаблýч-.

ПІДЛЕ́СЛИВИЙ /у-, об-/, ЛЕСТИ-, підлабýзли-, підхлібли-, підхлібний, підлéс-, стоцілувáль-, приміль-, лакеювáтий; *(голос)* підлáзис-.

ПІДЛЕ́СНИК /об-/, ЛЕСТУН, ПІДЛАБУЗНИК, *г.* підхліб-.

ПІДЛЕ́ЩУВАТИСЯ *(до кого)* підлабýзнюва-, підли́зува-, піддóбрюва-, підсипá- *(порошкóм)*, підсвáтува-, приміля́-, ЛАТА-, підкóчува-, звивá- в'юнóм /гнýти колíна/ пéред *ким*, світи́- в óчі *кому*, $ж^м$ під'їзди́-, підлипá-; *(запобіга-)* лизá- рýки /халя́ви +/ *кому*; *(- жінок)* підгортáтися; *(лащи-)* ПІДЛАЩУВА-; **я. /$м^н$ хто/ -ється** с-и ♦, з-й підлатá-, ПІДЛАБУЗНИК, $п^к$ ПІДЛЕСЛИВИЙ, підлабýзли-, підхлíбли-, прислýжли-, підлáзистий, лакеювá-, ©;

ПІДЛЕ́СИТИСЯ $ф^р$ підійти́ до кого [**хи́тро п. до *кого*** х. підійти́ до к.]; ◊.

ПІДЛИВА́ТИ /до-/; *(квіти)* /по-/; ***р.*** підмóчу-; **я. підливá > я. налива** {**на-** *міняй на* **під-**}.

ПІ́ДЛИЙ *(непорядний)* безчéсний, ни́ций, мерзéнний, низьки́й, *в.* стервóзний; *(вчинок)* не-

гі́д-, гане́б-, підло́т-; *(плян)* підсту́п-, злочи́н-; *л.* падлю́чий, паску́дний;

ПІ́ДЛІСТЬ ПІДЛОТА, *ж*^{м} сви́нство ◊.

ПІДЛІ́ТИ; СПІДЛІ́- спадлю́читися, спі́дли-; **я. спідлі́в** спідлі́лий, спі́длений, спадлю́ч-, Ø.

ПІДЛІТА́ТИ надліта́ти.

ПІ́ДЛІТОК півпа́рубок /під-/, парубча́к, *у*^{р} о́трок, *р.* ви́росток, *ж*^{і} пі́ддівок.

ПІДЛО́Г *с*^{о} > ПІДСТАВА, ПІДМІНА.

ПІДЛО́ГА *(з дощок)* *б*^{з} помі́ст, *(паркетна)* парке́т, *(не лише глиняна)* долі́вка, ді́л.

ПІДЛО́ЖНИЦЯ *с*^{о} /на-/, *(в гаремі)* одалі́ска; ± ПОВІЯ.

ПІДЛО́МЛЮВАТИСЯ *(- ноги)* вгина́-, підтина́-.

ПІДЛО́ТА пі́длість, безче́стя, мерзо́та; & пі́длощі, *з*^{п} підля́тина; ± ПІДЛИЙ.

ПІДЛЯГА́ТИ *(залежати)* підкоря́тися, підпорядко́вува-; *(суду)* підпада́ти під, *(певній дії ще)* нале́жа- до; **я. /м**^{н} **хто/ підляга́** 1. підпорядко́ваний, *п*^{к} підря́д-, підвла́д-, підле́глий, 2. призна́чений на *що* [п. на демонта́ж], *ф*^{р} підле́глий *чому*, яки́й тре́ба *що зробити* **[я. підляга́ ро́згляду** яки́й тре́ба розгля́нути], не звільнений від **[я. підляга оподаткува́нню** не звільнений від пода́тку], © підляга́ючи.

ПІДМА́З/УВАТИ *(мастю)* підма́щу-, підма́слю-, шмарува́ти; *(хабарем)* підкупля́-, підмогори́чувати, підпла́чу-, підсипа́ти, *(чим іншим)* піддо́брюва-; *(хату)* підбі́лю-, *(щоки)* підмальо́ву-, підфарбо́ву-; *(брови)* підво́дити; **я. /м**^{н} **хто/ підма́зує** 1. с-и ♦, з-й підмасти́-, підма́щувач, *п*^{к} ~ливий, © ~уючи, 2. **я. підкупля**.

ПІДМАЛЬО́ВУВАТИ підфарбо́ву-, фарбува́ти, ПІДМАЗУ-, *(факти)* підкра́шу-, *(вади)* личкува́ти; **я. /м**^{н} **хто/ підмальо́вує** с-и ≈, з-й підмалюва́-, підмальо́вувач, підма́зу-, *п*^{к} підмальо́вчий, ©;

ПІДМАЛЬО́ВАНИЙ підфарбо́ва-, підма́за-; *(образ)* підкра́ше- /при-/.

ПІДМА́НЮВАТИ > ПІДДУРЮВ-, СПОКУШ-.

ПІДМА́ЩУВАТИ > ПІДМАЗУВАТИ.

ПІ́ДМЕ́ТКА *п*^{рн} підме́тка.

ПІДМИВ/А́ТИ /з-/, *(берег)* /роз-/; *(зі споду)* ми́-; *п.* руйнува́-; *н*^{о} *с*^{о} корті́-, порива́-, тягну́-, му́ля-, шпига́-, пекти́ під п'я́ти; *(спокій +) г.* підму́люва-; **я. /м**^{н} **хто/ підмива́** с-и /зви́клий/ ♦, з-й підми́-, ~а́ч, ~а́йло, *п*^{к} ~а́льний, ~чий, ©.

ПІДМІ́НА ПІДСТАВА, *с*^{о} підло́г; & підмі́нка.

ПІДМОВЛ/Я́ТИ /у-/, підохо́чува-, підцько́ву-, ПІДБУРЮ-, заклика́ти до; **я. ~я́ = я. підбурює**.

ПІДМО́ГА > ДОПОМОГА; *ф*^{р} плече́, *д.* підсо́бка; *(грішми)* субси́дія, *ж*^{м} підігрі́в; *(бойова)* підкрі́плення, підпомо́га.

ПІДМОЛО́ДЖУВАТИ(СЯ) молоди́ти(ся), роби́ти(ся) молоди́м, *(пиво)* підсоло́джувати-(ся); **я. /м**^{н} **хто/ підмоло́джує** с-и ♦, з-й підмоло́ди-, підмоло́джувач, *п*^{к} молоди́льний, підмоло́дливий, /квас/ підсоло́дли-, ©; **я. -ється** підмоло́джуваний, /квас/ підсоло́джу-, ©.

ПІДМО́РГУВАТИ підклі́пу-, МОРГАТИ; **я. -ує = я. морга +** пімо́ргувач, *п*^{к} підмо́ргувальний.

ПІ́ДМУР *і* ПІ́ДМУ́РОК фунда́мент, підва́лина, підмурі́вок, підму́р'я, пі́дмурі́вка, підмурі́в'я.

ПІДМУРО́ВУВАТИ заклада́- підму́рок.

ПІДНЕБЕ́СНИЙ ВИСОЧЕН-, хмарося́глий.

ПІДНЕБЕ́ССЯ *о.* надсвіті́; **з п.** з-під не́ба /хмар/.

ПІДНЕСЕНІСТЬ *у*^{р} /воз-/, *(дум)* висо́к-, вели́чн-, *г.* взне́сл-, взне́сен-.

ПІДНЕ́СЕННЯ злет, збу́дження, за́пал, натхне́ння, ентузія́зм; *(стан)* підне́сеність; *(на шляху)* узві́з, підняття́, *с*^{о} підйо́м; ± ЕКСТАЗ.

ПІДНІ́ЖЖ/Я *(статуї)* П'ЄДЕСТАЛЬ; *(гір)* підо́шва, стопа́;± ПІДНІЖОК; **у ~і гори́** в нога́х г.

ПІДНІ́ЖОК *(для ніг)* підста́вка; *(вагона)* при́ступ-, підні́жжя; ☺ ПІДЛАБУЗНИК, холо́п, плазу́н.

ПІДНІМА́ТИ(СЯ) ± ПІДІЙМАТИ(СЯ).

ПІДНОВЛЯ́ТИ *(дані)* /о-, по-/, підсуча́снювати.

ПІДНО́/СИТИ *(куди)* /до-, при-/; *(факти)* подава́-, *(дулю)* дава́-, пока́зува-, ти́ця-; *(квіти)* дарува́-; *(руку)* ПІДІЙМА-, *(крик)* /зді-/, *(очі)* підво́ди- /з-/; *(гілля)* витяга́-, виганя́-; *(душу)* надиха́-, окриля́-, бадьори́-; *(темп)* наро́щува-, підви́щу-, ЗБІЛЬШУ-; *(тему)* пору́шу-; **п. до небе́с** ЗВЕЛИЧУ-; **я. /м**^{н} **хто/ підно́сить** 1. **я. підійма**, 2. с-и ♦, ра́дий піднести́, підно́шувач, підно́сець, частува́льник, (під)носі́й, *п*^{к} підно́счий +%, 3. **що звеличує**;

ПІДНЕ́СТИ́ /над-/; *(дух) у*^{р} ви́вищи- ◊;

ПІДНЕ́СЕНИЙ *(вгору)* підня́тий, піді́йня-, зне́сений, *у*^{р} /воз-/; *(- руки)* зве́де-; *т*^{р} підви́ще-; *(настрій)* збу́дже-, *(спів)* натхне́н-, окри́ле-, *к*^{н} одухотво́ре-, одухо́вле-, *г.* взне́слий; *(стиль)* висо́кий, високомо́вний;

ПІДНЕ́СЕНО на висо́кій но́ті ◊.

ПІДНО́/СИТИСЯ > ПІДІЙМА-; *(- доми)* спина́- /*д*^{к} зіп'я́с-/; /душу/ рости́ вго́ру, *(над чим)* става́- над; *у*^{р} возно́ситися; **я. /м**^{н} **хто/ -иться** 1. **я. підіймається +** ~шуваний, даро́-, *п*^{к} ~сний, 2. що росте́ вго́ру, наці́лений /возси́ла-/ вго́ру, *п*^{к} вгорубі́жний, небося́ж-, небойду́чий;

ПІДНЕ́СТИ́-: п. ду́хом помолоді́ти се́рцем; ◊.

ПІДО́ЗРА підозрі́ння, *д.* при́зра, *ф*^{р} тінь [ки́нути тінь]; здо́гад, припу́щення.

ПІДОЗРІ́ЛИВИЙ = що підозрює.

ПІДОЗРІ́ЛИЙ 1. *(на підозрі) д.* підо́зрений, *з.* підозре́н-, *п.* нечи́стий [ді́ло -те] **± підозрюваний**; 2. непе́в-. ненаді́й-, сумні́в-, небезпе́ч-.

ПІДО́ЗР/ЮВАТИ ма́- ~у /ду́ма-, ки́да- тінь/ на *кого*, *ф*^{р} боя́тися [бою́сь, що це брехня́]; здога́дува-, припуска́ти; & ~іва́-; **я. /м**^{н} **хто/ ~ює** с-и ♦, схи́льний ду́ма- на, ~ювач, *п*^{к} ~і́ливий,

недовірли-, *р.* запозирли-, *о.* з ~ою на, ©.

ПІДО́ЗРЮВАТИСЯ підозріва́-, бу́ти на підо́зрі; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **-ється** підо́зрюваний, *(за)*підо́зре-, на підо́зрі, *п*ᵏ ПІДОЗРІЛИЙ[1], ©.

ПІДО́ЙМА *(під)*ва́га, ва́жіль; *п.* сти́мул; *(в будинску)* ліфт.

ПІДО́ПЛІЧКА підо́пліччя, підо́пліка.

ПІДОХО́ЧУВАТИ /за-/, додава́- /під-/ охо́ти, *с.* ПІДБУРЮ-; **я. підохо́чує = я. підбурює** + підохо́чувач, *п*ᵏ підохо́тливий.

ПІДО́ШВА *(ноги)* стопа́, п'ята́; *(гори)* підні́жжя /об-/, підні́жок; *(на підошві)* підме́тка; *(греблі)* фунда́мент; *(канави)* дно; ± ОСНОВА.

ПІДПАДА́ТИ *(під /що/)* підляга́- *чому*, /*вплив*/ потрапля́-, /*настрій*/ заража́тися *чим*, зазнава́ти *чого*, **я. підпада́** *під що* **= я. підляга**[2] *чому* + схи́льний /з на́хилом/ підпа́сти під *що*.

ПІДПА́Л/ЮВАТИ *(вогонь)* /за-/, *(грубу)* /роз-/; *п.* дратува́-; *(роби- ~)* пуска́- (черво́ного) пі́вня; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~юс** с-и ♦, з-й ~и́-, палі́й, палико́па, ~ювач, підбу́рю-, *п*ᵏ запальни́й, ~ьчий, палі́йський, підбу́рливий, для ~у, ©.

ПІДПЕРТЯ́ підпора, під*(по)*мо́га, /запо-, допо-/, *з.* помо́га; підтримка, *ф.* підігрі́в.

ПІДПИРА́ТИ *(дах)* підтри́мува-, *(плян ще)* сприя́- *чому*, *(кого ще)* ПОМАГА- *кому*; *(боки)* бра́тися в; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **підпиря́** с-и ♦, ра́дий підпе́р-, для підпертя́, за́йня́тий –я́м, *(річ)* підпо́ра, підпертя́, *п*ᵏ підтримко́вий, підпі́рни́й, *с*ᵏ підопри́- [підопри́гора], ©.

ПІ́ДПИС *(власноручний)* авто́граф; *(лише літери)* ініція́ли; *(під картиною)* на́пис.

ПІДПИ́С/УВАТИ *(що)* ста́ви- /кла́с-/ підпис /~уватися/ під *чим*, *(угоду)* укладати; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~ує** с-и ♦, зго́дний ~а́-, ~увач, *ф.* ~а́нт, ©.

ПІДПИ́СУВАТИСЯ > ПІДПИСУВАТИ, *(радо)* ♦ обома́ рука́ми; *(виявляти охоту)* *ф.* ЗГОЛОШУВАТИСЯ.

ПІДПИХА́ТИ підшто́вхува-. ШТОВХА-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **підпиха́** с-и ≈, ра́дий піді́пха́-, підпиха́ч, підпиха́йло, штовха́ч, підшто́вхув-, *п*ᵏ пха́льний, підпиха́ль-, *с*ᵏ попхни́- [попхни́віз], ©;

ПІДІПХНУ́ТИ /по-/, піді́пха́-, *(під)*штовхну́-; **я. піді́пхнуто** піді́пхнутий ◊.

ПІДПІ́ЛЬНИЙ КОНСПІРАТИВ-, ТАЄМ-, СЕКРЕТ-; *(- Церкву)* катако́мб-.

ПІДПЛА́ЧУВАТИ *(давати хабаря кому)* ПІДМАЗУ- /могори́чити/ *кого*; ± ПІДКУПЛЯТИ.

ПІДПЛАТИ́ТИ *г.* ПІДСМАРУВА́ТИ ◊.

ПІДПЛИВАТИ: **я. -ва́** з-й підпливти́, плава́к /-е́ць/; *(кров'ю)* підпли́ваний, зали́-.

ПІДПОВЗА́ТИ: я. -за́ підпо́взаний, с-и ♦, ра́дий підповзти́, підповзень, *п*ᵏ підла́зливий ©.

ПІДПОРЯДКО́ВАНИЙ > ПІДЛЕГЛИЙ.

ПІДПОРЯДКО́ВУВАТИ > ПІДКОРЯТИ.

ПІДПОРЯДКО́ВУВАТИСЯ *(чому)* ПІДКОРЯ-, не відхиля́- від *чого*, вико́нувати *що*; **я. -ється** підпорядко́в(ув)аний, підря́джу-, підко́рю- /с-/, *п*ᵏ підле́глий, підря́дний, підвла́д-, покірноголо́вий, ©, ± **я. залежить**; **я. -ється обо́в'язку /обста́винам/** слуга́ о. /раб обста́вин/.

ПІДПРАВЛЯ́ТИ; ПІДПРА́ВИТИ підла́годити.

ПІДПРИЄ́МЛИВИЙ *(ініціятивний)* зара́дний, промітни́й, скорохва́цький, замі́ристий.

ПІДПРИЄ́МСТВ/О *(промислове)* заво́д, *(непромислове)* за́клад, *(приватне)* фі́рма; & ~ечко.

ПІДПРЯГА́ТИ *(кого)* залуча́-, *ф.* підсва́тува-, *о*ᵏ гуртува́-, *(виборців)* єдна́-.

ПІДРАХО́ВУВАТИ *г.* /з-/; *(суму)* ЛІЧИ-, РАХУВА-, *(підсумок)* підбива́-;

ПІДРАХУВА́ТИ ви́лічити ◊.

ПІДРАХУ́НОК /об-/, раху́нок; *(дія)* обчи́слення, *(собівартости)* калькуля́ція.

ПІДРИ́В підрива́ння, ви́садже- в повітря ◊; *(репутації)* дискредита́ція; *п.* саботаж, дивéрсія.

ПІДРИВ/А́ТИ /з-/, виса́джу- /пуска́ти/ в повітря; *(гурт)* розла́днува-, посла́блю-, підміно́ву-, підва́жу-, шко́дити *чому*; *(віру)* руйнува́-, *(сили ще)* збавля́-, НАДРИВА-; *(ґрунт)* підко́пу-; **п. авторите́т чий** дискредитува́- *кого*; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~а** 1. с-и ♦, ра́дий підірва́-, *(в повітря)* ~ни́к, виса́джувач у п., руйнівни́к, диверса́нт, *п*ᵏ руйнівни́й для, ПІДРИВ-, диверсі́й-, /*сили*/ уверéдливий, для ~у, © ~а́ючи, 2. **я. підкопує**;

ПІДІРВА́ТИ *(коня)* загна́- ◊; *(толом)* ви́сади- в повітря; **це не -ірве її авторите́ту** од цього коро́на з неї не спаде́;

ПІДІ́РВАНИЙ *(- сили)* надще́рбле-; *(толом)* висадже- в повітря; ◊.

ПІДРИВА́ТИСЯ[1] надса́джува-, увере́джу-; *(толом)* виса́джу- в повітря; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **-ється** надса́джуваний ◊, *(толом)* /ви-/ (у повітря);

ПІДІРВА́/- надсади́ти печінки́ /бе́бехи/ ◊; *(толом)* злéті- в повітря /*д*[1] ~ний, злéтілий у п./.

ПІДРИВА́ТИСЯ[2] підко́пува-, *(під кого ще)* копа́яму /ка́пости-, підсува́- свиню́/ *кому*; **я. -ється** с-и ♦, підко́пуваний, *п*ᵏ підкопни́й, підко́пчий, ©;

ПІДРИ́ТИСЯ підкопа́тися.

ПІДРИВНИ́Й диверсі́й-, саботаж-, шкідни́цький, сабота́жниць-.

ПІДРІ́ЗУВАТИ підтина́-, надрі́зува- /об-, з-/, рі́за-, *с*ᵒ підріза́-, *(поли)* вкоро́чува-, *(чуб)* підстрига́-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **підрі́зує** с-и ♦, гото́вий підрі́за-, підрі́зувач, утина́ч, *п*ᵏ підрі́зувальний, підрі́зчий, для підрі́зування, *т.* підрі́зни́й, ©;

ПІДРІ́ЗА- підчикри́жи- ◊; *(поли)* врі́за- [по́ли вріж і тіка́й!]; **п. кри́ла кому** прибо́рка- *кого*.

ПІДРО́БКА *(річ)* фальши́в-, фальсифіка́ція, іміта́-, *ф.* ли́па, ша́хер-ма́хер, *(щось підсунуте)* підста́ва, підмі́на, *о*ᵏ підсув, *с*ᵒ підло́г; *(дія)* підробля́ння, підро́бле-, фальшува́-.

ПІДРОБ/ЛЯ́ТИ *(гроші)* фальшува́-; *(на стороні)* ПІДЗАРОБЛЯ-; & ~люва-, /над-/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ля́** с-и /маста́к/ ♦, з-й ~и́-, ~́лювач, фальшівни́к, підро́б-, фальсифіка́тор, $п^к$ ~́чий, ©;

ПІДРО́БЛЕНИЙ штýч-, ненатура́ль-, неспра́вжній; *(підкладений)* підсýнутий, підки́ну-, $п^к$ підставни́й, підмін-, підкладни́й; *(чек)* фальши́вий, фальшо́ваний; *(доказ)* зфальсифіко́ва-, спарто́ле-.

ПІДРО́ЗДІЛ *(військ)* части́на, одини́ця; *(відомчий)* ла́нка, підвідділ; *(в законі)* пара́граф;

ПІДРО́ЗДІЛИ *(військ)* фронт, а́рмія, ко́рпус, дивізія, полк, курінь /батальйо́н/, дивізіо́н, со́тня /ро́та/, чота́ /взвод/, рій /відділення/.

ПІДРОЗУМІВА́ТИ $с^о$ *у.* мисли- [кажý дідько, ми́слю Ста́лін].

ПІДРОСТ/А́ТИ /ви-, з-/, рости́; *(розумом)* доро́ста́- сво́го ро́зуму; *(мужніти)* доро́ста́- /доxо́ди-/ літ, вбива́тися в пір'я, $ж^м$ підхо́плюва-, $с^о$ дорослішати; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, щора́з ста́рший /мужні-, доро́слі-/, уби́ваний у пір'я, $п^к$ *г.* до́росто́вий, *о.* у ро́сті, ©, *д.* ~а́ючий [**-че покоління** *г.* до́ріст, $п^о$ па́молодь];

ПІДРОСТИ́ вби́тись у літа́, $т^р$ підста́ршати ◊.

ПІДРУ́ЧНИЙ помічни́к, $з^н$ попліч-, *р.* підрýч-*; *(коваль)* спомага́вчий, $с^о$ підсо́бний; *(мате-рі-ял)* $ш^к$ навча́ль-, допоміжни́й, ПОМІЧНИЙ; *(кінь)* о́рчиковий, підпряжни́й; $г^к$ підле́глий.

ПІДРЯ́Д[1] *(зробити)* до́говір, умо́ва, зобов'я́зання, контра́кт, торг, діло, опера́ція, $н^г$ махіна́-, ґеше́фт, ша́хер-ма́-, $з^г$ інте́рес; *(шевця)* підбій.

ПІДРЯ́Д[2] зряду, по́спіль, без перебо́ру; послідо́вно, по че́рзі /поря́дку/, без пере́рви; **усе́ п.** усе́ без ви́нятку, геть чи́сто все, усе́ га́музом.

ПІДРЯ́ДНИЙ *(гурт)* підпорядко́ва-, низови́й, $с^о$ нижчестоя́щий.

ПІДСВІДО́МИЙ *(процес)* інстинкти́вний, не усвідо́мле-, *ф.* підшкýр-; $п^о$ недосвідо́мий.

ПІДСВІДО́МІСТЬ підпа́м'ять.

ПІДСВІ́ЧНИК *у.* ставни́к, *(на кілька свічок)* канделя́бр; *(настінний)* бра.

ПІДСВІ́ЧУВАННЯ підсвічення, $ц^м$ підсвітка.

ПІДСВІ́ЧУВАТИ додава́- світла; світи́- зісподу;

ПІДСВІТИ́ТИ *г.* ви́кликати сновидство; ◊;

ПІДСВІ́ЧЕНИЙ освітлений зіспо́ду; снови́да ◊.

ПІДСИ́ЛЮВАЛЬНИЙ покріпни́й, покріпýщий, підпирý-.

ПІДСИ́ЛЮВАТИ > ПОСИЛЮ-, ПІДКРІПЛЮ-.

ПІДСИПА́ТИ > СИПАТИ *і* ПІДМАЗУВАТИ.

ПІДСИПА́ТИСЯ > ПІДЛЕЩУВА-; $ф^р$ підко́чува- /$д^к$ підкоти́-/; **п. порошко́м до** ***кого*** стели́- листо́м пе́ред *ким*; ± ПІДЛАБУЗНЮВА-.

ПІДСИХА́ТИ со́хну-, протряха́-, *(- квіти)* прив'яда́-; **я. підсиха́** с-и /поки́нутий/ ♦, підсýшуваний, щора́з сухі́ший, ма́йже підсо́хлий, ©.

ПІДСКА́К/УВАТИ *(до неї)* /при-/, скака́-; підстри́бува-, підпли́г-, *(у сідлі)* вигýц-; *(на вибоях)* підліта́ти; *(з місця)* підхо́плюватися; *(- ціни)* підви́щува-, підно́си-, рости́; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й підско́чи- /~а́-/, ~увач, $п^к$ підско́чливий, підско́чний, /*пульс*/ стрибучий, ©;

ПІДСКО́ЧИ- *(- гарячу пору)* надійти́, наста́- ◊.

ПІ́ДСКО́КОМ підстриб-, підстрибцем, підска́куючи, підстри́буючи, в підскоки.

ПІДСЛІ́ПИЙ підсліпуватий, сліпува́-; *(- світло)* тьмя́ний, нея́скра́вий; *(- вікно)* більма́стий.

ПІ́ДСЛУХИ $м^н$ підслýхування, шпигува́ння.

ПІДСЛУ́Х/УВАТИ ~о́ву-, ~а́ти, ходи́- на ~и; **п.** шпигува́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и /зви́клий/ ♦, з-й підслýха-, ~а́ч, *(прилад)* ~а́чка, $п^к$ ~о́вий, $о^к$ підслухýщий, для підслухів, © підслýхуючи.

ПІ́ДСМІХИ *(з кого)* глýзи, кпи́ни, жа́рти, кепкува́ння, глузува́-, збиткува́-, жартува́-.

ПІДСМІ́/ЮВАТИ *(з їх)* ~ха́тися, ~хува-, посмішкувати(ся), смішки стро́їти, кпи́-, ~юватися; ± КЕПКУВАТИ; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює з** ***кого***, с-и ♦, з-й ~я́тися, ~ха́ч, глузій, смішко́, $п^к$ глузли́вий, посмішли-, мітки́й на підсмішки, ©.

ПІДСО́БНИЙ $з^п$ допоміжни́й, підрýч-, помічни́й, $о^к$ спомага́вчий.

ПІДСОЛО́ДЖУВАТИ /за-/, солоди́-; **п.** присахари́нювати; *(пиво)* підмоло́джу-.

ПІДСО́ННЯ клімат; $с^о$ осо́ння.

ПІДСПІ́В/УВАТИ *(хору)* підтяга́-; **п.** ПОТУРА-, підта́кува- /при-/, *ф.* підга́вкува-, *(у спорі)* підпряга́тися до *кого*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й ~а́-, ПІДСПІВАЧ, $н^г$ підга́вку-, $п^к$ ~ливий, ©.

ПІДСПІ́ВАЧ *і* **ПІДСПІ́ВУВАЧ** *(у хорі)* підголо́сок; **п.** підта́качка, підбре́хач, підта́кувач.

ПІДСПУ́ДНИЙ $с^о$ *у.* підпільний, підзе́мний.

ПІДСТА́ВА *(під що)* підста́вка; **п.** причи́на, при́від, резо́н, прете́кст, моти́в; $ф^р$ заміна /під-/ [узя́в їх на підста́ву]; *(в суді)* фальсифіка́ція, $о^к$ підсув, $с^о$ підло́г, *ф.* ша́хер-ма́хер.

ПІДСТАВ/ЛЯ́ТИ *(під що)* ста́ви-; *(до чого)* приставля́-; *(кишеню)* /на-/; **п. голову** наража́тися на небезпе́ку /ри́зик/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ля́** с-и ♦, з-й підста́ви-, ~ни́к, підставля́ч, $п^к$ підста́вчий, ©;

ПІДСТА́ВИТИ *(кого)* підсýну- свиню́ *кому*; **п. но́гу** ***кому*** підкла́с- но́гу.

ПІДСТАВЛЯ́ТИСЯ: що -ється підста́вляний.

ПІДСТА́РКУВАТИЙ /при-/, літній, немолоди́й, у літа́х, підто́птаний, доходжа́лий, підстарий.

ПІДСТАРШИ́НА підофіце́р, $с^о$ моло́дший команди́р.

ПІДСТ/ЕЛЯ́ТИ *(під що)* стели́-, кла́с-; & ~ила́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~еля́** с-и ♦, з-й ~ели́-, ~е́лювач, (під)стелій, $п^к$ ~е́льчий, ©.

ПІДСТЕРІГА́ТИ > ЧИГАТИ.

ПІ́ДСТІЛКА підстилка, підкла́д, підкладка.

ПІДСТРИ́БУВАТИ > ПІДСКАКУ-, *ф.* підго́пку-.

ПІДСТРИГ/А́ТИ СТРИГ-, ПІДРІЗУВА-, *(кущ)*

підчи́ку-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~я́** с-и ♦, з-й ~ти, ~а́ч, стрижі́й, стрижа́к, стрига́ль, *п*ᵏ ~а́льний, ©.

ПІДСТР/І́ЛЮВАТИ *(танк)* підбива́-; *(її)* ра́ни-; *(за дівчатами)* *ш*ᵏ стріля́-²; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~і́лює** с-и ♦, з-й ~е́ли-, ~і́лювач, *п*ᵏ (під)стрі́льчий, ©.

ПІДСТРО́ЮВАТИСЯ *м*ʸ перебира́ти стру́ни.

ПІ́ДСТУП підсту́пність, підсту́пство, хи́трощі, лука́вство; ± ПІДКІП, ПІДКОПИ, ПІДКОП;

ПІ́ДСТУПИ інтри́ги, ка́верзи, підко́пи; *(до міста)* *с*ᵒ підхо́ди.

ПІДСТУП/А́ТИ підхо́ди-, ♦ся, наближа́-; *(до горла)* підко́чува-, наверта́-, ти́сну-; *(до їх)* зверта́-; *(до чого)* (роз)почина́ти *що*; *(час)* настава́-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~я́** с-и ♦, з-й ~и́-, ~па́ч, *(- сльози)* підко́чуваний, гото́вий наверну́тися, ©.

ПІДСТУ́ПНИЙ хи́трий, лука́вий, криводу́шний, віроло́м-, єхи́д-, *о*ᵏ спідти́ш-, *(намір)* чо́р-, демоніч-, дия́вольський; ± ЗРАДЛИВИЙ;

ПІДСТУ́ПНО підступом, підступцем ◊.

ПІДСУ/ВА́ТИ *(свиню)* підклада́-, ± ПІДСТАВЛЯ-; *(як вагу)* підшиля́-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~в-а́** с-и ≈, з-й ~ну-, ~ва́ч, ~ва́йло, *п*ᵏ ~а́нний, ~вчий, ©;

ПІДСУ́НУТИ *(з'їсти)* *д.* підти́сну- ◊.

ПІ́ДСУДОК *с*ᵒ засіда́тель.

ПІДСУМ/О́ВУВАТИ підбива́- баля́нс /~ок/, підво́ди- ~ки; *п.* роби́- ви́сновки, у-зага́льнюва-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~о́вує** с-и ♦, ра́ди́й ~ува́-, підсумо́вувач, *п*ᵏ підсумко́вий, сума́рний, ©;

ПІДСУМУВА́ТИ *ф.* підвести́ ри́ску, припеча́та- ◊; *(думки)* змота́- свої́ думки́ на клубо́к; **п. остато́чно** *г.* ви́лагоди- до кінця́.

ПІ́ДСУМОК *м.* су́ма; *(дії)* на́слідок, результа́т, *г.* ви́слід, *о*ᵏ ви́плив, *у*ᵖ АПОТЕОЗА, *с*ᵒ апофео́з;

ПІ́ДСУМКИ: за -ами як підсумок.

ПІДТАВА́ТИ бра́тися водо́ю, та́нути.

ПІДТАСО́ВУВАТИ *(факти)* підганя́-, препарува́-, пристосо́ву-, перекру́чу-, викривля́ти.

ПІДТВЕ́РДЖ/УВАТИ /по-, с-/; *(фактом)* підпира́-, ПІДКРІПЛЮВА-; *(факт)* свідчи- про, засві́дчува-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й стве́рди-, ~увач /по-/, свідок, ОЧЕВИДЕЦЬ, *п*ᵏ підтве́рдливий /по-, с-/, стве́рдний, як ~ення /по-/, ©;

ПІДТВЕ́РДИТИ *о.* не да́ти збреха́- [**не дасть з.** = мо́же ♦]; *(документом)* задокументува́-.

ПІДТИ́КА підтичка, *г.* підтич; **заткну́ти пе́льку підти́кою** змуси- замо́вкну-; ± ЗАТИЧКА.

ПІДТИКА́ТИ: я. підтика́ підтика́йло /-ач/, ©.

ПІДТИНА́ТИ ПІДРІЗУВАТИ, підру́бу-, підсіка́ти, *(косою)* підко́шувати; *(вуса)* вкоро́чу-; *(сили)* підрива́ти, *(кого)* висна́жу-, ни́щити.

ПІДТО́ПТАНИЙ *(горем)* поби́тий, заму́чений; *(чобіт)* зно́ше-; *(вік)* *з.* підо́шлий; ☺ ПІДСТАРКУВАТИЙ.

ПІДТРИ́МКА *(у біді)* підпертя́, підпо́ра, *д.* підтримка, *(грішми)* ДОПОМОГА, *(чим іншим)* сприя́ння; ± ПРОТЕКЦІЯ.

ПІДТРИ́М/УВАТИ підпира́-, підде́ржува-; *(їх)* бу́- на *їхнім* бо́ці, держа́- *їхню* ру́ку, тягти́ ру́ку за *ними*, сприя́- /підставля́- плече́/ *їм*; *(ідеї)* поділя́-, солідаризува́тися з; *(огонь)* зберіга́ти, утри́мува-, догляда́-; *(грішми)* ДОПОМАГА-, субсидіюва́-, фінансува́-; *(дух)* скріпля́- на /утри́мува- в/ ду́сі; *(лад)* трима́-; *(потай)* стоя́- за спи́ною; **п. дру́жбу** води́- хліб-сіль; **п. зв'язо́к** *кого* **з** ***ким*** в'яза́- ни́тку між *ким* та ***ким***; **п. мора́льно** ♦ на ду́сі; **п. си́ли** *г.* трима́- на си́лах; **п. стосу́нки** *г.* взає́мниитися; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й /покли́кан-/ ~а-, (під)помага́ч, ~ув-, *п*ᵏ ~ко́вий, ~увальний, *о*ᵏ підпру́жній, /*брус*/ хребе́тний, плечови́й, *о*ᵏ ~чий, для ~ки, *ф*ᵖ ві́рний *чому* [**я. ~ує до́гми** в. до́гмам], *п*⁻ᵒ той, я. за, © ~уючи, **я. не ~ує** той, я. про́ти; **± я. помага**;

♦♦♦СЯ ма́ти ~ку ◊; **я. -ється** с-и ♦, ~уваний ◊, ©.

ПІ́ДТЮПЦЕМ тюпце́м, тю́пки; *(- коней)* труськом; ± БІГМА.

ПІДТЯГА́ТИ /за-/, *(струну)* /на-/, *(полки)* /с-/, *(брюки)* підсми́кува-; *(куди)* тягну́-; *(не іно підпругу)* підпру́жува- /*д*ᵏ підпру́жи-/; *(вгору)* підійма́-, *(у хорі)* підспі́вува-; *(учня)* піду́чу-, репети́ру-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~я́** с-и ♦, з-й ~ну́-, (під)тяга́ч, *п*ᵏ підпружній /-ливий/, ~у́щий, ©.

ПІДУПА/ДА́ТИ /зане-/, не розвива́тися, перево́ди-, марнува́-, іти́ на про́пасть, схо́ди- на пси, тріща́- по всіх швах, припада́- пи́лом; *(- сили)* гірша-, погі́ршуватися, підто́птува-; *(на силі)* спада́ти, *і*ᵈ знеси́люватися; *(- настрій)* псува́-; /*тяму*/ притупля́-; *(на дусі)* *с*ᵒ па́дати *чим*; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~да́** с-и ♦, щора́з ~ліший, посла́блюваний, знеси́лю-, *(з віком)* підто́пту-, *п*ᵏ ~дливий /зане-/, вже до́сить ПІДУПАЛИЙ, ©.

ПІДУПА́ЛИЙ зане-, осла́б-, зани́ді-, охля́-, зачу́чвері-, зми́ршаві-, спорохня́ві-, знеси́лений, зачу́чвіре-; ☺ збідні́-, зубо́жі-; *(рід)* здрібні-.

ПІ́ДХІД *(до людей)* ключ, ста́влення, умі́ння пово́дитися з *ким*; *(до чого)* по́гляд на *що*; *(класовий)* крите́рій, *(індивідуальний)* мі́рка;

ПІДХО́ДИ > ПІДСТУПИ.

ПІДХЛІ́БНИК ПІДЛАБУЗНИК, & підхлі́бець, *д*ᵒ *підхлі́бничати, *п*ᵏ *підхлі́бливий.

ПІДХМА́РНИЙ піднебе́с-; *(високий до неба)* захма́р-, *п.* недося́ж-.

ПІДХО́Д/ИТИ /над-/, наближа́тися; *(до їх)* ста́ви-; *(до неї)* підступа́ти /при-/; *(- годину)* добіга́- [шо́ста -гає]; /*поїзд*/ прибува́-; /*пору*/ настава́-; *(кому)* ли́чи-, пристава́-, пасува́-, відповіда́-; *(під смак)* бу́- до смаку́; *(до теми)* надава́тися, впи́сува- у; *(- ключ)* годи́-, прихо́ди-; /*тісто*/ підійма́-; **н. до кінця́** добіга́- к.; **п. під па́ру** бу́- блиску́чою па́рою; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~ить** с-и ♦, з-й підійти́, *п*ᵏ годя́щий, прийня́тни́й, прида́т-, відповід-, слу́ш-, можли́вий, ПІДХО-

ЖИЙ, *г.* пригó-, *ф*ᵖ пристáлий, *о.* на ~і, ©;
ПІДІЙТИ́ приступи́- ◊; *(враз)* підскóчи-; **п. під аналóгію** бý- аналóгією.
ПІДХОДЯ́ЩИЙ > ПІДХОЖИЙ; *(- нагоду)* хібá-ж-такий.
ПІДХÓЖИЙ придáтний, годя́щий, *с*° підходя́-, підходя́щенький; *(- людей)* відповідний; *(час)* слýш-; *(пост)* вигід-, прийня́тний, можли́вий, *ф*ᵖ задовільний, *г.* пригóжий, пристáлий.
ПІДХÓПЛЮВАТИ *(зі собою)* /при-/; *(руками)* хапá-, брá-; *(на лету)* лови́-; *(пісню)* підтягá-, підспівува- *чому*; *(почин ще)* наслідува-, копіювá-; *(хоробу)* діставá-; **я. /м**ᴴ **хто/ підхóплює** с-и ≈, рáдий підхопи́-, *п*ᴷ підхватний, спохопний, */прилад/* /під-/, ©;
ПІДХОПИ́ТИ *(на лету)* спіймáти ◊.
ПІД ЧАС *(чого)* коли́ мáє місце *що*.
ПІДШТА́Н(И)КИ кальсóни, *як і.* спідні.
ПІДШТÓВХУВАТИ підпихá- /по-/, штовхá-, підштýрхува-, підтрýчу-; *(на що)* спонýку-, ПІДМОВЛЯТИ; *(палких)* заохóчува-, стимулювá-, **я. /м**ᴴ **хто/ підпихá** с-и ♦, з-й попхнý-, підштóвхувач, штовхáч, підпихáч /по-*/, *п*ᴷ *т.* штовхáльний, © підтрýчуючи;
ПІДШТОВХНÝ- попхнý- ◊, *(нагору)* підсади́-;
ПІДШТÓВХНУТИЙ попхнý- ◊, підсáджений.
ПІДШТРИ́К/УВАТИ підкóлю-, колóти; *(язиком)* дошкуля́-, допікá-, підкýшува-, підпускá-шпи́льку; *п.* підцькóвува-, ПІДБУРЮ-; **я. /м**ᴴ **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й ~нý-, спóвнений їді, ~áч, осá, ґедзь, ґедзюк, *п*ᴷ підштрикýчий, підкýсливий, під'ї́дли-, заді́рли-, кáверзний, ©;
ПІДШТРИКНÝ- підколупнý-, відвáжи- сóли ◊.
ПІДШÝКУВАТИ /ви-, на-/, *(працю)* напи́ту-; *(засіб)* відшýку-, шукá-, добирá-, віднахóди-; я. підшукує с-и ♦, з-й підшука-,зайнятий підшуком, шукач,©;
ПІДШУКÁ- наглéді-, піднайти́, натрáпи- собі ◊.
ПІД'ЮДЖУВАТИ > ПІДБУРЮВАТИ.
ПІД'ЯРÉМНИЙ *(віл)* ярéм-; ☺ поневóле-, уя́рмле-, ПІДЛЕГЛИЙ.
ПІ́ЖМУРКИ хóван-, *д.* кýзьмір-, сáло, *г.* хóванки́.
ПІЖÓН джéнджик, жéвжик, ферт, хлюст, дéнді.
ПІЗНА/ВА́ТИ *(що)* осягá- (рóзумом), *у*ᵖ с♦, *(життя)* знайóмитися з; *(на собі)* зазнавáти; *(її)* /упі-, розпі-/; *(горе)* переживá-; *(секрет)* розкривá-; **п. світ своє́ю душéю** *п*° нани́зува-світ на влáсну дýшу; **я. /м**ᴴ **хто/ ~є** с-и ♦, з-й пізнá-, ~вáч, ~вéць, *п*ᴷ ~вáльний, ~вчий, ©;
ПІЗНÁТИ: я. пізнáв пізнáлий ◊, Ø.
ПІЗНАННЯ́ *(кого)* /у-, роз-/, *о*ᴷ упізнаття́; *(себе)* само♦; *(чого)* зрозумі-, осягне-, *о*ᴷ пізнаття́; *г.* знайóмство; **дотикóве п.** ♦ на дóтик.
ПІ́ЗНІЙ нерáн-; *(гість)* нічни́й, вечірній; *(обід)* запізнілий, спізнений; *(- кохання) о.* осінній;
ПІ́ЗНО у свиня́чий гóлос /-си́/, *п*ᵇ аж он коли́ ◊.

ПІЙМА́ТИ(СЯ) *д*ᴷ > СПІЙМАТИ(СЯ).
ПІКА́НТНИЙ *(на смак)* гóстрий; *(факт)* гостроцікáвий, сенсаційний, скандáль-, *ф.* родзи́нковий; *(віц)* масни́й, солó-, малопристóй-, *с*° сáль-; *(жінка)* вáрта гріхá, *р*⁻ᵉ смачнá, апети́т-.
ПІКÉТ *(військовий)* стежá, *с*° дозóр; *(страйкарів)* застáва; ± ВАРТА.
ПІКЛУВА́ННЯ турбóта, дóгляд, доглядáння.
ПІКЛУВА́ТИСЯ *(за їх)* дбáти, доглядá- їх, опікуватися /турбувá-, непокóї-, клопотá-/ *їми/за їх*, мáти в своїй опіці *їх*; **я. /м**ᴴ **хто/ʹ-ється** с-и ♦, з-й заопікува- *ким*, пóвен турбóт /клóпотів/ за *кого*, опікýн, дбайли́вець, дбáха, клопотýн, *п*ᴷ турбóтливий, дбайли́-, клопітли́-, клопітний, турбóт-, піклувáль-/ [**п. буди́нок** старéчий дім], клопіткий, *о.* у клóпотах за, ©.
ПІ́ЛЬГА привілéй, *з.* вільгóта; *(полегшення)* полéгкість, полéгша; *(кому)* заохóчення, сприя́-;
ПІ́ЛЬГИ *і*ᶜ вóльності, *ф*ᵖ сти́мули.
ПІ́НА *(на рідині)* шум, шумови́ння, */воді/* піниво; */губах/* сли́на; **з пі́ною в рóті** запінившись.
ПІ́НИ/ТИ *і* **~ТИСЯ** вкривá- пі́ною; *(- вино)* іскри́-, шумувáти; **я. пі́нить(ся)** розпі́нений, с-и ♦, *п*ᴷ шумни́й, ПІНЯВИЙ, пінли́-, шумли́-, шумови́нний, окови́тий [окови́та горі́лка];
ПІ́НИТИСЯ *т*ᴷ *(- людей)* говори́ти /кричá-, лютувá-/ з пі́ною в рóті; & *(- вино)* ♦ клýбом.
ПІ́НЯВИЙ пінли́-, пінний, пінки́й, пінястий, *(напій ще)* іскри́с-, шýмний, білопін-, шумли́вий; **-ва вода́** піниво.
ПІОНÉР *і*ᶜ пéрший поселéнець; *п.* новáтор, зачинáтель, заснóвник, першопрохідець.
ПІП > СВЯЩЕНИК; & пóпик, попи́(д)ло /-и́сько/.
ПІ́ПКАТИ видавáти звук пі(п); & *д*ᴷ запіпкати.
ПІРАМІ́ДА *(фараонів)* гробни́ця, усипáльня, ± ПАМ'ЯТНИК; *(для зброї) у.* ставни́ця; *(подушок)* горá, кýпа; *м. у*³ многогрáнник.
ПІРАМІДА́ЛЬНО *у.* шатрóм.
ПІРА́Т корсáр, морськи́й вовк /розбійник, розбишáка, грабі́жник/; *п.* банди́т, ґáнґстер; & *(запірвач літака)* авіопірáт.
ПІР'Ї́СТИЙ & пери́-, пірчáс-, пір'я́с-.
ПІРНА́ТИ занýрюватися, поринáти, упірнá-; *(у щось м'яке)* вгрузá-, опускáтися; *(в кущі)* ховá-, зникáти *де*; *(з головою у що)* заглиблюватися, віддавá- *чому*, захóплюва- *чим*; **я. /м**ᴴ **хто/ пірнá** с-и /мастáк/ ♦, рáдий пірнý-, нурéць, *п*ᴷ нурéцький, *с*ᴷ -нурéць [буй-нурéць], ©;
ПІРНÝТИ шубóвс-, гýльк-, піти́ з головóю ◊.
ПІ́Р'Я > ПЕРО.
ПІСÉННИК співаник, збі́рка пі́сень.
ПІСКУВА́ТИЙ *з*ⁿ розси́пчастий.
ПІ́СЛЯ¹ *з*ⁿ за, згідно [**п. прáвил** з. з прáвилами].
ПІ́СЛЯ² *п*ᵖ опісля́, пóтім (тóго), потóму, пізніше, згóдом, ВІДТАК, за яки́йсь час; *п*ᵖᴷ по *чому* [**п. обі́ду** по обі́ді]; *г.* пі́сля¹; **п. закі́нчення**

г. по упли́ві [по упли́ві ро́ку]; **п. то́го** по тім; **п. то́го, як** *ж*[м] ото́ як.

ПІСЛЯЗА́ВТРА *ж*[м] поза́втрім.

ПІСЛЯМО́ВА післяслі́во; ± ЕПІЛОГ.

ПІСНИ́Й не скоро́м-; *(борщ)* безжи́р-, на комари́нім са́лі, *(ґрунт)* неродю́чий, бі́дний; ☺ нудни́й, неціка́вий; & *п*[о] пі́сня-; пісну́ватий.

ПІ́СНЯ співанка, *(дрозда)* спів; *у*[р] сла́вень, гімн, *г.* гимн, *(духовна)* хора́л, псало́м, пса́льма, *(сумна)* плач, *(весела)* шу́мка, *(в чотири рядки)* коломи́йка, тринди́ч-, *с*[о] часту́ш-, части́в-; *(любовна)* рома́нс, серена́да; *(епічна)* ДУМА; *(оперна)* а́рія; ***ф***[р] спра́ва, річ, ді́ло [це і́нша пі́сня]; **стара́ п.** відо́мі ре́чі, пере́грана пла́тівка;
ПІСНІ́ *(фінські епічні)* ру́ни.

ПІСО́К *(- землю)* піщуга́; *(грубий)* рінь, *г.* ріня́к, *с*[о] гра́вій; & *м*[н] піски́, піщуга́ни.

ПІСТО́ЛЬ пісто́ля, *с*[о] пістоле́т.

ПІСТРЯ́К *м*[а] ка́нцер, *с*[о] рак.

ПІ́СЯТИ *д*[а] справля́ти малу́ потре́бу /нужду́/.

ПІТ > ВИПОТИ; *(не від праці)* ПІТНЯВА.

ПІТИ́ > ІТИ.

ПІТНІ́ТИ упріва́-, прі-, поті́-, облива́тися по́том, употіва́ти; *(- скло)* /за-/, *ж*[м] пла́ка-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **пітні́є** с-и потіти, укри́ваний по́том, употіва- /за-/, вже до́сить упрі́лий /употі́-/, ©.

ПІ́ТНЯВА *(від вістки +)* спітні́ння, ± ВИПОТИ.

ПІТО́Н змій-даву́н.

ПІТЬМА́ те́мрява, МРЯКА, *п*[о] тьма; *п.* не́уцтво, неосві́ченість, безкульту́р'я.

ПІХО́ТА *і* **ПІХОТИ́НЕЦЬ** > ВІЙСЬКО *і* ВОЯК.

ПІЧ *(хатня)* гру́ба, *(вогнище)* комино́к, *с*[о] камі́н; *(кухенна)* плита́; *(доменна)* до́мна, *(мартенівська)* марте́н; & пі́чка, *при́пічок, *д.* *при́пік.

ПІЧКУ́Р 1. гру́бник, кочега́р; 2. *(риба)* піска́р, ко́блик, *о*[к] піску́н.

ПІША́К > МАРІОНЕТКА, *(у шахах)* фігу́ра найни́жчої ра́нґи.

ПІ́ШИЙ ***як і.*** пішохо́дець, *ф*[-р] (пі́ший-)пішани́ця; *(полк)* піхо́тний; *(робітник)* безкі́н-.

ПІ́ШКИ *(на)* пішака́, піхото́ю, піхтуро́ю, піхо́ю, пі́хом, своїм хо́д-, *ж.* ї́хати на 11 но́мері *(трамва́ю)*; & пі́шечки, пішодра́ла, *е.* пішани́цею.

ПІШОХІ́Д тротуа́р, хідни́к; *р.* пішохо́дець.

ПІШОХО́ДЕЦЬ > ПІШИЙ.

ПІАНІ́СТ *(найманий)* та́пер; ± МУЗИКА.

ПЛА́ВАЛЬНИЙ *(басейн)* купа́ль-; *(сезон)* *г.* плава́цький.

ПЛА́ВАННЯ плавба́, *п*[о] плав; *(судном)* по́дорож, подорожува́ння; *(на морі)* наві́ґація, МОРЕПЛАВСТВО, */при бе́резі/* кабота́ж, */за течією/* дрейф; ± РЕЙС.

ПЛА́В/АТИ *(морем)* подорожува́-; *в*[й] *(на флоті)* служи́-; *(у небі)* літа́-; *(як лебідь)* ***п.*** ходи́-; *(в імлі)* бу́- оповитим *чим*; ***ш***[к] нетве́рдо зна́-; & *д.* пли́ва́-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~а** с-и ♦, з-й запливти́,

ПЛАВЕЦЬ, *п*[к] пли[а]ву́чий, ~ни́й, водопла́в-, ~ки́й, *з.* наплавни́й, */хиткий/* хилиткий, *(курс валют)* нестійки́й, */наголос/* рухо́мий, мінли́вий, незакрі́плений, *о.* на ~у́, *с*[к] -пла́в [паро~], -пла́вець [море~ець], -пла́вний [море~ний], ©.

ПЛАВБА́ > ПЛАВАННЯ.

ПЛАВЕ́ЦЬ *г.* плава́к /-ва́к/, *д.* пливе́ць; *(у риб)* перо́.

ПЛАВКИ́Й *(рух)* не різки́й, м'яки́й, легки́й, *с*[о] пла́вний; *(поворіт)* не крути́й; *(спів)* пливу́чий, пли́нний; *(- поверхню)* ***б***[в] рі́вний, *с*[о] гла́дкий; *(човен)* плаву́чий, *х*[а] плавни́й; *(- сани)* ковзьки́й; *(- болото)* багни́стий, грузьки́й.

ПЛА́ВНИЙ *і* **ПЛАВНИ́Й** > ПЛАВКИЙ;
ПЛА́ВНО пли́нно, пливу́че ◊.

ПЛА́ВОМ плавце́м, упла́в, *р.* плавця́, *з.* упли́нь.

ПЛАВУ́ЧИЙ пливу́-, плавни́й, плавки́й.

ПЛАГІА́Т *і* **ПЛЯ́Ж** > КРАДІЖКА *і* БЕРЕГ.

ПЛАЗ > ПЛАЗУН.

ПЛА́ЗОМ пла́зьма, навпла́з, плазу́ючи, *(тягти)* ВОЛОКОМ; *(повзти)* по-пласту́нському, *(лежати)* кри́жем, долі́лиць, *(упасти)* плиско́м.

ПЛАЗУВА́ТИ по́вза-, ла́зи-, повзти́, ліз-, *(як пластун)* пластува́-, *(- шлях)* гадю́читися; *п.* прини́жува-, вислу́жува-, лиза́ти чо́боти, по́вза- в нога́х, скака́- на за́дніх ла́пах, *к*[н] раболі́пствува-, низькопоклі́ннича-; ± ПІДЛЕЩУВАТИСЯ; **я.** /*м*[н] **хто**/ **плазу́є** с-и ♦, гото́вий лиза́чоботи, ПЛАЗУН, *п*[к] плазу́чий, гнучкоши́їй, ни́зько /ги́д-/ запобі́гливий, лакеюва́тий; © плазу́ючи; **± що підлещується**; ± ПОВАЗТИ.

ПЛАЗУ́Н по́лоз, плаз, ГАД; *(танка)* гу́сінь, ланцюг; ☺ лизоблю́д, льока́й, лаке́й, ПІДНІЖОК.

ПЛАЙ > СТЕЖКА.

ПЛАКА́Т *(на матерії)* транспара́нт; ± ЛЬОЗУНҐ, *х*[а] пляка́т.

ПЛА́/КАТИ ли́- /вилива́-, утира́-, (роз)пуска́-, ковта́-/ сльо́зи /рю́ми, патьо́ки, *с*[о] ню́ні/, ню́ни-, рю́м(с)а-, *п.* квили́-, ски́гли-, скі́мли-, *(тихо)* хли́па-, *о.* смія́тися на ку́тні, *с.* рида́ти, ♦ гі́рко-гі́рко, захо́дитися /захлина́-/ ~че́м, дави́- слізьми́, ми́- /вмива́-, залива́-/ *(гарячими)* слізьми́; *(голосно)* голоси́ти, *н*[L] ревти́, реві́-; *(над ким)* полива́- слізьми́ *кого*; *(за ким)* побива́тися, тужи́ти, *з.* поплака́тися, *(за чим)* жури́-, жалкува́ти; *(- вітер)* завива́-; *(- скло)* пітні́-, запотіва́-; *п. (скаржитися)* нарі́ка́-, ~катися, ски́глити; & попла́кува- /*д*[к] попоплака́-/, /при-/; **п. хо́четься** *(аж)* **плач** бере́; **~чуть гро́шики** *з*[п] га́вкнули г.; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~че** с-и ♦, з-й за♦, розпла́каний /за-/, зали́тий слізьми́, ПЛАКСІЙ, рю́м(с)а, ре́ва, ню́ня, тонкослі́зка, ~кальник, скиглі́й, *п*[к] ~чли́вий, ПЛАКСИ-, ~ку́чий, тонкосльо́зий, *о*[к] ~ка́льний, /- *очі*/ по́вен сліз, *о.* у сльоза́х, із слізьми́ в оча́х; ©;
ЗА♦♦♦ /роз-/ся, вдари- в сльо́зи, *г.* спла́кати; ◊;

ЗАПЛА́КАНИЙ /роз-/, зарю́м(с)а-. засльо́зе-, залитий слі́зьми́/, у сльоза́х, із слізьми́ в оча́х ◊.

ПЛА́КАТИСЯ бідка-, бідкува́-, жалкува́-, нарікáти; & $д^к$ напла́катися;

РОЗ♦♦♦ розхли́па- ◊; **я. -вся** розпла́каний ◊, Ø.

ПЛА/КСИ́ВИЙ тонкосльо́зий, слізли́вий, ~чли́-, ~ку́чий; *(звук)* ~чу́щий, ~чучий; *(день)* дощови́й, сльота́-; **п.** тужли́-, скорбо́тний, жа́ліс-.

ПЛАКСІ́Й пла́кса, рю́ма, рю́мса, тонкослізка, ре́ва, ню́ня, плаксу́н, *о.* мішо́к сліз.

ПЛАН *і* **ПЛЯН** за́дум, $ж^м$ ду́мка; *(дому)* кре́слення, рису́нок; *(дій)* програ́ма; *(твору)* компози́ція, $п^{-о}$ сюже́т; *(далекий)* перспекти́ва; $ф^р$ місце [відсу́нь на дру́гий план]; ± ПРОЄКТ.

ПЛАНЕР > ЛІТАК; & $х^а$ пля́нер.

ПЛАНЕ́ТА небе́сне тіло, $х^а$ пляне́та; *(мала)* астеро́їд; **п.** Земля́; *(щаслива)* ДОЛЯ.

ПЛАНЕТА́РНИЙ пляне́т-; **п.** всесвітній; *(рух)* **т.** оберта́льний (круг двох осе́й).

ПЛАНОМІ́РНИЙ система́тич-, послідо́в-, регуляр-, періодич-.

ПЛАНТА́ТОР > ЕКСПЛУАТА-; & $х^а$ плянта́-.

ПЛАНУВА́ННЯ $ф^р$ запляно́вання ◊.

ПЛАН/УВА́ТИ проєктува́-, програмува́-, склада́ плян, *(іти)* ма́- на о́ці /на́мір/, заду́мува-, збира́тися; *(пляц)* розпляно́вувати, рівня́-, вирівнюва́- /роз-/, нівелюва́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~у́є с-и ♦, з-й /гото́вий/ за♦, ~ови́к, ~ува́льник, проєктува́ль-, $п^к$ ~ува́льний, /землю/ розпляно́вчий, ©.

ПЛАНШЕ́Т *г.* ма́пник, $х^а$ пляншéта.

ПЛА́СКИ́Й *і* $с^о$ **ПЛО́СКИЙ** плеска́тий, плеско́ва-, плиско́ва-, пласкува́-; *(як дошка)* рі́вний, *(від тиску)* сплю́ще-; *(віц)* $с^о$ БАНАЛЬ-, заяло́же-, уте́ртий.

ПЛАСТ > ШАР; $с^m$ організа́ція пластунів.

ПЛА́СТИКА лі́плення, різьбя́рство, скульпту́ра; *(руху)* гармоні́йність, гра́ція, узго́дженість; *(образу)* вира́зи-, рельє́фн-.

ПЛАСТИ́ЧНИЙ *(твір)* лі́пле-, різьбле-, тя́тий, ли́-, ви́ли-; *(образ)* вира́зний, рельє́ф-; *(рух)* граціо́з-, граці́й-, ПЛАВКИЙ, ГНУЧКИЙ, гармоні́йний; *(матеріял)* не ламки́й.

ПЛАСТОВЕ́ЦЬ *(снігу)* пластове́нь, пластови́к;

ПЛАСТІВЦІ́ кла́пті, *(снігу)* платки́.

ПЛАСТУВА́ТИ *(рибу)* потроши́-, розчиня́-.

ПЛАСТУ́Н > РОЗВІДНИК; $с^m$ член Пла́сту.

ПЛА́ТА платня́, ви́нагорода, $у^р$ мзда, $п^о$ платьба́, *(митцям)* гонора́р, *(митникам)* ми́то; *(не грішми)* відда́ка, нагоро́да; *(могорич)* хаба́р; *(за морський вантаж)* фрахт; **п.** *(помста)* розплата /від-/; *(дія)* платі́ж, спла́та, ви́пла-.

ПЛАТ/И́ТИ *(за що)* винагоро́джува-, опла́чуючо, *(за крам)* розпла́чуватися, розрахо́вува-, *(за добро)* відда́чу-, *(за зло)* відпла́чу-, мсти́тися, дава́ти зда́чі; *(борг)* спла́чува- /ви-/, *(хабар)* > ПІДМАЗУВА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ить** с-и ♦, з-й за♦, ~ни́к, ~і́й, грошода́вець, $п^к$ ~ни́й, ~іж-, грошода́вчий. ~ний /ви-, від-/, відда́чливий, ©;

ЗАПЛАТИ́ТИ *(гроші)* $з^н$ ви́валити ◊;

ПОПЛАТИ́ТИСЯ $з^н$ відпоку́тувати.

ПЛАТІ́ВКА *(звукозапису)* $с^о$ пласти́нка, *г.* плита́.

ПЛАТІ́Ж ви́плата, спла́та, ПЛАТА, $ф^р$ розраху́нок, опла́та; *(визначена частка боргу)* *г.* ра́та.

ПЛАТІ́ЖНИЙ $о^к$ платни́чий; **платі́жна вимо́га** платі́жний за́пит.

ПЛА́ТНИЙ не безпла́т- /безкошто́в-/, за гро́ші /пла́ту/; ☺ пла́чений, опла́чува-, на́йнятий.

ПЛАТНЯ́ *(заробітна)* зарплатня́, зарпла́та, *(урядовця)* $с^о$ окла́д, *(за вислугу)* пе́нсія, *(митцям)* гонора́р, *(студентам)* стипе́ндія; ± ПЛАТА.

ПЛАТО́ > РІВНИНА; & $х^а$ плято́.

ПЛАТФО́РМА майда́нчик, $с^о$ площа́дка, *(дерев'яна)* помі́ст; *(на станції)* перо́н; *(низькобортний вагон)* ваго́н-♦; *(партії)* **п.** програ́ма.

ПЛА́ХТА СПІДНИЦЯ, плахти́на; *(на стіні)* ки́лим, *а.* гобеле́н, *(на ліжку)* покрива́ло.

ПЛАЦ пло́ща, майда́н, *(для муштри ще)* *з.* пляцпара́д; & $х^а$ пляц.

ПЛАЦДА́РМ вихідни́й пункт, ста́ртови́й майда́нчик; *(для наступу)* трампліи, *г.* відско́чня.

ПЛАЦЕ́НТА дитя́че мі́сце, $с^о$ посли́д, *г.* чисти́ло.

ПЛАЧ рида́ння ◊ → ПЛАКАТИ; *(над мерцем)* голосі́ння, тужі-; **зібра́лося на п. кому** потягло́ на сльо́зи *кого*;

ПЛАЧІ́ розпла́кування, сльо́зи, **п.** нарі́ка́ння.

ПЛАЧЛИ́ВИЙ > ПЛАКСИВИЙ; *(спів)* жа́лісний, плаку́чий, з плаче́м, *р.* пла́чний.

ПЛА́ЧНИЦЯ голосі́льни-, пла́кальни-; & пла́чка.

ПЛАЩ *(безрукавий)* на́кидка, *(довгий)* ма́нтія, *(з башликом)* *е.* чикмі́нь; *(льокая)* лівре́я, $б^з$ лібе́рія; $з^г$ пальто́; & пла́щик, плащи́на.

ПЛЕБЕ́Й $п^о$ юрба́р + ХАМ.

ПЛЕБЕ́ЙСЬК/ИЙ, ~ІСТЬ *і* **ПЛЕБС** > ХАМСЬКИЙ, ПРОСТАЦТВО *і* ГОЛОТА.

ПЛЕВРИ́Т $м^а$ запа́лення пле́ври, *у.* оле́гниця.

ПЛЕКА́ТИ виплéкува-, випе́щу-, викóху-, кохáти, виро́щува-, рости́-, вихо́вува-, культивува́-, *з.* леліл-; *(дитя)* пе́сти-, пе́стува-, /дуже/ па́нька-; *(надії)* ма́-, живи́-, грі-, снува́-, пе́сти- в се́рці, ті́шитися /ті́шити себе́/ *чим*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **плекá** с-и ♦, з-й ви́♦, випле́кувач, випе́щу-, па́нькало, $к^н$ плека́льник, $п^к$ пестли́вий, ©;

ВИ́ПЛЕКАТИ ви́коха-, ви́гляді-, *(дитя ще)* ви́гойда- ◊; **що ви́плекав** ви́плеканий ◊, Ø.

ПЛЕМІ́ННИЙ > ПОРОДИСТИЙ.

ПЛЕМІ́ННИК *і* **-ІННИЦЯ** > НЕБІЖ *і* НЕБОГА.

ПЛЕ́М'Я рід, $у^р$ колі́но, $с^у$ наро́дність, меншина́; *(суче)* ко́дло; $з^і$ РІДНЯ́, ро́дичі, ді́ти, поколі́ння.

ПЛЕ́НТАТИСЯ *(іти поволі)* тарга́ни-, плуга́ни-; *(у хвості)* плести́ся, волокти́ся, тягти́ся, плу́та-, теліпа́-; ± ДИБАТИ; *(десь)* блука́-; *(за ким)* тягти́ся слідо́м; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и /покин-

утий/ ♦, $п^к$ тихоно́гий, нешвидки́й /повільний/ у нога́х, повіль-, як черепа́ха, мов не на своїх нога́х, дибу́ль-дибу́ль у хвості, © ле́две несучи́ но́ги;

ПРИПЛЕ́НТА- прителіпа́-, причала́пати ◊.

ПЛЕ́НУМ > ЗБОРИ.

ПЛЕСК *і* **СПЛЕ́СКИ** > ПЛЕСКІТ.

ПЛЕ́СКА́ТИ *(воду)* хлю́па-, плю́ска-, хлюпота́-; *(водою)* бри́зка-, по́рска-, хлю́патися, */об берег/* би́-; *(стяг)* лопотіти; *(молотом)* ля́ска-, *(в долоні ще)* би́- /$д^к$ уда́ри-/, ля́па-, *і*ᵈ аплодува́ти, опле́ску-; *(тісто)* виплі́ску-; *(язиком)* ля́пати, моло́-, клепа́-, *(на кого)* нагово́рюва-; & плескота́[і]-, плюскота́-; **я.** /$м^н$ **хто/ пле́ще** 1./2. с-и ♦, ©, 1. спо́внений пле́скоту, $п^к$ плеску́чий, плескітли́вий, хлюпітли́-, */стяг/* лопотли́-, 2. ра́ди́й за♦, опле́скувач, плеску́н, $п^к$ ляску́чий, лопотю́-, бахку́-, ляпотли́вий;

ПОПЛЕ́СКАТИ *(по плечу)* похля́скати; ◊;

ПЛЕСНУ́ТИ *(на що)* хлю́пну-; ◊;

ПРИПЛЕ́СНУТИ прихлю́пну- ◊.

ПЛЕСКА́ТИЙ > ПЛАСКИЙ.

ПЛЕ́СКА́ТИСЯ *(об що)* би́-, пле́ска́ти; *(у воді)* хлю́патися, плю́ска-, брьо́ха-, хлюпоста́-, тала́па-; *(водою)* БРИЗКА-; *(- стяг)* лопотіти; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, хлюпі́й, хлюпоті́й, $п^к$ талапу́щий, хлюпки́й, хлюпітли́вий, © пле́скавшись, **± що плеще**[1] > ПЛЕСКАТИ.

ПЛЕ́СКІТ хлю́п-, плю́ск-, хлю́пання, плю́ска-, хлюпани́на, $о^з$ (с)плеск, плюск, хлюп; *(стягів)* лопоті́ння, *(долонь)* пле́ска́-, ля́ска-.

ПЛЕ́СО *(водне)* гладі́нь, по́ве́рхня, площина́, пло́ща, ДЗЕРКАЛО, *д.* гря́дка; ± РЕЛЬЄФ.

ПЛЕ́СТИ́ сплі́та́- /ви-, пере-/, *(мережу)* в'я́за́-; *(язиком)* ПЛЕСКА-, *о.* ♦ сухо́го ду́ба; *(інтриґи)* снува́-, *(плітки ще)* шири-; **п. ка́зна-що** вига́дува- таке́, що і в борщ не кри́шуть; **плете́ш ка́зна-що** таке́ гово́риш; **я.** /$м^н$ **хто/ плете́** с-и ♦, з-й ви́♦, плеті́льник, плету́н, плеті́й, $п^к$ плеті́льний, © плі́вши;

НА≋ наговори́- сім мішкі́в греча́ної во́вни ◊.

ПЛЕ́СТИ́СЯ > ПЛЕНТАТИСЯ.

ПЛЕТЕНИ́ЦЯ віно́к, ґірля́нда, $п^{рн}$ пле́тенка; *(дум)* пле́тиво, *(речей)* ни́зка, ряд, ґири́ли́ця.

ПЛЕ́ТИВО сплеті́ння, переплі́те-, сплет, ПЛЕТЕНИЦЯ, мішани́на, плутани́-; *(інтриґ)* павути́ння; *(подій)* склубо́ченість; *(ажурне)* мере́живо; *(дія)* плеті́ння, пле́те-.

ПЛЕЧЕ́ *р.* раме́но́, *г.* ра́м'я́; *(в терезах)* ва́жіль, *(семафора)* рука́; & плі́чко; **не по плечу́** *кому* заважка́ но́ша *кому*; **плече́-в-плече́** /$с^о$ **п. в п./** пліч-о́-пліч, плече́(м) до плеча́, ♦ з плече́м, $п^о$ (п)о́пліч.

ПЛЕ́ЧІ $д^а$ ґорґо́ші; & плечи́ці, $п^ф$ *плі́чми́ /= плечи́ма/.

ПЛЕЧИ́СТИЙ плеча́с-, крутопле́чий /широко-, товсто-/, *о.* креме́зни́й, широ́кий у пле́чах.

ПЛЕЯ́ДА ни́зка; *(вчених)* кого́рта, *(митців)* гро́но, сузі́р'я, *(імен)* ґалері́я, $с^о$ галере́я; ± ХОР.

ПЛИВТИ́ пли́сти́, плину-; *(як пава)* іти́; *(небом)* леті-, коти́ти(ся); *(- юрбу)* ♦ пла́вом, вали́- ва́лом; */хмари/* снува́ти(ся); */час/* текти́, біг-, збіга́-, мина́-, сплива́-; */запах/* ли́ну-; *(тілом)* розтіка́тися, розплива́-; *(в очах)* крути́-, оберта́-, *(перед вічми)* перебіга́ти; **я.** /$м^н$ **хто/ пливе́** с-и ♦, з-й по♦, плаве́ць, *г.* плава́к, *(річ)* не́сений водо́ю, ки́нутий у во́ду, $п^к$ ПЛИВУЧИЙ, плавни́й, пли́н-, пливки́й, $с^к$ -пли́нний [легкопли́нний], -пли́вий [тихопли́вий], ©, **± що плава**;

ПОПЛИ́СТИ́: що попли́в *(грим)* 'попли́лий', /роз-/, розм'як-, розрі́д-, ізсли́з- ◊, Ø.

ПЛИВУ́ЧИЙ плаву́-; *(ґрунт)* пливки́й; *(- воду)* теку́чий, біжу́-; *(- пісню)* тягу́-, плавки́й, *(предмет)* не́сений водо́ю, ки́нутий у во́ду.

ПЛИН *(часу)* біг, лет, *з.* плив; *(подій)* пе́ре́біг, хід, тяг; *(води)* течі́я, поті́к; *(машин)* рух; *(життя)* ко́лесо; *(дія)* збіга́ння, сплива́-, мина́-; *г.* ріди́на́; ± КРУГОВЕРТЬ.

ПЛИ́ННИЙ ріди́ки́й, теку́чий, рухо́мий; *п.* мину́щий, *с.* скоромину́-, швидкопли́нний; непості́й-, мінли́вий; *(спів)* пливу́чий, пла́вний;

ПЛИ́ННІСТЬ $п^о$ плинь ◊.

ПЛИТА́ *(каменю)* пла́ха, бри́ла; *(могильна)* надгро́бок; *(кухенна)* > ПІЧ; *(звукова) г.* ПЛАТІВКА; & пли́тка.

ПЛІ́ВКА оболо́н-, плі́ва́; (фото-)стрі́чка, та́сьма; *(на молоці)* шку́рка, кожу́шо́к.

ПЛІД *(дерев)* о́воч, я́года; *(утробний)* за́родок, ембріо́н; *(праці)* **п.** до́ро́бок, *(зусиль)* на́слід-, підсум-, результа́т, *г.* ви́слід, $о^к$ ви́плив; *(фантазії)* ВИТВІР; *з.* рід, роди́на, рідня́, наща́дки, *в.* ко́дло; $ф^р$ ро́зплід [**на п.** на ро́зплід].

ПЛІ́ДНИЙ плодю́чий, плідли́вий, $с^о$ плодови́тий, *(- свиню)* поро́сливий, *(ґрунт)* родю́чий, *(сад)* плодоно́сний; *(- працю)* плодотво́р-, ді́йови́й, продукти́вний.

ПЛІДНИ́К *(бик)* відтво́рець.

ПЛІ́НТУС пла́нка вздовж вну́трішніх стін буді́влі.

ПЛІ́СНЯВА цвіль; & плісня́, плісня́вина, плі́снявка, *д.* плі́сень.

ПЛІ́СНЯВИЙ цвіли́й, зацві-, запліснявi-; *(- життя)* рути́нний, мертво́т-.

ПЛІ́СНЯВІТИ цвісти́, зацві́та́-, сня́ді-, бра́тися цві́ллю; *п.* занепада́ти; **я. плісняві́є** с-и ♦, ма́йже зацві́лий /запліснявi-/, покри́ваний /затя́га-/ цві́ллю, ©;

ЗА≋ засня́ді-, зацвісти́, взя́тися цві́ллю ◊; **я. -явів** засня́ділий, запліснявi-, зацві-, Ø.

ПЛІТ > ОГОРОЖА; *(з острішком)* острі́г; *(на сплав лісу)* дара́ба; & о́пліт(ок), плоти́ще.

ПЛІ́ТКА поговір, обмо́ва; ± ПОГОЛОСКА;

ПЛІТКИ́ пере́суди, язи́чення; ± НАКЛЕП.

ПЛІТКА́Р плету́н, плеті́й, обмо́вник, фабрика́нт пліто́к, *д.* лепетя́; ± НАКЛЕПНИК.

ПЛІТКА́РСЬКИЙ обмо́вний, обмо́вницький.

ПЛІТКУВА́ТИ: я. -ку́є пліткар, $п^к$ гостроязи́кий.

ПЛІЧ-О́-ПЛІЧ впритýл, щільно, тіс-, по́руч, ру- ка́ в ру́ку, біч-о́-біч; *(разом)* плече́-в-плече́, солідáрно; ± **плече-в плече** > ПЛЕЧЕ.

ПЛІШИ́ВИЙ ли́сий, голомо́зий, ги́рявий.

ПЛОД/И́ТИ поро́джува- /на-/, роди́-, випло́джу- ва-; мно́жи-, розмно́жува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ить** с-и ♦, з-й ви♦, випло́джувач, розмно́-, $п^к$ ~оно́с-, ПЛОДЮЧИЙ, плідни́й, плідли́вий, плодови́- тий, плоди́с-, родю́чий, © плоди́вши;

НАПЛОДИ́ТИ /роз-/, *(дітей)* нароли́-; *(жаб)* ви́вес-, розвéсти́; $з^{-н}$ намножи- ◊;

ПЛОДИ́ТИСЯ мно́жи- ◊; *(- комах)* черви́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ -иться с-и ♦, випло́джуваний /роз/, розмно́жу-, © плоди́вшись;

НАПЛОДИ́ТИСЯ намно́житися ◊.

ПЛОДОНО́СИТИ *(давати плоди)* РОДИ-, ряс- ні- пло́дом, прино́си- плоди́; ± РОСТИТИ.

ПЛОДОТВОРЯ́ЩИЙ $у^р$ плодотво́рчий, ☺ пло- дотво́рець.

ПЛОДЮ́ЧИЙ *(рід)* ПЛІДНИЙ; *(сад)* урожа́й-; *(ґрунт)* родю́чий.

ПЛО́СКИЙ > ПЛАСКИЙ.

ПЛОСКОГІ́Р'Я $о^к$ високорівня.

ПЛО́ТСЬКИЙ тіле́сний, фізіологіч-; *(- любов)* почуттє́вий, не платоні́чний; *(інтерес)* мате- рія́ль-, земни́й, не духо́в(н)ий; & *з.* пло́тяни́й.

ПЛОТЬ тіло, *з.* м'я́со; $у^р$ єство́; *(антипод духу)* фізіоло́гія, емоці́йність, чуттє́вість.

ПЛОХИ́Й *(- вдачу)* боязки́й, полохки́й, несміли́- вий, полохли́-, нерішу́чий, сми́рний, ти́хий, суми́рний, безгнів-, СОРОМ'ЯЗЛИВИЙ.

ПЛО́ЩА *(землі)* ділянка, по́ве́рхня; *(озера)* пле́- со; *(у місті)* майда́н; *(на муштру)* пляц; *(кол- а) м.* квадрату́ра; *(дуже мала)* п'ятачо́к; **база́- рна п.** базари́ще, торг, то́ржище.

ПЛОЩИНА́ рівнина́; *(озера)* плéсо, *(похила)* по́- ве́рхня; *п.* сфе́ра, га́лузь, ко́ло.

ПЛУГ > РАЛО.

ПЛУГА́Р ора́ч, $у^р$ ора́тай, ра́та́й; *п.* СЕЛЯНИН, хлібороб, гречкосі́й; & плугата́р, плуга́ч.

ПЛУ́ТАНИЙ /за-, пере-/; *(зміст)* супере́чливий, нечітки́й, нея́сни́й, тума́н-; *(крок)* непе́в-, нет- верди́й.

ПЛУТАНИ́НА пле́тиво, *(в голові)* ка́ша, безла́д- (дя), мішани́на, ха́о́с, *ж.* нерозбери́-бери́, $о^к$ каламу́ття; *(дія)* плу́тання; & плутня́, плу́тан- ка, плутани́ця.

ПЛУ́ТАТИ сплу́тува- /за-, пере-/, *(слова)* змі́шу-; *(у висновках)* ♦ся, помиля́-, збива́-; *(на допи- ті)* викру́чува-, крути́ти; *(кого)* збива́- з пан- тели́ку, вво́ди- в ома́ну, дезорієнтува́-, заби- ва́- ба́ки /зами́люва- о́чі/ *кому*; $ж^м$ блука́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **плу́та** с-и ♦, з-й за♦, круті́й, плу́тан- ик, закрути́голова, $п^к$ закру́тистий, головоло́- мний /-кру́тний/, ка́зус-, /*запит*/ ка́верз-, казу- їсти́ч-, $п^{-о}$ заплу́та-, © плу́таючи, плу́тавши;

ПОПЛУ́ТАНИЙ сплу́таний, пере- ◊.

ПЛУ́ТАТИСЯ сплу́тува- /за-, *(- думки)* /пере-/; /*стежки*/ кривуля́ти, звива́тися, гадю́чи-; /*яз- ик*/ заплітá-; *(у здогадах)* губи-, помиля́-, зби- ва́-; *(з ким)* $н^Е$ зна́-, волочи-, вія-, лига́-; $ж^м$ ве́шта-, ни́кати, *(заблудши)* блука́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** 1.-3. с-и ♦, ©, 1. заплу́туваний, $п^к$ плут- ли́вий, 2. **що лигається**, 3. **що вештається**.

ПЛУТНЯ́, ПЛУТЯ́ГА, ПЛУТОКРА́Т > ШАХ- РАЙСТВО, ШАХРАЙ *і* МОЖНОВЛАДЕЦЬ.

ПЛЮВА́ТИ спльо́вува- /ви-, *(в душу)* на-/; *(на що)* не зважа́-, не зверта́- ува́ги, ЗНЕВАЖА- *що*, $с^о$ чха́- на; (!) **плюва́ть!** начха́ть!, чха́ти я хоті́в!; **мені плюва́ть!** $п^{-о}$ мені до ля́мпочки /до сте́лі, до одно́го мі́сця/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **плює** с-и ♦, гото́вий на♦, плюва́ка, цви́ркало, $п^к$ плюва́льний, (на)плюва́цький, ©.

ПЛЮГА́В/ИЙ ми́рша-, непоказни́й, мізе́р-, *с.* пі- длий, ГИДКИЙ, *і.* ши́бздик; & ~енький.

ПЛЮГА́ВСТВО *і* **ПЛЮГА́ВЕЦЬ** > ГИДОТА *і* ПАСКУДА.

ПЛЮНДР/УВА́ТИ спусто́шу-, пусто́шити, руй- нува́-, ни́щи-; *(цінності)* псува́-, розграбо́ву- ва-, ні́вечи-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й с♦, ~ій, спусто́шувач, руйна́ч, руйнівни́к, руї́н-, $п^к$ руйнівни́й, спусто́шливий, руї́нницький, ©.

ПЛЮРАЛІ́ЗМ різнопо́глядність /рясно-, багат- о-/; & $п^к$ *плюралісти́чний /= багатопо́гляд-/.

ПЛЮС знак додава́ння; *п.* перева́га, ви́года, по- зити́в; *(чийсь)* заслу́га; $п^р$ **п.-мінус** $ф^р$ прибли- зно; **з плю́сом** з хво́стик-.

ПЛЮ́СКАТИ; ПЛЮ́СНУТИ ля́пнути(ся), ге́п- нути(ся), бебе́хнути, *(у воду)* шубо́всну-, по- леті́-, $п^ф$ плюсь!, шубо́всть!; ± УПАСТИ.

ПЛЮСЬ! геп! *(у рідке)* шубо́всть.

ПЛЮ́ЩИТИ *(очі)* заплю́щува-, склепля́-, стуля́-, закрива́-, $с^о$ змика́-; *(лом)* розплю́щува-, /с-/, розплє́ску-, розча́влю-; *(мух)* *п.* дави́ти;

ПРИПЛЮ́ЩЕНИЙ приплю́снутий, приплю́с- клий ◊.

ПЛЯ́МА ля́пка, ця́т-, пля́м-, *(чорнила)* кля́кса, $ф^р$ мо́кре мі́сце; *(ганебна)* тавро́; & пля́мина;

ПЛЯ́МИ *(червоні /на щоках/)* ви́піки.

ПЛЯМ/И́СТИЙ цятко́ваний, *(кінь)* ряби́й, у я́б- луках, *(півень)* зозуля́стий; & ~ови́-, ~ува́-.

ПЛЯ́М/КАТИ жва́(я)ка-, чвя́ка-, чма́ка-, ця́мка-, прицмо́кува-, *(язиком)* *г.* цьма́ка- *з.* те́вка-*; *(взуттям)* чвохті́-, чвяхкоті́-; & випля́мкува- /по-, до-/, розпля́мкувати(сь), $д^к$ по♦; $д^{пк}$ $м^й$ ~кано; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ка** розпля́мканий, с-и ♦, ~кало, жва́ка-, розпля́мкувач, $п^к$ плямкоро́тий /-гу́бий/, *о.* з плямканням, © пля́мкаючи.

ПЛЯМУВА́ТИ *(робити плями)* плямú-; **п.** ПАПЛЮЖИ-, $e^{в}$ демонізувá-, *(сваволю)* ЗАСУДЖУ-; **я. плямýє = я. ганьбить.**

ПЛЯ́Ш/КА *з.* скляниця, *(чвертка)* шкáлик, *(чотиригранна)* штоф; *(велика)* сулія́, c^{o} бýтель; & ~ечка, плящина, *ф.* ~éнція; ± ФЛЯКОН.

ПНУ́ТИСЯ > П'ЯСТИСЯ.

ПО до [♦ **краї** до країв], після́ [♦ обіді]; на [♦ **зрóсту** на зріст], за [♦ **прáвду** за прáвдою]; **по тутéшніх сéлах** тутéшніми сéлами.

ПОБАЖА́ННЯ > БАЖАННЯ; *(добрá)* зи́чення.

ПО-БАНДИ́ТСЬКИ по-зарізя́ць-; ± БАНДИТ.

ПОБА́ЧЕННЯ спіткá-, зýстріч, *(коханих)* рандевý, *г.* стріча, зди́банка; & *к.* бáчення; **до п.!** бувáй(те) здорóв(і), на все дóбре, $o^{к}$ тим чáсом, *г.* нарáзі, па(-пá);
$м^{н}$ *г.* схóдини ◊; *(під місяцем)* місячні купéлі.

ПОБИВ/А́ТИ /роз-, в-, *(градом)* ви-, *(ноги)* за-/; би́-, товкти́; *(ворога)* перемагá-, *(у грі)* вигравá-; *(ідеї)* спростóвува-, перекидá-; *(новиною)* вражá-; **п. камінням** каменувá-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ ~á** с-и ♦, з-й поби́-, ~áч, $ф^{-р}$ ~áн, $п^{к}$ побивýщий, побивáльний, $c^{к}$ побий- [побийпес], ©.

ПОБИВА́ТИСЯ *(за ким)* ЖУРИ-, тужи́ти, сумувá-, нудьгувá-, жалкувá-; $з^{-п}$ впадá- у відчáй; *(над ким)* убивáтися; *(- рибу)* би́-, ки́да-; **п.** старá-, доклáдáти зуси́ль, *(за кого)* дбá- /турбувáтися/ про; *(в наймах)* поневірá-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ -ється** 1. **що б'ється**, 2. с-и ♦, засмýчений, зажýре-, пóйнятий сýмом, потерпáйло, $п^{к}$ сумни́й (душéю), невесéлий, безрáдісний, $ф^{р}$ засмутнілий, *о.* у тýзі, у смýтку, ©.

ПОБИРА́ТИ брá-, діставá-, охóплюва-, поймá-, $ф^{р}$ *(на себе)* стягá-, наклика́- [побирáєш сóром на самóго сéбе].

ПО́БИТ $ф^{р}$ спóсіб, чин [**таки́м пóбитом** у такий с., таки́м чи́ном]; ± ПОБУТ.

ПОБІГЕ́НЬКИ $м^{н}$ побігáнки /-áшки/, побігáння.

ПОБІ́ЖНО /мимо-/, принагід-, мимохідь, мигцéм, по дорóзі, пóходя, *г.* перехóдом; *(діяти)* між іншим, поверхóво, нашвидкý, при́торком; *(зріти)* крáєм óка.

ПОБІ́ЛЬШУВАТИ: я. побільшує = я. збільшує + © побільшуючи.

ПО́БІЧ > ОБІК.

ПОБІ́ЧНИЙ *(харч)* другоря́д-; *(збір)* вори́н-; *(вплив)* сторóнній; *(флігель)* сусід-; *(наголос)* додаткóвий; *(шлях)* бічни́й; *(доказ)* непрями́й.

ПОБЛА́ЖКА пóтур /-áння/, попускá-, пóпуск[т].

ПОБЛА́ЖЛИВИЙ невимóгли-, ліберáльний; *(до чого)* терпи́мий, толерáнтний; *(усміх)* добрози́чливий; *(суд)* вибáчли-, ми́лости-.

ПОБЛИЗУ́ недалéко, БЛИЗЬКО, пóблизько, під рукóю; $п^{рк}$ БІЛЯ.

ПО́БЛИЗЬКИЙ (най)бли́жчий, БЛИЗЬКИЙ; *(- село)* сусідній; & пóближній.

ПОБО́ЖНИЙ *(гімн)* церкóв-; ☺ релігíй-, богобíй-, богоміль-, c^{o} віруючий, $i^{р}$ святи́й та бóжий; *(страх)* святобли́вий, шанобли́-, c^{o} благоговíйний.

ПОБО́ЖНІСТЬ: з -істю *(ставитись)* побóжно, із стрáхом Бóжим.

ПО-БО́ЖОМУ як годи́ться, як слід, дóбре; *(жити)* чéсно, без кри́вди, *(судити)* справедли́во, безсторóнньо, людяно, *(оподатковувати)* помірно, поміркóвано, по-людському.

ПОБОЙО́ВИСЬКО /-ище/, *(бій)* $п^{o}$ погуля́ння, c^{o} побóїще; *(місце бою)* бойóвище, бойóвисько.

ПОБО́РНИК *(правди)* борéць за /$i^{д}$ правдобóр-/, оборóн-, захисни́к, $у^{р}$ с♦; *(ідеї)* прибіч-, прихи́ль-, *г.* визнавéць.

ПОБО́Р/ЮВАТИ *(труднощі)* /пере-/, перемагá-; *(плач)* переси́лю-, *(що)* борóтися з *чим*; *(себе)* борó- із собóю; **я.** /$м^{н}$ **хто/ ~ює** с-и ♦, з-й поборó-, ~ювач, ~ник, борéць, $п^{к}$ побóрчий, побóрювальний, борéцький, $c^{к}$ -бóрець [змієбóрець], -бóрчий [змієбóрчий], *о.* у борні, ©;

ПОБОРО́ТИ *о.* поклáсти на лопатки́ ◊;

ПОБО́РЕНИЙ перемóже-, подóла- ◊.

ПОБО́ЮВАННЯ ÓСТРАХ, *г.* обáва, *(безпідставні) о.* стрáхи на ля́хи; ± БОЯСТЬ.

ПОБО́Ю/ВАТИСЯ *(за їх)* турбувá-, непокóї-, боя́-, потерпáти; **я.** /$м^{н}$ **хто/ -ється** с-и ♦, спóвнений ~вань, $п^{к}$ боя(гý)зкувáтий, © ~ючись.

ПОБРАТИ́М назвáний брат; товáриш, бли́зький друг; *(бойовий)* спобóрник, c^{o} сорáт-, сподви́ж-; *(у праці)* колéга; **п. перá** колéга-письмéнник; **шкільни́й п.** товáриш по школі.

ПОБРАТИ́МСТВО братéр-, брáт-, дрýжба, $ф^{р}$ брудершáфт.

ПОБРЕХЕ́НЬКА бáєч-, кáзоч-, брехéнь-, *(смішна)* анекдóт(а); ± БРЕХНЯ;

ПОБРЕХЕ́НЬКИ брéхні, ви́гадки.

ПОБУДО́ВА структýра, будóва; *(твору)* компози́ція, плян; *(логічна)* $к^{н}$ теóрія, $o^{к}$ ви́будова; *(будівля)* будóва(ння); *(дія)* (по)будувá-.

ПО́БУТ *(народній)* життя́; *(старий)* ýстрій; *(в гостях)* перебувáння, $o^{к}$ óсідок.

ПОБУТО́ВИЙ *(- запити)* щодéн- /повсяк-, злобо-/, *р.* дрібножиттєвий; *(- чвари)* сімéйний.

ПО́ВАБ > ПОТЯГ.

ПОВА́БА спокýса, звáба, знáда, чар, $м^{н}$ принáди, чáри; *(твору)* привáбливість; *(дія)* спокушáння, звáблюва- /при-/, принáджува-.

ПО́ВАГ $б^{з}$ повáжність, гідн-, самоповáга, серйóзність, солідн-.

ПОВА́ГА (по)шáна, шанóба, повáжáння, шанувá-, пошанівок, респéкт, $o^{к}$ шанóвання; *(глибока)* $к^{н}$ пієтéт; ± АВТОРИТЕТ.

ПО́ВАГОМ ПОВОЛІ, ПОВІЛЬНО, без пóспіху, нéквапом, нéспіх-, статéчно, з гíдністю, *о.* поволóвому, по-воля́ч-, воля́че; & з пóвагом.

ПОВАЖА́ТИ *(кого)* шанува́-, цінува́-, ма́- пова́гу /пошанівок/ до, *с.* БОГОТВОРИ-, скида́- ша́пку пе́ред *ким*, схиля́- чоло́ /го́лову/ пе́ред *ким*; *(себе)* зна́- собі́ ціну́, шанува́тися; **я.** /$м^н$ **хто/ поважа́** с-и ♦, гото́вий пошанува́-, шанува́льник, шанува́тель, $п^к$ шанобли́вий, *р.* пова́жли-, $с^к$ шану́й- [шану́йслово], ©.

ПОВА́ЖНИЙ *(вартий поваги)* шано́в-, пова́жа-, шано́ва-; *(вік)* солі́д-, стате́ч-; *(тон)* серйо́з-; *(- пору)* уро́чи́стий; /*становище*/ висо́кий, авторите́тний; /*справу*/ важли́вий, /*причину*/ доста́тній, ваго́мий, ваговитий; *(у рухах)* повільний, нешвидки́й, неквапли́вий; ® поря́дний;

ПО́ВА́ЖНО з пова́гою, шанобли́во; ПОВАГОМ; *(сприймати)* серйо́зно, $с^о$ всерйо́з.

ПОВАЖНІ́ТИ статечні́-, серйозні́ша-, РОЗУМНІ-, бра́тися за ро́зум, прихо́дити до глу́зду.

ПО-ВА́ШОМУ Ва́шою мо́вою; на Ва́ш по́гляд /ду́мку/, як на Вас; як Ви хо́чете [хай бу́де ♦].

ПОВЕ́ДІ́НКА пово́дження, мане́ри, *ф.* поведе́нція, *г.* поступо́вання, захо́ва-; $ф^р$ мо́да; & *г. з.* пове́дення; **ганебна п.** стидо́вище.

ПОВЕЛИ́ТЕЛЬ > ВОЛОДАР, $ж^і$ ♦ка, можновла́дниця.

ПОВЕЛІВА́ТИ *і* **ПОВЕЛІ́ННЯ** > НАКАЗУВАТИ, ВЕЛІТИ *і* НАКАЗ.

ПОВЕ́РНЕННЯ вороття́, $ж^м$ по́воро́(о́)т, зворо́т, *(чого)* віддання́; $н^{дк}$ (по)верта́-, віддава́-.

ПОВЕРТ/А́ТИ *(назад)* /за-/, *(з дороги)* /з-/, *(зброю /проти/)* спрямо́вува-; *(- стежку)* скру́чува-; /*річку*/ роби́- колі́но; *(на зиму)* іти́; *(гроші)* віддава́-, верта́-; *(язиком)* воруши́-; *(зір)* відно́влюва-; *(в рабів)* оберта́-, перетво́рюва-, роби́- *ким*; *(домів)* ♦ся; *(ключ)* оберта́-, крути́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~а́** 1. с-и ♦, з-й поверну́-, вороті́й, скру́чувач, ~а́йло, *(річ)* вороти́-, $п^к$ по́воро́тний, *т.* ~а́ль- /об-/, ~о́вий, бумера́нґо-, *о.* на скру́ті /по́воро́-/, $с^к$ верни- [верни́вода], -бумера́нґ [пружи́на-бумера́нґ], ©, 2. *(борг)* зго́дний поверну́ти, $п^к$ поворо́тній;

ПОВЕРНУ́- *(мову)* переве́сти́ ◊; **п. на зи́му** зази́ми-.

ПОВЕРТА́ТИСЯ *(- вітер)* /за-/, крути́-, *(гноєм)* /об(в)е-/, перетво́рюва- на що; *(домів)* верта́ти(ся); *(до теми)* /з-/; *(у праці)* справува́-, управля́-; *(куди)* спрямо́вува-, *(на 180°)* куса́ти себе́ за хвіст; *(між людей)* $ж^м$ жи́-, перебува́-, оберта́тися, ОШИВА-; **не п.** *(- язик)* замерза́ти в ро́ті; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** 1./2. пове́ртаний, с-и ♦, *(кол- ом)* кругойду́чий, ©, 1. обе́ртаний, скру́чув-, по́воро́тник, $п^к$ поворотки́й, в'юнки́й, поворо́тистий, поворо́тній, *т.* поворотни́й, 2. з-й поверну́тися, /*до життя*/ відро́джуваний, воскре́ша-, воскресе́н-, ПОВОРОТЕЦЬ, $п^к$ по́воро́тни́й, цикліч-, бумера́нґовий, /*тиф*/ $м^а$ на́воротли-;

ПОВЕРНУ́ТИСЯ: п. наза́д *р.* відста́- [що ста́лося, то вже не відста́неть-]; ◊.

ПО́ВЕРХ *(дому) з.* о́сад; *(в театрі)* я́рус; *(у шахті)* горизо́нт; *р.* ♦ня; *д.* верх; **п'ятипо́верх, (шести- +)** п'ятиповерхо́вий (шести- +) дім.

ПО́ВЕ́РХ зверх; *(норми)* (по́)над; *(по верхах)* пове́рху, $п^{-о}$ зве́рху, *(ве́рхом)* горо́ю.

ПО́ВЕ́РХНЯ *(землі)* лице́, рельє́ф, $г^д$ гладь [**на -ні** на гла́ді], *(вод)* пле́со; *(похила)* площина́.

ПОВЕРХО́ВИЙ *(- воду)* поверхне́-; *(погляд)* **п.** неглибо́кий, плитки́й, позве́рхній, побі́жний;

ПОВЕРХО́ВО по верха́х ◊, $а^м$ фундамента́льно, погли́блено.

ПОВЗ > МИМО, ПОПРИ.

ПО́ВЗАТИ *(рачки)* рачкува́-, *(на колінах)* колінкува́-, *ф.* ходи́- ($п^{рв}$ наси́лу); *(плазом)* плазува́-; *(- комах)* ла́зи-; /*авта*/ сновига́-, /*хмари*) су́нутися; *(перед ким)* підле́щува-, прини́жува-, *с.* сла́- до ніг, колінкува́ти; & *з.* ко́вза-; **я.** /$м^н$ **хто/ по́вза** с-и ♦, з-й заповзти́, плазу́н, повзу́н, $п^к$ повзу́чий, плазови́т-, ©.

ПОВЗТИ́ ліз-, плазува́-; *(- хмари)* су́ну-; /*стежку*/ кривуля́-, звива́тися, гадю́чи-; /*чутки*/ ши́ри-; *ф.* (повільно) йти́ /їха-, пливти́/; /*час*/ повільно мина́-, тягти́ся; /*зело*/ сла́-; /*потяг*/ зупиня́- при́ ко́жнім стовпі́; /*ґрунт*/ сповза́-, зсува́тися; **я.** /$м^н$ **хто/ повзе́** с-и ♦, © по́повзом, пла́з-, по́сув-, *(навкарачки)* ра́чки + **я. повза**.

ПОВИВА́ТИ /об-/, *(хустям)* огорта́-, *(сповитком)* сповива́-, загорта́-; *(димом)* о♦, затяга́-, *(млою)* ПОЙМА-, *(страхом)* /пере-/; *(шию)* /обі-/; *(запахом)* обвіва́-, обдава́-; *(плющем)* обплі́та́-, *(кучері)* завива́-; **я.** /$м^н$ **хто/ повива́** с-и ♦, 1. обви́ва́ч, $п^к$ витки́й круг *чого*, *т.* обвива́льний, © як плющ, 2. з-й огорну́-, огорта́ч, $п^к$ *т.* огорта́льний, ©, 3. **я. сповива**.

ПОВИВА́ТИСЯ *(круг чого)* /об-/, пле́сти́ся; *(- річку)* звива́-; *(димом)* о♦, *(зелом)* укрива́-, *(мрякою)* пойма́-, огорта́-; *(у що)* вплі́та́-; *(угору ґвинтом)* здійма́-, злі́та́ти, звива́тися.

ПОВИ́ДЛО > КОНФІТУРИ.

ПОВИ́ННА *як і.* каяття́ [прийти́ з пови́нною (голово́ю)].

ПОВИ́ННИЙ, ПОВИ́НЕН ма́є, му́сить [ма́є бу́ти], мав, му́сів [пови́нен був = му́сів, мав];

ПОВИ́ННИЙ $т^к$ *(ні в чім не)* ВИННИЙ;

ПОВИ́ННО нале́жить, годи́ться, му́ситься; ва́рто, слід, тре́ба; **п. бу́ти** ма́є, му́сить.

ПОВИ́ННІСТЬ > ОБОВ'ЯЗОК; *п.* поса́да.

ПОВИТУ́ХА > АКУШЕРКА.

ПОВИ́ЩЕ *г.* вищеви́кладене; **усе́ п.** це /те/ все [**з ним усе́ п. іна́кше** з ним це /те/ все іна́кше].

ПО́ВІВ *(вітру)* по́дув, по́дих, по́дмух, повіва́ння, ЛЕГІТ, *р.* по́рух, *о.* хух, $п^о$ вітрові́ння; *(м'яти)* за́пах, дух, па́хощі; *(хисту)* прикме́та, о́зна́ка, *(ідей)* ві́яння; *(весни)* при́звістка.

ПОВІВ/А́ТИ *(злегка)* вія-, подиха́-, подува́-; *(холодом)* потяга́-; *(весною)* ди́ха-; *(- стяг)* майорі-, ма́я-; *(чим)* маха́-; *(- запах)* ШИРИТИСЯ, с° розно́си-; **я. ~а́** с-и ♦, $п^к$ /- *вітер*/ подиху́щий, свіжий, леге́нький, повійливий, ©.

ПОВІДО́МЛЕННЯ ра́порт, реля́ція, звіт, *г.* комуніка́т, звідо́млення, *(з місця)* доне́се-; *(урядове)* комюніке́; *(нагле)* телегра́ма, депе́ша; *(непевне)* по́голо́ска; $м^н$ інформа́ція; $п^б$ сповіщення /опо-/; *(дія)* повідомля́-, інформува́-.

ПОВІДОМ/ЛЯ́ТИ *(кого)* оповіща́-, /спо-, дава́ зна́-, рапортува́-, дово́ди- до відома *г.* заповіда́-/ *кому*; *(- що)* звітува́-, доповіда́-, ІНФОРМУВА-, склада́- звіт; *(новини)* подава́-, повіда́-; *(потай)* доно́си- *(раптом)* ста́ви- пе́ред фа́ктом; *(телеграфом)* телеграфува́-; *(таїну)* розповіда́-; **ф.** каза́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ля́** с-и ♦, з-й ~и- *кого*, оповісник, інформа́тор, рефере́нт, $п^к$ інформаційний, ~чий, оповісницький, ©;

ПОВІДО́МИТИ да́- зна́-, прине́сти́ вістку ◊.

ПО́ВІДЬ *і* **ПОВІ́ДДЯ** > ПОВІНЬ.

ПО́ВІЗ > ЕКІПАЖ.

ПОВІ́К за́вжди, вічно, постійно, *с.* ♦-віки, ♦-віків, до сме́рти, $п^о$ по всі дні; *(в запереченнях)* ніко́ли [не зми́єш повік].

ПОВІ́ЛЬНИЙ *(рух)* ти́хий, не швидки́й; ☺ неквапли́вий, мля́-; *(- дію)* довгоча́сний, тягу́чий; /*смерть*/ поступо́вий; *(жест)* плавки́й, м'яки́й, не різки́й;

ПОВІ́ЛЬНІСТЬ воля́чість ◊;

ПОВІ́ЛЬНО ти́хо, пома́лу, звільна, ПОВОЛІ, по́вагом, без по́спіху, по-воло́вому, як черепа́ха, черепа́шим кро́ком ◊; *(іти)* ти́хою ходо́ю.

ПО́ВІНЬ по́відь, по́віддя, водопілля, *с.* пото́п, *з.* зали́ва; *(чого)* мо́ре, си́ла, тьма-тьме́нна; & $п^к$ *по́вінний, *повене́вий.

ПОВІ́РНИК > АДВОКАТ; & сповірник.

ПОВІ́Р'Я > ЛЕҐЕНДА, ПЕРЕКАЗИ.

ПОВІРЯ́ТИ *(гроші)* /до-/, **р.** /пере-/; *(таїну кому, перед ким)* /спо-, з-/, звіря́тися в *чім*, зра́джува- пе́ред *ким*; *(у склепі)* дава́- в борг; **я.** /$м^н$ **хто**/ **повіря́** с-и ♦, ра́дий спові́ри-, сповірник, $п^к$ сповірливий, © повіря́ючи, ± **що довіря**.

ПО́ВІСТКА > ОПОВІДАННЯ.

ПОВІ́СТКА *д.* звістка; *(до поїзда)* сиґна́л, оповіщення; $с^о$ сповіщення.

ПОВІСТЯ́Р > ЛІТЕРАТОР, ПИСЬМЕННИК; **р.** оповіда́ч.

ПО́ВІСТЬ > ОПОВІДАННЯ; & повісти́нка.

ПОВІ́Т > ОКРУГА.

ПОВІ́ТКА *(бездвера)* по́віть, шо́па, *(на сіно)* сінни́к*, *(з дверми)* $с^о$ сара́й; *(на пасіці)* катра́га; *(о 4-х стовпах)* обо́ріг, накриття́; *(на вози)* возо́вня.

ПОВІТРОПЛА́ВАННЯ > АВІЯЦІЯ.

ПОВІ́ТРЯ $ж^м$ дух [те́плий дух], *з.* обвітря; **п.** *як і.* найнеобхідніше [до́слід – ♦ нау́ки]; *(надземне)* про́стір, атмосфе́ра; *(лихе)* **з.** по́шесть, епіде́мія; **п. – хоч пий!** п'янке́ ♦.

ПОВІ́Я паплю́га, підті́панка, повійниця, діптя́нка, придзиґльо́ван-, ПРОСТИТУТ-, *с.* всесвітня блу́дниця, *р.* розтрибу́ха, розтіпа́, $е^в$ нічни́й мете́лик, гете́ра, *в.* ля́рва, ку́р-, *з.* хльо́рка, *л.* лаху́дра, шльо́нд-, $ж^н$ автопо́кришка; $ч^о$ альфо́нс, проститу́тник, $е^в$ паж.

ПО́ВН/ИЙ, ПО́ВЕН *(вінш)* напо́ввнений, *(ущерть)* /за-/, заби́тий; *(чого)* бага́- на *що* [**п. приго́д** б. на приго́ди]; *(світла)* спо́внений, *(пахощів)* наси́че- *чим*; *(- зерно)* не поро́жній, бу́йний; *(цвіт)* пи́ш-; /*ім'я*/ не скоро́че-; *(звіт)* виче́рп-, докла́д-; *(контраст)* діяметра́ль-; *(- свободу)* необме́же-; /*побіду*/ остато́ч-; /*швидкість*/ максима́ль-, найви́щий; *(збіг)* абсолю́тний, цілкови́тий; *(збір)* уве́сь; *(- косу)* гру́бий, окру́глий; ☺ НАТОПТАНИЙ, товсти́й, тілис-, гладки́й; & ~е́нь-, ~ісінь-, ~я́вий;

ПО́ВНО по́вно-повнісінько ◊.

ПО́ВНИТИСЯ *(деталями)* оброста́ти; **п. зву́ками** *(- ліс)* гомоні-; **що п. з.** $с^к$ -дзво́нний [**що п. соло́дкими з.** солодкодзво́нний].

ПО́ВНІСТЮ ЦІЛКОМ, *(вибрати)* геть (чи́сто), *р.* повното́ю, зго́ла, *с.* **цілко́м і п.** з усією повното́ю, в усій повноті; *(з початку)* до кінця́; $о^к$ на́скрізь [н. гума́нний]; *(до решти)* до пня, до ноги́, доще́нту, упе́нь, без ре́шти.

ПОВНОВА́ЖЕННЯ пра́во, компете́нція, дору́чення, ліце́нзія, $ф^р$ манда́т, *г.* повновла́сть.

ПОВНОВА́РТІСНИЙ повноцін-, *п.* пова́ж-. солід-, ваго́мий, *(цвіт)* спра́вжній, *(доказ)* переко́нливий.

ПОВНОВИ́ДИЙ повноли́ц-, *в.* пика́тий, морда́-.

ПОВНОКРО́ВНИЙ здоро́вий, повноси́лий, *(вигляд)* квіту́чий; **п.** змісто́вний, наси́че- вра́женнями /подіями/, бага́тий на події /вра́ження/.

ПОВНОЛІ́ТНІЙ > ДОРОСЛИЙ.

ПОВНОЛІ́ТТЯ повнолітність, зрілість.

ПОВНОМЕТРА́ЖНИЙ **ф.** фо́рме- [♦ ду́рень].

ПОВНОТА́ повність, виче́рп-; *(життя)* наси́че-, змісто́в-; *(тіла)* $с^о$ огря́д-; $ф^р$ доста́ток, *(щастя)* на́дмір; & по́вня, по́вняви; ± БЕЗЛІЧ.

ПОВО́ДЖЕННЯ пове́дінка, поведе́нція, мане́ри; *(з ким)* ста́влення до, $с^о$ обхо́дження; *(кодекс поведінки)* *г.* настано́ва; & *г.* пове́дення.

ПОВОДИ́Р поводя́тор, повода́р, старчовід, *як і.* повожа́тий; $і^р$ проводи́р, ватажо́к, керівни́к.

ПОВО́ДИТИСЯ 1. трима́ти /держа́-/ себе́, *г.* захо́вуватися, *(гідно)* шанува́-; *(з ким)* ста́видо, обхо́ди- з, *(з чим)* ору́дувати *чим*; 2. *(бути звичаєм)* ве́стися; *(погано)* жи-; $д^к$ пове́сти́ся; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-иться** 1. звиклий шанува́тися, з-й трима́ти себе́, за́вжди стри́ма-, спо́вне- самопова́ги, $п^к$ стате́ч-, *о.* гідної /стате́ч-/ поведін-

ки, © шану́ючись, 2. що веде́ться, узвичаєний, с-и зви́чаєм, $п^к$ традиційний.

ПОВО́ЛІ повільно, нехýтко, нешвидко, потиху, потихе́ньку, ПОВАГОМ, неква́пно, неквапли́во, без по́спіху, по́кво́лом, про́квол-, спроквола́, не поспіша́ючи(ся), звільна; *(їхати)* ти́хо, ходо́ю; *(іти) о.* як не своїми нога́ми, мов неживи́й; *(щось робиться)* як мо́кре гори́ть; *(не враз)* поступо́во, ма́ло-пома́лу, з ча́сом; & пово́леньки(-♦), ♦-во́лі; **п.** **а́ле пе́вно**, ти́хо, а́ле пе́вно, ти́хо їдеш- - да́лі бу́деш.

ПО́ВОРО́Т *і* **ПО́ВОРІ́Т** *(на 180°)* обертáс; *(крутий)* перела́м, злам; *(шляху)* за́воро́т, за́крут, скрут, *(ріки)* колі́но; *(боргу)* зворо́т; *(додому)* пове́рнення, вороття́; *(дія)* поверта́ння /за-/.

ПОВОРО́ТЕЦЬ пове́рненець, пове́ртанець.

ПОВОРОТКИ́Й по́воротни́й, в'юнки́й, похапни́й, похватни́й, рухли́вий, впра́вний; *п.* меткий, спри́тний, мото́рний, промітни́й.

ПОВОРО́ТНИ[І]Й *(шлях)* зворо́тни[і]й, наза́дній; *(кран)* розворо́тний; *(пункт)* ПЕРЕЛОМ-.

ПОВСТА/ВА́ТИ *(на /проти/ кого)* встава́-, підійма́тися, підво́ди-, спина́-, бунтува́ти, *о.* рва́ кайда́ни; *(у житті)* протидія-, ста́ви- /чини́-/ о́пір; *д.* постава́-, виника́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~є з-й ~и, ПОВСТАНЕЦЬ, $п^к$ бунтівли́вий, ~нчий, ©.

ПОВСТА́НЕЦЬ партиза́н, заколо́тник, БУНТАР, інсурге́нт; *(з лав УПА)* упі́вець, упі́ст, лісови́к;

ПОВСТА́НЦІ *з.* ускóки ◊.

ПОВСТА́ННЯ́ за́колот, бунт, збро́йний ви́ступ; *(вияв непокори)* завору́шення, завору́ха; *(з могил)* воскресі́ння; ± БУНТ, ПЕРЕВОРОТ.

ПОВСТЯНИ́Й з по́всті, *г.* ка́йстровий, *(з фетру)* фе́тровий; *(язик) п.* негнучки́й, дубо́вий.

ПОВСТЬ *(найвищої якости)* фетр; & повсти́на, *(шматок повсти)* повстя́нка.

ПОВСЮ́ДИ > СКРІЗЬ, ВСЮДИ; & всюдису́щно.

ПОВСЮ́ДНИЙ > ПОШИРЕ-; $у^р$ всюдису́щий.

ПОВСЯК > ВСІЛЯКО, ВСЯКО.

ПОВСЯКДЕ́ННИЙ щоде́н-; *(одяг)* буде́н-, звича́й-, *(клопіт)* злободе́н-, побуто́вий; *(догляд)* постійний, повсякча́с-.

ПОВСЯКДЕ́ННЯ буде́нщина, щоде́нність, будє́нн-, рути́на, $п^о$ буде́ння; & повсякде́нність.

ПОВСЯКЧА́С постійно, ЗАВЖДИ, повсякде́нно, повсякча́сно; *(хоч коли)* бу́дь-коли.

ПОВТО́Р повто́рення, *(звуків)* $м^у$ тре́моло.

ПОВТО́РНИЙ на́ворот-, поно́в-, на́воротливий;

ПОВТО́РНО ще /дру́гий/ раз, зно́ву, вдру́ге; *(з дієсловом)* © пере- + *дієслово* [**п. пока́зувати** перепока́зува-].

ПОВТО́РЮВАЛЬНИЙ *(курс)* для повто́рення, $о^к$ відсві́жувальний.

ПОВТО́Р/ЮВАТИ *і* **~Я́ТИ** *(слова)* каза́- ще раз /з чужо́го язика́/, переказува-, *(дію)* роби́- /вико́нува-/ ще раз; *(раз-у-раз)* ТОВКМАЧИ-, торо́чи-, тве́рди-, товкти́ (во́ду в сту́пі), жува́-, ♦ся, перелива́ти з пусто́го в поро́жнє, співа́тієї ж; *(за ким)* проказува-; *(своє кредо)* затяга́- своєї; *(рухи)* наслідува-, копіюва́-; *(хибу)* наступа́- на ті са́мі гра́блі; *(звук)* відтво́рюва-, /*чітко*/ скандува́-, /*луною*/ вилу́ню- /від-/; *(вивчене)* відсві́жу-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює** с-и ♦, ра́дий ~и́-, повто́рювач, товчі́й, папу́га, ма́впа, товкма́ч, перелива́ч з пуст-о́го в поро́жнє, наслі́ду-, відтво́рю-, $п^к$ товкма́чливий, папу́жли-, ©;

ПОВТО́РЮВАТИСЯ: **я.** **-є́ться** повто́рюваний, відтво́рю- ◊, $п^к$ повто́р-, поно́в-, цикліч-, на́ворот-, раз-у-ра́зний, раз-у-ра́з той са́мий.

ПОВЧ/А́ТИ /на-/, НАПУЧУВА-, моралізува́-, чита́- мора́ль /ле́кцію, моли́тву, про́повідь/, *о.* вставля́- кле́пку, навча́- ро́зуму; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ча́** с-и ♦, охо́чий до ~а́нь, напоу́млювач, напу́чу-, ме́нтор, напу́тник, *з.* напра́в-, $з^н$ ~а́яка, $п^к$ ~а́льний, напу́тній, /*тон*/ менторсєкий, ©; **кого ~а́ють** напу́чуваний, поу́чу-.

ПОВ'Я́ЗКА > ОПАСКА.

ПОВ'Я́ЗУВАТИ *(рану)* /пере-/, *(хустину)* /ви-, за-/, наклада́-; *(з чим)* в'я́за-, злуча́- /спо-/, поє́днува- /з'-/, узго́джува-; $д^к$ пов'яза́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **пов'я́зує** с-и ♦, ра́дий пов'яза́-, пов'я́зувач /пере-/, в'яза́льник, в'язі́й, $п^к$ в'яжу́чий, в'яза́льний, © в'яза́вши, **± що в'я́же**;

ПОВ'Я́ЗАНИЙ *(хусткою)* за́п'ятий, *г.* запови́-; *(з чим)* $ф^р$ перепле́те-; ◊.

ПОГАНЕ́НЬКИЙ благе́нь-, ненайкра́щий, СЯКИЙ-ТАКИЙ, *с.* злиде́нний, нужде́н-; ☺ незуга́р-, ми́ршавий, непоказни́й; ± МІЗЕР-, УБОГИЙ, ПОГАНИЙ.

ПОГА́НЕЦЬ мерзо́тник, МЕРЗОТА; *р.* пога́нин; $з^{-п}$ кри́вдник, супоста́т; *л.* негі́дник, падлю́ка, ПАСКУДА.

ПОГА́Н/И́Й недо́брий, ке́пський, паску́дний, ня́кіс-, незадові́ль-, парши́вий, МИРША-, не ва́ртий до́брого сло́ва, незда́лий, *д.* шпе́тний, ледаякий; *(твір)* недоскона́лий, невпра́вний; *(майстер)* недосвідче-, невмі́лий; *(сон)* при́крий, *(стан)* гніту́чий; ☺ лихи́й, злий, під-, недобрози́чливий; *(- мову)* лайли́-; *(талан)* нещасли́-, щерба́тий; *(- дії)* ва́р- /гі́дний/ о́суду, осу́д-; *(вплив)* нега́тив-; *(- лайку)* непристо́й-, брута́ль-; /*недугу*/ венери́ч-; *(ворог)* нена́вис-; *(образ)* нега́р-, *с.* гидки́й, бридки́й, поганкува́тий, *р.* брудни́й, нечи́стий; *л.* плюга́вий, нікче́мний; *(для релігії)* бісі́вський, дия́вольсь-; & ~е́нь-, ~ю́щ-, пре♦; ± ПОГАНЕЦЬ;

ПОГА́НО ке́псько, зле ◊; *(орати)* не так, як тре́ба /слі́д/; *(знати)* ма́ло, не до кінця́; $п^{рс}$ негара́зд, ва́рто о́суду, не годи́ться, не до ре́чі; $ш^к$ незадові́льно.

ПОГА́НИН нехристияни́н, басурме́н, не́христ, *р.* пога́нець, *як і.* пога́ний.

ПОГА́Н/ИТИ плюга́ви-; *(місце)* брудни́-, *(люд)* паску́ди-, псува́-; *(кого)* несла́ви-, паплю́жи-, опога́нюва-, ГАНЬБИ-; *(що)* $у^р$ скверни́-, оскверня́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ить** с-и ♦, з-й о♦≈, ~ець, паску́да, $п^к$ паску́дний, паску́дливий, ©, ± **я. опоганює;**

ОПОГА́НИТИ /за-/, забагни́- ◊.

ПОГАНІ́ТИ; С≈≈ спотворніти, спотво́ритися.

ПОГА́НСЬКИЙ нехристия́нсь-, басурме́нсь-; *е.* відьо́мсь-, дия́вольсь-; *(ворог)* $п^о$ лихи́й, нена́висний, проклятий.

ПОГАНЯ́ТИ *(батогом)* /під-/, $ж^м$ паня́-, *(коня)* правува́- /керува́-/ *ким*; *(ким)* **п.** верховоди́-над; $ж^м$ їха-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **поганя́** с-и /маста́к/ ♦, пого́нич, поганя́йло, ге́йкало, но́кало, ©.

ПО́ГАНЬ *(- їжу)* по́кидьки; *(- люд* не́чисть, НАБРІД, не́гідь, шу́шваль, жу́жіль-сміття; *(- одного)* нікче́ма, паску́да, пога́нець; $з^б$ паску́дство, плюга́вс-, *(гидота)* $у^р$ скве́рна.

ПОГИ́БЕ[І]ЛЬ /за-/, заги́н, $у^р$ па́губа, *д.* згу́ба /по-/, загла́да; *(руїна)* ни́щення, руйнува́-, руїна, руйна́ція, $ф^р$ про́пасть [іти́ на п.], *(на кого)* про́пад [нема́ про́паду на]; **п.** зни́кнення.

ПОГІ́ДНИЙ *(день)* годи́н-, пого́жий, ясний, со́няш-; *(- море)* ти́хий, спокі́йний, /*небо*/ безхма́р-; *(стан)* **п.** безтурбо́т-, урівнова́же-; & погі́дливий.

ПОГІ́РШУВАТИСЯ гі́ршати, іти́ на гірше, парши́ві-, става́- гіршим, *(- здоров'я)* подава́тися, $с^о$ здава́ти; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, погі́ршуваний, щора́з гі́рший, ©.

ПОГЛА́ДЖУВАТИ гла́ди- (час до ча́су), *(бороду)* подо́юва-.

ПОГЛИ́БЛЮВАТИ *(знання)* удоскона́лю-, *(радощі)* збі́льшу-, *(кризу)* поси́лю-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **погли́блює** с-и ≈, зму́шений погли́би-, погли́блювач, *т.* загли́бник, $п^к$ погли́бливий /за-/, ©;

ПОГЛИ́БЛЮВАТИСЯ $з^н$ *у.* гли́бшати ◊.

ПОГЛИН/А́ТИ пожира́-, КОВТА-; *(у себе)* вбира́-, всо́тува-, всмо́ктува-, абсорбува́-; *(звук)* заглуша́-; *(оком)* їс-; *(життя)* $г^д$ пи́- всіма́ не́рвами; *(увагу)* ПОЛОНИ-, захо́плюва-; $ф^р$ перейма́тися *чим* [**її ~у́ла пра́ця** вона́ перейнялася пра́цею]; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й ~у́-, ~а́ч, вбира́ч, (аб)сорбе́нт, $п^к$ ~у́щий, ~а́льний, абсорбцій-, $с^к$ -же́рний [тепложе́рний], ©.

ПО́ГЛУМ > ГЛУМ.

ПО́ГЛЯД по́зирк, по́зір, *р.* зір, *(зизий)* кося́к; *(на що)* то́чка зо́ру, ду́мка про *що*, розумі́ння *чого*, уя́вле- про; **на пе́рший п.** на пе́рше о́ко; **це зале́жить від -ду** *г.* це річ ♦у;

ПО́ГЛЯДИ ПЕРЕКОНАННЯ; світо́гляд ◊.

ПОГЛЯДА́ТИ позира́-, зи́рка-, стріля́- (очи́ма, о́ком), подивля́тися, *(гнівно)* бли́скати (очи́ма), ♦, як вовк на во́гонь, *(за ким)* нагляда́-, сте́жи- *кого*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **погляда́** с-и ♦, ра́дий гля́ну-, зи́ркало, © знай зирк та зирк, зи́ркаючи.

ПОГОВІ́Р > ПЛІТКА; *(на кого)* несла́ва, (недо́бра) сла́ва, *р.* по́голоска, ± ІНСИНУАЦІЯ.

ПОГО́ДА *(гарна)* полі́ття; *(кепська)* НЕГОДА; *д.* вере́м'я; **п.** стан справ, $п^{-о}$ умо́ви життя́ [хто ро́бить пого́ду в до́мі?]; ± ГОДИНА; **роби́ти пого́ду** виробля́- умо́ви життя́, ство́рюва- кліма́т, $о^к$ гра́- пе́ршу скри́пку, пра́ви- ба́лом.

ПОГО́ДЖ/УВАТИ /уз-/, координува́-, *г* узгі́днюю-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує**, с-и ♦, з-й пого́ди-, ~увач /уз-/, $п^к$ ~увальний /уз-/, для пого́дження, ©.

ПОГО́ДЖУВАТИСЯ /з-/, дава́ти зго́ду, не ма́- про́ти, *(по просьбі)* дава́тися на підмо́ву, піддава́-; *(доходити згоди)* порозуміва́-; *(з ким)* *г.* признава́ти ра́цію *їм*, *(з чим)* примиря́тися, призвича́юва- до; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** зго́[і]дний, згі́дливий, $ф^р$ зла́гідли-, зла́гідний, ©;

ПОГО́ДИТИ- *(на що)* піти́ /приста́-/ на *що*; ◊.

ПОГО́ЖИЙ ± ПОГІДНИЙ; *(- воду)* сві́жий, чи́стий; *(вітер)* $м^о$ ходови́й; *(- долю)* **п.** щасли́-, безтурбо́тний.

ПО́ГОЛОС *і* **ПО́ГОЛОСКА** чу́тка; плі́тка, ПОГОВІР; звістка; ± ПЛІТКА.

ПОГО́НИЧ візни́к, ко́нюх, поганя́йло, машталі́р, ку́чер, їздови́й, *(верблюда)* верблю́дник.

ПОГО́НЯ гони́тва, переслі́дування, $ф^р$ дого́ня, здогі́н [на здогі́н]; *(учасники погоні)* гони́телі, переслі́дувачі, $з^н$ ги́цлі, *д.* пого́нці.

ПОГО́РДА знева́га, прези́рство, зве́рхність; *(дія)* зневажа́ння, гордува́-; & пого́рдливість.

ПОГО́РДЖУВАТИ *(ким)* гордува́-, гре́бу-, гре́бати; *(чим)* не́хтува- /легкова́жи-/ *що*; & погорджа́-; **я. пого́рджує = я. нехтує, я. зневажає**.

ПОГО́РДЛИВИЙ гордівли́-, гордови́тий, *к.* по́гордий; *(погляд)* зве́рхній, знева́жливий, прези́рли-, згі́рдний, згі́рдливий; *(бундючний)* пиха́тий, гонорови́тий, зарозумі́лий;

ПОГО́РДЛИВО по́гордо ◊.

ПОГОРИ́ДЖА > ПОЖЕЖА.

ПОГОТІ́В: і поготі́в *(в кінці мови)* тим бі́льше, тим па́че, і то́го́ бі́льше, *р.* і по́тім.

ПОГРАНИ́ЧЧЯ перела́м [**на -ччі** на перела́мі].

ПОГРЕ́БНИЙ похоро́н-, похова́ль-; & погребо́вий, погреба́льний, погрі́бни́й*.

ПО́ГРІБ ЛЬОХ; *(у будинку)* підва́л, пивни́ця; & *по́гребни́к /= спору́да над по́гребом/.

ПОГРО́ЖУВАТИ /за-, *д.* ви-/, нахваля́тися /по-/, грози́ти, сла́- погро́зи, *р.* погрожа́-; *(кому)* застра́шува- /заля́кува-/ *кого*; **п.** *(чим /маючи в собі/)* таї́- /місти́-/ в собі *що* [♦ сме́ртю]; **я.** /$м^н$ **хто**/ **погро́жує** с-и ♦, ра́дий заляка́-, погро́жувач, заля́ку-, застра́шу-, $п^к$ ПОГРОЗЛИВИЙ /за-/, *р.* страшли́-, $ф^р$ нави́с- над *чим*, /*тон*/ ультимати́вний, *о.* Дамо́клів меч, ©.

ПОГРО́ЗА гро́зьба́, грі́зьба́, похвальба́, на́хвалка /по́-/, погро́жування, заля́кува-; *(компроміта-*

ції в разі незгоди) шанта́ж;

ПОГРО́ЗИ нахвалки ◊.

ПОГРО́ЗЛИВИЙ /за-/, $к^н$ загро́жуючий /по-/, *г.* застра́шу-, страшли́вий, грі́зний, страшни́й.

ПОГРО́М розо́р, спусто́шення, розгро́м; ± БЕШКЕТ; ***п.*** розгардія́ш, безла́ддя; & погро́мище.

ПОДАВ/А́ТИ *(поміч)* /на-/, *(на глум)* /від-/, *(кому)* дава́-; *(руку)* простяга́-; *(на стіл)* ста́ви-; *(діду)* дава́- ми́лостиню, же́ртвува-; *(карету)* підганя́-, підко́чува-; *(воду)* доставля́-; *(назад)* попиха́-, $с^о$ здава́-; *(факти)* виклада́-, наво́ди-, *(о́браз)* малюва́-, *(ідеї)* висло́влюва-; *(знак)* роби́-; *(почин)* виявля́-; *(приклад)* показува-, служи́- *чим*; *(телеграму)* висила́- /над-/; *(вісті кому)* повідомля́- *кого*; *(дані)* фіксува́- [час подаю́ть у секу́ндах]; *(на розгляд)* $к^н$ представля́-; **не п. знаку́** не ♦ ви́ду. **я.** /$м^н$ **хто/ подає́** маста́к ♦, з-й пода́-, ~е́ць, ~а́л-, ~а́льник, ~а́йло, презента́нт, $п^к$ ~у́щий, ~а́льний, */прилад/* доставни́й, достача́ль-, доста́вчий, *о.* на пода́чі, © подаючи́, ~а́вши;

ПОДА́ТИ *(докази, факти)* опрису́тни-; ◊.

ПОДАВА́ТИСЯ *(куди)* (ви)руша́ти, йти, вибира́тися, виряджа́-, *(горою +)* $ж^м$ бра́-; *(назад)* відступа́ти, оступа́тися, точи́-, *г.* цо́фа-, $с^о$ здава́ти; *(під тиском /кому/)* піддава́тися, поступа́-, іти́ на по́ступки; *(тілом)* марні́-, ху́дну-, спада́- з тіла; *(- здоров'я)* гі́рша-; *(в руки)* дава́тися; $ф^р$ порива́- [пода́ється іти́]; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** 1. пода́ваний, 2. зму́ше- пода́тися **+ що руша**;

ПОДА́ТИСЯ помандрува́ти, махну́-, $н^I$ повія́тися, потягти́(ся) ◊; ± ПОМАНДРУВАТИ.

ПОДА́ЛІ як да́лі; $ц^д$ да́лі [**од гріха́ п.** да́лі од г.].

ПОДА́ННЯ́ ПОДАЧА; *(письмове)* зая́ва; *(помочі)* нада́ння́; *(старцю)* ми́лостиня, же́ртвування, *з.* да́ток, да́вання, *(на церкву)* поже́ртва.

ПОДАРУ́НОК > ДАРУНОК.

ПОДА́ТЛИВИЙ м'яки́й, пругки́й, не тверди́й, *г.* пода́тний; *(норов)* згі́дливий, посту́пли-.

ПОДА́ТОК *д.* пода́ча, $з^п$ по́дать, $і^с$ дани́на, збір, чинш; *(на кордоні)* ми́то.

ПОДА́ЧА подання́ /на-/, подава́-; *(деталів)* *т.* доста́ва; *(м'яча)* $с^т$ кидо́к, пас; $і^с$ натура́льний пода́ток *(замін панщині)*; $с^т$ **з -чі** з руки́.

ПО́ДВИГ самові́дданий /геро́їч-/ вчи́нок;

ПО́ДВИГИ зве́ршення, дося́гн-, у́спіхи; приго́ди.

ПОДВИ́ЖНИК аске́т; *(на якійсь ниві)* невто́мний труда́р /робота́р/; ± ЛИЦАР, ГЕРОЙ.

ПОДВІ́ЙНИЙ *(гонорар)* подво́є-; *(- ліжко)* на двох; *(зміст)* двої́стий, двозна́чний; *(- люб'язність)* надмі́р-, підкре́сле-.

ПОДВІ́Р'Я обі́йстя /$м^н$ обійстя́/, ДВІР, дво́рище, $з^г$ надві́р'я; ± САДИБА; & подві́р'ячко.

ПОДЕ́ЙКУВАТИ $н^{рс}$ $н^о$ ГОВОРИ-, каза́-, гомоні́-, слебезува́ти, ПАЩЕКУ-, *р.* погово́рю-.

ПОДЕ́КОЛИ > ІНКОЛИ.

ПОДЕ́КУДИ де-не-де́, де́-де, тут-і-та́м, то тут то там; іноді, ча́сом; *(якоюсь мірою)* поча́сти, частко́во; & де́куди.

ПОДЕ́ННИЙ *(- плату)* (що)де́н-; ☺ *і.* поде́нник.

ПО́ДЗВІН *(по небіжчику)* подзві́ння, подзві́нне.

ПОДИ́БУВАТИ *(що)* знахо́ди-, виявля́-, натрапля́- /натика́тися, $с^о$ нашто́вхува-/ на; *(кого)* зустріча́ти;

ПОДИ́БАТИ $п^ф$ поди́бле /= поди́бає/.

ПО́ДИВ здиво́вання, здивува́-, зачудо́ва-, зачудува́-, $ф^р$ ди́во; ***р.*** о́гляд.

ПО́ДИХ /від-/, ди́хання, $ф^р$ дух, вдих і ви́дих; *(вітру)* ПОДУВ, стру́мінь; *(весни)* по́вів, о́зна́ка, прикме́та, при́звістка; *(квітів)* за́пах; *(волі)* ***п.*** вплив.

ПОДИХА́ТИ 1. ПОВІВА-, поди́ху-; *(силою)* ди́хати; 2. здиха́-, ***в.*** ПОМИРА-.

ПОДІ́БНИЙ аналогі́ч-; *(будовою)* близьки́й за *чим*; *(до чого)* схо́жий /скида́ється/ на, все одно́, як *що*; *(око-в-око)* ви́капаний; *(цілком)* одна́ковий, таки́й са́мий, тото́жни[і]й, іденти́чний, з одно́го ті́ста, $ф^р$ той же таки́; *(чимось)* спорі́днений; **де́що поді́бне** $ж^м$ щось таке́;

ПОДІ́БНО схо́же ◊; *(до їх)* на взір /в ду́сі/ ї́х.

-ПОДІ́БНИ/Й $с^к$ -схо́жий [мавпосхо́жий], -ви́дний [нитковидний], на-взі́р- [на-взір-кільця́]. -ува́тий [**серце~й** серцюва́тий].

ПО́ДІЛ *(здобичі)* дільба́, паюва́ння; *(на групи)* розпо́діл, розбиття́, кля̲сифіка́ція; *(поновний)* пере́діл; *(на шкалі)* по́ділка; *(те, що ділить)* кордо́н, межа́, рубі́ж; *(дія)* ді́лення, розподі́ле-, роз(по)діля́-, поділя́-.

ПОДІ́Л *(сорочки)* пелена́, *(сукні)* шлейф, трен, */підшитий/* пі́дтичка; $г^е$ діл, низина́; $ф^р$ спідни́ця [**за п. жінки** за –и́цю ж.] & подо́лок.

ПО́ДІЛКА *(на шкалі)* по́значка, по́діл.

ПОДІЛЯ́ТИ діли́-, роз(по)діля́-, паюва́-; *(землі)* розмежо́вува-; *(кого)* роз'є́днува-; *(майном)* *з.* наділя́-; *(на групи)* кля̲сифікува́-, сортува́-; *(добро)* ділитися *чим*; *(погляд)* ма́ти спі́льний, солідаризува́тися з *чим*, одни́м ду́хом ди́хати; *(горе)* співчува́- *чому*, $і^о$ співболі́-; **я.** /$м^н$ **хто/ поділя́** 1. **я. ділить**, 2. **я. розділя**, 3. *(думки)* с-и ♦, одноду́мець, духо́вний брат, $п^к$ солідáр- з *ким*, *о.* одни́м ми́ром ма́заний, ©.

ПОДІЛЯ́ТИСЯ діли́-, роз(по)діля́-, роз'є́днува-, розпада́-; *(- річку)* розгалу́жува-; *(думками)* не збіга́-, розрізня́-; *(ідеями)* обмі́нюва-; *(горем з ким)* повіря́ти *кому*; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** ді́лений, розподі́люва- ◊, $п^к$ роздільни́й, відокре́мчий, © діли́вшися.

ПОДІ́ЛЬНИК одноді́лець.

ПОДІ́Я оказ-, інциде́нт, ви́падок, трапу́н-, *г.* проя́ва; *с.* приго́да, при́ключка, *(небувала)* сенса́-

ція; *(прикра)* ха́лепа; ± БУВАЛЬЩИНА.

ПОДО́БА зо́внішність, о́браз, $к^н$ зо́внішній ви́гляд; *(між а і б)* поді́бність, схо́жість, подобизна; *з.* істо́та; & $п^о$ подо́бонька; **не п.** не подоба́є, **не ли́чить;** набу́ти людсько́ї /*(- жінку)* **жіно́чої/ подо́би** ви́людніти.

ПОДО́БАТИ *(кого)* ма́- симпатію до *кого*; *(не і-но кого)* люби́-;

ВПОДО́БАТИ /У-/ засимпатизува́-, *с.* покоха́-, закоха́тися у ◊; *(місце)* нагле́діти.

ПОДОБА́ТИ *(на кого/що)* бу́- схо́жим, скида́тися; **подоба́є /подоба́ло/** $т^к$ *3* $о^с$ годи́ться /годи́лось/, ли́чить /ли́чило/, слід /с. було́/; **я. подоба́є** $п^к$ (добро)присто́йний, нале́ж-.

ПОДО́БАТИСЯ припада́- /бу́-/ до се́рця /вподо́би, смаку́, вподо́бання/, підпада́- під ми́слі, бу́- в уподо́бі; *(кому)* імпонува́-, /*багатьом*/ ма́- у́спіх у *кого*; **не п.** коло́- в но́сі, бу́- не по нутру́; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** ***кому*** на́вчений ♦, уподо́ба- *ким*, $п^к$ симпати́ч- /прие́м-, ми́лий/ *кому*, *з.* сподо́б- /упо-/, *о.* до вподо́би /смаку́, шми́ги/, під смак, © імпону́ючи;

СПОДО́БА- /в-/, впа́сти /за-/ в о́ко /ду́шу, се́рце/, припа́с- до душі́ /се́рця, смаку́/, у подо́бі ста́-, прирости́- до се́рця, заімпонува́- ◊.

ПО-ДО́БРОМУ ми́рно, без сва́рки; *(робити)* добровільно, з до́брої во́лі /се́рця/, $ж^м$ по́ки *хто* [*н.* я] до́брий.

ПО́ДОРОЖ мандрі́вка, *(далека) п.* доро́га, путь, $з^н$ воя́ж, $ф^р$ ї́зда́; *(з поворотом)* турне́, тур, *д.* ту́ра; *(піша)* хо́дка; ± РЕЙС;

ПО́ДОРОЖІ ма́ндри ◊.

ПОДОРОЖА́НИН *як і.* подоро́жній, $с^у$ тури́ст, *р.* подоро́жник*, *(партнер у дорозі)* попу́тник, $о^к$ подоро́жець; ± МАНДРІВНИК.

ПОДОРО́ЖНІЙ *(одяг)* доро́жній; *(дяк)* мандрі́вни́й, мандро́ва-; *(товариш)* попу́тній; ☺ ***як і.*** ПОДОРОЖАНИН, подоро́жувач, *р.* проїжджа́чий, *(пішиий)* ПЕРЕХОЖИЙ.

ПОДОРО́ЖНЯ проїзни́й лист.

ПОДОРОЖУВА́ТИ > МАНДРУВАТИ; *(шляхами)* мі́ряти *що*.

ПОДРО́БИЦЯ *(події)* дета́ль, факт, штрих, $к^н$ окре́мість; ***р.*** дрі́б'язок;

ПОДРО́БИЦІ *(стосунків)* то́нкощі; ***п.*** дрібни́ці [до найме́нших подро́биць].

ПО́ДРУ/ГА това́ришка, при́ятель-, по́сестра, по́се́стриця; *(життя)* друг; $з^{-н}$ дружи́на, жі́нка, коха́на, наре́че́-; & ~ж(ень)ка, ~жина, ~жниця.

ПОДРУ́ЖЖЯ шлю́бна па́ра, чолові́к та жі́нка, *г.* па́нство; $ф^р$ шлюб, шлю́бне життя́; *(член шлюбної пари)* дружи́на.

ПОДРУ́ЖНІЙ шлю́бний, $к^н$ матримоні́я́ль-, *д.* за́міжницький, замі́жній, супру́ж-, супру́жий.

ПОДРЯ́ПИНА *к.* дря́пина.

ПО́ДУВ *і* **ПОДУВА́ТИ** > ПОВІВ *і* ПОВІВАТИ.

ПОДУ́ЖУВАТИ > ПЕРЕМАГА-; *(науку)* опано́вува- *що*, оволоді́ва́- *чим*; ± ПОБОРЮВАТИ.

ПО́ДУМКИ в ду́мці, в думка́х, $с^о$ про се́бе, *(линути)* ду́мкою, думка́ми; ± ІНТУЇТИВНО.

ПО-ДУРНО́МУ нерозу́мно, необа́ч-, необміркова-, з дурно́го ро́зуму, *(згибти)* безглу́здо, пу́сто-ду́рно, ні за ца́пову ду́шу; даре́мно, ма́р-.

ПО́ДУШКА *д.* за́головок; *(маленька, додаткова)* підголо́в-, по́душечка; *(киснева)* мішо́к, баль-о́н; *(повітряна під катером-ракетою)* про́стір; *(шлакова)* про́шарок; & $д^а$ по́ду́ся.

ПОДЯ́КА вдя́чність, дя́ка; *(сердечна)* $ж^м$ спаси́бі; & *невдя́ка (= невдячність).

ПОЕ́ЗІЯ поети́чна тво́рчість, ві́рші; *(одна)* ві́рш, *(довга)* пое́ма; *(борні)* рома́нтика; & пое́зійка.

ПОЕ́Т співе́ць, пісня́р, вірша́р, *(сонетів)* сонетя́р, $у^р$ пі́їт, БАРД, *а.* скальд, $з^н$ віршома́з, пі́їта.

ПОЕТИЗУВА́ТИ романтизува́-, ідеалізува́-, $с^о$ оточува́- оре́олом; **п.** ***що*** *г.* ♦ над ***чим*** [♦ н. ч.].

ПОЕ́ТИКА поети́чний жанр; *(чия)* письмо́, мане́ра письма́; & $п^к$ *поетика́льний /= пое́тики/.

ПОЕТИ́ЧНИЙ *(твір)* віршо́ва-, ліри́ч-; *(- мрію)* висо́кий, підне́сений; *(- душу)* романти́ч-, чутли́вий, тонки́й, вразли́вий.

ПОЄДИ́НОК ДВОБІЙ, ГЕРЦЬ, дуе́ль, турні́р; $у^р$ боротьба́; ***п.*** змага́ння.

ПОЄДНА́ННЯ з'є́дна́- /об'-/, сполу́че-, комбіна́ція; **п. непоєдна́нного** $к^н$ синкрети́зм.

ПОЄ́ДНУВАТИ /об'-, з'-/, сполуча́- /з-/; *(серця)* єдна́-, брата́-; *(у шлюбі)* одру́жува-; *(А з Б)* пов'я́зува-, суміща́-; *(з горем)* примиря́-; **я.** /$м^н$ **хто/ пое́днує** с-и ♦, ра́ди́й поєдна́-, пое́днувач /об-/, *(у шлюбі)* одру́жу-, $п^к$ (все)поєдна́вчий, (по)єдна́льний, для пое́днання, © пое́днуючи.

ПОЄ́ДНУВАТИСЯ /з'-/, сполуча́-, злива́-, змішува́-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ≈, з-й поєдна́-, пое́днуваний ◊, ©;

ПОЄДНА́ТИСЯ згуртува́-; *(- коханих)* злучи́ти /з'єдна́-/ серця́; *(у шлюбі)* одружи́тися.

ПОЖА́ДЛИВИЙ жа́дібний, ненаси́т-; *(ковток)* спра́глий; *(- очі)* за́здрий; *(лихвяр)* заже́рливий, кори́сли-, користолю́бний.

ПОЖА́ЛИТИ $з^г$: **пожа́ль(ся) Бо́же** хай Бог боро́нить [ой, пожа́ль Бо́же, з тако́ю робо́тою].

ПОЖА́Р > ПОЖЕЖА; ПОЖАР! $в^і$ триво́га!

ПОЖЕ́ЖА пожа́р, *о.* черво́ний пі́вень, *д.* пожо́га, погори́джа, *(велика)* пожа́рище, *(місце пожежі)* пожари́ще, *г.* палени́сько.

ПОЖЕ́РТВА дар, да́ток, поже́ртвування, ± ЖЕРТВА; *(себе)* самопоже́ртва, самопосвя́та.

ПОЖИ́ВА *(людська)* ї́жа, харч, наї́дки, продово́льство, провізія, провія́нт; *(худоби)* корм; ***п.*** здо́бич, зиск, ви́года, ко́ристь, *г.* хосе́н; *(для духу)* матерія́л, пожи́вок; ± ПОЖИТОК.

ПОЖИ́ВНИ́Й *(харч)* тривни́й, ситни́й, їстівни́й; *(- довкілля)* $б^і$ живи́ль-; & $п^о$ живни́й

ПОЖИЛЕ́ЦЬ ме́шкан-, жиле́ць, *(платний)* квартира́нт, *з.* комі́рник; ***р.*** жи́тель.

ПОЖИНА́ТИ жа́ти, вижина́-; *(плоди)* збира́-, ті́шитися /користува́-/ з *чого*.

ПОЖИРА́ТИ же́р-, поїда́-; *(вічми)* све́рдли́-; *(вогнем)* ни́щи-, спа́люва-; *(віддалі)* дола́-; *(романи)* поглина́-; & зжира́-; ± ЇСТИ; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **пожира́** с-и ♦, з-й поже́р-, пожира́ч, поглина́ч, жеру́н, *п*ᴷ жеру́щий, поглину́-, ла́сий на, *с*ᴷ -же́р, [книгоже́р], -же́рний [часоже́рний], ©.

ПОЖИ́ТОК *(харчі)* спожи́вок, *о.* шмато́к хлі́ба, хлі́б насу́щний; ***п.*** ко́ристь, ви́года; ***п***ᵇ майно́; ***д.*** (ціна́) прожива́ння; ***г.*** пожи́ва;

ПОЖИ́ТКИ гаразди́, доста́тки, ± МАЙНО.

ПО́ЗА[1] *(тіла)* постава, поло́ження, *з.* позиту́ра; ***п.*** хизува́ння; ± ПОЗИЦІЯ.

ПО́ЗА́[2] *п*ᴾᴷ за [**п. лі́сом** за л.], *ф*ᴾ за ме́жі *чого* [**дале́ко п. ліс** далеко за м. лісу]; **коли́ щось п. чим** коли́ щось дале́ко від *чого*.

ПОЗАЗЕ́МНИЙ зазе́м-, надзе́м-, позасвітній.

ПОЗА́ОЧІ за́очі, зао́чно, за спи́ною /спи́нами/, у відсу́тності, не в о́чі.

ПОЗА ТИ́М *і* **ПОЗАТИ́М** крім то́го, до то́го ж, *б.* по́над то; **а п. ти́м** *с*ᵒ а в *(усьо́му)* і́ншому.

ПОЗАЧЕРГО́ВИЙ *(з'їзд)* надзвича́йний, е́кстрений; & *ж.* позачерго́віший.

ПОЗАШЛЮ́БНИЙ нешлю́б-, прижи́тий, безкорова́йний, прижи́тний, незаконнонаро́дже-, *о*ᴷ незаконноро́д-, незако́н-; ± БЕЗБАТЧЕНКО.

ПОЗБАВ/ЛЯ́ТИ *(прав)* лиша́- без, забира́- /відніма́-/ *що*; *(тягару)* звільня́- від *чого*; *(влади)* обезвла́днюва- /зне-/; *(комплексів)* розкомплексо́вува-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~ля́** з-й /ра́ди́й/ ~и́ти, відбира́ч, позба́влюв-, *п*ᴷ позба́вчий, © ~ляючи;

ПОЗБА́ВИТИ *(чого)* ви́ключи- з числа посідачів *чого* ◊, *о.* перекри́- кана́л *чого* /кра́ник на *що*/; **п. ілю́зій** *г.* ви́провади- з ілю́зій;

ПОЗБА́ВЛЕНИЙ *(прав)* здеправо́ва-, безпра́в-, *с*ᵒ позба́вле́нець; **п. триво́г** безтриво́ж-.

ПОЗБУВА́ТИСЯ *(чого)* лиша́- без, втрача́ти /губи́-/ *що*; *(ваги)* звільня́- від, скида́ти з плече́й /пліч/ *що*; *(ворога)* збува́тися; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **-ється** що втрача́, (по)збу́ваний /*г.* ви́-/, ©;

ПОЗБУ́ТИСЯ спе́ка-, здиха-, *п.* обігна́-, *г.* ви́збу- ◊; *р.* ви́шуми- /ви́шуміти/ з *чого*; *(кого)* згла́ди- зі сві́ту; *(ласки)* відпа́с-; **п. сил** знеси́лі-, підупа́с- на си́лі /си́лах/.

ПОЗДОРОВ/ЛЯ́ТИ віта́- /здоро́ви-/ *кого з чим*, посила́- ~лення *кому з чим*, *г.* ґратулюва́- *кому що*; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~ля́** с-и ♦, з-й ~и-, ~ник, *п*ᴷ ~чий, віта́льний, віва́т-, *г.* ґратуляці́й-, *о.* з віта́нням на уста́х, ©; **кого́ -я́ють** привітаний ◊.

ПОЗЕ́МНИЙ горизонта́ль-; *(потік)* (по)надзе́м-; *(політ)* попризе́м-, *а.* бри́ючий.

ПОЗЕ́Р хизу́н, *п*⁻ᵒ фіґля́р, кривля́ка, ± ФРАЗЕР.

ПОЗИВ/А́ТИ *(кого)* подава́- /учиня́-/ по́зов на, подава́- ска́ргу /до су́ду/ на, притяга́- до судо́вої /кримі́нальної/ відповіда́льности, пору́шува- спра́ву про́ти; & ♦ /притяга-/ до су́ду; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~а́** с-и ♦, ПОЗИВАЧ /позо́вник, ~а́ль-/ *кого*, заклада́ч по́зову на *кого*, *п*ᴷ позо́вний, ©;

ПОЗИВА́ТИСЯ суди́-, тяга́- по су́дах ◊.

ПОЗИ́ВА́Ч позо́вник, позива́ль-, скаржни́к, *(вічний)* позива́ка, позива́йло, суці́га, сутя́га.

ПО́ЗИКА креди́т; ***ф***ᴾ борг; & по́зичка.

ПОЗИРА́ТИ > ПОГЛЯДАТИ.

ПОЗИТИ́ВНИЙ (хвали́) гі́д-, неке́пський, до́брий/, незли́й, непога́ний, га́р-, *з.* ле́пський; *ф*ᴾ (най)кра́щий, очі́куваний, споді́-, передба́чу-, слу́ш-, пу́тній; *(заряд) м.* дода́т-; *(кінець)* безнапа́с-; *(одвіт)* стве́рд-, стве́рдливий; *(відгук)* схва́ль-; *(факт)* /по-/, здоро́вий, прива́бли-; ☺ поря́дний, присто́й-, у́спіш-, /*надто*/ прилиза-, путя́щий, *у*ᴾ сві́тлий; до́брим-~, ~-пре~;

ПОЗИТИ́ВНО *(ставитися)* прихи́льно, добрози́чливо; ◊.

ПОЗИЦІОНУВА́ТИ обира́- пози́цію *кому*; *(кого)* вважа́- за *кого*, розгляда́- /представля-/ як *кого*; [п. себе́ як атеї́ста].

ПОЗИ́ЦІЯ *(тіла)* ПОЗА; *(у танці)* поло́ження; *(у гурті)* стано́вище, ро́ля; *(громадянська)* то́чка зо́ру, ста́влення до, *г.* настано́ва, поста́-; *(улюблена)* мі́сце, осі́док, розташо́вання, місцезнахо́дже-, *с*ᵒ розташува́-; *(фігур у грі)* розмі́ще-; **вихідна́ п.** ПЛЯЦДАРМ, ста́ртови́й майда́нчик; **з -иції** *чого (дивитися)* крізь при́зму *чого*.

ПОЗИЧ/А́ТИ *(у них)* бра́- (на борг), *(часто)* ♦ся; *(їм)* дава́ти в борг, випозича́-; *(досвід)* за♦, перейма́-; & роззи́чува-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~а́** 1.-3. с-и ♦, ра́ди́й пози́чи-, *п*ᴷ ~ко́вий, © ~а́ючи, 1. ~а́льник, *п*ᴷ ~а́льний. 2. наслі́дувач, запозича́льник, епіго́н, пляґія́тор, *п*ᴷ запози́чливий, 3. лихва́р, ~а́йло, випозича́льник, *п*ᴷ випозича́льний;

ПОЗИ́ЧИ- *г.* /ви́-/, *(у кого) з.* спосу́дитися; & роз♦ ◊;

ЗАПОЗИ́ЧЕНИЙ *г.* ви́зичений ◊.

ПОЗІХА́ТИ *о.* де́р- ро́та, *р.* зіва́-; ***р.*** зітха́-; *(полум'ям)* ди́ха-; *(- вітер)* повіва́-, подиха́-; *(пусткою)* зя́я-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **позіха́** розпозі́ханий, с-и ♦, позіха́йло, *п*ᴷ позі́хальний, ©.

ПОЗЛІ́ТКА *(на комірі)* позуме́нт, галу́н; *(на кептарі)* сухозлі́тка, позоло́тка, позло́тиця, *ж*ᴹ шуми́ха, *с*ᵒ мішура́; ***п.*** показна́ розкі́ш, шту́чна краса́, облу́дний блиск.

ПО́ЗНА́КА о́зна́ка, прикме́та, знак; *(од чого)* відбиток, слід; & ПОЗНАЧКА, по́знак.

ПОЗНАЧ/А́ТИ /за-, про-/, значи́-, мі́ти-; ± КАРБУВА-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~а́** с-и ♦, покли́каний ~и-, ~увач, значи́ло, значи́льник, *п*ᴷ ~увальний, емблемати́ч-, для ~ення, *о.* як ~ка, © ~а́ючи;

♦♦♦СЯ ***п.*** *(на кім/чім)* відбива́-, окоша́-, лиша́ти слід, кла́с- печа́ть /ки́да- тінь/ на *кого/що*.

ПОЗНА́ЧЕННЯ ПОЗНАЧКА.

ПО́ЗНАЧКА за́знач-, ви́міт-, позна́чення, *п*[б] хре́стик, га́лочка, *(у тексті)* рема́рка; ± ЗАМІТ-.

ПО́ЗОВ *(на кого)* позива́ння; *(цивільний)* (судо́ва) спра́ва; ± ПРЕТЕНСІЯ; & по́зва.

ПОЗО́ВНИК позива́ль-, пози́вач; *(вічний)* позива́йло, позива́ка, суці́га, *с*[о] сутя́га.

ПОЗОЛО́ТА *п*[о] /об-/, па́[о]золоть; *п.* шту́чний блиск, показна́ ро́зкіш; *(дія)* золо́чення.

ПОЗУМЕ́НТ *у.* пozло́тиця.

ПОІМЕ́ННИЙ: п. спи́сок поіме́нник;

ПОІМЕ́ННО поосі́бно.

ПО́ЇД *п*[б] з'ї́жа, жертя́, */звіряче/* пожертя́, *ф*[р] роздертя́ [**на п. ле́вам** на р. ле́вам].

ПОЇД/А́ТИ /з'-/, їс-, спожива́-, *с.* пожира́-, же́рти; *ф*[р] харчува́тися, годува́-; *(іржею)* роз'їда́ти; *(вогнем)* поглина́-; *(поїдом)* гри́з-, точи́-; *(вічми)* све́рдли́-; **я. /м**[н] **хто/ ~а́** с-и ♦, з-й з'їс-, ~а́ч, їда́к, їде́ць, *п*[к] (по)жеру́щий, ~а́льний, ©.

ПО́ЇЗД *(авт)* ва́лка; *(шлюбний)* проце́сія, корте́ж; *(залізничний)* > ПОТЯГ[2].

ПОЇ́ТИ > НАПУВАТИ.

ПОЙМА́ТИ залива́-, зато́плюва-; *(вогнем)* охо́плюва-; *(млою)* (о)повива́-, огорта́- затяга́- заволіка́- *(холодом)* пройма́- *(- гнів +)* опано́вува- /обсіда́-/ *кого*, оволоді́ва́- *ким*; */тугу/* наляга́- на се́рце, огорта́- се́рце *чим*; **я. /м**[н] **хто/ пойма́** 1. **я. затопля**, 2. с-и ♦, з-й пойня́-, © + **я. охоплює**.

ПОКА́ЖЧИК *(на шляху)* знак /стрі́лка, ти́ч- /, *р.* пока́зни́к; *(теплоти)* вимі́рювач; *(у книзі)* і́ндекс, *п*[-о] зміст; *(бібліографічний)* до́відни́к.

ПО́КАЗ пока́зування, *о́* вітри́на, *(личкування)* показу́ха; *(фільму)* демонстра́ція; *(життя)* о́пис, зобра́ження; & *п*[к] *показу́шний, *вітри́н-;

♦♦♦И *ю.* СВІДЧЕННЯ; *т.* да́ні мі́рчих при́ладів.

ПОКАЗ/НИ́Й презента́бель-, імпоза́нт-, солі́д-; *(фонд)* значни́й; *(- ролю)* вели́кий; *(пафос)* ~у́шний, дезинформа́ці́й-, підкраше-, уда́ва-, личко́-, шту́ч-, ненатура́ль-; ± ПОКАЗОВИЙ.

ПОКА/ЗНИ́К сві́дчення, до́каз, о́зна́ка; *р.* ~жчик;

ПОКАЗНИКИ́ да́ні ◊.

ПОКАЗО́ВИЙ характер-, знаме́н-, симптомати́ч-; *(суд)* привселю́д-, для нау́ки; *(- школу)* зразко́вий, взірце́-; ± ПОКАЗНИЙ.

ПОКА́З/УВАТИ *(пальцем)* /у-/, *ф.* ти́ця-; демонструва́-; *(дулі)* сучи́-, *е*[м] ти́ця- під ніс; *(на кону)* зобража́-; *(п'єсу)* дава́-, *(місто)* знайо́ми- з; *(як робити)* нао́чно навча́-; *(приклад)* подава́-, бу́- за; *(язик)* висоло́плюва-; *(пашпорт)* *с*[о] пред'явля́-; *(кулак)* грози́тися *чим*; *(спину)* оберта́- *чим*; *(побут)* опи́сувати, змальо́вува-, відтво́рюва-; *(ману)* відкрива́- /ви-, роз-/; *(намір)* (ви)явля́-; *(як на долоні)* роз'я́снюва-, з'ясо́вува-; *(з н*[ст] *що)* сві́дчи-, бу́- до́казом; *(на мапі)* познача́-; *(час)* карбува́-, фіксува́-; *(в суді)* сві́дчи-, зізнава́-, дава́- сві́дчення /по́кази/; **не п. оче́й** не потика́тися /наверта́-/ на о́чі; **я. /м**[н] **хто/ ~у́є** с-и ♦, з-й ~а́-, демонстра́тор, і́ндекс, пока́жчик, дороговка́з, *п*[к] вказі́вни́й для *кого*, дороговска́з-, *(важливий)* для ~у, ©;

ПОКАЗА́ТИ *(кому)* *е*[м] провчи́- *кого*, *с.* ♦, де ко́зам ро́ги пра́влять /де ра́ки зиму́ють/.

ПОКА́ЗУВАТИСЯ /ви-/; *(здаля)* з'явля́-, вимальо́вува-; *(куди)* прихо́дити, *(звідки)* /ви-/, *(їм)* здава́тися /ви-/, уявля́-, ввижа́-, приви́джува-; *(- горе)* виявля́-; *(у гурті)* відзнача́-, *з*[2] попи́сува-; *(на очі)* наверта́-, потика́-, потрапля́ти; *(- сльози)* виступа́-; *(на суді)* става́- очеви́дним, з'ясо́вуватися; *(ким)* справля́ти вра́ження *кого*; **не п.** не наверта́- /потика́-/ оче́й, *ф*[р] захова́тися [**хай Н. не -ється** хай Н. захова́є-]; **я. /м**[н] **хто/ -ється** пока́зуваний, демонстро́-, с-и ♦, ра́ди́й показа́-, ©;

ПОКАЗА́ТИСЯ ви́ткнутися ◊, *(з дна)* ви́сади-.

ПОКА́РАННЯ ка́ра, пока́ра, *(партійне)* стя́гнення, *р*[я] поку́та.

ПОКАРА́ННЯ *(дія)* наклада́ння ка́ри /поку́ти/.

ПОКА́ЯННЯ *(перед пастирем)* спо́відь.

ПОКАЯ́ННЯ *(дія)* каяття́, (с)поку́та.

ПОКВА́ПНИЙ > КВАПЛИВИЙ.

ПО́КИ по́кищо /*с*[о] по́ки що/, до́ки, ще й до́сі, *ж*[м] як до́вго [гра́тиму як до́вго слу́жать си́ли], *г.* нара́зі*, тим ча́сом; *з.* нім, *р.* по́кіль; **п.... не** *о*[к] аж [чека́й аж я сви́сну]; **аж п.** по́ки не [шука́в аж по́ки знайшо́в]; ***який п. який, але́...*** *який* до ча́су, але́... [я до́брий ♦ до́брий, але́...].

ПОКИДА́ТИ *(що)* не бра́- (з собо́ю), *(живих)* залиша́-; *(село)* *з.* опуска́-; *(тюрму)* переступа́- порі́г* *чого*; *(сиротою)* лиша́-, *і*[д] сироти́-; *(діями)* припиня́-; *(журбу)* забува́-; *п.* *(- сили)* вичерпуватися; **не п.** */думку/* не йти з голови́, */тугу +/* не попуска́-; **поки́нь(те)!** да́й(те) спо́кій!; **я. /м**[н] **хто/ покидя́** с-и ♦, з-й поки́ну-, незго́д- лиши́тися, ©;

ПОКИ́НУТИЙ забу́- ◊, ***як і.*** по́ки́дько; *(на самоті)* само́тній, осиро́чений, *(дім)* зали́ше-, *з*[2] опу́ще-; *(плян)* зане́дба-, занеха́я-; & поки́не-;

ПОКИ́НУТО *(вигядати)* сиротли́во ◊.

ПО́КИДЬОК /*ж*[і] -дька/; *як і.* покинутий; & *по́кидища /= зва́ли-/;

ПО́КИДЬКИ *(сміття)* по́кидь, по́слід, ви́мети, ві́дмети, *с*[о] відхо́ди; *(їжі)* недо́ї́дки, ре́шт-, *(рідкі)* помиї; ☺ *з*[б] непо́тріб, не́гідь, по́толоч, *о.* жу́жіль-смі́ття, *г.* відпа́дки (суспі́льства).

ПО́КИ ЩО до́сі, ще й до́сі, *д.* до́кищо, *г.* нара́зі*, ± ПОКИ; & *х*[а] по́кищо.

ПО́КІЙ ти́ша, СПОКІЙ, *з.* мир; *ф*[р] зла́года, душе́вна рівнова́га.

ПО́КІЙ кімна́та; & поко́їк;

ПОКО́Ї пала́ти, хоро́ми, апартаме́нти.

ПОКІ́ЙНИК > НЕБІЖЧИК.

ПОКІРНИЙ *і* **ПОКІРЛИВИЙ** неремсти́-, смир(ен)ний, *(в усім)* слухня́-, *п.* шовко́вий; *(слуга)* уклі́нний; *(- річку)* упоко́ре-; ± ПЛОХИЙ.

ПО́КЛАД *з.* $c^у$ ПАЛУБА;

ПО́КЛАДИ *(руд)* копа́лини; *(соли)* родо́вище; *п.* запа́си, сто́-, го́ри, по́верхи, *о.* гімала́ї.

ПОКЛАД/А́ТИ $о^к$ споляга́-; *(на кого)* доруча́- *кому*, зобов'язува- *кого*; *(надію)* ма́-; *(душу)* віддава́-; *(сили)* витрача́-; *(вінок)* кла́с-; *(гріх на їх)* припи́сува- *їм*; *(з* $н^{ст}$ що*)* накре́слюва-, передбача́-; *(зі* $с^п$ собі*)* наду́мува-, вирішува-, прийма́- рішення; **не п. в го́лову** не припуска́- ду́мки; **і в ду́мці не п.** не могти́ на́віть уяви́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и /зви́клий/ ♦, ра́ди́й покла́с-, ~а́ч, ~а́льник, кладі́й, $п^к$ ~а́льний, ©;

ПОКЛА́С- *з.* сположи́- ◊, *(край) д.* поста́ви-; **п. до кише́ні** закише́ни-; **н. на асфа́льт** приасфа́льти-.

ПОКЛАДА́ТИСЯ *(на кого)* здава́-, звіря́-, тве́рдо довіря́ти(ся) *кому*, упевня́тися, *с.* ♦, як на кам'яну́ го́ру; *(- завдання)* кла́с- на *кого*, доруча́- *кому*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** зго́дний /змуше-/ покла́стися, зда́ний на *кого*, © ± ЧИСЛИТИ;

ПОКЛА́СТИСЯ *(на кого/що)* спусти́тися ◊; *(у ліжко)* лягти́, *(- зморшки)* залягти́.

ПОКЛА́ДЛИВ/ИЙ надійний; ЛАГІД-, несперечли́вий, посту́пли-, *д.* споле́гли-; & ~е́нький.

ПО́КЛИК ви́клик /за́-/, *р.* клик; $п^о$ відо́зва, га́сло, *с.* нака́з, кома́нда; *(душі)* го́лос; $о^к$ звук, крик, ви́гук; *(до чого)* покли́кання, по́тяг, на́хил,

ПОКЛИКА́ТИСЯ *(на що)* посила́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и /зви́клий/ ♦, зму́шений посла́-, ©.

ПОКЛІ́Н уклі́н; *п.* віта́ння, приві́т; $ф^р$ проха́ння [прийти́ з покло́ном].

ПОКЛО́ННИК щи́рий друг.

ПОКЛОНЯ́ТИСЯ /в-/, віта́-, роби́ти покли́н, скида́- ша́пку; *(через кого)* перека́зува- віта́ння; *(рабськи)* па́да- в но́ги; *(кому)* БОГОТВОРИ- /шанува́- як Бо́га, ма́- за Бо́га/ *кого*, схиля́- го́лову /схиля́тися/ пе́ред *ким*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** 1. **я. кланяється**, 2. зви́клий /с-и/ ♦, гото́вий боготвори́ти, покло́нник, шанува́ль-, прихи́ль-, шанува́тель, ентузія́ст *чого*, $п^к$ шанува́льний, прихи́льчивий, ©;

ПОКЛОНИ́- вда́рити покло́на, засві́дч- ша́ну ◊.

ПО́КОВЗОМ по́сувом, ± ВОЛОКОМ, ЮЗОМ.

ПО/КО́ЇТИСЯ; УПО~ *г.* споко́ї-, $г^д$ споки́йни-.

ПОКОЛІ́ННЯ ґенера́ція, колі́но; $ф^р$ наща́дки; *р.* пле́м'я, рід, роди́на; **з п. в п.** з ро́ду в рід.

ПОКО́РА покі́рність, покі́рлив-, посту́плив-, по́слух, слухня́ність, *з.* смире́ння, послуше́нство; *(рабська)* смире́нність; *(долі)* непроти́влення, *д.* неогина́-; & $п^о$ упоко́ра; ± ПОКІРНИЙ.

ПО́КОРМ ї́жа; матери́нське молоко́.

ПО́КОТОМ суці́льно, без пере́рви, по всій по́ве́рхні, оди́н бі́ля о́дного; *(класти)* підря́д, зря́д-у, по́спіль, оди́н при о́днім; *(сунути) р.* ко́том.

ПОКРАД/О́МА *г.* крадькома́, (по́)кра́дьки, ~́ці.

ПОКРА́Щ/УВАТИ полі́пшу-, удоскона́лю-; *(дані)* підви́щу-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й ~и-, полі́пшувач, ~у-, удоскона́лю-, $п^к$ доскона́льчий, для ~ення, ©;

ПОКРА́ЩИТИ полі́пшити ◊.

ПОКРИВА́ЛО /за-/, по́крив(ка), $п^о$ габа́; *(ліжка)* покриття́, покріве́ць, одяга́ло; *(одяг)* пелери́на, на́кидка; *(на ноги)* плед; *(на голову)* на́міт-; *(на лице) а.* чадра́; *(коня)* попо́на; *(з імли)* запо́на, заволо́ка, пелена́; & покрива́льце.

ПОКРИВ/А́ТИ /НА-, У-, $у^р$ о-, *(іржею)* в-/; *(голову)* одяга́- на, /*хусткою*/ запина́-, вив'я́зува- /по-, за-/ *що*; *(тиньком)* оббива́-, обшива́-; *(різьбою)* прикраша́-, *(снігом)* устеля́-, *(травою)* пороста́-, *(хмарами)* ЗАТЯГА-, *(цілунками)* усипа́-, *(рум'янцем)* залива́-; *(у молитвах)* $п^{рв}$ *н!* $у^р$ БОРОНИ-; *(витрати)* ОПЛАЧУВА-, відшкодо́вува-, поверта́-, бра́- на се́бе; *(дефіцит)* вирі́внюва-; *(що)* бра́- відповіда́льність за /на се́бе /свою́ го́лову/; *(запити)* ЗАДОВОЛЬНЯ-; *(звук)* ЗАГЛУША-, перекрива́-; *(хиби)* прихо́вува-; *(віддаль)* дола́-, прохо́ди-, мі́ря-; *(вівці)* заплі́днюва-; **п. габо́ю таємни́чости** засекре́чу-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, ~а́ч, покріве́льник, *(річ)* ~а́ло, покріве́ць, $п^к$ ~а́льний, покріве́ль-, по́кришко́вий, ~́чий, ~у́щий, для покриття́, $с^к$ покри́й- [покри́й-дерева іней], ©;

ПОКРИ́- *(прищами)* попри́щи-, *(шрама-)* пошрамува́-; *(водою)* захлю́пну-; ◊; **п. ла́йкою** ви́лая-, **п. собо́ю** залягти́ [вівці –ли́ по́ле];

ПОКРИ́ТИ(СЯ) *(узорами)* замере́жити(сь);

ПОКРИВА́ТИСЯ *(чим)* бра́- [б. кри́гою]; **п. по́рохом** припада́ти по́рохом /-а́ми/; ◊;

ПОКРИ́ТИСЯ взя́-; [в. стру́пом]; ◊; **п. зо́рями** ви́зоріти;

ПОКРИ́ТИЙ *(панцером)* опа́нцерений, *(імлою, памороззю)* замря́че-.

ПО́КРИК крик, зойк, ви́гук; *р.* за́клик.

ПО́КРИТКА зве́дени́ця; $к^н$ нешлю́бна ма́ти, $с^у$ ма́ти-одина́чка; ± ПОВІЯ.

ПОКРИТТЯ́ *(хат)* покрі́вля, дах, *(меблів)* оббивка, *(кожуха)* верх, *(дороги)* по́ве́рхня, ± ПОКРОВ; *(витрат)* опла́та, відшкодува́ння, /*сума*/ відшкодо́в-, компенса́ція; *(дія)* накриття́, накрива́ння /по-/, обклада́-.

ПО́КРИШКА /на́-/, покриття́ /на-/, *з.* покри́ва; *(ґумова)* опо́на, ши́на.

ПОКРІ́ВЛЯ *(житла)* дах, покриття́, *(солом'яна)* стрі́ха; *п.* приту́лок; *р.* покрива́ло.

ПОКРІ́ПЛЮВАТИ *і* **ПОКРІПЛЯ́ТИ** змі́цнювати, ПІДКРІПЛЮВАТИ.

ПОКРО́В по́крив, покриття́, ПОКРИВАЛО; *(зелений)* ли́стя (дере́в); *п.* запо́на, пелена́.

ПО́КРУЧ міша́нець, гібри́д; ☺ мети́с, мула́т; $з^н$

ви́родок, деґенера́т; **р.** потво́ра; ± ШИБЗДИК.

ПОКУ́ТА *(за гріх)* пока́рання, ка́ра; *(дія)* каяття́, покая́ння, поку́тування.

ПО́КУТНІЙ *(- місце в хаті)* біля по́куття.

ПОКУ́ТНІЙ /спо-/, покая́нний; *(- молитву)* відпусто́вий, розгрішу́щий, $р^в$ очи́щення.

ПОКУ́Т/УВАТИ нести́ поку́ту /ка́ру/, кара́тися, $с^о$ відбува́ти ка́ру, викупля́- вину́; & $н^{дк}$ *і* $д^к$ СПОКУТУВА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й нести́ ~у, обтя́же- ~ою, ~ник, *(гріхи людства)* Відкупи́тель, Спаси́-, Спас, $п^к$ (с)поку́тній, ©;

ВІД♦♦♦ *(на чому)* розплати́/тися *чим* [**ти відпоку́туєш на здоров'ї** ти ~шся здоро́в'ям] ◊.

ПОЛА́ припі́л [несе́ у припо́лі], *р.* поло́тнище; **з-під поли́** крадькома́, по́тай;

ПО́ЛИ *(одягу)* фа́лди.

ПО́ЛАПОК *(у картярів)* слід від ма́цання;

ПО́ЛАПКИ[1] сліди́ /відбитки/ па́льців.

ПО́ЛАПКИ[2] $н^р$ > ПОМАЦКИ.

ПО́ЛЕ про́стір, рівнина́, степ; *(в лісі)* опі́лля; *(дослідне)* плянта́ція; *(житнє)* лан, ни́ва; *(для ігор)* стадіо́н; *(стрільців)* поліго́н, тир; *(праці)* аре́на, сфе́ра, ділянка, ца́рина, *(митця)* кар'є́ра, $ф^р$ стезя́; *(картини)* тло, фон; *(зошита)* бе́рег, марґіне́с; **п. для самореаліза́ції** *г.* по́ле до по́пису.

ПОЛЕ́ГКІСТЬ поле́гша, про́світок, поле́гшення, $ж^м$ по́пуст, осла́ба, *г.* обле́гша; *(від кого)* посла́блення, побла́жка, ОПУСТ; ± ПОПУСТ.

ПОЛЕ́ГШ/УВАТИ *(душу)* /об-/, облегша́-; *(біль)* посла́блюва-, зме́ншува-, звільня́- від *чого*; *(кому)* роби́- поле́гшу; & полегша́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й поле́гши-, ~увач, $п^к$ щора́з ле́гший, ~увальний, для поле́гшення, ©;

ПОЛЕ́ГШИТИ & уле́гшити ◊.

ПОЛЕМІЗУВА́ТИ вести́ поле́міку, дискутува́ти; ± СПЕРЕЧАТИСЯ.

ПОЛЕ́МІКА ди́спут, диску́сія, обгово́рення; ± СУПЕРЕЧКА.

ПОЛИ́ВА по́ливо, шкли́во, ЕМАЛЬ, $х^а$ ґлязу́р(а).

ПОЛИВ/А́ТИ /об-/; *(піски)* зро́шува-, звомо́жува-; *(парфумами)* кропи́-, спо́рскува-, оббри́зку-; *(з кулемета)* обстрі́лю-, стріля́ти; *(поливою)* покрива́-, ґлязурува́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **полива́** с-и ♦, з-й поли́-, ~а́льник, *(дощ)* $п^о$ ~а́йчик, *(річ)* ~а́чка, $п^к$ ~а́льний, ~́чий, ~у́щий, для ~а́ння, *о.* за полива́нням, © полива́ючи, полива́вши.

ПОЛИ́В'ЯНИЙ поли́ваний, покри́тий поли́вою /по́ливом/, поглянсо́ваний /ви́-/, ґлязуро́-.

ПО́ЛИСК *(скла)* лиск; *(пожежі)* відблиск; *(сонця)* світло, ся́йво; *(блискавки)* спа́лах, $п^о$ лизь; *(волосся)* ві́дтінок, $с^о$ відли́в.

ПОЛІГЛО́Т, ПОЛІГО́Н *і* **ПОЛІКЛІ́НІКА** > ЛІНҐВІСТ, ПОЛЕ і ЛІКАРНЯ.

ПОЛІНДРО́М *ж.* рак літера́льний.

ПОЛІ́НО дрови́на, *(обрубок)* оцу́пок; & полі́нце, поліня́ка, $з^б$ поліня́ччя.

ПОЛІ́ПШУВАТИ > ПОКРАЩ-; *(стосунки)* удобродушню-; **я. полі́пшує = я. покращує.**

ПОЛІ́Т *(літака)* лет, літ, рейс, /один/ ви́літ; **п.** ма(с)шта́б [висо́кого ма(с)шта́бу]; *(через море)* пере́літ; *(на лещатах)* $с^т$ стрибо́к; *(фантазії)* **п.** злет, злі́т.

ПОЛІ́ТИК політи́чний дія́ч, $з^н$ політика́н; *(тонкий)* диплома́т; $н^г$ інтриґа́н.

ПОЛІ́ТИКА диплома́тія, маневрува́ння, $з^н$ політика́нство, *(агресивна)* гео♦; & полі́тикум /= коло полі́тиків/.

ПОЛІТ/ИКУВА́ТИ: **я. ~ику́є** розполітико́ваний.

ПОЛІТИ́ЧНИЙ *(лад)* держа́в-, суспі́ль-, грома́дсько-правови́й; *(в'язень)* протидержа́вний; *(хід)* $ж^м$ диплома́тич-.

ПОЛІ́ТТЯ *(га́рна)* пого́да; *(на що)* врожа́й, урожа́йне лі́то; **р.** бур'я́н; *(дія)* полі́ння, полоття́.

ПОЛІФОНІ́ЧНИЙ рясноголо́сий, ряснозву́чний /-зву́кий/; & поліфо́нний, ^{а}багатоголо́сий.

ПОЛІЦА́Й поліція́нт, *г.* поліци́ст, *як і.* поліце́йський, *(в Англії)* полі́смен; *(в СССР)* міліціоне́р, міліце́йський, $з^н$ мент, ляга́вий; & $з^б$ ♦ня́.

ПОЛІЦЕ́ЙСЬКИЙ *і.* ПОЛІЦАЙ; $п^к$ поліці́йний, *(лад)* режи́м-, протипра́в-, антидемократи́ч-, *с.* драко́нівський.

ПОЛК *г.* реґіме́нт; & *полко́вник, $п^к$ *полкови́й;

ПОЛКИ́ ві́йсько, а́рмія; леґіо́ни, $н^г$ ОРД И.

ПОЛОВИ́Й *(колір)* жовтя́вий, пшени́чний, блідожо́втий; *(віл)* світлоруди́й /ясно-/.

ПОЛОВИ́К *д.* шулі́ка, $г^д$ хижун.

ПОЛОВИ́НА *(більша, мен-)* части́-; $з^{-н}$ рі́вна ♦ /части́-/; *(дня)* сере́ди-; *(моя)* **ж.** дружи́- /чолові́к *або* жі́нка/.

ПОЛОВИ́НЧАСТИЙ *(- двері)* стулко́вий, стулча́стий, двійча́с-, *о.* з двох полови́н; *(- ставлення)* **п.** неви́значений, двозна́ч-, $о^к$ розполови́не- /пере-/, *о.* і на́шим і ва́шим.

ПОЛОВІ́ТИ > ЖОВТІТИ.

ПОЛО́ГИ *д.* зло́-, ро́диво, по́рід, роди́ни, $с^о$ ро́ди.

ПОЛО́ГО́ВИЙ *(дім)* породі́льний, $с^о$ роди́ль-, *г.* поліжни́чий; **п. будинок** /**дім**/ $о^к$ роди́льня, *г.* матери́нець.

ПОЛО́ЖЕННЯ місцезнахо́дж-, пози́ція; **р.** стан(о́вище); *(тіла)* по́за; *(вислів)* те́-, тве́рдження, $м^н$ заса́ди; *(- розпорядок)* пра́вила; ± ЗАКОН.

ПОЛО́ЖИСТИЙ не крути́й, СПАДИС-, розко́тис-, згорис-, припа́дис-, поло́гий.

ПО́ЛОЗ 1. *(в санях)* ко́взальний брус(о́к), 2. вели́кий вуж, *(жовтобрюхий)* жовто́брюх; уда́в, Boa constrictor; & 1. ♦о́к, $м^н$ ♦и́, 2. полозю́к.

ПОЛО́Н поло́нення, бран; *(єгипетський)* нево́ля, ра́бство; *(духов(н)ий)* зале́жність; $і^с$ ЯСИР.

ПОЛО́Н/Е́НИЙ бра́нець, військо́во♦, ~е́ник, ~я́нин.

ПОЛОНИ́НА > ПАСОВИСЬКО, ГАЛЯВИНА.

ПОЛОНИ́ТИ бра́- /захо́плюва-/ в поло́н; *(світ)* підкоря́-, підбива́-, зага́рбува-, завойо́вува-, здобува́-; *(уяву)* заполо́нюва-; *(серце)* $д^к$ заволоді- *чим*; *(красою)* ♦ се́рце, зачаро́вува-, ± /ПРИ-/; & заполо́нюва-; **я. /$м^н$ хто/ поло́нить** з-й за♦, полони́тель, заполо́нювач, підко́рю-, $п^к$ бранобо́рчий, ©; ± **я. захоплює**.

ПОЛОСКА́/ТИ виполі́скува- /пере-, с-, про-/, *д.* полока́-; *(дощем)* полива́-, мочи́-; *(зуби)* промива́-; **я. /$м^н$ хто/ поло́ще** с-и ♦, з-й ви́♦, виполіскувач /про-, с-, пере-/, $п^к$ ~́льний, для ~́ння, © ~́вши.

ПОЛОСКА́ТИСЯ *(водою)* пле́ска́-; *(на вітрі)* тріпота́ти, лопоті́ти, майорі́ти, ма́яти.

ПОЛ/О́ТИ *(траву)* пропо́люва- /ви-/, *(буряки)* шарува́-, прашува́-, САПА-; **я. /$м^н$ хто/ по́ле** с-и ♦, з-й ви́♦, ~і́льник, сапа́ль-, шарува́ль-, $п^к$ ~і́льний, сапа́ль-, шарува́ль-, на шарува́нні, ©.

ПОЛО́ТНИЩЕ *п.* пра́пор, скатерти́на, по́лог; *(паперу)* а́ркуш; *(дороги)* полотно́; ± ЕКРАН.

ПОЛОТНІ́ТИ блі́дну-, білі́-, става́- білим, як полотно́ /стіна́, кре́йда, смерть/; $д^{-к}$ = **я. блі́дне;**

ПО♦♦♦ зблі́дну-, збілі́- /по-/, як стіна́ /кре́йда, полотно́, смерть/.

ПОЛОТН/О́ *(лляне)* ткани́на; *(маляра)* карти́на; *(епічне)* твір; *(шляху)* ~ище; & ~и́н(к)а.

ПОЛО́ХАТИ і **ПОЛОШИ́-** ляка́-, страха́-, напоЛо́хува- /роз-/, наганя́- страху́ /хо́лоду/, *с.* сія́- па́ніку /неспо́кій/; *(птахів)* розганя́-; & поло́шка-; **я. /$м^н$ хто/ поло́шить** с-и ♦, з-й с♦, $п^к$ ПОЛОХЛИВИЙ, © поло́хаючи + **що ляка**;

ПЕРЕ♦♦♦ переляка́-, виклика́- пере́поло́х, підня́- на но́ги ◊; & переполоши́-.

ПОЛО́ХАТИСЯ; **СПОЛО́ХА-** сполоши́-, сполохну́-, $ф^р$ заметуши́-.

ПОЛОХЛИ́ВИЙ лякли́вий, полохки́й, *(кінь)* харапу́дливий; ± БОЯЗКИЙ, ПЛОХИЙ.

ПОЛУ́ДА *(на оці)* більмо́, лу́да; ± ЗАВОЛОКА.

ПО́ЛУДЕНЬ $х^а$ полу́день; **п. ві́ку** зрі́лість, повнолі́ття, *о.* ли́пень життя́.

ПО́ЛУМ'Я ВОГОНЬ, $п^о$ же́вриво, пло́мінь, по́лумінь, $д^а$ жи́жа; *(борні)* вир, кругове́рть; *(любови)* жар; *(серця)* над(т)хне́ння, насна́га.

ПОЛУМ'Я́Н/И́Й пломінки́й; *(оратор)* палки́й, при́страсний; *(час)* бурхли́вий; *(цілунок)* гаря́чий, жагу́-; *(колір)* черво́ний; & ~и́стий, $п^о$ по́лу́м'яний.

ПОЛУМ'Я/НІ́ТИ пала́-, бра́тися по́лум'ям, полмені́ти, ПАЛАХКОТІ-; *(жаром)* паші́-; *(сонце)* сія́-; *(на тлі чогось)* зорі́-; *(обрій)* червоні-, крива́ві-, крива́витися; *п.* **я. ~ні́є** с-и ♦, $п^к$ ~́ний, пломінки́й, стожа́рий, вогни́стий, пломени́-, палахки́й, палах(кот)ли́-, /- *сонце/* сяйли́-, огнели́кий, *о.* як жар /~/, по́йня́тий ~м, ©.

ПОЛУСТА́НОК > СТАНЦІЯ.

ПОЛУЧА́ТИ > З'ЄДНУВАТИ.

ПОЛЮБ/ЛЯ́ТИ *(кого)* подо́ба-, люби́-, симпатизува́- *кого/кому*; *(що)* ма́- при́страсть /на́хил/ до, коха́тися в *чому*; **я. /$м^н$ хто/ ~ля́ *що*** кому́ подо́бається *що*, з-й ~и́- *що*, залю́бле- /закоха-/ у *що*, спо́вне- симпа́тії до *чого*, симпа́тик *чого*, $п^к$ прихи́льний /схи́льчивий/ до *чого*, ©.

ПОЛЮБО́ВНИЙ *(- згоду)* взає́мний, обопі́ль-; $п^о$ ласка́вий, ні́жний;

ПОЛЮБО́ВНО лю́бо-ми́рно ◊; & любо́вно.

ПОЛЮБО́ВНИК /-ИЦЯ/ > КОХАНЕЦЬ /-НКА/; & полюбо́вничок.

ПОЛЮВА́ННЯ (в)ло́ви, ло́вля, лови́тва, *(гуртом)* обла́ва; *(відьом)* переслі́дування; *(самоцвітів)* гони́тва за *чим*; ± МИСЛИВСТВО.

ПОЛЮ/ВА́ТИ ходи́- на вло́ви, *(звіра)* цькува́-, лови́-, $о^к$ мисли́ви-; *(на їх)* висте́жува- *їх*, *п.* шука́- *їх*/за *ї́ми*; **я. /$м^н$ хто/ ~є *кого*** зви́клий ♦, за́йня́тий ло́вами, лове́ць, мисли́в-, зві-роло́в, $п^к$ мисли́вий, ло́вчий, на ло́вах /~ва́нні/, ©.

ПО-ЛЮ́ДСЬКОМУ як нале́жить /ли́чить, подоба́є, годи́ться, пасу́є/, як слід, як тре́ба, до́бре; *(ставитися)* лю́дяно, гума́н-; & по-лю́дськи.

ПО́ЛЮС $г^е$ бігу́н; *п.* (абсолю́тна /ді́яметра́ль-/) протиле́жність.

ПОЛЯГА́ТИ *(- пашню)* /ви-/; *(під косою)* па́да-; *(з реготу)* ляга́-; **п. в *чому*** *($т^к$ 3 $о^с$)* ма́- своє́ю су́ттю, зво́дитися до *чого* [завда́ння зво́диться до то́го, щоб]; **я. /$м^н$ хто/ поляга́** 1. с-и ♦, прире́чений вилягти́, поля́глий, © ляга́ючи, 2. **/в *чому*/** що зво́дитися до *чого*;

ПОЛЯГТИ́ *(- хліб)* /ви́-/; *(в бою)* лягти́ тру́пом /кі́стьми́ /голова́- /-о́ю/, заги́ну- ◊; **не п.** /- *славу/* не поме́ркну-, не зни́кну-; **я. полі́г** поле́глий, заги́б-, *(хліб)* ви́ляг-, Ø.

ПОЛЯ́РНИЙ *(- сяйво)* пі́вніч-; *(- зірку)* $п^о$ провідни́й; *(погляд)* (цілко́м) протиле́жний; *(ведмідь)* бі́лий; & *підполя́рний.

ПОЛЬОВИ́Й *(сторож)* ланови́й; *(- квіти)* ди́кий; *(- бригаду)* рільни́чий; *(- кухню)* виїзни́й; *(суд)* військо́вий; *(- пошту)* фронтови́й; *(телефон)* по́хідній, по́хідни́й.

ПОМАГА́ЙБІ > ДОБРИДЕНЬ.

ПОМАГА́ТИ > ДОПОМАГА-; *о.* става́- в приго́ді; **я. /$м^н$ хто/ помага́** с-и ♦, гото́вий /наста́влений/ помогти́, (під)помага́ч, помічни́к, асисте́нт, $ф^р$ рука́, *с.* рятівни́к, $п^к$ допоміжни́й, спомага́вчий, помічни́й, зара́д- для *кого*, /*доброчинний*/ допомого́вий, *с.* рятівни́й, ско́рий на по́міч, для допомо́ги, ©.

ПОМА́ДИТИ; НА♦♦♦ *(губи)* *г.* накармі́ни-.

ПОМА́ЛУ пово́лі, пові́льно, по́вагом, ти́хо, без по́спіху, як мо́кре гори́ть, *д.* по́легку; поступо́во, не одра́зу; потро́ху; скро́мно, не пи́шно; (!) обе́режно!; & пома́лу-ма́лу, помале́ньку.

ПОМАРА́НЧО[Е]ВИЙ *(колір)* жовтогаря́чий, $с^о$ ора́нжевий, ора́нжево-черво́ний.

ПО́МАЦКИ навпо́мацки, *(нав)*по́лапки, по́лапцем, *о.* до́тиком руки́, *б.* намаца́льно; *(відчути)* шкірою, па́льцями, до́тиком.

ПОМЕ́ШКАННЯ приміще-; *з*$^{-н}$ житло́, кварти́ра, кімна́та.

ПОМИ́Ї > ПОКИДЬКИ.

ПОМИ́ЙНИЙ *(- яму)* вигрібни́й, *(смак)* гидки́й.

ПО́МИЛКА *(в листі)* непра́вильність, по́хибка, ляп; *(у дії)* о́гріх, про́гріх, хи́ба; ± ЛЯПСУС; & по́милочка.

ПОМИЛКО́ВИЙ хи́бний, непра́виль-, *р.* схибле-, *с.* гріхо́в-; *(висновок)* облу́д-, безпідста́в-, необґрунто́ва-; & *г.* ми́ль-, *з.* поми́лешній.

ПОМИ́ЛУВАННЯ *г.* уласка́вле-; АМНЕСТІЯ.

ПОМИЛЯ́ТИСЯ *д.* /об-/, *р.* мили́-; хи́бити, роби́- по́милку, наступа́- на гра́блі, дава́- ма́ху; *(у кому)* непра́вильно ду́ма- про; *(пізнаючи)* переплу́тува-; *(у висновках)* плу́татися; **якщо́ не -я́юсь** коли́ б не збреха́-; **я. /м**^{н} **хто/ -ється** с-и /зви́клий/ ♦, схи́льний до помило́к, нездат- уни́кнути по́милки /-ок/, *п*^{к} поми́льчивий, ПОМИЛКОВИЙ, ©;

ПОМИЛ/И́- огріши́-, *з.* огу́ли-, впасти в ~ку ◊; зайти́ не ти́ми дверми́, не в ті две́рі потра́пи-.

ПОМИН/А́ТИ 1. зга́дува-; *(давнє)* /при-/; *(ду́ші)* моли́тися за, справля́ти ~ки по; 2. мина́- /об-, ви-, про-/, *(- кулю)* не зачіпа́-; *(чаркою)* обхо́ди-; *(факт)* випуска́- /про-/; *(докір)* не зважа́на, залиша́- без ува́ги /по́за -гою/, збува́- неува́г- /мо́вчанк-/, не врахо́вува-, *з.* тура́-; **я. /м**^{н} **хто/ ~а́** 1. с-и ♦, з-й пом’яну́-, ~а́льник, ~а́йло, незабу́дько, *п*^{к} ~а́льний, ©, 2. **я. обминає**;

ПОМИНУ́- 1. пом’яну́-, 2. збу́- неува́гою; ◊.

ПОМИР/А́ТИ /У-/, ги́ну-, простяга́- но́ги, покида́- білий світ, пря́с- на тонку́, *в.* здиха́- /по-/; *(- звук)* завмира́-; */край/* занепада́-; **я. /м**^{н} **хто/ ~а́** поки́нутий ♦, прире́чений поме́р-, гото́вий спочи́- наві́ки, напівтру́п, *п*^{к} напівме́ртвий, умиру́щий, мру́-, смерте́нний, */хорий/* агоні́й-, *у*^{р} сме́рт-, тлі́н-, при́смерт-, *п*^{о} притру́п-, вже на Бо́жій доро́зі /посте́лі/, в обі́ймах сме́рти, вже на відхо́ді, © пе́ред сме́ртю, ~а́ючи;

ПОМЕ́Р- /У-/, опрягти́ся, переста́ви-, лягти́ на ла́ву, *у*^{р} скінчи́- (терни́стий) шлях, започи́-, відійти́ у за́світи, *в.* загну́тися ◊; **помре́ *він*** урву́ться дні *йому*; **поме́р *хто*** смерть вступи́ла в *кого* /*р*$^{-в}$ душа́ ви́лізла *кому*/.

ПОМЕ́РЛИЙ покі́йний; *як і.* небі́жчик, покі́йник; *(- надію)* втра́чений.

ПОМИ́СЛИВИЙ на́дто недові́рливий /підозрі́-/.

ПОМИШЛЯ́ТИ мірку́ва-, розмірко́вува-; ду́ма-поду́мува-; **я. /м**^{н} **хто/ помишля́** с-и ♦, наста́влений, наці́ле-, *п*^{к} гото́вий, *о.* з ду́мкою /га́дкою, на́міром/, ©.

ПОМІДО́Р *(черво́ний)* баклажа́н.

ПО́МІЖ помежи́, се́ред (то́го); **п. тим** тим ча́сом, між іншим, *г.* в між часі; ± ПОЗАТИМ.

ПОМІРКО́ВАНИЙ оба́ч-, обере́ж-, розва́жливий, розсу́дли-; скро́мний, *г.* безпереса́д-; *(крок)* не ризико́ва- /екстрема́ль-, кра́йній/.

ПОМІ́РНИЙ *(зріст)* сере́дній; *(вітер)* не си́ль-;

ПОМІ́РНО по-Бо́жому ◊.

ПОМІ́СТ *(з дощок)* підви́щення, підмостка, *р.* узви́шшя; *(на страту)* ешафо́т, ло́бне мі́сце; *з.* підло́га; *(у театрі)* сце́на, кін; *с*^{т} ринг.

ПОМІ́ТНИЙ /при-/, прикме́т-; ☺ непере́січ-; *(слід)* глибо́кий; *(вітрець)* відчу́тни́й; *(вплив)* значни́й, неаби́який, *х*^{а} не аби́який;

ПОМІ́ТНО слі́дно, *о*^{к} постере́жно ◊.

ПО́МІЧ > ДОПОМОГА; *(хірургу) г.* асисте́нція, *о*^{к} аси́ста.

ПОМІЧА́ТИ /(за)при-/, постерiга́-, зава́жува-, закмі́чува-, зверта́- ува́гу, накида́- о́ком, бра́в при́мітку /на за́-/, мота́- на вус, *д* укміча́-; *(вухом)* чу́-, *(оком)* ба́чи-; *(з н*^{ст} *що)* відчува́-; *(гріхи)* виявля́-; *(за собою)* лови́- себе́ на *чім*; **я. /м**^{н} **хто/ поміча́** с-и ♦, з-й помі́ти-, ско́рий на за́мітку, постерiга́ч, заува́жув-, *п*^{к} заввáжливий, постере́жли-, примі́тли-, доба́чли-, пам’ятки́й, © поміча́ючи;

ПОМІ́ТИТИ *р.* назо́рит- ◊; **не п.** *г.* перео́чи-.

ПОМІЧНИ́Й допомі́жни́й, *о*^{к} спомага́вчий; *(у грі)* ко́ри́сний; *(- зілля)* лікува́ль-, го́й-.

ПОМІЧНИ́К помага́ч /-а́й(ло)/, пра́ва рука́, *як і.* підру́чний, *(лікаря)* асисте́нт, *н*^{г} поплі́чник; *(борця)* спобо́р-, сподви́ж-; *(голови)* замісни́к, засту́п-, *г.* містоголова́; & *д*^{о} *♦ува́ти.

ПОМІЩ/А́ТИ /при-/, розташо́вува-; *(у пресі)* уміща́-; *(у капсулу)* запеча́тува-, пакува́-, фасува́-, запресо́вува-; **я. /м**^{н} **хто/ ~а́** с-и ♦, з-й помісти́-, приміщувач, *п*^{к} просто́рий для *чого*, ©;

ПОМІСТИ́ТИ *з.* /з-/ ◊; *(де)* да́- до; *о*^{к} вста́ви- ◊; **п. в рі́дну стихі́ю** ки́нути щу́ку в рі́чку.

ПОМІ́ЩИК > ПАН, ЗЕМЛЕВЛАСНИК.

ПОМО́ВЧУВАТИ приде́ржува- язика́, держа́- язи́к на гачку́ /мотузку́, за зуба́ми/;

ПОМО́ВЧАТИ /пере-, попо-/, *г.* /при-/.

ПОМО́Л *(зерна) п*^{б} промо́л.

ПО́МПА смок, *д.* насо́с, *(пожежна) ф.* си́кавка; ***п.*** форс, шик [**з фо́рсом /ши́к-/** з по́мпою]; **з -ою** уро́чи́сто, на широ́ку но́гу.

ПОМПЕ́ЗНИЙ *(бенкет)* пи́ш-, *(- парад(у)* зана́дто уро́чи́стий, *(обід)* зана́дто розкі́шний.

ПОМПУ/ВА́ТИ *(повітря)* нагніта́-, *с*^{о} кача́-, нака́чува-; **я. /м**^{н} **хто/ ~є** с-и ♦, з-й на♦, нагніта́льник, ~ва́ль-, *п*^{к} ~ва́льний, нагніта́ль-, ©.

ПО́[І]МСТА відпла́та /роз-/, *у*^{р} мста, пока́ра, *о.* смерть за смерть, кров за кров, о́ко за о́ко, зуб за зуб, *п*$^{-о}$ кара́ючий меч; *(квитування)* рева́нш.

ПОМ’Я́КШУ/ВАТИ /з-/, м’якши́-; *(напругу)* відпру́жува-, *(спеку)* посла́блю-; *(жагу)* утихомі́рю-, вгамо́ву-; *(незгоди)* згла́джу-, нівелю-

ва́ти; *(кару)* поле́гшува-; *(звуки)* $л^{I}$ паля́талізува́-; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й пом'я́кши-, ~вач, $п^{к}$ м'якши́льний, ~валь-, *ю.* відтя́жливий, ©.

ПО́НАД $ф^{р}$ по́за [**п. лі́міт** по́за лі́мітом]; **п. но́рму** $п^{б}$ по́над верх.

ПО-НА́ШОМУ як у нас, за на́шим звича́єм; *(мовлено)* на́шою /українською/ мо́вою.

ПОНЕВІРЯ́ННЯ > ПЕРИПЕТІЇ, ЗЛИГОДНІ.

ПОНЕВІРЯ́ТИСЯ > БІДУВАТИ.

ПОНЕВО́ЛЕННЯ уя́рмле-, закріпа́че-, підко́ре-; *(світу)* підбі́й; *(стан)* ра́бство, нево́ля.

ПОНЕВО́ЛЮВАТИ /з-/, уя́рмлю-, закріпа́чу-, упоко́рю-, підкоря́ти, підбива́-, роби́- раба́ми, накида́- ярмо́, запряга́- в ярмо́, $с^{о}$ закаба́люва-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ понево́лює** с-и ♦, гото́вий понево́ли-, понево́лювач, уя́рмлю-, тира́н, де́спот, дикта́тор, $п^{к}$ каба́льний, ярмоно́с-, $с^{к}$ тягни́-в-ярмо [тягни́-в-ярмо брат], ©;

ПОНЕВО́ЛИ- скува́- пу́та /кайда́ни/ ї́м/на ї́х ◊;

ПО/НЕВО́ЛЕНИЙ уя́рмле- ◊; *(серцем)* з~.

ПОНИ́ЖУ/ВАТИ ® /з-/, зме́ншу-, посла́блю-; *(тон)* сти́шу-; *(у чиїх очах)* прини́жу-; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ ~є с-и ♦, з-й пони́зи-, $п^{к}$ ~вальний /з-/; **я. -ється** щора́з ни́жчий, пони́жуваний /з-/.

ПОНИ́ЗЗЯ > НИЗ.

ПОНИ́КЛИЙ похи́лений, *(вигляд)* пригні́че-, гнітю́чий; *(- траву)* поле́глий; *(- гілля)* зви́с-.

ПО́НІ > КІНЬ.

ПО-НІМЕ́ЦЬКИ з-німе́цька, німе́цькою мо́вою.

ПОНО́В/ЛЮВАТИ і **~ЛЯ-** *(мир)* /від-/, відно́влюва-; *(сили)* поверта́-; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **~лює** с-и ♦, з-й ~и́-, ~лювач /від-/, ~ник, $п^{к}$ ~чий, /від-/, ~ний /від-/, © ~люючи;

ПОНОВИ́ТИСЯ /об-, о-/ ◊.

ПО́НОЧІ *(як)* те́мно; *(де)* у те́мряві, по́темки, по́темну; *(коли)* зате́мна, $о^{к}$ те́мрявою.

ПОНОЧІ́ТИ > ВЕЧОРІТИ.

ПОНТО́Н > МІСТ, ПЕРЕПРАВА.

ПОНУ́РИЙ *(- позу)* похи́лений; *(вигляд)* пригні́че-, похню́пле-, похму́рий; $з^{-п}$ похню́пий, мовчазни́й, непривіт-, насу́пле-, неприва́бливий; *(- тишу)* гнітю́чий; *(час)* невесе́лий, безра́дісний, нудни́й; & пону́ристий, пону́рува-.

ПОНЯ́ТТЯ́ розумі́ння, уя́вле-, $ф^{я}$ логічна катего́рія; $ф^{р}$ ду́мка, га́дка [і га́дки не ма́ю].

ПООБІ́ДНІЙ ПОПОЛУ/ДНЕВИЙ; ± ~ДНІ.

ПООДИНО́КИЙ *(шанс)* окре́мий, одини́чний, осі́б-, ізольо́ва-, відосо́бле-; *(- явище)* епізоди́ч-, випадко́вий; *(постріл)* *г.* поєди́нчий; & пооди́н-; ± СПОРАДИЧНИЙ;

ПООДИНО́КІ *(кущі)* само́тні, неча́сті; *(з нас)* де́котрі, де́хто.

ПООДИ́НЦІ по о́дному, не ра́зом, оди́н по о́дному /за о́дним/, по́різно; *(рости)* самі́тно, само́тньо, самото́ю; *(ходити)* окре́мо, без і́нших /ніко́го/, сам /-а, -е, -і/ по собі.

ПОПАД/А́ТИ *(в сон)* /в-/; $з^{п}$ *(у що)* влуча́-, *(куди)* потрапля́-, *(у сітку)* лови́тися, *(під уплив)* опиня́- під *чим*, *(кому)* дістава́-, перепада́ти; **я. ~а́** 1. **я. упада**, 2. **я. влуча**, 3. **я. потрапля**;

ПОПА́СТИ *(кого)* схопи́-, спі́йма́-, *(що)* вхопи́-, взя́-; *(в халепу)* уклепа́тися; ◊; **п. па́льцем у не́бо** сказа́- до ре́чі /при́кладу/;

ПОПА́СТИСЯ $з^{п}$ спі́йма-, злови-, згоріти ◊.

ПО́ПАС /ви́-/ пасо́ви́сько; *(дія)* попаса́ння, /ви-/; *п.* *(дармова́)* пожи́ва.

ПОПЕЛИ́ЩЕ ку́па по́пелу; *(по пожежі)* пожари́ще, зга́ри-, погорі́ли-; *п.* руї́на.

ПОПЕЛІ́ТИ попели́тися, бра́- по́пелом; **що попеліє** поки́нутий ♦, © попеліючи.

ПОПЕЛЯ́СТИЙ *(колір)* сі́рий, миша́стий, $с^{о}$ по́пільний; & попела́стий, попельна́стий.

ПОПЕРВА́Х СПОЧАТКУ, початка́ми, на /при/ початка́х; $с^{о}$ на пе́рших пора́х; коли́сь, давні́ш, $ф^{р}$ раз [я не зби́вся з раз узя́того то́ну].

ПОПЕРЕ́Д *і* **ПОПЕ́РЕ́ДУ** *(де)* /с-/, попе́реді, на пе́ре-; *(куди)* впере́д /на-/; *(коли)* спе́ршу, зра́зу, спочáтку, поперва́х, заздалегі́дь; рані́ше, коли́сь, пе́ред тим, у мину́лому, *г.* передо́м;

ПОПЕ́РЕ́ДУ $т^{к}$ у майбу́тньому.

ПОПЕРЕДЖ/А́ТИ *і* **~УВА-** застеріга́- /о-, пере-/, *с.* погро́жува-, *(загодя)* повідомля́-; *(аварію)* запобіга́- *чому*; *(схід сонця)* передува́- *чому*; *(задум)* випереджа́- /-е́джува-/; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й /покли́ка-/ попере́ди-, запобіга́ч, *(річ)* запобі́жник, $п^{к}$ остере́жний /за-/, ~а́ль-/ви-/, попере́дливий, застере́жли-, *(крок)* запобі́жний, превенти́в-, профілакти́ч-, запобігавчий, для ~ення, ☺ запобі́гливий, ©.

ПОПЕРЕ́ДЖЕННЯ засторо́га /о-, пере-/, *с.* погро́за; *(у шахах)* шах, ґарде́; *(дія)* застеріга́ння.

ПОПЕРЕ́ДНИК $у^{р}$ предте́ча; *(бурі)* провісник;

ПОПЕРЕ́ДНИКИ пра́щури, пре́дки.

ПОПЕРЕ́ДНІЙ *р.* рані́ший, $к^{н}$ преліміна́рний; *(продаж)* завча́с-; *(крок)* запобі́ж-, не остато́ч-, підгото́вчий; *(темп)* той са́мий, таки́й, як і до́сі, дотепе́рішній, коли́ш-, пере́дший; *(облік)* пе́р-, приблизний, орієнто́в-; $ф^{р}$ той [то́го ти́жня]; $с^{к}$ перед- [передпро́даж];

ПОПЕРЕ́ДНЬО пере́дше, передні-, поперва́х, пе́рше, ПОПЕРЕД.

ПО́ПЕРЕК кри́жі; та́лія, перехва́т; ± СПИНА.

ПОПЕРЕ́К сторчма́ до довжини́; *п.* всу́переч, супроти́вно, наперекі́р, навсу́переч.

ПОПЕРЕ́Ч/НИК *(кола)* ді́яметр; *р.* ~ка, ~ина.

ПО-ПЕ́РШЕ пе́рше /одне́/ те, *(у кінці мови)* це раз [**я не ліг, це раз** п.-п., я не ліг]; ПЕРЕДУСІМ, поперва́х; **п.-п.... по-дру́ге.... по-тре́тє....** *(спочатку мови)* .... – це раз .... – це два – це три [**п.-п. я не ї́в, п.-д. не пив, п.-т. не спав** я не ї́в – це раз, не пив – це два, не спав – це три]; & $х^{а}$ попе́рше.

ПОПИВА́ТИ > ПИТИ; *е*[в] частува́тися.
ПО́ПИС *г.* хизува́ння, самохва́льство.
ПОПИ́СУВАТИ > ПИСАТИ.
ПО́ПИТ *г.* запотре́бування; **вели́кий п.** *о.* з рука́ми відривають; **п. – не до́пит** спи́ток не зби́ток, купи́в не купи́в, а поторгува́тись мо́жна; **з (найбільшим) -ом** *(крам) г.* (найбільш) попитни́й.
ПОПИ́ХАЧ поштурхо́висько, помело́, ста́рший підміта́йло, ста́рший, куди́ пошлю́ть, *п.* слуга́, служни́к, на́ймит.
ПОПІДТИ́ННЮ по́під тина́ми, на ву́лиці; *п.* без приту́лку /ха́ти, до́гляду/.
ПО́ПІЛ зола́, *(з жаром)* при́сок; & попіле́ць; ± ЖУЖІЛЬ.
ПОПЛЕ́СКУВАТИ *(по плечах)* поля́пувати.
ПО́ПЛІЧ ПОРУЧ, по́ряд; *ф*[р] одноча́сно, водно́час, заразо́м.
ПОПЛІ́ЧНИК *н*[L] помічни́к, підру́чний; *(борця)* спобо́рник, спіль-; *з*[-н] одноду́мець, прибі́чник; *з*[н] посіпа́ка, попле́нтач, вислу́жник, вислуга́ч, підли́гач; ± КОЛЯБОРАНТ.
ПО́ПОВЗОМ *і* **ПО́ПОВЗКИ** пла́зом, по-пласту́нськи, по́сувом, *(навкарячки)* ра́чки; *п.* ду́же пово́лі; & ПОКОВЗОМ.
ПОПО́ВНЮ/ВАТИ /до-/; *(сили)* примно́жу-, набира́тися *чого*; *(недостачу)* компенсува́ти, *(мову)* збага́чу-; *(недоробок)* надолу́жу-; *(самогубство) г.* учиня́ти; *борг)* поверта́-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~є** с-и ♦, з-й попо́вни-, ~вач, *п*[к] попо́внювальний, для попо́внення, © попо́внюючи.
ПОПОЛОВИ́НІ > НАВПІЛ.
ПОПОЛУ́ДН/І ~е́ва пора́, по обіді /по́лудні/, після́ обід(у) /по́лудня/, у дру́гій полови́ні дня, *х*[а] по полу́дні /півдні/.
ПОПО́НА > ПОКРИВАЛО.
ПОПРА́ВА *(машин)* напра́ва, ремо́нт; *(людей)* *п.* ви́правлення; & по́правка.
ПО́ПРА́ВКА ви́правлення, коректи́ва; *р.* НАПРАВА; *(сили)* *с*[о] окли́гання; & *с*[о] попра́вка .
ПОПРАВЛЯ́ТИ *(хибу)* /ви́-/; *(одяг)* опоряджа́-; *(хату)* ремонтува́-, направля́-; *(лямпу)* регулюва́-; *(нирки)* підліко́ву-; *(діло)* упорядко́ву-, пола́годжу-, ла́годити; *(ситуацію)* покра́щува-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **виправля́** с-и -ти, ра́ди́й ви́прави-, направля́ч, коре́ктор, *п*[к] випра́вчий, для ви́правлення, © виправля́ючи;
♦♦♦**СЯ** /ви-/ ◊; *(здоров'ям)* виду́жувати /о-/, *г.* здорові-, *ф.* очу́нюва-, окли́гу-, *о*[к] гла́дша-;
ПОПРА́ВИТИСЯ *г.* поздоровіти ◊.
ПО́ПРИ *(що)* (у)здо́вж /ми́мо, повз, побіля/ *чого*; всу́переч *чому*; крім [**п. все інше** крім усього іншого]; *с*[о] при [при всіх чесно́тах = **п. всі чесно́ти**]; **п. все своє́** *що* [*н.* **сонли́вість**] хоч яки́й *який* [*н.* сонли́вий]; **п. *що*** не зважа́ючи на *що*; **п. заборо́ну** *ф*[р] взя́ти та й [**сів п. з.** уз'я́в та й сів].
ПОПУЛЯРИЗУВА́ТИ > ПОШИРЮВАТИ.
ПОПУЛЯ́РНИЙ *(стиль)* зрозумі́лий, досту́пний, дохі́дливий, МОДНИЙ; ☺ широковідомий /-сла́вний/, загальновизна-; *(- пісню)* поши́ре-; /*ліки*/ ши́роко вжи́ва-; *(твір) г.* почитни́й;
ПОПУЛЯ́РНІСТЬ *о*[к] всенаро́дність ◊.
ПОПУРІ́ > МІШАНИНА.
ПО́ПУСК *і* **ПО́ПУСТ** потура́ння, попуска́-, побла́жливість, *ж*[м] побла́жка, спуск, по́тур;
ПО́ПУСТ *т*[к] поле́гша, поле́гшення, ПОЛЕГКІСТЬ, посла́блення.
ПОПУС/КА́ТИ *(з рук)* /ви-/; *(вгору)* /за-/; *(поводи)* /від-/, *(крила)* /с-, о-/, *(ремінь)* /роз-/, посла́блюва-, розві́льню-; *(гілля)* схиля́ти; *(мороз)* сла́бша-, ме́нша-; *(вуса)* відро́щува-; *(що)* допуска́-, терпі-, дозволя́-, диви́тися крізь па́льці на; *(гріхи)* проща́-; *(кому)* ПОТУРА-, виявля́- побла́жливість до; *(на поталу)* віддава́-, покида́-, лиша́-; **п. віжки** послаблюва- вимо́ги /тиск, гніт, режи́м/; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~ка́** с-и ♦, з-й ~ти́-, посла́блювач, *п*[к] ко́вий, ©; ± **я. потура**;
ПОПУСТИ́ТИ *(себе)* занседба́-, занеха́я-; *(місце)* звільни́-, поступи́тися *чим*; ◊.
ПОПУ́ТНИК > ПОДОРОЖАНИН.
ПО́РА > ОТВІР.
ПОРА́ час, період, годи́на [**досвітня /обід-/ п.** досвітня /обід-/ г.]; *(дитяча)* вік, літа́; *(мирна)* епо́ха, доба́, е́ра; *(року)* сезо́н; *(крайня)* те́рмін, строк, речене́ць; **лиха́ п.** лихоліття; **під суча́сну по́ру** оце́ тепе́р /за́раз/.
ПОРА́ДА ра́да, ПРОПОЗИЦІЯ, вказі́вка, на́від; *(чия)* консульта́ція; *п.* повча́ння, напу́че-, по́міч [нема́ нізвідки пора́ди]; *ж*[м] розра́да, втіха.
ПОРА́ДНИК (до)рад-; *(книга)* посі́б-, підру́ч-; *(лікаря)* до́відни́к; *(туристів)* путівни́к.
ПОРА́ЗКА *(армії)* розгро́м, *д.* поби́ванка, *ф*[р] по́топт(а́ння); *(акції)* прова́л, фія́ско, крах; *(бунту)* приду́шення; *(нації)* понево́ле-, уя́рмле-, підко́ре-, окупа́ція; *(ладу)* пова́лення, паді-, /*царя*/ знетро́не-, /*краю*/ розва́л, ро́зпад, дезинтегра́ція; *(у грі)* невда́ча, неу́спіх, про́граш.
ПОРА́НЕННЯ *(тіла)* ура́же-; *(важке)* ра́на.
ПО́РАТИ *(землю)* обробля́-, ходи́- ко́ло; *(худобу)* догляда́-; ± ПРИБИРА-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **по́рає** с-и ♦, гото́вий по♦, шпо́ртало, по́рпало, клопоту́н, догля́да́ч, прибира́льник, *о*[к] землепо́рач, *п*[к] метушли́вий, *о.* в робо́ті ко́ло *чого*, ©;
УПО́РАТИ /В-/ довести́ до ладу́ /ді́ла/ *що*, упо́ратися з *чим*, зроби́ти поря́док у *чім* ◊; *(врожай)* зібра́-; *(глек сметани)* *п.* прибра́- /= з'ї́сти/; ± ДАТИ РАДУ.
ПО́РАТИСЯ *(біля чого)* клопота́-, працюва́ти, товкти́ся; *(на кухні)* крути́-, метуши́-, *д.* ґу́здра-; *(на городі)* по́рпа-; *(коло машин)* моро́чи-, /*- групу*/ комаши́-; *(в хаті)* порядкува́ти,

роби́- лад /поря́док/; *(в чужій хаті)* хазяйнува́-; *(біля кого)* упада́-, догляда́- /по́ра-/ *кого*, піклува́тися /дба́ти/ про, *р.* ту́па-, ту́пця-; *(де)* ри́тися, копа́-, длу́ба-, копирса́-; & *р.* упо́рува-; **я.** /*м*[н] **хто/ -ється** с-и ♦, з-й ♦, клопоту́н, по́рпало, *п*[к] потовку́чий, моро́чливий, метушли́-, © по́равшись, **± я. товчеться**;

УПО́РАТИСЯ /В-/ *(з чим)* упра́ви-, ви́конати /скінчи-, зроби́-/ *що*, да- раду *чому*, УПОРА- /дове́сти́ до ді́ла/ *що*, /*швидко*/ звину́тися; *(з пристрастю)* подола́- *що*; **що -вся** Ø.

ПО́РИ́В *і* **ПОРИВА́ННЯ** *(рух) р.* риво́к; *п.* за́пал, підне́сення; *(до чого)* пра́гнення, по́тяг, *ф*[р] нама́гання; *(душі)* по́рух; *(гніву)* ВИБУХ;

ПО́РИ́В *т*[к] *(вітру)* ПОВІВ; & надпори́в;

ПО́РИ́ВИ: шляхе́тні п. *г*[д] людські висо́ти.

ПОРИВ/А́ТИ 1. /роз-, у-, пере-/; *(з чим)* отряса́ти по́рох *чого* з ніг; 2. *(руку)* простяга́-; *(рукою)* хапа́-, схо́плюва-; 3. *(за собою)* тягти́, тягну́-; *п.* прива́блюва-, притяга́-, ва́би-, мани́-; *(до чого)* спону́кува- [її порива́є нена́висть], штовха́- на *що*, заклика́- до *чого*, *н*[о] корті́-, хоті́тися, підмива́ти, шпига́-, му́ля-; *(кого /- чуття/)* пойма́- /поніма́-/, охо́плюва-, опано́вува-, обсіда́-, оволоді́ва́- *ким*; я. /*м*[н] хто/ ~а́ 1. с-и ♦, ра́ди́й пірва́-, ~а́ч, *п*[к] ~а́льний, заклику́щий, пориву́-, ~́чий *г*[д] порива́ю-, ©, 2. я. простяга, 3. я. тягне (за собою), 4. я. поривається;

ПОРВА́ТИ поде́р-, *с.* поні́вечи- ◊, *г*[д] *(до чого)* заанґажува́- /запроси́-/ [♦ до та́нцю].

ПОРИВ/А́ТИСЯ 1. *(- гру)* /у-, пере-/, припиня́-, 2. *(куди)* рва́- душе́ю, ки́да-, ли́нути, *(до чого)* пра́гну-; *(вгору)* тягти́ся, спина́-; *(- дерева ще)* виганя́ти(ся); *(у путах)* бо́рсатися; *(з душі)* вирива́-; *(іти)* намага́-, силкува́-, сіка́-, пробу́вати; *(- вітер)* віз-; **я.** /*м*[н] **хто/ -ється** 1. **я. рветься**, 2. що рве́ться душе́ю, с-и ♦, спо́внений пра́гнення /бажа́-, жаги́/, наці́лений (усі́м єство́м) на *що* /*куди*/, жаду́щий *чого* /бу́ти *де*/, ~у́щий до *чого*, *п*[к] спра́глий /спра́гнений/ *чого*, *ф*[р] ПОРИВЧАСТИЙ, © аж мліє – хо́че;

ПОРВА́ТИСЯ *(бігти)* ки́нутися; ◊.

ПОРИ́ВЧАСТИЙ рвучки́й, *о*[к] пори́вчий; & пори́вистий, пори́вни́й.

ПОРИН/А́ТИ ПІРНА-, упірна́-, зану́рюватися; *(в юрбу)* міша́- з *чим*; *(у сніг)* вгруза́ти /за-/; *(у чім)* зника́-, хова́тися; *(у мрії)* віддава́- *чому*; *(у що)* загли́блюва-, *(- звук)* тону́ти, потопа́-; *(в сон)* упада́-; *(в роздуми)* ду́ма- (про) своє́; *(кулею)* мча́-, ли́ну-, порива́тися, подава́ (прожо́гом), *(у бій)* ки́да-; **я.** /*м*[н] **хто/ ~а́** 1.-3. с-и ♦, ©, 1. + **я. пірна**, 2. + **я. занурюється**, 3. + **я. тоне**; **я. ~а́ в заго́нисті мрії** буйномрі́йний;

ПОРИ́НУ́ТИ ри́ну-, ки́нутися; *(- дощ)* сипону́ти, упері́щити, ушква́рити, учи́стити ◊.

ПОРІ́В/НЮВАТИ *(до чого)* /ПРИ-/, РІВНЯ-, приміря́-, уподі́бнюва-, ототож́ню- з; *(з чим)* зіставля́-, прово́ди- парале́лю; **я.** /*м*[н] **хто/ ~нює** с-и ♦, ра́ди́й /зму́шений/ ~ня́-, ~нювач, *п*[к] ~ня́льний, *о.* для ~ня́ння, © порі́внюючи;

ПОРІВНЯ́ТИ *(усіх)* зрівня́ти ◊;

ПОРІ́ВНЯНО *(з чим)* порі́внюючи ◊, як порівня́ти, *о.* бі́льш-ме́нш, *ф*[р] (су)про́ти *чого*/ *кого* [**ху́тче про́ти за́йця** = х. ♦ із за́йцем].

ПОРІ́Г *п.* межа́, грань, *(хотінь)* вершо́к; *с*[т] пла́нка [зни́зити пла́нку]; *(чутности)* грани́ця, сте́ля, межа́; *(життя)* *п.* поча́ток, передде́нь; & *б*[у] *надпорі́жник, *п*[к] *поро́жистий /= терни́с-, по́вен тру́днощів/; **за сме́ртним поро́гом** *п*[о] по той бік бо́лю /буття́/;

ПОРО́ГИ *(на річці)* скеля́ста гряда́.

ПОРІ́ДДЯ рід, поро́да; *(предків)* поколі́ння; *з*[н] ви́плодки, ви́родки, ко́дло.

ПОРІЗНИЧКО́ВАНИЙ *г. (- громаду)* роз'юше-.

ПО-РІ́ЗНОМУ *(робити)* так і сяк, *(ставитися)* хто як, *(щастити)* кому́ як, ±/+ РІЗНО.

ПОРО́ДА порі́ддя; *(істот)* тип, *п.* масть, *(рослин)* вид, *ф*[р] пень [вони́ з до́брого пня]; *(проста) п.* похо́дження, рід; *(гірська)* туф, руда́; *(пуста) г*[о] не руда́.

ПОРО́ДИСТИЙ (чисто)поро́дний, порі́дний, *(без домішок)* чистокро́в-, *(бугай)* племінни́й; *(- коней)* заводськи́й, ра́совий; ± ЩИРИЙ.

ПОРОДІ́ЛЛЯ роді́лля, *г.* поліжни́ця, (по)роді́ль-.

ПОРОЖНЕ́М > ПОРОЖЯКОМ.

ПОРОЖНЕ́ЧА поро́жній /безповітря́ний/ про́стір, ПОРОЖНИНА, *с*[о] пустота́, пусте́ча; *(душевна)* спусто́шеність; *(в очах)* безду́мн-, байду́ж- (до світу); *(життя)* беззмісто́вн-.

ПОРОЖНИ́НА ПОРОЖНЕЧА; *а*[н] дупли́на, *г.* я́ма; *м*[а] каве́рна; *(печі)* че́рево; & поро́жнява.

ПОРОЖНИ́СТИЙ дупли́вий, *с*[о] пустоті́лий.

ПОРО́Ж/НІЙ пусти́й, *о.* світить ді́рка́ми, *(степ)* го́лий; *(пляц)* безлю́дний; *(стілець)* віль-, *(віз)* незаванта́же-, *(аркуш)* незаписа́-, незапо́вне-; *(борщ)* пісни́й; *(- душу) п.* спусто́ше-; *(- голову)* нему́дрий, незаклопо́таний; *(в нутрі)* ~ни́стий, дуплина́с-, пустоті́лий; *(погляд)* тупи́й; *(- життя)* беззмісто́вний, убо́гий (змі́стом); *(звук)* безва́ртісний; ☺ *п.* несерйо́з-, нецікавий, нудни́й; & ~не́нький, ~ні́сінький, пусто♦;

ПО́РОЖНЬО пу́сто, го́ло, порожні́сінько; *п.* неціка́во, ну́дно; *(в серці)* само́тньо; ◊.

ПОРОЖ/НІ́ТИ 1. світи́- ді́рка́ми, *д.* вакува́-; & ~нюва́-; 2. става́- ~ні́м /безлю́дним/, знелю́дні́ти, знелю́днюватися; **я. ~ні́є** с-и ♦, щора́з ~́ні́ший, (вже) ма́йже ~ні́й /спорожні́лий/, напівпоро́жній, © от-о́т уже́ поро́ж-, ~ні́ючи;

СПОРОЖНІ́ТИ спусті́-, ви́порожнитися ◊, *(- село)* обезлю́діти, *о.* осироті́-, *р.* ви́лю́дні-.

ПОРОЖНЯКО́М порожне́м, на по́рожньо, впо-

рожні, без вантажу́, без пасажи́рів, $о^к$ легкома́, *(- особу)* "ру́ки в брю́ки"; ± ГОЛО.

ПОРОЗУМІВА́ТИСЯ знахо́дити спільну мо́ву, вно́си- я́сність у взає́мини, *п.* наво́ди- мости́; *(- що)* домовля́тися; *(після бучі)* мири́-, відно́влювати стосу́нки; *(без слів)* розумі- одне́ о́дного; *(на миґах)* спілкува́тися, контактува́-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється**, с-и ♦, з-й порозумі-, націлений на порозуміння, шука́ч спільної мо́ви, миролю́бець, $п^к$ миролю́бний, прими́рливий, ©;

ПОРОЗУМІ́ТИСЯ дійти́ зго́ди /ладу́/ ◊.

ПОРОЗУМІ́ННЯ /взаєморози-/, зго́да, пого́дженість /уз-/; $з^{-п}$ спілкува́ння, зв'язо́к, конта́кт.

ПОРО́К > ВАДА; **ПОРО́КИ** *д.* блу́ди.

ПОРО́Н > ПЕРЕПРАВА, ± МІСТ.

ПОРОСТА́ТИ *(чим)* /об-, за-/, вкрива́тися; *(пір'ям)* вбива́- у *що*; *(буйно)* розроста́-, вироста́ти; **я.** /$м^н$ **хто/ поро́ста́** с-и ♦, поро́станий /за-, об-/, покри́ва- /у-/ *чим*, (вже) ма́йже геть поро́слий, напівпоро́с-, щора́з більше поро́с-, ©;

ПОРОСТИ́ *(- дітей)* /до-/ сво́го ро́зуму, досягти́ повноліття; ◊; ± РОСТИ, ЗАРОСТАТИ;

ПОРО́СЛИЙ *(- вуса)* посіяний; ◊.

ПОРОСЯ́ паця́; & порося́тко, $к^я$ *♦ до хріну.

ПОРОСЯ́ЧИЙ $з^{-п}$ свиня́чий, сви́нський.

ПОРО́ТИ *(шво)* розпо́р/юва-, розрива́-, розшива́-; $ж^н$ розрізу-, розтина́ти; *(різками)* шмага́-, січи́, спи́сува- спи́ну; **я.** /$м^н$ **хто/ по́ре** с-и ♦, з-й роз♦, ~ювач, $п^к$ ~чий, ~ювальний.

ПО́РОХ пил, $з^б$ порохи́; *(на шляху)* ку́рява, пилю́ка, *р.* кушпела́; *п.* ніщо́, нуль, тлінь; $у^р$ прах; & порошо́к, $о^з$ порошина.

ПОРОХ/НЯ́ по́терть, труха́, трухло́, трухля́вина, ~но́; *(- старого)* $з^н$ шкарба́н; *р.* ПОРОХ; & ~ня́ва.

ПОРО́ХНЯ[А́]ВИЙ *(пень)* тру́хлий, трухля́вий, зотлілий; *(зуб)* гнили́й; *р.* запоро́шений.

ПОРОХНЯ́ВІТИ трухля́ві-, *д.* порохні-; ± ТЛІ-;

С♦♦♦ струхля́ві-, зотлі- /пере́-/ ◊; **я. спорохня́вів** спорохня́вілий ◊, Ø.

ПОРО́ША > СНІГ.

ПОРОШИ́ТИ *(пилом)* курі-, пили́-; *(- шлях)* кури́тися; *(очі)* запоро́шувати; *(- дрібний сніг)* іти́, си́па-; *(снігом)* сніжи́-, засипа́-, вкрива́-, притру́шува-, віхоли-, *д.* мотроши́-; *(- листя)* опада́-, осипа́тися; **я.** /$м^н$ **хто/ поро́шить** с-и ♦, ради́й за♦, запоро́шувач, $п^к$ (за)поро́шливий, ку́рявий, курявоно́сний, ©;

ПОРОШИ́ТИСЯ запоро́шува-, припада́ти по́рохом /пи́лом/, збира́- порохи́ ◊.

ПОРОШНИ́Й курни́й, ку́рявий, *т.* пилови́й, $с^о$ пи́льний, пиля́стий, *д.* порохни́й; запоро́ше-, укри́тий по́рохом; & пороши́стий.

ПОРОШО́К: змоло́ти в п. сте́рти на по́рох.

ПО́РПАТИ *(землю)* розгріба́-, розрива́-, гребти́.

ПО́РПАТИСЯ *(в землі)* ри́-, ба́бра-; *(в кишені)* длу́ба-, копирса́-; *(в собі)* $с^о$ займа́- самоаналізою /$с^о$ самоана́лізом/; *(в саду)* по́ра-, працюва́ти; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и /ради́й/ ♦, по́рпало, $п^к$ по́рпливий, ©; ± **що пора́ється**.

ПО́РСК/АТИ *(- іскри)* при́ска-, бри́зка-, розліта́тися; *(на кого)* обпо́рскувати /оббри́зку-/ *кого*; *(іскрами)* си́пати, розсипа́- /розкида́- /ви-/ *що*; *(сміхом)* вибуха́-, *(зо сміху)* пи́рха-; *(з руки)* вислиза́-; *(в нору)* шуга́-; & розпо́рскуватися; **я.** /$м^н$ **хто/ ~а** с-и ♦, ради́й по́рсну-, ~ало, обпо́рскувач, $п^к$ ПОРСЬКИЙ, ~у́чий;

ПО́РСНУ́ТИ метну́тися ◊; *(врозтіч)* ки́ну-, розско́чи-, *(всебіч)* розбіг-.

ПОРСЬКИ́Й ☺ жва́вий, мото́рний, непосидю́щий; *(кінь)* прудки́й, баски́й; *(- мило)* слизьки́й.

ПОРТ > МІСТО.

ПОРТАТИ́ВНИЙ мали́й, але місткий /укла́дистий/, мали́х розмірів.

ПОРТРЕ́Т > ОБРАЗ.

ПОРТУПЕ́Я шабельта́с.

ПОРТФЕ́Л/Ь *г.* те́чка; *п.* поса́да, по́ст; *(редакції)* схва́лені до дру́ку тво́ри; & ~ик, ~я́ка.

ПОРТЬЄ́РА > ЗАВІСА.

ПО́РУБ *(лісу)* ви́руб.

ПОРУ́КА запе́внення, ґара́нтія; *(успіху)* за♦; **кругова́ п.** обітниця покрива́ти один о́дного;

ПОРУ́КИ: бра́ти на п. *кого* бра́- на свою́ відповіда́льність, (по)руча́тися за *кого*.

ПО́РУХ *(губ)* рух, *(вітру ще)* по́дув, по́вів; *(душі)* порива́ння; *р.* зам'ятня́; ± РЕФЛЕКС.

ПО́РУЧ по́ряд, по́біч, о́бік, поблизу́, *з.* о́бруч; *(щільно)* пліч-о́-пліч, плече́-в-плече́, (п)о́пліч.

ПОРУЧА́ТИСЯ ручи́-, *о.* дава́ти ру́ку на відріз, $ф^р$ ґарантува́-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** гото́вий поручи́тися, (за)пору́чник, даве́ць (за)пору́ки, ґара́нт, $п^к$ ґарантійний, ©.

ПОРУ́ЧЧЯ *(крісла)* би́ла, би́льця, $с^о$ підлокітник; *(на мо́сті)* парапе́т; & $с^о$ по́ручні.

ПОРУ́ШЕННЯ *(слова)* *г.* зло́ма- ◊ → $д^о$.

ПОРУ́ШНИК *(законів)* правопору́ш-, *(порядку)* бешке́т-, баламу́т; ± ЗЛОЧИНЕЦЬ.

ПОРУ́Ш/УВАТИ *(наказ)* не ДОДЕРЖУ- *чого*; *(закон)* переступа́ти; *(істину)* перекру́чува-, викривля́-, спотво́рюва-; *(слово)* лама́-, відступа́- від; *(тишу)* ґвалтува́-, сколо́чува- /*спокій*/ /за-/; *(рівновагу)* виво́ди- з; *(тему)* підно́си-, зачіпа́-, *(питання)* ста́ви-, *(справу)* розпочина́-, заво́ди-; *(губами)* ворўши́-, ру́ха-, *(плечем)* СТИСКА-; *(душу)* звору́шува-, розчу́люва-; *(лад)* псува́-, руйнува́-, розла́днува-; *(зв'язок)* перерива́-; *(клопотання)* зверта́тися з *чим*; *(ідеї)* збу́джувати, виклика́-; *(межу)* перетина́-, перехо́ди-; & ~а́-; **не п.** не торка́- /чіпа́-, руша́-/; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й ~и-, ~ник, $с^к$ -пору́шний [правопору́шний], ©;

ПОРУ́ШИТИ *(спокій)* скаламу́ти- ◊; *(чию во-*

лю) жм переступи́-;

ПОРУ́ШИТИСЯ *г.* злама́- [ро́зклад злама́вся]; ± ЗВОРУШУВАТИСЯ;

ПОРУ́ШЕНИЙ заче́пле-, *г.* зато́ркне- ◊.

ПОРФІ́РА > МАНТІЯ.

ПОРЦЕЛЯ́НА фа́рфор.

ПО́РЦІЯ *(хліба)* па́йка, но́рма; *(вина)* ча́рка;

ПО́РЦІЯМИ *у.* видавце́м, видавця́ми.

ПО́РШЕНЬ *зп у.* то́лок.

ПО́РЯД > ПОРУЧ.

ПОРЯД/КУВА́ТИ *(де)* дава́- лад, наво́ди- /роби́-/ ~о́к, ± ПРИБИРА-; *(коло чого)* ПОРАТИСЯ; *(в чужій хаті)* хазяйнува́ти; *(чим)* верховод́и-, керува́-, ору́дува-, *бз* ра́ди-, *со* розпоряджа́тися; **я.** /*мн* **хто**/ **~ку́є** с-и ♦, з-й да́- лад, за́йнятий ~кува́нням, *(в чужій хаті)* непро́шений госпо́дар, ©.

ПОРЯ́ДНИЙ добро♦, че́с-, доброче́с-, респекта́бель-, путя́щий, пу́тній; *(вигляд)* непога́-, присто́й-, незле́цький; *(день)* га́рний, до́брий, хоро́ший; *(кус)* чимали́й /-е́нький/, *(до́сить)* вели́-, величе́нь-, нічоге́нь-, добря́чий; *(внесок)* ваго́мий, неаби́який; *(ледар)* страше́нний;

ПОРЯ́ДНО багате́нько ◊.

ПОРЯ́ДОК лад; *фр* до́брий стан; *з-п* зла́годженість, узго́джен-, організо́ван-; *(в армії)* дисципліна, *г.* карність; *(абетковий)* послідо́вн-, черго́в-, че́рга́; *(виборів)* спо́сіб, ме́то́д(а); *(держави)* у́стрій, систе́ма, режи́м; **м.** *(тип, рід)* катего́рія, розря́д [на **п.** поту́жніший], *(в парляменті)* регля́мент; *прс* (!) гара́зд!; **-ком спада́ння** від бі́льшого (числа́) до ме́нш-; **своїм -ком** своє́ю ко́лією, само́ собо́ю;

ПОРЯ́ДКИ *(тут або там)* зако́ни, пра́вила, но́рми (пове́дінки), по́бут.

ПОРЯТУ́НОК > РЯТУНОК.

ПО́САГ віно, *зп* при́дане.

ПОСА́ДА пост, пови́нність, *жм* мі́сце, крі́сло, *зн* ля́мка; *(міністра) п.* портфе́ль; ± СЛУЖБА.

ПОСА́ДКА *ав* призе́млення; *(зела)* саді-, саджа́-.

ПОСА́ДКОВИЙ *ск* посади́- [посади́смуга].

ПОСА́ДНИК *іс* намі́сник князя́; *(міста) зг* голова́, мер; **р.** поселе́нець, оса́дник.

ПО́СВІДКА *(чия)* посві́дчення, *г.* ви́казка; *(- праці)* до́від-; **п. на прожива́ння** о́рдер на о́сідок.

ПОСВІ́ДЧЕННЯ ПОСВІДКА; сві́дчення, до́каз.

ПО-СВОЄ́МУ *і* **ПО-СВО́МУ** *(діяти)* на свій ро́зсуд /копи́л, спо́сіб, лад/, як сам зна́є; *(мудрий)* зі сво́го по́гляду, своєрі́дно; *(говорити)* рі́дною мо́вою, по-на́шому.

ПОСВЯ́ТА *(кому)* присвя́та; *(дія)* (по)свя́чення, *ц.* посвячі́ння; *з-п* самопосвя́та, самопоже́ртва.

ПОСВЯ́ЧУ/ВАТИ *(у церкві)* /о-/, святи́-; *(на кого)* висвя́чува-; *(себе /чому/)* /при-/; *(що) г.* же́ртву- *чим*; **п. в таємни́ці** *со* втаємни́чува-; **я.** /*мн* **хто**/ **~є**, с-и ♦, покли́каний посвяти́-, за́йнятий свя́ченням, ~вач /о-, ви-/, святи́тель.

ПОСЕЛЕ́НЕЦЬ новосе́л-, поселя́нин, осе́льник, *(перший)* оса́д-, *як і.* оса́дчий; *(переселений)* пересе́л/ець, ~е́н-; *пб* пожиле́ць; ± ЗАСЛАН-.

ПОСЕ́ЛЕННЯ *(дія)* /за-/; + СЕЛИТЬБА.

ПОСЕ́РЕ́Д се́ред, між, помі́ж, поме́жи́; *(бурі)* під ча́с; *фр* насере́д, насере́дині.

ПОСЕРЕ́ДНИК *ек* ма́клер, комісіоне́р, фа́ктор, тре́ті ру́ки, *а.* бро́кер; *(у спорі)* арбі́тр, тре́тя /безсторо́ння/ осо́ба; *(між держав)* меді́я́тор.

ПОСЕРЕ́ДНІЙ сере́д-, пере́січний, звича́й-, не видатни́й, не блиску́чий, таки́й собі́, НІЧОГЕНЬ-; *(зв'язок)* непрями́й, *кн* опосередко́ваний; *(- ланку)* промі́жни́й; & гіперпосере́дній.

ПОСИДЮ́Щ[Ч]ИЙ *фр* заси́ділий, я. заси́джується; *зн* залізноза́дий; ± СТАРАННИЙ.

ПОСИЛА́ННЯ поклика́-, *к.* поси́л.

ПОСИЛ/А́ТИ /ви-, від-, пере-, над-/, сла́-; *(телеграму)* відбива́-, би́-; *(кого)* відряджа́-, делегува́-, відпрова́джува-; *(в науку)* віддава́-; *(м'яч)* /по-/, ки́да-, мета́-; *(кулі)* стріля́-; *(привіт)* передава́-, перека́зува-; *(манну з неба)* дава́-, дарува́-; **я.** /*мн* **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й посла́-, відпрова́джувач, *пк* ~ко́вий, /ви-/, відпрова́дли-, ©;

ПОСИЛА́ТИСЯ поклика́- ◊; **п. на** відсила́- до.

ПОСИ́ЛКА > ПАКУНОК.

ПОСИ́Л/ЮВАТИ *тр* /під-/; *(борню)* активізува́-; *(гніт)* збі́льшу- /по-/; *(варту)* змі́цню-, підкрі́плю-; *(охоту)* погли́блю-, ЗАОХОЧУ-, заго́стрю-; *(подобу)* підкре́слю-; *(увагу)* напру́жу-; *(темп)* приско́рю-; **я.** /*мн* **хто**/ **~ює** с-и ♦, з-й поси́ли-, ~ювач /під-/, *пк* ~ювальний /під-/, ©;

♦♦♦СЯ *(- мороз)* ду́жчати, міцні́-, кріпша-; *(- опір)* бі́льша-, могутні́-;

ПОСИ́ЛИТИСЯ спотужні́ти ◊.

ПОСИП/А́ТИ /об-, роз-/, си́па-; *(кого)* висипа́на *кого*; **я.** /*мн* **хто**/ **~а́** с-и ♦, ради́й ~а-, ~а́льник, ~а́ч, сипа́ль, *пк* ~а́льний, © ~а́ючи;

ПОСИ́ПАТИ *(звідки)* /ви́-/; *(словами)* задрі́боті-, заторохкоті́-, зацокоті́-; *(- дощ)* лину́-; *(- люд із хати)* ви́сипа-; & *но* поси́патися.

ПОСІ́БНИК > ПОРАДНИК.

ПОСІДА́ТИ *(що)* ма́- (у сво́му розпоря́дженні), володі́- *чим*; *(чуже)* заволоді́ва́- *чим*; *(владу)* дістава́-; *(місце)* займа́-; *(посаду)* обійма́-; *(- думки)* обсіда́-; **я.** /*мн* **хто**/ **посіда́ що** наді́лений *чим*, посіда́ч, вла́сник, волода́р, ©.

ПОСІДА́Ч > ВЛАСНИК.

ПОСІПА́КА поплі́чник, прислу́ж-, поли́гач, попле́нтач, *жм* підпомага́ч, підли́гач; & сіпа́ка; ± ПРИБІЧНИК.

ПОСЛАНЕ́ЦЬ гоне́ць, *вй* вістови́й, *жм* посла́нник; *(держави)* представни́к, посо́л; *(на зліт)* делега́т; *(правди)* вира́зни́к, побо́р-; *(весни)* прові́с-; ± ВІСНИК.

ПОСЛА́ННЯ́ *(до кого)* лист, ЗВЕРНЕННЯ; *(дія)*

надсила́-, слання́; & з. посла́ніє.

ПО́СЛІД *(птахів)* *ж*ᴹ по́піл, *к*ᴴ гуа́но, екскреме́нти; *(зерна)* ви́війки; ☺ ПОКИДЬКИ; *а*ᴴ *(дитя́че)* місце, *к*ᴴ пляцента.

ПОСЛІДО́ВНИЙ *к*ᴴ консекве́нт-; *(ряд)* безпере́рв-; *(хід подій)* хронологіч-; *(- зміни)* поступо́вий; /*думку*/ логічний, закономір-; *(курс)* цілеспрямо́ва-; *(борець)* вір- ідеа́лам, безкомпромісний, непохи́т-, стійки́й, принципо́вий;

ПОСЛІДО́ВНО крок за кро́ком ◊; *ф*ᴾ оди́н за о́дним /дру́гим/, по че́рзі, за поря́дком.

ПОСЛІДО́ВНИК наслідувач; *(теорії)* прибічник, прихи́ль-, *г.* визнаве́ць.

ПОСЛІДО́ВНІСТЬ *(явищ)* чергóв-, непере́рвн-, тя́гл-, *ф*ᴾ насту́пн- [н. пір ро́ку]; *(у житті)* лад, системати́чність; *(думок)* логічн-; *(у боротьбі)* вірн- ідеа́лам, цілеспрямо́ван-, наполе́глив-, безкомпромісн-.

ПО́СЛУГА *(дружня)* до́брість, прислу́га, *г.* че́мність, *ж*ᴹ слу́жба; **до Ва́ших по́слуг!** (= чека́ю на Ва́ш нака́з), *в*ᴵ *і*ᶜ на по́слух!;

ПО́СЛУГИ обслуго́вування, се́рвіс; *(побутові)* слу́жби.

ПОСЛУГО́ВУВАТИСЯ > КОРИСТУВАТИ-.

ПОСЛУ́ЖЛИВИЙ ду́же че́мний /ува́ж-, привіт-/, охо́чий до по́слуг; *н*ᴱ догідливий, запобігли-; & прислу́жли-.

ПО́СЛУХ поко́ра, слухняність, ♦а́ння, ♦ня́нство, *з.* послуше́н-; *в*ᴵ *і*ᶜ **на п.!** *с*ʸ прибу́в на Ваш ви́клик!, жду Ва́ших нака́зів!

ПО́СМІХ ☺ посміхо́висько, (по)сміхо́вище; *(дія)* на́сміх, ГЛУМ, нару́га, *ф*ᴾ пота́ла [на по́сміх = на пота́лу]; *д.* у́сміх.

ПОСМІХ/А́ТИСЯ *(з їх)* ГЛУЗУВАТИ, кепкува́-, глуми́тися, *р.* ~ува-; *(кому)* *с*ᴼ усміха́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-ється** с-и ♦, ско́рий на кпи́ни, глузій, *п*ᴷ глузли́вий, ПОСМІШЛИ-, © ± **я. усміхається**;

ПОСМІХНУ́ТИСЯ *(подумки)* ♦ в ус ◊.

ПОСМІХО́ВИСЬКО > ПОСМІХ.

ПО́СМІШКА глузли́ва у́смішка, *с*ᴼ у́смішка; *(з кого)* глум, на́сміх, ПОСМІХ. & по́смішечка.

ПОСМІ́ШЛИВИЙ *і* **ПОСМІ́ШНИЙ** посмішкуватий /на-/, ГЛУЗЛИВИЙ; *ф*ᴾ весе́лий.

ПОСОБЛЯ́ТИ > ДОПОМАГАТИ.

ПОСО́Л *г.* амбаса́дор; *(від кого)* посланéць; *г.* парляментáр, депута́т се́йму.

ПОСО́ЛЬСТВО місія, *с*ᴼ повпре́дство /= повнова́жне представни́ц-/, *г.* амбаса́да; *(до кого)* депута́ція.

ПОСПІВА́ТИ[1] 1. достига́-, дозріва́-; *п.* /ви-/; *(-суп)* дова́рюватися; 2. устига́ти; *(за ким)* потрапля́-; *(- жнива)* надхо́ди-, настава́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **поспіва́** 1. **я. дозріва**, 2. **я. встига**;

ПОСПІ́ТИ 1. дозрі-, досягти́ повноліття, дорости́ сво́го ро́зуму; 2. приспі-, встигну-; ◊.

ПОСПІВА́ТИ[2] *д*ᴷ > СПІВАТИ.

ПО́СПІЛЬ оди́н за о́дним, вряд, підря́д, безпере́рвно; суціль-, повсю́ди, *д.* за́спіль; ра́зо́м, у-ку́пі; **усі п.** усі чи́сто́ /без ви́нятку/; цілко́м, по́вністю.

ПО́СПІХ хапани́на, хапатня́, ха́панка, ха́па́ння, хапли́вість, квапли́вість, *г.* по́квап, *р.* спіх.

ПО́СПІХОМ хапли́во /кв-/;, ПОХАПЦЕМ, сква́пно, на́спіх, нашвидку́, хапа́ючись, *г.* наборзі.

ПОСПІШ/А́ТИ(СЯ) ква́питися, хапа́-, спіши́-; *(за ким)* устига́ти, поспіва́-; *(поперед батька)* ліз-; *(додому)* *е*ᴹ гна́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~á** с-и ♦, з-й поспіши́-, ~а́йло, *п*ᴷ ~ливий, квапли́-, хапли́-, поква́пли-, поква́пний, ПОСПІШНИЙ, *і*ᴾ скорохва́цький, *о.* у по́спіху, © ~а́ючи.

ПОСПІ́ШНИ́Й швидки́й, поква́пливий, поква́пний, КВАПЛИВИЙ; *(висновок)* передча́сний, *ж*ᴹ скорохва́цький; ± ТЕРМІНОВИЙ;

ПО́СПІ́ШНО спіш-; *(скоро)* шви́д(е́нь)ко, по́квапом, по́ква́пно /с-/, скваплúво, (по)хапли́-, хапа́ючись, ха́пки, хапко́м(а́); НАШВИДКОРУЧ.

ПО-СПРА́ВЖНЬОМУ неприт(в)оре́нно, істин-, неперекру́че-, реа́ль-, як нале́жить.

ПОСТ *(служба)* ПОСАДА; *(варта)* *у.* стійка; *(на кордоні)* *г.* постеру́нок.

ПОСТОВИ́Й *у.* стійкови́й, стійка́р, стійчик.

ПОСТА́ВА стату́ра, по́стать, *к*ᴴ будо́ва тіла; *з*⁻ᴾ по́за; *(горда)* зо́внішність; *(п'єси)* постано́в(к)а; *з.* частува́ння.

ПОСТАВА́ТИ виника́-, з'явля́тися, утво́рюва-, організо́вува-; *(перед очима)* вирина́ти, вироста́-, відкрива́тися, витика́-, пока́зува-, вигу́лькувати; *(з руїн)* воскреса́-; *(перед ким)* става́-; *(в уяві)* приви́джуватися, прига́дува-, уявля́-; *(в пам'яті)* спливáти; *(- мовчанку)* настава́-, запада́-; *(над чим)* височі-, підно́ситися, виви́щува-, виве́ршу-; **я. постає = я. виника**.

ПОСТАВЛЯ́ТИ > /ДО-/, ПОСТАЧАТИ.

ПОСТАВНИ́Й (ви)ставни́й, стату́р-, *б*ᶟ санови́тий, *ж*ᴹ фігу́рис-; *(вигляд)* показни́й, презента́бель-, імпоза́нт-; ± СТРУНКИЙ; **бу́ти -и́м** ма́ти га́рну поста́ву.

ПОСТАМЕ́НТ > П'ЄДЕСТАЛ.

ПОСТАННЯ́ ви́никне-, поява, утво́рення, *(з руїн)* воскресі-; *(мови +)* похо́дже-.

ПОСТАНО́ВА 1. розпоря́дження, директи́ва; *(віча)* ухва́ла, рішення, резолю́ція; *(суду)* ви́рок; *(уряду)* ДЕКРЕТ; *(п'єси)* поста́ва, постано́вка; 2. *р.* ме́блі, умебльо́вання, *с*ᴼ обстано́вка;

ПОСТАНОВЛЯ́ТИ ухва́люва-, вирішу-, прийма́ти ухва́лу, *(судом)* вино́си- рішення /ви́рок/, прису́джува- *кому*; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **постановля́** що вирішує, гото́вий ухвали́ти, ухва́лювач, *п*ᴷ /*голос*/ ухва́льний, © ухва́люючи;

ПОСТАНОВИ́- *(собі)* покла́с-, розсуди́-, заду́ма- /на-/; *(норму)* встанови́-, запровади-; ◊.

ПОСТАНО́ВНИК *(п'єси)* режисе́р, *(фільму)* $о^к$ фільма́р.

ПО-СТАРО́МУ по-да́вньому, як коли́сь /до́сі, за́вжди/, без змін, *(за)* стари́м звича́єм, по-старосві́тському.

ПО́СТАТЬ фігу́ра; *(кумедна)* о́браз; ***п.*** стату́ра, поста́ва; *(історична)* осо́ба; ± ОРИҐІНАЛ.

ПОСТАЧ/А́ТИ *(що)* дава́-, доставля́- /по-, при-/, забезпе́чува- *чим*; *(кому* **що***)* наділя́- *кого* **чим**; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й забезпе́чи-, забезпе́чувач, ~а́льник, доставни́к, доставе́ць, $п^к$ ~а́льний, для забезпе́чення, за́йня́тий -ям, ©.

ПОСТЕР/ІГА́ТИ приміча́- /ПО-/, зауважува-, *с.* осяга́- ро́зумом, розумі-; *(кого)* сте́жи- /висте́жува- /про-/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~іга́** с-и ♦, з-й ~егти́, ~іга́ч, підгля́да́ч /-а́йло/, $п^к$ примі́тливий, ~е́жли-, $с^к$ мота́й-на-вус [мотай-на-вус гість] ©;

ПОСТЕРЕГТИ́ ***р.*** збагну́ти ◊.

ПО́СТ/И́ТИ ї́с- пісне́, трима́- піст; ***п.*** голодува́-, нічо́го не ї́с-; **я.** /**хто**/ **~ить** с-и ♦, з-й по♦, безскоро́мник, ~ува́ль-, $п^к$ безскоро́мний, © ~и́вши.

ПОСТІ́ЙНИЙ ста́лий, безупи́нний, безпере́рв-, безпереста́н-, безперебі́й-, $к^н$ пермане́нт-, *д.* завжде́н-; *(лад)* незмі́н-, тверди́й; *(атрибут)* обов'язко́вий, неодмі́нний, коне́ч-; *(міст)* капіта́льний, не тимчасо́вий; *(- турботи)* повсякча́с- /кожно-/, повсякде́н-; *(гість)* шта́т-, прися́ж-, за́всідній; *(наголос)* СТІЙКИЙ;

ПОСТІ́ЙНО *(безупинно)* день і ніч, вдень і вночі́, день-у-де́нь, рік-у-рік, щодня́ і щогоди́ни, *г.* кожноча́сно ◊; *(наявний)* безвиво́дно; *(глядіти)* невідсту́п-, невідлу́ч-.

ПОСТІ́Л шкуря́к;

ПОСТОЛИ́ шкуряки́, *(з лика)* личаки́.

ПО́СТІЛЬ $у^р$ ло́же, одр; ± ЛІЖКО; *(спальні речі)* спа́льна білі́зна; & посте́ля.

ПОСТРИГ/А́ТИ /під-/, стри́г-; *(під одну гребінку)* рівня́-; *(в ченці)* посвя́чува-, прийма́-, віддава́-; *з.* бра́- до війська; *(у кого)* пошива́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й постри́г-, стрига́ль, стрижі́й, ~а́ч, $п^к$ стрижу́чий, *(по)*стрига́льний, ©;

ПОСТРИ́ГТИСЯ: я. постри́гся *(по)*стри́жений ◊, стрижа́к, Ø.

ПО́СТРІЛ стріл, *г.* /ви́-/, *о.* *(ба)*ба́х! бех! бух!.

ПОСТУЛА́Т $к^н$ аксіо́ма, незапере́чна і́стина; *(теорії)* тве́рдження, поло́ження, те́за.

ПО́СТУП хода́, по́хід, крок; ***п.*** проґре́с, поступува́ння, $п^{-о}$ поступо́вання; *(у розвитку)* у́спіх, дося́гнення, крок /рух/ упере́д; ± РОЗВИТОК.

ПОСТУПА́ТИ *з.* іти́, ступа́-; *г.* чини́-, роби́-.

ПОСТУП/А́ТИСЯ *(чим)* відступа́ти *що*, відмовля́тися від; *(місцем)* звільня́ти /дава́-/ *що*; *(їм)* попуска́-, роби́- ~ку, іти́ на ~ки /побла́жку, компромі́с/, піддава́тися, *с.* підкоря́-; *з.* іти, ступа́-; *(назад)* $б^з$ /від-/; **не п. їм** не бу́ти гі́ршим від; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, з-й ~и́-, $п^к$ ~́ливий, схи́льчи-, дале́ко /куди́/ сла́бший [д. /к./ с. від *кого* в **чому́**], ©;

ПОСТУПИ́- *(з місця)* ру́шити ◊; $с^т$ да- фо́ру.

ПО́СТУПКА *(взаємна)* компромі́с; *(в ціні)* зни́жка, о́пуст; *(кому)* $ф^р$ побла́жка.

ПОСТУПО́ВИЙ ступне́-, пові́льний, $к^н$ стаді́й-, еволюці́й-; *(погляд)* проґреси́в-, передови́й;

ПОСТУПО́ВО ма́ло-пома́лу, кра́пля по кра́плі, крок за кро́ком, п'ядь за п'я́ддю ◊; $ж^м$ пово́леньки-пово́лі; ± ПОТРОХУ.

ПОСТУПО́ВАННЯ, $с^о$ **ПОСТУПУВА́-** спо́сіб /мане́ра, хара́ктер/ дій; ***п.*** пове́дінка, пово́дження;

ПОСТУПУВА́ННЯ ***$т^к$ р.*** по́ступ, проґре́с.

ПОСУВА́ТИСЯ /пере-/, ру́ха-, *(важко)* тягти́ся; *(до їх)* наближа́-, *(від їх)* віддаля́-; *(вперед)* *(по)*ступа́ти; *(армією)* просува́тися; *(схилом)* /із-/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, з-й посу́ну-, щора́з бли́жчий до, посу́ваний /про-/, ру́ха-, ©;

ПОСУ́НУТИСЯ *(небом)* посу́нути, *(віл)* упа́сти, звали́тися; $ж^м$ поткну́-; ◊.

ПО́СУД $з^б$ начи́ння, *г.* посу́да; & $о^з$ посу́дина.

ПОСУ́ДИНА $у^р$ ЧАША, ЧАРА; *(з прахом)* у́рна; *(чавунна)* чаву́н; *(мідна)* таз; *(на чай)* ча́йник; /*зерно*/ зернови́к; $м^о$ судно́, чо́ве́н, кора́бе́ль.

ПОСУ́ХА засу́ха, бездощі́в'я, $ж^м$ су́ша, суш.

ПОСУ́ШЛИВИЙ *(клімат)* сухи́й; & посу́шний.

ПОСЯГА́ТИ > ЗАЗІХАТИ.

ПОТАЄ́МНИЙ *(- думку)* запові́т-, глиби́н-, зата́є- *(у се́рці)*, гли́боко інти́м-; *(плян)* тає́м-, секре́т-, замаско́ва-, прихо́ва-; *(феномен)* таємни́чий, не розпі́знаний /$п^к$ -а́нний/ незбагне́н-, не ви́вче-, не дослі́дже-; *(гурток)* ПОТАЙ-.

ПО́ТАЙ(КИ) тає́мно, крадькома́, тайкома́, по секре́ту, потихе́ньку, прихо́вано, не я́в-, не відве́рто, *о.* з-під поли́, під шумо́к, *(мріяти)*, по́думки, про се́бе; & по́таємки, по́тайці, по́тайно.

ПОТА́ЙЛИВИЙ /за-/, потайкува́тий /при-/.

ПОТАЙНИ́Й *(хід)* секре́т-, замаско́ва-; *(зв'язок)* тає́м-; *(- надію)* зата́є-, ПОТАЄМ-; *(ворог)* законспіро́ва-, підсту́п-; *(- вдачу)* ПОТАЙЛИВИЙ; *(- явище)* ***р.*** таємни́чий; *(гурток)* негла́сний, підпі́ль-, нелеґа́ль-, конспірати́в-;

ПО́ТАЙНО таємно ◊.

ПОТАКА́ТИ > ПОТАКУВАТИ, *с.* ПОТУРАТИ.

ПОТА́КУВАТИ /під-, при-/, *(в розмові)* підпряга́тися; *(потурати)* по́пуск попуска́ти, не протиді́я- /перешкоджа́-/; ***п.*** підспі́вува-, підбрі́ху-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **пота́кує** с-и ♦, потака́йло, еге́кало, потака́ч, прита́кув- /по-/, $н^I$ підга́вкув-, $п^к$ пота́кливий /при-/, еге́кли-, ©.

ПОТА́ЛА нару́га [да́ти на пота́лу], *с.* по́їд; $ф^р$ зни́щення, *п.* ПОСМІХ; $п^о$ ли́хо, лихолі́ття.

ПОТВО́РА страхо́вище, страхо́висько, страхі́ття, страши́ло, почва́ра, $к^н$ монстр, гі́дра; *(- негар-*

них) гидомир, покруч, мацапура, *ж*[i] шерепа, *(незграба: він, вона)* гергепа; *(- лютих)* недолюд(ок), нелюд; ± ВИРОДОК.

ПОТВО́РНИЙ ГИДКИЙ *(як ніч)*, бридкий, почварний, *д.* чуперадля-, *к*[н] монструоз-, *е*[в] калікуватий; *(факт)* огидний, жахливий, страхітли-, протиприродни[і]й, *с.* кошмарний; *(- взаємини)* нелюдський, ди-, дикунсь-.

ПО́ТЕМКИ > ПОНОЧІ, ТЕМРЯВА.

ПОТЕНЦІ́ЙНИЙ *(- можливості)* прихова-, *м*[а] латент-; *(ворог)* можливий; & *с*[о] потенціяль-.

ПОТЕНЦІА́Л *(електрики)* заряд; *(військ)* можливості, ресурси, засоби; *(енергії)* потужність, запаси, резерви.

ПОТЕРПА́ТИ боятися, побоюва-, *(душею)* метуши- думками; *(за кого/що)* тремтіти, болі- /умліва-, тлі-/ серцем /душею/, уболіва-, *с*[о] пережива-; *(на віку)* бідува-, поневірятися; *(від чого)* мучи-, страждати; *(над чим)* гибі-, пропада-; *р.* терпну-, німі-, дереві-, ціпені-; **п. морально** каратись /мучи-/ душею /думками/; **я. потерпá = я. пережива**[2];

ПО́ТЕРТЬ *(природна)* ПОРОХНЯ, /-нó/; *(соломи)* мерва; *(штучна)* труха, потеру-, *д.* потрух.

ПОТИКА́ТИСЯ > ПОКАЗУВАТИСЯ;

ПОТКНУ́ТИСЯ *(куди)* піти, податися; *(де не чекають)* намага- таки втереса-; ◊.

ПОТИ́ЛИЦЯ карк, *ж*[м] гамалик, зашийок; *ф*[р] шия; *(у тварин)* загривок.

ПО́ТИСК *(рук)* ручкання, рукостиска-, *(плечей)* знизува-, здвига-, стиска-, & стиск.

ПОТИС/КА́ТИ *і* **~КУВА-** стиска-, тисну-; *(плічми)* ЗНИЗУВА-, здвига-, стена-; **я. /м**[н] **хто/ ~кá** с-и ♦, радий ~ну-, ~кач, *п*[к] ~кальний, ©;

ПОТИ́СНУТИ /на-/ ◊; *(- мороз)* вдари-, подужча-, *(юрбою)* піти, посунути(ся); *(з позицій)* відтиснути, *ф.* попер-.

ПОТИ́ХУ помалу; тихо, стиха, не вголос; тихцем, (тишком-)нишком; & потихеньку.

ПО́ТІК струмо(чо)к, річечка, *(людей)* плав; *(газу)* струмінь; *(слів)* злива, наплив; *(авт)* ВАЛКА, ланцюг, шнур; *(електронів)* струм; & потічок; **п.-дзюркотун** бурчак; **потоком** плав-;

ПОТО́КИ *(диму)* маси, *(сліз)* патьоки, *(слів)* *к*[н] словоливство, *(гнівних слів)* філіппіки.

ПО́ТІМ згодом, пізніше; **а п.** а також [а ♦ старі звичаї...]; **аж п.-п.** значно пізніше.

ПОТІПА́ХА > РОЗПУСНИК.

ПОТІ́ТИ прі-, упріва-, *(насд чим, ще)* грі- чуба, *(злегка)* пітні-, *(- вікна)* мокрі-, *(- коня)* замилюватися; **я. /м**[н]. **хто/ потіє** укриваний потом, запотіва-, *п*[к] пітнявий, ©, *п*[-о] **що употів**;

У♦♦♦: я. употів упрілий, употі- /за-/, спітні- /за-, роз-/, змокрі- /мокрий/ від поту, умитий -ом ◊.

ПОТІ́ХА забава; *(єдина)* розрада, радість, утіха; *(скандал)* веремія.

ПОТІШ/А́ТИ розважа-, весели-; *(думкою)* багатідумкою; *(зір)* тіши-, милува-, раду-; *(в біді)* розраджу-, втішати; & ~ува-; **я. /м**[н] **хто/ ~á** с-и ♦, з-й ~и-, ~ник, *п*[к] ~ний /у-/, кумед-, забав-, ~ливий, розваго-, для потіхи /розваги/, ©.

ПОТОЙБІ́ЧНИЙ тогосвітній /несього-, *п*[о] поза-, за-/ не від світу сього, *к*[н] астральний, трансцецентал-, *з*[п] загроб-.

ПОТОЙБІ́ЧЧЯ позасвіття, засвіти.

ПОТО́МНИЙ, ПОТО́МОК *і* **ПОТО́МСТВО** > ПРИЙДЕШНІЙ, НАЩАДОК *і* НАЩАДКИ.

ПОТО́П велика повідь /ПОВІНЬ/; & потопа; ± НАВАЛА.

ПОТОП/А́ТИ тону-, топитися, спуска- /іти/ на дно; **п.** гину-; *(у чім)* загруза-, захряса- *чим* [будови, що ними захрясло місто]; *(у думах)* порина- у *що*; *(у зелені)* ховатися, губи-, зникати; *(з часом)* **п.** забуватися, іти в забуття; **я. /м**[н] **хто/ тóне** с-и тонути, приречений затону-, топлений, ПОТОПЕЛЬНИК, *п*[к] напівзатонулий /-захряс-/, © ~аючи, **± що занурюється**.

ПОТОПЕ́ЛЬНИК утопле-, *як і.* утоплений, тонучий, *с*[о] потопаючий.

ПОТО́ЧНИЙ *(рік)* біжучий, цей; *(- пресу)* сучасний; *(- справи)* ПОВСЯКДЕННИЙ.

ПОТРА́ВА стра-, їжа, *(худобі)* корм; */нею/* спаш.

ПОТРАП/ЛЯ́ТИ влуча-; *(в око)* попада-; *(куди)* приходи-, втрапля-, знаходи- *що* [не потрапив у двері], діставатися */крізь загати/* /про-/; *(у пастку)* лови-, опиня- *де*; *(під ноги)* попадатися, плута- під *чим*; *(на очі)* потика-, наверта-; *(роби-)* могти, вмі-; *(в біду)* ускакува-; *(за ким)* встига-, поспіва-; *(кому)* ДОГОДЖА-; *(в ногу)* ступа-, йти; & ♦ під руку; **не п.** не осяга- розумом /розумі-/; **я. /м**[н] **хто/ ~ля́** с-и ♦, приречений ~и-, *(до тюрми /лікарні/)* частий гість *чого*; нездатний уникнути *чого*, ©;

ПОТРА́ПИТИ *(в руки)* вліз-; *(в халепу)* добігхалепи, ускочи- вище халяв, */погоріти/* спалитися; **п. в** *чий* **тон** перейняти *чий* стиль, заговори- *чиїм* стилем, *ф*[р] умасти- *кому*.

ПОТРЕ́БА необхідність, потрібн-, конечн-, *с.* доконечн-; & потріб; **у потребі** *у.* коли треба, *с*[о] за потреби; ± МЕТА;

ПОТРЕ́БИ запити, вимоги.

ПОТРЕБ/УВА́ТИ ма- ~у в *чому*, *(умов)* вимага-; & запотребовува- /*д*[к] -ува-/; **не п.** *(робити)* не мусі-; **я. /м**[н] **хто/ ~ýє** 1. незабезпечений /мало-/, ~уючий, БІДНИЙ, злиден-, 2. обтяже- ~бою, спраглий *чого*, радий мати *що*, не ефективний без *чого*, *п*[к] бідний /голод-, зголоднілий/ на *що*, *о.* у -бі, з великою потребою, ©.

ПОТРІ́БНИЙ /-ІБЕН/ необхід- /-дний/; *(конче)* конеч-, ♦, як повітря; *ф*[р] корис-; *(слово)* те, що треба, належне; **п., як лисому гребінка /як собаці п'ята нога, як сніг на Великдень/**

не♦; **бу́ти -им** зда́тися [на́що я зда́вся?].

ПОТРО́ХУ *(оживати)* поступо́во, ма́ло-пома́лу, повільно, звільна; *жᵐ* тро́хи, де́що; & потро́хи, потро́шку, ♦-тро́ху.

ПОТРОШИ́ТИ; ВИ́ПОТРОШЕНИЙ ви́патра- /по-/, ви́тельбуше-, розчи́не-; *п.* випоще-, *сᵒ* ви́холоще-, *(фільм)* обру́ба-, обсми́ка-.

ПО́ТРУХ > ПОТЕРТЬ; **з усім -ом** з у. га́музом;

♦♦♦Й ну́троші, те́льбухи, *зᴴ* бе́льба-, бе́бе-; *фᴾ* ке́ндю-, кишки́.

ПОТРЯС/А́ТИ *(чим, що)* /с-/, стру́шува-, ТРЯС-, хита́-; *(вістю)* ШОКУВА-, забива́- дух, /ви-/ з ко́лії, /з-/ з ніг, ки́да- в піт, моро́зи- кров, обсипа́- жа́ром /холо́дним по́т-/, підійма́- во́лос ду́ба, вража́- ноже́м у се́рце, переверта́- ду́шу; *(основи)* підва́жу-, підко́шу-, розхи́ту-; **я. ~а́** 1. **я. трясе**, 2. **я. приголомшує**, 3. **я. вража** + ошеле́шливий, *сᴷ* тряси́- [тряси́душа], спиня́й- [спиня́й-серце]; **я. ~а́ють** тря́сений, *г.* ~ува-.

ПОТУ́ГА *(у праці)* зуси́лля, напру́ження, нату́га; *(військова)* си́ла, міць, могу́тність, могу́ття, поту́жність; *з.* ві́йсько, по́лчища; *г.* держа́ва, /*могутня*/ надпоту́га.

ПОТУ́ЖНИЙ ду́жий, міцни́й, могу́тній, *о.* стоси́лий; *(звук)* громови́й, ду́же гучни́й; *(володар)* (все)вла́д-, всеси́ль-; *(- поклади)* бага́тий.

ПОТУ́ЖН/ІТИ става́- ~ішим, наро́щу- ~ість;

С♦♦♦ поси́ли- поту́жність, поси́литися ◊.

ПОТУР/А́ТИ *(кому)* (по́пуск) попуска́-, дава́- побла́жку /по́тур/, не протиді́я-, не перешкоджа́-, ПІДСПІВУВА-, гла́ди- по голі́вці /гляді- крізь па́льці на/ *ко́го́*; *з́* зверта́- ува́гу; **не п.** 1. пе дава́- спу́ску, 2. не зверта́- ува́ги, не зважа́-, *з́* не тура́-; **я. /мᴴ хто/ ~а́** с-и ♦, потака́йло, потака́ч, підспі(ву)в-, *пᴷ* побла́жливий до *кого*, схи́льчи-, *оᴷ* ~а́льний, ~ливий, ©

ПО́ТЯГ[1] *(до чого)* пра́гнення, на́хил, охо́та, покли́кання, по́клик, при́страсть, смак, прив'я́зання, *фᴾ* УПОДОБА-; *(до кого)* по́ваб, ва́ба; *(статевий)* ХІТЬ.

ПО́ТЯГ[2] по́їзд, *(скорий)* експре́с, *(товарний)* товарня́к.

ПОТЯ́ГНЕННЯ *г.* тенде́нція, *(до чого)* на́хил, по́тяг [п. до ро́зкошів = н. /♦/ до ро́зкошів].

ПО́ХАПЦЕМ *і* **ПО́ХАПКИ** хапце́м, ха́пки, хапко́м, ха́пко, хапкома́, ПОСПІХОМ.

ПОХВАЛІ́БНИЙ панегіри́ч-, величáль-, фанфа́р-

ПО́ХВАЛКА > ПОГРОЗА.

ПОХВАЛЯ́ТИСЯ /на-/, хвали́-; *(допекти)* грози́-, погро́жувати; **я. /мᴴ хто/ -ється** с-и ♦, хвалько́, хвасту́н, похваля́ка, *ф.* свист, *зᴾ* фанфаро́н, *пᴷ* хвальковитий, чванькови́-, *жᵐ* рекля́мний;

ПОХВАЛИ́- *кому* розповісти́, повідо́ми- *кого* ◊.

ПОХВАЛЬБА́ хвальба́, (по)хвала́, похваля́ння, *(надмірна)* панегі́рик; *(кому)* *бᶾ* сла́ва.

ПО́ХВАТ *фᴾ* пе́рша потре́ба [**піч для по́хвату =** піч для пе́ршої потре́би].

ПО́ХИБКА > ПОМИЛКА.

ПОХИ́Л/ИЙ *(- лінію)* скі́сний, *р́* ко́систий; *(схил)* не крути́й, спа́дис-, схи́лис-, ско́тис-, схо́дис-, поло́жис-; *(дім)* перехня́блений; *фᴾ* перехи́ле- /с-, на-, по-/; *(- фігуру)* згорбле-, пону́рий; *(дуб)* зігне́-, гну́тий, зігну́-, криви́й; *(вік)* ду́же стари́й, пенсі́йний; & ~истий; **± я. хилиться**.

ПО́ХІД *(манера ходьби)* (по)хо́да́, крок, по́ступ.

ПОХІ́Д *(воєнний)* кампа́нія, опера́ція; *(шлюбний)* проце́сія, корте́ж; *(туристів)* марш, екску́рсія;

ПОХО́ДИ *жᵐ* приго́ди, походе́ньки.

ПОХІ́ДНІЙ маршови́й; *(шпиталь)* польови́й, не стаціона́рний, *(що походить)* до́черній; & по́хідни́й, *д./сᵒ* похі́дний.

ПОХЛИНА́ТИСЯ /за-/, *(водою)* дави́-, залива́-, *(сміхом)* захо́ди-; **я. /мᴴ хто/ -ється** с-и ♦, гото́вий захлину́-, *(сміхом)* ду́шений, *(щастям)* п'я́- від *чого*, ©;

ПОХЛИНУ́- *(водою)*, удави́-, *р.* засьорбну́-; заглитну́- ◊; **п. ціно́ю** спіткну́- на ціні /об ці́ну/.

ПОХМЕЛЯ́ТИ *(голову)* відсві́жува-; **що похмеля́** с-и ♦, *пᴷ* похмі́льни́й, *о.* на похмі́лля;

ПОХМЕЛЯ́ТИСЯ > ПИТИ; ◊.

ПОХМУ́РИЙ *(день)* похму́рний, хма́р-, непого́жий, хму́р(н)ий; *(- небо)* захма́рений; *(вигляд)* насу́пле-, непривіт-; *(- вдачу)* важки́й, невесе́лий; /*дійсність*/ безра́дісний, гнітю́чий, пону́рий; & похму́ристий, *о.* ♦, як середньові́ччя.

ПОХНЮ́П/ИЙ ~лений, спону́ре-; ± ПОНУРИЙ.

ПОХОВАЛЬНИЙ, ПОХОРОН- > ПОГРЕБНИЙ.

ПОХО́ВАННЯ МОГИЛА;

ПОХО́ВА́ННЯ *(дія)* ПОХОРОН, *(спалення)* крема́ція.

ПОХОДЕ́НЬКИ *(блукання)* походжа́ння, ході́туди́-сюди́; *(п'яні)* приго́ди, *жᵐ* похо́ди; **п. справля́ти** ходи́ти без ді́ла (в го́сті).

ПОХОДЖА́ТИ > ХОДИТИ.

ПОХО́ДЖЕННЯ родові́д, *(високе)* високоро́дство; *фᴾ* рід, рід-пле́м'я, поро́да, ко́рінь [**грецького п.** г. ро́ду]; *(слів)* етимоло́гія; *(Землі)* ви́никнення, утво́ре-, поста́ння, гене́за /-е́зис/.

ПОХО́/ДИТИ 1. бу́- ро́дом, ве́сти́ рід; *(звідки)* бра́тися /бра́ти поча́ток, рости́ корі́нням/ з; *тᴷ* *з оᶜ* виника́-, утво́рюватися, з'явля́-; 2. *(на кого)* скида́-, бу́ти поді́бним; **я. /мᴴ хто/ ~дить** 1. ви́кликаний *чим*, *пᴾ* ро́дом, ~дже́нням, [р. /п./ із селя́н], **± я. виника**, 2. **я. скидається**.

ПО́ХОРОН похо́ва́ння, по́гребі, *о.* про́від, оста́ння путь; *п.* похоро́нна проце́сія.

ПОХОРО́ННИЙ похова́ль-, погре́б-, *сᵒ* погріба́ль-; *(спів)* сумни́й, жало́б-.

ПОЦІЛУ́НОК ці́лу́нок, *жᵐ* цмок; *п.* приві́т, віта́ння; **п. Ю́ди** зра́да, віроло́мний вчи́нок.

ПОЧАСОВИ́Й *(не відрядний)* *у.* відчасови́й.

ПОЧА́СТИ частко́во, не по́вністю, не ці́лко́м; до

пе́вної мі́ри.

ПОЧАСТУ́НОК частува́ння, пригоща́ння.

ПОЧАТКО́ВИЙ *(- фазу розвитку)* ма́тірній, вихідни́й; *(меридіян)* нульови́й; *(акорд)* вступни́й; *(- освіту)* елемента́р-.

ПОЧАТКУ́ЮЧИЙ що почина́, ра́дий поча́ти, початкі́вець, молоди́й, пе́рший, новачо́к.

ПОЧА́ТО́К почи́н, зачина́ння /по-/, пе́рше сло́во /кро́к(и)/, вихідна́ то́чка, старт, ініція́ти́ва; *(твору)* ВСТУП, проло́г, за́в'язка; *(кар'єри)* дебю́т, n^o за́цвіт; *(думи)* зачи́н, *(пісні)* за́спів, *(руху)* джерело́, за́родок; & розпоча́ття; **це ста́ло -тком** з то́го /ото́/ й пішло́; **від са́мого -тку** від сампоча́-, аж із поча́-; **з -тку** з нуля́;

ПОЧА́ТКИ́ *(наук)* азі́, еле́менти, осно́ви.

ПОЧВА́РА *і* **-А́РНИЙ** > ПОТВОРА *і* -ОРНИЙ.

ПОЧЕРЕ́ЖНО по че́рзі, чергу́ючись, ко́лом.

ПО́ЧЕРК *(стиль письна)* (руко)письмо́, рука́; *(чий)* **п.** стиль, мане́ра.

ПО́ЧЕ́СНИЙ гі́дний поша́ни, *р.* пошти́вий; *(рід)* шано́ваний, заслу́же-.

ПО́ЧЕСТЬ (по)ша́на, шано́ба, пова́га, честь;

ПО́ЧЕСТІ ушанува́ння, велича́-, *ф.* по́мпа [прове́сти́ з по́мпою]; *(для кого)* *п.* $e^в$ буке́ти, ґірля́нди, паніка́ди́ла.

ПО́ЧЕТ корте́ж, при́чет; *(на пошану гостя)* по́че́сна ва́рта /c^o карау́л/.

ПОЧИ́Н почина́ння, ініція́ти́ва, пе́рше сло́во; *(в торгівлі)* пе́рша опера́ція; ± ПОЧАТОК.

ПОЧИНА́ЛЬНИК $к^н$ > **що почина**.

ПОЧИНА́ТИ / за-, розпо-/, стартува́-, кла́с- /роби́-/ поча́ток, роби́- пе́рший крок, проклада́- пе́ршу бо́розну; *(від чого)* *ф.* танцюва́-, *(діло)* започатко́вува-; *(розмову)* заво́ди-, *(пісню)* заспі́вува-; *(працю)* става́- до; *(на сцені)* дебютува́-; *(своєї)* співа́-; *(родовід)* виво́ди-; *(лихе)* затіва́-, роби́-; **я.** /$м^н$ **хто/ почина́** ра́ди́й поча́-, за(по)чина́тель, ініція́тор, початкі́вець, дебюта́нт, новачо́к, *ж.* (за)почина́льник, $n^к$ молоди́й, $з^n$ початку́ючий, $ф^р$ пе́рший [пе́рша спро́ба], ста́ртови́й, © на поча́тку, поча́вши;

ПОЧА́ТИ: не поча́то *о.* ще й кіт не жени́вся;

ПОЧИНА́ТИСЯ бра́ти поча́ток ◊; **з цьо́го й почало́ся** з то́го й пішло́.

ПОЧУВА́ННЯ (по)чуття /від-/, *(біди)* /пре-, перед-/; $м^н$ емо́ції, при́страсті; & почува́нннячко.

ПОЧУВ/А́ТИ *(що)* ма́- на се́рці; *(серцем)* чу́-; *(заах)* відчува́-; *(лихо)* /перед-/, передбача́-, чу́- напере́д; *(чуже горе)* розумі́-; *(себе ким)* уважа́- /ма́-/ *себе* за, $о^к$ позиціонува́- як; **п. відра́зу до** *чого*, збри́ди- *кого/що*; **п. себе́** чу́тися, почува́-, ма́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~а́** с-и ♦, з-й відчу́-, по́йнятий /охо́плений, обтя́же-, спо́вн-е-/ чуття́м *чого*, $n^к$ чу́лий, чутли́вий, свідо́мий *чого* [**я. ~а́ загро́зу** с. загро́зи], *о.* з почуття́м *чого* (на се́рці), ©; **я. ~а́ себе́ яки́м** з *чим* у душі́ [з обра́зою в д.]; **я. почува́ють** почу́ваний;

♦♦♦СЯ /від-/, чу́- ◊; **п. у своїй стихії** бу́ти у своє́му репертуа́рі, чу́тися у своїй тарі́лці.

ПОЧУТТЄ́ВИЙ > ЕМОЦІЙНИЙ.

ПОЧУТТЄ́ВІСТЬ са[е]нтиме́нти, душе́вна то́нкість ◊.

ПО/ЧУТТЯ́ /від-/, чуття́, почува́ння, *(настирне)* черв'ячо́к [ч. за́здрости]; $м^н$ емо́ції, порива́ння душі́; *(міри)* усвідо́мле-, розумі́-; *(біди)* перед~; *(гумору)* на́хил до; **п.** любо́в, коха́ння.

ПОША́НА пова́га, ша́на, шано́ба, пошані́вок; *(належна)* ПОЧЕСТЬ; & пошано́ба.

ПО́ШЕПКИ ду́же ти́хо, потихе́ньку, ти́хо-тихі́сінько, на ву́хо; & по́шептом.

ПО́ШЕСНИЙ епідемі́ч-, зара́з-, морови́й.

ПО́ШЕСТЬ епіде́мія, зара́за, помі́р; **п.** ли́хо, біда́, на́пасть; *(на що)* мо́да.

ПОШИВА́ТИСЯ *(в кого)* П'ЯСТИСЯ, роби́- *ким* [п. в пани́]; **я. -ється = я. ці́литься**;

ПОШИ́ТИСЯ *(у кого)* ви́йти на *кого* [N. на попа́ ви́йшов]; **п. в ду́рні** да́ти собі́ обдури́ти.

ПО́ШИВКА *(на подушці)* поши́ванка; *(спідня)* напі́рнач, напі́рник.

ПОШИ́РЕННЯ розповсю́дже-, популяриза́ція.

ПОШИ́Р/ЮВАТИ /роз-/; *(летючки)* розповсю́джува-, ШИРИ-, пуска́- в наро́д /се́ред люде́й/; *(запах)* розно́си-; *(ремесло)* розвива́-; *(досвід)* популяризува́-, пропаґува́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ює** 1. **я. розши́рює**, 2. с-и ♦, з-й поши́ри-, ~ювач, розповсю́джу-, розповсю́дник, $n^к$ ~ювальний, розповсю́джу-, $c^к$ -ши́р [книгоши́р];

ПОШИ́РЮВАТИСЯ розлі́та- ◊; *(в масі)* передава́- з уст до уст /з рук до рук/, *(- газети)* іти́ /ходи́-/ по рука́х; /*чутки*/ ходи́-, коти́тися ко́лесом; **я. -ється** 1./2. с-и ♦, ©, 1. що розши́рюється, розши́рюваний, 2. поши́рю-, розповсю́джу-, *(хутко /- вісті/)* щонайлетю́чіший;

ПОШИ́РИТИСЯ: не п. засо́хну-; ◊;

ПОШИ́РЕНИЙ /роз-/; *(жарт)* ши́роко відо́мий, розповсю́джений, ПОПУЛЯР-, *о.* у мо́ді.

ПОШКО́ДЖУ/ВАТИ /у-/, роби́- шко́ду, завдава́- пошко́джень /шко́ди/, псува́-, виво́ди- з ладу́, руйнува́-; *(здоров'я)* увере́джува-, збавля́-, *о.* щерби́-; *(тіло)* калі́чи-, підвере́джува-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~є** з-й пошко́дити, ~вач, увере́джу-. $n^к$ увере́дливий, калі́чли-, шкідли́- для *чого*, ©;

ПОШКО́ДИТИ *(їх/їм)* завда́- шко́ди їм; *(дії, ді-ям)* перешко́ди- /ста́- на зава́ді/ *діям*; ◊.

ПО́ШЛИЙ c^o ВУЛЬҐАРНИЙ, буде́н-, трив́іа́ль-, *с.* паску́д-; *(жарт)* БАНАЛЬ-, ціні́ч-, *(смак)* міща́нський, обива́тельсь-, міщу́ць-; ☺ хамови́тий, збудені́лий.

ПО́ШТА *(установа)* пошта́мт; *(чия)* кореспонде́нція, листува́ння; & $c^у$ електро́нна по́шта.

ПОШТА́Р листоно́ша, поштови́к, *р.* пошталь́йо́н.

ПО́ШТОВХ *(удар)* штовха́н, штурха́н; *(землі)*

струс; *(серця)* стук, биття́; *(до чого)* спону́ка, сти́мул, при́від, *о.* "пусковий механізм".

ПОШТУ́РХ/УВАТИ ~а́-, попиха́- /коверзува́- з/ *ко́го́*, їзди- ве́рхи на *кім* /по голові *кому́*/, затира́- ру́ки об *кого*, всі діри затика́- *ким*; **я.** ~у́є с-и ♦ ~ува́ч, $п^к$ попихущий, © попиха́ючи.

ПО́ШУ/К шука́ння, ~́кува- /роз-/; *(злодюг)* ро́зшук; *(руд)* розвідування, ро́звідка; & ♦анина.

ПО́ЩО(СЬ) > НАВІЩО(СЬ).

ПОЯ́ВА *(кого)* прихід, прибуття́, *(на сцену)* ви́хід; *(на світ)* ви́никнення, наро́дже-, *д.* з'яви́ще; *р.* фено́мен, я́вище, ви́яв; *д.* прима́ра, проя́ва; & з'я́ва, по́яв.

ПОЯВЛЯ́ТИСЯ прихо́дити (на світ), прибува́-, *(на кін)* вихо́ди-, *(на кону)* З'ЯВЛЯТИСЯ, *(деінде)* пока́зува-, потика́-; *(з нічого)* постава́ти, виника́-, заро́джуватися, утво́рюва-; *(на світ)* наро́джува-; *(- твір)* вихо́дити у світ; **я. -ється** утво́рюваний, прибу́-, заро́джу- /на-/, щора́з видніший, тепе́р уже́ /наре́шті/ помітний, $п^к$ *(зо́всім /цілко́м/)* нови́й + **я. з'являється**.

ПО́ЯС пас(о́к), підперіз(ок), *(шкіряний)* попру́га, ремінник, *(з місцем на гроші)* че́рес, */на шараварах/* очку́р; *(твердий на талії)* корса́ж, *(під сукнею)* корсе́т; *п.* та́лія, по́перек [по по́'яс у воді]; *(оборони)* сму́га; *(часовий)* зо́на; *(гір)* па́смо, ланцю́г, кряж; & поясо́(чо)к.

ПОЯ́СН/ЮВАЛЬНИЙ $с^к$ поясни́- [~и́-запи́ска].

ПОЯ́СН/ЮВАТИ /роз-, *г.* ви-/, з'ясо́ву-; *(слова)* тлума́чити; *(лекції)* виклада́-; *(огріх)* мотивува́-; *(крах)* випра́вд(о́в)ува-; & *р.* ~я́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює** с-и ♦, з-й ~и́-, ~ювач /ви-, роз-/, тлума́ч, $п^к$ ~ювальний /роз-/, тлума́ч-, $о^к$ з'ясо́вчий, *о.* з ~енням, для ~ення, $ф^р$ де ~ено [міф, де все п.], $с^к$ поясни́- [поясни́-запи́ска], ©.

ПРАБА́ТЬКІВСЬКИЙ > ПРЕДКІВСЬКИЙ.

ПРА́ВД/А істина, *о.* чи́ста моне́та [ма́ти за чи́сту моне́ту]; *(явна)* очеви́дь, $к^н$ труї́зм, реа́льність; *п.* справедли́во, че́сно; $ф^р$ правота́ [Ва́ша ♦]; $в^{ст}$ спра́вді, *(на початку мови)* ві́рно, що♦; $ф^р$ так [**чи ж не п.?** чи ж не т.?]; & свята́ ♦, напів♦; *(?)* **п. ж?** еге́ ж?; **(не) по -ді** *(живе)* (не)че́сно; **-ду ка́жучи** коли́ ж до пра́вди, коли́ каза́ти ~у /бу́- щи́рим/, якщо́ че́сно; **всіма́ п.ми й неп.-** всіма́ за́соба-, $п^{-о}$ за вся́ку ціну́.

ПРАВДИ́ВИЙ істинний, вірогі́д-, імові́р-; ☺ че́с-, правдолю́б-, правдомо́в-, справедли́вий; *(друг)* спра́вжній; *(висновок)* ві́рний, попра́в-, пра́виль-, безпомиль-; *(виступ)* не з папірця́.

ПРАВДОЛЮ́Б справедли́вець.

ПРА́ВЕДНИЙ безгрі́ш- /непо-/, *с.* святи́й, $у^р$ преподо́бний; *(шлях)* че́с-; *(лад)* справедли́вий, пра́вильний; *(- діло)* ли́царський, шляхе́тни[і]й; ± ЦНОТЛИВИЙ.

ПРА́ВЕДНИК > СВЯТИЙ.

ПРА́ВИЙ 1. *(бік)* не лі́вий; *п.* реакційний, консервати́в-; 2. неви́н- /без-, безне-/; 3. *(суд)* справедли́вий, безсторо́нній; *(шлях)* ві́рний, пра́виль-.

ПРАВИ́Й рі́вний, прями́й, не кру́чений, не по́гнутий.

ПРА́ВИЛО *(граматики)* при́пис, но́рма, рекоменда́ція; *(залізне)* при́нцип, *с.* зако́н; *(прийняте в гурті)* зви́чай, заведе́нція;

ПРА́ВИЛА *(шкільні)* *г.* пра́вильник; **п. вну́трішнього розпоря́дку** *г.* пра́вильник.

ПРА́ВИЛЬНИЙ $з^г$ попра́в-; *(шлях)* ві́р-, непоми́ль-; *(поділ)* справедли́вий; *(висновок)* безпомилко́-; *(- зауваг)* слу́шний; *(трикутник)* *м.* симетри́ч-, пропорцій-.

ПРА́ВИ/ТИ *(своє)* повто́рюва-, торо́чи-, товкма́чи-, товкти́; *(борг)* стяга́-; *(ціну)* проси́-, гну́-, гили́-; *(молебні)* служи́-; *(за що)* служи́- *чим*; *(ба<u>ль</u>)* справля́-; *(текст)* /ви-, $т^р$ під-/, КОРЕГУВА-, вно́си- поправки́; *(човном)* правува́-; *(людом)* керува́-, володарюва́-; **п. сма́леного ду́ба** Хи́мині ку́ри ♦; **п. як за ба́тька** забага́то проси́-, **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ть** 1. **я. повторює**, 2. **я. стяга́**, 3. що виправля́, с-и ♦, з-й ви́прави-, коре́ктор, виправля́ч, ~льник, $п^к$ ~ль-, виправни́й, коректува́ль-, випрямни́й, ©, 4. **я. правує**.

ПРАВИ́ЦЯ пра́ва рука́, $у^р$ десни́ця; *(партії)* пра́ве крило́.

ПРАВЛІ́ННЯ *(царя)* царюва́-, *(князя)* князюва́-; *(спілки)* про́від, керівни́цтво, упра́ва.

ПРА́ВНИЙ *(суд)* зако́н-, правомо́жни[і]й; *ц.* каноні́чний; *(- підставу)* правови́й, юриди́чний.

ПРАВНИ́К юри́ст, правозна́вець, правови́к, юриспруде́нт; *(♦ і богослов на Сході)* шейх.

ПРАВНИ́ЧИЙ правозна́в-, юриди́чний; ± ПРАВОВИЙ.

ПРА́ВО правозна́вст-, *(в державі)* законода́вст-, юриспруде́нція; $з^{-н}$ привіле́й, пі́льга, перева́-; *(виключне)* прерога́ти́ва; *(на що)* до́зві́л, *а.* ліце́нзія; *(над ким)* вла́да; *(моральне)* підста́ва; & *♦ на по́милку; **п. го́лосу** *г.* ♦ на го́лос;

ПРАВА́ $і^с$ во́льності; *а.* ліце́нзія; *(водія)* свідо́цтво, докуме́нт, шо́фе́рські ♦; *(винахідника)* пате́нт; *(рівні)* можли́вості; *(людські)* свобо́ди.

ПРАВОВИ́Й *(- норми)* пра́вний, юриди́ч-; *(лад)* законопра́в-; *(відділ)* правни́чий.

ПРАВОЗНА́ВСТВО юриспруде́нція, юриди́чні нау́ки.

ПРАВОМО́ЖНИ[І]Й правочи́нний, правоси́ль-, $с^о$ правомо́ч-; *(суд)* судопра́в-; ± ЗАКОН-;

ПРАВОМО́ЖНІСТЬ правоси́лля ◊.

ПРАВО́ПИС орт<u>о</u>гра́фія, $с^о$ орфогра́фія.

ПРАВО́ПИСНИЙ *(словник)* орт<u>о</u>графі́чний.

ПРАВОПОРУ́ШНИК > ЗЛОЧИНЕЦЬ.

ПРАВО́РУЧ *(де)* з пра́вої руки́ /бо́ку/, спра́ва, право́біч; *(куди)* напра́во, у пра́вий бік /ру́ку/, на пра́вий бік; *(команда волам)* цабе́!; **рів-**

ня́йсь право́руч! *в*[й] *с*[о] *у*. пра́во глянь!

ПРАВОСУ́ДДЯ юсти́ція, *(пра́вий)* суд, *о*. Темі́да; *(неправе)* кривосу́ддя; *п*. судочи́нство.

ПРАВУ/ВА́ТИ *(човном)* кермува́-, пра́ви-; *(куди)* прямува́-, простува́-, іти́; *(чим)* керува́-; *(над ким)* верхово́ди-, кома́ндува- *ким*; **я.** /*м*[н] **хто**/ ~є с-и ♦, ради́й по♦, КЕРМАНИЧ, *п*[к] ~ва́льний, кермува́ль-, кермови́й, стернови́й, ©.

ПРА́ГНЕННЯ палке́ бажа́ння /хоті́-, жада́-, жага́, жадо́ба/, вели́ка хіть; *(до чого)* ПОРИВАННЯ *(се́рця)*, по́тяг, по́рух, *г*. змага́ння; ± МЕТА.

ПРА́ГН/УТИ па́лко бажа́- /хоті́-, жада́-/, *г*. змага́- [з. до зе́ра], *(чого)* пну́тися /порива́-, тягти́ся *(душе́ю)*, рва́-, тяжі́ти/ до; *(купи-)* займа́- че́ргу́ з но́чі; *(дія-)* намага́тися; **~е** *чого* **хто** душа́ **чия** гори́ть за *чим*; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~е** охо́пле- бажа́нням, спо́вне- бажа́ння /пра́гне-, жаги́/, на́ставлений [**я. ~е вла́ди** н. панува́ти], ~учий, жаду́щий /спра́гнений /-лий/ *чого*, *(до чого)* наці́лений /спрямо́ва-, орієнто́-/ *куди*/на *що*, *п*[к] нестри́м- *(у бажа́нні)*, /*вгору*/ гінки́й, з прицілом на *що*, © аж млі́є – рве́ться, ~учи, пра́гши.

ПРА́ДІДИ, ПРА́ДІДІВСЬКИЙ /ПРА́ДІДНІЙ/ > ПРЕДОК /ПРЕДКИ/ *і* ПРЕДКІВСЬКИЙ.

ПРЕЙСКУРА́НТ *(товарів)* ці́нни́к, пере́лік /ката́ло́г, до́відни́к/ цін, *х*[а] прайскура́нт.

ПРА́КТИКА *(борні)* до́свід; *п*. ді́йсність, реа́льн-; *(буденна)* по́бут, життя́; *(виробнича)* навча́ння́, стажува́-; *(лікаря)* пра́ця.

ПРАКТИ/КУВА́ТИ *(руку)* вправля́-, набива́-, нала́му-; *(методи)* застосо́ву-; *(- лікаря)* ма́ти ~ку, прийма́- /лікува́-/ хо́рих; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~ку́є** с-и ♦, ме́ткий у ~ці, для ~ки, за́йнятий ~кою, пра́ктик, *ж*[м] ~ка́нт, *о*. з ~кою [лікар з п.];

♦♦♦СЯ *н*[о] ма́ти мі́сце [практикува́ли- або́рти] ◊.

ПРАКТИ́ЧНИЙ не теорети́ч-, прикладни́й, утиліта́р-; *(убір)* вигі́д-, зру́ч-; *(глузд)* прагмати́ч-; *(- пораду)* ко́ри́с-, помі́чни́й, зара́д-; *(підхід)* реа́ль-, життє́вий; ☺ ділови́й, ділови́тий.

ПРА́НЦІ си́філіс, лю́ес.

ПРАОТЕ́ЦЬ праба́тько, праро́дич, родонача́льник; ± ПРЕДОК.

ПРА́ПОР стяг, знаме́но́, штанда́рт, *ц*. корог/ва, *м*[о] ~о́вка, ви́мпел; *п*. іде́я, га́сло; & ♦е́ць, *запра́порений; *в*[й] *із ♦ом за мно́ю кро́ком руш!

ПРА́ПОРЩИК *у*. підхору́нжий.

ПРАС пра́ска, *д*. залі́зко; *р*. прес.

ПРАСУВА́ННЯ ¤ прасо́ва- [**до́шка до п.** прасува́льна до́шка].

ПРА́ТИ *(білизну)* випира́-; *(- дощ)* пері́щи-; *ж*[м] би́-; *р*. пе́р-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **пере́** за́йнятий пранням, с-и ♦, праль, *ж*[і] пра́ля, пра́чка, *(річ)* прач, *п*[к] пра́льний, для прання́.

ПРАХ по́рох, пил; *п*. тлі́нь, (тлі́нні) оста́нки, *(героя)* *у*[р] труп.

ПРАЦЕЗДА́ТНИЙ > ЗДАТНИЙ.

ПРАЦІВНИ́К трудівни́к, РОБІТ-. труда́р, трудя́га; *(колега)* спів♦; *(установи)* співробі́т-, службо́вець; *(культури)* дія́ч; *(науки)* науко́вець.

ПРАЦЮВА́ТИ *ж*[м] роби́-, *к*[н] труди́тися; *(над чим)* доклада́ти пра́ці до, ру́ха- *що*; *(невтомно)* не поклада́- ру́к, не ма́- /зна́-/ спочи́нку, *с*. розрива́тися, розпада́-; *(шевцем)* шевцюва́ти, *(кравцем)* кравцюва́-, *(вчителем)* вчителюва́- *і т.д.*; *(на службі)* служи́-; *(у склепі)* торгува́-; /*на паливі*/ ді́я-, функціонува́-, ру́хатися; & *д*[к] на♦ /за-, від-, о- +/; **я.** /*м*[н] **хто**/ **працю́є** с-и ♦, за́йнятий пра́цею /ді́лом/, робітни́к, ПРАЦІВ-, трудівни́к, робота́р /-яга/, *п*[к] трудя́щий, за́йнятий, *г*. затру́днений, /- *учення*/ задія-, /*рушій на чім*/ урухо́млюва- *чим*, /*модель*/ ді́ючий, *о*. на /в/ робо́ті /пра́ці/, ©, ± ПРАЦЬОВИТИЙ;

ВІД♦♦♦ /про-/ ◊; *(борг)* відроби́-; *(рухи)* відшлі́фува́-, удоскона́ли-; *(такт)* ви́кона-; & *н*[дк] відпрацьо́вува-.

ПРА́ЦЯ робо́та, *р*. труд; *(разом)* співпра́ця /-робі́тництво/; *(шевця)* фах, профе́сія, ремесло́; ± НАПРУЖЕННЯ; *(машин)* функціонува́-, ді́я; *(наукова)* ро́звідка; *(митця)* *(ви́)*твір, тво́рчість; **ма́рна (ка́торжна) п.** Сизи́фова ♦.

ПРАЦЬОВИ́ТИЙ роботя́щий, трудя́-, працелю́бний, дія́ль-, *с*. запопа́дливий, *д*. робі́тний, *к*[н] трудівли́вий, багатотру́дний.

ПРА́ЩУР пре́док, праба́тько;

ПРА́ЩУРИ ПРЕДКИ, пра́діди, праро́дичі, праба́тьки́, праотці́.

ПРЕВАЛЮВА́ТИ ма́- перева́гу, переважа́-; ± ДОМІНУВАТИ.

ПРЕВЕНТИ́ВНИЙ > ЗАПОБІЖНИЙ.

ПРЕГА́РНИЙ ду́же /збі́са/ га́р-, ПРЕКРАС-, найгарні́ший, ЧУДОВИЙ, чарівни́й, *(пре)*ди́в-, блиску́чий, знамени́тий, *(обід)* ца́рський; *ф*. куди́ твоє́ ді́ло, хіба́-ж-таки́й, аж-о́н-яки́й.

ПРЕ́ДКІВСЬКИЙ праба́тьків-, пра́дідів-, предкові́цький, пра́дідній, пре́дковий, *п*[о] пра́рідний;

ПРЕДКОВІ́ЧНИЙ споконві́ч-, передві́ч-, предві́ч-, всеві́ч-, прада́вній, ПРЕДКІВСЬКИЙ.

ПРЕ́ДМЕ́Т річ, *к*[н] реа́лія; *(шкільний)* нау́ка, дисципліна; *(кохання)* об'є́кт.

ПРЕ́ДОК ПРАЩУР; & *ж*[і] предки́ня;

ПРЕ́ДКИ ПРАЩУРИ, да́вні поколі́ння.

ПРЕДСТАВЛЯ́ТИ *(їм)* назива́- /відрекомендо́вува-, *з*[г] заповіда́-/ їх, знайо́ми- з; *(їх)* РЕПРЕЗЕНТУВА-, *г*. заступа́-; *(віру)* оприя́влюва-, /*у творі*/ відбива́-, віддзерка́люва-; *(їм)* пропонува́-, вино́си- на суд *чий*, виставля́- на *чиї* о́чі, явля́- *чиїм* оча́м; *(дані)* надсила́-, подава́-; *(ідеї)* розкрива́-; *(свідків)* виставля́-; *(грати)* *д*. удава́- /наслі́дува-, зобража́-, гра́- ро́лю/ *кого*, *(фарс)* розі́грува-; *у*[р] явля́-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **представля́** 1. **я. репрезенту́є**, 2. **я. знайо́мить** *(гостя)*, 3. **я. удає**, **я. грає**, **я. подає** +;

ПРЕДСТА́ВИТИ *(їм)* яви́-, *г.* запода́-; *(ідеї)* $о^к$ оприя́вни-; ◊.

ПРЕДСТАВНИ́К репрезента́нт *г.* засту́пник; *(уряду)* чи́н-, *г.* ре́ч-; *(країни)* ПОСОЛ /*не в центрі*/ ко́нсул, /*повірений*/ шарж д'афе́р; *(ідеї)* вира́зник, визнаве́ць, захисни́к; *(гурту)* член; *(науки)* дія́ч; *(виду)* $б^і$ екземпля́р; ± ДЕЛЕҐАТ; ≈≈≈**И** *(зникомих громад)* оста́нні могіка́ни ◊.

ПРЕДСТАВНИ́ЦЬКИЙ *(орган)* репрезентати́вний, *(лад)* парламента́р-.

ПРЕДТЕ́ЧА > ПОПЕРЕДНИК.

ПРЕД'ЯВЛЯ́ТИ *(квиток)* пока́зува- *(чек на оплату)* подава́-; *(вимоги)* $с^о$ висува́-, заявля́-, виставля́-, оприя́внюва-; **я.** /$м^н$ **хто/ пред'явля́** що пока́зує, с-и пока́зува-, зму́шений показа́-, пред'явни́к, *(чек на оплату)* подаве́ць, ©.

ПРЕЗЕ́НТ *і* **-ЕНТУВА́ТИ** > ДАР *і* ДАРУВАТИ.

ПРЕЗЕНТА́ЦІЯ *у.* віста́вини /пред-/.

ПРЕЗИДЕ́НТ *(країни)* голова́ держа́ви, лі́дер, головнокома́ндувач; *(фірми)* голова́, дире́ктор, *г.* предсі́дник, *ф.* хазя́їн, господар, бос, вла́сник; & президе́нтик.

ПРЕЗИ́РЛИВИЙ *і* **ПРЕЗИ́РСТВО** > ЗНЕВАЖЛИВИЙ *і* ЗНЕВАГА.

ПРЕКРА́СНИЙ ду́же до́брий, ПРЕГАРНИЙ, *ф.* хіба-ж-таки́й, аж-о́н-яки́й; *(- мову)* ДОСКОНАЛИЙ; *(голос)* милозву́чний, розкі́ш-; *(слух)* надзвича́й-, *с.* феноменаль-; *(вислів)* влу́чний, вда́лий; *(- мету)* висо́кий; *(час)* сприя́тливий, щасли́вий; *(- мрії)* сві́тлий; *(друг)* золоти́й.

ПРЕКРАСНОДУ́ШНИЙ сві́тлий душе́ю.

ПРЕЛЮ́ДІЯ *(до твору* $м^у$*)* вступ, *у.* при́гравка; **п.** проло́г, передмо́ва, зачи́н, поча́ток, за́спів.

ПРЕМ'Є́Р ♦-мініст(е)р, голова́ у́ряду, голова́ кабіне́ту *(міністрів)* /*к.* кабміну/.

ПРЕМІЮВА́ТИ > НАГОРОДЖУВАТИ.

ПРЕ́МІЯ бо́нус, приз, НАГОРОДА.

ПРЕПАР/УВА́ТИ *(ліки)* виготовля́-; *(відомість)* переробля́-, переіна́кшува-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~у́є** с-и ♦, з-й с♦, препара́тор, $п^к$ препара́торний, ©.

ПРЕПАСКУ́ДНИЙ препога́-, препі́длий, БРИДКИЙ, (пре)гиде́зний, гидосві́тній, прегидки́й.

ПРЕПОДО́БНИЙ пра́вед-, безгрі́ш-, святи́й; $о^к$ висококодосто́йний, превеле́б-; *(парох)* всече́с-.

ПРЕРОҐАТИ́ВА > ПРАВО.

ПРЕС *у.* гніт, дави́ло.

ПРЕ́СА за́соби гла́сности /друко́ваної інформа́ції/, *к.* ЗГ, ЗМІ; *(періодична)* $м^н$ вида́ння, публіка́ції; *(на з'їзді)* **п.** журналі́сти, газетярі́; **жо́вта /бульва́рна/ преса** *г.* бру́кові газе́ти.

ПРЕСТИ́Ж *(чий)* до́бра сла́ва /ім'я́/, репута́ція, авторите́т, реноме́; ± ВПЛИВ, ГІДНІСТЬ.

ПРЕСТІ́Л *і* **ПРЕСТО́Л** *(царя)* трон; *(Всевишнього)* **п.** вла́да; *(у вівтарі)* сто́лик.

ПРЕТЕ́КСТ > ПРИВІД.

ПРЕТЕНДУВА́ТИ *(на що)* висува́- /заявля́-, ма́-, виставля́-/ прете́нс[з]ії, заявля́- свої́ /$ж^н$ кача́-/ права́, вимага́- /домага́тися, допомина́-/ *чого*; ± ЗАЗІХА-; **я.** /$м^н$ **хто/ претенду́є** с-и ♦, претенде́нт, *о.* з прете́нс[з]ією /-іями/, ©.

ПРЕТЕНЗІ́ЙНИЙ з прете́нс[з]іями; *(вигляд)* підкре́слено ориґіна́льний, виба́гливий, примхли́-; & $х^а$ претенсі́й-; ± ЕКСЦЕНТРИЧНИЙ.

ПРЕТЕ́НЗІЯ *(на що)* зазіха́ння, домага́- своїх прав /рече́й/, $х^а$ прете́нсія; **$ж^н$** незадово́лення, обра́за; *(покупця)* реклама́ція; *(в суді)* **ю.** по́зов; ± ВИМОГА.

ПРЕ́ФІКС $л^ґ$ *у.* при́росток.

ПРЕЦЕДЕ́НТ поді́бний ви́падок /вчи́нок, поді́я/ в мину́лому /пере́дше, коли́сь/.

ПРЕЧУДО́ВИЙ знамени́тий, щонайкра́щий, $е^м$ ой, га́рний же, га́р-!; & сточудо́вий.

ПРИ: п. то́му, що тоді́, як; **п. де́нному сві́тлі** *д.* по дню; **п. мі́сячному с.** *(грати)* *д.* до мі́сяця.

ПРИБАРАХЛИ́ТИСЯ $д^к$ *ф.* припара́дитися.

ПРИБЕРІГА́ТИ *(гріш)* заоща́джува-, берегти́, не ци́ндри-; *(добро)* не марнотра́ти-, трима́- в запа́сі; *(в душі)* зберіга́-; *(місце)* резервува́-; *(на старості)* **р.** догляда́-; **я.** /$м^н$ **хто/ приберіга́** с-и ♦, з-й приберегти́, заоща́джувач, не марнотра́т, $п^к$ ощадли́вий, запа́сли-, еконо́мний, ©.

ПРИБИР/А́ТИ *(з ока)* /за-, *(риму)* до-/; *(де)* порядкува́-, *з.* пря́та-; *(що)* опоряджа́- /*ложе*/ застеля́-. /*себе*/ причепу́рюва-, /*ялинку*/ прикраша́-; *(молоду)* одяга́-, чепури́-; *(рис)* набува́-, набира́-; *(вигляд)* прийма́-, напуска́- на се́бе; *(ім'я)* назива́- себе́ *ким*; *(їжу)* поїда́-; *(до рук)* ПРИВЛАСНЮВА-; *(їх)* ♦ з доро́ги, убива́-, позбува́тися; **я.** /$м^н$ **хто/ ~а́** 1.-4. с-и ♦, з-й прибра́-, ©, 1. ~а́льник, $п^к$ ~а́льний, 2. я. чепури́ть, чепуру́н, $п^к$ чепури́стий, 3. *(рис)* **я. набува** + $п^к$ ~у́щий, 4. *(ім'я)* **я. бере**;

ПРИБРА́ТИ ◊; **ро́зуму не приберу́!** що за ока́зія!; **я. при́брано** при́браний, при́братий.

ПРИБІ́ЧНИК > ПРИХИЛЬ-, $н^Г$ ПОСІПАКА.

ПРИБЛИ́ЗНИЙ *(облік)* не (зо́всім) то́ч-, орієнто́в-, не остато́ч-, заздалегі́дни[і]й; *(- уявлення)* не по́в-, не абсолю́т-;

ПРИБЛИ́ЗНО *(який)* бі́льш-ме́нш, порі́вняно; *(міряти)* на о́ко; *(- числа)* щось із [щ. із со́рок]; /*час*/ десь, ота́к [десь /ота́к/ опі́вдні], так [так з па́ру днів]; & ^{а}ме́нше-бі́ль-.

ПРИБЛУ́ДА за́йда, забро́да, заблу́да, прихо́дько, забі́га, при́йда, *з.* пришля́к, *о.* варя́г, $з^н$ заволо́ка, приплентач, *як і.* захо́жий, *с.* волоцю́га; ± ПРИБЛУДНИЙ, ПРИБУЛИЙ.

ПРИБЛУ́ДНИЙ ☺ немісце́вий, нетуте́шній, чужи́й, захо́-; *(пес)* приблу́дний /за-/, заблука́-, заблу́дний, заблу́ка-, бездо́м-.

ПРИБО́Р *(столовий)* серві́с, *(чайний)* начи́ння.

ПРИБО́РК/УВАТИ бо́рка-, ко́ська-, уко́ськува-, утихоми́рю-, упоко́рю-, бра́ти в шо́ри, тихо-

ми́ри-, *п.* загну́здува-, обла́мува- кри́ла /ла-м-а́- хребе́т/ *кому*; *(стави- на місце)* пристру́нчува-, пристру́ню-; *(бунт)* ПРИДУШУ-; *(болі)* гамува́-; *(звіра)* муштрува́-, дресирува́-; ПІДКОРЯ-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й ~а-, ПРИБОРКУВАЧ, *п*ᵏ ~ливий, муштрува́льний, ©;

ПРИБО́РКА- скрути́- ро́ги *кому* /в бара́нячий ріг *кого*/, взя́- в ру́ки *кого*, вкрути́- /при-/ хвоста́ *кому*; *(стихію)* загнузда́-;

ПРИБО́РКАНИЙ ☺ упоко́ре-, *о.* хоч круг па́льця обви́вай *кого*; ◊.

ПРИБО́РКУВАЧ упоко́рю-, утихоми́рю-, пристру́нчу-, обла́му- крил, *(звірів)* муштрува́льник, дресирува́ль-.

ПРИБРІ́ХУВАТИ > БРЕХА-; *(від себе)* додава́-; *(для сміху)* перебі́льшу-.

ПРИБУ/ВА́ТИ з'явля́тися; *(пішки)* прихо́дити, *(на чім)* приїзди́-, приїжджа́-, прилі́та-, припли́ва́-; *(- речі)* надходи́-; *ф*ᵖ чимра́з то зроста́- /бі́льша-, мно́житися/, примно́жува-; *(- воду)* підно́си-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~а́** с-и ♦, гото́вий прибу́-, прибу́ваний, прибу́лець, гість, заї́жджий, *п*ᵏ щора́з бі́льший о́бсягом /ро́змір-, завви́шки +/, /*- воду*/ прибутни́й, щора́з ви́щий рі́внем, /*потік*/ нестри́мний, нескінче́н-, ©;

ПРИБУ́- *ф.* прикоти́- ◊, *(вчас)* нагоди́тися; **п. у си́лі /<u>винахі́дливост</u>/і/** набра́тися си́ли /~и/; **прибу́в /-ли́/ на Ваш нака́з!** *в*ᶦ *і*ᶜ на по́слух!;

ПРИБУ́ЛИЙ приї́жджий /за-/, захо́жий, ***як і.*** гість, прибу́лець, *з*ⁿ ПРИБЛУДА.

ПРИБУДІ́ВЛЯ, ПРИБУДО́ВА при́домок, при́хаток, прибудівок, прибудівка, прибудо́вання, *ф.* при́халабок; *(дія)* прибудо́вування.

ПРИБУТКО́ВИЙ рента́бельний, зиско́в-, *г.* попла́т-; *(податок)* з прибу́тку, відприбутко́вий.

ПРИБУ́ТОК зиск, *о.* свіжа копійка, *(з акцій)* дивіде́нд; *п.* ВИГОДА, КОРИСТЬ; *ф*ᵖ при́ріст, збі́льшення.

ПРИБУТТЯ́ приї́зд, прихі́д, прилі́т.

ПРИВА́БА прива́бливість, поваба, *а.* атра́кція, *ф.* зама́на, заману́ха; *п*ᵒ краса́, прина́дність;

ПРИВА́БИ споку́си, *(жіночі)* ча́ри.

ПРИВА́БЛИВИЙ *і* **ПРИВА́БНИЙ** *(- личко)* ми́лий, милови́дий, га́рний, прие́м-; *(- неї)* споку́сливий, ціка́-; *(- мрії)* захо́пли-, зама́нли-, вабли́-, прина́дний, *о*ᵏ манки́й, оковбиру́щий; *(голос)* соло́дкий; & приваблив́ущий.

ПРИВА́Б/ЛЮВАТИ притяга́- о́ко /зір/; *(чим)* заціка́влюва-; *(очі)* приверта́-, бра́- на се́бе (всі); *(куди)* прина́джувати, прима́ню- /за-, ПЕРЕ-/; *(красою)* зачаро́ву-, чарува́ти; *(до себе)* прихиля́-, ва́би-; *(туристів)* стяга́-; ± СПОКУША-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~лює** с-и ♦, ра́дий ~и-, ~лювач, *с.* споку́сник, *п*ᵏ ~ливий, зна́дли́-, споку́сли-, прина́дний, *о*ᵏ оковбиру́щий, /*зір*/ магнети́чний, /*- чари*/ при́воротни́й;

ПРИВА́БИТИ *о.* помани́-, як ца́па капу́стою ◊.

ПРИВА́Т *г.* ♦не життя́; у ♦і у ♦ному житті́.

ПРИВА́ТНИЙ не держа́в-, не суспі́ль-; *(- справи)* особи́стий, *с.* інти́мний; /*життя*/ неофіці́йний, не службо́вий, роди́н-; *(одяг) з.* партикуля́р-; ± ЦИВІЛЬНИЙ.

ПРИВЕРТА́ТИ *(на що)* /о-, *(убік)* ***ж***ᵐ за́-/; *(до себе)* прива́блюва-, прихиля́-, *(чаром)* приворо́жува-; *(до гурту)* залуча́-, вербува́-, прие́днува-; *(увагу)* прив'я́зува-, зверта́-, *ж*ᵐ ♦ о́чі; *(серце)* причаро́вува-, при-любля́-; *(симпатії)* виклика́-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~а́** 1. **я. приваблює**, 2. **я. зверта**, с-и зверта́-, ра́дий зверну́-, ©.

ПРИ́ВИД мара́, ПРИМАРА, мана́, при́ви́ддя, поторо́ча, *к*ⁿ ви́диво, фанто́м, *д.* обма́ра.

ПРИВИ́ДЖУВАТИСЯ здава́-, ви́ді-, става́ти пе́ред очи́ма; *(у сні)* СНИТИСЯ; **що -ється** с-и ♦, приви́джуваний, *п*ᵏ прима́р-, химе́р-, нереа́ль-, *о.* живи́й у снах /мрі́ях/, ©;

ПРИВИ́ДІТИСЯ приверзти́ся, прима́ри- ◊.

ПРИВИК/А́ТИ *і* ~ЛИЙ > <u>ЗВИ</u>/КАТИ *і* ~КЛИЙ.

ПРИ́ВІД причи́на, підста́ва, прете́кст, *ф*ᵖ на-го́да [**да́ти п. так ду́мати** д. наго́ду прийти́ на таку́ ду́мку]; *п.* ГАЧОК, за́чіпка, при́ключ-; *ф*ᵖ ма́р-, за́кид, со́ус [під ма́ркою /за́кидом, со́усом/]; ± ПОШТОВХ.

ПРИВІ́ДЕЦЬ *і* **ПРИВІ́ДЦЯ** > ПРИЗВІДНИК; *(гурту)* вата́г, ватажо́к, проводи́р.

ПРИВІЛЕ́Й пі́льга, пра́во, перева́га; *(виняткове право)* прерога́тива; *і*ᶜ пате́нт;

ПРИВІЛЕ́Ї *і*ᶜ во́льності ◊.

ПРИВІЛЕЙО́ВАНИЙ упривілейо́ваний.

ПРИВІ́Т (при)віта́ння, поздоро́вле-, *в*ᶦ салю́т; *п.* привітність, прихи́льність.

ПРИВІТА́ЛЬНИЙ віта́ль-, поздоро́вчий, *г.* ґратуляці́йний.

ПРИВІ́ТНИЙ щи́рий, добрози́чливий, *д.* вітли́-; *(- слова)* до́брий, ні́жний; *(дім)* дру́жній; *(куток)* прива́бливий, манли́-.

ПРИВЛА́СН/ЮВАТИ привла́щу-, ПРИСВОЮ-, визнава́ти за своє́, *о.* наклада́- ла́пу, прибира́- до рук, кла́с- до (своєї) кише́ні, *з.* собі́чи-; *(землю)* присусі́джува-; *(лаври)* припи́сува- собі́; *(плоди праці)* виї́жджа́- на чужі́й спи́ні; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~ює** с-и ♦, ра́дий ~и-, ~ювач, зага́рбник, загре́ба, *п*ᵏ зага́рбливий, загребу́щий, ©.

ПРИВНЕ́СЕНИЙ *(- ідеї)* /за-/, прийшли́й.

ПРИВО́ДИТИ *(куди)* /за-/, ВЕСТИ; *(кого)* спрова́джува-; *(думку)* наво́ди-; *(авто)* приставля́-; *(до чого)* призво́ди- /до-/; *(дитину)* наро́джува-; **п. в рух** урухо́млюва-, /*машину*/ пуска́- в робо́ту; **п. теля́** тели́тися; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **приво́дить** с-и ♦, з-й приве́сти́, (при)воді́й, *п*ᵏ *т.* приводо́вий, привідни́й, /*м'яз*/ для приве́дення, ©;

ПРИВЕ́СТИ /до-/ [д. до даду́] ◊.

ПРИВОРО́ЖУ/ВАТИ /-чаро́ву-/; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~є**

с-и ♦, з-й приворожи́-, чарівни́к, приворо́жувач, $п^к$ приворо́жливий, /засіб/ при́воротни́й, ©;

ПРИВОРО́ЖЕНИЙ причаро́ва-, примагніче- ◊.

ПРИВСЕЛЮ́ДНИЙ публіч-, вселю́д-, прилю́д-, принаро́дній; *(суд)* відкри́тий, гла́сний, ± ПОКАЗОВИЙ;

ПРИВСЕЛЮ́ДНО принаро́дньо ◊.

ПРИВ'Я/ВА́ТИ *і* **~ДА́-** злегка в'я́ну- /зав'ядá-/; *п.* марні-; *(- тяму)* сла́бша-, тупі-, притупля́тися; **я.** /$м^н$ **хто/ ~дя́** с-и ♦, прире́чений ~ну-, ©.

ПРИВ'Я́З/УВАТИ припина́-, в'яза́-, *(до ложа)* прико́вува-; *(худобу)* нали́гува-; *(очі)* привертá-; *(до їх)* *п.* пов'язува- /асоціюва́-/ з *їми*; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й ~а́-, в'язій, $п^к$ в'язáльний, в'яжу́чий, ©;

♦♦♦СЯ *(линвою)* кріпи́-, пришнуро́вува-; *(як до мами)* прироста́ти се́рцем /душе́ю/, *(настирно)* чіпля́тися, прискіпува-; *(з чим)* нав'язува-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** 1. ~уваний, припи́на-, $п^к$ ~ний, припи́натий; 2. с-и ♦, з-й ~а́-, ПРИЧЕПА, п'я́вка, $п^к$ приче́пистий /у-/, приче́пливий, прискіпли-, невідче́пний, непозбу́тній, ©.

ПРИВ'ЯЗА́ТИСЯ /у-/, як реп'я́х, приліпи- ◊; *(дружбою)* прихопи- одне́ до о́дного.

ПРИГА́ДУВАТИ зга́ду-, воскреша́ти /перебира́-, відтво́рюва-/ в па́м'яті; $ж^м$ нага́дува-; **не п.** не пам'ятá-; **я.** /$м^н$ **хто/ пригáдує** с-и ♦, з-й пригадá-, захо́плений спо́гадами, *р.* спогадáльник, $п^к$ пам'ятли́вий, пам'ятки́й, ©;

ПРИГА́ДУВАТИСЯ прихо́дити на па́м'ять ◊.

ПРИГИН/А́ТИ: я. /хто/ ~на с-и ♦, з-й пригну́-, $п^к$ гну́чий, ~у́щий, $с^к$ пригни́- [пригни́мак], ©.

ПРИГИНА́ТИСЯ; ПРИГНУ́ТИСЯ: пригну́вшись $п^р$ при́гинцем.

ПРИ́ГІРЩ *і* **ПРИ́ГОРЩ** при́горща, жме́ня.

ПРИГЛУ́Ш/УВАТИ злегка заглу́шу- /заглушá-, /при-/; *(звук)* перекрива́-, перебива́ти прити́шу-; *(сміх)* стри́му-, тамува́ти; *(громом)* глуши́-, ПРИГОЛОМШУВА-; *(емоції)* забива́-, посла́блю-, притлу́млю-, приду́шу-, зме́ншу-; **я.** /$м^н$. **хто/ ~ує** с-и ♦, ра́дий ~и́-, ~увач /за-/, $п^к$ глуши́льний, гальмівни́й, ~ливий, © -уючи.

ПРИГЛЯДА́ТИСЯ *(до чого, г. чому)* придивля́-, /в-/, *(пильно)* втуплюва-, вту́плювати о́чі; *(до чого)* вивча́ти *що*.

ПРИГНІ́ЧЕННЯ гніт, (при)гно́блення; *(стан)* пригніченість, засму́чен-.

ПРИГНІ́ЧУВАТИ *і* **ПРИГНІТА-** тісну-, дави́-, притиска́-, прида́влюва-; ПРИГНОБЛЮВА-; *(чуття)* ПРИГЛУШУ-; *(серце)* гніти́ти, засму́чува-, наверта́- камінь на се́рце /ду́шу/; *(кого)* УТИСКА-, ляга́- *(тягаре́м)* на пле́чі *кому*; **я.** /$м^н$ **хто/ пригні́чує** 1. що притиска́, 2. с-и ♦, з-й пригніти́-, гноби́тель, пригно́блювач, пригні́чу-, $п^к$ гнітю́чий, пригно́бливий, ☺ деспоти́чний, тираніч-, $п^о$ ярми́стий, ©;

ПРИГНІТИ́ТИ *(словом)* прив'яли́- ◊;

ПРИГНІ́ЧЕНИЙ > ПРИГНОБЛЕ-; **п. стан** пригніченість, депре́сія.

ПРИГНО́БЛЮВАТИ гноби́-, визи́скува-, $к^н$ експлуатува́-, ПРИГНІЧУВА-, *о.* гну́- в дугу́ /в три дуги́, в три поги́белі/; **я.** /$м^н$ **хто/ пригно́блює = я. пригні́чує, ± я. експлуатує**[1];

ПРИГНОБИ́ТИ *(пітьму) р.* поборо́ти ◊;

ПРИГНО́БЛЕНИЙ пригніче-; *(- постать)* похи́ле-, згóрбле-; *(цвіт)* приби́тий; *(настрій)* важки́й, гнітю́чий.

ПРИГО́ДА подія, ви́падок, істо́рія, при́ключка, інциде́нт, *(прикра)* при́чта, прити́чина, придиба́шка, придибе́нція, *с.* ха́ле́па; *(бойова)* би́тва; & приго́донька; ± ПОХОДЕНЬКИ;

ПРИГО́ДИ авантю́ри, *(тривалі)* одисе́я /$с^о$ одіссе́я/, $ф^р$ вся́чина; *(тяжкі)* мита́рства, ході́ння по му́ках; *(амурні)* походе́ньки, похо́ди.

ПРИГО́ДНИЦЬКИЙ *(фільм)* з приго́дами; *(роман)* гостроціка́вий; ± АВАНТУРНИЙ.

ПРИГОЛО́МШЛИВИЙ з-й приголо́мшити, РАЗЮЧИЙ, *(ефект)* НАДЗВИЧАЙНИЙ, могу́тній, $ж^м$ хіба-ж-таки́й, аж-о́н-який.

ПРИГОЛО́МШ/УВАТИ забива́- па́мороки, па́морочи-, вибива́- па́м'ять; *(рибу)* ПРИГЛУШУВА-; *(кого)* *п.* виклика́- па́ніку в; *(глядача)* вража́-, ШОКУВА-, ошеле́шу-, спантели́чу-, збива́ти з пантели́ку; *(лихом)* прибива́-; & голо́мши-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ує** маста́к ♦, з-й ~и-, $п^к$ разю́чий, ПРИГОЛОМШЛИВИЙ, $о^к$ потрясу́щий, запиду́шній, /- *дією*/ фантасти́чний, нечу́ва-, неймовір-, могу́тній; /*кошмар*/ мо́торошний, /- *музику*/ вулкані́ч-, $с^к$ тряси́-душу [тряси́-душу факт], збива́й-з-ніг [збива́й-з-ніг вісті], запри́-дух [запри́-дух видо́вище];

ПРИГОЛО́МШИ- вда́ри- обу́хом по голові́, як гро́мом приби́-, причмели́-, ки́ну- в по́див ◊.

ПРИГОР/ТА́ТИСЯ тули́- /горну́-, притиска́-/ до *кого*, *(щільно)* припада́ти /*о.* ли́пну- (листо́чком)/ до; **я.** /$м^н$ **хто/ го́рнеться** ~таний, приту́лю-, с-и ♦, ра́дий ~ну́-, ~та́йло, приту́ла, ©.

ПРИГОЩА́ТИ > ЧАСТУВАТИ; *п.* би́-, катува́-.

ПРИГОЩАТИСЯ > ЧАСТУВАТИСЯ.

ПРИДАВА́ТИСЯ *(до чого)* годи́-; *(кому)* става́ти у приго́ді, здава́тися на *що*; **я.** /$м^н$ **хто/ годи́ться** $п^к$ го́дний, го́ден, го́жий, підхо́-, годя́щий, ПРИДАТНИЙ, зда́лий;

ПРИДА́- *(- їх)* вда́-; $б^з$ /*вдачу*/ зформува́-, /*день*/ $с^о$ ви́да-.

ПРИДА́ТНИЙ зда́т-, зда́лий; *(для чого)* ко́рисний, потріб-; *(- річ)* годя́щий, го́жий; *(- місце)* вигі́дний, зру́ч-; *(момент)* слу́ш-.

ПРИДА́ТОК, ПРИДА́ЧА > ДОДАТОК.

ПРИДБАВА́ТИ *р.* набува́-, гребти́ до се́бе, *(ворогів)* нажива́-, *(працею)* доробля́тися; & придбо́вувати; **я.** /$м^h$ **хто/ набува́** с-и ♦, ра́дий при-

дба́-, дба́ха, призби́рувач, заробітча́нин, *г.* доробке́вич, $к^н$ набува́ч, *о.* раб мамо́ни, $н^I$ загре́ба, гребу́н обома́, $п^к$ набу́тливий, $н^I$ загребу́щий, жа́дібний, © набува́ючи;

ПРИДБА́ТИ набу́-, *(за гріш)* купи́- ◊; *(одяг)* спра́ви-; *(працею)* надба́-, нажи́-, *г.* пози́ска-; *(друзів)* знайти́; *(біду)* набра́тися *чого*; *(славу)* здобу́ти, зажи́- *чого*; *(титул)* діста́-; $ф^р$ спо́біг- [с. слове́сний ви́раз], *(розжитися)* зиска́-.

ПРИДЕ́РЖУВАТИ: п. язика́ *(помовчувати)* держа́- язи́к на гачку́ /мотузку́, за зуба́ми/.

ПРИДІЛЯ́ТИ /ви-/, признача́-; ± РОКУВАТИ;

ПРИДІЛИ́ТИ *(час)* присвяти́-; ◊.

ПРИДО́БРЮВАТИСЯ > /ПІД-/; $о^к$ прими́люв-.

ПРИДИВЛЯ́ТИСЯ ПРИГЛЯДА-; *(до кого)* назира́ти *кого*, *(за чим)* НАГЛЯДАТИ.

ПРИДУ́РКУВАТИЙ дурнува́-, пришеле́пува-, недоу́мкува-, з-за ро́гу мішко́м прибй-, *ф.* прицу́цува-, прибамбашений $к^н$ розумо́во обме́же- ± ДУР-.

ПРИДУ́РЮВАТИСЯ *(ким)* удава́ти з се́бе *кого*, *д.* приставля́тися.

ПРИДУ́ШУВАТИ прида́влю-, притиска́ти; *(- лихо)* гніти́-, пригні́чува-; *(бунт)* прибо́рку-, упоко́рю-, утихоми́рю-, *с.* топи́ти у крові; *(гнів)* тамува́-, стри́му-; *(розвій)* притлу́млю-, глуши́ти, $т^р$ приглу́шува-; **я. приду́шує** 1. с-и ♦, з-й придуши́-, пригні́чувач, пригно́блю-, гноби́тель, глуши́т-, $п^к$ репреси́вний, для приду́шення, за́йнятий -ям, ©, 2. **я. таму́є**;

ПРИДУШИ́ТИ *(бунт)* *ф.* стлуми́ти ◊.

ПРИЄ́ДН/УВАТИ /об'-/; *(до їх)* прилуча́- /до-/, додава́-, /злуча́-/ з; *(до дії)* /за-/, *п.* підпряга́-, причаща́-; *(землі)* прирі́зува-; **п. свій го́лос** *п.* підпряга́тися; **я. /$м^н$ хто/ ~ує** с-и ♦, з-й ~а-, ~у-ваний, $п^к$ ~уваль-, ~а́вчий, для ~ання, ©;

ПРИЄДНА́ТИ приточи́ти ◊.

ПРИЄ́ДНУВА/ТИСЯ прилуча́- /до-/, *п.* причаща́- ◊; *(до дії)* підпряга́-, *(до їх)* пристава́ти, *(- звук)* вплітати́ся; **я. /$м^н$ хто/ -ється** з-й пристати до, ~ний, долу́чу- /при-/, $п^к$ долучни́й, ©.

ПРИЄ́МНИ/Й ☺ люб'я́зний, ЧЕМ-, *з́* охві́т-; *(речі)* уті́ш-, уті́шливий; *(усміх)* прива́бли-, симпати́чний, ми́лий; *(спогад)* соло́дкий; *(на взір)* окови́рний; & $д^о$ *уприє́мнювати /роби́ ~м/.

ПРИЄ́МНІСТЬ $ф^р$ задово́лення, втіха, ра́дість, насоло́да [з приє́мністю]; **аж-о́н-яка п.** *(кому)* як ма́слом по се́рцю /ме́дом по губа́х/.

ПРИЖИВА́ТИСЯ *(- дерево)* прийма́-, іти́ в ріст;

ПРИЖИ́ТИСЯ притерпі- ◊; *п.* зігрі́ти собі мі́сце; **що прижи́вся** прижи́тий, Ø.

ПРИЗ > НАГОРОДА; & $п^к$ *призови́й /ви́грашн-/.

ПРИЗБИ́РУВАТИ(СЯ) НАГРОМАДЖУВАТИ-(СЯ), ЗБИРАТИ(СЯ); & напризби́рувати(ся);

ПРИЗІБРА́ТИ *(гроші)* наскла́да- ◊.

ПРИЗВИЧ/А́ЮВАТИ /у-/, привча́-, *ф.* нала́мува-; *(очі)* тренува́-, натрено́ву-, виго́стрю-; *(до умов)* пристосо́ву-; **я. /$м^н$ хто/ ~а́ює** с-и ♦, гото́вий призвича́ї-, ~а́ювач, $п^к$ ~а́йливий, ©;

♦♦♦СЯ ПРИСТОСОВУВА-, обвика́ти, *(до умов)* /з-/; **я. /$м^н$ хто/ -ється** с-и ♦, ~а́юваний, ©;

ПРИЗВИЧА́Ї- обо́у-, до́бре підкува́-, навчи́-, *г.* допасува́-; *(до їх)* прите́рпі-, зрости́ся душе́ю з *ї́ми*; *(у праці)* наби́ти /налама́-/ ру́ку; *(ознайомитися з ролею +)* увійти́ у *що* [у. в ролю];

ПРИЗВИЧА́ЄНИЙ нала́ма-, підку́тий ◊, *(до умов)* обжи́-, *(- око)* ви́гострений.

ПРИЗВІ́ДНИК *(бунту)* призві́дець, призві́дця, ЗАВОДІЙ, спричи́нник, причи́нець, організа́тор, винува́тець.

ПРИ́ЗВІСТКА ві́ст-, знак, $у^р$ про́вість, $о^к$ про́вістка, *(пе́рша)* ла́стівка, $к^н$ знаме́ння, передві́стя.

ПРИЗВІЩА́ТИ каза́- напере́д, $п^о$ ві́сти́-, *г.* $ф^р$ ворожи́-, $к^н$ передвіща́-, $у^р$ проріка́-, віщува́-, ± ПРОРОКУВА-; **я. /$м^н$ хто/ призвіща́** с-и вістити, з-й проректи́, віщу́н, провісник, при́звіс-, проро́к, ора́кул, *(вістка)* ПРИЗВІСТКА, $п^к$ при́звісний, при́звісливий, проро́чий, віщу́нський, провісниць-, */біду/* лихові́сний, ©.

ПРИЗВО́ДИТИ *(до гріха)* /до-/, спону́кува-, причиня́тися, штовха́ти /підбива́-, підбу́рюва-/ на, спричиня́- *що*, става́- причи́ною *чого*; $ф^р$ виклика́- *що*; **я. /$м^н$ хто/ призво́дить** з-й спричини́ти, ПРИЗВІДНИК, призві́дець, призві́дця, причи́нець, спричи́нник, заохо́т-, $п^к$ $г^а$ причино́вий, © с-и причи́ною.

ПРИЗНАВА́ТИСЯ *(у чім)* /зі-/, каза́ти пра́вду про, визнава́- *що*; *(до їх)* обзива́тися, не цура́- *їх*; *(у коханні)* осві́дчува-; *(до слів)* не зріка́- *чого*, визнава́ти *що*; **не п. до їх** не впізнава́ /не хоті́- зна́-/ *їх*; **я. /$м^н$ хто/ -ється** с-и ♦, зго́дний призна́-, зізна́ваний /ви-/, *(у коханні)* осві́дчу-, © признаючи́сь, визнаючи́.

ПРИЗНАЧ/А́ТИ і ~УВА- *(їм)* приділя́- /г. у-/; *(плату)* визнача́-, встано́влюва-; *(ліки)* припи́су-; *(кару)* прису́джу-; *(наперед)* поклада́ти; *(зустріч)* домовля́тися про; *(долею)* приріка́ти; *(на пост)* ста́ви-, наставля́-, $к^н$ номінува́-; **я. /$м^н$ хто/ ~а́** зго́дний /уповнова́же-, *г.* упра́вне-/ ~ити, $п^к$ номінува́льний, © ~а́ючи;

ПРИЗНА́ЧИТИ *(куди)* *г.* зголоси́- ◊.

ПРИ́ЗОВ мобіліза́ція, $о^к$ по́клик, *г.* бра́нка.

ПРИЗОВНИ́К ре́крут, новобра́нець, *д.* не́крут.

ПРИЗУПИНЯ́ТИ *(спиня́- на час)* *г.* пристановля́-;

ПРИЗУПИНЯ́ТИСЯ *г.* пристава́ти[1], пристановля́тися;

ПРИЗУПИНИ́ТИ *г.* пристанови́ти;

ПРИЗУПИНИТИСЯ $с^о$ *у.* пристанови́-, приста́нути ◊.

ПРИ́ЗЬБА > НАСИП; & при́зьбочка.

ПРИЇДА́ТИСЯ *(- їжу)* набива́ти оско́му, става́ неапети́тним, не ліз- в го́рло; *п.* набрида́-; **я.**

-ється $n^к$ оскóмистий, **п.** набрди́ливий, надокýчли-, осорýжли-.

ПРИЇЖДЖИЙ, ПРИЇЗД *і* **ПРИЇЗДИ́ТИ** > ПРИБУЛИЙ, ПРИБУТТЯ *і* ПРИБУВАТИ;

ПРИЇЗДИ́ТИСЯ $н^о$**: приїзди́лося** приї́зджано.

ПРИЙДЕ́ШНІЙ майбýт-, $у^р$ грядýщий, *з.* при́йшлий; *(- покоління)* настýпний, потóм-.

ПРИЙДЕ́ШНЄ майбýт-, майбýтність, майбуття́, прийде́шність, $n^о$ прийде́шшя, *з.* будучина́.

ПРИЙМ/А́ТИ *(спадок)* /пере-/, перебирá-; *(з рук)* брá-; *(звіт)* $з^г$ відбирá-; *(умови)* погóджуватися з; *(плян)* схвáлювати, затвéрджува-, приставá- на; *(указ)* ухвáлюва-; *(присягу)* 1. /їм/ складá-, давá-, прино́си-, 2. /од їх/ вислýхува-; *(ліки)* ковтá-, заживá-, брá-; *(їжу)* споживá-, їс-; *(хрещення боєм)* прохóди-, *(1. обіт, 2. на віру)* брá-; *(глум)* терпі-, зазнавá-, зно́си-; *(бій)* ставá- до; *(радіохвилі)* лови́-; *(гостя)* вітá-, зустрічá-; *(як гріх)* с♦; *(за кого)* мá-, брá-, вважá- *ким*; *(їх)* роби́- прийняття /давá- авдіє́нцію/ *їм*; *(до школи)* запи́сува-, зарахóвува-; *(хлібом-сіллю)* частувá-; *(форму)* набувá- *чого*, *(позу)* прибирá-; *(нову віру)* навертáтися на; *(óбраз)* перевтілюва- у; *(воду річок)* поглинáти; *(з дороги)* забирá-; *(дитину од неї)* *ф.* різа- пýпа *їй*; **п. в штики** зустрічá-, як вóрога; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~á** с-и ♦, з-й прийня́-, ~áч, ~áльник, $n^к$ ~áльний, $о^к$ ~ýщий, © берyчи́, бráвши;

ПРИЙНЯ́-: п. за *кого* пізнá- як *кого*; **приймім** *(***цю суму за 1***)* нехай *(*ця сýма – 1*)*; ◊.

ПРИЙОМ $с^о$ *(художній)* зáсіб;

ПРИЙÓМИ $с^о$ *(самбо)* *г.* тéхніки, $у^з$ тéхніка.

ПРИЙНЯ́Т/НИ́Й *і* **~ЛИВИЙ** підхóжий, припусти́мий, задовільний; *(одяг)* можли́вий; & с♦.

ПРИЙНЯТТЯ́ *(спадку)* перебрання́, одéржа-; *(закону)* ухвáле-, затвéрдже-; *(до школи)* зáпис, зарахóв(ув)ання, $д^к$ зарахувá-; *(присяги)* заприся́же-; *(світу)* с♦; ± ПРИНЯТТЯ.

ПРИ́КАЗКА > ПРИСЛІВ'Я.

ПРИКИПА́ТИ > ПРИСТАВА-[2]; **що -пá** п'я́вка.

ПРИ́КЛАД *(чого,* на *що)* зразóк, взір(éць); *(живий)* ілюстрáція, дóказ, свідчення; **м.** задáчка; **бýти -ом** прáви- за взірéць; **до -ду** напри́клад.

ПРИКЛА́Д *(кріса)* кóльба.

ПРИКЛАД/А́ТИ *(до чого)* тули́-, притуля́-; *(печатку)* стáви-, притискá-; *(до листа)* додавá-, долучá-, *г.* /за-/; *(руки)* докладá- рук; *(слова)* пристосóвува-; *(коханця до неї)* припи́сува- *їй*; **п. при́кладки** сміхотвóри-, калямбýри-, си́па- жáртами, говори́- при́казками, ♦ прізвиська /$б^{-о}$ прикладá- епітети/; **п. сéрце** вкладá- дýшу; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~á** с-и ♦, ради́й приклáс-, прикладáч /до-/, ©, ± **я. додає /доклада/**;

ПРИКЛА́СТИ *(печатку)* стýкну-, прити́сну-, *(приказку)* притули́-; ◊.

ПРИ́КЛАДКА дóтеп, калямбýр, глузли́ве прізвисько /при́мовка/; $б^{-о}$ ЕПІТЕТ.

ПРИКЛАДНИ́Й не теорети́ч-, ПРАКТИЧ-; *(-мистецтво)* декорати́в-, ужиткóвий.

ПРИКЛИКА́ТИ /під-/, *б.* підзи́ва- *(зло)* наклику-, накли́кува-; КЛИКА-; & прикли́кува-.

ПРИ́КЛЮЧКА > ПРИГОДА, ПРИВІД, ПРИЧИНА.

ПРИКМЕ́ТА óзнáка, признáка; **п.** власти́вість, особли́в-, РИСА, *з.* при́мітка; *(біди)* знак.

ПРИКМЕ́ТНИЙ характéр-; приміт-, ЗНАМЕН-, вáртий увáги.

ПРИКÓВУВАТИ *(тісно прикріпляти)* пришпи́лю-, приштри́ку-, прицвяхóву-, прикайдáню

ПРИКУВА́ТИ $n^о$ приланцю́жи- ◊.

ПРИКРА́СА оздóба, окрáса, $о^к$ мальóванка, *(з пір'я)* плюмáж; *(ряд візерунків)* орнáмéнт; ± ДЕКОРАЦІЯ; & *д.* покрáса;

ПРИКРА́СИ $з^б$ здóблення ◊.

ПРИКРАША́ТИ /-А́ШУВАТИ/ здóби-, оздóблюва-, цяцькувáти, уцяцькóву- /роз-/, приоздóблю-, декорувáти, удекорóву-; *(дім)* ПРИЧЕПУРЮ-, убирáти; *(ялинку)* /при-/; $n^о$ окрашá-, краси́-, золоти́-, *(мережкою)* мерéжи-; *(орнаментом)* орнаментувá-; *(гурт)* роби́- честь *кому*; *(мову)* додавá- словáм мéду; *(зелом)* КВІТЧА-, розквітчува-, умáю- /об-/; *(гидке)* завивáти в папірці, підмальову-, підкрáшу-; *(побут)* уприє́мню-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **прикрашá** с-и ♦, з-й прикрáси-, оздóблювач, заквітчу-, $n^к$ прикрашáльний, оздóблюваль-, оздóбчий, ©;

ПРИКРА́СИ́ТИ уцяцькувá-, замерéжи- ◊;

ПРИКРА́ШЕНИЙ *ф.* прикучеря́вле- ◊;

ПРИКРАША́ТИСЯ здóби- ◊; **я. -ється** с-и ♦, прикрáшуваний, оздóблю- ◊.

ПРИ́КРИЙ неприє́мний, досáд-; *(- обставини)* складни́й, важки́й; *(жарт)* обрáзливий; *(біль)* нестéрпний, *(мороз)* си́ль-, *(стан здоров'я)* погá-; *(горб)* крути́й, *(колір)* різки́й; *(- працю)* невідклáдний, термінóвий;

ПРИ́КРО кри́вдно ◊.

ПРИ́КРИТИСЯ виклика́- невдовóлення, завдавá- клóпоту, набридá-;

СПРИ́КРИТИСЯ збри́днути, /на-, ОБ-/, надокýчи-, ОСТОБІСІ-, зосоружі-, збри́дитися ◊; & оприкри-.

ПРИКРИТТЯ́ *(од чого)* зáхист; *(втечище)* схóв(анка), зáхисток /при-/; $ф^р$ фíговий листóк.

ПРИ́ЛАД при́стрій, механізм, $о^к$ пристосóвання, $с^о$ пристосувá-; ± АПАРАТ; & дивопри́лад.

ПРИЛА́ДДЯ знаря́ддя, ПРИЧАНДАЛИ, прéдмéти, *з.* знáдоби; *(рибалки)* снасть, спрáва.

ПРИЛА́ДЖУВАТИ прилаштóву-, пристосóву-, припасóв/у-; *(віз)* готувáти; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й припасувá-, ~увач, прилáдж-, $n^к$ ~чий, ©;

ПРИЛА́ДИТИ *ф.* присобáчити ◊.

ПРИЛАШТ/ÓВУВАТИ > ПРИЛАДЖУ-; *(на*

працю) влаштóву-;

~УВА́ТИСЯ /в-/, *ф.* зачепи́-, *д.* притáкови- ◊.

ПРИЛЕ́ГЛИЙ *і* **ПРИЛЮ́ДНИЙ** > СУМІЖ- *і* ПРИВСЕЛЮД-.

ПРИЛИПА́ЙЛО *ж*[і] прилипáйка.

ПРИЛИП/А́ТИ ли́пну-; **до** ***чиїх*** **рук не ~ла чужá копі́йка** *хто* не користувáвся чужи́м добрóм; **я. ~á = я. липне +** *п*[к] ~ливий, ~частий;

ПРИЛИ́ПНУ- *(до чого)* /в-/ у *що* [*н.* вікно].

ПРИЛІТА́ТИ: я. /*м*[н] **хто/ прилітá** рáдий прилéтіти, прилі́таний **± що літа**;

ПРИЛЕ́ТІ-: я. -тів прилéтілий, прили́ну-, Ø.

ПРИЛОВЧА́ТИСЯ с°; ЗЛОВЧИ́- *к*[о] *у.* спровóри-, добрáти хи́сту /спóсобу/ [добери́ хи́сту при вели́кому дри́сту, щоб штанів не закаля́-].

ПРИЛУЧА́ТИ *(до чого)* /за-, до-/, ПРИЄДНУВА-, привертá-; *р.* гуртувá-; **я.** /*м*[н] **хто/ прилучá** с-и ♦, з-й прилучи́-, приє́днувач, *п*[к] приє́днувальний, *о*[к] залу́чливий, ©;

ПРИЛУЧИ́- приточи́- ◊; *(в нутро)* *о*[к] впрáви- у *що*;

ПРИЛУЧА́ТИСЯ ПРИЧАЩА-, притóчува- ◊; *(в бесіді)* підпрягá-, *(духом)* *у*[р] єднá- ду́мкою з *ким*, *(до гобі)* допадá-; **я.** /*м*[н] **хто/ -ється** прилу́чуваний /до-, за-/, приє́днув-, підпря́г- ◊;

ПРИЛУ́ЧЕНИЙ /за-, до-/ ◊, *ф.* підсвáта-.

ПРИЛЯГ/А́ТИ *(на час)* лягá-; *(- трави)* полягá-; *(до серця)* припадá-, *(тісно)* приставá-; *(- землі)* межувá-, сусі́ди-, *з*[п] примикá-, *г.* притика-; *(впритул)* притирáтися [її горóд притирáвся до лісу]; *(до землі ще)* схиля́-; **п. устáми** *(до чарки)* прикладáтися; **я.** /*м*[н] **хто/ ~á** с-и ♦, рáдий ~ти́, *(- площу)* сусі́дній, *(пó)*близьки́й, суміжний, прилéглий, *г*[д] притикáючий *(- хаті)* стріха-в-стріху, стінка-в-стінку, *(- землі)* межá-в-межу́, *(одяг)* якрáз по фігу́рі, ©.

ПРИМА́НА вáба, привáба, *д.* почи́щина.

ПРИМА́НЮВАТИ: я. примáнює примáнливий.

ПРИМА́РА *(уявна)* ПРИВИД, *(гидезна)* почвáра, *(мерця)* тінь; *(у сні)* ви́диво; ілю́зія, манá, мірáж, мáри[е]во; *(смерти)* загрóза, небезпéка.

ПРИМА́РНИЙ нереáль-, ілюзóр-, химéр-, чудернáцький, примхли́вий, казкó-, фантасти́чний, ефемéр-, мáрив-, *о*[к] при́вид-, міражéвий; *(- красу)* нетривки́й, нетривáлий; *(сон)* жахли́вий, страхітли́-, кошмáрний; *(страш- і гидкий)* почвáр-; *(- тінь)* невирáз-, мерехтли́вий.

ПРИМА́РЮВАТИСЯ з'являя́- у сні /мáренні/; *(кому)* здавá-, приви́джува-, уявля́-, ставáти пéред очи́ма, поставá- в уя́ві; **я. -ється** с-и ♦, приви́джуваний, примáрю-, *п*[к] примáрливий, примáрний, невирáзни́й, тумáн-, © як у тумáні, примáрою в очáх, **± я. привиджується**;

ПРИМА́РИТИСЯ ви́роїтися ◊.

ПРИМА́Т пріоритéт, перевáга, звéрхність, ви́щість, верховéнство, *г.* першенствó.

ПРИМЕ́НШ/УВАТИ *(число)* скорóчува-, втинá-; *(вагу)* недо(о)цінюва-, легковáжи-; *(ходу)* сповільня́-; *(ролю)* пони́жува-; *(числа)* /за-/; *(різкість)* послáблю-, зглáджу-; **я.** /*м*[н] **хто/ ~ує** с-и ♦, готóвий ~и-, ~увач, *п*[к] ~увальний, ©.

ПРИМЕРЗА́ТИ: я. примерза покинутий ♦, вже мáйже примéрзлий, *п*[к] примерзу́щий;

ПРИМЕ́РЗ/(НУ)-: я. примерз ~лий, прикипі́-, знерухóмі-, Ø.

ПРИМИКА́ТИ ПРИЛЯГА-, *г.* притикá-; *(очі)* СТУЛЯ-; *(багнет)* НАСАДЖУВА-; *(до гурту)* ПРИСТАВА-[2].

ПРИМИ́РЛИВИЙ /за-/, злáгідли-, злáгіднілий.

ПРИМИР/Я́ТИСЯ *(з чим)* звикáти до *чого*, толерувá- *що*; **я. -ється** ~юваний, ~éнний, ~ливий **+ я. мириться**.

ПРИМІ́РНИК екземпля́р; ± КОПІЯ.

ПРИМІ́Р/ЮВАТИ, ПРИМІРЯ́ТИ *(одяг)* міря-, прóбува-; *(до чого)* порі́внюва- /при-/; *(оком)* прикидá-; **я.** /*м*[н] **хто/ ~я́** с-и ♦, згóдний ~я-, ~ювач, *п*[к] ~чий, ~ювальний, © приміря́ючи.

ПРИМІТИ́ВНИЙ *(організм)* одноклітин-; *(- культуру)* пéрвіс-, нерозви́не-; *(і модний)* конвеєр-; *(смак)* невибáгливий; *(етап)* початкó-; *(- оздобу)* нескладни́й; *(спосіб)* нехи́трий; *(побут)* прóсти́й; *(опус)* недосконáлий, недовéршений; *(- музику)* бід-, неви́тонче-, гру́бий; *(зміст)* неглибóкий, одноми́мірний; *(погляд)* обмéже-; *(образ)* спрóще-, збідне-.

ПРИ́МІТКА > ПРИКМЕТА.

ПРИМІ́ТКА *(в тексті)* нотáт-, заувáга, ± ПОЗНАЧКА.

ПРИМІ́ТНИЙ /по-/; *(- явище)* характéр-, прикмéт-, *с.* ВИДАТНИЙ.

ПРИЗБИ́РУВАТИ(СЯ) НАГРОМАДЖУВАТИ(СЯ), ЗБИРАТИ(СЯ); & напризби́рувати(ся);

ЗАПРИМІ́ТИТИ углéді- ◊.

ПРИМІ́ЩЕННЯ помéшка-; *(на судні)* каю́та; *(в поїзді)* купé; ± КІМНАТА.

ПРИМНО́ЖЕННЯ *(чого)* *ф*[р] обростáння *чим*.

ПРИМНО́Ж/УВАТИ *(лави)* збі́льшу-; *(успіх)* розвивáти; *(звичаї)* збагáчу-; *(славу)* поши́рю-; *(сили)* мнóжити; **я.** /*м*[н] **хто/ ~ує** с-и /схи́льний/ ♦, з-й ~и-, ~увач, *п*[к] ~увальний, *о*[к] ~ливий, ©.

ПРИ́МОВКА > ПРИСЛІВ'Я.

ПРИМОВКА́ТИ прищухá-;

ПРИМО́ВКНУ- прини́шкну- ◊; **я. примóвк** примóвклий, прини́шк-, прищух-, Ø.

ПРИМОВЛЯ́ТИ прикáзува-, приговóрю-, *г.* приповідати, *о.* говори́- при́мовками /при́казка-/.

ПРИ́МОРОЗОК і ПРИМОРОЗЬ > ЗАМОРОЗОК *і* НАМОРОЗЬ.

ПРИМРУ́Ж/УВАТИ *(очі)* мру́жи-, приплю́щува-, прищу́лю-, прискáлю-, щу́лити; **я.** /*м*[н] **хто/ ~ує** зви́клий ♦, з-й ~и-, ~увач, *п*[к] ~ливий, ©;

♦♦♦СЯ-: я. -ється прижму́ркуватий + *д*[к] → ↑.

ПРИМУ́ДРЮВАТИСЯ; ПРИМУДРИ́- спрово́ри-, знайти́ спо́сіб, добра́- спо́собу /хи́сту/.

ПРИ́МУС прину́ка, си́лування, змушува- /при-/, (з)нево́ле- /при-/, наси́льство, *г.* наси́ла *р.* мус.

ПРИМУСО́ВИЙ *(- працю)* ра́бський, підневі́льний, під'ярем-, наси́ль-, *п.* єгипетський, *з.* мусо́вий; */любов/* си́луваний; */зупинку/* ви́муше-;

ПРИМУСО́ВО з при́мусу, при́мусом, СИЛОЮ ◊, за бою́сь, з-під па́лиці; ± НАВМИСНО.

ПРИМУ́ШУВАТИ прину́ку-, си́лу-, нево́лити, зневолюва- /прине-/, зму́шу-, спону́ку-, усилову-; **п. говори́-** /$п^{рв}$ *з ч.* не/) тягну́- за язи́к; **п. мовча́-** прикоро́чува- язика́; **я.** /$м^н$ **хто/ приму́шує** с-и ♦, з-й приму́си-, принево́лювач, прину́ку-, підганя́йло, $п^к$ принево́льчий, ПРИМУСОВИЙ *кому*/для *кого*, ©;

ПРИМУ́СИТИ приси́лувати ◊.

ПРИ́МХА забага́нка, фа(е)набе́рія, $с^о$ капри́з; *(химерна)* чудерна́цтво, дива́ц-, ви́гадка, химе́ра; *(риса вдачі)* стру́нка, жи́лка, сла́бкість, слабка́ сторона́ /місце/;

ПРИ́МХИ *ф.* му́-, *в* бжи́ки, бзди́-, бзду́ри; *(долі)* зиґза́ґи, ґрима́си, знего́ди, мита́рства.

ПРИМХЛИ́ВИЙ вередли́-; *(з мухами)* виба́гли-, витребе́нькуватий, примхува́-, фанабе́рис-, химе́рний, $к^н$ претенс[з]ій-, з прете́нс[з]іями; *(- вдачу)* мінли́вий, непості́йний, неврівнова́же-, сваві́ль-, з но́ровом; *(ритм)* вига́дливий.

ПРИНАГІ́ДНИЙ оказі́йний, $о^к$ випадко́вий;

ПРИНАГІ́ДНО при наго́д, наго́дою, *г.* евен-туа́льно; *(зайти)* по доро́зі, мимохі́дь; *(згадати)* се́ред іншого.

ПРИНА́ДА прива́ба, прима́на; *п.* прива́бливість, краса́, *с.* споку́са, зна́да, зва́ба, ла́сий шмато́к;

ПРИНА́ДИ красо́ти, прива́би ◊.

ПРИНА́ДЖ/УВАТИ прима́ню-, прива́блю-, ва́бити, на́ди-; *(до їх)* притяга́-, тягну́-; *п.* спокуша́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й прина́ди-, ~увач, $п^к$ прина́дливий, ПРИНАДНИЙ, © ~джуючи.

ПРИНА́ДНИЙ *і* **ПРНА́ДЛИВИЙ** прива́бли-, вабли́-, зама́нли-, знадли́-, СПОКУСЛИ-; *(запах)* прие́мний; *(- силу)* притяга́ль-, магнети́ч-, при-тягущий; *(цвіт)* га́р-; *(світ)* ціка́вий.

ПРИНА́ЙМНІ бода́й, хоч би; у кра́йньому /всяко́му/ ра́зі; & при[що]найме́нше, прина́ймі.

ПРИНАЛЕ́ЖНИЙ > НАЛЕЖНИЙ.

ПРИ́НДА чва́нство, пиха́; при́мха; ☺ ВЕРЕДУН, *с.* ГОРДУН, ЧВАНЬКО.

ПРИ́НДИТИ *д.* надима́ти, надува́ти, роздува́-;

НАПРИ́НДИТИ *(губи)* закопи́лити ◊.

ПРИ́НДИТИСЯ бундю́чи-, пиндю́чи-, кокоши-, гонори́-, при́щи-, горої́жи-, гну́ти ки́рпу, розпуска́- пір'я, костри́читися (як горобе́ць у по́пелі); *(біля дівчат)* бадьори́-, козири́-; *р.* се́рди-; **я.** /$м^н$ **хто/ -иться** с-и /зви́клий/ ♦, гото́вий напри́нди-, при́нда, $п^к$ коко́шливий, пиндю́чли-, при́ндистий, *о.* як пі́вень, ©.

ПРИНЕВО́ЛЮВАТИ > ПРИМУШУ-.

ПРИНИ́ЖЕНІСТЬ знева́жен-, заби́т-, зату́ркан-, запобі́глив-.

ПРИЙ́ЖЕННЯ *г.* упоко́рення.

ПРИНИ́ЖУВАТИ обража́-, зневажа́-, плюва́- в обли́ччя, витира́- но́ги об *кого*, *с.* упослі́джува-; *(темп)* **р.** спові́льню-, сти́шу-; *(ролю)* приме́ншу-, пони́жу-; **я. прини́жує** с-и ♦, з-й прини́зи-, прини́жувач, $п^к$ ПРИНИЗЛИВИЙ /обра́зли-, знева́жли-, упослі́дли-, гане́бний/ для *кого*, $г^д$ понижа́ючий, ©.

ПРИНИ́ЖУ/ВАТИСЯ стели- під но́ги /лиза́ти чобо́ти/ *їм*; ла́зи- в нога́х у *їх*; **я.** /$м^н$ **хто/ -еться** с-и ♦, гото́вий лиза́- чо́боти, $п^к$ */перед їм/* запобі́гливий, © ~ючись; **кого́ ~ють ~**ваний, обра́жу-, знева́жу-, упослі́джу-, га́ньблений;

ПРИНИ́ЗИТИСЯ *(перед ким)* зме́нши- ◊.

ПРИНИ́ЗЛИВИЙ *(епітет)* обра́зли-, знева́жли-; *(- дію)* негі́дний, гане́б-; *(стан)* упослі́дже-.

ПРИ́НОСИ *і* **(ДАРО)ПРИНО́СИНИ** *(Богу)* дари́, же́ртви, тре́би, при́носи жертв, жертвопри́носи, $с^о$ жертвоприноше́ння[!].

ПРИНО́С/ИТИ *(куди)* /в-, за-/; *(зиск)* дава́-, дарува́-; *(доказ)* приставля́-, припрова́джува-; *(дітей)* приво́ди-, наро́джува-; *(біль)* завдава́- *чого*; **п. ви́году** дава́- ко́ристь /зиск/; **п. вті́ху** ті́ши-, грі- се́рце; **ні́чого не п.** іти́ з поро́жніми рука́ми; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ить** с-и ♦, з-й /покли́ка-/ прине́сти́, (при)носі́й, даве́ць, $с^к$ –но́сний [плодоно́с-], © ~ивши; ± **я. но́сить**; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ить же́ртву** жертвоприно́сець, $п^к$ жертвоприно́сний;

ПРИНЕ́СТИ́ /над-/ ◊; **п. в доло́нях** ♦ на тарі́лочці.

ПРИ́НЦИП заса́да; *(науки)* зако́н, пра́вило; *(непорушний)* до́гма, кано́н, но́рма, *р.* ма́ксима;

ПРИ́НЦИПИ $м^н$ поло́ження, $ф^р$ переко́на- ◊.

ПРИНЦИПО́ВИЙ *г* засадни́чий; ☺ послідо́вний, непохи́т-, безкомпромі́с-; & $с^о$ принципія́ль-.

ПРИНЯ́ТТЯ *г.* авдіє́нція, $с^о$ прийо́м; *(урочисте)* бенке́т; & прийня́ття; ± ПРИЙНЯТТЯ́.

ПРИПАД/А́ТИ *(ниць)* /у-/, па́да-; *(на коліно)* опуска́тися, спира́-, укляка́-; *(- куряву)* (о)сіда́ти; */листя/* опада́-; *(до їх)* наближа́тися; *(низько)* пригина́-, нахиля́-; *(чим)* укрива́- /по-/; *(до землі /- м-лу/)* стели́-, сіда́ти; *(чолом)* схиля́- *що*; *(до ніг)* ки́датися, сла́-; *(до ☺)* притуля́-, пригорта́-, притиска́-; *(до тіла)* прилипа́ти; *(до ока)* па́да- в о́ко; *(на ногу)* кульга́-; *(до чарки)* допада́тися; *(до праці)* бра́- з жа́ром; *(коло ☺)* пі́клува- /турбува́-, дба́ти/ про; *(перед ким)* запобіга́- ла́ски у; *(їм)* личи-, пасува́-; *(на долю)* випада́-, діставатися, $ж^м$ трапля́-; *(на І століття)* відно́си- до; **~а́є** дово́диться; **припа́ло** закорті́-, приспі́чи-, захоті́лося; **я.** /$м^н$ **хто/ ~а́**

с-и ♦, з-й припа́с-, *(на ногу)* кульга́вець, кульга́вий, я. кульга́, *(до ніг)* просте́ртий, *(- долю)* я. випада; *(на І ст.)* я. відноситься до; *(пилом)* я. вкриває-; *(до їх)* я. залицяє-; *ф*ʳ **я. перепада**;

ПРИПА́С- & *і*ᵈ *♦ до *чого*, як ка́чка до води́ /Марти́н до ми́ла/.

ПРИПА́ДОК *(хвороби)* при́ступ, на́пад, *(раптовий)* пароксизм; *д.* ви́падок.

ПРИПА́ДОЧНИЙ *с*ᵒ *з*ᶻ па́дачний /→ па́дачка/.

ПРИПА́С *(шкіперський)* споря́дження, причанда́лля, знаря́ддя, припа́си; *(харчів)* запа́с(и); *(бойовий)* риштýнок; *р.* збро́я.

ПРИПАСА́ТИ > ЗАПАСАТИ;

ПРИПАСТИ́ пристара́- ◊.

ПРИПАСО́ВУВАТИ /до-/, приганя́- /під-/, пристосо́вува-, прилаштóву-, приробля́ти, *г.* модлува́-; **я. припасо́вує = я. приладжує**.

ПРИПАСУВА́ННЯ ¤ припасо́вання.

ПРИПЕ́РЧУВАТИ додава́- пе́рцю, *(мову)* пересипа́- жа́ртами;

ПРИПЕ́РЧЕНИЙ *(чим)* запра́вле- (пе́рцем).

ПРИПЕЧА́ТУВАТИ *(жартом)* *п.* пришпи́лю-.

ПРИПИЛЬНО́ВУВАТИ /до-/, нагляда́-, сте́жи-, слідкува́-; **я. /м**ᴴ **хто/ припильно́вує** 1. **я.** догляда; 2. **я.** стежить;

ПРИПИЛЬНУВА́ТИ постерегти́ /під-/; *(кого)* догле́ді-, подба́- про; *ф*ʳ постара́тися.

ПРИПИНА́ТИ > ПРИВ'ЯЗУВАТИ;

ПРИП'Я́ТИЙ *б*ᵃ поприпи́нані.

ПРИПИН/Я́ТИ /с-, зу-/, засто́порюва-, *о.* ста́вити кра́пку /хрест/ на *чім*; *(на час)* перерива́-, призатри́мува-, перепиня́- /призу-/, пристановля́-, *ю. д.* підві́шува-; *(роботи)* заморо́жу-, законсерво́ву-; *(чвари)* кла́сти край *чому*, не допуска́- *чого*; *(діяти)* перестава́-, дава́- по рука́х *їм*; *(працю)* облиша́-, *(справу)* закрива́-, *(ухвалу)* касува́-, скасо́ву-, *г.* унева́жню-, *д.* канцелюва́ти, *с*ᵒ відміня́-; **я. /м**ᴴ **хто/ ~я́** з-й ~и́-, заморо́жувач, засто́порю-, *п*ᴷ гальмівни́й, сто́пор-, зупи́н-, тамува́ль-, бльокува́ль-, *с*ᴷ -спи́нний [кровоспи́н-], стоп- [стоп-кра́н];

ПРИПИНИ́- (по)ки́ну- [копа́в, а тоді ки́нув] ◊; **я. припи́нено** вже недійови́й, *ю.* вже нечи́нний.

ПРИПИРА́ТИ *(до чого)* притиска́-, приставля́-; *(- пай землі)* притира́тися, *с*ᵒ примикати; *(притяга- /п*ʳᵉ *д*ᴷ*/)* приволіка-, тараба́ни-; **п. до стіни́** заганя́- на слизьке;

ПРИПЕ́РТИ *(- їх)* притараба́нитися, припха́-, *ф.* прийти́; *(тягар)* притараба́ни-, припх-а́-, принести́ ◊.

ПРИ́ПИС пра́вило, *с.* зако́н; *п*ʳᵉ *м*ᴴ кано́н, но́рма; *(лікаря)* настано́ва, вказі́вка, рекоменда́ція; *с.* вимо́га; *(до листа)* до́писка /при́-/;

ПРИ́ПИСИ *ж.*/*і*ʳ курс молодо́го бійця́ ◊.

ПРИПИ́СУВАТИ *(робити)* зага́дува-, нака́зува-, *(ліки)* признача́-; *(кому /щось зле/)* прикида́-.

ПРИПИ́ТУВАТИСЯ *(до їх)* шука́ти зди́бів /конта́ктів/ з *ї́ми* .

ПРИПІ́ЗНЮВАТИСЯ > ЗАПІЗНЮВАТИСЯ.

ПРИПІ́Н при́в'язь, припо́на; *п.* перепо́на.

ПРИ́ПІЧОК *о*ᴷ при́пік.

ПРИПЛИВА́ТИ притіка́-; *(до ока: сльози)* підкóчуватися; **я. /м**ᴴ **хто/ приплива́** с-и ♦, приплі́ваний, плава́к, плаве́ць, *п*ᴷ приплиу́щий, ©.

ПРИ́ПОВІДКА і ПРИ́ПОВІСТКА *(жартівлива)* ви́слів, при́мовка, при́казка, при́повість.

ПРИПОРУ́КА > ДОРУЧЕННЯ.

ПРИПРА́ВА присма́ка, запра́ва, *(жирна)* ома́ста, *(рідка)* со́ус, *г.* сос, *(комбінована)* майоне́з; *(до м'яса)* ґарні́р; *п.* до́мішка;

ПРИПРА́ВИ спе́ції, *г.* корі́ння.

ПРИПРАВЛЯ́ТИ за-, смачи́-, присма́чува- /за-/; *(чим)* домі́шу- *що; (віцами)* пересипа́ти; *ж*ᴹ пристосо́вува-, прила́джу-; **я. /м**ᴴ **хто/ приправля́** с-и ♦, взя́вшися присмачи́-, присма́чувач, *п*ᴷ присма́чливий, *о.* з припра́вою, ©.

ПРИПРОВА́ДЖУВАТИ /до-/, приво́ди-; приставля́-; *(до чого)* призво́ди-.

ПРИПУ/СКА́ТИ ма́- га́дку /в ду́мці/, гада́-, ♦скатися *чого*; *(- дощ)* набира́ти си́ли, ли́- ду́жче; *(швидкість)* збі́льшува-, набира́-; **не п.** не /до-, дозволя́-/, і в ду́мці не ма́-; **не п. ду́мки** і в го́лову не поклада́- /кла́с-/; **~сті́мо!** да́й- на те!, неха́й!; **я. /м**ᴴ **хто/ -ска́** зви́клий ♦, гото́вий /з-й/ ~сти́-, творе́ць ~́щення, *п*ᴷ ~ско́вий, ©;

ПРИПУСТИ́ТИ прики́ну- ◊; **-ті́мо!** покладі́мо!

ПРИПУ́ЩЕННЯ здо́гад, га́дка; *(наукове)* гіпо́теза; *(невинности)* *ю.* презу́мпція.

ПРИРІ́ВНЮВАТИ /ДО-/, ста́ви- знак рі́вности.

ПРИРІК/А́ТИ *(на смерть)* прису́джува- /за- на, признача́-/ *що, п*ᵒ рокува́-, *(наперед)* визнача́-, накре́слюва-; *(їм)* провіща́-, пророкува́-; *(дії)* нака́зува-; *г.* обіця́-; **я. /м**ᴴ **хто/ ~а́** с-и /зви́клий/ ♦, з-й приректи́, судді́, *п*ᴷ рокува́льний, ©;

ПРИРЕКТИ́ *(на другорядне)* удругоря́дни-, ◊;

ПРИРЕ́ЧЕНИЙ роко́ва- ◊; **бу́ти -им** чека́-, як обу́ха.

ПРИРО́ДА *ф*ᴬ буття́, матерія́; *(людей)* єство́, нату́ра, істо́та; *(жива)* усе́ живе́, фльо́ра і фа́вна; *(нежива)* неоргані́чний світ; *(речей)* суть; *ш*ᴷ природозна́вство.

ПРИРО́ДНИЙ натура́ль-, не штýч-, спра́вжній; *(колір)* ориґіна́льний, пе́рвіс-, ма́тірній, не підро́блений; *(комік)* вро́дже- /при-/; *(- красу)* непідро́б-, невда́ва-; *(усміх)* неви́муше-, щи́рий; *(- смерть)* свій; & приро́дній.

ПРИРО́ДНИК природозна́вець, природодослі́дник; *ш*ᴷ виклада́ч природозна́вства.

ПРИРОДНИ́ЧИЙ природозна́вчий.

ПРИРО́СТ/А́ТИ *(мертво)* прикипа́-; *п.* збі́льшуватися; **п. до чийо́го се́рця** *(- думку)* заволоді́ва- *ким*; **се́рця мені́ приро́стає** моє́ се́рце ра-

діє; **я.** /м^{н} **хто**/ **~я́** 1. с-и ♦, з-й прирости́, ма́йже прирóслий, ~ок, ©, 2. **я. збільшується**;

ПРИРОСТИ́: п. ка́менем прикам'яні- ◊.

ПРИРУЧА́ТИ одома́шнюва-, роби́- свійським; **я.** /м^{н} **хто**/ **приручá** ра́дий приручи́-, одома́шнювач, п^{к} приручувальний, ±/+ **я. приборкує**.

ПРИСА́ДЖУВАТИ *(їх)* ста́ви- на місце, дава́- по нóсі; **що приса́джує** з-й присади́ти, ^{к} присади́- [присади́хлоп];

ПРИСАДИ́ТИ постáви- на місце ◊.

ПРИСАДИ́БНИЙ *(- ділянку)* приха́тній.

ПРИСА́ДКУВАТИЙ призéмкува-, присáдис-, осáдкува-; *(низький та грубий)* опéцькува-; *(дім)* низьки́й, алé широ́кий; *(кущ)* низьки́й, алé густи́й /гілля́стий/; & ^{а}призéм(н)ий.

ПРИСВО́ЮВАТИ привласню-, запосіда́ти, прибира́- до рук, з. собічи-, с. кра́с-, зага́рбува-; *(успіх)* запи́су- на свій карб; *(собі /право/)* забезпéчу-, наділя́ти себé *чим*, */ім'я/* назива́- себé *ким; (титул /кому/)* надава́-; **я. присво́ює = я. привласнює** + п^{к} присвійний.

ПРИСВЯ́ТА *(кому)* посвя́та, присвя́чення; *(на книжці)* да́рчий на́пис, о^{к} похвалона́пис.

ПРИСВЯ́/ЧУВАТИ *(їй)* роби́- присвя́ту, адресува́-; *(час)* приділя́-; *(себе чому)* віддава́тися *ч.*; **я.** /м^{н} **хто**/ **~я́чує** згóдний ~ти́ти, ~чувач, п^{к} ~чувальний, присвя́чливий, © присвя́чуючи;

ПРИСВЯТИ́ТИ *(приурочити)* підгоди́- ◊;

ПРИСВЯ́ЧЕНИЙ: п. *кому (вечір)* шанува́ль-;

ПРИСВЯТИ́ТИСЯ *ж.* приматкобóжитися.

ПРИСИЛ/А́ТИ /над-/, СЛА-; *(їх)* відряджа́-, делеґува́-; *(за ким)* виклика́- *кого*; *(старостів)* засила́-; **я.** /м^{н} **хто**/ **~я́** с-и ♦, ра́дий присла́-, ~а́ч /по-, за-, ви-/, п^{к} ~кóвий /ви-/, © ~а́ючи.

ПРИСИП/ЛЯ́ТИ люля-, навіва́- сон, заколи́сува-, *(гіпнозом)* гіпнотизува́-; *(хіть)* посла́блю-, заглу́шу-, глуши́ти; *(ворога)* посла́блюва- *чию* пи́льність; **я.** /м^{н} **хто**/ **~ля́** с-и ♦, з-й приспа́-, заколи́сувач, ~ля́ч, п^{к} заколи́сливий, снотвóрний, ~ни́й, о^{к} ~лю́щий, /- *тишу*/ сонли́вий, сóнний, ©;

ПРИСПА́ТИ приколиса́ти ◊.

ПРИСІДА́ННЯ *г.* при́сід.

ПРИСІДА́ТИ & д^{к} б^{а} поприсіда́- [н^{дк} *стає* д^{к} /поприсісти – *нема*/];

ПРИСІ́СТИ *г.* присістися.

ПРИСІ́КУВАТИСЯ чіпля́-, прискіпува-, /до-/, чіпа́-, *о.* шука́ти кістки в молоці, *с.* не дава́ ступи́-; *(з чим)* пристава́-, набрида́- *чим*; **я.** /м^{н} **хто**/ **-ється** с-и /зви́клий/ ♦, з-й присіка-, причéпа, вари́вода, смола́, іржа́, п^{к} прискіплив-ий, напа́сли-, учéпистий, *о.* собакува́т-, ©;

ПРИСІ́КАТИСЯ вчепи́- ◊; & *і.* *присіканка.

ПРИ́СІН/КИ о^{д} /-нок/, кри́тий ґа́н- на двох стовпа́х, с^{о} переддвéр'я; & ~ня, ~ечки, п^{к} *~éшній.

ПРИ́СКАВКА по́рскав-, бри́зкал-, ж^{н} пши́кав-, си́кав-; ± ПУЛЬВЕРИЗАТОР.

ПРИ́СКАТИ *(на всі боки)* розсипа́тися, розліта́-; *(чим)* по́рска-, бри́зка-, розсипа́ти *що*; *(вгору)* дзюри́-, би́- дзюркóм /ці́вкою/; *(злобно)* пи́рха-; *(сміхом)* пи́рска-; **я. при́ска = я. бризка**;

ПРИ́СНУТИ шугну́-, дремену́-, пóрсну- ◊.

ПРИСКО́РЕННЯ *(у праці)* приспіше- ◊; *т.* пришви́дш(ч)е-.

ПРИСКО́Р/ЮВАТИ пришви́дшу-, педалюва́-; *(крок)* приспішу-, наддава́ти *чого*, /під-/ хóду /ходи́/; *(події)* квáпи-, підганя́-, на́гли-, форсува́-; *(смерть)* наближа́-; **я.** /м^{н} **хто**/ **~ює** с-и ♦, ра́дий прискóри-, ~ювач, пришви́дчу-, п^{к} ~ювальний, прискóрливий, прискóрчий, ©;

♦♦♦**СЯ** пришви́дшуватися, шви́дшати ◊;

ПРИСКО́РИТИ прина́гли- ◊; *(мляве)* урухóми-;

ПРИСЛІ́В'Я афори́зм, крила́тий /повча́льн-/ ви́слів /ви́раз/, при́повідка; *(без моралі)* при́каз-, при́мов-; *(рефрен)* ПРИСПІВ; & ♦чко.

ПРИСЛУ́ЖНИК слуга́, льока́й, с^{о} лакéй; з^{н} поплічник; *(у храмі)* слу́жка.

ПРИСЛУ́Ж/УВАТИ *і* ПРИСЛУГО́ВУ- служи́-, слугува́-, о^{к} лакéйствува-, н^{І} ходи́- на за́дніх ла́пах; ± УСЛУГОВУВА-; **я.** /м^{н} **хто**/ **~ує** с-и ♦, ра́дий прислужи́-, слуга́, (при)служни́к, прислугóвувач, п^{к} ~ливий, слугови́тий, ©;

ПРИСЛУЖИ́ТИСЯ ста́ти у пригóді, зроби́ти пóслугу, догоди́ти, ± ПІДЛАТАТИСЯ.

ПРИСЛУХА́ТИСЯ *(до чого, чому)* /до-/, наслуха́ти, надслу́хува-, насторóжува- ву́ха, повóдиву́хами /ву́хом/; *(до критики)* зважа́- /зверта́- ува́гу/ на, врахóвува- *що*, *з.* тура́-; & прислухóвуватися; **я. прислуха́ється = я. наслуха́**.

ПРИ́СМАК /по-/, СМАК; *(чого)* відтінок, забáрвлення, нюа́нс, тінь, *(фальшу)* нóтка, ± НАЛІТ.

ПРИСМА́Ч/УВАТИ /за-/, приправля́- /за-/, присмакóвува-, смачи́-, додава́- смаку́ /п. краси́ +/; **я.** /м^{н} **хто**/ **~ує /смачи́ть/** зви́клий с., ра́дий ~и-, с^{к} смачи́- [смачи́каша], ©; **я. -уютъ** смачений, ~ува- /за-/.

ПРИ́СМЕРК су́тінь, су́тінок /-нки/, вечірня тінь, ф^{р} смерк, с^{о} при́смерки; *(од затемнення)* сту́ма, к^{н} напівімла́, напівмóрок, напівтéмрява.

ПРИ́СМЕРКОМ *(коли)* смеркóм; *(де)* в су́тінках, пóночі, пóтемки.

ПРИСНОПИ́ТИ д^{к} приби́ти, приголóмшити.

ПРИСОБА́ЧИТИ д^{к} пристосóбити.

ПРИ́СОК *і* **ПРИСК** жар, *р.* грань; ± ПОПІЛ.

ПРИСО́СОК з$^{-н}$ при́смóчок.

ПРИСПИ́ЧИТИ н^{о} допекти́ /при-/, закорті-; **приспи́чило** н^{о} припеклó /до-/.

ПРИ́СПІВ *(у пісні)* рефрéн; & при́спів(оч)ка.

ПРИСПІ́ВУВАТИ /під-/, ф^{р} співа́ти.

ПРИСТАВА́ТИ[1] /д^{к} **ПРИСТА́НУ-**/ *г.* пристановля́тися, с^{о} призупиня́-;

ПРИСТА́НУ- *г.* пристанови́тися, *с°* призуиний-.

ПРИСТА/ВА́ТИ² /*д*ᵏ **ПРИСТА́-**/ *(мертво)* прикипа́-, *р́* прикиса́-; *(- клей)* прилипа́-; /*двері*/ приляга́-, /*одяг*/ обтяга́-; *(з ким)* трима́- спілку, приятелюва́-, води́тися; *(- спів)* запам'ято́вува-; /*недугу*/ чіпля́-; *(з чим)* присікува-, в'язнути, *(хтиво)* напастува́-; *(на життя)* оселя́-; *(в русі)* зупиня́-; *(до берега)* прибива́-, прича́лювати; *(на що)* дава́- згоду, пого́джуватися з; *(од праці)* сто́млюва-; *(до лиця)* *н°* пасува́ти, ли́чи-, годи́тися [*н*ᵖᵉ *з ч.* не) **пристає** /-**а́ло**/ пасу́є, ли́чить, годи́ться /-и́лось/]; *(до вдачі)* відповіда́- *чому*; **п. з ножем до го́рла** напосіда́тися; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **пристає** 1.-7. с-и ♦, 1. *(тісно)* п'явка, *п*ᵏ /*- фарбу*/ беркий, беручкий, чіпкий, липкий, /*деталі*/ ́-йний, ́-лий, 2. **я. причалює**, 3. **я. чіпляється**, 4. **я. приєдну-**, 5. **я. згоджу-**, 6. **я. стомлю-**, 7. **я. личить**;

ПРИСТА́- *(мертво)* прикам'яні- ◊; **п. на спілку** *(з ким)* створи́- спілку; **приста́ло** *(кому)* личить /-ило/, пасує /-ва́ло/; **я. приста́в** 1. прикам'янілий, прикипі-, Ø, 6. стомлений.

ПРИСТАВЛЯ́ТИ *(крам)* /до-/; *(до стіни)* припира́-, притуля́-, ста́ви-; **я. приставля́** 1. **я. доставля**, 2. **я. притуля**;

ПРИСТА́ВИТИ *ф.* притараба́нити ◊.

ПРИСТ/А́Н(О́В)ИЩЕ, -ИСЬКО укриття́, приту́лок, при́хист-, прихи́лище, вте́чи-, гніздо́ви-, о́сідок, за́водь, за́тишок, *н*ᶻ гадю́чник, *(суден)* га́вань; *п.* дах, покрівля; & ~а́ння; ± МОЛ.

ПРИ́СТАНЬ прича́л, *(двобічна)* пірс; *(тиха)* га́вань; *(злодіїв)* ти́рло; **оста́ння п.** моги́ла.

ПРИСТО́[І]ЙНИЙ (добро)ПОРЯД-, добро♦, доброче́с-, *і*ᶜ сало́н-, бонто́н-; ДОБРИЙ, ДОБРЯЧИЙ, неаби́який, незле́ць-; не СОРОМІЦЬ-; *(вік)* пова́жний, солід-, зрілий; *(куш)* немали́й.

ПРИСТО́ЙНІСТЬ ввічлив-, че́мн-, хоро́ші мане́ри, присто́йна пове́дінка, пошанівок, добропристо́йність, респекта́бельн-; *(зовнішня)* деко́рум, *ф.* деко́р; ± ДОБРОЧЕСНІСТЬ.

ПРИСТОСО́ВУВАТИ ПРИЛАШТОВУ-, ПРИЛАДЖУ-, ПРИПАСОВУ-, *г.* достосо́ву-.

ПРИСТОС/О́ВУВАТИСЯ *(до умов)* ПРИЗВИЧАЮВА-, адаптува́-, звика́ти, принату́рюватися, прила́джува-, прилашто́вува-, зроста́- душе́ю, *г.* достосо́вува-, *ж*ᵐ підробля́-; *(де)* присусіджува-, МОСТИ-; *ф*ᵖ зважа́ти на, добира́ спо́сіб; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **-ється** с-и ♦, з-й пристосува́-, ~о́ванець, *с°* ~ува́н-, *о.* хамелео́н, *п*ᵏ гнучки́й, *н*ᴵ гнучкоши́їй, хамелео́нистий, ©;

ПРИСТОСУВА́ТИСЯ *(до чого)* прите́р- ◊;

ПРИСТОСО́ВАНИЙ *г.* успосі[о́]блений ◊.

ПРИСТОС/УВА́ННЯ адапта́ція ◊; ¤ ~о́вання, при́стрій, при́лад, механізм, ± АПАРАТ.

ПРИСТО́ЯТИ *н° з*ᶻ ли́чити [**присто́їть** ли́чить].

ПРИ́СТРАСНИЙ *а.* пасіона́р-, *с.* шале́-; ☺ гаря́чий, жагу́-, палки́й *(се́рцем)*, *(цілунок ще)* спра́глий, спра́гнений; *ф*ᵖ напру́же-, *г.* ентузіястич-, бурхли́вий; *(читач)* заповзя́тий; *(вік)* кипу́чий, буре́мний;

ПРИ́СТРАСНО жагу́че ◊, *(чекати на дощ)* середньоазійно.

ПРИ́СТРАСТЬ жага́, па́сія, палке́ /нестри́мне/ поуття́; *п.* (палка́) любо́в; *(нездорова)* *г.* на́ліг; *(борні)* за́пал, ентуія́зм; *(до чого)* по́тяг, інтере́с, захо́плення, пра́гне- /жадо́ба/ *чого*;

ПРИ́СТРАСТІ шале́ні почуття́, емо́ції.

ПРИ́СТРІЙ > ПРИЛАД.

ПРИСТРУ́Н/ЧУВАТИ прибо́ркува-, бра́- в /лабе́ти /шо́ри/; & ~юва-; *д*⁻ᵏ = **я. приборкує**.

ПРИ́СТУП *(до кого)* (вільний) ДОСТУП, пра́во вільного до́ступу [**ані при́ступу до їх** висо́кі поро́ги у їх]; *(у бою)* ата́ка, штурм; *(кашлю)* на́пад, ПРИПАДОК.

ПРИСТУ́ПНИЙ /до-/; *(стиль)* дохідливий, зрозумілий/; ☺ не за~ /гордови́тий/, привітний.

ПРИ́СУД ви́рок; *(збору)* ухва́ла, рішення; *п.* о́цінка, відгук; *(дія)* прису́дження.

ПРИСУ́ДЖУВАТИ вино́си- ви́рок; *(гуртом)* ухва́лювати, вирішу-; *(кару)* встано́влю-; *(чин)* надава́ти; *(приз)* нагоро́джу- *чим*; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **прису́джує** покли́каний присуди́ти, суддя́, ©.

ПРИСУСІ́ДЖУВАТИСЯ *(до кого)* (під)сіда́ти; *(до гурту)* пристава́-²; *(до кого)* зближа́тися з; *(до чужої слави)* *п.* лата́-, сва́та-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **-ється** с-и лата́тися, з-й прилата́-, 'лі́пший друг', прилипа́йло, *п*ᵏ прили́пливий, ©, *(у ряді значень)* що сіда́ біля *кого*, *(до гурту)* що пристає /зближа́ється з *чим*/.

ПРИСУ́ТНІЙ *г.* прия́вний, *д.* прито́м-; *(- гумор у творі)* ная́в-.

ПРИСУ́ТНІСТЬ: **в моїй /її +/ -ості** при мені /їй +.

ПРИСЯ́ГА клятьба́, обіт, уро́чиста обіця́нка, *(дія)* присяга́ння; ± ОБІЦЯНКА.

ПРИСЯГА́ТИ(СЯ) дава́ти /склада́-, прино́си-, прийма́-*/ прися́гу, става́- під прися́гу; божи́тися, свідчи- Бо́гом; присяга́ти на хресті, цілува́- хрест;

ПРИСЯГА́ТИ *т*ᵏ *ж*ᵐ вінча́-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **присяга́** с-и ♦, з-й присягну́-, заприся́жуваний, *н*ᴵ бо́жкало, *п*ᵏ прися́жний, ©;

ПРИСЯГА́ТИСЯ *(не пити)* зарíка́-, склада́ти зарíк; *(дава- обіт)* обітува-, обіця́-, *з.* заклина́тися; *(з н*ᶜᵗ *що)* запевня́ти; & за♦, *д*ᵏ (за)присягти́ся.

ПРИСЯ́ЖНИЙ прися́глий, заприся́жений; **як і.** прися́глий суддя́ /засіда́тель, підсу́док/; *(бувалець)* ста́лий, неодмінний; *(критик)* *ж.* штат-.

ПРИТА́КУВАТИ *д*ᵏ прита́кну-; ± ПОТАКУВА-.

ПРИТАМА́ННИЙ *(кому)* власти́вий, характе́рний для *кого*, *ф*ᵖ прикме́т-, *(природі речі)* *ф*ᵃ імане́нт-, *з.* присво́їтий; ± ПИТОМИЙ.

ПРИТА́ЮВАТИСЯ; ПРИТАЇ-: *д*[1] прита́єний.
ПРИ́ТИСК *(рух)* притиска́ння; *(у мові)* на́голос; *р.* у́тиск, гноби́тельство, гніт.
ПРИТИСК/А́ТИ ПРИДУШУВА-; *(до серця)* тули́-, притуля́-, пригорта́-; *(армію)* ти́сну-; *(- податки)* припіка́-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й прити́сну-, ~а́йло, ~а́ч, *п*[к] *т.* ~о́вий, ~ни́й, ©;
ПРИТИСКА́ТИСЯ *(до чого)* припада́ти ◊.
ПРИТИ́ЧИНА *ж*[м] перешко́да, перепо́на, зава́да; *(з ким)* приго́да; *(у чім)* причи́на.
ПРИТО́МУ *у.* до то́го ж, і то; & притім; **і п.** *у.* і то [**я тут, і п. із си́ном** я тут, і то із си́ном].
ПРИ́ТОРК, ПРИ/ТОРКА́ТИСЯ > ДОТИК, ДО~.
ПРИ́ТОРКОМ > ПОБІЖНО.
ПРИТРИ́М/УВАТИ /під-, у-, с-/, трима́-; *(в льосі)* прибері́га-; *(рух)* затри́мува-, сповільня́-, гальмува́-; *(ходу)* прити́шу-; *(язик)* прику́шу-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~мує** с-и ♦, з-й ~а-, ~увач, *п*[к] ~ко́вий, ~ли-, гальмівни́й, © ~уючи, **± я. стримує**.
ПРИТРИ́МУВАТИСЯ трима́-, держа́- ◊; *(думки)* доде́ржувати, дотри́мувати.
ПРИТУ́ЛОК за́хист, приста́нок, при́хист-, прикриття́, *(сиріт) г.* сироти́нець, *(дідів)* старе́чий дім, *н*[I] гадю́чник; *(природи)* заповід-; *(рятівний)* втечи́ще, ПРИСТАНОВИ-, СХОВИ-; *(звіра)* ти́рло; & *п*[к] *приту́лковий.
ПРИТУ/ЛЯ́ТИ *і* **~ЛЮВА-** притиска́-, пригорта́-, ТУЛИ-; *(до чого)* додава́-, дотуля́-; *(до ока)* наближа́-; приставля́-; *(бомжів)* поселя́-, дава́- приту́лок; *(двері)* причиня́-; *(епітет)* приклада́-; *(на краю)* примо́щува-; *(куди)* влашто́ву-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~ля́** с-и ♦, з-й ~ли́-, ~́льник, *(річ)* при́ту́л(а), *п*[к] ~́льний, ©; ± ТИСНУТИ;
ПРИТУЛИ́ТИ при́тисну-; *(голову)* прихили́- ◊; **приту́лено** до́дано, приста́влено ◊;
♦♦♦СЯ /до-/, пригорта́-, горну́- ◊; & *б*[а] поприту́люва-.
ПРИТУПЛЯ́ТИ /за-/, ТУПИ-, знего́стрюва-, *(чуття)* присипля́-, притлу́млюва-; & приту́плюва-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **притупля́** с-и ♦, з-й притупи́-, тупи́ло, *п*[к] тупи́льний, ©;
♦♦♦СЯ тупі́ти ◊; *(- кебу)* ослаба́-; /*зір*/ підупада́-.
ПРИ́ТЧА при́повість, БАЙКА, *к*[н] алего́рія, пара́бол<u>я</u>, *ж*[м] ПРИЧТА; *п*[б] ро́зповідь; **ста́ти -чею во язи́цех** у ко́жного на гу́бі висі-; **це ста́ло -ею во я.** це перетира́ють на язика́х, про це дзво́нять в усі дзво́ни.
ПРИТЯГ/А́ТИ /під-/, тягти́; *(мотузком)* стяга́-, зав'я́зува-; *п.* заціка́влюва-, приверта́- ува́гу, ва́би-, прива́блюва-, мани́-, зама́нюва-; *(до чого)* залуча́-, приверта́-; **п. до су́ду** позива́-; **п. ува́гу** *о.* би́- в о́чі, *(на себе)* стяга́- у.; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й ~ти́ /прива́би-/, (при)тяга́ч, прива́блюв-, *п*[к] прива́бливий [*с.* найприва́бливі́ший], ~у́щий, ~а́ль-ний, прина́д-, магнети́ч-, притяжни́й, *ф*[іс] гравітаці́й-, © ~а́ючи;
ПРИТЯГНУ́- *(до чого* **що***)* /в-/, напо́вни- *що* **чим**; ◊.
ПРИ́ТЬМО́М *і* **ПРИ́ТЬМА́** ду́же шви́дко, по́спіхом, прожо́гом; нега́йно, без за́тримки, уми́ть, враз, знена́цька; неодмі́нно, ко́нче, обов'язко́во, кров з но́са; насти́рливо, наполе́гли-, рішу́че́; ду́же, на́дто, надзвича́йно; зо́всім, абсолю́тно, ге́ть чи́сто, по́вністю, до кінця́; достеме́нно, напе́в-; ра́птом, несподі́вано.
ПРИУРО́ЧУВАТИ *з*[п]; **ПРИУРО́ЧИ-** підгоди́-.
ПРИ́ХАПКИ на́падами, УРИВК-, *г.* дориво́чно.
ПРИХИЛ/Я́ТИ /на-/, хили́-, гну́-, нагина́-, опуска́-; *(до себе)* пригорта́-, притуля́-, *п.* прива́блюва-, приверта́- /на-/; *(двері)* причиня́-; *(на свій бік)* перетяга́-; *(до чого)* заохо́чува-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~я́** 1.-3. с-и ♦, ради́й ~и́-, ©, 2. + що причиня *(двері)*, 3. + *п*[к] ПРИХИЛЬНИЙ, схва́ль-, добрози́чли́вий, співчутли́-, спри́ятли-, 4. + що схиля;
ПРИХИЛИТИСЯ /на-/ ◊; *(до чого)* відчу́ти по́тяг [в. п. до хліборо́бства].
ПРИХИ́ЛЬН/ИЙ *(до їх)* добрози́чли́вий, зичли́-, при́язний, ласка́вий, *б*[з] люб'язни́й; *(до чого)* схи́ль-, від́да- *чому*, *д.* ласка́вий [л. до ча́рки]; *(кому)* ми́лий, прие́мний, симпати́ч-; *(відгук)* схва́ль-; *(до горя)* чутли́вий, чу́лий, чу́йни́й; & ~енький; **п. до** *чого* *п*[-о] наста́влений на *що*;
ПРИХИ́ЛЬНІСТЬ прихи́лля ◊.
ПРИХИ́ЛЬНИК прибі́ч-, послідо́в-, *(таланту)* шанува́ль-, *(теорії)* визнаве́ць, ± АДЕПТ.
ПРИХО́ВУВАТИ /за-/, *(їх)* /пере-/, хова́-, переде́ржува-; *(од ока)* прибира́-; *(гріх)* таї́-, зата́юва-, покрива́-; *(хист)* кри́-, не пока́зува-, не виявля́-; *(думки)* маскува́-, прикрива́-, трима́- в секре́ті; *(красу)* скрада́-; *(втіху)* стри́мува-, гамува́-; *(гріш)* заоща́джува-, склада-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **прихо́вує** с-и ♦, з-й схова́-, покрива́ч, прихо́ву- /пере-/, пере́держу-, зата́ю-, *п*[к] перехо́вчий, потайни́й, пота́йливий /за-/, ©;
ПРИХОВА́ТИСЯ *(кому)* не виявля́- назо́вні [ко́жному -а́лася ду́мка] ◊.
ПРИХО́Д/ИТИ прибува́- *(пішки)*, приту́пу-, прито́пу-, придибу-; *(до їх)* потика́тися, відві́дува- *їх*, пока́зу- /появля́ти/ о́чі *їм*; *(домів)* поверта́ти(ся); *(близько)* наближа́тися, підхо́дити; *(до діла)* /до-/; *(- вісті, речі)* /над-/; /*час*/ НАСТАВА-; /*думки*/ вирина́-; *(на думку)* спада́-; *(на світ)* з'явля́тися, наро́джува-; *(в екстаз)* впада́ти; *(на поміч)* надава́- *що*; *(до влади)* бра́- *що*; *(на шлях)* става́-; *(легко)* дістава́тися; *н*[о] **~ить** [**мимово́лі -ить ду́мка** м. ду́маю собі]; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~ить** прибу́ваний, надхо́джу-, оде́ржу-, с-и ♦, з-й прийти́, прибу́лець, ~я́нин, ПРИХІ[О]ДЬКО, пришля́к, гість, відві́дувач, *п*[к] прихо́жий, бува́лий, /*слуга*/ ~я́щий; **п. до тя́ми** очу́нюва-; **я. ~ить до т. = я. очунює**;

ПРИЙТИ́ *ф.* примандрува́-, причвала́-, пришкандиба́-, приди́ба-, приліз-, притараба́нитися, прителіпа́-, припха́-, *(важко)* прихе́кати ◊; *(до влади)* доско́чи- *чого*; **п. до гро́шей** *г.* розжи́тися на гро́ші; **п. на по́міч** ста́- до по́мочі, помогти́; **ле́гко прийшло́** л. вдало́ся; & *п*[я] *як прийшло́, так і пішло́; **я. прийшо́в** надійшлий /при-/, прихі́дець, прибу́л-, пришля́к, ПРИХІДЬКО, *(люд)* нахожа́лий; Ø.

ПРИХІ́[О́]ДЬКО пришля́к, ПРИБЛУДА; & прихо́[і]дець, прихо́день, прихо́да.

ПРИЦІ́Л: під -ом на му́шці.

ПРИЧА́Л ПРИСТАНЬ; *(двобічний)* пірс; *(на човни)* стоя́нка; *п.* пристано́вище, приту́лок, га́вань; *(линва)* *м*[о] шварто́в; *(дія)* прича́лювання.

ПРИЧА́ЛЮВАТИ пристава́-, става́- на прича́л, *(у порту)* швартува́тися; *(судно)* швартува́ти; **я.** /*м*[н] **хто**/ **прича́лює** с-и ♦, ра́дий прича́ли-, *п*[к] прича́льний, швартови́й, ©.

ПРИЧАНДА́ЛИ *м*[н] знаря́ддя, ПРИЛА-, припа́си, *ф.* прибамба́-, *р.* придиба́шки, *з.* приму́сія; *(рибальські)* спра́ва, снасть; *п.* атрибу́ти; & причанда́лля, *о*[д] причандал.

ПРИЧАР/О́ВУВАТИ /за-/, прилюбля́-, чарува́-; *(до себе)* приворо́жува-; приверта́-, *(серце)* полони́-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~о́вує** с-и ♦, з-й /ра́ди́й/ ~ува́-, чарівни́к, /*лік*/ привоpо́т, *п*[к] ~о́вчий, приворо́жливий, /*засіб*/ при́воротни́й, ©.

ПРИЧАЩ/А́ТИ дава́- прича́стя, *з*[п] сакраментува́-; *п.* частува́-; & за♦; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~а́** с-и ♦, ра́ди́й запричасти́-, ~а́тель, © причаща́ючи.

ПРИЧАЩА́ТИСЯ прийма́ти прича́стя, *(до чого)* *п.* ПРИЄДНУВАТИСЯ, заприча́щу-, підпряга-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **-ається** запричащуваний ◊, прича́сник, причаща́лець, ©;

ПРИЧАСТИ́ТИСЯ запричасти́тися ◊.

ПРИЧА́ЮВАТИСЯ /*д*[к] **ПРИЧАЇ́-**/ прита́юва-;

ПРИЧА́ЄНИЙ прити́хлий, прини́шк-.

ПРИЧЕ́ПА вари́вода, гари́кало, *о.* іржа́, сльота́, смола́.

ПРИЧЕПУ́РЮВАТИ чепури́-, виряджа́-, прибира́-, опоряджа́-, прикраша́-, підмальо́вува-, підкра́шува-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **причепу́рює** с-и ♦, з-й причепури́-, чепури́тель, причепу́рювач, ©;

♦♦♦СЯ чепури́- ◊; я. /*м*[н] хто/ -ється с-и ♦, гото́вий причепури́-, чепуру́н, чепурко́, *н*[I] дже́нджик, хви́нт-, ферт, *п*[к] чепури́стий, дженджури́с-, чепурли́вий; чепуркува́тий, ©.

ПРИ́ЧЕТ клір; *(царя)* по́чет; *п.* ото́чення.

ПРИЧЕ́ТНИЙ *(до чого)* *ф.* вмо́че- у *що*; *і.* уча́сник *чого*, *з*[г] приви́нний /-ви́нен/, приви́нник.

ПРИЧИ́Н/А моти́в, *ж*[м] при́ключка, прити́чина; *(дужа)* підста́ва, ПРИВІД; *з.* ДЕФЕКТ, ґандж [нема́ чолові́ка без ~и]; *з.* го́ре, нещастя, ха́лепа, на́пасть; **з якої причи́ни?** чого́ б це?;

ПРИЧИ́НИ *(свої)* міркува́ння ◊.

ПРИЧИНЯ́ТИ > ЗАЧИНЯТИ, *г.* примика́ти;

ПРИЧИНИ́ТИ *(двері)* примкну́-, прихили́-.

ПРИЧИНЯ́ТИСЯ[1] > ЗАЧИНЯТИСЯ.

ПРИЧИНЯ́ТИСЯ[2] *(до чого)* ПРИЗВОДИТИ;

ПРИЧИНИ́ТИСЯ /с-/, *(кому)* поробит-, ста́- [і от тепе́р йому́ щось причини́лося] ◊.

ПРИЧІ́ЛОК фронто́н; чолова́ стіна́.

ПРИ́ЧІПКА *п*[о] присі́канка.

ПРИЧМЕ́ЛЕНИЙ > ЗАПАМОРОЧЕНИЙ.

ПРИ́ЧТА *ж*[м] приго́да, ви́падок, істо́рія, інциде́нт; ± ПРИТЧА.

ПРИШВИ́ДШУВАТИСЯ прискорю-, шви́дшати.

ПРИШЕЛЕ́ПУВАТИЙ нетяму́щий, недоу́мкуватий, ПРИДУРКУВА-; & шеле́пува-.

ПРИШИВА́ТИ ши́-, *(справу)* тули́-; **я. пришива́ = я. шиє** + *с*[к] приши́й- [приши́йхвіст].

ПРИШИ́Й-КОБИ́ЛІ-ХВІ́СТ *к*[н] люди́на без пе́вних заня́ть, *п.* деся́та спи́ця в ко́лесі, п'я́те ко́лесо до во́за.

ПРИШИ́ЙХВІСТ ПІДЛАБУЗНИК, *с.* попле́нтач, поплі́чник.

ПРИШЛЯ́К > ПРИХОДЬКО.

ПРИШПИ́ЛЮВАТИ > ПРИКОВУВАТИ;

ПРИШПИ́ЛЕНИЙ прико́ва-, прику́тий, пришти́кну-, *к*[н] прицвяхо́ваний.

ПРИЩ *(чиряк)* КАРБУНКУЛ, *(у підлітків на виду)* *г.* захця́нка; & при́щик, *д*[о] *при́щити(ся) /= вкрива́ти(ся) прища́ми/ [попри́щило *кого*]/.

ПРИЩЕ́П/ЛЮВАТИ *і* **~ЛЯ́-** *(дерева)* щепи́-, *(вічком)* очкува́-; *(віспу)* защіпа́-; *(ідеї)* наві́юва-, наклика́-, надиха́-, веселя́-, *к*[н] вно́си- у свідо́мість; **п. тонки́й смак їм** вито́нчува- *їх*; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~лює** с-и ♦, з-й ~и́-, щепі́й, щепи́льник, ~лювач, вакцина́тор, *п*[к] (при)щепни́й, щепи́ль-, ©;

ПРИЩЕПИ́ТИ *(що)* впоїти *чим* [впо́єний традицією мину́лого] ◊; **п. чужі́ ідеї** нагодува́- чужи́м /не на́шим/ хлі́бом;

ПРИЩЕ́ПЛЮВАТИСЯ *п.* засво́юва-; ◊; **я. –ється** прище́плюваний, ще́пле- ◊;

ПРИЩЕПИ́ТИСЯ защепи́тися ◊;

ПРИЩЕ́ПЛЕНИЙ /за-, по-/, засво́є-, впо́є-.

ПРИ́ЯЗНИЙ прихи́ль-, дру́жній, приві́тний, добрози́чливий, вітли́-; *п.* прие́мний.

ПРИЩІ́ПЛЮВАТИ *(пальці дверима)* прищи́ку-, прищи́пу-, прище́млю-.

ПРИ́ЯЗНЬ прихи́льність, добрози́члив-, симпа́тія, дру́жба, любо́в; товаришува́ння.

ПРИ́ЯТЕЛЬ, ПРИ́ЯТЕЛЬСТВО *і* **ПРИЯТЕЛЮВА́ТИ** > ДРУГ, ДРУЖБА і ДРУЖИТИ.

ПРІ́ЗВИСЬКО ву́лишне /прозивне́/ ім'я́, при́кладка; *(змовника)* псе́вдо /-нім/; & про́звисько.

ПРІ́ЛИЙ *і* **ПРІЛЬ** > ГНИЛИЙ *і* ГНИЛЬ.

ПРІОРИТЕ́Т *(на що, у чім)* пе́ршість, прима́т; *ф*[р] перева́га, перева́жне зна́чення [ма́ти ♦].

ПРІОРИТЕ́ТНИЙ *(най)*пе́рший, *(най)*головні́-, головни́й, провідни́й, першоря́д-, ключови́й, першочерго́-.

ПРІ́РВА прова́лля, БЕЗОДНЯ, у́рвище, кру́ча, *р.* прова́л, *д.* відхлань, *як і. з.* про́пасна́; *(між А і Б)* розбі́жність, незго́да, неподола́нна супере́чність, кита́йська стіна́ /мур/; *(на воді)* чорторий; *(греблі)* ви́рва; *(космічна)* чо́рна діра́; *в.* пе́лька; ☺ *ф.* нена́жера, ненаже́ря.

ПРІ́СНИЙ не соло́-; *(корж)* не ки́слий; *(смак)* не го́стрий; *п.* нецікá́вий, нудни́й.

ПРІ́ТИ > ГНИТИ.

ПРО́БА випро́бування, пере́вірка, ви́проба, про́бний ка́мінь; *(п'єси)* репети́ція; *(взір)* зразо́к, взіре́ць; *(чого)* я́кість, вміст [♦ зо́лота]; **п. пера́ с♦**, пе́рші тво́ри /твір/; *(їжі) з.* кушту́нок.

ПРОБАЧА́ТИ(СЯ) > ВИБАЧАТИ(СЯ).

ПРОБИВ/А́ТИ *г.* прошиба́-; *(шлях)* проклада́-, */в юрбі/* розчища́-, */криком/* розкри́кува-; *(отвір)* прола́му-, */гострим/* проко́лю-, протика́ти, протина́-; **я. /м^н хто/ ~а́** с-и ♦, з-й проби́-, ~а́ч, пробо́єць, *(річ)* пробі́йник, *п^к* проби́вчий, пробі́йни́й, пробива́ль-, пробиву́щий, ©;

ПРОБИ́- *(мур)* просади́-, *г.* прошибну́- *(тараном)* протара́ни- ◊; *(дзвін)* проба́мка-, ба́мкну-.

ПРОБИВ/А́ТИСЯ проклада́ти собі доро́гу; *(відки)* вирина́-, витика́-, прорива́тися, просо́чува-, проклььо́вува-, *п.* виявля́-; *(в люди)* вибива́-; *(- сивину)* з'явля́-, пока́зува-, прогляда́ти, *с^о* проступа́-; *(до мети)* іти́ пробо́єм /шту́рмом/; *(- вуса)* сі́ятися, засіва́-; *(з дня на день)* перебива́-; */- зело/* пророста́ти; */звук/* долина́-; **я. /м^н хто/ -ється** ~аний, прола́мув-, прокла́д-, прова́люв-, */- траву/* проклььо́вув-, с-и ♦, з-й проби́-, пробо́єць, штурмови́к, *п^к* ~ний, ©;

ПРОБИ́ТИСЯ продіста́-, *(крізь що)* промкну́-, *(відки)* /ви́-/; ◊, *ф.* допха́- до *чого*.

ПРОБИР/А́ТИ *(гони)* прорі́джува-; пропо́люва-; *(місце)* *(пр)*очища́-, звільня́-; *(до кісток)* пройма́-, прони́зува-, дошкуля́-; *(кого)* чи́сти-, вичи́тува-, шпе́ти-, па́ри-; *н^о* бра́- [бере́ зло]; **я. /м^н хто/ ~а́** с-и ♦, з-й пробра́-, ~а́ч, *п^к* ~у́щий, */мороз/* го́стрий, гостропеку́чий, прони́зливий, шпарки́й, *с^к* пробери́- [пробери́-душу спів], ©.

ПРО́БІ! гвалт! ряту́йте! карау́л!; *н^р* ґва́лтом.

ПРОБІГА́ТИ /пере-/, біг-; **я. /м^н хто/ пробіга́** з-й пробі́г-, бігу́н, *п^к* мимобі́жний, © біжучи́, бі́гши.

ПРОБІ́Й *(діра)* проло́м, пробо́їна, прова́л; *(кернер)* пробо́єць, пробі́йник, пробі́йчик.

ПРОБЛЕ́МА і ПРОБЛЕМАТИ́ЧНИЙ > ПИТАННЯ і СУМНІВНИЙ;

ПРОБЛЕ́МИ *у.* гризо́ти.

ПРОБО́ЄМ *н^р* на пробі́й, нава́льно, наха́б-, си́лою, силомі́ць, нахра́пом, про́топтом, *р.* напро́пу́д, *с^о* напроло́м.

ПРОБО́ЄЦЬ пробива́чка, про́тинка.

ПРО́БУВАТИ випро́б*(ов)*ува-, бра́- на про́бу, піддава́- про́бі, *(сили)* перевіря́-, *(перо)* роби́про́бу *чого*; *(діяти)* силкува́тися, сі́п/к/а-, намага́-, *е.* бра́- [б. ра́чки]; *(їжу)* бра́ти про́бу, куштува́-; *(одяг)* приміря́-; *(ліру)* перебира́стру́ни; **я. /м^н хто/ про́бує** *(діяти)* гото́вий, наці́лений, наста́вле-, настро́є-, налашто́ва-, спо́вне- бажа́ння, с-и ♦, ради́й ви́♦, випро́бувач, випробо́вець, *п^к* випробо́вчий, *о.* з на́міром, з ду́мкою, ©. **± що куштує**;

СПРО́БУВАТИ *(їжу)* покуштува́-, посмакува́- ◊; *(екзотику)* спізна́-, зазна́-; *(втекти)* нава́житися, намі́ри-, зроби́ти спро́бу; & *г.* попро́бува-; **-уй вгада́й!** іди́ знай!

ПРОВА́ДИТИ *(куди)* ве́сти́, *о^к* ве́зти́, *(діло ще) г.* бу́- вла́сником [п. відпочинко́ву осе́лю]; *(відки)* приставля́-; *(своє)* товкти́; **п. на вербі гру́ші** Хи́мині ку́ри пра́вити.

ПРОВА́Л *(стелі)* /за-, об-/; *(отвір)* пробі́й, проло́м; *р.* прова́лля; *п.* невда́ча, неу́спіх, фія́ско, крах; *(підпілля)* викриття́, розконспіра́ція; *(пам'яті)* втра́та; *(у пам'яті)* прога́лина.

ПРОВА́ЛЛЯ ПРІРВА, *г.* ро́звір; *(у мурі)* ПРОБІЙ, ви́рва, ПРОЛОМ, *с^о* пробо́їна.

ПРОВА́Л/ЮВАТИ *(лід)* проло́млю-; *(справу)* зава́лю-, дово́дити до кра́ху; *(на іспиті)* зарі́зува-, запа́рю-; **я. /м^н хто/ ~ює** с-и ♦, ради́й ~и́-, ~ювач, *(про)*валі́й, *п^к* прова́льний, © ~юючи;

ПРОВАЛИ́ТИ *(справу)* /за-/, погуби́-, *(на виборах)* забалотува́-, *о.* прове́зти́ на вороні́х.

ПРОВА́Л/ЮВАТИСЯ запада́ти*(ся)*, па́дати, зава́люватися; *(- лід)* проло́млюва-, ува́люва-; *(у сніг)* угруза́ти; *(у крісло)* пірна́-, угні́жджуватися; *(- дах)* обва́люва-; **я. /м^н хто/ -ється** ~ю-, с-и ♦, з-й ~и́-, *п^к* прова́льний, ~истий /за-/, ©;

ПРОВАЛ/И́- ж^м зни́кнути, пропа́с-; *(на іспиті)* сі́с- ма́ком, запа́ритися; **я. -вся** ~ений ◊, Ø.

ПРОВИ́ДЕЦЬ > ВІЩУН; *п.* рентґено́лог.

ПРОВИДІ́ННЯ рука́ /во́ля/ Бо́жа /Небе́с/, перст /про́мисел/ Бо́жий, *п.* Не́бо, Небеса́; **з во́лі П.** ♦ хоті́ло.

ПРОВИ́ДІТИ > ПЕРЕДБАЧА-; *н^о* прови́дитися *кому* [їй прови́дилось]; **я. прови́дить** прови́дливий, ПЕРЕДБАЧЛИ-, *с^о* прозі́рли-, *о^к* прови́дящий, прозиру́-; & *і.* *прови́дливість.

ПРОВИ́НА ВИНА; гріх, ва́да, недо́лік, *у^р* поро́к.

ПРОВИСА́ТИ прогина́тися, ± ВИСІТИ, *о.* випада́- з по́ля зо́ру; **я. провиса́** щора́з прови́сліший, *п^к* прови́сливий; **я. прови́с** прови́слий ◊, Ø.

ПРО́ВІД керівни́цтво, воді́йс-, верхово́д-, ору́да, *ф^р* рука́ [**під -ом** під руко́ю]; *(небіжчика) м^н* про́води; *с^о* дріт, шнур, ка́бель; *р.* су́провід, акомпаньяме́нт, *с^о* акомпанеме́нт.

ПРОВІДНИ́Й *(знак)* вказі́вний; *(- зорю)* путівн-

и́й; /*тему*/ головни́й, основни́й; *(фахівець)* чі-ль-, досвідче-, *ж*ᴹ підку́тий, веду́чий; *(- ролю)* керівни́й, ключови́й.

ПРОВІДНИ́К проводи́р, керівни́к, ватажо́к, вожа́к, *с*ᵒ вождь; *(країни)* лідер; *(туристів)* ґід, *(у поїзді)* конду́ктор; *(сліпих)* поводáтар, повожáтий, ПОВОДИР.

ПРОВІ́ЗІЯ харчі, провія́нт, (харчові́) проду́кти, їстівні припаси́, продово́льство, *о*ᴷ готови́зна.

ПРОВІ́ЗОР > АПТЕКАР.

ПРОВІНЦІ́ЙНИЙ загумінковий, *ф*ᴾ місцé-, *о*ᴷ марґінáльний, реґіонáль-; & провінція́ль-.

ПРОВІ́НЦІЯ *(у державі)* земля́, терито́рія, терéн, о́бласть, реґіо́н; *у*ᶟ периферія.

ПРОВІ́СНИК віщу́н, (з)вісту́н, орáкул; *(правди)* (опо)вісник, *а.* геро́льд; *(змін)* **п.** ПРИКМЕТА; ± ПРОПОВІДНИК.

ПРОВІЩА́ТИ пророкувá-, віщувá-, віщá-, прорікá-, призвіщá-, *р.* вісти́-, прогнозувá-, *у*ᴾ передрікá-; *(правду)* проповідува-; *(зміни)* прови́ді-, передбачá-; *(нову еру)* *у*ᴾ сповіщá- про; **що провіщá = я. віщу́є** + провісницький;

ПРОВІСТИ́ТИ *у*ᴾ (про)возвісти́ти ◊.

ПРОВІ́ЩЕННЯ *к.* про́вість; & про́вістка.

ПРОВОДЖ/А́ТИ супрово́ди- /-во́джува-/; *(небіжчика)* прово́ди-; *(у похід)* виряджá-, випровáджува- /від-/; *(очима)* стéжи- *кого*; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~á** с-и ♦, рáдий провéсти́, ~áльник, супровід-, ~áлець, *п*ᴷ супровідни́й, /*тиждень*/ провідни́й, *о.* на про́водах, © проводжáючи.

ПРОВО́Д/ИТИ *(через що)* /пере-/; *(їх)* ПРОВОДЖА-, справля́- про́води їм; *(куди)* провáди-, вéсти́; *(межу)* клáс-; *(шлях)* прокладá-; *(збори)* відбувá-; *(у книгах)* оформля́-, запи́сува-; *(облік)* роби́-, перево́ди-; *(струм)* ПРОПУСКА-; *(на виборах)* протягá-; **п. в житті́** ЗДІЙСНЮВА-; **п. грань** клáс- межу́; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~ить** с-и ♦, з-й провéсти́, провідни́к, повожáтий, поводи́р, (пере)воді́й, *п*ᴷ провідни́й /пере-/, пропускни́й, /*досліди*/ зáйня-тий *чим*, ©.

ПРОВОКА́ТОР АҐЕНТ, ПІДБУРЮВАЧ.

ПРОВОКАЦІ́ЙНИЙ зачіпни́й, *(запит)* кáверз-; & провокати́в-.

ПРОВОК/УВА́ТИ підбу́рю-, під'ю́джу-; *(бійку)* виклика́ти, ство́рюва-, розпáлю-, роздму́ху-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й с♦, ПРОВОКАТОР, *п*ᴷ зачіпни́й, ~ацій-, ~ати́в-, ~áторський, ©.

ПРОВО́РНИЙ поворотки́й, сквáпний, уторо́п-.

ПРОВО́РСТВО спір, сквап, уторо́пність, спіх.

ПРОВУ́ЛОК > ВУЛИЦЯ.

ПРОВЧА́ТИ *о.* підко́вува- на всі чоти́ри; *(за що)* карá-; & *р.* проу́чува-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **провчá** с-и ≈, згóдний провчи́-, мастáк дá- пам'ятно́го, ©;

ПРОВЧИ́- дá- пам'ятно́го /пам'ятко́в-/, показá-, де ко́зам ро́ги прáвлять /де рáки зимують/, втéр- но́са *кому*, но́сом потовкти́, як кошеня́.

ПРОГА́ЛИН/А *(у мурі)* дірá, *(у дощі)* щіли́на; *(у лісі)* (про)галя́в-; *(у тямі)* провáл; *(між А і Б)* про́міжок; *(на снігу)* тал(овинá); *(у кризі)* про́ли́з(ина); *(в науці)* ПРОПУСК, біла пля́ма, упу́щення, *г.* недотя́гне-, *о*ᴷ провисá-; & ~ка.

ПРОГ/АНЯ́ТИ /на-/, нагóни- /ви-, про-/; *(крізь що)* /пере-/, переганя́-, ГНА-; *(сон)* зганя́- сон з очéй; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **женé** с-и ♦, з-й ~нá-, гоні́й, гони́тель, *(річ)* ~о́нич, *п*ᴷ го́нчий, гоню́-, ©;

ПРОГНА́ТИ *(не іно курей)* ки́шнути ◊.

ПРОГІ́Н *(між зупинками)* перегін; *(для дверей)* про́різ, о́твір; *(між опорами мосту)* про́міжок, відстань; *(кола)* *б*ᶟ ді́яметр.

ПРОГЛЯДА́ТИ /ПЕРЕ-/; *(здаля)* ПРОЗИРА-, окрéслюватися, вирізьблю-, угáду-; *(де-де)* траплі́-; & прогле́джувати(ся); **я. проглядá** 1. **я. перегляда**, 2. **я. прозира**.

ПРОГНО́З *(погоди)* передбáчення, *г.* заповідá-; & *х*ᵃ прогно́за.

ПРОГНОЗУВА́ТИ > ПЕРЕДБАЧАТИ.

ПРОГОЛО́ШЕННЯ /о-/, *н*ᵈᴷ проголо́шува- /о-/, *у*ᴾ провіще-, *о*ᴷ заповідá-; ± МАНІФЕСТ.

ПРОГОЛО́Ш/УВАТИ проклямувá-, *у*ᴾ голоси́-; *(указ)* оприлю́днюва-, обнаро́ду-, розкри́чу- /про-/, *(тост)* виголо́шу-; *(війну)* /О-/; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~ує** с-и ♦, рáдий проголоси́-, ~увач, голосі́й, *у*ᴾ голоси́тель, (про)вісник, возвісти́тель /про-, провоз-/, геро́льд, *п*ᴷ проклямаційний, при́звісливий, при́звісний, ©;

ПРОГОЛОСИ́ТИ *п*ᵒ кри́ком пронéсти́ ◊;

ПРОГОЛО́ШУВАНИЙ *(криком)* розкри́чува- /про-/ ◊.

ПРОГО́НИЧ шво́рінь, швірень, *с*ᵒ болт.

ПРОГОРЯ́ТИ /з-, пере-/; **п.** не мáти щáстя;

ПРОГОРІ́ТИ збанкрутувá- збанкру́ті-, звéсти́ся на пси /ніна́що/, розори́-, ожебрáчи-, зазнáти невдáчі; *(на злочині)* погорі-, спали́тися; що прогорів перегорілий /з-, про-, по-/, *п.* невдáха, збанкрутілий, *п*ᴷ нещасли́вий, Ø.

ПРОГРА/ВА́ТИ зазнавá- порáзки /невдáчі, розгро́му/, не мá- у́спіху /щáстя/, *(в суді)* не виграва́-; *(у карти)* *ф.* продувá-, просáджува-; *(у вигляді)* втрачá-, губи́-; *(музичні вправи)* знай грá- (й грá-); **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~є** 1./2. с-и /зви́клий/ ♦, © ~ючи́, 1. схи́льний ♦, прирéч-ений програ́-, невдáха, ~вéць, *п*ᴷ ~ву́щий, 2. зви́клий грáти й грá-, *(річ)* ~вáч, *п*ᴷ ~вáльний;

ПРОГРА́- *ж.* сіс- в калю́жу /*с*ᵒ в калóшу/; ◊.

ПРОГРА́М/А *(дій)* плян; *(партії)* курс, плятфо́рма; *(концерту)* перéлік номерів /ви́ступ-/, /*надрукована*/ ~ка; *(для ЕОМ)* закодо́ваний ряд комáнд; *(навчання)* о́бсяг знань.

ПРО́ГРАШ і ПРО́ГРА невдáча, порáзка, фія́ско; *як і.* про́ограна; *(часу)* втрáта; ± ВИГРАШ.

ПРОҐРЕ́С по́ступ, рух /крок/ вперéд, ро́звиток; *ф.* змíна на крáще; & *х*ᵃ прогрéс.

ПРОГРЕСИ́ВНИЙ передови́й, поступо́-; *(- техніку)* новітній, моде́рний; *(податок)* пропорцій-, пропорційно збільшува-.

ПРОГРЕСИСТ передовик, *г.* поступо́вець.

ПРОГРЕС/УВА́ТИ іти́ /(по)ступа́-, ру́хатись/ уперед, не стоя́ти на місці, набира́- ро́змаху /си́ли/, не зупиня́тися на дося́гнутому, РОЗВИВА-, удоскона́лю-; **я.** ~у́є с-и ♦, з-й піти́ вперед, щора́з сильніший /біль-, акти́вні-, інтенси́вні- +/, ~и́ст, поступо́вець, $п^к$ нес-три́мний, динаміч-, прогреси́в-, актив-, інтенсив-, /*симптом*/ серій-, /*склероз*/ агреси́в-, незагальмо́ва-, ☺ ліберáль-, лівий, $м^а$ живу́чий, упе́ртий, $с^к$ прогресу́й- [прогресу́й-склероз], ©.

ПРО́ГРІХ > ВЧИНОК, ПРОВИНА, ГРІХ.

ПРОГУ́ЛЯНКА, *г.* **ПРО́ГУЛЬКА** про́хід, про́хідка, погуля́ння /про-/, *(піша)* про́машка, моціо́н, *ж.* промена́д; *(з обідом на природі)* пікнік; *(коней)* прово́дка; ± ЕКСКУРСІЯ.

ПРОДАВА́ТИ /від-/ за гро́ші, торгува́- *чим*, $е^к$ реалізува́- *що*; *(решітки)* допро́дува- /роз-, ви-/, розпродава́-; *(віру)* зра́джу-, запро́ду-; **п. зу́би** шкіритися; **п. себе́** ПРОДАВА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **продає** с-и ♦, з-й прода́-, продаве́ць, $ж^і$ продавчи́ня, $п^к$ ☺ прода́жний, віроло́м-, зрадли́вий, $с^к$ прода́й- [прода́йдуша], ©;

ПРОДА́ТИ $ж^н$ загна́ти ◊;

РОЗПРО́ДА́ТИ ви́продати.

ПРОДА/ВА́ТИСЯ *(ворогу)* запро́дува-; *(- повію)* торгува́ти тілом, ~ва́- себе́; *(з торгів)* іти́ (з молотка́); **я.** /$м^н$ **хто**/ **-є́ться** 1./2. с-и ♦, ©, 1. призна́чений прода́-, /*добре*/ *á* бестсе́лер, $п^к$ /*крам*/ ~́жний, ~ва́бель-, *о.* на ~́ж, 2. ☺ гото́вий ~́тися, зра́дник, запро́данець, ~́жна шку́ра, $ж^і$ ПОВІЯ, $п^к$ ПРОДАЖНИЙ, зрадли́вий;

ПРОДА́ТИСЯ прода́ти ду́шу ◊.

ПРО́ДАЖ продава́ння, $е^к$ збут; *(усього)* роз♦, *г.* /ви́-/; *(зворотній)* /від-/, *(попередній)* /перед-/; $ф^р$ торгівля, ге́ндель, купівля-≈; & спро́даж.

ПРОДА́ЖНИЙ запро́данський, підку́пний, $п^о$ повійний; ± ЗРАДНИЦЬКИЙ.

ПРОДИВЛЯ́ТИСЯ > ПЕРЕГЛЯДАТИ.

ПРОДІСТАВА́ТИСЯ діста́ва́-, *(углиб)* загли́блюва-, сяга́ти, просяка́-, $з^п$ проника́-, $о^к$ просяга́- /за-/, прорина́-, *(- корінь)* пророста́-; *(- чутки)* ши́ритися, просо́чува-; *(куди)* ПРОКРАДА-; *(- звук)* долина́ти; *(оком)* ПРОЗИРА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-є́ться** з-й проли́зти, проли́за, інфільтра́нт, $п^к$ прони́кливий, прола́злн-, глибокося́жний, інфільтрацій-, /- *радіацію*/ глиби́н-, $о^к$ прола́зистий, сягу́щий, $с^к$ -просяжни́й [легкопрося́жни́й], © продіставшися;

ПРОДІСТА́- втереби́-, просота́-, пролізти /за-/, проли́ну-, *(крізь що)* промкну́тися, *(дзюрком)* пространу/и́тися, ~і́ти; $д^{-1}$ просли́злий ◊, Ø.

ПРОДО́ВЖ > ВПРОДОВЖ; $о^к$ за [**п. пе́рших кількох днів** за п. к. д.].

ПРОДО́ВЖ/УВАТИ не припиня́-, *(річ)* прова́ди- /вести́/ да́лі (своє́); *(кару)* збільшува-; *(довжінь)* подо́вжува-; *(чию працю)* ступа́- у *чий* слід; $д^о$ + да́лі [~ує **їсти** їсть да́лі], /*для* $п^ф$/ і да́лі, і до́сі [~ує **шити** і да́лі /до́сі/ шиє]; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~ує с-и ♦, ради́й продо́вжи-, ~увач, послідо́вник, *о.* і да́лі [і да́лі в борні], ©;

~**ИТИ** *о.* підхопи́- естафе́ту ◊; *(вік)* протягти́, не вкороти́-, доточи́-; **п. життя́** подо́вжити вік;

ПРОДО́ВЖУ/ВАТИСЯ ді́я- да́лі, не припиня́-, трива́ти ◊; **я. трива́є** с-и ≈, з-й протрива́-, ~ваний, не припи́ню-, $п^к$ неспи́н-, безпере́рв-, безконе́ч-, трива́лий да́лі, тя́г-, /*довго*/ тягу́чий, *с.* безконе́чний, $с^к$ трива́й-і-далі [трива́й-і-далі кри́за], *о.* і до́сі не збі́глий /су́щий, на коні/, і да́лі /до́сі/ на аре́ні, © трива́ючи.

ПРОДУ́КТ ви́ріб; *(доби)* **п.** ви́твір, твір;

ПРОДУ́КТИ харчі, ПРОВІЗІЯ, *(консервовані)* консе́рви, *(молочні)* набіл.

ПРОДУКТИ́ВНИЙ плід-, плодотво́р-, результати́в-; *(нареосток)* $л^І$ СЛОВОТВОРЧИЙ; & продукційний; ± ТВОРЧИЙ;

ПРОДУКТИ́ВНІСТЬ *(праці)* *г.* вида́йність ◊.

ПРОДУК/УВА́ТИ виробля́-, виготовля́-, випуска́-, *о.* видава́- на-гора́; *(гормон)* утво́рюва-; ± ТВОРИ-; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~у́є с-и ♦, з-й ви́роби-, за́йня́тий ви́робленням, виробни́к, продуце́нт, вигото́влювач, $п^к$ ~ти́вний, виробни́чий, для ви́роблення, $с^к$ –виробни́й [хлібовиробни́й], $ф^р$ де ро́блять [цех, де р. ши́ни], © ~у́ючи.

ПРО́ДУХ о́твір, щіли́на, діра́, *д.* люфт; *(у кризі)* ополо́нка, *д.* о́пар; $ф^р$ провітрювання, вентиля́ція; & проду́ховина, проду́хвина.

ПРОЕ́КТ за́дум, на́мір; *(будівлі)* плян; *(закону)* на́черк, законопро́є́кт; & $х^а$ про́є́кт.

ПРОЕКТУВА́ТИ уклада́- /розробля́-/ про́є́кт; *(машини)* конструюва́-; *(дії)* пляну́ва́-, накре́слю-; *(на площину)* **м.** зобража́- на *чім*; *(на екран)* перено́си-; $д^к$ с♦; **я.** /$м^н$ **хто**/ **проєкту́є** с-и ♦, з-й спроєктува́-, проєктуа́льник *(річ)* прое́ктор, $п^к$ проєктува́льний, проєкцій-, ©.

ПРОЖА́РКА *ф.* вошобійка.

ПРОЖЕ́КТОР $о^к$ сонцегра́й, світломе́т; $ф^р$ ключ до розумі́ння *чого* [це ♦ у млу пра́віку].

ПРОЖИВА́ННЯ: місце п. $с^о$ м. перебу-, *у.* о́сідок.

ПРОЖИВ/А́ТИ жи́-, МЕШКА-; *(гроші)* витрача́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~**а́** заме́шкуваний, жиле́ць, ме́шкан-, квартира́нт, ~а́льник, *г.* заме́шкалий, *о.* на кварти́рі, © ме́шкаючи, жи́вши;

ПРОЖИ́ТИ проіснува́- ◊.

ПРОЖО́ГОМ стріло́ю, ду́же шви́дко, ми́ттю, при́тьмо́м, $с^о$ стрі́мголо́в, стрі́мко; $ф^р$ за́раз же, одра́зу, нега́йно; мерщі́й, одни́м ду́хом; безо́глядно; & СПРОЖОГУ.

ПРО́ЗА не пое́зія; *(життя)* **п.** одноманітність,

сір-, будéнн-, рутúна, *м*[н] бýдні; & прозóпис, *д*[о] *опрозáїтися.

ПРОЗАЇК повістяр; ± ПИСЬМЕННИК.

ПРОЗАЇЧНИЙ *(твір)* прозóвий; *(епізод)* не поетúчний, не романтúч-; *п.* однаманіт-, будéн-, звичáй-, сірий, рутúнний.

ПРОЗАЇЧНІТИ прозаїчнішати, будені-;

ПОПРОЗАЇЧНІШАТИ стá- прозаїчнішим ◊.

ПРОЗИВАТИ; ПРОЗВА- *(ким кого)* продражни-, припектú /приклáс-/ *що кому.*

ПРОЗИРАННЯ *(зором)* прóзирк.

ПРОЗИР/АТИ проглядá-, виднітися, прокльóвува-, прознáчува-; *п.* виявля-, простéжува-, *с*[о] проступáти, *ф*[р] ліз-, вилáзи-; *(темінь)* протинá- /прошивá-/ зóром, прозрівá-; *(уперед)* зазирá-, провúді-, передбачá-; *(- воду)* сочúтися; *(у суть)* заглúблюва-, *с*[о] вникáти; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~á** с-и ♦, ~ýщий, прогля́даний, ~а-, прознáчув-, *п*[к] прозірливий, провúдли-, ©; **я. ~ано** ~аний ◊;

ПРОЗИРНУТИ *(звідки)* /ви-/ ◊.

ПРОЗÓР/ИЙ прозúраний, прогля́да-, крізький; *(- воду)* чúстий-пречúстий, *о*[к] світловóдий; *(як сито)* ажýрний, ажурóвий, ~истий, *(- небо)* ясний, світлий, не затьмáрений; /*шкіру*/ воскóвий, що світиться; *(звук)* мелодійний, чúстий; *(сум) п.* лéдве відчýтний, малопоміт-; *(стиль)* зрозумілий, дохідливий; *(натяк)* відвéртий, неприхóваний; & прóзірний, ~ристий, ~час-.

ПРОЗРІВ/АТИ ставá- зря́чим /видю́щим/; усвідóмлюва- істину; *(сховане)* добачá-; *(події)* /перед-/, провúді-, прозирá-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~á** с-и ♦, рáдий прозрі-, мáйже прозрілий, ~ýщий, ©;

ПРОЗРІТИ *(пітьму)* проглéдіти ◊.

ПРÓЙДА *і* **ПРОЙДИСВІТ** авантýрник, аферúст, авантурúст, шарлатáн, суціга, *г.* видридýшник, *(картяр)* шулер; *(не промах)* пронóза, пролá-, *с*[о] хлист; ± ДУРИСВІТ; & *л.* пройдúсвітське насіння.

ПРОЙМ/АТИ *г.* прошибá-; опанóвува-, охóплю-, оповивáти; *(морозом)* пробирá-; *(словом)* зворýшува-, глúбоко вражá-, брá- за печінкú; *(вічми)* прошивá-; *(жахом)* ПЕРЕЙМА-, *(огидою)* виклика- *що*; *(чим)* протинá-, простромлюва-, проштрúку-, пронúзу-, спóвню-; *(запахом)* просóччу-, насúчу-; **я. ~á** с-и ♦, з-й пройня́-, *п*[к] зворушливий, ПРОНИКЛИ- *(мороз)* ~ущий, гóстрий, шпаркúй, дошкульнúй, ~áль-, *(звук) г*[д] прошибáючий, *с*[к] прошибáй-, ©.

ПРОКАЗА *м*[а] лéпра; *(на совісті) п.* ґандж, недóлік, вúразка, боля́чка, боля́к.

ПРÓКИД пробýдження, *ф*[р] прóсип; *(не остаточний)* напівсóн, *ф*[р] просóння.

ПРОКИДАТИСЯ просипá-; **п. до життя́** *п*[о] брунькувáти.

ПРОКЛАД/АТИ *(водогін)* /у-/, клáс-; *(канал)* будувá-, спорýджу-; *(борозну)* прообрю-; *(ручку косивши)* прокóшу-; *(шлях)* розчищáти, відкривá-, торувá-, будувá-, простягá-, промóщува-; *(курс)* накрéслю-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~á** с-и ♦, з-й проклáс-, ~адáч /у-/, кладій, торувáльник, накрéслювач, *п*[к] торувáльний, © ~áючи.

ПРОКЛИН/АТИ /ви-/, клястú, піддавá- прокля́ттю; посилá- /слá-, сúпа-/ прокльóни *їм*; *(їх)* ля́я-, осипá- /обкладá-/ прокльóнами; **я. ~á** = **я. клене**.

ПРОКЛІН прокля́ття; *(що тяжіє над ☺) п.* тягáр;

ПРОКЛЬОНИ лáйка ◊.

ПРОКЛАМАЦІЯ *і* **ПРОКЛАМУВАТИ** > ЛИСТІВКА *і* ПРОГОЛОШУВАТИ.

ПРÓКЛЯТИЙ підданий прокля́ттю /анáтемі/; ± УПОСЛІДЖЕНИЙ; & вúклятий.

ПРОКЛЯТИЙ кля́тий, *с.* трикля́тий, *з.* яропýдний; *л.* падлю́чий; & проклятýщий.

ПРОКЛЯТТЯ проклін; *(про)*клятьбá, кляттé, *м*[н] прокльóни; *ц.* анáтема; *(на їм)* обóв'язок; **п.!** грім би менé /тебé +/ побúв!; *(дія)* прокляття́.

ПРОКÓЛ прóштрик.

ПРОКРАДАТИСЯ пролáзити, пролізá-, пробирáтися; *п.* ІНФІЛЬТРУВАТИ *що*; **я.** /*м*[н] **хто**/ **-ється** с-и ♦, з-й прокрáс-, пролáза, інфільтрáнт, *п*[к] пролáзливий, пронóзуватий, ©, ± **я. продістається**.

ПРОЛАЗА *у.* ПРОНОЗА, прóйда, *с.* пройдúсвіт.

ПРОЛЕЖУВАТИ & *д*[к] пролéжати.

ПРОЛЕТАР *ж.* пролітáйло.

ПРОЛИВАТИ /роз-/, розплíскува-, розхлю́пу-, ± ЛИТИ; *(світло)* випромінювати;

ПРОЛИТИ *(світло)* кúнути ◊.

ПРОЛІЗАТИ, ПРОЛАЗИ- проповзá-, *(інфільтрувати)* утерéсуватися, замішува-; **я. пролізá** = **я. прокрадається**;

ПРОЛІЗТИ *(в душу /змаху/)* вскóчи- ◊; *(крізь вушко голки)* проштрикнýтися, прошморгну-.

ПРОЛІТ рух у повітрі; *(мосту)* прогін; *(сходів)* марш (з двох колін); *(півпрольоту)*с коліно.

ПРОЛІТ/АТИ *(над чим)* /пере-/, ЛЕТІ-, ШУГА-; ± МЧА-; *(- час)* МИНА-, схóди-, збігá-, *ф*[р] лúну-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~á** з-й пролéтіти, літýн, *п*[к] летю́чий, перелітний, /*повз*/ мимолéт-, /*час*/ скороминýщий, © над головáми, у лéті, на крúлах, летівши, ~áючи.

ПРОЛÓГ *(твору)* зачúн, зáв'язка; *(до опери)* увертю́ра; *п.* початок, вступ.

ПРОЛÓМ, ПРОЛÓМИНА *(у стіні)* дірá, пробій, прогáлина, *р.* провáл(ля).

ПРОЛЯГАТИ *(- шлях)* лежá-, тягтúся, простягá-, стели-, простеля́-; *(- зморшки)* виступáти, /*на чому*/ проривá- *що*; **я. пролягá** простя́гнутий, простéр-, простéлений, © прлягáючи.

ПРÓМАХ ля́псус; *(у ділі)* недóлік, прóгріх, пóмилка, óгріх, недóгляд; *(неуспіх)* невдáча, фіяс-

ко; **не п.** ☺ ПРОНОЗА.
ПРОМА́ЦУВАТИ *(ґрунт) г.* /ви-/; ± МАЦАТИ.
ПРОМЕНЕ́ВИЙ *д.* промінний.
ПРОМЕН/И́СТИЙ осяйни́й, $п^о$ світося́й-, самоцвіт-, блиску́чий, зорію-, $с^о$ сяю-; ☺ сонцелю́бний, життєра́діс-; *(день)* осо́нче-, со́няш-; */долю/* ра́діс-, щасли́вий; */красу/* сліпу́чий; */слово/* прони́кливий; *(- зморшки)* ~ястий, $с^о$ ~еподібний; */енергію/* промене́вий.
ПРОМЕНИ́ТИСЯ > ПРОМЕНІТИ;
РОЗПРОМІНИ́- *(- лице)* озо́ри́-, заясніти, ◊ ↓.
ПРОМЕН/І́ТИ ся́я-, блища́-, визо́рюва-, світи́ти-(ся); *(чим)* горіти; & роз♦, промінюва́-, ~и́тися; **я. ~іє** с-и ♦, розпромінений, розіскре-, $ф^р$ заяскрілий, $п^к$ райли́вий, іскроме́тний, ~и́стий, іскри́с-, спови́- промінням, у сяйві ~ів, ©.
ПРОМИВ/А́ТИ /ви-, пере-/, МИТИ; **я.** */$м^н$ хто/* **~а́** с-и ♦, з-й ви́ми-, ~а́ч, для ~а́ння, за -ям, ~а́льний, ©.
ПРОМИ́ВИНА водоми́й.
ПРОМИНА́ТИ 1. /по-/, мина́-; $ж^н$ прохо́ди-, проїзди́-, проліта́-, збіга́-; *(дім)* (об)мина́-, не захо́ди- до; *(з ч.* не*)* не забува́-, не лиша́- без ува́ги; *(свідомо)* уника́-, пропуска́-; 2. *(льон)* м'я́-; *(ногу)* розмина́-, розру́хува-; **я.** */$м^н$ хто/* **промина́** с-и ≈, ра́ди́й промину́-, $п^к$ мину́щий, пли́нний, *г.* промина́ль-, $ф^р$ перебу́тній, ©;
ПРОМИНУ́ТИ: п. нагоду прога́ви- наго́ду; ◊.
ПРО́МИС/ЕЛ *(звіра)* ло́вля, полюва́ння; *(кустаря)* ремесло́, заня́ття; *(консервний)* ~ло́вість.
ПРО́МІЖОК *(часу)* інтерва́л, відтинок, $с^о$ відрізок, *(між чим ще)* прога́лина; *(між биками мосту)* прогін; **про́міжком** $п^р$ у про́міжку.
ПРО́МІНЬ *(світла)* жмут, пук, *р.* сму́га; *(надії)* іскра, во́гник, жари́нка; $а^н$ промене́ва кістка; & промін́ець, промі́нчик, $з^б$ промі́ння.
ПРОМІТНИ́Й спри́т-, скорохва́цький, проно́зливий, заповзя́тли-, підприє́мли-, кмітли́-; ско́рий на ро́зум, зара́дний; виверткий, в'юнки́й, *д.* доско́ць-, ніде́ непропа́щий, шпаровитий.
ПРОМО́ВА ви́ступ, сло́во, $у^р$ (о)ра́ція, *(при столі)* спіч, *(коротка)* два сло́ва; *(гнівно-емоційна)* $м^н$ філіппіки; & тро́нна ♦ ± ДОПОВІДЬ.
ПРОМО́В/ЕЦЬ ора́тор, доповіда́ч, *(палкий)* трибу́н, *(яскравий)* витія; *(в церкві)* проповідник; & $ж^і$ ~ниця; **попере́дній п.** передбе́сідник.
ПРОМО́ВИСТИЙ *(штрих)* проре́чис-; *(погляд)* значу́щий, багатозна́чний; *(- цифри)* переко́нливий; & промо́вний.
ПРОМОВ/ЛЯ́ТИ говори́-, каза́-, прока́зува-, $у^р$ ректи́, проріка́-; *(до їх)* зверта́тися, адресува́-, апелюва́ти; *(на користь)* свідчи-; *(перед ким)* держа́- річ, виступа́-, виголо́шува- ~у; **п. до чийого се́рця** звору́шува- *кого*; **я.** */$м^н$ хто/* **~ля́** с-и ♦, ра́ди́й промо́ви-, ~е́ць, $п^к$ ~и́стий, мовля́щий, ©, **±/+ я. мовить /говорить/**;
ПРОМО́ВИТИ ви́добу- /здобу́тися на/ сло́во, $з^н$ прожува́ти, прорипі-, перепусти́- че́рез гу́бу, *(із скреготом в голосі)* проскрегота́-.
ПРО́НИЗ/КА про́тин-, пробива́ч-, пробо́єць; ~ок.
ПРОНИ́ЗЛИВИЙ *(крик)* різки́й, ДИ-, відчайду́шний, *г.* (про)ра́зли- /пере-/, *о.* роздери́-душу кри́к; *(біль)* го́стрий, зала́зистий; *(вітер)* дошку́льний, прони́зуватий, пройма́ючий *(зір)* ПРОНИКЛИВИЙ, гостроколю́чий;
ПРОНИ́ЗЛИВО прони́зувато ◊.
ПРОНИ́ЗУ/ВАТИ протина́-, прошива́- (на́скрізь, нави́літ), пройма́-; *(твір)* прохо́ди- черво́ною ни́ткою че́рез /просо́тува-/ *що*; *(просочува-)* просяка́-; **я.** */$м^н$ хто/* **~є** с-и ♦, з-й проши́-, прони́кливий, ПРОНИЗ-, ~ватий, *(біль)* терпки́й, шорстки́й, *(мороз)* шпарки́й, */вітер ще/* смальки́й, *о.* ни́жучий *(- очі)* гостроколю́-, ©;
ПРОНИ́ЗАНИЙ *(іронією)* про́тка- ◊.
ПРОНИКА́ТИ промика́тися, ПРОДІСТАВА-, інфільтрува́ти *що, ф.* вла́зи- /прослиза́-/ у, *(оком +)* засяга́-; /про/сяга́-, загли́блюватися, добува́-, пробира́-, пха-, */- світло/* просо́чува-, сочи́-, */дим/* ти́сну-, */запах/* просяка́ти *що*; $ф^р$ пробива́-; */холод/* наплива́-; **я.** */$м^н$ хто/* **проника́** с-и ♦, з-й сягну́-, $п^к$ ПРОНИКЛИВИЙ, промика́льний, глибокося́ж-, інфільтраці́й-, глиби́н-, $с^к$ –прося́жни́й [легкопрося́жни́й], ©, **± що продістається**;
ПРОНИ́КНУТИ проліз-, промкну́тися, прори́нути, просягну́-; **що прони́к** просли́злий, проліз-, прони́к-, прося́к-, прори́ну- ◊, Ǿ;
ПРОНИ́КНЕННЯ *(у воду)* зану́рення ◊.
ПРОНИ́КЛИВИЙ прося́жни́й, $к^н$ проникни́й, *(для ока)* прози́ра-, про́зірни́й, *(для світла)* прозо́рий; *(розум)* глибо́кий, далекося́жний, $с^о$ прозірливий, *у.* прози́рли-, $б^з$ прови́дли-, $о^к$ прозиру́щий, прозріву́-; *(- слова)* проро́чий; *(спів)* ЗВОРУШЛИВИЙ; *(дощ)* ПРОНИЗЛИ-; *(- очі)* го́стрий, пи́-льний, спостере́жливий, $г^д$ вигребу́щий; ± ВИДЮЩИЙ, КРІЗЬКИЙ.
ПРОНО́ЗА прола́-, не про́ма́х, в'юн; ПРОЙДА.
ПРОНО́ЗЛИВИЙ прола́зли-, спри́тний, метки́й, ПРОМІТНИЙ; & проно́зуватий.
ПРОНО́С $к^н$ розвільнення шлу́нку, *ф.* бігу́нка, червінка, різа́чка, швидка́ На́стя, $м^а$ дисенте́рія, $с^о$ дизентерія, поно́с, $р^{-в}$ дрист.
ПРОНО́СИТИСЯ; ПРОНЕ́СТИ́СЯ шугну́ти.
ПРОНЮ́ХУВАТИ ПРОЧУВАТИ, ДОШУКУВАТИСЯ, *(шпигуючи)* вишпиго́вувати.
ПРОПАҐА́НДА аґіта́ція; *(війни)* про́повідь, проповідування; *(знань)* популяриза́ція.
ПРОПАҐАНДИ́СТ аґіта́тор, *г.* пропаґа́тор; *(віри)* проповідник; *(знань)* популяриза́тор, сія́ч.
ПРОПАҐ/УВА́ТИ аґітува́-; проповідува-; *(знання)* популяризува́-, сія-; **я.** */$м^н$ хто/* **~ує** зайня́тий ~а́ндою, ~анди́ст, аґітатор, © ~у́ючи.

ПРОПАД/А́ТИ губи́тися, запропа́щува-, ЗНИКАТИ, за♦, іти́ на про́пасть /за водо́ю /вітром/, на ма́рне/; *(довго)* бу́- відсу́тнім; *(де)* перебува́-, бу́-; $ф^р$ ГИНУ-; *(- сніг)* РОЗТАВА-, */звук/* завмира́-; *(без діла)* лежа́-, гуля́-, марнува́тися; *(в тюрмі)* КАРА-, стражда́ти; *(у біді)* терпіскру́ту; *(з туги)* знемага́-; *(марно /вік/)* мина́-; *(- мрію)* схо́ди- на пси, не здійснюватися, зво́ди- нанівéць /на пси/; *(за ким)* умира́ти, зітха́-, потерпа́-, розпада́тися над *ким*; **~и́ воно́ ~ом!** вік би його́ не ба́чити!; **де на́ше не ~а́ло** 1. ми /він +/ за́вжди у зби́тках, 2. хай бу́де поВа́шому; **я. ~а́** прирéчений зни́кну-, запропа́щува-, зникóмий, напівзни́клий, *(вже)* ма́йже зни́к- /запропа́-/, *(за ким)* потерпа́йло, зітха́й-, $п^к$ запропа́сливий, $п^{-о}$ (за)пропа́щий, ©;

ПРОПА́СТИ піти́ пра́хом /про́падом, на про́пасть/, ви́гину-, $ж^м$ провали́тися, по́між па́льцями піти́, ізслизну-, уплисти́ за водо́ю; *ф.* га́вкну-; *(з очей)* зни́кну- з по́ля зо́ру; & за♦, ♦, як сіль у воді; **пропа́в** *хто* загуло́ за *ким*; **що пропа́в** запропа́лий, (за)пропа́щий, Ø.

ПРОПА́ЖА *(кого)* зни́кнення, *(чого)* запропа́щ-.

ПРОПА́СНИЦЯ тря́сця, трясови́ця, лихома́нка, трясу́чка, $м^а$ маля́рія; & $п^к$ *пропа́сний.

ПРОПА́ХЧУВАТИ наси́чу- /про-/ за́пахом, надеколо́ню- /про-/; & напа́хчу-.

ПРОПА́ЩИЙ заги́блий, зни́к-; *(капітал)* втра́чений; *(голос)* зі́рва-; *(хист)* запропа́ще- /зана-/; *(час)* згайно́ва-, зга́є-, змарно́ва-; *(- річ)* безко́рис-; *(захід)* безнадій-, прирéче- (на невда́чу).

ПРОПИВА́ТИ пропуска́- крізь го́рло; *(що)* збавля́-, псува́-, **п. ро́зум** спива́тися; **я. /$м^н$ хто/ пропива́** с-и ♦, з-й пропи́-, ©, **+ хто п'є**.

ПРОПИ́СУВАТИ *(ліки)* /при-, ви-/, признача́-; *(осідок)* реєструва́-; *(слід)* прово́ди-;

ПРОПИСА́-: п. іжицю накрути́- хвоста́, *с.* відшмага́-.

ПРОПІКА́ТИ: я. -ка́ до кісто́к *(біль)* зала́зистий.

ПРОПОВІ́ДНИК *(у храмі)* свящé-, *(волі Божої)* проро́к; *(віри)* апо́стол, побо́рник; *(що наверта невір)* місіоне́р; ± АҐІТАТОР, ОРАТОР.

ПРОПОВІ́Д/ВАТИ *(ідеї)* пропаґува́-, поши́рюва-, ши́ри-, бу́- побо́рником *чого*; *(у храмі)* говори́- про́повідь /ка́зання, ка́зань/; **я. /$м^н$ хто/** **~ує** с-и ♦, за́йнятий ~ництвом, ~ник, $п^к$ проповідницький, проповідливий, © ~уючи.

ПРО́ПОВІД/Ь *ц.* ка́зання, ка́зань; *(ідей)* ~ування; *(війни)* пропаґа́нда; *п.* промо́ва, ви́ступ.

ПРОПОЗИ́ЦІЯ за́гад, ПОРАДА, ду́мка [пода́ти ду́мку], $ф^р$ рекоменда́ція, ініція́ти́ва, *(шлюбна)* ОСВІДЧЕННЯ.

ПРОПО́ЛЮВАТИ прорі́джу-, ПОЛОТИ, сапа́ти, шарува́ти, прашува́ти.

ПРОПОН/УВА́ТИ *(їм)* подава́- /під-, висло́влюва-/ ду́мку /пора́ду, пропози́цію/, *д.* присоглаша́- їх; *(діяти)* зага́дува-, рекомендува́-, ра́ди-, $ж^м$ каза́-, *с.* вимага́-; *(мир)* роби́- про-позицію *чого*; & $ж^м$ пропо́нува-; **я. /$м^н$ хто/ ~у́є** с-и ♦, ра́ди́й за♦, ~е́нт, ~вач, пора́дник, подавéць ідéї, © з прпози́цією, ~у́ючи;

ЗА♦♦♦ *(задачу)* завда́-; *(їх)* порекомендува́-; *(вияви- ініціяти́ву) г.* заініціюва́-; ◊; **я. -ува́в** Ø.

ПРОПОРЦІ́ЙНИЙ *у.* домір-, ± ВІДПОВІД-, $ф^р$ узгодже-;

ПРОПОРЦІ́ЙНІСТЬ *(всіх розмірів)* $б^у$ золоти́й ро́зтин; ◊.

ПРОПО́РЦІЯ співмірність, співвідно́шення; *м.* рівність двох відно́шень.

ПРО́ПУСК *(на вхід)* пере́пустка, до́звіл; *(військ)* пере́пуск; *(у тексті)* прога́лина, біла пля́ма, ± КУПЮРА; *(дія)* пропуска́ння /пере-/.

ПРОПУС/КА́ТИ /в-, за-/; *(ситом)* /пере-/; *(їх)* дава́- доро́гу їм; *(кого)* не затри́мува-; *(крізь вушко голки)* просиля́-, просми́кува-, прошмо́ргу-; *(крізь що)* переганя́-; *(струм)* прово́ди-; *(чарку)* випива́-; *(стадію росту)* (об)мина́- /про-/; *(лекції)* не прихо́ди- /не з'явля́тися/ на; *(шанс)* не користа́- з; *(видовище)* не ба́чити *чого*; *(у тексті)* випуска́-, роби́- пропуски /купю́ри/; **п. крізь се́рце** болі- /потерпа́- пережива́-/ се́рцем; **я. /$м^н$ хто/ ~ка́** с-и ♦, з-й ~ти́-, за́йнятий ~ком, ~кни́к, $п^к$ ~кни́й, ~ка́ль-, ~о́вий, перегі́нний, для про́пуску /перего́ну/, ©;

ПРОПУСТИ́ТИ *(шанс)* ПРОҐАВИ- ◊; **п. повз ува́гу** не зверну́- ува́ги, збу́- неува́гою; **не п. наго́ди** не промину́- наго́ди;

ПРОПУСКА́ТИСЯ *(в оповіді)* $н^о$ промина́-; ◊.

ПРОРИ́В пробі́й, проло́м; ¤ про́хід; *(греблі)* прі́рва; $с^о$ зрив пля́ну /гра́фіку, накрéслення/.

ПРОРИВ/А́ТИ 1. *(мішок)* продіря́влюва-; *(греблю)* розмива́-, руйнува́-; *(фронт)* прорива́тися чéрез; *(горо́д)* пропо́лювати; *(грядку)* прорі́джу-; 2. *(канал)* вико́пу- /про-/; **я. /$м^н$ хто/ ~а́** 1./2. с-и ♦, © ~а́ючи, 1. ради́й прорва́ти, ~ни́к, $п^к$ ~чий, ~ни́й **+ я. рве**, 2. з-й прори́ти, копа́ч, $п^к$ копа́льний **+ я. копа**;

ПРОРИВА́ТИСЯ продіря́влюва- ◊; *(- греблю)* руйнува́-; */хмари/* розрива́-; *(крізь що)* продира́-, пробива́-, проло́мува-; *(- сміх)* вибуха́ти; */світло/* прозира́-; */запах/* долина́-; *(раптом)* виявля́тися; $ж^м$ не стри́мува-, зрива́-; **я. /$м^н$ хто/ -ється** прори́ваний, продіря́влю-, розми́-, руйно́-, с-и ♦, з-й прорва́-, $п^к$ прориви́й, ©.

ПРО́РІЗ о́твір, діра́; *(у гіллі)* про́світ, щіли́на; *(губ)* фо́рма, о́брис; *(рукав ріки)* про́різь.

ПРОРОБЛЯ́ТИ *(отвір +)* РОБИ-; *(тему)* опрацьо́вува-, СТУДІЮ-; *(кого)* КРИТИКУ-.

ПРОРО́К *(біблійний)* апо́стол, пропові́дник; $п^о$ провісник, віщун, ясновидець.

ПРОРОКУВА́ННЯ $о^к$ віщу́нок ◊ → $н^{ст}$ $с^л$.

ПРОРОКУВА́ТИ віщува́-, проро́чи-, призвіща́-,

вісти́-; *(що буде)* проріка́-, про(воз)віща́-, каза́- напере́д, прови́ді-, передбача́- /зав-/, проріка́-; *(на картах)* ворожи́-; **я.** /*м*^н^ **хто/ пророку́є** с-и ≈, ра́дий напроро́чи-, проро́к, віщу́н, провісник, ора́кул, *п*^к^ проро́чий, при́звісний, при́звісливий, провісницький, ©;

НАПРОРОКУВА́ТИ напроро́чи- ◊;

ПРОРОКО́ВАНИЙ віщо́ва-, заповіда-, передба́чува- /зав-/, прогнозо́ва- ◊.

ПРОРОСТА́ТИ; ПРОРОСТИ́ *ф* проклю́нутись.

ПРОРО́ЦТВО *(Боже)* одкрове́ння; *(дія)* пророкува́-, передба́че-, віщува́-, *п*^о^ про́вість.

ПРОРО́ЧИЙ *і* **ПРОРО́ЦЬКИЙ** віщий; *(дар)* провісницький, провісний; *(- слова)* му́дрий, прони́кливий, прови́дли-.

ПРО́СВІТ *(від світла)* смýга, пля́ма; *п.* про́світок; *(між дошками)* щіли́на, прога́лин(к)а, *о*^к^ про́зир(ка); *р.* про́міжок; *(вікна)* про́різ; *(між рейками) с*^о^ зазо́р; *(на погонах)* смýжка.

ПРОСВІ́ТА освіта, навча́ння; ± ВЧЕН-, НАУКА.

ПРОСВІ́ТЛЮВАТИ /пере-/, прони́зу- світлом, *(морок)* розпрозо́рю-, *(душу)* пройма́ти ра́ді-стю; **п. ду́шу** ***чию*** пройма́ти ра́дістю *кого*.

ПРОСВІ́ТНИК *і* **ПРОСВІ́ТНИЦЬКИЙ** > ПРОСВІТЯНИН *і* ПРОСВІТЯНСЬКИЙ.

ПРОСВІ́ТНІЙ освіт-; просвітя́нський /-ницький, -и́тельський/; *ф*^р^ просвітлий [**п. час**]

ПРО́СВІТОК про́світ, щіли́на. прога́лина; *(серед негоди)* ви́погодження; *(у скруті)* ***п.*** розра́да, втіха, поле́гшення.

ПРОСВІТЯ́НИН /о-/, просвіти́тель, просвітник, *а.* культуртре́ґер; член т-ва "Просвіта".

ПРОСВІТЯ́НСЬКИЙ просвітительсь-, просвітниць-; стосо́вний до т-ва "Просвіта".

ПРОСВІ́ЧУВАННЯ пересвітлення /про-/.

ПРОСВІ́ЧУВАТИ = ОСВІЧУВАТИ; *(- світло)* просвітлю-; *(х-промінням)* рентґену-.

ПРОСВІ́ЧУВАТИСЯ ***с***^о^ *у.* світи́- крізь *що*, перепуска́ти /про-/ світло, *о*^к^ просвітлювати, проблі́ску-; **я. -є́ться** с-и ♦, з-й пропусти́- світло, *п*^к^ просвітчастий, прозо́р(ист)ий, © світи́вшися.

ПРОСВІ/ЩА́ТИ освічува-, освідомлю-, *п*^о^ ~тля́-; **я. -щá** ра́дий ~ти́-, (пр)освітя́нин, ~ти́тель /-ітник/, *п*^к^ (пр)освітній + %, ~тницький, освідо́мч-, *ф*^р^ правдоно́сн-; **кого́ -а́ють** ~чуваний, освідо́млюва-.

ПРО́СИП > ПРОКИД.

ПРОСИПА́ТИСЯ прокида́-, пробу́джува- /з-/, буди́-, *ф.* пробу́ркува-; **я. -є́ться** збу́джуваний ◊;

ПРОСНУ́ТИСЯ *і* **ПРОКИ́НУТИСЯ: я. проки́нувся** збу́джений ◊, вже не со́нний.

ПРОСИ́ТИ проха́-, зверта́тися з проха́нням; *(кого)* клопота́- перед *ким*; *(слізно)* вимо́лювати, БЛАГА-; *(уперто)* КАНЮЧИ-, випро́шува-, цига́ни-, кла́нда-; *(уклінно)* би́- чоло́м; *(куди)* запро́шува-, кли́ка-; *(їсти)* припро́шува-; *(ціну)* пра́ви-; *(милостиню)* ЖЕБРА-; *(за кого)* клопота́тися; *(слави)* домага́-; *(смерти кому)* накли́кати *що* на ***кого***; ± АПЕЛЮВА-; **п. ви́бачення у** ***кого*** вибача́тися пе́ред *ким*, перепро́шувати *кого*; **п. не тре́ба** *кого* до то́го то́ргу *хто* й пішки; **п. проба́чення за** ***що*** ви́бачи- *що* [**-шу п. за мій ви́гляд** ви́бачте мій в.]; **дава́ти себе п.** *г.* дава́- зго́ду після умовля́нь; **уклі́нно /гре́чно/ п.** ***кого*** ♦ *чиєї* ла́ски; **я.** /*м*^н^ **хто/ про́сить** с-и ♦, ра́дий ви́♦, проха́ч, *(милостині)* жебра́к, проша́к, *н*^I^ каню́ка, кла́ндало, *п*^к^ проха́льний, блага́ль-, жебру́щий, © по́просом /= проси́вши, про́сячи/;

ВИ́ПРОСИТИ *(звідки)* попроси́- ви́йти ◊.

ПРОСІ́ЮВАННЯ пере́сів*.

ПРОСЛАВЛЯ́ТИ /ви-, у-/, СЛАВИ-, ЗВЕЛИЧУВА-, вихваля́-, покрива́- /вкрива́-/ сла́вою, *к*^н^ кади́- тимія́м *кому*, *г.* велича́-, *н*^I^ ославля́-; *(у піснях)* оспівува-; **п. себе́** ***чим*** ПРОСЛАВЛЯТИСЯ; **я.** /*м*^н^ **хто/ прославля́** с-и ♦, ра́дий просла́ви-, велича́льник, прослави́тель, хвали́т-, хвалі́й, славохва́л, *у*^р^ возвели́чувач, *п*^к^ велича́льний, савосло́в-, панегіри́ч-, ©.

ПРОСЛАВЛЯ́ТИСЯ /у-/, здобува́ти /набува́-, зажива́-/ сла́ви, здобува́ти ім'я́ ◊; *(чим)* прославля́- /уславля́-/ себе́; **я -є́ться** сла́влений, просла́влюва- /у-/, звели́чува-, ©.

ПРОСЛИЗА́ТИ *(в діру)* проповза́-, прола́зи-; *(потай)* прокрада́тися, продістава́-; *(по воді)* ко́взати; **я.** /*м*^н^ **хто/ прослиза́** с-и ♦, ра́дий прослизну́-, *п*^к^ ковзу́чий, прослизу́щий, ©;

ПРОСЛИЗ/НУ́- прошмигну́-, просмикну́тися, пров'ю́ни-, *ф*^р^ пробра́-; **я. прослиз́** ~лий ◊, Ǿ.

ПРОСМИ́КУВАТИ протяга́-, *(нитку)* просиля́-, *(в отвір)* /в-/, *(щось більше)* просува́- /в-/;

ПРОСМИКНУ́ТИ прошморгну́- ◊.

ПРОСО́ЛЮВАТИСЯ; ПРОСОЛИ́- просоліти.

ПРОСО́ННЯ > ПРОКИД.

ПРОСО́Ч/УВАТИСЯ *(- воду)* ціди́-, /*куди*/ насо́чува-, сочи́-, *(- запах)* продістава́-, /*світло ще*/ пробива́-, прозира́ти; *(цівками)* продзю́ркува-; *(за ґрати)* дохо́ди-, /*з-за ґрат*/ продістава́тися; *(чим)* наси́чува-, /*водою*/ ПРО-СЯКАТИ; **я. -є́ться** ~уваний, *(чим)* наси́чу-, с-и /поки́нутий/ ♦, з-й ~и́-, *п*^к^ інфільтраці́йний, ©;

ПРОСО́ЧЕНИЙ *(навилiт)* пере́йнятий со́ком ◊.

ПРОСПЕ́КТ > ВУЛИЦЯ; *(наукової праці)* коро́ткий зміст /ви́клад/; *(краму)* до́відни́к, прайскура́нт /*с*^о^ прейс-/, катало́г.

ПРОСПЕРУВА́ТИ > ПРОЦВІТА-, ма́- вели́кі у́спіхи, іти́ вго́ру; *д*^к^ = **що процвіта**.

ПРОСТА́К *як і.* нехи́трий, *о*^к^ наївня́к; *з.* простолю́дин, не шля́хтич, не дворяни́н; & простачо́к, простачи́сько, *з*^б^ проста́цтво.

ПРОСТА́ЦТВО простакува́тість, обме́жен-, пле-

бе́йськ-, *с.* недоу́мкуват-; *р.* просто́люд.

ПРОСТА́ЦЬКИЙ простонаро́дній, простолю́дний; *(рід)* про́сти́й, не шляхе́тний, не дворянський, не родови́тий; *(тон)* вульга́рний.

ПРОСТЕ́Ж/УВАТИ /ви-/; *(їх /с° за їми/)* сте́жи-, допильно́вува- *їх*; **що** /*м*ⁿ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й ~и- *їх*, стежі́й, слідопи́т, *п*ᵏ стежови́й, ~ли-, ©;

ПРОСТЕ́ЖУВАТИСЯ *(де)* прозира́ти ◊.

ПРОСТИГА́ТИ /ви-/, СТИГНУ-, вихоло́джуватися, не зберіга́ти тепла́, *ф.* прочаха́-; **я. холо́не** вихоло́джуваний, напівви́хололий, незда́тний зберегти́ тепла́;

ПРОСТ/И́Г(НУ)- прохоло́ну- /ви-/, *(- слід)* ви́стиг-; **що ~и́г** ви́хололий, прости́г- ◊, Ø.

ПРО́СТИ́Й не складни́й; *(план)* не важки́й, зрозумілий; *(стиль)* не вига́дливий, не кучеря́-, не пишномо́вний; *(- життя)* буде́н-; *(обід)* не пи́ш -, не розкі́ш-, скро́м-; *(лист)* звича́й-, не рекомендо́ва-; *(- карту)* не кози́р-; *(- гру актора)* приро́дни[і]й; *(серцем)* щи́рий, нехи́т-, відве́ртий, простоду́шний, не двоєду́ш-; *(у стосунках)* неви́муше-, безпосере́дній; *(рід)* ПРОСТАЦЬКИЙ; *(- якість)* гру́бий, нея́кісний; *(- дорогу)* рі́вний, прями́й, найкоро́тший; *(дріб)* **м.** не десятко́вий; & просте́(се)нький;

ПРО́СТО по-про́сто́му, нескла́дно; ◊; *(робити)* ле́г-, *(як)* раз плюнути; *(звати)* ко́ротко; *ф*ᴾ аж [аж зло бере́]; *п*ᴾᴷ проти [♦ не́ба]; **ч.** не іна́кше, як [♦ брехня́]; *(з ч.* не*)* не тільки, не лише́ [не ♦ пісня]; **п. аж** *о*ᴷ на́віть [♦ аж смішно]; **п. пе́ред собо́ю** про́стові́ч; **п. се́бе** ♦ пе́ред собо́ю; **п. такі́** так такі́, *о*ᴷ аж [тут аж про́ситься ри́ма]; & впрост.

ПРОСТИТУ́ТКА ПОВІЯ, паплю́га, коко́тка, прода́жна жін-, *ф.* ту́тка; безпринци́пна осо́ба.

ПРО́СТІР про́сторінь, о́бшар, *п*° шир, /*неозорий*/ неозі́р; *(степовий)* безме́жжя, широчі́нь, незмі́рінь; *(землі)* терито́рія, пло́ща, тере́н, /*необжитий*/ ди́ке по́ле; **п.** ро́змах, во́ля, роздо́лля, ® свобо́да; *(для дії)* по́ле; *(під що)* ві́льне мі́сце; *(безповітряний)* безпові́тря; & просто́рище, просто́рість, просто́р(о́в)исько, *п*° простр;

ПРО́СТО́РИ да́лі, широ́ти; **неозо́рі п.** неозо́ри.

ПРОСТОВИ́СНИЙ вертика́ль-, прямови́с-, простопа́д- /круто-/, СТОРЧОВИЙ, *о.* стрімки́й.

ПРОСТОВОЛО́СИЙ без ша́пки /ху́стки, головно́го убо́ру/; *(- голову)* непокри́тий.

ПРОСТО/ДУ́ШНИЙ довірливий, наївний, нехи́трий, про́стий се́рцем, щиросе́рдий;

~ДУ́ШНО наїв- ◊, *ф*ᴾ у простоті́ душе́вній.

ПРОСТОЛІНІ́ЙНИЙ рівнострільний.

ПРОСТ/О́ЛЮД /-ЛЮ́ДДЯ/ ~а́цтво, ~онаро́ддя, ~о́та, *з*ⁿ че́рнь, плебс, голо́та, *і*ᶜ чо́рний люд.

ПРОСТОМО́ВЕЦЬ просторі́ка.

ПРОСТО́РИЙ місткий, *о.* хоч коне́м грай, широ́кий, хоч гуля́й; *(двір)* вели́кий; *(шлях)* широ́-; *(степ)* БЕЗМЕЖНИЙ; *(- життя)* віль-; /*тему*/ розло́гий;

ПРО́СТО́РО *о.* хоч коне́м грай ◊.

ПРОСТОРІ́КУВАТИ, /-РІ́КАТИ/ розпатя́кува-, розбала́ку-, роздаба́рю-, бага́то говори́ти, розво́дитися, перелива́ти з пусто́го в поро́жнє, говори́- на ві́тер, РОЗВОДИ- антимо́нії, ТЕРЕВЕНИ-, ПАТЯКА-; *(повчально)* резоне́рствува-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **просторі́кує** с-и ♦, ра́дий патя́ка-, балаку́н, патя́кало, бази́ка-, *п*ᵏ язика́тий, ПРОСТОРІКУВА-, балаку́чий, словоблу́дний, тереве́нливий, ще́дрий на слова́, ©.

ПРОСТОРІ́КУВАТИЙ розве́зис-, марнослі́вний /багато-/, рясномо́в- /багато-/.

ПРОСТО́ТА́ нескла́дність ◊ → ПРОСТИЙ;

ПРОСТО́ТА *т*ᵏ ПРОСТОЛЮД.

ПРОСТРО́М/ЛЮВАТИ > ПРОШИ-, прони́зу-; проко́лю-, проштри́ку-, проса́джу-, протика́ти, протина́-, *д.* прохро́млюва-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~лює** 1. с-и ♦, з-й ~и́-, ~лювач, проштри́ку-, проко́лю-, *п*ᵏ ~чий, ~ливий, ©, 2. **я. прони́зує**;

ПРОСТРОМИ́ТИ *о.* про́різа- бли́скавкою ◊.

ПРОСТРО́Ч/УВАТИ[1] /*д*ᵏ **~И́ТИ**/ строчи́-, прошива́- стро́чкою; **п.** прострі́лю-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~ує**[1] с-и ♦, з-й ~и́-, строчи́ло, *п*ᵏ строчи́льний, ©.

ПРОСТРО́ЧУВАТИ[2] /*д.* **-О́ЧИТИ**/ *(плату)* зада́внюва- /пере-/; *(термін)* пропуска́-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **простро́чує**[2] зви́клий ♦, нezда́тний вчасно плати́-, зада́внювач, *п*ᵏ простро́чливий, ©;

ПРОСТРО́ЧЕНИЙ зада́вн- /пере-/, *г* ви́гаслий.

ПРОСТУВА́ТИ *(куди)* ПРЯМУВА-; *(гордо)* крокува́-, виступа́-, іти́ церемонія́льним кро́ком, трима́- /мі́ря-, карбува́-/ крок; *(за ким)* іти́ (слідо́м, на́зирці); ± РУША-; *(роби- прямим)* розгина́-, випрямля́-, випро́стува-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **просту́є** 1. **що прямує**, 2. **що випростує**.

ПРОСТУ́ДА засту́да /пере-/, *д.* /о-/.

ПРОСТУПА́ТИ *(крізь що)* прозира́-, прогляда́-, лі́з-, вила́зи-, прохо́плюватися, проклько́вува-, *о*ᵏ прозна́чува-; **п. назо́вні** випира́-; **я. проступа́** щора́з видні́ший, прозиру́щий, ©.

ПРОСТЯ/ГА́ТИ *(руку)* /ви-/, /*вітавши*/ подава́-, /*щоб мати*/ порива́-; *(крила)* розпро́стува-, розпуска́-, розгорта́-, розпростира́-; *(руки)* розставля́-, *(гілки)* розкида́-; *(шлях)* проклада́-; ± ПРОТЯГА-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~га́** с-и ♦, з-й ~гти́, ~га́ч, *п*ᵏ ~га́льний, ~жни́й, тягу́чий, ~гу́щий, ©;

ПРОСТЯГТИ́: п. но́ги вріза- ду́ба, опрягти́ся; ◊.

ПРОСТЯГА́ТИСЯ протяга́-, тягти́ся, *о.* розкри́люва-, *(- руку)* витяга́-; *(на ліжку)* випро́стува-; *(- гілля)* розкида́-; /*рельєф*/ тягну́-, широчі́ти; *(до межі)* сяга́-; *(килимом)* простеля́тися, розстила́-; *(- лани)* розляга́-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **-є́ться** (роз)просте́ртий, простя́гну-, просте́лений, простя́гне-, *о.* розкри́ле-, *(- лани)* розле́глий, *п*ᵏ простяжни́й, сягу́щий, тягу́чий, ©;

ПРОСТЯГ/ТИ́СЯ заора́ти носо́м ◊, УПАС-; **я.** **-́ся** -́нутий, простéр-, Ø + **я. простягається**.

ПРОСУВ/А́ТИ ру́ха-, пха́- *(вперéд)*, *(справу)* дава́- хід *чому*; *(важко)* протиска́-; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **á** с-и ≈, з-й да́- хід, промо́тор, $п^{к}$ просувни́й, ©;

ПРОСУ́НУТИЙ ☺ підку́тий ◊.

ПРОСУВА́ТИСЯ *(йти)* проступа́ти /по-/; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, зго́дний просу́ну-, просу́ваний, ру́ха-, щора́з бли́жчий до, ©.

ПРОСЯК/А́ТИ *г.* /пере-/; *(що)* просо́чуватися через; *(чим)* наси́чувати(ся), просо́чувати(ся), *(- душу)* налива́тися, ± ПЕРЕЙМА-; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **~á** с-и ♦, з-й -́ну-, + **я. пройма, я. проника**;

ПРОСЯ́КТИ́ *(димом)* $о^{б}$ обдимі́тися; ◊;

ПРОСЯ́КНУТИЙ прося́клий, обдимі- ◊.

ПРО́СЬБА проха́ння; *(на письмі)* зая́ва, КЛОПОТАННЯ, АПЕЛЯЦІЯ, *з.* суплі́ка.

ПРОТЕ́ але́, та, одна́к, одна́че, а втім; **а п.** $ф^{р}$ а от же [**а п. заснýв** а от же з.].

ПРОТЕ<u>Г</u>УВА́ТИ *(кому)* СПРИЯ-, бу́- *чиїм* опікуно́м, опі́кува- *кого*, опікуватися *ким*, *р.* лобіюва́ти *чиї* у́спіхи; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **проте<u>г</u>у́є** с-и ♦, опіку́н, ПРОТЕКТОР, $п^{к}$ протеґува́льний, опіку́нчий, ©; **кого́ проте<u>г</u>ують** протеґо́ваний.

ПРОТЕЖЕ́ *як і.* підопі́чний, протеґо́ва-, опікува-; ***п.*** улю́бленець, *с.* фаворит.

ПРОТЕ́З *(дерев'яний /на ногу/)* дерев'я́нка.

ПРОТЕ́КТОР опіку́н, захисни́к, *п.* рука́ [у нього там рука́], $ж^{н}$ дах, $с^{о}$ покровитель.

ПРОТЕ́КЦІЯ засту́пництво, опі́ка, підтримка, $ф^{р}$ рука́, $б^{з}$ зару́ка, $ж^{н}$ блат, дах.

ПРОТЕ́СТ рішу́ча незго́да /незадово́лення, запере́че-/.

ПРОТЕСТ/УВА́ТИ засвідчу- /висло́влю-/ проте́ст, виступа́ти з ~ом; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й за♦, ~а́нт, уча́сник -́у, $п^{к}$ -́ний, ~аці́й-, ©;

ОПРОТЕСТУВА́ТИ *(вексель)* *г.* /за-/.

ПРО́ТИ $п^{рк}$ су́проти, $ф^{р}$ пе́ред [зло́чин пе́ред лю́дством]; *(зими)* назу́стріч *чому*; *(світла)* насу́проти; *(свята)* напередо́дні; *(ночі)* пе́ред ні́ччю; $п^{р}$ порі́вняно з *чим* [я ♦ неї – му́ха]; **п. со́нця** *(грітися)* на со́нці.

ПРОТИБО́Р/СТВУВАТИ *(з чим)* БОРОТИСЯ, конфронтува́ти, *(чому)* протистоя́-, ПРОТИДІЯ-; **я.** **-́ствує** (**з**) втя́гнутий у -́ство /конфронта́цію/, -́ець, $п^{к}$ -́чий, супроти́вний, ©.

ПРОТИ́ВИТИСЯ > ОПИРАТИСЯ;

С<u>♦♦♦</u> не да́- /зго́ди-/, ста́ти ди́бки, показа́- хара́ктер ◊.

ПРОТИ́ВНИЙ *(бік)* протиле́ж-; *(- течію)* зустрі́ч-, супроти́в-; *(чиїйсь волі)* непокі́р-, незгі́дз-; *(- слово)* супере́ч-; ☺ ***б.*** вре́дний.

ПРОТИД/І́ЯТИ ді́я- всу́переч, бу́- в опози́ції; ОПИРАТИСЯ, ста́вити /чини́-/ о́пір, пха́- дрю́чки́ в коле́са, става́- про́ти, протибо́рствува-, протистоя́-; ПЕРЕШКОДЖА-; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **~ іє** с-и ♦, з-й поста́ви- о́пір, протибо́рець, опозиціоне́р, дисиде́нт, $п^{к}$ протибо́рчий, непримире́нний, антагоністи́ч-, опозиці́й-, $р^{в}$ протидії [си́ла ~ії], $з^{п}$ ~і́ючий, ©, ± **я. чинить опір**.

ПРОТИЗАКО́ННИЙ /не-/, протипра́в-; ±/+ ЗАКОННИЙ.

ПРОТИЛЕ́ЖНИЙ *(бік)* проти́в-; *(вітер)* супроти́в-, зустрі́ч-; *(погляд)* поля́р-; & *з.* су♦;

ПРОТИЛЕ́ЖНО: цілко́м п. $ж^{м}$ обе́рнено пропорці́йно; ◊.

ПРОТИЛЕ́ЖНІСТЬ *р.* (су)проти́вн-; *(кому* ☺*)* антипо́д; $ф^{р}$ по́люс; **ді<u>я</u>метральна п.** небо́ і земля́; ± КОНТРАСТ.

ПРО́ТИНКА ко́ма.

ПРОТИОТРУ́ТА антидо́т; ***п.*** за́сіб, лік.

ПРОТИПРА́ВНИЙ сваві́ль-, антидемократи́ч-, режи́м-, беззако́н-, репреси́в- драко́нівський; ± ПОЛІЦЕЙСЬ-.

ПРОТИПРИРО́ДНИ[І]Й ненорма́льний, ненатура́ль-, неприро́дни[і]й, незвича́йний.

ПРОТИСТАВ/ЛЯ́ТИ /$д^{к}$ **ПРОТИСТА́ВИ-**/ *(їх* **їм***)* ста́ви- у при́клад, *(кого)* прирі́внюва- до; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **~ля́** с-и ♦, з-й -́и-, *(м'яз)* -́ник, для -́лення, $п^{к}$ -́ний, ©; ± ПРОТИЛЕЖНИЙ.

ПРОТІКА́ТИ *(текти краплями)* ка́па-; ***п.*** *(- час)* мина́-, збіга́-; що протіка́ $п^{к}$ прото́чний, теку́чий, пливу́-, © протіка́ючи.

ПРОТО́КА *і* **ПРОТОКОЛЮВА́ТИ** > КАНАЛ *і* ЗАПИСУВАТИ.

ПРОТОПРЕСВІ́ТЕР > СВЯЩЕНИК.

ПРОТОТИ́П *(героя)* прообраз, первоо́браз; *(речі)* зразо́к, взіре́ць, *г.* первовзі́р.

ПРОТО́ЧИНА *(у греблі)* діра́; *(у човні)* $с^{о}$ те́ча.

ПРОТО́[І]ЧНИЙ *(вода)* не стоя́чий, теку́-, біжу́-.

ПРОТУХА́ТИ; ПРОТУ́ХНУТИ просмердітися.

ПРО́ТЯГ 1. *(у хаті)* про́дув; *(у полі)* (шпаркий) ві́тер; 2. *(часу)* біг, плин; *(у мові)* за́тримка, спові́льнення; $б^{з}$ продо́вже-; & $о^{к}$ про́стяж.

ПРОТЯ/ГА́ТИ ТЯГ- че́рез, *(крізь що)* ПРОСМИКУВА-; *(руку)* ПРОСТЯГА-, *(слова)* /роз-/, *(до дня /хорогого/)* /до-/, *(холодом)* /по-/, *(час)* /за-/, $і^{д}$ зволіка́-; *(дію)* продо́вжува-; *(у ЗМІ)* (го́стро) критикува́-; **я.** ($м^{н}$ **хто**/ **~га́** с-и ♦, з-й ~гти́, (про)тяга́ч, $п^{к}$ тягу́чий, -́жний, ~га́ль-, $с^{к}$ -тя́жний [стрічкотя́жний], -тя́г [стрічкотя́г], ©;

ПРОТЯГТИ́ *(вік)* прожи́-, проіснува́- ◊, *ф.* пропха́-; **що протя́г** ПРОТЯГЛИЙ, Ø;

ПРОТЯ́ГАНИЙ просми́ку- ◊;

ПРОТЯ́ГЛИЙ *(звук)* тягу́чий, до́вгий, пла́вний, з про́тягом, *д.* тягучки́й, протя́жний.

ПРО́ТЯГОМ $п^{рк}$ *(зими)* (у)продо́вж, *г.* че́рез [ч. цілу́ ніч], бі́гом [б. вікі́в], $п^{о}$ тя́гом [т. літ]; $п^{р}$ протя́гло, тягу́че, розтяга́ючи, з ♦.

ПРОФА́Н НЕУК, неві́глас, $е^{в}$ некомпете́нтна осо́ба.

ПРОФАНУВА́ТИ вульґаризува́-, баналізува́-, $о^{к}$

обєвзнюва-; & $д^к$ с♦; ± ПОГАНИ-.

ПРОФЕСІЙНИЙ фаховий, $с^о$ професіональний, ± КВАЛІФІКОВА-;

ПРОФЕСІЙНО знаючи /із знанням/ діла ◊.

ПРОФЕСІОНАЛ фахівець, спеціяліст, *д.* професіоналіст, $ж^м$ спец.

ПРОФЕСІЯ фах, спеціяльність, $к^н$ рід занять; *(шевця)* ремесло; ± КВАЛІФІКАЦІЯ.

ПРОФЕС/ОР НАУКОВЕЦЬ; ЗНАВЕЦЬ; *г.* УЧИТЕЛЬ; & ♦чук, ♦чик, $і^р$ проффесор, $з^б$ ~ура.

ПРОФІЛАКТИКА запобіжні /профілактич-/ заходи.

ПРОФІЛАКТИЧНИЙ > ЗАПОБІЖНИЙ.

ПРОФІЛЬ вигляд збоку, ± ОБРИС; *(шляху)* **т.** переріз; *(фаху)* спрямування; *(установи)* спеціялізація.

ПРО/ХАННЯ *і* **~ХАТИ** > ПРОСЬБА *і* ~СИТИ.

ПРОХАЧ подавець скарги, скаржник, *з.* суплікатор, $о^к$ чоломбитько; *(милостині)* ЖЕБРАК, $з^н$ канюка.

ПРОХІД *(слуховий)* $а^н$ канал; *(в горі)* тунель; *(в горах)* перевал, *г.* просмик; *(в юрбі)* протовп; *(вузький /між домами)* сутки, суточки; $ф^р$ проступок [не дає мені проступку]; ± ОТВІР;

ПРОХІД $т^к$ ПРОГУЛЯНКА.

ПРОХІДНИЙ *(двір)* крізний; *(пункт)* контроль-, перевірчий; *(шлях)* проїзний; ± ПЕРЕХОЖ-.

ПРОХОДИТИ /пере-/, іти; *(шлях)* дола-; *(вперед)* ступа-; *(повз)* мина-, *(- час ще)* пролітá- /від-/, леті-, збіга-; *(- недугу)* $ж^м$ минатися; /полк/ пересува-; /гомін/ прокочува-; /чутки/ шири-; *(крадьки)* прокрада-; *(в уяві)* пропливати; *(тілом)* ПРОЙМА- *що*; *(- шлях)* тягтися, простяга-; *(гори)* перетинати; *(науки)* $ш^к$ вивча-; *(до хати)* вступа-; *(службу)* відбува-; *(чим)* просяка- [*н.* потом]; *(наскрізь)* пронизува-, пробива-, протина-; *(куди)* прямува-, подаватися; *(- воду)* просочува-; /- ухвалу/ прийма-, ух-валюва-; *(процес)* відбува-, перебігати; *(шахту)* виробля-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **проходить** 1./2. с-и ♦, 1. з-й пройти, ходак, подорожанин, мимохо-дець, подорожній, $п^к$ прохідний /пере-/, ПЕРЕХОЖИЙ, мимойдучий, проходжалий, © проходивши, 2. *(я. мина)* (про)минущий; **я. п. червоною ниткою** наскрізний;

ПРОЙТИ *ф.* продиба- ◊ → ІТИ, *(- час)* зійти, збіг- *(за водою)*; **п. на ура** ма- успіх;

ПРОЙТИСЬ вийти на повітря, в. з хати ◊;

ПРОЙДЕНИЙ: п. етап відріза- етап /скиба/.

ПРОХОЖИЙ > ПЕРЕХОЖИЙ.

ПРОХОЛОДА о-; *(в повітрі)* свіжість; *(в саду)* холодок, затін-, затиш-, ТІНЬ; & прохолодь.

ПРОХОЛОДЖУВАТИ студи-, холоди-, вихолоджува-; **я. прохолоджує = я. студить.**

ПРОХОЛОДНИЙ *(вітер)* свіжий, холодненький; *(тон)* байдужий, холодний, офіційний;

ПРОХОЛОДНО *г.* холоднаво ◊.

ПРОХРОМЛЕНИЙ загартова-, насиче- хромом.

ПРОЦВІТАННЯ цвітіння, розквіт, *с.* буяння; **п.** успіх, *(успішний)* розвиток; ± УДАЧА.

ПРОЦВІТ/АТИ розквіта- *(пишним цвітом)*, цвісти, квітну-, *с.* буя-, *о.* диха- життям, пишатися цвітом; $ж^м$ багатіти, жи- в добрі, гараздува-; *(- життя) о.* литися медом; /діло/ розвива-, іти вгору, ма- успіхи, бу- на марші, *д.* просперува-; /край/ текти молоком і мед-; **я. ~а** я. цвіте, 2. с-и ♦ /ма- успіх/, з-й розлитися медом, опромінений успіхом, $п^к$ /край/ квітучий, щасливий, медоносний, хлібодай-, $п^о$ ~ан-, ~ущий, ☺ (все)успіш-, *о.* у розквіті, ©.

ПРОЦЕДУРА *(юридична)* формальність, $н^I$ тяганина; $м^а$ лікувальна акція /сеанс/.

ПРОЦЕНТ відсоток, сота частина /частка/, *у.* лихва; *(маклерський)* винагорода.

ПРОЦЕС *(чого)* хід, плин, перебіг, стадія; *(дії)* шляхи, заходи, кроки; *(мовлення)* потік, *(виробу)* шлях; *(суд)* розгляд, справа, $з^г$ розпра-.

ПРОЦЕСІЯ *(весільна)* поїзд, кортеж, похід; *(похоронна)* ПОХОРОН.

ПРОЦИНДРЮВАТИ > ЦИНДРИТИ.

ПРОЦИНДРЮВАЧКА: п. життя марнотратниця життя.

ПРОЧАНИН богомолець, Божий чоловік, $к^н$ пілігрим.

ПРОЧИЩУВАТИ: я. прочища прочищувач.

ПРОЧУВАТИ /за-/, чу-, прознава-, довідуватися, ДІЗНАВА-; **п.** передчувати, /від-/ інтуїтивно; $д^{-к}$ **= що чує.**

ПРОЧУНЮВАТИ /о-/, опом'ятовуватися, прочумува-, приходити до тями; *(після недуги)* видужува-, оклигува-; $д^к$ **= що очунює**;

ПРОЧУНЯТИ прочухатися ◊.

ПРОЧУТТЯ > ПЕРЕДЧУТТЯ.

ПРОЧУХАН(КА) *(кара)* натруска, хлоста, халазія, *(догана)* нагінка; *(бійка)* наминач-, *с.* бій.

ПРОШАРОК *(ізоляції)* шар; *(суспільний)* **п.** верства, група, клан, *с.* кляса, клас.

ПРОШИВ/АТИ п. проштрикува-, протина-, протика-, прострómлюва-, проколю-, ПРОНИЗУ-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а** с-и ♦, радий проши-, ~ач, ~альник, $п^к$ ~ний, прошиваль-, прошивчий, ©;

ПРОШИ- шпигну-, шпирну- ◊; **-ило мозок** *(кому)* сяйнула думка.

ПРОЩА богомілля, пілігримство; *(гріхів)* прощення, відпуще-.

ПРОЩАЛЬНИЙ *(- молитву)* розгрішаль-, відпустовий, покутній, $о^к$ розгрішущий; *(промінь)* останній.

ПРОЩАТИ *(кому)* дарува-, пробача- /ВИ-/, *ю.* амнестува-; *(гріхи)* відпуска-; *(кого)* $з^г$ прощатися з *ким*; **прощавай(те)!** бувай(те) здоров(і)!; **я.** /$м^н$ **хто**/ **проща** схильний ♦, з-й

/змýше-/ прости́-, $n^к$ прощáльний, ©;

ПРОСТИ́-: Гóсподи прости́! пробáчте на слóві, не Вам кáжучи, не при хáті згáдуючи.

ПРОЩА́ТИСЯ *(з ким)* розставá-, говори́ти остáннє прощáй /*ф.* співá- відхідну/ *кому*, *д.* кивáтися, $з^2$ прощáти *кого*; *(з чим)* стáви- хрест на; *(їм)* вибачáтися /про-/, даруватá-; **я. /$м^н$ хто/ -ється** 1. с-и ♦, рáдий прости́-, ~áльник, з ~áнням на устáх, ©, 2. пробáчуваний, амнестó-;

ПОПРОЩА́ТИСЯ *(з ким)* попрощáти *кого* ◊;

РОЗПРОЩА́ТИСЯ *(ворогами)* розплювá-; ◊.

ПРÓЩЕ́ННЯ ви́баче- /про-/, $ф^р$ пардóн; *(від кого)* поми́лування; ± АМНЕСТІЯ.

ПРÓЯВ /ВИ-/; *(боягузтва)* свідчення; *(недуги)* симптóм, $з^б$ синдрóм; *(дивний)* фенóмен.

ПРОЯ́ВА ди́во, окáзія, рідкісна подія /річ/; *(- істоту)* потвóра, ☺ оригінáл, ексцентри́чна осóба; $ф^р$ не знáти хто /що/; *л.* прóйда; *з.* я́вище.

ПРОЯ́СНЮВАТИСЯ /ви-/, розпогóджува- /ви-/, розгоди́нюва-, вииди́днюва-, випрозóрюва-, ясніти, світлí-; *(- диво)* з'ясóвуватися; */очі/* пожвáвлюва-, розпромінюва-; */факти/* ставáти на свої місця́; **я. -ється** прояснюваний, /ви-/, з'ясóву- ◊, с-и ♦, щорáз ясніший, ©;

ПРОЯСНИ́ТИ(СЯ) *(- небо)* розпрозóри(ся) ◊;

ПРОЯСНИ́ТИСЯ розсвіти́- /ви́-/, прояснíти, /ви́-/ ◊.

ПРУГ *(кручі)* край; *(дошки)* ребрó, руб; *(посуду)* бéрег, бережóк, $м^н$ вінця, береги́, бережки́; *(тканини)* (о)крáйка; *(на тілі)* смýга, змóршка, $м^н$ бри́жі; ***р.*** óбрій; ***(останній) п.*** межá, грань; *(вечірній)* упрýг.

ПРУГКИ́Й > ПРУЖНИЙ; & прýжнявий.

ПРУДКИ́Й швидки́й, хутки́й, би́стрий, *(як стріла)* нестри́мний, $с^о$ стрімки́й; ☺ метки́й, мотóрний, прудконóгий, прудкобíжний; *(до чого)* здíб-, спри́т-; & $n^р$ *прудкоóко */(глянути) =* прудки́ми очи́ма/.

ПРУ́ДКІСТЬ *і* **ПРУ́ДКО** > ШВИДКІСТЬ *і* ШВИДКО.

ПРУ́ЖНИ́Й пругки́й, тужáвий, прýжистий; *(- тіло)* туги́й, гнучки́й, жи́лавий, м'язи́стий, міцни́й; *(рух)* пружи́нистий; & пружня́[á]стий, пружки́й.

ПРУТ хворости́на, хлуди́-, різка, дубéць, хмизи́на, *(з лози)* лози́-; *(металевий)* стри́жень; & прутóк, пру́ти́на, $з^б$ прýття, *(з прутів)* $n^к$ *прýтяний, *(на взір прута)* *прутáстий.

ПРУЧА́ТИСЯ *(ставити опір)* огинá-, опинá-, опирá-; не давá-, *(руками й ногами)* бóрса-, шá рпа-; *(- немовля)* кóрчи-; ***п.*** не підкоря́-, протидíяти, ставá- ди́бки /гóпки/; & *д.* попручáтися; **я. /$м^н$ хто/ -ється** розбóрсаний, с-и ♦, рáдий ви́борсатися, ©.

ПРЯ > БОРОТЬБА, ЗМАГ.

ПРЯДУ́Н пряди́льник; & $ж^і$ пря́ха, прядýха.

ПРЯЖЕ́НЯ я́єш-, омлéт, *(з двох яєць)* Адáм і Éва.

ПРЯ́ЖИ/ТИ *і* **ПРЯГТИ́** *(огнем)* смáжи-, просмáжува-, прожáрю-; *(молоко)* спря́жу-; *(огнем)* катувáти, пекти́, пали́-; **я. /$м^н$ хто/ ~ть** 1. **я. смажить**, 2. *(- молоко)* с-и ♦, з-й с♦, ~льник, $n^к$ ~льний, 3. *(сонцем)* **я. палить /пече/**.

ПРЯ́ЖКА *г.* спи́нка *(→ спинáти)*.

ПРЯМИ́Й рівний, не криви́й; *(- лінію)* прóстий; *(волос)* не кучеря́вий; *(почерк)* не похи́лий; *(як явір)* струнки́й; *(- перемови)* безпосерéдній; *(курс)* невідхи́льний; *(зміст)* буквáль-, не перенóс-; *(зиск)* очеви́д-, безперéч-; *(виклик)* неприхóва-, незамаскóва-; *(погляд)* чéс-; *(контраст)* пóв-, цілкови́тий; *(- вдачу)* щи́рий, відвéртий; ***$ж^н$*** спрáвжній, достемéнний; & пряméнький, прямісінь-; **п. кут** кут 90°;

ПРЯ́МО рівно, ПРОСТО, без зáкрутів ◊; *(ходити)* не згинáючись; *(під прямим кутом)* нáвсторч, прямови́сно, вертикáльно; *(проти чого)* якрáз, сáме; *(як ☺)* цілкóм, чи́сто, достемéнно; $ф^р$ аж [аж зло берé].

ПРЯМОВИ́СНИЙ > ПРОСТОВИСНИЙ.

ПРЯМОКУ́ТНИК > ПАРАЛЕЛОГРАМ, прямокýтній многокýтник; *(рівнобічний)* квадрáт.

ПРЯМОЛІНІ́ЙНИЙ $о^к$ рівнострільний;

ПРЯМОЛІНІ́ЙНІСТЬ *к.* лінíйн-, без викрутáсів ◊.

ПРЯМУВА́ТИ *(куди)* іти́, ПРОСТУВА-, тримá- курс, $n^о$ ли́ну-, *с.* мчá-, *ф.* брáтися; *(за ким)* іти́ нáзирці; $ф^р$ орієнтувáтися на; *(- думки)* ***п.*** спрямóвува-; */шлях/* простягá-, пролягáти; **я. /$м^н$ хто/ прямýє** спрямóвуваний, с-и ♦, згíдний піти́, ходáк, ходýн, подорóжній, подорожáнин, *о.* по дорóзі /в дорóзі, з дýмкою іти́/ *куди*, $n^к$ ходови́й, $с^к$ -йдýчий [тихойдýчий], ©.

ПРЯ́НИЙ $с^о$ *г.* пікáнтний, ± ГОСТРИЙ.

ПРЯ́СТИ випрядá-; **я. /$м^н$ хто/ прядé** зáйнятий – ям, ПРЯДУН, *(річ)* пря́дка, $n^к$ пряди́льний, пря́див-, для пря́діння.

ПСАЛО́М *і* **ПСА́ЛЬМА** *(релігійний)* пíсня, моли́тва; *(кому)* гімн, слáвень.

ПСЕВДОНІ́М при́бране ім'я́ /прíзвище/; *(підпіляка) г.* псéвдо.

ПСИХ *і* **ПСИХОПА́Т** > НЕНОРМАЛЬНИЙ.

ПСИ́ХІКА ментáльність, душéвний склад.

ПСИХІ́ЧНИЙ *(стан)* душéв-; *(світ)* внýтрішній, духóвий, $с^о$ духóвний.

ПСИХУВА́ТИ; ПСИХОНУ́ТИ розкип'яти́тися.

ПСУВА́ТИ *(річ)* пошкóджу-, надщерблю-, *с.* ніщити; *(харч)* перевóди-; *(здоров'я)* збавля́-, нівечи-, підривá-, *(життя)* калíчи-; *(роботу)* партáчи-; *(дітей)* розбéщува-; *(машину)* вивóди- з ладу; ± ШКОДИ-, МАРНУВА-, ПЕРЕКРУЧУ-; **п. зір** нíвечи- óчі; **я. /$м^н$ хто/ псує** с-и ♦, з-й зі♦, партáч, спотвóрюв-, бракорóб, калíчник, $n^к$ кáпосливий, партáчли-, спотвóрли-,

с. шкідли́-, *о*[к] спотво́рчий, *с*[к] попсу́й- [попсу́й-майстер], ©;

ЗІПСУВА́ТИ /по-/, полама́-, *ф.* скапу́сти-, *о.* доки́ну- ло́жку дьо́гтю ◊; *(твір)* спотво́ри-; *(настрій)* погі́рши-; *(діло /чиє/) о.* наплюва́- в борщ *кому*; & зіпсу́ти /по-/;

ЗІПСУ́ТИЙ зіпсований /по-/, *(морально)* розбе́ще-, *ф.* розсоба́че-, *(овоч +)* переле́жа-.

ПСУВА́ТИСЯ *(- річ)* ни́щи-; *(- економіку)* підупада́ти, схо́ди- на пси, тріща́- по всіх швах; *(- погоду)* гірша-, погіршуватися; /*добро*/ ПЕРЕВОДИ-; /*мотор*/ відмовля́ти, терпі- ава́рію; **я. -є́ться** псо́ваний, ни́ще-, ніве́че-, калі́че-, спотво́рюва-, викри́влюва-, перекру́чува-, с-и ♦, прире́чений зі♦, *(харч)* схи́льний до гниття́, *п*[к] нестійки́й, скорогни́лий, ©;

ЗІПСУВА́- /по-/ ◊, *(- взаємини)* заква́си-.

ПСЯ́ЧИТИСЯ; РОЗПСЯ́ЧИ- деморалізува́-.

ПТА́СТВО *о*[к] пташина́, *к.* птахи́.

ПТА́/Х(А) пти́ця; *(вічний)* Фе́нікс; *(залізний)* *і*[ф] літа́к; ☺ *і*[р] тип, проя́ва, екземпля́р, *о*[к] ри́ба; & ~ш(еч)ка, ~шо́к, ~ши́на, ПТАШЕНЯ, ~ши́ха, *з*[б] ~шня́, ~ство, *м*[н] ~хи́.

ПТАША́ЧИЙ пташи́ний, *г.* пта́ший, *д.* пти́чий.

ПТАШЕНЯ́ /-ша́/, пискля́(тко); *п.* ви́хова́нець.

ПУ́БЛІКА *(в залі)* авдито́рія, глядачі́, гляда́цтво, слуха́ц-, слухачі́, відві́дувачі; *ж*[м] люди, наро́д, *(багата)* товари́ство; *ф*[р] сорт люде́й [**така́ п.** = таки́й с. л.]; *п.* грома́дськість.

ПУБЛІ́КА со́ром, ганьба́; *(- жінку)* повія; *(- чоловіка)* розпу́сник, альфо́нс.

ПУБЛІКА́ЦІЯ *(дії)* ви́друк, видання́, публікува́-, друк(ува́-), оприлю́дне-; *(- втечу)* оголо́ше-;

ПУБЛІКА́ЦІЇ надрук/о́ване, ~и; *(чиї)* до́ро́бок ◊

ПУБЛІК/УВА́ТИ видава́-, друкува́-, оприлю́днюва-, пуска́- у світ, *(в журналі)* пуска́- в число́ /но́мер/; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й о♦-, видаве́ць, оприлю́днювач, ~а́тор, © ~у́ючи.

ПУБЛІЦИ́СТ > ЖУРНАЛІСТ.

ПУБЛІ́ЧНИЙ ПРИВСЕЛЮД-; *(суд)* гла́с-, відкри́тий; *(шпиталь)* грома́дський; *(- бібліотеку ще)* зага́льний, загальнодосту́п-, *о*[к] усі́хній; *(спокій)* суспі́льний; **в -ому місці** на лю́дях.

ПУ́ГА > БАТІГ.

ПУ́ДЛО футля́р, коро́бка, *д.* пузде́рко; & пуде́л-.

ПУДРА & *з.* пудер.

ПУЗА́НЬ черева́нь, *як і.* ПУЗАТИЙ; & пуза́н.

ПУЗА́ТИЙ черева́-, бока́-, брюха́-, живота́-, тельбуха́-, товстопу́зий /широко-/; *(- річ)* з ви́пнутими бока́ми.

ПУ́ЗО живі́т, че́рево, *в.* брю́хо, *у*[р] чре́во.

ПУК ЖМУТ, в'я́зка; *(сіна)* ві́хоть; *(світла)* про́мінь; & ПУЧОК, [а]промі́не́ць, [а]промі́нчик.

ПУЛЬВЕРИЗА́ТОР розпо́рскувач, розбри́зку-, розпи́лю-; ± ПРИСКАВКА.

ПУЛЬС *у.* жи́вчик, живе́ць, б'ю́чка; *(життя) п.* ритм, темп; & пу́льсик.

ПУЛЬС/УВА́ТИ *(- пульс) у.* б'ючкува́-, БИ-; /*море*/ колива́тися; **я. ~у́є** розпульсо́ваний, розб'ючко́-, ~а́тор, *(зоря)* ~а́р, *п*[к] б'ючки́й (як ~), ~а́торний /-ці́йний/, спазмати́ч-, тіпа- як б'ю́чка, стрибкува́тий; /*струм*/ ~ува́-, б'ючкува́-; /*біль*/ штрику́чий, ~у́ю-, раз є, раз нема́; /- *думку*/ іскроме́тний, *с*[к] ~у́й- [~у́й-джерело]; ± **я. перемежовується**, ПЕРЕРИВЧАСТИЙ.

ПУЛЬТ СТОЛИК; **п. керува́ння** /*с*[о] **управлі-**/ стіл /щит, до́шка/ з при́ладами керува́ння.

ПУНКТ мі́сце, то́чка; *(медичний)* части́на; *(змін)* моме́нт; *(угоди)* пара́граф; *(збору)* *з*[г] стани́ця; **насе́лений п.** ОСЕЛЯ, посе́лення, місце́вість.

ПУНКТУА́ЛЬНИЙ > АКУРАТНИЙ.

ПУП *(землі)* центр; & пупе́ць, пупеня́.

ПУ́П'ЯНОК бру́нька, па́рость; *(квітки)* буто́н; & пу́п'яшок.

ПУРПУРО́ВИЙ багря́ни́й густочерво́-, шарла́т-, шарла́товий, *с*[о] яскравочерво́ний; & пу́рпур-.

ПУРГА́ *з*[п] заметі́ль, завірю́ха, ві́хола, хуртови́на, ху́га, хугові́й, снігові́й, сніговиця, кушпела́, завія, хурде́лиця, хурте́ча.

ПУРИТА́НИН > СЕКТАНТ.

ПУ́РХ/АТИ *(- птаха)* літа́-, перелі́та́-, *п*[ф] пурх; *(в хаті)* сновига́- (як пта́шка); **я.** /*м*[н] **хто**/ **~а** розпу́рханий, с-и ♦, ра́ди́й ви́пурхну-, ~ало, легкокри́л, *о*[к] ~у́н, *ж*[і] ~авка, *п*[к] ~ли́вий, легкокри́лий, © знай пурх та пурх, ~авши;

ПУ́РХНУТИ & пропу́рхнути ◊.

ПУСК урухо́млення, *к*[н] вве́де- в дію /експлуата́цію/, *(ракети)* за́пуск.

ПУСК/А́ТИ *(з рук)* /ви-/; *(віжки)* /по-/; *(вперед)* /про-/; *(славу)* роз-/; *(змія)* /за-/; *(на раду)* /в, до-/, дозволя́- зайти́; *(з тюрми)* /від-/, звільня́-; *(на поталу)* віддава́-; *(старцем)* роби́-; *(у воду)* топи́-, зану́рюва-, с♦ /о-/; *(грудкою)* ки́да-; *(стрілу)* вистрі́люва-; *(слова на вітер)* говори́-; *(кіно)* демонструва́-, крути́-; *(у друк)* дава́-; *(в народ)* поши́рю- *де*; *(в повітря)* виса́джу-; *(на що)* використо́ву- як *що*; *(запах)* виділя́-; *(крам)* *ж*[м] збува́-; *(гроші марно)* витрача́-, циндри-; *(листя)* рони́-, губи́-; *(поштою)* *д.* надсила́-, /по-/; **п. ману́ на їх** збива́- з пантели́ку /вво́ди- в ома́ну, задурма́нюва-/ їх; **п. тумана́ на** дури́- *кого*; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й пусти́-, *т.* ~а́ч, *п*[к] ~ови́й, запуско́- /ви-/, ~а́льний, для ~у /за́-, ви́-/, за́йнятий -ом +; ©;

ПУСТИ́- *(корінці)* попуска́-; ◊; **п. по́за ува́гою** збу́- неува́гою;

ПІДПУСТИ́-: п. шпи́льку загну́- карлю́ч-; ◊.

ПУСКА́ТИСЯ *(йти)* почина́ти; *(на дно)* іти́; *(на що)* вдава́тися до *чого* [в. до хи́трощів]; *(у спогади)* вдаря́-; *(у мандри)* вируша́ти; *(на пси)* схо́ди-; **я.** /*м*[н] **-хто**/ **-є́ться** (за)пу́сканий /від-, до-, про- +/, схи́льний ♦, з- пусти́-, ©

пуска́ючись, пусти́вшись;

ПУСТИ́ТИСЯ за♦; *(йти +)* поча́ти; *(- кущ)* ви́рос-; *(на що)* нава́житися, пі́ти;

ПУСТИ́- БЕ́РЕГА занедба́ти /попусти́-, амора́льно ве́сти/ себе́, збидлі-, розсвиня́читися, *г.* занедба- *в.* ску́рви-;

ЗАПУСТИ́ТИСЯ пусти- /ру́ха-, бігти, йти/ ◊.

ПУСТЕ́ > АБИЩО; **-те́ гово́рення!** шкода́ говори́ти!; **-те́ ді́ло** аби́що; *(!)* **-те́!** дурни́ця! дрібни́-! дарма́! *(як відповідь)* та нічо́го, $e^м$ *(на початку мови)* ет!; **не п.** неаби́що.

ПУСТЕ́ЛЯ *р.* пусти́ня; *(снігова /на Півночі/)* ту́ндра; *п.* безлю́ддя, порожне́ча.

ПУСТЕ́ЛЬНИЙ $п^о$ пустоширо́кий; *(пейзаж)* го́лий; *(край)* безлю́дний /мало-/, незасе́ле-, нео́бжитий.

ПУСТЕ́ЛЬНИК > САМІТНИК.

ПУСТИ́Й поро́жній; *(край)* ПУСТЕЛЬНИЙ; *(- місце)* віль-, го́лий [на го́лому місці]; *(борщ)* пісни́й; *(погляд)* невира́з-, тупи́й; *(стовбур)* порожни́стий, пустотілий; *(звук)* ма́рний [**-та́ ціка́вість** ма́рна ціка́вість]; ☺ обме́же-, легкова́жний, несерйо́з-, пустопоро́жній; *(- зілля)* непотрібний, безко́рис-; *(- мову)* беззмісто́в-, несутте́вий; & *(♦-)*пусті́сінький. пусте́нь-;

ПУ́СТО по́рожньо ◊; *(де) о.* ні душі.

ПУ́СТКА пусте́ /спустіле/ житло́; *(необжита земля)* пусти́р, пу́стище, пусти́рище, пусти́ння, пустовщи́на; *(в хаті)* запусті́ння; *(в серці)* ПОРОЖНЕЧА; & пусти́зна.

ПУСТОПОРО́ЖНІЙ *о.* ПОРОЖНІЙ аж гуде́.

ПУСТО́ТА́ ПОРОЖНЕЧА, пустопоро́жність; *р.* порожни́на.

ПУСТО́ТА *(вибрик)* витівка, вихватка;

ПУСТ/О́ТИ жа́р-, ~ува́ння, збитки, ПУСТОЩІ.

ПУСТОТЛИ́ВИЙ грайли́-, жартівли́-, легкова́жний, *с.* шалапу́т-, збито́ш-, бешке́тливий;

ПУСТОТЛИ́ВО збито́шно ◊.

ПУСТО́ШИТИ > СПУСТОШУВАТИ.

ПУ́СТОЩІ ви́тівки, пустува́ння, пусто́та.

ПУСТУВА́ТИ 1. гра́тися, ба́ви-, розважа́-, *с.* збиткува́-, витворя́ти, витіва́-, жирува́-, вибри́кува-, ходи́- на голова́х, роби́- зби́тки, БЕШКЕТТУВА-, 2. *(порожніти)* світи́- пу́сткою, стоя́- по́рожне́м, *(- землю)* гуля́-; **я.** $/м^н$ **хто/ пусту́є** зви́клий ♦, ради́й погра́тися, розба́луваний, розбе́ще-, пострибу́н, ПУСТ-, пустій, *с.* урви́тель, збито́шник, $п^к$ пустотли́вий, грайли́-, бешке́тли- /-ува́тий/, збито́шний, ка́пос-, ©.

ПУСТУ́Н жиру́н, збито́шник, *с.* БЕШКЕТ-, ка́пос-, шибе-, пали́вода; & пустій, пусто́тник.

ПУ́ТНІЙ путя́щий, дола́дний, *(- річ)* зда́лий, *о.* до діла; *(- слово)* ва́ртий *(ува́ги)*, доре́чний, розу́м-; & путне́нький.

ПУ́ТО *(яким спутують)* мотузо́к, ре́мінь, ланцю́г, $у^р$ ре́тязь;

ПУ́ТА кайда́ни, око́ви; *(аскетів)* вери́ги.

ПУТТЯ́ ко́рисль, ви́года, *з.* путь; **до п.** до ладу́, до діла; дола́дно, як слід /ма́є бу́ти/, путтям, *(казати)* без жа́ртів.

ПУТЧ *і* **ПУТЯ́ЩИЙ** > ПЕРЕВОРОТ *і* ПУТНІЙ.

ПУТЬ шлях, доро́га, $п^о$ путь-доро́га; *(світил)* орбіта; $ф^р$ відстань [до́вга путь]; *(куди)* на́прям, маршру́т, курс; *(далека)* по́дорож; *(терниста)* по́ле *(важкої діяльности)*; ± ТРАСА.

ПУФ м'який дзи́ґлик; *п.* блеф; & пу́фик.

ПУХ дрібне́ пір'я; $ж^м$ пери́на, пухови́к, *(пухова́)* по́душка; *п.* сніг.

ПУХИ́Р *(на воді)* бу́лька, бу́льбашка, пузи́р; *(жовчний)* міху́р; & пухире́ць, піху́р.

ПУХКИ́Й розси́пчастий, $о^к$ пампу́шис-; *(пиріг)* пухна́с-; *(- тіло)* пухна́-, ПУХЛИЙ; *(ґрунт)* м'яки́й, копки́й; & пухкенький; ± СИПКИЙ.

ПУ́ХЛИЙ опу́х-, набря́к-, набубня́ві-; *(- тіло)* ПУХКИЙ; *(гаманець)* товсти́й, розду́-, наби́-; *(пиріг)* **р.** пухна́с-; ± БРЕЗКЛИЙ.

ПУХЛИ́НА о́пух, на́бряк, пухля́тина, *(водяна)* на́бреск; *(під оком)* сине́ць; *(ракова)* $м^а$ новоутво́рення.

ПУХНА́СТИЙ пуши́с-, *(- пташа)* пухна́-, вкри́пу́хом; *(сніг)* лапа́-, *(сніжок)* вовни́[я]с-; *(килим)* волоха́-, кошла́-, ворси́с-; *(- вовну)* м'який, густи́й, пи́шний; *(пиріг)* пухки́й.

ПУ́ХНУТИ опуха́-, набряка́-, бубня́ві-; $ж^м$ гла́дша-; *п.* роздава́тися, роздима́-, $с^о$ розбуха́ти, *(- опис)* оброста́- деталя́ми /подро́биця-/; **я.** $/м^н$ **хто/ пу́хне** розду́ваний, с-и ♦, щора́з опу́хліший /брезклі-, розду́ті-/, *(гаманець)* щора́з гру́бший /гла́д-/, ©.

ПУ́ЧКА кінчик па́льця; *(руки)* па́лець; *(тютюну)* дрібка, $с^о$ щі́пка; & пу́чеч-.

ПУЧО́К в'я́зка, жму́т(ик), бу́нтик, ПУК; *(волосся)* па́смо, пе́лех; *(рож)* буке́т; *(іскор)* сніп, *(світла)* сно́пик, жму́тик;

ПУЧКИ́ $з^б$ жму́ття.

ПУШИ́СТИЙ > ПУХНАСТИЙ.

ПУШО́К: ри́льце в пушку́ пи́ка в пір'ї.

ПХА́ТИ штовха́-, турля́-, підшто́вхува-, $п^ф$ пхиць, штурх; *(на що)* **п.** підбива́-; *(відки)* вишто́вхува-, *(куди)* /за-/, бга́-, *(скрізь)* розпиха́-, *(куди)* /за-/, *(носа)* стромля́-; *(до кишені)* засува́-; *(до рук)* су́ну-, ти́ця-; **я.** $/м^н$. **хто/ пха́є** с-и ≈, ради́й по≈, штовха́ч, шту́рхало, зашто́вхувач /під-, ви-/, витуря́йло, $п^к$ штовха́льний, ©;

НАПХА́ТИ /поза-/, набга́-, натопта́-, натовкма́чи-, напо́вни-, наби́-, натовкти́, $з^н$ набе́хка- ◊;

НА́ПХА́НИЙ наби́тий, напако́ва-, $з^н$ набехка- ◊; *(фаршем)* нафаршо́ва-, начи́не-, *(шпіком)* нашпікова-; & на́пха́тий;

УПХА́ТИ запха́-, $з^н$ упе́р- ◊; & увіпха́-.

ПХИ́КАТИ пши́кати, ПИРХАТИ.

ПШИК неви́печена пере́пічка; *п.* невдача, невда́-

лий ви́ріб /за́хід, пра́ця, ді́я, а́кція, мане́вр/.

ПШИ́КАТИ шипі-, шкварча́-, *ф*ᴾ ПИРХА-; *(говорити по-польськи)* цве́нька-; & ши́ка-;

ПШИ́КНУТИ зашипі́ти, пи́рхнути ◊.

ПЮРЕ́ то́вчена карто́пля.

П'Я́ВКА кровопи́вчий хробак; ☺ *п.* КРОВОЖЕР, ПАВУК, ЕКСПЛУАТАТОР.

П'ЯДЬ *(землі)* сму́жка, кла́птик, ла́тка; *ф*ᴾ крок [ні на п'ядь].

П'Я́Н/ИЙ нетвере́зий, *жᴹ* напи́тий, нали́ганий, *т*ᴾ підпи́лий, підпи́тий, захме́лений, *с.* п'я-, як чіп; *(од щастя)* сп'яні́лий, одурі-; *(стіл)* обсі- пияка́ми; *(напій)* хмільни́й, ~ки́й; & ~е́нь-, ~ю́щий; ± П'ЯНИЦЯ; **п., як чіп** ♦ як ніч /дим, хлющ, квач/; *і*ᵈ ***по-~ому** під ~у ру́ку /руч/;

СП'Я́НА по-п'я́ному, під п'я́ну руч.

П'ЯН/И́ТИ оп'яня́-, хмели́-, ПАМОРОЧИ-, *с*ᵒ дурма́ни-; *п.* збу́джува-, захо́плю-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ ~и́ть**, с-и ♦, з-й захмели́-, *п*ᴷ П'ЯНКИЙ, ~ли́вий, *(за)*па́морочли-, ~кува́тий, ~ю́чий, хмільни́й, мло́с-, дурма́н-, © ~и́вши, оп'яня́ючи.

П'ЯНИ́ЦЯ пия́к*(а)*, пропі́й, пропо́єць, пиворі́з, брагу́н, бра́жник; & п'яню́га, п'яни́чка; ± ВИПИВАКА, АЛЬКОГОЛІК.

П'ЯН/І́ТИ *(не лише від вина)* упива́тися *чим*, **п. се́рцем** наси́чуватися весно́ю; **я.** /*м*ᴴ **хто/ ~іє** с-и ♦, ма́ло не ~ий, ще тро́хи і зо́всім ~ий, ©;

ОП'ЯНІ́ТИ /с-/, захмелі- ◊, *(не лише від вина)* упи́тися *чим*; **о. се́рцем** *у*ᴾ возра́дуватися;

С♦♦♦ підпи- ◊; *(від успіху)* запа́морочитися.

П'ЯНКИ́Й хмільни́й, п'янли́вий, дурма́нний, заду́рливий, п'яню́щий, *о*ᴷ медосоло́дкий.

П'ЯНЛИ́ВИЙ *г*ᵈ упо́юючий.

П'Я́СТИСЯ *і* **ПНУ́-** *(щораз вище)* де́р-, *(- виткий хміль)* видира́-, /з-/, тереби́-; *(вгору)* тягти́ся, підійма́-, порива́-; *(- жили)* випина́- /на-/; *(з усіх сил)* *п* силкува́-, намага́-, напру́жува-; *(перед ким)* стара́-, розсіда́-, розпада́-, *с.* ♦ /лізти/ зі шку́ри [ніхто́ пе́ред ним не п'я́вся], *(в пани)* мости́тися, ти́сну-, пошива́-, ши́-; *(в генерали)* ціли-; ± ВОЛІТИ; **я.** /*м*ᴴ **хто/ пне́ться** 1. с-и ♦, з-й зі♦, дряпе́ць, верходря́п, альпіні́ст, горола́з, *п*ᴷ деру́чий, дряпу́-, *о́* у ру́сі вгору, © пнучи́сь, п'я́вшися, 2. **я. силку́ється**, 3. **я. шиєть-**.

П'ЯСТЬ пу́чка, *с*ᵒ кисть.

П'ЯТА́ *(ступні)* п'я́тка; *(скелі)* *п.* осно́ва, опо́ра, підо́шва.

П'ЯТИЗАРЯ́ДНИЙ *г.* п'ятистрі́ль-.

П'Я́ТИЙ: че́рез п'я́те на деся́те *(оповідати)* скоро́чено, з купю́рами.

Р

РАБ невільник, *р.* нево́ль-, *як і.* під'яре́мний, підневі́ль-; *(розумом)* ♦ на ро́зум; *(фев(о)дала)* кріпа́к; *п.* сліпи́й викона́вець /знаря́ддя/, гви́нтик, ві́ддана осо́ба; *(Божий)* слуга́, віря́нин; **р. по нату́рі** ♦ на вда́чу; **бу́ти -о́м** ра́бствува-.

РА́БСТВО невільниц-, корми́га, нево́ля, кабала́, *п.* ярмо́; *(кріпаків)* кріпа́ччина, /-а́цтво/; *(духу)* плазува́ння, низькопокло́нство, сервілізм.

РА́БСЬКИЙ невільничий /-цький/; *(уярмлений)* *(під')*яре́мний, понево́ле-, підневі́ль-; *(- залежність)* каба́ль-; *(мавпун)* низькопокло́н-.

РА́ДА ПОРАДА пропози́ція, рекоменда́-, вказі́вка; *(обраних)* нара́да, засі́дання, збо́ри; *(міністрів)* кабіне́т, *(кардиналів)* конкла́в, *(лікарів)* конси́ліюм, *(владик)* сино́д; ± АСАМБЛЕЯ; **немá -ди** немá *(іншого)* ви́ходу /ви́бору/, нічо́го не попи́шеш /вді́єш, поро́биш/; **не було́ іншої ра́ди** © а що мав роби́ти?

РА́ДИ *п*ᴾᴷ зара́ди, за́для, для.

РАДИ́Й *і* **РАД** вра́дуваний; *ф*ᴾ ра́діс-, весе́лий; *(діяти)* зго́дний, згі́д-, щасли́вий; & раде́*(се)*нький, раді́сінь-, *д.* ра́дний; *с*⁻ⁿ *(най)*ра́д*(і)*ший;

РА́ДО охо́че, з охо́тою, ЗАЛЮБКИ; *(зустрічати)* приві́тно ◊; & *с*⁻ⁿ *(най)*ра́дше;

РА́ДШЕ охо́чіше, з бі́льшою охо́тою; *з*⁻ⁿ скорі́ше, кра́ще; & радні́ше, *с*ⁿ² найра́дше.

РАДИКА́ЛЬНИЙ *(захід)* найдійо́в*(іш)*ий, найрезультати́вн*(іш)*ий; *(- зміни)* докорі́нний, рішу́чий, фундамента́льний, кардина́ль-.

РА́ДИТИ дава́- *(по)*ра́ду, дора́джува-, консультува́-, *д.* ра́я-; *(над чим)* ♦ся; *(у біді)* вжива́ти за́ходів [тре́ба щось ♦]; *(чим)* *б*ᶾ ПОРЯДКУВА-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ ра́дить** с-и ♦, з-й по♦, ще́дрий на пора́ди, з пора́дою на уста́х, *(до)*ра́дник, даве́ць пора́д, пора́дько, консульта́нт, *п*ᴷ пора́дливий, ра́дний, дора́дчий, © ра́дивши;

НАРА́ДИ-: н. *кого* да́- пора́ду /пора́ди-/ *кому*;

ПОРА́ДИТИ *д.* нара́я-, *о.* підда́- ду́мку ◊.

РА́ДИТИСЯ ра́дити /держа́-/ ра́ду, ра́ди- над *чим*, нара́джуватися; *(з лікарями)* консультува́-; *(що діяти)* обгово́рювати, обмірко́ву-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ ра́диться** с-и /зви́клий/ ♦, гото́вий обговори́-, ©;

ПОРА́ДИ-: пора́дившись *г.* ра́да-в-ра́ду.

РА́ДІО бездрото́вий телегра́ф; *п.* радіопереда́ча [слу́хав ♦], радіоприйма́ч [включи́ ♦!], радіоста́нція [працю́є на ♦]; & *п*ᴷ *ра́дієвий.

РА́ДІСНИЙ весе́лий, життєра́дісний, сонцелю́б-, сонцели́кий, просві́тлий; вра́дуваний, вті́ше-, спо́вне- ра́дістю; ± ВТІШ-; & всераді́с-;

РА́ДІСНО вті́шено ◊; & високора́дісно.

РА́ДІСТЬ задово́лення, приє́мність, вті́ха, *ф*ᴾ ща́стя [на ща́стя = на ♦]; & ра́дощі; **мала́ р.** мала́ розра́да; **ма́ло -ости** ма́ло насоло́ди /*с*ᵒ задово́лення/; **ра́досте моя́!** се́рце /зо́лот-/ моє́!, ра́ю мі́й!; **з яко́ї -ости?** з яко́ї ла́ски?, чого́ ра́ди?, з яко́го б то ди́ва?.

РАД/І́ТИ спо́внюватися ~і́стю, *с.* стриба́ти з ~о-

щів, співа́- від ~́ости; *(з чого)* тішитися *чим*, *с.* тріюмфува́ти, землі /ніг/ не чу́- під собо́ю; **аж душа́ ~іє** д. не нара́дується; **я. /$м^н$ хто/ ~іє** ~́ий з *чого*, вра́дуваний, спо́внюва- ~́істю, $п^к$ РАДІСНИЙ, ©;

ЗРАДІ́ТИ: що зрадів вра́дуваний, зраділий, по́йнятий /обсілий, охо́плений/ ра́дістю, Ø;

ЗРАДІ́ЛИЙ вра́дуваний; РАДІС- ◊;

ПОПОРАДІ́ТИ навтіша́тися, натіши- ◊.

РА́ДІУС $б^з$ про́мінь; *(ко́леса млина)* раме́но́; **п.** *(дії)* $з^г$ за́сяг, *(лету)* $п^{-о}$ віддаль.

РА́ДНИК по♦ /до-/, *як і.* ра́дний, *з.* ра́дця; *(посольства)* урядо́вець, рефере́нт.

РА́ДОЩІ > РАДІСТЬ.

РА́ДУВАТИ *(душу)* тіши-, потіша́-, спо́внювара́дістю, солоди́-, *(око)* весели́-, *(ро)*звеселя́-, милува́-; **я. ра́дує** мастак тіши-, ради́й потіши-, з-й розвесели-, штука́р, витівни́к, потіш-, вига́д-, $п^к$ ра́дісний /відра́д-, прие́м-/ для *кого*;

ВРА́ДУВАТИ /У-/ /по-, $с^о$ об-/, потіши- /в-/;

ВОЗРА́ДУВАТИСЯ $у^р$ злетіти на сьо́ме не́бо; **я. -авcя** возра́дуваний, вра́дува-;

НА♦♦♦СЯ: душа́ не нара́дується аж се́рце /душа́/ радіє.

РА́ДШЕ > РАДИЙ.

РАДЯ́НСЬКИЙ совітсь-, сове́тсь-, $і^р$ солове́ць-.

РАЖ па́сія, не́стям, шал; **зайти́ в р.** розпасіюва́тись.

РАЗ оди́н раз; $ф^р$ ви́падок [в такім ра́зі[; $н^р$ я́ко́сь, одно́го ра́зу /дня/, коли́сь; $с^п$ якщо́, коли́ [♦ так]; & раз*(о́ч)*о́к; **раз-два́** *(***і кіне́ць***)* чик-чи́к *(*і гото́во*)*, ми́ттю, *г.* міх-ма́х; **р. наза́вжди** ♦ на все; **р. плю́нути** ♦ ступну́-; **р. так** коли́ *(*вже*)* так, у такім ра́зі; **р. так, то...** як що́ до чо́го, то...; **в оди́н р.** нара́з; **за /на/ оди́н р.** за /на/ ♦; **са́ме в р.** *(прибито)* якнайзручніше, до діла, в са́мий ♦; **у сто р.** *(гірше)* сто ♦; **у со́тий р.** всо́те, встона́дцяте; **че́рез р**. щодру́гий ♦; **в жо́днім -зі** ніза́що в світі!, під жо́дним о́глядом, ніяким світ-; **у -зі чого́** ра́птом що, якби́ /*д.* аби́/ що [якби́ що – буди́ всіх!], коли́ що не так, $о^к$ як-що́-до-чо́го; **у -зі що, то...** а як що до чо́го, то...; **в такім -зі** при такій годи́ні /наго́ді/, $ж^м$ як так, то й так, тоді б, ото́ б [ото́ б ми посміялись], $ф^р$ то [**Хо́рий? В т. -зі не їж** Х.? То не їж]; *(***за***)* **одни́м -ом** *(за)* о. за́ходом /ри́п-/, *(хутко)* як води́ напи́тись.

РАЗИ́ТИ уража́-, завдава́- уда́ру /-рів/ *кому*; *(ворога)* трощи́-; *(очі)* вража́-, сліпи́-, засліплюва-; **р. о́чі** $с^о$ різа- о́чі; **я. /$м^н$ хто/ рази́ть** с-и ♦, з-й в♦, приголо́мшувач, $п^к$ РАЗЮЧИЙ, вразли́вий, *(кому)* приголо́мшли-, *(очам)* сліпу́чий, засліпу́ющий, дивови́жний, феєри́ч-, © рази́вши + **що дивує**.

РА́ЗО́М спільно, вку́пі, гурто́м, ку́пою, при ку́пі, в одній ла́ві, ку́пно, поспо́лу, собо́ром, хо́р-, одни́м паке́т-, *(і невлад) г.* всу́міш; *(з чим)* рука́-в-ру́ку з; *(з ким)* на спілку з; *(удвох)* у па́рі, на па́ру, обопільно; *(мовити)* ОДНОЧАС-, зазао́м, водно́раз, в одну́ ду́шу /сло́во/, мов на кома́нду; $о^к$ враз, ра́птом, знена́цька; **р. з тим** зазао́м; **а р. з тим** а по́руч то́го.

РАЗ/-У-РА́З регуля́рно, системати́ч-, безпере́рв-, кожноча́с-, знай, тільки /те/ й зна́є, що; *ð (в)* одно́, & раз-по́-раз, раз-за-ра́зом, ра́з-поза-ра́з.

РАЗЮ́ЧИЙ *(факт)* разли́вий, приголо́мшли-, дивови́жний, по́диву гі́дний, *(- вість)* землетру́сний, $с^к$ збива́й-з-ніг [збива́й-з-ніг новина́]; *(контраст)* різки́й; *(гумор)* нищівни́й, неща́д-, влу́ч-; *(- красу)* сліпу́чий.

РАЙ $р^л$ сад, еде́м; *(небесний)* Не́бо, Небеса́, вічне /небе́сне, Бо́же/ ца́рство, жи́тлище святи́х, Єлисе́йські поля́; *(земний)* Арка́дія, казко́вий край; **п.** щасли́ве життя́, насоло́да, блаже́нство, ща́стя; **ра́ю мій!** > РАДІСТЬ.

РА́ЙДУГА > ВЕСЕЛКА.

РАЙО́Н *(гірський)* регіо́н, тере́н, зо́на, о́бласть, місце́вість; *(адміністративний)* одини́ця *(*по́ділу*)*; ± АРЕАЛ, АРЕНА.

РА́ЙСЬКИЙ небе́сний; *(спів)* чудо́вий, чарівни́й; *(куток)* блаже́н-; *(- умови)* ідеа́ль-; *(голос)* чи́стий-пречи́стий, мелодійний; & раєподі́б-.

РАК & рачо́к, $м^н$ ра́чки; **без** *чого* **і рак не сви́сне** без *чого/кого* і вода́ не освя́титься; **як р. сви́сне** *(***а щу́ка дри́сне***)* ніко́ли.

РАКЕ́ТА реакти́вний СНАРЯД; космоліт; *(на повітряній подушці)* ка́тер; ± ФО*(*Е*)*ЄРВЕРК.

РАКЕТОЛІТА́К $с^о$ космі́чний апара́т багаторазо́вого призна́чення.

РАКЛО́ > ХУЛІГАН.

РА́КОМ ра́чки, ра́ка, за́дом *(*напере́д*)*, назадгу́зь.

РА́ЛО $у^р$ ора́ло; *(залізне)* плуг.

РА́МА *і* **РЯ́МА** *(дзеркала)* опра́ва; *(ікони)* окла́д; *(вікна)* коро́бка; *(авта)* шасі́; *(машини)* стани́на; *(воза)* оса́да; **п.** облямівка; & ра́м-, о́бра́мок, $м^н$ ря́мці.

РАМЕ́НО > ПЛЕЧЕ.

РА́МПА *(перед сценою)* бар'є́р; **п.** сце́на, кін, теа́тр; *(залізнична)* $п^{-о}$ перо́н.

РА́НА пора́нення; *(натерта)* садно́; *(невигойна)* ви́разка; *(душевна)* тра́вма, біль, страждання; **п.** пеку́ча пробле́ма;

РА́НИ *(війни)* зби́тки, шкідли́ві на́слідки.

РАНГ *і* $х^а$ **РА́НҐА** зва́ння, ти́тул, $с^о$ чин, /*духовний*/ сан; $ф^р$ КАТЕГОРІЯ, розря́д, $о^к$ калібр [**дрібно́ї ра́нґи** дрібно́го калібру].

РА́НЕЦЬ напліч́ник, напле́ч-, *з.* нараме́н-.

РА́НИ/ТИ зра́нюва-, $п^{рв}$ $д^к$ /по-/, *о.* пуска́- кров; *(душу)* уража́-, завдава́- бо́лю *чому*; **я. /$м^н$ хто/ ~ть** з-й пора́нити, $п^к$ разю́чий, © ра́нив-ши;

ПО♦♦♦ *(легко /кулею/)* зачепи- ◊; **я. ле́гко п.** дітклйвий.

РА́НІШ/НІЙ ранко́вий, *(- росу)* дозірній, *д.* пора́нній; *(птах)* ра́нній; **~ня пора́** n^o рань.

РА́ННІЙ РАНІШ-; *(цвіт)* пе́рший, *(сніг ще)* передча́сний; *(етап)* початко́вий; & c^{n1} ране́ший.

РА́НКОМ ВРАНЦІ, РАНО, $o^к$ на ра́нок; **ра́ннім р.** ра́но-вра́нці, ра́но-пора́неньку, на світа́нні.

РА́НО ра́нньою поро́ю, РАНКОМ, *(дуже)* аж о́н колі́, ще й кіт не жени́вся; *(сивіти)* ПЕРЕДЧАСНО; n^{pc} не час, не пора́; & c^{n1} раніш(е);

ЗАРА́НО передча́с- /зав-́, нев-́/, пе́ред ча́сом; не на ча́сі.

РАНІ́Ш(Е) > ДАВНІ-, ПЕРЕД ТИМ; впере́д, попере́дньо; ско́рше, пе́р-; спочá́тку; в мину́лому; **не р., як** $o^к$ аж [встає аж по сьо́мій].

РА́НОК початок дня; *ф.* ра́ння, ра́но, *д.* пора́нок; *(літературний)* ранко́ва імпре́за /c^o за́хід[!]/.

РАПА́ТИЙ жорстки́й, гру́бий, змо́ршкуватий, побрижо́ваний, збри́жений.

РА́ПОРТ > ПОВІДОМЛЕННЯ, ЗВІТ.

РАПОРТУВА́ТИ > ПОВІДОМЛЯ-, ЗВІТУВА-;

ЗАРАПОРТУВА́ТИСЬ *у.* забо́рса-, забреха́-.

РАПТО́ВИЙ на́глий, несподіваний, непередба́че-, $o^к$ ґвалто́в-, зненá́цький; *(рух)* блискави́чний, митте́вий;

РАПТО́ВО зненá́цька, враз /на-́/, ЗНАГЛА, несподівано, блискави́ч-, ми́ттю ◊, *о.* як сніг на го́лову, як грім з я́сно́го не́ба, ні сіло ні па́ло, ні з то́го ні з сьо́го, з до́брого ди́ва, ні звідти ні звідси, де не взя́вся, *(!)* тиць-Гри́ць!;

РА́ПТОМ > РАПТОВО; **аж р.** $ж^м$ а гляди́ [а гляди́ – згоди́ться]; **р. що** у ра́зі чого́, *г.* якби́ щось [ра́птом що – телефону́й!].

РА́СА *(тварин)* поро́да, $ф^p$ похо́дження; *(людська)* *ф.* масть.

РА́СОВИЙ поро́дистий;

РА́СОВО як до ра́си [р. односта́йний гурт].

РА́ТА́Й y^p ора́ч, ПЛУГАР; & ора́тай.

РАТИФІКУВА́ТИ > ЗАТВЕРДЖУВАТИ.

РА́ТУВАТИ $з^н$ *(за що)* обстава́-, стоя́- го́рою, розпина́тися, обсто́ювати *що*; **я. ра́тує = я. боронить, я. розпинається**.

РАФІНО́ВАНИЙ очи́ще-, звільне- від до́мішок; *(зміст)* ви́шука-, ви́тонче-; *(Дон Жуан)* дове́рше-, ви́кінче-; *(- річ)* доскона́лий.

РАХІ́Т *у.* КРИВУХА, & $n^к$ *рахіти́чний, рахіт-.

РАХМА́ННИЙ > СМИРНИЙ.

РАХУ́БА лічба́, раху́нок, рахува́ння; *п.* кло́піт, моро́ка.

РАХУ/ВА́ТИ лічи́-, ве́сти́ лік, чи́слі-; *(зиск)* підрахо́вува- /ви-/, обчи́слю-; *(гроші)* ПЕРЕРАХОВУ-, перелічу-; *(вважати)* гада́-; *(на що)* РОЗРАХОВУВА-, ва́жи-; *(за кого)* вважа́-, ма́-; $в^{ст}$ вважа́й(те), мо́жна сказа́- [він, ♦, мрець]; **не р.** скида́- з -́нку /-́би/, не врахо́вува-, не бра́- до ува́ги; **я. раху́є = я. лічить**;

ВИ́РАХУВАТИ ви́лічити ◊.

ПО♦♦♦: п. не пораху́єш незліченно.

РАХУВА́ТИСЯ розрахо́вува-, *г.* вхо́дити в лік; $з^н$ пере♦, перелічува-; *(з чим)* зважа́ти на /врахо́вува-, бра́- до ува́ги /в раху́нок/ *що*, *(з ким)* поважа́- /цінува́-/ *кого*; *(ким)* вважа́тися, ма́ти сла́ву *кого*; **я. /$м^н$ хто/ -ється** с-и ♦, чи́слений, ліче-, розрахо́вуваний /пере-, ви-/, перелічу-, $n^к$ раховитий, © зважа́ючи на.

РАХУ́Н/ОК лічба́, *р.* рахува́ння; *(у банку)* *г.* ко́нто; *(змагань)* підсумок, результа́т; *(за куплене)* квита́нція, квито́к, *г.* поквито́вання; *п.* розраху́нок, доцільність, ра́ція, ви́года [нема́ ~ку їхати]; *(кому)* звіт; *(на крам)* факту́ра; & раху́ба [не бери́ до раху́би]; ± КАРБ; **за -ом** c^o *г.* з черги́ [**тре́тій за –ом** т. з черги́] **за вели́ким -ом** $в^{ст}$ n^{-o} як на те, пра́вду каза́вши;

РАХУ́НКИ *(особисті)* порахунки; ◊.

РАЦІОНА́ЛЬНИЙ *(вжиток)* ко́рис-, доціль-, $o^к$ доділь- [→ до діла]; *(одяг)* практи́ч-, вигід-, зру́ч-; *(- знання)* перевіре- ло́гікою, базо́ва- на ро́зумі; */число/* *м.* цілий *або* дробови́й;

РАЦІОНА́ЛЬНО до діла ◊.

РА́ЦІЯ 1. *(пересувна)* радіоста́нція; 2. підста́ва, моти́в, обґрунто́вання, резо́н. слу́шність [ма́ти ра́цію]; $ф^p$ доцільність, розраху́нок [нема́ ра́ції]; *(величальна)* промо́ва, ора́ція.

РА́ЧКИ n^p (нав)кара́[я́]чки; **повзти́ р.** повзти́ навко́лішках /на колінах/; ± РАКОМ.

РАЮВА́ТИ *(в раї)* жи́-, перебува́-, y^p ца́рствува-; *(в добрі)* РОЗКОШУВА-, $ж^м$ богува́-, *о.* жи́-, як у раю́ /як у Христа́ в за́пічку, як у Бо́га за двери́ма /па́зухою/, купа́тися, як сир у ма́слі, купа́- у ща́сті; *п.* зазнава́ти насоло́ди /втіхи/, чу́тися на верху́ блаже́нства, чарува́-; **я. /$м^н$ хто/ раю́є** ма́заний пирого́м, *(безмірно)* щасли́вий, © на сьо́мому не́бі, раю́ючи.

РВА́ТИ де́р-, *(на дрізки)* розрива́-, роздира́-, шматува́-; *(вуха)* рази́-, вража́-, c^o різа-; *(жили)* надрива́-; *(овочі)* /з-/; *(з рук)* /ви-/, ша́рпа-; *(волос)* ску́бти́, сми́ка-; *(зуб)* видаля́-; *(здобич)* загриза́-; *(мости)* підрива́-, виса́джува- /пуска́-/ в повітря; *(до бою)* *п.* порива́-; **я. /$м^н$ хто/ рве** с-и ♦, з-й розі♦, рвач, драч, дерій, деру́н, підривни́к, виса́джувач у повітря, $n^к$ розриву́щий, © рвучи́;

ЗАП♦♦♦ *(літак)* захопи́-; *(добро)* запосі-; & запо♦;

ОБІРВА́ТИ обшматува́ти ◊;

НА́РВАНИЙ надертий ◊; ☺ з пе́рцем, запе́клий, затя́тий;

РВА́ТИСЯ де́р- ◊; *(прагнути)* ПОРИВА-, сіпа-; *(- бомбу)* вибуха́ти; **я. рве́ться** 1.-4. с-и ♦, 1. рва́ний, розри́ва-, розди́ра-, де́ртий, $n^к$ деркий, деру́чий, *(одяг)* дранти́вий, 2. виса́джуваний у повітря, $n^к$ розривни́й, вибуху́щий, вибухо́вий, © вибуха́ючи; 3. сми́каний, ша́рпа-,

4. **я. поривається**[2].

РВУЧКИЙ *(рух)* поривчастий, шпаркий, різкий, нестримний, *с°* стрімкий; *(сміх)* уривчастий, різкий; *(до науки)* беручкий; & рвачкий.

РЕ(Г)АБІЛІТ/УВАТИ поновлюва- репутацію, поверта- права, скасовува- знеславлення, визволя- з неслави, відмива-; *(судом)* виправду-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~ує** з-й ♦, ~аційник, *п*ᵏ ~аційний, ©.

РЕАҐ/УВАТИ *(на осуд)* відповіда-, відгукуватися, виявляти ставлення до; **не реаґує** *ж*ⁿ нічого [А він – нічого]; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й за♦, *х.* ~ент, *п*ᵏ скорий на відгук, © ~уючи;

ВІДРЕАҐУВАТИ: як Ви відреаґуєте на це? що Ви на це скажете?

РЕАКЦІЙНИЙ не проґресив-, назадницький, ретроґрадний; ± КОНСЕРВАТИВНИЙ.

РЕАКЦІОНЕР ретроґрад, консерватор, фундаменталіст, шовініст, екстреміст, ультраправий.

РЕАКЦІЯ відголос, відгук, РЕЗОНАНС; відповідь, *с.* відсіч; *(на що)* ставлення до *чого*; *(на подразнення)* рефлекс; *(у політиці)* антидемократія, антидемократичні сили; **і жодної -ції** і ніхто – нічого, і пес не гавкнув /-кне/.

РЕАЛІЗУВАТИ *(плян)* здійсню-, втілю- в життя, переводити в діло /в життя/; *(крам)* продава-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **реалізує** 1./2. с-и ♦, © реалізуючи, 1. + **я. здійснює**, 2. + **я. продає**;

САМОРЕАЛІЗУВАТИСЯ *д*ᵏ *о.* знайти себе.

РЕАЛЬНИЙ дійс-, не УЯВ-, очевид-, правдешній, *ф*ᵖ живий [ж. факт історії]; *(- науки)* прикладний, практич-; *р.* реалістич-; *(не позасвітній)* посейбіч-; & надреаль-.

РЕБРО > КІСТКА; *(стик площин)* руб, грань, пруг; & реберце; **Адамове р.** *ж.* жінка.

РЕБУС > ЗАГАДКА; *п.* головолом-, *(щось загадкове)* таємниця.

РЕВ ревіння, *(людей)* КРИК, ҐВАЛТ, ЛЕМЕНТ; *(п*ᵖᵉ *хижаків)* рик; *(мотора)* ґуркіт, стугін; *(дітей)* плач; & ревище, ревнява.

РЕВА *ч°* *і* *ж*ⁱ рюма, рюмса, нюня, тонкослізка, мішок сліз; *ч°* плаксій; *ж*ⁱ плаксійка.

РЕВАНШ *(за поразку)* відплата; *(у спорті)* вирівняння рахунку.

РЕВИЩЕ > РЕВ; *р.* різниця, *с°* бойня.

РЕВІЗ/УВАТИ контролюва-, ПЕРЕВІРЯ-; *(догми)* піддава- ~ії, перегляда-, пере(о)цінюва-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й перевіри-, зайнятий ~ією, ~ор, *(догми)* ~іоніст, *п*ᵏ ~ійний, ©.

РЕВІТИ *і* **РЕВТИ** заходитися ревом; *(- вола)* рикати; /*людей*/ лементува-, РЕПЕТУ-, *з*ⁿ гаркати; /*бурю*/ ви-, завива-, скигли-, голоси-; *ж*ⁿ плака-, рида-; /*гармати*/ гуркоті-, гримоті-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **реве** 1. охочий ♦, готовий заревти, ревун, *п*ᵏ ревучий, © ревівши, 2. **я. плаче**.

РЕВМАТИЗМ *у.* гризь.

РЕВНИВИЙ який ревнує, *як і.* ревнивець; *(до щастя інших)* ЗАЗДРИЙ; *к*ⁿ ревний.

РЕВНИЙ дуже старанний /ретель-/, запопадливий, дбайли-; *(погляд)* ревни-; *(- пісню)* зворушли-; *(- тугу)* болісний; *(- сльози)* гіркий.

РЕВНОЩІ *(коханих)* *к*ⁿ ревнивість, ревнування, *з.* ревниці; *(до успіхів)* заздрість, заздрощі.

РЕВН/УВАТИ відчува- ~ощі, *с.* сохну- /в'яну-, стражда-/ з ~ощів; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~ує** с-и ♦, мучений ~ощами, ~ивець, *п*ᵏ ~ючий, ~ивий до, ©.

РЕВОЛЮЦІЯ *і* **РЕВТИ** > ПЕРЕВОРОТ *і* РЕВІ-.

РЕҐАЛІЇ *(царя)* символи, знаки, *і*ᶜ клейноди; *(вояка)* ордени, медалі, відзнаки.

РЕҐЕНТ *(хору)* диригент; *(у монархіях)* тимчасовий державець /*с°* правитель/.

РЕГІТ голосний /нестрим-/ сміх; & реготня, регітня, реготнява, реготання.

РЕҐЛАМЕНТ *(зборів)* порядок (денний), *(асамблеї) г.* правильник; *(праці)* розпорядок, режим; *п.* інструкція.

РЕГО/ТАТИ ♦ся, гигикати, ляга- /вмира-/ зо сміху, заходитися сміхом, *ф.* іржати; & вирегочува-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~че** розреготений, с-и /схильний/ ♦, ~тун, *п*ᵏ тливий, © ~тавши, ~чучи;

РЕГОТАТИСЯ аж за живіт хапатися ◊.

РЕҐРЕС рух назад, занепад, деґрадація, *о*ᵏ назадництво.

РЕҐУЛ/ЮВАТИ *(рух)* упорядковува-, керува- *чим*; *(прилад)* настрою-, достосову-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~ює** с-и ♦, з-й від♦, ~ювальник, *(річ)* ~ятор, *п*ᵏ ~ювальний, ~яцій-, контроль-, для ~ювання, © ~юючи.

РЕҐУЛЯРНИЙ систематич-, періодич-, рівномір-; *(- армію)* постій-.

РЕДАҐУВАТИ *(текст)* перевіря-, виправля-, доводи- до кондиції; *(газету)* керува- виданням *чого*; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **редаґує** с-и ≈, покликаний від≈, редактор, *п*ᵏ редакційний, *с*ᵏ редаґуй- [редаґуй-себе-сам], ©.

РЕДАКТ/ОР > **я. редаґує**; & ♦ик, ♦иня, *ж*ⁱ ~риса.

РЕДАКЦІЯ *(газети)* редакційний колектив /колеґія/; *п.* приміщення редакції; *(твору)* варіянт; *(виразу)* формульовання, формула, форма викладу; *(дія)* редаґування, формулюва-.

РЕЄСТР список, перелік; *(словника)* (гніздові) слова, словниковий склад; & *з*ⁿ реґістр.

РЕЄСТР/УВАТИ запису- /пере-/, вносити до ~у /списку/, вписува-; *(судно)* /при-/; *(дані)* фіксува-, карбува-; *(шлюб)* оформля-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й за♦, ~атор, ~увальник, *п*ᵏ ~овий, реєстраційн-, реєструваль-, для реєстрації, ©.

РЕЖИМ лад, устрій, порядки; *(задушливий) п.* задуха; *(праці)* (роз)порядок, розклад, правила; *(зберігання)* умови; *(дня)* розпорядок.

РЕЖИМНИЙ *(статут)* суворий; *ф*ᵖ економний; *(лад)* тиранoправ-, ПРОТИПРАВ-, поліцейський, *с.* диктаторсь-; & режимистий.

РЕЗЕ́РВ запа́с, x^a резе́рва;
РЕЗЕ́РВИ можли́вості, поте́нції; *(трудові)* c^o ка́дри; *(сил)* джерело́.
РЕЗЕРВІ́СТ $в^й$ запасни́к.
РЕЗЕ́РВНИЙ запасни́й /*д.* при-/; & резерво́вий.
РЕЗЕРВУА́Р посу́дина, вмі́стище, конте́йнер; *(циліндричний)* цисте́рна; *(водогону)* басе́йн, водосхо́вище; *п.* джерело́, резе́рви.
РЕЗЕРВУВА́ТИ *д.* приберіга́-; *(квитки)* бронюва́-, замовля́- напере́д; $д^к$ за♦; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~у́є с-и ♦, з-й /+/ за♦, $п^к$ ~ний, ~о́вий, для ~а́ції, ©.
РЕЗИДЕ́НЦІЯ *(штабу)* штаб-кварти́ра; *(короля)* ОСІДОК; *(літня, зимова)* **ж.** ЖИТЛО.
РЕЗОЛЮ́ЦІЯ рі́шення, постано́ва, ухва́ла; $ж^м$ розпоря́дження, вказі́вка; *(на заяві)* ґриф.
РЕЗО́Н підста́ва, арґуме́нт, причи́на, сенс, глузд;
РЕЗО́НИ до́кази, міркува́ння, запе́вне- ◊.
РЕЗОНА́НС відлу́ння; *п.* ві́дгук, ві́дголос, відгомін, луна́, реа́кція.
РЕЗО́ННИЙ розсу́дливий, слу́шний;
РЕЗО́ННО слу́шно [цілко́м слу́шно] ◊.
РЕЗОН/УВА́ТИ *(звук)* відлу́ню-, відзву́чу-, відби-; **я.** ~у́є з-й відлу́ни-, *(річ)* ~а́тор, $п^к$ відлу́нистий, резона́торний, резона́нсовий, ©.
РЕЗУЛЬТА́Т на́слідок, *(праці)* плід, *г.* ви́слід [у **-ті** у ви́сліді], *т.* ви́хід [у **-ті** на ви́ході]; *(рахунку)* пі́дсумок; **у -ті** $ф^р$ (і) диви́сь [пере́рва - і д. вже танцю́ють]; ± СУМА, НАСЛІДОК.
РЕЗЮМЕ́ *(короткий виклад суті)* пі́дсумок.
РЕЗЮМУВА́ТИ роби́- резюме́, підсумо́вува-, підбива́- пі́дсумок, ко́ротко виклада́- зміст, $п^{-о}$ скоро́чува-, стиска́-, узага́льнюва-; & $д^к$ з♦.
РЕЙД/УВА́ТИ *(за фронтом)* оперува́-, роби́- ~и, ді́я- в тилу́; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~у́є с-и ♦, з-й зроби́- рейд, за́йня́тий ~ом, ~ови́к, $п^к$ ~о́вий, ©.
РЕЙС *(космічний)* по́дорож, *(розваговий)* круї́з;
РЕ́ЙСИ *(суден)* курсува́ння, пла́вання.
РЕКВІЗИ́Т > ПРИЧАНДАЛИ; *ю.* коне́чна форма́льність.
РЕКЛА́МА $п^б$ афі́ша; *(дія)* афішува́ння, популяриза́ція, *ф.* розкру́чування, піа́р; & ± ОБ'ЯВА.
РЕКЛАМ/УВА́ТИ афішува́-, популяризува́-, роби́- рекля́му, *ф.* розкру́чува-, $с^у$ піа́ри-; *(кого)* вихваля́-, виставля́- на по́каз; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~у́є с-и ♦, ра́ди́й роз♦, ~і́ст, розкру́чувач, іміджме́йкер, $п^к$ ~ний, для афішува́ння, © ~у́ючи;
РОЗРЕКЛАМУВА́ТИ розпіа́рити ◊;
РОЗРЕКЛАМО́ВАНИЙ *ф.* засвіче-, розпіа́ре-, $ж^ч$ розга́вка-.
РЕКОМЕНД/УВА́ТИ пропонува́-, ра́ди-, дава́ пора́ду; *(кого кому)* заповіда́-, відрекомендо́вува-, назива́-, знайо́ми- *кого* з *кім*, $с^о$ предстaвля́-; $ф^р$ характеризува́-; **відрекомендýйтесь!** назві́ть себе́!; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~у́є с-и ♦, з-й /ра́ди́й/ да́- пора́ду, пора́дник, $о^к$ ~а́тор, ще́дрий на пора́ди, $п^к$ ~аці́йний, ©, ± **я. знайомить**.

РЕКОНСТРУ́КЦІЯ перебудо́ва, переобла́днання; *(рис)* відно́вле-, відтво́ре-.
РЕКО́РД $с^м$ найви́ще дося́гнення /пока́зни́к/; *(брехні)* найви́щий сту́пінь /ви́яв/.
РЕКТИ́ /речу́, -е́ш/ $п^{ре}$ $у^р$ > ПРОМОВЛЯТИ.
РЕЛА́КС $з^н$ відпру́ження, спочи́нок.
РЕЛІГІ́ЙНИЙ *(- догми)* теологі́ч-; *(- літературу)* духо́в-; ☺ богомі́ль-, віруючий, ві́рний, *д.* віру́н, $і^р$ святи́й та бо́жий.
РЕЛІ́ГІЯ ві́ра; *(конкретна)* християнство /католици́зм, правосла́в'я/, мусулма́н- мохаммедан- /магомет-/, іслям, будди́зм, юдаї́зм; $у^з$ віровизна́ння, віросповіда́-; *(краси)* обо́жнюва-.
РЕЛЯТИ́ВНИЙ відно́сний.
РЕЛЬЄ́ФНИЙ *(- зображення)* об'є́м-; *(орнамент)* опу́клий; *(образ)* вира́зний, чі́тко окре́сле-, яскра́во відтво́ре-.
РЕМАНЕ́НТ $с^о$ інвента́р; > СПОРЯДЖЕННЯ, ЗНАРЯДДЯ.
РЕМА́РКА по́значка; *(до тексту)* при́мітка, зава́га; *(у п'єсі /в дужках/)* поя́снення.
РЕМЕСЛО́ фах, профе́сія, *о.* хліб, $к^н$ рід заня́ть; *п.* нудна́ /нетво́рча/ пра́ця; & ремество́, руко́месло́ /-е́ство́/.
РЕМІ́ННИЙ шкіряни́й.
РЕ́МІНЬ шкіряни́й ПОЯС; *(у запрязі)* гуж; *(у машині)* пас; & ремі́не́ць, ремі́нчик, $з^б$ ремі́ня́ччя.
РЕМІ́НЬ *(оброблена шкіра)* ше́вський това́р; & ремі́ння.
РЕМІСНИ́К рукоме́с-; *п.* шабльо́нний викона́вець, мисте́ць без над(т)хне́ння /вогню́/.
РЕМО́НТ напра́ва /по-/, ла́годження, ремонтува́-.
РЕМОНТУВА́ТИ ла́годи-, НАПРАВЛЯ-, рихтува́-, усува́- ва́ди /дефе́кти/, виправля́- пошко́дження, *о.* лата́- ді́ри; **я.** /$м^н$ **хто**/ **ремонту́є** с-и ♦, з-й напра́ви-, за́йня́тий ремо́нтом, ремо́нтник, напра́в-, $п^к$ ремо́нтний, напра́в-, ©.
РЕ́МСТВ/О, ~УВАТИ > НАРІКА/ННЯ, ~АТИ.
РЕНЕҐА́Т переки́нчик, ЗРАДНИК, пере́вертень, відсту́пник, $р^я$ віровідсту́пник.
РЕНЕҐА́ТСЬКИЙ переве́ртенський.
РЕНЕСА́НС Відро́дження; *п.* ро́зквіт, підне́сення, відро́дж-; & *♦ник /= відро́дженець/.
РЕНТА́БЕЛЬНИЙ доці́ль-, прибутко́вий, яки́й випла́чується, *г.* попла́тний.
РЕ́ПАНИЙ по♦, потрі́ск-, полу́па-, $о^к$ трі́слий, *(- руки)* чорноро́бський; ☺ некульту́рний, НЕПИСЬМЕН-.
РЕ́ПАТИ(СЯ) трі́скати(ся), ло́пати(ся), лу́скати, дава́- трі́щини; *(- голову)* розко́люватися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **ре́пає(ться)** ре́паний, розре́п(ув)а-, с-и ♦, гото́вий ре́пну-, ре́панець, ре́паник, луску́н(чик), *(річ)* ре́панка, © ре́паючи(сь);
ПОРЕ́ПАТИСЬ: що -ався РЕПАНИЙ ◊, Ø.
РЕ́ПЕТ КРИК, ле́мент, зо́йкіт; ГАМІР, га́лас; & репетува́ння; ± ГУК, ВЕРЕСК, ГОЛОСІННЯ.

РЕПЕТИ́/РУВАТИ *(п'єсу)* роби- про́бу; *(учня)* підтяга́-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~рує** 1. с-и ♦, за́йня́тий про́бою, *п*[к] ~ці́йний, *о.* на про́бі, ©, 2. я. підтяга́, з-й /+/ підтягну́-, ~тор, *п*[к] ~торський, ©.

РЕПЕТИ́ЦІЯ *(вистави)* про́ба.

РЕПЕТ/УВА́ТИ крича́-, вола́-, галасува́-, лементува́-, горла́-, ґвалтува́-, вигу́кува-, зіпа́-, де́рпе́льку, крича́- не своїм го́лосом /на пуп /живіт/; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~у́є** розрепето́ваний, с-и ♦, зму́ше- загорла́-, крику́н, горла́нь, верещака, *п*[к] галасли́вий, крикли́-, горла́тий, *о.* з кри́ком, ©.

РЕПІ́ЖИТИ > БИТИ, ПЕРІЩИТИ.

РЕПОРТА́Ж *(з місця події)* інформа́ція, повідо́млення, ро́зповідь.

РЕПОРТЕ́Р > ЖУРНАЛІСТ.

РЕПРЕЗЕНТ/УВА́ТИ бу- представнико́м, представля́-, *г.* заступа́-; *(собою)* явля́-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й заступи́-, ~а́нт, представни́к, *п*[к] представни́цький, ~аці́йний, для ~а́ції, ©.

РЕПРЕ́СІЇ у́тиски, гоніння, переслі́дува-, на́гінка.

РЕПРИ́ЗА *м*[у] повто́р; *т*[е] коро́ткий ви́ступ /но́мер, трюк/ [*н.* кло́уна, мі́ма].

РЕПРОДУ́КЦІЯ *(картини)* відбиток, ко́пія; *(дія)* відтво́рення, віддзерка́ле-; *б*[і] розмно́же-.

РЕПУТА́ЦІЯ реноме́, *у.* сла́ва, ± ПРЕСТИЖ, АВТОРИТЕТ.

РЕСПЕ́КТ *і* **РЕШПЕ́КТ** > ПОВАГА.

РЕСТАВР/УВА́ТИ *н*[дк]/*д*[к] *(ікону)* відно́влюва- /віднови́-/, *(звилаї)* поно́влюва- /понови́-/, відро́джува- /відроди́-/; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й від♦, ~а́тор, *п*[к] ~аці́йний, ~а́тор-, для ~а́ції, ©.

РЕСТОРА́Н кафе́, кафете́рія, БАР, *у.* кав'я́рня, *(з естрадою)* кабаре́, кафе́-шанта́н, *к.* шанта́н, *і*[с] шино́к, *а.* паб; & рестора́ція.

РЕСУ́РСИ запа́си, джере́ла, за́соби, можли́вості, шанси, *е*[к] ко́шти, *(людські)* ка́дри; *о*[д] ресу́рс.

РЕТЕ́ЛЬНИЙ стара́н-, запопа́дливий, сумлі́нний, РЕВ-, пунктуа́ль-; *(вишкіл)* ґрунто́в-; *(запис)* акура́т-, чітки́й; *(трус)* пи́ль-, прискі́пливий.

РЕФЕРА́Т > ДОПОВІДЬ; *г.* ві́дчит; & ♦ик.

РЕФЕРЕ́НДУМ всенаро́дні(и)й о́пит /голосува́ння/, плебісци́т.

РЕФЕРЕ́НТ доповіда́ч, *р.* доповідник; *(з якоїсь галузі)* консульта́нт.

РЕФЛЕ́КС *г.* ві́друх; ± РЕАКЦІЯ.

РЕФЛЕКТИ́ВНИЙ мимові́ль-, *г.* відрухо́вий; & рефлекси́вний, *р.* рефлекто́р-.

РЕФЛЕКТУВА́ТИ *к*[н]: **я. рефлекту́є** з-й ♦, рефлекса́нт, *п*[к] відрухо́вий, рефлекса́нтний.

РЕФО́РМА *(ладу)* змі́на, переформува́ння, перетво́рення, перебудо́ва.

РЕФОРМ/УВА́ТИ *(лад)* перебудо́вува-, перефо-рмо́вува-, роби́- ~и *де*, міня́-, переробля́-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й переро́би-, ~а́тор, ~іст, *п*[к] ~аці́йний /-торський/, перебудо́вчий, ©.

РЕФРЕ́Н *(у тексті)* повто́р(ення), *(у пісні)* ПРИСПІВ.

РЕЦЕ́НЗІЯ *(на книгу)* ві́дгук, ві́дзив, *(коротка /у книзі/)* АНОТАЦІЯ.

РЕЦЕ́ПТ *і* *х*[а] РЕЦЕ́ПТА *(лікаря)* при́пис; *(страви)* інстру́кція ви́готовлення; *ж*[м] вказі́вка, пора́да; & реце́птик, *з*[б] рецепту́ра.

РЕЦИДИ́В воро́ття́, по́воро́[і]т, *(тифу)* пове́рнення, повто́ре-; **ю.** повто́рне ско́є- зло́чину;

РЕЦИДИ́ВИ за́лишки, пере́жи́т-, РЕШТКИ.

РЕЧЕНЕ́ЦЬ те́рмін, *з*[п] строк.

РЕ́ЧНИК вира́зни́к, *с.* побо́рник; *(уряду)* представни́к; *з.* ора́тор; *р.* адвока́т.

РЕЧОВИ́НА́ *(проста)* елеме́нт, *ф* матерія́л, МАТЕРІЯ; **всі -ни** *ж.* вся табли́ця Менделе́єва.

РЕ́ШЕТО > СИТО; *м*[у] тамбури́н, бу́бон з бря́зкальцями; & *(густе)* підре́шітка.

РЕ́ШТА оста́ча, за́лишок, оста́н-; *(судна) як і.* уціліле, *г.* /за-/; *(від продавця)* зда́ча; & ре́штка; ± РІЗНИЦЯ.

РЕ́ШТКИ *м*[н] *(тепла)* сліди́, за́лишки; *(судна)* > РЕШТА; *(рабства)* РЕЦИДИВИ; *(небіжчика)* оста́нки; *(ворогів)* недо́битки.

РЖА *і* **РЖА́ВИЙ** > ІРЖА *й* ІРЖАВИЙ.

РИ́БА *к*[а] ри́бна стра́ва, *як і.* ри́бне; ☺ цабе́, туз; & ри́б(онь)ка, риб(ч)и́на; **ні р. ні м'ясо** ні те ні се;

РИ́БИ знак зодія́ку; *ж*[м] ри́ба [р. ни́ні не клює́];

РИ́БКА: письме́нницька р. *ж.* письме́нники.

РИБ/А́ЛИТИ лови- ри́бу, риба́лчи-, *г* рибалкува́-, *о*[к] риболо́ви-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~а́лить** с-и ♦, ра́дий по♦, РИБАЛКА, риба́к /-а́р/, риболо́в, *п*[к] ~ба́льський, ~ба́льчий, ~ацький, © ~а́ливши.

РИБА́ЛКА риба́р, риболо́в, *д.* риба́к; *(з неводом)* не́відник; *о*[р] ча́йка.

РИ́Б'ЯЧИЙ ри́бний; *(- серце) п.* байду́жий, холо́дний, безпри́страс-, *(очі ще)* невира́з-, безба́рв-, ВІДСТОРОНЕ-.

РИВО́К ви́стриб.

РИГА́ЧК/А БЛЮВОТА; **до ~и** до відра́зи /гиді/.

РИДА́ННЯ *і* **РИДА́ТИ** > ПЛАЧ *і* ПЛАКАТИ.

РИДВА́Н > КАРЕТА.

РИ́ЗИК гра з вогне́м, *д.* риск, *о.* ході́ння по ле́зу, *ф*[р] НЕБЕЗПЕКА, непе́вність, непередба́чен-.

РИЗИКА́НТ *к*[н] *г.* газардови́к.

РИЗИКУВА́ТИ нава́жуватися /іти́/ на ри́зик, нара́жатися на небезпе́ку, *о.* гра́- з вогне́м, іти́ ва-ба́нк, лі́з- на роже́н /чо́ртові на ро́ги/, спокуша́- до́лю; *(чим)* ва́жи-, ста́ви- під уда́р /на кін, на ка́рту/ *що*, *ф*[р] ки́да- на вагу́ *що*; *(головою)* піддава́- ри́зикові *що*, підставля́- (свою́) го́лову /ши́ю/, наража́- своє́ життя́, ходи́- ко́ло сме́рти, іти́ на смерть, балансува́- на ле́зі ножа́; **я.** /*м*[н] **хто**/ **ризику́є** с-и ♦, гото́вий ризикну́-, ризика́нт, відчайду́х, гаря́ча голова́, *п*[к] відчайду́шний, рискови́тий, ©;

РИЗИКНУ́-: р. всім пусти́тися на одча́й душі́; ◊.

РИК ри́кання.

РИ́КА́ТИ > РЕВІ-, ГОВОРИ-; **я. ри́кає** спо́внений ри́ку, с-и ♦, рику́н, ри́кало, реву́н, *п*ᴷ рику́чий, реву́-, *о.* з ди́ким ри́ком, ©, ± **що реве**[1].

РИ́ЛО > ПИКА, МОРДА, СУРЛО;

РИ́ЛЬЦЕ: р. в пушку́ *чиє* па́льці зна́ти *чиї*.

РИМ/УВА́ТИ добира́- ~́и; *п.* склада́- ві́рші, віршува́-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ ~у́є** с-и ♦, з-й за♦, *з*ᴴ ~ува́льник, віршома́з, *п*ᴷ ~ува́льний, ~отво́рчий, ©.

РИ́НОК база́р, торг, торго́виця, *у*ᴾ то́ржище; *(світовий)* світова́ сфе́ра торгі́влі.

РИ́НУТИ *н*ᵈᴷ ШУГА-, ки́датися шулі́кою /прожо́гом/, нести́ся стріло́ю; *(- води)* прорива́-, жбу́хати; *(- людей)* су́ну- ла́вою /нава́лою/, *(на кого)* ки́датися, напада́ти; *(у воду)* пірна́-, шубо́вста-, жбу́ха-; *(- промені)* по́рска́ти; *(з серця)* вирива́тися, луна́ти; *(в небо)* *п*ᵒ леті́-, ли́ну-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ ри́не** 1. не́сений стріло́ю + **я. ринув**, 2. **я. жбуха**; ± **я. пірна**;

РИ́НУТИ *д*ᴷ розімча́-, шугну́-, ру́ши- прожо́гом /стріло́ю/, *(- води)* хлю́пну-, лину́- ◊; *(з діри)* ви́хопитися; *(- сльози)* покоти́-, потекти́ /поли́тися/ стру́менем; **я. ри́нув** *о*ᴷ ри́нутий, *(у бій)* розімча́лий (стріло́ю), *(з діри)* ви́хоплений, *п*ᴷ стрімколе́т-, стрімконо́с-, © ки́нувшися прожо́гом /шулі́кою, стріло́ю/;

ВІДРИ́НУТИ відли́ну-, відхля́ну- ◊;

ВІДРИ́НУТИЙ відки́н-. пого́рджений, відки́не-, зне́хтува-, УПОСЛІДЖЕ-, *р.* запере́че-;

НИЗРИ́НУТИСЯ впа́сти з небе́с у безо́дню; ◊.

РИ́ПАТИ рипоті́-, *п*ᶠ рип; & вири́плюва-, *д*ᴷ ри́пну-, рипону́-.

РИ́ПАТИСЯ *(в хаті)* ходи́ти сюди́-туди́; не роби́- /вжива́-/ за́ходів, сиді́- ти́хо; **не р.** не порива́-; **сидіти і не р.** не виявля́- акти́вности, сиді́-, як ми́ш(а) під ві́ником.

РИПІ́ТИ *(раз-у-раз)* ри́па-; *(- легені)* хрипі́-; & вири́плюва-; **я. рипи́ть** с-и ♦, РИПУЧИЙ, *о.* із скри́пом, © рипі́вши, ри́паючи.

РИПУ́ЧИЙ СКРИПУ-, рипли́вий, *(звук)* неприє́мний.

РИ́СА *(пером)* лі́нія, штрих; *(чия)* жи́лка, стру́н-; **з тонки́ми ри́сами лиця́** тонкови́дий;

РИ́СИ *(рота)* ко́нтури, о́бриси, лі́нії, рису́нок; *(занепаду)* о́зна́ки, прикме́ти, особли́вості; **в головни́х -ах** штрихпункти́рно;

РИ́СКА *г*ᵃ *(прокреслення)* про́черк, *с*ᵒ тире́.

РИСУВА́ЛЬНИЙ рисунко́вий, для кре́слення.

РИСУВА́ТИ > КРЕСЛИТИ.

РИСУВА́ТИСЯ; ВІДРИСО́ВУВ- відбива́-, відмальо́вува-.

РИСУ́НОК *(майбутньої деталі)* кре́слення, *р.* креслю́нок; *(рота)* *п.* о́брис, ко́нтур.

РИ́ТИ копа́-; *(береги водою)* розрива́-, розмива́-; *(моркву)* вико́пува-; *(речі)* *ж*ᵐ перебира́-, перерива́-; *(під кого)* інтри́ґува́- про́ти *кого*; *р.* ри́тися; **я.** /*м*ᴴ **хто/ ри́є = я. копа** + с-и ♦, ©, *с*ᴷ -ри́й [землери́й], -ри́йний [землери́йний];

ЗАРИ́ТИ: з. па́льц/і у воло́сся діли- ~́ями в.

РИТМ *м*ʸ розмі́рене чергува́ння зву́ків; *(життя)* *п.* темп, пульс.

РИТМІ́ЧНИЙ розмі́ре-, рівномі́р-, періоди́ч-, цикліч-, підле́глий ри́тму, *(пульс)* безперебі́йний; ± РЕҐУЛЯР-.

РИ́ТОР > ОРАТОР.

РИТО́РИКА красномо́вство, ора́торське мисте́цтво; *п.* марнослі́в'я, тереве́ні.

РИТУА́Л обря́д, церемо́нія, *у*ᴾ ді́йство; ± ЦЕРЕМОНІЯЛ.

РИТУА́ЛЬНИЙ обрядо́вий, обря́дний, ± ЦЕРЕМОНІЯЛЬ-; *(танець)* ку́льтовий.

РИФ > СКЕЛЯ; *(на вітрилі)* петля́, о́твір.

РИХТУВА́ТИ[1] *з*ᴿ *(колію)* вирі́внюв-; *(хибу)* направля́-; **я. рихту́є = я. рівня /направля/.**

РИХТУВА́ТИ(СЯ)[2] готува́ти(ся); *(в дорогу)* збира́ти(ся), споряджа́ти(ся), ла́годити(ся), лаштува́ти(ся); **я. -є(ться) = я. готує(ться).**

РИШТУ́НОК споря́дження, припа́с(и), причанда́лля; *р.* ришто́вання.

РІВ КАНАВА, ТРАНШЕЯ, *д.* фо́са, *з*ᴾ кюве́т; & рівча́к, ріве́ць, рви́ще; ± ЯМА.

РІ́ВЕНЬ *г.* по́зем, *с*ᵐ пла́нка [зни́зити пла́нку]; *(води)* висота́ стоя́ння; *(освіти)* мі́ра, сту́пінь, щабе́ль, о́бсяг; *(життєвий)* мі́ра добро́буту; *(загальний)* ро́звиток, осві́ченість; *(виробництва)* культу́ра; *т.* ватерпа́с, *г.* рівни́ло.

РІ́ВНИЙ гла́дкий; *(як промінь)* прями́й, про́стий; *(як стіна)* крути́й, стрімки́й; *(стан)* струнки́й; *(лоб)* не опу́клий; *(пай)* одна́ковий, таки́й са́мий; *(подих)* рівномі́рний, РИТМІЧ-; *(голос)* одното́н-; *(в гурті)* рівнопра́в-, *к*ᴴ парите́т-; *(- вдачу)* *п.* врівнова́же-, спокі́й-; *(рахунок)* кру́глий; *(стан)* стрункий *(з чим)* рівновартий /-цінний, -знач-, -ряд-/;

РІ́ВНО *о*ᴷ аж [раху́ю: аж три яйця́].

РІВНИ́НА рівноді́л, *п*ᵒ доло́нище; *(в горах)* полони́на; *(пласкі гори)* *с*ᵒ плоскогі́р'я, *р*ᵒ високорі́вня, /*крутосхила*/ пля́то́; & рівнява, *д.* рівня.

РІВНОБІ́ЖНИЙ парале́льний.

РІВНОЗНА́ЧНО: р. як все одно́, як, *о*ᴷ аж так, як.

РІВНОВА́ГА *(між а і б)* баля́нс, стійке́ співвідно́шення; **душе́вна р.** урівнова́жений /спокі́й-/ стан (душі́); **утри́мати -гу** злови́- рівноввагу.

РІВНОВА́РТИЙ рівнова́ртісний /-зна́ч-, -ці́н-, *(саном)* -ря́д-, *(силою)* -си́ль-, *(обсягом)* –вели́кий /, *ф*ᴾ тото́жни(і)й.

РІВНОЗНА́ЧНИЙ > РІВНОВАРТИЙ.

РІВНОМІ́РНИЙ *(стукіт)* ритмі́ч-; *(обсяг)* рівновели́кий.

РІВНОПРА́ВНИЙ з рі́вними права́ми; *ф*ᴾ рі́вний, парите́тний.

РІВНОЦІ́ННИЙ > РІВНОВАРТИЙ.

РІВНЯ́ТИ вирі́внювати /роз-/, *т*ᴾ /під-/; *(до кого)*

/по-/, уподібню-, ототóжню- з, $o^{к}$ приподóблю- *кому*; *(з чим)* зіставля́ти, прирівнюва- до; *(А з Б)* стáви- в оди́н ряд /на однý дóшку/, зрівнюва-, стри́г- під однý гребінку, підвóди- під оди́н шнур; *(під шнур)* шнур(к)увá-; **р. Бóжий дар з яє́шнею** ♦ вели́ку дýпу й Вели́кий піст; **я.** /$м^{н}$ **хто/ рівня́** 1. с-и ♦, рáдий з♦ /по-, роз- +/, порівнювач /ви-, роз- +/, $п^{к}$ рівня́льний /роз-, по- +/, вирівнюваль- /роз-, по- +/, © рівня́ючи, 2. $в^{й}$ = **я. шнур(к)ує**;

ЗРІВНЯ́-: з. рахýнок $с^{т}$ *г.* зреванжувáтись;

РІВНЯ́ТИСЯ прирівнюва-, ставáти в оди́н ряд ◊; *(на кого)* взорувáтися, мáти за взір *кого*; $в^{й}$ шнурувáтися; **рівня́йсь правóруч /ліво́-/ /до прáвого /лíво-/ р./!** $в^{й}$ $с^{о}$ *у.* прáво /лí-/ глянь!; **я.** /$м^{н}$ **хто/ -ється** с-и ♦, порівнюваний /ви-, роз- +/, *(на кого)* взорóва-, ©, $в^{й}$ = **я. шнурується**.

РІГ $м^{у}$ ріжóк; *(вулиці) д.* вýгол, *г. ф.* наріжняк; *(стола)* край, кут; *(берега)* мис; *(місяця)* кінчик; *(якоря)* $с^{о}$ лáпа; *(скелі, карнизу)* ви́ріжок;

РÓГИ: наставля́ти р. > ЗРАДЖУВАТИ.

РІД роди́на, рідня́, *як і.* рідні; *(кельтів)* клан, *(царів)* динáстія; *р.* порóда; *(військ)* тип, категóрія, вид; $ф^{р}$ ґатýнок, сорт; ± ПОКОЛІННЯ.

РІДИНА́ $к^{н}$ рідкá речови́нá, $б^{і}$ сік, *(солодка)* сирóп, *х.* рідки́й екстрáкт, *(до пиття)* питвó, НАПІЙ, *(хмільна)* алькогóль; & *(суміш рідкого й твердого)* рідóта, рідиво.

РІДКИ́Й текýчий, пли́нний, пливки́й; *(борщ)* не густи́й; *(туман)* розрідже-; *(- нагоду)* нечáстий; *(птах)* рідкісний; & ріде́нький, óб♦, (óб)рідкувáтий;

РІ́ДКО ЗРІДКА, мáло коли́, не чáсто ◊; *(не вкупі)* розки́дано.

РІ́ДКІСНИЙ рарите́тний, унікáльний, рідки́й.

РІ́ДКІСТЬ рарите́тність; *(музейна)* рідкісна річ, рарите́т; & рідкощі.

РІ́ДНИЙ ☺ крó/é/в-, кість від кóсти, кров від крóви; *(- місто)* роди́нний, роди́мий; *(- звуки)* знайó-; *(духом)* близьки́й, спорíднений, порідне- серцем, зрóслий душе́ю; *(- діло)* улюбле-; *(край)* бáтьківський, $у^{р}$ оте́ць-, óтчий; *(- мову)* мáтірній; & ріднé(се)нький; **-ною мóвою** по-нáшому, по-рідно-.

РІДНИ́ТИСЯ > СПОРІДНЮВАТИСЯ;

ЗРІДНИ́ТИСЯ зрости́ся душе́ю ◊ → ↑.

РІ́ДНІ *як і.* (близькі) рóдичі.

РІДНЯ́ $з^{б}$ рóдичі, роди́на, *як і.* крéвні, рід-; *(кому)* рóдич(ка); & *рідни́зна, *рідна рідни́нá.

РІЗАНИ́НА крово(про)ли́ття, душогýбство, зарізя́цтво, *г.* мордéрство, масáкра.

РІ́ЗАТИ тя́-, *(коси)* зрізува-, стинá-, *(по скибці)* /від-/, відрізува-, *(краї)* /об-/, обтинá-; *(чим)* /роз-/, крáя-, розрізува-, $ж^{м}$ панáха-, чикри́жи-; $п^{б}$ оперувá-, роби́- оперáцію; *(мерця)* анатомувá-; *(душу)* шматувá-; *(під серцем)* пекти́, колó-; *(ножем)* убивá-, вини́щува-, *о.* пускá- під ніж; *(око)* рази́-, вражá-; *(слух)* дратувá-; *(словом)* бри́-; *(правду)* говори́- відве́рто; *(на іспиті)* провáлюва-, запáрюва-; *(затято грати)* шпáри-, смали́-, чи́сти-, гати́-, *(- вітер)* шмагá-, *(м'яч)* $с^{т}$ *г.* стинá-; **р. без ножá** клáсживцéм у моги́лу; **я.** /$м^{н}$ **хто/ ріже** с-и ♦, з-й за♦, ☺ різальник, різьбя́р, *(колій)* різни́к, $н^{і}$ різýн, заріза, зарізя́ка, *(річ)* різéць, для різання, $п^{к}$ різальний, *|край|* гóстрий, різýчий, *(біль)* різки́й, $с^{к}$ –різ [льодоріз], -різний [склорізний], © ріжучи, різавши;

ВРІ́ЗАТИ > УТНУ- ◊; *(пісню)* гри́мну-;

ЗАРІ́ЗАТИ *(ножем)* заби́- ◊; *(ідею)* відки́ну-;

РІ́ЗАТИСЯ тя́- ◊; *(в бою)* би́-, рубá-, воювáти; *(- зуб)* прорізуватися; *(у карти)* дý-, (затя́то) грáти; **р. ножáми** $ф^{р}$ на ножі брá-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ -еться** різаний, крáя-, карбóва-, різьбле-, вирізува- /про-, за-, пере- +/, тя́тий, кóло-, с-и ♦, з-й про♦; **я. -жеться в кáрти** затя́тий /$с^{о}$ азáртний/ картя́р /гравéць/.

РІЗА́ЧКА *(біль)* кóлька; *(хвороба)* дисентéрія, червінка, пронóс, $с^{о}$ дизентерія.

РІЗДВÓ (ХРИСТÓВЕ) (свя́то) урóдин І. Христá, найбільше християнське свято; **під Р.** $п^{б}$ під яли́нку.

РІЗДВЯ́НИЙ святвечірній, *(настрій)* святкóвий.

РІ́ЗКА прутóк, прýтик, ± ПРУТ; *(кормів)* січка;

РІЗКИ́ кáра різкáми.

РІЗКИ́Й *(вітер)* шпарки́й, прони́зливий; *(скрут)* крути́й; *(запах)* (за)гóстрий; *(- світло)* заяскрáвий; *(- риси)* вирáзни́й, чітко окре́сле-, не розпли́вчастий; *(поступ)* значни́й і раптóвий; *(контраст)* разю́чий; *(рух)* пори́вчастий, рвучки́й, швидки́й, шпаркий; *(- манери)* БРУТАЛЬНИЙ, загóнистий, *с.* хáмський; *(- слово)* замашни́й; *(осуд)* категори́ч-; *(вислів)* гóстрий, неприє́мний, шкарубки́й, дошкульни́й; & зарізки́й, різýчий, різкувáтий;

РІ́ЗКО різýче, $ф^{р}$ рýба ◊.

РІ́ЗНИЙ несхóжий, неоднáковий, відмінний, інший; *(бік барикад)* протиле́жний; *(- зілля)* РІЗНОМАНІТ-, всіля́кий; & пре♦, ріж-; **р.-прер.** вся́кий-превся́-, абсолю́тно ♦, найрізноманітніший, яки́й тільки хóчете; **р. там** $з^{н}$ уся́кий;

РІ́ЗНО неоднáково, по-різному, вся́ко, всіля́ко, по-вся́кому ◊; *(піти)* у різні бóки, врізнóбіч; окрéмо, пóрізно, не рáзóм.

РІЗНИ́ТИ *(людей)* роз'є́днува-, розсвáрю-, внóсити рóзбрат між *ким*; *(А від Б)* роби́- різни́цю між А та Б, відрізня́- /роз-/ А від Б.

РІЗНИ́ЦЯ 1. несхóжість, відмінн-, різн-, *р.* неоднáков-; *(цін)* невідповідн-; *(поглядів)* розбіжн-; *(із* $с^{л}$ *без)* розрізнення, розмежувá-; *м.* остáча, ре́шта, результáт віднімáння; *(між дебе-*

том і кредитом) $е^к$ са́льдо; 2. ре́вище, $с^о$ бо́йня, *г.* різня́; **р. в той чи той бік ♦** вго́ру або́ вділ; **з тією -цею, що** тільки й то́го, що́ [**з тією -цею, що бо́сий** т. й т., що бо́сий].

РІЗНОБА́РВ(Н)ИЙ строка́тий, ряби́й, $к^н$ різнокольоро́вий, *о.* різноше́рстий, різнома́с-, $с^о$ різноко́лірний; ***п.*** РІЗНОМАНІТ-, неодна́ковий.

РІЗНОБІ́ЧНИЙ, РІЗНОГРА́Н- різноплощи́н-.

РІЗНО́ВИД видозміна, відмі-, модифіка́ція, ВАРІЯНТ; *(мутації)* мута́нт; *(мистецтва)* жанр.

РІЗНОЗНА́ЧНИЙ різного зна́чення /ваги́/.

РІЗНОМАНІ́ТНИЙ різ-, розмаї́тий, *п.* різноли́кий, РІЗНОБАРВНИЙ, столи́кий, стоба́рвий; *(хист)* багатогра́нний, рясногра́н-, РІЗНОБІЧ-, різносторо́нній, $о^к$ діяпазо́нистий;

РІЗНОМАНІ́ТНІСТЬ розмаї́тн-, розмаї́ття, різномані-, ряснота́, многота́, гронови́тість ◊.

РІЗНОШЕ́РСТИЙ різнопе́рий; **-та пу́бліка** лю́ди вся́кої ма́сти, $ж^м$ вся́кі тобі л. на масть.

РІЗУ́Н > УБИВЦЯ.

РІЗЬ $з^п$ *(у животі)* РІЗАЧКА

РІЗЬБА́ & дереворізьба́ /= дереворит/.

РІЙ *(комах)* сім'я́; *(у війську)* $с^о$ відділення; & ройо́висько;

РОЇ́ *(кого)* зграї, ма́си; **роя́ми** рі́йно.

РІК 12 місяців, 52 ти́жні, 365 днів; **рік-у-рік** рікрі́чно; & ро́чок;

РО́КИ літа́, *(дитячі)* пора́, період, *(революції)* епо́ха; ***п.*** *(трива́лий)* час; & ро́чки.

РІЛЬНИ́ЧИЙ хліборо́бський, *(- бригаду)* $с^о$ польови́й; & рільни́цький, рільни́й.

РІНЬ га́лька, жорства́, *(штучна)* шу́тер, $с^о$ гра́вій, ще́бінь; & ріня́к.

РІПА́К $з^п$ рапс, рапса́.

РІ́СКА роси́н- [ні ріски в ро́ті]; ***п.*** крапли́н-, капели́на, капели́ноч-, *д.* ка́пель-; & рі́соч-.

РІСТ *(чий)* зріст, $с^о$ висота́; ***п.*** ро́звиток, зроста́ння, ро́зріст, *(генія)* розгін; ***д.*** ли́хва, відсо́ток.

РІЧ пре́дме́т, $к^н$ реа́лія; ***п.*** спра́ва, ді́ло [інша ♦]; $ж^м$ (роз)мо́ва /про-/; **р. пе́ршої потре́би** /$с^о$ **необхідности**/ ♦ ширужи́тку, побуто́ва коне́чність; **це інша р.** це де́що іншого; **а в чім р.?** а хіба́ що?; **в тім то й р.** тож то й є; **до ре́чі** до місця, до ді́ла, до ладу́; са́ме вчас, вча́сно; **ду́же до ре́чі** аж о́н як [а. о́. я. придало́сь], *г.* впо́ру; **з які́ї ре́чі?** *е.* з якого по́биту /ди́ва/?;

РЕ́ЧІ майно́, $ж^м$ мана́тки, пожи́ток, ***п.*** учи́нки [за такі ♦ – суд]; **р. пе́ршої потре́б/и** ~и́зна.

РІ́ЧИЩЕ *(річки)* ло́же, кори́то, $з^п$ русло́; *(життя)* ***п.*** на́прям(ок), курс, доро́га; ± ФАРВАТЕР.

РІ́ЧКА *(мала)* струмо́к, потік, *г.* звір, *(велика)* ріка́; *(людей)* ма́са, *п.* мо́ре; & рі́чеч[нь]ка.

РІЧНИ́Й *(ярмарок)* рокови́й, щорі́чний; *(- свято)* *з.* рочи́стий; ± РЕҐУЛЯРНИЙ.

РІЧНИ́ЦЯ рокови́ни; знаме́нна да́та; *(чиєсь діяльности)* ювіле́й.

РІША́ТИ *(задачу)* розв'я́зува-; *(діло)* вирі́шу-, наду́му-, кла́сти /поклада́-/ собі, заве́ршува-, дово́ди- до кінця́, вінча́-; *(на раді)* ухва́люва-; *(чого)* позбавля́-; *(гроші)* витрача́-; **я. ріша́ = я. вирішує /розв'язує/;**

РІШИ́ТИ розсуди́-, дійти́ ви́сновку ◊; ***п.*** уби́-, приши́-, закатру́пи-; & поріши́-.

РІШЕНЕ́ЦЬ *(суду)* ви́рок, при́суд, постано́ва, рішення, ухва́ла.

РІ́ШЕННЯ *(збору)* резолю́ція; *(суду)* ухва́ла, РІШЕНЕЦЬ; *(проблеми)* розв'я́зання, РОЗВ'ЯЗКА, *о.* ви́хід із стано́вища.

РІШУ́ЧИЙ смілѝвий, безстра́шний, *р.* нава́жливий, *с.* безо́глядний, відчайду́ш-; *(протест)* рі́зкий, категори́чний; *(норов)* незла́м-, непохи́т-; *(- ходу)* упе́вне-, тверди́й; *(бій)* безкомпромі́сний, непримире́н-, завзя́тий, *п.* оста́нній; *(запит)* наполе́гливий, насти́р-; *(поворіт)* переломо́-, перело́мний, виріша́ль-, кардина́ль-;

РІШУ́ЧЕ категори́чно, тве́рдо, ру́ба, без вага́нь, затя́то ◊; *(відмовити)* наві́друб, $с^о$ наві́дріз; *(діяти)* безстра́шно, смі́ливо; *(забороняти)* суво́ро; *(не хотіти)* упе́рто, насти́рно ◊; $з^{-п}$ хай що кажі́ть [цього р. го́ді терпі́ти];

РІШУ́ЧІСТЬ зва́га, смілѝвість ◊.

РОБИ́ТИ працюва́-; *(по правді)* чини́ти, ді́я-, пово́дитися; *(сім діл нараз)* розпада́-, розрива́-; *(зло)* заподі́ювати, ко́ї-; *(своє діло)* вико́нува-; *(заходи)* вжива́- *чого*; *(знак)* подава́-; *(плуги)* виробля́-, виготовля́-, продукува́-; *(фільм)* працюва́- над; *(паніку)* ство́рюва-; *(ким)* оберта́- на; *(- орган)* функціонува́-; & понаро́блю-; **р. без тя́ми** пха́- коло́ду, коти́- брус; **р. біду́ з** *чого* ♦ пробле́ми; **р. вплив** вплива́-; **р. трус** труси́-; **р. перев'я́зку** перев'я́зу-; **р. можли́вим** уможли́влю-; **р. нао́чним** унао́чню-; **р. суча́сним** усуча́сню-; **р. шту́чним** ушту́чнюва-; *і т. д. з низкою і. та* $п^к$; **р. політику** бу́- акти́вним політиком; **ро́биш, то й роби́!** роби́ своє́ ді́ло, а в чуже́ не лізь! [ми́єш, то й ми́й!]; **роби́в, як сам хоті́в** роби́в самоупра́вно; **роби́в і не роби́в** ма́йже не роби́в [*н.* їв і не їв]; **я. /$м^н$ хто/ ро́бить** 1. с-и ♦, з-й з♦, вико-на́вець, $ф^р$ позна́чений *чим* [**я. ро́бить у́спіхи** п. у́спіхами], де ро́блять [цех, де р. та́ру], ©, 2. **я. виробля**, 3. **я. працює**;

ЗРОБИ́ТИ змайструва́-, створи́- ◊; *(здійснити)* вді́я-, вчини́-, утвори́- /ви́-/, ви́кона-, $у^р$ сподія́-, $н^І$ ско́ї-, *(веселе)* утну́-; *(кому)* заподія-, *(не)залежним)* у(не)зале́жни-, *(подібним)* уподі́бни-, *(різноманітним)* урізномані́тни-, *(самостійним)* усамості́йни- і.т.д. *з* $н^{дк}$ $д^о$; ◊;

ПОРОБИ́- навро́чи-, почини́- /при-/ [їй пороблено]; **нічо́го не поро́биш** нічо́го не вді́єш /зро́биш/, *у.* нема́ ра́ди.

РОБИ́ТИСЯ *(чим)* оберта́- на; *(душно)* става́ти;

(в хаті) чини́тися, дія-, відбува́-, твори́-, кої-, ма́ти місце; *(- діло)* здійснюватися, вико́нува-; *(- вироби)* вироблі́-; **я.** /$м^н$ **хто/ -иться** ро́блений, ко́є-, вико́нува-, виготовлюва-, *(яким)* деда́лі *якіший* [**я. -иться скупи́м** деда́лі скупіший]; **що шви́дко -иться, то сліпе́ ро́диться** хто спіши́ть, той людей смішить, швидкий по́спіх – лю́дям по́сміх;

З♦♦♦ *(ким)* поши́- *в кого* ◊; *(з ким)* тра́пи-, вчини́-, ста́-, ско́ї-, подія-, відбу́-, $у^р$ сподія-; *(вислідом)* ви́никнути, поста́-, з'яви́тися, утвори́-; *(довшим, легшим +)* подо́вшати, поле́гша- +.

РОБІТНИ́К трудівни́к, труда́р, $к^н$ пролета́р, *ф.* роботя́га; $і^с$ на́ймит; *(науки)* працівни́к, дія́ч;

РОБІТНИКИ́ робітни́цтво, робо́ча си́ла, *о.* роботя́щі ру́ки, $о^к$. роботарі ◊.

РОБІ́ТНЯ майсте́р-, АТЕЛЬЄ, *р.* цех; *(письменника)* кабіне́т.

РОБО́ТА пра́ця, $у^р$ труд; *п.* заня́ття, діло; *(чия)* ви́ріб, твір, зро́блене *ким*; *(митця)* доро́бок; *(від замовця)* замо́влення; & робо́тонька; **дурна́ р.** все одно́, що во́вком ора́ти.

РОБОТЯ́ЩИЙ ПРАЦЬОВИТИЙ, трудови́тий, працелю́бний; *(- руки)* хазяйський.

РОБО́ЧИЙ *(люд)* трудя́щий; *(стаж)* трудови́й, робітни́чий; *(день)* бу́дній; *(трибок)* *т.* ходови́й; & *р.* роботя́щий.

РОВЕ́СНИК переве́с-, одноліток, однорі́чник, рівня; $ж^і$ рове́сниця, одноліткa.

РОГ/А́ТИЙ з ~а́ми; **-та худо́ба** ~ати́зна, дворо́ги.

РОДИ́ЛЬНИЙ: р. буди́нок *г.* ма́тірній дім.

РОДИ́НА сім'я́, *ф.* посіме́йство; *(чия)* $ж^м$ ро́дич, ро́дичка; $ф^р$ РІД, покоління.

РОДИ́НИ $м^н$ поло́ги, ро́диво, *д.* зло́ги.

РОДИ́ННИЙ сіме́й-; *(- річ)* успадко́ва-, спадко́вий; *(привіт)* душе́вний, те́плий, серде́чний; *(- діла)* дома́шній, ха́т-, прива́тний, інти́м-; *(- село)* *г.* рі́дний.

РОДИ́ТИ наро́джува- /по-/, $ф^р$ ма́- [мене́ ма́ти тоді ма́ла], повива́-, $п^{рв}$ $д^к$ пови́- [повила́ дочку́], $є^м$ з коліна ви́лупи- [хоч з к. ви́лупи!]; *п.* спричиня́-, витво́рюва-; *(відвагу)* буди́-, виклика́-; *(- ниву)* дава́- /прино́си-/ врожа́й /плоди́/, плодоно́си-; *(на землі)* рости́, віроста́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ро́дить** з-й по♦, $ж^і$ (по)роділля, поліжни́ця, порожде́нн-, (по)роди́телька, ма́ти, $п^к$ /ґрунт/ родю́чий, /рослина/ плодю́-, плодоно́сний, *(рік)* урожа́й-, $о^к$ розро́дчий, $с^к$ роди́- [роди́земля], -ро́дний [живоро́дний], ©;

УРОДИ́ТИ /по-/, *(- овочі)* *д.* зароди́ти; ◊.

РОДИ́ТИСЯ НАРОДЖУВА-, $у^р$ прихо́дити у світ [Христо́с прихо́дить у світ]; **я.** /$м^н$ **хто/ -иться** ро́джений, наро́джува- /по-, за-, роз-/, $п^к$ $у^р$ (на)рожде́нний; **що шви́дко ро́биться, то сліпе́ ро́д-** ☺ спіши́ть, той людей смішить.

РО́Д/ИЧ ~а́к, *як і.* кре́вний, рід-, близьки́й, свояк, кревня́к; *(далекий)* деся́та вода́ на киселі; *(батько діда)* пра́дід; *(син сина)* внук, *(дочка сина)* вну́чка, ону́-, $ф^р$ сват [ні сват ні брат];

РО́ДИЧІ $ж^м$ *(мої)* мої, *(її)* її $т^ш$; сім'я́ни, *з.* че́лядь*; *(діти внука)* пра́внуки ◊; ± РОДИНА.

РОДИЧА́ТИСЯ рідни́-, $к^н$ спорі́днюва-, *д.* рода́-.

РОДО́ВИЙ *(герб)* пре́дківський, пра́дідній; *(дім)* спадко́вий, успадко́ваний, діди́зний.

РОДОВИ́ТИЙ високоро́дний, АРИСТОКРАТИЧ

РОДО́ВИЩЕ *(руд)* по́клади, *д.* зло́жище, *(золота)* ро́зсипище, ро́зсипи.

РОДОВІ́Д генеало́гія; *(предків)* похо́дження, істо́рія, лінія (пре́дків).

РОДЮ́ЧИЙ урожа́йний, *(- вишню)* плодю́чий, $б^з$ родови́тий; & родю́щий.

РОЖЕ́ВИЙ *(колір)* ясночерво́ний, рум'я́-; *(настрій)* *п.* ра́діс-, світлий, нічи́м не затьма́рений; *(день)* безхма́р-, пого́жий; *(- мрію)* нереа́льний, нездійсне́н-; & роже́вистий.

РОЖЕВІ́ТИ: **що рожевіє** > *схему* БІЛІТИ.

РОЖЕВООКУЛЯ́РНИЙ ба́че- крізь роже́ві окуля́ри [-на сахари́на].

РОЗБАВЛЯТИ(СЯ) розрі́джувати(ся), розво́дити(ся).

РОЗБАЗІКУВАТИ розбала́ку-, розпатя́ку-, просторі́ку-, пащекува́ти.

РОЗБЕ́ЩУВАТИ; РОЗБЕ́СТИ- $г^д$ розве́зти.

РОЗБЕ́ЩЕНИЙ *(дух)* зіпсо́ва-, амора́ль-, РОЗПУС-; ☺ недисципліно́ва-, неслухня́-, РОЗПЕРЕЗА-, розгну́зда-, $г^д$ розбі́щ(ш)е- → біс.

РОЗБИВ/А́ТИ дроби́-; *(пута)* розрива́-, рва́-; *(судно)* розтро́щува-, трощи́-; *(ніс)* розква́шува-, роз'ю́шува-, пуска́- кров з, *(лід на річці)* пробива́-; *(торг)* /пере-/; *(паралічем)* паралізува́-; *(серце)* шматува́-; *(ворога)* ПЕРЕМАГА-, РОЗГРОМЛЮВА-; *(горем)* знеси́лю-, висна́жу-; *(надії)* руйнува́-; *(чари)* знешко́джу-; *(тишу)* пору́шу-; *(тугу)* розвію-; *(на групи)* групува́ти, ділн́-, розподіля́-, класифікува́-; *(парк)* розпляно́вува-, заса́джува-; *(гроші)* міня́-; *(плесо)* розтина́-; *(намет)* напина́-; **р. та́бір** става́- *чим*; **я.** /$м^н$ **хто/ ~а́** 1. с-и ♦, з-й розби́-, ~а́ч, $п^к$ ~́чий, ~у́щий, ~ни́й, ~а́ль-, нищівни́й /руйнівни́й/ для *чого*, © ~а́ючи, 2. **я. напина**, 3. **я. поділя**; **± я. трощить, я. перемага**;

РОЗБИ́ТИ $ж^м$ розге́пати, розгати́ти ◊;

РОЗБИ́ТИЙ *(глек)* /по-/; *(шлях)* /ви́-/, вибо́їс-, розге́паний; *(човен)* потро́ще-; *(чобіт)* рва́-; *(ворог)* перемо́же-, розгро́мле-; *(горем)* пригні́че-; *(- долю)* занапа́ще-, зні́вече-; /ходу/ нетверди́й; ☺ кво́лий, безси́-; *(звук)* хрипки́й, тремтли́вий; *(настрій)* зіпсо́ва-, зіпсу́тий ◊.

РОЗБИВ/А́ТИСЯ дроби́-; *(- хвилі)* розбри́зкува-; /надії/ розвію-ва-; /промені/ розсію-ва-; *(упавши)* вбива́-, ги́нути; /пляни/ *п.* не здійснюватися, терпі́ти крах, краху́ва-; /посуд/ товкти́с-

я; /нерви/ псува́-; *(на групи)* ділú-, роз(по)ді-ля́-; *(за ким)* побива́-; **я. /м^н^ хто/ -ється** 1./2./3. ~а́ний, п^к^ ~ни́й, 1. би́тий, розтро́щуваний, розква́шу-, розгро́млю-, розса́джу-, руйно́-, то́вчений, п^к^ б'ючки́й, ~и́стий, 2. напи́наний, розпляно́вува-, 3. ділe-, (роз)поділюва-;

РОЗБИ́ТИСЯ: р. в пух і прах розлéті-, як пух.

РОЗБИР/А́ТИ *(з рук)* бра́-; *(товар)* розкупо́вува-; *(машину)* демонтува́- /д^к^ роз-/, *ж^м^* розкру́чува-; *(намет)* склада́-, збира́-; *(книги)* сортува́-, перебира́-; *(діло)* розгляда́-, РОЗСЛІДУВА-, вéсти́ слідство; *(дії)* аналізува́-; *(почерк)* чита́-; *(латину)* розумí-; *(ноти)* розу́чува-; *(суть)* розпізнава́-, вга́дува-; *(- сон)* мори́-, тягти́ на; /цікавість/ пойма́-, *с.* розпина́-; /хміль/ пройма́-; *(кого)* роздяга́-, скида́- о́дяг з; **я. /м^н^ хто/ ~а́** с-и ♦, з-й розібра́-, ~а́ч, ~а́йло, демонта́жник, аналіза́тор, п^к^ розбі́рчий, розбиру́щий, демонта́жний, для розбо́ру /демонтажу́/, ©;

РОЗІБРА́- *(почерк)* прочита́-; ◊;

РОЗБИРА́ТИСЯ *(в чім)* розбира́ти /аналізува́-, піддава́- аналізі, розумí-, усвідо́млюва-/ *що*, виво́ди- кінці з *чого*, розумі́тися на *чім*; *(в людях)* орієнтува́-, зна́ти *кого*; з^-н^ роздяга́тися; ◊; **я. /м^н^ хто/ -ється** розбі́раний /пере-/, розкупо́вува-, розкру́чу-, демонто́-, розу́чу-, аналізо́-, сорто́-, розгля́даний, с-и ♦, з-й розібра́-, п^к^ розбі́рливий, розбі́рни́й, чітки́й, ©;

РОЗІБРА́ТИСЯ *ж^м^* зарозумі́тися ◊.

РОЗБИША́КА розбі́я-, розбі́йник, грабі́ж-, БАНДИТ, ХАРЦИЗ, *д.* рабівни́к; *(малий)* задері́й, шиба́йголова, ши́беник, *с.* БЕШКЕТ-, пали́вода, гайдабу́ра; & д^о^ *розбишакува́ти.

РОЗБІГА́ТИСЯ *(врозтіч)* розска́кува-; *(думками)* розхо́ди-; *(- хмари)* розсі́юва-; /шляхи/ розгалу́жува-; *(запах)* поши́рюва-; *(для стрибка)* **р.** розганя́-; **я. /м^н^ хто/ -ється** розбі́ганий, розблу́ка-, с-и ♦, гото́вий розбі́г-, п^к^ розбі́жний, різнобі́ж-, щора́з відда́леніший; **думки́ -ються** ду́мка ду́мку побива́є;

РОЗБІ́ГТИСЯ розско́чи- ◊; & порозбіга́-; **я. /що/ -ігся** розбі́глий, Ø; ± РОЗБІЖНИЙ.

РОЗБІ́ЖНИЙ *(погляд)* незбі́ж-, *(зміст)* супере́чливий, несумі́сний, *(- вісті ще)* незгі́д-, різ-, різнобі́ж-, неодна́ковий.

РОЗБІ́Й розбиша́цтво, грабу́нок, грабі́ж, банди-ти́зм, харци́зтво; & розбі́йство.

РОЗБІ́ЙНИК РОЗБИШАКА; **ах ти р.!** ах ти, пали́водо!

РОЗБІ́РЛИВИЙ /пере-/, вимо́гли-, *(у діях)* роза́жли-, оба́чний, скрупульо́з-, обере́ж-, з о́глядом на за́дні колéса; *(суд)* прони́кливий; *(почерк)* зрозумі́лий, чита́бельний, чітки́й; *(- читання)* вира́зни́й; *(звук)* чітки́й; & розбі́рний.

РО́ЗБРАТ зва́да, ро́злад, чва́ри, ро́зрух, і^с^ усо́биці, міжусо́б-, *с.* ворожне́ча; *(між А і Б)* незго́да, незла́го-; *ж^м^* сва́рка; **р.** па́ніка; ± ГРИЗНЯ.

РОЗБРИ́ЗКУВАТИСЯ д^к^ розбри́зкуваний;

РОЗ/БУ́РКУВАТИ термо́си-; *(зі сну)* буди́-, ~ганя́- сон; ~ру́хува-, РОЗВОРУШУ-; **п.** активізува́ти, пожва́влю-, підійма́ти на но́ги; & ♦ся.

РОЗБУ́РХУВАТИ РОЗБУРКУ-; *(море)* хвилюва́ти, буру́ни-; БАЛАМУТИ-;

РОЗБУ́РХАТИ *(людей)* зворохо́бити ◊;

РОЗБУ́РХУВАТИСЯ *(- море)* розклеко́чува- ◊; **я. /м^н^ хто/ -ється** с-и ♦, розбу́рхуваний, ґвалто́ва-, збу́джува-, баламу́че-;

РОЗБУ́РХА- розшал(ен)і́ти, збаламутні́-, *(- море)* розбуру́нитися, розвирува́-, /гураган/ розгурага́ни- ◊; **я. -вся** збаламутні́лий; розклеко́таний, розбуру́не- /з-/, розвиро́ва-, розгу́ка- ◊;

РОЗБУ́РХАНИЙ *(- стихію)* збунто́ваний ◊.

РОЗВА́ГА заба́ва, поті́ха, ро́зривка, розважа́ння, звеселя́- /роз-/, *ж^м^* смі́хи; *(у горі)* РОЗРАДА; і^с^ ува́га [бра́ти під у.].

РОЗВАГО́ВИЙ розважа́льний, для розва́ги; **р. дім** дім розва́ги.

РОЗВАЖ/А́ТИ (д^к^ **РОЗВА́ЖИ-**) забавля́-, потіша́-, весели́- (се́рце), звеселя́- /роз-/, *(дитя)* ті́ши-, ба́ви-; *(у горі)* РОЗРАДЖУВА-, заспоко́юва-, втіша́-; *(нудь)* розві́юва-, розганя́-; *(головою)* міркува́-, розмірко́вува-, розду́мува-, розкида́-; & ~ува-*; **не р.** не зважа́- на, не врахо́вува-, не бра́- в раху́бу /раху́нок, розва́гу/; **я. /м^н^ хто/ ~а́** с-и ♦, з-й ~и-, заба́вник, поті́ш-, ~а́ль-, п^к^ ~а́льний, водеві́ль-, карнава́ль-, карнава́льносмі́хови́й, розваго́-, поті́шли-, заба́вницький, ☺ весе́лий на язи́к, © розважа́ючи;

РОЗВА́ЖИ- *(кого)* зігна́- ту́гу з се́рця *кому* ◊;

РОЗВАЖА́ТИСЯ *г.* розрива́тися ◊.

РОЗВА́ЖЛИВИЙ *і* **РОЗВА́ЖНИЙ** розсу́дливий, *р.* розду́мли-; *(що зна міру)* оба́чли-, помірко́ваний, оба́ч-; *(крок)* ви́важе-, обду́ма-, обмірко́ва-, розу́м-.

РО́ЗВА́Л ро́зпад, ро́зл-, РОЗКЛ-, руї́на, КРАХ.

РОЗВАНТА́Ж/УВАТИ /ви-/; **що ~ує** с-и ♦, з-й розванта́жи-, ~ува́ч /ви-/, (роз)ванта́жник, п^к^ ~ний, розладо́вчий, о^к^ розванта́жливий, ©.

РОЗВЕ́ЗИСТИЙ > ПРОСТОРІКУВА-.

РОЗВЕРЗА́ТИСЯ *(- небо)* розступа́-, розкрива́-;

РОЗВЕ́РЗТИСЯ *(- землю)* розпа́с-, *(- прірву)* розверну́- ◊; **що розве́рзся** розве́рзлий Ø.

РОЗВЕРТА́ТИ(СЯ) розгортати(ся);

РОЗВЕРНУТИ-: р. на 180° зроби́ти ві́сімку; **я. -у́вся** *(почувши волю)* п^о^ розкри́лений, Ø.

РОЗВЕСЕЛЯ́ТИ /з-/, весели́-, РОЗВАЖА-, *(до сліз)* сміши́-; **я. /м^н^ хто/ звеселя́** с-и ♦, ра́ди́й звесели́-, веселу́н, сміхоту́н, п^к^ веселю́щий, сміхотли́в-, /газ/ весе́лий, ©;

РОЗВЕСЕЛИ́ТИСЯ: що розвесели́вся розвесе́лений, ра́птом таки́й весе́лий;

РОЗВЕСЕ́ЛЕНИЙ розгу́ля-; ± ВЕСЕЛИЙ.

РОЗВЕ́СНЮВАТИ; РОЗВЕ́СНИ- збуди́- /прикли́ка-/ весну́; огрі- весно́ю;
РОЗВЕ́СНЕНИЙ огрі́тий весно́ю ◊.
РОЗВЕСНІ́ТИ збуди́тися весно́ю, РОЗЦВІСТИ.
РОЗВИ/ВА́ТИ *(наступ)* РОЗГОРТА-; *(сувій ще)* розкру́чува-; *(бинт)* РОЗМОТУ-; *(косу)* розплітáти; *(вітрила)* розпуска́-; *(науку)* ру́ха-, удоскона́лова-, *(швидкість)* набира́-; *(освіту)* підно́си-; *(теорію)* погли́блюва-; *(думки)* дава́- во́лю *чому*; *(вогонь)* $в^и$ зміцню-, підси́лю-; **я. /$м^н$ хто/ ~ва́** с-и ♦, з-й розви́ну-, розкру́чувач, розмо́ту-, розго́рту-, $п^к$ розві́йливий, ~вчий, для ~тку, $с^к$ розви́й- [розви́й-коса], ©;
РОЗВИ/ВА́ТИСЯ розгорта́- ◊; *п.* перебува́ти в ро́звитку, не зупиня́тися на дося́гнутому; *(-фірму)* розбудо́вува-; */дітей/* РОСТИ, зроста́-; */події/* відбува́тися; */рух/* міцніти, набира́сил; */економіку/* прогресува́-, *г.* поступа́-, *о.* пи́шним цвітом процвіта́-; */бруньки/* розбруньковуватися, РОЗПУСКА-, $н^о$ брунькува́ти(ся); **я. /$м^н$ хто/ -ється** розви́ваний, розкру́чув-, розмо́тув-, розго́рт-, с-и ♦, на шляху́ /у ста́лому, у ста́дії, під час/ ~тку, неспи́нний /незагальмо́ва-/ у ~тку, $п^к$ розвитко́вий, розві́йли-, *г.* розвоє́-, *(з ч.* не*)* у хвості ро́звитку, ©;
РОЗВИ́НУТИСЯ $п^о$ розцвіс- ◊; **р. що аж** $н^о$ розкри́литись; **що -у́вся** розви́нутий /-ений/, *(хист)* ви́робле-. *(- зело)* ви́буялий; & пере-[недо]розви́нений /-утий/.
РОЗВИ́ДНЮВАТИ; РОЗВИ́ДНІ- *(кому)* роз'ясні-, відкри́тись; **-ло** *кому* впа́ла полу́да з оче́й.
РОЗВИДНЯ́ТИСЯ *і* **РОЗВИ́ДНЮВ/А-** $н^о$ СВІТАТИ, дніт-, сірі-, зорі-, благословля́тися на світ, *(- пітьму)* ясні-, світлі́ша-; *п.* вия́снюватися, з'ясо́вува-; & ~ати; **я. -ється = я. світа**;
РОЗВИ́ДНИТИСЯ /ви-/ ◊.
РО́ЗВИТОК ро́звій, (ро́з)ріст, проце́с ро́сту, *(буйний)* ро́змах, ро́зквіт, процвіта́ння, бум; $ф^р$ рух, хід, ПОСТУП; *(чий)* освіченість, рівень; & розви́нення, розвива́-, $ф^р$ розкоріне-.
РОЗВИ́ХРЮВАТИ ви́хри-, *(ідеї)* відкрива́- нові о́брії *чому*.
РО́ЗВІД ро́зплід; & розве́дення.
РО́ЗВІДКА 1. *(наукова)* досліджéння, пра́ця; & ро́звідочка; 2. *(даних)* розвідини /з-/, звіди, $жс^м$ ви́відки; *(військова)* шпигу́нська слу́жба; $ф^р$ шпигува́ння, шпигу́нство.
РОЗВІ́ДНИК розвідач /ви-/, розвідувач, звіду́н, аге́нт, шпигу́н; *(старший у країні)* резиде́нт; *(козацький, фронтовий)* пласту́н.
РОЗВІ́ДУВАЛЬНИЙ розвідко́вий, ро́звідчий.
РОЗВІ́Д/УВАТИ /ви-/, шпигува́-, вишпиго́вувинюху- /на-, роз-/; $в^и$ рекогносцію-́; *(світ)* обсте́жу-, дослі́джу-, вивча́ти; *(- що)* прознава́-, довідуватися, дізнава́-; **я. /$м^н$ хто/ ~ує** с-и ♦, з-й ~а-, РОЗВІДНИК, ~увач, шпигу́н, $п^б$ ни́шпорка, $п^к$ РОЗВІДЧИЙ, *о.* на ни́шпорках, ©.
РО́ЗВІ́ДЧИЙ розвідко́вий, розвідувальний, розвідницький /ви-/, шпигу́нсь-.
РОЗВІ́НЧ/УВАТИ скида́- з ца́рства, знетро́нюва-, усува́- з тро́ну; *(кого)* позбавля́- сла́ви, компромітува́-, скида́- з п'єдеста́лу, ± РОЗКРИВА-, ЗНЕСЛАВЛЮ-; *(вінчаних)* розлуча́ти; *(ідею)* викрива́- мінуси *чого*, *с.* розбива́- в пух і прах; **я. /$м^н$ хто/ ~ує** с-и ♦, з-й ~а́-, ~увач, *(подружжя)* > **я. розлуча**, $п^к$ ~увальний + %, ©.
РОЗВІ́/ЮВАТИ *і* **~ВА́-** розма́ю-, розвітрю-, розсію-, роздима́ти, розно́си-, розма́хува-; *(чуб)* розку́длу-; *(сили ворога)* розпоро́шу-; *(нудь)* розганя́ти, розважа́-; **я. /$м^н$ хто/ ~ює /~ва́/** с-и ♦, з-й ~я-, ~ювач, $п^к$ ~йчий, ~ювальний, ©;
РОЗВІ́ЯТИ *(вітром)* розмаха́-; *(добро)* розтра́ти-, проци́ндри-; ◊;
РОЗВІ́ЮВАТИСЯ: я. -ється розвіюваний, розма́ю- ◊, $п^к$ розві́йний;
РОЗВІ́ЯТИСЯ із вітром поле́тіти: & по♦.
РОЗВО́Д/ИТИ *(гілки)* розсува́-, розгорта́-; *(борців)* розбороня́-, розтяга́-; *(варту)* розставля́-; *(шлюбних)* розлуча́-, роз'є́днува-, розві́нчува-; *(крила)* розкида́-, розпро́стува-, розгорта-; *(очі)* розкрива́-; *(очима)* води́-; *(сіль)* розчиня́-, розпуска́-; *(водою)* розрі́джува-; *(тугу)* розсі́юва-, розганя́-; *(чвари)* шири-; *(вівці)* розпло́джува-, розмно́жува-, заво́ди- *(собі)*, *(мак)* виро́щува-; *(вогонь)* розклада́-, розпа́люва-; *(парі)* підійма́-; *(сад)* заклада́-, заса́джува-; *(дискусії)* вéсти́; *(лад)* запрова́джува-; **р. антимо́нії** просторі́кува-, $о^к$ *п.* розво́ди- парі; **р. торг** *(на торзі)* торгува́тися; **бага́то р.** просторі́кува-, ♦ся; **я. /$м^н$ хто/ ~ить** 1. с-и ♦, з-й розвести́, розводі́й, *(забіяк)* розборо́нювач, $н^к$ розводо́вий, розвідни́й, © розво́дячи, 2. *(сіль)* **я. розчиння**, 3. **я. вирощує**, 4. **я. розпалює**.
РОЗВО́ДИТИСЯ розлуча́-, розхо́ди-, розві́нчува-; розмно́жува-, розпло́джува-, виро́щува-; розбала́кува-, просторі́кувати; *(- пияцтво)* поши́рюватися; *(з чим)* моро́чи-; **я. /$м^н$ хто/ розво́диться** розво́джуваний, розлу́чув-, розпло́джув-, виро́щув-, розпа́люв- розкла́д- ◊, с-и ♦, зго́дний розве́сти́ся, $п^к$ розвідни́й, ©.
РОЗВО́ЗИТИ: я. -ить с-и ♦, з-й розве́зти́, розвозі́й /під-, за-, пере-/, розвізни́к, розве́зько, за́йня́тий ро́зво́зом, для -зу, $п^к$ розвізни́й, розвозо́вий, $с^к$ розвези́- [розвези́-молоко], ©;
РОЗВЕ́ЗТИ́ $г^д$ розбе́стити ◊;
РОЗВЕ́ЗЕНО $г^д$ вередли́во, розбе́щено ◊.
РОЗВОРУ́Ш/УВАТИ *(душу)* /з-/, розчу́лю-, *(вістю)* пекти́, гри́з-, пали́-; ворушти́-; *(до дії)* зру́шува-, збу́рюва-, розбу́рк(х)ува-, розру́хува-, активізува́-, не лиша́- байду́жим, */маси/* взру́шува-; *(любов)* буди́-, виклика́-; *(їх)* хвилюва́-, триво́жи-, збу́джува-, наелектризо́вува-, піді-

ймá- /звóди-/ на нóги; *(дії)* ***р.*** розгортá-; **я.** */м^н* **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й збýри-, розбýркувач, *п^к* ~ливий, розбýрхли-, *о^к* взрýшили-, ©.

РÓЗВ'ЯЗКА кінéць, закінчення; *(задачі)* розв'я́за-, ріше-; *(дія)* розв'язá-; & рóзв'язок, рóзв'язь, *(додаткова ♦)* дорóзв'язка.

РОЗВ'Я́/ЗУВАТИ *(задачу)* вирішу-, *(ребус)* розгáду- /від-/; *(війну)* розпочинáти; ± РОЗМОТУВА-; **я.** */м^н* **хто/ ~зує** с-и ♦, з-й ~зá-, ~зувач, *п^к* ~зýщий, ~зкóвий, *с^к* розв'яжи́- [~жи́-руки ідéя], ©;

РОЗВ'ЯЗÁТИ розмотузувá- ◊, *(супоню)* розсупóни-; **р. рýки** звільни́- від клóпотів, дá- вóлю дій, не стри́мува-, не перешкоджá-.

РОЗГÁД/УВАТИ *(таїну)* осягá- рóзумом; *(кого в кому)* вбачá-, вгáдува-; *(зміст)* розкривá-; *(ребус)* розв'я́зу-, *(шифр)* розшифрóву-, *(загадку)* відгáду-, **я.** */м^н* **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й розгадá-, ~ник, ~увач, розгáдько /від-/, *п^к* ~кóвий, розгáдчий, для рóзгадки, © розгáдуючи;

РОЗГАДÁ- *о.* розкуси́- (горíшок), *(ошук)* розгéді-.

РОЗГАЛУ́ЖЕННЯ /від-/, рóзгілка, розгíлля; *(шляху)* рóзвилка, розсóх[ш]а, ± РОЗТІК; ***п.*** гáлузь, нáпрям, жанр; *о^к* розкорíнення.

РОЗГАЛУ́ЖУВА/ТИСЯ /від-/; *(кущ)* розростá-; */шлях/* розбігá-, розхóди-, */ріка/* розтікá-; *(на частки)* діли́-; **я. -ється** ~ний /від-/, діле-, с-и ♦, з-й діли́, *п^к* галýзистий, розлóжис-, розгілчас-, гілля́с-, широковí-, крислá-, */шлях/* розсóшис-, */роги/* розсохá-, */колії/* розбíжний, ©;

РОЗГАЛУ́ЖЕНИЙ *о* розкорíнений ◊.

РОЗГАН/Я́ТИ розки́шкува-; *(лігу)* ліквідувá-, розпускá-, забороня́-; *(тугу +)* розвíюва-, *(мух)* відганя́-; **я.** */м^н* **хто/ ~я́** с-и ♦, з-й розігнá-, ~я́йло, *п^к* розгíнний, ~я́ль-, © розганя́ючи;

РОЗІГНÁТИ *(щоку)* роздý-, *(кого)* *н^о* розіпхá- [як її розіпхáло!]; ◊; **р. тýгу** прогнá- т.

РОЗГАРДІЯ́Ш БЕЗЛАДДЯ, ХАОС, ВЕРЕМІЯ, *о^к* розтелесóваність.

РОЗГІ́Н *(Січі)* ліквідáція; *(юрби)* розсíювання, розвíюва-; ***ф^р*** швидкість; *(між А і Б)* відстань; ± РОЗМАХ; **брáти /набирá-/ р.** розганя́тися, набирáти швидкости; *(бý-)* **в розгóні** не припиня́- діяти, не згортá- рýки.

РÓЗГЛЯД *(питання)* ви́вчення, анáліз(а), обговóрення; *(справи судом)* *з^г* розпрáва, *ж^м* рóзсуд; & розгля́дини, розглядáння; **для рóзгляду** *(стіл)* розглядни́й.

РОЗГЛЯД/ÁТИ[1] */д^к* **розгля́ну-, розглéді-/** /о-, спо-/; *(з н^{ст} с^л чи або де)* розшýкува- очи́ма; *(справу)* ***п.*** вивчá-, дослíджува-, аналізувá-, */в гурті/* обговóрюва-, розбирá-; **р. як** вважá-, /мá-/ за; **я.** */м^н* **хто/ ~я́** с-и ♦, готóвй розгля́ну-, з-й розглéді-, ~áч /спо-, о-/, (роз)глядькó, дослíдник, аналізáтор, *п^к* ~óвий, дослíдчий, ©;

РОЗГЛЯ́НУТИ /о-/ ◊;

РОЗГЛÉДІ- побáчи-, розпізнá- ◊, *(ошук)* розгадá-;

РОЗГЛЯДÁТИСЯ */д^к* **розгля́ну-, розглéді-/** роздивля́-, роззирá-, *ж.* продавáти ви́трішки ◊, *(на їх)* диви́тися; *(за їми)* *г.* /об-/, шукати їх;

РОЗГЛЯ́НУ- *(за чим)* наглéдіти собі *що*; ◊.

РОЗГЛЯДÁТИ[2] *т^к н^{дк}* *(навколо)* роздивля́тися, розглядá-, *(кого/що)* диви́- на *кого/що*.

РОЗГÓЙДУВАТИ розколи́ху-; розхи́ту-; *(активізувати)* розрýху-.

РÓЗГОЛОС розголóшення, *(у пресі)* оприлю́дне-; *(широкий)* *ж^м* шéлест [наробив шéлесту]; *(- що)* чýтка, пóголос-, поговір; ± СЛАВА.

РОЗГОЛÓШ/УВАТИ *(вість)* поши́рю-, розповсю́джу-, роздзвóню-, розля́пу-, розплéску-; *ф.* дзвони́-, труби́- (в мідні трýби), розтрýблюва-, розслáвлюва-, рознóси- (поговір), піддавá- рóзголосу, *(широко)* розлýнюва-, винóси- на лю́ди; *(хатні чвари)* винóси- сміття́ з хáти; *(таїну)* викáзува-, не тримá- /не зберігá-/ в секрéті, */мимохіть/* виля́пува-; *(у пресі)* оприлю́днюва-; **я.** */м^н* **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й розголоси́-, ~увач, *ф.* бóвкало, *п^к* рóзголóсний, ©;

РОЗГОЛОСИ́ТИ *(скрізь)* розкричá-, *о.* рознéсти́, як сорóка на хвості; ◊.

РОЗГÓНИСТИЙ *(поїзд)* швидки́й; *(крок)* навáльний, *с^о* стрімки́й; *(лан)* широ́кий, простóрий, розлóгий; *(спів)* голосни́й, розкóтистий, розлýнис-; *(почерк)* розки́дис-.

РОЗГОР/ТÁТИ *і* РОЗГÓРТУВАТИ *(сувій)* розвивá-, розмóту-, розкрýчу-; *(крила)* розпрóсту-, розкидáти, розправля́-; *(книгу)* розкривá-; *(гілля)* розсувá-, розвóди-; *(пісок)* розгрібá-; *(наступ)* ***п.*** розвивá-, здійснюва-, інтенсифікувá-; *(думку)* викладá-; *(справу)* розворýшува-; **я.** */м^н* **хто/ ~á** с-и ♦, з-й розгорнý-, ~тáч, ~тув-, розкрýчув-, *п^к* ~тáльний, ~ткóвий, ©.

РОЗГОРТÁТИСЯ розкривá-, розвивá-, розв'я́зува-, розмóтува-, розпýкува- ◊; *(- гілля)* розсувá-; */гарячі події/ п.* зави́хрювати; */авто/* манерувáти; */звук/* набирá- си́ли; *в^й* займá- позиції; */зібгане/* розпрóстуватися; */простори/* розстеля́-; **я. -ється** розгóртаний, розви́в-, розкрýчув-, розвíрчув- ◊, с-и ≈, з-й розгорнý-, *п^к* розкрýтливий, *о^к* розхвóстуватий, ©;

РОЗГОРНУ́ТИСЯ *(навсебіч)* розпрóста- ◊.

РОЗГОРЯ́ТИСЯ розпáлюва-, розпалáхува-, розжéврюва-, брá- пóлум'ям, *(- зорі)* розсвíчува-; **я. -ється** розпáлюваний ◊, с-и ♦, пóйманий /охóплюва-/ пóлум'ям, щорáз палкíший, *п^к* розбуя́лий [-лі пристрасті], ©.

РОЗГРІБÁТИ; РОЗГРЕБТИ́ *о.* розпóрпати.

РОЗГРІШÁТИ *і* РОЗГРÍШУВАТИ *(гріхи)* відпускá-, прощá-.

РОЗГРÓМ > ПОРАЗКА; **пóвний р.** *о.* шах і мат.

РОЗГРО́МЛЮВАТИ *(ворога)* розтро́щу-, громи́ти, розбива́- (в пух і прах), ± ПЕРЕМАГА-; *(країну)* розоря́-, спусто́шува-; *(підпілля)* ліквідува́ти, зни́щу-;

РОЗГРОМИ́ТИ *(що) о.* пройти́сь лома́кою по *чому* ◊; **р. в пух і прах** $з^{н}$ ♦ на го́лову.

РОЗГРО́МНИЙ *(- критику)* розносни́й, го́стрий, *с.* нищівни́й, *о.* голо́бель-.

РОЗГУ́БЛЕНІСТЬ нестя́мність, *к.* нестя́ма, не́стям, $ф^{р}$ замішання, збенте́же-, *с.* сум'яття́, па́ніка; & розгу́ба, розгу́блення.

РОЗГУ́БЛЕНО ні в сих ні в т-, як соба́ка в човні.

РОЗГУ́БЛ/ЮВАТИСЯ губи́-; ***п.*** ніти-, засоро́млюва-, $с^{о}$ конфу́зи-, НІЯКОВІТИ, *о.* не зна́- на яку́ ступи́-; **я. -ється** ~юваний, засоро́млю-, щора́з ~еніший, *д.* замотоли́чений, $п^{к}$ соромли́вий, конфу́зли-, ©;

РОЗГУБИ́- обараніти, усі шляхи́ погуби́-, *г.* затеря́- па́м'ять ◊; **я. -и́вся** зні́чений ◊, зніяковілий.

РОЗДА́ЙБІДА$ч^{о}$/$ж^{і}$ $ж^{і}$ гайно́ха.

РОЗДВО́ЮВАТИСЯ двої́-, розполови́нюва-, діли́- /розгалу́жува-/ надво́є; *(- душу)* ***п.*** розко́люва-, губи́ти цілість; **по́гляди -юються в** ***кого*** на́дво́є ду́має /-ють/ *хто*; **я.** /$м^{н}$ **хто/ -ється** роздво́юваний, с-и ♦, з-й роздвої́-, $п^{к}$ двоїстий, полови́нчас-, роздві́йчас-, ©;

РОЗДВО́Ї- *о.* вступи́ти одно́ю ного́ю в добро́, а дру́гою – в пе́кло;

РОЗДВО́ЄНИЙ *о.* скла́дений з "двох глин" ◊.

РОЗДИМА́ТИ роздува́ти, роздму́ху-; *(полум'я)* розпа́лю- ду́жче; *(загрозу)* перебі́льшу-; *(вітрило)* надима́ти, ± НАПИНА-; *(груди)* /ви-/; *(ціни)* зави́щува-; *(штати)* збі́льшува-; *(вітром)* розно́си-, розві́юва-; $д^{к}$ = **я. роздува**.

РОЗДИ/РА́ТИ де́р-, розрива́-; *(здобич)* загриза́-; *(хмари)* розтина́-; *(очі)* продира́-; *(рота)* ***в.*** розкрива́-; *(вуха)* рази́-, вража́-, дратува́-, подра́знюва-; *(душу)* шматува́-; *(гурт /чварами/)* ***п.*** підтина́-, роз'є́днува-, посла́блю-; **~ра́ють су́мніви** *кого*, в поло́ні су́мнівів *хто*; **я.** /$м^{н}$ **хто/ ~ра́** с-и ♦, з-й розде́р-, ~ра́льник, ~ра́ч, *ф.* ~ра́йло, $п^{к}$ деру́чий, роздиру́щий, роздирливий, /*душу (- крик)*/ ди́кий, гістери́чний, несамовитий, надса́дис-, надри́вис-, відчайду́шний, $с^{к}$ роздери́-душу крик, © роздира́ючи.

РО́ЗДІЛКА ри́сочка, де́фіс.

РОЗДІЛЯ́ТИ /по-, розпо-/, *(перетинкою)* /пере́-/, ДІЛИ-, полови́ни-; *(кого з* **ким***)* різни́-, розрі́знюва-, відокре́млю- /роз-/, РОЗ'ЄДНУ-; *(землі)* розмежо́ву-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ розділя́** с-и ♦, з-й розділи́-, за́йня́тий по́ділом, розподілювач, ділі́й, *(заклад)* розподі́льник, $п^{к}$ (розпо)ді́льчий, розді́льний /пере́-/, розді́люваль-, розподі́ль- + %, межови́й, розділо́-, розбра́тній, розбрату́щий, роз'една́вчий, для (роз)по́ділу, © ділівши;

РОЗДІЛИ́ТИ *(надвоє)* розполови́нити ◊.

РОЗДОБ/УВА́ТИ; ~У́ТИ доп'я́сти ◊ → ДОБУ-.

РОЗДОБУ́ДЬКО > ДОБУВАТИ.

РОЗДОБУ́ТОК здобува́ння, про́мисел; **на роздобу́тки** на про́мисел.

РОЗДО́ЛЛЯ *(їм)* во́ля; *(степу)* шир, про́стір; $о^{к}$ ро́зпли́в [ро́зпли́ви просто́рів]; *(звуків)* буйно́вище.

РОЗДО́ЛЬНИЙ розло́гий, широ́кий.

РОЗДОРІ́ЖЖЯ перехре́стя /роз-/, розпу́ття, ро́зстань, розсо́ша, ро́звилка, ро́здорож, ро́зтік.

РОЗДРАТО́В/УВАТИ роздра́жнюва-, дратува́-, дражни́-, ЗЛИ-, виво́ди- з терпі́ння /рівнова́ги/, $ж^{м}$ дрочи́-, роздро́чува-; *(бажання)* роз'я́трю-, розвере́джу-; **я. ~ує = я. дратує** + роздро́чуваль-, ~чий, роз'ятру́щий, © ~у́ючи;

РОЗДРАТО́ВАНИЙ розпасі́йо́-, *г* роздра́зне- ◊.

РОЗДРАТУВА́ННЯ & *(стан)* роздрато́вання.

РОЗДРИ́МБАНІСТЬ розві́яння [р. у пове́дінці].

РОЗДРІ́Б/НЮВАТИ /по-/, дрібни́-, дроби́-, криши́-, розкри́шува-, розтро́щу-, розшмато́ву-, $о^{к}$ товкти́; **я. ~нює** с-и ♦, з-й ~ни́-, ~нювач **+ я. дрібнить; я. ~нюють** ~нюваний ◊, $п^{к}$ ~ни́й;

РОЗДРІ́БНЮВАТИСЯ /по-/ ◊ → ↑.

РОЗДУВ/А́ТИ роздима́-, роздму́хува-, розкочега́рю-, *(вітром)* розві́ю-, *(ціни)* наганя́ти, *(пузо)* розпира́-; **я. ~а́ /роздима́-/** с-и ♦, з-й розду́-, ~а́льник, ~а́ч, роздму́ху-, $п^{к}$ ~чий, ~а́льний, ©;

РОЗДУ́ТИСЯ: я. ~у́вся розду́тий, пука́- ◊, Ø.

РО́ЗДУМ ро́змисел, *р.* розду́ма /за-/ [впав у -му];

РО́ЗДУМИ ду́ми, думки́, міркува́ння, розмува́-, розду́мува-; *(важкі)* пе́кло думо́к.

РОЗДУ́М/УВАТИ /об-, про-/, (бага́то) ДУМА-, міркува́ти, розмірко́ву- /об-/, розми́слю-; ***р.*** ми́слити; *г.* надумуватися, *о.* би́- з думка́ми; **я.** /$м^{н}$ **хто/ ~ує** с-и ♦, спо́внений /схи́ль- до/ ро́здумів, $п^{к}$ розду́мливий, *о.* у ро́здумах, ©;

РОЗДУ́МАТИ переду́ма- ◊;

♦♦♦СЯ аналізувати, що діється ◊.

РОЗДЯГ/А́ТИ розбира́-; *(одяг)* скида́-, знiма́-; *(ошук)* викрива́-, ± РОЗВІНЧУВА-; $п^{б}$ грабува́- (~а́ючи); **р. очи́ма** обма́цува- о.; **я.** /$м^{н}$ **хто/ ~а́** с-и ♦, ра́ди́й ~ти́, ~а́ч, ~а́йло, $п^{к}$ ~а́льний, ~о́вий, $с^{к}$ роздяга́й- [роздяга́й-погляд], ©;

РОЗДЯГА́ТИСЯ *ф.* витру́шува- з о́дягу ◊.

РОЗ'Є́ДНАННЯ порі́знення ◊ → ↓.

РОЗ'Є́ДН/УВАТИ *(в'язь)* перерива́-; *(чим)* розділя́- /від-/, відокре́млювати /роз-/; *(людей)* розсва́рю-, розко́лю-, вно́сити ро́збрат /розко́л/ між *ким*, забива́- клин між; *(пару)* розпаро́вува-, розлуча́-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ ~ує** с-и ≈, з-й /покли́ка-/ ~а́-, ~увач, $п^{к}$ ~а́вчий, ©, ± **я. розлуча**;

РОЗ'ЄДНА́ТИ розбрата́-, порізни́-, *г.* порізничкува́- ◊; *(друзів)* розли́- водо́ю;

РОЗ'Є́ДНАНИЙ розлу́че-, розпаро́ва-, порі́з-

не-, *г.* порізничкóва-, *ф*ᴾ розімкнутий ◊.

РОЗ'ЄДНУВАТИСЯ не тримá- кýпи, розокрéмлюва-, РОЗЛУЧА-, цурá-, відчýжува- ◊; **я.** /*м*ᴴ **хто/ -ється** ~уваний, розсвáрю-, розлýчу- ◊.

РОЗ'ЄМНИЙ *т*. змін-, *с*° рознімни́й; *(вісь)* віль-.

РОЗЖАЛОБ/ЛЮВАТИ; ~ИТИ взя- сльозóю; & розжáли-; **я. ~ив** Ø; **я. ~ився** ~лений ◊.

РОЗЖАР/ЮВАТИ розпікá-; *н* розпáлюва-, збýджува-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ ~ює** с-и ♦, з-й ~и-, ~ювач, розпікáч /-áйло/, *п*ᴷ ~ювальний, пекýчий, © ~юючи.

РОЗЖИВАТИСЯ багатíти, *(на чому)* грí- /нагрівá-/ рýки; *(кіньми)* завóди- *(собі) кого*; *б*ᶟ дóбре жи́-; *(на що)* ~ся, роздобувá/ти *що*; **я.** /*м*ᴴ **хто/ -ється** с-и ♦, з-й розжи́-, скоробагáтько, роздобýдь-, *г.* дорóбкéвич, ©; ± **що добува**;

РОЗЖИТИСЯ *(на що)* розстарá- /доп'ясти, доскóчи-/ *чого*, *ж*ᴴ урвáти *що*; ◊.

РОЗЖОВУВАТИ > ЖУВА-; *п.* клáсти на лопáту /= роз'яснювати і клáсти в рот/.

РОЗЗБРО/ЮВАТИ /зне-/, відбирá- /вибивá- з рук/ зброю, невтралізувá-, *п*° обезшáблюва-, *(ласкою)* зв'язува- рýки й нóги, *(сміхом)* паралізувá-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ ~ює** с-и ♦, з-й ~ї- /*(усміхом)* розтопи́- сéрце/, зáйнятий ~єнням, ~ювач, *п*ᴷ ~юваль-ний, ~йчий, для роззбрóєння, ©.

РОЗЗЯВА ґáва, розтелéпа, розвéза, солопíй, витріщáка, дармови́с, шлапáк, нестелéпа, продавéць ви́трішок, *р.* розвóра; & роззя́вина, розязвляка; ± ВАЙЛО.

РОЗЗЯВКУВАТИЙ розтелéпкува-, розвíяний, *с*° розсíя-, неувáж-, неувáжливий.

РОЗЗЯВЛЯТИ *(рот)* зíпáти, зíхáти.

РОЗ(І)ГРАВАТИ *і* **РОЗІГРУВА-** *(п'єсу)* стáви-, викóнува-, *(ролю)* грá-; *(кого)* удавá-; /*як дурника*/ пошивá- в дýрні, брá- на бóга /*ж*ᴴ понт/, *г.* натягá-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ розіграє** с-и ♦, з-й розігрá-, арти́ст, комедіянт, *(що бере на бога)* розігрувач, піддýрю-, *с.* шантажи́ст,©.

РОЗІМЛІВАТИ: я. розімлівá умлíваний /розі-/, схи́ль- умлівáти, готóвий умлí-, ©;

РОЗІМЛІ- розмарнí-; **я. -ів** розімлíлий ◊, Ø.

РОЗ'ЇДАТИ *(- іржу)* /про-, пере-/; *(рану)* ятри́-; **я. роз'їдá** схи́льний /с-и/ ♦, з-й роз'їсти, *п*ᴷ їдкий (все)ядýчий, роз'їдýщий, /*рану*/ ятрý-, *с*ᴷ роз'їдáй- [роз'їдáй-байдужість], ©.

РОЗ'ЇЖДЖАТИСЯ роз'їзди́-;

РОЗ'ЇХАТИСЯ *(верхівцям)* розскакá-, *п. (розбігтися)* розскóчи-*.

РОЇТИСЯ; ЗАРОЇТИСЯ загнізди́тися.

РОЗКАЗ/УВАТИ РОЗПОВІДА-, /о-/, викладá-, опи́сува-; *(байку)* бáя-; **~уй!** говори́!; **вонá мені ~ує!** *i*ᴾ нíби я без нéї не знáю!; **я.** /*м*ᴴ **хто/ ~ує** с-и ♦, рáдий ~á-, оповідáч /роз-/, *п*ᴷ оповідний /роз-/, де йдéться [кадр, де про це й.], ©.

РОЗКАЮВАТИСЯ кáя-, *(на сповіді)* сповідá-; *(у непоправному)* гри́зти лíкті; *д*⁻ᴷ = **я. кається**.

РОЗКВІТ цвітíння, *р.* рóзцвіт, *п*° розмáй; *п.* піднéсення, процвітá-, бýйний рóзвій /рóзвиток/.

РОЗКВІТАТИ квíтну-, зацвітá-, *о.* ди́ха- життя́м, *п.* процвітá-, *г.* просперувá-, *(- цвіт)* розпукáти(ся), розпýкуватися, розпускá- *(- хист)* розкривá-; **я. розквітá** с-и ♦, готóвий зацвісти́, *ф*ᴾ вже мáйже розквíтлий, напіврозквíт- *о.* як та кали́на /пи́шная рóжа +/, *п*ᴷ квітýчий, © квітнувши, розк[ц]вітáючи.

РОЗКИД; РОЗКИДИ розмéти.

РОЗКИД/АТИ[1] /*д*ᴷ **РОЗКИДА-**/ ки́да-; *(сіно)* розгрібá-, розворýшува-; *(хату)* розбирá-; *(людей)* розтрýчува-; *(заразу)* поши́рю-, розповсюджу-, ши́рити; *(по світах)* розсíюва-, розсівá-; *(гроші)* ци́ндри-, /*на вітер*/ пускá-; *(слова)* ♦ся *чим*; **я.** /*м*ᴴ **хто/ ~á**[1] с-и ♦, з-й розки́да-, ~áч ◊ [*н.* розгрібáч +], *п*ᴷ ~áльний +%, *т.* ~кóвий, ©;

РОЗКИДАТИ розметá-, розжбýри-, розжбурлá- ◊; *(розсіяти)* розточи́-.

РОЗКИД/АТИ[2] /*д*ᴷ **РОЗКИНУ-**/ *(руки)* розставлá-; *(руками)* махá-; *(віти)* розпускá-, простягá-; *(намет)* напинá-, стáви-; *(вітром)* РОЗВІЮВА-; *(павутиння)* снувá-; *(головою)* РОЗВАЖА-, працювá-; *(на 5 літ)* розподілá-, розрахóвува-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ ~á**[2] с-и ♦, з-й розки́ну-, ~áч ◊ [*н.* розвíювач +], *п*ᴷ ~истий, розлóжис-, креслá-, розлóгий, ~ливий, © розкидáючи;

РОЗКИНУ-: р. рóзумом поповари́- головóю; ◊;

РОЗКИНУТИСЯ: я. -увся РОЗКИДИСТИЙ, *(шатром)* *с*ᴷ –шáтрий [білошáтрий], Ø;

РОЗКИДИСТИЙ креслá-, розлóгий, розлóжистий, *(- брови)* розльóтис-; & розки́дчас-.

РОЗКІШ *і* **РОЗКОШІ** багáтство, достáток; пишнóта, комфóрт, блиск, шик; *(ласк)* щáстя, залáсся, насолóда, розкошувáння, блажéнство;

РОЗКІШ *т*ᴷ *п*. смакотá, красотá, лахвá;

РОЗКОШІ *т*ᴷ *(Божі)* красá, пи́шність, бýйн-.

РОЗКІШНИЙ *(край)* багáтий, щéдрий, медонóсний, *з.* гóй-, /*чим*/ багáтий на *що*; *(чай)* смакови́тий; *(обід)* марнотрáтний, дороги́й, *п.* цáрський; *(побут)* комфóртний, безтурбóт-; *(палац)* шикáр-; *(сон)* чудóвий; *(дуб)* бýйний; *(волос)* пи́ш-; *(- сонце)* яскрáвий, сліпýчий;

РОЗКІШНО *(жити)* на всю гýбу, на широ́ку нóгу, на пáнській стопí, пáном дíло ◊.

РОЗКЛАД *(матерії)* рóзпад, розкладáння, ± ГНИТТЯ; *(руйнація)* рóзвáл; *(руху)* грáфік, *р.* рóзпис; *(дня)* розпоря́док, режи́м.

РОЗКЛАД/АТИ клáс-; *(по тацях)* розподілá-; *(ширму)* розставлá-; *(вогонь)* розпáлюва-, розвóди-; *(на частки)* ділú-, розділá-, розщéплюва-; *(духовно)* *п.* деморалізувá-; **р. і так, і сяк** міркувá-, розміркóвува-, розкидá- (головóю); **я.** /*м*ᴴ **хто/ ~á** рáдий розклáс-, зáйнятий ~ом,

~áч ◊, ~ник, ~íй, $п^к$ ~(к)óвий, ~áльний, © с-и ♦; ♦♦♦СЯ РОЗПАДА-, ГНИ́ТИ, *п.* деморалізувáтися ◊; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** ~аний, ☺ піддáва- деморалізáції ◊, с-и ♦, $п^к$ ~истий, ©, + **я. гниє**.

РОЗКЛАДА́ЧКА 1. розкладнé ліжко, 2. *(розкладний малюнок у книзі)* розкладáйка.

РОЗКЛА́НЮВАТИСЯ: р. з *ким* клáня- до *кого*.

РОЗКО́Л/ЮВАТИ колó-, розчáхува-, *(голову думками)* розсáджува-; *(тишу)* роздирá-, розтинá-; *(дрова)* рубá-; *(громаду)* РОЗ'ЄДНУВА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює** с-и /звúклий/♦, з-й розколó-, розкóлювач ◊, © розкóлюючи, ± **я. коле**;

РОЗКОЛО́ТИ *(не йно череп)* розчерепи́- ◊;

РОЗКОЛО́ТИСЯ рéпну- [**р. надвóє** рéпну- надвóє]; $ж^н$ зрáди- дрýзів (на слідстві).

РО́ЗКОПИ розкóпування, розкóпини, $о^д$ рóзкіп, *(наукові)* $с^о$ розкóпки; *(місце)* ви́копалисько.

РОЗКО́ПУВАТИ > РОЗРИВАТИ².

РОЗКОРЯ́(Ч)КУВАТИЙ корячконóгий.

РОЗКО́ТИСТИЙ *(віз)* швидкохідний, швидкобіж-; *(рельєф)* похи́лий, спáдистий, полóжис-; *(спів)* розгóнис-, розлóгий, *(грім)* гучни́й, лунки́й, з рóзкóтами; ± НЕСТРИМНИЙ.

РОЗКО́ЧУВАТИСЯ коти́- всебíч; *(- чутки)* ши́ри-; /*звук*/ ЛУНАТИ, ЛЯЩА-; **я. -ється** $д^{-к}$ = **я. луна** + *(спів)* у слові РОЗКОТИСТИЙ

РОЗКОТИ́ТИСЯ *(- грім)* загусти́ ◊.

РОЗКОШ/УВА́ТИ гараздувá-, раювá-, жирувá-, розкíшно жи́-, жи́- в ~ах /як у Бóга за двери́ма, як у Христá в зáпічку/, качáтися в пери́нах, купá- в зóлоті /добрі, як сир у мáслі/, зазнавáти насолóди /~ів/, *ф.* богувá-; & $д^к$ по♦; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ýє** розжирóваний, кýпа- у зóлоті /~ах/, отóче- ~ами ◊, с-и ♦, рáди́й купáтися в зóлоті, ~елю́б, сибари́т, розкíшник, *о.* кум королю́, сват міністру, $п^к$ щасли́вий, багáтий, ©.

РОЗКРАД/А́ТИ КРАС-, *п.* розтягá-, розволікá-, пóтай рознóси-; *п.* ВИКРАДА-; я. /$м^н$ хто/ ~á звúклий /настáвлений/ ♦, з-й розікрáс-, ~áч ◊, крадíй, крадýн, $п^к$ ~ýщий, ©, + **я.** /**що**/ **краде**;

РОЗІКРА́СТИ переполовини- ◊.

РОЗКРА́П/ЛЮВАТИ *(у чім)* $с^о$ /в-/, розтикá-; **я. ~лює** схи́льний ♦, з-й ~пи-, ~лювач, для ~лення $п^к$ = %, ©; **я. -ється** ~люваний, укрáпню-, $п^к$ ~истий;

РОЗКРА́ПИ- *(у чім)* украпнý- у *що*; **я. -ив** Ø.

РОЗКРИВ/А́ТИ *(очі)* $п^о$ /від-/, розтуля́-, розмикá-, розплю́щува-, *в.* продирá-, $у^р$ отверзá-; *(пелюстки)* розпускá-; *(пащу)* роззявля́-; *(кулак)* розтискá-; *(пакет)* розпакóвува-, роз-печáтува-; *(карти)* виклáдá-; *(суть)* поя́снюва-, давá- уя́влення про, ки́да- світло на; *(таїну)* розсекрéчува-, оприя́внюва-, підіймá- завісу над; *(їх)* виявля́-, показува-; *(шпіка)* викривá-, демаскувá- /$д^к$ з-/, зривá- мáску з, вивóди- на чи́сту вóду; *(злочини)* розплýтува- клубóк /знахóди- кінці/ *чого*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~á** с-и ♦, з-й розкри́-, ~áч /ви-/ ◊, $п^к$ ~áльний /ви-/ +%, ©;

РОЗКРИ́- розвуалювá- ◊; *(згорток)* розгорнý-; *(клубок)* розмотá-; **р. кáрти** ви́яви- намíри;

РОЗКРИВА́ТИСЯ $у^р$ розверзá- ◊; **я. -ється** готóвий розкри́-, розкри́ваний, оприя́вню- ◊;

РОЗКРИ́- $п^о$ розтáї- ◊, *о.* розгорнýти кри́ла.

РОЗКРІПА́ЧУВАТИ > ВИЗВОЛЯТИ.

РОЗКРУ́ЧУВАТИ; РОЗКРУ́ЧЕНИЙ *(- нерви)* розхи́та-, ☺ $с^у$ розреклямова-;

РОЗКРУ́ЧУВАТИСЯ *(- нитки)* розсýкува-; ◊; **я. -ється** розкрýчуваний, розсýку-, $п^к$ розкрýтистий, розкрутни́й, ©.

РОЗКУ́ПО́РЮВАТИ *(пляшку)* відкоркóву- /роз-/;

РОЗКУ́ПО́Р/ИТИ відíткнути ◊;

~ЕНИЙ відкорковá- /роз-/, відíткнутий.

РОЗКУРКУ́ЛЮВАТИ ни́щи- селя́нство, чини́- ґеноци́д селя́н, мародéрствувати.

РОЗКУ́ШУВАТИ; РОЗКУСИ́ТИ > КУСАТИ.

РО́ЗЛАД /нé-/, дисгармóнія; РОЗБРАТ, чвáри, ворожнéча, *з.* забýрення; *(між чим)* невідповідність, неузгóджен-, незгíдн-; *(тями)* транс; *(нервів)* шок, стрес, *с.* стýпор; & ♦нання, ♦дя.

РОЗЛА́З/ИТИСЯ розповзá-, розлізá-; **я. -иться** с-и ♦, готóвий розлíз-, $п^к$ ~истий, ~ливий, ©;

РОЗЛІ́ЗТИСЯ: що розлíзся розлíзлий, Ǿ.

РОЗЛА́М/УВАТИ /пере-/, ламá-, перелóмлюва- /роз-/, розвáлюва-; *(сейф)* розбивá-; псувá-, руйнувá-, *(тіло)* $п^б$ розминá-, розрýхува-; *(кості)* $н^о$ ломи́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й ~á-, ~увач, ламáйло, $п^к$ ламáльний, ~ливий, +%, $о^к$ (роз)лóмчий + **я. лама** /**ломить**¹/, © ламáвши; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ується** ~уваний ◊, $п^к$ ЛАМКИЙ.

РО́ЗЛИ́В, РОЗЛИ́ВА розлиття́, розливáння; *(ріки)* пóвінь, пóвідь; *о.* плéсо, гладíнь, пóвéрхня; & розли́висько, *з.* зали́ва;

РОЗЛИ́В $т^к$ $з^н$ виробни́цтво, ви́ріб, роб, ви́пуск [дóктор совéтського -ву]; ± КАЛІБР.

РОЗЛИВ/А́ТИ *(борщ)* насипá-, си́па-; & по♦; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~á** с-и ♦, з-й розли́-, ~áч, ~áльник, ~áйко, $п^к$ ~áльний, ~чий, $с^к$ розли́й- [нерозли́йвода], ©.

РОЗЛИВ/А́ТИСЯ /ви-/, ли́-, $т^р$ розхлю́пу-; *(- ріку)* вихóдити з берегíв, заливá- береги́; /*звук*/ пошири́юватися, ши́ри-, розлягá-; *(тілом)* розхóди-, розпливá-; *(сміхом)* заливá-, /*піснею*/ виспíвувати *що*; **я. -ється** ~́аний /ви-, за-/, розхлю́пу- ◊, схи́льний /с-и/ ♦, прирéче- розли́-, $п^к$ РОЗЛИВНИЙ, ©.

РОЗЛИВНИ́Й розливáн-, розливáль- /- *річку*/ розли́вчастий, $о^к$ розли́вчий.

РОЗЛІТА́ТИСЯ *(від вітру)* розвíюва-, *(- іскри)* розпри́скува-, *(врозтіч)* розскáкува-, *(на дрізки)* розтрóщува-, *(для злету)* розганя́-; **р. на дрізки́** розпóрскува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** розвíюваний, розпри́ску-, розскáку-, розтрóщу-, с-

и ♦, гото́вий розлеті-, $n^к$ розльо́тистий, ©;
РОЗЛЕТІ́ТИСЯ & бли́скавкою ~; **р. у прах і по́піл** ♦ на дрізки́.
РОЗЛО́ГИЙ *(лан)* широ́кий, n^o широкопо́лий; *(віз)* вели́кий, просто́рий; *(дуб)* крисла́тий, гілля́с-, ширококро́нний; *(спів)* РОЗГОНИСТИЙ; *(ритм)* пла́вний; *(рельєф)* роздо́ль-, РОЗКОТИСТИЙ; & розло́жис-, розле́глий.
РОЗЛО́МЛЮВАТИ > РОЗЛА́МУВАТИ.
РОЗЛУ́КА розстава́ння, проща́-; *р.* розлу́че-, неба́че-.
РОЗЛУЧ/А́ТИ розво́ди-, *з.* розвінчува-, РОЗ'ЄДНУ-; & ~у-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й ~и́-, ~ник, ~увач, $n^к$ ~ний, розвідни́й, $о^к$ ~ливий, ©.
РОЗЛУЧ/А́ТИСЯ, /~УВАТИСЯ/ розхо́ди-; *(з ким)* порива́ти стосу́нки, покида́- /залиша́-/ *кого*; *(з жінкою)* розрива́- шлюб; *(з мрією)* розстава́тися, проща́-.
РОЗЛУ́ЧЕННЯ *(живучи окремо) г.* сепара́ція.
РОЗЛУ́ЩУВАТИ *(горіх)* розколу́пувати.
РОЗЛЯГ/А́ТИСЯ *(на ложі)* виле́жува-, /*на землі*/ простяга́-, розкида́-, розташо́вува-; *(звук)* розко́чува- /про-/, коти́-, луна́ти, розлу́нювати(ся); **я.** /$м^н$ **хто**/ **-еться** ☺ виле́жуваний, з-й ~ти́-, ле́жень, *(звук)* розлу́нюваний, $n^к$ розко́тистий, лунки́й, крилатий, стодзво́нний, лункодзво́н-, $с^к$ -лу́нний [далеколу́н-, столу́н-] + **я. луна**, *(шлях)* розло́жистий, *(лан)* розло́гий;
РОЗЛЯГТИ́СЯ: розлігся го́мін прокоти́в- г. /луна́ голосів/; **що розлігся** розле́глий, Ø, + ↑.
РОЗЛЯ́ПУВАТИ *(рідину)* РОЗПЛІСКУ-[1], розхлю́пу-; *(секрет)* РОЗГОЛОШУ-;
РОЗЛЯ́ПАТИ *(секрет)* ви́вез- на лопаті ◊.
РОЗМА́З/УВАТИ /ви-/, розма́щува-, ква́[е́]ця-; **р. сльо́зи по щока́х** *п.* втрача́- му́жність **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, ра́дий розма́за-, ~увач, мази́ло, квецько́, $n^к$ розма́зливий, © ~уючи.
РОЗМАЇ́ТТЯ розмаї́тість ◊ → РІЗНОМАНІТНИЙ; *(барв)* моза́їка; *(засобів)* $м^н$ бага́тства, ро́зсипи, ро́зсипища; ± ВСЯЧИНА.
РОЗМА́Й n^o зе́лен-рай; *(лісів, полів)* ро́зквіт, буя́ння, цвітіння, бу́йнощі, *о.* зеле́не ди́во.
РОЗМАЛЬО́ВУВАТИ /ви-/, *(чорно)* /об-/; *(узорами)* мере́жа-, цяцькува́-; & *і.* *розмальо́вка;
РОЗМАЛЮВА́ТИ *(гидко)* ♦, як Бог черепа́ху;
РОЗМАЛЬО́ВАНИЙ *ф.* розкучеря́вле- ◊.
РО́ЗМАХ *(руки)* по́мах, (з)мах; $ф^р$ розгін; *(маятника)* $ф^і$ амплітуда (колива́нь); *(крил)* ро́зкрил, ро́зкрилля; *(робіт)* широта́, широчінь, широ́кий за́крій; *(аварії)* ма(с)шта́б, ро́змір, о́бсяг; *(плуга)* за́сяг; *(небувалий)* ро́звиток.
РОЗМА́ХУВАТИСЯ /за-/, заміря́тися;
РОЗМАХА́ТИСЯ знай маха́ти; **що -ха́вся** розма́ханий ◊, Ø; ± РОЗМАШНИЙ;
РОЗМАХНУ́ТИСЯ розгуля́тися ◊.
РОЗМАШНИ́Й *(- будівництво)* інтенси́в-.
РОЗМЕЖ/О́ВУВАТИ ділú-, розділя́-, межува́-; *(а од б)* ВІД'ЄДНУ-, відмежо́ву-; *(ідеї)* відділя́ти, протиставля́- одну́ о́дній; *(обов'язки)* визнача́- ме́жі *чого*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~о́вує** с-и ♦, з-й /покли́ка-/ ~ува́-, ~о́вувач, межови́к /-ува́льник/, $n^к$ межува́льний, межови́й, ~о́вчий, ©.
РОЗМИНА́ТИ /ви-, про-/, м'я́-, *(ноги)* розхо́джувати; ± РОЗРУХУ-; **я. розминя́** с-и /зви́клий/ ♦, ра́дий розім'я́-, розмина́ч, розмина́йло, *(річ)* м'я́ло, $n^к$ м'я́льний, © м'я́вши.
РОЗМИНА́ТИСЯ[1], /$д^к$ **РОЗІМ'Я́ТИСЯ**/ *(- глину)* розм'я́кшува-, розтира́-; $ж^н$ розру́хува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-еться**[1] с-и ♦, м'я́тий, розми́на-, розти́раний, розру́хува-, розхо́джува-, ©.
РОЗМИН/А́ТИСЯ[2] /$д^к$ **~У́-**/ ІТИ /ЇХА-/ в різні бо́ки, розхо́дитися, роз'їжджа́-. роз'їзди́-; *(з чим)* розстава́-, проща́-; *(з їми)* вимина́ти їх; *(з гріхом)* уни́ка- *чого*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-еться**[2] с-и ♦, з-й розмину́-, $м^н$ їздці у різні бо́ки, $n^к$ ~у́щий, різнобі́жний, © один сюди́, дру́гий туди́;
РОЗМИНУ́- /об-/, не зустрі-, не поба́чи- ◊.
РО́ЗМИСЕЛ > РОЗДУМ; $о^к$ свідо́мість.
РОЗМИ́ТНЮВАТИ *(вантаж)* оформля́- ми́тну процеду́ру на *що*.
РОЗМІ́ННИЙ *(- гроші)* дрібни́й, $о^к$ роздрібни́й.
РОЗМІ́НЮВАТИСЯ: $з^п$ **р. на дрібни́ці** *(гаяти час на другорядне)* ♦ на мідяки́.
РО́ЗМІР величина́; *(книги)* форма́т; *(кризи)* ма(с)шта́б; *(зброї)* калібр; *(витрат)* о́бсяг; *(вірша)* звукова́ будо́ва [ямб, хоре́й, да́ктиль];
РО́ЗМІРИ *т.* габари́ти.
РОЗМІРКО́ВУВАТИ /об-/, міркува́- (на всі бо́ки /всіма́ сторона́ми/), ДУМА-, розду́мува-, ми́сли-, метикува́-, розкида́- голово́ю, мудрува́-, $н^г$ розумува́-; *(вголос)* говори́-; $д^{-к}$ = **я. мірку́є**.
РОЗМІР/Я́ТИ *і* **~ЮВАТИ** міря-, визнача- ~и; *(землю)* ділú-, РОЗМЕЖОВУВА-; *(час)* розподіля́-; *(сили)* визнача́- (напере́д); **я.** /$м^н$ **хто**/ **~я́** с-и ♦, з-й ~я-, міряльник, ~ювач, $n^к$ (роз)мірчий /ви́-/, міряльний, © мірявши, ~яючи.
РОЗМІЩ/А́ТИ *і* **~УВА-** розставля́-, розклада́-, розса́джува-, розташо́ву-; /*їх*/ приміща́ти, /*де*/ розселя́-; ± РОЗКЛАДА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й примісти́-, ~увач /при-/, $n^к$ ~а́льний, ©;
РОЗМІСТИ́ТИ *(між чим)* втули́ти ◊.
РОЗМНО́Ж/УВАТИ *(тварин)* розпло́джу-, розво́дити; *(текст)* копіюва́-, мно́жи-, тиражува́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, ра́дий ~и-, ~увач, розпло́джу-, $n^к$ мно́жильний, ~уваль-, ©;
РОЗМНО́ЖИТИ розтиражува́- ◊;
РОЗМНО́ЖИТИСЯ *(- людей)* розлю́дни-; ◊;
РОЗМНО́ЖЕНИЙ $ф^р$ розтиражо́ваний ◊.
РОЗМО́ВА бала́чка, бе́сіда, гу́тірка, *г.* конве́рсія, *(двох)* ді́алог; *(для преси)* інтерв'ю́; *(телефоном)* $ж^н$ телефо́н; $ф^р$ ро́зповідь, мо́ва;
РОЗМО́ВИ чутки́, по́голоски, пере́суди ◊; *(по-*

рожні) теревéні, балаканúна; & ♦ни.

РОЗМОВ/ЛЯ́ТИ БАЛАКА-, говорú-, вéсти́ розмо́ву, перекидáтися словáми, *(пусте)* баляндрáси- /баля́-/ точú-, теревéні прáви-; *(іншою мовою)* володí-; **не р.** не спілкувáтися, ворогувáти; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ля́** звúклий /с-и/ ♦, радúй побалака-, (спів)розмо́вник, (спів)бéсід-, балаку́н, $п^к$ /*ро́бот*/ словомо́вний, $с^к$ -мо́вний [маломо́вний], © балáкавши, ~ля́в-, ~ля́ючи.

РОЗМО́ВНИЙ; РОЗМО́ВНО багáто розмо́в [ду́же гáмірно, розмо́вно, співно].

РОЗМО́ВНИК (спів)бéсід-, спів♦; *(книжка)* словнúк цілих фраз.

РОЗМОРО́Ж/УВАТИ знімá- заморо́ження; РОЗМЕРЗА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й розморо́зи-, розморо́жувач, $п^к$ розморо́жувальний.

РОЗМО́Т/УВАТИ розсо́ту-, розкру́чу-; *(вуалю)* розку́ту-, розвивáти; *(клубок злочинів)* розплу́ту-, викривáти зло́чини; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** звúклий /с-и/ ♦, з-й ~á-, ~увач, $п^к$ ~увальний, © мотáвши, ± **я. мота**.

РОЗНІМА́ТИ роз(д)іймá- /*3* $о^с$ роз(д)іймe/, *(навкулачників)* розбороня́- розво́ди-; МИРИ-.

РОЗНО́С/ИТИ *(куди)* носи́-; *(заразу)* розповсюджува-, перено́си-; *(вісті)* передавá-, *(чутки)* ПОШИРЮ-, розлу́ню-; *(до книг)* запúсу- /зано́сити/ до; *(добро)* розтягá-, розкрадá-; *(вітром)* розвíюва-, розкидá-, роздимá-, /*хмари*/ розганя́-, розсíюва-; *(дім)* руйнувá-; *(на друзки)* розривá-, розбивá-, трощú-, розтро́щува-; *(в газеті)* ПРОТЯГА-; *(щоку)* $н^о$ *ф.* розганя́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ить** с-и ♦, радúй рознéсти́, (роз)носíй, ~ець, ~ник, ~úтель, $п^к$ ~нúй, ~ливий, $с^к$ -но́ша [міхоно́ша], © носúвши, ~я́чи;

РОЗНЕ́СТИ́ *(ущент)* розбéхка-, *(розсіяти)* розточú-, *(голову)* розсади́-, розчерепú- ◊.

РОЗНО́СНИК (роз)носíй, $с^к$ -но́ша [стравоно́ша]

РОЗНЮ́Х/УВАТИ /ви-/, ню́ха-; *(секрети)* **п.** РОЗВІДУВА- /ви-/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~хує** с-и ♦, з-й ~а-, нúшпорка, ~увач /ви-/, $п^к$ нúшпорливий, рознюшли-, © ню́хавши, розню́хуючи;

РОЗНЮ́ХАТИ /вú-/ ◊.

РОЗО́Р РУЇНА, розо́рення; *(дія)* руйнувáння, пусто́шення, плюндрувáння, нúщення.

РОЗОР/Я́ТИ СПУСТОШУВА-; *(їх)* вивлáснюва-, ожебрáчува-, пускá- з торбáми; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~я́** с-и ♦, з-й ~и́-, вивлáснювач, спусто́шу-, експропріи́тор, $п^к$ майноло́мний, /хребто-/, ожебрáчливий, спусто́ш--, $к^н$ ~ний, ~ливий, ©;

РОЗОРИ́- ожебрáчи- ◊, *(дуку)* взу́- в постолú.

РОЗОРЯ́ТИСЯ банкрутувáти, прогоря́-;

РОЗОРИ́ТИСЯ звéсти́ся нінáщо, зійтú на пси; **я. -и́вся** збанкрутíлий, ожебрáчений, зруйно́ва-, сплюндро́-, узу́тий у постолú ◊.

РО́ЗПАД ро́склад, розпадáння; *(імперії)* ро́звáл, занéпад, дезинтеґрáція, розімпéрення.

РОЗПАД/А́ТИСЯ не тримá- ку́пи; *(на клапті)* розвáлюва-, дроби́-, розділя́-, діли́-, дезинтеґрувáти(ся); *(на частки)* розкладá-, розщéплюва-; *(- лахи)* розлáзи-; /*ланцюг*/ розривá-; /*коси*/ спадáти /розсипáтися/ пáсмами; *(звук)* **п.** стихá-, замовкá- *(у праці)* лíз- зо шку́ри, старáтися, розривá-, розпинá-, *г.* розшиба-; ± РУЙНУВА-; **не р.** тримá- ку́пи; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** ´-аний, розвáлюв-, руйно́в-, дезинтеґро́в- ◊, с-и ♦, гото́вий розпáс-, дро́блений на шматкú, $п^к$ ´-чистий, ~о́вий, крихкúй, ©.

РО́ЗПАЛ гаря́чка, пéкло [в -лі бо́ю], АПОГЕЙ, $ф^р$ зáпал, по́лум'я, *(віку)* ро́зквіт, ро́зповінь; *(дії)* ро́змах, *р.* розгасáння → гасáти; *(найвища точка)* пік, верх [верх нахáбства]; **в -алі** в гаря́чці; ± ПОСПІХ, СПАЛАХ, АЖІОТАЖ.

РОЗПА́Л/ЮВАТИ /за-/; *(огонь)* розво́ди-; *(ватру)* розкладá-; *(кров)* збу́джува-; *(жагу)* роз'ятрюва-, підливá- ло́ю в ого́нь, підсипá- пéрцю /жáру/, підкладá- дров; ± РОЗЖАРЮВА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює** с-и ♦, з-й ~и́-, палíй, ~ювач, розжáрю-, $п^к$ розпáльчий, розпальнúй, ©;

РОЗПАЛИ́ТИ $п^о$ розво́гни- ◊;

РОЗПА́ЛЮВАТИСЯ /за-/, розпаля́-, розжéврюва-; розігрівá-; збу́джу- ◊;

РОЗПАЛИ́ТИСЯ *г.* розгарячи́тися ◊.

РОЗПА́ТЛАНИЙ > РОЗКУДЛА- /> КУДЛАТИ/.

РО́ЗПАЧ розпу́ка, відчáй, безнадія /-дійність/.

РОЗПАЧА́ТИ *р.* впадá- в ро́зпач, говорú- в розпу́ці; & розпáчувáти;

РОЗПАЧІ́ЛИЙ довéдений до ро́зпачу.

РОЗПА́ЧЛИВИЙ і РОЗПУ́ЧЛИ- *(стан)* безвúхідний, безнадíй-, безпорáд-; *(крик)* відчайду́ш-, нестя́м-, шалé-, несамовúтий, дúкий, $с^к$ роздерú-душу [роздерú-душу крик].

РОЗПЕРІ́ЗУВАТИСЯ **п.** нахабніти, зухваліти;

РОЗПЕРЕЗА́ТИСЯ **п.** розпано́ши-, пустú- бéрега, розсвавóли-, роззухвалíти ◊; **я. -áвся** РОЗПЕРЕЗАНИЙ ◊, © зух зу́хом;

РОЗПЕРЕ́ЗАНИЙ не підперéза-, РОЗХРИСТА-; **п.** нестрúма-, СВАВІЛЬ-, нахáб-, безпардо́н-, ЗУХВАЛИЙ; ± РОЗГНУЗДАНИЙ.

РОЗПЕ́Щ/УВАТИ пéсти-, мáза- пирого́м, роз(ма)ніжува-, *ć* РОЗБЕЩУ-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й розпéсти-, ~увач, розманіжливий, ©.

РОЗПИЛЮВАТИ > РОЗПОРОШУ-; ПИЛЯТИ;

РОЗПИ́ЛЮВАНИЙ розпильнúй.

РОЗПИН/А́ТИ *(на хресті)* стрáчува-; **п.** карá-, катувá-, му́чи-; *(завісу)* розтягá-; розгортá-; *(намет)* стáви-, напинá-, розбивá-; *(вітрило)* розпускá-, підіймá-; *(крила)* розгортá-, розставля́-, розкидá-; *(тюрбан)* розв'я́зува-, розмо́тува-; *(- цікавість)* розбирá-, поймá-, брá-; *(пояс)* розпускá-, *г.* розщіпá-, розвíльнюва-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~á** с-и ♦, з-й розіп'я́с-, ~áч, ~áтель, кат, $п^к$ ~áвчий, ~áльний, ©;

РОЗІПНУ́ТИ *(комір)* віді́пну́ти ◊;
РОЗІ́ПНУТИЙ *(комір)* неза́пнутий; ◊.
РОЗПИНА́ТИСЯ *(за правду)* обстава́ти, стоя́-горо́ю, *о.* би́- себе́ в гру́ди; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **-ється** схи́льний /с-и/ ♦, гото́вий розіп'я́с- /обсто́ювати/, обсто́ювач, оборо́нець *чого*, ©.
РОЗПИРА́ТИ розса́джувати;
РОЗПЕ́РТИ *н*^{о} розтаска́- [як її розтаска́ло]; ◊.
РО́ЗПИС *(на мурі)* розмальо́вання, мальо́-; *(руху)* РОЗКЛАД; *(дія)* розпи́сування, розмальо́ву-.
РО́ЗПИ́СКА > КВИТАНЦІЯ.
РОЗПИ́С/УВАТИ *(де)* відтво́рю-; *(мур +)* розмальо́ву-; *(харч)* розподіля́ти; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **~ує** с-и ♦, зго́дний розписа́-, за́йнятий ~ом, ~увач, ± МАЛЯР, *п*^{к} ~увальний, ~а́ль-, ~у́щий, ©;
РОЗПИСА́- *(добре)* розхвали́-, підне́сти́ на п'єдестал/, /*зле*/ знеслави-, розвінча-, скину- з п'єдесталу.
РОЗПИ́СУВАТИСЯ /під-/; *(у чім)* засвідчувати *що*; *(у ЗАГСі)* реєструва́- шлюб; *(за кого)* говори́ти від *чийого* імени; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **-ється** розпи́суваний /під-/, с-и ♦, ра́ди́й розписа́-, розпи́сувач, засві́дчувач, *п*^{к} ро́списни́й, ©;
РОЗПИ́САНИЙ розмальова-, *(посуд)* обписа-.
РОЗПИХ/А́ТИ розшто́вхува-, розтру́чува-, працюва́- ліктями; *(в поспіху)* пха́- туди́-сюди́; *(мури)* розсува́-; *(кого)* розно́си- [як її розіпха́ло]; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й розіпха́-, розшто́вхувач, *п*^{к} ~у́щий, © штовха́вши, розтру́чуючи;
РОЗІПХА́ТИ **ф.** *(сиріт до шкіл)* примісти́-, пристро́ї- ◊.
РОЗПІЗНАВА́ННЯ (роз)пізнаття́, *д*^{к} розпізнання́
РОЗПІЗН/АВА́ТИ *(час)* визнача́-; *(голос)* вирізня́- /роз-, від-/; *(кого)* (у)пізнава́-; *(людей)* чита́- в ду́шах, диви́тися в ду́ші; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **~ає́** с-и ♦, з-й розпізна́-, ~а́ва́ч, *п*^{к} ~а́вчий, *к*^{н} ~ава́льний, *с*^{к} розпізна́й- [розпізна́й-душа], ©.
РОЗПІКА́ТИ розжа́рюва-; *(душу)* розпа́люва-; *п.* бра́- в робо́ту, накру́чува- хвоста́, бе́шта-, роздрако́нюва-, вичи́тува- (моли́тву) *кому*, нагоня́- хо́лоду на *кого*; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **розпіка́** с-и ♦, з-й розпекти́, розпіка́ч, розжа́рюв-, розпа́лю-, *п*^{к} розпіку́щий, © розпіка́ючи, ± **я. розжарює**;
РОЗПЕКТИ́ взя́ти на зуб ◊;
РОЗПЕ́ЧЕНИЙ розпра́жений ◊.
РОЗПЛА́ТА *(за працю)* ПЛАТА, платня́, ви́нагорода; *(за зло)* відпла́та, ПОМСТА, пока́ра.
РОЗПЛА́ЧУВАТИСЯ розрахо́вува-; *р.* відДя́чувати(сь); *п.* квита́тися, мсти́-, помща́-, відпла́чувати; *(за гріх)* плати́-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **-ється = я. платить** + с-и ♦, з-й розплати́-;
РОЗПЛАТИ́ТИСЯ *(з ким)* заплати́ти *кому*; ◊.
РО́ЗПЛИВ *(без меж)* *п*^{о} неозір; & розпли́висько;
РО́ЗПЛИ́ВИ патьо́ки, *з*^{п} розво́ди; ◊.
РОЗПЛИВА́ТИСЯ пливти́ вусе́біч, розлива́тися, ростіка́-; *(- плями)* розповза́-, розхо́ди-; *(у хвальбі) г.* розсипа́-, *(- риси)* розмива́-; /*міну лиця*/ розква́чува-; *(у млі)* та́нути (на оча́х); *(- тіло)* гла́дша-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **-ється** розми́ваний, с-и ♦, з-й роста́нути (на обли́ччі), щора́з тьмяні́ший /розми́ті-/, *п*^{к} розпливу́щий, РОЗПЛИВЧАСТИЙ, пливки́й, /*дим*/ хисткий, ©;
РОЗПЛИ́ВТИ́СЯ: що -и́вся розква́систий, Ø; *(- облччя)* роздутий /о-/, розпу́хлий, обре́зк-.
РОЗПЛИ́ВЧАСТИЙ *(вогник)* мерехтли́вий, *(-хмари)* пелеха́тий, розля́пис-, плитки́й, пливки́й, *ф*^{р} нечітки́й, тума́нний, невира́з-, розхи́та- [*н.* поня́ття́], /*межі*/ розми́тий.
РОЗПЛІ́ДНИК *(злочинности)* гніздо́, розса́д-, гадю́ч-, *(рослин)* садова́ шкілка, *з.* садібня.
РОЗПЛІ́[Е́]СКУВАТИ[1] /*д*^{к} **РОЗПЛЕСНУ́-**/ розхлю́пу-, розпо́рску-, розбри́зку-, розпри́ску-; **я. розпле́скує**[1] = **я. розхлюпує**.
РОЗПЛІ́[Е́]СКУВАТИ[2] /*д*^{к} **РОЗПЛЕСКА́-**/ *(залізо)* розплю́щу-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **розпле́скує**[2] що розплю́щує, с-и ◊, з-й розплю́щи-, плющи́льник, *п*^{к} плющи́льний, ©.
РОЗПЛЕ́СКУВАТИ *т*^{к} /*д*^{к} **РОЗПЛЕ́СКА-**/ *п.* РОЗГОЛОШУВА-; $д^{-к}$ = **я. розголощує;**
РОЗПЛЕ́СКАТИСЯ: $д^{-1}$ = розпле́сканий, Ø.
РОЗПЛІТА́ТИ: я. розпліта́ с-и ♦, з-й розплести́, *п*^{к} розпліта́льний, *с*^{к} розма́й- [розма́й-коса].
РОЗПЛЮ́ЩУВАТИ > РОЗПЛІСКУВА-[2]; *(очі)* РОЗКРИВА-, розтуля́-, розмика́-.
РОЗПОВІДА́ТИ /о-/, повіда́-, РОЗКАЗУВА-, *о.* снува́- ро́зповідь, змальо́вува- слова́ми; *(майстерно)* як з кни́жки бра́-; $д^{-к}$ = **я. розказує**;
РОЗПОВІ́СТИ́ *ф*^{р} нахвали́тися ◊.
РОЗПОВІ́ДА́Ч /о-/; *(жартів)* маста́к на жа́рти.
РО́ЗПОВІДЬ /о́-/; (роз)повіда́ння, ОПОВІД-.
РО́ЗПОВІНЬ по́вня(ва), перепо́внява, (пере)доста́ток, перепо́внення, *ф*^{р} мо́ре.
РОЗПОВЗА́ТИСЯ РОЗЛАЗИ-, *(- нетривке)* розсува́-, розплива́-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **-ється** розпли́ваний, розсу́ва-, с-и ♦, прире́чений розповзти́ся, *п*^{к} повзу́чий, розполо́зливий, ©;
РОЗПОВЗТИ́СЯ: я. -взся розлі́злий, *(- риси)* розве́з-, Ø.
РОЗПОВСЮ́ДЖУВАТИ шири-, поши́рюва-, *о*^{к} всю́ди-, розпросто́рюва-, *(в масі)* пуска́- в наро́д; *(запах)* проно́си- *чим*; *(насіння)* /роз-/, *(заразу ще)* /пере-/, передава́-; $д^{-к}$ **я. ширить**;
РОЗПОВСЮ́ДИТИ розпусти́- на весь світ ◊.
РОЗПОГО́ДЖУВАТИСЯ /ви-/, розгоди́нюва- /ви-/; *(- лице)* *п.* вияснюва-, ясні́ти, веселі́ша-;
РОЗПОГО́ДИТИСЯ *д.* розпогі́днішати ◊.
РОЗПО́ДІЛ дільба́; *(паїв)* паюва́ння; & по́діл, розподіля́ння.
РОЗПОДІЛЯ́ТИ РОЗДІЛЯ-; *(по точках) г.* розпрова́джува-; *(на сорти)* сортува́-; *(час)* розміря́-; *(в думці)* розкида́-; *(на папері)* розпису-

ва-; **я. розподіля́ = я. розділя**.

РОЗПОРÓШ/УВАТИ *(ґрунт)* роздрібню-, роздрóблю-, обертáти на пóрох; *(муку́)* розсипá-; *(увагу)* розсіюва-, розосерéджу-; *(сили ворога)* розвію-; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ ~ує с-и ♦, з-й /змýше-/ ~и́-, ~увач, $n^{к}$ розпорóшчий, ~увальний, ©;

РОЗПОРÓШУВАТИСЯ; РОЗПОРÓШИ- роздмýха-, піти́ в розпорóшку /рóзпорош/ ◊.

РОЗПОРЯДЖ/А́ТИСЯ урядувáти, розпоря́дкувá-, давá- розпоря́дження /вказівки́/, бý- розпоря́дником, укáзува-, *г.* заря́джува-, ~áти [~áти собóю]; *(як удома)* хазяйнувá-, комáндува-, порядкувá-, верховóди-; *(чим)* мá- у своїх рукáх *що*, орýдува-, мá- під рукóю /у своєму розпоря́дженні/ *що з.* рáди-; *(грішми) ф.* обертá-, крути́-; *(з чим)* приймá- рішення про; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **-ється /урядýє/** с-и ♦, готóвий /з-й/ поврядувá-, розпоря́дник, давéць указівóк, *(на імпрезі)* маéстро, церемонмáйстер, $n^{к}$ розпоря́дчий, розпоря́дливий, урядýщий, ©;

РОЗПОРЯДИ́ТИСЯ *(- долю) г.* покермувáти, $ф^{р}$ схоті- [як доля схоче].

РОЗПОРЯ́ДЖЕ/ННЯ накáз, постанóва, директи́-, вказівка, *г.* заря́дження; *(бланк)* óрдер; $ф^{р}$ рукá, орýда [**в її ~нні** під її рукóю /орýдою/]; **мáти у своїм ~нні** *г.* мá- до розпоряди́мости.

РОЗПОРЯ́ДОК порядок, режи́м; *(писані правила) г.* прáвильник; *р.* накáз, розпоря́дження.

РОЗПОЧИН/А́ТИ *(що)* ініціювá-, захóджуватися коло /брá- до/ *чого* /*щось* роби́ти/; *(працю)* ставá- до; *(діло)* закладá-, заснóвува-; *(торг)* завóди-; *(наступ)* здійснюва-, *(інтеґрацію)* вживá- зáходів до *чого*; *(слідство)* брáтися до; *(справу)* починáти, відкривá-; *(реформи)* започаткóвува-; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **~á** 1. **я. почина**, 2. с-и захóджуватися кóло *чого*, рáди́й розпочáти *що*, ініціятор, заснóвник, заклáдáч, здійснюв-, $n^{к}$ зáйня́тий *чим*, беручки́й до *чого*, ©.

РОЗПРА́ВА *(над ким)* покарáння *кого*, /*юрби*/ самосýд; *(в суді) г.* рóзгляд; *з. (в селі)* УПРАВА;

РОЗПРА́ВИ *(масові)* терóр.

РОЗПРАВЛЯ́ТИ > РОЗПРОСТУВА-; **р. плéчі** випрýжуватися; **р. члéни** випрýжувати тіло.

РОЗПРАВЛЯ́ТИСЯ 1. вирівнюва-, розглáджува-, розпрóстува-; *(- особу)* випрóстува-, розгинá-, випрямля́-, *о.* схóплюва- на рівні нóги; 2. *(з ким)* чини́ти розпрáву над; карá- *їх*, мсти́тися *їм*, *о.* їсти без сóли; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **-ється** 1./2. ©, 1. розпрóстуваний /ви-/, вирівню-, я. випрóстується, с-и випрóстуватися, з-й ви́проста-, щорáз рівніший, $n^{к}$ випрямни́й, 2. с-и ♦ з, рáди́й розпрáви- з, швидки́й /корóт-/ на розпрáву з, звíклий до розпрáв з, карáтель.

РОЗПРÓДАЖ, РОЗПРÓДУВАТИ *і* РОЗПРОДАВА́ТИ > ПРОДАЖ *і* ПРОДАВАТИ.

РОЗПРОСТИРА́ТИСЯ простягá-, розпростóрюва-; *(до чого)* сягáти *чого*;

РОЗПРОСТЕ́РТИСЯ впáсти /лежá-/ плáзом /кри́жем/, заорá- нóсом; $д^{-1}$ (роз)простéртий, простя́гну-, розлóжис-, *(з простертими крильми)* n^{o} розкрилис-.

РОЗПРОСТÓРЮВАТИСЯ; РОЗПРОСТÓРИ- $ф^{р}$ *(- космоліт)* розігнá- [**р.** в бéзвість]; **я. -вся** розпростóрений, Ø.

РОЗПРÓСТ/УВАТИ розправля́-, розпря́млюва-, розрівню-, розглáджу-; *(крила)* розкидáти, розгортá-, розпускá-, (роз)простирá-; *(спину)* розгинá-, випрóстува-; & ~óвува-; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ ~ує с-и ≈, рáди́й розпрóста-, ~увач, $n^{к}$ випрóстувальний /роз-/, випростóвчий /роз-/, ©.

РОЗПРУ́ЖУВАТИСЯ *(- сили)* /від-/, $с^{o}$ розслáблюва-; *(- пружину)* розпрóстува-, розтискá-, $о^{к}$ розтуля́-; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, з-й відпрýжи-, відпрýжувач, $n^{к}$ відпрýжливий, відпрýжчий, відпрýжистий, пружи́с-, ©.

РОЗПРЯМЛЯ́ТИ > РОЗПРОСТУВАТИ.

РОЗПУ́КА > РОЗПАЧ; **до -ýки** до крáю; **вгоня́ти в -ку** довóди- до -ки; **впáс- в -ку** вдáтися /пори́нути/ в -ку.

РОЗПУ́КУВАТИСЯ *(- бруньки)* пýкати.

РÓЗПУСК *(партії)* ліквідáція, *г.* розв'я́зання, /*без примусу*/ само♦; *(учнів)* звільнення (від шкóли); *(вісток) р.* рóзголос.

РОЗПУС/КА́ТИ *(учнів)* /од-/, не тримá-, звільня́-; *(партію)* ліквідувá-; *(язик(а)* давá- вóлю *чому*; *(гілля)* розкидá-, простягá-; *(пояс)* попускá-, послабля́-, *г.* розільнюва-; *(плетиво)* РОЗМÓТУВА-, розплітá-; *(вузол)* розв'я́зува-; *(вітрила)* НАПИНА-, розгортá-; *(пазурі)* покáзува-; *(хвіст)* розправля́-; *(дитину)* розбéщува-; *(запах)* ши́ри-; *(сажу)* розсівá-, розсіюва-; *(чутки)* рознóси-; *(сіль)* РОЗВОДИ-, *(вапно)* гаси́-; *(сніг)* топи́-, розтóплюва-, *(шво)* розпóрюва-; *(гроші)* ци́ндри-; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **~кá** звíклий /с-и/ ♦, з-й /готóвий/ ~ти́-, (роз)пускáч, ©; *д!* **я. звільня, я. простяга** *й інші* $д^{-к}$/;

РОЗПУСТИ́ТИ *(кольє)* рознизá-; **р. язи́к(á)** /**пи́сок, губý**/ розпащекувáтися, розпатя́ка-, розбазíка-; ◊.

РОЗПУС/КА́ТИСЯ *(цвіт)* розпукáти(ся), розкривáтися, розбрунькóвува-; /*зонт*/ розгортá-; /*клубок*/ розмóтува-, розплітá-; *(у воді)* розчиня́-; *(запах)* розсіюва-, ши́ри-; *(душевно) п.* розбéщува-; **я. -ється** ліквідóваний, розв'я́зув-, розгóрт- ◊, с-и ♦, з-й ~ти́-, *(цвіт)* мáйже розпýклий, розпýкуваний, розбрунькóву-, ©;

РОЗПУСТИ́ТИСЯ розволочи́тися ◊.

РОЗПУ́СНИЙ розпýтній, блудли́вий, блýдний, $у^{р}$ блудодíй-, $к^{н}$ аморáль-, *с.* содóмський; *(спів)* НЕПРИСТОЙНИЙ; ± РОЗБЕЩЕ-.

РОЗПУ́СНИК блýд-, потіпáха, волоцю́га, *з.* публíка, *як і.* придзиґльóваний, ± ГРІШНИК;

РОЗПУ́СНИЦЯ блу́дни- ◊, *в.* халя́ва, ± ПОВІЯ.
РОЗПУ́ТНІЙ > РОЗПУСНИЙ.
РОЗПУ́ТСТВУ/ВАТИ блуди́-, гріховóди-, вдаватися в розпу́сту, жи́ти розпу́сно, ЧУЖОЛОЖИ-, перелю́бствува-, чини- пере́люб, скака́ти в гре́чку, *о*ᴷ гречкува́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ ~є с-и ♦, з-й скóчи- у гре́чку, гріховóда, РОЗПУСНИК, *п*ᴷ РОЗПУСНИЙ, © блуди́вши.
РОЗПУ́С/ТА блу́дство, блуд, гріховóдство, розпу́тс-, ~ність, Содóм(а) й Гомóрра; & рóзпуст.
РОЗРА́ДА 1. потíха; *(для душі)* втíха, розва́га, *ф*ᴾ ра́дість [мала́ ра́дість]; 2. сва́рка, РОЗБРАТ.
РОЗРА́/ДЖУВАТИ потіша́-, заспокóюва-, заговóрюва- /втира́-/ сльóзи, розважа́- (ту́гу), солоди́- ду́шу, розганя́- сум, зігріва́- /віді-/ се́рце; *(від чого)* відра́джувати, *ж*ᴹ відра́ю-; *(закоханих)* розсу́джу-, *ж*ᴹ розра́ю-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~джує** 1./2. с-и ♦, з-й ~ди-, © ~джуючи, 1. ~дник, утíш- /по-/, *о*ᴷ потіши́тель, *е*ᴹ розра́да [розра́до моя́!], *п*ᴷ серцепотíшний, ~дливий, потíшли- /у-/, заколи́сли-, розра́дчий, 2. **я. відра́джує**, відра́дько, *п*ᴷ відра́дливий.
РОЗРА́ДНИК утíш-, потішитель, *е*ᴹ розра́да моя́.
РОЗРАХ/О́ВУВАТИ /ви-, об-/, обчи́слю- /роз-/; *(крок)* зва́жу-, оцíню-, обміркóву-; *(кого)* звільня́ти; *(з н*ᶜᵗ що*)* припуска́-, гада́-; *(на що)* сподіва́тися *чого*/на *що*; *(на їх)* ПОКЛАДА-, ВАЖИТИ, поклада́ /ма́-/ надію, роби́- ста́вку, ЧИСЛИ-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~óвує** с-и ♦, ради́й ~ува́-, за́йнятий ~у́нком, ~óвувач, рахівни́к, *п*ᴷ ~ункóвий, ~óвчий, /*свої дії*/ розва́жливий, ©;
РОЗРАХО́ВАНИЙ розчи́слений ◊;
♦♦♦**СЯ** розчи́слюва- ◊; *(на праці)* бра́ти розраху́нок, відхóди-; ± КВИТАТИСЯ;
РОЗРАХУВА́ТИСЯ *(за борги)* оплати́- /роз-/; ◊.
РОЗРАХУ́НОК /об-/, обчи́слення; *(за працю)* /роз-/, (ви́)пла́та; *(з праці)* звíльнення; *(за кривду)* **п.** відпла́та, покáра, пóмста; *ф*ᴾ припу́щення, здóгад [за моїм розраху́нком], сподіва́ння [це був ♦ вóрога]; *(господарський)* ви́года.
РОЗРИВ/А́ТИ[1] /*д*ᴷ **РОЗІРВА́-**/ рва́-, де́р-, розди́ра́-; *(хмари)* розтина́-, прорива́-; *(з чим)* /по-/; *(пакет)* відкрива́-, розпеча́тува-; *(тишу)* пору́шува-, перерива́-; *(гру)* припиня́-; *(здобич)* шматува́-, загриза́-; *(вибухом)* розса́джува-, рознóси-; *(пакт)* денонсува́-; **р. кóло** розплíта́- к.; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й розірва́-, ~а́ч, *п*ᴷ ривки́й, ~у́щий, ~́чий, ~а́льний, ©, **± що рве**;
РОЗІРВА́- *(шлюб)* розв'яза́-; *(з чим)* спали́- мости́ за собóю; *(здобич)* розтелесува́- ◊;
РОЗРИВ/А́ТИСЯ[1] рва́- ◊; *(- бомбу)* вибуха́ти; *(у праці)* лíз- зі шку́ри, розсіда́тися, розпада́-, роби́ти сім діл за ра́з, надса́джуватися, надрива́-; /*зв'язок*/ **п.** /пере-/, припиня́-; /*голову від болю*/ рва́- на чере́п'я; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-ється** 1. **я. рветься** *п*ᴷ ~ний, ~́истий, ~у́щий, ~́чий, 2. с-и ♦ /лíзти зі шку́ри/, готóвий розсíс-, *п*ᴷ запопа́дливий, зага́рли-, падкови́тий, ©;
РОЗІРВА́ТИ- *(надвоє)* /пере-/; розша́рпа-; ◊.
РОЗРИВА́ТИ[2] /*д*ᴷ **РОЗРИ́-**/ ри́-, копа́-, розкóпува- /ви-/, вирива́-; *(гній)* розгрíба́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **розкóпує** с-и розкóпува-, з-й розкопа́-, копа́ч, розкóпувач, *п*ᴷ копа́льний, ©.
РОЗРИ́ТИЙ *(- душу)* схвильóвана, звору́ше-.
РОЗРІ́В/НЮВАТИ /ви-/, рівня́-, розгла́джу-, випрóсту-, РОЗПРОСТУ-; **я. ~нює = я. рівня**.
РОЗРІ́ДЖУВАТИСЯ; РОЗРІДИ́- ста́ти рід(кі)шим /не таки́м щíльним/; **що розрíд /розріди́вся/** розрíджений, Ø.
РО́ЗРІЗ рóзтин, перéріз, перéтин; *(сукні)* рóзрізка; *(вугільний)* *г*ᴼ кар'є́р; **у р.** на противагу́.
РОЗРІ́ЗНЕНИЙ /по-/, розокре́мле-, розбра́та-, роз'є́дна-, *р́* розтелесóва-, *г.* порізничкóва-, *з*⁻ᴾ окре́мий, на́різний, поодинóкий.
РОЗРІ́ЗН/ЮВАТИ *і* **РОЗРІЗНЯ́-** 1. *(муром)* відокре́млюва-; *(з ким)* /роз-/, розлуча́-, роз'є́днува-, *с.* РОЗСВАРЮ-; 2. *(звуки)* вирізня́ти, розпізнава́-; *(А від Б)* відрізня́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~я́** 1./2. с-и ♦, з-й ~и́-, © ~́юючи, 1. **+ я. розлуча**, 2. + розпізна́ва́ч, ~́ю-, розсва́рю-, сварун, *п*ᴷ розрізня́льний, розпізнава́ль-, розпізна́вчий.
РОЗРІ́З/УВАТИ розкре́мсу-, розпана́ху-, розкрижóву-, РОЗТИНАТИ; /пере-/, перерíзува-; *(дошку)* ПИЛЯ-; *(прірвою)* розмежóвува-, роз'є́дну-; *(зморшками)* рíза-, кра́я-, ри́-; & *с*ᴼ ~а́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й /ради́й/ ~а-, ~увач, різу́н, пиля́р, трач, *(річ)* різа́к, *п*ᴷ ~ува́льний, рíзаль-, різу́чий, *о*ᴷ ~у́щий, © ~уючи;
РОЗРІ́ЗА- розчикри́жи- ◊; *(брюхо)* розпорó-.
РОЗРОБ/ЛЯ́ТИ *і* **~ЛЮВА-** *(руди)* добува́-; *(плян)* виробля́-, випрацьóвува-; *(тему)* /о-/; *(теорію)* розвива́-, вдоскона́лю-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~ля́** с-и ♦, з-й ~и́-, ~лювач, ~ник, *п*ᴷ ~ч[н]ий, *с*ᴷ –розрóбний [рудорозрóбний], ©.
РОЗРО́ДЖУВАТИСЯ розплóджу-; **я. -ється** розроджуваний ◊, *п*ᴷ розрóдчий, розплóдчий.
РОЗРОСТА́ТИСЯ *(пишно)* буя́ти; *ń* бíльша-, пошúрюватися, побíльшу-; **р. корíнням** розкорíнюва-; **я. -ється** с-и ♦, неспи́нний у рóсті, щора́з буйніший, *ф*ᴾ поши́рюваний, побíльшу-, *(коренем)* розкорíню-;
РОЗРОСТИ́СЯ ви́буяти /за-, роз-/ ◊; **я. розрíс-ся** розрóслий, (пи́шно) розбуя́- /ви́-, за-/, побíльшений ◊, Ø.
РОЗРО́ЩЕННЯ рóзріст.
РО́ЗРУХ бігани́на, МЕТУШНЯ, ре́йвах, веремíя, катава́сія, *с.* переполóх, па́ніка, за́колот, заворушення; *(між А і Б)* РОЗБРАТ, незгóди.
РОЗРЯ́Д 1. категóрія, ра́нг(а), *ф*ᴾ калíбр [спец дрібнóго калíбру]; *(перший)* сту́пінь, ґату́нок; 2. *(електричний)* íскра.
РОЗРЯ/ДЖА́ТИ *(кріс)* розладóвува-, *(напругу)*

відпру́жу- /роз-/; *(е' батерію)* висна́жу-; & *в'* ~джа́й кріс!; **р. атмосфе́ру** *(в гурті)* удоброду́шнюва-; **я. /м' хто/ ~джа́** 1. с-и ♦, з-й ~ди́-, *е'* ~дник, *п'* розря́дний, ©, 2. **я. відпру́ж/**ує с-и ~увати, з-й ~и-, ~увач, *п'* ~ливий, ~истий, ©.

РОЗРЯ́ДКА *з' (напруги)* відпру́га, відпру́ження; *(у тексті)* р о з б и́ в к а.

РОЗСА́ДЖУВАТИ; РОЗСАДИ́- розточи́-, рознe̓сти́ на друзки́, *(лад)* зруйнува́- (і)зсере́дини;

РОЗСА́/ДЖЕНИЙ *(- очі)* [ши́роко ~джені о́чі].

РОЗСА́ДНИК *к' (розпусти)* гніздо́вище, + РОЗПЛІ́ДНИК.

РОЗСВА́Р/ЮВАТИ *(їх)* розокре́млю-, РОЗРІЗНЮ-, роз'є́дну-, вбива́ти клин між; **я. /м' хто/ ~ює** ма́йстер /с-и/ ♦, з-й розсвари́-, ~ювач, *п'* звадли́вий, розбра́тній, розбрату́щий, ©

РОЗСВАРИ́ТИ розбрата́-, *г* порізничкува́- ◊.

РОЗСВИНЯ́ЧИТИСЯ > РОЗПАСКУДИТИСЯ.

РОЗСЕКРЕ́ЧУВАТИ *о.* розкрива́ти ка́рти.

РОЗСИЛА́ННЯ ро́зсил.

РОЗСИП/А́ТИ /ви-/, си́па-, посипа́- *чим*; *(зерно)* розсіва́-; *(по кишенях)* насипа́- в; *(загони)* розосере́джува-; *(гроші)* витрача́-, розкида́-, ци́ндри-, розтри́нькува-; *(звук)* видава́-; **р. пе́рла красномо́вства** вправля́тися у красномо́встві; **я. /м' хто/ ~а́** с-и ♦, з-й ~а-, сипа́ль, ~а́ль(ник), *п'* ~у́щий, сипки́й, ~чий, сипу́-, ©.

РОЗСИП/А́ТИСЯ *(похвалами)* розлива́-, (дрібни́м бісиком) упада́ти; ◊; *(жартами)* си́паще; & ~уватися; **р. в люб'я́зностях** розквіта́ти люб'я́зністю; **я. -ється** ~уваний, *п'* ~а́н-, РОЗСИПЧАСТИЙ;

РОЗСИ́ПАТИСЯ піти́ вро́зкид ◊; **р. на по́рох п.** зійти́ на пси.

РО́ЗСИ́ПИЩЕ > РОДОВИЩЕ;

РО́ЗСИ́П/ИЩА ~пи, *п.* бага́тства, розмаї́ття.

РОЗСИ́ПЧАСТИЙ *(- бульбу)* піскува́-, піско́ва-, *(чай)* сипки́й, *(пісок)* сипу́чий; *(хліб)* крихки́й; *(ґрунт)* ПУХКИЙ; *(звук)* розко́тистий, ури́вчас-; & розси́пис-.

РОЗСІ/ВА́ТИ *і* **~ЮВА-** СІЯ-, *(попіл)* розпоро́шува-, розтру́шува-; *(світло)* ціди́-; *ф'* розганя́-; *(сум)* РОЗВІЮВА-; **я. /м' хто/ ~ва́** с-и ♦, з-й ~я-, сія́ч, ~ва́ч, ~ю-, розпоро́шу-, *п'* ~ву́щий, ~ва́льний, ~юваль-, © сі́явши, ~юючи, ± **я. сіє**;

РОЗСІ́ЯТИ *(попіл)* розмаха́ти ◊;

РОЗСІ(Ю)ВА́ТИСЯ *(на теми)* розгалу́жув-; ◊; *(- птахів)* розсипа́-, розліта́-;

РОЗСІ́ЯТИСЯ *(- людей) о.* розси́па- *(десь)* ◊.

РОЗСІДА́ТИСЯ *(на лаві)* розса́джува-; *(у кріслі)* розва́люва-; *(з праці)* РОЗРИВА-; *(на частки)* розко́люва-, розпада́-, розска́кува-, тріща́ти по всіх швах; РЕПА-, *о'* присіда́- [він аж присіда́, вихваля́ючись]; *(зо сміху)* лу́скати; *ж'* поселя́тися;

РОЗСІ́С- розташува́-, розмісти́-, угнізди́- ◊.

РОЗСЛА́БЛЕННЯ розпру́же- /від-/, *(пружини)* розпри́сне-.

РОЗСЛА́БЛЮВАТИ *к'* розпру́жу- /від-, ви-/; **я. /м' хто/ розсла́блює = що відпружує** /*д!* **що розряджає** (2.) *у* РОЗРЯДЖАТИ/;

РОЗСЛА́БЛЮВАТИСЯ *(- пружину)* розпру́жува- /*д'* розпри́снути/ ◊.

РОЗ/СЛА́ВЛЮВАТИ ~ГОЛОШУ-, ~ХВАЛЮ-.

РО́ЗСЛІД > РОЗСЛІДУВАННЯ.

РОЗСЛІ́/ДЖУВАТИ *і* **РОЗСЛІ́ДУ-** дослі́джу-, вивча́ти; *(злочин)* ве́сти́ слі́дство; *(мотив)* з'ясо́вува-, розбира́тися у, доко́пува- /доскі́пува-/ до; *д'* ~ди́ти; **я. /м' хто/ ~д(ж)ує** с-и ♦, гото́вий ви́вчи-, ~дувач, ~дувальник, слі́дчий, *п'* ро́зслідчий, з'ясо́в-, ~ду́щий, ~дувальний, ©.

РОЗСЛІ́ДУВАННЯ *з.* розслі́дже-, *м'* ро́зсліди.

РОЗСОХА́ТИЙ *(патик)* розкаря́куватий.

РОЗСТАВА́ННЯ проща́-, розста́-; *с.* розлу́ка.

РОЗСТАВА́ТИСЯ проща́-, розхо́ди-, *с.* розлуча́-; розрива́ти стосу́нки, покида́- /залиша́-, ки́да-/ *кого*; **я. /м' хто/ -є́ться** с-и проща́тися, змýшений розста́- + **я. проща́ється**[1].

РОЗСТА/ВЛЯ́ТИ *(чати)* ста́ви-; *(по місцях)* розподіля́-; *(на постій)* розміща́-; *(тенета)* наставля́-, розкида́-; *(слова)* роби́- па́взи між; *(руки)* розво́ди-, розгорта́-; *(ширму)* розсува́-; & ~новля́-; **р. лі́кті** відпиха́- /відтру́чува-/ ліктями *сусіда*; **я. /м' хто/ ~вля́** с-и ♦, з-й ~ви-, ~но́вник, ~но́влювач, *п'* розстано́вчий, ©;

РОЗСТА́ВИТИ *(вуха)* розпусти́-; *(шатро)* розгорну́-, напну́-; ◊;

РОЗСТАВЛЯ́ТИСЯ *д.* уставля́тися ◊.

РОЗСТЕЛ/Я́ТИ ~юва- /про-/, розстила́-; *(килим)* стели́-, простеля́-; *(сіно)* розтру́шува-, розсипа́-; **я. /м' хто/ ~я́** с-и ♦, з-й ~и́-, просте́лювач, стелі́й, *п'* сте́лющий, © стели́вши, ~я́ючи.

РОЗСТИЛА́ТИСЯ простяга́-, стели́-, сла́-, розстеля́-, розляга́-, широчі́ти; *(плазувати)* стели́тися листо́м; **я. -ється = я. простяга́ється**;

РОЗСТЕЛИ́-: р. листо́м пе́ред *ким* підлата́до *кого*; **я. -и́вся** розсте́лений, розле́глий, Ø;

РОЗСТІБА́ТИ розщі́п(б)а́ти, розще́плювати;

РОЗСТЕБНУ́ТИ розіпну́ти ◊;

РОЗСТЕ́БНУТИЙ незасте́бну-, розщі́пну-, розщі́плений, розхри́ста-, розі́пнутий.

РО́ЗСТРІЛ > СТРАТА; & *п'* *ро́зстрі́льний.

РОЗСТРІ́Л/ЮВАТИ *(набої)* /ви-/; *(їх)* стра́чува-, ста́ви- до стінки, *ф.* шмаля́-; **я. ~ює** с-и ♦, з-й ~я́-, ~ювач, кат, *п'* ~ьний [р. мур /спи́сок/], ©.

РО́ЗСТРІ́ЛЬНЯ *в' с'* розсипни́й стрій.

РОЗСТРО́/ЮВАТИ *(лави)* розла́дну-; *(настрій)* псува́ти, погі́ршу-; *(г)арфу)* розла́джу-; *(лад)* руйнува́ти; *(кого)* при́кро вража́-, засму́чува-, рознерво́вува-, вибива́- з рівнова́ги /ко́лії/; *(торг)* /роз-, пере-/; **я. /м' хто/ ~ює** 1./2. с-и ♦, з-й ~ї-, © ~юючи, 1. розла́днувач, розстро́ю-,

$п^к$ розла-о́вчий, розла́д-, розла́дливий, 2. засму́чувач, $п^к$ дратівни́й, дражли́вий, дратівли́-;

РОЗСТРО́Ї- *г.* розколибá- [розколи́бана го́рем];

РОЗСТРО́ЇТИСЯ перетриво́жи- ◊.

РОЗСТУПА́ТИСЯ роби́ти прохід; *(перед ким)* дава́- доро́гу *кому*; *(- пашню від бігу живих істот)* РОЗЛЯГАТИСЯ;

РОЗСТУПИ́- *(- землю)* розійти́ся, розве́рз-; ◊.

РОЗСУВА́ТИ *(юрбу)* розпиха́-, розшто́вхува-; *(гілля)* розво́ди-, розхиля́-; *(віконниці)* розтуля́-; *(межі)* розши́рюва- /по-/; **я.** /$м^н$ **хто/ розсува́** с-и ≈, з-й розсу́ну-, розсува́ч, розшто́вху-, $п^к$ розсо́вчий, розсува́льний, © розсува́ючи;

РОЗСУ́НУТИ розпе́рти /3 $о^с$ розі́пре/ ◊;

РОЗСУВА́ТИСЯ: я. -ється розсу́ваний, розпиха-, розшто́вхува-, $у^р$ розверза́- ◊, схи́ль- /с-и/ ♦, з-й розсу́ну-, $п^к$ розсувни́й, © розсува́ючись;

РОЗСУ́НУТИСЯ *(- прірву)* розрости́ся ◊.

РО́ЗСУД рішення, ви́сновок; $ф^р$ розсу́дливість, *(*здоро́вий*)* глузд, ро́зум; *(Божий)* суд; *(справи в суді)* ро́згляд; **на свій р.** як собі захо́че, як сам зна́є, куди́ сам зна́є, *д.* я́кхотя.

РОЗСУ́ДЖУ/ВАТИ *(сварку)* суди́-; *(кого)* визнача́- ви́нних і неви́нних; $ж^м$ ду́ма-, міркува́-; *(сон)* розга́дува-; *(закоханих)* розра́джува-, ± РОЗЛУЧА-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~є** с-и ♦, з-й розсуди́-, суддя́, росу́джувач, $п^к$ РОЗСУДЛИВИЙ, ©;

РОЗСУДИ́ТИ ви́рішити, дійти́ ви́сновку; *(з $н^{ст}$* що*)* звари́- голово́ю, РОЗКУМЕКА- ◊.

РОЗСУ́Д/ЛИВИЙ розва́жли-, розважний, *(я. підходить зусібіч)* $з^п$ ви́розумілий; *(крок)* розмірко́ваний; $з^{-п}$ розу́м-, обґрунто́ва-, вмотиво́ва-, ПОМІРКОВА-, *п.* твере́зий;

~ЛИВО *о.* з ро́зсудом, із світлим ро́зумом ◊;

РОЗСУ́ДЛИВІСТЬ *(*здоро́вий*)* глузд ◊.

РОЗТАВА́ТИ та́ну-, топи́тися, *р.* розгаса́ти; *(- сіль)* розчиня́тися, розпуска́-; /*млу*/ *(*пома́лу*)* зника́ти, розві́юватися; /*запас*/ кінча́-, виче́рпува-, вихо́дити, видиха́тися; /*гурт*/ *п.* розсі́юва-, розплива́-; ☺ розчу́люва-, ла́гідніти, добріша-; **я.** /$м^н$ **хто/ розтає́** с-и ♦, гото́вий роста́ну-, ма́йже розта́лий, $п^к$ та́нучий, розтаву́щий, /*сніг*/ мо́крий, © та́нувши, розтаючи́;

РОЗТА́/НУ- *(серцем) г.* розкрохма́литися; **я. ~в** ~лий, розга́с-, ☺ злагідні-, розчу́лений ◊, Ø.

РО́ЗТАЛЬ *і* **РО́ЗТАНЬ** > ВІДЛИГА, $о^к$ ро́зто́пи.

РОЗТАШУВА́ННЯ ¤ розташо́вання.

РОЗТАШО́ВУВАТИСЯ займа́ти місце, розміща́тися /при-/, розселя́-, $ф^р$ розклада́-; *(кошем)* розта́борюва-, *(зі стадом)* тирлува́-; *(на возі)* вмо́щува-; *(на мапі)* знахо́ди-, місти́-, лежа́ти; *(на ніч)* става́-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** розташо́вуваний ◊, с-и ♦, з-й розташува́-, ©;

РОЗТАШУВА́- *д.* ота́кови-, розгнізди́-; *(з чим)* порозклада́-; ◊; **я. -вся** рзташо́ваний ◊, Ø.

РОЗТИН/А́ТИ тя́-, сікти́, розсіка́-, *ф.* поро́-, *(тишу)* різа-; розрі́зува- /пере-/, перетина́-, розкра́юва-, розпана́ху-; *(мечем)* розру́бува-; *(на дріб)* діли́-, переділя́-; *(воду)* розбива́-; *(труп)* анатомува́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~а́** 1. **я. розрізує /тне/**;

♦♦♦СЯ *(- луну)* коти́-; **я. -ється** *(звук)* крила́тий.

РОЗТИР/А́ТИ те́р-, *(пальцями)* розмина́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~а́** с-и ♦, з-й розте́р-, ~а́льник, ~а́ч, ~а́йло, $п^к$ розтира́льний, розтиру́щий, ©;

РОЗТЕ́РТИ *(цибулю /в борщ/)* втерти; ◊.

РО́ЗТІК *(річки)* розто́ка, відгалу́ження, рука́в; *(доріг)* РОЗДОРІЖЖЯ, перехре́стя;

РОЗТО́КИ *(село)*; & $п^к$ *розті́цький.

РОЗТІКА́ТИСЯ *(всюди)* текти́; *(тілом)* пройма́тися *чим*; *(на папері)* розплива́-, розхо́ди-; *(- запах)* ши́ри-; /*звук*/*)* ли́нути, розляга́тися; /*істот) п.* розхо́ди-, розла́зи-; /*чутки*/ пошию́рюва-, шири-, розповсю́джува-; /*гроші*/ витрача́-.

РО́ЗТІЧ ро́збрід, $к^н$ еміґра́ція.

РОЗТЛУМА́ЧУВАТИ /ви-/, РОЗ'ЯСНЮВАТИ, тлума́чи-, висвітлюва-, *ф.* розжо́ву-; & розтовкма́чу-; **я. розтлума́чує = я. тлумачить**;

РОЗТЛУМА́ЧЕНИЙ *ф.* розжо́ваний ◊.

РОЗТО́П/ЛЮВАТИ *(лід)* топи́-; *(душу) п.* розчу́люва-; *(су* розві́юва-, розганя́-; *(піч)* роз-палюва-; **я. ~лює** 1. **я. топить**, 2. **я. роз-палює**.

РОЗТО́П/ТУВАТИ /ви-, за-, під-, у-/, топта́-; *(чобіт)* розхо́джува-, **я.** /$м^н$ **хто/ ~тує** с-и ♦, з-й ~та́-, топчі́й, ~тувач, $п^к$ ~чий +%, ©;

РОЗТОПТА́- розтолочи́-, розчала́па-, *(танцем)* розтанцюва́-, *(любов)* позбиткува́тися з *чого*.

РОЗТРА́/ЧУВАТИ витрача́- /переви-/, тра́ти-, *(добро)* перево́ди-, *(гроші)* ци́ндри-, розтрі́нькува-, проци́ндрю-; *(умисно)* розбаза́рю-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~чує** с-и ♦, з-й ~ти-, розтра́тник, трі́нькало, $п^к$ ~тливий, © тра́тивши, ~чуючи.

РОЗТРО́ЩУВАЛЬНИЙ НИЩІВ-, розгро́м-.

РОЗТРО́ЩУВАТИ *(на дріб)* лама́-, трощи́-, розбива́-; *(ворогів)* розгро́млюва-, громи́-; *(перепони)* ни́щи-, руйнува́-, ліквідува́-, $ж^м$ ліквідо́ву-; **що розтрощує = що трощить**;

РОЗТРОЩИ́ТИ *(на друзки)* розхе́кати ◊.

РОЗТЯГ/А́ТИ /ви-, прос-/, тягну́-, видо́вжува-; *(час)* затяга́- /від-/; *(добро)* розволіка́-, розкрада́-, *(по́тай)* розно́си-; *(забіяк)* розбороня́-, розво́ди-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~а́** с-и ♦, ра́ди́й ~ти́, розтяга́йло, ~а́ч, $п^к$ ~а́льний, ~о́вий, розтягу́щий, тягу́чий, $с^к$ тягни́- [тягни́шкура], © ~а́ючи;

РОЗТЯГАТИСЯ: я. -ється розтя́ганий /ви-, прос-, за-/ ◊, с-и ♦, $п^к$ розтяжни́й, ©;

РОЗТЯГ/ТИ́СЯ: я. ~ся ~нутий, розтя́глий ◊, Ø.

РО́ЗУМ глузд, ро́зсуд, інтеле́кт, ра́ціо, $ф^р$ ра́ція; *(тварин)* $ж^м$ но́ров; $з^{-п}$ ми́слення, свідо́мість, доці́льн-, розсу́длив-, голова́ [кра́щі го́лови на́ції]; **май р.!** шану́йся!; **на свій р.** на свій ро́зсуд, як сам розуміє; **сво́го -му не вста́виш** ***кому*** навчи́ти /перекона́-/ *кого* ва́жко.

РОЗУМ/АКА ~ій, *і.* дуже ~ний, *(для себе ще)* i^p мудраґель, $п^к$ великорозумний, *о.* ~у палата, всі ~й поїв *хто*, c^o ~ник; & ~аха; ± ЕРУДИТ.

РОЗУМ/ІТИ осяга- /сприйма-/ розумом, $жс^м$ кумека-, торопа-, бра- втямки /до тями/, *(враз)* схоплюва-; *(ролю)* усвідомлюва-, здава- собі справу з; *(душею)* відчува-; *(їх)* бачи- наскрізь; *(лиш одне)* визнава-; *(по-своєму)* оцінюва- /роз-/, кваліфікува-; *(під чим)* ма- на увазі *що*, ± МИСЛИ-; *(в чім)* РОЗУМІТИСЯ на *чім*, знати діло; *(ціну)* зна-; **я.** /$м^Н$ **хто**/ **~іє** з-й з♦, знавець, тямуха, ~ійко, ~ака, $п^к$ тямущий, тямовитий, голова-, свідомий *чого*, компетентний, кмітливий, /*усміх*/ вибачли-, *г.* вирозумілий, *о.* з головою, ©; **я. ~іють** зрозумілий, безребусний;

ЗРОЗУМІ- утями-, збагну- ◊, $жс^м$ розчовпа-, доглупатися, змикитити, допетра-, добра- [не доберу ніяк], розчума-, розшолопа-, $г^д$ пойня- [**пійме** зрозуміє], *д.* розторопа- /в-/, врозумі-; $ф^р$ *г.* до зрозуміння [да- до з.]; *(кого)* розгада-; *(зміркувавши)* здогадатися, висновити; *(по-своєму)* витлумачи-, поясни-; *(з* $н^{ст}$ *що)* пізна- ◊;

ЗРОЗУМІЛ/ИЙ *(легко)* само♦, дохідливий, легкий, не складний, ясний, безребус-; $ф^р$ сприйнятий [криво сприйнята чемність]; *(виклад)* доступ-, популяр-; *(- дії)* умотивова-, закономір-; **цілком з.** самоочевид-; **~ла річ!** *(як відповідь)* сам знаєш!;

ЗРОЗУМІЛО ясно, прозоро, не плутано ◊, $жс^м$ втямки, само собою.

РОЗУМІТИСЯ *(на чім)* зна-, знати *що*, розуміти /тями-, розбиратися, мати досвід, зна- силу *чи* смак, $жс^м$ петра-, шнипори-/ у *чім*, *ф.* собаку з'їсти на; *(між собою)* порозумізатися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** навчений ♦ на *чім*, з-й розібра- в *чім*, спец, знавець, $п^к$ підкутий на *чім*, кваліфікований у *чім*, /*у людях*/ розбірливий, з-й орієнтуватися, ± **я. розуміє**;

РОЗУМІЄТЬСЯ $в^{ст}$ звичайно, безперечно, ясна річ, само собою; ***як ч.*** так, авжеж.

РОЗУМНИЙ тямущий, кмітливий, головатий, з головою, з клепкою в голові, *р.* кебетливий, кебетний, *с.* мудрий; *(довід)* резонний; ☺ i^p РОЗУМАКА; $жс^м$ вчений, освіче-, досвідче-; *(- дітей)* слухня-; /*руки*/ вправ-, умілий; *(пес)* беручкий; *(твір)* глибокий, змістовний; *(розподіл)* доціль-; & розумненький, розумнішень-, розумнющий, ± РОЗСУДЛИВИЙ.

РОЗУМНІ(ША)ТИ набиратися розуму, доходити до тями, *жс.* до розуму носом зближатися;

ПОРОЗУМНІШАТИ набратися розуму ◊.

РОЗУМОВИЙ *(рівень)* інтелектуальний; $ф^р$ абстракт-, безпредмет-, теоретич-.

РОЗУМУВАННЯ мудрува-, вирозумлюва-.

РОЗУМУВАТИ мудрува-; дума-, міркува-, роздумува-, розміркувува-; $д^{-к}$ = **що мудрує**.

РОЗФОРМОВУВАТИ *г.* розв'язу-; $ф^р$ розкомплектову-.

РОЗХВАЛЮВАТИ вихвал/я-, *(дуже)* ХВАЛИ-, розславлюва-, ПРОСЛАВЛЯ-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ля** с-и ♦, з-й вихвали-, щедрий на хвальбу, хвалько, ~яч, i^p дармохвал, $п^к$ хвальковитий, ©.

РОЗХИТ/УВАТИ /ви-/, хита-; *(уяву)* розстроювати; *(силу)* підрива-; *(лад)* розладну-, розладжу-, підважу-; *(човен)* розгойду-, розколису-; *(чим)* розмаху-; *(головою)* похиту-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й ~а-, РОЗХИТУВАЧ /ви-/, розладну-, розгойду-, ©, ± **що розстроює**;

РОЗХИТАТИ розторсати ◊.

РОЗХИТУВАЧ *(ладу)* трясун, трясило, трясисвіт, підривник, руйнівник.

РОЗХЛЮП/УВАТИ /ви-/, РОЗПЛІСК-[1], ви-, розбризку-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **пує** с-и ♦≈, з-й ~а-, хлюп(от)ій, ~увач, розплеск/у-, $п^к$ хлюпкий, хлюпітливий, ~ітли-, ~учий, ©; ± **я. розпліскує**;

РОЗХЛЮПАТИСЯ розплеска- ◊.

РОЗХЛЯБАНІСТЬ > *у.* РОЗДРИМБАНІСТЬ.

РОЗ(І)ХОД/ИТИСЯ *(по хатах)* іти; *(до завтра)* розставатися; *(по селу)* розбріда-; *(на дорозі)* розмина-; *(- шви)* розлази-; /*землю*/ розверза-, розступа-; /*вінчаних*/ розлуча-; /*друзів*/ поривати стосунки; *(у поглядах)* не збігатися, поділя-, різни- *чим*; *(ціною)* не сходи-; *(- обсяг)* розширюва-, побільшува-; /*шлях*/ розгалужува-; *(по воді)* поширюва-, розплива-; *(тілом)* розтіка-; *(- славу)* шири-, РОЗПОВСЮДЖУВА-; /*крам*/ розкуповува-; /*зморшки*/ розгладжува-, розправля-; /*дим*/ розсіюва-, розтавати, зника-; /*сіль*/ тану-, розчинятися; /*гроші*/ витрача-; *(- звук)* лунати; /*дощ*/ припуска-, дужча-, посилюватися; **~иться** ***кому г.*** важливо /важить/ *кому*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~иться** 1. **я. іде**, 2. **я. розминається** 3., 4., 5. +, > *інші* $д^{-к}$ *у ряду*.

РОЗІЙТИ- *(збуджено)* розгуля-; c^o **розійдись!** *у.* $в^й$ розхід!; **р., як у морі кораблі** розцура-.

РОЗХОЛОДЖ/УВАТИ відбивати охоту, знеохочу-,律 рознадію-, гамувати запал; *(хіть)* гаси-, витверeжува-; ± РОЗЧАРОВУ-; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~ує с-и ♦, з-й відби- охоту, ~увач, знеохочу-, $п^к$ знеохотливий, витвере-зли-, рознадійли-, © розохочуючи.

РОЗХРИСТАНИЙ незастебнутий, розстебну-; *(- груди)* оголений; ***п.*** недисциплінова-, неорганізова-, незібра-, *с.* РОЗПЕРЕЗА-, розгнузда-, нестрима-, відчайдуш-, c^o непідтягнутий; *(- думки)* непослідовний; *(день)* безлад-; *(сніп)* розшарпа-, розкошла-; *(- хмари ще)* пошматова-, роздертий /по-/.

РОЗЦВІ/ТАТИ /за-/, розквіта-, квітну-; *(- квітку)* розпукати(ся), розпукуватися, розпуска-; ***п.*** процвітати, просперува-, розвиватися, дихати

життя́м; /хист/ розкрива́тися; & ♦ся; **я.** /$м^н$ **хто/** ~**тя́** с-и ♦, гото́вий ~сти́, укри́тий цві́том, спо́внений цві́ту, ма́йже розкві́тлий, $п^к$ квіту́чий, кві́ти́стий, $п^о$ розма́яний, $ф^р$ як та кали́на /пи́шная ро́жа/, *о.* у ро́зкві́ті, у цві́ту, ©;

РОЗЦВІСТИ́ розма́їтися, розбуя́-, розкві́тнути, $п^о$ ви́бруни- ◊.

РОЗЧАР/О́ВУВАТИ *(зніма- чари)* /від-/; *(зневірю-)* рознадію- /обез-/, осту́джу-, знеохо́чу-, відбива́- охо́ту, гамува́- за́пал, витвере́жува-; **я.** /$м^н$ **хто/** ~**о́вує** з-й ~ува́ти, с-и /від-/, спо́внений зневіри, рознадіювач, зневірю-, $п^к$ витвере́зливий, звевір-, рознаді́й-, знеохо́т-, ©;

РОЗЧАРО́ВАНИЙ: р. у житті́ знеохо́че- геть у всім /г. з усьо́го/.

РОЗЧАРО́ВУВАТИСЯ *і* **РОЗЧАРО́ВАННЯ** > ЗНЕВІРЯТИСЯ *і* ЗНЕВІРА.

РОЗЧАРУВА́ННЯ *(втрата віри)* зневіра; ¤ розчаро́вання.

РО́ЗЧИН *(у безмежжі)* $п^о$ ро́зплив.

РОЗЧИН/Я́ТИ 1. *(двері)* /від-/, розхиля́-, /настіж/ розча́хува-; *(рот)* розтуля́-, роззявля́-; *(рибу)* па́тра-; *(труп)* анатомува́-, розтина́-; 2. *(сіль)* розпуска́-, розво́ди-, розво́днюва-, розрі́джува-; *(тісто)* учиня́-; **я.** /$м^н$ **хто/** ~**я́** 1./2. с-и ♦, з-й ~и́-, ©, 1. ра́ди́й відчини́ти, відчиня́йло, придве́рник, $п^к$ придве́рний, 2. ~ник, ☺ ~я́ль-, $п^к$ ~ний, ~юваль- всерозчи́н-;

РОЗЧИНИ́ТИ 1. $б^а$ порозчи́нюва-, *(нарозпаш)* розчахну́- ◊, 2. розво́дни- ◊;

РОЗЧИНЯ́ТИСЯ 1. *(враз)* розчахува-, *(саморушно)* розсува́тися ◊;

РОЗЧИНИ́ТИСЯ 1. розчахну́-, 2. *(у хмарах)* розплисти́ся ◊;

РОЗЧИ́НЕНИЙ *(- двері)* $б^а$ порозчи́нювані.

РОЗЧИ́СТКА ви́чистка.

РОЗЧО́ВПАТИ > ЗРОЗУМІТИ.

РОЗЧУ́ЛЮВАТИ бра́- за ду́шу, ЗВОРУШУВА- /роз-/, *р.* розжа́лоблюва-, розжаля́-; **я.** /$м^н$ **хто/** **розчу́лює** с-и ≈, з-й розчу́ли-, розвору́шувач ◊, $о^к$ солодкомо́вець, $п^к$ звору́шливий /роз-/, солодкомо́вний, *о.* з чу́лим се́рцем;

РОЗЧУ́ЛИ- *(їх)* запа́с- в се́рце ї́м, /плачем/ проби́- сльозо́ю; **р. тепло́м душі́** ду́шу те́плим шо́вком опови́ти;

РОЗЧУ́Л/ЮВАТИСЯ $ф^р$ та́нути ◊; **я.** /$м^н$ **хто/** **-ється** ~юаний, зворушу- ◊, с-и ♦, з-й ~и-;

РОЗЧУ́ЛИТИСЯ розжа́лоби-, роски́снути, розта́ну-, *г.* перечу́литися; **що -ився** розчу́лений /пере-/, роски́слий ◊, Ø.

РОЗШИ́Р/ЮВАТИ *і* **~Я́ТИ** *(площу)* побі́льшувати /з-/; *(знання)* погли́блю-; *(дію)* поши́рю-, поси́лю-, розгорта́ти, розвива́-; **я.** /$м^н$ **хто/** ~**ює** с-и ♦, з-й ~и-, ~ювач /по-/, $п^к$ ~чий, ~ювальний, ~ливий /по-/, © ши́ривши, ~ючи;

РОЗШИ́Р/ЮВАТИСЯ *і* **~Я́ТИСЯ** широчи́-, широчі́ти, ШИРША- ◊; *(вбік)* поши́рюватися; **я.** /$м^н$ **хто/** **-ється** ши́рений, юва- ◊, с-и ♦, з-й розши́ри-, щора́з ши́рший, $п^к$ /всесвіт/ розбігу́щий, $с^к$ розбі́жи́-всесвіт, $а^м$ /- кінець свинячого хвоста/ розхво́стуватий, ©.

РОЗШИФР/О́ВУВАТИ /від-/, відчи́ту-, розбира́ти; *(натяк)* розга́дува-; *(шпига)* викрива́-; **я.** /$м^н$ **хто/** ~**о́вує** с-и ♦, з-й ~ува́-, ~о́вувач, шифрувальник, дешифра́тор, $п^к$ розшифро́вчий /де-/, ~ува́льний /де-/, дешифра́тор-, ©.

РОЗШТО́ВХУВАТИ розтру́чува-, розпиха́-, *(сонного)* розбу́ркува-; ± ШТОВХАТИ.

РО́ЗШУК > ПОШУК; & відшук.

РОЗШУ́К/УВАТИ /ви-/, роби́- /здійснюва-/ ро́зшук /по́-/, шука́- /г. за *чим*/, *(друзів)* відшу́кува-, віднахо́ди-; *(добирати)* підшу́кува-; *(працю)* напи́тува-; **я.** /$м^н$ **хто/** ~**ує** с-и ♦, з-й ~а́-, за́йня́тий ~ом, метки́й на ~и, шука́ч, напи́тув-, $п^к$ розшуко́вий, *о.* на по́шуках /ро́з-/, ©.

РОЗЩЕ́ДР/ЮВАТИСЯ; РОЗЩЕ́ДРИ- роздо́бритися, ~іти, **що -ився** ~ілий, ~ений ◊, Ø.

РОЗЩЕ́ПЛЮВАТИСЯ *(- тяму)* роко́люва-.

РОЗЩІПА́ТИ; РОЗЩЕПИ́-: **я. розщі́плено** розщі́плений;

РОЗЩІПНУ́ТИ *(пальто) г.* розіпну́ти.

РОЗ'Я́СНЮВАТИ /по-, ви-/, з'ясо́ву-, РОЗТЛУМАЧУ-, *о.* розжо́ву- (і в рот кла́сти), $к^н$ вно́си- ясність; *(дім)* освітлюва-; **я. роз'я́снює** = **я. пояснює** + роз'я́снювач, $п^к$ освідо́мчий;

РОЗ'ЯСНИ́ТИСЯ роз'ясні́ти; **що -ся** роз'ясні́лий, роз'я́снений ◊, Ø.

РОЗ'Я́ТРЮВАТИ *(рану)* ятри́-, розтроюо́джува-, троюо́ди-, розвере́джува-, розвору́шу-, подра́зню-, травмува́ти, си́па- сіль на; *(горе)* вору́ши́-; *(душу)* хвилюва́-; *(бажання)* загострю-, підси́лю-; *п.* РОЗДРАТОВУ-; **я.** /$м^н$ **хто/** **роз'я́трює** с-и ♦, з-й роз'ятри-, роз'я́трювач, розвере́джувач, $п^к$ ятри́стий, (роз')ятрущий-, ©;

РОЗ'Я́ТРИТИ: р. ду́шу $о^к$ зашкря́ба- ду́шу;

РОЗ'Я́ТРЮВАТИСЯ ятри́- ◊;

РОЗ'Я́ТРЕНИЙ $з^г$ роздра́знений ◊.

РОЇ́ТИ *д.* збира́-, ку́пчит-, *п.* прига́дува-;

РОЇ́ТИСЯ *(- людей)* ку́пчи-, грома́ди-; *(коло дівчат)* ви́-; *(роями)* літа́ти; *(- сніжинки)* кружля́-; /думки/ *п.* снува́-, тиснутися; **я. роїться** с-и ♦, з-й роз♦, ку́пчений ро́єм /роя́ми/, $п^к$ роїстий, *о.* роєм, роя́ми, © роївшись;

ЗАРОЇ́ТИСЯ *(- думки)* загнізди́тися ◊.

РОКО́ВАННЯ прире́чення, прире́ченість, судьба́, ви́значення (напере́д), призна́чення.

РОКОВИ́НИ $м^н$ річни́ця, знаме́нна да́та, $о^д$ *р.* рокови́на; ± ЮВІЛЕЙ.

РОКУВА́ТИ прирі́ка- /приректи́/; *(долю)* поклада́- /покла́с-/ напере́д, суди́-, $д^к$ написа́- на роду́; *(на що)* засу́джува- /засуди́-/; $ф^р$ заповіда́- /запові́с-/; **я.** /$м^н$ **хто/** **року́є** с-и ♦, зго́д-

ний приректи́, *(верхо́вний)* суддя́, *фр* віщу́н, шама́н, верхо́вний жрець, ©;

РОКО́ВАНИЙ прире́чений ◊.

РО́ЛЬ *ха* ро́ля; *(текст)* слова́ ро́лі; *(відтворена)* о́браз; *(чия)* обо́в'язки, пови́нність; *(хорого)* стан(о́вище); *(чия)* зна́чення, вплив, вага́; **впрягти́ся в р.** взя́ти на се́бе ♦; **на дру́гих -я́х** ☺ другоря́дний, удругоря́дне-.

РОМА́Н > ТВІР; *фр* істо́рія [**ці́ли́й р.** ці́ла́ і.]; *(з ким) ф.* любо́вний зв'язо́к /афе́ра, істо́рія, сто-су́нки/; & романчик;

РОМА́НИ зако́хування, любо́вні приго́ди.

РОМА́НС > ПІСНЯ; *(під вікном) а.* серена́да.

РОМА́НТИКА *(борні)* геро́їка, пое́зія, *(фаху ще)* прива́бливість, ва́ба; & ♦ти́зм; ± ПРИГОДА.

РОМАНТИ́ЧНИЙ мрій-, емоційно-підне́се-; *(-подорож)* екзоти́ч-; *(фах)* геро́ї́ч-; *(одяг)* не стандарт-; *(- стосунки)* любо́в-, поети́ч-.

РОМЕ́Н ромен-зілля; & романе́ць, *со* рома́шка.

РОМБ > ПАРАЛЕЛОГРАМ.

РОНИ́ТИ *бз* & *дк* зрони́- [з. сльозу́].

РОСА́ *(від комах)* падь; & *оз* ріс(оч)ка, роси́н-.

РОСИ́СТИЙ *(- свіжість)* ро́сяний.

РОСИ́ТИ *(- дощ)* накрапа́-, іти́; *(слізьми)* полива́-, /об-/, змо́чува-; *(землю)* **п**о зро́шува-; ± МОЧИ-.

РОСЛИ́НА *(однорічна)* трава́, кві́ти, горо́дина, *(спорова)* мох, *(довговічна)* кущ, де́рево; *(витка́)* плющ; *(вирощувана)* *сг* культу́ра; & рос-ли́нка, *пк* *росли́нний.

РОСЛИ́ННІСТЬ фльо́ра, **жм** ЗЕЛЕНЬ, зело́, зілля; *по* розма́й, *(молода)* по́росль; *(на тілі)* воло́сся.

РОСТИ́ *(- дітей)* підроста́- /ви-/, розвива́тися, іти́ в ріст, *(зріти)* дохо́ди- літ, дороста́- ро́зуму, *со* доросліша-; *(- зело)* налива́тися со́ками, *(буйно)* буя́-, *(вгору)* виганя́тися, іти́ вго́ру, гна́-; *(- наріст)* нароста́-; */чуття/* щора́з більша- /ду́жча-, міцні- +/; */напругу/* ЗРОСТА- /на-/, збільшуватися, поси́люва-; */славу/* ши́ри-; */місто/* розбудо́вува-; *(вусебіч)* розроста́-; **р. в ці́ні** *жм* іти́ в гро́ші; **р., як з води́** ♦, як на опа́рі; **я. /мн хто/ росте́** розви́ваний, збільшу-, поси́лю-, ши́рений; с-и ♦, з-й ви́♦, щора́з бі́льший /ви́щий, ду́жчий +/, *пк* росту́-, *ок* неспи́нний, нестри́м-, проґреси́в-, гінки́й, */кущ/* живоро́слий, *о.* на злеті, *ск* -ро́слий [дикоро́с-], ©;

РОЗРОСТИ́СЯ розбуя́-, ря́сно засія́тись; & ♦, як тропічні джу́нглі; ± ПРОРОСТАТИ.

РОСТИ́ТИ виро́щ/ува-, розво́ди-; *(дітей)* вихо́вува-, коха́-, вико́хува-, виго́йдува-; *(зло)* плека́-; **я. /мн хто/ ~ує** с-и ♦, з-й ви́рости-, виро́щувач, вико́ху-, вихо́ву-, ©, ± **я. вихову́є**.

РОТ гу́би, уста́, *ф.* пи́сок, *в.* ха́вка, *з-н* пе́лька, *кн* ротова́ порожни́на /дупли́-/; *(тварин)* па́ща, паще́ка; *(птаха)* дзьоб; *(зайвий)* **п.** ї́де́ць, душа́, член сім'ї́, утри́манець; & ♦о́(чо)к, ♦я́ка.

РО́ТА *ви* со́тня.

РО́ТНИЙ *у.* соте́нний, со́тник; *со* команди́р ро́ти.

РОЯ́ЛЬ > ФОРТЕПІЯНО.

РТУ́ТНИЙ *у.* живосрі́бний.

РТУТЬ *у.* живе́ срі́бло.

РУБ > РЕБРО; & *(на шитві)* рубе́ць; *д!* ЛАТКА.

РУ́БА ребро́м, вертика́льно, *(ставити)* на попа́; *(ставити питання)* категори́чно, принципо́во, рі́зко; *фр* як відрі́зав /відруба́в/.

РУБА́КА руба́ч, руба́й; *(лісу)* лісору́б.

РУБА́ТИ *(сокирою)* *зн* цю́ка-; *(навпіл)* розру́бува- /пере-/; *(ополонку, вугілля)* /ви-/; *(голову)* /від-/, стина́- /в-/; *(дрова)* коло́-; *(ліс)* кла́с- під соки́ру, *со* вали́-; *(слова́)* карбува́-; *(крок)* відбива́-; *(хату)* ста́ви-, будува́-; **р. з плеча́** 1. говори́- /ді́я-/ рішу́че, 2. не вважа́- на на́слідки; **я. /мн хто/ рубя́** с-и ♦, з-й /покли́ка-/ ви́♦, руба́ка, руба́ч, руба́й(ло), руби́ло, *пк* руба́льний, *ск* -ру́бний [лісору́бний], -ру́б [дроворуб], © руба́вши, руба́ючи;

РУБ(О)НУ́ТИ: р. з плеча́ *(язиком)* вруба́-;

ЗАРУБА́ТИСЯ *(в лісі)* зайня́- оборо́ну.

РУБЕ́ЦЬ *(на тілі)* шрам; *(кухля)* кра́йка; *(баш-ти)* зубе́ць; *(шитва)* шво; & ру́бчик; **покри́тий -бця́ми** пошрамо́ваний, *пк* *рубцюва́тий, *шрами́с-.

РУБІ́Ж лі́нія, межа́, кордо́н, *фр* мур, стіна́ [кита́йський мур], *(лінія перелому)* рубіко́н, злам, по́ріг, ± ВОДОДІЛ; **п.** грань;

РУБЕЖІ́ *фр* о́брії [**нові́ р.** нові́ о́.]; ◊.

РУБІКО́Н/ > РУБІЖ.

РУБІКО́НОВИЙ нездола́нний, *(поділ)* несполу́ч-

РУБІ́Н *у.* крива́вець.

РУ́БРИК/А *(в газеті)* за́головок, ро́зділ; *(заголовок ~и)* ша́пка; *(у реєстрі)* графа́; *фр* на́зва.

РУ́Б'Я ра́м'я, лахмі́ття, дра́нтя, *о.* ла́тка на ла́тці, рубе́ць на рубці́; & ру́бище.

РУДА́ іржа́ве багно́ /боло́то/, ру́дка; **як пк** кров; *(залізна +)* *(ко́рисна)* гірська́ поро́да; & ру́дка;

РУ́ДИ *(ко́рисні)* копа́лини.

РУДИ́Й *(колір)* червоножо́втий; ☺ рудоволо́сий /золото-/, золотоко́сий; *(віл)* рудоше́рстий; & руде́нький, руда́вий, рудя́вий, *і.* *руда́нь, *(рудість)* *руди́зна; ± РУСИЙ.

РУДІ́ТИ руді́ша-; **я. руді́є** *за зразком* БІЛІТИ.

РУ́ДНЯ копа́ль-, рудоко́п-, рудокопа́ль-, *со* ру́дник; *з-н* ша́хта.

РУЇ́НА руйно́вище, румо́ви-, попели́-, розва́ли-; *(у країні)* ро́зва́л, розру́ха; *(економіки)* зане́пад, розо́р; *(дія)* руйнува́ння, зни́ще-, руйна́ція; ☺ калі́ка, мацапу́ра;

РУЇ́НИ *(замку)* ре́штки, за́лишки, розва́лища.

РУЇ́ННИЙ руйні́вни́й, руї́нницький, спусто́шливий, спустошува́льний, деструкти́в-.

РУЇ́ННИК руйні́вни́к, спусто́шувач, плюндрі́й,

нищи́тель, пустоши́тель.

РУЙНУВА́ННЯ *n*° руї́ння ◊ → ↑.

РУЙНУВА́ТИ плюндрува́-, розруйно́ву-, оберта́ти на руї́ну, не лиша́- ка́меня на ка́мені, стира́- з лиця́ землі́; *(привілеї)* скасо́вува-, ліквідува́-; *(економіку)* занапаща́-, розоря́-; *(щастя)* зни́щува-, ни́щи-; *(гніздо)* спусто́шува-; *(систему)* розмива́-; **я. /***м*ⁿ **хто/ руйну́є** с-и ♦, з-й з♦, руйнівни́к, руї́н-, нищи́тель, пльндрі́й, руйна́ч ◊, руйна́тор, *n*ᴷ руйнівни́й, руї́н-, деструкти́в-, руї́нницький, спусто́шливий, ©;

ЗРУЙНУВА́ТИ ЗНИЩИ-, сте́р- /зме́сти́/ з лиця́ землі́, зрівня́- /зміша́-/ з землею; *(тканину тіла)* пошко́ди-; *(мур)* повали́- /роз-/; *(плян)* розладна́-, пору́ши-, зірва́- ◊;

♦♦♦СЯ тріща́ти по всіх швах, па́да- /леті́-/ у прі́рву, зава́люватися, *(- надії)* розвію- ◊.

РУКА́ *ф.* ла́па; *(права)* прави́ця, *у*ᴾ десни́-, *з.* де́сна, *(ліва)* ліви́ця, шульга́; *n.* найбли́жчий помі́чни́к, /*залізна*/ необме́жена вла́да; *(листа)* по́черк; *ф.* проте́кція, блат, *ж*ⁿ дах; & руче́ня, ру́(чень)ка, ручи́ця, ручи́ще; **ні́би р. в руці́** ні́би брат і сестра́; **на ви́тяг -ки́** на відда́ль ви́тягнутої руки́; **під свою́ -ку** під свою́ вла́ду [взя́в п. с. ру́ку]; **як -ко́ю зняло́** як ві́тром звіяло; **-ко́ю пода́ти** ша́пкою ки́ну-;

РУ́КИ робо́ча си́ла, РОБІТНИКИ; **чиї р. до чого стоя́ть** *хто* до чо́го маста́к; **з рук до рук** 1. оди́н дру́гому, 2. безпосере́дньо.

РУКА́В *(дитячого одягу)* рукавча́; *(річки)* за́річок, відно́га, РОЗТІК, *д.* про́різь; *(пожежний)* ки́шка, шланґ; & рукаве́ць, рука́вчик.

РУКАВИ́ЧКИ *м*ⁿ пальча́та, *о*ᵈ рукави́чка.

РУКОБЛУ́ДСТВО онані́зм.

РУКО́ПАШ рука́ми, руко́ю, *р.* руч, *к*ⁿ ручни́м спо́собом, *с*° вручну́; ± САМОТУЖКИ.

РУКОПА́ШНИЙ: р. бій рукопа́шня.

РУКО́ПИС манускри́пт, *(на пергамені)* перга́мен, *(на папірусі)* папі́рус, *(на затертому)* палімпсе́ст; *(автора)* авто́граф; & рукописа́ння.

РУКО́ПИСНИЙ пи́саний руко́ю.

РУКОЯ́ТНИК *як і.* держако́вий.

РУЛЕ́Т *к*ᵃ зави́ванець.

РУЛО́Н суві́й, ЗВІЙ; & *х*ᵃ рульо́н.

РУМ'Я́НИЙ з рум'я́нцем /у -'я́нцях/; *(цвіт)* роже́вий, черво́ний; *(колір)* рожевочерво́-, ба́гряни́й, кров з молоко́м; *(овоч)* червонобо́кий;

РУМ'Я́НО 1. *n*ᴾ ◊, 2. *і. м*ⁿ рум'я́на.

РУМ'ЯНИ́ТИ *(червонити щоки)* нарум'я́нюва-.

РУМ'Я́НИТИСЯ: що -иться нарум'я́нюваний, ра́ди́й нарум'я́нитися, © рум'я́нившись.

РУМ'ЯН/І́ТИ шарі́-, вкрива́тися ~цем, ~и-; *(печеню)* /під-/; /*рожі*/ роже́во цвісти́; **я. /***м*ⁿ **хто/ ~іє** 1. с-и ♦, гото́вий за♦, щора́з рум'яні́ший, вкри́ваний ~цем, *n*ᴷ ~и́й, © ~і́ючи /-і́вши/;

ЗАРУМ'ЯНІ́ТИ *с*° зарум'я́нитися.

РУ́НА ВРУНА; густа́ зе́лень; & *n*° рунь.

РУ́НИ > 1. ПІСНІ, 2. ПИСЬМЕНА.

РУ́ПОР *(посилювач звуку)* мегафо́н, *г.* голосни́к; *ж*ᴹ гучномо́вець; *(ідей)* вира́зни́к.

РУ́РА *і* **РУ́РКА** > ТРУБА.

РУСА́ЛКА водяна́ ні́мфа, *д.* береги́ня, *м*ᵐ ная́да; *(лісова)* ма́вка, *м*ᵐ дрія́да.

РУ́СИЙ *(волос)* яснокашта́новий, *(ще ясніший)* РУСЯВИЙ, біля́-, ясноволо́сий, білоку́дрий; & русоволо́сий, русоко́-, русоголо́вий.

РУСИФІК/УВА́ТИ моско́вщи-, росі́йщи-, обмоско́вщува-, зросі́йщува-, янича́ри-; **я. /***м*ⁿ **хто/ ~у́є** с-и ♦, з-й зросі́йщи-, ~а́тор, зросі́йщ-ув-ач, *n*ᴷ ~аці́йний, русифіка́торський, © ~у́ючи;

РУСИФІКУВА́ТИСЯ *n*⁻° штокати ◊.

РУСЯ́ВИЙ > РУСИЙ, бльонди́нистий; **як і.** біля́вець, бльонди́н;

РУСЯ́ВА *ж*ⁱ біля́вка, бльонди́нка.

РУ́СЬКИЙ *і*ᶜ украї́нський; *с*ʸ ро́сійський; **як і.** ру́син, русна́к; & *n*ᴷ *д.* *ру́си́нський, русна́ць-.

РУТИ́НА второ́ваний шлях /сте́жка/, нудна́ повсякде́нність, *о.* топча́к, зачаро́ване ко́ло.

РУТИ́ННИЙ шаблько́нний, шабльоно́вий, неориґіна́льний; ± ТРАФАРЕТНИЙ.

РУХ *о*ᴷ гін, *(рукою)* мах, *(ногою)* дриґ, *(у танці)* па, *(мимовільний)* ві́друх, рефле́кс; *(безладний)* рухани́на; *(соків)* струмува́ння; *ф*ᴾ хід [пускати в рух = п. в хід]; *(вічний)* ро́звиток, *(матерії)* *ф*ᵃ змі́ни, перетво́рення, метаморфо́зи; & ру́хання, *ру́ханка /= гімна́стика/.

РУ́ХАТИ переміща́-, пересува́-, *о*ᴷ штовха́-; *(млин)* урухо́млюва-, СПРИЧИНЯ- рух *чого*; *(з місця)* руша́-; *(ким)* керува́-, окриля́- *кого*; **не р.** не ЧІПА-; **я. /***м*ⁿ **хто/ ру́ха** с-и ♦, з-й ру́ши-, двигу́н, руші́й, урухо́млювач ◊, *n*ᴷ рухли́вий, рухо́мий, руші́йний, рухови́й, *с*ᴷ -ру́шний [самору́шний], © ру́хавши /-аючи/.

РУ́ХАТИСЯ пересува́-, переміща́-, перебува́ти в ру́сі, не стоя́- на мі́сці, *ф* пе́р-; *з*⁻ⁿ ходи́-, ї́зди-; *(масою)* іти́ ла́вою; *(ледве)* ворушитися; **не р.** *г.* не руша́-; **р. впере́д** розвива́-, проґресува́ти-, поступа́-; **не р.** чапі́ти; **я. /***м*ⁿ **хто/ -ється** рухо́мий, ру́ханий, зру́шув-, урухо́млюв- ◊, с-и ♦, з-й роз♦, *n*ᴷ ходови́й, РУХЛИ-, мобі́льний, /- *ляві(и)ну*/ нестри́м-, *о́* у *(ста́лому)* ру́сі, у ста́ні ру́ху, *с*ᴷ -ру́шний [легкору́шний], ©; **я. не -ється** стриноже-.

РУХЛИ́ВИЙ жва́-, мобі́льний, динамі́ч-; ☺ мото́р-, непосидю́щий, побігу́-, *с.* ВЕРТКИЙ, шпарки́й, *n.* ді́яльний, енерґі́й-; *(м'яз)* ворухли́вий, ворушки́й, ворушли́вий.

РУХО́МИЙ *(вітряк)* пересувни́й; *(наголос)* нестали́й; *(- обличчя, м'яз)* РУХЛИВИЙ.

РУЧИ́ТИСЯ, РУЧИ́ТИ *і* **РУЧА́ТИСЯ** *(за кого)* по≈, бра́ти на пору́ки *кого*, дава́- пору́ку *кому*) *г.* руча́- [я Вам за це ручаю]; *(за що)* ґаран-

тува́- *що*; *(за себе)* відповіда́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **ру́читься** с-и ♦, з-й по♦, ґара́нт, пору́чник, *п*ᴷ запору́чливий, *з.* пору́чний, ©;

РУ́ЧКАТИСЯ > ЗДОРОВКАТИСЯ.

РУША́ТИ *(в дорогу)* ви́♦, вибира́тися, вимандро́вувати; *(з місця)* зру́шува-; *(- поїзд)* відхо́ди-, відправля́тися, *(- судно)* відплива́-; *(за ким)* іти́ /їха-/ слідо́м /на́зирці/, *ж*ᴹ слідкува́-*; *(чуже)* (за)чіпа́-, займа́-, ру́ха-, торка́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **руша́** зру́шуваний, відпра́влю-, відпли́- ◊, с-и ♦, зго́дний ви́руши-, *о́* в доро́зі до, © руша́ючи;

РУ́ШИТИ /з-, по-/; *(- бурю)* здійня́тися ◊;

(НЕ)ЗРУ́ШЕНИЙ (не)пору́шений ◊.

РУ́ШЕ́ННЯ *(війська)* кампа́нія; війна́; ± ЗДВИГ.

РУШІ́Й двигу́н, мото́р; *(проґресу)* **п.** чи́нник, руші́йна си́ла, фа́ктор.

РУШНИ́ЦЯ *(ґнотова)* мушке́т, *(саморобна)* самопа́л; *(давня)* пища́ль; *(з двома люфами)* дубельті́вка; *(обрізана)* обрі́з, обрізя́н; ± КРІС.

РЮ́МСАТИ *і* **РЮ́МАТИ** > ПЛАКАТИ.

РЯБИ́Й пля́ми́стий; *(- тканину)* СТРОКАТИЙ, *г.* кра́сий; *(птах)* зозуля́стий; *(на виду)* віспува́-, дзюба́-, таранкува́-, ластови́нча-; *(смугастий)* пері́с-; *(- воду)* брижува́-; & рябе́нький, рябе́сенький, ряби́й-рябісі́нький.

РЯБІ́/ТИ *(- воду)* рябо́ті́-, бри́житися; *(- букви)* злива́-; *(в очах)* розплива́-, МЕРЕХТІТИ, *(аж он)* маячі́-, мрі-, боввані-, *р.* ♦ся; *(чим)* рясні́ти; & *д*ᴷ за♦; **р. в оча́х** *(від золота)* танцюва́- в о.; **~є в оча́х** *(від утоми)* о́чі ро́гом лі́зуть; **я.** ~є 1. щора́з ~ший, *п*ᴷ (ма́йже) ряби́й, зозуля́стий (на взір), пістря́вий, *(занадто)* строка́тий, *п*⁻ᵒ зарябі́лий, © ~ючи, 2. **я. рясніє**.

РЯБОТИ́ННЯ *(на виду)* віспи́ни, віспови́ння, *р.* ластови́ння, *(деінде)* пля́ми, цяточки́; **п.** строка́тість, пістря́в-, барви́ст-.

РЯД *(думок)* рій, *(питань)* НИЗКА, се́рія; *(авт)* ва́лка; *(елементів)* гру́па, катего́рія, розря́д; *(домів)* перія́, лі́нія; *(гір)* ланцю́г, па́смо; *(бійців)* шере́га, ла́ва; *(думок)* верве́чка, плетени́ця; & рядо́к, *в*ᴴ в два ряди́ хо́дом руш!; ± ШТАБЕЛЬ, ЯРУС, ШНУР.

РЯДИ́ТИ *(молоду)* убира́-, чепури́-, виряджа́-; *з.* порядкува́-, верховоди́-; *(кого)* домовля́-.

РЯД/НО́ ~ни́на, ~овина́, ~ю́га, *(одяг)* вере́тянка, *(носити)* вере́та; & ~е́нце, ~ни́н(оч)ка, ᵃ~юж-.

РЯДОВИ́Й про́стий, звича́йний, пере́січ-, сі́рий; *(факт)* буде́н-; ☺ не керівни́й /провідни́й/; **як і.** солда́т; *(з ряду)* *з.* черговий́, насту́пний.

РЯДО́К: між рядкі́в *(читати)* Езо́пову мо́ву, закодо́ваний текст.

РЯ́МА > РАМА.

РЯСНИ́Й *(розмай)* розкі́ш-, пи́ш-, густи́й, гілля́стий, листа́-; *(врожай)* бага́-, висо́кий, рясни́стий; *ф*ᴾ барви́с-; *(вогонь гармат)* крути́й, *с*ᵒ наві́сний; /*- вогні*/ числе́н-; *(одяг)* широ́кий.

РЯСНІ́ТИ *(чим)* бу́- бага́тим на *що*; *(від овочів)* рябі-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **рясні́є** *(чим)* бага́тий на *що*, рясни́й *чим* /від *чого*/, по́вен *чого*, *(фактами)* наси́чений, *п*ᵒ повнощедрий, © рясні́ючи.

РЯСТ зе́лень, трава́, зело́; *(- ліс, гай +)* *п*ᵒ розма́й.

РЯТІВНИ́Й *(круг)* рятува́ль-, рятунко́вий; *(засіб)* рятівни́чий, вибавчий; *(- ідею)* спасе́нний.

РЯТІВНИ́К рятува́ль-, *(душі)* *у*ᴾ Спас(и́тель).

РЯТУВА́ТИ вирято́вува- /за-, в-/, *(душу)* спаса́-; *(з тюрми)* визволя́-; *(од чого)* вибавля́-, *(од ерозії)* оберіга́-, укрива́-, ± ПОМАГА-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **рятує** с-и ♦, з-й в♦, рятівни́к, рятува́ль-, *у*ᴾ Спаси́тель, *п*ᵇ Спас, *п*ᴷ рятівни́й, рятува́ль-, рятунко́вий, рятівни́чий, *о*ᴷ виба́в-, *у*ᴾ спасе́нний, *с*ᴷ ряту́й- [ряту́й-душа], © ряту́ючи;

ВРЯТУВА́ТИ *(з труднощами)* ви́дер- з па́зурів /зубів/, ви́тягну- з біди́ ◊; & зарятува́- /ви́-/;

РЯТУВА́ТИСЯ, ВРЯТУВА́- ви́рятува- ◊.

РЯТУ́НОК по♦, *ж*ᴹ за♦, *о*ᴷ ви́рятовання, *(душі)* спасі́-; *(з біди)* ви́хід (із стано́вища); *ф*ᴾ по́міч.

РЯХТІ́ТИ > МЕРЕХТІ-; *(- золото)* сяя́-, блища́-; *(- плоди)* РЯСНІ-; **що ряхти́ть = що мерехт-.**

С

САБОТА́Ж потайна́ проти́дія; зрив, підри́в, підва́жування, саботува́-, *с.* шкідни́цтво, ♦ни-.

САБОТ/УВА́ТИ піддава́- ~ува́нню, зрив (викона́ння *чого*), ± ШКОДИ-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ ~у́є с-и ♦, з-й зірва́- викона́ння, шкідни́к, ~а́ж- *п*ᴷ ~а́жний, ©.

СА́ВАН похова́льне у́бра́ння /покрива́ло/; **п.** *(сніговий)* габа́, по́крив, покро́в, *р.* покриття́.

САВА́НА > СТЕП.

САГА́ > ЗАТОКА; *о*ᴷ /про-/, рука́в (рі́чки), *д.* про́різь.

СА́ГА староскандина́вський е́пос; *(- кого)* **п.** леге́нда, істо́рія [**с. про Форса́йтів**].

САД *п*ᵒ сад-виногра́д; *(вишневий)* вишня́к; *(міський)* парк, /*невеличкий*/ сквер; *(зоологічний)* зоопа́рк, зооса́д; & садо́к, садо́чок.

САДЖА́ТИ *(на лаву)* садови́-; *(бульбу)* сади́-; *(на посаду)* признача́-, ста́ви-; *(в тюрму)* ув'я́знюва-; *ґ* оселя́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **саджа́** с-и ≈, з-й усадови́-, саджа́льник, *п*ᴷ саджа́льний, сади́ль-, © саджа́вши, саджа́ючи + **що садить**.

САДИ́БА сели́ть-, обі́йстя /*м*ᴴ -стя́/, двір, *д.* ґра́жда́, *з.* о́сад; *(пана)* дво́рище, має́ток, фільва́р-; *(при хаті)* ділянка; & сади́бка; *ѓ* приса́д(и́б)а.

САДИ́СТ *і* **САДИСТИ́ЧНИЙ** > НЕДОЛЮД *і* НЕЛЮДСЬКИЙ.

САД/И́ТИ *(сад)* саджа́-, ~ови́-; *(на царство)* коронува́-; *(гроші)* *ж*ᴹ тра́ти-; *(гопака)* рі́за-, витина́- /у-/, ТЯТИ, шква́ри-; *(- бігуна)* мча́-, шпа́рко бі́г-; /*вітер*/ не́сти́ся, гна́ти; *(чим)* би́-;

(у двері) сту́ка-; *(- дим)* вали́-; *(кулю за кулею)* сла́-, посила́-, пуска́-; *(з гармат)* стріля́-, пали́-; **с. чорта́ми** виверга́- громи́ /$с^о$ проклньони/; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ить** ć-и ♦, з-й по♦, ~и́льник, $о^к$ садій, $п^к$ сади́льний, © сади́вши + **що саджа**;

ВСАДИ́ТИ *(ніж)* вгороди́-, устроми́-, уткну́-, уштрикну́-, затопи́-; ◊;

НАСАДИ́ТИ *(окуляри)* почепи́-;

ПОСАДИ́ТИ *(в тюрму)* /за-/, запакува́-, *д.* всади́-, & посадови́- /у-/ ◊; *(досадити)* присади́-;

ПРИСАДИ́- *(кого)* прити́ши-, да́- відсіч *кому*.

САДІВНИ́К садівни́чий.

САДНО́ > РАНА.

САДО́ВИЙ *(ніж)* садко́вий; *(алея)* па́рко-; *(- дерево)* плодо́вий, не ди́кий; *(- господарство)* садівни́чий, садівни́цький.

САДОВИНА́ о́вочі, плоди́, $с^о$ фру́кти; **р.** садові дере́ва.

САДОВИ́ТИ (сад) САДИ-; *(літак)* приземля́-; *(окуляри на ніс)* накла́да-;

ПОСАДОВИ́ТИ & $п^ф$ *посадо́влювано.

САДО́К САД; *(вишневий)* вишня́к; & при́садок.

СА́ЖА кіптява, *з.* со́пу́ха, $с^о$ кіпоть.

САКВИ́ *д.* беса́ги; > ТОРБИ.

САКВОЯ́Ж > МІШОК.

СА́ЛО солони́на; *(нутряне)* здір; *(топлене)* сма́лець; *(овече)* лій, ЖИР, сить, *з.* тук; *(на воді)* ш[с]уга́, ше́рех, ше́решень; *(гра)* **д.** ха́панка; & сальце́, *сальцесон, $п^к$ *са́ляний; ± НАЛІТ.

САЛОГУ́Б > МІЩАНИН.

САЛЮ́Т > ВІТАННЯ; *(пальбою)* яса́; *(з крісів)* *г.* са́льва, $с^о$ залп.

САЛЮТУВА́ТИ *(кому)* віддава́- салю́т /честь/, ВІТА- *кого*; **я.** /$м^н$ **хто/ салюту́є** с-и /зви́клий/ ♦, призна́чений відда- салю́т, $п^к$ віта́льний, *о.* із салю́том, ©, ± **що віта**.

СА́ЛЬДО > РІЗНИЦЯ; ± РЕШТА.

САЛО́Н віта́льня; *(на судні)* за́л/а/, за́ля, */для старшин/* каю́т-компа́нія; *(малярів)* вистав-ко́вий за́л; *(дамський)* перука́рня.

САМ $ф^р$ не хто, а [сам цар], $і^р$ вла́сною осо́бою /персо́н-/, на́віть [сам шеф не знав]; *(з* $н^{ст}$ $с^л$ *пошлю́, зроблю́ +)* особи́сто, персона́льно, вла́сними си́ла-, без чужо́ї по́мочі; *(гуляю)* самостійно, самото́ю, без су́проводу; $е^е$ дідько, чорт; **с. собі пан** ♦ кова́ль своє́ї до́лі **с. по собі** ♦ собо́ю; **с. собо́ю** *(являє)* *г.* ♦ із се́бе.

СА́МЕ *(з* $н^{ст}$ $с^л$ *за́раз)* якра́з, що́йно; $ф^р$ конкре́тно [**хто с.?**], тільки но [це було, коли́ ♦ твори́вся світ], таки́ [не хотів, а ви́йшло ♦ так]; $о^к$ аж [на́що аж сюди́ не́сти́?]; **с. тоді і с. там** там і тоді, де /коли́/ тре́ба.

СА́МИЙ *к.* сам [в той сам час], © аж [**до -мої но́чі** аж до но́чі; **на с. верше́чок** аж на верше́чок]; **таки́й с.** > ОДНАКОВИЙ.

САМИ́Й $з^к$ оди́н [с. хліб], *(з* $н^{ст}$ *і.)* ви́ключно [**с. брак**], усо́блений, втіле- [**сама́ че́мність**]; & саме́(се)нький, (сам-)самісінь-, *г.* самісь-.

САМИ́ЧИТИСЯ става́ти сами́цею; & $д^к$ по♦.

САМІ́ТНИК пече́р-, пусте́ль-, відлю́д-, відлю́дько, АНАХОРЕТ.

САМ-НА-СА́М на самоті, без ніко́го, сам собі, сам-оди́н; *(з ким)* віч-на́-віч, оди́н-на-оди́н, наоди́нці, о́ко-в-о́ко, тет-а-те́т, в чоти́ри о́ка.

САМО: с. собо́ю зрозуміло авже́ж таки́ так, го́ді запере́чити (що так).

САМО- самостійно- [самови́браний = самостійно ви́бра-].

САМОБУ́ТНІЙ оригіна́льний, своєрід-, неповто́р-, уніка́ль-, окре́мішній, оди́н у сво́му ро́ді.

САМОБУТНІСТЬ *(національна)* окремішність.

САМОВБИ́ВЦЯ > САМОГУБЕЦЬ.

САМОВИБУХА́ЮЧИЙ що сам вибуха́є, підри́ваний автомати́чно, з автодетона́тором, з дистанційним детона́тором, $п^к$ самовибухо́вий; ☺ бомбіст-самогу́бець.

САМОВІ́ДДАНИЙ жерто́в-, *г.* жертве́н-, *р.* саможерто́в-, самопосвя́т-, *к.* посвя́т-; *(чин)* геро́їч-; *(- працю)* безкори́сливий; ± ВІДДАНИЙ.

САМОВІДТВО́РЧИЙ самовідно́вний.

САМОВЛАДА́ННЯ самоконтро́ль, самовла́да, контро́ль /вла́да/ над собо́ю.

САМОВО́ЛЕЦЬ *і* **САМОВО́ЛЯ** > СВАВОЛЕЦЬ *і* СВАВОЛЯ.

САМОВПЕ́ВНЕНИЙ *р.* самонадій-; *(тон)* рішу́чий, *с.* безапеляційний; & самопе́в-.

САМОГО[І]Н > ГОРІЛКА; *(з буряку)* буряча́нка; *а.* ханжа́; & самого́нка, самогоня́ра.

САМОГУ́БЕЦЬ самовби́вець, самовби́вця, самогу́бця, *а.* камікáдзе; **п.** відчайду́х.

САМОГУ́БСТВО самовби́вс-, $п^о$ самозгу́ба, *а.* гаракірі; **п.** відчайду́шний /безо́гляд-, приречеие- на фіяско, безнадій-/ крок; ± УБИВСТВО.

САМОДОВЛІ́ЮЧИЙ $к^н$ самодоста́тній, самовистача́льний, цілко́м незале́ж- /самостій-/.

САМОДУ́Р > СВАВОЛЕЦЬ; *(в сім'ї)* вари́вода.

САМОЗАБУ́ТНЬО забу́вши все на світі.

САМОЗАБУТТЯ́ *(у праці)* забуття́; $ф^р$ нестя́ма [до нестя́ми]; $о^к$ САМОПОСВЯТА.

САМОЗАГЛИ́БЛЕНИЙ $п^к$ серцезану́рений.

САМОЗАКО́ХАНІСТЬ *ж.* пупоцентри́зм.

САМОЗАСПОКО́ЄННЯ $п^{-о}$ самоспівчуття́.

САМОЗВА́ННИЙ самопроголо́ше-.±

САМОЗНЕЦІ́НЕННЯ /-прини́ження, -знева́га/.

САМОЗРОЗУМІ́ЛИЙ самоочеви́дний.

САМОКА́Т *а.* ску́тер, *г.* гуля́й-нога.

САМОКАТУВА́ННЯ самотортури.

САМОЛЮ́Б > ЕГОЇСТ.

САМОЛЮ́БСТВО амбіція; *(прагнення почестей)* честолю́бство; ± ЕГОЇЗМ.

САМОПА́Л > РУШНИЦЯ.

САМОПИ́ХОМ $ж^м$ самору́шно, автомати́чно,

своїм пи́хом /хо́дом/.
САМОПОВА́ГА самопоша́на, (*вла́сна*) гі́дність; **но́вен -ги** гі́дний себе́, п. вла́сної гі́дности.
САМОПОЖЕ́РТВА > САМОПОСВЯТА.
САМОПО́МІЧ *г.* взаємопо́міч, взаємодопомо́га, солідá́рність; *д!* ДОПОМОГА.
САМОПОСВЯ́ТА самопоже́ртва, самозре́чення, саможе́ртва.
САМОПРА́ВНИЙ самочинни́й, СВАВІЛЬНИЙ.
САМОРЕАЛІЗА́ЦІЯ *г.* по́пис [по́ле для по́пису].
САМОРО́ДОК (*зо́лота*) суці́льна гру́дка; *п.* рідкі́сний тала́нт, обдаро́вана осо́ба.
САМОРУ́Б калі́чник чле́нів; (*на війні*) самостріл.
САМОРУ́ШНИЙ автомати́ч-, самочи́н-, c^o самодіючий; (*- гармату*) самохідний;
САМОРУ́ШНО > САМОПИХОМ.
САМО́ СОБО́Ю мимові́льно, спонта́н-, самохі́ттю, без причи́ни, (*загорілося*) з нічо́го.
САМОСТІ́ЙНИЙ незале́ж-, не підпорядко́ва-, (*край*) суверé́н-, непідле́глий; (*жанр*) самобу́тній, окре́мий; (*погляд*) вла́сний, оригіна́ль-;
САМОСТІ́ЙНО сам /-ма́, -мо́, -мі́/ собо́ю, незале́жно ◊; (*діяти*) на свій ро́зсуд /ру́ку/, своїм ро́зумом; (*без помочі*) САМОТУЖКИ.
САМОСУ́Д > РОЗПРАВА, СУД.
САМОТА́ само́тність, самотина́, ізольо́ваність, поки́нутість, *п.* сирі́тство; & самоти́зна.
САМО́ТНІЙ поки́нутий, одни́м-оди́н, сами́й, сам-(оди́н), стра́шно оди́н, оди́н, як па́лець, *д.* одино́кий; (*дуб*) сирі́тсь-, сиротливий; (*без роду*) безрі́дний, безсіме́й-; & самітни́й, самоти́н-, самотли́вий;
САМО́ТНІСТЬ САМОТА, одино́кість, без-друзі́вство ◊.
САМОТНІ́ТИ самотні́шати.
САМОТО́Ю на самоті, одинце́м, наоди́нці, одинако́м; (*держатися*) окре́мо, ізольо́вано; (*жити*) самому /-і́й, -и́м/; ± САМ-НА-САМ.
САМОТУ́ЖКИ самостійно, вла́сними /своїми/ си́лами, без по́мочі, своїми рука́ми.
САМОУ́К > ОСВІЧЕНИЙ; *як і.* самовче́ний.
САМОХІ́ТТЮ *і* **САМОХІ́ТЬ** доброві́льно, без при́мусу, з вла́сної во́лі, охо́тою; (*проти волі*) > НЕСАМОХІТЬ; ± СПОНТАННО.
САМОЦВІ́ТИ коштовності, c^o дорогоцін-, $y^з$ пе́рли[а], *з.* клейно́ди.
САМОЦВІ́ТНИЙ дорогоцін-, кошто́в-, *п.* прекра́с-, (*- зорю*) промени́стий, $п^o$ стопромі́нний.
САМУ́М > ВІТЕР.
САНАТО́РІЙ (*дім відпочинку*) $п^{-o}$ пансіона́т; & *у.* p^o санато́рій; ± ЛІКАРНЯ; & $п^к$ *санато́рний.
СА́НИ ґринджо́ли, санки́, *г.* копильчаки́, за́лубні; & санча́та, саночки́; *санко́вання /*розвага*/.
САНІТА́РНИЙ (*пункт*) меди́чний; (*захід*) гігієні́чний; (*вузол*) каналізаці́йний.
САНКЦІОНУВА́ТИ СХВАЛЮ-, *ю.* ЗАТВЕРДЖУ-, *ф.* дава́ти добро́ /са́нкцію/, наклада́ са́нкцію; **я.** /$м^н$ **хто**/ **санкціону́є** з-й да́ти са́нкцію, © наклада́ючи са́нкцію, ± **я. схвалює**.
СА́НКЦІЯ (*на що*) до́звіл, схва́лення *чого*; (*кримінальна*) **ю.** пока́рання;
СА́НКЦІЇ $д^e$ за́соби впли́ву.
САНОВИ́ТИЙ вельмо́жний, сано́в-, висо́кий; (*вигляд*) (по)ставни́й, імпоза́нт-, презента́-бель-.
СА́ПА́ моти́ка, копани́ця; & са́пка; **ти́хою сапо́ю** прихо́вано, тає́мно, ни́щечком.
СА́ПАТИ > ДИХАТИ, ± ЧМИХАТИ.
САПА́ТИ сапува́-, шарува́-, ± ПОЛО-; & $д^к$ ви́сапа- /об-, про-/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **сапа́** с-и ≈, з-й про≈, сапа́льник, шарува́ль-, сапува́ль-, $п^к$ сапа́льний, шарува́ль-, сапува́ль-, © сапа́вши.
САРА́КА > БІДАК.
САРАНА́ & саранча́, $п^к$ *сара́нячий.
САРДОНІ́ЧНИЙ (*сміх*) злі́сно-глузли́вий, ущи́пливий, у́їдливий; ± НАСМІШКУВАТИЙ.
САРКАСТИ́ЧНИЙ ї́дко-іроні́ч-, ± САРДОНІЧ-.
САРКО́МА *у.* м'яса́к, $к^н$ злоя́кісна пухли́на, шкідли́вий на́ростень.
САРКОФА́Г > ТРУНА, ГРІБ.
САТАНА́ *р.* Сатанаїл; *д!* ДІДЬКО; & сатаню́ка.
САТАНІ́ТИ кази́тися, лютува́ти, шал(ен)і-, скажені-, *о.* рва́- й мета́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **сатані́є** щора́з лютіший, ма́йже розсатані́лий, © сатані́ючи, ± **я. несамовитіє**.
САТАНІ́ЧНИЙ дия́вольський, га́спидсь-, мефісто́фельсь-; & сатанісь-, сатани́нсь-.
САТИ́РА (*жанр*) ГУМОР; (*твір*) памфле́т.
САТИ́РИК > ГУМОРИСТ; ± СМІХУН.
САТИРИ́ЧНИЙ (*журнал*) гумористи́ч-; (*- вдачу*) ущи́пливо-глузли́вий; ± ІРОНІЧНИЙ.
САТИСФА́КЦІЯ задово́лення, вдово́лення.
САТРА́П i^c намі́сник; *п.* вірнопідда́ний слуга́, викона́вець во́лі тира́на, *п.* це́рбер; (*дрібного ма(с)штабу*) (по)сіпа́ка, ± ПОПЛІЧНИК.
САХАРИ́Н шту́чний цу́кор; *п.* (*в СССР*) ілю́-зія, личкува́ння ді́йсности [рожевоокуля́рна сахари́на]; & $х^a$ сахари́на.
САХА́ТИСЯ (*кого*) цура́-, не признава́- до, уника́ти; *р.* ляка́тися; (*від кого*) ВІДСАХУВА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и ≈, змушений відсахну́-, відлю́дько, $п^к$ відлю́дькуватий, вовкува́-, непривітний, ©;
ВІДСАХНУ́- відхитну́-, відки́ну-, ◊, *о.* уми́ти ру́ки.
СВАВІ́ЛЬНИЙ самопра́в-, самочи́н-, самові́ль-, самовла́д-, *ю.* беззако́н-, протипра́в-; (*хам*) безпардо́н-, розгну́зда-, розсваво́ле-, розгу́ка-; $ф^p$ безконтро́ль-, стихі́й-; ± ТИРАНІЧ-; & бу́йно-♦ /= розсваво́ле-/ [б.-свавільна ходá].
СВАВО́ЛЕЦЬ самово́л-, самопра́в-, беззако́нник , самоду́р, ☺ мо́ре по колі́на *кому*, *ф.* бурбо́н; (*в сім'ї*) вари́вода; & свавільник.

СВАВО́ЛИТИ самочи́нствува-, роби́- самочи́нство, роби́-, що хотіти, **я.** /$м^н$ **хто/ свавóлить** розсвавóлений, зви́к-лий ≈, СВАВОЛЕЦЬ, $п^к$ САВІЛЬНИЙ, самовіль-, відóмий своєю свавóлею, ©;

РОЗСВАВО́Л/ИТИСЯ розпадлю́чи-, *г.* розсвавóліти ◊; **я. -ів** ~ілий, бу́йно-сва́вільний.

СВАВО́ЛЯ самовó-, сваві́л-, самові́л-, самопра́вство, самоду́р-, сваві́ль-, вседозвóленість, грабез-пра́вил, права́-без-меж, невизнання́ жóдних меж, $р^м$ безпри́діл, *(темних сил)* розгу́л.

СВАРИ́ТИ *(кого)* ла́я-, бра́- в робóту, *ф.* бéшта-, *о.* ми́ли- гóлову /чита́- нота́цію /морáль/ *кому*; *(за що)* кори́- *кого*, докоря́- /доріка́-/ *кому*; *(кого з ким)* розсвáрюва-, РОЗ'ЄДНУ-; **я.** /$м^н$ **хто/ сва́рить** 1./2. с-и ≈, ©, 1. ради́й на≈, сварýн, лайли́вець, $п^к$ сварли́вий, лайли́-, чорнорóтий, *о.* з ла́йкою на уста́х, 2. схи́льний до звад, з-й по≈, зва́дник, розсвáрювач, $п^к$ звадли́вий, розбра́тній, $о^к$ розбрату́щий;

ПОСВАРИ́- /роз-/, розбрата́- ◊; & ♦ па́льцем.

СВАРИ́ТИСЯ гри́з-, спереча́-, заїда́-, ги́рка-, гари́ка-, не *(ду́же)* мири́ти, конфліктува́-, іти́ на конфлі́кт; *(на кого)* ла́я- /свари́-/ *кого*; *(пальцем)* погрóжува-, насвáрюватися; *(з начальством)* ца́па-; **не с. з** ***ким*** бути у згоді з; **я.** /$м^н$ **хто/ -иться** розсвáрений, с-и ≈, готóвий по≈, схи́льний конфліктува́ти, сварýн, сварли́вець, заводія́ка, $п^к$ сварли́вий, заї́дли-, звадли́-, заводія́цький, *о.* *(ві́чно)* у сва́рці, © свари́вшися;

ПОСВАРИ́ТИСЯ поги́рка-, чогóсь не поділ-и́ти, *о.* розби́- глек /маки́тру/, поби́- глéчики, порва́- стосу́нки ◊; & *(до біди)* досвари́тися.

СВА́РКА гриз(от)ня́, зва́да, заїдня́, колотнéча, *р.* сва́ра, *ф.* перéгавк, *д.* зма́жка, *с.* чва́ри, РОЗБРАТ, ± НЕЗГОДА; *д.* ла́йка; *р.* погрóза; ± КОНФЛІКТ; & сварня́, перéсварки.

СВАРЛИ́ВИЙ опри́шкуватий, звадли́вий, сперечли́-, заї́дли-, гризли́-, незла́гідний, *с.* сканда́ль-; & сварки́й.

СВАРУ́Н гари́кало, гризю́ка, зва́дник, ± ІРЖА.

СВАТ *(на сватанні)* ста́роста /$м^н$ старости́/; & сватóк, сваткó, сва́тонько;

СВАТИ́ *(члени родини молодих)* рóдичі.

СВА́ТАННЯ > ВЕСІЛЛЯ.

СВА́ТАТИ *(за кого)* єдна́-, домовля́-; *(кого)* сва́татися до *кого*, підшу́кувати па́ру *кому*; *(до чого)* ***п.*** залуча́-, заангажóвува-, вербува́-, затяга́- /при-/; **я.** /$м^н$ **хто/ сва́та** с-и ≈, готóвий по≈, сват, сва́тальник, *е.* ста́роста, $ж^і$ сва́ха, $п^k$ сва́тальний, ©.

СВА́ТАТИСЯ *(до кого)* сва́тати *кого*, бра́- рушники́ за *кого*; ***п.*** лата́тися, присусі́джува-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ≈, ради́й по≈, сва́тач, **до кóго -ються** сва́таний, засва́тува-.

СВЕРБІ́ТИ чу́хатися, *(в горлі)* лоскота́ти; $н^о$ ***п.*** корті́-; $ж^м$ бенте́жи-, непокóї-; *(під серцем)* ни́-, ну́ди-; **я. сверби́ть** с-и ≈, пóйнятий сверблячкою, *(- місце)* чу́ханий, розчу́хува-, $п^к$ сверблячий, свербли́вий, свербу́чий, ©.

СВЕРБЛЯ́ЧКА *(недуга)* корóста, чуха́чка; & свербі́ж, свербéць, свербі́ння, сверб; *(до чого)* ***п.*** кортя́чка, бажа́ння, пра́гнення; **трибу́нна с.** вітійствома́нія.

СВЕ́РДЛИТИ свердлува́-; *(діру)* висвéрдлю-, вивірчу- /про-/; *т.* бури́ти; *(оком)* прони́зува-, прошива́-; *(мозок)* ***п.*** пекти́, гніти́-, му́чи-, непокóї-, точи́-, $і^о$ гу́па- в голові; & *всвéрдлюватися; **я.** /$м^н$ **хто/ свéрдлить** с-и ≈, з-й про≈, свердля́р, свердлі́й, свердлува́льник, $п^к$ свердлува́льний, свердлови́й, /*спогад*/ у́їдли-, /*- очі*/ прони́зли-, /*біль*/ терпки́й, пеку́чий, гризу́-, © свéрдли́вши.

СВЕ́РДЕЛ *і* **СВЕ́РДЛО** *(велике)* бура́в, *(з приводом)* дриль; & свéрдлик, свердéльце, свердéльчик, ^{а}бура́вчик.

СВЕТР $х^а$ свéтер; & свéтрик.

СВИНА́РНЯ свина́рник, свини́нець, свиня́тник, свиню́шня, свиню́шник.

СВИНЕ́ЦЬ $с^о$ *у.* óливо.

СВИНЦЕ́ВИЙ *у.* олив'я́ний; *(- небо)* похму́рий.

СВИНИ́НА поросяти-, свиня́че м'ясо, *(вуджена)* буженина.

СВИНОПА́С > ПАСТУХ.

СВИ́НСТВО бруд, неоха́йність; *(хаос)* кавардáк; *(негативне явище)* $к^н$ неподóбство; *(з боку кого)* непоря́дність, невдя́чність, невдя́ка.

СВИНУВА́ТИЙ ☺ неоха́йний, *о.* як свиня́, на взір свині́; *(норов)* непоря́дний, невдя́чний, нечéмний; & свинякува́тий.

СВИНЯ́ льóха, свинома́тка, *як і.* безрóга, *(мала)* підсвинок; ☺ нехлю́й, нечéма, свиня́ка, сви́нтух, *як і.* невдя́чний, *г.* хрунь; & $з^б$ свинóта.

СВИНЯ́ЧИЙ порося́-, сви́нський; *(схожий на свиню)* свинува́тий, /*обличчям*/ свиномóрдий.

СВИНЯ́ЧИТИ роби́- сви́нства, & свиня́читися, висвиня́чува-.

СВИСТ *(звуки свисту)* ви́свисти /по-/; ☺ свистýн, пустобрéх; & рóзсвист, *(моторів)* $п^о$ свистовітри.

СВИСТА́ТИ свисті́-; *(сюрчком)* сюрча́-; *(мотив)* насви́стува- /ви-/; *(всіх нагору)* $м^о$ склика́-, кли́ка-; *(- маси води)* ***п.*** жбу́ха-, /*кулі*/ брині́-; & $д^к$ пересвисті́-; **я.** /$м^н$ **хто/ сви́ще** с-и ≈, ради́й по≈, свистýн, *к.* свист, $п^к$ свистови́й, свистю́чий, $о^к$ свиста́льний, свистува́тий, © свисті́вши;

СВИ́СНУТИ *(нагаєм)* хльóсну-; *(- кров)* пóрснý-, бри́зну-; /*кулю*/ цьвóхну-; *(звідки)* дремену́-; & досви́сну-; **аж сви́снув** ***хто*** не зміг стри́мати сви́сту *(*від захóплення /пóдиву +/*)*.

СВИСТО́К сюрчóк, пища́ло; *(дитячий)* сви́щик,

свистуне́ць, свиста́льце.

СВИСТУ́Н той, хто сви́ще; *п.* неро́ба, базі́ка, брехý́н, *к.* свист.

СВИ́ТА сіря́к /-чи́на/; *б.* по́чет; & свити́на /-ка/.

СВІ́ДОК *(подій)* очеви́дець /само-/, *г.* ви́дець; *(в суді) р.* сві́дчий, *з.* ви́свідник, */нечесний/* КРИВОПРИСЯЖНИК, криво♦, *(на зводинах) жм* очка́р; *(на обшуку) с°* понятий.

СВІДО́МИЙ *(крок)* усвідо́млений, розу́м-; *(атеїст)* переко́на-; *(програш)* навми́с-; *(чого)* хто усвідо́млює *що*; & над≈; **с. себе** прито́мний, спо́вна ро́зуму, при по́вному ро́зумі, у по́вній свідо́мості; **пе́рший с. рух** позаутро́бний.

СВІ́ДО́МО *(з наміром)* НАВМИСНО ◊.

СВІДО́МІСТЬ тя́ма [дійти́ до тя́ми], *о*к ро́змисел; *(чого)* розумі́ння, усвідо́мле-, пе́вність [**с. втра́ти** пе́вн- в.], *(повна)* прито́ми-, па́м'ять; *ф*р ро́зум, глузд, пантели́к; & *п*к *свідо́місний.

СВІДО́ЦТВО посві́дчення, по́свідка, лист [заставни́й лист], *з*п сертифіка́т, *жм* квито́к; *(- народження)* ме́трика, *(- освіту)* атеста́т, дипло́м; *(успіху)* сві́дчення.

СВІ́ДЧЕННЯ *(розвитку)* свідо́цтво; *м*н *(на суді)* по́кази, зізнава́ння, */нечесні/* криво≈, *(недуги)* симпто́м, *з*б синдро́м.

СВІ́ДЧИТИ *(- хист)* говори́-, промовля́-, вка́зува- на; *(повагу)* засві́дчува-, вислов́люва-; *(на суді)* дава́- сві́дчення /по́кази/; *(собачу відданість)* ї́с- очи́ма нача́льство; & свідкува́-, висві́дча-; **я.** /*м*н **хто/ сві́дчить** с-и ≈, гото́вий по≈, сві́док, *(що)* сві́дчення, *п*к сві́дчий, свідо́цький, *ф*р де засві́дчено [акт, де з. поді́ю], © сві́дчивши;

ПОСВІ́ДЧИТИ *п*-о не да́- збреха́ти [не дасть збреха́ти = може ≈]; ± ВИКРИВАТИ.

СВІ́ЖИЙ *(хліб /овоч, молоко/)* що́йно з пе́чі /з де́рева, з-під коро́ви/; *(- білизну)* чи́стий, не одя́ганий; *(вітер)* холодне́нький, прохоло́дний, */на морі/* си́льний; *(- барву)* не ви́сохлий /злиня́-, ви́цві-/; */зелень/* молоди́й, незів'я́лий, сокови́тий; *(голос)* нови́й; *(вигляд)* здоро́-, квіту́чий; ☺ *о.* як о-гіро́чок; *(- враження)* не затьма́рений; */сили/* відно́вле-, відсвіже-, не ви́снаже- /ви́черпа-/, не сто́мле- [♦ на си́лах /си́лами/]; *(слід)* не зато́пта-, *п.* гаря́чий; *(гість)* незнайо́мий /мало-/; *(- вісті)* оста́нній, найнові́ший; */риму/* незаяло́жений, оригіна́ль-; */подію/* неда́вній; */рану/* живи́й; & свіжи́стий;

СВІ́ЖО *ф*р що́йно, неда́вно [с. ви́копаний]; & насві́жо *(їсти)* /= що́йно з печі /де́рева +/.

СВІЖИНА́ > М'ЯСО, РИБА; & *(щось свіже /в тому числі і людина/)* свіжа́к.

СВІЙ *(дім)* вла́сний, не чужи́й; *(син)* рі́дний; *як і.* ро́дич, близьки́й; *(звичай)* особли́вий, самобу́тній; *(- смерть)* приро́дни[і]й; */красу/* не шту́ч-; *(час)* нале́ж-, відпові́д-, слу́ш-; *(- виріб)* *к*н вітчизня́-, НАШ; **на с. лад** по-сво́єму.

СВІ́ЙСЬКИЙ приру́чений, *г.* освоє- не ди́кий; *(кіт)* дома́шній; ☺ поки́рний, слухня́-, своя́цький.

СВІТ все́світ, бі́лий /Бо́жий/ світ, *ф*р людські́ стосу́нки [яки́й тепе́р світ наста́в]; *(на мапі)* Земля́, земна́ ку́ля; *(рослин)* ца́рство; *(звуків)* сфе́ра, ца́рина; *(учених)* ко́ло; *(духо́вий)* кругозі́р; *(вищий)* товари́ство; *(тоталітарний)* лад, у́стрій, спо́сіб життя́; *(навколишній)* ото́чення, середо́вище, довкі́лля; *(той)* за́світи; *(Новий)* Аме́рика; *(Старий)* Євро́па; *з. с*ві́тло; & сві́тик, підсві́т, позасві́т, *міжсві́ття; **тако́го** *кого* [*н.* брехуна́] **с. не знав!** несосвіте́нний *хто*; **с. закрути́вся** *кому* світ поме́рк; **с. став немилий** *кому* світ замакі́трився, на се́рце ка́мінь ліг; **зо́внішній с.** надві́р'я, *д.* надві́р-ок, *о*к позаха́ття; **у /на/ всім сві́ті** на /в/ ці́лому сві́ті; **до сві́ту** за́світ; **у світа́х** дале́ко від роди́ни /рі́дних місць/;

СВІТИ́ незна́ні краї́, чужина́; **з найда́льших світі́в** з дале́кого да́леку.

СВІТА́НОК світ, до́світок, світа́ння, *з*г ро́зсвіт; *(на сході)* ранко́ва зоря́; *(цивілізації)* зоря́; **на -нку** до дня, світа́нком.

СВІТА́ТИ *н°* займа́тися /захо́ди-/ на світ, РОЗВИДНЯ-, сірі́ти, *д*к обвидні́тися; **світа́є** *(сіріє) о.* загляда́ сі́рий віл, со́нце заповіда́є схід.

СВІТ ЗА́ ОЧІ бе́збач, куди́ но́ги несу́ть, куди́ о́чі поведу́ть /світя́ть, ста́ли/, у незна́ні світи́, *е*м до чо́рта в зу́би; & світ за очи́ма, *х*а світ-за́очі; ± ХТО-ЗНА-КУДИ.

СВІТИ́ЛО *(в небі)* ті́ло, пля́не́та; *(денне)* со́нце, *(нічне)* мі́сяць; ☺ *п.* зі́рка, сві́точ, сла́вна по́стать, *с°* знамени́тість, *з.* славу́та, *п.* мая́к, *як і.* славе́тний, сла́в-, славнозві́с-; & сві́тич.

СВІТИ́ТИ висві́чува- /роз-/; *(світло)* /за-/; *(кому /щоб було ясніше/)* /при-/; *(крізь що)* /про-/; *(чим)* освітлюва-; *(- сонце)* сяя́-, випромі́нюва- /розлива́-/ сві́тло; *(тілом)* ходи́- ма́йже го́лим /в поде́ртім о́дязі/; *(з вікон)* світи́тися; *(- зорі)* зорі́ти, блища́-; *(- обличчя)* промені́-; *(радістю)* випромі́нюва- *що*; *(у картах)* бу́- ко́зирем; **с. ві́кнами** *кому (- зал)* бу́- *чиїм* місцеперебува́нням; **я.** /*м*н **хто/ сві́тить** с-и ≈, з-й по≈, сві́точ, світи́льник, світи́ло, *п*к світи́льний, світося́й-, © світи́вши;

РОЗСВІ́ЧЕНИЙ заяскра́вле- ◊.

СВІТИ́ТИСЯ *п°* ясні́-, ясні́ти; *п*б висві́чува-, *к*н випромі́нюва- сві́тло; *(- свічку)* горі́-; *(вночі)* світи́-, сяя́-; *(на сонці)* ви́блискува-, блища́-; *(чим /щастям/)* випромі́нюва- *що*; *(- очі)* промені́-, промени́тися; *(крізь що)* СВІТИТИ, видні́тися, *(на виду)* прочи́тува-; & розсві́чува- /= почина́ти ≈/; **я. -иться** розсві́чений, розпромі́не- ◊, с-и ≈, *п*к світляни́й, світни́й, сві-

ти́ль-, світю́чий, світлови́й, світлоно́сний, /-*шкалу*/ самосвітній, $о^к$ світи́стий, світля́с-, $с^к$ -світній [тонкосвітній], © світи́вшись;

ЗАСВІТИ́ТИСЯ $п^о$ заясніти ◊.

СВІ́ТЛИЙ не те́мний, освітле-; *(- воду)* чи́стий, прозо́рий; /*майбутнє*/ ра́дісний, щасли́вий, просвітлий; /*обличчя*/ ося́яний; /*душу*/ шляхе́т-; /*голову*/ розу́м-; *(погляд)* ясни́й, нічи́м не затьма́ре-; *(гість)* вельмо́ж-, висо́кий; & світле́(се)нький, світлуватий, світляс-, трисвітлий, пресвіт-, (світлий-)світлісінький.

СВІТЛИ́ЦЯ *(пара́дна)* кімна́та /покій, го́рниця/, віта́льня; ± КІМНАТА.

СВІТЛІ́ТИ світліша-; *(- небо)* ясні-, вия́снюватися; /*обличчя*/ світи́-, ся́яти, промені-; *(в темряві)* вимальо́вуватися, видні-; $н^о$ СВІТАТИ; **я. світліє** щора́з світліший /ясні-/, вже ма́йже світлий, $ф^р$ напівсвіт-, заясні-, © світліючи.

СВІ́ТЛО *(в хаті)* освітлення, *(єдине)* во́гник; *(на перехресті)* *к.* світлофо́р; $ф^р$ освіта; *з.* світ; & світе́льце; ± СЯЙВО; $п^р$ я́сно, не те́м-, ви́д-.

СВІТЛОЖО́ВТИЙ яснозолоти́й.

СВІТЛОТІ́НЬ $п^о$ сяйвотінь.

СВІТЛЯ́К *(комаха)* *д.* світля́ник; & світлячо́к.

СВІТЛЯНИ́Й світлови́й, *(циферблят)* яки́й світиться; *р.* світлий; *з.* освітлений.

СВІТОВИ́Й *(форум)* усесвітній, вселю́дський; *(поет)* світово́ї сла́ви, СЛАВЕТНИЙ; *з.* су́єт-, житейський, *(звичай)* лю́дсь-, ☺ світсь-, *(лад)* загальноприйнятий, загальнови́знаний.

СВІТО́ГЛЯД світорозуміння, світоба́чення; по́гляди, переко́нання, *(митця)* *п.* світ; *(як система)* конце́пція; ± ІДЕОЛОГІЯ.

СВІТО́ГЛЯДНИЙ ідеологіч-; & світоглядо́вий.

СВІ́ТОЧ смолоски́п, світич; *(небесний)* світи́ло; ☺ зірка; *(науки)* апо́стол; *(- науковий центр)* коли́ска, джерело́; *д.* лучи́на.

СВІ́ТСЬКИЙ не духо́вний, цивіль-, не держа́в-; *(баль)* великосвітський; *(звичай)* загальноприйнятий, *з.* світови́й.

СВІ́ЧКА *(велика)* ставни́к; *(в автомоторі)* *т.* електри́чний запа́л; *(лікувальна)* $м^в$ супозито́рій; $ф^і$ $п^б$ одини́ця си́ли світла; $с^т$ вертика́льний злет [*н.* м'ячá]; & свічечка, *р.* свічá;

СВІЧКИ́ *(в очах /від удару/)* іскри, каганці; *(цвіту)* суцвіття; $ф^р$ о́чі.

СВІЧНИ́К підсвіч-, *(під ряд свічок)* канделя́бр.

СВОБО́ДА во́ля, $п^о$ вільність; *(нації)* суверенн-, суверенітéт, незале́жність, самостійн-; *(манер)* простота́, неви́мушеність; *р.* дозвілля;

СВОБО́ДИ *(громадянські)* права́.

СВОЄРІ́ДНИЙ особли́вий, незвича́йний, САМОБУТНІЙ; *(жанр)* характе́рний, специфіч-, $о^к$ автоно́м-; ± ОРИҐІНАЛЬНИЙ.

СВОЄЧА́СНИЙ вча́с-, © на час; *(захід)* доре́чний, актуа́ль-, слу́ш-.

СВОЯ́К брат дружи́ни; *д.* ро́дич; $ж^м$ близька́ люди́на, *як і.* свій.

СВОЯ́ЧИТИСЯ рідни́-, родича́-, *п.* зближува-;

ПОСВОЯ́ЧИТИСЯ породи́ча- ◊.

СВЯТВЕ́ЧІР святи́й ве́чір, бага́тий ве́чір, бага́твечір, ве́чір пе́ред Різдво́м.

СВЯТЕ́ННИК спасе́н-, преподо́б-, *як і.* ду́же богомільний; $і^р$ лицемір, облу́дник, $і^р$ свято́ха, *як і.* святи́й та бо́жий; & святе́нничок.

СВЯТИ́Й пра́ведний, преподо́б-, непоро́ч-, безгріш-, мора́льно чи́стий /бездога́нний/, $у^р$ благопо́сла-; *(дар)* Бо́жий, боже́стве́нний, свяще́н-, сакрамента́ль-; *(- мету)* заповіт-; *(- воду)* освя́че-, *к.* свяче́-; *(піст)* велико́дній; *(обов'язок)* висо́кий, поче́сний; *(- діло)* пра́вий, справедли́-; *(хліб)* дороги́й, безцінний*; *(закон)* непору́ш-, для всіх оди́н; *(мир)* ба́жаний; *як і.* свя́тець, пра́ведник, преподо́бний, спасе́н-, уго́д-, блаже́н-; ± БОГОРІВНИЙ;

СВЯТІ́ *як і.* образи́, іко́ни;

СВЯ́ТО $п^р$ боже́стве́нно ◊.

СВЯТИ́НЯ храм, святи́лище, $к^н$ санктуа́рій; *п.* свя́тість, свя́тощі, *с.* свята́я святи́х.

СВЯТИ́ТИ(СЯ) освя́чувати(ся);

ПО≈СЯ *(чому)* відда-, посвяти́ти себе; ◊.

СВЯ́ТІСТЬ фети́ш, пре́дме́т обо́жнювання, святиня; свя́тощі, святі дари́; фетиши́зм.

СВЯТКО́ВИЙ *(одяг)* не буде́нний, оша́т-, *з.* посвятни́й; *(настрій)* урочи́стий, підне́сений; & святни́й, свято́ч-.

СВЯТКУВА́ТИ відзнача́- /відбува́-/ (як) свя́то, *д.* празникува́-, *(ювілей)* *г.* обхо́ди-; *(суботу)* шабашува́-; *(побіду)* тріюмфува́-; *п.* не працюва́-; $ф^р$ раді-; *(кого)* $ж^м$ шанува́-; я. святку́є розпразнико́ваний, розсвятко́-, зви́клий /с-и/ ≈, з-й від≈, захо́плений свя́том, уча́сник свя́та, *д.* празнича́нин, $п^к$ СВЯТКОВИЙ, *о.* на святі, ©.

СВЯ́ТО святкува́ння, *д.* пра́зник, *(масове)* гуля́ння, фестива́ль, $у^р$ то́ржество, вели́кдень*; *(мале)* при́святок, пра́знич-; & свя́тонько, $м^н$ святки́; *як* $п^р$ > СВЯТИЙ.

СВЯТОТА́ТСТВО *(у віршуванні)* *ж.* сонетотáт-.

СВЯ́ТОЩІ > СВЯТИНЯ.

СВЯЩЕ́НИК (і)єре́й, Бо́жий слуга́, душпа́стир, $к^н$ священнослужи́тель, служи́тель ку́льту, *ф.* піп, *г.* па́рох, *(старший у соборі)* протопресвітер; *(у протестантів)* па́стор; *(у католиків)* ксьондз, кано́нік, /*у каплиці*/ капеля́н; *(у буддистів)* бо́нза, *(у мусулман)* мулла́.

СВЯЩЕ́ННИЙ *(дар, обов'язок +)* СВЯТИЙ; *(- книги)* релігійний; *(- слово)* дороги́й, заповітний; *(зміст)* висо́кий, підне́сений; *(- борню)* визво́ль-; & святе́б-.

СВЯЩЕННОДІ́ЙСТВО *к.* святодійство.

СВЯЩЕННОДІ́ЯТИ: **що -діє** священнодій(ник).

СЕА́НС *(кіна)* по́каз, демонструва́ння; *(лікуван-*

ня) *(одна́)* процеду́ра; *(гіпнотизера)* ви́ступ.

СЕДАТИ́В заспокі́йливий за́сіб, транквіліза́тор, невроле́птик; бром, валеріа́нка /$c^у$ валер'я́н-/.

СЕЗО́Н пора́ ро́ку; *(літній)* пора́; *(пляжний)* пері́од; *(навіґаційний)* наві́ґа́ція.

СЕЙФ па́нцерна ка́са, + СХОВ.

СЕКРЕ́Т таємни́ця, *о.* не для чужи́х вух, $п^о$ таїна́; *(ніякий)* ≈ полішине́ля; *(успіху)* причи́на; *(фірми)* секре́тна техноло́гія; *(на кордоні)* $с^о$ *(*та́ємний*)* пост; & секре́тик; ± ЗАГАДКА; **по –ту** спо́тайна, *г.* спо́тання.

СЕКРЕТА́Р *(у суді)* ділово́д, *(на зборах)* протоколі́ст, ± ПИСАР; $д^я$ рефере́нт; *(генеральний)* керівни́к, голова́; *(у США)* міні́стер; & ≈ик.

СЕКРЕ́ТНИЙ тає́м-, *(клюб)* ПІДПІЛЬ-, *(маневр)* підкилимо́вий, підки́ли́мний, *(хід)* засекре́че-; *(замо́к)* із секре́том;

СЕКРЕ́ТНО конфіденці́й-, за закри́тими двери́ма, при закри́тих две́рях ◊.

СЕКС стате́ві зно́сини, злята́ння, *д.* видрига́-, *(групою)* $ж^н$ групову́ха; & *секс-бо́мба > КРАСУНЯ.

СЕКСУА́ЛЬНИЙ *(- стосунки)* не платоні́ч-, стате́вий; *(твір)* ЕРОТИЧНИЙ; ± ХТИВИЙ;

СЕКСУА́ЛЬНО: с. знесамови́тілий розсексуа́лений.

СЕКТА́НТ член се́кти, $ж^м$ шту́нда; *(для панівної віри)* розко́льник; *(для сект)* духобо́рець; *(найвідоміших сект)* евангелі́ст, субо́тник, старообря́дець, сві́док Єго́ви.

СЕ́КТОР *(якоїсь площі)* ділянка, райо́н; *(в установі)* відділ, се́кція; *(економіки)* га́лузь; **м.** части́на ко́ла.

СЕКУ́НДА 1/60 хвили́ни; $п^б$ мить, блим ока; $м^у$ вто́ра; **м.** 1/60 міну́ти, 1/3600 ґра́дуса.

СЕ́КЦІЯ части́на, відділ, фра́ґмент, фра́кція; підвідділ, гру́па; *(трюму)* за́сік, пере́діл(ка), $с^о$ відсі́к; *(трупа)* ро́зтин, авто́псія; ± СЕКТОР.

СЕЛЕ́КЦІЯ до́бір; *(живих форм)* ви́ведення, полі́пше-, **п.** нау́ка про ви́ведення організмів.

СЕЛИ́ТИ(СЯ) оселя́ти(ся), поселя́ти(ся), оса́джувати(ся); *(- птахів)* гнізди́тися, гніздува́-; **я. /$м^н$ хто/ се́лить** с-и ≈, зго́дний по≈, за́йнятий посе́ленням, оса́джувач, осе́лю-, © сели́вши; **я. /$м^н$ хто/ -иться** с-и ≈ся, ради́й по≈ся, се́лений, осе́люва- /по-/, поселе́нець, оса́дник, оса́дчий, © сели́вшись.

СЕЛИ́ТЬБА СЕЛИЩЕ, СЕЛО, *з.* оса́да; *(коло хати)* сади́ба; **р.** житло́, осе́ля, посе́лення.

СЕ́ЛИЩЕ > СЕЛО; *(міського типу)* $с^о$ посе́лення, осе́ля, ви́селок.

СЕЛО́ осе́ля, посе́лення, *(мале біля великого)* при́сі́лок, *(під містом)* слобода́, слобі́дка, підгоро́дня; *(заселене переселъцями)* ви́селок; *(на Кавказі)* а(в)у́л, *(у Середній Азії)* кишла́к; **п.** сільська́ місце́вість; **усе́ с.** всі жи́телі села́; & сільце́, се́лище, се́льбище, сели́тьба.

СЕЛЯНИ́Н *о.* хлібороб, ПЛУГАР, $з^н$ гречкосі́й, ціпов'я́з, чубрі́й, *д.* селе́пко; *(власник ферми)* фе́[а́]рмер; & селю́к[х], *д.* селе́пкод^о *оселянюватися; ± ХУТОРЯНИН;

СЕЛЯ́НИ *о.* ді́ти землі́; & $з^б$ селя́нство.

СЕМАФО́Р > СИҐНАЛ.

СЕНС *(внутрішній)* зміст, суть; *(увесь)* зна́чення, *о.* си́ла; *(життя)* мета́, по́клик; $ф^р$ ра́ція [нема́ ра́ції], доці́льність, ко́ри́сність; ± ГЛУЗД.

СЕНСАЦІ́ЙНИЙ *і* **СЕНСА́ЦІЯ** > НЕЙМОВІРНИЙ *і* ПОДІЯ.

СЕНТЕ́НЦІЯ > ВИСЛІВ.

СЕ(А)НТИМЕНТА́ЛЬНИЙ > ЧУТЛИВИЙ, СЛІЗЛИ-; *(стиль)* нудо́тно-соло́дкий; *(- поезію)* надмірно ніжний /соло́дкий/.

СЕ(А)НТИМЕ́НТИ ви́яви чутли́вости, $з^н$ теля́чі ні́жності, 'со́плі'.

СЕНТЯБРИ́ТИ *б. у.* потяга́ти зимо́ю.

СЕПАРАТИ́ВНИЙ, СЕПАРА́ТНИЙ *(- угоду)* відокре́млений, окре́мий, неузго́джений.

СЕПАРО́ВАНИЙ *у.* відокре́мле-, відділе- /роз-/; *(- молоко)* одві́яний; ± МАСЛЯНКА.

СЕРБ се́рби́н, *з.* сербія́нин, $ж^і$ се́рбка, сербиня, сербія́нка.

СЕРВІРО́ВКА *у.* накриття́ (на стіл).

СЕ́РВІС *(побутовий)* обслуго́вування, обслу́га, по́слуги.

СЕРВІ́З > КОМПЛЕКТ; $х^а$ серві́с; & серві́зик.

СЕРВІ́РУВАТИ *(стіл)* накрива́- на, $х^а$ сервува́-; **я. /$м^н$ хто/ сер(ір)ву́є** с-и ≈, гото́вий накри́- на стіл, сервува́льник, $п^к$ сервува́льний, ©.

СЕРДЕ́ГА > БІДАК.

СЕРДЕ́ЧНИЙ, *з.* **СЕРДЕ́ШНИЙ** щи́рий, дру́жній, при́язний; *(хто)* до́брий, чу́лий, щиросе́рдий, добрози́чли́вий; *(друг)* ві́рний, відда́-; *(- слова)* співчутли́вий, чу́йни́й, задуше́в-; *(спів)* звору́шливий; *(біль)* душе́вний; *(- утіхи)* любо́вний; *(- хвороби)* серце́вий; **серде́чна му́ка** $ф^р$ п'я́вка [п. ре́внощів];

СЕРДЕ́ЧНІСТЬ задуше́вність ◊.

СЕРДЕ́ЧНИК *(- хворого)* серцеви́к, хво́рий на се́рце; *(- лікаря)* кардіо́лог; **т.** осе́рдя.

СЕРДЕ́ШНИЙ бідола́ш-, сірома́ш-, НЕЩАС-, БЕЗТАЛАН-.

СЕ́РДИТИ > ГНІВАТИ.

СЕРДИ́ТИЙ злю́щий, гнівли́вий, гні́вний, злий, лихи́й, *с.* лю́тий, *о.* аж і́скри з оче́й ска́чуть *кому*; *(голос)* розгні́ваний, роздрато́ва-; *(вітер)* (г)ураґа́н-; *(- цибулю)* ї́дки́й, міцни́й;

СЕРДИ́ТО *(мовити)* спересе́рдя, *(дивитися)* чо́ртом ◊.

СЕ́РДИТИСЯ гні́ва-, злй-, зло́сти-, *с.* скрегота́ти зуба́ми, ди́ха- пе́клом, зло́стува́-, злобува́-, *(а-ж-аж)* лю́ти́тися, лютува́ти, люті́-, $о^к$ воро́гува́-, тупоті́- нога́ми, *(з піною в роті)* пі́нитися,

о. важки́м ду́хом ди́хати, ма́- се́рце /злість/ на *кого*, си́па- вогне́м, *д.* ма́- жаль на *кого*; **не с.** не ма́- зла; **я.** /$м^н$ **хто/ -иться** розсе́рджений, розгні́ва-, роззло́ще- ◊, с-и ♦, гото́вий роз♦, $п^к$ серди́тий, © се́рдившись, гні́ваючись;

РОЗСЕ́РДИТИСЯ розгні́ва- /на-/, роззло́с-ти-, *с.* обу́ри- ◊.

СЕРДЮ́К > ОХОРОНЕЦЬ.

СЕ́РЕД $п^{рк}$ посере́д, між, по́між; *(поля)* у /на/ *чому*; *(бенкету)* під час.

СЕРЕ́ДИНА *(кавуна)* нутро́, ну́трощі, се́рце; **п.** помірко́ваність; ± ЦЕНТР; & сере́динка; **золота́ с.** пози́ція між кра́йнощами, найрозумні́ша полі́тика, **± і нашим і вашим**.

СЕРЕДИ́ННИЙ & середо́вий; ± ПЕРЕСІЧНИЙ.

СЕРЕДМІ́СТЯ > ЦЕНТР.

СЕРЕ́ДНІЙ осере́дній, осередко́вий; *(між А і Б)* промі́жний; *(- дітей)* середу́щий, середу́льший; *(двір)* вну́трішній; *(- освіту)* зага́льний, $і^с$ гімназія́ль-; *(- величини)* пере́січ-; *(- літа)* немолоди́й, *з.* середо́вий; *(артист)* по≈.

СЕРЕДО́ВИЩЕ сфе́ра; *(людей)* гурт, *(партійне)* угрупо́вання; *(зовнішнє)* ото́че-, ко́ло, о́бшар, довкі́лля; *(мікробів)* штам, *(рідне)* стихі́я.

СЕРЕНА́ДА > ПІСНЯ.

СЕ́РІЯ ряд, ни́зка; *(пострілів)* че́рга́; *(товарів)* ви́пуск; *(обліґацій)* розря́д, катего́рія; *(лекцій)* цикл; *(фільму)* части́на; & $п^к$ *сері́йний.

СЕРЙО́ЗНИЙ стате́ч-, ПОВАЖ-, *с.* суво́рий; *(тест)* нелегки́й, *(шеф)* вимо́гливий; *(спец)* досві́дчений, кваліфіко́ва-; *(вигляд)* зі́бра-, зосере́дже-; *(- недугу)* небезпе́ч-; *(твір)* не легкова́ж-, *(- втрати)* істо́т-, вели́кий, вагоми́й;

СЕРЙО́ЗНО без жа́ртів, не на жарт, з по́вагом, пова́жно ◊.

СЕРП & се́рпик, серпо́к, серпо́чок.

СЕРПА́НОК вуа́ль, *(весільний)* фата́; **п.** запо́на, заві́са, пелена́, заволо́ка, *(туману)* си́нява.

СЕ́РЦЕ **п.** душа́; $ф^р$ серде́чність, чу́йн- [без се́рця], на́строї, почуття́ [ми – єди́ні -ем]; *(горде)* вда́ча; *(на кого)* **п.** гнів, роздрато́вання; *(чого)* центр, осе́рдя; *(дзвона)* те́лепень; ☺ коха́ний, дороги́й; & се́рденько, серденя́; **с. не ка́мінь** проба́чливе /співчутли́- +/ ♦; **мор-ське́ с.** меду́за; **од щи́рого -ця** $г^д$ з ці́лого с. /душі/.

СЕРЦЮВА́ТИЙ як се́рце, на взір се́рця, $с^о$ серцеподі́бний.

СЕ́СІЯ *(суду)* засі́дання;

СЕ́СІЇ *(у вишах)* і́спити.

СЕСТРА́ *(двоюрідна)* сестра́ у пе́рших, *г.* кузи́нка, *(троюрідна)* сестра́ у дру́гих; **п.** по́друга, това́ришка, друг; *(названа)* посе́стра; *(медична)* медсестра́, ≈-жалі́бни́ця; **ц.** черни́ця; & сестри́ця, сестри́чка, сестру́ня, $з^б$ *ж.* сестерва́;

СЕ́СТРО! жі́нко! ті́тко! ді́вчино!.

СИБАРИ́Т розкошелю́б; ± ДАРМОЇД.

СИБІ́РКА *(пошесть худоби)* телі́й, *а.* антра́кс; **-ки на вас нема́!** $е^е$ *л.* хоро́ба б вас узяла́!

СИВИНА́ сиви́зна, си́вий во́лос /-о́сся/; *(колір)* сі́руватобі́лий; **п.** ста́рість; **с. в бо́роду, а ді́дько в го́лову** стар та яр, во́лос сиві́є, а голова́ шалі́є; **с. вікі́в** давнина́, да́вні часи́.

СИ́ВИЙ *(волос)* срібля́стий, $т^р$ шпакува́-; ☺ сивочо́лий, сивоволо́сий, сивоголо́вий /срі́бно-/, *ж.* сивогри́-, $п^о$ сивобі́лий, $ж^і$ сивоко́са; *(колір)* сі́руватобі́лий, біля́стий, білува́-, олив'я́ний; *(обрій)* безба́рв-, одното́н-, невира́з-; *(день)* хма́р-, похму́рий; **п.** *(дуже)* да́вній [-ва давнина́]; & сиве́нький, *(си́вий-)*сиві́сінь-, сива́стий, сивува́-, сива́вий, про́си-.

СИ́ВІТИ *о.* бра́тися молоко́м; *(здаля)* бовва́ніти, мрі́-, сині́-; **п.** ста́рі-; **си́віє** *хто*, бере́ сиви́зна *кого*; **я.** /$м^н$ **хто/ си́віє** с-и ≈, щора́з сиві́ший, напівси́вий, шпакува́тий, вже сивува́-, вже ма́йже СИВИЙ, $п^к$ сива́-, про́си-, сива́стий, $п^{-о}$ поси́вілий;

ПОСИ́В/І- ста́- си́вим, сні́гом побі́лі-, засі́ятися срі́блом; *(з чим)* звікува́ти вік ◊; $д^{-1}$ ~ілий.

СИВУ́ХА > ГОРІЛКА.

СИҐНА́Л *(умовний)* знак, га́сло; $е^е$ на́від, вказі́вка, доно́с; *(- що)* пересторо́га, попере́дження, повідо́мле-; *(залізничний)* семафо́р; *(небезпеки)* сире́на, *(в авті ще)* гудо́к; & ≈ триво́ги.

СИҐНА́ЛИТИ сиґналізува́-, *(по)*дава́- знак /≈/; *(- що)* повідомля́-, попереджа́-; **я.** /$м^н$ **хто/ сиґна́лить** с-и ≈, гото́вий про≈, сиґналіза́тор, ☺ сиґналі́ст, гаслівни́к, сиґна́ль-, $п^к$ сиґна́льний, сиґналізаці́й-, га́слови́й, для сиґналіза́ції, ©.

СИ́ДЖЕННЯ *(дія)* сиді́ння, сидня́, сидя́чка; *(місце)* сиді́ння, стіле́ць, крі́сло, $п^б$ сіда́к, сі́дало.

СИДІ́ТИ *(довго)* те́р- /протира́-/ штани́; *(на троні)* засіда́-, $у^р$ /воз-/; *(у кого)* перебува́-, ме́шка-, прожива́-; *(вдома)* домува́-, не вихо́ди- з ха́ти; *(у першій кля́сі)* повто́рно вчи́тися; *(на землі)* жи́ти, господарюва́-; *(хутором)* жи́- на *чому*; *(над чим)* працюва́- си́дьма; *(біля хворого)* догляда́- *кого*, ходи́- ко́ло *кого*; *(у дяках)* $ж^м$ служи́- *ким* /за *кого*/; *(без хліба)* голодува́-, *(в тюрмі)* бу́- ув'я́зненим, *(на лаві підсудних)* бу́- підсу́дним; *(на печі)* не ри́патися, *(в конторі)* протира́ти штани́; *(- шапку)* стирча́-; **с. без ді́ла** БАЙДИКУВА-, ні́чого не роби́-, справля́- ле́жня; **с. на двох стільця́х** торгува́- на два база́рн, двох ма́ток /корі́в/ сса́-; **с. си́дьма /си́днем/ ≈**, як сич у дуплі́; **с., скла́вши ру́ки** $г^д$ ♦ із зало́женими рука́ми; **з-и́ть** *(одяг)* прихо́диться, ли́чить, пасу́є, /*у крові*/ таї́ться, гнізди́ть-,; **я.** /$м^н$ **хто/ сиди́ть** *(у неволі)* затри́маний, ув'я́зне-, поло́не́-, /*в душі*/ закорі́не-, зата́є-, /*на мілині*/ поса́дже-, /занесе́-, затя́гне-/ *куди*, змуше́- відси́діти, си́день, сиду́н, $п^к$ сидя́чий, /*нерухомо*/ прикипі́лий, © сиді́вши;

СІ́СТИ: **де ся́деш, там і злі́з-** дале́ко не заї́д-;
УСИ́ДІТИ *д.* ви́сидіти;
НАСИ́ДЖЕНИЙ *(- місце)* обжи́тий, обси́джений; *(- ногу)* /пере-, за-/.
СИ́ДЬМА *(нав)*си́дячки, навси́дьки, си́дячи; *(сидіти)* си́днем.
СИ́ЗИЙ сіроголуби́й, темносі́рий, *(відтінок)* синюва́тий, *о*[к] блаки́тнявий; *(птах)* сизокри́лий, сизопе́рий; *(- очі)* сизоо́кий; & сизе́нький, сизува́тий; *і.* *сизина́.
СИ́ЛА міць, снага́, ене́ргія, *с.* могу́тність, *п*[о] могу́ття, могу́ть; *ф*[р] змо́га [нема́ змо́ги]; *(зла)* зло♦ *т.* поту́жність; *п.* наси́льство; *(духу)* зда́тність, спромо́жн-; *(слова)* вла́да, вплив, вага́; *(закону)* чи́нність, правоси́льн- /-чи́нн-, -мо́жн-/; *(удару)* інтенси́вн-; *(любови)* глибина́; **як *п*[р]** БАГАТО; & си́лонька, силе́ча, все≈; **с. в тім** головне́; **не в тім с.** не в тім річ /*ф* печа́ль/; **до́ки мав /-ла,-ли/ си́лу** до́ки сил було́; *(не)* **під -лу** *з*[п] *(не)* по плечу́; **на по́вну -лу** *(гуляти)* без обме́жень, від *(усієї)* душі́; **нема́ сил** *ф*[р] стає́ неси́ла;
СИ́ЛИ *(збройні)* війська́; *(мистецькі)* ка́дри; *(небесні)* а́нгели /я́н-/; *(творчі)* насна́га; **з усіх сил** на всю си́лу, щоси́ли.
СИЛА́НЬ *о.* Геркуле́с, *ж*[м] здорова́нь, *д.* моца́к, моца́р; & сила́к, сила́ч; ± АТЛЕТ.
СИ́ЛА-СИЛЕ́ННА > БАГАТО.
СИЛКУВА́ТИСЯ намага́-, стара́-, доклада́ти зуси́ль, *р.* моцува́тися, напомага́-; *(що аж)* напина́-, напру́жува-, нату́жува-, п'я́с-, пну́-, *о*[к] пру́жи-, роби́ти спро́би /зуси́лля/; *ф*[р] хоті́-, ма́- на́мір; *(з чим)* моро́читися; **я. /*м*[н] хто/ -ється** с-и доклада́ти зуси́ль, з-й докла́с- з., доклада́ч зуси́ль, *п*[к] нату́жливий, *о́* з на́міром, з ду́мкою, © намага́ючись, **± я. старається**.
СИЛО́ВНЯ електроста́нція, електро́вня.
СИЛОМІ́ЦЬ *і* **СИЛОМІ́ЦЦЮ** жи́восилом, си́лою, силопи́хом, про́ти во́лі, при́мусом, ґва́лтом, примусо́во, *п.* во́локом, *о.* під ду́лом револьве́ра, як барана́ на заріз; ± НАКИДОМ.
СИ́ЛУВАТИ приму́шу- /з-/, принево́лю-, зневолю-, нево́лити, *р.* усило́вува-; ± ҐВАЛТУ-; **я. /*м*[н] хто/ си́лує** с-и ≈, з-й при≈, приневолювач, спону́ку-, *п*[к] спонука́льний, спону́кливий, примусо́- для *кого*, ©, **± я. змушує**;
СИ́ЛУВАНИЙ *(сміх)* удаваний, ви́муше-, нещи́рий, неприро́дни[і]й, *с*[о] натя́гнутий; *(шлюб)* при≈.
СИЛУЕ́Т, *х*[а] **СИЛЬВЕ́ТА, СИЛЮЕ́ТА** ко́нтур, о́брис, за́рис; *(короткий твір)* *л*[а] образо́к, шкіц, новеле́тка; & *г.* сильве́т-; ± ТІНЬ.
СИ́ЛЬНИЙ міцни́й, ду́жий, *ж*[м] ЗДОРОВИЙ, кріпки́й, *с.* могу́тній; *(трактор)* поту́жни[і]й; *(- вдачу)* тверди́й, стійки́й, вольови́й, непохи́тний, рішу́чий; *(цар)* вла́дний; ® інтенси́в-; *(- живу очевидь)* разю́чий, вража́ю-; *(доказ)* переко́нливий; *(засіб)* ефекти́вний, ефекто́в-; *(учень)* здіб-, *(майстер)* умі́лий,таланови́тий, підку́-; *(політик)* визначни́й, впливо́вий; *(ярмарок)* вели́кий; & сильне́нь-, *(≈-)*сильні́сінь-, силе́нний;
СИ́ЛЬНО мі́цно ◊; *(вразити)* аж до /са́мого/ се́рця; *ф*[р] ДУЖЕ; & стоси́льно.
СИ́МВОЛ *і*[с] розпізна́вчий знак; *(гаразду)* о́знака, прикме́та; *(віри)* догма́ти; *м.* умо́вний знак /позна́чення/;
СИ́МВОЛИ симво́ліка; ± ЗНАК, ЕМБЛЕМА.
СИМВОЛІ́ЧНИЙ *(зміст)* алегори́ч-, метафори́ч-, умо́в-, уя́в-; *(жест)* значу́щий; & *(твір)* символісти́чний.
СИМПАТИЗУВА́ТИ *(кому)*подо́ба- *кого*, ма́- се́рце /відчува́- /ма́-/ симпа́тію, ста́витися із симпа́тією/ до *кого*; **я. /*м*[н] хто/ симпатизу́є** спо́внений симпа́тії, симпа́тик, *п*[к] прихи́льний, ©.
СИМПАТИ́ЧНИЙ прие́м-, прива́бливий, МИЛИЙ *(се́рцю)*, *о*[к] милоду́шний; *(юнак)* сла́вний; **-на особа** симпатя́га; **ой, яки́й с.!** *я.* сла́вний!
СИМПА́ТІЯ уподо́ба*(ння)*; при́язнь, прихи́льність, добрози́члив-; *а*[м] антипа́тія; *(до кого)* по́тяг; *(моя)* любо́в, *п*[-о] коха́нець, коха́нка.
СИМПТО́М *(недуги)* ви́яв, про́-, прикме́та, о́знака; *(низка симптомів)* синдро́м.
СИМПТОМАТИ́ЧНИЙ прикме́т-, показо́вий.
СИМУЛЮВАТИ *(хворого)* ВДАВА-; **я. /*м*[н] хто/ симулює** с-и ≈, схи́льний до симуля́ції, симуля́нт, *п*[к] *м*[а] симуля́торний, ©.
СИН *(нерідний)* па́серб, па́синок; *(хрещений)* хреще́ник; *(країни)* *у*[р] громадяни́н, *с.* світи́ло, зі́рка, геро́й; *(свого часу)* представни́к; *(правди)* побо́р-, прихи́ль-, послідо́в-, визнаве́ць, слуга́; *(гір)* жи́тель, уро́дженець; & сино́к, синове́ць, сина́ш*(ко)*, сино́ньо, сино́нько; **си-ну!** па́рубче! хло́пче! юна́че!;
СИНИ́ наща́дки, молоде́ поколі́ння, до́ріст.
СИНАГО́ГА > ХРАМ.
СИНДИКА́Т > МОНОПОЛІЯ.
СИНЕДРІО́Н *і*[с] Верхо́вний суд Юде́ї; *і*[р] збо́ри, ра́да, суд, су́дище, конси́ліюм; ± НАРАДА.
СИНИ́ЦЯ & *п*[к] *сини́чий, *п*[я] кра́ще ≈ в руці, як жураве́ль в не́бі.
СИ́НІЙ *(колір)* воло́шко́вий, *ж*[м] си́нько-, */темносиній/* інди́го-, */густосиній/* ультрамари́но-; & сине́нький, синюва́тий, си́нявий, синя́стий, *(≈-)*сині́сінький, густоси́ній.
СИНІ́ТИ *(- обличчя)* набіга́- сини́зною; & синіша-, сині́тися; **я. синіє** *за зразком* БІЛІТИ.
СИНКЛІ́Т *і*[с] ра́да держа́вців Гре́ції; *і*[р] СИНЕДРІОН.
СИНО́Д > РАДА.
СИНО́НІМ *(слова)* еквівале́нт, відпові́дник, рів-

нозна́ч-, тото́жне поняття́, *(лексичне)* близня́.

СИНОНІМІ́ЧНИЙ > ЕКВІВАЛЕНТНИЙ.

СИ́НТАКСИС *г*[а] *у.* складня́; & *х*[а] синта́кса.

СИ́НТЕЗ *х*[а] синте́за, *о*[к] взаємотвір; *(мистецтв)* є́дність, поє́днання, сполу́че-; *(праці вчених)* узага́льнення, підсумок, *як і.* вислідна́; *(білків)* **х.** утво́рення, оде́ржа-; ± АНАЛІЗ.

СИНТЕЗУВА́ТИ роби́- синте́зу /си́нтез/, сполуча́-, поє́днувати, *(образ)* узага́льню-; *(білки)* оде́ржу-, утво́рю-; ***ф***[р] склада́ти доку́пи; **я.** /*м*[н] **хто/ синтезу́є** с-и ≈, з-й від≈, ☺ синте́тик, *п*[к] синтети́чний, для си́нтезу, ©.

СИНХРО́ННИЙ /-нічний/, одноча́с-; ± СУМІС-.

СИ́НЯВА синь, блаки́ть, си́ній ко́лір; **п.** не́бо, небеса́; *(мли)* серпа́нок; ***п***[о] СУТІНОК; *(вод)* гладінь, пле́со, по́ве́рхня; *(шкіри)* *с*[о] синизна.

СИНЯ́К *(під оком)* *ф.* 'баклажа́н'.

СИ́ПАТИ *(на що)* посипа́- *що*; *(у що)* /за-, на-, в-, ви-, пере-, від-, з-, над-, під-/, *(борщ)* ли́-, налива́- /роз-/; *(сніг в обличчя)* ки́да-, жбур-ля́-; *(- дощ)* іти́, па́да-, /*дрібно*/ сія-(ся), труси́ти, накрапа́-; *(іскри)* розсипа́-, розкида́-, розбри́зкува-; *(світло)* випромінюва-; *(грішми)* розкида́тися; *(трелями /- птахів/)* розсипа́-; *(словами)* засипа́ти; *(громи)* ве́рга-, сла́-, *в.* матюка́тися; *(дари)* обсипа́ти *чим*; *(стусани)* гати́-, частува́- *чим*; *(з кулеметів)* стріля́-; *(- юрбу)* вали́-, су́ну-, пе́р-; *(невід)* закида́-; **с. слова́ми** тріскоті-, торохкоті-, ≈ горо́хом; **я.** /*м*[н] **хто/ си́пле** с-и ≈, ра́ди́й у≈, сипа́ль, *п*[к] *т.* си́пальний, © си́павши;

ВСИ́ПАТИ > ВСИПА́ТИ;

СИПНУ́ТИ *(куди)* пода́тися, шугну́ти ◊;

СИ́ПАТИСЯ *(на голову)* па́дати; *(- листя)* о-пада́-, осипа́тися; *(з чого)* /ви-/, випада́ти; *(- іскри)* леті-, розсипа́тися, розлітá-, розбри́зкува-; *(- світло)* ли́-; *(- удари)* зва́люва-; *(- дах)* руйнува́-; *(- волос)* спада́ти; *(- звуки)* луна́-; *(- дощ)* СИПА-; *(зусебіч)* ри́ну-; **с. гра́дом** ≈, як з мішка́; & ≈, як з діря́вої то́рби; **я. си́плеться** с-и ≈, си́паний, насипа́- /у-, роз-, ви-/, *п*[к] СИПКИЙ, сипу́чий, ©;

ВИ́СИПАТИСЯ *(- зорі)* ви́сіятися.

СИПКИ́Й сипу́чий; *(- бульбу)* пісковатий, розсипчас-, крихки́й; *(ґрунт ще)* пухки́й, ру́хлий.

СИПУ́ЧИЙ > СИПКИЙ.

СИР *(овечий)* бри́ндзя[а], *з.* качкова́л; **як с. у ма́слі пла́ває** живе́, як варе́ник у смета́ні.

СИРЕ́НА *м*[т] морська́ німфа; **п.** споку́сниця; *(на маяку)* сиґна́льний апара́т; *(в авті)* гудо́к,

СИРИ́Й во́гкий, воло́гий, *(- дрова)* мо́крий; *(- погоду)* дощови́й, сльота́-; *(харч)* не ва́рений, не сма́же-, не пе́че-, не кип'яче́-; *(- їжу)* недова́ре-, недосма́же-, недопе́че-; *(віск +)* сирови́й; *(матеріял)* необро́блений.

СИРІ́ТИ зволо́жуватися, воло́гнути, *с.* мокрі-; **я.** /*м*[н] **хто/ сиріє** зволо́жуваний /від-/, с-и ≈, поки́нутий воло́гну-, щора́з сиріший /вогкі-, мокрі-/, вже ма́йже відсирілий, напівсири́й, ©.

СИРІ́ТСТВО & сирітливість.

СИРІ́ТСЬКИЙ *(- весілля)* бідний, нужде́нний, убо́гий; *(звук)* само́тній, сиротли́вий; & сироти́нський; **с. дім** *г.* сироти́нець.

СИРОВИ́Й *(- полотно)* не біле́ний, гру́бий; *(матеріял)* не обро́блений; *(харч)* СИРИЙ; *(ремінь)* сирівце́вий, не ви́чинений; *(- дрова)* мо́крий; *(хто)* ***ж***[н] крихкотілий.

СИРОВИНА́ сирови́й матеріял, *г.* сирівéць.

СИРО́П > СІК; & *д*[-к] *пересиро́плений.

СИРОТА́ безба́тченко, *як і.* безрідний, *л.* байстрю́к; *(- дитину)* сиротя́; **п.** бідола́ха, *як і.* само́тній; & сирітка, сироти́на;

СИ́РОТИ **п.** *с*[о] гу́сяча шкіра; ◊.

СИРОТИ́ТИ роби́- сирото́ю /само́тнім/; знедо́люва-; *(громаду)* залиша́-, покида́-; & *і.* *сироти́нець /= дитбуди́нок/; **я.** /*м*[н] **хто/ сироти́ть** с-и ≈, з-й по≈, сироти́тель, усамо́тнювач, *п*[к] осиро́тливий, © сироти́вши.

СИРОТІ́ТИ, става́- сирото́ю /само́тнім/; *(- дуб)* стоя́- самото́ю; **що** /*мн.* **хто/ сиротіє** сирота́, вже ма́йже осиротілий;

ОСИРОТІ́ТИ зоста́тися сирото́ю ◊; *(втратити друзів)* осамотіти, осамітнитися; *(- місто)* збезлюдніти, спорожні- **я.** /*м*[н] **хто/ осиротів** ОСИРОТІЛИЙ, Ø;

ОСИРОТІ́ЛИЙ осамоті-, осамітнений, осамо́че-;

ОСИРОТІ́ЛО сиротли́во, сироти́нно ◊.

СИРЦЕ́М *(їсти)* у сиро́му ви́гляді, не вари́вши, сири́м; & сирівце́м*.

СИСТЕ́МА ***ф***[р] поря́док; плян [без систе́ми]; *(пашпортна)* режи́м; *(рослин)* кляси́фіка́ція; *(судова)* у́стрій; *(комуністична)* лад; *(економічна)* форма́ція; *(виборча)* розпоря́док; *(оборони)* структу́ра, будо́ва; *(виховна)* мето́да; *(енерґетична)* ко́мплекс, ву́зол; *(пристрою)* ма́рка, тип, констру́кція, моде́ль; *(мір)* станда́рти; *(освіти)* мере́жа, /*норм*/ станда́рти.

СИСТЕМАТИЗУВА́ТИ заво́ди- /при-/ в систе́му, упорядко́вува-, кляси́фікува́-; **я.** /*м*[н] **хто/ систематизу́є** с-и ≈, з-й від≈, систематиза́тор, *п*[к] систематизаці́йний, для систематиза́ції, ©.

СИСТЕМАТИ́ЧНИЙ *(каталог)* систематизо́ваний, упорядко́ва-; *(виклад)* послідо́в-, стрunки́й; *(- вправи)* постійний, реґуля́р-; *(контроль)* періоди́ч-.

СИ́ТИЙ не голо́дний, нагодо́ва-, наси́че-, наїдже-; *(не худий)* гладки́й; *(- зерно)* ваговитий, по́вний; /*траву*/ густи́й, сокови́-; /*життя*/ бага́-, замо́жни[і]й, забезпе́чений, *с́* РОЗКІШ-; *(харч)* СИТ-; *(ґрунт)* жи́р-, родю́чий.

СИ́ТНИ́Й поживни́й, тривни́й, *о*[к] наїд-; **с. хліб**

си́тник.

СИ́ТО *(з великими дірками)* ре́шето; *(густе)* підрешітка; *(щоб цідити)* цідило; & си́тко, си́тце, си́течко; & *си́тець /= сорт матерії/.

СИТУА́ЦІЯ стан(о́вище), обста́вини, *р.* поло́ження, *с°* обстано́вка, *(лиха)* ГОДИНА.

СИТЬ > ЖИР.

СИ́ФІЛІС *м^а* лю́ес, *у.* пра́нці; & *в.* сифілю́га.

СІ́ДАТИ садови́тися, *(з розгону)* плю́хати(ся); *(вигідно)* угні́жджуватися; *(на чуже місце)* займа́ти *що*; *(на коня)* виска́кува-, всіда́-; *(- сонце)* захо́ди-; *(хутором)* оселя́тися; *(- літак)* приземля́-; *(до сидячої праці)* бра́-, почина́ти *що*; *(на трактор(а)* опано́вува- *що*, оволодіва́- *чим*; *(на дієту)* перехо́ди-; *(в тюрму)* потрапля́-, *д^к* > ↓; *(на мілину)* наска́кува-; *(- порохи)* осіда́-, вляга́тися; */сніг/* (і)зсіда́-; */росу/* випада́ти; & *у^р* воз≈; **с. на го́лову** нахабні-; **я.** */м^н* **хто/ сі́дá** с-и ≈, ра́дий сіс-, *п^к* сіда́льний, */-тканину/* схи́льний збіга́тися, збігливий, ©;

СІ́СТИ *(непохитно)* всадови́тися; **с. в тюрму́** зале́тіти, *ж^н* загримі-, ≈ на пара́шу; **ні сі́ло, ні (в)па́ло** ні до ладу́, ні до при́кладу.

ПЕРЕСІ́СТИСЯ *(- гнів, дощ +)* припини́-, скінчи́-, спа́сти, мину́ти;

УСІ́СТИСЯ всадови́тися, посідати на ◊.

СІДЛА́ТИ *(коня)* кульба́чи-; **я.** */м^н* **хто/ сід-ля́** с-и ≈, з-й осідла́ти, ©;

ОСІДЛА́ТИ *(кого)* **п.** підкори́-, підпорядку-ва́-, *п.* запрягти́, загнузда́-; ◊; *(шлях)* **в^й** опа-нува́-, взя́- під контро́ль.

СІДЛО́ кульба́ка, *(дерев'яне)* та́рниця; *(в горах)* *г^е* сідло́вина; & сіде́льце, *і.* *сідля́р.

СІДНИ́ЦЯ > СПИНА; & *п^к* *підсідни́чий.

СІК *(овочевий з цукром)* сиро́п, *г. ш.* сокови́к;

СО́КИ **п.** си́ли, ене́рґія; *(землі)* воло́га.

СІ́КАТИСЯ порива́-, ки́да-, сі́па-, /напада́ти/ на; *(в розмову)* ліз-, втруча́тися; *(до кого)* чіпля́-, присі́кува-, прискі́пува-; *(щось робити)* намага́-, силкува́-, ма́ти на́мір, збира́тися; *(з порадами)* потика́-; **я. сі́кається** 1. **я. порива́ється**, 2. **я. чі́пляється** + сіпа́ка, 3. **я. пробує**.

СІ́КТИ́ руба́-, тя́-, подрі́бнюва-, *(на частки)* кра́я-; *(дрібно)* локши́-, криши́-; *(капусту)* шаткува́-; *(воду веслом)* розтина́-, розрі́зува-; *(листя /- комах/)* гриз-, виїда́-; *(зубами)* ля́ска-, цокоті-; *(різками)* шмага́-, поро́-, хворости́-; *(гіллям)* хльо́ска-; *(словами)* карта́-; *(- дощ)* періщи-; *(з крісів)* смали́-; **я.** */м^н* **хто/ січе́** с-и ≈, з-й потя́-, січко́, сіка́р, руба́ч, подрі́бнюв-, *(річ)* сіка́ч, *п^к* січи́стий, креса́льний, розтина́ль-, для ро́зтину, *м.* січни́й, *р^в* ро́зтину [площина́ ро́зтину], *с^к* -сі́чний [дрібносі́чний], © сі́кши;

ПЕРЕСІ́КТИ *(капусту)* перешаткува́ти ◊.

СІЛЬ *(кухенна)* *к^н* на́трій-хлори́д; *(кам'яна)* *б^з* ледя́нка; *(кримська)* кри́м-; *(жарту)* **п.** гак, родзи́нка, ціка́вин-, головна́ суть /сенс/, квінтесе́нція; **с. землі́** еліта; **англі́йська с.** проносне́; **нето́вчена с.** візни́цькі жа́рти; & *соля́нка /> ВОДА/.

СІЛЬСЬКИ́Й *з.* хуто[і]рни́й; *(пейзаж)* не місько́ий; *(збір)* селя́нсь-; *(- країну)* сільськогоспода́рсь-, аґра́рний, не індустрія́ль-.

СІЛЬСЬКО-ГОСПОДА́РСЬКИЙ *(комплекс)* аґра́р-; *(- країну)* СІЛЬСЬКИЙ.

СІМЕ́ЙНИЙ *(стан)* роди́нний; *(хто)* сім'яни́н, люди́на з роди́ною, сіме́йна люди́на.

СІ́М'Я > НАСІННЯ.

СІМ'Я́ РОДИНА, *р.* сіме́йство, фамі́лія, *і^р* посіме́йство; *(бджіл)* рій; *(мов)* гру́па.

СІМ'ЯНИ́Н & *ж^і* сім'яни́н;

СІМ'Я́НИ чле́ни сім'ї, *з.* че́лядь.

СІННИ́К > ПОВІТКА; *(на ліжку)* матра́ц, *(набитий соломою)* соло́м'яник.

СІ́НО суха́ трава́; & сінце́.

СІНО́ЖА́ТЬ *(пора)* косови́ця; *(земля під сіном)* сінокі́с, сіножа́ття.

СІПА́КА приче́па, вари́вода, *с.* пали́вода; *(вірний)* ПОСІПАКА, ± САТРАП.

СІ́ПАТИ сми́ка-, ша́рпа-, то́рга-, то́рса-, термо́си-; *(чуб)* тяга́-, ску́бти́, скуба́-; **п.** турбува́-, не дава́- спо́кою /поко́ю/; *(щоки)* ті́па-, пересми́кува-; *(у скронях)* штрика́-, *с°* стріля́-; **я.** */м^н* **хто/ сі́па** с-и ≈, ра́дий сіпону́-, сіпа́ка, сми́кало, пересми́кувач, *п^к* сі́пальний, сми́каль-, пересми́чливий, © сі́павши, сі́паючи.

СІ́ПАТИСЯ ша́рпа-, сми́ка-; *(до праці)* порива́-; *(- серце)* кала́тати; *(- м'язи)* пересми́куватися, /по-/-, посі́пува-; *(до кого)* **р.** сі́ка-; **я.** */м^н* **хто/ -ється** с-и ≈, сі́паний, сми́ка-, то́рга-, ша́рпа-, ску́ба-, посі́пува-, посми́кува-, *п^к* конвульсі́йний, рвучки́й, *ф.* дриґотли́вий, ©.

СІРИ́ЗНА & сірина́, сір.

СІ́РИЙ *(колір)* стале́вий, олив'я́ний, попеля́стий, миша́с-, срібля́с-, *(з синявою)* си́зий, *(- масть ще)* му́рий, мору́гий; *(волос)* із сивино́ю; *(- світло)* тьмя́ний, тьма́вий; *(степ)* безба́рвний, однотон-; *(день)* СИВИЙ; ☺ безли́кий; *(- життя)* одномані́тний, беззмісто́в-, безвира́з-; *(твір)* не ориґіна́ль-, пере́січ-, не яскра́вий; *(люд)* про́стий, *л.* РЕПАНИЙ; & сіре́нький, сірошине́льний.

СІ́РІСТЬ сіря́тина, СІРИЗНА.

СІРІ́ТИ става́- сі́рим, сірі́ша-; *(здаля)* БОВВАНІ-, си́ві-; *о^к* блі́дну-; **н°** СВІТА-; **я.** */м^н* **хто/ сіріє** с-и ≈, щора́з сірі́ший, огорнений сі́рістю, засірі́лий, вже ма́йже сі́рий, напівсі́рий, ©.

ПОСІРІ́ТИ /з-/, *(- особу)* *о^к* осірома́шитись ◊; **що посірі́в** посірі́лий /з-/, Ø.

СІРНИ́К & сірничо́к.

СІРО́МА голо́та; злидо́-; ☺ сірома́ха, БІДОЛА-.

СІРОМА́ШНИЙ > СЕРДЕШНИЙ.

СІРЯ́К > СВИТА; *п.* сіромáха, гольтіпáка, гречкосíй; & сірячи́на; **сірий с.** нéук, *о.* тéмна ніч.

СІРЯ́ТИНА загáльщина; & сíрість.

СІ́ТКА мерéжа; *(велика)* сіть, *(на рибу)* брéдень, нéвід, вóлок, нéрет, */на травлері/* трал, *(на звіра/* тенéта; *(інтриг)* плéтиво; *(тарифна)* $e^к$ скáля, $с^о$ шкалá.

СІТКУВА́ТИЙ як сітка, на взір сітки, $о^к$ решетувáтий, $к^н$ сітчáстий, $с^о$ сіткоподíбний.

СІЧ $і^г$ містéчко; *(Запорізька ≈)* Запорíжжя, Низовé брáтство, Низ, козáцька /запорізь-/ вóльниця.

СІ́ЧА БІЙ, *(кривава)* би́тва, батáлія.

СІЧОВИ́К брáтчик, запорóжець, січови́й козáк, козáк Запорíзької Сíчі

СІ́ЯТИ розсівá- /ви-/; *(чим)* /за-/; *(на Новий рік)* /по-/; *(грішми)* си́па-; *(освіту)* ШИРИ-; *(ненависть)* викликá-; *(чвари)* колоти́- (вóду); *(- дощ)* ≈ся, (і)мжи́ти; **я.** */м^н^* **хто/ сіє** с-и ≈, з-й за≈, сія́ч, сівáч, (за)сівáльник, $п^к$ сівáльний, $с^к$ -сíйний [бурякосíйний], © сíючи, сíявши;

УСІ́ЯТИ *(цвітом)* обсипá-, покри́-, устели́-;

УСІ́ЯНИЙ *(квітами)* встéлений ◊.

СІЯ́Ч сівáч, сівáльник; *(правди)* побóрник, апóстол; *(війни)* палíй.

СКАВЧА́ТИ скавулí-, ски́гли-, скíмли-; *(- людей)* стогнá-, *п.* плáкатися; & скавучáти; **я. скавчи́ть = я. ски́глить.**

СКАЖЕ́НИЙ шалé-, нестя́м-, несамови́тий, сам не свій, біснувáтий, *с.* божевíльний; *(беззаконник)* свавíль-, протиправ-; *(кінь)* баски́й, гаря́чий, *о.* як змій; ® страшéнний, інтенси́в-, надзвичáй-, *(біг)* дýже швидки́й, *(вітер)* рвучки́й, серди́тий, *(холод)* нестéрпний, *(- зиму)* лю́тий, *(тютюн)* міцни́й-міцню́щий, *(- море)* бурхли́вий, *(день)* дýже напрýжений, *(- брехню)* неймовíр-, ди́кий, *(- ціну)* височéнний, *(- гроші)* величéз-, $ж^м$ грýбий.

СКАЖЕНІ́ТИ кази́тися, шалíти, ЛЮТУВА-, *о.* рвá- й метá-, лíз- на стíнку; *(- море)* вирувá-, бýрха-, нуртувá-, лютувá-; **я.** */м^н^* **хто/ скаженіє** с-и ≈, СКАЖЕНИЙ, шалé-, довéде- до скáзу, розсатанíлий, розшалí-, щораз лютíший, шалéнець, $п^к$ несамови́тий, */- море/* роз-бýрханий, ©, **+ я. шаліє, я. несамовитіє;**

ОСКАЖЕНІ́ЛИЙ знавíснí-, озвірí-, охижí-, осатанí-; *(розлючений)* розлютóваний.

СКАКА́ТИ стрибá-, плигá-, *(вгору)* підлітá-, ПІДСКАКУВА-, *(через що)* /ПЕРЕ-/, перестри́бу-; *(- тіні)* мерехтíти; *(в очах)* мигтí-; *(за ким)* бíг- підстрибом; *(- серце)* сíпатися, калáтати; *(коло кого)* упадá-, ви́тися; *(гопки)* танцювáти, іти́ навпри́сядки; *(в огонь і воду)* іти́; *(- коня)* басувá-, бíг- навскáч; **с. у грéчку** перелю́бствува-, чини́- перéлюб; **я.** */м^н^* **хто/ скáче** с-и ≈, рáди́й по≈, скакýн, (по)стрибýн, $п^к$ цапувáтий [-та ходá], */тромбоз/* стрибýчий, */танець/* підскóчливий, підскóчний, *о.* на *(пóвному)* скакý, © скóком, скáчучи, скакавши;

СКО́ЧИТИ скóкну- ◊; **с. на слизькé** ускóчи- в хáлепу /як карáсь у вéршу /реп'яхи́/;

ПІДСКО́ЧИТИ скóчи- [(**під)скóч!** = махни́!].

СКА́ЛИТИ *(зуби)* шкíри-, щи́ри-, вишкірЯ́-, вищирЯ́-, вискáлюва-, вишкíрю-; ± СМІЯТИСЯ.

СКА́ЛКА тріс-, скíп-, *(у тілі)* шпи́ч-, скáб-; *(світити)* лучи́на; *(бомби)* улáмок, $с^о$ оскóл-; *д.* більмó;

СКАЛКИ́ тріски́ ◊; *(на воді)* пóлиски, *(вог-ню)* íскорки, *(лою)* бли́щики, бли́скітки́.

СКАЛЬД, СКАЛЬП *і* **СКА́ЛЬПЕЛЬ** > СПІВЕЦЬ, ТРОФЕЙ *і* НІЖ.

СКАЛЬПУВА́ТИ здирá- скальп; *п.* нíвечи-, потвóри-, каструвá-; **я.** */м^н^* **хто/ скальпýє** с-и ≈, готóвий здéр скáльп, скальпівни́к, $п^к$ скальпівни́й, скальпувáль-, ©.

СКАНДА́Л бýча [зби́ти бýчу], ганéбна подíя, *п.* істóрія, ганьбá, безчéстя, *р.* осудóвище; *(публічний)* БЕШКЕТ.

СКАНДА́ЛИТИ *і* **СКАНДАЛІ́СТ** > БЕШКЕТУВАТИ *і* БЕШКЕТНИК;

ОСКАНДА́ЛИТИСЬ не знáти, на якý ступи́ти; **тільки б не о.** дай, Бóже, ви́трима-.

СКАНДА́ЛЬНИЙ *(факт)* компромітацíй-, очóрнюваль-, неподóб-, *с.* жахли́вий, $о^к$ зне́слáвчий; *(кінець)* безслáвний; *(- подробиці)* сенсацíй-; */вдачу/* сварли́вий, звадли́-; */поведінку/* ганéбний; *(безпардонний)* $к^н$ епатáж-.

СКАРБ коштóвності, грóші, цíнні рéчі, ПЕРЛИ, срíбло-злóто, зóлото-срíбло; майнó; $з^г$ казнá;

СКА́РБИ *(землі)* багáтства (надр), копáлини; *(культури)* цíнності, цíннощі.

СКАРБНИ́К *і* **СКАРБІВНИ́ЧИЙ** каси́р, $і^с$ підскáрбій; & скарбівни́к, скарбни́чий.

СКАРБНИ́ЦЯ *а.* фіск, казнá; *(державна)* кáса; *(сховок цінностей)* сейф; *(знань +)* крини́ця; *(поезії)* надбання́; & скарбівни́ця, скарбíвня́.

СКАРБНИ́ЧКА *(на мідяки)* карнáвка, скарбóна, скарбóнка, скарбýн-; ± КАСА: ощадна каса.

СКА́РГА нарікáння, рéмство, *з.* ляментáція; *(письмова)* ЗАЯВА, апéляція, *з.* суплíка; *(колективна)* петиція, *(касаційна)* *ю.* касáція.

СКА́РЖИТИСЯ НАРІКАТИ, рéмствува-, *о.* співá- Лáзаря; *(на кого)* жалíтися, *д.* кри́вди-, */офіційно/* подавáти скáргу, ПОЗИВАТИСЯ, оскáржувати *кого*; **я.** */м^н^* **хто/ -иться** с-и ≈, змýшений по≈, нарікáйло, бíдка-, скаржни́к, $з^н$ скиглíй, $п^к$ скаржли́вий, ремсти́-, $к^н$ нарікáльний, © нарікáючи;

ПОСКА́РЖИТИСЯ *р.* $і^р$ вдáри- чолóм ◊.

СКАРЛА́ТИНА $х^а$ шкарлятина.

СКАСО́ВУВАТИ касувá-, роби́- недíйсним, $к^н$ АНУЛЮВА-, $с^о$ відмíня-, *з.* знóси-, *г.* уневáж-

нова-, *д.* канцелюва́-; *(звичай)* ліквідо́вува-; **я. скасо́вує = я. касує.**

СКА́ТЕРКА о́бру́с, настільник, *д.* стільни́к; & скатерти́на, ска́тірка, ска́тероч-, скатерть; $і^д$ ***скатертю доро́га!** > ВІЗ.

СКВЕР > САД.

СКВЕ́РНА $у^р$ по́гань, паску́дство, $м^н$ блу́ди, хи́би, поро́ки; $з^б$ не́чисть, НАБРІД.

СКВЕРНИ́ТИ > ПОГАНИТИ.

СКЕ́ЛЯ стрімча́к, бе́скет, бе́скид, $з^б$ беске́ття; *(підводна)* риф, ± ПОРОГИ /> ПОРІГ/; & скала́, при́скалок, ске́лище, $з^б$ ске́лля.

СКЕ́ПТИК невіра, *о.* Хома́ з невірів, $о^к$ сумніва́ка, *с.* песиміст; ± ЦИНІК.

СКЕПТИ́ЧНИЙ крити́чно-недовірливий; *(- погляди)* ПЕСИМІСТИЧНИЙ; ± ЦИНІЧ-.

СКЕРО́ВУВАТИ спрямо́ву-, унапря́млю-, напу́чу- /$д^к$ напути́ти/, напрова́джу- *(на)*, делегува́ти, відряджа́т-, $с^о$ направля́-; *(на працю)* признача́-, посила́-; *(на ціль)* націлюва-, націля́-; *(очі)* встромля́-; *(увагу)* зосере́джува-; **я. /$м^н$ хто/ скеро́вує** с-и ≈, з-й скерува́-, скеро́вувач, напу́чу-, націлю-, $п^к$ напрямни́й, провідни́й, вказівни́й, дороговка́з-, напрямко́вий, */- силу/* керівни́й, $в^й$ чолови́й, © скеро́вуючи;

СКЕРУВА́ТИ *(очі)* уп'я́с-; ◊; **с. о́чі на** *що о.* зачепи́тися очи́ма за *що*.

СКИ́БА *(землі)* пласт; *(хліба)* СКИБКА; **відрізана с.** хто поки́нув роди́ну /гу́рт/.

СКИ́БКА *(хліба)* шмато́к, *(з краю буханця)* окра́єць, *р.* ба́йда, парти́ка; & ски́бочка.

СКИ́ГЛИТИ *(- тварин)* скімли-, СКАВЧА-; */вітер/* ВИ-; */скрипку)* пла́ка-; */дитину ще/* ню́ни-; */машини/* скрипі-; ***п.*** канючи-, пла́катися; **я. /$м^н$ хто/ ски́глить** розіски́глений, с-и ≈, ра́ди́й за≈-, скиглій, скавло́, плаксій, $п^к$ плакси́вий, скигли́-, скімли́-, ***п.*** ремсти́-, © ски́гливши.

СКИДА́ТИ $у^р$ зверга́-, зве́ргува-; *(де)* ки́да-, */кого/* спиха́-, труча́-, *(з воза)* викида́-; *(з поїзда)* зса́джува-, */що/* вивантажува-; *(з посади)* усува́-, звільня́-, виганя́-,; *(одяг)* здійма́-, знімá-, стяга́-, */спіхом/* схо́плюва-; *(ярмо)* звільня́тися з; *(на що)* викида́ти, виса́джува-; *(руки)* підно́си-; *(очі)* підво́ди-; *(на себе)* одяга́-, наклада́-; *(на кого)* /пере-/; *(гріх)* спиха́-, зверта́-; *(на купу)* зва́люва-; *(з конта)* не бра́- в раху́нок; **я. /$м^н$ хто/ скида́** с-и ≈, ра́ди́й ски́ну- /ски́да-/, скида́ч, скида́льник, $п^к$ скида́льний, ©, $с^к$ -ски́д [водоски́д], -ски́дний [самоски́дний];

СКИ́НУ- *(тягар)* звали́-; *(царя)* знетро́ни-; ◊.

СКИДА́ТИСЯ *(на кого)* бу́ти схо́жим /подібним/, подоба́-, вигляда́- на [життя́ вигляда́є на фарс]; *(від несподіванки)* здригатися; *(ким)* оберта́-, перекида́-; *(очима)* перегляда́-; *(грішми)* склада́-; *(- рибу)* сплескувати; **я. /$м^н$ хто/ -ється** $п^к$ подібний до, схо́жий на, *д!* **я. здригається /перекида-, пергляда-, склада-/;**

СКИ́НУТИСЯ *(- думку)* промайну́ти, *(- сміх)* ви́бухнути.

СКИПИДА́Р $с^о$ *у.* живи́ця, $х^а$ терпенти́на, шпигина́р.

СКИ́РТА *(соломи)* ожере́д, ожере́дик; & сти́рта.

СКИРТОПРА́В верши́гора, вершій, $к^н$ скиртува́льник.

СКИСА́ТИ ки́сну-, прокиса́-; ***п.*** занепада́- ду́хом /на ду́сі/; **я. скися́** с-и ≈, гото́вий /поки́нутий/ ски́сну-, $п^к$ напівски́слий, ще недоки́с-, вже ма́йже ски́с-, ©;

СКИ́СНУТИ ***п.*** розква́ситися, упа́сти на ду́сі, набу́- ки́слого ви́гляду [обли́ччя ски́сло].

СКИТА́ЛЕЦЬ *і* **СКИТА́ЛЬНИК** ві́чний блука́ч /бурла́ка, мандрівни́к/, обходи́світ, перекоти́поле, шука́ч ща́стя, перелітний птах, зви́клий до ма́ндрів, $с^у$ блука́лець, $к^н$ мігра́нт, *п.* бедуїн, $з^б$ нома́ди, > КОЧОВИК; ± СКІФ.

СКІ́МЛИТИ СКИГЛИ-; **я. /$м^н$ хто/ скі́млить** зви́клий ≈, скиглій, скавло́, плаксій, $п^к$ скімли́вий, скигли́-, плакси́-, ©.

СКІ́ЛЬКИ як бага́то?; & скілечки [от скілечки]; **с. ба́чить о́ко** що о́ко засягне́; **с. завго́дно** ≈ влізе; **с. захо́че** на всю свою́ охо́ту; **с. світ сто́їть** відко́ли світ світом; **скільки-то *д.*** кілька; **с. то́го *чого*?** *чого* ж ду́же ма́ло [**с. т. дівоцтва?** діво́цтва ж ду́же ма́ло].

СКІН > СМЕРТЬ.

СКІНЧА́ТИ заве́ршува-, закінчува-, кінча́-; & *р.* скінчува-; **я. /$м^н$ хто/ скінча́** с-и ≈, ра́ди́й скінчи́-, ©, + **я. кінча.**

СКІ́ПЕТР *(символ влади)* бе́рло, булава́.

СКІФ $х^а$ скит, автохто́н Скитії; & $с^с$ скитя́нин, $ж^і$ скитя́нка.

СКЛАД 1. *(харчів)* склеп, магази́н, *д.* гамазе́й; *(керівний)* персона́л, штат; *(злочину)* зміст, *ю.* криміна́л; *(словниковий)* $п^{-о}$ запа́с; 2. *(тіла)* компле́кція, будо́ва; *(обличчя)* фо́рма, конфігура́ція; *(психічний) р.* стрій, $і^д$ мента́льність.

СКЛАДА́ЛЬНИЙ *(цех)* збира́ль-, монта́ж-; $т^я$ для скла́ду /набо́ру/ те́ксту.

СКЛАДА́НИЙ *(ніж) г.* сту́лений.

СКЛАДА́ННЯ уклада́-, *(машин)* збира́-, монтува́-, *(віршів)* компонува́-, *(копійок)* збива́- ◊; $т^я$ $з^п$ набір, набира́ння; & складани́на.

СКЛАДА́ТИ *(речі)* збира́-; *(папери)* згорта́-; *(на що)* кла́с-; *(до ніг)* поклада́-; *(жертву)* прино́си-; *(машини)* монтува́-; *(складú)* чита́-; *(іспит)* трима́-, здава́-; *(твір)* компонува́-, писа́-; *(словник)* уклада́-; *(копійку)* збива́-, НАГРОМАДЖУВА-; *(текст у друк)* набира́-; *(числа)* додава́-; *(вирок)* вино́си-; *(покази)* дава́-, $і^д$ свідчи-; *(присягу)* прийма́-; *(надію)* поклада́-; *(уявлення)* виробля́-; *(на кого)* переклада́-; *(колектив)* формува́-, утво́рю-; *(рівнян-*

ня) м. запи́су-; **с. подяку** дя́кува-; **я.** /$м^н$ **хто/ склада́** с-и ≈, покли́каний склáс-, складáльник, складáч, $п^к$ складáльний, збирáль-, ©;

СКЛА́СТИ & $б^а$ ви́склада-; **с. доло́ні тру́бочкою** ≈ доло́ні ру́пором; **не с. ціни́ чому** го́ді ви́значи- ціну́ *чого*, ду́же ви́соко ціни́- /ду́же дороге́/ *що*.

СКЛАДА́ТИСЯ *(з чого)* бу́ти, мáти в со́бі *що*; *(з двох слів)* нарахо́вува- *що*; *(- фрази)* утво́рюватися; /*пісню*/ /с-/; /*вдачу*/ формувá-, *п.* кристалізувá-; /*погляди*/ виробля́-; ± УСТАЛЮВА-; *(з ч.* не*)* не вдавá-, не вихо́дити; *(в дорогу)* збирáтися; *(по копійці)* скидá-; *(на кого)* покладá-; **не с.** не стуля́- [пáльці не стуля́лися до ро́зв'язу вузлі́в]; **я. -ється** додáваний, формо́ва-, уклáда-, утво́рюва- ◊, *(з чого)* склáде-, склáда-, зби́ра-, сту́люва-, с-и ≈, з-й склáс-, $п^к$ складни́й, склáдчастий, ©;

СКЛА́СТИСЯ & /іс-/; **мо́же с. врáження** мо́жна поду́мати.

СКЛА́ДКА бгáнка, збо́рка, згóртка; ± БРИЖА; & склáдина.

СКЛАДНИ́Й *(складений)* збі́р-, зі́бра-, склáдá-, $к^н$ інтеґрова-, скомплекто́ва-, скомпано́ва-, змонто́ва-; *(- слово)* зли́тий; /*обставини*/ *г.* скомплі́ко́ваний; *(процес)* ко́мплекс-, комбіно́ва-; *(- фігури)* вигáдливий, хитрому́дрий; *(для розуміння)* нелегки́й, вáжки́й; *(ребус)* моро́чливий, крути́й, *с.* нерозв'язни́й;

СКЛА́ДНО непро́сто ◊.

СКЛАДНИ́К $к^н$ ІНҐРЕДІЄНТ; *(рідини)* фрáкція, *(цілого)* кліти́на.

СКЛА́ДНОЩІ тру́днощі; & $с^о$ склáдність.

СКЛАДНЯ́ > СИНТАКСА.

СКЛЕП *(цвинтарний)* гробіве́ць, $у^р$ мавзоле́й, усипáльня; *р.* льох, по́гріб, пивни́ця, підвáл; *(на що)* СКЛАД; *г.* крамни́ця; *(опукла стеля)* **р.** СКЛЕПІННЯ; ± МАҐАЗИН.

СКЛЕПІ́ННЯ опу́кла сте́ля, *р.* склеп; *(брами)* áрка; *п.* накриття́, по́крив; *(шар гірської породи)* $с^о$ то́вща; *(на цвинтарі)* **р.** СКЛЕП.

СКЛЕПІ́НЧАСТИЙ склепи́с-, *т.* áрковий, $п^о$ аркоду́жний.

СКЛЕПЛЯ́ТИ *(очі)* СТУЛЯ-, закривá-, заплю́щува-, ПЛЮЩИ-; **я. склепля́ = я. стуля́**;

СКЛЕПИ́ТИ *(очі)* зі́мкну́ти ◊.

СКЛЕРО́З & $д^{-о}$ *осклеро́зити.

СКЛЕ́ЮВАТИ злі́плюва-, лі́пи-, кле́ї-; *(думки)* **п.** складá-, компонувá-; **я.** /$м^н$ **хто/ скле́ює** с-и ≈, з-й скле́їти + **я. клеїть**.

СКЛЕ́ЮВАТИСЯ: що -ється скле́юваний, злі́плюва-, с-и ≈, з-й скле́їтися, ©.

СКЛИКА́ТИ *(людей)* іззивá-, кли́ка-, збирá-, запро́шува-; *(гостей)* /на-, с-/; **я.** /$м^н$ **хто/ склика́** с-и ≈, зго́дний скли́ка-, клику́н, кличко́, склика́нець, $п^к$ $о^к$ склику́щий, ©;

СКЛИ́КАТИ *(гостей)* напро́шувати; ◊.

СКЛІ́ТИ, СКЛЯНІ́- & $д^к$ осклі-, $б^а$ поскляні́-;

ОСКЛІ́ТИ /за-/; **що осклі́в** осклі́лий, Ø.

СКЛО *і* **ШКЛО** *(у вікні)* ши́б(к)а; $з^б$ *(скляни́й)* по́суд, скляні́ ви́роби; *(вищої проби)* кришталь; & скéльце; *$д^о$ скли́ти /вставля́- шибки́/.

СКЛЯНИ́Й *(вищої проби)* кришталéвий; *(- очі)* **п.** нерухо́мий, засти́глий; **с. бог** алькоголь.

СКЛЯНІ́ТИ & склі́-, $д^к$ осклянí- /по-/, осклі-.

СКЛЯР & ш-; $д^а$ **твій тáто не с.** ти не прозо́рий.

СКНА́РА скупі́й, СКУПЕРДЯГА, загре́ба, захлáнець, жадю́га, *с.* жми́крут, *п.* жи́ла; *(втілена скупість)* скупи́й ли́цар, Плю́шкин.

СКНА́РИЙ > СКУПИЙ, ± ЖАДІБНИЙ.

СКНІ́ТИ животі́-, ни́ді-, *о.* скрипі́-, рости́, як капу́ста на горо́ді, *д.* сни́ді- грибо́м; *(над чим)* гну́- спи́ну, **ж**^{м} пропадá-; *(з туги)* ну́дитися, ну́дити світом, те́р- дні; **ф**^{р} ни́- [душá скніє]; *(- рослини)* чáхну-, марні́-; **я.** /$м^н$ **хто/ скніє** прирéчений /поки́нутий/ ≈, $о^к$ животі́йко, *о.* забу́тий Бо́гом (і людьми́), мáйже заскні́лий, $п^{-о}$ зачéврі-, плі́снявий, © скні́ючи, ни́дівши.

СКОВОРОДА́ патéльня; & сковорі́дка.

СКО́ВУВАТИ *(що)* /ви-/, *(зусебіч)* /об-/, ± КУВА-; *(долю)* твори́-; *(кого)* забивá- в кайдáни; *(рухи)* зв'я́зува- ру́ки й но́ги /по рукáх і по ногáх/, $к^н$ знерухо́млюва-; *(думки)* паралізувá-; *(морозом)* стискá-, заморо́жува-; **я.** /$м^н$ **хто/ ско́вує** с-и ≈, з-й скувá-, ковáль, ковáч, ско́вувач, $п^к$ ско́вувальний, © ско́вуючи, **± я. кує**;

СКУВА́-: с. кайдани на кого понево́ли- *кого* ◊.

СКО́ЙКА мі́дія, черепáшка, $с^о$ у́стриця.

СКО́КОМ *(- коня)* ско́чки, навскáч, чвáлом, *(- людей ще)* навско́ки, підско́ком, ВИСТРИБОМ; **ско́ком-бо́ком** в обхі́д, ля̱віруючи.

СКОЛО́ТИНИ > МАСЛЯНКА

СКОЛО́ЧУВАТИ *(воду)* каламу́ти-; *(масло)* колоти́-, збивá-; *(спокій)* пору́шува-, збаламу́чу-; *(напої)* переколо́чу- /роз-/, перемі́шу-, /з-/, БОВТАТИ; **я.** /$м^н$ **хто/ сколо́чує** с-и ≈, рáдий сколоти́-, сколо́чувач, коло́тник, баламу́т(а), $п^к$ баламу́тливий, коло́тли-, ©.

СКОРБІ́ТИ > ТУЖИТИ + плáка- душéю.

СКОРБО́ТА скру́ха, сму́ток, сум, ту́га, жаль, журбá, *р.* печáль.

СКОРБО́ТНИЙ ту́жний, тужли́вий, скрушни́й, СУМНИЙ, жáліс-, нерáдіс-; *(марш)* жало́б-; *(- неволю)* тяжки́й, безрáдісний; & ско́рбний.

СКО́РБУТ цингá, *у.* гниле́ць, $к^н$ С-авітамінóз.

СКО́РИЙ ШВИДКИЙ; *(потяг)* кур'éрсь-; **ж**^{м} мото́рний, спри́т-, *(до чого)* охо́чий, лáсий; *(- поміч)* негáйний;

СКО́РО би́ст-, шви́дко, ху́т-, пру́д-, ◊; **ду́же с.** от-о́т; *(невдовзі)* НЕЗАБАРОМ; **ф**^{р} © вáрто [**с. я заслáбну, як...** вáрто мені заслáбнути, як...]; & скоре́(се)нько, ^{а}бистре́нь-; **як с.?** чи ≈? ;

СКОРІ́ШЕ, СКО́Р- ра́д-, ШВИ́Д-, біль- [б. сі-рий, ніж си́вий], рані-; **с. за все** ма́буть такú; **не с., як** аж [піду́ за́між аж за рік].

СКОРОБАГА́ТЬКО $к^н$ нувори́ш.

СКОРОБАГА́ЦЬКИЙ нувори́сь-, нувори́шівсь-.

СКОРОБРЕ́ХА > БРЕХУН.

СКОРО́ДИТИ боронува́-; заскоро́джув-, $з^н$ дря́па-; *ф.* би́-; *(ребра) п.* рахува́-, лічи́-; **я.** /$м^н$ **хто/ скоро́дить** с-и ≈, ра́ди́й за≈, боронува́льник, волочи́ль-, $п^к$ боронува́льний, волочи́ль-, для скоро́дження, © скоро́дивши; ± СКРЕБТИ.

СКОРОМИНУ́ЩИЙ мину́-, недо́вгий, нетрива́-лий, недовгоча́сний, короткоча́с-, хвили́н-, *р.* лету́чий, *о.* перелітний, перебіжний.

СКОРО́ПИС стеногра́фія.

СКОРО́ПИСНИЙ стенографічний.

СКОРОСТИ́ГЛИЙ скороспі-, $к^н$ скороплідний, *д.* скороздрілий, скоро́здрий; **п.** КВАПЛИ-ВИЙ, передча́сний, *о.* скороспе́че-.

СКОРОСТРІ́Л КУЛЕМЕТ, *р.* скоропа́л.

СКОРО́ЧЕННЯ *(штатів)* зме́нше-; *(дробу)* **м.** спро́ще-; *(серця)* биття́; *(назви)* абревія́ту́ра; *(в тексті)* купю́ра.

СКОРО́ЧУВАТИ ЗМЕНШУ-; *(вік)* вкоро́чу-; *(дріб)* **м.** спро́щу-; *(з праці)* звільня́ти; & корoти́-; **я.** /$м^н$ **хто/ скоро́чує** с-и ≈, з-й скороти́-, скоро́чувач, спро́щу-, $п^к$ скоро́тливий, ско-ро́чувальний, спро́щуваль-, © скоро́чуючи.

СКОРПІО́Н > ПАВУК; ☺ злю́ка, юхи́да.

СКОРЯ́ТИ /ПІД-/, кори́-, *ф.* підбива́-; *(серця)* за-ча́рову-, здобува́ти; **я.** /$м^н$ **хто/ скоря́** с-и ≈, з-й скори́-, підко́рювач, покори́тель, *(простір)* перемо́жець *чого*, $ф^р$ здобу́вець [з. да́мських серде́ць], $п^к$ здобу́вчий, підко́рювальний, ©;

СКОРЯ́ТИСЯ > КОРИТИСЯ;

СКО́РЕНИЙ /під-/, *(нарід)* $п^о$ підби́тий.

СКО́СА скри́ва; *(глянути)* ко́со, зи́зом.

СКОТ *і* СКОТА́Р > СКОТИНА *і* ПАСТУХ.

СКОТИ́НА $з^б$ худо́ба, това́р, *д.* маржи́на, *р.* скот, *(робоча)* тягло́; *(одна /і як лайка/)* товари́на, скотиня́ка, худо́би́на; & скоти́нка.

СКОТИ́НЯЧИЙ скоти́нний, скотя́чий, *р.* худо́-б'ячий, ско́тський.

СКО́ТИСТИЙ СПАДИСТИЙ, *р.* ско́чистий.

СКРА́ШУВАТИ *(ґандж)* роби́- непомітним, ні-велюва́-, /*чим*/ личкува́-, заличко́вува-; *(при-крість)* золоти́- /солоди́-/ пілю́лю, *г.* завива́- в папірці; *(гіркоту)* солоди́-, осоло́джува-; **я.** /$м^н$ **хто/ скра́шує** с-и ≈, з-й скра́си́-, скра́шув-ач, осоло́джув-, солоди́тель, $п^к$ личкува́льний, © скра́шуючи, личкува́вши.

СКРА́Ю на краю́, на кінці; *(чого)* $п^{рк}$ край [край сто́лу]; & скрає́чку.

СКРЕБЛО́ шкріба́чка.

СКРЕБТИ́ *і* ШКРЕБТИ́ шкря́ба-, *(бруд)* вискрі-ба́-; *(моркву)* скрома́ди-, чи́сти-, *г.* скобли́-; *(потилицю)* чу́ха-; *(душу)* **п.** му́чи-, бенте́жи-, триво́жи-; **я.** /$м^н$ **хто/ скребе́** с-и ≈, ра́ди́й ви́-шкреб-, шкряботу́н, шкряботі́й, скромади́ль-ник, $п^к$ скромади́льний, /*звук*/ шкрябоття́чий, шкрябботли́вий, *т.* шкрябли́-, шкря́бальний, $с^к$ скреби́- [скреби́дошка], ©.

СКРЕГОТА́ТИ скреготі-; *(зубами)* скрипі-; & вискрего́чува-; **я.** /$м^н$ **хто/ скрего́че** с-и ≈, ра́-ди́й за≈, скреготу́н, скреготі́й, $п^к$ скреготю́ч-ий, скреготли́вий, © скрего́чучи, скрегота́вши;

ЗАСКРЕГОТА́ТИ скри́пнути зуба́ми ◊.

СКРЕКОТА́ТИ скрекоті-; *(- сороку)* сокота́[і]-, цокота́[і]-; /*кулемет*/ строчи́-, торохкоті-; **я.** /$м^н$ **хто/ скреко́че** с-и ≈, ра́ди́й за≈, скреко-ту́н, скрекоті́й, цокоту́н, цвірк(от)у́н, джерко-ту́н, цокоті́й, $п^к$ скрекотли́вий, цвіркотли́-, цо-котли́-, джеркотли́-, ©.

СКРЕС *(криги на річці)* скреса́ння, $с^о$ льодохід.

СКРЕСА́ТИ *(- кригу)* лама́тися; **п.** спада́-, зме́н-шув- свій ви́яв [ляві(и́)на студе́нтів почала́ ≈].

СКРИ́НЬКА КОРОБ-; *(висувна /у столі/)* шухля́-да; *(в дорогу)* погрібе́ць, *(з перлами)* скарб-е́ць; & скриньчи́на, скри́нечка.

СКРИ́НЯ *(на торзі)* рунду́к; & скринчи́ня, *при́-скринок.

СКРИП скри́піт, скрипіння.

СКРИПА́ЛЬ > МУЗИКА; & скрипа́к, скрипа́ч, *з.* скри́пник*.

СКРИПІ́ТИ рипі-, ри́па-; *(зубами)* скрегота́-; *(на скрипку)* (зле) гра́-, пори́пува-, ТЕРЛИКА-; *(пером)* писа́-; **п.** животі-, скні-; *(- мороз)* трі-ща́-; **я.** /м **хто/ скрипи́ть** с-и ≈, $п^к$ рипу́чий, скрипу́-, рипли́вий, *о.* із скри́пом, ©.

СКРИ́ПКА *(велика)* віолонче́ля, *(з низьким звук-ом)* альт; & *скрипка́р, *скри́пник.

СКРИПУ́ЧИЙ (ск)рипли́вий, (ск)рипля́чий; *(го-лос)* неприє́мний; *(мороз)* тріску́чий, лю́тий.

СКРИ́ТИЙ $ф^р$ укри́тий /за-, по-, при-, пере-/;

СКРИ́ТО не /від-/, по́тай, тає́мно, *о.* підзе́м-, за закри́тими двери́ма.

СКРІЗЬ усю́ди, повсю́дно, щокро́к, на ко́жнім кро́ці, куди́ не кинь о́ком, в усіх кінця́х, по всіх за́кутках /усю́д-/, тут і там, куди́ не поткни́ся, на всіх перехре́стях /фронта́х/; **р.** КРІЗЬ.

СКРІ́ПКА $с^о$ *г.* при́пинка, спи́нка.

СКРО́МНИЙ безпретенс(з)і́й-, непоказни́й, про-сте́сенький, НЕВИБАГЛИВИЙ; *(- дівчину)* цнотли́-; *(одяг)* невига́дли-, звича́йний, неви́-шука-, про́сти́й; *(видаток)* дрібни́й, незнач-ни́й; *(бал(ь)* непи́ш-, нему́дрий; *(розмір)* неве-ли́кий; *п.* неголосни́й; **більш ніж с.** заскро́м-.

СКРО́МНІСТЬ ◊ → ↑.

СКРО́ПЛЮВАТИ спо́рску-, збри́зку- /об-/; *(кро-в'ю)* зро́шу-; **я.** /$м^н$ **хто/ скро́плює** с-и ≈, ра́-ди́й скропи́-, кропи́льник, скро́плювач, $о^к$ по́-рскало, *(річ)* кропи́ло, $п^к$ кропи́льний, ©.

СКРУПУЛЬО́ЗНИЙ доскіпливий, на́дто акура́тний, /пунктуа́ль-, дета́ль-/, *с.* педанти́ч-.

СКРУТ > ПОВОРІТ, СКРУТА; *(кишок) г.* заво́ро́т; *о*ᴷ петля́, кільце́, вито́к.

СКРУ́ТА тру́днощі, важкі обста́вини, скрутне́ стано́вище, *с.* безви́хідь, *р.* скрут; *(життєва)* зли́дні, неста́тки; *(з чим)* брак /неста́ча/ *чого.*

СКРУТНИ́Й *(час)* сутуж-, тяжки́й; *(стан)* важки́й, складни́й, *с.* безви́хід-; *(- хвилину)* крити́ч-; & скрутнува́тий.

СКРУ́ЧУВАТИ /за-/ звива́-, крути́-; *(прання)* викру́чува-; *(кулаки)* стиска́-; *(суглоби недуг-ою)* виверта́-, ско́рчува-; *(голову)* відрива́-; *(разом)* зв'я́зува-; *(в дугу)* згина́-; *(з дороги)* зверта́-; *(в три дуги)* гну́-; **я. /м**ᴴ **хто/ скру́чує** с-и ≈, ра́ди́й скрути́-, крути́льник, крутій, скру́чувач, *п*ᴷ скру́тливий, скру́чувальний, ©;

СКРУТИ́ТИ *(фільм)* /на-/; *(діло)* /об-/, упо́р-а-; *(бідою)* заму́чи-; *(недугою)* виснажи- укр-а́й; *(кого)* прибо́рка-; *(пиху)* угамува́-, побор-о́-; *(на жорнах)* змоло́-; **с. собі го́лову** заги́ну-.

СКУ́БТИ́ скуба́-; *(за чуба)* сми́ка-, сіпа-, чу́би-; *(траву)* щипа́-; *(ягоди)* рва́-, обрива́-; *(курку)* па́тра-, обску́бува-; *(голову)* невміло стри́г-; *п.* гноби́-, визи́скува-; **я. /м**ᴴ **хто/ скубе́** с-и ≈, ра́ди́й на≈, скуба́йло, скуба́льник, *п*ᴷ скуба́льний, *с*ᴷ скуби́- [скуби́борода], © ску́бши, **± я. смиче, я. щипає**.

СКУ́ЛЮВАТИСЯ ку́ли-, щу́ли-, ко́рчи-, *(клубком)* скру́чува-, карлю́чи-, кандзю́би-, коцю́рби-, судо́ми-; **я. /м**ᴴ **хто/ -ється** 1. с-и ≈, з-й ску́ли-, ма́йже ску́лений, 2. ко́рче-, скру́чуваний (бу́бликом, кала́чик-), коцю́рбле-, ма́йже ско́рче- /скру́че-, скоцю́рбле-/, ©;

СКУ́ЛИТИСЯ *ф*ᴾ згорбитися ◊.

СКУЛЬПТУ́РА ПЛАСТИКА, пласти́чне мисте́цтво; *(осібна)* фігу́ра, ста́ту́я, статуе́тка, бюст; & *п*ᴷ *скульпту́рний, *скульптогені́чний.

СКУ́МБРІЯ *у.* баламу́т.

СКУПЕРДЯ́ГА скупа́р, скупердя́й, скупі́й, скупи́ндя, СКНАРА, загни́біда.

СКУПИ́Й скна́рий, жа́дібний, *е*ᴮ на́дто еконо́м- /оща́дливий/, *о.* у ко́го зимо́ю снігу не діста́неш; *(на що)* неще́дрий, *(лист)* сти́слий, лаконі́чний; *(- фльору)* бі́д-, рідки́й; *(заробіток)* невели́-; *(дощ)* не рясни́й; *(звіт)* недоста́тній; *(- постріли)* нечáстий; ® скро́м-, стри́ма-, неси́ль-, слабки́й; & скупе́нь-, скупува́тий; **с. на слово** МОВЧАЗНИЙ;

СКУ́ПО *(зустріти)* бідне́нько, без по́мпи ◊.

СКУПО́ВУВАТИ скупля́-; *(скрізь)* КУПУВАТИ, закупо́ву-; **я. /м**ᴴ **хто/ скупо́вує** с-и ≈, з-й закупи́-, ску́пник, за́купень, скупо́вувач, *п*ᴷ скупни́й, скупо́вчий, ©.

СКУ́ПЧЕННЯ *(дія)* зосере́дження, збір, стяг; *(стан)* ку́па, здвиг, збіго́висько, сто́вписько, *(т*ᴷ *людей)* на́товп, юрба́.

СКУ́ПЧУВАТИ ку́пчи-; *(сили)* нагрома́джува-, накопи́чува-; *(у точці)* збира́-, зосере́джува-, концентрува́-; **я. /м**ᴴ **хто/ ску́пчує** с-и ≈, з-й ску́пчи-, ску́пчувач, громади́льник, *п*ᴷ громади́льний, ©, **± я. нагромаджує, я. зосереджує**;

СКУ́ПЧУВАТИСЯ збива́-, ю́рми-, ти́сну-, рої́- ◊; *(- скарби)* сплива́-; *д*⁻ᴷ **= я. купчиться**;

СКУ́ПЧЕНИЙ зби́тий доку́пи ◊.

СКУ́ЧИТИ *д*ᴷ *(за ким)* сту́жи́тися, зну́дитися.

СЛАБИ́Й х(в)о́рий, неду́жий; *(силою, вдачею)* СЛАБКИЙ; & слабе́(се)нький, слабови́тий.

СЛАБКИ́Й неду́жий, неси́льний, неміцни́й, кво́лий, малоси́-, слабоси́-, не́мічний, недолу́гий, тендітний, *ж*ᴹ ву́тлий, хи́рний, хирля́вий; *(- вдачу)* плохи́й, нестійки́й, невольови́й, нетверди́й; *(- сили)* мали́й, незначни́й; *(доказ)* непереко́нливий; *(вірш)* недоскона́лий; *(голос)* ти́хий; & слабе́(се)нький, слабови́тий;

СЛА́Б(К)О ле́две ◊.

СЛА́БКОЩІ *з*ᴾ *(людські)* слабкі́ місця́ /сто́рони/, ва́ди; уподо́бання, при́страсті.

СЛА́БНУТИ става́- слаб(к)и́м сла́бша-, слабі́ша-, *(здоров'ям)* занепада́- на здоро́в'ї, ® іти́ на спад, *(- біль)* попуска́-; *(силою)* немі́чні-, ослаба́-, охлява́-, хля́ну-, підупада́- /втрача́-/ на си́лі /-лах/, спада́- на си́лах /із сил/; *(- мороз)* перепада́тися; /бурю/ сти́шува-; **я. /м**ᴴ **хто/ сла́бне** посла́блюваний, *(від літ)* підто́пту-, с-и ≈, щора́з сла́бший, напівосла́блий, вже до́сить осла́б-, ма́йже зо́всім слаби́й, *(мороз)* перепа́дистий, ©.

СЛАБОХАРА́КТЕРНИЙ: -на осо́ба м'яку́шка.

СЛАБУВА́ТИ нездужа-, хворі́-, неду́гува-, *р.* хи́рі-; **я. /м**ᴴ **хто/ слабу́є** с-и ≈, ©, **+ я. хворіє**.

СЛА́ВА широ́ка популя́рність; *(добра)* ім'я́, репута́ція; *(козача)* геро́йство, по́двиги; *(сцени, науки)* *п.* світи́ло, зі́рка; *н*ᴵ ганьба́, безче́стя, *о.* ла́ври Герострáта; *ф*ᴾ чу́тка, віст-, погові́р; & прославá; **с. Бо́гу** хвали́ти Го́спода, *(!)* ≈ тобі, Бо́же!; **на -ву** *(вийшло)* знаменито, ду́же до́бре, куди́ твоє́ ді́ло, кра́ще не мо́же бу́ти.

СЛАВЕ́ТНИЙ усла́вле-, славнозві́с-, сла́в- на весь світ, широкосла́в-,. леґенда́р-, світово́ї сла́ви, всесві́тньо відо́мий, *с*ᴼ знамени́тий.

СЛА́ВИТИ звели́чува-, прославля́-, співа́- оса́нну, *о.* ли́- єле́й; *(у пісні)* оспі́вува-; *(час)* благословля́-; *(за лихі дії)* ганьби́-, знесла́влюва-; *з.* поде́йкува-; **я. сла́вить = я. прославля**.

СЛА́ВИТИСЯ ма́ти сла́ву /популя́рність/, бу́- відо́мим /популя́рн-/; хвали́тися, вихваля́-; **сла́вся!** благослове́н(ний) будь!; **я. /м**ᴴ **хто/ -иться** 1. що ма́є сла́ву кого, відо́мий /зна́ний/ як хто, з ма́ркою кого, 2. сла́влений, *п*ᴷ всесла́в-.

СЛА́ВНИЙ СЛАВЕТ-; *(шлях)* герої́ч-, звитя́ж-, перемо́ж-; *(чим)* відо́мий, зна́ний, *с.* усла́вле-;

☺ **п.** гáр-, симпати́ч-, приє́м-; ± ХВАЛЬ-; & славне́нький, всеслáвний /пре-, досто-/.

СЛАВНОЗВІ́СНИЙ > СЛАВЕТНИЙ.

СЛАВОЛЮ́БСТВО > ЧЕСТОЛЮБСТВО.

СЛАЙД *у.* прóзірка, $з^п$ діяпозити́в.

СЛÁСНИЙ *(шматок)* лáсий, смачни́й; *(- вдачу)* $с^е$ хти́вий; *(жарт)* МАСНИЙ.

СЛÁТИ[1] **= ПОСИЛÁТИ** /над-, від-, при́-, пере-/; *(кого)* відряджá-; *(сватів)* засилá-; *(шпигів)* /під-/; *(світло)* випромінюва-, спрямóвува-; **я.** /$м^н$ **хто/ шле** с-и ≈, ради́й по≈, посилáч /ви-, за, пере-/, $п^к$ посилкóвий, *г.* /ви-/, © слáвши.

СЛÁТИ[2] **= ПРОСТЕЛЯ́ТИ** > СТЕЛИТИ.

СЛЕБЕЗУВÁТИ > ЧИТА-; *(язиком)* пащекувá-, просторікува-; *(перед ким)* упадá-, стели́тися; **я.** /$м^н$ **хто/ слебезу́є** 1. **я. чита** ***по складах***, 2. **я. патякає**.

СЛЕНҐ > ЖАРҐОН.

СЛИ́ВА & сли́вка.

СЛИВÉ > МАЙЖЕ.

СЛИЗИ́ТИ 1. ставá- слизьки́м, 2. *(- краплі)* сльози́-, витікá-,ціди́тися; **я. слизи́ть** 1. с-и ≈, $п^к$ слизувáтий, 2. **я. сочиться**.

СЛИЗЬКИ́Й ковзьки́й, *(в руках)* порски́й /$б^з$ порськи́й/, вислизу́щий; *(шлях)* сумнівний, ненадій-, небезпéч-, *р.* ялóз-; *(- очі)* блудли́вий; ☺ в'юнки́й, непéвний; & слизувáтий.

СЛИМÁК рáвлик, пáвлик, пéтрик *д.* п'явýшник; *(без черепашки)* слизня́к, сли́зень; *(у ченців)* *з.* слýжка, пóслýшник.

СЛИ́НА & сли́нка; **ковтáти -нку** обли́зуватися.

СЛИ́НЯВИЙ *і.* слинькó; **п.** нікчéмний, безхарáктер-, безвіль-.

СЛІД[1] відбиток, знак, *(ноги)* *д.* ступáк, *(від чого)* печáть, таврó; *(од диму)* хвіст, *(від волоку)* пóволока; *(по кім)* пáм'ять; *(чого)* **п.** свідчення /свідóцтво/ про *що*; $ф^р$ натяк, тінь [с. обрáзи]; & слідóчок, прóслід-, $м^н$ слідоньки́; **і с. закови́з** ***чий*** і слід пропáв за *ким*, © тільки *кого* й бáчили; **невитрáвний с.** *г.* тривки́й і незатéртий ≈; **і -ду немá** і знакý немá, і слід пропáв;

СЛІДИ́ *(розкошів)* рéштки, зáлиш-; ◊.

СЛІД[2] $п^{рс}$ ТРЕБА; **як с.** *(робити)* як налéжить, до діла.

СЛІДКУВÁТИ вистéжува- /СТЕЖИ-/ *кого*, $ж^м$ зи́ри- /зори́-, назирá-/ за *ким*; *(за чим)* наглядá-, спостерігá-, придивля́тися до; *(за собою)* диви́-, стерегти́ *чого*; $ж^м$ іти́ нáзирці /слідóм/; ± ПИЛЬНУВА-; **я. слідкує = я. стежить** ***кого***.

СЛІ́ДÓМ услід; НАЗИРЦІ, нáзирком, слідкóм; у догóню, *о.* як хвіст за лиси́цею; *(за ким)* наслідуючи *кого*.

СЛІ́ДСТВО розслідування, $з^г$ розслідження; $ж^м$ рóзпити, розпи́тування; ☺ $з^б$ слідчі.

СЛІ́ДУВАТИ рýхатися /іти́/ слідóм, ході́- хвостóм; *(неспинно)* $ф^р$ йти-йти́ [йде-йдé ви́клад, а тоді – фільм]; *(за ким)* іти́ крок-у-крóк /слід-у-слід/, іти́ *чиїми* слідáми, іти́ в слід *чий*, ступá- в *чиї* сліди́; *(один за одним)* іти́ нáзирці, в'язáтися, ступáти, *(день за днем)* ли́ну-; *(з чого)* вихóди- [з тóго вихóдить], виснóвуватися, бýти нáслідком *чого*; *(чому)* бý- вірним, не відхиля́тися від; **я.** /$м^н$ **хто/ слі́дує** 1. що йде (нáзирці), *о.* по дорóзі, в ходý, в рýсі, © йдучи́, 2. $п^к$ настýпний (з черги́), чергови́й, (по)дáльший, дрýгий /трéтій +/ з черги́, *з.* черéжний, *(рід)* майбýтній, $ф^р$ /ось/ таки́й [**в дáльших ри́сах** в /ось/ таки́х р.], $п^р$ дáлі [хто дáлі?], $ф^р$ той [на той рік], *о.* на чéрзі, *(перед переліком)* такé: [взя́то такé:], © слідуючи, 3. **що наслідує**, 4. що вихóдить з *чого*, виснóвуваний.

СЛІД-У-СЛІ́Д > ЦУҐОМ

СЛІЗЛИ́ВИЙ плакси́-, тонкосльóзий; *(що сльозить)* сльозáвий, сльози́стий; **п.** са(е)нтиментáльний.

СЛІ́ЗНИЙ *(канал)* сльозови́й; *(лист)* **п.** перечýлений; *(тон)* жáлібни́й, благáльний;

СЛІ́ЗНО *(просити)* сльозáми, зі слізьми́ в очáх, *с.* Христóм-Бóгом; ◊.

СЛІПÁК сліпéць, *як і.* сліпи́й; *(гризун)* зінське щеня́; *(комаха)* ґедзь;

СЛІПАКИ́ óчі, *в.* більма, сліпи, бáлухи, баньки́, сліпні.

СЛІ́ПАТИ недобачá-, силкувáтися бáчи-; *(очима)* мрýжи- *що*; $д^к$ **= я. погано бачить**.

СЛІПÉЦЬ сліпи́й; & сліпáк, $п^к$ *сліпéцький.

СЛІПИ́Й незря́чий, небáчу-, невидю́щий, ***як і.*** сліпéць; *(з роду)* сліпорóдний, $у^р$ сліпорождéн-, $к^н$ сліпонарóдже-; *(- любов)* короткозóрий, сліпоóкий; /*кулю*/ дурни́й, випадкóвий; /*ніч*/ глýпий, непрогля́дний; *(політ)* автомати́ч-; **п.** ☺ неписьмéнний, неосвіче-, тéм-, несвідóмий, задýрений, затýрка-; *(до чого)* байдýжий; *(найманець)* тупи́й, безкрити́чний, бездýм-, слухня́-; *(випадок)* стихій-, непередбáче-; *(кут)* глухи́й, безви́хідний; *(- вікно)* замурóва-; & сліпéнький, сліпувáтий: **зря́чий с.** нездáтний пізнáти, хто друг, хто вóрог.

СЛІПИ́ТИ осліплюва-, *(сяйвом)* /за-/, би́- в óчі; /*різким сяйвом*/ рази́-, різа-; *(красою)* вражá-, приголóмшува-; *(очі)* напрýжува-, псувá-; **я.** /$м^н$ **хто/ сліпить** с-и ≈, з-й за≈, $п^к$ сліпýчий, засліпливий /о-/, $о^к$ засліпýщий, жари́стий, /*красу*/ промени́с-, разю́чий, *г.* разли́вий, $п^о$ сліпося́йний, © сліпи́вши, осліплюючи.

СЛІПМÁ (на)óсліп, не бáчачи, не ди́влячись, бéзбач; **п.** НАВМАННЯ; & сліпцéм.

СЛІ́ПНУТИ втрачá- зір, **я.** /$м^н$ **хто/ сліпне** с-и ≈, прирéчений о≈, напівосліплий, вже мáйже осліп- /сліпéць/, *к.* напівсліпи́й, *о.* на межі́ сліпоти́, © сліпши, сліпнучи;

ОСЛІ́П(НУ)ТИ $б^а$ послі́п(ну)ти; ◊.

СЛІПУ́ЧИЙ яскра́вий, жари́стий, *о*[к] засліпу́щий, *с*[о] засліплюючий; *(сніг)* білим-білий; *(- красу)* разю́чий, промени́стий, розкі́шний; *(усміх)* чарівни́й, чарівли́вий.

СЛОБОДА́ > СЕЛО; & слобі́дка.

СЛОВЕ́СНИЙ не пи́са-, *к*[н] верба́ль-; *(обіт)* у́с-, на слова́х; *(засіб)* (живо)мо́в-; & надслове́с-, словесноу́с- /= ви́словле- слове́сно/.

СЛОВНИ́К лексико́н, глоса́рій; *(з усіх галузей знань)* енциклопе́дія.

СЛО́ВО *(спеціяльне)* те́рмін; *(крилате)* ви́слів, ви́раз, ± АФОРИЗМ; *(чиєсь)* висло́влювання, ду́мка, рі́шення; *(наше)* мо́ва; *ф*[р] відповідь; *(тверде)* обіця́нка; *(на вічі)* ви́ступ, промо́ва; *(при столі)* тост, многолі́ття; *(напутнє)* НАПУЧЕННЯ; *(вуличне)* вульґари́зм; *л*[L] фо́рма, лекси́чна одини́ця, лексе́ма; & слове́чко, слівце́, першосло́во; **с. – срі́бло, мо́вчанка – зо́лото** поро́жня бо́чка гучи́ть, а по́вна – мовчи́ть; **не те с.** *(як ремарка)* куди́ кра́ще /гі́рше +/; **од цьо́го -ва** *(затрентів ☺)* *п*[-о] при цім сло́ві; **за -ом в кише́ню не лі́зе** швидки́й /підку́тий/ на язи́к; **не зрадити (сво́го) сло́ва** не лама́- сво́го сло́ва;

СЛОВА́ *у*[р] словеса́; *(до музики)* текст; *(учені)* вче́на мо́ва, *(прості)* про́ста мо́ва, *(солодкі)* уле́слива мо́ва; *(з перекладом)* вока́булі.

СЛОВОБЛУ́ДСТВО пустомоло́т-, пустосло́в-, патя́кання, розпатя́кування, словоли́вство.

СЛО́ВО-В-СЛО́ВО оди́н до о́дного.

СЛО́ВОМ *в*[ст] одни́м ≈, коро́тше ка́жучи, *ж*[м] ну [пита́в за те, за се, ну, за все]; & *к.* сло'м.

СЛОВОТВІ́Р *(дія)* словотво́рення; *(слово)* новотві́р, неологі́зм, *н*[І] ко́ване сло́во.

СЛОЇ́К ба́нька, *с*[о] ба́нка; *(з ліками)* фляко́н.

СЛОНО́ВИЙ слоня́чий.

СЛУГА́ *з.* пахо́лок; *(в покої)* камерди́нер, *(в кабаре)* льока́й, *с*[о] лаке́й; *(у ченців)* слу́жка, по́слушник, слима́к; *ж*[і] СЛУЖНИЦЯ; *(закону)* служи́тель; *(царя)* *н*[L] сатра́п, *з*[н] СІПАКА; *(Божий)* СВЯЩЕНИК; & служни́к.

СЛУГУВА́ТИ бу́- слуго́ю, служи́-; *(за столом)* прислу́жува-; *(збройно /кому/)* підпорядко́вуватися; *(чим)* прислу́жува-; *п.* сприя́ти; *(за що)* пра́ви-, СЛУЖИ-; **я. слугу́є** 1./2. с-и ♦, 1. + **я. служить**, 2. + **я. прислужує**.

СЛУ́ЖБА служі́ння, *з.* офі́ція; *(чия)* обо́в'язок, пови́нність, *з*[н] ля́мка; *(щоб жити)* пра́ця; *(на строк)* на́йми; *з*[б] обслу́га, слу́ги; *(погоди +)* бюро́, ві́домство, аґе́нтство, управлі́ння, пала́та; *(Божа)* відпра́ва, БОГОСЛУЖБА, *(поминальна)* ре́квієм; *і*[с] СОЛДАТ.

СЛУЖБИ́СТ (ви)служа́ка, вислуга́ч, *ж.* переплі́гнигопченко; & службі́ст; ± ПЕДАНТ.

СЛУЖБО́ВЕЦЬ урядо́в-, *як і.* службо́вий, *б*[з] уря́дник, *р.* посадо́вець, *і*[с] чино́вник; *(банковий)* ба́нківець; ± КАНЦЕЛЯРИСТ.

СЛУЖБО́ВИЙ *(папір)* відомчий; *(виїзд)* у спра́вах слу́жби; *(одяг)* фо́рмений; *(час)* робо́чий, урядо́вий; ☺ офіці́йний, посадо́вий; *(- приміщення)* спомага́вчий, помічни́й, допомі́жни́й, техні́ч-; *(вхід)* неофіці́й-, */в будинку/* чо́р-.

СЛУЖ/И́ТИ слугува́-; *(в уряді)* працюва́-, *з*[н] тягну́- ля́мку; *(ким)* вико́нува- обо́в'язки /пови́нність/ *чию*; *(в наймах)* наймитува́-; *(кому)* кори́тися, підпорядко́вува-, бу́ти на ~́бі в *кого*, скака́- під *чию* ду́дку, *с.* ♦ ві́рою і пра́вд-; *(кому)* працюва́- на *чию* ко́ристь, става́- в приго́ді, ± ДБАТИ на; *(на користь)* бу́- ко́ри́сним; *(за що)* пра́ви-, заступа́- *що*; *(відправу)* відправля́-; *(на задніх лапах)* стоя́-; *(за борг)* відслу́жува-; **с. і годи-** сумлі́нно справля́- ~́бу, вислу́жуватися; **с. перепоною** бу́- на зава́ді; **я. /м**[н] **хто/ ~́нть** с-и ♦, з-й за♦, слуга́, ~́ка, ~а́-, ~и́тель, ~бо́вець, *(в уряді)* урядо́в-, *п*[к] ~и́вий, ~бо́-, */для чого/* призна́чений на *що*, *п*[р] як [як мі́ри́ло], *о.* на ~́бі, у ро́лі *кого*, © служи́вши.

СЛУ́ЖКА > СЛУГА.

СЛУЖ/НИ́ЦЯ *і* **СЛУГИ́НЯ** слуга́, ~е́бниця, ~е́бка, ~́ка, *(в покоях)* поко́їв-, *(в гаремі)* одалі́с-.

СЛУХ *ф*[р] ву́хо [як на моє ву́хо]; **ні -ху ні ху́ху** ні слу́ху ні ду́ху.

СЛУ́ХАВКА *(телефонна)* тру́б-; *(лікаря)* стетоско́п; & слу́хальце.

СЛУ́Х/АТИ вислу́хува- /про-/, *(уважно)* лови́- ко́жне сло́во, зазира́- /загляда́-/ в рот, оберта́тися на слух; *(напружено)* прислуха́- /до-/, наслуха́ти, */розрізняючи море звуків/* /роз-/; *(що /н.* слова́/) *г.* *(чого)* [♦ слів]; *(справу в суді)* розгляда́-; *(звіт)* заслу́хува-; *(лекції)* відві́дува-; *(поради)* бра́- до ува́ги, зважа́- на; *(маму)* ♦ся *кого*; *(без кінця)* ♦ не пере♦; **с. і не с.** пуска́- повз ву́ха; **с. кра́єм ву́ха**, **с. че́рез верх** в одне́ ву́хо впуска́-, в друге́ випуска́-, **не с.** *(- руки)* не ді́я-; **я. /м**[н] **хто/ ~а** с-и ♦, ра́дий по♦, заслу́ханий, СЛУХАЧ, *о*[к] ~ало, *п*[к] ~ови́й, ~альний, СЛУХНЯ-, © ~авши, ~аючи;

ПОСЛУ́ХАТИ: послу́хай /-те/! щось ма́ю каза́ти!, ува́га!, про́шу ува́ги!, слу́хай(те) сюди́!

СЛУ́ХАТИСЯ КОРИ-, підпорядко́вува-; *(в су-ді)* розгляда́-; *(кого)* СЛУХАТИ; **я. /м**[н] **хто/ -єть-ся** 1./2. с-и ♦, 1. гото́вий по♦, підпорядко́ваний, *п*[к] СЛУХНЯ-, © слу́хаючись, 2. слу́ханий, заслу́хува- /ви-/, розгля́да-;

НАСЛУ́ХАТИСЯ попослу́хати, *(від кого)* почу́-; *(пісень)* попереслу́ха- ◊.

СЛУХА́Ч *з.* по♦, послуха́тор; *(курсів)* студе́нт, у́чень, курса́нт.

СЛУХНЯ́НИЙ по♦, не нату́ристий, не норови́с-, не вередли́вий, без но́рову, зла́гідний, *о.* шовко́вий, *с.* ПОКІРНИЙ; *(- гальмо)* підда́тливий; *(виконавець)* сліпи́й.

СЛУ́ШНИЙ *(закид)* справедли́вий, пра́вильний, резо́н-, доре́ч-, обґрунто́ва-; *(- думку)* мудрий, розу́мний, непога́-; *(час)* відповід-, сприятливий, підхо́жий, вигідний, зру́ч-, прийнятний; *(хід)* доціль-; **у слу́шному мі́сці у с. час** в нале́жному місці в нале́жний час.

СЛЬОЗА́ & слізка, сльози́на, слізонька;

СЛЬО́ЗИ плач, рида́ння, *ф*ᴾ патьо́ки *(*сліз*)*; *п.* го́ре, стражда́ння, му́ки; мізе́рна кількість /я́кість/ [то с., а не кіно́]; & слізоньки́.

СЛЬОЗ/И́ТИ ~и́тися, *(- сльози)* набіга́ти; *(сочитися)* слизи́-; **я. ~и́ть** с-и ♦, спо́внений сліз, засльо́зе-, *п*ᴷ ~а́вий, слізли́-, слі́зний, засльозілий.

ЗАСЛЬОЗИ́ТИСЯ: що -и́вся засльозілий Ø.

СЛЬОЗОТОЧИ́ВИЙ *(газ)* сльозогінний.

СЛ(Ь)ОТА́ мрячка, мжи́ч-; него́да, мокр*(*от*)*е́ча, мокрота́, *д.* моква́, хля́павка; *(зі снігом)* хвищá; *(на шляху)* грязю́ка; ☺ іржа́, смола́.

СЛЬОТА́ВИЙ непого́жий; *(день)* сири́й, із мжичкою /мря́чкою/; & слота́вий, сльотли́вий, сльотяни́й, сльотни́й.

СМАГА́ спра́га; *(на губах) д.* осу́га; *(в тілі)* ГАРЯЧКА, жар; *(від сонця)* засма́га.

СМАГЛ/Я́ВИЙ *(од сонця)* завітрений, засма́ле-, *(*за*)*сма́глий, ~оли́ций /-ви́дий, -чо́лий/; *(- губи)* пересо́х-, поше́рх-, потрі́сканий; & ~юва́тий, ~я́стий.

СМА́ЖЕНЕ смажени́на.

СМАЖЕ́НЯ яє́шня.

СМА́Ж/ИТИ пря́жи-; *(горіхи)* пропіка́-; *(на вогні)* /під-/, пекти́; *(- сонце)* пали́-; *(губи)* перепапа́люва- /-су́шу-/; **я. /м**ᴴ **хто/ ~ить** с-и ♦, з-й за♦, смажі́й, *п*ᴷ смажильний, *(- сонце)* спекотн- *(*що аж*)*, пеку́чий, палю́-, жаркий, палкий, ©;

ЗАСМА́ЖИТИ зісма́жити /по-, під-/.

СМАК *(до їжі)* апети́т; *(супутнк смаку)* при́смак /по́-/; *п.* уподо́ба*(*ння*)*, *ф*ᴾ прие́мність, задово́лення, насоло́да; *(чий)* стиль, мане́ра, копи́л; & ♦ота́; *п*ᴾᶜ СМАЧНО; & перед♦, після♦.

СМАКОВИ́ДЛО > ЛАСОЩІ.

СМАКОТА́ *(!) д.* ци́мес! *о.* па́льчики обли́жеш! смачне́ що аж!

СМА́КОЩІ смако́лики + ЛАСОЩІ.

СМАКУВА́ННЯ: с. напере́д передсма́к.

СМАК/УВА́ТИ ма́- смак; *(- їжу)* бу́- апети́тним; *(кому)* подо́батися, припада́ти до смаку́; *(що)* зазнава́- насоло́ди від *чого*, упива́тися /насоло́джува-, *(- гру +)* чарува́-/ *чим*; **я. /м**ᴴ **хто/ ~у́є** 1./2. с-и ♦, 1. *(кому* **що***) п*ᴷ смачни́й, апети́т-, смакови́тий, 2. *(хто* **що***)* ра́дий за♦, ~у́н, ~ува́льник, *ж*ⁱ ~о́ша, *п*ᴷ ~ови́й, ~ува́льний, © ~ува́вши /~у́ючи/ *що*/*чим*;

ЗАСМАКУВА́ТИ відчу́- смак ◊;

РОЗСМАКУВА́ТИ /ви́-/, розкуштува́-, відчу́смак, *ф.* ропля́мка-; *п.* зрозумі-, розкуме́ка-, відчу́-, збагну́-, *п.* розкуси́- ◊.

СМАКУВА́ТИ (НАПЕРЕ́Д) відчува́- смак *(*напере́д*)*, пречува́- (н.), *п. (радіти)* потіша́тися /тіши́-/ (н.), обли́зува- *(*від ду́мки про*)*, ковта́ти сли́ну; **смаку́є н.** ***хто*** ко́титься сли́на *кому*;

ЗА♦♦♦ (Н.) закуштува́- /с-/, *с*ᵒ вкуси́- ◊.

СМАЛИ́ТИ *(лице)* засма́люва-; *(свиню)* /об-/; *(- огонь)* обпіка́-; /*сонце*/ пекти́, пали́-, припіка́-, обпа́люва-, сма́жи-, пря́жи-; *(з кріса)* креса́-; *(гопака)* шква́ри-, різа-, гати́-, витина́-, чухра́-, креса́-; **с. халявки до** ***кого*** залиця́тися /підбива́ти кли́нці/ до; **я. /м**ᴴ **хто/ сма́лить** 1. с-и ♦, з-й об♦, смалі́й, обсма́лювач /за-/, *п*ᴷ смалки́й, 2. **я. палить**, 3. **я. смаж-**, 4. **я. шквар-**;

ВСМАЛИ́ТИ учи́сти-, заціди́- [♦ в у́хо] ◊; **в. по́за ву́хо** затопи́- в у́хо.

СМАЛЬКИ́Й *і* **СМАЛКИ́Й** *(вітер)* шпаркий, прони́зливий, різки́й; *(день)* палю́чий.

СМАЧИ́ТИ *(що)* присма́чува-, ПРИПРАВЛЯ-; ± СМАКУВА-; **я. /м**ᴴ **хто/ смачи́ть** с-и ♦, з-й за♦, присма́чувач /за-/, *п*ᴷ засма́чливий /при-/, ©.

СМАЧ/НИ́Й *(*таки́й, що*)* па́льчики обли́жеш, *(що аж)* зро́ду тако́го не їв /ї́ла +/; *(шматок)* ла́сий, сла́сни́й; *(запах)* апети́т-; *(- жінок)* піка́нт-; *п.* прие́м-; & ~е́нький, *(*♦-*)*смачні́сінь-, смакови́тий, ~ю́щий, *д*ᵒ *~ні*(*ша*)*ти;

СМА́ЧНО усма́к, з апети́том, охо́че ◊; *(пахне)* апети́тно; *п*ᴾᶜ смак, смакота́; *(!)* не розказа́ти!

СМЕРД/І́ТИ *(чим)* недо́бре па́хну-, тхну́-, відго́ни-; *(їм)* виклика́- огиду у їх; **я. /м**ᴴ **хто/ ~и́ть** засме́рджений /про-/, с-и ♦, ~ю́х, смердю́чка, *(- газету)* ~юха́, *(гриб)* бздю́ха, *п*ᴷ ~ю́[я́]чий, *о.* з недо́брим за́пахом;

ЗА♦♦♦ *(що)* засморо́ди-, напо́вни- смо́родом;

ЗАСМЕРДІ́ТИСЯ *(- рибу)* притхну́-; **що засмердівся** засмерділий, засме́рджений ◊, Ø.

СМЕРДЮ́ЧИЙ *і* **СМЕРДЯ́ЧИЙ** *(запах)* ту́хлий, гнили́й, смородли́вий, *к*ᴴ смо́рідний; *п.* оги́дний, бридки́й; *л.* паску́дний, падлю́чий.

СМЕРД/Ю́ЧКА *(газета)* ~юха́, ☺ **я. ~ить.**

СМЕРЕ́КА & смере́ччина /= смере́ковий ліс/.

СМЕРКА́ННЯ *(дія)* /при-/, вечорін-, ¤ су́тінок, смерк, при́смерк; *(цивілізації)* занепад.

СМЕРКА́ТИ *і* **СМЕРКА́ТИСЯ** вечоріти, сутені-, темні-, поночі-, примерка́-, *р.* ночі-; *(- зорю)* га́сну-, ме́ркну-, захо́ди-; **я. смерка́** с-и ♦, ого́ртаний су́тінню /су́тінком/, деда́лі темні́ший, напівсме́рклий, вже ма́йже сме́рк-, ©.

СМЕРТЕ́ЛЬНИЙ *(газ)* смертоно́с-, уби́вчий; *(- блідість)* мертво́тний; *(кінець) м*ᵃ лета́ль-; *(- тишу)* АБСОЛЮТ-; *(бій)* сме́рт-; *(світ)* тлін-, мину́щий; ® нелю́дський, несві́тський, несосвіте́нний [*н.* жах]; & смертяни́й.

СМЕ́РТНИЙ *(жах)* СМЕРТЕЛЬ-; *(гріх)* неспоку́тува-, неспокуте́н-, незамоли́мий, неспокути́-, непрости́-; *(ворог)* лю́тий, непримире́нн-

ий; *(люд)* хреще́-; ☺ тлін-, умиру́щий; & *по♦ /су́щий після сме́рти/ [посме́ртна свічка].

СМЕРТ/Ь скін, сконання, *о.* ~ний сон, ~на годи́на /мить, кіне́ць, час/, фата́льний /*м*[а] лета́ль-/ кіне́ць, *у*[р] віч- покій, успіння *ф*[р] нежиття; *(вирок)* ~на ка́ра; *п.* ЗАГИБЕЛЬ, *(політики)* банкру́тство; **раз козі с.** чи пан, чи пропа́в – двічі не вмира́ти; **всім ~ям на зло** всім с. на збитки, щоб ♦ /чортів/ ко́лька взяла́, щоб пе́кло засмія́лось /~і гірко ста́ло/.

СМЕРЧ *у.* шу́ря-бу́ря, *а.* торна́до, *п*[о] циклон, тайфу́н; ± ВИХОР; **вогняний с.** *п*[о] вогневи́ця, *п*[рв] *м*[н] вогневиці.

СМЕТА́НА *(ерзац)* ря́жанка, колоту́ша.

СМИКАНИ́НА сіпани́на ◊ → ↓; & сми́кання.

СМИ́КАТИ сіпа-, ша́рпа-, термо́си-, то́рга-, то́рса-, *(поли)* обсми́кува-; *(з чого)* /ви-/, вирива́-; *(з гілки)* /з-/; *(- корчі)* тіпа-; *(горілку)* ду́дли-, смокта́-, потяга́-; *(кого)* не дава́- спо́кою *кому*; *(носом)* шмо́рга-; ± СОТА-; & *д.* ми́ка-; **я.** /*м*[н] **хто/ сми́че** с-и ♦, ра́дий смикну́-, сіпа́ка, рвач, сми́кало, підсми́кувач /об-, ви-/, шморгу́н, *п*[к] сми́кальний, © сми́кавши, сми́каючи;

СМИК(О)НУ́ТИ сіпону́ти ◊.

СМИРЕ́ННИЙ него́рдий, не гордови́тий, ла́гідний, покір-, сми́р-, не нату́ристий, *з.* плохи́й.

СМИРЕ́ННЯ поко́ра, покірність, ла́гідн-, *п*[о] лагідь, *з.* смире́нство.

СМИ́РНИЙ СМИРЕН-, тихоми́р-, плохи́й, ти́-, *п.* шовко́вий; *(віл)* рахма́нний, не норови́стий; *(голос)* спокійний, безгнів-;

СМИ́РНО & смирне́нько ◊.

СМИСЛ *з*[п] сенс, зміст, глузд, розуміння, поня́ття [**у широ́кім сми́слі** = у широ́кому понятті /розумінні/]; ± ЗНАЧЕННЯ, РОЛЬ; & підсмисл.

СМИЧО́К *м*[у] лучо́к, /*мотуз*/ смик, смичо́к, *м*[с] *(пара гончаків)* смик.

СМІЛ/И́ВИЙ відва́жний, хоро́брий, рішу́чий, безстра́шний, *с.* дерзнове́н-, відчайду́ш-, *п*[б] несоромли́вий, небоязки́й; *(плян)* нешабльо́нний, оригіна́ль-; & ~и́й, ~(ив)е́нький; ± МУЖНІЙ;

СМІ́ЛИВО хо́робро ◊, *(казати)* без бою́сь.

СМІ́/ТИ нава́жуватися /з-/, насмілюва-, набира́- ду́ху, не боя́-, ма́ти відва́гу, *к*[н] бра́- на се́бе смілúвість; **не с.** не ма́- пра́ва; ± МОГТИ; **я.** /*м*[н] **хто/ ~є** насмілений, *п*[к] ~ли́вий, відва́жний, небоязки́й, *с.* дерзу́чий, © ма́вши відва́гу.

СМІТ/И́ТИ насмі́чува-, /за-/, ± ЗАБРУДНЮВА-; **я.** /*м*[н] **хто/ ~и́ть** с-и ♦, зму́шений /гото́вий/ на♦, засмі́чувач /на- /, занечи́щу-, захара́щу-, забру́дню-, *п*[к] ~те́вий, ~нико́вий, © ~и́вши.

СМІТНИ́К зва́лище, вигрібна́ я́ма; бруд, сміття́.

СМІТТЯ́ ви́міт, ПОКИДЬКИ; *п.* непо́тріб; *(- людей)* НАБРІД; & ♦чко; ± БРУД.

СМІТТЯ́РКА автосмітни́к; *г.* відро́ на сміття́.

СМІХ хихітня́, *с.* регі[о]тня́, ре́гіт; *ф*[р] жа́рти [**с. ♦ом** жа́рти жа́ртами]; ☺ по́♦, (по)сміхо́вище; *(з кого)* глум; *п*[рс] ма́рна пра́ця, *к*[н] безко́рисне заняття́; & ♦отня́, смішки; **с.!** (!) ха-ха́! сміха́!, сміхота́!; **с. бере** *кого* смішно *кому*;

СМІ́ХИ весе́лощі, розва́ги; *(з кого)* глузува́ння, смішки, хіхи.

СМІХОВИНА́ анекдоти́чна історія, куме́дний ви́падок, сміхови́нка, анекдо́т(а), УСМІШКА; (!) умре́ш!, сміхота́!;

СМІХОВИ́НКА *(в очах)* весели́нка.

СМІХОВИ́ННИЙ гумористи́ч-; *(закид)* сміху́ гід-, сміхотво́р-, *с.* безглу́здий; (!) умре́ш який!; ± СМІШНИЙ, АНЕКДОТИЧ-.

СМІХУ́Н смішко́, сміхотво́р(ець), ко́мік, реготу́н, веселу́н, жарту́н, *з.* смію́н, сміхова́нець, *(без підстав)* дурносміх; ± ГУМОРИСТ.

СМІШ/И́ТИ сміхотво́ри-, виклика́- сміх; ± ЖАРТУВА-; **я.** /*м*[н] **хто/ ~и́ть** с-и ♦, з-й на♦, СМІХУН, *п*[к] СМІШЛИВИЙ, сміхотли́-, © ~и́вши;

РОЗСМІШИ́ТИ /на-/ ◊; & розсміши́тися.

СМІ́ШК/И *ф*[р] сміх, сміхи́, жа́рти; & пере́смішки; **наробити ~ів з** *кого* ВИСМІЯ- *кого*; **не с.** не жа́рти; **не до ~ів** не до жа́ртів.

СМІШКО́М *г.* жартома́, *г*[д] смішки́.

СМІШЛИ́ВИЙ сміхотли́вий, реготли́вий.

СМІШНИ́Й куме́д-, комі́ч-; *(сюжет)* гумористи́ч-, анекдоти́ч-; *(випадок)* курйо́з-; *(закид)* СМІХОВИН-; & смішне́нький, смішнува́тий;

СМІ́ШНО куме́дно ◊; *(кому)* *о.* (аж) сміх бере́ *кого*; *п*[рс] сміх, сміхота́.

СМІ/Я́ТИСЯ *(з чого)* *о.* лупи́ти /СКАЛИ-/ зу́би, ~шки справля́- /стро́ї-/, *ф.* шкі́ритися, вишкіря́-, *р.* хихота́ти(ся), *с.* регота́ти(ся), захлина́тися /залива́-, заляга́-, захо́ди-/ ~хом, хапа́- за бо́ки, рва́ти кишки́, лу́ска- /умира́-, ляга́-, па́да-/ зо сміху; *(в кулак)* пи́рска-, пи́рха-, *(як здача)* відсміюватися*; **-є́ться до сліз** *хто* на ко́льки бе́ре *кого*; **я.** /*м*[н] **хто/ -є́ться** розсміяний, ду́ше- ~хом, с-и ♦, ра́дий по♦, ~х(от)у́н, ~шко́, *п*[к] ~хови́й, ~хотли́-, реготли́-, *о.* із ~хом (на уста́х), © сміючи́сь;

ЗАСМІЯ́ТИСЯ хихи́кнути, *о.* розси́патися, як сухи́й горо́х, *(в кулак)* пи́рснути; ◊;

НАСМІЯ́ТИСЯ *(уволю)* /попо-/; *(з чого)* наглуми́-; *(з кого)* поті́ши-, ви́сміяти /о-/ *кого*; ◊;

ПОПОСМІЯ́ТИСЯ посмія- досхочу́ ◊.

СМОК > ПОМПА.

СМО́КВА фі́гове де́рево, інжи́р; & смокі́вни́ця, *п*[к] *смокви́нний.

СМОК/ТА́ТИ сса́-; *(сік)* висмо́ктува-, тягну́-, *(воду)* всмо́ктува-, *к*[н] АБСОРБУ-; *(кров)* пи́ти; *(сивуху)* цму́ли-; *ф*[р] засмо́ктува-; *(запах)* вдиха́-, тягти́ в се́бе; *(серце)* му́чи-, колупа́-, кра́я-, роздира́-, роз'я́трюва-, пригні́чу-; & цмокта́ти; **с. під се́рцем** болі́-, ни́-; **я.** /*м*[н] **хто/ ~че**

с-и ♦, ра́дий по♦, ~ту́н, ссаве́ць, сису́н(е́ць), сосю́ра, п'я́вка, *(річ)* смок, по́мпа, п^{к} ~та́льний, сиса́ль-, ~́чучий, ~ту́-, ~тли́вий, © ~та́вши, ~́чучи;

ВИ́СМОКТАТИ: в. з па́льця ви́шкребти з-під нігтя, ви́лупи- з коліна.

СМОЛА́ *(шевця)* вар; ☺ оса́, ґедзь, шпи́чка, ІРЖА.

СМОЛИ́СТИЙ > СМОЛЯНИЙ.

СМОЛОСКИ́П світоч, світич, походня́, с^{о} фа́кел; **п.** дороговка́з, мая́к.

СМОЛЯНИ́Й *(дим)* смоли́стий, с^{о} смоляни́с-; *(- дерево)* смоля́с-; *(дух)* смо́льний, *(трос)* просмо́ле-; *(колір)* чо́рним-чо́р-; & смолки́й.

СМО́РІД со́пу́х, смердо́та, недо́брий /смердю́чий/ за́пах /дух/, у^{р} смрад.

СМУ́ГА па́♦, стяга́, пруг, пас, *(смужка)* пружо́к; *(поперек)* попру́га; *(на воді)* лінія; *(гір)* па́смо; *(на тілі)* ШРАМ; *(лісу)* зо́на, по́яс; *(життя)* період, ета́п, фа́за; & сму́жка, д^{о} *посмугува́-, д$^{-к}$ *посмуго́ваний.

СМУГ/А́СТИЙ посму́жений, із /укри́тий/ сму́гами, пас(е)ми́стий, *д.* пасмани́с-, строка́-, стовпа́-, ~на́с-, *(кавун)* періс-, *(- полотно)* паси́с-.

СМУГЛЯ́ВИЙ = СМАГЛЯ́ВИЙ.

СМУТ/И́ТИ засму́чува-, жури́-, завдава́- ~́ку, наво́ди- /наганя́-, наклика́-, навіюва-/ ~́ок, огорта́- се́рце су́мом; **я. /м^{н} хто/ ~́ить** с-и ♦, з-й за♦, спо́внений ~́ку, п^{к} сумли́вий, журли́-, тужли́-, жалісли́-, сумови́тий, плаку́чий; ± СМУТНИЙ;

ЗАСМУТИ́ТИ пови́ти сму́тком ◊.

СМУТНИ́Й СУМ-, ЖУР-, ЗАСМУЧЕ-; *(день)* невесе́лий, безра́дісний; & пре♦;

СМУ́ТНО су́мно ◊; *(з н^{ст} с^{л} що)* при́кро.

СМУ́ТОК сум, журба́, зажу́ра, журбо́та, важки́й на́стрій, *р.* жур(а́), печа́ль, *с.* ту́га, скру́ха, скорбо́та; *(тривалий)* сумува́ння, побива́ння.

СНАГА́ сила, ене́р<u>г</u>ія, *(внутрішні)* си́ли; *(рослин)* життєзда́тність; *(творча)* насна́га, за́пал, при́страсть; *(душі)* жагу́чість, при́страсність; *(до життя)* бажа́ння, пра́гнення.

СНАРЯ́Д з^{п} *у.* стрільно́; & снаря́дик;

СНАРЯ́ДИ стрільна; с^{т} при́лади.

СНАСТЬ знаря́ддя, прила́ддя, *ф.* причанда́лля, *(рибальська)* спра́ва; м^{о} *(на реях щогли)* брас, п^{рв} м^{н} трос, лі́нва; *(воза)* карка́с; ☺ кістя́к [сама́ снасть]; ± АРМАТУРА.

СНИ́ТИ ба́чи- у́ві сні, о^{к} снови́ді-; *(білим днем)* МРІЯ-, *(чим)* МАРИ-, ± МАЯЧИ-; & д^{к} *пере♦; **не снив** ***хто*** не снилось *кому*; **я. снить = я. мріє**.

СНИ́ТИСЯ *(у сні)* верзти́ся, приви́джува-; *(білим днем)* ввижа́-, ма́ри-; **і не сни́лось** *кому* **що** не міг і поду́мати *хто* про **що**; **я. сни́ться** с-и ♦, ба́чений у сні, п^{к} снови́дний, © сни́вшись.

СНІГ *(перший неглибокий)* поро́ша; & сніжо́к, о^{з} сніжи́н(к)а, *снігопа́д; д$^{-к}$ *осніжений /укри́тий ♦ом/.

СНІГОВИ́Й *і* **СНІЖНИ́Й** *(дім)* зі снігу; *(колір)* БІЛИЙ; *(- зиму)* сніговитий, сніжи́стий, заме́тистий-; & вічносніговий; ± ЛЬОДОВИЙ.

СНІГОВИ́ЦЯ завірю́ха, МЕТЕЛИЦЯ, сніговій; & сніжни́ця, снігни́ця.

СНІ́ДАТИ *і* **СНІЖНИ́Й** > ЇСТИ *й* СНІГОВИЙ.

СНІП *(вимолочений)* околіт, куль, *д.* при́колоток; *(світла)* про́мінь; *(іскор)* пучо́к; *(волосся)* ку́чма; *(квітів)* обере́мок, вели́кий буке́т; & сніпо́к, снопо́(чо)к, з^{б} сніп'я.

СНОБ > ФЕРТ, ДЕНДІ.

СНОВИГА́ТИ ру́хатися туди́-сюди́, телесува́-; *(без діла)* ве́шта-, ша́стати; *(- очі)* блука́-; **я. /м^{н} хто/ сновига́** розтелесо́ваний, с-и ♦, ра́дий пове́штатися, шве́ндя, снови́га, блука́ч, п^{к} блукли́вий, ©; **± що снує**.

СНОВИ́ДА с^{о} луна́тик, к^{н} сомнамбуліст, *з.* сноброда; & п^{к} *снови́дний.

СНОВИ́ДДЯ сни, со́нні ма́ри, с^{о} сновидіння.

СНОТВО́РНИЙ *(лік)* насо́н-, снодій-, ж^{м} со́н-.

СНУ/ВА́ТИ *(тканку)* заснову-; *(павутину)* пле́сти́; *(надії)* плека́-, */пл<u>я</u>ни ще/* уклада́- /с-/, виробля́-, вино́шува-; *(туди-сюди)* сновига́-, телесува́тися, РУХА-; *(- хмари)* пливти́; *(в голові /мрії/)* роїтися, снува́-; **с. думки́** заглиблюватися у /о^{к} прясти/ *що*; **я. /м^{н} хто/ ~́є** 1. с-и ♦, з-й за♦, ~ва́льник, п^{к} ~ва́льний, ©, 2. **я. сновига**;

СНУВА́ТИСЯ *(- нитки у ткацтві)* спліта́- /пере-/, */з клубка/* розмо́тува-, ви-; *(запах)* шири-; */хмари, дим/* клубо́чи-, */туман/* стели́-, клубота́-; *(- звуки, мову)* ли́-, звуча́ти, луна́-; ф^{р} СНУВАТИ.

СНЯ́ДІТИ плісняві-; & д^{к} засня́діти.

СОБА́/КА пес, ж^{м} гавку́н, барбо́с, *(самиця)* су́ка, су́чка; *(мисливський)* хорт; *(малий)* цу́цик; *(кімнатний)* мопс; *(битий)* **ф.** би́тий жак; *(злий ☺)* злю́ка, *с.* скорпіо́н; **л.** це́рбер, по́гань, вислуга́ч, сатра́п,; & ~́чка, ~цю́га, ~цю́ра, з^{б} ~чня́; **~ці під хвіст** даре́мно, ма́р-, без на́слідків; **ось де ~́ку зари́то** ось де /в тім то й/ закови́ка; **~к-у з'їсти на** ***чім*** зу́би проїс- /з'-/, наби́ру́ку.

СОБА́ЧИЙ пе́сій, псячи́й, пе́ся-, пе́ський; *(нюх)* тонки́й, доскі́пливий; *(- вдачу)* холу́йський /злий/, як у соба́ки; *(- смерть)* ганебний; *(- працю)* тяжки́й; *(холод)* страше́нний.

СОБА́ЧНИК псар.

СОБІ́ гарне́нько [**і сплять с.** і сплять гарне́нько], © про́сто [**не з ким-<u>собі</u>-не́будь, не з ким-не́будь** **<u>собі</u>** не <u>просто</u> з к.-н.]; *(як додаток до п^{к})* [звича́йний ♦ = звичайнісі́нький]; **не по с.** ***кому*** му́лько на душі /се́рці/ *кому*; **чита́є с.** чита́є безтурбо́тно; **хай с.** хай; ***робиш*** **– то й**

***роби* с.** *роби своє* і не рипайся [**лежиш – то й лежи с.** лежи й не р.]; **думати с.** міркува- [я так думаю ♦]; **писати с.** © давай писати [**та й пишемо с.** і д. п.].

СОБІЧИТИ > ПРИВЛАСНЮВА-, ПРИСВОЮ-.

СОБОЛЬ *(хутро)* *і*ᶜ сибірка.

СОБО(І)Р *(церковний)* з'їзд, збори; & соборище;

СОБОР *т*ᴷ соборна /головна/ церква; **катедральний с.** катедра.

СОБОРНИЙ *(дзвін)* у соборі; *(край)* ОБ'ЄДНАНИЙ, єдиний, неподільний; & соборовий.

СОБОРОПРАВНИЙ > -ПРАВНИЙ.

СОВА/ТИ *(до кишені)* пха-, засува-; *(хабар)* тицяти, суну-; *(дрючки в колеса)* вставля-, стромля-; *(ногами)* дрига-, совга-; *(чим)* пересува- *що*; & сува-; **я. /м**ᴴ **хто/ ~ає** с-и ♦, з-й всуну- /за-, під-/, ~ало, *п*ᴷ ~альний, © ~авши, ~аючи.

СОВАТИСЯ *(з кулаками)* лізти, кидатися, сіка-; *(по землі)* совга-; *(куди)* потика-, тика-, пха-; *(на лаві)* крути-, верті-, вовтузи-; & *д*ᴷ по♦; **я. /м**ᴴ **хто/ -ється** сований, с-и ♦, з-й запха-, ©.

СОВЄ[І]ТИ СССР; & *д*⁻ᴷ *советизований.

СОВЄ[І]ТСЬКИЙ *к*ᴴ радянсь-; *і*ᴾ соловець-; & *п*ᴷ *до♦, *після♦.

СОВІСНИЙ *і* **СОВІСТЬ** > СУМЛІННИЙ *і* СУМЛІННЯ.

СОВОК лопатка, *(дерев'яний)* шпола, шпол, *п.* совітська людина, продукт ССР;

СОВОЧОК шполик.

СОГРІШАТИ бра- гріх на душу, ГРІШИ-; **я. /м**ᴴ **хто/ согрішá** с-и ♦, з-й согріши-, грішник, согрішитель, *п*ᴷ грішний, гріхов-, ©;

СОГРІШИТИ *(проти кого)* прогрішитися ◊.

СОДОМ гармидер, метушня, гамір, хаос; розпуста; **С. і Гоморра** *б*⁻ᵒ біблійні міста, *п.* ♦.

СОКИРА *(первісна)* рубило, *(теслярська)* тесло, *(мала гуцульська)* бартка; & сокирка.

СОКОВИТИЙ *(дух)* густий, сильний; *(- уста)* густочервó-, свіжий; *(колір)* яскравий; *(твір)* мальовничий, кольоритний; *(- мову)* барвистий, образний; & сочистий.

СОКОТАТИ *і* **СОКОТІТИ** *(- курей)* сокорити, кудкудакати; *(- сороку)* СКРЕКОТАТИ.

СОЛДАТ *у.* стрілець, вояк(а), боєць, воїн, *с*ᵒ рядовий, *д.* комбатант, *і*ᶜ ратник, козак, жовнір, *(у царя)* служака, служба; *(піший)* піхотинець, *ф*⁻ᴾ пішаниця; *(миру)* *п.* поборник; & солдатик, *з*ᵇ солдатня, солдатва; ± АРМІЄЦЬ.

СОЛ/ИТИ *(сіллю їжу)* посипа-, приправля-, присолюва-; *(рибу)* /за-/; *(їм)* /на-/; *(гріш)* марнува-, не використову-; **я. /м**ᴴ **хто/ ~ить** с-и ♦, з-й за♦, ~ильник, засолювач, *п*ᴷ ~ильний, © ~ивши;

НАСОЛИТИ *(їм)* зроби- капость, наперчи-; ◊.

СОЛІДАРИЗУВАТИСЯ взаємодіяти, бу- солідарним, *з*ⁿ взаємнитися, *(з ким)* *ф*ᴾ іти в ногу, *н*ᴸ гра- в одну дудку; **я. /м**ᴴ **хто/ -ється** звиклий ♦ /іти в ногу/, *п*ᴷ СОЛІДАРНИЙ з *ким*, ©.

СОЛІДАРНИЙ *(з ким)* (одно)згід-, дружній; *(- дії)* одностайний, сповне- духом побратимства; *(дух)* побратимський;

СОЛІДАРНО пліч-о-пліч, плече-в-плече ◊.

СОЛІДАРНІСТЬ ВЗАЄМОПОМІЧ, побратимство, спільність інтересів, дух колегіяльности товарисько-/, *н*ᴸ кругова порука; *ф*ᴾ згода ◊.

СОЛІДНИЙ статеч-; *(- ходу)* впевне-; *(заклад)* авторитет-; *(друг)* надій-; *(- працю)* ґрунтов-, глибокий; *(пост)* висо-; *(вік)* зрілий; *(- міру)* чималий, значний, добрячий, величенький, неабия-, хіба-ж-такий, аж-он-який; *(арґумент)* переконливий, вагомий, промовистий.

СОЛІСТ > СПІВАК, МУЗИКА, ТАНЦЮРИСТ.

СОЛОВЕЙ ♦ко; *п.* поет, співець; & соловій.

СОЛОВІТИ *(- очі)* тьмяні-; *(від горілки)* п'яні-, барані-, сові-; **я. /м**ᴴ **хто/ соловіє** с-и ♦, **вже** майже посоловілий /посові-, побарані-/, ©.

СОЛОДЕНЬКИЙ солодкуватий, солодкавий, *(- слова ще)* медовий, солодкомовний.

СОЛОД/ИТИ засолоджува-, *т*ᴾ /при-, під-/, *(цукром)* *к*ᴴ цукрува-; *(душу)* *п.* осолоджува-, дава- насолоду *чому*, */чим)* уприємнюва-; *(горе)* полегшу-, *с*ᵒ скрашу-; **с. пілюлю** *г.* завива- в папірці; **я. /м**ᴴ **хто/ ~ить** с-и ♦, з-й за♦, ~дильник, засолоджувач /під-, при-/, *п*ᴷ ~ильний, засолодливий /під-, при-/, *о*ᴷ ~кавий, © ~ивши.

СОЛОДІЙ ласун, ласій, ласощохлист; *(- збоченця)* онаніст, солодун.

СОЛОДК/ИЙ медовий, не гіркий, не кислий, *(- воду)* прісний, не соло-; *(що аж)* за♦ /нудно-/, ~авий, нудотний; *п*ᵇ смачний; *(запах)* приєм-; *(звук)* привабливий, ніжний, ~озвуч-; *(цілунок)* п'янкий; *(вік)* щасливий, *с.* розкішний; *(- мить)* блажен-; *(твір)* са(е)нтименталь-; *(- мову)* СОЛОДЕНЬКИЙ, медо♦, улесливий; */зустріч/* сердеч-, щирий; */мрії/* СПОКУСЛИВИЙ; & пре♦, *с*⁻ⁿ (що)най(солодший); **с. до оп'яніння** смачний /приєм-/ до о., умреш який, © їси не наїсися, п'єш не нап'єшся;

СОЛОДКО: ні с. ні гірко ні холодно ні парко; ◊.

СОЛОДКОМОВНИЙ ОБЛЕСЛИВИЙ; КРАСНОМОВНИЙ; & солодкоголосий.

СОЛОДОЩІ ласощі, *з.* хвиґи-миґи, *к*ᴴ кондвироби; *п.* насолода, втіха, солоднеча.

СОЛОМА & соломина, солом(ин)ка; **шукати голку в -омі** лови- вітра в полі; **хапатися за соломинку** безнадійно шукати рятунку.

СОЛОМ'ЯНИЙ *(бриль)* із соломи; *(- село)* під стріхами; *(колір)* ясножовтий; *(віл)* годований соломою; *(мир)* *п.* нестійкий, неміцний.

СОЛОН/ИЙ *(- їжу)* посоле-, */рибу/* /за-/; *(вітер)* морський, *(віц)* візниць-, масний, непристой-; *(ґрунт)* ~цюватий; & ~енький, ~(к)уватий.

СОЛОПІ́Й > РОЗЗЯВА.
СОМНАМБУЛІ́ЗМ *у.* снобро́дство, *с°* лунати́зм.
СОН обійми Морфе́я; *т^р* ДРІМОТА, пів♦, *ф^-р* ♦-дрімо́та; *(т^к прокинувсь)* просо́ння, *д.* про́со́нь; *(навіяний)* обма́ра; *(ведмедя)* спля́чка; *п.* спо́кій, ти́ша; *(чий)* снови́ддя, мрія, фанта́з-, нереа́льність, ка́зка; *о^к* спання́; ± МАРЕН-; **с. тіка́є з оче́й** напада́є безсо́ння; **ні сном, ні ду́х-** *(не знати)* ні сном, ні по́мисл-; & сни́во;
СНИ со́нні ма́ри; *(барвисті)* *о^к* барвосни́.
СОНЛИ́ВІСТЬ дрімли́вість, сонно́та, спля́чка, оспа́лість, *е.* сонни́ці, сонли́виці,.
СО́ННИЙ *(- красуню)* при́спа-, *к^н* спля́чий; *(сонливий)* оспа́лий; *(голос)* за́спаний, напівсо́н-; *(сад)* безлю́д-; *(лік)* СНОТВОР-; ☺ паси́в-, бездія́ль-, мля́вий, малорухо́мий; *(ліс)* нерухо́-.
СО́НЦЕ світи́ло дня, де́нне світи́ло; *ф^р* *(со́няшне)* світло, со́няшна пого́да; *(правди)* світоч, провідна́ зоря́; *п.* тепло́, при́язнь, лю́дяність; *(моє!)* ща́стя моє́! зі́ронько моя́! & со́нечко /-енько/; **по́ки с. зі́йде, роса́ о́чі ви́їсть** *п^-о* надіявся дід на обід. та без вече́рі спа́ти ліг.
СО́НЯЧНИЙ *(день)* я́сни́й, пого́жий, безхма́рний; *(усміх)* *п.* щасли́вий, ра́дісний; *(- мистецтво)* світлий, оптимісти́чний; *(колір)* густожо́втий, густозоло́тий, яскраво-жо́в-; & *р.* со́нцевий, *х^а* со́няшний.
СОНЬКО́ сплюх, спанько́, сонюга.
СОПІ́ЛКА ду́дка, дуда́, *г.* пи́щавка, денці́вка, *д.* флоя́ра; & *п^о* сопі́ль, *п^к* *сопі́лчаний.
СОПІ́ТИ *і* **СОПТИ́** поса́пувати, *с.* са́пати, *(важко)* ди́ха-, *с.* ♦. як кова́льський міх, ± ЧМИХА-; **я. /м^н хто/ сопе́** заса́паний, схи́ль- /с-и/ ♦, сопу́н, *п^к* сопу́чий, © сопівши, сопучи́.
СОПЛИ́ВИЙ шмарка́тий, зашма́рканий, сопляква́тий; *п.* недосві́дчений, зеле́-; *як і.* сопля́к, шмарка́ч, щеня́, *р.* со́пля; & сопляцю́ра.
СО́ПЛ/І ~и́ння, шма́рки[клі]; *п.* са(е)нтиме́нти.
СО́ПУ́Х > СМОРІД.
СО́РОК чоти́ри деся́тки; & *п^ф* сорокма́ [із сорокма́ гри́внями]; & сорокі́вка.
СОРОКІ́ВКА 40 ро́ків; шлях № 40; до́шка завто́вшки́ 40 см.; ві́ддаль 40 м.; ро́змір № 40.
СО́РОМ стид, ♦о́та, *п^о* осоро́ма, *д.* стидо́висько /-ще/ встид, *у^р* страм; *с.* ганьба́; *п.* ганебний вчи́нок; *ф^р* стате́ві о́ргани [прикри́й ♦!]; *п^рс* ♦но; **с.!** ганьба́!; **огорта́є с.** *кого* ♦иться *хто.*
СОРО́М/ИТИ *(кого)* присоро́млюва- /о-, за-/, докоря́- /вичи́тува-, коло́- о́чі, завдава́- со́рому/ *кому*, *с.* ганьби́-, несла́ви-, укрива́- со́ромом, *р.* стида́-, *з^п* конфу́зи-; **я. /м^н хто/ ~ить** с-и ♦, з-й за♦, засоро́млювач /при-, о-/, *п^к* ~мни́й, © ~ивши, ~лячи;
ОСОРО́МИТИ ви́ганьби- ◊;
ПРИСОРО́МИ-: п. *кого* уте́рти но́са *кому*; ◊;
СОРО́МИТИСЯ стида́- [не стида́йтесь!], ма́ти со́ром, *с.* горі- від со́рому ◊; *(серед чужих)* НІЯКОВІ-; **не с.** не ма́ти со́рому; **-тесь!** ма́йте со́вість!; **я. /м^н хто/ -иться** с-и ♦, *п^к* СОРОМЛИВИЙ, сором'язли́-, © соро́мившись; **кого́ соро́млять** соро́млений, осоро́млюва- ◊.
СОРОМ/І́ТНИЙ *і* **~І́ЦЬКИЙ** *(віц)* стидки́й, масни́й, ~ни́й, непристо́й-, соло́-; *(- очі)* безсоро́м-.
СОРОМЛИ́ВИЙ сором'язли́вий, сором'язни́й, *с.* вовкува́тий; & соромля́жий;
СОРОМЛИ́ВІСТЬ несміли́в-, нія́ковість, вовкува́тість, *о^к* ні́тнява ◊.
СОРО́ЧКА *(спідня)* підсорочи́нка; *(захисна)* *т.* оболо́нка, кожу́х; *(серця)* перика́рд; *(карт)* *г.* хребе́т; & сорочи́на, соро́чечка.
СОРТ ґату́нок; *(людей)* катего́рія; *(жита)* різнови́д; *д!* РОЗРЯД, ТИП, МАСТЬ.
СОРТУВА́ТИ перебира́- /ДО-/, РОЗПОДІЛЯ-, *о.* відділя́- зерно́ від поло́ви; **я. /м^н. хто/ сорту́є** с-и ♦, з-й від♦, сортува́льник, *п^к* сортува́льний, *о.* на сортува́нні, ©.
СО́СНА́ хво́я, *(сосонка)* хвійка; + СОСНИНА.
СОСНИ́НА *(одна)* сосна́; *з^б* сосно́ва деревина́; *(ліс)* сосня́к, */лісок/* сосно́вий гай; *ж^м* сосно́ва коло́да /гі́лка, пати́к/; & со́сонка, со́сночка.
СОТА́ТИ *(на клубок)* мота́-, *(з клубка)* висо́тува-; *(жили)* тягну́-, вимо́тува-; *(дулі)* пока́зува-; & д^к ви́♦; **я. /м^н хто/ сотя́** 1. **я. мота**, 2. **я. розмотує**, 3. **я. тягне.**
СОТВОРІ́ННЯ *(живе)* творі́ння; *п.* розбудо́ва.
СОТВОРЯ́ТИ > ТВОРИТИ.
СОТЕ́ННИЙ *як і.* со́тник, команди́р со́тні /ро́ти/, *с°* ро́тний.
СО́ТНЯ *(карбованців)* сто; *(у війську)* *с°* ро́та; & *в^й* *♦ на ранко́вий пере́гляд збірка!
СО́ТНІ *(ніг)* бе́зліч; ◊.
СО́УС *і г.* **СОС** *у.* по́ливка + ПІДЛЕВА.
СО́ХНУТИ *і* **СХНУ́-** висиха́- /об-, під-, в-/, *(- землю)* протряха́-, тря́хну-; */губи/* сма́гну-, пересиха́-; */клей/* /за-/; */квіти/* в'я́ну-; *(у скруті)* марні́-, ХУДНУ-, висна́жуватися, *с.* ги́нути; *(над чим)* гну́- спи́ну, гибі-; *(за ким /- коханих/)* пропада́-, умира́-, стражда́-, зітха́-; **я. со́хне** поки́нутий /ли́шений/ ♦, су́ше-, вису́шува-, щора́з сухі́ший, ма́йже ви́сохлий, напівви́сох-, *о^к* висихо́мий, висиху́щий, ©;
ВСО́ХНУТИ /ви́-, від-/ [і не всо́хне їй рука́] ◊;
ІЗСО́Х(НУ)ТИСЯ: що ізсо́хся о́схлий ◊;
РОЗСО́ХНУТИСЯ: що розсо́хся розсо́хлий, *з.* розсоха́тий ◊, Ø.
СОЦІЯ́ЛЬНИЙ > СУСПІЛЬНИЙ.
СОЧЕВИ́ЦЯ *(одна зернина)* со́чка; *(збільшувальне скло)* *п.* лі́нза, лу́па́.
СОЧИ́ТИСЯ *(краплями)* сльози́ти, витіка́-, ціди́тися, слизі́ти; *(цівкою)* дзюри́-, дзю́рка-; *(- світло)* продістава́тися, просо́тува-, прозира́ти; *(крізь що)* просо́чуватися, виступа́ти.

СОЮ́З СПІЛКА, єдність; *(військовий)* алья́нс, ліга, коаліція, $о^к$ вісь; *(країн)* ОБ'ЄДНАННЯ.
СО́Я $у^з$ бобо́ва росли́на; & $п^к$ *со́яний.
СПАД *(гори)* СХИЛ /по́-/, спа́дина, спа́дистість; *(звуку +)* спада́ння, посла́бле-, завмира́-, *с.* занепад; *(тиску)* зме́ншення, паді-; **р.** водоспа́д.
СПАДА́ННЯ *(води)* убува́-, *(опуху)* стуха́-, *(чисел, ще)* збіга́- згори́ вділ /вниз/, рух на спад.
СПАДА́ТИ па́да-, *(на кого)* зва́люватися; *(- листя)* обсипа́-, опада́ти; *(волос)* /ви-/; *(рельєф)* /за-/; *(пил)* осіда́-; *(коси)* звиса́-, звішуватися; *(з пліч)* зсува́-; *(ніч)* насува́-; *(води)* ли́-, стіка́ти, збіга́-; *(опух)* потаха́-; *(- спеку)* причаха́-, іти́ на спад, сла́бну-, ме́нша-; *(звук)* затиха́-; *(- красу)* зника́-; *(з тіла)* ХУДНУ-; *(з голосу)* губи́- *що*; *(на силі)* ПІДУПАДА-, втрача́- *що*; *(їм)* припада́-, дістава́тися- у спа́док; *(на серце)* напливати; *(на думку)* збіга́-; *(сон на кого)* пойма́- /бра́-/ *кого*; **с. з ціни́** знецінюваиися, деше́вшати; **с. на ду́мку** ліз- в го́лову; **я.** /$м^н$ **хто**/ **спада́** с-и ♦, приречений спа́с-, *г.* спаду́н, $п^к$ схи́листий, СПАДИС-, паду́щий, спадни́й, /*з тіла*/ щора́з худіший, /*- спеку*/ щора́з сла́б-, /*красу*/ щора́з марні-, ©;
СПА́С-: с. в го́лову стріли- в г.; **с. на ду́мку** *г.* навину́тися на д., прийти́ до голови́; ◊.
СПА́ДИСТИЙ згорис-, спа́дчий, СКОТИС-, поло́жис-, припа́дис-, узво́зис-; *(- спинку крісла)* нахи́лений, *(- плечі)* похи́лий.
СПАДКО́ВИЙ *(хист)* вро́джений, $ж^м$ роди́мий; *(рибалка)* родови́й, роди́нний, з кро́ви й ко́сти, з діда-пра́діда; *(хутір)* успадко́ваний, спадкоє́м-, *д.* спа́дщин-; *(житель)* корінни́й.
СПАДКО́ВІСТЬ *г.* діди́чність.
СПАДКОЄ́МЕЦЬ *(трону)* насту́пник; *(обов'язку)* /право~/; *(діла)* продо́вжувач, послідо́вник.
СПАДКОЄ́МНИЙ > СПАДКОВИЙ.
СПАД/КУВА́ТИ успадко́вува-, дістава́- у ~ок, бу́- ~коє́мцем *чого*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ку́є** ради́й успадкува́ти, ~коє́мець, *(трон)* насту́пник, $п^к$ ~ко́вий, ~коє́мний, ©.
СПА́ДЩИНА *і* **СПА́ДОК** *(по кому)* майно́, добро́; *(по батькові)* ба́тьківщина, *(по дідові)* діди́зна, *(по матері)* матери́зна; *(культури)* надба́ння; *(автора)* до́ро́бок; *(минулого)* пере́житки, на́слідки, тяга́р, *о.* роди́ма пля́ма.
СПАЗМАТИ́ЧНИЙ судо́м-, конвульсі́й-, дриготли́вий, *(- корчі)* п'явкува́тий, $с^о$ п'явкоподібний.
СПА́ЗМИ ко́рчі, конву́льсії, судо́ма; *(радости)* на́пад, напли́в, при́ступ.
СПА́ЛАХ *(світла)* зблиск /роз-/, лизь [л. бли́скавки]; *(гніву)* **п.** на́пад, при́ступ; *(війни)* ви́бух;
СПА́ЛАХИ бли́мання, ми́гавка, спо́лохи.
СПАЛА́Х/УВАТИ займа́тися, загоря́-; *(- вогні)* засвічува-, світи́ти, сія́-; *(- думку)* осява́-, зрина́-, з'явля́тися; /*любов* пробу́джува-; /*війну*/ вибуха́ти; *(від гніву)* скипа́-, палені-; *(рум'янцем)* залива́тися, $і^р$ червоні́ти; *(- очі)* бли́ска-; & ~кува-, спа́хува-, спаха́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ≈, з-й ~ну́-, $п^к$ ~у́щий, спалахки́й, палахкіт-ли́вий, блискітли́-, палахкотю́чий, ~ку́-, $о^к$ займи́стий, *о.* у спа́лахах, © спала́хуючи;
СПАЛАХНУ́ТИ скипі- ◊; *(- вогник)* розбли́сну- ◊; **що спалахну́в** розбли́слий ◊, Ø.
СПА́Л/ЮВАТИ *(дрова)* пали́-; *(сонцем)* вису́шува-, перепіка́-; *(оком)* обпа́люва-; *(вітром)* обвітрюва-, обпіка́-; *(сумом)* му́чи-; *(душу)* шматува́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює** с-и ♦, з-й ~и́-, палі́й, ~ювач, $п^к$ палю́чий, пеку́-, палки́й, смалки́й, ©;
СПАЛИТИ пусти́ти з ди́мом ◊.
СПАНТЕЛИ́Ч/УВАТИ пантели́чи-, збива́ти з пантели́ку, ошеле́шу-, приголо́мшу-; $з^{-н}$ зами́лю- о́чі, забива́ти ба́ки; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й ~и-, ~увач, окозами́лю-, збива́ч з пантели́ку, $п^к$ пантели́чливий, заморо́чли-, бенте́жли-, чудерна́цький, дива́ць-, незрозумі́лий, загадко́вий, © пантели́чивши, $с^к$ збива́й-з-пантелику;
СПАНТЕЛИ́ЧИТИ $о^к$ обезра́дити ◊.
СПА́Р/ЮВАТИ *і* **СПАРО́ВУ-** парува́-, добира́- па́ру; *(тварин)* спуска́-, злуча́-; *(молодих)* одру́жува-, *ф.* обкру́чува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює** с-и ♦, з-й спарува́-, парува́льник, ~о́вувач, *(до шлюбу)* сват, звідник, $ж^і$ сва́ха, звідниця, $п^к$ парува́льний, ~о́вчий, © парува́вши, спаро́вуючи.
СПАСА́ТИ > РЯТУВАТИ.
СПАСЕ́ННИЙ *(- думку)* рятівни́й; *(вплив)* цілю́щий; ☺ відда́ний /сподо́б-, вго́д-/ Бо́гові.
СПАСЕ́ННИК > СВЯТИЙ; $р^в$ говільник.
СПАСИ́БІ дя́кую, дя́куємо, *а.* мерсі; $н^{рс}$ тре́ба дя́кувати [♦ лю́дям]; & ♦г $д^о$ *♦ти; **с. Вам** $і^р$ бува́йте здоро́ві; **с. Ва́шій ба́бці /дя́дині/!** Ви кра́щого не приду́мали?; **вели́ке с.** *як* **і.** подя́ка, вдя́чність.
СПАСИ́ТЕЛЬ Спас, Син Бо́жий, Ісу́с Христо́с, Син чоловічий, Месія; $ж^м$ рятівни́к.
СПАСІ́ННЯ *і* **СПАСЕ́ННЯ** > РЯТУНОК.
СПА/ТИ лежа́- в обі́ймах Морфе́я, *ф.* дава́- /де́р-/ хропака́, *(не аж)* дріма́-, куня́-, *с.* ♦ без за́дніх ніг /як ме́ртвий, сном пра́ведника/; *(з ким)* діли́- ло́же; *(- душу)* не виявля́- життя́; *(в труні)* спочива́-, поко́їтися; *(іти ♦)* іти́ на бокове́ньку; & $д^а$ ~тки, ~тоньки; **не ♦** бу́- на нога́х, не стуля́- оче́й, $о^к$ не♦; **не спить *хто*** сон не бере́ *кого*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **спить** розі́спаний, по́йнятий сном, зви́клий /с-и/ ♦, СПЛЮХ, *о.* в обі́ймах Морфе́я /сну/, у сні, $п^к$ СОННИЙ, /*- красуню*/ при́спа-, © ~вши, сплючи́ + **я. дріма**;
ПОСПА́ТИ *(якийсь час)* /про-, ви́-, попо-/ ◊; & *д.* *♦ся /= лягти́ спа́ти/;
РОЗІСПА́ТИСЯ: що -я́вся розі́спаний, Ø.
СПЕ́КА парня́, вар, жар, *г.* го́ряч, ± ДУХОТА;

(війни) пе́кло; & спеко́та, жаро́та.
СПЕ́КАТИСЯ *д*ᴷ збу́тися, зди́ха-, позбу́-, *(прикрої сторінки життя) о.* перегорну́ти *що*.
СПЕКТР *(кольорів)* весе́лка, га́ма, послідо́вний ряд; *(дій)* діяпазо́н, *з*ᶻ за́сяг; *(людности)* про́шарок, верства́.
СПЕКУЛЮВА́ТИ > ПЕРЕПРОДУ-; & *д*ᴷ спекульну́ти.
СПЕКУЛЯ́НТ ПЕРЕКУПЕНЬ, ґешефтя́р /-ма́хер/, гендля́р, *(кіньми)* менджу́н; & *ж*ᴴ спі́куль.
СПЕКУЛЯ́ЦІЯ перепро́даж; & *р́* спекуля́нчення.
СПЕ́РЕДУ *п*ᴾ попе́ре́-; *(- дії)* у майбу́тньому; *ж*ᴹ пе́ред тим, раніше, у мину́лому; *п*ᴾᴷ напе́ре́ді.
СПЕРЕСЕ́РДЯ з-се́рця, розгнівавшись, розсе́рдив-; під серди́ту ру́ку, серди́то, *с.* зі зло́сти.
СПЕРЕЧ/А́ТИСЯ *о.* лама́ти списи́, *к*ᴴ дискутува́-, полемізува́-, ве́сти́ полеміку /диску́сію/; *д.* спо́рити(ся), *з.* пере́чи- /су~/, перемовля́-, ± СВАРИ-; *(за першість)* змага́-; *(у дільбі)* торгува́-; *(проти чого)* запере́чувати *що*; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-ється** роздискуто́ваний, с-и ♦, з-й по♦, сварун, ~а́льник, супере́ч-, свари́ва голова́, сварли́вець, диспута́нт, заводія́ка, *п*ᴷ ~ли́вий, сварли́-, ~а́льний, дискусі́й-, за́йня́тий супере́чкою, втя́гну- у супере́чку, *к.* у супере́чці, ©.
СПЕРМАТОЗО́ЇД спе́рма, жи́вчик, за́плідок.
СПЕ́РШ(У) споча́тку, зра́зу, поперва́х; перш за все, передусім; впере́д (усього), напере́д, нас-а́мпе-; попере́ду, пере́д ти́м, раніше, допе́рва.
СПЕЦИ́ФІКА своєрі́дність.
СПЕЦИФІ́ЧНИЙ СВОЄРІ́Д-, особли́вий, *с.* винятко́-.
СПЕ́ЦІЇ > ПРИПРАВИ.
СПЕЦІАЛІ́СТ фахіве́ць, знаве́ць, ма́йстер (сво́го ді́ла), *ж*ᴹ спец, до́йда, *д.* професіоналі́ст; *(ніякий)* приши́й-коби́лі-хвіст; ± АВТОРИТЕТ.
СПЕЦІА́ЛЬНИЙ специфі́ч-, особли́вий, не таки́й, як і́нші, оди́н у сво́му ро́ді, уніка́льний, рідкіс-, незвича́й- /над-/; *(термін)* фа́хови́й.
СПЕЦІА́ЛЬНО професі́й-, фа́хово; *ф*ᴾ навми́сно; *(їм)* ви́ключ-, коне́ч-, ті́льки; *з.* зокре́ма́.
СПЕЦІА́ЛЬНІСТЬ фах, профе́сія, кваліфіка́ція, *о*ᴷ ремесло́.
СПИЖ дзвонова́ мідь, *с*ᴼ бро́нза.
СПИ́НА *ф.* хребе́т, горб, *ф*ᴾ пле́чі, *(на рівні пояса)* по́перек, /*нижче*/ сідни́ця, оза́ддя, *в.* за́дниця, гу́зно; *п.* і́нший /за́дній/ бік, тил, хвіст [**у спи́ну во́рогу** у хвіст в.]; & спи́нка.
СПИНА́ТИСЯ *(на ноги)* (в)става́ти, *(на гору)* де́ртися, видира́- /з-/; *(на руку)* спира́-; *(- рослини)* п'я́с-; *(проти кого)* ОПИРА-; **с. на па́льчики** става́ти навшпи́ньки; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-ється** с-и ♦, з-й зіп'я́с-, *п*ᵔᴼ зіп'я́тий на па́льчики /навшпи́ньки/, ©.
СПИНЯ́ТИ(СЯ) > ЗУПИНЯТИ(СЯ).
СПИНЯ́ТИ /зу-, при-/; *(ідучого)* затри́мува-; *(очі на їх)* зверта- /спрямовува-/ на; **с. о́чі на** *чім* ли́пну- очи́ма до *чого*; **с.** *кому* *д.* борони́- /бороня-/ *кому*;
СПИНИ́ТИ: с. свій ви́бір на *чім* ви́бра- *що*; ◊;
СПИНИ́ТИСЯ /зу-, *з*ᶻ о-/, *(- дощ +)* переста́-, *г.* /у-/, ста́ну-; *(на чім)* зосере́дитися /*- вибір*/ обра́ти *що*; & перепини́тися, **с. о́ком на** *чім* зачепи́- о́ком за *що*; **спини́ся мить неспи́нна!** *(вигук захоплення видивом)* уме́рти!, умре́ш!
СПИРА́ТИСЯ *(- худобу)* збива́-, ти́сну-; *(- дух)* затри́мува-; *(на руку)* опира́-, спина́-, зляга́ти; *(об що)* підпира́- плечи́ма *що*; *(на закон)* поклика́тися, посила́-, базува́- /ґрунтува́-/ на *чім*; *(на маси)* ма́ти підпо́ру се́ред; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **-ється** 1./2. с-и ♦, ра́ди́й спе́р-, ©, 1. зби́ваний доку́пи, 2. опе́ртий /с-/, (на /*г.* об/ *що*) підтри́маний *чим*, *о.* з оперття́м на *чому*.
СПИС *р.* штих.
СПИ́СОК ре́єстр, пере́лік, *р.* спис*, *(поіменний)* пої́ме́нник, ± КАТАЛОГ; *(твору)* (руко́писна) ко́пія; *(майна)* та́бель; *ф*ᴾ число́ [у спи́ску ге-ро́їв]; & спи́сочок.
СПИ́СУВАТИ /пере-, за-/; *(чорнило)* /ви-/; *(життя)* /о-/; *(з корабля)* звільня́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **спи́сує** с-и ♦, з-й списа́-, спи́сувач /пере- +/, змальо́ву-, *п*ᴷ спи́сувальний, ©, ± **що пише**;
СПИСА́ТИ *(адресу)* написа́ти ◊.
СПИХА́ТИ *(з місця)* стру́чувати, зішто́вху-; *(на кого)* зва́лю-, зверта́ти; *(що)* збува́-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **спиха́** с-и ♦, з-й зіпхну́-, спиха́йло, стру́чувач, зва́лю-, *п*ᴷ спиху́щий, збу́вчий, © спиха́ючи;
ЗІПХНУ́- *(на їх)* /пере-/ ◊; *(що)* зди́хатися /спе́ка-/ *чого*.
СПІВ *г.* пі́яння; *(лебединий)* пі́сня; *м*ᴼ вока́л; *(хоровий)* ме́са, *(на помин)* ре́квієм; *ж*ᴹ мело́дія, на́♦; *п*ᴼ пое́зія; & ♦и, ♦анка, ♦а́ння, ви́спів(и).
СПІВА́ВТОР співтворе́ць.
СПІВА́К солі́ст; *(хору)* хори́ст, ка́нтор, *(своїх пісень)* пісня́р, бард; *(як до голосу)* > ГОЛОС; *(птах)* щебету́н, співу́н; & ♦; ± СПІВЕЦЬ.
СПІВ/А́ТИ виспі́вува-, *(в лад)* /під-/, *(- що)* /о-/ *що*, *(під ніс)* /на-/, курни́ка-, мугика-; *(- півня)* кукурі́ка-, пі́я-; /*птаха*/ щебета́-, висви́стува-, /*кулі*/ свисті́-; /*вітер*/ завива́-, густи́; /*душу*/ раді́-; *(знай своє)* *ж*ᴹ говори́-, тве́рди-, торо́чи-, товкти́; & *ізспіва́тися; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~а́** роз-[і]співаний, за́йня́тий /погли́ну-/ ~ом, ~е́ць, співа́к(а), ~у́н, *п*ᴷ співо́[у́]чий, *с.* голоси́стий, /*ніжно*/ *п*ᴼ тонкоспі́вий, *о.* з пі́снею на уста́х, © співа́ючи; **що співа́ в уніс-о́н** в-одну́-ду́дку граве́ць; **щ. с. Ла́заря** бі́дкало, прибідня́й-;
ПОСПІВА́ТИ попоспіва́ти /про-, від-/ ◊;
СПІВА́ТИСЯ: співа́лось /-лись/ спі́вано ◊.
СПІВБЕ́СІДНИК співрозмо́в-, бе́сід-, розмо́в-*.
СПІВ/БОЛІ́ТИ *(з їми)* ~потерпа́-, ~пережива́-,

поділя́- *чиї* болі; *п*$^{-о}$ ма́- зглядь на *їх*, уболіва́- /тлі- се́рцем/ за *їми*, жалі- /жа́лува-/ *їх*, ~чува́- /виявля́- милосе́рдя/ *їм*; **я.** /*м*^{н} **хто/ ~болі́є = я. ~чуває** + ~болі́льник, ~єпереживáлець, ~потерпá-, жалі́бни́к, *п*^{к} милосе́рдливий, *о.* відкритий болям, **± я. уболіва, я. має зглядь.**

СПІВВИ́ННИЙ співпричéт-.

СПІВВІДНО́СИТИ *(з чим)* *ф*^{р} порі́внюва-, прив'я́зува- до *чого*;

СПІВВІДНО́СИТИСЯ *к*^{н} *п*$^{-о}$ порі́внюва-, зіставля́-; *(з чим)* *п*^{о} перевисáти до *чого*; ◊.

СПІВВІДНО́ШЕННЯ взаємовідно́ше-, взає́мний зв'язо́к /зале́жність/, *о*^{к} співзв'язо́к, співзале́жність; ± ПРОПОРЦІЯ.

СПІВВІТЧИ́ЗНИК > КРАЯНИН, ЗЕМЛЯК.

СПІВДРУ́ЖНІСТЬ дру́ж-, (спів)дру́жба, *(націй)* співтовари́ство, *г.* спільно́та; **у -сті** *о*^{к} в пáрі.

СПІВЕ́ЦЬ пое́т, пісня́р, *а.* бард, скальд, *у.* кобзáр; *(мандрівний) а.* менестре́ль; ± СПІВАК.

СПІВЖИ́ТИ жи́- рáзо́м /з *ким* на віру/, *е*^{в} підночо́вува-; **що живе́ р.** співме́шканець, підночі́вник, *(шлюбно)* дружи́на (чоловік, жінка), *н*^{I} *ч*^{о} бáхур, полюбо́вник, *ж*^{i} /-ниця/.

СПІВЖИТТЯ́ співіснувáння, співбуття́, *(істот)* симбіо́з(а); *(побраних)* шлюб, подру́жнє життя́; *(не побраних)* життя́ на віру, ± ПЕРЕЛЮБ.

СПІВЗМО́ВНИК напáр-, партне́р, *о*^{к} співзло́дій.

СПІВІСНУ/ВА́ТИ /-жи́-/, бу́- до́брими сусі́дами, сусі́дський, /*світ*/ паралéльний, ©, **± я. існує.**

СПІВМІ́РНИЙ > СУМІРНИЙ.

СПІ́ВНИЙ; СПІ́ВНО *д.* *(де)* багáто співу, ду́же гáмірно /розмо́вно/.

СПІВОМО́ВКА > ВІРШ.

СПІВО́ЧИЙ *(хист)* співе́цький, співáць-; *(гурток)* вокáльний, хорови́й; *(- вдачу)* співли́вий, співу́чий; *(птах)* щебетли́вий.

СПІВПРАЦІВНИ́К *і* СПІВПРА́ЦЯ > ПРАЦІВНИК *і* ПРАЦЯ.

СПІВПРАЦ/ЮВА́ТИ співробі́тнича-; *(з ворогом)* коля́борувá-; **я.** /*м*^{н} **хто/ ~ю́є** с-и ♦, залу́чений /покли́ка-/ до ~і, співробітник, ~івни́к, *н*^{I} коля́борáнт, *п*^{к} співробі́тницький, коля́борáнтсь-, *о.* у /для/ співпрáці, © співпрацю́ючи.

СПІВУЧА́СНИК *(у злочині)* співзмо́в-, співпомагáч, спрови́нник, співпричи́н-, *як і.* спрови́нний, ± УЧАСНИК.

СПІВУ́ЧАСТЬ > УЧАСТЬ.

СПІВУ́ЧЕНЬ коле́га, однокáшник, *(одної кля́си)* однокля́сник.

СПІВУ́ЧИЙ *(- вдачу)* співли́вий; *(голос)* мелоді́йний, ДЗВІНКИЙ; *(птах)* СПІВОЧИЙ;

СПІВУ́ЧЕ співом, нáвспівки ◊.

СПІВ/ЧУВА́ТИ *(їм)* виявля́- /висло́влюва-/ ~чуття́, СПІВБОЛІ- з *ким*, переймáтися ~чуттям до *кого*; *(ідеї)* бу́ти прихи́льним до; *(дії)* схвáлюва- *що*; & *р.* спочувá-; ± УБОЛІВА-; **я. ~чува́** с-и ♦, з-й по♦, спо́внений ~чуття́, пере́йнятий /охо́плений/ ~чуття́м до, ~чутли́вець, ~чувáльник, *(ідеї)* прихи́ль-, симпáтик, *п*^{к} ~ЧУТЛИВИЙ, жáлісли́-, відкритий болям, *к*^{н} ~чувáльний, розчу́ле-, *(їм)* прихи́ль- до, *о.* із слі́зьми в очáх, ©; **хто ~чува́** ~чутли́ві, ~чутли́вці ◊.

СПІВЧУТЛИ́ВИЙ жáлісли-, чу́йний, чу́лий, *(до горя ближнього)* пере́йнятий *чим*, відкри́- бо́лям; & спочу́тли́вий, спочу́йли-;

СПІВЧУТЛИ́ВІСТЬ пере́йнятість *чим* ◊.

СПІВЧУТТЯ́ /спо-/, співчувáння /спо-/, жáлісливість, ± СА(Е)НТИМЕНТИ, МИЛОСЕРДЯ.

СПІД діл, низ, *(посуду)* дно; *(зворотній бік)* ви́воріт, спі́дка, опáк.

СПІДНИ́ЦЯ *(з двох половин)* запáска, /*вовняна*/ плáхта; *п.* жі́нка; & спідничи́на.

СПІ́ДНІЙ до́ліш-, ни́ж-; *(- кишеню)* вну́тріш-; *(одяг) с*^{о} нати́льний.

СПІДСПО́ДУ > ЗІСПОДУ.

СПІЗНАВА́ТИ *(кого)* впізнавáти; *(науки)* пізнавáти, вивчáти; **я. спізнає = я. пізнає;**

СПІЗНА́ТИ збагну́ти, *(щастя)* зазнá-, *(їх)* /запі-/, познайо́митися з *їми*; ± РОЗКУСИТИ.

СПІ́ЗН/ЮВАТИСЯ /за-, при-/, спізня́-, затри́мува-, бари́-; **я.** /*м*^{н} **хто/ -ється** ~ю́ваний /за-/, зáвше ~е-, с-и ♦, змýше- ~и́-, ~ю́х, *г.* пі́зній Івáн, *п*^{к} (за)пі́зній, *п*$^{-о}$ запі́знений, запізні́лий, ©.

СПІЙМА́ТИ *д*^{к} /в-, у-/, наздогнá-, злови́- /в-/, допáс-, *ж.* вхопи́- за хвіст, *г.* прилови́-, *д* пійня́-; *(руку)* схопи́- /за-/; *(на лету ще)* /під-/; *(погляд)* /пере-/; *(злодія)* заарештувá-, затри́ма-, злáпа-; *(в хаті) ж*^{н} застá-, засту́ка-, заско́чи-, запопáс-; *(убивця)* ви́кри-, ви́яви-; *(звук)* сприйня́-; *(запах)* улови́-; *(звіра)* вполювá-; *(в ухо)* дістá-; **с. на гаря́чому** вхопи́- за ру́ку, накри́- мо́крим рядно́м, *к*^{н} засту́ка- на мі́сці зло́чину;

СПІЙМА́ТИСЯ *о.* потрáпити на гачо́к ◊.

СПІ́КЕР *(парля́менту)* ре́чник, головá.

СПІ́ЛИЙ сти́г-, зрі-, доспі-, дости́г-, дозрі-.

СПІ́ЛКА єднáння, зв'язо́к, брате́рство; *(гурт)* товари́- /спів-/, побрати́м-, співдру́жність, спільно́та, збі́рно́-, ОБ'ЄДНАННЯ, лі́га; *(двох)* тандéм; *(ділова)* корпорáція, монопо́л-, конце́рн, консо́рціюм, трест, компáнія, партне́рство, блок, карте́ль; *(політична)* організá-, пáрт-, асамбле́я, конве́нція; *(громадська)* конгрегáц-, мі́тинг, збо́ри, збір; громáда, ко́ло, клуб, брáтство, клан, *н*^{I} клі́ка, мáфія; ± СОЮЗ.

СПІЛКУВА́ННЯ контáкти, *к*^{н} взає́мнення; & спілко́вання.

СПІЛКУВА́ТИСЯ контактувá-, мá- ді́ло, мá- /підтри́мува-/ контáкт /зв'язо́к/; *(звуками)* порозумівáтися, комунікувá-, зно́си-; *(для дій)* об'є́днува-; *з.* злягá-; **я.** /*м*^{н} **хто/ -ється** *(з ким)* с-и ♦, рáдий по♦, те́ртий /бувáлий/ се́ред *яких* кіл,

*п*ᴷ товари́ський, компані́йсь-, арті́льний, конта́кт-, комунікабель-, комунікати́в-, ©.

СПІ́ЛЬНИЙ зага́ль-, *ж*ᴹ усі́хній; *(ринок)* об'є́днаний; *(- дії)* колекти́в-, сукуп-; */майно/* гуртови́й; **-на мо́ва** *о*ᴷ спі́льна но́та; **не ма́ти ні́чо́го -ого з чим** і бли́зько не лежа́- ко́ло *чого*;

СПІ́ЛЬНО ГУРТОМ, собо́рно, *(з їм)* РАЗОМ, у спі́лці, на спі́лку, */удвох/* обопі́льно, в па́рі; *д.* поспо́лу ◊; ± ОДНОСТАЙНО.

СПІ́ЛЬНИК *(у дії)* співуча́с-, *р.* спі́лець; *(ідей)* однодумець, прибі́чник, прихи́ль-; *ф*ᴾ помічни́к; *(у війні)* сою́з-, алья́нт; *(ворога)* ПОПЛІЧНИК; & *ж*ⁱ спі́льниця ◊.

СПІ́НЮВАТИСЯ бра́- пі́ною;

СПІ́НИТИСЯ: що -вся спі́нений.

СПІР[1] > СУПЕРЕЧКА; & спі́рка.

СПІР[2] *(в руках)* сквап, спри́тність, шви́дкість, впра́вність, умі́лість, хист, спіх, мото́рність.

СПІРАЛ/ЕВИ́ДНИЙ, ~ЕПОДІ́Б- *к*ᴴ у фо́рмі /на взір/ ~і, *б*ᶟ захво́стуватий, *о*ᴷ кругойду́чий.

СПІРА́ЛЬ ґвинтува́та лі́нія, *у.* безконе́чник; *(деталь)* пружи́нка; & спіра́лька.

СПІ́РНИЙ дискусі́й-, полемі́ч-, *г.* контроверсі́й-.

СПІ́ТИ > ДОЗРІВАТИ.

СПІТКА́ННЯ > ЗУСТРІЧ.

СПІЧ-РА́ЙТЕР пиши́-висту́п.

СПЛЕ́(І)СКУВАТИ *(- воду)* хлю́па-; */рибу/* сплескуватися; */сміх/* вибуха́ти; *(крилом)* зма́хув-, *(в долоні)* вдаря́-; **що** */м*ᴴ **хто/ сплі́скує** с-и ♦, з-й сплесну́-, *(в долоні)* плеску́н, плеска́ч, *п*ᴷ хлюпки́й, хлюпітли́вий, хлюпотю́чий, ©.

СПЛЕТІ́ННЯ *(рук)* скрут; & спле́т(ення); **с. Зоді́яка** со́нячне спле́тення /*с*ᴼ ♦/; ± ПЛЕТИВО.

СПЛИВ/А́ТИ *(- час)* пливти́, текти́, мина́-, лину-, збіга́-; *п.* пропада́-, зника́-; *(- сльози)* збіга́-, стіка́-; *(кров'ю)* схо́ди-; *(на думку)* спада́-; *(наверх)* виплива́-; *(- спогад)* /на-/, *(на очі)* вирина́- /постава́-/ пе́ред *чим*; **я.** */м*ᴴ **хто/ ~а́** 1./2. с-и ♦, з-й ~ти́, © ~а́ючи, 1. *п*ᴷ пливу́чий, теку́-, мину́щий, зникомий, 2. що виплива́, виплву́щий, випли́ваний /с-/, *п*ᴷ *т.* випливни́й.

СПЛИВА́ТИСЯ *(- води)* злива́-.

СПЛІН хандра́, нудьга́, дражли́вий на́стрій.

СПЛІТА́ТИ; СПЛЕ́СТИ: с. в оди́н клубо́к переміша́-; **с. дурни́цю** ля́пну-, що й ку́пи не де́-ржиться;

СПЛЕ́ТЕНИЙ: -ені ру́ки *ж*ᴹ спле́тені па́льцями ру́ки.

СПЛЮХ спанько́, сонько́, дріма́йло, *з*ᴴ сонюга; & сплю́ха.

СПЛЮ́Щ/УВАТИ *(метал)* /роз-/; *(очі)* /за-/ стуля́-; & плю́щи-; **я.** */м*ᴴ **хто/ ~ує** с-и ♦, з-й ~и-, ~увач, плющі́й, плющи́льник, *п*ᴷ плющи́льний, © плю́щивши.

СПЛЯ́ЧИЙ > СОННИЙ.

СПЛЯ́ЧКА > СОН, СОНЛИВІСТЬ; *(суспільна)* *п.* безді́яльн-, лета́ргія; *м*ᵃ со́нна хворо́ба.

СПОБІГ/А́ТИ доганя́-, СПОСТИГА-; *(на 'ділі')* захо́плюва-, засту́кува-; *р.* зустріча́-; *(час)* добира́- /ви-/, знахо́ди-; *(щастя)* здобува́-; *(кого)* ТРАПЛЯТИСЯ з *ким* [таке́ її спобі́гло]; **я.** */м*ᴴ **хто/ ~а́** с-и ♦, з-й ~т-и, ~а́ч, ~а́йло, щора́з бли́жчий до, вже ма́йже ~ши, *п*ᴷ ~а́вчий, зави́слий на хвості́ у, *о.* на п'я́тах у *кого*, ©;

СПОБІ́ГТИ *(на гарячому)* засту́ка-; *(щастя)* доско́чити, запопа́сти, зазна́ти, зиска́ти; ◊.

СПОВЗА́ТИ *(в яму)* повзти́, зсува́тися, ско́чува-; *(з печі)* зла́зити; *(- млу)* спада́-; *(на очі)* наповза́-; *(- берег)* осіда́-; */міну лиця/* (пово́лі) збіга́-; **я.** */м*ᴴ **хто/ сповзя́** ізсу́ваний, ско́чува- ◊, с-и ♦, прире́чений сповзти́, щора́з ни́жчий, ©.

СПОВИВ/А́ТИ пеленува́-, ПОВИВА-; *(чим)* замо́ту- /об-/; *п.* викоху-, вихо́ву-; *(душу)* *п.* поймати, ОГОРТА-; **я.** */м*ᴴ **хто/ ~а́** с-и ♦, з-й спови́-, ~а́льник, *(річ)* ~а́ч, *п*ᴷ ~а́льний, ©;

СПОВИ́ТИ *(дитину)* *ж*ᴹ народи́ти; ◊.

СПОВИТО́К повиття́, ± ПЕЛЮШКИ.

СПОВІД/А́ТИСЯ *(у гріхах)* розка́юва-, ка́я-; *(кому)* вилива́ти /виверта́-/ ду́шу, зізнава́тися; **я.** */м*ᴴ **хто/ -ється** ~аний, с-и ♦, гото́вий ви́♦, ~а́льник, *п*ᴷ ~а́льний, *о.* на ~і /духу́/, ©; ± РОЗКАЮВАТИСЯ.

СПО́ВІДЬ *(дія)* кая́ття́, покая́ння, *ф*ᴾ дух [як на духу́]; ¤ пока́яння, зізна́ння, щи́ра ро́зповідь.

СПОВІ́ЛЬН/ЮВАТИ *с*ᴼ /у-/; *(крок)* спома́лю-, укоро́чу-, прити́ш- /с-/, *(темп)* ГАЛЬМУ-; ± ЗВОЛІКА-; **я.** */м*ᴴ **хто/ ~ює** с-и ♦, з-й ~и́-, ~ювач, гальмі́вни́к, *п*ᴷ гальмі́вни́й, для ~ення, ©;

СПОВІ́ЛЬНИТИСЯ *(- темп)* помалі́шати; ◊.

СПОВІЩА́ТИ *(кого)* /опо-/, повідомля́-, інформува́-, дово́ди- до *чийого* ві́дома, дава́- зна́- *кому*, *у*ᴾ вісти́-; *(з н*ᶜᵗ *що)* доповіда́-; *(кого слід)* доно́си- *кому*, дава́- сиґна́л; **я.** */м*ᴴ **хто/ сповіща́** с-и ≈, ра́дий сповісти́-, вісту́н, вістоно́ша, (опо)ві́сник /про-/, інформа́тор, *а.* геро́льд, *у*ᴾ віщу́н, возвісти́тель, *п*ᴷ вістови́й, сповіща́льний, © вісти́вши, сповіща́ючи, **± я. повідомля**.

СПО́В/НЮВАТИ *і* **~НЯ́-** напо́внюва- /за-, ви-/; *(серце)* пойма́-, охо́плюва-; *ж*ᴹ вико́ну-, здійсню-; **я.** */м*ᴴ **хто/ спо́внює** с-и ♦, з-й спо́вни-, ~нювач /на-/, *п*ᴷ ~нювальний, повни́ль-, ©;

СПО́В/НЕНИЙ *чим/чого* /на-, за-/ *чим*, по́вен *чого*; **с. весе́лощів /сваво́лі/** розвесе́ле- /розсваво́-/;

~НЕНО: с. весе́лощів розвесе́л-, ве́село.

СПО́ГАД спо́мин, ЗГАДКА, *п*ᴼ при́гад; *(зіставлення)* ремінісце́нція; *(у тексті)* зга́дування; *ф*ᴾ па́м'ять; & ♦а́ння, ♦анка;

СПО́ГАДИ мему́ари ◊.

СПОГА́НЮВАТИ забру́дню-; *(гурт)* псува́ти; *(словом)* ПАПЛЮЖИ-, ганьби́-; *(святиню)* опога́нюва-, пога́ни-, паску́ди-, *у*ᴾ скверни́-, ос-

кверня́-; **я. с/пога́нює = я. о~, я. паскудить**.

СПОГЛЯД/А́ТИ /о-, роз-/ спозира́-, паси́вно сте́жи- /спостерігá-/ *що* /$с^o$ за *чим*/; /по-/, гля́ді-, ки́да- по́гляди; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~я́** с-и ♦, ~а́ч, спозира́ч, $п^к$ ~а́льний /-а́вчий, -о́вий/, спозиру́щий, ©

СПОДІВА́ННЯ *і* **СПОДІ́ВАНКА** > НАДІЯ.

СПОДІВА́ТИСЯ спо́внюва- наді/й; *(чого)* дожида́ти(ся), очі́кувати, жда́-; *(на що)* ма́- /плека́-, поклада́-/ ~ю, не тра́ти- ~ї, ЧЕКА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, ра́дий дiжда́-, обнадíюваний, $п^{-o}$ обнадія-, спо́вне- ~й, *о.* в ~ї /з ~єю/ на *що*, ©.

СПОДОБЛЯ́ТИ; СПОДОБИ́- $н^o$ *(кого)* нада́- [як це мене́ надало́ /сподоби́-/ прийти́ сюди́?].

СПОДОБИ́ТИСЯ ма́ти честь; *(ласки)* заслужи́- *що*; $с^o$ удосто́їтися; **-и́вся** ***хто*** ви́пала ч. *їм*.

СПОЖИВА́ННЯ ¤ спожи́ток & $д^к$ спожиття́.

СПОЖИВ/А́ТИ *(харч)* /ЗА-/; *(тратити)* витрача́-, використо́вува-, ужитко́ву- /спо-/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** ~ни́й, с-и ♦, ра́дий спожи́-, ~а́ч, їде́ць, $п^к$ ~чий, ~а́цький +%, ©; **я. ~а́ють** ~аний;

СПОЖИ́ТИЙ /у-/, з'ї́дений ◊, ви́траче-.

СПОЖИВ/А́ЦЬКИЙ 1./3. [**с. ко́шик** 3. /**на́хил**/], 2. ~чий [с. кооперати́в]; **с. по́пит** п. на ри́нку.

СПО́КІЙ нерухо́мість, ти́ша, по́кій, $о^к$ бе́зрух; *(душевний)* рівнова́га, $п^o$ тихоми́р'я; *(хо́рому)* спочи́нок; *(у діях)* ви́тримка, холоднокро́вність, урівнова́жен-, стри́ман-, *о.* олімпі́йський ♦; *(на землі)* мир, поря́док; & супокі́й.

СПОКІ́ЙНИЙ *(на вдачу)* ти́хий, ла́гідний, урівнова́же-; *(куток)* за́ти́шни́й; *(рух)* пові́ль-, не нерво́вий; *(голос)* не схвильо́ваний, не збу́дже- /звору́ше-/, безтриво́ж-; ☺ СМИР-; *(колір)* не дратівни́й; & супокі́й-, спокійне́[ісі]нький.

СПОКОН/ВІ́КУ з ді́да-пра́діда, відко́ли світ сві́том, з передві́ку /передвіків/, з пра́віків, спра́віку, спредкові́ку, спредві́ку, ~ві́чно, одві́чно, ЗВІКУ, з да́вніх-даве́н, спервові́ку; & ~вікі́в.

СПОКОНВІ́ЧНИЙ одві́ч-; *(житель)* корі́нни́й, автохто́н-; *(боржник)* ві́ч-, ста́лий.

СПОКУ́СА (з)ва́ба, зна́да, пова́ба /при-/, *р.* прима́на; *(дія)* спокуша́ння, ва́бле-, зва́блюва-; *(велика)* бажа́-; $ф^р$ гріх;

СПОКУ́СИ *(жіночі)* прина́ди, ча́ри.

СПОКУ́СЛИВИЙ (з)ваблий- /прива́б-/, зна́дли́-, манли́-, зна́дний, ± ЗАЛЬОТ-, *о.* ва́ртий гріха́;

СПОКУ́СЛИВО зна́дливо, зальо́тно ◊.

СПОКУ́СНИК зва́б-, переле́с-, баламу́т, $у^р$ спокуси́тель, *р.* зводи́тель, звідник.

СПОКУ́Т/УВАТИ $н^{дк}$ кара́тися, покутувати, заслу́жу- про́ще́ння, нести́ поку́ту; *(за гріх)* розпла́чуватися; *(життям)* же́ртвувати; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~ує с-и ♦, зго́дний нести́ поку́ту, обтя́жепоку́тою, поку́тник, $у^р$ Відкупи́тель, Спаси́т-, Спас, $п^к$ (с)поку́тній, ~ливий, *о.* на поку́ті, ©;

СПОКУ́ТУВАТИ $д^к$ /від-/ ◊, *(гріх)* відкупи́-.

СПОКУШ/А́ТИ *і* **~УВА-** прива́блюва-, ва́бина́ди-, прина́джува-, мани́-, зама́нюва-, вво́диу спокусу, *(очима)* підпуска́- бісиків *кому*; *(-речі)* проси́тися до рук; *(надією)* ті́шити; *(на що)* спону́кува-, $с^o$ спунука́-, заохо́чува-, схиля́- до; *(дівчат)* зва́блюва-, зна́джува-, підма́нюва-, зво́ди-; **я.** /$м^н$ **хто/ спокуша́** с-и ♦, з-й /ра́дий/ спокуси́-, споку́сник, зва́б-, переле́с-, *ф.* звід-, зводи́тель, $у^р$ спокуси́т-, $п^к$ споку́сливий, зваблий-, зна́дний, швидки́й до зва́би, ©;

СПОКУСИ́- *(кого)* закрути́- го́лову *кому*; ◊.

СПОКУША́ТИСЯ піддава́- споку́сі /на -ку́су/, на́ди-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** схи́льний ♦, з-й спокуси́-, споку́шуваний, зва́блю-, зна́джу-, підма́ню-, зво́джу-, легки́й на споку́су, ©;

СПОКУСИ́ТИСЯ зва́би-, пона́ди- на *що* ◊.

СПО́ЛО́Х переполо́х, збенте́ження, триво́га, *с.* па́ніка; **п.** сигна́л триво́ги, ґвалт; ± АЛАРМ.

СПОЛО́Х/УВАТИ поло́ха-, ляка́-, страха́-; *(сон)* **п.** пору́шува-, перерива́-; **я. ~ує = я. ляка**.

СПОЛУ́КА *(хемічна)* складна́ речови́на́; *(дія)* поє́дна́ння, сполу́чення, злу́ка; ± ЕЛЕМЕНТ.

СПОЛУ́КИ *х.* кисло́ти, осно́ви, со́лі; *(кристалічні)* мінера́ли; ± РУДИ.

СПОЛУЧА́ТИ *і* **СПОЛУ́ЧУВА-** злуча́-, з'є́днува-; *(трасою)* получа́-, $с^у$ зв'я́зува-; *(посади)* поє́днува-, суміща́-; *(народи)* ОБ'ЄДНУВА-; **п.** єдна́-, *р.* спряга́-; **я.** /$м^н$ **хто/ сполуча́** с-и ♦, з-й сполучи́-, сполу́чник, ©, **+ я. з'є́днує**.

СПОЛУ́ЧЕННЯ злу́ка, ОБ'ЄДНАННЯ /по-/, злиття́; *(залізничне)* зв'язо́к.

СПОМАГ/А́ТИ *(їх)* підтри́мува-, ЗАПОМАГА-, помага/- *їм*; *с.* вирято́вува-; **я. с~ їх = я. ~ їм**.

СПО́МИН > СПОГАД.

СПОМИНА́ТИ > ЗГАДУВАТИ;

СПОМ'ЯНУ́ТИ згада́ти, *г.* спімну́- ◊.

СПОНТА́ННИЙ > МИМОВІЛЬНИЙ;

СПОНТА́ННО > НЕСАМОХІТЬ.

СПОНУ́КА *(до чого)* заохо́та, по́штовх, моти́в, імпульс, 'пускови́й механі́зм' & спону́кування.

СПОНУ́К/УВАТИ, $с^o$ **~А́ТИ** *(на що)* $у^р$ подвига́-; *(до чого)* порива́-, схиля́-, заохо́чува-, *(на що)* підбива́-, підшто́вхува-, штовха́-, *с.* зму́шува-, $ж^м$ ну́ка-; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~ує с-и ♦, з-й схили́- до, ~увач, $п^к$ ~ливий, ~увальний, © ~уючи;

СПОНУ́КАТИ $д^к$ $у^р$ сподви́гнути ◊.

СПОП/ЕЛЯ́ТИ попели́-; **я.** /$м^н$ **хто/ спопеля́** с-и ♦, з-й спопели́-, палі́й на по́пі́л, $п^к$ попелю́щий, уби́вчий, нищі́вни́й, $п^o$ вогнегрі́зний, ©;

СПОПЕЛИ́- спали́- /оберну́-/ на по́рох /по́пі́л/

СПОПЕЛЯ́ТИСЯ *(без вогню)* перетліва́ти /зо-/.

СПОРАДИ́ЧНИЙ нерегуля́р-, епізоди́ч-, випадко́вий, *о.* раз таки́й, раз таки́й; *(постріл +)* поодино́кий; *(метеор)* бездо́мний; $м^a$ не епідемі́ч-; ± ПРИНАГІД-, **що перемежовується**;

СПОРАДИ́ЧНО стрибка́ми, з пере́рвами ◊.

СПОРИ́ТИСЯ кипі́-, горі́- (в рука́х) [**пра́ця -и́л-**

ась п. горіла в р.], ітú на лад; **не с.** не вéстися [**прáця не -úться** п. не ведéться].

СПОРІ́ДН/ЮВАТИ /з-/, зближу-, братáти; уподібнюва-; **я.** /м^н **хто/ ~ює** с-и ♦, рáдий збрата-, ~ювач, п^к брáтній, братéрський, близький, рідний, ф^р спорідне-, о^к братýщий, ©;

♦♦♦СЯ рідни-, родичá-, родá-;

СПОРІДНИ́ТИСЯ зрости- душéю, зрідни- ◊;

СПОРІ́ДНЕНИЙ ф^р зближений ◊.

СПÓРС/КУВАТИ[1] /д^к **~НУ́ТИ/** *(з гачка)* ~á-, зривáтися; *(з воза)* зсувá-, ізслизáти, п^-о сповзá-, п^ф ковзь; **я.** /м^н **хто/ ~кує** ~куваний, прирéче- ~нýти, нездáтний втримáтися, п^к порський, ковзький, *о.* ковзь і зсунувся, ©;

СПÓРСНУ́ТИ[2] *(з рейок)* з'їха-, зіскóчи- ◊.

СПÓРС/КУВАТИ[2] /д^к **~НУ́ТИ і СПÓРСЬКА-/** *(чим)* збрúзкува-, скрóплюва-; **я.** /м^н **хто/ ~кує** с-и ♦, з-й спóрська-, ~кувач, п^к спóрскувальний, кропúль-, для спóрскування, ©.

СПОРТ (спортúвна) гра /змагáння, боротьбá за пéршість/, турнір; гімнáстика, рýхан-, впрáви; дозвілля, забáва, відпочúнок, розвáга, відпрýга, відпрýження, ігри.

СПОРТИ́ВНИЙ *г.* спортóвий; *(інтерес)* амáторський, с^о любúтельський.

СПОРТСМÉН *г.* спортóвець, *(молодий)* юніóр; *(переможець)* чемпіóн; *(що вчить інших)* трéнер; ± АТЛЕТ.

СПОРУ́/ДА будóва, будівля, забудóвання; & міні♦, спорудення; *(дія)* ~дження, н^дк споруджá-.

СПОРУ́ДЖУВАТИ споруджá-, будувá-, звóди-, *(колону)* стáви-; **ж^м** майструвá-; **я.** /м^н **хто/ ~джує** с-и ♦, з-й споруди-, ~джувач, будівнúк, будівéль-, спорýд-, п^к будівний, будівéль-, ©.

СПОРЯ/ДЖА́ТИ *(в дорогу)* /ви-/, збирá-, ЛАДНА-, готувá-, рихтувá-; *(руками)* майструвá-; *(дім)* опоряджá-, *(віз)* лаштувá-, налаштóву-; *(полк)* екіпірувá-; **я.** /м^н **хто/ ~яджá** с-и ≈, з-й ~ди-, ~дник, п^к ~дний +%, для ~дження, ©.

СПОРЯ́ДЖЕНИЙ *г.* успосіблений ◊.

СПОРЯ́ДЖЕННЯ ЗНАРЯ́ДДЯ, прилá-, припáси; *(воїна)* припáс, амуніція, *г.* вúлад, лаштýнок, випрáва, риштýнок, *\лицаря* обладýнок; *(селян)* ремане́нт; *(рибалок)* спрáва, вúряд; *(дія ще)* споряджáння; & *д.* урядже-.

СПÓСІБ *(життя)* манір, тип, стиль, триб, зразóк, кшталт, б^з штиб, штиль, к^н мóдус, ± КОПИЛ; **ф^р** шлях, роб [такúм рóбом], лад [на всі лади]; *(руху)* зáсіб; *(вживання)* порядок; **с. дій і дýмання** *г.* поступóвання.

СПОСТЕРЕ́ЖЕННЯ *д.* помічення.

СПОСТЕРЕ́ЖЛИВИЙ примітли-, кмітли-, увáжли-.

СПОСТЕРЕ́ЖНИЙ *(пост)* о^к спостерігáвчий, *г.* обсерваційний.

СПОСТЕР/ІГА́ТИ зауважува-, помічá-; *(їх /с^о за їми/)* стéжи-, слідкувá-, назирá-; мá- на óці /СПОГЛЯДА-, пáс- очима, не спускá- з óка, *г.* обсервувá-/ *кого*; **я.** /м^н **хто/ ~ігá** с-и ♦, з-й спостерегти, зáйнятий ~éженням, споглядáч /на-, до-/, СПОСТЕРІГ-, *(з вежі)* дозóрець, п^к ~éжливий, примітли-, увáжли-, стежовий, наглядó-, /*пост*/ СПОСТЕРЕЖНИЙ, ~ігáвчий, дозóр-, для нáгляду /спостерéження/, ©;

СПОСТЕРЕГТИ́ устéжи- ◊;

ПОСПОСТЕРІГА́- попостéжи- ◊;

СПОСТЕРІ́ГАНО поміча-, спостерéжува- ◊.

СПОСТЕРІГА́Ч спостерéжник, (спо)глядáч, *г.* обсервáтор, і^р пúльне /всевúдяще, недрéмне/ óко; *(мимовільний)* свідок.

СПОСТИГА́ТИ *(втікача)* наздоганя-, наспівá-; *(- горе)* спотикá-, спобігá-; *(зненацька)* захóплюва-; **я. спостигá = я. спобіга**;

СПОСТИ́ГТИ застýкати, заскóчити ◊.

СПОСУ́ДИТИСЯ ПОЗИЧИТИ; *(щастя)* спо-біг-.

СПОТВÓР/ЮВАТИ викривля-, потвóри-; *(мову)* калічи-, нівечи-, псувá-; *(зміст)* перекрýчува-; **я.** /м^н **хто/ ~ює** с-и ♦, з-й ~и-, перекрýчувач, ~ювач, крутій, калічник, п^к ~ювальний, криводзеркáль-, ~чий, ~ливий, виродли-, ©;

СПОТВÓРЮВАТИСЯ потвóрнтися ◊.

СПОТИКА́ТИ /д^к **СПІТКА́-/** ЗУСТРІЧА-, натрапля- на; *(ідучи) р.* спотикáтися; *(лихо)* т^к 3 о^с спостигá-, спобігá-, припадá- на дóлю *чию*; **я. спотикá** 1. **я. зустріча**, 2. **я. спотикається**[2].

СПОТИКА́ТИСЯ[1] /д^к **СПІТКА́-/** ЗУСТРІЧА-; **я. спотикáється**[1] **= я. зустрічається**;

СПІТКА́- зійтися, побáчи-, зустрі- ◊; *(на віку)* трáпи-.

СПОТИКА́ТИСЯ[2] /д^к **СПІТКНУ́-/** перечіпá-, зашпóртува-, шпóрта-, *р.* спотикáти; *(по наймах)* поневірятися; *(на слові)* затинá-; *(на віку)* оступá-, помиля-; **я.** /м^н. **хто/ -ється**[2] зашпóртуваний, перечіплю-, с-и ♦, прирéчений спіткну-, спотикáйло*, п^к спотикýчий, спотúкливий, зашпóртли-, перечіпли-, ©;

СПІТКНУ́ТИСЯ збú- з ходи ◊, *(на іспиті)* не змогти дáти рáди *чому*/з *чим*.

СПÓХВАТУ пóхапцем, пóспіхом, хапцéм, нашвидкý, хапáючись; згáрячу, зóпалу.

С/ПОЧА́ТКУ зрáзу, СПЕРШУ, насáмперед, передусім, поперваx, перш за все, від Адáма; напри~, на ~, від- ~, на початкáх; *(ще раз)* знóву.

СПОЧИВА́ЛЬНЯ спáльня; & відпочивáльня.

СПОЧИВА́ТИ /ВІД-/; *(вночі)* спá-, *(в землі)* опочивá-, покóїтися, спáти вічним сном; **я.** /м^н **хто/ спочивá** спочúваний /від-/, с-и ♦, рáдий спочи-, відпочив/áльник, ~áлець, відпочúв-, ~áйло, курóртник, дáч-, пляж-, *як і.* ~áлий, п^к ~áльний, відпочúнкóвий, *о.* на відпочúнку, ©;

СПОЧ/И́ТИ *(навіки)* піти на вічний ~úнок; *(-*

погляд) зупини́тися; & *г*^д^ спічну́ти; *в*^й^ спочи́нь!; **що ~и́в** ~и́лий, Ø; **~и́лий навіки** ~и́лий у Бо́зі.

СПОЧИ́НОК /ВІД-/; & спочи́в(ок), супочи́н[в]-ок, *(місце спочинку)* *спочи́вище.

СПРА́ВА[1] ді́ло, пра́ця, робо́та; *ф*^р^ опера́ція, а́кція, процеду́ра, почи́н(а́ння), *н*^I^ афе́ра, аванту́-; *(чия)* обо́в'язок, пови́нність, *о*^к^ ФАХ; *(болюча)* пробле́ма, пита́ння; *(на кого)* досьє́; *(Бейліса)* проце́с; *(рибалки)* СНАСТЬ; *(прикра)* поді́я, факт, я́вище; & *г.* справу́нок; **пропа́ща с.** /**ді́ло**/ ма́рна ♦;

СПРА́ВИ *(хатні) г.* справу́нки, *д.* оборудки, *г.* ору́дки [**за ору́дками** у спра́вах].

СПРАВА[2] *н*^р^ з пра́вого бо́ку /руки́/.

СПРА́ВДЖУВАТИ *(мрії)* здійсню-, реа́лізу-, втілю- в життя́; *(надії)* випра́вду-, виправдо́ву-; **я. спра́вджує** з-й спра́вдити **+ я. здійснює**.

СПРА́ВДІ наспра́вді, наспра́вжки, ді́йсно, в ді́йсності, і́стинно, *у*^р^ воі́(і)стину, *д.* допра́вди, напра́вду, всправжки; *(діяти)* по-спра́вжньому;

СПРА́ВДІ? *як ч.* невже́?

СПРАВЕДЛИ́В/ИЙ *(- діло)* пра́-; ☺ правди́-, че́сний, безгрі́ш-, доброду́м-, доброче́с-, сумлі́н-, добросо́віс-, *у*^р^ пра́вед-, ± ШЛЯХЕТ-; *(суд)* безсторо́нній, непідку́пний, неупере́дже-, об'єкти́в-, правосу́д-; *(вирок)* заслу́же-; *(закид)* слу́ш-, вір-, обґрунто́ва-, пра́виль-; *(- вагу) р.* то́ч-; */вимогу/* зако́н-; & ~ець /= правдолю́б/;

СПРАВЕДЛИ́ВО по пра́вді, по-справедли́вому[сті], як підка́зує со́вість, по-Бо́жому ◊.

СПРАВЕДЛИ́ВІСТЬ *н*^о^ правота́, *ф*^р^ пра́вда [нема́ пра́вди на світі]; **найви́ща с.** *л*^а^ со́нце пра́вди; ± ДОБРОЧЕСНІСТЬ.

СПРА́ВЖНІЙ і́стинний, правди́вий, (с)правде́шній, щи́рий, чи́стий (тобі), ді́йсний, не уя́в-, *ф*^р^ неприторе́н-, *г*^д^ справедли́вий, © *хто* так *хто* [коза́к так коза́к], *о.* чи́стої води́ (з голови́ до ніг), *р.* фо́рмений; *(дурень) ж.* повнометра́ж-; *(цвіт)* живи́й, не шту́чний, не фікти́в-, не підро́бле-; *(зміст)* неперекру́че-; *(підпис)* автенти́ч-; *(майстер)* з ла́ски Бо́жої; © *хто - чим* [ту́рок – ту́рком = **с. ту́рок**]; ± ДОСТОТНІЙ.

СПРАВ/ЛЯ́ТИ *(свято)* відзнача́-, святкува́-, обхо́ди-, відбува́-; *(весілля)* гуля́-; *(баль)* влашто́вува-, організо́вува-, уряджа́- /спо-/; *(обряд)* вико́нува-, доде́ржу-, *(наказ ще)* реалізу[о́ву]-ва́-, втілюва- в життя́; *(одяг)* набува́-, купува́-, *р.* придбава́-; *(галас)* зчиня́-, здійма́-, збива́-; *(обід)* дава́-; *(тризну, теревені)* пра́ви-; *(ефект)* виклика́-, роби́-; *(біль)* спричиня́-; *(службу)* служи́-; *(борг)* стяга́-, вимага́-; *(ґандж)* ла́годи-, направля́-; *(текст)* /ви-/, пра́ви-; *(куди)* **ф.** спрова́джува-, СПРЯМОВУ-, *г*^д^ вка́зу-доро́гу; **с. вплив** вплива́-; **с. вра́ження** *о*^к^ склада́- в., запада́- в ду́шу; **я. /м**^н^ **хто/ ~ля́** 1.-6. с-и ♦, з-й/ ~и-, ©, 1. **+ я. святкує**, 2. що влашто́вує, організа́тор, упоря́дник, *п*^к^ організаці́йний, 3. **+ я. купує**, 4. **+ я. виконує**, 5. **+ я. виправля**, 6. **+ я. спрямовує** *і т.д.* 7., 8.,...;

СПРА́ВИТИ *(весілля)* відгуля́-, **с. на до́бру доро́гу** напути́-, ♦ на путь і́стини; ◊.

СПРА́ВНИЙ не зіпсо́ва-; ☺ акура́т-, стара́н-, рете́ль-; *(віл)* вгодо́ва-.

СПРАВОЗДА́ННЯ > ЗВІТ.

СПРАВУВА́ТИСЯ трима́-, пово́ди-; *(добре)* дава́ти собі ра́ду; *(за що)* сперечатися, дово́дити своє́ пра́во на *що*; **що справу́ється = що дає собі раду**; ± ШАНУВАТИСЯ.

СПРА́ГА жага́, жада́; *(до чого)* бажа́ння, пра́гне-.

СПРА́ГЛИЙ мо́рений спра́гою; *(чого)* жадни́й, спра́гне-, голо́д- на *що*; *(до чого)* жажди́вий, жа́дібний; *(- губи)* пересо́хлий, поше́рх-, сма́жни́й; *(степ)* безво́д-; *(цілунок)* гаря́чий, жагу́-; & спрагли́вий;

СПРА́ГЛО *(чекати на дощ)* середньоазі́йно; ◊.

СПРАЦЬО́В/УВАТИ *(- модель)* іти́ в рух, урухомлюватися; дава́ти /справля́-/ ефе́кт, ма́- у́спіх, ді́я- [~ує **при́нцип** ді́є при́нцип]; *(- явище)* ма́- мі́сце; **я. ~ує** с-и йти в рух, з-й піти́ в р., урухо́млюваний, *п*^к^ ефекти́в-, результатив-, ©;

СПРАЦЮВА́- т. /за-/, ста́- працюва́-, піти́ в рух; *(- ідею)* ста́- рушієм /руші́йною си́лою/.

СПРАЦЬО́ВУВАТИСЯ *(працею)* виробля́-, амортизува́-, *ф.* розри́пува-, роздри́мбува-, барахли́ти; *(між собою)* досяга́- зла́годи, притира́тися; **я. /м**^н^ **хто/ -є́ться** 1. що виробля́ється, с-и ♦, розри́пуваний, роздри́мбу-, вже ма́йже ви́роблений, ©, 2. с-и притира́тися, ради́й досягти́ зла́годи /*ф.* прите́ртися/, *п*^к^ гармоні́йний, ©.

СПРИЙМА́ТИ *(чуттям)* лови́-, схо́плюва-, *(розумом)* осяга́-, усвідо́млюва-; *(по-своєму)* ба́чи- крізь свої́ окуля́ри; *(сигнал)* прийма́-; *(ідеї)* /пере-/, запозича́-; **я. /м**^н^ **хто/ сприйма́** с-и ♦, з-й сприйня́-, (с)прийма́ч, реце́птор, *п*^к^ СПРИЙНЯТЛИВИЙ /пере-/, реце́пторний, *м*^а^ перце́птор-, перцепти́в-, ©.

СПРИЙНЯ́ТЛИВИЙ *(до чого)* схи́льний; *(до наук)* беручки́й, перейня́тливий; *(виклад)* ясни́й, дохі́дливий.

СПРИЙНЯТТЯ́ сприйма́ння, *к*^н^ перце́пція; *(хибне /у хворих/)* галюцина́ція.

СПРИТ і **СПРИ́ТНІСТЬ** скваП, умі́лість, впра́вність, сква́пн-, СПІР[2]; ± СПРИТНИЙ, ХИСТ.

СПРИ́ТНИЙ метки́й, мото́рний, *с.* промітни́й, *з.* ру́чий; *(і швидкий)* сква́пний; *(- тварин)* рухли́вий; *(вояк)* впра́вний, умі́лий, досві́дчений, ви́хват-; *(на що)* зді́б-; *(розум)* кмітли́вий, швидки́й, шпарки́й, *д.* доско́цький; *(ділок)* прола́зливий, в'юнки́й, виверткий.

СПРИ́ТНИК *к*^н^ *у.* МАСТАК, спри́тна голова́, *(на що)* *н*^I^ хлюст; & спритня́га, спритня́р.

СПРИЧИНЯ́ТИ *(що)* виклика́-, зумовля́-, зумо́влюва-, спричиня́тися до, *о.* кува́ти [*н.* ща́стя]; *(му́ку)* заподі́юва-, ЗАВДА-; & спричи́ню-; **я. спричиня́** *що* 1. **я. виклика**, 2. **я. завдає**, 3. **я. тягне *за собою***, 4. **я. доводить *до***.

СПРИЧИНЯ́ТИСЯ *(до чого)* причиня́-, дава́ти по́штовх /сприя́-/ *чому*, СПРИЧИНЯ- *що*; **я. спричиня́ється до** *чого* = **я. спричиня** *що*.

СПРИЯ́ННЯ підтримка, допомо́га, *б*^{з} /за-/, спомага́ння; **за с. *кого*** за́ходом /-ами/, підтри́маний /профінансо́ва-/ *ким*.

СПРИЯ́ТИ *(кому)* підпомага́-, слугува́-, йти назу́стріч, гра́- на ру́ку, подава́- по́міч, підста́вля- плече, СПОМАГА- *кого,* протеґува́- *кому*; *(чому)* слу́шно вплива́- на; *н*^{о} потура́- [це –ра́ло крадежа́м]; *(ухвалити закон)* лобію́ва́- *що*; **я. /м**^{н} **хто/ сприя́** с-и ♦, з-й по♦, сприя́ч, *п*$^{-о}$ патро́н, опіку́н, *ф.* рука́, *п*^{к} СПРИЯТЛИВИЙ *(для)*, помі́чни́й, допоміжни́й, *г.* допомого́вий, для сприя́ння, ©;

ПОСПРИЯ́- *(у розв'язці задач)* да́- спо́сіб; ◊.

СПРИЯ́ТЛИВИЙ *(- умови)* підхо́жий, вигі́дний; *(час)* СЛУШ-, відповід-, зру́ч-.

СПРО́БА намага́ння, силкува́-; *(вченого)* до́слід, ЕКСПЕРИМЕНТ; *(пера)* про́ба; & спробу́нок.

СПРОВА́/ДЖУВАТИ *(плоті́)* /пере-/; *(звідки)* /ви-, від-/, виряджа́-; *(на Сибір)* запрото́рюва-; *(лихо)* наклика́-; *(на шлях)* *ж*^{м} СПРАВЛЯ-; **я. /м**^{н} **хто/ ˊ-джує** 1. **я. скеровує**, 2. що випрова́джує, с-и ♦, ра́ди́й спрова́ди-, випрова́джувач /с-, від-/, *п*^{к} спрова́дливий /ви-, від-/, ©.

СПРОЖО́ГУ з ма́ху, з на́скоку, *с*^{о} з нальо́ту, раптóво, несподі́вано; *(ляпати)* не ду́мавши, зо́палу, про́сто з мо́сту; & прожо́гом; ± ЕКСПРОМТОМ.

СПРОКВОЛА́ нешви́дко, пово́лі, пово́леньки, ПОВАГОМ; *(говорити)* з про́тягом; *(рости)* пома́лу, поступо́во, не відра́зу; & спрокво́лу.

СПРОМАГА́ТИСЯ могти́, бу́- го́дним; *(діяти)* добира́- спо́собу /хи́сту/, знахо́ди- спо́сіб /можли́вість/; *(на візит(у)* знахо́ди- час; **я. -ється** 1. **я. може**, 2. го́ден *зробити*;

СПРОМОГТИ́СЯ спрово́ри-, ма́ти спромо́гу, зумі-; *(на що)* стягти́ся, здобу́-, розжи́-, доско́чити *чого*; & *р.* намогти́ся; **не с.** не завда́- собі тру́ду.

СПРОМО́ГА спромо́жність, зда́тність; змо́га, можли́вість; *ф*^{р} ко́шти, за́соби.

СПРОМО́ЖНИЙ ЗДАТ-, здіб-, го́д-, го́ден, яки́й /що, хто/ мо́же.

СПРОСО́ННЯ спросо́нку, зі сну, *ф.* не продéрши очéй, з непродéртими очи́ма.

СПРОСТА́ спро́сту; **не с.** не так собі про́сто.

СПРОСТО́ВАННЯ *(текст, що заперечує неправду)* зая́ва; *(дія)* спростува́ння, спросто́вув-.

СПРОСТО́ВУВАТИ *(що)* відкида́-, запере́чува-, *г.* простува́-, *ф.* відхре́щуватися /відмага́-/ від; **я. /м**^{н} **хто/ спросто́вує** с-и ♦, з-й спросува́-, запере́чувач, спросто́ву-, *(вжитий)* для спростува́ння, *п*^{к} *(доказ)* запере́чливий, ©;

СПРОСТУВА́ТИ *(думку)* *ф*^{р} відри́нути ◊.

СПРО́ЩУВАТИ *(доступ)* поле́гшу-; *(текст)* адаптува́ти; *н*^{I} примітизува́-; *(дріб)* *м.* скоро́чу-; **я. /м**^{н} **хто/ спро́щує** с-и ♦, з-й спрости́-, спро́щувач, *п*^{к} спро́щувальний, ©;

СПРО́ЩУВАТИСЯ *(- думки)* озвича́йнюва-; ◊;

СПРО́ЩЕНИЙ *о*^{к} спроста́чений ◊.

СПРУТ восьминіг, восьмино́жиця.

СПРЯМО́ВУВАТИ скеро́ву-, напрова́джу- /с-/, справля́ти, *г.* унапря́млюва-; *(у прірву)* штовха́-; *(кріс)* наво́ди-, націлюва- *ж*^{м} виміря́-, *(ракету)* запуска́-, *(стріли)* посила́-, си́па- дощем, *(полки)* гна́-, *ф.* пе́р-; *(очі)* встромля́-, вту́плюва-; *(на що)* орієнтува́-; *(увагу)* зосере́джува-; *(кошти)* признача́-; **с. по́гляд на** висві́чу- очи́ма *кого*; **я. спрямо́вує = я. скеровує**;

СПРЯМУВА́- *(лице)* наста́ви-, *(очі)* зверну́; **с. по́гляд /ду́мку/ на** вчепи́тися по́глядом /ду́мкою/ за; ◊;

СПРЯМО́ВАНИЙ *(умисно)* спеціа́льно ♦, ©; ◊.

СПУСК *(східчастий)* схо́ди; *(кріса)* гачо́к, язичок, куро́к, ци́нґель; *(їм)* *ф*^{р} ПОПУСК, пільга; *(дія)* спуска́ння, */літака/* зни́ження, *(з гори)* з'ї́зд, УЗВІЗ; *(овець)* парува́ння.

СПУС/КА́ТИ *т*^{р} /по-, *(кров)* ви-, *(на землю)* о-/, призе́млюва-, *(у воду)* зану́рюва-, *(на очі)* напуска́-, насува́-; *(гілля)* звішува-; *(човен на воду)* стяга́-; *(на берег /їх/)* виса́джува-; *(деревину)* сплавля́-; *(голову)* віша-; *(курок)* натиска́на; *(з ланцюга)* звільня́-, відпуска́-; *(хортів)* нацько́вува-; *(вказівки)* видава́-; *(плян підлеглим/)* надсила́-; *(ціну)* зни́жува-; *(вагу)* зганя́-; *(гроші)* розтри́нькува-; *(з рук)* збува́-; *(їм)* попуска́-; *(провину)* проща́-; *(овець)* злуча́-, парува́-; **я. /м**^{н} **хто/ ~ка́** с-и ♦, з-й ~ти́-, за́йнятий ~ком, *п*^{к} спускови́й, спускни́й, © спуска́ючи;

♦♦♦СЯ́ /о-/ ◊; *(з печі)* зла́зити; *(з гори пішки)* схо́ди-, */на чімсь/* з'їзди́-; *(у крісло)* сіда́-; *(у воду)* пірна́-, зану́рюватися; *(на кого)* **п.** поклада́-; *(- літак)* зни́жува-; */млу/* спада́ти; */руку/* обвиса́-, ви́сну-; */косу/* звиса́-, звішуватися; *(річкою)* пливти́ за водо́ю; **я. /м**^{н} **хто/ -ться** спу́сканий, призе́млюва-, виса́джува- ◊, с-и ♦, з-й спусти́-, *п*^{к} узвізний, спадни́й, долубіж-, */рельєф/* спа́дистий, */круто/* узво́зис-, */морок/* щора́з гу́стіший, ©;

СПУСТИ́ТИСЯ *(на їх)* впа́сти ◊, *(сходами)* збіг- схо́дами /по схо́дах/.

СПУСТО́ШЕННЯ *(дія)* руйнува́ння, ни́щення, руйна́ція; *(стан душі)* спусто́шеність.

СПУСТО́Ш/ЛИВИЙ руйні́вний, РУЇН-, смертоно́с-, плюндрува́ль-, ~уваль-, призна́че- ~ити,

~ливої дії.

СПУСТО́Ш/УВАТИ плюндрува́-, розграбо́вува-, пусто́ши-, розоря́-, сія- смерть; *(льох)* випоро́жнюва-; *(душу)* каструва́-; ± РУЙНУВА-; **я.** /м^н **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й ~и-, ~увач, пустоши́тель, плюндрі́й /-ува́льник/, п^к плюндрува́льний, смертоно́с-, ~ливий, ˜ливої дії;

СПУСТО́ШИТИСЯ спустошіти, *(морально)* збідні- душе́ю;

СПУСТО́ШЕНИЙ сплюндро́ва- ◊, *(край голодом)* ви́голодже-.

СРІБЛИ́[Я́]СТИЙ *(колір)* сірувато-білий; *(чуб)* сива́стий, сивува́-; *(звук)* мелодійно-дзвінки́й; *(сон)* **п**^о світлий; & срібля́вий, срібня́стий.

СРІБ/ЛИ́ТИ & ~ни́-, висріблюва-; **я.** /м^н **хто**/ **~ли́ть** с-и ♦, з-й ви́♦, за́йня́тий ˜ленням, срібля́р, п^к ~ли́льний, для ˜лення, © ~ли́вши;

ВИ́СРІБЛЕНИЙ що його́ ви́сріблено.

СРІБ/ЛІ́ТИ ~ли́тися, вили́скувати ˜лом, *д.* срібні-; **я.** ~ліє с-и ♦, п^к ~лося́йний, ~ля́стий, ©.

СРІ́БЛО́ з^б срібний по́суд /ре́чі, гро́ші/; *(волосу)* сивина́; **п.** сірувато-білий ко́лір; *(олімпійське)* срібна меда́ля; *(- звук)* дзвінкість, мелодійність; **срібло-зо́лото** бага́тство, скарб.

СРІ́БНИЙ *(колір)* сірувато-білий, срібнобі-; *(волос)* си́вий, із сивино́ю; *(звук)* чи́стий, мелодійно-дзвінки́й; *(сон)* світлий; *(ювілей)* 25-річний; & срібне́нький, сріблени́й, п^о срібер-.

СРІБНЯ́К *(срібна монета)* срібник, срібля́к, с^о срібля́ник[!] /**срібляни́к** = ду́ка/; ± ГРОШІ.

ССА́ТИ > СМОКТАТИ.

СТАБІЛІЗ/УВА́ТИ уста́лю-, унормо́ву-, нормалізува́ти; **я.** ~у́є с-и ♦, з-й у♦, ~а́тор, п^к стабілізаційний, для стабіліза́ції, ©.

СТАБІ́ЛЬНИЙ ста́лий, незмінний, стійки́й; *(підручник)* однoти́пний, станда́рт-.

СТАВ *(малий)* ко́панка; & ставо́к.

СТАВА́ТИ в♦; *(до лав)* влива́тися; *(волос)* настовбу́рчува-; *(між ким)* укли́нюва-; *(на ніч)* розташо́вува-; *(на службу)* найма́-; *(на облік)* запи́сува-; *(до праці)* бра́-, (роз)почина́ти *що*; *(в позу)* прийма́ти /прибира́-/ *що*; *(під присягу)* склада́- *що*; *(на зміну)* заступа́-; *(до помочі)* надава́- *що*; *(в дорозі)* спиня́тися /зу-/, *(- дощ)* /при-/, пере-става́ти; /*річку*/ замерза́-; *(проти їх)* виступа́ти, *(за їх ще)* обстава́-; *(на захист)* бра́- під за́хист; *(на ката)* пов♦; *(перед зором)* по♦, вирина́-, з'являтися; /*вік*/ сповня́-; *(- базар*/ відбува́-; *(з ч.* не*)* н^о пропада́ти [мише́й не ста́ло], ги́ну- [бра́та не ста́ло]; *(- зиму)* на♦; *(- ціну витрат)* коштува́-, обхо́дитися; *(чим)* роби́-, *(ким)* оберта́- на, перекида́- у; *(за сина)* заступа́ти /заміня́-/ *кого*; **н**^о вихо́ди-, СТАВАТИСЯ [по-моє́му ста́ло], вистача́ти, *р.* вистава́- [не стає́ сил]; *(прозорим)* випрозо́рюватися; **с. ди́бки** ♦ ду́ба; **с. гарячіше /смачні- +/** гарячіша- /смачніша- +/; **с. до розмо́ви** вдава́тися в балачки́, захо́дити в ре́чі; **с. дріб'язко́вим** дріб'язко́віша-; **с. на заваді** перешкоджа́-; **с. на коліна** укляка́-; **с. навшпиньки** спина́тися; **с. на но́ги** спина́тися на н.; **с. на прю** почина́- /іти́ на/ *що*; **с. фана́тиком** фана́ті-; **я.** /м^н **хто**/ **стає́** 1. гото́вий /ма́ючи на́мір/ ста́ти, © стаючи́, с-и, 2. що ро́биться /схи́льний роби́тися, з-й зроби́-/ *яким*; **я. стає́ гли́бшим /до́в-, ву́жчим +/** що гли́бшає /до́в-, ву́жчає +/, щора́з гли́бший /до́в-, ву́жчий +/;

СТА́ТИ поча́- [став пи́-]; *(у м*^й *часі)* бу́- [ста́не їс-]; *г.* спини́тися [**на тім не ста́ло** на тім не спини́лось]; *(ким)* зроби́- /б^а по-/, поши́- в *кого*; *(богом)* обожестви́-; *(ширшим +)* поширшати +; & ста́ну-; **с. на мі́сце** *(- глузд)* © прийти́ до ро́зуму; **с. стіно́ю** ♦ груди́ма; **стає́ су́мно** *кому* жаль пройма́є *кого*; **на цьо́му (не) ста́не** так і бу́де, (за́йдуть зміни); **ста́ло болі́ти** *кого* заболіло *кого* [**як її с. б.!** як її заболіло!].

СТАВА́ТИСЯ ТРАПЛЯ-, приключа́-, відбува́-, дія-, роби́-, чини́-, твори́-, ко́ї-, ма́ти місце; *(- морози)* перепада́-; *(- задум)* ЗБУВАТИСЯ [сказа́в. і ста́лось]; **що -є́ться** прире́чений ♦, *(ча́сто)* поди́бува- /примі́чува-/ ◊, п^к системати́ч-, випадко́вий, ча́стий, © ма́ючи місце;

СТА́ТИСЯ сподія-, здійсни́-, ста́ти реа́льністю ◊, ф^р зайти́ [**-а́лася сва́рка** зайшла́ сва́рка], прийти́ [так прийшло́, що му́шу йти]; *(з ким)* притра́питися *кому*; **ста́лося так, як ста́лося** нема́ ра́ди; **якби́ це -ося зі мно́ю** якби́ на ме́не; **я. це -ося з ки́мось** якби́ на ко́гось, на ко́гось би це [**я. це -ося з ки́мось – поме́р би** якби́ на ко́гось /на ко́гось би це/ – поме́р би];

ВІДСТА́ТИСЯ віднови́-, поверну́- (наза́д) [що ста́лося, то вже не відста́неться].

СТА́В/ИТИ *(на ноги)* станови́-, зво́ди-, *р.* ста́вля-; *(на чолі)* признача́-, наставля́-; *(до стінки)* /при-/; *(на пости)* /роз-/; *(на ніч)* розквартиро́вува-; *(у скрутне становище)* заво́ди-; *(намет)* розбива́-, напина́-; *(пиво)* частува́- *чим*; *(на стіл)* подава́-; *(мотор)* установля́-; *(дрючки в колеса)* стромля́-; *(хату)* будува́-, споруджа́-; *(шини)* накла́да-, *(печатку)* /при-/; *(бал)* **ш**^к виставля́-; *(підпис)* виво́ди-; *(в заслугу)* розцінюва- як *що*; *(високо)* цінува́-; *(на перший пля́н)* висува́-; *(за мету)* ма́-, поклада́-; *(ста́вку у грі)* роби́-; *(діло)* нала́годжува-, організо́вува-; *(дослід)* проробля́-; *(п'єсу)* пока́зува-, розі́грува-, ж^м дава́-; *(голос)* шко́ли-; *(перепони)* **п.** ство́рюва-; *(опір)* чини́-; *(вимоги)* заявля́-; *(на голосування)* вино́си-; *(питання)* пору́шува-; **с. в безви́хідне стано́вище** припира́- до стінки; **с. до ладу́** урухо́млюва-; **с. до стінки** розстрілюва-; **с. за обо́в'язок** *їм*

зобов'я́зува- *їх*; **с. за прови́ну** ***кому*** **що** винува́- *кого* за **що**; **с. на но́ги** зво́ди- на но́ги, ***п.*** навча́- жи́ти; **с. собі за мету** ма́- мету́ /на меті/, *с*ʸ виставля́- собі пла́нку; **с. у мінус** ***що*** до-ріка́- *чим*; **я. /м**ⁿ **хто/ ~ить** с-и /зви́клий/ ♦, з-й по♦, настано́вник /по-, при-, роз-, пере-/, © ~ивши; **я. ста́влять** ста́влений; *б*ⁿ ста́влено;

ПОСТА́ВИТИ: п. на місце ***їх*** присади́-, *г.* пришпили́-; **п. на но́ги** звести́ /під-/ на но́ги; **п.** ***(собі)*** **за обо́в'язок** покла́с- *(*собі*)* о.; **п. собі мету́** узя́- собі за м.

СТА́ВИТИСЯ *(до кого)* пово́ди- /обхо́ди-/ з *ким*; *(до чого)* задивля- на *що* [як Ви задивля́єтесь на мо́ду?]; ***ж***ᴹ гордува́ти, гну́- ки́рпу, пиша́тися, хизува́-; ***р.*** будува́-; **с. згі́рда до їх** поневіряти *їх*; **с. несхва́льно до** ***чого*** ма́ти застере́ження до [**с. н. до мод** ма́- з. до м.]; **воро́же с.** до во́вком диви́- на; **-лось /-лись/** *у.* ста́влено; **я. /м**ⁿ **хто/ -иться** *(до чого)* с-и ♦, з-й по♦, наста́вле- [дру́жньо н.], *п*ᴷ *(дбайливо)* дбайли́в-терпи́мий, толера́нтний, *(зичливо)* добрози́чливий *і т. д. з п*ᴾ, © ста́вившись, ста́влячись;

ПОБЛАЖЛИВО С. *г.* знижатися.

СТА́ВКА *в*ᴵ штаб; *(у картах)* куш, вне́сок; *(шефа)* зарплатня́; *(на кого)* орієнта́ція.

СТА́ВЛЕННЯ *г.* на♦; **у -енні до** *г.* су́проти́ [був че́мний су́проти всіх].

СТАВНИ́Й по♦, стрункий, стату́рний, *р.* санови́тий, *з.* ставни́с-; *(- жінок)* фігу́рис-.

СТАДІ́ЙНИЙ *(розвиток)* поета́п-, ступне́вий.

СТАДІО́Н футбо́льне по́ле, ± АРЕНА.

СТА́ДІЯ період, ета́п, фа́за; щабе́ль, сту́пінь.

СТА́ДНИЙ *у.* ота́рний.

СТА́ДО *(корів)* череда́, *(коней)* табу́н, кося́к, *(овець)* ота́ра, ватага, *(птахів)* згра́я; *з*ⁿ юрба́, на́товп; ± ГУРМА, ГУРТ.

СТА́ЙНЯ *(на ко́ні)* конюш-; *(на корови)* корова́рня, теля́тник, *(на воли)* воло́вня, воло́вник, *(на буйволи)* буйволя́т-; & ста́єнка; ± ХЛІВ.

СТАЛЕВА́РНИЙ: с. заво́д сталева́рня, *з.* гама́р-.

СТАЛЕ́ВИЙ крице́-, була́тний, *у*ᴾ харалу́ж-, *(меч)* дама́ський; *(колір)* ясносірий; *(м'яз)* міцни́й, могу́тній; *(- волю)* незла́мний; *(голос)* заліз-, тверди́й, безапеляці́йний; *(крок)* упе́вне-, карбо́ва-; *(- очі)* холо́д-.

СТА́ЛИЙ постійний, незмін-, *з.* станівки́й; *(врожай)* стійки́й; *(- вдачу)* урівнова́жений; *(зв'язок)* трива́лий, безпере́рвний, неспи́н- не тимчасо́вий; *(- думку)* уста́лений;

СТА́ЛО ПОСТІЙНО ◊.

СТАЛИ́ТИ *(наварювати сталлю)* наста́лювати; гартува́ти, загарто́вувати.

СТАЛЬ кри́ця, дуле́вина, *(дамаська)* була́т; *(якої не бере іржа)* *с*ᴼ нержавійка.

СТАН 1. торс, ту́луб; *(тонкий)* та́лія, перехва́т, по́перек, по́яс; 2. та́бір, стоя́нка, кіш; *(ворожий)* сторона́, угрупо́вання, середо́вище; *с*ᶻ стійло; 3. *(економічний)* стано́вище, обста́вини, ситуа́ція; *(ясновидіння)* транс; *(правовий)* *ю.* ста́тус; *(суспільний)* *(*соція́льна*)* верства́, *з.* стать, конди́ція; *(облоги)* режи́м; *(тужавости речовини)* консисте́нція; **до -ну** до фігу́ри; **не в -ні** ***ш.*** него́ден /неспромо́ж-/ *хто*; **бу́ти не в -ні** бу- неспромо́жним /него́дн-/;

СТА́НИ *з.* зле́ти й падіння [**психологічні с.** п. зле́ти й падіння].

СТАНДА́РТ *(мови)* но́рма; *(думання)* стереоти́п; ***п.*** трафаре́т, шабльо́н, штамп, *ф*ᴾ копи́л; +

СТАНДА́РТИ *о*ᴷ за́соби.

СТАНДА́РТНИЙ *(дім)* одноти́п-, стереоти́п-, *(проє/е/кт)* типо́вий, уніфіко́ваний, стандартизо́ва-; *(вираз)* трафаре́т-, штампо́ва-, ШАБЛЬОН-, ШАБЛЬОНОВИЙ, *о*ᴷ близнюко́-, поді́бний о́ко-в-о́ко, *ф*ᴾ УЗВИЧАЄ-; *(виріб)* клясич-, ордина́р-, універса́ль-, конва́йєр-, *с*ᴼ конвейер-; *а*ᴹ неформа́т-; ± оди́н-в-оди́н > ОДИН.

СТАНДА́РТНО о́ко-в-о́ко, на оди́н копи́л ◊.

СТА́НИК ліф, бюстга́льтер.

СТАНИ́/ЦЯ *з.* ста́йня; *(козацька)* се́лище, постій; *г.* пост, станція [поліційна ♦]; & ~ченька, *(житель станиці)* *стани́ченко, *станича́нин.

СТА́НОВИ́Й *(- пільги)* групови́й, ка́сто-, кла́но-.

СТАНОВИ́ТИ *(на ноги)* СТАВИ-; *(рекорд)* установля́-; *(виїмок)* явля́- собо́ю, бу́- *чим*; *(себе)* *д.* виставля́-; *(в сумі)* дава́- в су́мі, *г.* вино́си-; *(частку цілого)* *с*ᴼ склада́-; **це не -ить** ***(ве-ли́ких)*** **тру́днощів** це не завда́сть тру́ду, це не забере́ бага́то т., це не по́дорож на по́люс; **я. стано́вить** 1. **я. ставить**, 2. **я. явля** ***собою***.

СТАНО́ВИЩЕ *(тяжке)* обста́вини, умо́в-, умови, *а.* ситуа́ція;; *(нічийне)* пат; *(чиє)* роля, місце; *(воєнне)* стан, режи́м; *(своє)* пози́ція, то́чка зо́ру; *(до чого)* ста́влення.

СТАНО́ВЛЕННЯ *(ідеї)* постання́, ви́роблення, *(держави)* розбудо́ва.

СТА́НЦІЯ *у.* стани́ця, *г.* ста́ція; *(залізнична)* переста́нок, */мала/* полуста́нок, */будова/* вокза́л, *г.* двіре́ць; *(телефонна)* підприє́мство; *(дослідна)* пункт; & ста́нційка.

СТАРА́ННИЙ рете́ль-, запопа́д-, запопа́дливий, дбайли́-, щи́рий, пи́льний, *с.* ре́в-, *(у праці)* за*(*по*)*взя́тий, запальни́й, зага́рливий, упа́дли-; & *д.* старли́-, старовли́-; ± АКУРАТНИЙ

СТАРА́ННЯ рете́льність, дбайли́в-, дбання́; намага́-; *(великі)* *м*ⁿ ЗУСИЛЛЯ, за́ходи [за́ходами Акаде́мії].

СТАРА́ТИ; ПРИСТАРА́- приготува́-, допасува́-.

СТАРА́ТИСЯ намага́-, силкува́-, *ф*ᴾ бра́- [з усіх бере́ться сил], доклада́ти зуси́ль, з усіх бра́тися сил, *(аж)* розсіда́- /розпада́-/, вганя́ти ко́ло робо́ти, зі шку́ри ліз-, *ф*ᴾ *д.* сва́татися; *(на що)* стяга́-; *(- що)* турбува́-, дба́ти; *(чого)* роз-

добува́- *що*; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **-ється** с-и доклада́ти зуси́ль, ра́дий ♦, *п*ᵏ СТАРАННИЙ, дбайли́вий, запопа́дли- /упа́-/, ре́вний, /*перед ким*/ вислу́жливий, ©.

СТА́Р/ЕЦЬ СТАРИГАН; сліпе́ць, ЖЕБРАК, торботря́с, *л*ᵃ торба́р; *р*ᵉ пусте́льник, самі́т-, відлю́дько, відлю́док, *к*ⁿ анахоре́т; & ~чик, ~цю́га.

СТАРЕ́ЧИЙ *(розум) п*ᵒ ста́рчий; *(вигляд)* старкува́тий, приста́ркува-, *ж*ᵐ бабкува́-; *(хліб)* жебра́цький, старча́чий, старцівський.

СТАРИГА́Н ста́рець, стара́ голова́, дідуга́н, діdо́ра, збу́йвік, *як і.* СТАРИЙ; *з*ⁿ стари́й хрін /шкарба́н/; & *г.* ста́рух.

СТАР/И́Й немолоди́й, похи́лого віку; *(світ)* не нови́й; *(друг)* да́вній; *(- історію)* староdáв-; *(абсцес)* зада́внений; *(лад)* старорежи́м-; *(вояк)* досвідче-; *(- вино)* багаторіч-, ви́трима-; *(одяг)* зно́ше- /ви́-/; *(квиток)* недійс-; *(за́мок)* старови́н-; *(фасон)* заста́рілий, старомо́дний, коли́шній; *(урожай)* торіш-; *(- сало)* несвіжий; /*місце*/ той са́мий; /*тему*/ давно́ відо́-; *і.* СТАРИГАН; & ~е́(се)нький, ~ува́тий, ~е́нний, ~е́з-, престари́й; **с. шкарба́н** *д.* ♦ толуб, *г.* ♦ пергамент **~о́го горобця́ на поло́ву не зло́виш** ~о́го ли́са не ви́маниш з лі́су.

СТА́РИ́ЦЯ *(стара жінка) як і.* стара́, старе́нька *(ба́бця), ф.* бабусе́нція, *г.* стару́ха, стару́шка.

СТА́РІСТЬ *(глибока)* ста́рощі, *(речей)* поста́рілість /за-/; & старе́зність, преста́рість.

СТА́Р/ІТИ ~ітися, ~ішати, роби́тися ~и́м /~шим/, *о.* іти́ з літ, захо́ди- в літа́ /~ість/; *(- моди)* застаріва́-; *(- події)* давні-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **(не)** **~іє** с-и ♦, *ф.* підто́пуваний, щора́з ~іший, вже *(давно́)* не-молоди́й, вже поста́рілий, зіста́рений, *(мет-ал)* зно́шува-, *(вічномолоди́й)*, © ~іючи;

ПО♦♦♦ /зі-/, *ф.* підтопта́тися, ви́йти на фі́нішну пряму́ ◊.

СТАРОВИНА́ старі́ часи́ /епо́ха, е́ра/, *(си́ва)* ДАВНИНА, предкові́ччина, дідівщина.

СТАРОВИ́ННИЙ дідівський, пре́дківсь-, *(час)* мину́лий, ДАВНІЙ; *(звичай)* СТАРОДАВ-, вікода́в-, прада́в-, прастари́й; *(стиль)* заста́рілий, старомо́дний /-режи́мний, -СВІТСЬКИЙ/.

СТАРОДА́ВНІЙ ду́же стари́й /да́вній/, пра́дідівський, пра́дідній, СТАРОВИННИЙ; не СУЧАС-, старожи́тній, старосвітський, *і*ᵖ допото́пний; & вікода́вній, староде́нний.

СТАРОСВІ́ТСЬКИЙ старомо́дний, старосвітній, СТАРОДАВ-, патріярха́льний, староде́н-.

СТА́РОСТА *е.* сват; *(церковний)* ти́тар; *(сільський)* голова́, війт, *г.* со́лтис.

СТАР/ЦІ́ВСЬКИЙ жебра́цький, ~е́чий, ~е́цький.

СТАРЦЮВА́ТИ > ЖЕБРАКУВАТИ.

СТАРШИНА́ *з*ᵇ офіце́рство, *к*ⁿ кома́ндний склад, кома́ндування; *п.* верхівка, нача́льство, еліта;

СТАРШИНА́ *т*ᵏ команди́р, офіце́р, зве́рхник.

СТАРШ/(ИН)УВА́ТИ *(над ким)* начальникува́-, верхово́ди-, ма́- зве́рхність; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~(ин)у́є** с-и ♦, ~шина́, *п*ᵏ ~ший, ©, ± **я. верховодить**.

СТАТЕ́В/ИЙ сексуа́льний; **с. акт, ~і зно́сини** злягання, секс, любо́вний акт; **с. го́лод** діво́чий г.; **~і о́ргани** *е.* приро́дження, со́ром, *е*ᵉ хазя́йство [жіно́че х.]; **ма́ти ~і з. з кѝм** перейти́ че́рез ліжко *чиє*; **чолові́чий с. о́рган** ПЕНІС.

СТАТЕ́ЧНИЙ пова́ж-, розва́жливий, розсу́дли-, серйо́зний; *(вигляд)* солід-, презента́бель-, імпоза́нт-, показни́й; *(господар)* замо́жни[і]й; *(чоловік)* лі́тній; *(дім)* *(добро)*присто́йний.

СТАТИ́СТ > АКТОР.

СТА́ТОК доста́ток, бага́тство; майно́, вла́сність; худо́ба, това́р;

СТА́ТКИ доста́т-, прибу́т-, за́соби існува́ння.

СТАТТЯ́ *(газетна)* публіка́ція, *(передова)* передови́ця, *(- смерть)* некро́лог; *(закону)* пара́граф, АРТИКУЛ, ро́зділ, пункт; *(імпорту)* вид, складова́ части́на; & статі́йка, стате́йка.

СТАТУ́РА поста́ва, будо́- ті́ла; *(по́)*стать, фігу́ра.

СТА́ТУС *(чого)* зна́чення, вага́, важли́вість, репута́ція, прести́ж, ім'я́, *ю.* правови́й СТАН.

СТАТУ́Т *(клубу)* збірка пра́вил /при́писів/, уста́в, *о*ᵏ пра́вильник, *з*ⁿ ко́декс молодо́го во́їна; *і*ᶜ ко́декс; *в*ᵘ **пользовий с. /уста́в/** полівка.

СТА́ТУ́Я *у.* МАНЯК; & статуе́тка.

СТАТЬ *(жіноча)* жіно́цтво; *(чоловіча)* чоловіки́; *(коня)* будо́ва ті́ла; *р.* по́стать, фігу́ра; *(духовна)* СТАН; *ж*ᵐ мані́р, кшталт, копи́л [все на оди́н копи́л], штиб.

СТАЦІОНА́РНИЙ не пересувни́й; *(хорий)* не амбуля́тор-, клініч-; *(рушій)* нерухо́мо встано́вле-, не переносни́й; *к*ⁿ незмін-, пості́й-.

СТВЕ́РДЖУ/ВАТИ *(вірність)* /під-/, *(звіт)* /за-/; *(засади)* встано́влю-, уста́лю-; *(словесно)* тве́рдити, запевня́-, заявля́-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~ує** с-и ♦, покли́каний стве́рди-, тве́рдо впе́вне-, стве́рджувач /під-/, *п*ᵏ стве́рдливий, ~увальний, ©.

СТВОЛ *с*ᵒ *(кріса)* цівка, лю́фа; *(гармати)* жерло́, ті́ло, хо́бот; *(шахти)* сто́вбур; *(нерва)* стебло́.

СТВО́РЕННЯ *(світу)* постання́; & утво́рення.

СТВОРІ́ННЯ > ІСТОТА; & створі́ннячко.

СТВО́РЮВАТИ твори́-, роби́-; *(пісню)* склада́-; *(виріб)* виробля́-, виготовля́-, *(партію)* засно́вува-; *(опір)* формува́-; *(ілюзію)* виклика́-, утво́рюва-; *(теорію)* розробля́-; *(фірму)* розбудо́вува-, розвива́-; *(в уяві)* малюва́-, вимальо́вува-; *(сорт)* виво́ди-; & *к*ⁿ сотворя́-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ ство́рює** с-и ♦, з-й створи́-, творе́ць, утво́рювач /с-/, засно́вник, фунда́тор, *у*ᵖ сотвори́тель, *п*ᵏ тво́рчий, конструкти́вний, *с*ᵏ -тво́рець [мітотво́рець], -тво́рчий [образотво́ррчий], ©;

СТВОРИ́- *у*ᵖ сподія- ◊; *(нове)* покли́ка- до життя́.

СТЕБЛО́ бадили́на, били́-, би́ло; & стебе́льце,

стебли́на, $з^б$ стебе́лля, $п^к$ *стебли́[а́]стий;

СТЕБЕ́ЛЛЯ ботва́, ботви́ння, ги́чка, стовбу-ри́ння, БАДИЛЛЯ.

СТЕГНА́СТИЙ $с^к$ -сте́гний [широкосте́гний].

СТЕЖА́ ча́та, загі́н дозо́рців /пластунів/, $о^к$ пла-сту́нський загін, $с^о$ дозо́р, $ф^р$ ро́звідка; & $п^к$ *(як і.)* стежови́й, $с^о$ *дозо́рчий.

СТЕ́ЖЕННЯ висте́жува-, *(стиха)* підгляда́-, під-гляди, підгля́диництво.

СТЕ́Ж/ИТИ /$д^к$ **ВИ́♦♦♦**/ *(кого /$с^о$* за *ким/)* СЛІД-КУВА-, ма́- на о́ці; нагляда́-, па́с- очи́ма, *р.* зи́ри- за *ким*, *(пильно)* пильнува́-, *(стало)* не спуска́- з оче́й /попаса́-/ *кого*; *(за чим)* сочи́-, спостеріга́- *що*; *(за собою)* диви́тися, дба́ти за свій ви́гляд; *(звіра)* висте́жува-, іти́ /ходи́-/ на́-зирці /слід-у-слі́д/; *(гишком)* шпигува́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ить** *кого* с-и ♦, з-й про♦, спостеріга́ч, слідопи́т, ~ій, $п^к$ $г^д$ слідя́чий слід-, ~ови́й, $п^р$ на́зирком [керува́ння на́зирком], © ~ивши.

СТЕ́ЖКА *(у траві)* дорі́жка, *(в горах)* плай; *(на-укова)* **п.** ни́ва, по́ле ді́яльности, аре́на, шлях, $у^р$ стезя́; & сте́жечка, стежи́на,шляшо́к.

СТЕКЛЯ́РУС *у.* про́низка.

СТЕЛИ́/ТИ сла́-, простеля́-, простила́-, висте́лю-ва-; *(ліжко)* застеля́-, застила́-, *(під ноги)* /ро-з-/, розстеля́-; *(підлогу)* /на-/, настила́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ть** с-и ♦, з-й про♦, стелі́й, засте́лювач /на-, про-, роз-, пере-/, $п^к$ ~льний, © ~́вши.

СТЕЛ/И́ТИСЯ сла́-, розстеля́-, розстила́-; *(шлях)* простяга́-, проляга́ти [проляглá дорі́жка]; *(- ніч)* насува́тися; *(за ким /слава/)* ши́ри-, іти́; *(- над землею)* припада́- до *чого*; *(перед ким)* **п.** плазува́-; & усте́люватись; $н^о$ **сте́литься** *(до-рога)* па́хне, світи́ть, усміха́ється, випада́є; **за не́ю сте́ляться гріхи́** за не́ю йде погові́р про г.; **я.** /$м^н$ **хто/ -иться** сте́лений, засте́люва- /ви-, на-, по-, роз-, пере-/, с-и ♦, з-й роз♦, $п^к$ повзу́чий, сланки́й, /туман/ поприземний, ©.

СТЕ́ЛЯ **п.** > ЛІМІТ; & $п^к$ *підсте́льний.

СТЕ́ЛЬМАХ колі́сник, возоро́б, *з.* каре́тник; те́с-ля, тесля́р.

СТЕНА́ТИСЯ здрига́-; *(- серце)* стрепеха́-; **я. стена́ється = я. здригається**;

СТЕНУ́ТИСЯ збенте́жи-, розгуби́-, жахну́-; ◊; *(- дуби)* (з)ворухну́-; *(бігти)* ки́ну-, порва́-.

СТЕНД щит.

СТЕНОГРА́ФІЯ скоро́пис, *о.* крила́те письмо́.

СТЕНОГРАФІ́ЧНИЙ $п^{рн}$ скоро́писний.

СТЕП > ПОЛЕ; *(у США)* пре́рії, *(в Арґентині)* пампа́си, *(у Півд. Африці)* сава́на; & степо́к.

СТЕ́РВ/О па́дло, дохля́тина, труп твари́ни; ☺ негі́дник, мерзо́т-, ПАДЛЮКА; & ~у́ля, ~я́ка.

СТЕРЕГТИ́ сторожи́-, оберіга́-, охороня́-, берег-ти́; *(їх)* пильнува́-, гляді́-, сте́жи- /$с^о$ за *ким*/; *(здобич)* підстеріга́-; **я.** /$м^н$ **хто/ стереже́** + с-и ♦, з-й під♦, сто́рож, вартівни́к, охоронець, ті-лохоро́нець, тілохрани́тель, $п^к$ охоро́нний, вар-тови́й, сторожови́й, ☺ пильноо́кий, ©.

СТЕРЕОТИ́П *і* **СТЕРЕОТИ́ПНИЙ** > СТАН-ДАРТ *і* СТАНДАРТНИЙ.

СТЕРИЛІЗУВА́ТИ *(живі істоти)* ВАЛАША-, КАСТРУВА-; *(харчі)* знезара́жува-; **я. стери-лізу́є** 1. **я. каструє**, 2. **я. знезаражує**.

СТЕРНИ́ЧИЙ, СТЕРНОВИ́Й, СТЕРНО́ *і* **СТЕРНУВА́ТИ** > КЕРМАНИЧ, КЕРМО *і* КЕРМУВАТИ.

СТЕРНЯ́ *(на лиці)* жорстки́й во́лос; & сте́рнище, $п^к$ *стерни́стий.

СТЕ́РПНИЙ терпи́мий, можли́вий, ненайгір-ший, незле́цький.

СТИ́ГЛИЙ > СПІЛИЙ.

СТИ́ГНУТИ вихоло́джуватися, ХОЛОНУТИ, *(- їжу)* вистига́-; *(- овочі)* ДОСТИГА-; **я. сти́-гне** 1. **я. холоне**, 2. **я. дозріва**.

СТИД > СОРОМ; & встид, стидо́вище /-исько/.

СТИДА́ТИСЯ соро́ми-, засоро́млюва-, ніяковіт-и, $с^о$ конфу́зитися; *(робити)* не нава́жуватися; & встида́-; **я. стида́ється = я. соромиться**.

СТИДКИ́Й непристо́йний, безсоро́м-, СОРО-МІЦЬКИЙ; ☺ гидки́й, потво́рний.

СТИК мі́сце /лі́нія/ ЗІТКНЕННЯ; **на с.у́** на м. З.

СТИКА́ТИСЯ /$д^к$ **ЗІТКНУ-**/ *(з ким)* натика́- на *кого*; *(з чим)* ТОРКА- /дотика́-/ *чого*; *(з ким)* ма́ти ді́ло, контактува́тися, /ні́с-у-ні́с/ зустрі-ча́-, спотика́-; *(- дві армії)* стина́-, *г.* зударя́-; *(з людьми)* знайо́ми- /пізнава́ти *кого*/ впри-ту́л; *(по лісах)* блука́-, тиня́тися; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** 1./2. с-и ♦, з-й зіткну́-, © стика́ючись, 1. + **що торка**, 2. + зди́буваний, стрі́ва-, спо-ти́ка-, зішто́вхува-, *г.* зуда́рюва- ◊.

СТИЛЕ́Т > КИНДЖАЛ.

СТИЛО́ *у.* писа́льце.

СТИЛЬ *(одягу)* фасо́н, мо́да, крій; *(писця)* мане́-ра, *п.* перо́, *з.* штиб; *(праці)* хара́ктер, *п.* по́-черк; *(образотворчий)* письмо́.

СТИ́МУЛ заохо́та, заохо́чення, по́штовх, ІМП-УЛЬС, спону́ка, побу́дник, спонука́льна ПРИ-ЧИНА.

СТИМУЛ/ЮВА́ТИ ЗАОХОЧУ-, спону́ку-, $с^о$ спонука́ти; *(розквіт)* підшто́вхува-, приско́р-ю-, дава́ти по́штовх *чому*; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ює** с-и /з-й/ ♦, ~я́тор, заохо́чувач, $п^к$ стимуляці́йний, стимуля́тор-, заохо́чуваль-, ©.

СТИНА́ТИ > ЗРІЗУВА-; *(дерева)* руба́-, *(чимось гострим)* сікти́, *(ворога)* поверга́-;

ПОСТИНА́ТИ & $д^{-к}$ $м^{-й}$ $м^н$ *пости́нані.

СТИНА́ТИСЯ вступа́ти в бі́йку /боротьбу́, супе-ре́чку, сва́р-/, ± ВОЮВА-; *(- кров)* застига́-, *(- ріку)* замерза́-; *(в бійці)* бра́тися за ба́рки; *(- зуби)* стиска́-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, ради́й стя́-, бое́ць, боре́ць, во́їн, $п^к$ бойови́й, фрон-тови́й, *о.* в огні́ /борні́, боротьбі́/, ©;

СТЯ́ТИСЯ /ЗІТНУ́-/ зчепи́-, схрести́ти мечі ◊.
СТИПЕ́НДІЯ > ПЛАТНЯ.
СТИРА́ТИ витира́ти /за-/;
СТЕ́РТИ *(з пам'яті)* /ви́-/; **с. на по́рох** розси́па- на по́рох, спали́- на по́піл.
СТИРЧ/А́ТИ стовби́чи-, стоя́- сторч, *(вус)* настовбу́рчуватися, стовбу́рчи-; *(відки)* витика́-, вистава́ти; *(на голові)* сиді-; *(в очах)* ви́сну-, стоя́-; *(аж ген)* стримі-, височі-; **я. /м^н хто/ ~и́ть** поки́нутий ♦, стирча́к, ☺ дармови́с, $п^к$ сторчкува́тий, стирча́с-, стовби́чливий, */одяг/* халабу́дистий, $с^к$ стирчи́- [стирчи́вус], ©.
СТИСК сти́снення, ти́снява; **с. уст** о́брис міцно сти́снутих /зціплених/ уст.
СТИСК/А́ТИ ущільнюва-, скоро́чу-; *(в обіймах)* здушу-; *(груди)* зда́влю-; *(загін)* затиска́ти, ото́чува-; *(морозом)* ско́вува-; *(руку)* ти́сну-, потиска́-; *(плечі)* здвига́-, стена́-, зво́ди-, пору́шува-; *(брови)* стяга́-, су́пи-; *(зуби)* зціплюва-, *(губи, кулак)* стуля́-, & ~́ува-; **я. /м^н хто/ ~а́** с-и ♦, з-й сти́сну-, ~а́ч, $п^к$ стисни́й, ~а́ль-, ~́уваль-, ~о́ви́й, ~у́ч[щ]ий, © ~а́вши, ~а́ючи;
СТИ́СНУТИ *(серце)* защемі-; **сти́снуло за се́рце** ***кому*** $н^о$ сти́снулося се́рце в *кого /кому/*;
СТИСКА́ТИСЯ ущільнюва- ◊; *(обсяг)* зме́ншува-; *(губи)* стуля́-; ☺ зіщу́люва-; *(в купу)* збива́-; *(груди)* зда́влюва-; **я. /м^н хто/ -є́ться** стискуваний /за-/, ущільню-, зціплю- ◊, с-и ♦, з-й сти́сну-, $п^к$ сти́сливий, ©;
СТИ́СНУ/ТИ- *(пальці)* *г.* /за-/ ◊; **~лося се́рце** ***кому*** зани́ло с. *чиє*, здригну́вся се́рцем *хто*;
СТИ́СНУТИЙ *г.* зати́снений ◊.
СТИ́СНЕННЯ > СТИСК.
СТИ́СЛИЙ лаконічний, небагатослів-, ляпіда́р-; *(звіт)* коро́ткий; ± ТОЧНИЙ;
СТИ́СЛО у двох слова́х, ко́ротко ◊.
СТИ́ХА ти́хо, потихе́ньку, тихце́м, него́лосно, півго́лосом; крадькома́, по́тай, ти́хою сапо́ю; без по́спіху, пово́лі; *(тиснути)* ле́гко, неси́льно; & стихе́нька.
СТИХА́ТИ *(звуки)* /за-/, ти́хну-, замовка́-, */розділяючись/* розпада́тися; *(- бурю)* ущуха́ти, *р.* заляга́-; ® спада́-, зме́ншуватися; *(біль)* угамо́вува-; */емоції/* утихоми́рюва-, осіда́ти, ни́шкну-; **що стиха́ = що затиха**.
СТИХІ́ЙНИЙ *(- силу)* неконтрольо́ва-, непогамо́ва-, нестри́м-; *(рух)* хаоти́ч-, неорганізо́ва-, спонта́н-; *(- ненависть)* неусвідо́мле-, підсвідо́мий; *(випадок)* сліпи́й; ± АНАРХІЧНИЙ;
СТИХІ́ЙНО само́ собо́ю ◊.
СТИХІ́Я я́вище приро́ди; *(рідна)* ***п.*** середо́вище, ото́чення, довкі́лля, сфе́ра, *(улюблена)* заня́ття́, захо́ха́ння; *(безладна)* хао́с, АНАРХІЯ;
СТИХІ́Ї БУРІ, ВІТРИ, МОРОЗИ +; *(ворожі)* си́ли; **навсу́переч -і́ям** щоб пе́кло засмія́лось.
СТІБА́ТИ *(на живу нитку)* ши́ти.
СТІГ & $д^о$ *стогува́ти.
СТІ́ЙКА $в^й$ пост, ва́рта, $с^о$ карау́л.
СТІЙКА́Р стійчик, *як і.* стійкови́й, вартови́й, $с^о$ карау́льний.
СТІЙКИ́Й не хисткий, тривки́й; *(врожай)* ста́лий; *(баланс)* непору́шний; *(стан)* стабіль-; *(у біді)* витрива́лий; ☺ тверди́й, незла́мний, *г.* виде́ржливий, невгну́тий; **не с.** $г^д$ малого́рдий ± СТОЇЧНИЙ.
СТІК/А́ТИ *(вділ)* текти́; *(відки)* витіка́-, вилива́тися; *(- час)* збіга́ти, мина́-, ли́ну-; *(кров'ю)* сплива́-, схо́ди-; **я. /м^н хто/ к~а́** с-и ♦, прире́чений стекти́, $п^к$ теку́чий, © ~а́ючи;
СТЕКТИ́: щоб -кля́ гаря́чість щоб ви́хололо.
СТІЛ *(шкільний)* па́рта; *(княжий)* престі́л, трон; *(адре́сний)* бюро́; *(у храмі)* анало́й; ***п.*** ї́жа, харчі́, стра́ви; *(дієтний)* харчува́ння; & сто́лик; **кру́глий с.** співбе́сіда, НАРАДА, *с.* фо́рум; **письмо́вий с.** *г.* бю́рко.
СТІЛЕ́ЦЬ сіда́к, *г.* крі́сло, *ж.* сі́дало, *(без спинки)* ослі́н, *($п^{рв}$ з ґвинтом)* дзи́ґлик; & сті́льчик.
СТІ́ЛЬКИ & сті́лечки, $д^а$ ті́цьки; **с. са́мо** ♦ ж, рі́вно ♦; **аж с.** так бага́то [щоб аж ♦ вкрав?].
СТІНА́ *(кам'яна)* мур; *(хати)* сті́нка; *(на судні)* перебо́рка; *(горú)* стрімки́й схил; *(непереборна перепона)* *п.* при́рва, *с.* кита́йський мур, гора́ горо́ю, ± ЛІС; *(лісу)* грома́ддя; *(людей)* щі́льна ла́ва; **шпале́рна с.** > ЛІС;
СТІ́НИ *(замку)* му́ри, $п^{-о}$ вали́; **с. шко́ли /бу́рси +/** шко́ла /бу́рса +/ [**у сті́нах ліце́ю** в ліце́ї].
СТІННИ́Й насті́н-; & *попід♦, *прозоро♦.
СТІС *і* **СТОС** *(паперу)* $с^о$ стопа́; *(дров)* шта́бель; *(краму)* па́ка, тюк; & сто́сик;
СТО́СИ ку́пи, *с.* го́ри.
СТО-: *який*-переякий [**стопро́даний** про́даний-пере~; **сторозде́ртий** де́ртий-пере~].
СТОВБИ́ЧИТИ СТИРЧА-, стоя́-, як стовп, $о^к$ викопи́чуватися; *(над душею)* стоя́ти, ви́сну-, стримі-; *(без діла)* байдикува́-; ± БОВВАНІ-; **я. стовби́чить = я. стирчить +** $с^к$ стовби́ч- [стовби́чгора].
СТО́ВБУР *(дерева)* ці́вка; *(від пня до гілок)* відзе́мок, окорі[е́]нок; *(рослин)* стебло́; ☺ *л.* пень, одоро́бало; *(шахти)* $с^о$ ствол; **іти́ в с.** рости́ в стебло́; & стовбури́на, стовбуря́(та).
СТОВБУРО́ВИЙ сто́вбурний; **-о́ві /-ні/ кліти́ни** $м^а$ стовбові кліти́ни.
СТОВБУ́РЧИТИСЯ стоя́ти сторч, підійматися вго́ру, *(- волос)* ди́би-, зди́блюва-
СТОВП коло́на, підпо́ра, *(у паркані)* шу́ла; ***п.*** підва́лина, опо́ра, осно́ва; *(диму)* клуб; *(чисел)* коло́нка, стовпе́ць; *(живого срібла)* сто́впчик; $б^з$ основни́й капіта́л;
СТОВПИ́ *(науки)* видатні діячі, корифе́ї.
СТОВПЕ́ЦЬ ту́мба; *(в газеті)* шпа́льта, *(цифр)* коло́нка, стовп; & сто́впчик.

СТО́ВПИЩЕ *(людей)* збіго́висько, збіго́вище, тиск, здвиг, на́товп, юрба́, ю́рма, ю́рмище, *о.* цига́нський та́бір, $к^н$ сонм, со́нмище; *(хмар)* ску́пчення, згрома́дження.

СТОВПІ́ТИ; ОСТОВПІ́ТИ знерухо́мі-.

СТО́ВПЧИКОМ не зігну́вшись [ста́ти навко́лішки **сто́впчиком**].

СТО́ГІН о́х(к)ання, ски́гле-; *(птахів)* квилі-; *п.* плач; & посто́гнування; ± СКИГЛИТИ.

СТОГН/А́ТИ ски́гли-, о́ха-, о́хка-, говори́- ~́учи; *(- птахів)* квили́-; *п.* ска́ржитися, ПЛАКА-, нарікати; *(в ярмі)* стражда́-, поневіря́тися; & висто́гнувати /по-/; ± НИТИ; **я. /м" хто/ ~́е** розо́хканий, с-и ♦, $з^м$-й за♦, ~ій, скиглі́й, $п^к$ скигли́вий, стогінли́-, ~́учий, */звук/* жа́лібни́й, жа́ліс-, тужли́вий, *о.* із сто́гоном, © ~а́вши, ~́учи;

ЗАСТОГНА́ТИ & ви́стогнати /про-/ ◊.

СТОГНА́ЦІЯ застій, *о.* стоя́ча вода́.

СТОДО́ЛА > КЛУНЯ.

СТО́ЇК стійка́ /витрива́ла/ люди́на, терпели́вець.

СТОЇ́ЧНИЙ *п.* стійки́й, витрива́лий, му́жній, довготерпели́вий.

СТОКРО́ТЬ *і* **СТО́КОРОТЬ** $б^о$ & стокро́тка.

СТО́ЛИК *(похилий для нот)* пульт.

СТОЛИ́ЦЯ > МІСТО, $о^к$ стольногра́д.

СТОЛІ́ТНІЙ сторі́чний; *(дуб)* віко́ви́й, багатолі́тній; *п.* ду́же стари́й /да́вній/.

СТОЛІ́ТТЯ сторі́ччя, вік, сто літ, сто ро́ків.

СТОЛОВНИ́К *г.* столівни́к.

СТО́ЛЯР *г.* скреби́дошка; ± ТЕСЛЯР.

СТО́МЛЕНИЙ, СТО́МЛЮВАТИ*(СЯ)* > ВТОМЛЮВАТИ*(СЯ)*.

СТОНІ́Г стоно́га, стоні́жка, мокри́ця.

СТОП сто́плені мета́ли, $с^о$ сплав, *(з живим сріблом)* амальга́ма, ± СУМІШ; *(!)* стій! спини́сь!.

СТОПА́ ступня́, $п^о$ нога́; *п.* слід; *(гори)* підо́шва, підні́жжя; *(віршова)* ро́змір; *(міра)* фут.

СТО́ПЛЮВАТИ *(метали)* ТОПИ-, $с^о$ сплавля́-.

СТО́ПОРИТИ затри́мувати, зупиня́ти.

СТОРІ́НКА *(зошита)* а́ркуш, ка́ртка; *(історії)* *п.* доба́, ета́п, пері́од;

СТОРІНКИ́ *(даного твору)* текст; $ф^р$ тво́ри [**на сторінка́х Ґете** у тво́рах Ґе́те].

СТОРІ́ЧНИЙ *і* **СТОРІ́ЧЧЯ** > СТОЛІТНІЙ *і* СТОЛІ́ТТЯ.

СТО́РОЖ вартівни́к, *і.* вартови́й, $у^р$ страж, $н^L$ це́рбер; *(в тюрмі)* *г.* нагляда́ч, охоро́нець, дозор-.

СТОРО́ЖА ва́рта, охоро́на, *(пост)* сті́йка, *(в'язнів)* конво́й; **бу́ти на -жі** начува́тись; **будь на -жі** живи́ й озира́йся ◊; ± СТІЙКА, ПАТРУЛЬ.

СТОРОЖИ́ТИ *і* **СТОРОЖУВА́ТИ** вартува́-, *г.* ґардува́-; *(вхід)* стерегти́, охороня́-; *(здобич)* підстеріга́-, чатува́- на; **що сторожи́ть = що стереже +** ста́вши /покли́каний/ ◊.

СТОРОЖКИ́Й насторо́жений; *(- тварин)* полохли́вий, полохки́й, чутки́й; *(- рухи)* стри́маний, ОБЕРЕЖ-, прити́ше-; *(погляд)* пи́ль-.

СТОРОЖУВА́ННЯ сторожі́вство.

СТОРОН/А́ бік; *(рідна)* край, краї́на, земля́, місце́вість, око́лиця; *(творчости)* аспе́кт, ри́са; **чужа́ с.** чужина́; **~о́ю** *(їхати)* на́взбіч; **іти́ ~о́ю** *п.* бу- другоря́дним; **усіма́ ~а́ми** в усі́х відно́шеннях; **на /у/ ~у** $п^р$ на́сторонь;

СТО́РОНИ *(угоди)* партне́ри, уча́сники; **в усі с.** по всіх усю́дах, навсе́/і/біч, вусі́біч; **слабкі́ с.** слабкі́ струни́, людські́ сла́бкощі

СТОРОНО́Ю *(знати)* не пря́мо, з чужи́х уст, *(іти)* обхідни́м шляхо́м, мані́вцем, кружкома́.

СТОРО́ННІЙ чужи́й, не свій, незнайо́мий, *о.* ні сват ні брат, *(для двох коханців)* тре́тій; *(спостерігач)* безсторо́нній, нев͟тра́льний, незаціка́вле-; *(- діло)* побі́ч-; *(- домішку)* чужорі́д-.

СТОРЧ ста́вма, на́в♦, стовбула́, ду́бом, прямови́сно, вертика́ль-, перпендикуля́р-, під прями́м куто́м; *(- чуб)* настовбу́рчено; *(глядіти)* насу́пле-, спідло́ба; *(вділ головою)* ♦ голово́ю, ♦голов; *(ставити)* на попа́; & ♦ака́, ♦ки, ♦чма́; ± ШКЕРЕБЕРТЬ.

СТО́РЧГОЛОВ > СТОРЧ, СТРІМГОЛОВ.

СТОРЧОВИ́Й ПРОСТОВИСНИЙ, перпендикуля́р-, вертика́ль-, крутопа́д-; *(комір)* стоя́чий.

СТОС > СТІС.

СТОСО́ВНО $п^р$ $ж^м$ як до [**с. до обста́вин** як до обста́вин].

СТОСУВА́ТИСЯ *(до їх)* $г^д$ ти́ка- /ти́чи-/ їх /$н^ф$ ти́четься *і* ти́кається, ти́кався/; *(до чого)* ма́ти відно́шення, торка́тися, нале́жати; *(до якої категорії)* підпада́- під *яку* катего́рію; $н^о$ **(не) стосу́ється до** ти́четься до, *о.* ча́рка п'є́ться до, (ді́ло теля́че *чиє*) [**до ї́х не стосу́ється** ї́хнє ді́ло теля́че]; **що -ється до** *р.* стосо́ваний до, $п^к$ причетний /стосо́в-, доти́ч-/ до, $п^р$ тосо́вно до, відно́сно, що́до [на́тяк щ. ме́не]; **це до ї́х не -ється** $к^н$ це в ї́хню зада́чу не вхо́дить.

СТОСУ́НОК приче́тність, доти́ч-, відно́шення; **яки́й с. ма́є *що* до *чого*?** яки́м бо́ком *що* торка́ється *чого*?;

СТОСУ́НКИ зв'язки́, зно́сини /від-/, взає́м-, взаємовідно́с-; **мав с.** *(хто з ким)* перетина́лися шляхи́ *чиї*; **у -ах з *ким* наста́ло похолода́ння** зайшо́в хо́лод з *ким*.

СТОЯ́НКА *(під час руху)* зу́пи́нка; *(туристів)* біву́ак; *(перших людей)* посе́лення.

СТОЯ́ТИ *(над ким)* стирча́-, СТОВБИЧИ-, */- загибель/* загро́жува- *кому*; *(навколішках)* кляча́-; *(- шахту)* не працюва́-; */віз/* не ру́хатися; */дим/* не розві́юва-; */крик/* луна́ти, розляга́тися; */погоду/* держа́-, трива́ти; *(у книзі)* писа́тися; *(на брехні)* трима́-, ґрунтува́-; *(постоєм)* розташо́вува-, окоша́- /$д^к$ око́ши-/; *(на квартирі)* ме́шкати; *(на своєму)* обсто́юва- *своє*, дотри́муватися *свого*; *(на смерть)* би́-; *(в голові)*

не вихо́дити з; *(вічно)* існува́-, трива́-, не пропада́-; *(на першім місці)* бу́-, займа́- *що*; *(поза законом)* перебува́-; *(перед судом)* відповіда́-; *(на кім)* чи́слитися за *ким*; *п.* не розвива́-, не прогресува́ти; *(з ким)* **ж**[м] розмовля́-; & висто́юва-; (!) стій! [*в*[й] **рій, стій!** *к*[н] рій, ста́ти]; **с. на ва́рті** ВАРТУВА-; **с. на го́лову ви́ще від** переве́ршу- *кого*; **с. на цьо́му** держа́тися цьо́го́; **с. на чолі́** очо́люва-; **с. над прі́рвою** бу́- на краю́ заги́белі; **с. наструнко** ви́струнчитись; **с. обл-о́гом** ♦ пу́сткою; **с. попере́к доро́ги** *д.* ♦ в до-ро́зі; **не с. за чим** **ж**[м] не обсто́юва- /шкодува́-/ *чого*; **я.** /*м*[н] **хто**/ **стоі́ть** стоя́чий, зви́клий ♦, з-й просто́я-, *ф*[р] поста́влений /роз-/, опе́ртий, *(де)* вти́сну- /укли́нений/ *куди*, *п*[к] нерухо́мий, непору́шний, невідсту́п-, засти́глий /завме́р-/ (на місці), прикипі́- (до місця), /- *хвилю*/ стор-чови́й, *о.* нена́че стовп, мов у-ко́паний, /*дім*/ зве́де-, /*перед ким* /- *дилему*/ ная́в-, /*облогом*/ *і*[р] пустопоро́жній; © сто́ячи́, *п*[р] СТОЯЧКИ;

ВСТО́Я- не впа́сти; ви́трима- ата́ку, не підпа́с- під вплив; уцілі́-, зберегти́ся, не розпа́с-; *(за кого)* заступи́-; & *г.* всто́ятися;

ПОСТО́Я- *(довго)* /попо-/; ◊; **п. (сам /-а́, -і/) за се́бе** не да́- скри́вди- /захисти́-/ себе́ само́му /-ій, -и́м/, не да́- дму́ха- собі в ка́шу.

ВИ́СТОЯНИЙ я. ви́стоявся, сто́яний [с. мед].

СТОЯ́ТИ ПЕ́РЕД ***ким*** *ф.* па́хну- /світи́-/ *кому* [**тюрма́ -і́ть пе́ред не́ю** їй па́хне /світить/ т.], *к*[н] передбача́тися; **стоі́ть п. *ким*** ма́є бу́ти /бу́де, відбу́деться/ з *ким*, чека́є на *кого*; **п. *ким* стоі́ть ро́зв'язка спра́ви?** *хто* ма́є розв'яза́ти спра́ву?; **що стоі́ть пе́ред *ким*** що ма́є бу́ти /що бу́де, що відбу́деться/ з *ким*; *п*[к] майбу́тній, прийде́ш-, /*на черзі*/ насту́пний.

СТО́ЯЧКИ навсто́ячки, навсто́йки, сто́ячи; ста́вма, вертика́льно, СТОРЧ.

СТРА́ВА *з*[б] ї́жа, ї́дження. харч, харчі́, на́їдки, їство́, *у*[р] тра́пеза, *д.* їда́, *з.* потра́ва.

СТРА́ДНИК стражде́нник, страждале́ць, му́ченик, *г.* мучень, *(за віру)* святоте́рпець.

СТРА́ДНИЦЬКИЙ *(вигляд)* му́чениць-, стражда́льниць-; ☺ стражде́нний, святоте́рп-, довготерпеливий; *(шлях)* хре́с-, *п.* терни́стий; & стра́дний, стражда́ль-.

СТРАЖДА́ННЯ му́ка, біль; *(душі)* му́ка /му́ки/ се́рця, *с*[о] пережива́ння.

СТРАЖД/А́ТИ му́читися, мордува́-, *о́* пи́ти гірку́ ча́шу до дна, не́сти́ хрест, зазнава́- мук; *(від чого)* терпі́- (му́ку); *(душевно)* болі́- /тлі-/ се́рцем /душе́ю/, потерпа́-, пережива́-; *(без кого)* млі́-, ну́дитися; *(за віру)* переслі́дува-, зазнава́ти гоні́нь; *(на що)* *с*[о] хворі́-; *(ма- ваду)* кульга́-, хибува́- на *що*; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~а́** с-и /покину́тий/ ♦, з[м]-й /прире́че-/ випи- гірку́ ча́шу до дна, спо́внений му́ки, відда́- на му́ки, стра́дник, му́че-, сто́їк, *ц.* страстоте́рпець, *п*[к] стра́дний, СТРАДНИЦЬКИЙ, © страждаю́чи;

ВИ́СТРАДЖАНИЙ *д.* пропла́ка- ◊.

СТРАЖДЕ́ННИЙ > СТРАДНИЦЬКИЙ.

СТРАЙК/УВА́ТИ: я. /*м*[н] **хто**/ **~у́є** с-и ♦, зго́дний за♦, ~а́р, уча́сник ~у, *(завод)* по́йнятий ~ом.

СТРА́ТА *д* /в-/; *о.* сме́ртна ка́ра, *ю.* ви́ща міра пока́рання, *і*[с] ка́ра на го́рло, *(з кріса)* ро́зстріл, *(на шибениці)* повішання, *(у вогні)* автодафе́.

СТРАТЕ́Г > ВОЄВОДА;

СТРАТОСФЕ́РА > АТМОСФЕ-; *п*[о] піднебе́сся.

СТРАХ[1] ляк, *с.* жах, переля́к, пере́страх, *т*[р] о́♦; *ф*[р] загро́за [під стра́хом сме́рти]; (!) **страх!** не дай Го́споди! & страши́нка, *о.* ку́рячий ♦;

СТРАХИ́ при́види, при́ви́ддя.

СТРАХ[2] *н*[р] *(глядіти)* стра́шно, мо́торош-; **с. як, с. яки́й** ду́же, страше́нно, надзвича́й-; **с. як** аж-о́н-як [аж-о́н-як зляка́вся]; **с. яки́й** аж-о́н-який [аж-о́н-який холо́дний].

СТРАХА́ТИ страши́-, ляка́-, завдава́- /наганя́-/ страху́, наганя́- хо́лоду; **я.** /*м*[н] **хто**/ **страха́ = я. ляка**.

СТРАХІТЛИ́ВИЙ ду́же страшни́й, *(злочин)* кошма́р-, жахли́вий; *(плян)* дия́вольський, бестія́льний, пеке́ль-, *г.* макабри́ч-; ® страше́н-, величе́з-, надзвича́й-, неймові́р-, немилосе́рд-; *(апетит)* звіря́чий.

СТРАХІ́ТТЯ, СТРАХО́ВИСЬКО, СТРАХО́ВИЩЕ *к*[н] монстр, *с*[о] чудо́висько, *б*[т] Левія́та́н /*ф.* Левіта́н, *с*[о] Левіафа́н/; ☺ потво́ра; *(війні)* жахи́, *(минулого)* біди, злиго́дні; & страхів'я, страхові́ття, страхови́ддя, страхови́дло, страши́(д)ло, страхопу́д; ± ЖУПЕЛ.

СТРАХО́ВИНА́ страхови́ння, страхота́, кошма́р, *с*[у] страха́лка; & страхо́винка.

СТРАХОПОЛО́Х страхопу́д, страшко́, БОЯГУЗ.

СТРАХОПУ́Д & страхопу́дище.

СТРАХ/УВА́ТИ *г.* забезпе́чу-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з[м]-й /уповнова́же-/ за♦, ~ува́льник, ~ови́к, *п*[к] ~ува́льний, ~ови́й, *г.* забезпечне́- ©.

СТРА́ЧУВАТИ СТРАЧАТИ кара́- на го́рло, посила́- на пла́ху, садови́- на па́лю, розстрі́люва-, четвертува́-, віша-, гільйотинува́-, *(самосудом)* лінчува́-; *(гроші)* витрача́-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **стра́чує** с-и ♦, з[г]-й стра́ти-, кат, катю́га, екзеку́тор, вішатель, розпина́тель, *с*[о] викона́вець, *п*[к] вішальний, розпина́ль-, © стра́чуючи;

СТРА́ТИТИ згуби́-, втра́ти-; *(голову)* зложи́- ◊; **с. життя́** заги́ну-; **стра́тив терпели́вість** ***хто*** терпе́ць урва́вся *кому*.

СТРАШЕ́ННИЙ страшни́м-страшни́й; ® СТРАХІТЛИВИЙ, *н*[I] *(н. ледар)* несосвіте́нний, непритороне́-, *(удар)* нищі́вни́й, *ф*[р] інтенсив-, надзвичай-, величез-, височен ◊;

СТРАШЕ́ННО *(гордий)* ду́же, НАДЗВИЧАЙ-

НО, страх як, © такий, що ну [такий злий, що ну]; *(кволий)* і не сказати який; *(стомлений)* смертельно, хіба-ж-ták; *(доскіпливий)* до нудьги, *(безнадійний)* до розпачу, *(знайомий)* до болю, до щему, *(смішний)* до смерти; *(бажати)* до сверблячки; *(натерпітися)* як у турецькій неволі, як у сталінському ҐУЛАЗі; *(як відповідь)* ще й як [Заздрять? – Ще й як].

СТРАШНИЙ страшен-, жахливий, кошмарний, моторош-, жаский; *(вигляд)* гнітючий; *(- життя)* дуже тяжкий, т., що аж; ® СТРАХІТЛИВИЙ; *(розмір)* величезний; *(дорогий)* неймовір-; & страшелез-;

СТРАШНО *(кому)* страх бере *кого* ◊;

СТРАШНЕ! жах!, *г.* до лиха!

СТРЕПЕНУТИСЯ > ТРІПОНУ-; & стрепехнух-.

ССТРИБ/АТИ скака-, плига-; *(на що, відки)* вискакува-, *(у що)* /у-, в-, за-/, *(через що)* /пере-/, перестрибува-, *(- тіні)* /під-/; *(очима)* води-, переводи- *що*; *(з теми на тему)* перебіга-; *(- губи)* тремті-, труситися; **я. /м^н хто/ ~á** с-и ♦, з-й ~ну-, ~ун(ець), п^к (по)стрибучий, ~кий, ~ливий, легкий на скоки, */на всі боки/* цапуватий, ©, ± **я. скаче**;

ЗАСТРИБАТИ заскакати ◊.

СТРИБОК скік, о^к построиб /ви-/; & перестриб;

СТРИБКИ стрибання, скоки, перескоки ◊.

СТРИБ/УН плигун, скакун; *(дитя)* по♦, пустун, *(комаха)* ~унець, *(заєць ще)* ~айчик; & ~айло, пострибунчик.

СТРИВАТИ *(!)* **стривай(те)!** стій(те)!, (за)чекай(те)!, зажди[іть]!

СТРИ/ГТИ *(чуб)* підстрига- /об-, ви-/, підрізува- /з-/; *(траву)* тя-, стина-; *(оком)* стріля-; *(вухом)* води-; *(язиком)* бри-; *(куди, в бесіді)* гну-; **я. /м^н хто/ ~жé** с-и ♦, з-й під♦, ~галь, ~жій, постригач, ~гун, скубиборода, ~жак, п^к ~гацький, *т.* ~альний, */лишай/* ~жучий, с^к ~жи- [~жиборода], © ~гши;

ПОСТРИГТИ: п. під одну гребінку під один шнур підвести.

СТРИЖ > ЩУР.

СТРИЖЕНЬ *(стовбура)* серце, осердя; *(гострий)* шпичак, шпичка; *(залізний)* прут, */гострий/* рожен; *(сторчова вісь воза)* шворінь, *(у колесі)* шпиця; *т.* шток, */гострий/* штир, */недовгий/* шпеник, шпень, штифт; *п.* хребет, вісь, центр; *(на річці)* бистрінь.

СТРИМ *ф^р* спин, упин [без стриму]; *(дія)* стримування.

СТРИМАНІСТЬ СТРИМ, *г.* повздержливість, повстримливість.

СТРИМІТИ височі-, с^о вивищуватися[!]; *(за чим)* стирча-; *(- річку)* струмува-; *(над душею)* стоя-, стовбичи-, висну-; *(вгору)* пориватися, шугати, рости, */рослина/* гнати(ся), виганятися; *р.* прагну-; **я. /м^н хто/ стримить** 1. що височіє, розтягнутий до неба, гордий зі своєї висоти, п^к підхмарний, небосяж-, /-йдучий/, ©, 2. **я. росте** ***сторч***, 3. **я. стирчить**.

СТРИМ/УВАТИ здержува-, не дава- волі /ходу/, держа- на припоні /прив'язі/; *(коні)* трима- в поводах; *(зуха)* зупиня-; *(від чого)* утримува-; *(гнів)* тамува-, заглуша-, притлумлюва-; *(регіт)* здушува-; *(себе)* бра- в руки, *і^д* ♦ся; **я. /м^н хто/ ~ує** с-и ♦, з-й ~а-, ~увач, гальмівник, п^к тамувальний, ~уваль-, гальмівний *(для їх/чого)*, *ф^р* держкий [держкий на язик], © ~уючи;

СТРИМА- *(слово)* /до-/ *чого*; *(гнів)* задави-; ◊;

СТРИМ/УВАТИСЯ /у-/, стримувати себе, не да-ва- серцю волі, не потура- с.; *(щоб не мовити)* куса- губи; **я. /м^н хто/ -ється** ~уваний /у-, при-/, здержу-, тамо-, с-и ♦, з-й ~а-, п^к здержливий, стримли-, о^к зціпленозубий, ©.

СТРІЙ убрання, шати, костюм; *(душі)* склад; *м^у* лад, тональність; *ф^р* копил [на свій стрій]; *(бійців)* лава, шере(н)га, ряд, *в^й* шик.

СТРІЛА > ШПИЧАК; *(дороги)* *п.* стрічка; *(баштового крану)* *р.* рука; *(готичного храму)* шпиль; & стрілка, стрілиця; *і^д* *склáсти руки стрілою; **вогняна с.** блискавка.

СТРІЛЕЦЬ вояк, воїн, СОЛДАТ, *і^р* вояка, *(на Заході)* карабінер; *(на башті танка)* боєць.

СТРІЛЕЦЬКИЙ *(- зброю)* вогнепальний; *(рій)* піхот-; *(одяг)* вояцький, військовий.

СТРІЛКА > СТРІЛА; *(знак на шляху)* дороговказ, знак; *(цибулі)* пагін, цибук; *(у возі)* дишель; *(залізнична)* роз'їзд, */я. єдна колії/* перемикачка.

СТРІЛЯНИЙ *(рана)* вогнепаль-, стрільний; *(воїн)* обстріля-, *с.* стріляний-пере♦, *і^с* руба-, *і.* рубан; ☺ *п.* бувалий, досвідчений, битий.

СТРІЛЯНИНА пальба, *(з гармат)* канонада, вогонь; & стріляння, стрільня, стрільба.

СТРІЛ/ЯТИ 1. *ф.* (ба)бахка-, гахка-, пука-, смали-, сипа- вогнем; *(з гармат)* би-, пали-, гати-, грима-, тарахка-; *(дичину)* вбива-; *(людей)* розстрілюва- /ви-/, *ф.* шмаля-; *(очима)* стриг-, пряс-; *(бризками)* розсипатися; *(світлом)* кидати *що*; *(словами)* сипа- (горохом); *(куди /у бесіді/)* гну-, циля-; *(недокурки)* проси-, клянчи-; *(у скронях)* *с^о* штрика-, сіпа-, п^ф штрик; *(у вухах)* би- дзвоном; 2. *(за ким)* упада- біля /залицятися до/ *неї*; **я. ~я** с-и /звиклий/ ♦, з^м-й /радий/ ~и-, ~ець, п^к ~ецький, вогнепальний, ~ьчий, */біль/* штрику-, с^к -стріл [автостріл], -стрільний [скорострільний], © ~явши, ~яючи;

СТРЕ[Ї]ЛИТИ гахнути ◊.

ЗАСТРЕЛИТИСЯ пальнути в лоб ◊;

РОЗСТРІЛЯТИСЯ стріляти без упину.

СТРІЛЬНО > СНАРЯД.

СТРІМГОЛОВ прожогом, стрілою, кулею, гінк-

о, рву́ч-, шпа́р-, пробив́но, нава́ль-, нестри́м-, обва́ль-, го́ном, шулікою, як шуліка, закуси́вши вуди́ла, *д.* су́ньголов; *(вгору)* круто́, стрімко, *(вділ)* ка́менем, *(з кручі)* сто́рчголов, сторч голово́ю; *(на відчай душі) г.* на зла́ману го́лову; ± НАОСЛІП.

СТРІМКИ́Й стрімча́стий, крути́й, прямови́сний, крутопа́д-, урви́стий, $о^к$ стрімголо́вий; $с^о$ нестримний, НАВАЛЬ-; *(стовбур)* рів-, гінкий; *(ніс)* го́стрий; *(вежа)* шпича́стий, шпиля́с-, гострове́рхий;

СТРІ́МКО *(вгору)* > СТРІМГОЛОВ; ◊; *(перестрибувати)* $с^о$ пру́дко.

СТРІМКО- вихро- [**стрімколе́тний** вихроле́т-], $п^о$ гінко- [**стрімкочо́лий** гінкочо́лий].

СТРІМЧА́К > СКЕЛЯ.

СТРІ́ПУВАТИ *(чим)* стру́шу- *що*, *(чуб)* /під-/; *(вибивати порохи)* тріпа-; *п.* розвору́шува-; **я. стріпує** звиклий /с-и/ ♦, $п^к$ стріпувальний + %, *п.* = **я. розворушує**; **я. стру́шують** тріпаний, стру́шува-, стріпу-, *п.* розворушува-;

СТРІП(О)НУ́ТИ струси́-, струс(*о*)ну́-, стряс(*о*)-ну́-; *п.* розвору́ши-.

СТРІ́ХА > ПОКРІВЛЯ; *(рідна) п.* ха́та, дім, житло́; **рідна с.** пена́ти, дома́шнє во́гнище.

СТРІ́Ч/КА стьо́ж-, та́сьма́, би́нда, ± ПРУГ; *(липуча)* липу́чка; *(у косах)* кісни́к; *(на голову)* скиндя́к; *(фото)* плівка; *(шляху) п.* стріла́, струна́; *(транспортера)* полотно́; & ~ечка.

СТРО́ГИЙ крути́й, суво́рий, вимо́гливий; *(погляд)* серйо́зний, тяжки́й, не панібра́тський; *(закон)* тверди́й, невблага́нний; *(облік)* пи́ль-; *(одяг, стиль)* кля́сич-, статéч-, ви́трима-; *(- значення слова)* то́ч-, *(- послідовність)* неухи́ль-, доскіпливий, скрупульо́зний. *(- ізоляцію)* ЦІЛКОВИТИЙ; & *ж.* сторо́гий.

СТРО́ЇТИ *г.* одяга́-, вбира́-; $м^у$ >НАСТРОЮВА-; **с. комéдію** лама́- к.; **с. з се́бе** *кого* удава́- *кого*.

СТРОЙОВИ́Й $с^о$ *(крок) у.* ма́ршовий.

СТРОК > ТЕРМІН; **на строк** $п^б$ на час.

СТРОКА́ТИЙ пістря́вий, рябий, зозуля́стий, $к^н$ різнoба́рвний, $п^о$ ряснoба́рвий, *г.* кра́сий, тарка́тий; *(у смугах)* перíс-, смугас-; *(люд)* різноше́рс-; *(гурт)* неоднорідний; *(в душі)* вередли́вий; & сорока́тий;

СТРОКА́ТІСТЬ пістрява ◊.

СТРОМЛ/Я́ТИ *(у що)* пха́-, втика́-, в♦, всува́-, штрика́- /$д^к$ (у)штрикну́-/; *(за пояс)* затика́-, засува́-, застромля́-; *(на палю)* /на-/, саджа́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~я́** с-и ♦, з-й устроми́-, застро́млювач /у-/, $п^к$ устро́мливий, уштри́кли-, © ~яючи.

ВСТРОМИ́-: ніде го́лки в. нема́ де пальця просу́ну-.

СТРОЧИ́ТИ *(суцільним швом)* ши́-; *(кулями)* стріля́- (раз-у-ра́з); *(кляузи)* писа́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **стро́чить** с-и ♦, з-й про♦, строчи́ло, *т.* строчи́льник, $п^к$ строчи́льний, © строчи́вши.

СТРУГА́ТИ вистру́гува- /об-/; *(дерево)* ТЕСА-; *(сир)* нарізува-; *(дерен)* /з-/; *(олівець)* гостри́-; *(буряк)* скребти́, скрома́ди-; *(- вітер)* **ф.** вія-; *(танець)* **ф.** танцюва́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **струга́** с-и ♦, з-й ви́♦, струга́ль(*ник*), *(річ)* струга́ч, $п^к$ струга́льний, © струга́ючи, струга́вши;

УСТРУГНУ́- учво́ри-, УТНУ-; & $н^{дк}$ *р.* бро́ї-, чво́ри-.

СТРУ́ДЕЛЬ > ЗАВИВАНЕЦЬ.

СТРУКТУ́РА будо́ва, $ф^р$ зразо́к [**пе́вної -у́ри** пе́вного зразка́]; *(борні)* фо́рма; *(просторова)* конфіґура́ція; *(товариства)* у́стрій, організа́ція; *(твору)* компози́ція; ± КОНСТИТУЦІЯ.

СТРУМ *(електричний)* ене́рґія, $і^д$ еле́ктрика; *(води)* стру́мінь, потік.

СТРУМЕ́НТ = ІНСТРУМЕ́НТ;

СТРУМЕ́НТИ знаря́ддя, зна́доби, причанда́лля, справи́лля.

СТРУ́МІНЬ > ПОТІК; *(текучий)* струмо́к; *(крови)* цівка, струмо́чок; *(світла)* про́мінь; *(вітру)* по́дув, по́вів; *(ідейний)* течія́, на́прям; *(у чім) п.* до́мішка.

СТРУМО́К потічо́к, річечка, *д.* течі́й; *(дзюркотючий)* $і^д$ бурча́к; *(крови[і])* СТРУМІНЬ.

СТРУМ/УВА́ТИ *(кров з ран)* точи́тися, дзюри́ти, юши́-, цебени́-, біг-, $о^к$ цівкоті́-; /*світло*/ ли́тися, розлива́-; /*тепло*/ випромінюва-; & ~ені́ти, ~і́-, ~и́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~у́є** с-и ♦, гото́вий розли́тися, *(- світло)* розли́ваний, /*тепло*/ випроміню-, $п^к$ струм(ен)и́стий, ~ли́вий, /*дим*/ змі́ястий, в'юнки́й, /*струмок*/ дзюркотли́вий, ©.

СТРУНА́ *(героїчна) п.* моти́в; *(болюча)* місце; *(вдачі)* СТРУНКА;

СТРУ́НИ *п.* му́зика, пое́зія; *(душі)* на́строї, почуття́.

СТРУ́НКА *(вдачі) п.* жи́лка, ри́са.

СТРУНКИ́Й СТАВНИЙ, високоста́нний; гнучки́й, ґраці́йний, ґраціо́з-, згра́б-, фігу́ристий; *(стан)* ставни́с-, **ф.** танцплоща́дочний; *(кінь)* струнконо́гий; *(клен)* ро́слий, стрімки́й; гінки́й, *(виклад)* чітки́й, послідо́вний; *(спів)* гармоні́й-; & стрункопру́гий, ± ЕЛЕҐАНТНИЙ;

СТРУ́НКО *(стояти)* наввипинки, ру́ки по швах, ви́струнчившись ◊.

СТРУНКОНО́ГО *(ступати /- коня/)* ґраціо́зно, елеґа́нтно, фігу́ристо.

СТРУС *(землі)* по́штовх, дви́гіт, $і^д$ землетру́с; *(нервовий)* ро́злад, $м^а$ стрес, *с.* шок; *п.* переполо́х, па́ніка; & (с)трусани́на, $о^к$ трясьба́.

СТРУ́ШУ/ВАТИ *(зі себе)* /об-/; *(чим)* ТРЯС-, стряса́-; *(термометр)* збива́-; *(груші)* труси́-; *(головою)* стріпува-, тіпа-; *(апатію)* скида́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~є** с-и ♦, ра́дий струси́-, ~вач, стріпу-, $п^к$ струськи́й, стру́шувальний, стріпуваль-, ©.

СТРЯСА́ТИ; СТРЯСТИ́, СТРУСНУ́-: с. пові-

тря *(криком) г.* розде́рти пові́тря.

СТУ́ГІН гуд, гу́гіт, гуготі[á]ння, гоготі́-, стугоні-, стугони́на; **с. стої́ть** луна́ йде.

СТУГОН/ÍТИ *(- рі́чку) п.* стогна́-; */ві́тер/* ГУС-, РЕВІ-; */грім/* гримота́-, рокота́(і)-; */море/* клекота́(ї)-; */землю/* дудні-; */кров/* пульсува́-; **я.** */м*^{н} **хто/ ~и́ть** с-и ♦, гото́вий за♦, $п^{к}$ ~ли́вий, © ~івши, **± що гуде**.

СТУДИ́ТИ осту́джува-, ОХОЛОДЖУВА-; *(- холодний ві́тер)* дму́ха-, ві́я-, ду́-; **я.** */м*^{н} **хто/ сту́дить** с-и ♦, з-й о♦, охоло́джувач, холодій, $п^{к}$ осту́дливий, прохолодни́й, © студи́вши;

ВИ́СТУДИТИ ви́холодити ◊.

СТУДІЮВА́ТИ *(науки)* вивча́-; *(у виші)* навча́тися, вчи́-; & $д^{к}$ про♦; **я.** */м*^{н} **хто/ студіює** с-и ♦, ра́дий про♦, за́йня́тий ви́вченням, у́чень, студе́нт, дослі́дник, $ф^{р}$ де студію́ють [морг. де студію́ють анато́мію], © студію́ючи.

СТУ́ДІЯ > МАЙСТЕРНЯ; *(акторів)* шко́ла; *(фільмів)* фа́брика, кіно♦; *(телевізії)* теле♦;

СТУ́ДІЇ навча́ння; *(широкі)* дослі́дження.

СТУК > ЗВУК; *(один з ряду)* ви́стук */м*^{н} ви́стуки/; *(у двері)* уда́р; *(тривалий)* сту́кіт, стукани́на, сту́кання, грю́кіт, гу́ркіт, стукоті́ння, стукотне́ча, стуко́тнява, торохті́ння.

СТУ́К/АТИ *(по чім)* вдаря́-, БИ-, гри́ма-, тара́хка-, гати́-, *д.* товкти́; *(у вікно)* тараба́ни-, *(у двері)* ГРЮКА-; *(на друк. машинці)* друкува́-; *(- серце)* би́тися, *д.* товкти́-; *(на кого)* доно́сити, *ф.* ка́па-; & ~оті-, висту́кува- /про-/; ± ТОРОХКОТІ-; **с. кулако́м об стіл** ♦ к. по столі; **я.** */м*^{н} **хто/ ~а** с-и ♦, ра́дий ~ну-, ~а́ч, ~отій, ~ало, грю́ка-, тара́хка-, $п^{к}$ ~отли́вий, грюкотли́-, /-у́чий, -отю́-/, тарахкотю́-, © ~аючи, ~авши;

ЗАСТУ́КАТИ $г^{о}$ затовкти ◊;

НАСТУ́КАТИ > НАДРУКУВАТИ;

СТУ́КНУТИ *(на кого)* насту́ка-, нака́па-; ◊; *(- літа)* $н^{о}$ мину́- [їй сту́кнуло 40].

СТУКА́Ч ю́да, дока́жчик /ви-/, доно́щ-, кля́узн-, шепоти́н-, наву́ш-, нашіптувач, шепту́н */ж*^{і} *-у́ха*/*, шепті́й, сексо́т, фіска́л, підслуха́ч, *г.* конфіде́нт, $п^{рн}$ ви́відач, аге́нт, *(в тюрмі)* підса́дка: ± ШПИГУН.

СТУК-ГРЮ́К трах-ба́х; **с.-г. абй з рук** недба́ло.

СТУЛЯ́ТИ *і* **СТУ́ЛЮВА-** *(книжку)* згорта́-, закрива́-; *(кулаки)* стиска́-; *(очі)* склепля́-, заплю́щува-, змика́-; *(зуби)* зці́плюва-; **с. доло́ні, як на моли́тву** ♦ доло́ні стрі́лкою **я.** */м*^{н} **хто/ стуля́** с-и ♦, з-й стули́-, змика́ч, стиска́ч, зці́плюв-, $п^{к}$ стиска́льний, змика́ль-, © стуля́ючи;

СТУЛИ́ТИ *(абияк)* зліпи́-, зля́па-, спарто́ли-, стеле́па-; *(слово)* ви́мови-, $н^{I}$ сплёска́-; *(очі)* зве́сти́ [не зведу́ оче́й], *г.* примкну́-; *(губи)* зці-пи-, зве́сти доку́пи; ◊.

СТУ́ПА *(дерев'яна)* салото́вка; & сту́пка.

СТУПА́ хода́, *з.* по́хід; $ф^{р}$ крок [ступа́ за ступо́ю]; *(звук людської ходи)* кро́ки; *(коня)* найти́х-ший хід; **р.** слід;

СТУПО́Ю *(тихою)* кро́ком; *(- коней)* найти́хшою ходо́ю, не чва́лом, пові́льно.

СТУП/А́ТИ */д*^{к} **СТУПИ́-, СТУПНУ́-/** *(на берег)* ви♦; *(з ноги на -гу)* пере♦; *(на що)* на♦, става́- *(ного́ю)*, ста́ви- но́гу; *(гордо)* крокува́-, виступа́-, іти́, ПРЯМУВА-, *ф.* ЧИМЧИКУВА-; *(до хати)* ЗАХОДИ-, в♦; *(на чиюсь землю)* опиня́тися *де*; *(на шлях борні)* става́-, обира́- *що*; **~а́й(те)!** *(вперед)* прохо́дь(те)! йди[-іть]!; **я.** */м*^{н} **хто/ ~а́** с-и ♦, з-й ступи́-, хода́к, $п^{к}$ хутконо́гий, нога́тий, $с^{к}$ -сто́пий [важкосто́пий], ©.

СТУ́ПІНЬ[1] **п.** рі́вень, мі́ра, ро́змір, обся́г, інтенси́вність; *(науковий)* зва́ння, ти́тул, $п^{-о}$ поса́да; $з^{-п}$ розря́д, катего́рія; *(сходів)* схо́динка, схі́дець; *(розвитку)* ета́п, ста́дія, фа́за, щабе́ль; *(тепла) г.* гра́дус; *(спорідненя)* колі́но.

СТУ́ПІНЬ[2] крок; *(ноги)* слід.

СТУПНЕ́ВИЙ *(уступчастий)* східча́стий; *(розвиток)* поступо́вий, пові́льний, стаді́йний.

СТУПНЯ́ *(спід стопи)* підо́шва; *(на снігу)* слід; *(кінська)* хода́, ступа́, хід; **р.** СТОПА.

СТУ́ПОР $м^{а}$ зацепені́ння; **загання́ти у с.** роби́- заціпені́лим.

СТУСА́Н туса́н, штовха́н, штурха́н, гепа́к, духопе́лик, товче́ник, буха́н, бухане́ць, сту́сень, *(у шию)* поти́личник, *(ногою)* копня́к.

СТЯГ *і* **СТЯГА́** > ПРАПОР *і* СМУГА.

СТЯГ/А́ТИ *(поясом)* /за- *(одягом)* об-, *(зусебіч)* при-/; *(шкіру)* мо́рщи-; *(брови)* су́пи-, стиска́-; *(докупи)* збира́-, *(сили)* **п.** зосере́джува-, ску́пчува-, концентрува́-; *(гріш)* збива́-; *(підозру)* виклика́-; *(борг)* пра́ви-; *(чоботи)* скида́-, зніма́-, іззува́-; & $с^{о}$ стя́гува-; **я.** */м*^{н} **хто/ ~а́** с-и ♦, з-й ~ну́-, ~а́ч, ску́пчув-, зосере́джу-, $п^{к}$ ~а́льний, стяжни́й, ~у́щий, концентраці́йний, ©;

СТЯГ(НУ́)ТИ́ поцу́пи-, укра́с-, $ж^{н}$ жу́хну-; ◊;

СТЯГ(НУ́)ТИ́СЯ *(- брови)* зімкну́тися ◊.

СТЬОБ/А́ТИ *(чим)* шмага́-, хльо́ста-, хви́ська-, ля́ска-, цьво́х(к)а-, цви́га-, *(лозою)* хво́ї-; **я.** */м*^{н} **хто/ ~а́** с-и ♦, з-й стьобну́-, шмагу́н, хвосту́н, $п^{к}$ хвиськи́й, шмагу́чий, хвиську́-, © ~а́вши.

СТЬО́ЖКА > СТРІЧКА;

СТЬО́ЖКИ́ киндячки́.

СУБ'Є́КТ *(пізнання)* $ф^{м}$ істо́та; $к^{н}$ люди́на, осо́ба, індиві́д(уум), *(підозрілий)* $ж^{н}$ ти́п(чик), ри́ба, пта́х(а), $с^{о}$ фрукт, су́бчик; $г^{а}$ підмет.

СУБ'ЄКТИ́ВНИЙ особи́стий, індивідуа́льний, $ф^{р}$ однобо́кий; *(вирок)* не об'єкти́вний, упере́дже-, не безсторо́нній.

СУБОРДИНА́ЦІЯ *(стан)* підпорядко́вання, *(дія)* підпорядкува́-.

СУБСИДІЮВА́ТИ /СУБСИДУВА́ТИ/ *і* **СУБСИ́ДІЯ** > ДОПОМАГАТИ *і* ДОПОМОГА.

СУБСТА́НЦІЯ $ф^{м}$ осно́ва буття́, першооснова́;

(сполук) х. основний складник; **п.** СУТЬ.
СУБТРОПІЧНИЙ підтропічний.
СУБФЕБРИЛЬНИЙ *г.* підгарячковий.
СУВЕРЕНІТЕТ *(держави)* самостійність, незалежність, непідлеглість; & суверенність.
СУВЕРЕННИЙ > САМОСТІЙНИЙ.
СУВІЙ рульон; *(малий)* сувійчик, сувертень, суверток, $с^о$ згорток; *(полотна)* звій; *(сукна)* відріз; *(диму)* клуб, стовп; *(снігу)* замет; *(з чим)* пакунок; **р.** кільце, петля; *(життя)* **п.** дорога, шлях; *(спогадів)* ланцюг; & сувоїще.
СУВОРИЙ вимогливий, СТРОГИЙ; *(вигляд)* непривітний, похмурий, *д.* суворливий, *с.* грізний; *(погляд)* серйоз-, важкий; *(- вдачу)* тугий, крутий, жорстокий, безжалісний, жорстокосердий, *(захід ще)* драконівський, режимистий; *(режим)* твердий, непохитний; *(закон)* невідворотни[і]й, невблаганний, *г.* невідклич-; *(стиль)* витрима-; *(- зиму)* холод-; */формуl* невибагливий, простий, */життя/* тяжкий;
СУВОРО & пре♦ /= якнайсуворіше/.
СУГА > НАЛІТ.
СУГОЛОСИЙ *і* **СУГОЛОСНИЙ** гармоній-, *р.* зграй-; *(з чим)* співзвуч-; & *і.* *суголось;
СУГОЛОСНО *о.* як струна до струни ◊.
СУГОРБ пагорок, ГОРБ; *(снігу)* ЗАМЕТ; & сугорбок, сугорбик.
СУГЕСТІЯ > НАВІЯННЯ.
СУД ♦овий процес, розправа; $ж^м$ ♦ове засідання; *(присяглих)* жю[у]рі, *(військовий)* трибунал, *(третейський)* арбітраж, *(юрби)* само♦, *(неправий)* криво♦, ♦ище, ♦овище /-сько/; $у^р$ кара, покарання; $ф^р$ страшний ♦; *(блазня)* огуда; *(лікарів)* консиліюм, рада; $з^б$ ♦ді; & ♦ьбище; **день /час/ Божого -я** ♦ній /кінецьсвіт-/ д.
СУДДЯ *(присяглий)* член журі, *(третейський)* арбітр; & судчик, $у^р$ судія, $ж^і$ суддіїха;
СУДДІ $з^б$ суд, жю[у]рі; & $п^к$ ªсуддіїшний
СУДЖЕНИЙ нарече-, молодий; коханий; *(судом)* за♦.
СУДЖЕННЯ > ДУМКА; **тут не може бути двох суджень** $ф^р$ а ти думав /Ви -али/?
СУД/ИТИ чини- /твори-/ суд; розсуджува-, процесува-, розгляда- справу, вести розправу; *(язиком)* висловлювати о~, осуджу- /за-, пере-/, неславити, ♦-гуди-; *(кому)* признача-, прирікá-; *(- що)* ма- /висловлюва-, виробля-/ думку, міркува-, розміркову-; **я.** $/м^н$ **хто/ ~ить** с-и ♦, з-й за♦, СУДДЯ, $у^р$ ~итель, *о.* Соломон, *(підсудок)* ~овик, *як і.* ~ящий, $п^к$ ~овий, ~дівський, ~ній, $с^к$ суди- [судисвіт], © ~ивши, ~ячи.
СУДИТИСЯ позива-, правува-, процесува-, тяга- по судах; *(кому)* випадати на долю; **я.** $/м^н$ **хто/ судиться** с-и ♦, суджений, розсуджува- /за-/ ◊, $п^к$ підсудні[и]й.
СУДНО корабель, $у^р$ ковчег, *(веслове)* човен; *(вітрильне)* вітрильник, байдак, байдара, */на дві щогли/* шкуна; *(океанське)* лайнер, *(парове)* пароплав, *(дизельне)* теплоплав; *(військове)* крейсер; *(спортивне)* яхта; & суденце.
СУДОМА > КОРЧІ; **п.** горе, біда; & судомина.
СУДОМ/ИТИ > КОРЧИ-; *(руки й ноги)* крути-, лама-; **я. ~ить** с-и ♦, $п^к$ */біль/* ~ний, костоло-.
СУДОМНИЙ дриготливий, дриготючий, конвульсивний, *б.* судорож- *(язик)* запикуватий;
СУДОМНО *б.* судорож-, *о.* з дриготою ◊.
СУДОРГА = СУДОМА.
СУЄТА МАРНОТА, марність сует-, $п^о$ зем-, $о^к$ дарем-; *(сум'яття)* МЕТУШНЯ, шастанина.
СУЗІР'Я *(зір)* група, сім'я, скупчення; *(вчених)* плеяда, когорта; *(талантів)* квітник; & $п^р$ *сузірно /= сузір'ям(и)/.
СУКА *л.* псяюха.
СУК/АТИ ізсукува-, скручува-, звива-; *(дулі)* показува-, тиця-; **я.** $/м^н$ **хто/ ~á** с-и ♦, з-й ви♦, ~альник, *(прилад)* ~ало, $п^к$ ~альний, © ~авши, ~аючи; **с. мотузки з піску** решетом воду носи-
СУКНО > ТКАНИНА.
СУКОННИЙ сукняний, *(- мову)* повстяний.
СУКНЯ $с^о$ плаття; *(легенька)* пеньюар; **д.** спідниця; & суко(е)нька, *г.* суконка.
СУКУПНИЙ *(- працю)* спіль-, об'єдна-, гуртовий; *(- городи)* нерозділений, суціль-; *(- паперову банкноту)* нерозбитий, цілий.
СУКУПНІСТЬ усе разом, КОМПЛЕКС, $ф^р$ цілість; ± СПОЛУКА.
СУЛІЯ *і* **СУЛТАН** > ПЛЯШКА *і* МОНАРХ.
СУМ смуток, журба, жаль, нерадість, невеселий настрій, *с.* скорбота, $ф^р$ душевний біль; & сумування, сумовання.
СУМА загальна кількість; *(від додавання)* підсумок, результат; *(знань)* обсяг, комплекс, сукупність, *(грошей)* шмат, куш; & сума-суменна.
СУМИРНИЙ *(- людей)* смир-, лагід-, покір-, $б^з$ плохий; *(- тварин)* не норовистий, слухняний, *(віл)* рахман-,; *(- погоду)* спокій-, тихий.
СУМІЖНИЙ сусідній, прилеглий, примежний, поміж-; *(фах)* споріднений, близький.
СУМІРНИЙ /спільно-, спів-, одно-/, порівнян-, домір-, ПРОПОРЦІЙ-, ± ВІДПОВІД-.
СУМІСНИЙ *(- життя)* спіль-; *(процес)* одночас-; *(- тканину)* $м^а$ сполучний.
СУМІШ мішанина, мішанка, *п.* вінегрет(а), *ф.* каша, *(рідин)* бовтанка, *(ліків)* мікстура, *(мод)* мозаїка, розмаїття, вахляр; *(механічна)* конгломерат, перемішка, суміш-; *(мов)* койне, суржик; *(кормів)* силос; **гримуча с.** вибухівка.
СУМЛІННИЙ совіс-, добросовіс-, СТАРАН-, РЕТЕЛЬ-; ± ШЛЯХЕТ-;
СУМЛІННО не за страх, а за совість ◊.
СУМЛІННЯ совість, $п^{-о}$ моральні принципи /погляди, переконання/; $ф^р$ честь [втратити сум-

лі́ння]; *(доби / ☺ /)* найчесніша осо́ба.

СУМНИ́Й смутни́й, засму́че-, нера́діс-, невесе́лий, *(спів)* плаку́чий, журли́вий /-ни́й/, *г.* ба́н-, маркі́т-, *с.* скорбо́т-; *(похід)* жало́б-; *(стан)* жалю́гід-, безра́діс-, неприва́бливий; *(- вість)* при́крий; */пам'ять/* недо́б-; *(тон)* щемкува́тий, весе́лий, як цви́нтар опі́вночі; & сумли́вий, сумови́тий, *о.* ♦, як плаку́ча верба́;

СУ́МНО ве́село, як на сирі́тському весі́ллі ◊.

СУ́МНІВ брак пе́вности, непе́вність, вага́ння; пі́до́зра, побо́ювання, о́страх; **по́за вся́ким -ом** *г.* по́над усякий ♦; **нема́ -ву** *ф.* і до ба́бки не ходи́, $о^к$ аж [глядь – аж він там!]; **су́мнівів не мо́же бу́ти** $ж^м$ це вже так.

СУМНІВА́ТИСЯ ма́ти /бра́- під/ су́мнів; *(у чім)* не бу́- пе́вним *чого*; *(у кім)* не довіря́- *кому*; ± ВАГАТИСЯ; **мо́жеш /-ете/ не с.** а ти ду́мав /Ви -али/?; **не -ніва́юсь** *(відповідь)* та вже ба́чу; **я. /$м^н$ хто/ -ється** с-и ♦, охо́плений су́мнівом, по́вен су́мнівів, неві́ра, $о^к$ сумніва́ка, $п^к$ непе́вний, СУМНІВ-, невпе́вне-.

СУМНІ́ВНИЙ непе́в-, маловірогі́д-; *(- цінність)* проблемати́ч-, гіпотети́ч-; *(лік)* ненаді́й-, *(☺ ще)* підозрі́лий; *(- правду)* щерба́тий; *(авторитет)* підмо́чений;

СУМНІ́ВНО під зна́ком пита́ння ◊.

СУМОВИ́ТИЙ > СУМНИЙ; *(образ)* сиротли́в-.

СУМУВА́ТИ жури́тися, вдава́- в ту́гу /у смуто́к/, *г.* сумні́ти, *с.* су́мом сумува́-; *(за ким)* тужи́-, *с.* побива́тися; *р.* нудьгува́ти; ± ЖУРИ́ТИСЯ; **я. /$м^н$ хто/ суму́є** с-и ♦, засму́чений, зажу́ре-, по́йня́тий су́мом, жалібни́к, $п^к$ сумни́й, смутни́й, невесе́лий, нера́дісний, $ф^р$ засмутні́лий, *о.* у ту́зі, у сму́тку, сумни́й душе́ю, ©.

ЗАСУМУВА́ТИ *г.* посумні́ти ◊.

СУМ'ЯТТЯ́ МЕТУШНЯ, ЗАМ'ЯТТЯ, БУЧА; *(душевне)* замі́шання, збенте́же-, НЕСПОКІЙ; ГАРМИДЕР.

СУ́НУТИ *(куди)* пха́-, засува́- /по-/; *(силою)* всува́-, впиха́-, втиска́-; *(в руку)* ти́ця-, ти́ка-; *(ноги)* пересува́-, переставля́-; *(на кого)* пе́р-, су́нутися, насува́-; *(танк)* /пере-/, ру́ха-; *(поволі)* *о.* іти́, ї́ха-; *(лавою)* ♦ хма́рою, плі́вом пливти́ /пли́сти/, $с^о$ вали- ва́лом; **я. /$м^н$ хто/ су́не** 1. с-и ♦, з-й під♦ /за-, від-, по-/, со́вало, © су́нувши, 2. **що пре(ться)**;

ПОСУ́НУТИ *(масою)* ру́ши-, ри́ну-; ◊;

ПРОСУ́НУТИ: нема́ де па́льця п. ніде го́лки встроми́-;

ЗСУ́НУТИЙ *(- брови)* на́пну-; ◊; & зсу́нений, $б^а$ позсу́ва- [-ані ме́блі].

СУ́НУТИСЯ *(помалу)* пересува́-, ру́ха-, йти, ї́ха-, тягну́тися, пле́нта-, *ф.* пе́рти; *(на кого)* СУНУ-; *(до А)* присува́тися, *(від А)* /від-/; *(під руку /- людей/)* лі́зти, підла́зи-, */- речі/* потрапля́-, трапля́тися; *(з гори)* зсува́-, сповза́ти; *(- хмари)* пливти́, наплива́-; *(у чужі діла)* втруча́тися, пха́-, мі́ша́-; **я. /$м^н$ хто/ -еться** 1. с-и ♦, з-й попе́р- /при-/, 2. що тя́гнеться, зви́клий пле́нтатися, $п^к$ тихоно́гий, нешвидки́й у нога́х, © черепа́шачим хо́дом. 3. що пха́ється, с-и /зви́клий/ пха́тися.

СУП *у.* щерба́, *г.* зу́па; ± ЮШКА.

СУПЕРЕ́Ч/ИТИ заперечува-, пере́чи-, *р.* говори́- на́криво, каза́- на́сторч, *д.* противитися; ± ОПИРА-; іти́ вро́зріз із *чим*, не відповіда́- *чому*; **я. /$м^н$ хто/ ~ить** с-и ♦, з-й запере́чи-, запере́чувач, ~ник, $п^к$ ~ливий /за-/, ~ний, проти́в-, розбі́ж- /незго́д-/ з *чим*, цілко́м протиле́ж-, *г.* контроверсі́й-, © ~ивши, запере́чуючи.

СУПЕРЕ́(Ч)КА спереча́ння, спі́р(ка); *(у пресі)* поле́міка, диску́сія, ДИСПУТ; & *д* супере́чня;

СУПЕРЕ́ЧКИ незго́ди ◊; ± СВАРКА.

СУПЕРЕ́ЧЛИВИЙ $ф^р$ розбі́жний, *г.* контроверсі́й-; & суперéч-, $п^о$ супі́р-; ± ПРОТИЛЕЖ-.

СУПЕРЕ́ЧНІСТЬ суперéчливість, противе́нство, *д.* контрове́рсія, $з^п$ протирі́ччя; *(у поглядах)* незгі́дність, неузго́джен-, розбі́жн-.

СУПЕ́РНИК КОНКУРЕНТ, уча́сник змага́ння.

СУПЕ́РНИЦТВО КОНКУРЕНЦІЯ, змаг(а́ння), БОРНЯ, боротьба́, *г.* навзаві́дництво *(від* навза́води*)*.

СУ́ПИТИ *(брови)* хма́ри-, стяга́-, зсува́-, $з^п$ нахму́рюва-.

СУ́ПИТИСЯ насу́плюва-; *(на кого)* **п.** обража́-; *(- брови)* стяга́-, зсува́-; */небо/* хма́ри-; **я. /$м^н$ хто/ -иться** с-и ♦, гото́вий на♦, щора́з похму́ріший, $п^к$ похму́рий, $п^{-о}$ насу́плений, © насу́плюючись, су́пившись.

СУПЛІ́КА > ЗАЯВА, СКАРГА, ПРОСЬБА.

СУПОКІ́ЙНИЙ > СПОКІЙНИЙ, СУМИРНИЙ.

СУПОСТА́Т > ВОРОГ; *л.* душогу́б, харцизя́ка; ± ЗМІЙ.

СУ́ПРОВІД $ф^р$ товари́ство, ото́чення; охоро́на, конво́й; $м^у$ акомпаньяме́нт, $с^о$ акомпанеме́нт.

СУПРОВІ́ДНИ́Й *(- явище)* супу́тній; ± НЕВІДСТУПНИЙ.

СУПРОВ/О́ДЖУВАТИ *і* **~О́ДИТИ** ЕСКОРТУВА-, *(в дорозі)* товариши́- /бу́- за ~і́дника/ *кому*; *(оком)* сте́жи- *що*, *(співом)* проводжа́-, *(думкою)* гна́тися; *(передмовою)* додава́ти *що*; *(музикою)* акомпаньюва́-, $с^о$ акомпанува́-; & супроводжа́-; **я. /$м^н$ хто/ ~о́дить** с-и ♦, ~і́дник, ~о́джувач, ад'юта́нт /адью-/, това́риш, ± СУПУТНИК, *д.* еско́рт, $п^к$ ~і́дни́й, супу́тній, ©.

СУ́ПРО́ТИ́ $п^{рк}$ ПРОТИ; $п^р$ відно́сно, що́до, *г.* по відно́шенню до [мій обо́в'язок су́про́ти́ грома́ди]; *(кого)* $ф^р$ порі́вняно з *ким*.

СУПРОТИ́ВНИЙ *(вітер)* проти́в-, зустрі́ч-; *(берег)* протиле́ж-, той; ± НЕСУМІСНИЙ; *(- плем'я)* воро́жий, антагоністи́чний.

СУПРОТИ́ВНИК ВОРОГ; $о^к$ протибо́рець, *(за-*

тятий) антагоніст, *(у грі)* супéрник; $з^б$ ворóже вíйсько.

СУПУ́ТНИК подорóж-*, $о^к$ подорóжець; *як і.* подорóжній; *(мандрів)* товáриш; *(- книгу)* ***п.*** помічни́к, порáд-; *(плянети)* сателіт; **с. життя́** дружи́на /чоловік *або* жінка/; ± КОНВОЙ.

СУ́РЛО > ПИКА.

СУ́РМА́ ріжóк, ріг, *(на Сході)* зурна́; ± ТРУБА; & сýрéмка.

СУРМИ́ТИ *(виводити мелодію)* висýрмлювати.

СУРОГА́Т *(щирого продукту)* замінник, ерзáц.

СУСІ́ДНІЙ суміжний, прилéглий, пóблизький, недалéкий; *(хлопець)* сусідський.

СУСПІ́ЛЬНИЙ громáдський, гуртови́й, *д.* усіхній, ± ЗАГАЛЬНИЙ; *(- становище)* соціáль-.

СУСПІ́ЛЬСТВО громадя́н-, громáда, загáл, *г.* спільнóта; & суспільність.

СУТЕН/І́ТИ СМЕРКА-, поступóво смеркáт-; **що сутеніє** огóртаний /оповива-/сýтінню, с-и ♦, дедáлі темніший, мáйже смéрклий, © ~іючи.

СУТЕРÉНИ > ПІДВАЛ.

СУ́ТИЧКА ЗІТКНЕННЯ; *(збройна)* БІЙ, КОНФЛІКТ; $з^{-п}$ суперéчка, свáр-, бій-; & спóтич-.

СУ́ТІНОК *і* **СУ́ТІНЬ** півтéмрява, півмóрок, смерк, при́смерк; *(барви)* відтінок; ***р.*** тінь;

СУ́ТІНКИ ПРИСМЕРК; **настання́ -ків** вечоріння.

СУ́ТО *(який)* ви́ключно, чи́сто [сýто привáтний].

СУТТЄ́ВИЙ, *р.* **СУ́ТНІЙ** *(- рису)* істóтний, важли́вий; *(- зміну)* ґрунтóвний, вели́кий; *(- заувагу)* слýшний; & посýтній.

СУТУ́ЖНИЙ СКРУТНИЙ; *(- працю)* важки́й, виснáжливий; *(процес)* обтя́жли-, складни́й.

СУТЯ́ГА > ПОЗИВАЧ.

СУТЯ́ЖНИЙ *у.* позивáцький ◊ → ПОЗИВАЧ.

СУТЬ зміст, ОСНОВА, квінтесéнція, раціонáльне зéрнó, внýтрішня прирóда, áльфа й омéга; $ф^р$ кóрінь [к. спрáви], сіль [сіль тут ось у чім], душá, си́ла, штýка [ось у чім ш.!]; *(речі)* прирóда, єствó; & сýтність; **от у чім с.!** он вонó що!; **по сýті** на ділі, в сýті рéчі.

СУ́ФІКС $г^а$ *у.* нáросток.

СУФЛЮВА́ТИ *і* **СУФЛІ́РУ-** > ПІДКАЗУВАТИ.

СУХА́Р *(хліба)* зáсушок; ☺ ***п.*** сухорéбрик, /*душею*/ бездýшна /черствá/ осóба, формаліст, педáнт, *с.* ♦ сухарéм; & сухáрик, сухарéць;

СУХАРІ́: тóвчéні -рі $с^о$ *г.* тéрта бýлка, $п^б$ сухáрики.

СУХИ́Й не мóкрий, не сири́й, не волóгий, ви́сушений; *(рік)* бездощови́й; *(клімат)* посýшли-; *(волос)* не масни́й; *(степ)* безвóд-; *(хліб)* не помáще-; *(ґрунт)* ви́сохлий /пере-/; *(дуб)* /за-/; *(- молоко)* порошковáтий; *(- тіло)* худи́й, СУХОРЛЯВИЙ, сухорéбрий, ви́снажений; *(- ноги)* сухонóгий; *(душею)* ***п.*** бездýшний, черстви́й; *(- зустріч)* стри́маний, офіцій-; *(рахунок у грі)* не відкри́тий; *(стиль)* сухувá-, не барви́с-, нудни́й; *(голос)* тріскýчий, різки́й; & сухé(се)нький, ♦-сухісінь-, за♦, $д^о$ *сухішати.

СУХІ́(О́)ТНИЙ туберкульóз-; *(кущ)* ми́ршавий, чáхлий; ***і.*** туберкульóзник, сухіт-, сухóт-.

СУХОВІ́Й > ВІТЕР.

СУХОДІ́Л твердá землá, матери́к, континéнт, $у^р$ *(земна́)* тверда, *р.* сухопýття; & суходілля.

СУХОЗЛІ́ТКА > ПОЗЛІТКА.

СУХОПУ́ТНИЙ, $х^а$ **СУХОПУ́ТНІЙ** суходільний, *(- військо)* назéмний.

СУХОПУ́ТТЯ $р^м$ сухá путь.

СУХОРЛЯ́ВИЙ худорля́-, сухотілий, сухорéбрий, сухи́й, не гладки́й, ХУДИЙ, патикувáтий.

СУЦІ́ГА > ПОЗИВАЧ; & сутя́га.

СУЦІ́ЛЬНИЙ (одно)цілий, цілкови́тий, нерозділений, моноліт-, ± СУКУП-; *(кряж)* безперéрв-; *(наклеп)* абсолют-; *(бомбіж)* килимóвий; *(увесь цілком)* геть-чи́сто весь;

СУЦІ́ЛЬНО сýспіль, всуціль, *р.* суціль ◊; *(поспіль)* пóкотом, $ф^р$ цілкóм, нáскрізь.

СУЧА́СНИЙ тепéрішній, ни́ніш-, сьогóдніш-, сьогочáсний, новочáс-, сьогодéн-, $ф^р$ мóд-; *(тому часові)* тогочáс-; *(- тему)* актуáль-, злободéн-; /*зброю*/ модéр-, новітній; & $д^{-к}$ *осучáснений;

СУЧА́СНІСТЬ сьогодéння, сьогóднішній день, ни́нішній /тепéрішній/ час ◊, *і.* сьогóдні.

СУЧА́СНИК *(тих часів)* тогочáсник.

СУ́ЧИТИСЯ; ІЗСУ́ЧИТИСЯ *в.* $о^к$ зістéрви-.

СУШ *і* **СУ́ША** > ПОСУХА.

СУША́РНЯ суши́льня, сушáрка.

СУШИ́ТИ висýшува- /за-/; *(голову)* ламá-, довбá-; *(тіло)* знеси́люва-, виснáжува-; *(душу)* мýчи-; **с. собі гóлову** ламá- /довбá-/ с. г.; **с. собі г. /гóлови/ над** *чим* гибі- над; **я. /$м^н$ хто/ сýшить** с-и ♦, з-й ви́♦, суши́льник, *(заклад)* сушáрня, сушáрка, $п^к$ суши́льний, /*мозок*/ мозкозасýшливий, © суши́вши;

ВИ́СУШИТИ /за-/ ◊; & ♦ на тріску.

СУ́ЩИЙ спрáвжній, істинний, дійс-, сýтий; *(рід)* $с^о$ існýючий, ± НАЯВНИЙ; **усé сýще** усе живé, органічний світ, дéрево життя́ /$п^{-о}$ = еволюція живóго світу/.

СФÉРА *у.* кýля; *(неба)* бáня, склепіння; *(г)ураґану)* рай́óн; *(дії)* мéжі, орбіта, цáрина, ни́ва, гáлузь, óбласть, фронт, арéна, стезя́, силовé пóле, $ф^р$ фах, кар'єра, *(артиста)* амплуá; *(ділова)* кóло, óбсяг; *(снів)* цáрство; & *(стиснута куля)* *сферóїд;

СФÉРИ *(ділові)* кóла.

СФЕРИ́ЧНИЙ куля́стий, бульбувáтий, яйцювáтий; *(дещо сплюснутий)* сферóїдний, еліпсóїд-, *(утятий)* півсфери́ч-, круглоéрхий.

СХАМЕНУ́ТИСЯ > ХАМЕНИТИ.

СХВА́ЛЕННЯ *(заохота)* плéска- по плечý, *г.* ап-

роба́та, *г.* признання́ [пле́скає по плечу́ з признананням], $ф^р$ добро́, *ф.* $з^п$ одобря́мс.

СХВА́Л/ЮВАТИ *(ідеї)* підтри́му-, *(плян)* затве́рджу-, санкціонува́ти, апробува́-, *(вибір)* хвали́-, похваля́-, $ф^р$ полюбля́- [я не полюбляю мод], ± ПОТАКУВА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює** с-и ♦, з-й ~и́-, ~ювач, $п^к$ ~ьний, прихи́ль-, © ~юючи;

СХВАЛИ́ТИ $ф^р$ взяти на озбро́єння ◊.

СХИ́БИТИ(СЯ) *і* **СХИ́БНУТИЙ** > ХИБИТИ.

СХИЛ похи́ла по́ве́рхня /грань, руб/, спад; *(кручі)* укіс, круто♦; *(гори)* покіт, похил, схи́лок, узгір'я, у́збіч, косогір; *(неба)* небо♦; *(голови)* на́хил; $ф^р$ (при)кіне́ць [на ♦і віку]; **на -лі віку** на за́ході літ /ро́ків/; *(дія)* схиля́ння, згина́-.

-СХИ́ЛИЙ -спа́дний [*(дах)* **односхи́лий** односпа́дний; **двосхи́лий** двоспа́дний].

СХИЛЯ́ТИ /на-/, *(голову)* /по-/, хили́-; *(чоло)* припада́- *чим*; *(коліна)* става́- на; *(до себе)* прихиля́-, прива́блюва-, приверта́-; *(до роздумів)* сприя́- *чому*; *(до чого)* намовля́-, наверта́- на *що*, переко́нува- в *чім*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **схиля́** с-и ♦, ра́ди́й схили́-, *(до чого)* з-й схили́до, намо́вник на *що*, $п^к$ /*до себе*/ симпати́чний, з-й прива́би-, прива́бливий, © схиля́ючи;

СХИЛИ́ТИ /на-/ ◊; **не с.** не здола́-, не перемогти́, не підкори́-;

СХИЛ/Я́ТИСЯ /по-/ ◊; *(перед чим)* підкоря́- /підпорядко́вува-/ *чому*, приверта́- до *чого*; *(перед ким)* вигина́ти карк, гну́- го́лову, шапкува́-, стели́тися під но́ги *кому*, /*генієм*/ ~я́ти го́лову, па́да- на коліна, БОГОТВОРИ- *кого*; *(на чий бік)* пристава́-; *(до думки)* віддава́- перева́гу *чому*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** хи́лений, ~юва- /на-/, *(до гріха)* зна́джува-, зва́блюва-, с-и ♦, ра́ди́й ~и́-, вже ма́йже наве́рнений /намо́вле-/, $п^к$ схи́ль-, ~истий, схи́льчивий, ©.

СХИ́ЛЬНИЙ *(до чого)* /при-/; *(діяти)* наста́вле-, ріше-, гото́вий, з на́міром; *(до чого)* охо́чий; & нахи́льний, *схильчивий; **бу́ти –им до балачо́к** $ф^{-р}$ дава́тися на мо́ву.

СХИ́ЛЬНІСТЬ *(людська)* жи́лка, по́тяг, пра́гнення, охо́та, приро́дні здібності, хист, $п^о$ переписа́ння/ до *чого*, зами́лува- /зацікавле-/ *чим*, при́страсть /любо́в/ до *чого*; *ф* баци́ла *чого* [**с. до пова́ги ти́тулів** баци́ла п. до т.].

СХИ́ЛЬЧИВИЙ гнучкоши́їй.

СХИ́МНИК > ЧЕРНЕЦЬ.

СХІД $м^о$ ост; **с. со́нця** сонцесхід; **Краї́на Со́нящного Схо́ду /Схо́ду Со́нця/** Країна, де Схо́дить Со́нце, Япо́нія.

СХІ́ДЕЦЬ схо́динка, щабли́на, сту́пінь, *д* висту́пень, при́ступка; ± СХОДИ, ЩАБЕЛЬ;

СХІ́ДЦІ *(мармурові)* схо́ди, *(драбини)* щаблі.

СХІ́ДНИЙ, $х^а$ **СХІ́ДНІЙ** *(- поезію)* орієнта́льний, *(- Церкву)* візантійський.

СХІ́ДЧА́СТИЙ щабля́-, $с^о$ ступінча-; усту́пча-.

СХОВ схо́ванка, криї́в-, пере́хо́вок, $ж^м$ ни́шпорка*, *д.* спрят, тайни́к; *(у банку)* сейф; *(від негоди)* укриття́, приту́лок; & схо́вок, схо́ва.

СХО́ВАНКА тайни́к, *(в одязі)* зага́шник.

СХО́ВИЩЕ приту́лок, криї́вка, приста́н(о́в)ище, схоро́ни-, *(від погоні)* втечи-, *о.* (ти́ха) га́вань /при́ст-/, Но́їв ковче́г; *(від бомб)* укриття́, бомбо♦; *(природи)* заповідник; *(реліквій)* музе́й; *(на гроші /приватне/)* сейф, /*для клієнтів*/ банк, /*державне*/ скарбни́ця.

СХО́ДЖЕННЯ *(на гору)* рух /марш, дря́пання/ угóру /на го́ру/, *(з гори)* спуск (вділ, уни́з, з гори́).

СХО́ДИ *(пашні)* про́рість, вру́на; *(в будинку)* сходці; ***п.*** етапи, СТАДІЇ, щаблі; & $п^к$ *сходови́й.

СХО́ДИТИ /ЗІ-/ *(вгору)* підійма́тися, здира́-, *(на гору ще)* видря́пува-; *(з гори)* спуска́-; *(- сонце)* підбива́-, підхо́плюва-, зво́ди-; /*зело*/ пророста́ти; /*вечір*/ настава́-; *(на кого)* пойма́- /опа́нівува-/ *кого*; *(з дороги)* збо́чува-; *(на думку)* спада́-; *(- синці)* зника́-; /*тісто*/ підхо́ди-; *(з поїзда)* /ви-/, *(з коня)* зла́зи-, зсіда́-, *(з авта)* виса́джуватися; *(з очей)* забира́-; *(на манівці)* збива́-; *(на що /гроші/)* витрача́-; *(- літа)* мина́ти; *(кров'ю)* сплива́-, збіга́-; & *д.* схожа́-; **с. з рук** мина́- безка́рно; **не с. з ду́мки** не покида́- голові́; **не с. з уст** обгово́рюватися, бу́ти на уста́х; **я.** /$м^н$ **хто**/ **схо́дить** с-и ♦, $з^г$-й зійти́, *(на гору)* горола́з, альпініст, $п^к$ висхідни́й, горобіж-, догі́рній, /- *зело*/ зіхі́дній, схо́дистий, *т.* сходови́й, /- *сонце*/ ранко́-, /- *зірку*/ нови́й; *о.* на шляху́ з, на ма́рші вго́ру;

ЗІЙТИ́ *(на пси)* зве́сти́ся, оберну́-; *(з рейок)* зіско́чити; ◊; **з. на чию сте́жку** прилучи́тися до *кого* [**з. на дука́рську с.** п. до дук]; **я. зійшов** зійшлий, *(місяць)* новоя́влений, нови́й (на не́бі).

СХО́ДИТИСЯ /ЗІ-/ збира́-; *(чоло-в-чоло)* зближа́-, зіступа́-; *(докупи)* злива́-, злуча́-, з'є́днува-; *(- губи)* стуля́-; *(у зморшки)* стяга́-; *(в одній точці)* зосере́джува-; *(з ким)* спізнава́-, става́ти дру́гом *кого*; *(у поглядах)* годи́тися, поділя́ти *що*, одни́м ду́хом ди́ха-; *(- розв'язку задачі)* відповіда́-, збіга́тися; *(- ознаки)* то́чно повто́рюва-; /*геометричні фігури*/ *м.* пристава́ти; /*одяг*/ застіба́тися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-иться** 1./4. с-и ♦, з-й зійти́ся, © схо́дячись; 1. **я. збирається**, 2. що зближа́є- + **я.** /**на-**/, 3. **я. згоджується**, 4. що збіга́є-, то́чно повто́рюваний, $п^к$ *м.* збі́жний, $о^к$ однобі́ж-, /- *трикутники*/ приста́й-, поді́б-, з-й приста́ти, /- *думки*/ одна́ко́вий, таки́й са́мий, іденти́чний, одни́м ду́хом ди́ха-;

ЗІЙТИ́СЯ *(з ким)* здружи́-, потоваришува́ти $н^г$ злига́тися; **з. думка́ми** ма́ти одну́ ду́мку, не розхо́дитись думка́ми.

СХОДОВИ́Й: с. проліт ♦ марш; *д!* СХОДИ.

СХО́ЖИЙ *(на кого)* похо́жий, ПОДІБНИЙ до, /*око-в-око*/ ви́капа- /достеме́н-/ *хто*; **бу́ти -им** скида́тися;

СХО́ЖЕ *в*^{ст} *у.* вигляда́є, вигляда́ло; ◊.

СХО́ПЛЮВАТИ хапа́-, підхо́плюва-, ла́па-, бра́- в ру́ки; *(злодія)* затри́мува-, заарешто́вува-; *(бал)* ***ш.*** дістава́-; *(огнем)* ПОЙМА-; *(науку)* /спри-/, засво́юва-, запам'ято́вува-, могти́ зба-гну́-; *(натяк)* уло́влюва-; *(рису)* постеріга́-, підміча́-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **схо́плює** с-и ♦, з-й схопи́-, схо́плювач, хапу́н, хапко́, *п*^{к} хапки́й, беручки́й, хваткий, хапу́чий, /*знання*/ похі́пливий, кебе́тли-, би́стрий на ро́зум, ©;

СХО́ПИТИ *(думку)* розкуме́кати ◊.

СХО́ПЛЮВАТИСЯ *(на ноги)* /під-/, зрива́-, підска́кувати, встава́-; *(за що)* хапа́тися, бра́-; *(на що)* вихо́плюва-, скака́ти; *(у бійці)* *з*^{н} зчі́плюватися, бра́- за ба́рки; *(- вітер)* здійма́-; *(на тілі)* з'явля́-, виска́кувати; *(над обрієм)* СХОДИ-; *(збагнувши промах)* похо́плюватися, *д*^{к} схамену́-; *(бігти)* КИДА-, порива́-; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **-ється** схо́плюваний /ви-, об-, під-, пере-/ ◊, з^{м}-й схопи́тися, ©.

СХРЕ́ЩУВАТИ: с. мечі́ бра́тися на ножі́.

СХРЕ́ЩУВАТИСЯ & /пере-/, *(зовсім не схрещуватися /- шляхи/)* *розхре́щува-.

СЦЕ́НА *(споруда)* КІН, естра́да, помі́ст, підмо́стя, підмостки; ***п.*** театра́льне мисте́цтво, акто́рська ді́яльність; *(у п'єсі)* епізо́д, *(у фільмі)* кадр; *(сімейна)* сва́рка, го́стра розмо́ва; *(історична)* аре́на; ± ТЕАТР; **с. в сце́ну** *(копіювати)* досце́нно.

СЦЕНА́РІЙ *(фільму)* кіно♦, *(п'єси)* сюже́тна схе́ма /лі́нія/; *(події)* ***п.*** накре́слювання, схе́ма, запляно́ваний ро́звиток.

СЦЕНІ́ЧНИЙ *(- мистецтво)* театра́ль-; /*зовнішність*/ ефе́кт-, показни́й.

СЦЯ́ТИ ***в.***; **ВИ́СЦЯТИСЯ** *е*^{в} полля́ти кущ.

СЮДО́Ю ціє́ю доро́гою /шляхо́м/; у цьо́му на́прямі; цим мі́сцем.

СЮЖЕ́Т *(твору)* пере́біг /канва́/ поді́й; *(розроблений наперед)* сцена́рій; & мікросюже́т.

СЮРПРИ́З (несподі́ваний, прие́м-) (по)дару́нок; ***п.*** несподі́ванка.

СЮРТУ́К, *х*^{а} **СУРДУ́Т** ЖАКЕТ, фрак, смо́кінг.

СЯГ/А́ТИ до♦, *(розумом)* о♦; *(од А до Б)* простяга́тися, простеля́- /роз-/; *(чого)* дохо́дити (до); *(меж)* добіга́-; *(стелі)* дотяга́тися (до); *(рукою)* достава́ти, простяга́- *що*, /*до кишені*/ ліз-; *(думкою)* ли́ну-, перено́ситися; & за♦; **скі́льки ~а́є о́ко** скі́льки загле́дить о́ко; **я.** /*м*^{н} **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й /призна́че-/ ~ну́-, ду́же близьки́й до, ма́йже ~ну́вши, *п*^{к} сягни́стий, сягу́чий, ©;

ЗАСЯГТИ́: з. о́ком поба́чи-.

СЯ́ЙВО *і* **СЯ́ЄВО** блиску́че сві́тло, *у*^{р} осія́ння, *п*^{о} ясногра́й, *(полярне)* спо́лохи; *(слави)* ***п***^{о} ве́лич, *з*^{г} авреó́ля, *с*^{о} ореó́л; *(очей)* блиск, вого́нь; *(шат)* ***п.*** пишно́та, ро́зкіш.

СЯЙЛИ́ВИЙ сяйни́стий, блиску́чий, осяйни́й, *п*^{о} осія́н-, осо́нче-, *с.* пишноблиску́чий, стопромі́нний, сонцесяй́-, сонцели́кий, промени́стий, світлося́йний, *у*^{р} світоза́р-, *с*^{к} -ся́йний [срібнося́йний]; & сяї́стий, сяйни́й.

СЯК: сяк, так і перета́к на рі́зні спо́соби, рі́зними́ спо́соба́ми.

СЯКИ́Й-ТАКИ́Й *(обід)* невига́дливий, нехи́трий, нему́д-; *(одяг)* бі́льш-ме́нш присто́йний, не ду́же пи́ш-, таки́й собі́; *(торг)* погане́нь-; *(зиск)* незначни́й, можли́вий, пере́сі́чний; ☺ *е*^{в} су́чий, пога́ний, чо́ртів; & яки́й-таки́й, таки́й-(не-)сяки́й.

СЯК-ТА́К ***п***^{р} як-не́будь, абия́к, *ж.* я́ко-та́ко, та́ко-ся́ко; *(якось)* то сим, то тим бо́ком; ***п***^{рс} туди́-сюди́, можли́во [удо́ма ще **сяк-так**, а...].

СЯ́ЯТИ *і* **СЯ́ТИ** *(- зорі)* ясні́-, зорі́-, промені́-, *п*^{о} яснозо́ритись, /*очі ще*/ світи́-, промени́-, горі́ти; *(веселкою)* гра́-, *(відбитим світлом)* блищ́--; & сія́-; **що ся́є** с-и ♦, опромі́нений, осяя́-, розсія́-, *п*^{к} СЯЙЛИВИЙ, *с*^{к} -ся́йний [блідосяйний], © ся́ючи;

ЗАСЯ́ЯТИ *у*^{р} возсія́ти ◊;

СЯЙНУ́ТИ бли́сну- ◊, *(- думку)* спалахну́-, стрі́ли- /стре́льну-/ до голови́.

СЬОГОДЕ́ННИЙ СУЧАС-; *(зиск)* короткоча́с-.

СЬОГО́ДНІ ни́ні, тепе́р, за́раз, *д.* ни́ньки; ***як і.*** нині́шній день, СУЧАСНІСТЬ; **не с. – за́втра** *г.* ни́ні-за́втра.

СЬОГО́ДНІШНІЙ ни́ні-, тепе́рі-, СУЧАСНИЙ.

СЬОГОСВІ́ТНІЙ земни́й; **не с.** потойбі́ч-.

Т

ТА і, й, та й і; *(як відповідь /з інтонацією/)* нема́ ра́ди [**Йдемо́? Та, йдемо́** Йдемо́? Нема́ ра́ди, йдемо́]; **т. ба!** так де тобі́!; *(після переліку)* **т. всі!** [і той, і той, і той **т. всі!**]; **т. де!** де там!, *с*^{о} як би не так! [Відда́в? Т. д.!]; **т. й по всьо́му** та й квит; **т. й те** *(сказа́ти)* слід дода́- [**т. й те, що ри́ба ту́хла** +, що р. т.]; **т. не... зроблю?** щоб таки́й до́ка, як я не *зробив*? [Я та не втну́?];**т. ось** *о*^{к} аж [ми сі́ли, аж хтось іде́]; **т. що там** ***щось*** **–** ***що*** ма́ло то́го, що *щось – що* [♦ що там Рим – вся Євро́па].

ТА́БІР *(військовий)* *і*^{с} кіш, *с*^{о} обо́з; *(ворога)* стан; *(політичний)* угрупо́вання, середо́вище; *(ідеологічне спрямування)* на́прям, течія́; & та́борище, табори́ще /= мі́сце та́бору/.

ТАБЛЕ́ТКА пігу́лка, пілю́ля.

ТА́БЛИ́ЦЯ *(грифельна)* до́шка; *(меморіяльна)* плита́; ***р.*** ви́віска; *(рекордів /на стадіоні/)* табльо́; ± ПЕРЕЛІК; & табли́чка.

ТАБЛÓ *г.* оголóшник, $х^а$ табльó.
ТАБОР/ЙТИСЯ ставáти ~ом /кошéм/, *р.* ~увá-; **я.** /$м^н$ **хто/ -иться** розтабóрюваний, с-и ♦, з-й роз♦, © таборúвшись, розтáборюючись;
ОТÁБОРИТИСЯ /роз-/, окоши- ◊.
ТАБОРОВИ́К тáбірник, таборя́нин.
ТАБУ́ > ЗАБОРОНА; *(!)* зась!; & *затабуйóваний /= пересúче- заборóнами/; ± ЗАБОРОНЯТИ.
ТАБУ́Н СТАДО, *д.* стаднúна, *(малий)* косяк; *(риб)* згрáя; *(людей)* $з^н$ ЮРБА; & ♦éць, ♦ище.
ТАВÉРНА > КОРЧМА.
ТАВРÓ штемп, знак, *з.* клейнó; *(на кому)* пля́ма, печáть; *(зради)* Кáїнова печáть; ± ШТАМП.
ТАВРУВÁТИ випікá- таврó, штемпувá-; *п.* картá-, *с.* плямувá- ганьбóю, піддавá- анáтемі, шпéти- на всю гýбу; **я.** /$м^н$ **хто/ таврýє** с-и ♦, з-й за♦, таврувáльник, знеслáвлювач, $п^к$ таврувáльний, © таврýючи, **± що ганьбить**;
ЗАТАВРУВÁТИ *г.* нап'ятнувáти ◊.
ТАГÁН триніг, тринóга, триніжок, триніжка; & таганóк.
ТАЄ́МНИЙ секрéт-, потайнúй, захóва- /при-/, замаскóва-; *(- думи)* затáє-, потаєм-, *с.* заповіт-; *(- сльози)* нікóму не оскáрже-; *(шлюб)* крáде-; *(нагляд)* неглáс-; *(клюб)* підпіль-, конспіратúв-, законспірóва-, нелегáль-; & таємнúчий;
ТАЄ́МНО по секрéту, за спúною, під полóю, *(торгувати)* з-під полú, *(радитися)* за закрúтими дверúма, ТАЙКОМА ◊.
ТАЄМНИ́ЦЯ СЕКРЕТ, $п^о$ таїнá, *р.* тáйна, *(церковна)* тáїнство, *с.* святáя святúх;
ТАЄМНИ́ЦІ *(світу)* зáгадки; & тáйнощі.
ТАЄМНИ́ЧИЙ оповúтий таємнúцею, загадкóвий, нерозгáданий, незбагнéн-, невúвче-, *г.* містерій-, $п^о$ тáїнний, нерозгадáн-; *(- зілля)* чарівнúй; */сили/* магіч-, потойбіч-; ± ПОТАЄМ-.
ТАЖ аджé, бож /$с^о$ бо ж/, ж(е); **т... ж(е)** так... ж(е) ж [**т. сліпúй же** так сліпúй же ж]; & тажé.
ТАЗ *(мідний)* мú[і]днúця; ± ПОСУДИНА; $а^н$ кістькóвий пóяс.
ТАЇ́/ТИ крú-, прихóвува- /за-, пере-/, *(в душі)* ховáти, затáю- /у-, при-/, не викáзу-, не розголóшу-, крúтися з *чим*, $і^о$ тримáти [**т. гріх** ÷ в душі г.]; *(у пам'яті)* зберігá-, хоронú-, $і^о$ пам'ятá-; *(в собі)* містú-, мá-; **не т.** *чого* розголóшува- *що*; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ть** звúклий ♦, з-й за♦, прихóвувач, затáю-, $п^к$ затáйливий /по-/, затайкувáтий /при-/, потайнúй, © ~вши, затáюючи; **я. таять** тáєний, затáюва- ◊, $п^к$ підкилúм-;
ЗАТАЇ́ТИ: з. своюrádість заховá- с. р.; ◊.
ТАЇ́ТИСЯ крú-, ховá-; *(у чім)* прихóвува-, прихóвано існувáти; & $п^о$ $а^м$ *розтаїтися; **я.** /$м^н$ **хто/ таїться /крúєть-/** затáюваний, прихóву-, с-и ♦, з-й прихова-, $п^к$ > **що таїть**, ©.
ТАЙКОМÁ крадькомá, нúшком, тихцéм, потихéньку, ПОТАЙ, *г.* покрадóма; ± ТАЄМНО.

ТАЙНИ́К *(для схову)* схóванка, криївка, СХОВ; *(душі)* зáкуток; & потайнúк /= таємний хід/.
ТАК *(згода)* егé, *д.* ая́; у такúй спóсіб, такúм чúном /спóсоб-, рóб-/; $о^к$ аж [аж óсь де ти!]; *(лишати)* як є, без змін, у такóму стáні; *(нашкодити)* стільки; $ф^р$ дýже [т. скóро]; таж [**т. він ужé помéр** таж в. у. п.]; *г.* такé [**чи це такé важлúве /важнé/?** чи це ♦ важлúво?]; то [**т. це прáвда?** то це п.?]; *(дати)* безплáтно, дýрно; *(зайти)* без причúни /метú, нáміру/; & отáк, тáкеньки, (о)тáкечки; **т..., а... т.** *(заступа риску)* [**гуляти т. є час, а копá- т. немá** г. – є час, а к. – немá]; **т. далéко, як** аж [десь **аж** у Китáї]; **т.** з приблúзно [♦ з пáру годúн]; **т. і** нестрúмно [зло так і пре]; **т. і знай, т. і знáти** немá сýмніву; **т. *кому* і трéба** тудú *кому* й дорóга; **т. і *робить /робив/ що*** $ф^р$ всім єствóм [**т. і** старáвся /поривáв-/ втектú]; **т. і не** *(може відповідати різним значенням, зокрема)* так такú не [**т. і не купúв**], пóпри всі зусúлля /зáбіги, старáння/ не [**т. і не** навчúться], пóпри це не [розвéдена, і **т. і не** змінúла прізвища], попри це (ніколи, нічого, ні з ким) і не, всýпереч очікуваному [♦ ніколи й не навчився, ♦ ні-кому й не сказав, ♦ нічого й не знайшов, ♦ ні з ким і не зустрівся]; **т. нá ж тобі(!)** мáєш!, $п^{-о}$ телéпсь щáстя в хáту!, як на те, всýпереч сподіваному, усé пішлó прáхом!; **т. на т.** *(міняти)* бич на бич, $з^п$ баш на баш; **т. ні ж!** таж ні!; **т. он вонó що!** а вонó он що!; **т. от** то й от; **т. сáмо** тим же порядком, $г^д$ самісько; **т. сáмо, як** (і) тим же рóбом, що (й); **т. собі** 1. пересіч-но, ні дóбре ні зле, 2. ненарóком [♦ собі глянути], **як** $п^к$ такúй собі, невизначнúй, сякúй-такúй; **т.-т.!** ая-(ая)!; **т. тóчно!** ♦ є! **т. чи т.** у всякім /бýдь-якім/ рáзі; **т. чи інáк(ше)** хоч ♦ хоч ♦, чéрез ряд причúн /обстáвин/ + **т. чи т.**; **а т.!** такú ♦!; **т., що** $о^к$ аж [**спúться аж** óчі злипáються]; **аж т.** 1. до такóї міри [щоб **аж т.** упúвся], 2. ♦ дýже [вітер хилúть: **аж т.** я сху-д], 3. за- *у прислівнику* [**ти аж т. мáло їсú** ти замáло їсú]; **і т.** і без тóго [хібá **і т.** не вúдно?]; **і т. і сяк** всіляко, на всі способú /ладú/; **не т.** не так, як трéба /як мáє бýти/; **не з т. то** не дýже [**не з т. то** гáрна]; **не т. то** не дýже [**не т. то** лéгко]; **не т..., як** не стільки..., скільки [не ♦ їв, як повідáв]; **не т. *А*, як *Б*** не стільки *А*, скільки *Б*; **та т. же ж** напрочýд, надúво [**та т. же ж** я́сно]; **усé не т.** *(їм)* усé не до вподóби; *(відповідь на питання* як так?*)* А так;
ТАК-ПЕРЕТÁК *в.* в рот-поза-рóт;
ТÁК ТАКИ такú так, всé таки, пóпри це, такú так; абсолютно, та, зóвсім [**т. таки ніхтó** абсолютно /та, зóвсім/ ніхтó], *(як відповідь)* $ж^м$ а [**т. таки ніхтó?** а ніхтó]; **т. таки не** такú не [**т. таки не він** такú не він];

ТА́К ТО отаке́ то.

ТАК БИ МО́ВИТИ сказа́ти *(б)*, сказа́в би, як той ка́же, так скажу́, так *(би)* сказа́ти.

ТАКЕ́ /ТАКО́ГО/ *(перед переліком)* купи́в т.: купи́в о́т що: /*б*. насту́пне:/; **і все т. (інше)** то́-що, і таке́ *(і.)*; **і (о)таке́ вся́ке** 1. і ♦ інше, 2. уся́ка вся́чина; **т. й перетаке́** вся́ка вся́чина; **т. й ска́жеш /ви́гадаєш/** ти і с. /в./, ну, й ви́рази /іде́ї/ в те́бе, e^{e} соро́мся!; **зво́диться до та-ко́го:** зво́диться ось до *чого*: **а то тако́го було́ б** іна́кше було б не з ме́дом; *д!* ТАКИЙ.

ТАКИ́ ч. спра́вді [т. він], напра́вді [це т. я]; по́при все, хай там що [**т. бу́ду ї́сти**], $ф^{р}$ а [**т. нем-а́** а нема́], й [**Бо й зна́ю!** Бо ♦ з.!], та [а щось **та** трима́є!]; без су́мніву [**т.** свідчить]; $о^{к}$ аж [про́сто **аж** дух спира́є]; & все́ таки.

ТАКИ́Й *(стан)* да́ний, опи́са-, зга́да-; цей, на́званий, [♦ ді́ло зна́є]; *(ґрунт)* подібний; $з^{п}$ насту́п- [да́лі йде таке́:...]; **не т.** невідпові́д-; & о♦, таке́нний, отаке́з-, такі́вський, отакі́сінь-, отаке́нь-, отаку́ніч-, ♦-о, оце́ ♦; **т. са́мий** той же таки́; **т. собі** нічи́м не примі́тний, звича́й-, не особли́вий, не яки́й уже́ там і *хто* [**не яки́й уже́ там і** солда́т]; **аж т.** 1. ду́же, зана́дто [не **аж т.** мали́й], 2. ♦ вели́кий /ди́вний, разю́чий +/ [щоб **аж таку́** су́му укра́в], 3. насті́льки, до тако́ї мі́ри [**аж такі́** гнилі о́вочі], 4. і то таки́й [гризь **аж -ка́**, що ги́ну]; **т. же** © ж [в **-о́му ж легко́му о́дязі** у л. ж о́дязі]; **не т. то вже** не ду́же вже; **не т. вже і** *який який*, може, й не *який* [**не т. вже і злий** злий, мо́же й не злий]; **-и́м чи́ном** 1. в таки́й спо́сіб, таки́м ро́бом /мака́р-, кандибо́бер-/, *к.* ота́к /ото́/, 2. о́тже, ото́ж, вихо́дить *(що)* [**т. ч.** всі тут].

ТАКИ́Й-СЯКИ́Й не найкра́щий, невисо́кої я́кости, погане́нький, дале́ко не пе́рша кля́с*(а)*; & ♦-♦ немаза́ний, $г^{д}$ яки́й-так/и́й [**яке́-~е́** казна-що, яке́сь нездале]; **~е́-сяке́** абия́ке, халту́рне.

ТАКИ́Й ТО отаки́й; *(з ч.* не*)* не ду́же [не **таки́й то** страшни́й]; $ф^{р}$ яки́й са́ме, таки́й і таки́й [**вкажи́: рік таки́й то** вкажи́, яки́й са́ме рік, вкажи́: таки́й і таки́й рік].

ТА́КО́Ж ТАК САМО, теж, і собі, свое́ю чергою, у свою́ че́ргу, ще [**т. і те** ще й те], ще й [взяв ще й ме́ду]; $ф^{р}$ заразо́м, крім то́го; **а т.** а ще й, $ф^{р}$ а по́тім [а по́тім старі звича́ї...].

ТА́КСА > ЦІНА.

ТАК СА́МО ТАКОЖ, теж, у цьо́му ж ду́сі, у цей же спо́сіб, таки́м же чи́ном; $ф^{р}$ з одна́ковим у́спіхом.

ТАКСІ́ *г.* таксі́вка.

ТАКСУВА́ТИ > ОЦІНЮ-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ таксу́є** с-и ♦, таксува́льник, такса́тор, $п^{к}$ таксува́льний, ©.

ТАКТ дипломати́чність, ТАКТОВН-, чуття́ мі́ри ◊ → ТАКТОВНИЙ; $м^{у}$ одини́ця ри́тму, ± РИТМ; & зата́кт.

ТАКТО́ВНИЙ коре́кт-, ОБХІДЛИВИЙ, *г.* безпереса́дний /*від* переса́ди/.

ТАКТО́ВНІСТЬ ТАКТ, культу́ра пове́дінки.

ТАЛ та́ла вода́; *(на дорозі)* ро́зталь, ро́зкаль; & талина́, таловина́.

ТАЛА́Н > ДОЛЯ; ± ТАЛАНТ.

ТАЛАНИ́ТИ $н^{о}$ щасти́-, форту́ни-; **я. талани́ть** с-и ♦, $п^{к}$ щасли́вий, форту́нний, талани́стий, ©.

ТАЛАНИ́СТИЙ і ТАЛА́НЛИВИЙ > ЩАСЛИ-.

ТАЛАНОВИ́ТИЙ кебе́тливий, кебе́тний, обдаро́вий- /*с.* високо-/, геніял́ь-, богомпоміче-; *(актор)* блиску́чий; $з^{-н}$ уда́чливий, ЩАСЛИ-.

ТАЛА́НТ хист, кебе́та, дар, обдаро́вання, обдаро́ваність, таланови́т-, Бо́жий дар, і́скра Бо́жа, *ф.* ке́ба; & талантю́га.

ТА́ЛИЙ не ме́рз-, розта́-; *(ґрунт)* розме́рз-, відта́-, *д.* відте́п-; **-ла земля́** талина́.

ТАЛІСМА́Н *(чарівний /що носять при собі/)* амуле́т, /*при хаті*/ $о^{к}$ підко́ва ща́стя.

ТА́ЛІЯ > СТАН[1]; $ж^{м}$ по́перек.

ТАЛМУДИ́СТ знаве́ць Талму́да; **п.** схола́ст, буквоїд, $с^{о}$ начо́тник.

ТАЛО́Н *(на одержання)* КВИТОК; *(металевий +)* жето́н; *(одержати відсотки)* купо́н; *(в іграх /з кости, пластмаси/)* фі́шка.

ТАМ $п^{р}$ у то́му мі́сці, не тут; *(де саме)* о́нде, он, ота́м, тамво́; тоді́, по́тім, згодо́м [а **т.** і ніч наста́ла]; $ф^{р}$ ж [**чи він т. зна́є?** чи ж він зна́є?] $в^{ст}$ скажі́мо [день, т., чи два]; *(іноді для ритмомелодійности)* [**і хто т. ще?** і хто ще?]; & та́ма*, та́м(ень)ки, (о)та́мечки; **аж т.** дале́ко, ген-ге́н [**аж там** у перспекти́ві]; **аж т., аж т., аж т.** у /на/ са́мому-са́мому кінці́; **он /ось/ т.** аж о́ндечки; **раз – і т.!** блискави́чно!; **та й що т.** *те чи те*? яку́ ва́гу має *те чи те*?, чи варто зважати на *те чи те*?;

ТАМ ТО ота́мечки; $ф^{р}$ там і там, де са́ме [**пиши́: був там то** пиши́: був там і там, пиши́, де са́ме був].

ТА́МА > ГАТЬ; $п^{р}$ > ТАМ.

ТАМТЕ́ШНІЙ *(для цього місця)* не туте́ш-, не місце́вий; *(для того місця, яке згадано)* місце́вий; & та́мошній.

ТАМУВА́ТИ *(кров)* зупиня́-, затри́мува-; *(порив)* /с-/; *(спрагу)* гамува́ти; *(голод)* угамо́ву-, заспоко́ю-; **я.** /$м^{н}$ **хто/ таму́є** с-и ♦, покли́каний за- ♦, стри́мувач, угамо́ву-, заспоко́ю-, гамува́ль-ник, $м^{а}$ депреса́нт, $п^{к}$ гальмі́вни́й, тамува́ль-, стри́муваль-, притлу́мливий, приглу́шли-, таму́чий, /*лік*/ $м^{а}$ депреси́в-, © таму́ючи;

ЗАТАМУВА́ТИ *(чуття)* приспа́- ◊.

ТАНДИ́ТА лахмі́ття, дра́нтя, мо́тлох; *(торг)* товчо́к, $с^{о}$ барахо́лка; & *танди́тник /= барахо́ль-/.

ТА́Н/Е́ЦЬ *(груповий)* ~о́к, ко́ло; *(з підскоком)* підско́чний ♦, $з^{н}$ го́пки, скака́ння, гопцюва-; *(бальний)* по́лька, вальс, мазу́рка, кадри́ль,

фокстро́т, ~нґо, тусте́п, *(наш)* гопа́к, мете́лиця, козачо́к; & ~чик, о́чок, пританцьо́вування;

ТА́НЦІ заба́ва (з **та́нцями**), $з^н$ танцю́льки, ± МУЗИКИ, ХОРЕОГРАФІЯ.

ТАНК $п^о$ повзу́н.

ТА́НУТИ розтава́- /від-/, $т^р$ /під-/; *(віск)* топи́тися, розтопля́-; */сіль/* розчиня́-; */сили/* вичерпува-; */млу/* розвіюва-; *(як свічка)* **п.** марніти, со́хну-; *(звук)* завмира́-; *(перед очима)* зника́- з очей /з по́ля зо́ру/, розпливатися; *(- людей)* розчу́люва-, мліти; & ♦, як лід весняни́й; **я.** $/м^н$ **хто/ та́не** с-и ♦, гото́вий роз♦, ма́йже роста́лий, $п^к$ топки́й, та́нучий, $о^к$ розтаву́щий, */сніг/* мо́крий, ©.

ТАНЦЮВА́ЛЬНИЙ тане́ч-; *(гурток)* хореографі́ч-; *(вечір)* з та́нцями; *(хист)* танцюри́стий.

ТАНЦ/ЮВА́ТИ витанцьо́ву-, $з^н$ виге́цу-, *(гопака) ф.* віддира́ти, гопцюва́-, шква́ри-, утина́-, тя́-, вибива́-, сади́-, різа-; *о.* дава́- ли́ха закаблу́кам (і переда́м); *(під дудку)* скака́-; *(в балеті)* виступа́-; *(на одній нозі)* підстри́бува-; *(- коней)* гарцюва́-; **п.** */пальці/* тремті-, дрижа́-, */огні/* мерехті-, миготі-, */тіні/* хита́тися; & підтанцьо́вувати /об-, від-/, $д^к$ затанцюва́тися; **я.** $/м^н$ **хто/ ~ю́є** розтанцьо́ваний, кру́че- у ~і, с-и /зви́клий, маста́к/ ♦, ра́дий /$з^м$-й/ за♦, охо́чий до ~ів, ТАНЦЮРИСТ, ~івни́к, ~юва́ль-, ~ю́ра, $п^к$ ~юва́льний, ~івли́вий, ~юри́стий, ~ьови́-, *о.* (обе́ртаний) у ~і, у круговерті ~ю, © ~юва́вши, ~ю́ючи, ~івли́во.

ТАНЦЮРИ́СТ арти́ст бале́ту, *г.* фіґурант, *ж.* підска́кувач; *(провідний)* соліст, $ж^і$ (при́ма-)балери́на; & танцівни́к, тане́чник, танцю́ра.

ТАПЧА́Н лежа́к, *(плетений)* куше́тка; & ♦чик.

ТАРАБА́Н/ИТИ бараба́ни-; *(у двері)* сту́ка-, кала́та-, викала́тува-, лупи́-; *(- мотор)* тарахкоті[а́]-; *(- колеса)* стукоті-; *(язиком)* цокоті-, торохкоті-; *(тягар)* тягти́, тягну́-, волокти́, *д.* бе́хка-, $ж^м$ ти́ри-; & *(куди)* $д^к$ від♦ /в-, за-/; **я.** $/м^н$ **хто/ ~ить** 1. с-и ♦, ра́дий за♦, тараба́нчик, бараба́нщик, $п^к$ тараба́нливий, ©, 2. **я. тягне**.

ТАРАБА́НИТИСЯ плуга́ни-, телю́щи-, ВОЛОЧИ-, ТЯГТИСЯ.

ТАРАБА́РЩИНА БРИДНЯ, *ж.* нерозбери́-бери́.

ТАРА́Н *(у ступі)* товка́ч; *(брати фортеці)* ДОВБНЯ; $в^й$ *(дія)* лобова́ ата́ка; *(учасники атаки)* **п.** пробивна́ си́ла /гру́па/; & $п^к$ *тара́нний.

ТАРА́НИТИ > ПРОБИВАТИ.

ТАРАНКУВА́ТИЙ > РЯБИЙ; *(- поверхню)* нері́вний, ямкува́тий, *с.* вибо́їстий.

ТАРАНТА́С > КАРЕТА, *ф.* ЧОРТОПХАЙКА; *(деренькучий)* тарахкоті́лка.

ТАРАПА́ТИ $м^н$ *г.* > ПЕРИПЕТІЇ; *р.* гарт [зазна́ти га́рту].

ТАРА́Х! торо́х! теле́псь!; бебе́х! (ге)ге́п! гряк! трісь! брязь! хряп! шасть!; & тарара́х!.

ТАРА́ХКАТИ > СТУКА-, СТРІЛЯ-; *(раз-у-раз)* тарахкоті[а]-; & торо́хка-; **я.** $/м^н$ **хто/ тара́хка** с-и ♦, з-й тара́хну-, *(річ)* тара́хкало, бря́зка-, $п^к$ тарахку́чий, бахку́-, тарахкотю́-, тарахкітли́вий, © тара́хкаючи + **я. стука**.

ТАРГА́НИТИ *і* **ТАРИ́Ф** > ТЯГТИ *і* ОПЛАТА.

ТАРІ́ЛКА *(глибока)* полу́мисок, *(велика)* таріль, $с^о$ блю́до; & *д.* талі́рка; **те са́ме в і́ншій тарі́лці** та са́ма Пара́ска, та і́нша запа́ска.

ТАРТА́К (лісо)пи́льня, $с^о$ лісопи́льний заво́д /комбіна́т/.

ТАСКА́ТИ ТЯГТИ, ВОЛОЧИ-, *(легке)* не́сти́;

ПІДТАСКА́ТИ: як підтаска́є *д.* як устругне́.

ТАСУВА́ТИ *(карти)* перемі́шу-, перетасо́ву-; *(кулаком)* би́ти, штовха́-; **я.** $/м^н$ **хто/ тасу́є** с-и ♦, ра́дий роз♦, тасува́льник, $п^к$ тасува́льний, ©.

ТА́СЬМА́ > СТРІЧКА; & та́сьмочка, та́се́мка.

ТАТА́КАТИ *(- кулемет)* цокота́-; **що тата́ка** $п^к$ тата́кливий, цокотю́чий, ©.

ТА́ТО > БАТЬКО; $м^н$ тати́.

ТАТУЮВА́ННЯ ***(дія)*** *(малюнок)* татуйо́вання.

ТАТУЮВА́ТИ *(на тілі)* коло́-, нако́люва- /ви-/.

ТА́ЦЯ таріль, $с^о$ підно́с, блю́до.

ТВАНИ́СТИЙ > БАГНИСТИЙ.

ТВАНЬ багови́ння, ЖАБУРИ-; *(від дощу)* боло́то; **п.** трясовина́ /драго-/, БАГНО; & твание́ка.

ТВАР > ОБЛИЧЧЯ; *з.* портре́т; *(усяка)* плодь; $з^н$ створі́ння, істо́та.

ТВАР/И́НА худо́би́на, скотиня́ка, *д.* животи́на, *(німа)* німина́, $з^б$ това́р, СКОТИНА; *(хижа)* ЗВІР; ☺ *л.* ~ю́ка; & ~и́нка, $з^б$ *(усе живе)* ~ина́.

ТВАРИ́ННИЙ *д.* животи́н-; *(- ненависть)* зоологі́ч-, африка́нський; *(інстинкт)* фізіологі́чний; ☺ бру́таль-, ни́ций, низьки́й *(крик)* ди́-; *(- хіть)* твари́нячий, скоти́ня-; *(хлів)* товаря́-.

ТВЕ́РДЖЕННЯ ду́мка, ви́слів, поло́ження, *(короткий зміст викладу)* те́за.

ТВЕРДИ́Й не рідки́й, не газува́тий, *о.* тверди́й, як ка́мінь /ґраніт, залізо/, грані́тний; *(грунт)* не м'яки́й; *(сніг)* затужа́вілий, стве́рд-; *(на дотик)* цупки́й, туги́й; *(сон)* міцни́й; *(- руки)* ду́жий, си́льний; *(лад)* непохи́т-; *(- вдачу)* незла́м-, стійки́й; */серце/* суво́рий; *(намір)* невідкли́чний; *(- поруку)* наді́й-, пе́в-; *(курс)* незмі́нн-, цілеспрямо́ва-; *(крок)* упе́вне-; *(- опору)* непору́ш-, не хисткий; */владу/* тривки́й; */знання/* глибо́-; */ціни/* ста́лий; */підборіддя/* вольови́й; *(почерк)* прями́й, рі́вний; & тверде́нький, тве́рдшень-, твердува́тий, твердю́щий;

ТВЕ́РДО *(знати)* до́бре; *(спа-)* му́лько; *(каза-)* рішу́че́, впе́внено, я́с-, конкре́т-; *(кріпи-)* міц-; *(стоя-)* непору́ш-, камін-, */у бою/* на смерть; ◊.

ТВЕРДИ́НЯ > ФОРТЕЦЯ; $і^с$ за́мок, тве́рджа, цитаде́ля, о́пліт, $с^о$ оплі́т; ± УКРІПЛЕННЯ.

ТВЕ́РД/ИТИ заявля́-, стве́рджува-, висло́влюду́; *(те саме)* повто́рю-, пра́вити /торо́чи-,

товкти́, товкма́чи-/ своє́; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ить** с-и ♦, $з^м$-й с♦, тве́рдо впе́внений, стве́рджувач, $п^к$ стве́рджувальний, стве́рдливий, © ~ивши.

ТВЕ́РД/ІСТЬ *(вдачі)* непохи́тн-, рішу́ч-; & ~ота́.

ТВЕ́Р/ДНУТИ тужа́ві-, *(- шкіру)* шкару́бну-, буча́ві-, /*хліб*/ че́рстві-; & ~ді-, ~діша-, ~дша-; ± ТВЕРДИТИ; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~дне** с-и ♦, з-й затужа́ві-, щора́з тве́рдший /тужа́ві-/, ма́йже затужа́вілий /затве́рд-/, © тве́рднучи;

С♦♦♦ **за♦♦♦**, загу́с-, засти́г-, затверді- ◊; ***п.*** збайду́жі-, заче́рстві-, зашкару́бну-; & ♦ на ка́мінь.

ТВЕРДОЛО́БИЙ тупоголо́вий, дубоголо́-, упе́ртий, тупори́лий; ***п.*** відста́-, консервати́вний, *п.* зашкару́блий; ± ТУПИЙ, НЕДОТЕПА.

ТВЕРДЬ *(землі)* СУХОДІЛ; *(неба)* склепі́ння, ба́ня, сфе́ра, $і^р$ не́бо; & тверді́нь, тве́рджа.

ТВЕРЕ́ЗИЙ не п'я́ний; *(стало)* непиту́щий; *(обрахунок)* практи́чний, пи́ль-; *(погляд)* розу́м-, реалісти́ч-, об'єкти́в-; *(розум)* розсу́дливий.

ТВЕРЕЗІ́ТИ тверезі́шати, вихмеля́тися.

ТВІР ви́твір, творі́ння, тво́риво, $к^н$ о́пус, *з.* у́твір, *с.* шеде́вр; *(учений)* тракта́т; *(епічний/)* епопе́я, полотно́, /*любовний*/ рома́н; *(на тему)* ***ш.*** компози́ція.

ТВОРЕ́ЦЬ $у^р$ сотвори́тель; *(світу)* світотво́рець, БОГ, Все♦; *(країни)* засно́вник, основополо́-, ж-, фунда́тор, ба́тько; *(дому)* архіте́ктор; *(машин)* констру́кт-, *(писань)* а́вт-, *(музики)* компози́т-, & твори́тель, співтво́ре́ць, *в.* творю́га.

ТВОР/И́ТИ ство́рюва- /у-/, *о.* кува́-, *(лепсько)* $п^о$ вичаро́вува-, $у^р$ сотворя́-; *(ділá)* роби́-, чини́-, верши́-, дове́ршува-, доко́ну-, $н^I$ кої-; *(молитву)* $у^р$ дія-, *(обряд)* відбува́-; *(ідею)* формува́-; *(хліб)* виробля́-, продукува́-, *(машини)* конструюва́-, *(музику)* писа́-, компонува́-, *(плян)* накре́слюва-, *(образ)* малюва́-; *(фігури)* витво́рюва-; *(як ~ець)* бу- ~це́м; *(державу)* засно́вува-, розбудо́вува-; & спів♦, *(життя)* животвори́-, $д^к$ /по-, на-, від-, пере-/; **т. чудеся́** ве́рга- /перевертá-/ го́ри; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ить** с-и ♦, з-й со♦, ТВОРЕЦЬ, утво́рювач /с-/, *(~у)* а́втор, $у^р$ сотвори́тель, $п^к$ ~чий, $с^к$ –тво́рець [мітотво́рець], -тво́рчий [горотво́рчий], -тві́рний [горотві́р-], -тво́рний [самотво́р-], © ~и́вши;

ВІДТВОРИ́- *(образ)* відби́-, віддзерка́ли-, змалюва́- /від-/, $с^о$ відобрази́-;

ТВО́РЕНИЙ $с^к$ -тво́рний [рукотво́рний];

СТВО́РЕНИЙ /у-, со-, по-, ви́-/.

ТВО́РЧИЙ образо♦, АРТИСТИЧНИЙ, мисте́цький; *(вечір)* а́вторсь-; *(що будує)* будівни́чий, конструкти́вний; *(світів)* світо♦.

ТЕА́ТР $ф^р$ СЦЕНА; $і^с$ верте́п; ***ф.*** ВИСТАВА; *(легких п'єс)* вар'єте́; *(воєнних дій)* аре́на; & ~ик.

ТЕАТРА́ЛЬНИЙ *(сезон)* сценіч-, *(- мистецтво)* драмати́ч-, *(- культуру)* видо́вищ-; *(- позу)* неприро́дни[і]й, на́граний, штуч-, фальши́вий, нещи́рий; *(- пишність)* ви́шуканий, помпе́з-.

ТЕЖ ТАКОЖ, ТАК САМО; і [**уті́к і я** я теж утік]; **т. мені́** цей ще мені [**т. мені зух** цей ще м. зух]; **т. мені** ***(знайшо́вся)*** ☺ оце́ так ☺ [**т. м. лі́кар** оце́ так л.]; **т. м. поезія** поду́маєш п.!

ТЕ́ЗА > ТВЕРДЖЕННЯ;

ТЕ́ЗИ пу́нкти, точки́, основні́ поло́ження.

ТЕ́КА *(з паперами)* па́пка, те́чка; $б^з$ портфе́ль.

ТЕКСТ слове́сний матеріял; *(музичний)* ткани́на; *(пісні)* сло́ва; *(друкований) як і.* надруко́ване; *(листа)* $п^{-о}$ зміст; *(на чім)* на́пис; *(під чим)* пі́дпис, ♦івка; & ♦ик, *підте́кст /= закодо́ваний /ми́сле-/ ♦/, $п^к$ *підте́кстовий /= ми́слений/.

ТЕКТИ́ *(- ріку)* пливти́, протіка́-, біг-, *(у море)* впада́-; *(- рідину)* ли́тися, струмува́ти, біг-, точи́тися, *с.* ли́- рі́ко́ю, *(потоками)* розлива́-, пливти́, су́нутися *(цівкою)* дзюри́-, юши́-, цебені́-, цівкоті́-; *(- пісок)* си́патися; /*зерно*/ обсипа́-; /*мову*/ снува́-, ли́-, луна́ти, звуча́-; /*час*/ мина́-, збіга́-; /*дах*/ протіка́-; **т. зиґза́ґами** *(- річку)* ви́тися, повива́- /$д^к$ пови́-/ [**тече́ з. рі́чка** повила́ся р. *($т^ч$ віддає $м^й$)*]; **що тече́** с-и ♦, розли́ваний пото́ками, теку́чий, пливу́-, біжу́-, $п^к$ пливки́й, пли́нний, прото́ч-, $с^к$ -пли́нний [швидкопли́нний], © ливши́сь *(рі́ко́ю)*.

ТЕКУ́ЧИЙ *(- води)* біжу́чий, прото́чний; *(- рідину)* рідки́й, пли́нний, *р.* течки́й.

ТЕЛЕВІ́ЗІЯ телеба́чення; $ж^м$ телевізор.

ТЕЛЕГРА́/МА *і* **~ФУВА́ТИ** > ПОВІДОМЛЕННЯ *і* ПОВІДОМЛЯТИ.

ТЕЛЕ́НЬК/АТИ *(тихо)* дзвони́-, дзенькоті́-; *(пусте)* ля́па-, теліпа́-; *(- серце)* те́нька-, тьо́хка-; & підтеле́нькува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~я** с-и ♦, з-й за♦, ~ло, дзе́нька-, те́нька-, $п^к$ ~у́чий, дзеленьку́-, ©.

ТЕ́ЛЕПЕНЬ *(у дзвоні)* се́рце; ☺ БЕВЗЬ, вайло́, тюхті́й, йо́лоп, бо́вдур, бе́льбас, недоте́па; ± ДУРЕНЬ.

ТЕЛЕСУВА́ННЯ *(вітрів)* мета́ння.

ТЕЛЕСУВА́ТИСЯ мета́- туди́-сюди́ /з бо́ку в бік/, ти́катися-ми́ка-, $п^ф$ тик-мик; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** розтелесо́ваний; зашамо́та-, с-и ♦, $п^к$ метушли́вий, безла́дний, хаоти́ч-, *о.* як несамови́тий, як ґе́дзем уку́шений, сам не свій, ©;

ЗАТЕЛЕСУВА́ТИСЯ (зати́катися-)зами́ка- ◊;

РОЗТЕЛЕСО́ВАНИЙ розде́ртий, розшмато́ваний, розша́рпа-.

ТЕЛЕФО́Н *(мобільний)* мобі́лка, мобі́льник; & *♦-автома́т,*відео♦;

ТЕЛЕФО́НОМ *(говорити)* *г.* телефоні́чно.

ТЕЛЕФОНУВА́ТИ > ДЗВОНИТИ.

ТЕЛЕ́ЦЬ *(сузір'я)* *у.* теля́, $з^п$ Бик;

ТЕЛЬЦІ́ *у.* теля́та.

ТЕЛИ́ТИСЯ > ПРИВОДИТИ; $д^к$ отели́тися.

ТЕЛІПА́ТИСЯ мота́-, метля́-, *р.* сота́-, *г.* балама́ти; *(- поли одягу)* ті́патися; *(вусебіч)* хита́-, колива́-, хилита́-; & телімба́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-єть-**

ся розтеліпаний, розбала́мка-, *т.* незакріпле-, *п*[к] нетверди́й, нестійки́й, хилитки́й, хи(с)тки́й, баламку́чий, © теліпа́ючись.

ТЕЛЬБУХА́ТИЙ > ПУЗАТИЙ; & *о*[к] тельба́тий.

ТЕ́ЛЬБУХИ ну́трощі, бе́бехи, бе́льбахи, кишки́.

ТЕ́МА *(розмови)* пре́дмет; *(музичного твору)* головни́й моти́в, ляйтмоти́в /*с*[о] лейт-/; *(твору)* про що йде́ться у творі, *(дослідів ще)* суть.

ТЕМБР *(звуку)* заба́рвлення; *(явища, твору)* ***п.*** хара́ктер, особли́вість.

ТЕ́МН/ИЙ не світлий, те́мрявий; *(колір)* не я́сни́й; *(- ніч)* неви́д-, *с.* непрогля́д-; */хату/* неосвітле-, без світла; ☺ смагля́вий, темноволо́сий; *(- хмари)* густи́й, безпросвітній; */думи/* тяжки́й, сумни́й, безра́діс-; */справу/* заплу́та-, */суть/* незрозумілий, неясни́й, *(бік)* нега́тив-; *(- чуття)* неусвідо́мле-, невира́з-, *с.* злий, жорсто́кий; */віки/* да́вній, мину́лий, дале́кий; *(без знань)* неосвічений, неписьме́н-; *(тип)* непоря́д-, недо́брий, підозрілий; *(- діло)* нечистий; ***ж***[м] сліпи́й, незря́чий; & темне́нький, *(♦-)*темнісінь-, ~ува́тий, ~а́вий, теме́нний; ± ТЬМЯ-;

ТЕ́МНО неви́дно ◊, *с.* ♦, хоч в о́ко стрель /хоч о́ком світи́, хоч о́ко ви́йми/.

ТЕМНИ́ТИ > ЗАТЕМНЮВАТИ.

ТЕМН/І́ТИ ~іша-; ***н***[о] смерка́-, вечорі-, сутені-; *(здаля)* боввані-, мрі-, виднітися; *(- небо)* затьма́рюва-; */очі/* похмурніти; **я.** ~**іє** затьма́рюваний, укри́ва- мря́кою /те́мряв-/, с-и ♦, щора́з ~іший, вже ма́йже те́мний, © ~іючи;

ПО♦♦♦: я. -ів поте́мнілий, *(увечері)* посутені- ◊.

ТЕМП шви́дкість; *(руху)* хід, ритм, пульс, *г.* ♦о.

ТЕМПЕРА́МЕНТ > НОРОВ; ***ж***[м] при́страсність, жагу́чість, *о.* жар се́рця.

ТЕМПЕРА́МЕНТНИЙ ☺ неврівнова́жений, гаря́чий, запальни́й, при́страсний, жагу́чий.

ТЕ́МРЯВА пітьма́, мо́рок, мря́ка, ***ж***[м] по́темок, по́темки, *(пів♦)* сту́ма; ***п.*** відста́лість, некульту́рн-, неписьме́нн-; & темно́та, те́мінь, тьма.

ТЕНДЕНЦІ́ЙНИЙ ідейно спрямо́ва- /наста́вле-/; *(підхід)* упере́дже-, необ'єкти́в-, з певною тенде́нцією /настано́вою/, з пе́вним у́хилом.

ТЕНДЕ́НЦІЯ *г.* наста́влення, настано́ва; *(розвою)* на́прям, течія́; *(до чого)* на́хил, по́тяг; ***ф***[р] пра́гнення, на́мір; *(твору)* ідея́, провідна́ ду́мка, спрямува́ння; **забобо́нна т.** упере́дже-.

ТЕНДІ́ТНИЙ делікат-, ви́тонче-, вишука-, ніж-; *(- будову)* не маси́в-, тонки́й; */душу/* дітклив́ий, вразли́-; ☺ ніжнотілий, неміцни́й, ви́тонче-, ніж-, слабки́й, крихки́й, тонки́й; ® ма́ло /леды/ помітний /відчу́тни́й/.

ТЕНЕ́ТА > СІТКА.

ТЕ́НОР > ГОЛОС, ± СПІВАК.

ТЕОЛО́ГІЯ > БОГОСЛІВ'Я.

ТЕОР/ЕТИЗУВА́ТИ розвива́- ~ії; ***ж***[м] розумува́-, мудрува́-, розво́ди- ~ії; **я.** */м*[н] **хто/** ~**етизу́є** с-и ♦, з-й розви́ну- ~́ію, ~е́тик, *п*[к] ~ЕТИЧНИЙ, ©.

ТЕОРЕТИ́ЧНИЙ не практи́ч-, абстра́ктно-логіч-; *(обрахунок)* математи́ч-.

ТЕО́РІЯ *(чия)* вчення́ /у-/; *(здогад)* гіпо́теза;

ТЕО́РІЇ ***з***[н] ви́гадки, фантасмаго́рії ◊.

ТЕПЕ́Р ни́ні, за́раз, за на́ших часів, *с.* ось-ось, *(о-т-от)* оце́ за́раз; ***ф***[р] від♦ [від♦ я геро́й]; & о♦, ♦(еч)ки, ♦еньки, ♦-о, *на♦, *до♦, *від♦; **т. уже́** на цей раз [**т. уже́** ліг]; **аж т.** лише́ /тільки/ ♦ [**аж т.** ста́ло я́сно]; **на т.** під суча́сну по́ру; **як на т.** на суча́сну мірку.

ТЕПЕ́РІШНІЙ ни́ніш-, сього́дніш-; сьогорічний; СУЧАС-, *(рік)* ПОТОЧ-; & *до♦, *від♦.

ТЕ́ПЛИЙ літеп-, не гаря́чий і не холо́дний; *(- край)* півде́н-; *(клімат)* беззи́м-; *(- очі)* привіт-, прия́з-, добрози́чливий; */місце/* нагрітий; */хату/* уте́плений, опа́ле-; */ставлення/* душе́в-, серде́ш-*, щиросе́рдий, дру́жній; & ♦-пре♦, тепле́(се)нький, *(♦-)*теплісінький, теплува́тий, те́плявий; **ле́две т.** ле́две живи́й.

ТЕПЛИ́ЦЯ оранже́рія, *с*[о] оранжере́я.

ТЕПЛИ́ЧНИЙ оранжері[е́]й-; *(витвір)* штуч-; ***п.*** незагарто́ва-, зніже- /роз-/, пе́ще-, ***ж***[м] ма́за-.

ТЕ́ПЛ/І́ТИ ~іша-, става́- ~ішим, поверта́- /бра́тися/ на ~о́; *(- свічку)* ле́две бли́мати; */дух у тілі/* же́врі-, тремті-; **я.** ~**іє** с-и ♦, щора́з ~іший, вже ма́йже ~ий, ©;

ПОТЕ́ПЛІТИ потепліша- ◊.

ТЕПЛ/О́ ~ота́; *(у хаті)* дух; *(на дворі)* ~́ла пого́да, ~і́нь, *п*[о] лі♦; ***п.*** доброта́, до́брість, серде́шн-, щи́р-, добрози́члив-, те́пл-; ***ф***[р] ~е житло́.

ТЕПЛОВИ́Й терма́льний, термі́чний.

ТЕПЛУ́ШКА ***с***[о] теля́чий ваго́н, скотово́з.

ТЕРАПЕ́ВТ > ЛІКАР.

ТЕРА́СА *(ярус рельєфу)* усту́п, пад */м*[н] пади́/, *о*[к] поро́ги; *(похила)* спа́дина; *(пасовисько в горах)* полони́на; *(при хаті)* вера́нда; ± ЯРУС.

ТЕРЕБ/И́ТИ ***р́*** термо́си-; *(овочі)* оббира́-, очища́-; *(горох)* лу́щи-; *(в руці)* м'я́-; *(сало)* *в.* же́р-; *д.* торо́чи-; **я.** */м*[н] **хто/** ~**и́ть** с-и ♦, з-й об♦, обтере́блювач, ~и́ло, ~и́льник, *п*[к] ~ильний, ©;

СТЕРЕБИТИ *(бульбу)* *д.* обли́пи́ти ◊;

ТЕРЕБИТИСЯ *(вгору)* де́р-, видира́-, бра́-; & тере́бка-;

ВИ́♦♦♦ ви́теребка- ◊, *(на стіл)* зіп'я́с-, зіпну́-;

УТЕРЕБИ́ТИСЯ /В-/ упха́-, залізти, інфільтрува́-, забра́тися, утеса́-, утелю́щи-.

ТЕРЕБІ́ВЛЯ корчу́нок, *с*[о] розкорчо́вка[!].

ТЕРЕ́БКАТИСЯ дря́па- /ТЕРЕБИ-, лізти/ вго́ру */п*[рв] на де́рево/, *д.* чаря́пкатися; & *д*[к] ви́♦.

ТЕРЕВЕ́Н/ИТИ баляндра́си-, ~і /баляндра́си/ торо́чи- /пра́ви-, розво́ди-, розпуска́-/, баля́си точи́-, ба́витися балачка́ми, млоти́- язика́ми, *ð* талаба́ни-, белебе́ни-; ± БАЗІКА-; & *д*[к] по♦; **я.** */м*[н] **хто/** ~**ить** розбазіканий, с-и ♦, ра́дий по♦, балаку́н, бала́ка, базі-, пере́бе́ндя, *п*[к] балаку́чий, го-

віркий, базікуватий, ~ливий, © ~ивши.

ТЕРЕВЕ́НІ баляндраси, баляси, балу-балу, галу-балу, тинди-рин- (*коржі з маком, тинди-рин-горобець*); дурниці, НІСЕНІТНИ-; & теревені-вені (*вербові колеса*); ± ХИМИНІ КУРИ.

ТЕРЕЗИ́ *і* **ТЕ́РЕМ** > ВАГИ *і* БАШТА.

ТЕ́РЕН $б^{о}$ *(зарість)* терня, терня/и/к, тернище.

ТЕРЕ́Н ТЕРИТО́РІЯ, земельний простір; *(водний)* акваторія; *(села)* земельне володіння /посілість/, $ф^{р}$ межі, кордони; *(ферми)* земельна власність, земля; *(межі розселення виду)* ареал, регіон, простір.

ТЕРЗА́ННЯ $к^{н}$ сердечні /душев-/ муки, му- серця.

ТЕРЗА́ТИ $к^{н}$ края- /ятри-, роздира-, шматува-/ (душу, серце), мордува- душу, шашелем точи- серце, *(совість)* гриз-; $д^{-к}$ = **я. гризе** + з-й роздер-, мучитель, кат(*юга*), $п^{к}$ болючий, нестерпний, ятрущий, $с^{к}$ роздери- [роздиридуша]; **я. терза душу** з-й розкраяти серце;

РОЗТЕРЗА́ТИ $п^{б}$ роздерти ◊;

РОЗТЕ́РЗАНИЙ роздерт- ◊; **-на душа** -та д.

ТЕРЗА́ТИСЯ $к^{н}$ кара- душею /в душі/, катува-, карта-, мордува- /тліти/ душею, нести тягар у серці, гризтися /мучи-/ душевно, не могти знайти собі місця; $д^{-к}$ = **я. гризеться /мучи-/**.

ТЕРИТО́РІЯ ТЕРЕН, простір, *(водна)* акваторія; *(дії)* сфера, поле, арена; *(в Канаді, Австралії)* адміністративна одиниця;

ТЕРИТО́РІЇ терени ◊.

ТЕРИТОРІЯ́ЛЬНИЙ *(діялект)* місцевий, тереновий; *(- води)* надбережний, прибережний.

ТЕРКОТІ́[А́]ТИ ТОРОХТІ-; *(- комах)* цвіркоті-, цвірка-, тирча-; **я. теркоче = я. торохтить**.

ТЕРЛИ́КАТИ > ГРАТИ; & пиліка-, випілікува-.

ТЕ́РМІН 1. реченець, *д.* строк; *(випробовчий)* період, стаж; $ф^{р}$ дата; 2. *(спеціяльний)* $л^{L}$ слово, вислів, вираз, $к^{н}$ лексема, мовна одиниця.

ТЕРМІНО́ВИЙ > НЕГАЙНИЙ; *(- діло)* шпаркий, екстрений, пекучий.

ТЕРМІНОЛО́ГІЯ $о^{к}$ назвознавство.

ТЕРМІ́Т > МУРАШКА.

ТЕРМО́МЕТР тепломір, $п^{б}$ градусник.

ТЕРНИ́СТИЙ *(шлях)* устелений терням, *п.* важкий, тяжкий, трудний, хресний, СТРАДНИЦЬКИЙ, повен трудноців /страждань/.

ТЕРНО́ВИЙ з терну; *(яр)* тернистий; *(колір)* густосиній; *(вінець)* мученицький, страдниць-; **дістанеться на чию долю вінець т.** *чиє* чоло /серце/ опов'ється вінцем терновим.

ТЕРО́Р *і* **ТЕРОРИЗУВА́ТИ** > РОЗПРАВА *і* ЗАЛЯКУВАТИ.

ТЕРП(Е)ЛИ́ВИЙ *і* **ТЕРПЛЯ́ЧИЙ** *г.* видержливий; *(до хиб)* вибачли-, толерантний; *(до мук)* довго♦, *с.* страждений; *(верблюд)* витривалий; ± УПЕРТИЙ.

ТЕРПЕНТИ́НА > СКИПИДАР.

ТЕРПІ́ННЯ терпець [рветься т.], терпеливість, терплячка; $м^{н}$ страждання, муки.

ТЕРПІ́ТИ витримува-, зноси-, толерува-, допуска-, миритися з *чим*, вибачати *що*, $ф^{р}$ прийма- як факт *що*; *(від кого)* зазнава- образ /кривди/, *(від чого)* зазнава- шкоди /злигоднів/; *(нужду)* зазнава- *чого*; *(за що)* страждa-, мучитися; **не т.** ***чого*** не допуска-, /*кого*/ (на дух) не переноси-, не полюбля-, не видержува-, *с.* ненавиді-, диха- пеклом /чортом/ на; **я. /**$м^{н}$ **хто/ терпить** с-и ♦, з-й ви♦, терпеливець, $п^{к}$ терплячий, терпеливий, *(допускаючи що)* вибачли- /толерантний/ до *чого*, ©;

ВИ́ТЕРПІТИ *д.* видолати ◊;

ПОТЕ́РПІ́ТИ *(- здоров'я)* підупас-; **п. за ід-ею** зазна- цькувань за ідею;

НАТЕ́РПІ́ТИСЯ набідува-, нагорюва-, напоневіря-, *д.* набіди-, *о.* набра- /зазнати/ біди, пізна- по чім ківш лиха.

ТЕРПКИ́Й *(смак)* в'яжучий; *(запах)* різкий, гострий, їдкий; *(вітер)* шпаркий, пронизливий; *(- мову)* ущипли-, дошкульний; *(біль)* щемливий, щемкий; *(- сльози)* пекучий, гіркий; & терпкуватий, терпкенький.

ТЕ́РПНУТИ дерев'яні-, німі-, ціпені-; *(- губи)* стягатися; /*серце*/ завмирати, холону-; *(зі страху)* умліва- /зо-, *р.* обі-/; **-уть жили** кров леденіє в жилах; **я. /**$м^{н}$ **хто/ терпне** с-и ♦, щораз затерпліший /дужче затерплий/, напівзатерп-, вже майже затерп- /закоцюб-, заціпені- ◊/, ©;

ЗАТЕ́РПНУТИ: що затерп затерплий /о-. с-/ /*од лежні*/ залежаний, /*од сидні*/ засидже-;

ОТЕ́РПНУТИ остовпі-, задубі-, заклякну-, зашкарубну-, закоцюбну-, замлі-; & *і.* *отерп.

ТЕРПУ́Г підпилок, терпужок; *(дерева)* рашпіль.

ТЕ́РТИ витира- /на-, про-, об-, пере-/, *(руки)* /за-/; *(тіло)* /роз-/, *(шкіру)* шмугля-, *(підлогу)* шарува-; *(у пальцях)* м'я-; *(- чобіт)* $с^{о}$ муля-, тисну-, гриз-; & $д^{к}$ стерти /ви- +/; я. /$м^{н}$ хто/ тре с-и ♦, з-й за♦, трець, трач, $п^{к}$ терущий /за-, роз-/, тертьовий, © терши, тручи;

ТЕ́РТИСЯ обтира- ◊; *(коло ніг)* лащи-; *(серед людей)* крути-, оберта-, товктися, перебувати; *(нерішуче)* вагатися, м'я-, *о.* ♦-м'я-; **я. /**$м^{н}$ **хто/ треться** ТЕРТИЙ, перетираний /на-, про-, об- +/, с-и ♦, радий по♦, піддаваний тертю, нищетертям, $п^{к}$ тертьовий, потерущий, *т.* фрикційний, $о^{к}$ взаємотертий, $р^{в}$ тертя [площина тертя], © тершися, тручись;

ПОПОТЕ́Р- *(в очах)* попометля-, попомуляти очі, $ф^{р}$ наби- оскому, *г.* збудені-;

ТЕ́РТИЙ /роз-, про-, пере- +/; *(- солому)* поточений, розім'ятий; ☺ бувалий, досвідчений [т. чоловік];

УТЕ́РТИЙ *(шлях)* вторований, укоче-; *(вислів, жарт)* укача-, ЗАЯЛОЖЕ-, БАНАЛЬ-.

ТЕ́РТИ́ЦЯ > ДОШКА; & та́ртиця.

ТЕРТЯ́ & стертя́, ви́тертя́; *м*ⁿ непорозуміння, розбіжності, незго́ди, супере́чки, су́тич-, чва́ри.

ТЕС > ДОШКА.

ТЕСА́ТИ обті́сува-, *(клепку)* /ви-/, *(стругом)* струга́-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ те́ше** с-и ♦, з-й ви́♦, за́йнятий теса́нням, теса́льник, те́сля, *(що)* тесак, *п*ᵏ теса́льний, для теса́ння, © те́шучи́, теса́вши.

ТЕ́СЛЯ *і* **ТЕСЛЯ́Р** *д.* соки́рник; *(мебляр)* сто́ляр; *(коліс)* колісни́к, сте́льмах.

ТЕСТАМЕ́НТ > ЗАПОВІТ.

ТЕ-ТЕ-ТЕ́! 1. *вигук від подиву* +, 2. е́врика!.

ТЕ́ХНІКА *(заводська)* обла́днання, *ж*ᵐ машине́рія; *(перекладу)* **п.** вправність, уміння, майсте́рність; *(карате) г.* те́хніки, *с*ᵒ прийо́ми;

ТЕ́ХНІКИ *г.* [те́хніки з крісом], *с*ᵒ прийо́ми.

ТЕХНІ́ЧНИЙ пов'я́за- з те́хнікою; *(- с*ᶻ *культуру)* промисло́вий; *(штат)* допоміжни́й, поміч-ни́й, *о*ᵏ спомага́вчий, обслуго́в-; *(деталь пляну)* **п.** другоря́дний, не головни́й, форма́ль-; *(термін)* спеціяль-.

ТЕЧІЯ́ *(річки)* плин, *д.* плив, /*швидка*/ БИСТРИНА, /*верхня*/ верхів'я, /*нижня*/ низ, пони́ззя; *ж*ᵐ струмо́к, течі́йка, рі́чеч-; *ф*ᴾ стру́м(інь); *(життя)* пере́біг, біг; *(людей)* потік; *(політики)* на́прям; *(підводна)* тає́мна опози́ція /на́прям/;

ТЕЧІ́ЙКА струмінець ◊.

ТИ: де ти ба́чив > ДЕ; **а ти ду́мав?** мо́жеш не сумніватись!, муро́вано!, *с*ᵒ залізно!

ТОБІ́ *ч.* **ні т.** *що зро́бить,* **ні...** ніко́ли не *зробить*, не... [**ні т. зажарту́є, ні забалака́** ніко́ли не з., не з.]; **спра́вжній т.** справжнісінький [**с. т. кінь** ÷ кінь]; **ось т. і** *хто*! а ми /ви +/ ма́ли за *кого* [ось тобі і боягу́з!]; **і на т.** от тобі й на; **і хоч би т.** *що* (нема́) ні *чого́* [**і хоч би т. одна́ ри́бка!** ні одно́ї ри́бки!].

ТИГР барс; **паперо́вий т.** *у.* соло́м'яний бичо́к.

ТИ́ЖДЕНЬ сім днів.

ТИЖНЕ́ВИЙ щотижне́вий;

ТИЖНЕ́ВО що♦, на ти́ждень [**п'ять годи́н т.** п'ять годи́н на ти́ждень].

ТИК! штрик!; **тик-ми́к!** сюди́-туди́.

ТИ́КАТИ 1. *(у що)* стромля́-, втика́-, *п*ᶲ тик [маля́ тик па́льцем], *(куди)* СУНУ-; *(носа)* пха́-; *(ро-гом)* коло́-; *(пальцем)* ти́ця-, штрика́-, *п*ᶜ ука́зува-; *(дулі)* /по-/, сука́-; *(слова)* приклада́-; 2. говори́- "ти"; ± СОВА-; **я.** /*м*ⁿ **хто/ ти́ка** 1./2. с-и ♦, ти́кало, © ти́каючи, 1. + **я. ти́че** ра́дий ткну́ти /ти́кну-/, ти́цькало, *п*ᵏ ти́кальний;

ТИ́КНУТИ *і* **ТКНУ́-** запха́- ◊, **п.** діпха́-; *(чим)* да́ри-;

НАТИ́КАНИЙ понати́каний ◊;

ТИ́КАТИСЯ пха́-, сува́-, со́ва- ◊; *(у що)* наштовхува- на *що*.

ТИЛ *(на війні) г.* запілля, *п*ᵒ запліччя.

ТИЛОВИ́Й *в*ᶽ запільний; ± ТИЛЬНИЙ.

ТИ́ЛЬНИЙ за́дній, хвостови́й, поти́личний, *(бік)* зворо́тний /*б*ᶾ зворо́тній/, не лицьови́й.

ТИМ зати́м, тому́, че́рез те, ти́м то; **т. більше** тим па́че; *(в кінці мови)* і того́ більше, і поготів; **т. не ме́нше** *б.* (а) втім, однак, (а) проте́, *ф*ᴾ та... все одно́ [**тим не ме́нше я купи́в** та я все одно́ купи́в]; ± ДАРМА ЩО.

ТИМІЯ́М > ФІМІАМ.

ТИМЧАСО́ВИЙ нетрива́лий, неста́-, непостійний, *(- радість ще)* хвили́н-, мину́щий, скороминущий; & *к.* часо́вий; ± ТЛІННИЙ.

ТИН > ОГОРОЖА; *д.* тя́ті дошки́; & тино́(чо)к, *з*ᵇ ти́ння, *(- сусідство) п*ᴾ *тин-у-ти́н.

ТИ́НДИ-РИ́НДИ ля́си-баля́си, ТЕРЕВЕНІ.

ТИНКТУ́РА насто́янка, *с*ᵒ настій.

ТИНЯ́ТИСЯ ВЕШТА-, вала́нда-, блука́ти, снови́га-, шве́ндя-, волочи́тися, *д.* валаса́-, *(заглядаючи кудись)* ни́к/п/ати; *(без діла)* огина́тися; *(селами)* мандрува́ти; *(по чужих хатах) р.* тьо́патися, *і*ᵈ жи́ти в чужи́х люде́й; & *д*ᵏ по(по)♦; **я.** /*м*ⁿ **хто/ -ється** с-и ♦, ра́ди́й по♦, шве́ндя, снови́га, блука́ч, *п*ᵏ блукли́вий, © тиня́вшись, тиня́ючись, блука́вши.

ТИНЬК *с*ᵒ штукату́рка.

ТИНЬКУВА́ТИ *(глиною)* шпарува́-; *с*ᵒ штукату́ри-; & *д*ᵏ об♦; **я.** /*м*ⁿ **хто/ тинькує** с-и ♦, з-й об♦, тинька́р, шпарува́льник, штукату́р, *п*ᵏ тинькува́ль-, шпарува́льний, штукату́р-, ©.

ТИП *(машин)* моде́ль, зразо́к, ма́рка; *(у творі)* геро́й, персона́ж; *(людей)* ґату́нок, катего́рія, сорт; ☺ індиві́д(уум), екземпля́р, *(підозрілий)* СУБ'ЄКТ, *з*ⁿ фрукт, непорозуміння, *ф*ᴾ ще мені [**цей тип Н.** цей ще мені Н.]; *ж*ⁿ штимп; & ти́пчик, прототи́п.

ТИ́ПЧИК *ф.* пта́шка, пта́шок; & **т. ще той** небезпе́чний тип.

ТИПО́ВИЙ *(взір)* яскра́во ви́явлений /окре́сле-/; *(- рису)* характе́р-, пито́мий, притама́нний, власти́вий, приро́дни[і]й; & *р.* типі́чний.

ТИПОВИ́Й > СТАНДАРТНИЙ.

ТИР стрі́льбище.

ТИРА́Ж *(льотерії)* ро́зігри, *с*ᵒ ро́зіграш; *(книжки)* на́клад.

ТИРА́Н > ДЕСПОТ; *(для кого)* мучи́тель, *(в родині)* вари́вода, самоду́р.

ТИРА́НИТИ > МУЧИТИ.

ТИРАНІ́ЧНИЙ деспоти́ч-, дикта́торський, сваві́льний; *(режим)* тиранпра́в-.

ТИРА́НІЯ деспоти́зм, сваво́ля; *(в родині)* самоду́рство, *о*ᵏ вари́водство; & тира́нство.

ТИРЕ́ *у.* ри́ска.

ТИ́РЛО > МІСЦЕ; & тирло́висько.

ТИ́РСА *(від пиляння)* трачи́ння; *(трава)* ковила́.

ТИСК ти́снення, *г.* на́гніт; *(атак)* на́тиск; *(в юрбі)* ТИСНЯВА; *(людей)* здвиг, сто́впище; *ф*ᴾ

при́мус [під ти́ском]; *(дія)* натиска́ння /с-/, с♦.

ТИ́СНУТИ дави́-, натиска́-, нада́влюва-, *(руку)* стиска́-, зда́влюва-, зду́шува-, *р.* ти́ска-; *(на двері)* напира́-, наляга́-; *п.* гноби́-, пригні́чува-, утиска́-; *(на кого)* чини́- тиск, тяжі́- над; *(ворога)* $с^о$ тісни́-; *(в собі)* затамо́вува-, глуши́-, тлуми́-; *(- чобіт)* му́ля-; *(морально)* гніти́-; ± НАПОЛЯГА-; **я.** /$м^н$ **хто/ ти́сне** с-и /зви́клий/ ♦, $з^г$-й на♦, натиска́ч /ви-, у-/, $п^к$ напосі́дливий /натиску́щий/ на, чавки́й, агреси́вний, *т.* натиско́вий, натиска́льний /ви-/, © ти́снувши, ти́снучи, дави́вши;

ТИ́СНУТИСЯ стиска́- /про-/ ◊; *(до кого)* тули́-, притуля́-, сусі́ди-; *(до науки)* тягну́-; *(в юрбі)* пробира́-, пха́-; *(в гурт)* СКУПЧУВА-, рої-; *(- дим)* просо́чува-, продістава́-; *(- думки)* напосіда́ти; /*сльози*/ підступа́-, підко́чуватися; **т. юрбо́ю** рої- ро́єм; **я.** /$м^н$ **хто/ -еться** ти́снутий, зати́скуваний /при-, с-, на- +/, притулю-, зда́влюва-, ду́ше-, ку́пче-, с-и ♦, ра́дий притули́-, приту́ла, © ти́снувшись;

ПРОТИ́СНУТИСЯ: не п. завізно; ◊.

ТИ́СНЯВА *(в юрбі)* тиск, штовхани́на, *р.* то́вча, $с^о$ товкотне́ча; *р.* тісно́та.

ТИ́СЯЧА де́сять со́тень; & $п^р$ *втися́чне /= у ти́сячний раз/; **в -чу раз** тисячокра́т.

ТИСЯЧОЛІ́ТТЯ /-річчя, $п^о$ $м^н$ -віки́/,міле́ніюм.

ТИТА́Н > ВЕЛЕТЕНЬ.

ТИТАНІ́ЧНИЙ > ВЕЛЕТЕНСЬКИЙ.

ТИ́ТАР > СТАРОСТА.

ТИ́ТУЛ зва́ння, чин, ра́нґа, $с^о$ РАНГ, *(духовний)* сан, *(науковий)* сту́пінь; *(книги)* на́зва, заголо́вок, пе́рша сторі́нка;

ТИ́ТУЛИ *(дворян)* князь, граф, *а.* лорд, баро́н, ге́рцоґ, дюк, маркі́з.

ТИТУЛ/УВА́ТИ > НАЗИВА-, ІМЕНУВА-; & $к^н$ ~юва́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~у́є** с-и ♦, $п^к$ ~ьний, ~ува́ль-, © -у́ючи.

ТИФ *(висипний)* сипня́к.

ТИ́Х/ИЙ неголосни́й, негучни́й, беззву́ч-, ле́две чу́т-; *(степ)* безгомі́н-, безмо́в-, безшеле́с-; *(- вітер)* непору́ш-, безві́трий, слабки́й, леге́нь-, не бу́ряний, ~ові́й-; /*свято*/ не бучни́й, скро́м-, непи́ш-; /*море*/ спокі́й-, , без хвиль штильови́й; *(плач)* глухи́й; /*ріку*/ ~о́водий, ~опли́нний; /*гавань*/ зати́шни́й, со́н-; *(сон)* безтурбо́т-; ☺ ла́гід-, безгні́в-, незло́б-, сми́р-, ~оми́р-, *(- худобу)* плохи́й; /*слово*/ при́язний, добрози́чливий; /*світло*/ не різки́й, не яскра́вий, ~освітні́й, ~ося́йний; /*ходу*/ пові́ль-, нешвидки́й, ~охі́дний; & ~е́(се)нький, (♦-)~і́сінь-, ~оголо́сий;

ТИ́ХО него́лосно, беззву́ч- ◊; *(іти)* котя́чою хо-до́ю; *(!)* ша!, цить!, ци́тьте!; **т., як у ву́сі ♦** хоч мак сій /хоч би тобі сло́во/, мерте́цьки ♦.

ТИ́ХНУТИ затиха́- /с-/, мо́вкну-, замовка́-; *(- болі)* сла́бша-, зника́-; & ти́хша-; $д^{-к}$ = **я. затиха**.

ТИХЦЕ́М > СТИХА.

ТИ́ЦЯТИ ти́цька-, ТИКА-, $п^ф$ тиць [мале́ тиць ду́лю], штирха́-, штрика́-, $п^ф$ штирх, штрик.

ТИ́ЧКА жерди́на, тичи́-, віха́, *(висока)* ЩОГЛА; *(- всохлу рослину)* стебло́; *(як знак)* ЦІХА.

ТИ́ША спо́кій, мо́вчанка, прини́шклість, ме́ртва /первові́чна/ ♦, ♦, як у ву́сі; *(на війні)* зати́шшя; *(на морі)* штиль; *(в душі)* $к^н$ утихоми́рення.

ТИ́ШК/ОМ-НИ́ШКОМ тихе́нько, потихе́ньку; тихце́м, мо́вчки; крадькома́, кра́дьки; ни́щечком, зни́шка, під шумо́к /шум прибо́ю/, по́тай від і́нших; & ~ома́, ни́щечком і ти́щечком.

ТІКА́ТИ бі́г-, утіка́-, *о.* бра́- но́ги на пле́чі, ма́за- /підма́зува-/ п'я́ти *(са́лом)*, пока́зува- поти́лицю /хвіст/, дава́- дра́ла /драпака́, хо́ду/, бра́тися в но́ги, $ж^н$ нарі́зати, рва́- кі́гті, *(з дому)* покида́- *що*; *(- дівча)* світи́- литка́ми; /*армію*/ відступа́-, рятува́тися вте́чею; *(з неволі)* визволя́-; *(до кого)* прие́днува-, пристава́ти; *(від люд-ей)* цура́тися *кого*; /*діла*/ ухиля́- від, уника́ти; *(- млу)* /з-/, пропада́-; поча́- ♦, $д^к$ вдаринавті-кача́; *(!)* тіка́й(те)! забира́й(те)ся!; **я.** /$м^н$ **хто/ ті́ка** с-и ♦, з-й утекти́, втіка́ч, бігу́н, $п^к$ ско́рий на вті́ки, втіка́цький, зникомий *(ген-ге́н)*, ©;

ВТЕКТИ́ накива́- п'я́тами, врі́за- по́ли, $г^д$ да́-нога́м по́ля, уті́кну- ◊; **я. втік** збі́глий /за-, від-/, втік-.

ТІЛЕ́СНИЙ *(- кару)* фізи́ч-; *(- втіхи)* пло́тський; *(колір)* тілі́стий.

ТІЛИ́СТИЙ > ГЛАДКИЙ, ТІЛЕСНИЙ.

ТІ́ЛО *(геометричне)* фігу́ра; *(в небі)* зі́рка, планета, комé-; *(грішне)* плоть; *(мертве)* труп; *(дуба)* сто́вбур; *(тварин)* ту́ша; *(судна)* ко́рпус; *(гармати)* лю́фа, хо́бот, $с^о$ ствол; & ті́льце, ті́лище, $г^д$ кі́ло; **єдине т.** моноліт; ± ТУЛУБ.

ТІЛОГРІ́ЙКА $г^д$ /кіло-/, *(без рукав)* безрука́в-, кепта́р; *(з рукавами)* фуфа́й-, ва́тян-, ва́тник.

ТІ́ЛЬКИ *ч.* лише́, ви́ключно, всьо́го-на́-всьо-, $о^к$ аж [аж смерть з'єдна́ла їх]; $п^р$ що́йно, ♦ но, оце́ за́раз; ле́две, тро́хи [гора́ ♦ мрі́є]; $с^п$ але́, проте́, одна́к; **т. губа́ми пля́мкне ♦** очи́ма бли́мне; **т. ж** ті́льки но; **т. й тво́го /ва́шого +/** ото́ ті́льки й твоє́ /ва́ше +/; **т. й то́го** ото́ й ♦, ♦ й ді́ла, $ф^р$ з ті́єю різни́цею [♦ й то́го, що чо́рний]; **т. но** що́йно, ле́две, са́ме тоді́, са́ме за́раз, $о^к$ аж [йому́ дано́ ме́трів аж півтора́]; **т. тоді́** $о^к$ аж [до Бо́га аж як триво́га]; **т.-т.** са́ме-са́ме.

ТІНЬ *(місце, де ♦)* за́♦, тіньо́к, холодо́к, за́тін-, ті́нява; *(вечірня)* су́тінок, при́смерк, *с.* те́мрява, мо́рок; $м^{-о}$ ві́дтінок [кла́сти ті́ні]; *(чия)* силюе́та, $с^о$ силуе́т; *п.* підо́зра, пля́ма [ки́дати ♦]; *(між ким)* непорозумі́ння [між ни́ми зайшла́ ♦]; *(чого /на лиці/)* ві́дбиток, слід, /*у голосі*/ на́тяк, павути́нка [не без павути́нки глу́му];

(небіжчика) при́вид, прима́ра; *(- худого)* кістя́к; & $п^к$ *безтінний;

ТІНІ ду́ші поме́рлих, *(минулі)* о́брази, згадки́.

ТІНЬОВИ́Й *(бік)* не со́няшний, не світлий; **п.** зворо́тни[і]й, негати́вний; *(уряд)* парале́ль-, опозиці́й-, що претенду́є ста́ти уряду́щим; *(- економіку)* не оподатко́ваний.

ТІ́ПА/ТИ трясти́, стряса́-; *(головою)* хита́-, маха́-; *(тіло)* СМИКА-; *(чуб вітром)* тріпа-, ша́рпа-, розвіва́-; *(губи)* судо́ми-; *(у трясці)* труси́-; & потіпува-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~є** с-и ♦ **+ я. трясе**;

ЗА♦♦♦: аж затіпало *кого* $с^о$ ки́ну- в дрож *кого*.

ТІ́ПАТИСЯ хита́-, колива́-, го́йда́-; *(- поли одягу)* метля́-; *(у трясці)* тремтіти, дрижа́-, трясти́ся, труси́-; *(від гніву)* здрига́-, СІПА-, сми́ка-; *(- серце)* кала́тати, би́тися, товкти́-; **т. з ре́готу** па́дати з ре́готу; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, розтіпаний **+ що трясеться /здригається/**.

ТІПА́ЧКА ПРОЧУХАН; трясця, *дрож*, **р.** тремт.

ТІСНИ́Й не просто́рий; *(- вулицю)* не широ́кий, вузьки́й; *(день)* коро́т-, мали́й; *(- коло)* обме́жений; /*кільце*/ щіль-, зімкне-; *(зв'язок)* міцни́й; *(контакт)* найтісніший; & тісне́(се)нький, тісну́ватий, (тісний-)тіснісінький;

ТІ́СНО щільно ◊; *о.* ніде па́льця просу́нути /я́блуку впа́с-/, хоч бери́ й колінами розсува́й.

ТІСНИ́/ТИ *кого* ти́сну-, відтиска́-, гна́-, наляга́- /напира́-/ на *кого*; **п.** гніти́-, утиска́-; *(груди)* /с-/, дави́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ть** с-и ♦, з-й с♦, $п^к$ напосідливий на *кого*, $ф^р$ агресивний, © ~вши.

ТІСНО́ТА́ $п^{рн}$ тіснява; **п.** скру́та; & *(вузький прохід)* тіснина.

ТІ́СТЕЧКО > ЛАСОЩІ, ТОРТ, ПИРІГ.

ТІ́СТО *(рідке)* кваша; **т.** місиво, густа́ ма́са.

ТІ́ТКА ба́тькова /ма́тірня/ сестра́, дя́дина, *г.* ву́йна, те́та; & тіту́ся, тіту́ня, ті́тонька.

ТІ́ЧКА > ЗГРАЯ.

ТІ́ШИ/ТИ *кого* РАДУВА-, грі- ду́шу /се́рце/ *кому/чиє*; *(самолюбство)* підігріва́-; *(дітей)* забавля́-, ба́ви-, РОЗВАЖА-, пе́сти-, догляда́-; *(гостей)* ЗВЕСЕЛЯ-; *(у горі)* розра́джува-, /утіша́-/ їх, розганя́- сум *кому/чий*; **т. себе́ ду́мкою** багаті- д., плека́- мрію; **нічи́м не -ло** *кого* **що...** ніщо́ не каза́ло *чиєму* се́рцеві що...; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ть** с-и ♦, ра́дий по♦, потішник, розра́д-, $о^к$ розра́да [-а́до моя́!], $п^к$ потішливий /у-/, утішний, (серце)потіш-, розваго́вий, розра́дли-, забавлю́щий, розра́дчий, © ~вши;

НА♦♦♦: натішило *кого* **що** насолоди́вся *хто* **чим**.

ТІ́Ш/ИТИСЯ з *чого* втіша́-, раді́ти, зазнава- втіхи /ма́- задово́лення/ від *чого*; *(надією)* плека́- /ма́-/ *що*, *(думкою)* багаті-; *(чим)* ба́витися, забавля́-, розважа́-, весели́-; *(славою)* користува́-, ма́ти *що*; & потішатися; **я.** /$м^н$ **хто/ -иться** 1. ~ений, розра́джува- **+ що радіє з**, 2. **я. забавляється** ба́влений, розвесе́люва-, с-и забавля́тися, охо́чий до заба́в, погли́нутий /захо́плений/ заба́вою, ра́дий заба́ві, забаволю́б, $п^к$ розваго́вий, грайли́-, *о.* у розва́гах, на заба́ві, © ~ившись, ~ачись; **т. ду́мкою** багаті- д.;

НАТІ́ШИТИСЯ зазна́- втіхи ◊.

ТКАНИ́НА > МАТЕРІЯ; *(шовкова)* шовк, *(з ворсом)* оксами́т, плюш, *(лляна)* полотно́, *(вовняна)* сукно́, *(оздобча)* пла́хта, *(в'язана машиною)* трикота́ж, *(мережчаста)* тюль, ма́рля, *(заморська на Русі)* па́волока, *(груба)* рядно́; & тка́нка, тканя́.

ТКА́ЦЬКИЙ тка́льний.

ТЛІ́ННИЙ тимчасо́вий, мину́щий, сме́ртний, умиру́щий; *(запах)* тру́пний; *(вплив)* згу́б-, шкідли́вий, розтліву́щий.

ТЛІНЬ тління; *(тлінні рештки)* прах; *(скінче́нність життя)* тлінність; & *р.* тлін.

ТЛІ́/ТИ розклада́тися, гни́ти, *(- дуб)* порохня́ві-, /*огонь*/ ЖЕ́ВРІ-, ле́две горі-, /*дух в кім*/ теплі-, *п.* тремті-; *(душею +)* стражда́-, болі-, $і^д$ потерпа́-, $с^о$ пережива́-; **п.** бу- ле́две прису́тнім [в оча́х ~є іскорка глу́му]; *(весь вік)* скні-, живоі-; **я.** ~є с-и ♦, покинутий зі♦, по́йня́тий ~нням, напівзотлілий, вже майже зотлі-, зотліву́щий, $ф^р$ ле́дь те́плий, $п^к$ /*вогонь*/ жари́стий, розже́врілий, $с^к$ тлій- [тлій-розряд], © ~ючи;

ЗОТЛІ́ТИ перетлі- /ви-, с-, $б^а$ по-/; **що стлів** зотлілий, ви́тлі-, стлі-, перетлі-, потлі-, Ø.

ТЛІ́ТИ СЕ́РЦЕМ уболіва́- /побива́тися/ за *ким/чим*, боліти с. за *кого/що*; тужи́- /сумува́-, жури́тися/ за *ким/чим*; **я.** /$м^н$ **хто/ тліє серцем** засму́чений, сту́же-, по́йня́тий ту́гою, $у^р$ ско́рбник /$ж^і$ -иця/, $п^к$ сумни́й, скорбо́т-, панахи́д-, тужли́вий, $п^о$ скорбо́тли-, *с.* уби́тий /при-/ го́рем, © тлівши /тліючи/ серцем.

ТЛО фон; *(картини)* за́дній плян, по́ле; **п.** осно́ва, ґрунт.

ТЛУМА́Ч/ИТИ товкма́чи-, РОЗТОВКМАЧУВА-, витлума́чува- /роз-/, інтерпретува́-, *з.* ясува-; *(тему)* трактува́-; *(хибно)* криво♦, ПЕРЕКРУЧУВА-; переклада́-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ить** с-и ♦, з-й ви♦, тлума́ч, відга́дько, відга́двач, інтерпрета́тор, $п^к$ ~ний, ~ливий, для ~ення, ©;

ВИ́♦♦♦ /роз-/, *о.* розжува- й покла́с- в рот ◊;

ТЛУМА́ЧИТИСЯ витлума́чува- ◊; **що -иться** тлума́чений, розтлума́чува- /ви-/, розтовкма́чу--, $п^к$ витлума́чливий, ©.

ТО це [коли́ то ще бу́де], ото; $ф^р$ ті́м то, тому́ то [не віта́ли, **то** я не бува́в], там [**чи т. де?** чи там де?]; **т. й** 1. хай бу́де [**сік, т. й сік** сік? хай бу́де сік], 2. тож і [всі ходи́ли, то й я ходи́в]; **т. й от** $с^о$ ну, то ось; **т. *такий*, т. *такий*** раз *такий*, раз *такий* [раз вузька́, раз широ́-]; **т. хай уже́** у тако́му ра́зі [**т. хай уже́ тут скажу́** у т. р. тут скажу́]; **а т.** або́, а ще [а то поїду в го́ри], © са́ме [**а то куди́?** куди́ са́ме?]; **а т.!**

*ф*ᴾ *(відповідь)* а он що! [То й що? А то! /а он що!/]; **а т. й...** або́ й... [**а то й цілу ку́рку** або́ й цілу ку́рку], заразо́м [а то й стара́ ма́ти бу́де погиба́ти]; **не т..., а й** не тільки..., а й [не то лягти́, а й сіс- го́ді]; **не т. що, а..., не ме́нше, як** *о*ᴷ аж [жда́ли аж цілий день]; **він то зроби́в, та...** *зробити* він *зробив*, але́... [**він то спік, та...** спекти́ він спік, але́...]; ***хто* – то *хто*, але...** [лікар – то лікар, але...]; ***що* – то *що*, але...** [*зроблено* - то *зроблено*, але...].

ТО́БТО се́бто, або́ іна́кше, іншими слова́ми, іна́кше ка́жучи, *ж*ᴹ б то [**ми, т. у́чні, не ї́ли** ми, у́чні б то, не ї́ли], *о*ᴷ у смислі, *з.* си́річ.

ТОВА́Р *з*ᵇ крам; *(шевський)* шкіра; *ї*ᶜ *(к*ᴴ*)* *(вели́ка рога́та)* худо́ба, *о*ᶾ товари́на.

ТОВАРИ́СТВО середо́вище, ко́ло знайо́мих /одноду́мців +/, *(високе)* світ; *(веселе)* *(те́пла)* компа́нія, гоп-компа́нія; ***ф***ᴾ грома́да, гурт; *(тверезости)* спілка, організа́ція, об'є́днання; *(аматорів)* клю̲б; *(таємне)* о́рден; *(низове)* *ї*ᶜ побрати́мство, військо Запорізьке; *з.* дру́жба, товари́ськість.

ТОВАРИ́СЬКИЙ дру́жній, при́ятельський; *(- зв'язки)* при́язний, добрози́чли́вий; *(суд)* грома́дський; ☺ компані́йсь-, артільний, *р.* долю́д-; *(матч)* не турнір-; ± ЗГІДЛИВИЙ.

ТОВА́РИШ друг, при́ятель, *у*ᴾ брат, побрати́м, *ф.* панібра́т; *(духом)* однодумець, спобо́рник, *(в дорозі)* супу́т- *(у ділі)* співуча́с-, компаньйо́н, партне́р, *(на службі)* коле́г̲а; *(прокурора)* *б*ᶾ засту́п-, помічни́к; *(низовий)* *ї*ᶜ СІЧОВИК; **т. по ча́рці** горілчаний брат, одноплящник.

ТОВАРИШИ́ТИ бу́- това́ришем, *(в дорозі)* *з*ᴾ склада́- компа́нію; ± ТОВАРИШУВАТИ.

ТОВАРИШУВА́ТИ *(з ким)* приятелюва́-, дружи́-, трима́- спілку; *(кому /в дорозі/)* товариши́-, супрово́ди- *кого*; **я.** /*м*ᴴ **хто/ товаришу́є** здру́жений з, збра́та- /з'є́дна-/ дру́жбою з, с-и ♦ з, ра́ди́й подружи́- з, това́риш, друг, при́ятель, *п*ᴷ товари́ський, дру́жній, при́язний, ©;

ЗА♦̲♦̲♦̲ /по-/; ± ДРУЖИ-, ЗАПРИЯЗНИТИСЯ.

ТОВКМА́ЧИТИ товкти́, вбива́- в го́лову; *(у що)* заштовхува-, пха́-, *д.* бе́хка-; *(своє)* торо́чи-, тве́рди-, пра́ви- /співа́-, затяга́-/ своє́ї, *ф.* мости́-, ту́рка-; *(істину)* ТЛУМАЧИ-; *(кого)* дуба́си-, би́-; **я. товкма́чить** с-и ♦ + **я. товче, я. торочить, я. тлумачить.**

ТОВКТИ́ *(у ступі)* дроби́-, розтира́-; *(сало на борщ)* зато́вкува-; *(траву)* ТОПТА-, толочи́-; *(посуд)* би́-; *(те саме)* повто́рюва-, ТОВКМАЧИ-; *(їх)* дубаси-, би́-; *(напам'ять)* визу́джува-; & уто́вкува-; **т. одне́** розно́ситися з *чим*; **т. своє́** пра́вити своє́(ї); **я.** /*м*ᴴ **хто/ товче́** с-и ♦, ра́ди́й по♦, товчі́й, товчи́льник, *(річ)* товка́ч, *п*ᴷ товчи́льний;

ПОТОВКТИ́ *(посуд)* поби́ти /роз-/; ◊;

ЗАТО́ВЧЕНИЙ затоло́чений ◊;

ТОВКТИ́СЯ би́- ◊; *(де)* метуши́-, верті́-, крути́-, по́ра-; *(без діла)* огина́-; *(по судах)* тяга́-; *(- дебати)* точи́-; /*серце*/ *д.* би-: *(на місці)* топта́-, ТУПЦЮВАТИ; & зато́вкуватися; **я.** /*м*ᴴ **хто/ -є́ться** то́вчений ◊, с-и ♦, ра́ди́й по♦, *п*ᴷ потовку́чий, ©, **± що б'є́ться**³;

ТО́ВЧЕНИЙ *(т*ᴾ */- зерно/)* прито́вче-; ◊.

ТО́ВПИТИСЯ ку́пчи-, ску́пчува-, грома́ди-, ТИСНУ-, стоя́ти юрбо́ю, ю́рмитися; **я.** /*м*ᴴ **хто/ то́впиться = я. купчиться.**

ТОВСТИ́Й не тонки́й, ГРУБИЙ; *(- теку)* наби́тий; ☺ си́тий, гладки́й, вгодо́ваний, дебе́лий, бегемо́тистий; *(живіт)* широ́кий; *(- губи)* м'яси́стий, опу́клий; *(голос)* густи́й, басис-; *(сон)* міцни́й; & товсте́(се)нький, (♦-)товстісінь-, товсте́нний, товсте́з-, товстеле́з-, товстю́щий.

ТОВСТІ́ТИ гла́дша-, гла́дну-, повніша-, товстіша-, то́вща-, гру́бну-, набира́тися /нагу́лювати/ тіла, оброста́- тілом, нагу́люва- жир; **я.** /*м*ᴴ **хто/ товсті́є** с-и гла́дшати, щора́з гла́дший /гру́бший, товсті-, дебе́лі-/, ТОВСТУН, *о.* вже *(ду́же)* обро́слий тілом, ©;

РОЗТОВСТІ́- погла́дша-, розгла́дну-, нагуля́- /набра́тися/ тіла, розкоха́-; **я. розтовстів** розтовсті́лий, розгла́д- ◊, розко́ханий, Ǿ.

ТОВСТОЗА́ДИЙ огу́зкуватий.

ТОВСТОМО́РДИЙ товстопи́кий, марми́зистий; ± ОДУТИЙ.

ТОВСТОШКІ́РИЙ /грубо-/, *п.* грубоскря́яний.

ТОВСТУ́Н гладу́н, *д.* товпи́га, *(- дитину)* опе́цьок, окле́цьок; ± ЧЕРЕВАНЬ.

ТОВЧО́К > ТАНДИТА.

ТОВЩИНА́: на -ну́ волоси́нки на ма́кове зе́рня.

ТОВЩИНО́Ю *с*ᵒ зав/т̲о̲в̲ш̲к̲и̲; **в усю́ -ну́** взав~.

ТО́ГО́ > ТОЙ.

ТОДІ́ не тепе́р, у той час, на ту по́ру; *(зі с*ᴾ *якра́з)* тої ми́ті; *(після дії)* по́тім; ***ф***ᴾ в такім ра́зі, раз так [♦ йди сам]; **т. б** ото́ б, уже́ б, вже би.

ТОДІ́ШНІЙ тогоча́сний, коли́шній, не суча́сний, не тепе́рішній; ± МИНУЛИЙ.

ТОЖ ото́ж; са́ме тому́ /через те́/; ***як ч.*** ж [**т. тре́ба так** тре́ба ж так].

ТОЙ /ТА(Я), ТЕ(Є), ТІ(Ї)/ не цей, там♦, о♦, он♦ /*з.* ге́н♦/; *(рік)* мину́лий; *(світ)* потойбічний, загро́б-; *(бік)* протиле́ж-; *(день)* на́зва́-, зга́да-; **т. са́мий** ♦ таки́; **не т.** не таки́й *(як має бу́ти)*;

ТО́ГО́: до то́го ж та ще й, та й ще; **з то́го всього́** в на́слідок то́го, *ф.* з то́го го́ря;

ТО́МУ пе́ред тим, *г.* від [**кілька літ т.** від кілько́х літ]; **хвили́ну т.** *г.* пе́ред хви́лею.

ТОКСИ́Н, ТОКСИ́ЧНИЙ > ОТРУТА, ОТРУЙ-.

ТОЛЕРУВА́ТИ > ТЕРПІТИ.

ТОЛО́ЧИ́ТИ витоло́чува-, *(ногами)* вито́птува-, топта́-; *п.* трощи́-, ни́щи-, ТОВКТИ; *жᴹ* би́-; **я.** /*м*ᴴ **хто/ толо́чить** с-и ♦, з-й ви́♦, витоло́ч-

увач, вито́пту-, топчі́й, $п^к$ толочи́льний, © толочи́вши, **± що топче, що товче**.

ТОМ фолія́нт; ± КНИГА; & то́мик.

ТОМА́Т *(черво́ний)* баклажа́н, помідо́р; *(приправа)* па́ста /со́ус, *г.* сос/ з помідо́рів.

ТОМИ́ТИСЯ сто́млюва-; *(в ярмі)* кара́-, му́чи-; *(без діл)* ну́ди-; **я. то́миться = я. знемага /кається, мучиться/** + $п^к$ томли́вий.

ТОМУ́[1] того́, через те́ /це́/, тим, з о́гляду на те; *(з $п^{пр}$* от*)* (о́)тож, оти́м, тим то /$с^о$ ти́м-то/ *(з $н^{ст}$* і*)* то й [**ліг, т. і змерз** ліг, то й змерз]; *д!* ТОЙ.

ТО́МУ́[2] *(як)* це сталося [**не так то́му́ й давно́** не так це с. й д.; **три дні то́му** три дні, як це с.].

ТОН > ЗВУК; *(мінорний)* лад, тона́льність, тона́ція; *(голосу)* інтона́-; $ф^р$ го́лос [підно́сити ♦]; *(у малярів)* ко́лір, заба́рвлення, відтінок, нюа́нс; *(життя)* спрямо́ваність; & обертóн; **хоро́ший т.** мане́ри, пове́дінка, *с.* стиль [т. переговóрів]; **піднéсеним -ом** *(мовити)* на висóкому реґістрі; ± ТЕМБР.

ТОНА́ЛЬНІСТЬ $м^у$ > ТОН, $п^{-о}$ то́ніка, $м^{-о}$ $п^{-о}$ кольори́т, *(голосу)* реґі́стр, *(ролі, твору)* основне́ звуча́ння, *о.* дух.

ТОНКИ́Й не товсти́й, не гру́бий; *(серпанок)* не густи́й, прозо́рий; ☺ ХУДИЙ; *(- риси)* ви́тончений, тенді́т-; */брови/* вузе́нький; *(голос)* висо́-; *(запах)* не різки́й, ні́жний, прие́м-; *(натяк)* деліка́т-; *(- різьбу)* ювелі́р-, філіґра́н-; */гру/* майсте́р-; *(знавець)* доскона́лий, глибо́кий; *(розум)* го́стрий, прони́кливий; & тоню́ній, тоне́(се)нький, тоню́сінь-, *г.* тоню́т-, *о.* ♦, як газе́тка; **т. на сльози** тонкосльо́зий.

ТОНКОСЛІ́ЗКА *і* **ТОНКОСЛЬО́ЗИЙ** > ПЛАКСІЙ, ТОНКИЙ *і* ПЛАКСИВИЙ.

ТОНУ́ТИ потопа́-, топи́тися, іти́ /спуска́тися/ на дно; *(у снігу)* гру́знути; *(у млі)* порина́- у *що*; *(в зелені)* захряса́- *чим* [сади́, що ни́ми захря́с Ки́їв], утопа́-; *(у гаморі)* губи́тися, розчиня́-; *(у крові)* купа́-; *(у млі)* зни́кати; *(у праці)* загли́блюватися у *що*, віддава́- *чому*; ± ПІРНАТИ; **я.** /$м^н$ **хто/ то́не** с-и ♦, поки́нутий по♦, напівзатону́лий, вже ма́йже затону́- /пото́плений/, потопе́льник, уто́пле-, $я^к$ *і.* уто́плений, $п^к$ потопе́ль-, тону́чий, © то́нучи, топи́вшись;

ПО♦♦♦ *(з очей)* зни́кну-; **п. по́глядом** пірну́- п.

ТОПИ́ТИ *(піч)* пали-; *(оливо)* розто́плюва- /ви-/, *(з чим)* /с-/; *(човен)* затопля́- /по-/, спуска́- на дно; *(зір)* /в-/; *(горе)* тамува́-, заглу́ш(ув)а́-; *п.* руйнува́-, губи́-; **я.** /$м^н$ **хто/ то́пить** 1./2./3. с-и ♦, © топи́вши, 1./2. ради́й роз♦, 1. опа́лювач, гру́бник, $п^к$ опа́лювальний, 2. за́йнятий то́пленням *(воску +)*, топи́льник, розто́плювач, $п^к$ топи́льний, 3. що спуска́ на дно, з-й по♦, зато́плювач /по-/, $п^к$ потопе́льний, $о^к$ потопли́вий;

ВТОПИ́ТИ /У-/ /по-/; *(діло)* *п.* занапасти́-, погуби́-, знищи-; *(горе)* заглуши́-; *(очі)* спрямува́-, вту́пи-; ◊.

ТОПИ́ТИСЯ *(в печі)* пали́-; *(у воді)* ТОНУ-, потопа́-; *(самому)* чини́- самогубство; *(- віск)* розто́плюватися; ◊; **я.** /$м^н$ **хто/ -иться** 1./2./3. с-и ♦, 1. па́лений, опа́люва-, 2. зато́плюва- /по-/, то́пле-/, ☺ потопе́льник, $я^к$ *і.* уто́плений, 3. то́пле-, вито́плюва- /роз-/, *(- молоко)* пря́же-; **як то́пишся, то й за бри́тву хо́пишся** *г.* хто потопа́є, той ся й бри́тви хапа́є;

ПІДТОПИ́ТИСЯ схова́- під водо́ю *(вийти з підводної схованки)* відтопи́-;

РОЗТОПИ́ТИСЯ & ♦, як маргари́н(а) на вогні.

ТОПО́Л/Я & ~ька, $п^к$ ~е́вий; **чо́рна т.** осокі́р.

ТОП/ТА́ТИ м'я́-, вито́птува-, товкти́, толо́чи-, витоло́чува-; *(ноги)* труди́-, натру́джува-; *(чоботи)* сто́пту-, зно́шу-; *(огонь)* зато́пту-; *(під ноги)* /під-/, $і^о$ перемага́-; *(закон)* зневажа́-, не́хтува-, плюва́- на, не шанува́- *чого*; *(стежку /до їх/)* прото́птува-, $і^о$ вчаща́-; *(в багно)* зато́птува-, міша́- з *чим*, $і^о$ ганьби́-, зне́сла́влюва-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~че** с-и ♦, з-й по♦, ~чі́й, ~та́льник, $п^к$ ~та́льний, $о^к$ ~чу́чий, © ~чучи, ~та́вши;

ПОТОПТА́ТИ потолочи́- ◊;

ПІДТОПТА́- кі́ну- під но́ги; ± ПОВЕРГНУ-;

ПІДТОПТА́ТИСЯ > ПОСТАРІТИ.

ТО́РБ/А міх, мішо́к; & ~и́н(к)а; **по́вна т.** бага́то; **пусти́ти з -а́ми** розори́-; ± НАПЛЕЧНИК.

ТОРБИ́ *(наплечні)* сакви́, беса́ги.

ТОРГ ♦івля; РИНОК; *(за ціну)* ♦ува́ння; *(із совістю)* компромі́с; & ♦о́виця, торжо́к, ♦о́вище; *(місце торгу)* то́ржище;

ТОРГИ́ авкціо́н /$с^о$ аук-/; ± ТОРГІВЛЯ, БАЗАР.

ТО́РГАТИ смика-, сі́па-, ша́рпа-, ті́па-, термо́си-, воруши́-, *(вітром)* трі́па-; $д^{-к}$ **= що смика**.

ТОРГІ́ВЛЯ купі́вля-про́даж, комерція, крама́рство, крамарюва́ння, торг, торги́, торгува́ння; *(перед базарним днем)* підто́ржя.

ТОРГОВЕ́ЛЬНИЙ комерці́й-, крама́рський, *з.* гендльо́вий, *р.* торго́вий.

ТОРГ/УВА́ТИ крамарюва́-, базарюва́-, ярмаркува́-, гендлюва́-, *з.* купцюва́-; $ф^р$ продава́-, КУПУВА-, виторго́вува-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~у́є** с-и ♦, за́йнятий ~ом, ~іве́ць, крама́р, базаря́нин, $п^к$ крама́рський, ~о́вий, ТОРГОВЕЛЬНИЙ, ☺ мeткий до ~у, © ~у́ючи, ~ува́вши.

ТОРГУВА́ТИСЯ стара́- ви́гідно купи́ти /зби- ці́ну/, розво́ди- торг; *(під час угоди)* сперечатися, шука́ти компромі́су /порозумі́ння, то́чки до́тику, спі́льної мо́ви/ [реда́ктор торгува́вся ма́ло не за ко́жне сло́во].

ТОРЖЕСТВО́ тріу́мф, ра́дість перемо́ги, безме́жна /$о^к$ ди́ка/ ра́дість; *(свято)* уро́чи́стість, свя́то свят; **ТО́РЖЕСТВА́** *у.* уро́чини.

ТОРЖЕСТВ/УВА́ТИ тріумфува́-, бу́чно /уро́чи́сто/ святкува́-; **я. ~у́є** с-и ♦, ради́й відсвяткува́- перемо́гу, спо́внений тріу́мфу /ра́дости

перемо́ги/, перемо́жнора́дісний, тріюмфа́тор, перемо́жець, $n^к$ п'я́ний від у́спіху /перемо́ги/, тріюмфа́ль-, побідоно́с-, уро́чий, уро́чистий, ура-віва́тний, /- *музику*/ життєстве́рд-, *о.* з ~о́м /тріюмф-/, © ~у́ючи; $n^р$ $д^{-к}$ **~у́юче** $к^н$ з тріюмфом /~ува́нням/, перемо́жнора́дісно, ©.

ТОРІ́К то́го /мину́лого/ ро́ку, $з^п$ у тім /мину́лім/ ро́ці; & вторі́к.

ТОРІ́ШНІЙ тогорі́ш-, тоголі́т-, *р.* лі́тош-, $с^о$ минулорі́чний; & *і.* *торішня́к /= ♦ бичо́к/.

ТОРК/А́ТИ *(до)*торка́тися *(до)*, *(краєм)* черка́ти, *д.* ти́ка-; *(серце)* хвилюва́-, ЗВОРУШУ-, розчу́лю-; *(кого)* зачіпа́ти; *(ліктем)* штовха́-, труча́-; **~а́й!** руша́й!; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й ~ну́-, заче́па, $n^к$ зачі́пливий, зачіпни́й, доти́ч-, ©;

ТО́РКАНИЙ че́ркaний, *д.* ти́каний ◊.

ТОРК/А́ТИСЯ доторка́- /при-/, дотика́-, черка́-, *(чарками)* цо́ка-; *(се́рця)* ТОРКАТИ *що*; *(теми)* **п.** зачіпа́- /пору́шува-, *г.* зато́рку-/ *що*, зверта́тися до; & ♦, як ві́тер полі́в; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** ~аний, дото́ркува-, с-и ♦, ра́дий ~ну́-, $n^к$ доти́чний, стосо́в-, доторка́ль-, $n^р$ стосо́вно до, відно́с-, що́до [на́тяк що́до ме́не], *о.* рук-о́ю торкну́ти мо́жна; **т. те́ми** зверта́- до т.;

ТОРКНУ́ТИ(СЯ) діткну́ти ◊.

ТОРО́ПАТИ; ВТОРО́ПАТИ /У-/ ф. добра́-, розчу́ма-, розчо́впа- /у-, до-/, розшеле́па-, втя́ми-, доту́мка-, вшоло́па-, доглу́патися, $ф^р$ здогада́- про, $л^а$ зрозумі́ти, збагну́-, усвідо́ми-.

ТОРОПІ́ТИ губи́тися, розгу́блюва-, бенте́жи-, соро́ми-, НІЯКОВІТИ, не зна́-, що роби́ти /на яку́ ступи́-/, нетя́митися; ± ЛЯКА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **торопіє** зні́чуваний, засоро́млю-, ско́ву- нері-шу́чістю ◊, щора́з розгу́бленіший, напівсторопі́лий, ма́йже сторопі-, © торопіючи, не зна́ю-, на яку́ ступи́ти; ± ДЕРЕВІТИ;

ОТОРОПІ́ТИ /с-/, отетері́-, оторопаті- ◊; **я. оторопів** оторопі́лий, знетя́млений ◊, Ø.

СТОРОПІ́ТИ проковтну́- язи́к, не зна́-, на яку́ ста́- ◊; **що сторопів** сторопі́лий, Ø;

ТОРОПЛЕ́НИЙ: щось -е́не щось невірогі́д-.

ТОРО́Х! тара́х!, теле́пс!.

ТОРО́ХКАТИ тара́хка-, *(з кріса)* стріля́-; & торо́ха-, торохкоті́[а́]-, обторо́хкува- /по-/, $д^к$ відторо́хка- /по-/; **що торо́хка = що тарахка**.

ТОРОХТІ́Й тара́хкало, балаку́н, цокоту́н, БАЗІКА, талала́й, *р.* цве́нтюх, перебе́ндя.

ТОРОХ/ТІ́ТИ туркоті́[а́]-; *(грім)* гуркоті́-, грімоті́-, гоготі́-; *(язиком)* цокоті́-, сокоті́- *(як ку́рка)*, *о.* *(*моло́- і*)* шерету-ва́-; & ~коті́[а́]-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ти́ть** с-и ♦, ~ті́й, $n^к$ ~(кі)тли́вий, диркотли́-, туркотли́-, тріскотли́-, ~(ко)тю́чий, ~ки́й, © ~ті́вши;

ЗАТОРОХТІ́- сипну́- слова́ми /горо́хом/ ◊, Ø.

ТОРО́ЧИ/ТИ ТОВКМАЧИ-, бaзі́ка-, патя́-, варня́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ть** с-и ♦ + **я. повторює** /товче/.

ТОРОЧИ́ТИСЯ *(- нитки)* виторо́чуватися.

ТОРТ > ЛАСОЩІ; *(малий)* ті́стечко.

ТОРТУ́Р/И КАТУВАННЯ, МУКИ, *(душі)* серде́чні му́ки, $ф^р$ п'я́вка [п. ре́внощів]; & ~ува́ння.

ТОРУ/ВА́ТИ *(шлях)* ПРОКЛАДА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~́є с-и ♦, з-й прокла́с- *(шлях)*, ~ва́льник, $n^к$ ~ва́льний, © ~́ючи.

ТОРФ'ЯНИ́Й торфо́вий; & торф'яни́стий; **-яне́ боло́то** торфо́вище /-сько/, торф'яни́ця.

ТО́СКНИЙ тужли́вий, ту́жний; *(біль)* терпки́й, щемли́вий;

ТО́СКНО ту́жно ◊, *о.* су́мно, як у домовині.

ТОТАЛІТА́РНИЙ *(лад)* недемократи́ч-, неконституці́й-, однопарті́й-, комуністи́ч-, фаши́стський, тиранопра́вний; ± АВТОРИТАРНИЙ.

ТОТА́ЛЬНИЙ всеосяж-, всеохо́п-; по́в-, абсолю́т-

ТОТО́Ж/НИЙ $б^з$ /~ні́й/, одна́ковий, ці́лком поді́бний, таки́й са́мий, однозна́чний, іденти́ч-, А-ДЕКВАТ-, $з^{-п}$ недвозна́ч- /рівно-/ еквівале́нт-, $л^I$ синоні́міч-, $ж^м$ з одно́го ті́ста /ря́ду, по́ля/;

ТОТО́ЖНІСТЬ $о^к$ близнятство ◊; ± ПОДОБА.

ТОЧИ́ТИ *(деталі)* вито́чува-; *(сили)* /під-/; *(дерево)* /пере-/, гри́з-; *(мозок)* све́рдли-; *(вино)* ціди́-, виці́джува-; *(кров із серця)* смокта́-; **т. баля́си** $н^I$ видума́си /бре́хні, ре́готи/ справля́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **то́чить** с-и ♦, ра́дий ви♦, то́кар, гостри́льник,точи́ль-, циди́ль-, $n^к$ точи́льний, тока́р-, гостри́ль-, циди́ль-, © точи́вши;

СТО́ЧЕНИЙ *(вітрами й дощами)* еродо́ва-.

ТОЧИ́ТИСЯ *(як п'яний)* зато́чува-, хита́-, губи́ти /втрача́-/ рівнова́гу; *(взад)* задкува́-, подава́тися; *(- бої)* ♦ да́лі, трива́ти, тягти́ся, продо́вжува-; /*події*/ відбува́-, ма́ти мі́сце; /*бесіду*/ пле́сти́ся; /*час*/ іти, перебіга́-, мина́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-иться** 1./2./3. с-и ♦, © точи́вшись, 1. **+ я. триває**, 2. **+ я. цідиться**, 3. $з^м$-й по♦ /порачкува́ти/, ± **я. хилиться** (**вперед, на бік**).

ТОЧКА *(на чім)* ця́т-; *(найвища)* мі́сце; *(на мапі)* місце́вість; *(критична)* межа́; **м.** мі́сце без ви́міру; ± КРАПКА; & то́чеч-; **т. зо́ру** пози́ція, по́гляд; **т. опо́ри п.** головна́ іде́я, дороговка́з [т. о. па́ртії]; **вихідна́ т.** старт, поча́ток, пункт.

ТО́ЧНИЙ не прибли́з-, *д* прецизʹ-, достóтні[и]й; *(список)* адеква́т-, тото́ж-, рівноря́д-; *(навід)* пев-, вірогі́д-; *(пункт)* конкре́т-; *(опис)* ві́р-, правди́вий, докла́дний, вичéрп-; ☺ акура́т-, пунктуа́ль-, $н^I$ педанти́ч-; *(- науки) г.* сти́слий; & точні́сінький;

ТО́ЧНО достоту, чи́сто так [ч. т., як ма́впа] ◊, *(копіювати)* $ф^р$ оди́н до о́дного; & ♦, як в апте́ці; **т. так!** са́ме так! так є! $ж^м$ таки́-бо та́к!

ТОЧНІ́СІНЬКО ге́ть-то [г.-то, як фарисе́ї].

ТО́ЩО і т. д., і т. і., і все таке́ *(інше)*.

ТПРУ!: ні тпру ні ну ні взад ні вперед.

ТРАВ/А́ морі́г, мурава́, *(по викосі)* ота́ва /-иця/, $з^б$ РЯСТ; *(різана)* різу́ха; & ~(и́ч)ка, ~и́ця, $о^з$ ~и́на;

ТРА́ВИ приро́дні /росли́нні/ ліки; ± ЗЕЛЕНЬ.

ТРА́ВЛЕННЯ перева́рювання їжі; & *(супутники ♦)* *ги́кавка, *відри́ж-, *блюво́та.

ТРА́ВМА тіле́сне пошко́дження, РАНА; *(психічна)* (нерво́вий) стрес.

ТРАВМУВА́ТИ *у.* ЯТРИТИ.

ТРАВОЇ́ДНІ: т. твари́ни траво́їди.

ТРАВ/'ЯНИ́Й з ~и́й; поро́слий ~о́ю, з (густо́ю) ~о́ю; *(покрив)* ~'яни́стий, ~и́стий, ~ни́стий; *(гокей)* на ~і.

ТРАГЕ́ДІЯ *(класична)* дра́ма, *(з комедію)* трагікомедія; ***п.*** *(в житті)* нещастя, го́ре, *о.* гірка́ ча́ра /ча́ша/, уда́р до́лі; ***о***^{к} нещасний ви́падок, ава́рія, катастро́фа, стихійне ли́хо, жахли́вий зло́чин; *(буття)* тра́гізм, жахли́вість; ± КРАХ.

ТРАГІ́ЧНИЙ *(талан)* нещасли́вий, безща́сний, безтала́н-; *(стан)* безнадій-, безви́хід-, *(- хибу)* непопра́в-, фата́ль-; *(мотив)* жало́б-, похоро́н-, сліз-; *(жест)* трагедій-; *(кінець)* жахли́вий, страхітли́-, *с.* смерте́льний, *м*^{а} лета́ль-.

ТРАДИЦІ́ЙНИЙ узвичає-, зви́ч-, МАТІРНІЙ, що зайшо́в у тради́цію /став тради́цією/.

ТРАДИ́ЦІЯ узвича́єння, узвича́єність, непи́саний зако́н, зви́чай; ***п***^{б} зви́чка, дру́га нату́ра; *(припис)* умо́вність, форма́льність, фо́рма.

ТРАЄКТО́РІЯ > ЛІНІЯ.

ТРАКТ ДОРОГА; **травни́й т.** *б*^{і} травні о́ргани.

ТРАКТА́Т ДОГОВІР; *(науковий)* рефера́т, до́повідь, ро́звідка.

ТРАКТУВА́ТИ тлума́чи-, витлума́чува-; *(як що)* розгляда́-; *(кого)* ста́витися до, обхо́ди- з *ким*; *з.* частува́ти, пригоща́-; ***і***^{є} вести́ перегово́ри; **я. /м**^{н} **хто/ тракту́є** 1./2. с-и ♦, ра́ди́й по♦, 1. + **я. тлумачить**, 2. + **я. частує**.

ТРА-ЛЯ-ЛЯ́ дзе́ньки-бре́ньки; & тра-та-та́.

ТРАМБУ/ВА́ТИ *у.* утоло́чу-, угні́чу-, ущі́льню-, спресо́ву-; & утрамбо́ву-, **я. /м**^{н} **хто/** ~є с-и ♦, з-й у♦, ~ва́льник, *п*^{к} ~ва́льний, © ~ючи.

ТРАМВА́Й > ТРАНСПОРТ; & трамва́йчик.

ТРАМПЛІ́Н *г.* відско́чня; *(для бойових дій)* ***п.*** ста́ртови́й майда́нчик, вихідни́й пункт, плацда́рм, ба́за, *ф*^{р} м. для тренува́нь /ви́школу/.

ТРАНЗИ́ТНИЙ пересильни́й, *г.* переходо́вий.

ТРАНСЛЯ́ЦІЯ *(радіопрограм)* переда́ча, передава́ння, пересила́ння.

ТРАНСПЛАНТА́ЦІЯ *(тканини)* пере́са́дка.

ТРА́НСПОРТ за́соби пересува́ння; *(вантажів)* па́ртія, *(возів)* ва́лка; ***в***^{й} обслуго́вче судно́; *м*^{о} судно́ цивільної фльо́ти /*с*^{о} фло́ту/; *(міський електричний)* трамва́й, тролейбус, метро́, *(авто)* авто́бус, (маршру́тне) таксі, маршру́тка.

ТРАНСФОРМ/УВА́ТИ > ПЕРЕТВОРЮ-; **я. /м**^{н} **хто/** ~у́є с-и ♦, ~а́тор, *п*^{к} ~а́торний, ~аці́й-, для ~а́ції, ©; ± **я. перетворює**.

ТРАНШЕ́Я ша́нець, *г*^{д} дику́нка, *с*^{о} око́п; ± РІВ.

ТРА́ПЕЗ *(геометрична фігура)* *с*^{о} трапе́ція.

ТРА́ПЕ́ЗА *(у ченців)* обідній стіл; ***п.*** зажиття́ їжі /обід, сніда́нок, вече́ря/, *с.* бе́нькет, у́чта; *(на могилі)* *у*^{р} три́зна; *(на столі)* їжа, стра́ва; *(у ма(о)настирі)* ***з.*** їда́льня, *як і.* трапе́зна.

ТРАПЕЗУВА́ТИ їс-, обіда-, зажива́- /прийма́-/ їжу /харч/, *с.* бенькетува́-; **я. /м**^{н} **хто/ трапезу́є** с-и /ра́ди́й/ ♦, трапе́зник, *п*^{к} трапе́зницький, ©.

ТРАПЛЯ́ТИ по♦, потрафля́-; *(у ціль)* влуча́-; **що трапля́ = що влуча**.

ТРАПЛЯ́ТИСЯ бува́ти, става́тися, приключа́-, луча́-, дія-, ко́ї-, відбува́-, *г.* трафля́-; *(знай)* зустріча́-, здиба́-; *(під руку)* підверта́-, по-трапля́ти; *(- шанс)* випада́-; **я. /м**^{н} **хто/ -ється** с-и ♦, я. може тра́пи-, (ча́сто) поди́буваний, *п*^{к} епізодич-, системати́ч-, випадко́вий, ча́стий, ©;

ТРА́ПИТИСЯ СТА-, сколоти́-, *г.* навину́- [узяв, що -лось під ру́ки] ◊; *(- гостя)* нагоди́-; *(з ким)* *н*^{о} спобігти їх [**це́ з ним -лось** це їх спобігло]; **якби́ це -лось зі мно́ю /з ким-іншим/** я. на ме́не /на іншого/; **я. на іншого** на і. б це [**я. на і. – поме́р би** на і. б це – поме́р би].

ТРА́СА *(майбутнього каналу)* лінія; *(повітряна)* ШЛЯХ; *(кулі)* слід, траєкто́рія.

ТРАСУВА́ТИ *(шлях)* накреслюва-, */на землі/* тичкува́-; *(- кулю)* лиша́- слід /хвіст/; **я. /м**^{н} **хто/ лиша́є слід** з-й лиши́- с., *п*^{к} хвоста́тий, трасосвітній, © трасу́ючи.

ТРА́ТИТИ витрача́-, розтра́чува-, роби́- ви́тра́ти; *(сили)* втрача́-, губи́-; *(марно)* марнува́-, дармува́-, перево́ди-, МАРНОТРАТИ-; *(сльози)* ли́-, пролива́-; **не т. оста́нньої надії** без надії сподіва́тися; **я. /м**^{н} **хто/ тра́тить** с-и ≈, ра́ди́й ви́≈, *о*^{к} витра́чувач, *н*^{I} МАРНОТРАТЕЦЬ, *п*^{к} витра́тливий, © тра́тивши, витрача́ючи;

ВИ́ТРАТИТИСЬ *ф.* ви́трусититись ◊.

ТРА́УРНИЙ *(спів)* похоро́н-, жало́б-, жаліб-; ***п.*** сумни́й, смутни́й, скорбо́т-.

ТРАФАРЕ́Т шабльо́н, штамп, стереоти́п, СТАНДАРТ; & *д*^{о} *утрафаре́титися /= ста́ти ♦ним/.

ТРАФАРЕ́ТНИЙ шабльо́н-, СТАНДАРТ-, ЗАЯЛОЖЕ-, ± ОКО-В-ОКО; & *х*^{а} шабльоно́вий.

ТРЕ́БА *п*^{рс} потрібно, необхід-, слід, *с.* до зарізу /скру́ти/ ♦; & *к.* тра, тре; **т. підкре́слити /дода́- відзна́чи- +/** а /і, та/ ще й те, і ще й те сказа́-; **т. ж!, це ж т.!** і ♦ такому тра́питись!; **нічо́го не т. *їм* крім *чого*** тільки (по)дай *їм що* [**їй нічо́го не т. крім мод** їй тільки пода́й мо́ди].

ТРЕМТІ́ННЯ тріпоті́ння, дрижа́ння, *к*^{н} тре́пет, *п*^{о} тремт, *ж*^{м} тря́сця, ДРИЖАКИ, *г.* тре́ма.

ТРЕМТ/І́ТИ дрижа́-, ТРЯСТИСЯ, дриґоті́-, вибива́- /їс-, хапа́-/ дрижаки́, *(у трясці)* би́тися, тіпа-, труси́-; *(- осику)* хита́-; */землю/* двигті́ти, ЗДРИГАТИСЯ; */повітря/* колива́-; */голос/* перерива́-, вібрува́ти, бриніі-; */світло/* мерехті-, мигті́-; */дух у тілі/* же́еврі-, тлі-; ***п.*** *(перед ним)* тріпоті[а́]-, труси́- штана́ми, боя́тися /поб-

о́бова-/ їх; *(за їх)* турбува́-, потерпа́ти, тлі- душе́ю /се́рцем/, уболіва́-, дба́-, пережива́-; *(над чим)* трясти́ся; /*ким*/ побива́- за *ким*; **аж т. до *чого*** па́лко бажа́- /страше́нно хоті́-/ *чого* [аж ~ів до приго́д]; **-и́ть, як у тря́сці *хто*** дрижаки́ б'ють *кого*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~и́ть** с-и ♦, $п^к$ ~ли́вий, ~тя́чий, /*- світло*/ мерехтли́вий, тріпотли́-, миггю́чий, тріпотю́-, /*голос*/ перери́вчастий, як у тря́сці, з ~том /~і́нням/, © ˜івши;

ЗА♦♦♦ *(- ру́ки /в кого/)* затруси́тися *кому*.

ТРЕМ/ТЛИ́ВИЙ ДРИЖАЧИЙ, ДРИҐОТЛИВ-, *(звук)* перери́вчастий; *(- сяйво)* мерехтли́-, миготли́-, тріпотли́-; **п.** боязки́й, полохли́вий; *(- чекання)* схвильо́ваний;; & ~ки́й, ~тя́чий.

ТРЕ́НЕР *і* **ТРЕНУВА́ТИСЯ** > СПОРТСМЕН *і* ВПРАВЛЯТИСЯ.

ТРЕНУВА́ННЯ тре́нінґ, у. ви́шкіл.

ТРЕСТ *і* **ТРЕТИ́РУВАТИ** > ОБ'ЄДНАННЯ *і* ЗНЕВАЖАТИ.

ТРЕТЕ́ЙСЬКИЙ *(суд)* арбітра́жний, мирови́й; **т. суд** арбітра́ж.

ТРИБ **т.** шестірня́, трибо́к; *(життя, дум)* спо́сіб; *(заведений)* хід, поря́док, /*подій*/ ко́лесо.

ТРИБУ́Н *і* **ТРИБУНА́Л** > ОРАТОР *і* СУД.

ТРИБУ́НА *(для промов)* КАТЕДРА;

ТРИБУ́НИ *(на стадіоні)* $з^2$ ступени́ця.

ТРИВА́ЛИЙ довготрива́-, протяжни́й, довгоча́с-, *с.* БЕЗКОНЕЧ-, до́вгий-(пре)до́вгий; *(час)* до́вгий, $з^2$ до́вший [по -шій мо́вчанці]; *(процес)* $м^е$ затяжни́й, хроні́ч-, *г.* довго́т-; **р.** тривки́й;

ТРИВА́ЛІСТЬ трива́ння ◊; *(праці)* стаж.

ТРИВА́ТИ тягти́ся, продо́вжува-, відбува́- /іти́/ да́лі, *(- погоду)* трима́тися, /*бої*/ точи́-; *(вік)* існува́ти, бу́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **трива́** з-й про♦, (роз)-тя́гнений *(далі)* ◊, $п^к$ трива́лий, тягу́чий, затя́жливий, *ґ* тя́глий, /*довго*/ забарни́й, /*без кінця*/ безконе́ч-, нескінче́н-, до́вгий, як вік, $с^к$ трива́й-і-далі [трива́й-і-далі кри́за], © трива́ючи; **ві́чно трива́ючий** $к^н$ безсмертний, безконе́ч-, ніко́ли не спини́мий, $с^к$ трива́й-і-далі;

ПОТРИВА́ТИ почека́-, перегоди́- ◊;

ПРОТРИВА́ТИ /від-/, *(рік)* протягти́ся ◊; $ф^р$ ви́жити /про-/, проіснува́-.

ТРИВІА́ЛЬНИЙ БАНАЛЬ-; *(спосіб)* примі́ти́в-.

ТРИВКИ́Й міцни́й, ду́жий, си́льний; трива́лий, ста́-; **п.** стійки́й, тверди́й, непохи́тний; *(- опору)* наді́й-, непору́ш-; *(до знегод)* витрива́лий.

ТРИВНИ́Й їстівни́й, пожи́вни́й, *с.* си́тний; & травни́й*, стравни́й.

ТРИВО́ГА метушня́, шарпани́на, торгани́-, переполо́х, ПАНІКА; *(в душі)* неспо́кій, збентеження, хвилюва́-, *г.* затриво́же-; *(за кого)* уболіва́-; $ф^р$ гвалт, спо́ло́х, *г.* аля́рм; *(на морі)* авра́л; **аварі́йна т.!** пожа́р! $в^й$ ♦!, *(на морі)* авра́л!

ТРИВО́ГИ *(земні)* кло́поти, турбо́ти ◊.

ТРИВО́/ЖИТИ *(їх)* непоко́ї-, бенте́жи-, занепоко́юва-, зворо́ушу-, хвилю́-, виклика́ти ~гу в, *о.* те́нька- в се́рці їм, $ж^м$ коло́шка-; *(чим)* турбува́-, завдава́- кло́поту, переполо́шува-, *с́* ляка́-, пекти́ в п'я́ти; *(вночі)* не дава́- спа́-; *(сон)* пору́шува-, перерива́-; *(- думи)* смокта́- /сса́-/ се́рце; *(псів)* дратува́-; **т. уя́ву** переверта́- все в голові; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~жить** с-и ♦, $з^м$-й по♦, *(стан)* спо́внений ~ги, $п^к$ *(ма́ло не)* крити́ч-, неспокі́й-, *(ду́же)* ~ж-, бенте́ж-, баламу́т-. пані́ч-, бенте́жливий, занепокі́йли-, затриво́жли-, /*час*/ небезпе́чний, © ~живши, **± що турбує**;

ТРИВО́ЖИТИСЯ *(чим, за кого)* побива́- за, уболіва́ти /потерпа́-/ за *кого*; *(- птахів)* поло́хатися; **що -иться = що турбується**;

РОЗТРИВО́ЖЕНИЙ стурбо́ва-, розбу́рка-, ура́же- ◊, *о.* душа́ /се́рце/ не на місці в *кого*.

ТРИВО́ЖНИЙ турбо́т-, неспокі́й-, бенте́ж-, *с.* пані́ч-; *(час)* небезпе́ч-.

ТРИ́ДЕВ'ЯТЬ: за т. земе́ль за три́дев'ятими го́рами *(за си́німи моря́ми)*.

ТРИДЦЯ́ТКА 30 років, шлях № 30, дошка завширшки 30 см, віддаль 30 м., розмір № 30.

ТРИ́ЗНА, ТРИ́ЗУБ *і* **ТРИКОТА́Ж** > ТРАПЕЗА, ГЕРБ *і* ТКАНИНА.

ТРИКУ́ТНИК: Берму́дський т. поги́бельне місце, смерте́ль- ко́ло; **любо́вний т.** тро́є пов'я́зані коха́нням, **т. сме́рти** шахівни́ця сме́рти.

ТРИМА́ТИ *і* **ДЕРЖА́-** не відпуска́- /ви-, по-/; *(стелю)* підтри́мува-, підде́ржу-; *(дім)* утри́му-; *(без причини)* /за-/, не пуска́ти, не звільня́-; *(коня в русі)* стри́мува- /при-/; *(віддаль)* зберіга́-; *(зло у серці)* таї́-; *(слово)* доде́ржува- /дотри́мува-/ *чого*/*що*; *(коня)* ма́-, володі́- *ким*; *(іспит)* склада́-; *(себе)* пово́ди-; *(уліво)* ру́хатися, поверта́ти; $ф^р$ плека́- [не ♦ зла]; **т. в кише́ні їх** ма́- в кулаці; **т. в шо́рах** ♦ на нали́гачі, /*чоловіка*/ ♦ під панто́флею; **т. з *ким*** бу́- у спі́лці з; **т. ка́мінь за па́зухою** ма́- зуб на /про́ти/ їх; **т. ніс за ві́тром** $с^о$ *г.* ♦ ніс на вітрі; **т. фасо́н** шанува́тися, гі́дно трима́-; **т. хвіст бу́бликом** ки́да- ли́хом об зе́млю; **я.** /$м^н$ **хто**/ **трима́** с-и ♦, з-й утри́-, держа́тель, $к^н$ трима́ч, $п^к$ підтримко́вий, держки́й, *о.* із *чим* в рука́х [із свічкою в рука́х], $с^к$ -де́ржець [позикоде́ржець], ©.

ТРИМА́ТИСЯ *і* **ДЕРЖА́-** *(за що)* не па́дати, ухопи́вшись /вчепи́в-/ за, ♦ рука́ми й зуба́-; *(на чім)* ґрунтува́-, базува́-, спира́- на *що*; *(на кім)* існува́ти /жи-, ді́я-/ завдяки́ *кому*; стоя́- [Світ на ко́му стої́ть? **Світ на ко́му -ться?**]; *(ледве)* ви́сі- на волоску́ /на че́сному сло́ві/; *(твердо)* трима́- хвіст угі́ру /бу́бликом/; *(на віддалі)* перебу́ва-, зберіга́- *що*; *(на воді)* утри́муватися; *(перед спокусою)* /с-/, кріпи́-; *(на людях)* пово́ди-, ве́сти́ся /$д^к$ пове́с-/; *(у бою)* не здава́-, не відступа́ти, тве́рдо стоя́-; *(поглядів)* доде́ржувати(ся), дотри́мувати(ся); & **т. ку́пи** бу́ти

цілістю, не діли́тися, не розкладá-, зберігá-; **т. ку́пи з *ким*** підтри́мувати стосу́нки з; **т.** *чиєї* **спідни́ці** здавá- на *чию* опіку; **не т.** ♦. як водá в рéшеті; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, утри́муваний /до-/, *р.* три́ма-, *(де)* розміще-, *о.* в зáгорóді /контéйнері, хáті +/, $п^к$ вірний *чому*, ©.

ТРИ́НЬКАТИ МАРНОТРАТИ-; *(на гітарі)* брéнька-; **що три́нькає = що марнотратить**;

РОЗТРИ́НЬК/АТИ *о.* пусти́- в розпорóшку ◊, ± РОЗТРАЧУВА-; **я. ~ав** три́нькало, марнотрáт, $п^к$ /- *силу*/ збу́лий, Ǿ; **я. ~али ~аний**.

ТРИРОГАТІ́ВКА *(трикутний капелюх)* рогатів-, трирогати́н-, $с^о$ треугóл-.

ТРІ́ЙЦЯ триєди́ний Біг; $ж^м$ трійка, $к^н$ тріяда, тріумвірáт; *(- свято)* Зелéні свя́та, *д.* трóйця.

ТРІ́ПАТИ $п^ф$ тріп; *(одяг)* витріпува- /об-/; *(чубом)* /с-/, хитá-; *(крильми)* лопоті-; *(- серце)* би́тися, калáтáти; ± ТРІПОТІ-; **я.** /$м^н$ **хто/ тріпає** с-и ♦, $з^г$-й ви́♦, витріпувач, $п^к$ тріпчий, витріпувальний, © тріпаючи, тріпавши;

ПОТРІ́ПАТИ *(довго)* попотріпати ◊;

РОЗТРІ́ПАНИЙ розви́хре-, РОЗКУДЛА-;

ТРІПОНУ́ТИСЯ, СТРЕПЕНУ́ТИ- стріпону́-, стрепехну́-; *(всім тілом)* здригну́-; *(- дерево)* гойдну́-, струс(о)ну́-; /*серце*/ заби́- ду́жче.

ТРІПО/ТІ́[А́]ТИ *(крилом)* стріпува-; *(- прапор)* мáя-, лопоті-; & витріпóчува-, ± ТРЕМТІ-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~че** с-и ♦, зви́клий тремті-, боягу́з, ~ту́н, $п^к$ ~тли́вий, тремтли́-, ~тю́чий, тремтя́-, $к^н$ трéпетний, /*огонь*/ мерехтли́вий, миготли́-, мерехки́й, мигтю́чий, ☺ боягу́зливий, боязки́й, *о.* з душéю у п'я́тах, ©, **± що трясеться**;

ЗА♦♦♦ затруси́тися, як лист осени́й ◊;

ПО♦♦♦ попотріпотіти, попотруси́тися ◊.

ТРІ́СКА скіп-, скáл-, *(стругана)* стру́ж-;

ТРІСКИ́ друзки́, дрізки́.

ТРІСКА́ порóда риб Півночі.

ТРІ́СКАТИ тріщá-, *(пугою)* ля́ска-, тря́ска-, *(дверми)* грю́ка-; *(- замóк)* клáца-, затріскуватися; *(з натуги)* ♦СЯ, лóпати(ся), розкóлюватися, лу́скати, пу́ка-; *(їжу)* **ф.** затирá-, УМИНА-, ї́с-; **я. тріска** 1. **що тріщить**, 2. **що тріскається**;

ТРІ́СНУТИ *(- замóк)* затріснутися, клáцнути, *(кого)* уліпи́- /дá- ляща́/ *кому*; ◊.

ТРІ́СКА/ТИСЯ ТРІСКАТИ, рéпати(ся), *(- землю ще)* розсідáтися, розкóлюва-; **я. -ється** розтріскуваний, розрéпу-, розлу́ску-, розлу́плю-, *(бутон)* розпу́ку-, с-и ♦, © ~ючи(сь), ~авши(сь);

РОЗТРІ́СКАТИСЯ: що -вся розтрісканий, розлу́пле- ◊, $п^к$ розтріслий, розлу́с- ◊, Ǿ.

ТРІ́СКІТ лу́скіт, хря́скіт, хру́ск(іт); & тріскóтнява, тріск(отня́), тріскотнéча.

ТРІСКОТА́(І́)ТИ > ТРІСКА-; *(язиком)* цокоті-, торохті-; *(- комах)* цвіркоті-, *з.* чечéка-; **що тріскоти́ть /тріскóче/ = що тріщить**.

ТРІСК/У́ЧИЙ тріскотли́вий, *(що клацає)* ляску́чий; *(мороз)* лю́тий, скрипу́чий, шпаркий; *(- фрази)* **п.** гучни́й, пустодзвóн-, беззмістóв-, помпéз-, пустопорóжній, пишномóвний; & ~отю́чий; **± що скрекоче, що джерготе.**

ТРІУ́МФ блиску́чий у́спіх, перемóга, торжествó.

ТРІУМФА́ЛЬНИЙ перемóж-, урóчи́стий.

ТРІУМФУВА́ТИ торжествувá-, труби́- в перемóжний ріг; *(перемогу)* святкувá-, *(у двобої)* перемагá-; ± РАДІ-; $д^{-к}$ **що торжествує**.

ТРІЩ/А́ТИ тріска-, лу́ска-, *(- мотор)* тиркоті/á/-; *(знай)* тріскоті/á/-; /*комах*/ цвіркоті-, скрекотá-, сюрчá-; *(язиком)* цокоті-, торохті-, ляскоті-, /*дрібно*/ дріботі-; *(в голові)* густи́ млинóм; *(по всіх швах)* розсідáтися; *(- мороз)* лютувáти; /*кості*/ ХРУСКОТІ-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~и́ть** 1. с-и ♦, $п^к$ ТРІСКУЧИЙ, тріскотли́вий, *(що клаца)* ляску́-, /*мороз*/ лю́тий, скрипу́чий, шпарк-и́й, шварку́чий, © тріщáвши ± ДЕРЕНЬКУЧИЙ.

ТРІ́ЩИНА ШКАЛУБИНА, ШПАРА; *(між ким та ким)* **п.** непорозуміння, *с.* ТЕРТЯ.

ТРОМБ *(на шляху)* зáтичка.

ТРОН *(царський)* крісло; **п.** ПРЕСТІЛ.

ТРОСТЯНИ́Й трости́новий, трости́нний.

ТРОТУА́Р *у.* пішохід, *г.* хідни́к.

ТРОФЕ́Й $в^й$ здóбич; *(шкіра з голови)* скальп; $ж^м$ *(свідок успіху)* пáм'ятка.

ТРО́ХИ дéщо, кри́хту, дрібку, кáпку, щось [щ. мав землі]; *(лікар)* до дéякої міри, якóюсь мірою, сказáти б; *(йти)* мáло, *(жити)* недóвго, *(побити)* лéгко, не ду́же; *(чого)* небагáто, мáло, на мáкове зéрня /волосину/; & тріш(еч)ки, трóш(еч)ки; **т. аж** $о^к$ дéщо [♦ аж сувóра]; **т. не** лéдве не, мáло не; **аж т.** дéщо [аж ♦ сóромно]; **ні т.** ні на волосину /йóту +/ [**ні т. не спав** ні на в. /й. +/ не с.].

ТРОЩ/И́ТИ ламá-, розбивá-; *(ворога)* громи́-, ни́щи-, розтрóщува-; *(сало)* уми́на-; *(насіння)* лузá-, гри́з-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ить** 1. с-и ♦, з-й роз♦, розтрóщувач, ~ій, $п^к$ нищівни́й, руйнівни́й, бурелóм-, розтрóщуваль-, ©, 2. **= що умина**.

ТРОЮ́ДИТИ > ЯТРИ-; *(серце)* крáя-, шматувá-; **що тро́юдить = що ятрить**.

ТРОЯ́КИЙ трійчáстий, троїстий, потрійний.

ТРУБА́ *г.* ру́ра; *(мідна)* духови́й струмéнт; *(похідна військова)* сурмá; & тру́бка, тру́боч-;

ТРУ́БКА ду́д-, *г.* ру́р-; *(телефона)* слу́хав-, *(лікаря)* слу́хальце, $к^н$ стетоскоп;

ТРУ́БОЧКА *(мікроскопічна)* капіля́р.

ТРУБ/И́ТИ сурми́-, *(ляпати)* дзвони́- (в усі дзвóни), роздзвóнюва-, *(мотив)* вису́рмлю-, витру́блю-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ить** с-и сурми́-, з-й за♦, ~áч, сурм-, $п^к$ тру́бний, © сурми́вши, труб-;

ЗАТРУБИ́ТИ засурми́- ◊; & $б^п$ *засу́рмлено ◊;

РОЗТРУБИ́ТИ ф. розля́пати, розкричáти ◊.

ТРУБАДУ́Р > КОБЗАР; **п.** співéць хвали́, прослави́тель, панéгірист; *(ідей)* адéпт.

ТРУДИ́ТИ *(себе)* натру́джувати /пере-/, перевто́млю-, переобтя́жу-, *(очі)* сто́млю-; *з*ⁿ завдава́ти кло́поту /тру́ду/, обтя́жу-, заклопо́чу-, турбува́ти; **я. /м**ⁿ **хто/ тру́дить** с-и ♦, що мо́же на♦, перевто́млювач, обтя́жу-, завдава́ч кло́поту, *п*ᵏ ТРУДНИ́Й, обтя́жливий, сутя́жний, стотру́д-, *о*ᵏ клопотю́чий, © труди́вши.

ТРУДІВНИ́К невто́мний робітни́к /працівни́к/, *як і.* трудя́щий, *ф.* трудя́га, трудя́ка, *у*ᵖ труда́р, робота́р; ± ПРАЦІВНИК.

ТРУДНИ́Й *(- працю)* висна́жливий; *(день)* великотру́дний; *(- руки)* натру́дже-; *(- серце)* пережи́тий, наболі́лий; *(час)* скрутни́й, крити́ч-.

ТРУ́ДНОЩІ утру́днення, ускла́дне-, *ф.* трудна́ція; *(росту)* мита́рства, пробле́ми, хворо́би; *(побутові)* кло́поти, неста́тки, зли́дні, нужда́; **п.** ПЕРЕШКОДА, зава́да.

ТРУДОВИ́Й *(стаж)* робо́чий; *(гріш)* заро́блений, запрацьо́ва- /ви́-/, тру́дже-; *(- життя)* мозо́ля-, труждéн-; *(- резерви)* трудівни́чий; *(рід)* трудя́щий, роботя́щий, працьови́тий, *к*ⁿ працелю́бний, трудівли́вий.

ТРУДОДЕ́НЬ *з*ⁿ дурноде́нь.

ТРУДЯ́ЩИЙ *як і.* ТРУДІВНИК; *(рід)* ТРУДОВИЙ, *д.* робітний.

ТРУЇ́ТИ ОТРУЮВА-; *(щастя)* затьма́рю-; *(кров цілунком)* збуджу́-, запа́лю-; *д*ᵏ = **що отруює**.

ТРУНА́ домови́на, ГРІБ, *р.* дереви́ще; *(кам'яна)* саркофа́г, ра́ка; & тру́мна, тру́нва.

ТРУ́НОК напі́й, питтє́; *(трупний)* отру́та; *(цілющий)* лік, лі́ки; *г.* горілка.

ТРУП ме́ртве ті́ло, *у*ᵖ прах, оста́нки; ± МРЕЦЬ.

ТРУ́ПА *і* **ТРУПА́РНЯ** > КОЛЕКТИВ *і* МОРГ.

ТРУС *(поліційний)* о́бшук, трусани́на; *(землі)* землетру́с; *ж*ⁿ метушня́, зам'я́ття.

ТРУСИ́ТИ стру́шува-, трясти́, витряса́- /роз-, при-/, *с.* тру́сом трясти́, *г.* теле́па-, *д.* теліпа́-; *(сажу)* витру́шува-, *(груші)* /об-/; *(від холоду)* *н*ᵒ моро́зи-, колоти́-, ті́па-; *(на возі)* підкида́-; *(- мжичку)* сі́я-; *(пір'я /птахи/)* губи́-, рони́-; *(піском)* натру́шува- /посипа́- /роз-/, розсіва́-/ *що*; *(хату)* обшу́кува-, роби́- трус /о́бшук/ *де*; *(геть усе)* перешу́кува-, перетру́шу-; **я. тру́сить** 1. **я. трясе**, 2. **я. обшукує**;

ЗАТРУСИ́ТИ *д.* зателіпа́ти ◊;

ТРУС(О)НУ́ТИ *д.* трепену́ти ◊;

ПРИТРУ́ШЕНИЙ *(клопотами)* *о*ᵏ охо́пле-.

ТРУСИ́ТИСЯ трясти́ся, тремті́ти, дрижа́-, здрига́тися; *(перед ким, над чим)* ТРЕМТІТИ; *(заміж /п*ᵖᵉ *з ч. аж/)* пра́гну-, бажа́-, *н*ᵒ корті́-, хоті́- до кортя́чки; *(- сніг)* сі́ятися, си́па-; & витру́шува- /у-/; **т. за свою́ шку́ру** ПОТЕРПА-; **я. -иться = я. трясеться /тремтить/**.

ЗА♦♦♦ *(кому)* затремті́ти в *кого* [їй -лись ру́ки].

ТРУСЬКИ́Й *(віз)* трясу́чий, тряськи́й; *(ґрунт)* хиткий, хисткий, хитли́вий, хибки́й, пливки́й.

ТРУ́ТА *і* **ТРУТИ́ЗНА** > ОТРУТА; *(отруйне зілля)* ♦-зілля; & трути́на́, *(трупна)* трупи́зна.

ТРУ́ТЕНЬ *(у бджіл)* саме́ць; ☺ дармоі́д, неро́ба, парази́т; & трут*, *п*ᵏ *тру́тне́вий.

ТРУ́ХЛИЙ, ТРУХЛЯ́ВИЙ перетру́хлий, поро́хня́вий, гнили́й, зотлі́лий; ☺ **р.** стари́й.

ТРУХЛИ́НА *і* **ТРУХЛЯ́ТИ-** порохня́ /-но́, -ни́ння; & трухля́вина, трухло́; ± ГНИЛЬ.

ТРУ́ХНУТИ *і* **ТРУХЛІ́ТИ** трухля́ві-, порохня́ві-, гни́-, перетліва́-; **я. тру́хне** с-и ≈, що мо́же струхля́ві-, напівтру́хлий, вже ма́йже тру́х-, щора́з трухлі́ший, ©.

ТРУЧА́ТИ /*д*ᵏ **(ПО)ТРУ́ТИТИ/** > ШТОВХА-;

ВТРУ́ТИ- *(слово)* уки́ну- /до-/, приточи́-, вліпи́-;

ВІДТРУ́ТИТИ *п.* усу́нути, відсторони́ти; ◊.

ТРЮК *(у цирку)* карколо́мний но́мер /викрута́с/; *(пілотажу)* фігу́ра; *(у політиці)* ви́верт, ви́тівка, несподіваний по́воврі(о́)т /крок, за́хід/.

ТРЮМО́ > ДЗЕРКАЛО.

ТРЯСОВИНА́ драговина́, драгва́, грузо́висько, БОЛОТО, *о*ᵏ хита́висько, *г.* мла́ка; & трясови́ння, трясови́ця, *г.* трясо́вище.

ТРЯСТИ́ ТРУСИ-, **р.** трі́па-, стру́шува-, ті́па-; *(одяг)* витрі́пува-; *(чим)* стряса́-; *(на возі)* підкида́-; **р.** обшу́кува-; **трясе́ їх** дрижаки́ пробира́ють; **трясло́ їх** ті́пав дріж, ті́пали дрижаки́; **я. /м**ⁿ **хто/ трясе́** с-и ♦, з-й ви́♦, труси́льник, трясу́н, *п*ᵏ трясу́чий, труси́льний, *с*ᵏ труси́душу [труси́-душу страх], ©, ± **я. вража**;

ПОТРЯСТИ́ /с-/, *(світом)* трусону́ти ◊.

ТРЯСТИ́СЯ ТРУСИ-; хита́-, здрига́-, ходи́ти хо́дором, двигті́-; *(з холоду)* ТРЕМТІ-, вибива́-/їс-, хапа́-/ дрижаки́, цокоті́- зуба́ми; *(до чого /з ч. аж/)* пра́гну- /бажа́-/ *чого* [аж трясу́сь до діла]; *(над чим)* ду́же берегти́ *що*; **т. над копі́йкою** скупи́-, скупі́ти, скна́ри-; **я. /м**ⁿ **хто/ -е́ться** тря́сений, с-и ♦, зᴹ-й за♦, трясу́н, труси́душа, *п*ᵏ ТРУСЬКИЙ, тряськи́й, трясу́чий, тремтя́-, дриґотли́вий, тремтли́-, тріпотли́-, *(над копійкою)* скупи́й, скупа́р скупаре́м, *с*ᵏ тряси́- [труси́душа], © трясучи́сь, труси́вш-.

ТРЯ́СЦЯ маля́рія, лихома́нка, *д.* пога́н-; трясу́ч-; & трясу́ча ♦; ± ГАРЯЧКА; **т. його́ ма́мі!** бий його́ коцюба́!

ТУАЛЕ́Т(А) *з*ᵇ о́дяг, у́бра́ння; *(дія)* опоряджа́- /вмива́-, одяга́-/; *(хатня)* *г.* лазни́чка; *(усіхня)* УБИРАЛЬНЯ, *г.* вихо́док, *п*ᵇ ну́жник, сорти́р, *в.* срач; & (☺ *навів* ♦) *потуале́тений.

ТУБЕРКУЛЬО́З *у.* сухо́ти, *х*ᵃ туберкульо́за.

ТУБЕРКУЛЬО́ЗНИЙ сухо́т-, сухі́т-; *як і.* сухо́тник, сухі́т-, туберкульо́з-.

ТУБІ́/ЛЕЦЬ *і* **~ЛЬНИЙ** > АБОРИҐЕН *і* ♦НИЙ.

ТУ́ГА скорбо́та, сум, сму́ток, *р.* тужба́, *д.* ба́нність, *(за рідним краєм)* носта́л(ь)гія.

ТУГИ́Й *(лук)* натя́гнений /с-/; *(- косу)* тужа́вий, щі́льний, щі́льно сплéтений; *(бинт)* ті́сний;

(гаман) наби́тий; *(овоч)* налú-, соковú-; *(м'яз)* пругкúй; *(- вдачу)* упе́ртий, c^o незговірливий, *с.* крутúй, суво́рий; *(на що)* скупúй, нещéдрий; *(вітер)* пру́жний, пружкúй, *с.* напо́ристий; *(заробіток)* мізéрний; *(- мову)* напружé-; & тугéнький, тугува́тий; ± ЦУПКИЙ; **т. до** *чого* що не розуміється на *чім*; **т. на** *що* нездібний до *чого* [тугúй на знайо́мства].

ТУГОДУ́МНИЙ вайлува́тий ду́мкою.

ТУДИ́ не сюдú, у те місце, у то́й бік; у то́му на́прямі; & о(н)♦, там♦; **т. й сюди́** ♦ й наза́д.

ТУДО́Ю не сюдо́ю, тіє́ю доро́г- /шляхо́м, на́прямк-, ку́рс-/; & тамтудо́ю, *г.* тамтудú; ± ТУДИ.

ТУЖА́ВИЙ щільний, пругкúй, *(- хмари)* густúй.

ТУЖА́ВІТИ твéрдну-; *(- овоч)* пру́гша-, налива́тися; */рідкий віск/* гу́снути, загуса́-; **що тужа́віє = що твердне**.

ТУЖИ́/ТИ сумува́-, журúтися, вдава́- в ту́гу, тліти сéрцем, ма́- тяжкúй жаль, сповива́- журбу́, *г.* банува́-, $к^н$ скорбі-, посипа́- го́лову по́пелом; *(за ким)* побива́тися; *(над ким)* уболіва́ти; *(по кім)* ГОЛОСИ-; *(- спів)* бринí- ту́гою; & $г^д$ тужúтися, $д^к$ до♦ся; **я.** */$м^н$* **хто/ ~ть** с-и ♦, гото́вий за♦, спо́внений ту́ги, по́йнятий /ого́рну-/ ту́гою /журбо́ю/, $п^{-о}$ зну́джений, сту́же-, засму́че-, $п^к$ ту́ж-, ТУЖЛИВИЙ, зажу́рли-, смутнúй без мі-, *о.* у ту́зі, з ту́гою в сéрці, ©;

ЗА♦♦♦ засумува́-; **п.** заплака́-, заголосú-; *(- звірів)* заскúгли-, завú-; & ♦ сéрцем, $у^р$ возтужú-.

ТУЖЛИ́ВИЙ *і* **ТУ́ЖНИЙ** то́ск-, по́в- ту́ги, сумнúй, смутнúй, жа́лібнúй, жу́рнúй, жа́лíснúй, журлúвий, *(звук ще)* сиротлú-;

ТУЖЛИ́ВО сту́жено ◊.

ТУЗ > ЦАБЕ; *(у картах)* найста́рша ка́рта.

ТУ́ЗАТИ > ЛУПЦЮВАТИ.

ТУ́ЗІНЬ двана́дцять штук, двана́дцятка, $з^п$ дю́жина; **чо́ртів т.** трина́дцять.

ТУЛИ́ТИ тúсну-, приклада́-, горну́-; *(до себе)* пригорта́-, притуля́-, притиска́-; *(до купи)* ку́пчи-, нагрома́джува-; *(пироги)* ліпú-; *(справу)* пришива́-; *(що до чого)* прилуча́-, в'яза́- /пов'я́зува-/ з *чим*; *(у жони)* /на-/; **я.** */$м^н$* **хто/ ту́лить** с-и ♦, ра́дúй при♦, приту́ла, $п^к$ приту́льний [безприту́ль-], $с^к$ тулú- [тулúголова], © тулúвши, **± що притиска**;

ВІДТУЛИ́ТИ > ВІДТУЛЯТИ;

ДО♦♦♦ ***(що до чого)*** торкну́тися *чим до чого*; ◊:

ПРИТУЛИ́ТИ > ПРИТУЛЯТИ;

ТУЛИ́ТИСЯ тúсну- ◊; *(до їх)* лúпнути; *(тісно)* ку́пчитися, збива́-, грома́ди-; *(де /щоб жити/)* притика́-, знахо́дити приту́лок, тиня́тися по товариша́х; **я.** */$м^н$* **хто/ ту́литься** приту́льований, приміщу-, притúску- ◊, с-и ♦ $з^м$-й при♦, © туливши́сь;

ПРИ♦♦♦ $ф^р$ примістú-; **я. -вся** © знайшо́вши приту́лок.

ТУ́ЛУБ *(людський)* торс; *(мертвого звіра)* ту́ша; *(машини)* ко́рпус; ± ТІЛО.

ТУЛЯ́ННЯ & тулянúна.

ТУЛЯ́ТИСЯ тиня́-, вéшта-, мúка-, блука́ти, швéндя-, сновига́-; **я. туля́ється = я. тиняється**.

ТУМА́Н мла, імла́, *с.* мо́рок; *(сліз)* поволо́ка; *(на овочах)* пило́к, $с^о$ налíт; **п.** нея́сність, незрозумілість; ☺ $ж^м$ йо́лоп, ду́рень, ♦ вісімна́дцятий; ± МАРИВО; & ♦éць; **туманце́м** *(намазати)* тонкúм ша́ром; ± СЛЬОТА, МЖИЧКА.

ТУМА́Н/И́ТИ затума́нюва-; *(зір)* тьма́ри- *(очі)* застила́-; *(їх)* дурú-, моро́чи-, заду́рюва-, заморо́чува-; ± БАЛАМУТИ-; **я.** */$м^н$* **хто/ ~и́ть** с-и ♦, з-й за♦, затума́нювач, окозамúлю-, $п^к$ затума́нливий, пантелúчли-, ~́ний, © ~́ивши.

ТУМАНІ́ТИ імлí-, затума́нюватися, імлú-; *(- очі)* потьма́рюва-; */розум/* $с^о$ тума́ни-; */людей/* дурніти, тупí-, *с.* чманí-; */очі/* соловí-; *(на виду)* похмурнí-; *(в сутінку)* боввані-; *(від морозу)* бра́тися па́мороззю; **я.** */$м^н$* **хто/ туманіє** затума́нюваний, с-и ♦, щора́з тума́нніший, напівстуманíлий, ма́йже спохмурнí-, ©;

ЗАТУМАНІ́ТИ *(- скло)* затягтúся /взя́-/ моро́зом /срібл-, $с^о$ íнеєм/;

ОТУМАНІ́ТИ ОЧМАНІ-, одурí-, оча́мрí-, *в.* опупí- ◊, *(надовго)* отупí-.

ТУМА́Н/НИЙ мря́ч-, (і)млúстий, напівмря́кою сповú-; *(день)* з ~́ом, у ~́і; *(образ)* нечіткúй, неокрéслений, тьмя́-, каламу́т-; *(- завтра)* невира́з-; */очі/* потьма́ре-, з поволо́кою; *(зміст)* незрозумілий, заплу́таний; & ~́истий, ~ува́-.

ТУМА́ННІСТЬ млúст- ◊, мря́ка, мряковина́; **п.** даль-далéка зо́ряна систéма [♦ Андромéди].

ТУ́МБА *у.* СТОВПЕЦЬ.

ТУ́НДРА *і* **ТУНЕ́ЛЬ** > ПУСТЕЛЯ *і* ПРОХІД.

ТУПА́К туполо́б, НЕДОТЕПА, ло́бас, довбéха, *як і.* дубоголо́вий; & тупúця, тупíй.

ТУ́П/АТИ ГУПА-, $п^ф$ туп-ту́п; *(на місці)* ~юва́-, ~́ця-, ~́ка-, топта́тися; **п.** ступа́ти; *(дверми)* гу́рк-, грю́к-, тря́ск-, грúм-; & *(знай)* ~отí[á]-, виту́пува-, *(у такт)* /при-/, *і.* *тупанúна; **я.** */$м^н$* **хто/ ~́а** с-и ♦, ~отíй, ту́п(к)ало, гу́па-, $п^к$ тупотлúвий, тупотю́чий, *о.* знай туп і туп.

ТУП/И́Й не го́стрий; *(- пику)* ~оно́сий, ~орúлий, пласкúй; */бороду/* не клинцюва́тий; ☺ дурнува́- нетяму́щий, некмітлúвий, дубоголо́-, ~оло́бий, нерозу́мний, $к^н$ (розумо́во) обмéже-; $ф^р$ нездíб-, нездáт-; *(зір)* безду́м-; *(біль)* терпкúй; *(звук)* глухúй; & ~éнький, (♦-)~íсінь-, ~ува́тий.

ТУПИ́К $с^о$ *у.* сліпúй кут, за́кутень, заку́тина; **п.** безвúхідь.

ТУПИ́ТИ зату́плюва-, знего́стрюва-.

ТУ́ПІТ про́топт.

ТУП/І́ТИ става́- тупíшим, ~úтися; **п.** баранí-, туманí-, дурнíша-; & ~íша-;

ЗАТУПІ́ТИ: що затупів затупíлий ◊, Ø;

ПРИТУП/И́ТИ ~и́тися; **купи́ло ~і́ло** не по зубáх /кишéні/.

ТУПОТІ́ННЯ *і* **ТУПОТНЯ́** тупóтнява, тупотнéча, c^o ту́піт; + ГУПІТ.

ТУПОТІ́ТИ > ТУПАТИ; & $д^к$ затупотіти.

ТУП/ЦЮВА́ТИ *і* **-́ЦЯ-** > ТУПА-; *(на місці)* перебирá- ногáми; *(за ким)* ~́а-, тьóпа-, тю́па-, дрібцювá-; *(коло кого)* ви́тися, упадáти; **я.** /$м^н$ **хто/ ~цю́є** с-и ♦, з-й за♦, ~́тало, $п^к$ ~отю́чий, ©.

ТУР *(розваговий)* пóдорож, екску́рсія, *д.* ту́ра; *(у грі)* рáунд; *(виборів)* етáп; *(танцю)* кóло, óберт; $б^і$ знищений лісови́й бик; гірськи́й цап.

ТУРБА́ЦІЯ > ТУРБОТА.

ТУРБІ́НА > КОЛЕСО.

ТУРБО́ТА *(- що)* дбання́, уболівá-, *(- кого)* піклувá-, *(підви́щена)* увáжливість; $ф^р$ клóпоти, *ф.* турбáція, *(для кого)* морóка, клóпіт; *(чия)* об'єкт піклувáння.

ТУРБО́ТНИЙ неспокій-, заклопóта-; *р.* тривóж-; ± СТУРБОВА-.

ТУРБУВА́ТИ *(кого)* непокóї-, клопотá-, *с.* хвилювá-, тривóжи-, бентéжи-, *(гнітити)* *о.* лежá- на сéрці /не давá- спóкою /спочи́нку/, завдавá- клóпоту /думóк/, чини́- клóпоти, не давá- *(спокійно)* спá-/ *кому*; **я. турбу́є = я. тривожить** + $п^к$ доку́чливий, дошкульни́й;

СТУРБО́ВАНИЙ стривóже-, схвильóва-, занепокóє-, збентéже-, розтривóже-, переполóше-, ◊, ± ЗАКЛОПОТАНИЙ.

ТУРБУВА́ТИСЯ непокóї-, не мáти /знá-/ спóкою, клопотá- /суши́-/ гóлову, *с.* тривóжитися, бентéжи-, хвилювá-, *(ким)* жури́-; виявля́ти увáгу до *кого*; *(- їх)* піклувáтися, бідкувáти /побивáтися/ за *ким*; *(чим)* дбáти про *що*; **не т.** спокійно спá-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** СТУРБОВАНИЙ, с-и ♦, з-й по♦, уболівáльник, ©.

ТУРИ́СТ > МАНДРІВЕЦЬ.

ТУРКОТА́[І́]ТИ *(- голуба)* воркотá[і]-, воркувá-; *(язиком)* торохті-, ЦОКОТІ-, тарабáни-, турчá-; */мотор/* гуркоті-, стукоті-, торохкоті-; & *і.* *ту́ркіт; **я. туркóче /-оти́ть/** с-и ♦, туркотíй, $п^к$ туркотли́вий, туркотю́чий, © туркотíвши.

ТУРНЕ́ *і* **ТУРНІ́Р** > ПОДОРОЖ *і* ГЕРЦЬ.

ТУТ не там, у цьóму місці; $ф^р$ у такíм рáзі [що тут роби́ти?]; *(в описі)* цéї ми́ті, у цей час /момéнт, мить/, аж ♦ [*(аж)* ♦ захóдить мáти]; & ту́т*(еч)*ки, $р^м$ ♦ тобí; **т.-і-зáраз** де і коли́ трéба, вчáсно і до рéчі /місця/; **т. так, там так** неоднаково; **т. таки́** ♦ же, ♦ сáмо; **т. як уроди́вся /-лась +/** як там був /-лá +/, ♦ як ♦.

ТУТЕ́ШНІЙ > МІСЦЕВИЙ.

ТУ́ХЛИЙ гнили́й, смердю́чий, *о.* з душком; *(- воду)* зáтхлий, не свíжий.

ТУ́ФЛЯ; ТУ́ФЛІ черевички, *г.* мéшти; *(хатні)* пантóфлі, ви́ступці, пати́нки, кáпці, чóвганці.

ТУ́ША > ТУЛУБ, ТІЛО.

ТУШКУВА́ТИ > ЗАКУТУ-; & $д^к$ утушкувá-.

ТХНУ́ТИ $н^{дк}$ *і* $д^к$ ди́ха-, дихну́-; $ф^р$ повівá-, повíя-; *(чим)* СМЕРДІ-, *(різко /недóбре/)* пáхну-, відгóни-, занóси-; **я. тхне** 1. **я. пах-**, 2. **я. віє**;

НАТХНУТИ > НАДИХАТИ.

ТЮ́КАТИ; ЗАТЮ́КА- закричá-, ЗАТУРКА-.

ТЮЛЬ > ТКАНИНА.

ТЮ́ПАТИ іти́ тю́пки /*(під)*тюпцéм/, дріботíти *(ногáми)*; *(- коня)* бігти труськóм

ТЮПЦЕ́М підтюпцем, труськóм; & тю́пки.

ТЮРЕ́МНИЙ в'язни́ч-, *з.* острóж-, *г.* кримінáльський, $ж^м$ тюря́жний, тюрéмницький; *(спогад)* арештáнтсь-, в'язенсь-.

ТЮРЕ́МНИЦЬКИЙ > ТЮРЕМНИЙ.

ТЮРМА́ > В'ЯЗНИЦЯ.

ТЮРЯ́ЖНИК > АРЕШТАНТ.

ТЮТЮ́Н *(міцний)* баку́н; *(амерфордський)* ру́банка, махóр-, махрá; *(нюхати)* табáка; & ♦éць.

ТЮХТІ́Й маму́ла, ВАЙЛО, вахлáй, незгрáба, неотéса, шлапáк, Макси́м Кни́ш, *р.* бець, папу́ша; ± ТЕЛЕПЕНЬ.

ТЯГАНИ́НА чуханина, ЗВОЛІКАННЯ.

ТЯГА́Р вагá, *з.* вагота́; *(носія)* вантáж; *(у діжці з квашею)* гніт; *(війни)* знегóди, клóпоти, злигóдні; *(віків)* спáдщина, спáдок; *(на серці)* кáмінь, кри́га; $ф^р$ обу́за, тяготá, тя́жкість, обтя́жлив-, *о.* ярмó /кáмінь/ на ши́ї /-ю/; & тягарéць.

ТЯГА́ТИ волокти́, волочи́-; *(на собі)* носи́-; *(куди)* затягá-; *(з дна)* /ви-/; *(на допити)* виклика́-; *(за собою)* води́-; *(за вуха)* ску́бти́, сми́ка-; *(чуже)* крáс-; **я.** /$м^н$ **хто/ тягá** с-и ♦, рáди́й потягти́, тягáч, тягáйло, носíй, $н^I$ несу́н, $п^к$ тягáльний, потягу́чий, © тягáючи, тягáвши;

ТЯГНУ́ТИ > ТЯГТИ.

ТЯГА́ТИСЯ волочи́-, вéшта-, вíя-; *(з чим)* носи́-; *(з ким)* $з^п$ змагá-, мíря- си́лою /чубáми/; *(за чу-би)* ску́бти́ся, сми́ка-; *(в суді)* суди́-, процесувá-; *(по гостях)* ходи́ти, вчащá- до *кого*; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** тя́ганий, волóче- ◊,1. с-и ♦, радий по♦ + **я. міряється (силою)**, 2. **я. швендяє**.

ТЯГЛО́ > СКОТИНА.

ТЯГОТИ́ТИСЯ *(чим)* стісня́- [стісня́ли- йогó компáнією *(А. Кримський)*], уважáти за тягáр.

ТЯГ/ТИ́ *і* **ТЯГНУ́ТИ** волокти́, волочи́-, $ж^м$ таргáни-, ти́ри-, *(душу)* витягá-, виймá-; *(жили)* СОТА-, висóтува-; *(на що, куди, за ким)* поривá-; *(до чого)* мá- пóтяг, притягá-, $ж^м$ су́нутися; *(убік, вділ)* відтягáти; *(куди)* /за-/; *(слова)* /роз-/; *(брагу)* /по-/, ціди́-, пи́-; *(за їх)* ♦ ру́ку, тримá- стóрону *чию*; *(відки)* ТЯГА-; *(кров)* смоктá-; *(у небо)* вáби-; *(на сон)* хили́-, вдаря́- у *що*; *(руки)* простягá-; *(канал)* проривá-, *(дорогу)* прокладá-; *(- комин)* мá- ~́у; */вітер/* потягá-, повівá-; */запах/* ли́ну-; *(тютюн)* пали́-, смали́-, кури́-; *(з чим)* ♦ час, зволікá-, *(пуд)*

ва́жи-; *(чуже)* цу́пи-, цурпе́ли-, ти́ри-; *(за язик)* сіпа-, $і^{р}$ випи́тува-; **т. в оди́н гуж** одностайно ді́я-; **т. на сон** вганя́- в /хили́- на/ сон; **я. /$м^{н}$ хто/ ~не** с-и ♦, ра́дий по♦, ~а́ч /ви-, за-, про- +/, витяга́льник /роз-, за-. про- +/, $п^{к}$ ~у́чий, витяга́льний /роз-, за-, при- +/, *т.* ~ови́й, робо́чий [*н.* ґвинт], $с^{к}$ тягни́- [тягни́біда], © тягну́вши; **я. тя́гнуть** тя́гнений, тя́гнутий;

ПОТЯГ(НУ́)ТИ́: п. на пере́люб /гріх/ $е^{в}$ ♦ **на капу́сту.**

ТЯГ*(НУ́)*ТИ́СЯ волочи́-, волокти́ся, пові́лі йти; *(за ким)* пле́нтатися, таргани-, стара́- не відста́ти від *кого*; *(- війну)* трива́-; *(од А до Б)* сяга́-; *(- час)* мина́-, *г.* до́вжитися; */ґуму/* розтяга́-; */лани/* /прос-/; *(у праці)* стара́-; *(угору)* виганя́-, гна́-; *(до кого)* відчува́ти по́тяг, *(до чого)* ма́- на́хил /по́тяг, охо́ту/, пра́гну- *чого*; *(з останнього)* витрача́- *що*, $і^{р}$ вишу́кува- оста́нні резе́рви /копійки/; *(- спів)* лину́- по́вагом; *(як вічність)* ♦, як голо́дне лі́то; $ф^{р}$ су́ну- [**т., як до святої води́** ÷, як до с. в.]; **час -еться, як ві́чність** час край загуби́в; **я. /$м^{н}$ хто/ -еться** тя́ганий, с-и ♦ з-й під♦, $п^{к}$ ТЯГУЧИЙ, тягучки́й, затя́жливий, простяжни́й, просте́ртий, простя́гну- /роз-/, розтя́глий, © тягну́вшись.

ТЯГУ́ЧИЙ *(мед)* $с^{о}$ в'язки́й, $о^{к}$ глевки́й; *(- бесіду)* розтя́гнений, *(звук)* протя́глий; */пав(у)зу/* затяжни́й, затя́жливий; */тишу/* *п.* нудни́й, одноманіт-, до́вгий, як голо́дне лі́то; & тягучки́й;

ТЯГУ́ЧЕ з про́тягом /ви́-/ ◊ + ПРОТЯЖНО.

ТЯЖИ́ТИ *(вагою)* обтя́жува-; *(- думи)* гніти́-, му́чи-; *(над ким)* ТЯЖІ-; **я. тяжи́ть = я. тяжі́є**.

ТЯЖІ́ННЯ *(земне)* притяга́ння, ґравіта́ція; *(до кого)* по́тяг, прихи́льність, *с.* при́страсть; *(до чого)* пра́гнення, порива́ння.

ТЯЖІ́ТИ *(віділ)* тягти́ся, притяга́-; *(до чого)* ма́ти по́тяг, пра́гну-, $п^{о}$ перевиса́-; *(над чим і /- хмари/)* /на-/, ви́сну-; *(над ними)* ви́сі- ті́нню /невідсту́пно, як Домо́клів меч/, ти́сну- на їх; **я. /$м^{н}$ хто/ тяжі́є** с-и ♦, нави́слий ті́нню /ка́менем/, $р^{в}$ **тяжі́ння** [сила ÷], © **тяжі́ючи**.

ТЯЖКИ́Й важки́й, не легки́й, *о.* стопудо́вий; ☺ огрядни́й, маси́в-, опа́систий; *(- ноги)* обважні́лий; */працю/* виснажливий, суту́жний, *с.* ка́торж-, вере́дливий; *(час)* трудни́й, скрутни́й; *(подих)* напру́же-, *(сон)* гніту́чий, */думи ще/* безра́дісний, */ефект ще/* невідра́д-; *(танк)* поту́ж-; *(шлях)* терни́стий; ® значни́й, інтенси́в-; *(докір)* обтя́жливий; *(сум)* глибо́кий; */гріх/* вели́-, *с.* непрости́мий, неспокути́-, СМЕРТНИЙ; *(крок)* незгра́б-; *(- болу)* небезпе́ч-; */млу/* густи́й, непрогля́дний; *(погляд)* похму́рий, суво́рий; *(запах)* неприє́мний, си́ль-; *(- повітря)* несві́жий; */задачу/* складни́й; */жінку/* тяжка́, вагі́тна; & тяжке́нький, тяже́нний, тяже́з-, *о.* ♦ що аж, ♦, як неща́стя /недо́ля/;

ТЯЖЕ́ЗНИЙ *(- втрату)* стобо́ліс- ◊;

ТЯ́ЖКО ва́жко ◊; *р.* ду́же [÷ хво́рий].

ТЯ́МА кмітли́вість, тяму́щ-, ро́зум; *п.* свідо́мість, па́м'ять; *р.* розумі́ння; & тя́мка, тя́мок/; **бу́ти (не) при -мі** бу́ти (не) при па́м'яті;

ТЯ́МОК розумі́ння [бли́жче до його тя́мку]; **без тя́мку** $к^{н}$ не усвідо́млюючи; ± НЕСТЯМА.

ТЯ́М/ИТИ зна́-, розумі́-, усвідо́млюва-, *о.* бра́до ~и, $к^{н}$ виявля́- кмітли́вість /~у́щ-/; *ф.* куме́ка-, пе́тра-, ту́мка-, *(на чім)* розумі́тися; *(що робити)* умі́ти; *(на собі /очі/)* *р.* відчува́-; *(вічно)* пам'ята́-; & ~(к)ува́-; **я. /$м^{н}$ хто/ ~ить** 1. **я. розумі́є** + з-й /призна́че-, взя́вшися/ розчо́впати, ~у́ха, до́ка, голова́, з голово́ю (на пле́чах), би́стрий на ро́зум, $п^{к}$ ТЯМКИЙ, му́дрий, розу́мний, здога́дливий, кебе́тли-, бистрому́дрий $п^{о}$ /сиво-/, © ~ивши, ~лячи, 2. **я. мі́ркує**;

ВТЯ́МИТИ /У-/ збагну́-, осягти́ ро́зумом, усвідо́ми-, зрозумі́-, ± ВТОРОПА-; *(собі)* затя́ми-, запам'ята́-; *(враз)* звари́- голово́ю, ви́снови-, зорієнтува́тися; *(підступ)* здогада́- про;

СТЯ́МИТИСЯ /о-/, опам'ята́-, оприто́мніти; *(збагнувши ляп)* схамену́-; **не с.** незчу́-, не помі́тити, не збагну́-.

ТЯМКИ́Й, ТЯМ(К)ОВИ́ТИЙ, ТЯМУ́ЩИЙ голова́тий, кмітли́вий, беручки́й, би́стрий на ро́зум, $з^{п}$ ви́розумілий, $с^{о}$ мізкува́тий; $і^{р}$ велему́дрий; ± КВАЛІФІКОВАНИЙ; & тяму́чий.

ТЯ́МОК > ТЯМА.

ТЯ́ТИ *і* **ТНУ́ТИ** рі́за-, кра́я-, пана́ха-, розтина́-, *(траву)* коси́-, втина́-; *(голови)* /с-/, руба́-; *(гопака)* сади́-, ТАНЦЮВА-, утина́-, креса́-; *(на цимбалах)* *ф.* смали́-, шква́ри-; *(- комах)* куса́-, жа́ли-; *п.* би́-; **що тне = що рі́же, ± що руба**.

ТЬМА > ТЕМРЯВА *і* БЕЗЛІЧ.

ТЬМА́РИТИ затьма́рюва-, зате́мню-; *(небо)* захма́рю-; *(вид)* спохму́рю-; *(тяму)* запа́морочу-; **я. /$м^{н}$ хто/ тьма́рить** с-и ♦, з-й за♦, затьма́рювач, $п^{к}$ затьма́рливий, ©, ± **я. затемню́є**.

ТЬМЯ́НИЙ *(- сяйво)* тума́н-, нея́скра́вий, поме́рклий; *(день)* похму́рий, хма́рний; *(колір)* бля́клий; */скло/* непрозо́рий, мутни́й, ма́товий; */очі/* затьма́рений, затума́не-; */хмари/* те́м-, темнува́тий; *(обрис)* невира́зний, розпли́вчастий, каламу́тний, плитки́й; & тьма́вий.

ТЬМЯНІ́/ТИ тумані́-, тьма́ритися, *(- очі)* соловіти; */гук/* ме́ркну-; & ~ша-; ± ТЕМНІ-; **я. ~є** напівстуманілий, щора́з ~ший /тумані́-, темні́-/, ма́йже поме́рклий /по~-/;

ПОТЬМЯНІ́- /за-/, потьма́ритися $т^{р}$ /при-/, поме́рк(ну)ти, заімлі́-, заімли́тися ◊.

ТЬО́ХКАТИ *(- солов'я)* щебета́-, виспі́вува-, висви́стува-, */кулі/* свиста́-; */серце/* те́нька-, теле́нька-, стиска́тися, ± ЗАВМИРАТИ; **я. тьо́хка** 1. **я. щебе́че** + тьо́хкало, 2. *(- серце)* с-и те́нькати, © те́нькаючи.

ТЬХУ тю; **тьху-тьху́** тю-тю́.

У

У: **у** *кого кому* [**у не́ї пала́ло лице́** їй п. лице́].

УБ... *крім наведених тут слів,* > **ВБ...**

УБАЧ/А́ТИ /В-/ /до-/, ба́чи-; *(гріх)* ма́- за, догле́джува-; **я.** /*м*^н^ **хто/ ~а́** с-и ♦, з-й доба́чи-, ©;

♦♦♦СЯ /В-/ /до-/, здава́-, ба́чи-, прогле́джува-; *(у сні)* ВЕРЗ-, приви́джува-, УВИЖА-, *(у)*явля́-, сни́-; **я. -ється** ба́чений, доба́чува-, ©.

УБЕЗСМЕ́РТНЮВАТИ > УВІКОВІЧУВАТИ;

УБЕЗСМЕ́РТНИТИ *г.* утрива́ли-.

УБИВА́ННЯ /за-/, умертві-, *(масове)* ґеноци́д, *ж*^м^ зарізя́цтво ◊ → УБИВАТИ.

УБИВА́ТИ /В-/ /за-/, умертвля́-, заганя́- на той світ, чини́- Ка́їнів гріх, позбавля́- життя́; *(судом)* стра́чува-; *(худобу)* би́-; *(свиню)* різа-, коло́-; *(сили)* занапаща́-; *(час)* губи́-, марнува́-, гайнува́-; *(горем)* засму́чува-; *(любов)* ни́щи-; *(стежку)* прото́птува-; *(землю)* утоло́чува- /*д*^к^ утолочи́-/, трамбува́-; *(шлях)* торува́-; **в. час** *(за* **ча́ркою***)* *г*^д^ набува́тися; **я.** /*м*^н^ **хто/ вбива́** с-и ♦, з-й уби́-, УБИВЦЯ, душогу́б, зарізя́ка, *п*^к^ УБИВЧИЙ, смертовби́в-, смертоно́сний, душогу́б-, смерте́ль- для *кого*, *п*^к^ убиву́щий, *с*^к^ уби́й- [уби́йбатько], ©;

УБИ́- спрова́ди- на той світ, обірва́- життя́; укколо́шка-, ухека-, ви́пусти- кишки́, закатру́пи-;

УБИ́ТИЙ /В-/ /за-/, замордо́ваний; *(чим)* пригніче-, засму́че-, *(горем)* прибитий; *(шлях)* би́-, *(в)*торо́ваний; *(ґрунт)* утоло́че-, утрамбо́ва-.

УБИВА́ТИСЯ /В-/ *(за ким)* /по-/, тужи́ти; убива́- себе́; *(у що)* 1. /на-/ *чого*, /здо-/ *що* [♦ **в си́лу** *або* сла́ву], 2. проника́- *куди*, уста́люватися /закріплюва-/ *де* [♦ у свідомість]; *п.* впада́ти у відча́й; **я.** /*м*^н^ **хто/ -ється** уби́ваний /за-/, набу́ва- /здо-/, ©; ± **я. побивається**;

УБИ-: у. в го́рдощі загордіти; **у. в си́лу** зміцніти.

УБИ́ВСТВО /В-/ душогу́б-, смерто♦, умертвіння, убиття́ /за-/, *г.* морд*(е́рство)*, *д.* голо́вни́ц-, заби́вс-, *ж*^н^ мо́кре ді́ло; *(дітей)* діто♦, *(братів)* брато♦; *(масове)* убива́ння, крово*(про)*лиття́, *г.* маса́кра, *с.* ґеноци́д; *(кара)* СТРАТА.

УБИ́ВЦЯ /В-/ душогу́б*(ець)*, зарізя́ка, різу́н, горлоріз, згу́бник, заріза, Ка́їн, *д.* голо́вник, уби́йдуша, забі́йник /у-/; *(рідних)* діто♦, /-гу́бець/, брато♦, уби́йбатько; *п.* кат, души́тель, віша-; & вбі́йник, вби́в-.

УБИ́ВЧИЙ душогу́бний, *(- зброю)* смертоно́с-, смертовби́вчий; /*умови*/ смерте́льний; /*дію*/ згу́б-; *(дух)* важки́й, при́крий; *(- сатиру)* разю́чий, нищівни́й; *(спокій)* олімпійський, незвору́шний; & убі́йчий.

УБИРА́ЛЬНЯ /В-/ *(артиста)* *як і.* туале́тна, гримува́ль-, *о*^к^ гриме́рка, гримува́льня; *(санвузол)* ТУАЛЕТ*(А)*, *(хатня)* *г.* лазни́чка.

УБИРА́ТИ /В-/ /при-/, ОДЯГА-, виряджа́- /спо-/, причепуря́- /ви-/, *б*^з^ стро́ї-; *(чим)* прикраша́-; *(боти)* взува́-; ± ЧЕПУРИ-; **я.** /*м*^н^ **хто/ убира́** 1./2./3. с-и ♦, ра́дий убра́-, © вбира́ючи, 1. + **я. одяга**, 2. + **я. прикраша**, 3 + **я. абсорбує**;

УБРА́ТИ споряди́ти ◊; & *б*^а^ повбира́ти;

УБИРА́ТИСЯ /В-/ одяга́- ◊; *(за кого)* перебира́- *ким*; *(у що)* прикраша́ти себе́ *чим*; *(в похід)* збира́тися, споряджа́-; **я. -ється** 1. **я. одягається**, 2. **я. прикрашається**;

УБРА́ТИСЯ: у. в сло́во *(- думки)* спобі́гти слове́сної оде́жі /ви́разу/; **у., як на весі́лля /до шлю́бу/** ♦, як піп у ри́зи; **-а́вся грибо́м, лізь в борщ!** *(як)* узя́вся за гуж, не кажи́, що не дуж, запрігся, то й тягни́, ба́чили о́чі, що купува́ли – ї́жте, хоч повила́зьте!;

У́БРАНИЙ *(одягне-)* /*р.* при-/, *г.* пристро́є-, що убрався, *с*^к^ -ша́тий [**у́. в зе́ло** зеленоша́-], *(хліб /у полі/)* упо́ра-; ◊; & *б*^а^ повби́рані /*г.* попри-/.

УБІ́Р о́дяг, УБРАННЯ; *(головний)* ШАПКА; *(воїна)* *п*^о^ спо́рядження; *(лицаря)* обладу́нок, *(землі)* по́крив; & *д.* убе́ря; *(наказ)* *в*^й^ **головни́й у. взя́ти /зня́-/!** шапку на го́лову /з голови́/!

УБО́Г/ИЙ /В-/ бі́дний, злиде́н-, небага́тий, незамо́жни[і]й; *(одяг)* непоказни́й, непи́ш-, про́стий, недороги́й; *(зиск)* мізе́рний; *(обід)* не си́т-; *(гаразд)* недоста́тній, щерба́тий; *(колос)* ми́ршавий; *(вираз)* не яскра́-, сі́рий; *(- душу)* бідола́шний; *(паяц)* нікче́м-; *(духом ще)* жалюгі́д-, нужде́н-, недолу́гий, *ґ*^р^ ~оду́хий; & **~енький**;

УБО́ГІСТЬ бі́дн-, злидні, БІДАЦТВО, *з*^н^ голодра́нс- ◊; *(дум)* пісно́та́; & убо́зтво, убо́жест-.

УБО́ЖІТИ /В-/ бідні-, убо́жча-, *о.* схо́ди- на пси, *с.* розоря́тися; **я.** /*м*^н^ **хто/ убо́жіє** с-и ♦, прирече́ний з♦, напівзубо́жілий, чимра́з убо́г(і)ший, вже ма́йже ста́рець, ©;

ЗУБО́ЖІТИ озлидні-, скапцані-, поши́тися у зли́дні, впа́сти в розо́р, зійти́ на же́бри /пси/, *с.* піти́ з торба́ми ◊.

УБО́ЇЩЕ /В-/ ло́мус, *ф*^р^ упертю́х, *в.* жлоб; & убо́їсько; ± ОДОРОБАЛО.

УБОЛІВА́ННЯ /В-/ > ПЕРЕЖИВА-,ТУРБОТА.

УБОЛІВ/А́ТИ /В-/ тлі- се́рцем /душе́ю/; *(духом)* болі-; турбува́тися, триво́жи- *чим*, потерпа́ти /пережива́-, тремті-, боя́тися/ *за ї́х*; **я.** /*м*^н^ **хто/ ~а́** с-и ♦, з-й болі-, **~а́льник**, боліль-, *п*^к^ **~а́льний**, співчутли́вий, відкри́тий бо́лям, ©.

У́БРА́ННЯ /В-/ ОДЯГ, туале́т*(а)*, ґардеро́б*(а)*; *(кімнати)* оздо́блення; *(землі)* по́крив; *(місячне)* *о.* світло, освітлення; & у́бра́ннячко.

УБРІ́Д бро́дом, *о*^к^ бри́дьма; & уброди́.

УБУВА́ННЯ спад*(а́ння)*; **поря́дком у.** поря́дком спада́ння, від бі́льших до ме́нших чи́сел.

УБУВА́ТИ *(- воду)* спада́-; *(числом)* ме́нша-, ЗМЕНШУВАТИСЯ; **я. убува́** убу́ваний, зме́ншу-, с-и ♦, щора́з ме́нший, /ни́жчий, *(- хвилі)* сла́бший +/, $п^к$ спадни́й, спа́дистий, спадови́й, /*- воду*/ убутни́й, убу́тній, ©.

УВ... *крім наведених тут слів,* > **ВВ...**

УВА́ГА ува́жність, пи́льн-, *з.* розва́га; *(до чого)* зацікавлення *чим*, зосере́дженість на *чім*; *(до кого)* ува́жлив-, піклува́ння /турбо́та, уболіва́ння/ про; *(до слів)* зауваѓа, зауваж́ення, ре́пліка; *(!)* усім-усім-усім!; & надува́га; *(***не***)* **бра́ти до уваги** зважа́- на *(*скида́- з раху́нку*)*;

УВА́ГИ *(до тексту)* примітки, заува́ги.

УВА́ЖЛИВІСТЬ [виявляти у.] > ТУРБОТА.

УВА́ЖНИЙ *(- очі)* пи́ль-, зосере́дже-; ☺ ЧУЙ-, турботли́вий, ува́жли-, вдкри́тий бо́лям.

УВЕРЕ́ДЖУВАТИ(СЯ) > НАДРИВАТИ(СЯ).

УВЕРТЮ́РА *(до опери)* музи́чний вступ; *п.* прелю́дія, проло́г, поча́ток.

УВЕ́ЧЕРІ /В-/ про́ти но́чі, *(напередодні)* зве́чора.

УВИВА́ТИ /ОБ-/; *(вінок)* /з-/, спліта́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **увива́** с-и ♦, ра́дий уви́-, уви́ва́ч, увива́льник, $п^к$ уви́вчий, увива́льний, $с^к$ обви́й- [обви́йдуша], ©, ± **я. обвива**.

УВИВА́ТИСЯ *(- шлях)* /з-/, *(коло кого)* крути́-, верті-, *п.* догоджа́ти *кому*, *(коло дівчат)* УПАДА-; & ви́тися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** 1./2. с-и ♦, ©, 1. + **я. звивається**, 2. + **я. в'ється** *(коло дів)* гото́вий залиця́тися, метки́й на зальо́ти, зальо́тник, донжуа́н, серцеї́д, $с^о$ ловела́с, $с^к$ обви́йся- [обви́йся-плющем]; 3. *(цвітом)* уви́ваний;

УВИ́ТИСЯ *(плющем)* заплє́сти́ся; ◊.

УВИЖА́ТИСЯ /В-/ приви́джува-, постава́ти в уя́ві /оча́х/, мрі́тися, уявля́-, убача́-; *(у сні)* верзти́ся, ба́чи-, сни́-, ма́ри-; *(перед очима)* снува́ти, ліз- в о́чі; *(ким)* ЗДАВАТИСЯ; & уви́джува-; **я. -ється** с-и ♦, приви́джуваний, $п^к$ прима́рливий, прима́рний, /*- тінь*/ невира́з-, тума́н-, *о.* як у тума́ні, прима́рою в оча́х, ©.

УВИРА́ЗНЮВАТИ роби́- вира́знішим, виопу́клюва-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **увира́знює** с-и ♦, гото́вий увира́зни-, щора́з вира́зніший, увира́знювач, $п^к$ увира́зливий, ©;

УВИРА́ЗНИТИ урельє́фнити ◊;

УВИРА́ЗНИТИСЯ: я. -вся увира́знений ◊, Ǿ.

УВИХА́ТИСЯ гаса́ти /бігати/ ни́шпоривши.

УВІКОВІ́Ч/УВАТИ уві́чню-, прославля́ти наві́ки, роби́- безсме́ртним, $к^н$ убезсме́ртнювати, утрива́лю-; **я.** /**м хто**/ **~ує** с-и ♦, $з^г$-й уві́чни-, ув-і́чнювач, ~увач, $п^к$ ~ливий, $с^к$ уві́чни-, ©;

УВІКОВІ́ЧИТИ уві́чни-, знесме́ртни- ◊.

УВІ́НЧУ/ВАТИ поклада́- віне́ць, укороно́вува-, *(вінцем)* вінча́-, покрива́-, *(славою)* /в-/, *(чим)* нагоро́джува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~є** с-и ♦, ра́дий увінча́-, ~вач, поклада́ч вінця́, $п^к$ вінча́льний +%, $ф^р$ заверша́ль-, $с^к$ уві́нчуй-, © ~ючи;

УВІНЧА́ТИ уквітча́- вінко́м /вінце́м/ ◊;

УВІ́НЧАНИЙ $с^к$ -ве́рхий [**у. си́вістю** білове́рхий];

УВІ́НЧУВАТИСЯ заквітчува- вінко́м; **у. у́спіхом** прино́сити у́спіх; ◊; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** увінчуваний, заквітчува- вінко́м, ©.

УВО́Д/ИТИ /В-/ /за-/; *(у гріх)* /до-/ до *чого*; *(до гурту)* прийма́-; *(у вену)* $м^а$ влива́-; *(в обіг)* пуска́-; *(порядки)* запрова́джува- /в-/; **у. в курс ді́ла** втаємни́чува-; **у. в несла́ву** знесла́влюва-; **у. в ома́ну** збива- з пантели́ку, зами́люва- /пе́р- тумана́ в/ о́чі; **у. в со́ром** соро́ми-; **у. у хрест** хрести́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ить** с-и ♦ з-й уве́сти́, *(у)*водій, поводи́р, запрова́джувач, $п^к$ увідни́й, ~о́вий, ~чий, /*у курс речі*/ вступни́й, /*до твору*/ заспівни́й, $с^к$ уво́дь- [уво́дь-у-славу], ©.

УВО́ЛЮ /В-/ > ДОСХОЧУ.

УВО́ЗИТИ /В-/ *у.* /за-/; *(крам)* /до-/, /*з-за кордону*/ імпортува́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **дово́зить** с-и ♦, з-й дове́зти́, за́йня́тий до́возом, <u>довоз</u>/ій /за-/, дово́жувач /за-/, *(з-за горба)* імпорте́р, /*дрібний*/ чо́вник, $п^к$ довозо́вий /за-/, $о^к$ довозі́йний /за-/, $с^к$ заво́зь- [заво́зь-дрова], © ~́ячи, ~́ивши.

УВ'Я́ЗНЕНИЙ > АРЕШТАНТ, В'ЯЗЕНЬ.

УВ'Я́ЗНЕННЯ аре́шт, НЕВОЛЯ, відбуття́ /відбува́ння/ ка́ри /пока́ра-/; **попере́днє у.** *г.* слі́дчий аре́шт.

УВ'Я́ЗН/ЮВАТИ бра́- під ва́рту, АРЕШТОВУВА-; *(до тюрми)* замика́-, запако́вува- /У-/, *о.* садови́- на хліб і во́ду /на казе́нний хліб/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює** $з^г$-й взя́ти під ва́рту, ~ювач, в'язни́тель, *о́* з пра́вом ~и́ти, $с^к$ в'язни́-, © ~юючи.

УВ'Я́З/УВАТИ /за-, об-/, $б^з$ об'я́зува-, *(до чого)* /при-/; *(А з Б)* в'яза́-; *(шнуром)* ушнуро́вува-, шнурува́-; ± УПАКОВУ-; *(незгоди)* пого́джу-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** 1./2. с-и ♦, з-й ~а́-, ©, 1. + ~увач /за-/, в'язі́й, в'яза́льник, $п^к$ в'яза́льний, $с^к$ в'яжи́- [в'яжи́-руки], 2. + **що погоджує**;

♦♦♦СЯ встрява́ти; *(за ким)* ходи́- ті́нню; *(до їх)* чіпля́тися; ◊; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** 1. в'я́заний, ув'я́зува- /по-, за-, об- +/, шнуро́ва-, 2. **я. устряє**, 3. **я. чіпляється**, 4. **я. ходить** ***тінню***.

УГ... *крім наведених тут слів,* > **ВГ...**

УГАВА́ТИ /В-/ перестава́-; *(- бурю)* ущуха́-, затиха́-; /*звук*/ замовка́-; /*жагу*/ сла́бша-; /*сварку*/ припиня́тися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **вгава́** прпи́нюваний, ути́шу-, с-и ♦, гото́вий ущу́хну-, $п^к$ угаву́щий, спи́нний, $с^к$ угава́й- [невгава́й-буря], ©.

УГА́Д/УВАТИ /В-/ /від-/, здога́дуватися, доду́мува-; *(секрет)* розга́дувати; *(душею)* відчува́-; *(долю)* передбача́-, каза́- напере́д; *(знане)* пізнава́-; *(їх)* /роз-, у-/, **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й ~а́-, УГАДЬКО /від-/, $п^к$ ~ливий /до-, від-/, ©;

УГАДА́- збагну́-, зрозумі́-, ВТОРОПА-, *ж.* схопи́- за хвіст /-ста́/; *(влучно)* як в о́ко вліпи́-; ◊.

УГА́ДЬКО /ВІДГА́ДЬ-/ $к^н$ уга́дник /від-, роз-/.

УГАМО́В/УВАТИ /В-/ гамува́-, заспоко́ю-, УТИОМИРЮ-, тихоми́рити, прибо́ркува-, уко́ську-, уго́вту-, *(упертого)* ула́годжу-; *(біль)* поле́гшу-, тамува́ти, $ж^м$ знімá-; *(гнів)* стри́му-; *(дітей)* уци́тьку-; *(жагу)* сти́шу-; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~ує с-и ♦, $з^м$-й угамува́-, ~увач, заспоко́ю-, утихоми́рю-, уго́вту-, $п^к$ заспокі́йливий, ~чий, ©.

УГА́ЧУВАТИ /В-/ > ГАТИТИ;

УГАТИ́- *(ніж)* всади́-, *(чим)* уда́ри-, *(кулею)* влу́чи-; ◊.

УГИНА́/ТИСЯ /В-/ гну́-; *(в поклоні)* схиля́-; *(-ноги)* згина́-, $с^о$ /під-/; /*стіл од їжі*/ $с^о$ ломи́-; $ж^м$ огина́-, опира́-; /*шлях*/ *р.* вигина́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** ~ний /про-/, гну́тий вділ /уни́з/, с-и ♦, з-й угну́-, $п^к$ проги́нистий, прови́сливий, $п^{-о}$ прови́слий, угну́тий, *о.* з про́гином, ©.

УГНІ́ЧУВАТИ > ТРАМБУВАТИ;

УГНІ́ЧУВАТИСЯ втиска́-, пресува́- ◊.

УГНО́ЄННЯ погній.

УГОВТУВАТИ > УМОВЛЯТИ.

УГО́ДА домо́влення, домо́вленість, умо́ва, пакт, тракта́т, до́говір, *(тимчасова)* мо́дус віве́нді; *(з Ватиканом)* конкорда́т; *(з працедавцем)* контра́кт; *(із совістю)* торг, *(ґешефт ще)* ді́ло, обору́дка, опера́ція, інте́рес, ша́хер-ма́хер.

УГО́ДНИК > СВЯТИЙ.

УГОДО́ВЕЦЬ > ОПОРТУНІСТ.

УГО́ЛОС /В-/ наго́лос, го́лосно, *с.* на по́вний го́лос, на по́вні гру́ди.

УГОРІ́ /В-/ на /у/ висоті́, ви́со́ко (в не́бі); *(на чім)* нагорі́, зве́рху.

УГО́РУ /В-/ догори́, не вділ, не вниз, $п^о$ го́рі, д'го́рі, *(від даного рівня)* *т.* на́взліт, *(з шахти)* на-гора́; *(рікою)* про́ти течії́ *чого*.

УГОТОВ/ЛЯ́ТИ $у^р$ *(з боку долі)* рокува́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ля́** с-и ♦, з-й ~и-, © ~ля́ючи, **± я. готує**;

УГОТО́В/И- $ф^р$ підсу́ну- [до́ля -нула сюрпри́з]; **я. ~ив** ~аний, роко́ва-, © рокува́вши, Ø.

УГРИЗА́ТИ & $д^к$ $о^д$ угризну́ти.

УГРИЗ/А́ТИСЯ /В-/ *(зубами)* в'їда́-; *(у землю)* загли́блюва-; **п.** *(у мозок)* врі́зува-, закарбо́вува-, $з^п$ врі́за́-; *(у душу)* запада́ти; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** *(в тіло)* ~аний, *(у землю)* загли́блюва-, *(у мозок)* врі́зува-, с-и ♦, з-й угри́з-, $п^к$ ~ливий, угри́зистий, © угриза́ючись, угриза́вшись.

УГР/ІВА́ТИ /о-, зі-/, грі-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~іва́** с-и ♦, з-й ~і-, огріва́ч /-а́льник/, $п^к$ огрівни́й, огріва́ль-, огрі́йливий, огріву́щий, © ~іва́ючи, **± я. гріє**;

УГРІ́ТИ *(місце)* /на-/; *(кого)* ВДАРИ-, ВГАТИ-, учи́сти-, заціди́-, всмали́-.

УГРУПО́ВАННЯ середо́вище, *(у партії)* фра́кція; *(військ)* гру́па, ску́пчення; ± АСАМБЛЕЯ.

УГРУПУВА́ННЯ ску́пчування.

УД... *крім наведених тут слів,* > **ВД...**

УДА́ВАНИЙ /В-/ неприро́дни[і]й, напускни́й; *(у-сміх)* ро́бле-, си́лува-, нещи́рий, фальши́вий, шту́чний, на́гра-, лицемі́р-, $о^к$ налоско́та-; *(-недугу)* ви́гада-, уя́в-, симу́льова-; *(ревізор)* несправ́жній.

УДА́Р /В-/ *(рукою)* стуса́н, штовха́н, $ж^м$ товче́ник, *(ногою)* копня́к, /*по щоці*/ ЛЯПАС; **п.** *(лобовий)* $в^й$ ата́ка, тара́н; *(для реноме)* шко́да; *(долі)* струс, $і^о$ го́ре, нещ́астя, на́пасть; *(нервовий)* стрес, шок, $б^з$ грець;

УДА́РИ *(серця)* биття́, *(бубна)* зву́ки, *(грому)* відгро́ми; & ударя́ння.

УДА́РНИЙ $с^о$ *(гурт)* передови́й, *(загін)* бойови́й, пробивни́й; *(- завдання)* терміно́вий, $ж^м$ ако́рдний; *(механізм)* розбивни́й, *(струмент)* $м^у$ бараба́н, бу́бон +.

УДА́РНІСТЬ $с^о$ уда́рна пра́ця, по́спіх у пра́ці.

УДА́ЧА форту́на, щасли́вий збіг обста́вин, *(творча)* у́спіх; ± ЩАСТЯ, ПЕРЕМОГА.

УДА́ЧЛИВИЙ /В-/ ТАЛАНОВИТИЙ, щасли́вий, ро́джений у соро́чці; & уда́чний.

УДВІ́ЧІ /В-/ удво́є /в-/, у два ра́зи; *(згинатися)* НАВПІЛ; **у. більше** вдво́є сті́льки.

УДВО́Х /В-/ удві́йку /в-/, па́рою, на па́ру, в па́рі, *д.* удві́йзі /в-/.

УДЕ́НЬ /В-/ за дня, за́світла, бі́лим днем, се́ред /бі́лого/ дня, по́ки світ, по́ки ви́дно, *д.* середо́дня, по дню.

УДІЛЯ́ТИ /В-/ *(пай)* /ви-, від-/, ДАВА-, *(засоби)* подава́-, достача́-; *(що)* наділя́- /об-/ /обдаро́вува-/ *чим*; *(час)* приділя́-; *(щирість)* *о.* вихлю́пува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **вділя́** с-и ♦, з-й уділи́-, уді́льник, наді́лювач /об-/, обдаро́вувач, $п^к$ уді́льчий, $і^с$ уді́льний, ©; **± що дає**;

УДІЛЯ́ТИСЯ *г.* бра́ти у́часть ◊.

УДОВА́ /В-/ & вдови́ця, $п^к$ *удови́н, *удо́вий, *удови́чий, $д^о$ *удові́ти; **соло́м'яна в.** жі́нка відсу́тнього чолові́ка, $п^{-о}$ солда́тка; **короле́ва-вдова́** вдова́ короля́, овдові́ла короле́ва.

УДОВІ́ДНЕННЯ дове́дення до ві́дома.

УДО́СВІТА /В-/ до-схід-со́нця, пе́ред сві́том, на зорі́, на світа́нні, на світа́нку, із со́нцем, до тре́тіх пі́внів, *д.* наро́зви́дні; ра́но вра́нці, ра́нім-ра́но; & пере́дсвітом.

УДОСКОНА́ЛЕННЯ /В-/ полі́пше-, покра́ща-, *(знань)* підви́ще-; *(себе)* само♦; *(технічне)* ВИНАХІД.

УДОСКОНА́Л/ЮВАТИ /В-/ роби́- доскона́лішим, полі́пшува-, покра́щува-, підно́си- на ви́щий щабе́ль, доскона́ли-; *(знання)* підви́щува-, /*мовні*/ $ж^м$ нала́мува- язика́; *(душу)* вито́нчува-, **у. себе́** само♦ся; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює** с-и ♦, з-й ~и-, ~ювач, раціоналіза́тор, $п^к$ ~ьчий, ©.

УДОСКОНА́ЛЮВАТИСЯ /В-/ роби́- доскона́лішим, лі́пша-, кра́щати, *о.* боро́тися із собо́ю, переро́ста́ти само́го себе́; *(в мові)* *о.* нала́мува- язика́; *(у чім)* ВПРАВЛЯТИСЯ; & доско-

на́ли-; **я.** /*м*^н^ **хто**/ **-ється** доскона́лений, удоскона́люва-, с-и ♦, щора́з доскона́ліший, ©.

УДО́СТАЛЬ /В-/ уво́лю, вво́лю, ДОВОЛІ, ДОСХОЧУ, подоста́тком, удо́стач.

УДОСТО́ЮВАТИ *у.* визнава́- гі́дним, сподобля́-, робѝ- честь *кому*; *(чим)* відзнача́-; *(шаною)* ушано́вува-; **я.** /*м*^н^ **хто**/ **сподоб/ля́** с-и ♦, з-й ~и́-, вшано́вувач, ~и́тель, *п*^к^ ~ли́вий, ~́ний, ©;

УДОСТО́ЇТИ *у.* сподоби́- ◊; **не у.** не завда́- собі тру́ду *зробити* [**не удосто́їв по́глядом** не завда́в собі тру́ду гля́нути];

УДОСТО́ЮВАТИСЯ *з*^н^ *у.* сподобля́-, бу́ти гі́дним, ма́- /заслуго́вува- на/ честь ◊; **я.** /*м*^н^ **хто**/ **-ється /сподобля́ється/** удосто́юваний, визна́- гі́дним, ушано́ву-, відзна́чу-, *п*^к^ сподо́блéнний, © ма́ючи честь;

УДОСТО́ЇТИСЯ *у.* сподоби́-, ста́ти гі́дним ◊; **що -о́ївся /сподоби́в-/** сподо́блений, ви́знагі́дним, відзна́че-, ушано́ва-, удосто́є-, Ø.

УЖ... *крім наведених тут слів,* > **ВЖ...**

УЖИВА́ТИСЯ^2^ **/В-**^2^**/** жити дру́жньо /душа́ в ду́шу/, умі- жи́- з людьми́, умі- ла́годи-; *(у природі)* співіснува́-; *(у що)* звика́- /пристосо́вуватися/ до *чого*; **я.** /*м*^н^ **хто**/ **-ється** умі́вши ла́годити, з-й ужи́тися, *п*^к^ зла́гідний, поми́рливий, зла́гідли́-, несварли́-, згідли-, посту́пли-, арті́льний, товари́ський, ©.

УЗ... *крім наведених тут слів,* > **ВЗ...**

УЗАГА́ЛЬН/ЮВАТИ класифікува́- /об'є́дну-/ за спі́льністю ри́с, робѝ- ~ення /зага́льні висно́вки/; *(досвід)* поши́рюва-; ± ПІДСУМОВУТИ, СИНТЕЗУ-; **я.** /*м*^н^ **хто**/ **~ює** с-и ♦, з-й ~и-, ~ювач, *п*^к^ сума́рний, підсумко́вий /-о́вчий/, ©;

УЗАГА́ЛЬНЕНИЙ збі́рний, сума́р-, *(властивий багатьом)* типо́вий; ± УНІВЕРСАЛЬНИЙ.

УЗАКО́Н/ЮВАТИ робѝ- зако́ном /зако́нним/, *р.* легітимізува́-; *(свято)* запрова́джу-, узвича́ю-; ± ЗАКОРІНЮ-; **я.** /*м*^н^ **хто**/ **~ює** с-и ♦, з-й узако́ни-, ~ювач, *п*^к^ ~ливий, для ~ення, ©.

УЗАЛЕ́ЖНЮВАТИ *(що від* **чого***)* обумо́влю- /з-/ *що* **чим**, роби́ти умо́вою *чого*; **що узале́жнює = що обумовлює**;

♦♦♦СЯ става́ти умо́вою *чого* ◊.

УЗАСА́ДНЮВАТИ *г.* обґрунто́ву-, *б*^-о^ обґрунто́ву- заса́дами /при́нципа-/; ± ОБУМОВЛЮ-.

УЗБЕРЕ́ЖЖЯ *(моря)* бе́рег, НАДБЕРЕЖЖЯ, берегова́ /надбере́жна, прибере́жна/ сму́га.

У́ЗБІЧ збо́ку, о́сторонь; *(шляху)* на узбі́ччі; *(гори)* на схи́лі; *як і. ж*^і^ схил, спад, узві́з.

УЗБІ́ЧЧЯ *(дороги)* край; *(гори)* СХИЛ, узгі́р'я, *б*^з^ у́збіч *(ж*^і^*)*; & *р.* узбо́чина; ± СПАД, КРАЙ.

УЗВА́Р /В-/ > КОМПОТ.

УЗВИЧА́ЮВАТИ /при-/, привча́-; *(лад)* УТВЕРДЖУ-.

УЗВИЧА́ЮВАТИСЯ ЗВИКАТИ, привча́тися, уста́люва-, закорі́нюва-, УТВЕРДЖУВА-; **я.** /*м*^н^ **хто**/ **-ється** с-и ♦, з-й призвича́ї-, вже ма́йже зви́клий, напівзви́клий, ©, **+ я. утверджується**; **± що звика, що усталюється**;

УЗВИЧА́ЄНИЙ закорі́нен-, утве́рдже-, встано́вле- широковжи́ва-, ТРАДИЦІЙ-, загальноприйнятий, *(як спадок віків)* на́дбаний, *(лад)* уста́ле-.

УЗВИ́ШШЯ *(природнє)* височина́, височі́нь, гі́рка, горбо́вина, *(мале)* узгі́р'я; *(рукотворне)* помі́ст, постаме́нт, підви́щення, ± ТРИБУНА.

УЗВІ́З крути́й схил, спа́д, спа́дистий шлях /ву́лиця/, з'ї́зд*, *р.* ви́смик, *п*^-о^ у́збіч /*ж*^і^/; & *п*^к^ *узво́зистий.

УЗГІ́Р'Я > УЗВИШШЯ; *(гори)* СХИЛ, узбі́ччя; & *п*^о^ сугі́р'я.

УЗГО́/ДЖУВАТИ *(дії)* /по-/, координува́-, *г.* узгі́днюва-; *(тертя)* ла́годи-, пола́годжува-, *с*^о^ утряса́-; **я.** /*м*^н^ **хто**/ **~джує** с-и ♦, з-й /зацікáвле-/ ~ди-, ~джувач /по-/, *п*^к^ ~джувальний /по-/, ~дливий, *р*^в^ ~дження [комі́те́т ~дження], ©;

УЗГО́ДЖЕНО в унісо́н ◊;

УЗГО́ДЖУВАТИСЯ *о.* іти́ в па́рі; *(з чим)* ВІДПОВІДАТИ *чому*/до *чого* ◊.

УЗДО́ВЖ /ВЗД-, ЗД-/ по(в)здо́вж, упродовж /у-по-/; *(низом чого)* по́під *чим*, */рівнобіжно/* по́при *що*, */верхів'ям гір/* по́над *чим*.

УЗИМІ́ /В-/ *і* **УЗИ́МКУ /В-/** взи́му, зимо́ю, холода́ми, *о.* за бі́лих мух.

УЗЛІ́ССЯ край лі́су; & узлі́сок, возлі́сся.

УЗУВА́ТИ /В-/ *(чобіт)* назува́-, надяга́-, ступа́- у *що*; *(полк)* озува́-, забезпе́чува- взуття́м.

УЗУРПА́ТОР > ДЕСПОТ.

УЗЯ́ТИ /В-/ *і* **УЗЯ́ТИСЯ /В-/** > БРАТИ(СЯ).

УЇДА́ТИСЯ /В'-/ *(в тіло)* вгриза́-, врі́зува-, втиска́-, загли́блюва-; *(в душу)* запада́ти; *(на їх)* точи́- /гри́з-, заїда́-/ *їх*; **я.** /*м*^н^ **хто**/ **-ється** с-и ♦, ради́й в'ї́с-, щора́з уї́дливіший, *і.* ї́ржа́, смола́, ґедзь, *п*^к^ упі́кливий, УЇДЛИ-, ©;

В'ЇСТИСЯ *(кому)* упекти́ся, в'ї́с- в печі́нки́; ◊.

УЇ́ДЛИВИЙ /В'-/ ☺ НЕВІДЧЕПНИЙ, УЛАЗЛИВИЙ /на-/, приче́пли-, *(доскіпли-)* зану́дли-; *(докір)* ущи́пли-; *(комар)* ДОШКУЛЬНИЙ; *(дим)* ї́дки́й, яду́чий.

УК... *крім наведених тут слів,* > **ВК...**

УКА́З ДЕКРЕТ; **бу́ти -ом** вка́зува- [ти мені не ♦].

УКА́З/УВАТИ /В-/ *(кому)* зверта́- ува́гу *чию*, *ф.* ти́ка- па́льцем (в о́чі); *(на що)* пока́зува-, *(пальцем)* ти́ця-; *ж*^м^ повча́-, навча́-, поя́снюва-, дава́- вказі́вки́, робѝ- заува́ги; *(на факт)* свідчи- про; *(що читати)* рекомендува́-; *(день)* назива́-; *(дорогу на віку)* бу́- взірце́м /при́кладом/ *їм*/для *їх*, пра́ви- за взіре́ць /за при́клад/ *їм*/для *їх*; **я.** /*м*^н^ **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й ~а́-, ука́жчик, *(річ)* пока́ж-, дороговка́з, показни́к, і́ндекс, знак, си́мвол, індика́тор, *п*^к^ настаано́вчий, вказі́вни́й, дороговка́з-, *т.* індика́тоор-, © .

УКВІ́ТЧУВАТИ > КВІТЧАТИ.
УКІ́С > СХИЛ.
УКЛА́Д > УСТРІЙ; *(суспільний)* форма́ція; *(життя)* спо́сіб, триб; *з.* УГОДА; & лад.
УКЛАДА́ТИ /В-/ /с-/; *(вінок)* /по-/, *(столи /чим/)* /за-/; *(речі)* пакува́-; *(стіг)* стогува́-; *(спати)* кла́с-; *(пироги)* **ф.** іс-, умина́-;
УКЛАД/А́ТИ *т*[к] *(пакт)* підпи́сува-, *(словник)* упорядко́вува-; *(контракт)* *о*[к] бра́- [я з ним контра́кту не брав]; *(наперед)* накре́слюва-, плянува́-, передбача́-; **я.** /*м*[н] **хто/ ~а́** 1./2. с-и ♦, ра́дий укла́с-, УКЛАДАЧ, © ~а́ючи, 1. + ~а́льник, кладі́й, *п*[к] ~а́льний, ~́ливий, ~́чий, 2. + **я. упорядковує**;
УКЛА́СТИ *(кого)* *ж*[н] уби́ти; ◊;
УКЛАДА́ТИСЯ /В-/ кла́с- ◊; *(в голові)* *ф.* вла́зити в го́лову & викладатися /по-/.
УКЛАДА́Ч *(збірки)* УПОРЯДНИК; ± АВТОР.
УКЛА́ДИСТИЙ /В-/ місткий, є́мний, об'є́мистий; ± ПОРТАТИВНИЙ.
УКЛЕПА́ТИСЯ > КЛЕПАТИ.
УКЛІ́Н *(доземний)* поклін; *(з присідом)* реверáнс; *(кому /в листі/)* віта́ння.
УКЛІ́ННО *(дякувати)* кра́с-, *(проси-)* *д.* на всю ми́лість.©
УКЛОНЯ́ТИСЯ /В-/ /по-/, кла́ня-, *ж*[м] клони́-, віддава́ти уклін, *(скидаючи шапку)* шапкува́-; *(низько)* би́- чоло́м; *(богам)* віддава́- /засвідчува-/ ша́ну; *(перед ким)* схиля́- го́лову, схиля́тися; ± ПОКЛОНЯ-; *(їм /у листі/)* віта́ти їх; **я.** /*м*[н] **хто/ -ється** с-и ♦, змýшений уклони́-, *о.* з покло́ном, © ± **я. поклоняється**.
УКЛЯКА́ТИ /В-/ става́- /па́да-/ навко́лішки, па́да- на коліна; *(повзати на колінах)* колінкува́-; *(з холоду)* дубі-, те́рпну-; *(- стебло)* хили́тися, ни́кнути; *(з несподіванки)* завмира́-; **я.** /*м*[н] **хто/ укляка́** 1. с-и ♦, з[м]-й укля́кну-, ©, 2. **я. дубіє /ду́бне/**, 3. **я. никне**, 4. **я. терпне**;
УКЛЯ́КНУ- /при-/ ◊; **я.** ~, ~лий, сколі́нений ◊, Ø.
УКО́Л ін'є́кція /*с*[о] ін'-/, впо́рскнення, *г.* за́штрик.
УКОЛИ́СУВАТИ /В-/ /ЗА-/; *(горе)* сти́шува-, заглуша́-, ПОТІША-; *д*[к] = **що заколисує**.
УКОМПЛЕКТО́ВУВАТИ > КОМПЛЕКТУ-.
УКОНТЕНТО́ВУВАТИ /В-/ задовольня́-, ВДОВОЛЬНЯ-; *ж*[м] ЧАСТУВА-.
УКОРІ́НЮВАТИ(СЯ) /В-/ *і* **УКОРІНЯ́ТИ(СЯ) /В-/** > ЗАКОРІНЮВАТИ(СЯ).
УКОРО́ЧУВАТИ /В-/ *і* **УКОРОЧА́ТИ /В-/** короти́-; *(вік)* скоро́чува-; *(язика)* /при-/, втина́-, примýшува- мовча́ти *кого*; *(крок)* СПОВІЛЬНЮВА-; **я.** /*м*[н] **хто/ вкоро́чує** с-и ♦, з-й укороти́-, укоро́чувач /при-, с-/, *п*[к] скоро́тливий /при-, у-/, ©; **в. собі вік(у)** самовбива́тися;
УКОРОТИ́ТИ /с-/ ◊; & *т*[р] підкороти́ти.
УКО́ЧУВАТИ /В-/ /за-/; *(колясою)* заїжджа́-; *(дорогу)* УТОРОВУВА-; 1. **я.** /*м*[н] **хто/ вко́чує** с-и ♦, з-й укоти́-, коті́й, уко́чувач /за-/, *п*[к] уко́тли-вий /за-/, ©, 2. **я. второвує**.
УКРАЇ́НА *і*[с] Русь, *з*[н] Малоро́сія, Малопо́льща.
УКРАЇ́НЕЦЬ *і*[с] ру́син, *як і.* ру́ський; *д.* русна́к, *е.* коза́к, *з*[н] малоро́с, *л.* хахо́л.
УКРАЇ́НСЬКИЙ *і*[с] русь-, *е.* коза́ць- [коза́цька кни́жка].
УКРА́Й /В-/ ду́же, надзвича́йно, до кра́ю, куди́ як; по́вно, вщерть, по вінця, *ж*[м] аж [**аж у глибо́кій я́мі** у ду́же глибо́кій я́мі].
УКРИВА́ЛО *(на ліжку /вдень/)* /по-/, */вночі/* ко́вдра, коць, *г.* коц, *с*[о] одія́ло, *(вовняне ще)* ліжник; *(рядняне ще)* рядно́, рядни́на.
УКРИВА́ТИ /В-/ /на-, по-/, устила́-; *(хмарою)* затяга́-, заволіка́-, застила́-; *(квітами)* уквітчува-, квітча́-, устеля́-; *(потом)* залива́-, з'явля́тися на *чім*; *(від зла)* хова́ти, охороня́-, берегти́, рятува́-; *(річ оплесками)* заглуша́-; **у. гань́бо́ю** ганьби́-; **у. сла́вою** уславля́-; **я.** /*м*[н] **хто/ укрива́** с-и ♦, з-й укри́-, укрива́ч /по-/, *(дах соломою)* пошива́ч, *п*[к] укрива́льний /по-/, ©;
УКРИВА́ТИСЯ /В-/ *(коцем)* /на-/; *(хмарами)* затяга́-; ◊; *(травою)* пороста́ти; *(пилом)* припада́-, покрива́тися; *(від чого)* хова́-, берегти́ся, рятува́-; **я.** /*м*[н] **хто/ -ється** укри́ваний /по-, на-/, с-и ♦, ра́дий укри́-, ©;
УКРИ́ТИ-: у. парасо́лями *о*[к] запарасо́ли-; ◊.
УКРІ́ПЛЕННЯ оборо́нна спору́да, фортифіка́ція, ФОРТ(ЕЦЯ), БАСТІОН; *(на Січі)* пала́нка.
УКРІПНИ́Й *к*[н] *(- споруду)* фортифікаці́йний.
УКУ́П /В-/ спі́льно, ра́зом, гурто́м, *у*[р] ку́пно; & ку́п(оч)ці; ± **при купі** /> КУПА/.
УЛ... *крім наведених тут слів,* > **ВЛ...**
УЛА́ГОДЖУВАТИ /В-/ /по-, за-/, *(сварку)* ула́дну- /за-/; *(їх)* уласка́влю-, уле́щу-; **я.** /*м*[н] **хто/ ула́годжує = я. залагоджує** + с-и ♦, з-й ула́годи-, © ула́днуючи;
ЗАЛА́ГОДИТИ > ЗАЛАГОДЖУВАТИ.
УЛА́ЗИТИ /В-/ *і* **УЛІЗА́- /В-/** /за-/, зала́зи-, продістава́тися, проника́ти; *(у дрібне)* вхо́ди-, загли́блюватися, *с*[о] вника́ти; *(в жупан)* одяга́*що*; *(в судді)* прола́зи-, влашто́вуватися *ким*; *(у чию шкуру)* перекида́- /перевті́люва-/ в *кого*; *(куди: красти)* забира́-; *(у чуже)* втруча́-, лі́зти; **я.** /*м*[н] **хто/ вла́зить** с-и ♦, з-й вліз-, лазько́, *п*[к] УЛАЗЛИВИЙ, ула́зистий, ©.
УЛА́ЗЛИВИЙ /В-/ влі́зли- /у-/; *(гість)* уна́дли-; *(комар)* уї́дли-, набри́дли-; & ула́зистий.
УЛА́МОК відла́м- /з-/, відщеп, ска́лка, *(дерева)* оцу́пок; *(бомби)* *с*[о] оско́л-; *(старовини)* **п.** пере́жит-, за́лиш-; *(судна)* ро́збит-; & уло́м- /в-/;
УЛА́МКИ *(бомби)* скалки́ ◊, *с*[о] оско́лки.
УЛА́Н > КАВАЛЕРИСТ.
УЛАСКА́ВЛЮВАТИ /В-/ задо́брю-, УЛАГОДЖУ-; **я.** /*м*[н] **хто/ власка́влює** с-и ≈, з-й уласка́ви-, власка́влювач, ©; ± **я. залагоджує**;

УЛАСКА́ВИТИ розтопи́ти се́рце ◊.

УЛЕ́СЛИВИЙ /В-/ /під-, об-/, лести́-, солодком-о́вний, *і.* солодкомо́вець, *о.* з ме́дом на уста́х; *(голос)* підла́зистий, масни́й; *(- уста) п.* медо-точи́вий, соло́дкий.

УЛЕ́ЩУ/ВАТИ /В-/ *і* **УЛЕЩА́- /В-/** *(їх)* задо́б-рюва-, УЛАСКАВЛЮ-, *с.* годи́ти як боля́чці їм, *(хвальбою)* ЛЕСТИ- їм, масти́- слова́ми; **я.** /м^н **хто**/ ~є с-и ♦, з-й улести́-, ~вач, обле́сник /у-/, солодкомо́вець, п^к УЛЕСЛИВИЙ, ©.

УЛІ́ВО /В-/ (в)ліво́руч, улі́воруч, у ліву ру́ку /бік/; *(де)* з лівого бо́ку, зліва.

УЛІ́ТІ /В-/ *і* **УЛІ́ТКУ /В-/** лі́том, лі́тньою /те́п-лою/ поро́ю, се́ред лі́та, об лі́тній порі́.

УЛО́ВЛЮВАТИ /В-/ *(звук)* схо́плю-, *(думку)* уг-а́ду-, розпізнава́ти, *(малий рух)* фіксува́-, засв-і́дчува-, *(зміст)* осяга́-, *(глум)* постеріга́-, пом-іча́-; *(звуки з ряду)* розслуха́-; **я.** /м^н **хто**/ **улов-лює** с-и ♦, ра́дий улови́-, розпізнава́ч, уло́вл-ю-, лове́ць, п^к (у)ло́вчий, уло́влювальний, ро-зпізнава́ль-, ©, ± **що ловить**;

УЛОВИ́ТИ /В-/ /з-/, спійма́- /в-/, затри́ма-; *(звук)* почу́-; *(на гарячім)* засту́ка-, заско́чи-; ◊.

УЛО́ГО́ВИНА загли́би-, запа́ди-, жоло́би-, ви́до-линок, ± БАЛКА; & улого́винка, уляго́вина.

УЛЮ́БЛЕНЕЦЬ уко́ха-, улю́бленик /р. об-/, ж^і улю́блениця /-енка/, коха́н-; *(царя)* фавори́т; *(у сім'ї)* МАЗУН, ПЕСТУН; *(муз)* о́бра́нець; *(долі)* пе́щен-; & любле-, ± ПРОТЕЖЕ.

УЛЮ́БЛЕНИЙ уко́ха-, лю́бле-, ж^м ма́за- (пи-рого́м); *(- стихію)* рід-, свій; ± ЛЮБИЙ.

УЛЯГА́ТИСЯ /В-/ *(- сніг)* зляга́-*, ущі́льнюва-; *(у що)* **п.** вклада́-; *(на що)* ляга́ти; *(пил)* сіда́-; /*бурю*/ ущуха́-; /*рух*/ сла́бша-; /*гнів*/ мина́-, ро-звіюватися; **я.** **-ється** 1. **я. ляга**, 2. **я. ущуха**.

УЛЬТИМАТИ́ВНИЙ *(тон)* категори́ч-, безапе-ляцій-, крути́й;

УЛЬТИМАТИ́ВНО *о.* з ноже́м до го́рла ◊.

УЛЬТИМА́ТУМ категори́чна вимо́га, *г.* ульти-ма́т, *о.* або́-або́.

УМ... *крім наведених тут слів,* > **ВМ...**

УМ РОЗУМ; **собі на умі** хоч дурни́й, та хи́трий.

УМА́ЩУВАТИ > БРУДНИТИ, МАСТИТИ;

УМАСТИ́ТИ попа́с- в масть, вліпи́- в о́ко ◊.

УМА́ЮВАТИ > КВІТЧАТИ.

УМЕРТВЛЯ́ТИ присипля́- на смерть, УБИВА-; *(дух)* приду́шува-, глуши́-, мертви́-; **я.** /м^н **хто**/ **умертвля́** с-и ♦, з-й умертви́-, н^І УБИВЦЯ, п^к /*дух*/ мертво́тний, УБИВЧИЙ, ©; **я. -вля́ плоть** тіловби́вчий.

УМИВА́ЛЬНЯ умива́льна, ва́нна, *г.* лазни́чка.

УМИВ/А́ТИ /В-/ /об-, ви- +/, ми́-; *(дощем)* зро́ш-ува-; **у. ру́ки** зніма́- з се́бе відповіда́льність, **у. ру́ки від** відмежо́вуватися /дистанціюва́-/ від, не втруча́- у *що*; **у. слі́зьми́ їх** пла́ка- над *їми*; **у. ру́ки** *п.* обтрі́пу- пір'ячко; **я.** /м^н **хто**/ **~я́** с-и ♦, ра́дий уми́-, ~а́ка, ~а́йло, п^к ~а́льний, с^к уми́й- [умийрука], ©; ± **я. миє**; **я. ~а́ руки** з-й уми́ти ру́ки /відмежува́тися/ від, уми́й-руки, моя́-ха́та-з-кра́ю, п^к хатоскра́йній, ©;

УМИВ/А́ТИСЯ /В-/ ми́- ◊; *(потом)* вкрива́-, *(кров'ю)* залива́-; **у. слі́зьми́** пла́кати; **я.** /м^н **хто**/ **-ється** с-и ♦, з-й уми́-, ми́тий, ~аний /об-, ви- +/, ~а́ка, ~а́йко, ~а́йло, ©, а^м невмива́ка ◊.

УМИН/А́ТИ /ви-. роз-/, м'я́-; *(їжу)* намина́-, тро-щи́-, тереби́-, ЛОПА-, затира́-, трі́ска-, *с.* ♦ за оби́дві щоки́ /на всі заставки́/, ЖЕР-; **я.** /м^н **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й ум'я́-, ~а́йло, п^к ~а́льний, ©;

УМ'Я́ТИ *(глек сметани) д.* умете́ли- ◊.

УМИРА́ТИ /В-/ /ПО-/, кона́-, кінча́тися, у^р від-хо́дити (у за́світи), *о.* пря́с- на тонку́ /оста́н-ню/, ляга́- в зе́млю /я́му, моги́лу/, схо́ди- в м., іти́ в сиру́ зе́млю /на той світ/, лиша́- /опуска́-, покида́-, проща́-/ світ, відхо́ди- за межу́; про-ща́тися /розлуча́-/ зі світом /життя́м/, *(в ліж-ку)* прийма́- смерть; *(бути при смерті) о.* гро́-ші одка́зува-; *(за ким)* **п.** пропада́-, умліва́-, душі́ не чу́-; *(зо сміху)* па́да-, ляга́-, *с.* ті́пати-ся з ре́готу; **в. навсто́ячки** ги́ну- з підня́тою голово́ю; **я. умира́** поки́нутий ♦, прире́чений вме́р-, ма́йже мрець /труп/, п^к УМИРУЩИЙ, вже ма́йже ме́ртвий, о^к мру́щий, тлі́нний, /*хорий*/ агоні́й-, *з.* при́смерт-, притру́н-, у^р смете́н-, в обі́ймах сме́рти, на Бо́жій доро́зі /посте́лі/, на відхо́ді у ві́чність /за́світи/, ©;

ПОВМИРА́ТИ б^а & *д.* розуме́ртися;

УМЕ́РТИ /В-/ скона́-, переста́витися, у^р відійти́ (в за́світи), спочи́- (наві́ки), піти́ з життя, піти́ в ло́но Авраа́мове /в Йосафа́тову доли́н- -у/, перене́сти́ся у Бо́жі за́світи /ві́чність/, уп-око́ї-, зійти́ /ляг-/ в моги́лу, сплю́щи- /за-/ о́чі (наві́ки), переступи́- на той світ, ви́пусти- /с-/ дух, пусти́тися ду́ху, відда́ти Бо́гові ду́ха /ду-шу/, подя́кува- цьому світу, відійти́ за небок-ра́й, замкну́- о́чі, замо́вкну- наві́ки, да́- /врі́за-/ ду́ба, відда́- кінці́, *в.* ґи́гну-, здо́хну-, заде́р- /відки́ну-, простягну́-/ но́ги /копи́та/, опрягти́-ся; *(в бою)* (по)лягти́, заги́ну-; **п.** *(з переляку +)* лу́сну-; **хоч умри́, а зроби** *зроби* хай там що́; **я. вмер** уме́рлий /по-/, поля́г- ◊, Ø.

УМИРУ́ЩИЙ /В-/ > **я. вмира**; МИНУЩИЙ, сме́рт(е́ль)ний, тлі́н-; скінче́н-, недовгові́ч-/-трива́лий/; & співмру́щий і^с /= живи́й супу́т-ник поме́рлого/.

УМИ́СНИЙ /В-/ > НАВМИСНИЙ.

УМИ́ТЬ /В-/ > МИТТЮ

УМІ́ННЯ /В-/ зда́тність, до́свід, майсте́рність, впра́вн-, умі́л-, *с.* хист, ж^м тя́ма; *(високе)* ми-сте́цтво, те́хніка; *(тонке)* спри́тність, згра́бн-.

УМІ́ТИ /В-/ *(зробити)* могти́; *(смішити)* ма́ти хист /зді́бність, зда́тн-/; ж^м зна́-, тя́ми-; **я.** /м^н **хто**/ **вміє** наді́лений умі́нням /хи́стом/, умі́й-

ко, умілець, $п^к$ умілий, $ф^р$ з-й, спромо́ж- [с. описа́ти], на́вче- [н. ши́ти], *о.* з умінням, © у-міючи, умівши, **± я. може**;

ЗУМІ́- потра́пи- /у-/, вда́-, втя́-, здола́- ◊; $д^1$→ ↑.

УМІЩА́ТИ /В-/ *і* **УМІ́ЩУВА- /В-/** місти́-; розміща́-, розташо́вува-; *(у пресі)* публікува́-, друкува́-, оприлю́дню-; **я. /м^н хто/ уміща́** 1./2. с-и ♦, з-й умісти́-, ©, 1. **+ я. містить**, 2. **+ я. поміща /розміща/**.

УМЛІВА́ТИ /В-/ /зо-/, млі-, знемага́-, *с.* неприто́мні-, обмира́-; *(за ким) п.* /у-/, пропада́-; *(- серце)* завмира́-, в'я́ну-; *(- кінцівки)* те́рпну-, ціпені-; *(душею)* тлі-, болі-; *(в печі)* упріва́-; **я. /м^н хто/ умліва́** с-и ♦, гото́вий умлі-, ©, 1 **+ я. мліє**, 2. **+ я. непритомніє**, 3. *(за ким)* **+ я. пропада**, 4. **+ я. терпне**, 5. **я. упріва**;

УМЛІ́ТИ /зо-/ ◊; & $б^а$ повмліва́-; **у. від захо́плення** захопи́тися до нестя́ми.

УМО́В/А уго́да, до́говір; *(чиясь)* вимо́га, пропозиція, пора́да; *м.* перед♦; *(задачі)* вихідні да́ні; *з.* ~ляння, напу́чен-; **за ~и** під -ою;

УМО́ВИ *(миру)* заса́ди, *(життя)* обста́вини, у-мо́ви-; *(вступу до певних кіл)* ценз.

УМОВЛЯ́ТИ /В-/ переко́нува-, проси́-, упро́хува-, *с.* БЛАГА-, уго́втува- /= $с^о$ урезо́нюва-/; *(на що)* схиля́- до; *(в го́рі)* заспоко́юва-, потіша́-; **я. /м^н хто/ умовля́** с-и ♦, з-й умо́ви-, уго́втувач, урезо́ню-, переко́ну-, $п^к$ урезо́нливий, переко́н-, напу́т-, © умовля́ючи, **± я. блага**.

УМОВ/ЛЯ́ТИСЯ /В-/ /до-/ (про ~и), зв'я́зува- ~ами, догово́рюва-, уклада́ти уго́ду; **я. /м^н хто/ -еться** ~люваний /до-/, зв'я́зу- ~ою, с-и ♦, з-й ~и-, уча́сник уго́ди, $п^к$ УМОВНИЙ, ©, **± я. домовляється**.

УМО́ВНИЙ *(знак)* умо́вле- /до-/, розпізна́вчий; *(- арґо)* шту́чний; */межу/* уя́в-; *(образ)* схемати́ч-, символі́ч-; ® пере́січ- [обробка на ♦ тра́ктор]; *(вирок) д.* підвіше-; *(- кару)* фікти́в-, несправжній; ± ВІДНОС-; *(рефлекс)* $м^а$ набу́тий.

УМОГЛЯ́ДНИЙ > АБСТРАКТНИЙ.

УМОЖЛИ́ВЛЮВАТИ роби́ти можли́вим.

УМО́РА > УМРЕШ!

УМО́Ч/УВАТИ /В-/ *і* **~А́ТИ /В-/** /за-, з-/; **я. /м^н хто/ ~ує** с-и ♦, ради́й умочи́-, © **+ я. мочить**;

УМОЧИ́-: у. ру́ки п. 1. нагрі- р., 2. *(у що)* бу-приче́тним до *чого*.

УМО́Щ/УВАТИСЯ /В-/ угніжджува-, МОСТИ-, розташо́вува-; *(спати)* ла́годи-, готува́-; **я. /м^н хто/ -еться** мо́щений, ~ува- /при-/, угніжджува-, с-и ≈, ради́й втули́-, $п^к$ мости́ль-ний, ©;

УМОСТИ́ТИСЯ угнізди́-, втули́- ◊.

УМРЕ́Ш! > КУМЕДІЯ; сміх та й го́ді! сміх один! сміхота́ одна́! & уме́рти!

УМРЕ́Ш ЯКИ́Й(!) соло́дкий /смачни́й, прие́м-+/ що аж!, з-й оп'яни́ти, *г.* упо́юючий.

УМУДРЯ́ТИ роби́- му́дрим, додава́- ро́зуму, навча́- *(му́дрости)*; **я. /м^н хто/ умудря** с-и ♦, з-й умудри́-, з-й навчи́- *(м.)*, ©.

УМУДРЯ́ТИСЯ става́ти мудрішим, РОЗУМНІ-, мудрі-, мудріша-; *(щось робити)* знахо́ди-спо́сіб, добира́- способу /хи́сту/, спромага́тися, $с^о$ ухитря́-; **я. /м^н хто/ -еться** 1. щора́з мудріший, © мудріючи, 2. з-й знайти́ спо́сіб, $п^к$ спромо́ж-, з-й, го́д-, *фр.* винахідливий, ©;

УМУДРИ́ТИСЯ ухисти́-, ухитрува́-, спрово́ри-, СПРОМОГ- ◊; наби́ти ру́ку, ви́хитрува-.

УМ'Я́ТИНА > М'ЯТИНА.

УН... *крім наведених нижче слів,* > **ВН...**

УНА́ДЖУВАТИСЯ /В-/ *(до кого)* УЧАЩАТИ; ± ВІДВІДУВА-; **я. /м^н хто/ -еться** с-и ♦, ради́й уна́ди-, $п^к$ УНАДЛИВИЙ, ©;

УНА́ДИ- /за-, по-/, *о.* пізна́- сте́жку в горо́х ◊.

УНА́ДЛИВИЙ /В-/ > УЛАЗЛИВИЙ, ЧАСТИЙ; & уна́дний.

УНАО́ЧНЮВАТИ роби́- нао́чним, пока́зува- нао́чно; *(робити зримим)* $к^н$ візуалізува́-.

УНЕВА́ЖНЮВАТИ *г.* скасо́ву-, роби́ти недійсним, анулюва́-, касува́-; $д^к$ = **я. скасовує**.

УНИКА́ТИ вимина́- /об-/ *(с.* деся́тою доро́гою*)*, мина́-, оббіга́-; цура́тися, саха́-, трима́- о́сторонь, тіка́ти /бокува́-/ від; *(чого)* УХИЛЯТИСЯ від, омина́ти *що*; *(чвар)* не допуска́-, запобіга́- *чому*; *(вин)* не вжива́-, обхо́дитися без, у-три́мува- від; *(небезпек /негідно/)* хова́- в кущі, хова́ти го́лову в пісо́к; *(боїв)* відси́джував око́пах; **у. по́гляду** вимина́- по́гляд; **я. /м^н хто/ уника́** с-и ♦, з-й уни́кну-, $п^к$ УНИКЛИВИЙ, ухи́льний, несхи́ль- /неохо́чий/ до, ©;

УНИ́КНУТИ *(чого)* розмину́тися з *чим* ◊; **не у.** не мину́ти.

УНИ́КЛИВИЙ > я. уника, *(- відповідь)* ухи́льний, непрями́й, крутійський, $о^к$ помина́вчий.

УНІВЕРСА́Л *(гетьмана)* гра́мота, маніфе́ст, ДЕКРЕТ; ☺ всезна́вець, на всі ру́ки ма́йстер, $і^р$ хто всі розуми́ поїв.

УНІВЕРСА́ЛЬНИЙ всеося́ж-, всеохо́п-; *(закон)* для всіх, зага́льний, *д.* усіхній, *с.* ВСЕСВІТ-; *(хист)* всебічний, різнобіч-; ± УЗАГАЛЬНЕ-.

УНІВЕРСИТЕ́Т а́льма-ма́тер, ви́ща шко́ла *(виш)*, $с^о$ інститут народньої освіти *(ІНО)*, *ф.* універ́;

УНІВЕРСИТЕ́ТИ $ф^р$ шко́ла життя́ [мої ♦].

УНІКА́ЛЬНИЙ оди́н у своєму ро́ді, оди́н-єди́ний, неповто́р-, неперевершe-, незвича́й- /над-/, незрівня́н-, яко́го світ не ба́чив, без /не до/ порівняння; неба́чений, нечу́ва-, РІДКІС-, ніде́ не відміче- /звіс-, зна́-/, винятко́вий, особли́-.

У́НІКУМ єди́ний екземпля́р, рарите́т; ☺ > ОРИҐІНАЛ.

УНІТА́РНИЙ єди́-, моноліт-, неподіль-, собо́р-; ± ОБ'ЄДНА-.

УНІФІКА́ЦІЯ уодноста́йнення, $п^{-о}$ $д^к$зоднакові-.

УНІФІК/УВА́ТИ уодноста́йнюва-, уподібнюва-,

стандартизува́-, *о.* стри́г- під оди́н гребіне́ць; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й уодноста́йни-, ~а́тор, стрижі́й під одну́ гребі́нку, $п^к$ ~аці́йний, ©;

З♦♦♦ уодноста́йнити ◊;

З♦♦♦СЯ зоднакові́ти ◊.

УНІФО́РМА *у́* однострі́й; & $д^{-к}$ *зуніформлений.

У́НІЯ спі́лка, об'є́днання, сою́з.

УНОЧІ́ /В-/ се́ред но́чі, <u>нічн</u>/ої пори́, об нічні́й порі́, нічно́ю поро́ю, у нічни́й час, ~и́м ча́сом.

УО... *крім наведених нижче слів,* > **ВО...**

УОСО́БЛЕННЯ *(явищ природи)* персоніфіка́ція; *(волі народу)* вті́лення; & уосі́бнення,

УОСО́Б/ЛЮВАТИ *(явища)* персоніфі́кува́-; *(образ)* втілюва-, матеріялізува́-; **у. поéзію** *о.* ди́ха- *чим;* **я.** /$м^н$ **хто**/ **~лює** с-и ♦, з-й ~и-, ~лювач, уті́лю-, персоніфіка́тор, *о.* живи́й о́браз, як ~лення, $п^к$ ~ливий, ©;

♦♦♦СЯ: я. /$м^н$ **хто**/ **-ється** ~люваний, ~ленець.

УОСО́Б/ИТИСЯ: я. -ився ~лений ◊; **~лена за́здрість** ~лення за́здрости.

УП... *крім наведених нижче слів,* > **ВП...**

УПА́Д паді́ння; **до -ду** до знемо́ги /нестя́ми/.

УПАД/А́ТИ *(до ніг)* па́да-; *(коло їх)* піклува́тися /турбува́-/ про ї́х/ї́ми, *(коло дівчат)* увива́-, ви́-, тупцюва́ти, ли́пну- тули́тися, /ЗАЛИЦЯ-, підсипа́-, *ж.* ми́зка-/ до *кого*; ± ПІДЛАБУЗНЮВА-; *(біля худоби)* *ф.* ту́пати; **у. на ду́сі** занепада́- /па́да-/ ду́хом; **у. на си́лі** сла́бну-; **у. се́рцем** тра́ти- надію, зневіря́тися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** 1.-5. с-и ♦, $з^г$-й упа́с-, ©, 1. **+ я. впада**, 2. **+ я. пада**, 3. *(на силі)* **+ я. слабне**, 4. **+ я. старається**, 5. *(коло кого)* **+ я. увивається**[2].

УПАКО́ВКА $с^о$ пако́вання, опако́вання.

УПАК/О́ВУВАТИ /В-/ *(речі)* /с-, за-/, збира́-, уклада́-; *(у певній вазі)* фасува́-, розфасо́ву-; *(до тюрми)* запако́ву-, запрото́рю-, заса́джу-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~о́вує** с-и ♦, з-й ~ува́-, ©, **+ я. пакує**.

УПЕ́ВНЮВАТИ /В-/ *і* **УПЕВНЯ́- /В-/** /за-/, запе́внюва-, переко́ну-, вселя́ти пе́вність; **я. упе́внює = я. запевнює**;

УПЕ́ВНЕНИЙ: у. в собі пе́вний се́бе́.

УПЕ́ВНЮВАТИСЯ /В-/ переко́нува-, пересві́дчува-; *(в їх)* поклада́- на ї́х; & упевня́-; **я. ється** 1. **я. переконується**, 2. **я. покладається**.

УПЕРЕ́ДЖЕНИЙ *(проти кого)* наста́вле-; *(погляд)* необ'єкти́в-, напере́д укла́де-, небезсторо́нній, несправедли́вий, $ф^р$ не<u>г</u>ати́вний.

УПЕРЕ́ДЖЕ/ННЯ ~ний по́гляд; & ~ність ◊; **це – у.** © до́бре Вам говори́ти, *(незна́ючи)*.

УПЕРЕ́КИДЬ /В-/ *і* **УПЕРЕ́ХРЕСТ /В-/** > ПЕРЕВЕРТОМ *і* НАВХРЕСТ.

УПЕРТЮ́Х убо́їще, *як і.* упе́ртий, *о.* мі́дяне чоло́, мі́дний лоб, *п.* осе́л, іша́к.

УПИВА́ТИСЯ[1] **/В-**[1]**/** підхмеля́-, хмелі́ти, п'яні́-; *(чим)* втіша́тися, чарува́-, насоло́джува-, зазнава́ти насоло́ди від, п'яні́- від /з/ *чого* [**у. ща́стям** п. від ща́стя]; *(до екстази(у)* п'яні́- се́рцем; $п^о$ пи́- [пив золоте́ со́нце]; $г^д$ упо́юватися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, з-й оп'яні́- /упи́-/, щора́з упи́тіший /п'яні́-, захме́лені-/, $п^к$ зала́сний [коза́к та во́ля – зала́сна до́ля], п'янки́й /соло́-д-/ що а́ж /аж-аж-а́ж/, умре́ш яки́й, $г^д$ упо́юючий, © п'єш не нап'є́шся, $п^р/д^{-к}$ **упо́ююче** зал-а́сно, умре́ш! **± я. насолоджується**;

УПИ́ТИСЯ *ф.* наду́дли-, насмокта́-, налига́-, набра́- *(як жа́ба му́лу)* ◊; *(до екстази(у)* оп'яні́ти, /с-/; & обпи́тися; **що упи́вся** обпи́лий, упи́тий /об-/, *(чим)* сп'яні́лий з /від/ *чого*, Ø.

УПИВА́ТИСЯ[2] > УПИНА-, $д^к$ У(ВІ)П'ЯС-.

УПИН/А́ТИ /В-/ *(кігті)* встромля́-, вганя́-, вса́джува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й уп'ясти́, ©;

У(ВІ)П'ЯСТИ́ *(кігті)* всади́- ◊; *(пальці у* що*)* прикипі́- *чим* до чого; *(очі /у що/)* ви́рячитися на *що*, уп'ясти́ся, вту́пи-, прикипі́ти очи́ма /вліпи́- о́чі/ у *що*; *(бл<u>ю</u>зу у брюки)* запха́-.

УПИНА́ТИСЯ /В-/ *(в тіло)* вганя́-, вгриза́-, устро́млюва-, $з^п$ впива́-; *(оком)* вту́плюва-; *(в губи)* всмо́ктува-; *(рукою)* хапа́-, чіпля́-; **що** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, ради́й уп'ясти́ся, упи́нюваний, устро́млюва- ◊, © впина́ючись;

У(ВІ)П'ЯСТИ́СЯ *(в тіло)* вгороди́- ◊; *(чим)* всади́ти *що* [**уп'я́вся зуба́ми** всади́в зу́би]; *(руками)* вчепи́-, *(очима)* прикипі́ти, вліпи́тися; *(у що)* допа́с- до *чого* ◊.

УПИ́Р > ВАМПІР; & упиря́ка, $ж^і$ упири́ця.

УПИРА́ТИСЯ /В-/ *(у що)* спира́- /об-/ на *що*; *(у стелю)* підпира́ти *що*; $с^о$ пруча́тися, огина́-, опира́-, не вступа́-, затина́-, $ж^м$ норови́-*, КОМИЗИ-, *о.* става́ти ди́бки; не годи́тися не пого́джуватися, відмовля́- від; *(на своєму)* наполяга́ти, тве́рдо стоя́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** *(об що)* опе́ртий /с-/, с-и ♦, з-й упе́р-, упертю́х, $п^к$ упе́ртий, затя́-, *о.* кам'яни́й, /*очима*/ уп'я́тий, ©;

УПЕ́РТИСЯ затя́-, затну́- ◊; & ♦, як коза́; **у., як бара́н** ♦, як залі́зний стовп.

УПИ́СУВАТИ /В-/; УПИСА́ТИ /В-/ /за-/, *(чиє ім'я за заслуги)* ♦ золоти́ми лі́терами *куди/де.*

УПИ́СУВАТИСЯ /В-/ запи́суватися;

ВПИСА́ТИСЯ *(у довкілля)* **п.** вплéсти́ся.

УПІЗНАВА́ТИ /В-/ ідентифіку́вати /$д^к$ з-/;

УПІЗНАТИ /В-/ ± РОЗГАДАТИ; ◊.

УПІКА́ТИ; УПЕКТИ́: у. в /за/ се́рце врази́ти (в) се́рце.

УПЛА́В /В-/ пли́вом, пливце́м, пливучи́; & упли́нь, вплинь, упли́н, вплин.

УПЛУ́ТУВАТИ /В-/ *(в халепу)* /за-/, затяга́-, замі́шува-;

♦♦♦СЯ/ /за-/, впліта́-; *(у біду)* ВСТРЯВАТИ; **я. -ється = я. вплітається, я. встряє**.

УПОВА́ТИ $у^р$ *(на що)* поклада́- /ма́-/ наді́ю, РОЗ-РАХОВУВА-, орієнтува́тися; ± СПОДІВА-; **що** /$м^н$ **хто**/ **упова́** с-и ♦, спо́внений

надій, *(на кого)* орієнто́ваний, *о.* з надією, ©.

УПО́ВНІ /В-/ *(перейти дорогу)* з по́вним по́судом, з по́вними відрами; *(весна)* у ро́зквіті; *(місяць)* у по́вній фа́зі.

УПОВНОВА́Ж/УВАТИ *(кого)* доруча́- /надава́ти повнова́ження/ *кому*, *г.* упова́жню-, упра́вню-, умандато́ву-; **я. /м^н хто/ ~ує** с-и ≈, ра́дий уповнова́жи-, уповнова́жувач, упра́вню-, ©;

УПОВНОВА́ЖЕНИЙ ☺ повнова́ж/-, з /наділе-/ **~еннями**, *г.* упова́жне-, упра́вне-, умандато́ва-; *я^к і.* повіре-, довірена особа, *з́* повірник.

УПОДІ́БН/ЮВАТИ *(до чого)* роби́- подібним, РІВНЯ-; прирівнюва-, ототожнюва- /ста́ви- на одну́ до́шку/ з *чим*, *к^н* зво́ди- до спільного знаме́нника; **я. /м^н хто/ ~ює** с-и ♦, ра́дий прирівня́-, ~ювач, ототожню-, прирівню-, ©;

♦♦♦СЯ *г.* /на-/; *(до чого)* рівня́-, става́ти подібним /става́- на одну́ до́шку з *чим*/; **я. /м^н хто/ -ється** ~юваний, прирівню- /по-/, ототожню-, ста́влений на одну́ до́шку з, с-и ♦, з-й ~и-, ©;

УПОДІ́БНИ- *ѓ* /на-/ ◊; **у. скоти́ні** розсвиня́чи-.

УПОДО́БАННЯ /В-/ *(естетичне)* смак; *ф^р* по́тяг, прихи́льність, прив'я́зання, сла́бість, при́страсть [ма́ти уподо́бання]; ± СИМПАТІЯ.

УПОКО́РЮВАТИ /В/ утихоми́рю-, ПРИБОРКУ-

УПОРЯДЖА́ТИ /В-/ *(хату)* /О-/; *(баль)* УЛАШТОВУВА-, УРЯДЖА-; ± УПОРЯДКОВУВА-.

УПОРЯД/КО́ВУВАТИ /В-/ роби́- поря́док, дава́лад /поря́док/, дово́ди- до ладу́ /при-/ в поря́док, ста́ви- на свої́ місця́, ОПОРЯДЖА-; *(словник)* уклада́-; *(діла)* пола́годжува-; *(дані)* систематизува́-; **я. /м^н хто/ ~ко́вує** с-и ♦, ра́дий ~кува́-, ~ник, *п^к* ~чий, *ф^р* в ро́лі ~ника, ©;

УПОРЯДКУВА́- злаштува́-, зла́ди-, упо́ра- ◊;

УПОРЯДКО́ВУВ/АТИСЯ /В-/ нала́годжува-, става́ти на свої́ місця́; нормалізува́тися ◊; **я. -ється** с-и ≈, ~аний, ©, **± я. нормалізується**;

УПОРЯДКО́ВАНИЙ упо́ратий, *г^д* уря́дже- ◊.

УПОРЯ́ДНИК /В-/ > АВТОР; *(концерту)* організа́тор, *(збірки)* реда́ктор.

УПОСЛІ́ДЖУВАТИ *(кого)* зневажа́-, прини́жува-, витира́- но́ги об *кого*, *г.* споневіря́ти;

УПОСЛІ́ДИТИ простели́- під но́ги *кого* ◊;

УПОСЛІ́ДЖУВАНИЙ *г.* споневіря- [с. нарід];

УПОСЛІ́ДЖЕНИЙ одри́нутий /від-/, відто́ргну- ◊, поки́ну- Бо́гом і людьми́, пого́рджений, знева́же- усіма́, хто в Бо́га теля́ з'їв, оста́нній у Бо́га, *п^-о* знедо́лений, безтала́н-; *р.* жалюѓід-.

УПО́ЮВАТИ; **УПОЇ-** *ідеї* урої-, навія-,прище́пи-

УПРА́ВА *(на їх) з.* рішене́ць; *(волосна)* *і^c* управління, */в селі/* РОЗПРАВА; *(банку)* правління, керівни́й о́рган; *(оркестри(а) г.* ору́да, керівни́цтво; **міська́ у.** МАЃІСТРАТ; ± ШТАБ.

УПРАВИ́ТЕЛЬ *(маєтку)* еконо́м; *(ложі масонів)* керівни́к, голова́; ± ЗВЕРХНИК.

УПРАВЛІ́ННЯ *(люди)* керівни́цтво, про́від, *з^п* ме́неджмент; *(дія)* керува́ння, врядува́ння, адмініструва́ння; *(оркестри)* ору́да, *г.* упра́ва.

УПРАВЛЯ́ТИСЯ *(з чим)* дава́ти ра́ду *чому*, розв'я́зува- /поду́жува-/ *що*, *(самому)* дава́- собі ра́ду з *чим*; ± ВСТИГА-; **я. /м^н хто/ -ється** с-и ♦, з-й упра́ви- /да́ти ра́ду/, © даючи́ ра́ду;

УПРА́ВИТИСЯ *(з роботами)* оброби́-, УПОРА-, *р.* увину́-, *(з чим)* дове́сти́ до діла *що* ◊.

УПРА́ВО /В-/ у пра́вий бік /пра́ву руч/, (у)право́руч; *(де)* з пра́вого бо́ку /руки́/, спра́ва,.

УПРИСУ́ТНЮВАТИ явля́- оча́м, виставля́- на о́чі /по́каз/.

УПРИТУ́Л /В-/ впри́тиск, *о.* ніс-у-ніс, чоло́-в-чоло́, лице́-в-лице́.

УПРИ́ЩЕРТЬ /В-/ врівень з *чим* [**у.** з вінцями].

УПРІ́В/АТИ /В-/ пітні́-, прі́-, укрива́тися /облива́-/ по́том; *(в печі /- їжу/)* умліва́ти; **я. /м^н хто/ ~я́** ~аний, укри́- /обли́ва-/ по́том, с-и ♦, *(харч)* призна́чений упрі́-, *п^к* пітнявий, запоті́лий, ©;

УПРІ́ТИ *о.* нагрі́- чу́ба, запоті́-, /у-/, розпітні́- ◊; **що упрів** упрі́лий, запоті́- /у-/, ◊, Ø.

УПРО́ХУВАТИ /УПРО́ШУ-/ ду́же /слі́зно/ проси́- /проха́-/, *ф.* кла́нда-, кля́нчи-, *с.* БЛАГА-; **я. /м^н хто/ упро́хує** с-и ♦, з-й упроха́-, *(слізний, настир-)* проха́ч, ©, **± що блага**.

УПУС/А́ТИ /В-/ *(з рук)* /ви-/; *(куди)* /за-/; *(ніс)* /о-/; *(шанс)* /про-/, ѓави-; *(кігті)* упина́-; **я. /м^н хто/ упуска́** 1./2. с-и ♦, 1. ра́дий впусти́-, *п^к* впускни́й, впуско́вий, для впу́ску, 2. ра́дий ви́пустити **+ що випуска**;

УПУСТИ́- *(шанс)* не допильнува́-, проѓави- ◊.

УПУ́ЩЕННЯ > ХИБА, *ѓ* недотя́гнення, перео́че-.

УП'ЯЛИТИ *(очі)* утопи́-; **УП'ЯЛИ́ТИ** *г.* ужали-;

УП'ЯЛИ́ТИСЯ *г. о.* впи́тися ноже́м.

УР... *крім наведених нижче слів,* **> ВР...**

УРАЃА́Н бу́ря, буреві́й, борві́й, *х^а* гураѓа́н, *(з вихором)* шу́ря-бу́ря, смерч, *с.* цикло́н, тайфу́н, *(з потопом)* цуна́мі; ± БУРЯ, ШТОРМ.

УРАЃА́ННИЙ *х^а* гураѓа́н-, шале́-, скаже́-, шква́ль-, хуртови́н-, несамови́тий, серди́-; *(штурм)* нездола́нний, нава́ль-, нестри́м-, *с^о* стрімки́й.

УРА́ДЖУ/ВАТИ /В-/ ухва́лю-, ви́рішу-, постановля́ти, прийма́- рі́шення; ра́ди-; **я. ~є** 1. **я. радить**; 2. **я. ухвалює**;

УРА́ДИТИ ухвали́-, да́- пора́ду, пора́ди-, помогти́ ра́дою, *д.* ура́я-, *ж^м* зара́ди- ◊.

УРАЖА́ТИ /В-/ ра́ни-, *с.* убива́-; *(язиком)* ШПИА-; *(рану)* травмува́-, роз'ятрю-; *(мету)* ушко́джу-, завдава́ти шко́ди, потрапля́- в мету́; ± ВРАЖА-; **я. /м^н хто/ уража́** 1./2. с-и ♦, © уража́ючи, 1. **+ я. вража, я. дивує**, 2. + з-й урази́ти, ѓедзь, ѓедзю́к, *п^к* разю́чий, уби́в-, стожа́лий, *с.* нищівни́й, руйнівни́й, розтро́щуваль-, смертоно́с-, *ф^р* уда́рний, аѓреси́в-, *(ефект) р^в* калі́чення; **кого́ -а́ють** ура́жуваний ◊;

УРАЗИ́ТИ діткну́- ◊; **що -и́в** Ø; **кого́ ура́жено**

ура́жений, ле́гко ура́жува-.

УРАХ/ÓВУВАТИ /В-/ ма́- на ува́зі, зважа́- на, рахува́тися з, бра́ти до ува́ги /відома, *з.* на розва́гу/; **я.** */м^н* **хто/ врахо́вує** с-и ♦, з-й урахува́-, рахівни́к, облікóвець, $n^к$ облікóвий, урахóвчий, *о.* з урахува́нням, ©.

УРАХУВА́ННЯ: без у. ***чого*** без óгляду на *що*.

УРВИ́ГОЛОВА /шиба́й-, пробий-/, збитóшник, ши́бе-, БЕШКЕТ-, урви́тель, хлóпець-зух, пали́вода.

УРВИ́СТИЙ крути́й, стрімки́й, крутоя́рий, крутогóрий, крутобере́гий, крутобóкий.

У́РВИСЬКО *і* **У́РВИЩЕ** кру́ча, крутоя́р, прова́лля, *з.* стрóма; ± БЕСКИД, БЕЗОДНЯ.

УРВИ́ТЕЛЬ > УРВИГОЛОВА.

УРЕҐУЛЬÓВУВАТИ /В-/ > РЕҐУЛЮВА-.

УРИВА́ТИ рва́-, & обрива́- /від-, з-/; **у. розмóву на півслóві** почáвши річ, недомовля́-;

УРВА́ТИ *(куш)* хапону́ти ◊.

УРИ́В/КАМИ ~кóво, ~цéм, коли́-не-коли́, при́хапцем /-хапки/, при́хапком, *г.* доривóчно.

УРИ́ВОК *(мотузкá) з.* ви́рва; *(паперу)* шматóк, кла́поть; *(тексту)* фраґмéнт, у́ступ; ± ЖМУТ.

УРИ́В/ЧАСТИЙ /ПЕРЕ-, від-/, ~ис-; ~ковий, не суці́льний, ~а-; *(з уривків)* фраґментáр-; *(- дані)* непóв-; */слова/* відру́б-; *(звук)* стрибу́чий.

УРІВНОВА́ЖЕНИЙ /В-/ збаля́нсóва-; ☺ ви́трима- /с-/, спокі́й-; ± ХОЛОДНОКРОВ-.

УРІЗНОМАНІ́ТН/ЮВАТИ урізнорі́дню-, розподі́бню-, різноманітити, розмаїти-, $о^к$ $п^о$ різнобáрви-; **я.** */м^н* **хто/ ~є** с-и ♦, з-й ~и-, різноманітнювач, $п^о$ стобáрвич, $п^к$ різноманітний, розмаїтий, стобарвий, ©; ± ПЕРЕБИРАТИ.

УРІЗНОМАНІ́ТНИТИ розподі́бни- ◊;

♦♦♦СЯ різноманітнішати, різноманітіти ◊.

УРІ́ЗУВАТИ /В-/ /ВІД-/, РІЗА-; *(плату)* змéншувати, ЗРІЗУ-; *(штати)* СКОРОЧУ-; *(що довге)* вкорóчу-, втина́ти; **я.** */м^н* **хто/ урі́зує** с-и ♦, з-й врі́за-, © **+ що рі́же, що втина**;

УРІ́ЗА- /В-/ *(києм)* ВДАРИ-; *(гопака)* УШКВАРИ-; *(встругнути ще)* утя́-, утну́-, удéр-, учи́сти- ◊; *(- дощ)* упері́щи-, *(в ухо)* черкну́-;

УРІ́З/УВАТИСЯ /В-/ вгриза́-, загли́блюва-, *(у суходіл)* укли́ню- ◊; *(в душу)* закарбóву-, залиша́ти слід *де*; **я.** */м^н* **хто/ -ється** ~уваний, загли́блю-, укли́ню- ◊, */у мозок/* ~ьблю-, вкарбóву-, с-и ♦, з-й ~а-, $п^к$ ~ни́й, ~истий, ~ливий, ©;

УРІ́ЗАТИСЯ порі́затися ◊.

У́РНА > ПОСУДИНА.

УРОБЛЯ́ТИСЯ *(у що)* забру́днюва- *чим*, *(в лайно)* накладáти пóвні штани́;

УРОБИ́ТИСЯ *(у що, чим)* запацьóри- ◊.

УРÓДЖУВАТИСЯ /В-/ /на-/; *(враз)* з'явля́-, витика́-, вирина́ти, виника́-, виростá- ні́би з-під землі́; ± ВИГУЛЬКУВА-; **я. -ється** 1. **що нарóджується**, 2. **що успадковує** *чиї* риси;

УРОДИ́ТИСЯ *(яким)* вда́- ◊; *(- жито)* дозрі́ти; *(враз)* ***п.*** ви́рос- несі́яний.

УРÓДЖЕНИЙ /В-/ /на-/; *(дар)* /при-/, не набу́тий; *(рефлекс)* $к^н$ безумóвний.

УРОЖА́Й /В-/ *д.* дорі́д; *(на що)* ***п.*** поя́ва вели́кого числа́ *чого*. [♦ на ворожбитів]

УРОЖА́ЙНИЙ /В-/ *(рік)* дорі́д-, *д.* зарі́дливий; *(на що)* бага́тий, *(на хліб)* хліборóдний, хлі́б-, *(на овочі)* плодонóс-; *(ґрунт)* родю́чий; ± ПЛОДЮ-.

УРÓК *(у школі)* ле́кція, годи́на; *(для кого)* нау́ка, па́м'ят-, на́уч-, повча́льна ле́кція; ***е.*** $п^{ре}$ $м^н$ НАВРОЧЕННЯ → & урóки, урóчини, урóчища*.

УРОСТА́ТИ /В-/ *(чим)* /об-, по-/; *(з чого)* /ви-/; *(в землю)* осіда́-; ***п.*** закорі́нюватися, загні́жджува-; **я.** */м^н* **хто/ вростá** 1. закорі́нюваний, загні́жджу-, с-и ♦, з-й врости́, ©, 2. **я. пороста**.

УРÓЧИ́СТИЙ /В-/ урóчий, вели́чний, святкóвий, тріюмфа́льний; *(марш)* церемоні́я́ль-, $в^й$ пара́д-; *(день)* знамéн-, вікопóм-, всеслáв-; *(настрій)* підне́се-; *(тон)* патети́ч-; *(- присягу)* свящéн-; *(- прийняття)* пи́ш-; ± СВЯЩЕН-.

УРÓЧИ́СТІСТЬ СВЯТО; & урóчини, урóчість.

УРÓЧИТИ наклика́- /насила́-, наганя́-/ біду́, напуска́- на́пуст, $к^н$ вдава́тися до чóрної ма́гії;

НАВРÓЧИТИ *(очима)* зурóчити ◊.

УРÓЧИЩЕ 1. прирóдня межа́ *(річка, гори +)*, 2. ділянка з особли́вою росли́нністю, 3. ***е.*** урóк.

УРÓЮВАТИ; УРÓЇТИ: у. собі забра́- собі в гóлову, *г.* вмóви- себе́;

УРÓЇТИСЯ навіятися, прищепи́-, всели́-.

УРУХÓМЛЮВАТИ пуска́- в рух /дію/, увóди- в дію; *(мотор)* завóди-, запуска́-; *(діло)* дава́хід *чому*; **я.** */м^н* **хто/ урухóмлює** с-и ♦, з-й урухóми-, урухóмлювач, $п^к$ урухóмливий, ©.

УРУХÓМИТИ $ф^р$ покли́ка- до життя ◊;

♦♦♦СЯ прихóдити в рух ◊; **я. -ється** урухóмлюваний, с-и ♦, з-й урухóми-, ©.

У́РЯД *(держави)* адміністра́ція, керівни́цтво.

УРЯ́Д[1] *(дія)* врядува́ння, управлі́-; *з.* посáда; ***р.*** установа.

УРЯД[2] > ВРЯД.

УРЯДЖ/А́ТИ /В-/ *і* **УРЯ́ДЖУВА-** *(баль)* улаштóву-, організóву-, упоряджа́ти /спо-/, СПРАВЛЯ-; *(обід)* дава́-; **я.** */м^н* **хто/ ~á** с-и /звиклий/ ♦, з-й уряди́-, зайня́тий улаштува́нням, ОРГАНІЗАТОР, упоря́дник **+ я. влаштовує**;

УРЯДИ́ТИ *г.* /за-/.

УРЯДÓВЕЦЬ службóв-, урядóва /$с^о$ посадó-/ осóба, посадóвець, $і^с$ чинóвник; *(високий)* держа́вний муж, достóйник; *(член уряду)* мі́ністер; & *г.* уря́дник.

УРЯДÓВИЙ *(діяч)* держа́вний; *(тон)* службóвий, офіці́йний.

УРЯДУ/ВА́ТИ /В-/ керува́-, ВЕРХОВОДИ-, правува́-, порядкува́-, адмініструва́-, $і^с$ держа́- ур-

я́д, ряди́-, служи́-; *(в державі)* хазяйнува́-; **я.** /м^{н} **хто**/ ~є 1./3. с-и ♦, ©, 1.+ **я. верховодить**, 2. + **я. хазяйнує**, 3. + **я. служить**.

УС... *крім наведених нижче слів,* > **ВС...**

УСАМІ́ТНЮВАТИ роби́- само́тнім, ізолюва́-.

УСАМІ́Т/НЮВАТИСЯ залиша́- /бу́ти/ на самоті, уника́- /цура́тися/ людей, замика́- в собі ◊; ± ВІДОКРЕМЛЮВА-; **я.** /м^{н} **хто**/ **-ється** ~нюваний, відокре́млю-, с-и ♦, ра́дий ~ни-, щора́з само́тніший, самітник, відлю́дько, п^{к} вже ма́йже само́тній, відлю́дькуватий, ©;

УСАМІ́ТН/И- *(у глушині)* заши́-, закопа́-, ~іти ◊.

УСАМОСТІ́ЙН/ЮВАТИСЯ унезале́жню-, ставати самостійним /незале́ж-/, *(після рабства)* встава́- з колін; п^{б} става́- на но́ги, випро́стува- спи́ну, перехо́ди- на свій хліб; **я.** /м^{н} **хто**/ **-ється** ~юваний, унезале́жню-, с-и ♦, з-й ~и-, щора́з самостійніший, п^{б} вже ско́ро на своїх хліба́х, п^{к} (вже ма́йже) самостійний, ©;

~ИТИСЯ *(- дітей)* ста́ти на (свої) но́ги ◊.

УСВІДО́М/ЛЮВАТИ бра́- до тя́ми, осяга́- ро́зумом, здава́- собі спра́ву з *чого*, о^{к} лови́- себе́ на ду́мці; *(себе ким)* відчува́-, вважа́-, з^{п} позиціонува́-; ± РОЗУМІ-; **я.** /м^{н} **хто**/ **~лює** с-и ♦, ра́дий усвідо́ми-, щора́з свідо́міший, п^{к} ~ливий, ~чий, свідо́мий *чого*, для ~лення, ©;

УСВІДО́М/И- ЗБАГНУ- ◊; **~ив** *хто* дійшло́ до тя́ми *кому*; **я. ~ив** (тепе́р) уже́ свідо́мий.

УСЕ́ > ВСЕ; **в усьо́му і́ншому** поза ти́м [поза ти́м ми дотри́мували пра́вил].

УСЕБІ́ЧНИЙ /В-/ > УНІВЕРСАЛЬНИЙ.

УСЕВЛА́ДНИЙ /В-/ /повно-/, УСЕМОГУТНІЙ.

УСЕЗНА́ЙКО /В-/ всезна́вець, всевіда, всевідець, *як і.* всезна́ючий, *ж.* ходя́ча енцик<u>ль</u>опе́дія; ± УНІВЕРСАЛ.

УСЕМОГУ́ТНІЙ /В-/ всевла́дний, ВСЕСИЛЬ-, НЕЗДОЛАН-, *о.* сторукий; ± МОГУТНІЙ.

УСЕРЕ́ДНЕНИЙ *б.* взя́тий /обчи́слений/ пере́січно, пере́січ-, уодноста́йне-, сере́дній, пересічномірний, о^{к} умо́в- [*н.* у. тра́ктор].

УСЕРЕ́ДНЕННЯ уодноста́йне-, стриг- під одну́ гребінку.

УСЕРЕ́ДН/ЮВАТИ бра́- /обчи́слюва-/ пере́січно, ф^{р} узага́льнюва-; **я.** /м^{н} **хто**/ **~ює** с-и ♦, ра́дий ~и-, ~ювач, узага́льню-, п^{к} пере́січний, ©; **що -ється** ~юваний, бра́- пере́січно ◊.

УСИНОВЛЯ́ТИ /В-/ бра́- за си́на, *(дитину)* адоптува́-; **я.** /м^{н} **хто**/ **усиновля́** с-и ♦, ра́дий усинови́-, усино́влювач, при́браний ба́тько, ©.

УСИПА́ЛЬНЯ СКЛЕП, МАВЗОЛЕЙ, *г.* гробіве́ць; *(славних осіб)* пантео́н; & усипа́льниця.

УСІКА́ТИ тя́-, втина́- /від-/, відсіка́-, *м.* зрізува-, перетина́-, *(довжину)* вкоро́чува-.

УСКА́КУВАТИ /В-/ *(у що)* /за-/, стриба́-, скака́-; *(в біду)* потрапля́-, укле́пуватися; **я.** /м^{н} **хто**/ **ускa̍кує** с-и ♦, ра́дий /з-й/ ускo̍чи-, стрибу́н, скаку́н, заска́кувач, п^{к} ускo̍чливий, ©;

УСКО́ЧИТИ *(в біду)* *о.* ♦ ви́ще халя́в, ♦, як кара́сь у ве́ршу; **у. в кло́піт** уклепа́тися.

УСКЛА́ДНЕННЯ /н^{дк} ускла́днюва-/: утру́дне-, ТРУДНОЩІ, *г.* компліка́ція; *(в ході до мети)* ПЕРЕШКОДА; *(погоди)* обтя́жливість /*г.* у-/.

УСКЛА́ДН/ЮВАТИ *і* **УСКЛАДНЯ́-** утру́днюва-, додава́- тру́днощів, ство́рюва- тру́днощі, о-бтя́жува-, *р.* утрудня́-; *(справу)* заплу́тува-; **я.** /м^{н} **хто**/ **~ює** с-и ≈, з-й ускла́дни́-, ~ювач, утру́дню-, п^{к} ~ювальний, ускла́дливий, ©;

УСКЛА́ДНЕНИЙ утру́дне-, трудни́й, по́вен ускла́днень, заплу́таний, *г.* скомплікo̍ва-;

УСКЛА́ДНЮВАТИСЯ *у.* складні́шати.

УСЛА́В/ЛЮВАТИ /В-/ *і* **~ЛЯ́ТИ /В-/** /про-, ви-/, СЛАВИ-; **я. ~лює** с-и ♦, з-й ~и-, © + **я. прославля**;

УСЛАВЛЯ́ТИСЯ /В-/ укрива́- сла́вою, сла́ви-; укрива́ти себе́ сла́вою; **я. -ється = я. /про-/**;

УСЛА́ВЛЕНИЙ /про-/ ◊; ± СЛАВЕТНИЙ.

УСЛУГО́ВУВАТИ служи́-, роби́- по́слуги, догоджа́-; *(- слугу)* прислуго́вува-; **я. услуго́вує = я. прислуговує /прислужує/**;

УСЛУЖИ́- *(кому)* ви́старатись пе́ред *ким* ◊.

УСМИРЯ́ТИ прибо́ркува-, уко́ську-, упоко́рю-, УТИХОМИРЮ-, бра́ти в шо́ри, обла́мува- кри́ла *кому*; *(плоть)* пристру́ню-; *(біль)* ГАМУ-; **що усмиря́ = що утихомирює**.

У́СМІХ > УСМІШКА.

УСМІ/ХА́ТИСЯ /В-/ *(їм)* дарува́ти /пуска́-/ ~шку, розсипа́- ~шки, шкіри- /вишкіря́-, виска́люва-/ зу́би; *(до кого)* віта́- /обдаро́вува- ~кою/ *кого*; *(чим* кому*)* **п.** обіця́- *кому що*; [**це ~ха́лось їй щастям** це обіця́ло їй щ.]; *(із с^{п} до́ля)* і^{д} щасти-, талани́-, *(із с^{п} доро́га)* і^{д} передбача́тися, стели́-, па́хнути, лежа́-, світи́-; & осміха́-, розусміха́-; **у. до вух /уше́й/** ♦ навсе́-ли́ць; **я.** /м^{н} **хто**/ **-ється** зви́клий ♦, з^{м}-й ~хну́-, УСМІХНЕ-, *о.* з у́сміхом, © ~ха́ючись;

УСМІХНУ́-: у. у відповідь відсміхну́-; ◊;

УСМІ́ХНЕНИЙ усміхнутий, п^{к} усміха́с-, усмішко́ва-, усмі́шливий, & добревсміхнений.

У́СМІШКА у́сміх, *д.* о́сміх; *(в газеті)* **п.** гуморе́ска, сміхови́нка.

У́СНИЙ не пи́са-, пере́да- слова́ми /на слова́х/; *(звіт)* слове́с-; *(переказ)* почу́тий /запи́саний/ з уст, ви́словле- усно;

У́СНО слова́ми, на слова́х ◊.

УСО́БИЦЯ > ЧВАРА.

УСОВІ/ЩА́ТИ /В-/ присоро́млюва-, соро́ми-; перевихо́вува-, спонука́- до каяття́; **я.** /м^{н} **хто**/ **~ща́** с-и ♦, з-й ~сти́-, © ~ща́ючи + **я. соромить.**

УСОЛО́ДЖУВАТИ с^{о} *г.* уприємнювати.

УСПАДКО́ВУВАТИ дістава́- у спа́док /спа́дщину/; *(традиції)* переймa̍-, бра́- на озбро́єння;

я. /м^{н} хто/ успадкóвує згóдний успадкувáти, спадкоє́мець, настýпник, $п^{к}$ спадкоє́мний, ©;
УСПАДКУВÁТИ одідúчити ◊.

ЎСПІХ удáча, досягнення, *с.* фурóр, тріюмф, *г.* óсяг; *(у грі)* перемóга, вúграш; *(книги)* визнáння; **без ýспіху** *(просити)* лóбом об стінку;
ЎСПІХИ *(в науці)* пóступ /*г.* пóступи/, прогрéс, *ж^{м}* вжúтки [отакі вжúтки]; ± ЩАСТЯ.

ЎСПІШНИЙ вдáлий, щаслúвий, результатúвний, ефектúв-, плід-, *с.* тріюмфáль-; *(марш)* безперешкóд-, безнáпас-, без пригóд; *(виступ на сцені) с.* блискýчий, феноменáльний;
ЎСПІШНО ефектúвно ◊;
ЎСПІШНІСТЬ *(учнів)* ýспіхи ◊.

УСТÁ *і* **ВУСТÁ** > ГУБИ, РОТ.

УСТÁВ > СТАТУТ.

УСТÁЛ/ЮВАТИ(СЯ) *г.* устійнювати(ся), $о^{к}$ стабілізувáти(ся); *(склад чого)* встанóвлювати(ся); *(- обряд)* узвичáювати(ся), зміцнювати(ся); *(- вдачу)* формувáти(ся); **я. /м^{н} хто/ ~ює** с-и ♦, рáдий ~ли-, ~ювач, устійню-, узвичáю-, зміцню-, $п^{к}$ узвичáйливий, устійли-, зміцнювальний, © ~люючи; **я. -ється** ~юваний, устійню-, встанóвлю-, узвичáю-, зміцню- ◊, ©;
УСТÁЛИТИСЯ: я. -вся УСТАЛЕНИЙ ◊, Ø;
УСТÁЛЕНИЙ стáлий, узвичáєний, *г.* устійне- ◊; *(лад)* узакóне-; *(- форму)* устóя-.

УСТАНÓВА зáклад, інститýція, *(громадська)* організáція, $е^{к}$ банк, щаднúця, ощáдна кáса, кредитівка, *(медична)* клініка, шпитáль /$с^{о}$ гóспіт-/, лікáрня, *(що реєструє)* ЗАГС; *ж^{м}* прáвило, *с.* закóн; ± НАСТАНОВА;
УСТАНÓВИ *(життя)* обстáвини, умóви; *(тутешні)* звичáї, прáвила, поря́дки, традúції.

УСТАНÓВКА $з^{п}$ агрегáт, прúстрій, механізм, устаткóвання, облáдна-; *(дія)* устаткувá-, обладá-, установля́-, станóвле-, *д.* інсталя́ція; *(на що)* лінія, курс, НАСТАНОВА, настáвлення, *(вказівка)* прúпис; **силовá у.** силóвня.

УСТАНÓВОЧНИЙ $з^{п}$ агрегáт-; *(- інструкцію)* для встанóвлення, *у.* установчий*.

УСТАНÓВ/ЛЮВАТИ /В-/ *і* **УСТАНОВЛЯ́- /В-/** стáви-, розміщá-; *(факт)* виявля́-, з'ясóвува-, *г.* устійнюва-; *(опіку)* уряджá-, *(причину)* визначá-, розпізнавá-; *(закон фізики)* відкривá-, формулювá-; *(зв'язок)* знахóди-, здійснюва-, нав'язу-, НАЛАГОДЖУ-; *(стосунки)* започаткóву-, погóджуватися мáти, *(лад)* ЗАВОДИ-, УЗАКОНЮВА-, запровáджува-, /*у хаті*/ навóди-, *(межі)* регляментувá-; *(чергу)* стéжи-; *(антену)* СТАВИ-, спорýджа-, *д.* інсталювá-; ± СТАБІЛІЗУ-; **я. /м^{н} хто/ ~лює** 1.-3. с-и ♦, з-й установú-, ©, 1. інсталя́тор, ~ник, заснóв-, фундáтор, $п^{к}$ ~чий, інсталяційний, 2. що з'ясóвує, з'ясóвувач, виясню-, 3. **я. визнача**;
УСТАНÓВ/ЛЮВАТИСЯ /В-/ *і* **~ЛЯ́- /В-/** *(куди)* стáви-, вставля́-; *(зв'язки)* устáлюва-, формувá-; *(лад)* УТВЕРДЖУВА-; /*славу* /*за ким*/*)* закріпля́-; /*моди*/ виробля́-, узвичáюва-; ◊; /*зиму*/ наставá-; **я. -ється** 1./4. с-и ♦, з-й ~ú-, ©, 1. устійню-, ~люваний, уря́джу-, заснóву-, утвéрджу-, 2. з'ясóву-, виясню-, відкрú-, відшýку- /роз-/, 3. означува- /ви-/, 4. вирóблю-;
УСТАНОВИ́ТИСЯ устабілізувáтися ◊.

УСТАТКÓВАННЯ облáдна-, $п^{б}$ машинéрія, ± ТЕХНІКА.

УСТАТКÓВУВАТИ /В-/ > ОБЛАДНУ-.

УСТАТКУВÁННЯ *(дія)* інсталя́ція, облáднáння, улаштувá-, упоря́дже-; ¤ УСТАТКÓВА-.

УСТÉЛ/ЮВАТИ /В-/ *і* **~Я́ТИ /В-/** /ви-/, стелú-; *(землю)* укривá-; *(столи)* /на-/, застеля́-; *(під ноги)* /роз-/; **я. /м^{н} хто/ ~я́** с-и ♦, з-й ~ú-, стелій, ~ювач /за-, ви-, роз-/, $п^{к}$ стелúльний, ©.

УСТÓЮВАТИСЯ; УСТÓЯТИСЯ: що устóявся відстóяний /ві-, у-/, $п^{к}$ вистоялий /у-/, *к.* стоя́-, /*лад*/ стá-, устáлений, твердúй, Ø.

ЎСТРИЦЯ $с^{о}$ *у.* скóйка, мідія.

ЎСТРІЙ *(державний)* лад, поря́док, режúм; *(побутовий)* уклáд, триб.

ЎСТУП *(тексту)* абзáц, фрагмéнт, УРИВОК.

УСТЎП *(на схилі гори)* вúступ *або* заглúбина, ± ТЕРАСА; *(у шахті)* частúна вúбóю.

УСТЎПЧАСТИЙ схóдистий, пáдистий.

УСТУПÁТИСЯ /В-/ *(за кого)* /за-/, ОБСТАВАТИ за *ким*; *(з дороги)* звертá-; *(од чого/кого)* відхóди-, відступáтися; *(кому)* /по-/; **я. /м^{н} хто/ -ється** 1. с-и ♦, з-й обстáти за, захиснúк, застýп-, оборóнець, опікýн, протéктор, ©, 2. **я. відступа**[1], 3. **я. поступається, 4. я. зверта**.

УСУВÁТИ *(хиби)* ліквідувá-, ліквідóвува-, /*з тексту*/ видаля́-, вилучá-, викидá-; *(їх)* позбувáтися; *(з посади)* знімáти, ЗВІЛЬНЯ-, *с.* виганя́-, скидá-; *(перепони)* долá-, *(незгоди)* перебóрюва-; **я. /м^{н} хто/ усувá** с-и ♦, з-й усýну-, відсторóнювач, перебóрю-, ліквідáтор, $п^{к}$ усувáльний, відсторóнливий, ©;
УСЎНУТИ *ф.* відтрýти- ◊.

УТ... *крім наведених нижче слів,* **> ВТ...**

УТАЄМНИ́Ч/УВАТИ /В-/ *(кого)* відкривá- /зрáджува-/ таємнúцю *кому*, ділúтися таїнóю з *ким*, $к^{н}$ увóдити /*б.* посвя́чува-/ в таємнúці, *(кого у що) г.* освідчу- *кому* ***що***; *(від кого)* $с^{о}$ утáюва-, ховá-, тримá- в секрéті; **я. /м^{н} хто/** ~ує с-и ♦, з-й ~и-, ~увач, $п^{к}$ ~ливий, ©.

УТВÉРДЖУВАТИ устáлю-, узичáю-, УСТАНОВЛЮ-, *(владу ще)* закріплю-, зміцню-; *(демократію)* клáсти /закладá-/ підвáлини /оснóви/ *чого*, закорінюва- /роз-/, узакóнюва-, розвивá-; **я. /м^{н} хто/ утвéрджує** с-и ♦, рáдий утвéрди- + **що устáлює /встанóвлює**[1]/;
УТВÉРДИТИ узвичáї- ◊; **у.** *їх* **на дýмці** закріпи- *їм* дýмку.

УТВЕ́РДЖУВАТИСЯ стабілізува́-, узвича́ю-закріплю-, УСТАНОВЛЮ-, закоріню- /роз-/, загніжджува-, здобува́ти собі місце, става́ твердо на но́ги; $д^к$ = **що установлюється**[1];

УТВЕ́РДИТИСЯ узвичаї- ◊; *(- ідею)* защепи́-.

УТВО́РЕННЯ *(с)*творе-, формува́-, *(філії)* організа́ція; *(річ)* у́твір /ви́-/, формо́вання, творі-.

УТВО́Р/ЮВАТИ /с-, ви-/, твори́-, *(раду)* склада́-, формува́ти; *(бльок)* засно́ву-, організо́ву-, заклада́ти; **я. ~ює** с-и ♦, з-й ~и́-, за́йнятий ~енням, творе́ць, ~ювач, $у^р$ сотвори́тель, $п^к$ *(ви́)*тво́рчий, конструкти́вний, $с^к$ -твір [словотвір], -тво́рець [звукотво́рець], ©, ± **що ство́рює**;

УТВОРИ́ТИ утну́ти, ско́їти ◊;

УТВО́РЮВАТИСЯ роби́-, постава́ти ◊; **я. -ється** тво́рений, утво́рюва- /с-, ви-/ ◊.

УТИЛІЗА́ЦІЯ *(покидьків)* ви́користання.

УТИЛІЗ/УВА́ТИ *(що)* знахо́ди- застосува́ння *чому*, *(брухт)* ВИКОРИСТОВУВА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й з♦, ~а́тор, $п^к$ ~аці́йний, ©.

УТИЛІТА́РНИЙ > ПРАКТИЧНИЙ.

УТИНА́ТИ /В-/ > ТЯТИ; *(гопака)* гати́ти;

УТНУ́ТИ ушква́ри-, жарну́-, врі́за-; *(жарт)* устругну́-, *(штуку, ще)* уде́р-, учво́ри-, $і^д$ ви́кину- /фо́ртель, ко́ника/.

УТИРА́ТИ /В-/ /ви-, об-, за-, на-, с-, роз-/; *(шлях)* уторо́вува-, уї́жджу-, нако́чу-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **втира́** с-и ♦, з-й уте́р-, обтира́льник, *(річ)* утира́ль-, $п^к$ утира́льний /об-/, ©; **у. сльо́зи** *чого* [*н.* радости] пла́ка- від *чого*, ©;

УТЕ́Р- /В-/: у. ма́ку да́- пе́рцю /чо́су, кла́ду/; ◊.

У́ТИСК гноби́тельство, гно́блення, *с.* гніт, *р.* при́тиск;

♦♦♦И переслі́дування, гоні́-, на́гінка, *о.* жо́рна.

УТИСК/А́ТИ *і* **~УВА-** обме́жу- у права́х, переслі́ду-, пригні́чу-, гноби́ти, *о.* наступа́- на го́рло /хвіст/, прикру́чува- хвоста́, бра́- за го́рло, завдава́- кри́вди; & затиска́- /при-/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й прити́сну-, відо́мий *(своїми)* ~ами, ути́скувач, пригно́блю-, гноби́тель, гони́-, $п^к$ ути́сливий, пригно́бли-, гноби́тельний, ©;

УТИ́СНУТИСЯ упха́-, втули́-, вто́впи- ◊.

УТИХОМИ́Р/ЮВАТИ /В-/ заспоко́ю-, заміри́ю-, *(запеклих)* ула́годжу-, *(дітей)* угамо́ву-, ПРИБОРКУ-, *(бунт)* приду́шу-, упоко́рю-, УСМИРЯТИ; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює** с-и ♦, з-й утихоми́ри-, ~ювач, упоко́рю-, прибо́рку-, приду́шу-, кара́тель, $п^к$ ~ливий, упокі[о]рли-, кара́льний, ©;

УТИХОМИ́РИТИ *ф.* вкрути́- хвоста́ ◊.

УТИХОМИ́РЮВА/ТИСЯ /В-/ заспоко́юва-, угамо́вува-; *(- бій)* затиха́ти, /*бурю*/ ущуха́-; **не у.** /*заворуху*/ колоти́тися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** ~ний, упоко́рю-, прибо́рку-, приду́шу-, пристру́ню-, уго́вту-, гамо́-, бо́рканий, с-и ♦, ©;

УТИХОМИ́РИ-: що -ився втихоми́рений ◊, Ø.

УТО́М/ЛИВИЙ /В-/, ~НИЙ /В-/ *(день)* трудни́й, важки́й, сто́мливий, *(труд)* змо́рли-, уверед-.

УТОПА́ТИ /В-/ тону́-; *(в зелені)* захряса́-, купа́тися; *(не в зелені)* загли́блюва- /пориná́ти/ у *що*; *(у снігу)* загруза́-; **шлях -па́є у кві́тах** $п^о$ то́не-то́не у кві́тах ш.; **я.** /$м^н$ **хто**/ **утопа́** с-и ♦, прире́чений утону́-, © + **я. тоне**; ± ПІРНАТИ.

УТОНУ́ТИ *о.* піти́ ра́ки лови́ти ◊.

УТОПІ́ЧНИЙ нездійсне́н-, нереа́ль-, химе́р-, утопі́й-; ± ФАНТАСТИЧ-; *(- ідеї)* не науко́вий.

УТО́ПІЯ фанта́зія, нездійсне́нна мрія, *о.* казко́ві за́мки, химе́ри, на вербі гру́ші.

УТО́ПЛЕНИЙ /В-/ *і* **УТО́ПЛЕНИК /В-/** > ПОТОПЕЛЬНИК.

УТО́ПТУВАТИ /В-/ /ви-, $ф^р$ на-/; ТОПТА-, убива́-, ТРАМБУ-, уні́чу-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **уто́птує** с-и ♦, з-й утопта́-, топчі́й, вито́птувач /у-/, угні́чу-, уто-ло́чу-, трамбува́льник, $п^к$ трамбува́льний, толо́чливий, ©; ± УТОРОВУВАТИ;

УТОПТА́ТИ *(стежку)* прокла́с-, протопта́- ◊.

УТОРО́ВУ/ВАТИ *(шлях)* уко́чу- /на-/, уї́зди́ти, *р.* утира́-; **п.** проклада́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~є** с-и ♦, з-й уторува́-, ~вач, уко́чу-, $п^к$ торува́льний, уко́чливий, ©;

УТОРО́ВАНИЙ *(шлях)* уте́ртий, /про-/ ◊.

УТРА́ТНИЙ /В-/ неприбутко́вий, збитко́-, неви́гідний.

УТРЕ́ТЄ *г.* по раз тре́тій.

УТРИ́М/УВАТИ /В-/ *(коня)* /с-/; *(від падіння)* /при-/; *(в руці)* /за-/, зберіга́-, залиша́-, не пуска́- з *рук*, не віддава́-; *(в голові)* берегти́; *(відсотки)* стяга́-; *(з платні)* виверта́-; *(бар)* ма́-; *(крам)* ТРИМА-; *(їх)* забезпе́чува- потре́би *чиї*, *о.* поїти-годува́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ує** 1. с-и ♦, з-й утри́ма-, $к^н$ утри́мувач, $п^к$ ~ливий, *т.* підтримко́-, утри́мувальний, утри́мчий, $ф^р$ і да́лі [і да́лі на своїх пози́ціях], $с^к$ -де́ржець [облогоде́ржець], © ~уючи, 2. **що стримує**;

УТРИ́МУВАНИЙ де́ржаний ◊.

УТРИ́М/УВАТИСЯ /В-/ *(від чого)* /с-/; *(- мороз)* трима́-, не сла́бнути; *(на ногах)* зберіга́- рівнова́гу; *(на праці)* не залиша́- її; *(на вічу)* не голосува́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** 1. ~уваний /за-, під-/, с-и ♦, з-й ~а-, $п^к$ стійки́й, держки́й, тривки́й /-а́лий/, ста́-, /- *ціни*/ тверди́й, /*форт*/ і да́лі невзя́тий, ©, 2. **я. стримується;**

ВТРИ́МАТИСЯ *(на ногах)* не впа́сти, *г.* всто́ятись на мі́сці ◊; **не в.** не вте́рпіти.

УТРИ́РУВАТИ *(в оповіді)* пересо́лю-, перепе́рчу-, перебо́рщу-, перетяга́ти струну́, передава́ти куті́ ме́ду, *г.* переяскра́влю-; ± ШАРЖУ-.

УТРО́БА ну́трощі, $ж^н$ ЖИВІТ, че́рево; *(моря)* безо́дня; **п.** нутро́, че́ревище, нутро́ви-, вну́трішній світ.

УТРУ́Д/НЮВАТИ /~НЯ́-/ УСКЛАДНЮ-; *(їх)* завдава́- кло́поту /тру́ду/ *їм*, труди́-, обтя́жува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ює** с-и ♦, з-й ~ни́-, ~нювач, укла́-

дню-, $п^к$ важки́й, тяжки́й, обтя́жливий, моро́ч-ли-, ~ли-, неприя́тли- для *чого*, клопітни́й, ©.

УХ... *крім наведенихн нижче слів,* > **ВХ...**

УХВА́ЛА постано́ва, рі́шення, резолю́ція; *(суду)* ви́рок, при́суд, $к^н$ верди́кт.

УХВА́Л/ЮВАТИ постановля́-, вирі́шува-, ура́-джува-, вино́си- УХВАЛУ, $ф^р$ затве́рджува-схва́лю-, РАДИТИСЯ; **я. /**$м^н$ **хто/ ~ює** с-и ♦, з-й ~и́-, судді́, арбі́тр, ~ювач, розсу́джу-, $п^к$ ~ь-ний, категори́ч-, виріша́ль-, беззастере́ж-, ©;

УХВАЛИ́ТИ розсуди́ти ◊.

УХЕ́КАТИ > ХЕКАТИ.

УХИ́КАТИ у́хкати, вигу́кувати "ух".

У́ХИЛ схил, на́хил, *(рельєфу)* спад; *(школи)* спе-ціялiза́ція; *(од курсу)* відхи́лення, деві́яція.

УХИЛ/Я́ТИСЯ /від-/, виверта́- /від-/, *г.* цо́фа-, *(од їх)* саха́-, *(од чого)* огина́-, відми́кувати, УНИ-КА- *чого*; *(убік)* збо́чува-; *(відповідати)* крут-и́- хвосто́м; *(боягузливо)* хова́тися за чужу́ спи́ну; **я. /**$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, з-й ~и́-, ~ьник, $п^к$ ~ьний, ~истий, УНИКЛИВИЙ, ~ьчи-, ©, ± **я. уника, я. огинається**.

УХИ́ЛЬНИЙ > УНИКЛИВИЙ.

УХНА́ЛЬ /В-/ > ЦВЯХ.

У́ХО > ВУ-; **в у́.** *(дати)* (всмали́ти) поза ву́хом.

УЦІЛЯ́ТИ /В-/ ВЛУЧА-; **що вціля́ = що влуча**;

ВЦІ́ЛИТИ *(в око)* вліпи́ти ◊.

УЧ... *крім наведених нижче слів,* > **ВЧ...**

УЧА́СНИК СПІВ♦, спі́ль-, партне́р, *(творчий)* співа́втор; *(війни)* ветера́н; *(експедиції)* член; *(неодмінний /н. мандрів)* бува́лець, това́риш; *(злочину)* привинний, *г.* прими́нник.

У́ЧАСТ/Ь спів♦, співпра́ця, *г.* у́діл; *(у ділі)* парт-не́рство; **за ~и їх** з ~ю; **бра́ти у́.** > БРАТИ.

УЧВА́Л /В-/ > НАВСКАЧ.

У́ЧЕНЬ школя́р, вихова́нець, *(випускної кля́с(и)* випускни́к, *(старших кля́с(ів)* старшокля́с-; *(вишу)* студе́нт; *(пансіону)* $і^с$ годо́ванець; *(військового училища)* курса́нт, $і^с$ каде́т; *(курсів)* слуха́ч; *(Дарвіна)* **п.** послідо́вник, визнаве́ць.

УЧИН/Я́ТИ /В-/ *(бучу)* /з-/, здійма́-, чини́-, роб-и́-, *(зло)* ко́ї-, уко́ювати, *(мету)* здійсню-, *(волю)* вико́ну-, уволя́-, *(честь)* виявля́-, *(позов)* (по)дава́-, справля́-, $і^д$ ПОЗИВА-; *(тісто)* роз-чиня́-, завдава́- запра́ву, заправля́- дрі́жджам-и, *з.* дріжджи́-; **я. ~я́** 1.-3. с-и ♦, з-й ~и́-, ©, 1. + здійснювач, творе́ць, викона́в-, *(злочин)* ви-нува́т-, лиході́й, зловми́сник, 2. **я. позива**, 3. що розчиня́ ті́сто, завдава́ч, заправля́ч, $п^к$ зап-ра́вчий, для запра́ви /розчи́ни/, ©.

УЧИНЯ́ТИСЯ /В-/ /крик/ /з-/, здійма́-, става́-, ві-дбува́-, чини́-, роби́-, *(зло)* ко́ї-; **я. /**$м^н$ **хто/ -є-ться** відбу́ваний, здійсню-, вико́ну- /до-/, до-ве́ршу-, попо́вню-, задію-, чи́нений, ро́бле-, ко́є-, ді́я-, с-и чини́тися, з-й відбу́-, ©;

УЧИНИ́ТИСЯ *(- подію)* поча́-, заді́я- ©.

УЧОЛОВІ́ЧУВАТИ *(Бога)* скида́- з п'єдеста́лу.

УШ... *крім наведених нижче слів,* > **ВШ...**

УШИВА́ТИСЯ п. > ЗАБИРА-; $ж^н$ линя́ти, на-різа́-;

УШИ́ТИСЯ > ВИСЛИЗНУТИ; $ж^н$ злиня́-; ◊.

УШКО́ДЖУВАТИ завдава́- шко́ди, ура́жа-; *(рану)* РОЗ'ЯТРЮВА-; *(здоров'я)* псува́-, підри-ва́-; **я. /**$м^н$ **хто/ ушко́джує** с-и ♦, з-й ушко́ди-, ушко́джувач /по-/, уве́реджу-, шкідни́к, $п^к$ у-ве́редливий, калі́чли-, шкідли́- для *чого*, ©;

УШКО́ДИ- *(себе)* ушко́дитися, скалі́чи-, діс-та́ти тра́вму.

УШЛЯХЕ́ТН/ЮВАТИ роби́- шляхе́тним; *(породу)* покра́щува-; **я. /**$м^н$ **хто/ ~ює** с-и ♦, ра́ди́й ушляхе́тни-, ушляхе́тнювач, $п^к$ ушляхе́тнюю-чий, $с^к$ ушляхе́тни- [ушляхе́тни-душу], ©.

УЩ... *крім наведених нижче слів,* > **ВЩ...**

УЩИ́ПЛИВИЙ *(язик)* колю́чий, спо́внений ї́ді, *(- слова ще)* вразли́вий, уї́дли-, ї́дки́й, терп-ки́й, ядучий, шпигу́-, яду́шливий, ДОШКУ-ЛЬНИЙ; *(сміх)* мефісто́фельський, САРДО-НІЧНИЙ; *(вітер)* прони́зливий, шпарки́й;

УЩИ́ПЛИВІСТЬ їдь ◊.

УЩІ́ЛЬНЮВАТИ стиска́-, роби́- цупкі́шим /гу-сті́-, щільні́-/, пресува́-; *(землю)* утоло́чу-, уг-ні́чу-, УТОПТУ-; *(час)* скоро́чу-; *(хату меблями)* затісню-, затісня́ти; **я. /**$м^н$ **хто/ ущі́ль-нює** с-и ♦, з-й ущільни́-, ущільнювач, угні́чу-, топчі́й, трамбува́льник, $п^к$ трамбува́льний, ©;

УЩІ́ЛЬНЮВА/ТИСЯ щільні́(ша)ти, стиска́-тися, $о^к$ ущу́плюва- ◊, $п^{-о}$ гу́снути; *(тверднути)* ТУЖАВІ-; *(- туман)* густі́-, гу́сну- /$д^к$ з-/, густі́ша-; **я. -ється** ~ний, згу́щу-, сти́ску-, уто́пту-, пресо́-, трамбо́-, гні́чений, толо́че-, /час/ скоро́чува- *(житлоплощу /в СССР/)* ви-лу́чу-, с-и ♦, з-й сти́сну-, ©; ± ВИЛУЧАТИ.

УЩУХ/А́ТИ /В-/ сла́бша-, затиха́-, припиня́тися, *р.* заляга́ти, *(- галас)* замовка́-, угава́-, ни́шк-ну-, пригаса́-; /хвилі/ влята́тися; /біль/ угамо́-вува-; /гнів) заспоко́юва-; /запал/ спада́ти; **я. ~а́** с-и ♦, $з^м$-й ~́ну-, щора́з ти́хший /спокійні́-+/, вже ма́йже ~́лий, напівущу́х-, © ~а́ючи;

УЩУ́ХНУТИ прига́сну-; **що ущу́х** ущу́хлий, зати́х-, прини́шк-, замо́вк-, прига́с- ◊, Ø.

УЯ́ВА *г.* виобра́ження; $ф^р$ ду́мка, свідо́мість, *ф.* фанта́зія [в її уя́ві]; **р.** о́браз, зобра́ження; ± ↓.

УЯ́ВЛЕННЯ $ф^р$ га́дка [і га́дки не ма́ю]; *(- що)* поня́ття, розумі́ння *чого*; *(дія)* відобра́же- в у-я́ві (в ду́мці /-ка́х/), *р.* уявля́-; & *с.* $п^о$ пере♦.

УЯВ/ЛЯ́ТИ ма́- /склада́-/ ~́лення про, ба́чи- в ду́-мці /уя́ві, думка́х/, $ф^р$ собі́ ду́ма- [як він це со-бі́ ду́має]; воскреша́- в уя́ві, *(образ)* $к^н$ візуалі-зува́-; *(собі)* усвідо́млюва-, розумі́-; **не ~ля́** *хто* не вкладає́ться в голові́ /не сни́-/ *кому*; **я. /**$м^н$ **хто/ ~ля́** с-и ♦, з-й уяви́-, $п^к$ воскресу́щий в уя́ві, УЯВНИЙ, візуа́ль-, віртуа́ль-, ©;

УЯВ/И́ТИ скла́с- ~́лення ◊; **ти не мо́жеш собі у.** тобі й не сни́ться; **~и́ /-іть/ собі** $в^{ст}$ поду́май(те) тільки, *(відповідь)* так [ти живий? ~и́ собі], */на запит з ч.* не/ ні [ти не вмер? ~и́ с.].

УЯВ/ЛЯ́ТИСЯ сплива́ти /воскреса́-/ в ~і, стоя́- в оча́х /пе́ред очи́ма/, постава́- у свідо́мості, з'явля́тися в уя́ві; *(чим)* здава́-; $ф^р$ сни́-, ма́ри-; **я. -є́ться** ~́лю́ваний, с-и ♦, $п^к$ уявле́нний, ©.

УЯ́ВНИЙ га́да-, уя́влюва-, *г.* спови́д-, *р.* позір-; *р.* прима́р-, $п^{-о}$ недійс-, нереа́ль-; *(що уявляється)* уявле́н-; ± УДАВАНИЙ;

УЯ́ВНІСТЬ недійсність ◊.

УЯ́РМЛЮВАТИ накида́- ярмо́ /за́шморг/, запряга́- в я., ПОНЕВОЛЮВА-, оберта́- в ра́бство, ста́ви- на коліна; **я. /$м^н$ хто/ уя́рмлює** с-и ♦, з-й уярми́-, уя́рмлювач, понево́лю-, закайда́ню-, $п^к$ каба́льний, понево́льчий, ярмоно́сний, $с^к$ тягни́-в-ярмо [тягни́-в-ярмо друг];

УЯРМИ́ТИ закайда́нити ◊.

Ф

ФА́БРИКА *у.* виро́бня; *(промислова)* підприє́мство, виро́бництво; *(інтриґ)* **п.** ку́зня.

ФАБРИКА́НТ капіталіст, вла́сник фа́брики; **ф. пліто́к** пліткар, накле́пник.

ФАБРИКА́Т > ВИРІБ.

ФАБРИК/УВА́ТИ *(крам)* виготовля́-, виробля́-, продукува́-; *(докази)* фальсифікува́-, підробля́-; *(діло)* парто́ли-, *ф.* ши́-, пришива́-, ліпи́-; **я. /$м^н$ хто/ ~у́є** с-и ♦, з-й з♦, ~а́нт, © ~у́ючи.

ФАБРИ́ЧНИЙ *(виріб)* не куста́р-, промисло́вий; *(центр)* індустрія́льний.

ФА́БУЛА ба́йка, побрехе́нька; *(твору)* сюже́тна осно́ва /лінія, канва́/, схе́ма подій, обста́вин та геро́їв.

ФАВОРИЗУВА́ТИ *з.* спосп́іша́-; всіля́ко сприя́-; протеґува́-, бра́- під опіку, ОПІКУВАТИСЯ; прихи́льно /добрози́чливо/ ста́ви-, виявляти ува́жливість, $ф^р$ підійма́- на щит.

ФАВОРИ́Т *(царя)* протеже́, улю́бленець, */вона/* $л^а$ помпаду́р; *(цариці)* коха́нець, полюбо́вник; *(тимчасовий правитель)* каліф на час.

ФАЕТО́Н *(вільноверхий)* коч, коля́са; ± ПОВІЗ.

ФА́ЗА період, ста́дія, ета́п, *(життя ще)* сму́га; *(місяця)* чверть, *г.* ква́дра; *(ґенератора)* $е^л$ струм, ви́роблений в одній з /трьох/ обмо́ток.

ФА́ЙНИЙ > ГАРНИЙ.

ФАКІ́Р *(в Індії)* жебра́к-черне́ць, де́рвіш; **п.** мандрівний фігля́р /штука́р/.

ФАКСИ́МІЛЕ > КОПІЯ.

ФАКТ реа́лія, (реа́льний) ви́падок /подія, я́вище/, при́клад [ще оди́н ♦; **п.** реа́льність, дійсн-; *(злочину)* ная́вн-, існува́ння; ± ПРЕЦЕДЕНТ;

ФА́КТИ відо́мості, да́ні, факта́ж; **факт фа́ктом, що...** не підляга́є су́мніву, що...

ФАКТА́Ж > ФАКТИ.

ФАКТИ́ЧНИЙ дійсний, спра́вжній, реа́льний; *(стан)* неприкра́ше-, непідмальо́ва-;

ФАКТИ́ЧНО реа́льно, дійсно, спра́вді, на ділі, практи́чно; *(голий)* про́сто таки.

ФА́КТОР чи́нник, рушійна си́ла; ☺ посере́дник, ма́клер, комісіоне́р, АҐЕНТ; *м.* співмно́жник.

ФАКТУ́РА > РАХУНОК.

ФАКУЛЬТЕ́Т > ВІДДІЛ.

ФАЛА́НГА > ЗАГІН, ПАВУК.

ФАЛД *і* **ФА́ЛДА** *(спідниці)* збо́рка, скла́дка, бга́нка, змо́ршка, бри́жа; *(шинелі)* пола́.

ФАЛЬСИФІК/УВА́ТИ підробля́-, фальшува́-; підтасо́ву-, перекру́чу-, викривля́ти, кривотлума́чи-; **я. /$м^н$ хто/ ~у́є** с-и ♦, з-й з♦, ~а́тор, підро́блювач, фальшівни́к, *(гріш)* фальшивомоне́т-, $п^к$ підро́бний, ~ацій-, ~а́торський, ©.

ФАЛЬЦЕ́Т > ГОЛОС.

ФАЛЬШ підро́бка, облу́да, шахра́йство; *(у мові)* лицемір-, нещи́рість, шту́чн-, наду́ма-, уда́ва-.

ФАЛЬШИ́ВИЙ *(долар)* підро́блений, фальшо́в-, *ф.* ли́повий; *(блиск)* неприро́дни[і]й, показни́й, шту́ч-; *(шлях)* облу́д-; *(алярм)* неспра́вжній, фікти́вний; *(сміх)* уда́ва-, НЕЩИРИЙ, лицемірний, ро́бле-; *(усміх)* чужи́й, приче́плений; *(сором)* безпідста́в-, неви́правда-.

ФАЛЬШИ́ВИТИ *(у хорі)* різни́-, тягну́- не в тон.

ФАЛЬШІВНИ́К фальсифіка́тор; ± ОКОЗАМИЛЮВАЧ.

ФАЛЬШИВОМОНЕ́ТНИК $ж^н$ фармазо́н(щик).

ФАЛЬШУВА́ТИ підробля́-, фальсифікува́-, ши́білими нитка́-; *(в хорі)* псува́- гармо́нію; **я. /$м^н$ хто/ фальшу́є** 1. с-и ≈, щора́з фальши́віший, $п^к$ фальшува́льний, ©, 2. **я. фальсифікує**;

ФАЛЬШО́ВАНИЙ ши́тий білими нитка́ми ◊.

ФАМІ́ЛІЯ *д.* роди́на, сім'я́, *(царська)* дина́стія.

ФАМІ́ЛЬНИЙ, $х^а$ **ФАМІЛІ́ЙНИЙ** *(маєток)* родови́й, спадко́-, *(альбом)* роди́нний, сіме́йний.

ФАМІЛЬЯ́РНИЙ (за)панібра́тський; безцеремо́нний, БЕЗПАРДОН-, *с.* розгну́зда-.

ФАНАБЕ́РІЯ при́мха, дива́цтво; пиха́, чванли́вість; & фанабе́рство;

ФАНАБЕ́РІЇ химе́рики, фанабе́рики ◊.

ФАНА́ТИК *(релігійний)* бузувір; *(фаху)* загорілець, при́страсний прихи́льник; *(ура-патріот)* шовініст; *(у політиці)* екстреміст; & фан(а́т).

ФАНАТИ́ЧНИЙ бузувірський; загорілий; шовіністи́чний; *(- любов)* при́страс-; ± ↑.

ФАНА́ТІ́ТИ втрача́- го́лову; ± НЕСАМОВИТІ-.

ФАНЕ́РА дикт; & $о^з$ фане́рка, фане́рчина.

ФАНЕ́РНИЙ ди́ктовий.

ФАНТАЗЕ́Р мрійник, будівни́к казко́вих за́мків, рома́нтик, Дон-Кіхо́т, прожекте́р, *(творець утопій)* утопіст; & *(письменник)* фанта́ст.

ФАНТА́ЗІЯ *(людська)* тво́рча уя́ва; $п^{ре}$ $м^н$ мрія;

(пуста) ви́гадка, ка́з-, ба́й-, $к^н$ фантасмаго́рія, *о.* на вербі гру́ші, сон рябо́ї коби́ли, ХИМИНІ КУРИ, *(- земний рай)* уто́пія; *(чиясь)* при́мха, химе́ра, фанабе́рія; ± МІТ.

ФАНТАЗ/УВА́ТИ мрія-, ма́ри-, сни́-, порина́- у фанта́зії, віддава́тися ~́іям, снува́ти /удава́тися в/ химе́ри, захо́дити в хма́ру, будува́- казко́ві за́мки, буя́- ду́мкою; ± ВИГАДУВА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~у́є** розфантазо́ваний, захо́пле- ~іями, с-и ♦, з-й ви♦, ~е́р, $п^к$ ФАНТАСТИЧНИЙ, ~ій-, ~е́рський, химе́ристий, © ~у́ючи;

НАФАНТАЗУВА́ТИ /ви́-/, $п^о$ примрія- ◊.

ФАНТАСМАГО́РІЯ химе́рний о́браз /о́брази/; ви́гадка, ФАНТАЗІЯ.

ФАНТА́СТИКА ви́гад-, ка́з-; $л^а$ фантасти́чний жанр; *(!)* **ф.!** дивови́жа! неймові́рно! фантасти́ч-! щось надзвича́йне! умре́ш! *г.* не до поду́мання! щось тако́го!; ± ФАНТАЗІЯ.

ФАНТАСТИ́ЧНИЙ *(світ)* чарівни́й, казко́вий, ви́гаданий, уя́в-, нереа́ль-; *(плян)* нездійсне́н-, утопі́ч-, фантасмагори́ч-; *(сон)* химе́р-, чудерна́цький; *(палац)* умре́ш яки́й; *(розмір)* гіга́нтський, колоса́льний; ± ФЕЄРИЧНИЙ.

ФА́НТО́М при́вид, ПРИМАРА, ілю́зія.

ФАНФА́РНИЙ *(парад(а)* ура-віва́т-.

ФАНФАРО́Н > БАЗІКА, ХВАЛЬКО.

ФАРАО́Н > МОНАРХ; **п.** можновла́дець, повели́тель; $з^н$ поліца́й; & $ж^і$ фараоне́са.

ФА́РБА *(водяна)* акваре́ль, *(олійна)* олія, *(кубова)* калія, $с^о$ інди́го, *(в кераміці)* поли́ва, по́ливо; *(осени)* ба́рва, ко́лір; *(обличчя)* рум'я́нець.

ФАРБ/УВА́ТИ *(рідину)* зааба́рвлюва-; *(брови)* малюва́-, *(губи ще)* краси́-, *г.* кармінува́-; *(лишати сліди ~ою)* брудни́- /масти́-, кваця-/ ~ою; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й по♦, ~а́р, ~івни́к, ~ува́ль-, *(річ)* барвни́к, $п^к$ барвни́й, ~ува́ль-, ©;

ВИ́♦♦♦ $б^п$ ви́фарбован/о; **я. ~о** ви́фарбований;

ФАРБУВА́ТИСЯ заба́рвлюва- ◊; **я. -ється** с-и ♦, фарбо́ваний, фарбо́ванець;

ПЕРЕФАРБУВА́ТИСЯ перемасти́- ◊.

ФАРВА́ТЕР *(на річці)* *у.* стри́жень; *(судна)* ви́значений шлях; *(дії)* на́прям, ре́чище; ± КУРС.

ФАРИСЕ́Й **п.** ЛИЦЕМІР, $і^р$ святе́нник, свято́ха, *о.* святи́й та бо́жий.

ФАРИСЕ́ЙСЬКИЙ > ЛИЦЕМІРНИЙ.

ФА́РМА *і* **ФА́РМЕР** > **ФЕ́РМА** *і* **ФЕ́РМЕР.**

ФАРМАЦЕ́ВТ > АПТЕКАР.

ФАРМА/ЦЕВТИ́ЧНИЙ *(препарат)* ліка́рський; *(довідник)* ~ці́йний; *(виш)* ~кологі́ч-.

ФАРС $і^с$ коме́дія, сцені́чний жарт; **п.** деше́ве /брехли́-, цині́чне, пропага́нди́вне/ шо́у, окозами́лювання; $з^{-н}$ *(візни́цький /соло́ний/)* жарт /ви́тівка/, шпига́чка.

ФА́РТУХ & фа́ртушок, фартуши́на.

ФА́РФО́Р порцеля́на.

ФАРЦЮВА́ТИ *д.* шварцюва́ти.

ФАРШ *у.* на́чинка.

ФАРШ/ИРУВА́ТИ *і* $х^а$ **ФАРШУВА́-** начиня́-~́ем, нафарш(ир)о́вува-; *(шпігом)* шпігува́-, нашпіго́вува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~(ир)у́є** с-и ♦, з-й начини́- (~́ем), ~ува́льник, $п^к$ ~івни́й, ~ва́ль-, ©.

ФАСА́Д $х^а$ ♦а; *(будинку)* лице́, чоло́, фронт, фас.

ФАСО́Н *(одягу)* крій, моде́ль, зразо́к; *(меблів)* стиль; $ж^м$ мане́ра, мо́да; **п.** хизува́ння, показу́ха, форс, шик [для ♦у]; **держи́ ф.!** шану́йся!

ФАСО́НИСТИЙ > ЧЕПУРИСТИЙ.

ФАСТ-ФУ́Д скоро́їжка, скоро-ї́ж! раз-два-ї́ж!

ФАТА́ > СЕРПАНОК.

ФАТА́ЛЬНИЙ *(удар)* немину́чий, невідворо́тни[і]й, невідверне́нний; *(промах)* непопра́в-; */любов/* згу́б-; *(збіг)* роко́ва-; *(вплив)* доленос́-; *(кінець)* СМЕРТЕЛЬ-, трагі́ч-, нещасли́вий.

ФА́ТА МОРҐА́НА міра́ж, МАРИВО.

ФА́ТУМ до́ля, *п.* хрест, же́реб; немину́чість, роко́ван-, прире́чен-, фата́льн-.

ФА́УНА, $х^а$ **ФА́ВНА** твари́нний світ /ца́рство/, *к.* усе́ живе́, *у.* тварина́.

ФАХ профе́сія, спеція́льність, рід заня́ть, кваліфіка́ція, по́ле /сфе́ра, аре́на, ца́рина/ дія́льности, *ќ* хліб [легки́й хліб], *з.* за́від; ± РЕМЕСЛО.

ФАХІВЕ́ЦЬ СПЕЦІЯЛІСТ, $ж^м$ спец, ма́йстер /знаве́ць/ сво́го ді́ла.

ФАШИ́СТВУВАТИ: що фаши́ствує с-и ♦, фаши́ст(ик), $п^к$ фашистикува́тий.

ФЕОДА́Л, $х^а$ **ФЕВДА́Л** $і^с$ сюзере́н, сеньйо́р; *(у Росії)* помі́щи́к, кріпосни́к, землевла́с-; *(у Прусії)* ю́нкер.

ФЕДЕРА́ЛЬНИЙ федерати́в-; *(у США, ФРН, РФ)* (загально)держа́в-, (загально)націона́ль-.

ФЕДЕРА́ЦІЯ > ОБ'ЄДНАННЯ.

ФЕЄРИ́ЧНИЙ *(сюжет)* казко́вий, фантасти́чний; *(образ)* чарівни́й, чарівли́вий, магі́чний; *(- видовище)* умре́ш-яки́й, захо́пливий, захо́плюючий; *(- швидкість)* разю́-; ± ДИВНИЙ.

ФЕЄ́РІЯ фантасти́чна вистава /п'є́са, видо́вище/.

ФЕЙЛЕТО́Н > ГУМОРЕСКА.

ФЕМІНІ́СТКА *(в Англії)* суфражи́стка.

ФЕ́НІКС > ПТАХ.

ФЕНО́МЕН ЯВИЩЕ, ☺ **/-МЕ́Н/** ОРИҐІНАЛ.

ФЕНОМЕНА́ЛЬНИЙ дивагі́д-, чуде́с-, рідкі́с-, НЕЗВИЧАЙ-, винятко́вий; неземни́й, надприро́дній.

ФЕ́РМ/А *і* **~ЕР** > ДВІР, ХУТІР *і* СЕЛЯНИН.

ФЕРМЕ́НТ $б^і$ ензи́м; **п.** каталіза́тор, *(громади)* акти́вний про́шарок, *о.* дрі́жджі.

ФЕРТ фе́ртик, чепуру́н, піжо́н, же́вжик, джиґу́н, прили́за, $з^н$ шме́ндрик, *(що оберта шик у культ)* сноб; ± ВІТРОГОН.

ФЕСТИВА́ЛЬ > СВЯТО.

ФЕТИ́Ш об'є́кт обо́жнювання, і́дол, бовва́н, божо́к, *о.* свяще́нна коро́ва, *р.* іко́на.

ФЕТР > ПОВСТЬ.

ФЕШЕНЕ́БЕЛЬНИЙ *(одяг)* дороги́й і мо́дний, сти́ль-, ви́шука-, еле́ґант-, шика́р-; *(готель)* розкі́ш-, *г.* люксусо́вий; *(стиль)* великосві́тський, аристократи́чний.

ФЕ́Я > ЧАРІВНИЦЯ; *п.* красу́ня; **до́бра ф.** доброчи́нниця.

ФІЯКР > КАРЕТА.

ФІА́ЛКО́ВИЙ *с°* фіоле́то-, *(колір ще)* бузко́-.

ФІА́СКО невда́ча, неу́спіх, прова́л /об-/, *с.* пора́зка, *жм* пшик; & *ха* фія́ско.

ФІ́БРИ *мн* *б-°* про́жилки; **всі ф. душі** *з-н* душа́ й ті́ло [нена́видить всіма́ фі́брами душі́].

ФІГА інжи́р, ви́нна я́года; *фр* ду́ля [діста́ти фі́ґу].

ФІГУ́РА *у.* по́стать; *(мармурова)* ста́ту́я, скульпту́ра, мани́к; *п.* фо́рма, ко́нтур, конфігура́ція; *(геометрична)* ті́ло [куб, ко́нус, пірамі́да +], */площинна/* о́брис [ко́ло, ромб, квадра́т +]; *(у танці)* викрута́с, пози́ція в ру́сі, *а.* па; *(шахова)* не піша́к; *(стилю)* *лг* зворо́т, мета́фора; *(пілотажу)* ТРЮК; ☺ осо́ба; **головна́ ф.** пе́рша скри́пка, *ф.* пуп землі́; ± ФІҐУРА.

ФІГУРА́ЛЬНИЙ *(вислів)* перено́с-, о́браз-, алегори́ч-, метафори́ч-, фігу́р-.

ФІГУ́РИСТИЙ > ҐРАЦІОЗНИЙ.

ФІГУ́РНИЙ *(- оздобу будинку)* скульпту́р-; *(- руханкову вправу)* акробати́чний.

ФІГУР/УВА́ТИ *(на мапі +)* зна́читися, стоя́ти; *(у творі)* згаду́ватися, зобража́-, виступа́ти, бу- прису́тнім; *(у чім)* бра́- у́часть; *(у мові)* *ф.* *дк* прижи́тися; **я.** */мн* **хто/** ~ує с-и ♦, *(у творі)* зга́дуваний, зобра́жу-, фігура́нт, *(в суді)* уча́сник, *пк* прису́тній, *(у дії)* замі́шаний, *ф.* вмо́че-, ©.

ФІ́ҐЕЛЬ кучéрик, *с°* за́виток; ± ЛЬОКОН;
ФІ́ҐЛІ ви́тівки, шту́ки, трю́ки, ко́ники; *(любовні)* фі́ґлі-мі́ґ[и́г]лі; ± ФОКУС.

ФІ́ҐЛІ-МІ́ҐЛІ > ЖЕНИХАННЯ; & фі́ґлі-ми́глі.

ФІҐЛ/ЮВА́ТИ *і* **~ЯРУВА́-**, роби́- фі́ґлі /фо́куси, шту́ки/, викида́- ко́ники; *п.* ВИКРУЧУВАТИСЯ; **я.** */мн* **хто/** **~ює** 1./2. с-и ♦, ~ю́ючи, 1. з-й ви́кинути ко́ника, ФІҐЛЯР, бла́зень, кривля́ка, *п.* вереду́н, капризу́н, комедія́нт, *пк* ~я́ристий, вередли́вий, капри́зний, 2. **я. викручується**.

ФІҐЛЯ́Р штука́р, куме́дник, ± ФАКІР; бла́зень, мартопля́с; акроба́т; *п.* кривля́ка, позе́р; *(- дитину)* пусту́н, витівни́к.

ФІҐУ́РА *г.* *(на роздоріжжі)* хрест.

ФІЗИ́ЧНИЙ *(світ)* матерія́ль-, пре́дме́т-, речови́й, не духо́-; *(ґандж)* тіле́сний; *(- потреби єства)* фізіологі́ч-; */силу/* му́скуль-, м'язо́вий.

ФІЗІОНО́МІЯ > ОБЛИЧЧЯ.

ФІЗКУЛЬТУ́РА фізи́чна культу́ра, *г.* тіловихо́-; & *пк* *тіловихо́вний; ± РУХАНКА; **фізку́льт-приві́т!** *ж.* інсу́льт-приві́т.

ФІКС/УВА́ТИ закрі́плю-, встано́влю-; *(в умі)* карбува́ти, зафіксо́ву-; *(на папері)* відзнача́ти, відміча́-, зобража́-, відтво́рюва-; *(увагу)* зосере́джу-; *(рухому шкалу)* знерухо́млю-; *(події)* реєструва́ти, засві́дчува-, бра́- на папі́р; *(азот)* *б'* засво́юва-; **я.** */мн* **хто/** **~у́є** с-и ♦, з-й за♦, ~ува́льник, *(препарат)* ~а́тор, *пк* ~ува́льний, ~аці́й-, ~а́тор-, */- пам'ять/* чіпки́й, © ~у́ючи;
ЗАФІКСУВА́ТИ *(вислів)* записа́- ◊.

ФІКТИ́ВНИЙ несправ́жній, ви́гаданий, *(акт)* ФАЛЬШИВИЙ; *(шлюб)* уя́вний, *г.* спови́д-;
ФІКТИ́ВНО *ск* ні́би- [нібихво́рий], © ні́бито [**ф. хво́рий** ні́бито х.].

ФІ́КЦІЯ ви́гадка, ви́твір фанта́зії, ми́льна бу́льбашка, *жм* бу́льба, на ве́рбі гру́ші; *(підроблене)* підро́бка, фабрика́ція, ± ІЛЮЗІЯ, ЛЕҐЕНДА.

ФІЛАНТРО́П, ♦І́ЧНИЙ > ДОБРО/ЧИНЕЦЬ, ~ДІЙ-.

ФІЛЕ́ 1. *(м'ясо)* поля́двиця; & філе́й; 2. *(плетиво)* мере́живо.

ФІЛІГРА́ННИЙ /-ОВИЙ/ тонко́ї робо́ти; ± ТОНКИЙ.

ФІЛІЖА́НКА > ЧАШКА.

ФІЛІ́ППІКА; *мн* **ФІЛІ́ППІКИ** пото́ки /зли́ва, фо́єрверк, *с°* фейєрве́рк/ гні́вних слів /обра́з/, слове́сна ата́ка, *жм* прокльо́ни, *с.* плюво́к в ду́шу /обли́ччя/; ± ПРОМОВА.

ФІЛІ́СТЕР обива́тель, міщани́н /± ХУТОРЯ-/, обме́жена осо́ба, *ір* до́бр/ий чолові́к [лю́ди ~і].

ФІ́ЛІЯ *(установи)* ві́дділок, відді́лення, се́ктор; & *с°* філія́л, філіа́л; ± АҐЕНТСТВО.

ФІЛО́ЛОГ мовозна́вець, лінґві́ст; *(знавець лексики)* лексико́лог, */діялектів/* діялекто́лог; *(словникар)* лексико́граф; *ш.* мо́вник /-ичка/, студе́нт на ві́дділі філоло́гії; & *жі* ♦и́ня.

ФІЛО́СОФ мисли́тель, мудре́ць, *кн* мудросло́в, *з.* любому́др, *ф.* Соломо́н; *фр* теоре́тик; *зн* мудраґе́ль, мудраґе́лик; *ш.* студе́нт на ві́дділі філосо́фії; & *жі* філософи́ня.

ФІЛОСОФІ́ЧНИЙ філосо́фський; *(роздум)* абстра́ктний, умогля́д-, безпре́дме́тний, метафізи́ч-; *(тон)* глибокоду́м-.

ФІЛОСО́ФІЯ *(Канта)* уче́ння, вче́ння, філосо́фська доктри́на /систе́ма/; *(міщан)* світо́гляд, *мн* переко́нання /*с°* переко́на-/, по́гляди; *(давніх епох)* пра́думки; *(життєва)* му́дрість; *жм* мудрува́ння, розумува́-, філософува́-; *г.* факульте́т філосо́фії.

ФІЛОСОФ/УВА́ТИ мудрува́-, розумува́-, *зп* філосо́фству-; **я.** */мн* **хто/** ~у́є с-и ♦, ра́дий по♦, філо́соф, *з.* любому́др, *пк* ~ський, ~і́чний, *ур/ір* любому́дрий, ©.

ФІЛЬВА́РОК *і* **ФОЛЬВА́РОК** ма́єток, еконо́мія; *(дрібний)* сади́ба, ху́тір, фе́рма, ви́селок.

ФІЛЬМ кінокарти́на, *к.* карти́на, кіно́, *(мультиплікат)* *к.* му́льтик; *(світлочутливий)* плі́вка.

ФІЛЬМ/УВА́ТИ зніма́- /накру́чува-/ (фі́льм), *с°* роби́- кінозйо́мку /-зніма́ння/; **я.** */мн* **хто/** ~у́є

с-и ♦, ра́дий за♦, ~а́р, ~ува́льник, $с^{в}$ постано́в- /режисе́р/ ~у, $п^{к}$ ~ува́льний, $с^{о}$ кінозніма́ль-.

ФІЛЬТР *у.* цідило.

ФІЛЬТР/УВА́ТИ проціджува-, ціди́-, профільтро́вува-; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ ~у́є с-и ♦, ра́дий про♦, ~ува́льник, циди́ль-, *(річ)* фільтр, цідило, $п^{к}$ ~ува́льний, ~аці́й-, циди́ль-, ©;

♦♦♦СЯ: я. -ється ~о́ваний, $п^{к}$ ~івни́й, ©.

ФІМІА́М, $х^{а}$ **ТИМІЯ́М** *(речовина)* ла́дан; **п.** гаря́ча похвальба́, ле́стощі, дитира́мби.

ФІНА́Л кіне́ць, закінчення, заве́рше-, підсумок; *(п'єси)* ФІНАЛЬНИЙ /оста́нній/ акт /сце́на/; *(у змаганні)* $с^{т}$ оста́нній тур /ра́унд/.

ФІНА́ЛЬНИЙ *у.* заверша́ль-, заклю́ч-, кінце́вий; *(акт)* оста́нній.

ФІНА́НСИ $м^{н}$ ко́шти, фо́нди; $ж^{м}$ гро́ші, *п.* валю́та; *(державні)* фіна́нсова систе́ма.

ФІНАНСИ́СТ банкір, фіна́нсовий туз, *о.* золоти́й мішо́к; ± КАПІТАЛІСТ.

ФІНА́НСОВИЙ *(клопіт)* грошови́й; *(- поміч, ще)* матеріа́льний; *(- кризу)* економіч-.

ФІНАНСУВА́ТИ підтри́му- грі́шми /фіна́нса-/, вкла́да- капіта́л;

ПРОФІНАНСУВАТИ вкла́сти капіта́л ◊.

ФІНІШ > КІНЕЦЬ.

ФІНІШУВА́ТИ прихо́ди- до фінішу, ± КІНЧА-; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **фініш́ує** ра́дий ♦, пе́рший на фінішу, перемо́жець, $п^{к}$ фінішний, фінішува́ль-, ©;.

ФІО́РД, $х^{а}$ **ФЙОРД** > ЗАТОКА.

ФІ́РА *г.* > ХУРА.

ФІРА́НКА > ЗАВІСА.

ФІ́РМА *(приватна)* компа́нія; *(виробнича)* підприє́мство; *(комерційна)* дім, діло, *а.* бізнес; ± КОРПОРАЦІЯ, ТРЕСТ.

ФІСКА́Л шпиг, СТУКАЧ, вика́жчик, ю́да, сексо́т, донощик, АҐЕНТ; ± ПРОВОКАТОР.

ФІСТУ́ЛА *у.* нори́ця.

ФІ́ШКА *(в іграх)* значо́к, ма́рка, жето́н; **ф.** секре́т, пробле́ма, сіль [вся ♦ в то́му, що...].

ФЛАНГ *(позицій війська)* крило́, край, *г.* флянк;

ФЛА́НГИ бо́ки, сто́рони, краї.

ФЛА́НГО́ВИЙ крилови́й, *(у лаві)* кра́йній [к. злі́ва /спра́ва/].

ФЛЕ́ГМА апати́чність, апа́тія, іне́ртність, незвору́шний /Олімпійський/ спо́кій; ☺ **р.** флегма́тик; *(наслідок перегонки)* **х.** конденса́т.

ФЛЕГМА́ТИК незвору́шно-спокі́йна осо́ба, *у.* недвига се́рцем, *р.* фле́гма.

ФЛЕГМАТИ́ЧНИЙ ☺ врівнова́же-, безпри́страс-, незвору́ш-, ІНЕРТ-, СОН-, апати́ч-, БАЙДУЖИЙ, мля́вий.

ФЛІ́ҐЕЛЬ прибудо́ва, прибуді́вка, прибуді́вля; *(осторонь від дому)* *г.* офіци́на.

ФЛІРТ *(любо́вна)* гра, кокетува́ння, залиця́ння, ФІҐЛІ-МІҐЛІ; ± ЗАКОХАННЯ.

ФЛІРТУВА́ТИ *(з ким)* крути́- любо́в /рома́н/, наска́кува- коло /ЗАЛИЦЯТИСЯ до/ *кого*, пуска́- в зальо́ти, кокетува́ти, стро́ї- /заво́ди-/ фіґлі-миґ[іґ]лі; **я.** /$м^{н}$ **хто**/ **флірту́є** с-и ♦, гото́вий по♦, швидки́й на зальо́ти, зальо́тник, кокету́н, $ж^{і}$ коке́тка, $п^{к}$ коке́тливий, зальо́тли-, ©.

ФЛОЯ́РА ду́дка, сопі́лка.

ФЛЮ́ҐЕР *у.* пого́дник, млино́к.

ФЛЮС $м^{а}$ о́пух я́сен, на́бряк щоки́; *т.* до́мішка /що сприяє то́пленню руди́/.

ФЛА́ГМАН $х^{а}$ фля́ґман; ☺ команди́р фльоти́лії, водій еска́дри /-ри́льї/, фльотово́дець; *(що)* фля́ґманський корабе́ль /літа́к/.

ФЛАКО́Н *(з-під ліків +)* пля́шечка; & $х^{а}$ флякон.

ФЛО́РА росли́нний світ /ца́рство/, росли́нність.

ФЛОТ, $х^{а}$ **ФЛЬОТА** су́дна, кораблі, $ф^{р}$ морськи́й тра́нспорт; *(вітрильна)* вітри́льники; *(військова)* морські си́ли, бойові́ кораблі, $і^{с}$ арма́да; *(повітряна)* аві́я́ція *(група суден)* фльоти́лія, ± ЕСКАДРА.

ФЛО́ТСЬКИЙ *(офіцер)* МОРСЬКИЙ; *(одяг)* моря́цький; & $х^{а}$ фльо́тський.

ФЕ́ЄРВЕРК, $х^{а}$ **ФОЙЕРВЕРК** декорати́вні вогні, *з.* вогне́ва́ шту́ка; *(слів)* ви́бух, потік, зли́ва, $і^{д}$ $м^{н}$ філі́ппіки; *(гніву)* пароксизм.

ФОЙЄ́ > ЧЕКАЛЬНЯ.

ФО́КУС 1. *(променів)* $ф^{і}$ то́чка концентра́ції; *(землетрусу)* епіце́нтр; *(недуги)* $м^{а}$ во́гнище; **п.** центр, центра́льна то́чка, осере́док, ядро́; *(уваги)* зосере́дження; 2. шту́ка, фі́ґель, *с.* трюк, ко́ник, ви́брик, $ж^{м}$ фо́ртель;

ФО́КУСИ $п^{б}$ вередува́ння, дива́цтва; хи́трощі, ви́верти, викрута́си, удава́ння, ± ФІҐЛІ.

ФОЛІА́НТ > КНИГА; & фолія́нтик.

ФОЛЬКЛО́Р, $х^{а}$ **ФОЛКЛЬО́Р** наро́дня тво́рчість, у́сна слове́сн-; ± ПЕРЕКАЗИ, ЛЕҐЕНДИ.

ФО́ЛЬГА́ сухозло́тиця, сухозлітка; ± ПОЗЛІТКА, ПОЗОЛОТА.

ФОН > ТЛО; *(у радіоприймачі)* шум, звукова́ перешко́да.

ФО́НИ *(атмосферні)* шу́ми.

ФОНД *(золотий)* запа́с, резе́рва, $с^{о}$ резе́рв, ресу́рси; *(допомоги)* ка́са; *(земель)* земе́льні резе́рви; *(обіговий)* капіта́л; *(оборони)* *г.* фунда́ція;

ФО́НДИ ко́шти ◊, *п.* валю́та, фіна́нси, $ж^{м}$ готі́вка, гото́ві гро́ші; *(надр)* по́клади.

ФОНДРЕ́ЙЗИНГ збі́рка коштів, *ґ* збірко́ва а́кція.

ФОНЕТИ́ЧНИЙ $л^{ґ}$ $п^{о}$ звукови́й, $р^{в}$ звуково́ї будо́ви [**ф. фонд мо́ви** фонд звуко́вої будо́ви м.].

ФОНТА́Н > ВОДОГРАЙ; *(слів)* **п.** зли́ва, ± ФІЛІППІКА; *(вогню)* > ЯЗИКИ.

ФО́РА $с^{т}$ *(поступка сильнішого гравця слабшому для рівности шансів на виграш)* пе́вне число вічок, ґолів, ходів, ме́трів, фу́нтів, фігу́р; **да́ти фо́ру** поступи́тися *(сла́бшому)*.

ФОРЕ́ЛЬ *(риба)* (п)струг, *г.* пестрю́га, форе́ля.

ФО́РКАТИ > ПИРХАТИ.

ФО́РМ/А о́бриси, ко́нтури, конфіґура́ція; *(канцелярська)* анке́та, бланк; *(взаємин)* тип, структу́ра, спо́сіб; *(творчости)* жанр; *(недуги)* (різно́)ви́д; *(явища ще)* ви́яв; *(військова)* уні♦, однострій; *(слова)* $л^{L}$ $п^{-o}$ видозміна; *(стрічі)* процеду́ра, ритуа́л, етике́т; *т.* при́стрій, шабльон, */у ливарстві/* опо́ка, */друкарська/* ма́трица, */штампувати/* штамп; ***ф***^{P} про♦, ви́димість [для ~и], зразо́к [за ~ою, по ~і]; ***п.*** фізи́чний стан [спорти́вна ♦]; ± КШТАЛТ, ОБРАЗ; **не по ~і** *(убраний)* нестанда́ртно, хто як.

ФОРМАЛІ́ЗМ зо́внішня пунктуа́льність, форма́льне ста́влення, *с.* бюрократи́зм, $с^{o}$ казе́нщина.

ФОРМА́ЛЬНИЙ *(підхід)* $с^{o}$ казе́нний; *(відпис)* для годи́ться /(про)фо́рми/; *(- права)* номіна́льний; *(рапорт)* офіці́й-; *(- метод(у)* формалісти́ч-; *(шпигун)* спра́вжній, ді́йсний.

ФОРМА́ЛЬНІСТЬ процеду́ра, ритуа́л, обря́д, церемо́нія;

ФОРМА́ЛЬНОСТІ *(судові)* но́рми, вимо́ги.

ФОРМА́Т *(книги +)* габарити, $п^{-o}$ ро́змір; ***п.*** стиль, моде́ль; & $д^{-o}$ *♦ува́ти, *пере♦о́ву-.

ФОРМА́ЦІЯ $г^{a}$ нашаро́вання, нашарува́-; ***п.*** ета́п ро́звитку лю́дства; *р.* поколі́ння, ґенера́ція.

ФОРМ/УВА́ТИ надава́- фо́рми /ви́гляду/; *(уряд)* добира́-, зформо́вува-; *(поїзд)* комплектува́-, склада́- *(доку́пи)*; *(вдачу)* ВИРОБЛЯ-, витво́рюва-, ліпи́-; *(загін)* збира́- *(доку́пи)*; & виформо́вува-; **я.** */м^{н}* **хто/** **~у́є** 1./2. с-и ♦, © ~у́ючи, 1. з-й з♦, ~ува́ч, зформо́ву-, витво́рю-, $п^{к}$ витво́рчий, ~отво́р-, 2. *т.* покли́каний з♦, ~івни́к, ~ува́ль-, $п^{к}$ формува́льний, формови́й;

ФОРМУВА́ТИСЯ набува́ти фо́рми /ви́гляду/, прибира́- фо́рму /ви́гляд/; *(- погляд)* вико́вуватися, кристалізува́-, */в голові/ п.* вари́-; ***п.*** утво́рюва- ◊; **я. -ється** формо́ваний ◊, © с-и ♦;

ЗФОРМУВА́ТИСЯ скристалізува́- ◊.

ФО́РМУЛА *(словесна)* ви́слів, ви́раз; *(математична)* буквови́й /лі́терний/ ви́раз; *(закону)* формульо́вання, $с^{o}$ формулюва́ння.

ФОРМУЛЮВА́ТИ *(думку)* висло́влю-, виклада́ти; *(завдання)* визнача́-, окре́слюва-; **я.** */м^{н}* **хто/ формулю́є** с-и ♦, ради́й з♦, висло́влювач, виклада́ч, окре́слюв-, $п^{к}$ формулюва́льний, ©.

ФОРМУЛЯ́Р *(бібліотечний)* ка́ртка, бланк, фо́рма; *(в'язня)* особи́ста ка́ртка.

ФОРПО́СТ ***в***^{й} пере́дня ва́рта /пост/, передова́ пози́ція; *(науки)* передови́й за́клад, *п.* флягман.

ФОРС хизува́ння, ФАСОН; го́рдощі, пиха́, чванли́вість; ***р. г.*** шви́дкість.

ФОРСИ́ТИ хизува́тися, чва́ни-, хва́стати, хвали́тися, фасо́ни-; *(чим)* козиря́ти; **я.** */м^{н}* **хто/ форси́ть** с-и ♦, ради́й пофасо́нитися, фасо́нщик, ФЕРТ, $п^{к}$ фасо́нистий, ©.

ФОРСУ/ВА́ТИ *(дію)* приско́рю-, пришви́дшу-; *(бар'єр)* ***в***^{й} дола́ти, *(річку)* переправля́тися че́рез; **я.** */м^{н}* **хто/ ~є** с-и ♦, з-й приско́ри-, приско́рювач, $в^{й}$ перепра́влю-, $п^{к}$ ~ва́льний, ©.

ФОРТ > УКРІПЛЕННЯ, БАСТІОН.

ФОРТЕПІЯ́Н *і* **ФОРТЕПІЯ́НО** *(старовинний)* клявіко́рди, клявеси́н; *(сучасний)* піяні́но, пія́но; *(з поземними струнами)* роя́ль.

ФОРТЕ́ЦЯ форт, цитаде́ля, тверди́ня, о́плі́т, $с^{o}$ оплі́т, *з.* тве́рджа, $і^{c}$ кремль, *(за́мок)* $г^{д}$ фесту́нок; *(надміцна)* БАСТІОН; ± УКРІПЛЕННЯ.

ФОРТУ́НА ***м***^{т} боги́ня ща́стя; ***п.*** щасли́вий ви́падок /збіг обста́вин/, уда́ча, у́спіх, *с.* до́ля, тала́н, ща́стя.

ФОТЕ́ЛЬ *(м'яке́)* крі́сло.

ФО́ТО, ♦ГРА́ФІЯ зні́мок, (♦)ка́ртка, *г.* світли́на, зні́мка, зня́ток; ***п.*** ко́пія; ***ф.*** обли́ччя, фізіоно́мія; *(заклад)* ♦ателье́; *(дія)* ♦графува́ння.

ФОТОГРАФ/УВА́ТИ роби́- ~ії, знима́-, *г.* світи́-, знимкува́-; **я.** */м^{н}* **хто/ ~у́є** с-и ♦, ради́й з♦, фото́граф, $п^{к}$ фотографува́льний, фотографі́ч-, ©.

ФОТОГРАФУВА́ТИСЯ *г.* знимкува́-, $с^{o}$ знима́-; **що -ється** фотографо́ваний, с-и ♦, ©.

ФРАҐМЕ́НТ відла́м, *ф.* кава́лок, *(твору)* УРИВ-.

ФРАҐМЕНТА́РНИЙ ури́вковий, не ці́лий, роз'є́днаний, непо́вний, УРИВЧАСТИЙ.

ФРА́ЗА *(кучерява)* ви́слів, ви́раз; $г^{a}$ ре́чення; **крила́та ф.** АФОРИЗМ;

ФРА́ЗИ фразеоло́гія; *(пусті)* просторі́кування, $і^{д}$ марносло́в'я.

ФРАЗЕ́Р марносло́в; позе́р; *д!* БАЗІКА.

ФРА́КЦІЯ *(шевців)* $і^{c}$ цех, об'є́днання; *(у партії)* угрупо́ва-, се́кція; *(у парля́менті)* гру́па; *(складної рідини)* ***х.*** компоне́нт, складни́к, складова́ части́на, ± ІНҐРЕДІЄНТ.

ФРАНЗО́ЛЯ бу́лочка, $с^{o}$ францу́зька бу́лка.

ФРАНТ > ЧЕПУРУН.

ФРАХТО́ВИЙ ***п***^{рн} *(- судно)* зафрахто́ваний.

ФРЕ́СКА > КАРТИНА.

ФРИВО́ЛЬНИЙ легкова́ж-, вітрого́нський, не зо́всім присто́йний; ± ТРИВІЯЛЬНИЙ.

ФРИЗЕ́Р > ПЕРУКАР, ГОЛЯР.

ФРОНТ теа́тр вое́нних дій; лі́нія боїв, фронтова́ /передова́/ лі́нія, *як і.* передова́; *(праці)* по́ле ді́яльности, сфе́ра, аре́на, ни́ва, стезя́; *(народній)* рух; *(будови)* ФАСАД(А).

ФРОНТА́ЛЬНИЙ чолови́й, лобови́й, причі́лко-; *(бік)* лицьови́й, пере́дній, зо́вніш-; ***н́*** зага́льний, всеося́ж-, всеохо́п- [-а́льна пере́вірка].

ФРОНТО́Н *у.* причі́лок.

ФРУКТ > ОВОЧ; & $х^{a}$ фру́кта.

ФТОР $х^{a}$ флюо́р.

ФУҐА́С > МІНА.

ФУНДА́МЕНТ *(будови)* підва́лини, ПІДМУРОК, осно́ва, осно́вина; ***п.*** ба́за, підва́лина.

ФУНДАМЕНТА́ЛЬНИЙ *(міст)* надміцни́й, наді́йно /надо́вго/ зро́бле-, тривки́й, *(принцип)* головни́й, основни́й; *(дослід)* ґрунто́в-, гли-

бо́кий, капіта́льний, /- ролю/ виріша́ль-.
ФУНДА́ТОР > ЗАСНОВНИК.
ФУНДА́ЦІЯ *г. (дія)* заснува́ння; *(грошова)* фонд.
ФУНДУВА́ТИ > ЗАСНОВУВАТИ.
ФУНКЦІОНУВА́ННЯ *(мови)* поширення ◊ → ↓.
ФУНКЦІОН/УВА́ТИ дія-, працюва́-, роби́-; *(як що)* вико́нува- фу́нкцію *чого, (як ☺)* відбува́- обо́в'язок *кого*; **я. ~у́є** с-и ♦, з-й ви́кона- фу́нкцію, ~е́р, $п^к$ робо́чий, ~альний, акти́в-, чи́н-, дійови́й, *о.* тепе́р у дії /в робо́ті/, $с^к$ -в-дії [систе́ма-в-дії], © функціону́ючи, ± ДІЮЧИЙ.
ФУ́НКЦІЯ *(чия)* обо́в'язок, пови́нність, завда́ння́, ро́ля, *с.* місія; *(грошей)* призна́чення; *(органів ще)* $б^і$ пра́ця, ді́яльність, робо́та.
ФУНТ: почі́м фунт ми́ла? почі́м у ку́ма бджо́ли?
ФУРҐО́Н > ХУРА; *(автомобільний)* причі́п.
ФУ́РІЯ $м^т$ богиня по́мсти; *п.* ВІДЬМА, МЕГЕРА; & $п^р$ *фуріо́зно, $п^к$ *фу́рійний.
ФУ́РКАТИ *(- птахів)* пу́рха-, спу́рхува-; *(- веретено)* фуркоті́-, фуркота́-; *р.* пи́рха-, фо́рка-; **що фу́рка** 1. **що дзижчить**, 2. **що пурха**.
ФУ́РМАН *і* **ХУ́РМАН** > ВІЗНИК.
ФУРО́Р гучни́й у́спіх; $ф^р$ могу́тнє вра́ження [викликати /зроби́-/ фуро́р]; ± ЕКСТАЗ(А).
ФУРУ́НКУЛ чиря́к, карбу́нкул.
ФУС о́сад, поде́нки, оде́нки, гу́ща.
ФУТ *(міра) у.* стопа́.
ФУТБО́Л *г.* ко́паний м'яч.
ФУТЛЯ́Р *(скрипки)* коро́бка, скри́нька, *(шаблі)* піхви; *(мотора)* *т.* кожу́х.
ФУФА́ЙКА > ТІЛОГРІЙКА; & куфа́йка.

Х

ХАБА́Р хапту́ра, хавту́р(а), підкуп, підпла́та, $ж^м$ могори́ч, *г.* ку́ку в ру́ку, $к^н$ мзда, *з.* базари́нка, *о.* шмат гнило́ї ковбаси́; & хабара́; **щоб це і без хабаря́?** $е^м$ ду́маєш – да́ром?
ХАБА́РНИК хапту́р-, хапко́, хапу́н, хапу́га, дерій, деру́н, здирця, хапа́йло, зди́рник, $е^е$ коля́д-.
ХАБАРУВА́ТИ *(з ким)* роби́ти ґеше́фти.
ХАВТУ́Р *і* **ХАВТУ́РА** > ХАБАР.
ХАЗЯ́ЇН > ГОСПОДАР; $ж^м$ хліборо́б, селяни́н, *(у шлюбі)* чоловік; *(краю)* влада́р; *(фірми)* вла́сник, керівни́к, підприє́мець, капіталі́ст;
ХАЗЯЇ́ $з^б$ *ф.* хазя́йство /= нача́льс-/ [прийшло́ усе́ хазя́йство] ◊.
ХАЗЯЙНОВИ́ТИЙ господа́рис-, господа́рний, статкови́тий, *г.* ґаздови́-, $з^п$ домови́-; & хазя́йський, хазяїнува́тий.
ХАЗЯ́ЙСТВО ГОСПОДАРС-, *г.* ґаздівс-, господа́рка; *п.* обі́йстя /$м^н$ обійстя́/, сади́ба, ху́тір, фа́рма, фе́рма; $ж^м$ прила́ддя, причанда́лля [ше́вське ♦]; $ф^р$ господарюва́ння; *ф.* хазяї́.
ХАЗЯЙ[Ї]Н/УВА́ТИ *і* **ХАЗЯЮВА́-** господарюва́-, *г.* ґаздува́-; *(біля чого)* по́ратися, клопота́-, порядкува́ти; $з^п$ верхово́ди-, урядува́-; *(без дозволу)* ни́шпори-; & розхазяйнува́тися; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~у́є** 1./2. с-и ♦, ©, 1. ХАЗЯЇН, $п^к$ ~ови́тий, ґаздо-, господа́рний, господа́ристий, 2. *(у чужій хаті)* з-й по♦, непро́шений госпо́дар.
ХАЙ = НЕХА́Й *ч. д.* най; $ф^р$ гара́зд, до́бре [то й хай], хоч [**хай де** хоч де]; **як** $с^п$ щоб [**скажи́, хай знаю́ть** скажи́, щоб зна́ли]; *(з* $н^{ст}$ би*)* кра́ще б [хай би купи́в, як має проси́ти]; **х. бу́де, що бу́де!** будь-що-бу́дь!, пан чи пропа́в!; **х. йому́ грець! /цур!, всячина!/** хай йому́ біс! бери́ його́ моро́ка! чорт з ним!; **х. там що́** НЕОДМІННО, *(!)* хоч би *(там)* що!, щоб тут що!; **х. тебе́ за́падь ві́зьме!** згорі́в би ти!; **х. собі як хо́чуть!** на́ше ді́ло сторона́.
ХАЛАБУ́ДА наме́т, курі́нь, бу́да; *(бідна)* ХАЛУПА; *(віз)* балагу́ла; *(на возі)* верх, накриття́; *(собача)* бу́дка, хи́жа.
ХАЛАЗІ́Я > ПРОЧУХАНКА.
ХАЛАМИ́ДА хлам-, хала́т, $с^о$ балахо́н; $ж^м$ ря́са;.
ХАЛАМИ́ДНИК голодра́нець, обша́рпа-, обі́дра-, обі́рва-, обде́ртус, шарпа́к, харпа́к, *с.* ракло́, хуліга́н, ВОЛОЦЮГА; *(- дітей)* урви́тель.
ХАЛА́Т *(спальний)* шля́фро́к, піжа́ма, *(як машкара)* маскхала́т; *(білий)* > МЕДИК; & хала́тик.
ХАЛЕ́ПА кло́піт, моро́ка, неприє́мність, нещасли́ва приго́да, на́пасть, біда́, неща́стя.
ХАЛІ́Ф *і* **ХАЛТУ́РА** > ВЛАДАР *і* ЗАРОБІТОК.
ХАЛТУ́РИТИ > ЗАРОБЛЯ-; *(робити недбало)* парта́чи-, капа́ри-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **халту́рить** с-и ♦, ра́дий під♦, ХАЛТУРНИК, парта́ч, $п^к$ ХАЛТУРНИЙ, парта́цький, ©.
ХАЛТУ́РНИЙ капа́р-, ця́п-ля́п-, нея́кіс-, парта́цький, таки́й-сяки́й, аби́я-, база́рної робо́ти.
ХАЛТУ́РНИК капа́р-, парта́ч, $д^а$ ма́йстер-лама́йстер; *(літун-заробітчанин)* шаба́шник.
ХАЛУ́П/А хати́на, хи́жа, халабу́да; & ~чи́на, ~ка.
ХАМ *(у мові панів)* раб, слуга́, кріпа́к, на́ймит, мужи́к, хлоп, ге́вал, плебе́й; $ж^м$ наха́ба, грубія́н, ХУЛІГАН; & хамло́, хаму́ла, хамлю́га.
ХАМЕЛЕО́Н > ЯЩІРКА; ☺ крути́хвіст, в'юн, кон'[ь]юнкту́рник, *о.* куди́ ві́тер віє, і ва́шим і на́шим, ± ОПОРТУНІСТ.
ХАМЕНИ́ТИ; СХАМЕНУ́ТИСЯ /о-/, отя́ми- /с-/, опам'ята́-, *з.* ски́ну- /$н^{дк}$ скида́-/, *р.* сахну́-; *(збагнути хибу)* узя́- за ро́зум, прийти́ до глу́зду /ро́зуму/, $с^о$ спохопи́тися.
ХА́МСЬКИЙ *(рід)* ха́мів, плебе́йський; *(вчинок)* сви́нсь-, зухва́лий, наха́бний, хуліга́нський; & хамува́тий, хамови́тий.
ХАН > МОНАРХ; & ха́ник.
ХАНДРА́ СПЛІН, (г)іпохондрія, ± МЕЛАНХОЛ-.
ХА́НЖЕСТВО святобо́жість ± ЛИЦЕМІРСТВО.
ХАО́С БЕЗЛАДДЯ, ГАРМИДЕР, бедла́м; *(звуків)* мішани́на, су́міш; *(думок)* плутани́на, ка́ш-

а; *(хмар)* безла́дне нагрома́дження /ску́пче-/; ± АНАРХІЯ.

ХАОТИ́ЧНИЙ БЕЗЛАД-, неорганізо́ва-, нерегу-льо́ва-; несистемати́ч-, неметоди́ч-; *(рух)* неконтрольо́ва-; *(світ)* безфо́рм-, *(лад)* анархі́ч-.

ХАПАНИ́НА > ПОСПІХ; *жᴹ* хаба́рництво, зди́рнигц-, зди́рс-; & ха́па́ння, хапатня́.

ХА́ПАНКА *(гра)* ла́пан-, *д.* са́ло, *іᶜ* горю́дуб.

ХАП/А́ТИ рву́чко бра́- /схо́плюва- /під-/; *(за що)* ♦ся; *(втікача)* лови́ти, ла́па-, переслі́дува-, затри́му-, заарешто́ву-; *(- сон)* пойма́ти; *(далеко)* сяга́-; *(бал)* *шᴷ* дістава́-; **я. /мᴴ хто/ ~а́** с-и ♦, з-й ухопи́-, ~(у́н), ~ко́, *пᴷ* ~ки́й, хваткий, ~коpу́-, ~ови́тий, ~у́чий, /*рух*/ хватни́й, ~а́ль-, ©;

УХОПИ́- /В-/ /с-/, впійма́- /с-/ ◊; *(запах)* влови́-; *(ляща)* діста́-; *(суть)* збагну́-, утя́ми-, звари́-голово́ю; *(чаю)* сьорбну́-, хапце́м зажи́-; *(- сум)* пойня́-, взя́-, охопи́-; **у. за ду́шу** зворуши-;

ХАПОНУ́ТИ *ф.* *(куш)* *жᴴ* урва́ти; ◊;

ХАПА́ТИСЯ *(чим)* бра́-, чіпля́- ◊; *(за що)* хапа́ти; *(їсти)* поспіша́-, ква́питися; **х. за соло́мину** вдава́- до безнадійних за́собів (рятýнку); **я. /мᴴ хто/ -ється** 1./2. с-и ≈, 1. ха́паний, схо́плюв-, ра́ди́й схопи́тися, 2. **що квапиться**.

УХОПИ́ТИСЯ /В-/ *(рукою)* взя́-, схопи́-; *(за ідею)* ви́явити глибо́ке зацікáвлення *чим*, взяна озбро́єння *що*; *(за слово)* вчепи́тися;

ХАПНУ́ТИСЯ схопи́тися ◊.

ХАПКИ́Й > БЕРУЧКИЙ; **х. на ру́ку** злодійкува́тий, хваткий, нечи́стий на ру́ку.

ХАПКО́М *і* **ХА́ПКИ** ПОХАПЦЕМ, хапаю́чись, поспіша́ючи; & ха́пко, хапкома́, хапце́м.

ХАПЛИ́ВИЙ КВАПЛИВИЙ, *жᴹ* ха́паний.

ХАРА́КТЕР вда́ча, НОРОВ, нату́ра, темпера́мент, *п.* хребе́т, приро́да, се́рце [чу́лого -ця людина]; *з⁻ⁿ* принципо́вість, тве́рд-, впе́рт-, си́ла во́лі [яви́- ♦]; *(рельєфу)* особли́вості, ри́си; *п.* осо́ба, індиві́д, тип, *кᴴ* е́го; *фᴾ* ро́ля, о́браз, *сᵒ* я́кість [в ♦і чаклуна́]; **який -ом** *який* на вда́чу.

ХАРАКТЕРИ/ЗУВА́ТИ дава́- характери́стику, атестува́-, окре́слюва-, *з.* ясува́-; **я. /мᴴ хто/ ~зу́є** с-и ♦, ра́дий о♦, даве́ць ~́стики, *пᴷ* атестаційний, визнача́ль-, ХАРАКТЕР- /-истич-/ *кому*/для *кого*, *р.* поціно́вчий, ярлико́вий, ©.

ХАРАКТЕР/ИЗУВА́ТИСЯ *(чим)* відзнача́-, ма́ти ~ні ри́си *чого*; **я. /мᴴ хто/ -ється** ~изо́ваний, с-и ♦, *пᴷ* відо́мий своїм *чим*, з ХАРАКТЕРНИМ *чим* [**з ~ним голосом** я. ~изу́ється г.].

ХАРАКТЕРИ́СТИКА о́пис о́зна́к /я́костей, рис/; *(з праці)* атеста́ція, рекоменда́-; *(чого)* *фᴾ* карти́на, ОПИС, *(кого)* *фᴾ* портре́т, *г.* схарактеризо́вання; & *(дія)* характеризува́-.

ХАРАКТЕ́РНИЙ притама́н-, власти́вий, *(факт)* типо́-; *(- рису)* основни́й, визнача́ль-, /*головну рису*/ чіль-; *(акцент +)* прикме́т-, специфі́ч-, своєрі́д-; ± ПИТОМИЙ.

ХАРАКТЕ́РНИК > ЧАРІВНИК.

ХАРАМА́РКАТИ ми́мри-, мурмоті[а́]-, БУБОНІ-, *о.* ти́ка- й ми́ка-; & хама́рка-; **я. /мᴴ хто/ харама́рка** с-и ♦, харама́ркало, буркоту́н, ми́мря, мимрі́й, *пᴷ* буркотли́вий, буркотю́чий, ©.

ХАРАПУ́ДИТИСЯ *і* **ХАРАПУ́ДЛИВИЙ** > ЛЯКАТИСЯ *і* ЛЯКЛИВИЙ.

ХАРИ́ЗМА *(душе́вний)* чар, шарм, душе́вна гра́ція, ау́ра.

ХА́РКАТИ хря́ка-, харкоті́-; **я. /мᴴ хто/ ха́рка** с-и ♦, зᴹ-й ха́ркну-, ха́ркало, *пᴷ* харкі[о]тли́вий, ©.

ХАРПА́К ста́рець, обі́дран-, ХАЛАМИДНИК, БІДАКА, нетя́га, злида́р.

ХА́РТІЯ гра́мота, докуме́нт, *уᴾ* декляра́ція, акт, еди́кт, декре́т, універса́л, *оᴷ* програ́ма.

ХАРЦИ́З розбі́йник, РОЗБИШАКА, ГРАБІЖНИК; & харци́з-, харцизя́ка, харци́за.

ХАРЧ і **ХАРЧІ́** ЇЖА, ПРОВІЗІЯ, ПРОДУКТИ, хліб (насу́щний); *фᴾ* ХАРЧУВАННЯ; *(консервовані)* консе́рви; **не ма́ти гризо́т з харча́ми** ма́- до сто́лу все; ± ХЛІБ-СІЛЬ.

ХАРЧОВИ́Й *(запас)* продукто́-, продово́льчий.

ХАРЧУВА́ННЯ годува́-, *(рослин)* жи́вле-; *(харчі)* проду́кти, ЇЖА, хліб насу́щний, *рᵒ* харчо́вання, *кᴴ* проду́кти ♦, їстівні́ проду́кти, продово́льство, провізія, продово́льчі това́ри.

ХАРЧУ/ВА́ТИ ГОДУВА-, корми́- й пої́-, *(організм)* живи́-; *п.* *(кого)* утри́мува-; **я. /мᴴ хто/ ~́є** с-и ♦, з-й про♦, году́н /-івни́к, -ува́ль-/, ХЛІБОДАР, *пᴷ* ~ва́льний, году-, /*стіл*/ харчови́й, ©.

ХАРЧУВА́ТИСЯ ї́сти й пи́-; *(- організм)* живи́тися; *(- тварин)* годува́-; *(у кого)* столува́-, *р.* стравува́-; **я. /мᴴ хто/ -ється** харчо́ваний, годо́ва- ◊, с-и ♦, ра́дий про♦, ©;

ПРОХАРЧУВАТИ(СЯ) *г.* ви́живити(ся) ◊.

ХА́Т/А *(з глини)* ма́занка, ліплян-, *(з хмизу)* хворостя́н-, *(в землі)* земля́н-, *(руїна)* завалю́ха, *а.* са́кля; *зᴴ* халу́па, (хала)бу́да, хи́жа; *(велика)* *пᵇ* кімна́та, світли́ця; *п.* домі́вка, госпо́да, пристано́вище, приту́лок; *фᴾ* дім, кварти́ра, житло́; & ~и́н(к)а, ~ка; **вже в -ті** *(свято)* вже наста́ло.

ХА́ТНІЙ дома́ш-; *(халат)* кімна́тний; *(- полотно)* доморо́б-; *(- справи)* прива́т-, особи́стий.

ХА́ЩА *і* **ХА́ЩІ** чагарни́к, густі́ за́рості, ГУЩАВИНА; *(лісу)* не́трі, не́трища, глушина́; & хащина́, ха́щики, хащо́вини, *пᴷ* *хащува́тий.

ХВАЛА́ (по)хвальба́, велича́ння, прославля́- /у-/, усла́вле-; *фᴾ* сла́ва, ОСАННА.

ХВАЛЕ́БНИЙ велича́ль-, славосло́в-, похвалі́б-, хва́ль-.

ХВАЛ/И́ТИ ВИХВАЛЯ-, засипа́- похва́лами, розсипа́тися у хвальбі́, віддава́- /воздава́-, склада́-/ хвалу́, співа́- хвалу́ /оса́нну/, кури́- тимія́м /*сᵒ* фімія́м/, хва́льма́ ♦; *(Бога)* сла́ви-, звели́чува-, прославля́-; & перехва́люва-; **я. /мᴴ хто/ ~́ить** с-и ♦, ра́ди́й по“, ХВАЛІЙ, ~и́тель,

$п^к$ похвалібний, ~єб-, величаль-, панегірич-, /царя/ царський хвалитель, © хваливши.

ХВАЛ/ИТИСЯ ~и- себе, розписуватися за себе; *(чим)* хвастати, вихвалятися, ЧВАНИ-, ХИЗУВА-, *(уб'ю)* нахваля-; $к^н$ фанфаронити; *(їм)* говори-, повіда-, повідомля- *їх*; **я.** /$м^н$ **хто/ -иться** с-и ♦, радий по♦, ХВАЛЬКО, вихваляка, *ф.* свист, $к^н$ фанфарон, $п^к$ хвастовитий, ХВАЛЬКОВИ-, чванькови-, $п^б$ реклямний, ©.

ХВАЛІЙ хвалитель, прослави- + **що хвалиться**.

ХВАЛЬБА вихваляння, похвальба; хвастощі, вихвалка, словохвальство; *(себе)* хизування.

ХВА/ЛЬКО хваст(ун), хвастик, ~лій, ЧВАНЬКО, *ф.* свист, $ж^м$ задавака, *(зухвалий)* фанфарон.

ХВАЛЬКОВИТИЙ хвастови-, задавкува-, хвастливий, *с.* ЧВАНЛИ-, *ф.* свистовитий, $к^н$ фанфаронис-; & хвастува-.

ХВАЛЬНИЙ *(намір)* по♦ /с-/; *(гімн)* ХВАЛЕБ-; ☺ хвали гід-, слав-, ШАНОВНИЙ.

ХВАСТАТИ хвалитися, вихваля-, *с.* ХИЗУВА-, ЧВАНИ-, *р.* хваста-; **я.** /*мн.* **хто/ хваста** с-и , © хвастаючи + **що хвалиться**.

ХВАСТОЩІ, ХВАСТУН *і* **ХВАТКИЙ** > ХВАЛЬБА, ХВАЛЬКО *і* ХАПКИЙ, БЕРУЧКИЙ.

ХВАТ МАСТАК, хлюст, зух.

ХВАЦЬКИЙ молодець-, бравий; *(спів)* загонистий, шпаркий; *(кінь)* БАСКИЙ;

ХВАЦЬКО *і* **ХВАЦЬКИ** по-молодецькому, браво, загонисто, *(скакати)* чортом.

ХВЕРТИК = ФЕРТИК > ФЕРТ.

ХВИЛИНА 60 секунд; *(вільна)* час; *(відрізок часу)* хвиля, часин(к)а, /*ще коротший*/ хвилька, мить, мент, момент, секунда; & хвилин(оч)ка; **кожна х. дорога** кожна ♦ на вагу.

ХВИЛИННИЙ короткочас-, не(довго)тривалий, скороминущий, тимчасовий, хвиле-.

ХВИЛ/ЮВАТИ біг- ~ями; *(море вітром)* буруни-; *(- саме море)* ~юватися, бури-, буруни-, бурхати, нуртува-, вирува-, гра-, кипі-; *(їх)* непокої-, бентежи-, турбува-, розбентежува-, нервува-, /*глибоко*/ бра- за печінки /живе, живіт/, добиратися до серця /душі/, зачіпати за душу /серце/, переверта- все всередині *їм*, $н^о$ кида- то в жар то в холод; *(маси)* розбурхува-, взрушува-, зворохоблюва-, збуджува-, $ж^м$ колошка-, БАЛАМУТИ-; **я.** /$м^н$ **хто/ ~ює** 1./2. с-и ♦, з-й с♦, 1. *(- море)* бурунний, 2. занепокоювач, $п^к$ бентежний, серцезворуш-, животрепет-, бентежливий, захопли-, гостроціка-, /*кадр*/ зворушли- /роз-/, збурли-, бунтівли-, /*стиль*/ ліричний, емоцій-, вогнен-, ~ючий, /*- тему*/ пеку-, $с^к$ хвилюй-душу [~юйдушу сцена], збуджуй- [збуджуй-запах], ©;

РОЗ♦♦♦ *(кого)* переверну- душу *кому*; ◊.

ХВИЛЮВАТИСЯ *(океан)* ХВИЛЮВАТИ ◊; *(- груди)* здійматися, /*ніздрі*/ тремтіти, ворушитися; *(тратати спокій)* бентежи-, непокої-, турбува-, збуджува-, нервувати(ся), кипіти, не трима- нерви в руках, сиді- на ножах; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** 1. **що хвилює**, 2. СХВИЛЬОВАНИЙ, с-и ♦, $п^к$ кипучий, $о^к$ хвильовитий, /*океан*/ бурунис-, розбурунений, ©;

РОЗ♦♦♦ зворохобитися, дістати трему ◊;

СХВИЛЬОВАНИЙ /роз-/, збудже-, розтривоже-, стурбова-, занепокоє-, розбентеже- /з-/, розворуше-, рознервова- /з-/; *(океан)* розбурха-, збуре-, *(гурт)* зворохобле-, збаламуче- ◊.

ХВИЛ/Я *(вища)* вал, бурун, *(часу)* ХВИЛИНА; *(волосу)* пасмо; *(бунтів)* смерч; *(світла)* потік; *(гніву)* напад, приступ; *(дум)* наплив; & ~ька;

ХВИЛІ *(невисокі)* брижі, баранці.

ХВИЛЯСТИЙ *(океан)* розбурханий; *(рельєф)* нерів-, горбкуватий; *(- лінію)* звивистий; *(рух)* зигзагува-, кривуляс-, нерівний; & хвильний, хвильовий, хвильчастий, хвилюватий.

ХВИСЬКАТИ ХЛЬОСКА-, стьоба-; цьвохка-; **я.** /$м^н$ **хто/ хвиська** с-и ♦, + **що хльоска**.

ХВИСЬКИЙ *(батіг)* дошкульний, замашний, *д.* шкулький; *(слова)* гострий, різкий, шпаркий.

ХВИЦАТИ *(- коня)* виха-, брик/а-; /*людей*/ копа- (ногою, ногами); **я.** /$м^н$ **хто/ хвица** с-и ♦, з-й хвицну-, ~ун, ~айло, $п^к$ брикливий, ~учий, ©.

ХВІРТКА *(у брамі)* ворітця; *(у стайні)* дверцята.

ХВІСТ *(сукні)* трен, $х^а$ шляйфа, $с^о$ шлейф [ш. дисидентства]; *(моркви)* корінь; *(хмелю)* пагін; *(у підписі)* розчерк, закарлючка, хвостик; *(від диму)* слід; *(комети)* яскрава смуга /слід/; *(літака)* стабілізатор; *(люду)* потік, валка; *(до каси)* черга; *(женихів)* ескорт; *(поїзда)* задні вагони; *(колони)* ар'єргард; *(сталий)* **п.** тінь; *(на обійсті)* худобина, скотиняка; & хвостик, хвостище, хвотяка, хвостяра, $п^к$ *трихвостий;

ХВОСТИ заборгованість, $о^к$ залишки ◊.

Х(В)ОРИЙ недужий, нездоровий, слабий, болящий, нездужалий; *(на нерви)* неврастенік, *(на сухоти)* сухітник, туберкульоз-, *(нн пранці)* сифілітик; *(- уяву)* зболений; & ХВОРОБЛИВИЙ; **х. на голову** схибнутий.

ХВОР/ІТИ *(на що)* х(в)орува-, нездужа-, слабува-, занепада-; **п.** хибува-, кульга-, страждa-, /терпі-/ від *чого*; **я.** /$м^н$ **хто/ ~іє** с-и ♦, скутий ~обою, $о^к$ ~ун, $п^к$ слабий /~ий/ на, нездужащий, нездужалий, розхворі-, © ~іючи, ~івши;

ПЕРЕХВОРІТИ перехорувати ◊.

Х(В)ОРОБА неміч, недуга, *р.* болість /$м^н$ болещі/, $к^н$ захворювання, захворе-; *(легка)* хворість, СЛАБ-, нездоров'я, нездужання; *(заразна)* інфекція, *(падуча)* падучка, епілепсія, *(цукрова)* цукриця; **п.** пристрасть, потяг, жилка, гобі, закохання [її ♦ – моди]; & $м^н$ хворощі.

Х(В)ОРОБЛИВИЙ х(в)оровитий, слабови-, НЕДУЖИЙ, ХИРЯВИЙ, ± КВОЛИЙ; *(потяг)* **п.**

ненорма́льний, патологі́ч-, неприро́дни[і]й.

ХВОРОСТ > ХМИЗ; & хво́ростик.

ХВОРОСТИ́НА лози́-, хмизи́-, хлуди́-; ± ПРУТ, ХМИЗ.

ХВОСТОВИ́Й *(вагон)* за́дній; & *хвоста́тий.

ХВО́Я *з.* сосна́; *с°* *(шпильки ялових)* *з⁶* глі́ця, шпильки́, *д.* борови́на /-и́ння/; *о³* хвої́на, го́лка, *г.* чати́на.

ХЕ́КАТИ > ДИХА-;

УХЕ́КАТИ закатру́пи-, укла́нда- присту́кну-, уколо́шка-; ± УБИ-.

ХІ́МІЯ & *х^а* хе́мія.

ХЕРУВИ́М > АНГЕЛ; & херуви́мчик.

ХИ́БА недо́гляд, недо́лік, по́милка, о́гріх, по́хибка, ляп, *г.* недотя́гнення; *ф^р* неґати́вна ри́са /о́зна́ка/, *(фізична)* *д.* ва́да, дефе́кт; ± ВАДА;

ХИ́БИ *(ладу)* неґати́ви, ± НЕГАРАЗДИ.

ХИБА́ТИСЯ; ХИБНУ́ТИСЯ хи(ли)тну́-, гойдну́-; **х. ро́зумом** рі́ши- тя́ми, схибну́-, відби́- /спа́сти з/ глу́зду; *(на чім)* спа́- й ба́чи- *що*; **-у́вся ро́зумом** *хто* скаламу́тив- ро́зум *кому*.

ХИ́БИТИ роби́- помилки́, дава́- ху́ка /ма́ху/, помиля́тися; *(з кріса)* прома́хува-; *(- кулю)* і-ти́ по молоко́; *(проти чого)* гріши́-; ***п.*** збо́чува-; **я. /м^н хто/ хи́бить** с-и ♦, з-й с♦, не з-й уникну́- хиб, *п^к* хибний, поми́льчивий, *з.* поми́лешній, ©;

СХИ́БИТИ оступи́тися, поточи́-; ***п.*** зроби́ти о́гріх, промахну́тися; *(- зір)* підвести́, зра́ди-; *(- посів)* не вда́тися, зрости́ невда́лим ◊;

СХИ́БИТИСЯ *(на чому)* *р^к* збо́чи-; ◊;

СХИ́БНУТИЙ *(на чім)* звихну- /-нений/, збо́че-, схи́бле-, кру́че-, збо́ченець, *ж^н* шва́ркнутий, не при тя́мі, з ва́вкою в голові́, *г.* ти́хий ва́р'ят; ◊.

ХИБКИ́Й ХИСТКИЙ; *(- тіні)* мінли́вий; *(голос)* тремтли́-, незгра́йний, перери́вчастий; *(- серце)* ненаді́йний, нестійки́й, *с.* зрадли́вий; ***ж^н*** гнучки́й; & хибли́вий.

ХИ́БНИЙ непра́виль-, неві́р-, помилко́вий; *(крок ще)* непроду́ма-, небезпе́ч-, гріхо́в-, **я. хибить**;

ХИ́БНО *ф^р* кри́во [к. сприйнята че́мність] ◊.

ХИБУВА́ТИ[1] *(на що)* ***ф^р*** хворі́-, *п.* кульга́-.

ХИБУВА́ТИ[2] *г. (чого)* *н°* бракува́-, не вистача́-; **я. /м^н хто/ хибу́є**[1,2] 1. с-и ♦, *о.* з ґа́нджем /ва́дою, дефе́ктом/, © хибу́ючи, 2. **що не вистача**.

ХИ́ЖА *(при хаті)* КОМОРА; ***п.*** убо́га ха́та, ХАЛУПА; *(собача)* (хала)бу́да, бу́дка; & хи́жка.

ХИЖА́К хи́жий звір /твари́на/; *(що їсть падло)* шака́л; ☺ визи́скувач, кровоже́р, кровопи́вець, *п.* аку́ла, я́струб, *з.* здо́би́чник.

ХИ́ЖИЙ *(звір)* кровоже́рний, ди́кий, лю́тий, жорсто́кий, *г.* драпі́жний, *д.* па́жерний; ☺ КОРИСТОЛЮБ-, *о.* хижоо́кий; *(лад)* грабі́жницький, здирниць-; & хижува́тий.

ХИЖІ́ТИ звірі́-, люті́-, озві́рюватися, че́рствіти /кам'яні́-/ се́рцем, става́ жорсто́ким /лю́тим, звіром/, *(проти кого)* пе́клом ди́ха- на, *(- серце)* бра́тися кри́гою; **що /м^н хто/ хижі́є** озві́рюваний, щора́з люті́ший /жорсто́кі-/, ©.

ХИЗУВА́ТИСЯ козири́-, ста́ви-, гонорува́-, форси́ти, фасо́нити(ся), держа́ти фасо́н, ходи́- павче́м /ко́зир-, тузо́м/, до хмар пну́тися, надува́ти що́ки, *з.* гуса́рствува-; *(чим)* козиря́- /*д^к* козирну́-/; & вихизо́вуватися; **х. /козиря́ти/ тала́нтами** вибли́скува- тала́нтами; ± ХВАСТА-, ХВАЛИТИСЯ, ЧВАНИ-; **я. /м^н хто/ -є-ться** с-и ♦, ради́й по♦, *п^к* хизува́тий, *д.* фасо́нис-, © хизу́ючись, **± що шикує**;

ПОХИЗУВА́ТИСЯ *з^г* пописа́тися ◊.

ХИЛИ́ТИ клони́ти, гну́-, нахиля́- /при-/, нагина́- /при-/; *(на сон)* тягну́-, вдаря́- в; *(до чого)* схиля́ти-, /*мову*/ наверта́-, спрямо́вува-; *(в розмові)* > ГНУ-; *(сивуху)* хиля́ти, пи́ти; **я. /м^н хто/ хи́лить** с-и /зви́клий/ ♦, з^г-й /гото́вий/ с♦, нагина́ч, *п^к* хилки́й, схи́льчив-, *р.* ско́тист-, ©;

СХИЛИ́ТИ: с. до зго́ди ***кого*** вие́дна- зго́ду в.

ХИЛИ́ТИСЯ нагина́-, нахиля́- /по-/; *(на що)* опуска́-, схиля́-; *(від вітру)* вали́-, па́дати; *(- трави)* ни́кну-; *(до кого)* горну́тися, прихиля́-; *(перед ким)* гну́-, догоджа́ти кому; *(до чого)* іти́, наближа́тися; *(за щось/когось)* захиля́-; *(до обрію /- світила/)* коти́ти(ся); *(на чий бік)* пристава́ти; **я. /м^н хто/ -иться** хи́лений, схи́л/я-, схи́люва- /по-/, с-и ♦, гото́вий по♦, *(на чий бік)* зго́ден приста́ти, вже ма́йже наве́рнений, *п^к* ~ьний, ~истий, ~ьчивий, хилки́й, ©.

ХИЛЬЦЕ́М *і* **ХИ́ЛЬЦІ** схили́вшись, зігну́вшись, НАХИЛЬЦЕМ; & хи́льки, хилко́м.

ХИМЕ́РА ***м^т*** страхо́вище, мо́нстр, потво́ра; ***п.*** дива́цтво, фанта́зія, нереа́льна мрія, ви́твір уя́ви, *р.* галюцина́ція, *д.* бздик, фук [з **фу́ком** з химе́рами]; ☺ дива́к; & химе́рія;

ХИМЕ́РИ безглу́зді /нездійсненні/ мрії; ***ф^р*** дурни́ці, нісені́тни-; *(чиї)* при́мхи, дива́цтва; ***п.*** ди́вні істо́ти /фа́кти, я́вища/; & химе́рики.

ХИМЕ́РИСТИЙ з химе́рами; ± ХИМЕРНИЙ.

ХИМЕ́РИТИ ВЕРЕДУВА-, ВИГАДУ-, дурі́ти; дива́чи[і]-, чудотво́ри- /лихо-/, ма́- му́хи в голові́; & химерува́-, химоро́ди-; **я. /м^н хто/ химе́рить** 1.-2. с-и ≈, © вига́дуючи, 1. **+ я, вередує**, 2. **+ я. чудотворить**.

ХИМЕ́Р/ЛЯ ~на про́за, твір магі́чного реалі́зму.

ХИМЕ́РНИЙ чудерна́цький, незвича́йний, витребе́нькуватий, *н^г* потво́рний; *(- долю)* мінли́вий, зрадли́-; ☺ примхли́-, вередли́-, химе́ристий; *(світ)* фантасти́чний; *(- мрію)* нездійсне́н-, нереа́ль-; *(- вісті)* неймові́р-; *(лябіринт)* заплу́та-, нерозгада́н-; *(стиль)* розбрика́-; *(задум)* складни́й, незрозумі́лий;

ХИМЕ́РНО дивови́жно, куме́дно, по-чудер-

на́цькому, *ж*[м] кандибо́бером ◊.

ХИ́МИНІ КУ́РИ нісенітниці, дурни́-, на вербі гру́ші, харки́-макого́ники [розповіда́ти про х.-м.], *о.* таке́, що й ку́пи не де́ржиться.

ХИРЕ́ННИЙ > ХИРИЙ.

ХИ́РИЙ *і* **ХИРНИЙ** кво́лий, не́мічний, нездоля́щий, худи́й; *(- лози)* ча́хлий; *п.* нікче́мний, нікуди́шній; & хире́нний, хирля́вий, хи́рявий.

ХИ́РІТИ кволі́-, хля́ну-, хля́-, занепада́-, сла́бну-, марні́-, ча́хну-, вичаха́-, підупада́- *(на си́лах)*, *р.* гибі́-, че́врі-, чу́чвері-; ± ХВОРІ-; **що** /*м*[н] **хто**/ **хи́ріє** с-и ♦, щора́з хирні́ший /кволі́-, ми́ршаві-, підупа́лі-/, напівзахи́рілий, вже ма́йже хи́рий, ©, *с*[к] хи́рій- [хи́рій-дерево].

ХИ́РЯВИЙ кво́лий, ХИРИЙ, ми́ршавий, хворови́тий, слабови́тий, не́мічний, безси́лий.

ХИСТ умі́ння, здібності, *с.* дар, ке́ба[е́та], обдаро́вання, тала́нт, *о.* іскра́ Бо́жа; *(до чого)* по́тяг, на́хил; & хи́сть.

ХИСТКИ́Й хибки́й, хиткий, неста́лий, нестійки́й, нетривки́й, непе́вний; *(крок)* невпе́вне-, хитли́(я́)вий; *(- ноги)* кво́лий, ненаді́йний; *(- світло)* розсія-, невира́з-; *(обрій)* неокре́сле-; *(- хмари)* непості́й-, щора́з і́ншої /без/ фо́рми; *(доказ)* непереко́нливий, *(- славу)* скоромину́щий; *(стан)* гнучки́й, виги́нистий.

ХИТА́ТИ хилита́-, го́йда́-, колиса́-, колива́-, хиба́-, хиля́-; *(стовп)* розхи́тува-; *(люльку)* погойдува-; *(чубом)* кива́-; *(престиж)* *п.* підрива́-; & вихи́ту-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **хитя́** с-и ♦, з-й за♦, вихи́тувач /роз-/, *п*[к] хитли́вий, хиткий, колива́льний, *п*[-о] го́йда́ль-, ©;

ХИТНУ́- гойд-́, по♦, колис-́ ◊, *(опору)* підва́жи-.

ХИ(ЛИ)Т/А́ТИСЯ колива́-, го́йда́-, хиба́-, хиля́-, здрига́-, тремті́ти, /- ☺/ втрача́- /губи́-/ рівнова́гу; /*зорі*/ бли́ма-, морга́-; *(од утоми)* похи́туватися; *п.* вага́-; **земля́ під нога́ми ~ється** з. тікає з-під ніг; **я.** /*м*[н] **хто**/ **-ється** ́~аний /уже за-/, с-и ♦, з-й ~ну́-, *п*[к] ~а́вий, ~ли́- ХИТКИЙ, ~ки́й, нестійки́й, © ~а́вшись, ~а́ючись.

ХИТКИ́Й > ХИСТКИЙ; *(- стан)* *п.* слизьки́й; & хитли́вий, хитля́вий.

ХИ́ТР/ИЙ підсту́пний, лука́вий, *о.* ~оо́кий, *с.* ♦, як лис; *(шахраюватий)* шельмува́-; *(хід)* ли́сячий; *і.* ХИТРУН; *(на що)* метки́й, з-й; *(плян)* розу́м-, му́дрий; *(розум)* прони́кливий; *(крок)* замаско́ваний, прихо́-, *і*[д] хід коне́м; *(прилад)* вига́дливий, складни́й, мудро́ва-, *р.* вузлува́тий; *(- мову)* ~ому́дрий, *п.* кучеря́вий; & ~е́-(се)нький, ♦-~і́сінь-, ~ува́тий, ~ю́щий, ~им-♦.

ХИ́ТРІСТЬ > ХИТРОЩІ.

ХИТРО/МУ́ДРИЙ *і*[р] ду́же му́дрий /розу́мний/; *(прилад)* МУДРОВА-; *(вислів)* пишномо́в- /хитро-/, ~сплéте-, мудра́ґель-, кучеря́вий.

ХИ́ТР/ОЩІ му́дро-, підступи, ка́верзи, лука́вство, ви́верти, ви́кру-, *ф.* шту́ки; ~ому́дрість, *і*[р] мудрува́ння, ¤ мудро́ва-; *ф*[р] ~ува́ння; & ~і́сть.

ХИТР/УВА́ТИ пуска́тися на ́~ощі, вдава́- до ́~ощів, підла́зити з ́~ощами, виявля́- ́~ощі; *(над чим)* мудрува́-; *(вибілитися)* викру́чува-, крути́ти хвосто́м *(на всі бо́ки)*; & ~и́-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й ви́♦, метки́й на ́~ощі, ХИТРУН, ~юга́н, ~у́ля, *п*[к] ~ому́дрий, ХИТ-, ~у́нський, ©;

ОБХИТРУВА́ТИ взя́ти хи́трощами ◊;

ПЕРЕХИТРУВА́ТИ перемудрува́-, *ф.* перехимороди-, *о.* обкрути́- круг па́льця.

ХИТР/У́Н крутíй, мудраґе́ль /́-лик/, ше́льма, *як і.* хи́трий, проно́за, прола́-, лис; & ́~ик, ~я́к, ́~ю́га.

ХИХОТІ́ТИ хехе́ка-, ки́хка-, *р.* регота́-, хихота́-; & кихкоті́-.

ХІБА́ *ф*[р] або́, а то [або́ /а то́/ я не зна́ю], *п*[о] хіба́ що /= хіба́ ті́льки/ [хіба́ піду́ розпроща́юся]; **х.-ж-таки́й** ® знамени́тий, неперевéршений, чудо́вий + [він купи́в собі хіба-ж-таки́й дім], *о*[к] правди́вий, істи́нний +; **х. мо́жна** *ж*[м] де ж [**х. м. так гра́ти?** де ж так г.?]; **х. лише́ я?** не то я [**х. л. я смія́всь? усі – теж** не то я с., усі - теж]; **х. що** ті́льки, що, з тією різни́цею, що [♦ що схуд]; **а х. ні?** а що, ні?; **а х. є?** а що, є?

ХІД рух, хода́, крок; *ф*[р] ходьба́ [де́нь хо́ду]; *(авта)* шви́дкість; *(люду)* проце́сія, марш, по́хід; *(підземний)* туне́ль, про́хід, хідни́к, коридо́р, /*у шахті*/ штрек; *(куди)* в♦; *(гри)* проце́с, пере́біг; *(рушія)* дія, ± ЦИКЛ; *(дум)* на́прям, хара́ктер; *(хитрий)* мане́вр, *д!* ХИТРИЙ; *(у взутті)* підо́шва*; *(у шахах)* *к*[н] тяг; **з -ду** з розго́ну, зна́скоку, спрожо́гу; **нема́ -ду** ***кому*** **куди** засьь *кому* до **чого** [до Євро́пи їм зась].

ХІДНИ́К *(в землі)* ХІД, *(для руху)* ТУНЕЛЬ; *(вулиці)* пішо♦, тротуа́р; але́я; *(тканий)* дорі́жка.

ХІРОМА́НТ > ВОРОЖБИТ.

ХІРУ́РГ фахіве́ць з хірургії; *(народній)* костопра́в; ± ЛІКАР.

ХІТЬ хоті́ння, охо́та, бажа́ння, *ж*[м] кортя́чка, *с.* пра́гнення; *(до чого)* на́хил, по́тяг, по́ваб, при́страсть, хист; *(до кого)* жага́; ± ЖАДОБА.

ХЛАМИ́ДА *і*[с] *п*[-о] то́ґа; *(царська)* плащ, ма́нтія; *ж*[м] ХАЛАМИДА.

ХЛЕБ(П)ТА́ТИ *(- худобу)* хлиста́-, лига́-; /*людей*/ хлебоста́-, хли́ська-, сьо́рба-, *(спиртне)* ду́дли-; ± КОВТА-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **хле́пче** с-и ♦, ра́дий ви́≈, хлепту́н, *п*[к] хлепту́щий, © хлепта́вши.

ХЛИ́ПАТИ схли́пува-, рю́мса-, *р.* пхи́ка-, хлю́па-; ± ПЛАКА-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **хли́па** с-и ♦, гото́вий за≈, схли́пувач, рю́мса, © + **що плаче**.

ХЛІБ *о.* насу́шник, *д*[а] па́па; *(хлібина)* паляни́ця, буха́н(е́ць), *о*[к] книш, *(пшеничний)* кала́ч, бу́лка, *(яшний)* я́шник, *(плаский /на Сході/)* лава́ш; *(весільний)* корова́й; *ф*[р] гости́нність, пригоща́ння [спаси́бі за ♦]; *п.* *(легкий)* заробі́ток; про́жит- [зароблáти на ♦]; *п.* *(чого)* першооснова [ву́гілля – ♦ інду́стрії]; **х. насу́щний**

харчі, їжа; & $і^{д}$ ***хліба не дава́й, аби́ зри́ща**;

ХЛІБА́ *(в полі)* пашня́, $к^{н}$ *як і.* зернові, колоско́ві; & хлібе́ць, хлібеня́, хліби́на.

ХЛІ́Б/НИЙ *(край)* ~оро́д-, ~ода́р-, бага́тий (на ~); *(фах)* прибутко́вий, ви́гідний; ± УРОЖАЙ-.

ХЛІБОДА́Р 1. ХЛІБОРОБ; 2. хлібода́вець, годува́льник, годівни́к, году́н.

ХЛІБОРО́Б рільни́к, СЕЛЯНИН, фа́рмер /фе́рмер/, ХУТОРЯНИН, $у^{р}$ хлібода́р, $з^{н}$ гречкосій.

ХЛІБОРО́Б/ИТИ обробля́- зе́млю, ходи́- ко́ло землі /за плу́гом/, держа́тися плу́га, $к^{н}$ займа́- ~ством; & ~ствува́ти; **я. /$м^{н}$ хто/ ~ить** с-и ♦, за́йня́тий ~ством, ХЛІБОРОБ, $з^{н}$ гречкосій, $п^{к}$ ~ний, хліборо́бський, © хліборо́бствуючи.

ХЛІБОСО́ЛЬНИЙ > ГОСТИННИЙ.

ХЛІБ-СІ́ЛЬ харчі, проду́кти, їжа; **п.** гости́нність, пригоща́ння [спаси́бі за ♦]; ± ЧАСТУВАННЯ.

ХЛІВ ста́йня, хи́жа; *(свиням)* свина́рня, свина́рник, порося́т-, */відгодівчий/* саж; *(вівцям)* коша́ра, вівча́рня; *(му-му)* корова́р-, воло́в-, воло́вник; *(курям)* курни́к, *(гусям)* гусни́к, гуся́т-; & ♦е́ць, ♦и́на.

ХЛОП $п^{рв}$ *г.* селяни́н, мужи́к, кріпа́к; *д.* чолові́к, мужчи́на, ХЛОПЕЦЬ.

ХЛО́П/ЕЦЬ підліток, парубча́к, юна́к, молоди́й чоловік, *д.* па́хо́лок, па́холя́; *(малий на зріст)* шпінґале́т; *(малий)* дітва́к; *(чий)* син; & ~ча́, ~'я́, ~чик, ~чи́на, ~чи́сько, ~і́йко, ~'я́га, ~'я́к.

ХЛО́ПСЬКИЙ селя́нсь-, мужи́ць-, кріпа́ць-; *д.* чоловічий.

ХЛОПЦЮ́ГА хлоп'я́га, паруб'я́га, парубчи́сько.

ХЛОПЧУ́РКА > ДІВЧИНА.

ХЛОП/'Я́ЧИЙ *(вік)* дитя́-, юна́цький, *(одяг)* ~чуко́вий; & ~ча́чий, ~'я́- /-цький/, *~чакува́тий.

ХЛО́СТА *і* **ХЛЬО́СТА** намина́чка, хльо́ра, халазія, ПРОЧУХАН; & хл(ь)ост.

ХЛЮ́ПАННЯ хлюпани́на ◊.

ХЛЮ́П/АТИ *(водою)* пле́(ю́)ска-, бри́зка-, пи́рска-, *р.* хли́па-; *(з чого)* розплі́скувати(ся), розлива́ти(ся); & ~атися, ~оті́(а́)ти, хля́па-; **я. /$м^{н}$ хто/ ~а** с-и ♦, ра́ди́й ~ну- спо́внений ~оту, ~(от)і́й, ~оту́н, $п^{т}$ плеску́чий, ~отю́-, плю(е)кітли́вий, хлюпітли́-, */прапор/* лопотли́-;

♦♦♦**СЯ** *(у воді)* тала́па-, брьо́ха-, ~оста́-, пле́ска́- ◊; & ~ати; **я. /$м^{н}$ хто/ -ється** с-и ♦, ра́ди́й ~ну-, (от)і́й, $п^{к}$ талапу́щий, ~ки́й, ©, + **я. хлюпа**.

ХЛЮ́ПІТ > ХЛЮПАНИНА; & $п^{о}$ хлюпт.

ХЛЮСТ > ЧЕПУРУН, ФЕРТ, ЖЕВЖИК; прола́за, про́йда, $с^{о}$ проно́за; *р.* бешке́тник.

ХЛЮСТУВА́ТИЙ ферт(ик)ува́-, жевжик-, фат-.

ХЛЮЩ *і* **ХЛЮ́ЩА** > ЗЛИВА.

ХЛЯ́(НУ)ТИ[1] > СЛАБНУ- *($п^{рв}$ від голоду).*

ХЛЯ́НУ-[2] ли́тися; (по)нахлява́- /= (по)нарина́-/.

ХЛЬО́С/К[Т]АТИ хви́ська-, хво́ста-, стьоба́-, ля́ска-, цви́га-, шмага́-, хворости́-, хво́ї-, цьво́хка-; *(- кров)* юши́-, дзюри́-, жбу́ха- */дощ/* репіжи-, періщи-, лупи́-, плюща́- *(3 $о^{с}$ $о^{д}$ плющи́ть)*; & вихльо́скува-; **я. /$м^{н}$ хто/ ~а** с-и ♦, з-й -ну-, ~ту́н, хвосту́н, шмагу́н, $п^{к}$ хвиськи́й, ©.

ХМА́РА *(чого)* ма́са, бе́зліч, мо́ре; & хмари́н(к)а, хма́рка, хма́рище; ± БУРЯ, ГРОЗА;

ХМА́РИ *(пір'їсті)* баранці, *(пилу)* клу́би, хви́лі, звої; ◊; & $з^{б}$ хмарови́ння, **чо́рні х.** $ф^{р}$ ли́хо, неща́стя, лихоліття.

ХМА́РНИЙ *(- небо)* захма́ре-, затьма́ре-; *(день)* хму́р-, похму́р- /-рий/, непривіт-; & хма́ри́стий, $п^{о}$ хмари́нний.

ХМАРОЧО́С небося́г, хмародря́п, хмароде́р.

ХМА́РОЮ $п^{р}$ *(- птахів)* тисячокри́ло; **х. су́нути** пла́вом пливти́, ва́лом вали́-; ± ГУРТОМ.

ХМЕЛІ́ТИ п'яні-, упива́тися, *ф.* чмеліти; *(- мозок)* па́морочитися, запа́морочува-; **я. /$м^{н}$ хто/ хмеліє** с-и ♦, щора́з хмільніший /п'яні-/, напівп'я́ний, вже ма́йже п'я́ний, ©;

ЗА♦♦♦ *(сп'яні-)* захмел/и́тися; *(похмели-)* $е^{в}$ прополоска́ти го́рло; **я. ~ів** ~ілий, вже ~ений, Ø.

ХМЕЛЕ́ВИЙ з хмелю /-ем/; & хмельни́й, хміль-.

ХМИЗ $з^{б}$ хащ, (хво́рост)и́ння, *(дрібний)* тру́сок, *(сухий)* сушня́к, $о^{з}$ ♦и́на, ХВОРОСТ-; & ♦зя.

ХМІЛЬ спиртни́й напій, *як і.* спиртне́, *о.* зеле́ний змій; *(сп'яніння)* нетвере́зість, захмелі́ння, запа́мороче-; **п.** чад [♦ у́спіху], ± ГОРІЛКА.

ХМІЛЬНИ́Й п'я́-; збудже-; п'янки́й; хмеле́вний.

ХМУРНИ́Й > ПОХМУРИЙ.

ХНЮ́ПИТИ *(голову)* похню́плюва-, віша-, $і^{р}$ ♦ся; **я. /$м^{н}$ хто/ хню́пить го́лову** похню́плений, зажу́ре-, засму́че-, с-и ♦ся, $п^{к}$ смутни́й, невесе́лий, безра́дісний, © хню́пивши.

ХО́БІ па́сія, захо́плення, $ф^{р}$ ко́ник [сів на сво́го ко́ника]; & $х^{а}$ го́ббі.

ХО́БОТ > НІС; *(гармати)* жерло́, *р.* лю́фа, *г.* стрі́льно, *о.* ті́ло, $с^{о}$ ство́л; & хобото́к.

ХОВ *(дітей)* **д.** ви́хо́вання; *(тварин)* годі́вля, відгодівля; **сво́го хо́ву** сво́го ви́робу.

ХО́ВАНКА > СХОВ;

ХОВАНКИ́ *г.* піжмурки, *д.* киці-ба́ба, пана́с, са́ло, горю́дуб; **гра́тися в -ки́** г. в піжмурки.

ХОВА́ТИ *(від кого, перед ким)* захо́вува-, хорони́-, $ж^{н}$ ти́ри-; *(втікача)* укрива́-, перехо́вува-; *(од лиха)* борони́-, захища́-, оберіга́-; *(вади)* затуля́-, прикрива́-, личкува́-, маскува́-, прихо́вува-; *(гріхи)* покрива́-; *(думки)* не виявля́-, не пока́зува-, трима́- в секре́ті; *(в собі)* таї-; *д.* вихо́вува-; *(небіжчика)* віддава́- землі (тіло), проводжа́- в оста́нню доро́гу, $у^{р}$ погреба́-; **я. /$м^{н}$ хто/ хова́** с-и ♦, з-й за♦, захо́вувач /пере-/, $п^{к}$ потайни́й, пота́йли́вий /за-/, © хова́вши, хова́ючи; ± КРИТИ;

ПОХОВА́ТИ погребти́, відда́- /пере-/ землі, наси́па- землі на гру́ди /по́роху на о́чі/ ◊; *(під руїною)* завали́- /заси́па-/ *чим*;

СХОВА́ТИ $ж^{н}$ притири́ти ◊;

ХОВА́ТИСЯ хорони́- ◊; *(від зору)* лиша́- за ка́дром; *(від дощу)* укрива́-; *(у хмарах)* зника́ти; *(за обрій /сонце/)* сіда́-, захо́ди-; *(з чим)* таї́тися, кри́-, не виявля́ти /не пока́зува-/ *чого*, хова́- *що*; **я. /м^н^ хто/ -ється** хо́ваний, перехо́ву- /ви-, за-, при-/ ◊, с-и ♦, ра́дий с♦, хо́ванець, ©;

ВИХО́ВУВАНИЙ хоро́не- ◊; годо́ва-; *д!* ВИХОВАНИЙ /у ВИХОВУВАТИ/.

ХО́ДА *і* **ХО́ДУ** *п^р^ ф^р^* дра́ла, дьо́ру, навті́ки, навті́кача́ [да́ти хо́ду].

ХОДА́ кро́к, по́хід, ступа́; *ф^р^* ходьба́, хід [годи́на ходи́]; *(для вуха)* зву́к кро́ків; *(авта)* шви́дкість; *(історії)* по́ступ, проґре́с; **котя́чою ходо́ю** *(йти)* *(ху́тко й)* безшеле́сно.

ХОДА́К *ж.* ходома́н; *п.* послане́ць, *ф.* адвока́т;

ХОДАКИ́ постоли́, *р.* чо́боти.

ХОДИ́ТИ *(повагом)* походжа́-, *(по лісах)* блука́-, *(без діла)* ве́штатися, тиня́-, шве́ндяти; *(під музику)* маршува́-; *(до храму)* відві́дува- *що*, бува́- *де*; *(відки)* вихо́ди-, *(куди)* /при-/; *(до хати)* /за-, уві-/; *(на що)* руша́-; *(до лікаря)* зверта́тися; *(за їми)* залиця́- до їх; *(в походи)* бра́ти у́часть у *чім*; *(- поїзд)* курсува́-; *(рікою)* пла́ва-; *(- тіні)* ру́хатися; */хвилі/* го́йда́-; */м'язи/* сі́па-, сми́ка-, *о.* гра́ти; */двері/* гуля́-, ри́па-; */чар-ку/* кружля́-; */вітер/* повіва́-; */деталі машин/* працюва́-; *(очима)* во́ди-, пря́с-; *(у чім)* одяга́тися у /ма́ти на собі/ *що*; *(за кого)* висту- па́- в ро́лі *кого*; *(у героях)* вважа́тися за *кого*; *(матір'ю)* бу́ти важко́ю; *(коло чого)* гляді́- /догляда́-/ *кого/що*; *(коло їх)* пі́клува́тися /дба́ти/ про; *(коло землі)* обробля́- *що*; *(з уст до уст)* перека́зуватися; *(- чуму)* поши́рюва-; */біду/* мати місце; */гроші/* бу́- в о́бігу; *(у шахах)* роби́- хід; *(дівкою)* дівува́-; *(за нуждою)* відправля́- *що*; **х. за дити́ною** догляда́- *кого*; **х. на голова́х** > ПУСТУВАТИ; **х. о** *що т^к^ 3 о^с^* **хо́дить /ходи́ло/** іде́ /ішла́/ мо́ва, йде́ться /ішло́-/; **х. по голова́х** *г.* по голові танцюва́-; **х. по тонкі́й кри́зі** ♦ ле́зом бри́тви; **х. хо́дором** двигті́-, труси́тися, здрига́-; **х. ходорко́м** *(перед ким)* ♦ на за́дн-іх ла́пах, *с.* плазува́-; **почах.** *(- дітей)* зіп'я́сти́ся на ноги; **я. /м^н^ хто/ хо́дить** с-и ♦, з^г^-й піти́, хода́к, ходу́н, ходи́льник, *п^к^* ХОДЯЧИЙ/ [х. анекдо́т], *т.* ходи́льний, ходови́й, */екскаватор/* нога́тий, */- зіпсуту деталь/* розхо́джений, *о.* в ходу́ /ру́сі/, на ходу́, *с^к^* -хід [тихохід], -хідний [скорохідний];

ХОДИ́ТИ НА ЗА́КУПИ *д.* скупо́вуватись;

ВИ́ХОДИТИ *д^к^* ви́тупа- ◊; & *н^дк^* вихо́джува-;

ПОХОДИ́ТИ & *(довго)* попоходи́-; **п. ко́ло** *чого* ору́дувати *чим* [уміє п. ко́ло заліза].

ХОДІ́ННЯ *(понуре)* пле́нтання ◊ → ХОДИТИ.

ХО́ДКА *(вояж туди й назад)* круг, за́хід, на́воот, тур, *ж^м^* рип [одни́м ри́пом], *ж^м^* доро́га, мандрі́вка; *д.* ва́лка; ± ЦИКЛ, ПОДОРОЖ.

ХОДОВИ́Й *(вал)* робо́чий; *(деталь)* рухо́мий; *(крам)* популя́рний, що має по́пит; *(вітер)* пого́жий, сприя́тливий, попу́тній, *с^о^* попу́тний.

ХОДОВИ́ТИЙ *(кінь)* ШВИДКИЙ, *(човен)* швидкобі́жний, *к^н^* швидкохі́дний.

ХО́ДОРОМ *п^р^* > ХОДИТИ.

ХОДО́Ю повільно, ти́хо, ступо́ю.

ХОДЯ́ЧИЙ яки́й хо́дить /ру́хається/; *(банкір)* мандрі́вни́й, кочови́й; *(хворий)* не лежа́чий, не пості́льний, амбуля́то́р-; *(з н^ст^ с^л^* че́сність +*)* уосо́бле-; *(з н^ст^ с^л^* енциклопе́дія +*)* живи́й; *(образ)* типо́-, *(вислів)* крила́тий, всімавжи́ваний, поши́ре-; *(жарт)* бана́ль-;

ХОДЬБА́ ходня́, ході́ння, *(без діла)* тиня́ння, ве́шта-; *ф^р^* хід, хода́ [годи́на ходьби́].

ХОЛЕ́РА хворо́ба, зара́за, інфе́кція; *л.* мерзо́та, паску́да, паску́дство.

ХО́ЛОД сту́дінь, *р.* сі́вер, *ж.* цига́нське тепло́, *с.* соба́чий ♦, МОРОЗ; *(невеликий)* прохоло́да; *(між ким)* байду́жість, непри́язнь, воро́жість, *о.* лід; *(самоти)* безнадія; & ♦не́ча, ♦ю́га;

ХОЛОДИ́ холодна́ пора́, зима́, моро́зи.

ХОЛОД/И́ТИ студи́-, ОХОЛОДЖУВА- /ви-/, *т^р^* освіжа́-; *(хату) о.* вири́пува-, напуска́- ~у до; **я. /м^н^ хто/ ~и́ть** с-и ♦, з-й охолоди́-, охоло́джувач, *(річ)* ~и́льник, ~и́льня, *т.* рефрижера́тор, *п^к^* охоло́дни́й, остудни́й, холоди́ль-, рефрижера́тор-, охоло́дливий, відсві́жли-, відсвіжу́щий, */погляд/* тверезу́-, © ~и́вши;

ВИ́ХОЛОДИТИ остуди́ти ◊.

ХОЛО́Д/НИЙ студе́-, *д.* зи́м-, *с.* сибі́р-, *ф^р^* мерзлий; *(вітер) з.* сі́веркий, сі́верний; *(блиск)* тмя́-; *(- тіло)* ме́ртвий; *(борщ)* прохоло́лий, /ви́-/, охоло́джений; *(промінь)* що не гріє, не грі́ючий, незогрі́вущий; ☺ байду́жий, безпри́страсний; *(- гру актора)* одномані́т-, безба́рв-, без вогню́; */зброєю/* не вогнепа́льний; *(розум)* твере́зий, помірко́ваний; *(у стосунках)* стри́ма-, непривіт-, сухи́й; & ~не́нький, ~нува́тий, ~(н)а́вий /= про♦/, ~ню́щий, *с^-н^* ~ні́ший [~ні́ший як ніс у пса], *о.* ♦, як Ґренля́ндія, *~носло́вний, ^а^мерзлува́тий; **х., як А́рктика** ♦, як смерть;

ХО́ЛО́ДНІСТЬ *(у стосунках)* байду́жість, *с.* лід ◊; *(статева)* фригі́дність.

ХОЛОДНІ́ШАТИ поверта́- /бра́тися/ на хо́лод.

ХОЛОДНОКРО́ВНИЙ урівнова́же-, спокі́й-; *п.* байду́жий, безпри́страсний, не палки́й; *(тон)* стри́маний, не запальни́й, не емоці́й-.

ХОЛОДО́К за́тінь, за́тінок, тіньо́к, ПРОХОЛОДА, ТІНЬ; *(на серці) п.* занепоко́єння, о́страх; *(у стосунках)* відчу́женість /-ення/.

ХОЛО́Н/УТИ холоді́-, сти́гну-, застига́- /про-/, вихоло́джуватися /о-/, *(- страву ще)* вистига́ти, вихолоня́-; */тіло/* МЕРЗНУ-, *с.* ледені́-; */серце/* завмира́-, ціпені́-; *п.* заспоко́юватися; *(до*

чого) байдужіти, холоднішa-; *(- чуття)* сла́бну-, зника́-; *(і твердну-)* тужа́ві-; & охолоня́-; **кров ~е в жи́лах** те́рпнуть жи́ли; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~е** вихоло́джуваний /о-/, с-и ♦, з^м-й охоло́ну-, щора́з холодніший, напіввихололий, вже майже ви́холо- /холо́дний/, *п*^к ~учий, *п*^о що вже холо́не; **холо́не в душі́** се́рце в'я́не /мре/;

ЗАХОЛО́НУТИ /о-, ви́-/ ◊; *(- лаву)* ЗАТВЕРДНУ-; *(- тіло)* закля́кнути, ЗАДУБІТИ;

ОХОЛО́НУТИ *д.* схолодніти ◊.

ХОЛО́П *і*^г *п*^-о раб, кріпа́к; *п.* підніжок, плазу́н, низькопоклонник, *в.* холу́й.

ХОЛОСТИ́Й *(хід)* *т.* я́ловий, неробо́чий, ві́льний, гуля́щий, *(постріл)* сліпи́й.

ХОЛО́ША штанина, ногави́ця, *г.* шта́нка.

ХОЛУ́Й *з*ⁿ у́стілка, лаку́за, шістка, шестірня́, лаке́й, лаки́за, *г.* льока́й.

ХОР капе́ля /–лія/, (хорови́й) анса́мбль, співо́чий гурт /колекти́в; *(птахів)* спів; *(голосів)* грім; *(похвал)* зли́ва, пото́ки; *(світил)* ПЛЕЯДА.

ХОРА́Л > ПІСНЯ.

ХОРЕОГРАФІ́ЧНИЙ *(- виставу)* бале́т-; *(гурток)* танцюва́ль-.

ХОРЕОГРА́ФІЯ танцюва́льне мисте́цтво.

ХО́РИЙ, ХОРО́БА, ХОРІ́ТИ > ХВОРИЙ, ХВОРОБА, ХВОРІТИ.

ХОРИ́СТ > СПІВАК; *(у костелі)* ка́нтор.

ХОРО́БРИЙ відва́жний, сміли́вий, безстра́шний, му́жній; ± РІШУЧИЙ;

ХО́РОБРО сміли́во ◊.

ХОРОВО́Д *с*^о *у.* та́нок, ко́ло, *п*^-о криви́й та́нець.

ХОРО́МИ пала́ти, апартаме́нти, *з.* хра́мина; *ж*^м за́ля, за́л(а); *і*^р житло́; *г.* сіни /*п*^ф з хорі́м/.

ХОРОНИ́ТИ > ЗБЕРІГА-; *ж*^м охороня́-; *(як ока)* БЕРЕГТИ; *(від їх)* ХОВА-; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **~ить** с-и ♦, з-й зберегти́, ~и́тель, охоро́нець, зберіга́ч /при-/, бережі́й, *ж*^і берегиня, *п*^к охоро́нний, /*щит*/ захисни́й, *т.* консервува́ль-, ©.

ХОРО́ШИЙ не пога́ний; ® доскона́лий; *(- слова́)* лю́бий. прие́мний; *(голос)* милозву́ч-; ☺ га́р-, вродли́вий; *(- працю)* сумлін-; /*пораду*/ ко́рис-; /*враження*/ позити́в-, хіба-ж-таки́й; *(дощ)* добря́чий; *(день)* пого́жий; *(тон)* присто́йний; *(лікар)* досвідче-; *(настрій)* до́брий; *(з п*^пр *с*^п *мій, моя́)* дороги́й, лю́бий; *(- душу)* щи́рий; *(на око)* прива́бливий; *(рід)* че́сний, поря́д-, гід- ша́ни; *(друг)* близьки́й; *(одяг)* оша́тний; *і*^р пога́- [хоро́ші поря́дки, що й каза́ть]; & хороше́нький, *д.* хорошісь-;

ХО́РОШЕ га́рно, до́бре, чудо́во, сла́вно, прекра́с-, хіба-ж-та́к ◊; *(з ким)* прие́мно, лю́бо.

ХОРОШІ́ТИ > ГАРНІТИ.

ХО(І)РТ > СОБАКА; *(самиця)* хо́ртиця; & ♦и́ще.

ХОРУ́ГВА *м*^о майве́ць; & хоругвка /= ви́мпел/.

ХОРУ́НЖИЙ прапороно́сець; *(звання)* підпору́чник, *с*^о моло́дший лейтена́нт.

ХОТІ́ТИ бажа́-, ма́- бажа́ння /охо́ту/, *с.* пра́гну-, *о.* аж дрижа́- /тремті-, труси́тися/ до *чого* [**аж дрижи́ть до приго́д** хо́че приго́д]; *(од їх)* жада́ти, вимага́-; *(їм)* зи́чи-; *(діяти)* ма́- на́мір, збира́тися; *ф*^р *з*^п розпоряди́- [**до́ля хотіла** д. розпоряди́лась]; & хті-; ± ВОЛІ-; **не хо́чете – як хо́чете** як собі хо́чете, во́ля Ва́ша; **коли́ так ду́же хо́чеш** /**-ете**/ якщо́ такий по́спіх; **хо́чемо ми то́го, чи ні** хотівши то́го, чи ні, незале́жно від нас; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **хо́че = я. бажає** + © хотівши;

ЗАХОТІ́ТИ *у*^р восхотіти ◊.

ХОТІ́ТИСЯ *н*^о бажа́-, кортіти, волі- /*з.* волітися/; & хті-, *пере♦; **хо́четься їм** бере́ хіть їх, корти́ть /сверблять ру́ки/ *їх*/*їм*, аж пищи́ть *хто*, **хо́четься зня́ти їм** бере́ /розбира́/ ціка́вість *їх*; **я. -еться** ба́жаний, жада́-, пожада́-, ви́мрія-;

ЗАХОТІ́ТИ(СЯ) > ЗАБАЖАТИ(СЯ).

ХОЧ *і* **ХОЧА́** *ф*^р чи то [**х. улі́тку, х. взи́мку** чи то у., чи то в.]; *с*ⁿ по́при те, що /дарма́ що, не зважа́ючи на те, що/ [♦ нас не ви́дно]; *ч.* бода́й, прина́ймні; *(п*^рв *з ч.* би*)* до́бре, якби́ [♦ би ви́жив]; *ф*^р хай [**х. де** хай де]; **х. бери́ й *роби що*** так і хо́четься *зробити що* [**х. бери́ та ї́дь** так і хо́четься поїхати]; **х. би там що** хай там що, будь-що-бу́дь, що б тут що; **х. би (тобі) що** ♦ що роби́ /кажи́/; **х. би** © на́віть [**до тих х. би вони́ сиділи й дале́ко** на́віть до тих, що сиділи дале́ко]; **х. відбавля́й** ♦ пуп розв'я́зуй; **х. во́вком вий** ♦ га́вкай, скачи́ го́пки, ♦ на не́бо дери́сь; **х. ву́ха затуля́й** *(- лайку)* самі матюки́ /*к*ⁿ непристо́йності/; **х. ґвалт кричи́!** ♦ уби́йся!; **х. запали́ (немá)** ♦ чо́біт гризи́; **х.... і** по́при те, що [♦ Н. і хо́дить у шине́лі]; **х. на ця́точку** ♦ на ма́кове зе́рня; **х. ноже́м край** ♦ в о́ко стрель; **х. *роби* х. *не роби*** все одно́, безко́рисно, *роби* не *роби* [**х. учи́ х. не вчи** вчи, не вчи]; **х. розі́рвись** ♦ лу́сни; **х. стій х. па́да-й, х. сядь /сіда́й/ та й плач** ♦ з ніг па́дай, ♦ уби́йся, ♦ повісься, ± **х. умри**; **х. ти йому́ що** ♦ кіл на голові те́ши, ♦ ти йому́ чо́рта дай; **х. уби́й** ♦ ти мене́ ріж; **х. умри́** ♦ віша́йся, ♦ голово́ю об стінку би́й-, ♦ повісься; **х. як** будь-я́к, у бу́дь-який спо́сіб: **х. яки́й уче́ний** ♦ і який собі там у.;

ХО́Ч-НЕ-ХО́Ч мимово́лі, мимохі́ть, ра́д-не-ра́д, хо́чеш-не-хо́чеш, хіть-не-хіть, хотя́-не́хотя.

ХРАБРУВА́ТИ прогана́- страх, БАДЬОРИТИСЯ, ГОРОЇЖИ-, набира́- ду́ху; **я.** /*м*ⁿ **хто**/ **храбру́є** с-и набира́тися ду́ху, ради́й прогна́ти страх, сміли́вець, хоро́бра голова́, *п*^к хоро́брий, сміли́вий, відва́жний, ©.

ХРАМ Бо́жий дім, це́рква, божни́ця, *(у гебреїв)* синаго́га, *(у буддистів)* па́ґода, *(у католиків)* косте́л, *(у лютеран)* кі́рха, *(у мусулман)* ме́чет(ь), *(поганський)* ка́пище; *п.* святи́лище,

СВЯТИНЯ; **п**[б] хра́мове свя́то.

ХРЕБЕ́Т ***ф.*** спи́на, *м*[а] *с*[о] хребе́тний стовп; *(гір)* па́смо, кряж; *(хвилі)* гре́бінь, кра́й, верхі́вка; *(чого)* вісь, стри́жень; *(книжки)* ***д.*** корінéць; *(гральної карти)* ***г.*** соро́чка; & хребти́на.

ХРЕ́СНИЙ > ТЕРНИСТИЙ.

ХРЕСТ *д.* криж; *(тяжкий)* ***п.*** до́ля, призна́чення, му́ки, стражда́ння; *(шпади)* держа́к; *(на грудях)* о́рден, відзна́ка; *(під ялинку)* хрестови́ння, перехре́стя, *с*[о] хрестови́на; *(на папері)* га́лочка, ♦ик; & хре́щик, хрестя́ра;

ХРЕСТИ́: х. й хоругви́ о́хрести.

ХРЕСТИ́/ТИ *(дитину)* трима́- до хреста́, вво́ди- у ві́ру /хре́ст, зако́н/; *(ім'ям)* назива́-, наріка́-, дава́- *ім'я*; *(іновірця)* наверта́-, вихре́щува-; *(рукою)* кла́с- хрест на *кого*, *с*[о] осіня́- хресто́м; ***ж***[м] ла́я-; ± ОХРЕЩУВА-; **я.** /*м*[н] **хто/ ~ть** с-и ♦, з[г]-й охрести́-, ~тель, *п*[к] ~льний, © ~вши.

ХРЕСТИ́ТИСЯ кла́сти на се́бе хрест; *(в іншу віру)* вихре́щуватися; & *д*[к] перехрести́-; **я.** /*м*[н] **хто/ -иться** хре́щений, охре́щува-, *(іновірець)* /ви-/, уво́джува- у хрест, наве́рта-, с-и ♦, з[м]-й пере♦ /*(іновірець)* ви́♦/, ви́хрест /пере́-/, ©.

ХРЕСТОМА́ТІЯ > ЗБІРКА.

ХРЕЩА́ТИЙ, ХРЕСТА́ТИЙ *к*[н] хрестови́дний, хрестоподі́б-; & хреща́тенький, хреща́стий.

ХРЕ́ЩЕНИЙ похре́ще-, /*іновірець*/ ви́хреще-.

ХРЕЩЕ́НИЙ *(люд)* християнський, правосла́вний; ***як і.*** хреще́ний ба́тько.

ХРЕЩЕ́НИК похре́сник, хреще́ний син.

ХРЕ́ЩЕННЯ о♦; *(свято)* Водо́хрещі, Йорда́н(ь); **бойове́ х.** *к.* ви́проба, *г.* вогне́ва про́ба.

ХРИП/КИ́Й *(голос)* з хрипото́ю, хрипу́чий, хрипли́вий, *ф*[р] пропи́тий, *р.* скрипу́чий; & хрипке́нький, хрипкува́тий; *(за)*хри́плий.

ХРИСТИЯНИ́Н послі́до́вник уче́ння Христа́, *п*[б] хреще́ний *(*чолові́к*)*; ± ВІРЯНИН.

ХРИСТИЯ́НСЬКИЙ непога́нсь-, неісла́мсь-, неюде́йсь-, небудді́йсь-; & *п*[о] християнний.

ХРИСТО́С Син Бо́жий, Син Чолові́чий, Спаси́тель *(*сві́ту*)*, Богочолові́к, Спас, Месі́я, Ісу́с *(*♦*)*; & *♦ик; **як у Христа́ за двери́ма** па́ном ді́ло.

ХРИСТО́С(УВ)АТИСЯ > ЦІЛУВАТИСЯ.

ХРОБА́К *(комахи)* личи́нка; *(деревний)* ша́шіль; *(у моркві)* (г)роба́к, черв'я́к; ☺ нікче́ма, тля, плазу́н, раб; *(вагань)* тяга́р, му́ки, гри́жа; **х. за́здрости** ***о.*** почуття́ з.; & хробачо́к, хробачи́сько, *з*[б] хроба́ччя, хробачня́, хроба́цтво.

ХРО́Н/ІКА лі́то́пис; *(літ. твір)* са́ґа; *(подій)* ~оло́гія, послі́до́вний ви́клад /пере́біг/; *(скандальна)* приго́ди; *(газетна)* коро́ткі повідо́млення /вістки́/, *(рубрика)* ві́дділ ~іки; *(в кіні)* кіно♦.

ХРОНІ́ЧНИЙ *(- хворобу)* затяжни́й, зада́вне-, *с.* невиліко́в-; *(голод)* ПОСТІЙ-, трива́лий.

ХРОНОЛОГІ́ЧНИЙ *(- таблицю)* *п*[рн] лі́то́пис-, *с*[о] літопи́с-; *(запис)* > ПОСЛІДОВНИЙ.

ХРОНОЛО́ГІЯ лі́тописа́ння; *(подій)* ХРОНІКА, послі́до́вність.

ХРОП/ТИ́ вихро́пува-, дава́- /витина́-/ ~ака́; ***ф.*** спа́-; ***ж***[м] хрипі́-; & хропі́-; **я.** /*м*[н] **хто/ ~е́** с-и ♦, ра́дий за♦, ~у́н, храпі́й, *п*[к] храпли́вий, храпови́тий, *о*[к] хропу́чий, © хропучи́, хропі́вши.

ХРУ́М/АТИ *(сухар)* хру́мка-, хру́па-; ***п.*** ї́с-, жува́-; & хрумкоті́-, хру́мса-, хрумча́-; **я.** /*м*[н] **хто/ ~а** с-и ♦, з-й с♦, хру́мкало, *п*[к] хрумли́вий, /*звук*/ ~ки́й, хрумкотли́вий, © ~авши, ~аючи.

ХРУМКИ́Й > ХРУСТКИЙ.

ХРУМ/ТІ́ТИ *(на зубах)* тріща́-, хрусті́-, хрускоті́-, хру́ска-, хру́па-, хрупоті́-, хрупості́-, хря́ска-; *(що)* ХРУМА-; *(чим)* ~коті́-; **я.** /*м*[н] **хто/ ~ти́ть** с-и ♦, ~кало, хру́скало, *п*[к] ХРУСТКИЙ, ~ки́й, хрускітли́вий, ~кітли́-, © ~ті́вши.

ХРУ́ПІТ хрупо(с)ті́ння, ХРУСК; & *п*[о] хрупт.

ХРУСК, ХРУ́СКІТ лу́ск*(*іт*)*, трі́ск*(*іт*)*, хрумті́ння, хру́піт; *(на зубах)* хру́мкіт; & хря́ск*(*іт*)*.

ХРУСКОТІ́ТИ хрупо(с)ті́-, хру́ска-; *(на зубах)* ХРУМТІ-; *(- кості)* тріща́-; *д*[-к] = **я. хрумтить.**

ХРУСТИ́ *к*[я] вергуни́; & хру́стики.

ХРУСТКИ́Й *(у роті)* хрумки́й, хрум*(*кі*)*тли́вий, хрускітли́вий; *(лід)* КРИХКИЙ, ламки́й.

ХРУЩ > ЖУК.

ХТИ́ВИЙ ☺ ласолю́бний, любостра́с-; *(- очі)* сла́с-; *(потяг)* пло́тський, чутте́вий, фізіологі́чний, ***ж***[м] пога́-; *(- нутро)* ненаси́т-, жа́діб-, заже́рливий, пожа́дли-; ± ЕРОТИЧНИЙ;

ХТИ́ВО зала́сно ◊.

ХТО яки́й [**рі́дко х.** рі́дко яки́й]; де́хто, де́які [☺ спить, а ☺ дрімá]; хтось, хто-не́будь [чи є ☺ тут?]; **х.?** ☺ таки́й?, *ф.* яки́й ді́дько /біс/?; **х. б каза́в** ***і***[р] ☺ б каза́в, а ☺ б мовча́в; **х. куди́ ба́чив** ☺ куди́; **не х., а** ніхто́ і́нший, *(*крі́м*)* як; **не х., як він** ніхто крі́м нього; **хай х.** абі́хто [**хай кому́** аби́кому]; **х.-х.** хто-і́нший [**х.-х.** *(***не міг***)***, а він міг** хто-і́нший не міг, а він міг];

КОГО́ ***п***[ф]**: у ко́го** кому́ [їй ви́росли кри́ла].

ХТО́ЗНА хто /погі́бель/ його́ зна, бі́да́ знáє [бі́да́ знáє де], невідо́мо; ***с***[к] бо́зна-, ка́зна-; **х. й що** не зна́ти на́віть що; **х. від чо́го** *(загорілось)* без види́мої причи́ни.

ХТО́ЗНА-ДЕ, *х*[а] **ХТО́ЗНА ДЕ** бо́зна де, не зна́ти де, невідо́мо де; дале́ко; & хто́зна й де.

ХТО́ЗНА-КОЛИ́, *х*[а] **ХТО́ЗНА КОЛИ**, бо́зна к., не зна́ти /невідо́мо/ к.; давно́; & хто́зна й коли́.

ХТО́ЗНА-КОЛИ́ШНІЙ ДАВ-, БОЗНАКОЛИШ-.

ХТО́ЗНА-КУДИ́, *х*[а] *без риски,* бо́зна куди́, не зна́ти /невідо́мо/ к., у незна́не мі́сце; дале́ко.

ХТО́ЗНА-ХТО *х*[а] *без риски,* бо́зна ☺, не зна́ти /невідо́мо/ ☺, хтось, незна́ний, *ж.* хто́цька.

ХТО́ЗНА-ЩО́ *х*[а] *без риски,* чо́ртзна що, не зна́ти /невідо́мо/ що, чорти́-ба́тька що.

ХТО́ЗНА-ЯКИ́Й *х*[а] *без риски,* бо́зна яки́й, не

зна́ти /невідо́мо/ *я.*; *(- ціну)* неймовірно висо́кий, неймовірний, $к^н$ астрономіч-, *п.* ди́кий.

ХТО-НЕ́БУДЬ $х^а$ хтонебудь; хтось, ба́йдуже ☺, хоч /хай/ ☺, будь-хто́; ± АБИХТО; **не з кимсобі-не́будь** не з ким(-)не́будь собі, не про́сто з ким(-)не́будь, *к.* не з ким.

ХТОСЬ $з^н$ хтось там, *(невідомий)* ХТОЗНА(-)ХТО; *(з багатьох)* ХТО(-)НЕБУДЬ.

ХТО́СЬ-ТО *($х^а$ без -)* хтось таки́ [хтось то зна́є].

ХУ́ҐА *(вітер із снігом)* > ХУРТОВИНА; *п.* чва́ра, колотне́ча, колотня́, сва́рка, $м^н$ пересва́ри.

ХУДИ́Й ☺ сухи́й, не гладки́й, *с.* шку́ра й ко́сті, ре́брами світить; *(кощавий)* сухоре́брий, *(- тіло)* тонки́й, сухорля́вий; & худе́(се)нький, худа́вий, худорля́-, (худи́й-)худю́щий, *о.* ♦ аж кістки́ світяться, ♦, як шва́йка; ± ХИРИЙ.

ХУ́ДНУТИ става́- худи́м, спада́- з тіла, та́ну-, мізерні-, скида́- жир, щуплі-, позбува́тися жиру; **я. /$м^н$ хто/ ху́дне** с-и ♦, з-й с♦, щора́з худі́ший /марні-, мізерні- +/, напівсху́длий, вже зо́всім худи́й, ©; ± МАРНІТИ;

СХУ́ДНУТИ /ви-/, спа́с- з тіла ◊, $г^д$ ви́худі-; *(на лиці)* спа́с- на виду́; *(дуже)* стягну́тися (на ни́тку), перепа́с- на смик; **я. схуд** сху́длий /ви́-/, змарні-, Ø.

ХУДО́БА $з^б$ скоти́на, това́р, *г.* маржи́на, *(робоча)* тягло́; $о^з$ худо́бина, худі́бч-; *л.* би́дло, скотиня́ка; & худі́бка, *л.* худо́ба! скотиня́ка! бидло!

ХУДО́БИНА животи́-, *п.* хвіст, *(рогата)* дво́ріг.

ХУДО́ЖНИК *у.* маля́р, ми(с)те́ць, $с^о$ живопи́с-, $н^І$ богома́з; *(вільний)* арти́ст, *(слова)* ма́йстер.

ХУДО́ЖНІЙ *у.* мисте́цький; *(промисел)* декорати́вний; *(- засоби)* образотво́рчий; *(смак)* естети́чний; *(- гру)* артисти́ч-; *(- ковзання)* фігу́р-; & $д^о$ *охудо́жнювати.

ХУДОРБА́ худорля́вість, сухорля́в-, сухоре́бр-; *(худа істота)* худя́к, *як і.* худорля́вий; *п.* бідність, злиде́нн-; $з^б$ бідо́та, голо́та, злидо́та.

ХУДОРЛЯ́ВИЙ > СУХОРЛЯВИЙ, ХУДИЙ.

ХУК > ШТРАФ.

ХУ́КАТИ *і* **ХУ́ХАТИ**, *(на страву)* дму́ха-, ду́-; *(на руки)* ди́ха-; *р.* хе́ка-; **що /$м^н$ хто/ ху́ка** с-и ♦, ху́кало, ©, **+ що диха**;

ЗАХУ́КАНИЙ що заху́кався ◊.

ХУЛІГА́Н *у.* ракло́, БЕШКЕТНИК, пробийголова; *л.* халами́дник, хам, харцизя́ка, сибіря́ка.

ХУ́РА *і* **ФУ́РА** ВІЗ, підво́да; *(критий)* фурґо́н, халабу́да, балагу́ла; & *г.* фіра.

ХУРДЕ́ЛИТИ кушпе́ли-, віхоли-, хуртови́ни-, ме́сти /віяя-, крути́-/ (снігом); **я. хурде́лить** с-и ♦, ХУРТОВИНА, завірю́ха, мете́лиця, віхола, ©, **± що мете (снігом)**;

ЗАХУРДЕ́ЛИТИ зави́хрити ◊.

ХУРДЕ́ЛИЦЯ > ХУРТОВИНА.

ХУРДИ́ҐА > В'ЯЗНИЦЯ; *р.* него́да, хуртови́на.

ХУ́РМАН *і* **ФУ́РМАН** > ВІЗНИК.

ХУРТО́ВИНА мете́лиця, завірю́ха, заметіль, ху́ґа, віхола, $с^о$ пурга́, *р.* сніговиця, сніговійн-, хвиіща; *(піскова)* (г)ура́ґан, саму́м; *п.* неща́стя, зне́го́да, лиха́ годи́на, лихоліття; & хурте́ча.

ХУ́РЩИК > ВІЗНИК.

ХУ́СТКА хусти́на, *(трикутня)* коси́нка, *з.* платина, *(в'язана)* ша́ль; *(до носа)* носовичо́к, (носова́) хусти́нка; *(вовняний шаль)* пле́д; & ху́стонька /-очка/, $з^б$ ху́стя, ᵃплати́н(оч)ка.

ХУ́СТЯ > БІЛИЗНА; *р.* одяг; ± ХУСТКА.

ХУ́ТІР *(окреме господарство)* фе́рма, фа́рма; *(поселення)* ви́селок; & хуторе́ць.

ХУТКИ́Й прудки́й, би́стрий, ШВИДКИЙ, СКОРИЙ; метки́й; & хуте́нький, хутесе́нький.

ХУ́ТКІСТЬ > ШВИДКІСТЬ ◊;

ХУ́ТКО ско́ро, спра́вно, ШВИДКО ◊, *с.* хутчі́й, ху́тче, хутчі́ш, ± МЕРЩІЙ; & ху́тко-ху́тко.

ХУТОРНИ́Й, ХУТІРНИ́Й *(люд)* з ху́тора; сільський, селя́нсь-; & хутірськи́й, хуторя́нсь-.

ХУТОРЯ́НИН вла́сник /жи́тель/ ху́тора, фе́рмер, фа́рмер; *п.* (сільський) обива́тель, ФІЛІСТЕР.

ХУ́ТРО *(звірів)* ше́рсть; $з^б$ шку́ри хутрови́х звірів, хутря́ни́й това́р, хутровина́; & ху́тречко.

ХУХ! ух!, фук!; **хух /фук/ – і нема́!** мить – і нема́, був і (вже) нема́.

ХУ́ХАТИ *і* **ХУ́ХКАТИ** > ХУКАТИ.

Ц

ЦАБЕ́ $і^р$ ця́ця, *ф.* ри́ба, *д.* іме́но; **вели́ке ц.** *(висока особа)* $і^р$ досто́йник, туз, *о.* кум королю́ (і сват міністру); (!) > ПРАВОРУЧ.

ЦАЛЬ *(міра довжини)* $с^о$ дюйм.

ЦАП козе́л; & цапо́к.

ЦА́ПКИ ди́бки, ДИБА; & ца́па, цапко́м.

ЦАР самоде́ржець, самовла́д-, $у^р$ пома́зан- Бо́жий; *о.* волода́р, *с.* цар і Бог, *(звірів)* лев; & ца́рик, царе́нко, царе́вич; ± МОНАРХ; **небе́сний ц.** БОГ; **хо́чеш царе́м бу́ти – май се́рце ца́рське** $п^{-о}$ плазу́н ізро́ду орло́м не ста́не.

ЦАРА́Т ца́рський режи́м, самодержа́вство, самовла́д-, самовла́ддя, цари́зм; ± АБСОЛЮТ-.

ЦАРЕДВО́РЕЦЬ ца́рський слуга́, придво́рець, *як і.* придво́рний.

ЦА́РИН/А край /кіне́ць, око́лиця/ села́, *з.* заста́ва (в селі); *(де збір череди)* ви́гін, пасо́висько; по́ле, степ; *п.* сфе́ра, діля́нка, га́лузь; & ~ка.

ЦА́РСТВО (монархі́чна) держа́ва, краї́на; *(чиє)* володі́ння; *р.* царюва́-; *(пітьми)* панува́-, *(снів)* сфе́ра, світ; & $у^р$ ца́рствіє.

ЦА́Р/СТВУВАТИ ЦАРЮВА-; *(на небі)* раюва́-, *п.* блаже́нству-; & $д^к$ за♦ /про-/; $д^{-к}$ = **я. ~ює**.

ЦА́РСЬКИЙ *(син)* царів; *(лад)* монархі́чний, самодержа́в-; *(- службу /за царя/)* держа́в-, $с^о$ казе́н-, *г.* скарбо́вий; *(обід)* розкі́ш-, бага́тий,

пи́шний, *г.* люксусо́вий.

ЦАР/ЮВА́ТИ керува́- ~ством, сиді- на тро́ні, *у*^{р} ~ствува-; *ф* ору́дува-, верхово́ди-; *(над чим)* панува́-, домінува́-; **я.** /*м*^{н} **хто/ ~ює** с-и ♦, нарéче- ~ем, ни́нішній ~, *п*^{к} ~ственний, ~ський, ©.

ЦВÉНЬКАТИ *(- птахів)* цвірінька-; *(по-польськи)* говори́-; *(пусте)* моло́-, патя́ка-, варня́ка-; **я.** /*м*^{н} **хто/ цвéнька** с-и ♦, ра́дий по♦, базі́ка, пащеку́н, цокоту́н, бубні́й, пустомоло́т, торохті́й, *п*^{к} балаку́чий, язика́тий, пащекува́-, ©.

ЦВИ́НТАР > КЛАДОВИЩЕ; *(при храмі)* церко́вний двір; & *цви́нтари́ще, *п*^{к} *цвинта́рний.

ЦВІ́КАТИ докоря́-, доріка́-; *(в очі)* ти́ка-, грубія́ни-, коло́- *що*; & цвірка-, вицві́кува-, *д*^{к} ви́цвіка- /= ви́говори-, ви́проси-/; (!) не цві́кай! /= не горла́й!, не горлопа́нь!/;

ЦВІ́КНУТИ доки́ну- /при[до]точи́-/ сло́во ◊.

ЦВІЛИ́Й запліснявí-, зацві́-, пліснявий, *с.* гнили́й; *(- очі)* ви́цві-; ☺ *п.* поприщений, прищува́тий.

ЦВІЛЬ пліснява, *з.* мо́рох, снядь; & цві́лля.

ЦВІРІ́НЬК/АТИ *п*^{ф} цвірі́нь; *(- птахів)* ЩЕБЕТА-, цінька-; *(- цвіркунів)* ЦВІРКА-; *(в очі)* цві́ка-; & вицвірі́нькува-, цвірінча́-, ~оті́-, *д*^{к} за♦; **я.** /*м*^{н} **хто/ ~а** с-и ♦, ра́дий за♦, ~ало, цвірк(от)у́н, джеркоту́н, цокоту́н, цокоті́й, *п*^{к} цвіркотли́вий, скрекотли́-, джеркотли́-, цокотли́-, ~у́чий, цвіркотю́-, джеркотю́-, ©.

ЦВІ́РК/АТИ > ЦВІРІНЬКА-, теркоті́(а́)-; *(- ~уна)* сюрча́-; *(крізь зуби)* спльо́вува-, цви́рка-; *(в очі)* цві́ка-; & цвірча́-, ~ота́(і)-, вицвірко́чува-; **я.** /*м*^{н} **хто/ ~а** с-и ♦, з-й за♦, ©, + **я. цвірі́нька**.

ЦВІРКУ́Н *(польовий)* ко́ник(-стрибуне́ць); & цвіркунча́, цвірку́нчик, цвіркуне́ць.

ЦВІСТИ́ квітну-; *(- квіти)* розпуска́тися, розкрива́-, брині́ти; /*харч*/ плісняві-; /*степ*/ вкрива́тися квітами /цвітом/; /*жито*/ квітува́ти, полові-; *п.* /*край*/ процвіта́-, просперува́-; /*хоругви*/ красува́тися, **я.** /*м*^{н} **хто/ цвіте́** укри́тий цвітом, спо́внений цвіту, процвіта-, *(весь)* у цвіту́, *п*^{к} квіту́чий, квіти́стий, /*у розквіті*/ розквітлий, розкішний, пи́ш-, *п*^{о} розмая-, /*вигляд*/ свіжий, здоро́вий, /*вік*/ золоти́й, *с*^{к} -цвітний [зеленоцвіт-, липоцвіт-], © квітнучи, цві́вши;

ВІДЦВІСТИ́ *п*^{о} відгорі́ти ◊;

ПОЦВІСТИ́: я. поцві́в поцві́лий ◊, Ø;

РОЗЦВІСТИ́ & *б*^{а} порозцвіта́тися.

ЦВІТ *з*^{б} квіт, *п*^{о} ~і́нь; *о*^{з} квітка; *(перший)* первó♦; *(лип)* медо́♦; *ф*^{р} ♦і́ння, квітува́-, ро́зквіт, процвіта́ння [у ♦і віку]; *(лицарства)* *п.* еліта, смета́нка, вершки́, *як і.* найкра́щі; & цвіть, *п*^{о} жа́р♦; у **♦і віку /літ/** в си́лі віку, у по́внім бігу́ життя́, *п*$^{-о}$ за́молоду.

ЦВЯХ *з.* круць, *(малий)* гвіздо́к, *(для кування коней)* (в)ухна́ль; & цвя́шок, *кру́цик.

ЦВЯХО́ВАНИЙ оббитий цвя́шками, оздо́блений бляшка́ми; ± ЦЯЦЬКОВАНИЙ.

ЦВЯХУВА́ТИ оббива́ти цвя́хами; & вицвяхо́вувати, *д*$^{-к}$ *ви́цвяхований.

ЦВЬОХ! лясь!; хвись!; хльость!; тьоп!

ЦЕ се, то [коли́ то ще бу́де]; **ц. коли́** *(після пояснюваного слова)* розуміємо як, це означа́є ри́су /я́кість/, коли́, це таки́й стан, коли́; [**хаба́р – ц. к.** ***хто*** **пла́тить** ***кому*** **за незако́нну по́слугу** х. розуміємо як пла́ту за н. п.]; **ц. вже ні!** це не про́йде, тільки не це; **ц. так** *(в кінці мови)* це (так) між іншим; **як це не смі́шно /ди́в-, при́кро/** *б. у.* хоч як це смішно /д., п./.

ЦЕБЕНІ́ТИ *(- кров)* си́льно юши́- /дзюри́-, ли́тися/; *т*^{к} *3 о*^{с} *3.* ля́яти; **що цебени́ть** = 1. **що юшить**, 2. = **що лає**.

ЦЕ́БЕ́Р *(великий)* ба́лія, шапли́к, вели́ке відро́, *з.* шері́твас; *(на посуд)* ми́йниця /*помиї*/ /по-/, *(у лазні)* ря́ж(к)а, це́брик; *ф*^{р} відро́ [дощ ли́є, як з цебра́]; & цебро́, це́брик; ± КАДІБ.

ЦЕБЕ́РКА > ВІДРО; & цебе́рочка.

ЦЕ́БТО *с*^{п} се́бто, то́бто, іна́кше ка́жучи, іншими слова́ми; *як ч.* зна́чить, вихо́дить.

ЦЕГЕ́ЛЬНЯ *с*^{о} цеге́льний заво́д; & цего́льня.

ЦЕ́ГЛ/А *з*^{б} *(бита)* цеге́лля, гру́зи; *о*^{з} ~и́на; & ~и́ння, цегля́ччя.

ЦЕГЛИ́НА > ЦЕГЛА; *(уламок від печі)* печи́на.

ЦЕГЛЯ́НИЙ з це́гли, цегло́вий; *(колір)* цегля́стий, цегли́с-, жовточерво́ний; *(дім)* муро́ва-; *(завод)* цеге́ль-, *г*^{р} цеге́льня.

ЦЕДУ́Л/(Ь)КА за́пис-, шпарґа́л-, пису́ль-; & ~а.

ЦЕ́ЗАР > КЕСАР.

ЦЕЗУ́РА > ПАВЗА.

ЦЕЙ не той, оце́й, (от)се́й; *(рік)* біжу́чий, пото́чний; *(світ)* земни́й, гріш-; **ц. рік** цього ро́ку; & ця́(я), це́(є), ці(ї).

ЦЕЛІБА́Т безшлю́б'я /-ність/, *г.* безже́нство, безже́нний стан.

ЦЕЛЮЛО́ЗА *х*^{а} целюльо-, клітковина, *г.* клітни́-.

ЦЕ́МЕ́НТ *п.* те, що єдна́є /гурту́є, брата́є, в'я́же/.

ЦЕМЕ́НТНИЙ: ц. завод цементо(ви)ро́бня.

ЦЕМЕНТ/УВА́ТИ покрива́- /з'є́дну-/ ~том; *(арматуру)* бетонува́ти; *п.* брата́-, згурто́вува-, об'є́дну-, *(дружбу)* зміцню-; **я.** /*м*^{н} **хто/ ~у́є** 1. с-и ♦, з-й за♦, ~ува́льник, *п*^{к} ~ува́льний, чіпки́й, як ~, /*розчин*/ ~ний, ©, 2. **що гуртує**;

ЗАЦЕМЕНТУВА́ТИ *(поверхню)* /об-/ ◊;

ЗЦЕМЕНТУВА́ТИ *п.* збрата- ◊.

ЦЕНЗ *г*^{г} пере́пис майна́; *(вимоги до шукача посади)* > УМОВА; *(освітній)* потрі́бний рі́вень осві́ти; *(майновий)* потрі́бний майно́вий стан.

ЦЕ́НЗОР > ІНСПЕКТОР.

ЦЕНЗУ́РА *(творів)* пере́гляд, пере́вірка, ІНСПЕКЦІЯ; *(- заклад)* цензу́рне ві́домство.

ЦЕНЗУР/УВА́ТИ піддава́- ~і; контролюва́-, інспектува́-; **я.** /*м*^{н} **хто/ ~у́є** с-и ♦, з^{м}-й про♦, цензор, *п*^{к} ~ний, ©.

ЦЕНТР *(площі)* сере́дина; *(міста)* середмістя; *(країни)* столи́ця; *(дій)* осере́док, осере́ддя, фо́кус; *(землі) ж.* пуп, *о.* се́рце; *(району)* місто, місте́чко, рай♦; *(партійний)* про́від, *г.* централя, *(компартії СССР)* політбюро́; *(обчислювальний)* за́клад, бюро́, устано́ва; *(нервовий)* ву́зол; *(мішені)* я́блучко; *(в політиці)* золота́ сере́дина; & пра́центр; ± ЯДРО.

ЦЕНТРАЛІЗ/УВА́ТИ зосере́джу- в це́нтрі; об'є́дну- в одно́му місці /рука́х/, $о^к$ позбавля́ти автоно́мії; **я. ~у́є с-и ♦**, покли́каний зосере́дити в це́нтрі, ~а́тор, $п^к$ ~аці́йний, для ~а́ції, ©.

ЦЕНТРА́ЛЬНИЙ осере́дній, осере́дко́вий, *ж.* найцентрі́ший; *(- вулицю)* головни́й, магістра́ль-, найважли́віший; *(комітет)* провідни́й, керівни́й; *(- опалення)* централізо́ваний.

ЦЕНТРА́ЛЬ оперативний о́рган /ба́за/ [теплова́ /телефо́нна/ ♦]; *(спілки) г.* упра́ва, про́від, керівни́й о́рган; *(шлях)* головна́ магістра́ля.

ЦЕНТРУ/ВА́ТИ *т.* 1. надава́- дета́лі потрі́бного поло́ження, 2. роби́- в дета́лі загли́бини для да́льшої обро́бки; & перецентро́вува-, $д^к$ від♦; **я. /$м^н$ хто/ ~є** с-и ♦, гото́вий від♦, ~ва́льник, $п^к$ ~ва́льний, © ~ючи.

ЦЕ́РА ко́лір обли́ччя.

ЦЕРА́ТА *г.* воща́нка, $с^о$ клейо́нка.

ЦЕ́РБЕР $м^m$ змій-пе́с; $ж^н$ злий соба́ка; *п.* лю́тий охоро́нець, (сумлі́нний) страж.

ЦЕРЕБРА́ЛЬНИЙ $а^н$ мозкови́й.

ЦЕРЕМО́Н/ИТИСЯ мані́жи-, МАНІРИ-, розво́дити ~ії, *(з ким)* па́нькатися, ця́цька-; **я. /$м^н$ хто/ -иться** с-и ♦, $п^к$ ~НИЙ, ~ливий, ©.

ЦЕРЕМО́НІЯ обря́д, ритуа́л, *(формальність)* церемоніа́л;
ЦЕРЕМО́НІЇ мані́рність ◊.

ЦЕРЕМОНІА́Л > ЦЕРЕМОНІЯ; ± ФОРМАЛЬНІСТЬ.

ЦЕРЕМОНІА́ЛЬНИЙ *(танець)* ритуа́ль-; *(крок)* уро́чи́стий, ± КАРБОВАНИЙ; *(обід)* з по́мпою; & церемоні́йний.

ЦЕРЕМО́ННИЙ *(тон)* мані́р-; ☺ про́ха-; *(уклін)* підкре́слено сві́тський; ± ЧЕМНИЙ.

ЦЕ́РК/ВА *(будівля) (*Божий*)* ХРАМ /дім/, божни́ця, *(без вівтаря)* капли́-; *(ліга вірян)* Це́рква [Христо́ва Ц.], *(поган)* ка́пище; & ~івця, ~івка.

ЦЕРК/О́ВНИЙ *(обряд)* релігі́й-; *(шлюб)* зако́н-, не циві́ль- /сві́тський/, у ~ві; *(дзвін)* хра́мови́й.

ЦЕСА́РКА $о^р$ *у.* панта́рка.

ЦЕХ *(ремісників)* $і^с$ об'є́днання, */в Англії/* ґі́льдія; *(фабричний) р.* робі́тня; *(сатириків) п.* когорта, плея́да, хор, бриґа́да, арті́ль.

ЦЕХОВИ́Й *(- об'єднання)* ремісни́чий; *(інтерес)* *п.* вузьки́й, ка́стовий.

ЦЕ́ЦЕ́ > МУХА.

ЦИ́БА > НОГА.

ЦИ́БА́ТИ *р.* стриба́ти; & $д^к$ цибну́ти.

ЦИБА́ТИ ди́ба-, іти́, як на ди́бах; *(широко ступати)* шуга́-; *р. (великими скоками)* скака́-.

ЦИБА́ТИЙ довгоно́гий, тонконо́гий, **як і.** циба́нь; *(- ноги)* до́вгий, тонки́й.

ЦИБУ́ЛЯ $з^б$ $о^з$ цибули́на; *(стеблина цибулі)* цибо́к; *п.* кишенько́вий годи́нник, дзиґа́рик; & цибу́лька.

ЦИБУ́ЛЬНИЙ цибу́ля-, цибуле́вий, цибу́лячий.

ЦИБУ́Х *(люльки)* $ж^м$ чубу́к, мундшту́к; *(цигарки)* гі́льза; *(з махорки)* цига́рка; *р.* лю́лька; *(лози винограду)* живе́ць; & цибушо́к, цибу́к.

ЦИВІЛІЗА́ЦІЯ рі́вень культу́ри; *(сучасна)* $з^{-n}$ культу́ра, проґре́с, осві́та.

ЦИВІЛІЗО́ВАНИЙ культу́р-, розви́не-, не ди́кий, не дику́нсь-, не ва́рварсь-.

ЦИВІ́ЛЬНИЙ *(шлюб)* не церко́в-, не духо́в-, сві́тський, громадя́нсь-; *(одяг)* не військо́вий; ☺ *ф.* шпак.

ЦИГА́НИТИ випро́хува-, КАНЮЧИ-; виду́рюва-; дури́-, обма́нюва-, шахрува́-; **що цига́нить с-и ♦**, ©, **+ що канючить**.

ЦИГА́НСЬКИЙ *(- життя)* кочови́й, *(- звичку)* проша́цький, *(- вдачу)* злодійкува́тий.

ЦИГА́РКА *(фабрична /без гільзи/)* сиґаре́т(к)а; *(саморобна)* скру́тка, самокру́тка.

ЦИГАРКО́ВИЙ *(дим)* тютюно́вий; *(папір)* тонки́й-тоню́сінький, напівпрозо́рий.

ЦИГИ́КАТИ бри́нька-, вибри́нькува-; & вицигику-; ± ГРАТИ, ТЕРЛИКАТИ.

ЦИДУ́Л(Ь)КА > ЦЕДУЛКА.

ЦИЗО́РИК скла́да́ний ні́ж.

ЦИКА́ДА $п^б$ цвірку́н.

ЦИ́К/АТИ *(на кого)* ги́рка-, гари́ка-, гри́ма-; *р.* ци́тька- *кого*; *(крізь зуби)* цви́рка-; & си́ка-; **я. /$м^н$ хто/ ~а** с-и ♦, з-й за♦, ~ало, ци́тька-, ©;
ЦИ́КНУТИ га́ркнути, прикри́кнути ◊.

ЦИКЛ *(повний)* о́берт; *(біологічний)* кругоо́біг, *к.* круго́біг; *(лекцій)* се́рія; *(обов'язків)* ряд, ланцю́г, ко́ло, круг; *(пісень)* ни́зка; ± ХОДКА, НАВОРОТ.

ЦИКЛІ́ЧНИЙ *(рух)* повто́рюваний, на́воротливий; *(графік)* кругови́й, кругойду́чий; $ф^р$ повто́рний, раз-у-ра́з той са́мий, раз є, раз нема́.

ЦИКЛО́Н *(тропічний)* > (Г)УРАҐАН.

ЦИКЛО́П > ВЕЛЕТЕНЬ.

ЦИКУ́ТА $б^о$ віха́; *(гірка)* ОТРУТА.

ЦИЛІ́НДР *у.* ві́бло, $х^а$ цилі́ндер; *п.* капелю́х фо́рми ♦а, */складаний/* шапокля́к; & цилі́ндрик.

ЦИЛІНДРИ́ЧНИЙ *у. з.* стовбо́ватий, стовбува́-, сто́впча-.

ЦИЛЮ́РНИК /-НЯ/ > ГОЛЯР /ГОЛЯРНЯ/.

ЦИ́МБАЛ дурби́ло, йо́лоп, ТЕЛЕПЕНЬ.

ЦИМБА́ЛИ *($м^у$ струмент)* & цимба́лики.

ЦИМБАЛІ́СТ, ЦИМБАЛИ́СТ(А) > МУЗИ́КА.

ЦИ́НА $с^о$ о́лово; & цінь.

ЦИНАМО́Н $с^о$ кори́ця.

ЦИНГА́ *у.* гниле́ць, *м*[а] ско́рбут, С-авітаміно́з.
ЦИ́НҐЕЛЬ *(у крісі)* гачо́к, язичо́к, за́скочка, ку́рок, *с*[о] куро́к.
ЦИ́НДРА *і* **ЦИ́НДРЯ** жу́жіль, жу́желиця; *р.* ошу́рки, залізна ти́рса; ☺ *п.* іржа́.
ЦИ́НДРИ/ТИ *(гріш)* розтра́чува-, розкида́-, розтри́нькува-, МАРНОТРАТИ-, три́нька-, проци́ндрюва-, фітька-, *ж*[м] манта́чи-; *(майно)* марнува́-, гайнува́-, перево́ди-; **я.** /*м*[н] **хто/ ~ть** с-и ♦, з-й розтри́нька-, марнотра́тець /-ник/, три́нькало, розтра́тник, проци́ндрювач /*ж*[і] –ка/, *п*[к] марнотра́тливий, розтра́т-, © три́нькаючи;
ПРОЦИ́НДРИТИ прогайнува́ти ◊.
ЦИ́НІК *і* **ЦИНІ́ЧНИЙ** > БЕЗСОРОМНИК *і* БЕЗСОРОМНИЙ.
ЦИНО́БРА *с*[о] кіновар.
ЦИ́НО́ВИЙ з цини, *с*[о] олов'я́ний.
ЦИРК циркове́ мисте́цтво; *(будова /в Римі/)* Колізе́й; *(!)* **цирк!** умре́ш! куме́дія!
ЦИРКУЛЮВА́ТИ *(- кров)* оббіга́-, здійснюва- кровоо́біг; */чутки/* кружля́-, ши́ритися, поши́рюва-; ± ОБЕРТА-; **я.** /*м*[н] **хто/ циркулю́є** с-и ♦, обі́жник, *п*[к] обі́жний, кругобі́ж-, циркуляці́й-, циркулюва́ль-, */- чутки/* ши́рений, поши́рюва-, © циркулю́ючи.
ЦИРКУЛЯ́Р *у.* обі́жник; *з.* посла́ння, зве́рнення; ± ДИРЕКТИВА;
ЦИРКУЛЯ́РНО директи́в-, обі́жниково.
ЦИРКУЛЯ́ЦІЯ *(крови)* кровоо́біг; *(грошей)* о́біг.
ЦИРУ́ЛЬНИК /-НЯ/ > ГОЛЯР /ГОЛЯРНЯ/.
ЦИСТЕ́РНА > РЕЗЕРВУАР.
ЦИТАДЕ́ЛЬ форте́ця, форт; *(свободи)* бастіо́н, тверди́ня, о́пліт, *с*[о] опло́т; *(абсолютизму)* *п.* Басти́[і]лія; ± УКРІПЛЕННЯ.
ЦИТА́Т/А *(з тексту)* ви́пис(ка), ви́тяг, ури́вок, *(до твору)* епіграф; & ♦ка; ± ІЛЮСТРАЦІЯ.
ЦИТО́ВАНИЙ *(часто)* цита́бельний.
ЦИТУВА́ТИ наво́ди- цита́ти, /ви́тяги/; *(кого)* повто́рюва- /відтво́рюва-/ *чиї* слова́, *(шпарко)* шква́ри-; **я.** /*м*[н] **хто/ циту́є** с-и ♦, ра́дий за♦, цитува́льник, *п*[к] цитува́льний, ©.
ЦИТЬ!, ЦИ́ТЬТЕ! > ТИХО!
ЦИ́ФРА числови́й знак /си́мвол/; *ж*[м] число́, кількість, *(кругла)* *п*[-о] су́ма, *(пересічна)* пока́зни́к.
ЦИФРО́ВИЙ *(знак)* числови́й; *(вираз)* *м.* чисе́льний; *(- дані)* кількісний.
ЦІ́ВКА *(води)* стру́мінь; *(у ткацькім верстаті)* шпу́лька; *т.* тру́бка, ру́рка; *(кріса)* лю́фа, *с*[о] ствол; *(дерева)* СТОВБУР, */тонка/* жерди́на; *(пшениці)* стебло́, стебли́на; *(бузинова)* ду́дка; & [а]струміне́ць, [а]стру́мінчик.
ЦІ́ВКОЮ струмко́м, стру́менем, дзюрко́м, джерело́м.
ЦІДИ́Л/О > СИТО, ± ФІЛЬТР; & ~ьце, ~ко, ~ьник
ЦІДИ́/ТИ проці́джува- /на-, з-/, фільтрува́-, *(крізь що)* пропуска́-; *(з чого)* виці́джува-, точи-; *(як з відра)* ЛИ-; *(світло)* розсіва́-; *(ром)* *ф.* смокта́-; *(слова́)* розтяга́-, *і*[о] виду́шува- з се́бе; *(сік крізь зуби)* тягну́-; **я.** /*м*[н] **хто/ ~ть** с-и ♦, з-й у-♦, ~льник, цидій, */річ/* ~л(к)о, *п*[к] ~льний, ©.
ЦІКА́В/ИЙ *(дуже)* гостро♦, захо́пли-, *(занадто)* ♦ до обу́рення; *(і напружений твір)* сюже́тний, *(образ)* га́р-, прива́бливий; ☺ допи́тли-, доскі́пли-, ♦ до всьо́го; *(- жінку)* гарне́нький; *(до чого)* метки́й, спри́тний; *(знати)* зацікавле-; *(- деталі)* курйо́з-; & ~е́нький; **ц. на язи́к** ♦ спі-врозмо́вник; **яки́й ти ц.!** ти б хоті́в усе́ зна́ти!
ЦІКА́ВО захо́плююче ◊; *(дивитися)* з ціка́вістю, з інтере́сом, допи́тливо.
ЦІКА́ВИНА щось ціка́ве, родзи́нка; & ціка́вин-.
ЦІКА́ВИ/ТИ заціка́влюва-, приверта́- ува́гу, виклика́- заціка́влення, не лиша́- байду́жим; *(- обрії)* прива́блюва-; *ф*[р] обхо́ди- [нас обхо́дила вла́сна свобо́да]; **не -ить** *їх* **що** не в голові́ *їм* **що**; **ніщо́ не ~ло їх** не було́ ді́ла *їм* ні до чо́го; **я.** /*м*[н] **хто/ ~ть** с-и ♦, з-й за♦, заціка́влювач, *п*[к] ~й для *їх*, © ~вши, ± **я. приваблює**;
РОЗ♦♦♦ *(кого що)* відби- інтере́с *кому* до *чого*;
ЦІКА́В/ИТИСЯ *(дуже)* пита́ти й перепи́тува-; *(чим)* виявля́- ~ість /інтере́с/ до *чого*, ма́- на о́ці *що*; *(у кого)* пита́-, допи́туватися; ◊; **я.** /*м*[н] **хто/ -иться** заціка́вляний *чим*, по́йнятий ~істю, с-и ♦, з[м]-й за♦, інтереса́нт, допи́тливець, *п*[к] допи́тливий, ~ий до *чого*, *д.* допита́цький, ©;
ПО♦♦♦: дозво́льте п. хоті́в би Вас спита́ти;
РОЗ♦♦♦ *(чим)* втра́тити інтере́с до *чого*.
ЦІКА́ВІСТЬ допи́тливість, *с.* доскі́плив-, *с*[о] інтере́с; *(що аж)* заціка́вленість /-ення/; *(твору)* прива́бливість.
ЦІЛИ́Й не поді́лений, не подрі́бне-; *(віз)* по́в-; *(калач)* непоча́тий; *(день)* весь; *(міст)* не пошко́джений /у-/, не попсо́ва-, не зруйно́ва-; *(- тіло)* не покалі́че-, не пора́не-; ☺ живи́й, не вби́тий; *(- число)* *м.* не дробови́й; *(із с*[л] *драма +)* спра́вжній [**ці́ла дра́ма** спра́вжня дра́ма]; *(з п*[пр] *с*[л] *твій)* *і*[р] го́ре- [**твій ц. акаде́мік** твій го́ре-акаде́мік]; & ціле́нький, *(♦-)*цілі́сінь-; **ц. та неушко́джений** *з*[п] *у.* живи́й та здоро́-; **цілий, цілих, ціле** + *о*[к] аж [**ждав аж рік** ждав ♦ рік]; **в одне́ ціле** *(скласти)* *ф*[р] доку́пи.
ЦІЛИНА́ новина́, перелі́г /об-/, пар; нео́бране по́ле; *п.* щось неза́ймане /необро́бле-, сирове́/, *о.* нерозро́блений клонда́йк; & *п*[о] цілі́нь.
ЦІЛИ́ННИЙ неза́йма-, *п.* нео́ра-, *(- землю ще)* непоча́тий, перелого́вий; *п.* цнотли́-, доброче́сний, мора́льно чи́стий; *(- дівчину)* нерозпеча́тана, *в.* нео́рана, непро́бита.
ЦІ́ЛИТИ *(у кого)* ЦІЛИТИСЯ; *(куди /в бесіді/)* *п.* гну́ти, ма́ти на о́ці /ува́зі/ *що*; & *д*[к] ви́цілити.
ЦІЛИ́ТИ > ЛІКУВАТИ.
ЦІ́ЛИТИСЯ ЦІЛЯТИ, ціли-, мі́ри(я́)-, *п.* збира́-

тися, мати намір, волі-; *(на що)* зазіха-, прагну- захопити *що*; *(у герої)* пнутися, мости-; & ціля-, вицілювяти *кого/що*; $д^к$ = **що ціля**.

ЦІЛІСНИЙ *(без домішок)* одноцілий, монолітний; *(- вдачу)* зібра-; ± СУЦІЛЬНИЙ.

ЦІЛКОВИТИЙ повний, абсолют-, наскріз-, *(- волю)* необмеже-; *(контраст)* діяметраль-; *(нездара)* справжній; ± СУЦІЛЬНИЙ.

ЦІЛКОМ цілковито, абсолютно, повністю, зовсім, (геть) чисто, геть [г. зіпсутий], до краю, до останку /решти/, дощенту, до пня, (з початку) до кінця, згори донизу, з голови до п'ят, од А до Я, без останку /решти/, $ф^р$ відрубно [в. чужий], $з^п$ згола; *(віддатися)* з руками й ногами-; & цілком; **це ц. вірно** © а ти думав /Ви -али/?; **ц. і повністю** з руками й нога-, з усім гамузом, повною мірою.

ЦІЛУВАТИ $ж^м$ цьом(к)а-, цмока-, $з^н$ лизька-; **я.** /$м^н$ **хто/ цілує** с-и ♦, радий по♦, цілувальник, $з^н$ цьомкало, цмока-, $п^к$ цілувальний, ©;

ПО♦♦♦ $д^а$ *г.* покоха-; **п. замок** *г.* ♦ клямку; **п. руку** вкри- /по-/ поцілунками;

ЦІЛУВАТИСЯ цьома-, цмока- ◊; *(вітаючись)* чоломка-; *(взаємно)* $д^к$ пере♦ *(на Великдень)* христос(ув)а-; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** с-и ♦, радий по♦, © цілуючись + **я. цілує**.

ЦІЛУНОК > ПОЦІЛУНОК.

ЦІЛЮЩИЙ *(засіб)* гойний, лікуваль-, бальзамистий; *(вплив)* оздоровчий, живодайний; *(із $с^л$ вода)* живий, живущий, живлю-; & зцілю-.

ЦІЛЯТИ ціли-, цілитися, міри(я)ти, лучи-, цілятися; **я.** /$м^н$ **хто/ ціля** націлений, с-и ♦, радий націлитися, *п.* з наміром, з метою, ©.

ЦІЛЬ *(для вправ)* мішень; *п.* мета;

ЦІЛІ наміри ◊, $ф^р$ потреби [на інші потреби].

ЦІЛЬОВИЙ *(кредит)* $е^к$ спеціяльний.

ЦІНА вартість; *(за працю)* плата, винагорода; *(послуг /$п^{рв}$ офіційних/)* такса, ± ТАРИФ; $ф^р$ значення, цінність, вага [мати ціну], кошт [ціною життя].

ЦІННИЙ вартіс-, коштов-, ДОРОГИЙ, *с.* дорого♦; *(- книжку)* потріб-, корис-; ☺ важливий.

ЦІННІСТЬ вартість, ЦІНА, *(річ)* КОШТОВНІСТЬ; & цінно́та, $п^к$ *ціннісний;

ЦІННОСТІ *(культури)* надбання, *(моральні)* стандарти, ідеали [еврпейські ♦]; & ціннощі.

ЦІНУВАТИ, ЦІНИТИ ОЦІНЮВА-, склада- ціну *чому*; *(майно)* роби- опис /оцінку/, описува-; *(цінні папери)* $е^к$ квотува-, $с^о$ котирува-; *п.* шанува-, *(дуже)* (високо) стави- (над усіма), дорожи- *ким /з. кого/*, зна- ціну *кому*; **я.** /$м^н$ **хто/ цінує** с-и ♦, $з^г$-й оціни-, цінитель, цінувальник, $к^н$ поціновувач, $п^к$ цінувальний, ©;

ЦІНУВАТИСЯ, ЦІНИТИ- мати ціну /вартість/, бу- в ціні, вартува- ◊; **я. -ється** оцінюваний, ціно-, квото-, шано- ◊, с-и ♦, $п^к$ високоцінний, коштов-, $с^к$ -цінний [малоцінний], ©.

ЦІП & ціпок, ціпура; **брехати – не -ом махати** $п^о$ $с^о$ хто бреше – тому легше.

ЦІП! ціп-ціп!, ціп-ціпоньки!

ЦІПЕНІТИ клякну-, закляка-, дубі-, костені-, дерев'яні-, *с.* ледені-; *(з жаху)* німі-, завмира-, терпну-, затерпа-, замліва-, *с.* кам'яні-; **я.** /$м^н$ **хто/ ціпеніє** с-и ♦, готовий за♦, напівзадубілий /-скам'яні-/, майже /от-от вже/ заціпені- /задубі-, завмер-, замлі-, затерп- ◊-/, ©;

ЗА♦♦♦ $о^к$ одебелі- ◊; **я. -нів** зацепенілий ◊, Ø;

О♦♦♦ остовпі-, окам'яні-, отерпну-, одерев'яні-, $о^к$ одебелі-; *(оніміти)* отетері-, сторопі-, /о-/, оторопаті-; *(обезглуздіти)* *в.* опупі-, $ф^р$ знетямитися.

ЦІПИТИ *(зуби)* стиска-, зціплюва-, *(- мороз)* тисну-; & $д^к$ зціпи-;

ЗЦІПИТИ *(зуби)* *г.* затяти.

ЦІПОК кий, палиця, бук, патик, дрючок, ломака, ковінь-, костур, *(чабана)* ґирлига, дрин; ± КІЛ.

ЦІСАР > КЕСАР; *(австро-угорський)* імператор.

ЦІСАРСТВО *(австро-угорське)* імперія; ± МОНАРХІЯ, ЦАРСТВО, КОРОЛІВСТВО.

ЦІСАРСЬКИЙ ЦАРСЬКИЙ, *(лад)* монархічний; *(- службу /у цісаря/)* державний.

ЦІХА риса, ознака, прикмета; знак; ± ТИЧКА.

Ц(Ь)МАКАТИ цмока-; & поцмакува-.

ЦМОКАТИ $п^ф$ цмок; *(язиком)* цокати, прицмокува-, клока-, */поцьмакувати/* цьмака-; *(губами)* плямка-, цямка-, цмака-; *(кого)* ЦІЛУВА-; **я.** /$м^н$ **хто/ цмока** с-и ♦, радий цмокну-, цмокало, цьомка-, цмоктій, $п^к$ цмокальний, ©.

ЦНОТА чеснота, цнотливість, непорочн-, доброчесн-, невинн-, чесн-, незайман-, моральн-; безгрішн- чеснотлив-, моральна чистота.

ЦНОТЛИВИЙ (добро)чесний, мораль-, невин-, незайма-, чеснот-, чистий, чеснотливий, $у^р$ цномудр(ен)ий ± ЦІЛИН-, *(- дівчат ще)* недоторкана, $ж^н$ *г.* неора-, нерозпечата-, непробита.

ЦОБ! > ЛІВОРУЧ.

ЦОКАТИ *(зубами)* клаца-, дзвони-, *(- годинник)* ті(и)ка-; & цокота(і)-, вицокува-, $д^к$ про♦; **я.** /$м^н$ **хто/ цока** с-и ♦, радий цокну- /за♦/, цокотун, $п^к$ цокітливий, цокотючий, © цокаючи.

ЦОКІТ клацання, брязкіт; *(годинника)* цокання; *(зубів)* стук; *(язиками)* *п.* базікання; & цокота/і/-, цокотня, цокотнеча.

ЦОКОЛЬ *(пам'ятника)* постамент, підніжжя, П'ЄДЕСТАЛ(Ь); *(гори)* обніжжя, підошва.

ЦОКОТІТИ *(підборами)* ЦОКАТИ; *(- комах)* стрекоті-; *(- людей)* дріботі- язиками.

ЦОКОТУХА щебету-, лепету-, говору-, балаку-, торохтійка, талалай-, *ф.* базі-, ляскуха, *(сварлива)* пащеку-, пліткарка, *д.* колотниця; & $ч^о$ цокотун ◊.

ЦОФАТИСЯ *г.* *(назад)* $с^о$ шараха-;

ВИ́♦♦♦ *(з чого)* ви́рва-, ви́дер-, ви́теребка-.
ЦУ́ГОМ оди́н за о́дним, чередо́ю, слід-у-слід, ве-рве́чкою, ни́зк-, ва́лк-, рядко́м, упро́стяж, но-га́ за ного́ю, *г.* гусако́м, *(- птахів)* ключе́м, шну́ром, шнурко́м; ± БЕЗПЕРЕРВНО.
ЦУКЕ́РНЯ *як і.* конди́торська; & цуко́рня.
ЦУКЕ́РОК і ЦУКЕ́РКА *(з цукрового сиропу)* караме́лька, $з^б$ монпансьє́, караме́ля; *(з молока і цукру)* тягу́чка; & цуко́р-, цуко́рок.
ЦУ́КОР *(сипкий)* (цу́кор-)пісо́к; *(грудками)* (цу́кор-)рафіна́д.
ЦУКРОВА́РНЯ *д.* саха́рня, $с^о$ цукро́вий заво́д, /*великий*/ цукрокомбіна́т.
ЦУКР/О́ВИЙ з ~у, з ~ом, на ~і; *(горох)* ~и́стий, бага́тий на цу́кор; *(завод)* ~ова́рний; & ~яни́й, цуко́р-.
ЦУ́П/ИТИ *(чуже)* кра́с-, *жн* жу́ха-, *ф.* ци́бри-, тягти́, волочи́-; *(гроші з кого)* стяга́-, здира́-, лупи́-; *(за патли)* тяга́-; *(- мороз)* ти́сну-; & підцу́плюва-, *д.* ~рикува́-, цурпе́ли-, ªпідци́брюва-; **я.** /*мн* **хто**/ **цу́пить** 1./2. с-и ♦, з-й по♦, © цу́пивши, 1. + **я. хапа**, 2. + **я. тягне /краде/**;
ПОЦУ́ПИТИ *жн* сти́рити, жу́хнути ◊.
ЦУПК/И́Й тугий, пружни́й; *(папір)* тверди́й, щі́льний; *(чуб)* ЖОРСТКИЙ, *(мороз)* міцни́й, си́ль-; *(норов)* упе́ртий, огу́рний; ☺ витрива́лий, ду́жий; *(одяг од морозу)* зашкару́б-, халабу́дистий; /*обійми*/ *п.* залізний, ме́ртвий; & ~е́нький;
ЦУ́ПКО & *д.* ці́пко, ± ЧІПКО.
ЦУРА́ТИСЯ саха́- (як чуми́), пе́ка-, уника́ти, оберта́тися спи́ною до ї́х, трима́- о́сторонь, відчу́жува-, чужа́-, цура́ти, *г.* сторони́- від ї́х, *с́* зрі-ка́тися, відмовля́- /відкида-, відхрещува-, $с^о$ сторони́-/ від, *о.* копи́лити гу́би; *(чого)* відбіга́-, тіка́- від, гре́бува- *чим*; **я.** /*мн* **хто**/ **-ється** с-и ♦, з-й від♦, відлю́дько, $п^к$ вовкува́тий, відлю́дькуватий, непривітний, /*до* їхе/ *е.* Неприки́дливий;
ВІДЦУРА́ТИСЯ відки́ну-, відбігти [сво́го відбіг, чужо́го не доско́чив] ◊.
ЦУ́РКА цурпа́лок, кіло́чок; трі́ска, ска́лка.
ЦУРПА́ЛОК *(дерева)* ула́мок, обру́бок; *(льоду)* шмато́к; *(втята рука)* ку́кса; & ЦУРКА, цуру́палок, $з^б$ цур(у́)па́лля.
ЦУ́ЦИК > СОБАКА, ПЕС.
ЦЮ́КАТИ *(чим* /*п* *невміло*/) вдаря́-, сту́ка-; *(сокирою)* РУБА-, теса́-, невмі́ло ору́дува-; *(сапою)* сапа́-; *(дзьобом)* дзьо́ба-, клюва́-; **я.** /*мн* **хто**/ **цю́ка** с-и ♦, ради́й цю́кну-, © цю́каючи, ± **що стука, що руба**.
ЦЮ́ПА хи́жа; *з.* буцига́рня, *як і.* холо́дна.
ЦЮЦЮ́К/АТИ *(дітям)* *п.* присіда́- навпо́чіпки; & $с^о$ сюсю́ка-; **що ~а** ~а́ло, $п^к$ ~ливий, © ~авши.
ЦЯ́МРИНА *(криниці)* зруб, ця́мра; *з⁻ⁿ* одна́ дереви́на /одне́ кільце́, надзе́мна части́на/ зру́бу; *п.* кри́ни́ця; & $з^б$ ця́мриння.
ЦЯП-ЛЯ́П стук-грю́к (аби́ з рук); ± НЕДБАЛО.
ЦЯПОТІ́ТИ ляпоті́-; *звідси* **цяп-ляп**.
ЦЯ́ТА і ЦЯ́ТКА пля́м-, кра́п-, ля́п-, зі́роч-, то́ч-; & ця́тонь-, ця́точ-, цяти́н(к)а.
ЦЯТКО́ВАНИЙ по♦; плями́стий, крапча́с-, крапли́с-, *о.* у кра́почку.
ЦЯТКУВА́ТИ вицятко́ву- /об-/, *(взорами)* мере́жа-, *(крапками)* крапкува́-; ± ЦЯЦЬКУВА-; **я.** /*мн* **хто**/ **цятку́є** с-и ♦, ради́й ви♦, вицятко́вувач /об-/, $п^к$ цяткува́льний, © цятку́ючи;
ПОЦЯТКУВА́ТИ *(світлом)* промере́жа- ◊;
ПОЦЯТО́ВАНИЙ промере́жа- /по-, ви́-, з-, у-, об-/, покра́па-, зацві́че-, укри́тий пля́мами.
ЦЯ́ЦІНЬКА золота́ дити́на /ді́вчинка, хло́пчик/.
ЦЯ́ЦЯ > ЦЯЦЬКА; $д^а$ ця́цінька, га́рний хло́пчик /ді́вчинка/, золота́ дити́на; *жм* $і^р$ красу́ня, кра́ля; *(невелика)* $і^р$ цабе́, пан; *(велика)* $і^р$ осо́ба, $і^д$ туз, досто́йник, вели́ке цабе́; & ця́ця́нка; **обіця́нка – цяця́нка** обіця́в пан: кожу́ха дам, та сло́во його́ те́пле.
ЦЯ́ЦЬКА і́граш-, ля́ль-, за́бав-, ви́граш-, цяця́н-; $е^в$ збро́я; *жм* витребе́нька; & ця́ця.
ЦЯ́ЦЬКАТИСЯ > ПАНЬКА-; *о.* гра́- /ба́ви-/ в піжмурки; ± МОРОЧИТИСЯ.
ЦЯЦЬКУВА́ТИ прикраша́-, оздо́блюва-, вицяцько́вува- /об-, роз-/; *(блюзку)* мере́жи-, вимере́жува-; *(квітами)* заквітчува-; *(різьбою)* різьби́-; *(цвяхами)* цвяхува́-; *(посуд)* розмальо́вува-; **я.** /*мн* **хто**/ **цяцьку́є** с-и ♦, з-й оздо́би-, оздо́блювач, прикра́шу-, $п^к$ оздо́бчий, оздо́блювальний, прикраша́ль-, цяцькува́ль-, ©;
ЦЯЦЬКО́ВАНИЙ об♦ /по-, роз-/; *(- полотно)* мере́жа-, мере́жчатий, візеру́нчас-; *(квітами)* заквітчаний, $і^д$ квітча́стий; *(різьбою)* рі́зьблений; *(посуд)* розмальо́ва-; *(ґанок)* оздо́бле-, прикра́ше-; *(цвяхами)* цвяхо́ва-;
РОЗЦЯЦЬКО́ВАНИЙ мереж-, розця́тко́в- ◊.
ЦЬВО́ХКАТИ > ХВИСЬКА-, ХЛЬОСКА-; *(- кулі)* ля́ска-, дзижча́-, свисті́- & цвьо́ха-, цьвохкоті́-, вицьво́хкува- /по-/;
ЦЬВО́ХНУТИ ля́снути ◊.
ЦЬКУВА́/ТИ *(пса)* нацько́ву-; *(звіра)* /за-/, гони́ти, пересл́ідува-, *(людей ще)* піддава́- цькува́нню; *(підбивати)* підштри́ку-, під'ю́джу-, підбу́рю-; **я.** /*мн* **хто**/ **цькує́** с-и ♦, з-й на♦, підштрика́ч, нацько́вувач, під'ю́джу-, ПІДБУРЮ-, пересл́іду-, гони́тель, $п^к$ ~льний, підбу́рчий, ©.

Ч

ЧАБА́Н, вівча́р; & чабане́ць; ± ПАСТУ́Х.
ЧА́В/ИТИ дави́-, розда́влюва-, розду́шу-, розча́влю-; *(сік)* /ви-/, витиска́ти; *(підлеглих)* **п.** души́-, гніти́-; *(в собі)* **п.** приду́шува-; & *д.* чаву́-

чити(ся); **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~ить** с-и ♦, з-й роз♦, витискá́ч, вичáвлюв-, *п*ᴷ ~у́чий, ~кúй + **я. давить**;

РОЗЧА́ВИ́ТИ роздави́-, *с.* розплю́сну-, розплеснýти; & розчавýчи-; **я. розчави́в** Ø.

ЧА́ВК/АТИ *(- твань)* чвáка-, ~отí-, чвакотí-; *(ротом)* жвáка-, плям́ка-, цям́ка-, тéвка-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~а** с-и ♦, розчáвканий, розплям́ка-, жвáкало, ~а-, плям́ка-, *п*ᴷ жвáкальний, плям́каль-, плямкорóтий /-гýбий/, *о.* із жвáканням, ©.

ЧАВУ́Н > 1. ЗАЛІЗО, 2. ПОСУДИНА.

ЧАВУ́ННИЙ з чавунý; *п.* міцни́й, ду́жий, ЗАЛІЗНИ́Й; *(крок)* важки́й; *(колір)* темносíрий.

ЧАГА́Р, ЧАГАРІ́, ЧАГАРНИ́К кущí, зáрість; & чагарéць, чагарникí; ± ГУЩАВИНА.

ЧАД *к*ᴴ чадни́й газ, *х.* окси́д вуглецю́; *ж*ᴴ ї́дкий дим; *(від бузини)* смóрід; *(чвар)* задýха, тяжкá атмосфéра, *п.* *(ревнощів)* шал, засліплення; *ф*ᴾ запáмороче-, безпáм'ять [як у чадý]; ± ХМІЛЬ.

ЧАДИ́ТИ виділя́- чад; димí-, курí-; *(чим)* дими́-, кури́-, кади́-, зачáджува-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **чади́ть** с-и ♦, з-й на♦, *п*ᴷ курни́й, димни́й, чадни́й, © чади́вши, зачáджуючи;

ЗАЧА́ДЖЕНИЙ спóвнений чáду ◊.

ЧА́ДІТИ отруювáтися чáдом; *п.* запáморочу-, чуманíти, чманí-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **чáдіє** с-и ♦, напівучáділий, *(вже)* мáйже учáді-, ©, ± **я. чманіє**;

У♦♦♦/В-/ отруї́тися чáдом; *п.* очманíти, здурí-;

ЗНЕ♦♦♦ ви́дихатися з чáду, *п.* позбу́- дурмáну.

ЧАДНИ́Й *(- хату)* ди́мни́й, курни́й; *п.* пáмороч-ливий, п'янки́й.

ЧАДРА́ > ПОКРИВАЛО.

ЧА́ЙКА *г.* мéва; *(запорізька)* > ЧОВЕН; & чаєчка, чаєня́, *п*ᴷ *чáйчин, *чаї́ний, *чáйківський.

ЧА́ЙНИК *ж*ᵐ носáтка; ± ПОСУ́ДИНА.

ЧАЙОВІ́ бакши́ш.

ЧАКЛУВА́ТИ ворожи́-, відьмувá-, характéрствува-, шамáни-, *і*ᶜ волхвувá-, химорóди-; *(над ким)* дія- чáри; *і*ᴾ священнодія-; & чаклýни-; ± ЧАРУВА-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **чаклує** с-и ♦, рáди́й заворожи́-, ворожби́т, маг, ЧАКЛУН, відьмáр, чарівни́к, характéр-, *ж*ⁱ /-иця/, вíдьма, *п*ᴷ магí-чний, відьóмський, шамáнсь-, ©.

ЧАКЛУ́Н відьмáк, маг, ЧАРІВНИК, характéр-, чорнокни́ж- *з.* химорóд-, *к*ᴴ чародій-, *а.* шамáн; ± ЗНАХУР, ВІДЬМА.

ЧАЛА́П/(К)АТИ *(багном)* брьóха-, тьóпа-, хлю́па-, хлю́па-; *(землею)* телéпа-, ЧО́ВГА-; & вичалáпкува-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~а** розчалáп(к)аний, с-и ♦, ~(к)ало, бредéць, *п*ᴷ ~кýчий, ~ли́вий, ©.

ЧА́ЛИЙ *(кінь)* сíрий, сірóбýрий.

ЧАЛМА́ > ЗАВІЙ.

ЧАН > КАДІБ.

ЧА́ПАТИ повíльно ступá- /чвалá-, ди́ба-, шкандибá-/; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **чáпа** с-и ♦, зᴹ-й по♦ + **я. шкандиба**.

ЧАПІ́ТИ не рýхатись, стоя́ти без рýху, *к*ᴴ перебувá- у стáні спóкою, *(над чим)* *п*⁻ᵒ скні-; *(де)* *ф*ᴾ стирчá- (без рýху); ± СТОВБИЧИТИ.

ЧАР *і* **ЧА́РИ** чаклувáння, чарувá-, чарівни́цтво, чародійниц-, відьóмс-, чорнокни́жниц-, характéрс-, знáхурс-, чудодíйс-, шамáнс-, *з.* химорóда; *(кохання)* магíчна си́ла; *(слова)* чарівність, красá; *(краси)* принáди, повáби, спокýси;

ЧАР *т*ᴷ *(невідпорна привабливість)* чарівли́вість, чарівн-, *а.* шарм, аýра, *г.* хари́зма.

ЧА́РА > КЕЛИХ, ЧАРКА.

ЧАРІВЛИ́ВИЙ пóвен чáру /чáрів/, *р.* чарівки́й, *з*ⁿ чарýючий; *(сон +)* ЧАРІВНИЙ.

ЧАРІВНИ́Й *(- силу)* магíч-, чародій-, ЧАРІВНИЧИЙ, *р.* урó-; /*слово*/ чародíйський, що чарýє; ® дýже /на ди́во/ гáрний, неземни́й, небéс-, принáд-, чудóвий, СПОКУ́СЛИ-, ЧАРІВЛИ-, БЛИСКУ́ЧИЙ, хíба-ж-таки́й; *(куток)* рáйсь-; *(сон)* загадкóвий, ди́вний, фантасти́ч-; *(голос)* мелодíй-, милозвýч-; & *о*ᴷ чар-чарівни́й.

ЧАРІ́ВНІСТЬ чар, чарівли́вість, *з*ⁿ шарм.

ЧАРІВНИ́К ЧАКЛУ́Н, характéрник, маг, *і*ᶜ *у*ᴾ волхв; **ч. слóва** мáйстер, чародíй(ник).

ЧАРІВНИ́ЦТВО > ЧАР *і* ЧА́РИ.

ЧАРІВНИ́ЦЯ чародíйн-, чаклýнка, ВІДЬМА, *з.* химорóдниця, *(добра)* фéя, *(зла)* бáба-ягá; *(яскрава жінка)* боги́ня, королéва, ± КРАСУНЯ.

ЧАРІВНИ́ЧИЙ магíчний, чародíй-, чудодíй-, чародíйницький, чаклýнсь-, шамáнсь-, *з.* химорóдний; & чарівни́цький; ± ЧАРІВНИЙ.

ЧА́РКА *(велика)* кéлих, чáра; *(мала)* кéлишок; *ф*ᴾ пия́цтво [цьóму ♦ ви́нна], тост [**піднéсти́ -ку** сказá- т.]; & чáроч[нь]ка, чарчи́на; **при -рці винá** *(обід)* з ви́пивкою.

ЧАРКА́Р горілчáний брат; ± ПИЯК.

ЧАР/УВА́ТИ відьмувá-, ЧАКЛУВА-, ~áми ♦, ~и дія- /твори́-/, ~одія-; *(красою)* ЗАВОРОЖУВА-, полони́-; *(зір)* привáблюва-; *(їх)* закóху-, зачарóву-; **я.** /*м*ᴴ **хто**/ **~ýє** с-и ♦, з-й за♦, спóвнений ~ів, *п*ᴷ ~івни́й, ~івли́вий, ~івни́чий, /*голос*/ солóдкий, нíжний, ® неземни́й, небéс-, принáд-, спокýсливий, *с*ᴷ чар- [чар-зíлля], ©.

ЧАРУВА́ТИСЯ *(співом)* насолóджува-, *с́* упива-; *о.* *л*ᵃ купá- душéю в багатстві чиєї́сь душí/.

ЧАС *(пізній)* порá; *(лихий)* годи́на; *(слушний)* момéнт; *(у бігу)* *с*ᵐ тривáлість; *ф*ᴾ перíод [дéякий ♦], вíльна годи́на [за брáком часу]; & ♦ на рóздуми; близьки́й ч. *(найбли́жче)* майбýтнє; слýшний ч. *о*ᴷ зóря- час; за яки́йсь ч. *е.* дáлі-(по)дáлі, по малíй годи́ні, *г.* по якóмусь чáсі, *д.* за кíлька чáсу́; в той ч., коли́ тодí, коли́; на той ч. натодí; під ч., коли = в той ч., к.; як на тепéрішній ч. як на тепéр; до сьóго чáсу́ *(аж)* дóсі; пíсля тривáлого часу *г.* по довгíм чáсі; в -сі *г.* на сучáсну пóру [остáнні в чáсі дóсліди]; від чáсу́ до чáсу́ врядú-годи́, нáпадами; з якóгось чáсу́ звідкóлись; у тóму /цьó-/ -сі під той

/цей/ ч.; на -сі актуа́льно; тим -ом *г.* в міжчасі́;

ЧАСИ́ *(середньовіччя)* епо́ха, доба́; & пра́часи; **да́вні ч.** давнина́, *(найдавніші)* си́ва давнина́; **різними часа́ми** у різний час; **з незапа́м'ятних часів** відко́ли світ світом.

ЧАСИ́Н(К)А коро́ткий блим ча́су, мить, хвилька, хвили́н(к)а, $к^н$ миттєвість; *(вільна)* час; & часи́ночка; **якусь часи́нку** де́який час.

ЧАСО́ВИЙ *(- лихо)* тимчасо́вий.

ЧАСОВИ́Й що стосу́ється до ча́су [♦ по́яс].

ЧАСОЖЕ́РНИЙ часовби́вчий, що забира́ час.

ЧА́СОМ іноді, інколи, де́коли, зрідка, поро́ю; вряди́-годи́, часа́ми, коли́-не-коли́, поде́коли; $ф^р$ випадко́во, бува́ [ви ча́сом не лікар?].

ЧАСО́ПИС > ГАЗЕТА; ***р.*** журна́л.

ЧАСОТРИВКИ́Й іму́нний до дії ча́су.

ЧА́СТИЙ *(дощ)* систематичний, безпере́рв-; *(- зустрічі)* не рідки́й; *(стук)* повто́рюва-; *(вогонь)* $в^й$ густи́й, щільний; *(пульс)* пришви́дше-, приско́ре-; *(гість)* уна́дливий; & часте́нький;

ЧА́СТО не раз /$с^о$ нера́з/, нерідко, не́зрідка, неодноразо́во /кілька-/, не раз і не два, зча́ста, згу́ста, *о.* ♦-гу́сто; *(садити)* гу́сто; *(без упину)* раз-у-ра́з; & часте́(се)нько.

ЧАСТИ́Н/А *(цілого)* ча́стка, па́й(ка), шмато́к, урив-, дета́ль; *(світу)* сторона́; *(матчу)* тайм; $в^й$ відділ, одини́ця, з'є́днання, формо́ва-, $с^о$ формува́-; $ф^р$ по́рція; & ~ка, ЧАСТ-; **складова́ ч.** компоне́нт, ІНҐРЕДІЄНТ, елеме́нт.

ЧА́СТКА ЧАСТИ́НА; *(з поділу)* пай; *(у спільну справу)* вне́сок; *(сота)* ча́сточка, части́нка, $і^о$ відсо́ток; ***м.*** результа́т ділення.

ЧАСТКО́ВИЙ *(переклад)* части́нний, непо́в-; ***р.*** поодино́кий, окре́мий, ізольо́ваний;

ЧАСТКО́ВО до де́якої /пе́вної/ міри, де́якою /пе́вною/ мірою, $ф^р$ тро́хи; & части́нно.

ЧАСТОКІ́Л паліса́д, штахе́ти; ± ОГОРОЖА.

ЧА́СТОЧКА *(цитрини)* скибоч-; *(найдрібніша ♦ фізичних величин)* $ф^і$ квант.

ЧАСТУВА́ННЯ пригоща́-, $о^к$ пригощини, $ф^р$ хліб-сіль, $ф^{-р}$ гости́на.

ЧАСТУ/ВА́ТИ гости́-, пригоща́-, *з.* контентува́-, трактува́-, *о.* саджа́- за стіл, діли́тися шматко́м хліба, діли́ти хліб-сіль, $о^к$ шанува́-, ± ВІТА-, ПРИЙМА-; *(віцами)* ***п.*** розважа́-; *(кия-)* би́-; *(співом)* обспівува-; **~ва́ли** часто́вано; **я.** /$м^н$ **хто**/ ~́є с-и ♦, ради́й по♦, ~ва́льник, хлібосо́л, $п^к$ ~ва́льний, хлібосо́ль-, © ~ва́вши, ~́ючи;

ПО<u>♦♦♦</u> *(вином)* да́ти /підне́сти/ по ча́рці; ◊;

ЧАСТУВА́ТИСЯ гости́- /гостюва́-, їсти хліб-сіль/ у *кого*; ◊; **ч. без ви́пивки** ♦ до поро́жньої ча́рки; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** часто́ваний, приго́щу-, с-и ♦, ради́й пригости́-, ©.

ЧА́ТА сторо́жа, ВАРТА, заста́ва;

ЧА́ТИ вартува́ння [стоя́ти на ча́тах]; $ф^р$ ЗАСІДКА [сидіти на ча́тах].

ЧАТОВИ́Й *як і.* стійкови́й, стійчик, чатівни́к, $с^о$ постови́й, карау́льний.

ЧАТУВА́ТИ вартува́-, сторожи́-, стоя́- на стійці /ча́тах, ва́рті, сторо́жі, посту́/; *(у засідці)* сиді́на ча́тах; *(на кого)* очікува-, *(на здобич)* стерегти́ /підстерігá-/ *кого*; *(на що)* чека́-, вичікува-; **ч., щоб** пильнува́-, щ.; **я.** /$м^н$ **хто**/ **чату́є** с-и ♦, покли́каний ста́- на ча́тах, стійка́р, стійчик, стійкови́й, $п^к$ чатови́й, *о.* на ва́рті, на ча́тах, ©.

ЧА́ХЛИЙ *д.* *(цвіт)* змарні-, не́мічний, хи́рий, хи́рявий, хире́нний; МИРШАВИЙ; *(ліс)* убо́гий, мізе́рний; ☺ зми́ршавілий, зачу́чвері-, зачу́чверений, замо́ре-.

ЧА́ХНУТИ МАРНІ-; *(- вогонь)* га́сну-, згаса́-, *(в печі)* вичаха́-; ***п.*** занепада́-.

ЧА́ША КЕЛИХ; *(озера)* уло́го́вина, $с^о$ котлова́н; *(неба)* ба́ня, $ф^р$ ча́рка [**перепо́внити -шу** п. ча́рку]; $у^р$ ПОСУДИНА, ЧАРА; & ЧАШКА; **гірка́ ч.** го́ре, страждання, випро́бува-.

ЧА́ШКА *(на чай)* горня́тко, *г.* філіжа́нка; *(квітки)* ча́шечка; & ^{а}філіжаночка; ± ЧАША.

ЧАШОВИ́ДНИЙ, -ПОДІ́БНИЙ *у.* мискува́тий, чашкува́тий.

ЧВА́КАТИ > ЧАВКАТИ.

ЧВАЛ *(біг учвал)* <u>га</u>льо́п, $з^п$ наме́т; ± НАВСКАЧ;

ЧВА́ЛОМ навска́ч, $с^о$ гало́пом.

ЧВАЛ/А́ТИ *(поволі йти)* тараба́нитися, пле́нта-, плуга́ни-, волокти́ся, таргa-ни-, брести́, трюхи́ка- /$д^к$ про-/, ча́па-, *д.* гатала́-, цу́питися; *(- коня)* скака́ти, біг- ~́ом, ~ува́-, басува́- /їха- ~ом/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** 1. **я. плнтається**, 2. с-и ♦, ради́й поскака́-, скаку́н, $п^к$ нестри́мний, несли́н-, ©.

ЧВА́НИТИСЯ пиша́-, велича́-, вдава́- в пиху́, ви́со́ко не́сти́ся, бундю́чи-, гну́ти ки́рпу, задира́ но́са; *(чим)* хвали́тися, вихваля́-, хва́статн; ± ХИЗУВА́ТИСЯ, ЗАЗНАВА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ить-ся** с-и ♦, ради́й по♦, ЧВАНЬКО, хвасту́н, задри́ніс, *о.* Хлестако́в, $п^к$ чва́нистий, ЧВАНЛИВИЙ, гордівли́-, пихли́-, пиха́тий, чваньков́и-, хвальков́и-, чванькува́-, пихов́и-, при́ндис-, бундю́чний, гордопи́ш-, ©;

РОЗ<u>♦♦♦</u> розпиндю́чи-, розпиха́тіти ◊.

ЧВАН/ЛИ́ВИЙ хвальковитий, хвастови́-, пиха́-, фанабе́рис-; & чваньков́и-, чванькува́-, ~ис-.

ЧВА́НСТВО *і* **ЧВАНЬ** бундю́чність, пиха́, зарозумілість, велича́ння, хвастови́тість, ХВАСТОЩІ, хизува́ння, задава́цтво; & чванли́вість, чваньков́ит-, чванькува́т-, чваньба́; ± ГОНОР.

ЧВАНЬКО́ хвасту́н, хвалько́, $б^з$ при́нда, *о.* Хлестако́в; *(на посаді)* $к^н$ бо́нза.

ЧВА́РА зва́да, ро́збрат, сва́ра, *с.* ворожне́ча; *з.* гроза́, бу́ря;

ЧВА́РИ *(сімейні)* пересва́ри, сварки́, колотне́ча, ро́злад; *(дрібні)* супере́чки, незго́ди; *(князів)* (між)усо́биці; ± УСОБИЦІ, НЕЗГОДИ.

ЧВЕРТЬ четверти́на; *(року)* кварта́л, три місяці;

(години) 15 хвилин; *(Місяця)* серп, $к^н$ фаза, /$п^{рв}$ *про 2-у чверті*/ підповня; & чвертка.

ЧВІРКА *(коней)* четверик, четверня; *(у картах)* четвірка; & *г.* чвірко /= четверо/.

ЧЕБР/ЕЦЬ $б^о$ тиміям, $с^о$ фіміам; & чабрець, ~ик.

ЧЕК > ДОКУМЕНТ, КВИТОК.

ЧЕКАЛЬ/НЯ *(у лікаря)* по♦; *(на вокзалі)* ~на заля; *(в театрі)* фойє.

ЧЕК/АТИ *(на їх)* жда-, /*довго*/ всі жданики поїс-; *(чого)* сподіватися, дожидати, очікува-, передбача- /ма- надію на/ *що*; *(терпляче)* вичікува-, вижида-; /під-/; *(!)* **чекай!** 1. начувайся! 2. стривай!; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~я** с-и ♦, $з^г$-й по♦, очікувач, ~алець, $п^к$ ~альний, очікуваль-, © ~авши;

ПОЧЕКА- потрива-, пожда- /за-/, перегоди- ◊.

ЧЕКІСТ $і^с$ *(подоба гестапівця)* енкаведист, емгебіст, кагебіст, *ф.* кагебешник.

ЧЕЛЯДНИК *з.* наймит, робітник, слуга, $з^н$ попихач; & челядин(ець); ± СІМ'ЯНИН.

ЧЕЛЯДЬ *з.* молодь; *з.* жіноцтво; *(члени родини)* сім'яни, посімейство, $о^к$ домочаддя; $і^с$ не шляхта; *(у пана)* дворові кріпаки, двораки, слуги, прислужники, попихачі.

ЧЕМНИЙ ВВІЧЛИВИЙ; *(шанобливий)* пошти-.

ЧЕМОДАН > ВАЛІЗА.

ЧЕМПІОН переможець змагань /у змаганнях/, *г.* першун; *д!* СПОРТСМЕН.

ЧЕПУРИСТИЙ фасонис-, піжонис-, дженджурис-, *з.* відзігорний, ± ЧЕПУРНИЙ.

ЧЕПУР/ИТИ прикраша-, прибира-; *(себе)* вичепурюва- /при-/, опоряджа-; *(пір'я /птахи/)* чисти-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ить** с-и ♦, з-й при♦, ~ко, ЧЕПУРУН, ФЕРТ, $п^к$ ~ливий, ~истий, дженджурис-, ЧЕПУРНИЙ, ©.

ЧЕПУРИТИСЯ виряджа- /опо-/, причепурюва- /ви-/, $ж^м$ хороши-, *р.* строї-; *(- дім)* прибира-; /*птахів*/ чисти-; ± УБИРА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-иться** пишновбираний, причепурюв- /ви-/, с-и ♦, з-й при♦, щораз чепурніший, $п^к$ ЧЕПУРНИЙ, ©.

ЧЕПУРНИЙ ☺ охай-, чистий, акуратний, *д.* кукіб-, хай-; *(- жінок)* дженджуристий; *(одяг)* ошатний, елегант-; & чепур/енький /~истий/.

ЧЕПУРУН чистьоха, чистюк, чистун, акуратист; франт, ДЖИҐУН, *(модник)* дженджик, хвинтик, ферт, жевжик, хвертик, хлюст, піжон, ± ДЕНДІ; & чепура, чепурко.

ЧЕРВА $з^б$ > ЧЕРВ'ЯК.

ЧЕРВИВИЙ зачервив/ілий, ~лений, з хробаками.

ЧЕРВЕНЬ *(місяць)* червець.

ЧЕРВІНЕЦЬ золота монета; $ж^м$ десять карбованців, десятка.

ЧЕРВІНКА різачка, бігунка, кривавиця, пронос, *ж.* швидка Настя, $м^а$ дис(з)ентерія.

ЧЕРВОН/ИЙ *(колір)* темнорожевий, крива-, багряний; *(темно♦)* буряковий; *(- щоки)* рум'яний, рожевий; *(~явий)* ~ястий, кровис-; *(- губи)* малиновий; *(терор)* **п.** большевицький, комуністичний; & ~енький, ~авий, *(- квіти)* жар♦, $і^с$ черле-; **ч. від морозу** розпече- морозом

ЧЕРВОН/ІТИ ~іша-, става- ~(іш)им, багряні-, $п^о$ черленитись; *(- щоки)* шаріти(ся), рожевіти, макові-, рум'яні-, жарі-, спалахува- /заливатися /об-/, закрашува-/ рум'янцем /фарбою/, налива- жаром, займа- полум'ям, малиніти; *(із сорому)* згоря- на виду, пекти рака /-ків/; *(з напруги)* набіга- кров'ю; *(- овоч)* бурі-; *(здаля)* ~ітися, /*обрій*/ розжеврюва-; *(за їх)* соромиь-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~іє** с-и ♦, $з^м$-й по♦, щораз ~іший, зачервонілий, напівчервоний, вже майже /ще трохи й, от-от вже/ ~ий, *(до вух)* $і^д$ залива- фарбою /рум'янцем/, ©;

ПО♦♦♦ зашарітися ◊; **вуха -іли** вуха ніби полум'ям припекло.

ЧЕРВОТОЧИНА > ШАШІЛЬ; & червотока.

ЧЕР/В'ЯК ХРОБАК; ☺ нікчема, плазун, раб, гнида, шмаровоз, тля; **т.** шнек; & ~в'ячок, $з^б$ ~ва;

ЧЕРВ'ЯЧОК: ч. заздрости почуття заздрос-.

ЧЕРВ'ЯЧНИЙ *(механізм)* шнековий.

ЧЕРГ/А *(людей)* хвіст, ряд, лінія, колія; *(з кулемету)* серія; $ф^р$ плин, течія [іти своєю ~ою], ~овість [поза ~ою]; **у свою ~у** і собі, своєю ~ою, разом; **другий з ~и** другий з ряду; **з ~и** *г.* у /на/ черзі [**перший з ~и** перший у /на/ черзі /з ряду/], $ф^р$ *г.* слідом за тим.

ЧЕРГОВИЙ наступний, *г.* слідуючий; **як і.** той, що чергує, чергувальник, *з.* черговець.

ЧЕР/ГУВАТИ бу- ~говим; *(при ☺)* перебува-, догляда- по ~зі їх; *(А з Б)* міня- /комбінува-/ по ~зі; **р.** ♦ся; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~гує** с-и ♦, $з^г$-й по♦, ~гувальник, ~говий, $о^к$ вартовий, для ~гування, *о.* на ~зі, ©;

ЧЕРГУВАТИСЯ міня- по черзі, *р.* чергувати ◊; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, $з^г$-й зміни- по черзі, $п^к$ навперемінний, $ф^р$ перехрес-, © чергуючись, $п^р$ упереміж; **± я. перемежовується**.

ЧЕРЕВАНЬ пузань, гладун, товстун, *о.* барило; & черевко.

ЧЕРЕВАТИЙ пуза-, тельбуха-, товстий, грубий; *(глек)* бокатий; *(- неї)* вагітна; ± ГЛАДКИЙ.

ЧЕРЕВИКИ $м^н$ полуботки, штиблети; *(з утятими халявками)* ТУФЛІ, черевички, *г.* мешти.

ЧЕРЕВО пузо, ЖИВІТ, $у^р$ чрево; *(печі)* порожнина; *(танка)* спід, низ; & черевце, черевище, *(спід черева)* *підчерев'я; ± НУТРО.

ЧЕРЕДА *(корів)* гурт; *(гусей)* СТАДО, зграя; *(людей)* ЮРБА; *(хмар)* скупчення; *(думок)* черідка, низ-, плетениця, вервечка, силянка.

ЧЕРЕДНИК, ЧЕРЕДАР пастух *(череди)*, скотар.

ЧЕРЕЗ $п^{рк}$ *з.* проз, *(наскрізь)* крізь; *(силу)* (по)над; *(що /скакати/)* понад *чим*; *(рік)* за, по упливі *чого*, © по тому [**ч. рік** р. по тому]; *(зиму)* почерез, (у)продовж /протягом/ *чого*; $ф^р$ за

посерéдництвом, з пóміччю/ [♦ слуг до царя́]; **ч.** *(**наступний**)* **день** що-дру́гий д., що-дру́гого дня, *(г*^д *♦* **завтра***)*; **ч. не хóчу** 1. всу́переч небажáнню, 2. ♦ лíнощі /брáк бажáння/; **ч. те, що** тогó, що, тим, що, тим; **ч. що** з óгляду на, у зв'язку́ з *чим*, завдяки́ *чому*.

ЧÉРЕП > КІСТЯК.

ЧЕРЕПÓК *(глека)* улáмок; *(глиняний посуд)* з^н ми́ска, гóрщик, чáшка, горня́, глéчик +; з^н чéреп; & черепóчок, череп'я́нка, з^б черéп'я.

ЧЕРЕП'Я́НИЙ *(посуд)* гли́ня-, кераміч-, га(о)нч-áр-, га(о)нчáрський; *(голос)* деренькýчий, с^о надтрíснутий.

ЧÉРЕС > ПОЯС.

ЧЕРÉШНЯ черешни́на; & п^к п^рн *черешнéвий.

ЧЕРÍНЬ *(печі)* дно, спід, дни́ще, *д.* пéчище, вáтра; *п.* площинá, рівнинá.

ЧÉРКÁЛО бік сірникóвої корóбки для чéркання.

ЧЕРК/ÁТИ п^ф. черк, чирк; торкáтися *чого*; *(сірник)* тéрти, витирá-, чи́рка-; *(кулею)* зачіпá-; *(на папері)* *ф.* писá-, строчи́-; *(зайве)* викрéслюва-; *(чим)* дря́па-; *(серпом)* рíза- мáхом; *(воду крильми +)* борозни́-; *(хмари)* торкá-, о^к сягá- *чого*; *(дах сонцем)* срібли́-, золоти́-; *(сивуху)* хлептá-; *(чортами)* си́па- *ким/кого*, *і*^д ♦ся; **я. /м**^н **хто/ ~á** с-и ♦, з^м-й ~нý-, © + **я. торка**;

ЧЕРК(О)НУ́- кресонý-, різонý-; *(куди)* чкурнý-, порснý-; *(об землю)* жбурнý-, вéргну-, гéпну-, шкварнý-, швáркну-, хрьóпну-; *(києм)* угати́-, вчи́сти-, торóхну-, заціди́-, уперíщи-, *п.* написá- /о^к пере-/.

ЧЕРНÉЦЬ монáх, брат, чорнори́зець, закóнник, *ж*^м каптýр-, *(вищої ран*г*(и)* схи́м-; *(у скиті)* ски́т-; *(у католиків)* капуци́н, /*буддистів)* дéрвіш, бóнза, /*тібетців)* лáма, *(мусулман)* факíр; & чéнчик, чéрчик.

ЧЕРНÉЧИЙ монáший, схи́мницький, капуци́нсь-, дéрвішесь-; *п.* аскети́чний; & чернéцький.

ЧЕРНЬ чóрний люд, простóлюд, плебс, лобурня́, голóта, *л.* бидлó-; *(сшляни)* мужи́цтво, хлóпс-.

ЧЕРПÁК > КІВШ; & черпачóк.

ЧЕРП/ÁТИ *(відки)* вичéрпувати; *(куди)* /на-/, *(воду ще)* набирá-, т^р ж^м ця́па-; *п.* *(досвід)* запозичá- /-ува-/, *(знання)* здобувá-, *(сили)* набирáтися *чого*; & за♦; **я. /м**^н **хто/ ~á** с-и ♦, з-й ~онý-, ~áльник, п^к ~áльний, с^к -чéрпій [виночéрпій], © черпáючи, черпáвши.

ЧЕРСТВИ́Й *(хліб)* несвíжий, тверди́й, засóхлий, затвéрд-; *(- серце)* óсх-; ☺ нечу́йний, нечули́й, бездýшний, холóд-, сувóрий, жорстóкий; & черствéнь-, черстводýшний; ± БАЙДУЖИЙ.

ЧÉРСТВІТИ > ТВЕРДНУ-; & д^к за♦ /по-/;

ЗА♦♦♦ *(душею)* зашкарýбі- *(- серце)* притупí-, взя́тися кри́гою; **що зачéрствів** зачéрствілий ◊, *(- серце)* притупí-, Ø.

ЧЕС/ÁТИ *(чуб)* розчíсува- /за-/, *(вовну)* /ви-/, чухрá-; *(тіло)* розчýхува-; *(шпарити)* рíза-, смали́-, шквáри-, /*танці*/ оддирá-, сади́-, кресá-; *(словами)* си́па-, стри́г-; *(їх)* дубáси-, шмагá-; & д^к ~онý-; **я. /м**^н **хто/ чéше** с-и ♦, з-й за♦ /~сонý-/, ~áльник, п^к ~áльний, © ~áвши, чéшучи;

ЗАЧÉСАНИЙ г^д ви́чубле-, *(дуже)* прилíза- ◊.

ЧÉСН/ИЙ *(погляд)* правди́вий, відвéртий; ☺ без хи́трощів, сумлíнний, поря́д-, непідкýп-, *(доб-ро)*сóвіс-, о^к безганéб-, *с.* високоморáль-, шляхéт-; *(- громаду)* шанóв-, повáж-, справедли́вий; *(парох)* *ц.* преподóбний, все♦, все~іший;

ЧÉСНО правди́во ◊.

ЧЕСНÓТÁ доброчéсність, ЦНОТА; неви́нність, непорóчність, цнотли́вість; чéсність.

ЧЕСНЯ́ГА *(уркам)* не злóдій, чесня́к, фрáєр, ґой.

ЧЕСТОЛЮ́БНИЙ шанолю́б-, славолю́б-, марнолю́б-, *ж*^м гордопи́ш-, ГОНОРИСТИЙ.

ЧЕСТЬ самоповáга, ГОНОР, гíдність; *(дівоча)* неви́нн-, незáйман-, цнотли́в-; ☺ гóрд-, слáва [♦ нáшої наýки]; *ф*^р знак повáги /пошáни/, шанóба, (по)шáна, [віддáти ♦], чéсне ім'я́, авторитéт [ганьби́- ♦]; **ч. мунди́ра** репутáція; **трéба і ч. знá-** не набридá- своїм побутом; **сéсія /вéчір/ на чию ч.** шанувáльна с. /в./; ± СОВІСТЬ.

ЧЕТВЕРНЯ́ > ЧВІРКА; *(у матері)* чéтверо немовля́т.

ЧÉТВЕРО & чéтверко, чвíрко.

ЧЕТВЕРТУ/ВÁТИ на чвéрті рубá-, с^у ки́да- під танк; ± СТРÁЧУВА-; **я. /м**^н **хто/ ~є** с-и ♦, з-й порубá- на чвéрті, ~вáльник, п^к ~вáльний, ©.

ЧЕТВÍРКА ци́фра 4, *к.* чвíрка; *(предметів)* чéтверо, *(дітей)* четвíрко, о^к чвíрко.

ЧИ с^п абó; *ч.* хібá [чи я знáю?]; *ф*^р *риска* [**йти ч. не йти?** йти – не йти?]; **ч. не** <u>мáйже</u> [десь, <u>чи не</u> сто]; **ч. то** чи пак, о^к чи там [чи там ще я́кось]; **ч. то.. ч. то..** не то.. не то.. [**ч. то дощ, ч. то сніг** не то д., не то с.]; **ч. що** абó що.

ЧИГ/ÁТИ *(на їх)* чекá-, очíкува- *їх*, /*потай*/ засідá-, ЧАТУВА-, сиді́- на чáтах, підстерігá- /*д.* сочи́-/ *їх*; *(на що)* дожидá- *чого*; ± ЧЕКА-; **ч. над** *ким* г^д труси́тися над *ким*; **я. /м**^н **хто/ ~á** 1. с-и підстерігáти, настáвлений підстерегти́, підстерігáч, п^к *(погляд)* сторожки́й, підстережки́й, г^д ~áючий, © ~áючи, 2. **я. чека**.

ЧИЙ: хай ч. хоч чий, *ф*^р. жóден [**не мóжна клáсти у хай ч. пóсуд** не м. к. в жóден п.]

ЧИЙ-БУ́ДЬ, х^а **ЧИЙБУДЬ** > АБИЧИЙ.

ЧИЙ-НÉБУДЬ *(з гурту)* налéжний комý(-)нéбудь /комýсь/, чи́йсь, х^а чийнéбудь; ± АБИЧИЙ.

ЧИЙСЬ не знáти /невідóмо/ чий, ЧИЙНЕБУДЬ, хтóзна чий, с^о хтóзна-чий, з^н чи́йсь там.

ЧИЙСЬ-ТО *і* х^а **ЧИЙСЬ ТО** чийсь(-)таки́.

ЧИК (!) раз! **чик-чик!** раз-раз!, раз-два!; **чик-чири́к!** *(не про птахів)* чик-чи́к!

ЧИКРИ́Ж/ИТИ *(ножем)* тя́-, рíза-; *(чуб)* стри́г-,

обтина́-, обрі́зува-, $n^{ф}$ чик; & $д^{к}$ на♦ /по-, від-/; **я. /**$м^{н}$ **хто/ ~ить** с-и ♦, з-й від~, ©, **+ я. ріже**.

ЧИМАЛ/И́Й до́сить вели́кий, величе́нь-, аж-о́н-який; *(успіх)* неаби́який, значни́й; *(куш)* поря́д-, здоро́вий, здорове́цький, добря́чий; *(-залю)* просто́рий; *(гурт)* числе́нний, ~е́нький;

ЧИМА́ЛО до́сить бага́то, багате́нько, багате́нно, поря́д-, зна́ч-, не ма́ло ◊; *(ображений)* ду́же; *(постояти)* довге́нько; *(!)* **чима́ло!** ого-*(го́)* /страшне́ ді́ло/ скільки!, чимале́нько!

ЧИМДУ́Ж(ЧЕ) > ЩОДУХУ, ЯКОМОГА.

ЧИМРА́З n^{p} *(дужче)* щора́з (то), чимда́лі, деда́лі, з бігом ча́су; & чимра́з то.

ЧИМЧИКУВА́ТИ ІТИ; ШКАНДИБА-, ЧВАЛА-.

ЧИН ді́я(ння); $з^{н}$ зва́ння, ти́тул, ра́нґ(а), сту́пінь, *ц.* сан; **таки́м -ом** в таки́й спо́сіб, таки́м ро́бом /мака́р-, кандибо́бер-/, ота́к, ось /ото́/ та́к; **ди́вним -ом** яки́мсь /ди́вним/ ди́вом; **найбрутальнішим -ом** у найбрутальний спосіб.

ЧИН/И́ТИ[1] *(добро)* роби́-, твори́-; *(зло)* ко́ї-, уко́юва-; *(як ☺)* ді́я-; *(волю)* вволя́-, вико́нува-, здійснюва-; *(опір)* ста́ви-; *(казна що)* учиня́-, виробля́-, витворя́-; *(шкоду)* заподі́юва-, завдава́- *чого*; **ч. кло́піт їм** турбува́- *їх*; **ч. неподо́бство** колобро́ди-; **ч. справедли́во ♦** по пра́вді; **ч. тиск** ти́сну-; **я. /**$м^{н}$ **хто/ ~и́ть**[1] с-и ♦, з-й у♦, здійснювач, викона́вець, творе́ць, *(злочин)* винува́т-, лиході́й, зловми́сник, $n^{к}$ дійови́й, ~ни́й, акти́в-, © ~и́вши; **± я. робить, я. коїть**.

ЧИНИ́ТИ[2] *(шкіру)* виду́блювати, вичи́нюва-.

ЧИНИ́ТИ О́ПІР ста́вити о́пір, дава́- бій /протидія-, протибо́рствува-/ *чому*, опира́тися, *ф.* огина́-, пруча́- рука́ми й нога́ми, скака́ти ца́па; **я. /**$м^{н}$ **хто/ чи́нить о́пір** с-и ♦, з-й да- бій, зви́клий огина́тися, $n^{к}$ протибо́рчий, *о.* брикли́вий, *т.* опі́рний, відпо́р-, найвідпо́рніший, © опира́ючись;

ВЧИНИ́ТИ: в. о́пір *г.* спроти́витися; ◊.

ЧИНИ́ТИСЯ ді́ятися, твори́-, роби́-, відбува́-, ко́ї-; **що чи́ниться = що ді́ється**.

ЧИ́ННИЙ *(закон)* що має си́лу, в си́лі, $с^{о}$ ді́ючий; *р.* ді́яльний, ДІЙОВИ́Й, акти́вний.

ЧИ́ННИК фа́ктор; *(уряду) г.* представни́к, ре́ч-.

ЧИ́ННІСТЬ *(закону)* ді́я, ді́яння, чин, си́ла.

ЧИНО́ВНИК *у.* урядо́вець, *г.* уря́дник, $с^{у}$ посадо́вец-; & чино́вничок, $з^{н}$ чину́ша;

ЧИНО́ВНИКИ чино́вництво, $з^{н}$ чинодра́ли.

ЧИНШ $і^{г}$ оре́ндна платня́ (за зе́млю).

ЧИРЯ́К карбу́нкул, фуру́н-; & чир; ± БОЛЯ́ЧКА.

ЧИСЕ́ЛЬНИЙ *(вираз)* числови́й, цифрови́й; *(-перевагу)* кі́лькісний.

ЧИСЛЕ́ННИЙ незліче́н-, незчисле́н-, вели́кий число́м /кі́лькістю/; *(- запити)* непоодино́кий; *(гурт)* чимали́й, широ́к-; *(- дощі)* ча́стий.

ЧИ́СЛИ́ТИ рахува́-, лічи́-, підрахо́вува-, ± /ОБ-/; *(за кого)* ма́-, вважа́-, визнава́-; *(на їх)* розрахо́вува-, покладатися, орієнтува́-, *у.* ва́жити; **чи́слено** *г.* нарахо́вувалось [**ч. 10 дезерти́рів**]; **що чи́слить** 1. **що лі́чить**, 2. **що вважає**, 3. **що покладається** *(на кого)*;

ЧИСЛИ́ТИСЯ *г.*: **ч. з** ***чим*** зважа́ти на *що*, рахува́тися з *чим*.

ЧИ́СЛИТИСЯ *(на папері)* зна́чи-; *(з ким/чим)* рахува́-, зважа́ти на *кого*; **я. /**$м^{н}$ **хто/ -иться** 1. я. зна́читься, зареєстро́ваний, зафіксо-, © чи́слившись, 2. *(з ними)* **= що зважає на** *їх*.

ЧИСЛО́ ци́фра; *(газети)* ну́мер, $с^{о}$ но́мер; *(календаря)* да́та, день; $ж^{н}$ кі́лькість; $ф^{р}$ гру́па, катего́рія [у то́му числі́], лік /лі́чба/ [без числа́].

ЧИСЛОВИ́Й > ЦИФРОВИЙ.

ЧИ́СТ/ИЙ не брудни́й, не забру́дне-, не зама́ще-, не зака́ля-, свіжови́митий; *(душею)* пра́ведний, незаплямле-, незапля́мо́ва-; *(покій)* пара́д-; *(одяг)* не но́ше-; *(рушник)* (свіжо)ви́пра-, сві́жий; */- білизну ще/* бі́лий; *(- воду)* прозо́рий, не каламу́тний, ♦, як сльоза́ /скло, кришта́ль/; */небо/* я́сни́й, безхма́р-; ☺ оха́й-, чепурни́й, акура́т-; */людей/ п.* ви́бра-; */роботу/* я́кіс-, бездога́н-; */зерно/* добі́р-; *(спирт)* очи́ще-, не розве́де- рафіно́ва-; *(простір)* не засмі́че-; *(колір)* однорі́д- /-то́н-/; *(лис)* чистопоро́д- /-кро́в-/; *(спокій)* абсолю́т-; *(- поле)* не забур'я́не-; *(папір)* не спи́са-; *(звук)* пра́виль-, чітки́й, кришталевий; *(погляд)* щи́рий, відве́ртий; *(- думку)* безгрі́шний; *(шовк)* натура́ль-, без до́мішок; */дівчат/* че́сна, неви́н-, непоро́ч-, нерозпеча́та-, неза́йма-, $ж^{н}$ нео́ра-, непроби́та; *(намір)* висо́кий, святи́й; */діло/* справедли́вий; *(зиск)* кінце́-, остато́чний; *(з* $н^{ст}$ $с^{л}$ *тобі)* спра́вжній [♦ тобі ги́цель]; & ~е́(се)нький, ~і́сень-, пре♦, $і^{р}$ ♦, як одноразо́вий шприць; **~а вага́** не́тто;

ЧИ́СТО *(випадково)* цілко́м ◊; $ф^{р}$ нема́ су́мніву, про́сто таки́ [♦ з ро́зуму зійшла́];

ЩОНАЙЧИСТІ́ША $n^{о}$ ой, чи́ста ж, чи́ста.

ЧИСТИ́ЛЬНИК чисті́й.

ЧИ́СТ/ИТИ очища́- /ви-, роз-, про-, від-, за- +/; *(горох)* оббира́-; *(кнура)* КАСТРУВА-; *ф.* дуба́си-, пері́щи-; обкрада́-, грабува́-; **я. /**$м^{н}$ **хто/ ~ить** с-и ♦, з-й ви́♦, ~и́льник, вичи́щувач /за-, об- +/, розхара́щу-, *(себе)* ~у́н, ~ьо́ха, ~ю́к, $n^{к}$ очисни́й, ~и́ль-, очи́щуваль- /ви-, за- +/, $с^{к}$ -чи́сний [снігочи́с-], -чи́сник [снігочи́с-], © ~и́вши /-ячи/;

ВИ́ЧИСТИТИ *(щіткою)* ви́щіткувати; ◊;

РОЗЧИ́СТИТИ *(захаращене)* розхара́сти-; ◊;

УЧИ́СТИТИ *п.* угати́ти, ВДАРИТИ ◊;

НАЧИ́ЩЕНИЙ *(до блиску)* наблищений; ◊.

ЧИСТОКРО́ВНИЙ *(жеребець)* чи́стої води́.

ЧИСТ/ОТА́ ~і́сть, оха́йн-, че́пурн- ◊ → ЧИСТИЙ.

ЧИ́ТАНКА *(книжка)* > ЗБІРКА; *(дія)* чита́ння, $о^{к}$ чита́льництво.

ЧИТА́ННЯ > ЧИТАНКА.

ЧИТ/А́ТИ прочи́тува- /за-/, *(знов)* /пере-/; *(неуважно)* перебіга́- очи́ма, *(запоєм)* човпти́; *(складами)* слебезува́-, склада́- слова́; *(вірш)* деклямува́-, відчи́ту-, прока́зу-; *(думки)* розга́ду-; *(лекції)* виклада́-; **ч. мора́ль їм** вичи́тува- *їх/їм*; **я. ~а́** с-и ♦, з-й про♦, ЧИТАЧ, *(на сцені)* ЧИТЕЦЬ, $п^к$ ~а́льний, /☺ *зна письмо*/ письме́н-, гра́мот-, /- *публіку*/ ~а́цький, ~а́й-пу́бліка, *о.* з газе́тою /кни́жк-/ в рука́х, $с^к$ чита́й-, © чита́ючи, чита́вши; **що не чита́** нечита́йло;

ПРОЧИТА́ТИ *(молитву собі)* *г.* відмо́ви- ◊.

ЧИТА́Ч книголю́б, *ж.* книгоі́д, *р.* чите́ць; *(бібліотеки)* відві́дувач, абоне́нт; *(гранок)* коре́ктор; & чита́чик; ± **що чита**;

ЧИТАЧІ́ $з^б$ чита́цтво, чита́й-пу́бліка.

ЧИТЕ́ЦЬ деклямáтор; *р.* чита́ч.

ЧИЧЕРО́НЕ > ГІД.

ЧІ́ЛЬНИЙ *(- місце)* головни́й, центра́ль-, найвидні́ший; *п.* передови́й; *(діяч)* видатни́й, визначни́й, заслу́же-; *(- вікно)* начі́ль-.

ЧІП *(у бочці)* ЗАТИЧКА; & чо́пик, чопе́ць, $п^к$ *(отвір)* *чопови́й.

ЧІП/А́ТИ *(чим)* зачіпа́-, черка́-, торка́тися /до-/; *(їх)* турбува́ти, /*глибоко*/ хвилюва́-, ціка́ви-, звору́шува-; *(дівчат)* заграва́- з *ким*; *(тему)* *ґ* зато́ркува-; **не ч.** не ру́ха-, не займа́-, не торка́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й за♦, заче́па /при-/, $п^к$ зачі́пливий, прискі́пли-, зачіпни́й, ЧІПКИЙ, ско́рий на за́чіпки, © ~а́ючи.

ЧІПКИ́Й цупки́й, липки́й, липу́чий, *г.* ціпкий, *д.* ліпки́й; *(- недугу)* приче́пливий, зара́зли-; *(до чого)* беручки́й, охо́чий;

ЧІ́ПКО клешня́сто ◊.

ЧІПЛ/Я́ТИ *(до чого)* за♦ /при-/; *(на що)* віша-; *(фартух)* припина́-; *(квітку)* пришпи́люва-; ± ЧІПА-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~я́** с-и ♦, з-й зачепи-, зачіплювач /на-, при-/, п: зачі́пливий /на-, при-/, зачіплювальний /на- +/, чіпля́вши, чіпля́ючи;

ПЕРЕЧЕПИ́ТИ; ПЕРЕЧЕ́ПЛЕНИЙ *(- гасло через вулицю)* простя́гнутий через *що*; ◊.

ЧІПЛЯ́ТИСЯ *(чого/кого)* займа́ти /чіпа́-/ *що/кого*; *(як смола)* ли́пну-, в'я́зну- [**не -яйся!** не в'я́зни!], ліз- осо́ю в о́чі; *(рукою)* бра́тися, хапа́-; *(ногою)* зачіпа́-; *(за старе)* держа́-; *(на гачок)* лови́-; *(до слів)* ПРИСІКУВА-; *(- фарбу)* чіпа́-, пристава́ти; **чі́пляно** чіпля́лось; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** с-и ♦, з-й причепи-, приче́па, $п^к$ ЧІПКИЙ, уче́пистий, /*осот*/ *г.* ціпки́й, ☺ приче́пливий, прискі́пли-, © чіпля́ючись;

ВІДЧЕПИ́ТИСЯ відбі́гти ◊;

ВЧЕПИ́ТИСЯ *(до кого)* /при-/, прив'яза́-; ◊.

ЗАЧЕПИ́ТИСЯ /у-/; **з. о́ком за** *що* спрямува́ти по́гляд на *що*, зупини- о́чі на *чому*; **нема́ за що о́кові з.** нема́ прикме́тних рис.

ЧІТКИ́Й вира́зни́й, розбі́рливий, я́сни́й, недвозна́ч-, *(шрифт ще)* чита́бель-, прозі́р-, рельє́ф-, прозо́рий, зрозумі́лий, чітки́й; *(крок)* карбо́ваний; *(зміст)* зла́годже-; *(звук)* кришталéвий;

ЧІ́ТКО я́сно, розбі́рливо, ви́разно, чита́бель-, *о.* чо́рним по бі́лому ◊.

ЧКУ́РИТИ; ЧКУРНУ́- дремену́-, дмухну́-, стругну́-, майну́-, шмигну́-, ЧЕРКНУ-, порсну́-; ± ПОДАТИСЯ.

ЧЛЕН *(братства)* бра́тчик; *(сестрицтва)* членки́ня, сестра́; *(експедиції)* уча́сник; *(спілки)* спілча́нин, /*на паях*/ пайови́к; *(ради)* ра́дник, *з.* ра́дний; *(системи)* елеме́нт, компоне́нт, інґредіє́нт, одини́ця; *(статевий)* о́рган;

ЧЛЕ́НИ *(тіла)* кінці́вки; *(речення)* слова́.

ЧЛЕНУВА́ТИ $к^н$ *у.* паюва́-; $з^{-п}$ діли́- (на части́ни /паї/), поділя́-; ± РОЗТИНА-; & вичле-но́вува-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **членує** с-и паюва́ти, з-й розпаюва́-, паюва́льник, членува́ль-, $п^к$ паюва́льний, членува́ль-, $п^{-о}$ дроби́ль-, ©.

ЧМАНІ́ТИ дурі́-, тумані́-, чумані́-, чамрі́-, шалі-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **чманіє** с-и ♦, напівочмані́лий, *(вже)* ма́йже ОЧМАНІЛИЙ, ©;

ОЧМАНІ́ТИ обезглу́зді-, запа́морочитися, *о.* наї́с- ма́ку; ◊; ± ЗБОЖЕВОЛІТИ; $д^{-1}$ → ↓

ОЧМАНІ́ЛИЙ одурі́-, очумані́-, збезпам'ятні-, отетері́-, торопле́ний, знетя́мле- ◊.

ЧМИ́Х/АТИ *(носом)* сопти́, пи́рха-; *(паровик)* пи́хка- /ча́х-/; дму́ха-, ду́-; & ~коті́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а** розчми́ханий, розпи́рх--, розпи́хк-, с-и ♦, з-й за♦, ~ало, пи́хка-, пи́рха-, сопу́н, дмуха́ч, ©.

ЧО́БІТ & чобіто́к, чоботя́ра;

ЧО́Б/ОТИ *(жінці)* ~ітки́, /*з сап'яну*/ сап'янці́; *(старі)* шкарбани́, *д.* чалапу́ти; & $п^к$ *жовточобо́тяний.

ЧОБОТА́Р *і* **ЧОБОТА́РСЬКИЙ** > ШВЕЦЬ *і* ШЕВСЬКИЙ.

ЧО́ВГ/АТИ *(ногами)* со́вга-, $п^ф$ човг; *(мітлою)* шу́рха-; *п.* пле́нтатися; & *по́човги /почо́вгування/; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а** розчо́вганий, с-и ♦, з-й за♦, ~ало, *(річ)* ~анець, $п^к$ шу́рхітний, © ~аючи.

ЧО́В/ЕН $у^р$ лодь, $з^н$ душогу́бка; *(з рівним дном)* каю́к, шала́нда, *(великий)* байда́к, барка́с, *(видовбаний)* дуб, *(козацький* $в^й$*)* ча́йка, $с^т$ байда́р-, *(*$п^{рв}$ *морський)* ШЛЮП-, *(венецький)* ґондо́ля, *(індіян)* пі́роґа; & ~е́нце, ~ник, ~но́, $п^р$ *~ником *(скласти долоні)*; ± СУДНО.

ЧОВНЯ́Р *як і.* човнови́й; *(на перевозі)* перевізник; *(на ґондолі)* ґондолье́р.

ЧОВН/ОПОДІ́БНИЙ *у.* ~а́стий, ~ува́-, на взір ~а́.

ЧОВПТИ́ *ф.* шкандиба-; *(одне)* повто́рюва-, товкти́, товкма́чи-, *(напам'ять)* зуди́-; *(романи)* чита́- запо́єм; *(їх)* лупцюва́-, дуба́си-; *(коло чого)* зосере́джуватися на *чім*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **човне́** с-и ♦, 1. + **що шкандиба**, 2. + **що б'є**, 3 + **що товче**, 4. **що чита** (запоєм).

ЧОГО́ > ЧОМУ; *(?)* на́що?, наві́що?, *ф.* якого

дíдька?, якóї холéри?; & *ж*[м] чо'; **ч. це?** з якóї рéчі /якого ди́ва/?.

ЧОГÓСЬ & *ж*[м] чо'сь.

ЧОГÓСЬ-(ТО) > ЧОМУСЬ-(ТО).

ЧОЛÓ лоб; *(гір)* вершóк, верхíвка, шпиль, верши́на, чолопóк; *(дому)* лицé, фасáд(а); ***п.*** *(нації)* вершки́, сметáнка; & чільцé, *п*[р] *♦-в-♦ /лицé-в-л./ *п*[к] *високочóлий; **мíдяне ч.** упертю́х.

ЧОЛОВИ́Й лобови́й; *(лави)* *в*[й] пéрший, перéдній, *б.* направля́ючий; *(мур)* ФРОНТАЛЬНИЙ.

ЧОЛОВÍК не жíнка, *о*[к] мужчи́на, *г.* хлоп; *(законний)* дружи́на, подрýжжя, *ф.* стари́й, мій, *у*[р] муж; *(імпотент)* ходя́чі штани́; *ж*[м] люди́на, осóба, головá [мýдра г. = мýдрий ♦]; *е*[в] не пан, селяни́н; **ч. без слóва** вітрогóн, балабóлка; & чоловíчок, чолов'я́га, чоловíчище.

ЧОЛОВÍЧОК > ЧОЛОВІК; *(маленький)* дити́на; *(в оці)* ***п.*** зіни́ця.

ЧОЛÓМКАТИСЯ > ЗДОРОВКАТИСЯ.

ЧОЛОПÓК *і* **ЩОЛОПÓК** *(гори)* верх, вершéчок, шпиль, *(голови)* мáківка; & чолопóчок.

ЧОМÝ *і* **ЧОМ** ***п***[р] *(з якої причини?)* чогó (це)?, через щó?, *ф.* з якóї рáдости?; **ч. б це?** чогó б то?; **ч. б ні?** чогó ж би ні?

ЧОМÝСЬ чогóсь, чéрез щóсь, з якóїсь /невідóмої/ причи́ни, не знáти /невідóмо/ чомý; *(не спиться)* щось.

ЧОМÝСЬ-ТО *х*[а] чомýсь то, чомýсь(-)такí, чогóсь(-)то /такі/.

ЧÓРН/ИЙ *(- очі)* антраци́т-, агáтовий; *(кінь)* вороний; /*вікна*/ тéм-, неосвíтле-; *(дим)* непрогляд-; *(- окуляри)* затéмне-; *(хліб)* не бíлий, житнíй; *(- расу)* ~ошкíрий, ~ови́дий, ~оли́кий, ***як і.*** мýрин; /*сорочку*/ нечи́стий; /*працю*/ брудни́й, непрофесíй-, техніч-, спомагáвчий, *(вхід)* не головни́й, не парáд-, *(ринок)* нелегáль-, підпíль-, *(люд)* прóсти́й, не свíтський, *(- слово)* лайли́вий, /*думи*/ важки́й, безрáдісний, безпросвíтні[и]й; *(як ніч / ☺ /)* насýплений, перетривóже-; *(- совість)* заплямле-; *(намір)* підстýп-, злочи́н-, сатани́нський; *(- діла)* ганéбний, вáртий óсуду, *с.* Кáїнів; /*сили*/ зловíсний, реакцíй-; *(- невдяку)* хáмський; & ~é(се)нь-, (♦-)~íсінь-, ~увáтий, ЧОРНЯ́ВИЙ, ~ющий, ♦, як землı́ /ніч, сáжа, безнадíя/; **ч. день** скрутни́й час; *і*[д] полюби́ менé ~éнькою, а білéнь- всяк полю́бить.

ЧОРНИ́ЗНА чóрність, чорнóта, чóрнява.

ЧОРНИ́ЛО атрáмент.

ЧОРНИ́ЛЬНИЙ *г*[д] пóнсовий [чорнопóнсо-].

ЧОРНИ́/ТИ роби́- ~м, вичóрнюва-; *(метал)* воронувá-; ***п.*** ганьби́-, знеслáвлюва-, очóрню-; **я. ~ть** 1./2. с-и ♦, 1. з-й ви́♦, *(річ)* ~ло, *п*[к] ~льний, © ~вши, 2. з-й о♦, очóрнювач, ганьби́тель, *п*[к] огýдливий, паплю́жли-, © очóрнюючи.

ЧОРНÍТИ воронí-, *т*[р] темнí-; & чорнíша-; **я. чорніє** с-и♦, щорáз чорнíший /тем-/, (вже) мáйже /от-óт вже/ чóрний, *ф*[р] (вже) зачорнíлий, ©.

ЧОРНОВИ́Й *(запис)* не опрацьóваний, нечистови́й; *(- обробку)* ***т.*** перви́нний.

ЧОРНОГÝБИЙ чорнорóтий, злий;

ЧОРНОГÝБО зло, недóбре [ч. криви́вся].

ЧОРНОГÝЗ > БУЗЬКО.

ЧОРНÓЗЕМ чорнóземля.

ЧОРНОКНИ́ЖНИК ЧАКЛУН, чорнокни́жець.

ЧОРНОМÓРЕЦЬ *п*[о] чорномóрій, *і*[с] козáк Чорномóрської Січі.

ЧОРНОРÓБ різнорóб, чорноробóчий, *(у Китаї)* кýлі; ***п.*** *(на ниві освіти)* ТРУДІВНИК; & *п*[к] *п*[о] *чорнорóбий.

ЧОРНЯ́ВИЙ чорноволóсий, чорноголóвий, ***як і.*** брюнéт /*ж*[і] -ка/, чорня́вець /*ж*[і] -вка/; *(лицем)* смагля́вий; & чорня́вéнький, *і.* чорни́ш*.

ЧОРТ/ ди́явол, сатанá, ДÍДЬКО, люци́пер, *як і.* лукáвий, *а.* шайтáн, *ж*[м] куцáк, болóтник, *п*[о] душохвáт; *(- спритнягу)* пролáза, пронó-; & ♦ик, ♦и́сько, ♦я́ка; **чим ч. не тíшиться** Бог не без ми́лости, козáк не без дóлі /щáстя/, на вікý (як на дóвгій ни́ві) і кукíль і пшени́ця; **-та з два** дзýськи, © *і*[р] так він /вонá +/ і [**-та з два тобí скáже** так він тобі і скáже], *(як відповідь)* та де! [хоч гáрна? Та де!]; *е*[м] **-та пýхлого!** нíзащо!; **у -та в зáпічку** дýже далéко, хтóзна де, у ♦а на зáдвірках /на болóті, в зубáх/, у дíдька за двери́ма, де дíдько кáже "добрáніч".

ЧÓРТЗНА- = **ХТÓЗНА-**.

ЧОРТІВНЯ́ *з*[б] чорти́, ди́яволи, нечи́ста си́ла, бісівня́; *ф*[р] манá, марá [що за марá?]; *(казна-що)* чортовинá, чортови́ння; & чортя́цтво.

ЧОРТМÁ > НЕМА.

ЧОРТОВИНÁ, ЧОРТОВИ́ННЯ > ЧОРТІВНЯ.

ЧОРТОПХÁЙКА тарадáй-. БІДАР-, ТАРАНТАС

ЧОРТОРИ́Й > ВИР; & чортори́йчик.

ЧОРТЯ́ЧИЙ чóртів, бíсів, дíдьчий; *(напад)* несамови́тий, шалéний; *(- працю)* виснáжливий, нелю́дський, кáторжний.

ЧОТÁ *(військове з'єднання)* *с*[о] взвод.

ЧОТИРИКУТНИК > ПРЯМОКУТ-, ПАРАЛЕЛОГРАМ.

ЧОТОВИ́Й *(командир чоти)* ***як і.*** чотáр, *с*[о] взвóдний (команди́р), команди́р взвóду.

ЧОХÓЛ ***д.*** *(на меблі)* покрівéць; *(на річ)* футля́р, капшýк.

ЧОХÓЛЬНИЙ ***д.*** покрівцéвий.

ЧУБ чупри́на, шевелю́ра; *(козацький)* оселéдець; *(у птахів)* чубáйка; & чубóк.

ЧУБАНИ́НА > БІЙКА.

ЧÝВАНО: чи ж це ч.? де ж це хто чув?

ЧУВÁТИ *(не раз)* ЧУ-; **з.** не спá-, пильнувá-; ± СЛÝХА-.

ЧУДАСÍЯ ди́во, дивови́жа, дивинá, чýдо, *(кумедна)* кумéдія, цирк; ± ЧУДНО.

ЧУДЕРНА́ЦЬКИЙ > ДИВНИЙ.
ЧУДЕ́СНИЙ > ЧУДОВИЙ.
ЧУДНИ́Й ди́в-, дивови́ж-, чудерна́цький, химе́рний, *р.* чудоро́д-; *(смішний)* куме́д-; & понад-♦, $д^о$ *учу́днювати /$д^к$ учудни́-/ /= роби́- /з-/ чудни́м/, $д^{-к}$ *учу́днюваний, $д^1$ учу́дне-;
ЧУ́ДНО ХИМЕ́РНО ◊; *о.* чудасія та й го́ді.
ЧУ́ДО > ДИВО;
ЧУДЕСА́ дивови́жі ◊.
ЧУДО́ВИЙ знамени́тий, прекра́сний, прега́р-, розкі́ш-, блиску́чий, захо́плюю-, захо́пливий, ра́йський, боже́стве́нний, *о.* на сла́ву, хіба-жтаки́й, аж-о́н-який, *с.* незрівня́нний, *ф.* збіса га́р-, кла́с-, люксусо́вий, *о.* хоч грай [танк, хоч грай], куди́ твоє́ ді́ло; *(сон)* химе́рний, ди́в-; *(обід)* ца́рський; & чуде́сний, чудо́в-.
ЧУДОТВО́Р/ИТИ ВИТВОРЯ-; ХИМЕРИ-; $д^к$ учво́ри-, ви́кину- ко́ника /фо́ртель/, удра́- шту́ку; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ить** с-и ♦, з-й учво́ри-, ~ець, штука́р, фігля́р, витівни́к, збито́ш-, баламу́т, пали́вода, $п^к$ збито́шний, © чудотво́ривши.
ЧУДОДІ́ЙНИЙ > ЧАРІВНИЧИЙ.
ЧУДОТВО́РНИЙ *(образ) ц.* чудо́в-, явле́н-; *(-зміни)* ЧАРІВ-.
ЧУДУВА́ТИ(СЯ) > ДИВУВАТИ(СЯ);
ЗАЧУДО́ВАНИЙ здиво́- /по-/, ± ↑.
ЧУЖ/И́Й не свій /наш/, нена́ський, білий крук; *(край)* ЧУЖИНЕ́ЦЬ-; *(- мову)* інозе́м- /~о-/; /*сім'ю*/ не рі́д-; *(духом)* ~оду́хий; ☺ (~о)сторо́нній, незнайо́мий, невідо́-, о́ з ву́лиці, ні сват ні брат; *(їм)* не власти́вий, не ПРИТАМА́ННИЙ; & ♦-~ісінький, ~и́м-♦, ~ува́тий, *і.* ~а́к; **як ч.** прису́тньо-непрису́тній; ± ВОРО́ЖИЙ.
ЧУЖИНА́ чужи́й кра́й /сторона́, чужани́на/, чужозе́мщина, *п.* дале́кий світ; $з^б$ чужі люди.
ЧУЖИ́НЕЦЬ чужозе́м- /іно-/, $з^н$ іноро́д-, $о^к$ чужа́к; & $ж^і$ чужи́нка, $г^д$ чужи́нниця; ± ЗАЙДА.
ЧУЖИНЕ́ЦЬКИЙ чужозе́мний, чужозе́мський, замо́рсь-, заокеа́нсь-, *(край)* $п^о$ чужода́льній; & чужи́нський, чужи́нний, чужи́нницький.
ЧУ́ЖІСТЬ сторо́нність, *(усе́)* чуже́, чужота́.
ЧУЖ/І́ТИ чужі́ша-, става́- чужи́м;
З♦♦♦ /від-/, ста́- ~и́м, почужі́ша-, **я. -ів** зчужі́лий Ø.
ЧУЖО/ЗЕ́МЕЦЬ /іно-/, ЧУЖИН-, *р.* ~сторо́н-.
ЧУЖОЛО́ЖИТИ скака́- в гре́чку, ГРІШИ́-, перелю́бствува-, перелю́бнича-, РОЗПУСНИЧА-, чини́- пере́люб.
ЧУЖОЛО́ЖСТВО > ПЕРЕЛЮБ.
ЧУЖОМО́ВНИЙ іншомо́вний.
ЧУ́ЙНИ́Й при па́м'яті, свідо́мий; *(- серце)* чу́лий; /*вухо*/ сторожки́й, сприйня́тливий; *(до чого)* чутли́-; *(- дідів)* бадьо́рий, не здитинілий.
ЧУ́ЛИЙ *(- вухо)* чутли́вий, сприйня́тли-; /*серце*/ вразли́-, *(до сліз)* сантимента́льний; *(до чужих мук)* чу́йни́й, м'яки́й се́рцем, щи́ра душа́, хоч до ра́ни приклада́й *кого*, помі́чни́й на бі́ду́, ♦ до чужи́х сліз, СПІВЧУТЛИ́ВИЙ, /*радий помогти*/ *з.* учи́нний; ± ЕМОЦІ́ЙНИЙ.
ЧУМА́ чо́рна смерть, морови́ця, (морова́) я́зва; **п.** ва́рварство, мрякобі́сся, $ф^р$ поги́бель, холе́ра [♦ його́ зна́є]; ± МОР, ХВОРОБА; **бу́ра ч.** фаши́зм; **черво́на ч.** комуні́зм.
ЧУМА́К > КОМЕРСА́НТ; & чумачо́к, чумачи́на, чумаче́нько, чумачи́ло.
ЧУМАНІ́ТИ ЧМАНІ-, ± ЗАПАМОРУЧУВАТИСЯ.
ЧУПЕРА́ДЛО ОПУДА-; (☺*ще*) герге́па /-ище/; & $п^к$ *чупера́дляний.
ЧУПРИ́НА чуб, шевелю́ра; *(козацька)* оселе́дець; & чупри́нка.
ЧУ́ТИ ма́- слух /ву́ха/, $ф^р$ слу́ха- [і с. не хо́чу]; *(часто)* чува́-; *(звук)* $к^н$. сприйма́-; *(від кого)* дізнава́тися, прочува́ти, ЗАЧУВА-; *(серцем)* /від-, перед-/, здога́дуватися; $п^р$ ЧУТНО; **ч. зе́млю /відчува́- тверди́й ґрунт/ під нога́ми** бу́- пе́вним себе́, ма́- пе́вність у собі, ♦ себе́ госпо́дарем стано́вища; **ч. оги́ду** бри́дитися; **не ч. душі́ в** ***кому*** пропада́- за /розпада́тися над/ *ким*; **не чу́є** ***хто*** (ву́ха) позаклада́ло *кому*; **я.** /$м^н$ **хто**/ **чу́є** наді́лений слу́хом, з-й ♦, $п^к$ неглухи́й, чутки́й, /*все*/ всечу́лий, © чу́ючи; **я. не чу́є** глухи́й, нечу́й;
ВІДЧУ́- *(серцем)* /перед-/ ◊; **в. оги́ду** зби́дитись;
ПОЧУ́ТИ /у-, ви-/; **п. себе зле** занеду́жа-.
ЧУ́ТИСЯ бу́ти чу́тим, сприйма́тися на слух; *(у сні)* вчува́-; *(- запах)* /від-, за-/; $ф^р$ /по-/, ма́тися [як ся ма́єте?]; почува́ти себе́ [**ч. на сьо́мому не́бі** п. с. на с. н., *о.* цвісти́ ра́дістю]; **ч. зле** ($д^к$ → $н^{дк}$) занеду́жати; **ч. не в своїй та́рілці** *г.* ♦ не своїм /своє́ю/; **ч., як до́ма** розгости́- [**чу́йтеся я. д.!** розгості́ть-!]; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** 1. чу́тий, ЧУТНИЙ, чу́ва-, 2. **що почува** себе;
НЕЗЧУ́ТИСЯ $д^к$ не постерегти́ /помі́ти-, відчу́-/; не усвідо́ми-, не збагну́-.
ПОЧУ́- /у-, в-, за-/, *г.* /при-/; ± ЛУНАТИ.
ЧУ́ТКА по́голос(ка), пере́каз; *(- що)* ві́стка;
ЧУТКИ́ $к^н$ неперевірені відо́мості, *(потаємні)* ше́пти; ± ПОГОВІР.
ЧУТКИ́Й сторожки́й, пи́льний, невсипу́щий, недре́мний, дбайли́вий, ± ЧУЙНИЙ, ЧУЛИЙ.
ЧУТЛИ́ВИЙ *(до чого)* сприйня́тли-, вразли́-, *(до образ)* діткли́-; *(дуже)* тонкосльо́зий, перечу́лений, са(е)нтимента́ль-, пересиче- почуття́ми; *(серцем)* чу́йни́й, співчутли́вий, ДОБРОСЕРДИЙ; *(сон)* сторожки́й; *(здиб)* звору́шливий, чу́лий, емоці́йний; *(прилад)* високото́ч-; ± СЕРДЕШ-; & *г.* по♦;
ЧУТЛИ́ВО *о.* до се́рця [гра́ти до се́рця];
ЧУТЛИ́ВІСТЬ *(людей) о.* Ео́лова (г)а́рфа: ◊.
ЧУТНИ́Й *(вухом)* $к^н$ сприйма-; *(звук)* ВИРАЗ-; *(з* $н^{пр}$ $с^л$ *ледь)* відчу́тни́й, чу́тий;

ЧУ́ТНО́ *як* $п^р$ чу́ти, чува́ти; *(ледь)* відчу́тно; *(чим)* $н^о$ тхне, відго́нить.

ЧУТТЄ́ВИЙ почутте́-; *(світ)* психі́чний, емоці́йний, душе́в-; *(- втіху)* пло́тський, фізіологі́чний; *(погляд)* хти́вий, сла́сни́й, ласолю́б-.

ЧУТТЯ́ почуття́, почува́ння, $м^н$ $і^р$ са(е)нтиме́нти; *(підсвідоме)* інсти́нкт, інтуї́ція, відчува́ння, перед♦; *(огиди)* від♦; *(гумору)* розумі́ння; *(глибоке)* коха́-, любов; $ф^р$ серде́чність, душе́-вн-, чу́йн-, свідо́м-, па́м'ять [упа́в без ♦], еств-о́ [збагну́ла ♦м жі́нки]; & $п^о$ пре♦ /= перед♦/, *(осад в душі)* після♦ /= післясма́к/;

ЧУТТЯ́ $м^н$ при́страсті ◊.

ЧУ́ХАТИ *(свербляче місце)* те́р-, дря́па-, шкре́б-; **я.** /$м^н$ **хто/ чу́ха** с-и ♦, ра́ди́й по♦, © чу́хавши, чу́хаючи.

ЧУ́ХАТИСЯ ЧУ́ХАТИ себе́, чухма́ритися, $о^к$ чухра́-; *(де саме)* СВЕРБІ́ТИ; & *і.* *чухани́на; **я.** /$м^н$ **хто/ -ється** розчу́ханий, с-и ♦, ра́ди́й по♦, чухрі́й, ©; ± **що свербить;**

ПОЧУ́ХАТИСЯ *(за вухом)* пошкря́ба- ◊.

ЧУХРА́ТИ *(гілля)* обру́бува-, обтина́-; *(вовну)* чеса́-; *(звідки)* тіка́-; *(куди)* чвала́-, *с.* біг-; *(з жаром /грати/)* ШКВАРИ-, гати́-; */гопака/* сади́-; $ж^м$ пері́щи-, дуба́си-; **я.** /$м^н$ **хто/ чухра́** 1./2. © чухра́вши, с-и ♦, 1.ра́ди́й об♦, обру́бувач, $п^к$ обру́бчий, 2. *(- вогонь)* ра́ди́й поже́рти, 3. **що лупцює**, 4. **що шкварить;**

ОБЧУХРА́ТИ обкра́я- ◊; $д^{-1}$ = Ø.

ЧУ́ЧВЕРІТИ > ХИРІТИ.

Ш

ШАБАТУ́РА *і* **ШАБАТУ́РКА** > КОРОБКА *і* ПАЛІТУРКА.

ШАБА́Ш *(у гебреїв)* субо́та, субо́тнє свя́то; *(відьомський)* збіго́висько; $ж^м$ кіне́ць пра́ці; $п^{рс}$ кіне́ць, кра́й, АМБА.

ШАБАШУВА́ТИ *і* **ШАБА́ШИТИ** > СВЯТКУВАТИ *і* КІНЧАТИ.

ША́БЛЯ пала́ш, *(двогостра)* меч, *(крива /на Сході/)* ятага́н, *(з ребруватим клинком)* шпа́да, $с^о$ шпа́га; *(у кінноті)* **п.** оди́н кінно́тник; & ша́белька, шаблю́ка.

ШАБ<u>Л</u>О́Н $х^а$ шаб<u>ль</u>о́н; > ТРАФАРЕТ; *(у мові)* зага́льник, шта́мп; *т.* калі́бр; ± СТАНДАРТ.

ШАБ<u>Л</u>О́ННИЙ, трафаре́тний, **п.** бана́ль-, станда́рт-; $х^а$ шаб<u>ль</u>о́нний, шаб<u>ль</u>оно́вий.

ШАЙТА́Н > ЧОРТ.

ШАКА́Л > ХИЖАК; **п.** дрібни́й дряпі́жка, *о.* торбохва́т, хапокни́ш.

ШАЛ *і* **ШАЛЕ́НСТВО** раж, навіже́нство; *(битви)* ро́зпал, кульміна́ція; *(нестримний гнів)* лю́ть, па́сія; *(юнацький)* за́пал, молоде́цтво; & шале́ність; ± БОЖЕВІЛЛЯ.

ШАЛА́НДА > ЧОВЕН.

ШАЛАПУ́Т ВІТРОГОН; *(гульвіса)* гультя́й; *с.* ле́дар; *(витівник)* шко́да, пусту́н; & ♦ник.

ШАЛАПУ́ТНИЙ вітрого́нський, пустотли́вий, ЛЕГКОВАЖНИЙ, непутя́щий, кру́чений.

ШАЛЕ́НИЙ оскажені́лий, розсатані́-, розшалі́-, нерозсу́дливий, навісни́й, наві́же-, божеві́ль-, біснува́тий, я́рий, яри́стий; *(крик)* несамови́-, нестя́мний, ди́кий; *(вітер)* серди́тий, злю́щий, скаже́ний, нестри́м-; *(наклеп)* безпардо́н-, розгну́зда-; *(біль)* страше́н-: *(- зусилля)* нелю́дський, титані́чний; *(опір)* відчайду́ш-, запе́клий; **п.** *(- гроші)* величе́зний, гру́бий; *(ритм)* гарячко́вий, напру́жений, *(темп)* карколо́м-, неймові́р-, нава́ль-, шпарки́й, $с^о$ стрімки́й; *(- кулю)* сліпи́й, дурни́й, заблу́ка-, випадко́вий;

ШАЛЕ́НО *(вити)* щоси́ли; *(мчати)* щоду́ху, *(закохатись)* по ву́ха, *(пити)* по-чо́рному, без но́рми; *(хутко)* неймові́рно, несамови́то ◊.

ШАЛ(ЕН)І́ТИ лютува́-, люті́-, люти́тися, кази́-, ярі́ти[2], скажені́-, сатані́ти, навісні́-, пасіюва́-, $о^к$ фанаті́-, несамови́ті-; *(- емоції)* вирува́-, нуртува́-, пала́-; ± БОЖЕВОЛІ-; *(- бурю)* розви́хрюватися; **я.** /$м^н$. **хто/ шаліє** розпасійо́ваний, спо́вне- ша́лу, охо́пле- /по́йня́тий/ ша́лом, щора́з шале́ніший /несамови́ті-/, шале́нець, $п^к$ ШАЛЕНИЙ, скаже́-, нестя́м-, ма́йже /як/ НЕСАМОВИТИЙ, розшалі́лий, $п^к$ багатоша́-, стоша́-, *(океан)* розбуя́-, © шалі́ючи; ◊;

РОЗ<u>♦♦♦</u> пе́клом розкипі́тися розбуя́ни-, розгвалтува́- ◊; **я. -ів** розшалі́лий, оскажені́-, п. розкипі́-, $г^д$ уве́дений в за́хват, *(океан)* розбуя́лий ◊, Ø.

ШАЛЬ > ХУСТКА.

ША́ЛЬКА *і* **ША́ЛЯ** *(терезів)* тарі́лка;

ША́ЛЬКИ *і* **ША́ЛІ** терезки́.

ШАЛЬО́ВАНИЙ обби́тий дошка́ми /шалі́вка́-/.

ШАМ *(!)* шурх, шорх, шам-ша́м, шурх-шу́рх, шорк-шо́рк.

ШАМА́Н > ЗНАХУР.

ША́МКАТИ *(ротом)* ша́вка-, шавкоті́-; **р.** шелесті́-; & шамкоті́-;

ПРОША́МКАТИ прошам[в]коті́ти ◊.

ШАМОТНЯ́ 1. ШЕЛЕСТ, 2. МЕТУШНЯ; & шамо́тнява.

ШАМПА́НСЬКЕ шампа́н.

ША́Н/А по♦, пова́га, ~о́ба, ~ува́ння, пова́жа́-, пошані́вок; *(влади)* по́честі; *(гостина)* $у^р$ у́чта.

ША́НЕЦЬ окі́п /$с^о$ око́п/, закі́п, вал, рів, транше́я; *(схов од бомб)* $в^й$ щіли́на; $г^д$ дику́нка*.

ШАНО́БА > ШАНА.

ШАНОБЛИ́ВИЙ *і* **ШАНОВЛИ́ВИЙ** $ж^м$ поштн́-; *(вираз обличчя)* *с.* святобли́-;

ШАНОБЛИ́ВО пошти́во, $о^к$ пошані́вно.

ШАНО́ВНИЙ пова́ж-; *(як $з^{-в}$)* дороги́й, ласка́вий, пова́жаний, *с.* вельми♦, *г.* вельмипова́жа-, *ф.*

люб'я́зний, $у^р$ $п^{рв}$ *ц.* превеле́б-; & $і^р$ ♦-пере♦.

ШАНУВА́ТИСЯ *г.* гамува́тися.

ШАНС *(для втечі)* наго́да, можли́вість, ока́зія, змо́га; *(останній)* **п.** ка́рта.

ШАНТА́Ж > ПОГРОЗА; $п^{-о}$ блеф.

ШАНТАЖУВА́ТИ бра́- на Бо́га, $п^{-о}$ блефува́-; *д!* ВИМАГАТИ.

ШАНУВА́ТИ поважа́-, шанобли́во ста́витися до їх, засвідчувати поша́ну ї́м; *(героя)* вшано́ву-; *(волю)* вико́ну-; *(пам'ять)* склада́ти /віддава́-/ ша́ну *чому*; *(що)* цінува́-, дорожи́- *чим*; *(одяг)* берегти́; *(їх)* піклува́тися про, догляда́ти; *(гостя)* пригоща́-, частува́-; **б. себе́** берегти́ся; **я.** **/$м^н$ хто/ шану́є** с-и ♦, ра́дий у♦, шанува́льник /-а́тель, поша́но́вувач, $п^к$ ШАНОБЛИВИЙ, *р.* пова́жли-, $с^к$ шану́й- [шану́йслово], ©.

ШАНУВА́ТИСЯ пово́ди- присто́йно, гі́дно трима́-, зберіга́ти самопова́гу; **я. /$м^н$ хто/ -ється** с-и ♦, з-й гі́дно трима́-, $п^к$ законослушний, правослу́ш-, ©.

ША́П/КА *(бараняча)* ку́чма, *(верх сукняний)* папа́ха, *(матроса)* зюйдве́стка, *(вухата)* вуша́нка, *(без околиці)* ЯРМУЛ-, $в^й$ головни́й убі́р; **п.** *(над чим)* накриття́, дашо́к, ковпа́к, *(дерева)* кро́на, *(снігова)* наме́т; *(у газеті)* заголо́вок; & ~очка, ~чи́на; ± КАПЕЛЮХ, БРИЛЬ.

ШАПКОБРА́ННЯ: на ш. на га́шення свічо́к.

ШАПКУВА́ТИ УКЛОНЯТИСЯ; *(перед ким)* холо́пствувати, стели́тися (листо́м), запобіга́ти ла́ски в *кого*; *(перед ким /за що/)* клопота́тися; **я. /$м^н$ хто/ шапку́є** 1./2. с-и ♦, © 1. **що уклоняється**, 2. **що запобіга перед** *ким*.

ШАПЛИ́К > ЦЕБЕР.

ШАПОВА́Л сукнова́л, повстя́р, валі́й, валю́шник.

ШАР *(тонкий)* про́шарок, *(тонюній)* плі́вка; *(руди)* пла́ст, *(осадових порід)* я́рус, нашаро́вання, $с^о$ нашарува́-; *(суспільний)* верства́; *(вдовжки леза лопати)* штих; **тонки́м -ом** *(мазати /$п^{рв}$* ма́сло/*)* туманце́м.

ШАРОВА́РИ > ШТАНИ.

ШАРА́ДА > ЗАГАДКА.

ШАРАШ́ЧИН: ♦а конто́ра арті́ль даре́мна пра́ця.

ША́РВАРОК *(праця гуртом)* толо́ка́; **п.** РОЗГАРДІЯШ, содо́м(а), бу́ча, веремі́я, герми́дер, цига́нський та́бір, $к^н$ сум'яття́; $ф^р$ га́лас, га́мір; $і^с$ трудова́ пови́нність селя́н.

ШАРЖ *і* $х^а$ **ША́РЖА** *(олівцем)* карикату́ра; *(у грі артиста)* шаржува́ння; ± ЖАРТ.

ШАРЖ/УВА́ТИ вдава́тися до ша́ржу; *(виконуючи комічну ролю)* пересо́лювати, перепе́рчу-, передава́ти куті́ ме́ду, перетяга́- струну́; ± ВИСМІВА-; **я. /$м^н$ хто/ ~у́є** с-и ♦, з-й пересоли́-, зді́б- до ша́ржів, шаржи́ст, $п^к$ шаржови́й, ~ува́льний, *с.* карикату́рний, ©. ~у́ючи.

ШАРІ́ТИ(СЯ) > ЧЕРВОНІТИ;

ЗА♦♦♦ поЧЕРВОНІТИ, зачервоні́тися, *о.* спекти́ ра́ка; **я ~вся** мені́ вда́рила кров у лице́;

РОЗШАРІ́/ТИСЯ /за-/, розчервоні́-, розрум'я́ни́-, зайти́ся /зали́-/ рум'я́нцем; **я. ~вся** ~лий ◊, Ø.

ШАРЛА́Т багре́ць, пу́рпур(а), карма́зин, че́рвінь.

ШАРЛАТА́Н *і* **-НСТВО** > ШАХРАЙ *і* -ЙСТВО.

ШАРМ *(душе́вний)* чар /ґра́ція/, хари́зма, ау́ра, невідпо́рна прива́бливість, $о^к$ чарува́ння.

ШАРПА́К > ГОЛОДРАНЕЦЬ.

ШАРПАНИНА смикани́на, сіпани́на ◊.

ША́РПАТИ сі́па-, сми́ка-, ті́па-, то́рга-, термо́си-, *д.* шамота́-; *(на частки)* розша́рпува-, ШМАТУВА-; *(вітром)* рва́-; *(нерви)* сота́-; **я. /$м^н$ хто/ ша́рпа** с-и ♦, з-й роз♦, сіпа́ка, рвач, розша́рпу-, $п^к$ ша́рпальний, ©;

ПОША́РПАНИЙ поде́ртий, пошмато́ваний ◊; *(одяг)* обша́рпа-; *(вітром)* обтрі́па-.

ША́РП/АТИСЯ сми́ка-, рва́-, сі́па-, *д.* шамота́-; *(у путах)* бо́рса-, пруча́-, вирива́- з *чого*; *(- серце)* ті́па-; **я. /$м^н$ хто/ -ється** ~аний, сми́ка-, сі́па-, то́рга-, ску́ба-, вири́ва-, рва́-, с-и ♦, $з^м$-й ~ну́-, $п^к$ конвульсі́й-, рвучки́й, дриґотю́чий.

ШАРУВА́ТИ *(буряки)* сапа́-, прашува́-; *(казан до блиску)* те́р-, *д.* шурува́-; **я. /$м^н$ хто/ шару́є** 1./2. с-и ♦, з-й про♦, 1. шарува́льник, прашува́ль-, $п^к$ шарува́льний + **я. сапа.** 2. + **я. тре**.

ШАРУД/І́ТИ *(в соломі)* шурхоті́-, шерхоті́[а́]-, шерехті́-, шамоті́-, шамті́-; *(- листя)* ШЕЛЕСТІ-; *(рукою)* шоло́па-; ± ШКРЯБА-; **я. /$м^н$ хто/ ~и́ть** зви́клий ♦, $з^м$-й зашурхоті́-, спо́вне- шу́рхоту, $п^к$ ~ли́вий, шурх(і́т)ли́-, шелесли́-, шелестки́й, шерехки́й, лопотю́чий, шурхотю́-, шу́рхітний, *о.* з шу́рхотом /ше́лест-/, © ~і́вши.

ША́РФ кашне́, $х^а$ шарфа, *г.* ша́лик.

ША́СТАТИ(СЯ) шмигля́ти, снови́га́-, шмига́-, шве́ндя-, ни́(ш)ка-, *д.* ни́па-; **я. /$м^н$ хто/ ша́ста** с-и /зви́клий/ ♦, шве́ндя, снови́га, © у невпи́нному ру́сі (туди́-сюди́), ша́стаючи.

ШАСТЬ! шмиг! шеле́сть! шеле́п! гульк! плюсь! ник! тиць! теле́псь!; & шусть!

ША́ТИ > ОДЯГ; *ц.* ри́зи; *(дерев)* у́бра́ння́; *(сну)* обі́йми; *(на образа́х)* опра́ва.

ША́ТІЯ гоп-компа́нія, ша́тія-бра́тія, жу́жіль-смі́ття, шу́шваль, $о^к$ ри́бка [письме́нницька р.].

ШАТКУВА́ТИ > СІКТИ; & перешатко́вувати.

ШАТРО́ наме́т, тент, $с^о$ пала́тка; *(опуклий дах)* ба́ня; **зо́ряне ш.** НЕБО, ба́ня не́ба.

ША́ФА: **кістя́к /скеле́т/ у -фі п.** *(мину́лий)* гріх, гріх мо́лодости.

ША́ФЕР *г.* *(на весіллі)* дру́жба, боя́рин, дружко́.

ШАФЕРУВА́ТИ бу́ти за дру́жбу.

ШАХ > МОНАРХ; шах і мат > РОЗГРОМ.

ША́ХЕР-МА́ХЕР ґеше́фт, нечи́сте ді́ло /ОПЕРАЦІЯ/; ± МАХІНАЦІЯ, АФЕРА.

ША́ХИ & шахеня́та, $*п^к$ ша́ховий.

ШАХІВНИ́ЦЯ ша́хова до́шка ; **о.** про́стір, трику́-

тник, квадра́т [♦ сме́рти], ро́зклад /розстано́вка/ сил [світова́ ♦]; ± КАЛЕЙДОСКОП.

ШАХІ́СТ > ГРАВЕЦЬ.

ШАХРА́Й хитрю́га, махля́р, махля́й, крутій, дури́світ, ПРОЙДИ-, ошука́нець, плутя́га, облу́дник, *г.* видриду́ш-, ШЕЛЬМА; *(псевдознавець)* шарлата́н; *(у картах)* шу́лер; & шахру́н.

ШАХРА́ЙСТВО крутій-, дури́світ-, махля́й[р]-, циган-, шарлата́н-, крутня́, плутня́, *д.* шалапу́тнява.

ШАХР/УВА́ТИ дури́-, обду́рюва-, ошу́кува-, махлюва́-, пересми́кува- ка́рти; & ~а́-, ~аюва́-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й обдури́-, ско́рий на ~и, махля́й[р], ~а́й, ше́льма, дури́світ, ошука́нець, *п*[к] ~аюва́тий, махльови́-, ошу́кливий, дури́світський, ©.

ША́ХТА *т.* ша́хтний колодязь /сто́вбур/; *ж*[м] копа́льня, ру́дня; *(нафтова) г.* я́ма.

ШАХТА́Р рудоко́п, гірни́к; *(вугільної шахти)* вугля́р, вуглеко́п, *(нафтової) г.* яма́р.

ША́ХТНИЙ *(промисел)* копа́льняний.

ША́ШЕЛЬ *і* **ША́ШІЛЬ** > ШКІДНИК; & ша́шелиця, *м*[н] ша́шелі, ша́шелюки; **ш. і шу́шваль** по́толоч, *к*[н] на́брід, *ж*[м] жу́жіль-сміття.

ШВА́ГЕР *(брат жінки)* шуря́к; *(чоловік сестри)* зять.

ШВА́ЙКА > ШИЛО.

ШВАРҐОТІ́[А́]ТИ > ГОВОРИТИ.

ШВА́ЦЬКИЙ *с*[о] шве́йний; *(цех)* краве́цький.

ШВА́ЧКА шва́ля, кравчи́ха, кравчи́ня, моди́стка; *(що вишива/гаптує)* вишива́льниця; гапта́рка.

ШВЕ́ЙНИЙ: шве́йна маши́на краве́цька м.

ШВЕЙЦА́Р две́рник, придве́рник, *ф.* вишиба́йло, викида́йло; *а.* консьє́рж; & *х*[а] швайца́р.

ШВЕ́НДЯТИ тиня́тися, ша́стати, сновига́-, походе́ньки справля́-; *(швидко)* гаса́-; *(по світі)* віятися, волочи́-, вала́нда-, валаса́-; ± БЛУКАТИ; **який шве́ндя = який шаста**.

ШВЕЦЬ чобота́р, череви́чник, *ж*[м] полата́йко, *ж.* тягни́шкіра; *(учень)* шев/чу́к; & ~чик, ~чи́на.

ШВИДК/И́Й прудки́й, хутки́й, ско́рий, би́стрий, *і*[р] бо́рзий, *о.* прудконо́гий /легко-/, ~обі́жний; *(у праці)* беручки́й, ШПАРКИЙ, жва́вий, *з.* шамки́й; *(темп)* нава́льний, ШАЛЕ-; *(- мову)* кваплúвий, спішни́й, ха́па-; /*поміч*/ негáй-; *(час)* швидкопли́н-, скороминýщий; *(орел)* прудкокри́лий; *(транспорт)* ШВИДКІСНИЙ, ~охід-; *(поїзд)* кур'є́рський; & швиде́(се)нький; **ш. на по́слуги** запобі́гливий; **ш. на ро́зум** *д.* доско́цький; **ш. на язи́к** *д.* допита́ць-; **на -ку́ ру́ку** нашвидку́(ру́ч), *к.* ~ору́ч;

ШВИ́ДКО пру́дко ◊, *с.* з усіх ніг, стріло́ю, льотом, ПРОЖОГ-, ско́к-, мов на кри́лах, як ви́хор /метео́р/; *(в скорім часі)* невдо́взі, ско́ро, незаба́ром; *(падати)* ка́менем; & ♦ма́, швиде́нько, [а]борзе́нь-, на швидку́ ру́ку, (на)-швидкору́ч; **що ш. ро́биться**, **то сліпе́ роди́ться** хто спіши́ть, той люде́й сміши́ть;

(НАЙ)ШВИ́ДШЕ (най)бо́рше ◊; **я́ко мо́га ш.** мерщі́й, хутчі́й, якнайско́рше ◊, *р.* боржі́й.

ШВИ́ДКІСНИЙ > ШВИДКИЙ; *о.* з космі́чною шви́дкістю, як метео́р, *с*[к] бліц- [бліцтурні́р].

ШВИ́ДКІСТЬ пру́дкість, ху́ткість, бистрота́, темп ◊ → ШВИДКИЙ.

ШВИ́ДШАТИ набира́-, набува́- шви́дкости /ході́, хо́ду, о́бертів/; *(- ріст)* приско́рюватися; **я.** /*м*[н] **хто**/ **шви́дшає** приско́рюваний, пришви́дшу-, приспі́шу-, с-и ♦, з-й приско́ритися, щора́з шви́дший, © приско́рюючись.

ШВИРГА́ТИ > КИДАТИ.

ШВИРГОМА́ КИДЬМА, кидко́м, кидькома́.

ШВО *с*[о] шов; мі́сце з'є́днання; *(у шитві)* рубе́ць, ру́бчик, руб; *(від операції)* шрам, знак.

ШВО́РІНЬ > СТРИЖЕНЬ; ± ПРОГОНИЧ; & шкво́рінь, *з.* шві́рень.

ШВО́РКА мотузо́к, шнуро́к, шпага́т; & шві́рка.

ШЕВЕЛЮ́РА > ЧУПРИНА, ЧУБ.

ШЕ́ВСЬКИЙ чобота́рський; & ше́вчий.

ШЕДЕ́ВР *у.* дивотві́р, ± ТВІР.

ШЕЛЕ́ПАТИ *(по грязюці)* ЧАЛАПА-, теле́па-; *(- мишу)* шаруді́-, шоло́па-;

УШЕЛЕ́ПАТИСЯ /В-/ *(в халепу)* вско́чити, втелю́щитися, втеле́па-, УКЛЕПА-, *г.* впакува́-; & ушеле́пка-.

ШЕЛЕ́ПУВАТИЙ = ПРИШЕЛЕ́ПУВАТИЙ.

ШЕЛЕСЛИ́ВИЙ шарудли́-, шурхітли́-; шелесткий.

ШЕЛЕ́С/НИЙ *р*[о] *(звук) з*[п] при́голос-, **як і.** ~тівка.

ШЕ́ЛЕСТ ♦іння, ше́мра-, шаруді́-, ше́(у́)рхіт, ше́рех*, шамотня́, ше́лех, *(легенький)* по́♦; *(стягів)* лопоті́ння; *(слів)* ше́піт; *ж*[м] ро́зголос, рух [наробив ♦у].

ШЕЛЕСТ/І́ТИ шурхоті́-, шаруді́-, шамоті́-, шелепоті́-, ше́рхну-[1], *(листя ще)* гомоні́-; /*стяг*/ лопоті́-; /*одяг*/ шамті́-; *(устами)* шепоті́-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~и́ть** спо́внений ~у, *п*[к] ~кий, шурхітли́вий, лопі[о]тли́-, ~ли́-, лопотю́чий, із ста́лим ~ом:

ШЕЛЕ́СНУТИ *о*[д] *б*[а] зашелесті- ◊; *(у воду)* шубо́всну-; **ні шеле́сне** ні шебе́рхне, ні ше́рхне, ні чичи́ркне, ні шамне́ ◊.

ШЕЛЕ́СТЬ! шеле́сь! шусть! шеле́п! ШАСТЬ!

ШЕЛИ́ХВІСТ > ВІТРОГОН.

ШЕ́ЛЬМА хитру́н /-рю́га/, лука́вець, бе́стія, кана́л-, *як і.* лука́вий, *с.* ошука́нець; ± ШАХРАЙ.

ШЕЛЬМУВА́ТИ паплю́жи-, таврува́-, ганьби́-, знесла́влюва-, безче́сти-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **шельму́є = я. паплю́жить**.

ШЕЛЬМУВА́ТИЙ шахраюва́тий, збито́шний.

ШЕПЕЛЯ́ВИЙ > НЕДОРІК/А; ± ~УВАТИЙ.

ШЕ́ПІТ *і* **ШЕПТ** по́шепт, шепоті́ння; *(листя)* ше́лест; *(хвиль)* дзюрча́ння; & *м*[н] ше́п(оти;

ШЕ́ПТИ на́♦, під♦, пере́♦, нашіптування; *(баб'ячі)* чутки́, по́голоски.

ШЕП/ТА́ТИ говори́- по́шепки, бубоні-, шушу́ка-, ~оті[а́]-, шелесті́- уста́ми; *(на вухо)* нашіптува-, *(назворот)* /від-/, відшепо́чува-; *(з ким)* ♦ся, шушу́ка-; *(- воду)* дзюрча́ти; *(од недуг)* ***п.*** ворожи́-, замовля́-, загово́рюва-; & вишепо́чу-; **я.** /*м*^н^. **хто/ ~че** с-и ♦, з^м^-й про♦, шеп(о)ту́н, шеп(о)ті́й, нашіптувач, шепоти́нник, *п*^к^ ше́пітний, шепі[о]тли́вий, © ~чучи, ~та́вши;

ШЕПТА́ТИСЯ & перешіптуватися ◊.

ШЕПТУ́Н > ДОНОЩИК.

ШЕПТУ́ХА воро́жка, ба́бка, зна́хурка; ± ВІДЬМА, ЧАРІВНИЦЯ.

ШЕ́РЕ́НГА *х*^а^ **ШЕ́РЕ́Г**(**А**) *(вояків)* ла́ва, шик, лінія, ряд, стрій,; ± ШПАЛЕРА.

ШЕРЕТУВА́ТИ *(зерно)* вилу́щува- /об-/; *(язиком)* моло́-, торохті́-; & відшерето́вува-.

ШЕ́РЕХ[1] шу́рхіт, ше́рхіт, ше́мріт, ше́лест, шамотня́, шамо́тнява, шо́рхання, ше́рхання.

ШЕ́РЕХ[2] *(плівка льоду)* шуга́, са́ло; ± КРИГА.

ШЕРЕХА́ТИЙ шо(е)рсткий, ЖОРСТКИЙ, ше́рхлий; шкару́бки́й, зашкару́блий, ре́паний.

ШЕРСТЯНИ́Й во́вняний.

ШЕРСТЬ *(овеча)* во́вна, *(коротка, цупка)* щети́на; *(клубком)* пря́жа; & ше́рстка.

ШЕ́РХНУТИ[1] > ШЕЛЕСТІТИ.

ШЕ́РХНУТИ[2] > ШОРСКНУТИ + *(- шкіру)* шереха́ті-, /*воду*/ бра́тися са́лом, зашерха́ти, підмерза́-, /*землю*/ пересиха́-, /*губи ще*/ сма́гну-, запіка́тися, засмага́ти;

ПОШЕ́РХ(НУ)ТИ *(- губи)* засма́г(ну)-, пересо́х(ну)-; **що поше́рх** ПОШЕРХЛИЙ ◊, Ø;

ПОШЕ́РХЛИЙ ше́рхлий, пошкару́б-, *(- губи)* засма́г-, пересо́х-, спа́лений.

ШЕСТЕРНЯ́ *і* **ШЕСТІРНЯ́** > ТРИБ; ± ХОЛУЙ.

ШЕФ ЗВЕРХНИК, КЕРІВ-, НАЧАЛЬ-, бос; *(у ресторані)* ста́рший ку́хар; & шефи́ня.

ШИБА́ЙГОЛОВА пали́вода, одчайду́х, одча́йдуша, одчая́ка, урви́голова /зайди́-/, *п.* ши́беник, *р.* пали́світ, *д.* отря́ха; ± БЕШКЕТНИК.

ШИБА́ТИ *(в голову)* вдаря́-, шуга́-; *(- полум'я)* палахкоті́-; *(- завірюху)* ширя́-, ***ф***^р^ лютува́-;

ШИБ/НУ́- майну́-, сяйну́-, бли́сну-; & ~ону́-.

ШИ́БЕНИК *(вартий шибениці)* вішаль-, вислю́га; *(- дитину)* ка́посник, ка́верз-, пусту́н, збито́шник, БЕШКЕТ-, шко́да.

ШИ́БЕНИЦЯ вішальн-; ***п.*** ґільйо́тина; & *п*^к^ *ши́беничний.

ШИ́БЗДИК ви́шкребок, ви́лупок, *с.* деґенера́т, *г.* хру́щик; ***п.*** нікче́ма; ± ШМЕНДРИК.

ШИ́Б/(К)А ~чи́на; *(вікна)* скло, *з.* та́хля, оболо́н(к)а.

ШИЗОФРЕ́НІЯ ***ж***^н^ ши́за.

ШИК *(показо́ва)* ро́зкіш /бага́тство, пи́шність, елеґа́нтність, пишно́та/, *у.* лиск, дженджури́стість, ***ф***^р^ помпа [з по́мпою = з ши́ком]; *(вояків)* ШЕРЕ(Н)ГА; ± ФАСОН.

ШИКА́РНИЙ *(дім)* бага́тий, розкішний, *(одяг ще)* елеґа́нт-, ви́шука-, пи́ш-, *с.* великопи́ш-, *ф.* шедевра́ль-, *г.* люксусо́вий.

ШИК/УВА́ТИ збира́- в ла́ві, шерегува́-, *с*^о^ стро́ї-; ***ж***^н^ розкошува́-; *(чим)* хизува́тися, фасо́ни-, хверцюва́ти; **я.** /*м*^н^ **хто/ ~у́є** 1./2. с-и ♦, ©, 1. з-й ви́♦, ~у́вальник, *п*^к^ ~ува́льний, 2. з-й ~ону́ти, хверт, піжо́н, *п*^к^ ~а́рний + **що розкошує**;

ШИКОНУ́- *д.* гульну́- по буфе́ту, озкошну́-.

ШИ́ЛО *(грубе)* шва́йка; & ши́льце; ± ШПИЧКА, ПРОБІЙ.

ШИ́НА *(на колесі* /*п*^рв^ *металева*/*)* обру́ч; *(гумова) г.* опо́на, *с*^о^ по́кри́шка.

ШИНЕ́ЛЬ > ПАЛЬТО; & *х*^а^ шинеля.

ШИ́НКА вудженина, вудженина, будженина; *(вуджене свиняче стегно)* о́кіст.

ШИНКА́Р корчма́р; *і*^с^ оранда́р, оренда́р.

ШИНО́К *і* **ШИНК** КОРЧМА, *і*^с^ ора́нда, *а.* бар; ± РЕСТОРАН.

ШИП *(на гілці)* ви́ріст, на́ріст; *(на взутті)* гак, ви́ступ; *(в механізмі)* шпень, шпе́ник; *(гадюки)* сича́ння, шипі́ння; & ши́пик, *(звук)* ши́піт.

ШИП/І́ТИ *(- гадюку)* сича́-; *(на вогні)* шкварча́-; & ~оті́-; **я.** /*м*^н^ **хто/ ~и́ть** с-и ♦, з^м^-й засича́-, ~у́н, *(напій)* ~у́чка, *п*^к^ ~у́чий, ~ля́-, ~ли́вий, сичли́-, із шкварча́нням /~ін-, сича́н-/, © ~і́вши.

ШИПУ́ЧИЙ шипля́-, шипли́вий, сичли́-.

ШИПУ́ЧКА шипу́че питво́; *(в носі)* уда́р га́зів.

ШИПШИ́НА свербиус.

ШИРИНА́ > ШИРОЧІНЬ; **в** *(***усю́***)* **-ну́** *(за)*вшир-шки; **в усю́ -ну́** взавши́ршки.

ШИ́РИТИ поширюва́-, розповсю́джу-, *(всюди)* розбри́зку-; *(очі)* розши́рю-; *(знання)* сі́яти зе́рна *чого*; *(чужі ідеї)* гра́- в чужу́ ду́дку; *(запах)* видиха́-, *н*^о^ проно́си-; *(промені)* випромінюва-; *(жах)* наганя́- *чого*; *(рух)* розвива́-, розгорта́-; **ш. сла́ву** *(про їх)* пуска́ти сла́ву; **я.** /*м*^н^ **хто/ шири́ть** 1./2. с-и ♦, з-й по♦, © ши́ривши, 1. поши́рювач, розповсю́джу-, *п*^к^ поши́рливий, поши́рчий, 2. розши́рювач, *п*^к^ розши́рювальний, розши́рливий, розши́рчий;

ШИ́РИТИСЯ поши́рюва- ◊; *(- чутки)* розповсю́джува-, *п.* іти, розхо́дитися, *о.* шуга́ти; **я.** /*м*^н^ **хто/ -иться** 1. розши́рюваний /по-/, розпросто́рюва-, розбі́га-, с-и ♦, з-й по♦, щора́з ши́рший, *п*^к^ розбігу́щий, /*кінець*/ *а*^м^ розхво́стуватий, *о*^к^ розшире́нний, 2. **я. поширюється**[2].

ШИ́РМА пересна́ перегоро́дка, парава́н; ***п.*** камуфля́ж, маско́вання, /*с*^о^ маску-́/, димова́ заві́са, *о.* фі́ґовий листо́к; ***ф***^р^ МАСКА, ма́рка [під ши́рмою по́мочі].

ШИРО́/КИЙ не вузьки́й; *(степ)* розло́гий, розло́жистий, пусто♦, *с.* безме́жний, НЕОСЯЖ-;

(світ) просто́рий, *(одяг)* віль-; *(бриль)* криса́тий, ~кори́сий, *(- крону дуба)* крисла́тий, гілля́с-; */права/* вели́кий; */вдачу/* щи́рий, ще́д-; *(вибір)* рясни́й, різноманіт-, *(профіль)* рясногра́н-; *(фронт)* розго́рнутий; *(жест)* розма́шис-, *п.* великоду́шний; *(- раду)* розши́ре-; */родину/* числе́н-; */гласність/* необме́же-; *(розголос)* далекося́ж-, *(- поняття)* розтяжни́й; */популярність/* величе́з-, *(рух)* ма́совий; & ~че́нький, ~кува́тий, ~че́зний, ~че́н-, аж-о́н-який ♦;

ШИ́РШЕ: як мо́жна ш. повнометра́жно.

ШИРОКОКО́СТИЙ маслакува́-; & око́стува-.

ШИРОКОЛИ́СТИЙ листа́тий, лапа́тий.

ШИРОКОМА(С)ШТА́БНИЙ широче́зний.

ШИР/ОЧІ́НЬ про́стір /-орі́нь/; *(чого)* **п.** ро́змах; & ~о́кість, ~очина́[я], шир, $с^о$ ~ина́, ~ота́; **на всю ш.** взавшишки, повнометра́жно.

ШИРОЧІ́ТИ > РОЗСТИЛАТИСЯ.

ШИ́РШ/АТИ розши́рюватися, *р.* широчи́-; *(- коло друзів)* більшати, збільшуватися, ши́ри-, поши́рюва-; */опір/* поси́люва-. зроста́ти; **я. ~а** с-и ♦, з-й по♦, © ши́ршаючи **+ я. шириться**[1].

ШИРЯ́ТИ шуга́-, пла́ва- *(в не́бі, на кри́лах)*, ЛІТА-, *(в небі)* кружля́-; *(- думки)* буя́-; *(очима)* перебіга́ти, ни́шпори-; *(думкою)* ли́ну-, захо́ди- у хма́ри, *(ви́со́ко)* зано́ситись *(у хма́ри)*; & ♦-буя́-; **я.** $/м^н$ **хто/ ширя́** с-и ♦, з-й шугну́-, розкри́ле- у /на плаву́ в/ не́бі, *(птах)* ширя́к, $о^к$ крилопла́в, $п^к$ шугли́вий, крилопла́вний, небопла́в-, $с^к$ ширя́й- [ширя́й-у-не́бі], ©.

ШИТВО́ шиття́; *(золоте)* вишива́ння, гаптува́-.

ШИ́ТИ *(стібками)* стьоба́-; *(на машині)* строчи́-; *(шовком)* вишива́-, мере́жи-, *(сріблом)* гаптува́-; **я.** $/м^н$ **хто/ ши́є** с-и ♦, з-й по♦, шва́ч $/ж^і$ -ля -ха, -чка/, $п^к$ шва́цький, шве́йний, ©; **я. ши́ють** ши́тий; **ши́те білими нитка́ми** *(по* **чо́рному***)* ши́ло в мішку́, те, чого́ не схова́єш;

ВІДШИ́- *(жениха)* відча́ли-, відри́ну-, да́- гарбухза́ /о́близня/: ◊;

ЗШИ́ТИЙ & зіши́тий ◊.

ШИ́ТИСЯ виготовля́- шиття́м; **п.** *(в пани)* пну́-, п'ясти́ся, лізти, пха́тися, ціли-, мости́-, пошива́-; **ф.** *(до кого)* лата́-; *(- струмок)* в'ю́ни-, кривуля́ти, петля́-; **ш. по кутка́х** обтира́ти кутки́; **я.** $/м^н$ **хто/ -ється** 1./2. с-и ♦, © ши́ючись, 1. поши́ваний /ви-/, гапто́-, ши́тий, 2. **я. латається**; 3. **я. пошивається**;

ЗА♦♦♦ *(у глушінь)* закопа́-, запе́р-, усамо́тни-, $ж^н$ забури́-.

ШИФР умо́вне письмо́, код; *(на архівних документах)* реєстраці́йний знак /ну́мер/.

ШИФР/УВА́ТИ писа́- ши́фром; *(текст)* зашифро́вува-, кодува́-; **я.** $/м^н$ **хто/ ~у́є** с-и ♦, з-й за♦, ~ува́льник, $п^к$ ~ува́льний, для ~ува́ння, ©;

ЗАШИФРО́ВАНИЙ *(в рядках)* міжрядко́вий ◊.

ШИ́Я карк, гамали́к, $ф^р$ поти́лиця [гна́ти в ши́ю]; & ши́йка, шия́-, $с^к$ -ши́їй [гнучкоши́їй, довгоши́їй, міцноши́їй].

ШКА́ЛИК > ПЛЯШКА.

ШКАЛУ́БИ́НА розко́лина, ЩІЛИНА, ШПАРА, $с^о$ трі́щина; & шкару́бин(к)а.

ШКАНДИ́БА *як і.* криви́й, кульга́вий, кривоно́гий, *р.* кутерно́га; & шкандиба́йло.

ШКАНДИБ/А́ТИ кульга́-, ШКУТИЛЬГА-, кривуля́-, ди́ба-, наку́льгува-; *(тихо йти)* плєсти́ся, пле́нта-, *(важко)* волокти́ся, тягти́ся, тю́пати, ЧВАЛА-; & шкандиля́-, штикульга́-; ± ЧИМЧИКУВА-; **я.** $/м^н$ **хто/ ~а́** с-и ♦, $з^м$-й пле́нтатися, ~а, ~а́йло, кульга́, криву́ля, $п^к$ кульга́вий, кривоно́гий /кутер-/, криви́й, криве́нький, *р.* петельгу́зий, ©;

ПРИШКАНДИБА́ТИ приволікти́ся ◊.

ШКА́ПА канди́ба, *д.* хабе́та, $е^в$ Росси(і)на́нт, $i^р$ буцефа́л; & шкапи́на /-і́йка, -іїчи́на/; ± КІНЬ.

ШКАРАЛУ́ЩА *і* **ШКАРАЛУ́ПА** *(краба)* па́нцер; **п.** оболо́нка, ме́жі; & шкарлу́пина, шкару́па, шкаралу́пка; ± ЛУШПАЙКА.

ШКАРПЕ́ТКИ $м^н$ коро́ткі панчо́хи, панчі́шки, *(плетені) д.* капчурі.

ШКАРУБІ́ТИ /-У́БНУТИ/ коржа́ві-, шо́рскну-;

ЗАШКАРУ́БНУТИ *(- людей) г.* збудені́-; ◊; **я. зашкару́б** ЗАШКАРУБЛИЙ ◊;

ЗАШКАРУ́БЛИЙ згрубі- ◊, ± ШКАРУБКИЙ; *(- руки)* запрацьо́ваний, РЕПА-; *(побут)* **п.** відста́лий, закля́к-, задубі-, затве́рд-, рути́нний, за́тхлий, *г.* збудені-.

ШКАРУБКИ́Й коржа́вий, шорстки́й, ШЕРЕХАТИЙ; *(- руки)* ре́паний, потрі́ска-; */слово/* різки́й, колю́чий, терпки́й, шпарки́й.

ШКАТУ́ЛА *і* **ШКАТУ́ЛКА** скри́нька, коро́бка, пуздро́, пу́дло, *(маленька)* пуде́лко, пузде́рко.

ШКВАЛ *(на морі)* рапто́вий по́рив ві́тру; *(у житті)* **п.** стрес, пере́поло́х, завору́шення; *(артилерії)* (г)ура́ганний вого́нь; *(овацій)* ви́бух, зли́ва, бу́ря.

ШКВА́ЛЬНИЙ ® $п^{-о}$ цуна́мний.

ШКВА́РИТИ сма́жи-, смали́-, припіка́-; *(завзято грати +)* ВТИНА-, ШПАРИ-, креса́-, гати́-, викаблу́чува-, */гопака/* сади́-, віддира́-; *(- комах)* тя́-; **я.** $/м^н$ **хто/ шква́рить** 1./2. с-и ♦, © шква́ривши, 1. **+ що смажить**, 2. + ра́дий утя́ти, завзя́тий танцю́ра, $п^к$ шпарки́й;

УШКВА́РИ- /В-/ утну́-, учи́сти-, ВТЯ-, врі́за-, уде́р-. *(гопака)* УДАРИ- ◊; *(лозою)* стьобону́-, цвьо́хну-, шмагону́-, уперезá-, учи́сти-; *(- дощ)* уперíщи-, хлюпону́-;

ШКВАРНУ́ТИ > ВДАРИТИ; & вшкварну́-.

ШКВА́РКА ви́шкварка.

ШКЕРЕ́БЕ́РТЬ пере́кидом, пере́вертом, догори́ нога́ми /дном/, униз /сторч/ голово́ю, сто́рчголов, сторчма́, дри́гом.

ШКІВ > КОЛЕСО.

ШКІДЛИ́ВИЙ *(для здоров'я)* вадли́вий, вадки́й, *с.* згу́бний; *(клімат)* нездоро́вий; *(- явище)* хворобли́-; *(вплив)* неко́ри́сний, *с.* небезпе́чний; *(кіт)* збито́шній; & шкідни́й.

ШКІДНИ́К істо́та /рослина/, що за́вдає шко́ди; *(деревини)* ша́шіль; *(польовий)* ми́ша, ховра́х; *(суспільства)* диверса́нт, підривни́к, сабота́ж-, злочи́нець, ± ЗБИТОШНИК

ШКІЛЬНИ́Й *(рік)* навча́ль-; *(вік)* юна́цький; & *ж*^{н} школя́рсь-.

ШКІ́ПЕР >КАПІТАН.

ШКІ́РА *(звіра)* шку́ра; *(на чоботи)* ремінь; *(сирова)* сири́ця, сиріве́ць; *(штучна)* іміта́ція, *к*^{н} шкіріміт; & шкірка, шкірочка, *д.* скіра;

ШКІ́РОЮ *(відчувати)* інтуїти́вно.

ШКІ́РИТИ *(зуби)* вишкіря́-, вишкірюва-, щи́ри-, виска́люва-, ска́ли-; **ш. зу́би** шкіритися, смія́-, справля́ти смішки, скали́зуби-.

ШКІРЯНИ́Й зі /із/ шкіри, шкурятя́ний, ремін-; *(зі шкіри коня)* шкапо́вий; */вола/* я́ловий; *(з шагрену)* шаґре́новий; *(зі шкури)* шкуряни́й, *(на взір шкіри)* шкіря́стий.

ШКІРЯНИ́К чинба́р, *п*$^{-о}$ *з.* кожум'я́ка.

ШКІ́РЯ́НКА дубля́нка, кажано́к.

ШКІЦ *р*^{о} на́рис, на́черк, *с*^{о} ескіз.

ШКЛО *і* **ШКЛЯНИ́Й** > СКЛО *і* СКЛЯНИЙ.

ШКЛЯР скляр; **твій та́то не ш.** ти не прозо́рий.

ШКО́ДА втра́та, зби́ток /*п*^{рв} *м*^{н} втра́ти, зби́тки/; *(від худоби)* спаш; *ф*^{р} кри́вда, *с.* зло́чин; *(мала)* біда́; *(на тілі)* ура́за, пошко́дження /у-/; *ж*^{н} провина; ☺ пусту́н, збито́шник, ши́бе-.

ШКОДА́! ма́рно!, даре́мно!, ДАРМА!.

ШКО́ДА́ *п*^{р} жаль, не ва́рто, *ф*^{р} при́кро; **ш. мо́ви** не ва́рто говори́ти; **ва́жко не́сти і ш. ки́дать** і хо́четься і ко́леться.

ШКО́Д/ИТИ завдава́- ~и, роби́- ~у /зби́тки/, *ф*^{р} щерби́-, не дово́ди- до добра́; *(здоров'ю)* ва́ди-, іти́ на шко́ду, ♦ на *що*; *(їм)* ка́пости-, ста́ви- дрючки́ в коле́са, ПЕРЕШКОДЖА-, заважа́-, роби́- гі́рше [зроби́в собі г.]; ± РОЗЛАДНУВА-, ПСУ-; **не -ить** їсти не про́с-; **не -ить нічо́го** *ф*^{р} аж воно́ н.; **я. /м**^{н} **хто/ ~ить** с-и ♦, з-й по♦, шкідни́к, ка́пос-, збито́ш-, *п*^{к} шкідли́вий, вадли́-, вадки́й, ка́посний, *с.* згу́б-, © шко́дячи, шко́дивши.

ШКОД/УВА́ТИ жалкува́-; *(за чим)* уболіва́-; *(кого)* жалі-, співчува́- *їм*; *(коня)* жа́лува-, берегти́, щади́- [не ♦ сил]; *(гроші)* щади́-, еконо́ми-, *(за)*оща́джува-; **я. /м**^{н} **хто/ ~у́є** с-и ♦, з-й зеконо́ми-, *п*^{к} оща́дливий, © ~у́ючи; **± що жаліє**.

ШКО́Л/А навча́льний за́клад, *к*^{н} навча́льня; *(ремісничa)* *с*^{о} учи́лище; *(музична)* музика́лка; *(кадрів)* *п.* ку́зня; *(філософська)* систе́ма, вче́ння; *(в науці)* на́прям; *(у мистецтві ще)* мане́ра, стиль; *(чия)* *з*^{б} послідо́вники, визнавці [♦ Пасте́ра]; *(садова)* шкілка, розса́дник; *ф*^{р} до́свід [♦ життя́], ви́шкіл [пройти́ до́бру ~у].

ШКО́ЛИТИ > ВИШКОЛЮВАТИ; *(життям)* ВИХОВУ-; *(коня)* об'їжджа́ти; ± ВЧИТИ.

ШКОЛЯ́Р у́чень; & школя́рик, *з*^{б} школя́рство.

ШКРЕБ/ТИ́ > /С-/; *(душу)* турбува́-, непоко́ї-, му́чи-; & *г.* шкро́ба-; **на душі́ ~ло́ їм/у їх** пойня́в неспо́кій /сум, доса́да, невдово́лення +/ *їх*.

ШКРЯ́Б/АТИ дря́па-; *(ножем)* зчища́-, здира́-; *(тіло)* чу́ха-; *(душу)* ятри́-; *(вірші)* ба́зґра-, писа́-; *(в душі)* ШКРЕБ-, *с.* дратува́-; ± СТРУГ-; & *д*^{к} на♦; **я. /м**^{н} **хто/ ~а** 1./2. с-и ♦, з-й на♦, © ~аючи, 1. ~оту́н, ~отій, скромаді[и́]льник, *п*^{к} скромаді[и́]льний, */звук/* шкряботю́чий, шкряб(от)ли́вий, *т.* шкря́бальний, 2. + **що дряпа**.

ШКУЛЬКИ́Й, ШКУЛЬНИ́Й > ДОШКУЛЬ-.

ШКУ́Р/А *(людей)* ШКІРА, *(бараняча як плед)* бараниця; *(дині)* ШКУРИНКА; ☺ користолю́бець шку́рник, егоїст; *л.* падлю́ка, мерзо́та; *ф*^{р} стано́вище [пожи́ви в її ~і], до́свід [відчу́в на вла́сній ~і]; & ~(оч)ка; **прода́жна ш.** зра́дник, запро́данець; **вовк в ове́чій ~і** г. фарбований лис; **у ~ах** © шкіряно [шкіряно вбра́ний].

ШКУР/А́Т шмато́к шкіри, *(постіл)* ~я́ни́к; & ♦-ок, *з*^{б} ~тя.

ШКУРИ́НКА *(хліба)* скори́н(к)а, *(бульби)* лушпи́на, лушпа́йка, *(льоду /на калюжі/)* ше́рех, шку́рка, плів-, са́ло; ± ШКАРАЛУЩА.

ШКУ́РНИЙ > КОРИСЛИВИЙ.

ШКУ́РНИК > ШКУРА, ШКУРОДЕР.

ШКУРЯ́НИК шкуратя́-; 1. шкіряни́к, 2. шкура́т.

ШКУРОДЕ́Р шкуролу́п, шку́рник, ШКУРА; *(собачий)* гицель; *п.* ЕКСПЛУАТАТОР.

ШКУТИЛЬГА́ТИ припада́- на но́гу, уляга́- но-го́ю, КУЛЬГА-, кривуля́-, ШКАНДИБА-.

ШЛАК жу́жіль, жу́желиця; *п.* по́кидьки, непо́треб; & шляк, *п*^{к} *шла́ковий, *д*$^{-к}$ *ошлако́ваний; **слове́сний ш.** слове́сна поло́ва /шум/.

ШЛАНГ *(пожежний)* ки́шка, рука́в.

ШЛЕЙФ *(жіночої сукні)* (шовко́вий +) хвіст, трен, *х*^{а} шля́йфа; *(диму)* *п.* слід, сму́га.

ШЛЕЯ́ *(у шорах)* нари́тники; & шле́йка;

ШЛЕ́ЙКИ *с*^{о} підтя́жки; ± ЛЯМКА.

ШЛІФУВА́ННЯ ¤ шліфо́ва-.

ШЛІФ/УВА́ТИ вишліфо́вува-, шмарува́- /начища́-/ до бли́ску, *о*^{к} обто́чува-; *(уміння)* *п.* полі́пшу-, удоскона́лю-, підно́сити рівень *чого*; *(діяманти)* *п*$^{-о}$ гранува́-; & *і.* *~ува́льня; **я. /м**^{н} **хто/ ~у́є** с-и ♦, ра́дий ви́♦, ~ува́льник, *п*^{к} ~ува́льний, вишліфо́вчий, для ~ува́ння, ©;

ШЛІФУВА́ТИСЯ *(у праці)* обтира́- ◊.

ШЛУ́НОК *к*^{н} о́рган тра́влення; *(тварин)* ке́ндюх; *ф*^{р} утро́ба, живі́т [наби́ти ♦]; & шлу́ночок.

ШЛЮБ одру́ження, вінча́-, віне́ць, па́ртія, *д.* марія́ш, *о.* пу́та Гімене́я, подру́жня спі́лка; *(для ж*^{і}*)* за́між(жя), *(для ч*^{о}*)* жені́ння, женя́чка; *(вигідний)* присто́йна /ви́гід-/ па́ртія; *(нерівний)*

мезальянс; *(на віру)* співжиття; **ш. задля вигоди** *с*[o] ♦ з розрахунку; **таємний ш.** краде- ♦; ± ЗАМІЖ, ЗАМІЖЖЯ.

ШЛЮБНИЙ подружній, вінчальний, матримоніяль-; & шлюбовий; **-на ніч** перша ніч одружених;

ШЛЮБН/О *(перескочити огонь)* ~ою пар-, ~ими пара-.

ШЛЮЗИ *м*[н] *(споруда гатки) у.* опуст; & *о*[д] шлюз.

ШЛЮПКА > ЧОВЕН; *(велика)* ял.

ШЛАГБАУМ *і х*[а] **ШЛЯҐБАВМ** рогачка, рогатка; *п.* ПЕРЕШКОДА, ± БАР'ЄР.

ШЛЯХ ДОРОГА, *(рейковий)* колія, *(шосейний)* шосе, *ж*[м] соша, *(у повітрі)* траса, *(брук)* бруківка, *д.* кам'яниця, *(польовий)* путівець; *(намічений)* маршрут, курс; *(плянет)* орбіта, *(кулі)* траєкторія; *(від А до Б)* відстань, віддаль; *п.* спосіб [таким ♦ом]; *(літератора)* діяльність, поле, нива, стезя; *ф*[р] рух [година ♦у], прохід [розчистити ♦], життєвий ♦ [наші ♦и розійшлися]; & шляшок, ♦и-дороги; ± ХОДА;

ШЛЯХИ *(дихальні)* *м*[а] канали; ◊.

ШЛЯХЕТНИЙ ШЛЯХЕТСЬКИЙ; ☺ праведний, чес-, справедливий, правди-, високогідний; *(- мету)* високий, величний; *(метал)* високоцін-, коштов-, *с*[o] благород-; *(колір)* вишука-.

ШЛЯХЕТСЬКИЙ *(рід)* аристократичний, великопанський, дворянський, *р.* шляхетни[і]й.

ШЛЯХТА панство, маґнати, дворянство, шляхетство, аристократія, *з*[п] знать, *а.* лорди, ґран-.

ШЛЯХТ/ИЧ пан, маґнат, вельможа, дворянин, аристократ, *(в Еспанії)* гранд; & ♦ик, ~янка.

ШЛЬОНДРА шльоха, шмара, ПОВІЯ, лахудра.

ШЛЬОПАТИ; ВІДШЛЬОПА- *г.* да- по штанях.

ШМАГ/АТИ *(пугою)* хвиська-, хвої-, хворости-, сікти, хльоста-, репіжи-, періщи-, лупцюва-; ± БИ-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~а** с-и ♦, з-й від♦, ~ун, хвостун, *п*[к] хвиський, ©, **± що періщить, що дере**;

ВІД♦♦♦ /по-, об-/, *о.* поскоромни- батогами ◊.

ШМАРКАТИЙ СОПЛИВИЙ; *як і.* ШМАРКАЧ.

ШМАРКАЧ сопляк, жовторотик, *п.* щеня, пискля, цуценя, *з*[п] молокосос, *як і.* шмаркатий жовторотий, сопливий; & шмаркуля, *з*[б] ♦ня.

ШМАР/ОВОЗ мастильник; задрипанець, НЕХЛЮЙ, ЗАМАЗУРА; нікчема, гнида, холуй. ~кач.

ШМАР/УВАТИ масти-, змащува- /ви-/; *(до блиску)* шарува-, начища-; *(одяг)* брудни-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~ує** с-и ♦. з-й по♦, мастильник, ~уваль-, *з*[н] ~овоз, *п*[к] мастильний, ~уваль-, © ~уючи;

НАШМАРУВАТИ насмальцюва- ◊.

ШМАТ > ШМАТОК, *як п*[р] багато, куш, велика кількість; & ♦яра

ШМАТА /-ТКА/ > ГАНЧІР-; & шматин(к)а.

ШМАТ/(ОК) кавал-, кусник, *г*[д] буката [в кожній хаті - по бука-]; *(хліба)* СКИБКА, парти-, *(мила)* кусок, *(цукру)* грудка, *(паперу)* клаптик /-оть/, *(клоччя)* жмут; *(землі)* латка, ділян-, клин; *(сукна)* відріз; *(пісні)* уривок; & ♦очок, *з*[б] ♦ття.

ШМАТТЯ > ШМАТОК; *ж*[м] білизна; *(лахи)* ДРАНТЯ, ганчір'я, лахміття, вере-; & ♦чко.

ШМАТ/УВАТИ розшматовува-, роздира- *(на кавалки, шматки)*, *(серце)* края-, розрива-, *(душу)* гриз-, /*сумніви*/ роз'їда-; *п.* діли- на частки, дроби-; *(ворога)* трощи-, розтрощува-; *(небо)* розпанахува-, розтина-; *(вітром)* рва-, ШАРПА-; & ~кува-; ± ДЕР-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~ує** с-и ♦, з-й роз♦, розшматовувач, *п*[к] ~увальний, деручий, деркий, © ~уючи **+ що розрива**.

ШМЕНДРИК *з*[н] *п*[-о] гаврик, *д.* шпинглик, *г.* *п*[-о] хрущик, *з*[-н] нікчема; ± ШИБЗДИК,

ШМИГ/ЛЯТИ *і* ШМИГА- сновига-, ШАСТА-, *р.* нишка-, *д.* шейкатися; *(в діру)* шурхати, *п*[ф] шмиг, шурх, шусть; *(як блискавки)* креса-; & прошмигува-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~ля** с-и ♦, з[м]-й ~ну-, швендя, *п*[к] ~ливий, ~учий, ©, **± що шаста**;

ШМИГНУТИ *п*[ф] ↑; *(в діру)* шморгну-, шусну- ◊; *(у яму ногою)* потрапи-, вскочи-;

ПРОШМИГНУТИ просмикнутися ◊.

ШМОРГ/АТИ *(носом)* пошморгува-; *(плечима)* пересмикува-; *(за що)* смика-; *(пугою)* ХВИСЬКА-; *(щось крізь щось)* просиля-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~а** с-и ♦, з-й шморгну-, ~айло, ~ун, *п*[к] ~альний **+ що смика /шмигля, періщить/**;

ПОШМОРГАТИ *(повго)* попосмикати ◊;

ШМОРГНУТИ *(куди)* шурх-, ШМИГ- ◊.

ШНУР > МОТУЗОК; *(електричний)* дріт; *п.* нізка, *(журавлів)* ключ; *(возів)* валка; *(для детонації)* бікфордів ♦; *б*[у] висок; & ♦(оч)ок.

ШНУР/ІВКА *(до взуття)* ~ок, *(до личаків)* (по)волока; *(одяг)* корсет, ~овиці; & ~ування.

ШНУР(К)/У/ВАТИ зашнурову- /про-/, ☺/ви-/; *(шнуром)* зав'язу- /у-/; *(трасами)* мчати, дефілюва-, роз'їжджа-; *п.* РІВНЯ-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **~є** 1./2. ©, с-и ♦, 1. з-й ви♦ **+ що рівня**, 2. з-й за♦, зашнуровувач, ~вальник, *п*[к] ~вальний.

ШНУР(К)УВАТИСЯ *в*[й] *с*[o] рівня-; **я.** /*м*[н] **хто**/ **-ється** шнурований, с-и ♦, з[м]-й ви♦, ©;

ШНУРУЙСЬ! *в*[й] (!) *с*[o] рівняйсь!

ШОВ > ШВО.

ШОВІНІСТ крайній націоналіст, ура-патріот, великодержавник, *(в Росії)* чорносотенець.

ШОВІНІСТИЧНИЙ ВЕЛИКОДЕРЖАВ-, чорносотен-; ± ШОВІНІСТ.

ШОВК єдваб, китайка; *з*[б] шовкові нитки; *(штучний)* волокно;

ШОВКИ дорогі шати [вся в шовках].

ШОВКОВИЙ єдвабний, китаєвий; *п.* м'який, лискучий, тонкий; *(голос)* ніжний, приєм-, лагід-; *(- диктатуру)* загорнутий у папірці; & шовковенький, шовковистий, шовкува-.

ШОК > УДАР.
ШОКОЛА́ДНИЙ із шоколя́ди(у); *(колір)* кашта́новий, БРУНАТНИЙ.
ШОКУВА́ТИ виклика́- шок, ПРИГОЛОМШУВА-, *о.* збива́- з ніг /пантели́ку/; **я. /м^н хто/ шоку́є** с-и ♦, з-й спантели́чи-, *п^к* разю́чий, *(ні́би аж)* шо́ковий, приголо́мшли-, неймові́рний, нечу́ва-, кошма́р-, *(укра́й)* безпардо́н- /непристо́й-/, сканда́ль-, © як грім з я́сно́го не́ба, шоку́ючи;
ШОКО́ВАНИЙ мов огне́м попе́чений ◊.
ШОЛО́М *(з кулькою на маківці)* шиша́к*; *с^у* ка́ска; & шоломо́к.
ШОЛУДИ́ВИЙ парха́тий, парши́вий, коро́стя-; ☺ ПЛЮГА-, нікче́мний, гидки́й, пога́ний.
ШО́ПА повітка, обо́ріг, *с^о* сара́й, *(для авт)* ґара́ж; & ші́пка, шіпчи́на.
ШО́РИ *м^н* збру́я, за́пряжка, *с^у* у́пряж; *(на очах)* нао́чник, засло́на, *п.* полу́да.
ШО́РСКНУТИ става́- шорстки́м; *(- зело)* бля́кну-, ± ШЕРХНУ-^{2};
ПО♦♦♦ збля́кну- /ви́-/; **я. пошо́рск** пошо́рсклий, поше́рх-, *(ви́)*бля́к- ◊; ± СОХНУТИ.
ШОРСТКИ́Й > ШЕРЕХАТИЙ; *(волос)* цупки́й, колю́чий; *(погляд)* гостроколю́-; ☺ грубува́тий, неоте́саний, ре́па-; *(голос)* неприє́м-, гру́бий; & шорстке́нький, шорсткува́тий.
ШОСЕ́ торо́ваний /трамбо́ва-, уко́че-, шосе́й-/ ШЛЯХ; & *ж^м* соша́, шоса́.
ШОСЕ́ЙНИЙ > ДОРОЖНІЙ; & пришосе́йний.
ШО́СТКИНСЬКИЙ *у.* шо́стенсь-; *(→* Шостка*)*.
ШОФЕ́Р *(авта)* водій.
ШПАГА́Т > ШВОРКА.
ШПА́ГА *і х^а* **ШПА́ДА** > ШАБЛЯ.
ШПАЛЕ́РИ *м^н* > ЗВІЙ /ЗВОЇ/; *(дерев)* ряди́; *(людей)* шере́ги, ла́ви.
ШПА́ЛЬТА *(в газеті)* стовпе́ць, коло́нка, графа́;
ШПА́ЛЬТИ *(газет) ф^р* сторінки́; ◊.
ШПА́РА > ЩІЛИНА; & шпари́н(к)а, шпа́рка; **замко́ва шпари́на** о́твір /шпа́рка/ для ключа́;
ШПА́РИ *ф^р* за́шпори [шпа́ри позахо́дили].
ШПАРҐА́ЛИ *і* **ШПАРҐА́ЛЛЯ** > ПАПІР /-ЕРИ/.
ШПА́РИ/ТИ *(окропом)* ошпа́рюва-, обва́рю-, обпа́рю-; *(їх)* лупцюва́ти, гамсели́-, *(лозою)* па́ри-, шмага́-; *(баско грати) с^о* ШКВАРИ-; **я. /м^н хто/ ~ть** с-и ♦, з-й о♦, прошпа́рювач /о-/, обва́рю-, ~льник, *п^к* ~льний, © ~вши, шпа́рячи.
ШПАРК/И́Й *(дуже швидкий)* нава́льний, нестри́м-, шква́ль-, *с^о* стрімки́й; ☺ мото́рний, метки́й, спри́тний, жва́вий, */до діла/* ЗАВЗЯТИЙ, палки́й; *(- пісню)* хва́ць-, заго́нистий; *(дощ)* си́льний, інтенси́в-; *(- сонце)* гаря́чий, палю́-; *(мороз)* щипу́-, дошку́льний, СМАЛЬКИЙ; *(цілунок)* жагу́чий, при́страсний; *(вітер)* рвучки́й, прони́зливий; *(- дії)* гарячко́вий; *(- діло)* терміно́-; & ~е́нький; ± ШВИДКИЙ, ТЕРП-;
ШПА́РКО шви́д-, прожо́гом, ◊; *(дій!)* з вогне́м.
ШПАРУВА́ТИ зама́зува- гли́ною, тинькува́-, *с^о* штукату́ри-; **я. /м^н хто/ шпару́є** с-и ♦, з-й за♦, шпарува́льник, тинька́р, *с^о* штукату́р, *п^к* тинькува́льний, шпарува́ль-, *с^о* штукату́р-, ©.
ШПАР(К)УВА́ТИЙ шпари́с-, щіли́(я)с-.
ШПЕ́ТИТИ карта́-, бра́- в шо́ри, га́ни-, па́ри-, корени́-, вичи́тува- *кому*; *(на всю губу)* свари́-, ла́я-, осоро́млюва-, ганьби́-; **я. /м^н хто/ шпе́тить** 1./2. с-и ♦, шпе́тивши, 1. ра́дий ви́сварити **+ я. сварить**, 2. с-и га́ньби- **+ я. ганьбить**.
ШПИГ/А́ТИ коло́-, штрика́-; штирха́-, шпиня́-, копирса́-; *(язиком)* жали́-, уража́-, підштри́кува-, дошкуля́-, пуска́- шпи́льку; *(- душу)* триво́жи-, непоко́ї-; *(на що)* $н^о$ тягну́-, му́ля-, порива́-, *с^о* підмива́-; **я. /м^н хто/ ~а́** с-и ♦, з-й ушпигну́-, ~а́ч, підштрика́ч, смола́, ґедзь, іржа́, *п^к* колю́чий, ШПИГУ-, їжакува́тий, */гостряк/* шпича́с-, © ~а́вши, ~а́ючи; ± ЧЕРКАТИ;
(У)ШПИГНУ́ТИ *кого* ушпили́-, відва́жи- со́ли /приши́- гапли́к, укину́- ґе́дзика/ *кому* ◊; *о^д* шпигону́-, штрикону́- ◊.
ШПИГ/УВА́ТИ *(за їми)* слідкува́-, сте́жи- /ВИСТЕЖУВА-/ *їх*; *п^б* ни́шпори-, ± РОЗВІДУВА-; **я. /м^н хто/ ~у́є** с-и , зй по♦, ШПИГУН, *п^к* ~ови́тий, */рій/* ~у́нський, © ~у́ючи, **± я. розві́дує**.
ШПИГУ́Н ± РОЗВІДНИК, *о.* свій се́ред чужи́х; & шпиг, шпик.
ШПИГУ́ЧИЙ жальки́й, стожа́лий, дітклі́вий*; & шпигучки́й.
ШПИЛ/Я́СТИЙ *(дім)* гострове́рхий; *(ріг)* шпичакува́тий, шпича́с-; *(рельєф)* горбкува́-, горба́с-, па́горис-; & ~ьча́с-, ~ькува́-, ~юва́-.
ШПИЛЬ верхо́к, пік; *(круглий)* ГОРБ; *(на даху)* шпи́ця; *(на башті)* зубе́ць; ± ГОРА, КРЯЖ.
ШПИ́ЛЬКА *(сосни)* гли́ця, го́лка, шпи́ч-; *(терну)* КОЛЮЧ-; *(в одязі)* шпо́нь-, *с^о* прико́л-; *(з ді́ямантом) с^о* бро́ш(ка); **п.** уї́длива заува́га, підштрика́чка, шпига́ч-, за́чіп-, у́щип-, *о^к* ШПИЧАК; **т.** шпе́ник.
ШПИ́НДЕЛЬ > ВАЛ.
ШПИТА́ЛЬ ЛІКАРНЯ, *с^о* го́спіталь; *(для калік)* інвалі́дний дім, *і^с* богаді́льня.
ШПИ́ЦЯ *і* **СПИ́ЦЯ** > СТРИЖЕНЬ; *(скелі)* ШПИЛЬ; & шпи́чка.
ШПИЧА́К ві́стря, *(на шашлик)* шпи́чка; *(стріляти з лука)* стріла́; *(очерету)* стрі́лка; *(терна)* колю́ч-; *(їжака)* го́л-; *(слово)* шпи́ль-, шпи́ч-.
ШПИЧ/АКУВА́ТИЙ, ШПИЧА́С- го́стрий, остюкува́тий, *б.* гострокінце́вий; *(бескет)* стрімча́стий, ШПИЛЯС-; & ~кува́-; ± КОЛЮЧИЙ.
ШПИ́ЧКА шпича́к, колю́чка, шпи́ль-, го́л-, *(жита)* остю́к, ость, *(терна) г.* те́рня; ☺ оса́, ґедзь.
ШПІГ /ШПІК/ *і* **ШПІГУВА́ТИ** > МОЗОК *і* ФАРШУВАТИ.
ШПО́РТ/АТИ *(землю)* копирса́-; *(по кишенях)*

♦ся, по́рпа-; *(чим)* колупа́ти; *(рукою)* шаруді́-; *(їх)* штрика́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а** с-и ♦, ра́дий по♦, шпо́рта, © ~аючи + **я. колупа /порпається/**.

ШПО́РТ/АТИСЯ *(де)* длу́ба-, копирса́-, колупа-, довбти́ся, ри́-; *(по хаті)* по́ра-; *(коло чого)* мару́ди-; *(йдучи)* спотика́-, /*стернею*/ іти́ ~аючись; **я.** /$м^н$ **хто**/ **-ється** 1./4. с-и ♦, шпо́рта*(ло)*, © ~авшсь, 1. **я. колупа́ється**, з-й покопирса́ти-, по́рпало, 2. з-й по♦ + **я. порпається**, 3. **я. комаши́ться**, клопоту́н, $п^к$ метушли́вий, комашли́- + **я. метушиться**, 4. **я. спотикається**².

ШПРИЦ *у.* штри́кавка; *(великий для промивання ран)* спринці́вка; & шприць.

ШРАМ рубе́ць, пруг, знак, слід, сму́га, *г.* згої́на, *(дряпина)* *г.* попру́г; & шра́мик.

ШРИФТ > КОМПЛЕКТ.

ШРІТ дріб, *(великий)* карте́ч*(а)*, & $о^з$ шроти́н*(к)*а.

ШРУБУВА́ТИ > ҐВИНТУВАТИ.

ШТАБ *($в^й$)* головна́ кварти́ра /кома́нда/, штаб-кварти́ра, *г.* пості́й; *(кошового)* ста́вка; **п.** керівни́й о́рган, операти́в- центр; *д!* УПРАВА.

ШТА́Б/А *(заліза)* сму́га, *(у дверях)* за́сув; & ~ка;

ШТА́БИ *(на вікні)* ґра́ти.

ШТА́БЕЛЬ *(дрів)* стіс; ± РЯД.

ШТАБ-КВАРТИ́РА > ШТАБ.

ШТАМП ште́мпель, печа́тка; *(заголовок 'паперу')* ша́пка, на́пис; **п.** шаблльо́н, трафаре́т; **т.** карбі́вка, штампува́льна ФОРМА; & ♦и́ло.

ШТАН/И́ $м^н$ *р.* пантальо́-, *(вузькі)* ра*(е)*йту́зи, *(широкі)* шара*(о)*ва́ри, *(що облягають литки)* ґаліфе́, *(до колін)* шо́рти, *(теплі)* *г.* холо́шні /$р^в$ –ше́нь/, /*літні*/ ногавки́ /-и́ці/; & ~ці, ~я́та.

ШТАНИ́НА > ХОЛОША.

ШТАТ *(у США)* *з.* держа́ва, *д.* стейт; *(установи)* персона́л, особо́вий склад.

ШТАТИ́В *у.* стоя́к.

ШТА́ТНИЙ що є в шта́ті, припи́саний до шта́ту; *(бувалець)* прися́жний, за́всідний, завсі́дній.

ШТАХЕ́ТИ > ЧАСТОКІЛ.

ШТЕ́МПЕЛЬ > ПЕЧАТКА, ШТАМП.

ШТЕ́ПСЕЛЬ *г.* вти́чка, $с^о$ ви́лка; $ж^м$ *(ште́псельна)* розе́тка.

ШТИБ > КШТАЛТ.

ШТИЛЬ *(на морі)* безві́тря; *(літературний)* $і^р$ сти́ль; *(зразок, манір)* КШТАЛТ.

ШТИФТ $ф^р$ шпи́нтик [моде́рний до шпи́нтика].

ШТОВХА́Н *і* **ШТУРХА́Н** > СТУСАН; *(в шию)* споти́лишник; & штовхане́ць, штурхане́ць.

ШТОВХ/А́ТИ шту́рха-, турля́-, попиха́-, *($п^{рв}$ з кручі)* труча́-, *(сонного)* торка́-, $п^ф$ штовх; *(перед себе)* пха́-; *(од себе)* відпиха́-, відшто́вхува-; *(ліктем)* /під-/, підтру́чува-; *(раз-у-раз)* пошту́рхува-; *(під бік)* стусува́-; **п.** *(діло)* приско́рю-, *(на що)* спону́ку-, ПІДБУРЮ-, під'ю́джу-, підштри́ку-, підцько́ву-; *(куди)* спрямо́ву-; $с^т$ *(штангу)* викида́-, $з^п$ вижима́-, *(ядро)* ки́да-, стуса́-; **ш. впере́д** ру́ха-, просува́-; **ш. в се́рце** шпига́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й ~ну́-, ~а́ч, підшто́вхув-, ~а́льник, попиха́йло, *о.* пускови́й механізм, $п^к$ ~а́льний, труча́ль-, підтру́тливий, /*наглити*/ підгі́нчий, $с^к$ штовха́й-[штовха́й-механізм], ©;

ШТОВХНУ́ТИ турну́- *(з кручі)* *(по)*тру́ти-.

ШТО́ПОР *у.* коркотя́г.

ШТО́РА рухли́ва заві́са /запо́на, фіра́нка/, *(із залізних штабок)* жалюзі; & што́рка.

ШТОРМ *(на морі)* БУРЯ; *(на суходолі)* вітрові́й; *(бою)* **п.** ро́зпал; *(овацій)* ЗЛИВА.

ШТОФ > ПЛЯШКА.

ШТРАФ *(стягнення)* пеня́, $і^с$ гри́вна, *(у шашках)* хук, фук; & штрап; ± КАРА.

ШТРАФНИ́Й *(удар)* $с^т$ *г.* ка́рний.

ШТРАФ/УВА́ТИ наклада́- штраф; **що -у́є** с-и ♦, наста́влений о♦, наклада́ч штра́фу, $п^к$ = %, ©; **я. -у́ється** ~о́ваний, штрафни́к $п^к$ штрафни́й.

ШТРИК/А́ТИ КОЛО-, ШПИГА-, $п^ф$ штрик; *(в очі)* ти́ка-; *(у вусі)* би́- дзво́ном, $с^о$ стріля́-; *(у скронях)* сі́па-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~а́** с-и ♦, з-й штрикну́-, штрика́ч*(ка)*, *(річ)* штри́кавка, $п^к$ ~у́чий, *т.* штри́ка́льний, ©, + **я. коле, я. шпига**;

ШТРИКНУ́ТИ *(ножем)* шпирну́ти ◊;

ПРОШТРИКНУ́ТИ простроми́ти ◊.

ШТРИКА́ЧКА шпига́чка, шпика́чка, шпи́жка.

ШТРИХ *(на папері)* лі́нія, ри́ска; *(у мові)* но́т-; **п.** ри́са, подро́биця; & штришо́к; ± ЗНАК.

ШТУ́К/А *р.* шмато́к; *(сукна)* суві́й; **п.** *(важка)* річ, ді́ло, спра́ва; ☺ лис, хитру́н, $і^р$ екземпля́р, феноме́н; $ж^м$ ви́тівка, ка́верза, ко́ник, ви́брик, фо́ртель; $ф^р$ суть, найголовні́ше [у тім і ♦!], дивови́жа [оце́ ♦!]; *з.* мисте́цтво, умі́ння, майсте́рність; & шту́чка, ~е́рія, ~е́нція; **вогне́ва́ ш.** фо́йєрверк, $с^о$ феєрве́рк; **не ш.** не вели́ке ді́ло [не ♦ – вме́рти];

ШТУ́КИ хи́трощі, фі́глі, трю́ки ◊.

ШТУКА́Р ФІҐЛЯР; **п.** жартівни́к, заба́в-, пусту́н.

ШТУКАТУ́РИТИ > ТИНЬКУВАТИ.

ШТУРВА́Л > КЕРМО.

ШТУРМ > НАСТУП, АТАКА; *(фортеці)* взяття́; *(космосу)* підко́рення, завоюва́-; & **п.** $с^о$ *штурмі́вщи́на /= хапані дії/.

ШТУ́РМАН > ВОДІЙ; ± КЕРМАНИЧ.

ШТУРМОВИ́Й пробоє́-, уда́рний.

ШТУРМ/УВА́ТИ > НАСТУПА-, АТАКУВА-; *(форт)* бра́- ~ом, *ф.* бра́- в лоб; *(їх)* напосіда́на їх; *(берег хвилями)* **п.** би́-, вдаря́- об; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~у́є** с-и ♦, з-й про~, ~ови́к, пробоє́вець, уда́рник, $п^к$ пробоє́вий, ШТУРМО-, в ата́ці, ©.

ШТУРХА́Н > ШТОВХАН.

ШТУ́РХАТИ; **ШТУ́РХНУ-** *г.* трепну́-, $п^ф$ штурх.

ШТУ́ЧНИЙ *(крам)* роздрібни́й, по♦; *(неприродній)* *о.* сахари́новий; *(квіт)* рукотво́р-, нежи́вий, неприро́дни[і]й, несправжні́й, ненатура́

льний, імітóва-, *(шовк)* синтети́ч-, підрóбле-; *(сміх)* нещи́рий, рóблений, си́лува-, ви́муше-, нáгра-; *(кашель ще)* удáва-, фальши́вий; *(- лексику)* наду́маний, ви́гада-, *п.* кóва-; *(конфлікт)* фікти́в-, розíгра-, зрежисóв-; *з.* майстéр-, мистéцький, мудрóваний; ± ТЕАТРАЛЬНИЙ.

ШУБО́ВСТАТИ; ШУБО́ВСНУТИ *(у воду)* шелéсну-, шу́сну-, г(б)у́лькну-, бóвтну-, плю́хнутися; *(- воду /згори/)* жбу́хнути, ри́ну-.

ШУГА́ТИ летí- ку́лею /вíтрові навздогíн/; *(куди)* порива́тися, ли́нути; *(де)* ширя́-, ЛІТА-, */в небі ще/* кружля́-; *(- вітер)* вирувá-, */у вікна/* вдира́тися; */чутки/* ши́ри-; *(сюди-ту-)* гаса́ти; *(убік)* шара́ха-, *г.* цóфатися, *(під стіл)* шмóргати, шмигá-, шу́рха-; *(- кров)* приливá-; */вогонь/* злітá-, палахкотí-, виверга́тися; *(в очі /- орла/)* ки́да-; *(у ніс, запах)* вдаря́ти; *(птахів)* ганя́-, полóха-; *(під лід)* пірнá-; & вишу́гува-; **я.** */м^{н}* **хто/ шугá** 1./5. с-и ♦, з-й шугну́-, © шугáючи, 1.+ **я. летить**, 2.+ **я. нишпорить**, 3. + **я. віє**, 4.+ **я. дмуха**, 5.+ **я. кидається**;

ШУГНУ́ТИ *(кулею)* ру́ши- прожóгом; *(в небо)* ♦ вгóру, */звідки/* ви́♦; *(вділ)* ри́ну-; *(у воду)* шубóвсну-; *(з кручі)* тру́ти-, т[ш]урну́-; ◊.

ШУКА́ННЯ шукани́на, пóшуки, рóзшуки.

ШУКА́ТИ розшу́кува-; *с.* перевертá- /перекидá-/ догори́ ногáми (все на світі); *(щастя)* бажá-, хотí- (всім сéрцем), *п.* вмирá- за *чим*; *(успіху)* прáгну-, домагáтися; *(що /очима/)* розглядá- за *чим*; *(причини)* дошу́кува-, *ж^{м}* дохóдити [дохóдимо, як зни́щи- ку́зьку]; *(в лісі)* прочíсува- *що*; *(ягоди)* збирá-; *(де ліпше)* глядí-; *(слова́)* добирá-, підшу́кува-; *(шляхів)* /ви-/; *(за їми)* /роз-/ їх; *(слід /- собак/)* винюхува-; *(у чім)* ШПОРТА-; & ♦ гóстрим óком; ± НИШПОРИ-; **ш. вітра в полі** ♦ вчорáшнього дня; **ш. гóлку в сíні** коти́- брус; **ш. кістки в молоці** присíкуватися; **ш. контáктів з** ***ким*** допи́тува- до *кого*; **я.** */м^{н}* **хто/ шукá** с-и ♦, з-й роз♦, зáйня́тий пóшуком, шукáч, пошукóвець, *о^{к}* пошукáч, *(на конкурсі)* конку-рсáнт, учáсник кóнкурсу; *(чого /н. лáски/)* спрáгнений, спрáглий, *о.* у пóшуках, *п^{к}* дошу́кливий /по-/, */- око/* шукáцький, */погляд/* розгу́блений, *с^{к}* шукáй- [шукáйвода], © шукáючи, шукáвши.

ШУКА́Ч шпиг, детекти́в, *з^{н}* ни́шпорка; *(пес)* дóйда; *(пригод)* люби́тель; *(правди)* правдошукáч; *(скарбів)* скарбо♦; **ш. /-ка/ пригóд** пригóдник[-иця], знайди́біда, шукáйбіда.

ШУ́ЛЕР /-ЕРСТВО/ > ШАХРАЙ /-АЙСТВО/.

ШУЛІ́КА я́струб, кáня, коршáк, *р.* полови́к; ☺ розбишáка; & шульпíка, шуля́к.

ШУЛЬГА́ лíвиця, лíва рукá; лíва ногá; ☺ лівáк, *с^{о}* лівшá, *як і.* лівору́кий.

ШУМ *(на юшці)* пíна, нáкип, ♦ови́на, ♦ови́ння; *р.* вир [пішóв під ♦]; *(листя)* шéлест, *(дерев)* ♦íння; *(води)* клéкіт, бу́рх-, *(машин)* гу́рк-, сту́г-, сту́гін, *(вогню)* гуготíння, *(в юрбі) р.* гáмір, гáлас, бу́ча; *(пересуди) п.* шéлест, рóзголос.

ШУМ/І́ТИ *(- вино)* ШУМУВА-; *(- ліс)* шелестí-; */воду/* ~котí-, дзюркотí-, буркотí-, *с.* клекотí-; */люд/* гомонí-, *с.* галасувá-; */життя/* вирувá-, кипí-; *(у вухах)* густи́ млинóм; ± ЛУНА-, РЕВТИ; **я.** */м^{н}* **хто/ ~и́ть** спóвнений гáласу /гáмору, гу́ку, кри́-/, *і.* ~и́ло, *п^{к}* гучни́й, голосни́й, гамíрни́й, ШУМНИЙ, рясношу́м-, ~ки́й, гомíнки́й, ~ливи́й, гуч-́, галас-́, гомін-́, гамір-́, крик-́, стоголóсий, *т.* ~ови́й, *о.* з гáласом /гáмор-, гу́к-/, *с^{к}* -шу́мний [малошу́мний], © ~íвши.

ВИ́ШУМІТИСЯ *(- вино)* перешумувáти, переброди́-, ви́гратися, *п.* відпру́жи-, розряди́-;

РОЗШУМІ́ТИСЯ *(- ліс) о.* розлягти́ся шу́мом.

ШУ́МКА ± ПІСНЯ.

ШУМЛИ́ВИЙ & дзінкошумли́вий.

ШУ́МНИЙ > ПІНЯВИЙ.

ШУМНИ́Й *(натовп)* гомінли́вий, галасли́вий, шумки́й; & мільйоношу́мний, *с^{о}* шу́мний.

ШУМО́К: під ш. під (той) тріп.

ШУМ/УВА́ТИ пíнити(ся), броди́ти, грá-, ферментувá-; *(- хвилі)* вирувá-; */вітер/* ~í-; **я. ~у́є** с-и ♦, © ~у́ючи, 1. + **я. пінить(ся)**, 2. + **я. вирує**, **я. буяє**[2,4], 3. + **я. бродить**[2], **я. ферментує**;

ПЕРЕШУМУВА́ТИ перешумíти ◊.

ШУРУБУ́РИТИ, КОЛОБРОДИ-, бешкетувá-.

ШУРУВА́ТИ *(в печі)* шу́рха-, шарудí-; *(піском)* ШАРУВА-; **шуру́й!** смали́! мотáй! рви кíгті!

ШУРХОТІ́ТИ шарудí-, шéмра[і]-, *(ногами)* шóрха-, *п^{ф}* шорх, ± ШЕЛЕСТІ-; & *д^{к}* за♦ /про-/; **що шурхоти́ть = що шарудить.**

ШУ́РЯ-БУ́РЯ ви́хор, *с.* СМЕРЧ, торнáдо; *п.* шáрварок, розгардíя́ш, стовпотворíння, *ф.* ґвалт.

ШУ́СТРИЙ *с^{о}* метки́й, спри́тний, мотóр-, прудки́й, прогóнистий, скорохвáцький.

ШУСТЬ! шусь! шмиг! шасть! шурх!

ШУТКУВА́ТИ > ЖАРТУВАТИ.

ШУХЛЯ́ДА *г^{д}* ви́сувка; ± СКРИНЬ-; & шухля́д-.

ШУ́ШВАЛЬ > НАБРІД, ШАТІЯ; & ~ок, *з.* шу́я.

ШУШУ́/КАТИ *п^{ф}* шу-шу́; & *і.* *~кáння, *~чки́.

ШХУ́НА > СУДНО; & *х^{а}* шку́на.

Щ

ЩАБЕ́ЛЬ *(у драбині)* перéчка, щабли́на; *(на сходах) р.* схíдець, схóдинка, при́ступка*, при́ступець; *п.* етáп, стáдія, *(розвитку)* рíвень; *(влади) с^{о}* ешелóн; & щáблик, щабéлик.

ЩАВЕ́ЛЬ *ж^{м}* квасóк.

ЩАД/И́ТИ ми́лува-, мá- серцé, мá- Бóга в сéрці /в животí/; *(сили)* берегти́, шкодувá-; *(гріш)* економи-, заощáджува-; **не щ.** травмувá- /ятри́-/ [*н.* амбíцію]; **я.** */м^{н}* **хто/ ~и́ть** 1./3. с-и ♦, ©

~и́вши, 1. з^{г}-й по♦, п^{к} жа́лісли́вий, ~ли́-, поща́дли- /п^{р} поща́дливо/, 2. + **я. заощаджує**, 3. **я. не завдає шко́ди** ~ущий, *б.* ~я́чий, *(режим)* **м^{а}** безушко́дний, с^{к} щади́- [щади́-режим].

ЩАДНИ́ЦЯ оща́дна ка́са.

ЩАДУ́ЩИЙ: -ща опера́ція безушко́дна опера́-.

ЩАСЛИ́ВЕЦЬ *з.* щасту́н, *о.* в соро́чці ро́джений; & щасли́вчик, ^{а}щасту́нчик.

ЩАСЛИ́/ВИЙ хто ма́є ща́стя, кому́ щасти́ть, талани́стий, таланли́вий, (на)ро́джений у соро́чці /під ~вою зі́ркою/, ***як і.*** ~вець, ~вчик, щасту́н-; *(чим)* задово́лений; *(діяти)* ра́дий; *(день)* ра́дісний; *(збіг)* ду́же вда́лий, сприя́тливий; *(лов)* уда́чли-, у́спішний; *(- життя)* квіту́чий; *(усміх)* промени́стий; *(- думку)* золоти́й; & ща́сний, ± БЕЗТУРБОТ-; **ви́ тягти ~ву ка́рту** ма́- у́спіх; **ви́тяг ~ву ка́рту *хто*** пощасти́ло /ща́стя усміхну́лось/ *кому*;

ЩАСЛИ́ВО! з Бо́гом!, ф^{р} ка́рти в ру́ки!; ◊.

ЩАСТИ́ТИ н^{о} талани́-, форту́ни-, іти́ся на ща́стя, *з.* пайди́ти, *(добре йтися)* ве́сти́ся, удава́-; © ма́ти ща́стя [**я ма́ю ща́стя** мені́ щасти́ть]; & ♦ся; **щасти́ть** *кому* веде́ться, сві́тить (со́нце); **щасти́ло *кому*** до́ля служи́ла; **я. щасти́ть** с-и ♦, п^{к} таланли́вий, щасли́-, форту́нли-.

ЩА́СТЯ форту́на, до́ля, тала́н, ♦-до́ля; *(сімейне)* щасли́в/е життя́; ***ф^{р}*** ра́дість [♦ моє́!]; ***п.*** дося́гнення, у́спіх, уда́ча; & ♦чко, пів♦; **щ. твоє́, що...** скажи́ спаси́бі, що...; **нема́ щ. *їм*** не щасти́ть; **твоє́ щ.!** тобі́ пощасти́ло; ♦**м** завдяки́ ~ому ви́падку, че́рез ~ий ви́падок [♦м ви́жив].

ЩЕ іще́; ф^{р} аж [знак, узя́тий аж від ґо́тів], там [**хтось іще́ жде** хтось там жде]; **щ. б** де ж би [**щ. б я не знав** де ж би я не знав]; **щ. б ні́чо́го** ще півбіди́ [якби́ схуд, ще б ні́чо́го]; **щ. б пак!** ще б /де ж/ таки! **щ. й** 1. о^{к} аж [**бу́де аж зана́дто** бу́де ще й з.], 2. додатко́во, на дода́чу [підня́в **ще й** па́лець]; **щ. й як** 1. знамени́то [співає, ще й як], 2. *має ряд значень* [**щ. й як бува́є!** ще й ча́сто б.!]; **щ. й яки́й /щ. той/** яко́го пошука́ти [♦ той сти́мул!], пе́ршої кля́си; **щ. мені́ з^{н}** [**ця щ. мені́ Н. з^{н}** ця негі́дна (+) Н.]; **щ. той!** *ф.* будь-бу́дь!, не пита́й!, н$^{-о}$ нівро́ку!; **щ. чого́?** таке́ й ска́жеш!.

ЩЕ́БЕТ *(пташиний)* щебета́ння, грай; & ще́біт.

ЩЕБЕ/ТА́ТИ *(- птахів)* теркоті́[а́]-, *(- горобців)* цвірі́нька-, цві́рка-, /*солов'я*/ СПІВА-, тьо́хка-, витьо́хкува-, ляща́-; /*жінок*/ цокоті́-; & д^{к} пере♦, з^{в} розщебе́чуватися; **я. /м^{н} хто/ ́-че** с-и ♦, з-й за♦, ~ту́н /ж^{і} -у́ха/, п^{к} джеркотли́вий, теркот-́, ЩЕБЕТ-, цвіркот-́, © ~а́вши, ́-чучи.

ЩЕБЕТЛИ́ВИЙ *(птах)* співу́чий; ☺ БАЛАКУ-.

ЩЕБЕТУ́ХА > ЦОКОТУХА.

ЩЕ́ДРИЙ не скупи́й, не заже́рливий, *г.* го́йний; *(внесок)* значни́й, бага́тий; *(- обіцянки)* надмі́рний, перебі́льше-; *(- природу)* бу́йний, розкі́шний; *(дощ)* рясни́й, /*піт ще*/ густи́й;

ЩЕ́ДРО ♦ю руко́ю, не ску́по, *(ділити)*від душі́ ◊.

ЩЕЗА́ТИ ЗНИКА- (як сніг навесні), губи́тися, пропада́ти, *о.* іти́ під шум /на про́пасть, пра́хом/, оберта́тися в ніщо́, *(поволі)* перево́ди-, *(з голови)* вивітрюва- /*д.* з-/; *(- дні)* мина́-; *(у млі)* розплива́-; *(- фарбу /на сонці/)* линя́ти, вигоря́-; **я. щезя́** с-и ♦, © щеза́ючи + **що зника**;

ЩЕ́З/НУ- запропасти́тися, запропа́сти, ~ну-, як бу́лька на воді́; **я. щез** ще́злий + **що зник**, Ǿ.

ЩЕ́ЛЕПА & п^{к} *щелепа́стий /= з вели́кими ♦ми/;

ЩЕ́ЛЕПИ: ко́рчити щ. з^{н} зво́дити ♦.

ЩЕМ *і* ЩЕМІ́ТИ > БІЛЬ *та* БОЛІТИ, НИТИ.

ЩЕМ/ИТИ прищи́кува-, прище́млюва-, ф^{р} стиска́-, сти́скува-; **я. ~и́ть**[1] сти́скуваний, прищи́куваний, прище́млюва-.

ЗАЩЕМИ́ТИ *(серце)* сти́снути ◊;

ПРИЩЕМИ́ТИ прищикну́- /= прищемну́-/ ◊.

ЩЕМ/І́ТИ: я. ~и́ть[2] с-и ♦, спо́внений щє́му, п^{к} терпки́й, то́скний, щемли́вий, ́-ний, ~ки́й, ~кува́тий; **щемки́й біль /порожне́ча/** щем;

ЗАЩЕМІ́ТИ: защемі́ло кого **що** защемі́ла душа́ *кому* від **чого** [**її́ защемі́ло почуття́ втра́ти** їй защемі́ла душа́ від утра́ти].

ЩЕНЯ́ цуценя́, песеня́, собача́, собаченя́, цу́цик; *л.* ШМАРКАЧ; & щеня́тко.

ЩЕ́П/(А) прище́плене де́рево; *(парость ~ити)* при♦, живе́ць, /*винограду*/ цибу́х, чубу́к.

ЩЕПИ́ТИ ПРИЩЕПЛЮВА-; *(од інфекцій)* вакцинува́-; & д^{к} б^{а} по♦; **я. /м^{н} хто/ ще́пить** с-и ♦, з-й при♦, щепі́й, щепи́льник, м^{а} вакцина́тор, п^{к} (при)щепни́й, щепи́ль-, © щепи́вши;

ЩЕ́ПЛЕНИЙ б^{а} поще́плений ◊.

ЩЕ́ПЛЕННЯ прище́пле-, *(віспи)* вакцина́ція.

ЩЕРБА́ТИЙ *(не йно місяць)* ще́рблений, *(край)* ви́щербле- /над-/, надко́лотий, надби́-; *(ніж)* зазу́блений /ви́-/; ☺ беззу́бий; ***п.*** *(доказ)* сумні́вний, непереко́нливий; *(- долю)* *о.* нещасли́-, лихи́й, гірки́й.

ЩЕРБИ́НА за́зуб, за́зубень, за́зубець, ви́зубень, с^{о} зазу́блина; & щерби́нка, поще́рбина.

ЩЕРБИ́ТИ вище́рблюва-, *(шкоди-)* у^{р} д^{к} /у-/; *(ніж)* визу́блю- /за-/; **я. /м^{н} хто/ щерби́ть** с-и ♦, з-й по♦, щербі́й, п^{к} щерби́льний, ©.

ЩЕТИ́НА > ВОЛОССЯ, ШЕРСТЬ; & щети́нка, ще́та, щеть.

ЩИ́ГОЛЬ 1. *(птах)* *д.* що́глик, 2. *(удар пальцем)* *д.* щолба́н; & щи́глик

ЩИП/А́ТИ *(траву)* ску́бти́, скуба́-; *(виноград)* рва́-; *(вуса)* посми́кува-; ***п.*** *(словом)* дошкуля́-, шпига́-, коло́-; & відщи́пува-; **я. /м^{н} хто/ ~я́** с-и ♦, з-й на♦, ~у́н, п^{к} ~ки́й, ~у́чий, /*мороз*/ шпаркий, © ~а́ючи, ~а́вши.

ЩИ́ПЦІ *(господарські)* обце́ньки; *(ковальські)* клі́щі; *(на вугілля)* братки́; *(на горіхи)* дави́льце, *д.* луска́ч; & щи́пчики.

ЩИ́РИЙ ☺ щиросе́рдий, нелука́вий, відве́ртий, правди́вий, прями́й, про́стий *(се́рцем)*, нему́дрий, *о.* душа́ на́встіж /наро́зтіж/; *(друг)* ві́рний, спра́вжній, ді́йсний; *(до гостей)* прияз-, привіт-, гости́н-; *(привіт)* серде́ч-; *(- любов)* непідро́б-; *(- працю)* самові́дда-, стара́н-; *(- золото)* непідро́бле-, чи́стий;

ЩИ́РО з душі́, від щи́рого се́рця, покла́вши ру́ку на се́рце, відве́рто ◊; *(визнати)* по со́вісті; *(люби-)* всім се́рцем, душе́ю і се́рцем [щ. прихи́льний]; *(ділити)* по щи́рості; *(каятись)* від душі́; & щире́(і́сі)нько.

ЩИРОСЕ́РДИЙ щиродру́жній, ЩИРИЙ, НЕЛУКАВИЙ; & щиросе́рдний, щиросерде́ш-.

ЩИТ *(на стінах фортеці)* забо́ро́ло; *(від снігів)* за́горо́да; *(під газети)* стенд; *п.* заслі́на, оборо́на, за́хист; *т. (у шлюзах)* затво́р; $e^{л}$ *(розподільчий)* плита́, до́шка; & щито́к.

ЩИТОВИ́ДНИЙ $o^{к}$ щитува́тий; **щитови́дна за́лоза** щиті́вка.

ЩІЛИ́НА шпа́ра, розко́лина, розпа́ди-, скалу́ба, (за)шкалу́бина, шкару́би-, *р.* ро́ззів, c^{o} трі́щина, ± ШАНЕЦЬ; *(між гір)* міжгі́р'я, тісни́на; *(замкова)* о́твір; & щіли́нка.

ЩІ́ЛЬНИЙ *(тугий)* тужа́вий; *(дим)* густи́й; *(папір)* цупки́й; *(- обійми)* міцни́й, ду́жий; */покриття/* суці́льний; */лави/* $в^{й}$ сті́сне-, зі́мкне-, зі́мкнутий, сті́сну-; *(шрифт)* зби́-; *п. (зв'язок)* тісни́й, нерозри́в-; *(паркан)* без щіли́н; & щільне́нький;

ЩІ́ЛЬНО *(закрити)* (на)глу́хо, *с.* гермети́чно; *(притерти)* ті́сно, впри́тул; *(зійтися)* ніс-у-ніс; *(класти)* суці́льно; *п. (узятися до)* наполе́гливо, насти́рно, ста́ран-, рете́ль-; *(присікатися)* невідче́п-; ± УПРИЩЕРТЬ.

ЩІ́ПКА *(тютюну)* пу́чка; ± ДРІБКА.

ЩІ́ТКА *(білити)* квач; *(малярська)* пе́нзель, щітя́к; & щі́точка, щіть.

ЩО $o^{к}$ аж [нагрі́б, аж не зна́, де ді́ти]; **щ. *зробив*, то *зробив*** *(риска) зробити – зробив* [наїстися – наївся]; **щ. а́ж** 1. надзвича́йно [ки́слий, що аж], 2. що бо́же! [**як її лю́бить, що бо́же!** лю́бить, що а́ж]; **що аж!** що страх!; **щ. б це могло́ бу́ти?** ♦ воно́ за знак?; **щ. бу́де, то бу́де** чи пан, чи пропа́в *(двічі не вмира́ти)*, ді́йся Бо́жа во́ля!; **щ. Ви ка́жете?** невже́?; **щ. він є, щ. його́ нема́** нема́ рі́зни́ці чи він є, чи *(його́)* нема́; **щ. воно́ за?** що собо́ю явля́є? [що воно́ за Н.?]; **щ., де не є** де б що не відбувалось [♦, де не є, то він пе́рший]; **щ. до чо́го** що воно́ і як; **що з ним?** $г^{д}$ що йому було?; **щ. з тобою?** що тобі?; **щ. й каза́ти** нема́ сло́ва [га́рна, ♦ й к.]; **щ. йому́ таке́ /було́/?** ♦ йому́ за біда́?; **щ. куті́, то й дитя́** щоро́ку дити́на; **щ. на́віть** аж [п'я́вся аж упа́в; аж пе́кло смі́ється]; **щ. пра́вда, то пра́вда** що є, то є, що так, то так, $д^{o1}$ - $д^{o}$ $м^{й}$ *3.* o^{c} [**купити – купив** що купив, то купив], го́ді запере́чити, тре́ба ви́зна-; **щ. собі хо́че** *(мріє)* що на се́рці лежи́ть; **щ. так воно́ є** ♦ це так /пра́вда/; **щ. таке́?** ♦ ста́лося?; **щ. хо́чеш** що завго́дно; **що́ то** $ф^{р}$ ♦ зна́чить [♦ то любо́в]; **що́ то за = щ. воно за; що-що́, а** ще б ♦сь і́нше, а [♦-♦, а ха́ту знайти́ ва́жко], ну вже ♦, але́ /а/... [ну вже ♦, а в полі́тиці ти слаба́к]; **щ. як щ., а ♦-♦**, а [**щ. я. щ., а це її жде]; а щ.?** а чим погано?; **або́ щ.?** 1. = **а щ.?**, 2. хіба́ не мо́жна?, хіба́ гріх?; **А. щ.-одне́, а Б. що-дру́ге** А. – це одне́, а Б. – це дру́ге; **про щ. тільки не** *(товкли)* про бо́зна-ті́льки-що; **та ти /Ви/ щ.!** бі́й(те)ся Бо́га!, c^{o} що́ ти /Ви/!; **та щ. (там) А.!? – Б.!** ма́ло каза́т-и А. – Б! [та ♦ там Рим!? – Євро́па!]; **і щ. там тільки не є** *(в кінці думки як підсумок)* і все із цим пов'я́зане; **не то що... а й** не ті́льки..., а на́віть і [не мо́же не то що поворухну́тися, а й ї́сти]; **не то щ. *щось зробити*** не кажучи про те, щоб ♦*сь зробити*; **у щ.-у щ., а...** ну вже у що, а...[н. в. у що. а у сни ві́рю];

ЧО́МУ́: ні на чо́му *р.* на нічі́м.

ЩО- $c^{к}$ **щовипа́дник** *ж.* нерегуля́рне вида́ння; © ко́жного [**щодня́** к. дня], з кожним [**щовди́х** з ко́жним вди́хом], з ко́жною [**щопоїздки** з ко́жною поїздкою]; **щорі́чний** кожнорі́чний; **щорі́чно** ко́жного ро́ку; **щохви́лі** ко́жної хви́лі; **що-якийсь-час** час до ча́су, вряди́-годи́.

ЩОБ: щ. Вас дощ намочи́в! *ж.* ♦ Вам вся́чина, ♦ Вас гу́ска вбри́кнула!, ♦ Вам наза́д п'я́ти!, *с.* ♦ ти скис!, ♦ вас вовки́ з'ї́ли; **щ. Ви знали!** ко-ли́ хо́чете *(зна́ти)*; **щ. ї́м ки́сло було́!** ♦ ї́м уся́-чина!; **щ. мені було́ /-а́, -и́/!** діста́нь*(те)*, хоч з-під землі́ [♦ мені кни́жка була́!]; **щ. я так жив!** ♦ мене́ вби́ли!, ♦ я з цього мі́сця не встав!; **але́ щ.** *щось зробив*, **то ні** але́ *зробити* не *зробив* [**але́, щ. ї́сти, то ні** а́ле́ ї́сти не ї́в]; **не то, щ...., а...** бі́льше, ніж... – [**не то, щ. пла́кала, а рида́ла** бі́льше, ніж пла́кала – рида́ла]; **не то, щ.** *як хто/що*, **а...** зо́всім не *як хто/що*, а... [**не то, щ. як лю́ди, а по-сви́нськи** зовсім не як люди, а п.-с.]; **не то, щ. купи́ти** не ка́ж-учи про те, ♦ купи́ти.

ЩОБІ́ЛЬШЕ на́віть /ба/ бі́льше, ма́ло то́го, $з^{п}$ бі́льше то́го, *б.* бі́льше за те.

ЩО́ГЛА > ЖЕРДИНА, ТИЧКА; *(на судні /передня/)* фок-що́гла, фок, *(задня)* бі́зань, бі́зань-що́гла; *(для прапора)* фля<u>г</u>што́к.

ЩОДА́ЛІ > ЧИМРАЗ.

ЩОДЕ́ННИЙ кожноде́н-; *(одяг)* повсякде́н-, буде́н-, не святко́вий, звича́йний.

ЩОДЕ́ННИК *з.* ді<u>я</u>рі<u>ю</u>ш; *(щоденне видання)* $c^{у}$ газе́та, часо́пис.

ЩОДНЯ́ щоде́нно, щодни́ни, ко́жного дня, всяк-

де́нь; & щоде́нь, що-білого-дня́; ± ДЕНЬ-У-ДЕНЬ; **щодня́ і щогоди́ни** постійно.

ЩО́ДО *пʳᵏ (чо́го)* стосо́вно /дотич-/ до, відно́с-, з при́воду, *г.* су́проти [су́проти бу́рі це нічо́]; *фʳ* про, за [скажи́ ♦ нас], *(в чолі мови)* от з *чим* [**От з хлі́бом, то...** Що́до хліба, то...].

ЩОДУ́ХУ що є /було́/ ду́ху, якнайшви́дше; *(з усієї сили)* ЩОСИЛИ, чимду́ж, щомо́га; *(гукати)* якнайголосні́ше, на всі заставки́.

ЩО́ЙНО *пʳ* оце́ за́раз, зо́всім неда́вно, тільки-тільки, допі́ру, *к.* тіль-тіль; *сⁿ* тільки но [♦ уве́чері], *г.* лиш(*е́*) що, *д.* що лиш; *ч.* са́ме, якра́з [♦ тепе́р], *оᴷ* аж [здогада́вся аж тепе́р]; *р.* ле́две, *р.* щоті́льки.

ЩОКА́ & щі́чка

ЩОКА́ТИЙ повнощо́кий.

ЩОЛОПО́К > ЧОЛОПОК.

ЩОНАЙБІ́ЛЬШЕ якнайбі́льше; *фʳ* не більше, як, *жᴹ* від си́ли [**щ. оди́н** від си́ли – оди́н].

ЩОНАЙКРА́ЩЕ якнайкра́ще, якомо́га кра́ще, кра́ще не мо́же бу́ти, *кᴴ* найкра́щим чи́ном; *(убратися)* якнайгарні́ше, як на свя́то /весі́лля/.

ЩОНАЙМЕ́НШЕ принайме́нше, ПРИНАЙМНІ; *фʳ* не ме́нше, як [♦ два дні].

ЩО-НЕ́БУДЬ будь-що́, аби́що; щось, *зᴴ* щось там; & що(-)бу́дь, *хᵃ* щоне́будь.

ЩОНІ́Ч, ЩОНО́ЧІ ніч-у-ніч.

ЩОПРА́ВДА пра́вда, спра́вді, пра́вду /щи́ро/ ка́жучи /каза́вши/.

ЩОРА́З(У) *пʳ* ко́жен раз, ко́жного ра́зу, *п.* щокро́к; раз-у-ра́з; *ч.* деда́лі, ЧИМРАЗ.

ЩОРІ́ЧНИЙ рік-рі́чний.

ЩОРО́КУ рік-рі́чно, щорі́чно.

ЩОСИ́ЛИ що є /було́/ си́ли, скільки є /було́/ си́ли, з усієї си́ли; *(бігти, крича-)* ЩОДУХУ, *(крича- ще)* на всі заставки́; & щоси́лоньки.

ЩОСЬ *зᴷ* не зна́ти /невідо́мо/ що, хто́зна(-)що; хтось [♦ гука́], *зᴴ* ♦ там [♦ там зліпи́в]; що(-)не́будь [♦ інше], де́що [♦ зароби́в]; *пʳ* чому́сь [♦ не сплю], приблизно, десь [♦ із рік]; **щ. аж** *оᴷ* десь таки́ [♦ аж п'ять дір]; **щ. не те** яка́сь закови́ка /неув'я́зка/; **щ. та зна́чити** ма- велике зна́чення **щ. там є** це мо́же ма- місце; **тут щ. є** у цьо́му щось є, це не так про́сто.

ЩО́СЬ ТО що́сь таки [що́сь то бу́де].

ЩОТИЖНЕ́ВИЙ > ТИЖНЕВИЙ.

ЩУ́ЛИТИ *(очі)* МРУЖИ-; *(вухо /- тварин/)* нащу́люва- /при-/, насторо́жу-; **я. /мᴴ хто/ щу́лить** с-и ♦, зᴹ-й примру́жи-, © щу́ливши.

ЩУ́ЛИТИСЯ *(з холоду)* зіщу́люва-, ку́ли-; *п.* м'я́-, ніти-, ніякові́ти, вага́тися, *жᴹ* му́ля-; *(- очі від сонця)* МРУЖИ-; **я. /мᴴ хто/ -иться** с-и ♦, ради́й зі♦, © щу́лившись, *(з холоду)* ску́лений, зіщу́ле-, *(від сонця)* = **я. щулить очі**;

ЗІ♦♦♦ ску́ли-, ско́рчи-, скоцю́рби-, зсудо́ми- ◊.

ЩУП & щупа́к.

ЩУ́ПАЛЬЦЕ смокта́ль-, си́саль-, *(у п'явки)* при́лапок.

ЩУР пацю́к; *(птах) сᵒ* стри́ж; & щу́рик.

Ю

ЮВЕЛІ́Р золота́р*, сріблі́яр, *кᴴ* золоти́х діл ма́йстер; *п.* філігра́нний м., м. тонки́х /ви́тончених/ робі́т.

ЮВЕЛІ́РНИЙ золота́рський; *(виріб)* філігра́нний, то́нко /майсте́рно, ви́тонче-, філігра́н-/ зро́блений /ви́кона-/.

ЮВІЛЕ́Й > РІЧНИЦЯ.

ЮВІЛЯ́Р ювіля́нт, *г.* ювіля́т, *ж.* імени́нник.

Ю́ДА > ІУДА.

ЮДОФО́Б антисемі́т.

Ю́ЗОМ во́лок-, по́сов-, со́в-, ПОКОВЗ-.

ЮНА́К пі́дліток, *(дещо старший)* молоди́к, ПАРУБОК, *г.* ле́ґінь, *жⁱ* ю́нка, юна́чка, ± ХЛОПЕЦЬ; *(сивоусий) о.* завзя́тець, молоде́ць.

ЮНА́ЦТВО *(вік)* ю́ність, мо́лодість, ю́ні дні /літа́/; *зᵇ* мо́лодь, парубо́цтво, юнаки́; *п.* молоде́цтво; & ю́нь.

ЮНА́ЦЬКИЙ *(запал)* молоде́чий, парубо́-; *(вигляд)* ю́ний, молоди́й; & юна́чий, юнакува́тий.

Ю́НГА > МОРЯК.

Ю́НИЙ > МОЛОДИЙ; *(глядач)* малолі́тній, не доро́слий; *(- зелень)* свіжий; & *пᵒ* пра́ю́ний; **ю. спортсме́н** юніо́р.

Ю́НІСТЬ > МОЛОДІСТЬ; *о.* молоді́ /ю́ні/ літа́ /дні/; *(творчости) п.* пе́рші кро́ки, ра́ння пора́, світа́ння; & *зᵇ* юна́цтво, юнь, ю́нощі.

ЮРБА́ на́товп, ю́рма, гу́рма, *г.* тлум, *зᴴ* ТАБУН, ота́ра, голо́та, чернь, плебс, плебе́ї, *д.* галайстра; *(гостей)* гурт; *(дика)* орда́;; *(псів)* згра́я; *(зірок)* ску́пчення; & ю́рбище.

ЮРИДИ́ЧНИЙ правни́чий, правозна́в-; *(- рівність)* правови́й; ± ЗАКОННИЙ.

ЮРИСДИ́КЦІЯ пра́во чи́нити суд, *г.* судовла́сть; *(даної установи)* прерога́тива /*мᴴ* -ви/.

ЮРИСПРУДЕ́НТ *і* **ЮРИСПРУДЕ́НЦІЯ** > ЮРИСТ *і* ПРАВОЗНАВСТВО.

ЮРИ́СТ правни́к, правозна́вець, юриспруде́нт, слуга́ зако́ну, *іʳ* служи́тель Теміди; *(установи)* юриско́нсульт; *(нотаріяту)* но́та́р; & юри́ста; ± АДВОКАТ, СУДДЯ.

Ю́РІЙ-ПОБІДОНО́СЕЦЬ *у.* Ю́рій-змієбо́рець.

Ю́РМИ́ТИСЯ збива́- (в гурт /згра́ю/), грома́ди-, згрома́джува-, СКУПЧУВА-, тисну́-, ку́пи-, зосере́джува-, концентр/ува́-; & юрби́-; **я. /мᴴ хто/ ю́рми́ться** с-и ♦, з'ю́рмлюваний, ску́пчу-, згрома́джу-, зби- у гурт, зосере́джу-, ~о́-, ©.

ЮРОДИ́ВИЙ *як і.* Бо́жий чолові́к, ю́рода; *п.* навісни́й, навіже́ний, божеві́льний.

ЮРО́ДСТВО неприро́дні химе́ри /збо́чення, по-

ве́дінка, блазе́нство/; & юро́дствування.

ЮРО́Д/СТВУВАТИ чини́- ~ства,´~и справля́-; **я.** /$м^н$ **хто**/ **~ствує** с-и ♦,´~а, ´~и́вий, © ~ствуючи.

Ю́РТА > ДОМІВКА; *(у народів Півночі)* чум, яра́нга.

ЮСТИ́ЦІЯ правосу́ддя, справедли́вість, $п^{-о}$ суді́вни́цтво; $з^б$ юри́сти, правники́, слу́ги Теміди, су́дді, прокуро́ри, адвока́ти, оборо́нці.

ЮХА́ > ЮШКА.

ЮШИ́ТИ > ТЕК-; **що юши́ть** с-и ♦, ± **що тече**;

РОЗЮШИ-: р. ***чий*** **ніс** пусти́- ю́шку *кому*.

Ю́ШКА щерба́, суп, *г.* зу́па, *(рибна)* юха́, *(з круп)* крупни́к; *(рідке у страві)* *як і.* рідке́; *п.* кров; & ю́шечка.

Я

Я *п.* *(людське)* єство́, е́го; *(творче)* індивідуа́льність, особи́ст-, ориґіна́льн-; *(національне)* гі́дність, самопова́га; **я ду́маю!** іна́кше не могло́ б і бу́ти [*А.* Він уже́ не ла́ється. *Б.* **Я ду́маю!**]; **від А до Я** від а́льфи до оме́ги, від до́шки до до́шки, з голови́ до ніг, АБСОЛЮТНО, цілко́м і по́вністю, геть усе́ /чи́сто все/, $е^м$ усе́-усі́сеньке;

МЕНІ́ $п^ф$ → **Я** *(з ір. присмаком)* [**хоро́ша м. ка́зка** хоро́ша ка́зка > ХОРОШИЙ]; **м. що?** мені ба́йдуже, не запере́чую; **теж м.** > ТЕЖ.

Я́БЕДА ОБМОВА, на́клеп, на́шепт, доно́с; ☺ ЯБЕДНИК; & $д^о$ *г.* *я́бедити.

Я́БЕДИТИ *г.* ка́па-, ДОНОСИ-.

Я́БЕДНИК брехýн, набре́ха, доно́щик, *с.* накле́пник, СТУКАЧ, $ж^м$ я́беда.

Я́БЛУКО плід я́блуні; *п.* куля́сте /сфери́чне/ ті́ло; *(очне)* сфе́ра, ку́ля, $ж^м$ ба́нька; & я́блучко, я́бко; **я́. незго́ди /розбра́ту, чвар/** кі́стка незго́ди; **у я́блуках** *(кінь)* яблука́стий.

Я́БЛУНЯ & я́блунька, $з^б$ я́блуння.

Я́ВА *і* **ЯВ** не сон, не мрі́я, ді́йсність, очеви́дь, реа́льність;

Я́ВА $т^к$ *(у п'єсі)* сце́-, відсло́-, части́- а́кту.

Я́ВИЩЕ фено́мен; *(історичне)* поді́я, факт, обста́вина, епізо́д; *(дивне, що аж)* $і^д$ дивови́жа, ди́во, сенса́ція, *г.* щось тако́го; & з'я́вище.

Я́ВКА *(куди)* при́хід, прибуття́; *(де)* зу́стріч; *(місце явки)* конспірати́вна кварти́ра.

ЯВЛЯ́ТИ *(кому)* пока́зувати, демонструва́-; *(милість)* виявля́-; ± РЕПРЕЗЕНТУВА-; **не я. таємни́ці** лежа́- на по́ве́рхні; **я.** /$м^н$ **хто**/ **явля́** 1./2 с-и ♦; 1. + **що показує**, 2. + **що виявля**;

ЯВИ́ТИ: я. очам упрису́тни-; ◊.

ЯВЛЯ́ТИ СОБО́Ю бу́- [**що ми –ємо с**. що ми є?]; *(приклад)* бу́- *чим*; *(виняток)* станови́-; **що явля́ собо́ю** ***кого/що*** © являючи собо́ю, *о.* не хто, а *хто*, ніхто́ і́нший як *хто*, ніщо́ і́нше як *що*; **що він собо́ю явля́є?** що він за оди́н?;

ЯВЛЯ́ТИСЯ = З'ЯВЛЯ́- *(куди)* *ф.* зава́люва-;

ЯВИ́ТИСЯ *ф.* завали́-; **що -и́вся** я́влений ◊, Ø.

Я́ВНИЙ очеви́д-, нао́ч-, види́мий, не потає́мний, безсумні́в-, чи́стий [чи́сте божеві́лля], *о.* як на шкі́рі спи́саний; *(- помилку)* безпере́ч-; *(ворог)* неприхо́ва-, не таєм-, відве́ртий, відкри́-;

Я́ВНО очеви́д-, без су́мніву ◊; $ф^р$ публі́чно, привселю́д-, пе́ред очи́ма, на очах.

ЯГА́ > МЕГЕРА, ± ВІДЬМА;

БА́БА-ЯГА́ > ЧАРІВНИЦЯ.

ЯГНИ́ТИСЯ > КОТИТИСЯ.

Я́ГОДА > ПЛІД; & я́гідка, я́гідонька, $з^б$ я́гіддя.

Я́ДЕРНИЙ *(- зброю)* *д.* нуклеа́рний.

ЯДЕ́РНИЙ *(- зерно)* добі́р-, зерни́стий; *(плід)* нали́-, соко́ви-; *(дощ)* краплис́-; ☺ дебе́лий, креме́зни́й, здоро́вий, мі́цни́й; *(місяць)* по́в-, вели́кий; *(вітер)* сві́жий, прохоло́дний; *(- слова)* змісто́в-, вира́зни́й; & ядря́-, ядро́вий.

ЯДРО́ осе́рдя, центр, осере́ддя, осере́док, *о.* се́рце, *(гарматне)* $з^г$ стрі́льно́; *(горіха)* зе́р-, сі́м'я; *п.* *(гурту)* аванґа́рд, елі́та, *п.* кістя́к, *(зла)* осно́ва, первопричи́на; & ядéрце, ядéречко.

Я́ДУХА а́стма, ди́хави́ця; *(в шахті)* заду́ха; & $п^к$ *ядушливий (= ди́хави́чний).

ЯДУ́ЧИЙ *(дим)* ї́дкий, гризьки́й; *(газ)* *р.* отру́йний; *(вітер)* дошкульни́й, щипу́чий; *п.* *(біль)* нестерпний, пеку́чий, *(колір)* рі́зки́й, крикли́вий; *(вираз)* УЩИПЛИВИЙ, жо́вчний.

ЯЄ́ШНЯ смаже́ня, *д.* смажени́ця, *(з молоком)* пряже́ня, омле́т, *(з двох яєць)* *а.* Ада́м і Є́ва.

ЯЗИ́К $к^н$ о́рган мо́влення; ☺ /*свій*/ розві́дник, /*чужий*/ бра́нець-інформа́тор; *з.* мо́ва; $у^р$ на́рід, пле́м'я; $ф^р$ висло́влювання [сів за ♦]; *(у дзвоні)* те́лепень; *(риба)* язь, язю́к; *(бичачий)* лизь, ли́зень; *(вогню)* стовп, ви́плеск, ви́кид, стру́мінь, $с^о$ фонта́н; & язичо́к, язичи́ще, язицю́ра; **я. розв'язався** ♦ з кі́лочка зірва́вся; **німи́й я.** німа́ твари́на, німина́, $о^к$ ні́мець, чужи́н-; **на кінці́ язика́** *д.* *(іти)* пита́ючи, з ро́зпитами;

ЯЗИКИ́ *(вогню)* спа́лахи, спле́ски, каска́ди.

ЯЗИКА́ТИЙ пащекува́-, писка́-, з до́вгим язико́м, БАЛАКУЧИЙ; го́стрий на язи́к.

ЯЗИ́ЧНИК > ПОГАНИН.

ЯЗИЧО́К *(деталька)* шпи́нтик.

ЯЙЦЕ́ кра́шанка, $м^н$ *д.* по́кладки; *(ялове)* ро́збовток; *(мальоване)* пи́санка; $б^і$ яйцеклі́ти́на; *(контур яйця)* ова́л; & яє́чко.

ЯЙЦЮВА́ТИЙ ова́льний, на взі́р /у фо́рмі/ яйця́, як яйце́, $с^о$ яйцеподі́бний /-ви́дний/.

ЯК $п^р$ у яки́й спо́сіб, яки́м чи́ном; $ф^р$ коли́ [як я встав], $о^к$ аж [стою, аж тут хтось іде́]; $с^п$ *(не)*на́че, *(не)*мо́в, ні́би; ніж [гі́рший, ♦ пес]; якщо́ [хто, ♦ не я]; *ч.* хі́ба [як так мо́жна?]; © поді́бно до *кого* [**я. я** п. до ме́не]; $з^{-п}$ звича́йний [кі́нь ♦ кі́нь]; & $у^р$ я́ко; *(!)* **я́-аак** [я́-аак урі́же!];

(відповідь на питання: Ви живі?*)* **я. ба́чиш /-ите/** уяви́ /-іть/ собі!; **я. би не так!** c^o нема́ /знайшо́в/ дурни́х!; **я. до** ***кого*** зале́жно від, ди́-влячись на [♦ до чоловіка]; **я. же ж?** а ♦ же?; **я. же ж** ***робили*****, коли́**... ну й *робили*, коли́... [**я. же ж сміялись, коли́**... ну й с., к....]; **я. життя́?** як Бог ми́лує?; **я. загле́дить о́ко** скільки сягне́ /ба́чить/ о.; **я. зва́ти** ***кого*** $з^н$ ♦ його́ там?; **я. звича́йно** $ф^р$ знай собі [**я, як з., спав** я знай собі спав]; **я. його́** *(зробити)* яки́м чи́ном; **я. на те** ♦ на зло /збитки/; **я. на** ***кого*** зале́-жно від *ко́го*; **я. не** 1. ма́ло, ле́две [іду́ – ♦ не пла́чу], 2. $о^к$ ♦ [**я. не ри́кне!** ♦ ри́кне!]; **я. не є** ♦ не крути́, c^o ♦-не-♦; **я. не мо́жна кра́ще** в са́мий раз; **я. по-пи́саному** 1. чітко, без за́пинки, 2. ле́гко, безпомилко́во, 3. ніби за пла́ном; **я. такі́ та́к?** як то /це/ так? **я. так, то й так** зго́ден, не запере́чую; **я. то** ***(так)?*** як такі́ (так)? **я.** ***робити*****, то** ***роби-*** якщо́ *робити*, то *робім* [**я. їсти, то їс-** якщо́ їс-, то їжмо]; **я. ра́птом** аж нара́з; **я. узя́всь, я. узя́вся** наполе́гливо узя́вся; **аж я.** лише́ тоді, ♦ [ліг, аж ♦ світа́ло]; **нема́ я.** *(зробити)* ні сяк ні так [діста́тися н. с. н. т.]; **та я. ..., та я. ...** осатаніло... і осатаніло... [**та я. ухо́пить, та я. бря́зне** осатаніло вхо́пить й о. бря́зне]; **хай там я.** сяк чи так, х-оч ♦; **ще й я.** *(відповідь невірі)* ду́же ча́сто [**ще й я. було́!** ду́же ча́сто було́].

ЯКБИ́ $c^п$ коли́ б, якщо́ б, *д.* аби́ [аби́ захотів], кобі́; **ч.** неха́й би [якби́ ти на неї гля́нув]; & якби́ ж то; **я. знаття́** якби́ *(тільки)* знати; **я. не** © так... ж! [**плю́нув, я́. не присяга** плю́нув, так присяга ж!]; **я. не..., то** © було́ *(б)* [**я. не йшов, то дали́ б** було́ б не йти – дали́ б]; **я. що** у ра́зі чого́, ра́птом що; **а що я.** а що б то [**а що я. згада́ти** а що б то згада́ти].

ЯКИ́Й котри́й, кото́рий, що ото́ [щ. о. співа́], що за [**яка́ ніч!** що за ніч!]; $ф^р$ ЯКИЙ-НЕБУДЬ, яки́йсь [коли́ ♦ не зна́є]; **я. час** яки́йсь, де́який [**поси́дьмо я. час** поси́дьмо де́який /яки́йсь/ ч.]; & ♦ са́ме; **я. би не хоч** ♦; **я. бу́де на́слідок?** що то з то́го ви́йде?; **не я. там** *(важливий)* не ду́же; **не я. уже́ там і** ***хто*** таки́й собі *хто* [**не я. уже́ там і коза́к**]; **он я.! = аж-он-який!**; **яко́го дідька /хріна +/** $е^в$ яко́го-тако́го; **яки́м чи́ном** *(зробити)* як са́ме, яки́м світом /див-/ *к.* як то; **за яко́го /якої, яки́х/** *к.* коли́ [**лад, за яко́го...** лад, коли́...]; ± КОТРИЙ, ЩО.

ЯКИ́Й-НЕ́БУДЬ котри́й-небудь, котри́й-будь, БУДЬ-ЯКИЙ, байду́же /все одно, однако́во/ яки́й, хоч *(там)* яки́й, то́й чи то́й, аби́який, $з^н$ яки́йсь там; *(маловартий)* яки́й-таки́й; & $х^а$ якийне́будь *і решта без дефіса.*

ЯКИ́ЙСЬ котри́йсь, не зна́ти /невідо́мо/ яки́й, *(хоч)* який-не́будь, $з^н$ яки́йсь там; *(час)* ДЕЯКИЙ; хтось [яки́йсь із нас]; & яки́йся; **я. та є** якийсь то /таки́/ є; **не я., а** $о^к$ аж [**запосів аж пе́рший ряд** запосів не ~, а пе́рший ряд].

ЯКИ́ЙСЬ-ТО яки́йсь такі [а яки́йсь то заїхав]; $х^а$ яки́йсь то; ± ЯКИЙ-НЕБУДЬ.

Я́КІР кітва, кітвиця; *(ел. мотора)* ро́тор; & якоре́ць.

Я́КІСНИЙ добро́т-, *о.* що назива́ється, на всі сто *(*відсо́тків*)*, *с.* високоя́кісний;

Я́КІСНО добро́т-, добросо́віс-, на со́вість, $к^н$ із зна́ком якості ◊.

Я́КІСТЬ добро́тність, міра ва́ртости /прида́тно-/, $о^к$ *(*най*)*кра́щість, *(зо́лота)* про́ба; *(перекладу)* рівень; **із зна́ком -ости** добросо́вісно;

Я́КОСТІ *(людські)* ри́си, прикме́ти, вда́ча, хара́ктер, но́ров, ± ХАРАКТЕРИСТИКА.

ЯКНАЙ- як*(*о*)*мо́га, $с^к$ щонай- [**якнайбільший =** як*(*о*)*мо́га більший, щонайбільший], © тобі [**якнайправди́віший мед =** правди́вий тобі мед]; ± МАКСИМАЛЬНИЙ.

ЯКНАЙКРА́ЩЕ /що-/, як*(*о*)*мо́га кра́ще /ліпше/, якнайліпше /що-/; *(підходить)* в са́мий раз.

ЯКНАЙШВИ́ДШЕ мерщій, якомо́га шви́дше.

ЯК-НЕ́БУДЬ $п^р$ я́кось. у яки́йсь спо́сіб, яки́мось чи́ном, та́к чи та́к; *(недбало)* сяк-та́к, будь-я́к, як-бу́дь, аби́як, як уда́сться /тра́пи-, набіжи́ть/; $с^п$ *(коли)* я́кось, коли́сь [як-не́будь зайду́]; & $х^а$ якне́будь.

ЯК НЕ Є́ що не кажи́ /кажіть/, c^o як не як, $ф^р$ як не крути́, сміх сміхом; & що не є.

ЯК(О)/МО́ГА скільки~ /що-/, чимду́ж, ЩОСИЛИ, з усіх сил; *(хутче)* по змо́зі, у міру сил, $г^д$ як з~ $і^р$ якнайху́тче; *(краще)* $і^р$ якнайкра́ще.

Я́КОСЬ у яки́йсь спо́сіб, яки́мось чи́ном, не зна́ти /невідо́мо/ як; *(бовкнув)* випадко́во, мимохіть; *(не міг)* чому́сь; $ф^р$ коли́сь [я́кось зайду́]; & я́ково́сь.

Я́КО́СЬ *о.* яки́мось бо́гом; *(удень)* одно́го ра́зу, раз, $о^к$ аж [аж одно́го дня].

Я́КОСЬ-ТО я́кось такі [ва́жко, та лю́ди я́кось то ро́блять]; & $х^а$ я́кось то.

ЯК О́Т > НАПРИКЛАД.

Я́КО-ТА́КО так собі, не аж-аж, мо́же бу́ти.

ЯКРА́З $п^р$ са́ме; *(- одяг)* в са́мий раз; **ч.** *(такий)* достеме́нно, то́чно, досто́ту, о́ко-в-о́ко, $о^к$ аж [зігну́в аж удво́є]; $і^р$ авже́ж! ато́ж! [ку́пиш? Якра́з!] **я. і** зо́всім [пи́ти **я. і** не коне́чно], всу́переч сподіва́нням [ми **я. і** спійма́ли].

ЯКЩО́ коли́, як; $ф^р$ раз [**раз так, то** ♦ так, то]; **я. по пра́вді** коли́ каза́ти пра́вду; & $г^д$ якби́що

ЯЛ > ШЛЮПКА; & ялик.

ЯЛИ́Н/А хво́йне де́рево; $з^б$ ~ник, ~овий ліс; & ~ка.

Я́ЛОВИЙ безплідний, не плодю́чий, ☺ бездітний; *(штучно)* знеплідне-, кастро́ва-, *(- худобу ще)* моло́ди́й; *(- поле)* неродю́чий; **п.** *(- пораду)* безко́ри́сний, пусти́й, не помічни́й, *(за-*

хід) ма́рний; ***т.*** з воло́вої шкі́ри.

Я́ЛОВИЧИНА воло́вина, воло́ве м'ясо.

Я́ЛОВІТИ ства́- безплідним /***п.*** непотріб-, без-ко́рис-/, *(- людей)* бездітні-;

ЗАЯ́ЛОВІТИ зая́ловитися, ста́ти я́ловим ◊, *(- кого)* збездітни-; **що -вів** зая́ловілий ◊, Ø.

ЯЛО́З/ИТИ *(поверхню)* те́р-, натира́- /ви-/; *(язиком)* сли́ни-; *(масним)* заяло́жува-, заса́лю-, засмальцьо́ву-; *(губи)* зма́щу-; ***п.*** *(що)* моро́читися з *чим*; **я. /м^{н} хто/ ~ить** с-и ♦, з-й за♦, заяло́жувач, яло́за, слинько́, п^{к} яло́зливий, яло́зний, сли́нявий, © ~ивши, ~ячи, ± **що маже**.

Я́МА запа́дина, загли́би-, загли́блення; *(на дорозі)* ви́бій, *(з водою)* баю́ра, ковба́ня, калаба́ня, *(на ріці)* бака́й, *(од бомби)* ви́рва, с^{о} воро́нка; ***п.*** смітни́к, вигрі́бна́ ♦, дно; & я́мка, я́мище, яме́га, ви́ямок, ви́йма; **боргова́ я.** тюрма́; **вигрі́бна́ я́.** смітни́к, *(для попелу)* попільни́к.

Я́НГОЛ > АНГЕЛ; & янголя́(тко), я́нголик.

ЯНИЧА́Р пере́вертень, відсту́пник; кат, кара́тель, души́тель свобо́ди;

ЯНИЧА́РИ ***і^{с}*** туре́цьке ві́йсько з діте́й-бра́нців; ***п.*** бузувіри, не́люди, кати́ ◊.

ЯНИЧА́РСЬКИЙ > ЗРАДНИЦЬКИЙ.

ЯР глибо́ка запа́дина, БАЛКА, ***г.*** звір, *(глибокий)* чорториЯ; ***п.*** прі́рва; ***п^{о}*** весна́; & ЯРОК, яро́чок, яру́га.

Я́РИЙ *(хліб)* ярови́й, яри́нний, весняни́й; ☺ ША-ЛЕ-; ***р.*** молоди́й; п^{о} яскра́вий; & я́рній.

ЯРИНА́ яровина́, ***г.*** горо́дина.

ЯРИ́СТИЙ крутоя́рий; & яркува́тий; ± КРУТО-БЕРЕГИЙ.

ЯРІ́ТИ 1. ВИБЛИСКУВА-, 2. ЛЮТІ-; & д^{к} за♦.

ЯРЛИ́К *(на крамі)* на́ліпка, етике́т-, на́лич-, *(прив'язаний)* би́р-; ***п.*** *(дискримінаційна)* характери́сти-, незаслу́жене тавро́; ***і^{с}*** ха́нська гра́мота; & ярличо́к.

ЯРМАРКУВА́ТИ торгува́- *(на я́рмарку)*, базарюва́-; **я. /м^{н} хто/ ярмарку́є** с-и ♦, з-й про♦, ярмарча́нин, базаря́-, п^{к} ярмарко́вий, база́рн-, ©.

Я́РМАРОК *(вели́кий, річни́й)* торг /база́р/; ***п.*** ша́рварок, метушня́, цига́нський та́бір.

ЯРМІ́С *і* **ЯРМИ́С** ***з.*** спо́сіб; ***ф^{р}*** при́від, за́чіпка.

ЯРМО́ за́пряг на волів; ***п.*** тяга́р, *(царів)* у́тиски, гніт, гно́блення, корми́га, нево́ля; & яре́мце.

ЯРМУ́ЛКА з^{п} тюбете́й-, ***ц.*** каміла́в-, п^{б} ша́поч-.

ЯРОВИ́Й > ЯРИЙ.

ЯРО́К ви́бал-, ви́яр-, ви́долин-, БАЛКА, байра́к; с^{о} улого́вина; & яро́чок, *(поперечний)* пере♦.

Я́РУС *(будинку)* по́верх; *(в театрі)* ряд льож;

Я́РУСИ *(книг)* сто́си, *(гірських порід)* пласти́, шари́, *(рельєфу)* тера́си, пади́, поро́ги; ± РЯД.

ЯСА́ ***у^{р}*** сигна́л, знак; *(з кріса)* салю́т; ***п.*** чу́тка, по́голос /ро́з-/, розголо́шення; ***п^{о}*** світло, ся́йво;

Я́СОЧКА *(!)* зі́ронька, ла́стівка, ла́сочка.

ЯСИ́Р > БРАНЦІ /БРАНЕЦЬ/; ***і^{с}*** поло́н, НЕВОЛЯ [забра́ли в яси́р].

ЯСКРА́ВИЙ блиску́чий, сліпу́-, ІСКРИСТИЙ, осяйни́й, у^{р} я́рий, сонцея́сний, с^{о} ся́ючий; *(колір)* разю́-, сокови́тий, ПРОМЕНИС-, наси́чений, ***п.*** гаря́чий, палки́й; *(день)* со́няшний; *(- мову)* бага́тий, о́бразний, кольори́т-; *(спогад)* чітки́й, вира́зни́й; *(опис)* мальовни́чий; *(образ)* ефе́ктний; *(хист)* феноменáль-, видатни́й; *(доказ)* переко́нливий; ± МАЛЬОВНИЧИЙ;

ЯСКРА́ВО я́сно, п^{о} стосві́ч-, с^{к} бу́йно- [**яскравосиній** буйноси́ній] ◊; *(- сонце)* л^{а} всім бага́тством сво́го світла; **я. ви́ражений** з^{п} як ви́різьбле-, ♦ ви́явле-, чі́тко окре́сле-; **я. зобра́же-** як ви́різьбле-; & д^{о} *уяскра́влювати.

ЯСКРА́ВІТИ *(яскраво виявляти себе)* яскра́во світи́тися /пала́ти +/, вияскра́влюватися.

Я́СЛА м^{н} *(дитячі)* ***г.*** світли́чка; & ясе́льця.

Я́СНИ́Й світлий, чи́стий; *(день)* безхма́рний, со́няш-, пого́жий, ***ф^{р}*** бі́лий; *(звук)* чітки́й, вира́зний; *(- ніч)* ви́д-; *(- воду)* прозо́рий, не калам́утний; ***п.*** *(виклад)* зрозумі́лий; *(- діло)* очеви́дний; *(розум)* логі́ч-; *(погляд)* об'єкти́в-, розсу́дливий; *(- долю)* щасли́-, безтурбо́тний; *(усміх)* приві́т-, ра́діс-, відве́ртий, те́плий; *(- перла)* ***п^{о}*** ЯСКРАВИЙ; *(!)* ясновельмо́жний; & ясне́нький, (♦-)яснісінь-, яснува́тий, преясни́й;

Я́СНО ви́дно ◊; *(безперечно)* недвозна́чно.

ЯСНІ́ТИ світлі́-, світлі́ша-, става́- /роби́тися/ світлі́шим; *(- сонце)* світи́-, ярі́ти, блища́-, сяя́-, промені́-; *(- небо)* **вияснюватися**; *(в далечі)* ВИДНІ-; **я. ясні́є** с-и ♦, роз'я́снюваний, щора́з ясні́ший /світлі́-/, *(вже)* ма́йже ясни́й, напівви́яснілий, п$^{-о}$ заясні́-, ©;

ЗА♦♦♦ /ви-/, засвіти́тися ◊; **що -ів** заясні́лий ◊.

ЯСНОВЕЛЬМО́ЖНІСТЬ ***і^{с}*** *(Ваша)* світлість, к^{н} сія́тельність, з^{п} сія́тельство.

ЯСНОВИ́ДЕЦЬ прови́дець, прові́сник, проро́к, ВІЩУН.

ЯСНОВИДЮ́ЩИЙ ☺ прови́дливий, с^{о} прозі́рли-, прозорли́- п^{о} винозо́рий; ± ПРОРОЧИЙ.

ЯСНОЗО́РИЙ яснозі́рний.

Я́СТРУБ > ШУЛІКА.

ЯСУВА́ТИ > З'ЯСОВУ-, ПОЯСНЮ-, СВІДЧИ-, ТИ, ВИКЛАДА-, ХАРАКТЕРИЗУВА-.

Я́ТІР ве́рша, па́стка на ри́бу; & ятіре́ць.

Я́ТКА *(на базарі)* бу́да, бу́дка, з^{п} рунду́к; *(від сонця)* пові́тка; & я́точка.

Я́ТРИ́ТИ *(рану)* троюди-, травмува́-, роз'я́трю-, розвере́джу-, розтрою́джу-, подра́зню-; *(душу)* розвору́шу-, розпі́кати*, переверта́-; ± ДРАТУВА-; **я. /м^{н} хто/ ятри́ть** с-и ♦, з-й роз'-♦, розвере́джувач, роз'я́трю-, п^{к} (роз')ятру́щий, ятри́стий, © роз'я́трюючи.

Я́ТРИ́ТИСЯ *(- рану)* гної́-, не го́ї-; ***п.*** */сонце/* пала́ти, горі́-, ярі́-, ятрі́-; */іскру/* же́врі-, тлі-; */болючий спогад/* пекти́; **що -и́ться** с-и ♦, роз'-

я́трюваний, розвере́джу-, не заго́ю-, *п*^{к} /- *сонце*/ палю́чий, /- *спогад*/ пеку́-, болю́-.

Я́ХОНТ *с*^{у} сапфір, рубін, *г.* шафір.

Я́ХТА > СУДНО.

ЯЧА́ТИ *(- лебедів)* квили́-; /*людей*/ кричá-, гомоні-; & *д*^{к} за♦.

Я́ЩИК КОРОБКА, скри́нька, лото́к [л. для снаря́дів /стрілень/].

Я́ЩІРКА *(що міняє забарвлення)* хамелео́н, *(безнога)* жовто́брюх, жовто́пу́з; ± ПЛАЗУН.

Я́ЩУР *(тварина)* саламáндра; *(вірусний)* зарáзна хворо́ба худо́би й люди́ни; & *п*^{к} *я́щурячий.

Мирослав Симчич

СЛОВНИЧОК ВІЙСЬКОВИХ КОМАНД

АТАКА: *в*^{й} в атаку за мною!
БАҐНЕТ: в^{й} баґнети на кріс!
БІГОМ: *в*^{й} бігом руш!
ВПЕРЕД: *в*^{й} **вперед!** ; **вперед, напрям – дорога!** *к*^{н} вперед уздовж шляху!
ГОЛОВНИЙ УБІР: *в*^{й} **г. у. взяти /зня-/!** шапки на голову /з голови/!;
ГОТОВІСТЬ: бойова г.! *в*^{й} аларм!
ЗАРЯДЖАТИ; ЗАРЯДИТИ: *в*^{й} заряди кріс! *к*^{н} заряджай!
ЗБІРКА: *в*^{й} з. на вечерю!, з. на вечірню прогульку!
ЗБРОЯ: *в*^{й} **до зброї!** *с*^{о} за зброю!
ІТИ: іди!
КРІС: *в*^{й} на плече /на ремінь, до стопи/ ≈!
КРОК: *в*^{й} повний крок!
ЛАВА: *в*^{й} в лаву[і] збірка!; в лаву[і] руш!;
ЛІЧИТИ: ВІДЛІЧИТИ: *в*^{й} відлічи!
НАКАЗ: *в*^{й} **на Ваш н. прибув!** [друже соте́нний, прибув на Ваш наказ!];
НАПРЯМ: *в*^{й} **н. кроком руш!** *к*^{н} просто ходом р.!
НАЧАЛЬНИК: н. варти *с*^{о} *в*^{й} комендант /командир/ в. [к. в. на своє місце!]
ПАРАДНИЙ: до парадного маршу сотнями, перша сотня прямо, решта праворуч, на плече кріс, право-глянь, кроком руш!.
ПРАПОР: *в*^{й} із прапором за мною кроком руш!
РІВНЯТИСЬ: *в*^{й} Рівняйсь! Струнко!; **до лівого /правого, середнього/ рівняйсь!** вліво- /право-, середину-/ глянь!
РОЗІЙТИСЯ: *в*^{й} розхід! *к*^{н} розійдись!
РОЗРЯДЖАТИ: *в*^{й} розряджай кріс!
РЯД: *в*^{й} в два ряди кроком руш!
СОТНЯ: *в*^{й} сотня на ранковий перегляд збірка!; сотня в напрямку предмета такого (на межу таку) в чотові колони (колони роїв) – руш! сотня вправо (вліво, обернись) в напрямку предмета такого (на межу таку), чолова – чота така – руш!
СПОЧИТИ: *в*^{й} спочинь!
СТОЯТИ: *в*^{й} стій!, стій! хто йде?!, стій! обернись назад!, стій! іди праворуч (ліворуч)!, стій! кругом назад!, стій! стріляти буду!, стій, спочинь!, сотня, стій!.
ТРИВОГА: аварійна т.!, пожар! *в*^{й} тривога!

Словолюби, що підтримали це та інші видання автора:

1.	Олена та Василь Тхір	Польща
2.	Лариса й Мирослав Кий	США
3.	Мотря Бойко-Вотерс	США
4.	Зірка й Роман Воронка	США
5.	Зоряна й Микола Дармохвал	США
6.	Аскольд Скальський	США
7.	Ірина Аґне	США
8.	Аня Дидик-Петренко та Юрій П.	США
9.	Марійка й Роман Сербин	США
10.	Орест Попович	США
11.	Аврелія та Юрій Слюсарчук	США
12.	Теодор Царик	США
13.	Тереза Бень	США
14.	Віра-Надія-Любов Пилипець	США
15.	Леся Храплива-Щур	Канада
16.	Евстахія і Дмитро Штогрин	США
17.	Зиновій Квіт	США
18.	Марія й Лука Костелина	США
19.	Божена Ольшанівська	США
20.	Люба й Донна Сілецька	США
21.	Оксана Маковець	США
22.	Ірина Дибко-Филипчак	США
23.	Іванна Білик	США
24.	Ігор Ґавдяк	США
25.	Лада Слоневська	США
26.	Оксана Коропецька	США
27.	Лідія Давтян	США
28.	Оксана Радиш	США
29.	Богдана Урбанович	США
30.	Ярослава Француженко	США
31.	Юрій Добчанський	США
32.	Володимир Конопацький	США

Святослав Караванський – український мовознавець, письменник, перекладач, публіцист, громадський діяч.

Головні праці:

Практичний словник синонімів української мови, Київ: Кобза, 1993;
2-ге вид., Київ, 2000;
3-тє доп. вид. Львів: БаК, 2008;
4-те доп. вид., Львів: БаК, 2012;
5-те доп. вид., Львів: БаК, 2014.
Секрети української мови, Київ: Кобза, 1994;
2-ге доп. вид., Львів: БаК, 2009.
Російсько-український словник складної лексики, Київ: Академія, 1998;
2-ге доп. вид., Львів: БаК, 2006.
Пошук українського слова, або боротьба за національне 'Я', Київ: Академія, 2001.
Словник рим української мови, Львів: БаК, 2004.
До зір крізь терня, або хочу бути редактором, Львів: БаК, 2008.
Книга-журнал одного автора, Львів: БаК, 2010.
Звідки пішла єсть московська мова або шила в мішку не сховаєш, Львів: БаК, 2012.
Гумористичний самвидав, Філядельфія, 1982;
2-ге вид., Львів: БаК, 2013.
Лист до Героя пера – Марії Матіос, Львів: БаК, 2013.

Довідкове видання

Караванський Святослав

Практичний словник синонімів української мови

П'яте видання, опрацьоване і значно доповнене

Формат 70х100/16
Папір офсетний.
Гарн. Таймс.
Умовн.-друк. арк. 44,0.

Видавець:
Видавництво «БаК»
а/с 9009, Львів 79011
тел.: (032) 261 00 12
факс: (032) 261 10 81
е-пошта: office@bak.lviv.ua
www.bak.lviv.ua

Друк:
Видавнича фірма «Афіша»

К 21 **Караванський С.** Практичний словник синонімів української мови. 5-те вид., опрацьоване і доповн. Львів: БаК, 2014. – 544 с.

ISBN 978-966-2227-29-1

Практичний словник синонімів української мови – це мовознавчий довідник для підшукування синонімів, тобто слів з однаковим чи приблизно однаковим значенням. Лексика словника охоплює всі царини людської діяльности, надаючи користувачам широкий вибір можливих синонімів та варіянтних форм. Крім твердо запроваджених у практику лексичних одиниць, словник фіксує також рідковживані та безпідставно занедбані терміни й вислови української мови. Подекуди цитовано й оказіоналізми: новотвори та слова-пропозиції. Словник послуговується двома правописами водночас: сучасним проколоніяльним правописом та правописом 1928 р. Читач має можливість вибору.

Словник адресовано широкому колові читачів: від школярів до державних діячів.

Святослав Караванський

український мовознавець,
письменник, перекладач, публіцист,
громадський діяч.

Практичний словник синонімів української мови, Київ: Кобза, 1993; 2-ге вид., Київ, 2000; 3-тє доп. вид. Львів: БаК, 2008; 4-те доп. вид., Львів: БаК, 2012; 5-те доп. вид., Львів: БаК, 2014.

Секрети української мови, Київ: Кобза, 1994; 2-ге доп. вид., Львів: БаК, 2009.

Російсько-український словник складної лексики, Київ: Академія, 1998; 2-ге доп. вид., Львів: БаК, 2006.

Пошук українського слова, або боротьба за національне 'Я', Київ: Академія, 2001.

Словник рим української мови, Львів: БаК, 2004.

До зір крізь терня, або хочу бути редактором, Львів: БаК, 2008.

Книга-журнал одного автора, Львів: БаК, 2010.

Звідки пішла єсть московська мова або шила в мішку не сховаєш, Львів: БаК, 2012.

Гумористичний самвидав, Львів: БаК, 2013.

Лист до Героя пера – Марії Матіос, Львів: БаК, 2013.